الْمُعْجَم العَرَبِي الحَدِيث

ARAPÇA -TÜRKÇE SÖZLÜK

اَلْمُعْجَمَ الْعَرَبِي الحَدِيث

ARAPÇA -TÜRKÇE SÖZLÜK

SERDAR MUTÇALI

DAĞARCIK

KISALTMALAR

ALF.BKZ,	Alfebetik bakınız.	is.	isim
ANAT.	anatomi	İSL.HUK.	İslam Hukuku, Fıkıh
ASTR.	astronomi	İt..	İtalyanca
b-de	birinde	JEO.	jeoloji
b-den	birinden	KIP.	Kıpti
b-e	birine	KİM.	kimya
b-i	birini	KNŞ.	konuşma dili
b-ile	biri ile	kul.	kullanım
b-nin	birinin	LİB.	Liba'ya mahsus
bbe·	birbirine	LÜB.	Lübnan lehçesi; Lübnan'a mahsus
bbi	birbirini	MAĞR.	Kuzey Afrikaya mahsus
BİY	biyoloji	MAL.	maliye
BOT.	botanik	MAN.	mantık
GEO.	geometri	mas.	mastar
bşde	bir şeyde	MAT.	matematik
bşden	bir şeyden	meb.	mebni
bşe	bir şeye	MIS.	Mısıra mahsus; Mısır lehçesi
bşi	bir şeyi	MİM.	mimarlık
bşin	bir şeyin	MTB.	matbaacıllık
cin.is.	cins isim	mud.	mudaf, tamlanar
ç.	çoğul	müe.	müennes
çoğ.	çoğul kullanım	müz.	müzekker, eril
DİLB.	dilbilim	MZK.	müzik
DİPL	diplomasi	na't	gen. sıfat tamlamasını sıfatı
ECZ.	eczacılık	özl.	özellikle
EDB.	edebiyat	s.	sıfat
edil.	meçhul, edilgen	SİY.	siyasi
EKO.	ekonomi	SUR	Suriye'ye mahsus; Suriye lehçesi
ELK.	elektrik	SUUD.	Suudi Arabistana mahsus
ELO.	elektronik	T.	Türkçe
ESK.	eskiden	tek.is.	teklik ismi
Far.	Farsça	TIP.	tıp
FELS.	felsefe	TİY.	tiyatro
FİL.	Filistin'e ait, Filistin lehçesi	TUN	Tunus'a ait; Tunus lehçesi
FİZ.	fizik	YAH	Yahudilik
FOT.	fotoğrafçılık	YEM.	Yemen'e mahsus; Yemen lehçesi
Fr.	Fransızca	YEN.	yeni
gen.	genellikle	ZOO.	zooloji
HAD.	hadis	⇑	yukarı bakınız
HRİ.	Hristiyanlık	≈	yaklaşık olarak

بسم الله الرحمن الرحيم

ÖNSÖZ

Arapça, Sami dil ailesinin asırlardır var olan, bugün de yaşayan ve en yaygın kullanımı olan üyesidir. İslam'ın egemen olduğu bir kültürün üç büyük dilinin en önemlisi olma niteliğini muhafaza ederek, yüzyıllar süren taşıyıcılığını halen başarıyla sürdürmektedir. Lisan canlı bir unsurdur ve tüm canlılar gibi bir değişim içindedir, Arap Dili de bu genellemenin bir istisnası olmamış ve sürekli değişmiştir. Aynı kültürün üyesi olan dilimize klasik metinlerden sayısız tercümeler yapılmış, zamanla modern metinlerin tercümesi de yadsınamayacak bir ihtiyaç olarak belirmiştir. İşte bu ihtiyacın karşılanması yolunda bu sözlük, mütercimlerin, İlahiyat Fakültesi, Arap Dili ve Edebiyatı Bölümleri ve İmam Hatip Lisesi öğrencilerinin, iletişim araçlarında, kitap, gazete, dergi vb.deki metinleri çözümlerken karşılaştıkları zorlukları aşmalarında yardımcı olmayı hedeflemektedir.

Bu çalışma, bir kısmı iki lisanlı ve bir kısmı tek lisanlı, ikincil kaynaklara da başvurmakla birlikte, H. Wehr'in , A dictionary of Modern Written Arabic (1961) isimli çalışmasını temel almıştır. İkincil kaynaklarımız ise şunlardır: المعجم الوسيط, Macma' al-luğat al-arabiyya, لسان العرب Lisân al-arab, İbni Manzûr, محيط المحيط Muhît al-muhît, Butrus al-Bustânî ve musannifleri doğulu veya batılı olan, daha az başvurulan diğer referans kitapları.

Arapça gibi muazzam kelime dağarcığı bulunan, zengin bir lisana ait bir sözlüğün amaca uygun maddelerinin seçiminin kolay olmadığı kabul edilmelidir, bizim tercihlerimizi belirleyen asli kriter: sözcüklerin yaşayan fasih Arapçaya ait olmasıdır (kullanımının yaygınlığı sebebiyle yazı dilinde de karşılaşabildiğimiz, lehçelere ait kelimeler de sözlüğümüzde yer almıştır). Sözlüğün en önemli, ayırdedici nitelikleri şunlardır:

1. Kelimelerin uğradıkları **anlam genişlemelerine** yer verilmiştir, örneğin: ظاهرة kelimesinin sonradan kazandığı "fenomen, olgu" anlamı belirtilmiştir.

2. **Deyimler, atasözleri** Türkçedeki en uygun karşılığın bulunmasına, anoloji ve linguistik zevkin muhafaza edilmesine çalışılmıştır.

3. Arapça sözdiziminde son derece önemli olan; fiil, isim ve sıfatlar ile birlikte kullanılan **harfi cerler** itinalı bir şekilde belirtilmiştir.

4. Karşılıklar, **Türkçe sentaksa uygun** ve başvuran kişiyi **bütünlükten ayırmayacak bir akıcılık** içinde verilmiştir.

5. **Bitki isimleri**nin halk arasında **yaygın** ya da **yöresel** karşılıkları imkan nisbetinde verilmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın ortaya çıkmasında hizmeti geçenlere müteşekkirim. Başarı Allah'tandır.

العِصْمَةَ لِلّٰهِ وَحْدَه

Serdar MUTÇALI

DÜZENLEME ve KULLANIM

Sözlük, geleneksel kök tertibiyle ve kökler de kendi içinde alfabetik sırayla düzenlenmiştir. Yabancı dilden giren kelimeler alfabetik olarak sıralanmıştır.

Harfleri aynı olup, farklı sesleri olan kelimeler ayrı madde olarak ele alınmıştır, örneğin: "كَرُمَ "den türeyen "كَرِيم kerim, cömert" ilgili kök altında incelenirken, Fransızcadan alınan "كْرِيم krem" ayrı bir madde olarak ele alınmaktadır.

Aynı köke ait maddeler şu tertip içindedir:

Köke ait ilk paragraf, mücerret sülasi fiilin III. tekil şahıs müzekker mazi yapısı (kırmızı harflerle, satır başlangıcının bir az daha solunda) yer almaktadır. Mazi fiili, mücerret muzari yapısındaki kök harflerinden ikincisinin harekesini belirtmek üzere: ـُ yi temsilen "*u*", ـَ yerine "*a*" ve ـِ ya işaret etmek üzere "*i*" izlemektedir. Daha sonra parantez içinde mastarlar bulunmaktadır.

Kökten türeyen fiiller mücerret sülasi ve birleşik kullanımlarını izleyecek şekilde ve şu sıra ile başlangıç paragrafında yer almaktadır: فَعَّلَ, فَاعَلَ, أَفْعَلَ, تَفَعَّلَ, تَفَاعَلَ, إِنْفَعَلَ, إِفْتَعَلَ, إِسْتَفْعَلَ.

Başlangıç paragrafını izleyen her paragraf aynı kökten türeyen tek bir maddeye aittir.

Fiillerin ve isimlerin yalın anlamlarından sonra, eğer varsa, ¶ sembolünün peşi sıra birleşik kullanımlara yer verilmiştir.

Türkçe karşılıklarda yakın anlamlılar birbirinden virgül ile, yakın anlamlı kümeleri ise " ; " ile ayrılmıştır.

Siyak içinde alternatif olarak kullanılabilecek ifadeler karışıklığı önlemek için ("," ile değil) "/" sembolü ile verilmiştir

"Meful bih"ler , parantez içinde italik olarak, "Meful bih gayrı sarihler" birlikte kullanılacağı harfi cer, zarf vb. ile birlikte verilmiştir. Açıklayıcı ifadeler köşeli parantez içinde verilmiştir ve bu ifadeler şöyle bir mahiyet taşımaktadır: Fiilin belli bir özne ile kullanılması; karşılığın Türkçede bir çok şeye göndermede bulunmasından kaynaklanan karışıklığın giderilmesi; Arapçanın kendi anlam çatısını yansıtmaya çalışan, fakat yazı dilimizde kullanılması rahat olmayan karşılıklar gibi.

Lehçe veya ülkeye mahsus kullanımlar ait oldukları ülkeye ait kısaltma ile verilmiştir.

اهداء

الى اللّي تدّي بلا بدل و الى اللّي يدّي بلا ليه

Dağarcık Yayınları: 1
Referans Kitapları : 1
Aralık 1995
İç düzen
Dağarcık

Baskı - Cilt : Çalış Ofset
Tel: (0.212) 482 11 0 4

ISBN 975 - 95011- 04

Dağarcık Yayın, Eğitim ve Reklamcılık Hizmetleri Şti.
Telefon: (0212) 5224561
Yazışma Adresi: Hamidiye cad. No: 18/3
Sirkeci/ İSTANBUL

بهج a (بهج) (ب bşe) sevinmek, (ب bşden) hoşlanmak; بهج u (بهجان, بهاجة) güzel olmak, görünmek; أبهج (b-i) sevindirmek, mutlu etmek; ابتهج (ب bşe) sevinmek, (ب bşden) hoşlanmak;

Mazi , muzari fiilin ikinici harfinin harekesini temsil eden harf: يبهج , mastar

Kök

عين ⇒ عيّن (bşi) belirlemek, özellikle belirlemek, belirli kılmak; (bşi) belirlemek, kararlaştırmak, (bş için) kesin zaman vakit vermek, tayin etmek; (b-i, ...olarak ya da في ...e) atamak , tayin etmek, görevlendirmek; (bşi, bş için) ayırmak, tahsis etmek, seçmek ; (bşi ل b-e) ayırmak, tahsis etmek; ¶ عيّن سببا sebep, neden ileri sürmek; عاين (b-i, bşi) bizzat görmek; (bşi) yoklamak, muayene etmek, gözden geçirmek; تعين (b-i, bşi) görmek; ayrılmak, tahsis edilmek; atanmak, tayini çıkmak, tayin olmak; (على ...e) zorunlu olmak, (على ...ile) yükümlü görevli olmak; (على ...yapması) gerekmek; «يتعين عليك ان تهتم بمظهرك görünüşüne dikkat etmeli / özen göstermelisin.»;

معين su kaynağı, menba, pınar;

تعيين belirleme, mahsus kılma; tayin, atama [yine gün, zaman, randevu vb.]; şart, madde; ayırma, tahsis etme (ç. -آت) tayin, [yiyecek] istihkak ¶ مراقب تعيين ASK. ≈ iaşe çavuşu MIS.; صول تعيين ⇑ MIS.;

Mef'ul bih sarih

Yakın anlamlı ayracı

Yakın anlamlı kümesi ayracı

Birleşik kullanım ayıracı

Mezid fiil

Birlikte kullanılan harfi cer

Arapça metin okuma yönü

Alternatif ifade ayracı

Alt madde

Açıklama

Kullanım alanına ilişkin kısaltma

... mi? «أَ قَرَأْتَ هَذِه الْمَجَلَّةَ؟» bu dergiyi okudun mu?», «أَ لَمْ أَقُلْ ذَلِكَ» bunu söylemedim mi?, böyle demedim mi?»; seçenekli sorularda: أَ ... أَمْ ... ...mi, yoksa ...mi? «أَ كِتَابٌ هَذَا أَمْ قَلَمٌ؟ bu kitap mı yoksa kalem mi?», seçenekler arasındaki farksızlığın ifade edilmesinde ise genellikle لاَ أُبَالِي ve سَوَاء ifadeleri ile birlikte kullanılır. «أُحِبُّ قِرَاءَةَ الشِّعْرِ أَ كَانَ قَدِيمًا أَمْ حَدِيثًا gerek klasik gerek yeni şiiri severim, şiirin klasiğini de yenisini de severim.» «هُوَ لاَ يُبَالِي أَ ذَهَبْتُ أَمْ بَقِيتُ O benim gittiğime de, kaldığıma da aldırmaz»; أَوَ ... şüphe ifade eden yapılarda «أَوَ تَشُكُّ فِي ذَلِكَ»;

أَلاَ ya da أَمَا gerçekten doğrusu; hey, beni dinleyin, bana kulak verin;

آب Ağustos SUR., IR.;

أَب ç. آبَاء bkz. ابو;

أَبَّ u (لِلسَّيْرِ) (أَبَابَة ,إِبَابَة ,أَبّ yola) hazırlanmak (إِلَى ...i) özlemek, (...in) hasretini çekmek;

يَا أَبَتِ bkz. ابو

أَبْجَد alfabe;

أَبْجَدِي alfabe sırası ile, alfabetik «قَامُوس مُصَنَّف حَسَبَ النِّظَامِ الأَبْجَدِي alfabetik olarak düzenlenmiş sözlük>;

أَبْجَدِيَّة alfabe ¶ أَبْجَدِيَّةُ الصَّمِّ وَ الْبُكْم işaret dili [kör ve sağırlar için]; أَبْجَدِيَّات [çoğ.] temel meseleler, asıllar;

أَبَدَ i (بِالْمَكَان) (أُبُود bir yerde) ikamet etmek, kalmak, oturmak; أَبِدَ i, a (أَبَدًا) [hayvan] ürkmek, kaçmak; [kişi] yabanlaşmak, yabanileşmek; أَبَّدَ (b-i, bşi) ebedileştirmek, sonsuzlaştırmak, ölümsüz kılmak; تَأَبَّدَ sonsuz, ebedi, ölümsüz olmak; [yer, mekan] ıssız olmak, insanlar tarafından terk edilmek;

أَبَد ç. آبَاد ,أُبُود sonsuzluk, ebediyet; ¶ إِلَى (عَلَى) الأَبَدِ veya أَبَدَ الدَّهْرِ sonsuza dek, ebediyyen; إِلَى أَبَدِ الآبِدِينَ veya أَبَدَ الآبِدِينَ ilelebet, sonsuza kadar, ebediyyen; أَبَدًا ⇑; [olumsuz ifadede] asla, kesinlikle, ölsem!, dünya yıkılsa, hiç bir zaman;

أَبَدِي ebedi, sonsuz, baki;

أَبَدِيَّة ebediyet, sonsuzluk;

آبِد yabani, vahşi, yaban;

آبِدَة ç. أَوَابِد görülmemiş, alışılmamış şey [kelime, olay vb.]; harika; ¶ أَوَابِدُ الدُّنْيَا Dünyanın Yedi Harikası; أَوَابِدُ الطَّيْرِ yaz ve kışı aynı yerde geçiren kuşlar;

مُؤَبَّد sonsuz, ebedi ¶ سِجْن مُؤَبَّد müebbet hapis, « حُكِمَ بِالأَشْغَالِ الشَّاقَّةِ الْمُؤَبَّدَة » ömür boyu ağır hapse mahkum edildi»;

أَبَرَ u (النَّخْل) (إِبَارَة ,إِبَارًا ,أَبْرًا hurma ağacını)

aşılamak; [arı, akrep] (...i) sokmak; *(b-nin)* dedikodusunu, gıybetini yapmak; (بَيْنَ النَّاسِ *insanlar arasında*) laf getirip götürmek;

إِبْرَة ç. إِبَر iğne, dikiş iğnesi; ibre, iğne; enjektör, şırınga, iğne; [arı, akrep vb.] iğne; أَخَذَ الْمَرِيض حَقْنَهُ إِبْرَةً ¶ *b-e* iğne yapmak; إِبْرَتَيْنِ hasta iki iğne oldu; إِبْرَة المُحقن şırınga iğnesi; إِبْرَة مَغْنَاطِيسيَّة pusula; إِبْرَة الرَّاعِي ıtır, sardunya çiçeği BOT.; شُغْل الإِبْرَة iğne işi; بَيْت الإِبْرَة pusula; العِلاج بالإِبَر akapunktur tedavisi; وَخْز الإِبَر iğneleme;

مِئْبَرَة kovucu, laf taşıyan;

آبَار bkz. بِئْر;

أَبْرَشِيَّة ,أَبْرُوشِيَّة ç. آت piskoposluk ruhani dairesi; bir papazın idaresindeki bölge;

أَبْرَامِيس ,أَبْرَمِيس çipura, karagöz, mercan türü balıkların ortak adı ZOO. Abramis brama;

إِبْرِيز [saf] altın;

إِبْرِيزَة [saf] altın parçası;

إِبْرِيزِي [na't] altından, altın...;

إِبْرَيْسَم ipek;

إِبْرِيق ç. أَبَارِيق testi; sürahi; ibrik; çaydanlık;

أَبْرِيل Nisan MIS.;

إِبْزِن ç. أَبَازِين lavabo;

إِبْزِيم ç. أَبَازِيم toka, kopça, kemer tokası;

أَبْض ç. آبَاض diz boşluğu;

مَأْبِض ç. مَآبِض diz boşluğu;

أَبَاض ç. أُبُض halat, ip; hayvanların iç dizi, diz arkasındaki iki büyük kirişten biri;

أبط ⇒ تَأَبَّطَ *(bşi)* koltuk altına almak veya koltuk altında taşımak; kucaklamak, kucağına almak; (الثَّوْبَ *elbiseyi*) sağ koltuk altından alıp, sol omzun üzerine atmak; «تَأَبَّطَ الْمَرْأَةُ الطِّفْلَ kadın çocuğu bağrına bastı.»;

إِبْط ç. آبَاط [müz. ve müe.] koltukaltı;

أَبَقَ *i* (إِبَاق) kaçmak, savuşmak [özl. köle, efendisinden];

أَبَق kendir, kenevir;

آبِق ç. أُبَّاق kaçan, firar eden [özl. efendisinden]; firari, kaçak [is.];

إِبِل [top.is.] deve;

إِبَالَة ve إِبَّالَة demet, balya;

إِبْلِيس ç. أَبَالِيس şeytan;

أَبَنَ *(ölen birini)* anmak, hayırla yadetmek;

أُبْنَة pasif luti, oğlan; ayıp; kin, düşmanlık;

إِبَّان... veya فِي إِبَّان... ...olurken, ...esnasında; إِبَّان الأَمْر bir işin başı, evveli; تُوُفِّيَ فِي إِبَّان شَبَابِهِ ömrünün baharında vefat etti;

ابن bkz. بني;

مَأْبُون pasif luti, oğlan; karaktersiz, kişiliksiz kişi; bir ayıp/ noksan ile suçlanan kişi;

تَأْبِين : حَفْلَة التَّأْبِين [ölüyü] anma töreni «شَارَكَ عَدَد مِن الشُّعَرَاءِ فِي تَأْبِينِ الرَّئِيس الرَّاحِل Vefat eden başkanı anma törenine bazı şairler katıldı.»;

أَبَنُوس abanoz;

أَبَهَ *a* (أَبْه) dikkatini (لِ veya بِ ...e) vermek, yöneltmek; لاَ يُؤْبَهُ لَهُ ¶ önemsiz, kayda değmez, ehemmiyetsiz, sudan; تَأَبَّهَ büyüklenmek, kibirlenmek; (عَن *b-den, bşden*) [kibirden] uzak durmak, kendini büyük görmek;

أُبَّهَة şaşaa, ihtişam, debdebe, görkem; kibir, gurur; tafra, kendini beğenmişlik; gösteriş; تَبْدُو عَلَيْهِ أُبَّهَةُ السُّلْطَانِ [sanki] üzerinde sultan azameti var;

ابو : أَب ç. آبَاء baba; dede, ata; tanrı HRİ.; peder HRİ.; bir şeyin mucidi ya da ilk ortaya atanı, babası; ¶ أَبُو الْبَيْت evisahibi; أَبُو اللِّحْيَة sakallı; أَبُو الكَرَمِ kerem sahibi; أَبُو سُعْن büyük Güney Afrika leyleği; أَبُو النَّوْم haşhaş, afyon; أَبُو الهَوْل Sfenks; أَبُو اليَقْظَان horoz; أَبًا عَنِ الجَدِّ babadan oğula (geçen); يَا أَبَتِ ey babacığım!;

الأَبَوَيْن ebeveyn, ana baba;

أُبُوَّة baba olma, babalık;

أَبَوِي [nat] babaya, babalığa ilişkin, babalıkla ilgili; babacan;

أَبَوِيَّة pederşahilik, ataerkillik;

أَبُونَا Aziz peder! HRİ;

أبى i (إِبَاء, إِبَاءَة) (bşi) yapmayı reddetmek, (b-i) kabul etmemek, (b-i) tanımamak, (b-e) karşı çıkmak; küçümsemek, (bşe) tenezzül etmemek; (b-i, bşi) inkar etmek; ¶ أَبَى إلاَّ أَنْ... ...yapmakta ısrar etmek, dayatmak; تَأَبَّى kabul etmemek, reddetmek;

إِبَاء ve إِبَاءَة red, red cevabı; isteksizlik, gönülsüzlük; küçümseme, hor görme; kibir;

أَبِيّ küçümseyen, kibirli; tahkir edici, hakaret dolu; hor gören;

آبٍ ç. أُبَاة çekingen; isteksiz, gönülsüz, hevessiz, iştahsız;

أَبِيقُورِي epikürist;

أَبِيقُورِيَّة epikürizm;

أُتْرُجّ ve أُتْرُنْج [cin.is.; tek. is. ة] turunç, ağaç kavunu;

اتم ⇒ مَأْتَم ç. مَآتِم matem, cenaze töreni;

أَتَان ve أُتُن ç. آتُن dişi eşek;

أَتُون, أَتُّون ç. أُتُن, أَتَاتِين ocak, fırın;

أَتَاوَة ç. أَتَاوِي vergi, resim; gümrük resmi;

أُتُوبِس Fr.> otobüs;

أُتُومَاتِيك ve أُوتُومَاتِيك otomatik KNŞ.;

أُتُومَاتِيكِي ⇑ KNŞ.;

أُتُومُبِيل ve أُتُومْبِيل ç. -آت araba, otomobil;

أتى i (أَتْي, إِتْيَان, مَأْتَاة) (*bir yere, b-e,* على ya da الى *bir yere, b-e*) gelmek, varmak; (ب *bşi*) getirmek; (ب ...*i*) ortaya çıkarmak; (ب ...*i*) vermek; (ب *görevi,vazifeyi*) başarmak, yerine getirmek, becermek; (على ...*i*) dikkatle, ayrıntılarıyla işlemek; أُتِيَ [edil.] (مِنْ قِبَلِ... ...*tarafından*) yokedildi; ¶ كَمَا يَأْتِي aşağıda geçtiği gibi, şekilde; أَتَى عَلَى آخِرِهِ tüketmek, sonunu getirmek [dibini görmek]; أَتَى عَلَى الأَخْضَرِ وَالْيَابِسِ her şeyi, ne var ne yoksa her şeyi yok etmek; آتَى (*b-e*, *bşi*) vermek, sunmak, sağlamak, tedarik etmek; *(b-e)* uymak, münasip, elverişli olmak; *(b-nin)* lehine olmak, işine gelmek; تَأَتَّى (عن ...*den*) doğmak, kaynaklanmak, çıkmak; (الى ...*e*) varmak; (*yapması*) kolay olmak, kolay gelmek; elde edilebilir, erişilebilir olmak; iyi gitmek, yolunda olmak; اِسْتَأْتَى gelmesini istemek;

مَأْتًى ç. مَآتٍ kaynak, çıkış, doğuş yeri, orijin: [çoğ.] iş güç, meşgaleler; başlangıç veya sonuç;

آتٍ gelen; sonraki, gelecek; ¶ كَـــالآتِي aşağıdaki gibi;

مُؤَاتٍ ve مُوَاتٍ uygun, münasip, elverişli;

اثر *u, i* (اَثْر, أَثَارَة) iletmek, nakletmek; (*bşi*, عن *...den*) [duyup, öğrenip vb.] haber vermek; أَثَّرَ (فـي *b–i* ya da ل *b-i, bşi*) etkilemek, üzerinde etkisi olmak; آثَرَ(*bşi*, على *...e*) tercih etmek, yeğlemek; (*bşe karşı*) sevgisi olmak, meyli olmak; (أَنْ*...yapmayı*) yeğlemek; (*b-i, bşi*) çok sevmek; ¶ آثَرَ نَفْسَهُ بِالْخَيْرِ iyisini, güzelini kendine ayırmak seçmek; تَأَثَّرَ (ب *...den*) etkilenmek, (ب *in*) etkisi altında kalmak; (مِنْ ya da ل ya da ب *...den*) müteessir olmak, duygulanmak; (ب *den dolayı*) heyecanlanmak; (ب *...den*) etkilenmek, (ب *...e karşı*) hassas olmak [malzemelerin yapısı ile ilgili olarak, demirin asitten etkilenmesi gibi]; *(b-nin)* izinde, yolunda olmak, *(b-i)* kendine örnek kabul etmek; (*sorunun, meselenin*) peşinde olmak, üzerinde uğraşmak; (*bşi*) hissetmek, algılamak; اِسْتَأْثَرَ (*bşi*) kendine ayırmak; (*bşde*) ayrıcalık elde etmek; (ب*bşi*) tekeline almak, tekelinde bulundurmak; اِسْتَأْثَرَ اللّٰهُ فُلاَنًا (بِهِ) vefat etmek, ruhunu teslim etmek, Allah emri vaki olmak;

اَثَرٌ ç. آثَار iz, emare, eser, alamet; işaret, rumuz; izlenim, intiba; tesir, etki (فِي *...üzerinde*); sünnet İSL.HUK.; [sanat, edebiyat alanında] eser, çalışma; eski eser, anıt, abide; tarihi yapı; آثَار [çoğ.] eski eserler, asarı atika; parça, artık; azizlerin, din büyüklerinin kemikleri; ¶ عِلْمُ الآثَارِ arkeoloji, antika eserler müzesi; لاَ اَثَرَ لَهُ etkisiz, tesirsiz, faydasız, boş; بِاَثَرٍ رَجْعِي makabline şamil, geçmişi de kapsayan HUK.; اَصْبَحَ اَثَرًا بَعْدَ عَيْنٍ tamamen yok olup sadece izi, emaresi kalmak; اَعَادَهُ اَثَرًا بَعْدَ عَيْنٍ bir şeyi tamamen yok etmek; عَلَى اَثَرِهِ veya فِي اَثَرِهِ izinde, peşinde, yolunda; hemen arkasından, peşi sıra; عَلَى الأَثَرِ hemen sonra, peşi sıra peşinden; مِنْ اَثَرِهِ sebebi ile; neticesi olarak; «تُوُفِّيَ مِنْ اَثَرِ الجَـــرْحِ الَّذِى أُصِيبَ بِهِ aldığı yara sebebiyle vefat etti»;

اِثْرَهُ hemen akabinde, hemen sonra;

آثَارِي arkeolojik; arkeolog [yine اَثَرِي]; eski, antik, kadim; ¶ عَالِمٌ اَثَرِي arkeolog; لُغَةٌ اَثَرِيَّةٌ ölü dil, bugün kullanılmayan dil;

اَثِرٌ egoist, bencil, enani, hodbin;

اَثَرَة bencillik; egoizm FELS.;

اَثِيرٌ tercih edilen, üstün tutulan, iltimas geçilen; asil, ince, soylu, seçkin;

اَثَارَة kalıntı, döküntü, geriye kalan;

مَأْثَرَة ç. مَآثِر başarı; kahramanlık, yiğitlik;

تَأْثِيرٌ etki, tesir (على ,في üzerinde) tesirlilik, etkililik; FİZ. indüksiyon;

تَأْثِيرِي indüktif, indüklenmiş FİZ.;

اِيثَار tercih, yeğleme; diğerkamlık, özgecilik FELS.; sevgi, aşk;

تَأَثُّر etkilenme, tesir altında kalma, heyecanlanma, duygulanma; hassaslık; سَـــرِيعُ التَّأَثُّرِ çabuk etkilenen, aşırı duygusal, hassas; اَلْمَذْهَبُ التَّأْثُرِي empresyonizm, izlenimcilik;

تَأَثُّرِيَّة izlenimcilik, empresyonizm;

استئثار tekelleşme; haddi aşma; ayrıcalıklı olma;

مَأْثُور nakledilen, nakledilegelen; ¶ قَول مَأْثُور ya da كَلِمَة مَأْثُورَة atasözü, mesel; مَأْثُورَة شَعْبِيَّة halk deyişleri;

مُؤَثِّر etki tesir; etkili; acıklı, dokunaklı, etkileyici; (ç. -آت) etki tesir;

أَثِير ALF.BKZ.;

أُثْفِيَّة ç. أَثَافِي üç ayak (eskiden ateş üzerinde kabın ısıtılmak için üzerine konduğu üç taş); ثَالِثَة الأَثَافِي bütünün son parçası;

أَثَل i (bşi) sağlamlaştırmak, takviye etmek; أَثُل zengin olmak, zenginleşmek; تَأَثَّل takviye edilmek, güçlendirilmek; zenginleşmek;

أَثْل , أُثُول [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَثَلَات ılgın BOT. Tamarix;

أَثِيل ve مُؤَثَّل köklü; asil, şerefli;

تَأْثِيل etimoloji;

أَثِم a (مَأْثَم, أَثَم, إِثْم) günah işlemek; تَأَثَّم istiğfar etmek, tövbe etmek; günahtan kaçınmak;

إِثْم ç. آثَام günah, masiyet, kötülük, suç;

مَأْثَم ç. مَآثِم günaha girme, günah işleme;

آثِم ç. أَثَمَة, آثِمُون ve أَثِيم ç. أُثَمَاء günahkar, suçlu, kötü;

إِثْمِد antimon, rastık taşı;

أَثِير eter;

أَثِينَا Atina;

أَثْيُوبِيَا Etiyopya;

أَثْيُوبِي Etiyopyalı (ç. -ون);

البِلَاد الأَثْيُوبِيَّة Etiyopya;

أَجَّ i, u (أَجِيج) [alev, sesli] yanmak, tutuşmak;

أَجَّج ateş yakmak; تَأَجَّج [alev, sesli] yanmak;

مَاء أُجَاج acı [tuzlu] su;

أَجَّاج yanan, alevlenmiş, tutuşmuş, sıcak;

مُتَأَجِّج = أَجَّاج;

أَجَر u (أَجْر) emeğinin karşılığını vermek, mükafatlandırmak أَجَّر (b-i) ücretle tutmak; (نَفْسَهُ) ücretle çalışmak; آجَر (bşi) kiraya vermek; (b-i) işe almak; iş vermek; اسْتَأْجَر (bşi) kiralamak; (b-i) ücret karşılığı çalıştırmak;

أَجْر ç. أُجُور ödeme, maaş, aylık; mükafat, karşılık; ¶ أُجُور السَّفَر yol parası;

أُجْرَة kira; ücret, fiyat; sabit fiyat, paha; posta ücreti; masraf; أُجْرَة البَرِيد posta masrafı; أُجْرَة النَّقْل taşıma, nakliyat masrafı;

أَجِير ücretle çalışan; işçi, emekçi, gündelikçi [ecir]; memur, müstahdem;

أَجِيرَة çalışan/ işçi kadın; kadın memur;

تَأْجِير kiraya verme, kiralama; ¶ مَشْرُوع التَّأْجِير وَ الإِعَارَة Borçlar ve Kiralar hukuku;

إِيجَار ç. -آت kira; kiraya verme; لِلإِيجَار kiralık;

إِجَارَة ç. -آت = إِيجَار;

اسْتِئْجَار kira; kiralama;

مَأْجُور ücretli, maaşlı; memur, müstahdem; satın alınabilen, rüşvetçi, paragöz;

مُؤَجِّر mal sahibi; ev sahibi; mucir HUK.;

مُسْتَأْجِر kiracı; memur;

آجُر pişirilmiş tuğla (tek.is. ة);

أَجْزَاجِي ç. أَجْزَاجِيَّة eczacı;

أَجْزَاخَانَة ç. -آت eczahane;

إِجَّاص armut;

اَجَلَa (أجَل) gecikmek, oyalanmak; أجَّلَ (…i, اِلَى …e kadar) geciktirmek, tehir etmek, tecil ettirmek, oyalamak ; تَأَجَّلَ (اِلَى …e kadar) tehir edilmek, ertelenmek; اِسْتَأْجَلَ (bşin) geciktirilmesini, tehirini istemek;

اَجَلْ evet!, kesinlikle evet! kabul!;

لِأَجْلِ ve مِنْ أَجْلِ … …için, sebebiyle, hasebiyle, …den dolayı, …in uğruna; لِأَجْلِ … أَنْ …diye; مِنْ أَجْلِ هَذَا bundan dolayı, bu yüzden, bu sebeple;

أَجَل ç. آجَال belirlenmiş, verilmiş, tayin edilmiş an, vakit; ani, ölüm; gecikme; mühlet; بِالْأَجَلِ taksitle, veresiye TİC.; قَصِير الأَجَلِ kısa vadeli; kısa ömürlü, ömürsüz; اِلَى اَجَلٍ غَيْرِ مُسَمًّى vakit belirtmeksizin, belirli olmayan bir zamana kadar; ikinci bir ihbara kadar;

تَأْجِيل geciktirme, tehir; vakit tayin etme, randevu verme;

آجِل gecikmeli, tehirli; ertelenmiş; daha sonra, ileride; ¶ عَاجِلاً أَوْ آجِلاً ve فِي عَاجِلِهِ وَ آجِلِهِ eninde sonunda, er ya da geç; فِي الْعَاجِلِ وَ الآجِلِ şimdi ve gelecekte;

الآجِلَة istikbal, gelecek, ati;

مُؤَجَّل ertelenmiş, geciktirilmiş, tehir edilmiş; vakit tayin edilmiş, müddeti olan;

أَجَمَة ç. أَجَم ,-آت ,أُجُم ,آجَام sık çalılık, ağaçlık, orman, cangıl; sazlık, kamışlık;

أَجَمِيَّة sıtma; ¶ بَعُوضَة الأَجَمِيَّة anofel ZOO.;

آجِن hafif tuzlu, acı [su];

أَجَنْدَة ajanda;

أَحَّ u (أَحٌّ) öksürmek;

احد ⇐ أَحَّدَ birleştirmek, bağlamak; اِتَّحَدَ bkz. وحد;

أَحَد [müennesi إِحْدَى] ç. آحَاد bir, biri, herhangi biri; hiç kimse; الأَحَد Vahit, Tek, [Allah]; الآحَاد üniteler MAT. ¶ يَوْمُ الأَحَدِ Pazar günü; أَحَدُهُمْ (onlardan) biri; أَحَد السَّعَف Paskalyadan evvelki pazar günü; آحَد الآلاَف binlerce; حَدِيث (خبر) الآحَاد Ahad haber, sade-ce bir kişiden rivayet edilen hadis HAD.;

أَحَدِي [na't] pazar gününe ilişkin, pazar...; HRİ. İsa günü;

أَحَدِيَّة birlik, birleşme, ittifak;

أُحَادِي birer birer; tek; ¶ أُحَادِي اللُّغَة tek dilde, ikinci bir dil kullanılmayan;

أَحِنَ a (أَحَن) (عَلَى b-den) nefret etmek, (عَلَى …i) hiç sevmemek;

إِحْنَة ç. إِحَن kin, köklü nefret; kan davası;

آحِين bkz. اوح;

أَخ bkz. اخو;

أُخْت bkz. اخو;

أَخَذَ u (أَخْذ) (bşi, مِنْ …den) almak; (…i) beraber götürmek; (بِ bşi veya…i) elde etmek, ele geçirmek; (بِ bişi veya …i) sert bir şekilde veya aniden kapmak; (…i) görmek, seçmek; (bşi مِن bir yerden) almak, toplamak, anlamak, çıkarmak; (bşi من …den) sonuç olarak çıkarmak, istihrac etmek; büyülemek, etkilemek, cezbetmek; (بِ b-i) çok etkilemek, büyülemek; [b-nin] (بِ metodu, yöntemini) almak, kazanmak, benimsemek; (بِ bş)

mak; أَخَذَ عَلَيْهِ عَهْدًا *b-e* sorumluluk vermek, yüklemek; أُخِذَ عَلَى (حِين) غِرَّة gafil avlanmak; أَخَذَ بِالْمُقَابَلَة aynısıyla karşılık vermek; شَيْء يَأْخُذُ الْقُلُوبَ büyüleyici, akıl alan şey; أَخَذَنَا الْمَطَرُ yağmura yakalandık; أَخَذَ بِنَاصِرِه yardım etmek, yanında olmak, göz kulak olmak, bakmak; أَخَذَ نَفَسَهُ nefes almak, nefesini içine çekmek; أَخَذَ عَلَيْهِ أَنْفَاسَهُ insanın nefesini kesmek, heyecan uyandırmak أَخَذَهُ النَّوْمُ uyku basmak, gözlerini tutamamak; أَخَذَ بِيَدِه elini uzatmak, [yardım için]; *(b-i)* büyülemek; آخَذَ azarlamak, kızmak (*b-i*, ب veya على ...*için*); (*b-i* veya على ...*için*); (*b-i* ب veya على *için*) cezalandırmak; ¶ لاَ تُؤَاخِذْنِي özür dilerim, kusura bakmayın, mazur görün, bağışlayın; اتَّخَذَ (*bşi*) almak; (*bşi*) kabul etmek; zaptetmek, meşgul etmek; kabul etmek, müsamaha göstermek; (*birini*, ...*olarak*) hatırında, aklında kalmak; (*bşi*) kullanmak; (*bşi*) taklit etmek, benzetmek (örn. *birinin konuşmasını*); (*bşi*, مِن *bşden* ya da *bşden*) yapmak, elde etmek, imal etmek; ¶ اتَّخَذَ شَكْلاً şekillenmek, şekil almak; اتَّخَذَ مَوْقِفًا yer edinmek, اتَّخَذَ التَّدَابِير اللاَّزِمَة gerekli tedbirleri almak; اتَّخَذَ قَرَارًا karar almak [meclis, heyet]; اتَّخَذَ الْمَوَاقِع الْجَدِيدَة yeni mevziler ele geçirmek; اتَّخَذَ فُلاَنًا زَوْجَةً لَه falan kişiyi kendine eş olarak seçmek, ...ile evlenmek;

أَخْذ kabul; zabtetme; götürme,alıp götürme; ¶ أَخْذ الرَّأْي oylama; أَخْذ وَ رَدّ tartışma, kabul etmek, benimsemek, benzerini, taklidini; (*b-i*, الى *bir yere*) götürmek, alıp götürmek; (ب *b-i*, *bş yapmaya*) yönlendirmek, sevk etmek; (ب *b-e*, *bşi*) zorla yaptırmak; (على *b-den*, *bşi*) almak, (*b-i bşden*) mahrum/ yoksun bırakmak; (على *b-i*, *bş için*) azarlamak, ayıplamak, sitem etmek, serzenişte bulunmak; (على *b-e*, ب *bş*) yapmak; *(b-i)* suçlamak; (ب *b-i* على *bş yapmaya*) zorlamak; (عن *b-den*, على *bşi*) öğrenmek, bilgi olarak almak; ¶ أَخَذَ الْعِلْمَ عَنْهُ ondan ilim tahsil etti, onun yanında ders gördü ; (ب,في *bşe*) başlamak, (kendisini muzari bir fiil izlerse) ...yapmaya hazır olmak, neredeyse yapacak olmak; أَخَذَ أُهْبَتَهُ hazırlanmak, hazirlığını yapmak; أَخَذَ مَأْخَذَ فُلاَن falanı kendine örnek aldı, yolundan gitti; أَخَذَ مَجْرَاهُ olması gerektiği gibi oldu; أَخَذَ مَجْلِسًا yerini aldı, oturdu; أَخَذَ حِذْرَهُ koruma- sı altına girdi; أَخَذَهُ بِالْحُسْنَى *b-e* iyi, nazik davranmak; أَخَذَ بِخَاطِرِه birini hoşnut etmeye çalışmak; أَخَذَ بِذَنْبِه *b-i* suçu sebebiyle cezalandırmak; أَخَذَ رَأْيَهُ *b-nin* görüşünü almak, istişare etmek; أُخِذَ الرَّأْيُ عَلَيْهِ... hakkında oylama yapıldı; أَخَذَ بِأَسْبَاب... ...i kabul etmek, benimsemek; أَخَذَ بِأَسْبَاب الْحَضَارَة الأُورُبِّيَّة Avrupa kültürünü kabul etmek; أَخَذَهُ بِشِدَّة *b-e* karşı sert davranmak; أَخَذَ عَلَيْهِ طَرِيقَهُ birinin bir şeyi yapmasına engel olmak; أَخَذَهُ عَلَى عَاتِقِه ...in sorumluluğunu, mesuliyetini yüklenmek; أَخَذَ الْعُدَّةَ لِ... ...yapmaya hazırlan-

münakaşa; müzakere, tartışma; شَيْء لاَ يَقْبَلُ اَخْـذًا وَ لاَ رَدًا tartışılmaz, hilafsız, üzerinde ihtilaf olmayan; اَخْذ وَعَطَاء elbirliği; alışveriş, ticaret; iş güç, meşgale; tartışma, münakaşa, müzakere; dövüş; قَرِيب الأَخْـذِ kolay kullanımı olan, kolay kullanımlı;

أُخْذَة sihir, büyü;

آخِيذ savaş esiri;

أخِيذَة yağma, çapul; kadın esir;

أَخَّاذ sihirli, büyüleyici, çarpıcı;

مَأْخَذ ç. مَآخِذ kaynak, bir şeyin alındığı yer; duvar prizi ELK.; ödünç vermek, ödünç olarak verilen; مَآخِذ [çoğ.] kaynakça, referanslar, bibliyoğrafya: kusurlar, ayıplar,, yanlışlar, hata, noksan, eksiklikler; ¶ الْمَأْخَذ الأَقْرَب en basit/ temel yaklaşım, başlangıç; اَخَـذَ مِنْهُ مَأْخَـذًا [his] *b-nin* tüm vücudunu kaplamak, sarmak; لاَ مَأْخَذَ فِيهِ (عَلَيْـهِ) bir kusuru, ayıbı bulunmamak;

مُؤَاخَذَة itiraz; azar; yergi; ¶ لاَ مُؤَاخَذَةَ bağışlayın!, kusruma bakmayın!, özür dilerim!; ⇑ بِدُونِ مُؤَخَذَةٍ;

مَأْخُوذ (ب ...*tarafından, ...ile*) zaptedilmiş, tutulmuş; şaşırmış, afallamış; büyülenmiş; مَأْخُوذ بِهِ geçerli, yürürlükte; مَأْخُوذَات [çoğ.] öncel FELS.;

مَأْخُوذَات [çoğ.] hasılat TİC.;

اخر ⇒ أخَّرَ (*bşi*) geciktirmek, ertelemek, tehir etmek; (*b-e, bşe*) engel olmak, mani olmak, engellemek, yavaşlatmak; (*bşi*, عَنْ ...*den*) öteye almak, daha ileri bir tarihe almak; (*saati*) geriye almak; (*b-i işinden*) atmak, çıkarmak; تَأَخَّرَ gecikmek; ertelenmek, (عن) geri kalmak; (عن) yasal bir zorunluluğu yerine getirememek; hizmet dışı bırakılmak, işten çıkarılmak ¶ لَمْ يَتَأَخَّرْ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْ اَنْ . . bunun üzerine, hiç tereddüt etmeksizin...;

آخِر ç. اَوَاخِر ,آخِرُون ,-آت sonuncu, nihai; son; nihayet; sonuç, netice; [sayfa] alt, son; ¶ اَلدَّار الآخِرَة ve الآخِـرَة öbür dünya, ahiret; الآخِرَة ahiret diyarı, yurdu; إِلَى آخِرِهِ vesaire; آخِر sonunda; آخِرَ الدَّهْرِ ilelebet; آخِر الأَمْرِ الزَّمَـــانِ ahir zaman, kıyametin beklendiği, yakın olduğu günler عَنْ آخِرِهِ başından sonuna, tamamen, büsbütün, دُمِّرَ عَـنْ آخِرِهِ tamamen yok edilmek, haritadan silinmek; مِنْ آخِرِهِ geriden, arkadan; مَا لَـهُ آخِر sonsuz; فِي اَوَاخِرِ أمْرِ الآخِرِ hepsinden/ herşeyden sonra اَخِيرًا وَ الشَّهْرِ ayın son günleri, son on günü; لَيْس آخِرًا şimdiye kadar olanların sonuncusu ama en son değil آخِر الطِّرَاز en yeni, en son;

آخَر [müe. أُخْرَى] ç. أُخَر ,آخَرُون ,أُخْرَيَات diğer, başka, الآخَـر diğer(i); مَـرَّةً أُخْـرَى bir daha, tekrar, yine, gene; ¶ هُوَ الآخَـــر o da [müz.]; هِيَ الأُخْرَى o da[müe.]; أَنَا الآخَر ben de; إِنْ كَانَـت الأُخْرَى aksi taktirde; مِنْ آنٍ إِلَى آخَر arasıra, bazen; مِن سَنَةٍ إِلَى أُخْرَى seneden, seneye بَيْنَ فَتْرَةٍ وَ أُخْرَى bazen, arada bir;

الأُخْرَى öbür dünya, ahiret;

أُخْرَوِي gelecekle, ahiretle ilgili;

أخِير son; en son; en arkadaki; ikinin ikincisi; أَخِيـرًا son olarak, nihayet; geçenlerde;

اَخَوِي kardeşlik [dini çağrışımla];

اَخَوِيَّة kardeşlik;

اِخَاء kardeşlik;

اَخَاوَة kardeşlik, kardeş olma hali;

اَخِر ahır;

اَدَبَ اَدُبَ u (اَدْب) terbiyeli, edepli, kibar, medeni, uygar, kültürlü *(b-i)* yemeğe, çağırmak, davet etmek, *(b-i)* çağırmak, davet etmek, *(b-i)* ağırlamak, misafir etmek ¶ اَدَبَ مَأْدُوبَةً ziyafet, yemek vermek; اَدَّبَ *(b-i)* eğitmek, terbiye etmek; [terbiye için] cezalandırmak آدَبَ = اَدُبَ; تَأَدَّبَ iyi bir eğitim almak; terbiyeli, öğrenim görmüş, kültürlü olmak; kibar, medeni olmak; (بـ ...*ile*) terbiye edilmek, yetiştirilmek; تَأَدَّبَ بِأَدَبِه ...in ahlakı ile ahlaklandı;

اَدَب ç. آدَاب incelik, kibarlık, edep, terbiye; edebiyat, yazın; ¶ بَيْت الأَدَب tuvalet; عَدِيم الأَدَب veya قَلِيل الأَدَب edepsiz, kaba, usul, yol yordam bilmez; الأَدَب العَامِّي halk edebiyatı; رِجَال الأَدَب münevverler, aydınlar sınıfı, edipler; كُلِّيَّة الآدَاب edebiyat fakültesi; آدَاب adap, töre, usul, yol; آدَاب السُّلُوك görgü kuralları, adabı muaşeret الآدَاب adab, görgü;

اَدَبِي ahlaki, etik; edebi ¶ وَاجِب اَدَبِي ahlaki zorunluluk/ görev; اَدَبِيًّا وَ مَادِّيًّا manen ve madden; الفَلْسَفَة الأَدَبِيَّة etik, ahlak felsefesi;

اَدَبِيَّة edebiyat;

اَدَبْخَانَة ç. ـات tuvalet;

اَدِيب ç. اُدَبَاء kültürlü, eğitim, öğrenim görmüş; terbiyeli, kibar, nazik; edebiyatçı yazar;

اَوَّلاً وَ اَخِيراً her halukarda;

مِئْخَار kışa kadar meyvası olan hurma ve ağacı;

تَأْخِير tehir, geciktirme; engel, mani olma; bir kenara koyma;

تَأَخُّر gecikme; oyalanma; yavaş, ağır davranma; [ülke] geri kalma, gelişmeme;

مُؤَخَّر arka kısım, art, kuyruk, son; [gemi] kıç; kalan, bakiye; مُؤَخَّراً son zamanlarda; sonunda;

مُؤَخَّرَة art, artçılar [orduda]; ASK. geri hat; [gemi] kıç;

مُتَأَخِّر geç, gecikmiş; (عن *den*) daha sonra olan; arkada olan; geri kalmış, gelişmemiş; geride, arkada duran; [resmi işini] zamanında gerçekleştiremeyen; الْمُتَأَخِّرُون yeniler, sonraki alimler vb., mutaahhirun; الْمُتَأَخِّرَات kalan, bakiye; الْبُلْدَان الْمُتَأَخِّرَة gelişmemiş ülkeler;

اُخْطُبُوط ahtapot;

اخو ⇐ آخَى *(b-ile)* kardeş olmak, kardeş gibi olmak; تَآخَى (مَع *b-ile*) kardeş gibi olmak, (مع *b-e*) kardeş gibi davranmak تَآخَى = تَأَخَّى;

اَخ ç. اِخْوَة, اِخْوَان (erkek) kardeş; yakın arkadaş; (ç. اِخْوَان) kardeş, bir cemaat üyesi ¶ يَا اَخِي arkadaş! kardeşim!; اَخُو ثِقَة emin, güvenilir, itimada layık اَخ شَقِيق öz kardeş;

اُخْت ç. اَخَوَات kız kardeş; DİLB. benzer; eş, benzer; ¶ اُخْتُهَا eşi, benzeri;

خُوَيِّ küçük (erkek) kardeş;

أديبة [kadın] edebiyatçı, yazar;

مأدبة ç. مآدب ziyafet, yemek daveti;

تأديب eğitim; disiplin; cezalandırma; disiplin cezası; مجلس تأديب disiplin kurulu;

تأديبي disiplin, terbiye amacını güden; ceza kabilinden, cezai; ¶ قضية تأديبية disiplin uygulaması;

تأدب terbiyelilik, kibarlık, nezaket;

آدب yemek sahibi, ziyafet veren;

مؤدب ç. ـون mürebbi, terbiye eden, eğitimci; TUN [Kuran öğretimi yapılan okulda] hoca;

مؤدب terbiyeli, kibar; medeni, uygar;

الأدرياتيك ve الأدريتيك Adriyatik Denizi;

[1]أدم i (أدم) (*bşi*) katık etmek, ekmekle beraber yemek;

إدام katık; yağ, yağlı parça;

[2]أدم, أدمة deri, cilt;

أديم cilt, deri; yüzey; [malzeme] deri; أديم الأرض yeryüzü; أديم الليل gecenin karanlığı; أديم النهار gündüzün aydınlığı;

أدام deri tabaklayan;

[3]آدم Adem (as.) ¶ ابن آدم Adem oğlu;

آدمي insan; beşeri; zavallı, zayıf; nazik, kibar; ç. ـون, أوادم beşeriyet, insanlık;

آدمية insanlık, insan olma;

أداة ç. أدوات alet; cihaz; araç; edat DİLB.; ¶ أداة الحكم yönetim mekanizması; أداة التعريف harfi tarif, belirli artikel, belirlilik takısı DİLB.; أداة تنفيذية yetkili ajans; أدوات [çoğ.] teçhizat, أدوات حربية savaş aletleri, harp teçhizatı أدوات احتياطية yedek malzemeler, parçalar; أدوات منزلية ev aletleri, cihazları;

ادى ⇐ أدى (*b-i, bşi* ya da ب *b-i, bşi*, الى ...*e*) götürmek; (الى *bşe*) sebep olmak; (الى *bşe, sonuca*) vesile, sebep olmak, yol açmak; (الى ...*e*) varmak, ulaşmak; (الى ...*e*) bakmak, dikkat etmek; (*bşi*) icra etmek, yerine getirmek; (*görevini vazifesini*) yerine getirmek; (*yemini, sözü*) tutmak; (*imtihana, sınava*) girmek; (ل ya da الى *b-e bir hizmeti*) sunmak; ¶ يؤدي البطولة başrolü ...oynamak, başrolde ...olmak; أدى السلام selamlamak, selam vermek; تأدى (الى ...*e*) sebep olmak; icra edilmek, yerine getirilmek, gerçekleştirilmek; (الى ...*e*) varmak (*b-den, bşi*) istemek, (*hakkını*) talep etmek;

أداء ç. ـات (*hizmet*) sunma; yerine getirme, icra etme, uygulama; (*müzik parçasını*) sunma, okuma, seslendirme, icra etme; ödeme; ¶ حسن الأداء (*sanat eserinin, müzik parçasının*) sunulması, seslendirilmesi, icrası;

تأدية [*hizmeti, görevi*] tamamlama, başarıyla bitirme, yerine getirme; icra etme, gerçekleştirme; ödeme; [*sözü, yemini*] tutma;

مؤدى görev, vazife, iş; anlam, imge;

إذ [fiil cümlesinden önce] o halde, öyleyse; إذ ذاك o vakit, zaman; [zaman ve sebep ifadelerinde bağlaç]; ...dığında, ...dığı vakit; çünkü, zira; ... إذ أن ...dığı için, sebebiyle;

إذا [isim cümlelerinden sonra] ve daha sonra, bir anda, birden; birden var oldu, birden bire

اُذُن ve اُذْن müe. ç. آذَان kulak; fincan sapı; الْتِهَاب الأُذُن الوُسْطَى¶ orta kulak iltihabı;
اذَان ezan;
اُذَيْنَة kulakçık; kulak memesi;
مَأْذَنَة ç. مِئْذَنَة ,مآذن minare;
ايذَان (ب ...i) duyurma; ilan; ايذَانًا بِانْتِهَاء الحَدِيث konuşmanın bittiğini duyurarak;
مَأْذُون isimli, yetkili; sınırlı kanuni hakla-ra sahip köle İSL.HUK.; مَأْذُون شَرْعِي nikah memuru; مَأْذُونِيَّة sıla izni ASK.; izin, ruhsat SUR.;
مُؤَذِّن müezzin;
اذَن bkz. اِذًا;
اَذِي a eziyet, acı çekmek; آذَى (b-e) acı çektirmek, eziyet vermek; (b-nin) canını sıkmak, rahatsızlık vermek; ¶ لاَ يُؤْذِي zararsız, zararı olmayan; تَأَذَّى acı çekmek;
إِذَى ,اَذَاة ,اَذِيَّة eziyet, zarar; kaza; sıkıntı, kusur, kabahat; acı, sızı;
اذَايَة zarar, hasar; kötülük, şer, muzırlık;
ايذَاء zarar, hasar; kusur, kabahat; acı, sızı; keder veren şey;
مُؤْذٍ zararlı, incitici; ıstırap veren sıkıcı, bıktırıcı, usandırıcı;
آرَامِي Arami ya da eski Suriyeye ait;
اَرِبَ a (اَرَب) (ب bşde) becerikli; mahir olmak;
اَرَبَ i (düğümü) sıkmak; آرَبَ (b-i) aklıyla yenmek;
اَرَب ,ç. آرَاب (في bşe) istek, ihtiyaç; hedef, amaç;
اِرْب ,ç. آرَاب organ; ¶ مَزَّقَهُ (قَطَّعَهُ) اِرْبًا اِرْبًا onu parça parça yaptı;

...oldu; [bağlaç] ...dığı zaman, ...dığında; eğer ...se; [dolaylı sorularda] ...mı yaptı, yoksa...; اِذَا مَا ...dığında; الاَّ اذَا eğer yapmazsa, olmazsa; ...olması, yapması hariç...;
اذًا [yine اِذَنْ] o halde, öyleyse, bu durumda;
آذَار Mart SUR., LÜB., ÜRD., IR.;
اَذِنَ a (الى b-i) dinlemek, (b-e) kulak vermek; (ل b-e, bşe, في ...için) izin vermek; (ب bşi) duymak, öğrenmek, (ب bş hakkında) bilgilenmek; اَذَّنَ (ب ...e) çağırmak, seslenmek; (بالصَّلاَة namaz için) ezan okumak; [horoz] ötmek; آذَنَ duyurmak, bildirmek, anons etmek (b-e, ب bşi) bildirmek; ezan okumak; (b-e, ب bşi) öğütlemek; (b-e, ب bşi) tavsiye etmek, salık vermek; (b-e, ب bşi) haber vermek, duyurmak; (ب ...i) ima etmek, dolaylı ifade etmek, dokundurmak; tam (اَنْ...) ...yapmak/ olmak üzere olmak, ...yapayazmak, ...olayazmak ¶ آذَنَ بِالسُّقُوط (بِالزَّوَال) çöküş alametleri göründü; آذَنَ اللَّيْلُ بِانْتِصَاف gece yarısı olmak üzereydi; تَأَذَّنَ duyurmak anons etmek,, ilan etmek, huzura çıkarmak (ب); اِسْتَأْذَنَ (في veya ب bşi yapmak için) izin istemek; (على b-nin evine, yanına) girmek için izin istemek; (على b-nin yanına) girmek için teşrif ettirmek; (من b-den) ayrılmak için izin istemek; (من b-e) Allah'a ısmarladık diyerek gitmek;
اِذْن izin, yetki; بِاِذْنِ اللّه Allah'ın izniyle; ç. (اُذُونَات ,اُذُون .ç) اِذْن البَرِيد posta havalesi ;¶ اِذْن البُوسْتَة اُذُونَات البَرِيد posta havaleleri

أربة kabiliyet, maharet, ustalık;
أُرْبَة ç. أُرَب düğüm;
أريب kabiliyetli, maharetli, usta;
مَأْرَب ç. مآرب istek, talep; hedef amaç;
ارتوازي artezyen [kuyu];
أرّث (بَيْنَ... *in arasına*) fitne, fesat sokmak;
إرْث miras, mal mülk;
أُرْثُذُوكْسِي Ortodoks; dindar;
أُرْثُذُكْسِي Ortadoks Kilisesi;
أَرِج *a* (أَرَج, أَرِيج) güzel kokmak, güzel kokusu olmak; تأرّج = أَرِج;
أَرَج güzel, hoş koku, rayiha;
أَرِج güzel, hoş koku;
أَرِيج güzel, hoş koku, rayiha;
ارجح ⇐ تأرجح sallanmak, salınmak;
مُتَأَرْجِح düzensiz bir şekilde değişen; istikrarsız;
الأَرْجَنْتِين Arjantin;
أُرْجُوَان [is.] mor, eflatun, erguvan rengi;
أُرْجُوَانِي [s.] mor, eflatun renkli;
أَرَجُوز [yaygın olan قَرَهجُوز] Karagöz oyunu;
ارخ ⇐ أَرَّخ (*bşe, mektuba*) tarih atmak, tarih düşmek, (*bşi*, ... بـ) ...tarihiyle kaydetmek; bir şeyin tarihçesini yazmak;
تأريخ ç. تَوَارِيخ tarih [mektup vb.de]; zaman; tarih [bilim]; kayıt, vakayıname, günlem; تَارِيخ الحَيَاة biyografi; özgeçmiş; تَارِيخ عَامّ genel tarih; عُلَمَاء التَّأْرِيخ tarihçiler;
تأريخي tarihi, tarihsel;
مُؤَرِّخ ç. ـون tarihçi; vakanüvis;
مُؤَرَّخ (... بـ) ...tarihli;

أَرْخَبِيل takım adalar grubu;
الأُرْدُنّ Ürdün nehri; Ürdün
أُرْدُنِّي Ürdüne ait; المَمْلَكَة الأُرْدُنِّيَّة الهَاشِمِيَّة Ürdün Krallığı;
أَرْز [cin.is.; tek.is. ة] sedir, erz ağacı BOT. Cedrus;
أَرُزّ pirinç;
أرستوقراط aristokrat;
أرستوقراطية aristokrasi;
أَرِسْطُو Aristo;
أَرْش tazminat, para cezası; diyet;
أَرْض müe. ç. أَرَاضٍ, أَرَضُون yer; toprak, arazi; bölge, alan, saha; ¶ الأَرْض السُّفْلَى cehennem; الأَرْض المُقَدَّسَة Filistin, Mukaddes Toprak;
أَرْضِي arza, yere ait; yere yakın [s.]; dünyaya ait, dünyevi; yeraltı ile ilgili; أرضي شَوْكِي enginar BOT.;
أَرَضِي [cin.is.; tek. is. ة] beyaz karınca, kanatlı karınca;
أَرْضِيَّة ç. ـآت yer, zemin; yer döşemesi TUN; stok;
أُرْطَة ç. أُرَط (أُورْطَة) tabur, müfreze ESK. MIS. ASK.; topluluk, grup SUR.;
أُرْغُن ç. أَرَاغِن org, erganun MZK.;
أَرِق *a* (أَرَق) uyku tutmamak; أَرَّق (*b-i*) uyutmamak, uyumasına engel olmak;
أَرَق uykusuzluk, uyuyamama;
أَرِيكَة ç. أَرَائِك koltuk, divan; taht;
أرْكِيلَة ç. أَرَاكِيل SUR. nargile;
أيرلندا ve إرلندة İrlanda;
إرْلَنْدِي İrlandaya ait;
أَرَم *i* ısırmak;

أرْم azı dişi; ¶ حَرَّقَ الأُرَّمَ dişlerini [sinirinden] gıcırdatmak;

أرومة kök, kaynak, orijin; omça [omaca];

مئرم diş kökü;

الأرمن Ermeniler;

أرمني Ermeni [s. ve is.];

أرمنيا Ermenistan;

الأرناؤوط Arnavutlar;

أرناؤوطي Arnavut [s. ve is.];

أرنب müe ç أرانب yabani tavşan ZOO.; tavşan

أرنب هندي kobay, hintdomuzu ZOO.;

أرنبة [dişi] yabani tavşan; ¶ أرنبة الأنف burnun ucu; [hayvanın] burun kısmı;

أوروبا Avrupa;

أوربي [na't] Avrupa..., Avrupa ile ilgili, Avrupa'ya ait; (ç. ـون) Avrupalı;

آري Ari, Hint-Avrupalı, Hint-Avrupa dilini konuşan;

أزّ u, i (أزيز) yavaş yavaş kaynamak, cızlamak, vızıltı benzeri sesler çıkarmak; ıslık sesi çıkarmak; tıslamak;

أزيز vızıltı, cızırtı; tıslama;

أزب i (أزْب) [su için] kanal açmak;

مئزاب ç. مآزيب ve ميزاب ç. ميازيب kanal, mecra, su yolu;

إزب tıknaz, bodur; ufak tefek adam;

الأزبك Özbekler;

أزر i (أزْر) (b-i) çevrelemek, kuşatmak; (b-i) peştemal, izar, futa ile sarmak; (b-i, bş ile) örtmek, sarmak, dolamak; (b-i, bşi) kuvvetlendirmek, takviye etmek; آزر (b-e) yardım etmek; (b-i) desteklemek; ائتزر ve تأزّر izar, peştemal tutunmak; تآزر yardımlaşmak; kuvvetlerini birleştirmek;

أزْر güç kuvvet; شدّ أزره ya da شدّ من أزره (b-e) yardım etmek, desteklemek, cesaretlendirmek; شدّ أزره cesaret kazanmak, kendine güveni gelmek;

إزار [müz. ve müe.] ç. أُزُر izar, peştemal; şal, omuz atkısı, örtü;

مئزر ç. مآزر önlük; örtü;

مؤازرة destek, yardım;

تآزر yardımlaşma;

أزف a (أزَف) [vakit] gelmek, yaklaşmak;

أزق a (أزوق ,أزَق) dar olmak; تأزّق = أزق;

مأزِق ç. مآزق dar geçit, boğaz; kriz, bunalım; ikilem, kritik durum;

أزل ç. آزال ezel;

أزلي ezeli;

أزلية sonsuzluk, ebediyet;

أزم ⇒ تأزّم kritik/ zor/ bunalımlı duruma düşmek, zor durumda kalmak;

أزمة ç. أزمات aniden ortaya çıkan güç durum; bunalım, kriz ¶ أزمة وزارية kabine krizi;

تأزّم: تأزّم الحالة kritik gelişme, durumun kötüleşmesi;

أزمير İzmir;

إزميل ç. أزاميل keski;

آزوت azot;

آزوتي azotlu;

آزى bir şeyin hizasında, karşısında durmak;

إزاء [meb. mud. kul.] ...in karşısına, ...ile

karşı karşıya; ...in önüne; بـازَاءِ ...in karşısına, hizasına, önüne; ... عَـلَـى إزَاءِ ...karşısında;

آس mersin BOT.;

آس ç. آت- as, birli;

اس ⇐ أَسَّسَ (bşi) kurmak, tesis etmek, temelini atmak; تَأَسَّسَ kurulmak;

أُس temel, esas, asıl; MAT. üs, kuvvet;

أَسَاس ç. أُسُس temel [yapılar için de kullanılır], asıl, esas, kök; MZK. ana nota, baş nota; ¶ ... عَلَى أَسَاسِ ...e göre, ...kabulü ile, ...varsayılarak; لاَ أَسَاسَ لَهُ مِنْ الصِّحَّةِ doğru değil, ne aslı ne astarı var, doğruluktan eser yok [haberler, söylentiler için];

أَسَاسِي ana, temel; ilk, başlangıç; önemli; başta gelen, asli;

أَسَاسِيَّات prensipler, kaideler;

تَأْسِيس kuruluş, tesis, müessese, teşkilat; تَأْسِيسَات [çoğ.] teşekküller, kurumlar;

تَأْسِيسِي temel, esas, asli; مَجْلِس تَأْسِيسِي kurucu meclis, anayasayı değiştirmeye yetkili meclis;

مُؤَسِّس kurucu;

مُؤَسَّسَة ç. آت- müessese, kuruluş, tesis; firma, şirket TİC.; kurum; örgüt, teşkilat;

الأَسْبَان İspanyollar;

إسْبَانِي [na't] İspanyol...; (ç. ون-) İspanyol [is.];

إسْبَنَخ ıspanak;

إسْبَانِيَا İspanyol;

إسْبَادَاج ç. إسْبِيدَاج üstübeç;

إسْبِيتُو İt.> alkol, ispirto;

إسْبَلِيطَة apolet;

اسْت bkz. ست;

إسْتَاتِيكِي statik ELK.;

إسْتَاد Fr.> stadyum;

أُسْتَاذ ç. أَسَاتِذَة üstat; öğretmen, hoca; profesör [akademik ünvan]; [hitap ifadesi olarak] üstat [avukatlar, gazeteciler, yazarlar, şairler vb. için]; ana hesap defteri, defteri kebir TİC.; الأُسْتَاذ üstazı azam; ¶ الأُسْتَاذ الأَعْظَم الأَكْبَر Ezher Üniversitesi Rektörünün ünvanı; أُسْتَاذ كُرْسِي MIS. [yine SUR. أُسْتَاذ بِكُرْسِي] profesör; أُسْتَاذ بِلاَ كُرْسِي doçent SUR.; أُسْتَاذ غَيْر مُتَفَرِّغ MIS. yarım gün çalışan profesör, üniversite dışında bürosu bulunan profesör; أُسْتَاذ مُسَاعِد asistan MIS., SUR.; أُسْتَاذ زَائِر ders veren ziyaretçi profesör MIS. SUR.; هُم أَسَاتِذَة فِي الجَدَل onlar cedel ustasıdır, onlar tartışmanın piridir;

أُسْتَاذِيَّة hocalık, ustalık; profesörlük;

إسْتَانْبُول İstanbul [yine إسْطَنْبُول];

إسْتَانْبُولِي [na't] İstanbul..., İstanbul ile ilgili;

الأَسْتَانَة ve الآسِتَانَة Asitane, İstanbul;

إسْتَبْرَق brokar, bir yüzü kabartma kumaş;

إسْتَرَاتِيجِي stratejik;

أُسْتُرَالِي [na't] Avusturalya...i; Avusturalya ile ilgili;

أُسْتُرَالِيَا Avusturalya;

إسْتَرْلِينِي sterlin ¶ جُنَيْه إسْتَرْلِينِي paund, sterlin;

اسْتِمَارَة bkz. امر;

أُسْتُوبَة İt.> üstübü;

اِسْتُودِيُو ج. اِسْتُودِيُوهَات İt. İng.> stüdyo; imalathane, atölye;

اسْتُكْهُلْم Stokholm;

اسْتِيَانِيت sabuntaşı;

اسوج ALF.BKZ.;

اسد ⇐ اِسْتَأْسَدَ (على ...e karşı) [aslan gibi] cesaret göstermek;

اَسَد ç. آسَاد ,أُسُود ,أُسْد aslan; Aslan burcu ASTR.; ¶ دَاء الأَسَد bir nevi cüzzam hastalığı;

اَسَرَ i (أَسْر) (b-i) zincire vurmak, zincir ile bağlamak; esir etmek, esir almak; (b-i) büyülemek;

اِسْتَأْسَرَ teslim olmak;

أَسْر kayış, şerit; esir; esaret; tutkunluk ¶ شِدَّة الأَسْر kuvvet, dinçlik, gayret, enerji;

أُسْرَة ç. أُسَر ,ـَات aile; hanedan; kabile, boy, akraba, hısım; أَسِرَّة bkz. سَرِير ;

بِأَسْرِه tamamen, büsbütün; جَاءوا بِأَسْرِهِم hepsi geldiler;

إِسَار kayış, şerit; esaret; etkisinden kurtulamama; وَقَعَ فِي إِسَارِه ...in etkisi altında kalmak, etkilenmek, etkisinden kendini kurtaramamak tutkunu olmak;

أَسِير ç. أُسَرَاء ,أَسْرَى esir, tutuklu, savaş esiri;

أَسِيرَة ç. ـَات [kadın] esir, tutuklu;

آسِر büyüleyen, sihirli; esir alan;

مَأْسُور بِه (ب ...tarafından) büyülenmiş, sihirli; tesiri altında kalmış;

أَسِرَّة bkz. سرير;

اِسْرَائِيل İsrail ¶ بَنُو اِسْرَائِيل İsrail oğulları;

اِسْرَائِيلِي İsraili [s. ve is.]; اِسْرَائِيلِيَّات İsrailiyyat;

اِسْرَافِيل İsrafil;

أُسْرُب kurşun;

اِسْطَنْبُول İstanbul [yine إِسْتَانْبُول];

اِسْطَبْل ç. ـَات ahır;

أُسْطَبَّة İt.> üstüpü;

أَسْطُرْلاَب usturlap;

أُسْطُوَانَة ç. ـَات kolon, sütun MİM.; silindir MAT.; plak; أَسَاطِين [çoğ.] meşhur, mühim şahsiyetler; şöhretler, ustalar, söz sahipleri ¶ أَسَاطِين الفَنّ sanat alanındaki önemli kişilikler;

أُسْطُوَانِي [s.] silindir şeklinde, silindir;

أُسْطُورَة ç. أَسَاطِير masal, efsane, mit, destan;

أُسْطُورِي inanılmaz, efsanevi, destansı;

أُسْطُول ç. أَسَاطِيل donanma, filo; hava filo;

أُسْطَى ç. أُسْطَوَات KNŞ.["أُسْتَاذ"dan] hoca; usta [is.] MIS; şef, formen; [taksi şöförü, arabacı vb.e seslenirken MIS..] Usta! , Şoför bey!;

اَسِفَ a (أَسَف) (على ya da ل bşe) üzülmek, tasalanmak; أَسِفَ = تَأَسَّفَ

أَسَف gam, tasa; ¶ وَا أَسَفَاه ! ne yazık! ne kötü!; وَ يَا لَلأَسَف [veya sadece لِلأَسَف] maalesef; بِكُلِّ الأَسَف ve مَعَ الأَسَف maalesef;

أَسِف ve أَسِيف mahzun, üzüntülü, gamlı, tasalı, kederli;

تَأَسُّف üzülme;

آسِف üzgün; ¶ تَرَكْتُهُ غَيْرَ آسِف onu terk ettiğime üzülmüyorum;

مَأْسُوف عَلَى... (özl. ölmüş olan kişiler için ve ölüm ilanlarında) acı kaybımız...;

مُؤْسِف üzücü, hazin;

مُتَأَسِّف üzgün, mahzun; مُتَأَسِّف! kusura bakmayın! üzgünüm!;

اِسْفَانَاخ ve اِسْفَانَخ ıspanak;

أَسْفَلْت asfalt;

اِسْفَنْج sünger;

اِسْفَنْجِي sünger gibi, süngersi; gözenekli;

اِسْفَنْدَان isfendan, akça ağaç; BOT. Acer;

اِسْفِيدَاج üstübeç;

اِسْفِين ç. أَسَافِين kıskı, takoz;

اِسْقَرْبُوطِي ve مَرَض اِسْقَرْبُوطِي TIP. iskorbüt ;

أُسْقُف ç. أَسَاقِفَة, أَسَاقِف piskopos; رَأْس الأَسَاقِفَة başpiskopos;

أُسْقُفِي piskoposlara ait; piskoposlar tarafından yönetilen;

أُسْقُفِيَّة [is.] piskoposluk [makam , bölge]

أُسْقُمْرِي uskumru ZOO.;

اِسْكِتْش İng.> skeç, kısa hikaye veya müzikli gösteri;

اِسْكُتْلَنْدَا İskoçya;

اِسْكُتْلَنْدِي İskoç [s.]; İskoçyalı;

اِسْكِلَة ç. أَسَاكِل liman;

اِسْكَمْلَة iskemle, tabure;

اِسْكَنْدَرُونَة İskenderun;

الإِسْكَنْدَرِيَّة İskenderiye;

اِسْكَنْدِنَافِيَا İskandinavya;

اسل ⇐ أَسَّلَ (bşi) sivriltmek;

أَسَل saz, hasırotu, kofa BOT.;

أَسَلَة ç. -آت sivri uç, sivri şey; dilin ucu; الحُرُوف الأَسَلِيَّة "ز, س, ص" harfleri;

أَسِيل düz; خَدّ أَسِيل pürüzsüz yanak;

أَسَالَة elips şeklinde, oval;

مُؤَسَّل ucu sivriltilmiş, sivri uçlu;

اِسْلَامْبُولِي İstanbul ile ilgili;

اِسْلَانْدَا İzlanda;

اِسْم bkz. سمي;

اِسْمَنْجُونِي gök mavisi;

أَسْمَرَة Asmara (Eritre'nin başkenti);

أَسْمَنْت [is.] çimento;

أَسْمَنْتِي [s.] çimento;

أَسَنَ u, i ve أَسِنَ a [su] hafif tuzlu, acı olmak;

آسِن [su] hafif tuzlu, acı;

اسو ve أسي (أَسًا, أَسْوًا) u أَسَى (yarayı) tedavi etmek, (yaraya) bakmak; (بَيْنَ ...aralarında) barışı sağlamak, aralarında barışı tesis etmek;

أَسِيَ a (أَسًا, أَسًى) üzgün olmak, üzülmek, tasalanmak; أَسَّى (b-i) teselli etmek, avundurmak; (hastayı) tedavi etmek, bakmak; آسَى (b-e karşı) yardımsever olmak; (b-ile malını, mülkünü) paylaşmak; (b-e) destek vermek, yardımcı olmak; (b-i) teselli etmek, yatıştırmak; tedavi etmek; تَأَسَّى teselli bulmak; تَآسَى malını paylaşmak; yardımlaşmak;

أَسًى elem, gam, keder, üzüntü, acı, dert, sıkıntı, ıstırap;

أُسْوَة örnek, model, numune; أُسْوَةً بِ... ...in yolunu, izleyerek, ...i örnek alarak;

مَأْسَاة ç. مَآسٍ trajedi, dram;

تَأْسِيَة teselli;

مُوَاسَاة teselli; iyilik, hayır, lütuf, ihsan;

أُسْوَار, إِسْوَار ç. أَسَاوِر, أَسَاوِرَة halka, bilezik, halhal;

أَسْوَان Esvan MIS.;

أَسْوَج İsveç;

أَسْوَجِي İsveçli; [na't] İsveç...;

اسى bkz. اسو;

آسِيَا Asya; آسِيَا الصُّغْرَى Küçük Asya;

آسِيَوِي Asya'ya özgü, Asya ile ilgili, Asyalı [s. ve is.];

أَسْيُوط Asyut [Mısır'da bir şehir];

اشب ⇐ تَأَشَّبَ [kalabalık, topluluk] farklı kişilerden oluşmak, karışık olmak;

أُشَابَة ç. أَشَائِب [is.] karışık, farklı kesimlerden oluşan topluluk;

اشْبِيلِيَة Sevil İsp.;

اشْبِين ç. أَشَابِين bkz. شبن;

أَشَرَ u (أَشْر) (bşi) bıçkı ile biçmek, testere ile biçmek; أَشَرَ i (bşi) eğelemek, törpülemek, eğe ile inceltmek; أَشَّرَ (b-i) işaretlemek, kaydetmek, girişini yapmak; vizeyi onaylamak; vize vermek; (على bşe örn. evrağa) onay işareti koymak, parafe etmek;

أَشَر canlılık, zindelik, coşkunluk; hoyratlık, arsızlık; küstahlık, terbiyesizlik; kibirlilik, mağrurluk;

أَشِر canlı, zinde, coşkun; hoyrat, arsız; küstah, terbiyesiz; kibirli, mağrur;

مِئْشَار ç. مَوَاشِير eğe, törpü;

تَأْشِير vize; resmi onay; imza; paraf;

تَأْشِيرَة ç. ـآت vize ¶ تَأْشِيرَة مُرُور ya da تَأْشِيرَة اجْتِيَاز geçiş vizesi, transit vize;

مُؤَشِّر [ölçü aletinde] ibre, iğne;

مُؤَشَّر dişli, testere dişi gibi kenarları olan, tırtırlı; (ب tarafından) onaylı, imzalı, parafe [edilmiş];

أَشْفَى ç. أَشَافٍ biz [alet];

أُشْنَان potas, kalya taşı; üşnan, çorak; dikenli çöven, BOT. Salsola kali;

أُشْنَة yosun;

أَشُور [is.] Asur;

أَشُورِي Asur.., Asurlar ile ilgili [s. ve is.];

أَصِيص ç. أُصُص saksı;

اصد ⇐ أَصَدَ (kapı vb.i) kapatmak;

إِصْر ç. آصَار sözleşme, sözlü anlaşma, akit, ahit, mukavele; yük, ağırlık; günah; آصَار bağlar;

آصِرَة ç. أَوَاصِر bağ, rabıta (MEC. "أَوَاصِر الوَلَاء dostluk bağları" gibi); zorunluluk, yaptırım;

إِصْطَبْل ç. ـآت ahır;

أَصُلَ u (أَصَالَة) sağlam kökü olmak; yapısı, kuruluşu sağlam olmak; asil olmak, şerefli bir soyu olmak; أَصَّلَ (bşi) kurmak, yapısını sağlamlaştırmak, temelini atmak; تَأَصَّلَ sağlam, güçlü kökü bulunmak, kökleri derinlerde olmak; sağlam yapısı bulunmak; kökü (من ...e) dayanmak, (من ...den) kaynaklanmak; اسْتَأْصَلَ (ağacı, bitkiyi) kökünden çıkarmak; (bşi) yok etmek; (organı) ameliyat ile almak; ¶ اسْتَأْصَلَ شَأْفَتَه kökünden söküp atmak, defetmek, ≈ köküne kibrit suyu dökmek, kökünü kurutmak;

أَصْل ç. أُصُول kök; [ağaçta] gövde; kaynak, orijin; sebep, illet; soy, nesil, nesep, soy ağacı (özellikle asil birinin); temel, esas,

asıl; [kitap vb.ile ilgili] asıl, orijinal; اُصُول [çoğ.] usül, prensipler, kaideler, [bir bilimin] temel prensipler, ilkeler; kurallar; temel, asli kurallar; mülk, gayri menkul mal; emval, servet, aktif varlık MAL.; اَصْلاً temel olarak, aslen; [olumsuz ifadede] asla, hiç bir şekilde; ¶ فِي الأَصْلِ gerçekte, aslında; اُصُول الفِـقْـهِ Fıkıh Usulü; İslam Hukukunun dört temeli, edillei şer'iyye [Kuran, Sünnet, kıyas, icma]; اُصُول وَ خُصُوم varlıklar ve borçlar; اُصُول حَسَب مُضَاعَفَة çift defter tutma usulü; الأُصُول kurallara göre;

اَصْلِي orijinal, ilk; saf, asli, aslına uygun, bozulmamış, otantik; temel, esas, asıl, ana; ¶ الجِهَات الأَصْلِيَّة maliyet fiyatı; الثَّمَن الأَصْلِي [pusula da] anayönler; عَدَد اَصْلِي sayma sayısı; عُضْو اَصْلِي asli üye;

اُصُولِي asla uygun, kurallarla uygun; geleneksel, alışılmış; kanuna saygılı, itaatkar, kanun şinas, hukukşinas;

اَصِيل ç. اُصَلاء asil; saf; orijinal aslına uygun, yozlaşmamış; doğru, gerçek; sağlam; makul, akla uygun; sapmaz, değişken olmayan, sağlam karakterli, metin; köklü; yerli, doğuştan gelen; الأَصْل الأَصِيل gerçek sebep; اصيل الرَّأْيِ şaşmaz, yanılmaz hüküm;

اَصِيل ç. آصَال ,اَصَائِل ikindi ile akşam arasındaki vakit, gurup vakti;

اَصَالَة sağlamlık, metanet, güçlülük [şahsiyet]; asalet, soyluluk; اَصَالَةً şahsen, bizzat, asalaten; ¶ اَصَالَة الرَّأْيِ net karar verme, inisiyatif kullanabilme; basiretlilik, sağ görüşlülük; بِالأَصَالَةِ عَنْ نَفْسِهِ kendiliğinden, kendinden kaynaklanarak [karşıtı بِالنِّيَابَةِ عَنْ غَيْرِهِ]; اَصَالَةً وَ نِيَابَةً dolaylı veya dolaysız;

تَأْصِيلَة nesep, şecere, soy; nesep tetkiki;

تَأَصُّل köklü, sağlam olma;

اِسْتِئْصَال tüketme, yok etme, kökünü kazıma; organın ameliyat ile alınması;

مُتَأَصِّل köklü [inanç]; kronik [hastalık];

اَطِيط devenin böğürtüsü iniltisi;

اَطَرَ *u, i* (اَطْر) ve اَطَّرَ (*bşi*) bükmek, eğmek;

اِطَار ç. اُطُر ,-آت çerçeve [gözlük vb.]; tekerlek çemberi veya lastiği; çember; ¶ فِي اِطَارِ هَذَا الْمَوْضُوعِ bu konu çerçevesinde, bu bağlamda; اِطَار فِكْرِي dünya görüşü, hayata bakış açısı;

اِطَارَة tekerlek çemberi, ispit;

اِطَارِي çerçeve, çember şeklinde;

اطرية bkz. طرى;

اُطْرُغُلَّة bir güvercin türü;

اَطْرُون = نَطْرُون;

الأَطْلَنْطِيك ,الأَطْلَنْتِيق Atlas Okyanusu;

اَطْلَنْتِيقِي Atlas Okyanusu ile ilgili;

اَطْلَس saten, atlas; (ç. اَطَالِس) atlas [harita];

اَطْلَسِي Atlas Okyanusu ile ilgili;

اَطْلَنْتِي Atlas Okyanusuna ilişkin, ait, Atlantik; ¶ الْحِلْف الأَطْلَنْتِي Atlantik Paktı;

اُطُوم deniz kaplumbağası;

اَغَا ,آغَا ç. اَغَوَات ağa, bey, efendi;

الإِغْرِيق ve الأَغَارِقَة Yunanlılar;

اِغْرِيقِي Yunan, Yunanlı [s. ve is.];

ضَرَبَ فِي الآفَاقِ çok uzaklara kadar ulaşmak; ذُو أُفُقٍ مَحْدُودٍ ya da ضَيِّقُ الافقِ sınırlı görüşü olan, ufku dar; ذُو أُفُقٍ وَاسِعٍ ya da وَاسِعُ الافقِ geniş ufuklu; جَوَّابُ آفَاقٍ gezgin, seyyah;

أُفُقِي yatay, ufki;

آفَاقِي uzak bir ülke ya da bölgeden gelen;

أَفَّاق gezgin, seyyah;

أَفَكَ *i* (أَفْك) ve أَفِكَ *a* (إِفْك, أَفْك, أُفُوك) iftira atmak, kara çalmak, yalan söylemek;

إِفْك ve أَفِيكَة ç. أَفَائِك yalan, iftira;

أَفَّاك yalancı, iftiracı, müfteri;

أَفَلَ *u, i* (أُفُول) [yıldız] batmak, görünmez olmak;

أُفُول [yıldız] batma, görünmeme;

آفِل geçici, sonlu;

أَفْلاَطُون Eflatun;

أَفَن aptallık, ahmaklık;

أَفِين ve مَأْفُون aptal, ahmak; saf, ebleh;

أَفَنْدِي ç. ـة efendi [Avrupalı olmayıp batılı kıyafeti ve fes giyen kişi için]; [isimden sonra] bir saygı ünvanı MIS.; أَفَنْدِم! bey! beyefendi! bayım!; MIS. efendim? ne demiştiniz?;

أَفُوكَاتُو İt.> avukat;

أَفْيُون afyon; ¶ رُوح الأَفْيُون ECZ. afyon tentürü;

أُقَّة ç. ـآت ağırlık ölçüsü, okka MIS. = 1.248 kg., SUR. = 1.282 kg.;

مُؤَقَّت bkz. وقت;

أُقْحُوَان ç. أَقَاحِي papatya, ilkbahar çiçeği, margarit, BOT. Bellis perennis;

أَقْرَبَاذِين karışım ilaç; عِلْم الأَقْرَبَاذِين farmakoloji;

أَقْرَبَاذِينِي eczacılıkla ilgili;

أَقِط süzme peynir;

أَغُسْطُس Ağustos;

أَفَّ ⇐ تَأَفَّفَ (مِن *bş hakkında*) söylenmek, homurdanmak;

أُفّ kir [kulak veya tırnakta];

أُفّ! üff!; off!;

أَفَف memnuniyetsizlik, hoşnutsuzluk; homurtu, söylenme;

أَفَف = تَأَفُّف;

الإِفْرَنْج Frenkler, Avrupalılar; ¶ بِلاَد الإِفْرَنْج Avrupa;

إِفْرَنْجِي Frenk, Avrupalı;

إِفْرَنْسِي [na't] Fransız; (ç. ـون) Fransız;

الافْرَنْسِيَّة Fransızca;

إِفْرِيز ç. أَفَارِيز yapılarda, taban kirişi ile çatı arasında kalan üzeri boydan boya kabartmalarla süslü bölüm; kenar, uç; kaldırım; ¶ إِفْرِيز الْمَحَطَّة peron; إِفْرِيز الحَائِط tiriz, pervaz MİM.;

إِفْرِيقَا müe. [yine إِفْرِيقِيَا] Afrika; ¶ إِفْرِيقِيَا الشَّمَالِيَّة Kuzey Afrika;

أَفْرِيقِي Afrikalı; (ç. ـون, أَفَارِقَة) Afrikalı;

آفَرِين aferin, bravo;

إِفْسَنْتِين apsent, pelin otu, acı pelin BOT. Artemisia absinthium;

إِفْشِين ç. أَفَاشِين HRİ. mukabele ile okunan dua;

الأَفْغَان Afganistanlılar; Afganistan;

أَفْغَانِسْتَان Afganistan;

أَفْغَانِي Afgan [s. ve is.];

أُفُق ç. آفَاق ufuk; görüş alanı, menzili; [çoğ.] uzak ülkeler; taşra; ¶ آفَاقُ الأَرْضِ dünyanın en uzak bölgeleri; آفَاقُ البِلاَدِ ülkenin sınır bölgeleri; شُذَّاذُ الآفَاقِ gezginler, seyyahlar;

اقليد alf. bkz;

اَقْلَم (*bşi, b-i*) bir yerin iklimine alıştırmak;

تَأَقْلَم bir iklime alışmak;

اقْلِيم ç. اَقَالِيم iklim; bölge, yöre; taşra; vilayet (MIS. مُديرِيَّة); الاَقَالِيم taşra;

اقْلِيمي iklimsel; bölgesel, mahalli;

اقْلِيد ç. اَقَالِيد anahtar;

اقْلِيدَس Öklit;

اُقْنُوم ç. اَقَانِيم asıl, temel; HRİ. teslis de ilahi olan; asli unsur, esas, uknum;

اقُونَة Yun.> ikon HRİ.;

اقْيُونِيسِيَّة Okyanusya;

اَكَّادِي Akatlar ile ilgili;

اَكَادِيمِيَّة akademi;

اُكْتُوبِر Ekim;

اكد ⇐ اَكَّد (ل *b-e*, اَنَّ *...dığını*) temin etmek, inandırmak; (*b-i, bir görüşü*) desteklemek;

تَأَكَّد (مِنْ *bşe*) kanaat getirmek, emin olmak; (مِنْ *bşden*) emin olmak; zorunlu olmak;

تَأْكِيد ç. -آت temin; teyid, destek; tekit, vurgu; بِالتَّأْكِيد şüphesiz, kesinlikle;

تَأَكُّد temin;

اَكِيد emin, şüphesi olmayan; sağlam, sabit [karar, niyet]; zorunlu, kaçınılmaz [ihtiyaç]; اَكِيدًا kesinlikle, şüphesiz;

مُؤَكَّد kesin, emin, şüphesiz; tekid edilmiş, pekiştirilmiş, kuvvetlendirilmiş;

مُتَأَكِّد (مِنْ *...den*) emin, kani;

اَكَر *i* (اَكْر) (*toprağı*) sürmek, toprağı işlemek, çift sürmek;

اَكَّار ç. اَكَرَة saban süren kişi;

اُكَرَة ç. اُكَر top [oyun için];

اكْزِيمَا TIP. egzama;

اَشِعَّة اكْس X ışınları;

اُكْسِجِين oksijen;

اَكْسَد oksitlenmeye, paslanmaya bırakmak; paslanmak, oksitlenmek;

اُكْسِيد ç. اَكَاسِيد oksit, pas;

اكْسِير iksir;

اكْف bkz. كَفّ;

اَكَل *u* (اَكْل ,مَأْكَل) (*bşi*) yemek; yiyip bitirmek, tüketmek; (*bşi*) aşındırmak; (*bşi*) kanunsuz harcamada kullanmak; zenginleşmek, küpü doldurmak; ¶ اَكَلَ عَلَيْهِ الدَّهْرُ وَشَرِبَ zamanla eskimek, [zaman] yıpratmak; اَكَلَ الرِّبَا faiz yemek, faiz almak; يَعْلَمُ مِنْ اَيْنَ تُؤْكَلُ الكَتِف neyi nasıl yapacağını gayet iyi bilmek; اَكَلَهُ جِلْدُهُ çok kaşınmak اَكَلَ فِي الصَّحْنِ tabaktan yemek; اَكَلَ حَقَّهُ (*b-nin*) hakkını yemek, hakkını almak; اَكَّل ve آكَل (*b-e, bşi*) yedirmek, beslemek; آكَل (*b-ile*) birlikte yemek yemek;

تَأَكَّل bitmek, tükenmek; aşınmak, yenmek; eskimek, yıpranmak, pörsümek; aşına aşına yok olmak; تَآكَل = تَأَكَّل;

اَكْل yiyecek; öğün; yem; غُرْفَة الأَكْل yemek odası; اَكْل البَحْر MIS. denizin veya Nil'in taşıp toprağa yayılması [karşıtı طَرْح البَحْر];

اُكُل yiyecek; meyve; ¶ اَتَى اُكُلَهُ meyve vermek, ürün vermek;

اَكْلَة ç. اَكَلات öğün;

اُكْلَة lokma, ısırık, ısırım;

اُكَال TIP. kaşıntılı bir deri hastalığı;

linde]; الأ اذا...yapmaması, olmaması halinde; ancak ... yaptığında, olduğunda; و الأ aksi takdirde, olmazsa; الأ و هو [öncesinde olumsuz ifade ile] eğer yapmaz, olmaz ise ancak ...yapması, olması halinde; و ما هي ... الأ انْ...yapması, ...olması fazla sürmedi ki..., hemen; و ما هيَ الأ انْ... حتّى pek فما هي الأ انْ همّ حتّى فعل geçmemişti ki...; niyetine girdikten az sonra, düşündüğünü gerçekleştirdi;

الأسكا Alaska;

الاي, آلاي ç. -آت alay ASK.;

[1]الّب u, i (الّب) [insanlar] toplanmak, birleşmek, kuvvetlerini birleştirmek; الّب (على b-i, bşe) karşı kışkırtmak, tahrik etmek; تألّب (على bşe karşı) kuvvet oluşturmak, birleşmek;

[2]جبال الالْب Alpler;

الألْبان Arnavutlar;

ألبانيا Arnavutluk;

الخ "الى آخره" ve diğerleri, ve saire" için kısaltma;

الّذي müe. الّتي ç müz. الّذينَ ç. müe. اللاّتي, اللّوَاتي, اللّائي [Türkçede yoktur, "...ki o " lu yapı ile karşılanabilir: marife isimlerin bir cümle ile nitelenmesi gerektiğinde ya da sıfat cümlesinin isim görevi üstlenmesi halinde kullanılır. ¶ بعْدَ اللّتيا و الّتي uzun tartışmalardan, müzakerelerden sonra;

السّ ⇐ السّ (على b-i) küçük düşürmek, alçaltmak;

[1]ألف ç. آلاف, أُلوف bin; bin yıllık zaman dilimi; عشَرَة آلاف مؤلّفة veya أُلوف مؤلّفة binlerce;

أكّال, أكيل, أكول doymak bilmez, obur; aç gözlü kimse;

مأكل ç. مآكل yiyecek;

تأكّل aşınma, yıpranma, eskime; yenme; erozyon;

ائتكال erozyon;

آكل obur;

آكلة kangren olmuş yara;

مأكول yenilebilir; مأكولات [çoğ.] yiyecekler;

مؤاكل yemek arkadaşı;

متأكّل ve متآكل aşınmış, yenmiş; eskimiş, yıpranmış; eski, kırık dökük; paslı, pastan çürümüş;

اكْليروس HRİ. ruhban sınıf; rahipler zümresi;

اكْليروسيّة politikada kilisenin nüfuzu;

اكْليروسيّ kilisenin politikada yeri olmasını savunan;

اكْلينكي klinik;

اكمة ç. اكمات, اكام, أكُم, آكام tepe; resif, kayalık; yığın, küme; ¶ وراءَ الأكمَة ما وراءها göründüğü gibi değil, kimbilir arkasında, içinde ne var!;

الّ muahede, pakt, antlaşma; kan akrabalığı,;

[1]الاّ ve امّا için bkz. أ;

[2]الاّ bkz. [1]الو;

[3]الأ [انْ + لا] yapmaması, olmaması;

[4]الأ [انْ + لاَ] eğer yapmaz, olmaz ise olmaması, yapmaması halinde ; ...sı hariç; ...müstesna; (olumsuzluktan sonra) ancak, sadece; ¶ الأ انْ ...yapması, olması hariç, bununla birlikte, maalesef, [ana cümleden önce gelmesi ha-

الآلاف onbinlerce; مئات الآلاف yüzbinlerce;

الفي : عيد الفي bininci yıldönüm;

الف[2] "ا" harfinin ismi ¶ من الفه الى يائه başından sonuna kadar, tepeden tırnağa, A'dan Z'ye; يعرف الفه و ياءه (*bşi*) çok iyi bilmek, ≈ bir şeyin piri olmak ; الف باء alfabe;

الف *a* (ألف) (*bşe*) aşina, tanıdık, bildik olmak; (*b-ile*) samimi, senli benli olmak; (*bşe*) alışmak, alışkın olmak; (*bşi*) sevmek, (*bşden, b-den* hoşlanmak; evcilleşmek; ألّف (*b-i, bşe*) alıştırmak; (*hayvanı*) evcilleştirmek, ehlileştirmek; (*heyet, hükümet*) oluşturmak, kurmak; (بين *farklı, şeyleri*) birleştirmek; (*kitap*) derlemek, yazmak, telif etmek; تألف (من ...*den*) oluşmak; birleştirilmek; تآلف (مع *b-ile*) uyum içinde olmak, uyum sağlamak; ائتلف birleşmek, bağlanmak; (ب *b-ile*) samimi, senli benli olmak; SİY. koalisyona gitmek; (مع *bş ...e*) uymak, uyum sağlamak; استألف (*b-ile*) samimiyet, yakınlık kurmayı istemek;

الف ç. ألاف teklifsiz dost, candan arkadaş; aşık, yar;

ألفة samimiyet, ülfet, dostluk; arkadaşlık, sevgi, muhabbet; birlik, uyum;

أليف samimi, candan; evcil, ehli; dostane, dostça; (ç. ألائف) teklifsiz dost, candan arkadaş, refik;

ألوف dost; arkadaş; evcil, ehli; sadık, bağlı;

مألف alışılmış, yadırganmayan şey;

تأليف (*hükümet*) kurma; (بين ...*arasını*) birleştirmek; edebi çalışma; [kitap makale] yazma, hazırlanma; (. تآليف ,تأليف) kitap, eser, çalışma;

تآلف uyum, insicam, harmoni; aşinalık, yabancı olmama; dostluk;

ائتلاف uyum, insicam, harmoni; (مع *bşe fikre, görüşe*) katılma; birlik; koalisyon SİY.;

ائتلافي [na't] koalisyon... ¶ وزارة ائتلافية koalisyon kabinesi;

مألوف tanıdık, bildik, aşina; genel, mutad, alışılmış; itiyat, alışkanlık;

مؤلف ç. -ون yazar, müellif;

مؤلف (من ...*den*) oluşan, mürekkep; yazılmış, telif edilmiş; (ç. -آت) kitap, yayın;

متآلف uygun, uyumlu, insicam içinde;

ألق *i* (ألق) parlamak, ışıldamak, ışın saçmak; ألق = ائتلق ve تألق;

ألق parlaklık;

الأق parlak, parlayan; kıvılcımlar saçan, parlayan;

تألق parlaklık, parıltı;

متألق parlak, parlayan;

ألكتروني elektronik ¶ عقل الكتروني elektronik beyin, kompütür;

ألم *a* (ألم) acı duymak, acı çekmek; (ب *bşden dolayı*) üzülmek, acı çekmek; ألّم ve آلم (*b-e*) acı vermek, acı çektirmek, üzüntü vermek; تألم = ألم; şikayet etmek;

ألم ç. آلام acı, elem; keder, tasa, gam, hüzün; ¶ آلام نفسانية ruhi bunalım; أسبوع

الآلام Paskalyadan bir önceki hafta HRİ.;

أليم acı, elim; kederlendirici, üzücü;

تألّم acı, ağrı;

مؤلم acı; keder veren, üzücü;

متألّم acı çeken; ağrılı; eziyet çeken;

الأمّ bkz. إلَى;

ألْماس elmas;

ألْمان Almanlar;

ألْمَاني Alman [na't]; (ç. ألْمَان ,-ون) Alman;

ألْمَانْيَا Almanya;

ألْمَانِيّة Alman [s.]; Alman karakteristik özelliklerini taşıyan;

اله ⇒ ألَه (b-i) ilah, tanrı kabul etmek, tanrılaştırmak; تألّه kendini tanrı kabul etmek, ilahlık iddiasında bulunmak;

إله ,الاه ç. آلهة ilah, tanrı, mabut;

إلهة ç. -آت ilahe, tanrıça, dişi mabut;

إلهي ,الاهي ilahi, tanrısal; ilahi, teolojik;

علم الإلاهيّات ilahiyat ilmi, teoloji;

ألله Allah, Tanrı;

اَللّهمّ Ey Allahım! اللّهمّ الاّ ...olmaması halinde, (olumsuz ifadeden sonra) olması hariç; اَللّهمّ اذا en azından ...yaparsa, yaptığında; keşke; اَللّهمّ نَعَم Allah'a yemin ederim ki evet, doğru! kesinlikle;

الوهيّة uluhiyet, tanrılık, ilahlık vasfı;

تأليه tanrılaştırma, ilah derecesine çıkarma;

آله put, mabut;

آلهة ç. -آت tanrıça, ilahe, dişi mabut;

آلهي tanrısal, ilahi;

متألّه [is.] semavi, ilahi;

اللاهوت bkz. لاَهُت;

(ألو) الاَ u (ألْو) (في bşi) ihmal etmek, yapmamak; ¶ لاَ يألُو جهدًا في ...için parmağını bile kıpırdatmamak; آلَى yemin etmek; ¶ آلَى عَلَى نَفْسه kendi kendine ...yapacağına söz verdi;

ايلاء yemin;

ألُو ,آلُو Alo!;

ألومنيا ve ألومنيوم alüminyum;

إلَى [harfi cer] ...e, ...ye; ...e doğru; ...e kadar; ¶ الَى آخـره ...yapıncaya kadar; ...الَى انْ... vesaire, ve diğerleri; الَى ذَلك bunun yanında, ilaveten, bir de; الَى غـد yarına kadar; الَى اللّقاء Allah'a ısmarladık!, görüşmek üzere; الاَمَ (= الَى + مَا) nereye kadar, (yol) ne kadar; الَى متَى ne zamana kadar; ne kadar [zaman, süre]; الَيْكَ عنّي uzaklaş benden! git!; الَى جانب ذَلك bunun yanında, ilaveten; هذَا الَى انّ... buna ilaveten, bir de, daha da..., üstelik; الَى غير ذَلك ve benzerleri; وما الَيْه ve diğerleri, vesaire; (الَيـهم) و من الَيـه ve böyle olan diğer insanlar, ve bu tipdeki insanlar; الَيْكَ (Okuyucuya hitaben) evet şimdi burada; burada ise ...dır; şimdi ...gelecektir; أسْلُوب عبْرَاني الى عَرَبي Arapçaya yakın bir İbranice üslub; لا الَى هذَا و لاَ الَى ذَلك ne böyle ne de öyle, öyle de değil böyle de; الأمر الَيْك karar senin kararın, buna sen karar vereceksin;

آلاء ("إلَى"in çoğulu) hayır dua; şükran, hamd;

ألْيَـة ç. ألَيَـات kuyruk [koyun için]; but,

kaba, kalça, kıç;

1 أَمْ yoksa!;

2 أَمَةٌ ç. إِمَاء, أَمَوَات cariye, şakayık;

3 أَمَّ u (أَمّ) (*bir yere*) gitmek, (*b-i* görmeye) gitmek; _(إمامة) önde gitmek, başı çekmek, imam olmak; (*b-e*); _(أُمومة) anne ol-mak;

أَمَّمَ (*bşi*) millileştirmek; تأمّم gitmek; (*b-i*) görmeye gitmek; ائتمّ (ب *b-i*) örnek olmak; (ب *b-i*) imam, önder kabul etmek;

أُمّ ç. أُمَّهات anne; kaynak, orijin; temel, asıl, orijinal [kitap]; öz, cevher, asıl; أُمَّهات [matbaacılıkda] hurufat kalıbı, matris; ¶ أُمّ الحِبْر mürekkep balığı ZOO.; أُمّ الحَسَن FAS. bülbül ZOO.; أُمّ الرَّأس ırmak midyesi; أُمّ القُلوب beyin; أُمّ beyin zarı أُمّ أربع و أربعين kırkayak ZOO.; بِأُمّ العين شملة dünya hayatı, dünya zevkleri; أُمّ ve أُمّ القرآن ya da بِأُمّ عينه kendi gözüyle; أُمّ الكتاب Fatiha suresi; أُمّ القرى Mekke; أُمّ الكتاب Levhi Mahfuz; أُمّ الوطن başkent أُمَّهات الحوادث mühim hadiseler, mühim olaylar; أُمَّهات الحروف [matbaacılık] hurufat kalıbı, matris; أُمَّهات المسائل temel problemler أُمَّهات الفضائل gerçek erdemler/ faziletler;

أُمَّة ç. أُمَم millet; nesil; ¶ الأُمَم المُتَّحِدة Birleşmiş Milletler;

أُمِّي [s.] temel, asli; öğrenim görmemiş, ümmi; (ç. ـون) ümmi, öğrenim görmemiş [is.];

أُمِّيَّة cahillik , öğrenim görmemiş, okumamış olma; habersiz olma, duymamış olma;

أُمَمِي uluslararası, beynelmilel;

أُمُومة annelik;

أَمَامَ [meb. mud. kul.] ...in önünde; [sıralamada] ...in önünde ¶ إلى الأمام ileriye, öne doğru; ... لم يكن أمامه الأ أن önündeki tek seçenek ...yapması, ...olması idi; وقف أمامه karşısına, önüne çıkmak, engel olmak;

أَمَامِي [s.] ön..., önceki, ilk; ¶ نقطة أمامية ileri karakol mevki;

إمام ç. أئمّة imam; önder, lider, imam; alim, üstat; şakul sicimi, şakul;

إمامة imamet, imamlık; önderlik liderlik; öncelik;

تأميم ç. ـات millileştirme;

اما bkz. أ;

أَمَّا [genellikle فَ den sonra] fakat; bununla beraber, diğer taraftan; أمّا بعد [konuşmaya ya da kitabın mektubun asli konusuna girmeden önce dikkati toplamak için] imdi; mesele şudur; şöyle ki...;

إمّا eğer; ... وإمّا ... إمّا ya ... ya da [yine ... إمّا ... أو];

امبراطور imparator

امبراطوري [na't] imparatorluk..., imparatorluğa mahsus;

امبراطورية imparatorluk; imparatorluk;

أمبير ç. أمابير amper ELK.;

امبيق = إنبيق;

أَمْت eğrilik, bükülme, kavislenme; zayıflık;

أَمَد ç. آماد son, nihayet; zaman periyodu; منذ أمد بعيد uzun zamandır; قصير الأمد kısa vadeli; az zaman süren, kısa ömürlü;

أَمَرَ u (أمر) emretmek, komut vermek, talimat

vermek (*b-e*, ب *bşi yapması için*); أَمَرَ *u* (أَمَار) başkan, lider, emir olmak; أَمَّرَ (*b-e*, ...*i*) yönetme yetkisi vermek, salahiyet vermek; آمَرَ (*b-den*) öğüt istemek, (*b-e*) danışmak; تَأَمَّرَ iktidara gelmek, başa geçmek; başkan gibi davranmak; zorba bir tutum almak; zalimleşmek; تَآمَرَ toplanıp karar almak; gizli karar almak (على *bşe karşı*) اِئْتَمَرَ mütalaa etmek, istişare etmek; gizli karar almak; plan yapmak (ب ...*e karşı*) komplo kurmak, entrika çevirmek; ¶ اِئْتَمَرَ بِأَمْرِهِ birinin söylediğini yapmak;

أَمْر ç. أَوَامِر emir, buyruk, komut, talimat (ب *bş ...yapmak için*); resmi emir, irade, kararname; güç, otorite; DİLB. emir; ¶ أَمْـر عَالٍ buyruk, irade MIS.; أَمْر عَالِي kararname, irade ESK. TUN.; ferman; أَمْـر قَـانُونِيّ kanun mahiyetindeki emir TUN.; الأَمْـر وَ النَّـهْي ç. الأَوَامِر وَ النَّوَاهِي (lafzen; emirler ve yasaklar) hakim kuvvet, en yüksek otorite; أَمْـر تَوْرِيد teslim alma emri TİC.; تَحْـتَ أَمْـرِكَ emrine amadedir, emrindedir;

أَمْر ç. أُمُور iş, güç, ¶ أَمْر وَاقِع gerçek olay, vakıa, realite; أَمْر مَعْرُوف herkes tarafından bilinen, malum; فِي أَوَّلِ الأَمْرِ her şeyden önce, evvela; لِأَمْـرٍ مَا herhangi bir sebeple; أَ لَيْسَ الأَمْر كَذَلِكَ öyle değil mi?; مَهْمَا يَكُنْ مِنْ أَمْرٍ ne olursa olsun; başka bazı şeyler de olsa; هُوَ بَيْنَ أَمْرَيْنِ onun iki alternatifi/ seçeneği var; قُضِيَ أَمْرُهُ işi bitti;

أَمِر aptal;

أَمْرَة güç, nüfuz, otorite ¶ تَحْتَ أَمْرَتِهِ emrinde, emrine amade;

أَمَارَة ç. أَمَائِر ,-آت emare, işaret, remiz;

إِمَارَة emirlik, emir konumu; prenslik; otorite, güç; ¶ إِمَارَة البَحْرِ deniz komutanlığı; إِمَارَات سَاحِل عُمَّان Umman Krallığı;

أَمِير ç. أُمَرَاء komutan, emir; prens; kabile reisi; ¶ أَمِيـر الآي MIS. alay komutanı [ESK. MIS. Albaya yakın, donanmada kaptan]; أَمِير الأُمَرَاء TUN. Tuğgeneral; أَمِيـر الـبِحَـار [MIS. 1939] amiral; أَمِير البَحْرِ amiral [bu mevkideki Arap olmayan kişi için kullanılırdı ESK.]; MIS. koramiral; أَمِيـر اللِّوَاء (1933 den beri IR.) tuğbay, albay ile tuğgeneral arasında rütbe; أَمِير اللِّوَاء العَسَّة Bey'in saray muhafızlarının komutanı ESK. TUN.; أَمِير المُؤْمِنِين Halife;

أَمِيرَة ç. -آت emire, prenses;

أَمِيـرِيّ [s.] resmi, hükümet ile ile ilgili, [KNŞ. مِيرِى]; ¶ أَرْض أَمِيـرِيّ hükümet toprağı SUR.; المَطْبَعَة الأَمِيرِيَّة devlet yayını/ baskısı;

أَمَّار (ب *b-i*) çok isteyen, isteyip duran; kışkırtıcı, tahrik edici ¶ النَّفْس الأَمَّارَة بِالسُّوءِ kötülüğü emreden nefis, nefsi emmare;

تَأْمُـور ruh, can; ANAT. perikard, kalp dış zarı, dış yürek zarı ¶ اِلْتِهَاب تَأْمُور TIP. perikard iltihabı kalp dış zarının iltihabı;

مُؤَامَرَة ç. -آت görüşme, mütalaa; fesat tertibi, entrika;

تَأَمُّر istibdat, tahakküm; mütehakkim, zorba, müstebit davranış, hareket;

تَآمُر mütalaa, müzakere, görüşme; fesat

tertibi, entrika;

ائتمار görüşme; entrika;

استمارة form, istenilen bilgileri doldurmak üzere hazırlanmış belge;

آمر amir, şef, üst; komutan; ¶ الآمر النَّاهي mutlak, kayıtsız hükümdar;

مأمور memur, görevli, vazifeli, sorumlu mühim bir işe tayin edilen memur; sivil memur [özl. idari konumda]; şube, kısım müdürü MIS.; مأمور البوليس polis memuru, polis; مأمور التَّفْليس icra, haciz memuru HUK.; مأمور الحَرَكة (demiryolunda) trafik memuru; HUK. مأمور التصفية tasfiye veya icra, haciz memuru;

مأمورية ç. -آت emir, buyruk; memur edilme, bir yere bir görev için gönderilme; vazife, görev; nakil, atanma; personel müdürlüğü; مأمورية قضائية adli, hukuki memuriyet;

متآمرون entrikacılar;

مؤتمرون entrikacılar, gizli toplantı yapanlar; kongrenin, görüşmenin üyeleri;

مؤتمر ç. -آت konferans, konuşma; kongre, toplantı ¶ مؤتمر الصلح barış kongresi;

أمريقا Amerika

تأمرك Amerikanlaşmak, Amerikan hayatını ve kültürünü benimsemek;

تأمرك Amerikanlaşma;

أمريكا Amerika; أمريكا الجنوبية Güney Amerika;

أمريكي Amerikan; (ç. -ون) Amerikalı;

الأمريكان Amerikalılar;

أمركاني Amerikan; (ç. -ون) Amerikalı;

متأمرك Amerikanlaşmış;

أمس dün; geçen gün; أمسِ dün; yakın zaman içinde; ¶ الأمس dün; geçen gün; أمس الأوّل iki gün önce;

أمسية ç. -آت, أماسي akşam;

أمستردام Amsterdam;

أمشير Kıpti takviminin altıncı ayı;

امّع ve امّعة karaktersiz, zayıf ahlaklı kişi; fırsatçı, çıkarcı; eyyamcı;

أمل *u* (أمل) (*bşi* ya da ب *bş hakkında*)ümit beslemek, umutlu olmak; أمّل (من *bşi*, *b-den*)ummak, beklemek, beklentisi olmak; *(b-e)* ümit vermek, beklenti doğmasına sebep olmak; ¶ أمّله خيراً birine ümit vermek; تأمّل (*bşe veya* في *bşe*) dikkatle bakmak; düşüncelere dalmak; (*bşi* veya في *bş hakkında*); düşünüp taşınmak, tefekkür etmek;

أمل ç. آمال umut, ümit, beklenti; ¶ أمل كاذب boş ümit;

مأمل ç. مآمل umut;

تأمّل ç. -آت (ب ve في ...*i*) derin düşünme, tefekkür, dikkat ile bakmak; تأمّلات [çoğ.] derin düşünceler;

آمل uman, ümitli, ümitvar;

مؤمل = آمل;

مأمول umulan, beklenen;

متأمّل derin düşüncelere dalan, çok düşünen; dalgın, düşünceli MIS.;

أمن *u* (أمانة) emin, doğru olmak; أمن *a* (أمْن, أمان) (من *bşden* ya da *bşden*) emniyette olmak

أمّن güven vermek, güvenini tazelemek; (*bşi*

أَمَانَة eminlik, güvenilirlik; dürüstlük; sadakat; vekillik, emanet; (ç. -آت) depozit, kapora; müdüriyet; ¶ أَمَانَة الصُّنْدُوق haznedarlık; أَمَانَة عَامَّة genel sekreterlik; مَخْزَن الأَمَانَات bagaj kontrol bölümü;

مَأْمَن güvenilir, emin yer;

تَأْمِين koruma, himaye; güven, itimat; yeniden temin etme, güveni yineleme; sigorta; garanti; güvenlik; ¶ تَأْمِين اجْتِمَاعِي sosyal güvenlik; تَأْمِين ضِدَّ الحَرِيق yangına karşı sigorta; تَأْمِين ضِدَّ السَّرِقَة hırsızlık sigortası; تَأْمِين عَلَى الحَيَاة hayat sigortası

إِيمَان (ب bşe) iman, inanç;

ائْتِمَان güven, itimat; kredi;

اسْتِئْمَان güven, itimat;

آمِن barış içinde, huzurlu;

مَأْمُون güvenilir, emin;

مُؤَمَّن عَلَيْه sigortalı, sigortası olan;

مُؤْمِن inanan, inançlı; mümin;

مُؤْتَمَن (على bşe) vekil; itimat edilen, mutemet; kamulaştırılmış;

أَمَوِي cariyeler ile ilgili;

أُمَوِي Ümeyye;

بَنُو أُمَيَّة Ümmeyye oğulları;

أَمِيرَال amiral;

أَمِيرِكَا, أَمِيرِيكَة Amerika;

أَمِيرَالِيَّة Amirallik;

[1]أَنْ [edat] muzariden önce gelir ve onu nasb eder , masdar anlamı verir: يَسُرُّنِي أَنْ أَرَاكَ seni görmek beni memnun ediyor;

إِنْ [bağlaç] eğer, ...olursa; وَإِنْ... ...yap-

veya على bşi) garanti altına almak, desteklemek; sigortalamak (ضِدَّ الحَرِيق yangına karşı); (b-i على bşde) vekil tayin etmek, vekalet vermek; (على duaya) amin demek;

آمَنَ (ب bşe) inanmak, doğrulamak, tasdik etmek, (b-e) güveni olmak; doğrulamak, tasdik etmek, (b-e) güveni olmak; (b-i, على bşi) vekil tayin etmek ائْتَمَنَ = اسْتَأْمَنَ; (b-nin, bşin) korunmasını, koruma altına alınmasını istemek;

أَمْن emniyet, güvenlik; barış, huzur, sükun; ¶ الأَمْن العَامّ umumi emniyet; رِجَال الأَمْن polis, emniyet kuvvetleri;

أَمَان emniyet, güvenlik; barış huzur; koruma, himaye; ASK. aman [eman]; kefalet, teminat; ¶ فِي أَمَانِ اللّه [lafzen: Allah'a emanet olun!] güle güle!;

أَمِين ç. أُمَنَاء emin, güvenilir, dürüst; emniyette, tehlikeden uzak; yetkili temsilci, ajans; vekil, mutemet, mütevelli; kefil, garantör kişi, firma (على bşi); şef, başkan, müdür; muhafız, nezaretçi; muhasebeci, haznedar; birlik, dernek başkanı, lonca ustası TUN.; ASK., MIS. iaşe görevlisi subay, çavuş ¶ الأَمِين الأَوَّل كَبِير الأُمَنَاء Başmabeyinci ESK. MIS.; tören başkanı; أَمِين الْمَخْزَن depo yetkilisi, sorumlusu; depo yazıcısı أَمِين سِرّ الدَّوْلَة ve أَمِين السِّرّ Sekreter, Devlet Sekreteri SUR.; أَمِين الصُّنْدُوق veya أَمِين الْمَال haznedar, veznedar; kasiyer; أَمِين عَامّ [özl. IR.] genel sekreter;

آمِين amin! Allah kabul etsin!;

انبوبة, انبوب bkz. نب;
انبيق imbik;
انت müe. انت sen;
انتم siz;
انتن [müe.] siz;
انتما siz [ikiniz];
انتيكخانة müze;
انتيكة ç. -آت MIS. eski modası geçmiş;
انتيمون antimon;
انث u (أنوثة) kadın veya dişi olmak; انّث dişileştirmek, DİLB. müennes yapmak; kadınımsı hale sokmak; تأنّث kadın, dişi olmak; müennes olmak DİLB.;
أنثى ç. اناث, أناثى kadın; dişi; الأنثيان husyeteyn, testisler;
انثوي dişi... [na't]; kadınımsı;
أنوثة dişilik;
تأنيث müenneslik, te'nis, dişillik DİLB.;
مؤنّث DİLB. müennes, feminin, dişil.;
انثروبولوجي antropoloji;
انجاص armut SUR., BOT.;
انجلترا İt.> İngiltere;
انجليز İngiliz;
انجليزي [na't] İngiliz...; İngiliz [is.];
انجيل ç. اناجيل İncil;
انجيلي İncile ait, özgü; gezici vaiz HRİ.;
انجيلية İncil inancı;
الأندلس Endülüs;
اندونسيا Endonezya;
انس a(أنس) cana yakın, samimi olmak; girişkin, sosyal olmak; انس به birinin arkadaşlığından

masına/ olmasına rağmen, karşın; ... ان ...وان ...ister olsun, ister ...olsun; [edat, ليس nin ameliyle] değil; ان هو الأ o ancak ...dır.;
أنّ [bağlaç, انّ'nin ameliyle amel eder, özl. nesne konumundaki yan cümleyi ana cümleye bağlar.] ...olduğunu, yaptığını; بما انّه zira o...; على انّه O ...yaparken, yaptığı yerde; ana cümle başında: bununla beraber; و ذلك انّه yani, demek ki...;
انّ gerçekten , doğrusu [edat isim cümlesinden önce kullanılır, genelde tercüme edilmeyebilir, son zamanlarda daha çok üslup için kullanılıyor.];
انّما sadece; fakat, lakin, bununla beraber, aksine;
[3]أنّ i (تأنان, انين) (من bş sebebiyle) inlemek;
انّة ç. -آت inilti ¶ انّات و آهات ahlar vahlar, ağlayıp sızlamalar;
انين feryat; inilti;
انا ben;
اناني egoist, bencil, hodbin [is.]; bencil egoist, hodbin [s.];
انانية egoizm, bencillik;
الاناضول Anadolu;
اناناس ananas;
انب ⇐ انّب (b-i) azarlamak, suçlamak;
تأنيب azar;
انبا piskopos [Kıpti kilisesinde] HRİ.;
انبار ç. انابر, انابير anbar, depo;
أنباشي T.> onbaşı MIS.;

hoşlanmak; (ب ya da الى *b-ile*) samimi, senli benli olmak; (الى *bşe*) alışkın, alışmış olmak; (*bir niteliğin* مِـن veya فـي *birinde*) bulunduğunun farkına varmak, idrak etmek; (في *...de, bşi*) fark etmek, anlamak; ¶ أنِس لحَدِيثِه (*bşi,* في *...de*) birinin sohbetinden hoşlanmak; أنَّس rahatlatmak; evcilleştirmek, ehlileştirmek; آنَس (*b-e karşı*) kibar, nazik olmak; (*b-i*) eğlendirmek, hoş vakit geçirmesini sağlamak; (*b-nin*) dostluğunu sürdürmek; (*b-i*) eğlendirmek; (*bşi göz ile*) fark etmek, ayırt etmek; (*bşi*) anlamak; görmek, müşahede etmek, gözlemlemek; ¶ آنَسَ فِيهِ الكفَايَةَ onun yetenekli bir kişi oluduğunu farketti; تأنَّس HRİ. insan olarak ortaya çıkmak, insan olmak; استأنَس girişkin, sosyal olmak; samimi, candan olmak; evcilleşmek; (*b-e karşı*) nazik olmak; kendini alıştırmak; (ب veya الى *bşe*) tanıdık, aşina olmak; (ب veya الى *bşi*) yadırgamamak; (ب *hakkında*) bilgilenmek, bilgi edinmek; (ب *bşi*) göz önüne almak, hesaba katmak; (ل *bşi*) dinlemek, (ب *görüşe*) kulak vermek;

أُنس canayakınlık; girişkinlik, sosyallik; tanıdıklık, aşinalık;

أُنسَى : كَعْب أُنسَى aşık kemiği ANAT.;

إنس insanlık, beşeriyet;

إنسي insan, insanoğlu;

ناس ve أُناس insanlar;

أُناس bir grup insan;

ناسُوت insanlık, bereşiyet;

أناسي insanlar, insan, ademoğulları;

أنيس yakın, samimi, teklifsiz; dost; kibar, nazik, zarif, centilmen;

إنسَان insan; ¶ إنسَان العَيْنِ gözbebeği;

إنسَانَة kadın;

إنسَاني [na't] insan ile ilgili, insan ...i; müşfik, insancıl; hayırsever;

إنسَانيَّة insan, beşeri; insanlık, şefkat, merhamet; zariflik, kibarlık, nezaket; insanlık, beşeriyet;

مؤانسَة samimiyet; girişkinlik, sosyallik; eğlence;

إيناس neşe, canlılık; samimiyet; dostluk; sosyallik;

تأنُّس tecsim HRİ.;

ائتِناس sosyal hayat, toplumsal hayat;

آنِسَة ç. -آت, أوَانِس genç kız, hanım;

مُستأنَس tanıdık, aşina, bildik;

مأنُوس evcil, ehli;

انش İng.> inç;

أنشُوجَة İt.> MIS. hamsi balığı ZOO.;

أنطَاكيَّة Antakya;

أنطُولُوجي ontolojik FELS.;

أنِف *a* (أنَف) (مِنْ *bşe,* أنْ *bş yapmaya*) tenezzül etmemek; (*bşi*) büyüklenerek reddetmek; استأنَف (*bşi*) yeniden başlamak; (*bşe*) kaldığı yerden devam etmek «صَمَتَ لَحْظَةً ثُمَّ اسْتَأنَفَ الحَدِيث»; (*hükmü*) istinaf etmek, temyiz yoluna gitmek HUK.;

أنف ç. آنَاف, أُنُوف burun; [dağ] zirve, doruk; gurur, kibir; ¶ رَغْمَ أنفِهِ bir şeyi göze

انقليس yılanbalığı ZOO.;
آنُوك kurşun [metal];
انكشاري ç. ة- yeniçeri;
انكلترا ve انكلترة It.> İngiltere;
الانكلوساكسون Anglosaksonlar;
الانكليز İngiliz;
الانكليزي İngiliz [s.ve is.];
انكليس yılan balığı ZOO.;
الآنام ve الأنام [cin.is.] beşer, insanoğlu;
انموذج numune, örnek; kalıp, model; tip, cins;
انمون anemon BOT.;
انى[1] i (انى) olgunlaşmak, olmak, ermek; [özl. zaman] gelmek, girmek, yaklaşmak; ¶ آنَ لَهُ ... أنْ ...yapmasının tam zamanıdır; [özellikle olumsuz ifadelerde] ... ألَمْ يأنْ ...yapmasının zamanı, sırası değil mi?; تأنّى telaşsız davranmak, acele davranmamak; استأنى (في ...ile) oyalanmak, vakit geçirmek; beklemek;
انى ç. آناء süre, zaman; ¶ في آناء الليل bütün gece, gece boyu; آناء الليل و اطراف النهار gece gündüz, gündüzün aydınlığında ve gecenin karanlığında;
أناة tedbirlilik, acele etmeme; sabır, tahammül; ¶ طول الأناة tahammülü yüksek olma, sabırlılık; طويل الأناة sabırlı, tahammülü yüksek;
اناء ç. آنية ,أوان kap, koyacak; آنية الطعام kap kacak, yemek kapları;
تأنٍ acele etmeme, telaşsızlık, teenni;
متأنٍ sakin, telaşsız;
أنّى [edat] nereden?; nasıl oldu da...?; bununla

alarak, zorluğuna rağmen; كسر انفه kibrini kırmak, utandırmak; شامخ الأنف gururlu, kibirli;
انفي burun ile ilgili;
انفة gurur; ret; tenezzül etmeme (من bşe);
أنوف kibirli, gururlu, müstekbir;
استئناف yeniden başlama; kaldığı yerden devam etme; istinaf; قدّم استئنافا temyize gitmek HUK.;
استئنافي istinafi, temyiz [na't]; استئنافيا istinaf ederek, temyiz yolu ile;
آنف biraz önceki, yukarıdaki; آنف الذكر bahsi/ adı geçen; آنفا geçmişte, daha önceleri;
مؤتنف başlagıçta olan, ilk;
انفلونزا grip;
انق a şık, zarif, zevkli, biçimli olmak; (ب bşe) sevinmek, (ب bş ile) eğlenmek; آنق (b-i) memnun etmek; ¶ يؤنقه الشيء onu her şey memnun edebilir; تأنق (في bş hakkında) çok titiz/ hassas olmak; titiz davranmak; şık/ zarif olmak;
اناقة şıklık;
أنيق zevkli, biçimli, zarif; şık;
انوق Mısır akbabası ZOO. Neophron percnpterus; اعز من بيض الأنوق [lafzen: akbaba yumurtasından daha az rastlanır.] çok nadir, anka gibi, binde bir rastlanır;
تأنق şıklık;
مؤنق , مونق zarif, kibar;
متأنق şık;
انقرة Ankara;

beraber, yine de;

اَنِيسُون ve آنِيسُون anason;

اَنِيمِياء anemi;

آه ve آهًا ah!;

اهب ⇐ اَهَّبَ (b-i, bşi, لـ ...e, ...için) hazırlamak;

تَأَهَّبَ hazır olmak; hazırlanmak; (لـ ...için) hazırlanmak, teçhizatını vb.i hazırlamak;

أُهْبَة ç. أُهَب hazır olma, hazırlık; teçhizat, donanım; ¶ أُهْبَة الحَرْب savaş teçhizatı; عَلَى أُهْبَة الرَّحِيل yola çıkmaya, sefere hazır; على أُهْبَة الاِسْتِعْدَاد tamamen hazır durumda; teyakkuz halinde, tetikte ASK.; أخَذَ أُهْبَتَه hazırlığını yapmak, tamamlamak;

اهَاب hayvan derisi, post;

تَأَهُّب hazır olma, hazırlık; (ç. -آت) hazırlık;

مُتَأَهِّب hazır;

اَهَلَ u, i (أُهُول) evlenmek; اَهِلَ a (أَهَلاً) (بـ ...ile) cana yakın olmak; أُهِلَ [edil.; bölge, mekan] meskun olmak, [bölgede] insan yaşamak;

اَهَّلَ (b-i, لـ ...e) ehil kılmak, (bşi, لـ ...için) mümkün kılmak, (لـ b-nin, bşi) yapmasına imkan tanımak; (بـ b-i) hoş karşılamak;

تَأَهَّلَ (لـ ...e, ...için) uygun, müsait olmak; ehil olmak; evlenmek; اِسْتَأْهَلَ (bşe) layık olmak, (bşi) hakketmek;

اَهْل ç. اَهالٍ ,-ون aile, yakınlar; akrabalar, hısımlar; eş, zevce, hanım; [mud.kul.] ...in ahalisi, halkı; ...taraftarları; ...sahipleri; sakinler, [bir yerde] yaşayanlar; (لـ ...e) layık, (...i) hakeden; (لـ ...için) ehil; الأَهْلُون ve الأَهَالِي [çoğ.] sakinler, yerliler, ahali; ¶ اهل البَيْت aile; Hz. Peygamber'in (sav.) ailesi, Eh-li Beyt; اَهْل الدَّار ev sakinleri; اَهْل الحِرْفَة bir mesleği yürütenler, meslek erbabı; اَهْل الحلْف and içenler, anlaşmada yemin edenler; اَهْل الخِبْرَة uzmanlar, mütehassıslar, ustalar; اَهْل السَّفْسَطَة Sofistler; اَهْل السُّنَّة Ehli Sünnet, Sünniler; اَهْل الْمَدَرِ وَ الْوَبَرِ göçebeler ve yerleşik hayat sürenler; اَهْل الوَجَاهَة şerefli, say-gın kişiler; اَهْلاً وَ سَهْلاً hoş geldin(iz)!; اَهْلاً بِكَ hoşgeldin; لَهُ فِي دَارِنَا اَهْلٌ وَ سَهْلٌ = ona kapımız her zaman açıktır, onun başımız üzerinde yeri var;

اَهْلِي evcil, ehli; yerli ["yabancı" karşıtı]; sakinlere ilişkin; milli, ulusal; ¶ حَرْب اَهْلِيَّة sivil savaş; مَحْكَمَة اَهْلِيَّة sivil mahkeme MIS.; القَضَاء الاَهْلِيّ medeni hukuk; الاِنْتَاج الأَهْلِي yer-li üretim;

اَهْلِيَّة layıklık, uygunluk; ehillik; ¶ الأَهْلِيَّة القَانُونِيَّة كَامِل الأَهْلِيَّة medeni haklar; ruhsatlı, kanunen yetkili; عَدِيم الأَهْلِيَّة ruhsatsız, resmi izni bulunmayan;

آهِل ve مَأْهُول meskun, insanların yaşadığı [bölge, yer];

مُؤَهِّلات yetenekler, kabiliyetler, maharetler, hünerler;

مُتَأَهِّل evli;

مُسْتَأْهِل layık, hakkeden; yetkili;

اَهْلِيلَج halile, karahalile BOT.; elips GEO.;

اَهْلِيلَجِي elips [na't];

اَوْ ya da, veya; [muzari fiilden önce] ...olmaz

ise, ...olması hariç;

(اوب)[1] آبَ u (إيَاب, أَوْبَة, أَوْب) geri dönmek; ... آبَ بـ ...e yakalanmak, tutulmak; مِنْ كُلِّ أَوْبٍ وَ صَوْبٍ veya كُلِّ أَوْبٍ dört bir yandan;

أَوْبَة dönüş;

إيَاب dönüş ¶ ذَهَابًا وَ إيَابًا ileri geri, aşağı yukarı; تَذْكِرَة ذَهَابٍ وَ إيَابٍ gidiş-geliş bileti;

مَآب dönüş yeri; dönme; ¶ ذُهُوب وَ مَآب gidiş geliş;

آب ALF.BKZ.;

أُوبِرَا ve أُوبِرَا It.> opera; opera binası;

أُوبِرِيت Fr.> operet;

أُتُوبِيس Fr.> otobüs;

أُوتُوجرَاف ç. آت- Fr.> el yazısı, otograf;

أُتُوقْرَاطِي müstebit;

أُوتُومَاتِيكِي Fr.> otomatik;

أُوتُومُوبِيل Fr.> otomobil;

أُوتِيل ç. آت- Fr.> otel;

أَوْج zirve, doruk, tepe, en yüksek nokta; ASTR. bir gök cisminin [özl. ay için] yörüngenin yeryüzünden en uzak noktası, MEC. [ün, şöhrette] zirve;

آح albümin, yumurta akı;

آحِين albümin;

(اود) آدَ u (أَوْد) (bşi) eğmek, bükmek; (b-e) yüklenmek, sıkıştırmak; أَوَّدَ a (أَوْد) bükmek, eğmek; bükülmek تَأَوَّدَ bükülerek eğilmek; başını eğmek;

أَوْدَة yük, ağırlık;

أَوْد : قَامَ بِأَوْدِه b-nin ihtiyacını karşılamak, ihtiyaç anında yanında bulunmak; أَقَامَ أَوَدَهُ birinin ihtiyacını karşılamak; birinin geçimini sağlamasına yardımcı olmak;

أُوَار ısı; susuzluk;

أُورُبَّا Avrupa;

أُورُبِّي Avrupa... [na't]; (ç. ـون) Avrupalı;

أُورُشَلِيم Kudüs, Yeruşelim;

أُورْطَة ç. أُوَرْط tabur, müfreze ESK. MIS. ASK.;

أُورُغْوَاي [g] Uruguay;

اوز ⇐ أَوَّزَ MIS. (على b-ile) istihza, alay etmek;

إوَزّ [cin.is.] kaz ZOO;

آس mersin BOT. Myrtus communis; ALF.BKZ.;

أُوسْتُرَالِيَا Avusturalya;

أُوسْتِرِيَا İt.> Avusturya;

أُوسْلُو Oslo;

أُوسْطَى bkz. أُسْطَى;

أُوشِيَة ç. أَوَاشٍ vaaz KIP. HRİ.;

آفَة ç. آت- zarar, ziyan, hasar; salgın hastalık;

مَؤُوف bulaşıcı hastalıklı;

أُوفَرُول İng.> tulum;

(اوق)[1] آقَ u (على b-e) kötü şans getirmek, sıkıntı, eziyet vermek; أَوَّقَ (b-e) sıkıntı vermek, meşakkat vermek;

اوقة bkz. اقّة;

أُوَيْقَات kısa zaman aralıkları; hoş vakitler;

أُوقِيَانُوس ve أُوقْيَانُس okyanus;

أُوقِيَّة ç. آت- bir ağırlık birimi [Mıs: 37.44; Halep 320; Kudüs 240; Beyrut 213.3 gr.];

أُوقَازْيُون Fr.> takas satışı;

أُوكْرَانِيَا Ukrayna;

أُكْسِجِين Fr.> oksijen;

آلِيَّة mekanik;

آلاتِي ç. آلاتِيَّة müzisyen; şarkıcı MIS.;

أَوَّل [müe. أُولَى] ç müz. -ون, أَوائِل ilk; temel, ilk kısım, başlangıç; الإِنسان الأَوَّل ilkel insan; طَبِيب أَوَّل başhekim; الأَوائِل ,الأَوَّلُون [çoğ.] atalar, dedeler, ecdat; أوائل الشَّهْر ayın ilk on günü, ayın ilk günleri; لأَوَّل مَرَّة veya مِنْ أَوَّلِه ya da مِن أَوَّلِه للمَرَّة الأُولَى ilk kez olarak; مِنْ أَوَّلِه إِلَى أَوائله başlangıcından itibaren; أَوَّل آخِره başından sonuna, tepeden tırnağa; الأَوَّل الأَمْر herşeyden önce, ilk olarak; فَالأَوَّل ilk fırsatta; أَوَّل مَا ...dığında; iyice başlarda أَكْثَر مِنَ الأَوَّل öncekinden daha fazla;

أَوَّلاً evvelen, her şeyden önce, ilk olarak; أَوَّلاً فَأَوَّلاً ve أَوَّلاً بالأَوَّل ¶ başlangıç olarak; أَوَّلاً و أَوَّلاً ve أَوَّلاً فَأَخِيراً tedrici olarak, tek tek; آخِراً ancak ve ancak, sadece, bir defaya mahsus olarak;

أَوَّلِي başlangıçta olan, ilk, orijinal; temel, esas, asıl; başlangıç; ilkel, eski ¶ مَدْرَسَة أَوَّلِيَّة ilkokul; مَوادّ أَوَّلِيَّة ham maddeler; عَدَد أَوَّلِي asal sayı; فاتُورَة أَوَّلِيَّة proform fatura;

أَوَّلِيَّة ç. -آت asli, aksiyom; unsur, temel öğe, eleman; öncelik;

أَيِّل ,أُيَّل ç. أَيائِل erkek geyik;

إِيالَة ç. -آت vilayet, il; eyalet;

أَيْلُولَة HUK. tapu senedi;

مَآل son; netice, sonuç; çıkarım ¶ فِي الحَال وَ المَآل şimdiki zamanda ve gelecekte;

تَأْوِيل ç. -آت tevil, yorum;

أُولاء ,أُولَئِك bunlar; şunlar ["ذا" ve "ذَلِك"

آلَ u (أَوْل ,مَآل) dönmek, geri gitmek (إلى bşe); (إلى bşe) dayandırılmak, isnat edilmek, atfedilmek; (إلى ...den) kaynaklanmak, türemek; (إلى bşe) sebep olmak; (إلى b-e) (sonunda) dönmek, (b-nin) eline geçmek ¶ آلَ الأَمْرُ إِلَى... bu olay, bu iş sonunda ...e geldi, geldi ...e dayandı; آلَ بِه المَضافُ إِلَى... sonunda ...e ulaşabildi; أَوَّلَ (bşi) şerh etmek, açıklamak, yorumlamak, tevil etmek;

آل aile, hısım, akrabalar, kabile; taraftarlar, yandaşlar; serap, ılgın, yalgın;

آلَة ç. -آت cihaz; alet; techizat; araç; makina ¶ آلات الحِسّ duyu organları; آلَة الجَرّ traktör; آلَة جَهَنَّمِيَّة suikast bombası; آلَة حَرْبِيَّة harp teçhizatı; آلَة التَّحْرِيك motor; آلَة حَاسِبَة hesap makinesi; آلَة الحِيَاكَة tezgah [tekstil]; آلَة الخِيَاطَة dikiş makinesi; آلَة الرَّدْيُو radyo; آلَة رَافِعَة vinç, maçuna; pompa, tulumba; آلَة التَّصْوِير ısıtıcı; آلَة مُسَخِّنَة ve التَّسْخِين fotoğraf makinesi; آلَة الطِّبَاعَة matbaa makinesi; آلَة الغَسْل çamaşır makinesi; آلَة التَّخْرِيج bulaşık makinesi آلَة الإِسْتِقْبال alıcı (radyo); آلَة مُقَطِّرَة imbik; damıtma düzeni; آلَة كَاتِبَة ve آلَة الكِتابَة daktilo makinesi; آلَة اللَّعْب القِمَار para, jeton ile oynanılan kumar makinesi; آلَة مُوسِيقِيَّة müzik aleti, enstrüman; آلَة التَّنْبِيه alarm, siren; korna;

آلِي mekanik; makinalaşmış; enstrümental; organik ¶ مِحْراث آلِي motorlu saban; القُوَّات آلِيَّة motorize birlikler; حَرَكَة آلِيَّة mekanik hareket;

أُونْبَاشِي onbaşı, bkz. أُنْبَاشِي;

أَوَّهَ u ve أَوَّهَ (اوه) آهَ inlemek; تَأَوَّهَ inlemek; (ل bşe) iç geçirmek, ah demek;

أُوَّاه ,آهَا ,آه ah!;

آهَة ç. -آت inilti; ç. آهَات hayranlık ünlemleri ya da kendinden geçme önlemi;

تَأَوُّه inleme; şaşkınlık ifade etme; çığlık;

أَوَى i ((الى bir yere) sığınmak; (الى yatağa) yatmak; (الى bir yere) kendini çekmek; أَوَّى (b-i) korumak, barındırmak, ağırlamak; آوَى (الى bir yere) sığınmak; (الى bir yere) çekilmek;

ايواء barındırma;

مَأْوًى ç. مَآوٍ sığınak, barınak; ev, ikametgah, mesken; mola/ istirahat yeri; مَأْوَى لَيْلِي gece konak yeri;

ابْن آوَى ç. بَنَات آوَى çakal;

[1]آيَة [cin.is. آي] ç. آت işaret, iz; mucize; harika; örnek, model; ayet; اَي الذِّكْرِ الحَكِيم Kur'an ayetleri; (bir kitaptaki) bölüm, kısım, ifade;

[2]أَي yani;

اي evet; [genellikle bir yemin ifadesi kelimeyi izler] اِي وَاللّٰه evet, gerçekten;

أَيّ [müe. أَيَّة] [mud.kul.] hangi? ne? ne çeşit ...? kim olursa olsun; her hangi , ne olursa olsun; (olumsuzlukla) hayır; أَيُّمَا ne olursa olsun; ¶ أَيًّا كَانَ ya da أَيَّةً كَانَت kim olursa olsun; اَيٌّ مَنْ كَانَ kim olursa olsun; عَلَى اَيِّ حَال her halukarda; اَيُّ وَاحِد herhangi bir; انَّ لَهُ شَأْنًا اَيَّ شَأْن çok büyük ehemmiyeti var; أُعْجِبَ بِهِ اَيَّمَا اعْجَابًا nasılda hayran kaldı; اَقْبَلَ عَلَيْهِ اَيَّمَا اقْبَال ona çok büyük ilgi gösterdi;

nin çoğulu];

أُولُمْبِي Olimpik ¶ الاَلْعَاب الأُولُمْبِيَّة Olimpiyat Oyunları;

أُولُمْبِيَاد Olimpiyat;

أُولُو ("ذُو"nun çoğulu) sahipler [mud.kul.]; ¶ أُولُو الأَمْر أُولُو الحَلّ kanunu uygulayanlar; أُولُو الشَّأْن و العَقْد idareciler, yöneticiler; yetkili, sorumlu kişiler;

أُوَام susamış;

أُوم ohm ELK.;

آن an, zaman; الآن şimdi; ¶ فِي آنٍ ve فِي آنٍ وَاحِد aynı anda gerçekleşen, mütezamin; مِن آنٍ الَى آخَرِهِ arasıra, bazen; مَا بَيْنَ آنٍ و آخَر ve آنًا بَعْدَ آن bazen, arasıra; آنًا فَآنًا yavaş yavaş, tedrici olarak; آنًا ... و آونَةً ... bazen..., bazen...; قَبْلَ الآن daha önceleri; لِلآن ve حَتَّى الآن şimdiye kadar; بَعْدَ الآن bundan, şimdiden sonra; مِن الآن فَصَاعِدًا bundan sonra;

آنَئِذ o vakit, o zaman;

آنَذَاك o zaman;

أَوْن sükunet, huzur;

أَوَان ç. آوِنَة vakit, zaman; ¶ قَبْلَ اَوَانِهِ vaktinden evvel, erken; فِي اَوَانِهِ vaktinde, mevsiminde; فِي غَيْرِ اَوَانِه yanlış zamanda, zamansız; بَيْنَ الآوِنَة و بَيْنَ الآوِنَة arasıra; آوِنَةً بَعْدَ أُخْرَى ve الأُخْرَى arasıra bazen; آوِنَةً ... و أُخْرَى ... bazen..., bazen...; فَاتَ الأَوَانُ artık çok geç!; آنَ الأَوَانُ (ل bş için ya da bş yapmanın) vaktidir, vakti gelmiştir;

ايوان ALF.BKZ.;

(ايم) آمَ *i* آمَ مِنْ زَوْجَتِه eşini yitirmek, dul kalmak, آمَتْ مِنْ زَوْجِهَا kocası ölmek, dul kalmak;

أَيْمَة ve أُيُوم ve تَأَيُّم dulluk;

أَيِّم ç. أَيَامَى, أَيَائِم dul;

أَيْوَم bkz. يوم

أَيَّمَا bkz. أَيّ;

آنَ (اين)[1] آنَ *i* [zaman] yaklaşmak, girmek; ¶ آنَ الأَوَانُ vakit geldi; ... آنَ لَهُ أَنْ ...yapmasının zamanıdır;

آن bkz. اون;

أَيْنَ nerede? neresi? ¶ مِنْ أَيْنَ nereden, إِلَى أَيْنَ nereye; أَيْنَ نَحْنُ مِنْ ... biz .. den, ne kadar uzaktayız?; ... nerede biz nerede!;

أَيْنَ هَذَا مِنْ ذَاكَ bu nerede, o nerede!;

الأَيْن neresi; boşluk FELS.;

أَيْنَمَا neresi olursa olsun;

أَيَّانَ ne zaman;

اين ⇒ أَيَّنَ (*bşi*) iyonlaştırmak; تَأَيَّنَ iyonlaşmak;

أُيُون ç. -آت iyon;

تَأْيِين iyonlaştırma;

مُتَأَيِّن iyonlaşmış;

إِيهٍ! iyi! güzel! sonra! başka!;

أَيُّهَا müe. kelime ile; أَيُّهَا Ey...;

أَيُّوب Eyyüp (as);

الأَيُّوبِيُّون Eyyübiler;

أَيُوم bkz. يوم

ايون bkz. اين;

ايوان ç. -آت bir çeşit oturma odası;

إِيَّا meful bih konumundaki bitişik zamirden önce kullanılır: ¶ إِيَّاكَ أَنْ ... sakın ...yapma, ...yapmamaya dikkat et!; إِيَّاكَ مِنْ ... ve إِيَّاكَ وَ ... ...dan sakın, dikkat et;

إِيَار bkz. أَيْر;

ايد ⇒ أَيَّدَ (*b-i, hakkı, isteği*) desteklemek; (*haberi, hükmü*) teyit etmek, kuvvetlendirmek, pekiştirmek; أُيِّدَ = تَأَيَّدَ;

تَأْيِيد teyit, kuvvetlendirme, destek;

إِيدْرُوجِين Fr.> hidrojen;

قُنْبُلَة إِيدْرُوجِين hidrojen bombası;

أَيْر ç. أُيُور erkeklik organı;

أَيَّار Mayıs SUR., LÜB., IR., ÜRD.;

إِيرَان İran;

إِيرَانِي [na't] İran...; (ç. ون) İranlı (kişi);

إِيرْلَانْدَا İrlanda;

إِيرْلَانْدِي [na't] İrlanda...; (-ون) İrlandalı;

أَيْرِيَال İng.> anten;

أَيِسَ *a* (إِيَاس) (مِنْ *bşden*) ümidi kırılmak, ümitsiz olmak;

إِيَاس yeis, ümit kırıklığı;

(أيض) آضَ *i* (إلى *bşe*) dönmek; (إلى ..*e*) dönüşmek;

أَيْضًا dahi, da; yine, gene; bir de;

إِيطَالِيَا İtalya;

إِيطَالِي [na't] İtalyan; (ç. -ون) İtalyan;

إِيقُونَة ve إِيقُونِيَّة ç. -آت ikon HRİ.;

أَيْك [cin.is.; tek.is. ة] cangıl, orman;

ايل ve ايالة bkz. اول;

أَيْلُول Eylül SUR., LÜB., IR.ÜRD.;

أَيْلُولَة tapu senedi HUK.;

بَاب" ب" bölüm" kelimesi için kısaltma;

ب (harfi cer) ...de [yer ve zaman]; ...ile [ilişki, bağıntı, birliktelik]; ...vasıtasıyla, sayesinde; [edilgen kullanımda] ...tarafından; [fiyat için] ...e: بِثَلاَث رِيالاَت üç riyale; yemin için بالله Allah'a yemin ederim ki; بِاللَّيْل geceleyin; بِالنَّهَار gündüz vakti شَمَالاً بِشَرْق kuzey doğuya; لَيْسَ بِي فَبِهَا و نَعِمَت o halde tamam; ... أنْ niyetim, amacım ...yapmak değlidi; قَبْلَ مَجِيئِه بِسَاعَةٍ هَذَا بِذَاك şimdi ödeştik; gelmesinden/ varmasından bir saat önce; fiilleri müteaddi yapar: ... بَلَغَ بِهِ الى b-i bir yere ulaştırmak; ... بِمَا أنْ ...siz; ... بِلاَ ...yapması/ olması karşısında; ...dığı için;

بَاء "ب" hafinin adı;

بَابَا ç. بَابَوَات ,بَابَاوَات baba KNŞ.; rahip;

بَابَوِي ve بَابَاوِي papaya ya da papalığa ait;

بَابَوِيَّة papalık sistemi;

بُؤْبُؤ kaynak, menşe, orijin; gönül, kalp; yürek; gözbebeği aynı zamanda; ¶ بُؤْبُؤُ العَيْنِ gözbebeği;

بَابِل Babil;

بَابِلي [na't] Babil;

بَابَه Kıpti takviminin ikinci ayı;

بَابُوج ç. بَوَابِيج terlik KNŞ.;

بَابُور ç. -آت ,بَوَابِير lokomotif; buharlı gemi;

بَابُونَج sarıpapatya, öküz gözü BOT.;

بَاتِسْتَة batist, ince ve renkli patiska;

بَاثُولُوجِي patolojik;

بَاثُولُوجِي patoloji;

بَاذِنْجَان ve بَيْذِنْجَان [cin.is.; tek. is. ة] ç. -آت patlıcan BOT.;

بَار ç. -آت bar, basınç ölçü birimi; meyhane, bar;

بَأَرَ a (بَأْر) kuyu kazmak;

بِئْر müe. ç. آبَار ,بِئَار kuyu;

بُؤْرَة ç. بُؤَر merkez ; yer, mevki; çukur; sonsuz, çok derin çukur;

بَارَاشُوت Fr.> paraşüt;

بَارَاغُوَاي Paraguay;

بَارَابُونِي bkz. بربوني;

بَارْكِيه Fr.> parke, parke döşeme;

بَارْنَامَج bkz. بَرْنَامَج;

بَارَة ç. -آت para [madeni];

بَارُود güherçile; barut;

بَارُودَة ç. بَوَارِيد tüfek;

بَارِيس Paris;

بَارِيسِي Parisli;

بَاز ç. بِيزَان şahin, sungur, doğan;

بَأْز ç. بُؤُوز ,بِئْزَان şahin, sungur, doğan;

بَازَار ç. بَازَارَات pazar, çarşı;

بَازَلْت bazalt, siyah mermer;

بَاشَا ج. بَاشَوَات paşa;

بَاشَق ج. بَوَاشِق başak;

بَاشْكِير bkz. بَشْكِير;

بَاص ج. -آت İng> otobüs;

بَاطُون beton;

بَاغَة selüloit; bağa, kaplumbağa kabuğu;

الْبَاكِسْتَان Pakistan;

بَاكِسْتَانِي Pakistanlı [s. ve is.];

بَال balina;

بَالَة ج. بَالَات bale;

بَالْطُو ج. بَلَاطِي ,بَالْطُوَات palto;

بَالُو İt.> balo;

بَالُون balon;

بَالِيَّة bale, danslı oyun;

بَامِيَا ve بَامِيَة bamya BOT.;

بَان bkz. بون;

شَاشَة بَانُورَامِيَّة sinemaskop ekran;

بَؤُونَة Kıpti takviminin onuncu ayı;

بَاي müe. بَايَة ج. بَايَات ESK., TUN. Bey ailesi üyelerinin isimlerinden sonra söylenen ünvan; ¶ دَار البَاي ESK. Tunus Hükümeti;

بَبْر ج. بُبُور kaplan MIS.;

بَبَّغَاء ya da بَبْغَاء ج. بَبْغَاوَات papağan;

بَتَّ *u*, *i* (بَتّ) (*bşi*) kesmek koparmak; (*bşi*) tamamlamak, yerine getirmek; (*bşi*) ayarlamak, kurmak, (*bşe* في *bir mevzuda*) karar vermek; بَتَّتَ (*bşe*) karar vermek; انْبَتَّ ayrılmak, kopmak, kesilmek; tamamlanmak, sona ermek; karara bağlanmak; ¶ قَدْ انْبَتَّ الأَمْرُ بَيْنَهُ و بَيْنَهُم aralarında hiç bir ilişki kalmadı;

بَتّ karar, hüküm; بَتًّا kesinlikle;

بَؤُسَ *u* (بَأْس) yiğit olmak; şiddetli , ağır olmak;

بَئِسَ *a* (بُؤْس) muhtaç duruma düşmek, acınacak halde olmak; تَبَاءَسَ dertli, sıkıntılıymış gibi yapmak; ابْتَأَسَ üzülmek, üzgün olmak;

بِئْسَ الرَّجُلُ ne kötü bir adam;

بَأْس güçlülük, yiğitlik, cesaret; zarar, ziyan, hasar; ¶ شَدِيد البَأْسِ cesur; لاَ بَأْسَ بِهِ zararsız, kabul edilebilir; bir şey denilemez; pek kötü değil; önemlice, göz önüne alınabilir, kayda değer; كَمِّيَات لاَ بَأْسَ بِهِ epey, küçümsenemeyecek miktar; لاَ بَأْسَ boşver!, aldırma!, önemli değil!; ... لاَ بَأْسَ انْ ...yapmasında bir beis yok, ...yapılabilir; اَيُّ بَأْسٍ ne önemi var ki? ne olur ki?; لَيْسَ عَلَيْهِ بَأْسٌ ...den ona hiç bir kötülük gelmez: لاَ بَأْسَ عَلَيْكَ korkma!, senin için korkacak bir şey yok!; بَنَات بَأْسٍ belalar, felaketler;

بُؤْس ج. ابْؤُس ,بُؤْسَى ,بُؤُوس ,بَأْسَاء dert, ıstırap, sıkıntı;

بَئِيس ج. بُؤَسَاء dertli, ıstırap çeken;

بَاسْتِيل Fr.> Bastil;

بَاسِيل basil;

بَاش T.> baş MIS.;

بَاشْجَاوِيش veya بَاشْجَاوِيش başçavuş ESK., MIS.;

بَاشْحَكِيم başhekim MIS.;

بَاشْرِيس başreis [rütbe, DNZ., MIS.];

بَاشْكَاتِب başkatip MIS.;

بَاشْمُفْتِي başmüftü MIS.;

بَاشْمُفَتِّش başmüfettiş MIS.;

بَاشْمُهَنْدِس başmühendis MIS.;

بَتَّة ç. ـآت- karar verme; nihai karar, son karar; البَتَّة ve بَتَّة katiyetle , kesinlikle;

بَتِّي kesin, kati, nihai;

بَتِّيَّة ç. بَتَاتِي büyük tahta fıçı; boru, tüp;

بَتَاتًا mutlaka, muhakkak, kesinlikle;

تَبْتِيت hükme, karara bağlama;

بَاتّ kesin, kati; ¶ مَنْع بَاتّ kati yasak;

بَتَرَ u (بَتْـر) kesmek, koparmak (bşi, bir uzvu) kesmek; (metni) parça parça tercüme etmek;

ابْتَتَرَ kesilmek, koparılmak, alınmak;

بَتْر kesilme, koparılma, ayrılma; [organ] alınma;

أَبْتَر budanmış, kırkılmış, kısaltılmış, tam olmayan, eksik; evladı olmayan, dölsüz;

بَتَّار kesici, keskin;

بَاتِر keskin;

مُبْتُور birbirini tutmayan, ilintisiz; parça parça, kısım kısım;

بَتْرَك cet, ata, dede;

بِتْرُول petrol;

أَبْتَع hepsi, tamamı, bütünü;

بَاتِع bütün, tüm;

بَتَكَ ⇒ بَتَّكَ (bşi) kesmek, koparmak;

بَتَلَ u, i (بَتْـل) (bşi) kesmek, koparmak; (bşi) bitirmek, sonuna varmak; تَبَتَّلَ insanlardan uzaklaşıp kendini (إِلَى اللّٰه Allah'a) vermek; iffetli/ namuslu olmak; namuslu bir yaşam sürmek; انْبَتَلَ kesilmek, kırpılmak;

بَتُول bakire; البَتُول Bakire Meryem;

بَتُولِي bakirelikle ilgili;

بَتُولِيَّة bakirelik, bekaret;

مُتَبَتِّل münzevi; namuslu, iffetli;

بَتُولاَ huş ağacı BOT. Betula;

بَثَّ u (بَثّ) (bşi halıyı, tomarı) yaymak, açmak; (bşi) dağıtmak saçmak; (bşi ideolojiyi, doktrini) yaymak, propagandasını yapmak; (bşi, bş üzerine) serpmek; (b-e veya لِ b-e) (bşi, örn. sırrı) açmak; [radyo televizyon ile] yayın yapmak; ¶ بَثَّ عُيُونَهُ casuslarını göndermek; بَثَّ الأَلْغَام mayın yerleştirmek; أَبَثَّ (b-e,sırrı) açmak; انْبَثَّ yayılmak; saçılmak;

بَثّ yayılma, serpilme, [fikir vb.] yayılma; keder, ızdırap, elem, acı;

بَثِرَ i ve بَثَرَ a (بَثْر) (deriyi) sivilceler kaplamak;

تَبَثَّرَ ⇑;

بَثْر [cin.is.] ç. بُثُور sivilce;

بَثْرَة [tek.is.] ç. بَثَرَات sivilce;

بَثِر ve بَثِير sivilceli;

بَثَقَ u, i (بَثْق) (النَّهَرَ) taşması için nehrin setlerini açmak; انْبَثَقَ [su] kaynamak, yerden fışkırmak, taşmak; (عن, من ...den) kaynaklanmak;

انْبِثَاق fışkırma, taşma; kaynaklanma;

بَجَحَ a (بَجْح) (ب bşe) sevinmek, hoşlanmak, memnun olmak; تَبَجَّحَ (ب bş ile) övünmek, gösteriş yapmak;

تَبَجُّح övünme;

مُتَبَجِّح övüngen kişi, gösterişçi;

بَجْدَة kök, kaynak, asıl, temel; هُوَ عَالِم بِبَجْدَةِ الأَمْرِ o bu konunun piridir ; هُوَ ابْنُ بَجْدَتِهَا o tam bu işin adamıdır, bu iş için biçilmiş kaftandır;

بَجَرَ a (بَجَر) obur, pisboğaz olmak; (hayvanın)

iç organlarını boşaltmak KNŞ.;

أبْجَر şişman, etli;

بجس u, i (بَجْس) ve بَجَّس [su için] kanal, yol açmak; (*suyun*) akmasını sağlamak; تَبَجَّس ve انْبَجَس serbestçe akmak, taşmak;

بَجْس serbestçe akma;

بجع [cin.is.; tek. is. ة] pelikan ZOO.;

بجل ⇒ بَجَّل hürmet etmek, saymak *(b-e)* saygı göstermek; (*b-e* veya *bşe* على *bşde*) öncelik tanımak; تَبَجَّل şeref bulmak, onurlanmak;

بَجَل frengi, sifilis TIP.;

تَبْجِيل onurlandırma, şereflendirme; saygı, hürmet;

مُبَجَّل saygılı, muhterem; saygın;

بجم *i* (بُجوم ,بَجْم) hayretler içinde kalmak, dili tutulmak;

بَجْم ahmak, aptal; sığ, basit; güruh;

بجن ⇒ بَجَّن (*çiviyi*) perçinlemek;

بحّ *a* (بَحّ) [ses] boğuk, kısık olmak veya kısılmak; بَحَّح ve أبَحّ [çığlık, bağırma] (*b-nin*) sesinin kısılmasına sebep olmak, sesinin boğulmasına neden olmak;

بَحَّة, بُحوح, بُحوحة, بَحاح, بَحاحة [ses] boğukluk, kısıklık;

أبَحّ boğuk/ kısık sesli;

مَبْحوح boğuk/ kısık sesli;

بحبح (*b-i*) refah içinde yaşatmak; تَبَحْبَح refah içinde yaşamak, müreffeh bir hayat sürmek; eğlenmek, hoşca vakit geçirmek;

بَحْبوح şen, keyifli, neşeli;

بَحْبوحة orta, merkez; müreffehlik, hali vakti yerinde olma; ¶ في بَحْبوحةٍ مِن... ortasına, arasına, ...in ortasında, arasında;

مُبَحْبَح rahat; geniş, ferah; müreffeh, hali vakti yerinde

بَحْت saf, arı, katışıksız; ayrıcalıklı; بَحْتًا sadece, ancak;

بُحْتُر tıknaz, bodur;

بُحْتُرِي tıknaz, bodur;

بَحَث *a* (بَحْث) (*bşi* veya عن *bşi*) aramak; araştırma yapmak; incelemek; (*bşi* veya عن *bşi* [daha nadir olarak] في veya على bşi) soruşturmak; (*bir konuyu* veya *meseleyi*) müzakere etmek, tartışmak; بَاحَث (*b-ile* في...*hakkında*) tartışmak; تَبَاحَث tartışmak, müzakere etmek; (مَع *b-ile*, في *bş hakkında*) konuşmak, sohbet etmek;

بَحْث ç. بُحوث, بُحوثات, أبْحاث (عن *b-i*) arama, araştırma; etüt; tetkik; tahkik, teftiş; müzakere, tartışma; bilimsel inceleme, tez; (ç. أبْحاث) (في *konusunda*) bilimsel rapor;

بَحّاث ç. -ون araştırmacı;

بَحّاثة titiz/ tecessüs sahibi araştırmacı;

مَبْحَث ç. مَباحِث konu, mevzu, tema, araştırma alanı veya tartışma konusu; araştırma; tahkik, tetkik;

مُباحَثة ç. -آت görüşme, toplantı, mükaleme; müzakere, tartışma;

باحِث ç. -ون, بُحّاث araştırmacı; müfettiş; imtihan eden;

بَحْثَر (*bşi*) saçmak, dağıtmak; (*bşi*) israf etmek boş yere harcamak; تَبَحْثَر = بُحْثِر

بُحَّارَة [çoğ., بَحَّار ç. ـون, بَحَّارَة denizci; uçak, gemi vb.de] mürettebat, personel;

بُحَيْرَة ç. ـآت, بَحَائِر göl; TUN. sebze ekili tarla, bahçe, bostan;

بُحْرَان [hastalık] kriz, nöbet; zirve, doruk;

تَبَحُّر derine dalma; (في bş hakkında) derinleşme, kapsamlı bilgi sahibi olma;

مُتَبَحِّر (في bşde) oldukça bilgili, (في ...de) engin bilgisi olan; engin, çok geniş;

بَحْلَقَ (في b-e, bşe) gözünü dikip bakmak;

بَخْ بَخْ! aferin! çok iyi! bravo!;

بَخَّ u (بَخّ) horlamak; (bşi) fışkırtmak, kuvvetle dışarıya atmak; (bşin üzerine, ب bş) sıçratmak; (عَلَى ...in üzerine, sıvı bş veya ب sıvı bş) sıkmak, püskürtmek;

بَخَاخَة hortum başı;

بَخِيخَة MIS. şırınga;

مِبَخَّة hortum başı;

بَخْت şans; bir çeşit lotarya ¶ قَلِيل البَخْت şanssız, kötü şanslı; سُوء البَخْت kötü şans, şanssızlık;

بَخِيت şanslı;

مَبْخُوت şanslı;

بَخْتَرَ çalımla/ caka satarak yürümek;

بخر ⇐ بَخَّرَ (bşi) buharlaştırmak, (bşi) buharla dezenfekte etmek; (bşi) dezenfekte etmek; (bşi) güzel koku ile buğulamak; تَبَخَّرَ [su] buharlaşmak; dumanlaşmak; güzel koku ile kendini buğulamak;

بُخَار ç. ـآت, أَبْخِرَة duman; buhar;

بُخَارِي [na't] buharlı, buharla çalışan;

بُخُور günlük, buhar, tütsü; ¶ بُخُور مَرْيَم

بَحْثَرَة israf, ziyan;

مُبَحْثِر müsrif;

بَحِرَ[1] a (بَحَر) [korkuyla] şaşırmak; çok susamak;

بَحَرَ[2] ⇐ بَحَّرَ deniz yolculuğu yapmak; أَبْحَرَ ⇑; gemiye binmek; [gemi] seyretmek, yola çıkmak; [gemi] akıntı yönünde gitmek; تَبَحَّرَ (في...e) dalmak; (في...konusunda, alanında) kapsamlı/ engin bilgisi olmak, çok bilgili olmak; اِسْتَبْحَرَ = تَبَحَّرَ;

بَحْر ç. بِحَار, بُحُور, أَبْحُر deniz; büyük nehir; ulu kişi; [şiir] ölçü, vezin; ¶ فِي بَحْرِ... ...esnasında, ...süresi içinde; فِي بَحْرِ سَنَتَيْن iki sene içinde; البَحْر الأَبْيَض المُتَوَسِّط Akdeniz [yine البَحْر الأَبْيَض]; بَحْر البَلْطِيق Baltık Denizi; بَحْر الجَنُوب Güney Denizi; البَحْر الأَحْمَر Kızıldeniz [yine بَحْر القُلْزُم]; بَحْر الخَزَر Hazar Denizi [yine البَحْر الكَسْبِيَاتِي]; بَحْر الرُّوم Akdeniz; البَحْر الأَسْوَد Karadeniz; بَحْر الظُّلُومَات Atlantik Okyanusu; البَحْر المَيِّت ya da بَحْر لُوط Lut Gölü veya Ölü Deniz; بَحْر النِّيل MIS. Nil Nehri; البَحْرَيْن Bahreyn Adaları;

بَحْرَانِي Bahreyn Adaları ile ilgili; بَحَارِنَة Bahreyn Adaları'nın sakinleri, Bahreynliler;

بَحْرِي [na't] deniz... , deniz kenarında; denizciliğe ya da denizcilere ait; Kuzey(li); kuzey MIS.; (ç. ـون, ـة) denizci; بَحْرِي مَاهِر miço MIS.; القُوَّات البَحْرِيَّة Deniz Kuvvetleri; نَبَاتَات بَحْرِيَّة su bitkileri;

بَحْرِيَّة denizcilik, bahriye;

بَحْرَة ufak göl, havuz;

siklamen, tavşan kulağı, buhuru meryem çiçeği ZOO. Cyclamen;

أبخر nefesi kötü kokan;

مبخرة ç. مباخر, -آت buhurdan, buhurluk; buhar ile dezenfekte eden kişi;

تبخير buhar ile dezenfekte etme;

تبخر buharlaşma;

باخرة ç. بواخر buharlı gemi;

بويخرة küçük, buharlı gemi;

بخس *a* (بخس) (*bşin değerini*) azaltmak, küçültmek, düşürmek; (*bşi*) ihmal etmek;

بخس [haddinden fazla] küçük, düşük; çok düşük [fiyat];

باخس ufak, küçük; önemsiz;

بخشيش ç. بخاشيش bahşiş;

بخع *a* (بخع) [kızgınlık, üzüntü, sebebiyle] kendini öldürmek;

بخل *a* (بخل) ve بخل *u* (بخل) cimri, pinti, olmak; (ب *bşi*, على, عن *b-den*) sakınmak, vermemek; ¶ بخل عليه بالمعلومات المتوافرة لديه bildiklerini ona söylemedi, ondan sakındı; تباخل (ب *bşi*) على, عن *b-e*) gönülsüz/ isteksiz vermek;

بخل cimrilik;

بخيل ç. بخلاء cimri; tamahkar;

مبخلة tamahkarlık veya cimriliğin sebebi;

بخنق ç. بخانق başörtüsü, eşarp;

بذ *u* (بذ) yaymak, saçmak; بذذ (*bşi*) bölmek, taksim etmek, dağıtmak, tevzi etmek; (*bşi*) çıkarmak, ayırmak; israf etmek, boş yere harcamak; تبذذ bölünmek, dağılmak; استبد bağımsız olmak, bağımsız davranmak; (ب *görüşünde, fikrinde*) başına buyruk davranmak; (ب *bşi*) tekeline almak, tek başına sahip olmak; (ب *b-i*) yenmek, alt etmek; (ب *hisse, duyguya*) hakim olabilmek; (ب *bşi*) rastgele kullanmak; (ب ...) istibdat ile, başına buyruk bir şekilde yönetmek;

بد kaçış ¶ ... اذا لم يكن بد من ان muhakkak olması gerekiyorsa; لا بد kaçınılmaz, muhakkak; kesinlikle, şüphesiz; ... لا بد من; لا بد له منه bu-nu yapmalı, başka çaresi yok; من كل بد her halukarda, muhakkak, ne olursa olsun;

أباديد [çoğ.] darma dağınık;

تبديد dağıtma, saçma; çıkarma, ayırma; israf teme, harcama;

استبداد keyf/, indi davranış; istibdat;

استبداديات [çoğ.] indî, keyfî davranışlar;

استبدادي otokratik, despotça, istibdadi;

مبذذ dağıtım yapan; müsrif, israf eden;

مستبد diktatör, müstebit, despot [is. ve s]; مستبد برأيه başına buyruk, bildiğini yapan;

بدأ *a* (بدء) (ب veya في *bşe, bşe*) başlamak, birden meydana çıkmak; بدأ (*bşi*, على *başka bir şeyin önüne*) almak, takdim etmek, öncelik vermek; بادأ (*bşe* ب *...ile*) yapmaya başlamak, adımını atmak; بادأه بالكلام yaklaşıp konuşmaya başladı; أبدأ (*bşi*) ilk kez yapmak, ortaya çıkarmak; (*yeni bş*) yapmak; ابتدأ (ب *bşe*) başlamak;

بدء başlangıç; ¶ منذ البدء başlangıçtan

فَعَلَهُ عَوْدَهُ وَ بَدْءَهُ veya فَعَلَهُ عَوْدًا وَ بَدْءًا itibaren; بَدْءَهُ (عَوْدًا اِلَى بَدْءٍ) tekrar, yeni baştan yapmak; فَعَلَهُ اَوَّلَ بَدْءٍ ya da فَعَلَهُ بَدْءًا bir şeyi ilk defa yapmak;

بِدَايَة، بَدِيئَة، بَدْءَة başlangıç; ¶ فِي بِدَايَةِ الأَمْرِ başlangıçta, işin başında;

بَدَاءَة başlangıç; ilk adım; بَدَاءَةَ بَدْئٍ en başında;

بُدَائِي ilkel;

مَبْدَأ ç. مَبَادِئ başlangıç, başlangıç noktası; temel, esas; prensip; buluş, icat; [çoğ., kişinin] inançları, prensipleri, ilkeleri; ideoloji; asli unsurlar, temel kavramlar; كُتُب الْمَبَادِئ temel kitaplar;

مَبْدَئِي ilk, aslına uygun, özgün; temel, asıl, asli; مَبْدَئِيًّا aslına uygun bir şekilde; prensip olarak, prensip itibariyle;

اِبْتِدَاء başlangıç; HRİ. papaz adaylığı devresi; ¶ اِبْتِدَاءً مِنْ . . . ...den itibaren, ...den başlamak suretiyle, ..den başlayacak şekilde;

اِبْتِدَائِي ilk; temel, esas, asıl, hazırlık aşamasında HUK; orjinal; ¶ مَحْكَمَة اِبْتِدَائِيَّة asliye mahkemesi; التَّعْلِيم الاِبْتِدَائِي temel öğretim; مَدْرَسَة اِبْتِدَائِيَّة ilkokul; شَهَادَة اِبْتِدَائِيَّة ilkokul diplomasi;

بَادِئ başlangıç فِي بَادِئَ الأَمْرِ veya فِي بَادِئِ الأَمْرِ başlangıçta, ilk aşamada; بَادِئَ الرَّأْيِ tereddüt etmeksizin; بَادِئَ ذِي بَدْءٍ her şeyden önce; الْبَادِئ ذِكْرُهُ zikri/ bahsi geçen, daha önce anılan;

مُبْتَدِئ başlangıç; başlayan; HRİ. rahip veya rahibe adayı;

مُبْتَدَأ başlangıç; DİLB. isim cümlesinin öznesi, mübteda;

بَدَرَ u (بُدُور) ansızın meydan gelmek, olmak; kaçmak, [özellikle heyecan anında kelimeler] (مِن b-nin) aklına gelmemek, (مِن) söyleyecek söz bulamamak; بَادَرَ [düşünce vb.] (b-nin) aklına gelmek, [his] (b-nin) içine doğmak; (اِلَى ...e) girişmek, kalkışmak; (اِلَى ...için) acele etmek; (bşi) çabuk yapmak; بَادَرَ اِلَى اَنْ . . . gecikmeden, hemen ...yapmak; (b-e. بِ ...ile) saldırmak, dil uzatmak, sataşmak; ¶ بَادَرَهُ بِكَلَامٍ غَلِيظٍ kaba sözlerle saldırmak; (اِلَى bşe) tepki vermek, cevap vermek; بَادَرَ اِلَى اِنْجَازِ الوَعْدِ sözünü yerine getirmek, sözünü tutmak için girişimde bulundu; (اِلَى الذِّهْنِ zihinde) netlik/ açıklık kazanmak; ilk bakışta (اَنَّ) ...duğu görünmek; تَبَادَرَ اِلَى ذِهْنِي اَنَّ . . . birdenbire ...dığı aklıma geldi veya ...dığının farkına vardım; تَبَادَرَ اِلَى الفَهْمِ anlayıvermek; اِبْتَدَرَ (için) acele etmek; ¶ اِبْتَدَرَهُ قَائِلاً ağzını açar açmaz/ daha bir kelime söylemeden ...demeye başladı;

بَدْر ç. بُدُور dolunay;

بَدْرَة ç. بِدَرَات، بُدُور büyük miktarda para (eskiden 10.000 dirhem) ; ¶ بَدَرَات الأَمْوَالِ çok büyük miktarda para;

بِدَارِ! çabuk ol! acele et!;

مُبَادَرَة teşebbüs, girişim;

بَادِرَة ç. بَوَادِر haberci, müjdeci, ilk işaret;

önceden görülmemiş olay; heyecanlandıran, şiddetli, kuvvetli [öfke vb.]; yanlış; بَوَادِر [çoğ.] birden doğan duygular, istekler, düşünceler; بادرة خير iyilik yapma hissi, isteği;

بيدر ç. بيادر harman yeri;

بدروم ve بدرون ç. -آت bodrum;

بدع a (بدع) (bşi) ilk kez yapmak, türetmek, ortaya çıkarmak; (bşi) ilk yapan olmak; türetmek; (bşi) icat etmek; بدّع (b-i) aykırı davranmakla, muhalif olmak ile suçlamak; أبدع = بدع; (bşi) yaratmak; (في bşde) çok iyi, usta olmak; (في bşde) müthiş olmak, çok önemli bir yeri olmak; ابتدع (bşi) icat etmek, bulup çıkarmak; استبدع (bşi) yeni, görülmemiş saymak;

بدع yenilik; yaratılış; ¶ بَدْءًا و عَوْدًا tekrar tekrar;

بدع ç. أبداع yenilik çıkaran kişi, yeni; görülmemiş ¶ لا بدع şaşıracak bir şey yok; لا بدع أن ... ...ması gayet tabii, normal; بدع من ... ...den başka bir şey; ...den ayrı, farklı;

بدعة ç. بدع yenilik; karşıt doktrin; [çoğ.] moda, kreasyon; ¶ اهل بدع bidat ehli;

بديع, بدع görülmemiş, benzersiz, harika, hayret veren; yaratıcı علم البديع mecaz sanatı;

بديعة ç. بدائع hayret veren şey; ilk yaratılış, hilkat;

بديعي mecazi, retorik;

أبدع daha çok hayranlık veren; daha yeni;

ابداع kreasyon, moda; benzeri olmama; eşsizlik; yaratma kudreti; harika eser;

ابداعي romantik EDB.;

ابداعية romantizm. EDB.;

مبدع yaratan, yaratıcı; yaratma kudreti, kabiliyeti olan; müstesna, tek, eşsiz [sanatçı];

مبتدع yenilik ortaya koyan, yenileyen müceddit; bidatçı;

بيدو ALF.BKZ.;

بدل u (بدل) (bşi ب bş ile) değiştirmek, yerine vermek/ almak; بَدَّل (bşi, bşe) dönüştürmek; (bşi, ب ya da من bş ile) değiştirmek, yerine koymak; بادل (bşi, ...ile) değiştirmek, yerine koyarak değiştirmek; أبدل (bşi ب bş ile) değiştirmek; (bşi ب bş ile) telafi etmek, karşılamak; تبدّل değiştirmek; karşılıklı olarak değiştirilmek; تبادل değiştirmek, (sözü, görüşleri, selamlaşmaları) karşılıklı yapmak; استبدل (bşi ب bş ile) değiştirmek, alıp vermek; (bşin ب bş ile) yerini değiştirmek;

بدل ç. أبدال bedel, karşılık; telafi edici şey; ödeme; harçlık, tahsisat; masrafı iade; fiyat, bedel; DİLB. bedel ¶ بدل الجراية yemek harçlığı; بدل السفرية yol harçlığı, harcırah; بدل الاشتراك abone ücreti; بدل التمثيل masraf, gider hesabı;

بَدَلَ ... [mud.kul.] ...yerine, ...e bedelen, ...e karşılık;

... بدلاً من ⇑;

بدلة ç. بدل, بدلات takım elbise; kostüm; ¶ بدلة تشريفاتية üniforma; بدلة رسمية resmi elbise;

بَدَلِيَّة tazminat;

بَدَال [mud.kul.] ve ... بَدَال مَا ...yapmak yerine;

بَدِيل ç. بُدَلَاء (عن veya من bşin) alternatifi, yerini alacak, dolduracak şey; TİY. dublör; (müe. ـة) yedek ¶ مفرزة بديلة yedek tim ASK.;

بَدَّال bakkal; sarraf;

بَدَّالَة mecra, ark; telefon hattı; petrol hattı;

مبادل bkz. بدل;

تبديل değiştirme;

مبادلة ç. ـات karşılıklı değiştirme, mübadele; ¶ مُبَادَلَات تجارية ticari ilişkiler;

ابدال (bş ile) karşılıklı değiştirme, (ب bşin) yerine koyma, geçirme; ibdal DİLB.;

تبدّل değişme; sıra değişme, sırası gelme; transformasyon, geçiş; evrilme, dönüşme;

تبادل karşılıklı olarak alıp verme; تَبَادُل السَّلَام selamlaşma; تَبَادُل الخَوَاطِر uza duyum, telepati; سعر التَّبَادُل döviz kuru, kur; تَبَادُل الأسرى esir takası;

استبدال [karşılıklı] değiştirme, yerine koyma;

مبدل : مُبْدِل الأُسْطُوَانَات otomatik çalışan bir düzen ile plak değiştiren teçhizat;

متبادل karşılıklı;

بدن u (بَدْن) ve بدن u (بَدَانَة) şişmanlamak;

بَدَن ç. أَبْدَان ,أَبْدُن beden, vücut;

بدني vücutla ilgili, bedeni, fiziksel;

بدانة şişmanlık;

بدين ç. بُدْن şişman;

بدونة şişmanlık;

بادن şişman;

بده a (بَدْه) (b-nin yanına) aniden gelmek, çıkagelmek (b-i, ب bş ile) şaşırtmak; باده (b-nin önüne, ب bş ile) aniden çıkmak; ابتده irticalen/ hazırlıksız/ o anda yapmak/ söylemek;

بداهة kendiliğinden olan, oluş; normal, tabii yol; بداهة ve بالبَـداهة kendi kendine, kendiliğinden;

بديهة ani ya da beklenmedik şey; irticalen söylenen; sezgi, ilham; sezgi/ ilham yolu ile öğrenme, anlama ¶ على البديهة tamamen kendiliğinden; düşünmeden, ön hazırlıksız, gelişine, irticalen; حاضر البديهة zeki, hazır cevap; بَدِيهَة حَاضِرَة soğukkanlılık;

بديهي ve بَدَهِي sezgisel; aşikar, açık, belli; apriori, önsel [s.]; من البَـديهي apaçık, gün gibi ortada, «من البَـديهي انَّ دُعَاة الاقْلِيمِـيَّة يُعَارِضُونَ اي مَشْرُوع لِتَوحِيد العَرَب bölgecilik propagandası yapanların herhangi bir Arap Birliği planına muhalefet ettiği gayet açık olarak görülebilir.»;

بديهية ç. ـات aksiyom, şüphe götürmez, temel doğru; herkesce bilinen hakikat, doğruluğu kabul edilmiş önerme;

بدائه temel, tartışılmaz doğrular;

بدو (بدا u (بُدُوّ) (ل b-e) görünmek, belirmek; iyi, doğru, makul görünmek ¶ يَبْـدُو أَنَّ ... galiba..., görünüşe bakılırsa..., ...olacağa benzer; ...dığı, olacağı gayet açık; بادى açıkça göstermek, belirtmek; ¶ بَادَى بِالعَدَاوَة açık bir düşmanlık göstermek; ابدى (bşi)

بَذَخَ a (بَذْخ) ve بَذُخَ u (بَذَاخَة) kibirli, gururlu olmak;

بَذَخ lüks, tantana, debdebe; gurur, büyüklenme;

بَاذِخ ç. بَوَاذِخ yüksek; kibirli, gururlu;

بَذَرَ u, i (بَذْر) (bşi tohumu) ekmek, saçmak; MEC. yaymak; (bşi) israf etmek, gerekenden fazla harcamak;

بَذْر ç. بُذُور ,بِذَار çekirdek, tohum; fide; بُذُور [çoğ.] meyva çekirdekleri [şeftali, elma, armut benzeri];

بَذْرَة [tek.is.] çekirdek, tohum tanesi; meyva çekirdeği; öz, nüve; temel taş [hükümetin vb.nin MEC.];

بِذَار ekin vakti;

تَبْذِير israf etme, saçıp savurma;

مُبَذِّر müsrif;

بيذق ALF.BKZ.;

بَذَلَ u, i (بَذْل) (bşi) bol vermek/ harcamak; (bşi) ifade etmek, kurban etmek; (bşi) sarfetmek; (bşi) ihsan etmek, bahşetmek, karşılıksız vermek; ¶ بَذَلَ جُهْدَهُ gayret sarfetmek, özen göstermek; ⇑ بَذَلَ مَجْهُودًا; بَذَلَ كُلَّ مُسَاعَدَة bütün gücüyle yardım etmek; بَذَلَ الْمَسَاعِيَ gayret sarfetmek, çaba harcamak; بَذَلَ الطَّاعَةَ لِ... b-e itaat etmek, boyun eğmek; بَذَلَ كُلَّ غَالٍ ve بَذَلَ كُلَّ الْغَالِي وَ الرَّخِيصِ فِي سَبِيلِ... yolunda herşeyini vermek; بَذَلَ نَفْسَهُ دُونَ فُلَانٍ (عَنْ فُلَانٍ) kendini biri için feda etmek; بَذَلَ وُسْعَهُ yapabileceğinin en iyisini yapmak; تَبَذَّلَ çok açmak, göstermek; işaret etmek, açıklığa kavuşturmak ¶ أَبْدَى رَأْيَهُ فِي... ...hakkındaki görüşünü bildirdi, açıkladı; أَبْدَى رَغْبَةً bir isteğini ifade etmek; تَبَدَّى = بَدَا; çölde yaşamak; تَبَادَى bedevi gibi davranmak;

بَدْو çöl; bedeviler;

بَدَوِي bedeviler; kırsal, köylü [şehirli karşıtı]; bedevi;

بَدَوِيَّة ç. -آت bedevi [kadın, kız];

بَدَاة ç. بَدَوَات kapris; huysuzluk;

بَدَاوَة ve بِدَاوَة çöl hayatı; bedevilik;

بَيْدَاء çöl, step;

إِبْدَاء ifade, beyan, manifesto;

بَادٍ açık, aşikar, görünen; çölde yaşayan; بُدَاة bedeviler;

بَادِيَة çöl, yarıçöl, step; köylüler; (ç. بَوَادٍ) bedeviler;

بَدَائِيَّة = بِدَايَة;

بَذَّ u (بَذّ) (b-i) geçmek, yaptığından daha iyisini yapmak;

بَذّ ve بَاذّ intizamsız, şapşal, pejmürde, kılıksız;

بَذَاذَة intizamsızlık, şapşallık, pejmürdelik;

بَذَأَ a (بَذْء) (على b-e) sövmek, küfür etmek; (على b-e) dil uzatmak; بَذِئَ a ve بَذُؤَ u (بَذَاءَة) müstehcen, açık saçık, edebe aykırı olmak;

بَذِيء tiksindirici, iğrenç, mide bulandırıcı, müstehcen, açık saçık, ayıp;

بَذَاء ve بَذَاءَة müstehcenlik; iğrenme, tiksinme;

fazla vermek, cömert olmak; [kadın] kendini satmak; bayağı/ adi/ sıradan olmak; اِبتَذَلَ (*bşi*) [gereksiz yerlerde kullanarak] eskitmek, olur olmaza kullanmak, sokak arası gibi her şeye kullanmak; bayağı davranışlarda bulunmak; (*bşi*) kötüye kullanmak; اِبتَذَلَ نَفسَهُ kendini alçaltmak, rezil etmek, küçük düşürmek;

بَذْل verme, harcama; feda etme, feragat; masraf, harcama; bahşetme;

بِذْلَة takım elbise;

مِبْذَل ç. مَبَاذِل terlik; مَبَاذِل [çoğ.] günlük elbiseler; فُلاَن فِي مَبَاذِلِه ...günlük yaşamında;

اِبتِذَال bayağılık, basmakalıp, klişeleşmiş, sıradan olma; aşağılık/ düşük olma;

بَاذِل müsrif;

مُتَبَذِّل adi, bayağı, sıradan;

مُبْتَذَل basma kalıp, klişe, bildik, sıradan; hergünki [s.]; ¶ كَلاَم مُبْتَذَل basma kalıp, sıradan, klişeleşmiş sözler; أُسلُوب مُبتَذَل orijinalliği bulunmayan, sıradan üslup; نُكتَة مُبتَذَلَة müstehcen/ edebe aykırı espri;

بَرَّ (بُرُور) *a, i* (بِرّ) hürmetkar/ saygılı/ sadık/ bağlı olmak, görevini bilmek; (*b-e karşı* veya ب *b-e karşı*) kibar/ nazik davranmak; (ب *b-e*) lütufkar, davranmak; (*b-e özl. Allah'a*) itaat etmek, boyun eğmek; (ب *b-e* veya *ebeveyne*) hürmetkar, saygılı davranmak; [yemin, ant] geçerli olmak; (ب *sözünü, yeminini*) tutmak; بَرَّرَ (*b-nin, bşin*) suçsuzluğunu ispat etmek, temize çıkarmak, haklı çıkarmak; (*b-i, bşden*) temize çıkarmak, beraat etmesini sağlamak; ¶ لاَ يُبَرَّرُ haklı görülemez, kabul edilemez; ... بَرَّرَ وَجْهَهُ بِ ...*ile*, ...yaparak kendini temize çıkarmak; أَبَرَّ (*sözü, yemini*) tutmak, gereğini yapmak; تَبَرَّرَ kendini temize çıkarmak, beraat etmek;

بِرّ hürmet, saygı; doğruluk, dürüstlük, dindarlık, züht; kibarlık, nezaket; sadaka;

بَرّ ve بَارّ ç. أَبْرَار, بَرَرَة (ب *bşe*) bağlı, sadık, hürmetkar; doğru dürüst; dindar; nazik, kibar;

مَبَرَّة ç. مَبَرَّات ,مَبَارّ hayır, iyilik; hayır kurumu;

تَبْرِير temize çıkma; beraat;

بَارّ hürmetkar, sadık, bağlı;

مَبْرُور Allah katında makbul; mübarek; merhum;

مُبَرِّر ç. -آت beraat; özür ¶ لاَ مُبَرِّرَ لَهُ affedilemez, bağışlanmaz;

بَرّ ["deniz" karşıtı] toprak, kara; بَرًّا dışarısı, dışarı, dış ¶ بَرًّا وَ بَحْرًا karada ve denizde;

بَرِّي [na't] kara..., kara ile ilgili; yaban [hayvan ve bitki]; ¶ سَيَّارَة بَرِّيَّة بَحْرِيَّة amfibi, yüzer gezer araç;

بَرِّيَّة ç. بَرَارِي step, çöl; bkz. بَرَأَ;

بَرَّانِي dış, harici [na't]; yabancı, ecnebi;

بُرّ buğday;

¹بَرَأَ *a* (بَرْء) [Allah] (*bşi*) yaratmak;

بَرْء yaratış;

بَرِيَّة ç. -آت, بَرَايَا yaratış, yaratma; mahluk, yaratık; bkz. ²بَرّ;

الْبَارِئُ Yaratıcı, Halik [Allah];

2 بَرِءَ a (بَـرَاءَة) (مـن bşden suç, ayıp, kusur, kabahatten) uzak olmak, arınmak, temizlenmek; (من hastalıktan) kurtulmak, iyileşmek; بَرَّأَ (b-i من bşden suç, ayıp, günahtan) temizlemek, kurtarmak, arıtmak; ¶ بَرَّأَ سَاحَةَ رَجُلٍ kişiyi temize çıkarmak; أَبْرَأَ (b-i) suçsuz/ temize çıkarmak; (b-i) iyileştirmeye, tedavi etmeye çalışmak; ¶ أَبْرَأَ ذِمَّتَهُ b-i veya kendini bir suçtan arındırmak; تَبَـرَّأَ (من bir zandan, suçlamadan) temizlenmek; (من sorumluluk, mesuliyetten) kurtulmak; masum, suçsuz olduğunu beyan etmek; beraat etmek; اِسْتَبْـرَأَ (b-i) tedavi etmek, sağlığına kavuşturmak; kendini (من bşden) kurtarmak, (من ...den) uzak olduğunu ifade etmek;

بُرْءٌ ve بُرُوءَةٌ nekahet, iyileşme;

بَرِيءٌ ç. بُرَاءُ ,أَبْرِيَاءُ (من bşden) muaf, ayrı tutulan; suçsuz, masum; riyasız samimi; sağlıklı, sıhhatli, esen;

بَرَاءٌ (من bşden) muaf, ayrı tutulan; ذِمَّتُـهُ بَرَاءٌ مِنْ... ...da suçsuz, masum;

بَرَاءَةٌ muaf, özgür olma; ret, tekzip inkar; masumluk, suçsuzluk; dürüstlük; (ç. -آت) izin, ruhsat; lisans, diploma, patent; ¶ بَرَاءَةُ اخْتِرَاعٍ ihtira beratı, patent; بَرَاءَةُ التَّنْفِـيـذِ bir devletin diğer bir devletin konsolosunu tanıdığını gösterir belge; بَرَاءَةُ الثِّقَةِ TUN. kimlik kartı/ vekaletname/ itimatname gibi evrak DİPL.; عَلَى الْبَرَاءَةِ zararsız; suçsuz, masum;

تَبْـرِئَةٌ özgür, muaf tutma; berat ettirme, suçsuz olduğunu gösteren;

مُبَارَاءَةٌ mubaraat İSL.HUK.;

اِسْتِبْرَاءٌ Aşayı Rabbani ayini KIP. MIS.;

بَرَاجُوَايُ [g] Paraguay;

الْبَرَازِيلُ Brezilya;

بَرَاسِيرِي Fr.> meyhane, bar;

بَرَاغُ Prag;

بْرَافُو [v] bravo, aferin!

بَرَاهْمَا Brahma;

بَرْبَةٌ ve بَرْبَى ç. بَرَابِي eski Mısır'da tapınak MIS.; labirent;

بَرْبَخٌ ç. بَرَابِخُ kanal, mecra;

بَرْبَرَ anlaşılmaz, gürültülü sesler çıkarmak; [örn. topluluk] anlaşılmaz seslerle konuşmak;

الْبَرْبَرُ Berberiler;

بَرْبَرِيٌّ [na't] Berber; barbar, medeni olmayan; (ç. بَرَابِرَةٌ) Berberi kişi; barbar kişi [is.];

بَرْبَرِيَّةٌ barbarlık, zalimlik;

مُتَبَرْبِرٌ barbar, medeni olmayan;

بَرْبِيسُ ALF.BKZ.;

بَرْبِيشٌ SUR. boru, tüp kısmı [nargilenin, lavmanın];

بَرْبَطَ etrafa su sıçratarak suya dalmak;

بَرْبُونِي ve بَـرْبُـونٌ tekir balığı ZOO. Mugil surmulletus;

بَرْبَى bkz. بَرْبَةٌ;

بُرْتُغَالُ Portekiz;

بُرْتُغَالِيٌّ [na't] Portekiz...; Portekizli ;

بُرْتُقَالٌ ve بُرْتُقَانٌ portakal;

بُرْتُقَالِيٌّ [na't] portakal...i; portakal renkli;

بُرْثُنٌ ç. بَرَاثِنُ pençe;

[1] بَرِجَ ⇐ بَـرَّجَ [kadın] cazibesini, çekiciliğini göstermek; [kadın] süslenmek, kendini güzelleştirmek;

[2] بُرْج ç. أبْرَاج ,بُرُوج kule; kale, hisar; burç ASTR. ¶ بُرْج الحَمَام güvercinlik; بُرْج المِيَاه yüksek su deposu;

[3] بَارِجَة ç. بَوَارِج zırhlı harp gemisi; mavna, salapurya;

لَعِب البُرْجَاس cirit, at üstünde oynanan mızrak oyunu;

البِرْجِيس Jüpiter ASTR.;

بِرْجَل ç. بَرَاجِل pergel;

بُرْجُمَة ç. بَرَاجِم boğum [parmakta];

بَرِح a (بَرَاح) (*bir yerden* veya مِن *bir yerden*, الى *bir yere*) [bırakıp] gitmek; [olumsuzluk edatı ile birlikte kullanıldığında] devam etmek, sürmek, hâlâ ...olmak, yapmak; ¶ مَا بَرِحَ فِي... o hâlâ ...dadır.; مَا بَرِحَ غَنِيًّا o hâlâ zengin; بَرِحَ الخَفَاءُ bilinmek, aşikar olmak; غَدَا وَ بَرِحَ gelip gitmek; بَرَّح (ب b-i) rahatsız etmek, taciz etmek; بَارَحَ (*biryerden*, الى *bir yere*) gitmek;

بَرَاح gidiş, ayrılış; durma, kesilme; ara; geniş, boş arazi; بَرَاحًا açıkça, aşikar olarak;

تَبَارِيح sıkıntılar, eziyetler, elemler;

مُبَارَحَة ayrılış, gidiş;

بَارِح uğursuz, meşum; [سَانِح karşıtı];

البَارِح dün;

البَارِحَة dün; ¶ اللَّيْلَة البَارِحَة dün gece; أوّل البَارِحَة evvelki gün;

مُبَرِّح şiddetli, elim [özl. ağrı]; incinmiş;

مُبَرَّح بِهِ kırgın;

[1] بَرَدَ u (بَرْد) soğumak, soğuk hale geçmek; serinletmek; sakinleştirmek, yatıştırmak; üşümek MEC.; (*bşi*) dondurmak; (*acıyı*) dindirmek, yatıştırmak, teskin etmek; بَرُدَ u (بَرْد) soğumak; بَرَّدَ (*bşi*) soğutmak; (*bşi*) buzdolabında dondurmak; (*acıyı*) dindirmek, yatıştırmak; تَبَرَّدَ yatışmak, sakinleşmek; اسْتَبْرَدَ soğumak;

بَرْد soğukluk, soğuk olma hali; soğutma; (*ağrı, sızıyı*) dindirme; nezle TIP.;

بَرَد dolu;

بَرَدَة [tek. is.] dolu tanesi;

بَرُود TIP. göz damlası;

بُرُود soğukluk, serinlik; [duygusal] soğukluk, cansızlık;

بُرُودَة soğukluk, serinlik; duygusal soğukluk; ¶ بُرُودَة الدَّم soğukkanlılık;

بَرْدِيَّة TIP. sıtma, malarya;

بُرَدَاء sıtma, malarya;

بَرَّادَة buzdolabı, dondurucu, soğutucu; soğuk hava deposu;

تَبْرِيد soğutma; soğuk hava deposu; (*ağrıyı, acıyı*) yatıştırma, dindirme; ¶ جِهَاز التَّبْرِيد soğuk hava deposu, buzdolabı; غُرْفَة التَّبْرِيد soğuk hava deposu/ bölümü;

بَارِد soğuk; serin; zayıf; aptalca, saçma; ahmak, kalın kafalı; ¶ الحَرْب البَارِدَة soğuk savaş; غَنِيمَة بَارِدَة kolay elde edilen av; عَيْش بَارِد rahat yaşam; تَبْغ بَارِدَة hafif tütün;

مُبَرِّد soğutucu; مُبَرَّدَات [soğuk] yiyecek,

içecek şeyler;

مُبَرَّد soğutulmuş;

2 بَرَدَ u (بَرْد) (metal parçası vb.i) eğelemek, törpülemek;

بِرَادَة boruculuk (بَرَّاد ın mesleği);

بُرَادَة eğe talaşı, metal talaşı;

مِبْرَد ç. مَبَارِد eğe, törpü;

3 بُرْد ç. أَبْرَاد giysi, elbise;

بُرْدَة Rasulullah'ın (sav) cübbesi;

بُرْدِيَّة perde;

4 بَرَدَ ⇒ أَبْرَدَ (bşi mektubu) posta ile göndermek;

بَرِيد posta; البَرِيد الجَوِّي hava yolu postası;

بَرِيدِي posta ile ilgili; haberci, kurye, ulak; postacı;

5 بَارُود ALF.BKZ.;

بَـرْدِى papirüs BOT. Cyperus papyrus;

بَرْدِيَّة ç. ـات papirüs;

بَرْدَاق ç. بَرَادِق testi;

لَعْب البِرْدِج briç oyunu;

بَرْدَخ (bşi) cilalamak, parlatmak;

بَرْذَعَة = بَرْدَعَة;

بَرْدَقُوش ya da مَرْدَقُوش mercanköşk, güveyotu BOT. Marjorana hortensis;

بَرْدُورَة kaldırım taşı;

بَرْذَعَة ç. بَرَاذِع [deve, eşek için] semer;

بَرَاذِعِي semerci;

بِرْذَوْن ç. بَرَاذِين beygir;

1 بَرَزَ u (بُرُوز ,بَـرْز) ortaya çıkmak, görünmek; çıkıntı yapmak; meşhur olmak, göze batmak MEC.; (على b-i) geçmek, (b-den) üstün olmak;

بَرَّزَ (bşi) alenen göstermek, dikkati (bşin üzerine) çekmek; (في ,على b-i, bşde) geçmek; (في bşde) temayüz etmek, sivrilmek; بَارَزَ (b-ile) mübareze, düello etmek; (b-ile) müsabakada bulunmak; أَبْرَزَ göstermek, beyan/ibraz etmek; (kitap vb.i) yayınlamak, basmak; (kimlik kartı vb.) göstermek; تَبَـرَّزَ büyüğünü yapmak, büyük aptest bozmak; تَبَارَزَ çekişmek, rekabet etmek;

بُرُوز çıkıntı, sundurma, fırlak yer;

بِرَاز dışkı, pislik; müsabaka, karşılaşma, maç SPO.; düello; eskrim;

بُرَيْزَة (بَرِيزَة; MIS.) on kuruşluk demir para, metelik;

أَبْـرَز daha fazla dikkat çeken; daha tanınmış;

مُبَارَزَة müsabaka, karşılaşma, maç; düello, mübareze; eskrim;

إِبْرَاز ibraz, beyan etme; gösterme [kimlik kartı vb.]; ibraz HUK.;

بَارِز çıkıntılı, fırlak; süslü, kabartmalı; meşhur;

مُبَرِّز (على b-e) üstün gelen; galip, muzaffer;

مُبَارِز yarışmacı; savaşçı, kavgacı kişi; eskrimci;

2 بَرِيز ç. آت Fr.> priz, elektrik prizi SUR.;

بَرِيزَة ç. بَرَائِز priz MIS.;

3 إبريز ALF.BKZ.;

4 بَرْزَان borazan, trampet;

بَرْزَخ ç. بَازِخ berzah, aralık, fasıla, mani, mania; kıstak;

بُرْزُوق yaya kaldırımı;
بِرْسَام zatülcenp;
ابريسم ALF.BKZ.;
برسيم yonca BOT. Trifolium;
[1]بَرَش ç. أبْرَاش leke, benek;
أبْرَش benekli, çilli;
[2]ابرشية ALF.BKZ.;
بِرِشْت : بيض بِرِشْت rafadan yumurta KNŞ.;
بَرْشَلُونَة Barselona;
بَرْشَم (الى bşe) dik dik bakmak, gözünü dikmek; (bşi) perçinlemek;
بَرْشَمَة perçinleme;
بُرْشَام ve بُرْشَان [tek.is. ة] ç. -آت ince bisküvi; Okunmuş Ekmek HRİ.;
بُرْشَامَة perçin;
بُرْشَامْجِي perçinci;
بُرْشَمْجِيَّة perçincilik;
بَرِص a (بَرَص) abraş, derisi lekeli olmak;
بُرْص bir cins kertenkele ZOO. Tarentola mauritanica;
بَرَص abraşlık, deride leke bulunması;
أبْرَص abraş; abraşlık ile ilgili; ¶ سَـــام أبْرَص = بُرْص;
[2]بُرْصَة borsa;
بَرَض u (بُرُوض) [bitki] sürmek, filiz vermek;
بَرْطُوز : بَرْطُوز البَحْرِيَّة baş kasarası DNZ.;
بَرْطَع dörtnala gitmek, seğirtmek;
بَرْطَل (بَرْطَلَة) (b-e) rüşvet teklif etmek, vermek;
تَبَرْطَل rüşvet almak;
بِرْطِيل ç. بَرَاطِيل rüşvet;
[1]بَرْطَم çılgınca bağırıp çağırmak, hezeyanda bulunmak, mantıksız konuşmak;
بَــرْطُوم fil hortumu;
[2]بَرْطَمَان ç. -آت (petrol vb. için) uzun toprak ya da cam boru SUR., MIS.;
بَرَع a (بُرُوع) (b-e) galip/ üstün gelmek; [yine بَرُع u (بَرَاعَة)] (في ...de) kabiliyetli/ becerikli, mahir/ hünerli olmak; تَبَــرَّع bağışlamak, teberrü etmek (ب bşi), yardım amacıyla vermek; (ب bşe) gönüllü olmak, (ب bş için) istekli olmak, (ب bşi) yapmayı istemek, yapmaya hazırlanmak, (ب bşe) hazır olmak;
بَرَاعَة kabiliyet, yetenek; beceri, maharet, hüner; kapasite;
بُرُوعَة üstün kabiliyet;
تَبَرُّع ç. تَبَرُّعَات teberrüler, bağışlar; bağış olarak verme, teberrü;
بَارِع kabiliyetli, yetenekli; usta, mahir; çok parlak, muhteşem [eser];
بَرْعَم tomurcuklanmak, sürmek;
بُرْعُم ç. بَرَاعِم ve بُرْعُوم ç. بَرَاعِيم tomurcuk, filiz; çiçek;
بُرْغُوث ç. بَرَاغِيث pire ZOO.; بَرَغِيث [çoğ.] küçük gümüş paralar SUR.; ¶ بُرْغُوث البَحْرِ karides, deniz tekesi ZOO.;
بَرْغَش [cin.is.; tek. is. ة] titrersinek, sivrisinek bulutu;
بُرْغُل bulgur;
بُرْغِي ç. بَرَاغِي T.> vida, burgu;
بَرْفَان paravan;
بروفه ALF.BKZ.;
بَرَق u (بَرْق) parlamak, ışıldamak; ¶ بَرَقَت

مُبْرَقَش alaca, rengarenk;

بَرْقَعَ peçe ile örtmek, üstünü örtmek, (*bşi*, *b-i*) kumaş, perde ile örtmek; تَبَـــرْقَعَ peçe ile örtünmek, peçe takmak;

بُرْقُع ç. بَرَاقِع peçe;

بَرْقُوم [cin.is.; tek.is ة] erik;

بَرَكَ[1] *u* (بُـرُوك) dizi üzerine çökmek; بَرَّكَ ve أَبْرَكَ (*deveyi*) ıhdırmak, dizleri üzerine çöktürmek; بَرَّكَ (على veya في *bş için* ل *b-e*) hayır dua etmek; بَارَكَ (في *b-e* veya *b-e*, veya على ve ل *b-e*) dua etmek; (*bşi*) tasdik, tasvip etmek; تَبَرَّكَ inayet edilmek; kutsanmak; (ب *bş ile*) teberrük etmek, (ب *bşden*) bereket beklemek; (ب *bşden*) hoşlanmak, zevk almak; (ب *b-nin*) hayır duasını istemek; تَبَارَكَ övülmek; kutsanmak; . . . تَبَارَكَ Allah (cc) ...i mübarek kılsın, etsin; اِسْتَبْرَكَ (ب *bşin*) bereketli olmasını beklemek, ummak;

بِرْكَة ç. بِرَك küçük göl, havuz; su birikintisi; ¶ بِرْكَة السِّبَاحَة yüzme havuzu;

بَرَكَة ç. بَرَكَات bereket, rahmet; takdis قِلَّة البَرَكَة bereketsizlik, kısmetsizlik;

أَبْرَك daha bereketli; daha hayırlı;

تَبْـرِيك ç. ـآت tebrik, iyi dilek; bereket; takdis, kutsama;

مُبَارَك mübarek, bereketli; kutlu, uğurlu;

بَرَارِيك[2] kışla FAS.;

بِرْكَار pergel;

بُرْكَان ç. بَرَاكِين volkan;

بُرْكَانِي volkanik;

بَرْلَمَان parlemento;

السَّمَاءُ şimşek çakmak; أَبْرَقَ = بَرَقَ; [bulut] şimşek parıltılarını yaymak; parlamak; [yüz] parlamak, aydınlık olmak; (الى *bir yere*) telegraf çekmek;

بَرْق ç. بُرُوق şimşek, yıldırım; [şimşek] parlama, çakma; telegraf ¶ بَرْق خُلَّب [lafzen: ardından yağmur gelmeyen şimşek] bir çok sözler, prensipler dile getirip bunlara bağlı kalmadan yaşayan kişi için kullanılır, ≈ kuru gürültü;

بَرْقِي [na't] telegraf..., telegraf ile ilgili;

بَرْقِيَّة ç. ـآت telegraf ile gönderilen haber, telegraf;

بَرِيق ç. بَرَائِق parıltı, ışıltı ¶ ذُو بَرِيق مَعْدِنِي metalik [parıltılı]; بَرِيق الأَمَل umut parıltısı;

بُرَاق Burak;

بَرَّاق parlak, parlayan, pırıltı;

مَبْرَق parıltı, ışıltı; ¶ في مَبْرَق الصُّبْح sabah aydınlığında, güneşin ilk ışınlarıyla;

بَارِق : بَارِق الأَمَل umut pırıltısı;

بَارِقَة ç. بَوَارِق parıldayan, pırıltılı;

مُبْرِق : مُبْرِق كَاتِب teleks;

إِبْرِيق[2] ALF.BKZ.;

اِسْتَبْرَق[3] ALF.BKZ.;

بَرْقَش (بَرْقَشَة) (*bşi*) rengarenk, alaca yapmak; süslemek; tezyin etmek, (*bşi*, *sözü*) güzelleştirmek, süslemek; تَبَرْقَش süslenmek; rengarenk olmak;

بِرْقِش ispinoz kuşu;

بَرْقَشَة alaca, rengarenk olma;

بَرْلَمَانِي parlemento ile ilgili;
بَرْلَمَانِيَّة
بِرْلَنْتِي İt.> elmas;
بِرْلِين Berlin;
[1]بَرِمَ a (بَرَم) (ب bşden) bıkmak, usanmak, (ب bşe) doymak, artık istememek; تَبَــرَّمَ (ب bşden) sıkılmak, bıkmak, usanmak; (ب veya من bşden) bıkmak, usanmak; hoşnut olmamak, memnun olmamak, aradığını bulamamak; kederlenmek, esef etmek;
بَرِم (ب...den) bıkmış, usanmış; memnun olmayan, sıkıntılı;
تَبَرُّم bıkkınlık, sıkılmışlık; memnuniyetsizlik, hoşnutsuzluk; rahatsızlık, huzursuzluk;
مُتَبَرِّم üzgün, canı sıkkın;
[2]بَـرَمَ u (بَـرْم) (*lifi*) bükmek, eğirmek; (*bşe*) yuvarlak, uzun şekil vermek; (*kolları*) sıvamak; (*bşi*) kurmak; أَبْرَمَ (*lifi*) bükmek, eğmek; (*bşi*) kurmak, tesis etmek; anlaşmayı, sözleşmeyi bitirmek; (*yargıyı, hükmü*) teyit etmek, kesinleştirmek; (*faturayı, hesabı, anlaşmayı*) onaylamak; اِنْبَـرَمَ kurulmak, tesis edilmek; bükülmek, sarılmak;
بَرَّامَة ç. آت- matkap; tirbuşon;
بَرِيم ip, sicim; kordon;
بَرِّيمَة ç. آت- matkap, burgu, delgi, tirbuşon;
بُرَيْمِيَّة spiril, burgu biçimideki mikrop TIP.;
اِبْرَام tesis, kurma; teyid; son (anlaşma için); onaylamak; ¶ مَحْكَمَة النَّقْضِ وَ الاِبْرَامِ temyiz mahkemesi MIS.; اِبْرَام الْمُعَاهَدَة antlaşma imzalama;
مَبْرُوم : سِلْك مَبْرُوم kablo, tel;
مُبْرَم sağlam, metin; geri alınamaz, feshedilemez; onaylı; ¶ قَضَاء مُـبْـرَم kaçınılmaz sonuç; بِصُورَة مُبْرَمَة değiştirilemez, geri alınamayacak şekilde;
[3]بُرْمَة ç. بُرَم ve بِرَام toprak kap/ kavanoz;
بُرْمَا Burma;
بَرْمَائِي [بَرِّي +مَائِي] amfibi; ¶ دَبَّابَة بَرْمَائِيَّة amfibi tank ASK.;
بَرْمَائِيَّة amfibi uçak;
بَرْمَانَنْت İng.> permanent, bozulmayan ondüle;
بَرْمَق ç. بَرَامِق parmaklık demiri, çubuğu; tekerlek parmağı;
بَرْمَهَات Kıpti takviminin yedinci ayı;
بَرْمُودَة Kıpti takviminin sekizinci ayı;
بِرْمِيل ç. بَرَامِيل varil; küçük fıçı; büyük fıçı;
بَرْنِيَّة ç. بَرَانِي toprak, kil kap;
بَرْنَامَج ç. بَرَامِج program, plan, şedül; liste, indeks; müfredat programı, öğretim programı; [radyo, tv] program ¶ بَرْنَامَج الاِنْمَـاء kalkınma programı; بَرْنَامَج التَّـقَـشُّف kemer sıkma politikası;
[1]بُرْنُس ç. بَرَانِس bornoz; papazların başlıklı giysisi; ¶ بُرْنُس الحَمَّام bornoz;
بُـرْنُوس bornoz;
بَـرَانِسِي ç. ة- bornozcu [imalatçı veya satıcı];
[2]بِرْنْس prens;
بِرْنْسِيَّة prenses;

برنط ⇐ تَبَرْنَطَ şapka giymek;

بَرْنَيْطَة ç. بَرَانِيط ,ـات şapka; abajur;

بُرْهَة ç. بُرَه ,بُرُهَات müddet, süre; kısa zaman, an; dakika, lahza; بُرْهَةً an; ¶ بَعْدَ بُرْهَتَيْنِ iki dakika sonra, biraz sonra;

بَرْهَم [SUR.] = بَرْهَم;

بَرْهَمَن ç. بَرَاهِمَة Brahman;

بَرْهَمِيَّة Brahmanizm;

بَرْهَنَ (على veya عن bşi) ispat etmek, kanıtlamak, göstermek;

بُرْهَان ç. بَرَاهِين delil, kanıt, burhan;

بَرْهَنَة ispat etme, kanıtlama;

بَرْوَة artık, kırıntı;

بْرُوتُوسْتَانْت Protestan; الْبْرُوتُسْتَانْت Protestanlar;

بْرُوتُسْتَانْتِي Protestan [na't]; (ç. ون) Protestan

الْبْرُوتُسْتَانْتِيَّة Protestanizm;

بْرُوتِسْتُو İt.> [faturada] protesto; ¶ سَحَبَ عَلَيْهِ بْرُتِسْتُو çek vb.i protesto etmek; مَصَارِيف عَمَل الْبْرُوتِسْتُو protesto giderleri;

بْرُتُوبْلَازْم protoplazma;

بْرُوتُوكُول protokol;

بْرُوتُون proton;

بْرْجْرَام [g] program;

بُرُوجِي ç. بُرُوجِيَّة T.> trampetçi;

بَرْوَزَ çerçevelemek;

بِرْوَاز ç. بَرَاوِيز çerçeve, pervaz;

بْرُوسْيَا İt.> Prusya;

بْرُوسِي Prusyalı;

بْرُوفَة ç. ـات İt.> [v] prova, deneme, test; piyes ve musiki provası; deneme, prova baskı;

بْرُونْز Fr.> bronz;

بْرُونْزِي [na't] bronz ¶ الْعَصْر الْبْرُونْزِي Bronz Çağı;

بَرَى i (بَرْي) (bşi) budamak kesip düzeltmek; (*kurşun kalemi*) açmak; (bşi) kazıyarak silmek; *(b-i)* gevşetmek, moralini bozmak, cesaretini kırmak; *(b-nin)* takatini kesmek;

بَارَى *(b-ile)* yarışmak, rekabet etmek; تَبَارَى yarışmak, rekabet etmek; karşılaşmak, (*müsabakada*) birbirini yoklamak; اِنْبَرَى budanmak, kesilerek şekil verilmek, sivriltilmek; (ل *b-e*) karşı koymak, direnmek; (ل bşi) ele almak, uğraşmak; (من ...*den*) ayrılmak; [kızgınlık veya heyecandan dolayı] patlamak;

بَرًى toz, toprak;

بَرَّايَة ve بَرَّايَة الْقَلَم kalemtraş;

مِبْرَاة çakı;

مُبَارَاة ç. مُبَارَيَات karşılaşma, maç; rekabet;

بَارٍ : أَعْطِ الْقَوْسَ بَارِيهَا [lafzen: yayı ustasına ver!] işi ehline ver!;

مُتَبَارٍ taraf, rakip; rekabetci;

بَرِيَّة bkz. برا ve بر²;

بَرِيطَانِيَا Britanya بَرِيطَانِيَا الْعُظْمَى Büyük Britanya;

بَرِيطَانِي Britanyalı; Britanya'ya mahsus;

بَزَّ¹ u (بَزّ) *(b-den, bşi)* zorla almak, gasbetmek; *(b-i)* yenmek; اِبْتَزَّ (*parayı* من *b-den*) zorla almak, gasbetmek; *(b-i)* soymak;

اِبْتِزَاز hırsızlık; soygun;

بَزَّ² u tomurcuklanmak, filizlenmek;

بَزٌ ç. اَبْزَاز ,بِزَاز [kadın için] meme ucu, meme, emcik;

[3]بَزّ ç. بُزُوز keten, mensucat, kumaş;

بِزَّة elbise; üniforma; ¶ بِزَّة رَسْمِيَّة resmi elbise, üniforma;

بَزَّاز kumaş tüccarı;

بِزَازَة kumaş ticareti;

بَزَرَ i (بَزْر) tohum ekmek;

بَزْر ç. بُزُور tohum; اَبْزَار ve اَبَازِير [çoğ.] baharat, bahar;

بَزْرَة [tek.is.] tohum; meyve çekirdeği;

بَزَّار tohumcu;

بُزَيْرَة ç. ـآت spor BOT.;

بَزَغَ u (بَزْغ ,بُزُوغ) yarıp çıkmak, dışarı çıkmak; [güneş] yükselmek; [gün] ışımak, doğmak;

بُزُوغ [güneş] görünme; yükselme;

بَزَقَ u (بَزْق) tükürmek;

بُزَاق tükürük; salya;

بَزَّاقَة salyangoz, sümüklü böcek ZOO.; kobra yılanı ZOO.;

مِبْزَقَة ç. مَبَازِق tükürük hokkası;

بَزَلَ u (بَزْل) (bşi) ortasından yarmak; (bşi) delmek, delip geçmek; (bşi, varili, fıçıyı) delmek, delerek veya tıpayı açarak sıvıyı akıtmak; (sıvıyı) temizlemek; süzmek;

بَزْل [iğne deliği gibi] delik TIP.;

بُزَال fıçı deliği;

مِبْزَال ç. مَبَازِل fıçı musluğu, tapası; musluk;

[2]بِزِلَّة ve بِزِلاً İt.> bezelye;

اِبْزِيم ç. اَبَازِم toka, kopça;

بِزْمُوت bizmut;

بِزَنْطِي [na't] Bizansa ait, Bizans...;

بَاز ç. بُزَاة ,بِزَاز şahin, sungur;

بَسّ ve بَسَّة ç. بِسَاس kedi;

بَسَأَ a (بَسْء) (ب b-e) dostça davranmak; (ب b-ile) samimi, senli benli olmak;

بَسْبَاس ve بَسْبَاسَة MIS. FAS. rezene, raziyne BOT. Foeniculum Vulqare;

بَسْتِيلَة Fr.> TIP. pastil;

[1]بُسْتَان ç. بَسَاتِين bostan, bahçe;

بُسْتَانِي bostancı, bahçıvan; bahçe... [na't]; bahçecilik, bahçıvanlık ile ilgili;

بَسْتَنَة bahçecilik, bahçıvanlık;

[2]بِسْتُون ve بِسْتَن ç. بَسَاتِن piston;

[3]بِسْتِّي İt.> [iskambilde] maça;

بَسْخَة Paskalya Yortusu HRİ.;

بَسَرَ u (بُسُور) kaşlarını çatmak, hiddetle bakmak;

بَسَرَ u (بَسْر) ve اِبْتَسَرَ (bşe) önceden başlamak, sabırsız olmak, vaktinden önce yapmak;

بُسْر (tek.is ة) ç. بِسَار ham hurma;

بَاسُور ç. بَوَاسِير basur, hemeroit;

بَسَطَ u (بَسْط) (bşi) yaymak, açmak, sermek; (bşi) düzlemek; (bşi) genişletmek, büyütmek; (bşi) uzatmak; [dürülü, rulo halindeki] (bşi) açmak; (bşi) sunmak, arz etmek; (bşi, ل veya على b-e) açıklamak izah etmek; (b-i) dövmek, kamçılamak; (b-den) hoşlanmak; ¶ بَسَطَ ذِرَاعَيْه kollarını/ kucağını açmak; بَسَطَ يَدَ الْمُسَاعَدَة birine yardım elini uzatmak; بَسَطَ الْمَائِدَة sofra kurmak; بَسُطَ u (بَسَاطَة) samimi/ candan olmak; بَسَّطَ bşi yay-

أبْسُوطَة ç. أبَاسِيط ispit, tekerlek jantı;

أبْسَط daha basit; daha geniş;

تَبْسِيط basitleştirme;

انْبِسَاط [is.] genişlik; büyüklük; mutluluk, neşe;

عَضَلَة بَاسِطَة açıcı kas, ekstensor ANAT.;

مَبْسُوط açılmış, genişlemiş; yayılmış; büyük, geniş; kapsamlı, geniş, mufassal [kitap]; neşeli, sevinçli, sıhhatli, sağlıklı; zengin, hali vakti yerinde TUN.;

مُنْبَسِط yayılmış, açılmış; neşeli, mutlu; düz yüzey;

بَسْطُرْمَة T.> pastırma MIS.;

البَسْفُور İstanbul Boğazı, Karadeniz Boğazı;

بَسَق u (بُسُوق) yüksek olmak; (b-i veya على b-i) geçmek, (b-e) üstün/ galip gelmek;

بَاسِق yüksek, uzun, kule gibi;

مُبْسِق = بَاسِق;

بِسْكلِيت Fr.> bisiklet;

بَسْكُوت İt.> bisküvi;

بَسْكَوِيت bisküvi;

بَسَل u (بَسَالَة) korkusuz, cesur olmak; تَبَسَّل kaşlarını çatarak veya dik dik bakmak; اسْتَبْسَل kendini tehlikeye atmak;

بَسَالَة cesaret;

اسْتِبْسَال ölüme meydan okuma;

بَاسِل ç. بُسَلَاء ,بَوَاسِل cesur, korkusuz;

مُسْتَبْسِل yiğit, kahraman;

بِسِلَّة bezelye;

بَسَم i (بَسْم) gülmek, tebessüm etmek; تَبَسَّم ve ابْتَسَم gülmek, tebessüm etmek;

mak, açmak; (bşi) düzlemek; (bşi) basitleştirmek; (b-e ب bş. hakkında) açıklamada bulunmak, (b-e ب bş hakkında) samimi itirafta bulunmak; تَبَسَّط açılmak, yayılmak; (في bş hakkında) uzun uzun konuşmak; (في bir konuda) gereksiz ayrıntıya girmek; ¶ تَبَسَّطَ فِي الحَدِيثِ rahat/ serbest konuşmak; انْبَسَط genişlemek, büyümek, açılmak; memnun/ mutlu olmak;

بَسْط açılma, büyüme; açıklama, izah; hoşlanma; eğlenme; [kesirde] pay MIS.; ¶ بَسْط اليَد hırs, tamah, açgözlülük;

بَسْطَة büyüme; büyüklük; kabiliyet, yetenek; bolluk, bereket; (ç. -آت) açıklama, izah; (ç. بِسَاط) merdiven sahanlığı; kürsü, platform MIS.;

بِسَاط ç. بُسُط ,أبْسِطَة ,-آت halı, kilim, sergi; ¶ بِسَاط الرَّحْمَة kefen [lafzen: rahmet örtüsü]; طَرَح (وَضَع) الْمَسْأَلَةَ عَلَى بِسَاطِ البَحْثِ konuyu tartışmaya açmak; عَلَى بِسَاطِ الْمُنَاقَشَة müzakere edilmek, tartışılmak üzere; طَوَى الْبِسَاطَ بِمَا فِيه bir işi bir kez de alıp bitirmek, bir defada tüm işi bitirmek;

بَسِيط ç. بُسَطَاء basit, kolay; karmaşık olmayan; önemsiz, ehemmiyetsiz; الْبَسِيط bir şiir vezni; بُسَطَاء [çoğ.] sade hayat süren insanlar; بَسِيط اليَدَيْن (ç. بُسُط) cömert eliaçık;

الْبَسِيطَة yer, arz, dünya;

بَسَائِط [çoğ.] elementler; şifalı otlar, basit ilaçlar; temel olaylar;

بَسَاطَة basitlik, karmaşık olmama;

بَسْمَة ç. بَسَمَات tebessüm, gülücük;

بَسَّام güler yüzlü;

مَبْسِم ç. مَبَاسِم ağız; [sigara vb.] ağızlık;

ابْتِسَام ve ابْتِسَامَة ç. ـآت gülüş, tebessüm;

بَسْمَلَ besmele çekmek;

بَسْمَلَة besmele; besmele çekme;

بُسَيْنَة yavru kedi, kedicik;

بسيكُولُوجِي psikolojik;

بَشَّ *a* (بَشَاشَة ,بَشّ) sevinçli/ neşeli edası/ tavrı olmak; gülmek; (ل *b-e*) samimi davranmak, (ل *b-e*) güler yüzlü davranmak;

بَشُوش ,بَشَاشَة güleryüzlü, samimi, dostane;

بَشَاشَة tebessüm, gülüş; neşeli eda/ tavır;

بَاشّ güleryüzlü/ mutlu görünen; nazik;

بُشْت bir çeşit palto Bahreyn, IR.;

بِشْتَة Mısırlı köylülerin yünlü bir giyeceği MIS.;

[1] بَشِرَ *i* ve بَشِرَ *a* (بُشْرَى ,بِشَارَة) (ب *bşe*) sevinmek, (*bş sebebiyle*) mutlu olmak (*b-e*, ب *bşi*) müjdelemek, muştulamak; (*b-e*, ب *bşin*) haberini getirmek; (ب *bşi, dini, doktrini, ideolojiyi*) yaymak, propagandasını yapmak; أَبْشَرَ (*müjdeye*) sevinmek; اسْتَبْشَرَ (ب *bşe müjdeye*) sevinmek; (ب *bşi*) hoş bulmak; (ب *bşi*) iyiye işaret kabul etmek; ¶ اسْتَبْشَرَ الشَّيْءَ خَيْرًا bir şeyi hayırlı, uğurlu saymak;

بِشْر sevinç, neşe;

بُشْر iyi havadis, müjde, muştu;

بُشْرَى iyi haber, müjde, muştu;

بِشَارَة ç. ـآت ,بَشَائِر iyi havadis, müjde; müjde verme; iyi şeyler olacağını söyleme; İncil; بَشَائِر [çoğ.kul] iyi alametler, müjde habercileri ¶ عِيد الْبِشَارَة HRİ. Cebrail vasıtasıyla Hz. Meryem'e İsa (as) ya hamile kalacağının bildirilişinin kutlandığı yortu;

بَشِير ç. بُشَرَاء müjdeci; HRİ. gezici vaiz;

تَبْشِير müjdeyi duyurma; İncilden vaaz verme; geçici vaizlik, misyonerlik;

تَبْشِيرِي misyoner [na't];

تَبَاشِير [çoğ.] iyi haber emareleri, müjde alametleri; tan, fecir vakti; تَبَاشِير الفَجْرِ fecir, tan vaktinin ilk ışınları;

مُبَشِّر ç. ـون müjdeci, iyi haberler getiren; gezici vaiz HRİ.; vaaz veren; HRİ. misyoner;

مُسْتَبْشِر mutlu, neşeli;

[2] بَشَرَ *u* (بَشْر) (*bşi*) kabuğunu soymak, derisini almak; (*bşi*) kazıyarak silmek; (*bşi*) ufak parçalara ayırmak, kıymak; بَاشَرَ (*bşe*) dokunmak, temas etmek; (*b-ile*) cinsel ilişkide bulunmak; kendini (*bşe* ya da ب *bşe*) vermek; (*bşi* ya da ب *bşi görev, vazife, görüşmelere, müzakerelere, faaliyete*) başlamış bulunmak, başlamak;

بَشَر beşer, insan [özl. ilahi varlık karşıtı]; beşeriyet insanlık, insanlık alemi;

بَشَرِي [na't] insan; insani; deri ile ilgili, deri...; ¶ طَبِيب بَشَرِي cildiye, deri hastalıkları mütehassısı, dermatolog;

بَشَرَة deri, ten; cilt; görünüş, sima;

بَشَرِيَّة insanlık, beşeriyet;

مِبْشَرَة ç. مَبَاشِر kazıma aleti; greyder;

بَشْمَار TUN. dantel;

بَشْمَارِي dantel işi yapan TUN.;

بَشْنَة MAĞR. süpürgedarısı BOT. Sorghum;

بَصَّ i (بَصِيص ,بَصّ) parlamak, kıvılcım çıkarmak, ışıldamak; بَصَّ u bakmak MIS.;

بَصَّة sönmek üzere olan ateş, köz;

بَصِيص parıltı, ışıltı; ışık [yine ümit ışığı]; parlak;

بَصَّاص parlak; casus, ajan ;

بَصْبَصَ (بَصْبَصَة) بِذَنَبِه (kıyruğunu) sallamak; (kadına) süzerek bakmak MIS.;

بَصُرَ u , بَصِرَ a (بَصَر) bakmak, görmek; (ب bşi) anlamak, idrak etmek; بَصَّرَ (b-nin) görmesini sağlamak; (bşi veya ب bşi) idrak etmek; (b-i) (bşden ya da ب bşden) haberdar etmek; (b-i bş hakkında ya da b-i, ب bş hakkında) aydınlatmak; (b-i bş hakkında veya b-i ب bş hakkında) bilgi sahibi yapmak, bilgi vermek, أَبْصَرَ (b-i, bşi) görmek; (b-e, bşe) dikkat etmek, ihtimam göstermek; (b-e, bşe) gözlerini dikmek; (b-i, bşi) tanımak, çıkarmak, hatırlamak; (ب bşi) zihninde tartmak; ölçüp biçmek; تَبَصَّرَ (bşe) bakmak; (في bş hakkında) derinlemesine düşünmek, tefekkür etmek; اِسْتَبْصَرَ görebilmek; makul, mantıklı olmak; (في ...hakkında) iyice düşünmek;

بَصَر ç. أَبْصَار görüş, görme; gözatış; vukuf, bir şeyin iç yüzünü kavramak; basiret, feraset, sezgi; ¶ قَصِير البَصَرِ miyop; فِي (كَ) لَمْحِ فِي أَقَلَّ مِنْ (دُونَ) لَمْحِ البَصَرِ ya da البَصَرِ göz açıp kapayıncaya kadar, bir anda; عَلَى مَدَى

مُبَاشَرَة uygulama; direkt, dolaysız;

مُبَاشَرَةً dolaysız, direkt olarak;

مَبْشُور : جُبْنَة مَبْشُورَة şerit şeklindeki peynir;

مُبَاشِر direkt, dolaysız, doğrudan; işleten, çalıştıran; yönetici; müdür MIS.; [mahkemede] mübaşir SUR.; ¶ غَيْر مُبَاشِر dolaylı, indirek(t); اِصَابَات مُبَاشَرَة tam isabet;

بَشُعَ a (بَشَاعَة) çirkin/ sevimsiz olmak; بَشَّعَ (bşi) çirkinleştirmek, (bşin) şeklini/ biçimini bozmak; (bşi) vermek, kötülemek, aleyhinde söylemek; اِسْتَبْشَعَ (bşi) çirkin saymak;

بَشِع çirkin; iğrenç, berbat, tiksindirici; nahoş, hoş olmayan;

بَشِيع = بَشِع;

بَشَاعَة çirkinlik;

أَبْشَع daha çirkin; çok iğrenç;

بَاشَاق ALF.BKZ.;

بَشْقَة T.> MIS. farklı;

بشك ⇒ اِبْتَشَكَ yalan söylemek;

بَشَّاك yalancı, yalan söylemeyi adet edinmiş olan;

اِبْتِشَاك yalan, hile;

[1] بَشْكُور maşa, fırıncı küreği;

بَشْكِير ç. بَشَاكِير Far.> peştemal; büyük havlu;

بَشْلَة ç. ـآت basil;

بَشِمَ a (بَشَم) (من bşden) iğrenmek, tiksinmek, bunalmak; أَبْشَمَ (b-den) iğrenmek, nefret etmek;

بَشَم (من bşden, yemekten) bıkmak, bıkkınlık gelmek;

بصم u (بَصْم) (bşi) damgalamak, mühürlemek; (bş üzerinde) iz bırakmak;

بَصْمَة ç. بَصَمَات baskı, tab ¶ بَصْمَة الخَتْم damga, mühür; بَصْمَة الأَصَابِع parmak izi;

بَصْوَة kor; köz;

بَضّ nazik, yumuşak derisi olan;

بضع a (بَضْع) (bşi) yarmak, yarık açmak; (bşi) parça parça kesmek, doğramak; (uzvu) kesmek, almak TIP.; بَضَّع doğramak; بَاضَع (kadın ile) yatmak; اَبْضَع (bşi) sermayeye dahil etmek; تَبَضَّع doğranmak; ticaret yapmak; alış veriş yapmak; اِسْتَبْضَع ticaret yapmak;

بَضْع [uzuv için] alınma, kesilme;

بِضع bir kaç [müennes isimlere mudaf; müzekker isimlere ise بِضْعَة mudaf olarak ve üç ile on arası için kullanılır; klasik Arapçada ise müzekker ve müennes isimlerde müştereken بِضْع şekliyle kullanılır.];

بَضْعَة ç. بِضَع parça [et]; et;

بُضْع ANAT. ferç, vulva;

بِضَاعَة ç. بَضَائِع mal, mülk, emtia, ticari eşya; kişinin vasıfları, nitelikleri; قِطَار البِضَاعَة yük treni; اَخْرَجَ مَا عِنْدَهُ مِنْ البِضَاعَة söylemek istediği herşeyi söyledi;

مِبْضَع ç. مَبَاضِع ufak düz bıçak;

اِبْضَاع emirname İSL.HUK.; [limitet] şirkette ortaklık;

مُبَضِّع ç. ـون- hissedar, ortak TİC.;

مُسْتَبْضِع yönetici, idareci;

بَطّ [cin.is.; tek. is. ة] ördek;

بَطَّة kırba; (ç. آت) ördek; بَطَّة السَّاقِ baldır;

البَصَرِ görüş alanı, menzili içinde; لَهُ بَصَرٌ ...ب ... hakkında oldukça bilgili olmak;

بَصَرِي optik, görme duyusu ile ilgili;

بَصَرِيَّات optik;

بَصَارَة görme hissi, kabiliyeti; basiret;

بَصِير ç. بُصَرَاء görebilen; (ب ...in) farkında, idrakinde, şuurunda olan; (ب bş hakkında) bilgili olan;

بَصِيرَة ç. بَصَائِر derin görüşlü olma, basiret, ileriyi görme ¶ عَنْ بَصِيرَةٍ bilerek, kasten; كَانَ عَلَى بَصِيرَةٍ مِنْ... ...hakkında oldukça bilgili olmak, bşe vakıf olmak; نَافِذ البَصِيرَة derin görüş sahibi, basiret sahibi, ileri görüşlülük; نَفَاذ البَصِيرَة ileri görüşlülük, ince anlayış;

اَبْصَر daha ince düşünen;

تَبْصِرَة ilim, irfan, aydınlatma; bilgi;

تَبَصُّر idrak, ince kavrayış; derin düşünme, tefekkür;

بَاصِرَة ç. بَوَاصِر göz;

بَصْرَة Basra;

بصق u (بَصْق) (على b-nin yüzüne) tükürmek;

بَصْقَة tükürme; tükürük, balgam; salya;

بُصَاق tükürük;

مِبْصَقَة tükürük hokkası;

بَصَل [cin.is.; tek. is. ة] soğan; çiçek soğanı ¶ بَصَل الفَار ada soğanı BOT. Urginea maritima ya da Scilla verna, Maritima;

بَصَلِي soğan gibi kökü olan ya da soğan şekilli;

بُصَيْلَة ç آت ve بُصَيْلَة الشَّعْرِ soğancık ANAT.;

بَطُؤَ *u* (بَطَاءَة ,بِطَاء ,بُطْء) yavaş olmak, ağır hareket etmek; oyalanmak; بَطَأَ (علـى *b-nin*, ب*bşde*) gecikmesine sebep olmak; أَبْطَأَ (*bşi*) geciktirmek; yavaş hareket etmek/ gitmek/ davranmak; (عن *bşe* örn. *toplantıya*) geç kalmak; (*b-i* عن) bekletmek; تَبَطَّأَ yavaş, ağır davranmak; تَبَاطَأَ sakin olmak, acele etmemek; yavaş hareket etmek, çalışmak; ağırkanlı olmak; hızını kesmek, yavaşlamak; اِسْتَبْطَأَ (*b-i, bşi*) yavaş bulmak/ saymak; (*bşi*) beklemek zorunda olmak; (*b-i*) bekletmek;

بُطْء yavaşlık, ağır davranma; ¶ بِبُطْء yavaşça, sakin bir şekilde, acele etmeden;

بَطِيء ç. بِطَاء sakin; ağırkanlı, ağırcanlı; geç kalan; tembel, haylaz; tedrici, aşamalı; ¶ بَطِيء التَّرَدُّد alçak frekans ELO.;

أَبْطَأ daha yavaş;

إِبْطَاء yavaşlama, hızı düşürme; geciktirme; yavaşlık; ¶ دُونَ اِبْطَاءٍ gecikmeksizin;

تَبَاطُؤ yavaşlık, ağırlık; hızı düşünme;

بَطَّارِيَّة ç. ـآت İt.> Fr.> ELK. pil, üreteç; batarya ASK.;

بطاطا ve بَطَاطَة patates;

بطاطس patates;

بطاقة bkz. بطق;

بَطْبَطَ [ördek] vakvaklamak, vaklamak;

بَطَحَ *a* (بَطْح) (*bşi, b-i*) yere sermek/ yıkma/, atmak; تَبَطَّحَ ve اِنْبَطَحَ yere serilmek, yatmak; yüzükoyun yatmak; açılmak, uzamak;

أَبْطَح düz; (ç. أَبَاطِح) geniş yataklı vadi;

بَطْحَاء ç. بَطْحَوَات ,بِطَاح geniş yataklı vadi; düz, engebesiz arazi; TUN. şehir meydanı;

بطيحة ç. بَطَائِح geniş yataklı vadi; durgun, sığ su;

مُنْبَطِح yüzükoyun yatmış; düz; düz arazi;

بِطِّيخ [cin.is.; tek. is. ة] karpuz BOT.; kavun BOT.; tekerlek poyrası/ göbeği SUR.;

مِطْبَخَة kavun dilimi;

بَطِرَ *a* (بَطَر) taşkın davranışları olmak, şımarık olmak; mağrur olmak; (*bşden*) hoşnut olmamak; أَبْطَرَ (*b-i*) şımartmak;

بَطَر kibir, mağrurluk;

أَبَاطِرَة [çoğ.] avare takımı, eyyamcılar;

اَلْبَطْرَاء Petra şehri;

بَطْرَخ ç. بَطَارِخ balık yumurtası;

بُطْرُس Peter;

بَطْرَشِيل ve بَطْرَشِين HRİ. piskoposun ipek atkısı;

بِطْرِيق ç. بَطَارِيق ,بَطَارِقَة asilzade; Romalı general; penguen ZOO.;

بَطْرَك ,بَطْرِيك ,بَطِيرك ç. بَطَارِكَة Patrik;

بَطْرَكِيَّة ,بَطْرِيكِيَّة HRİ. patriklik;

بَطَشَ *u, i* (بَطْش) şiddetle saldırmak; (ب veya في *b-i*) yenmek; (*b-i*) vurarak yıkmak; (ب *bşe*) atıp vurmak;

بَطْش güç, kuvvet, şiddet; cesaret; zulüm, gaddarlık;

بَطْشَة vurma, vuruş;

بِطَاقَة ç. بَطَائِق ,بِطَاقَـات ince uzun [kağıt], fiş; kart; bilet; etiket ¶ بِطَاقَة الزِّيَارَة ziyaretçi kartı; بِطَاقَة التَّعْرِيف ve بِطَاقَة شَخْصِيَّة kimlik kartı; بِطَاقَة التَّموين ve بِطَاقَة الْمَوَادّ الغذائية yemek karnesi; بِطَاقَة الْمُعَايَدَة tebrik kartı;

بَطَلَ[1] *u* (بُطْلَان, بُطْل) geçersiz olmak; eskimek, hükmü kalmamak, ilga edilmek; durmak, yarıda kesilmek; بَطَّلَ (*bşi*) kaldırmak, hükmünü kaldırmak, geçersiz kılmak; (*bşi*) ilga etmek, iptal etmek, feshetmek, kaldırmak; أبْطَلَ = بَطَّلَ; boş konuşmak, gevezelik etmek; (*düşmanı*) felce uğratmak, yerinden kıpırdayamayacak hale getirmek;

بُطْل hükümsüzlük; kullanılmamak, gerçeğe aykırılık; çalışmama, işlememe;

بَطَالَة tembellik; tatil, boş zaman; işsizlik; نِسْبَة البِطَالَة işsizlik oranı;

بَطَّال ç. ـون tembel, haylaz; işsiz;

بُطْلَان geçersizlik, hükümsüzlük; beyhudelik, faydasızlık, abes;

إبْطَال hükümsüz kılma, bozma, kaldırma; harap etme, yıkma; ilga, iptal etme;

بَاطِل boş, nafile, abes; batıl, doğru olmayan; saçma, asılsız; değersiz, kıymetsiz; hükümsüz, geçersiz; yalan, hile; بِالْبَاطِل veya بَاطِلاً haksız ya da gerçeğe uymayan bir şekilde; boş yere, beyhude; أبَاطِيل [çoğ.] yalanlar; saçmalıklar; ıvır zıvır, önemsiz şeyler;

مُبْطِل çenesi düşük, geveze, çalçene; yalancı;

مُبَطَّل abes, boş;

مُبَطَّل işsiz;

بَطُلَ[2] *u* (بُطُولَة, بَطَالَة) kahraman olmak;

بَطَل ç. أبْطَال kahraman, yiğit; cesur; öncü, önder; [olayın, romanın,] kahraman, yıldız; SPO. şampiyon; بَطَل العَالَم dünya şampiyonu;

بَطَلَة kahraman [kadın]; kadın yıldız, kadın kahraman [oyun, film]; SPO. şampiyon;

بَطَالَة kahramanlık, yiğitlik;

بُطُولَة kahramanlık; [tiyatro, film vb.de] başrol; SPO. şampiyonluk; ¶ البُطُولَة العَالَمِيَّة ve بُطُولَة العَالَم SPO. dünya şampiyonluğu; دَوْر البُطُولَة başrol;

بُطْم , بُطُوم BOT. sakız, yabani fıstık ağacı BOT. Pistacia terebinthus;

بَطَنَ *u* (بُطُون, بَطْن) gizlenmek, saklanmak; بَطُنَ *u* (بَطَانَة) [koca] göbekli olmak; بَطَّنَ (*elbiseye*) astar yapmak; (*bş ile* ب *bir şeyin içini*) kaplamak, doldurmak; أبْطَنَ (*bşi*) gizlemek; (*bşe*) dalmak, çok uğraşmak; اسْتَبْطَنَ = أبْطَنَ; (*bşi*) iyice anlamaya çalışmak; (*bşi*) iyice anlamak, künhüne varmak; (*bş hakkında*) kapsamlı bilgiye sahip olmak; (*bşe*) vakıf olmak;

بَطْن ç. أبْطُن, بُطُون karın; rahim, döl yatağı; iç, içyüz, iç kısım; derinlik ¶ بَطْن القَدَم ayak tabanı; بَطْن الكَفّ aya, avuç içi; رَقْص البَطْن ve رَقْص البُطُون göbek atma; ... فِي بَطْن ...içinde; ... فِي بُطُون ...in içinde; وَلَدَتْ بَطْنًا وَاحِدًا bir kez doğurdu; بَطْنًا لِظَهْر tersini yüzüne, içini dışına; ابْن بَطْنِه obur, pisboğaz;

بَطْنِي [na't] karın..., karna ait; karında olan;

بَطِين [koca] göbekli;

بِطْنَة oburluk; haddinden fazla yeme;

بِطَان ç. أبْطِنَة kolan, deve için;

بِطَانَة ç. بَطَائِن iç, dahil; [elbisede] astar;

maiyet, çevre, arkadaşlar;

بطين ç. بِطَان göbekli; obur;

مبطن göbekli; obur

بطين ANAT. karıncık;

بطانية ç. بَطَاطِين -,آت örtü; battaniye;

باطن ç. بَوَاطِن iç, dahil, iç kısım, iç yüz; gizli, sır; الْبَاطِنَة Umman'ın batısında bir sahil bölgesi; بَاطِنًا gizli olarak, ¶ بَاطِن الكَفّ avuç içi, aya; بَاطِن القَـدَم ayak tabanı; فِي بَاطِنِ الأَمْر aslında, gerçekte; بَوَاطِن الأَمْر bir şeyin/ işin/ olayın görünmeyen asıl sebepleri; بَوَاطِن الأَرْضِ yerin bilinmeyen derinlikleri;

باطني dahili, iç, batını; ¶ مَرَض بَاطِنِي dahili, iç hastalık; الطِّبّ البَاطِنِي dahiliyye;

البَاطنِيَّة Batınilik;

مَبْطُون mide veya bağırsaklarla ilgili rahatszlığı bulunan;

مُبَطَّن astarlı; (ب bş ile) doldurulmuş;

بَطَّن (bşi) çırpmak TUN.;

بطّان İsp.> çırpıcı dibeği;

باطية ç. بَوَاط testi, sürahi, ibrik;

بَظَّ u (بَظّ) fışkırmak etmek, (yerden) kaynamak;

بظر ç. بُظُور ANAT. klitoris, bızır, dılak;

بعبع anlaşılmayacak şekilde konuşmak;

بعبع ç. بَعَابِع anlaşılmayan sözler;

بَعَث a (بَعْث) (b-i, bşi veya ب b-i, bşi الى bir yere) göndermek; (bşi veya ب bşi الى bir yere) göndermek, sevk etmek; (b-i veya ب b-i الـى bir yere) elçi, delege olarak göndermek; (bşi veya ب bşi) çıkarmak, ihraç etmek; (bşin) ortaya çıkmasına sebep olmak; (bşi) husule getirmek, sebep olmak; (bşi) diriltmek, ihya etmek, canlandırmak; yeniden can vermek, unutulmuş veya kaybolmuş şeyi yeniden meydana çıkarmak; (b-i, مِن الْمَوْت ölümden sonra) diriltmek; (على bş) kışkırtmak, tahrik etmek, sevk etmek; (على bş hakkında) şaşkınlığa sebep olmak ¶ بَعَث الَيْه هَزَّة الخَوْف b-i korkutmak ≈ tir tir titretmek; بَعَث رُوحَ الحَيَاة bşe veya b-e can vermek;

انبعث gönderilmek; elçi gönderilmek; (مِن الْموت ölümden sonra) diriltilmek, tekrar can verilmek; yönlendirilmek, kışkırtılmak; (من bşden) kaynaklanmak; [hoş koku] yayılmak; (من bir yerden) fışkırmak, kaynamak; (أَنْ yapmaya) koyulmak; ابتعث (b-i) göndermek;

بعث gönderme; elçi seçme; diriltme, ba's; بعوث [çoğ.] delegasyon, murahhas heyeti, temsilciler heyeti; حزب البعث Baas Partisi; يوم البعث Diriliş, Ba's Ba'delmevt Günü;

بعثة ç. بعـثـات temsilciler heyeti; keşif heyeti; öğrenci mübadelesi; yenilenme, diriliş ¶ بعـثـة عـسـكرِيَّة askeri heyet; بعـثـة دبلُوماسِيَّة diplomatik heyet; بعثة أثرِيَّة arkeoloji heyeti; رئيس البَعْثة heyet başkanı DİPL.;

باعوث HRİ. Paskalya Yortusu;

مبعث gönderme, iletme; yayma; ortaya çıkarma; (ç. مباعث) sebep; etken, faktör;

باعث ç. بوعث teşvik, sevk, tahrik, yönlendirme, sebep, illet;

مبعوث mebus, delege; elçi; temsilci;

منبعث kaynak, menba;

بعثر (بَعْثَرة) (*bşi*) dağıtmak, saçmak, yaymak; (*bşin*) düzenini/ sırasını bozmak; (*bşi*) israf etmek; تبعثر dağılmak; bozulmak; boşa gitmek;

مبعثر saçılmış, dağılmış, darmadağın;

بعج *a* (بَعْج) (*karnı*) yarmak; (*bşe*) çentik atmak; انبعج çentikli olmak; engebeli olmak; aşınmak, yıpranmak;

منبعج çentikli;

بعد *u* (بُعْد) uzak, ırak olmak; (عن *bşden*) uzak durmak, mesafe bırakmak, (عن *bşden*) uzaklaşmak; ihtimali olmamak; olanaksız olmak; ¶ ... بعّده عن ... *b-i* ...den uzak tutmak; ... لايبعد أن ... olması, yapması normaldir, tabiidir; (*b-i*) öldürmek, yok etmek; باعد (بين) ...in arasını) açmak; ¶ باعد بين فلانق و باعد بين شيء *b-i bşden* soğutmak; باعد بين أجفانه şaşkın şaşkın/ gözlerini faltaşı gibi açarak bakmak; أبعد ve بعّد (*bşi*) yok etmek; (*bşi*) uzaklaştırmak; (*bşi*) çıkarmak, hariç tutmak; (*b-i*) işten çıkarmak; (*b-i*) sürmek, sürgüne göndermek; (*bşi*) gerçekleştirilemez kılmak; تباعد uzaklaşmak, arada mesafe bırakmak; konudan uzaklaşmak; (عن *bşden*) uzaklaşmak, ayrılmak; (عن *bşi*) bırakmak, terk etmek; düzenli aralıklarla devam etmek, sürmek; ابتعد uzaklaşmak; (عن *bşden*) kendini çekmek, uzak durmak; (عن *bşi*) terk etmek; (عن *bşi*) hariç tutmak, hesaba katmamak; استبعد (*bşi*) ayırıp seçmek, bir tarafa koymak; (*bşin*) tabii/ normal olmadığını, zorlama olduğunu düşünmek; (*bşin*) olanaksız/ imkansız olduğunu düşünmek; *(b-nin)* yetkisini elinden almak;

بُعْد uzaklık; (ç. أبعاد) mesafe; boyut; MZK. enterval, aralık; ¶ على بُعْد ya da على البُعْد uzaktan; على بعد مئة متر yüz metre mesafede; ذو ثلاثة أبعاد üç boyutlu; من بعد ya da عن بعد uzaktan; قياس الأبعاد uzunluk, boy ölçüsü; بعد الشقة mesafenin uzunluğu veya aranın eni; بعد الهمة yüce/ ulvi hedefler; بعد الصيت şöhret; بعد الصوت şöhret; بعد النظر ileri görüşlülük, feraset; ... بعداً ل ...uzak olsun;

بَعْد sonra; daha sonra, bundan sonra, henüz [cümle sonunda kullanılır.] ¶ في بعد daha sonra; أمّا بعد bkz. أمّا; هو بعد صغير o daha çocuk; لم يصل بعد henüz gelmedi ya da varmadı; بعد [mud.kul.] ...dan sonra; ...e ilaveten; ...den başka, bir de; ¶ بعد كونه ...olmasından, yapmasından başka; بعد ذلك daha sonra, bundan sonra; ... بعد أن ...yaptıktan sonra; بعد إذ veya بعد ما veya من بعد ما ...yaptıktan sonra; حماقة ما بعده من حماقة ahmaklığın, budalalığın dik alası;

بعدئذ sonra, daha sonra, bundan sonra;

بعيد ç. بعداء ,بعد ,بعدان ,بعاد (عن ...*den*) uzak, ırak; sapa, zor ulaşılan; şumullü, geniş kapsamlı, imkansız, muhal; alışılmamış, garip, acayip; (عن *bşe*) uymayan, (*bş ile*) uyuşmayan; ¶ من بعيد uzaktan; منذ عهد بعيد çok önceleri; بعيد الأثر çok yönlü etkileri olan; بعيد التاريخ çok eski, kadim; بعيد الشأو ali-

بعض ⇐ بَعَّض bir şeyi parçalara, kısımlara ayırmak; تَبَعَّض kısımlara, parçalara ayrılmak;

بَعْض kısım, bölüm; bir; bir kısım, birkaç; bazı ¶ بَعْض العُلَمَاء bazı alimler; رَفَعْنَا بَعْضَهُم فَوْقَ بَعْضٍ biz onların bir kısmını bir kısmına üstün kıldık; بَعْضُهُم بَعْضاً birbirlerine, bir kısmı bir kısmına; بَعْضٌ فِي بَعْضٍ biri birinin içinde, içiçe; بَعْض الشَّيْء biraz, bir miktar; مَاثَلَهُ بَعْضَ المُمَاثَلَة biraz ona benzemiş/ çekmiş; مُنْذُ قَرْنٍ وَ بَعْضِ قَرْنٍ son bir kaç yüzyıldır;

بَعُوض [cin.is.; tek. is. ة] sivrisinek;

تَبْعِيض bölümlere, parçalara ayırma;

بَعْكُوكَة dernek, kurum, kulüp;

بَعْل Ba'l putu; tabii su kaynakları bol olan yer; (ç. بُعُول ,بُعُولَة) efendi; koca;

بَعْلَة eş, karı, zevce;

بَعْلِي sulanmamış [yer veya bitki];

بَعْلَبَك Ba'lebek [Lübnan'da bir köy];

بغت *a* (بَغْت ,يَبْغَت) (على *b-e*) beklenmeyen bir zamanda gelmek, gafil avlamak, baskın atmak; بَاغَتَ = بَغَتَ; *(b-i)* şaşırtmak; اِنْبَغَتَ tutulup kalmak; şaşırmak, donakalmak;

بَغْتَة şaşırtıcı olay, sürpriz; عَلَى بَغْتَةٍ veya بَغْتَةً birdenbire, apansız, aniden;

مُبَاغَتَة şaşırtıcı olay, sürpriz; ani saldırı, atak, baskın;

بُغَاث ç. بِغْثَان küçük kuşlar;

بغادة bkz. بوغادة;

بغدد ⇐ تَبَغْدَدَ kuvvetini hissettirmek, kabadayılık yapmak;

بَغْدَاد Bağdat;

cenap, yüce gönüllü; بَعِيد الغَوْرِ derin; derinliklerine varılamaz, anlaşılamaz, kavranmaz; بَعِيد المَدَى şumullü, kapsamlı; بعيد النَّظَرِ ileriyi gören, basiret sahibi; uzağı iyi gören; بَعِيد المَنَال zor ulaşılan, elde edilmesi zor;

بُعَيْد [mud.kul.] ...den hemen sonra, biraz sonra;

أَبْعَد ç. أَبَاعِد daha uzak, öte; daha geniş/ kapsamlı; ihtimali daha düşük; أَبَاعِد [çoğ.] uzak akrabalar; ¶ الشَّرْق الأَبْعَد Uzakdoğu; الأَبْعَد sözkonusu kişi [konuşma ortamında bulunmayan, hakkında suçlamalarda bulunulabilen kişiye hitaben kullanılan kibar ifade];

تَبْعِيد sürgüne gönderme; uzaklaştırma;

بِعَاد mesafe;

مُبَاعَدَة soğuma, arkadaşlığın/ dostluğun bozulması;

إِبْعَاد ayırma, izale etme, tecrit etme; seçip ayırma; sürme, sürgüne gönderme;

تَبَاعُد soğuma, uzaklaşma [manevî];

مُبْعَد sınır dışı edilmiş kişi;

مُتَبَاعِد ayrı; ¶ فِي فَتَرَاتٍ مُتَبَاعِدَةٍ aralıklı, uzun aralıklarla; فِي فَتَرَاتٍ مُتَبَاعِدَةٍ مِن الزَّمَنِ uzun aralarla, aralıklı, pek sık olmayan aralıklarla;

مُسْتَبْعَد imkansız, olanaksız;

بَعَر[1] gübre, hayvan tersi;

بَعِير[2] ç. أَبْعِرَة ,بُعْرَان ,أَبَاعِر deve;

بَعْزَق (بَعْزَقَة) *(bşi)* dağıtmak, saçmak, israf etmek;

مُبَعْزِق müsrif, çarçur eden;

بُغْيَة istenilen şey, istek; isteme, talep;
...بُغْيَةَ [mud.kul.] ...için, ...amacıyla;
بِغَاء fuhuş;
بُغَاء istek, talep, emek, çaba, gayret;
مَبْغًى ç. مَبَاغٍ randevuevi, genelev; مَبَاغٍ
[çoğ.] aranılan vasıflar, istenilenler;
اِبْتِغَاء istek, talep; ... اِبْتِغَاءَ [mud.kul.]
...için, amacıyla;
بَاغٍ ç. بُغَاة isteyen, talep eden; haddi aşan, zalim; tiran, diktatör;
مُبْتَغًى arzu, istek, iştiyak, özlem; hedef, amaç, gaye;
بَفْتَة pamuklu bez, basma;
بِفْتِيك biftek;
بَقّ[1] [cin.is.; tek. is. ة] tahtakurusu ZOO.; ¶ شَجَر الْبَقّ karaağaç BOT. Ulmus;
بَقَّ u (بَقّ) çok konuşmak, geveze olmak; (bşi) bol bol vermek, saçmak; [su] fışkırmak;
بَقَّاق çok konuşan, geveze; çalçene;
بُقّ ağız KNŞ.; ağız dolusu KNŞ.;
بَقْبَقَ [su] kaynamak, fokurdamak; çok konuşmak, gevezelik yapmak;
بَقْبَاق geveze;
بَقْبُوقَة [derideki] kabarcık;
بُقْجَة ç. بُقَاج paket;
بَقْدُونَس maydanoz BOT.;
بَقَرَ u (بَقْر) (bşi) yarmak, boyuna, uzunlamasına kesmek; بَقَّرَ = اِبْتَقَرَ
بَقَر [cin.is.] sığır;
بَقَرَة [tek.is.] ç. ـَات inek;
بَقَرِيّ [na't] sığır...i;

بَغْدَادِيّ ç. ـُون ,بَغَادِدَة Bağdatlı;
بَغَشَ a : بَغَشَتِ السَّمَاءُ hafif yağmur yağmak;
بَغْشَة hafif yağmur;
بُغَاشَة MIS. içinde yumurta, et bulunan hamur işi yiyecek;
بَغَضَ a , بَغُضَ u (بَغَاضَة ,بُغْض) sevimsiz olmak, sevilmemek; بَغَّضَ (...i, الى b-e) sevimsiz göstermek, tiksindirmek; بَاغَضَ (b-den) tiksinmek; iğrenmek, hiç sevmemek; اَبْغَضَ (b-i) sevmemek; تَبَاغَضَ karşılıklı nefret etmek;
بُغْض , بِغْضَة ,بَغْضَاء nefret, tiksinme;
بَغِيض (الى ...için) iğrenç, sevimsiz;
تَبَاغُض giderek nefret etme;
مَبْغُوض iğrenç, menfur;
مُبْغِض ç. ـُون nefret eden;
مُبَغَّض iğrenç;
بَغْل ç. بِغَال , اَبْغَال katır; ¶ بِغَال الْقَنْطَرَة köprü yada kemer payandaları;
بَغْلَة ç. بَغَلَات dişi katır;
بَغَّال ç. ـُون katır binicisi;
بَغَى i (بُغَاء) (bşi) istemek, (bşin) peşinde olmak; ـ(بَغْي) (على b-e) yanlış, haksız davranmak; (على b-e) zulmetmek; zina etmek; اِنْبَغَى [daha çok muzari يَنْبَغِي olarak] gerekli olmak; uygun, münasip olmak; ... يَنْبَغِي لَهُ اَنْ ...yapması yakışık alır, ...yapmalı; يَنْبَغِي عَلَيْهِ ...yapmalı [tavsiye mahiyetinde]; اِبْتَغَى (bşi) istemek, arzulamak;
بَغْي haksızlık, zulüm;
بَغِيّ ç. بَغَايَا fahişe;

بقّار ç. ة- sığır çobanı;

بَقْس şimşir BOT. Buxus sempervirens;

بُقْشَة Yemen bakır parası;

بَقْشِيش ç. بقَاشِيش para verme; bahşiş;

بقع ⇐ بَقَّع (bşi) lekelemek, kirletmek; تَبَقَّع kirlenmek, lekelenmek; benekli olmak;

بُقْعَة ç. بِقَاع ,بُقَع leke, benek, iz; yer, mevki, mahal; parsel, arazi parçası;

أبقع benekli, lekeli;

بَاقعة ç. بَوَاقِع dahi; kurnaz kişi;

بقل u (بَقْل) [bitki] sürgün, filiz vermek;

بَقْل [cin.is; tek.is. ة] ç. أبْقَال ,بُقُول ot, ot cinsinden bitkiler, yeşillikler; baklagillerden bitki, bakla; ¶ الْفَصِيلَة الْبَقْلِيَّة baklagiller; الْبَقْلَة الْحَمْقَاء semizotu, pirpirim BOT; الْبَقْلَة الذَّهَبِيَّة karapazı, koyun sarmaşığı BOT. atriplex hortensis; بَقْلَة الْخَطَاطِيف kırlangıçotu BOT. Chelidonium majus; بَقْلَة الْمَلِك şahtere BOT. Fumaria officinalis;

بَقَّال ç. ـون ,بَقَّالَة manav; bakkal;

بِقَالَة bakkallık mesleği;

بَقْلَاوَة ve بَقْلَاوَا baklava;

بَقَّم bakkam ağacı BOT. Hematoxylon campechianum;

بَقِيَ a (بَقَاء) (على bir hal veya durumda) kalmak, (على durumunu) muhafaza etmek; ertelenmek, tehir edilmek; devam etmek; (bşi yapmayı) sürdürmek; ¶ لَمْ يَبْقَ طِفْلاً o artık çocuk değil; بَقَّى (bşi) geciktirmek; أبْقَى (b-nin) kalmasını/ ikamet etmesini sağlamak; (bşi) muhafaza etmek, değişmemesini sağlamak, bakımını yapmak; (bşi, b-i) geciktirmek; (على b-i, bşi örn. b-nin hayatını) kurtarmak; تَبَقَّى (على durumu) muhafaza etmek; tehir edilmek; اسْتَبْقَى (b-den) kalmasını istemek, (b-i) alıkoymak; (b-i, bşi) korumak; (bşi) muhafaza etmek; (bşi) değişmemesini/ bozulmamasını sağlamak; saklamak, bir tarafa koymak;

بَقِيَّة ç. بَقَايَا kalan, artan; bakiye, kalıntı; ¶ بَقِيَّة الدُّوَل diğer devletler; الْبَقِيَّة الْبَاقِيَة en sona kalan;

بَقَاء kalma, gitmeme; sürme, devam etme, devam; ölümden sonraki hayat; sonsuz hayat, ölümsüzlük; varlık; sebat, istikrar; دَار الْبَقَاء ahiret, ahiret yurdu, darülbeka;

أبْقَى daha uzun süren, var olan; daha iyi koruyan, koruyucu, muhafazalı;

إبْقَاء devam etme; koruma, bakım; إبْقَاء الْحَالَة عَلَى مَا كَانَت عَلَيْه var olan durumun korunması, statükonun muhafazası;

اسْتِبْقَاء devam etme, sürme; bakım;

بَاقٍ var olmayı sürdüren; kalan; geriye kalan; kalan MAT.; süren, devam eden; yaşamını sürdüren; Ebedi [Allah]; ¶ الْبَاقِيَات الصَّالِحَة (geriye kalan) salih ameller;

مُتَبَقٍّ kalan, artan, kalıntı;

بَك ç. بَكَوَات ,بَهَوَات bey [hürmet saygı ifadesi olarak; bey [Mısır'da "bey", Suriye'de, "bek, beg"];

بَكَوِيَّة beylik;

بَكِيّ ç. بِكَاء az konuşan;

بكاسن su çulluğu, yelve, bekasin ZOO.;
بكالوريا Fr.> lise diploması;
بكالوريوس lisans;
بكباشي binbaşı ASK. ESK. MIS.;
بكت ⇐ بكّتَ (b-i) azarlamak;
تبكيت azar, ayıplama, tekdir; تبكيت الضمير pişmanlık, nedamet;
بكتري mikrobik, bakteri ile ilgili;
بكتريا bakteriler;
بكر u (بكور) sabahleyin, erken kalkmak; (الى ...e) erken gelmek; بكّر = بكَرَ; (ب veya في ...i) erken/ zamanından önce yapmak; باكر (b-i) geçmek, (b-den) önce davranmak; ابكر = بكَرَ; ابكر (bşi) ilk yapan, alan olmak; (ها kızın) kızlığını bozmak, bikrini izale etmek; (bşe) niyet etmek; (bşi) başlatmak;
بكر ç. بكران ,أبكُر genç deve;
بكر ç. أبكار ilk doğan, büyük olan; ilk doğan çocuk; yeni, ilk, daha öncesi olmayan; bakire; bakir, el değmemiş;
بكري ilk doğan;
بكرية ilk evlat olma;
بكرة ve بكرة ç. بكر ,ـآت makara; makara MEK.; kangal, halka, vinç, bocurgat ¶ خيط البكرة makara ipi;
بكرة : عن بكرة ابيهم ve yine على (عن) بكرة ابيهم ve herkes, istisnasız herkes, hep birlikte; خرجت الجماهير عن بكرتهم kalabalık yek vücut olarak ileriye atıldı, makaradan boşanmış gibi fırladı;
بكرة ç. بكر sabahın erken vakitleri;

بكرة sabahleyin erkenden; yarın; ertesi gün;
بكير erkenci; erken, vaktinden önce olan; vaktinden önce gelişmiş, inkişaf etmiş;
بكور ve باكور = بكير;
بكور erkenlik;
بكارة bekarlık;
بكارة makara; ¶ بكارة مركبة makara takımı, palanga;
بكورة ve بكورية ilk evlatlık;
باكور ç. بواكير ilk sonuçlar; ilk ürünler; doğuş, tan; ilk; بواكير [çoğ.] ilk işaretler; emareler; MEC. müjdeciler ¶ باكورة الفواكيه ilk hasat; ... كانت باكورة اعماله yaptığı ilk şey ...idi;
ابكر daha erken kalkan;
مبكر vaktinden önce gelişmiş;
ابتكار ç. ـآت yenilik, yenilenme; buluş, icat; ilklik, orijinallik; kreasyon; ابتكارات [çoğ.] moda kreasyonları;
باكر erken; vaktinden önce olan; باكرا sabahleyin; erkenden; ¶ في الصباح الباكر sabahleyin erkenden; الى باكر yarına kadar;
باكرة ç. بواكر ilk doğan, ilk ürün, hasat; بواكر [çoğ.] alametler, emareler;
مبكر erken yapan, erkenci; erken; مبكرا sabahleyin erkenden;
مبتكر ilk yapan; mucit, buluş sahibi;
مبتكر yeni yapılmış, yeni; (ç. ـآت) yenilik, kreasyon özl. moda kreasyonu ¶ ثوب مبتكر orijinal modelli/ tasarımlı elbise;

بَكْرَج ç. بَكَارِج çaydanlık ya da cezve;

بكسماد ve بكسماط bkz. بقسمات;

بكل ⇐ بَكَّلَ (*bşi*) düğmelemek, iliklemek, toka, kopça ile tutturmak; (*kollarını*) kavuşturmak, çatmak;

بُكْلَة ç. بُكَل ,ـات toka, kopça;

بَكَلاه İt.> morina balığı ZOO. Gadus marrhua

بَكَلَرْيُوس lisans;

بكم *a* (بَكَامَة ,بَكَم) dilsiz olmak; بَكُمَ *u* (بَكَامَة) dili tutulmak; أَبْكَمَ (*b-i*) susturmak; تَبَكَّمَ dili tutulmak; dilsiz olmak;

بَكَم dilsizlik;

أَبْكَم müe. بَكْمَاء ç. بُكْم dilsiz;

بَكَوات ve بَكَوِيَّة bkz. بك;

بكى *i* (بُكَاء ,بُكًى) (على *bşe*) ağlamak; (...*için*) yas tutmak, mateme girmek; بَكَّى ve أَبْكَى (*b-i*) ağlatmak; اسْتَبْكَى (*b-i*) ağlatmak;

بَكَّاء sık sık ağlayan [sulugöz];

حَائِط الْمَبْكَى Ağlama Duvarı;

بَاكِيَة ç. بَوَاكٍ feryat ve figan eden kadın; MIS. kemer MİM.;

بَاكٍ ç. بُكَاة ağlayan; feryat eden, yaslı;

مُبْكٍ ağlatan; üzücü, elim;

بَكِين Pekin;

بَلْ[1] sadece bu değil, bir de; bilakis; hatta; fakat, bunumla beraber;

بَلَّ[2] *u* (بَلّ) (*bşi, b-i*) ıslatmak, nemlendirmek;

بَلَّ *i* (من *hastalıktan*) kurtulmak, iyileşmek;

بَلَّلَ (*bşi, b-i*) ıslatmak; أَبَلَّ (من *hastalıktan*) iyileşmek, şifa bulmak, sağalmak; تَبَلَّلَ ve ابْتَلَّ nemlenmek; ıslanmak;

بَلّ ıslak, nemli; nem, rutubet;

بِلّ iyileşme, sağalma;

بِلَّة rutubet, nem; زَادَت الطِّينُ بِلَّةً daha kötü oldu, yapılanlar durumu daha da kötüleştirdi;

بَلَل nem, rutubet; ıslaklık;

بَلِيل rutubet taşıyan, serin rüzgar;

بَلِيلَة MIS. pişirilmiş mısır ve şekerden yapılan bir çeşit yemek;

إبْلال iyileşme, hastalıktan kalkma;

تَبَلُّل nem, rutubet;

مَبْلُول ,مُبَلَّل ,مُبْتَلّ rutubetli, nemli;

بِلاَ ...siz; ¶ بِلاَ بَدَل karşılıksız;

بَلاَتِين platin;

بِلاَج pilaj;

بْلاَسْتِيك Fr.> plastik;

بَلاَط bkz. بلط;

بُلاَك İng.> buji IR.;

بَلاَن ,بلانة bkz. بلن;

بَلْبَطَ çağıldamak, çağıldayarak akmak;

بَلْبَلَ[1] (*b-i, bşi*) rahatsız etmek, endişe vermek, huzursuz etmek, karışık hale getirmek; تَبَلْبَلَ huzursuz/ endişeli olmak; karışmak, karman çorman olmak;

بَلْبَلَة ç. بَلاَبِل rahatsızlık, huzursuzluk, endişeli olma; karışıklık, kaos;

بَلْبَال huzursuzluk, endişelilik;

بَلاَبِل [çoğ.] evham, vesvese, kuruntu(lar);

تَبَلْبُل karışıklık ¶ تَبَلْبُل الأَلْسِنَة dillerin karıştırılması [Babil'de];

بُلْبُل ç. بَلاَبِل bülbül ZOO;

بَلَجَ *u* (بُلُوجَة) parlamak; tan ağarmak, şafak sök-

mek; بَلَجَ a (بَلَج) (ب bşe) sevinmek, (ب bşden) hoşlanmak; اَبْلَجَ [güneş] parlamak, ışık saçmak; تَبَلَّجَ ve اِنْبَلَجَ = بَلَجَ;

اَبْلَج neşeli, şen, keyifli; parlak, canlı; اِنْبِلَاجُ الفَجْرِ tan/ şafağın söküşü;

بَلْجِيكَا Belçika;

بِلْجِيكِي Belçikalı [s. ve is.];

بَلَح [cin.is.; tek. is. ة] hurma BOT.;

بَلُدَ u (بَلَادَة) ahmak, budala, aptal olmak; بَلَّدَ (bşi,) bir yerin iklimine alıştırmak; تَبَلَّدَ alıştırılmak, uyum sağlamak; aptallaşmak, aptal durumuna düşmek; ahmak/ aptalmış gibi davranmak; تَبَالَدَ kendini aptal göstermek;

بَلَد müz ve müe. (ç. بِلَاد) ülke; şehir kasaba; köy; بِلَاد ülke; بُلْدَان ülkeler ¶ بِلَادُ الحَبَشِ Etiyopya, Habeşistan; بِلَادُ الصِّينِ Çin; بِلَادُ الهِنْدِ Hindistan;

بَلْدَة şehir, kasaba; belde, köy, yöre; taşra; koza, ilçe;

بَلَدِي yerli ["yabancı" karşıtı]; vatandaş; yöre halkından; hemşehri; belediyeye ait; ¶ مَجْلِس بَلَدِي belediye encümeni;

بَلَدِيَّة ç. -آت kaza, ilçe; bölge, mıntıka; belediye;

بَلِيد ve اَبْلَد aptal, ahmak, budala;

بَلَادَة ahmaklık;

تَبَلُّد aptallık, ahmaklık;

مُتَبَلِّد ahmak, budala;

ابليز ALF.BKZ.;

ابليس ç. ابالسة ALF.BKZ.;

بَلَسَان belesan; pelesenkağacı BOT.;

بَلْسَم ç. بَلَاسِم belesan, pelesenk;

بَلْشَفَ bolşevikleştirmek; تَبَلْشَفَ bolşevikleşmek;

بَلْشَفَة bolşevikleştirme;

بُلْشَفِي ç. بَلَاشِفَة Bolşevik; [is. ve s.];

بُلْشَفِيَّة Bolşevizm;

بَلَشُون balıkçıl ZOO.;

بَلَصَ u (بَلْص) ve بَلَّصَ (b-den من bşi) zorla almak, gaspetmek; her şeyi alıp geride bir şey bırakmamak; (b-e) şantaj yapmak;

بَلْص bşi zorla alma; zoraki vergi koyma;

بَلَأْص ç. بَلَالِيص toprak kavanoz MIS.;

بلط ⇒ بَلَّطَ (yeri, taş ile) döşemek, düzeltmek;

بَلَاط asfalt, taş, çakıl zemin; zemin kaplama malzemeleri; saray; اَبَالِطَة [çoğ.] döşeme malzemeleri; الْبَلَاطُ الْمَلَكِي hükümdar, kral sarayı;

بَلَاطَة yer döşemesi; taş, karo; döşeme taşı;

تَبْلِيط döşeme [fiil];

مُبَلَّط döşenmiş;

بَلُّوط meşe ağacı BOT.; meşe palamudu;

بَلْطَة ç. -آت, بُلَط T.> balta;

بَلْطَجِي ç. بَلْطَجِيَا ASK. lağımcı, istihkam eri; gangster, şaki; muhabbet tellalı, pezevenk; asalak, tufeyli;

بَالْطُو ç. -آت, بَلَاطِي Fr.> palto;

اَلْبَلْطِيق Baltık ülkeleri ¶ بَحْــرُ الْبَلْطِيق Baltık Denizi;

بَالُوظَة MIS. limon suyu, bal vb.lerinden yapılan bir krem;

bşe) ulaşmasını sağlamak; (bşi الى b-e) götürmek; (b-e, bir haberi) iletmek; (b-i, bş hakkında) bilgilendirmek, tebliğ etmek; (عن bş hakkında) rapor vermek; (عن b-nin aleyhine) bilgi vermek; ¶ بَلَّغَ رِسَالَةً görevini yeri-ne getirmek; بَلِّغْهُ سَلاَمِي Ona benden selam söyle, ilet; بَالَغَ (فـي bşde) mübalağa yapmak; (من bşi) yaparken aşırıya kaçmak; أَبْلَغَ (b-i, bşe) ulaştırmak; (bşi bir miktara) tamamlamak; (b-i, ب ya da عن bşden) haberdar etmek; (bşi) duyurmak; (عن b-nin aleyhine) bilgi vermek, (عن b-i) ispiyonlamak ¶ ... أَبْلَغَ الْبُولِيس بِ ...i polise ihbar etmek; تَبَلَّغَ (ب bşden) hoşnut/ razı olmak; açlığını (ب bş ile) gidermek, yatıştırmak; tebliğ edilmek;

بَلْغ: سَمْعًا لاَ بَلْغًا Allah korusun!, Hafazanallah!, Mazallah!;

بُلْغَة ve بَلاَغ yeterlik, yeterlilik;

بَلاَغ ç. بَلاَغَات haberleşme, mesaj, rapor; anons, duyuru; resmi tebliğ, bildiri; takrir, beyanat, demeç; ihbar ¶ بَلاَغ أَخِير ultimatom;

بَلِيغ ç. بُلَغَاء hatip; beliğ, derin [ifade]; ciddi, önemli [hasar vb.];

بُلُوغ varış, ulaşma; buluğ, ergenlik;

بَلاَغَة belagat; hitabet; edebiyat; ¶ عِلْم الْبَلاَغَة belagat ilmi;

أَبْلَغ daha derin; daha ciddi, önemli;

مَبْلَغ ç. مَبَالِغ miktar, meblağ; had, sınır; مَبْلَغ اسْمِي nominal değer, anma değeri; الْمَبْلَغ الْمُودَعَة mevduat; لِيَتَبَيَّنَ مَبْلَغُ قَوْلِي مِن

بَلَعَ a (بَلْع) (bşi) yutmak; (bşi) yutup yok etmek; (bşe) tahammül etmek, çekmek, dayanmak, katlanmak ¶ بَلَعَ رِيقَهُ [lafzen: tükürüğünü yutmak] ara, mola vermek; kendini tutmak; بَلَّعَ ve بَالَعَ (b-e, bşi) yutturmak; ¶ بَلَّعَ رِيقَهُ b-e soluk alma fırsatı vermek; ابْتَلَعَ = بَلَعَ;

بَلْعَة büyük yudum, lokma, ısırık;

بَلاَّعَة, ç. بَلاَّعَات, بَلاَلِيع lağım, kanalizasyon, geriz;

بَالُوعَة ç. بَالُوعَات, بَوَالِيع lağım, kanalizasyon, geriz;

بُلْعُم ç. بَلاَعِم ve بُلْعُوم ç. بَلاَعِيم farinks, yutak ANAT.;

بُلْعُم boğaz, gırtlak ANAT.;

بَلَغَ u (بُلُوغ) (b-e, bşe) ulaşmak, yetişmek, (bir yere) varmak; (...e) varmak, toplamı (...e) ulaşmak, [toplamı] ...i bulmak; (b-e) haberi ulaşmak, [çocuk] yetişkin olmak, rüşdüne ermek; [meyve vb.] olmak, ermek; (...) yaşına varmak; (من b-i) bitirmek; yorgun düşürmek, (b-i) etkilemek; (مِنْ ,في bşde) yüksek dereceler elde etmek; ¶ بَلَغَ بِهِ ... الَى ...i bir yere, bir noktaya getirmek; بَلَغَ بِهِ التَّرَنُّح ان ... öyle bir şiddetle dönmeye başladı ki...; بَلَغَ الأَمْرُ مَبْلَغَ الجِدِّ iş ciddileşti, ciddiye bindi; بَلَغَ السَّيْلُ الزُّبَى haddi aşmak, aşırı olmak; بَلَغَ مَبْلَغَ الرِّجَال adam oldu, adam sınıfına girmek; بَلَغَ أَشُدَّهُ buluğa ermek; en yükseğe varmak; بَلَغَ فِي (مِنْ) الشَّيْءِ مَبْلَغًا oldukça ilerleme katetmek, bir yere varmış olmak; بَلَغَ مُنْتَهَاهُ sonuna varmak; بَلَّغَ (b-nin,

الجِدِّ sözümün ne kadar ciddi olduğunun anlaşılabilmesi için;

تَبْلِيغ ç. تَبْلِيغَات (الى b-e) tebliğ, duyuru, bildiri; (عن ...hakkında) bilgi; (عن bşi) ihbar;

مُبَالَغَة ç. -آت mubalağa;

اِبْلَاغ bildiri;

بَالِغ kapsamlı; önemli, hatırı sayılır; ciddi [yara]; derin, şiddetli [duygular]; erişkin; reşit; ¶ بَالِغ مِن العُمْرِ... عَامًا ...yaşındaki;

مُبَلِّغ tebliğ eden, mübelliğ; muhbir;

بُلْغَارِيَا Bulgaristan;

بُلْغَارِي Bulgar [is. ve s.];

بَلْغَم balgam; (ç. بَلَاغِم) salya, tükürük;

بَلْغَمِي [na't] balgam..., sümüksü;

بَلَفَ i (بَلْف) blöf yapmak; يَلَفَ = بَلَّفَ

بَلْفَة blöf;

أَبْلَق alaca, benekli;

بِلْقِيس Belkıs;

البَلْقَان Balkanlar;

بَلْقَانِي Balkan [na't];

بَلْقَع, بَلْقَعَة ç. بَلَاقِع metruk arazi;

بلك bkz. بلوك;

بَلْكُون balkon;

بَلَم[1] hamal/ tırhas balığı ZOO.;

بَلَم[2] ç. أَبْلَام seyir halindeki gemi IR.;

بلم[3] ⇒ أَبْلَمَ sessiz olmak, konuşmamak;

بَلَّان hamamda çalışan kişi; durgun sular çevresindeki bitkiler;

بَلَّانَة hamam hizmetçisi [kadın]; nedime;

بَلَنْسِية Valensiya şehri;

بَلِهَ a (بَلَاهَة ,بَلَه) ahmak/ budala olmak; تَبَالَهَ ahmak/ budala gibi davranmak; اِسْتَبْلَهَ (b-i) ahmak/ budala kabul etmek;

بَلَه ve بَلَاهَة ahmaklık, budalalık; bönlük; safdillik, saflık; ¶ بَلَاهَة مُبَكِّرًا erken bunama, demans prekos;

! بَلْه bırak!, ilgilenme!;

أَبْلَه ahmak, ebleh, budala; geri zekalı, saf; safdil, saf;

بُلَهْنِيَة [tabii zenginlik açısından] bolluk, bereket;

بلهوان bkz. بهلوان;

بُلْهُون[2] ç. بَلَاهِين [= أبو الهَوْل] MIS. Sfenks;

(بلي ve بلو) بَلَا u (بَلَاء ,بَلْو) (b-i, bşi) denemek, sınamak, teste tabi tutmak; (bşi) uzun tecrübeler sonunda tanımak; (b-nin) başını belaya, sıkıntıya sokmak; بَلِيَ a (بَلَاء ,بِلًى) eskimek [elbise vb.]; gözden koybolmak, zeval bulmak; kötüleşmek, yıpranmak; çürüme, bozulma; بَالَى (bşde, ب bşde, b-i hakkında) dikkatli olmak, itina etmek, düşünceli olmak; (bşe veya ب bşe) dikkat etmek, (bşi) hesaba katmak, dikkate almak; (ب bşin) farkına varmak; ¶ لَا أُبَالِي veya مَا أُبَالِي beni ilgilendirmez, aldırmam!, benim için hepsi bir! لَا يُبَالِي aldırmaz, umursamaz; أَبْلَى (b-i) denemek, sınamak; (b-e) tecrübe kazandırmak; (bşi) yıpratmak ¶ أَبْلَى بَلَاءً حَسَنًا imtihana, zorluğa dayanabilmek; (savaşta) cesaret göstermek; اِبْتَلَى (b-i) imtihan etmek, denemek, sınamak; (b-i ب bş. ile) sınamak, istila etmek; اُبْتُلِيَ [edil.] (ب bş ile) imtihan edilmek, sınanmak, (ب sıkıntı vb.e) uğramak, (ب)

başına gelmek;

بلى kötüleşme, bozulma; çürüme; aşınma, yıpranma; [elbise] eskimişlik;

بلي eski, yıpranmış, aşınmış; çürümüş;

بلية ç. بلايا imtihan, müsibet, dert, hüzün, keder, felaket, afet;

بلاء imtihan, musibet, dert; afet, felaket; kahramanlık yiğitlik; ¶ بلاء حسن [Allah'ın] lutfu, keremi, teveccühü;

بلوى imtihan; musibet, bela, dert, afet; ihtiyaç ¶ عمت البلوى به bu (artık) genel bir ihtiyaç oldu;

مبالاة dikkat, ihtimam; لا مبالاة aldırmama, önemsememe;

ابتلاء imtihan, bela, dert;

بال eski, yıpranmış, bitkin, yorgun; harap; çürümüş; modası geçmiş;

مبال (ب bşe) dikkat eden, dikkatli; غير مبال ب . . . ...e aldırmayan, ...i umursamayan;

مبتلى (ب bşden dolayı) üzüntülü, kederli, üzgün, tasalı;

بلور ⇐ تبلور iyonlaşmak; kristalleşmek; kristalleştirmek; kristallerle kaplanmak;

بلور, بلور ç. -آت kristal; kristal [malzeme türü]; ¶ بلور صخري neceftaşı;

بلورة [tek.is.] ç. -آت kristal; kristal [malzeme]; [teyp] kristal; [SUR. بلورة] negatif FOT.;

بلوري [na't] kristal..., parlak, şeffaf; kristal;

بلورية ç. -آت mercek, lens;

مبلور : فواكه مبلورة meyvalı şekerlemeler;

بلوز ç. بلوزة -آت Fr.> bluz;

بلوك ç. -آت T.> bölük ASK., MIS.; ¶ بلوك امين iaşe sorumlusu ASK., MIS.;

بلون balon;

بلى evet, gerçekten öyle ["değil mi?" gibi olumsuz soruya cevap olarak];

بلى bkz. بلو;

بلياتشو İt.> palyaço;

بلياردو İt.> bilardo;

بليسة pli, plise;

بليون ç. بلايين milyar; trilyon;

بمباغ بمياغ papyon;

بمباي Bombay;

بامية ALF.BKZ.;

بن kahve taneleri, kahve;

بني kahverengi;

بنان parmak uçları ¶ يشار اليه بالبنان parmakla gösterilmek; انا طوع بنانك emrinize amadeyim, hizmetinizdeyim;

بنادورة SUR. domates;

بنباشي bkz. بكباشي;

بنت bkz. بن;

بنتو yirmi frank değerindeki altın para;

بنج ⇐ بنج (b-i) uyuşturmak; (b-e) anestezi yapmak;

بنج banotu [dağdağan, batbat, bengildek, çömlek otu, diş otu, gâvur haşhaşı] BOT. Hyoscyamus niger; eter, anestetik, uyuşturucu;

تبنيج anestezi تبنيج موضعي lokal anestezi;

البنجاب Pencap;

بنجر kırmızı pancar BOT.;

بَنْد ç. بُنُود (kanun, sözleşme vb.de) bent, paragraf, cümle; büyük başlıklar, manşet;

بَنْدَر ç. بَنَادِر liman; ticaret merkezi;

بُنْدُق [cin.is.; tek. is. ة] ç. بَنَادِق fındık; fındık bitkisi; بُنْدُقَة fındık; mermi, kurşun;

بُنْدُقِيَّة ç. بَنَادِق tüfek ¶ بُنْدُقِيَّة الرَّشّ av çiftesi;

اَلْبُنْدُقِيَّة Venedik;

اَلْبُنْدُقَانِي ç. -ون، بَنَادِقَة Venedikli kişi;

بَنْدُوق ç. بَنَادِيق piç;

بَنْدُورَة İt.> domates SUR.;

اَحْمَر بَنْدُورِي domates kırmızısı;

بَنْدُول Fr.> rakkas, sarkaç;

بَنْزِين benzin;

بَنْس İng.> pens;

بَنِسلِين penisilin;

بَنْسِيَة Fr.> hercai, alaca menekşe; BOT.;

بَنْسِيُون ç. ـآت pansiyon; yurt;

بِنْصِر müe. ç. بَنَاصِر yüzük parmağı;

بَنْط ç. بُنُوط puan MAL.;

بَنْطَلُون ç. ـآت- İt.> pantolon;

بَنْغَازِي Bingazi;

اَلْبَنْغَال Bengal;

بَنَفْسَج [cin.is.; tek. is. ة] menekşe;

بَنَفْسَجِي [s. ve is.] menekşe rengi, mor; فَوْقَ الْبَنَفْسَجِي veya وَرَاءَ الْبَنَفْسَجِي morötesi;

بَنْك öz, en iyi kısım; بُنْكُ الْعُمْرِ ömrün en güzel yılları;

بَنْك ç. بُنُوك banka; banka binası; بَنْكُ الدَّمِ kan bankası;

مُبَنَّك karaya oturmuş;

مُبَنَّك مُحَنَّك zeki, akıllı, kurnaz;

بَنْكنُوت İng.> banknot;

بُنُوَّة ve بُنُون bkz. بن;

بَنَى i (بُنْيَان، بِنَاء) ve اِبْتَنَى (bşi) dikmek, dik hale getirmek; (bşi, على bş üzerine) bina etmek, kurmak; (بها veya عَلَيْهَا kadın ile) zifafa girmek; بُنِي ve اُبْتُنِي [edil.] (على bşe) dayanmak, (bşi) temel almak; ¶ بَنَى كَلِمَةً عَلَى ... bir kelimeyi mebni kılmak DİLB.;

تَبَنَّى bkz. بن;

بِنَاء bina etme, yapı kurma, yapılanma; dikme, yükseltme; (ç. أَبْنِيَة) yapı, bina; bünye; ¶ اِعَادَةُ الْبِنَاء yeniden yapılanma; الْبَنَّاء الْحُرّ farmasonluk; بِنَاءً عَلَى ... ...e binaen, ...kabulüyle; بِنَاءً عَلَى هٰذَا bu sebeple;

بِنَائِي [na't] yapısal; mimari;

بِنْيَة ç. بِنًى yapı; بُنْيَة bünye; ¶ ضَعِيفُ الْبِنْيَة zayıf bünyeli; سَلِيمُ الْبِنْيَة ve صَحِيحُ الْبِنْيَة sağlıklı, sıhhatli; قَوِيُّ الْبِنْيَة sağlam bünyeli, sağlıklı;

بَنَّاء ç. ـون yapıcı, bina yapan; mason; yapıcı, müsbet; ¶ بَنَّاء حُرّ farmason;

بِنَايَة ç. ـآت- bina, yapı;

بُنْيَان yapı, bina; boy, endam;

مَبْنًى ç. مَبَانٍ yapı, bina; yapı, şekil, form; temel, asıl; ¶ الرَّأْي و الْمَبْنَى içerik ve şekil;

تَبَن bkz. بن;

بَانٍ ç. بُنَاة yapıcı, bina yapan;

مَبْنِيّ bina edilmiş, yapılmış; kurulu (على bş üzerine); mebni, cümle içinde farklı görevleri üstlenmesine rağmen sonunda harf

değişimi, düşmesi, hareke değişimi meydana gelmeyen kelime ["mu'rab" karşıtı] DİLB.;

بن ⇐ تَبَنَّى (b-i) oğul edinmek; (bşi) benimsemek;

ابن ç. بَنُون ,أَبْنَاء oğul, evlat; torun, neseb; soy, döl; ¶ ابن آدم ç. بَنُو آدَم ademoğlu; ابن آوي çakal; ابن البَلَد yerli; hemşehri; أَبْنَاء البِلَاد yöre halkı; ابن الحَرْب asker; dövüşken, mücadeleci; ابن السَّبِيل yolcu; ابن خَمْسِين سَنَة elli yaşında; ابن سَاعَته geçici; ابن صُلْبه kendi oğlu; ابن عِرْس gelincik ; بَنُو مَاء السَّمَاء Araplar;

ابنة ç. بَنَات kız evlat; ¶ ابنة العَمّ amca kızı; zevce, eş, hanım; ابنة عَمك karın, eşin;

بنت ç. بَنَات kız; kız evlat; ¶ بنت الفكر ç. بَنَات الأَفْكَار düşünce; بَنَات بِئْس felaket, afetler; بَنَات الدَّهْر felaketler; بنت الشَّفَة kelime; بَنَات الصَّدْر tasalar, endişeler; بَنَات وَرْدَان solucan;

بُنَيَّ ! oğulcuğum!;

بُنُوَّة evlatlık, oğulluk;

بُنُوِي evlatlıkla ilgili;

تَبَنٍّ benimseme [fikri, prensibi vb.];

بني ve پني İng.> peni;

بَنيو İt.> banyo;

بهت a ve بَهُت u (بَهْت) şaşırmak, afallamak, şaşakalmak; بُهِت [edil.] ⥣; بَهِت a [renk] solmak, atmak; بَهَت a (b-i) şaşırtmak; _(بُهْتَان) (b-e) iftira atmak; بَاهَت (b-nin yanına) ansızın çıkıp gelmek; şaşırtmak, afallatmak; أَبْهَت (b-i) şaşırtmak; انْبَهَت = بُهِت;

بَهْت ve بُهْتَان iftira, suçlama; yalan;

بَهْتَة şaşkınlık, hayret, sersemleme;

بَاهِت solmuş, solgun [renk]; çok şaşırmış, dona kalmış;

مَبْهُوت şaşkın, şaşırmış;

بهج a (بَهْج) (ب bşe) sevinmek, (ب bşden) hoşlanmak; بَهُج u (بَهْجَان, بَهَاجَة) güzel olmak, görünmek; أَبْهَج (b-i) sevindirmek, mutlu etmek; ابْتَهَج (ب bşe) sevinmek, (ب bşden) hoşlanmak;

بَهْجَة parlaklık, şaşaa, görkem; sevinç, keyif, neşe ¶ بَهْجَة الأَنْظَار gözlerdeki sevinç parıltısı;

بَهِج ve بَهِيج ihtişamlı, görkemli, güzel; mutlu, neşeli; hoş, latif, şirin;

مَبْهَجَة sevinç anı;

مَبَاهِج mutluluklar, sevinçler; zevkler, eğlenceler; gösterişli, görkemli şeyler; parlaklık, şaşaa, görkem;

ابْتِهَاج (ب bşden) hoşlanma;

مُبْهِج hoş, şirin, latif;

مُبْتَهِج mutlu, neşeli, sevinçli;

بَهْدَل (bş) hor görmek, tahkir etmek; (b-e) kötü davranmak; (b-ile) alay etmek, istihza etmek;

تَبَهْدَل = بُهْدِل;

بَهْدَلَة hakaret, kötü muamele/ davranış; sıradan olma; kötü muamele; yanlış kullanım;

مُبَهْدَل mağdur, mazlum; eski(miş);

بهر a (بَهْر) ve أَبْهَر parlamak, ışık saçmak, parlak

olmak; *(b-i)* hayrette bırakmak, *(b-nin gözlerini)* kamaştırmak, gözünü almak; ¶ شيء يبهر الأبصار gözleri kamaştıran, herkesi hayran bırakan bir şey; بهر [edil.] nefesi kesilmek, nefes nefese kalmak; انبهر gözleri kamaşmak, göremez olmak; parlaklıktan dolayı görememek; nefessiz kalmak; ابتهر (ب *bş ile*) göste-riş yapmak;

بهر (ب *bş ile*) hile, düzen, dolap aldatma;

بهر nefes darlığı, zor nefes alma;

بهرة [göz için] kamaşma;

بهرة orta, merkez; ... في بهرة ...ın ortasında;

أبهر aort ANAT.;

بهار ç ـآت bahar, baharat;

ابتهار (ب *bşi*) gösterişli olarak sunmak;

باهر parlak, göz alıcı;

مبهور nefessiz kalan, nefes darlığı çeken;

بهرج (بهرجة) Hin.> Far.> süslemek, donatmak; *(bşe)* aldatıcı bir parlaklık vermek; *(bşi)* meşhur etmek, şöhret kazandırmak, bayraklaştırmak; *(masum bi)* suçlu diye reddetmek; *(bşin)* sahtesini yapmak; تبهرج süslenmek, takıp takıştırmak; sahte olmak;

بهرج sahte, yapma, suni, kalp para; değersiz süs, cici bici; çerçöp;

بهرجة boş gösteri;

بهرجان cici bici, değersiz süs;

مبهرج gösterişli, ucuz ve cafcaflı, dikkati çekmek amacında olan; çerçöp;

بهريز MIS. bir çeşit çorba;

بهظ *a* (بهظ) (işi, yükü, *b-e*) yüklemek, *(b-e)* yüklenmek; ابهظ = بهظ;

باهظ ağır, yorucu; fazla, aşırı, anormal; pahalı, ücretli;

بهق BOT. bir çeşit liken; mayasıl gibi bir deri hastalığı; bir cüzzam hastalığı türü TIP.;

بهل *a* (بهل) *(b-i)* lanetlemek; تباهل ve تبهّل lanetleşmek; ابتهل *(Allah'a)* yalvarmak, dua etmek;

أبهل karaardıç BOT. Juniperus sabina;

ابتهال dua;

باهل ç. بهّل ,بهل özgür, bağımsız;

بهلول soytarı, palyaço;

بهلوان ç. ـآت ,بهلونية akrobat; ip cambazı;

بهلواني akrobatik, cambaz gibi ¶ حركات البهلونية cambazlık hareketleri; طيران بهلواني hava akrobatları;

بهم ⇒ أبهم *(bşi)* karışık, anlaşılmaz hale getirmek; تبهّم ve استبهم (على *b-e*) anlaşılmaz karışık gelmek;

بهمة koyun;

بهيم ç. بهم koyu renk;

بهيمة ç. بهائم hayvan; [çoğ.] evcil hayvanlar, mal, çiftlik hayvanları;

بهيمي hayvani; zalimane;

بهيمية zulüm, zalimlik;

ابهام karmaşıklık, anlaşılmazlık; karışıklık; belirsizlik;

ابهام ç. أباهيم baş parmak [yine ayak için];

باهيم ayak baş parmağı;

مبهم müphem, kapalı, anlaşılmaz; ¶ عدد

مُبْهَم soyut sayı, mücerret adet MAT.; الْعَصَب الْمُبْهَم ANAT. onuncu kafa siniri; الاسْم الْمُبْهَم işaret zamiri DİLB.;

(بهو) بَهَا u (بَهْوَة) ve بَهِي a (بَهَاء) güzel olmak; بَاهَا (b-ile ب bşde) yarışmak, rekabet etmek; (ب bş ile) övünmek; تَبَاهَا (b-ile) yarışmak, rekabet etmek; (ب bş ile) övünmek, gurur duymak;

بَهْو ç. أَبْهَاء koridor, hol; oturma, odası, salon; kabul salonu;

بَهِي güzel, hoş; parlak;

بَهَاء güzellik, letafet; parlaklık;

بَهَائِي Bahai [s.]; (ç. ـون) Bahai [kişi];

أَبْهَى çok güzel, çok parlak;

مُبَاهَاة ve تَبَاه mağrur, kibirli;

بَهَوَات bkz. بك;

(بوء) بَاءَ u tekrar gelmek, dönmek; (ب bşi) geri getirmek; ¶ بَاءَ بِالْخَيْبَة ya da بَاءَ بِالْفَشَل başaramamak, başarısız olmak; بَوَّأَ (b-e veya ل b-e bir yerde) kalacak yer vermek, hazırlamak; misafir etmek, ağırlamak; ¶ بَوَّأَ مَكَانًا bir yere yerleşmek; أَبْوَأَ (b-i, bir yerde) misafir etmek; (ب bir yere veya bir yere) yerleştirmek; تَبَوَّأَ (bir yere) yerleşmek, (makamı, mevkiyi) doldurmak, işgal etmek; تَبَوَّأَ مَكَانًا yer edinmek; genel kabul görmek; تَبَوَّأَ الْعَرْش tahta çıkmak; تَبَوَّأَ الْحُكْم hakim olmak, gücü ele geçirmek;

بِيئَة ç. ـآت ev, konut, mesken; konum; çevre, muhit; bir şeyin doğal yeri, vatanı;

مَبَاءَة bir şeyin vatanı; ikamet, oturma;

تَبَوُّء : تَبَوُّء الْعَرْش tahta çıkma, cülûs;

بوب ⇒ بَوَّبَ (bşi) bölümlere/ fasılalara ayırmak; (bşi) guruplara ayırmak, tasnif etmek, sınıflamak;

بَاب ç. أَبْوَاب, بِيبَان kapı; geçit; giriş; bölüm, fasıl, bab; grup, sınıf, kategori; alan, ihtisas, saha MEC.; sınır kapısı; ¶ الْبَاب الْعَالِي Babıali; عَلَى الأَبْوَاب yakında, eli kulağında, ha oldu ha olacak; فَتَحَ بَابًا جَدِيدًا yeni bir çığır açmak; قَفَلَ بَابَ شَيْء bşi bitirmek, sona erdirmek; مِنْ بَاب الْفَضْل fazilet, erdem kabilinden; مِنْ بَاب أَوْلَى tercihe şayan olan; فِي لَيْسَ هٰذَا مِنْ هٰذَا الْبَاب bu konuda, bu alanda; كَانَ مِنْ بَاب الصُّدْفَة bu bir tesadüf olamaz; دَخَلَ فِي بَاب ... ve ... بَاب ...ler cümlesinden olmak; yeri ...olmak; فَرِيد فِي بَابِه konusunda tektir.;

بَابَة ç. بَابَات çeşit, sınıf, kategori;

بَوَّاب ç. ـون muhafız, bekçi; kapıcı;

بَوَّابَة [kapıdaki] muhafız odası, kulubesi;

بَوَّابَة ç. ـآت [büyük] kapı ¶ بَوَّابَة الْقَنْطَرَة baraj, kanal kapağı;

تَبْوِيب bölümleme, taksim; tasnif, sınıflama, gruplama;

مُبَوَّب tasnif edilmiş, sınıflanmış;

بُوبْلِين poplin;

بُوبِينَة Fr.> bobin, makara;

بُيُوت bkz. بيت;

بُوتَاسَا, بُوتَاس İt.> potas, kalyataşı;

بُوتَقَة ç. ـآت pota, eritme potası; ¶ فِي بُوتَقَة الزَّمَان zamanın sonsuzluğunda;

بُوجيه ç. آت- Fr.> MIS. buji;

بَوْح) بَاحَ u (بَوْح) [sır] ortaya çıkmak, bilinmek; (*bşi* ب *bşi*, *sırrı*, الى *b-e* ya da ل *b-e*) açmak;

أَبَاحَ (*bşi* ya da ب *bşi*, ل *b-e*) açmak; (*bşi*) umuma açmak, kamuya duyurmak; (*bşi*, ل *b-e*) bırakmak; (*bşi*) garanti etmek; اِسْتَبَاحَ (*bşi*) umuma açmak, duyurmak, bildirmek; (*bşi*) mubah, olabilir, caiz, kanuni görmek; (حُرْمَتَهُ *b-nin saygınlığını*) zedelemek; (*bşe*) sahip olmak; (*bşi*) zorla almak, gasp etmek; ¶ اِسْتَبَاحَ دَمَهُ kanını dökmek;

بَوْح (*sırrı*) açığa vurma, ifşa; itiraf;

بُوح boşluk; salon; avlu, iç bahçe;

بَاحَة ç. بَاحَات boşluk, meydan, alan; avlu; salon;

اِبَاحَة (*sırrı*) ifşa, açığa vurulma; yetki verme; ruhsat verme;

اِبَاحِي yasak olmayan, mubah; anarşist; serbest düşünen;

اِبَاحِيَّة serbest düşünme; anarşizm;

اِسْتِبَاحَة zorla alma, gasp; yağma, çapul;

مُبَاح izin verilen, yasak olmayan; kanuni, legal; umumi, kamuya ait; mubah, caiz; (ç. آت) mubah fiil;

(بوخ) بَاخَ u (بَوْخ) azalmak, eksilmek, inmek; _(بُؤُوخ) [ateş] sönüp gitmek; solmak, ağarmak; [et vb.] çürümek; بَوَّخَ (*bşi*) bozmak, yıkmak;

بُوَاخ buhar;

بَايِخ aptalca; bayat, modası geçmiş [nükte, espri] KNŞ;

بُوخَرِسْت Bükreş;

بُودْرَة Fr.> pudra;

بُودَقَة ç. بَوَادِق pota, eritme potası;

بُوذَا Buda;

بُوذِي Budist [na't]; Budist kişi [is.];

بُوذِيَّة Budizm;

(بور) بَارَ u (بَوَار ,بَوْر) ölmek, yok olmak; [toprak] işlenmemiş olmak; [iş] sonuç vermemek, başarısız olmak; [mal] satılmamak, elde kalmak; ¶ بَارَتِ الْبِنْتُ [kız] evlenememek, evde kalmak; (*toprağı*) işlememek; (*bşden*) faydalanmamak; اَبَارَ yok etmek;

بُور işlenmemiş ¶ أَرْض بُور ç. أَرَاض بُور çorak toprak, işlenmemiş arazi;

بَوَار helak, ruhun yok olması, yokluk; دَار الْبَوَار Cehennem;

بَائِر işlenmemiş [arazi];

بُورَانِي bir sebze yemeği MIS.;

بُورْتُغَال Portekiz;

بُورْصَة ç. آت- borsa;

بُورَق boraks;

بُورْمَا Burma;

بُورِي has kefal ZOO. Mugil cephlus;

بُورِيه Fr.> püre, ezme;

بوز ⇐ بَوَّزَ somurtmak, surat asmak;

بُوز ç. أَبْوَاز [hayvan] burun ve ağzın birlikte bulunduğu kısım;

تَبْوِيزَة asık suratlılık;

مُبَوِّز somurtkan;

2بُوز, بُوزَة dondurma;

3بُوزَة bir içki;

بوفيه Fr.> büfe; bar; büfe, kontrbüfe;

بوق ⇐ بَوَّقَ (nefesli çalgıyı) çalmak, üflemek;

بُوق ç. أَبْوَاق ,-آت boru, nefesli çalgı; korna; düdük; ses yayan alet; megafon; hiyanet hainlik; ¶ بُوق الرَّدْيُو ve بُوق الصَّوْت hoparlör; بُوق رَحِمِي dölyatağı borusu ANAT.;

بَوَّاق boru çalan;

بَاقَة paket, bohça; demet, tutam, buket;

بَائِقَة ç. بَوَائِق kısmetsizlik, felaket, afet;

بُوكَر İng.> poker;

(بول) بَالَ u (بَوْل) ve تَبَوَّلَ işemek; أَبَالَ idrar getiri-ci/ müdrir etkisi bulunmak; اِسْتَبَالَ idrar getirmek, idrar getirici etkisi olmak;

بَوْل ç. أَبْوَال sidik, bevl, idrar; ¶ مَـــرَض البَوْل السُّكَّرِي şeker hastalığı;

بَوْلِي [na't] bevli, idrar..., idrar ile ilgili; ¶ الْمَســالِك الْبَـوْلِيَّة idrar yolları; الأَمْرَاض الْبَوْلِيَّة idrar yolu hastalıkları; تَسَمُّم بَوْلِي TIP. üremi;

بَوَالَة umumi tuvalet;

مَبْوَلَة ç. مَبَاوِل idrar kabı, ördek; tuvalet, klozet, pota; idrar getirici;

مِبْوَلَة lazımlık; idrar kabı, ördek; tuvalet, klozet;

اِسْتِبْوَال: اِسْتِبْوَال الدَّم TIP. üremi;

[2] بَال durum, hal; akıl; önem, ihtimam ¶ ذُو بَال önem arzeden, önemli, ciddi; فَرَاغ الْبَال boşluk, işsizlik; sıkıntısı bulunmama, rahatlık, tasasız olma; مَشْغُول الْبَال dalgın; طَوِيل الْبَال sabırlı, tahammüllü; مَــا بَالُهُ [fiil ile] ona ne oluyor ki..., niçin...; ... مَا بَالُكَ ...hakkında

بَاز ç. أَبْوَاز ,بِيزَان şahin;

بُوس otobüs;

(بوس) بَاسَ u (بَوْس) (b-i) öpmek;

بَوْسَة ,بُوسَة öpücük;

بُوسْتُو İt.> korse;

بُوسْطَة ,بُوسْتَة İt.> pasta;

الْبُوسْفُور İstanbul Boğazı;

(بوش) بَاشَ u (بَوْش) [kalabalık] gürültü, uğultu çıkarmak; بَوَّشَ‎ ‎‎‎‎‎II;

بَوْش ç. أَبْوَاش düzensiz, kalabalık, halk yığını;

بُوص [cin.is.; tek. is. ة] kamış, saz;

بُوصَة pus, inç, bir kademlik uzunluğun on ikide biri; (ç. أَبْوَاص) keten ya da ipekli kumaş, dokuma;

بُوصلَة İt.> pusula;

بُوطَة pota, eritme potası;

بُوظَة dondurma; boza;

[1] بُوع ANAT. ayak tarak kemiği ¶ لاَ يَعْرِفُ الكُوعَ مِن الْبُوع elifi görse mertek sanır;

بَاع ç. أَبْوَاع kulaç [MIS. = 3m.]; ¶ طَوِيل البَـــاع kuvvetli, güçlü, zorlu; ...e kadir, (yapabilecek kadar) güçlü; bilgili; cömert; قَصِير البَاع güçsüz, zayıf, cılız, aciz; hasis, cimri; قُصُور البَاع zayıflık, güçsüzlük; acizlik (عن bşde); بِالْبَاع وَالذِّرَاع var gücüyle;

بوغ ⇐ بَوَّغَ şaşırmak;

بَاغَة selüloit; kaplumbağa;

بُوغَادَة ve بُوغَاضَة külsuyu, boğada;

بُوغَاز ç. بَوَاغِيز geçit, boğaz; liman; ¶ بُوغَاز الدَّرْدَنِيل Çanakkale Boğazı;

ne düşünüyorsun?, ...e ne dersin; niçin; خَلَى بَالُهُ başı rahat olmak, üzüntüsü/ tasası olmamak; خَطَرَ بِبَالِه aklına gelmek; أَعْطَى (أَلْقَى/جَعَلَ) بَالَهُ إِلَى (لِ) ... zihnini, dikkatini bir şeye vermek, yöneltmek; لَمْ يُلْقِ لِقَوْلِي بَالاً sözüme itibar etmedi, sözümü kale almadı; لاَ يَقِلُّ عَنْهُ بَالاً ondan daha az önemli değildir, en az onun kadar önemlidir.;

[3]بُول posta pulu;

[4] بَال balina ZOO.;

[5]بَالَة ALF.BKZ.;

بولصة bkz. بولسة;

بُولاَق Bulak, Kahire'de bir semt;

بُولَنْدَة Polonya;

بُولَنْدِي [na't] Polonya..., Polonya'ya mahsus; [is.] Polonyalı;

بُولُو polo, çevgen benzeri bir oyun;

بُولُونِيَا İt.> Polonya;

بُولُونِي [na't] Polonya..., Polonya'ya mahsus; [is.] Polonyalı;

[1] بُولِيس Fr.> polis; ¶ بُولِيس الآدَاب ahlak zabıtası; البُولِيس الجِنَائِي cinayet masası; البُولِيس الحَرْبِي jandarma; البُولِيس السِّرِّي gizli polis; بُولِيس المُرُورِ trafik polisi;

بُولِيسِيَّة : رِوَايَة بُولِيسِيَّة polisiye roman;

بُولِيسَة ve بُولِيصَة ç. بَوَالِص ,بَوَالِس poliçe, sigorta mukavelenamesi; بُولِيسَة الشَّحْن konşimento;

بُولِيفِيَا Bolivya;

بُولِيفِي [na't] Bolivya...; [is.] Bolivyalı;

دَاء البُولِيَا üremi;

بُوم [cin.is.; tek. is. ة] ç. أَبْوَام baykuş;

[1]بُون ,بَوْن fark; aralık, fasıla;

بَان [cin.is.; tek. is. ة] bonağacı, sorkun ağacı BOT. Maringa aptera; Mısır söğüdü BOT. Salix aegyptiaca;

بُونِس أَيْرِس Boenes Ayres;

بُونِي ç. بَوَانِي İng.> midilli;

بَاه cinsel münasebet; çiftleşme; iktidar, cinsi birleşme kuvvetine sahip olma; meni;

بُوهِيمِيَا Bohemya;

بُوهِيمِي Bohemya(lı) [s. ve is.];

بُوهِيمِيَّة Bohem hayatı;

بَؤُونَة Kıpti takviminin onuncu ayı;

بُويَة T.> boya; ayakkabı boyası;

بُويَجِي ,بُويَاجِي boyacı; ayakkabı boyacısı, lostracı;

بِيَة = بَايَة ALF.BKZ.;

بِيئَة bkz. بوء;

بِيَادَة piyade MIS.;

بِيَادِي piyade asker;

بِيَان ,بِيَانَة ,بِيَانُو ç. بِيَانَات piyano;

بِيب boru, tüp; [su deposunun, tankının] valf, musluk; بِيبَة pipo;

(بيت) بَاتَ i (مَبِيت) geceyi geçirmek, gecelemek; bütün gece kalmak, gitmemek; olmak; (فِي *bir durumda*) olmak; *bşi* yapmayı sürdürmek; بَيَّتَ (فِي *bş hakkında*) derin derin düşünmek; (لِ *b-e karşı, komplo*) kurmak; *(b-i)* geceleyin ağırlamak/ misafir etmek; أَبَاتَ *(b-i)* geceleyin ağırlamak/ misafir etmek;

بَيْت ç. بُيُوت ,بُيُوتَات ev, mesken; çadır; oda;

بَخيلٌ»; için, sebebiyle, zira; bununla birlikte;

بَيْدَاء ç. بِيد , بَيْدَاوَات çöl;

اِبَادَة yok etme, helak etme, ortadan kaldırma;

بَائِد geçici, kalıcı olmayan; geçmiş, geçip gitmiş;

مُبِيد yıkıcı, tahrip edici, yok edici, öldürücü; (ç. -آت) yok edici/ öldürücü vasıtalar; araçlar; ¶ مُبِيدَات حَشَرِيَّة böcek ilaçları;

بِيَادَة ALF.BKZ.;

بَيْدَر ç. بَيَادِر harman yeri;

بَيْدَق (ve بِيذَق) ç. بَيَادِق [satrançta] piyon;

بَيْذِنجان bkz. بَاذِنجان;

بَيَارَة[1] ç. -آت FİL. sulama çarkı ; koru, fidanlık.;

بِيرا[2] , بِيرَة İt.> bira ¶ مَصْنَع البِيرَا bira fabrikası;

بَيْرَق ç. بَيَارِق T.> bayrak;

بَيْرَقْدَار T + Far.> bayraktar;

بِيْرُو[1] Peru;

بِيرُو[2] ç. آت Fr.> büro, ofis;

بَيْرُوت Beyrut;

بَيْرُوتِي ç. بَيَارِتَة ,بَوَارِتَة Beyrutlu;

بِيرُوقْرَاطِي bürokratik;

بِيرُوقْرَاطِيَّة bürokrasi;

بِيزَنْطِيَّة Bizans;

بِيسُون bizon;

(بيض) بَاضَ i (بَيْض) yumurtlamak; (ب bir yerde) kalmak, ikamet etmek; ¶ بَاضَ بِالْمَكَان وَفَرَّخَ bir yere yerleşip orayı yurt edinmek; بَيَّضَ (bşi) beyazlatmak, beyaza boyamak, ağartmak; (bşi çamaşırı) temizlemek, ağartmak; kalaylamak; teneke ile kaplamak; (bşin) oku-

daire; aile, yuva; kabuk, kılıf; بُيُوتَات [çoğ.] büyük binalar; (ç. أَبْيَات) beyit; ¶ بَيْت الإِبْرَة [gemi] pusula; أَهْل البَيْت ehli beyt; أَهْل بُيُوتَات saygıdeğer, seçkin aileler; البُيُوتَات تِجَارِيَّة ticaret merkezleri; البَيْت الحَرَام Beyti Haram; بَيْت الأَدَب ve بَيْت الخَلَاء tuvalet, hela; بَيْت الدَّاء hastalığın merkezi; بَيْت رِيفِي sayfiye evi, yazlık; بَيْت ve بَيْت القَصِيدَة القَصِيد kasidenin en önemli beyti, bşin özü, esası; can alıcı nokta; en önemli öğe; بَيْتَلَحْم Beytelehm şehri; الْبَيْت المَالِك hükümet binası; بَيْت الْمَال Beytülmal; hazine dairesi; TUN. müslümanların sahipsiz malları ile ilgilenen kuruluş;

بَيْتِي özel, yurt ile ilgili, iç, dahili; evcil; evde yapılan, imal edilen;

بُوَيْت ç. -آت küçük ev; küçük çadır, pansiyoner;

بَيَّات ç. -ون ve بَيَّاتَة yatılı [öğrenci]; (ç -ون) yatılı öğrenci TUN;

بَيُوت bayat, eski;

مَبِيت geceleme, geceyi geçirme; geceyi geçirecek yer, barınak;

بَائِت bayat, eski; (فِي الصَّفّ) başarısız, sınıfta kalan MIS.;

مُبَيِّت entrikacı, dalavereci;

بِيجَامَا ve بِيجَامَة pijama;

(بيد)[1] بَادَ i (بُيُود ,بَيَاد ,بَيْد) ölmek, geçip gitmek, nesli tükenmek, telef olmak; أَبَادَ (b-i, bşi) ortadan kaldırmak, yok etmek;

بَيْدَ أَنَّ... ne var ki; « إِنَّهُ غَنِيٌّ بَيْدَ أَنَّهُ

naklı, net bir kopyasını çıkarmak; ¶ بَيَّضَ بالآنِيَةَ kapları kalaylamak; بَيَّضَ الجِدَارَ duvarı [kireçle] badanalamak; بَيَّضَ وَجْهَهُ *b-nin* suçsuzluğunu, masumluğunu göstermek; *b-e*, saygı göstermek; بَيَّضَ اللّٰهُ وَجْهَهُ Allah *b-i* şerefli kılmak; لاَ يُبَيِّضُهُ مِنْ صَحِيفَةٍ bu onun suçsuz olduğunu göstermez.; بَيَّضَ = تَبَيَّضَ;

أَبْيَضَّ beyazlaşmak, ağarmak;

بَيْض [cin.is.] ç. بُيُوض yumurta; بَيْض جَامِد بِرِشْت rafadan yumurta; (مَسْلُوق) katı pişmiş yumurta;

بَيْضَة [tek.is.] ç. -آت yumurta; husye, yumurta; miğfer, tolga; kask; asıl malzeme, öz, çekirdek; ¶ بَيْضَة الدِّيك [lafzen: horoz yumurtası] minare gölgesi, davul tozu, göğe direk, denize kapak, imkansız şey; بَيْضَة في البَلَد toplum içinde muteber olan kişi; بَيْضَة النَّهَارِ açık, güneşli bir havada; بَيْضَة الصَّيْف yazın en sıcak zamanı; بَيْضَة الاسْلاَم İslam toprakları; الدِّفَاع عَنْ بَيْضَةِ الدِّينِ din savaşı/ müdafaası; الدِّفَاع عَنْ بَيْضَة الوَطَنِ vatan savunması; بَيْضَة الخِدْرِ iffetli, namuslu, zahide kadın;

بَيْضِي, بَيْضَوِي ve بَيْضَاوِي yumurta şeklinde, eliptik, oval, beyzi;

بُيَيْضَة ve بُوَيْضَة ç. بُوَيْضَات küçük yumurta; BİY. yumurtacık;

بَيَاض beyaz, ak, beyazlık; (ç. -آت) çorak, çıplak arazi; (metinde) boşluk; boş; TIP. gözün kornea tabakasında meydana gelen beyaz leke; keten بَيَاضَات [çoğ.] keten işi ürünler; SUR. süt, yağ ve yumurta ¶ بَيَاض البَيْضِ yumur-ta akı; بَيَاض العَيْنِ göz akı; بَيَاض النَّهَارِ gün ışığın(da), gündüz vakti(nde); بَيَاض نَهَارِهِ وَسَوَادُ لَيْلِه gece gündüz; بَيَاض عَلَى بَيَاضٍ الوَجْه iyi, iyi karekterli, temiz; yazılmamış, boş [kağıt];

بَيُوض ç. بُيُض بِيض yumurta veren, yumurtlayan;

أَبْيَض müe. بَيْضَاء ç. بِيض beyaz; parlak; temiz, pırıl pırıl; masum, suçsuz, asil, samimi [kişilik]; boş, yazılı olmayan [kağıt yaprağı]; البِيضَان [çoğ.] beyaz ırk; الأَبْيَض yumurta akı; ¶ أَرْض بَيْضَاء çıplak, çorak arazi; ثَوْرَة بَيْضَاء kansız devrim; الخَيْط الأَبْيَض fecrin ilk beyazlığı; الذَّهَب الأَبْيَض platin; بالسِّلاَحِ الأَبْيَض bıçak/ kılıç benzeri silahlarla; صَحِيفَتُهُ بَيْضَاء adı temizdir, lekesizdir; onun geçmişinde leke yoktur.; صُحُف بَيْضَاء asil, yüce, ulvi işler; أُكْذُوبَة بَيْضَاء küçük yalan, beyaz yalan [zararsız olduğu düşünülerek söylenilen yalan]; لَيْلَة بَيْضَاء uykusuz geçirilen gece; المَوْت الأَبْيَض tabii ölüm; يَد بَيْضَاء iyilik yapan; bahşeden, ihsanda bulunan;

مَبِيض ,مِبْيَض ANAT. yumurtalık;

تَبْيِيضَة net kopya, okunaklı kopya;

ابْيِضَاض TIP. lösemi, kan kanseri;

بَائِض ç. بَوَائِض yumurta veren, yumurtlayan;

مُبَيِّض ç. -ون badanacı; beyazlatıcı; kalaycı; kopya eden, nüsha çıkaran;

مُبَيَّضَة temiz/ net kopya;

مبيع ve مُبَاع satılmış, satılan;

مُبْتَاع satın alan, müşteri;

بيعة ç. بِيَع ,-آت HRI. Kilise; Sinagog;

بيك ç. بيكوات bey [saygı ünvanı];

بيكوية beylik, bey makamı;

بيكار pergel;

بيكباشي bkz. بكباشى;

بيكة Fr.> pike kumaşı;

بيل Fr.> bilye ¶ كُرسِي بِيل bilyeli yatak;

بيلة bkz. بول;

بيلسان mürver ağacının bir türü;

بيلهارسيا TIP. kandaki bir kurdun meydana getirdiği bir hastalık türü;

بيلية ç. -آت Fr.> bilye;

(بين) بَانَ i (بَيَان) ortaya çıkmak, görünmek; (ل ...için) açık, vazıh olmak; _(بُيُون ,بين) (من bşden) ayrılmak; بين (bşi) açığa çıkarmak, görünür yapmak; (bşi) duyurmak, ilan etmek; (bşi) ifade etmek, dile getirmek; (bşi) göstermek, işaret etmek; (bşi) açıklamak, izah etmek, şerh etmek; باين (b-den) uzaklaşmak, ayrılmak; (bşe) benzememek, (b-nin bşi) farklı olmak; (bşe) karşı olmak; (bşde) ihtilafa düşmek; أبان (bşi, ل b-e) açıklamak, izah etmek; (bşi, من bşden) ayırdetmek, temyiz etmek; açık, aşikar olmak; تبين (ل ...için) açık, anlaşılır gelmek, olmak; sonuna gelip açıklığa kavuşmak; (من ...tarafından) açıklığa kavuşturulmak; (من ...den) bariz şekilde ayrılmak, (bşin) doğrusunu bulmak için aramak; (b-i, bşi) iyice incelemek, eleştirel bir

بيطر veterinerlik öğrenimi görmek; (atı) nallamak;

بيطار ç. بياطرة veteriner; baytar; nalbant;

بيطري veterinerlik ile ilgili, veteriner...;

¶ الطِّبّ البَيْطَرِي veteriner hekimlik; طَبِيب بيطري veteriner;

بيطرة veterinerlik bilimi; nalbantlık;

(بيع) بَاعَ i (مَبِيع ,بَيْع) (bşi, b-e ya da ل b-e, ب ...karşılığında) satmak; بايع (b-ile) kontrat yapmak; (b-e) biat etmek; (b-i) lider kabul ettiğini açıklamak; أباع (bşi) satılığa çıkarmak; تبايع satışta anlaşmak, pazarlığı bitirmek; انباع satılmak; satılık olmak; ابتاع (bşi من b-den veya bşi, b-den) satın almak; ¶ لاَ أَبْتَاعُ مِنْهُ وَ لاَ أُبَايِعُهُ ona hiç bir şey hakkında güvenmem;

بيع ç. بُيُوع ,بُيُوعَات satış; ¶ لِلْبَيْعِ satılık; بَيع بالجُمْلَة (بيوع) بيع جبرية mecburi satış; toptan satış; بيع لآخِر رَاغِب müzayede, açık artırma ile satış;

بيعة anlaşma; ticari anlaşma; satış; alış; biat; ¶ عَلَى البَيْعَة üstüne, bir de;

بيَّاع satıcı, tüccar, bayi;

مبيع satış; مبيعات [çoğ.] satışlar [özl. market gibi büyük iş yerlerinde];

مُبَايَعَة ç. -آت [sözleşme vb.de] anlaşma; biat; önderliğini tanıma; iş, muamele;

ابتياع satın alma;

بائع ç. بَاعَة satıcı; tüccar; bayi; satış memuru;

بائعة satıcı kadın;

gözle bakmak; (*bşe*) tecessüs ile bakmak; aralığından bakmak, net olarak görmek, anlamak; (*bşi*, من *...den*) ayırdetmek; تَبَايَنَ farklı olmak, ayrı olmak; karşıt olmak, muhalefet etmek; büyük oranda değişmek; sınırları (بَيْنَ ...*arasında*) düzensiz bir şekilde değişmek; اِسْتَبَانَ açık, görünür olmak; (*bşi*) görmek, bilmek, algılamak; أُسْتُبِينَ [edil.] (من *...den*) açıkça görülmek;

بَيْن ayrılma, bölünme; fasıla, aralık; fark ¶ ذَاتُ الْبَيْنِ [topluluk arasındaki] yakınlık; [topluluk arasındaki] soğukluk, düşmanlık; فِي الْبَيْنِ bu arada;

بَيْنَ [mud. kul.] veya فِيمَا بَيْنَ arasında; ¶ ...وَ...بَيْنَ ...ya ...ya; ...ile ...arasında; كَانَ الْقَوْمُ بَيْنَ صَامِتٍ وَ مُتَكَلِّمٍ... kalabalık, toplu-luk konuşanlar ve susanlar olarak ayrıldı; ...بَيْنَ يَدَيْ ...in önünde, huzurunda; yanında, üzerinde; لَا سِلَاحَ بَيْنَ فِيمَا يَدَيْهِ silahsız, yanında silah yok(tur); بَيْنَ ذَلِكَ فِيمَا بَيْنِي bu arada, bu süre zarfında; بَيْنَ ذِرَاعَيْهِ و بَيْنَ نَفْسِي gönlümde, içimde; مِنْ بَيْنِهِمْ kollarında, kollarının arasında; aralarından; بَيْنَ بَيْنَ ne iyi ne kötü, normal; بَيْنَ فَتْرَةٍ وَأُخْرَى ya da بَيْنَ وَقْتٍ و آخَرَ bazen, arasıra;

بَايَنَ ALF.BKZ.;

بَيْنَا, بَيْنَمَا [bağlaç] ...iken;

بَيِّن açık, vazıh, anlaşılır, net; (ç. أَبْيِنَاء) açık ve düzgün [ifade];

بَيَان ç. ـَات açıklık, anlaşılırlık, vuzuh; anlama beyanat; beyanname açıklama, izahat; haber; [resmi] rapor; indeks, liste; belağat, fesahat; الْبَيَان Kur'anı Kerim; ALF.BKZ.; ¶ غَنِيٌّ عَنِ الْبَيَانِ بَيَانُ الْحَقِيقَةِ tashih HUK.; aşikar, belli, açık; عِلْمُ الْبَيَانِ belagat ilmi, retorik; عَطْفُ الْبَيَان DİLB. atfı beyan;

بَيَانِي açıklayıcı, izah niteliğinde; beliğ;

بَيِّنَة ç. بَيِّنَات apaçık, karşı konulmaz delil; delil; delil olarak kullanılan belge İSL.HUK.; ¶ بَيِّنَة ظَرْفِيَّة ikinci derece delil; كَانَ عَلَى ... بَيِّنَة مِن ...in tamamen farkında, bilincinde olmak;

أَبْيَن daha açık/ net/ vazıh;

تِبْيَان açıklama, izahat, şerh;

تَبْيِين ve إِبَانَة açıklama, izahat, şerh;

تَبَايُن farklılık, benzememe;

تَبَايُنِي farklı; muhalif;

بَائِن açık, net, vazıh; son, nihai, kati [boşanma] İSL.HUK.; çok uzun; ¶ بَائِنُ الطُّول çok uzun, anormal uzun [kişi];

بَائِنَة çeyiz;

مَبْيُونَة mesafe;

مُبِين açık, net, kapalı olmayan; ¶ الْكِتَابُ الْمُبِين Kur'anı Kerim;

مُتَبَايِن farklı, ayrı, başka;

بَيَان, بِيَانَة ALF.BKZ.;

بِيكْبَاشِي bkz. بِكْبَاشِي;

بِينتُو bkz. بِنْتُو;

بِيه = بِيك

بِيُورِيه İng.> püre;

بِيُورِيه Fr.> TIP. bir nevi dişeti hastalığı, piyore;

ت telefon için kısaltma;

تَ [harfi cer.] yemin için kullanılır;

تَاللّٰهِ Allah'a andolsun ki!;

تَاء "ت" harfinin adı;

تَابُوت ç. تَوَابِيت kutu, sandık; tabut;

تَأْتَأَ kekelemek, pepelemek;

تَاج bkz. توج;

تُؤَدَة bkz. واد;

تَأَر ⇒ اَتْأَرَ الْبَصَرَ gözünü (b-e veya الى b-e) dikmek;

تَارَة bkz. تور;

تَازَة (= طَازَة) taze;

تَاكَ [meb. müe.] bu;

تَانِكَ bunlar [bu ikisi]; [mansub ve mecrur hali için] تَيْنِكَ;

تَاكْسِي taksi;

تَوْأَم ve تَوْءَم [müe. ة ile] ç. تَوَائِم ikiz;

تَبَّ i (تَبَاب, تَبَب, تَبّ) yok olmak, helak olmak;

اِسْتَتَبَّ kararlı olmak; düzenli sıralı olmak; iyi işlemek, iyi gitmek; ¶ اِسْتَتَبَّ الأَمْرُ onun için her şey yolunda(ydı), yolunda gitti;

تَبًّا لَهُ helak olsun! kahrolsun!;

اِسْتِتْبَاب normallik, düzenlilik; istikrar, kararlılık; olumlu gelişme;

التِّبْت Tibet;

تَبَرَ a (تَبْر) (bşi) yok etmek, yıkıp mahvetmek;

تِبْر ham metal; altın tozu, filiz;

تَبَار çürüme, bozulma;

تِبْرِيَة kepek, konak;

تَبْرِيز Tebriz;

تَبِعَ a (تَبَاعَة, تَبَع) (b-i, bşi) izlemek, peşi sıra gitmek; (b-nin, bşin) izini sürmek; (b-nin) arkasından gitmek; (b-nin) peşine düşmek; (bşe) yapışmak, bağlanmak; (bir yolu) izlemek, takip etmek; (bşe) uymak; (b-e) ait, mahsus olmak; (b-e) tabi kılmak, (b-nin) emrine vermek; ¶ تَبِعَ الدُّرُوس derslere düzenli olarak devam etmek; تَابَعَ (b-i, bşi, bir gelişmeyi) izlemek, gözünü ayırmamak; (b-ile على bş üzerinde) anlaşmak; (b-nin, bşin) peşine düşmek, kovalamak; (bşi) sürdürmek, devam etmek; اَتْبَعَ (vakit, sıralama vb.de) peşi sıra gelmek; (b-i b-nin) komutasına vermek, tabi kılmak, (bşi) ikinci dereceye koymak; تَتَبَّعَ izlemek (özl. tartışmayı, gelişmeyi, haberleri); (bşin, b-nin) peşi sıra gitmek, kovalamak; (bşi, yazıyı) [kalem vb. ile] izlemek, takip etmek; (b-e) tabi olmak; تَتَابَعَ peşi sıra, ardısıra gelmek; kesintisiz bir sıralama, düzen oluşturmak; اِتَّبَعَ (b-i, bşi) izlemek; (bşi ب başka bşin) peşi sıra, ardından göndermek; (b-nin) aleyhine dava açmak,

kanuni takipte bulunmak; tabi olmak, boyun eğmek; (*bşi*) kovalamak; (*bşi*) etüt etmek, araştırmak; أُتْبِعَ [edil.] (على *bş, doktrin, fikir*) taraftar/ takipçi/ tabiler bulmak; ¶ اِتَّبَعَ سِيَاسَةً bir politika izlemek; اِتَّبَعَ يَمِينَهُ sağ kolu izlemek, sağdan gitmek; اِسْتَتْبَعَ (*b-nin*) peşinden gelmesini istemek; (*bşi*) hasıl etmek, sonucunu getirmek, doğurmak; (*b-i*) kendine boyun eğdirmek, köle yapmak, emri altna almak;

تَبَع izleme, peşi sıra gelme; tabi olma, uyma; bağlılık; taraftarlar, tabi olanlar (لـ *bşe*); بِالتَّبَع peşpeşe, ardı sıra, ardarda; تَبَعًا لِـ ... ...e göre; ...in neticesinde, ...sebebiyle; (ç. أَتْبَاع) partizan, bağlı, taraftar; vatandaş; bağlı, ait, merbut;

تَبَعِي feri;

تَبِعَة ç. ـات sonuç, netice, akibet, sorumluluk; ¶ أَلْقَى التَّبِعَةَ عَلَى;

تَبِيع ç. تُبَاع izleyen, sonra gelen; (ç. تَبَائِع) taraftar, izleyici; yardımcı, hizmetçi, uşak;

تَبَعِيَّة ç. ـات tabi olma, uyma; bağlılık sadakat; vatandaşlık; بِالتَّبَعِيَّة sonradan; bu yüzden, netice olarak;

تِبَاعًا ardısıra, peşi sıra, peş peşe;

مُتَابَعَة izleme, takip etme; kovuşturma HUK.; sürme, devam etme;

اِتْبَاع DİLB. bazı harflerin değiştirilip lafzen tekrarı ile yapılan ,"عشير بشير" gibi, tekid;

تَتَبُّع izleme (özl. *tartışmayı, gelişmeyi*); takip, peşinden koşma; kavuşturma; ardışıklık; silsile ¶ التَّتَبُّع التَّأْرِيخِي tarihin seyri; تَتَبُّعَات عَدْلِيَّة adli kovuşturma;

تَتَابُع ardarda, peşpeşe olma; bayrak değiştirme SPO.; بِالتَّتَابُع sıra ile, ardışıl olarak, peş peşe, seri halinde;

اِتِّبَاع izleme, takip; izleme, bir yol izleme [siyaset vb.]; (لـ *bşe*) bağlılık, sadakat; اِتِّبَاعًا لِـ ... ...e uymak için; ...e uygun olarak;

اِتِّبَاعِي klasik, geleneksel;

اِتِّبَاعِيَّة klasizm, gelenekçilik;

تَابِع ç. تَبَعَة , تُبَّاع izleyen, peşi sıra gelen; bağımlı; ikincil, tali; (لـ *b-nin*) emri altında olan, ast; (لـ ...*e*) ait; (لـ ...*e*) göre, bağlı; (لـ *b-e, bşe*) tabi olan, uyan; (ç. أَتْبَاع) taraftar, partizan; vatandaş; hizmetçi, uşak; kahya, her işi gören memur; (ç. تَوَابِع) tabi DİLB.; ek, ilave, lahika; fonksiyon MAT.; ¶ الدُّوَل التَّابِعَة uydu devletler, bağımlı devletler;

تَابِعَة ç. تَوَابِع kadın tabi, taraftar; kadınlara yardım eden kişi; bağlılık; netice, sonuç; sorumluluk; تَوَابِع [çoğ.] bağımlı bölgeler; SİY. uydu devletler [yine الدُّوَل التَّوَابِع];

تَابِعِيَّة vatandaşlık, tabiiyet;

مَتْبُوع (بـ ...*tarafından*) izlenen, tabi olunan; kendisine hizmet edilen, lider, önder;

مُتَتَابِع birbirini izleyen, silsile halinde, müteakip;

مُتَّبَع [bir kanuna; uygulamaya] tabi olan, uyan; izlenen, tutulan [yol];

تَبْغ ç. تُبُوغ tütün;

تَبَلَ i (تَبْل) [aşk, sevgi] (*b-i*) harap etmek, bitirip

tüketmek; تَبَّلَ ve تَوْبَلَ (bşe) baharat katmak, çeşni vermek;

تَابَل ç. تَوَابِل kişniş BOT. Coriandrum sativum; yemeğe çeşni veren şeyler [tuz, biber, salça]; baharat;

تَبُّول SUR., LÜB. bulgur, soğan, nane, maydanoz, limon suyu, zeytinyağı, baharat ile yapılan bir çeşit salata;

مَتْبُول karasevdaya düşmüş, sevdalı;

مُتَبَّل baharatlı; SUR., LÜB. pirinç, et ve muhtelif baharat ile doldurulmuş [na't olduğunda: ...dolması]; بَاذِنْجَان مُتَبَّل patlıcan dolması;

تَبْلُو ç. -آت tablo [resim];

تِبْن saman;

تِبْنِي saman rengi;

تَبَّان saman satıcısı;

دَرْب التَّبَّانَة ASTR. samanyolu, samanuğrusu, hacılaryolu;

مَتْبَن ç. مَتَابِن samanlık;

التَّتَر[1] Tatarlar [yine التَّتَار];

تَتَرِي [na't] Tatar; Tatar [is.];

تَتْرَى[2] ardışık, silsile halinde, müteselsil;

تَتِك T.> tetik;

تُتُن T.> tütün;

تَتَنُوس tatanoz TIP.;

تَجَرَ u (تِجَارَة, تَجْر) ve اتَّجَرَ ticaret yapmak, iş yapmak; (في veya ب bşin) ticaretini yapmak;

تَاجَرَ (b-ile) alış veriş, ticaret yapmak;

تِجَارَة ticaret; alış veriş; mal, ticari eşya;

تِجَارِي ticari, ticaret ile ilgili; ¶ بَيْت تِجَارِي ticarethane, iş yeri; الحَرَكَة التِّجَارِيَّة iş [akışı], alışveriş; شَرِكَة تِجَارِيَّة ticari şirket; اتِّفَاق تِجَارِي ticari anlaşma;

مَتْجَر ç. مَتَاجِر iş, alışveriş; mal, ticari eşya; dükkan, ticarethane;

مَتْجَرِي ticari;

اتِّجَار (ب bşin) ticaretini yapma;

تَاجِر ç. تُجَّار, تِجَار tüccar, işadamı; ¶ تَاجِر تَاجِر تَجْزِئَة ve تَاجِر الجُمْلَة toptan satıcı, toptancı; بِضَاعَة تَاجِر القِطَاعِي perakende satış yapan; تَاجِرَة ticari mal;

تُجَاه [mud. kul.] ...in karşısında, ...ile yüz yüze;

تَحْتَ [mud. kul.] ...in altında; aşağısında; ¶ تَحْتَ التَّجْرِبَة deneme aşamasında; deney aşamasında; تَحْتَ التَّحْضِير hazırlık aşamasında; تَحْتَ الحِفْظ koruma altında; تَحْتَ السَّدَاد veya تَحْتَ التَّسْدِيد ödenmemiş, açık, kapatılmamış TİC.; تَحْتَ السِّلَاح silah altında, silahlı kuvvetlerde; تَحْتَ التَّسْوِيَة ödenmemiş, açık, kapanmamış. TİC.; ... تَحْتَ اشْرَاف ...in gözetiminde; تَحْتَ الشُّعُور bilinç altında, şuur altında; تَحْتَ تَصَرُّفه emrine amade, hizmetinde; تَحْتَ الطَّبْع baskıda, baskı aşamasında, basımda; ... تَحْتَ عُنْوَان adıyla ünvanı ile; تَحْتَ أَعْيُنِنَا gözümüzün önünde; تَحْتَ التَّمْرِين eğitimde, eğitim aşamasında; مِنْ تَحْتَ اليَد hazır, elde; تَحْتَ يَدِه ipleri elinde; ... تَحْتَ ... in altından, ...in aşağısından;

تَحْتُ [zarf] aşağıda, altta;

تَحْتَانِي [na't] alt..., alt ile ilgili; ¶ مَلَابِس تَحْتَانِيَّة iç çamaşırları;

تحف ⇒ أَتْحَفَ (b-e, bşi ya da b-e ب bşi) hediye

etmek, ithaf etmek;

تُحْفَة ç. تُحَف hediye; MEC. mücevher, kıymetli taş; sanat eseri; ¶ تُحْفَة فَنِّيَّة eşsiz sanat eseri;

مَتْحَف ç. مَتَاحِف müze ¶ مَتْحَف الشَّمْع balmumundan yapılmış eser;

تخ u (تُخُوخَة) ekşimek, mayalanmak;

1 تَخْت ç. تُخُوت yatak, döşek; sıra, bank; oturak; divan; kutu, sandık; gardırop; kürsü; bando, orkestra; taht; ¶ تَخْت الْمُلْك taht; krallık, başkent; تَخْت الْمَمْلَكَة başkent;

تَخْتَة tahta; sıra; levha; karatahta;

2 تَخْتَخ çürümek, bozulmak;

1 تَخِم a hazımsızlık çekmek, hissetmek; أَتْخَم (b-e) tıka basa yedirmek; (b-e) hazımsızlığa sebep olmak; (mideyi) haddinden fazla, tıka basa doldurmak; تَخِم = اتَّخَم;

تُخَمَة, تُخْمَة ç. تُخَم, -آت hazımsızlık;

مُتَّخِم hazımsızlık çeken;

2 تَخَم i (bşi) sınırlamak; تَاخَم (bşe) komşu, sınır komşusu olmak;

تَخْم, تُخْم ç. تُخُوم sınır, hudut;

مُتَاخِم birbirine sınır, komşu, bitişik;

تَدْرُج, تَدْرُجَة sülün ZOO. Phasianus colchicus;

تَدْمُر ya da تُدْمُر Palmira [Suriye'de eski bir şehir];

تَدْمُرِي [herhangi] biri ¶ لا تَدْمُرِي hiç kimse, hiçbir canlı;

تَرَابِيزَة ç. -آت masa MIS.;

تَرَاخُمَا trahoma TIP.;

تَرَاس Fr.> taras;

تَرَام, تَرَامْوَاي tramvay;

تَرِب a (تَرَب, مَتْرَب) tozlanmak, toza bulanmak, üstü başı toz toprak olmak; تَرَّب ve أَتْرَب (b-i, bşi) toprak ile örtmek; تَارَب (b-ile) aynı yaşta, akran olmak; تَتَرَّب tozlanmak, toza bulanmak;

تِرْب ç. أَتْرَاب akran, yaşıt;

تَرِب tozlu;

تُرْبَة ç. تُرَب toz; toprak; yer; kir; türbe; mezar;

تُرَبِي ç. ـة- mezarcı;

تُرَاب ç. تِرْبَان, أَتْرِبَة toz; toprak; kir;

تُرَابِي tozlu; toz gibi; toprak... [na't]; gri, toz rengi;

تُرَابَة çimento;

تَرِيبَة ç. تَرَائِب ANAT. göğüs;

مَتْرَبَة yoksulluk, fakirlik, yokluk, mahrumiyet; (ç. مَتَارِب) tozlu yer;

مُتَرَّب tozlu, toz içinde;

تَرْبَس [دَرْبَس] (kapıyı) kilitlemek, sürgülemek;

تِرْبَاس ç. تَرَابِيس, تَرَابِس kilit, sürgü;

تَرْبَنْتِين neftyağı, terebentin;

تَرَبِيزَة masa MIS.;

تُرْبِين ç. -آت- türbin;

تُرَاث bkz. ورث;

تَرْتَر gümüş veya altın pul, payet;

تَرْجَم (bşi عن bir lisandan الى başka bir lisana) tercüme etmek; (bşi) şerh etmek; (bşi) açıklamak; (ل b-nin) hayat hikayesini, biyografisini, hal tercümesini yazmak;

تَرْجَمَة ç. تَرَاجِم tercüme, çeviri; şerh, yo-

تُرْغُل ve تُـرْغُلَّة kumru, yusufcuk ZOO.;

تَرِفَ a (تَرَف) bolluk, refah içinde yaşamak;

أَتْرَفَ (b-e) bol bol vermek; (b-e) rahat içinde, müreffeh bir yaşam sürdürmek; تَتَــرَّفَ = تَرِفَ;

تَرَف ve تُرْفَة müreffehlik, bolluk; lüks;

تَرِف refah içinde olan, müreffeh, rahat;

مُتْرَف rahatlık, bolluk içinde yaşayan; tutumsuz, masraflı; (ب bş ile) aşırı süslenmiş, abartılmış;

تِرْفَاس MAĞR. yermantarı BOT. Tuber;

تَرْفَلَ çalımla, caka satarak yürümek;

تُرْقُوَة ç. تَرَاقٍ ANAT. köprücük kemiği;

1 تَرَكَ u (تَرْك) (bşi) bırakmak, terk etmek; (bşden) vaz geçmek, çekilmek; (b-den, bir yerden) ayrılmak; (bşi) hesaba katmamak, ihmal etmek; (bşi, ل veya الى ...e) bırakmak; (bşi, ل b-e) miras bırakmak; ¶ تَرَكَ الْبَابَ مَفْتُوحًا açık kapı bırakmak; تَرَكَ الحَبْلَ عَلَى الغَارِبِ ; تَرَكَهُ (غَارِبَه) işleri gidişatına bırakmak; ... يَفْعَلُ ... b-nin ...yapmasına izin vermek; تَرَكَ مَكَانًا الَى ... bir yeri bırakıp [başka bir yere] gitmek; تَرَكَ فِي ذِمَّته bşi b-nin korumasına, zimmetine bırakmak; تَرَكَهُ عَلَى حَالِه ...i yalnız bırakmak; تَرَكَهُ وَ شَأْنَهُ b-i yalnız, kendi haline bırakmak; تَارَكَ (b-i) bırakmak, terk etmek; (b-i) yalnız başına bırakmak; (b-e karşı) düşmanlığı bırakmak;

تَرْك ihmal, göz önüne almama; terk, bırakma; geriye [miras olarak] bırakma;

تَرِكَة ve تَرْكَة ç. ـآت, miras [yine MEC.]

rum; hal tercümesi, hayat hikayesi, biyografi [yine تَرْجَمَة الحَال]; önsöz, mukaddime, giriş;

تُرْجُمَان ç. تَرَاجِمَة, تَرَاجِيم mütercim, çevirmen; biyografi derleyen, yazan kişi;

مُتَرْجَم tercüme edilen, [bir dile] çevrilen; ¶ مُتَرْجَم عَلَى الفِلْم senkronize [film];

مُتَرْجِم mütercim;

تَرِحَ a (تَرَح) ve تَتَرَّحَ üzülmek, mahzun olmak;

تَرَّحَ ve أَتْرَحَ (b-i) üzmek, mahzun etmek;

تَرَح ç. أَتْرَاح hüzün, üzüntü, tasa, gam;

تَرْزِي ç. تَرْزِيَة MIS. terzi;

تَرْزِيَة terzilik;

1 تِرَاس ALF.BKZ.;

2 تَرَّسَ ⇒ تَتَرَّسَ (b-e) kalkan ya da zırh vermek, zırhlandırmak;

تُرْس ç. أَتْرَاس, تُرُوس kalkan; [güneş] kurs; ¶ سَمَك التُّرْسِ kalkan balığı ZOO.;

تُرْس ç. تُـرُوس dişli çark; ¶ صُنْـدُوق التُّرُوس dişli çark muhafazası, kutusu;

مِتْرَس ç. مَتَارِس ve مَتَارِيس kapı kilidi; sur, kale duvarı, siper; مَتَارِيس [çoğ.] barikat;

تَرْسَانَة ve تَرْسَخَانَة tersane; tophane ASK.; teçhizat deposu;

تَرَسِينَة İt.> balkon;

تَرِعَ a (تَرَع) [kap. vb.] dolmak; أَتْرَعَ (bşi, kabı) doldurmak;

تُرْعَة ç. تُرَع, ـآت kanal; suni ark ¶ تُرْعَة الإِيرَاد besleme kanalı; تُرْعَة التَّصْرِيف MIS. arı-tım kanalı; التُّرْعَة الشَّرِيفَة Fas Kralının Sarayı;

تشرين الاوّل Ekim ayı; تشرين الثّاني Kasım SUR., IR., LÜB., ÜRD.;

تشكوسلوفاكيا Çekoslavakya;

تشيلي Şili;

تع "تعالى" için kısaltma, bkz. علو;

تعب a (تعب) çok çalışmak, kendini yormak; yorulmak; (من bşden) usanmak, bıkmak; (bşi) rahatsız etmek, zahmet vermek; (b-i) bıktırmak, usandırmak;

تعب ç. أتعاب zahmet, meşakkat, sıkıntı; yorgunluk, bitkinlik; أتعاب [çoğ.] ücretliler;

تعب ve تعبان yorgun, bitkin;

متاعب güçlükler, zorluklar, problemler, meseleler; harcanan gayretler, çabalar; acılar, şikayetler [hastalıkla ilgili]; eza, cefa;

متعب sıkıcı, bunaltıcı; rahatsızlık, meşakkat veren, problemli; yorucu;

متعب yorgun; bıkkın, usanmış;

تعتع pepelemek, kekelemek; (bşi) hareket ettirmek, yerinden oynatmak; اتعتع yerinden oynamak, hareket etmek;

تعس a yok olmak, telef olmak; perişan olmak, sefilleşmek; تعس a ve اتعس (b-i) üzmek, mutsuz, perişan etmek;

تعس ve تعاسة perişanlık, sefalet;

تعس ve تعيس ç. تعساء mutsuz, üzgün, perişan, bahtsız;

متعوس ç. متاعيس mutsuz, perişan;

تف a (تف) tükürmek; تفف tüh demek;

تف tırnak altındaki kir;

تفا لك tüh, yazıklar olsun sana!;

«خلف الإستعمار تركة ثقيلة من الفساد و الفرقة»;

تريكة ç. ترائك evde kalmış kız, kalık;

متاركة ateşkes, mütareke;

متروك ç. -آت miras;

ترك[2] ⇒ ترّك (b-i) Türkleştirmek; استترك Türk olmak, Türkleşmek, Türk gelenek ve törelerini benimsemek;

التّرك ve الأتراك Türkler;

تركي Türk [na't]; التّركيّة Türkçe;

تركيا Türkiye;

تتريك Türkleştirme;

تركستان Türkistan;

التّركمان Türkmen(ler);

ترومبيط ç. -آت davul, trampet SUR.;

ترمبيطة ç. -آت davul; büyük davul MIS.;

ترمبطجي trampet çalan; bando çalgısı ASK., MIS.;

ترمس, ترموس acıbakla BOT. Lupinus;

ترمومتر termometre;

ترنج bkz. أترنج, أترج;

تره a (تره) saçma, faydasız işlerle ilgilenmek;

ترّهة ç. -آت batıl; yalan, hile;

تروادة Fr.> Truva;

ترياق panzehir, tiryak;

تريكو Fr.> triko;

تسع [müe. تسعة] dokuz;

تسعة عشر [müe. ma'dud ile تسع عشرة] on dokuz;

تسع ç. أتساع dokuzda bir, 1/9;

تسعون doksan;

التّاسع dokuzuncu;

تَفَافَة tükürük hokkası;

تَفتَا, تَفتَاه tafta;

تُفَّاح [cin.is.; tek. is. ة] elma;

تُفْكَة ç. تُفَك silah, tüfek IR.;

تَفَل u (تَفْل) tükürmek;

تُفَل ve تُفَال tükürük, salya;

تَفِل fena, kötü kokulu;

تَفِه a (تَفَه, تَفَاهَة, تُفُوه) değersiz, önemsiz olmak; tatsız tuzsuz olmak, lezzetsiz, yavan olmak;

تَفَه ve تُفُوه önemsizlik, değersizlik;

تَفَاهَة önemsizlik; lezzetsizlik; ahmaklık;

تَفِه ve تَافِه önemsiz, küçük; kıymeti olmayan; sıradan, olağan, alelade; tatsız, lezzetsiz; herkesçe bilinen, malum;

تَافِهَة ç. تَوَافِه kıymetsiz şey; önemsiz şey;

تقاوى bkz. قوى;

تقلية bkz. قلى;

تقن ⇒ اَتقَن (bşi) tamamlamak, hakkından gelmek, iyi bilmek [örn. *bir lisanı*]; (*bşde*) yetenekli, kabiliyetli, mahir olmak;

تَقِن kabiliyetli, mahir;

تَقَانَة sağlamlık, metanet; kemal, mükemmellik;

اَتْقَن daha iyi, daha kapsamlı;

اِتْقَان mükemmellik, iyi yapma; kapsamlı olma, genişlik; vukuf, vakıf olma [özl. lisana]; ¶ فِي غَـايَةِ الإِتْقَـانِ mükemel işçilik ile; mükemmel bir şekilde;

مُتْـقَن tam, kamil; tam doğru, yanlışsız, eksiksiz;

تَقَى i (...den) korkmak, çekinmek; (özl. Allah'tan); اِتَّقَى bkz. وقى;

تَقِي ç. اَتْقِيَـاء Allah'tan korkan, müttaki, dindar;

اَتْقَى daha müttaki; daha fazla sakınan;

تُقًى ve تَقْـوَى Allah'dan korkma, takva, dindarlık;

1 تَكّ u (تَكّ) (*bşi*) ayağının altına almak, çiğnemek; [içki] (*b-i*) sarhoş etmek; mest etmek;

تَكّ [saat] tiklemek;

تَكَّة ç. تِكَك [saat] tikleme, tik tik sesi;

2 تِكَّة ç. -آت elbise, pantolon beli;

تكية ALF.BKZ.;

1 تَكْتَكَ (*bşi*) ayağının altına alıp çiğnemek;

2 تَكْتَكَ ateşte ağır ağır kaynamak;

3 تَكْتَكَ [saat] tiklemek;

تَكْتَكَة [saat] tikleme, tıklama;

4 تَكْتِيك taktik;

تَكِيَة ç. تَكَايَا tekke; darülaceze;

1 تَل ç. تِلاَل, اَتْلاَل, تُلُول tepe; yüksek yer; ¶ تَـل اَبِيب Tel Aviv;

2 تَل tül;

تَلاَتِيل zorluk(lar), güçlük(ler), meşakkat;

تَلِيد, تَالِد ç. تِلاَد eskiden beri uygulanan, kadim, eskiliğinden dolayı muteber; klasik;

تَلِيدِي klasik

تِلِسكُوب teleskop

تلع ⇒ اَتْلَع uzun boyunlu olmak; (*boynunu*) uzatmak;

تَلْعَة ç. تِلاَع tepe, yükselti; sel;

تَلِيع uzun, uzatılmış; yüksek;

تِلِيغْرَاف ç. -آت telegraf [sistem]; telegraf [çeki-

len mesaj]: ¶ ... أَرْسَلَ تَلِيغْرَافًا إلَى ...e telegraf çekmek;

تَلِيغْرَافِي telegraf ile ilgili; telegraf vasıtası ile;

تلف a (تَلَف) yok/ telef olmak; eskiyip, çürüyüp telef olmak; تَلَّفَ (bşi) yok etmek, telef etmek; (b-i) yıpratmak, bitirmek; أتْلَفَ (bşi) yok etmek, mahvetmek; (bşi) müsrif bir şekilde harcamak, israf etmek;

تَلَف telef olma; zarar, hasar, tahrip; kayıp;

تَلْفَان zarar, hasar görmüş olan; viran, yıkık;

مَتْلَف ve مَتْلَفَة ç. مَتَالِف çöl;

مِتْلاَف müsrif, savurgan; harap eden, telef eden;

إتْلاَف ç. -آت yok etme; zarar, kayıp, hasar;

تَالِف zarar, hasar görmüş olan; viran, yıkık;

مَتْلُوف ve مُتْلَف = تَالِف

تَلْفَزَ televziyon yayını yapmak;

تَلْفَزَة televizyon yayını, televizyon;

إذَاعَة تَلْفَزِيَّة televizyon yayını;

تِلْفَاز televizyon [alıcı, alet];

تَلَفْزِيُون Fr.> televziyon [yayın];

تَلْفَنَ telefon etmek;

تَلِفُون ve تَلِيفُون ç. -آت telefon [cihaz];

تَلْقَاء bkz. لقي;

تِلْكَ [müe.] o; şu;

تَلَم ç. أتْلاَم saban izi, karık;

تَلْمَذَ (b-i) öğrenci olarak kabul etmek; (لِ veya عَلَى b-nin) öğrencisi, çırağı olmak; تَتَلْمَذَ (لِ veya عَلَى يَدِهِ b-nin yanında) öğrencilik veya çıraklık yapmak, (لِ veya عَلَى b-nin veya b-nin yanında) öğrencilik, çıraklık yapmak;

تَلْمَذَة okul, öğrencilik günleri, yılları; çıraklık; deneme, sınama dönemi, staj;

تَلْمَاذ öğrenim;

تِلْمِيذ ç. تَلاَمِيذ, تَلاَمِذَة öğrenci, çırak; stajyer, deneme döneminde olan; öğrenim gören kişi; taraftar, mürit; havari;

تِلْمِيذَة ç. -آت [kız] öğrenci;

تِلْمِسَان Tilimsan şehri;

تَلْمُود Talmut;

تله a (تَلَه) şaşırmak, donup kalmak;

تَالِه ve مُتَلَّه [bir şeyi kaybettiği için] şaşırmış kalmış, hayret içinde kalan ¶ تَالِه العَقْلِ aklı başından gitmiş;

تلى i (تُلُوّ) izlemek, peşi sıra gelmek, yapmak; birbirini takip etmek; تَلَى (تِلاَوَة) (bşi, عَلَى b-e) [yüksek sesle] okumak; (bşi) ...den okumak; تَتَالَى birbirinin ardısıra gelmek;

تِلْوَ ... [mud. kul.] ...in arkasından, peşi sıra; ¶ أرْسَلَ كِتَابًا تِلْوَ كِتَابٍ mektup ardına mektup göndermek;

تِلاَوَة okuma; (b-e) okuma; ezbere okuma;

تَالٍ izleyen, gelen, bir sonraki; بِالتَّالِي sonra, daha sonra; bu yüzden, bu sebeple;

مُتَتَالٍ izleyen, sonra gelen;

تَلِّي TUN. tül;

تِلِيبَاثِي telepati [is.]; telepati yoluyla [s.];

تَلِيفِزْيُون Fr.> televizyon [yayın];

تَلِيفُون ç. -آت telefon;

تليفوني [na't] telefon…; telefon ile;

تم i (تَمَام, تَـمّ) tamamlanmak, bitmek, tam olmak; (ل …tarafından) yerine getirilmek, başarılmak; sonuna gelmek, bitirmek; olmak, vaki olmak; (bir yerde) bulunmak; (على bşde) ısrar etmek, derin olmak; (على bşe veya bşi yapmaya) devam etmek تمّم ve أتمّ (bşi) tamamlamak, bitirmek, neticeye bağlamak; (bşi) [ekleyip, doldurup] bitirmek; (bşi) icra etmek, infaz etmek, yerine getirmek; استتم tamamlamak, bitirmek;

تمـام kemal, tamamlık, bütünlük; dolu, tam; ayrı, bağımsız; تَمَامًا tamamen, hepsini; eksiksiz; ¶ بدْر تمَام ya da قَمر تمَام dolunay; بتمَام; فى تمَامِ السَّاعَة السَّادسة saat tam altıda; بِالتَّمَامِ معْنَى الكَلِمة kelimenin tam anlamıyla; tamamen;

تَميمة ç. تَمَائم muska, nazarlık, tılsım;

أتَم daha kamil, tama daha yakın;

تَتِمّة ek, ilave; eklenen; tamamlama;

تتْميم tamamlama; yapma, bitirme, neticelendirme; icra, uygulama, gerçekleştirme, yerine getirme;

اتمام= تتْميم;

استتمام bitirme, sona erdirme;

تام tam, tamam; eksiksiz,

تُمباك tömbeki;

تمتم kekelemek; (ب bşi) çabuk çabuk söylemek;

تمر [cin.is.; tek. is. ة] ç. تُمُـور, تمَرَات hurma özl. kuru hurma; ¶ تمر هنْدي demirhindi BOT. Tamarindus indica;

تمرجي T.> ة- ç. تومُورْجِي, تيمُورجِي, تُمورجِي erkek hemşire, pansumancı MIS.; تمَـرْجِيَّـة hemşire;

تمّوز ALF.BKZ.;

تمساح ç. تمَاسِيح timsah;

تمن pirinç;

تمّوز Temmuz SUR., IR., LÜB., ÜRD.;

تن tonbalığı ZOO.;

تنّين ç. تنَـانِين deniz yaratığı; ejderha; [denizde] hortum;

تنْباك ve تنْبَك tömbeki;

تنبر ç. تنَابِر pul MAĞR.;

متنبر damgalı;

تنبَل ç. تنَابلة T.> tembel;

تنجستين Fr.> tungsten;

تندة İt.> tente, güneşlik, sayvan;

تنّور ç. تنَانِير fırın;

تنّورة SUR., LÜB. etek;

تنس tenis;

تنك T.> teneke;

تنكجي tenekeci;

تنكة teneke kap; bidon;

تانك bkz. تاك;

تنيس tenis;

تنين tanen, mazı tozu;

تهته kekelemek, pepelemek;

تُهْـمـة ç. تُهَم töhmet, suçlama; zan; ima, üstü kapalı söz;

تهامة Tihame bölgesi;

توًّا aniden, apansız; (tam) şimdi; ¶ لِتَـوِّ hemen; aniden; لِتَوّ veya لِتَوِّه şimdi yaptı; birden;

تُوالِيت İ.r.> tuvalet;

توام bkz. تأم;

(توب) تابَ u (مَتَاب ,تَوْبَة ,تَوْب) [günahdan] pişman olmak; (عن günahı) terketmek, tövbe etmek; (على b-i) affetmek, tövbesini kabul etmek; ¶ تابَ الَى اللّه Allah'a tövbe etmek, pişmanlığını ifade etmek; تَوَّبَ (b-i) tövbeye ikna etmek, sevk etmek; اسْتَتابَ (b-i) tövbeye davet etmek;

تَوْبَة tövbe; pişmanlık (günah işlemiş olmaktan dolayı);

تَوَّاب tövbe eden, pişman eden; tövbeleri çok kabul eden [Allah];

تَائِب tövbe eden, pişman;

توبل bkz. تبل;

تُوبُوغْرَفِيَا topografi;

تُوت dut ağacı; dut [meyva]; ¶ تُوت اَرْضِي veya تُوت شَوْكِي ve تُوت çilek; تُوت اَفْرَنْجِي العُلَّيْك ağaç çileği, ahududu BOT. Rubus ideus;

تُوت Kıpti takviminin birinci ayı;

تُوتِيَا , تُوتِيَاء, تُوتِيَة çinko;

توج ⇒تَوَّجَ (b-e) taç giydirmek, (bşi, bşi ya da ب bşi) taç yapmak;

تَتَوَّجَ taç giymek;

تَاج ç. تِيجَان taç; piskopos tacı; تَاج العَمُود sütun başı;

تُوَيْج küçük taç;

تَتْوِيج taç giyme töreni;

(توح) تاحَ bkz. تيح;

تَارَةً birkez; bazen, arasıra ¶ تَارَةً . . . تَارَةً bazen… bazen…;

تَوْرَاة Tevrat; eski ahit;

تُورْبِيد , تُورْبِيد torpil [su altı];

تُورْبِين ç. -آت türbin;

(توق) تاقَ u (تَوْق ,تَوَقَان) (الى …e) özlem duymak, istemek, arzulamak;

تَوْق , تَوَقَان özlem, arzu, istek;

تَوَّاق (الى …i) isteyen, merak duyan; istekli;

تَائِق = تَوَّاق;

تُول tül;

تُون ve تُونَة ton balığı;

تُونْج T.> tunç, bronz;

تُونُس Tunus;

تُونُسِي Tunus…i, Tunus'a ait; ç. -ون, تَوَانِسَة Tunuslu [is.];

تِيَاتْرُو İt.> tiyatro;

تِيتَانُوس TIP. tetanoz;

(تيح) تَاحَ i (تَيْح) [Allah tarafından, başarı vb.] (ل b-e) ihsan edilmek, bahşedilmek; (ل b-e) verilmek, bağışlanmak; (ل b-e, bşi) takdir etmek, nasib etmek; (ل b-e, bşi) vermek, bağışlamak, hibe etmek; أُتِيحَ [edil.] (ل b-e) takdir edilmek, verilmek; ¶ أُتِيحَ لَهُ التَّوْفِيق Ona başarı bahşedildi; أُتِيحَتْ لَهُ الفُرْصَة eline bir fırsat geçti;

تَيَّار ç. -آت akış, akım, akıntı; meyil, eğilim; [hava] cereyan, akım; ELK. akım; تَيَّار مُبَاشِر ve تَيَّار مُسْتَمِر doğru akım; تَيَّار مُتَنَاوِب ve تَيَّار مُتَغَيِّر alternatif akım;

مُتَار SUR. dinamo, jeneratör;

تَيْس ç. تُيُوس, أَتْيَاس teke, erkek keçi;

تَيْهَان sapmış, şaşırmış; kayıp, yolunu kaybetmiş; mağrur, kibirli;

تَيْهَاء ve مَتَاهَة metruk, ıssız bölge;

مَتَاهَة labirent;

تَائِه şaşkın; sapmış; maceraperest, gezgin; dalgın, aklı başında olmayan; yolunu kaybetmiş, kayıp; kibirli, mağrur;

الحُمَّى التِّفُودِيَّة tifo nöbeti;

تِيفُوس tifo;

تِيكَ bu;

[1] تيل ⇒ تَيَّلَ T.> telegraf çekmek, göndermek SUR.;

[2] تيل kenevir, kendir; keten;

[3] تِيلَة lif, iplik, tel;

(تيم) تَامَ i (تَيْم) [sevgisinden](*b-nin*) kulu kölesi olmak ; [aşktan] gözü başkasını görmemek;

تَيَّمَ [aşk] *(b-nin)* gözünü kör etmek, *(b-nin)* aklını başından almak;

مُتَيَّم kara sevdalı, aşık, divane;

تَيْمَاء Tayma;

تين [cin.is.; tek. is. ة] incir; ¶ تين شَــوْكِي Hint inciri;

تِينَك bkz. تَاكَ;

(تيه) تَاهَ i (تَيْه) kaybolmak, yolunu kaybetmek; [düşünce] sapmak, aykırı olmak; (من *b-den*) kaçmak; (من *hafızasından*) gitmek, silinmek; yok olmak, ortadan kaldırılmak; şaşırmak; mağrur, kibirli olmak; (على ...*ile*) övünmek, iftihar etmek, gurur duymak, göğsü kabarmak; ¶ تَاهَ عَلَى وَجْهِهِ ابْتِسَامَةٌ yüzü gülmek, yüzünde hoşnutluk emaresi belirmek [ağzı kulaklarına varmak]; تَيَّهَ*(b-i)* yanlış yola iletmek/ yöneltmek; yolunu şaşırtmak; *(b-nin)* ilgisini başka yöne çekmek; *(b-nin)* kafasını karıştırmak; تَيَّهَ = أَتَاهَ;

تِيه çöl; labirent; kibir;

تَيَّاه sapmış, yoldan çıkmış; mağrur, kibirli;

ثاء "ث" harfinin adı;

ثَئِبَ a (ثَأْب) ve تَثَاءَبَ esnemek;

ثُؤَبَاء esneme; bezginlik, usanç;

ثَأَرَ a (ثَأْر) (b-nin ya da بِ b-nin) intikamını, öcünü almak; kanının bedelini almak; (kanlısından) intikamını almak; اِثَّأَرَ ve اِثْتَأَرَ b-nin öcünü, intikamını almak;

ثَأْر ç. ـآت, آثَار, أثْآر intikam, öç; kan borcu; misli ile mukabele etme, aynı karşılığı verme; ¶ أخَذَ ثَأْرَهُ ya da أخَذَ بِثَأْرِهِ öcünü, intikamını almak; مُبَارَاة الثَّأْرِ rövanş maçı, rövanş karşılaşması SPO.;

ثَائِر intikam alan, öç alan;

ثُؤْلُول ve ثُؤْلُولَة ç. ثَآلِيل siğil;

ثَبَتَ u (ثُبُوت, ثَبَات) metin/ sağlam/ hareketsiz/ sarsılmaz bir şekilde durmak; (لِ b-e veya bşe karşı) sebat göstermek, metin olmak, yılmamak; [hadise] gerçek, vaki, sabit olmak; (بِ bir yerde) kalmak; (على bşi anlaşmadaki kararını) değiştirmemek; (على bşde) ısrar etmek; ¶ ثَبَتَ فِي جَهْدِهِ b-e karşı direnmek, mukavemet göstermek, karşı çıkmak;

ثَبَّتَ bşi sabit kılmak; (bşi) güçlendirmek, sağlamlaştırmak; (bşi) istikrarlı bir hale getirmek, kararlılığa kavuşturmak; (bşi), doğrulamak; (b-i bölüme) kalıcı olarak atamak kadroya almak, asaletini onaylamak; (bşi) ispat etmek; (بِأَنَّ ...dığını) göstermek, ispatlamak; (على davalıyı) suçlu bulmak; ¶ ثَبَّتَ بَصَرَهُ بِ... gözlerini ...e dikmek; ثَبَّتَ قَدَمَيْهِ konumunu güçlendirdi; أثْبَتَ (bşi) belirtmek, kesinleştirmek; (bşi) geçerli, doğru ve aslına uygun bulmak; (bşi) teyit etmek; (على b-e, bşi; لِ b-e, أنَّ ...dığını) ispat etmek; (bşi) göstermek; (bş için) gerekli delilleri sağlamak; tanıklık etmek; şahit olmak; (على davalıyı) suçlu bulmak, mahkum etmek; (bşi, kitaba, listeye) kaydetmek, girmek; ¶ أثْبَتَ فِي الْوَرَق bşi kağıda, yazıya geçirmek; أثْبَتَ الشَّخْص bir kimsenin kimliğini tayin etmek, belirlemek; أثْبَتَ شَخْصِيَّتَهُ kimliğini tesbit etmek; تَثَبَّتَ (فِي bşin ... هَلْ... olup olmadığını) araştırmak; (فِي bş hakkında) dikkatli düşünmek, davranmak; اِسْتَثْبَتَ kararlılığını göstermek; (bşin) doğruluğunu araştırmak; (bşi) doğru, gerçek, aslına uygun bulmak;

ثَبْت sağlam, sıkı; boyun eğmez; gözüyılmaz, cesur;

ثَبَت güvenilir, inanılır;

ثَبَت ç. أثْبَات liste;

ثَبَات sağlamlık; sabitlik, istikrar; kesinlik; sebat, azim; (على bşde) devam, süreklilik;

ثُبُوت değişmezlik, sabit olma; istikrar; kesinlik; ¶ ثُبُوت الشَّهْرِ kameri ayın başlangıcının belirlenmesi;

أَثْبَت daha sağlam, daha dayanıklı;

تَثْبِيت takviye, güçlendirme; kararlılığa kavuşturma, stabilize etme, teyit; doğrulama;

إِثْبَات belirleme; iddiasını, hakkını ispat etme; teyit; şehadet; tasdik; ispat; kaydetme; dahil etme [liste, vb.e]; doğruluk, asla uygunluk ¶ شَاهِد إِثْبَات davacı tanığı;

إِثْبَاتِي olumlu, doğrulayan, pozitif;

تَثَبُّت soruşturma, tahkik; tetkik, doğruluğu araştırma; kontrol; dikkatlilik, hassaslık;

ثَابِت sağlam, sabit, kavi; hareket etmeyen, yerinden oynamayan; dayanıklı, sağlam; ispat edilmiş; ¶ ثَابِت الجَأْشِ korkmayan, korkusuz, gözü yılmaz; ثَابِت العَزْمِ kararlı, gözü kara; أَمْلَاك ثَابِتَة ve أَمْوَال ثَابِتَة gayrimenkul mallar;

ثَابِتَة ç. ثَوَابِت durağan yıldız, sabite;

مُثْبُوت teyit, tasvip edilmiş, doğrulanmış; kesin, kati, doğru; ispat edilmiş;

ثَبَرَ u (ثَبْر) (b-i) öldürmek, yok etmek; (ثُبُور) ölmek; ثَابَرَ (على bşe) azim ve sabırla devam etmek, (على bşde) ısrarcı olmak;

ثُبُور yok olma; ¶ نَادَى (دَعَا) بِالوَيْلِ وَ الثُّبُور ya da feryat figan etmek, dövünmek;

مُثَابَرَة ısrar, devamlılık; çalışkanlık, gayret;

ثَبَطَ u (ثَبْط) ve ثَبَّطَ (b-i, عن bş yapmaktan) alıkoymak, engel olmak; (b-nin, bşin) yavaşlatmak, hızını kesmek;

ثُبْنَة ç. ثُبَن elbisenin eteği;

ثُبْنَة = ثِبَان;

ثَتِل ALF.BKZ.;

ثَجَّ u (ثَجّ, ثُجُوج) bol bol akmak;

ثَجَّاج bol bol akma;

ثَخُنَ u (ثَخَانَة, ثُخُونَة, ثَخَن) kalın olmak; [sıvı] pekleşmek, koyulaşmak ya da koyu olmak; sağlam, sıkı, sert olmak; أَثْخَنَ (b-i) yıpratmak, yorup bitirmek ¶ أَثْخَنَه ضَرْبًا (b-i) pataklamak, adam akıllı dövmek; أَثْخَنَ فِي العَدُوِّ düşmanı kırıp geçirmek; أَثْخَنَه بِالجِرَاح b-i silahla yaralayarak bitkin düşürmek;

ثَخَن, ثَخَانَة, ثُخُونَة yoğunluk; kıvam, koyuluk; sıkılık;

ثَخِين ç. ثُخَنَاء kalın; yoğun;

ثَدْي [müz. ve müe.] ç. أَثْدَاء [kadın için] meme, göğüs; inek memesi, yelin;

ثَرّ [müe. ثَرَّة] suyu çok olan ¶ ثَرَّة مِنَ الدَّمْعِ dolu dolu alan göz;

ثَرَبَ i (ثَرْب) ve ثَرَّبَ (b-i ya da على b-i) azarlamak;

تَثْرِيب azar;

ثَرْثَرَ (ثَرْثَرَة) çok [gerekli gereksiz] konuşmak, gevezelik etmek;

ثَرْثَار geveze;

ثَرْثَرَة gevezelik (etme);

ثَرَدَ u (ثَرْد) ve أَثْرَدَ (ekmeği) ufalayıp sulamak;

ثَرِيد ve ثَرِيدَة tirit yemeği;

مِثْرَد kase;

ثغر a (ثَغْر) (bşde) gedik açmak;

ثَغْر ç. ثُغُـور ön diş; ağız «بَدَت عَلَى ثَغْرِهِ ابْتِسَامَةٌ سَاخِرَة»; koy, küçük körfez;

ثُغْرَة ç. ثُغَـر, ثُغْرَات gedik; yarık, çatlak, rahne; açıklık, ayrılık; boşluk, oyuk; [dağlar arasındaki] geçit; ¶ سَدَّ ثُغْرَةً فِي ... ...de bir gedik kapatmak, açık, zayıf noktayı gidermek «نَفْتَقِرُ إِلَى الهَيْآتِ القَادِرَة عَلَى سَدِّ ثُغْرَاتٍ فِي حَيَاتِنَا العِلْمِيَّة»;

ثَغَام beyaz, ak, beyazlık;

ثَاغِم beyaz, ak;

(ثغو) ثَغَا u (ثُغَاء) [koyun] melemek;

ثُغَاء meleme;

ثَاغٍ meleyen; مَا لَهُ ثَاغِيَـة وَ لاَ رَاغِيَة çok fakir, ne malı ne mülkü var;

ثَفْر ç. أَثْفَار küskün;

ثُفْل tortu, posa, telve, çökel; kalan şey, artık, fazla;

اثفية ALF.BKZ.;

ثقة bkz. وثق;

ثَقَبَ u (ثَقْب) (bşde) delik açmak, (bşi) delmek, delip geçmek; ثَقَّبَ = ثَقَـبَ; أَثْقَبَ ve ثَقَّبَ tutuşmak; تَثَقَّبَ ve انْثَقَبَ delinmek;

ثَقْب delik;

ثُقْب ç. ثُقُوب, أَثْقَاب delik; matkap deliği;

ثُقْبَة ç. ثُقَب delik;

ثِقَاب ve عُود الثِّقَاب kibrit çöpü; kibrit;

ثُقُوب keskinlik [zeka için];

مِثْقَب ç. مَثَـاقِب matkap, burgu, deliği; delme makinası;

إِثْقَاب tutuşturma;

ثَرَمَ i (ثَرْم) (b-e) vurarak dişini dökmek, kırmak;

ثَرِمَ a(ثَرَم) dişi düşmek ya da iki dişin arasında boşluk oluşmak;

(ثرو ve ثرى) ثَرِيَ a (ثَرَاء) zengin olmak, varlıklı olmak; أَثْرَى (ب ya da من bşden) zenginleşmek; (b-i) zenginleştirmek;

ثَرًى rutubetli, nemli toprak; toprak ¶ أَيْنَ الثَّرَى مِنْ الثُّرَيَّاء bunlar birbirinden çok uzak iki şeydir; يَبِسَ الثَّرَى بَيْنَهُم birbirlerine düştüler, birbirlerine düşman oldular; طَيَّبَ اللهُ ثَرَاهُ = toprağı, bol olsun;

ثَرِيّ ç. أَثْرِيَـاء zengin, varlıklı ¶ ثَرِيّ الحَرْبِ harp zengini;

ثَرِيَّات [çoğ.] koru, fidanlık;

ثَرْوَة ve ثَـرَاء zenginlik, servet, ¶ أَهْلُ الثَّرْوَة zenginler, varlıklı olanlar; ثَرْوَة قَـوْمِيَّة milli servet, ulusal zenginlik; ثَرْوَة مَـائِيَّة su kaynakları açısından zenginlik;

ثُرَيَّا Süreyya yıldızı (ثَـرِيَّـةnin çoğulu); ثُرَيَّات [çoğ.] avize;

مُثْرٍ zengin, varlıklı;

ثُعْبَان ç. ثَعَابِين yılan; ¶ ثُعْبَـان الْمَـاءِ yılan balığı ZOO. Anguilla;

ثُعْبَانِي yılan gibi, yılankavi;

مَثْعَب ç. مَثَاعِب lağım, kanal, mecra;

ثُعَال [müe. ثُعَالَة] tilki;

ثَعْلَب ç. ثَعَالِيب tilki; ¶ دَاء الثَّعْلَب kellik hastalığı TIP.;

ثَعْلَبِي tilki gibi, tilki… [na't];

ثَعْلَبَة dişi tilki; mayasıl gibi uçurcuklu bir hastalık TIP.;

ثَاقِب keskin [göz, zeka]; ¶ ثَاقِبُ النَّظَرِ gözü keskin, kartal gözlü; ثَاقِبُ الفِكْرِ keskin zekalı, çabuk kavrayan, cin gibi;

ثَاقِبَات beslenmek için diğer balıkların etine gömülen bir balık türü;

ثَقِفَ *a* (ثَقْف) *(b-e)* rastlamak, *(b-ile)* karşılaşmak; ثَقُفَ *a* (ثَقْف) ve ثَقِفَ *u* (ثَقَافَة ,ثَقَف, ثُقُوف) mahir, becerikli olmak; ثَقَّفَ *(bşi)* doğrultmak, düzeltmek; *(bşin)* yanlışını bulup doğrultmak, tashih etmek; *(b-i)* eğitmek, öğretimini yapmak; *(b-i)* tutuklamak; *(bşi)* haczetmek; ثَاقَفَ *(b-den)* daha becerikli, eli yatkın olmak; [çit vb. ile] etrafını çevirmek; تَثَقَّفَ eğitim görmek, öğrenim yapmak;

ثَقَافَة kültür; eğitim; (ç. ـَات) medeniyet, uygarlık;

ثَقَافِي öğretim ile ilgili; entellektüel; kültürel ¶ مُلْحَق ثَقَافِي kültür ateşesi;

تَثْقِيف zekayı geliştirme; eğitim; bilgilendirme;

مُثَاقَفَة eskrim;

تَثَقُّف kültür, eğitim;

مُثَقَّف kültürlü; öğrenim görmüş; eğitilmiş;

ثَقُلَ *u* (ثِقَل ,ثَقَالَة) ağır olmak; *(bşi* ب ...ile) yüklemek, ağırlaştırmak; (على *b-e*) ağır, zor, gelmek; yavaş, ağır kanlı, ağır canlı olmak; (عن *bşde, bş yapmakta*) çok ağır olmak, yavaş kalmak; (عن *bş hakkında*) endişesiz, meraksız olmak; ثَقَّلَ *(bşi)* ağırlaştırmak; (على *b-e, bş ile*) yüklenmek, (على *b-den*) fazla şey istemek; (على *b-e*, ب *bş ile*) rahatsızlık vermek, canını sıkmak, *(b-i)* bezdirmek; *(b-e)* bıkkınlık vermek, usandırmak; ¶ ثَقَّلَ كَاهِلَهُ ve أَثْقَلَ كَاهِلَهُ *b-e* kaldırabileceğinden fazlasını yüklemek; أَثْقَلَ *(b-e, bşe)* fazla yüklenmek; *(b-i)* sıkıntıya sokmak, ezmek; *(b-e)* ağır gelmek ¶ أَثْقَلَ كَاهِلَهُ bkz. ثَقَّلَ; تَثَاقَلَ ağırlaşmak, ağır olmak; (على *b-e*) tahammülü zor, ağır, katlanılmaz gelmek; ağır kanlı, ağır canlı olmak; hırçın, huysuz olmak ya da huysuzlaşmak; (عن *bşden*) yılmak, gözü yılmak, korkmak; (عن *bşde, bşi yapmakta*) ağır kalmak; اِسْتَثْقَلَ *(bşi)* ağır, zor bulmak; *(b-i, bşi)* sıkıcı bulmak ¶ اِسْتَثْقَلَ ظِلَّهُ *b-e* tahammül edememek;

ثِقْل ç. أَثْقَال ağırlık [yine MEC.]; yük; ağır olma; kaldırması zor olma; ¶ رَفْع الأَثْقَال halter; الثِّقْل النَّوْعِي özgül ağırlık;

ثِقَل ağır olma; ağırkanlı olma;

ثَقَل ç. أَثْقَال yük; الثَّقَلَان insanlar ve cinler, sakaleyn;

ثَقْلَة güçlük, sıkıntı, rahatsızlık;

ثَقَالَة ağırlık, ağır olma; ağırkanlılık, ağırcanlılık; ahmaklık;

ثَقِيل ç. ثِقَال ,ثُقَلَاء ağır; önemli, ciddi; sıkıcı, hoşlanılmayan [kişi]; ¶ ثَقِيلُ السَّمْعِ ağır işiten; صِنَاعَة ثَقِيلَة ağır sanayi; مَاء ثَقِيل KİM. döteryum oksidi, ağır su;

أَثْقَل daha ağır;

مِثْقَال ç. مَثَاقِيل ağırlık [yine iki ağırlığın denkleştirilmesinde kullanılan]; bir ağırlık

birimi, miskal [MIS. da = 24 قِـرَاط = 4.68 gr.]; ¶ مِـثْقَـال ذَرَّة zerre ağırlığınca; azıcık; مِثْقَال مِنْ . . . bir parça..., azıcık...;

تَثْقِيل ağırlaştırma, yükleme; taciz;

تَثَاقُل ağır kanlılık;

مُثْقَل ve مُثَقَّل haddinden faza yüklenilen [sorumluluk, mesuliyet vb.]; çok yüklü, (ب bş ile) ağırlaştırılmış; (ب bş ile) sıkıştırılmış; ağır;

مُتَثَاقِل ağır kanlı; hırçın, huysuz;

ثَكِلَ a (ثُكْل, ثَكَل) (çocuğunu, çok sevdiği birini) yitirmek, kaybetmek [ölüm, elinden almak];

أَثْكَلَ (anneyi, çocuğundan) ayırmak;

ثَاكِل ve ثَكْلَان ç. ثَكَالَى yakınını kaybetmiş kişi; sevdiği bir kişinin yasını tutan;

ثَكْلَان çocuğunu yitiren;

ثَاكِلَة ç. ثُكْلَى, ثَوَاكِل, ثَكَال çocuğunu yitiren [anne];

ثُكْنَة ç. ثُكَن, ـَات ASK. kışla;

ثَلَّ u (ثَلّ) (bşi, özl. عَرْشًا tahtı); devirmek, altüst etmek, harap etmek; اِنْثَلَّ [taht] devrilmek;

ثُلَّة ç. ثُلَل grup, topluluk, büyük cemaat; tim. kol, müfreze ASK.

ثَلَبَ i (ثَلْب) (b-i) eleştirmek; zem ve iftira ile (b-nin) itibarını zedelemeye çalışmak, iftira, bühtan etmek, karalamak;

ثَلْب iftira, bühtan, lekeleme;

مَثْلَبَة ç. مَثَالِب ayıp, leke, kusur, eksiklik, noksan;

ثَالِب iftiracı, lekeleyen, iftira, lekeleme kabilinden;

ثَلَّثَ ⇐ ثلث (bşi) üç misli yapmak; (bşi) üç kez yapmak;

ثُلْث ç. أَثْلَاث üçte bir;

ثُلُث sülüs [hat];

ثَلَاث üç [müe. ثَلَاثَة]; ثَلَاثًا üç kez;

ثُلَاثِي üçüncü dereceye ait; JEOL. üçüncü zamana ait; ¶ مَـا قَبْلَ الثُّـلَاثِي üçüncü zaman öncesi JEOL.;

ثَلَاثَة عَشَرَ [müe. ma'dud için ثَلَاث عَشْرَة] onüç;

الثَّالِث üçüncü; ثَالِثًا üçüncü olarak;

ثَالِثَة salise;

ثَلَاثُون otuz;

الثُّلَاثَاء ve يَوْم الثُّلَاثَاء salı günü;

ثُلَاث ve مَثْلَث üçer üçer;

ثُلَاثِي üçlü; DİLB. sülasi, üç kök harfi olan; [s.] üç ...lü; MZK. üçlü, triyo; ¶ ثُلَاثِي الزَّوَايَا üçgen; ثُلَاثِي الوَرَقَات üç yapraklı BOT.;

ثَالُوث Teslis, Üçleme inancı; üçlü; üç ayaklı; زَهْرَة ثَالُوث hercai, alaca menekşe BOT. Viola tricolor;

تَثْلِيث Teslis inancı; Teslis;

تَثْلِيثِي trigonometrik;

مُثَلَّث üçlü; üç noktalı harf; üç köşesi olan; üçgen (ç. ـَات); العَلَم ve الرَّايَة الْمُثَلَّثَة الأَلْوَان üç renkli; الْمُثَلَّث الحَاد dar açılı üçgen; الْمُثَلَّث الْمُـتَسَاوِي السَّاقَيْن üçgen şeklinde الْمُـثَلَّث الـزَّوَايَا ikizkenar üçgen; الْمُثَلَّث القَائِم الْمُسَاوِي الأَضْلَاع eşkenar üçgen; dik açılı üçgen;

الْمُثَلَّثَات ve حِسَاب الْمُثَلَّثَات trigonometri;

ثلج u ثَلَجَت السَّمَاءُ kar yağmak; ثلج a (ثَلَج) [kalp/ gönül] (ب bşden) hoşlanmak, ferahlık duymak; ثَلَّج (bşi) buz ile soğutmak; (bşi) dondurmak; أَثْلَجَت السَّمَاءُ kar yağmak; (bşi) soğutmak, ıslatmak; ¶ أَثْلَج صَدْرَهُ b-i sevindirmek; تَثَلَّج buzlaşmak; donmak;

ثلج ç. ثُلُوج kar; buz; suni buz; ¶ نَدْفَــةُ ثَلْجَة kar tanesi;

ثَلْجِي [na't] karlı, kar gibi ; buzlu ;

ثلج buzlu;

ثَلَّاج ç. -ون buz satan;

ثَلَّاجَة ç. -آت buzdağı, aysberg; buzdolabı, soğutucu;

مَثْلَجَة ç. مَثَالِج buzdolabı, soğutucu; soğuk hava deposu;

مَثْلُوج buzlu, buzlanmış; kar kaplı;

مَثْلُوجَات [çoğ.] dondurulmuş yiyecekler; buzlu içecekler;

مُثَلَّج buzlu, buz gibi; donmuş;

ثلم i (ثَلْم) (bşi) körletmek, ucunu kırmak; (duvarda) yarık açmak; (şerefi, saygınlığı) leke sürmek; ثلم a (ثَلَم) kör, kesmez olmak; körleşmek; ثَلَّم (bşi) körletmek; تَثَلَّم körleşmek, kesmez olmak, körelmek; انْثَلَم [şeref] lekelenmek, iki paralık olmak;

ثَلْم çentik; aralık, yarık; çatlak; ¶ ثَلْم الصِّيت iftira, lekeleme;

ثُلْمَة ç. ثُلَم = ثَلَم ;¶ ثُلْمَة لَا تُسَدّ kapatılması mümkün olmayan boşluk; telafisi mümkün olmayan kayıp hasar;

ثَالِم kör, kesmez;

مَثْلُوم lekelenmiş, kirletilmiş [şeref vb.];

مُثَلَّم kör, kesmez; kısık [ses];

مُثَلَّم الصِّيت kötü şöhreti olan; adı çıkmış;

ثَمَّ orada, orası; ¶ مِنْ ثَمَّ bu yüzden, bu sebeple;

ثُمَّ sonra, daha sonra; üstelik, bundan başka, bir de; ve yine, tekrar; ¶ كَلَّا ثُمَّ كَلَّا hayır!, asla!; مِنْ ثُمَّ sonra;

ثَمَّةَ orası, orada; orada(dır.); لَيْسَ ثَمَّةَ orada değil(dir);

ثُمَام ot ¶ عَلَى طَرَفِ الثُّمَامِ kolaylıkla, rahatlıkla; جَعَلَهُ عَلَى طَرَفِ الثُّمَامِ onu herkesin anlayabileceği hale getirdi;

اثمد ALF.BKZ.;

ثمر u (ثُمُور) meyve vermek; أَثْمَر = ثَمَّر; اسْتَثْمَر (bşden) kâr etmek; (bşi) işletmek, kullanmak, (bşden) istifade etmek; (parayı) kâr getirecek şekilde harcamak;

ثَمَر ç. ثِمَار, أَثْمَار meyve [cin.is.]; netice sonuç, kâr, kazanç, semere;

ثَمَرَة [tek.is.] ç. -آت meyve; netice, sonuç; kâr, kazanç;

اسْتِثْمَار kendi çıkarına kullanma; işletme, istifade etme;

مُثْمِر kâr getiren, verimli;

مُسْتَثْمِر ç. -ون SİY., EKO. istismarcı; müstefid, faydalanan kimse;

ثمل a (ثَمَل) sarhoş olmak, esrimek; أَثْمَل (b-i) sarhoş, mest etmek;

ثَمَل sarhoşluk;

ثَمْلَة = ثَمَل

ثَمِل sarhoş;

قَطْنَى ¶ kındırmak, engellemek, önlemek; ثَنَى عِنَانَ فَرَسِهِ dörtnala gitmek; ثَنَّى (bşi) iki kat yap-mak; (bşi) tekrarlamak, ikinci kez yapmak; (bşi) kıvırmak, pile yapmak; (kelimenin) tesniyesini, ikilisini oluşturmak; أَثْنَى (على b-i) övmek, methü sena etmek; ¶ أَثْنَى عَلَيْهِ عَاطِرَ الثَّنَاءِ b-i öve öve bitirememek;

تَثَنَّى ikilenmek; iki kat olmak; tekrarlamak, ikinci kez olmak; katlanmak, bükülmek;

انْثَنَى bükülmek; katlanabilir olmak; (عن bşi) terk etmek, sürdürmemek, devam etmemek; (الى ...e) yönelmek; (الى ...e) meyletmek; (أَنْ ...yapmaya) kalkışmak, niyetlenmek;

اسْتَثْنَى (b-i veya bşi, من bşden) istisna etmek, hariç tutmak, ayrıcalık tanımak;

ثَنْي bükme, eğme; katlama; men, engel olma;

ثَنْي ç. أَثْنَاء kıvrım, büküm, pile; bükülme ¶ ثَنْيًا بَعْدَ ثَنْيٍ arasıra, bazen;

أَثْنَاءَ ... [mud.kul.] ...esnasında, zarfında; ...dığı sırada ¶ فِي أَثْنَاءِ ... ı فِي هَذِهِ الأَثْنَاءِ ya da فِي أَثْنَاءِ ذَلِكَ bu sürede, bu süre zarfında, bu esnada;

ثَنْيَة ç. ثَنَيَات kıvrım, büküm, pile;

ثَنِيَّة ç. ثَنَايَا ön orta kesici diş; dar yol, boğaz, geçit; patika, keçiyolu ¶ فِي ثَنَايَا ... içinde, arasında ["فِي"li kullanıma nisbetle daha beliğ bir kullanım] örn. فِي ثَنَايَا نَفْسِهِ içinde, gönlünde, yüreğinde; فِي ثَنَايَا الكُتُبِ kitaplarda; بَيْنَ ثَنَايَا ... ...arasında; طَلاَّعُ الثَّنَايَا yüksek emelleri olan ve onlara ul-

ثُمَالَة kalıntı, artık, tortu, telve; kadeh artığı; köpük;

ثمن ⇐ ثَمَّنَ (bşe) değer, paha biçmek, kıymet takdir etmek; (bşe) fiyat koymak; ¶ لاَ يُثَمَّنُ paha biçilmez, karşılığı, ödenemez, satın alınamaz;

ثَمَن ç. أَثْمَان, أَثْمِنَة fiyat, paha; değer, kıymet; ¶ الثَّمَنُ الأَصْلِيُّ maliyet fiyatı; الثَّمَنُ الأَسَاسِيُّ [senet ve kıymetli kağıtların] itibari değeri;

ثَمِين kıymetli, değerli;

أَثْمَن daha kıymetli, daha değerli;

تَثْمِين paha biçme, değer takdir etme;

مَثْمُون değer sahibi, değerli şey;

مُثَمِّن fiyat belirleyen, kıymet takdir eden; ¶ خَبِير مُثَمِّن vergi tahakkuk memuru;

مُثَمَّن değerli, kıymetli;

مُثْمَن kıymetli, değerli şey;

ثَمَانِيَة[2] [müz. ثَمَان] sekiz;

ثَمَانِيَ عَشْرَ ;[müz. ma'dud ile] ثَمَانِيَةَ عَشَرَ ;[müe. ma'dud] onsekiz; عَشْرَةَ

ثُمْن ç. أَثْمَان sekizde bir, 1/8;

ثُمْنَة ç. -آت kuru şeylere mahsus hacim ölçü birimi [MIS. = 1/8 قَدَح; FIL. ≈ 2.25 lt.];

ثَمَانُون seksen;

الثَّامِن sekizinci;

مُثَمَّن sekizkenarlı; sekizli;

ثُنَّة ç. ثُنَن atın topuğu;

ثُنْدُوَة ç. ثَنَادٍ [kadın için] göğüs, meme;

ثَنَى i (ثَنْي) (bşi) iki katını almak, çift yapmak; (bşi) katlamak, bükmek; (b-i عن bşden) sa-

aşabilmek için sabır ve tahammül gösteren;

ثناء övgü, medih; takdir, değerlendirme;

ثناء ve مثنى ikişer ikişer;

ثنوي dualist FELS.;

ثنوية dualizm FELS.;

ثنائي övücü, methedici nitelikte;

ثنائي ikili; iki kat; ikili sistem ELK.; iki köklü DİLB.; MZK. düet, düetto;

ثنائية dualizm; MZK. düet;

اثنان [müe. اثنتان] iki;

اثنا عشر [müe. madud ile اثنتا عشرة] oniki;

يوم الإثنين ve الإثنين pazartesi;

الثاني ikinci; sonraki, sonra gelen; ثانيا ve ثانيةً ikinci olarak; ikinci kez, tekrar, yine; ¶ ثاني اثنين ikinin ikincisi, tamamlayıcı;

ثانية ç. ثوان saniye;

ثانوي [na't] lise...; ikincil, tali; أمور ثانوية tali, ikincil işler, şeyler; مدرسة ثانوية lise; تسويغ ثانوي kiracının başkasına kiraya vermesi;

تثنية tekerrür, tekrar yapma, söyleme; kıvırma; bükme; çift yapma, tesniye, müsenna, ikili DİLB.; medih, sena, övme;

انثناء bükülme; katlanma; ¶ قابل الانثناء katlanabilen, katlanır;

انثناءة ç. آت büküm, kıvrım, eğim;

استثناء istisna; ¶ ... باستثناء ... ...ın istisnasıyla, hariç, ...in dışında, ...dan gayrısı, maada; بدون استثناء istisnasız, herkes ya da herşey;

استثنائي istisnai, müstesna; استثنائيا istisna olarak; جلسة استثنائية olağanüstü toplantı;

مثنى katlanmış; kıvrılmış; çift katlı; müsenna, ikili DİLB.; مثنّى iki katlı; müsenna olarak;

مستثنى (من bşden) müstesna;

ثوة bkz. ثوى;

ثوب u ثاب (ثوب) [durum, hal] (الى veya ل b-e) geriye gelmek, dönmek; ; (ب bşi الى b-e) geri götürmek; ¶ ثاب الى نفسه kendine gelmek; ثاب اليه رشده şuurunu bilincini tekrar kazanmak; ثوّب [Allah] *(b-i)* mükafatlandırmak; أثاب *(bşi, bş ile)* ödemek; *(b-i,* على *bş için)* mükafatlandırmak; استثاب mükafatlandırılmayı istemek, beklemek;

ثوب ç. ثياب, أثواب elbise; kumaş; MEC. dış görünüş, kılık, kıyafet, üst baş; kisve; ثياب [çoğ.] giysi, esvap ¶ ثوب السهرة gece elbisesi; في ثوب بسيط sade, giysiler içinde, her günki kıyafetiyle; طاهر الثياب hakkında söylenecek söz olmayan, kusursuz;

ثواب karşılık, mükafat, ödül; İSL.HUK. sevap;

مثوبة sevap; mükafat, karşılık;

مثاب ve مثابة dönüş yeri; toplanma; buluşma yeri; barınak, sığınak; insanların sık gittikleri yer, uğrak yeri;

... مثابة [mud.kul.] *bşin* tekrarlandığı, göründüğü yer; moda; yine bkz. önceki madde;

¶ ... بمثابة ... ...olarak, ...gibi; ...yerine;

تثاوب = تثاءب (bkz. ثئب) esnemek

ثور u ثار (ثوران) harekete geçmek, kımıldamak;

heyecanlanmak; [toz] kalkmak, anafor oluşturmak; [problem, zorluk] çıkmak, belirmek, patlak vermek; (على ...*e karşı*) ayaklanmak, isyan çıkarmak, devrim yapmak; şiddetle meydana gelmek; hiddetlenmek, köpürmek; ¶ ثَارَ ثَائِرُهُ tepesi atmak, çılgına dönmek, kan beynine sıçramak; أثَار (*b-i, bşi*) kışkırtmak, tahrik etmek; (*b-i, bşi*) uyarmak, teşvik etmek, harekete geçirmek; (*b-i, bşi*) sinirlendirmek, kızdırmak; (*bşi,, b-nin duygularını*) harekete geçirmek, canlandırmak; (مَسْألَةً *mesele, problem, zorluk*) çıkarmak; ¶ أثَارَ ثَائِرَتَهُ (*b-i*) sinirlendirmek, tepesini attırmak, çileden çıkarmak; اسْتَثار (*bşi, hırsları, tutkuları*) hareketlendirmek, uyandırmak; (*bşi*) kaldırmak; (*duyguları, hisleri*) uyandırmak; (*b-i*, على ...*e karşı*) kışkırtmak, tahrik etmek; اسْتَثَارَ غَضَبَهُ *b-i* kızdırmak, sinirlendirmek;

ثَوْر ç. ثِيرَان öküz; iğdiş edilmiş; boğa burcu;

ثَوْرَة kışkırtma, heyecanlandırma, ajitasyon; patlama, tepesi atma; [volkan, yanardağ] patlama, püskürme, indifa; (ç. ثَوَرَات) isyan, ayaklanma, devrim, ihtilal; ¶ ثَوْرَة أهْلِيَّة iç savaş;

ثَوْرِي devrimci [s. ve is.];

ثَوَرِي devrimci [s. ve is.];

ثَوَرَان heyecanlandırma, harekete geçirme; patlama; indifa; toz girdabı, burgacı, anafor;

مَثَار dürtü, saik; motivasyon; ¶ مَثَارُ الجَدَل ve مَثَارُ النِّزَاع tartışma konusu;

إثَارَة hareketlendirme; kışkırtma; provokasyon; sinirlendirme;

ثَائِر heyecanlı, sinirlenmiş, sinirleri tepesinde; asi, ayaklanan; sinir, asab; ثَارَ ثَـائِرُهُ bkz. ثَارَ; (ç. ثُوَّار) devrimci, isyancı;

ثَائِرَة ç. ثَوَائِر yaygara, velvele, kargaşa; heyecanlandırma, kışkırtma; öfke, hiddet, gazap;

مُثِير heyecan veren; kışkırtıcı; sinir bozucu; uyarıcı, canlandırıcı; kışkırtıcı; provokatör; ajan; مُثِيرَات [çoğ.] uyarıcılar;

ثُورْيُوم toryum KİM.;

ثَوْل ve ثَوْلُ النَّحْلِ arı kovanı;

ثُوم [cin.is.; tek.is. ة] sarımsak;

ثَوَى *i* (مَثْوًى, ثُوِيّ, ثَوَاء) (ب *bir yerde*) yaşamak, oturmak, ikamet etmek; (ب *bir yere*) yerleşmek; ثُوِيَ [edil.] gömülmek; أثْوَى yaşamak, ikamet etmek; (*b-i*) misafir etmek, ağırlamak;

ثَوِيّ misafir odası;

ثُوَاة ç. ثُوًى işaret direği, gönder;

مَثْوًى ç. مَثَاوٍ mesken, ev; istirahat evi;

ثَيِّب ⇒ ثَيَّبَ, تَثَيَّبَ [kadın] dul olmak veya dul kalmak;

ثَيِّب ç. ـآت dul [kadın];

ثَيْتَل ç. ثَيَاتِل bir yaban keçisi türü ZOO. Capra jaela;

ج

جَـأْجَـأَ (عـن ...*den*) kaçınmak, uzak durmak; ⇑ تَجَأْجَأَ;

جُؤْجُؤ ç. جَآجِي göğüs; [gemi] baş, pruva;

جَأَرَ *a* (جُؤَار, جَأْر) böğürmek; (الى *Allah'a*) yalvarmak, niyaz etmek;

جَأْر ve جُؤَار böğürme;

جَارْسُونِيرَة ç. -آت bekar odası;

جَاز[1] ç. -آت [g] gaz;

جَاز[2] caz;

جَأَشَ *a* (جَأْش) [korku ya da acı sebebiyle] sarsılmak;

جَأْش [duygusal] sarsıntı; ruh, can; ¶ رَبَطَ جَأْشَهُ sakin olmak, sükunetini muhafaza etmek kendine hakim olmak, dehşete düşmemek, metanetle karşılamak; رَابِطُ الجَأْشِ veya ثَابِتُ الجَـأْشِ sakin, soğukkanlı, kendine hakim, metin; بِجَـأْشٍ رَابِطٍ metanetle, soğukkanlılıkla; رَبَاطَةُ الجَأْشِ metanet, soğukkanlılık «وَاجَهَ الْمَصَائِبَ بِرَبَاطَةِ الجَأْشِ uğradığı belaları metanetle karşıladı.»;

جَاكِيت, جَاكَتَه, جَاكَتَة ve جَاكِتَّة ceket;

جَالُون [g] galon [hacim birimi];

جَالِيرِي [g] galeri TİY.;

جَامُوس [cin.is.; tek.is. ـة] ç. جَوَامِيس camız, manda, su sığırı, kömüş;

جَانِرِك T.> canerik SUR.;

جَاه şan, nam; şöhret; mevki, makam;

جَاوَه Java;

جَاوِي [na't] Java...; aselbent BOT.; (ç. -ون) Javalı;

جَاوِيش T.> çavuş [شَاوُوش, شَاوِيش];

جُبّ ç. جِبَاب, أَجْبَاب sarnıç, su deposu, kuyu;

جُبَّة ç. جُبَب, جِبَاب, أَجْبَاب cübbe; üstlük;

جَبْح ç. أَجْبُح, جِبَاح, أَجْبَاح arı kovanı;

جَبَخَانَة cephane; baruthane; cephanelik [yine جَبَخَان, جَبَه خَانَة];

جَبَرَ *u* (جَبْر, جُبُور) (*kırık kemiği*) tedavi etmek, (*çıkığı*) yerine oturtmak; (*bşi*) eski haline koymak, onarmak; (*b-e*) yardımcı olmak, hacetini gidermek; (*b-i*, على *bşe*) zorlamak, (*b-e*) zorla (على ...*i*) yaptırmak; (*kesiri*) tam sayıya çevirmek MAT.; ¶ جَبَرَ خَاطِرَهُ *b-i* teselli etmek, avunmasını sağlamak; (*b-e*) kibar, yumuşak davranmak; **جَبَّرَ** (*kırık kemiği*) tedavi etmek; **جَابَرَ** (*b-e*) kibar, nazik yumuşak davranmak; **أَجْبَرَ** (*b-i* على *bşe*) zorlamak; **تَجَبَّرَ** büyüklenmek; çalımla yürümek, afili yürümek; gücünü, kuvvetini göstermek; [kemiği kırılan kişi] iyileşmek; ¶ تَجَبَّرَ اللّٰهُ بِابْنِكَ senin oğlunun canını alan Allah'tır; **اِنْجَبَرَ** onarılmak, eski haline getirilmek;

جَبْر [kırığın, çıkığın] tedavi, iyileştirme;

zorlama, cebir, baskı, tazyik; güç; takdir, kaçınılmaz kader; جبراً zorla, cebren, zor kullanarak; علم الجبر cebir MAT.; ¶ يوم جبر البحر Kahirede mahalli bir tatil günü;

جبري zoraki, zor kullanarak; تسعير جبري narh; اقامة جبرية في... ...de zorunlu ikamet, ...den ayrılma yasağı;

جبرية Cebriye;

جبار ج. ـون, جبابر, جبابرة dev, dev gibi olan şey; zorba, tiran; her şeye gücü yeten, Mutlak Kudret Sahibi, Kadir [Allah]; iri, kocaman; Oriyon ASTR; ¶ جبار الخطوة ayaklarını yere sağlam basan; geniş adımlar atarak yürüyen; مجهود جبار aşırı çaba, gayret;

جبارة kırıkçılık; çıkıkçılık;

جبيرة ve جبارة ج. جبائر TIP. kırık kemik sarmaya mahsus ince tahta, süyek, cebire;

جبروت gücü her şeye yetme; güç, kuvvet; zorbalık;

جبرياء büyüklenme, kibirlenme;

تجبير : تجبير العظام TIP. ortopedi;

اجبار zorlama, zor kullanma, icbar;

اجباري zorla, zor kullanarak, zorunlu, mecburi; ¶ التجنيد الاجباري silah altına alma; mecburi, zorunlu askerlik;

جابر ve مجبر kırıkçı; çıkıkçı;

مجبور ve مجبر zorunlu;

جبرائيل ve جبريل Cebrail;

[1]جبس ⇒ جبّس (kırık kemiği) alçıya almak; (bşi) sıvamak;

جبس alçı;

جبّاسة alçı ocağı;

[2]جبس [cin.is.; tek.is. ة]; karpuz BOT. SUR;

جبل u, i (جبل) (bşi) yoğurmak; (bşe) şekil vermek, (bşi) şekillendirmek; (bşi, b-i) yaratmak; جبل [edil.] yaratılışında, fıtratında, tabiatında ...على ...olmak, bulunmak; ¶ ...جبله الله على... Allah b-i, bşi ...olacak şekilde yaratmak;

جبلة ve جبلّة ج. ـآت yaratılış, hilkat, fıtrat;

[2]جبل ج. جبال, أجبال dağ; sıradağlar ¶ جبل الألب Alpler; جبل جليد buzdağı, aysberg; جبل سيناء Sina Dağı; جبل نار yanardağ, volkan; الجبل الأخضر Umman'ın en yüksek tepelerinin bulunduğu bölge; Libya'nın kuzeyinde kalan bölgeler; Libya'da bir şehir;

جبلي [na't] dağ...; dağlık; dağlarla ilgili; dağlarda yaşayan (ç. ـون) dağlı kimse; dağcı;

جبلاوي MIS. dağlı;

جبلاية ج. ـآت mağara MIS.;

جبن u (جبن, جبانة) (عن bşden) korkmak, ürkmek; korkak olmak; جبّن (sütü) kesilmeye bırakmak, kesilmesini sağlamak; (bşi) peynirleştirmek, peynir yapmak; [süt] kesilmek; (b-i) korkaklıkla suçlamak, korkak olarak nitelemek; تجبّن [süt] kesilmek;

جبن ve جبانة korkaklık;

جبن ve جبنة peynir;

جبان ج. جبناء korkak; korkak;

جبّان peynirci, peynir satan;

جبين ج. جبن, أجبنة, أجبن alın; ön cephe, yüz; ¶ من جبيني yalnız ben; على جبين السماء

gökte; الْمَكْتُوب على الجَبِين alın yazısında, yazgısında olan; مَا كُتِبَ عَلَى الجَبِينِ تَرَاهُ العَيْن alınyazısında olan illa ki gerçekleşir, yazgıda olan değişmez;

جَبِينِي [na't] ön, cephe, yüz;

أَجْبَن daha korkak;

جَبَّانَة ç. -آت- mezarlık, kabristan;

تَجْبِين peynir yapma, peynirleştirme;

جبه *a* (جَبْه) *(b-ile)* karşı karşıya, yüz yüze gelmek; جَابَه (*..le*) karşılaşmak, *(zorluklar la)* karşı karşıya gelmek; *(b-e)* karşı koymak;

جَبْهَة ç. جَبَهَات , جِبَاه alın; ön, yüz, cephe; ön hat, cephe, ön saf;

مُجَابَهَة karşılaşma, yüzleşme, yüz yüze gelme;

جَبَهْ خانَة ALF.BKZ.;

جبى *i* (جِبَايَة) *(vergileri, alacakları)* toplamak, tahsil etmek; جَبَّى yere yüzüstü kapanıp ellerini yere koymak; rüku eder gibi ellerini dizlerine koyup eğilmek; اجْتَبَى *(bşi, b-i)* [üstün vasfından dolayı] seçmek;

جِبَايَة *(vergi* vb.i) toplama, tahsil etme; tahsildarlık; (ç. آت) vergi; gümrük resmi;

جِبَائِي [na't] vergi; mali;

مَجْبًى ç. مَجَابٍ vergi;

جَابٍ ç. جُبَاة vergi tahsildarı; [otobüs, tren vb.de] kondüktör IR.;

جَابِيَة ç. جَوَابٍ havuz;

جتا "جَيْبُ التَّمَام kosinüs" için kısaltma;

جثّ *u* (جَثّ) ve اجْتَثَّ *(ağacı)* köklemek, kökünden sökmek; MEC. kökünü kazımak, tamamen yok etmek;

جُثَّة ç. جُثَث , أَجْثَاث vücut, gövde; ceset, kadavra; leş «تَنَاثَرَت جُثَث القَتْلَى من الفَرِيقَيْن على أَرْض المَعْرَكَة her iki tarafa ait cesetler savaş alanına dağılmıştı.»;

مُجْتَثّ kökünden koparılmış [yine MEC.];

جَثْل sık, yoğun [özl. saç için];

جَثْلِيق , جَثَالِق ç. جَثَالِيق [Ermeni Kilisesinde] başpiskopos;

جثم *u, i* (جُثُوم , جَثْم) [kuş] konmak, tünemek, tüneklemek; çömelmek, yere çökmek; yüzü koyun yatmak; (على *bşin üzerine*) çullanmak;

جَثْمَة hareket etmeden yatma, oturma;

جَثَّام ve جَاثُوم kabus;

جُثْمَان ç. آت vücut, beden;

جُثْمَانِي bedensel, fiziki;

جَاثِم ç. جُثَّم çömelen, yere çöken; tüneyen; yüzü koyun yatan;

(جثو) جثا *u* (جُثُوّ) dizleri üzerine çökmek; dizlerini bükmek; dizleri üzerine düşmek, çöküp kalmak;

جُثُوّ diz üzerine çökme;

جُثْوَة tepecik, tümsek yer, toprak yığını; mezar üzerindeki toprak yığını;

مُجْثًى [üzerine oturulan] minder;

جَاثٍ diz çökmüş; الجَاثِي kuzey burçlarından biri, Herkül ASTR.;

جحد *a* (جَحْد , جُحُود) *(bşi)* inkar etmek; *(bşi)* reddetmek, tanımamak, tekzip etmek, yalanlamak; *(bşi)* kabul etmemek; *(bir inancı)* terketmek; *(b-e hakkını)* vermemek, kısıtlamak;

¶ جَحَدَ جَمِيلَهُ *b-e* nankör davranmak, iyiliğinin kadri kıymetini bilmemek;

جَحْد inkar; küfür; ret, kabul etmeme;

جُحُود inkar; [ahlaki bir yaptırımı] umursamama; nankörlük, iyilik bilmeme; ret, tekzip, yalanlama; küfür [din];

جَاحِد inkar eden; münkir, kafir;

جحر ⇐ اِنْجَحَرَ inine ya da yuvasına saklanmak, yuvasına, inine girmek;

جُحْر ç. جُحُور ,أَجْحَار in, yuva; oyuk;

جَحْش ç. جِحَاش ,جِحْشَان ,أَجْحَاش sıpa;

جَحْشَة dişi sıpa;

جَحَظَ *a* (جُحُوظ) [göz] pırtlak, patlak olmak;

جُحُوظ العَيْن lokma gözlülük;

جَحَفَ *a* (جَحْف) (*bşi*) kazıyarak silmek; (*bşi*) süpürerek temizlemek; kazımak; (مَعَ *b-nin*) tarafını tutmak; أَجْحَفَ (بِ *...e*) çok zarar, hasar vermek; (بِ *...i*) yok etmek, helak etmek, öldürmek; (بِ *b-e*) zulmetmek;

إِجْحَاف zulüm, adaletsizlik; taraf tutma, tarafgirlik;

مُجْحِف zalim; adil olmayan; taraf tutan, yanlı, tarafgir;

جَحْفَل ç. جَحَافِل büyük, ordu; ordu birlikleri; kalabalık; seçkin, mümtaz, üstün kişilik;

جَحِيم [müe.] ateş, cehennem;

جَحِيمِي cehennem gibi, cehennemi;

جَخَّ böbürlenmek, kendini beğenmek MIS.; SUR. takıp takıştırmak, süslenip püslenmek MIS.;

جَخَّاخ kendini (çok) öven MIS.;

جَدّ[1] ç. جُدُود ,أَجْدَاد büyükbaba, dede; ata, cet;

جَدَّة ç. جُدُود ,أَجْدَاد nine, büyükanne;

جَدَّ[2] *i* (جِدَّة) yeni olmak; son zamanlarda meydana gelmek; ilave olmak, eklenmek; [yeni bir şey olarak] ilk kez ortaya çıkmak, görünmek; ciddi, olmak, ciddileşmek; önemli, değerli olmak; (فِي *bşde*) ciddi olmak; (فِي *bş için*) bütün çabasını sarfetmek, elinden geleni yapmak; acele acele yürümek; جَدَّدَ (*bşi*) yenilemek; (*bşi*) yeniden yapmak; (*bşi*) modernize etmek; (*bşi*) [temizleyerek] yeni gibi yapmak; restore etmek; (*iznin, ruhsatın*) süresini uzatmak; müceddit olmak; yeni bir şey üretmek; (*bşe*) canlılık getirmek, canlandırmak; (*bşe*) yeniden başlamak, tekrarlamak; (*bşi*, حَظَّهُ *şansını*) yeniden denemek; (القُوَى *kuvvetini*) toplamak; أَجَدَّ çabalamak, zahmet çekmek; (فِي *bşe*) ciddi bir şekilde girişmek; (فِي *bşde*) acele davranmak; (*bşi*) yenilemek; تَجَدَّدَ yenilenmek, yenilikler ilave olmak; canlanmak; اِسْتَجَدَّ yeni olmak, yenilik olarak dahil olmak, yeni çıkmak; (*bşi*) yenilemek;

جَدّ ç. جُدُود iyi şans, kısmet; ¶ أَصْحَاب الجَدّ varlıklılar;

جِدّ ciddilik; ihtimam, özen, azimle çalışma; جِدًّا çok, fazlaca ¶ بِجِدٍّ ve مِنْ جِدٍّ cidden, ciddiyetle; جِدّ بَاهِظ çok yüksek [fiyat]; جِدّ عَالِم çok bilgili, alim; جِدّ عَظِيم çok yüce, ulu; يَخْتَلِفُونَ جِدَّ الاخْتِلَاف (onlar) tamamen apayrılar, birbirinden çok farklılar; وَقَفَ عَلَى سَاقِ الجِدّ bütün gücünü ...e vermek, elinden geleni ...için yapmak;

جدّي ciddi; جدًّا ciddi olarak;

جدّيّة ciddilik; tehlikelilik; [durum için] vehamet;

جدّة yenilik; modernlik; yenilik, teceddüt, rönesans;

جُدّة Cidde;

جديد ç. جُدُد yeni, son zamanlarda olan meydana gelen; modern; ilk; ¶ الجديدان gece ve gündüz; مِنْ جديد yeniden, tekrar; جديد لَنْج yepyeni, gıcır gıcır MIS.;

أجدّ daha önemli; daha yeni;

تجديد yenileme [yine izin için]; *bşin* ilk çıkışı; ilk kez arz edilen oyun TİY.; yenilik; reform; restorasyon, yeni gibi yapma; yeniden gençleştirme, ihya; تجديدات [çoğ.] yenilik hareketleri; yeni başarılar;

تجدّد yenilenme, teceddüd;

جادّ önemli; ciddi;

جادّة ç. جوادّ، -ات cadde; ana cadde;

مجدود şanslı;

مجدِّد müceddit; yenilik; reformist, yenilikçi;

مُجدَّد yenilenmiş, elden geçirilmiş; restore edilmiş; gençleşmiş; yeni, yakın zamanlarda olan;

مُجِدّ gayretli, çaba sarfeden;

مُستجِدّ yeni; henüz, yeni başlayan, acemi; ¶ جندي مستجِدّ acemi er;

جدب *u* (جُدوبة) [toprak] kurumak, kuru, çorak olmak; أجدب kuraklık, yokluk, kıtlık sebebiyle sıkıntı çekmek; verimsiz, kısır olmak; uçup gitmek, hiç bir netice vermemek, bekleneni elde edememek SUR.; [mermi] varili patlatmak ASK.;

جدْب çoraklık, verimsizlik; verimsiz;

جديب ve أجدب müe. جدباء verimsiz;

مُجدِب kısır, verimsiz; kıraç; ürün vermeyen, meyve vermeyen, semeresiz;

جدث ç. أجداث mezar, kabir, gömüt;

جُدجُد ç. جَداجِد cırcır böceği; küçük çekirge ZOO. Ryllidae;

1 جدر *u* (جدارة) (ب *b-e*, *bşe*) uymak, oturmak, yakışmak; (ب *b-e*, *bşe*) uygun, münasip, denk olmak; (ب ...*e*) layık, müstahak olmak, değmek; (ب...*de*) ehil, liyakat sahibi, değimli olmak ¶ يَجدُر بالذِّكر ve يَجدُر ذِكرُه şunu da söylemek zikretmek gerekir ki;

جدر duvar;

جدير ç. -ون، جُدَراء (ب *bşe*) layık, hakeden, değen; (ب...*de*) liyakat sahibi, değimli; (ب *bşe*) uyan, denk gelen; uygun, münasip, doğru; ¶ مِنَ الجدير ve جدير بالذِّكر veya مِنَ الجدير ذِكرُه بالذِّكر ...dan söz edilmesi gerekir, ...e değinilmeden geçilemez< مِن الجدير بالذِّكر أنّ اليابان قد حقّق تفوّقًا صناعيًا في مُدّة قصيرة Japonya'nın kısa bir zaman zarfında endüstriyel ilerleme gerçekleştirmesi dikkat çekicidir»;

أجدر daha layık; daha doğru; daha uygun; daha çok hakeden;

جدارة liyakat, hakketme; uygunluk, denklik; doğruluk; ¶ شهادة الجدارة liyakat belgesi;

جِدَار ç. جُدْرَان, جُدُر duvar; perde, mania, fasıla;

جِدَارِي duvar gibi; duvara asılan;

2 جُدِرَ (جَدْر) ve جُـدِّرَ [edil.] çiçek hastalığına yakalanmak;

جُـدَرِي çiçek hastalığı TIP.;

مَجْدُور ve مُجَدَّر çiçek hastalığına yakalanmış olan; çiçek bozuğu, çopur;

مُجَدَّرَة SUR. ve MIS. pirinç, bulgur, soğan, yağ ve baharat ile yapılan bir çeşit yemek;

1 جَدَعَ a (جَدْع) (bşi, özl, vücudun bir bölgesini) kesip koparmak;

بِجَدْعِ الأَنْف ne kadar olursa olsun; karşılığına ne verildiğine bakmadan;

أَجْدَع kötürüm, bir organı alınmış;

2 جَذَع (= جَدَع) ç. جِدْعَان delikanlı, genç erkek; yiğit SUR. MIS.;

1 جدف ⇐ جَدَّفَ (على b-e, özl. Allah'a) küfretmek, sövmek;

تَجْدِيف küfür, lanet, beddua;

2 جَدَفَ i ve جَـدَّفَ (sandalla, kayıkla) gezinti yapmak;

1 جَدَلَ u, i (جَدْل) (ipi) germek, gerginleştirmek; (bşi, saçı) örmek; جَدَّلَ (bşi) örmek; جَادَلَ tartışmak, (b-ile) münakaşa etmek; (b-ile) mücadele etmek; (في bş hakkında)çekişmek;

تَجَادَلَ tartışmak, tartışma yapmak, münakaşa etmek; kavga etmek;

جَدَل tartışma, cedel; müzakere; فَـرَضَ جَدَلاً tartışma [konusu] açmak;

جَدَلِي ihtilaflı, çekişmeli, tartışmalı;

جَدَّال tartışmacı, cedelci;

جَدِيلَة ç. جَدَائِل örgü; saç lülesi, bukle;

مِجْدَال ç. مَجَادِل iri ve yassı kaldırım taşı; tartışmacı, cedelci;

جِدَال ve مُـجَـادَلَة ç. -آت tartışma, cidal; müzakere; ¶ لاَ يَقْـبَلُ الجِـدَالَ tartışılmaz, su götürmez; بِلاَ جِدَالٍ ve لاَ جِدَالَ tartışmaksızın, çekişmeye düşmeden;

مَجْدُول gergin, sıkıca gerili; örülü; kıvrılmış [saç lülesi]; ince ve düz [örn. bacak];

مُجَادِل tartışmacı, taraf;

2 جَدْوَل ç. جَدَاوِل çay, dere; kanal; sütun; liste, isim listesi; indeks, dizin; tablo, grafik, şema; ¶ جَـدْوَل دِرَاسِي müfredat programı; جَـدْوَل بُورْصَة borsa cetveli; خَارِجَ جَدْوَلِ البُورْصَة borsa harici; جَدْوَلُ الأَعْـمَال ajanda; çalışma, iş planı;

(جدو) جَـدَا u (جَـدْو) (على b-e) hediye vermek;

أَجْدَى (على b-e, ب bşi) hediye vermek; kullanışlı, faydalı olmak; ¶ أَجْدَى نَفْعًا faydalı olmak; هَذَا لاَ يُجْـدِيكَ bunun sana bir faydası olmaz; مَا يُجْدِي عَنْكَ هَذَا ;⇑ لاَ يُجْدِي فَتِيلاً = لاَ يُغْنِي فَتِيلاً bkz. فَتِيل ; اِسْتَجْدَى sadaka dilenmek; (b-den, bş) dilenmek;

جَدَاء (عن ...için) avantaj, kazanç;

جَـــدْوَى hediye, armağan; avantaj, kâr; ¶ عَلَى غَـيْـرِ جَـدْوَى ve بِلاَ جَدْوَى nafile, faydasız, boş, abes;

أَجْدَى daha faydalı; daha avantajlı;

جَـدْي ç. جِـــدْيَان, جِـدَاء oğlak; Oğlak burcu; الْجَدْي Kuzey Yıldızı;

جذّ u (جَذّ) (bşi) kırpmak, kesmek;

جُذَاذَة ç. جُذَاذَات kağıt kırpıntısı;

جُذَاذَات [çoğ.] küçük parçalar, kırpıntılar;

جذب i (جَذْب) (bşi) çekmek; (bşi) cezbetmek; [silah vb.i] çekip çıkarmak, dışarıya almak; (b-i) cezbetmek, çekmek, büyülemek, (إلَيْه kendisine) çekmek; جاذب (bşi) [karşılıklı] çekiştirmek; ¶ جَاذَبَهُ الحَبْلَ (b-ile) rekabet etmek, yarışmak; b-e kendini göstermek, ispat etmek; جَاذَبَهُ الحَدِيثَ ve جَاذَبَهُ الكَلَامَ veya جَاذَبَهُ أطْرَافَ الحَدِيثِ b-i konuşma, tartışma içine çekmek; جَاذَبَهُ أطْرَافَ الحَضَارَةَ b-ile medeniyet konusunda tartışmak; تجاذب b-i itip kakmak; (b-ile, bş için) mücadele etmek; birbirini çekiştirmek; تَجَاذَبُوا أطْرَافَ الحَدِيثِ konuşmaya, tartışmaya dalmak; انجذب çekilmek; (الى bşe doğru) yerçekimi ile hareket etmek , sürüklenmek; اجتذب (b-i, bşi إلَيْه kendine doğru) çekmek; [manyetik bir kuvvetle] çekmek; (b-i) ayartmak, (b-nin) aklını başından almak, meftun etmek; (b-i, إلَيْه kendinden yana) çekmek, kazanmak; (bşden sigaradan) nefes çekmek;

جذب çekim; yerçekimi; cezbetme, aklını başından alma, ayartma ¶ أخَذَ جَذْبًا zorla götürmek; الْجَذْب الجِنْسِي cinsel çekicilik;

جذّاب çekici; manyetik çekim; mıknatıslı; emici, yapışıcı (uzvu olan); alımlı; büyüleyici insanı çarpan, meftun eden;

أجذب daha kuvvetli çeken; daha cazip;

انجذاب çekim (çekilme) meyil, temayül, eğilim;

اجتذاب çekim; cazibe, çekicilik;

جاذب çeken, çekici; manyetik; alımlı; büyüleyici MEC.;

جاذبيّة yerçekimi; çekim kuvveti; çekim; büyü; manyetizma; çekicilik MEC.; ¶ جَاذِبِيَّة جَاذِبِيَّة مَغْنَطِيسِيَّة الثِّقْلِ yerçekimi kuvveti; manyetizma kuvveti; جَاذِبِيَّة الجِنْسِ cinsel çekicilik, cazibe;

مجذوب çekilen; kaçık deli; (ç. مَجَاذِيب) çılgın; ¶ مُسْتَشْفَى المَجَاذِيب akıl hastanesi;

متجاذب yavaş yavaş çeken; ayrılmaz, birbirine ait;

منجذب çekilen (الى ...e) meyilli, eğilimi olan;

جذر u (جَذْر) (bşi) kökünden söküp çıkarmak;

جذّر II; (sayının) kökünü almak MAT.; kök salmak, tutunmak;

جذر ç. جُذُور kök; kök MAT.; kaynak, asıl, başlangıç; (ç. أجْذَار) [makbuz, fiş defteri vb.] dip koçanı; ¶ جَذْر تَرْبِيعِي karekök MAT.;

جذري [na't] kök...i, kök ile ilgili; radikal, köktenci;

تجذير kök alma MAT;

جذع ç. جُذْعَان delikanlı, genç (adam); yeni, henüz, başlayan; ¶ عَادَت الحَرْب جَذَعَة harp yeniden başladı; أعَادَ الأمْرَ جَذَعًا bütün işi başladığı yere döndürdü;

جذع ç. أجْذَاع, جُذُوع kök, asıl; kütük, çotak; gövde [kol kafa bacak hariç];

جذعي gövde ile ilgili;

جذف ⇐ جَذَفَ (*kayıkla*) gitmek; kürek çekerek gitmek;

مِجذاف ç. مَجاذيف kürek, kayık küreği;

جذل *a* (جَذَل) neşeli, şen olmak; اَجْذَلَ (*b-i*) mutlu etmek, neşelendirmek;

جِذْل ç. جُذُول, اَجْذال [ağaç için] gövde;

جَذَل mutluluk, sevinç, neşe;

جَذِل ç. جُذْلان neşeli, mutlu, sevinçli;

جَذْلان = جَذِل ;

جذم *u, i* (جَذْم) (*bşi*, özl. *uzvu*) kesip koparmak, ayırmak; (*ekleri, ilaveleri*) çıkarmak, dışarda, hariç tutmak; جُذِمَ [edil.] cüzzam hastalığına yakalanmak;

جِذْم ç. اَجْذام, جُذُوم kök;

جُذام cüzzam hastalığı;

جُذامة ekin dibi, anız;

اَجْذَم ç. جَذْمى kötürüm [organı, kesilmiş, alınmış]; cüzzamlı;

مَجذوم cüzzamlı;

جُذْمور ağaç gövdesi;

جَذْوة , جِذْوة ç. جُذًى alevli odun parçası; meşale, öksü;

جرّ *u* (جَرّ) (*bşi*) çekmek; (*bşi*) sürüklemek, çekerek götürmek; (*bşi*) yedeğe alıp çekmek; (*bşi*) arkası sıra sürüklemek; (*bşi* على *b-nin üzerine*) (الى *bşe*) sebep olmak, husule getirmek; (*kötü bir şeyi*, على *birinin*) başına getirmek, üstüne çekmek; DİLB. mecrur yapmak; ¶ جَرَّ جريرةً (على *b-e karşı*) suç işlemek; كُلٌّ يَجُرُّ النّارَ الى قُرْصِه = herkes kendi küpünü doldurmaya çalışıyor veya nalıncı keseri gibi herkes kendine yontuyor; لا يَجُرُّ لِسانُهُ كَلِمَةً ağzından tek bir kelime bile kaçırmaz; اَجَرَّ geviş getirmek; اِنْجَرَّ çekilmek; sürüklenmek; ¶ اِنْجَرَّ الى الوَراء geri çekilmek, geri alınmak; bitkin düşerek çekilmek; اِجْتَرَّ geviş getirmek, gevmek; ¶ اِجْتَرَّ آلامَهُ acılarını, dertlerini derin derin düşünmek;

جَرّ çekme, sürükleme; çekerek götürme (traktör, lokomatif vb. gibi); yedeğe alıp çekme; başa getirme; mecrurluk DİLB.; ¶ حَرْف الْجَرّ harfi cerr; هَلُمَّ جَرًّا ve saire, ve diğerleri;

جَرّة ç. جِرار testi;

جَرّة ve جُرّة iz, yol; tekerlek izi; ¶ بِجَرّةِ القَلَم bir kalem oynatması ile;

جِرّة geviş;

جَرَى : . . . مِنْ جَرَى . . . sebebiyle; ¶ مِنْ جَرّاك senin için, senin iyiliğin için, senden dolayı;

جَرّاء : . . . مِنْ جَرّاء . . . yüzünden, sebebiyle; . . . مِنْ جَرّاء اَنْ zira;

جَرّار çok büyük, muhteşem [ordu]; çömlekçi; (ç. جَرّارات) traktör; römorkör, çekici;

جارُور ç. جَوارير SUR. çekmece [masa vb.de];

جارُورة LÜB. tırmık, tarak;

جَريرة ç. جَرائر suç; günah; . . . مِنْ جَريرةِ yüzünden;

جَرّارة ç. ـات bir çeşit akrep; traktör;

مَجَرّ kayış [koşum takımında];

مَجَرّة gök ada, galaksi;

اِنْجِرارِيّة MIS. deniz taşıtlarına yedek ücre-

أجْرَب [müe. جَرْبَاء ç. جُرْب, جَرْبَان] pis, iğrenç; uyuz(lu);

جِرَاب ç. جُرُب, أجْرِبَة çanta, seyahat çantası, sırt çantası, torba; kın, mahfaza;

جُرَاب ç. -آت çorap;

جَرِيب ekilebilir, dikilebilir arazi parçası;

تَجْرِبَة ç. -آت deneme, test; prova yapma; kalkışma, yeltenme; [bilimsel] deney; deneme süresi; [imtihan niteliğinde] dert, keder; deneyim; pratik; تَجْرِبَة مَطْبَعِيَّة tashih çıkışı;

تَجْرِيب deneme, test, tecrübe etme; dert, keder;

تَجْرِيبِي [na't] deneme…, deneme mahiyetinde [s.]; deneysel, tecrübi, ampirik; ¶ عِلْم النَّفْسِ التَّجْرِيبِي deneysel psikoloji;

تَجْرِيبِيَّة FELS. deneycilik;

مُجَرِّب deneyen, tecrübe eden; sınayan, imtihan eden;

مُجَرَّب denenmiş; kontrolden geçmiş; alışmış, deneyimli, tecrübeli kişi;

جورب ALF.BKZ.;

جربذة = جربزة ;

جُرْبُز ç. جَرَابِزَة dolandırıcı, sahtekar, hilekar;

جَرْبَزَة hile, dolap;

جَرْبُوع [=يَرْبُوع] ç. جَرَابِيع aktavşan, Arap tavşanı ZOO. Jaculus jaculus ya da Daculus daculus;

جَرَبَنْدِيَّة (ve جَرَابَنْدِيَّة) sırt çantası;

جُرْثُوم ve جُرْثُومَة ç. جَرَاثِيم kök; kaynak, orijin; mikrop, bakteri; ¶ عِلْم الجَرَاثِيم bakteriyoloji;

جُرْثُومِي mikrobik; ¶ حَرْب جُرْثُومِيَّة biyolojik harp;

ti;

مَجْرُور çekilen, sürüklenen; mecrur DİLB.; (ç. مَجَارِير) MIS. lağım, kanalizasyon, kanal;

مُجْتَرّ geviş getiren [s. ve is.];

جَرُؤَ u (جَرَاءَة, جُرْأَة) (على bşe) cesaret etmek, (bş için) tehlikeye, riske atılmak, (على bş için) cesareti olmak; جَــرَّأَ (b-i, على bşe) cesaretlendirmek; تَجَرَّأَ (على bşe) cesaret etmek; kalkışmak; اجْتَرَأَ cesur olmak; (على b-e) cesaret vermek; (على bş yapmaya) cesareti olmak;

جَرِيء ç. أجْرِيَاء cesur, gözüpek; (ب ,على bşde); küstah, terbiyesiz, arsız; cüretkar; kendini tehlikeye atan, delice cesur;

جُرْأَة ve جَرَاءَة cesaret, arsızlık, cüret, terbiyesizlik;

مُجْتَرِئ cesur; cüretkar;

جَرَاج ç. آت Fr.> garaj MIS.;

جَرَام [g] gram MIS.;

جَرَانِيت [g] granit MIS.;

جَرَانِيتِي [g] granit [s.];

جَرِبَ a (جَرَب) uyuz olmak; [renk] solmak MIS., SUR.; جَرَّبَ (bşi) denemek, sınamak, test etmek; (bşi) tecrübe etmek; (bşi) örnek olarak denemek; (bşin) provasını yapmak; (bşin) uygulamasını, pratiğini yapmak; (bşe) kalkışmak, yeltenmek; (b-i) sınamak, imtihana çekmek; ¶ جَرَّبَ نَفْسَهُ فِي . . . ...de kendini denemek; جَرَّبَ الأيَّام tecrübe kazanmak;

جَرَب uyuz hastalığı; ayıp, kusur;

جَرِب uyuz;

جراج ALF.BKZ.

جرجر (جَرْجَرَة) gargara yapmak, çalkalamak; tartaklamak, sert bir şekilde itip çekmek; (*bşi*) sürümek, çekmek; (*bşi*) yedeğe alıp [ip, zincir vb.ile] çekmek ¶ جَرْجَرَ خُطَاهُ ayağını sürümek; تجرجر = جُرْجِر ;

جرجر gargara yapma; gurultu; gümbürtü;

جرجر fasulye [iri];

جرجير su teresi BOT. Nasturtium officinale MIS. SUR.;

جرح *a* (جَرْح) *(b-i)* yaralamak, yaralanmasına sebep olmak; (*b-nin; duygularını*) kırmak, incitmek; *(b-nin)* şahitliğini geçerli saymamak, *(b-i)* cerh etmek, adlinin veya zabtının iyi olmadığını söylemek HAD.; اجترح suç işlemek; اجترح السيّئات kötü işlerle uğraşmak;

جرح ç. جِرَاح ,جُرُوح ,جُرُوحَات ,أَجْرَاح yara, bere;

جرّاح ç. ون- cerrah; ¶ جَرَّاح الأَسْنَانِ cerrah diş hekimi;

جراحي cerrahi; ¶ عَمَلِيَّة جَرَّاحِيَّة ameliyat;

جريح ç. جَرْحَى yaralı;

تجريح operatörlük, cerrahlık; aleyhinde bulunma, kötüleme;

جارح yaralayıcı; kıran, zarar veren, kırıcı, zedeleyici; yırtıcı [hayvan];

جارحة ç. جَوَارِح yırtıcı hayvan ya da kuş; ¶ جَوَارِح الطَّيْرِ yırtıcı kuşlar;

جوارح kol ve bacak gibi vücuda eklemle bağlı uzuvlar ¶ بِكُلِّ جَوَارِحِهِ bütün, var gücüyle;

مجروح ç. مَجَارِح yaralı;

جرد *u* (جَرْد) (*bşin*) kabuğunu soymak; (*bşin*) kabuğunu çıkarmak; (*bşi*) soymak, açmak; TİC. stoktaki malı kontrol etmek; (البَضَائِع *eldeki malların*) listesini çıkarmak; جرّد (*bşin*) kabuğunu soymak; (*bşin*) kabuğunu çıkarmak; (*b-i* ya da *bşi* من *...den*) tecrit etmek, soyutlamak; (*b-den* من *bşi*) sakınmak, vermemek, kısıtlamak; (السَّيْف *kılıcını*) çekmek, kınından çıkarmak; (*birlikleri* على veya ضدّ *...e karşı*, *...in üstüne*) göndermek ASK.; (*b-i* veya *bşi* من *...den*) kurtarmak, kurtulmasını sağlamak; (*bşi*) izale etmek, soyutlamak, tecrit etmek; (*bşi*) çıkarmak, ayırmak; (*b-i* من vatandaşlık, mevki, haktan) yoksun bırakmak, mahrum etmek ¶ جَرَّدَهُ من السِّلاَحِ *b-nin* silahlarını almak; ... جَرَّدَ نَفْسَهُ من kendini ...den kurtarmak, *bşi* (*alışkanlığı* vb.i) bırakmak; تجرّد = جُرِّدَ ; (من veya عن *...den*) kurtulmak (من veya عن *...den*, ل *bir vazife için*); ayrılmak; (من ve عن *bşi alışkanlığı*) bırakmak, terk etmek; kendini soyutlamak, kendini (ل *...e*) hasretmek;

جرد eski, püskü yıpranmış; TİC. envanter; stok kontrolü;

جرد çıplak, çorak (arazi);

أجرد müe. جَرْدَاء ç. جُرْد çıplak, çorak; kel, saçsız; eski püskü [elbise]; açık, korumasız [sınır, hudut];

جراد [cin.is.; tek.is. ة] çekirge; ¶ جَرَاد البَحْرِ kerevides, kerevit ZOO.; بجرادها tama-

men, bütünü ile;

جَرِيد yapraksız hurma dalı; cirit [sopası];

جَرِيدَة ç. جَرَائِد ["جَرِيد" için tek.is.] yapraksız hurma, liste, kayıt, indeks, dizin; gazete; جَرَائِد ¶ جَرِيدَة يَوْمِيَّة günlük gazete; الجَرِيدَة النَّاطِقَة ve الجَرِيدَة المَسَاء akşam gazetesi; الجَرِيدَة السِّينَمَائِيَّة sinemada dünya haberlerini veren film;

مِجْرَد ç. مَجَارِد diş temizleme aleti;

تَجْرِيد kabuk soyma; soyunma; soyulma, çıplak kalma, açılma; yoksunluk, mahrumiyet; tecrit etme, silah bıraktırma; [birlikleri] sevk, hareket; ayrılma, bırakma; izolasyon, tecrit; soyutlama ¶ تَجْرِيد مِن السِّلَاح silahsızlanma;

تَجْرِيدَة ç. ـَات, تَجَارِيد müfreze, tim;

تَجَرُّد (من ve عن ...*den*) ayrılık, bağlı olmama; izolasyon; bağımsızlık; mutlaklık; soyutluk;

مُجَرَّد çıplak, çorak (من ve عن *bşden*) uzak, soyutlanmış, safi, katkısız; biricik, yegane, tek; soyut; bencil, başkasını umursamayan; DİLB. mücerret, sadece kök harflerinden oluşan fiil (bkz. مزيد); [mud.kul.] sadece, yalnız, sırf: مُجَرَّد لَهو sadece oyun, sadece şaka (başka bir şey değil); بِالعَين المُجَرَّدَة çıplak göz ile; . . . بِمُجَرَّد مَا ...yapar yapmaz.;

جَرْدَل ç. جَرَادِل kova, gerdel;

جُرَذ ç. جِرْذَان sıçan, keme ZOO.;

جُرْذُون ç. جَرَاذِين sıçan, keme ZOO.;

[1]جَرَس *i* (جرس) çınlamak, zil, çan sesi çıkarmak; جَرَّس [olaylar, zaman] *(b-e)* tecrübe kazandırmak, (*b-i*) deneyimli yapmak [pişirmek]; (ب *b-i*) itibardan, gözden düşürmek;

جَرْس ses, ton; çınlama;

جَرَس ç. أَجْرَاس çan, zil;

جُرْسَة suçlama, lekeleme; skandal;

جَرْسَايَة[2], جَرْسِيَّة ç. ـَات yün süeter, yün atlet;

جَرَش *u* (جَرْش) (*bşi*) ufalamak, dövmek; (*bşi*, *deriyi*) sürterek yumuşatmak, ovalamak;

جَرْش ovalama, sürtme, sesi;

جَرِيش dövme, ezme (havan vb.de); dövülmüş hububat, tohum; kabuğu soyulmuş ve iri çekilmiş hububat;

جَارُوشَة ç. جَوَارِيش el değirmeni;

جَرِض *a* (جَرَض): جَرِض بِرِيقِه [lafzen: heyecan, üzüntü vb. sebebiyle tükürüğünü yutamamak] öyle kalakalmak, taş kesilmek; جَرَض *u* (جَرْض) (*b-i*) boğmak, nefesini kesmek;

أَجْرَض : أَجْرَض بِرِيقِه *b-i* korkutmak, ödünü patlatmak;

جَرِيض : حَالَ الجَرِيضُ دُونَ القَرِيض = can boğaza dayandığında kafiye düşünülmez;

جَرِع *a* (جَرْع) (*bşi*) yutmak, yutup mideye indirmek; (*içeceği*) içivermek, yuvarlamak; جَرَّع (*b-e*, *bşi*) yutturmak; yutuvermek; تَجَرَّع (*bşi*) yutmak; اجْتَرَع (*bşi*) yutuvermek;

جُرْعَة yudum; TIP. doz;

جَرَف *u* (جَرْف) ve اجْتَرَف (*bşi*) süpürerek temizlemek; (*bşi*) yıkayarak temizlemek; (*bşi*) çıkarmak, atmak; (*bşi*) kapıp götürmek, kaçırmak; (*bşi*, *b-i*) sürükleyip götürmek; انْجَرَف

sürüklenmek, sürüklenip götürülmek;

جرف ، جرف ج. جروف ، أجراف altı oyulmuş sahil, kıyı; uçurum, yar, sarp kayalık; sarp, dik; ¶ جرف جليدي çığ;

جرّافة ج. ـات ، جراريف tırmık; tapan, kesek kırma makinası;

مجرف ج. مجارف sel, çok hızlı akıntı;

مجرفة bel SUR.; kazma; deplantuvar, fideleme kaşığı, dikme kaşığı, el küreği;

مجراف ج. مجاريف bel;

جارف sel gibi; şiddetli, kuvvetli [tutku, duygu];

الجركس Çerkez(ler) kavmi;

جركسي ج. جراكسة Çerkez [s. ve is.];

جرم i (جرم) (اللحم etin) kemiklerini ayırmak; (على veya الى b-e karşı) suç; günah işlemek; (على veya الى b-e) zarar, hasar vermek; جرّم (b-i) suçlamak, itham temek SUR.; أجرم (على veya الى b-e karşı) günah, suç işlemek, (على veya الى b-e) zarar vermek; اجترم = أجرم ;

جرم ج. أجرام ، جرم MIS. uzun, düz tabanlı gemi DNZ.;

جرم ج. أجرام جرم vücut; cirim, hacim, oylum; الأجرام الفلكية semavi varlıklar;

جرم ج. اجرام ، جروم suç, günah;

لا جرم kesinlikle, muhakkak;

جريم kocaman, devasa;

جريمة ج. جرائم suç; günah; kabahat; جريمة كبرى ya da جريمة عظمى ölüm cezasını gerektiren suç; قانون الجرائم ceza hukuku;

اجرام suç; kabahat, kusur, suçluluk;

اجرامي [s.] suç,suç ile ilgili;

لحم مجروم kemiksiz et, fileto;

سنة مجرمة bir tam, bütün yıl;

مجرم suçlu; (ج. ـون) suçlu; kötü, kötü işler yapan; ¶ مجرم عائد sabıkalı,sabıkası olan suçlu;

جرامز ve جراميز vücut azaları kollar, bacaklar ; ¶ ضم جراميزه = arkasına bakmadan kaçmak;

الجرمان Germen kabileleri;

جرماني Germen [s.];

1جرن u (جرون) [elbise] iyice eskimek; [taneyi, hububatı] ezmek, dövmek;

جرن ج. أجران (taş) havuz; havan, dibek; MIS. ahır, çiftlik ambarı, harman yeri; ¶ جرن المعمودية vaftiz kurnası;

2جران devenin boynunun ön kısmı; ¶ ضرب جرانه ألقى عليه iyice oturmak, yerleşmek; جرانه bşi itiyat, adet, alışkanlık edinmek;

جرنال ج. جرانيل gazete MIS.;

جرانيت granit;

جرانيتي granit [na't];

جرو ج. أجرية ، أجراء ، جراء ، أجر enik, encik, yavru;

جروسة oniki düzine, yüz kırkdört adet;

جرى i (جري) [su] akmak; [kişi] koşmak; acele etmek; [rüzgar] esmek; vaki olmak, yer almak, ortaya çıkmak, olmak; işler halde olmak, işlemek, [iş] yürümek; (ل b-nin) başına gelmek; deveran etmek, dolaşmak; (الى ...e) yönelmek, yola çıkmak; (على ...e göre, uygun olarak) usul izlemek, yol tutmak; (مع

bşe isteğe) izin vermek, müsaade etmek; serbest bırakmak; (ب *bşi*) gerektirmek; (وراءَ *bşin*) peşinde olmak ¶ جَرَى لَهُ حَدِيثٌ مَعَ ... ...ile konuşmak, konuşma yapmak; جَـرَى مَجْرَاهُ *b-nin* yolunu aynen izlemek, aynı şekilde davranmak; جَرَى مِنْهُ الشَّيْءُ مَجْرَى الدَّمِ = onun yediği ekmeği, içtiği suyu oldu; جَرَى عَلَى الأَلْسُنِ [söylenti] dilden dile dolaşmak; جَرَى عَلَى كُلِّ لِسَانٍ herkesin dilinde, ağzında olmak; ... جَرَى عَلَى قَلَمِ ...tarafından yazılmak; جَـرَى عَلَـى خِطَّةٍ bir plan izlemek, bir plan dahilinde hareket etmek; مَا يَجْرِي عَلَيْهِ العَـمَلُ şimdiye kadar olduğu gibi, şimdiye kadar nasıl yapıldıysa; جَرَى بِهِ العَمَلُ [kanun] yürürlükte olmak, [gelenek] uygulanmakta, geçerli olmak; ... جَرَتِ العَادَةُ بِ ...genelleşmek, moda olmak, yaygınlık kazanmak; ... جَرَى بِالعَادَةِ عَلَى ...alışkanlık olarak yapmak, yapma alışkanlığında, itiyadında olmak; جَرَتْ بِذَلِكَ عَادَتُهُمْ bu onların her zaman yapageldiği bir şey idi; جَرَّى akıtmak ¶ جَرَّ رِيقَهُ birinin ağzını sulandırmak, imrendirmek; ağzının suyunu akıtmak; جَارَى (*b-ile* فِي ...*hakkında*) anlaşmak, anlaşmaya varmak; *(b-den)* geri kalmamak, başabaş gitmek; *(b-i)* izleyebilmek, peşi sıra gidebilmek; (*bşe*) uymak; (*bşe*) intibak etmek, kendini (*bşe*) uyarlamak, adapte etmek; أَجْـرَى (*bşi*) akıtmak; *(b-i)* koşturmak; (*bşi*) ortaya koymak; (*kanun, kural, düzenlemeyi*) icra etmek, uygulamak, uygulamaya geçirmek; (*işi, eylemi*) yapmak, yerine getirmek; (*projeyi*) uygulamak, işletmek; (*bşi, teşebbüs ü*) başlatmak; (*bşi,* لِ veya عَلَى ...*e*) sevketmek, yöneltmek; (*bşi,* عَلَى veya لِ ...*e*) ihsan etmek; (عَلَى ...*e,*) eza, cefa vermek, çektirmek; ¶ اجرى تجربة deneyim, tecrübe kazanmak; اجـرى تحقيـقًا araştırmayı/ incelemeyi/ tahkikatı yürütmek/ başlatmak; أَجْرَى لَهُ اِعَـانَةً *b-e* yardımda bulunmak; ... اجرى مـجرى *b-i,* ...yerine koymak, *b-e* ...mış gibi davranmak;

جري koşma; akma; ... جريًا على ...e göre;

من جرائك ve مِن جرائك senin için, senin yüzünden;

جَرَّاء atlet (yarışması);

جراية ç. -آت günlük tayın; ücret;

جريان akış, cereyan; akım; koşu;

مجرى ç. مَجارٍ su akımı, akıntı, sel ve yağmur suyu açılmış dere; sel; petrol hattı; kanal, mecra; lağım; kanalizasyon sistemi; güç hattı ELK.; akım elk; [hava] cereyan, akım; TEKN. kılavuz rayı, sevk yatağı; [olaylar] akış, seyir, cereyan; ¶ مجرى البول idrar yolları ANAT.; مجرى التنفس solunum, tenefüs yolları ANAT.; مجرى الهواء hava akımı, cereyan; اخـذ مـجـراه tabii gidişini sürdürmek; مجرى الحَديث konuşmanın seyri, sözün akışı, konu; «غير الجالسون مجرى حديثهم» konuşmacılar konuyu, konuşmanın seyrini değiştirdiler; bkz. جرى ve أجرى;

ماجريات olaylar, hadiseler dizisi;

مُجَارَة... [mud.kul.] ...ile başa baş; ...e uygun, ...ile uyumlu ¶ مُجَارَةً لِ... ...e uygun olarak, ...e göre;

اجْرَاء ç. آت- (bir eylemi, işi) yerine getirme; icra, uygulama; tatbik; yürürlüğe koyma, işlerlik kazandırma; اجْرَاءَات [çoğ.] aşamalar; اتَّخَذَ اجْرَءَات tedbir almak, hazırlıklı bulunmak; اجْرَاءَات قَانُونِيَّة dava muameleleri, kanu-ni uygulamalar;

جَارٍ akan; koşan; deveran eden; şimdiki, yürürlükte olan, cari; ¶ الشَّهْر الجَارِي bu ay, şu (içinde bulunduğumuz) ay;

جَارِيَة ç. آت- kız çocuğu; cariye; hizmetçi, uşak (kadın); gemi;

جَزَ u (جَــزّ) (bşi) kesip koparmak; (bşi, özl. koyunun yününü) kırkmak, kırpmak;

جِزَّة ç. جِزَز, جِزَاز kırpıntı yün, kırpıntı;

جُزَازَة ç. آت- kağıt kırpıntısı; yafta, pusula, fiş, etiket;

جَزَّاز ç. ون- kırpan kişi, koyun yünü kırkan kişi;

مِجَزّ yün kırpma aleti;

جَزَأَ a ve اجْتَزَأَ (بِ bş ile) yetinmek, iktifa etmek, kanaat etmek; جَزَّأَ (bşi) bölmek, parçalarına ayırmak; تَجَــزَّأَ bölünmek; kısımlara ayrılmak; (عن bşden) ayrılabilir olmak;

جُزْء ç. أجزاء kısım, parça, bölüm, cüz; tamamlayıcı parça; ayırım; bölge, kesin; Kuran Kerim'in otuz bölümünden biri;

جُــزْئِي kısmi, bölüm ile ilgili; değersiz, önemsiz; جُزْئِيًّا kısmen; جُزْئِيَّات [çoğ.] detaylar, tafsilat; saçmalıklar, tali, ikincil kısımlar; bölgeler; حَــادِثَة جُــزْئِيَّــة önemsiz bir olay; تَسْــوِيَة جُزْئِيَّــة kısmi çözüm; الْجُــزْئِــيَّــات وَ الكُلِّيَّات asli ve tali konular vb.;

اجْزَائِي ç. ون- eczacılık ilmini tahsil eden, eczacı;

اجْزَاجِي ç. ة- ↑;

اجْزَائِيَّة ve اجْزَاخَانَة ç. آت- eczane;

تَجْزِئَة bölme; kısımlara ayırma; çözme; (sınıflara, kategorilere) ayırma; parçalanma ¶ قَابِل لِلتَّجْزِئَة bölünebilir; bölünmesi mümkün; قَابِلَة لِلتَّجْزِئَة bölünebilirlik; تَاجِر التَّجْزِئَة perakende satış yapan, perakendeci;

جُزْدَان ç. آت- cüzdan; bozuk para çantası;

جَزَرَ u (جَزْر) (hayvanı) kesmek, boğazlamak;

جَزَرَ u, i (جَزْر) [su, deniz] çekilmek;

جَزْر boğazlama; (kasaplık olarak) kesme; cezr, çekilme [deniz];

جَزْرَة kan akıtma (kurban etme);

جَزُور ç. جُزُر kesimlik deve;

جَزَّار ç. ون-, ة- kasap;

جَزِيرَة ç. جُزُر, جَزَائِر ada; ¶ شِبْه جَزِيرَة yarımada; الْجَــزِيرَة Elcezire, (Kuzeydoğu) Mezopotamya; الْجَــــزَائِر Cezayir; Cezayir [başkent]; جَــزِيرَة العَــرَب Arap Yarımadası الْجَزَائِر الخَالِدَات Kanarya Adaları;

جَزَرِي [na't] ada...i, adaya ait, adaya özgü; (ç. ون-) ada sakini, adalı;

جَزَائِرِي ç. ون- [s. ve is.] Cezayir(li); adalı, ada sakini;

مَجْزَر ç. مَجَازِر mezbahane, salhane; kasap

dükkanı;

مَجْزَرة ç. مَجَازِر kasap dükkanı; katliam;

جَزَر[2] [cin.is.; tek.is. ة] havuç;

جزع a (جَزَع، جُزُوع) kaygılanmak, endişelenmek, tasalanmak, (من ...hakkında) üzülmek; (على ...için) tasalanmak; (على b-e) acımak; (على ...için) matem, yas tutmak; تَجَزَّع koparmak [şiddet ile];

جَزْع damarlı akik;

جُزْع dingil, mil; şaft tekn.;

جَزَع merak, endişe, kaygı; korku; üzüntü, keder, gam, yeis;

جَـزِع sabırsız, tahammülsüz; endişeli, kaygılı, vesveseli;

جَزُوع ve جَازِع sabırsız ⇑; rahatsız; endişeli ⇑;

مُجَزَّع damarlı, hareli; benekli;

جزف ⇐ جَازَف rastgele, gelişine, kör dövüşüne davranmak; spekülasyon yapmak; genel olarak konuşmak; (ب bşi) tehlikeye sokmak, riske atmak; ¶ جَازَفَ بِنَفْسِه hayatını tehlikeye atmak; جَـازَفَ بِهِ فِي ... (maceraya, tehlike vb.e) atılmak, dalmak;

جُزَافًا rastgele, gelişigüzel;

مُجَازَفَة cüretkarlık, delice cesaret, çılgınlık; risk, tehlike; macera;

مُجَازِف çılgın; maceracı; atak, atılgan;

جَزُلَ u (جَزَالَة) bol, çok, mebzul, bereketli olmak; أَجْزَلَ لَهُ العَطَاء b-e bol bol, cömertçe vermek;

اجْتَزَلَ stenografi ile yazmak;

جَزْل ve جَزِيل ç. جِـزَال bol, çok, mebzul; açık ve düzgün, net; ¶ جَزْلُ الرَّأْيِ yanılmaz, şaşmaz görüş; شَكَرَهُ شُكْرًا جَزِيلاً (b-e) çok teşekkür etmek; شُكْرًا جَزِيلاً çok teşekkürler;

جَزْلَة parça, dilim;

جَزَالَة bolluk; [belağat] net, açık;

مُجْتَزِل stenograf;

جوزل ALF.BKZ.;

جُزْلان = جزدان ;

جَزَمَ[1] i (جَـزْم) (bşi) kırpmak; yargılamak; (bşe) karar vermek; (ب bş hakkında) emin olmak; (ب bşi) güçlü bir şekilde ifade etmek; (على bş yapmaya) karar vermek; (bşi على b-e) zorla kabul ettirmek, empoze etmek; DİLB. cezmetmek;

جَزْم kırpma, kesme; karar; azim; kesin, müsellem yargı; hüküm; DİLB. cezm;

جَزْمَة " ْ " sükun alameti;

جَـازِم kesin, kati; nihai, son; (ب bşde) emin, şüphesi olmayan; جَوَازِم [çoğ.] cezm edici edatlar;

مَجْزُوم kesilmiş, kırpılmış; karara bağlanmış; DİLB. meczum;

مُنْجَزِم meczum DİLB.;

جَـزْمَـة[2] ç. جِـزَام، ـات ayakkabı; bot; çizme; ¶ جَزْمَة بِالرِّبَاط bağcıklı bot; جَزْمَة لَمَّاعَة rugan ayakkabı;

جَزْمَجِي MIS. ve جَزْمَاتِي MIS.;

جَزْمَاتِي SUR. ç. ة- ayakkabıcı;

جَزَى i (جَزَاء) (b-e ب veya على bşin) karşılığını vermek, mükafat ya da ceza vermek; (b-i) doyurmak, yetecek kadar vermek; (bşi, ب

...ile) telafi etmek; (عن bşi) karşılamak; ¶ جَزَاكَ اللّٰهُ خَيْراً Allah karşılığını sana iyilik, hayır olarak versin!; جَزَاهُ جَزَاءَ سِنِمَّار o iyiliğe kötülükle karşılık verir; جازى (bşe ب bş ile; b-e ب bş ile) karşılık vermek; telafi etmek; (b-i على veya ب bş ile) mükafatlandırmak; (b-i, على ya da ب bş ile) cezalandırmak; ¶ جَازَاهُم خَيْراً Allah onları mükafatlandırdı; أجزى (b-e) yetmek, yetişmek, elvermek (عن bşin, b-nin) yerini almak, (bşin) yerine iş görmek, yerini doldurmak;

جزاء karşılık; karşılık olarak verilen şeyi telafi; tazminat; ceza ¶ جَزَاء نَقْدِي para cezası;

جزائي ceza niteliğinde;

جزية ç. جزاء, جزى vergi; haraç, baç; cizye;

تجزية mükafat;

مجازاة cezalandırma; karşılık, layığını verme;

جس u (جَس, مَجَسَّة) (bşe) [el ile] dokunmak, temas etmek; (bşi) eli ile yoklamak; (bşin) derinliğini yoklamak, sonda yapmak; (bş hakkında) bilgi elde etmeye çalışmak; (bşi) bulup çıkarmaya çalışmak; (bşi) belli etmeden anlamaya çalışmak, gizli gizli izlemek; ¶ جَسَّ نَبْضَهُ nabzını yoklamak MEC.; جَسَّ نَبْضَ الشَّيْء bşi bulup çıkarmaya çalışmak; تجسس (bş hakkında) bilgi elde etmeye çalışmak; (bşi) bulmaya çalışmak; keşif yapmak, keşfe çıkmak, incelemek, tetkikte bulunmak; casusluk yapmak, ispiyonlamak; (على b-i) gözetlemek; ¶ تَجَسَّسَ لَهُ أَخْبَارًا biri için haber toplamak, casusluk, ajanlık yapmak; اجتس (bşe) el ile dokunmak, temas etmek; (bşi) gizlice gözetlemek;

جس : طَرِيُّ الْجَسِّ taze narin yüzeyi olan;

جاسوس ç. جواسيس casus;

جاسوسة kadın casus;

جاسوسي casusluk ile ilgili [na't];

جاسوسية casusluk;

جوسسة casusluk;

مجس dokunulan yer, mahalli; dokunma hissi; ¶ خَشِنُ الْمَجَسِّ sert , pürüzlü olan;

مجس sonda TIP.;

تجسس casusluk;

جسد ⇒ جسد (bşe) vücut ithaf etmek; cisimleştirmek; تجسد vücuda gelmek; cisimleşmek; üç boyutlu olmak;

جسد ç. أجساد vücut;

جسدي vücut, [s.] beden ile ilgili;

جسداني bedenen;

تجسد vücutlaşmak; maddileşme;

مجسد vücut bulmuş;

جسر u (جسر) (bşi) bir baştan bir başa geçmek; _(جُسُور ve جَسَارَة) (على bşe) cesaret etmek, (bşden) korkmamak; جسر köprü, set inşa etmek; (b-i على bş yapmaya) cesaretlendirmek; تجاسر (على bşe, bş yapmaya) cesareti olmak, (على bşden) korkmamak; (على b-e karşı) küstah, arsız, cüretkar olmak; اجتسر (bşi) karşıdan karşıya veya boydan boya geçmek;

جسر ç. أجسر, جُسُور köprü; baraj, set,

bent; جِسْر ç. جُسُورَة kiriş, hatıl, putrel; mil, dingil; ¶ جِسْر مُتَحَرِّك açılır kapanır köprü; جِسْر مُعَلَّق asma köprü; جِسْر عائِم dubalar üstünde kurulu köprü, yüzen köprü; dubalı köprü;

جَسُور cesur, ⇑ cesaretli; arsız, cüretkar;

جَسَارَة cesaret, korkmazlık; arsızlık, utanmazlık;

تَجاسُر ⇑;

جَسُور = مُتَجاسِر;

جسطن bkz. جصطن ;

جَسُمَ u (جَسَامَة) büyük, kocaman, iri olmak;

جَسَّمَ (bşi) cisimleştirmek; (bşe) şekil vermek, şekillendirmek; (bşi) maddileştirmek; (bşi) ortaya, ileriye çıkarmak; [mikroskop] (bşi) büyük göstermek; (bşi) kocaman, iri yapmak; (bşi) abartmak, mübalağa etmek;

تَجَسَّمَ maddeleşmek; vücut bulmak; şekillenmek, şekle girmek; hacmi artmak, kabarmak;

جِسْم ç. جُسُوم ,أَجْسَام vücut; kasa [otomobil]; malzeme, madde; kütle; şekil, form;

جِسْمِي cismen, fiziki, maddi;

جَسِيم ç. جِسَام büyük; iri; kocaman; çok büyük; geniş; şişman, etli; önemli, mühim;

جُسَيْم ç. ـآت partikül FİZ.; BİY. hücre;

أَجْسَم daha iri; daha şişman;

جَسَامَة büyüklük, hacim; şişmanlık;

جُسْمَان vücut, kütle;

جُسْمَانِي fiziksel; bedensel; ¶ التَّأْدِيب الجُسْمَانِي bedensel ceza;

تَجْسِيم tecsim, cisimleştirme; kabartma, rölyef [güzel sanatlar]; büyütme;

مُجَسَّم bedeni; MAT. cisim; üç boyutlu; maddi; kabartma; kabartma harita [yine خَرِيطَة مُجَسَّمَة]; rölyef, kabartma; ¶ فِلْم مُجَسَّم üç boyutlu filim;

جَسَا (جسو) u katılaşmak, sertleşmek;

جَشَّ u (جَشّ) (bşi) dövmek, ezmek, rendelemek;

جُشَّة boğukluk, kısıklık (ses);

جَشِيش dövülmüş, ezilmiş (hububat vb.);

أَجَشّ müe. جَشَّاء kısık, boğuk [ses];

جشأ ⇐ جَشَّأَ ve تَجَشَّأَ geğirmek;

جُشَاء ve جُشْأَة geğirme;

جُشَّار çiftlik hayvanları, mal;

جَشِعَ a (جَشَع) ve تَجَشَّعَ hırslı olmak;

جَشَع hırs, tamah; açgözlülük;

جَشِع hırslı, tamahkar;

جَشِمَ a (جَشَامَة ,جَشْم) (zorluğu, güçlüğü) yüklenmek; جَشَّمَ (zorluğu, b-nin) sırtına yüklemek; تَجَشَّمَ (zorluk vb.e) katlanmak tahammül etmek;

جَشْنِي örnek alma; örnek, çeşni MIS.;

جص ⇐ جَصَّصَ (bşi) kireçlemek, kireç sıvamak;

جِصّ kireçtaşı; alçı;

جصطن ⇐ تَجَصْطَنَ tembelce uzanmak, yatmak;

جِعَة bira;

جعب ⇐ جَعَّبَ (bşi) kırıştırmak, buruşturmak;

جَعْبَة ç. جِعَاب ok kılıfı, sadak; boru; namlu [top ya da tüfek]; ¶ جَعْبَة أَخْبَار dedikoducu;

جَعْجَعَ (جَعْجَعَة) bağırmak, feryat etmek; takırdatmak, ses çıkarmak; [kızgınlık sebebiyle] gürültü patırtı çıkarmak;

جعجعة bağırma, feryat, gürültü; takırtı, tıkırtı; patırtı, yaygara;

جعجاع gürültülü; ağzı kalabalık kişi;

جعد u (جعادة, جعودة) ve تجعد [saç] kıvır kıvır olmak; kıvırcıklaşmak; dalgalı, dalga dalga olmak; buruşmak, kat kat olmak; جعد (*bşi, saçı*) kıvır kıvır, kıvırcık yapmak; (*bşi, saçı*) dalgalandırmak, ondüle yapmak; (*elbiseyi*) katlamak; (*deriyi*) buruşturmak;

جعد cimri, eli sıkı, pinti [yine جعد اليد ya da جعد الكف];

جعدة saç lülesi, kıvrım;

أجعد ve جعدي kıvırcık;

جعيدي MIS. aylak, boş gezen işe yaramaz kişi;

تجاعيد [yüzde bulunan] kırışıklıklar, buruşukluklar;

تجاعدات ⇑;

مجعد kıvırcık, kıvır kıvır; dalgalı; katlanmış, bükülmüş; kırışık, buruşuk;

جعدنة LÜB. dedikodu, boş konuşma;

جعر a (جعر) [hayvan] pislemek pisliğini bırakmak;

ابو جعران eski Mısırlıların kutsal saydığı bokböceği ZOO. Scarabarus sacer; bokböceği ZOO. Geotrupes stercorarius;

جعفر dere, çay;

جعل a (جعل) (*bş*) yapmak; (*bşi*) yerine koymak, yerleştirmek; (*bşi*) yaratmak; (*bşe*) sebep olmak, hasıl etmek; (*bş, kanun, prensip*) koymak; (*b-i, kral, melik* vb.) yapmak, (*b-i, bir yere*) atamak, memur kılmak; (*bşe fiyat*) koymak, paha biçmek; (*b-i* ب *bşe*) inandırmak, ikna etmek; (*bşi,* في صورة *...olarak*) göstermek; (*bşi ...için*) ayırmak, tutmak; (*bşi, bir avantajı,* ل *b-e*) vermek, bırakmak; (*bşin*) (ل *b-e*) ait olduğunu ifade etmek; (*bşi,* الى *b-e*) emanet etmek, güvenli (*b-i, bşi, özel bir duruma konuma*) getirmek; [muzari fiil ile birlikte] ...yapmaya başlamak, ...yapar olmak; ¶ جعله يفعل *b-i*, ...yapmaya ikna etmek; *b-e bş* yaptırmak; جعله بمنزلة... *b-i* ...yerine koymak, *b-e* ...*mış* gibi davranmak; جعله في متناول يده *bşi b-nin* elinin altına koymak; جاعل (*b-i,* ب *bşde*) yenmeye çalışmak;

جعل ç. أجعال ücret, ödeme; taksit; ödül, mükafat;

جعلي : اتفاق جعلي parça başı iş anlaşması;

جعل ç. جعلان bkz. ابو جعران ;

جعالة ç. جعائل ücret, ödeme; izin ruhsat; mukafat, ödül; rüşvet;

جغرافيا ve جغرافية coğrafya ¶ جغرافية طبيعية fiziki coğrafya;

جغرافي coğrafi; coğrafya bilgini;

جف i (جفوف, جفاف) (جففت) kurumak, kurulaşmak; جفف (*bşi*) kurutmak;

جفاف kuruluk; tamamen kurumak; (meyvayı, yiyeceği) kurutma;

تجفاف ç. تجافيف koruyucu zırh;

تجفيف kurutma; (meyva vb.) kurutma; suyunu alma, çıkarma;

جَافّ kuru ¶ قَلَم حِبْر جَاف tükenmez kalem;

مُجَفَّف kuru; kurutulmuş; suyu alınmış;

مُجَفَّفَات [çoğ.] kurutulmuş yiyecekler;

جَفَاء boş, nafile, abes, faydasız; ذَهَبَ جُفَاءً işe yaramamak, fayda etmemek, boşa gitmek;

جَفْتَلِك T.> çiftlik; hükümet arazisi FİL.;

جَفْر ve عِلْم الجَفْر cifr ilmi;

جُفْرَة ç. جُفَر çukur;

جَفَلَ u, i (جُفُول, جَفْل) ve اِجْفَلَ korkuyla sıçramak; [at] ürkmek; جَفَّلَ (b-i, bşi) korkutup, ürkütüp kaçırmak;

جَفَل ve جُفُول alarm, uyarı; korkutma; ürkütme;

جَفْن ç. أَجْفَان, جُفُون göz kapağı;

جَفْنَة ç. جَفَنَات, جِفَان kase; asma;

(جفو) جَفَا u (جَفَاء, جَفْو) kaba olmak, kabalaşmak; (b-e) kaba davranmak; (b-den) sakınmak, kaçınmak; جَافَى (b-e karşı) kaba davranmak; (b-e karşı) zalim olmak; (b-e) darılmak, kırgın olmak; (b-nin) uykusu kaçmak; (şan, şerefine karşı) suç işlemek; تَجَافَى(عن ...den) geri çekilmek, (b-den) sakınmak; (عن b-den, bşden) nefret etmek, hiç sevmemek, iğrenmek; kabalık etmek;

جَفْو kabalık, haşinlik, sertlik;

جَفْوَة kabalık; yabancılaşma; münakaşa, anlaşmazlık;

جَفَاء kabalık; nefret, sevgisizlik, iğrenme; yabancılaşma; sertlik, müsamahasızlık;

أَجْفَى (ل bşe), daha karşı, muhalif, isteksiz;

جَافٍ ç. جُفَاة kaba, sert, müsamahasız; zalim, ince olmayan;

جَاكِتَة ALF.BKZ.;

جَكَرَ ⇐ جَاكَرَ (b-i) kızdırmak deli etmek, rahatsız edip durmak SUR.;

جَلَّ i (جَلَال) yüce, ulu, ali celil, yüksek olmak; (عن...den) çok [karşılaştırılamayacak kadar] büyük olmak; ¶ جَلَّ عَنِ الحَصْر sayılamaz, pek çok, sayısız olmak; جَلَّلَ (b-i) yüceltmek, şereflendirmek; [kar, bitki örtüsü vb.] (bşi, yeri) kaplamak, sarmak; örtmek, sarmak, kaplamak; (bşi, ب ...ile) çevrelemek, kuşatmak sınırlamak; أَجَلَّ (b-i) yüceltmek, uluğunu tanımak; (عن bşden) [karşılaştırılamayacak kadar] ulu, büyük, olmak; تَجَالَّ kendini (عن ...den) çok yüce, büyük, karşılaştırılamaz görmek, kabul etmek; اسْتَجَلَّ yüce ulu olmak;

جَلّ büyük, ulu, yüce; cüsseli, hacimli, yer kaplayan;

جُلّ büyük kısım, parça, çoğunluk, ana bölüm, kısım; ¶ جُلُّهُ büyük bir kısmı; جُلُّ الأُمَّة insanların pek çoğu; جُلُّ مَا فِيه içindeki önemli parçalar, unsurlar vb.; وَجُلُّ مَا يُقَال . . . أَنَّهُ en azından ...dığı söylenebilir;

جَلَل önemli mühim;

جُلَّى ç. جُلَل çok önemli madde; önemli başarı, kahramanlık, maharet isteyen iş;

جِلَّة (hayvanlar için) pislik, ters; gübre;

جُلَّة ç. ـَات- bomba; gülle; süslü, gösterişli

elbise, kıyafet; الجُلَّة الحَبْرِيَّة (الْكَهَنُوتِيَّة) HRİ. piskoposlara ait cüppe;

جَلِيل ç. اَجِلاَّء , اَجِلَّة , جَلاَئِل önemli, mühim; ulu, yüce, ali, celil; şerefli, onurlu; görkemli, debdebeli;

جَـلاَل ululuk, yücelik, cehal; parlaklık, ihtişam;

جَلاَلَة ululuk; haşmet, şevket, ¶ صَـاحِب جَـلاَلَة haşmetmap veya Majeste; الجَـلاَلَة المَلك Majeste, Kral;

أَجَلّ daha ulu,yüce, daha görkemli, parlak, debdebeli;

مَجَلَّة ç. -آت dergi, mecmua; edebiyat ve fikir mecmuası; ¶ مَجَلَّة اُسْبُوعِيَّة haftalık dergi; مَجَلَّة شَـهْرِيَّة aylık dergi; . . . مَجَلَّة خَـاصَّة بِ için özel dergi; مَجَلَّة الاَحْكَام ve مَجَلَّة القَوَانِين kanunname;

تَجِلَّة ve اِجْلاَل şeref, onur; saygı, hürmet, ihtiram; ulu sayma;

جَـلاَب Far.> T.> gülsuyu [yine جُـلاَّب]; ilaca karıştırılan tatlı bir sıvı;

جَلاَتِين Fr.> jelatin;

جَلاَسِيَة Fr.> MIS. oğlak derisi;

جَلَب u, i (جَلْب) (bşi) [kendine doğru] çekmek; (bşi, لِ b-e) alıp getirmek; (malı) dışarıdan getirtmek, ithal etmek; (bir duruma, bşe) sebep olmak; (bşi; zararı, belayı على b-nin) başına getirmek; (bşi) kazanmak, elde etmek; (bşi) haketmek; (جُلُوب) [yara] iyileşmek, şifa bulmak; جَلَّب bağırmak, haykırmak; gürültü çıkarmak; أَجْلَب (bşi) kazanmak, elde etmek, ele geçirmek; = جَلَب ; اِنْـجَلَب = جُلِب ; اِجْـتَلَب (bşi) alıp getirmek; (malı) getirtmek ithal etmek; اِسْتَجْلَب (malı) dışarıdan getirtmek, ithal etmek; (b-i) çağırtmak, emirle getirtmek, celp etmek; (b-i, bşi) çekmek; (b-i, bşi) elde etmeye çalışmak; (bşi) tedarik etmek, edinmek;

جَلْب getirme; edinme, tedarik etme; elde etme; ithalat; sebep olma, icap ettirme;

جَلَب ithal (malı); yerli olmayan, yabancı;

جَلَب ve جَلَبَة feryat, haykırma, yaygara; kargaşa, karışıklık;

جُلْبَة şifa, iyileşme;

جَلِيب ithal, yerli değil; (ç. جَلْبَى , جَلْبَـاء) yabancı köle;

جَلاَّب çekici, büyüleyici, göz alıcı; ithalatçı; ALF.BKZ. ; ¶ جَلاَّب العَبِيد köle tüccarı;

جَلاَّبِيَّة ç. -آت , جَلاَلِيب [g] Mısır'da erkeklerin giyindiği, gömlek benzeri geniş elbise, cellabiye;

جِلْبَاب bkz. جَلْبَب ;

أَجْلَب daha çekici, büyüleyici;

مَجْلَبَة ç. مَجَالِب sebep, etken, faktör;

اِسْتِجْلاَب elde etme, ele geçirme, tedarik etme; ithalat; çekim;

جَالِب etken, sebep, neden;

جُلاَب[2] ve جُلاَّب gülsuyu;

جُلبَّا çalba, ballık otu BOT. Exogonium purga;

جلبب ⇒ تَجَلْبَب (بِ bş ile) örtünmek; (بِ bşe) sarınmak;

جِلْبَاب ç. جَـلاَبِيب elbise; kadın elbisesi;

çarşaf [örtü];

جلجل aksetmek, yansımak; çınlamak, yankı-lanmak; takırdamak, tıkırdamak; (*bşi*) sarsmak, sallamak;

جُلْجُل ç. جلاجل (küçük) zil, çan, çıngırak; ineklerin boynuna asılan çıngırak; çın çın sesi;

جَلْجَلة çıngırak sesi; tiz, keskin ses;

مُجَلْجَل tiz; yankılanan, çınlayan;

جُلْجُلة Golgota;

جُلْجُلان ya da جُلْجلان susam BOT.;

جلح *a* (جَلَح) kel olmak, kelleşmek;

أجلح müe. جَلْحاء ç. جُلْح kel kafalı, kel;

جلخ *a* ve جَلَّخ (*bşi*) sivriltmek; (*bşi bıçağı*) bilemek; (*usturayı*) kayışa sürterek bilemek; (*metali*) haddeden geçirmek;

جَلْخ bileğitaşı;

جلد *i* (جَلْد) *(b-i)* [*sopa, kamçı.ile*] dövmek, dayak atmak; جلد *a* donmak; جلُد *u* sabırlı, metin olmak; جلّد (*kitabı*) ciltlemek; (*bşi*) dondurmak; جالد *b-ile* dövüşmek; أجلد dondurmak; donmak, buz ile kaplanmak; تجلّد cesur olmak, cesaretlenmek; şikayet etmeden tahammül göstermek, sabretmek; katlanmak; تجالد kılıç ile dövüşmek;

جَـلْـد [sopa, kamçı vb.ile] dövme;(ç. أجْلاد) metin, sağlam; kuvvetli, dayanıklı;

جِلْد ç. أجْلاد ,جُلُود deri, cilt; tabaklanmış deri, meşin, ¶ جِلْد سُخْتِيان maroken; جِلْد لَمّاع rugan;

جِلْدة deri, cilt; tabaklanmış deri parçası; kişinin aşireti; ¶ ابْـن جِلْـدَتِـنـا hemşehrimiz, kabile, aşiretimizden kişi [çoğ. بَنُو جِلْدَتِنا];

جِلْدي [na't] deri ile ilgili, cild..., deri...; ¶ أمْراض جِلْدِيَّة cilt hastalıkları;

جُلَيْدة ç. -ات ince deri, zar, membran [sıvılar arasında]; film FOT;

جَلَد dayanma, katlanma, sabır; tahammül; sağlamlık, metanet;

جَلْدة sopa ile vuruş, celde;

جَلِيد ç. جُلَداء metin; güçlü, kuvvetli;

جَلِيد buz ¶ حَبَل جلِيد buzdağı; قِطْعَة مِنَ الجَلِيد denizde yüzen buz kütlesi;

جَلِيدي [s.] buzlu, buz kaplı; kar kaplı; ¶ العَصْر الجَلِيدى Buz Çağı;

جَلُود sabırlı;

جَلّاد ç. -ون deri tüccarı; cellat;

جَلادة ve جُلُودة sabır, tahammül;

مِجْلَدة kamçı darbesi, kırbaç, kamçı;

تجليد dondurma işlemi; ciltleme;

جِلاد dövüş, kavga;

تَجَلُّد sabır, tahammül;

مُجَلِّد: مُجَلِّد الكُتُب ciltçi, mücellit;

مُجَلَّد donmuş, buzlu; kitabın cildi (ç. -ات) [kitap] cilt;

مُجالد ç. -ون savaşçı, gladyatör;

مُتَجَلِّد sabırlı;

جِلَّوْز [cin.is.; tek.is. ة] fındık; fındık ağacı BOT.;

جلس *i* (جُلُوس) (الى *b-ile* veya الى *masaya,* على *sandalyeye*) oturmak; (الى *b-ile* veya *masaya,* على *sandalyede*) oturuyor olmak; ¶ جَـلَـس الى الرَّسّام ressama poz vermek; جالَس (*b-ile*

yanyana) oturmak; *(b-ile)* arkadaşlığını, dostluğunu sürdürmek; أجلس *(b-nin)* oturmasını istemek, oturtmak;

جلسة ç. -آت oturum, celse [meclis, komite, mahkeme]; toplantı, parti; ¶ عقد جلسةً oturum yapmak; جلسة عامّة genel oturum;

جلسة oturum;

جليس ç. جلساء toplantıya katılan; masada yanda oturan kişi; mesai arkadaşı; yoldaş, dost; جليسه [toplantı, partide] yanındaki kişi;

جليسة kadın arkadaş; [جليس in müe.];

جلوس oturma [hareket]; oturur halde olma; cülus, tahta çıkma; جالس in çoğulu;

مجلس ç. مجالس oturulan yer; oturum, konferans odası; toplantı, panel; oturum; konsey toplantısı; konsil; komite, komisyon; idari heyet; mahkeme ¶ في مجلسه birinin yanında, biri ile beraber iken; مجلس التأديب ya da مجلس تأديبي disiplin kurulu; مجلس آفاقي kurucu meclis; مجلس تأسيسي mahalli mahkeme; مجلس الأمّة IR. parlamento; meclis; مجلس الأمن Güvenlik Konseyi; مجلس بلدي ve مجلس البلدية belediye encümeni, meclisi; مجلس الحرب Divanı Harp; مجلس حسبي [MIS. müslümanlar için] veraset mahkemesi; مجلس الدفاع müdafaa heyeti; مجلس الادارة idari heyet, idare kurulu; مجلس المديرية MIS. ihtiyar heyeti مجلس الدولة MIS. Anayasa Mahkemesi; مجلس شورى الدولة danıştay, devlet şurası; مجلس الشيوخ MIS. senato; مجلس عدلي SUR. [Adli] mahkeme; مجلس عرفي (عسكري) askeri mahkeme; مجلس عصبة الأمم Milletler Cemiyeti Konseyi; مجلس العموم Avam Konseyi; مجلس الأعيان Senato Meclisi; مجلس الاقتراع ASK. askere kayıt işlemlerini yürüten kurul; مجلس قروى ihtiyar heyeti; مجلس اقتصادي ekonomik konsey; مجلس قومي Millet Meclisi; مجلس قيادة الثورة MIS. Yüksek Devrim Mahkemesi; المجلس الكبير ya da المجلس الأكبر TUN. Yüce Kurul; مجلس النواب temsilciler heyeti; مجلس النيابي parlemento; مجلس الجهة TUN. ihtiyar heyeti; مجلس الوزراء bakanlar kurulu;

مجالسة sosyal ilişki;

جالس ç. -ون, جلوس, جلّاس oturan; جلّاس [çoğ.] toplantıya katılanlar;

جلط *i* (جلط) *(deriyi, cildi)* zedelemek; (الرأس *başı)* tıraş etmek;

جلطة pıhtı; top top olan şey; ¶ جلطة دمويّة kan pıhtısı;

جلف ç. أجلاف kaba, medeni olmayan;

جلفط (جلفطة) *(gemiyi)* kalafatlamak;

جلفن galvanizle kaplamak MIS.;

جلفنة galvanizasyon;

مجلفن galvaniz kaplı;

جلم *i* (جلم) *(bşi)* kırpmak;

جلم ç. أجلام kırpıntı;

جلمد ⇒ تجلمد taşlaşmak;

جلمد ç جلامد ve جلمود ç جلاميد taş, kaya;

جلا *u* (جلاء, جلو) (جلي, جلو) *(bşi)* temizlemek, *(bşi)* parlatmak, tertemiz, yapmak; *(bşi)* göz

önüne koymak, açığa çıkarmak, ifşa etmek; (*b-i, bşi* عن *...den*) çıkarmak, dışarı atmak, kovmak; (في *bşde*) temayüz etmek, göze çarpmak, dikkat çekmek; aşikar, belli, açık olmak; (عن *bir yerden*) ayrılmak, taşınmak; جلّى *i* (*bşi*) cilalamak, parlatmak; جلّى (*bşi* veya عن *bşi*) göz önüne koymak, açığa çıkarmak; (*b-i* veya *bşi*) göstermek, arz etmek, görüşe sunmak; اجلى (*b-i, bşi*) dışarı atmak, kovmak, defetmek; (*b-i*, عن *bir yerden*) uzaklaştırmak [örn. tehlike vb.den korumak için]; (عن *bir yerden*) ayrılmak, taşınmak, uzaklaşmak; تجلّى aşikar, açık, belli olmak, belirmek; açığa çıkmak, ortaya çıkmak, görünmek; ifade edilmek, ifadesini bulmak;

انجلى ortaya çıkmak; (عن *bir yerden*) uzaklaştırmak, (عن *bir yeri*) tahliye temek, boşaltmak; [sıkıntı, zorluk, bunalım] bitmek, geçmek; gözden kaybolmak; zail olmak; görünmek; [gelin] duvağını, peçesini kaldırmak, açmak; aşikar belli, belirgin olmak; açık, vazıh olmak; (عن *bşin*) örtüsünden kurtulmak, açılmak; (عن *...e*) (عن *bş*) sonucu olmak; ¶ ما ينجلي عنه الأمر bu işin, meselenin neticesi, sonucu; اجتلى (*bşi*) açığa, ortaya çıkarmak; (*bşe*) bakmak; استجلى (*bşin*) net, açık olmasını istemek; (*bşi*) aydınlatmak, açıklamak; (*bşi*) ortaya çıkarmak, bulup çıkarmak, keşfetmek;

ابن جلا meşhur, şöhretli kişi, şöhret;

جلي açık, net, vazıh, ayan beyan; جليًّا açık olarak, net bir şekilde;

جليّة ç. جلايا kesin, net olan şey ¶ جلية الأمر olayın, işin gerçek yüzü;

أجلى daha açık, net;

جلوة duvak açma ¶ ليلة الجلوة düğün gecesi;

جلاء açıklama, izah; vücuh, açıklık, netlik; (عن *...den*) göç, ayrılma; (عن *bölgenin*) tahliyesi, boşaltılması ASK.; بجلاء açık, net bir şekilde;

جليان HRİ. vahiy; görünme;

مجال ("مجلى"nın çoğulu) tezahürler, görüntüler;

تجلية tezahür, görünüm HRİ; Tanrının tecellisi;

تجلّ tezahür, görünme;

اجتلاء tefekkür, düşünme, tasarlama;

استجلاء izah etme, açıklama;

جالية ç. جوال ,-ات koloni, sömürge, müstemleke; göçmen kolonisi, yabancı bir ülkede yaşayan, aynı milletten insanlar topluluğu;

المجلى (yarışı) kazanan, şampiyon;

متجلّ açık, aşikar, vazıh, belli;

جلون ç. -ات [g] galon MIS.;

مجلون MIS. galvaniz kaplı;

جلّى bkz. جل

جليوتين [g] MIS. giyotin;

ج م "جنيه مصري" Mısır cüneyhi" için kısaltma;

جمّ *u, i* (جمّ) toplamak, derlemek; düşüncelerini, kafasını toplamak; dinlenip kendine gelmek, kuvvetini toplamak; جمّم ve تجمّم [bitki]

büyümek ve yayılmak; استجم dermek, derlemek, toplamak; (من ...den) kafasını dinlemek; [yer] bitki ile kaplanmak;

جم bol, çok; büyük miktarda; çok sayıda; çok, birden fazla; kalabalık, insan topluluğu; ¶ جم الأثر etkin, sonuç getirici, etkili, tesirli; أحبه حبا جما birini çok sevmek; فوائد جمة sayısız faydalar; جم غفير büyük kalabalık;

جمام dinlenme, gücünü yeniden toplama;

مجم bşin toplandığı yer ¶ مجم هذا الرأي ve مستجمعه bu görüşe göre;

استجمام toplanma; zihnini toplama, konsantrasyon [fikir vb.]; nezaket, incelik; dinleme, toparlanma, gücünü toplama;

جمباز ve جمبازي için bkz. جنباز ;

جمبري, جمري İt.> MIS. karides, deniz tekesi ZOO.;

جمجم[1] (جمجمة) : جمجم الكلام ve تجمجم pepelemek, kekelemek; meramını anlatamamak, kötü bir şekilde, tutarsız bir şekilde konuşmak; sözü gevelemek, mırıldanmak;

جمجمة[2] ç. جماجم kafatası;

جمجمي kafatası ile ilgili;

جمح a (جموح , جماح , جمح) [at] azmak, azgın olmak; inatçı, serkeş, asi olmak, baş kaldırmak, itaat etmemek; karşı gelmek, küstahlaşmak; kapris yapmak; [kadın] evden kaçmak, kadın kocasını terk etmek;

جماح inat, dikbaşlılık; kasten yapma;

جموح inat; kasten yapma;

جموح dikbaşlı, itaatsiz, asi;

جامح = جموح ; evcilleştirilemez, yılmaz;

جمد u , جمد u (جمود , جمد) donmak; sertleşmek, katılaşmak, koyulmak, pekleşmek; pıhtılaşmak; [düşüncelerinde] katı, müsamahasız, ödünsüz olmak; [su] durgun olmak; soğuk, ilgisiz, kayıtsız olmak ¶ جمدت نفسه على ...e sesini çıkarmamak; جمدت يده cimrileşmek, eli sıkı olmak; جمد (bşi) dondurmak; (bşi) pıhtılaştırmak; (bşi) sertleştirmek, katılaştırmak, pekiştirmek; (malı mülkü, serveti) dondurmak; تجمد donmak, buzlaşmak, buz bağlamak; soğuktan ölmek, donarak ölmek; [kan] pıhtılaşmak; katılaşmak; [çimento vb.] sertleşmek; انجمد donmak, buzlaşmak;

جمد donma; katılaşma; ¶ درجة جمد donma noktası;

جمد buz;

جماد ç. ـات (herhangi bir) katı; inorganik cisim; mineral; cansız, ruhsuz, ölü; eşya; nötr DİLB.;

جمود donmuşluk; hali katı hal; katılık, tavizsiz olma, ölümsüzlük, inorganiklik; sertlik; esnek olmama; çıkmaz; hareketsizlik; uyuşukluk, tembellik;

جمودة katılık, sertlik;

تجميد katılaştırma, sertleştirme; birleştirme; takviye; ¶ تجميد الأموال mal varlığının dondurulması;

تجمد donma; pıhtılaşma; katılaşma;

انجماد buzlanma; buz tutma, bağlama,

donma;

جامد katı, sert, pek; eğilmez, bükülmez, ödünsüz, tavizsiz, katı; hareketsiz, donuk; cansız; DİLB. camit; [kitap vb.] sıkıcı; yeniliğe karşı, tutucu, kemikleşmiş, aşırı derecede muhafazakar; ç. جوامد cansız şeyler, inorganik maddeler, mineraller;

متجمد donmuş, buzlu; pıhtılaşmış; eğilmez, bükülmez, katı;

منجمد [s.] donmuş, donuk; buzlu; arktik; ¶ المحيط المنجمد Kuzey Buz Denizi;

جمادى[2] : جمادى الأولى hicri takvimin beşinci ayı; جمادى الآخرة hicri takvimin altıncı ayı;

جمر ⇐ جمر (eti, ekmeği) kızartmak; اجتمر buhur yakmak;

جمر kor; ¶ كان على أحر من الجمر endişe içinde olmak; sabırsızlıkla beklemek;

جمرة (جمر için tek.is.) kor tanesi, alevli odun parçası; (ç. -ات) çıban TIP.; ¶ الجمرة الخبيثة çıban, şirpençe TIP.;

جمار hurma ağacının özü;

مجمرة ç. مجامر mangal, maltız; buhurdan, buhurluk;

جمري bkz. جمبري ;

جمرك ç. جمارك [g] gümrük resmi, vergisi MIS.; gümrük, gümrük denetiminin yapıldığı yer ¶ رسم الجمرك gümrük resmi, tarifesi;

جمركي [na't] gümrük, gümrüğe ilişkin; ¶ اتحاد جمركي gümrük birliği;

مجمرك [g] gümrük vergisi ödenmiş MIS.;

جميز [cin.is.; tek.is. ة] firavun inciri BOT. Ficus sycomorus;

جاموس ALF.BKZ.;

جمش u, i (جمش) (bşin) tüyünü, kılını yolmak;

جمش okşamak, sevmek; kucaklamak;

جمع a (جمع) (bşi) toplamak, dermek, derlemek; (para vb.i) toplamak; birleştirmek; (harfleri) dizmek, dizgiye koymak, tertip etmek MATB.; (kitap) derlemek, tasnif etmek; (bşi) özetlemek, hulasa etmek; (insanlarla) birlik oluşturmak; (bşi) yığmak, biriktirmek; (bir kaç kişiyi) bir araya getirmek; (toplantıya) çağırmak davet etmek; (sayıyı) toplamak, (listeye) ilave etmek; (kelimeyi) cem, çoğul yapmak; (بين bir kaç şeyi ya da kişiyi) birleştirmek, bir araya getirmek; (... بين ... و ...) ...ve ...nın her ikisini ...de) kendinde bulundurmak, [güç ve cesaret vb. gibi]; (bşi) içermek, ihtiva etmek; ¶ جمع أطراف الشيء bşi özetlemek; genel bakış açısını vermek; جمع البراعة من أطرافها işinde çok usta olmak, işinin ehli olmak; جمع شمل القطيع sürüyü toplamak; يجمع الكتاب بين صفاحاتها kitap ...ı içeriyor; "بيت" kelimesi "يجمع بيت على بيوت" "بيوت" ile çoğul yapılır, "بيت"in çoğulu "بيوت"dur.; جمّع (bşi) yığmak, biriktirmek; (bir şeyleri) toplamak; (makine parçalarını) birleştirmek, monte etmek; جامع (kadın ile) cinsel ilişkide bulunmak, cima etmek; أجمع (على bş üzeri-ne, bşin yapılmasında) anlaşmak; (على bş üzerinde) ittifak etmek, icmaya varmak; (على ...için) genel bir karar almak;

أَجْمَعُوا أمرهم ¶ ortak bir karara vardılar;

تجمّع toplanmak; toplantı yapmak; [insanlar] bir araya gelmek; yığılmak; birikmek; yığın, kitle oluşturmak; salkım haline gelmek; pıhtılaşmak; اجتمع yakınlaşmak; toplanmak; (ب bş ile) birleşmek, bütünleşmek; (komite vb.) oluşturmak, (toplantı) yapmak; (ب veya مع b-ile) bir araya gelmek, konuşmak; (ب, مع b-ile) buluşmak; (على bşde) ittifaka, anlaşmaya varmak; استجمع (bşi; أفْكَارَهُ düşüncelerini) derlemek, toplamak; (bşi) özetlemek; (bşe) sahiplenmek;

جمْع derleme, toplama; bir araya getirme; birleştirme, katma; temas kurma; biriktirme; MAT. toplama işlemi; (بَيْنَ ...ler arasındaki) birleşim, birlik, integrasyon; (بَيْنَ ayrı şeyleri) bir arada tutma; (ç جُمُوع) kalabalık, izdiham; birlik ASK.; DİLB. çoğul ¶ جَمْع الشَّمْل birleştirme, birlik kurma; جَمْع التَّكْسِير veya الْجَمْع الْمُكَسَّر kırık çoğul DİLB.; جَمْع السَّالِم kurallı çoğul; اسم الجَمْع topluluk ismi DİLB.; ; جَمْع اليَد yumruk;

جُمْع ve جُمْع الْيَد ya da جُمْع الكَفّ yumruk ¶ بجُمْع يَدَيْه iki yumruğuyla;

جُمُعَة ç. جُمَع ,ـَات hafta; Cuma günü; يَوْم الجُمُعَة Cuma günü; جُمْعَة الآلام HRİ. Paskalyadan bir önceki hafta; الْجُمْعَة العَظِيمَة veya يوم الجُمْعَة الحزينة HRİ. Paskalya yortusundan önceki cuma günü;

جَمْعِيَّة ç. ـَات dernek, cemiyet, kurum; kuruluş, teşkilat, tüzel kişilik; toplantı, kongre; ¶ جَمْعِيَّة الأُمَم Milletler Cemiyeti; جَمْعِيَّة خَيْرِيَّة hayır cemiyeti, derneği; جَمْعِيَّة الإسْعَاف sivil cankurtaran servisi; جَمْعِيَّة تَشْرِيعِيَّة yasama meclisi; جَمْعِيَّة عُمُومِيَّة ve جَمْعِيَّة عَامَّة genel toplantı; genel meclis; üyelerin hepsinin hazır bulunduğu toplantı; جَمْعِيَّة تَعَاوُنِيَّة yardımlaşma cemiyeti, kooperatif;

جَمِيع [mud kul..] ...nın tamamını; hepsini; جَمِيع النَّاس herkes; الجَمِيع herkes, bütün insanlar; جَمِيعًا hep beraber, hepsi(ni) birden, toptan; bütün halinde;

أجْمَع ç. ـون müe. جَمْعَاء ç. جُمَع tüm, bütün ¶ العَالَم الإسْلامي أجْمَع bütün İslam alemi, dünyası; الدَّار جَمْعَاء bütün ev ahalisi; بِأَجْمَعِه tamamen; en uç noktasına kadar; جَاءوا بِأَجْمَعِهِم hepsi geldiler;

جُمَّاع toplam, yekun; toptan, toplu olarak;

جمّاع كهربائي akümülatör;

جَمَاعَة ç. ـَات topluluk, grup, cemaat; zümre, takım, ekip; toplum, cemiyet; halk; müfreze, tim ASK., MIS. ESK.; ¶ جَمَاعَاتٍ وَ افْرَادًا toplu halde ve birer birer;

جَمَاعِي topluluk ile ilgili, toplumsal [فَرْدِي karşıtı];

مَجْمَع ç. مَجَامِع toplantı,buluşma,birleşme yeri; toplantı, kongre [yine مَجْمَع عِلْمِي] (bilimsel) akademi; fakülte [dini öğretim yapan]; kilise meclisi; ¶ اخَذَ بِمَجَامِعِ القُلُوب kalpleri büyülemek; بِمَجَامِعِ عَيْنِه dikkatle, dört gözle, gözünü dört açarak, ;

مُجَمَّعِي akademi üyesi, akademisyen;

تَجْمِيع [makina parçaları için] birleştirme, montaj;

جِمَاع cima, cinsel ilişki; tamamlayıcı veya ek, ilave unsur; ¶ الخَمْرُ جِمَاعُ الإِثْمِ = içki kötülüklerin anasıdır, başıdır;

اِجْمَاع (veya اِجْمَاعُ الرَّأْيِ) anlaşma, görüş birliği; (على *bş yapma konusunda*) ittifak, genel kabul; İSL.HUK. İcma; ¶ بالاجْمَاع icma ile, çoğunlukla;

اِجْمَاعِي genel kabul gören; uluslararası, beynelmilel;

تَجَمُّع ç. -آت toplanma, bir araya gelme; derlenme; birliklerin toplanması; kalabalık, güruh; yığın, bir araya toplanmış şeyler; aplütinasyon, ayrı kısımları birleştirme TIP., KİM.;

اِجْتِمَاع ç. -آت (ب *b-ile*) buluşma; [meclis, şirket vb.] toplantı; kongre; tekrar kavuşma, yine birleşme; ASTR. takım yıldız, burç; iki akarsuyun birbirine karıştıkları nokta; toplumsal hayat, içtimai hayat; الاجْتِمَاع toplum; ¶ اِجْتِمَاعُ الطُّرُقِ kavşak, çatal; عِلْمُ الاجْتِمَاعِ toplumbilim, sosyoloji; عُلَمَاءُ الاجْتِمَاعِ toplumbilimciler, sosyologlar;

اِجْتِمَاعِي [na't] toplumsal, içtimai, sosyal; topluluğu ilgilendiren; sosyalist; toplum bilimsel; ¶ الحَالَة الاجْتِمَاعِيَّة medeni hal; الخِدْمَة الاجْتِمَاعِيَّة sosyal hizmet; المُسَاوَاة الاجْتِمَاعِيَّة sosyal eşitlik; الهَيْئَة الاجْتِمَاعِيَّة toplumsal yapı; اِجْتِمَاعِيَّة sosyalizm [yine الاشْتِرَاكِيَّة];

جَامِع geniş, genel, kapsamlı; toplayan, toplayıcı; derleyen; mürettip, dizgici; (ç. جوامع) cami; ¶ مَسْجِد جَامِع büyük, cuma namazı kılınan cami;

جَامِعَة ç. -ات birlik, cemiyet, kuruluş; toplum; federasyon; cemaat, dini topluluk; [ilgi, takım vd.de] hemfikirlik, anlaşma, ortaklık; üniversite ¶ جَامِعَة كَهْرَبَاء akümülatör; الجَامِعَة جَامِعَة الأُمَم Milletler Cemiyeti; جَامِعَة الدُّوَل العَرَبِيَّة الاسْلامِيَّة İslam birliği; الجَامِعَة العَرَبِيَّة ve Arap Birliği; جَامِعَة شَعْبِيَّة halk üniversitesi, akşam kursları, yetişkin kursları;

جَامِعِي akademik, yüksek okul seviyesinde; üniversite mezunu;

مَجْمُوع toplu, toplanmış, derlenmiş; bütünlük, tam olma; MAT. toplam, yekun; الحُرُوف المَجْمُوعَة baskıya hazır harfler MATB; مَجْمُوع أَرَاضِي القُطْر ülke topraklarının tümü; مَجْمُوع طُولِه toplam uzunluğu; المَجْمُوع العَصَبِي sinir sistemi;

مَجْمُوعَة ç. -ات, مَجَامِع (pul, sanat eserleri vb. için) kolleksiyon; [hikaye] derleme; liste; [ağaç, ada] grup, takım, ekip; (makale vb.) dizi; pil, batarya ELK.; pakt, ittifak, blok; birleştirici kurum; toplam, yekun; [binalar vb.] küme, blok; sistem; dergi, mecmua, belleten, bülten; ¶ المَجْمُوعَة الشَّمْسِيَّة Güneş Sistemi; مَجْمُوعَة الصِّنَاعِيَّة sendika;

مُجَمِّع TEKN. kollektör, toplayıcı; akümülatör;

مُجْمَع عَلَيْه hakkında icma olan;

مُجتَمَع ç. ـآت toplantı, kongre yeri; randevulaşılan yer; buluşma yeri; toplanma, buluşma; insan topluluğu; toplum;

جمكيه = جامكيه ALF.BKZ.;

جمل u (جَمْل) (bşi) özetlemek, (konuyu) toplamak; جمُل u (جَمَال) güzel olmak; yakışıklı, hoş, latif olmak; (ب b-e) uygun, münasip olmak; uymak; جَمَّل (bşi, b-i) güzelleştirmek, süslemek, tezyin emek, donatmak; جَــامَل (b-e) kibar, nazik, hoş davranmak; اَجْـــمَل (b-i) ilave etmek, katmak; (bşi) bir bütün olarak ele almak, bütüncül yaklaşmak; (bşi) özetlemek; iyi, terbiye ölçüleri içinde davranmak; تجمَّل güzelleşmek, süslenmek; تجامل birbirine kibar davranmak;

جُمْلَة ç. جُمَل toplam, bütün, yekun; grup, birlik; kalabalık; toptan satış; DİLB. cümle; yan cümle; جُمْلَةً tamamen, hep beraber, hep birlikte; ¶ جُمْلَة وَاحدَة hep birden, bir anda; كَـانَ مِنْ جُـمْلَة الـكَائنَات kainattaki her şey; كَانَ من جُمْلَة اَصْحَابه Onun arkadaşlarından biriydi; قَالَ في جُمْلَة مَا قَالَهُ söyledikleri arasında …da vardı; … وَ جُمْلَةُ الاَمْر veya وَ جُمْلَة القَوْل اَنَّ … اَنَّ hasılı kelam, yani kısacası, sözün özü; بِالجُـمْلَة عَلَى الجُمْلَة kısaca, özet olarak; hep birden, hep beraber, birlikte; TİC. toptan; تَاجِر الجُمْلَة toptancı; سِعْر الجُمْلَة toptan fiyatı; جُمْلَة اسْمِيَّة isim cümlesi; جُمْلَة فِعْلِيَّة fiil cümlesi; جُمْلَة خَبَرِيَّة veya جُمْلَة اَخْبَارِيَّة açıklama cümlesi; جُـمْـلَة اِنْشَـائِـيَّة nida ifadesi; جُـمْلَة حَالِيَّة hal cümlesi; جُمْلَة شَرْطِيَّة şart cümlesi; جُمْلَة مُعْتَرِضَة parantez cümlesi; حِسَاب الجُمَّل ebcet hesabı;

جَمَال güzellik ¶ عِلْم الجَمَال estetik bilimi;

جَمِيل güzel, hoş, latif, yakışıklı, canayakın; samimi, arkadaşça davranış; nezaket, kibarlık ¶ مَعْرِفَة الجَمِيل ve اِعْتِرَاف بِالجَمِيل ya da عِـرْفَـان بِالجَــمِـيل şükran, kadir bilme, kadirşinaslık; نَكْرَان الجَمِيل nankörlük, iyilik bilmeme; نَاكِر الجَمِيل nankör; حَفِظَ لَهُ جَمِيلاً b-i hayırla yad etmek;

اَجْمَل daha güzel;

تَجْـمِـيل güzelleştirme, süsleme, tezyin; kozmetik;

مُجَامَلَة ç. ـآت kibar/ nazik davranış; nezaket, kibarlık; dalkavukluk; مُجَامَلَةً dostça; ¶ زِيَارَة مُـجَــامَلَة nezaket, hoş geldin ziyareti; قَوَاعِد المُجَامَلات adabı muaşeret;

اِجْمَال özet; özetleme, (konuyu) toplama; اِجْـمَالاً لِذَلِكَ اَقُـولُ … اِجْـمَالاً genel olarak; özet olarak diyebilirim…; فِي اِجْمَالِه bütünü ile, tamamen; عَلَى الاِجْمَال ve بِالاِجْمَال genelde; اِجْمَالاً = بِوَجْه الاِجْمَال genel olarak;

اِجْمَالِي özet olarak, genel, icmali; ¶ تَقْرِير اِجْمَالِي genel rapor; غَرَامَة اِجْمَالِيَّة toplu cezalandırma; نَظْرَة اِجْمَالِيَّة genel görünüş;

مُجَمِّل ç. ـون toptancı;

مُجْمَل özet; toplam ¶ بِالمُجْمَل toptan;

[2] جَمَل ç. اَجْمَال, جِمَال erkek deve ¶ جَمَل اليَهُود bukalemun ZOO;

جَمَّال ç. ـون deve binicisi;

جُمَان [cin.is.; tek.is. ة] inci;

جَنِينَة ج. جَنَائِن ,-آت küçük bahçe; bahçe;

جَنَائِنِي bahçıvan;

جِنَّة delilik, çılgınlık;

جُنَّة ç. جُنَن sığınak, korunak, barınak; kalkan, siper;

جَنَان ç. أَجْنَان kalp, ruh, can;

جَنَّان bahçıvan;

جَنِين ç. أَجِنَّة , أَجْنُون cenin; tohumdaki hayati nüve;

جُنُون delilik, çılgınlık; aptallık, ahmaklık; köpürme, çılgına dönme; kendinden geçme, vecde gelme; ¶ الجُنُونُ فُنُونٌ birbirleri arasında bağıntı bulunmayan şeyleri birbirine karıştıran kişi için kullanılır; ≈ Allah Allah!, şu dünyada ne garip şeyler oluyor;

جُنُونِي deli; çılgın, kendinden geçmiş;

مِجَنّ ç. مَجَانّ kalkan, siper;

مَجَنَّة delilik;

جَانّ cin;

مَجْنُون ç. مَجَانِين cin musallat olmuş; deli; çatlak; aptal;

جَنَب u (جَنْب) (b-den, bşden) düşüncelerini, gözlerini uzak tutmak; جَنَّب (b-i, bşden) sakındırmak, uzak tutmak; جَانَب (b-nin) yanında yürümek; (bş) boyunca, paralelinde koşmak, yanında, boyunca, paralelinde koşmak , (bşin) yanında kenarında olmak; (bşe) engel, olmak; تَجَنَّب (b-e, bşe) engel olmak; (...den) uzak durmak, sakınmak; تَجَانَب ve اجْتَنَب = تَجَنَّب ; اجْتَنَب (bşin) yanında/ kenarında olmak, (bş) boyunca koşmak;

جَمْهَر (*bşleri*) toplamak, bir araya getirmek, derlemek; تَجَمْهَر (kalabalık) toplanmak;

جَمْهَرَة kalabalık, grup, küme, güruh; halk, avam;

جُمْهُور ç. جَمَاهِير kalabalık; halk, ahali, kitle; izdiham, halk yığını; الجَمَاهِير kitleler, insanlar;

جُمْهُورِي cumhuriyetçi [s. ve is.];

جُمْهُورِيَّة ç. -آت cumhuriyet ¶ الْجُمْهُورِيَّة الْعَرَبِيَّة الْمُتَّحِدَة Birleşik Arap Cumhuriyeti; الْجُمْهُورِيَّة الاتِّحَاد الأَلْمَانِيَّة Batı Almanya; الْجُمْهُورِيَّة الدِّيمُوقْرَاطِيَّة الأَلْمَانِيَّة Doğu Almanya;

تَجَمْهُر toplanma bir araya gelme (insanlar için); kalabalık;

جَنّ u (جَنّ , جُنُون) (*bşi* veya على *bşi*) gizlemek, saklamak; [gece] çökmek, her yeri kaplamak, karanlık basmak; جُنّ [edil.] delirmek, çıldırmak; جُنَّ جُنُونُهُ deli gibi heyecanlanmak, kendini kaybetmek, çılgına dönmek [zıvanadan çıkmak]; جَنَّن *(b-i)* delirtmek, çılgına çevirmek; أَجَنّ (*bşi*) gizlemek, saklamak; bkz. جَنّ ; تَجَنَّن delirmek, çıldırmak; اسْتَجَنّ örtülmek, gizlenmek; *(b-nin)* deli olduğunu düşünmek;

جِنّ [top.is.] cin;

جِنِّي [na't] cinni, cinler ile ilgili; cin;

جِنِّيَة dişi cin;

جَنَّة ç. جِنَان ,-آت bahçe; cennet; ¶ جَنَّات النَّعِيم Naim Cenneti; سَاكِن الجِنَان cennet mekan, rahmetli, merhum;

جنب ç. أَجْنَاب, جُنُوب kenar, yan; جَنْبَ... [mud. kul.] ...in yanında, yakınından; ¶ جَنْبًا لِجَنْبٍ ve جَنْبًا إِلَى جَنْبٍ yanyana; بَيْنَ جَنْبَيْهِ içinde, arasında, sınırları dahilinde; مَا بَيْنَ جَنْبَيْهِ muhtevası, içeriği,; عَلَى جَنْبٍ bir yana, bir tarafa, bir kenara, ayrı bir şekilde; ذَات الجَنْب göğüs zarı iltihabı, zatülcenp;

جنبة ç. جَنَبَات kenar, yan, taraf; bölge, alan; ¶ فِي جَنَبَاته ...içinde, sınırları dahilinde; ضَمَّهُ بَيْنَ جَنَبَاته içermek, ihtiva etmek; جَنَبَات الغُرْفَة odanın her yanı, dört bir yanı; بَيْنَ جَنَبَات الغُرْفَة oda(nın ortasın)da; زَاخِر الجَنَبَات tıka basa dolu; ağzına kadar dolu;

جنبي yan, kenar [na't];

جنب cünüp; kabileden ya da akraba olmayan ¶ الجَار الجُنُب akraba olmayan komşu;

جناب (saygı ifadesi) cenap; جَنَابُكُم siz, zatınız;

جنابة İSL.HUK. cünüplük;

جناب zatülcenp [yine ذَات الجَنْب veya دَاءالجَنْب];

جنوب güney; جَنُوبًا güneye;

جنوبي güney [s.]; ¶ جَنُوبِي أَفْرِيقِيَا Güney Afrika;

جانب ç. جَوَانِب yan taraf; yan taraf, bölüm; kenar; kanat, cenah; GEO. yan; kısım, parça, bölüm; kısmi görünüm (مِن *resim vb.nin*); miktar, çokluk; bir miktar (مِن *bşe*) birkaç, bir az ¶ مِنْ جَانِبِهِ onun tarafından, ondan kaynaklanan; مِنْ جَانِبٍ...مِنْ جَانِبٍ آخَر... bir taraftan..., bir taraftan...; إِلَى جَانِبِهِ ona, adresine; yanına, bitişiğine; إِلَى جَانِبِ... yanına; ...بِجَانِبِهِ ve بِجَانِبِ......ile yanyana; ...e ilaveten; ...den ayrı olarak; وَضَعَهُ جَانِبًا *bşi* bir kenara koymak, ayırmak; وَدَعَهُ جَانِبًا *bşi* kenara [geri almak üzere] bırakmak, koymak; فِي جَانِبِ... ile karşılaştırıldığında; ...e nazaran; مَا بَيْنَ جَوَانِبِهِم gönülleri جَانِبَا الفَم ağzın iki ucu; جَانِب مِن... önemli derecede, belli bir miktar, epey; جَانِب كَبِير مِنْ... çok miktarda; كَانَ هُوَ عَلَى جَانِب كَبِير مِنْ... o çok ...dur; عَلَى جَانِبٍ عَظِيمٍ مِنْ الكَرَم çok cömert olmak; عَلَى جَانِبٍ عَظِيمٍ مِنْ الأَهَمِّيَّة çok önemli; فِي أَعْظَم جَانِبٍ مِنْ الخُطُورَة çok çok önemli; كُلّ جَانِب her yerde, dört bir yanda; خَفَض لَهُ جَانِبَهُ *b-e* karşı, alçak gönüllülük göstermek, yumuşak davranmak; أَمِن جَانِبَهُ biri(nin kötülüğü)nden emniyette olmak; لَمْ أُعِرْهُ جَانِب اهْتِمَام gözümün ucuyla bile bakmadım, zerre kadar tenezzül etmedim; خَاف (رَهِب/هَاب) جَانِبَهُ *b-den* korkmak; مُلْك الجَانِب hükümdara ait arazi emlak; جَانِب المِيرِي MIS. devlet veya hükümdar hazinesi; لَيِّن الجَانِب kibar; uysal, halim selim; لِين الجَانِب kibarlık; yumuşak huyluluk; رَحْب الجَوَانِب geniş; kuşatılma, engin, uçsuz bucaksız; رَقِيق الجَانِب kibar; canayakın, sevecen; مَرْهُوب الجَانِب korkmuş, ürkmüş; عَزِيز الجَانِب güçlü, sağlam; عِزَّة الجَانِب güç, kuvvet; مَهِيب الجَانِب saygı duyulan, saygın; فِي جَوَانِب الدَّار evin her yanında;

جانبي [na't] yan, kenar;

أجْنَبِي [s.] yabancı, ecnebi; (ç. -ون, (أجانب) [is.] yabancı ¶ البِلاد الأجْنَبِيَّة yabancı ülkeler, فِرْقَة الأجانِب lejyon birliği;

جَنابِيَة ç. -آت MIS. kaldırımtaşı; set; yan kanal, kanal (savak vb. için);

تَجنُّب sakınma, tecennüp;

اجْتِناب sakınma;

مَجْنَبَة yan, cenah [ordunun];

جنبري bkz. جمبري ;

جنباز ve جُمْباز bedeneğitimi; jimnastik;

جِنبازِي ve جُمْبازِي [s.] beden eğitimi ile ilgili, jimnastik; الألْعاب الجُمْبازِيَّة beden eğitimi, jimnastik hareketleri;

جنح a (جُنُوح) (ل veya الى ...e) meyletmek, meyli olmak; (ل veya الى ...e doğru) eğilmek; (الى ...e) geçmek, katılmak; [gemi] (على veya الى karaya) oturmak; (عن ...den) ayrılmak, sapmak, çıkmak; (عن ...den) vazgeçmek, ilgisini kesmek; جنّح (bşı) kanatlandırmak, hızlandırmak;

جَنح yan taraf;

جُنْح karanlık; yan taraf ¶ في جُنْح اللَيْل gece karanlığında; بَيْنَ جُنْحَي الكَرَى [lafzen: uykunun iki yarısı arasında] gece herkes uykudayken;

جُنْحَة ç. جُنَح hafif suç (HUK. da cinayetten küçük, muhalefetten büyük suç.);

جَناح ç. أجْنِحَة ,أجْناح [kuş, uçak] kanat; [ordu, bina] cenah; yan, taraf; kenar; ¶ أنَا في جَناحِه onun koruması, himayesi altındayım; عَلَى جَناح الأثِير radyo yayınları ile, uzayı iletişim ortamı olarak kulanarak; على جناح السُرْعَة uçarak, şimşek gibi;

جُناح HUK. hafif suç; günah ¶ لا جُناحَ إلَيْه ... أنْ ...yapmasında, bir mahzur yok.;

أجنَح (الى ...e) daha fazla meyilli;

جَنُوح (الى bşe) meyli olan;

جُنُوح (الى ...e) eğilim, meyil; bükülme, eğilme;

جانِح kenar, yan, taraf, cenah, kanat;

جانِحة ç. جَوانِح kaburga kemiği; iç, gönül, ruh; ¶ بَيْنَ جَوانِحِي içimde, gönlümde, yüreğimde; طَفَرَت جَوانِحُها coşmak, içi içine sığmamak;

مُجنَّح kanatlı;

جند ⇒ جنّد (b-i) zorunlu askerlik hizmetine almak ASK.; (orduyu, على ...e karşı) seferber etmek, harekete geçirmek; askere alınmak, kaydedilmek;

جُند müz. ve müe. ç. جُنُود ,أجْناد asker; ordu;

جُنْدِي ç. جُنُود asker, er; ¶ جُنْدِي أوَّل IR. ve SUR. er, rütbesiz, asker; جُنْدِي مُسْتَجَدّ IR. ve SUR. acemi asker, er; الجُنْدِي المَجْهُول Meçhul Asker [Anıtı];

جُنْدِيَّة askeri işler; ordu, askerler; askerlik hizmeti;

تَجْنِيد askere alma, kaydetme ASK.; seferberlik; ¶ التَّجْنِيد الإجْبارِي zorunlu askerlik [hizmeti];

تَجَنُّد askerlik hizmeti;

مُجَنَّد acemi er;

جنْدَارِي MIS. bayraktar, alemdar;

جُنْدُب ç. جَنَادِب bir çeşit çekirge ZOO.;

جَنْدَرِمة jandarma kuvvetleri;

جَنْدَرِمِي jandarma [s. ve is.];

جَنْدَفْلِي istiridye ZOO.;

جَنْدَل[1] (b-i) yere vurmak, yere atmak, yıkmak;

جَنْدَل ç. جَنَادِل taş; ç. جَنَادِل MIS. çağlayan, çavlan, şelale;

جُنْدُول[2] MIS. ç. جَنَادِيل gondol;

جِنِرَال MIS. general ASK.;

جنز ⇒ جَنَزَ (biri için) cenaze töreni düzenlemek HRİ.;

جَنَازَة ç. جَنَائِز tabut; cenaze işlemleri;

جِنَاز ç. جَنَانِيز cenaze işlemleri;

جَنْزَفِيل (=زَنْجَفِيل) zencefil;

جَنْزِير [= زَنْجِير] ç. جَنَازِير zincir; (tank, traktör vb. için) iz; bir uzunluk birimi (= 5 قَصَبَة = 17.75 m; yine MIS. = 20 m.) ¶ طَارَة جَنْزِير zincir dişlisi;

مُجَنْزَر geride iz bırakan [araç];

جنس ⇒ جَنَّسَ (bşi) benzer yapmak, benzetmek; (b-i) vatandaşlığa kabul etmek, (b-e) vatandaşlık hakkı vermek; (bşi) sınıflara bölümlere, katogorilere ayırmak; جَانَسَ (b-e, bşe) benzer olmak, andırmak; aynı cinsten, yapıdan olmak, andırmak; تَجَنَّسَ (ب . . .) ...vatandaşlığını kabul etmek, vatandaşlığına girmek; vatandaşlığa kabul edilmek تَجَانَسَ benzer,/ yakın/ aynı cins/ yapıda olmak;

جِنْس ç. أَجْنَاس cins, çeşit, tür; kategori, sınıf; cinsiyet; eril,dişil, müzekker, müennes olma DİLB.; ırk, soy; millet; ¶ اِسْم الجِنْس cins isim; أَبْنَاء الجِنْس البَشَرِي insan cinsi; أَبْنَاء جِنْسِنَا vatandaşlarımız, hemşehrilerimiz; هُوَ مِصْرِي الجِنْس o Mısır vatandaşıdır, Mısırlıdır.; الْجِنْس الخَشِن erkek(ler); الجِنْس اللَّطِيف ya da الجِنْس النَّاعِم kadın(lar), cinsi latif;

جِنْسِي cinsi, cinsel; cinse ait; cins fasıla ile ilgili; soy ile ilgili;

لَا جِنْسِي cinsiyetsiz, eşeysiz;

جِنْسِيَّة ç. ـآت vatandaşlık, tabiiyet;

تَجْنِيس vatandaşlığına girme; cinas;

جِنَاس kelime oyunu, cinas;

مُجَانَسَة benzerlik, andırma; ilişkili, bağlantılı olma;

تَجَنُّس vatandaşlığa kabul;

تَجَانُس homojenlik; benzerlik;

مُجَانِس benzer; bağlantılı; homojen

مُتَجَنِّس vatandaşlığa geçen;

مُتَجَانِس benzer, aynı cinste; homojen;

جنف ⇒ تَجَانَفَ (عن ...den) sapmak, dönmek, uzaklaşmak; (الى veya لِ bşe) meyletmek;

جنيف ALF.BKZ.;

جُنْفَاص ve جُنْفُيص çuval bezi, çul;

جُنْك ç. جُنُوك (müz.) harp;

جَنُوَة Cenova;

جنى i (جَنْي) (bşi, meyveyi); toplamak, devşirmek; (من ...den) kazanç elde etmek; (avantaj, kâr) ele geçirmek; (cezaya, zarara, kötü bir duruma) maruz kalmak, yakalanmak, tutulmak, uğramak, hedef olmak; (bşe) sebep olmak; جَنَى (جِنَايَة) (على ...e karşı) suç işle-

mek; ¶ جَنَى ذَنْبًا ya da جَنَى جِنَايَةً (على), [bazen] (الى ...e karşı) suç kabahat işlemek; (على b-e ağrı, acı, ceza) vermek; (على b-e, bşe) zarar vermek; تَجَنَّى (على b-i) suçlamak, itham etmek, (على b-i) azarlamak; alçakça davranmak; اجْتَنَى (bşi) devşirmek, hasat etmek, mahsul devşirmek;

جَنًى mahsul, hasat; biçme; جَنِيّ [cin.is.] semere, mahsul;

جِنَايَة ç. -آت suç işleme, irtikap; suç HUK.: ¶ مَحْكَمَةُ الجِنَايَاتِ ağır ceza mahkemesi;

جِنَائِي suç ile ilgili ¶ الْمَحْكَمَةُ الجِنَائِيّ ağır ceza mahkemesi; القَانُونُ الجِنَائِي ceza hukuku;

مَجْنًى ç. مَجَانٍ mahsul, hasat; kâr, fayda, semere;

تَجَنٍّ (على b-i) suçlama, itham; alçakça sinsi, hileli davranış;

جَانٍ ç. جُنَاة suçlu, suçu işleyen; kabahatli;

مَجْنِيّ عَلَيْهِ (suç) kurban(ı); zarar güven, mağdur; zarar gören taraf HUK.;

جُنَيْه İng.> MIS. cüneyh, pound; ¶ جُنَيْه انْجليزي (اسْتَرْليني) Paund, Sterlin; جُنَيْه مصري Mısır cüneyhı [kısaltma. ج م];

جهة bkz. وجه ;

جَهَابِذ ç. جِهْبِذ uzman, mütehassıs; büyük alim; zeki, akıllı;

جَهَدَ a (جَهْد) gayret etmek, çaba sarfetmek, zahmet çekmek; (b-i) çok çalıştırmak, bitirmek, tüketmek; جَاهَدَ çabalamak, gayret etmek; (في سَبِيل... bş için) canını, malını ortaya koymak; cihadetmek; أَجْهَدَ (bşi) sarfetmek, harcamak; (b-i) yıpratmak, yormak, bitirmek; ¶ أَجْهَدَ نَفْسَهُ فِي... ...için elinden geleni yaptı; أجهد فكْرَهُ في... dikkatini, zihnini ...de toplamak; اجْتَهَدَ (في bş için) çok çalışmak; İSL.HUK. ictihat etmek;

جَهْد ç. جُهُود çaba, gayret, ceht; güç, kuvvet, emek; güçlük zorluk, sıkıntı; meşakkat; voltaj, gerilim ELK.; ¶ جَهَدَ جَهْدَهُ ve yine عَمِلَ (حَاوَلَ) جَهْدَهُ tüm gücünü sarfetmek; بِجَهْدٍ جَهِيد büyük meşakkat ile; بَعْدَ جَهْدٍ جَهِيد bütün güçlüklerden sonra; جَهْد عَالٍ yüksek gerilim ELK.;

جُهْد çaba, gayret; ... جُهْد [mud.kul.] ......e kadar ¶ جُهْدَ الطَّاقَة mümkün olduğu kadar, mümkün olduğu kadar çok; جُهْدَ طَاقَتِه yapabildiği, yapabileceği kadar, gücü yettiği kadar; جُهْدَ امْكَانه ;... جُهْدَ مَا ...miktarınca, ...miktarında; جُهْدِي yapabildiğim kadar;

جَهِيد bkz. جَهْد ;

جِهَاد savaş; cihat;

جِهَادِي savaşçı;

مُجَاهَدَة mücadele, çekişme;

إِجْهَاد çalışma, çabalama; aşırı çalışma, çabalama;

اجْتِهَاد çaba, gayret, çalışma; meşakkat, zahmet; sebatlı çalışma; İSL.HUK. içtihat; kişisel yargı, şahsi karar;

مَجْهُود ç. -آت çaba, gayret; zahmet, meşakkat; voltaj, gerilim ELK.; ¶ بَذَلَ مَجْهُودَاتِه bütün gücünü sarfetmek;

مُجاهِد ç. ـون mücahit; savaşçı, muharip; MIS. çavuş;

مُجْهِد gayret, isteyen, çok yorucu, bitap düşürücü;

مُجْهَد yorgun, bitkin;

مُجْتَهِد çok çabalayan, gayret sarfeden, faal; (ç. ـون) İSL.HUK. müctehit;

جَهَرَ a (جَهْر, جِهار) açığa çıkmak, görünmek, ortaya çıkmak; (*bşi* ya da ب *bşi*) açıkça ilan etmek; (ب *bşi*) açıkça söylemek, ilan etmek, duyurmak; (*sesi*) yükseltmek; جَهُرَ *u* (جَهارة) [ses, duyulacak kadar] yüksek olmak;

جاهَرَ (ب *bşi*) açıkça, yüksek sesle söylemek;

جَهْر ve جِهار alenilik, aleniyet, herkes tarafından bilinme;

جَهْرًا ve جِهارًا alenen;

جَهْرة açık bir şekilde, alenen;

جَهْري herkes tarafından bilinen, meşhur;

جَهير yüksek [ses];

أَجْهَر daha yüksek [ses];

جَهْوَري yüksek [ses];

مِجْهَر gür sesli;

مِجْهَر ç. مَجاهِر mikroskop;

مِجْهَري mikroskobik;

مِجْهار yüksek sesle konuşan; hoparlör;

مُجاهَرة samimiyet;

جَهَزَ a (جَهْز) (على *yaralıyı*) öldürmek; جَهَّزَ (*bşi*) hazırlamak, hazır etmek; (*bşi*) düzenlemek, düzene koymak; (*bşi*) sunmak, arzetmek; (*bşi* veya *b-i*, ب ...*ile*) donatmak, techiz etmek; أَجْهَزَ (على *yaralıyı*) öldürmek; (على *b-i*); yok etmek; تَجَهَّزَ donanmak, süslenmek, tedarik edilmek; kendini donatmak; hazırlanmak, hazır olmak; kendini hazırlamak, hazırlanmak;

جِهاز ç. أَجْهِزة ,ـات teçhizat, takım; çeyiz; mekanizma; alet, cihaz, gerek sistem ANAT.: ¶ جِهاز لا سِلْكي telsiz veya radyo; جِهاز رادْيو radyo; جِهاز اِسْتِقْبال ve جِهاز مُسْتَقْبِل ya da جِهاز الالْتِقاط alıcı; جِهاز مُذيع ve جِهاز مُرْسِل verici, istasyon; جِهاز تِليفِزْيون televizyon [cihaz]; جِهاز الحَفْر matkap [kazı işleminde]; petrol kuyusu kazımında kullanılan bir çeşit matkap düzeni; جِهاز دَوْري dolaşım sistemi ANAT.; جِهاز لِتَسْجيل الاهْتِزازات ya da جِهاز قِياس الهَزّات الأَرْضيّة sismograf, deprem yazar; جِهاز سِرّي gizli, yeraltı teşkilatı, örgüt; جِهاز الاسْتِماع İşitme sistemi; الْجِهاز العَصَبي sinir sistemi; جِهاز الهَضْم sindirim sistemi;

تَجْهيز donatma, teçhiz etme; hazırlanma, hazırlık; تَجْهيزات teçhizat;

تَجْهيزي [na't] hazırlık niteliğinde; hazırlık [sınıfı];

جاهِز hazır; hazır halde; amade donatılmış; ¶ الْمَلْبوسات الجاهِزة hazır elbiseler;

مُجَهَّز (ب ...*ile*) donatılmış, mücehhez (ب *silahlarla*) donatılmış [tank, gemi vb.];

جَهَشَ ⇒ أَجْهَشَ içini çekerek, hıçkırarak, hüngür hüngür ağlamak; ¶ أَجْهَشَ بِالْبُكاء hıçkırarak ağlamak;

جَهْشة ç. ـات hıçkırık; [gözyaşı] boşanma;

إِجْهاش [gözyaşları] boşanma;

مَجْهُول مجهول bilinmeyen, meçhul; [ve مَـجَـاهِيل [الاسْم] anonim, isimsiz; [çoğ] مَـجَـاهِيل meçhuller, bilinmeyen şeyler; ¶ صِـيـغَـة الْمَجْهُول edilgen yapı, meçhul, pasif DİLB.;

مَجْهُولِيَّة bilinmezlik;

جهم تَجَـهُّم u (جُهُـومَة, جَهَامَة) kaşlarını çatmak; (b-e veya لِ b-e) dik dik bakmak, (b-e veya bşe, لِ b-e ya da bşe) kötü davranmak; kaşlarını çatmak, yüzünü asmak; (b-e, bşe veya لِ b-e, bşe) gaddarca, soğuk bir şekilde bakmak; [yüz] asık, somurtkan olmak;

جَهْم somurtkan, asık, soğuk (yüz);

جَهَام bulutlar;

جَهَامَة ve جُـهُـومَـة soğuk bakış, somurtuk ifade; düşünceli, dalgın, suskunluk, sessizlik;

جَهَنَّم müe. cehennem;

جَوّ ç. أَجْـوَاء, جِـوَاء hava; atmosfer; gök; hava (durumu); çevre; جَوًّا hava yolu ile; telegraf ile ¶ بَرِيد الجَوّ hava postası; طَبَقَات الجَوّ hava katmanları; فِي جَوٍّ مُمْطِرٍ yağmurlu bir havada;

جَوِّي [na't] hava..., hava ile ilgili; atmosfer...; meteorolojik; ¶ الضَغْط الجَوِّي hava (atmosfer) basıncı; طَبَقَات جَوِّيَّة hava katmanları; أُسْطُول جَوِّي hava filosu; غَارَة جَوِّيَّة hava akını; القُوَّات الجَوِّيَّة hava kuvvetleri; الْمَلاَحَة الجَوِّيَّة havacılık (mesleği); مِينَـاء جَوِّيَّة havaalanı; أَرْصَاد جَـوِّيَّة meteorolojik gözlemler; حَجَر جَوِّي meteor;

جَوَّانِي iç, dahili;

جُوَال ç. -آت T.> çuval MIS.;

جوانتي İt.> MIS. eldiven;

جهض ⇐ أَجْهَض [kadın] vaktinden önce, erken doğurmak; [kadın] düşük yapmak, çocuğunu düşürmek; ¶ أَجْهَضَت نَفْسَهَا [kadın] çocuğunu düşürmek; [doktor] (حَامِل hamile kadına) düşük yaptırmak; ¶ أَجْهَض الشَّيْء bşi olgunlaşmadan, gelişmeden yok etmek;

جَهْض düşük (çocuk);

جَهِيض düşük;

إِجْهَاض çocuk düşürme; kürtaj;

جَهِل a (جَهْل, جَهَالَة) cahil olmak; (bşi ya da بِ bşi, nasıl yapacağını) bilmemek; gerçek dışı, aptalca olmak; (عَـلَـى bşe karşı) aptalca davranmak; تَجَاهَل (bşi) görmezden, bilmezden gelmek; (bşe) aldırmamak, (bşi) önemsememek, (bşe) gözlerini kapatmak; bilmiyormuş gibi yapmak; اِسْـتَـجْـهَل (b-nin) cahil olduğunu düşünmek;

جَهْل ve جَهَالَة cehalet, bilgisizlik; aptallık, ahmaklık; ¶ عَن جَهْلٍ bilmeden;

جَهُول cahil; aptal, ahmak;

مَـجْـهَل ç. مَـجَـاهِل bilinmeyen, keşfedilmemiş bölge;

تَجْهِيل aptallaştırma;

تَجَاهُل bilmezden gelme;

جَاهِل ç. جَهَلَة, جُهَّال, جُهَّل, جُهَلاَء (بِ bşi, nasıl yapılacağını) bilmeyen; cahil, öğrenim görmemiş; aptal;

جَـاهِـلِي [s.] putperest; İslamdan önceki devreye ait, cahilî;

جَاهِلِـيَّة cahillik; İslamdan önceki putperestlik, cahiliye, İslam öncesi devre;

جُوب Fr.> etek;

(جوب) جَابَ u (جَوْب) (*ülkeyi* vb.i) baştan başa gezmek, dolaşmak; (*bşi*) delmek,delip geçmek, baştan başa geçmek; (*bir yerde*) gezinmek, dolaşmak; جَاوَبَ (*b-e* veya على *bşe*) cevap, karşılık vermek, mukabelede bulunmak; (*bşde*) uymak, muvafakat göstermek; أَجَابَ (*b-e* veya الى *b-e*, عن veya على *bşin*) cevabını vermek, cevaplamak; (*bşe*, *rica*, *istek* vb.e) uymak, muvafakat göstermek; (*b-e*) kulak vermek, isteğini,talebini dinlemek; (*bir isteği*) yerine getirmek; (الى *bşe*) razı olmak, karşı çıkmamak, (الى *bşde*) aynı fikirde/ mutabık olmak, uyuşmak; ¶ أَجَابَ الى طَلَبِهِ isteğini yerine getirmek, isteğine karşılık vermek; تَجَاوَبَ bbe karşılıklı cevap vermek; (*bşden*, ب *bşden*) yansımak, aksetmek; (giderek) uyumlu, ahenkli hale gelmek; [durum, hal, vaziyet] (مع *b-nin*) lehine, avantajına olmak, işine gelmek; انْجَابَ [bulutlar] dağılmak, yayılmak; açılmak; [üzüntü, keder, tasa] geçmek, bitmek, zail olmak; [karanlık] dağılmak, aydınlanmak اسْتَجَابَ (*duaya*) karşılık vermek, icabet etmek, (*isteği*) yerine getirmek, (ل *b-nin*) talebine karşı çıkmamak, razı olmak, uymak; (ل *bşe*, ب *bş ile*) karşılık vermek; (ل *bşe*) ihtimam, ilgi göstermek; yansımak, aksetmek; (ل *bşe* ya da الى *bşe*) çarpıp yansımak, titreşmek FİZ.; اسْتَجْوَبَ (*b-i*) sorgulamak, sorguya çekmek; (*b-e*) kulak vermek, dinlemek; (*...için; meclisde*) gensoru açmak, vermek;

جَوْب (yabancı ülkeleri vb.i) gezme, dolaşma, turalama; delip geçme;

جَوْبَة ç. جَوْب ,-ات yarık, açıklık; delik;

جَوَاب ç. أَجْوِبَة cevap, yanıt; oktav sekizlik perde tertibi MZK.; (ç. -ات) mektup, mesaj MIS.; ¶ جَوَابُ الشَّرْطِ ceza cümlesi, cevap cümlesi [şart cümlelerinde] DİLB.;

جَوَابِيّ [na't] cevap niteliğinde;

جَوَّاب gezgin, seyyah;

اجَابَة cevap(lama), karşılık (verme); rıza, muvafakat, uyma; (bir talebi, dileği) yerine getirme; kabul; ¶ اجَابَةً لِطَلَبِكُمْ isteğinize uygun olarak; isteğinizin karşılığı olarak;

تَجَاوُب uyma, muvafakat, anlaşma; uygunluk, ahenk;

اسْتِجَابَة (*duaya*) karşılık verme, icabet etme; (*isteği, talebi, dileği*) yerine getirme; rezonans; ¶ ... اسْتِجَابَةً لِ ...e uygun olarak, mucibince;

اسْتِجْوَاب ç. -ات sorma, cevap isteme; sorgulama; dinleme; röportaj; gensoru;

مُتَجَاوِب uyumlu, ahenkli;

مُسْتَجِيب duyan, [çağrıya, soruya, duaya vb.e] karşılık veren, [isteği, dileği, talebi] yerine getiren; titreşen, salınan; hassas, çabuk etkilenen;

جُوت İng.> jüt, muhliye BOT. Corchorus capsu;

(جوح) جَاحَ u ve اجَاحَ yok etmek, mahvetmek; (*araziyi*) sel, su basmak; اجْتَاحَ ⇑; [fırtına] (*b-i, bşi*) sürüklemek, süpürüp götürmek; *bşi*;

جودة iyilik, mükemmellik;

جيد ç. جياد iyi, tam, eksiksiz, noksansız; mükemmel, olağanüstü, muhteşem; iyi [imtihan notu]; جيدًا çok iyi, mükemmel; iyice, kapsamlı olarak; ¶ جيد جدًا çok iyi; [sınav] pekiyi;

أجود daha iyi,güzel;

جواد ç. جود ,أجاويد ,أجاود ,أجواد eliaçık, cömert; جواد ç. جياد ,أجياد yarış atı, yarışçı; süvari atı, savaş atı ¶ ابن الجواد soylu kişi;

تجويد tecvit;

مجيد usta, mahir; uzman, mütehassıs;

جوادر ALF.BKZ. جوادر ;

(جور) جار u (جور) (عن ...den) sapmak, dönmek, (doğru yoldan) çıkmak, şaşmak; (على ...e) zulmetmek, (على b-e) baskı yapmak; (على b-i) kasıp kavurmak; (على başkasının hak, mal, toprağına) el uzatmak; جاور (b-ile) komşu olmak; (bşde) yanyana, bitişik olmak; (b-e, bşe) çok yakın olmak; (...e) sınır komşusu olmak; أجار (b-i) barındırmak, sığındırmak; (b-i عن bşden) korumak, himaye etmek; (b-e) yardım etmek; تجاور komşu olmak; bitişik olmak; ortak sınırı bulunmak; استجار (من ...den ب b-e) sığınmak, (b-den من ...e karşı) yardım istemek;

جور zulüm, adaletsizlik; baskı, tazyik; haddi aşmak;

جار ç. جيران komşu, mülteci, sığınma hakkı isteyen; himaye altında olan kişi;

جارة ç. -آت [kadın] komşu;

örn. ayaklanmayı) bastırmak, yatıştırmak;

اجاحة yok etme, mahvetme; ürün hasarı;

اجتياح yoketme; (ayaklanmayı) bastırma;

جائح yakıp yıkan, harap eden; felaket getiren, feci;

جائحة ç. جوائح afet, felaket; salgın hastalık; hasar(a uğrayan ürün);

جوخ ç. أجواخ ince pamuklu kumaş;

(جود) جاد u (جودة) iyi olmak, iyileşmek; _(جود) (ب bşi) bol bol vermek, (... ب ...yapacak kadar) cömert olmak; (ب bşi) على b-e) bol bol vermek; (ب bir miktar parayı vb.i) bağışlamak, iane vermek; ¶ جاد بنفسه kendini feda etmek; ölmek, ruhunu teslim etmek; جادت عيناه بالدمع gözlerinden yaşlar boşandı; جادت السماء bol bol yağmur yağdı; جود (bşi) iyi yapmak, güzelleştirmek; (bşi) iyileştirmek, ıslah etmek, düzeltmek; (Kuranı Kerimi) tecvid ile okumak; أجاد (bşi) çok iyi, mükemmel yapmak, (bşin) ustası olmak; (bşde) uzman, mütehassıs olmak; (bşi) iyi, mükemmel yapmak, söylemek; çok iyi netice almak; çok iyi olmak, temayüz etmek, sivrilmek [örn. şiirde]; ¶ أجاد لغة bir dile vakıf olmak, ilişkin olmak; أجاد العزف على البيانو iyi, güzel piyano çalmak; استجاد (bşi) iyi, güzel, mükemmel bulmak; (bşi, ل ...e) uygun münasip görmek;

جود eliaçıklık, cömertlik;

جود bol/ sağanak yağmur;

جادة bkz. جد[2] ;

جيرة komşuluk;

جورة ç. جُوَر delik, gedik;

جُوري ALF.BKZ.;

جِوار komşuluk, yakınlık; ...بِجِوارِ... ...civarında, yakınında;

مُجاوَرة komşuluk, yakınlık;

جائر ç. جَوَرة, جارة haksız, adaletsiz; despotça, zalimane; zalim, tiran, despot;

مُجاوِر komşu, bitişik; yakın; (ç. -ون) öğrenci (özl. Ezher üniversitesi çevresinde oturan);

مُجير koruyan, himaye eden, sığınma hakkı veren;

مُتَجاوِر ortak sınırı olan; bitişik;

جَوْرَب çorap;

(جون)[1] جاز u (مَجاز, جَوَاز) (...boyunca) seyahat etmek, (...den) geçmek; (*imtihanı, sınavı*,) vermek, geçmek; izinli olmak; mümkün olmak; (عَلَيْه *b-i*) kandırmak; ¶ جَازَتْ عَلَيْه الحِيلَةُ tuzağa düştü, hileyi yedi, yuttu; جَوَّزَ (*bşe*) izin vermek, cevaz vermek; (*bşi*) tasdiklemek, onaylamak, tasvip etmek; جَاوَزَ (*bşin yanından*) geçmek, geçip gitmek; (*bşi*) aşmak, geride bırakmak, geçmek; ¶ جَاوَزَ ثَلاثِينَ مِنَ العُمْرِ otuz yaşını geçti; (*bşi*) aşmak; (عن *bşi*) görmezden gelmek, itibar etmemek, önem vermemek; umursamamak (عن *bşi*) cezasız bırakmak; (عن *bşi*) terk etmek, bırakmak; أَجَازَ (*bşi*, الى *...e*) geçirmek; (ل *b-e*, *bş için*) izin vermek; (ل *b-nin, bş yapmasını*) onaylamak; (*bşe*) ruhsat vermek; (*kararı, yargıyı, hükmü*) tasvip etmek; تَجَوَّزَ katlanmak, tahammül etmek, dayanmak; تَجَاوَزَ = جَاوَزَ ; (عن *bşe*) aldırmamak, önem vermemek; (*bşi*) terk etmek, bırakmak; (عن *...den*) kendini çekmek,tutmak, sakınmak; اِجْتَازَ (...boyunca) gitmek, koşmak, geçmek, boydan boya geçmek; (*sınırı, caddeyi*) geçmek; (*dağın zirvesine*) ulaşmak; (*ülkeyi, denizi*) dolaşmak; (*mesafeyi*) katetmek; [düşünceler, fikirler] (*akıldan*) geçmek; (*zor zamanları, bunalımları*) geçirmek; (*bunalımı*) yenmek, atlatmak; اِسْتَجَازَ caiz, yapılabilir, mümkün görmek; izin, cevaz istemek;

جَوْز ç. أَجْوَاز orta, merkez (büyük bir alan veya çölün); ¶ ...فِي أَجْوَازِ... ...ın ortasında; فِي أَجْوَازِ الفَضَاءِ uzayın derinliklerinde;

جَوَاز cevaz, izin; kanuni olma; ruhsat resmi izin; mümkünlük, olabilirlik; ihtimal; geçme, başarılı olma [imtihan için]; ¶ جَوَازُ السَّفَرِ pa-saport;

مَجَاز karşıdan karşıya geçiş; pasaj, geçit; mecaz; ¶ مَجَازًا ve عَلَى سَبِيلِ المَجَازِ mecazen;

مَجَازِي mecazi;

إِجَازَة ç. -ات izin, yetki; tasvip; ruhsat; lisans (akademik derece); tatil; ¶ إِجَازَةُ الحَصْرِ patent verme; patent; إِجَازَة قُنْصُلِيَّة DİPL. bir devletin diğer bir devletin konsolosunu tanıdığını gösterir belge; إِجَازَة مَرَضِيَّة hastalık iz-ni, hava değişimi, tebdili hava; الإِجَازَاتُ المَدْرَسِيَّة tatil; غَائِبُ الإِجَازَةِ tatilde, izinde;

مُجَاوَزَة ve تَجَاوُز karşıdan karşıya geçiş;

جائع ç. جُوَّع ,جِيَاع aç;

تجويع = اجاعة açlıktan öldürme;

جوف ⇐ جوّف (bşin) içini boşaltmak;

جَوْف ç. أجْوَاف oyuk, içi boş; iç, dahil; karın; kuzey MAĞR.; ¶ ... في جوف ...içinde, ortasında; جَوْفَ اللَّيْلِ veya في جوفاللَّيْل gece yarısı;

جوفي iç, dahili; yeraltı; kuzey [s.] MAĞR.

¶ مياه جَوْفِيَّة yeraltı suyu;

أجوف müe. جوفاء ç. جُوف ortası, içi boş, oyuk; boş; nafile, abes, anlamsız;

تجويف ç. تجَاوِيف içi boş, oyuk;

مجوف ortası,içi boş olan;

جوق ç. أجْواق ve جَوْقَة ç. ـآت- birlik, grup, takım; [tiyatro] trup; koro müz.; orkestra (yine جَوْقَة مُوسِيقِيَّة); ¶ مُدِير الجَوْقِ koro, orkestra şefi; جوقة الشَّرَف Şeref Nişanı;

1(جول) جَالَ u (جَوْلان ,تَجْوال ,جَوْلَة ,جَوْل) dolaşmak, gezmek, avare dolaşmak; (في bş ile) meşgul olmak; devriye gezmek; dolaşmak; (ب ,في akıldan) geçmek ¶ جَالَ بِرَأْسِهِ b-nin kafasını,zihnini meşgul etmek; مَا يَجُولُ في(ب) خَاطِرِهِ zihnini meşgul eden şey, aklındaki şey; جَالَ الدَّمْعُ فِي عَيْنَيْهِ gözleri dolu dolu oldu; أجال (bşi) döndürmek, çevirmek; ¶ ...أجَالَ الرَّأْيَ فِي ...hakkında düşünüp taşınmak, ...i zihninde tartmak; أجَالَ النَّظَرَ bakışlarını gezdirmek; çevreye göz gezdirmek, göz atmak; تجوّل gezmek, avare dolaşmak; devriye gezmek; seyahat etmek;

جولة ç. ـآت- dolaşma; devriye atma; gezin-

haddi aşma; hesap mevcudundan fazla para çekme; (عن bşe) itibar etmeme, önem vermeme; (عن bşi) terk, feragat;

اجتياز karşıdan karşıya geçiş; transit geçiş; (mesafeyi) kat etme; (imtihanı) geçme, verme; (zorlukları) yenme, atlatma;

جائز caiz; kanuni, resmi; olabilir, makul;

جائزة ç. جوائز ödül, mükafat, hediye;

¶ جائزة دِرَاسِيَّة burs;

مجاز ruhsatlı; lisansı olan;

2 جوز = زوج ⇐ جوّز evlendirmek MIS., SUR.;

جوز ç. أجواز = زوج çift MIS., SUR;

3 الجَوْزاء İkizler burcu, Cevza astron.;

4 جوز [cin.is.; tek.is. ة] ç. ـآت ceviz; ¶ جَوْز الطِّيب küçük hindistan cevizi ağacı BOT.; جَوْز القَيْء kargabüken BOT. Strychnos muxvanica; جَوْز الهِنْد ve جَوْز هِنْدِي büyük hindistancevizi BOT. Cocos nucifera; جوز القز koza;

جوزة MIS. nargile;

جوزي [nat] ceviz; ceviz rengi;

5 جاز ALF.BKZ.;

جوزل ç. جوازل yavru güvercin;

(جوس) جَاسَ u (جوس) (خِلالَ ...in arasından) gözetlemek, tecessüs etmek; (bşi) araştırmak, incelemek, tetkik etmek; اجتاس ⇑;

(جوع) جَاعَ u (مَجَاعَة ,جُوع) acıkmak; çok açlık çekmek, açlıktan ölmek; جوّع (b-i) açlıktan öldürmek, (b-i) aç bırakmak; أجاع ⇑;

جوع açlık ¶ مَاتَ جُوعًا açlıktan ölmek;

جوعان müe. جَوْعَى ç. جِيَاع aç;

مجاعة ç. ـآت- kıtlık, açlık;

ti; tur; turne; deniz yolculuğu; uçuş, seyir; raunt;

جَوَّال gezgin, seyyah; seyir halinde olan; seyahat eden; seyyar, gezici; turist; ALF.BKZ.

¶ جوّال ج. رمّاة جَوّال رُمَاة tüfekli er, şişhane eri ASK., SUR.;

جَوَّالة sık sık seyahat eden; yolcu, yaya yolu; motorsiklet; kruvazör;

تَجْوال gezme, seyahat, dolaşma; göçebe hayatı, göçebelik;

جَوَلان = تَجْوال ¶ جَوَلان اليد zimmete geçirme;

مَجَال ç. -آت (ل bş için) boş yer, oda; alan, saha, ihtisas; kapsam; sınır, had; rahat hareket edilebilen yer, geniş yer; açıklık; [manyetik] alan; ¶ مَا تَرَكَ مَجَالاً للشَّكّ en ufak bir şüphe bile bırakmamak; لاَ مَجَال للطَّعْن فِيهِ bu su götürmez, itiraz kabul etmez, bilinen bir şeydir; فِي هَذَا الْمَجَال bu alanda; وَدَعَ الْمَجَال أمَامَهُ فَسِيحًا b-e sınırlama getirmemek, b-i serbest bırakmak; مَجَال العَمَل iş alanı, sahası; مَجَال مَغْنَطِيسِي manyetik alan; شِدَّة الْمَجَال manyetik alan şiddeti

تَجَوُّل dolaşma, gezme; dışarı çıkma; devriye gezme; tur; seyahat etme; ¶ مَنْع التَّجَوُّل [özl. geceleri] sokağa çıkma yasağı;

بائع جائل ç. بَاعَة جَائِلُون seyyar satıcı;

مُتَجَوِّل gezgin, seyyah; seyyar, gezici; seyahat eden; yolcu ¶ وَكِيل مُتَجَوِّل satış temsilcisi; بَيَّاع مُتَجَوِّل seyyar satıcı; قِسِّيس مُتَجَوِّل gezici vaiz;

جوال ALF.BKZ.;

جولف golf MIS.;

جام ALF.BKZ.;

جاه ALF.BKZ.;

جوهر (bşi) değerli taşlarla süslemek;

جَوْهَر ç. جَوَاهِر öz, cevher, temel; cevher [şekil karşıtı] FELS.; madde; atom; kıymetli taş, cevher; mücevher(at) ¶ الزَّيْف وَ الْجَوْهَر sahte ve gerçek;

جوهرة kıymetli taş, cevher;

جَوْهَرِي hakiki; yapısında, yaradılışında bulunan; ana, temel, baş; malzeme; kuyumcu;

جوهرجي kuyumcu;

مُجَوْهَرَات mücevherat MIS.; kıymetli taşlar;

جوي a (جَوًى) hüzün ya da sevinç sebebiyle heyecanlanmak, heyecanlı davranmak;

جَوًى aşırı sevgi, muhabbet; tasa;

(جيء) جَاءَ، يَجِيءُ (مَجِيء) (...e) gelmek; (bir yere) varmak, ulaşmak; (ب bşi, b-e) getirmek; (ب bşi) üretmek, meydana getirmek; (ب bşi) beyan etmek; yapmak, başarı ile tamamlamak; (fena bir şey) yapmak, işlemek; (فِي yazıda, makalede) geçmek, zikrolunmak; [muz. fiil ile] ...yapmak üzere olmak; ¶ ... جَاءَ فِي جَرِيدَة الأَهْرَام أنَّ El-Ehram gazetesinde ...dığı yazıyor; جَاءَ مِن بَارِيس أنَّ ... Paristen gelen bir raporda ...denilmektedir; جَاءَت نَتَائِجُهُ مُطَابِقَةً لِ ... sonuçları ...e uygun olmuştur, ...i tasdikler

mahiyettedir;

جيئة geliş, varış; ¶ جيئة و ذهابا gidiş ve geliş; ذهب جيئة و ذهابا bir aşağı bir yukarı gidip gelmek;

مجيء geliş, varış;

الجائيات gelecek olan şeyler;

جيب[1] ç. جيوب göğüs, sine, bağır; sinüs MAT.; delik, oyuk; cep; bozuk para çantası; تمام الجيب ve جيب التمام cosinüs MAT.; ساعة الجيب cep saati; مصروف الجيب cep harçlığı; الجيوب الانفية burun sinüsleri ANAT.; جيوب المقاومة ASK. (hâlâ) direnen cepheler;

جيبي [na't] cep…i; cep boy…;

جيب[2] veya سيارة جيب jip;

جيد ç. جيود, اجياد boyun;

جيد bkz. جود ;

جياد , اجياد bkz. جواد ;

جيري[1] gerçekten, hakikaten;

جير[2] kireç;

جيري kalkerli, kireçli;

جيار sönmemiş kireç;

جيارة kireç ocağı;

جير[3] ⇒ جير ciro etmek MAL.;

جيرو İt.> ciro MAL.;

جيرة , جيران bkz. جور ;

جيزة Giza şehri;

(جيش) جاش i (جيشان) heyecanlanmak; hiddetlenmek, sinirlenmek; ağır ağır kaynamak;

جيش birlikleri harekete geçirmek; (*topluluğu*) coşturmak; استجاش orduyu harekete geçirmek, ya da (انصارا *taraftarları*) ayaklandırmak;

جيش ç. جيوش ordu, birlikler, silahlı kuvvetler; ¶ جيش الاحتلال işgal kuvvetleri; جيش احتياطي yedek kuvvetler; جيش مرابط جيش المساء alacakaranlık, akşam karanlığı;

جياش ateşli, heyecanlı, kabına sığmaz; taşkın, çoşkun, neşeli, canlı;

جيشان heyecanlanma; öfke;

(جيف) جاف i ve جيف , تجيف [ceset, leş] çürümek, bozulmak;

جيفة ç. جيف , اجياف kadavra, ceset; leş;

جيل ç. اجيال insanlar, kabile, millet; nesil; yüzyıl, asır; devir, çığır, çağ;

جيلاتي İt.> dondurma;

جيم "ج" harfinin adı;

جيوغرافيا coğrafya ¶ الجيوغرافيا البشرية beşeri coğrafya;

جيوفيزيا jeofizik;

جيوفيزيائي jeofizik [na't];

جيوفيزيقي jeofiziki;

جيولوجيا jeoloji;

جيولوجي [na't] jeolojik;

حَاء "ح" harfinin adı;

حَاخَام haham; ¶ الحَاخَام الأكْبَر başhaham;

حؤول bkz. حول ;

حَامِي Hami;

حَانُوت bkz. حنو ;

1 حَبَّ i (حُبّ) (b-i) sevmek, (b-den) hoşlanmak;

حَبَّبَ (ل b-e, bşi) sevdirmek, çekici, kabul edilebilir kılmak; (bşi, الى b-e) önermek;

أَحَبَّ (مَحَبَّة, حُبّ) (b-i, bşi) sevmek, hoşlanmak; (أَنْ ...yapmayı) istemek, (أَنْ ...yapmaya) gönüllü olmak; ¶ أُحِبُّ أَنْ ... ...yapmayı arzu ederim; أُحِبُّ لَهُ أَنْ ... ...için ...olmasını temenni ederim; لا يُحِبُّ الخَيْرَ لَهُ onun iyi olmasını istemez, ondan herşeyi kıskanır;

تَحَبَّبَ (الى b-e) sevgisini göstermek; kendini (الى ...e) sevdirmek (الى kadına) kur yapmak;

تَحَابَّ birbirlerini sevmek; اسْتَحَبَّ (bşden) hoşlanmak; (bşi) güzel bulmak; (bşi عَلَى ...e) tercih etmek;

حُبّ sevgi; muhabbet, dostluk; ¶ حُبّ الذَّات kendini beğenme; حُبّ اسْتِطْلاع meraklılık, öğrenme aşkı; حُبّ الوَطَن vatanseverlik; ... حُبًّا لِ ...i isteyerek, umarak;

حُبِّي [na't] sevgi..., sevgi ile ilgili; dostça, sevecen; حُبِّيًّا sevgiyle, dostça;

حِبّ ç. أَحْبَاب sevgili, biricik;

حَبَاب amaç, hedef, gaye;

حَبِيب ç. أَحِبَّاء ,أَحِبَّة ,أَحْبَاب sevgili; tutkun; arkadaş; (الى ...için) sevimli; popüler, sevilen; الأَحْبَاب [çoğ.] dostlar; kişinin sevdikleri;

حَبِيبَة ç. حَبَائِب [kadın] sevgili;

أَحَبّ daha çok sevilen, istenilen tercih edilen, (الى b-e) daha sevimli;

حَبَّذَا ne güzel, ne hoş...!; ¶ ... حَبَّذَا لَوْ ...olsaydı ne güzel olurdu; ... حَبَّذَا لَوْ فَعَلَ (eğer) ...yapsaydı ne hoş olurdu; يَا حَبَّذَا الحَال bu harika bir şey;

مَحَبَّة aşk; sevgi, muhabbet, yakınlık, dostluk; ¶ مَحَبَّة الوَطَن vatan sevgisi;

تَحَبُّب kur yapma;

تَحَابُب karşılıklı sevgi, uygunluk;

مَحْبُوب sevilen, aşık olunan, yar; sevgili; istenilen; popüler; gözde; aşık; (ç. مَحَابِيب) [Osm. zamanında] altın sikke MIS.;

مَحْبُوبَة [kadın] sevgili;

مُحَبَّب (الى b-e) sevimli gelen, kabul edilebilir; hoş, güzel, makbul;

مُحِبّ ç. -ون seven; aşık; amatör, bir işi zevk için yapan; arkadaş; ¶ مُحِبّ النَّاس insancıl, sokulgan; مُحِبُّنَا العَزِيز sevgili dostumuz; مُحِبّ الآثَار antika düşkünleri; مُحِبّ لِذَاتِه egoist, bencil;

تَحْبِيذ tasvip; alkışlama;

حبر u (حَبْر) (b-i) eğlendirmek, mutlu etmek, neşelendirmek; حبر a (حُبُور) mutlu olmak, eğlenmek; (bşi) geliştirmek, usta işi yapmak; (bşi) mükemmel bir şekilde yapmak, oluşturmak; (bşi) yazmak, tasnif/ telif etmek;

حِبْر mürekkep; ¶ أُمّ حِبْر mürekkep balığı ZOO.; حِبْر عَلَى وَرَق etkisiz, sadece kağıt üzerinde kalan [anlaşma, ittifak];

حَبْر ç. أَحْبَار müslüman olmayan dini otorite bilge; rahip; haham; ¶ الْحَبْر الأَعْظَم papa;

حَبْرِي papaya ait;

حَبْرِيَّة piskoposluk [özellikle makam, yetkisi veya hizmet süresi];

حِبَرَة ç. -آت (kadınların giydiği) ipek şal, omuz atkısı;

حِبَار ç. -آت iz, eser, kamçı, dayak izi;

حُبُور sevinç, keyif, haz, neşe;

حُبَارَى ç. حُبَارَيَات toy ZOO. Otis tarda;

يَحْبُور toy kuşunun yavrusu;

مَحْبَرَة ç. مَحَابِر mürekkep hokkası;

حبس i (حَبْس) (bşi) tıkamak, kapamak (bşi, عن olmasına) tutmak, hakim olmak, engel olmak (örn. gözyaşına, gülmeye vb.e); (عن b-den bşi) sakınmak, vermemek; (b-i) engellemek, durdurmak, (b-e) mani olmak; (b-i, bşi) hapsetmek, tutuklamak; (bşi, عَلَى ...için) ayırmak, ayırıp bir kenara koymak; (sermayeyi) dondurmak, sabitleştirmek; ¶ حَبَسَ نَفْسَهُ عَلَى kendini ...e adamak; ...i حَبَسَ يَدَهُ عَنْ b-nin kontrolünden kurtarmak; حَبَسَ عَلَيْهِ

مُتَحَابّ birbirini seven;

مُسْتَحَبّ müstehap İSL.HUK.; tutulan, rağbet gören; popüler;

حب[2] ⇐ حَبَّبَ [bitki] tohum vermek, tohumlanmak; tanelenmek; (bşi) tanelemek; أَحَبَّ tohum vermek;

حَبّ [cin.is.; tek.is. ة] tohum; çekirdek; (ç. حُبُوب) tahıl, hububat; tohum; çekirdek; tanecik, habbe; topak; hap; pastil; sivilce TIP. ¶ حَبّ الْمُلُوك ve حَبّ الهَال kiraz MAĞR.; حَبّ الهَان kakule, hamame BOT.. Ammomum cardamomum.; حَبّ الغَمَام dolu tanesi;

حَبَّة [tek.is.] ç. -آت tane; tohum; çekirdek; pastil, hap; tohumlu yumuşak meyva [çilek vb. gibi]; sivilce; az miktar, cüzi şey; alan birimi [MIS. = 58.345 m^2]; حَبَّات [çoğ.] tespih taneleri; ¶ حَبَّة شَعِير uzunluk ölçüsü birimi (Mıs'da, 0.205 cm); حَبَّة سَوْدَاء çörek otu BOT.; حَبَّات الرِّمَال kum taneleri; حَبَّة الْعَيْن göz küresi; göz bebeği; حَبَّة القَلْب sevgili, biricik;

حَبَب kabarcık, su kabarcığı;

حُبَيْبَة ç. -آت küçük tohum, çekirdek; küçük sivilce;

حُبَيْبِي [na't] taneli ¶ الرَّمَد الْحُبَيْبِي trahoma TIP.;

حبحب [cin.is.] karpuz;

حُبَاحِب ateş böceği, yıldız kurdu, kandil böceği ZOO. Zampyris noctiluca;

حبذ ⇐ حَبَّذَ (bşi) iyice düşünmek; (b-i, bşi) alkışlamak, (b-e, bşe) alkış tutmak;

حَبَّذَا bkz. حَبّ[1];

أَنْفَاسَهُ *b-nin* soluğunu, nefesini kesmek (korkutarak ya da şaşırtarak); حَبَسَ أَنْفَاسَهُ soluğunu tutmak; حُبِسَ مَعَ الشُّغْلِ ağır hapse mahkum edildi; حَبَّسَ (*yatırımları*, عَلَى *...sebebiyle*,) dondurmak; (*bşi*, عَلَى *...e*) vakfetmek;

اِنْحَبَسَ kesintiye uğramak; kendini tutmak, zaptetmek, sınırlamak; اِحْتَبَسَ (*bşi*) tıkamak, kapamak, tutmak; (*b-i, bşi*) durdurmak, engellemek, mani olmak; engellenmek, tutulmak; hapsedilmek; [ses] kesilmek; [nefes, soluk] kesilmek;

حَبْس engelleme, tutma, bırakmama, tıkama, kapama, durdurma; meydana gelmesini önleme; muhafaza, nezaret, alıkoyma; hapis, tutuklama; (ç. حُبُوس) cezaevi, hapishane; ¶ حَبْس اِحْتِيَاطِي gözaltı; حَبْس اِنْفِرَادِي hücre hapsi; حَبْس شَدِيد ağır hapis cezası;

حَبْس ç. أَحْبَاس büğet, bağlağı, set;

حُبُس ç. أَحْبَاس [TUN., CEZ., FAS. = وَقْف] vakıf; حُبس عَامّ genel vakıf; حُبس خَاصّ özel vakıf; كَانَ حُبُسًا (عَلَى) عَلَى tamamen ..e bağlı;

حُبْسَة konuşamama, tutulma;

حَبِيس tıkalı, kapanmış; kilitli; tecrit edilmiş, mahfuz, saklı; tutulan, bırakılmayan [nefes]; boğuk [ses]; (ç. حُبَسَاء) münzevi;

مَحْبَس ç. مَحَابِس bir şeyin kapalı tutulduğu yer, kilitlendiği yer; hapishane, tutukevi; [hapis] hücre; nezaret;

مِحْبَس kapayan, tıkayan şey, tıkaç;

مَحْبَسَة inziva yeri; zaviye;

اِنْحِبَاس ayrılma, tecrit edilme, tutulma; kesinti, inkita; fasıla, ara;

اِحْتِبَاس kendini tutma; alıkoyma, durdurma, kesintiye uğratma; ¶ اِحْتِبَاس البَوْل idrar tutulması;

مَحْبُوس (çevresinden) tecrit edilmiş, ayrılmış, kapalı; mahpus [s.]; dondurulmuş [nakit para, hesap]; (ç. مَحَابِيس) mahpus;

مُحَبِّس vakfeden, vakıf sahibi;

مُحَبَّس عَلَيْه [vakıftan] faydalanan kişi;

مُنْحَبِس münzevi; kapak;

الحَبَش Habeşistan; (ç. أَحْبَاش) Habeş(li);

الحَبَشَة (ve بِلَاد الحَبَشِيَّة) Habeşistan;

حَبَشِي ç. أَحْبَاش Habeş(i) [na't. ve is.];

حَبِطَ *i* (حُبُوط) ve حَبَطَ *a* başarısızlığa uğramak, sonuç vermemek, boşa çıkmak, ters gitmek, işe yaramamak; أَحْبَطَ (*bşi*) boşa çıkarmak, başarısızlığa uğramasına neden olmak; (عَلَى *b-nin*, ها *bşini, çabasını, emeğini*) boşa çıkarmak;

حَبَط bere, yara, dayak izi;

حُبُوط başarısızlık;

إِحْبَاط başarısızlığa uğratma, bozma;

حَبَق fesleğen, reyhan BOT.; yavşanotu veronika MIS. BOT. Veronica anagollis aquatica;

حَبَكَ *i, u* (حَبْك) (*bşi*) iyi ve sıkı dokumak; (*bşi*) örmek; (*bşi*) bükmek, sarmak, burmak; (*bşi*) sıkı sıkıya bağlamak, iyice düğümlemek; [plan vb.] tasarlamak, tertip etmek, kurmak; حَبَّكَ (*bşi*) bükmek, burmak; (*bşi*) düğümlemek, bağlamak; اِحْتَبَكَ birbiriyle kesişmek, birbiri üzerinden geçmek;

حَبْكَة dokuma, kumaş; bünye yapı;
حُبُك : حُبُك النُّجُوم yörünge;
حِيَاكَة dokuma; dokuma mesleği;
مَحْبُوك sıkı dokunmuş; sıkı, gergin; sağlam, dayanıklı;
مُحْتَبِك kesişen, birbiri üzerinden geçen;
حبل[1] ⇒ احتبل (b-i, bşi) tuzağa düşürmek;
حَبْل ç. حِبَال ,أَحْبُل ,أَحْبَال ,حُبُول ip, sicim; iplik; kaytan, kordon; (ç. حِبَال) ışın, hüzme; damar ANAT.; veter, kiriş ANAT.; ¶ حَبْلُ الْوَرِيد şahdamarı; حَبْل السُّرِّي göbek kordonu; حَبْل الشَّوْكِي omurga, belkemiği; حِبَال صَوْتِيَّة ses telleri; حَبْل الْمَسَاكِين sarmaşık BOT.; أَلْقَى (أَطْلَقَ) الْحَبْلَ عَلَى الْغَارِبِ sınırlama koymamak; اِرْتِخَاء الْحَبْلِ ipleri gevşetme; yumuşama, acıma, merhamet etme; اِضْطَرَبَ حَبْلُهُ düzensizleşmek, düzeni bozulmak, kontrolsüz kalmak; لَعِبَ عَلَى الْحَبْلَيْنِ ikili oynamak;
أُحْبُولَة ç. أَحَابِيل tuzak, ağ; ilmikli ip; أَحَابِيل [çoğ.] (bşi elde etmek için) hile, oyun;
حِبَالَة ç. حَبَائِل tuzak, ağ;
حَابِل : اخْتَلَطَ الْحَابِلُ بِالنَّابِلِ herşey karıştı, karman çorman; حَابِلُهُمْ وَنَابِلُهُمْ hepsi, [cümbür cemaat] çoluk çocuk; ثَارَ الْحَابِلُ عَلَى النَّابِلِ başımıza taş yağacak;
حبل[2] a (حَبَل) hamile olmak, gebe kalmak; حَبَّلَ ve أَحْبَلَ (kadını) hamile bırakmak;
حَبَل hamilelik, gebelik; gebe kalma;
حُبْلَى ç. حَبَالَى ve حُبْلاَنَة hamile, gebe;
حبهان (حَبُّ الهَان) kakule, hamame BOT.;
(حبو) حَبَا u (حَبْواً) sürünmek, emeklemek; (b-e, bşi) vermek, mükafat, ödül olarak vermek;
حَابَا (b-e) iyi niyetini göstermek; (b-e) müsamaha göstermek; (b-i) kayırmak, (b-e) iltimas geçmek, (b-nin) tarafını tutmak; (b-e) saygı, ihtiram göstermek; احْتَبَا ayaklarını toplayıp elbisenin içine alarak oturmak;
حُبْوَة hediye, ödül, mükafat;
حِبَاء = حُبْوَة;
مُحَابَاة iltifat, kompliman, taraf tutma, kayırma, iltimas geçme;
حَتَّ u (حَتّ) (bşi) silerek, kazıyarak çıkarmak;
تَحَاتّ ve انْحَتّ aşınmak, yıpranmak;
حِتَّة ç. حِتَت MIS. parça;
حَتَّى [harfi cer] …e kadar; [muzari fiilden önce] …yapıncaya, oluncaya kadar; amacıyla; hatta; حَتَّى لَوْ . . . hatta ...olsa, ...yapsa bile; [öncesinde olumsuzluk edatı ile] ancak;
حُتَات kazıntı, silintiler; kırıntılar;
تَحَاتّ bozunma, aşınma;
حتد a (حَتْد) soylu olmak;
مَحْتِد asıl, kök; asli yapı, tabiat;
حَتْرَة küçük parça, cüzi şey;
حِتَار ç. حُتُر sınır, uç, çevre;
حَتْف ç. حُتُوف ölüm; ¶ يَبْحَثُ عَنْ (يَسْعَى إِلَى) حَتْفِهِ بِظِلْفِهِ kendi mezarını kazıyor, [o] ölümüne susamış; مَاتَ حَتْفَ أَنْفِهِ eceliyle öldü, tabii bir ölüm ile ölmek;
حَتَمَ i (حَتْم) (bşi, عَلَى b-e) zorunlu kılmak, vacip kılmak, (عَلَى b-e, bşi) emretmek, buyurmak, vazife olarak vermek; (bşi, عَلَى b-e) zorla kabul ettirmek, emri vaki yapmak; (ب bşi)

kesinlikle belirlemek, karar vermek; حَتَّمَ (bşi, علَى b-e) zorunlu kılmak II; تحتّم gerekmek, zorunlu olmak; (علَى b-nin) vazifesi, görevi olmak, sorumluluğunda olmak;

حتم ç. حُتُوم emir, buyruk; nihai karar; حتمًا kaçınılmaz surette, zorunlu olarak;

حتمي son, nihai, kesin, değişmez;

حتمية kesinlik, kararlılık, belirlenmişlik; zorunluluk; لا حتميّة belirlenmezcilik, indeterminizm FELS.;

محتوم empoze edilen, zorla kabul ettirilen; belirli, kesin, değişmez; kısmet, nasip, takdir edilmiş;

محتّم = محتوم ;

متحتّم zorunlu [hizmet];

حتى bkz. حتّ ;

حثّ u (حثّ) teşvik etmek, harekete getirmek; (b-i, علَى bş yapmaya) zorlamak ¶ حَثَّ خُطَاهُ (الى bir yere) alelacele gitmek; حَثَّ الطَّرِيقَ acele gitmek; حَثَّ قَدَمَيْه alelacele gitmek; احتثّ ve استحثّ = حثّ;

حثيث hızlı, çabuk, seri;

حاثّة hormon;

حثّي Hitit [s. ve is.];

حثالة tortu, telve, posa, çökel; MEC. kaynayan veya damlayan şeyin yüzeyindeki köpük; kazıntı, süprüntü, çer çöp;

(حثو) حثا u (حثْو) (bşi) dağıtmak, saçmak, serpmek;

حجّ u (حَجّ) (b-i; tartışarak, delil ile) yenmek, susturmak; (b-i) ikna etmek, inandırmak; haccetmek; حاجّ (b-ile) tartışmak, münakaşa etmek; تحاجّ birbirleri ile tartışmak, münakaşa etmek, çekişmek; müşavere, istişare etmek; احتجّ (ب bşi) özür, mazeret, bahane, sözde sebep olarak ileri sürmek; (ب bşi) delil getirmek, delil olarak sunmak; (ل bşe) taraftar olmak, (ل ...i) desteklemek; (علَى ...e) itiraz etmek, karşı çıkmak, protesto etmek;

حجّ ve حِجّة ç. ـات, حِجَج hacı; ذُوالحِجَّة zilhicce, hicri takvimin son ayı;

حُجّة ç. حُجَج delil, hüccet; bahane, özür, mazeret; ispat; döküman, servet; ¶ بِحُجَّة أنّ ...dığı bahanesi ile, mazereti ile;

مَحَجّ varılacak yer;

مَحَجّة ç. مَحَاجّ hac yeri; varılacak yer, hedef; yol; demiryolu; [davaya bakma] usul yöntem;

حِجاج tartışma, çekişme, münakaşa;

تحجّج delil getirme; mazeret gösterme, bahane gösterme; özür beyan etme;

احتجاج ç ـات tartışma, münakaşa; bahane; mazeret, özür; (علَى bşe) karşı çıkma, itiraz;

حاجّ ç. حُجّاج, حَجِيج hacı;

حجب u (حَجْب) (bşi عن ...den) korumak için örtmek, muhafaza etmek; (bşi, عن bşden) gizlemek, saklamak, görünmesine engel olmak; (b-i) gölgede bırakmak, (...den) üstün çıkmak; (bşi عن ...e) görülemez, sezilemez, hissedilemez yapmak; (bşi, عن b-den) gizlemek; (بَيْنَ ... و بَيْنَ ... ...ile ...in arasını) ayırmak, (بين ... aradaki) farkı vermek,

vurgulamak; حجّب üstünü kapamak, gizlemek; (*kadını*) gözlerden uzak tutmak; (*bşi*, ب *bş ile*) gizlemek, örtmek; تحجّب (عن ...*den*) gizlenmek, saklanmak; انحجب saklanmak, gizlenmek; üstü örtülmek, kapanıp gizlenmek; احتجب görünmez olmak; gizlenmek; (عن ...*den*) saklanmak; çekilme, geri alınmak; gözden, dikkatten kaçırmak; [gazete, dergi] kapanmak;

حجب inziva, köşeye çekilme; [perde] kapanış; uzak durma, yaklaşmama;

حجاب ç. حُجُب ,أحجبة örtü, kılıf; perde, örtü [kadın için]; bölme, duvar tahta perde; set, bariyer, barikat; diyafram [yine الْحجاب الحَاجز ANAT.]; muska, tılsım;

حجابة muhafız odası, giriş kontrol odası;

احتجاب gizlenme, saklanma; inziva; perdelik kumaş;

حاجب gizleyen, himaye eden, koruyan; (ç. حَجَبة ,حُجّاب) kapı muhafızı, kontrol memuru; kahya; emir eri SUR., ASK.; (ç. حَواجب) kaş; ¶ حَاجب الهَواء hava geçirmeyen;

محجوب gizli, saklı, örtülü;

[1] حجر *u* (حَجران ,حِجر) (على *b-nin*) malını kullanımına kanunen engel olmak; (على *b-i*) durdurmak, engellemek; (*bşi* على *b-e*) yasaklamak, menetmek; (على *b-i*) kanunen yetkisiz, ehliyetsiz kılmak;

حجر (على *bşi*) kısıtlama, sınırlama, tahdit, blokaj, bloke etme, mani olma; kapatma, engelleme [kanunen, talimat ile]; tevkif, hapis; alıkoyma; zaptetme, kontrol altında tutma; yasak, menetme; (على *b-nin*) kanuni ehliyetini, yetkisini sınırlama; حَجر صِحّي karantina;

حجر yasak, kucak; (ç. أحجار ,حُجور, حُجورة) kısrak;

حُجرة ç. حُجَرات ,حُجَر oda; hücre; kompartıman; dernek, birlik, oda; ¶ حُجرة الإنتظار bekleme odası, salonu; حُجرة النَّوم yatak odası; الْحُجرة الفَلاحيَّة çiftçiler birliği;

محجر ç. مَحاجر revir; hücre, zindan; ¶ مَحجر صحّي karantina odası, yeri;

مَحجر ,مَحجِر ç. مَحاجر (مَحجر العُيون) göz çukuru, yuvası; bkz. [2]حجر;

تحجير yasaklama, men etme; bkz. [2]حجر;

محجور ç. مَحاجير [ve مَحجور عليه] *b-nin* himayesinde olan; reşit olmayan; vesayet altındaki çocuk;

[2] حجر ⇐ حجّر (*bşi*) taşlaştırmak; (*bşi*) taş gibi sert yapmak; تحجّر taşlaşmak;

حجر ç. أحْجار ,حِجارة ,حِجار taş; ağırlık [terazi kefesindeki dengeleme için kullanılan]; ¶ الْحجَر الأساسِي bir binanın inşa edilme tarihinin yazılı bulunduğu taş; وَضع الحَجر الأساسِي ⇑ söz konusu taşın yerleştirilmesi; حَجر البَلاط kaldırım taşı; حَجر جهنّم cehennem taşı, gümüş nitratı; حَجر الجِير kireçtaşı; حَجر السُّمّاقِي veya الحَجر السُّمّاقِي somaki, porfir, kayaç; الْحَجر الأسْوَد Haceri Esved taşı; حَجر الشّادنة hematit (min.); حَجر الثّرة

engel, mani, ket, aksa, çaparız; حَجَر الفَلاسِفَة [simyada] iksir, başka madenleri altına çevirdiği kabul edilen tılsımlı taş; حجر القَمَر şeffaf alçı taşı, selenit; حجر كَرِيم ve حَجَر ثَمِين mücevher, değerli taş; طَبْع عَلَى حَجَر taşbaskı; طِبَاعَة الحَجَر taşbasması, litegrafi, litografya;

حَجَرِي [na't] taş...; ¶ العَصْر الحَجَرِي Taş Çağı; العَصْر الحَجَرِي الحَدِيث Neolitik Çağ, Cilalı Taş Devri; العَصْر الحَجَرِي القَدِيم Yontma Taş Çağı;

حَجِر taşlı; taşlaşmış;

حَجَّار taş işi ile uğraşan;

مَحْجَر ç. مَحَاجِر taşocağı;

تَحْجِير taşlaştırma; [ocaktan] taş çıkarma;

تَحَجُّر taşlaşma, taş kesilme;

مُتَحَجِّر taşlaşmış, taş kesilmiş;

مُسْتَحْجِر = taşlaşmış.;

حجز *u, i* (حَجْز) (*bşi* عن *...e*) bırakmamak, engel olmak; (*bşi* عن *...den*) uzak tutmak; tıkamak, kapamak, kesmek, önünü kesmek; ayırmak, izole etmek; ulaşılamaz yapmak; ayrı koymak; (بين *...in arasını*) ayırmak, (بين *...in arasında*) perde olmak; alıkoymak, gözaltına almak; (*bşi* veya على *bşi*) haczetmek, el koymak; (*bşi*) istimlak etmek, kamulaştırmak; (*bşi*) ayırtmak, (*bş için*) rezervasyon yapmak; (*bşi*) rezerve etmek, biriktirmek; احتجز *bşi* kendine ayırmak;

حَجْز engelleme, mani olma, tutma, bırakmama; ayrı durma, izolasyan, tecrit; (على *bşi*) alıkoyma, tutma, haczetme; rezervasyon [yer, koltuk, bilet]; ¶ حَجْز الحُرِّيَّة özgürlüğün kısıtlanması; cebir, icbar, baskı, tazyik HUK.; ...ألقى الحجز على ...i haczetmek, alıkoymak;

الحِجَاز Hicaz, Arap Yarımadasının batısında, Kızıldeniz sahilindeki bir bölge;

حِجَازِي Hicaz...i, Hicaz ile ilgili; (ç. ـون) Hicaz sakinlerinden;

حَاجِز ve حَاجِزَة ç. حَوَاجِز engel, mania; perde, duvar bölme; blok, taş set, barikat; çit, korkuluk, parmaklık; [yarış vb. için] engel; ¶ الحِجَاب الحَاجِز diyafram (ANAT.); حَاجِز الأَمْوَاج dalgakıran; الحَوَاجِز القُمْرُقِيَّة ya da الحَوَاجِز الجُمْرُكِيَّة [g] gümrük bariyerleri; حَاجِزَة الصَّوَاعِق yıldırımsavar, paratoner; مُوَظَّف حَاجِز = haciz icra memuru;

حجل *u, i* (حَجَلَان , حَجْل) sıçramak, hoplamak, fırlamak; sekmek, sıçrayarak gitmek;

حِجْل ç. حُجُول , أَحْجَال halhal;

حَجَل [cin.is.; tek.is. ة] ç. حِجْلَان;

حَجَلِي keklik ZOO. bıldırcın ZOO.;

حَجَلَة ç. حِجَال kameriye ¶ رَبَّات الحِجَال hanımlar; لُعْبَة الحَجْلَة seksek oyunu;

مُحَجَّل halhal giymiş olan [kadın], aksekili [at]; parlak, pırıl pırıl; tek, yegane;

حجم *u* (حَجْم) (*b-e*) şişe çekmek, hacamat yapmak TIP.; أحجم (عن *...den*) çekinmek, ürkmek; (عن *...den*) kendini, zaptedip çekmek, alabilmek, (عن *bşi*) bırakmak, terketmek; geri çekilmek;

حَجْم ç. حُجُوم , أَحْجَام büyüklük, hacim;

çap [silah, top]; ¶ كَبِير الحَجْم oldukça, hayli, epey büyük;

حَجَّام şişe çeken, hacamat eden;

حِجَامَة hacamat; deriyi tarayıp kanatma;

مِحْجَم ve مِحْجَمَة ç. مَحَاجِم kan alma aleti, şişesi;

اِحْجَام kendini tutma, zaptetme; kendini uzak tutma, araya mesafe koyma;

حَجَن i (حَجْن) (bşi) eğmek, bükmek; اِسْتَحْجَن (bşi) kapmak, kabaca almak, zorla almak;

أَحْجَن kıvrık, eğik, bükülmüş;

مِحْجَن ç. مَحَاجِن ucu eğik çubuk, sopa; çengel;

(حجو) حَجَا :حَجَا بِهِ خَيْرًا biri hakkında iyi, müspet düşünmek; حَاجَى (b-e) galip gelmek, (b-i) yenmek, altetmek, bastırmak [zeka kıvraklığı ile];

حِجًى ,حِجَا ç. أَحْجَاء anlayış, zeka kavrayış, zihin, akıllılık;

حَجِيّ (بـ ...e, ...için) uygun, münasip;

أَحْجَى daha uygun; daha doğru, iyi;

أُحْجِيَّة ç. أَحَاجِيّ ,أَحَاجٍ bilmece, bulmaca;

خَحَام = حَخَام ALF.BKZ.;

حَدّ u (حَدّ) (bşibıçak) bilmek, keskinleştirmek; (toprağa, araziye مِن ...den) sınırı olmak «يَحُدُّ سُورِيَةَ مِنْ الشَّرْقِ العِرَاقُ و يَحُدُّ مِن الغَرْبِ البَحْرُ الأَبْيَضُ المُتَوَسِّطُ و لُبْنَانُ»; (bşi) sınırlamak, tahdit etmek, (bşe) sınır koymak; (مِن bşe veya bşe) engel olmak; _i (حِدَّة) (عَلَى ...e) hiddetlenmek, köpürmek, kızmak; _u, i (حِدَاد) (عَلَى mevta için) yas tutmak, mateme girmek; حَدَّد (bıçak vb.i) bilemek, keskinleştirmek; (bşi) ocakta kızdırıp işlemek, dövmek SUR.; (bşi) sınırlamak; (...e, için) sınırlarını belirlemek, koymak; (bşi ya da مِن bşi) kısıtlamak; (bşi) belirlemeye, zamanını tasarlamak, plan cetvelini, programı yapmak; (bşi fiyatları), belirlemek; (bşi) tarif, tasvir etmek; ¶ حَدَّدَ بَصَرَهُ bakışlarını (فِي bşe, bir yere) çevirmek, dikkatle bakmak, iyice incelemek; gözleri ile delecekmiş gibi bakmak; حَادّ (b-e bşe) karşı çıkmak, zıt gitmek, muhalefet etmek; (bşi) ihlal etmek, bozmak; أَحَدّ (bşi) bilemek ¶ أَحَدَّ أَحَدَّ النَّظَرَ الَى ...e gözlerini dikip bakmak; أَحَدَّ مِنْ بَصَرِهِ ;حَدَّدَ بَصَرَهُ = بَصَرَهُ sert sert bakmak; matem elbiselerini giymek; تَحَدَّد (vakti, günü) sınırlanmak; belirlenmek, tayin edilmek; tarif, tavsif edilmek; اِحْتَدّ kızmak, kızmaya başlamak; (عَلَى ...e) köpürmek, hiddetlenmek, öfkelenmek; kışkırtılmak;

حَدّ ç. حُدُود [bıçak, kılıç vb. için] yüz; uç, kenar, kıyı; sınır, hudut; son, en üst sınır; nihayet, en son nokta; (belli bir) ölçü, derece, birim; [denklem] taraf MAT; terim MAT.; ilahi, kutsal emir, kanun; had, şeri ceza İSL.HUK.; ¶ ...لِحَدِّ veya ...الَى حَدِّ ...e kadar; لِحَدِّ الَى حَدِّ الآن ve الَى حَدِّ الآن şimdiye kadar; الَى حَدٍّ مَا belli bir sınıra, dereceye, noktaya kadar; الَى حَدٍّ كَبِيرٍ ve الَى حَدٍّ بَعِيد oldukça, epey(i); أَيّ حَدّ ne kadar, nereye kadar, ne derecede; بِلاَ حَدّ ve لاَ حَدَّ لَهُ sınırsız, uçsuz bucaksız; ve

حَدِيدِيَّة demiryolu;

حَدَّاد demirci;

حِدَادَة demircilik mesleği;

تَحْدِيد ç. -آت sınırlama; sınır oluşturma; kısıtlama; belirleme, tayin etme, ayarlama; tasvir, tavsif etme; ¶ عَلَى التَّحْدِيد veya عَلَى وَجْه التَّحْدِيد tamamen ...ile sınırlı, sadece...;

حَادّ keskin [bakış için de] [zeka]; yüksek perdeli [ses tonu]; sinirli, öfkeli, şiddetli, hiddetli; açık, net, bariz; vahim, ağır [hastalık]; ¶ حَادّ الطَّبْع ve حَادّ المِزَاج asabi, huysuz, çabuk kızan; زَاوِيَة الحَادّ dik açı;

مَحْدُود (ب ...ile) sınırlı, çevrelenmiş; az, fazla değil, mahdut [miktar, bilgi]; belirli, muayyen; ¶ مَحْدُود الْمَعْنَى açık, net, muğlak değil; مَحْدُود الضَّمَان sınırlı sorumluluğu olan; شَرِكَة مَحْدُودَة (الْمَسْؤُولِيَّة) limitet şirket;

مُحَدَّد keskin; (ل için) ayarlanmış, tayin edilmiş, muayyen, belli;

مُحْتَدّ kızgın, öfkeli, hiddetli;

حِدَأَة ç. حِدَأ ,حِدَاء ,حِدْآن çaylak ZOO.;

حَدَأَة ç. حِدَاء iki ağzı keskin balta;

حَدَب a (حَدَب) dışa doğru bükülmek, kubbe gibi olmak, konveks, dışbükey olmak; kambur olmak; (عَلَى veya ب b-e karşı) yumuşak, iyi, şefkatli davranmak; (عَلَى veya ب b-i) gözetmek, korumak, bakmak; حَدَّب (bşi) eğmek, bükmek, kabartmak; kemer yapmak; تَحَدَّب ve احدودب kambur olmak, kamburlaşmak, dışa doğru bükülmek;

حَدَب sevgi, muhabbet, yakınlık; şefkat

عَلَى حَدٍّ سَوَاء ya da عَلَى حَدّ sınırsız; إِلَى غَيْرِ حَدّ aynı şekilde; eşit olarak; عَلَى حَدٍّ سَوَى ...e göre; حَدّ... بِحَدّ ذَاته ve فِي حَدّ ذَاته bizzat kendisi, böyle olmak sıfatıyla, bu sıfatla; الحَدّ الأَقْصَى ve الْحَدّ الأَعْلَى azami, en çok, büyük maksimum; الْحَدّ الأَدْنَى asgari, en az, en düşük, küçük, minimum; حَدّ عُمْرِي yaş sınırı; ذُو حَدَّيْنِ iki yüzü keskin; فِي ...de, ...sınırları arasında; بَلَغَ حُدُود... حُدُود أَقْصَى حُدُوده elinden geleni yapmak; حُدُود اللَّه Allah'ın koyduğu sınırlar, hükümler;

حِدَّة keskinlik [bıçak vb.]; perde MZK.; ayırdedilme, göze çarpma, başkalık; hiddet, şiddet; kızgınlık, köpürme; huysuzluk;

حِدَة bkz وحد ;

حَدّ yasak;

حِدَاد (عَلَى biri için) yas tutma; ¶ ثَوْب الْحِدَاد matem elbisesi;

حَدِيد demir; ç. حَدَائِد demir aksam [yapının]; madeni eşya; ¶ حَدِيد خَام ham demir; demir filizi; حَدِيد غُفْل işlenmemiş, ham demir; حَدِيد الظَّهْر ve ظَهْر الحَدِيد dökme demir; ضَرَبَ فِي حَدِيد بَارِد demiryolu; سِكَّة الحَدِيد bkz. ضرب ;

حَدِيد ç. حِدَاد ,أَحْدَاد ,أَحِدَّة keskin [bıçak, kılıç; dil; göz; zeka];

أَحَدّ daha keskin; daha öfkeli;

حَدِيدَة ç. حَدَائِد demir parçası; demir alet, nesne ¶ حَدِيدَة الحَرْث saban demiri, kulağı; عَلَى الحَدِيدَة MIS. ekonomik açıdan sıkıntıda;

حَدِيدِي [na't] demirden, demir...; ¶ سِكَّة

kötü] bir şeye sebep, neden olmak; تحدّث (الى b-ile عن, ب ya da في ...hakkında, ...den) konuşmak, muhabbet etmek; تحادث karşılıklı konuşmak; استحدث (bşi) yenilemek; (bşin) yenisini almak; (bşi) ilk kez yapmak, ortaya koymak, başlatmak; (b-i) genç saymak, genç görmek;

حدث ç. أحداث yeni, yeni meydana gelen; olay, hadise; fenomen, görüngü ve olay; kötü emare, belirti; kötü ve ahlaksızca hareket; bidat; pislik, dışkı; (ç. حُدثان, أحداث) delikanlı, genç erkek; أحداث [çoğ.] gençler;

حديث ç. حدثان, حداث yeni, yeni ortaya çıkan; son zamanlarda olan; modern; حديثا son zamanlarda olan; modern; ¶ حديث البناء yeni inşa edilmiş; حديث السن genç; حديث العهد yeni vuku bulmuş, yeni; حديث عهد ب... ve العهد ب... ...i yeni kabul etmiş olan; ...de yeni, acemi, deneyimsiz olan [çiçeği burnunda ...]; ...e alışkın olmayan «حديث عهد بالولادة yeni doğmuş»; «كان حديث العهد بالزواج yeni evlenmiş»; حديث العهد بأوربا Avrupa'da daha önceden bilinmiyordu, tanınmıyordu;

حديث ç. أحاديث, حدثان konuşma; kısa süren konuşma, iki çift laf; müzakere, diyalog; röportaj; dedikodu; hadis; ¶ حديث خرافة hurafe, aslı astarı olmayan hikaye; حديث قدسي Kutsi Hadis;

حدوث ortaya çıkma, meydana gelme, oluş; olma, ortaya çıkma;

iyi davranma; himaye gözetim; (ç. حداب ve أحداب) yüksek yer, tepe, bayır; ¶ من كل صوب و حدب veya من كل صوب و حدب في كل صوب و حدب her yönden, taraftan; her yerde, dört bir yanda;

حدب konveks, [dışadoğru] eğik, bükülmüş; kambur; şefkatli, iyi;

حدبة kambur [sırttaki]; bükülme, kavislenme, kabartı, kemer;

أحدب müe. حدباء ç. حدب kambur [kişi]; daha müşfik, iyi kalpli;

محدّب kabartma; tümsek, dışa bükümlü;

حدث *u* (حدوث) olmak, ortaya çıkmak, belirmek; حدث *u* (حداثة) yeni, son zamanlarda olmak; genç olmak; حدّث (*b-e bşi* ya da ب *bşi*, في, عن *hakkında*) bildirmek, haber vermek, anlatmak; (*b-ile*, عن ya da في *hakkında*) konuşmak ¶ حدّثه نفسه ya da حدّثه قلبه (ب *bşi*) kalbi, vicdanı, içi söylemek; حدّث نفسه ب *bşin* gerçek olduğuna veya gerçekten gördüğüne inanmaya çalışmak; bir şey yapmaya karar vermek; ... حدّث نفسه أنّ kendi kendine ...diyerek söylendi, konuştu; حادث (*b-ile* عن ya da في *hakkında*) konuşmak; (*b-ile* عن veya في *hakkında*) tartışmak; (*b-e*) danışmak, (*b-ile*) görüşmek; (*b-e*) hitap etmek; (*b-ile*) telaffuzda konuşmak; أحدث (*bşi*) ilk kez yapmak, oluşturmak, başlatmak, ihdas etmek; (*bşi*) kurmak, tesis etmek; (*bşi*) icap ettirmek, (*bşe*) sebep olmak; pislik bırakmak; ¶ أحدث حدثا bozmak, iş çıkarmak; [özellikle

حَدَاثَة yenilik; gençlik;

أَحْدَث daha yeni;

حِدْثَان الدَّهْر terslikler, kısmetsizlikler;

أُحْدُوثَة ç. أَحَادِيث konuşma; müzakere, diyalog; boş konuşma, gevezelik; uydurma, yalan söyleme; konu, mesele, tartışma konusu; dedikodu (*bş hakkında*) ¶ حُسْن الأُحْدُوثَة ödül; سُوء الأُحْدُوثَة iftira, bühtan;

مُحَادَثَة ç. konuşma; tartışma, müzakere;

اِحْدَاث ilk olarak ortaya çıkarma, icat, meydana getirme; sebep olma;

اِحْدَاثِيَّات [çoğ.] koordinatlar MAT.; ¶ اِحْدَاثِيَّات أُفُقِيَّة ;اِحْدَاثِيَّات عَمُودِيَّة ordinat MAT; apsis MAT.;

اِسْتِحْدَاث icat, ilk defa yapma;

حَادِث ortaya çıkan, meydana gelen, yer alan; yeni, son zamanlarda olan; (ç. حَوَادِث, -آت) olay, vakıa, hadise; dava HUK.; kaza, aksilik, talihsizlik; ¶ حَادِث تَزْوِير sahtekarlık, dolandırıcılık davası; مَكَان الحَادِث olay yeri, suç mahalli;

حَادِثَة ç. حَوَادِث olay, vaka; [hikayenin] mevzu, konu; hadise; koz, talihsizlik mevzu; ¶ حَادِثَة الْمُرُور trafik kazası;

مُحَدِّث ç. -ون konuşmacı; spiker; sözcü; konuşmaya dahil olan kişi; anlatan; ravi; muhaddis HAD.;

مُحْدَث yeni, son zamanlarda vuku bulan; modern, çağdaş; sonradan görme, yeni zengin olmuş kişi; الْمُحْدَثُون Yeniler, Çağdaş edebiyatçılar, Alimler;

مُتَحَدِّث sözcü;

مُسْتَحْدَث yeni, yeni çıklan; (ç. -آت) yenilik, reform; yeni ürün; yeni türetilen kelime;

حَدَجَ i ve حَدَّجَ (*b-e, bşe*) [genellikle بِبَصَرِه ya da بِنَظَرِه] dik dik bakmak;

حِدْج ç. أَحْدَاج ,حُدُوج yük, ağırlık;

أَبُو حُدَيْج leylek ZOO.

حِدَاجَة ç. حَدَائِج hevdeç;

حَدَرَ ve حَدُرَ u (حَدَارَة ,حَدْر) [göz, deri vb.] şişmek, şişme yapmak; حَدَرَ u, i (حُدُور ,حَدْر) (*bşi*) damlatmak; ¶ حَدَرَت العَيْنُ الدُّمُوعَ gözyaşları akmak; حَدَرَ حَدْرًا (*bir fikri, sözü*) söyleyivermek; ezbere söylemek; _(حَدْر) aşağı gelmek, inmek; kayarak, süzülerek gitmek; حَدَّرَ eğmek, alçaltmak; تَحَدَّرَ tedrici, aşama aşama alçalmak; kaymak, kayıp gitmek; inmek; [göz yaşları] akmak, süzülmek; (مِنْ ...*den*) kaynaklanmak, doğmak; اِنْحَدَرَ alçalmak, inmek; batmak; eksilmek, azalmak; [göz yaşları] akmak, süzülmek; [arazi, toprak] meyilli olmak; (إِلَى *bir yere*) varmak, ulaşmak;

حَدْر Kur'anı Kerim'in hızlı okunuşu;

حُدُور eğim, meyil; meyilli arazi;

تَحَدُّر eğim, meyil;

اِنْحِدَار eğim, meyil; düşme; azalma; dökülme [akarsu vb. için]; küçülme; harap olma, zeval, batma, çökme;

حَادِر şişkin, şişme yapmış [göz, deri vb.]

مُتَحَدِّر eğimli, eğik;

مُنْحَدِر alçalan; batan; eğimli, eğik, meyilli

[arazi]; azalma, düşme; bezgin, bitkin, hayatta yenilgiye uğramış, perişan;

مُنْحَدَر ç. ـآت kasvet, keder, hüzün, can sıkıntısı; eğim, meyil; [akarsu] dökülme yeri;

حَدَسَ u, i (حَدْس) (*bşi*) farzetmek, varsaymak, tahmin etmek;

حَدْس tahmin, kabul, varsayım; içine doğma, sezgi;

حَدَقَ[1] i (حَدْق) (ب *b-i, bşi*) çevrelemek, sarmak, kuşatmak; (بعينه *b-e*) bakmak, bakış atmak;

حَدَّقَ (الى veya في veya ب ...*e*) bakmak, gözünü dikmek; ¶ حَدَّقَ النَّظَرَ في... bakışlarını ...e dikmek; أَحْدَقَ (ب *b-i, bşi*) sarmak, kuşatmak, çevrelemek; (ب ,الى ,في ...*e*) bakmak bakışlarını dikmek; ¶ أَحْدَقَ النَّظَرَ في... bakışlarını ...e çevirip dikmek;

حَدَقَة ç. حَدَق ,ـآت, حِدَاق ,أَحْدَق gözbebeği; أَحْدَاق [çoğ.] bakışlar;

حَدِيقَة ç. حَدَائِق bahçe; ¶ حَدِيقَة الحَيَوَان hayvanat bahçesi;

إِحْدَاق (ب *bşi*) sarmak, kuşatma;

خَطَر مُحْدِق [olması, gerçekleşmesi] yakın tehlike;

حَدَلَ i (حَدْل) (*bşi*) düz yapmak, pürüzsüzleştirmek; (حَدْل ,حُدُول) (على *b-e*) zulmetmek, adil davranmamak;

مِحْدَلَة ç. مَحَادِل [yol işlerinde kullanılan] silindir;

حدم ⇒ اِحْتَدَمَ yanmak, tutuşmak; yanıp bitmek, yok olmak; [kavga, dövüş] çıkmak; (على *bşe*) sinirlenmek, patlamak, [yine اِحْتَدَمَ غَيْظًا];

اِحْتِدَام feveran, galeyan;

مُحْتَدِم sinirli, öfkeli;

حِدَة bkz. وحد ;

حَدْوَة[1] at nalı;

حَدَا[2] ve حَدَى (حَدَا u حَدْو ,حُدَاء) (*develeri*) şarkı söyleyerek sürmek; (*b-i* veya ب *b-i*, الى *bşe, bş yapmaya*) teşvik etmek, sürmek, yönlendirmek; ...حَدَا ب ...i tahrik etmek; [binici, deve] salınmak; salına salına gitmek; ¶ حَدَا بِهِم الحَدِيثُ söz ...e geldi; غَرَض تَحْدُوا إِلَيْهِ الرَّكَائِب uğrunda çaba sarfedilen gaye;

تَحَدَّى (*b-ile*) yarışmak, rekabet etmek; (*b-e*, *bşe*) meydan okumak; (*b-e*, *bşe*) karşı çıkmak, direnmek, dayanmak, mukavemet göstermek; (*bşi*; ذَكَاءَهُ *b-nin zekasını*) uyandırmak, canlandırmak; (*bşe*, *bşi yapmaya*) niyeti olmak, (*bşi yapacak gibi*) olmak;

حِدَاء kervan başının söylediği nağme, (*hayvanları*) harekete geçiren şarkı;

حَدَّاء deve binicisi, sürücüsü;

أُحْدِيَّة ,أُحْدُوَة deve sürücülerinin şarkısı, nağmesi;

تَحَدٍّ ç. تَحَدِّيَات meydan okuma, kışkırtma, tahrik, provokasyon;

حَادٍ ç. حُدَاة kervanbaşı [develere şarkı ile yol aldıran]; deve binicisi, sürücüsü; başkan, şef, lider;

مُتَحَدٍّ meydan okuyan; tahrik eden, kışkırtan;

حَدِيَ a (ب *bir yerde*) kalmak, ikamet etmek;

حَادِي عَشَر bkz. أَحَد ;

حَدَايَة = حدأة KNŞ;

حَذِرَ *a* (حَذْر, حَذَر) (*bşi*, من *bşi*, *b-i*) merak etmek, (*...için*) tasalanmak, endişelenmek, kaygılanmak; (*bşe, b-e*, من *...e karşı*) uyanık, tetikte, hazırlıklı omak; حَذَّرَ (*b-i*, من *bş hususunda*) uyarmak, ikaz etmek; حَاذَرَ dikkatli, uyanık, tetikte olmak; (*b-e karşı*) uyanık, tetikte olmak; (*b-e karşı*) uyanık/ tetikte olmak; (من *bşe*) dikkat etmek, (من *bşe karşı*) gözünü dört açmak; احْتَذَرَ = حَذِرَ ;

حِذْر ve حَذَر uyanık olma hali, teyakkuz, alarm durumu; tedbir, önlem; ¶ أَخَذَ حَذْرَهُ hazırlıklı, tedbirli, uyanık olmak; عَلَى حَذَرٍ dikkatle; (من *...e karşı*) hazırlıklı;

حَذِر dikkatli, uyanık, ihtiyatlı, açıkgöz;

حَذَارِ (أَنَّ *...olmasına*, من *...e*) dikkat et! ...için gözünü dört aç!;

تَحْذِير (من *...e karşı, ...için*) uyarı, ikaz, tembih;

مُحَاذَرَة dikkat, ihtiyat, tedbir;

مَحْذُور tekin, güvenilir olmayan, netameli; sakınılan şey; (ç. -ات) tehlike; zorluk, meşakkat, aksilik;

حَذَفَ *i* (حَذْف) (*bşi* ya da من *bşi*) kesmek, kırpmak, kısaltmak; (من *bşden*) kesip koparmak, ayırmak; (*bşi*) iptal etmek, atmak, bırakmak, itibar etmemek; hazfetmek DİLB.; (*b-e*, ب *bşi*) atmak; (ب *bşi*) kullanıp, işini bitirip atmak; حَذَّفَ (*bşi*) budamak, kırkmak; keserek düzeltmek, şekil vermek;

حَذْف kesme, kırpma; iptal etme, bırakma, kullanmama; atma, ihmal; hazf DİLB.;

حَذَافِير : أَخَذَ بِحَذَافِيرِ herşeyini, pılını pırtısını toplamak;

حَذَقَ *a* ve حَذِقَ *i* (حِذْق, حَذَاقَة) (في *bşde, bşde*) usta, mahir, kabiliyetli, profesyonel olmak; (*bşi*) iyi yapmak, (*...e*) vakıf olmak; حَذَقَ *i* (حُذُوق) [süt] ekşimek; تَحَذَّقَ ustalık, mahirlik, zekilik taslamak, tavrı takınmak;

حِذْق ve حَذَاقَة kabiliyet, maharet, ustalık; el yatkınlığı, zeka; anlayış/ nüfuz kabiliyeti;

حَاذِق ç. حُذَّاق kabiliyetli, usta, marifetçi, zeki, anlayışlı; ekşi;

حَذْلَق ⇒ تَحَذْلَق zeki, mahir, bilgili gibi davranmak; bilgiçlik taslamak;

حَذْلَقَة kabiliyet, maharet;

(حذو) حَذَا *u* : حَذَا حَذْوَهُ *b-nin* tuttuğu yolu tutmak, *b-i* örnek kabul etmek; حَاذَى (*bşe*) paralel olmak, (*bş*) boyunca uzamak; تَحَاذَى paralel, hizasında olmak, karşı karşıya olmak; احْتَذَى (ب veya عَلَى *b-i, bşi*) taklit etmek, izlemek, peşinden gitmek; örnek olarak benimsemek; ayakkabı edinmek; (*bşi*) ayağına geçirmek, ayakkabı olarak giymek;

حَذْوَ... [mudaf kul.] ...hizasına, karşısına, ...ile karşı karşıya; ¶ حَذْوَكَ النَّعْلَ بِالنَّعْلِ aynı durumda, bir elmanın iki yarısı gibi, tıpa tıp benzer;

حِذَاء ç. أَحْذِيَة ayakkabı; sandalet; صِنَاعَة الأَحْذِيَة ayakkabıcı (imalatçı);

حِذَاءَ [mud. kul.] ve بِحِذَاءِ... ...in hizasına, ...karşısına;

حَرِير ipek; ç. حَرَائِر (حَرَايِر) ipekli kumaşlar, işler, ipekliler; ¶ حَرِير صَخْرِي amyant, asbest, dağ keteni, yeşil taş pamuğu; حَرِير صِنَاعِي suni ipekli;

حَرِيرِي ipekli, ipek;

حَرَائِرِي [na't] ipek, ipekli; ipek giyiniş olan;

حَرَّار ipekli giyen;

حَرَارَة ısı; sıcaklık; hararet, ateş; ısı derecesi; gayret, şevk, ateş; istek, arzu, heves; hiddet; [deri] yanma;

حُرَيْرَة ç. -آت kalori;

حَرَارِي termal, ısıl; ısı ile ilgili; ¶ وَحْدَة حَرَارِيَّة kalori, ısı birimi;

حَرَارِيَّة ç. -آت kalori;

حَرُور müe. ç. حَرَائِر sıcak rüzgar;

حَرَّان müe. حَرَّى ç. حِرَار ,حَرَارَى susuz; MEC. hiddetli, köpürmüş;

أَحَرّ daha sıcak; ¶ عَلَى أَحَرَّ مِنَ الْجَمْرِ çok heyecanlı, heyecan içinde ya da diken üstünde olmak, tedirgin, mütereddit olmak;

مِحَرّ ısıtma sistemi;

تَحْرِير serbest bırakma; azat etme, hürriyetini verme; yazma, kaydetme; redaksiyon, tashih; editörlük; (ç. تَحَارِير ,-آت) döküman, yazma, kayıt; ¶ رَئِيس التَّحْرِير yazı işleri müdürü; إِدَارَة التَّحْرِير yayın kurulu;

تَحْرِيرِي özgürlükçü; liberal; yazılı, matbu;

حَارّ sıcak; sinirli, hiddetli;

مُحَرُور sinirli, hiddetli; öfkeli;

حَذَّاء ayakkabıcı (imalatçı);

... عَلَى (فِي) مُحَاذَاة ...boyunca;

احْتِذَاء örnek alma, örnek kabul etme;

مُحَاذٍ karşı karşıya, ...e bakan;

حَرّ u, i (حَرّ, حَرَارَة) sıcak olmak; حَرَّرَ (b-i) özgür, hür bırakmak; (b-i) serbest bırakmak; (b-i) azat etmek; (...i) Allah yoluna vermek, vakfetmek; (bşi) temizlemek, arındırmak; (bşi) tam olarak tanımlamak, kesin olarak tanımlamak, belirtmek; (kitabı) gözden geçirip düzeltmek, tashih etmek; (derginin, kitabın) hazırlığını kontrol etmek ve yazı ile katılmak; (bşi) yazmak, yazıya dökmek, telif etmek; تَحَرَّرَ özgürleşmek, hür olmak (مِن ...den) kurtulmak, bağıntısı kalmamak; azat edilmek; احْتَرَّ parlamak, tutuşmak;

حَرّ ısı;

حُرّ müz.ç. أَحْرَار müe.ç. حَرَائِر özgür, hür; saf, som, katışıksız [mücevher vb.]; serbest; köle olmayan adam; bağımsız; bağımsız; kısıtlı olmayan; liberalist SİY.; الأَحْرَار [çoğ.] Liberaller; (عَلَى b-e karşı) samimi, candan davranan; yatırım yapılmamış [para]; ¶ مِن حُرِّ مَالِه kendi parasıyla;

حَرَّة ç. -آت taşlık arazi; volkanik bölge, arazi;

حُرِّيَّة ç. -آت hürriyet, özgürlük; bağımsızlık, kısıtlanmama; ¶ حُرِّيَّة العِبَادَة ibadet hürriyeti; حُرِّيَّة الفِكْر düşünce özgürlüğü; حُرِّيَّة الكَلَام konuşma özgürlüğü; حُرِّيَّة النَّشْر (الصَّحَافَة) basın özgürlüğü;

حَرَثَ *i, u* (حَرْث) (*toprağı*) sürmek; (*yeri*) ekip biçmek, işlemek;

حَرْث (*toprağı*) sürme, ekme, biçme işleme; işlenmiş toprak;

حِرَاثَة toprağı işleme, çiftçilik, ziraat;

حَرَّاث toprağı süren kişi, saban süren;

مِحْرَاث ç. مَحَارِث saban;

حَارِث ç. حُرَّاث saban süren; ¶ أَبُو الحَارِث aslan;

حَرِجَ *a* (حَرَج) sıkı, birbirine yakın olmak; sıkışmak, sıkıştırılmak, preslenmek; [kalp, göğüs] sıkışmak; (عَلَى *b-e*) yasak(lanmış) olmak; حَرَّجَ (*bşi*) daraltmak, sıkıştırmak; (*bşi*) zor, karmaşık hale getirmek; (*bşi*, عَلَى *b-e*) yasaklamak; (فِي *bşde*) üstelemek, ısrar etmek; أَحْرَجَ (*bşi*) daraltmak, sıkıştırmak, engel, mani olmak, sınırlamak; (*bir durumu*) zorlaştırmak, güçleştirmek; (*b-e*) sıkıntı vermek, sıkmak; (*b-i*, الى ...*e*) zorlamak, mecbur tutmak; (*bşi*, عَلَى *b-e*) yasaklamak;

تَحَرَّجَ günahtan sakınmak, kaçınmak; (من *bşden*) sakınmak, geri durmak, imtina etmek; çıkmaza girmek, köşeye sıkışmak; sıkışmak, daralmak; [durum] zorlaşmak, güçleşmek, (*b-nin durumu*) tehlikeye girmek; ¶ تَحَرَّجَ صَدْرُهُ مِنْ(ب) ... *bş* sebebiyle sıkılmak, sıkıntı duymak; تَحَرَّجَ بِهِ النَّاسُ bu insanlara pek çok sıkıntılar getirdi;

حَرَج yakınlık, darlık, sıkılık; sıkışma; kısıtlama, sınırlama; zorluk, güçlük; kritik durum; yasak; yasaklanan şey; ¶ لاَ حَرَجَ itiraz

مُحَرِّر ç. ـون özgür, hür bırakan, özgürlük taraftarı; yazar; [dergi, gazetede] editör, muharrir;

مُحَرَّر Allah'a adanmış, hasredilmiş; yazılı, kayıtlı; deftere kaydedilmiş; مُحَرَّرَات [çoğ.] kayıtlar;

مُتَحَرِّر azat edilmiş;

حَرِبَ *a* (حَرَب) sinirlenmek, kızmak; حَارَبَ (*b-ile*) dövüşmek, kavga etmek; (*b-e karşı*) savaş açmak; تَحَارَبَ savaşmak; birbiri ile dövüşmek; اِحْتَرَبَ = تَحَارَبَ;

حَرْب müe. ç. حُرُوب savaş, harp; dövüş, kavga; (عَلَى ya da لِ *b-nin*) düşman(ları); ¶ حَرْب اَهْلِيَّة sivil savaş; حَرْب صَحَافِيَّة basın rekabeti; الْحُرُوب الصَّلِيبِيَّة Haçlı savaşları; الْحَرْب العَالَمِيَّة ve الْحَرْب الْعُظْمَى ya da الْحَرْب الْعَامَّة 1. Dünya (Cihan) Savaşı; كَشَفَت الْحَرْبُ عَنْ سَاقِهَا ve قَامَت الْحَرْب عَلَى سَاقِهَا savaş şiddetlendi;

حَرْبِي [na't] savaş ile ilgili; savaşçı, cengaver; dövüşken, kavgacı; askeri; (ç. ـون) asker; ¶ الْبُولِيس الْحَرْبِي askeri polis, ≈jandarma;

حَرْبَة ç. حِرَاب mızrak, kargı; mızrak ucu; süngü, kasatura;

حِرْبَاء ç. حَرَابِيّ bukalemun ZOO.;

وَا حَرْبَاه eyvah! yazık!;

مِحْرَاب mihrap;

مُحَارَبَة dövüş, kavga; muharebe;

اِحْتِرَاب savaşma;

الْمُتَحَارِبُون muharip sınıflar;

حَرْبُوثَة ç. حَرَابِيث TUN. hap, pastil;

yok; لاَ حَرَجَ عَلَيْكَ seni engelleyecek bir şey yok, bu hususda serbestsin;

حَرَج [cin.is.; tek.is. ة] ç. حِرَاج ,-آت, أحْرَاج sıklık; sık orman; ormanlık arazi;

حَرِج dar, sıkı, yakın; sıkıştırılmış, preslenmiş; kritik, riskli [durum];

أحْرَج daha sık, daha yoğun; daha kritik;

حَرَاج MIS. mezat, müzayede ile satış;

حَرَاجَة [durum] kritiklik, zorluk;

تَحْرِيج ağaçlandırma;

تَحَرُّج kendini uzak tutma, arada mesafe bırakma; utangaçlık, çekingenlik, mahcubiyet; [durum] kritik, riskli olma;

مُحْرِجَات : مُحْرِجَات الأَيْمَان geri dönüşü olmayan yeminler;

مُحْرِج sıkıntı veren;

مُتَحَرِّج : مُتَحَرِّج الصَّدْرِ canı sıkılan; sıkıntılı;

حرد a (حَرَد) (عَلى ...e) canı sıkılmak, bozulmak, kızmak;

حَارِد, حَرِد ve حَرْدَان canı sıkkın, kızgın;

حِرْذَوْن ç. حَرَاذِين kertenkele ZOO.;

حرز u (حَرْز) (bşi) korumak, muhafaza etmek, bakmak; حَرُزَ u (حَرَازَة) iyi korunmak, zaptedilememek, ele geçirilememek; أحْـــرَزَ (bşi) korumak, muhafaza etmek; (bşi) elde etmek, ele geçirmek; ¶ أحْرَزَ نَصْراً (انْتِصَاراً) zafer kazanmak; أحْرَزَ قَصَبَ السَّبْقِ büyük bir başarı elde etmek; تَحَـــرَّزَ (من ...den) sakınmak; احْتَرَزَ (من ...den) sakınmak; (من ...e karşı) dikkatli olmak, tedbirli olmak;

حِــرْز ç. أحْـــرَاز ele geçirilmesi güç yer; sığınak, melce, barınak; muhafaza (ç. أحْرَاز, حُرُوز) muska, tılsım, nazarlık;

حَرِيز iyi korunan, muhafazalı; ulaşılmaz, zaptedilemez, ele geçirilemez;

إحْرَاز elde etme, ele geçirme, kazanma;

احْتِرَاز ç. -آت dikkat, uyanıklık; kendine saklama, ayırma; ¶ بِكَامِلِ الإحْـــتِرَاز sıkı bir koruma, muhafaza ile;

حَارِزَة sigorta ELK.;

مُحْــرِز kazanan, elde eden, ele geçiren; (على bşin) sahip, malik;

حرس u (حَرْس, حِرَاسَة) (bşi, b-i) izlemek, kontrol etmek; (b-i, bşi) yönetmek, gözetmek, bakmak, nezaret etmek; (b-i, bşi) korumak, kollamak, himaye etmek; (على ...e) göz kulak olmak; تَحَرَّس ve احْــتَرَس (من ...e) dikkat etmek, (من ...e karşı) uyanık, tetikte olmak;

حَرَس gözetme, kollama; koruma, himaye etme; muhafız; ¶ الْحَرَس السَّيَّار milis SUR.; الحَرَس المَلَكِي حَرَس الشَّرَف saygı nöbetçisi; Saray Koruması, ≈ hassa askeri [ESK. MIS. ve IR.]; حَرَس المُلُوكِي Bey'in muhafızları TUN. ESK.; الحَرَس الوَطَنِي Milli Savuma;

حِرَاسَة gözetme, kollama; koruma, muhafızlık; yönetme, nezaret etme; koruma, himaye; himaye, nezaket refakat etme; idare, yönetim; HUK. kayyumluk; el koyma, müsadere etme; ¶ حِرَاسَة السَّوَاحِل sahil koruma;

احْتِرَاس dikkat, uyanıklık; (ç. -آت) tedbir, önlem; ¶ ... احْـــتِرَاساً مِن ...den, ...e karşı

koruma amacı ile;

حارِس ç. حُرَّاس, حَرَسَة uyanık, tetikte, ihtiyatlı [s.]; bekçi; nöbetçi, nöbetçi asker, gözcü; nezaret eden, gözeten; yönetici, idareci; koruyucu; ¶ حارِس التَّرِكَة mirasa geçici olarak vekalet eden kişi, kayyum; حارِس المَرمَى kaleci SPO.; مَلاك حارِس koruyucu melek HRİ.; حارِس اللَّيل gece bekçisi;

مَحرُوس korunan, muhafaza edilen; muhafazalı, emin, emniyette olan Allah tarafından özl. şehir, kent isimlerinden sonra kullanılır; المَحرُوسُون [çoğ.] aile, evlatlar;

مُحتَرِس dikkatli, uyanık;

حرش i (حَرش) (b-i, bşi) tırmalamak; حَرَّش (b-i) kışkırtmak, tahrik etmek; (بين aralarını) açmak, aralarına fitne fesat sokmak; تَحارَش (ب b-ile) münakaşa, kavga etmek, ağız dalaşına girmek;

حَرش ç. أحراش, حُرُوش orman, ağaçlık;

حَرِش ve أحرَش pürtüklü, sert, pürüzlü;

حَرش, حَرشَة, حَراشَة sertlik, pürüzlülük;

تَحرِيش teşvik etme, kışkırtma;

تَحَرُّش usandırıcı derecede ısrar, başkasının işine burnunu sokma, izinsiz veya haksız girme; davetsiz katılma;

حَرشَف ç. حَراشِف [balıkta] pul;

حرص i ve حرص a (حِرص) (على bşi) istemek, arzulamak; imrenmek, (على bşe) gıpta etmek; (على bşe) niyeti, meyli olmak; (على ...için) çabalamak;

حِرص hırs, tamah, aç gözlülük; istek, arzu; (على ...için) çabalama, emek sarfı; ...حِرصًا عَلَى ...ı arzulayarak, isteyerek, tamah ederek; حِرصًا عَلَى الأرواح Ölüm Tehlikesi! [uyarı işaretlerinde];

حَرِيص ç. حِراص, حُرَصاء (على ...e) hırslı, tamahkar, meraklı; (على ...e) niyetli, meyilli, istekli;

أحرَص daha hırslı, istekli;

حرض ⇐ حَرَّض (b-i, على bşe, bş yapmaya) teşvik etmek, yöneltmek, yönlendirmek; (b-i, على bşe karşı) kışkırtmak tahrik etmek; (...i) indüklemek ELK.;

تَحرِيض teşvik, sevk, yönlendirme; (على bşe karşı) kışkırtmak, tahrik etmek; (على b-nin) kötü propgandasını yapma, adını çıkarma; indüksiyon ELK.;

تَحرِيضِي teşvik edici, özendirici, sevk eder mahiyette; kışkırtıcı, tahrik edici;

حارِض kötü, şerli;

مُحَرِّض ç ون- teşvik eden, özendiren; kışkırtan, tahrikçi; demagoji yapan; provokatör;

مُتَحَرِّض indüklenmiş ELK.;

حرف ⇐ حَرَّف (bşi) eğmek, meyilli yapmak; (bşi) [arkaya, öne] döndürmek; (bşin) biçimini bozmak, eğri büğrü yapmak; tahrif etmek, çarpık anlam vermek; ¶ حَرَّفَ عَن مَوضِعِه ...in anlamını tahrif etmek, (sözü) çarpıtmak;

تَحَرَّف dönmek, sapmak; (عن ...den) sapmak, yoldan çıkmak, dönmek, konudan ayrılmak, dışına çıkmak; (عن bşden) çekinmek, uzak durmak, sakınmak; bozulmak, eğri büğrü

حَرِيف ج. حُرَفَاء müşteri, daimi müşteri TUN.;

حِرِّيف kokusu sert, tadı acı, keskin, sert;

حِرِّيفَات lezzetli, çeşnili yiyecek;

حَرَافَة keskinlik, sertlik [tat];

تَحْرِيف ج. ـات değişme, değişiklik; bozulma [şekilde, biçimde]; saptırma, çarpıtma;

انْحِـرَاف tahrif olma, bozulma; eğilme, dönme; inhiraf, meyil ASTR.; rahatsızlık, hastalık [yine انْحِرَاف الْمِزَاج];

احْتِرَاف mesleki meşguliyet;

مُحَرَّف tahrif edilmiş, muharref [kelime];

مُنْحَـرِف eğik, eğimli, meyilli; [biçimi] bozulmuş, deforme; sapmış; yamuk GEO..;

مُحْتَرِف (ب bşi) meslek olarak icra eden, profesyonel; profesyonel SPO.; [s.] profesyonel; صَاحَافِي مُحْتَرِف profesyonel gazeteci;

حَرَقَ i (حَرْق) (bşi) yakmak; acıtmak, yakmak; ¶ حَـرَقَ قَلْبَـهُ ج. حَـرَقَ قُلُوبَهُم b-i çileden çıkarmak, öfkelendirmek; حَرَقَ u (حَرْق) (bşi) sürtmek, ovalamak; حَـــرَّقَ (bşi) yakmak; حَرَّقَ أَسْنَانَهُ dişlerini gıcırdatmak; أَحْرَقَ (bşi) yakmak; (bşi) yakarak yok etmek; (bşi) alazlamak, hafifçe yakmak, ütülemek; (bşi) haşlamak, kaynar su veya buhardan geçirmek; (bşi) ateşe vermek, tutuşturmak; أَحْرَقَ ... فَحْمَـةَ لَيْلِه في... geceyi (gecesini) ...in başında, ...yaparak geçirmek, ...ile sabahı etmek; تَحَرَّقَ yanmak, tutuşmak; [tasa vb.den dolayı] acı çekmek, eriyip gitmek; ¶ تَحَـرَّقَ شَـوْقًـا çok özlemek, özlemini, hasretini

olmak, biçimi bozulmak; tahrif edilmek; انْحَرَفَ ikiye ayrılmak; (عـن ...den) sapmak ⇑; [arazi] meyilli, eğimli olmak; (الى ...e) dönüşmek; [şekli, biçimi] bozulmak; eğilmek; yan, yamuk olmak; (ب ...ile; bşi) eğik, yatık göstermek, görüntüsü kazandırmak;, doğru yoldan sapmak; ¶ انْحَـــرَفَ بِهِ عَنْ... b-i ...den caydırmak, vaz geçirmek; انْحَرَفَ مِزَاجُهُ rahatsız olmak, hastalanmak; احْتَرَفَ (bşi) meslek olarak icra etmek, seçmek; başarı için çaba sarfetmek, çabalamak;

حَرْف ج. حِـرَف keskin yüz, taraf [bıçak vb.]; sivri uç; sınır, uç, hudut, kenar;

حَرْف (ج. أَحْرُف, حُرُوف) harf; sessiz harf; edat DİLB.; hurufat, basma harf veya harfler [matbaacılık]; ¶ عَلَى حَرْفٍ kararsız, mütereddit, ikircikli, ikircimli; أَلْفَاظُهُ بِحُرُوفِهَا kelimesi kelimesine dedikleri; بِالْحَـــرْفِ veya بِالْحَرْفِ الوَاحِد harfi harfine, kelimesi kelimesine; حَرْفًا بِحَرْفٍ ⇑; وَقَّعَ بِالأَحْرُف الأُلَى parafe etmek; الْحُرُوف الأَبْجَدِيَّة alfabe harfleri; حُرُوف مَجْمُوعَة matris [matbaacılık]; الْحُرُوف الشَّمْسِيَّة Şemsi Harfler; الْحُرُوف القَمَرِيَّة Kameri Harfler; حَرْف الجَرّ harfi cer; حَرْف الْخَفْض harfi cer; حَرْف التَّعْرِيف belirlilik takısı, harfi tarif, artikel; حَـــرْف الْعَطْف atıf harfi; حَرْف الإِسْتِفْهَام soru edatı; حَرْف القَسَم kasem harfi dilb;

حَرْفِيّ [na't] kelimesi kelimesine;

حُرْف su teresi, cırcır BOT. ;

حِرْفَة ج. حِرَف meslek, iş;

çekmek, hasretiyle yanmak; احترق yanmak, tutuşmak, yanıp, kül olup gitmek;

حَرق yanma; yakma, tutuşturma, ateşe verme; kundakçılık, kasten yangın çıkarma; حُرُوق [çoğ.] yanık(lar) TIP.;

حَرَق büyük yangın, yangın felaketi;

حُرقة yakma; (acı) yakma, burma; büyük sıkıntı, eza, eziyet, elem, azap; işkence;

حُرَاق ve حُرَّاق kav, kuru ve yanıcı şey;

حرّاق yakıcı; (çok) sıcak;

حَرِيق ve حَرِيقَة ç. حَرَائِق ateş; büyük yangın, yangın felaketi;

حرّاقة torpil;

حَرقان yanma, acıma;

مَحْرَق ç. مَحَارِق odak, mihrak;

تحَارِيق Nil'in su seviyesinin en düşük olduğu mevsim, yılın en sıcak mevsimi MIS.;

احْرَاق yakma;

تَحَرُّق yanma; (الى bş için) yanıp tutuşma;

احْتِرَاق yakma; ateş, büyük yangın; قَابِل الإحْتِرَاق yanabilir, tutuşabilir;

حَارِق kundakçı;

مَحْرُوق yanmış; kırmızımsı, bronz renkli; مَحْرُوقَات [çoğ.] yakacak; ¶ فَخَّار مَحْرُوق pişirilmiş toprak, çamur;

قُنْبُلَة مُحْرِقَة : مُحْرِق yangın bombası;

مُحْرَق krematoryum;

مُحْرَقَة yanmış kurban;

حَرْقَدَة ç. حَرَاقِد Adem elması;

حرك ⇐ حَرَّكَ (bşi) hareket ettirmek, harekete geçirmek, çalıştırmak; (*birliği*) yürüyüşe geçirmek; (*bşi*) kıpırdatmak, yerinden oynatmak; (*bşe*) başlamak; (*bşi*) hareket ettirmek, çalıştırmak, (*b-i* على *bş yapmaya*) teşvik, sevk etmek, (*bşi*) kaldırmak, kıpırdatmak; (*harfi, kelimeyi*) harekelemek DİLB.; ¶ حَرَّكَ مَشَاعِرَهُ (*b-i*) heyecanlandırmak; (*b-e*) heyecan vermek; حَرَّكَ العَوَاطِف hislerine dokunmak, duygulara hitap etmek; لاَ يُحَرِّكُ سَاكِنًا kılını bile kıpırdatmamak, parmağını bile oynatmamak «لَمْ يُحَرِّكْ الأُمَمِ الْمُتَّحِدَة لِمَا ارْتَكَبَهُ الصِّرْبُ مِنْ عُدْوَانٍ فِي بُوسْنَا Birleşmiş Milletler Teşkilatı, Sırpların Bosna'da işledikleri düşmanca fiillere karşı en ufak bir faaliyette bulunmadı.»; حَرَّكَ سَاكِنَهُ *b-i* heyecanlandırmak; تَحَرَّكَ hareket etmek, kıpırdamak; harekete geçmek, başlamak; [yolcu] yola çıkmak; [tren] hareket etmek; [donanma, filo] seyre çıkmak, açılmak; hareket halinde, çalışır durumda olmak; heyecanlanmak; tahrik olmak, kışkırtılmak;

حَرِك canlı, aktif, çevik, atik;

حَرَكَة ç. -آت hareket; karışıklık, ayaklanma; [fiziksel] eksersiz, alıştırma; ani hareket; tavır, eda, davranış; el atma, teşebbüs, girişme; askeri operasyon; süreklilik devam; trafik, seyrüsefer; hareket, eylem [sosyal vakıa olarak]; hareke DİLB.; ¶ فِي حَرَكَاتِهِ وَسَكَنَاتِهِ tüm davranışlarında; her halukarda; حَرَكَة الْمُرُور trafik; حَرَكَة الْمَرَاكِب deniz trafiği; حَرَكَة الْبَضَائِع eşya tebadülü, devir TİC.; حَرَكَة الأَمْوَال sermaye tedavülü, sermaye

devri; الْحَرَكَة النِّسَوِيَّة feminist hareket; خَفِيفُ الْحَرَكَة çevik, atik, canlı, seri; ثَقِيلُ الْحَرَكَة ağır (hareket eden), yavaş, ağır kanlı, eli ağır;

حَرَكِيّ kinetik FİZ.;

حَرَاك hareket;

مَحْرَك mermi yolu;

مِحْرَاك maşa;

تَحْرِيكِيّ hareketle ilgili, dinamik;

تَحَرُّك ç. -آت hareket; ileriye doğru hareket, ilerleme; [tren vb.] hareket, ayrılış, [donanma, filo] seyre çıkma;

مُحَرِّك hareket ettiren, muharrik; tahrik eden, kışkırtan; provokatör; (ç. -آت) etken, muharrik faktör, sebep; motor TEKN.;

مُتَحَرِّك hareketli, hareket halinde; harekeli harf DİLB.; ¶ صُوَر مُتَحَرِّكَة sinema, film;

حَرُمَ u , حَرِمَ a (حَرَام) (عَلَى b-e) yasak(lanmış) olmak, (عَلَى b-e) izin verilmemek حَرَمَ i (حِرْمَان, حِرْم) (b-i, bşden veya b-i مِن bşden) yoksun, mahrum bırakmak; (b-e bşi veya b-e مِن bşi) vermez olmak, kesmek; (b-i) afaroz etmek, ayinlere kabul etmemek HRİ.;

حَرَّمَ (bşi) kutsamak, kutsal olduğunu beyan etmek, tabulaştırmak; (bşin) kanuna aykırı, haram, yasak olduğunu ifade etmek; (bşi عَلَى b-e) yasaklamak; (b-e, مِن bşe karşı) bağışıklık, kazandırmak; ¶ حَرَّمَهُ عَلَى نَفْسِهِ kendine bir şeyi haram kılmak; أَحْرَمَ (b-i) afaroz etme ⇑ HRİ.; ihrama girmek; تَحَرَّمَ yasak, haram olmak; kutsal, mukaddes olmak; احْتَرَمَ (b-e, bşe) ihtiram, saygı göstermek; ¶ احْتَرَمَ لِنَفْسِهِ kendine saygısı olmak, izzeti nefis sahibi olmak; اسْتَحْرَمَ (bşi) kutsal, mukaddes saymak; (bşi) haram ya da gayri kanuni addetmek;

حِرْم afaroz HRİ.;

حَرَم ç. أَحْرَام haram, yasak; tabu; kutsal, mukaddes; kutsal nesne; zevce, eş; kutsal yer, girilmesi yasak oda; الْحَرَمَان Mekke ve Medine; ¶ ثَالِث الْحَرَمَيْن Kudüs;

حُرْمَة ç. -آت, حُرُمَات kutsallık, mukaddes olma, ilahi dokunulmazlık; saygı, hürmet; kutsal şey; (ç. حُرَم) kadın, hanım; zevce, eş;

حَرَام ç. حُرُم haram, yasak; haram, yasak nesne, şey; tabu; kutsal, mukaddes; lanetli, melun ¶ ابْن حَرَام veledi zina, piç; الأَرَاضِي الحَرَام insan eli değmemiş topraklar; tarafsız bölge; البَيْت الحَرَام Kabe; الشَّهْر الحَرَام Muharrem ayı; حَرَام عَلَيْك bunu yapmamalısın, söylememelisin, bu sana yakışmaz; بِالْحَرَام haram yoldan;

حِرَام ç. -آت, أَحْرِمَة bir tür yünlü örtü [başı ve vücuda örten bir elbise olarak kullanılır];

حَرِيم ç. حُرُوم kutsal, mukaddes yer; harem; ailenin hanımları; hanım, eş;

حَرِيمِيّ [na't] kadın...si, kadınlara ait;

حُرُوم ç. -آت afaroz HRİ.;

حَرَامِيّ ç. -ة hırsız, soyguncu, eşkiya;

حِرْمَان (b-i مِن bşden) mahrum etme, yoksun bırakma; (مِن bşden) menetme; afaroz HRİ.; mahrumiyet, ihtiyaç, sıkıntı; ¶ حِرْمَان

مِنْ الإِرْثِ mirastan mahrumiyet İSL.HUK.;

مَحْرَم ç. مَحَارِم yasaklanan, haram olan şey; tabu; kutsal, mukaddes; kişinin evlenemeyeceği kişi(ler);

مَحْرَمَة ç. مَحَارِم mendil;

تَحْرِيم yasaklama, haram kılma;

احْرَام İhram; İhram giyeceği;

احْتِرَام ç. آت ihtiram, saygı, hürmet;

مَحْرُوم (من ...den)) yoksun, mahrum; (من) yasaklanmış, haram olan; yokluk çeken, ihtiyaç içinde olan (مَرْزُوق karşıtı); afaroz HRİ.;

مُحَرَّم haram kılınmış, yasak; Muharrem ayı, Hicri takvimin birinci ayı; مُحَرَّم الحَرَام Mukaddes Muharrem ayı;

مُحْرِم ihrama girmiş olan;

مُحْتَرَم şerefli; saygın, muhterem; [mektup başlarında] Sayın…; önemli, dikkat çeken;

حَرْمَل üzerlik BOT. Peganum hrmala;

حَرْمَلَة [yine çoğ. حَرَامِل] aba [dervişler tarafından giyilir]

حَرَن ve حَرُنَ u (حُرَان) inatçı, dikkafalı olmak;

حَرُون ç. حُرُن inatçı, dikkafalı, serkeş, asi;

حَرْوَة yakma; öfke, gazap, hiddet; [tat] acı, yakan, buruk; sert; keskin, sert tahammül edilmez koku;

حرى ⇒ تَحَرَّى (bşi) aramak, elde etmeye çalışmak; (bşe) talip olmak, göz dikmek; (bşi) denemek, sınamak, imtihan etmek; (عن veya bş hakkında) soruşturma yapmak, sorular sormak; (bşe) dikkat etmek, dikkatli davranmak; (أنَّ ...duğunu) kontrol etmek, bakmak;

بِالْحَرِيِّ ancak, güç bela, zarzor;

حَرِيّ ç. أَحْرِيَاء (ب ...e) müsait, münasip, uygun, yakışır, yaraşır, değimli; ¶ حَرِيّ بِالذِّكْرِ önemli, anılmaya değer; حَرِيّ التَّصْدِيقِ mümkün, inanılabilir; أَوْ بِالْحَرِيِّ daha doğrusu;

أَحْرَى daha doğrusu; ¶ أَوْ بِالأَحْرَى daha doğrusu, aslında;

تَحَرٍّ ç. تَحَرِّيَات araştırma; soruşturma, tahkikat; مَصْلَحَة التَّحَرِّي veya شُرْطَة التَّحَرِّي sivil polis;

حَزَّ u (حَزّ) (في bşi) çentmek, diş diş yapmak, kertmek, (bşde) yarık oluşturmak; حَزَّزَ ve احْتَزَّ = حَزَّ;

حَزّ ç. حُزُوز çentik, kertik, yarık, diş; tam zamanı, uygun vakit, doğru zaman;

حَزَّة çentik, kertik, yarık; zaman, vakit; uygun vakit; kötü durum, bela;

حَزَاز mantar TIP.; baş kepeği, konak; kızartı, kabarık, mayasıl gibi hastalık TIP.;

حَزَازَة şiddetli kin, hınç, nefret;

مَحَزّ çentik, kertik; ¶ أَصَابَ الْمَحَزَّ isabet ettirmek, onikiden vurmak, tam üstüne basmak;

حَزَبَ u (حَزْب) (b-nin) başına gelmek, çatmak; ¶ حَزَبَ الأَمْرُ iş (artık) ciddileşti; حَزَّبَ (b-e) takılmak, (b-ile) şakalaşmak; parti kurmak, grup oluşturmak; حَازَبَ (b-i) kayırmak, (b-nin) tarafını tutmak; تَحَزَّبَ taraf tutmak, tarafgir olmak; parti, grup oluşturmak;

حزب ç. أَحْزَاب grup, birlik, takım, ekip; parti SIY.; Kuranı Kerim'in altmışta biri; هُوَ مِنْ أَحْزَابِه onun avanesindendir;

حزبي [na't] parti, grup ile ilgili;

حزبية parti faaliyetleri; partizanlık; ihtilaf;

حيزبون yaşlı kadın, kocakarı;

تحزب fitne, fesat, ihtilaf, bozgunculuk, bölücülük;

حازب : حَزَبَهُ حَازِبٌ başına bir aksilik gelmek;

متحزب taraftar; parti taraftarı;

حزر u, i (حَزْر, مَحْزَرَة) (*bşe*) kıymet takdir etmek, paha, değer biçmek; (*bş hakkında*) tahmin yürütmek, tahminde bulunmak;

حزر taktir edilen kıymet, değer biçme; tahmin, varsayım, kabul;

حزورة bilmece, bulmaca;

محزرة paha biçme ⇑; tahmin ⇑;

حزيران Haziran ayı SUR., LÜB., IR., ÜRD.;

حزم i (حَزْم) (*bşi*) [bağ vb. ile] bağlamak, demet, buket yapmak, sarmak, ambalaj yapmak; (*hayvana*) kayış bağlamak; (*bşi*) bağlamak, sabit, bağlı yapmak; ¶ حَزَمَ أَمْرَهُ ya da حَزَمَ رَأْيَهُ işini kesinleştirmek, görüşünü, düşüncesini yerine oturtmak; حزم u (حَزْم, حَزَامَة, حُزُومَة) azimli, kararlı, sabırlı, metine olmak;

تحزم (*b-i*) kayışla bağlamak, sarmak; تحزم ve احتزم kayış ile bağlanmak; kemer bağlamak;

حزم sarma, paket yapma; kesinlik, kararlılık; basiret, sağduyulu olma;

حزمة ç. حُزَم bağlı, sarılı şey; demet, buket; hüzme, ışın demeti; demet; paket;

حزام ç. حُزُم, أَحْزِمَة, ـَات kemer, kayış, kuşak; kılıç kayışı; ¶ حِزَامُ الأَمْنِ emniyet kemeri;

أحزم daha kesin; daha fazla basiret sahibi;

حازم ç. حَزَمَة ve حُزَمَاء ç. حَزِيم kesin, kararlı; basiretli, uzağı gören;

حزن u (حُزْن) (*b-i*) üzmek, kırmak, kederlendirmek; حزن a (حَزَن, حُزْن) (ل veya عَلَى *bşe, bşden dolayı*) üzülmek; (عَلَى *için*) yas tutmak; حزّن ve أحزن (*b-i*) üzmek ⇑;

حزن ç. أَحْزَان üzüntü, keder, gam, tasa;

حزن ç. أَحْزَان düz olamayan, engebeli arazi;

حزن üzüntülü, kederli;

حزين ç. حُزَنَاء, حِزَان, حَزَانَى üzgün; yaslı; üzücü, elim; ¶ حَزْنَان çok üzgün, yaslı;

حزايني [yine حَزَائِني] üzgün KNŞ.; [na't] yas ile ilgili; ¶ قُمَاش حَزَايِني yas elbisesi kumaşı;

تحزن üzülme; matem hali

محزون üzgün, dertli;

محزن üzücü, elim; üzüntü; kasvetli; مُحْزِنَات [çoğ.] tasalar, dertler ; ¶ قِصَّة تَمْثِيلِيَّة مُحْزِنَة ve رِوَايَة مُحْزِنَة trajedi TİY.;

حس (حَسِسْتُ) u (حَسّ) (*hayvanı*) kaşağılamak, tımar etmek; (*bşi*) hissetmek, duymak; sezmek; حس (حَسِسْتُ) i ve حس (حَسِسْتُ) a (ل *bşe*) yakınlık duymak, sevecenlik, merha-

gular, fikirler, düşünceler; ¶ اِحْسَاس بِالنُّور ışığa duyarlılık; شَدِيد الإِحْسَاس çok duyarlı, hassas; اِحْسَاس مُشْتَرَك birlik, ittifak duygusu; الطَّائِفَة قِلَّة الإِحْسَاس hissizlik, duygusuzluk; الإِحْسَاسِيَّة izlenimciler, empesyonistler;

حَاسَّة ç. حَوَاسّ algılama, sezme; duyu, algı, sezgi; ¶ الحَوَاسّ الخَمْس beş duyu;

مَحْسُوس hissedilen; algılanan, sezilen; dokunulur; tefrik edilebilir, önemli, hatırı sayılır [kayıp vb.]; الْمَحْسُوس duyular ile algılanabilen; düşünülebilir, makul, mümkün; الْمَحْسُوسَات duyular ile hissedilebilen şeyler;

حَسَبَ u (حُسْبَان, حِسَاب, حَسْب) hesap etmek, hesaplamak; saymak; (bşi عَلَى b-nin) zimmetine hesabına geçmek; (bşi, لِ b-nin) borcuna, hesabına yazmak; ¶ حَسَبَ حِسَابَهُ bşi veya b-i de hesaba katmak, düşünmek, ihmal etmemek; ... حَسَبَ حِسَابًا لِ ⇈; b-e veya bşe ehemmiyet vermek, önemsemek; حَسَبَ ... أَلْفَ حِسَابٍ لِ ...hakkında defalarca düşünmek; حَسِبَ a (مَحْسَبَة, حِسْبَان) (b-i, ...olarak) düşünmek, addetmek, tasavvur etmek; zannetmek, kabul etmek, sanmak; (b-nin مِن ...e) ait, dahil olduğunu düşünmek, kabul etmek; حَسُبَ u (حَسَابَة, حَسَب) asil olmak, şerefli nesebi olmak; itibarlı, değerli olmak; حَاسَبَ (b-ile) hesaplaşmak; (b-i) hesaba çekmek; (b-i) sorumlu tutmak ¶ حَاسَبَ عَلَى نَفْسِهِ dikkatli, tetikte olmak; تَحَسَّبَ tetikte olmak; tedbir, önlem almak; (bşi) bulmaya

met, acımak, şefkat hissi beslemek; حَسَّسَ el yordamı ile yürümek, aramak; أَحَسَّ (bşi ya da بِ bşi) algılamak, sezmek, hissetmek, içinde duymak; (bşe ya da بِ bşe) dikkat etmek; (ses, gürültü vb.i) duymak; (b-nin) farkına varmak, varlığını hissetmek; تَحَسَّسَ (bşi) el yordamı ile aramak, eli ile yoklamak; çevresini eli ile yoklmak; (مِن hakkında) bilgi toplamak, araştırma, soruşturma yapmak; (bşi, veya بِ bşi) algılamak, sezmek, hissetmek; (بِ bşden) çok etkilenmek;

حَسّ algı(lama); sezgi;

حِسّ sezme, sezgi; algı; his, duygu; ses; gürültü;

حِسِّي his, duygu ile ilgili; duyusal; sezen, algılayan; algılanabilen, sezilebilen; dokunulabilir ¶ الْمَذْهَب الحِسِّي duyumculuk FELS.;

حِسِّيَّات duyular;

حَسِيس hafif gürültü;

حَسَّاس sezici, algılayıcı, hissedebilen; çabuk etkilenen, hassas; duyusal [zevk];

حَسَّاسَة duyu organı;

حَسَّاسِي alerjik; ¶ أَمْرَاض حَسَّاسِيَّة alerjik hastalıklar TIP.;

حَسَّاسِيَّة duyarlık, hassasiyet; seziş, hassa, duyusal algılama kabiliyeti; hassasiyet çabuk müteessir olma; duyarlık; مَرَض حَسَّاسِيَّة alerji

مِحَسَّة kaşağı;

اِحْسَاس ç. أَحَاسِيس, -آت his, duygu, hissetme; (بِ bşi) sezme; (بِ bşi) algılama; duyarlık, hassasiyet; اِحْسَاسِيَّات [çoğ.] duy-

çalışmak; تحاسب hesaplaşmak; احتسب zimmete, matluba geçirmek TİC.; (*bşi* ya da ب *bşi*) hesaba katmak, göz önüne, dikkate almak; (*bşi* veya ب *bşi*) hesaplamak; sevabını Allah'dan ummak, karşılığını ahirette beklemek örn. akraba vb.nin ölümü üzerine sabır edip karşılığını ahirette beklemek; احتسب عند اللّٰه الشيء oğlunu kaybetti; احتسب ولدا *bşi* Allah'a adamak, Allah için vermek, kurban etmek; zannetmek, kabul etmek, addetmek; (ب *...e*) sevinmek; (ب *bş sebebiyle*) memnun, hoşnut olmak; (على *...hakkındaki, bşi*) reddetmek, kabul etmemek; (على *b-i*) hesaplaşmaya çağırmak;

حسب hesaplama; rey, görüş, düşünce; yeterlilik, kifayet ¶ حسبك (بحسبك) درهم sana bir dirhem yeter; ... حسبك أن sana ...yeter; ...dığını duymak senin için yeterlidir; senin, ihtiyacın sadece ...dir; بحسبك أن... seni ikna etmek için ...olması yeterlidir; حسبك بهذا كله شرا bu kadar bela yetti artık!; فحسب hepsi bu kadar, yeter;

حسبي : مجلس حسبي ç. مجالس حسبية veraset mahkemesi MIS.;

حسب ç. أحساب ölçü, derece, miktar; diğer; hürmet, saygı; asil soy; ... حسب [mud. meb. kul.] ya da ... بحسب ve على ... حسب ... ...e göre, ...uyarınca, gereği;

حسبما [bağlaç] ...a göre; ¶ حسبما اتفق rastgele;

حسبة [aritmetik] problem;

حسيب ç. حسباء saygıdeğer, muhterem; asil, şerefli;

حسبان hesaplama, hesap etme; ¶ كان في الحسبان hesapta olmak, göz önüne alınmak, hesaba katılmak; beklenmek, umulmak; كان في الحسبان أن ... hesapta ...olması vardı; ...olması bekleniyordu; ... حسباني أن ... ...olmasını bekliyorum, umuyorum;

حساب hesap, hesaplama, işlem; tahmin, paha biçme; hesap görme; dikkat, uyanıklık; (ç. حسابات) fatura; hesap raporu, beyanı; hesap [banka]; حسابات [çoğ.] muhasebecilik; ¶ حساب الجمل ebcet hesabı; علم حساب التفاضل aritmetik bilimi; الحساب diferansiyel hesap [türev işlemleri]; حساب التكامل integral hesap; كان في حسابه *bş b-nin* hesabında olmak, *bşi* bekliyor olmak; عمل حسابا له *b-i* ya da *bşi* göz önüne almak; *b-ile* hesaplaşmak; دعاه الى الحساب onu hesaplaşmaya çağırdı; يوم الحساب Hesap Günü; ... أقام حسابا ل *b-e* hesap vermek, açıklamada bulunmak; بلا حساب sınırsız, ucu başı olmayan, hesapsız; من غير حساب [önceden] düşünmeden, ölçüp biçmeden; على لحساب فلان *b-nin* hesabına lehine; لقي حساب فلان *b-nin* aleyhine, borcuna; حساب سوء الحساب kötü muamele görmek; حساب جار cari hesap; حساب موقوف bloke hesap; حسابات دبية her işlemin iki defa gösterildiği defter tutma usulü; الحساب الشرقي Milattan 46 sene önce Jül Sezar tarafından meydana

getirilen ve Gregoryen takviminden şimdiki durumda 13 gün geride olan bir takvim; الْحِسَابُ الغَرْبِي Gregoryen Takvimi;

حِسَابِي sayısal, aritmetik, hesap ile ilgili;

مُحَاسَبَة ç. -آت muhasebe, hesap işleri, hesap çıkarma; muhasebecilik; hesaplaşma talebi; nefis muhasebesi; ¶ قِسْمُ الْمُحَاسَبَة muhasebe bölümü, kısmı; kliring odası;

احْتِسَاب hesaplama; tasarlama, hesabını yapma; borçlanma; hesaba geçme; halinden memnunluk, hoşnutluk; değer, paha biçme;

حَاسِب hesap yapan, sayan;

مَحْسُوب ç. -ون، مَحَاسِيب birinin himayesinde olan kişi, sevgili, gözde; (على b-e) muti, söz dinleyen, yumuşak başlı, uysal;

مَحْسُوبِيَّة hamilik, himaye, koruma; taraf tutma, taraftarlık;

مُحَاسِب، مُحَاسَبْجِي MIS. muhasebeci; hesap kontrol memuru, murakıp, kontrolör;

مُحْتَسَب karşılığı, sevabı ahirette verilmesi beklenen [acı, keder vb.];

حَسَدَ u (حَسَد) (b-nin bşini veya على bşini) kıskanmak, günülemek, haset etmek, çekememek; ¶ فِي مَوْقِفٍ لَا يُحْسَد kötü durumda;

تَحَاسَدَ birbirini kıskanmak, çekememek;

حَسَد haset, kışkançlık, çekememezlik;

حَسُود ç. حُسُد kıskanç ⇑;

تَحَاسُد karşılıklı, iki taraflı kışkançlık;

حَاسِد ç. حَسَدَة، حُسَّاد kıskanç; haset eden;

مَحْسُود kıskanılan; nazar değmiş;

حَسَرَ u, i (حَسْر) (bşi, örtü, peçe, عن ...den) kaldırıp, açmak, çekip çıkarmak, açmak; _(حُسُور) [görüş] kapalı olmak, net olmamak;

حَسِرَ a (حَسَرَة، حَسَر) (على bşe) üzülmek, tasalanmak, kederlenmek, (على bşden dolayı) acı duymak; حَسَرَ i, حَسَرَ a (حَسْر) yorgun/ bitkin düşmek; حَسَّرَ (b-i) yorgun/ bitkin düşmek, zayıflatmak, (b-nin) takatini kesmek, tüketmek; (b-i) üzmek, kederlendirmek, hüzünlendirmek; (örtü vb.i, عن ...den) kaldırmak, açmak; تَحَسَّرَ (على bşe) üzülmek; انْحَسَرَ (عن ...den) açmak, çıkarıp almak; [yen, elbisenin kolu] kıvrık, kıvrılmış olmak; (عن ...den) ansızın yok olmak;

حَسَر bitkinlik, yorgunluk, zayıflık; حَسَرُ الْبَصَر miyopluk, uzağı iyi görememe;

حَسِر üzgün, kederli, mahzun; bitkin yorgun, zayıf;

حَسْرَة ç. حَسَرَات üzüntü, keder, hüzün, tasa; hasret; يَا لَلْحَسْرَة ne yazık!; يَا حَسْرَتِي ve وَا حَسْرَتَاه ne yazık!, ne kötü!;

حَسِير ç. حَسْرَى yorgun ⇑; bulanık gören, net görmeyen [göz] ¶ حَسِيرُ الْبَصَر miyop;

حُسُور miyopluk;

حَسْرَان üzgün, mahzun, kederli;

تَحَسُّر hasret çekme; keder;

حَاسِر ç. حَوَاسِر açık olan, örtüsüz, çıplak; ¶ حَاسِرُ الْبَصَر miyop; حَاسِرُ الرَّأْسِ kel;

حَسَك [cin.is.; tek.is. ة] diken; iğne; kılçık, sorguç BOT.; bazı dikenli bitkilerin ortak adı;

حَسَكِي dikenli;

حَسَمَ i (حَسْم) (bşi) kesip koparmak, ayırmak;

(*bşi*) bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek; (*sorunu*) karara bağlamak, çözmek, (*tartışmayı*) bitirmek, halletmek (*bir miktar*) indirim yapmak; انحسم kesilip ayrılmak, koparılmak; sona erdirilmek, bitirilmek; [tartışma] bitirilmek, sonuca bağlanmak;

حسم bitirme, sona erdirme; karar; çözüm, sonuç; kesilme, inkıta, (*fabrika* vb.i) kapa(t)ma; indirim;

حُسام kılıç;

حُسُوم yorucu, bitab düşürücü [günler, geceler, yıllar];

حاسِم kesin, kati; son, nihai;

حَسُنَ *u* (حُسْن) güzel/ yakışıklı/ hoş/ latif olmak; uygun/ münasip/ muvafık olmak; istenilen durumda/ şartlarda olmak; ¶ اِنْ حَسُنَ لَدَيْكَ eğer hoşuna giderse, senin için uygunsa; يَحْسُنُ بِكَ اَنَّ ... ...olması senin lehine/ iyiliğine/ avantajınadır; ...yapmalısın [bence]; حَسُنَ اِسْتِعْدادُهُ لِ ... ...yapmaya hazır; حَسَّنَ (*bşi*) güzelleştirmek; (*bşi*) süslemek, dekore etmek; (*bşi*) daha iyi bir konuma getirmek, iyileştirmek, (*bşi*, ل *b-e*) güzel göstermek, sevdirmek; (*sevilmeyen, hoş olmayan bşi*) sevdirmek, makbul hale getirmek; حاسَنَ (*b-e*) kibar/ zarif davranmak; أحسَنَ doğru/ iyi yapmak; (*bşi*) nasıl yapacağını bilmek, (*bşi*) yapabilmek; (*bşe*) vakıf/ hakim olmak; (*bşi, lisanı, sanatı, el sanatını*) profesyonelce yerine getirmek; salih amel işlemek, iyilik yapmak; ihsan etmek; (الى ya da ب veya ب *b-e*) iyilik yapmak, (الى *b-e karşı*) iyi davranmak; (الى *b-e*) sadaka, yardım vermek ¶ ما أحسَنَهُ ne kadar iyi ya da yakışıklı; أحسَنْتَ ! aferin, bravo (sana)!; اَحْسَنَ الأَلْمانِيَّةَ Almancaya vakıf/ hakim olmak; اَحْسَنَ التَّسْديدَ iyi nişan almak; اَحْسَنَ مَشُورَتَهُ iyi öğüt vermek; اَحْسَنَ الظَّنَّ ب ... ...hakkında hüsnü zan beslemek, ...hakkında olumlu/ müspet düşüncesi/ görüşü olmak; اَحْسَنَ مُعامَلَتَهُ *b-e* iyi davranmak, hoş tutmak; تَحَسَّنَ daha hoş, yakışıklı, güzel olmak, güzelleşmek; iyileşmek, daha iyi bir duruma gelmek; اِسْتَحْسَنَ (*bşi*) iyi/ hoş/ güzel bulmak, addetmek; (*bşi*) münasip/ uygun görmek/ bulmak; (*bşi*) tasdik/ tasvip etmek, onaylamak; (*bşi*) hoş/ zevkli bulmak, (*bşden*) hoşlanmak; اِسْتَحْسَنَ الإِنْجِليزِيَّةَ İngilizceye vakıf/ hakim olmak; أُسْتُحْسِنَ [edil.] beğenilmek, güzel bulunmak;

حُسْن güzellik, hoşluk, yakışıklılık; mükemmelik, eksiksizlik ¶ لِحُسْنِ الظَّنِّ iyi ki..., çok şükür..., Allah'tan..., bereket versin; حُسْنُ السُّلُوكِ iyi/ hoş tavır/ eda; iyi ilişki; حُسْنُ التَّصَرُّفِ mükemmel hayat, yaşam; inisiyatif; حُسْنُ الظَّنِّ hüsnü zan, olumlu yaklaşım; حُسْنُ التَّعْبيرِ hüsnü tabir, kaba veya ağır söz; حُسْنُ القَصْدِ (النِّيَّةِ) hüsnüniyet, iyi niyet; سِتّ حُسْنُ يُوسُفَ yapıştırma ben; الحُسْن bir çeşit boru çiçeği BOT. güzelavratotu, belladon BOT. Atropa belladonna;

حَسَن ç. حِسان güzel, yakışıklı; hoş, latif,

مُحَسِّنَات مُحَسِّن güzelleştiren, iyileştiren; [çoğ.] güzellik/ makyaj malzemeleri;

مُحْسِن iyilik yapan, ihsan eden;

مُسْتَحْسَن onaylı, tasdik edilmiş, makbul;

اِحْتَسَى (bşi) ve تَحَسَّا ve حَسَا u (حَسْو) (حَسْو) yudumlamak, yudum yudum içmek;

حَسْو ve حَسَاء çorba;

حَسْوَة ç. حَسَوَات yudum;

حُسْوَة ç. حُسُوَان ,أَحْسِيَة (bir) yudum; çorba; et suyu çorbası;

حَشَّ u (حَشّ) (bşi) tırpan veya orak ile biçmek;

حَشَّش esrar içmek;

حَشِيش [cin.is.] ç. حَشَائِش ot, yabani ot, zararlı ot; saman, kuru ot; kenevir, kendir BOT; ölü doğmuş çocuk; ¶ حَشِيش الدِّينَار şerbetçi otu BOT. Humulus lupulus;

حَشِيش [tek.is.] yeşillik, ot;

حَشَّاش ç. ـون haşhaş içen veya çiğneyen, haşhaş bağımlısı;

حُشَاش ,حُشَاشَة son nefes;

حَشِيش MIS. yeşil zeytin renginde;

مِحَشّ ,مِحَشَّة ç. مَحَاشّ orak; maşa;

مِحَشَّة ç. ـآت MIS. zararlı otları temizleme aleti;

مَحْشَش ,مَحْشَشْخَانَة keş yatağı; keşhane;

مَحْشَشَة ç. مَحَاشِش aynı ⇑;

حَشَدَ i, u (حَشْد) (birlikleri vb.i) toplamak, bir araya getirmek, (orduyu) sevk etmek, harekete geçirmek; (bşi, الى bir yere) yığmak, biriktirmek; حَشَّد (bşi) biriktirmek, yığmak; (birlikleri) toplamak; تَحَشَّد ve اِحْتَشَد

zarif; iyi, makbul; mükemmel, kusursuz; حَسَنًا iyi!, peki! güzel!; الحِسَان hanımlar; yüksek kum tepesi;

الحَسَنِيُّون Hasaniler, Hasan'ın (ra.) nesli, torunları;

أَحْسَن ç. أَحَاسِن daha iyi; daha güzel, hoş; daha mükemmel ¶ هو أحسن حالاً منهم o onlardan daha iyi durumda(dır); بِالَّتِي هِيَ أَحْسَن daha iyi bir şekilde;

حَسْنَاء ç. حِسَان [kadın] güzel;

الحُسْنَى ç. ـآت, [''أَحْسَن''in müennesi] mutlu, iyi sonuç; dostça davranış; بِالحُسْنَى dostça, dostane, arkadaşça; الأَسْمَاء الحُسْنَى Esma-i Hüsna, Allah (cc)ın 99 ismi;

حَسَنَة ç. ـآت iyilik, hayır, iyi amel, hasene; sadaka; حَسَنَات iyi işler, faydalı şeyler;

حَسُّون ç. حَسَاسِين saka kuşu ZOO.;

مَحْسَنَة güze/, hoş şey; yarar, fayda, çıkar; مَحَاسِن [çoğ.] güzellikler, iyilikler, hayırlar, salih işler, ameller;

تَحْسِين güzelleştirme; iyileştirme, daha iyi yapma; (ç. تَحَاسِين) dekorasyon; ziynet, süs; ¶ تَحْسِين النَّسل insan ırkının soyaçekim yoluyla ıslahına çalışma;

مُحَاسَنَة dostça davranma;

اِحْسَان ihsan, iyilik yapma, hayır işleme; sadaka verme;

تَحَسُّن iyileşme, düzelme ¶ فِي التَّحَسُّن iyileşme yolunda, düzeliyor;

اِسْتِحْسَان uygun bulma, onama; övgü; şahsi karar verme yetkisi, istihsan İSL.HUK.;

toplanmak, grup oluşturmak; [birlikler] toplanmak; [birlikler] saf düzenine geçmek;

حشد ç. حُشُود toplanma ⇑; topluluk, kalabalık; (*birliklerin*) toplanma; (*orduyu*) sevk, harekete geçirmek;

تحشّد ç. -آت [birliklerin] toplanması;

احتشاد ç. -آت topluluk, kalabalık; [birlikler için] toplanma;

حاشد [gösteri yapan] kalabalık, güruh, topluluk;

حاشدة aks, pil, ELK.;

حشر *u, i* (حَشْر) (*insanları*) bir araya getirmek, toplamak; sıkışmak, izdiham olmak; (*bşi* في veya بين *...e, ...arasına*) sıkıştırmak, tıkmak;

يوم الحشر Haşir Günü, Diriliş Günü;

حشرة ç. حشرات böcek, haşere; [çoğ.] zararlı hayvanlar; haşarat; ¶ علم الحشرات entomoloji, böcekbilim;

حشري [na't] böcek..., böcekler ile ilgili; böcek bilimi ilgilendiren, entomolojik;

حشرج ve تحشرج hırıltı çıkarmak;

حشرجة hırıltı;

حشف ⇒ تحشّف kılıksız olmak, eski püskü ya da pejmürde giyinmek;

حشف kötü cins hurma [olgunlaşmadan kuruyan]

حشفة erkek üreme organının baş kısmı;

حشك *i* (حَشْك) (*bşi* في *...e, ...in içine*) tıkmak, sıkıştırmak, doldurmak;

حشم *i* (حَشْم) (*b-i*) utandırmak; حشّم ve أحشم ⇑; تحشّم ve احتشم (عن ya da من *b-den*) utanmak; suskun/ mütevazi/ mahcup/ utangaç olmak; (*bşden*) çekinmek;

حشم maiyet;

حشمة utangaçlık, mahcubiyet, çekingenlik; tevazu, alçak gönüllülük; terbiye, edep, nezaket;

حشيم ç. حُشَمَاء mütevazi, çekingen, mahcup, utangaç;

محاشم tenasül, üreme organları;

تحشّم ve احتشام utangaçlık, mahcubiyet;

محتشم utangaç, çekingen; mütevazi; terbiyeli, edepli;

حشو *u* (حَشْو) حشا ( ) (*bşi*, ب *bş ile*) içini doldurmak; (*bşin*) içini doldurmak; (*bşi, silahı*, vb.i *bş ile*) doldurmak; (*dişi*) doldurmak; (*bşi*) araya sokmak, sıkıştırmak; حشّى (*bşi*) iki şeyin arasına sokmak; (*bşin*) arasına sıkıştırmak; (*bşin*) kenarlarını çevrelemek; (*elbisenin*) kenarını kıvırarak bastırmak; (*kitaba*) dipnot düşmek, haşiye yazmak;

حاشا (*bşi* من *...den*) istisna etmek, dışarda tutmak; تحشّى (من *bşden*) kaçınmak, sakınmak, (من *...e karşı*) dikkatli/ tetikte olmak;

تحاشى (من veya عن *den*) uzak durmak, sakınmak; (*bşe*, من veya عن *bşe*) dikkat etmek;

حشو doldurulmakta kullanılan şey, dolgu maddesi; dolgu [diş]; ekleme, ilave parantez DİLB.; araya sokma;

حشوة ç. حشوات [*yastık* vb.i] doldurma [*şarjör* vb.] doldurma; [kapı] aynalık tahtası;

حشا ç. أحشاء bağırsaklar; iç, dahil(i); في

. . . أحْشاء . . . in içinde, . . . de;

حَشًا = حَشَى ;

حَشِيَة ç. حَشَايَا ,-آت yastık; şilte, uzun minder, yatak;

حَاشَا , حَـاشَى [mud. kul. ya da "لِ" ile] müstesna, hariç; ¶ حَاشَى لِلّٰه , حَاشَا لِلّٰه Allah korusun!, etmesin!; . . . حَاشَا لَكَ أَنْ sakın ha . . . olmasın, yapmayasın; حَـاشَا = حَـاشَ لَكَ ; حَاشَا لِلّٰه = حَاشَ لِلّٰه , لَكَ ;

تَحْشِيَة eklenme, ilave etme; araya sokma, sıkıştırma;

تَحَاشٍ sakınma, ictinab;

حَاشِيَة ç. حَوَاشٍ sınır, hudut; dikiş yeri, dikiş; uç; [sayfanın kitabın] marjin, yazı bulunmayan yerleri; dipnot: haşiye, açıklama; bir kitaptaki belli kelimelerdeki, bölümlerdeki yorumlar, seçmeler; maiyet; taraftarlar; رَقِيق الحَوَاشِي ve رَقِيق الحَاشِيَة dost canlısı, sevecen, candan; رِقَّة الحَاشِيَة kibarlık, canayakınlık, sevecenlik;

مَحْشُوّ doldurulmuş; dolma; dolu [tüfek vb.]; مَحْشُوَّات dolu tabaklar;

مَحْشِيّ dolma, doldurulmuş [özl. yemek]; doldurulmuş şey;

حصّ حَصَّ u (حَصّ) (b-nin) payına düşmek; حَصْحَصَ net olmak ya da netleşmek; [gerçek] ortaya/ gün yüzüne çıkmak; حَاصَّ (bşi, b-ile) paylaşmak; أَحَصَّ (b-e) payını vermek;

حُصّ safran BOT. Crocus sativus;

حِصَّة ç. حِصَص pay, hisse; hisse senedi MAT; kontenjan, kota; an, kısa süre; ders saati; ¶ حِصَّة فِي الرِّبْح kâr payı MAL.; نِظَام الحِصَص kota sistemi; فِي حِصَّة وَجِيزَة kısa bir zaman zarfında;

تَحْصِيص kota sistemi;

مُحَاصَّة paylaştırma; (b-ile) paylaşma, bölüşme;

حصلبان bkz. حصى ;

حصب حَصَبَ u, i (حَصْب) (yere) çakıl döşemek, (yeri) çakıl taşı ile kaplamak; (yeri) şose yapmak [makadam yöntemi ile]; حَصِبَ a ve حُصِبَ [edil.] kızamık olmak; حَصَّبَ = حَصَبَ ;

حَصَب çakıl, yol malzemesi;

حَصْبَاء [cin.is.] çakıl taşı; ufak, yuvarlak taşlar;

حَصْبَة kızamık TIP.;

حَاصِبَة fırtına, kasırga, bora;

حصحص حَصْحَصَ açık/ net olmak ya da netleşmek; [gerçek] ortaya çıkmak;

حصد حَصَدَ u, i (حَصْد , حَصَاد) (bşi) ürün olarak almak, devşirmek; (bşi) orak vb. ile biçmek; أَحْصَدَ , اِحْتَصَدَ , اِسْتَحْصَدَ olgunlaşmak, olgunluk derecesine varmak;

حَصْد ve حَـصَـاد hasat etme, mahsul, devşirme, hasat; حَصَاد hasat zamanı;

حَصِيد , حَصِيدَة ç. حَصَائِد ürün, semere, mahsül ¶ قَائِم وَ حَصِيد istisnasız herşey;

حَصَّاد hasadı toplayan; orak veya biçer döğer;

مِحْصَد ç. مَحَاصِد orak;

حَصَّادَة ve مِحْصَدَة [ürün] biçme makinası; ¶ حَصَّادَة دَرَّاسَة biçer döğer makinası;

حاصد biçen, biçici;

حاصدة biçme makinası;

محصود biçilmiş, hasat edilmiş;

محصد ve مستحصد olgun, olmuş;

حصر *u, i* (حصر) (*bşi*) çevrelemek, kuşatmak, sarmak (*bşi*) ablukaya almak; (*kelimeyi*) parantez, içine almak; (*b-i, bşi*) durdurmak; (*b-i, bşi*) muhasara etmek; (*b-i*) geciktirmek, oyalamak, mani olmak; (*bşi* ya da ب *bşi* في *...de*) sınırlı/ mahdut kılmak; (*bşi*) özetlemek, kısaltmak; (*bşi* في *...e*) hasretmek; (*bşi*, في *...de*) toplamak, derlemek, [başlığı altında]; (*bşi* في *listeye* vb.e) dahil etmek, almak, katmak; (*bşi*) birer birer saymak ve söylemek; (*bşi*) içermek, ihtiva etmek;

حصر *a* (حصر) müşkül/ zor durumda/ çıkmazda olmak; حاصر (*b-i, bşi*) sarmak, etrafını çevirmek, kuşatmak; (*bşi*) bir yere kapatmak, ayırmak, tecrit etmek; (*bşin*) önünü kapamak/ kesmek; (*b-i, bşi*) kuşatmak, muhasara etmek; (*b-i*) geciktirmek, oyalamak; انحصر daralmak; (ب veya في *...ile*) sınırlı olmak; kendini (في veya ب *...ile*) sınırlamak; (في *bşde*) yoğunlaşmak, konsantre olmak; (özl. تحت حكمه *b-nin hükmü altında*) birleşmek; (في *...ile*) ifade edilmek;

حصر çevreleme, kuşatma, sarma; paranteze alma; engel olma, oyalama, geciktirme; tahdit, sınırlılık, daraltma; (*bşi*) toplama, bir araya getirme, derleme; tek tek söyleme/ sayma; yoğunlaşma, konsantre olma; [tütün için] tekel; على سبيل الحصر etraflıca, ayrıntılı olarak, teferruatıyla; حصر التموين vesika, karne ile dağıtmak; علامة الحصر parantez işareti; لا حصر له veya لا يدخل تحت الحصر sınırsız, hadsiz hudutsuz; يفوق الحصر ⇑; ادارة حصر التبغ و التنابك اجازة الحصر patent; Tütün Tekel İdaresi SUR.;

حصر idrar tutulması; kabızlık, peklik;

حصر kendini ifade edememe;

حصير ç. حصر hasır;

حصيرة ç. حصائر hasır;

حصار blok, blokaj, barikat, set; hisar;

محاصرة mas. ⇑;

انحصار sınırlama, tahdit; [tütün] tekel;

محصور muhasara edilmiş, kuşatılmış; engellenmiş, önü kapalı; (في *...de*) kapalı, mahsur; dar;

حصرم [cin.is.; tek.is. ة] ham üzüm, koruk SUR.;

حصف *u* (حصافة) iyi görüşlü, aklı selim sahibi olmak;

حصف aklı selim sahibi, mantıklı;

حصيف = حصف ;

حصافة aklı selim sahibi, sağgörüşlülük;

حصل *u* (حصول) ortaya çıkmak, meydana gelmek; neticelenmek, sonuçlanmak; yer almak, olmak; (لـ *b-nin*) başına gelmek; (من *...den*) kaynaklanmak, hasıl olmak; (على *bşi*) ele geçirmek, elde etmek, almak; (على *bşin*) sahibi olmak; (على *para, borç*) toplamak, tahsil etmek; حصل (*bşin*) olmasına sebep olmak, başlatmak; (*bşi*) elde etmek; (*bşi, bil-*

giyi) ele geçirmek, kazanmak (*bşi*) anlamak, çıkarmak, istihraç etmek; (*para, borç, vergi* vb.i) toplamak; (*bşi*) özetlemek, hülasa etmek, toplamak; تحصل (من *bşin*) neticesinde gerçekleşmek; elde edilmek, ele geçmek; istenmek, talep edilmek; [vergi, taksit, ödeme] tahsil edilmek; (على *bşi*) tedarik etmek, bulmak; (على *bşi*) elde etmek; استحصل (على *bşi*) tedarik etmek; (على *bşi*) ele geçirmek;

حُصُول olma, ortaya çıkma, vuku bulma, husule gelme; (على *bşi*) elde etme; (على *bşi*) ele geçirme, kazanma;

حَصِيلَة ç. حَصَائِل [geriye] kalan; toplanan miktar, hasılat; gelir, irat, varidat;

حوصلة , حوصل ve حويصلة ALF.BKZ.;

حصالة sadaka, yardım kutusu, kumbara;

محصل netice, sonuç;

تحصيل ç. -آت elde etme, ele geçirme; kazanma, [*bilgi* vb.i] tahsil, okuma, kazanma; para, hasılat toplama, tahsilat; gelir, irat, varidat; [konuşma] özet, hülasa; مِنْ تحصيلِ الحَاصِلِ اَنْ يُقَالَ özet olarak, sözün kısası denilebilir ki...;

تحصيلجي MIS. = مُحَصِّل;

حَاصِل ç. حَوَاصِل olan, ortaya çıkan, meydana gelen; netice, sonuç, toplam [yine MAT.] kazanç; gelir, irat, varidat; hasat, ürün; depo, ambar; [konuşman] ana tema, öz; الحَاصِل kısaca; حَاصِلَات [çoğ.] ürünler, semere, hasılat;

مَحْصُول ç. مَحَاصِيل ,-آت netice, sonuç; kazanç; ürün, semere; hayat;

مُحَصِّل tahsildar, veznedar, kasadar, kasiyer; [otobüs, trende] kondüktör;

مُتَحَصِّل (من ...*den*) hasıl olan, elde edilen;

حَصُنَ *u* (حَصَانَة) ulaşılmaz olmak, korunmak; [kadın] iffetli, namuslu olmak; حَصَّنَ (*bşi*) ulaşılmaz, erişilmez yapmak; (*bşi*) güçlendirmek, takviye etmek; (*bşi*) sağlam, muhkem yapmak; (ضدّ ...*e karşı*) bağışıklık kazandırmak, korumak; أَحْصَنَ (*bşi*) erişilmez yapmak; (*bşi*) sağlam, dayanıklı yapmak; [kadın] namuslu, iffetli olmak; تَحَصَّنَ durumunu sağlamlaştırmak, kendini korumak; takviye edilmek; korunmak;

حِصْن ç. حُصُون kale, hisar; muhkem; sağlamlaştırma; koruma, himaye;

حِصَان ç. حُصُن at; aygır ¶ حِصَانُ البَحْرِ suaygırı; حصان بخاري lokomotif; قُوَّة حِصَان [veya sadece حِصَان] beygir gücü;

حَصِين erişilemez, ulaşılamaz; sağlam; dayanıklı muhafazalı; (ضدّ ...*e*) dayanıklı; الحِصْن الحَصِين kale [örn. belli bir fikri savunanların kalesi] MEC.; أبو الحِصَان tilki;

حَصَانَة iyi korunma güçlülük, sağlamlık, zorla ele geçirilememe, ulaşılmazlık; iffet, namus; korunma; [milletvekillerinin, diplomasi] dokunulmazlık; [hastalığa] bağışıklık;

تَحْصِين ç. -آت sağlamlaştırma, güçlendirme; tahkim etme, yapıyı güçlendirme; bağışıklık kazandırma; dokunulmazlık verme;

geçirmek;

حضر u (حضور) (bir yere) gelmiş, hazır olmak, (b-nin) huzuruna varmak; (bşe, derneğe, okula) katılmak, devam etmek; (b-nin) aklında olmak; (مجلسا toplantı vb.e) katılmak, dahil olmak; (bşe, b-e veya الى ...e) varmak, ulaşmak; (bir yeri) ziyaret etmek, (bir temsile, gösteriye) gitmek; (الى ...e, أمام القاضي yargıç önüne) çıkmak; (من ...den الى ...e) gitmek; _(حضارة) yerleşik hayat sürdürmek, göçmenlik karşıtı; حضّر (bşi, ilacı) hazırlamak, üretmek; (dersi) hazırlamak, etüd etmek; (b-i, bşi) alıp getirmek, tedarik etmek, edinmek; (b-i) yerleşik hayata geçirmek; حاضر konferans vermek, bşi konferansta anlatmak; (b-e) ders vermek; أحضر (b-i, bşi) getirmek, (bşi) tedarik, temin etmek, edinmek; (bşi) sunmak, arzetmek; (...i, الى bir yere) götürmek, getirmek ¶ أحضره معه (bşi) yanında getirmek; تحضّر (ل ...e, için) hazırlanmak; hazır olmak; yerleşmek, yerleşik hayat sürdürmek; şehirleşmek, şehirli hayatı yaşamak; احتضر (b-nin) yanına gelmek, katına, huzuruna çıkmak; şehir hayatı yaşamak, yerleşik hayat sürdürmek; أحتضر [edil.] ölmek; إستحضر (bşi, bş ya da biri için) getirtmek, (b-i) çağırtmak, emirle davet etmek, celp etmek; (bşi) getirmek; (ruh) çağırmak; (bşi) gözünde canlandırmak, tahayyül etmek; (bşi) yanında getirmek; (ilaç karışımını,) hazırlamak;

احصان temizlik, namusluluk ISL.HUK.;

تحصّن korunma;

محصّن güçlü, kuvvetli; sağlam; (ضدّ ...e karşı) direnç; bağışıklık;

محصّنة korunan, iyi korunan; namuslu, afif, iffetli;

حصى ⇐ أحصى (bşi) tek tek saymak, okumak; (bşin) hesabını yapmak, hesaplamak; (bşi على b-nin) hesabına/ zimmetine geçmek; لا يحصى sayısız, pek çok;

حصى [cin.is.] çakıl taşları, ufak taşlar;

حصاة, حصوة ç. حصيات küçük taş; çakıl taşı; safra kesesi taşı veya böbrek taşı TIP. ¶ حصاة بولية حصاة safra kesesi taşı; صفراوية safra kesesi taşı;

حصى لبان ve حصالبان biberiye BOT. Rosmarinus officinalis;

حصوى taşlı, yapısında taş bulunan;

احصاء ç. ـآت sayma; tek tek okuma, söyleme [örn. listeyi]; hesaplama; istatistik ¶ احصاء السكّان nüfuz sayımı;

احصائي istatistik; (ç. ـون) istatistikçi;

احصائية ç. ـآت istatistik;

حض u (حضّ) (b-i على bşe) kışkırtmak, (b-i, على bşe) teşvik etmek, yöneltmek;

حضّ kışkırtma; teşvik, yönlendirme;

حضيض ç. حضض, أحضّة dağ eteği; düz arazi; ova; ay yörüngesinin yer yüzüne en yakın noktası, hadid noktası ASTR; derinlik; çöküş ¶ نزل الى الحضيض batmak MEC; دكّه الى الحضيض bşi yerle bir etmek, yerin dibine

حَضَر yerleşim bölgesi, alanı, [çöl karşıtı]; yerleşik nüfus, sakin, yerli [nüfus] (göçebe karşıtı);

حَضَرِي yerli, yerleşik, göçebe olmayan; şehirli; medeni, uygar; sakin;

حَضْرَة bulunma, var olma, huzur; ¶ في حَضْرَة... ...ın huzurunda; الحَضْرَة العَلِيَّة saygıdeğer, şevketli [ESK. Tunus'da, Bey'e hitaben]; حَضْرَتُكُم [özl. mektuplarda ihtiram saygı ifadesi] Sayın!; اسْمُ حَضْرَتك ؟ isminiz? [nedir]?; حَضْرَة الدُّكْتور Doktor bey!;

حُضُور bulunma, huzur, var olma; ziyaret etme, katılma, bulunma; ("حَاضِر"ın çoğulu) gelenler; ¶ بِحُضُوره onun huzurunda, katında; حُضُور الحَفْلَة kutlamaya/ törene katılma; حُضُور الذِّهْن [zihinsel] uyanıklık; وَرَقَة حُضُور celp pusulası;

حُضُورِي: الحُكْم الحُضُورِي birinin önünde/ varlığında verilen hüküm [gıyabi hüküm karşıtı]; حُضُورِيًّا varlığında [gıyabi karşıtı] HUK.;

حَضَارَة medeniyet, uygarlık; kültür; yerleşik yaşam;

حَضِيرَة ç. حَضَائر 6-12 kişilik insan topluluğu; tim, müfreze ASK., SUR.;

مَحْضَر bulunma, hazır olma; birinin yanına gelme, [b-nin] önüne çıkma; toplantı, kongre; (ç. مَحَاضِر) toplantı tutanağı; مَحْضَر الجَرْد envanter; بِمَحْضَرٍ مِنْهُ b-nin yanında, huzurunda, varlığında;

تَحْضِير hazırlama; (ç. ـآت) (لـ ...e, veya imtihana) hazırlık;

تَحْضِيرِي [na't] hazırlık aşamasında olan, hazırlık...; ¶ المَدَارِس التَّحْضِيرِيَّة لِلْمُتَعَلِّمِين Öğretmen Okulu, Enstitüsü MIS.;

مُحَاضَرَة ç. ـآت konferans;

إحْضَار getirme;

تَحَضُّر medeni yaşam [tarzı];

احْتِضَار ölüm, vefat;

اسْتِحْضَار imal, üretim; hazırlama; çağırtma, emirle getirtme, celb etme; ¶ اسْتِحْضَار الأَرْوَاح ruh çağırma;

حَاضِر ç. ـون، حُضَّر، حُضُور var, gelmiş, mevcut; devam eden, müdavim [okula, derneğe vb.] (لـ ...için, ...e) hazır(lanmış); الحَاضِر şimdi [ki zaman]; (ç. حُضَّار، حَضَرَة) yerli, yerleşik; şehirli; ¶ في الحَاضِر veya في الوَقْتِ الحَاضِر şimdi, şu van; حَاضِر الفِكْر kıvrak zekalı, hazır cevap; نَقْد حَاضِر peşin para;

حَاضِرَة ç. حَوَاضِر başkent; şehir [medeniyet merkezi];

مَحْضُور içine cin girmiş olan;

مُحْضِر üretici, imalat yapan;

مُحَاضِر konferans, ders veren;

مُحْضِر mubaşir;

مُتَحَضِّر medeni, uygar;

مُحْتَضَر ölmek üzere, son nefesinde, ölüm döşeğindeki kişi; ölmekte olan kişi; içine cin ya da kötü ruhun girdiği kişi;

مُسْتَحْضَر ç. ـآت hazırlama ilaç KİM., ECZ.;

حَضْرَمَوْت Hadramevt;

حَضْرَمِي ç. حَضَارِم [is.] Hadramevt

ahalisinden olan; [s.] Hadramevt ile ilgili;

حَضَنَ u (حَضْن, حَضَانَة) *(b-i)* kucaklamak, kucağına almak; *(çocuğu)* büyütmek, yetiştirmek; _ (حُضُون, حِضَانَة, حِضَان, حَضْن) [kuş] *(yumurtanın üzerine)* oturmak, kuluçkaya yatmak; تَحَاضَنَ kucaklaşmak, birbirini kucaklamak; احْتَضَنَ *(b-i, bşi)* kucaklamak, kucağına almak; *(bir hissi)* içinde saklamak, beslemek; *(çocuğu)* yetiştirmek, büyütmek; *(bşi)* kurmak, düşünmek, tertip etmek; احْتَضَنَت الحَرَكَةُ النَّاسَ bir hareket, eylem insanlara, herkese seslenmek; «كَانَت دَعْوَتُهُ تَحْتَضِنُ القَبَائِلَ لأَنَّهُ قَامَتْ تَحْتَ شِعَارِ التَّوحِيدِ daveti, tevhit, birleşme mesajı taşıdığından, çeşitli kabilelere hitap ediyordu.»;

حِضْن ç. أَحْضَان göğüs, sine, bağır; kucak; kucak dolusu ¶ قَبَّلَهُ بِالحِضْنِ ona kucak açtı; بَيْنَ أَحْضَانِ ... ...arasında, veya ... فِي أَحْضَانِ ... ...arasına; ...ortasında, ortasına; فِي أَحْضَانِ الصَّحْرَاءِ çölün ortasında; أَخَذَتْنِي بَيْنَ أَحْضَانِهَا o beni kucakladı, beni kollarına aldı;

حَضَانَة [çocuğu] yetiştirme, büyütme; ¶ دَار الحَضَانَة kreş, anaokulu;

حَضِين kucaklanan, kucak;

مَحْضَن ç. مَحَاضِن kreş, anaokulu;

احْتِضَان kucaklama;

حَاضِنَة ç. حَوَاضِن dadı;

مُحْتَضِن kucaklayan; sevgi gösteren, sevgi dolu, sevecen;

حَطَّ u (حَطّ) *(bşi)* koymak, yerleştirmek; *(bşi yükkü)* indirmek, boşaltmak; *(bşi* ya da مِن *bşi)* azaltmak, indirmek, küçültmek, düşürmek; (مِنْ قِيمَتِهِ veya مِنْ قَدْرِهِ *bşin kıymetini)* değeri-ni düşürmek ¶ حَطَّ الرِّجَالَ [at, deve sırtında yolculuk yaparken] durmak, mola vermek; _u (حَطّ, حُطُوط) batmak, dibe inmek; [kuş] konmak; [uçak] inmek, iniş yapmak; [fiyat] düşmek; حَطَّطَ *(yükü)* indirmek, boşaltmak; انْحَطَّ batmak, dibe inmek, çökmek; azalmak, küçülmek; çürümek; zeval bulmak; alçalmak, adileşmek; اسْتَحَطَّ *(bşi)* aşağı indirmek, koymak, almak;

حَطّ aşağı indirme; (مِن *bşi)* kıymetten düşürme, küçültme; azaltma, indirme;

حَطَّة hafifletme, azaltma; [rütbe, derece] düşme, alçalma; hakaret, rezil etme;

أَحَطّ daha alçak;

حَطِيطَة fiyat indirimi, tenzilat;

مَحَطّ bşin bırakıldığı/ konulduğu yer; durma yeri, mola yeri; mola; ara durak MZK.; ¶ مَحَطّ الآمَال beklenilen/ umulan şey; كَانَ مَحَطّ الأَنْظَار bütün dikkatler üzerinde olmak, bütün dikkatleri üzerine çekmek; مَحَطّ الكَلَام sözün özü, asıl söylenilmek istenen;

مَحَطَّة ç. -آت mola yeri, mola, durulan yer, durak; istasyon; tren istasyonu; [radyo, televizyon vb.] verici, yayın istasyonu; ¶ مَحَطَّة تَحْوِيل التَّيَّار trafo; مَحَطَّة الإِذَاعَة (اللاَّ سِلْكِيَّة) verici, yayın istasyonu; مَحَطَّة رَئِيسِيَّة ana istasyon; مَحَطَّة الإِرْسَال verici istasyon (radyo, vb.); مَحَطَّة لِلأَرْصَاد الجَوِّيَّة meteoroloji istasyonu; elektrik santrali;

مَحَطَّة كَهْرَبَائِيَّة ve مَحَطَّة تَوْلِيد الكَهْرَبائِي elektrik santrali;

انحطاط düşüş, çökme, bozulma; kıymetçe düşük olma, aşağılık, bayağılık; اَحْسَاس الإنحطاط aşağılık kompleksi, duygusu;

انحطاطي klasik devir sonrası yazarı;

مُنحطّ düşük, alçak, bayağı, adi; rezil, kötü yola düşmüş [kadın]; kötü, şeni, kaba;

حطب i (حطب) odun toplamak; ¶ حَطَبَ في حَبْلِه b-e destek olmak/ vermek; احتطب = حَطَبَ;

حطب ç. أحْطَاب odun;

حطّاب odun toplayan; [odun için] ağaç kesen; odun ticareti yapan, oduncu;

حاطب odun toplayan; odun kesen; odun ticareti yapan; ¶ كَحَاطِبِ اللَّيْلِ [lafzen: "geceleyin odun toplayan kişi gibi"] pervasızca, dikkatsiz, başını sonunu düşünmeden;

حطم i (حَطْم) (bşi) kırmak, parçalamak, kırıp parçalamak; حطّم = حَطَمَ ; تحطّم kırmak, parçalara ayırmak; kırılmak, parçalara ayrılmak, dağılmak; [uçak] parçalanmak, [gemi] kaza geçirmek, [bina] yıkılmak, çökmek; انحطم = تحطّم ;

حطمة ç. حُطَم parça, küçük parça, şerit şeklindeki parça; kırık nesne;

حطام moloz, yapı döküntüsü, döküntü, yıkıntı; kırık parçalar; enkaz ¶ حُطَام الدُّنْيَا geçici şeyler, dünyalıklar;

حطيم kırık, parça parça;

تحطيم kırma, parçalama, dağıtma; سَفِينَة تَحطيم الجَلِيد buzkıran DNZ.;

تحطّم parçalanma, bölünme, dağılma; kaza [uçak, gemi için]; [bina] çökme;

حاطمة : حَاطِمَة الجَلِيد buzkıran DNZ.;

مُحطّم çatırtı, gümbürtü [patlama vb.];

مُحطّم kırık, bozuk [dil, lisan];

مُحطّمة : مُحَطِّمَة ثَلْجِيَّة buzkıran DNZ.;

حظّ a (حَظّ) şanslı olmak; أحظّ = حَظّ ;

حظّ ç. حُظُوظ pay, hisse; kısmet, kader, takdir; (iyi) şans; ¶ لَاحَظَّ لَه من العِلْم o hiç bir şey bilmez ¶ ... ذُو حَظٍّ من ...i bulunan, ...e malik, haiz; لِحُسْنِ الحَظّ ve مِن حُسْنِ الحَظّ Allah'dan, şansına, kısmetine; سُوء الحَظّ şanssızlık, kötü şanslı olma; سَيِّئ الحَظّ şanssız, şansı kötü; لِسُوء الحَظّ ne yazık ki, malesef; مِن حُسْنِ حَظِّي şansıma, Allah'dan; ... كَانَ مِن حُسْنِ حظّه أن şansı varmış ki; لَيْس أحْسَن مِنْهَا حَظًّا ondan daha şanslı değil;

حظيظ şanslı, kısmetli;

محظوظ şanslı; memnun, razı, hoşnut;

حظر u (حَظْر) (bşi) parmaklık, çit vb. ile çevirmek; (على b-e, bşi) yasaklamak;

حظر yasak; ambargo;

حظار duvar, bölme; paravan; çit, parmaklık;

حظيرة ç. حَظَائِر çit, parmaklık; çit, parmaklık vb. ile çevrili yer; ağıl, kümes; hangar; alan, saha, dal MEC.; ¶ ... في حَظِيرَة ...in içinde, ...in sınırları arasında; جَذَبَه الى حَظِيرَته birini etkisi altına almak; حَظَائِر حَظِيرَة القُدْسِ الطَّائِرَات uçak hangarları;

الحَرْب yıkılmak üzere;

حَفِيد ç. حَفَدَة, أَحْفَاد [erkek] torun; döl, nesil;

حَفِيدَة [kız] torun;

حَفَرَ i (حَفْــر) (*bir yeri*) kazmak; [petrol için] kuyu açmak; kazı yapmak; (*bşi*) oymak; (*metali* vb.i) hakketmek, işlemek ¶ حَــفَــرَ خَنَادِق çukur/ hendek kazmak; حَفَرَ حُفْرَةً pusu kurmak, tu-zak hazırlamak; انحفر = حُفِرَ ;

احتفر kazmak;

حَفْر kazma eylemi, kazı; kazı ile meydana çıkarma; [petrol için] kuyu kazma; oyma, kakma (örn. *harfleri*); oymacılık; ¶ جِــهَــاز الحَفْر petrol kuyusu teçhizatı; petrol kuyusu teçhizatını taşıyan iskele;

حُفْرَة ç. حُفَر çukur, hendek;

حَفِيرَة kazı, kazma eylemi; hafriyat; [matbaacılık] tifdruk;

حَفَّار kazma işini yapan, kazan; hakkeden, kalemle işleyen; sondaj işçisi, kazan kişi veya cihaz; taşçı, duvar ustası; ¶ حَفَّار القُبُور mezar kazıcı;

حَفِير kazılmış; kazılıp bulunmuş;

حَفِيرَة ç. حَفَائِر = حَفِير ; [çoğ.] kazılar;

أُحْفُور ç. أَحَافِير kazı; fosil; [çoğ.] kazılar;

مِحْفَر ç. مَحَافِر bahçıvan beli;

حَافِر ç. حَوَافِر toynak; ¶ وَقَعَ الحَافِرُ عَلَى الحَــافِــر tıpa tıp uymak, tekabül etmek, tam karşılamak; عَلَى الحَافِر hemen, derhal;

حَافِرِي toynak gibi, toynağa benzer;

حَافِرَة başlangıç, ibtida ¶ عِنْدَ الحَــافِــرَة hemen, derhal; رَجَعَ الى حَافِرَتِه aslına dönmek,

Cennet;

مَحْظُور (على *b-e*) yasak, yasaklanmış; ambargo uygulanmış; مَحْظُورَات [çoğ.] yasaklar, sınırlamalar;

حَظُوَ ve حَظِيَ (حظى ve حظو) حَظِيَ a (حُظْوَة, حِظْوَة) (عِنْد ...*katında, nazarında*) kıymeti olmak, sevilmek, iyi [olarak] bilinmek; (ب *bşi*) kazanmak, ele geçirmek, elde etmek;

حُظْوَة önemli, iyi konum, mevki; öncelik; [biri katındaki] kıymet, itibar; iyilikseverlik; hürmet, saygınlık, itibar, prestij; ¶ نَالَ حُظْوَة ... عِنْد (لدى) ...nazarında muteber olmak, değeri bulunmak;

حَظِيَّة ç. حَظَايَا metres, kapatma; odalık, cariye;

مَحْظِيَّة ç. -آت ⇑;

حَفَّ u (حَفّ) (*b-i, bşi* ب *bş ile* ya da حَوْلَ *b-i, bşi* ب *bş ile*) sarmak, çevrelemek, (*bşe*, ب ...*i*) sınır koymak; (*vücudun bir bölgesinin, derinin*) tüylerini, kıllarını almak; (*sakalı*) kırpmak, kısaltmak; (*bşi*) ovmak, ovarak çıkarmak; ¶ تَحُفّ بِه العُيُون bütün gözler üstünde olmak; _*i*(حَفِيف) hışırdamak; حَفْحَفَ ve

احْتَفَّ (..*i* ب *bş ile*; حَوْلَ ...*i* ب *ile*) sarmak, kuşatmak;

حِفَاف taraf, yan;

حَفِيف hışırtı;

مِحَفَّة ç. -آت sedye; tahtırevan;

حَافّ : خُبْز حَافّ kuru ekmek MIS.;

حَافَّة ç. -آت sınır, uç; (bardak vb.nin) ağız; sınır, kıyı, kenar; elbise kenarı; ¶ عَلَى حَافَّة

rücu etmek;

مَحْفُور kazılmış; oyulmuş, el işi;

حَفَزَ i (حَفْز) (b-i, ب bıçak, kargı, vb. ile) yaralamak; (b-i, الى veya على bşe) sevketmek, teşvik etmek, yönlendirmek; (b-i) arkasından itmek; تَحَفَّزَ (ل veya الى...e) hazır olmak, hazırlanmak; koşmaya/ atlamaya hazır olmak; dinlemek, dikkat etmek; إحتَفَزَ (ل ...için) hazır olmak, (...ل) ...yapmak üzere olmak, (ل ...e) hazırlıklı olmak;

تَحَفُّز hazır olma, hali;

حَافِز ç. حَوَافِز (على bşe) [yönelten, yapmaya iten] saik, dürtü, muharrik unsur ;

مُتَحَافِز (ل ...e) hazır, amade;

حَفَظَ a (حِفْظ) (bşi) korumak, muhafaza etmek; (b-i) himaye etmek, korumak, savunmak; (bşe) uymak; itaat etmek; (bşe) bakmak, bakımlı tutmak, iyi durumunu sürdürmek; (bşi) saklamak, depo etmek, (bşin) bozulmamasını sağlamak; (bşi) hatırlamak, aklında tutmak; hıfzetmek [özl. Kur'anı Kerimi]; (bşi, لِنَفسِه kendine) ayırmak; (التَّحْقِيق tahkikatı) durdurmak HUK.; ¶ حَفَظَهُ اللّهُ Allah esirgesin, Allah onu korusun!; ... حَفَظَ الوَفَاءَ لِ birine sadık, bağlı olmak; حَفَّظَ (b-e, bşi) ezberletmek; حَافَظَ (على bşi) korumak, devam ettirmek; (على bşi) kontrol etmek, teftiş etmek, (على...e) (على bşi) gözetmek, bakmak, dikkat etmek; (على bşe) itaat etmek, saymak; (bşi, على bşi veya عن bşi) korumak, himaye etmek, savunmak; تَحَفَّظَ (ب bşi) korumak, muhafaza etmek; (ب bşi) akılda tutmak, unutmamak; tetikte/ uyanık/ meraklı olmak; ayrılmış olmak, rezervasyonu yapılmak; rezervasyon yaptırmak; احتَفَظَ (bşi veya ب bşi,. بِحُقُوقِه hakkını) korumak, savunmak; (bşi veya ب bşi, örn. durumunu, vaziyetini,) bozmamak, muhafaza etmek; (ب b-i) korumak, savunmak, himaye etmek; (ب bir mülkiyeti) [haksız olarak ele geçirmeye karşı] korumak; (ب bşi) sürdürmek, muhafaza etmek; (ب bşi) elde tutmak, elden çıkarmamak; (ب bşin) iyi durumunu/ halini muhafaza etmek, bakımını yapmak; احتَفَظَ لِنَفسِه (bşi ya da ب bşi) kendine ayırmak; (bşin) bütün sahipliğini/ mülkiyetini eline geçirmek; استَحفَظَ (b-den, على bşi veya bşi) korumasını istemek, (b-e على bşi veya bşi) emanet etmek;

حِفْظ koruma; muhafaza etme; savunma, himaye; bakma, bakımını yapma; uyma, itaat etme; ezberleme, hıfz; hafıza, bellek; HUK. tahkikatı/ soruşturmayı kesme/ durdurma/ iptal; ¶ حِفْظ الآثار eski eserleri koruma MIS.; رِجَال الحِفْظ sağlık bilgisi, hıfzısıhha, hijyen; رِجَال الحِفْظ polis;

حَفْظَة kızgınlık, öfke, gazap, hiddet;

حِفَاظ ç. -آت sargı; aşağıya bkz. ¶ حِفَاظ الحَيْض kadın bağı, hijyenik pet;

حَفِيظ kolay unutmayan, hafızası iyi olan; (على bşi) koruyan, himaye eden, kollayan;

حَفِيظَة ç. حَفَائظ kin, haset, diş bileme;

مِحْفَظَة ç. -آت, مَحَافِظ çanta; cüzdan;

fuzdur.;

مُحَافِظ kontrol/ teftiş eden; (عَلَى ...e) uyan, itaat eden, karşı çıkmayan; tutucu, muhafazakar SİY.; الْمُحَافِظُون muhafazakarlar; muhafız, koruyucu; müfettiş; belediye reisi; vali; genel müdür, başkan;

مُتَحَفِّظ dikkatli, tetikte; ayrılmış, rezervasyonu yapılmış; ağır başlı, vakarlı, sakin;

مُسْتَحْفِظ ç. ـآت yedek ASK.;

حَفَل حَفَل i (حَفْل) birleşmek, bir araya gelmek; gür akmak; (بـ ...den) pek çok olmak, her yerde (...بـ) ...bulunmak; dikkatini, kendini (بـ veya لـ bşe) vermek; حَفَّل (bşi, بـ bş ile) süslemek; احْتَفَل toplanmak, bir araya gelmek; (بـ bşi) kutlamak; dikkatini/ kendini, aklını (بـ ya da لـ bşe) vermek; (بـ b-i) hoş/ iyi/ nazik karşılamak;

حَفْل toplanma, buluşma; toplantı, kongre; gösteri, temsil; kutlama, festival; لاَ حَفْلَ بِه önemli olmayan, göz önüne almaya değmez;

حَفْلَة ç. حَفَلاَت toplantı, kongre; parti, gösteri, temsil; konser; kutlama, festival; tören; ¶ حَفْلَة التَأْبِين mevtayı anma merasimi; الحَفْلَة الأُولَى bir oyunun ilk kez oynanması, gala; حَفْلَة حَافِلَة büyük kongre; حَفْلَة خَيْرِيَّة yardım gösterisi; حَفْلَة الدَّفْن cenaze, defin merasimi; حَفْلَة دِينِيَّة dini tören; حَفْلَة سَاهِرَة ve حَفْلَة سَمَر gece partisi; حَفْلَة سِينَمَائِيَّة sinema/ film gösterisi; حَفْلَة الشَّاي çay partisi; حَفْلَة العُرْس düğün töreni; حَفْلَة الإسْتِقْبَال karşılama töreni; حَفْلَة مُوسِيقِيَّة müzik göste-

مِحْفَظَة kapsül;

تَحْفِيظ ezber çalışması [özl. Kuranı Kerim için, hafızlık];

حِفَاظ koruma, muhafaza etme [özellikle mukaddes şeyler için]; (عَلَى ...i) sürdürme devam ettirme; sadakat, bağlılık;

مُحَافَظَة koruma; himaye, emniyetini sağlama; muhafaza etme; savunma; (عَلَى bşde) devamlılık; muhafazakarlık SİY.; (عَلَى bşe) itaat etme, uyma; (مِن şanssızlığa, kötülüğe karşı) koruma; garnizon ASK.; (ç. ـآت) vilayet, il; vali makamı; الْمُحَافَظَة عَلَى النَّفْس kendine hakim olma; مَذْهَب الْمُحَافَظَة muhafazakar hareket, düşünce;

تَحَفُّظ dikkat, tedbirlilik; (ç. ـآت) tedbir; HUK. sözleşmeye ihtiraz kaydı, koşulan şart;

تَحَفُّظِي koruyucu, tedbir önlem mahiyetinde olan ¶ اجْرَاءَات تَحَفُّظِيَّة önlemler;

احْتِفَاظ koruma, himaye etme; sürdürme, devam ettirme, muhafaza etme;

حَافِظ koruyucu, hami, muhafız; (ç. حَفَظَة, حُفَّاظ) hafız;

حَافِظَة hafıza; (ç. حَوَافِظ) cüzdan; posta havalesi MIS.;

مَحْفُوظ koruma altında olan, korunan; ezberde olan; konserve [yiyecek]; ayrılmış, rezerve edilmiş; güvenlikde olan; مَحْفُوظَات [çoğ.] kutulanmış eşyalar; arşiv; ezberde olan bilgiler ¶ دَار الْمَحْفُوظَات الْمِصْرِيَّة Mısır Genel Arşivi; مَأْكُولاَت مَحْفُوظَة konserve yiyecekler; جَمِيع الحُقُوق مَحْفُوظَة [her] hakkı mah-

risi, konser;

حفيل gayretli, çalışkan; çok sayıda;

مَحْفِل ç. مَحَافِل toplantı, kongre [parti]; [politik, siyasi] çevre; loca; ¶ مَحْفِل مَاسُونِي Mason locası; الْمَحَافِل الرَّسْمِيَّة resmi çevreler; الْمَحَافِل السِّيَاسِيَّة siyasi çevreler;

احْتِفَال ç. -آت kutlama, tören, festival;

حَافِل ç. حَوَافِل, حُفَّال (ب ...ile) dolu; bol, pek çok, mebzul; [ziyaretçisi, iştirak edeni] pek çok; seramik, tören niteliğinde;

حَافِلَة ç. -آت, حَوَافِل otobüs;

مُحْتَفِل : الْمُحْتَفِلُونَ kutlamaya katılanlar/ iştirak edenler;

مُحْتَفَل toplantı yeri; parti; مُحْتَفَل ب... kutlanan;

حَفَن u (bşi) avuçlamak ya da (ل b-e) az vermek;

حَفِي[1] (حفو ve حفى) a (حَفَاوَة) iyi/ hoş/ hürmetle karşılamak (b-i); تَحَفَّى (ب ...e) sevecen/ cana yakın davranmak; احْتَفَى (ب ...e) cana yakın davranmak; (ب olayı, bayramı vb.i) kutlamak; حَفِي (ب b-i, bşi) güleryüzle/ hoş karşılamak;

حَفَاوَة (ب b-i) güler yüzle karşılama;

احْتِفَاء (ب b-i) güler yüzle karşılama; kutlama;

حَفِي[2] a (حَفَاء) yalın ayak gitmek, yürümek;

حَافٍ ç. حُفَاة yalın ayak, çıplak ayaklı;

حَقَّ u, i (حَقّ) hak, gerçek olmak, çıkmak; doğru olmak, hatalı/ yanlış olmamak; [yine حُقَّ edil.] (عَلَى b-e, biri için) zorunlu/ kaçınılmaz olmak; (عَلَى b-e) uymak, münasip olmak; (ل b-nin) hakkı olmak; يَحِقُّ لَه (bu) onun hakkıdır; حَقَّ عَلَيْه [bu ceza] ona müstahaktır, o bunu haketti; (bşden) emin olmak, (bşin) doğrusunu anlamak; (b-i) tanımak, çıkarmak; حَقَّقَ (bşi) gerçekleştirmek; (umudu, emeli) gerçekleştirmek, uygulamak, başarmak; (kararı, anlaşmayı) uygulamak, uygulamaya koymak, yerine getirmek; (sonuç, netice) vermek; (bşi) bulmak, kesin olarak belirlemek; (bşi) ispat etmek, doğrulamak, kanıtlamak; onaylamak, teyit etmek, tasdik etmek; (bş yaparken) hassas/ aşırı dikkatli olmak, örn.: حَقَّقَ النَّظَرَ iyice, yakından bakmak; (bşi) incelemek, araştırmak, etüt etmek, soruşturmak; (bşi ya da في bşi) kontrol etmek, onaylamak; [polis] (في bş hakkında) soruşturma yapmak; [mahkeme] bş için) tahkikat yürütmek HUK.; (مَعَ b-i) sorgulamak, sorguya çekmek; حَاقَّ (b-ile) hak konusunda çekişmek, iddialaşmak, (b-e karşı) hak iddiasında bulunmak; أَحَقَّ gerçeği söylemek, dile getirmek; (في bşde) doğru/ isabetli olmak; (bşi, örn. kanuni bir hakkı) zor ile ele geçirmek; تَحَقَّقَ doğruluğu/ geçerliliği ispat edilmek, onaylanmak; gerçeğe dönüşmek; gerçekleşmek; incelenmek; (bşe من bşe) kesinlik kazandırmak, (bşden) emin olmak; (bşi veya من bşi) kontrol etmek, gözden geçirmek; (ب bş hakkında) ciddi olmak; اسْتَحَقَّ (bşi) hakketmek, (bş) hakkı olmak; (bşe) sahip çıkmak, sahiplenmek;

حُقَّة اسْتَانْبولي = 1.280 kg IR.;

اَحَق (ب bşi) daha fazla hakeden; (ب ...e) daha layık uygun, yaraşır;

حقيق ç. أحِقَّاء (ب ...e) reva uygun, layık; (ب ...i) hakkeden;

حقيقة ç. حقَائق hakikat, gerçek; gerçekler, hakikatlar; doğru/ gerçek anlam; حَقِيقَةً hakikaten, gerçekten, doğrusu ¶ رأيتهُ على حقيقته onun gerçek yüzünü gördüm; في حَقيقَة الأمْرِ aslında; لَيْسَ لَهُ حَقيقَة doğru değil, aslı yok;

حقيقي gerçek; hakiki, önemli mühim; hakiki, orijinal;

حُقُوقي hukuki; (-ون) hukukçu, avukat;

احقّيّة hak, kanuni hak;

حقّاني doğru, gerçek, geçerli, kanuni;

حقّانية kanun, adalet ¶ وِزَارَة الحَقَّانيَّة Adalet Bakanlığı ESK. MIS.;

تحقيق gerçekleştirme, gerçeğe dönüştürme; (*isteği, talebi, emeli*) yerine getirme; icra etme, uygulama; belirleme; onaylama, tasdik, teyit etme; araştırma, tahkik; doğruluk; تَحْقيق النُّطْق doğru telaffuz; kontrol, gözden geçirme; araştırma; resmi, hukuki tahkikat; ¶ ... التَّحْقيق انّ ...dığı bir gerçektir, kesindir; عَلَى التَّحْقيق doğrusu, işin gerçeği; tam olarak, eksiksiz bir şekilde; muhakkak; kesinlikle; تَحقيق الشَّخْصيَّة kimlik tesbiti/ belirlenmesi; شَهَادَة تَحْقيق الشَّخْصيَّة kimlik kartı; قَلَم تَحْقيق الشَّخْصيَّة kimlik tespit bölümü; تَحقيق الذَّاتيَّة kimlik tesbiti; قَاضي التَّحْقيق sorgu hakimi;

(*bşi*) hakketmek, (*bşe*) müstahak olmak; (*bşe*) muhtaç olmak, (*bşin*) zaruriyetini hissetmek; vadesi/ ödenme zamanı gelmek; (ل ...e) layık olmak; لاَ يَستحقّ عَلَيْه الرَّسْمُ vergiye tabi değildir; يستحق الذكر anmaya değer;

حق gerçek; doğruluk, sıhhat; mülkiyet; hak; münasip durum; aslına uygun; makul, doğru, sahih; الحَقّ Hakk; (ç. حُقوق) (في *bş hakkında*) hak, hak talebi; الحُقوق hukuk; أ حَقًّا ¶ حَقًّا gerçekten, hakikaten; doğrusu; ذَلك öyle mi! gerçek mi!; بحق doğrusu; بالحَقّ gerçekten; uygun/ münasip bir şekilde; ... في حقّ ...konusunda, ...e veya ... بحقّ ... gelince; هو على حق o haklı; الحقّ معك haklısın, doğrusun; الحقّ عليك hatalısın, dediğin/ yaptığın doğru değil; هو حقّ عليك bu senin vazifen, sana düşüyor; هذا حقّي عليكم bu benim sizin üzerindeki hakkımdır, siz bunu bana borçlusunuz; عرفنا لحقّها عليه (onun) üzerindeki hakkını bilerek/ tanıyarak; من حقّه hakkıdır; ... كان من حقّه انْ ... yapmak onun en tabii hakkı idi, tabii ki ...yapacaktı, ...yapmalıydı; ... لَهُ الحَقّ في ...da hakkı var; و للحقّ يقال عرف gerçek gizlenmemelidir; حقّ المعرفة iyice/ kesin bir şekilde bilmek [yine علم حقّ العلم]; فهم حقّ الفهم iyice anlamak/ kavramak; السّعادة الحقّة gerçek saadet/ mutluluk; كُلّيّة الحُقُوق hukuk fakültesi;

حق boşluk; mafsal boşluğu; [yine حُقَّة];

حقّة ç. حُقَق, حِقاق, أحْقَاق küçük kutu; hokka, kap; (ç. حُقَق, -آت) [SUR. FİL. = أُقّة];

zuk para çantası; حقيبة اليد kadınların bozuk para çantası, el çantası;

حقد a , حقد i (حقد ,حقد) (على ...e karşı) hislerini/ nefretini gizlemek, kin beslemek; أحقد (b-e) kin aşılamak; تحقد = حقد ; تحاقد bir birine karşı kin beslemek;

حقد ç. أحقاد ,حقود nefret, kin, garez;

حقيدة ç. حقائد = حقد ;

حقود nefret, kin dolu;

حاقد ç. حقدة = حقود kötü niyetli/ hain, insanlar;

حقر i (حقر) (b-i, bşi) küçük/ hakir görmek, küçümsemek, (...e) tepeden bakmak; (b-i, bşi) hor görmek; حقر u (حقارة) hakir olmak; aşağılık/ alçak/ rezil olmak; حقّر (b-i) kötülemek, zemmetmek, kınamak; küçük görmek, düşürmek, alçaltmak; (b-i, bşi) küçümsemek hor görmek; احتقر (b-i, bşi) küçümsemek ⇈; استحقر (b-i, bşi) horgörmek ⇈;

حقير ç. حقراء düşük, adi, bayağı; küçük, önemsiz, hakir, hor görülen; alçak, adi;

أحقر daha adi, daha bayağı;

حقارة adilik, bayağılık; küçüklük, önemsizlik; alçaklık, rezillik; şenaet, kepazelik;

تحقير tahkir, hor görme, küçümseme;

احتقار = تحقير ¶ نظر اليه بعين الإحتقار b-e küçümseyerek bakmak;

محتقر zelil, rezil; hakir, hor görülen;

حقل ç. حقول tarla; alan, saha, dal; kolon ¶ حقل الزيت ;حقول البترول petrol alanları; حقول ya da حقل النفوط petrol bölgesi;

احقاق hakkın yerini bulması, ihkakı hak;

تحقق eminlik, kesinlik; kontrol, gözden geçirme;

استحقاق ç. آت- hak etme, layıklık; hak, pay; vadesi gelme [para]; hak iddiasında bulunma, hakkını isteme; doğrulama; عن استحقاقه haklı olarak; بدون استحقاقه haksız olarak; تاريخ الإستحقاق vade tarihi [senet]

محقق araştırmacı; soruşturmayı yürüten; sorgu hakimi;

محقق kesin, kati, şüphesiz, muhakkak kabul görmüş, tanınmış, makbul; من المحقق ان... ...dığı, olacağı kesin, şüphesiz, muhakkak, gerçektir;

محق gerçeği gösteren, dile getiren;

متحقق kesin, muhakkak, mutlak;

مستحق hakkeden; hak iddia eden; faydalanan kişi, müstefit [bir vakıfdan]; layık, hak eden, müstehak ¶ مستحق الدفع vadesi gelmiş [borç, senet vb.];

حقب ⇒ احتقب (bşi) çantaya koymak/ atmak;

حقب ç. أحقاب ,حقاب uzun zaman dilimi;

حقبة ç. حقب uzun zaman dilimi; çağ, devre, dönem ¶ حقبة من الزمان bir süredir, bir süreden beri;

حقب ç. أحقاب ve حقب .ç حقب bir tür süs kayışı veya kuşağı;

حقيبة ç. حقائب valiz, seyahat çantası, bavul; deri çanta; ¶ حقيبة دبلوماسية diplomatik çanta, diplomatik haberleşmede kullanılan, teftiş edilemeyen özel çanta; حقيبة النقود bo-

حَكَّاك hakkak, oymacı;

مَحَكّ denektaşı, mihenk taşı; deney, testi; ¶ ثَبَتَ عَلَى مَحَكِّ النَّظَر önemli bir deneyim geçirmek;

مِحَكَّة kaşağı;

تَحَاكّ (karşılıklı) ovalama;

احْتِكَاك ç. ـات ovalama; yakın temas; tartışma, münakaşa, çekişme MEC.; ¶ مِنْ غَيْرِ احْتِكَاكٍ tartışmadan, ihtilafa düşmeksizin, arada sürtüşme olmaksızın;

مُحْتَكّ aşınmış;

حكر ⇐ احْتَكَرَ (*malın*) tümünü almak [kapatmak]; (*malı*), ihtikar etmek, (*malın*) tekelini eline geçirmek; tekelcilik suretiyle piyasayı ele geçirmek; (*bşin*) tekelini elinde tutmak; (*bşin*) mülkiyetini eline geçirmek;

حَكْر ve أُجْرَةُ الحَكْرِ toprak rantı;

حُكْر stok, biriktirilmiş mal;

حُكْرَة [mal] biriktirme; tekelcilik;

حَاكُورَة küçük sebze bahçesi, sebzelik;

احْتِكَار ç. ـات [malın] tamamını alma [kapatma]; ihtikar, tekelcilik; tasallut, hegemonya; ¶ احْتِكَارُ تِجَارَةِ البُنّ kahve ticareti tekeli; احْتِكَارُ السُّكَّر şeker tekeli;

احْتِكَارِي haris, tamahkar, açgözlü;

مُحْتَكِر tekelci;

مُحْتَكَر tekel altında bulundurulan;

حكم u (حُكْم) (عَلَى veya فِي bş hakkında) yargı, görüş belirtmek, ifade etmek; (عَلَى *hakkında* ب ...*ile*) hükmetmek; (عَلَى ...*e*) kararını vermek; hükmünü vermek; [hakim] (عَلَى

التَّجَارِب tecrübe, deneyim alanları;

حَقْلِي [na't] tarla;

حقن u, i (حَقْن) (*bşi*) bırakmamak, alıkoymak; (*bşe*) bastırmak, kuvvet uygulamak; (*sırrı*) söylememek, açmamak; (*canını, kanını*) bağışlamak; (*b-e*) iğne yapmak, enjekte etmek TIP.; احْتَقَنَ [kan vb.] toplanıp tıkanmak; idrar zorluğu sebebiyle acı çekmek; tenkıye, lavman yapmak; enjekte/ şırınga edilmek;

حَقْن alıkoyma, bırakmama, tutma, bağışlama, verme; feda etme; enjekte etme, enjeksiyon ¶ حَقْنًا لِدِمَائِهِم kan dökmemek için; حَقْن فِي الوَرِيد damardan enjeksiyon TIP.;

حُقْنَة ç. حُقَن enjeksiyon TIP.;

مِحْقَنَة ç. مَحَاقِن şırınga, enjektör;

احْتِقَان [kan vb.] toplanma; ¶ احْتِقَانُ الدَّمِ kan toplanması; احْتِقَانُ البَوْلِ idrar tutulması; احْتِقَانٌ الرِّئَوِي akciğerlerde kan toplanması;

مُحْتَقِن kan toplanması sebebiyle kızarmış, kıpkırmızı kesilmiş;

حك u (حَكّ) çitilemek, sürterek ovmak; kazımak; keskin bir şeyle kazıyarak yüzeyini bozmak; (*bşı*) kazıyarak silmek ¶ حَكَّ فِي صَدْرِهِ onu etkiledi; أَحَكَّ kaşınmak; تَحَكَّكَ (ب *bşe*) sürtünmek; (ب *b-ile*) kavga etmek, sürtüşmek, çekişmek; احْتَكَّ (ب *bşe*) sürtünmek; (ب ...*ile*) temasta olmak ¶ احْتَكَّ فِي صَدْرِهِ *b-i* etkilemek, *b-e* dokunaklı gelmek;

حَكّ kazıma, sürtme; ovalama; kazıyarak yüzeyini bozma;

حِكَّة kaşıma; kaşıntı TIP.;

b-i, ب cezaya) mahkum etmek, cezaya çarptırmak; (ل b-nin) lehine hüküm vermek, karar almak; (ل b-e, ب bşin) verilmesini emretmek; (ب bşi) standart veya norm olarak kabul etmek; (...üzerine veya على ...e) hakim olmak, hükmedici, (علـى ...in üzerine) otoriter yetkisi olmak; (b-i ya da على b-i) yönetmek, kontrol etmek; (ب bşi) emretmek, buyurmak; (bşi, b-e) engel olmak, yasaklamak, (b-e, bşde) kısıtlama getirmek/ koymak; ¶ حَكَمَ عَلَيْهِ بالإعْدَام [edil.] idama mahkum edildi; حُكِمَ بإدَانَتِه suçlu bulundu, suçluluğuna karar verildi; حُكِمَ ببَرَائَتِه suçsuzluğuna, masumluğuna hükmedildi»; حكّم (b-i) hakim/ yönetici olarak atamak; (b-i), (في bir konuda, meselede; بين ...arasında) hakem seçmek; حاكم (b-e) dava açmak, (b-i) mahkemeye vermek; (b-i) mahkemeye çağırmak, suçlamak, itham etmek; (b-i) sorgulamak; احكم (bşi) sağlam/ metin/ dayanıklı yapmak, ustaca, mahirane yapmak; ¶ اَحْكَمَ اَمْـرَهُ bşi dikkatle/ özenerek/ iyi bir şekilde yapmak; اَحْكَمَ قُفْلَ البَاب kapıyı iyice/ sıkı kapamak; اَحْكَـمَ لُغَـةً bir lisana hakim olmak, bir lisanı iyi bilmek; تحكّم (في bşde) isteği gibi davranmak, bağımsız hareket etmek; (في bş hakkında) bağımsız karar alabilmek, inisiyatif kullanabilmek; (على ...e) kendini hakem tayin etmek, (علـى ...e) hükmetmek; (ب ...e) karar vermek; (في ...de) hüküm sürmek, hükümetmek; (في bşi) kontrol etmek, yönetmek, yönlendirmek; (في ...in) kontrolünde, gözetiminde olmak; تحاكم (الى الحاكم) biri ile mahkemelik olmak, yargıç önüne çıkmak; (الى ...e) daha yüksek bir makama başvurmak, temyize gitmek; [mahkemede] ifadesi alınmak, sorgulanmak; احتكم (في bşde) istediği gibi/ keyfi davranmak, bağımsız hüküm verebilmek; (في ,على ...de) hüküm sürmek, hüküm vermek; (على ...in) kontrolünde/ gözetiminde olmak; (الى ...e) [daha yüksek bir makama] başvurmak, temyize gitmek; (الى ...e) hakemlik etmesi için baş vurmak; استحكم sağlam/ dayanıklı/ metin olmak; güçlenmek, kuvvetlenmek; [his, duygu] kökleşmek, yerleşmek;

حُكْم ç. اَحْكَام görüş, rey değerlendirme; karar; hüküm, yargı HUK.; kanun; yargılama hakkı; nizam; hüküm İSL.HUK.; emir, kural, sağgörüşlülük, basiretlilik; hakimlik, yargıçlık; yetki, güç, otorite, hükümet, rejim; اَحْكَام [çoğ.] emirler, kanunlar, ahkam, kurallar, prensipler; حُكْمًـا kanunen, yasal olarak ¶ ... بِحُكْمِ ...yetkisiyle, ...e binaen, ...den dolayı; etkisiyle; ... في حُكْمِ ...mış gibi, sanki ...mış; هُوَ في حُكْمِ العَدَمِ yokmuş gibi, sanki yok; اَصْبَحَ في حُكْمِ الْمُقَرَّرِ neredeyse kararlaştırıldı, karar aşamasında; نَزَلَ عَلَى حُكْمِهِ görüşünü/ kararını kabul etmek; حُكْمُ البَـرَائَةِ suçsuzluk, beraat kararı; حُكْم حُضُـورِي tarafların huzurunda alınan karar HUK.; الحُكْم بالإعْدَام idam kararı; حُكْم غِيَابِي

مَحْكَمَة الإِسْتِئْنَاف istinaf mahkemesi; مَحْكَمَة اَهْلِيَّة mahalli mahkeme, [MIS., sadece yerli vatandaşlara bakan mahkeme]; مَحْكَمَة اِبْتِدَائِيَّة asliye mahkemesi; مَحْكَمَة اِبْتِدَائِيَّة كُلِّيَّة MIS. önemli olaylara bakan sivil mahkeme ve aynı zamanda "مَحَاكِم جُزْئِيَّة"nin temyiz mahkemesi; مَحْكَمَة جُزْئِيَّة Mıs.da, مَحَاكِم اَهْلِيَّة ve مَحَاكِم شَرْعِيَّة ...in astı bir mahkeme; acil vakalara bakan mahkeme; مَحْكَمَة الجِنَايَات ceza mahkemesi; مَحَاكِم الأَحْوَال الشَّخْصِيَّة özel mahkeme; مَحْكَمَة مُخْتَلَطَة karma mahkeme; [yabancıların davalarına da bakan]; مَحْكَمَة شَرْعِيَّة şer'i mahkeme, müslümanların aile davalarına bakan mahkeme مَحْكَمَة مَرْكَزِيَّة MIS. merkezi mahkeme, küçük suçlara bakan bir mahkeme; مَحْكَمَة القَضَاء الإِدَارِي idari mahkeme; مَحْكَمَة النَّقْضِ و الإِبْرَام temyiz mahkemesi; مَحْكَمَة التَّمْيِيز. temyiz mahkemesi SUR., LÜB; سَاحَة المَحَاكِم yetki alanı [mahkeme];

تَحْكِيم hakem tayini; hakemlik; karar; هَيْئَة التَّحْكِيم hakem heyeti; gücü; ASK. uzman heyeti; SPO. hakem heyeti; لَجْنَة تَحْكِيمِيَّة ⇑;

مُحَاكَمَة yargılama; adli işlem;

اِحْكَام tam/ eksiksiz/ mükemmel olma; mükemmel, eksiksiz uygulama; ¶ بِالإِحْكَام tamamen, eksiksiz olarak; بَالِغ فِي الإِحْكَام çok mükemmel;

تَحَكُّم hakemlik; istibdat, despot yönetim, egemenliği altına alma; (فِي ...i) kontrol etme;

تَحَكُّمِي istibdadi; hakem olarak;

gıyabi hüküm, karar HUK.; الحُكْم الذَّاتِي self determinasyon; özerklik, muhtariyet SİY.; الحُكْم الجُمْهُورِي cumhuriyet idaresi, rejimi; الحُكْم المُطْلَق mutlakiyet; الحُكْم النِّيَابِي parlementer idare, yönetim, rejim; لَجْنَة الحُكْم karar heyeti; الأَحْكَام العُرْفِيَّة sıkıyönetim, örfi idare; اَحْكَام انتقالِيَّة geçici/ muvakkat talimatlar/ uygulamalar HUK.; اَحْكَام خِتَامِيَّة nihai uygulama, talimatlar; اَحْكَام خَاصَّة özel talimatlar; لِكُلِّ سِنٍّ حُكْمُهُ her yaşın kendine ait kuralları vardır, dolayısıyla şartları gözönünde bulundurulmalıdır; لِلضَّرُورَة اَحْكَام ≈ zorluklar, haramları mubah kılar, ihtiyaç sahibinin gözü kördür;

حُكْمِي kanuni;

حُكْمْدَار MIS. komutan; polis şefi;

حُكْمْدَارِيَّة komutanın makamı;

حَكَم ç. حُكَّام hakem; bilirkişi, eksper;

حِكْمَة ç. حِكَم sağgörüşlülük, feraset sahibi olma; ariflik, bilgelik; felsefe; vecize, mesel; hikmet, asli sebep; لِحِكْمَة ... ...sebebiyle, yüzünden;

حِكَمِي vecize; mesel türünden; hikmetli;

حَكَمَة ç. ـَات gem;

حَكِيم ç. حُكَمَاء alim, bilgin, bilge; feraset/ sağgörüş sahibi; filozof; hekim, doktor;

حُكُومَة ç. ـَات hükümet;

حُكُومِي [na't] hükümet ile ilgili; resmi; devlet kontrolünde, devletle ilgili;

اَحْكَم daha bilgili; daha hikmetli;

مَحْكَمَة ç. مَحَاكِم mahkeme; ¶ مَحْكَمَة

اِسْتِحْكَام güçlendirme; sağlamlaştırma; istihkam; اِسْتِحْكَامَات [çoğ.] sağlamlaştırma faaliyetleri;

حَاكِم hükmeden, hakim; kesin; (ç. ـون, حُكَّام) hükümdar; yönetici, vali; hakim, yargıç; ¶ حَاكِم بِأَمْرِه diktatör, müstebit [s. ve is.]; حَاكِم عَامّ genel vali; حَاكِم الْمُبَارَاة hakem SPO; حَاكِم الصُّلْح SUR. Sulh hakimi; حَاكِم النَّاحِيَة mıntıka bakımı TUN.;

حَاكِمِيَّة hakimiyet; yöneticilik; hükümdarlık; hakimlik, adalet mekanizması IR.;

مَحْكُوم عَلَيْه (بـ ...e) mahkum, (بـ cezasına) çarptırılan; ¶ الْمَحْكُوم عَلَيْهِم بِالإِعْدَام ölüme mahkum edilenler, ölüm cezasına çarptırılanlar; مَحْكُوم عَلَيْهِم بِالفَشَل başarısızlığa mahkum olanlar;

مُحَكِّم ç. ـون hakem; (في) ...uzmanı, (في ...de) bilir kişi;

مُحْكَم güçlü, sağlam; dayanıklı, metin; sıkı; tam, mükemmel, usta işi [usta elinden çıkma]; isabetli [atış]; tam, eksiksiz, doğru, kusursuz ¶ مُحكَم التَّدْبِير iyi planlanmış;

مُسْتَحْكَم güçlü, sağlam; takviye edilmiş; köklü, yerleşmiş [alışkanlık, huy, özellik vb]; مُسْتَحْكَمَات [çoğ.]korunaklar;

حكمدار, حكمدارية bkz. حكم ;

حَكَى i (حِكَايَة) (bşi) anlatmak, söylemek, demek; SUR., LÜB. konuşmak, (bşi) taklit etmek; (b-e, bşe) benzemek, (...i) andırmak;

حَاكَى (bşi) taklit etmek, kendini (bşe) benzetmek; (bşe) benzemek, (bşi) andırmak, (...ile) uyum içinde olmak, bağdaşmak;

حِكَايَة ç. ـات hikayet, rivayet;

مُحَاكَاة taklit; benzerlik, andırma; uyum, ahenk;

حَاكٍ anlatan, hikaye eden, ravi; pikap;

مَحْكِيّ taklit [s.];

حَلَّ u (حَلّ) (düğümü) çözmek; (bşi) açmak, sökmek; (problemi, sorunu, bilmeceyi) çözmek, içinden çıkma; (bşin) şifresini çözmek; (bşi) suda eritmek, çözmek KİM.; (bşi) bileşenlerine/ unsurlarına ayırmak, tahlil/ analiz etmek; (bşi) [bir bütünü] ayırmak, dağıtmak; (partiyi, kuruluşu, parlemento vb.i) kapatmak, dağıtmak, feshetmek; (pakedi vb.i) açmak; (bşi) gevşetmek; (b-i, bşi) serbest bırakmak; (b-i, من ...den) beraat ettirmek, temize çıkarmak; حُلَّ [edil.] serbest olmak; gevşemek; _u, i (حُلُول) (بـ bir yerde) oturma izni/ ikamet izni bulunmak; azalmak, aşağı inmek; (على b-e) [öfke, gazap] gelmek, uğramak; (على b-i) uyku basmak, (على b-nin üzerine) uyku çökmek; [bela] (بـ veya على b-nin) başına gelmek; [özl. bazı inanışlarda Tanrı](في ...de) insan şeklinde, görünmek; [sezon, mevsim] başlamak, girmek; çözünmek; [renk] solmak; _i (حِلّ) izin verilmek, ruhsatlı olmak, kanuni olmak; [borç] vadesi gelmek; ¶ حَلَّ فِي مَنْصِب bir makamı doldurmak, mevkiye geçmek; حَلَّ مَحَلَّهُ doğru yerinde olmak, olması gereken yerde olmak; حَلَّ مَحَلّ b-nin yerine geçmek; حَلَّ مَحَلّ فُلَان

lerini/ işlerini üstlenmek; اسْتَحَلَّ bşin helal, kanuni olduğunu/ yapılabileceğini düşünmek; (bşi) zorla almak, el koymak;

حَلّ ç. حُلُول (düğümü) açma, çözme; (problemi, bilmeceyi, meseleyi) çözme, içinden çıkma, çözüm, halletme; açıklama, izah; çözünme KİM.; [kuruluş, parti vb.] kapanma, fesholma; serbestlik, hürriyet; engeli kaldırma [örn. bloke edilmiş parayı]; temize çıkarma; Katolik kilisesinde papazın günahların affolunduğunu bildirmesi HRİ.; ¶ قَابِل لِلْحَلّ çözülebilir, الحَلّ الطَّيْفِي spektrum analizi; أَهْل الحَلّ و العَقْد veya أَهْل الحَلّ والرَّبْط nüfuzlu, etkili, güçlü kişiler; في حَالِه و تَرْحَالِه her şeyinde, yaptığı her şeyde; كَانَ في حِلّ مِن (عَنْ) ... :حِل ...yapmakta özgürdü, yapabilirdi, ...i engelleyici bir şey yoktu; أَنْتَ في حِلّ مِن ... ...yapmakta özgürsün;

حِلَّة durak, konak yeri, kamp yeri;

حُلَّة ç. حُلَل elbise; cüppe; takım elbise; ¶ حُلَّة رَسْمِيَّة üniforma; حُلَّة السَّهْرَة resmi elbise;

حَلَال izin verilmiş olan şey; helal; kanuni, resmi; resmi mülkiyet; ¶ اِبْن حَلَال kanuni evlat; saygıdeğer kişi [helal süt emmiş kişi];

حُلُول durma, kalma; başa gelme, çatma; cesede girme; hulûl; [vakit] girme, gelme; yerine geçme;

حَلِيل ç. أَحِلَّاء koca;

حَلِيلَة ç. حَلَائِل eş, hanım;

حَلَّت في قَلْبِه الشَّيْء bşin yerine geçmek; حَلَّ مَحَلًّا onun gönlünde iz bıraktı, yer etti; حَلَّ مَحَلَّ التَّقْدِير لَدَيْه b-nin takdirini kazanmak; حَلَّ مِنْ نُفُوسِ القُرَّاء مَحَلَّ الإِسْتِحْسَان okuyucularının büyük beğenisini kazandı; حَلَّلَ (bşi) parçalarına/ öğelerine ayırmak; kimyasal analiz tahlil yapmak; (bşi) eritmek, çözmek TIP.; (b-i) temize çıkarmak; (تَحِلَّة) kefaret ödemek; (bşi) resmileştirmek, kanunileştirmek; (bşi) helal kılmak; (bşin) resmi/ kanunî/ helal olduğunu ilan etmek, (bşe) izin vermek; أَحَلَّ (b-den, في ...i) kaldırmak, (b-i في ..den) muaf tutmak; (bşe) izin/ ruhsat vermek, (bşin) resmi/ kanuni olduğunu ilan etmek; (bşin) ortaya çıkmasına/ meydana gelmesine sebep olmak, (bşi) kökleştirmek, sağlamlaştırmak; (bşi bir yere) yerleştirmek, dahil etmek; (bşi بَيْن ...in arasına) koymak; ¶ أَحَلَّهُ مَحَلَّهُ (...i başka biri ya da bş ile) yerlerini değiştirmek; أَحَلَّ الشَّيْء مَحَلَّ العِنَايَة bir şeye dikkat etmek; تَحَلَّلَ çözünmek, erimek, dağılmak; (من ..den) kurtulmak, (من ...ile) ilişkisini kesmek; انْحَلَّ [düğüm] çözülmek; [problem, mesele] çözülmek, halolmak; [parti, kurum] kapanmak, fesholmak; çözünmek, erimek; gevşemek, zayıflamak; bütünlüğü bozulmak; eriyip gitmek; احْتَلَّ bir yerde konaklamak; (bölgeyi) işgal etmek ASK.; (bir mevkiye, rütbeye, makama) geçmek ¶ احْتَلَّ الْمَكَانَ الأَوَّل en öndeki yeri işgal etmek, almak; احْتَلَّ أَعْمَالَه b-nin görev-

إحْلِيل dış idrar yolu, siyek çıkışı; idrar yolu, siyek ANAT.;

مَحَلّ ç. مَحَالّ ,-آت yer, mahal, mevki, konum, merkez; ikamet yeri; iş; iş yeri, dükkan sebep, illet; arka [otomobil]; ¶ مَحَلَّهُ yerine; كَانَ فِي مَحَلِّهِ (doğru) yerinde olmak; uygun, münasip olmak; فِي غَيْرِ مَحَلِّهِ hatalı; gayri münasip; olması gereken yerde değil; صَادَفَ مَحَلَّهُ çok elverişle olmak, tam uygun olmak; لَا مَحَلَّ لِ . . . için boş yer yok; مَحَلّ العَمَلِ iş yeri; مَحَلّ الإِقَامَة adres, ikamet yeri; مَحَلّ تِجَارِيّ iş yeri, ticarethane, dükkan; الْمَحَلَّات العُمُومِيَّة وَالتِّجَارِيَّة = çarşı pazarı; مَحَلَّات مَحَلّ رُهُونَات rehineci dükkanı; مَحَلّ السِّيَاحَة seyahat, acenteleri; مَحَلّ اللَّهْوِ veya مَحَلّ الْمَلَاهِي (ç. مَحَالّ . . .) eğlence merkezi; لَا أَرَى مَحَلًّا مَحَلّ النِّزَاع tartışma noktası; مَحَلّ لِلْعَجَب şaşırılacak bir şey yok; مَحَلّ النَّظَرِ dikkat edilecek, önemli nokta;

مَحَلِّيّ lokal, mahalli, yerel; yerli; مَحَلِّيَّات [çoğ.] yerel haberler, bu haberlere ilişkin gazete sayfası;

مَحَلَّة ç. -آت durak, istasyon, konak yeri; kamp yeri; kamp; mahalle, bölge;

تَحْلِيل çözümleme, tahlil, analiz, ayrıştırma; (ç. تَحَالِيل) analiz KIM.; ¶ بِالتَّحْلِيل detaylı olarak; مَعْمَل التَّحْلِيل kimyasal analiz laboratuarı; تَحْلِيل كَهْرَبَائِيّ elektroliz; التَّحْلِيل النَّفْسِيّ (النَّفْسَانِيّ) psikanaliz;

تَحْلِيلِيّ analitik;

تَحَلُّل çözülme; ayrılma; ilişkisi kesilme;

انْحِلَال çözülme; bütünün dağılması; çürüme; gevşeme, zayıflama;

احْتِلَال işgal ASK. ¶ جُيُوش الإِحْتِلَال işgalci kuvvetler;

احْتِلَالِيّ [na't] işgalci; işbirlikçi;

مَحْلُول çözülmüş; dağılmış, ayrılmış; bitkin; çözelti [SIVI; KİM.]; مَحْلُول الشَّعْرِ darmadağınık saç;

مُحَلِّل analiz eden;

مُحْتَلّ çözümlenmiş; dağılmış; feshedilmiş; zayıf, güçsüz, takatsiz; ruhsatlı, yasal; جُيُوش مُحْتَلَّة işgal kuvvetleri;

حَيْلُولَة bkz. حول ;

حَلَبَ[1] u, i (حَلْب) (hayvanı) sağmak; ¶ حَلَبَ الدَّهْرَ أَشْطُرَهُ iyi günleri de, kötü günleri de gördü; تَحَلَّبَ damlamak, sızmak; ağzı sulanmak; ¶ تَتَحَلَّبُ لَهُ الأَفْوَاهُ görenin ağzının suyu akmak; تَحَلَّبَ اللُّعَابُ فِي فَمِي ağzım sulandı, ağzımın suyu aktı; احْتَلَبَ (hayvanı) sağmak; اسْتَحْلَبَ ⇑; (bşin) [sıkarak] suyunu çıkarmak;

حَلْب sağma;

حَلَب süt;

حَلْبَة ç. حَلَبَات yarış hattı; arena; dans pisti; yarış atı; ¶ حَلْبَة الرَّقْص dans pisti; إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ تِلْكَ الحَلْبَة bunun yeri burası [orası] değildir; فَارِس حَلْبَة بِ . . ...de oldukça mahir, ...ın piri;

حُلْبَة çemen otu BOT. Triganella foenum graecum; kadının doğumu yaklaştığında verilen kuvvetlendirici bir ilaç MIS., SUR.;

حَلِيب süt ¶ لَبَن حَلِيب ineksütü MIS.;

حَلُوب süt veren; ¶ بَقَــرَة حَلُوب sağmal inek; الْمَاشِيَة الحَلُوب süt hayvanları;

حَلاَّب süt sağan;

حَـلاَّبَة süt sağan kadın; sütçü kadın; süt veren inek;

مَحْلَب mahlep BOT. Prunus mahaleb;

حَالِب idrar yolu, siyek, üretra;

مُسْتَحْلَب emülsiyon;

حَلَب[2] Halep;

حَلْتِيت şeytan tersi, çadıruşağı otu BOT.;

حَلَج u, i (حَلْج, حَلِيج) pamuk atmak;

حَلْج hallaçlık, pamuk atma;

حَلِيج ⇑; atılmış pamuk;

حِلاَجَة hallaçlık;

حَلاَّج hallaç;

مِحْلَج , مِحْلَجَة ç. مَحَالِج pamuk atma aleti; çırçır;

حَلْحَل [diş vb.] yerinde sallanmak,oynamak;

تَحَلْحَل yerinden oynamak; sallanmak;

حَلَزُون salyangoz, sümüklüböcek; helezon;

حَلَزُونِيَّة [tek.is.] aynı;

حَلَزُونِي helezonik, sarmal;

حَلَس a (ب bir yerde) kalmak, (ب bir yerden) ayrılmamak; (ب bir yere) bağlanıp kalmak;

حِلْس ç. أَحْلاَس [mud. kul.] bir şeyin tutkunu, bağlısı, tiryakisi, düşkünü; ¶ أَحْــلاَس اللَّهْوِ eğlence, zevk müptelaları, düşkünleri;

حِلْس ç. أَحْلاَس, حُلُوس haşa, yapık;

أَحْلَس müe. حَلْسَاء doru [at donu];

حَلَف i (حَلْف, حَلِف) (بالله Allah adına) yemin etmek; ¶ حَلَف يَمِـينًا ant içmek; حَلَّف (b-e) yemin ettirmek; yemin ederek istemek;

حَالَف (b-ile) anlaşmak, ittifak etmek, antlaşma yapmak; أَحْلَف (عَلَى için) antlaşmak; (مَعَ ile) antlaşma yapmak; اسْـتَحْلَف (b-e) yemin ettirmek, (b-den) söz almak;

حَلْف yemin, ant; حَلَف اليَمِين ant içmek;

حِلْف antlaşma, ittifak, pakt; federasyon; (ç. أَحْلاَف) müttefik; ¶ حِلْف عَسْكَرِي askeri ittifak; الْحِلْف الأَطْلَنْطِي Atlantik Paktı;

حَلِيف ç. حُلَفَــاء müttefik; ¶ الْحُلَفَــاء müttefikler SİY.;

حَلِيفَة ç. -آت "حَلِيف"in müennesi;

حَلُوف ç. حَلاَلِيف yaban domuzu SUR., MIS.;

حَلْفَاء ve حَلْفَة halfa otu BOT.;

تَحْلِيف ant içme ¶ لَجْنَة التَّحْلِيف jüri;

مُحَالَفَة antlaşma, ittifak;

تَحَالُف antlaşma, ittifak hali; ittifak;

مُـحَلَّف yeminli, üzerine ant içilmiş; (ç. -ون) jüri üyesi;

مُتَحَالِف müttefik;

حَلَق i (حَلْق) (başı, yüzü) tıraş etmek; (sakalı) kesmek; حَلَّق havada dönmek, takla atmak; [kuş, uçak], (عَلَى ya da فَوْق ...in üzerinde) uçmak, süzülerek uçmak; (bşi) halka [şeklinde] yapmak; (على ...i) sarmak, çevrelemek, ihata etmek; تَحَلَّق daire/ çember/ halka oluşturmak, halkaya katılmak; (عَلَى b-nin çevresinde) halkalanmak, halka oluşturmak;

حَلْق tıraş olma; (ç. أَحْلاَق, حُلُوق) boğaz;

حَلْقِي [na't] boğaz..., gırtlak...si, gırtlağa ait; boğazdan telaffuz olunan;

حالك bkz. حَلَك;

حَلَم u (حُلْم) (ب veya عن bşi; أنَّ ...olduğunu, ...yapacağını) rüya(da) görmek; (ب bşin) düşüncesine dalmak, (ب bşi) derin derin düşünmek; _u (حُلُم) buluğa ermek, ergenlik çağına gelmek; حَلُم u (حِلْم) yumuşak huylu, halim selim olmak; احْتَلَم buluğa ermek, ergenlik çağına gelmek;

حُلْم ç. أحْلام rüya, düş; hülya;

حُلْمي [na't] rüya gibi, rüya...;

حُلُم cinsi erginlik, ergenlik; ¶ بَلَغَ الحُلُمَ ergenlik çağına gelmek;

حِلْم ç. أحْلام, حُلُوم yumuşak huyluluk; müsamaha, hoşgörü, göz yumma; sabır, tahammül, kendini tutma; vukuf, anlayış; صِغار الأحْلام sıradan insanlar;

حَلَم [cin.is.; tek.is. ة] kene; meme başı;

حَلَمي [na't] parazit; meme başı şeklinde;

حَليم ç. حُلَماء halim, yumuşak huylu; sabırlı, tahammüllü;

حَلُوم, حَالُوم bir peynir çeşidi MıS.;

حالِم ç. حالِمُون rüya gören;

مُحْتَلِم ergin, buluğa ermiş, erin;

حَلُو u , حَلِيَ a, حَلا u (حُلْوان, حَلاوَة) tatlı olmak; (ل biri için) kabul edilebilir/ makbul olmak ¶ حَلا لَه الشَّيْءُ onun hoşuna gitti; حَلا لَه أنْ... ...dığı, olması/ yapılması hoşuna gitti; حَسْبَمَا يَحْلُو لَهُ nasıl dilerse, ne zaman/ nasıl isterse; حَلَى i süslemek, donatmak, tezyin etmek; حَلِيَ a (ب ...ile) donanmak, süslenmek; حَلَّى (bşi) tatlandırmak, şeker koymak;

حَلْقَة ç. حَلَق, حَلَقات halka; yüzük; küpe; [zincir] halka; çember; halka [insan topluluğu]; ders halkası; ders [saati]; [seri veya dizinin] bölüm; disk, kurs; on senelik süre, müddet; piyasa, pazar; ¶ حَلْقَة النَّجاة can(kurtaran) simidi; [حَلْقَة الإتِّصال ve حَلْقَة الوَصْل bağ; حَلْقَة المَفْقُودَة bulunamayan rabıta, eksik bağlantı; في الحَلْقَة السَّادسَة من عُمْرِه elli kusur yaşında; حَلْقَة الأسْمَاك balık piyasası; حَلْقَة القُطْن pamuk piyasası;

حَلَقي halka şeklinde;

حَلاَّق ç. ون- berber;

حَلِيق tıraş edilmiş, tıraşlanmış;

حِلاقَة tıraş; berberlik; ¶ صابُون الحِلاقَة tıraş sabunu; صَالُون الحِلاقَة berber salonu/ dükkanı; قاعَة الحِلاقَة ⇑; آلَة ve ماكِينَة الحِلاقَة tıraş makinesi;

مِحْلَق ç. مَحالِق ustura;

تَحْلِيق uçuş, seyir [uçak]; [uçak] (عَلَى veya فَوْقَ ...in üzerinde); uçma, uçuşta olma;

مِنْ حالِق yukarıdan, üst taraftan;

حُلْقُم ç. حَلاقِيم boğaz, gırtlak; ¶ رَاحَة الحُلْقُوم şeker, mısır nişastası, şam, fıstığıyla yapılan bir tatlı türü MıS.;

حَلِك a (حَلَك) simsiyah, kapkara olmak; احْلَوْلَك ⇑;

حَلَك aşırı siyahlık;

حُلْكَة aşırı siyahlık;

حَالِك simsiyah, kapkara; karanlık, kasvetli;

حُلُوكَة karanlık; siyahlık;

¶ حَمَّ لَهُ ذَلِكَ bu onun kaderi, alın yazısı, yazgısı böyleymiş; حَمَّمَ (bşi) ısıtmak; (b-i, bşi) yıkamak; أَحَمَّ (bşi) ısıtmak; اسْتَحَمَّ yıkanmak, banyo yapmak;

حَمَّة [sıcak su] kaynak;

حُمَّة siyahlık, koyuluk; ateş;

حُمَم [tek.is. ة] mangal kömürü; kömürleşmiş şey; kül; lav;

حُمَّى [müe.] ç. حُمَّيَات ateş sıcağı, hararet; ¶ حُمَّى التِّيفِيَّة ve الحُمَّى التِّيفُودِيَّة tifo; الحُمَّى الدِّقِّ iltihaplı bir hastalıktan meydana gelen humma; حُمَّى الرِّبْعِ nöbet periyodu dört gün olan sıtma; الحُمَّى الرَّاجِعَة Borelia gurubuna ait şiddetli ve bulaşıcı humma; الحُمَّى الصَّفْرَاوِيَّة veya الحُمَّى الصَّفْرَاء sarı humma; حُمَّى الغِبِّ günaşırı tutan sıtma nöbeti; الحُمَّى الفَحْمِيَّة antraks, şarbon; الحُمَّى القِرْمِزِيَّة kızıl hastalığı; حُمَّى القَشِّ saman nezlesi; الحُمَّى المُخِّيَّة الشَّوْكِيَّة القُلَاعِيَّة aft humması beyni ve omuriliği etkileyen menenjit; الحُمَّى المُتَمَوِّجَة Malta humması TIP.; الحُمَّى النِّفَاسِيَّة doğumdan gelen humma; الحُمَّى النَّمَشِيَّة lekeli humma, tifüs TIP.;

حُمِّيّ [na't] ateşli, hummalı;

حَمَام [cin.is.; tek.is. ة] ç. حَمَائِم، ـات ; ¶ سَاق الحَمَام güvercin حَمَام الزَّاجِل posta güvercini; öküzdili BOT. Anchusa officinalis;

حِمَام ölüm;

حَمَّام ç. ـات banyo; hamam; yüzme havuzu; ılıca, kaplıca; حَمَّام الشَّمْسِ güneş banyosu; حَمَّامَات بَحْرِيَّة sahil tesisleri;

(...i ب bş ile) donatmak, tezyin etmek, süslemek, döşemek; اسْتَحْلَى (bşi) güzel, bulmak;

حَلًا tatlılık;

حُلْو tatlı; hoş, güzel, makbul, sevimli; ¶ حُلْو الحَدِيث tatlı dilli, hoş sohbet; الغُدَّة الحُلْوَة pankreas ANAT.;

حَلْي ç. حُلِيّ yüzük veya düğme gibi süs.;

حِلْيَة ç. حُلًى süsleme, dekorasyon; ziynet, süs;

حَلْوَى ç. حَلَاوَى şeker, şekerleme;

حَلْوَاء = حَلْوَى ;

حَلْوِيَات [MIS. حَلَوِيَات] tatlılar; hamur işi tatlı, tatlı pasta; şekerlemeler;

حَلَاوَة tatlılık; şekerlemeler; süs, ziynet; espri kabiliyeti, nükteli söz söyleme; bahşiş; fidye; ¶ حَلَاوَة حُمُّصِيَّة leblebiden yapılan bir çeşit tatlı; حَلَاوَة طَحِينِيَّة susamlı bir tatlı; حَلَاوَة لَوْزِيَّة bir çeşit badem tatlısı;

حُلْوَان bahşiş;

حَلْوَانِيّ ve حَلْوَائِيّ tatlıcı; pastacı;

مَا أُحَيْلَى ne güzel!; مَا أَحْلَاه ne kadar iyi, hoş biri!

تَحْلِيَة süs, ziynet, dekorasyon;

مُحَلًّى tatlılaştırılmış; tatlı; (ب bş ile) süslenmiş, donatılmış;

حَم[1] ç. أَحْمَاء kayınpeder; kadının koca tarafından akrabaları;

حَمَاة ç. حَمَوَات kayınvalide; bkz. حَمَى ve حَم ;

حَمَة[2] bkz. حمو

حَمَّ[3] u (حَمّ) (bşi) ısıtmak; حُمَّ [edil.] ateşi olmak;

حَمِيم ç. أحِمَّاء yakın arkadaş; çok yakın, samimi; sıcak su;

اَحَمّ müe. حَمَّاء ç. حُمّ siyah;

مِحَمّ kazan, güğüm;

اِسْتِحْمَام banyo yapma, yıkanma;

مَحْمُوم ateşi olan, hummalı; çılgın gibi, çileden çıkmış;

[1]حَمَأَ a (حَمْأ) (kuyunun) dibini taramak, temizlemek, arıtmak;

حَمَأ, حَمْأة çamur, batak;

حَمِيَ a (على b-e) kızmak, asabı bozulmak, sinirlenmek;

حَمْحَمَ (حَمْحَمَة) [at] kişnemek;

حَمْحَمَة kişneme;

حِمْحِم öküzdili BOT. Anchusa officinalis.

حَمِدَ a (حَمْد) (b-i, على bş sebebiyle) övmek, methetmek; حَمَّدَ (b-i) çok övmek;

حَمْد hamd, övme, övgü;

حَمِيد övülmeye/ methedilmeye değer; selim, tehlikesiz, iyicil [tümör, hastalık];

حَمُود övülen, övgüye/ methe layık;

اَحْمَد övgüye daha layık;

مَحْمَدَة ç. مَحَامِد övülecek amel/ iş; مَحَامِد [çoğ.] övgüler, methiyeler;

مَحْمُود övülen; övgüye layık;

مُحَمَّد = مَحْمُود ;

مُحَمَّدِي Muhammed (sav.) ile ilgili;

حَمْدَلَ "اَلْحَمْدُ لِلّٰه" lafzını zikretmek, anmak;

حَمْدَلَة "اَلْحَمْدُ لِلّٰه" lafzı;

حمر ⇒ حَمَّرَ (bşi) kırmızıya boyamak, rengini kırmızı yapmak; (bşi) fırında kızartmak; (bşi) tavada kızartmak; اِحْمَرَّ kırmızılaşmak, kırmızıya dönmek;

حُمَر asfalt;

حُمَرِي [na't] asfalt ya da katran ile ilgili;

حُمْرَة kırmızı, kırmızı renk; allık; tuğla tozu/ talaşı; yılancık TIP.;

حِمَار ç. حَمِير, حُمُر, اَحْمِرَة eşek; ¶ حِمَار الْوَحْشِ ve حِمَار وَحْشِي yabaneşeği ZOO. Equus onaper; سَمّ الحِمَار zakkum, ağıağacı, gül defnesi BOT. Nerium oleander;

حِمَارَة ç. حَمَائِر dişi eşek;

حُمُور kırmızı, kırmızı renk;

حُمَيْرَة kızıl kuyruk ZOO. Phoenicurus phoenicurus;

حَمَّار ç. ة- eşeğe binen;

اَحْمَر müe. حَمْرَاء ç. حُمْر kırmızı, kızıl; pembe; ¶ دُونَ الأَحْمَر ve تَحْتَ الأَحْمَر kızılötesi; البَحْر الأَحْمَر Kızıl Deniz; الجَيْش الأَحْمَر Kızıl Ordu; الهِلال الأَحْمَر Kızılay; الصَّلِيب الأَحْمَر Kızılhaç; الْمَوْت الأَحْمَر ani ölüm; الهَوَى الأَحْمَر cinsel ilişki; الأَحْمَرَان şarap ve et; الأَسْوَد و الأَحْمَر tüm beşer = yetmişiki millet; اَحْمَر الشِّفَاة dudak boyası, ruj; الْهُنُود الْحُمْر kızılderililer

حَمْرَاء pas hastalığı, bitkilerde mantar hastalığı; الحَمْرَاء Elhamra; bkz. اَحْمَر ;

يَحْمُور kırmızı; erkek karaca ZOO.;

اِحْمِرَار kırmızılaşma, kırmızılık;

مُحَمَّر kızarmış; ¶ بَطَاطِس مُحَمَّرَة kızarmış patates;

حَمِسَ a (حَمَاسَة) heves, istek, şevk, gayretle,

coşkuyla çalışmak, çoşkulu olmak; تحمّس = خـمـس ; (في bşde) aşırı gayretli, hevesli olmak; (ل bşi) hararetle savunmak, fanatik olmak;

حمس ve أحمس gayretli ⇑; ateşli taraftar, tutucu, fanatik;

حماس ve حماسة heves; tutku, hamaset; fanatiklik; şevk, gayret;

حماسي [s.] aşırı gayretli, hevesli; canlandırıcı, heyecan verici; tutucu;

تحمّس (ل bşe) aşırı taraftar olma (ل bş için) tutuculuk, fanatiklik, hamaset;

متحمّس aşırı taraftar, gayretli, şevkli, tutucu; fanatik;

حمص ⇒ حمّص fırında kızartmak; (bşi) tavada kızartmak;

حمّص [cin.is.; tek.is. ة] leblebi KNŞ.;

2 حمْص Humus şehri;

حمض u (حُمُوضة) ekşi olmak; حمّض (bşi) ekşitmek; (bşi) asitleştirmek; (fotoğraf filmini vb.i) banyo etmek, yıkamak; (bşin) paslanmasına sebep olmak;

حمْض ç. أحماض asit KİM.; ¶ حمْض بوْلي üre asidi;

شجر حمْضي turunçgillerden olan ağaç;

حمْضية ç. -آت turunçgil meyva;

حمُوضة ekşilik, ekşi olma; asitlilik, asitli olma; ¶ مُولّد الحُمُوضة oksijen KİM.;

حُمّاض, حُمّيض kuzu kulağı BOT. Rumex acetosa;

تحميض ekşitme; asitleştirme; [FOT. filmi] banyo, yıkma;

احماض şaka yollu söz, hareket;

حامض ekşi, asit; asitli; (ç. حـوامض) asit KİM.; ¶ حـامض اللّحم karbonik asit; حـامض كبريتي sülfirik asit;

حمق i, حمق u (حماقة, حمق) ahmak/ saf olmak; kızmak, sinirlenmek, köpürmek; حـمّق ve أحمق (b-nin) ahmak/ aptal olduğunu düşünmek; تحامق ahmakmış gibi davranmak, kendini saf göstermek; انحمق sinirlenmek, kızmak; استحمق (biri) [birinin] gözünde ahmak/ aptal olmak;

حمْق aptallık, ahmaklık;

حماقة ahmaklık, aptallık; kızgınlık;

حماق çiçek hastalığı TIP.;

أحمق müe. حمقاء ç. حمْق, حمْقى, حماقى ahmak, aptal; saf;

حمقان ahmak, aptal; kızgın, sinirli;

حمل i (حـمْل) (bşi) taşımak, yüklenmek; (bşi) [taşımak için] kaldırmak; yüklenmek; (bşi) [elinde] tutmak; (bşi) beraberinde götürmek, yanına almak; (bşi) nakletmek; (bşi الى ya da ل b-e) getirmek, götürmek; (عن b-nin, bşini, yükünü) almak, taşımak; (duygusunu, hissini ل b-e) açmak, açığa vurmak, göstermek, belli etmek; (من b-den) hamile kalmak, olmak; [ağaç] meyve vermek; (b-i, على bş yapmaya) teşvik etmek, sevk etmek, (b-i على bşe) yaptırmak; (b-i, على رأيه kendi görüşünü) benimsetmek, (b-i, على رأيه على kendi görüşüne) ikna etmek, inandırmak;

(على *b-nin üzerine*) saldırmak, hamle/ atak yapmak, حَمَلَ حَمْلَةً عَلَيْهِ üzerine doğru bir hamle yaptı, atakta bulundu; (*bir kitabı*) ezberlemiş olmak, (*kitap*) ezberinde olmak; (*bşin* عَلَى ...*ile*) bağlantısını/ ilişkisini kurmak, (*bşi,* على ...*e*) yormak; (*bşin*) aslında (على ...*de*) olduğunu söylemek; (*bşi* على *birine*) hamletmek, atfetmek; (*bir kelimeyi* على *bir diğerine*) atfetmek; ¶ حَمَلَ في نَفْسِه (çok) sıkılmak, ruhu daralmak; حَمَلَ عَلَى نَفْسِه kendine gelmek, kendine hakim olmak; حَمَلَهُ عَلَى مَحْمَلِ... *bşi* ...anlamına almak, *bşe* ...anlamı vermek; حَمَلَهُ عَلَى غَيْرِ مَحْمَلِه *bşe* yanlış anlam vermek, yanlış anlamak; حَمَلَهُ مَحْمَلَ الجِدِّ *bşi* ciddiye almak; حَمَلَ شَهَادَةً diploma almak; تَحْمِلُ الْكَلِمَةُ مَعْنًى جَدِيدًا kelime yeni anlam kazanmak, anlam genişlemesine uğramak; حَمَلَ الإِسْلَامَ İslam'ı kabul edip, gereğini yerine getirmek; حَمَّلَ (*b-e, bşi*) yüklemek, taşıtmak; (*b-e, bşi*) sorumluluk olarak vermek; تَحَمَّلَ (*bşi, harcamaları, sorumluluğu*) yüklenmek, üstlenmek; (*bşe*) tahammül etmek, sabır göstermek, çekmek, katlanmak; (*b-e*) tahammül etmek, katlanmak; yola çıkmak, koyulmak; ayrılmak, yola çıkmak; تَحَامَلَ (على *b-e*) adil davranmamak, önyargılı/ peşin hükümlü davranmak, (على *b-e karşı*) tarafgir olmak, taraf tutmak; büyük gayret/ çaba sarf ederek kalkmak, yükselmek; تَحَامَلَ عَلَى نَفْسِه cesaretini toplamak; احْتَمَلَ (*bşi*) taşımak, yüklenmek; (*bşi*) kaldırıp götürmek; (*bşe*) tahammül etmek, sabır göstermek, katlanmak; (*bşe*) müsamaha göstermek, hoşgörülü davranmak; (*bşi*) kaldırabilmek, kaldırabilecek kapasitesi olmak; (*bşe*) ihtimal vermek, mümkün olduğunu, yapılabileceğini söylemek; يَحْتَمِلُ ve يُحْتَمَلُ [edil..] tahammül edilebilir, katlanılabilir; ...muhtemel, olasıdır, olabilir, mümkündür;

حَمْل taşıma, kaldırma; (على *bşe*) sevketme, teşvik etme, cesaretlendirme; teslimat; nakil, nakliyat; nakliye, masrafları; حَمْل ç. أَحْمَال, حِمَال cenin; hamilelik, gebelik; عَدَمُ الحَمْلِ kısırlık, hamile kalamama [kadın];

حِمْل ç. أَحْمَال yük, kargo; ¶ حِمْلٌ حَيٌّ ticari yük, hareketli yük; حِمْلٌ مُوَازِن mukabil ağırlık, dengeleyen ağırlık;

حَمَل ç. أَحْمَال, حُمْلَان kuzu; koç burcu;

حَمْلَة ç. حَمَلَات (على ...*e*) saldırı, hamle, atak; saldırı, hücum; atılım; kampanya; hamile; askeri keşif; keşif birliği; ¶ حَمْلَةٌ اسْتِكْشَافِيَّةٌ keşif saldırısı ASK.; حَمْلَةٌ مِيكَانِيكِيَّةٌ motorize saldırı ASK.; حَمْلَةٌ انْتِخَابِيَّةٌ seçim kampanyası;

حَمْلِيّ ç. ـة- sucu, seyyar su satıcısı;

حَمِيل buluntu bebek; kefil; cenin; حَمِيلٌ عَلَى... tamamen ...e bağımlı;

حَمُول sabırlı; halim, yumuşak huylu;

حَمَّال ç. ـة, ـون- hammal;

حِمَالَة hammallık;

مَحْمُول taşınmış, götürülmüş; tahammül edilebilir; kargo, yük; tonaj, istiap haddi; yüklem, mahmul MAN.; ¶ مُشَاة مَحْمُولَة motorize birlik ASK.; جُنُود مَحْمُولُون جَوًّا hava birlikleri ASK.

مُحْمَل (ب bş ile) yüklenmiş, dolu;

مُحْتَمَل tahammül edilebilir, rastlanılabilir; mümkün, olası, muhtemel;

حَمْلَقَ (حَمْلَقَة) (في ya da ب ...e) gözlerini dikerek, bakmak;

[1](حمو ve حمي) حَمِيَ a ısınmak, sıcak olmak; [metal] kor haline gelmek, ısıdan kızarmak; parlamak, birden alevlenmek; (على ...e) köpürmek, kızmak, sinirlenmek ¶ حَمِيَ الوَطِيسُ harp/ savaş/ kavga/ olay kızışmak;

حَمَّى (bşi) ısıtmak; (metali) kor haline getirmek; (sobayı) yakmak; (bşi) alevlendirmek, harekete geçirmek; أحْمَى (bşi) ısıtmak;

حَمْو ısı; ¶ حَمْو النِّيل isilik MIS.;

حُمُوّ ısı, sıcaklık;

حُمَة ç. حُمًى ,-آت iğne [böcekteki]; diken;

حَمِي sıcak; kor halinde, heyecanlı harekete geçirilmiş;

حُمَّى bkz. حم ;

حَمِيَّة gayret, şevk, ateş; hamiyet, tutuculuk, fanatizm; hiddet, şiddet; kuvvetli öfke, gazap, köpürme; heyecan ateşi; terslik, huysuzluk; ¶ الْحَمِيَّة القَوْمِيَّة şovenizm, ırkçılık;

حَمَاوَة ısı, sıcaklık;

حَامٍ sıcak; kızgın, kızışmış [harp]; ateş kesilmiş, kor halinde; yanmakta olan;

حَمَّالَة kiriş, hatıl, yollama, direk, kemer veya köprü payandası, dikme; pantalon askısı ¶ حَمَّالَة للصَّدْر sütyen;

حَمُولَة ç. حَمُولَات yük kapasitesi, yük limiti; istiap haddi, tonaj, tonilato [gemi]; nakliye ücreti, navlun; (ç. حَمَائِل) aile IR.;

مَحمَل bkz. حمل ; أخَذَ الشَّيْءَ عَلَى مَحْمَلِ الجد bşi ciddiye almak;

مَحْمَل ç. مَحَامِل hevdeç [KNŞ. مِحْمَل];

تَحْمِيل yükleme; yükü yükleme; zorla kabul ettirme; nakletme, gönderme;

تَحْمِيلَة ç. تَحَامِيل fitil, supozituvar TIP.;

تَحَمُّل yükünü alma, yüklenme; tahammül, katlanma; dayanıklılık, mukavemet; [malzemede] sağlamlık, sertlik;

تَحَامُل önyargılı olma, taraf tutma; hoşgörüsüz olma;

احْتِمَال katlanma, tahammül etme, hoşgörülü davranma; ihtimal, olasılık, mümkünlük ¶ صَعْبُ الإحْتِمَال katlanılmaz, dayanılmaz;

حَامِل ç. حَمَلَة hammal; hamil [çek vb.]; diploma/ sertifika sahibi; tutan/ yakalayan cihaz tekn.; (على ...e karşı) savaşan, dövüşen; (ç. حَوَامِل) hamile; ¶ حَامِل البَرِيد kurye; حَمَلَة الأقْلَام hisse sahipleri; حَمَلَة الأسْهُم yazarlar, yazar-çizerler; حَامِل كَلَام اللّه Kur'anı Kerim hafızı [lafzen: Allah kelamının taşıyıcısı; تَيَّار حَامِل taşıyıcı akım ELK.; مَوْجَات حَامِلَة taşıyıcı işaret ELO.;

حَامِلَة ç. حَوَامِل taşıycı cihaz; حَامِلَة خَرِيطَة harita kılıfı; حَامِلَة طَائِرَات uçak gemisi;

[2] حمى i (حِمَايَة, حَمْي) (b-i, bşi من ...den, ...e karşı) korumak, savunmak, muhafaza etmek, sakınmak; (hastaya) (bşi) perhiz olarak vermek, diyet uygulamak; (b-e أنْ ...yapmasını) yasaklamak; حامى (من b-i, bşi) savunmak [yine mahkemede avukat olarak]; (عن b-nin, bşin) yanında yer almak, tarafını tutmak, desteklemek, koruyuculuğunu yapmak; (bşden) kaçınmak, sakınmak, uzaklaşmak; احتمى [kendini] (b-den, bşden) muhafaza etmek, korumak, sakınmak; (ب bş ile) korunmak (ب veya عن b-e, من ...den) sığınmak;

حمى koruma; müdafa, savunma; melce, sığınak;

حمية korunan şey; perhiz, diyet;

حماية ç. -آت koruma, muhafaza etme, himaye, nezaret, bir hükümetin daha kuvvetli bir hükümet tarafından kontrol ve idaresi SİY.;

محاماة savunma HUK.; avukatlık; هَيْئَة المُحَاماة baro;

احتماء korunmaya talebi; koruma;

حام ç. حُماة koruyucu; hami, veli; ¶ الدُّوَل الحَامية koruyucu/ hami devletler;

حامية ç. -آت velayet, hamilik, koruyuculuk; garnizon ASK.;

محمي (ب tarafından) korunan, koruma altında; himaye/ manda altındaki devlet, hükümet ¶ مِنْطَقَة مَحْمِيَّة koruma altındaki bölge;

محمية ç. -آت manda/ himaye altındaki devlet SİY.;

محام ç. مُحامُون savunma tarafı; avukat;

محامية [kadın] avukat;

محتم koruma talep eden; koruma altındaki;

[2] حما, حمَا Hama;

حن i (حَنِين) (الى ...in) hasretini/ özlemini çekmek, (الى ...i) özlemek, çok istemek, arzulamak; _ (حنان, حنّة) (على b-e) yakınlık duymak, meyli olmak, sempatisi olmak; (على ...in) duygularını acılarını paylaşmak, dert ortağı olmak (على b-e) acımak, merhamet etmek, şefkat göstermek; حنّن (قَلْبَهُ kalbini) yumuşatmak, şefkat ile doldurmak; [ağaç] çiçek açmak, bahar vermek; تحنن (على b-nin) derdini/ acısını paylaşmak; sevgi göstermek;

حنّة sevgi, meyil, sempati; acıma, şevkat; elverişli durum, avantaj;

حنان sevgi, meyil, muhabbet, sempati; acıma, şefkat, merhamet; حَنانيك bize acı! bize rahmet et!;

حنانة acıma, şevkat;

حنين özlemini/ hasretini çeken, arzulayan;

حنون sevgi duyan, muhabbet besleyen, merhamet eden, acıyan; yumuşak huylu, yumuşak kalpli, acıklı, dokunaklı [söz, ses];

حنّان sevgisi/ muhabbet i olan; şefkatli;

تحنان dostluk, sadakat;

تحنن şefkat, yumuşak yüreklilik;

حنأ ⇒ حنّأ (bşi) kına ile boyamak; (bşe) kına

yakmak;

حنّاء kına; ¶ أَبُو الحِنَّاء kızıl gerdan, nar bülbülü ZOO. Erithacus ruberuola; تَمْر الحِنَّاء kına bitkisi KNŞ. BOT;

حانية ALF.BKZ.;

حنبلي Hanbelî, Ahmet ibn Hanbel'in (ra.) mezhebine mensup; tavizsiz, taviz vermeyen;

حنابلة Hanbeliler;

حانوت, حانوتي bkz. حنو ;

حنث a (حِنْث) : حَنَثَ فِي(ب) يَمينه yeminini bozmak; تحنّث ibadet etmek; inzivaya çekilmek; günah işlememek, günahtan kaçınmak;

حنث ç. أَحْنَاث yalan yere yemin; günah;

حنجرة ç. حَنَاجِر boğaz, gırtlak, hançere;

حنجور ç. حَنَاجِير boğaz, gırtlak;

حنجل [at] şaha kalkmak; sıçramak, zıplamak, hoplamak; تحنجل sıçramak, sekmek;

حندس ç. حَنَادِس karanlık gece;

حندقوق kokulu yonca, sarı yonca BOT.;

حنش ç. أَحْنَاش yılan;

حنط ⇒ حنّط (cesedi) mumyalamak; (cesedin) içini doldurmak;

حنطة buğday;

حناطة mumyalama;

تحنيط mumyalama;

محنّط mumya;

حنظل [cin.is.; tek.is. ة] acı elma, acıhıyar, ebucehil karpuzu BOT. Citrullus colocynthis;

حنف i yanına dönmek veya eğilmek; (عن bşe) meyletmek;

حنيف ç. حُنَفَاء hanif; doğru inanç sahibi; doru, hak [din]; ¶ الدِّين الحَنِيف Hak Din ve yine الحَنِيفَة السَّمْحَاء ;

حنفي hanefi, Ebu Hanife'nin (rha)mezhebine mensup (ç. ون-); HRİ. putperest;

حنفية Hanefi mezhebi; (ç. ات-) musluk; yangın musluğu; HRİ. putperestlik;

الحنيفية Hak Din;

أحنف ayağındaki eğrilikten rahatsızlık çeken;

حنق a (حَنَق) kızgın/ çılgın gibi olmak, kızmak; (على veya من bşe) canı sıkılmak, sinirlenmek, kırılmak, bozulmak; أحنق (b-i) sinirlendirmek, kızdırmak, deli etmek;

حنق kızgınlık, sinirlenme, öfke, hiddet;

حنق kızgın, öfkeli, sinirli; canı sıkkın, küsmüş, bozulmuş, kırgın;

حانق = حنق ; ¶ حَانِق عَلَى الحَيَاة hayata küskün, meyus, mahzun; حَانِق عَلَى النِّسَاء kadınlardan nefret eden, kadın düşmanı;

مُحنَاق sinirlendirilmiş, kızgın;

حنك u, i ve حنّك ve أحنك [olaylar, seneler vb.] tecrübe kazandırmak, pişirmek, bilgili kılmak;

حنك ç. أَحْنَاك damak;

حنكي [na't] damak..., damak ile ilgili;

حُنك ve حُنْكَة tecrübe, deneyim deneyim sonucu elde edilmiş bilgi; incelikli düşünce ve davranış;

مُحنّك deneyimli, tecrübeli, gün görmüş geçirmiş, bilgili, kültürlü; ¶ مُحَنَّك و مُبَنَّك akıllı, açıkgöz, zeki; أطْرَاق مُحَنَّكَة mahir,

maharetli, tecrübeli;

(حنو ve حنى) حَنَا u ve حَنَى i (حَنَايَة) eğilmek, bükülmek, kıvrılmak; (على ya da الى b-e) meyli olmak, meyyal olmak; (على b-e) şefkat beslemek, acımak; (bşi) eğmek, bükmek, kıvırmak; أَحْنَى (bşi, رأسه başını) eğmek; (على b-e) acımak ‖; انْحَنَى eğilmek ‖; [yol] eğri büğrü/ engebeli olmak, (عن ...den) kıvrılarak uzamak; sapmak, dışına çıkmak; yolda başını eğerek selam vermek; على veya الى bşe ya da فوق bşe, üzerine, الى b-e) eğilmek, meyli olmak; kendini (على bşe) adamak, hasretmek; tamamını (على bşe) vermek; (على bşi) içinde tutmak/ beslemek ¶ إنَّ ضُلُوعي لا تَنحني على ضِغنٍ içimde kinden, hasetten, kötülükten, dargınlıktan eser yok;

حَنْو eğilme, eğim, bükülme, zikzak;

حِنْو ç. أَحْنَاء eğim, kıvrım, büküm, zikzak; [çoğ.] kaburga kemikleri; yan; ¶ بَيْنَ أَحْنَائِها içinde;

حُنُوّ şefkat, merhamet, acıma;

حَنِي eğimli, eğik, kıvrımlı;

حَنْيَة eğim, kıvrım;

حَنِيَّة ç. حَنَايَا kemer, ark; yay ¶ في حَنَايَا صَدْرِه içinde, gönlünde; في حَنَايَا نَفْسِه kalbinin derinliklerinde;

حَنَايَة eğik, eğimli;

حَانُوت aşağıya bakınız;

مَحْنِيّ ç. مَحَانٍ gri ‖;

انْحِنَاء eğri; kemer, ark; eğim; eğilerek selam verme; revesans;

انْحِنَاءَة eğilerek selam verme; reverans;

الْحَوَانِي en uzak kaburga kemiği; göğüs, sine ¶ بِمِلْءِ حَوَانِيهِم var gücüyle [bağırdılar];

مَحْنِيّ eğik, eğilmiş (baş); bükülmüş, kıvrılmış;

مُنْحَنٍ bükülmüş, eğilmiş, kıvrık; meyilli, eğimli;

مُنْحَنًى ç. مُنْحَنَيَات eğim, kıvrım; kıvrılma, acı; eğri [yol; yine MAT.];

حَانُوت ç. حَوَانِيت dükkan; içki satan, dükkan, meyhane;

حَانُوتِيّ ç. حَانُوتِيَّة ölü yıkayıcı; mezarcı, cenaze işleriyle uğraşan kişi;

حَوَّاء Hz. Havva;

حوب ⇒ تَحَوَّبَ günahtan kaçmak, sakınmak; mütedeyyin, dindar bir hayat sürmek; (من bşden) kaçınmak, sakınmak;

حَوْبَة günah, suç; kusur;

حَوْبَاء ruh, can;

حُوت ç. أَحْوَات ,حِيتَان büyük balık; balina; Balık burcu ASTR.; ¶ حُوت سُلَيْمَان som balığı ZOO.;

حوج ⇒ أَحْوَجَ (الى bşe) ihtiyaç duymak, muhtaç olmak, (الى bşe) gereksinim duymak; (b-i, الى bşe) muhtaç etmek, (b-e الى bşi) zorunlu kılmak; (b-i, الى bşe) zorlamak; (b-i) fakirleştirmek, fakir duruma düşmek; ¶ مَا أَحْوَجَه الى ...e öyle muhtaçtır ki!; احْتَاجَ (الى veya ل ...e) ihtiyacı olmak, muhtaç olmak, gereksinim duymak;

حَوْج ihtiyaç, istek, eksiklik, yetersizlik, kifayetsizlik;

(على bşin) hakkından gelmek; (على ...i) ele geçirmek; ¶ اسْتَحْوَذَ عَلَى الإعْجَابِ beğeni kazanmak, «اِسْتَحْوَذَتِ الآثارُ الإسْلاَمِيَّةُ في الأنْدُلُسِ عَلَى اعْجَابِ الغَرْبِيِّينَ»;

حَوْذِيّ arabacı, araba süren;

حَوْذِيَّة arabacılık;

(حور) حَارَ u (حَوْر) (الى ...e) dönmek; (الى ...e) düşürtmek, indirmek, azaltmak; (bşi ya da من bşi) değiştirmek, yeniden düzenlemek; (*hamuru*) açmak, oklava ile açmak; (*bşi*) beyazlatmak, ağartmak; حَاوَرَ (*b-ile*) konuşma yapmak, diyaloğu sürdürmek, gerçekleştirmek; müzakere etmek, tartışmak; أحَارَ : أحَارَ جَوَابًا ret cevabı vermek; تَحَوَّرَ değişmek, yeniden düzenlenmek, çevrilmek; تَحَاوَرَ müzakereyi, tartışmayı sürdürmek;

حَوَر,حَوْر akçakavak, akkavak BOT. Populus alba; gözün siyah ve beyazındaki fark;

حَارَة ç. -آت havali, semt, mahalle, civar; getto, azınlık mahallesi TUN.; (ç. حَوَارِي) dar sokak, yol ¶ حَارَة السَّدّ çıkmaz sokak;

أحْوَر müe. حَوْرَاء ç. حُور gözün siyah ve beyazı arasındaki kontrastın, yüksek olması;

حَوَّارَة tebeşir taşı; tebeşir;

حَوَارِيّ Havari; yardımcı, taraftar;

حُوَّارَى tebeşir taşı; tebeşir;

حُورِيَّة ç. -آت, حُور huri; peri; (ç. -آت) çekirge yavrusu; ¶ حُورِيَّة الْمَاء su perisi;

حَوْرَان Havran, güneybatı Suriye ve kuzey Ürdünde bulunan dağlık bölge;

مِحْوَر ç. مَحَاوِر eksen, mihver; mil dingili;

حَاجَة ç. آت (الى veya ب ...e) ihtiyaç, hacet, gereksinim; zorunluluk; tabii ihtiyaç, vücut gereksinimi; fakirlik, zaruret, ihtiyaç duyulan şey; istek, dilek; iş, uğraşı; şey nesne; حَوَائِج [çoğ.] ihtiyaçlar; günlük ihtiyaçlar, şahsi eşyalar; elbise, giyim giyecek; ¶ ...e كَانَ في حَاجَةٍ الى (لِ) ... ihtiyacı, gereksinimi olmak, muhtaç olmak, ...i istemek; ...e لاَ حَاجَةَ الى (لِ) ... ihtiyaç, hacet, gerek yok; لاَ حَاجَةَ لِي بِهِ ona ihtiyacım yok; عِنْدَ الحَاجَة gerekmesi halinde, ihtiyaç anında; في غَيْرِ الحَاجَة مَا بِهِ gereksiz olarak; الحَاجَة asıllar, temeller; مَحَلّ الحَاجَة meselenin esası/ özü, kri-tik nokta, can alıcı nokta; سَدَّ حَاجَتَهُ *b-nin* ihtiyacını karşılamak, sıkıntısını gidermek; قَضَى حَاجَتَهُ *b-nin* isteğini yerine getirmek; قَضَى الحَاجَةَ hacet gidermek;

حَاجِيَات günlük ihtiyaçlar YEN.;

أحْوَج (الى ...e) daha muhtaç; daha gerekli;

اِحْتِيَاج istek, gereksinim, zorunluluk, ihtiyaç; ihtiyaçlar, gereksinimler;

مَحَاوِيج ["مُحْوِج"in çoğulu] fakir, ihtiyaç sahibi, yoksul, mahrum;

مُحْتَاج (الى ...e) muhtaç, gereksinimi olan; fakir, yoksul ⇑;

حَوْجَلَة ç. حَوَاجِل ufak şişe

(حود) حَادَ u (حَوْد) (عن ...den) dönmek, sapmak, yönünü değiştirmek; حَوَّدَ dönmek, sapmak;

حَوْدَة dönme, dönüş;

(حوذ) حَاذَ u (حَوْذ) (*hayvanı*) mahmuzlamak; أحْوَذَ ;⇑ اِسْتَحْوَذَ (عَلَى *b-i*) yenmek, altetmek,

merkez; kutup;

مَحَار [cin.is.; tek.is. ة] istiridye ZOO.; midye, kara kabuk midye ZOO.; sedef;

مَحَارَة [tek.is.] ⇑; mala, sürgü;

تَحْوِير değiştirme, düzenleme, dönüştürme, yeniden düzenleme;

حِوَار karşılıklı konuşma, diyalog; tartışma; metin [oyun]; senaryo [sinema];

مُحَاوَرَة diyalog; tartışma;

تَحَاوُر müzakere, tartışma;

(حوز ve حيز) حَازَ u (حِيَاز, حَوْز) (bşe) sahip olmak, haiz olmak; (bş, başarı, zafer) kazanmak, elde etmek; (bşin) kontrolünü ele geçirmek, (bşin) tekelini, eline geçirmek; حَازَ i (حَيْز) (deveyi) sürmek; تَحَوَّزَ ve تَحَيَّزَ kangal olmak, kıvrılmak, veya sarılmak, [yılan] çöreklenmek; تَحَيَّزَ (عن ...den) kendini uzaklaştırmak, çekmek; (الى ...e) eğilmek, meyletmek; (ل veya الى ...e), taraf olmak (ل veya الى ...in) tarafını tutmak; اِنْحَازَ (عن veya من ...den) uzak durmak, yaklaşmamak, arada mesafe bırakmak; (الى b-e, bşe) katılmak, ilave olmak; (الى ...ile) birleşmek; (ل veya الى ...in) tarafını tutmak; اِحْتَازَ (bşe) sahip haiz olmak, (bşi) bulundurmak; (bşi) ele geçirmek; (b-i, عن ...den) sakındırmak, (b-i عن ...e) bırakmamak;

حَوْز sahiplik, elde tutma; elde etme, kazanılan şey; işgal, zorla alma, kiracılık HUK.; (ç. أَحْوَاز) kapalı alan; il sınırı, sınır;

حَوْزِي zilyete ve zilyetliğe ait;

حَوْزَة elde tutma, sahiplik; bölge, mülk, mülkiyet; ¶ في حَوْزَةِ يَدِهِ veya في حَوْزَتِهِ eli altında; الدِّفَاعُ عَنْ حَوْزَةِ مِصْرَ Mısır savunması;

حَيِّز ,حَيْز ç. أَحْيَاز menzil, mesafe, saha, alan, çevre; küre ¶ لاَ يَدْخُلُ في حَيِّزِ الْمَعْقُول makul değil, akla yatmıyor; بَرَزَ الى حَيِّزِ الْمَعْقُول gerçekleşmek, gerçeğe dönüşmek; في حَيِّزِ الإِمْكَان oldukça muhtemel, mümkün;

حِيَازَة sahiplik, elde tutma, zilyetlik; zorla elde tutma, işgal; mülkiyet hakkı;

تَحَيُّز taraf tutma, taraftarlık;

اِنْحِيَاز uzak durma, kendini soyutlama; taraf tutma, taraftarlık;

حَائِز sahip; kazanan, muzaffer;

مُتَحَيِّز taraftar, önyargılı;

مُنْحَاز (عن ...den) kendini çekmiş, uzak duran; (عن ...e) yabancı, garip;

(حوش)[1] حَاشَ u (حَوْش) (avı) tuzağa düşürmek, (avın) çevresini sarmak; (bşi) durdurmak, engellemek (bşin) yolunu kesmek; (bşin) meydana gelmesini önlemek, (bşi) engellemek; حَوَّشَ (bşi) toplamak, biriktirmek, yığmak, stok etmek; (para) biriktirmek; (bşi) bulmak;

حَوْش ç. أَحْوَاش ,حِيشَان kapalı bölge, çevrili alan; avlu, iç bahçe;

حَوْش güruh, halk yığını

حُوشِي yadırganan, garip, tuhaf;

اُسْبُوع الحَاش HRİ. Paskalyadan önceki hafta;

حَاشَا, حَاشَى bkz. حشو, حَاش للّه ve حَاشَى لِلّه ;

حوص [ışıktan rahatsız olarak] gözlerini kısma;

أحوص müe. حَوْصَاء ç. حُوص çekik gözlü;

حوصل حَوْصَلَة [kuş] kursak; mesane, sidik torbası ANAT; pelikan, kaşıkçı kuşu ZOO.; الحَوْصَلَة المَرَارِيَّة öd, safra ANAT.;

حُوَيْصِل kabarcık [deride oluşan];

حُوَيْصِلَة ç. ـات kabarcık ⇑;

حَوْض ç. أَحْوَاض, حِيَاض, حِيضَان havuz; su havuzu, tekne, yalak, su deposu; deniz veya nehrin döküldüğü yer; ufak göl; pelvis, leğen ANAT.; dok; (ç. حِيَاض) [kutsal] yer, bölge; ¶ حَوْض جَافّ boş dok; حَوْض حَمَّام küvet; حَوْض عَوَّام yüzer havuz; ذَادَ عَنْ حِيَاضِهِ b-nin koruyucusu olmak, savunuculuğunu yapmak; kendini savunmak, müdafaa etmek; ذَبَّ عَنْ حِيَاضِ الدِّين dini, inancı müdafaa etmek, korumaya çalışmak;

(حوط) حَاطَ u (حَوْط, حِيطَة, حِيَاطَة) (b-i, bşi) korumak, muhafaza etmek, (bşe, bşi) gözetmek, kollamak, nezaret etmek; (bşe) bakmak, bakımını yapmak; (ب b-i, bşi) kuşatmak, sarmak, ihata etmek; حَوَّطَ (bşin) çevresini duvarla çevirmek, duvar örmek; (bşi) sarmak, ihata etmek, dört bir yanını tutmak; حَاوَطَ (b-i) daha akıllı davranıp yenmek; (b-i) aldatmak kandırmak; أَحَاطَ (...i veya ب b-i, bşi, ب ...ile) çevirmek, sarmak, ihata etmek, (ب bşi ve bşi) içermek, (ب bşi) iyice/ tam olarak/ kapsamlı bir şekilde bilmek, anlamak; ¶ أَحَاطَ بِهِ عِلْمًا bşi iyice bilmek; dikkat etmek, göz önünde bulundurmak, önem vermek; ... أَحَاطَهُ عِلْمًا بِ b-e ...i bildirdi, bilgi olarak verdi; ...e dikkatini çekti; تَحَوَّطَ (b-i, bşi) korumak, muhafaza etmek; (...hususunda) tedbirli olmak; dikkatli/ tetikte/ uyanık olmak; احْتَاطَ (لِ için) önlemler, tedbirler almak; dikkatli/ uyanık olmak; (b-i, bşi) sarmak, ihata etmek; (ب ...i عَلَى ...den,...e karşı) korumak, muhafaza etmek; nezaret etmek, bakmak, gözetmek;

حِيطَة ve حَوْطَة dikkat, tetikte olma, uyanıklık, açık gözlülük; ¶ أَخَذَ حِيطَتَهُ tedbirli olmak, tetikte bulunmak; بِلاَ حِيطَة düşünmeden, düşünmeksizin;

حِيَاطَة koruma, himaye, muhafaza, bakım gözetim;

تَحْوِيط çevresini sarma, ihata, kuşatma;

إِحَاطَة kuşatma, ihata; (ب bşi) anlama, kavrama, vukuf; (ب b-i) bildik olma, tanıdık olma, aşinalık;

تَحَوُّط tedbir, önlem; تَحَوُّطَات [çoğ.] önlemler;

احْتِيَاط dikkat, dikkatlilik; ihtiyatlılık, tedbirlilik; ihtimam, özen; احْتِيَاطَات [çoğ.] önlemler, tedbirler; ¶ عَلَى سَبِيلِ الاحْتِيَاط önlem, tedbir olarak;

احْتِيَاطِي [na't] tedbir/ önlem niteliğinde; koruyucu TIP.; önleyici, engelleyici; yedek; rezerve; yedek; ihtiyat akçesi; yedek..., ihtiyat... ASK.; ¶ حَبْس احْتِيَاطِي gözaltı; تَدَابِير احْتِيَاطِيَّة önlem uygulamalar; قُوَّات احْتِيَاطِيَّة yedek/ ihtiyat kuvvetler ASK.; احْتِيَاطِي الزَّيْت

الخَام ham petrol rezervleri;

حائط ç. حَوَائط ,حِيَاط ,حِيطَان duvar; set; حَائط الْمَبْكَى Ağlama Duvarı; (ضَرَبَ) الْقَى بِهِ عُرْضَ الحَائط bşi küçük/ hakir görmek, küçümsemek; bşi bozmak, şaşırtıp bozmak, engel olmak, karıştırmak;

حَوِيط MIS. zeki, açıkgöz, uyanık;

مُحِيط (ب bşi) saran, çevreleyen, kuşatan; geniş/ kapsamlı bilgisi olan; (ب ...i) tanıdık, bildik; (ç. مُحِيطَات) çevre; alan, saha, mesafe, menzil; muhit, kapsam; okyanus; مُحِيطَات [çoğ.] çevreler ¶ الْمُحِيط الأَطْلَنْطِي Atlantik Okyonusu; الْمُحِيط الهَادِئ Pasifik Okyanusu;

مُحَاط (ب ...ile) çevrili;

مُتَحَوِّط dikkatli, ihtiyatlı, tedbirli;

حَوْف uç, sınır, kenar; sınır, hudut;

حَافَة ç. حَوَاف sınır, uç, kenar, eşik; hudut ¶ بَيْنَ حَوَافِيهِ içinde, arasında;

(حوق) حَاقَ u (حَوْق) (ب b-i, bşi) kucaklamak, sarmak, kucağına almak, bağrına basmak;

حَوَّقَ = حَاقَ (عَلَى b-i);

حَوْقَلَ[I] (حَوْقَلَة) "لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ الاَّ بِاللّه" lafzını zikretmek; bkz. حَوْل;

حَوْقَلَة[2] ç. حَوَاقِل küçük şişe KİM.;

(حوك) حَاكَ u (حَوْك ,حِيَاك ,حِيَاكَة) (bşi) dokumak; (bşi) dokuyarak birbirine birleştirmek; (bşi) düğümlemek, (bşe) düğüm atmak, (bşi) örmek; (bş, hile, düzen, bahane, hayal) tertip etmek, kurmak, icat etmek, uydurmak;

حِيَاكَة dokuma; düğüm atma, örme;

حَائك ç. حَاكَة dokumacı; başı ve bedeni örten, yünlü bir dış elbisesi;

(حول ve حيل) حَالَ u (حَوْل ,حُؤُول) değişmek, değişikliğe uğramak, dönüşmek; (الى bşe ya da bşe) dönmek, dönüşmek; (عن ...den, örn. karardan) dönmek, vazgeçmek; (عن ...den) kaçınmak, kaçamak yol aramak, atlatmak; [vakit] geçmek, geçip gitmek; _ (حَيْلُولَة) (دُونَ ...e) engel/ mani olmak; (بَيْنَ ...in arasına) girmek, (بَيْنَ ...leri) ayırmak ¶ حَالَ عَنِ الْعَهْدِ anlaşmadan/ kontrattan vazgeçmek; حَالَ بَيْنَ فُلاَنٍ وَ بَيْنَ الأَمْرِ bir şeyi engellemek ≈ yoluna taş koymak; حَالَ بَيْنَ نَفْسِهِ وَ بَيْنَ الإِشْفَاق kendisine gösterilen ilgiyi, şefkati reddetmek; حَوَّلَ (bşi الى başka bir şeye) dönüştürmek, tahvil etmek, çevirmek; (bşi) başka bir yere yerleştirmek; (bşi) transfer etmek; (bşin) tersini/ konversini/ evriğini almak MAT.; (elektrik akımının) yönünü değiştirmek, evirmek ELK.; (akımı) dönüştürmek, transforme etmek ELK; (katar veya vagonu) yan yola geçirmek; (bşi, havaleyi, الى b-e) göndermek, iletmek, yollamak; (bşi, الى b-e) uzatmak; (bşi, الى b-e, bir adrese) sevketmek, göndermek; (bono, çek, poliçe vb.i) ciro etmek, arkasını imzalamak; (bşi, bakışını الى ...e) çevirmek, yöneltmek; (b-nin, bşin) ilgisini/ dikkatini (عن ...den) ayırmak, (بَصَرَهُ) gözlerini (عن ...den) uzaklaştırmak; (akımı) kesmek, kapatmak ELK.; ¶ حَوَّلَ الدَّفَّةَ yönü/ rotayı değiştirmek; حَوَّلَ اتِّجَاهَهُ veya حَوَّلَ خَطَّ السَّيْرِ gidişatını,

farklı *bşe*) dönüşmek; (عَلى *biri için*) imkansız olan; saçma/ gayri makul olmak;

حَال [müz. ve müe.] ç. أَحْوَال durum, hal, vaziyet; pozisyon; konum; şimdiki [gelecek karşıtı]; hal DİLB.; [çoğ.] ahval, durumlar; işler, uğraşılar; ... حَالَ ...boyunca, süresince; tam ...de; ...den hemen sonra, halinde, durumunda; حَالاً hemen, derhal, şimdi, hâlâ; عَلَى كُلِّ في الحَال ve للْحَال hemen, derhal; حَال ve عَلَى ايِّ حَال her halukarda, ne olursa olsun; يَبْقَى عَلَى حَالِه olduğu gibi kalır; في حَال مِنَ الأَحْوَال öyle veya böyle, herhangi bir durumda, bir şey olursa; [olumsuz ifadelerde]; hiçbir şekilde, asla, kati surette; بِأَيِّ حَال ve عَلَى حَال بِحَال [olumsuz ifadelerde]: hiç bir şekilde, kati surette; ... كَذَالِكَ الحَالُ في... da da böyledir, durum farklı değildir; ... كَمَا هُوَ الحَالُ في... da olduğu gibi, ...e benzer şekilde; كَيْفَ حَالُكَ nasılsın?; شَيْء بِحَالِه ayrı, bağımsız bir şey; الأَحْوَال الجَوِّيَّة hava durumu; مَحَاكِم الأَحْوَال الشَّخْصِيَّة özel mahkemeler; قَانُون (نِظَام) الأَحْوَال الشَّخْصِيَّة personel kanunu; صَاحِب الحَال sahibulhal DİLB.; لِسَان الحَال ve لِسَان حَالِه lisanı hal;

حَالَمَا [bağlaç] yapar yapmaz, derhal,

حَالَة ç. ـَات durum, hal; vaziyet; ... حَالَةَ [mud.kul.]; ¶ ... حَالَةَ اَنْ ... ...olması halinde, ...kabuluyle; وَ الحَالَة هذه bu durumda, bu şartlar altında; ... في حَالَة ...olması halinde; في حَالَة غِيَابِه yokluğu halinde, gelmemesi

seyrini değiştirmek; حَوَّلَ عُنْوَانَه soyadını değiştirmek; حَاوَلَ (*bşi* veya اَنْ *...yapmayı*) denemek, başına geçmek, kal-kışmak, çabalamak, uğraşmak; أَحَالَ (*bşi, başka bşe* veya الى *başka bşe*) dönüştürmek, çevirmek; (*bşi*) transfer etmek; (*bşi* عَلَى veya الى *b-e*) göndermek; (*b-i*, الى veya عَلَى *...e*) atamak; (*b-i, bşi* عَلَى *...e*) teslim etmek, devretmek (*borcu* عَلَى *b-e*) devretmek HUK.; ¶ أُحِيلَ الى التَّقَاعُد ve عَلَى المَعَاش emekli aylığı bağlayıp işten çıkarmak; أُحِيلَت الكَمْبِيَالَةُ الى البْرُوتَسْتُو poliçe, çek protesto olmak MAL.; تَحَوَّلَ değişmek; (الى *...e*) dönüşmek, dönmek, tahavvül etmek; (الى..) ...laşmak; (من *...den*, الى *...e*) dönüşmek,; ayrılmak, uzaklaşmak; (الى *...i*) taşınmak; (عن *...e*) sırt çevirmek; (عن *...den*) dönmek, caymak, vazgeçmek; (عَن الطَّرِيق *yoldan*) ayrılmak, dışına çıkmak; kurnazca bir yol izlemek, usul takip etmek; ¶ تَحَوَّلَ كُلَّ حِيلَة mümkün olan her oyunu oynamak; تَحَيَّلَ ustalıkla, mahirane iş yapmak; (لِ *sonucu, bşi*) iyice düşünmek, düşünüp taşınmak; تَحَاوَلَ (عَلَى *bşi yapmak için*) çabalamak, gayret sarfetmek, emek vermek; تَحَايَلَ ve احْتَالَ (عَلَى *b-e karşı*) hile yapmak, oyun kurmak, kurnazca davranmak; (عَلَى *b-i*) kandırmak, oyuna getirmek; (عَلَى *bşi*) hile/ dolap/ kurnazlıkla elde etmek, ele geçirmek; احْتَالَ kendi için/ kendi hesabına çalışmak; احْوَلَّ şaşı olmak; اسْتَحَالَ (الى *...e*) dönüşmek, dönmek; (الى yeni veya

حِيلَة ç. أَحَابِيل, حِيَل hile, dolap, oyun; kandırma; yol, çare, çıkar yol; ¶ مَا لِلْحِيلَة ne yapılmalı?; ... لاَ حِيلَةَ لِي فِي ...i yapamam, ben ... yapacak durumda değilim; مَا بِيَدِي حِيلَةٌ benim elimde bir şey yok, ben hiç bir şey yapamam; ... لَمْ يَجِدْ حِيلَةً الأَ onun için ...den başka çıkar yol yoktu, tek seçeneği ...idi; أَعْيَتْهُ الحِيلَةُ çaresiz kalmak ≈ eli ayağı bağlanmak;

حِيَلِي kurnazca, zekice; hileli;

أَحْيَل daha hilekar, daha kurnaz;

حَوَل şaşılık;

أَحْوَل müe. حَوْلاَء ç. حُول şaşı;

حُؤُول değişiklik, dönüşüm; (دُونَ bşe) engel olma;

حِوَال engel mali; bölme, perde;

... حِيَالَ [mud.kul.] ...önünde, karşısında;

حَوَالَة ç. آت- feragat, havale senedi HUK.; bono, poliçe; حَوَالَة بَرِيدِيَّة ve حَوَالَة البَرِيد posta havalesi; حَوَالَة السَّفَرِ seyahat çeki;

حَوَالَى [mud.kul.] ...in çevresinde, ...in civarında; [sayıya mudaf] ...kadar, kabaca..., yaklaşık..., takriben...;

حَيْلُولَة kesme, kesintiye uğratma, ayırma; önlem, engel (دُونَ bşe);

لاَ مَحَالَ = لاَ مَحَالَةَ ;

مَحَالَة kuyu çıkrığı; لاَ مَحَالَةَ مِنْهُ bunda en ufak bir şüphe yoktur; bundan kaçınılamaz; mutlak, kesinlikle, muhakkak [yine لاَ مَحَالَةَ];

تَحْوِيل (الى bşe) dönüştürme, çevirme; de-

durumunda; فِي حَالَةِ الوَفَاة vefat/ ölüm durumunda; فِي هٰذِهِ الحَالَةِ bu durumda; لِحَالَة فِي حَالَةِ مَا إِذَا ... أَنْ ...olması halinde; eğer; ... كَمَا هِيَ الحَالَة فِي ... ...da olduğu gibi, ...e benzer şekilde; حَالَة اجْتِمَاعِيَّة medeni hal; حَالَة الخَطَرِ alarm الحَالاَت الجَوِّيَّة hava durumu; حَالَة الطَّوَارِئ durumu; الحَالَة الرَّاهِنَة statüko; acil durum; فِي حَالَةِ التَّلَبُّس suçüstü/ cürmü meşhut halinde HUK.; الحَالَة المَدَنِيَّة medeni hal; سُوء الحَالَة kötü durum, bela;

حَالِي şimdiki, şu andaki, günlerdeki; ani; حَالِيًا şimdi; ¶ صُورَة حَالِيَة enstantane fotoğraf;

حَالِيَة güncel, günün meselelerine değinen;

حَوْل ç. أَحْوَال yıl; güç, kuvvet; ¶ لاَ حَوْلَ وَ لاَ قُوَّةَ الأَ بِاللّٰهِ Allah'tan başkasında güç ve kudret yoktur; لاَ حَوْلَ لَه وَ لاَ حِيلَةَ onun gücü kuvveti yok!, o hiçbir şey yapamaz;

حِوَل değişiklik [biri bir diğerinin yerini alma şeklinde] ¶ لاَ يَبْتَغُونَ عَنْهُ حِوَلاً ondan başkasını istemiyorlar;

...حَوْلَ [mud.kul] çevresinde, civarında [sayıya mudaf] takriben, yaklaşık; kabaca; hakkında [özl. gazete başlıklarında]; ¶ مِنْ حَوْلِهِ = مِنْ حَوْلِهِ çevresinde, hakkında; حَوْلَيْهِمَا onların (ikisinin) arasında; hakkında; onların çevresinde, civarında;

حَوْلِي belli aralıklarla olan, periyodik; bir yaşında olan [hayvan]; genç hayvan; kuzu;

حَوْلِيَّات yıllık [özl.bilimsel yayınlarda];

حَيْل güç, kuvvet, kudret ¶ عَلَى حَيْلِهِ dimdik; لاَ قُوَّةَ لَهُ وَ لاَ حَيْلَ tamamen güçsüz;

ğişiklik, değişme; yerini değiştirme, atama, transfer etme; (döviz) bozma, mübadele, [ELK. akımın] transformasyon, evirme ELK.; devir (örn. تَحْوِيل الدَّيْن) MAL.; [para] gönderme, havale çıkarma; poliçe, bono, tahvil TİC.; ciro TİC.; ödemeli; ¶ قَابلِيَّة العُمْلَة للتَّحْوِيل الى العُمْلاَت الأَجْنَبِيَّة konvertibilite;

تَحْوِيل ç. تَحَاوِيل dal, branş; [demiryolu] yan hat; [sulama] yan kanal MIS.; makas [demiryolu];

مُحَاوَلَة ç. -آت deneme; çaba, efor, gayret; çıkar yol/ çare arama; ¶ مُحَاوَلَة عَلَى حَيَاته b-nin canına kastetmek, öldürmeye teşebbüs;

احَالَة atama, transfer; gönderme; (الى veya عَلَى ehil bir makama) gitme; devir MAL.; tutarsızlık, saçmalık; ¶ ... بالإحَالَة عَلَى ...ile ilgili olan; احَالَة الى (عَلَى) الْمَعَاش veya احَالَة الَى التَّقَاعُد emekliye ayırma;

تَحَوُّل değişim, dönüşüm; ani değişiklik; geçiş, (عن ...den) ayrılma; feragat etme (عن bşden); ¶ نُقْطَة التَّحَوُّل dönüm noktası;

تَحَيُّل hile yapma;

تَحَايُل ve احْتِيَال hile yapma; kurnazlık, açıkgözlük; hıyanet, hainlik; dolandırıcılık, sahtekarlık;

تَحَايُلي ve احْتِيَالي düzmece, asılsız, hileli, sahte; افْلاَس احْتِيَالي düzmece iflas;

اسْتِحَالَة değişim, dönüşüm; Katolik ve Ortodoks kilisesinin inanışına göre Aşai Rabbani ayininde kullanılan ekmek ve şarabın Hz. İsa'nın et ve kanına dönüşümü; imkansızlık, mümkün olmama;

حَائل ç. حَوَائل engel mani (دون bşin yolu üzerindeki veya ... بين arasındaki) barikat, bariyer; bölme, paravan; (ç. حُوَّل) değişken, sık sık değişen; zayıf, dermansız, bitkin;

مُحَوِّل ç. -آت transformatör; ciro eden;

مُحَوِّلَة [demiryolu] makası;

مُحَوَّل عَلَيْه ödemeli, teslimatta ödemesi yapılan; مُحَوَّل به teslim anında tahsil edilen;

مُحَال saçma, gayrı makul, muhal, mümkün değil; ulaşılamaz, elde edilemez;

مُتَحَوِّل değişken, değişen;

مُحْتَال hileli, sahte; dolandırıcı, hilekar, sahtekar; alçak, adi, hain;

مُسْتَحِيل imkansız, olanaksız, saçma; مُسْتَحِيلات [çoğ.] imkansızlıklar;

(حوم) حَام u (حَوْم ,حَوَمَات) [kuş, helikopter vb.] havada daireler çizerek, yavaş yavaş, süzünerek uçmak; (حَوْل veya عَلَى ..in çevresinde) uçmak, dönmek ¶ حَامَت الشُّبْهَة ضدّه şüpheler b-nin çevresinde dolaşmak; حَوْم havada dönmek; [düşünceler vb, b-nin kafasında] dönüp, dolaşmak; (في kitabı) gözden geçirmek;

حَوْمَة ç. -آت savaşın çetin olduğu kızıştığı yer; gövde, asıl kısım; TUN. mahalle, semt;

حَان ve حَانَة bkz. حين ;

حَانُوت bkz. حنو ;

حَوَى i (حَوَايَة) (bşi) toplamak, bir araya getirmek, birleştirmek; (bşi) içine almak, ihtiva etmek, içermek; (bşe) sahip olmak; [el] (bşi)

sıkıca kavramak; تَحَوَّى kangal olmak, sarılmak; [yılan] çöreklenmek; احتَوَى (bşi ya da على bşi) içermek, ihtiva etmek, kapsamak; (bşe ya da على bşe) sahip olmak;

حَوِيَّة helezon, kıvrım, bukle; (ç. حَوَايَا) bağırsaklar;

حَاوٍ ç. حُوَاة yılan oynatan; sihirbaz;

مُحتَوَيَات [kitap vb.] içerik, muhteva, kapsam; ¶ مُحتَوَيَات النُّفُوس en derin gizli düşünceler, duygular;

حي (حيو ve حيي) (حَيَاة) يَحيَى حَيِيَ ,حَيَّ yaşamak, yaşam sürmek; حَيِيَ (bşi) görmek, yaşamak, tecrübe etmek ¶ لِيَحيَى المَلِكُ kral, melik, padişah çok yaşa!; حَيِيَ يَحيَى (حَيَاء) (من ...den, sebebiyle) utanmak, haya etmek; حَيَّى (b-i) uzun süre yaşatmak, (b-e) uzun ömür vermek; "حَيَّاكَ اللّٰه" ifadesini (b-e) söylemek; (b-i) selamlamak, selam göndermek; أحيَى (b-e, bşe) hayat/ can vermek (bşi) canlandırmak, (bşi) doğurmak, meydana getirmek, kaynağını teşkil etmek; (bşe) yeniden can vermek, canlandırmak, hayata kavuşturmak, ihya etmek; (bşi, tiyatro oyununu, kutlamayı) düzenlemek, tertip etmek, sahneye koymak; (bayram vb.i) kutlamak; ¶ أحيَى الذِّكرَى [ölmüş birisini] anmak; أحيَا اللَّيلَ geceyi çalışma yaparak geçirmek; geceyi faydalı bir şekilde geçirmek; أحيَى اللَّيلَ صَلَاةً geceyi namaz kılarak geçirmek; أحيَى السَّهرَةَ [sanatçı] geceleyin sahneye çıkmak; أحيَى حَفلَةً bir gösteri/ temsil hazırlamak; [sanatçı] bir kutlama da sahneye çıkmak; قَد أحيَت الفِرقَةُ ثَلَاثَةَ لَيَالٍ tiyatro grubu üç gece sahneye çıktılar/ oyunlarını sundular; استَحيَى (b-nin) hayatını kurtarmak, yaşamını sürdürmesini sağlamak; استَحيَا ve استَحَى (b-den, من bşden dolayı) utanmak; (من b-nin yanında) mahçup olmak, utanmak, sıkılmak; sıkılgan/ mahçup/ çekingen olmak;

حَيّ ç. أحيَاء canlı, hayatta, yaşayan; hayat dolu, aktif, enerjik, atılgan; [s.] canlı, organizma; kabile; blok [apartman]; mahalle, semt; ¶ عِلم الأحيَاء biyoloji; حَيّ العَالَم damkoruğu, kayakoruğu BOT.;

حَيَّ: حَيَّ إلَى كَذَا! ya da حَيَّ عَلَى كَذَا! buna/ şuna gelin!, acele edin!, hadi!;

حَيَّة ç. حَيَّات yılan;

أحيَائِي biyolojik; (ç. -ون) biyolog; كِيميَاء أحيَائِيَّة biyokimya;

حَيِيّ utangaç, mahcup, çekingen;

حَيَاء haya, utanma, mahçubiyet, utangaçlık; çekingenlik ¶ قَلِيل الحَيَاء utanmaz, edepsiz, hayasız; قِلَّة الحَيَاء edepsizlik, hayasızlık;

حَيَاة ç حَيَوَات hayat, yaşam, ömür; canlılık, zindelik; ¶ حَيَاة الرِّيف taşra, köy hayatı; الحَيَاة العَامَّة sosyal hayat; الحَيَاة العَائِلِيَّة aile hayatı; مُستَوَى الحَيَاة hayat standardı, yaşam seviyesi; عِلم الحَيَاة biyoloji;

حَيَوِي hayat dolu; hayati;

حَيَوِيَّة dinçlik, kuvvet, enerji, dinamizm;

حَيَوِيَّات: مَوَادّ مُضَادّ الحَيَوِيَّة antibiyotikler;

حَيَوَان ç. -آت hayvan; ¶ حَيَوَانَات ثَديِيَّة

rak, ...konusunda, ...e göre, ...sebebiyle, ...yüzünden; مِنْ حَيْثُ الثَّقَافَة kültür hususunda; مِنْ حَيْثُ يَدْرِي وَ لاَ يَدْرِي bilerek ya da bilmeyerek; ister bilsin ister bilmesin; مِنْ حَيْثُ لاَ ... [muzari fiil ile] ...yapmaksızın, ...olmaksızın; مِنْ حَيْثُ هُوَ böyle olmak sıfatı ile, bu sıfat ile; haddi zatında; لِلْعَالَم مِنْ مِنْ حَيْثُ حَيْثُ هُوَ dünya böyle olduğu için; أَنَّ ... madem ki..., ...i göz önünde bulundurarak; ... بِحَيْثُ madem ki..., ...i göz önünde bulundurarak; öyle ki ...; ... gibi, mesela, örneğin; ...yapacak şekilde; ... بِحَيْثُ ...olmayıncaya/ ...yapmayıncaya kadar; بِحَيْثُ أَن . yapacak şekilde;

حَيْثُمَا nerede olursa (olsun); nereye olursa olsun [yön] ¶ حَيْثُمَا اتَّفَقَ nerede olursa, rastgele, gelişi güzel;

حَيْثِيَّة ç. -آت bakış acısı, yaklaşım; bakış, görüş; düşünce; haysiyet, şeref, onur; (çoğ. olarak da kullanılır) yargının temel kabul ettiği kanuni sebepler HUK.; ¶ ذَوُو الحَيْثِيَّات أَصْحَاب الحَيْثِيَّات (الحَيْثِيَّة) ve (البَارِزَة) şerefli, saygın kişiler; مِنْ الحَيْثِيَّة الحَيَوَانِيَّة zoolojik bir açıdan (bakıldığında);

الحِيثِيُّون Hititler;

(حيد) حَادَ i (حَيْد ,حُيُود ,حَيَدَان ,مَحِيد) (عن ...den) sapmak, çıkmak, dönmek, vaz geçmek, çekilmek, ayrılmak; (عن bşi) terk etmek, bırakmak, (عن ...den) elini çekmek; حَادَ بِهِ ...عَن... ...den caydırmak, vazgeçirmek, ...in aksine ikna etmek; (الى ya da نَحْوَ ...e)

memeli hayvanlar; حَيَوَانَات مُجْتَرَّة geviş getiren hayvanlar; حَيَوَان طُفَيْلِي parazit [hayvan]; عِلْم الحَيَوَان hayvanbilim, zooloji;

حَيَوَانِي [na't] hayvani, hayvana mahsus; hayvan bilim ile ilgili;

حَيَوَانِيَّة hayvanlık; hayvan yapısı;

حُوَيْن ç. -آت mikroorganizma;

أَحْيَى daha canlı; daha fazla hayati önemi olan;

تَحِيَّة ç. -آت, تَحَايَا selamlaşma; selam; Allah'tan uzun ömür dileği; ¶ تَحِيَّةً لِذِكْرَاهُ onu anmak/ hatırasını canlı tutmak için/ amacıyla; التَّحِيَّة العَسْكَرِيَّة asker selamı;

إِحْيَاء can, hayat verme; canlandırma, ihya etme; yeniden canı verme; düzenleme, tertip etme, sahneye koyma [kutlama, piyes vb.]; ¶ إِحْيَاء الذِّكْرَى anma, yadetme [ölüyü]; إِحْيَاءً لِذِكْرَى [mud.kul.] ...i anmak için, hatırasına; إِحْيَاء المَوَات işlenmemiş toprağı işlemek;

اسْتِحْيَاء utanma; utangaçlık, mahçubiyet; çekingenlik;

مُحَيَّا yüz, çehre, sima, görüş;

السِّتّ المُسْتَحِيَة küstümotu BOT.;

حَيْثُ [bağlaç] madem ki; ¶ حَيْثُ أَنَّ ... zira, çünkü, ...ması sebebiyle; öyle ki; حَيْثُ كَانَ bulunduğu/ olduğu yerde; hangi durumda olursa olsun; her halukarda; إِلَى حَيْثُ ... ...dığı yere; مِنْ حَيْثُ ... ...dığı yerden, göz önünde bulundurarak; [mud. kul.] ...e gelince, ...i sorarsanız, ...hakkında, ...ile ilgili ola-

حَيْر çit vb. ile çevrili bahçe, kapalı alan; ¶ حَيْر الحَيَوان hayvanat bahçesi;

حَيْرَة karıştırma, hayret etme, şaşkına dönme, ¶ في حَيْرَة şaşkın; kafası karışmış;

حَيْرَان müe. حَيْرَى ç. حَيَارَى şaşkın, hayret içinde, sersemlemiş, afallamış; mütereddit, tereddüt içinde, şaşkın, aptalca [sırıtma]; çelişkili, tutarsız [sözler vb.];

تَحَيُّر karışma, içinden çıkamama, şaşkınlık; sıkılma, mahçubiyet;

حَائِر karışık, şaşkın; (في *hakkında*) tereddüt içinde kararsız; yolunu kaybetmiş; sapmış; ¶ حَائِر في أَمْرِهِ ¶ kafası karışmış, ne yapacağını bilmeyen, mütereddit;

مُحَيَّر kafası karışmış, tereddüt içinde;

مُتَحَيِّر حَائِر = مُحْتَار ve ;

حيز bkz. حوز ;

حيزبون bkz. حزب ;

(حيص) حَاصَ *i* (مَحِيص ,حَيْصَة ,حَيْص) (عن *den*) kaçınmak, uzaklaşmak; انْحَاص ⇑;

حَيْص حَيْصَة kaçış; ¶ وَقَعَ في حَيْصَ بَيْصَ kötü duruma düşmek, zorlukla karşılaşmak;

حِيَاصَة bkz. حوص ;

مَحِيص kaçış; sığınak, melce; مَا عَنْهُ مَحِيصٌ kaçınılmaz, bertaraf edilemez, savuşturulamaz; لَمْ يَكُن لَهُم مَحِيصٌ مِنْ أَنْ... yapmaktan başka çareleri yoktu;

(حيض) حَاضَت *i* (حَيْض ,مَحِيض ,مَحَاض) adet görmek, hayızlı olmak;

حَيْض [tek.is. ة] ve حِيَاضَة adet görme, hayız;

meyletmek, temayülü/ meyli olmak, حَيَّدَ (*bşi*) bir tarafa/ yana/ kenara koymak; حَايَدَ (*b-den, bşden*) kaçınmak, uzak durmak; انْحَادَ (عن *den*) sapmak, çıkmak, vazgeçmek;

حَيْد, حَيَدَان ayrılma, çekilme, vazgeçme, bir yana sapma;

حَيْدَة ⇑; tarafsızlık; taraf oluşturmama ¶ عَلَى حَيْدَةٍ ayrı bir yana;

مَحِيد (عن *bşden*) sakınma, kazanma; لَا مَحِيدَ عَنْهُ kaçınılamaz, bertaraf edilemez;

حِيَاد tarafsızlık SİY.; ¶ عَلَى الحِيَادِ tarafsız; حِيَاد عَنِ الخَطِّ raydan çıkma, fırlama;

حِيَادِي tarafsız SİY.;

مُحَايَدَة tarafsızlık SİY.;

حَائِد tarafsız SİY.;

مُحَايِد SİY. tarafsız; الْمُحَايِدُون bağımsızlar

مُتَحَايِد tarafsız SİY.;

حَيْدَرَابَاد Haydarabat;

(حير) حَارَ (حَيْرَة, حَيَرَان) *a* (حَرْت) [akıl] karışmak, bulanmak; (في *...de, hakkında*) şaşırmak, ne yapacağını bilememek; (بَيْنَ ... وَ *...ile ...arasında*) kalmak, tereddüt etmek ¶ حَارَ في أَمْرِهِ şaşırmak, afallayıp kalmak, sersemlemek, ne yapacağını bilememek; tereddüt etmek; حَيَّرَ (*b-nin*) kafasını karıştırmak, (*b-i*) şaşırtmak; تَحَيَّرَ karışmak, karışık olmak; (في *...de*) tereddüdü olmak, şaşkın bir durumda olmak; (بَيْنَ *...ler arasında*) tereddüte düşmek ¶ تَحَيَّرَ في أَمْرِهِ şaşkına dönmek, kafası karışmak; احْتَارَ = تَحَيَّرَ ;

caklar mı?; اِلْتِفَاتَةٌ حَانَتْ مِنِّي (الى ...e) döndüm, baktım, tam kafamı (الى ...e) çevirdim; حَيَّنَ (...için) vakit tayin etmek; اَحَانَ (b-i) yıkmak, mahvetmek; تَحَيَّنَ (fırsatını, zamanını) beklemek, kollamak; ¶ تَحَيَّنَ الفُرْصَةَ fırsatını beklemek/ kollamak; اِسْتَحْيَنَ zamanını beklemek;

حَان bar, gece kulubü;

حَانَة ç. ـَات bar, meyhane;

حَيْن ölüm, yok oluş;

حِين ç. اَحْيَان ,اَحَايِين zaman; uygun, doğru zaman, fırsat; ... حِينَ [muḍ. meb kul.] ...anda,; [bağlaç] ...dığı zaman, ...dığında; ...yapar yapmaz, olur olmaz; حِينًا bir süre; bir kez, bir gün; اَحْيَانًا arasıra, bazen; ¶ ... حِينًا ... حِينًا bazen; في الأَحَايِين bazen, arada bir; (الأَحَايِين) في بَعْضِ الأَحْيَانِ ve في بَعْضَ الأَحْيَانِ arasıra, bazen, arada bir; الى اَغْلَبِ الأَحْيَانِ genellikle, çoğunlukla; حِينٍ bir süre; bu arada; في حِينِهِ o zaman, zamanı gelince; tam zamanında; ذَا الحِينَ hemen, şimdi; şu vakit(te); مِنْ ذَلِكَ الحِينِ o zamanki; الى ذَلِكَ الحِينِ şu vakte kadar, şimdiye kadar; ... في حِينِ [fiilden önce] في ...yaparken; عَلَى حِينِ اَنْ ... ve حِينِ اَنْ ... e göre; عَلَى حِينِ هُمْ يَزْعَمُونَ iddialarına göre; بَيْنَ حِينٍ وَ حِينٍ ya da مِنْ حِينٍ الى حِينٍ , بَيْنَ حِينٍ وَ ve مِنْ حِينٍ لِلآخَرِ ve حِين بَعْدَ حِينٍ آخَرَ arasıra, bazen, arada bir;

حِينَئِذٍ o vakit, o zaman;

حِينَذَاكَ o vakit, o zaman;

حِينَمَا [bağlaç] ...iken; yaptığında

حَائِض [müe.] ve حَائِضَة hayızlı;

حيطة ,حياطة ,حيطان ,حياط bkz. حوط ;

حيف[1] (حَافَ i (حَيْف) (على b-e) zulmetmek, adil davranmamak, hakkını vermemek; (على bşi) sınırlamak, kısaltmak, azaltmak; تَحَيَّفَ (bşi, veya من bşe) el koymak, haksızlıkla, zorla ele geçirmek, gasbetmek;

حَيْف yanlış, hatalı, gayri adil; zarar, ziyan, haksız hüküm veya karardan gelen zarar; ¶ حَيْفٌ عَلَيْهِ ne yazık! ne kötü!; لاَ حَيْفَ بِهِ tam yerinde bir davranış! pek münasip!;

حَيْفَا[2] Hayfa limanı;

(حيق) حَاقَ i (حُيُوق ,حَيْق) (b-nin) her yanını sarmak, çepe çevre sarmak; (ب b-nin) başına gelmek, [ceza, bela vb.]; (في ...i) delmek, delip geçmek [kılıç vb.]; (في b-nin, bşin) içine işlemek, nüfuz etmek; اَحَاقَ (ب b-i) sarmak, çevrelemek; (bşi, ب b-nin) başına getirmek, musallat etmek, sarmak;

حَيْق akibet, ceza;

حيك ⇒ حَيْك dokumak;

حِيَاكَة bkz. حوك ;

حَيْك = حَائِك ; bkz. حوك ;

حيل[1] ,تحيل ,حيلة ,احيل ,حيال ,حيلولة bkz. حول ;

احيلى[2] bkz. حلو ;

(حين) حَانَ i (حَيْن ,حَيْنُونَة) [vakit] gelmek, girmek, yaklaşmak; tesadüfen olmak, vuku bulmak ¶ حَانَ الوَقْتُ şimdi tam zamanı(dır); vakti geldi; ... حَانَ لَهُ اَنْ ...yapmanın tam zamanıdır; اَمَا حَانَ لَهُم اَنْ يَفْهَمُوا hala anlamaya-

خاء " خ " harfinin adı;

خاخام (= حاخام)

خاقان ç. خواقين hakan, imparator;

خاكي haki renk, toprak rengi;

خؤول, خؤولة bkz. خول ;

خام ham, işlenmemiş; tabaklanmamış; keten; basma, pamuklu bez; (ç. خامات) hammadde; tecrübesiz, eğitilmemiş, kaba; خامات [çoğ.] hammaddeler; ¶ جلود خام ham, tabaklanmamış deri(ler); خيوط خام ham lif(ler); زيت خام ham petrol; سكر خام ham şeker; المواد الخام hammaddeler;

خان ç. -آت han, otel, kervansaray; meyhane, içki yeri;

خانة ç. -آت sütun [gazete]; kare [satranç tahtası vb.]; sayı hanesi MAT.;

خب u (خبيب, خبب, خب) [hayvan] eşkin gitmek, [at] tırıs gitmek; [insan] avare avare gezmek, başıboş dolaşmak; (في kuma) batmak; _ (خب) [deniz] dalgalanmak, kabarmak; تخبب ve اختب [hayvan] eşkin gitmek; [at] tırıs gitmek;

خبب eşkin gidiş; tırıs gidiş;

خب dalgalı deniz;

خب sahtekar, hilekar, dolandırıcı kişi;

خبأ a , خبأ (bşi) gizlemek, saklamak; تخبأ gizlenmek, saklanmak; اختبأ ⇑; görünmemek, görünmez olmak;

خبء [is.] gizlenen, saklanan şey;

خبيئة ç. خبايا ⇑; sır; define, gömü; ¶ خبايا الأرض define, gömü; tabii kaynaklar;

مخبأ ve ç. مخابئ gizlenilen yer; barınak, sık sık gidilen yer, sığınak, yatak;

خباء ç. اخبية, اخبئة çadır, otağ; [hububat vb.nin] işe yaramayan dış kısmı;

خابئة, ç. خوابئ, خواب büyük kap, varil, fıçı;

مخبآت [çoğ.] gizli, saklı şeyler; sırlar;

مختبئ gizli saklı;

خبث u (خباثة, خبث) kötü olmak; kötü kişilikli/şerli olmak; تخابث kötü davranmak; kötüymüş gibi davranmak; sıkılmak, kendini kötü hissetmek;

خبث kötülük, şerlilik; iyi olmama, kötü durum [hasta vb.];

خبث süprüntü, artık;

خبيث ç. خبث, خبثاء, اخباث, خبثة kötü, şerli; garezkâr, kinci, hain; zararlı, muzır; ciddi [hastalık], iğrenç, mide bulandıran [koku];

(ب...*den*) haberdar, farkında; الخبير Habir [Allah (cc.)]; (ç. خُبَرَاء) uzman, mütehassıs;

مَخْبَر asıl, hakiki anlam; (ç. مَخَابِر) laboratuar;

مَخْبَار ç. مَخَابِير deney tüpü KİM.;

مُخَابَرَة ç. -آت yazışma, mektuplaşma; [özl yazılı] bildirme, haber verme; ¶ الْمُخَابَرَة ب... lütfen ...e yazınız, yazışma adresi [ilanlarda]; مُخَابَرَة تلفُونِيَّة telefon ile konuşma, haberleşme; مُخَابَرَة خَارِجِيَّة harici konuşma; مُخَابَرَة سِرِّيَّة gizli haberleşme; قَلَم الْمُخَابَرَات istihbarat bürosu; الْمُخَابَرَات حُضُورِيًّا şahsen başvuru [ilanlarda];

إخْبَار bildirme, haber verme, haberleşme, not, mesaj; rapor; ihbar;

إخْبَارِي [na't] haber;, haber verici;

تَخَابُر anlaşma için bir araya gelme, müzakere; mektuplaşma;

إخْتِبَار ç. -آت tetkik, araştırma, inceleme; deneme; deney, test, test imtihanı; teste tabi tutma; [bilimsel] araştırma, deney; deneysel, ampirik bilgi; ¶ إخْتِبَارَات تَحْرِيرِيَّة yazılı sınavlar, imtihanlar; عَلَى سَبِيلِ الإخْتِبَار deneyerek, tecrübi olarak; تَحْتَ الإخْتِبَار deneme/ test aşamasında; حُقُول الإخْتِبَار tecrübi alanlar;

إخْتِبَارِي deneysel, tecrübi; ampirik;

إخْتِبَارِيَّة deneycilik, ampirizm FELS.;

إسْتِخْبَار ç. -آت tetkik, inceleme, araştırma; ¶ دَائِرَة الإسْتِخْبَارَات istihbarat bürosu;

مُخْبِر ç. -ون rapor eden, ihbarcı, muhbir; detektif;

أخْبَث daha kötü; daha berbat;

خَبَاثَة kötülük; garez, kin vb.;

خَبَر *u* (خُبْر, خِبْرَة) (*bşi*) denemek, test etmek; (*bşi*) tecrübe etmek; (*bşde*) deneyimli/ tecrübeli olmak; (*bşi*, *b-i*) iyi bilmek, tanımak; خَبُر *u* (*bşi*, veya ب *bşi*) iyice/ kapsamlı olarak bilmek; uzman olmak; خَبَّر (*b-e*, ب *bş hakkında*) bilgi/ haber vermek, bildirmek; خَابَر (*b-e*) yazmak, mektup göndermek, mektupla temasa geçmek; (*b-ile*) anlaşma koşullarını gözden geçirmek, müzakere etmek, anlaşma masasına oturmak; أخْبَر (*b-e*, ب *bşi*) haber vermek, bildirmek; (*b-ile* ب *bş hakkında*) konuşmak; (*b-e*, ب *bşi*) iletmek, rapor etmek, ihbar etmek; تَخَبَّر (*b-i*) soruşturmak; تَخَابَر birbirini haberdar etmek, haberleşmek; yazışmak, mektuplaşmak; (مَعَ *b-ile*, في ...*hakkında*) anlaşmak için görüşmek, müzakere etmek; إخْتَبَر (*bşi*) incelemek, tetkik etmek; (*b-i*, *bşi*) denemek, sınamak, imtihan etmek; (*b-i*) deneyerek öğrenmek, tecrübe edinmek; (*bşi*) iyice bilmek; إسْتَخْبَر (*b-e*, عن ...*ile*);

خَبَر ç. أخْبَار haber; bilgi, malumat, mesaj, rapor; söylenti, dedikodu; DİLB. haber; [çoğ.] tarihi olaylar ¶ سَأَلَهُ عَنْ أخْبَارِه birini bir başkasına *birini* sormak; كَانَ فِي خَبَرِ كَانَ veya دَخَلَ فِي خَبَرِ كَانَ geçmişte kalmak, mazi olmak;

خِبْرَة , خُبْر deneyim, tecrübe; bilgi;

خَبِير (ب...*de*) tecrübeli, deneyimli, usta; (ب *bşi*) bilen, tanıyan, aşina, yadırgamayan,

مُخْتَبَر ç. آت- laboratuar;

خبز *i* (خَبْز) *(ekmeği)* fırında pişirmek; اخْتَبَزَ ⇑;

خُبْز ç. أخْبَاز ekmek;

خُبْزَة ekmek, somun;

خَبَّاز ç. خَبَّازَة ,ون- ekmekçi, fırıncı;

خَبَّاز ,خُبَّيْز ,خُبَّازَى ebegümeci BOT. Malva sylvetris;

خِبَازَة ekmekçilik, fırıncılık (mesleği);

مَخْبَز ,مَخْبَزَة ç. مَخَابِز fırın;

خبص *i* (خَبْص) *(bşi* ب *bş ile)* karıştırmak, karmak; خَبَّص *(bşi)* karmak, karıştırmak; *(bşi)* yüzüne gözüne bulaştırmak, karıştırmak, berbat etmek, batırmak;

خَبِيص ,خَبِيصَة karmakarışık şey; خَبِيصَة meyva jöleli tatlı;

خَبَّاص herşeyi karmakarışık eden, karıştıran, berbat eden; sorumsuz, davetsiz kişi;

خبط *i* (خَبْط) *(bşe)* vurmak, *(bşi)* dövmek, çalmak [davul vb.i]; (البَابَ *kapıya)* vurmak, çalmak; *(ayağını* الأرْضَ *yere)* vurmak [hayvan]¶ يَخْبِطُ خَبْطَ عَشْوَاءَ rastgele, gelişi güzel davranmak; *(b-e)* vurmak, darbe indirmek; *(b-i)* vurarak yere yıkmak, devirmek; *(bşe)* vurmak, çarpmak, çarpıp sendelemek, tökezlemek; kaybolmak, yolunu kaybetmek; el yordamı ile aramak, eli ile yoklamak; direnmek, mukavemet/ direnç göstermek; [at] dörtnala gitmek, koşmak, seğirtmek; اخْتَبَطَ *(bşe)* vurmak, çarpmak; direnmek, direnç/ mukavemet göstermek; el yordamı ile aramak, el ile yoklamak; kaybolmak, yolunu kaybetmek; telaş/acele etmek, koşuşturmak;

خَبْطَة darbe, vuruş; çalma, çalış [kapı];

خُبَاط delilik, çılgınlık, dengesizlik;

خبل *u* (خَبْل) *(bşi)* karma karışık hale sokmak, karıştırmak; *(b-i)* engellemek, mani olmak, durdurmak; *(b-nin)* kafasını karıştırmak, *(b-i)* şaşırtmak, sersemletmek; *(b-i)* çıldırtmak; خبل *a* (خَبَال ,خَبَل) karışmak, karmakarışık olmak; delirmek, çıldırmak; خَبَّل *(b-i)* şaşırtmak, zihnini karıştırmak; *(bşi)* karmakarışık hale getirmek, kompleks hale getirmek; *(b-i)* çılgına çevirmek; اخْتَبَل [akıl] karışmak, dağılmak;

خَبْل karışıklık; zihin bozukluğu, delilik;

خَبِل deli çılgın; ahmak, budala, alık;

أخْبَل ⇑; ⇑;

اخْتِبَال zihin karışıklığı;

مَخْبُول deli, çılgın, aptal; ahmak, alık;

مُخَبَّل karma karışık, karman çorman; allak bullak, karışık;

(خبو) خَبَا *u* (خُبُوّ ,خَبْو) [ateş] sönmek;

خَبَايَا ve خَبَاء ç. أخْبِيَة bkz. خَبَأ;

خَابِيَة ç. خَوَابٍ bkz. خبأ;

خِبْيَار havyar;

ختر *i* (خَتْر) *(b-e)* ihanet etmek, sadık kalmamak, vefasız olmak *(b-i* kandırmak, dolandırmak, oyuna getirmek;

خَتْر ihanet, hainlik, vefasızlık, sadakatsizlik, kandırma, dolandırma;

خَتَّار vefasız, hain, sadakatsiz; üç kağıtçı, dolandırıcı;

خاتِر hain, vefasız, sadakatsiz;

خَتَلَ u, i (خَتْل، خَتَلَان) (b-i) aldatmak, kandırmak, oyuna getirmek, dolandırmak; خَاتَلَ ⇑; münafıkça, ikiyüzlü davranmak; اِخْتَتَلَ = خَتَلَ;

خَتْل ve مُخَاتَلَة kandırma, oyun, hile;

مُخَاتِل hilekâr, düzenbaz, kurnaz;

خَتَمَ i (خَتْم، خِتَام) (bşi) mühürlemek, damgalamak; (bşi على kalpleri) mühürlemek, kapatmak, etkilenmez, tesir edilmez yapmak; [Allah] (bşi) bitirmek, sona erdirmek, (bşi) bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek; [yara] kapanmak, iyileşmek, kabuk bağlamak, onmak; تَخَتَّمَ (بِالخَاتَم) yüzük takmak; ¶ تَخَتَّمَ بِالذَّهَب altın yüzük takmak; اِخْتَتَمَ (bşi) bitirmek; (bşi) tamamlamak;

خَتْم mühür; (ç. خُتُوم، أَخْتَام) mühür, damga; damga izi; = خَتْمَة; ¶ خَتْم البَرِيد posta damgası; شَمْع الخَتْم mühür mumu, kırmızı balmumu;

خَتْمَة ç. خَتَمَات hatim;

خَاتَم ç. خَوَاتِم [daha çok üzerinde mühür bulunan] yüzük; mühür; damga; ¶ خَاتَم الزَّوَاج evlilik yüzüğü خَاتَم النَّبِيِّين Hz. Muhammed, Son Peygamber (sav);

خَاتَام ç. خَوَاتِيم [mühür] yüzük;

خِتَام mühür mumu, son, bitiş, sona erme; ¶ فِي الخِتَام sonunda; son olarak, ergeç, ilerde;

خِتَامِي [na't] son, nihai; ¶ كَلِمَة خِتَامِيَّة son söz;

اِخْتِتَام son, bitiş, netice, nihayet;

خَاتِمَة ç. خَوَاتِم، خَوَاتِيم ⇑; son söz, hatime [kitap]; خَوَاتِم son safha, bölüm, sahne;

مُخَتَّم yüzüklü, yüzük takılı [el];

مُخْتَتَم son, nihayet, bitiş;

خَتَنَ i (خَتْن) [çocuğu vd.i] sünnet etmek; اِخْتَتَنَ sünnet olmak;

خَتْن sünnet;

خَتَن ç. أَخْتَان damat [akrabalık ilişkisi]; damat, güvey [düğünde];

خِتَان، خِتَانَة sünnet;

خَثَرَ u, خَثِرَ a (خُثُور) sertleşmek, yoğunlaşmak, pekleşmek; ağdalı, yapışkan olmak veya yapışkanlaşmak; [sıvı] pıhtılaşmak, top top olmak; kesilmek [süt]; خَثَّرَ ve أَخْثَرَ (sıvıyı) koyultmak; pıhtılaştırmak; [sütün] kesilmesine sebep olmak; تَخَثَّرَ = خَثَرَ;

خَثْرَة tromboz, damarda veya kalpte kanın pıhtılaşmsı TIP.;

خُثَار tortu, telve, posa, çökel; döküntü, süprüntü; ayak takımı;

خُثَارَة tortu, telve, posa, çökel;

تَخَثُّر pıhtılaşma, top top olma; ¶ تَخَثُّر فِي الْمُخ beyin trombozu TIP;

خَاثِر pek, koyu; ağdalı, yapışkan; pıhtılaşmış, top top; kesilmiş sütün katı kısmı;

مُخَثَّر ⇑; ⇑; ⇑;

خَجِلَ a (خَجَل) (من bşden, ...den, dolayı) mahçup olmak; sıkılmak, sıkıntı duymak; خَجَّلَ ve أَخْجَلَ (b-i) utandırmak; (b-i) sıkmak, mahçup etmek;

خَجَل (من den) utanma; çekingenlik, utangaçlık, mahcubiyet; ¶ يَا لَلْخَجَل ne ayıp!;

خجل sıkılgan; çekingen, utangaç;

خجول utangaç; sıkılgan, mahçup, çekingen;

خجلان ⇑; ⇑;

مخجول utangaç;

مخجل utanç verici; alçakça; namussuzca ¶ الأعضاء المخجلة edep yerleri;

خدّ u (خدّ) (toprağı) saban ile işlemek, sürmek;

تخدّد [toprak] saban ile sürülmek; [deri] buruşmak, kırışmak;

خدّ ç. خدود yanak; yan, taraf; ¶ صعّر خدّه hakir,/hor gören bir tavır takınmak;

خدّ ve خدّة ç. خدد sabanın açtığı iz, karık;

أخدود ç. أخاديد saban izi ⇑; çukur, hendek;

مخدّة ç. مخادّ yastık; minder;

خديج vaktinden önce doğan çocuk, prematüre;

خداج çocuk düşürme;

خدر a (خدر) [kol, bacak] uyuşmak, karıncalanmak; felç olmak/ geçirmek; خدر u (kızı) hareme almak; (b-i, bşi) uyuşturmak, hissizleştirmek; (...e) anestezi uygulamak, narkoz vermek TIP.; أخدر (...i) uyuşturmak, hissizleştirmek; تخدّر uyuşmak, hissizleşmek, karıncalanmak; rahatlamak, sakinleşmek;

خدر ç. خدور, أخدار, أخادير perde; çadırın kadınlar bölmesi, harem; [kadına] özel oda;

خدر ve خدرة uyuşma, karıncalanma; uyuşukluk, cansızlık, hareketsizlik;

خدر uyuşmuş, karıncalanan [uzuv]; cansız, hareketsiz, uyuşturulmuş;

تخدير anestezi, narkoz verme; uyuşturma;

خادر organ, uzuv; uyuşmuş, hareketsiz; ininde gizlenen [aslan];

خادرة krizalit ZOO.;

مخدّر [s.] anestezik, ağrı dindirici; [is.] (ç. -ات) anestezik, ağrı dindirici; uyuşturucu;

مخدّر uyuşmuş, hissetmeyen; sarhoş MIS.;

مخدّرة haremde tutulan kız;

خدش i (خدش) (bşi) tırmalamak; (bşi) yaralamak, berelemek, yırtmak, hırpalamak, parça parça etmek; (edep kaidelerini, b-nin saygınlığını) tanımamak, bozmak, çiğnemek, ihlal etmek; (barışı) bozmak; (سمعته b-nin şerefini) lekelemek, leke sürmek, karalamak; خدّش = خدش;

خدش ç. خدوش, أخداش tırmalama, tırmalama izi; sıyrık;

خدع a (خدع) (b-i, عن ...de) oyuna getirmek; (b-i) kandırmak, aldatmak, خدع [edil.] (عن ...de) aldanmak, hatalı/ yanlış davranmak; (عن hakkında) yanlış izlenim edinmek;

خادع (b-i) kandırmak, aldatmak; (b-i) aldatmaya/ dolandırmaya çalışmak/ uğraşmak;

انخدع (ب tarafından) aldatılmak, kandırılmak; hatalı olmak;

خدعة ç. hile, dolap, oyun; سوّى أخدعه kibrini kırmak, karşısında eğilmeye mecbur tutmak;

خديعة ç. خدائع hile, düzen, dolap, hilekarlık, düzenbazlık, dolandırıcılık;

خَدْمَة ج. خِدَم ,ـَات hizmet; çalışma; iş, görev, vazife; çalışma, iş eylem; ¶ في خدمة الشَّيْء *bşin* hizmetinde; في خدمتهم emrinize amade, hizmetinizde; خدمةً للحقيقة gerçekler ortaya çıksın diye; الخِدْمَة العَسْكَرِيَّة askerlik hizmeti; الخِدْمَة الإجْبَارِيَّة mecburi hizmet;

خَدَّام ج. ـة hizmetçi, uşak; [kadın] uşak;

خِدَامَة hizmetçilik; servis; iş, görev;

تَخْدِيم iş bulma/ sağlama; ¶ مَكْتَب التَّخْدِيم iş bulma bürosu; iş ve işçi bulma kurumu;

اِسْتِخْدَام *(hizmete)* açma; kullanma, istihdam; iş verme, iş sağlama; hizmet, görev, vazife;

خَادِم ج. خُدَّام ,خَدَمَة [ev içi] uşak, hizmetçi, işçi, çalışan; garson;

خَادِمَة [kadın] hizmetçi, uşak; dadı; garson;

خَادِمِيَّة hizmetçilik;

مَخْدُوم ج. مَخَادِيم iş veren, patron, iş sahibi;

مَخْدُومَة ev sahibesi; [kadın] iş veren;

مَخْدُومِيَّة patronluk, işverenlik;

مُخَدِّم ج. ـُون iş bulma bürosu, iş ve işçi bulma kurumu;

مُسْتَخْدِم ج. ـُون iş veren, patron;

مُسْتَخْدَم (KNŞ. مُسْتَخْدَم) ج. ـُون çalışanlar, işçiler;

خدن ⇒ خَادَنَ *(b-ile)* arkadaş/ dost olmak, dostluk kurmak;

خِدْن ج. أَخْدَان arkadaş, dost, sırdaş;

خَدِين arkadaş, dost, sırdaş;

خديو ,خُدَيْوِي hidiv;

خَدَّاع hilekar, düzenbaz; aldatıcı, asılsız, hayali;

خَيْدَع hayal; serap, ılgım, yalgın;

أَخَادِيع [çoğ.] hileli, dalavereli işler, elaltından yürütülen işler; hayaller, seraplar;

مُخْدَع ج. مَخَادِع küçük oda, kabin; yatak odası;

خِدَاع hile, oyun, düzen, ihanet, dolandırıcılık; ikiyüzlülük;

خِدَاعِي hilekar, aldatıcı, hileli, sahte; boş, yanlış, çürük, esası olmayan, yanıltıcı, temelsiz, asılsız, hayali;

مُخَادِع hileli, aldatıcı, sahte, yalancı;

خدل *a* sertleşmek, pekişmek; uyuşmak, karıncalanmak;

خدم *u, i* (خِدْمَة) hizmet etmek/ vermek; işi, görevi bulunmak; çalışmak; *(b-e)* hizmetçilik yapmak, hizmet etmek; (*birinin*) tarafını tutmak, taraftarı olmak ¶ خَدَمَ الأَرْض toprağı işlemek; خَدَمَهُ خَدَمَات كَثِيرَةً ona çok hizmet etti; خَدَمَ رِكَاب فُلاَن = *b-nin* emrine amade olmak; خَدَمَ مَصَالِح فُلاَن *b-nin* şahsi faydası/ menfaati için çalışmak; خَدَمَ القُدَّاس Aşai Rabbani ayinini kutlamak HRİ.; خَدَّمَ *(b-i)* ücretle çalıştırmak, hizmetinde kullanmak; *(b-e)* iş vermek; *(b-e)* iş sağlamak; اِسْتَخْدَمَ *(b-i,* ل *için)* işe almak, iş vermek; (*bşi kamu hizmet kurumlarını*) çalıştırmak, işletmek; (*bşi,* ل *için*) kullanmak, (*bşden*) ل *amacıyla*) yararlanmak, istifade etmek;

خَدَم hizmet verenler, hizmetçiler;

خَرِير [su] şarıltı;

خَرِئَ a (خَرْء) sıçmak;

خُرْء ve خَرَاء dışkı; bok;

خُرَاسَان Horasan;

خَرَّبَ[1] i (خَرْب) (...ı) yıkmak, harap etmek, yerle bir etmek; خَرِبَ a (خَرَاب) yıkılmak, harap olmak, خَرَّبَ ve أَخْرَبَ yıkmak; تَخَرَّبَ yıkılmak, harap olmak;

خَرْب mahvolma, yıkılma;

خُرْب delik; iğne deliği; anüs;

خَرِب harap, yıkık, viran; bakımsızlıktan yıkılıp dökülen, yıkılacak gibi, kırık dökük; bozuk, hizmet harici;

خَرِبَة ç. خِرَب harabe, virane; yıkıntı;

خَرْبَة dinsizlik, kanunsuzluk;

خُرْبَة ç. خُرَب delik; iğne deliği; anüs;

خَرِبَة yıkıntı, moloz;

خَرَاب harap, viran; kırık dökük (ç. أَخْرِبَة) yıkıntı, harave, virane;

خَرَابَة ç. ـآت, خَرَائِب harabe, virane, yıkıntı;

خَرْبَان yıkık, dökük, harap, viran; bozuk, hizmet dışı, hizmet harici;

تَخْرِيب ç. ـآت yıkma, harabeye çevirme; sabotaj; عَمَل تَخْرِيبِي sabotaj eylemi;

خَارِب yok edici, muhrip, destroyer;

مُخَرِّب ç. ـون ⇑; sabotajcı;

مُخْرِب yok edici, muhrip, destroyer;

خَرُّوب [cin.is.; tek.is. ة] keçiboynuzu, harrup BOT.;

خَرْبَش tırmalamak; kötü bir şekilde yazmak,

خِدِيوِي hidiv ile ilgili;

خذأ ⇐ اسْتَخْذَأَ kendini teslim etmek;

مُسْتَخْذِئ itaatkar, uysal, boyun eğen;

خَذَفَ i (خَذْف) (bşi ya da ب bşi) hızla atmak, savurmak, fırlatıp atmak;

مِخْذَفَة sapan; mancınık;

خَذَلَ u (خَذْل, خِذْلَان) (b-i ya da عن b-i) [güç bir zamanda] terk etmek, bırakıp gitmek; arkada kalmak; (b-i) memnun/ hoşnut edememek; خُذِلَ [edil.] başaramamak, aksilik çıkmak, ters gitmek, problem çıkmak; خَاذَلَ (b-i) terk etmek, yardımsız bırakmak; تَخَاذَلَ takati kesilmek, halsiz düşmek; انْخَذَلَ güç bir zamanda terk edilmek; yardımsız kalmak; yenilmek, mağlup düşmek; terslik, aksilik, problem çıkmak;

خِذْلَان aşırılık;

تَخَاذُل yorgunluk, bitkinlik, kuvvetsizlik; rahatlama, sakinleşme; ayrılık, ihtilaf, aksilik, terslik;

انْخِذَال bırakma; mağlubiyet, yeniigi;

مُتَخَاذِل yorgun, bitkin, halsiz, bitap;

خذو ⇐ اسْتَخْذَى kendini teslim etmek;

اسْتِخْذَاء itaatkarlık, uysalık;

مُسْتَخْذٍ itaatkar, uysal;

خَرَّ u, i (خَرِير) [akarsu] şırıldamak, ses çıkarmak; horlamak; خَرَّ (خُرُور, خَرّ) düşmek, yere kapaklanmak; secdeye kapanmak; ¶ خَرَّ عَلَى الأَرْض yere kapaklanmak; خَرَّ بَيْنَ يَدَيْهِ önünde secdeye varmak; خَرَّ تَحْتَ قَدَمَيْهِ ayaklarına kapanmak;

bozmak, tanımamak, saymamak; خرج عليه ... ب b-i ...ile yüz yüze getirmek, karşı karşıya bırakmak; (ب b-i) dışarı çıkarmak, getirmek; (ب b-i) dışarı atmak, kovmak, defetmek, yerinden çıkarmak; (ب b-i, عن ...den) caydırmak, vaz geçirmek; (ب bşi) bulup çıkarmak, keşfetmek; ¶ خرج عن الخط [tren] raydan çıkmak; خرّج (b-i, bşi) yerinden çıkarmak, dışarı çıkarmak; (b-i, bşi) dışarı atmak, kovmak, defetmek; (b-i, bşi) elemek, dahil etmemek; (bşi) müstesna/ hariç tutmak; (b-i في işe, mesleğe) alıştırmak, öğretmek, talim ettirmek; (b-i) eğitmek, yetiştirmek; (bşi) damıtmak, imbikten çekmek; (bşi) çekip çıkarmak, zorla sökmek; (bşi) anlamak, mantıki sonuç çıkarmak, istihraç etmek; (bşi) açıklamak, şerh etmek, tefsir etmek, izah etmek; أخرج (b-i, bşi) dışarı çıkarmak, getirmek; (bşi) boşaltmak, tahliye etmek [özl. birlikleri]; (b-i) defetmek, kovmak; (bşi, örn. elektrik dalgalarını) yaymak, saçmak; (bşi, örn. dili) dışa doğru çıkarmak, çıkıntı yaptırmak; (bşi cepten) çıkarmak; (bşi) ortaya koymak, meydana çıkarmak; (bşi) hariç tutmak; (b-i من ülkeden) atmak, dışarıya sürmek, sürgüne yollamak; (b-i من işten) atmak, çıkarmak; أخرجه من ثروته b-nin mal veya mülküne el koymak, istimlak etmek, tahliye etmek; (bşe) ses vermek, çıkarmak [enstr]; (bir görüşü) ileri sürmek, beyan etmek, ortaya atmak; (ريحا koku) yaymak, çıkarmak [ağız-

karalamak, yazıvermek; hışırdamak SUR.;

خربط (bşi) karıştırmak, düzenini bozmak;

خربق (bşi) bir baştan bir başa delmek; (bşi)delik deşik etmek, kalbura çevirmek; (bşi) bozmak, sakatlamak, zarar vermek;

خرت u (خرت) (bşi) delmek, delip geçmek;

خرت ç. خروت ,اخرات delik; halka, bilezik [delik etrafındaki];

خريت deneyimli, tecrübeli, kalifiye; rehber;

خرتيت gergedan ZOO.;

خرج u (خروج) çıkıp gitmek, (من ...den) çıkmak, hasıl olmak, doğmak; [dışarı] akmak, sızmak; ayrılmak, uzaklaşmak; çıkıntı yapmak, meydana getirmek, dışarı çıkmak; (من bşi) terk etmek; (من ...den) [araçtan, binekten] inmek, çıkmak; (من ...den) hasıl olmak, kaynaklanmak, doğmak, (من bşin) neticesi olmak; (عن ...den) çekilmek, kendini çekmek, ayrılmak; (عن ...i) bırakmak, (عن ...ile) ilişkisini kesmek; (عن ...ile) anlaşamamak, ihtilafa düşmek; (عن bir anlaşmadan, prensipten) dönmek, sapmak; (عن ...in) istisnasını teşkil etmek, istisna olmak, (عن ...de) ayrıcalıklı olmak; (عن konunun); dışına çıkmak; (عن ...e) yabancı olmak, ait olmamak; (عن ...e) dahil olmamak; لا يخرج ... عن ...ile sınırlıdır, sadece ...dır; (على ...e) saldırmak, üstüne atlamak, (على ...e karşı) dövüşmek; (على ...e) isyan etmek, ayaklanmak; (على kanunu kuralı) çiğnemek,

dan, mideden]; *(b-i)* eğitmek, yetiştirmek; *(b-i)* alıştırmak, talim yaptırmak; *(oyunu)* sahneye koymak TİY; *(filmi)* hazırlamak, yönetmek, *(filmin)* yönetmenliğini yapmak; *(bşi,* عن *...den)* hariç/ müstesna tutmak/ kılmak; *(bşi)* çekip çıkarmak, zorla almak; *(bşi)* seçmek; تخرّج öğrenim görmüş olmak; (في veya من *okulda, üniversitede,* في *...alanında)* yetiştirilmiş tahsil görmüş olmak; (في veya من *...den)* mezun olmak; تخارج ayrılmak, birliği bozmak; aralarındaki ilişkiyi koparmak, bağlantıyı kesmek; (عن *bşi,* ل *...e)* devretmek, bırakmak; استخرج *(bşi* من *...den)* çıkarmak, dışarıya almak; *(bşi* من *...den)* zorla/ çekip almak, çıkarmak; *(maden* vb.i) kazarak çıkarmak, işe yaramayacak madenden değerli olan kısmını ayırmak; *(bşi* من *...den)* elde etmek; *(bşi,* من *bir kitap* veya *dökümandan)* almak, iktibas etmek, alıntı yapmak; *(bşi,* من *...den)* sonuç olarak çıkarmak, anlamak; *(bşi)* bulup çıkarmak, keşfetmek;

خَرْج masraf, harcama, gider; toprak vergisi; *b-nin* ihtiyacına/ isteğine uygun, münasip olan, yakışan şey; MıS. karne ile verilen miktar, tayin [yiyecek]; (ç. خروجات) süsleme; şerit, kenar süsü, dantel, su taşı; [çoğ.] süslemeler; ¶ هـذا خــرجك senin istediğin bu; خرج المشنقة kendini astıracak işler yapan;

خُرْج ç. خِرَجة heybe, sırt çantası;

خَرْجة ç. خرجات çıkış, çıkış kapısı; çıkıntı, şiş, tümsek, yumru gibi, fırlak kısım; MıS. cenaze töreni veya defin;

خَراج vergi; toprak vergi si İSL.HUK.;

خَراجي toprak vergisi ile alakalı; vergiye bağlı veya ekili arazi ile ilgili;

خُراج [cin.is.; tek.is. ة] ç. -آت [derideki] kabarcık; tümör, yumru;

خُروج çıkış; doğma, kaynaklanma; hareket, ayrılma; göç; (على *...e karşı)* saldırı, hamle, atak; ¶ خُروج عَن الخطّ raydan çıkma;

خِرّيج ç. -ون mezun;

مَخْرَج ç. مخارج çıkış yeri; çıkış yolu, çare, son çare, özür, bahane; mahreç, harflerin çıkış yeri; katot ELK.; ¶ عِلْم مَخارِج الحُروف fonetik bilimi;

تخريج öğrenim, eğitim, talim, yetiştirme; [çocuk] büyütme, yetiştirme; zorla/ kuvvetle sökme/alma; meydana gelme, kaynaklanma; tercüme, izah, şerh;

اخراج dışarı çıkarma, yerinden çıkarma; boşaltma, yükü indirme; boşaltma, tahliye etme; yayımlama, yayın; zorla çıkarma; eleme, indirgeme; *[işten]* çıkarma; *[ülkeden]* sürme, uzaklaştırma; sürgün; salgı, ifrazat; bulup çıkarma, keşfetme; eğitim, öğrenim, talim; sahneye koyma; ¶ تولّى الإخراج [filmi, tiyatro oyununu] yöneten ...[dir], ...yönetti; ... من اخراج yöneten ...[dir.];

تخرّج mezun olma, mezuniyet, bitirme;

تخارُج ayrılık, ilişkileri kesme, bağları

koparma; [yavaş yavaş] çekilme;

استخراج çıkarma, çekip alma, çekilme, boşaltma; [endüstriyel ürünleri] üretim imal; [maden vb.] koşarak çıkarma; özet çıkarma ⇑; alıntı, iktibas etme; netice çıkarma, sonuç elde etme; [problem, sorun] çözüm, çare;

خارج dış, dış yüzey, hariç [s.]; harici, dış, yabancı; [is.] dışarı, hariç; dış, yabancı ülkeler; bölüm MAT.; ... خارج [mud. kul.] ...dışı; خارجا dışarıdan ¶ ... خارجا عن ...den ayrı, ...den başka; في الخارج yabancı ülkelerde; dışarıda; الى الخارج dış/ yabancı ülkelere; dışarıya;

الخارجة el-Harice kasabası [Mısır'da];

خارجي [na't] dış, harici, yabancı; ¶ عيادة خارجية poliklinik; وزارة الخارجية dışişleri bakanlığı; تلميذ خارجي yatılı olmayan öğrenci;

خوارج Hariciler; muhalifler, asiler;

مخرج ç. -ون yönetmen [sahne, film];

مخرج özet, hülasa [kitaplar]

مخرجات salgılar, ifrazat;

متخرج ç. -ون (في ya da من ...*den*) mezun;

مستخرج ç. -آت (من ...*in*) özet; (من ...*den*) iktibas, alıntı;

خرخر horlamak;

خرد *a* bakire/ dokunulmamış/ masum/ saf/ bozulmamış olmak;

خريدة ç. خرائد ,خرد bakire; inci;

خردة ç. -آت hurda demir, metal; خردات [çoğ.] tuhafiye; ufak tefek eşyalar;

خردجي tuhafiyeci;

خردق küçük kurşun;

خردل [cin.is.; tek.is. ة] hardal tohumu; hardal;

خرز *u, i* (*bşi*) burgu/ matkap ile delmek;

خرز [cin.is.; tek.is. ة] inci;

مخرز ç. مخارز saraç veya kunduracı bizi; zımba, delgi, matkap;

مخراز ⇑; ⇑;

خرس *a* (خرس) dilsiz olmak; ses çıkarmamak, konuşmamak; أخرس (*b-i*) susturmak;

خرس dilsizlik, konuşamama özürü;

اخرس müe. خرساء ç. خرس ,خرسان dilsiz;

خرسان dilsiz;

خرشوف [cin.is.; tek.is. ة] ç. خراشيف enginar;

خرص *u* (خرص) (*bşi*) tahmin etmek; (*bşi*) zannetmek, farzetmek, tasavvur etmek; yalan söylemek, gerçeği söylememek; تخرص (على *b-e karşı*) yalanlar uydurmak, على ...*hakkında*) asılsız sözler yaymak; (على ... *hakkında*) asılsız, suçlamalarda bulunmak;

خرص ç. خرصان küpe;

خراص yalancı; iftiracı;

خرط *u, i* (خرط) (*yaprakları*) sıyırmak; (*tahtayı, metali*) torna tezgahında biçimlendirmek; abartmak, büyütmek, atmak; _*u* MIS. küçük parçalara ayırmak; (*et, sebze*) küçük küçük doğramak; خرط MIS. (*bşi*) küçük küçük doğramak, dilimlere ayırmak; انخرط torna tezgahında şekillendirilmek, tornadan geçirmek; (في ya da ... في سلك *bir kuruluşa, teşkilata, topluluğa*) katılmak, dahil olmak, (في سلك

kuruluş vb. ile) sıkı/ yakın bir ilişki kurmak; (في *bşin*) içine işlemek/ girmek; (في *bşe*) düşünmeden girmek, hemen girivermek, başlamak, pat diye dalmak; uğraşmak, didinmek, zahmet çekmek; ¶ انخرط في البُكاء hüngür hüngür ağlamak, gözyaşları boşanmak;

خَرْط [yaprakları] sıyırma; tornadan geçirme; ¶ دون ذلك خَرْط القَتاد = bunu yapmak için bir fırın ekmek yemek lazım;

خَرّاط ç. ـون tornacı; yüksekten atan, kuru sıkı atan, mübalağacı;

خِراطة tornacılık;

خُراطة etek SUR.;

خَريطة ç. ـآت harita;

مَخْرطة ç. مخارط torna tezgahı;

خارِطة ç. ـآت harita;

مَخْروط koni MAT.; koni şeklinde;

مَخْروطي koni şeklinde;

خَرْطوش ، خرطوشة ç. خراطيش kartuş; [kalem] kurşun; eski abidelerde kral ismini gösteren kabartma MİM.; günlük defteri;

خَرْطال yulaf BOT.;

خُرْطوم ç. خَراطيم [fil, tulumba] hortum;

الخُرْطوم Hartum [Sudan];

خَراطين bir çeşit solucan;

خَـراطيني [na't] solucan şeklinde, kurta benzeyen;

خَرْتيت gergedan ZOO.;

خَرُعَ u (خَراعة ، خَرَع) ve خَرِعَ a (خَرَع) halsiz olmak, kuvvetten düşmek, takati kesilmek, canlılığını kaybetmek; cesareti kırılmak, gevşemek; ⇈ اخترع ، انخرع (*bşi*) kurmak, tasarlamak; (*bşi*) icat etmek, çıkarmak, türetmek;

خَرِع ve خَرِيع gevşek, yorgun, bitkin zayıf, güçsüz, dermansız; gözü yılmış, bezmiş;

خِرْوَع keneotu BOT. Ricinus communis;

اختراع ç. ـآت icat;

مُخترِع ç. ـون mucit;

مُخترَع ç. ـآت icat;

خَرِفَ a (خَرَف) bunamak; saçmalamak, abuk sabuk konuşmak;

خَرَف bunaklık; ikinci çocukluk, çocuk gibi davranma [yaşlı kişi];

خَرِف ve خَرْفان bunak;

خَريف sonbahar;

خَريفي sonbahar ile ilgili;

خَروف ç. خِراف ، أخْرِفة ، خِرْفان kuzu, genç koyun; iğdiş koç;

خُرافة ç. ـآت batıl itikat, boş inanç, hurafe; perimasalı, fabl;

خُرافي uydurma; masal türünden; kurgu;

مَخْرفة saçma sapan/ abuk sabuk konuşma, saçmalık, boş laf, zırva;

تخريف vehim, kuruntu; = مَخْرَفة;

مُخَرِّف çocukça, aptalca; (ç. ـون) geveze, saçma sapan/ abuk sabuk konuşan; şarlatan, sahtekar;

خَرَقَ u, i (خَرْق) (*bşi*) yırtmak, yırtarak koparmak; (*bşde*) delik açmak, (*bşi*) delmek; (*bşi*) delik deşik etmek, kalbura çevirmek; (*bşi*) delip geçmek, arasından/ içinden geçmek; (*bşi*, *ülkeyi*) bir yandan bir yana/ bir baştan

bir başa geçmek; (*bşi, kanunu, kuralı*) bozmak, ihlal etmek, çiğnemek, tanımamak, saymamak, karşı gelmek; (*yemini, adağı*) bozmak; alışılmışın dışına çıkmak, garip/acayip/ görülmemiş/ duyulmamış olmak; ¶ خَرَقَ العادة alışılmışı bozmak, geleneği değiştirmek; أخرق pusuya yatmak; تخرّق ve انخرق yırtılmak, delinmek; اخترق (*bşi*) delmek; (*bşi*) delip geçmek, arasından geçmek; (*bşi*) bir baştan bir başa geçmek, katetmek; (*sınırı, bşi*), aşmak; ¶ اخترق مسامعه birinin kulak zarını patlatmak;

خرق yırtma, delme, delik deşik etme; bir baştan bir başa geçme, kat etme; yarıp geçme; delip, arasından geçme; çiğneme, bozma, hürmetsizlik, tanımama, saymama, ihlal etme [kanunu, töreyi] (ç. خُروق) delik, yarık, gedik, çatlak ¶ خرق الأمْنِ العامّ kamu huzurunu/ emniyetini bozma; خرق العادات adetleri, gelenekleri, örfü çiğnemek; اتّسع الخرقُ على الرّاقع delik büyük, yama küçük;

خُرْق ve خُرْقة beceriksizlik, elden iş gelmeme, hantallık; aptallık; ¶ خُرْقٌ في الرأي aptallık; delilik, çılgınlık; مِنَ الخُرْقِ في الرّأيِ أنْ... ...yapmak son derece saçmadır, akıl kârı bir iş değil;

خرقة ç. خِرَق çaput, paçavra; [kağıt vb.] kırpıntı; silgi bezi; üstüpü;

أخرق müe. خَرْقاء ç. خُرْق beceriksiz; acemi; aptal; kural dışı; konu dışı; töreye/ örfe aykırı; illegal, kanunsuz;

مَخْرَقة el çabukluğu, hile;

مَخارِق bir çeşit pasta TUN.;

اختراق delerek geçme; delme; bozulma, [*kanunu, töreyi, geleneği*] çiğneme; katetme, bir baştan bir başa, boydan boya geçme;

خارق (لِلْعادة) ya da خارِق العادة görülmemiş, duyulmamış garip, acayip, anormal, alışılmışın dışında; خَوارِق [çoğ.] olağanüstü olaylar; gerçeküstü şeyler; ¶ خارِق الطَّبيعة doğa üstü, tabiat üstü; خَوارِق المُصادفات mucize kabilinden, olağanüstü olaylar;

مُخْتَرَق geçiş yeri, kanal, geçit, tünel;

خرم *i* (خَرْم) ve خَرِمَ (*bşi*) delmek, (*bşde*) delik açmak; (*bşi*) delik deşik etmek, kalbura çevirmek; انخرم delinmek, yırtılmak; düzeni bozulmak, karışmak, birbirine girmek; tükenmek bitmek, son bulmak; اخترم (*b-i*) yormak, bitirmek, yıpratmak; [ölüm] (*b-i*) alıp götürmek; (الصُّفُوف *safları*) yarıp geçmek, (*bşin*) içinden/ arasından geçmek;

خَرْم ç. خُرُوم boşluk, fasıla [metin vb.de];

خُرْم delik ¶ خُرْم الإبْرة iğne deliği;

خُرّامة matkap, delgi, burgu; delme makinası, delgi, zımba;

تخريم delme, delip geçme, delik açma; delik deşik etme; zımba; dantel;

تخريمة dantel; işlemeli süs, telkari iş;

انخرام düzensizlik, karışıklık; ¶ انْخِرام في التَّوازُن dengelerin bozulması;

مخروم eksik, yarım [metin];

مُخرّم delikli, kalbur gibi; telkari, işlemeli;

خَرْمَاشَة ç. ـآت- tapan, kesek kırma makinası IR.;

خَرْنُوب keçiboynuzu, harnup BOT.

خِرْنِق ç. خَرَانِق tavşan yavrusu;

خِرْوَع çeneotu BOT. Ricinur commvnis;

[1]خَزَّ u (b-i) bıçaklamak, sivri uçlu şeyi batırmak; (b-i ب bş ile) yaralamak; اِخْتَزَّ (b-i ب ile) yaralamak, (b-e, ب bşi) batırmak, sokmak;

[2]خَزّ ç. خُزُوز ipek, ipek kumaş;

[1]خَزَرَ u (b-e) gözucu ile/ yan göz ile bakmak;

[2]بَحْر الخَزَر Hazar Denizi;

خَيْزُرَان ç. خَيَازِر kamış BOT.; benekli hint kamışı BOT. Calamus rotang; bambu BOT.;

خَيْزُرَانَة kamış;

خَزَعَ a (خَزْع) (bşi) kesmek, koparmak;

خُزَعْبَل boş/ saçma sapan/ abuk sabuk konuşma;

خُزَعْبَلَة ç. ـآت- ⇑; küçük yalan, uydurma; uydurma laf, kurt masalı;

خَزَف çanak, çömlek, toprak işi; porselen (eşya), çini, seramik eşya;

خَزَفِي [na't] porselen, çini;

خَزَّاف çömlekçi, çini işi yapan;

خِزَافَة çömlekçilik mesleği/ sanatı;

خَزَقَ i (خَزْق) (b-e, bşi) batırmak sokmak; (bşi, في الأَرْض yere) çakmak, sokmak, dikmek; (bşi) yırtmak, yarmak, kesmek; خَـزَّقَ (bşi) yırtmak, yarmak, çekip koparmak; تَخَزَّقَ ve اِنْخَزَقَ = خَزِقَ ve خُزِّقَ ;

خَزْق [elbisede] sökük, delik, yırtık;

خَازُوق ç. خَوَازِيق kazık; oyun, dolap, hile; ¶ هَذَا خَازُوق = bu üçkağıtçılıktır. KNŞ.; أَخَذَ خَازُوقًا kazık yemek KNŞ.;

خوزق ALF.BKZ.;

خَزَلَ i (خَـزْل) (bşi) kesip koparmak, ayırmak; (b-i عن den) sakındırmak, (bşin عن ...e) engel olmak; اخْتَزَلَ (bşi) kısa/ aniden kesmek, kesip atmak; (bşi) kısaltmak, (bşde) kısaltma yapmak;

اخْتِزَال kısaltma, ihtisar; stenografi, steno;

مُخْتَزِل stenograf, steno ile yazan;

خَزَمَ i (خَزْم) (inci taneleri) ipe dizmek, geçirmek ¶ خَزَمَ نَفْسَهُ = b-i yola getirmek;

خِزَام, خِزَامَة ç. خَزَائِم burun halkası;

خُزَامَى lavanta çiçeği;

خَزَنَ u (خَزْن) stok yapmak, yığmak, biriktirmek; (sırrı) saklamak, muhafaza etmek; خَـزَّنَ ve اخْتَزَنَ (bşi) yığmak, biriktirmek, stoklamak, depo etmek, ambara koymak; (bşi) kapamak, bırakmamak; (bşi) saklamak, himaye etmek;

خَزْن depolama, stok; biriktirme, yığma;

خَزْنَة hazine dairesi; kasa; kilitli çekmece, dolap; dolap, yüklük;

خِزَانَة ç. ـآت-, خَزَائِن hazine dairesi; kasa; maliye bölümü; kilitli çekmece; dolap, yüklük; kütüphane; ¶ خِزَانَة عَامَّة ve خِزَانَة الدَّوْلَة devlet hazinesi; خِزَانَة الثَّلْج buzdolabı; خِزَانَة الكُتُب kitaplık; kütüphane; خِزَانَة خُصُوصِيَّة özel kütüphane; خِزَانَة المَلاَبِس elbise dolabı;

خَزِينَة ç. خَـزَائِن hazine dairesi; [devlet] hazine; maliye bölümü; vezne; kasiyer bölümü; kasa; para çekmecesi; ¶ الخَزِينَة الخَاصَّة Hükümdar Hazinesi ESK., IR.; خَـزِينَة الدَّوْلَة

[devlet] hazine;

خزان ç. خزازين ,-آت baraj, set; su haznesi/ deposu, sarnıç; havuz; tank, depo [sıvı yakacak için]; (ç. -ون) ambar, depo bekçisi;

مخزن ç. مخازن ambar, ardiye, depo; emanet yeri; المخزن Mahzen, Fas Hükümeti [eski devlet hazinesi]; ¶ مخزن ادوية ilaç deposu; مخزن الإصدار paketleme ve sevk dairesi TIC.; مخزن العفش bagaj [otomobil];

مخزني [na't] devlet…si, devlete ait FAS.; ¶ أملاك مخزنية devlet arazisi FAS.;

مخازن : مخازن الطريق en kısa, kestirme, yakın yol;

مخزنجي depocu;

خزندار , خزندار haznedar, veznedar;

تخزين depolama, stoklama, biriktirme; [bilgisayarda] kaydetme;

خازن ve خزان , خزنة hazinedar, veznedar, kasiyer;

مخزون depolanmış, stok edilmiş; (ç. -آت) stok;

خزي a (خزى , خـزي) değersiz, aşağılık, adi, aşağılık olmak; _(خزاية) (من ...den) utanmak, haya etmek; خزي i (b-nin) şerefine leke sürmek, (b-i) rezil etmek, utandırmak; (b-i) mahçup etmek, bozmak, zor duruma düşürmek; اخزى (b-nin) şerefine leke sürmek ⥣; (b-i) utandırmak; إستخزى utanmak;

خزي , خزى utanç, ayıp, rezalet; يا للخزى ne ayıp! ne utanç verici!

خزيان müe. خزيا ç. خزايا utanan, utangaç; ayıp, utanç verici, çirkin, yüzkarası;

مخزاة ç. مخاز utanç verici şey ⥣; utanç sebebi; [çoğ.] rezalet(ler) utanç verici şeyler, skandal;

مخزى utangaç; sıkılgan; المخزى şeytan;

مخز utanç verici ⥣;

مخزية ç. -آت rezalet;

خس (خسّة ,خساسة) a (خست) aşağılık olmak; azalmak, alçalmak, değer kaybetmek; خس u (bşi) küçültmek, azaltmak, alçaltmak; خسس ⥣;

خس marul[yine خص] BOT.;

خسة [tek.is.] marulun baş kısmı;

خسة ve خساسة bayağılık, adilik;

خسيس ç. اخساء adi, aşağılık, bayağı;

خسيسة ç. خسائس rezalet, adilik, şenaet;

خسأ a (خسء) (b-i) kovalamak, peşine düşmek, arkasından koşmak; خسئ kovulmak, defedilmek; ¶ خسئت defol! اخسأ اليك defol!;

اخسأ daha adi, rezil, aşağılık; daha zayıf;

خاسئ kovulan, reddedilen, toplum dışına itilen; adi, rezil, şerefsiz, aşağılık; utanç verici, ayıp; boş, nafile, abes [girişim, gayret]; zayıf güçsüz;

خسر a (خسر , خسار , خسارة , خسران) kayba uğramak, zarar etmek, zararlı çıkmak; (bşi) kaybetmek, ceza olarak kaybetmek; kaybolmak, yolunu kaybetmek; telef, zail, yok olmak;

خسر (b-i) zarara, ziyana, hasara uğratmak; (b-e) zarar vermek; (b-i) mahvetmek, yok etmek; (b-i) ayartmak, bozmak, baştan çıkar-

mak; أَخْسَرَ (*b-nin*) zarar etmesine sebep olmak, (*b-e*) zarar ettirmek; (*bşi*) kısaltmak, azaltmak; اِسْتَخْسَرَ (على ya da في *b-nin, bşini*) çekememek, haset etmek, kıskanmak;

خُسْر kayıp, zarar, ziyan, hasar;

خُسْرَان ⇑; batma, zeval, inhitat, fenalaşma, bozulma, çürüme; ahlak bozukluğu, azgınlık, ahlaksızlık;

خَسَارَة ç. خَسَائِر kayıp, zarar, ziyan, hasar; (في ...*deki*) kayıplar ASK ¶ يَا خَسَارَة ne yazık, ne kötü!;

خَسْرَان kaybeden; zarar eden taraf MIS.;

خَاسِر yolunu kaybetmiş; kaybeden taraf; ayartan, baştan çıkaran, bozan; ahlaksız, serseri, düşük kişi;

مُخْسِر zarar veren, zararlı, fena;

خَسَفَ *i* (خُسُوف, خَسْف) batmak, görünmez olmak; [ay] tutulmak; _*i* (خَسْف) (*bşi*) batırmak, batmasına sebep olmak; خَسَفَ اللّٰهُ بِهِمِ الأَرْضَ Allah onları yerin dibine geçirdi [veya "...geçirsin!"]; اِنْخَسَفَ batmak, batıp kaybolmak;

خَسْف ayıp, rezalet, adilik, aşağılık; سَامَ خَسْفًا (*b-i*) rezil etmek, utandırmak, kibrini kırmak, küçük düşürmek;

خُسُوف [gök cisminin önüne geçip] gizleme ASTR.; ay tutulması;

خَشَّ *u* (في ...*in içine*) girmek;

خَشَاش böcekler, haşarat;

خشب ⇒ خَشُبَ odunlaşmak, tahta yapısı kazanmak; (*bşi*) tahta ile çevrelemek, kaplamak, lambri kaplamak; تَخَشَّبَ odunlaşmak, tahtaya benzemek; sert/ katı/ dayanıklı olmak; [korku vb.den] donup kalmak;

خَشَب ç. أَخْشَاب tahta; kereste; ¶ خَشَب الأَنْبِيَاء peygamber ağacı BOT. Guaicaum officinale;

خَشَبَة ç. أَخْشَاب tahta, odun parçası; kereste; kazık, kalın tahta, kalas; ¶ خَشَبَة المَيِّت tabut; خَشَبَة المَسْرَح sahne [tiyatro]; عَلَى خَشَبَة المَسْرَح [hâlâ] gösterimde;

خَشَبِي [na't] tahta, tahtadan, ahşap;

خَشَّاب ç. ة- kereste tüccarı;

تَخْشِيب tahta kaplama, lambri kaplama;

تَخْشِيبَة ç. تَخَاشِيب baraka;

تَخَشُّب sertlik, katılık; hareketsizlik, donma [korku vb. nedenden];

مُتَخَشِّب donmuş, sert; sağlam, metin;

خَشْخَاش [cin.is.; tek.is. ة] ç. خَشَاخِيش afyon;

خَشْخَشَ madeni ses çıkarmak, şakırdamak; ses çıkarmak, tıkırdamak; hışırdamak;

خَشْخَشَة gürültü; tıkırtı; şakırtı; hışırtı; çarpışma sesi;

خُشْخَيْشَة çıngırak, zırzır [oyuncak];

خُشَارَة artık, artan [yemek]; süprüntü; çerçöp, değersiz şey, ıvır zıvır;

خَشَعَ *a* (خُشُوع) itaatkar/ uysal/ muti olmak, boyun eğmek; [ses] kesilmek; ¶ خَشَعَ بِبَصَرِهِ başını öne eğmek; خَشَّعَ (*b-e*) boyun eğmek, itaat etmek; تَخَشَّعَ mütevazi davranmak, tevazu göstermek;

خُشُوع tevazu, alçak gönüllülük;

خَاشِع ج. خُشَّعَة ,-ون mütevazi, alçakgönüllü;

خُشَاف hoşaf;

خشم ⇐ خَشَّمَ (b-i) sarhoş etmek;

خَشْم burun; ağız; menfez, ağız çıkış;

خَيْشُوم ç. خَيَاشِيم burun; gerdan; yine ç. خَيَاشِيم burun;

خشن u (خُشُونَة) kaba/ sert olmak; kaba saba olmak; خَشَّنَ (bşi) sertleştirmek; (b-e karşı) kaba/ sert/ müsamahasız olmak; تَخَشَّنَ sert tabiatlı görünmek; kaba, pürüzlü olmak; اِخْشَوْشَنَ kaba/ sert olmak;

خَشِن ç. خِشَان sert; pürüzlü, kaba; kaba saba, inceliksiz; zorlu [hayat]; boğuk, kısık [ses]; ¶ خَشِنُ اللَّمْسِ sert; pürüzlü, buruşuk, kırışık; خَشِنُ الْخُلُق kaba, kaba saba; خَشِن القِشْرَة kalın kabuklu; الجِنْس الخَشِن erkekler;

أَخْشَن [müe.] خَشْنَاء ç. خُشْن sert; kaba, inceliksiz;

الخُشَنَاء kaba, görgüsüz kişiler;

خُشُونَة sertlik, düz olmama; kabalık, kaba saba olma;

خشي a (خَشْيَة ,خَشْي) (b-den, bşden) çekinmek, korkmak; (على ...için) endişelenmek; أَخْشَى (b-i) korkutmak, endişeye düşürmek; tedirgin etmek; خَشِيَ = تَخَشَّى ; اِخْتَشَى sıkılmak, mahçup olmak; utanç duymak;

خَشْيَة korku, tedirginlik, endişe, kaygı, tasa; ¶ خَشْيَةً مِنْ... ...dan çekinerek, korkarak; ...dan korktuğu için;

أَخْشَى daha korkak, ürkek; daha korkutucu, korku, kaygı uyandıran;

خَشْيَان müe. خَشْيَا ç.خَشَايَا korkak, ürkek, tedirgin, kaygılı;

خَاشٍ ç. -ون edirgin, kaygılı, ürkek, korkak, ödlek;

خص u (خَصّ ,خُصُوص ,خُصُوصَة) (b-i) ayrı tutmak, (b-e) ayrıcalık vermek, tarafını tutmak; (b-e, ب bşi) bahşetmek, ihsan etmek, lutfetmek; (b-e, ب bşi) pay olarak ayırmak, tahsis etmek; خَصَّ لِنَفْسِهِ veya خَصَّ بِهِ نَفْسَهُ (bşi) kendine ayırmak, kendi için istemek; (b-ile) ilgili olmak, (b-nin) özelliği olmak, (b-e) mahsus olmak; (bşe) mahsus olmak, sadece (bş için) geçerli olmak; (b-i, bşi) ilgilendirmek, (bş ile) özellikle ilgisi olmak; ¶ خَصَّهُ بِعِنَايَتِهِ bütün dikkatini b-e vermek; وَ أَخُصُّ بِالذِّكْرِ ...den özellikle bahsetmek; مِنْهُم [ve onlardan] özellikle ...den bahsediyorum; هَذَا لا يَخُصُّنِي bu beni ilgilendirmiyor, bu benim işim değil; خَصَّصَ (bşi) kesinlikle belirtmek, ayrı ayrı belirtmek; ayrıntıları konuşmak/ yazmak; (bşi ل ...ile) sınırlamak, daraltmak; (b-i, bşi, ل bir amaç vb. için) seçmek, ayırmak, bir yana koymak, tahsis etmek; (bşi ل ...için) ayırmak, almak, alıkoymak; (b-i ب özel bir alan ile) sınırlamak; تَخَصَّصَ (ل ,في veya ب bilimsel, bir alanda) ihtisas yapmak; tüm dikkatini/ mesaisini (ل bşe) vermek; (ل bşin) meraklısı olmak, (ل bş ile) ilgilenmek; (ب ...e) mahsus/ özel olmak; (ل ...için) seçilmek, ayrılmak;

اِخْتَصَّ (*b-e* ب *bşde*) özel davranmak, ayırmak; (*b-e*, ب *bşi*) bahşetmek, lutfetmek; (*b-e*, ب *bşi*) bahşetmek, lutfetmek; (*b-e*, ب *bşi*) [hizmetine] vermek, tahsis etmek; (*bşi*) (لِنَفْسِه *kendine*) almak, ayırmak, eline geçirmek, [yine اِخْتَصَّ بِه نَفْسَهُ] (ب *bş ile*) ayırdedilmek, seçilmek, temyiz edilmek, temayüz etmek; (ب *bşe*) tek başına sahip olmak, (ب *bşde*) rakipsiz/ tekel olmak; (ب ...*ile*) avantajı olmak; (ب ...*e*) mahsus olmak; (ب *bşi*) ilgilendirmek; (ب *bş ile*) ilgili/alakalı olmak; (ب ...*de*) yetkili/ söz sahibi olmak; (ب *bşde*) özel görevi veya işlevi/ fonksiyonu olmak;

خَسّ [=خَسّ] marul BOT.;

خُصّ ç. خُصُوص ,اَخْصَاص , خِصَاص kulube, baraka;

خَصَاص aralık, açıklık, yarık, fasıla, çatlak;

خَصَاصَة ¶;

خَصِيصَة ç. خَصَائِص özellik, hassa, hususiyet; mahsus olma;

خَصِيصًا özellikle, hassaten;

خُصُوص özellik; خُصُوصًا özellikle, bilhassa, hassaten; ¶ ... بِخُصُوص veya فِي خُصُوص... veya مِنْ خُصُوص... ...e gelince, hakkında, ...i sorarsanız, ...e dair, ...ile ilgili olarak; مِنْ هٰذَا الخُصُوص ve بِهٰذَا الخُصُوص bununla, bu konu mevzu ile ilgili olarak, bu bağlamda; عَلَى وَجْهِ ve عَلَى الخُصُوص الخُصُوص hassaten, özellikle, hususiyetle;

خُصُوصِي özel, şahsi hususi; mahsus;

خَصَاصَة yoksunluk, mahrumiyet, ihtiyaç sıkıntı;

أَخَصّ daha özel, mahsus; ¶ عَلَى الأَخَصّ özellikle; فِي الأَخَصّ özellikle;

أَخِصَّاء samimi, candan arkadaşlar, dostlar;

اخصائي bkz. خَصِيٌّ ;

تَخْصِيص mahsus, kılma, tahsis etme; ayrıntıya girme, tafsilata inme; [belli bir amaç için] ayırma; rezervasyon, ayırtma; (ç. ـات) mali tahsisat/ ödenek; kredi; عَلَى التَّخْصِيص ya da عَلَى وَجْهِ التَّخْصِيص özellikle, hassaten;

تَخَصُّص ihtisas [özl. bilimsel alanda];

اِخْتِصَاص ç. ـآت- yetkinlik otorite; özel alan/ saha, ihtisas alanı; [çoğ.] öncelikler, ayrıcalıklar, tekel(ler); devlet tarafından tanınan imtiyaz HUK. ذُو (ذَوَات) الإِخْتِصَاص yetkili, sorumlu; دَائِرَة الإِخْتِصَاص yetki alanı;

اِخْتِصَاصِي ç. ـون- uzman;

خَاصّ özel, hususi; mahsus; (ب ...*ile*) ilgili, alakalı, ilintili, (ب ...*için*) ayrılmış, bir tarafa ayrılan; (ب ...*e*) özgü, mahsus, has; (ب *için*) geçerli, uygun, doğru; göze çarpan, ayırdedilen, belirgin; ayrıcalıklı, özellik taşıyan; ¶ جَرِيدَة خَاصَّة özel gazete; الخَاصّ وَ العَامّ özel ve genel; herkes, tüm insanlar; الطَّبِيب الخَاصّ özel doktor;

خَاصَّة ç. خَوَاصّ özel mal/ mülk; özel mülkiyet; özellik, hususiyyet; vasıf, nitelik; mahiyet; hassa, yaratılıştan gelen özellik; önde gelenler; الخَاصَّة üst sınıf, öğrenim görmüş

kişiler; خَاصَّةً ve بِخَاصَّةٍ özellikle, hassaten; فِي خَاصَّةِ أَنْفُسِهِمْ ¶ kalplerinin derinliklerinde, yüreğinde;

خَاصِّيَّة ç. -آت, خَصَائِص özellik, hususiyet; karekteristik, hususiyet, özel vasıf, nitelik; imtiyaz, ayrıcalık; otorite, yetki, ehliyet;

خُوَيْصَّة özel iş; ¶ يَدْخُلُ فِي خُوَيْصَّةِ أَمْرِي benim (kendi) işime karışıyor; özel (işler)ime burnunu sokuyor;

مَخْصُوص mahsus, özel;

مُخَصَّص (ل ...için) ayrılmış, seçilmiş, tahsis edilmiş; مُخَصَّصَات [çoğ] tahsisat, ödenek; krediler; gündelik [harçlık]; [yiyecek] tayin; مُخَصَّصَات الْمَلِك prim; مُخَصَّصَات اضَافِيَّة ¶ kral korumalarının harçlığı;

مُخْتَصّ (ب ...ile) ilgili, ilişkili, alakalı; yetkili, sorumlu, ehil; özel; مُخْتَصَّات [çoğ.] [geçim için gerekli] gelir; الْمَقَامَات الْمُخْتَصَّة yetkili makamlar; الدَّوَائِر الْمُخْتَصَّة ilgili çevreler;

خَصِبَ i, خَصُبَ a (خِصْب) [toprak] verimli olmak خَصَّبَ (bşi) verimli kılmak; (bşi) ürün verir hale getirmek, mümbitleştirmek, kuvvet ve bereketini artırmak; خَصَّبَ = اخصب;

خِصْب verimlilik, mümbitlik, bereket; bolluk, çokluk;

خَصِب ve خَصِيب verimli, bereketli, üretken;

خُصُوبَة verimlilik, mümbitlik, bereket;

تَخْصِيب verimli hale getirme, mümbitleştirme;

اخْصَاب verimlilik, bereket, mümbitlik;

مُخْصِبَات gübre;

مُخْصِب verimli, bereketli, üretken;

خَصِرَ a (خَصَر) soğumak; soğuktan rahatsız olmak; خَاصَرَ (b-i) belinden sarmak, kavramak, yakalamak; اخْتَصَرَ (bşi) kısaltmak, özetlemek, hülasa etmek, ihtisar etmek;

خَصْر ç. خُصُور kalça, bel;

مِخْصَرَة ç. مَخَاصِر değnek, sopa, baston, asa, çubuk;

اخْتِصَار kısaltma; özetleme, hülasa etme; fikrin özü; ¶ بِاخْتِصَارٍ veya بِالاخْتِصَار kısaca, özetle;

مُخْتَصَر kısaltılmış, özetlenmiş; kısa, özet; az ve öz, muhtasar, veciz, özlü; (ç. -آت) özet, hulasa;

خَاصِرَة ç. خَوَاصِر bel, kalça; ¶ شَوْكَة فِي خَاصِرَته başının belası;

خَصَفَ i (خَصْف) (ayakkabıyı) onarmak, tamir etmek, dikmek;

خُصْلَة ç. خُصَل küme, öbek, top; salkım, demet, deste; [saç] lüle, tutam;

خَصْلَة ç. خِصَال özellik, hususiyet, haslet, hassa; [tabii] huy, mizaç, tabiat;

خَصَمَ i (خَصْم) tartışmada (rakibini) yenmek, mağlup etmek (bşi, من ...den) çıkarmak [sonucunu vb.]; خَاصَمَ (b-ile) tartışma yapmak, münakaşa etmek; (b-e karşı) dava açmak; اخْتَصَمَ (b-ile) münakaşaya girmek, kavga etmek, (مَعَ b-ile) mahkemelik olmak, (مَعَ b-i) mahkemeye vermek, (مَعَ b-e) dava açmak;

اِخْتَصَمَ انْخَصَمَ [netice sonuç] çıkarılmak; tartışmak, münakaşa etmek;

خَصْم ç. أَخْصَام، خُصُوم muhalif, düşman, hasım, rakip; karşı taraf [mahkemede];

خَصْم istintac, netice çıkarma çıkarsama; çıkartma, eksiltme; indirim; خُصُوم [çoğ.] borçlar toplamı, pasif MAL.; ¶ سِعْر الخَصْم indirim oranı, banka iskonto haddi, faiz oranı; خَصْم الكَمْبِيَالَات iskontolu senet;

خَصِيم ç. خُصَمَاء، خُصْمَان düşman, rakip, hasım, muhalif;

خُصُومَة tartışma, münakaşa, kavga, düşmanlık, husumet, kin; mahkeme;

خِصَام ⇑; ⇑;

مُخَاصِم rakip, karşı taraf [mahkemeden]; düşman, hasım; davacı;

1 خَصَى i (خِصَاء) (b-i) hadım/ iğdiş etmek, burmak;

خَصِيّ ç. خِصْيَة، خِصْيَان hadım;

خُصْيَة ç. خُصًى erbezi, testis, husye, haya, yumurta;

مَخْصِيّ iğdiş, hadım; ¶ فَرَس مَخْصِيّ iğdiş edilmiş beygir;

2 اِخْصَائِيّ ç. ـون uzman; mütehhassıs;

خَضَّ u (خَضّ) (bşi) sarsmak, dürtmek, itmek; (bşi) sallamak; (b-i) korkutmak, ürkütmek;

لَبَن خَضّ yayık ayranı;

خَضَّة sarsma, dürtme, sarsıntı; korkutma, korku;

خَضَبَ i (خَضْب) (bşi) boyamak, (bşe) renk vermek; خَضَبَ i ve خَضَبَ a (خُضُوب) [bitki] yeşermek, yeşillenmek; خَضَّبَ (bşi) renklendirmek (bşe) renk vermek; (bşi) boyamak;

اِخْضَوْضَبَ [bitki] yeşermek, yeşillenmek;

خَضَب klorofil BİY.;

خِضَاب boya, boya malzemesi; ¶ خِضَاب الدَّم hemoglobin BİY.;

خُضُوب yeşil, yeşil olma hali, yeşil renk;

خَضِيب boyalı;

خَضْخَضَ (خَضْخَضَة) (bşi) harekete geçirmek, sallamak;

خَضَدَ i (خَضْد) [dikeni] koparmak; ¶ خَضَدَ شَوْكَتَه birini dize/ hizaya/ yola getirmek;

خَضِرَ a (خَضَر) yeşil renkli olmak; خَضَّرَ (bşi) yeşertmek, yeşil yapmak, yeşile boyamak; ¶ خَضَّرَ الأَرْض araziye tohum ekmek, اِخْضَارَّ اِخْضَوْضَرَ yeşil renkli olmak veya yeşermek; اِخْضَرَّ = اِخْضَارَّ;

خَضِر yeşil, taze; bitki yeşilliği; çimen;

الخَضِر، الخِضْر Hızır;

خُضْرَة yeşil, yeşillik; (ç. خُضَر) yeşillikler, çayır; خُضَر [çoğ.] sebzeler;

خُضَرِيّ manav;

خَضَار yeşil, yeşillik; ot;

خَضِير yeşil;

خُضَارَة yeşillikler, ot;

خَضَّار manav;

أَخْضَر müe. خَضْرَاء ç. خُضْر yeşil; أَتَى عَلَى الأَخْضَرِ وَ اليَابِسِ herşeyi yok etmek;

الخَضْرَاء Tunus'un lakabı; gök, sema;

خَضْرَوَات [çoğ.] sebzeler; ot, yeşillik;

الخُضَيْرَاء Cennet;

يَخْضُور klorofil BİY;

مَخْضَرَة çayır, yeşillik, çimenlik;

مُخْضَرات [çoğ.] sebzeler;

خضع a (خُضُـوع) (ل b-e, ل bşe) itaat etmek, uymak, kararı (ل b-e) bırakmak, kararı (ل b-nin) iradesine bırakmak; (ل b-e, bşe) tabi olmak; boyun eğmek; (ل veya الى *kanunun, kuralın, gücün, otoritenin*) tasarrufu/ buyruğu altında olmak; خضّع ve أخضع *(b-i)* hükmü altına almak, boyun eğdirmek, tabi kılmak, itat ettirmek;

خُضوع boyun eğme, itaat etme, söz dinleme; yumuşakbaşlılık;

خُضُـوع ç. خُضّع yumuşak başlı, boyun eğen, söz dinleyen;

اخْـضـاع boyun eğdirme, itat ettirme; hükmü altına alma;

خاضع ç. خُضْعَان ,خُضّع boyun eğen, itaatkar, uysal; tabi, uyan; (ل *...ile*) mesul, taahhüt altına girmiş, (ل *...in*) kapsamında;

خضل a (خضَل) yaş/ ıslak/ nemli olmak, ıslanmak, nemlenmek; خضّل ve أخضل *(bşi)* ıslatmak, nemlendirmek; اخضالّ = خَضِل;

خضل ıslak, yaş, nemli; özlü, sulu; taze; kaygısız endişesiz, neşeli, şen;

خضم i (خَضْم) *(bşi)* hapur hupur yemek, ağzını doldurarak yemek, ısırmak;

خِـضَـمّ geniş, engin, vasi [deniz]; deniz, okyanus;

خط u (خَطّ) (عـلـى *üzerine*) iz yapmak; çizgi çizmek; *(bşi)* çizmek, kabataslak resmini yapmak, taslak çizmek; *(bşi)* yazıya geçirmek, kağıda dökmek; *(bşi)* kazıyarak/, oyarak yazmak; (ل *b-e, bşi*) çizerek anlatmak, tarif etmek, krokisini yapmak; ¶ خَطّ خَطّه (سَطْرًا) خطًا çizgi çizmek, çekmek; الشَيب saçı ağarmak; خطّط çizgiler çizmek; *(bşi)* cetvelle çizmek; *(bşde)* çizgiler oluşturmak; *(bşi)* çizgilerle işaretlemek, yol yol yapmak; *(kaşa)* kalem çekmek; *(bşi)* işaretlemek, alamet koymak, göstermek; *(toprağa, araziye)* hudut çizmek/ tayin etmek, *(arazinin)* haritasını çizmek, mesaha etmek, *(araziyi)* kadastrolamak, *(yolların)* planını tertip etmek, haritasını çıkarmak; اختط *(yolu)* tarif etmek, göstermek, salık vemek; öğütlemek; *(arazi, şehir alanı* vb.nin) ⇑; *(plan)* yapmak, tasarlamak; *(bşi)* planlamak;

خط ç. خُطُوط çizgi; çubuk, yol, çizgi [desen vb. gibi]; [tren] yol, hat; haberleşme hattı; telefon hattı; cephe ASK.; [saban vb.] iz; el yazması; el yazısı; hat sanatı; ¶ خَطّ أرضي toprak hattı/ bağlantısı; الخَطّ الإسفيني çivi yazısı; الخُطُوط الأمامية cephe ASK.; خَطّ بارز kabartma yazı; خطّ تليفوني telefon hattı; خُطُوط جـويّة hava yolları; خَطّ حـديدي ve خطّ سكّة الحديد demiryolu; خطّ الزّوال meridyen; [yine خطّ نصف النّهار]; الخطّ المسماري çivi yazısı; خطّ الإستواء ekvator çizgisi; خَطّ طُولي veya خَطّ طُولي meridyen COĞR.; خَطّ الأرض veya خَطّ ارضي paralel COĞR.; خرج عن الخطّ الهاجرة meridyen COĞR.; [tren]

raydan çıkmak; عَلَى خَطّ الْمُسْتَقِيم dosdoğru; tamamen, tamamıyle; عَلَى طُول الخَطّ bütün yol, hat boyunca;

خَطّ [şehir] bölge, kesim, semt;

خَطِّي el yazması, düz; (ç. خَطِّيَّة) mızrak,

خُطَّة iş, husus, mesela; durum, hal; fonksiyon, işlev;

خُطَّة ç. خُطَط arsa; arazi parçası, parsel; mıntıka, bölge, havali, semt; parselleri gösteren harita; plan, proje, tasarım, dizayn; plan niyet; izlenecek yol, siyaset, politika, strateji, kural, temel prensip; ¶ خطّةالعَمل çalışma, iş planı; طِبْقًا لخطّة مَرسُومَة planlandığı gibi, plan uyarınca, kararlaştırıldığı gibi;

خطّاط ç. -ون hattat, ¶ فَـشَـك خطّاط ya da قَذِيفَة خطّاطَة izli mermi ASK.;

تخطيط çizme, çizgi çekme; üzerine çizgiler çekme; işaretleme; yer ölçme, mesaha koyma; planlama; (*yolları, şehirleri*) haritaya geçirme, krokisini, planını çıkarma, kadastrolama; plan, tasarım, dizayn; رَسْـم تخطيطي taslak, karalama;

مخطوط el yazısı; metin;

مخطوطة ç. -آت metin;

مُخطّط çizgili, çizgi çizgi, şerit şerit, yol yol; saban izi olan; işaretli, alametli; üzerine notlar düşülmüş; programlı, kontrollü, planlı; (ç. -آت) plan, program, tasarım, dizayn, [şehir vb.] kroki, harita, plan;

خطئ *a* (خَطَـاء) yanılmak, hata yapmak, hatalı olmak; günah işlemek; خَطّأ (*b-i*) suçlamak, töhmet altına sokmak; (*b-i*) bir hata ya da yanlış ile itham etmek; اَخطَأ (*b-i*) para cezasına çarptırmak TUN.; (في .. *de*) yanılmak, hata yapmak, yanlışlık yapmak; (*b-i hedefi*) vuramamak, ıskalamak, isabetsiz olmak [atış]; (*b-nin*) dikkatinden, gözünden kaçmak [olay vb.]; ¶ اَخطَأ فَأْلُه [lafzen: kehaneti tutmamak] beklentileri gerçekleşmemek, umduğu çıkmamak; İşte burada hata yaptı!; اَخْـطَـأَهُ الشَّيْء *bşi* eksik olmak; اَخطَأَهُ التَّوْفِيق başarısızlığa uğramak; «اَخْطَأَ فِي اِسْتِنْتَاجَاتِه yanlış sonuca vardı», «اَخْطَأَ بَيْـن الشَّـيْـئَـيْن iki şeyi karıştırdı.»;

خطء yanlışlık, hata, kusur, kabahat;

خطاء ve خطأ yanlış, hata; kusur, kabahat;

خَطَأً yanlışlıkla, hata ile kazara; ¶ مِنْ الخَـطَأ اَنْ... ...olması, ...yapmak yanlıştır, doğru değildir; اِصْلَاح الخَطَا düzeltme/ tashih cetveli, düzeltme listesi; قَتْل الخَطَاء kasıtsız adam öldürme HUK.;

خطيئة ç. -آت, خَطَايَا yanlış, hata; kusur, kabahat, yanlışlık, sürçme; suç, günah; para cezası TUN;

خـــاطئ yanlış, hatalı; (ç. خُطَاة), müe. خاطئة ç. خَوَاطِئ günahkar;

مخطئ hatalı, yanlış, doğru değil;

خطب *u* (خُطْبَة, خِطَابَة) konuşma yapmak, hitap etmek; (في النَّاس veya النَّاسَ *insanlara*) hutbe vermek; vaaz vermek; _ (خِطْبَة, خَطْب) (*kadına*) evlenme teklif etmek, [aracı, çöpçatan] (*kızı*, لـ *biri adına*) istemek; (بِنتَـهُ *kızını*, لـ

ilgili, konferans, niteliğinde;

خطيب ç. خُطَبَاء hutbe veren/ irad eden; hatip, konuşmacı, nutuk çeken; konferans veren; nişanlı [erkek]; evlenme teklif eden [erkek];

خطيبة nişanlı [kız];

خطابة hutbe verme;

خطابة hitabe, nutuk, söylev; konuşma, konferans;

خُطوبة kur yapma; nişan, nişanlılık;

مُخاطبة ç. -آت hitap etme; umuma konuşma; ilan, beyanname, bildiri; karşılıklı konuşma, diyalog; konferansı مُخاطَبَة تليفُونِيَّة telefon konuşması;

تخاطب karşılıklı konuşma, diyalog; müzakere, tartışma; [telefon vb. ile] haberleşme, iletişim kurma; ¶ لُغَة التَّخَاطُب konuşma dili;

خاطب ç. خُطَّاب, خُطَبَاء kız isteyen [erkek]; aracı, çöpçatan, başkası adına kız isteyen;

خاطبة ç. خُطَّاب aracı, çöpçatan, başkası adına kız isteyen [kadın];

مخطوبة nişanlı [kız];

مُخاطَب konuşulan, hitap edilen kişi, muhatap; 2. şahıs, muhatap DİLB.;

أخطُوط ALF.BKZ.;

خطر *i* (خَطَرَان) (ب *bşi*) sallamak, savunmak; sallanmak, salınmak; titremek, sarsılmak; salına salına [böbürlenerek] çalım satarak yürümek; _*u, i* (خُطُور) (ل *b-nin*) aklına gelmek, *(b-i)* hatırlamak ¶ خَطَرَ الأَمْرُ عَلَى بَالِهِ [yine عَلَى قَلْبِهِ, بِبَالِهِ, فِي بَالِهِ] bir şey birinin aklına,

b-e veya على *b-e*) evlenmek üzere vermek, nikahlamak; ¶ خَطَبَ وُدَّهَا ve خَطَبَ مَوَدَّتَهَا kadına kur yapmak; خاطب *(b-e)* hitap etmek [söz veya yazı ile] sözlerini *(b-e)* yöneltmek; ¶ خَاطَبَهُ بِالتِّلِيفُون biri ile telefonda konuşmak, birine telefonda söylemek; خَاطَبَهُ بِالكَاف birine adıyla hitap etmek; تخاطب karşılıklı konuşmak; yazışmak; استخطب *(kıza)* evlenme teklif etmek;

خطب ç. خُطُوب iş, uğraşı; hal, durum, ahval, şartlar; aksilik, talihsizlik, terslik, problem; ¶ مَا خَطْبُكَ bir aksilik/ problem/ sorun mu var? ne var? ne oldu (sana)?; مَا خَطْبُهُ فِي... onun ...ile ne işi var? ...onu ne ilgilendiriyor?;

خطبة kur yapma, kur; söz, nişan;

خُطبة ç. خُطَب hutbe, genele, umumi yapılan konuşma; konuşma, hitap; konferans; nutuk, söylev, hitabe; ¶ خُطْبَة الإِفْتِتَاح açılış konuşması;

خطاب ç. -آت, أَخْطِبَة umuma yapılan konuşma; hitap; nutuk, söylev; mektup, mesaj, not; ¶ خِطَاب تَرْحِيب karşılama konuşması خِطَاب العَرْش tahttan verilen söylev; خِطَاب مُسْتَعْجِل acil mektup; خِطَاب تَقْدِمَة takdim mektubu; خِطَاب الخِطَاب netice, sözün özü; karar; فَصْلُ الخِطَاب [mektuplarda] söze başlanırken kullanılan "أَمَّا بَعْد" ifadesi; son, netice, çıkarım; nihai yargı; فَصْلُ الخِطَاب بَيْنِي وَبَيْنَكَ seninle tüm ilişkimi kesiyorum;

خطابي [na't] beliğ, belağatlı, konuşma ile

hatırına gelmek, ...i hatırlamak; خَطَرَ لَهُ أَمرٌ لَمْ يَخْطُرْ خَاطِرٌ aklına bir fikir gelmek; بِبَالٍ hiç beklenmedik, akla gelmeyecek tahmin edilemeyecek bir iş, olay, hadise; خَطُرَ *u* (خُطُورَة) önemli/ ehemmiyetli/ olmak; ciddi/ tehlikeli/ riskli olmak; خَاطَرَ (ب *bşi*, بِنَفْسِهِ *kendini*) tehlikeye/ riske atmak/ sokmak; (*b-ile* على *bş üzerine*) bahse girmek, bahis tutuşmak; أَخْطَرَ (*b-e*, ب *bşi*) bildirmek, haber vermek, dikkatini çekmek; تَخَطَّرَ çalımla/ caka satarak yürümek; salınmak; (على *bş üzerine*, *bir şeyine*) bahse girmek;

خَطَر önem, ehemmiyet; ciddiyet; (ç. -آت) (على ...*için*) tehlike, tehdit; tehlikelilik, risk taşıma; risk; (ç. أَخْطَار) bahis, iddia; ¶ جَلِيلُ الْخَطَرِ çok önemli; ذُو خَطَرٍ tehlikeli, emin değil; مُعَرَّض لِلْخَطَرِ tehlikeye açık, maruz; اشَارَةُ الْخَطَرِ tehlike işareti;

خَطِر tehlikeli, riskli; ciddi, önemli;

خَطْرَة ç. خَطَرَات çalımlı/ cakalı yürüyüş; fikir, düşünce;

خَطَّار rakkas, sarkaç FİZ.;

خَطِير ç. خُطْر mühim, önemli, ciddi, ehemmiyetli; ¶ خَطِيرُ الشَّأْنِ çok önemli;

خُطُورَة önem, ehemmiyet; ciddiyet;

خَطَرَان sallanma, titreme; titreşme;

أَخْطَر daha tehlikeli/ riskli; daha önemli/ mühim; daha ciddi/ vahim;

مَخْطَرَة ALF.BKZ.;

مَخَاطِر [çoğ.] tehlikeler;

مُخَاطَرَة ç. risk, riziko, tehlikeli iş;

إِخْطَار ihtar etme, uyarma, ikaz etme;

خَاطِر ç. خَوَاطِر fikir, düşünce; zihin, akıl; istek, meyil, temayül; ¶ لِأَجْلِ خَاطِرِكَ hatırın için; مِنْ كُلِّ خَاطِرٍ seve seve, tamamen içinden gelerek; عَنْ طِيبَةِ خَاطِرٍ seve seve, gönülden; gönüllü olarak, kendi isteğiyle; عَلَى خَاطِرِكَ istediğin gibi [olsun]; أَخَذَ بِخَاطِرِهِ birini rahatlatmak, rahat ettirmek; أَخَذَ عَلَى خَاطِرِهِ ...e gücenmek, darılmak; صَدَّعَ ... مِنْ... خَاطِرَهُ birinin başını ağrıtmak, başını şişirmek; طَمَّنَ الْخَوَاطِرَ heyecanı gidermek, ortalığı sakinleştirmek; مَرَّ بِخَاطِرِهِ أَنْ... aklından geçti; إِكْرَامًا لِخَاطِرِكَ hatırın için, gönlün kırılmasın diye; سُرْعَةُ الْخَاطِرِ zeka keskinliği; سَرِيعُ الْخَاطِرِ kıvrak zekalı, zeyrek;

مُخَاطِر riske giren, tehlikeye/ riske atılan; cesaret eden, cesur; maceracı;

مُخْطِر tehlikeli, riskli;

خَطْرَفَ MIS. saçmalamak, saçma sapan konuşmak;

خَطْرَفَة saçmalama, hezeyan;

خَطِفَ *a, i* (خَطْف) (*bşi*) kapmak, kapıp kaçırmak, zorla elde etmek; (*bşi*) çalıp/aşırıp kaçırmak; (*b-i*) fidye için kaçırmak; (الْبَصَرَ) gözünü kamaştırmak MEC.; تَخَطَّفَ (*b-i*) kaçırıp götürmek; تَخَاطَفَ (*bşi*) bir başkasından zorla almak, gasbetmek; انْخَطَفَ zorla alınmak/ götürülmek; اخْتَطَفَ (من *b-den*, *bşi*) zorla/ kuvvet kullanarak almak, gasbetmek; (*b-i*) kaçırmak, fidye almak için kaçırmak; (*bşi*) aşırıp/ çalıp kaçmak; (الْبَصَرَ) göz kamaştır-

خَطْم [hayvanda] çıkıntı oluşturan burun ve ağzın beraber olan kısmı, burun, ağız; en öndeki, ilk kısım, önemli şey; ¶ اَطَلَّ بِخَطْمِه [felaket vb.] başlamak, başını göstermek;

خِطْمِي [cin.is.; tek. is. ة] hatmi BOT. Althaea officinalis;

خِطَام ç. خُطْم yuların burun üzerinden geçen kısmı [deve için];

(خطو) خَطَا u (خَطْو) adımlamak, yürümek; ilerlemek, ilerleme kaydetmek; ¶ خَطَا خَطَوَات وَاسِعَة büyük adım atmak, MEC. büyük ilerlemeler kaydetmek; خَطَا ve تَخَطَّى geçmek, aşmak, haddini aşmak; (bşi) boydan boya geçmek, katetmek; [nehri] yürüyerek geçmek; [nehir] taşmak; (الْبِحَار) denizi aşmak/ geçmek; (b-i) görmezden/ bilmezden gelmek; (الى ...e) ulaşmak, varmak, ermek; (b-i) geçmek, (b-den) üstün olmak; (bşin içinden, arasından الى ...e) geçmek; (bşi) arkada bırakıp, (الى ...e) geçmek; dikkatini (الى ...e) vermek için, (b-i, bşi) önemsememek, itibar etmemek ¶ تَخَطَّى بِه الى الأَمَام bşi ileriye/ öne almak; اِخْتَطَى adımlamak, yürümek; ilerlemek, ilerleme kaydetmek;

خَطْوَة ç. خَطَوَات ve خُطْوَة ç. خُطُوَات, خُطًى adım ¶ سَارَ فِي خُطَاهُ birinin peşinden gitmek, yolunu izlemek; تَقَدَّمَ خُطْوَةً فَخُطْوَةً yavaş yavaş/ adım adım ilerlemek; اتَّخَذَ خُطْوَةً حَاسِمَةً kesin/ kati bir adım atmak; خُطْوَتَان وَ قَفْزَة ! ≈ hop bir ki üç [spor];

خَطِيَة (=خَطِيئَة)

mak, göz alıcı olmak MEC.;

خَطْف gasbetme, zorla alma, zorla alıp götürme; kaçırma, fidye için kaçırma, (*dağa*) kaldırma; خَطْفًا çabucak, göz açıp kapayıncaya kadar;

خَطْفَة ç. خَطَفَات [tek.is.] zorbalık, zor kullanma, zorla alma, ele geçirme; parıltı, parlama; ¶ فِي خَطْفَةِ الْبَرْق yıldırım/ şimşek gibi, çok çabuk, bir anda; خَطْفَةٌ مِن خَطَفَاتِ الشُّعُور aniden doğan duygu/ his;

خَطَّاف yırtıcı; soyguncu, hırsız;

خُطَّاف ç. خَطَاطِيف [demir] çengel; [cin.is.; tek.is. ة] kırlangıç ZOO; خُطَّاف جَبَلِي kılıç kırlangıcı ZOO. Apus apus; خُطَّاف الجُرُوف (الشَّوَاطِئ) kum kırlangıcı ZOO. Riparia riparia; خُطَّاف الشَّوَاهِق kayalık kırlangıcı ZOO. Riparia rupestris; خُطَّاف الضَّوَاحِي pencere, şehir kırlangıcı ZOO. Delichon urbica;

خَطِيف ç. خَطَاطِيف demir çengel;

اِخْتِطَاف zorla alma, gasbetme; kaçırma, fidye için kaçırmak;

خَاطِف ç. خَوَاطِف yırtıcı; hızlı, seri; ani, anlık; şimşek/ yıldırım gibi, kısa, öz; صُورَة خَاطِفَة enstantane fotoğraf; حَرْب خَاطِفَة yıldırım saldırı;

خطل a (خَطَل) saçmalamak; اَخْطَلَ ⇑; تَخَطَّلَ çalımla/ caka satarak yürümek; salına salına yürümek;

خَطَل saçma sapan konuşma, zırva;

خَطِل çok konuşan, geveze, başboğaz; aptal, ahmak;

خُطَاة [خَاطِئ in çoğ.] günahkarlar;

خَفَّ *i* (خَفّ, خِفَّة) hafif olmak; önemsiz/ kıymetsiz olmak; hafiflemek; [renk] açılmak, koyuluğunu kaybetmek; çabuk/ çevik/ atik olmak; (الى *...e, için*) acele etmek; ¶ خَفَّ لِمُسَاعَدَتِه veya خَفَّ الَى مُسَاعَدَتِه birinin yardımına koşmak; خَفَّت حَالُهُ durumu kötüleşmek, sıkıntıya düşmek; مَا خَفَّ حَمْلُهُ وَ غَلَا ثَمَنُهُ yükte hafif, pahada ağır; خَفَّفَ (*bşi*) hafifleştirmek, daha hafif yapmak; (عن *b-e, zor bşi*; على *b-e, bşi*; من *b-nin durumunu*) kolaylaştırmak, basitleştirmek, gevşetmek, yumuşatmak, (*bşi* ya da من *bşi*) küçültmek, azaltmak, indirmek; (*bşi* ya da من *bşi*) hafifletmek, yatıştırmak, dindirmek, teskin etmek; (*bşi*, örn. *sıvıyı*) inceltmek, seyreltmek; harfi şeddesiz okumak DİLB. ¶ خَفِّفْ عَنْكَ keyfine bak!, boş ver!, takma!; خَـفِّـفْ مِنْ سُـرْعَـتِكَ yavaşla!, hızını azalt!; خَـفَّـفَ الآلَامَ عَنْهُ *b-nin* acılarını dindirmek; تَخَفَّفَ hafif giyinmek; [sorumluluktan, yükten] kurtulmak; (من *bşden*) kurtulmak, (مِنْ ... عَنْ *...i*) üzerinden atmak; (عَنْ *...den*) acele ile/ apar topar ayrılmak; (*bşi*) hafif saymak/ kabul etmek; (ب *b-i, bşi*) küçümsemek değer vermemek, hakir görmek; (ب*bşe*) önem vermemek, ciddiye almamak; (*b-i*) kendinden geçirmek [eğlence vb.];

خُفّ ç. خِفَاف, أَخْفَاف terlik; (ç. أَخْفَاف) huf, deve toynağı; ayak [deve kuşu]; taban [ayak] ¶ رَجَع بِخُفَّيْ حُنَيْن eliboş dönmek, istediğini elde edememek; başarısız olmak;

خِفَّة hafiflik; önemsizlik; canlılık; çeviklik, ataklık; istikrarsızlık, değişkenlik, döneklik; ¶ خِفَّة فِي الحَرَكَة ve خِفَّة الحَرَكَة ataklık, çeviklik; خِفَّة الدَّم yumuşak huyluluk, sevimlilik, tatlılık; خِفَّة الرُّوح ;‖ خِفَّة اليَد eli çabukluk, hamaratlık, hüner, el yatkınlığı;

أَخَفّ daha hafif; daha az; daha zayıf; أَخَفّ الضَّرَرَيْن iki kötü şıkkın [göreli olarak] iyisi, ehveni şer;

خَفَاف, حَجَر الخَفَاف süngertaşı;

خُفَّان süngertaşı;

خَفِيف ç. خِفَاف, أَخْفَاف, أَخِفَّاء hafif; önemsiz; seyreltik, sulu, koyu olmayan [sıvı]; atak, çevik, süratli; الخَفِيف bir şiir vezni; ¶ خَفِيف الحَرَكَة kolay hareket eden, kolay yer değiştirebilen; atak, çevik, seri; خَفِيف الدَّم sevimli, cana yakın; خَفِيف الرُّوح sevimli, tatlı, cana yakın, çekici; neşeli, şen; خَـفِـيف الظِّلّ hoş, sevimli [kişi]; خَفِيف العَرِضَيْن seyrek sakallı; خَفِيف العَقْل ebleh, ahmak, aptal; خَفِيف اليَد eli çabuk, hamarat, eli tez; شَاي خَـفِـيف açık çay;

تَخْفِيف hafifletme; kolaylaştırma; azaltma, indirme, küçültme; dindirme, yatıştırma; cezanın hafifletilmesi HUK.; rahatlama, ferahlama; seyreltme; ظُرُوف التَّخْفِيف hafifletici sebepler HUK.

اِسْتِخْفَاف küçük görme, tahkir; hafiflik;

ظُرُوف مُخَفِّفَة hafifletici sebepler HUK.;

مُخَفَّف inceltilmiş, seyreltilmiş; şeddesi kaldırılmış;

خفت u (خُفُوت) [ses] giderek kaybolmak, duyulmaz olmak; sessizleşmek, sesi kesilmek; خَافَتَ بِكَلَامِهِ (بِصَوْتِهِ) sesini kısmak, alçak sesle konuşmak; أخفت (b-i) susturmak (b-nin) sesini kesmek; خَفَتَ = اختفت ;

خُفُوت giderek kaybolma [ELK. dalga vb. için "sönme"];

خَافِت giderek sesi kaybolan, sönen sessizleşen; işitilmez, duyulmaz; [ses] giderek kaybolan; uçuk, çok açık [renk];

خفر u (خَفْر، خَفَارَة) (b-i, bşi) kollamak, gözetmek; خفر a (خَفَر ve خَفَارَة) çekingen, utangaç olmak; خَفَّرَ = تخفَّر ; خَفَرَ = خَفَر ;

خفر gözeten, kollayan;

خـفـر koruma birliği; muhafız takımı; maiyyet ¶ خَفَر سَوَاحِل sahil koruma MIS.;

خفر çekingenlik, utangaçlık;

خَفِر çekingen, utangaç, mahcup;

خفير koruma; muhafız; nöbetçi; gardiyan;

خفارة koruma işi; gözetme;

مخفر ç. مَخَافِر askeri karakol; bekçi odası; ¶ مَخْفَر الشُّرْطَة polis karakolu;

خافرة: خَافِرَة السَّوَاحِل sahil koruma kruvazörü MIS.;

مخفور koruma altında, korumalarıyla, birlikte; korunan, muhafazalı;

خفس u (خَفْس) (b-i) küçük görmek, (b-ile) alay etmek; (evi) yıkmak yerle bir etmek;

خُفّاش ç. خَفَافِيش yarasa ZOO.;

خـفـض i (خَـفْـض) (bşi) alçaltmak, azaltmak, küçültmek, indirmek; (bşi veya من bşi. sesi) alçaltmak ; kelimenin son harfini 'i' okumak DİLB.; bir kelimeyi mudaf ileyh/ tamlayan yapmak ¶ خَفَضَ جَنَاحَهُ لِ . . . (b-e) yumuşak, şefkatli davranmak; خـفـض u [hayat] rahat/ müreffeh olmak; batmak, düşmek, dibe çökmek; [ses] alçalmak; خفّض (bşi, fiyatı) düşürmek, indirmek, azaltmak ¶ خَفِّضْ عَلَيْكَ boş ver!, üzülme!; خَفِّضْ عَلَيْكَ جَأْشَكَ sakin ol!, sakinleş!; أَخْـفَـض صَـوْتَهُ sesini alçaltmak;

تخفّض ve اختفض batmak, dibe gitmek, çökmek; [fiyat] düşmek, ucuzlamak; inmek; azalmak; küçülmek;

خَـفْـض azalma, küçülme, inme; alçalma, azalma [ses]; sınırlama, azaltma; refah [hayat]; kelimenin son harfini 'i' telaffuz etme ¶ خَفْض القِيمَة devalüasyon; خَفْض العَيْش bolluk, rahat yaşam; «هُوَ فِي خَفْضٍ مِنَ العَيْشِ o müreffeh bir hayat sürüyor»; خَـــفْـض الصَّوْت sesi alçaltma; حَرْف الخَفْض harfi cer;

خَفِيض [ses] alçak, kısık;

تَخْفِيض indirim, tenzilat [fiyat]; küçültme, indirme, azaltma, sınırlama, tahdit uygulama;

انْخِفَاض batma, çökme, dibe gitme; azalma, düşme; azalma, küçültme; su seviyesi alçalma ¶ انْخِفَاض جَوِّي alçak basınç alanı;

مُخَفَّض indirilmiş, tenzilatlı, indirimli;

مُنْخَفِض indirimli, düşük, alçak [fiyat, frekans]; alçak [ses]; ¶ الأَرَاضِي المُنْخَفِضَة Hollanda;

مُنْخَفَض ç. آت alçak arazi;

خَفَقَ u, i (خُفُوق, خَفَقَان, خَفْق) titremek, titreşmek; sallanmak, sarsılmak; [kalp] atmak, çarpmak; [bayrak] dalgalanmak, süzülmek; [kuş] kanatlarını çırpmak; çırpınmak; خَــفَقَ u, i (خَفْق) [ışık] parlamak; (*bşi*, *yumurta*yı) çırpmak; ses çıkarmak [ayakkabı]; _(خُـفُـوق) uyuklamak, uykudan dolayı başı önüne düşmek [خَفْق خَفْقَة]; خَفَقَ i (خُفُوق) [gök cismi] batmak, görünmez olmak; خَـفَّقَ (*duvarın*) sıvamak, sıvasını vurmak, (*duvarı*) sıvamak; أَخْفَقَ [kuş] kanatlarını çırpmak; [gök cismi] batmak; bir şey elde edememek, başaramamak; (في *bşde*) başarısız olmak;

خَفْق [kalp] atma, vurma, çarpma; nabız; ayak sesi patırtı;

خَفْقَة ç. خَفَـقَـات [tek.is.] nabız, vuru; vurma, tak tak sesi; tıkırtı, tık tık sesi;

خَفَقَان nabız, vuru; atma, vurma, çarpma [kalp]; çırpınma;

خَـفَّـاق [kalp] çarpan, atan; dalgalanan, süzülen [bayrak];

مِخْفَقَة mikser, yumurta çırpma teli;

إِخْفَاق başarısızlık, fiyasko;

خَـــافِق atan, çarpan [kalp]; dalgalanan, salınan, süzülen [bayrak]; الخَافِقَان Doğu ve Batı; الخَوَافِق dört ana yön;

خَافِقِي sıva;

خفان bkz. خَفّ ;

خَـفِيَ a (خَـفَـاء) gizlenmek, saklanmak; [olay] (على *b-e*) gizli kalmak, (على) *b-nin* [*olaydan*] haberi olmamak; görünmemek, kaybolmak ¶ . . . لَا يَخْفَى أَنْ ...olduğu gayet iyi biliniyor; olduğu aşikardır, ...i herkes biliyor; لَا يَخْـفَى عَـلَيْكَ ...senin malumundur, (bunu) gayet iyi biliyorsun; خَفَى i (خَفْي, خُفِيّ) (*bşi*) saklamak, gizlemek; (*bşi*) sır olarak saklamak; أَخْــفَى (*bşi*, *b-i*) gizlemek, saklamak; (*bşi*) sır olarak saklamak; (*bşi*, على veya عن *b-den*) gizlemek; ¶ أَخْفَى الصَّوْتَ sesini alçaltmak, alçak ses ile konuşmak; تَخَفَّى kendini gizlemek, saklanmak; kılığını kıyafetini değiştirmek, tebdili kıyafet gezmek; اِخْتَفَى gizlenmek, saklanmak; gözden kaybolmak, görünmemek; bilinmez olmak, meçhule karışmak; eksik olmak, noksanlığı hissedilmek ¶ اِخْتَفَى عَنْ الأَنْظَارِ saklanmak, gözden kaybolmak; اِسْتَخْفَى ⇑; (عن *b-nin*) gözünden kaçmak;

خَفِيّ gizli, saklı; sır, meçhul; görünmez, görünmeyen; gizemli, esrarengiz ¶ خَـــفِيّ الإِسْم isimsiz, isim belirtilmemiş;

خُـفْـيَـةً gizli olarak, üstü kapalı olarak; خُفْيَةً عنه haberi olmadan, bilgisi haricinde;

خَفِيَة ç. خَفَايَا sır, gizli iş;

خَفَاء gizlilik, saklılık ¶ فِي الخَفَاء gizli olarak, üstü kapalı olarak; . . . لَا خَـفَــاءَ فِي أَنْ ...olduğu apaçıktır, gizli bir şey değil;

إِخْفَاء gizleme, saklama; sesi alçaltma;

تَخَفٍّ gizlenme; tebdili kıyafet gezme;

اِخْتِفَاء gözden kaybolma;

خَافٍ gizli, saklı; sır, meçhul; görünmez,

أَخْلاَل ç. خِلّ samimi arkadaş, dost;

خِلاَل ç. خَلَل aralık, periyot, fasıla; çatlak, yarık, ayrık, rahne; dengesiz durum, dengesizlik; eksiklik; eksiklik, noksan, eksik; düzensizlik, karışıklık; hasar, zarar, ziyan, kayıp, zayiat, telefat; . . . خِـلاَلَ [mud. kul.] ...süresince, ...boyunca, zarfında; ...arasında; ...esnasında ¶ . . . فِـي خَـلَـلِ ve فِي . . . خِـــلاَلَ ... esnasında; zaman diliminde, arasında, zarfında; فِي خِلاَلِ ذٰلِكَ bu zaman zarfında, bu arada; . . . مِنْ خِلاَلِ ...arasından, ...içinden, ortasından; ...içinden; [karar, yargı, sonuç çıkarmada]

خَلَّة ihtiyaç, talep; (ç. خِـلاَل) hususiyet, özellik, sıfat, nitelik; tabii, yapıdan kaynaklanan özellik;

خُلَّة ç. خُلَل dostluk, arkadaşlık;

خِلاَل delme, delik açma; iğne; şişe benzer şey, şiş; (ç. آت, خِلاَلَة) kürdan;

خَلِيل ç. خُـلاَّن, أَخِلاَّء arkadaş, dost; aşık; ¶ خَلِيل الله İbrahim'in (as.) lakabı;

خَلِيـلَة ç. أَخْـــلاَل dost, arkadaş [kadın]; sevgili;

إِخْلاَل ç. آت- [kanun, kural vb.i] bozma, çiğneme; karşı çıkma, ihlal; [düzeni, nizamı] bozma, karma karışık etme; zarar, hasar, ziyan; hasar; ¶ . . . مَعَ عَدَمِ الإِخْلاَلِ بِ ...e önyargısız olarak;

اِخْتِلاَل noksanlık, eksiklik; tamire ihtiyaç duyma, bakımsızlık; hastalık; eşitliğin, düzenin, dengenin bozulması; karışıklık;

görünmeyen;

خَافِيَة ç. خَوَافٍ sır, giz; الْخَوَافِي [kuşun kanadındaki] ikinci mafsaldaki tüyler;

مَخْفِيّ gizli, saklı;

مُتَخَفٍّ gizlenen; tebdili kıyafet gezen;

مُخْتَفٍ gizli, saklı, sır niteliğinde; görünmez, görünmeyen;

مُخْتَفًى gizlenilen yer;

خَلَّ u (خَلّ) (bşi) delip geçmek, arasından geçmek; خَلَّلَ ekşimek; ekşitmek; (bşi) salamura yapmak, turşusunu kurmak; (bşi) tuzlamak, tuza yatırmak; (dişlerini) temizlemek; (parmakları, bşin arasından) geçirmek [örn. saçın, sakalın, parmakların arasından]; خَـالَّ b-e arkadaş gibi, dostça davranmak; أَخَلَّ (ب bşi) bozmak, ihlal etmek, karşı gelmek; (ب bşi, kanunu, kuralı, kaideyi) çiğnemek, bozmak; (ب anlaşmayı) gerçekleştirememek, (ب anlaşmaya) varamamak; (ب b-i, bşi) terk etmek, bırakmak; (ب bşi) karıştırmak, alt üst etmek, düzenini bozmak; تَخَلَّلَ (bşin arasında) olmak, gelmek [yine zaman için]; (bşin içinden) geçmek; (bş ile) katıp karıştırmak; اِخْتَلَّ kusurlu/ eksik/ noksan olmak; düzensiz olmak; düzensizleşmek; karışmak; dengesiz olmak; karışmak, karışık olmak [düzen, sistem]; ¶ اِخْتَلَّتِ الشُّرُوطُ şartlar oluşmadı, gerçekleşmedi; اِخْتَلَّ تَوَازُنُهُ dengesini kaybetmek, dengesi bozulmak; اِخْتَلَّ عَقْلُهُ aklı/ zihni karışmak;

خَلّ sirke;

مُخَلَّل salamura; tuzlanmış, tuza yatırılmış; (ç. ـآت) salamura yiyecekler;

مَخَلّ utanç verici, küçük düşürücü; مُخِلّ بالأَدَب ahlaksız, rezil, utanç verici;

خَلَبَ *u, i* (خَلْب) *(bşi)* pençeleriyle yakalamak, kavramak, *(bşin)* üzerine atlamak, hamle yapmak; خَلَبَu (خِـلاَبَة) *(b-i)* aldatmak, yüzüne gülerek kandırmak, tatlı sözlerle kandırmak; *(b-i,* عَقْلَهُ *aklını)* çelmek, ayartmak; baştan çıkarmak; *(b-i)* büyülemek, meftun etmek; خَالَبَ *(b-i)* kandırmak, güzel söz/ güler yüzle kandırmak, büyülemek, gözünü boyamak, meftun etmek; اِخْتَلَبَ *(bşi)* pençeleriyle kavramak, almak, *(bşin üzerine)* hamle yapmak, aniden saldırmak; *(b-i)* kandırmak ⇑;

خِلْب ç. أَخْلاَب pençe, pençedeki tırnak;

بَرْق خُلَّب ve بَرْق خُلَّب yağmur getirmeyen şimşek; aldatıcı durum;

خُلَّب ve خُلَّب مِنْ بَرْق hayal, illüzyon;

خُلَّبِي : فَـشَـك خُلَّبِي mermi kovanı SUR., ASK.;

خَلاَّب büyüleyici, etkileyici, gönül alıcı; cazibeli, çekici; baştan çıkaran, ayartan; hilekar, oyunbaz, düzenbaz; yanıltıcı, aldatıcı;

خَلاَبَة çekicilik, cazibe;

مِخْلَب ç. مَخَالِب pençe;

خَالِب = خَلاَّب ;

خلبص ⇐ تَخَلْبَص MIS. soytarılık etmek;

خَلْبُوص ç. خَلاَبِصَة ,خَلاَبِيص MIS. soytarı, palyaço;

خَلَجَ *i* (خَلْج) ve خَالَجَ *(b-nin)* aklını meşgul etmek, aklından çıkmamak, hep aklında olmak [üzüntüler, tasalar]; *(b-i)* sarmak, her yanını kaplamak, [his, duygu] ¶ خَـالَجَ قَلْبَـهُ birinin kalbinde olmak; تَخَلَّجَ sallanmak; اِخْتَلَجَ titremek, titreşmek, seğirmek; [göz, aza, vücut] seğirmek; *(b-nin kalbini* veya فِي *kalbini)* kaplamak doldurmak [his, duygu] ¶ اِخْـتَلَجَ غمًا [kalp] üzüntü/ keder ile dolmak;

خَلَجَة ç. خَلَجَات his, duygu; şüphe, kuşku, kuruntu, vehim;

خَلِيج ç. خُلُج ,خُلْجَـــان körfez; kanal; الْخَلِيج الفَارِس Fars Körfezi;

خَلاَج şüphe kuruntu, kuşku, vehim;

اِخْـتِلاَجَة [tek.is.] ihtilaç, katılma, ıspazmoz, seğirme; titreme, sarsıntı;

خَالِجَة ç. خَوَالِج his, duygu; kuruntu, kuşku, şüphe, vehim; fikir;

خَلْخَلَ *(bşi)* sallamak, sarsmak; *(bşi)* örn. *havayı)* tasfiye etmek, arıtmak KİM.; تَخَلْخَلَ sallanmak, yerinden oynamak; bağlantısı kesilmek, yerinden çıkmak; gevşemek; seyreltmek, inceltmek FİZ., KİM.;

خَلْخَل ç. خَلاَخِل halhal;

خَلْخَال ç. خَلاَخِيل halhal;

تَخَلْخُل seyrelme FİZ., KİM.;

مُخَلْخَل ve مُتَخَلْخِل arıtılmış, seyreltilmiş, seyreltik;

خَلَدَ *u* (خُلُود) sonsuza kadar/ ebediyen kalmak, sonsuz olmak; ölümsüz/ ebedi olmak; (الى veya ب *bir yerde)* sonsuza kadar kalmak,

خَلْسَةً gizlice, gizli gizli, el altından, hileli;

اختِلاس ç. -آت zimmete [mal, vb.] geçirme;

مُختَلِس zimmetine [para vb.] geçiren kişi;

خَلَص u (خُلُوص) saf/ arı/ katışıksız/ halis olmak; (ل b-e) ait olmak, (ل b-nin) olmak; (الى ...e) varmak, ulaşmak, gelmek; _(خَلاص) (من ...den) ayrı/ serbest/ bağımsız olmak, (من ...den) kurtulmak, canını kurtarmak; fidye ile/ bedelini verip kurtulmak; KNŞ. bitirmek, tamamlamak, sonuna gelmek; خَلَّص (bşi) arıtmak, safileştirmek, katışıksız hale getirmek; (durumu) aydınlatmak, açıklamak, izah etmek; (b-i, من ...den) kurtarmak, (b-i, من ...den) bağımsız/ hür hale getirmek; (b-nin) canını fidye ile kurtarmak [özl. HRİ.]; (على ...için) posta ücretini önceden ödemek; (على البَضائع mal için) vergi ödemek; (على ...için) gümrük ödemek, (faturayı) ödemek; (hesabını) kapatmak; (bşi) bitirmek KNŞ.; ¶ خَلَّص حَقَّهُ hakkını almak/ kurtarmak; خالَص (b-ekarşı) doğru/ dürüst davranmak; (b-ile) ödeşmek, (b-den) intikam almak, اخلَص (ل b-e, bşi) tahsis etmek, vakfetmek; (b-e) sadık/ bağlı olmak; (ل b-e) vakfedilmiş adanmış olmak; ¶ أخلَص لَهُ الحُبَّ birini samimi olarak, gerçekten sevmek; أخلَصَ لَهُ دِينَهُ Allah'a (cc) ihlas ile bağlanmak; تخلَّص (من ...den) hür/ bağımsız/ serbest olmak, kurtulmak; (من ...den) kurtarılmak, canını kurtarmak, kaçabilmek; تخالَص birbirine dürüst/ oturmak, mukim olmak; ¶ خَلَدَ الى الرّاحة dinlenmek, istirahat etmek; خَلَدَ الى النَّوْم uykuya yatmak; خلّد (bşi) ebedi/ sonsuz yapmak/ kılmak, (b-i) ölümsüz kılmak; (bşi) unutulmaz yapmak/ kılmak; (ب bir yerde) kalmak, oturmak, ikamet etmek; çok yaşlanmak, uzun bir ömür sürmek; اخلَد (b-i, bşi) ebedi/ sonsuz/ ölümsüz kılmak; (bşi) devam ettirmek, sürdürmek; (الى veya ب bir yerde) oturmak, kalmak, ikamet etmek; (الى ...e) meyli/ temayülü/ eğilimi olmak; تَخَلَّد ölümsüz, ebedi, sonsuz olmak; çok uzun zaman olmak, yaşamak;

خُلْد sonsuzluk, ebediyet ¶ دار الخُلْد ebediyet diyarı, Cennet;

خُلْد köstebek, kör sıçan, yer göçkeni ZOO.;

خَلَد ç. أخلاد kalp, ruh, can, nefis;

خُلُود sonsuzluk, ebediyet; ebedi hayat, ölümsüzlük; kalma, oturma, ikamet etme;

تخليد ebediyet, sonsuzluk;

خالد ebedi, sonsuz; ölümsüz; unutulmayan, hatırlardan çıkmayan; خَوالد [çoğ.] dağlar ¶ الجَزائر الخالدات Kanarya Adaları;

مُخلِد (الى ...e) meyli, eğilimi olan;

خلس i (خَلْس) (bşi) çalmak; (bşi) aşırmak; خالَسَهُ النَّظَرَ b-e gizlice, sinsi sinsi bakmak; اختَلَس (bşi) çalmak, aşırmak; (bşi) hile/ oyun/ düzen ile ele geçirmek; (bşi) zimmetine geçirmek ¶ ... اختَلَس الخُطَى الى ...e sinsice yaklaşmak; ... (في) اختَلَسَ النَّظَرَ الى b-e gizlice/ sinsi sinsi bakmak;

doğrulukla davranmak, hesaplaşmak, intikamını almak; اسْتَخْلَصَ (bşi من ...den) zorla çıkarmak, almak; (bşi من ...den) almak, seçmek, iktibas etmek; (bşi من ...den) derlemek; özet olarak toplamak (bşi من ...den) türetmek, kaynaklandırmak; (bşi) keşfetmek, bulup çıkarmak; (bşi) seçmek; (istenilen ödemeyi من b-den) almak; ¶ اسْتَخْلَصَ فَائِدَةً ...من ...den faydalanmak, kazanç sağlamak; اسْتَخْلَصَ مِنْهُ وَعْدًا birinden söz almak;

خَلاص özgürlük, kurtuluş, hürriyet, bağımsızlık; (من ...den) kurtulma, canını kurtarma; kefaret; fidye ile kurtulma HRİ.; [faturayı] ödeme, kapatma;

خُلاصَة seçme parça, iktibas, pasaj; öz, cevher, asıl; özet, hulasa; HRİ. esans; خُلاصَة عِطْرِيَّة esans; وَالْخُلاصَة sözün kısası, kısaca, hasılı kelam, velhasıl;

خَلِيص ç. خُلَصَاء saf, katışıksız, arı, halis; doğru, dürüst, sadık; sadık taraftar;

خُلُوص saflık, temizlik, arılık; samimiyet, dürüstlük, doğruluk;

خَلاَّص vergi tahsildarı FAS.;

مَخْلَص emin, güvenilir yer; kaçma, kurtulma, sığınma;

تَخْلِيص arıtma, tasfiye, saflaştırma, rafine etme; aydınlatma, açıklama; kurtarma, serbest, hür, özgür bırakma; (على için) posta ücreti; peşin ödeme; (على البَضَائِع ya da تَخْلِيص البَضَائِع)gümrük müsadesi, muayene belgesi, vergi ödemesi;

مُخَالَصَة ç. -آت makbuz;

إخْلاص sadakat, bağlılık; (لِ ...e) samimiyet, içtenlik;

تَخَلُّص (من ...den) kurtulma, özgür olma, hür olma, kaçma;

اسْتِخْلاص iktibas etme, alıntı yapma; türetme, kaynaklandırma, çıkarma; seçme; tahsil etme, toplama [para];

خَالِص ç. خُلَّص temiz; saf, arı, katışıksız; samimi, doğru, dürüst; (من ...den) ayrı, muaf ¶ خَالِص الأُجْرَة posta ücretine tabi olmayan; خَالِص الرَّدّ peşin ödemesi yapılan [telegraf]; خَالِص مِنَ الكُمْرُك gümrük vergisinden muaf; خَالِص الضَّرِيبَة vergiden muaf;

مُخَلِّص azat eden, kurtarıcı;

مُخَلَّص (عَلَيْه) posta ücreti önceden ödenmiş;

مُخْلِص (لِ b-e, bşe) sadık, bağlı; samimi, içten; dürüst, doğru; الْمُخْلِص [mektuplarda] = Sizi seven...;

مُسْتَخْلَص iktibas, alıntı, pasaj;

خَلَطَ i (خَلْط) (bşi, بِ bş ile) karmak, harmanlamak; karıştırmak; (بَيْنَ iki şeyi veya ... بَيْنَ ... و ...ile ...i) karıştırmak, [yanılmak]; خَلَّطَ (bşi) karmak, karıştırmak; karışıklığa, anlaşmazlığa sebep olmak; خَالَطَ (bşi) karmak, karıştırmak, harman yapmak; karışıp kaybolmak, birleşmek, eriyip birbiri ile kaynaşmak; (bşe) karışmak, burnunu sokmak, araya girmek; (b-ile) arkadaşlık kurmak; (b-ile) ilişkisi olmak; ¶ خَالَطَ نَفْسَهُ [acı, ağrı] başla-

mak; خُولِطَ في عَقْلِه kafası karma karışık olmak; اِخْتَلَطَ karışmak, harmanlanmak; çeşitli fark-lı/ değişik kısımlardan meydana gelmek, hetorojen yapıda olmak; (ب ...ile) samimi/ arkadaşça bir ilişkisi olmak; karışmak, anlaşılmaz olmak;

خَلْط karışma; birleşme; (ب ...ile) harman olma; karışma, anlaşılmaz/ kompleks olma;

خِلْط ç. اَخْلَاط karışım elemanı/ malzemesi; karışım, harman ¶ اَخْلَاط الإنْسَانِ suyuk, hılt, insan vücudunun ait dört salgı (kan, safra, balgam ve sevda salgısı); اَخْلَاط مِنْ النَّاسِ kalabalık, karmakarışık insan topluluğu, güruh; خِلْط مِلْح karışık, farklı unsurlardan oluşan, heterojen yapılı;

خَلْطَة karışım;

خُلْطَة arkadaş; karışım;

خَلَّاط ve خَلَّاطَة ç. ـات mikser, mikser makinesi;

خَلِيط karışık, karman çorman; heterojen farklı unsurlardan oluşan; karışım; (ç. خُلَطَاء) yoldaş, arkadaş;

تَخْلِيط delilik, cinnet; taşkınlık;

مُخَالَطَة ilişki, dostluk, arkadaşlık;

اِخْتِلَاط ⇑ mas.; (ب ...ile) samimi olma, sosyallik, sosyal ilişki; zihinsel karışıklık;

مَخْلُوط ç. مَخَالِيط karışım; alaşım;

مُخَلَّط karışık, düzensiz;

مُخَالَط (ب bşe, hastalığa) tutulmuş;

مُخْتَلَط karışık ¶ الْمَحَاكِم الْمُخْتَلَطَة karma mahkemeler; تَعْلِيم مُخْتَلَط kız-erkek karışık, toplu öğretim; الْمَدْرَسَة الْمُخْتَلَطَة karışık öğretim yapılan okul;

خَلَعَ a (خَلْع) (*elbise, şapka, ayakkabıyı*) çıkarmak; (*dişi*) çekmek; (*bağı*) kesmek, koparmak, (*b-i*, مِن ...*den*, örn. *işten*) atmak, çıkarmak; (*bşi*) bırakmak, terk etmek, artık yapmamak; (عِذَارَه *çekingenliğini, tutukluğunu*) üstünden atmak, kurtulmak; (الطَّاعَة) itaat etmemek, tanımamak; (اِبْنَه *oğlunu*) evlatlıktan çıkarmak, atmak; (*bşi*) başından geçirmek, atlatmak, tecrübe etmek, yaşamak [zor bir günü vb.i]; (*bşi* على ...*e*) vermek, pay vermek; (*bşi*, على *b-e*) vermek, bağışta bulunmak, bahşetmek, lutfetmek; ¶ خَلَعَ ثِيَابَهُ elbisesini çıkarmak; خَلَعَهُ مِنْ العَرْش *b-i* tahttan indirmek; خَلَعَ عَلَى نَفْسِه حَقّ... ...de hak iddia etmek; خَلُعَ *u* (خَلَاعَة) ahlaksız/ sefih olmak; خَلَّعَ (*bşi*) yerinden çıkarmak; (*bşin*) bağını koparmak, ayırmak; خُلِّعَ [edil.] parçalanmak, dağılmak, darmadağın olmak; تَخَلَّعَ parçalanmak, dağılmak; [bağ] kopmak, yerinden çıkmak; tatile girmek, çıkma TUN.; ¶ تَخَلَّعَ في الشَّرَاب içki düşkünü/ mübtelası/ bağlısı olmak; اِنْخَلَعَ yerinden çıkmak (مِن ...*den*) yoksun/ mahrum bırakmak/ etmek (مِن *bşi*) kaybettirmek; ¶ اِنْخَلَعَ قَلْبُهُ şaşırıp kalmak, afallamak; donup kalmak;

خَلْع ⇑ mas.; tahttan indirme, azil, hal'; yerinden çıkma ¶ خَلْع الأَسْنَان diş çekimi;

خَلِيع ç. خُلَعَاء işten çıkarılmış; sahip çıkılmayan, istenmeyen, evlatlıktan çıkarılmış;

sefih, ahlaksız;

خلاّع utanmaz, sefih, ahlaksız, arsız;

خلاعة ahlaksızlık ⇑; yaz tatili TUN.;

خوّلع aptal, ahmak, budala, kalın kafalı;

خالع : خَالِع العِذَارِ arsız, yüzsüz, edepsiz; sefih, hovarda;

مخلوع ⇑; sorumsuz, düşüncesiz; çılgın;

خلف *u* (خِـلاَفَـة) *(b-nin)* izi/ peşi sıra gitmek, halefi olmak; *(b-i)* izlemek; *(b-nin)* halifesi olmak, yerini almak/ doldurmak; (عن *b-nin arkasında*) bulunmak; kalmak; (عن *...den*) uzakta kalmak; خلّف *(b-i)* halife, yerine geçecek kişi olarak atamak; *(b-i, bşi)* geride bırakmak, terketmek; torunları olmak; خالَف *(bşe)* muhalefet etmek, karşı çıkmak; *(bşe)* karşıt/ zıt olmak; *(bşde)* ayrılığa düşmek, uyuşamamak; *(b-i, bşi)* yalanlamak, tekzip etmek; karşı olmak, tezat teşkil etmek; *(bşden)* ayrı/ farklı/ değişik olmak, ayrılmak; uymamak, uyum göstermemek; *(kurala, kanuna)* aykırı davranmak, çiğnemek, ihlal etmek; اَخلَف geride [nesil] bırakmak; [Allah] (علـى *b-nin*) yerine başkalarını getirmek; (وَعْدَهُ) sözünü bozmak/ tutmamak, sözünden dönmek; (الرَّجَـاءَ) ümidini yitirmek; تخلّف geride kalmak; (عن *b-nin*) peşine düşmek; bir yerde kalmak; görünmemek; okuldan kaçmak; gelmemek, bulunmamak [meclis vb.e]; (عن *...e*) gitmemek, katılmamak; ¶ تَخلَّفَ عَنْ الْمَجيءِ gelememek, ulaşamamak; تَخلَّفَ عَنِ الْعَوْدَةِ dönememek; تخالف muhalefet etmek, ayrılmak, ayrılığa düşmek; اختلف (عن *...den*) farklı/ ayrı/ değişik olmak, ayrılmak; (بين *...arasında*) değişmek, değişken olmak; (في *hakkında*) anlaşamamak, ihtilafa düşmek, tartışmak, münakaşa etmek; (الى *bir yere*) sık sık gitmek, gidip gelmek; (الى *b-i, bşi*) sık sık ziyaret etmek; (على *b-nin*) başına gelmek, gelip bulmak, çatmak [sıkıntı, bela vb.]; استخلف *(b-i)* halife atamak;

خَلْف arka, geri, art; izleyenler, takipçiler, taraftarlar;

خَلْفُ ve مِنْ خَلْف [zarf] geride, arkada; ...خَلْفَ [meb.mud.kul.] ...in arkasında, ...in ardında; gerisinde; ¶ جَرى خَلْفَهَا *(kadının)* peşinde koşmak; مِنْ خَلْفٍ geriden, arkadan; الى الخَلْف geriye, arkaya; الى خَلْف الشَّيْءِ bir şeyin peşinde; في الخَلْف arkada, geride;

خَلْفي [na't] geri, art, arka;

خلف ç. اَخْلاَف meme, emcik;

خُلْف farklılık, ayrılık, değişiklik, fark;

خلَف ç. اَخْلاَف halef, birinden sonra gelen; halife; sonraki nesil, nesil;

خِلْفة ayrılık, farklılık, fark; bir şeyi izleyip yerine gelen (bitkinin sonradan çıkanları, gece ile gündüz vb. gibi);

خليفة ç. خُلَفَاء , خَلاَئف vekil; halef; halife;

الْمِنطقة الخَليفة Halifelik Bölgesi;

خلافة vekillik; sonra gelme; halife;

مخلاف ç. مَخَاليف yerli YEM.;

خلاف ç. ـآت fark, ayrılık, benzememe;

kalan; مُخلّفات [çoğ.] tereke, miras; kalıntılar;

مُخالف değişik, farklı; uyuşmayan, aykırı, tutarsız, muhalif, karşı, zıt; [emir vb.e] karşı çıkan, uymayan;

مُتخلِّف geride kalan; kalıntı; geri, gelişmemiş [zihinsel, bedensel]; (ç. -ون) geride bırakılan kişi; artçı; مُتخلّفات [çoğ.]tereke, miras; kalıntılar; süprüntü, döküntüler; أتربة متخلّفة artık toprak, madde, üst tabaka [madencilik]; المياه المتخلّفة atık, artık su;

مُختلف (من ...den) farklı, değişik ayrı; (في veya على ...hakkında) farklı düşünen, katılmayan, muhalif; مُختلَف فيه (عليه) ihtilaflı, tartışmalı;

خلق u (خلْق) (bşi) yaratmak, yoktan var etmek; (bşe) şekil vermek, şekillendirmek; خلق a, خلُق u (خلاقة) [elbise] eskimek, yıpranmak; خلُق u(خلاقة) uymak, uygun/münasip olmak; خلّق (bşe) güzel koku vermek; أخلق (bşi) eskitmek, yıpratmak; تخلّق = خلُق ; (ب kalıba, modele göre) şekillenmek, şekil almak, değişmek; kızmak, sinirlenmek; اختلق (bşi) icat etmek, çıkarmak, türetmek; (bşi) tasarlamak, kurmak, tertip etmek, düşünmek,; (على b-i, bş ile) yanlış olarak vasıflamak, nitelemek;

خلْق yaratma; yapma; ilk kez yapma; yaratık, mahluk; mahlukat, yaratıklar; insanlar, beşer; ademoğlu; beden yapısı, bünye;

خُلُق ç. أخلاق huy, yaratılıştan gelen özellik; karakter, yapı, mizaç; أخلاق karekter,

ayrılma, uzaklaşma, sapma; zıtlık, terslik, karşıtlık; anlaşmazlık, muhalefet, fikir/görüş ayrılığı (في veya على ...*de*, ...*hakkında*) kavga, münakaşa, mücadele; ... خلاف [mudaf kullanım] bir de, bunun yanında; ¶ خلافه diğeri(ni); öteki(ni) [yine غيره]; خلافهم diğerleri(ni); وخلافه ve diğerleri; ... بخلاف bunun yanında, bir de; ayrıca; ...in aksine, tersine, zıttına; ... خلافًا ل ...e ters, zıt, ...in aksine olarak, ...in aksine, hilafına; bundan başka, bir de, ayrıca, diğer taraftan;

خلافي tartışmalı, ihtilaflı;

مُخالفة ç. -ات muhalefet; karşı olma; aykırılık, çelişme; [kanun] bozmak, çiğnemek, tanımamak; hafif suç HUK.; para cezası [hafif suç için];

تخلُّف bulunmama, gelmeme, devam etmeme, katılmama; okuldan kaçma, firar [yine تخلّف عن الحضور]; geride/ arkada kalma, bulunmama; mola, konaklama [tren yolu];

اختلاف ç. -ات farklılık, ayrılık, başkalık, çeşitlilik, benzememe; dönme, değişme; görüş ayrılığı, anlaşamama, ihtilaf; çekişme, münakaşa; على اختلاف أحزابهم farklı gruplarda olmalarına rağmen, ayrı gruplarda bulunmalarına karşın; الفواكه على اختلافهم çeşit çeşit meyva;

مَخلوفة ç. -ات deve semeri;

مُخلَّف bırakılmış, geride kalan; arta

kişilik; ahlak; ahlak ilmi ¶ سُوء الخُلُق huysuzluk, kötü huyluluk; سَيِّئ الخُلُق huysuz, ters, aksi; سَهل الخُلُق müsamahakar, hoşgörü sahibi, nazik; ضَيِّق الخُلُق sabırsız, tahammülsüz, tez canlı, içi tez; عِلْم الأَخْلَاق ahlak bilimi, ahlakiyât, سُمُوّ الأَخْلَاق ahlak yüceliği; مَكَارِم الأَخْلَاق yüce ahlaki değerler; شُرْطَة الأَخْلَاق ahlak zabıtası;

خُلُقِي ahlaki, etik ¶ جَرَائِم خُلُقِيَّة ahlak suçları;

خَلَق [müz. ve müe.] ç. أَخْلَاق, خُلْقَان eski, yıpranmış [elbise];

خِلْقَة ç. خِلَاق yaratılış; huy, mizaç; beden yapısı, bünye; dış görünüş; خِلْقَةً [zarf] yaratılıştan;

خِلْقِي [na't] yaratılıştan olan, fıtri, yapıdan kaynaklanan;

خَلَقَة paçavra, çaput, eski bez parçası;

خَلَاق pay, hisse; ¶ لَا خَلَاقَ لَهُ rezil, alçak, namussuz, adi, değersiz; faydasız;

خَلِيق ç. خُلَقَاء (ب veya ل ...e, أَن ...yapmaya) uygun, münasip; (أَن ...yapma) eğilimde, niyetinde olan, (أَن ...yapması) mümkün, muhtemel, (ب ...e) değer, laik, elverişli; ¶ نَحْنُ خَلِيقُونَ أَن ... ...yapmamız doğrudur, (bence) ...yapmalıyız; هُوَ خَلِيق أَن... o ...yapabilir, ...yapma eğiliminde; ...yapması gayet normaldir, tabiidir, beklenir; خَلِيق بِهٰذَا أَن يَكُونَ مُؤْلِمًا bu ancak acı, keder verir, getirir; «نَظْرَة يَسِيرَة خَلِيقَة أَنْ تُقْنِعَنَا بِأَنْ... ...dığını bir kez görmemiz bizim için yeterli, bir kez görmemiz bizi ...e ikna edecektir»;

خَلُوق sağlam karakterli, metin;

أَخْلَق daha uygun/ münasip; daha normal/ tabii;

خَلَّاق Yaratıcı, Halık (Allah);

خَلِيقَة kainat; tabiat; huy, mizaç, doğuştan gelen özellik; mahlukat, yaratıklar; خَلَائِق [çoğ.] yaratıklar, mahlukat;

أَخْلَاقِي ahlaki, etik; ahlak bilimci; ¶ جُرْم أَخْلَاقِي ahlak suçu;

الفَلْسَفَة الأَخْلَاقِيَّة ahlak bilimi, felsefesi;

أَخْلَاقِيَّة ahlak bilimi, ahlakiyat;

خُلْقَانِي eskici, eski elbise satan;

خَالِق Halık, Yaratıcı [Allah];

مَخْلُوق yaratılan; (ç. مَخَالِيق) yaratık, mahluk;

مُخْتَلِق [asılsız şeyler] uyduran, türeten;

مُخْتَلَق uydurma, kurgu; مُخْتَلَقَات yalanlar, dedikodu, uydurmalar;

خَلَنْج funda, süpürge çalısı, süpürgeotu BOT. Erica;

(خلو) خَلَا u (خَلَاء, خُلُوّ) boş olmak; _ (خُلُوّ) (من veya عن ...i) bulunmamak (...siz) olmak (من ...den) yoksun olmak (من bşe) ihtiyacı olmak, muhtaç olmak, eksikliğini hissetmek; [makam, kadro, mevki] boş olmak; _ (خَلْوَة) (ب, الى veya مع b-ile) yalnız kalmak, başbaşa kalmak; kendini tecrit etmek, soyutlamak; (لِلْمُدَاوَلَة karar için) çekilmek, toplanmak [mahkeme, heyet, jüri]; (الى ...e) halvete

يَقُولُ b-e dilediği gibi konuşmasına izin vermek; تَخَلَّى (عن ya da من ...den) vazgeçmek, bırakmak, terk etmek, istifa etmek, çekilmek; (عن bşi, ل b-e) bırakmak, devretmek; (عن görevi, işi) bırakmak; اخْتَلَى [bir tarafa] çekilmek, (ب veya مَعَ ...ile) yalnız kalmak;

خِلْو (من) ...sız, (من ...den) hali;

خُلُوّ boşluk [doluluk karşıtı]; (من ...siz) olma, (من ...i) bulunmama;

خَلاَ ... [mud.kul. veya mansub isimden önce] ve ما خَلاَ ... [mansub isimden önce] hariç; dışında, müstesna;

خَلاَء boşluk; boş, boş yer, açıklık, açık arazi; ¶ في الخَلاَء ve تَحْتَ الخَلاَء dışarıda, açık havada; بَيْت الخَلاَء tuvalet;

خَلْوَة ç. خَلَوَات yalnızlık, tek başına olma; uzlet, halvet, uzlet, kendini tecrit etme; halvet yeri, yalnızlık yeri; inziva köşesi, zaviye; kulube; ¶ عَلَى خَلْوَة yalnız olarak; halvette, uzlette; خَلْوَة الحَمَّام banyo;

خَلَوِي yalnız; inzivada, münzevi; taşralı, köylü ¶ بَيْت خَلَوِي köy evi;

خَلِيّ ç. أَخْلِيَاء (من ...den) hali, (من)...sız, (من ...den) kimse yok; ¶ خَلِيّ البَال kaygısız, dertsiz;

خَلِيَّة ç. خَلاَيَا arı kovanı, hücre BİY.; الخَلِيَّة الحَيَوِيَّة الأُولَى protoplazma; ... مِنْ خَلاَيَا [mud. kul.] ...arasından, ...in içinden, dışına;

مِخْلاَة [at] yem torbası;

تَخْلِيَة boşaltma, terketme, tahliye;

إِخْلاَء boşaltma; akaçlama, drenaj; temiz-

çekilmek, maneviyatını yükseltmek için (الى ...e) çekilmek; kendini/ dikkatini (ل ...e) vermek, yöneltmek, hasretmek; ... خَلاَ ب b-i yüzüstü bırakmak, terketmek; (b-i) geçmek, (b-nin) yanından geçip gitmek; [vakit] geçip gitmek, bitmek ¶ خَلاَ لَهُ الجَوّ istediği gibi davranmak; لاَ يَخْلُو مِنْ جَمَال = çirkin denilemez, eli ayağı düzgün; لاَ يَخْلُو مِن لاَ يَخْلُو جَمَال biraz abartılmış, mübalağalı; خَلَى إِلَى نَفْسِهِ مِنْ فَائِدَة faydasız sayılmaz; kendi başına kalmak; kendini sorgulamak, kendini hesaba çekmek; مُنْذُ عَشْرِ سَنَوَات خَلَتْ son on yıldır; خَلَّى (...i) boşaltmak, terketmek, bırakmak; (b-i) yalnız/ tek başına bırakmak; (b-i, bşi) serbest bırakmak; (عن bşden) vazgeçmek, çekilmek; ¶ خَلَّى سَبِيلَهُ b-i serbest bırakmak, yoluna bırakmak; خَلَّى بَيْنَ فُلاَنٍ وَ بَيْنَ شَيْءٍ b-i, bşde serbest/ kendi haline bırakmak; b-nin bş yapmasını, bşe ulaşmasını kolaylaştırmak, yolunu/ önünü açmak; خَلِّ عَنْكَ هَذِهِ الْمُيُول vazgeç bu hevesten, bu isteklerinden; أَخْلَى (bşi, من ...den) arındırmak, boşaltmak, tahliye etmek; (bir yeri) boşaltmak, tahliye etmek, sakinlerini çıkarmak; (şehri) boşaltmak; ¶ أَخْلَى سَبِيلَهُ b-i serbest bırakmak, yoluna bırakmak, gitmesine izin vermek; ... أَخْلَى السَّبِيل ل ...için yolunu açmak; أَخْلَى طَرَفَهُ b-i işten çıkarmak; (b-i) beraat ettirmek, temize çıkarmak; ... أَخْلَى سَمْعَهُ ل ...e kulak kesilmek, ...i dikkatle dinlemek; أَخْلَى بَيْنَهُ وَ بَيْنَ مَا

leme, arıtma; tahliye etme; ¶ اخْلاء سَبِيله yoluna bırakma, karışmama;

تخلّ (عن bşi) terk, feragat, vazgeçme; istifa;

اختلاء yalnızlık, tek başına olma;

خالٍ boş; sahibi olmayan boş [mevki, kadro, vazife]; serbest; engelsiz; (من ...den) muaf; (من) ...sız; ¶ خَالٍ مِنْ الفائدة faydasız, hiç bir faydası olmayan; خَالٍ مِنْ السُكّان boş, ikamet edilmeyen, kimsenin oturmadığı; خَالِي الدَّيْن (من ...den) bağımsız, muaf, (من) ...zorunluluğuna girmeyen; خَالِي البَال kaygısız, başı rahat; (ç. خَوالٍ) geçmiş, geçip git-miş, mazi; ¶ القُرُون الخَالِيَة geçen asırlarda, mazide; في الأَيَّام الخَوالِي eskiden, geçmiş günlerde, mazide;

خم u, i (خُمُوم, خَمّ) kötü koku vermek, salmak, çıkarmak; bozulmak, kokuşmak;

خُمّ ç. أَخْمَام kümes; tüy [kalem];

خَمَّة çürük kokusu, leş kokusu;

خَامّ kötü kokulu, iğrenç, çürük kokulu;

مُخِمّ ⇑;

خمد u (خُمُود) sönmek [ateş], azalmak, hafiflemek, sakinleşmek, yatışmak; أَخْمَد (ateşi) söndürmek; (bşi) yatıştırmak, sakinleştirmek, dindirmek, teskin etmek, uyuşturmak; (bşi isyanı, başkaldırıyı) bastırmak, sindirmek; (bşi) boğmak, nefessiz/ havasız bırakmak [yine MEC.];

خُمُود mas. ⇑; batış, inhitat, çökme, bozulma, dejenerasyon; sakinlik, sessizlik, sükun; hareketsizlik, yerinden kıpırdama; çakılıp kalma;

اخماد mas. ⇑; bastırma, sindirme [isyan];

خامد sönen, sönmekte olan; dinmekte/ sakinleşmekte olan; sessiz;

خمر u (خَمْر) ve خمّر (bşi) örtmek, saklamak, gizlemek; (bşi örn. hamuru) mayalandırmak, maya ile kabartmak; (ل b-e karşı) gücenmek, darılmak, kırılmak; تخمّر mayalanmak, tahammur etmek; kabarmak; [hamur]; [kadın] peçe ile örtünmek, yüzünü ve başını örtmek; تخامر entrika çevirmek, fesat maksadı ile gizli planlar yapmak, dolap çevirmek (على b-e karşı); اختمر mayalanmak, tahammur etmek, [hamur] kabarmak; olmak, ermek, olgunlaşmak [yine MEC. fikir zihinde];

خمر [müe ve müz.] ç. خُمُور şarap; [çoğ.] akollü içkiler;

خَمْرَة şarap;

خَمْرِي bronz renkli;

خَمْرِيَّة ç. خُمُر, خِمَار içki alemini konu edinen şiir;

خِمَار ç. خُمُر, أَخْمِرَة başörtüsü, başı ve yüzü örten örtü [kadın];

خُمَار [sarhoşluk sonrası] mahmurluk;

خَمِير hamur; olgun, ergin, olgunlaşmış; maya;

خَمِيرَة ç. خَمَائِر maya; bira mayası; enzim, ferment KİM.; MEC. çekirdek, tohum; temel MEC.;

خَمَّار içki tüccarı, içki satan;

خمارة meyhane, içki içilen yer;

خمّير sarhoş; ayyaş, bekri, akşamcı;

تخمير mayalandırma, fermantasyon işlemi; kabartma [hamur];

اختمار mayalanma, fermantasyon;

مخمور sarhoş, ayyaş, bekri, mest olmuş;

مختمر mayalanmış; alkollü;

خمس ⇐ خَمَّسَ (*bşi*) beşlemek, beş misli, beş kat yapmak; (*bşi*) beşgen, beş köşeli yapmak; (*bşi*) beşe bölmek, ayırmak;

خُمْس ç. أَخْمَاس beşte bir; ¶ ضَرَبَ أَخْمَاسًا لأَسْدَاسٍ ve ضَرَبَ أَخْمَاسَهُ في أَسْدَاسِهِ bir çare/ çıkış yolu bulmak için çok düşünmek; çözüm yolu bulamamak, içinden çıkamamak; oyun/ plan kurmak, entrika çevirmek;

خمسة [müz. خَمْس];

خمسة عشر [sayılan müzekker] ve خَمْسَ عَشْرَة [sayılan münennes] onbeş;

خمسون elli ¶ عيد الخَمْسِين Hamsin yortusu HRİ.;

خميس ve يوم الخَمِيس perşembe;

خمّاس ç. خَمَّاسَة ürünün beşte birini pay olarak alan ortak;

خُماسي beş kat, beşli; beş harften oluşan, humasi DİLB.; ¶ خُمَاسِي الزَّوَايَا beşgen;

خُمَيْسة çocuklar ve kadınlar tarafından nazardan sakındırma amacıyla kullanılan, el şeklinde bir takı;

الخامس beşinci;

مُخمَّس beşgen, beş köşeli; beşkat, beşli; beş tefileli mısra;

خمش u, i (خَمْش) ve خَمَّشَ (*yüzü, cildi*) tırmalamak, [tırnak ile] çizmek, cırmalamak;

خمش ç. خُمُوش cırmalama, tırmalama; cırmık, çizik;

خُماشة ç. -ات cırmık, çizik;

خمص u (خَمْص، خَمَص) a [mide] boşalmak, acıkmak;

خَميص ,خَمِيص الحَشَا ve خَمِيص البَطْن boş mide ile, aç karın ile;

أخمص القدم ç. أخَامِص yağın çukur kısmı ¶ مِنَ الرَّأْسِ الى أَخْمَص القَدَم baştan ayağa, tepeden tırnağa;

خمع a (خُمُوع ,خَمْع) topallamak, aksamak;

خمل u (خُمُول) bilinmemek, anlaşılmamak, kapalı kalmak, ayırt edilememek; zayıflamak, gevşemek;

خمل ve خَمْلَة [kumaşların vb.nin] tüylü yüz; iplik, lif, tel(ler);

خمل gevşek, zayıflamış;

خُمُول kapalılık, net/ vazıh/ açık olmama; zayıflık, halsizlik, bitkinlik, dermansızlık, mecalsizlik; şevksizlik, atalet uyuşukluk;

خميلة ç. خَمَائِل bol bitkili yer; sık çalılık, ağaçlık, fundalık;

خامل bilinmeyen, dikkat çekmeyen, önemsiz, küçük; gevşek, zayıf; tembel;

مُخمل kadife kumaş;

مُخملي kadife gibi; ¶ جِلْد مُخْمَلِي güderi;

خمن ⇐ خَمَّنَ tahmin etmek/ yürümek, fikir yürütmek, farzetmek, tasavvur etmek; (*bşi*)

kabul/ farz/ tasavvur etmek, varsaymak; (*bşe*) kıymet takdir etmek, paha, değer biçmek;

تخمين takdir edilen kıymet, değer, tahmin, takdir; تَخْمِينًا ve عَلَى تَخْمِين tahminen, kabaca, yaklaşık olarak;

مُخَمِّن paha biçen, değer veren;

خَنَّ *i* (خَنِين) genizden konuşmak;

خَنَّة genizden gelen ses;

خَنِين genizden konuşan;

أَخَنّ müe. خَنَّاء genizden konuşan;

خُنّ (= خُمّ) ç. أَخْنَان kümes;

خَنِثَ *a* (خَنَث) kadın gibi davranmak, kadınsı hareketleri bulunmak; تَخَنَّثَ kadın gibi davranmak;

خَنِث kadınsı;

خُنْثَى ç. خَنَاثَى, خِنَاث hünsa, erselik, iki cinsiyetli;

خُنُوثَة kadınsılık;

تَخَنُّث ⇑;

مُخَنَّث cinsiyetsiz; kadınsı; güçsüz, iktidarsız;

خَنْجَر ç. خَنَاجِر hançer, kama;

خَنْخَنَ genizden konuşmak;

خَنْدَقَ (خَنْدَقًا) hendek kazmak;

خَنْدَق ç. خَنَادِق hendek, ark; çukur;

خُنْزُوَانِيَّة büyüklük kuruntusu, megolomani psik.;

خَنْزَب Şeytan;

خِنْزِير ç. خَنَازِير domuz; خِنْزِير بَرِّي yaban domuzu zoo.; خَنَازِير sıraca hastalığı TIP.;

خِنْزِيرَة dişi domuz;

خَنَازِيرِي sıracalı, sıraca hastalığına yakalanan;

الخَنَّاس Şeytanın bir lakabı [Allah'ı zikreden kişinin zihnini karıştırmaya çağrışım var.];

أَخْنَس müe. خَنْسَاء ç. خُنْس ucu kalkık, basık, burunlu;

خِنْشَار eğreltiotu BOT.;

خِنَّوْص ç. خَنَانِيص küçük domuz;

خِنْصَر ç. خَنَاصِر serçe parmağı ¶ عَقَدَ الخِنْصَرَ (الخَنَاصِرَ) عَلَى... *bşi* mükemmelliği sebebiyle her şeyden üstün tutmak;

خَنَعَ *a* (خُنُوع) (لِ ya da إلى *b-e*) teslim olmak, kendini (لِ ya da إلى ...*in*) eline bırakmak, (لِ ya da إلى ...*in*) boyun eğmek;

خَنُوع mütevazi, alçak gönüllü, itaatkar; boyun eğen; hain, sadakatsiz;

خُنُوع tevazu, alçak gönüllülük itaatkarlık;

خَنَف MIS. genizden gelen ses;

خُنْفَس ve خُنْفُسَاء ç. خَنَافِس pabuçtartan böceği, bok böceği ZOO. Scarabeus sacer;

خَنَقَ *u* (خَنْق) (*b-i*) boğmak; (*b-i*) boğarak öldürmek; (*bşi*) kısmak, (*bşin, gazın, buharın*) geçişini azaltmak TEKN.; (*bşi*) yavaşlatmak, kesmek, durdurmak; خَانَقَ (*b-ile*) kavga etmek, dövüşmek; تَخَانَقَ (مَعَ *b-ile*) dövüşmek; اِنْخَنَقَ boğulmak; اِخْتَنَقَ kesilmek, durmak; sıkılmak, daralmak [boğaz]; boğularak ölmek;

خَنْق boğulma; kesilme, durma; ¶ خَنْق الأَنْوَار karartma;

خَنْقَة اليَد bilek [el];

خُنَـاق boğarak öldürme; anjin, boğaz iltihabı TIP.; خُنَاق ve خَـانُوق (ç. خَــوَانِق ve خَوَانِيق) bademcik iltihabı, kuşpalazı, difteri TIP.;

خَنَّاق boğucu, nefessiz bırakan;

مَخْنَق boğaz, boyun ¶ اَخَذَهُ بِمَخْنَقِه birinin boğazına yapışmak;birini istediği gibi yönlendirmek;

خِنَاق boğarken kullanılan bağ, ip; boğaz, boyun ¶ ضَيَّقَ الخِنَاقَ عَلَى . . . b-i çok sıkıştırmak; اَخَذَ بِخِنَاقِه b-nin boğazına yapışmak;

خِنَاق ve خِنَاقَة dövüş, kavga;

اِخْتِنَاق boğularak ölme; oksijen yokluğundan ileri gelen boğulma, asfersi TIP.;

خَانِق boğucu, boğan; boğarak öldürme; kapatıcı, ayarlayıcı TEKN.; koyak, vadi ¶ غَاز خَانِق boğucu gaz; خَانِق الذِّئْب boğanotu BOT. aconitum;

مَخْنُوق boğulan, kesilen, duran [ses, gülme]; daralan, sıkılan; boğulup ölen; kısılan, azaltılan;

مُخْتَنِق (ب...ile) tıka basa dolu;

خنو (خَنَى) ve خَنَا u , خَنِـي a (خَنًى) müstehcen, açık saçık; edebe aykırı bir şekilde konuşmak; أَخْنَى (عـلـى b-i, bşi) [kader] yıkmak, kötü vurmak, mahvetmek;

خَنًى müstehcen, açık saçık söz; açık saçık, müstehcen şey; fahişelik; zina;

خَوَاجَة ç. ـآت bay, bey;

خِوَان ç. اَخْوِنَة ,اَخَاوِين masa; ¶ خِوَان الزِّينَة tuvalet masası;

خُوجَة MIS. öğretmen, hoca;

خوخ ⇐ خَوَّخ MIS. çürüme, bozulma;

خَــوخ [cin.is.; tek.is. ة] şeftali MIS.; erik SUR.;

خُوخَة ç. خُوَخ dam penceresi; büyük kapı içindeki ufak kapı; iki cadde arasındaki yol MIS.;

خُوذَة ç. خُوَذ miğfer, tuğ;

خور[1] (خَور) خَار u (خُوَار) böğürmek [öküz vb.] a (خَوَر) ve خَار u boyun eğmek; gevşemek, zayıf düşmek, şevki gitmek; [kuvvet, güç] giderek azalmak;

خَوْر ç. اَخْوَار ,خِيرَان koy, küçük körfez;

خَوَر zayıflık, yorgunluk, bitkinlik isteksizlik, mecalsizlik;

خُوَار böğürme;

خَوَّار zayıf, güçsüz, yorgun, bitkin;

خُوري[2] ç. خَوَارِنَة papaz; bkz. خير ;

خُورُس koro [kilise];

خَوْزَق (b-i) kazığa oturtmak; (b-i) sıkıştırmak, zor duruma düşürmek;

خَازُوق bkz. خزق ;

ورق خَوْشَق ambalaj kağıdı; kurutma kağıdı;

خُوص [cin.is.; tek.is. ة] hurma yaprağı;

خُوصَة MIS. hurma yapraklarından yapılan bir çeşit şapka;

خِوَاصَة hurma yaprakları ile örme sanatı;

اَخْوَص müe. خَوْصَاء ç. خُوص ; kısık ve çukur gözlü;

خوض[1] (خَوْض) خَاض u (خَوْض ,خِيَاض) (suya) dalmak;

(*bşin içine*) girmek, düşüncesizce, birden, cesurca dalmak; (في *bşe* veya *bşe*) kendini kaptırmak, derinine inmek, derinleşmek; (في *konu ile*) ilgilenmek, alakadar olmak; ¶ خَاضَ الْمَعْرَكَةَ çarpışmaya [tereddütsüz] girmek; خَاضَ غِمَارَ الحَرْبِ harbe girmek;

خَوْض [savaşa vb.e] korkusuzca/ cesaretle girme, dalma; kendini kaptırma, iyice verme; (في *...hakkında*) araştırma, etüt, çalışma;

مَخَاضَة ç. مَخَاوِض dalma yeri;

مخاض[2] bkz. مخض;

(خوف) خَافَ (خِفْتُ) *a* (خِيفَة, مَخَافَة, خَوْف) korkmak, ürkmek; (*bşden, b-den* veya من *b-den*, *bşden* على *b-i* veya *bş sebebiyle*) korkmak; خَوَّفَ ve أَخَافَ (*b-i*) korkutmak; تَخَوَّفَ = خَافَ;

خَوْف korku (من *...den*); خَوْفًا (من *...den* ya da على *...için*) korkarak;

خِيفَة (من *...in*) korkusu;

خَوَّاف, خُوَيْف korkak, yüreksiz, ödlek;

أَخْوَف daha korkak; daha çok korkulan;

مَخَافَة korku; ¶ مَخَافَةَ أَنْ . . . olmasından korkarak;

مَخَاوِف ["مَخَافَة" nin çoğulu] korkular, endişeler, tasalar; tehlikeler;

تَخْوِيف ve إِخَافَة korkutma;

تَخَوُّف korku;

خَائِف ç. خُوَّف ürkek, korkak, ödlek; (من *...den*) korkmuş, ürkmüş; (على *hakkında*) kaygılı, endişeli, tasalı;

مَخُوف kendisinden korkulan; tehlikeli;

مُخِيف ürkütücü, korkutan;

خاكي ALF.BKZ.;

خول ⇐ خَوَّلَ (*b-e, bşi* ve ل *b-e, bşi*) vermek, ihsan etmek, lutfetmek, bahşetmek [özl. *bşi yapma hakkını, gücünü, yetkisini*];

خَال ç. أَخْوَال, خُؤُول, خُؤُولَة dayı; (ç. خِيلان) [yüzdeki] ben;

خَالَة ç. ـآت teyze;

خَوَل taşınabilir mal/ mülk/ varlık [köle ve hayvanlar dahil]; uşaklar, hizmetçiler; MIS. dansöz; kadınsı kişi;

خَوَلِي bahçıvan; kahya [çiftlik vb.de];

خُؤُولَة dayılık [akrabalık ilişkisi];

مُخَوَّل (ب *...e*) yetkili;

خام ALF.BKZ.;

(خون)[1] خَانَ *u* (خِيَانَة, خَوْن) (*b-e*) ihanet etmek, hainlik yapmak, sadakatsizlik göstermek; (*b-i*) aldatmak; kandırmak, oyuna getirmek, (زَوْجَتَهُ) eşini aldatmak; [hafıza] (*b-i*) yanıltmak; (*b-i*) yüzüstü bırakmak, terk etmek; (*bşi, sözü vaadi*) yerine getirmemek; خَوَّنَ (*b-nin*) hain, olduğunu/ sadık olmadığını düşünmek; (*b-e*) güvenmemek, itimat etmemek, inanmamak; تَخَوَّنَ (*bşi, hakkı*) eksiltmek, azaltmak [yemek]; اخْتَانَ (*b-i*) kandırmak, aldatmak, oyuna getirmek, tuzağa düşürmek, (*b-e*) ihanet etmek; اسْتَخَانَ (*b-e*) güvenmemek, itimat etmemek;

خِيَانَة ihanet, hıyanet, sadakatsizlik; emanete hıyanet: kandırma, aldatma ¶ خِيَانَة الأَمَانَة emanete hıyanet; خِيَانَة خَطْمِي hüküm-

dara karşı hıyanet; خِيَانَة الوُعُود vaadinden, sözünden dönme;

خَؤُون hain, sadık olmayan; alçak; hileli;

خَوَّان hain, alçak; vatan haini;

خَائِن ç. خُوَّان ,خَوَنَة hain, alçak, sadık olmayan; vatan haini;

2خان ve خانة için ALF.BKZ.;

3خوان ALF.BKZ.;

1خوى i (خَوًى ,خَوَاء) [mide] boş olmak; acıkmak;

خوِي a (خَوَاء) boş, boş olmak;

خَوَاء ve خَوًى boş olma [mide], açlık;

خَاوٍ boş; tenha, metruk; ¶ خَاوٍ عَلَى عُرُوشِهِ خَاوِي tamamen harap, viran olan; الوِفَاض (خَالِي لِلوِفَاض) eli boş, hiç bir şey elde edememiş;

2خوى ⇒ خَاوَى (b-e) arkadaşlık, etmek, refakat etmek;

خُوَيّ küçük erkek kardeş;

خُوَّة (أُخُوَّة) kardeşlik;

مُخَاوٍ kardeş gibi davranan, yaklaşan;

خِيَار [cin.is.; tek.is. ة] salatalık, hıyar; ¶ خِيَار قَثَّة badem, ufak turşuluk hıyar;

(خيب) خَابَ i (خَيْبَة) başaramamak, başarısız olmak, kaybetmek, hüsrana uğramak; [umutları] boşa çıkmak, gitmek; خَيَّبَ ve أَخَابَ başarısızlığa uğratmak, sebep olmak; (bşi) bozmak, engel olmak, problem/ sorun çıkarmak; (آمَالَهُ umutlarını) boşa çıkarmak, yıkmak; تَخَيَّبَ = خَابَ;

خَيْبَة başarısızlık, kaybetme; boşa çıkma, [fiyasko] ¶ بِنْت خَيْبَة ve وَلَد خَيْبَة MIS. hayta, haylaz oğlan, kız;

خَائِب kaybeden; başarısızlığa uğrayan, başarısız; umutları boşa çıkan;

(خير) خَارَ i (خَيْر) iyileşmek, sağlığına kavuşmak; _ (خِيرَة) seçimini yapmak, kararını vermek; (bşi, عَلَى ...e) tercih etmek; خَيَّرَ (b-e, بَيْنَ ...arasında veya فِي ...den) seçim yaptırmak, (b-e, بَيْنَ ...arasında, فِي ...hakkında) alternatif/ seçenek göstermek/ sunmak; (bşi عَلَى ...e) tercih etmek; خَايَرَ (b-ile) rekabet etmek, yarışmak (b-e) alternatif/seçenek göstermek/ sunmak; تَخَايَرَ (b-i, bşi) seçmek; اِخْتَارَ seçimini yapmak, kararını vermek; (b-i, bşi), seçmek, (...de) karar kılmak; (bşi عَلَى ...e) tercih etmek ¶ ...اِخْتَارَ اللّٰهُ الى جِوَارِهِ Allah (cc) ...i kendi katına aldı; اِسْتَخَارَ (b-den) en iyisini kendisi için istemek, talep etmek; istihare etmek ¶ ...اِسْتَخَارَ اللّٰهَ فِي ...için Allah'ın yol göstermesini istemek. istihare etmek;

خَيْر ç. خِيَار ,أَخْيَار iyi; mükemmel, çok iyi; hayranlık uyandırıcı;daha iyi; en iyi (ç. خُيُور) iyi dilek, hayır dua; sağlık, sıhhat; avantaj, kâr, kazanç; iyilik; sadaka; ¶ خَيْر النَّاسِ insanların en hayırlısı; أَخْيَار ,خِيَار النَّاسِ mükemmel insanlar, insanların en hayırlıları; هُوَ خَيْر مِنْكَ o senden daha hayırlıdır, iyidir; هُوَ خَيْر لَكَ bu senin için daha iyi; الْخَيْر كُلّ الْخَيْر çoki iyi, mükemmel; الْخَيْر العَامّ amme menfaati, kamu yararı; لِخَيْر أَنْفُسِهِم ...in kârına, iyiliği için; لِخَيْر

[çoğ.] seçmeler, antoloji; (ç. مُخْتَارَات) köy muhtarı SUR., LÜB., IR.;

خيزران bkz. خزر ;

(خيس) خاس i (خَيَسَان, خَيْس) (ب anlaşmayı, sözleşmeyi, sözü) bozmak, çiğnemek;

خَيْش çuvalbezi, çul;

خَيْشَة çul parçası; (ç. خِيَش, -آت) çuval; ot şilte, minder; Bedevi;

(خيط) خاط i (خَيْط) ve خَيَّطَ (bşi) dikmek;

خَيْط ç. خيطَان, اَخْيَاط, خُيُوط iplik; sicim, kaytan, kordon; lif; ¶ خَيْط اَمَل ümit, umut;

خَيْطي ip gibi; lifli;

خِيَاط iğne [dikiş];

خِيَاطَة dikme; terzilik ¶ آلَة الخِيَاطَة dikiş makinası;

خَيَّاط ç. terzi;

خَيَّاطَة ç. terzi [kadın];

مِخْيَط iğne;

خَائِط terzi;

(خيل)[1] خَالَ a (خَيْلَان, خِيلَة, خَيْل) (اَنَّ ...dığını) düşünmek, hayal/ tasavvur etmek; farzetmek, varsaymak; (b-nin ya da bşin ...olduğunu) kabul etmek, varsaymak; خَيَّلَ (الى b-e, اَنَّ ...dığı) izlenimi vermek, (الى b-e , اَنَّ ...mış gibi) göstermek; ¶ خُيِّلَ اَلَيْه اَنَّ . . . ona ...mış gibi göründü, ...dığını zannetti; عَلَى مَا خَيَّلَت rastgele, nasıl denk gelirse; اَخَالَ şüpheli olmak, belirsiz olmak; تَخَيَّلَ (bşi) gözünde canlandırmak, tahayyül etmek, gözünün önüne getirmek; (ل b-nin aklına) gelmek, (ل b-nin zihninde) canlanmak;

kendi iyilikleri için; اَعمَال الخَيْر hayır işleri; صَبَاحُكَ الخَيْر ve صَبَاحُ الخَيْر iyi, hayırlı sabahlar, günaydın; ذَكَرَهُ بِالخَيْر (b-i) hayır ile anmak, b-den iyi olarak bahsetmek;

خَيْري hayır, iyilik olarak; ¶ جَمْعِيَّة خَيْرِيَّة hayır cemiyeti, kuruluşu, derneği;

خَيِّر hayır kurumu;

خَيِّرَة eli açık, cömert, kerim; hayır işleyen, sadaka veren; iyi kalpli, merhametli, şefkatli;

خَيْرَة ç. خَيْرَات iyi iş, salih amel, iyilik; خَيْرَات [çoğ.] zenginlikler, doğal kaynaklar [arazinin, ülkenin], nimetler;

خِيرَة ve خِيَارَة en iyi, seçkin, gözde, en makbul;

خَيْري şebboy BOT.;

اَخْيَر müe. اَخَاير ç. خُورَى, خِيرَى daha iyi, üstün;

خِيَار seçenek, alternatif; seçim; vazgeçme, ret hakkı; en iyi, en makbul, seçkin; ALF.BKZ.;

خِيَاري seçimli, ihtiyari, zorunlu değil; isteğe bağlı;

اِخْتِيَار seçim [yine SİY.] (ç. -آت) tercih (على ...e); seçenek, alternatif; özgür istek; اِخْتِيَارًا gönülü olarak, kendi isteği ile;

اِخْتِيَاري seçimlik, tercihli [dersler];

مُخَيَّر seçeneği olan;

مُخْتَار (في ...de) seçeneği, alternatifi olan; مُخْتَارًا [zarf] gönüllü olarak, isteyerek; seçim, karar; seçilen, gözde, tercih edilen; مُخْتَارَات

اخْتِيَال kibirlenme; övünme;

مُخَيِّلَة hayal gücü, muhayyile;

مُخِيل şüpheli, belirgin olmayan karışık, net değil; karıştıran, netliği bozan;

مُخْتَال kibirli, mağrur;

[2] خيل ⇐ خَيَّلَ [at sırtında] dörtnala gitmek;

خَيْل [cin.is.] ç. خُيُول at; beygir gücü; ¶ سِبَاق الْخَيْل at yarışı;

خَيَّال ç. -ون, -ة at binicisi, atlı; jokey;

خَيَّالَة süvari sınıfı IR., ESK. MIS.;

سَرِيَّة خَيَّالَة süvari bölüğü;

[3] خال bkz. خول ;

خيم ⇐ خَيَّم çadır kurmak, kamp yapmak; yerleşmek; (على ya da ب veya في bir yerde) kalmak, istirahat etmek, yatmak; MEC. [sakinlik, sükunet, barış] (في ya da ب bir yerde) hakim olmak, hüküm sürmek; تَخَيَّم çadır kurmak; kamp yapmak;

خَيْمَة ç. خِيَام, خِيَم çadır; katranlı veya boyalı muşamba; çardak, kameriye; büyük çadır, pavyon [sergi vb.de]

خَيَّام çadır kuran;

مُخَيَّم ç. -آت kamp, kamp yeri; الشَّعْب الْمُخَيَّم Filistin Halkı;

[2] خِيم huy, tabiat, mizaç, yapı, karakter, kişilik; meyil, temayül, eğilim; ¶ أَخَذَ خِيمَهُ MIS. b-i yoklamak, nabzını yoklamak;

[3] خام ALF.BKZ. ;

خَيَّة ç. -آت ilmik, bağ;

تَخَيَّلَ فِيهِ الْخَيْر biri hakkında iyi düşünmek, birinin iyi bir insan olduğunu düşünmek;

تَخَايَلَ (ل b-e, ب ...mış gibi) davranmak; kendini beğenmek; kibirlenmek; kafasını bir şeye takmak, belli fikirlere takılıp kalmak; hayal meyal/ bulanık görünmek; (على ...de) görünmek, göze çarpmak, belirmek; (على b-nin yüzüne) vurmak, düşmek [örn. gölge];

اخْتَال kendini beğenmek; kibirlenmek, büyüklenmek;

خَيَال ç. أَخْيِلَة hayal; hayalet; imaj; tayf, beli belirsiz görüntü, siluet; gölge, yansıma ¶ خَيَال شَكّ çok hafif şüphe; خَيَال الصَّحْرَاء bostan korkuluğu; خَيَال الظِّلّ gölge oyunu;

خَيَالَة ç. -آت hayalet; tayf, aldanış, kuruntu;

خَيَالِي hayali, gerçek olmayan; ideal; ütopik;

أَخْيَل daha kibirli, kendini beğenmiş;

أَخْيَل ç. خِيل, أَخَايِل yeşil ağaçkakan ZOO. Picus viridis;

خُيَلَاء [müe.] kendini beğenmişlik, kibirlilik; الْخُيَلَاء kibirlilik, büyüklenme;

خَيْلُولَة kibirlilik, burnu büyüklük;

مَخِيلَة ‖; (ç. مَخَايِل) emare, belirti, özellik; مَخَايِل [çoğ.] görüntüler;

تَخْيِيل rol yapma; فَنّ التَّخْيِيل drama sanatı;

تَخَيُّل tahayyül etme, gözünde/ zihninde canlandırma; (ç. -آت) vehim, kuruntu, hallüsinasyon;

تَخَيُّلِي hayali;

دَأَبَ *a* (دُؤُوب ,دَأَب ,دَأْب) (في *bşde* veya على *bşde*) sebat/ azim göstermek, inatçı olmak, ısrar etmek, bıkmamak, usanmamak, yılmamak; kendini (على *bşe*) vermek, bütün vaktini/ mesaisini (على *bşe*) vermek (على *bşe*) dalmak, (على *bşde*) şevkle çalışmak;

دَأْب ç. أَدْؤُب huy, alışkanlık;

دَأَب, دَأْب ve دُؤُوب azim, sebat, ısrar, yılmama, peşini bırakmama, devam, süreklilik; şevk, merak;

دَأْب ve دَائِب (على *bşe*) azimle, sebat ile devam eden⇑;

دَؤُوب yorulmayan, bıkmayan, gayretli, ısrarcı, azimli;

أَدْأَب daha ısrarcı ⇑; daha gayretli;

دَادَة evde ders veren kadın öğretmen, mürebbiye;

دَاغ ç. ـآت dağlama, dağ, damga [büyükbaş hayvanda];

دَال : "د" harfinin adı;

دَالْيَا dalya, yıldızçiçeği BOT. Dahlia;

دَامَا dama oyunu ¶ لَوْحَة الدَّامَا dama tahtası;

دَامجَان bkz. دَمْجَانَة ;

دَانْتِيلاً Fr.> dantel, oya;

دَانْمَارْك Danimarka;

دَانْمَارْكِي [na't] Danimarka...si, Danimarka ile ilgili; Danimarkalı [is.];

الدَّوَانب Tuna nehri;

دَايَة ç. ebe KNŞ.;

دَبَّ *i*(دَبِيب, دَبّ) [yerde] sürünmek; yavaş yavaş ilerlemek, hareket etmek; emeklemek, dört ayak üzerinde gitmek; (في ...*e*) gelmek, dahil olmak; (في نَفْسِه *b-nin kalbine, içine*) girmek, oturmak [his, şüphe]; (في ...*de*) yayılmak, her yeri doldurmak, kaplamak, istila etmek; yer elde etmek, kazanmak; [görüş, düşünce, fikir] (في *biri katında*) önem/ değer/ nüfuz kazanmak, itibar görmek; [duygular vb.] (في *b-nin*) içinden geçmek; ¶ دَبَّ فِيهِ دَبِيبُ الحَيَاة canlanmak, hayatiyet kazanmak; دَبَّبَ (*bşi*) sivriltmek, sivri yapmak;

دُبّ ç. أَدْبَاب, دِبَبَة ayı ¶ الدُّبّ الأَصْغَر Küçük Ayı ASTR.; الدُّبّ الأَكْبَر Büyük Ayı ASTR.;

دُبِّي ayı gibi, ayı cinsinden;

دَبَّة kum tepesi;

دَبِيب mas. ⇑; [duygular, hayat vb.] akma, depreşme, geçme, çağıldama; sürüngen;

دَبَّاب sürünen; sürüngen;

دَبَّابَة tank; panzer;

مَدَبّ : مِنْ مَدَبِّ النِّيلِ الى مَصَبِّه Nil'in kaynağından (döküldüğü yere) sonuna kadar;

دَابَّة ç. دَوَابّ hayvan; binek hayvanı [at,

sırtını dönmek, yüzünü çevirmek, kaçmak, firar etmek; kaçamak yapmak, atlatmak; sıvışmak, hissettirmeden çıkıp gitmek; تدبّر hazırlanmak, planlanmak, düzenlenmek; (في *hakkında* veya ...*hakkında*) tefekkür etmek, düşünüp taşınmak, zihninde tartmak; (في *bşde*) dikkatli davranmak, ihtimam göstermek; تدابر ters yönlere bakmak, sırt sırta olmak; zıttı/ tersi olmak; uyuşmaz/ aykırı/ tutarsız olmak; استدبر *(b-e)* sırtını dönmek;

دبر ve دُبُر ç. أدبار kalça, kaba et; arka, art; geri; en son kısım, uç, kuyruk; ¶ من دبر arkadan, geriden; arkada, geride; ولّى دبره sırtını dönmek; arkasını dönmek; kaçmak, tüymek;

دبري arkadan gelen, geçilen;

دبرة tersine dönme, dönüş [kader];

دبور batı rüzgarı;

دبّور ç. دبابير büyük eşekarısı ZOO. Vespa crabo; yaban arısı ZOO.;

تدبير ç. ـات planlama, düzenleme, organizasyon; yöneltme, çekip çevirme, nizam, düzen; tasarruf, kısıtlı harcama; (ç. تدابير) tedbir, önlem; ¶ تدبير المنزل ev idaresi; اتّخذ التدابير ve قام بالتدابير اللازمة ; منزلي اللازمة gerekli önlemleri almak;

ادبار geri çekilme; firar, kaçış;

تدبّر (في *hakkında*) düşünüp taşınma, tefekkür etme;

تدابر farklılık, eşitsizlik, benzememe;

دابر geçmiş [vakit]; azami, en çok, en

eşek vb.];

دويبة çok küçük organizma;

مدبّب sivri, ince;

دبج ⇒ دبّج *(bşi)* süslemek, bezemek, tezyin etmek; *(bşi)* güzel bir şekilde vermek, yazıya dökmek, tasnif etmek;

ديباج ç. دبابيج ipek brokar, bir yüzü kabartma ipek kumaş;

ديباجة ("ديباج" ın tek.is.) brokar, bir yüzü kabartma kumaş; [yazının] giriş kısmı, önsöz, mukaddime; surat, çehre, sima; stil; şan, şöhret, nam, itibar, ün, prestij, saygınlık;

تدبيج süsleme, bezeme, tezyin; [kitap] tasnif;

مدبّجات süslü sözler, güzel sözler;

دبدب ayak basmak, yürümek, hafifçe vurmak, tıklamak;

دبدبة ayaksesi; tıkırtı;

دبدوبة ç. دبادیب sivri, ince uç KNŞ.;

دبر *u* (دبور) arkasını, sırtını dönmek; [zaman] geçip gitmek, çabucak geçmek; دبّر (...*için*) planlar yapmak, tasarlamak, *bşi*) tasarlamak, tertiplemek, planlamak, kurmak, düzenlemek; (*suikast, hile, düzen*) hazırlamak, kurmak, tertip etmek; *(bşi)* yönetmek, idare etmek, *(bşe)* yön vermek; *(bşden)* mesul olmak; *(bşi)* iyi bir şekilde yönetmek, idare etmek, ihtiyatlı kullanmak, idareli sarfetmek ¶ دبّر خطّة plan kurmak, tasarlamak, tertip etmek; دبّر الشّؤون işleri üstlenmek, sorumluluk altına girmek; أدبر (عن ya da على *b-e*)

yüksek, en fazla; en son; kök; قَطَعَ دابِرَ الشَّيْءِ [lafzen: bşi kökünden söküp atma] yok etmek, kökünü kazımak; بالأمْسِ الدّابِرِ fi tarihinde, bir zamanlar; ذَهَبَ كَأَمْسِ الدّابِرِ iz bırakmaksızın kaybolup gitmek;

مُدَبِّر yönetici; nizam koyan, düzenleyen; başkan, lider; elebaşı; ¶ مُدَبِّر المَكائد düzenbaz, hilekar;

مُدْبِر : مُدْبِرًا و مُقْبِلًا başından, önünden ve sonundan;

دُبارة (=دوبارة) ip, sicim, kaytan, kordon; iplik;

1 دِبْس pekmez [özl. üzüm];

دبس ⇒ دَبَّسَ (الأوراقَ evrakları, الثَّوْبَ elbiseyi) iğnelemek, iğne ile tutturmak;

دَبُّوس ç. دَبابيس toplu iğne; çatal iğne; zımba teli; دَبُّوس أَمان veya دَبُّوس انكلِزي çatal iğne; دَبُّوس الشَّعْرِ saç tokası; دَبُّوس فَرانْساوي ataş MIS.;

دبش hurda,çer çöp; çöp;

دَبْش moloz, yapı döküntüsü; çakıl [şişe yapımında kullanılan];

دبغ *u, a, i* (دَبْغ) (*deriyi*) tabaklamak;

دِباغة tabaklama [deri];

دَبّاغ [deri] tabaklama işi yapan;

مَدْبَغة ç. مَدابِغ tabakhane;

دبق *a* (دَبَق) (*kuşu*) ökse ile yakalamak; (ب ...*e*) yapışmak; دَبَّقَ (*kuşu*) ökse ile yakalamak; yapışkan ağdalı olmak;

دِبْق ökse;

دَبِق yapışkan, ağdalı;

دبك *u* (دَبْك) ayağını yere vurmak; halay çekmek;

دَبْكة halay SUR.;

دَبْكة gürültü, kargaşa;

دبلة ç. دِبَل yüzük;

دبلوم ve دِبْلومة ç. -آت diploma;

دِبْلوماسي diplomatik; diplomat;

دِبْلوماسية diplomasi;

دثر *u* (دُثور) unutulmak, akla gelmemek, hatırlardan silinmek; görünmez olmak, silinmek [iz, rüzgar tarafından]; دَثَّرَ *(b-i)* gizlemek, saklamak; (*bşi*) yok etmek; تَدَثَّرَ (في *bşe*) bürünmek, sarınmak; انْدَثَرَ silinmek, görünmez olmak, belli olmamak; unutulmak, hatıralardan silinmek, tanınmaz olmak; ادَّثَرَ (ب *bşe*) bürünmek, sarınmak;

دِثار ç. دُثُر örtü, battaniye;

مَدْثور geçmiş, eski, mazide kalmış [zaman];

دجّ *i* (دَجيج, دَجّ) yavaş yavaş yürümek; دَجَّجَ بالسِّلاح *b-i* tepeden tırnağa silahlandırmak;

دُجّ ardıç kuşu ZOO. Turdus pilaris SUR.;

دُجّة zifiri karanlık;

دَجاج [cin.is.] tavuk;

دَجاجة [tek.is.] tavuk; piliç; دَجاجة الحَبَش Afrika tavuğu, beç tavuğu ZOO.;

مُدَجَّج : مُدَجَّج بالسِّلاح tamamen silahlı, silahla donanmış;

دجر *a* (دَجَر) sıkılmak, utanmak, mahcup olmak; sarhoş olmak;

دَيْجُور ç. دَياجير karanlık;

دَيْجوري ⇑;

دَيَاجِي اللَّيْلِ gece karanlığı;
مُدَاجَاة iki yüzlülük; dalkavukluk;
دَاجٍ karanlık;
دحدح ⇐ تَدَحْدَحَ badi badi, paytak yürümek;
دَحْدَح ve دَحْدَاح bodur, tıknaz;
دَحَرَ a (دَحْر, دُحُور) (b-i) kovmak, def etmek; (b-i) yerinden çıkarmak; (orduyu) yenmek, mağlup etmek, hezimete uğratmak; اِنْدَحَرَ kovulmak; [ordu] bozguna uğramak; göçmek, çökmek;
اِنْدِحَار mas. ⇑; sürgün; (ç. ـات) bozgun, yenilgi, mağlubiyet, hezimet; çökme, yarılma; felaket ¶ اِنْدِحَار الكَوْن dünyanın sonu;
مَدْحُور kovulan, kovulmuş; mağlup, bozguna uğramış; üyelikten çıkarılmış, ilişiği kesilmiş; sürgün;
دَحْرَجَ (bşi) yuvarlamak; تَدَحْرَجَ yuvarlanmak; yuvarlanıp gitmek;
دَاحِس ç. دَوَاحِس dolama [yara] TIP.;
دَحَشَ a (دَحْش) (bşi, في ...in) arasına yerleştirmek, içine koymak, itmek KNŞ.; (bşi)kaçak olarak sokmak; اِنْدَحَشَ müdahele etmek, karışmak; karışık olmak, karma olmak;
دَحَضَ a (دُحُوض) [iddia] geçersiz olmak, düşmek; (iddiayı) çürütmek, geçersiz kılmak, yanlışlığını ispat etmek, aksini göstermek; دَحَّضَ ve أَدْحَضَ ⇑;
دَحْض çürütme, aksini ispat etme ⇑;
دُحُوض [iddia, fikir vb. için] zayıflık, çürüklük, tutarsızlık, geçersizlik;
مِدْحَاض : دَعْوَى مِدْحَاض boş iddia;

[1] دَجَلَ u (دَجْل) (على b-i) kandırmak, oyuna getirmek; dolandırıcı, düzenbaz olmak; دَجَّلَ (bşi) süslemek, tezyin etmek, yaldızlamak, altın kaplamak; (على b-i) kandırmak, aldatmak; (على b-e) hileyle kabul ettirmek;
دَجْل oyun, hile, düzen, dolap;
دَجَّال ç. دَجَاجِلَة dolandırıcı, üçkağıtçı, düzenbaz, hilekar; Deccal;
تَدْجِيل hile, oyun; dolandırıcılık;
[2] دِجْلَة Dicle Nehri;
دَجَنَ u (دَجْن, دُجُون) [gün] karanlık, bulutlu, puslu olmak; _(دُجُون) kalmak; alışmak, alışkanlık kesbetmek; huy edinmek; evcilleşmek; دَجَّنَ (hayvanı) evcilleştirmek, ehlileştirmek; uysallaştırmak munis hale getirmek; ¶ دَجَّنَهُ لِخِدْمَة فُلَانٍ birini birinin hizmetine, emrine vermek; دَاجَنَ (b-e) dalkavukluk etmek, yüzüne gülerek kandırmak, (b-i) tatlı dil ile kandırmak; أَدْجَنَ [gün] karanlık, bulutlu olmak; [gece] karanlık olmak;
دُجْنَة ve دُجُنَّة [is.] karanlık;
أَدْجَن [s.] karanlık;
دَاجِن evcil, ehli ; karanlık; ¶ حَيَوَانَات دَاجِنَة evcil, ehli hayvanlar;
دَوَاجِن [çoğ.] kümes hayvanları;
(دجو) دَجَا u (دَجْو, دُجُوّ) kararmak, karanlık bulutlu olmak; (bşi) örtmek, gizlemek, üstünü kapatmak (bşin üzerine) yaymak; دَاجَى (b-e) samimi dost gibi davranmak; (b-i) tatlı sözler vb. ile kandırmak;
دُجًى [is.] karanlık;

(دحو)دَحَا u (دَحْو) yayılmak, açılmak [tomar]; مِدْحَى ç. مَدَاحٍ silindir [yol işlerinde kullanılan];

ادَّخَرَ ve مُدَّخَرَة için bkz. ذخر ;

دُخَس yunus balığı ZOO.;

دَخَل u (دُخُول) (bir yere veya الى veya في ...e) girmek; (bşe, في ya da الى ...e) girmek, batmak, delip geçmek; (b-i) sıkmak, kafasını meşgul etmek [şüphe vb.]; (خِدْمَة görevi) üstlenmek, işe başlamak; (على b-nin) evine/ odasına/ yanına girmek; (على b-i) görmeye gelmek; (على b-e) uğramak; (على kadın ile) zifafa girmek; (على ya da ب kadın ile) yatmak; (على bşin) başına/ önüne gelmek DİLB.; (على bşin) peşisıra gelmek, katılmak, ilave olmak [faktör, etken vb.]; (على bşi) ele geçirmek, elde etmek; (bşe ya da في bşe derneğe, dini topluluğa) katılmak, dahil olmak; (bşe) iştirak etmek; [vakit, hadise] başlamak; (في ya da تَحْتَ ya da ضِمْنَ ...den) sayılmak, (في ya da تَحْتَ ya da ضِمْنَ ...e) ait olmak; دُخِلَ [edil.] rahatsız/ keyifsiz olmak ¶ دُخِلَ عَلَى الأَمْرِ تَعْدِيلٌ düzeltme yapılmak; دَخَلَ الخِدْمَةَ işe başlamak; دَخَلَ الْمَدْرَسَةَ okula girmek; دَخَلَ الْمِينَاءَ limana girmek; دَخَلَ فِي الْمَوْضُوعِ mevzuya, konuya girmek, başlamak; دُخِلَ فِي عَقْلِهِ (جِسْمِهِ) zihinsel (bedensel) rahatsızlığı/ özürü bulunmak; دَخَّلَ (b-i, bşi) içeri getirmek, sokmak; (bşi, في bşe ya da bşe) sokmak, dahil etmek; [şüphe, zan vb.] (b-i) sarmak, (b-nin) içini kaplamak; أَدْخَلَ (b-i) içeri almak, getirmek, içeri girmesine izin vermek; (bşi, في veya على ...in içine) dahil etmek, sokmak, almak; (bşi على bşe) sokmak, ilk olarak yapmak, başlatmak [yenilik vb.i]; ¶ أَدْخَلَهُ الْمَدْرَسَةَ b-i okula başlatmak, göndermek; أَدْخَلَ تَغْيِيرًا عَلَى... ...da bir yenilik, deği-şiklik başlatmak; أُدْخِلَتْ عَلَيْهِ تَعْدِيلاتٌ onda [bazı] düzeltmeler yapıldı; تَدَخَّلَ (في bşe) müdahele etmek, karışmak; (في ...de) araya girmek; (في bşe) zorla girmek, dahil olmak; birbirine kenetlenmek, birbirine geçmek; تَدَاخَلَ (في bşe. في شُؤُونِهِ b-nin işlerine) müdahele etmek, karışmak, (في الحَدِيث söze) girmek, burnunu sokmak; birbirine kenetlenmek, geçmek; ilave olmak; eklenmek; (بَعْضُهُ فِي بَعْضٍ veya بَعْضُهُ بِبَعْضٍ) bir kısmı bir kısmının içine yavaşça karışmak; [şüphe, hüzün vb.] (b-i) sarmak;

دَخْل gelir, irat; hasılat, kâr, kazanç [خَرْج karşıtı]; müdahele etme, karışma; şüphe, kuşku, kuruntu ¶ ضَرِيبَةُ الدَّخْلِ gelir vergisi; لاَ دَخْلَ لَهُ veya لَيْسَ لَهُ أَيُّ دَخْلٍ فِيهِ في(ب) ... ona ne oluyor, onun ...ile ilgisi ne, ...onu ne ilgilendirir ki;

دَخَل rahatsızlık, delilik, aklı muvazenesizlik, dengesizlik; kusur, noksan, eksiklik;

دِخْلَة öz; ruh, can; gizli niyet ¶ رَاجَعَ دِخْلَتَهُ kendini sorgulamak;

دُخْلَة : لَيْلَة الدُّخْلَة zifaf gecesi;

دُخَّلَة ötleğengillerden bir kuş;

دَخِيل dahili, iç; nüve, öz, esas; (ç. دُخَلاَء)

kenetlenme, geçme; üzerine koyma veya ilave etme; yavaş yavaş birbirine karışma; nüfuz etme, içine geçip yayılma; girişim FİZ.;

داخل (في...e) ait, kapsamında; [s.] dahili, iç; [is.] iç, dahil; ... داخل [mud.kul.] içinde, zarfında; داخلاً [zarf] içeri(de); ¶ منَ الدّاخل içeriden;

الدّاخلَة ç. دواخل iç, iç yüz, batın; داخلة Dahile Vahası MIS.;

داخلي iç, dahili; ev/ vatan/ yurt ile ilgili [خارجي karşıtı] yerli; özel; eve ait; داخليا içeride; ¶ تلاميذ داخليّة yatılı öğrenciler [خارجيّة karşıtı]; حرب داخليّة iç savaş; مدرسة داخليّة yatılı okul; ملابس داخليّة iç çamaşırı;

داخليّة iç, dahili ¶ داخليّة البلاد ülkenin iç bölgeleri; وزارة الدّاخليّة içişleri bakanlığı; وزير الدّاخليّة içişleri bakanı;

مدخول hastalıklı, rahatsız, normal değil, anormal; [zihin] özürlü; (ç. مداخل) gelir, irat, kâr, kazanç;

دخمس (دخمسة) (على *b-e karşı*) gerçek hislerini gizlemek (على *b-i*) kandırmak; kurnaz, oyunbaz, düzenbaz olmak; (*ışık*) söndürmek MIS.;

دخمسة aldatma, oyun, hile, düzen;

دخن *a* (دخن) dumanlanmak, dumanlı olmak; dumanı hissetmek, kokusunu almak; دخن *a, u* (دخون, دخن) [ateş] tutmak, duman çıkarmak; دخّن (*bşi*) buhardan geçirmek, buhar ile dezenfekte etmek; (*yiyecekleri*) tütsülemek; (*sigara, pipo* vb.i) içmek; أدخن [ateş]

dıştan gelen, yabancı, ecnebi; yeni; sahte, yapma; (على ...*e*) yeni eklenen, ilave edilen; acemi; [yeni] din vb. değiştirmiş kişi; misafir; himaye altındaki kişi ¶ كلمة دخيلة veya لفظ دخيل yabancı dilden giren kelime; دخيلك lütfen! SUR. ve FİL.;

دخيلة ç. دخائل iç, öz, cevher, esas, asıl; can, ruh ¶ في دخيلة نفسه içinde, ruhunda; دخائل نفوسنا kalbimizin derinlikleri; دخائل الأمور olayların, hadiselerin içyüzü; دخائل شؤونه kendi, özel meseleleri, [ülke] iç işleri;

دخول giriş; girme; giriş izni; kaydolma, iştirak etme; başlama; nüfuz etme, içine işleme; istila, akın, işgal, zifaf İSL.HUK.;

دخوليّة şehir sınırında özellikle yiyeceklerden alınan giriş vergisi, oktrua;

مدخل ç. مداخل giriş (girme yeri); antre, hol; [kanal vb. için] ağız; ELK. anot; [bilgi, bilim alanına] başlangıç, giriş; ¶ مدخل السّيّارات garaj ile cadde arasındaki yol; مدخل لدراسة القانون hukuk öğrenimine giriş, başlangıç; حسن المدخل iyi tavır/ davranış;

مداخلة müdahele etme, karışma; (في ...*e*) katılma, (في ...*ile*) ilgilenme;

ادخال içeri alma, sokma, getirme; dahil etme, karıştırma; araya sokma, içine alma, kapsamına alma;

تدخّل giriş, işgal, akın; (في...*e*) müdahale etme, karışma; izinsiz ya da haksız girme; ¶ عدم التّدخّل tarafsızlık SİY.;

تداخل müdahele etme, karışma; birbirine

tütmek, duman çıkarmak; تَدَخَّنَ tütsülenmek, dumandan geçirilmek; duman ile dezenfekte olmak;

دَخَن duman, tütsü; buğu, buhar;

دُخَان ve دُخَّان ç. أَدْخِنَة duman, tütsü; buhar, buğu; tütün;

دُخْنَة füme, duman rengi; bir çeşit buhur, tütsü;

دَخِينَة sigara;

دُخَاخِني tütüncü, tütün satıcısı MIS., TUN.;

مِدْخَنَة ç. مَدَاخِن baca;

تَدْخِين buhar ile dezenfekte; (*balık* vb.i) tütsüleme; (*sigara*) içme, (*tütün*) kullanma;

دَاخِنَة ç. دَوَاخِن baca;

مُدَخِّن sigara içen;

دَرَّ *u, i* (دَرّ) bol bol akmak; yerden kaynamak, fışkırmak; (على *b-nin*) hissesine düşmek, (على *b-e*) tahakkuk etmek [kazanç, pay]; çok/ bol/ mebzul/ bereketli olmak; أَدَرَّ akıtmak; (*bşi* على *b-e*) bol bol, fazla fazla vermek, ihsan etmek; (على *b-e kazanç*) vermek; bahşetmek; اسْتَدَرَّ akmak; bol/ mebzul olmak; (*bşi*) bol bol vermek; *bşi*) elde etmeyi; kazanmayı istemek, (*bş için*) çabalamak;

دَرّ süt; başarı, muvaffakiyet; ¶ لِلَّهِ دَرُّهُ [lafzen: başarısı Allah'tandır] Maşallah! Aferin, Bravo (ona)!;

دُرّ [cin.is.] inci;

دُرَّة [tek.is.] ç. دُرَر inci; bir çeşit papağan ZOO. Psittacus Alexandri;

دُرِّيّ parlayan, parlak [yıldız];

دِرَّة ç. دِرَر meme, emcik; inek memesi, yelin;

مِدْرَار bol yağmurlu, sağanak yağmuru taşıyan [gök, bulut]; fışkırtan, dışarı atan ,şiddetle atan;

دَارّ bol bol akan; verimli, zengin; kârlı, kâr getiren;

مُدِرّ : مُدِرّ البَوْل idrar söktürücü, müdrir; مُدِرّ لِلْعَرَق مُدِرَّات البَوْل idrar getiriciler; terletici [ilaç];

دَرَأَ *a* (دَرْء ,دَرْأَة) (*bşi*) reddetmek, kabul etmemek; (*bşi.* خَطَرًا *tehlikeyi* عن *...den*) savuşturmak, geri çevrimek; ادَّرَأَ (في *...için*) mücadele etmek, çarpışmak;

دَرْء engelleme, savuşturma; uç;

دَرِيئَة ç. -آت hedef;

دَرَابْزِين trabzan, korkuluk;

دُرَّاق şeftali SUR.;

دَرَامَا drama;

دَرَامِي dramatik;

دَرِبَ *a* (دَرَب ,دُرْبَة) (ب *...e*) alışkın, alışmış, (ب *...de*) eğitim görmüş/ tecrübeli olmak; دَرَّبَ (*b-i*, *bşe* veya ب ,في على *...e*) [eğiterek] alıştırmak; (*b-e*, على ,في ,ب *...de*) eğitim yaptırmak; (*b-i*, على ,في ,ب *...e*) alıştırmak, eğitmek; تَدَرَّبَ (في veya على *...e*) alışkın/ alışmış olmak; (في veya على *...de*) eğitim görmüş/ tecrübeli/ deneyimli/ kalifiye olmak; eğitim yapmak SPO.;

دَرْب ç. دُرُوب patika, keçiyolu, yol; dar yol, dar sokak, geçit ¶ دَرْب التَّبَّانَة samanyolu;

أَدْرَجَ (*bşi* في *...in içine*) almak, dahil etmek, kapsamına almak; (*bşi,* في *bşe* örn. *listeye*) dahil etmek, almak, eklemek; تَدَرَّجَ yavaş yavaş, tedrici olarak ilerlemek; (الى *...e doğru*) adım adım ilerlemek; (في *...de*) ilerleme kaydetmek; derecelere ayırmak; اِنْدَرَجَ (في *...in*) kapsamına girmek dahilinde olmak; (في ya da تَحْتَ *...in altında*) sınıflanmak, tasnif edilmek, gruplanmak, (في ya da تَحْتَ ...) kategorisine girmek; اِسْتَدْرَجَ (*b-i*) tedrici olarak ilerletmek, terfi ettirmek; (*b-i*) cezbetmek, çekmek, aklını başından almak; (*b-i*) ayartmak, kandırmak;

دَرْج girme, kaydolma, dahil olma; katlanmış ya da rulo haline getirilmiş kağıt; rulo ¶ في دَرْجِ الكِتَابِ kitabın içinde; في دَرْجِ الكَلَامِ konuşma esnasında;

دُرْج ç. أَدْرَاج çekmece [masa, sıra vb. için]; sıra [ilkokul öğrencileri vb. için];

دَرَج ç. أَدْرَاج izlenen/ tutulan yol; basamak [merdiven] ¶ رَجَعَ أَدْرَاجَهُ ya da عَادَ أَدْرَاجَهُ izini takip ederek, geriye ya da kaynağına gitmek; geri gitmek/ dönmek; ذَهَبَ أَدْرَاجَ الرِّيَاحِ dikkat çekmeden, kaybolup gitmek; boşa gitmek, faydasız olmak;

دَرَجَة ç. -آت basamak [merdiven]; merdiven; derece, ton [ölçü aleti vb. için]; derece [MAT, GEO., sıcaklık]; oran, nispet; mertebe, seviye, derece; sınıf [tren vb.de]; evre, safha, devre [gelişimin]; not [derslerde] ¶ دَرَجَةُ الحَرَارَةِ sıcaklık derecesi; الدَّرَجَاتُ العُلْيَا maksi-

دُرْبَة huy edinme, huy; alışkanlık; aşinalık, tanıdıklık, bildiklik; deneyim, tecrübe; egzersiz, alıştırma;

تَدْرِيب alışma, huy edinme; egzersiz, pratik; eğitim التَّدْرِيبُ العَسْكَرِيُّ askeri eğitim;

مُدَرِّب ç. ـونَ eğitimci; antrenör SPO.; terbiyeci [vahşi hayvanlar için];

مُدَرَّب deneyimli; tecrübeli, kalifiye; eğitim görmüş, eğitilmiş;

دَرَبْزِين bkz. دَرَابْزِين ;

دَرْبَسَ (*kapıyı*) sürmek, kilitlemek;

دِرْبَاس ç. دَرَابِيس sürgü, koldemiri;

دَرَبُكَّة MIS. دَرْبُكَّة SUR. ç. -آت darbuka;

دَرْبَكَة patırtı, gürültü;

دَرَجَ *u* (دُرُوج) yavaş yavaş ilerlemek, yürümek, hareket etmek; (الى *...e*) yavaş yavaş/ adım adım yaklaşmak; (على *bş*) uyarınca hareket etmek; uzaklaşmak; (من *huyu, alışkanlığı*) zamanla bırakmak, vazgeçmek; [zaman] çabucak geçip gitmek; tedavül etmek, kullanımda olmak, _ (دَرْج) (*bşi*) yuvarlamak, (على *bşin çevresine, bşi*) sarmak, dolamak;

دَرِجَ *a* adım adım ilerlemek, yükselmek; ¶ ...دَرَجَ العُرْفُ عَلَى ...yapmak adet oldu;

دَرَّجَ (*b-i*) yavaş yavaş ya da adım adım yükseltmek, terfi ettirmek; (*bşi,* الى *...e*) yavaş yavaş yaklaştırmak; (*bşi*) dürmek; (*bşi*) devrettirmek; uygulamaya koymak; (*bşi*) fasılalara, bölmelere ayırmak; (*bşi,* في *...içine*) sokmak, dahil etmek; دَارَجَ (*bşde*) geri kalmamak [örn. zaman olarak]; izleyebilmek;

mum/ azami sıcaklık dereceleri; الدَّرَجَات السُّفْلَى minimum/ asgari sıcaklık dereceleri; دَرَجَة دَرَجَة الطُّول boylam derecesi COĞR.; دَرَجَة عِلْمِيَّة (جَامِعِيَّة) akademik derece; دَرَجَة العَقْلِ zeka seviyesi; دَفْتَر الدَّرَجَات karne [okulda]; مِنْ (في) الدَّرَجَات الأُولَى birinci sınıf; ذُو دَرَجَة üstün kaliteli, kaliteli; لِدَرَجَة أَنْ... derecesine sınırına kadar; ...yapıncaya kadar;

دُرَّاج ç. دَرَارِيج Afrika veya Asyada bulunan keklik, çil, turaç ZOO.; ALF.BKZ.;

تَدْرُج، تَدْرُجَة sülün ZOO.;

دَرَّاجَة ç. -آت bisiklet; ¶ دَرَّاجَة نَارِيَّة motorsiklet;

مَدْرَج ç. مَدَارِج izlenen/ takip edilen tutulan yol; rota; üslup, yol; başlangıç, başlama noktası, çıkma/ doğma yeri; kaynak; asfalt yol, pist [havaalanı için]; [yine مُدَرَّج] amfiteatr, amfi, konferans salonu [amfi şeklinde]; tribün; ¶ مُنْذُ مَـدْرَجِـهِ başlangıç(ın)dan beri; سَارَ في مَدْرَج نَشْأَتِه yetişip büyüdüğü yer; مَدَارِج الرُّقِيّ ilerleme (yükselme) yolunda adımlar atmak;

تَدْرِيج derecelendirme; sınıflama, kategorilere ayırma; derece derece alçalma veya yükselme; ¶ مَعَ التَّدْرِيج ve عَلَى التَّدْرِيج veya مَعَ التَّدْرِيج derece derece, tedrici olarak, yavaş yavaş, kademeli/ aşamalı olarak;

تَدْرِيجِي kademeli, aşamalı, tedrici; yavaş yavaş; تَدْرِيجِيًّا tedrici, aşamalı olarak, adım adım;

إِدْرَاج araya sokma, dahil etme; (في listeye) alma, dahil etme, ekleme;

تَدَرُّج aşamalı/ tedrici ilerleme; aşamalı olma ¶ بِالتَّدَرُّج tedrici/ aşamalı olarak; تَدَرُّج ارْتِقَائِه tedrici kademeli yükselişi;

اِسْتِدْرَاج ikna etme, kandırma kuvveti/ gücü/ yeteneği;

دَارِج kullanımda olan, yaygın, popüler, herkes tarafından bilinen; ¶ الكَلَام الدَّارِج ve اللُّغَة الدَّارِجَة halk dili, konuşma dili;

مُدَرَّج dereceli, kademeli aşamalı; (ç. -آت) merdiven; tribün; amfiteatr, amfi, konferans salonu;

مُدْرَج eklenmiş, araya sokulmuş; kayıtlı, ilave edilmiş; (في veya ب ...de) bulunan, muhtevi (في veya ب ...in) kapsamında olan;

دَرِدَ a (دَرَد) dişsiz kalmak;

أَدْرَد dişsiz;

دُرْدِيّ tortu, posa, telve, çökel;

دَرْدَبِيس kocakarı, acuze;

دَرْدَرَة [su] gürültü, gürüldeme; saçma sapan, önemsiz konuşma;

دَرْدَار karaağaç BOT. Ulmus;

دُرْدُور girdap, anafor;

دَرْدَشَ gevezelik etmek, çene çalmak, muhabbet etmek;

[1]دَرَزَ u (دَرْز) dikmek, dikiş dikmek;

دَرْز ç. دُرُوز dikiş, dikiş izi [yine TIP.];

[2]دُرْزِيّ ç. دُرُوز Dürzi;

دَرَسَ u (دَرْس) (bşi) silmek, imha etmek; bozmak; (bşi,taneyi, tohumu) dövmek, ezmek; (bşi على b-den, b-nin yanında) öğrenmek, tahsil

etmek; ... دَرَسَ العِلْمَ عَلَى ... ilmi ...den almak; دَرَسَ u (دُرُوس) silinmek, yok olmak; دَرَّسَ öğretmek; (*b-e*, *bşi*) öğretmek, okutmak öğretmek; دَارَسَ (*b-ile birlikte*) ders görmek, okumak, mütalaa etmek; تَدَارَسَ (*bşi*) dikkatle ve birlikte okumak; اِنْدَرَسَ bozulmak, silinmek, kazınmak;

دَرْس mas. ⇑; (ç. دُرُوس) ders, etüt, çalışma; ünite, ders, bölüm; ders saati, ders süresi; [verilen] konferans, ders; ders, ibret [tecrübe ile öğrenilen] ¶ ... أَلْقَى دُرُوسًا عَنْ ...hakkında ders, konferanslar vermek,; أَعْطَى دُرُوسًا ders vermek; دُرُوس مَنْزِلِيَّة ev ödevi;

دِرَاس ezme, dövme [tohum vb.];

دِرَاسَة ç. -آت çalışma, ders, ["bugün okul, ders var mı?" ifadesindeki] okul; دِرَاسَة عَالِيَة yüksek öğretim; دِرَاسَة ثَانَوِيَّة orta öğretim; دِرَاسَة مُتَوَسِّطَة orta öğretim SUR.;

دِرَاسِي öğretim, ders ile ilgili; okul veya öğrenci ile ilgili; öğretici, eğitici; ¶ رُسُوم دِرَاسِيَّة okul taksitleri, harçları; سَنَة دِرَاسِيَّة akademik yıl; öğretim yılı; عُمَّال الدَّرْسِيَّة demiryolu işçileri MIS.;

دَرَّاس [şevkli, meraklı] öğrenci;

دَرَّاسَة harman döveni; dövme makinesi; ¶ حَصَّاد دَرَّاسَة biçer döğer makinası;

دِرْوَاس mastı [köpek];

مَدْرَسَة ç. مَدَارِس okul; medrese; ¶ مَدْرَسَة اِبْتِدَائِيَّة ilkokul, ilköğretim; مَدْرَسَة أَوَّلِيَّة ilkokul; مَدْرَسَة ثَانَوِيَّة lise; مَدْرَسَة تِجَارِيَّة ticari lise; مَدْرَسَة حَرْبِيَّة harp akademisi; مَدْرَسَة دَاخِلِيَّة yatılı okul; مَدْرَسَة عَالِيَة (عُلْيَا) yüksek okul; مَدْرَسَة الفُنُون وَ الصَّنَائِع endüstri meslek okulu/ lisesi; مَدْرَسَة كُبْرَى yüksek okul; اَلْمَدْرَسَة القَدِيمَة kadim okul, ekol;

مَدْرَسِي okul ile ilgili;

تَدْرِيس öğretim, eğitim; ¶ هَيْئَة التَّدْرِيس öğretim heyeti; öğretim üyeleri;

دَارِس ç. دَوَارِس silinmiş, kazınmış; eski, harap, viran; تَجَدَّدَ دَارِسُهُ yeniden canlanmak;

مُدَرِّس ç. -ون öğretmen; konferans veren; ¶ مُدَرِّس مُسَاعِد asistan;

دَرَّعَ ⇐ دِرْع (*bşi*) zırh ile kaplamak; تَدَرَّعَ ve اِدَّرَعَ zırh giymek;

دِرْع [müe. ve müz.] ç. دُرُوع ,أَدْرُع ,أَدْرَاع zırh yelek; zırhlı levha; zırh; (ç. أَدْرَاع) kombinezon.;

دَرَّاعَة ç. -آت zırhlı kruvazör;

دُرَّاعَة ç. دَرَارِيع önü açık, bol, kolları olan bir çeşit elbise;

دَارِع zırhlı;

دَارِعَة ç. دَوَارِع zırhlı kruvazör;

مُدَرَّع zırhlı; zırhlı hayvan, armadillo ZOO. Armaddilo ¶ قُوَّة مُدَرَّعَة zırhlı birlikler; سَيَّارَة مُدَرَّعَة zırhlı araç; مُشَاة مُدَرَّعُون zırhlı birlik [askerler] ASK.;

مُدَرَّعَة ç. -آت zırhlı kruvazör;

دَرْف yan, taraf, cenah, kanat; koruma;

دَرْفَة ç. دِرَف kanat [kapı veya pencerede];

دُرْفِيل yunus bağlığı ZOO.;

دَرَقَة[1] [deri] kalkan, siper;

دَرَق tiroit bezi;

لغُدَّة الدُّرَقِي دَرَقِي kalkan şeklinde; tiroit; tiroit bezi;

دراق[2] ALF.BKZ.;

درك ⇐ دَرَكَ [yağış] sürmek, devam etmek;

دَارَكَ (*b-e*, *bşe*) erişmek, ulaşmak, varmak, yakalamak, (*bşi*) sürdürmek, devam etmek;

أَدْرَكَ (*bşe*) ulaşmak, varmak; *(b-e)* ansızın/ beklenmeyen bir zamanda gelmek; *(b-i)* ansızın yakalamak [ölüm]; (*bşi*) elde etmek; ele geçirmek; (*bşi*) idrak etmek, kavramak, anlamak; (*bşi*) sezmek, farkına varmak; (*bşi, meyveyi*) olgunlaştırmak; [çocuk] buluğa ermek; تَدَرَّكَ : تَدَرَّكَتِ الشَّمْسُ الى الْمَغِيبِ güneş; batmaya yakın oldu; تَدارَكَ birbirine yetişmek; [kesintisiz olarak] devam etmek, sürdürmek; *(b-i)* engellemek, doğrultmak, (*hasarı*) telafi etmek; اِسْتَدْرَكَ (*bşi*) düzeltmek, doğrultmak, düzeltme yapmak; (*bşi*) düzene, sıraya koymak; (*zararı, yanlışı*) telafi etmek, düzeltmek; (*eksik olan bşi*) ilave etmek, eklemek; (*olayı, hadiseyi*) [önceden görüp] tedbir almak, engel almak;

دَرْك elde etme, başarı, muvaffakiyet, ulaşma, yakalama; polis; (ç. أَدْرَاك) en alt seviye, en alçak seviye;

دَرَكِي polis [memuru];

دَرَكَة en alçak seviye; دَرَكَات [çoğ.] inen, alçalan basamaklar (دَرَجَات karşıtı;);

دَرَّاك başarılı, muvaffak;

مَدَارِك [çoğ.] zeka, zihinsel, kabiliyetler; algı, idrak; ¶ الْمَدَارِكُ الخَمْس beş duyu;

دِرَاكًا [zarf] sürekli olarak, devamlı, biteviye;

إدْرَاك ulaşma, yetişme; anlama, kavrama; idrak, şuur; ¶ فَقْد الإدْرَاك şuur kaybı; zeka, akıl; cinsi erginlik, buluğ; buluğ, ergenlik yaşı; ¶ سِنّ الإدْرَاك temyiz yaşı İSL.HUK.;

تَدَرُّك aşamalı/ tedrici düşüş/ iniş;

اِسْتِدْرَاك telafi, karşılama; düzeltme, doğrultma, tashih;

مُدْرِك akıllı, akıl sahibi, makul; ergen büluğa ermiş; ergenlik, büluğ yaşı;

مُدْرَكَات [çoğ.] tasavvur edilen, idrak edilebilen şeyler; [belirli] kavramlar;

دَرِك İng.> petrol kuyusu açmak için kullanılan teçhizatı taşıyan iskele;

دَرِمَ *a* dökülmek [diş]; دَرَّمَ [tırnakları] kesmek;

دَرِنَ *a* (دَرَن) kirli/ pis olmak; أَدْرَنَ ⇑; تَدَرَّنَ tüberküloz/ verem hastalığına yakalanmak;

دَرَن ç. أَدْرَان kir, pis; yumru, tüberkül; tüberküloz, verem; ¶ دَرَن رِئَوِي akciğer tüberkülozu;

دَرَنَة [tek.is.] ç. -ات yumru, tüberkül; küçük ur, düğüm, bezecik;

دَرَنِي verem ile ilgili, veremli;

تَدَرُّن verem hastalığı ¶ تَدَرُّن رِئَوِي ve تَدَرُّن الرِّئَة akciğer tüberkülozu;

تَدَرُّنِي verem, tüberküloz ile ilgili;

مُتَدَرِّن veremli; yumrulu;

مِدْرَاه ç. مَدَارِه sözcü;

دِرْهَم ç. دَرَاهِم dirhem [IR. 50 paralık metal para]; [ağırlık birimi olarak] dirhem (MIS. أُوقِيَّة nin

(*bşi*, في ya da ب *içine*) yavaş yavaş damlatmak, akıtmak; (السَّمّ *zehiri*, ل *b-e*) gizlice vermek; (*bşi*, في *bşin içine*) zorla/ hile ile sokuşturmak; (*bşi*, في...*e* veya *b-i*, بين...*arasına*) gizlice/ kaçak olarak sokmak; (*bşi*) araya sokmak; (على ya da ل *b-e* karşı) entrika, gizli iş çevirmek, dalavere yapmak ¶ دَسَّ الدَّسَائِسَ entrika, gizli işler çevirmek, plan tertip etmek; دَسَّسَ (*bşi*) araya sokmak, sıkıştırmak; (*bşi*) saklamak; تَدَسَّسَ (الى *bşe*) gizlice katılmak; (في ...*de*) gizlenmek, saklanmak; اِنْدَسَّ (بين ...*arasına* veya في ...*e*) girmek, gizli gizli yaklaşmak, (في ...*e*) sızmak; kendini (في veya الى *b-e*) sevdirmek; gizlenmek, saklanmak;

دَسِيسَة ç. دَسَائِس hile, kandırma, plan, tertip, komplo; ¶ دَسَّ الدَّسَائِسَ (ضِدَّ... ...*e karşı*) entrika çevirmek, komplo hazırlamak; suikast/ fesat tertibi;

دَسَّاس ç. -ون hilekar, komplo hazırlayan, suikastçı; kum yılanı ZOO. Eryx jaculus;

[1]دَسْت ç. دُسُوت şeref mevkii; meclis, konsey, divan, encümen; ¶ دَسْتُ الحُكْمِ tahta;

[2]دَسْت ç. دُسُوت bakır kazan MIS., SUR.;

[3]دَسْتَة deste; paket, bağ KNŞ.;

دُسْتُور ç. دَسَاتِير kanun, yasa, nizam; düzenlemeler; talimatname, içtüzük; anayasa; tüzük;

دَسْتُور izin KNŞ.;

دُسْتُورِي yasal, kanuni; النِّظَام الدُّسْتُورِي anayal düzen, sistem;

دُسْتُورِيَّة anayasaya uygunluk, tüzüğe, ya-

1/ 12'si, takriben = 3.12 g.); دَرَاهِم para;

دُرَيْهِمَات metelik, kuruş, pul;

دَرْوَة koruyucu duvar, paravan; siper;

دَرْوَاس mastı [köpek];

دَرْوِيش ç. دَرَاوِيش derviş;

دَرَى *i* (دِرَايَة) (ب *bşi* veya *bşi*) bilmek, (ب *bşden*) haberdar olmak (ب *bşin* ya da *bşin*) farkında, şuurunda, bilincinde olmak; (ب *bşi* veya *bşi*) anlamak, kavramak, idrak etmek; ¶ وَ مَا يَدْرِي الأَ وَ... birden bire, aniden ...oldu;

دَارَى (*b-e*) yağ çekmek, yaltaklanmak, dalkavukluk yapmak, güzel sözlerle kandırmak; (*b-i*) aldatmak, kandırmak, oyuna getirmek; (*bşi*) örtbas etmek; (*bşi*) saklamak, gizlemek, maskelemek; (*b-e karşı*) siyasi davranmak;

أَدْرَى (*b-e*) (ب *bşi*) bildirmek, haber vermek; ¶ وَ مَا أَدْرَاكَ بِ... ya da وَ مَا أَدْرَاكَ مَا... ...nedir biliyor musun? ...ı, ...olduğunu nereden bileceksin!; تَدَارَى gizlenmek;

دِرَايَة algılama, idrak, kavrayış;

أَدْرَى (ب *b-i*, *bşi*) daha iyi bilen, tanıyan, daha bilgili;

مُدَارَة sosyallik, girişkinlik, sıcak kanlılık;

دَارٍ (ب *bşi*) bilen, farkında/ şuurunda/ bilincinde olan;

مِدْرَى, مِدْرَة (= مِرْدَى), مِدْرَاة ç. مَدَارٍ sırık, direk [özellikle kayığı ilerletmek için kullanılan];

دِرْيَاق (تِرْيَاق) tiryak, panzehir;

دَزِّينَة İt.> düzine;

دَسَّ دَسّ *u* (دَسّ) (*bşi*, في *bşin içine*) koymak, itmek, sürmek, sokmak; (*bşi*, في *bir yere*) gömmek;

saya uygunluk; ¶ عَدَمُ الدُّسْتُورِيَّةِ anayasaya aykırılık;

دسر u (دَسْر) (bşi) itmek, dürtmek;

دَاسِر pervane [vapur, uçak];

دَسْكَرَة ç. دَسَاكِر küçük köy; düz arazi; taverna;

دَسَم şişmanlık; şişman;

دَسِم şişman; yağlı; kirli, pis; zengin, özlü; düşüncelerle dolu, kıymetli, nitelikli [örn. okunacak döküman];

أَدْسَم müe دَسْمَاء ç. دُسْم çok şişman; yağlı, kirli, pis; daha zengin, kıymetli, nitelikli;

دَسَامَة yağlılık, şişmanlık; kirlilik; pislik;

دُسُومَة şişmanlık; zenginlik, nitelikli oluş, [örn. okunacak eser, döküman vb.];

دِسَام tıpa, tıkaç, sibop;

دَيْسَم horozibiği çiçeği, yabani kadife çiçeği BOT. Amaranthis triclor;

دِسَمْبِر Aralık ayı;

دسو ⇐ دَسَّا (bşi) arzetmek, sunmak تَدَسَّا gizlenmek, saklanmak; (إلى ...e) nüfuz etmek, içine işlemek, tesir etmek;

دُش Fr.> duş;

دَشِيش ve دَشِيشَة ezilmiş buğday ve tereyağı ile yapılan bir çeşit lapa;

دَشْت hurda, çerçöp, süprüntü;

دشن ⇐ دَشَّنَ (bşi) sunmak arzetmek; (bşi) adamak, vakfetmek, hasretmek;

تَدْشِين adama, hasretme; تَدْشِينُ الكَنِيسَةِ kiliseye vakfedilen;

دشو ⇐ تَدَشَّى geğirmek;

دَع ve دَعَة bkz. ودع ;

دَعّ a (fakiri, yetimi) [hakir görerek] reddetmek, geri çevirmek;

دعب a (دُعَابَة) (b-ile) şakalaşmak; دَاعَبَ (bş ile, b-ile oynamak, oyalanmak, eğlenmek; (b-ile) şakalaşmak, latife yapmak; (b-e) şakadan (ب ...ile) vurmak/ dokunmak; (kadın ile) oynaşmak; (bşe) hafifçe dokunmak/ okşamak; [umut vb.] (b-i) kandırmak, avutmak; (müzik aletini) çalmak ¶ دَاعَبَ البِيَانُو piyano çalmak; تَدَاعَبَ şakalaşmak, şaka, latife yapmak, hoşça vakit geçirmek;

دَعِب şakacı, neşeli, şen, eğlenceli, hoş.;

دُعَابَة ç. آت ⇑; şaka, latife;

دَعَّاب şakacı ⇑;

مُدَاعَبَة ç. آت- oyalanma, eğlenme; şen, neşeli ⇑; neşe; oynaşma;

دَاعِب şen, neşeli ⇑;

مُدَاعِب ⇑;

دَعْبَل kurbağa yumurtası;

مُدَعْبَل rahatsız, keyifsiz; top şeklinde;

أَدْعَج müe. دَعْجَاء ç. دُعْج karagözlü; iri ve koyu siyah [göz];

دعر a (دَعَر) ahlaksız/ ahlakı bozuk olmak; ahlaka aykırı olmak;

دَعَر ahlaksızlık;

دَعِر ahlaksız, iffetsiz, sefih, edepsiz;

دَعَارَة ahlaksızlık ⇑ ¶ بَيْتُ الدَّعَارَةِ genelev [ahlaksızlık evi];

دَاعِر ç. دُعَّار ahlaksız, edepsiz, sefih;

دعس a (دَعْس) (bşi) ayağıyla ezmek; [araba vb.] (b-i) ezmek; اِنْدَعَسَ = دُعِسَ ;

دعك *a* (دَعْك) *(bşi)* ovmak; *(bşi)* fırçalamak; *(çamaşırı)* çitilemek, fırçalayarak yıkamak; *(bşi)* ezmek, kırmak; *(kağıdı)* buruşturmak;

دعم *a* (دَعْم) ve دعّم *(bşi)* desteklemek, *(bşe)* destek vermek; *(bşi)* sırık/ payanda ile desteklemek; *(bşi)* takviye etmek, güçlendirmek; ادّعم desteklenmek; (على ...*e*) dayanmak, (على ...*i*) temel kabul etmek;

دعمة ç. دعم destek;

دعامة ç. دعائم destek, takviye; iskele, rıhtım; payanda, ayak; direk, dayanak (özl. MEC., örn. دعائم السيادة yetki dayanakları [direkleri];

تدعيم destekleme, takviye, güçlendirme;

دعو ve دعى دعا *u* (دُعَاء) *(b-i)* çağırmak; (ب *b-i* ya da *b-i*) çağırtmak, emirle davet etmek; (*b-i*, ل *bşe*) davet etmek; (*b-i*, ل veya الى *bşe* ya da *bş yapmaya*) çağırmak, davet etmek; (*b-i* ل veya الى *bş yapmaya*) ikna/ teşvik etmek; (*b-i*, ب ...*ile*) isimlendirmek, (*b-i*, ب ...diye veya ...*olarak*) çağırmak; دُعِي [edil.] çağrılmak; (ب...*ile*) isimlendirilmek; *(Allah'a)* dua etmek, niyazda bulunmak, yalvarmak; (ل *b-e*) [hayır] dua etmek, (ل *biri için*), (ب ...*i*) dilemek, dua etmek; (على *b-e*) beddua etmek, (على *biri için*) kötülük dilemek; (ل ...*e*) çağırmak, (ل ...*in*) propagandasını yapmak; (الى ...*i*) istemek, ihtiyacı olmak; (الى ...*e*) karşı harekete geçirmek, provoke etmek; ¶ دُعِيَ للإجتماع toplantıya çağrılmak; دُعِيَ الى حَمْلِ السِّلَاح askere çağrılmak, silah altına alınmak için çağrıda bulunulmak; ... رَجُل يُدْعَى ... ...isimli bir adam, ismi ...olan bir kişi (adam); دَعَا لَه بِطُولِ العُمْرِ ömrünün uzun olması/ çok yaşaması için ona dua etti; داعى *(b-e)* meydan okumak; *(b-i)* aleyhine dava açmak; تداعى karşılıklı meydan okumak; [düşünce, hatıra, anı] bir diğerini akla getirmek, çağrışım yapmak; [duvarlar] harap/ viran/ yıkılacak gibi olmak; batmak, çökmek; [kişi] düşmek; çökmek, çöküntüye uğramak, bozulmak, dejenere olmak MEC. [kültürel]; toplanmak, bir araya gelmek, sürü oluşturmak; ادّعى *(bşi* اَنَّ ...diğini) ileri sürmek, iddia etmek; *(bşi)* istemek, *(bşde)* hak iddia etmek; *(bşde)* haksız iddiada bulunmak; ...gibi görünmek; [mahkemede] tanıklık/ şahitlik etmek; (على *b-i*, ب *bş ile* ya da *bş ile*) itham etmek, suçlamak; استدعى *(b-i)* çağırtmak, *(b-i)* [örn. bir profesörü vb.i] davet etmek; (*b-i*, الى *bşe* veya *bş yapmaya*) davet etmek; (*b-e*, الى *bşi* veya *bş yapmayı*) önermek; (*b-e*, الى *bş yapmayı*) cazip hale getirmek; *(bşi)* gerekli görmek, ihtiyaç saymak;

دعـوة çağrı, davet; cezbetme, çekme; istek, talep; (الى ...*e*) zorla/ emirle çağrı; celp kararı; iddia, dava; [inanç vb.e] davet ve bu yolda yapılan hizmet (yine نَشْر الدَّعْوَة) propaganda; (ç. دَعَوَات) dua; iyi/ hüsnü niyet ¶ دَعَوَات صَالِحَات iyi niyet temsilcileri; صَاحِب الدَّعْوَة دَعْوَة بالشَّر beddua, lanet;

[davet eden] davet sahibi, ev sahibi [davetli karşıtı];

دَعْوَى ç. دَعَاوٍ, دَعَاوَى iddia; hak iddiası; dava ISL.HUK. ¶ ...بِدَعْوَى أَنْ... bahanesi ile;

دَعِيّ ç. أَدْعِيَاء evlatlık [erkek]; piç, babasız, çocuk; övünen, yalanla övünen; haksız iddia sahibi;

دُعَاء ç. أَدْعِيَة çağrı; dua; talep, iddia; (لِ ...*için*) beddua, lanet;

أَدْعَى (الى veya لِ ...*e*) daha fazla yardım eden, sebep/ vesile olan; daha fazla istek uyandıran, daha çekici, davetkar;

دَعَاوَة ç. -آت propaganda SİY.;

دِعَاوِي propaganda yapan, propaganda ile ilgili;

دِعَايَة propaganda SİY.;

دِعَائِي propaganda ile ilgili;

مَدْعَاة belirleciyi faktör; muharrik unsur, sebep, etken;

تَدَاعٍ beklenilen, yakın çöküş, inhitat, bozulma; meydan okuma; تَدَاعِي الْمَعَانِي çağrışım;

اِدِّعَاء ç. iddia; haksız iddia; talep, hak iddiası; suçlama, itham, töhmet; الإِدِّعَاء dava açma;

اِسْتِدْعَاء çağırtma, celbetme; geri çağırma, alma; resmi çağrı, celp;

دَاعٍ ç. دُعَاة davetçi, davet sahibi; propaganda yapan; evsahibi; sebep, illet, muharrik unsur ¶ لاَ دَاعِيَ (لِ ...*in*) gereği yok;

دَاعِيَة (الى ...*e*) davet eden, çağıran; [mud. kul. ya da الى ...in] davetçisi, propagandasını yapan; haberci, müjdeci; (ç. دَوَاعٍ) sebep, illet, neden; ¶ دَاعِيَة حَرْب savaş/ harp çığırtkanı, kışkırtıcısı; لِدَوَاعٍ صِحِّيَّة sağlık nedeniyle; مِنْ دَوَاعِي سُرُورِي ...olması beni çok memnun edecektir;

مَدْعُوّ davetli, misafir; isimli, adında olan;

مُتَدَاعٍ bir birini çağrıştıran, çağrışım yapan [düşünceler, anılar]; zayıf; harap, viran, yıkılacak gibi; neredeyse çökecek/ düşecek; eğik,meyilli;

مُدَّعٍ [المُدَّعِي] iddia eden, iddia sahibi; davacı [yine HUK.]; böbürlenen, mağrur, kibirli; الْمُدَّعِي الْعَامّ savcı; الْمُدَّعِي الْعُمُومِي savcı FAS.;

مُدَّعًى iddia; dava; الْمُدَّعَى عَلَيْه davalı, hakkında dava açılan HUK.; مُدَّعَيَات [çoğ.] davalar;

مُسْتَدْعٍ başvuran, müracaat eden, aday;

دَغْدَغَ (*b-i*) gıdıklamak; (*bşi*) ezmek çiğnemek;

دَغَرَ *a* (دَغْرَى, دَغْر) (على *b-e*) saldırmak, (على *b-nin*) üzerine hücum etmek, hamle yapmak;

دَغِرَ *a* (دَغَر) huysuz/ ters olmak;

دَاغِر kötü, şerli; adi, küçümseyen KNŞ.;

دَغْر saldırı, hamle, hücum;

دَغْرَى ⇑;

دُغْرِي T.> düz [yön]; dosdoğru MIS. SUR.;

دغش ⇐ أَدْغَشَتِ الدُّنْيَا hava kararmak; تَدَاغَش birbirine karışmak;

دَغَش karanlık, alaca karanlık;

دَغْشَة ⇑;

دفئ ve دفيء sıcak;

دفآن müe. دفآى sıcak;

دفاء ısıtma;

دفاءة sıcaklık [soğuk karşıtı];

دفاية ç. -آت soba, ısıtıcı KNŞ.;

مدفأ ve مدفأة ç. مدافىء soba, ısıtıcı;

تدفئة ısıtma, ısı üretme; جهاز التدفئة ısıtma sistemi;

دفتر ç. دفاتر broşür, küçük kitap; defter; ajanda; ana hesap defteri, defteri kebir TİC.; isim listesi, resmi kayıt ¶ دفتر حسابي işletme defteri, hesap defteri; hesap cüzdanı, banka cüzdanı; دفتر الخطابات mektup, evrak dosyası; دفتر المساحة kadastro kayıt defteri; دفتر اليومية günlük, ajanda; مسك الدفاتر defter tutma TİC.; دفترخانة resmi kayıt arşivi; deftardarlık MIS.; دفترخانة الأملاك العقارية kadastro kayıtlarının bulunduğu resmi daire TUN;

دفتيريا kuşpalazı, difteri TIP.;

دفر u (دفر) (b-i) itmek, geri itmek; دفر a (دفر) pis kokmak, kokuşmak;

دفر kötü koku;

دفر kötü, pis kokan;

دفس (bşi) saklamak; itmek;

دفش u (دفش) (bşi, b-i) itmek, ittirmek;

دفشة [tek.is.] itiş;

دفاش araçlardaki motor pervanesi;

دفع a (دفع) itmek; (b-i, bşi عن ...den) uzaklaştırmak, kovmak, atmak; دفعه جانبا bir şeyi bir tarafa bırakmak; (bşi, عن نفسه kendinden) uzaklaştırmak; defedip kurtulmak;

دغص a (دغص) tıka basa/ ağzına kadar dolmak;

داغصة ç. دواغص diz kapağı kemiği, diz ağırsağı;

دغل ç. أدغال sık, ağaçlık, orman, cangıl; yanlışlık hata, kusurluluk, noksanlık;

دغل sık ağaçlık [pusuya müsait yer]; içinden geçilmez; kusurlu;

مدغل sık ağaçlıklı [yer]; hain, sadık olmayan;

دغم ⇒ أدغم ve ادّغم (bşi, في bşin içine) koymak, itmek; (harfi, في bir diğerine) idgam etmek DİLB.; (bşi, في bşin içinde) eritmek, ayırtedilmez hale getirmek; اندغم içine sokulmak, bileşmek; idgam edilmek DİLB.;

دف i (دفيف) [kuş] kanadını çırpmak;

دف ç. دفوف kenar, yan, taraf; yan, yanal, yanda bulunan yüzey;

دف ve دف ç. دفوف tef;

دفة taraf, yan, kenar; [kapı,pencere] kanat; kapak [kitap]; الدفتان [kitabın] ön ve arka kapakları; dümen; ¶ قائد الدفة ve مدير الدفة serdümen, dümenci; قبض على دفة التنفيذ dizginleri ele almak; يد الدفة dümen yekesi; من الدفة للشابورة MIS. hep birden, istisnasız herkes;

دفية geniş yün palto MIS.;

دفئ a (دفوء، دفأ) ve دفؤ u (دفاءة) sıcak olmak, ısınmak; sıcaklığı duymak/ hissetmek, دفأ ve أدفأ (bşi) ısıtmak; ادفأ ve تدفأ ve استدفأ ısınmak, kendini ısıtmak;

دفء ısı, sıcaklık [soğuk karşıtı];

(*bşi*) reddetmek, kabul etmemek; (*bşi*) delilleri ile çürütmek, reddetmek; (*bşi*) ilerletmek, sürmek, itmek; (*b-i* veya ب *b-i*, ل veya الى *...e*, *bş yapmaya*) sevketmek, yöneltmek, teşvik etmek, zorlamak, yönlendirmek; (ب *b-e* ya da *b-e*, الى ya da ل *bşi*) yaptırmak; (*bşi*, الى veya da ل *b-e*) sunmak, arzetmek; (ل veya ل *b-e* ثَمَنًا *bir ücret, fiyat*) ödemek; ¶ . . . دَفَعَ خُطَاهُ الى ...e doğru yola koyulmak;

دَافَعَ (*b-e*, *bşe karşı*) direnmek, direnç göstermek, mukavemet etmek; (*b-i*, عن *...den*) vazgeçirmek, caydırmak (*b-i*, *bşi*, عن *b-den ...e karşı* ل *...e karşı*, *...den*) korumak, müdafaa etmek, savunmak; (عن *b-nin*, *bşin*) savunmasını almak, üstlenmek [yine HUK.]; تَدَفَّعَ ileriye doğru hızla hareket etmek, fırlamak, atılmak, fırlayıp gitmek; akmak, boşalmak, fışkırmak [su]; doğmak, kaynaklanmak [fikir, sosyal hareket]; تَدَافَعَ itişmek, birbirini itmek; (عن *...den*) uzaklaşmak; belli aralıklarla patlayan, fışkıran; (من *...den*) çıkmak, dışarı fırlamak; öne sürülmek, götürülmek, itilmek; اِنْدَفَعَ fırlamak, fırlayıp/ çıkıp gitmek; aceleyle/ ölçüp biçmeden/ apar topar girişmek, yola koyulmak; aceleci/ düşünmeden hareket etmek; (في *bş içine*) doldurmak, girmek; (الى *...e doğru*) fırlamak, hızla gitmek, üstüne atılmak, hamle yapmak; (الى *...e* veya [muzari fiil ile] *...yapmak için*) fırlamak, atılmak, girişmek; kendini; (من *...den*) dökülmek, boşalmak, fışkırmak; [su] tazyik ile akmak; kendini (وَرَاءَ *bşin*, örn. وَرَاءَ شَهَوَاتِه *hevasının*) eline bırakmak, (وَرَاءَ شُعُورِه *duygularının*, وَرَاءَ العَاجِلَة *dünyalıkların*) peşinden sürüklenmek; [muz. fiil ile] ...yapmaya başlamak; (*...i* ب *...ile*) savuşturmaya/ geçiştirmeye çalışmak;

دَفْع itme; geri çevirme, uzaklaştırma; dağıtma, giderme; savuşturma, geri çevirme, püskürtme; reddetme; delillerle çürütme; verme, devretme, teslim etme; ödeme;

دَفْعَة ç. دَفَعَات itiş, itme; saik, güdü; dışarı atma, fışkırtma; ödeme; ödenen meblağ; boşaltma, çıkış [depo];

دُفْعَة ç. دُفُعَات herhangi bir anda çıkan, fışkıran, dışarı çıkan miktar, şey; kere, defa; ¶ دُفْعَةً وَاحِدَةً bir defada; هَذه الدُّفْعَة bu kez, bu defa; سِتّ دُفُعَات altı kez; عَلَى الدُّفُعَات مُتَفَاوِتَة bir çok defa;

دَفَّاع itici, saik, dürten, tahrik eden, süren; piston;

مِدْفَع ç. مَدَافِع top ¶ مَدَافِع بَعِيدَة الْمَرْمَى uzun menzilli silahlar; مِدْفَع رَشَّاش makinalı tüfek; مَدَافِع ضَخْمَة uzun menzili toplar; لْمَدَافِع veya الْمَدَافِع الْمُضَادَّة للطَّائِرَات الْمُقَاوِمَة للطَّائِرَات uçaksavarlar; مِدْفَع هَاوُن havan topu.;

مِدْفَعِي [na't] top...si, top ile ilgili; topçu;

مِدْفَعِيَّة topçu sınıfı;

دِفَاع koruma; (عن *b-i*, *bşi*) müdafa, savunma [yine HUK.] ¶ خَطّ الدِّفَاع savunma hattı; defans/ savunma çizgisi [futbol]; مَجْلِس

وزارة الدفـــاع savunma/ müdafaa konseyi; وزارة الدّفاع savunma bakanlığı; الدّفاع الوطني milli savunma; الدّفاع المُضادّ للطّائرات uçaksavar savunması; دفاع شرعي meşru müdafa;

دفاعي savunma...si, müdafa ile ilgili;

مُدافعة (عن bşi, b-i) savunma, müdafa;

اندفـاع ç. -آت (في içine) dolma, dalma, girme; patlama, fışkırma, tazyik ile çıkma; acelecilik, düşünmeden acele davranma; heyecanlılık, coşkulu olma, taşkınlık; merak, şevk, gayret; اندفاعًا kendiliğinden;

اندفاعة ç. -آت patlama, fışkırma, boşalma [ağlamak için de kullanılmaktadır];

دافع defeden, uzaklaştıran; iten itici, sürücü gücü olan; muharrik unsur; püskürten, fışkırtan; ödemede bulunan; دافعوا الضّرائب vergi mükellefleri; (ç. دوافع) saik, dürtü; ... بدافع [mud. kul.] ...sebebi ile, yüzünden;

مدفوعات [çoğ.] ödemeler;

مُدافع (عن b-i, bşi) savunan müdafa eden;

دفق u, i (دفق) (bşi) dışarı akıtmak, vermek;

دفق u (دفوق ,دفق) dağılmak, saçılmak; dökülmek; akmak; تدفق (bşi) dökmek, şiddetle/ tazyikle akıtmak; hızla akmak; patlamak, patlak vermek; patlamak, yapılmak [atış]; (في veya الى ...e) kör dövüşüne girmek, başını sonunu düşünmeden girişmek; (عـلى...e) saldırmak; (على ..e) doluşmak; تدفّق = اندفق;

دفق dökülme; dökme;

دُفقة ç. دُفَقات ,دُفْقات ,دُفُقات ; دفعة = دُفْقة دُفقات الرّيح ; دُفعة واحدة = دُفقة واحدة ani esintiler; دُفقة من الماء su fışkırması;

دفّاق patlayan, fışkıran, tazyikle çıkan;

تدفّق akma, dökülme; patlama, fışkırma; düşüncesizlik; coşkulu olma, taşkınlık;

دافق ç. دوافق patlayan, fışkıran, sel gibi;

مُتدفّق düşünmeden hareket eden; coşkun/ taşkın davranışları olan;

دفلى zakkum, ağıağacı, gül defnesi BOT. Nerium oleander;

دفن i (دفن) (b-i) gömmek, defnetmek; (bşi) saklamak gizlemek;

دفن gömme, defin;

دفين ç. دُفناء gömülü, gömülen, medfun; gizli, saklı;

دفينة ç. دفائن define;

مدفن ,مدفنة ç. مدافن gömülme yeri; mezar;

دفاية bkz. دفيء ;

دقّ i (دقّـة) ince/ kırılgan olmak; küçük/ ufak/ minik olmak; önemsiz/ ihmal edilebilir olmak; (عن bşde) çok usta/ mahir olmak; _(دقّ) (bşi) ezmek, kırmak; (bşi) dövmek, toz haline getirmek; (bşi, MIS. eti) dövmek; [saat] tıklamak; [kalp] atmak, çarpmak; (الباب kapıyı) çalmak; (çiviyi) çakmak; (على müzik aletini) [vurarak] çalmak; (على daktilo, yazı makinesinde) yazmak; sesi duyulmak, ses çıkarmak [müzik aleti]; ¶ دقّ الجرس zili çalmak; دقّ جرس الخطر alarm zilini çalmak; alarm vermek; ... دقّ الجرس على ...e telefon gelmek; دقّ الجرس zil çalmak; دقّت السّاعة saat tıklamak; دقّق (bşi) ezmek, dövmek, toz

haline getirmek; (في *bşde*) çok dikkatli/ hassas/ titiz, dikkatli olmak; (*bşi*) iyice incelemek, ince eleyip sık dokumak; (*bşi*) dikkatle/ özenle yapmak; ¶ دَقَّقَ البَحْثَ araştırmayı dikkatle sürdürmek; دَقَّقَ النَظَرَ (*bşi*) dikkatle seyretmek, iyice incelemek; دَقَّقَ المُـلاحَظَةَ yakından incelemek; دَاقَّ (*b-e karşı*) titiz davranmak; أدَقَّ (*bşi*) incelemek; انْدَقَّ ezik hale gelmek, ezilmek; kırılmak; انْدَقَّ عُنُقُهُ boynu kırılmak; اِسْتَدَقَّ ince olmak, incelmek;

دَقّ ezme, dövme; toz haline getirme; öğütme, çekme; [davulu, kapıyı] vurma, çalma; dövme (yaptırma); ¶ دَقّ الجَرَسِ zil sesi, çınlama; دَقّ الحَنَك gevezelik etme;

دِقّ ince; küçük, ufak; kırılabilir; ¶ شَجَر دِقّ çalılık, fundalık; حُمَّى الدِّقّ verem ya da iltihaplı bir hastalıktan kaynaklanan ateş;

دَقَّـة ç. -آت vuru, çalma, vurma; nabız, vuruşu; tıklama sesi [saat]; çekiç sesi; gümleme ¶ دقّات القَلْبِ nabız, vuru; دَقّة الجَرَسِ zil sesi, çınlama;

دِقّة incelik; hassaslık; ufaklık, küçüklük; ehemmiyetsizlik, önemsizlik, kıymetsizlik; kritik/ hassas durum; doğruluk ¶ بدِقّة doğru olarak, hassas bir şekilde, özen/ itina ile; دِقّة الشُعُورِ duyarlılık, hassasiyet;

دُقّة ç. دُقَق ince toz; toz halinde olan şey;

دُقاق ezilmiş; toz [halinde]; acıbakla unu;

دَقِيقة ç. دِقاق, أدِقّة ince; kırılabilir; ufak, küçük; hassas; önemsiz ihmal edilebilir; titiz; tam, doğru; meşakkatli, emek isteyen; amansız, merhametsiz, şefkatsiz; kritik, ciddi, önemli [durum]; un ¶ دَقِيق الحِسَاب her şeyi hesaplayan, en ufak şeyleri bile kaçırmayan, titiz; دَقِـيق الشُّـعُـور duyarlı, hassas, narin; دَقِيق الصُنْع ince işlenmiş; دَقِيق النَّظَر ferasetli, ince görüş sahibi, hassas; أبُو الدَّقِيق kelebek; الأعْضاء الدَّقِيقة üreme organları;

دَقِـيقة ç. دَقـائق parça, parçacık; narinlik, incelik; karışık, kompleks; incelik, detay, tafsilat; dakika ¶ دقائق الأُمُور işlerin, meselelerin zor/ anlaşılması güç tarafları;

دَقّاق ezen, döven; un tüccarı; vuran, çalan [müzik aleti vb.e]; سَاعَة دَقّاقَة çalar saat [cep];

دَقّاقة [kapıdaki] tokmak;

أدَقّ daha ince; daha hassas; daha ufak/ küçük; daha doğru/ dakik; daha titiz;

مِدَقّ tokmak; döven, ezen şey; havan tokmağı; keçiyolu, patika MıS.;

مِدَقّة ç. مَدَاقّ ⇑; ⇑; dil [çan];

تَدْقِيق incelik, hassasiyet, doğruluk, duyarlılık; ¶ بتَدْقِيق dikkatle, hassasiyetle;

مُـدَقِّق hassas, titiz, kılı kırk yaran [alim, bilgin, araştırmacı]; sıkı, tavizsiz;

مُدَقَّق hassas, tam, doğru [bilgi];

دَاقِرة ç. دَوَاقِر toprak/ kil kap TUN.; burs TUN.;

دَقْشُوم moloz, yıkıntı; tuğla parçası MıS.;

دَقِعَ *a* (دَقَع) sefil/ zavallı/ hakir/ aşağılık olmak; fakirlik, sefalet içinde yaşamak; kul köle olmak; أدْقَعَ ⇑; [sefalet, fakirlik] *b-i* düşkün kılmak;

ادْقاع yoksulluk;

مُدْقِع düşkün; sefalete düşüren [fakirlik];

[1]دَكَّ u (دَكّ) (*yeri, toprağı, yolu*) düzleştirmek, düzeltmek, vurarak yerleştirmek, oturmasını/ sıkışmasını sağlamak; ağırlık koyup bastırmak; sıkıştırmak; (*bşi*) harap/ viran etmek, mahvetmek; دَكْدَكَ (*bşi*) karıştırmak, harmanlamak; اِنْدَكَّ ezilmek; düzleştirilmek;

دَكّ ç. دُكُوك düz arazi, toprak; yıkma, harap/ viran etme;

دَكَّة ç. -آت moloz, kırık/ dökük taş yağını; safra, balast DNZ.;

دَكَّة ç. دِكَك bank; kürsü; bel kuşağı;

دُكَّان ç. دَكَاكِين ; dükkan;

دُكَّانجي dükkan işleten;

مِدَكّ ç. -آت harbi;

[2]دَكَّ ⇒ دَكَّكَ (*pantolona*) kemer bağlamak;

دِكَّة (= تِكَّة) bel kuşağı;

دِكْتَاتُور diktatör;

دِكْتَاتُورِي diktatörce; [na't] diktatör…i;

دِكْتَاتُورِيَّة diktatörlük; دُكْتُور ç. دَكَاتِرَة doktor [akademik ünvan] ¶ دُكْتُور في الحُقُوق hukuk doktoru; دُكْتُور في الطِّبّ [tıp] doktor, tabip;

دُكْتُورَة doktora; ¶ الدُّكْتُورَة الفَخْرِيَّة fahri doktor;

[1]اَدْكَن müe. دَكْنَاء ç. دُكْن siyahımsı [renk], koyu;

دَاكِن koyu [renk] ¶ اَخْضَر دَاكِن koyu yeşil; اَصْفَر دَاكِن sarımsı, sarımtrak;

[2]دُكَّان bkz. دكّ ;

دَلَّ u (دَلَالَة) (*b-e*, على *bşi*) göstermek, işaret etmek; (*b-i* على veya الى …*e*) rehberlik/ kılavuzluk yapmak, götürmek; (على *bşi*) göstermek, ifade etmek, (على …) …anlamını taşımak; (على *bşe*) delalet etmek, (على *bşi*) simgelemek, remzetmek; (على *bşi*) belirtmek, açıklamak, ispat etmek; دَلَّ u (دَلَالَة) [kadın] (على *b-e*) cilve/ naz/ işve yapmak; دَلَّلَ (على *bşi*) ispat etmek, (على *bşi*, ب …*ile*) güçlendirmek, sağlamlaştırmak; (على *bşi*) açık artırma/ müzayede ile satmak; (على *b-i*) şımartmak, azdırmak, çok üstüne düşmek; (*çocuğu*) okşamak, sevmek; اَدَلَّ (على *b-e karşı*) küstahlık etmek, şımarıklık yapmak; (ب *bş ile*) övünmek, böbürlenmek; تَدَلَّلَ [kadın] (على *b-e*) naz/ cilve/ işve yapmak; çekingen/ utangaç/ nazlı davranmak; (على *b-e*) küstahça davranmak, hürmetsizlik göstermek; (على *b-i*) şımartmak, azdırmak; اِسْتَدَلَّ (على *bşin*) gösterilmesini istemek; (على *bş hakkında*) bilgilenmek; (على *bş hakkında*) bilgisi olmak; (ب …*e*) uymak, uygun hareket etmek; (على *bşi*, من ya da ب …*den*) sonuç olarak çıkarmak;

دَلّ cilve, işve, işvebazlık;

دَلَّة ç. دِلَال bir çeşit cezve;

دَلَال işve, naz, işvebazlık; şımartma;

دَلِيل ç. اَدِلَّة ,دَلَائِل ,اَدِلَّاء (على *bşe*) belirti, delil, kanıt; işaret, alamet; emare, belirti [hastalık için]; (على …*in*) isbatı, doğruluğunun göstergesi; rehber, yol gösterici; kaptan [gemi]; pilot; el kitabı, telefon rehberi; tren tarifesi; ana ray; ¶ اَقَامَ الدَّلِيلَ عَلَى … ispat etmek, göstermek; دَلِيل ظَرْفِي delil; دَلِيل

دُلْب çınar BOT.;

دولاب ALF.BKZ.;

دلتا Delta bölgesi MIS.;

دلج ⇐ اندلج akşam vakti olmak;

دلدل sarkmak, [asılı] sallanmak; تدلدل ⇑;

دُلْدُل ve دُلْدُول oklu kirpi ZOO. Hystrix cristatus;

دلس ⇐ دلّس dolandırmak, dolandırıcılık etmek; (bşin) sahtesini/ taklidini yapmak; دالس (b-i) aldatmak, (b-nin) hakkını vermemek;

تدليس hile, kandırma, dolandırma;

تدليسي hileli, sahte;

مُدلَّس sahte, taklit, kalp; نُقود مُدلَّسة kalp para;

دلع a (دلْع) (لسانَهُ dilini) çıkarmak; (dilini) aşağı sarkıtmak; دلّع (çocuğu) şımartmak, azdırmak, çok üstüne düşmek; ادلع : شيء يُدلِع النفسَ mide bulandıran, iğrenç, tiksinti veren şey MIS.; اندلع [dil] dışarı çıkmak, sarkmak; [ateş, alev] parlamak; [çocuk] şımarmak;

دلع : اسْم الدلَع takma ad.;

دلّاع [cin.is.; tek.is. ة] karpuz FAS.;

دلغان kil, balçık, çamur, toprak;

دلف i (دلَفان, دُلوف, دلْف) kısa adımlarla yürümek; (الى ...e) yavaş yavaş gitmek, (الى ...e doğru) gezinmek; (الى ...e doğru) ilerlemek; (الى ...e kadar) varmak, ulaşmak, uzanmak; (الى ...e doğru) el yordamı ile ilerlemek; [su] sızmak;

دُلْفين ç. دلافين bir çeşit yunus balığı ZOO.;

دلق u (دلْق, دُلوق) (sıvıyı) dökmek; اندلق [sıvı]

قاطِع kesin, kati delil;

دلّال mezatçı; simsar, komisyoncu, tellal; seyyar satıcı;

دلالة ç. -آت işaret etme, gösterme; rehberlik; liderlik, başkanlık; (على bşe) delalet etme, (على bşi) simgeleme; işaret, belirti; anlam, mana;

دلالة mezat satışı, müzayede, açık artırma; mezatçılık, tellallık, komisyonculuk, simsarlık; komisyon ücreti; bayilik, acentelik;

دلّالة kadın komisyoncu, tellal;

أدلّ (على bşi) daha iyi gösteren/ temsil eden; أدلّ دليلٍ على... ...in en iyi delili, ispatı;

تدليل gösterme, izah etme; (على bşi) ispat etme; doğrulama, onaylama, teyit; şımartma azdırma, üstüne aşırı derecede düşme; okşama, sevme; takma [isim] ¶ اسْم التدْليل takma ad/ isim; تدْليلاً من... takma ad olarak;

تدلّل cilve, işve, işvebazlık; şımartma;

استدلال gösterme, açıklama; netice, sonuç, çıkarım; (على ...in) ispatı, delili;

دالّة samimiyet, candan olma; rahatlık, teklifsizlik; küstahlık;

مدلول ispatı yapılmış; (ç. -آت) anlam, mana; ¶ مدلولات الكلمات kelimelerin sözlük anlamları;

مُدلَّل şımarık [çocuk];

مُدِلّ küstah, saygısız; مُدِلّ بنفسه mağrur, kibirli, kendini beğenen;

dökülmek;

دلك u (دَلَكَ) (bşi) ovalamak, sürtmek, çitilemek; (العَجِينَ hamuru) yoğurmak; _ u (دُلُوك) [güneş] batmak; دَلَّكَ (bşi) ovalamak, ovmak; yoğurmak; (b-e) masaj yapmak;

دَلْك ovma; sürtünme, dokunma, temas;

دَلُوك liniment;

دُلُوك الشَّمْس ,دُلُوك güneşin batışı;

تَدْلِيك ovalama; masaj;

مُدَلِّكَة ç. -آت masajcı kadın

دله ⇐ دَلَّهَ [aşk, sevgi] (b-in) aklını başından almak, çılgına çevirmek; تَدَلَّهَ [aşk/ sevgiden dolayı] çılgına dönmek; ¶ تَدَلَّهَتْ فِي حُبِّهِ ona delicesine aşık oldu;

مُدَلَّه aşktan çılgına dönmüş;

دلهم ⇐ ادْلَهَمَّ kararmak, karanlık olmak; koyu siyah olmak;

دَلْهَم karanlık; koyu siyah;

ادْلِهْمام koyu siyah;

مُدْلَهِمّ karanlık; koyu siyah;

دلو ⇐ دَلَّى (bşi) aşağı sallamak, sarkıtmak; (bşi) alçaltmak; (bşi) düşürmek; دَلَّى = أَدْلَى ; (bakışları الى b-e) çevirmek; (بِأَنْظَارِهِ bakışları ile) taramak, süzmek; (ب bşi, بِرَأْيِهِ görüşünü) ifade etmek, açıkça söylemek; (بِتَصْرِيح açıklamada) bulunmak, beyanat/ demeç vermek SİY.; (بِحُجَّة delil) ortaya sürmek; (الى b-e, ب bşi) bildirmek, haber vermek; (ب bşi, الى b-e) sunmak, arzetmek; (ب demeç) vermek; (في b-e) iftira atmak, (في biri hakkında) asılsız şeyler söylemek ¶ أَدْلَى دَلْوَهُ بَيْنَ الدِّلَاءِ veya أَدْلَى بِدَلْوِهِ فِي الدِّلَاءِ kendine/ üzerine düşeni yapmak/ yerine getirmek; تَدَلَّى (من ...den) sarkmak, sarkıtılmak, sallanmak; aşağı inmek; alçalmak; batmak; ¶ تَدَلَّى لِلسُّقُوط neredeyse düşecek olmak;

دَلْو gen. müe., ç. أَدْلَاء ,دِلَاء ,أَدْلٍ kırba, tulum; kova, gerdel; kova burcu ASTR;

دَلَايَة takı;

إِدْلَاء [beyanat, açıklama] yapma; beyanat, açıklama; sunma, arz etme;

دَالِيَة ç. دَوَالٍ bostan dolabı; varis [asmalara destek olan] kafes; varis, varisli damar;

مُتَدَلٍّ sarkan/ asılı olan şey; pandatif; neredeyse düşecek gibi olan;

داليا ALF.BKZ.;

1دم ç. دِمَاء kan; دِمَاء cinayet davaları HUK.; دَم الأَخَوَيْن ağaç ya da meyvadan çıkan bir cins kırmızı sakız;

دَمِي [na't] kan...si, kan ile ilgili;

دَمَوِي ⇑; kanlı;

دمّ u (دَمَّ) (bşi, ب bş ile) örtmek, sıvamak, kaplamak; (bşi, ب bş ile) boyamak, (bşi ب bş ile) hafifçe renklendirmek; دَمَّمَ (bşi, ب bş ile) aralamak, sürtmek, çitilemek;

دِمَام merhem, vücuda sürülen yağ, liniment; boya; boya maddesi, pigment;

دَمّ = دِمَام ;

دَمِيم ç. دِمَام çirkin, deforme, şekli bozulmuş ¶ دَمِيم الخِلْقَة çirkin, göze çirkin gelen;

دَمَامَة çirkinlik; çirkin görünüş;

الدَّمَّام Demmam limanı;

دَمُثَ u (دَمَاثَة) kibar/ nazik [kişilikli] olmak; (bşi) yumuşatmak;

دَمِث ç. دِمَاث : دَمِث الأَخْلَاق kibar, yumuşak huylu, halim selim;

دَمَاثَة yumuşak huyluluk, kibarlık;

دَمَجَ u (دُمُوج) (في bşe) girmek, (في arayışına) girmek, dahil olmak; دَمَّجَ steno ile yazmak; أَدْمَجَ (bşi) sıkıca sarmak/ bükmek; (bşi, في ...e) dahil etmek, sokmak; (bşi, في araya) sokmak, ilave etmek; (bşi, في ...e) ilave etmek, eklemek; اِنْدَمَجَ (في ...e) sokulmak, dahil edilmek; (في ...e) ilave edilmek, eklenmek; (في bş ile) karışıp birleşmek, kaybolmak; erimek, eriyip kaybolmak;

تَدْمِيج steno;

إِدْمَاج ⇑ mas.; (في ...e) dahil olma, kapsama; eriyip/ karışıp yok olma;

اِنْدِمَاج ⇑ mas.;

مُدْمَج sağlam, sıkı;

مُنْدَمِج ⇑;

دَمَجَانَة (ve دَامَجَانَة) damacana;

دَمْدَمَ mırıldanmak; fısıldar gibi konuşmak, (على ...i) gözetmek;

دَمْدَمَة ç. ـَات mırıltı; tıkırtı;

1 دَمَرَ u (دَمَار) yok olmak, mahvolmak; دَمَّرَ (bşi) yok etmek, harap/ viran hale getirmek, yerle bir etmek; تَدَمَّرَ yok olmak, harap/ yerle bir olmak, viran olmak; اِنْدَمَرَ yok olmak ⇑;

دَمَار yok olma, harap/ viran olma;

تَدْمِير mas. ⇑;

اِنْدِمَار mas. ⇑;

مُدَمِّرَة ç. ـَات muhrip, destroyer DNZ.;

دَمُّور bir çeşit pamuklu bez MIS.;

دَمُّورِي "دَمُّور"dan yapılmış MIS.;

3 دَمِيرَة Nil'in taşma zamanı;

دَمَسَ u (دَمْس, دُمُوس) (bşi) saklamak, gizlemek; (b-i, في الأَرْض toprağa) gömmek; دَمَّسَ ⇑;

دِمْس MIS. kül, [parça şeklinde];

دَمَاسَة karanlık;

أَدْمَاس [çoğ.] kulubeler, barakalar;

دَمُّوس ç. دَمَامِيس mağara;

دِيمَاس, دِيَمَاس, دَيْمُوس ç. دَيَامِيس zindan, mahzen;

دَامِس zifiri karanlık; karanlık;

دِمَشْق Şam SUR.;

مُدَمْشَق [s.] ; Şama ait; şehirli hayatı yaşayan; Şamlı;

دَمَعَ a (دَمْع) ve دَمِعَ a (دَمَع, دَمَعَان) yaş akıtmak [göz]; أَدْمَعَ ağlatmak, (gözlen) yaş getirmek;

دَمْع ç. دُمُوع göz yaşı;

دَمْعَة [tek.is.] göz yaşı MIS.;

دَمْعِي : قُنْبُلَة دَمْعِيَّة gözyaşı bombası, göz yaşartıcı bomba;

دَمِعَة ve دَمِيع ç. دَمْعَى, دَمَائِع gözü yaşlı, kolay ağlayan [kadın, sulugöz];

دَمُوع ve دَمَّاع dolu, yaşlı, yaşarmış [göz];

مَدْمَع ç. مَدَامِع göz pınarı;

1 دَمَغَ a haksız suçlamayı çürütmek, aksini ispat etmek; [hak, gerçek] (yanlışı, yalanı) yenmek, iptal etmek;

دِمَاغ ç. أَدْمِغَة beyin;

حُجَّة دَامِغَة inandırıcı/ ikna edici delil,

kanıt; شَهَادَة دَامِغَة reddedilemez, itiraz kabul etmez şahitlik, tanıklık;

[2] دَمَغَ u (دَمْغ) (bşi) damgalamak, mühürlemek; (altın veya gümüşe) ayar damgası vurmak; (hayvanı) damgalamak;

دَمْغ mas. ⇑ ¶ دَمْغ الْمَصُوغَات [altın veya gümüş için] ayar damgaları;

دَمْغَة damga [yine altın ve gümüş ayarı için], mühür ¶ وَرَق دَمْغَة mühürlü kağıt [hükümet dairelerinde rapor vb. yazılan resmi, matbu form];

مَدْمُوغ damgalı, mühürlü;

دِمُقْرَاطِي demokratik; demokrat;

دِمُقْرَاطِيَّة demokrasi; demokratik düşünce;

دِمَقْس ve دِمَقْاس ham ipek;

دِمَقْسِي ipek, ipekli [na't];

مَدْمُوك ve مُدَمْك sağlam, sıkı;

دَمَلَ u (دَمْل ,دَمَلَان) (toprağı) gübrelemek; دَمِلَ a (دَمَل) [yara] iyileşmek, şifa bulmak; اِنْدَمَلَ ve اِدَّمَلَ [yara] iyileşmek, şifa bulmak;

دُمَّل [tek.is. ة] ç. دَمَامِل ,دَمَامِيل apse, iltihap; yara; tümör, ur; çıban; hıyarcık TIP.; müzmin, yerleşmiş bela, kötülük;

طَاعُون دُمَّلِي hıyarcıklı veba TIP.;

دُمْلُج ç. دَمَالِج bilezik;

[1] دَمَنَ u (دَمْن) (toprağı) gübrelemek; أَدْمَنَ kendini (bşe veya على ...e) adamak, vakfetmek, hasretmek; (على bşin) düşkünü, tiryakisi olmak;

دِمْن [cin.is.; tek.is. ة] ç. دِمَن gübre;

دِمْنَة ç. دِمَن kalıntı; kin, hınç;

دَمَان gübre;

اِدْمَان tiryakilik, tutkunluk, düşkün olma; aşırılık, ifrat; iptila, mani; ayyaşlık, dipsomani ¶ اِدْمَان الْمُسْكِرَات alkolizm;

مُدْمِن (على bşin) tiryakisi, düşkünü, tutkunu, müptelası;

دَمَنْهُور Demenhur şehri MIS.;

دَمَوِي bkz. دَم ;

دَمِيَ a (دُمِيّ ,دَمًى) kanamak; دَمَّى ve أَدْمَى kanatmak;

دَام kanayan, kanlı;

مُدَمًّى müe. مُدَمَّاة kanlı; kan kırmızısı;

دُمْيَة ç. دُمًى statü; imaj, tasvir, şekil; kukla; oyuncak bebek;

دِمْيَاط Dimyat şehri MIS.;

دَنَّ u (دَنّ ,دَنِين) [böcek] vızlamak; vızıldamak, vızıltı halinde konuşmak;

دَنّ ve دَنِين mas. ⇑;

دَنّ ç. دِنَان şarap testisi;

دَنَأَ a , دَنُؤَ u (دَنَاءَة ,دُنُوءَة) alçak/ adi/ aşağılık olmak;

دَنِيء ç. أَدْنَاء ,أَدْنِيَاء alçak, adi, aşağılık; düşük, alçak, adi, kalitesiz;

أَدْنَأ daha alçak, adi; daha kötü kalitesi olan;

دَنَاءَة adilik, aşağılık olma, alçaklık; daha kötü [kalitede] olma;

دَنْتِلَّة ,دَنْتِلاً Fr.> dantel;

دَنْجَل ç. دَنَاجِل dingil, mil MIS.;

دُنْدُرْمَة T.> dondurma KNŞ.;

دَنَادِشَة önemsiz, sıradan insanlar;

دَنْدَنَ vızlamak, vızıldamak; vızıltı ile konuşmak; mırıldanmak [şarkı]; homurdanmak;

دَنْدِي hindi MIS.;

دِينَار ç. دَنَانِير ALF.BKZ.;

دَنِسَ *a* (دَنَس) kirlenmek, lekelenmek, toz toprak olmak; دَنَّسَ (*bşi*) kirletmek, lekelemek [yine kimyasal, nükleer olarak]; (*bşi*) küçüsemek hakir görmek; (*bşe*) [kutsal bir şeye] hürmetsizlikte bulunmak; تَدَنَّسَ = دُنِّسَ ;

دَنَس ç. اَدْنَاس kir, pislik; leke

دَنِس ç. اَدْنَاس, دُنَسَاء kirli, pis; lekeli;

تَدْنِيس kirletme, kirlilik, pislik, [yine kimyasal, nükleer]; küçük/ hakir görme; [kutsal bir yere] hürmetsizlik, saygısızlık;

دَنِفَ *a* (دَنَف) çok/ ciddi derecede hasta olmak; اَدْنَفَ = دَنِفَ;

دَنِف ç. اَدْنَاف çok hasta, ciddi hasta;

دَنَف uzun süren hastalık; beden zayıflığı, kaşeksi TIP.;

مُدْنَف çok zayıf, bir deri bir kemik;

دانق ALF.BKZ.;

دَنْكَل = دَنْجَل ;

دَنْمَرْك Danimarka;

(دنو ve دنى) دَنَا *u* (دَنَاوَة, دُنُوّ) yakın olmak, bulunmak; (من veya الى, ل ...*e*) yaklaşmak, yakınına gelmek; [olay vb.] zamanı/ vakti gelmek ; . . . دَنَا به منْ *b-i* ...e yaklaştırmak;

دَنِيَ *a* (دَنَايَة, دَنًى) alçak/ düşük olmak; adi, aşağılık olmak; دَنَّى (*b-i*, *bşi*, مـن ...*e*) yaklaştırmak, yakınına getirmek; (في *bşe*) dalmak, kendini vermek; (في ...*ile*) meşgul olmak; دَنَّى نَفْسَهُ kendini alçaltmak, küçük düşürmek; دَانَى (...*e*) yaklaşmak, yakın olmak; (*bş için*) yeterli olmak, karşılamak, [istenilen] nitelikte, seviyede olmak; ¶ شَيْء لاَ يُدَانِي dengi olmayan bir şey; اَدْنَى yakın olmak; (*bşi*, *b-i*, الى, ل, من ...*e*) yaklaştırmak; (*bşi*) indirmek, alçaltmak; (*peçeyi, duvağı*) sarkıtmak, baştan aşağıya uzatmak; تَدَنَّى (الى *bşe*) yavaş yavaş/ kademeli olarak yaklaşmak; aşağı batmak, dibe gitmek; kendini alçaltmak, küçük düşürmek; تَدَانَى birbirine yaklaşmak, birlikte yaklaşmak; (من *bşe*) yaklaşmak; اِدَّنَى yaklaşmak; اِسْتَدْنَى daha yakın olmayı istemek, daha yakın olmaya çalışmak; (*bşin*, الى *b-e*) daha yakın olmasını istemek, yakınlaştırmak;

دُنُوّ gelme, gelip çatma, vuku bulma, yaklaşma; [olay, hadise] zamanı gelme;

دَنِيّ ç. اَدْنِيَاء yakın; düşük, alçak; aşağılık, adi; ahlaken bozuk, sefih;

دَنِيَّة ç. دَنَايَا adilik, ahlak bozukluğu; küçük, hakir düşürücü, rezil şey;

اَدْنَى müe. دُنْيَا ç. اَدَانٍ, اَدْنَوْن müe. çoğ. دُنًى daha yakın; daha alçak/ düşük; daha aşağı konumda olan; daha küçük, daha önemsiz; daha uygun daha münasip الشَّرْق الأَدْنَى Yakın Doğu; الْمَغْرِب الأَدْنَى Cezayir; اَدْنَى من حَبْلِ الوَرِيد çok, pek yakın; eli kulağında; الأَقَارِب الأَدْنَوْنَ yakın akrabalar; منْ اَدْنَاهُ الَى اَقْصَاهُ bir ucundan diğer ucuna; tamamen; الْحَدّ الأَدْنَى en az, asgari, minimum; اَدْنَاهُ

aşağıda, altta [yazılarda, dökümanlarda] örn.: الْمُوَقِّعُونَ اَدْنَاه aşağıda imzası olanlar; لاَ اَدْنَى [mud. kul.] ...ile de kalmıyor, sadece ...de değil;

دُنْيَا [اَدْنَى nın müe.] dünya; yer, arz; dünya hayatı [آخِرَة karşılığı]; dünyalık/ geçici şeyler; yer, arz ile ilgili şeyler; الحَيَاة الدُّنْيَا dünya hayatı [lafzi yakın hayat]; أُمّ الدُّنْيَا Kahire; اَقَامَ الدُّنْيَا و اَقْعَدَهُ ortalığı birbirine katmak;

دُنْيَوِي ,دُنْيَاوِي dünyaya ait, dünyevi; fani;

دَنَاوَة yakınlık, yakın olma; hısımlık, akrabalık; alçak, düşük olma; adilik;

دَنَايَة alçak, düşük olma; adilik, aşağılık;

تَدَنٍّ batma, dibe gitme, çökme; düşüklük, en aşağı safha, nokta MEC.; ¶ لِتَدَنِي الأَخْلاَقِي ahlaki çöküntü bozulma;

دَانٍ aşağı, düşük; yakın;

مُتَدَانٍ birbirine yakın;

دَهْر ç. اَدْهُر ,دُهُور zaman; uzun zaman, çağ; hayat, ömür, yaşam; sonsuzluk, ebediyet; kader, alın yazısı بَنَات الدَّهْرِ kaderin cilveleri; صُرُوف الدَّهْرِ ve تَصَارِيف الدَّهْرِ şansın dönmesi, kaderin cilveleri; zorluklar, sıkıntılar, güçlükler; دَهْرَ الدَّهَارِين ebediyen, ezelden ebede; الى آخر الدَّهْرِ ;ı لاَ... الدَّهْرَ كُلَّه asla, katiyen;

دَهْرِي dehriye inanışında, akidesinde olan; ateist, tanrı tanımaz;

دُهْرِي çok eski, yaşlı;

دَهَس a (= دَاس) (bşi) ayağının altına almak, ezmek; (b-i) ezmek, üstünden geçmek;

دَهِش a (دَهْش ,دَهَش) ve دُهِش [edil.] (من bşe ya da ل ...e) şaşırmak, hayrete düşmek; (من, ل bş sebebi bşi) garip/ şaşırtıcı bulmak; (من, ل bş sebebi ile) donup kalmak, kafası karışmak; دَهَّش ve اَدْهَش (b-i) şaşırtmak, hayrete düşürmek, kafasını karıştırmak; دَهْش = انْدَهَش ;

دَهَش şaşkınlık, zihin karışıklığı, hayret, korkutma;

دَهِش şaşkın, şaşırmış, hayret içinde; zihni/ kafası karışık, korkmuş, ürkmüş; tutulup kalan, dona kalan;

دَهْشَة şaşkınlık, hayret; zihin karışıklığı; korku;

انْدِهَاش ↑;

مُدْهِش şaşırtan, hayret uyandıran; ç. ـات şaşırtan şeyler, harikalar;

مُنْدَهِش ve مَدْهُوش şaşkın, hayret içinde; zihni karışmış, zihni karışık; bunalmış;

[1]دَهَق falaka;

دِهَاق dolu [fincan, tas], ağzına kadar dolu;

[2]دِهْقَان ç. دَهَاقِين ,دَهَاقِنَة önemli kişi, lider; ¶ دَهَاقِين السِّيَاسَة siyasi liderler;

دَهَك a (دَهْك) (bşi) ezmek, kırmak;

دَهْلَز ⇒ تَدَهْلَز gezinmek, dolaşmak;

دِهْلِيز ç. دَهَالِيز giriş, hol; koridor ¶ اِبْن الدِّهْلِيز ç. أَبْنَاء الدَّهَالِيز buluntu bebek/ çocuk;

دِهْلِي Delhi;

دَهَم a (دَهْم) ve دَهِم a (دَهَم) (b-e) apansız, beklemediği bir anda çıkagelmek; (b-i) şaşırtmak; (bşe) aniden girmek/ saldırmak;

دَاهَم (b-e) gelip çatmak, başına gelmek, isabet etmek, gelip bulmak [hastalık, bela

vb.]; *(b-i)* şaşırtmak, beklemediği bir anda yakalamak; *(b-e)* baskın yapmak/ ansızın hamle yapmak, saldırmak; *(bir yeri)* işgal etmek, ele geçirmek; [kader] *(b-i)* yakalamak; اِستدهم kararmak, siyah, kara olmak;

دهمة siyahlık, karanlık;

ادهم müe. دهمـــاء ç. دُهْم kara, siyah;

دَاهِيَة دَهْمَاء felaket, afet;

الدهـــمـــاء halk, amme, sıradan insanlar, [yine دَهْمَاء النَّاس];

مُداهمة baskın, saldırı; ev arama taraması;

مدهم kara, koyu siyah;

دَهَن *u* (دَهْن) *(b-i, bşi* ب *...ile)* yağlamak; *(b-i, bşi* ب *...ile)* yağlamak, meshetmek; *(b-i, bşi* ب *...ile)* örtmek, sıvamak, kaplamak; *(bşi)* verniklemek; دهّن = دهن ; داهن *(b-e)* nazik/ kibar davranmak; *(b-i)* güzel sözlerle kandırmak [yağlamak]; *(b-e karşı)* ikiyüzlü davranmak; *(b-i)* kandırmak, oyuna getirmek; تدهّن = دُهِن ;

دهن yağlama; boyama, meshetme;

دُهْن ç. دهـان ,دهون ,اَدهان yağ [yenilen, sıvı, cilde sürülen]; katı yağ [gres yağı gibi];

دهني [na't] yağlı, yağ ile ilgili;

دهنيات yağlar; yağlı maddeler;

دهناء çöl;

دَهّان boyacı, boyama işi yapan;

دهينة merhem;

دهان ç. ـآت krem, merhem; deriye/ cilde sürülen yağ; vernik; boya; ikiyüzlülük, kandırma; boyama; badana yapma; وَرْشَة للدّهَان boyacı dükkanı;

مُداهَنة güzel/ yumuşak sözlerle kandırma, yağlama; ikiyüzlülük; kandırma, hile, dolap;

مُداهِن yağcı, dalkavuk; ikiyüzlü, mürai;

مدهِن yağlı;

دهور *(bşi)* [toplayıp yukarıdan aşağı] atmak; *(bşi)* devirmek, yıkmak; دُهوِر=تدهور ; devrilmek; batmak, çökmek; dibe inmek;

تدهور düşüş, çöküş; batma;

دَهِيَ *a* (دَهَاء) zeki/ kurnaz/ becerikli/ akıllı olmak; دَهَى *a* (دَهْي) [şanssızlık, bela, musibet] *(b-e)* gelip çatmak, *(b-nin)* başına gelmek;

تَدَاهَى ; دَهَى = دَهًى kurnaz gibi davranmak;

دهَاء zekilik, kurnazlık, akıllılık;

اَدْهَاء daha zeki,/akıllı; daha kurnaz; daha becerikli/ kabiliyetli; daha kötü/ vahim;

دَاهٍ ç. دُهَاة zeki, akıllı, kurnaz, mahir, becerikli;

دَاهِيَة kurnaz, tilki, anasının gözü;

دَاهِيَة ç. دوَاه felaket, afet; ¶ دَاهِيَـة دَهْوَاء ve دَاهِيَة دَهْمَاء felaket, afet; فَلْيَذْهَب في دَاهِيَةٍ Cehenneme kadar yolu var!;

(دوء)دَاء ç. اَدْوَاء hastalık, dert; ¶ دَاء الثَّعْلَب kellik, saç dökülmesi; دَاء الرَّقْص kore TIP.; دَاء الفيل fil hastalığı; دَاء الْمَنْطَقَة zona hastalığı TIP.;

دوَاء bkz.دوى ;

دوب ⇐ دَوَّب *(bşi)* aşındırmak;

دَوبَارَة ip, sicim; iplik, lif;

دُوبيت Far.> iki beyitten oluşan şiir;

دوح ⇐ اِندوح yayılmak, açılmak;

دَوْح ağaç dalları;

دوحة çok dalı bulunan uzun ağaç; şecere, soy ağacı;

داحة topaç;

(دوخ) داخ u (دَوْخ) (ülkeyi) fethetmek, zaptetmek; kendini alçaltmak, küçük düşürmek; başı dönmek, sersemlemek; kendini hasta hissetmek, midesi bulanmak; دَوَّخ (...i) yenmek, yenilgiye uğratmak; (b-i) küçük düşürmek; (b-nin) başını döndürmek, sersemletmek; (b-nin) canını sıkmak, (b-e) sıkıntı vermek; (b-i) şaşkına çevirmek ¶ دَوَّخ رأسَه birinin başını döndürmek;

دَوْخة başdönmesi, sersemleme; koma; mide bulantısı;

دائخ başı dönen;

تدويخ fetih, zaptetme;

[1]دود ⇒ دوّد kurtlanmak, kelebeklenmek;

دُود [cin.is.; tek.is. ة] ç. ديدان kurt [böcek]; sürfe, kurtçuk, sinek kurdu, peynir kurdu; larva; tırtıl; دُودة الحرير ipek böceği [yine دُودة القز]; دود القرع ve دود قَرْعِي askarit ZOO.; دُود القرميز kırmız böceği ZOO. Coccus ilicis; دُود المِش peynir kurdu; الدُودة الوحيدة bağırsak kurdu, şerit, tenya ZOO.

دُودي kurt gibi, kurt şeklinde [böcek];

مَدُود ,مُدَوِّد kurtlu, kurtlanmış;

[2]مدود = مُدَوِّد KNŞ.;

(دور) دار u (دَوْر ,دَوَران) (على ,ب veya حَوْل ...in) çevresinde dönmek, turalamak, halka çizmek; dönmeye başlamak; dolaşmak, deveran etmek [örn. kanın damarda dolaşması gibi]; yayılmak, gezmek, dolaşmak [söylenti vb.]; çalışmak, işlemek [motor, makine]; çalışmaya başlamak [motor]; gezinmek, çevrede dolaşmak; (على ...ler arasında) dönmek, sırayla dolaşmak, sırayla olmak; yüzünü çevirmek, çevresini [gözü ile] taramak; yönünü değiştirmek; (على b-e) karşı olmak; (حَوْل veya على ...ile) ilgilenmek, tahammül etmek, katlanmak zorunda olmak; devam etmek, sürmekte; (بَيْن ...arasında) tartışılmak, konuşulmak; (ب bşi) deveran ettirmek, belli bir mecrada/ yolda dolaştırmak; (ب b-e) rehberlik/ liderlik etmek; (بِنَظَره bakışını, بِعَيْنه gözünü في ...in üzerinde) gezdirmek; ¶ دُرْ geriye dön! ASK.; دار رأسُه başı dönmek; دار مع الفُرَص şartlara göre davranmak = işini bilir olmak, nabza göre şerbet vermek; دارَت رَحَى الحَرْب savaş çıktı, patlak verdi, الْمعارك الَّتي دارت رَحاها أمس dün meydana gelen çatışmalar/ çarpışmalar; دار بنفسه içinden geçmek, geçirmek; دار عَلَى الألْسُن [üzerinde] çok tartışılmış/ konuşulmuş olmak; دار عَلَى الأفْواه وَ أسَلات وَ الأقْلام yazı ve konuşma dilinde kulanılmak, genel kullanımı olmak [örn. kelimeler, deyimler]; دَار بِلادًا وَ أكَلَت أعْيادًا dünyada pek çok yer gezmiş/ görmüş olmak; دار بالَه (على ya da الى ...e) dikkat etmek, düşünmek KNŞ.; دارت عليهم الدائرة başlarına bir felaket / afet geldi;

دَوَّر (bşi, ب bşi) döndürmek, sıra ile yapmak, çevirmek; (bşi, ب bşi) ters çevirmek; (bşi)

çember/ halka oluşturmak; (*bşi*) deveran ettirmek; (*bşi*) harekete geçirmek, başlatmak; (*saat* vb.i) kurmak; (على *bşi*) aramak ¶ دَوَّرَ رَأْسَهُ *b-i* ikna etmek, fikrini değiştirmek;

داوَرَ (*b-ile*) gezmek, dolaşmak; (*b-i*) tuzağa düşürmek; (*b-i*) tuzağa düşürmeye çalışmak; (*b-i*, على ya da عن *bşde*) kandırmak, oyuna getirmek; uzaklaşmak, kaçmak, firar etmek;

أدارَ (*bşi*) döndürmek, çevirmek; (رَأْسَهُ الى... *başını ...e*) çevirmek; (*bşi*, على ya da الى ...*e*) yöneltmek, doğrultmak; (*bşi*) deveran ettirmek; (*makineyi, aleti*) çalıştırmak, işletmek; (المُحَرِّكَ *motoru*) çalıştırmak; (*bşi*) harekete geçirmek, çalıştırmak; (*işi, projeyi*) işler duruma getirmek, uygulamaya koymak; (*b-i, bşi*, عن ...*den*) uzaklaştırmak, saptırmak; (*bşi*) yönetmek, idare etmek, işletmek; (*bşden*) sorumlu/ mesul olmak; (*bşi* أنَّ ...*dığını*) aklından geçirmek, kurmak ¶ أدارَ بِوَجْهِهِ الَى... yüzünü ...e çevirmek; أدارَ رَأْسَهُ *b-i* ikna etmek, fikrini değiştirmek; أدارَ الحَدِيثَ في المَوْضُوعِ bir konuyu tartışmaya açmak; sözü bir konuya getirmek;

تَدَوَّرَ dönmek [halka şeklinde]; çember halka şeklinde olmak; **اِسْتَدارَ** [daire, hal-ka, sıra boyunca] dönmek; (الى ...*e*) dönmek; (الى ...*e*) yüzünü çevirmek, yönelmek; dönüp dolaşmak, gezinmek; başını çevirmek, geri bakmak; (حَوْلَ *bşin çevresinde*) dönmek, turalamak;

دار müe. ç. دُور ,دِيار ,دِيارات ,دِيرَة ev; bina, yapı; mesken, ikamet yeri; oturak, üstüne oturulan yer; bölge, kesim; yurt, vatan (çoğ. دِيار) ¶ دار الآثار eski eserler müzesi; دار البَرِيد postahane; دار البَقاء ahiret, darulbeka [sonsuzluk diyarı]; ⇑ الدّار الباقِيَة; انتقلَ للدّار الباقِيَة ahirete irtihal etmek, ölmek; الدّار البَيْضاء Beyaz Saray; دار التِّجارَة ticaret odası; دار الحَرْب darulharb; دار الرِّياسَة başkanlık sarayı; دار السَّعادَة İstanbul; دار السَّلْطَنَة İstanbul [2. dünya savaşına kadar]; دار السَّلام cennet; Bağdat şehrinin bir ismi; دُور السينما sinemalar; دار الشُّرْطَة polis karakolu; دار الصِّناعَة tophane, askeri teçhizat deposu; دار صِينِي tarçın; دار الضَّرْب ya da دار السِّكَّة darphane; الدِّيار العِراقِيَّة Irak; دار الفَناء bu dünya, şu üç günlük dünya [دار البَقاء karşıtı]; دار القَضاء adliye; دار الكُتُب genel kütüphane, halk kütüphanesi; دُور اللَّهْو eğlence merkezleri; gece kulüpleri; دار التَّمْثِيل tiyatro; دار المُلْك saray; الدِّيار المِصْرِيَّة Mısır; دار الهِجْرَة Medine; دار الأيْتام yetimhane;

دارَة ç. -ات hale, ağıl, ışık halkası [ay için]; daire, çember; devre ELK.; villa, köşk;

دارِي yerli; evcil;

دُورِي evcil [hayvan]; عُصْفُور دُورِي ve دُورِي serçe ZOO;

دَوْر ç. أدْوار tur, dönüş [devriye gezerken, sporda]; rol; film rolü; periyodik; dönüşüm, münavebeli değişim; ürün değişimi; periyot; [birinin] sıra(sı); kademe, adım, aşama; du-

rum; çağ, devir; nöbet [hastalık]; kat [binada]; bir müzik parçası; ¶ دور تسلسل kısır döngü; دور الإنعقاد دور نهائي son tur SPO.; الدور الأول celse, oturum; دور البطولة ya da دور basrol; ... قام بدور ya da لعب دورا bir rolü oynamak; دور أرضي zemin kat; كان دوره sıra ondaydı; (انا) بدوري sıra onda; الدور له sıra bende; (هو) بدوره sıra onda; بالدور sıra ile;

دورة ç. -ات dönüş, dönme; deveran; devir; devre ELK.; nöbet turu; tur, turne; (*yola*) girme, sapma; periyot [yine ELK.]; oturum, celse; devre, dönem, kurs IR., SUR.; ¶ الدورة الدموية kan dolaşımı; الدورة الجوية hava değişimi ; دورة زراعية ürünün nöbetleşe/ münavebeli ekimi; دورة تشريعية yasama dönemi; دورة الفلك gök cisimlerinin bir yörüngeyi izleyerek dönmesi; دورة التعاريف yandan/ cenahtan manevra ASK.; دورة مالية mali yıl; دورة المياه tuvalet;

دوري [na't] dönüşümlü, nöbetle, sıra ile olan, münavebeli; periyodik, belirli aralıklarda olan; dolaşım ile ilgili; bkz. دور ve دورة; ¶ الجهاز الدوري dolaşım sistemi;

دورية ç. -ات nöbet, nöbet turu; devriye; ¶ دوريات الإستكشاف keşif turları;

داورية = دورية KNŞ.;

دير ç. أديار ,أديرة ,ديورة manastır;

ديري manastır ile ilgili;

ديرة bölge, alan, arazi;

دوار başdönmesi; mide bulantısı;

دوّار hızlı ve sürekli olarak dönen, dolaşan; bir yörüngede, seyreden; çevrinti, burgaç, eğrim, girdap; seyyah, gezgin; çiftlik MIS. ¶ باب دوار döner kapı; بائع دوار seyyar satıcı دوار الشمس ayçiçeği, güne bakan BOT.;

ديار rahip;

ديراني rahip;

دوارة girdap ⇑; pergel SUR.; دوارة الهواء fırıldak, rüzgargülü;

دياري evcil; yerli;

دوران dönme, dönüş; tur; deveran;

أدور: أدور على الألسن hakkında daha çok konuşulan, tartışılan;

مدار ç. -ات yörünge; devre; çevrim, döngü; aks, dingil; eksen; çevresinde dönülen/ bağımlı olunan şey MEC.; eksen; merkez; [tartışma] konu, mevzu; menzil, sınır; dönence COĞR.; ¶ مدار السرطان Yengeç Dönencesi; مدار الجدي Oğlak Dönencesi; كان مداره على... [tartışma, münakaşa] ...hakkında idi; على مدار السنة bütün yıl boyunca,/süresince;

تدوير Kur'an'ın orta [حذر ile ترتيل arasında] hızla okunması;

مداورة ç. -ات kandırma, oyuna getirme, aldatma; daha baskın/ üstün çıkma; tuzak; tuzağa düşürme;

ادارة döndürme; çalıştırma, işletme; sürme, kullanma TEKN.; yönetme, idare; yönetim; idari kısım/ bölüm; ¶ ادارة الأمن emniyet amirliği; ادارة عرفية örfi idare; sıkıyönetim; سوء الإدارة kötü/ yanlış yönetim; مجلس الإدارة idari meclis, yönetim kurulu; مركز الإدارة

مستدير yuvarlak; dairesel ¶ مؤتمر المائدة المستديرة yuvarlak masa toplantısı;

دورق ç. دوارق sürahiyi andıran, uzun boyunlu bir çeşit cam kap MIS.;

دوزن (*müzik aletini*) akort etmek; frekansı, yayın istasyonunu ayarlamak [radyo];

دوزان ve دوزنة akort etme [müzik aletini];

دوزنة frekans, istasyon ayarı [radyo için];

دوزينة İt.> düzine;

دوس (داس) *u* (دياس ,دوس) (*bşe*) ayağı ile basmak; (*bşi*) ayağının altında ezmek, kırmak; (*tohumu* vb.i) dövmek, ezmek; *(b-i)* küçümsemek, hakir görmek; *(b-i)* ezmek [araba vb.]; انداس = دوس;

دوس ⇑ mas.;

ديسة sık ağaçlık, orman, cangıl;

دواسة pedal;

مداس ayakkabı, sandalet;

مداس ، مداس kırılmış; üstüne basılmış, ezilmiş; çiğnenmiş [araba altında];

دوسطاريا ، دوسنتاريا dizanteri;

دسيه ، دوسيه ç. -ات Fr.> dosya;

2 دوش ç. -ات Fr.> duş;

دوطة İt.> çeyiz;

دوغ ⇒ دوّغ marka basmak, damgalamak;

داغ ç. -ات dağ, damga [sığırlarda];

دوف (داف) *u* (دوف) (*bşi*, في *bş ile*) karıştırmak, harmanlamak; (*bşi*, في *bşe*) ilave etmek, katıştırmak;

دوق dük;

دوقة düşes;

الإدارة idare merkezi; karargah;

اداري idari, yönetimle ilgili; idari görevli;

اداريًا idari kanallardan/ yollardan, resmen;

استدارة dönme [dairesel];

دائر dönen; deveran eden; bilinen, kullanılan [örn. ibare, ifade]; seyyar gezici; devam etmekte, sürmekte; çalışır/ işler halde; çalışan, işleyen [makine, motor]; yuvarlak;

دائرة ç. دوائر çember, daire; halka; daire çevresi; kapsam, menzil; alan, saha MEC.; resmi daire IR., SUR., LÜB.; ofis, büro; [hukuk mahkemelerinde] bölüm MIS., TUN.; çiftlik MIS.; felaket, afet ¶ في دائرة ... ...çerçevesinde; على شكل نصف دائرة yarım daire şeklinde; نقطة الدائرة önemli/ kritik nokta, can alıcı nokta; دائرة كهربائية elektrik devresi; دائرة قصيرة kısa devre ELK.; دائرة المعارف ansiklopedi; دوائر الحكومة devlet daireleri; الدوائر الرسمية (السياسية و العسكرية) resmi (siyasi, askeri) daireler; دائرة الإختصاص uzmanlık/ ihtisas alanı; دائرة استنافية temyiz mahkemesi; دائرة انتخابية seçim bölgesi; دارت عليه الدوائر başına belalar gelmek;

دائري [na't] daire şeklinde, halka gibi;

مدور daire şeklinde, yuvarlak;

مدير müdür, yönetici; başkan; rektör; (ç. مدراء) İlçe idari başkanı, ≈kaymakam SUR., LÜB., IR., SUUD.; ¶ مدير الجوق orkestra şefi;

مديرة kadın idareci; müdire;

مديرية yönetim; idarecilik; (ç. -ات) il MIS.; bakanlık binası IR.;

فَخَامَة رَئِيس الحُكُومَة Başbakan, ekselansları; الدَّوْلَة Cumhurbaşkanının ünvanı SUR. LÜB.; الدَّوْلَة العَلِيَّة Devleti Aliye, Osmanlı Devleti; الدُّوَل الكُبْرَى (العُظْمَى) Süper Devletler (Güçler); دَوْلَة مُنْتَدَبَة vekil, mandater devlet;

دَوْلَة [o] cezve (= رَكْوَة);

دَوْلِي devletler ile ilgili;

دُوَلِي uluslararası;

دُوَلِيَّة internasyonallik, beynelmilel, uluslar arası olma;

دُوَيْلَات küçük devletler;

دَوَالَيْك önüşümlü olarak, sıra ile; tek tek; ¶ وَ هٰكَذَا دَوَالَيْك ve saire, ve benzerleri;

تَدْوِيل uluslararası, beynelmilel yapma;

مُدَاوَلَة ç. ـَات- toplantı; müzakere; istişare; konsültasyon; مُدَاوَلَةً sıra ile, tek tek;

تَدَاوُل sıra ile, münavebeli olarak değişme, dönüşümlü; deveran etme, belli bir mecrada dönme; tedavül [para]; بِالتَّدَاوُل sıra ile;

مُتَدَاوَل cari, deveran eden, tedavülde olan; geçerli; ortak kullanılan; ¶ الكَلَام المُتَدَاوَل yaygın kullanımı olan dil;

دَوَال bkz. دَلْو ;

دُولَاب ç. دَوَالِيب tekerlek; tekerlek çemberi ya da lastiği; dişliler, tekerlekler mekanizma; dolap; ¶ دُولَاب لِلمَلَابِس gardırop;

دُولَار ç. ـَات dolar;

(دوم)[1] دَامَ u (دَوَام ,دَوْم) devam etmek, sürmek; sebat etmek, azim göstermek, ısrarcı olmak ¶ ...مَا دَامَ ...dığı sürece; zira..., ...dığı için; مَا دُمْتُ مَعَكَ seninle beraber olduğum sürece;

دُوقِي düklük ile ilgili;

دُوقِيَّة düklük;

(دول)[1] دَالَ u (دَوْلَة) dönüşümlü/ münavebeli olarak değişmek, periyodik olarak değişmek; [şans, zaman] değişmek, dönmek; ¶ دَالَتْ دَوْلَةُ الإِسْتِبْدَاد diktatörlük dönemi kapandı/ sona erdi; دَالَتْ لَهُ الدَّوْلَةُ şansı [lehine] döndü. (عَلَيْه aleyhine); دَاوَل (b-i, bşi) sıralı/ nöbetleşe olarak değiştirmek; (الأَيَّام günleri) peş peşe yapmak, kılmak [Allah]; (بَيْن ...arasında) münavebeli/ sıralı olarak değişmek (b-ile ... فِي ...hakkında) konuşmak, tartışmak; أَدَال (b-i, مِن ...den) üstün tutmak; (b-e, عَلَى ...de) zafer kazandırmak, muzaffer kılmak; (bşi ya da مِن bşi, بِ bş ile) karşılıklı değiştirmek, yerine koymak; ¶ أُدِيلَ لِبَنِي العَبَّاس مِن بَنِي أُمَيَّة Yönetim Beni Umeyye'den, Beni Abbas'a geçti; تَدَاوَل (bşi) değiştirmek, sıra ile yapmak; (bşi) elden ele geçirmek/ dolaştırmak; (farklı şeyleri) sıra ile ele almak; (الرَّأْي görüş, fikir) alışverişinde/ teatisinde bulunmak; (bşi) sık sık kullanmak; tartışmak, müzakere için toplanmak; toplantı yapmak; deveran etmek, dönmek ¶ تَدَاوَلَت الأَيْدِي elden ele geçmek, ellerde dolaşmak; تَدَاوَلَتْ الأَلْسُن insanların dilinde/ ağzında olmak, ağızdan ağıza gezmek;

دَوْلَة ç. دُوَل elden ele geçme, dönme; [zaman, şans] dönme, değişme; hanedan, hükümdar ailesi; devlet; imparatorluk, kraliyet ¶ صَاحِب الدَّوْلَة Başbakanın ünvanı; دَوْلَة

دَوَمَ dönmek, bir daire boyunca hareket etmek; (*bşi*) döndürmek, çevirmek; داوَمَ (على ...*de*) sebat etmek, azim göstermek, ısrarcı olmak; devam etmek; أدامَ (*bşi*) devam ettirmek, sürdürmek; استدامَ (*bşi*) devam ettirmek, sürdürmek; (*bşe*) devam etmek;

دَوْم devam, devamlılık, sürme; دَوْمًا hep, daima, her zaman;

دِيمَة ç. دِيَم ,دُيُوم sürekli yağmur;

دَوام devam, süreklilik; kesintisiz/ sürekli başarı, muvaffakiyet; azim, sebat, kararlılık; (في *bir yerde*) oturma, kalma; عَلَى دَوَامًا ve الدَّوام daima, her zaman ¶ سَاعَات الدَّوامِ ya da وَقْت الدَّوامِ ya da أَوْقَات الدَّوَامِ iş, çalışma saatleri IR., SUR.;

دَيْمُومَة = دَوَام

دُوَّامَة topaç; girdap, çevrim, burgaç;

مُداوَمَة azim, sebat, kararlılık; devam, süreklilik;

دائِم devam eden, süren; sonsuz, ebedi; devamlı, sürekli; değişmez, sabit; دائِم التَّقَدُّمِ وَ النُّمُوِّ sürekli ilerlemekte ve gelişmekte olan;

دائمًا daima, her zaman; دَائمًا أَبَدًا her zaman, ebediyen;

دائمي = دَائِم

مُدَام şarap;

مُسْتَدِيم sürekli, devamlı, kesintisiz;

دُومَان dümen;

دُومَنْجِي dümenci;

دون[1] ⇒ دَوَّنَ (*bşi*) kaydetmek, yazıya geçmek; (*bşi*) kaydetmek, sicile almak; (*şiirleri* vb.i) toplamak, derlemek, tedvin etmek; ¶ دَوَّنَ شَرْطًا şart koşmak, şarta bağlamak; تَدَوَّنَ kaydedilmek, yazıya geçilmek;

دِيوان ç. دَوَاوِين [eskiden İslami idarelerde] hazineye ait hesap defterleri; [şiir] divan; hükümet ofisi, idari bölüm; ofis, büro; kabine, devlet konseyi; yönetim heyeti, konsil; hükümet; mahkeme; resmi veya umumi toplantılara mahsus bina; kanepe, sedir, divan; kompartman [tren] ¶ لُغَة الدَّوَاوِين resmi dil; دِيوان التَّفْتِيش soruşturma mahkemesi;

دِيوَاني resmi, idari; bir hat, Divani;

تَدْوِين yazıya geçme, kaydetme, tedvin; listeye/ sicile alma; kayıt;

مُدَوَّنَة ç. مُدَوَّنَات kayıt, kayıtlı; [tek tek kaydedilen] madde; مدونات [belli bir konudaki] dökümanlar, literatür;

دُون[2] alçak, düşük; kötü, adi; az; عَامَلَهُ بالدُّون birini hiçe saymak, küçümsemek, hakir görmek; ... دُونَ [meb. mud. kul., seviye, değer vb.de] ...in altında; ...den az, yetersiz; ...den önce; ...siz; ...den daha çok; ...in istisnası ile, ...hariç; ¶ دُونَ ذَلِكَ [mud.kul] bunu yapmadan, başarmadan önce, دُونَ ذَلِكَ خَرْطُ القَتَاد ≈ bunun için, bir fırın ekmek yemek lazım.; ... مِن (بِ)دُونِ ...siz, ...sız; ...hariç; ...in dışında; ... بِدُونِ أَنْ ya da مِن دُونِ أَنْ ...yapmadan, yapmaksızın; ... دُونَكَ [bitişik zamirden önce] ...den sakın!, ...e dikkat et!; هُوَ دُونَهُ onun ayarı değildir, (ondan

aşağıdır); كَـانَ دُونَهُ اَهَمِّـيَّـةً ...den daha az önemliydi; اِثْـمٍ دُونَهُ كُلُّ اِثْـمٍ günahların en büyüğü; الَّذِينَ هُم دُونَ السِّنِّ عَسْكَرِيَّةٍ askerlik yaşının altında olanlar; دُونَ مَـا نَـظَرَ الى ... ...e itibar etmeksizin, ...i göz önüne almadan; دُونَ مَا نَظَرَ الَى ...e itibar etmeksizin, ...ı göz önüne almadan; دُونَ مَا فَائِدَة hiç bir fayda bulunmaksızın; tamamen faydasız; تَخْشَى اَنْ يَسْعَدْنَ دُونَها onların, kendisinden daha mutlu olmalarından korkuyor.; تِلْكَ الكُتُبُ دُونَ غَيْـرِهَا sadece şu kitaplar; اَنَا مُتَعَجِّبٌ مِنْ فَضْلِكَ دُونَ عَلَيْكَ senin ilminden çok kredi veren/ erdemine hayranım; اِذَا كَـانَ الغُصْـنُ دُونَ مَا يَحْتَـمِلُهُ eğer dal onu taşıyamayacaksa; وَصَلَ دُونَهُم الى الغَايَة Onlar olmadan hedefe ulaştı; اَشَاحَت بِوَجْهِهَا دُونَه yüzünü onun göremeyeceği bir şekilde çevirdi; حَـالَ دُونَ الـشَّيْءِ *bşe* engel olmak; الأشِـعَّـة دُونَ الحَـمْـرَاء mor ötesi ışınlar; الْمَوْجَات دُونَ القَصِيرَة mikro dalga ELO.;

دُونَم bir alan ölçüsü, birimi (Ir ≈? 2500 m²; FİL. ≈ 900 m²);

[1] دوى ve دَوَّى ses çıkarmak; vızıltı halinde ses çıkarmak, vızıldamak; yankılanmak, aksetmek; دَاوَى (*hastayı, hastalığı*) tedavi etmek, iyileştirmek; تَدَاوَى [ilaç ile] tedavi olmak; tedavi görmek;

دَوًى ç. اَدْوَاء hastalık, illet, dert;

دَوِي ses, gürültü, çınlama, vızırtı; yansıma, akis, eko;

دَوَاة [KNŞ. دَوَايَة] ç. دُدِي, دَوَايَات divit;

دَوَاء ç. اَدْوِيَة ilaç, deva;

دَوَائِي tedavi ile ilgili, ilaç niteliğinde;

دَاء bkz. دوء ;

دِوَاء tedavi, terapi TIP.;

مُدَاوَاة ↑;

تَدَاوٍ tedavi;

دُوِي Fr.> duy ELK.;

دِيَالُوج ç. -آت diyalog;

دِيبَاج ve دِيبَاجَة bkz. دبج ;

دَيُّوث (دَيُّوس) karısı tarafından aldatılan erkek; pezevenk, deyyus; ötleğengillerden bir kuş;

دَيْجُور bkz. دجر ;

دَيَاجِي bkz. دجو ;

دَيْدَبَان, دَيْدُبَان ç. دَيَادِبَة koruma, gardiyan; nöbetçi, gözcü; دَيْدُبَان الْمَرَاكِب gemi kaptanı;

دَيْدَن bkz. ددن ;

دَير, دَيرة, اديار, اديرة, ديري, ديار, ديراني bkz. دور ;

دِيسَم bkz. دسم ;

دِيـه bkz. دو ;

دَيُوس bkz ديوث ;

دِيسَمْبِر Aralık ayı;

دِيك ç. دِيكَة, دُيُوك, اَدْيَاك horoz ¶ دِيك الحَبَش hindi; دِيك رُومِي hindi; وَزْن الدِّيك horoz siklet SPO.; السُّعَال الدِّيكِي boğmaca öksürüğü;

دِيكْتَاتُورِي bkz. دِكْتَاتُورِي ;

دِيكُور ç. -آت Fr.> dekor;

دَيْمَاس , دَيَامِيس ç. دَيَامِيس zindan;

دَيْمُومَة, دِيم, قَدِيمَة bkz. دوم ;

دِيمُوطِيقِي umuma ait, genel [yazılar];

دِيمُقْرَاطِي, دِيمُوقْرَاطِي demokratik; demokrat;

ديمُقْرَاطِيَّة ج. ـآت ديمُقْرَاطِيَّة demokrasi;

(دين)[1] دَانَ i (دَيْن) ödünç almak; borçlanmak; (ب bşi, ل b-e) borçlu olmak, örn. دَانَ لَهُ بالشُّكْرِ b-e şükran borcu olmak; (بالحَياة hayatını, ل b-e) borçlu olmak; (ل b-e, ب bşi) borçlu olmak; (ل b-e) itaat etmek, boyun eğmek, (b-e) borç para vermek; (b-e) boyun eğdirmek; (b-i) yargılamak; دَايَنَ (b-e) borcu olmak; (b-e) kredi açmak «دَايَنَ بِمبلَغ خَمْسَة قُرُوشٍ»; أدَانَ (b-e) borç para vermek; (b-e) taksitle satış yapmak; (b-i) mahkum etmek, suçlu bulmak; تَدَيَّنَ borçlu olmak, borcu bulunmak; (ل ...e) itaat etmek, boyun eğmek; تَدَايَنُوا بِدَيْنٍ bbe borçlanmak; اسْتَدَانَ borç almak, borca girmek;

دَيْن ج. دُيُون borç; maddi zorunluluk, yaptırım; ¶ بالدَّيْن veresiye; رَبّ الدَّيْن kredi veren, açan; دُيُون الحَرْب savaş borçları; دُيُون دَيْن مُوَحَّد مضمون tazminat altındaki borç; konsolide;

دَيْنُونَة yargı, hüküm; kıyamet;

الدَّيَّان Yargılayıcı (Allah (cc);

مَدِينَة ج. مَدَائِن ,مُدُن şehir kasaba; الْمَدِينَة Medine; bkz. مدن ;

ادَانَة suçlu bulma; mahkum etme; ¶ صَدَرَ الحُكْمُ بادَانَتِهِ mahkum edildi, suçlu bulundu;

اسْتِدَانَة borçlanma, borca girme;

دَائِن kredi açan, borç veren;

مَدْيُون borçlu; yaptırım altında olan;

مَدْيُونِيَّة borçluluk;, yaptırım altında olma;

مَدِين borçlu; ¶ مَدِين بِالشُّكْرِ şükran borcu olan; كَانَ مَدِينًا لَه b-e borcu olmak;

مُدِين borç veren, kredi açan;

مُدَان suçlu bulunan, mahkum, hüküm giymiş; yargılanmış;

(دين)[2] دَانَ i (دِيانَة ,دِين) (dini, inancı) benimsemek, ikrar etmek; ¶ دَانَ بِالإسْلَامِ İslam'ı kabul etmek; دَانَ بِعَادَتِهِ alışkanlıklarını sürdürmek; تَدَيَّنَ (ب dini) kabul etmek, ikrar etmek;

دِين ج. أدْيَان din, inanç; يَوْم الدِّينِ Kıyamet Günü;

دِينِي dini; manevi ¶ لاَ دِينِي din dışı;

دَيِّن dindar, mütedeyyin;

دِيَانَة ج. ـآت din; fırka, mezhep;

دَيَّان dindar, mütedeyyin;

تَدَيُّن dindarlık;

مُتَدَيِّن dindar, mütedeyyin;

مُتَدَيِّنَة dini cemaat/ topluluk;

دِينَار ج. دَنَانِير dinar, bir para birimi IR., ÜRD.; ç. دَنَانِير para;

دِينَارِي karo [İskambil kartlarında];

دِينَامُو dinamo, jeneratör;

دِيناميت dinamit;

دِية bkz. ودى ;

دِيوَان ج. دَوَاوِين ve دِيوَانِي bkz. دون ;

ذ

ذَا[1] ج. أُولاَء bu; بِذَا bununla, bu münasebetle; لِذَا bu sebeple; كَذَا böyle, bu şekilde; هٰكَذَا böylece, bu şekilde; مَاذَا ne ?; لِمَاذَا niçin; هَا müe. ذَا هِيَ şunu, bunu; şuna bak!; هُوَ ذَا تَاكَ müe ذَاكَ ; هَا نَحْنُ أُولاَء ç. İşte ben , أَنَا ذَا ç.أُولاَئِكَ, تِيكَ bu, bunu; اِذْ ذَاكَ o vakit; o günlerde; بِذَلِكَ şu; أُولاَئِكَ ç. تِلْكَ müe ذَلِكَ bununla, bu suretle, böylece; لِذَلِكَ bu yüzden, bu, sebeple; بَعْدَ ذَلِكَ Ondan sonra; بَعْدَ ذَلِكَ bununla beraber; ... وَ ذَلِكَ أَنْ bu ...anlamına gelmektedir; ... وَ ذَلِكَ لأَنْ bu ...olması sebebiyledir; ... ذَلِكَ بِأَنْ bu ...sonucudur; كَذَلِكَ böyle, bu şekilde; benzer şekilde, yine; أُولاَئِكُم ç. تِلْكُم müe ذَلِكُم şu, o; هَذَا müe. هَذِهِ ç. هَؤُلاَء [müsenna هَذَانِ .müennes müsenna هَتَانِ] bu;

ذَا[2] bkz. ذُو ;

ذَاب ⇒ تَذَأَّبَ ve اِسْتَذْأَبَ zalim olmak, zalimleşmek; kurt gibi olmak;

ذِئْب ç. ذِئَاب , ذُؤْبَان kurt; afrika çakalı ZOO. Canis anthus ¶ مَرَض الذِّئْب الأَحْمَر bulaşıcı olmayan bir deri hastalığı;

ذُؤَابَة ç. ذَوَائِب [saç için] kahkül, perçem;

ذَات , ذَاتِي ve ذَاتِيَّة bkz. ذُو ;

ذَاك bkz. ذَا ;

ذَال "ذ" harfinin adı;

ذَبَّ u (ذَبّ) (b-i, bşi) kovmak, defetmek; (عن b-i, bşi) savunmak, müdafa etmek, korumak;

ذُبَاب [cin.is.; tek.is. ة] ç. ذِبَّان , اَذِبَّة sinek; ¶ ذُبَاب قَارِض atsineği ZOO.;

ذُبَابَة ç. -ات [ذُبَاب ın tek.is.] sinek; uç, burun [kılıç vb.nin];

ذُبَابَة sinek; arpacık [silahda];

مِذَبَّة sineklik, cibinlik;

ذَبَحَ a (ذَبْح) boğazlamak, boğazını keserek öldürmek; katliam yapmak; cinayet işlemek; (hayvanı) kurban etmek; ⇑ ذَبَّحَ;

ذَبْح boğazlama;

ذِبْح kurban;

ذُبْحَة anjin, boğak TIP.; difteri ¶ الذُّبْحَة الصَّدْرِيَّة anjin TIP.;

ذَبَّاح öldüren; boğazlayan; kasap;

ذَبِيح boğazlanmış;

ذَبِيحَة ç. ذَبَائِح kurbanlık; kurban edilen hayvan; kurban [etme]; adak;

مَذْبَح ç. مَذَابِح mezbahane;

مَذْبَحَة katliam, kırım;

ذَبْذَبَ (bşin) salınmasına sebep olmak, (bşi) sallamak; تَذَبْذَبَ sallanmak, salınmak; salınmak, osilasyona girmek ELK.; [manyetik iğne] sapmak; titreşmek; kararsız bir şekilde değişmek; kararsız olmak, tereddüt etmek;

ذَبْذَبَة ç. ـآت sallanma; salınım osilasyon ELO.; titreşim; frekans;

تَذَبْذُب sallanma hareketi; salınım, osilasyon ELO.; sapma [manyetik iğne];

مُذَبْذِب osilatör ELO.;

مُذَبْذَب değişen, kararsız bir şekilde değişen; kararsız, tereddüt içinde;

مُتَذَبْذِب : تَيَّار مُتَذَبْذِب osilasyon akımı ELO.;

ذَبَل u (ذَبْل, ذُبُول) solmak, kurumak; renk atmak, rengi uçmak; kurumak; yavaş yavaş eriyip gitmek; [göz] parlaklığını, ferini kaybetmek;

ذَبْل sedef;

ذُبَالَة fitil [lamba, mum];

ذَابِل ç. ذُبَّل solmuş, solgun; kuru, kurumuş; solgun, uçuk [renk]; mat, parlak olmayan; yorgun halsiz;

ذَحْل ç. اَذْحَال, ذُحُول kızma, gücenme, içerleme, darılma; kindarlık, kin tutma, kan davası;

ذَخَر a (ذُخْر) (bşi) ayırmak, saklamak; (bşi) yığmak, biriktirmek; اِذَّخَر, ادخر (bşi) saklamak, bir yere ayırıp koymak; (bşi) biriktirmek, yığmak; toplamak, tasarruf etmek (bşi, örn. gücünü, kuvvetini) ¶ ... اِدَّخَرَ حُبًّا لِ b-e karşı muhabbeti olmak, sevgi beslemek; لَا يَدَّخِرُ جُهْدًا en ufak bir çaba sarfetmiyor;

ذُخْر ç. اَذْخَار saklanan/ biriktirilen şey; stoklar; biriktirilmiş değerli şey, hazine;

ذَخِيرَة hazine; stoklar; zahire, erzak; mühimmat, cephane; mukaddes emanet;

اِدِّخَار ayırıp koyma, saklama, kilere koyma; biriktirme, yığma; toplama, derleme;

مُذَخِّر ç. ـون topçu yardımcısı ASK., SUR.;

مُدَّخَر ç. ـآت erzak, levazım;

مُدَّخِرَة ç. ـآت akü SUR.;

ذَرَّ[1] u (ذَرّ) (bşi) yaymak, neşretmek, saçmak; (bşi, ب bşin üzerine) serpmek, saçmak ¶ ذَرَّ الرَّمَادَ فِي عَيْنَيْهِ b-i yanıltmak, gerçeği görmesine engel olmak; ذَرَّ u (ذُرُور) ufukta giderek belirmek, yükselmek [güneş] ¶ ذَرَّ قَرْنُهُ görünmeye başlamak, ucu görünmek;

ذَرّ yayma, saçma, serpme; [top.is.] parçacıklar, taneler, zerreler, atomlar;

ذَرَّة [tek.is.] ç. ـآت atom; küçük parçacık, partikül; zerre ¶ مِثْقَال ذَرَّة zerre ağırlığınca; çok az; مِقْدَار ذَرَّة zerre kadar, azıcık; ذَرَّة مِنَ الشَّكِّ en ufak bir şüphe;

ذَرِّي atom ile ilgili; قُنْبُلَة الذَّرِّيَّة atom bombası; طَاقَة ذَرِّيَّة ve النَّشَاط الذَّرِّي atom enerjisi;

ذَرُور toz; pudra;

ذَرُورِي [na't] toz, pudra halinde;

ذَرِيرَة ç. ذَرَائِر pudra;

ذُرِّي soy, nesil ile ilgili;

ذُرِّيَّة ç. ذَرَارِي soy, nesil, zürriyet;

يَذَرُ[2] bkz. وذر;

ذَرَب a (ذَرَب) keskin olmak, keskinleşmek;

ذَرَب ishal, amel, iç sürmesi, diyare TIP.;

ذَرِب ç. ذُرْب keskin, kesici; ¶ جَرْح ذَرِب kötü/ acı veren yara;

ذُرَّاح [cin.is.; tek.is. ة] ç. ذَرَارِيح kuduz mikrobu ZOO. Cantharis; [منقط] ذراح İspanyol sineği ZOO. Lytta vesicatora;

ذَرْق [kuş] pislik, dışkı;

ذرو ve ذرى (ذَرْو) u ذَرًا (bşi) saçmak, dağıtmak, serpmek; [rüzgar] (toz) kaldırmak; (buğday tanelerini) ayırmak; ذرى i (ذَرْي) ⇑ ;ذَرًى ⇑; اذرى = ذَرَا ; (b-den, bşden) kurtulmak, (b-i, bşi) başından atmak; ¶ اَذْرَت العَيْنُ الدَّمْعَ [göz] yaş dökmek, [ağlamak]; تذرّى [buğday taneleri] ayrılmak; (bşe) çıkmak, yükselmek, tırmanmak; (ب ...de, altında) gölgelemek; (ب...e) sığınmak, kaçmak; استذرى (ب...e) sığınmak, (ب b-nin) himayesi altına girmek;

ذُرَة darı, mısır ¶ ذُرَة شـــامِي MIS. mısır, darı BOT.; ذُرَة صَفْراء ⇑ SUR.; ذُرَة بَيْضاء akdarı BOT. Panicum miliaceum SUR.;

ذرى siper; barınak, sığınak;

ذروة ç. ذُرًى doruk, zirve; tepe; uç; en yüksek nokta;

مذرى ve مِذْراة ç. مَذارٍ harman savurma küreği, yaba, tırmık;

ذعر a (ذَعْـر) (b-i) korkutmak, ürkütmek; ذُعِر [edil] (ل ...ile) korkutulmak; ذعر a (ذَعْـر) ürkmek, korkmak; أذعــر (b-i) korkutmak, ürkütmek; تذعّر ve ادّعر korkmak, ürkmek;

ذُعْر korku, panik, ürkme;

ذعر ⇑;

ذُعاف öldürücü, ani ölüme sebep olan [zehir]; مَوْت ذُعاف ani ölüm;

ذعق a (ذَعْقَة) (b-i) bağırarak/ sesle korkutmak;

ذعن a (ذَعَن) ve اَذْعَنَ (ل b-e, b-e, emire) itaat etmek, uymak; (ل b-e, ب bşi) gönüllü olarak vermek;

ذرع a (ذَرْع) (bşi) ölçmek; (bşin) ölçüsünü almak; (mesafeyi) yürümek; (ülkeyi) baştan başa/ boydan boya geçmek; (ل b-ile بين bir başkası arasında) aracılık yapmak; تذرّع (بذريعة ya da بوسيلة bir vasıta, vesile) kullanmak, (ب bşi) bahane/ mazeret olarak ileri sürmek; (ب bşi) (الى için) vasıta olarak kullanmak; اندرع ilerlemek, ilerleme kaydetmek; araya girmek;

ذرع (ب bşi yapabilme) güç, kabiliyet; ¶ ضاقَ عَنْهُ ذَرْعًا ve ضاقَ ذَرْعًا ب ... bir şeyi yapamamak, başaramamak; bşden bıkmak, bşe tahammülü/ sabrı kalmamak;

ذراع müe. ve müz. ç. أَذْرُع , ذُرْعــان kol; kolun dirsekten orta parmak ucuna kadar olan kısmı; arşın [SUR. = 68 cm. MIS. ذِراع بَلَدي = 58 cm., ذِراع اِسْطَنْبولي = 66.5, ذِراع هِنْدازَة = 65.6 cm; ذِراع مِعْمارِي (mimarlıkta)= 75 cm; ذِراع مِعْمارِي مُرَبَّع = 5625 cm²; Irak'da; ذِراع بَلَدي ya da ذِراع بَغْدادي = 68 cm, حَلَبي ≈ 80 cm; makine kolu; güç, kuvvet;

ذريع çabuk yürüme; hızlı, seri; sel gibi; çabuk yayılan [ölüm]; harap/ viran eden, yıkan; aracı;

ذريعة ç. ذَرائِع vasıta, vesile; özür, bahane;

ذرف i (ذَرْف, ذَرِيف, ذُرُوف, ذَرَفان) [göz yaşları] akmak, boşanmak; [göz] (yaş) akıtmak; (على bir yaşı) geçmek, bitirmek; اســتذرف [göz] (yaş) akıtmak;

ذرق u, i (ذَرْق) [kuş] pislemek, dışkısını bırakmak; اذرق ⇑;

اذْعَان boyun eğme, itaat etme;

مُذْعِن muti, itaatkar, boyun eğen;

مِذْعَان ⇑;

ذَفَر ağır/ kötü koku [havasız yer, koltuk altı];

ذَقَن ç. اَذْقَان , ذُقُون çene;

ذَقْن [müe.] ç. ذُقُون sakal ¶ ذَقْن الشَّيخ pelin [acı pelin, acı yavşan, yavşan otu, ak pelin] BOT. Artemisia absinthium; خَرُّوا لأذْقَانِهِم yüzü koyun yere kapandılar; ¶ غَرِق في العَمَل حَتَّى الذَّقَن başını kaldıracak hali olmamak; ضَحِكَ عَلَى ذَقْنِه ç. عَلَى ذُقُونِهِم b-ile (ب bş hakkında) alay etmek MIS., SUR.; (b-i ب... hususunda) aptal yerine koymak; b-nin taklidini yapmak; ضَحِكَ في ذَقْنِه b-nin yüzüne gülerek alay etmek;

ذَكَرَ u (تذْكَار, ذِكْر) (bşi) hatırlamak, [bş] akla gelmek; (bşi) akılda tutmak; _ (ذِكْر) (bşi) anmak, (bşden) bahsetmek, (bş hakkında) konuşmak; (bşin) adını anmak, zikretmek, sözünü etmek; (bşi) ifade etmek, dile getirmek; (bilgi) vermek; (bşe) işaret etmek, referansta bulunmak; (bşi, ل b-e) anlatmak, söylemek; ¶ تَقَدُّم يُذْكَر önemli/ mühim ilerleme; لاَ يُذْكَر önemsiz, muteber değil; ذَكَرَهُ بِخَيْرٍ (بِالخَيْرِ) b-ile iyi, güzel anıları olmak; biri hakkında olumlu/ müsbet konuşmak; ذَكَرَهُ بِشَرّ b-ile kötü anıları bulunmak; biri hakkında kötü konuşmak; ذَكَّرَ (b-e, ب bşi) hatırlatmak, (b-nin) dikkatini (ب bşe) çekmek; kelimeyi müzekker yapmak DİLB.; ذَاكَرَ (b-ile) konuşmak, müzakere yapmak, toplantı için bir araya gelmek; (notlarını, derslerini) gözden geçirmek, çalışmak; ذَاكَر دُرُوسَه dersini çalışmak; أَذْكَرَ (b-e, bşi) hatırlatmak, anımsatmak; تَذَكَّرَ (bşi) hatırlamak, [bş] akla gelmek; تَذَاكَرَ (bşi) birbirine hatırlatmak; toplanıp konuşmak, müzakere etmek; اسْتَذْكَرَ ; تَذَكَّرَ = ادَّكَرَ (bşi) hatırlamak, anımsamak, [bş] aklına gelmek;

ذِكْر hatırlama, anma; ad, şan, şöhret; anma, bahsetme, zikretme, anlatma; Allah'ı zikretme, anma; ¶ ... عَلَى ذِكْرِ [mud.kul] ...ile ilgili olarak; وَعَلَى ذِكْر ذَلِكَ sırası gelmişken ve yine bu konuda; الذِّكْرُ الحَكِيم Kuran Kerim; سَالِف الذِّكْر yukarıda anılan, daha önce zikredilen; سَعِيد الذِّكْر rahmetli, merhum; أَشَادَ بِذِكْرِه (b-i, bşi) övmek, kutlamak; ...مَا زَالَ عَلَى ذِكْرٍ مِن o hala unutmadı, hatırlıyor;

ذَكَر ç. ذُكُور, ذُكُورَة, ذُكْرَان erkek; (ç. ذُكُور) erkeklik organı;

ذِكْرَة ad, şan, şöhret;

ذِكْرَى ç. ذِكْرَيَات hatıra, anı; [çoğ.] anılar, hatıralar, hatırat;

ذَكِير çelik;

تَذْكَار hatırlama; anımsatan, hatırlatan şey; anı; yadigâr, hatıra, andaç; anısı olan gün, hatırası bulunan gün; ¶ تِذْكَار جَمِيع القِدِّيسِين Bütün Azizler Yortusu HRİ.;

تِذْكَارِي [na't] anımsatan, hatırlatan; anı, hatıra niteliğinde;

تَذْكِرَة hatıra, yadigar, andaç;

şifahi (sözlü) karar HUK.;

(ذَكُو ve ذَكِي) ذَكَا u (ذَكَاء, ذَكًا, ذُكُوّ) [ateş] parlamak, tutuşmak; güzel koku yayılmak; ذَكِيَ (ذَكَاء) zeki/ keskin zekalı/ kıvrak zekalı olmak; ذَكَّى ve أَذْكَى (ateşi) tutuşturmak, yanmaya başlamak; (bşi) yakmak; تَذَكَّى (hayvanı) boğazlamak; اِسْتَذْكَى = ذَكَا;

ذَكَاء zeka, akıllılık, keskin zekalılık;

ذُكَاء güneş;

ذَكِيّ ç. أَذْكِيَاء zeki, akıllı; güzel/ hoş kokulu; tadı hoş, leziz;

ذَلَّ i (ذُلّ, ذِلّ, ذَلَالَة, ذِلَّة, مَذَلَّة) alçak/ düşük olmak, itaatkar olmak; hakir olmak, hor görülmek; ذَلَّلَ (b-i, bşi) küçük/ hakir görmek, küçümsemek; (b-e) boyun eğdirmek, itaat ettirmek; (zorlukları vb.i) yenmek, hakkından gelmek; أَذَلَّ (b-i, bşi) küçümsemek, hor/ hakir görmek; (b-e) boyun eğdirmek itaat ettirmek; تَذَلَّلَ (الى ya da لِ birinin önünde) kendini hor/ hakir/ küçük görmek; son derece itaatkar muti/ uyumlu olmak; اِسْتَذَلَّ (b-i) hakir görmek, kabul etmek, küçümsemek; (b-e) itibar etmemek; (b-ile) alay etmek, istihza etmek, (b-e) gülüp geçmek;

ذُلّ düşüklük, değersizlik, kıymetsizik; rezalet, rezillik, kepazelik, ahlaksızlık; boyun eğme, itaat etme, yumuşak başlılık;

ذِلَّة adilik, alçaklık, ahlak bozukluğu, sefahet, zillet; itaat, boyun eğme;

ذَلِيل ç. أَذِلَّاء alçak; hakir; itaatkar, muti; boyun eğen, yumuşak başlı; mütevazi alçak

تَذْكِرَة ç. تَذَاكِر mesaj, not; geçiş izin kağıdı; kart; bilet; giriş bileti ¶ تَذْكِرَة بَرِيد kartpostal, posta kartı; تَذْكِرَة اِثْبَات الشَّخْصِيَّة kimlik kartı; تَذْكِرَة ذَهَاب وَ اِيَاب gidiş-dönüş bilet; تَذْكِرَة الرَّصِيف tramvay bileti MIS.; تَذْكِرَة اشْتِرَاك abonman bileti; تَذْكِرَة طِبِّيَّة tıbbi doktor reçetesi; تَذْكِرَة مُرُور geçiş kartı; pasaport; تَذْكِرَة النُّفُوس SUR. kimlik kartı; (yine بِطَاقَة شَخْصِيَّة MIS.); تَذْكِرَة الإِنْتِخَاب seçim pusulası;

تَذْكَرْجِي, تَذْكَرِي biletçi, bilet satan görevli; kondüktör;

تَذْكِير (بِ bşi) hatırlatma; yadigar, hatıra, andaç; not [hatırlatıcı]; dölleme, tozaklama [çiçeklerde];

مُذَاكَرَة ç. -آت toplantı, konferans, müzakere, konsültasyon; öğrenme, çalışma; etüt;

تَذَكُّر hatırlama, anma;

اِسْتِذْكَار hatırlama, aklına getirme;

ذَاكِرَة hatıra, anı;

مَذْكُور sözü edilen, anılan; yukarıda adı geçen, mezkur; kutlanan; لَمْ يَكُنْ شَيْءً مَذْكُورًا önemli bir şey değildi, anılmaya değmez(di);

مُذَكَّر müzekker, eril DİLB.;

مُذَكِّرَة ç. -آت hatırlatan, anımsatan; not, mesaj; alamet, iz; not defteri; muhtıra, memorandum; nota; irade, karar, hüküm; bilimsel inceleme, rapor; [çoğ.] hatırat, hatıralar, anılar; مُذَكِّرَة الإِتِّهَام ithamname suçlama yazısı HUK.; مُذَكِّرَة الجَلْب celp kararı; مُذَكِّرَة شِفَاهِيَّة

gönüllü;

ذَلُول ç. ذُلُل uysal [hayvan]; dişi binek devesi;

مَذَلَّة itaatkarlık, boyun eğme; rezillik, küçük düşme;

تذْليل küçük düşürme, rezil etme; [zorlukları, güçlükleri] yenme, hakkından gelme;

اذْلاَل küçük düşürme, rezil etme;

تَذَلُّل ⇑ mas.;

ذُلْذُل ç. ذَلاَذِل bir şeyin en alt kısmı; [elbisenin] etek ¶ ذَلاَذِل النَّاسِ ayaktakımı;

اَذْلَف müe. ذَلْفَـاء ç. ذُلْف küçük, kısa ve ince burunlu;

ذَلْق uç; dilin ucu;

الحُرُوف الذَّلْق, الحُرُوف الذُلْقِيَّة ve الحُرُوف الذَّوْلَقِيَّة "ر, ل, ن" harfleri;

ذَلْق , ذَلِيق güzel konuşan, hitabeti güzel [dil];

ذَلاَقَة hitabet, güzel konuşma [dil];

ذَلِكَ bkz. ذَا

ذَمَّ u (ذَمّ, مَذَمَّة) (b-i) yermek, eleştirmek, azarlamak, zemmetmek; ذَمَّم (b-i) azarlamak, paylamak, tekdir etmek;

ذَمّ yerme, eleştirme, paylama;

ذِمَّة ç. ذِمَم koruma, himaye; himaye/ koruma anlaşması/ akdi; sorumluluk, mesuliyet; mali/ ekonomik yaptırım, zorlama, zimmet; dokunulmazlık; vicdan ¶ بِالذِّمَّة gerçek mi?, sahi mi? doğru mu?; عَلَى ذِمَّتِي ve فِي ذِمَّتِي vallahi! yemin ederim ki!; فِي ذِمَّته ve بِذِمَّته b-nin borcuna, hesabına; عَلَى ذِمَّته b-nin koruması altında; b-nin hizmetinde, emrine amade; b-nin zimmetine, hesabına; هِيَ عَلَى ذِمَّته O [kadın] mali açıdan ona bağımlı, ona [kadına] bakmakla yükümlü; اَهْل الذِّمَّة ehli zimmet, zimmiler, İslam ülkelerinde yaşayan, hür, koruma altındaki gayri müslimler; طَاهِر الذِّمَّة dürüst, temiz vicdanlı; بَرَّأَ ذِمَّتَهُ vicdanını rahatlatmak, gönlünü ferahlatmak;

ذِمِّي zımmi;

ذِمَام ç. اَذِمَّة hak, tasarruf hakkı; himaye, koruma; dokunulmazlık ¶ فِي ذِمَامِ اللَّيلِ gecenin [örtüsü] karanlığında;

ذَمِيم paylanan, azarlanan; azarlanmayı hak eden, itiraz edilebilir; çirkin, hoşa gitmeyen, nahoş;

ذَمِيمَة ç. ذَمَائِم azar, paylama;

مَذَمَّة ç. آت ⇑;

مَذْمُوم azarlanan, paylanan; itiraz edilebilir, karşı çıkılabilir;

ذمر ⇒ تَذَمَّرَ (على, من ...den, hakkında) şikayette bulunmak, şikayetçi olmak, homurdanmak;

ذِمَار korunması gereken şeyler, mukaddes şeyler; şeref, onur;

تَذَمُّر ç. ـآت homurdanma, şikayet etme;

ذَمِيَ a (ذَمَاء) ölüm döşeğinde olmak, ölmek üzere olmak;

ذَمَاء son nefes ¶ ذَمَاء مِنْ الحَيَاة son nefes;

ذنب ⇒ اَذْنَبَ günah/ suç/ kabahat işlemek; suçlu olmak; اِسْتَذْنَبَ (b-i) [bir günah, suç, kabahatin] sorumlu(su) tutmak;

ذَنْب ç. ذُنُوب suç, günah;

larını izlemek; ذَهَبَ كُلَّ مَذْهَبٍ bir çok şeye el uzatmak, hemen her şey ile ilgilenmek; ذَهَّبَ (*bşi*) altın kaplamak, yaldızlamak, tezhip etmek; اَذْهَبَ (*bşi*) gidermek, yok etmek, çıkarmak, (*bşi* عن *b-den*) uzaklaştırmak;

مَذْهَبَ : تَمَذْهَبَ (ب *bir dini, öğretiyi, mezhebi*) izlemek, benimsemek;

ذَهَب [müz. ve müe.] altın; altın para, altın parçası ¶ ذَهَب اَبْيَض platin;

ذَهَبِي [na't] altın; mükemmel, muhteşem, çok kıymetli [öğüt, söz];

ذَهَبِيَّة ç. آت Zehebiye, Nil'de kullanılan, uzun bir kayık çeşidi;

ذَهَاب gitme, gidiş; geçiş, iniş, gözden kaybolma; ayrılma; tur, yolculuk; gidiş [اِيَاب dönüş karşıtı] (اَنَّ *...dığı*) düşünce(si), görüş(ü) ¶ ذَهَابًا وَ اِيَابًا gidiş-dönüş; bir aşağı bir yukarı, bir öyle bir böyle; تَذْكِرَة ذَهَابٍ وَ اِيَابٍ gidiş-dönüş bileti;

ذُهُوب gidiş ¶ ذُهُوب وَ مَآب gidiş geliş, dönüş; فِي جِيئَةٍ وَ ذُهُوبٍ bir gidip bir gelen, bir iyi bir kötü;

مَذْهَب ç. مَذَاهِب gidiş, ayrılış, gitme, ayrılma; (عن *...den*) kaçış, kaçma; izlenilen, tutulan yol, tavır, usûl, politika; görüş, düşünce, kanı; ideoloji; öğreti, doktrin; hareket, meyil, eğilim SİY.; ekol, okul, mezhep; mezhep İSL.HUK.; dini inanç; مَذْهَبُهُ فِي الحَيَاة onun hayat felsefesi; اَلْمَذْهَب اَلْمَادِّي materyalist ideoloji, hayat geçişi; ذَهَبَ مَذْهَبًا بَعِيدًا çok

ذَنَب ç. اَذْنَاب kuyruk; son, uç; taraftar, izleyici SİY.;

ذَنَبِي [na't] ek, kuyruk mesabesinde; ilave, ek, zeyil, mülhakat; bağlı, bağımlı;

ذُنَيْب yaprak sapı, petiol;

مُذَنَّب kuyrukluyıldız;

مُذْنِب suçlu; günahkar; kötülük işleyen;

ذَهَبَ *a* (مَذْهَب, ذَهَاب) (الى *...e*) gitmek; (الى *...e*) yolculuğa çıkmak; ayrılmak, çekip gitmek; gözden kaybolmak, ölmek, yok olmak; (ب *b-i*, الى *...e*) götürmek; (الى) ...görüşünde, düşüncesinde olmak, (الى) ...kanaatine varmak; (عن *b-den*) kaçmak; (عن *aklından*) uçup gitmek; ذَهَبَ عَنْهُ اَنْ . . . ...dığı aklından ucup gitmek, ...i unutmak; (عن *bşi*) görmezden gelmek, ihmal etmek, atlamak; [mud. fiil ile beraber] ...yapmak üzere olmak ¶ ذَهَبَ وَ جَاءَ bir aşağı bir yukarı/ bir öyle bir böyle gitmek; . . . ذَهَبَ الى اَبْعَد من ...i aşmak, geçmek MEC.; اَيْن يَذْهَبُ بِكَ ! bunu kastetmiş olamazsın!; ذَهَبَ سُدًى boşa gitmek, işe yaramamak; ذَهَبَ اَدْرَاجَ الرِّيَاحِ hiçbir iz bırakmadan, dikkat çekmeden gitmek; hiç bir işe yaramamak, boşa gitmek; ذَهَبَ كَأَمْسِ الدَّابِرِ hiç bir iz bırakmaksızın kaybolup gitmek; ذَهَبَ بِبَهَائِه bir şeyin çekiciliğini, cazibesini yok etmek, gidermek; ذَهَبَ بِنَفْسِه [korku, neşe vb.] *b-i* öldürmek; ذَهَبَ بِخَيَالِه kişinin hayal alemi (الى *...e kadar*) uzanmak; ذَهَبَ مَذْهَبَه bir kişinin mezhebini, görüşünü benimsemek; *b-nin* politikasını, davranış-

uzaklaşmak, aşırı gitmek, aşırı bir yol tutmak;

مَذْهَبِي mezhebi, mezhep ile ilgili;

مَذْهَبِيَّة fırka ve mezhep usulü veya aşırı taraftarlık, mezhepçilik;

ذاهب : ذاهب اللَّوْن rengi solmuş, uçmuş;

مَذْهُوب به ve مَذْهُوب العَقْل deli, kaçık;

مُذْهَب ya da مُذْهَب yaldızlı, altın süslemeli;

ذَهَل a (ذُهُول ، ذَهْل) (عن bşi) unutmak, atlamak, ihmal etmek; ذَهِل a (ذُهُول) korkmak, ürkmek; şaşırmak, hayrete düşmek, korkutmak, ürkütmek, çekinmek, kaçınmak; dalgın olmak; (عن bşe) dikkat etmemiş olmak, (عن ...i) gözden kaçırmak, (عن bşi) atlamak;

أذْهَل (b-i) şaşırtmak, hayrete düşürmek; (b-nin) dikkatini (عن ...den) ayırmak, (b-e, عن ...i) unutmamak; اِنْذَهَل = ذَهِل ;

ذُهُول şaşkınlık; zihin karışıklığı; korku, endişe; sürpriz; (عن ...i) gözden kaçırma, görememe, dikkatinden kaçırma;

ذاهل unutkan, dalgın, zihni dağınık; şaşkın, şaşırmış, hayret içinde;

مَذْهُول şaşırmış, şaşkın, hayrete düşmüş; ürkmüş; dalgın, unutkan, zihni dağınık;

مُذْهِل şaşırtan, hayranlık uyandıran;

مُنْذَهِل şaşkın, hayret içinde; ürkmüş korkmuş; dalgın, zihni dağınık, karışık;

ذِهْن ç. أذْهَان zihin, akıl; zeka;

ذِهْنِي [na't] zihin ile ilgili; zihin...;

ذِهْنِيَّة zihniyet, düşünüş;

ذُو [mecrur, ذي; mansub, ذَا] müe. ذَات müz.ç. ذَوُو ، أولُو müe. ç. ذَوَات [mud.kul.] ...sahibi, bulunduran, içeren, ...li ¶ ذُو عَقْل akıllı; zeki, akıl sahibi; ذُو مَال mal sahibi, zengin; ذُو صِحَّة sıhhatli, sağlıklı; ذُو شَأْن önemli, mühim; ذُو القُرْبَى akraba, [yakınlık sahibi]; غَيْر ذي زَرْع ekili olmayan [arazi]; مِنْ ذي قَبْلُ önceden, eskiden; مِنْ ذي نَفْسه kendiliğinden; ذَوُو المَوَدَّة و ذَوُوه tanıdıkları, yakınları; ذَوُو المَعْرِفَة dost-lar tanıdıklar; ذَوُو الشُّبُهات şüpheli kişiler; şüpheliler; ذَوُو الشَّأْن ileri gelenler, nüfuz sahibi kişiler; yetkili/ ehil kişiler; أُولُو الأَمْر yöneticiler, liderler; ululemir İSL.HUK.; أُولو الحَلّ وَ العَقْد nüfuzlu/ güçlü kişiler;

ذَات ç. ذَوَات öz, cevher, asıl; kendi, zatı; kişi, kişilik; الذَّوَات ekabir; itibar sahibi kişiler; ileri gelenler; ذَاتًا bizzat, şahsen ¶ ذَات البَيْن birlik, bütünlük; ذَات الجَنْب göğüs zarı iltihabı, zatülcenp TIP.; ذَات الرِّئَة akciğer iltihabı, zatürre TIP.; ذَات الصَّدْر göğüs hastalığı; ذَات اليَد zenginlik, servet; ذَات أيدِينَا sahip olduklarımız, varlığımız; ذَات اليَمِين sağa; ذَات الشِّمَال sola ya da ذَات اليَسَار sola; في ذَات مَرَّة; ذَات مَرَّة bir kez, bir defa (da); bir kez, bir defa (da); ذَات يَوْم bir gün; في ذَات... ذَات غَد gelecekte bir zamanda; في ذَات [mud.kul.] ...ile ilgili olarak; بِالذَّات özellikle şahsen, bizzat; أنَا بِالذَّات özellikle ben; في لَنْدَنَ بِالذَّات Londra'da, her yerde; السَّعَادَة بِالذَّات gerçek mutluluk; ذَات نَفْسه kendisi,

اَذَاب ذَوَّب (*bşi*) eritmek, sıvı hale getirmek; sıvı hale getirmek [örn. hap tabletlerinin suda] erimesini sağlamak; (*metali*) eritmek, kaletmek; (*bşi*) kullanıp bitirmek, tüketmek, harcamak; ¶ اَذَاب جُهْدَهُ gücünü, enerjisini tüketmek, bitirmek; ... اَذَاب عُصَارَةَ مُخِّه في ...için çok kafa yormak;

ذَوْب çözünme; eriyik, çözelti;

ذَوَبَان çözünme, erime, sıvı haline geçme; قَابِل للذَّوَبَان eriyebilir, çözünebilir;

تَذْوِيب eritme, çözme, sıvı hale getirme;

اِذَابَة ⇑;

ذَائِب eriyen, erimiş; çözünen; çözünebilir;

ذَات ve ذَوَات bkz. ذو ;

(ذود) ذَادَ u (ذِيَاد ,ذَوْد) dağıtmak, yaymak, saçmak, serpmek; (*b-i, bşi,* عن *...den*) çıkarmak; (عن *b-i, bşi*) korumak; ¶ ذَادَ النَّوْمَ عَنْ عَيْنِه *b-nin* uykusu dağılmak;

ذَوْد (عن *bşi*) savunma, koruma, himaye;

ذِيَاد ⇑;

مِذْوَد ç. مَذَاوِد yemlik;

ذَائِد ç. ذَادَة koruyan, savunan, hami;

(ذوق) ذَاقَ u (مَذَاق ,ذَوَاق ,ذَوْق) (*yiyeceği*) tatmak, tadına bakmak; (*bşi*) bir denemek, tecrübe etmek; (*bşi*) başından geçirmek, yaşamak; اَذَاقَ (*b-e, bşi*) tattırmak, tadına baktırmak; تَذَوَّقَ (*bşin*) yavaş yavaş/ tekrarlı olarak/ iyice tadına bakmak, tadına varmak, tatmak; (*bşi*) algılamak, hissetmek; (*bşden* veya من *bşden*) çok hoşlanmak, tadına var-

هُوَ بِذَاتِه ve هُوَ ذَاتُهُ kendisi; ذَات اَنْفُسِهِم kendileri; ذَات الشَّيْء aynı şey; ذَات الأَشْيَاء aynı şeyler; السَّنَة ذَاتُهَا aynı yıl; لِذَاتِه kendi kendine, yalnız olarak; böyle olmak sıfatı ile, haddi zatında; kendi güvenliği/ iyiliği için; في ذَاتِه haddi zatında, bu sıfat ile; في قَائِم بِذَاتِه haddi zatında, bu sıfat ile; حَدّ ذَاتِه bağımsız; الثِّقَة بالذَّات kendine güven; حُبّ الذات ve مَحَبَّة الذَّات bencillik, egoizm; الإِعْتِقَاد عَلَى الذَّات kendine güven; صَرِيح بِذَاتِه aşikar, açık, belli, ortada, meydanda; مُنَاقِض ذَاتَهُ kendisiyle çelişen, çelişkili; اِبْن الذَّوَات asil/ şerefli bir aileden gelen;

ذَاتِي kendine ait; kendiliğinden olan, ortaya çıkan, meydana gelen; kişisel; otomatik; kendi kendine işleyen; öznel FELS.; ذَاتِيًا kendisi ile ilgili; şahsen, bizzat; ¶ الحُكْم الذَّاتِي özerklik, muhtariyet, kendi kendini idare etmek hakkı;

ذَاتِيَة kişilik; öznelcilik FELS.; kimlik, hüviyet; ¶ تَحْقِيق ذَاتِيَّة kimlik tesbiti;

لاَ ذَاتِيَة kişisel olmama;

ذَوَاتِي umumi olmayan, özel; kaliteli, lüks;

ذوابه[1] bkz. ذَأب ;

(ذوب)[2] ذَابَ u (ذَوَبَان ,ذَوْب) erimek; çözünmek; erimek; eriyip gitmek; yavaş yavaş azalmak/ küçülmek; (حَسْرَةً و اَسًى *üzüntüden*) zayıflamak; ¶ ذَاب حَيَاءً utancından ölmek, yerin dibine geçmek; ... ذَابَت اَظْفَارُهُ في için boş yere çaba sarfetmek, boşa kürek çekmek;

mak, beğenmek;

ذوق ç. اَذْوَاق tat, lezzet; zevk (في *bşi*); idrak kabiliyeti, anlayış, algılama; algılama, hissetme; tatlı dillilik, nezaket, naziklik, kibarlık; meyil, eğilim; ¶ الذَّوْق السَّلِيم lezzet;

ذَوْقِي tat, lezzet ile ilgili;

ذَوَاق tat, lezzet;

ذَوَّاق zevk sahibi, ağzının tadını bilen kişi; lükse düşkün kişi;

مَذَاق tat, lezzet;

ذَائِقَة tat alma duyusu;

ذوى *i* ve ذَوِيَ *a* solmak, rengini kaybetmek; kurumak; اَذْوَى soldurmak, kurutmak;

ذَاوٍ solgun, solmuş;

ذي bkz. ذو;

ذيع ذَاعَ *i* (ذُيُوع) yayılmak, saçılmak, dağılmak; herkes tarafından bilinmek, duyulmak; اَذَاعَ (*bşi* veya ب *bşi*) yaymak, saçmak, dağıtmak; (*bşi* veya ب *bşi*) duyurmak, herkese yaymak; (*bşi* veya ب *bşi*) ifşa etmek, açığa vurmak; (*elektrik dalgalarını*) yaymak; (*bşi*, على kamuya) yayınla bildirmek, yayın yapmak [radyo]; ¶ اَذَاعَ بِالتَّلْفَزَة televizyon yayını yapmak, (*bşi*) televizyonda yayınlamak;

ذُيُوع herkes tarafından bilinme, duyulma; yayma, saçma, neşretme, difüzyon; yayılma; [haberler]

مِذْيَاع ç. مَذَايِيع ağzında bakla ıslanmayan, boşboğaz; yayın istasyonu; mikrofon; radyo;

اِذَاعَة yayma, saçma; ifşa etme, duyurma; ilan etme; banda alındıktan sonra sesi tekrarlama; yayın [radyo] yapma; (ç. -آت) yayın [radyo]; اِذَاعَة الأَخْبَار haberler [radyo]; اِذَاعَة تِلْفَزِيَّة televziyon yayını; اِذَاعَة لاَ سِلْكِيَّة ve اِذَاعَة رَادِيُوفُونِيَّة telsiz yayını; اِذَاعَة البُولِيس polis yayını; مَحَطَّة الإِذَاعَة yayın istasyonu;

ذَائِع yaygın, genel; deveran eden, dolaşan; bilinen, malum; ذَائِع الصِّيت meşhur, şöhretli, pek çok bilinen;

مُذِيع yayan, saçan, yayımlayan; [na't] yayın yapan, yayında olan; radyo; spiker;

مُذِيعَة ç. -آت [kadın] spiker [radyo];

ذيل ⇐ ذَيَّلَ (*bşe*, örn. *kitaba*) ek koymak, ilave olarak vermek; (*bşi* ب ...*in*) sonunda vermek;

اَذَالَ (*bşi*) ayağının altına almak, rezil etmek;

ذَيْل ç. اَذْيَال , ذُيُول bir şeyin en alt ya da en arka kısmı; kuyruk; etek [elbisenin]; [sayfanın] alt, dipnot kısmı, zeyli; ek, ilave, mülhak; [kitabın] ek, ilave; maiyet; asılı, sarkan; netice, sonuç, çıkarım ¶ في ذَيْلِه tam arkasında; طَاهِر الذَّيْل masum, dürüst; طَهَارَة الذَّيْل masumluk, dürüstlük, doğruluk; طَوِيل الذَّيْل uzun, geniş, uzatılmış; تَعَلَّق (تَمَسَّكَ) بِاَذْيَالِه [kurtulmak için] *b-nin* peşini bırakmamak, ≈ *b-nin* eteğine yapışmak; جَرَّ عَلَيْه ذَيْل العَفَاء (*bşi*) silmek unutturmak; لاَذَ بِأَذْيَال الشَّيْء *bşi* başka çare kalmayınca kullanmak, müracat etmek, başvurmak; ذُيُول المُشْكِلَة problemin, zorluğun geriye kalan kısımları; رَجَعَ يَجُرُّ اَذْيَالَ الخَيْبَة amacına ulaşamadı, peşinde koştuğu şeyi elde edemedi;

رَاء "ر" harfinin adı;

رِئَة ç. رِئَات akciğer;

رِئَوِي [na't] akciğerler ile ilgili, pulmanar;

رَأَبَ a (رَأْب) (yırtığı, yarığı) kapatmak, yamamak; (bşi) düzeltmek, doğrultmak;

رُؤْبَة yama;

مَرَاب ç. مَرَائِب tamirhane;

رَابُور ç. ـآت Fr.> rapor;

رَابُورتَاج ç. ـآت röportaj;

رَاتِينج reçine, çam sakızı;

رَاتِينَة bkz. رَتِينَة ;

رُؤْد narin, ince; فَتَاة رُؤْد narin genç kız;

رِئْد ç. أَرْآد akran;

رَادَار radar;

رَادِيكَال radikal, köktenci;

رَادِيُو radyo;

رَدْيُولُوجِي radyoloji;

رَدْيُوم radyum; ¶ ذُو رَدْيُوم فَــاعِل radyoaktif; الْمُعَالَجَة بِالرَّدْيُوم radyoterapi;

رَأْرَأَ: رَأْرَأَ بِعَيْنِه gözlerini oynatmak, dört döndürmek [gözleri parlamak];

رَأَسَ a (رِئَاسَة) (bşin) başkanı olmak, başkanlık etmek; (bşin) sorumlusu olmak; (bşe) nezaret etmek; (bşi) yönetmek; رَأُسَ u (رُؤُوس) başkan/ lider/ reis olmak; رَأَّسَ (b-i) başkan/ reis/ yönetici olarak atamak; تَرَأَّسَ = رَأَسَ ;

ارْتَأَسَ başkan, lider, reis olmak;

رَأْس [müz. ve müe.] ç. أَرْؤُس, رُؤُوس baş, kafa; şef, başkan, lider; üst kısım/ bölüm; uç; zirve, en üst kısım; tepe; sınır, had; burun, çıkıntı COĞR.; ana bölüm/ kısım; başlangıç; رَأْسًا doğrudan; aniden, apansız; ¶ بِرَأْسِه kendi başına, kendi kendine, bağımsız; عِلْم بِرَأْسِه kendi kendine öğrenme; رَأْس بِرَأْسٍ benzer şekilde, eşit olarak, farksız; عَلَى رَأْسِ... [mud. kul.] başında; ucunda; ...dan önce, evvel; عَلَى الرَّأْسِ وَ الْعَيْنِ baş üstüne, nasıl isterseniz; canı gönülden; عَلَى رُؤُوس الأَشْهَاد alenen, açıkça, herkesin gözü önünde, ortalık yerde; رَأْسًا عَلَى عَقِبٍ tepe taklak, baş aşağı, «قَلَبَهُ رَأْسًا عَلَى عَقِبٍ ...i tepe taklak etti, başaşağı çevirdi.»; مِنْ الرَّأْسِ الى الْقَدَمِ veya مِنْ الرَّأْسِ الى أَخْمَص الْقَدَمِ tepeden tırnağa; رَفَعَ بِهِ رَأْسًا dikkatini ...e yöneltmek, çevirmek; رَأْس الآفَات kötülüklerin anası, başı; رَأْس ثُوم sarımsak başı veya bir baş sarımsak; رَأْس الْجِسْرِ köprübaşı; رَأْس حَامِيَة çabuk öfkelenen kişi; رَأْس السَّنَة Yılbaşı; رَأْس الْعَمُود sütun başı; رَأْس الْكِتَاب [mektupta] başlık; رَأْس مَال çoğ رُؤُوس أَمْوَال kapital, anamal; مَسْقَط الرَّأْسِ doğum yeri; سَمْت الرَّأْسِ başucu, sem-türreis ASTR.; الْبَلَد الرَّأْس baş-

kent; رُؤُوس الأصَابِع ayak ucu;

رَأْسِي [na't] baş...; asli, başa ait, baş ile ilgili; ana, temel; dik, amudi;

رَأْسمَالِي [na't] kapitalist; (ç. -ون) kapitalist [is.];

رَأْسمَالِيَّة kapitalizm;

رَئِيس ç. رُؤَسَاء başkan, sorumlu; şef, reis; kabile reisi; lider; patron; yönetici; özel okul müdürü; vali; devlet başkanı; idare müdürü; şef MZK; üst ("مَرْؤُوس ast" karşıtı); ¶ رَئِيس الأسَاقِفَة başpiskopos; رَئِيس البَلَدِيَّة belediye başkanı; رَئِيس التَّحْرِير yazı işleri müdürü; رَئِيس أرْكَان الحَرْب genel kurmay başkanı; رَئِيس التَّشْرِيفَات protokol başkanı ESK. IR.; رَئِيس عُرَفَاء başçavuş IR., SUR.; رَئِيس النُّوَّاب meclis, parlemento başkanı; رَئِيس هَيْئَة أرْكَان الحَرْب genel kurmay başkanı; رَئِيس الوُزَرَاء ve رَئِيس الوِزَارَة başkan;

رَئِيسَة [kadın] başkan, yönetici;

رَئِيسِي temel, ana, baş; ¶ دَوْر رَئِيسِي başrol; سَبَب رَئِيسِي asli sebep/ neden; شَارِع رَئِيسِي anacadde; مَقَالَة رَئِيسِيَّة başyazı, başmakale;

رَيِّس (= رَئِيس) ikinci kaptan DEN. MIS.;

رِئَاسَة , رِيَاسَة [aynı zamanda رِآسَة] liderlik, başkanlık; yönetim, idare; devlet başkanlığı; idarecilik; ¶ رِئَاسَة الوِزَارَة başbakanlık; دَار الرِّيَاسَة başbakanlık sarayı, binası;

تَرَؤُّس yönetim, idare;

مَرْؤُوس ast [s.]; (ç. -ون) ast [is.];

رَأَفَ a , رَؤُفَ u (رَأْفَة ,رَآفَة) (ب b-e) acımak, merhamet etmek, şefkat göstermek; تَرَأَّفَ ⇈;

رَأْفَة ve رَآفَة acıma, merhamet; şefkat, yumuşak davranma;

رَؤُوف çok acıyan, merhameti pek çok olan; şefkatli, yumuşak kalpli;

أرْأَف (ب ...e) daha şefkatli;

رَأَمَ[1] a (رَأْم) (bşi) onarmak, tamir etmek;

رَئِمَ a (رِئْمَان) (bşi) sevmek, (bşden) hoşlanmak; (bşe) nazik, yumuşak davranmak;

رِئْم ç. أرْآم beyaz ceylan;

رَؤُوم şefkatli, sevecen;

رَام الله Ramallah [Ürdün'de bir kasaba];

رَاوَنْد ravent BOT. Rheum officinale;

رَأَى , يَرَى (رَأْي ,رُؤْيَة) görmek; (bşi) gözlemlemek; çıkarmak, anlamak, farkına varmak, sezmek, idrak etmek; (bşi, ...olarak) görmek, düşünmek, saymak, kabul etmek; karar vermek, hükmüne varmak; (أنَّ ...diği) görüşünde olmak, (أنَّ ...diğine) inanmak; düşüncesini/ görüşünü ifade etmek, dile getirmek (bşe, أنْ ...dığına) karar vermek; ¶ أرَأَيْتَ ؟ hakkında ne düşünüyorsun? görüşün nedir?; رَأَى رَأْيَ العَيْن gözüyle görmek; رَأَى رُؤْيَا rüya görmek; رَأَى مِنْهُ العَجَب bşe şaşırmak; رَأَى لِلشَّيْء فَائِدَة bşi yararlı, faydalı görmek, bşde fayda görmek; رَأَى مِنْ وَاجِبِه bşi vazifesi, görevi addetmek, saymak; رَأَى لَهُ أنْ ... ...yapmanın biri için doğru, menfaatine olduğunu düşünmek; رَأَى رَأْيَه b-nin görüşünü paylaşmak; رُؤِيَ أنَّ ... ...olmasına/ ...yapılmasına karar verildi; رُؤِيَ الشَّيْء bşin doğru/ uygun/ münasip olduğu görüşüne varıldı;

رَاءَى gösterişle iş yapmak/ davranmak, çalım satmak; görsünler diye iş yapmak; (*b-e*) münafıkça/ iki yüzlüce davranmak; **أَرَى** (*b-e, bşi*) göstermek ¶ يَا تُرَى acaba; مَتَى يَا تُرَى acaba ne zaman?; أَ تُرَى هَا جَاءَت acaba o geldi mi?; أَ تُرَى نِي أَعُود acaba tekrar gelebilir miyim?; **تَرَأَى** kabul etmek, saymak, addetmek; **تَرَاءَى** kendini (لِ *b-e*) arzetmek; (لِ *b-e*) ...gibi gelmek, ...zannını vermek; (لِ *b-e*) uygun/ münasip/ doğru görünmek; birbirini görmek; aynada kendine bakmak; ikiyüzlü davranmak; (بِ *bşin*) sahtesini/ taklidini/ benzerini yapmak; **اِرْتَأَى** (*bşi*) düşünmek; (أَنَّ ...*dığı*) düşüncesinde olmak, (أَنْ...) ...kararında olmak ¶ اِرْتَأَى رَأْيًا bir görüşü/ düşüncesi olmak; اِرْتَأَى رَأْيَهُ *b-nin* görüşüne katılmak, *b-nin* görüşünü paylaşmak;

رَأْي ç. آرَاء görüş, düşünce; fikir, anlayış, düşünce, telakki, kavrayış; teklif, öneri; rey İSL.HUK.; ¶ فِي رَأْيِي ve عِنْدَ رَأْيِي bence, benim görüşüm ...dir; أَنَا مِنْ هٰذَا الرَّأْيِ ben de bu düşüncedeyim, bence de böyle; مِنْ رَأْيِهِ ...أَنْ düşüncesi ...dir; أُخِذَ الرَّأْيُ عَلَى... ...oylamaya koyuldu; لَمْ يَكُنْ عِنْدَ رَأْيِهِم onların düşündüğü/ beklediği/ umduğu gibi çıkmadı; «لَمْ يَكُنْ لَهُ فِيهِ رَأْيٌ onun söz hakkı yoktu.»; الرَّأْيُ العَام genel kanaat; ذُو الرَّأْيِ ç. ذَوُو الآرَاء akıllı, tedbirli, iyi düşünen; feraset sahibi; bilgili, bilge; تَبَادُل الآرَاء görüş alışverişi; صُلْب الرَّأْيِ sabit fikirli, inatçı; قِسْم الرَّأْيِ [bakanlığa bağlı] uzman heyeti MIS.;

رَايَة ç. ـَات sancak, bayrak;

رُؤْيَة görme, bakma; gözden geçirme, kontrol etme;

رُؤْيَا ç. رُؤًى görüntü; rüya, düş; رَأَى رُؤْيَا rüya görmek;

مَرْأًى görüntü, görünüş; görüş, görme; ¶ عَلَى مَرْأًى مِن... ...in gözünün önünde; عَلَى مَرْأًى وَ مَسْمَعٍ مِن... ...in gözünün önünde; tamamen bilgisi dahilinde;

مِرْآة ç. مَرَايَا , مَرَاء ayna; yansıyan, akseden görüntü;

مِرَايَاة ayna KNŞ;

رِئَاء ve رِيَاء [mürailik] gösteriş için iş yapma; riya, ikiyüzlülük; (بِ *bşin*) benzerini/ taklidini/ sahtesini yapma;

مُرَآة ⇑ مُرَاءَة ;

رَاءٍ bakan, gözlemci, nezaretçi;

مَرْئِي görünen, görülen; görünür, görülebilen; الْمَرْئِيَّات görünen şeyler;

مُرَاءٍ ç. مُرَاؤُون mürai, ikiyüzlü;

رِئَة[2] bkz. رء ;

رَاي[3] MIS. da bir çeşit som balığı;

رَايَة[4] bkz. رأى ;

رَبَّ *u* (رَبّ ,رِبَابَة) (*bşin, b-nin*) sahibi/ efendisi olmak, (...*üzerinde*) yetki/ otorite sahibi olmak; رَبَّ *u* (رَبّ) ve رَبَّبَ (*çocuğu*) büyütmek, yetiştirmek; (*b-i, bşi*) ilahlaştırmak;

رَبّ ç. أَرْبَاب sahip; efendi; rab; الرَّبّ Rab (Allah); ¶ رَبّ العَائِلَة (الدَّار/البَيْت) aile reisi; أَرْبَاب السُّلْطَان (الدَّوْلَة) idareciler, yöneticiler; أَرْبَاب الْمَال mal sahipleri; أَرْبَاب

sıvazlamak; رَبَّتَ نَفْسَهُ kendini beğenmek, kendini beğenmiş olmak;

رَبِحَ a (رِبْح، رَبَح) (bşi، مِن bşden) kazanmak, elde etmek; (مِن ...den) kazanç olarak elde etmek; (maçı, oyunu) kazanmak; ¶ رَبِحَت تِجَارَتُهُ kar etti, kazanç sağladı; رَبَّحَ ve أَرْبَحَ (b-i) kazandırmak, (b-e) kar ettirmek;

رِبْح ç. أَرْبَاح kazanç, kâr; fayda, yarar; faiz; [çoğ.] gelirler; kâr payları; ¶ رِبْح بَسِيط basit faiz; رِبْح مُرَكَّب bileşik/ mürekkep faiz;

رُبَّاح ç. رَبَابِيح maymun;

أَرْبَح daha kârlı, daha kazançlı;

رَابِح kazanan, kazançlı olan, kâr eden; faydalanan, kazançlı, kâr getiren, kârlı (iş);

مُرْبِح kazançlı, kâr getiren, kârlı;

ربد ⇐ تَرَبَّدَ [hava, gök] kararmak, bulutlanmak; [yüz, sinirden] bembeyaz/ kireç gibi olmak;

اِرْبَدَّ [yüz] bembeyaz olmak [sinirden];

مُرْبَدّ bulutlu; asık [yüz, surat];

رَبَصَ u (رَبْص) (ب bşi) [olmasını] beklemek;

تَرَبَّصَ (لِ b-i) pusuda beklemek (لِ biri için) pusuda yatmak, tuzak kurmak; tuzağa, pusuya düşmek; mevzilenmek ASK.; (bşi veya ب bşi) beklemek ¶ تَرَبَّصَ الفُرْصَةَ fırsat kollamak, fırsatını beklemek; تَرَبَّصَ بِهِ الأَمْرُ bir iş birinin başına gelecek olmak; تَرَبَّصَ بِهِ الدَّوَائِرُ birinin başına kötü şeyler gelecek olmak;

تَرَبُّص deneme süresi/ müddeti;

مُتَرَبِّص aday, namzet;

رَبَضَ i (رُبُوض، رَبْض) yatmak, uzanmak; [hayvan] diz çökmek, yatmak; (لِ biri için) pusuya

الْمَعَاشَات emekliler أَرْبَاب السَّوَابِق sabıkalılar, sabıkası bulunanlar; أَرْبَاب الفُنُون sanatkarlar;

رَبَّة ç. آت sahibe; ev hanımı ¶ رَبَّة المَنْزِل ev sahibesi; رَبَّة البَيْت ev sahibesi; ev kadını; رَبَّة شِعْرِه şiire ilham veren şey; رَبَّات الحِجَال hanımlar;

رُبّ ç. رِبَاب، رُبُوب meyvanın koyu şurubu, özlü suyu; meyva peltesi, reçel;

رُبَّ [mud.meb.kul] nice, pek çok; رُبَّ رَجُلٍ pek çok kişi; رُبَّ مَرَّةٍ pek çok kere;

رُبَّمَا bazen, ara sıra; belki, muhtemelen;

رَبَابَة ve رَبَاب Rebeb, bir çeşit kemençe;

رَبِيب ç. أَرِبَّاء evlatlık [erkek] babalık, dost, arkadaş;

رَبِيبَة ç. رَبَائِب evlatlık [kız]; analık; bakıcı [kadın];

رُبُوبِيَّة rablık, ilahlık;

رُبَّان ç. رَبَابِنَة، -يَة kaptan;

رَبَّانِيّ ilahi; Allah ile ilgili; الرَّبَّانِيَّات kutsal, mukaddes şeyler;

مُرَبَّة MIS. (= مُرَبَّى) reçel;

رَابّ üvey baba;

رَابَّة analık, üvey anne; üvey kız;

رَبَأَ a (رَبْء) (ب b-e) hürmet etmek, itibar etmek, saymak; ¶ رَبَأَ بِهِ عَنْ ... b-e bşi, ...yapmayı yakıştıramamak; رَبَأَ نَفْسَهُ بِ ... bşi kendine yakıştıramamak;

رَبِيء، رَبِيئَة ç. رَبَايَا gözcü;

رَبَتَ i (رَبْت) (b-e) hafifçe vurmak, bu şekilde okşamak, tapışlamak; رَبَّتَ ⇑; ¶ رَبَتَ عَلَى خَدِّهِ yanağını okşamak; رَبَّتَ عَلَى كَتِفِهِ sırtını

yatmak, tuzak kurmak;

رَبَض ç. أَرْبَاض varoş, civar, dış mahalleler; ağıl;

مَرْبِض ç. مَرَابِض ağıl;

رَبَطَ u, i (رَبْط) (bşi) bağlamak, sabit hale getirmek, demir atmak; (الى bşe) bağlamak; (bşi, الى bşe) temas ettirmek, bağlantısını kurmak; (bşi) belirlemek, muayyen kılmak; (bşe) kıymet takdir etmek, paha biçmek; (bşi, الى bşe) ilave etmek, eklemek; (bşi الى bşin içine) sokmak; (bşi; بَيْنَ... و بَيْنَ... ...ile ...in arasını) birleştirmek; bandaj yapmak; yarayı sarmak; (...e ya da على ...e) gem vurmak, dizginlemek, durdurmak; ¶ رَبَطَ لِسَانَهُ b-i susturmak, ağızını kapatmak; رَبَطَ عَلَى قَلْبِهِ [Allah] birini güçlü kılmak, kalbine kuvvet vermek, sabırlı kılmak; رَبَطَ جَأْشَهُ kendine hakim olmak, soğukkanlı olmak, sakinliğini muhafaza etmek; رَبَطَ الطَّرِيقَةَ yol kesmek; رَابَطَ [birlik-ler] saf tutmak, saf düzenine geçmek; mevzilenmek, mevzi almak; [gemi] demir atmak; ¶ رَابَطَ فِي قَضِيَّتِهِ gayesi/ amacı için savaşmak, savaşım vermek; اِرْتَبَطَ kendini adamak, hasretmek; (ب zorunluluk, yaptırım tarafından) engellenmek, sınırlanmak, (الى...e) bağlı olmak; (ب ...ile) bağlantılı/ ilişkili olmak; (ب b-e) bağımlı olmak; birleşmek, kuvvetleri birleştirmek;

رَبْط bağlama; [bir sayı, bir miktarı] belirleme, tayin; paha/ değer biçme; ¶ رَبْط مَالِي mali ödenek, tahsisat; أَهْل الحَلّ وَالرَّبْط nüfuzlu kişiler, ekabir; مَكَان الرَّبْط bağlantı yeri TEKN.;

رَبَط semt, ilçe;

رَبْطَة ç. رِبَاط، -آت sargı, bandaj; buket, bağ, demet; paket ¶ رَبْطَة الرَّقَبَة kravat, boyun bağı; رَبْطَة السَّاقَة jartiyer; رَبْطَة النُّقُود metal, bozuk para çantası;

رِبَاط ç. -آت، رُبْط، أَرْبِطَة، رُبُط şerit, bant; bağ, rabıta; bandaj, sargı; zincir, pranga, bukağı; (ç. رُبُط) büyük yolcu hanı veya oteli, kervansaray; misafirhane [fakirler vb. için]; رِبَاط الجَزْمَة، رِبَاط الأَجْرِبَة çorap bağı, jartiyer; رِبَاط الرَّقَبَة ayakkabı bağı; رِبَاط الرَّقَبَة boyunbağı, kravat;

رِبَاط : رِبَاط الفَتْح Rabat şehri;

رَبَاطَة الجَأْش sakinlik, soğukkanlılık;

مَرْبَط ç. مَرَابِط hayvanların bağlandığı yer;

مَرْبِط ç. مَرَابِط palamar, yoma, kablo DNZ.; halat, ip; terminal ELK.;

اِرْتِبَاط bağlantı, temas, bitişme; (ب ...e) bağ; bağlayıcılık, anlaşma, akit; (ب ...ile) ilişki, bağıntı; ilgi, alaka; birlik; ittifak, birleşme; ¶ بِدُون اِرْتِبَاط bağlayıcılığı olmaksızın, zorunlu olmadan TİC.;

رَابِط الجَأْش sakin, kendine hakim, soğukkanlı;

رَابِطَة ç. رَوَابِط bant, şerit; bağ; temas, ilişki, rabıta; birlik, konfederasyon; رَوَابِط الصَّدَاقَة arkadaşlık bağları;

مَرْبُوط bağlı; ilintili, ilişkili; (الى ...e) bağlı [rabtedilmiş]; belirli, muayyen; sabit fiyatlı; tahmini [bütçe];

مُرَابِط bir yere yerleştirilmiş, tayin edilmiş; yerleşik [birlikler]; [Kuzey Afrika'da] derviş;

مُرْتَبِط (ب ...ile) ilişkili, ilintili, bağıntılı; (ب ...e) has, hasredilmiş; (ب ...e) bağımlı;

ربع *a* (رَبْع) [at] dörtnala gitmek; oturmak; çömelmek; yaşamak, ömür sürmek; رَبَّعَ (*bşi*) dört kat yapmak, dört ile çarpmak; (*sayının*) karesini almak; تَرَبَّعَ bağdaş kurmak; oturmak; تَرَبَّعَ على العَرْش tahta çıkmak, oturmak;

رَبْع ç. أَرْبُع, أَرْبَاع, رِبَاع, رُبُوع ev, ikametgah; (ç. رُبُوع) bölge, alan, arazi;

رَبْع insan topluluğu; حُمَّى الرِّبْع dört günde bir olan [ateş, nöbet];

رُبْع ç. أَرْبَاع dörtte bir; bir hacim birimi [MIS.= 4 قدح = 8.25 lt.]; 25 kuruş SUR. ¶ رُبْع سَنَوِي üç aylık;

رُبْعِي üç aylık;

رَبْعَة : رَبْعَة القَوْم ve رَبْعَة القَامَة orta büyüklükde, boyda;

رُبْعَة rub'a, hacim birimi [MIS. = 14 قَدَح];

رَبَّاع atlet SPO.;

رَبِيع bahar, bahar mevsimi; dörtte bir;

أَرْبَعَة [müz. madud ile] dört; ذَوَات الأَرْبَع dört ayaklılar;

أَرْبَعَة عَشَر [müz. madud ile] ondört;

أَرْبَعُون kırk; الأَرْبَعُون 40. gün;

رُبَاعِي dörtlü; dört kat; dörtgen; dört açılı; rubai, dört kök harfli DİLB.; (ç. ـَات) dörtlük, rubai [şiir] ¶ رُبَاعِي الأَضْلَاع dörtkenarlı, dörtgen; رُبَاعِي الأَرْجُل dört ayaklı; مُحَرِّك رُبَاعِي المِشْوَار dört zamanlı motor;

يَوْم الأَرْبِعَاء ve الأَرْبِعَاء çarşamba günü;

يَرْبُوع aktavşan, Arap tavşanı ZOO. Jaculus jaculus;

مَرْبَع ç. مَرَابِع çayır;

تَرْبِيع ilk dördün; (ç تَرَابِيع) dört açılı; meydan, alan [binalarla çevrili]; ¶ تَرْبِيع الدَّائِرَة dairenin dörtte biri;

تَرْبِيعَة ç. تَرَابِيع kare; alan, meydan; yer döşemesi [kare şeklinde, tuğla vb.];

تَرْبِيعِي dörtkenarlı, kare;

الرَّابِع dördüncü; رَابِعًا dördüncü olarak;

مَرْبُوع orta boy, büyüklükte;

مُرَبَّع dört kat; dört açılı; dört kenarlı; kare (ç. ـَات) kare şeklindeki parça; ¶ مِتْر مُرَبَّع met-re kare; مُرَبَّع الأَضْلَاع dörtgen MAT.;

مُرَبَّعَة ç. ـَات bölge, semt, alan;

مُرَابِع [gelir dörtte birini alan] ortak;

جَلَس مُتَرَبِّعًا bağdaş kurmak;

رَابِغ hoşnutluk veren, rahat;

ربق kement;

رِبْقَة ç. رِبَق, رِبَاق, أَرْبَاق ilmik; bağ;

ربك *u* (رَبْك) (*bşi*) karıştırmak, karmaşık hale getirmek; (*b-i, bşi*) karışıklığa sokmak, itmek; رَبِكَ *a* (رَبَك) karmaşık bir duruma düşmek, şaşırmak; اِرْتَبَكَ karışmak, kargaşaya düşmek; (في ...*e*) [adı] karışmak;

رَبَك şaşkınlık, kargaşa, karışık durum;

رَبِك karışık, şaşkın; zor durumda, sıkıntıda, belaya düçar olmuş;

اِرْتِبَاك ç. ـَات kargaşa, karmaşık durum;

التَّرْبِيَة terbiyesiz, kaba; عِلْم التَّرْبِيَة pedagoji; تَرْبِيَة الأَطْفَال çocuk büyütme, yetiştirme; التَّرْبِيَة البَدَنِيَّة beden eğitimi, beden terbiyesi; تَرْبِيَة الحَيَوَان hayvancılık, hayvan besleme; تَرْبِيَة الدَّجَاج tavukçuluk; تَرْبِيَة السَّمَك balık yetiştirme; تَرْبِيَة النَّبَاتَات bahçecilik;

تَرْبَوِي ve تَرْبِيَوِي pedagojik, terbiye ile ilgili;

رَابِيَة ç. رَوَابٍ tepe, tümsek;

مُرَبٍّ ç. مُرَبُّون eğitimci, terbiyeci; pedagog; [çiftlik hayvanı] yetiştiren, besleyen;

مُرَبِّيَة ç. -آت hanım eğitimci, mürebbiye; dadı;

مُرَبًّى yetişmiş, eğitilmiş; eğitim/ öğrenim görmüş; terbiyeli, ahlaklı; reçel, marmelat; مُرَبَّيَات marmelatlar;

مُرَابٍ tefeci;

مُتَرَبٍّ terbiyeli, ahlaklı;

رِبُورْتَاج ç. -آت Fr.> röportaj;

أَرَتّ müe. رَتَّاء ç. رُتّ peltek, pepe, tutuk;

رتب ⇐ رَتَّبَ (bşi) düzene/ sıraya koymak, dizmek, düzenlemek; (*vitrini*) düzenlemek; (*bşi*) ayarlamak, düzene bağlamak; (*bşi*) hazırlamak, tertip etmek, (ل *b-e, ücret*) takdir etmek; (على *...den, bşi*) çıkarmak, neticesine/ sonucuna varmak; تَرَتَّبَ bir sırada bulunmak; düzenlenmek, tertip olmak; bir yana ayrılmak, koyulmak; (على *bşin*) neticesi/ sonucu olmak, (على *...den*) kaynaklanmak, doğmak, (على *...den*) sebeplenmek; ¶ تَرَتَّبَ بِذِمَّتِه birine borç vermiş olmak;

şaşkınlık; alt üst olma [mide];

مُرْبِك karıştıran, şaşırtan, sersemleten;

مُرْتَبِك karışık, dolambaçlı; şaşkın, kafası karışmış; (في *...e*) girmiş, katılmış;

رَبِل şişman, yağlı [kişi];

رَبْلِي yağlı, şişman;

رَبْلَة ç. رَبَلَات et kütlesi [lop lop];

رَبِيل şişman;

رَبَالَة şişmanlık;

رُبَّمَا bkz. رُبَّ;

(ربو) رَبَا *u* (رُبُوّ, رَبَاء) artmak; büyümek, gelişmek; gelişmiş/ yetişkin olmak; (على veya عن *bir sayıyı, miktarı*) aşmak, geçmek; (على *...den*) daha çok olmak; ¶ مَا يَرْبُو عَلَى المِائَة yüzden fazla, yüzü geçkin; رَبَّى (*b-i, bşi*) yetiştirmek, büyütmek; eğitmek, terbiye etmek; (*hayvan vb.*) yetiştirmek; (*metot, yöntem*) geliştirmek; (*sakal*) bırakmak; رَابَى tefecilik yapmak; أَرْبَى (*bşi*) artırmak, büyütmek; (*adedi, ölçüyü, yaşı*) geçmek, aşmak; تَرَبَّى yetişmek, büyümek; yetiştirilmek, büyütülmek;

رَبْو nefes darlığı, astım;

رَبْوَة , رُبْوَة ç. رُبًى tepe, tümsek;

رِبْوَة ç. -آت on bin;

رِبًا faiz, riba;

رِبَوِي [na't] faiz..., faizle ilgili; faizli;

رَبَاء artan, fazla/ aşırı gelen; (على *b-e*) üstünlük;

تَرْبِيَة eğitim, yetiştirme, büyütme, terbiye; öğretim; pedagoji; [hayvan] yetiştirme, besleme; ¶ سَيِّء التَّرْبِيَة terbiyesiz; قَلِيل

رُتْبَة ç. رُتَب derece, kademe seviye; mevki, makam; sınıf, kalite; rütbe; dini tören HRİ;

رَتَابَة tekdüzelik, monotonluk, yeknesaklık;

رَتِيب tekdüze, monoton, yeknesak;

رُتَبَاء onbaşı ve çavuşlar SUR., ASK.;

مَرْتَبَة ç. مَرَاتِب basamak; basamak benzeri yükselti; mertebe, derece, seviye, kademe; ¶ فِي الْمَرْتَبَةِ الأُولَى ilk, birinci [ipotek];

تَرْتِيب ç. -آت düzen, düzenleme, tertip; silsile, dizi, sıra; dizgi; plan, tertip [ev]; organizasyon; hazırlık; بِالتَّرْتِيب tek tek, düzen ile; مِنْ غَيْرِ تَرْتِيبٍ karışık, düzensiz olarak;

تَرْتِيبِي [na't] sıralı, sıra ¶ عَدَد تَرْتِيبِي sıra sayıları;

رَاتِب tekdüze, monoton; (ç. رَوَاتِب) maaş, ücret, ödeme; [çoğ.] رَوَاتِب nafileler;

مُرَتَّب düzenlenmiş, düzenli; organize, tertipli; (ç. -آت) maaş, ücret;

رَتَجَ u (رَتْج) (kapıyı) sürmek, kilitlemek; رَتِجَ a (رَتَج) dili tutulmak, konuşamamak, kekelemek; أَرْتَجَ ⇒ أُرْتِجَ [edil.] dili tutuldu, ne diyeceğine bilemedi, dondu kaldı;

رِتَاج ç. رُتُج, رَتَائِج kapı; ¶ مُحْكَم الرِّتَاجِ sıkı sıkıya kapalı [kapı];

رَتِينَج (= رَاتِينَج) reçine;

رَتَعَ a (رَتْع, رُتُوع, رِتَاع) çayırda otlamak; oburca, aşırı yemek; (فِي bşe) düşkünlük göstermek, müptela olmak; أَرْتَعَ (hayvanı) otlatmak, otlamaya bırakmak;

مَرْتَع ç. مَرَاتِع otlak, çayır; (لِ ...için) MEC. bereketli arazi; yatak, ocak, bir şeyin kaynağı olan yer [kötü huy, kötülük vb.];

رَتَقَ u, i (رَتْق) (bşi) yamamak, dikerek/ örerek kapatmak;

رَتْق ç. رُتُوق yama; yama yeri;

رَتَكَ u, i (رَتْك, رَتَك, رَتَكَان) kısa adımlarla koşmak;

رَتِلَ a (رَتَل) düzenli/ tertipli olmak; رَتَّلَ (الكَلاَمَ kelimeleri) güzel söylemek, telaffuz etmek; makamlı okumak; [ilahi vb.] söylemek HRİ.;

رَتَل ç. أَرْتَال tren; رَتَل آلِي motorize birlik;

رُتَيْلاَء İtalyan örümceği, tarantula ZOO. Lycosa tarentula; örümcek;

تَرْتِيل Kur'anı Kerîm'in yavaş olarak okunması, tertil; makam ile okuma; [ilahi vb] söyleme HRİ.; (ç. تَرَاتِيل) ilahi HRİ.;

تَرْتِيلَة ç. تَرَاتِيل ilahi;

مُرَتِّل kilisede ilahi söyleyen, şarkıcı kişi;

رَتَمَ i (رَتْم) [genellikle olumsuz kullanım] (بِكَلِمَة bir kelime) söylemek; أَرْتَمَ (ب parmağına) [hatırlama için] ip bağlamak;

رَتْمَة ve رَتِيمَة ç. رِتَام, رَتَائِم bir şeyi hatırlamak için parmağa dolanan iplik;

رَتَا u ve رَتَّى (رتو) (bşi) yamamak;

رُتُوش Fr.> rütuş;

رَتِينَج reçine;

رَثَّ i (رَثَاثَة, رُثُوثَة) [elbise] eskimek, yıpranmak;

رَثّ ç. رِثَاث eski, yıpranmış; ¶ رَثّ الْهَيْئَة bitkin görünüş;

رِثَّة demode, modası geçmiş şeyler; eski elbiseler;

رثيث eski, yıpranmış;

رثاثة eskilik, yıpranmışlık;

رثوثة kılıksızlık; pejmürdelik;

(رثو ve رثي) رثا u (رثو) (*ölüyü*) anmak, yadetmek, iyiliklerini sayıp dökmek; رثى i (رثي, رثاء, مرثاة, مرثية) (*ölüye*) ağıt yakmak, mersiye yazmak; (*ölüyü*) anmak, onun için tören düzenlemek; (ل *b-i* veya *bş için*) yas tutmak, yasa/ mateme girmek; (ل *b-e*) acımak, (ل ...*çin*) üzülmek; ¶ رثاه بمرثاة (*ölüyü*) anmak, yadetmek; ...شيء يرثى ل üzüntü verici şey;

رثي ⇑ mas.;

رثاء ⇑ mas; üzüntü, tasa; mersiye, ağıt;

رثية ç. رثيات mafsal iltihabı, artetit;

مرثية ve مرثاة ç. مراث mersiye, ağıt; [çoğ.] مراث cenaze için yapılan konuşmalar;

رج u (رج) (*bşi*) şiddetle sarsmak, sallamak; رج [edil.] sallanmak, sarsılmak; titremek; ارتج sallanmak, sarsılmak, titremek;

رج ⇑ mas.;

رجة sarsma; sarsıntı;

رجاج titreyen; sallanan, sarsılan;

ارتجاج sarsıntı; titreme; ¶ ارتجاج للمخ beyin sarsıntısı TIP.;

رجا ⇒ أرجأ (*bşi*) geciktirmek, ertelemek, tehir etmek, geriye atmak;

إرجاء erteleme, tehir, geciktirme;

رجب u, رجب a (رجب) (عن ya da من ...*den*) korkmak, ürkmek, huşu duymak;

رجب Recep ayı, hicri takvimin yedinci ayı;

رجح a, u, i (رجحان, رجوح) [terazi kefesi] ağır basmak, ağmak; daha ağır olmak; üstün olmak, baskın çıkmak; (*b-i*) yenmek, (*b-den*) üstün olmak; (أن ...*olması*) muhtemel/ olası olmak; ...رجح عنده أن birine ...oldukça mümkün/ olabilir gelmek; (*bşi*, بيده *elinde*) tartmak; رجح (*bşi*, على *diğerine*) yeğlemek, yeğ tutmak, tercih etmek; (*bşi*, على ...*den*) üstün tutmak, görmek; (*bşin*) daha ağır olduğunu düşünmek; (*bşi*, على ...*e*) tercih etmek; (*bşin*, أن ...*olmasına*) daha fazla ihtimal vermek; ترجح ağır basmak, daha ağır gelmek; salınmak; sallanmak; ارتجح salınmak; sallanmak; bir o yana bir bu yana ağmak;

رجاحة yumuşaklık, yumuşak huyluluk; sükunet, huzur, dinginlik;

رجحان (على ...*e*) üstünlük, yeğlik;

أرجح daha ağır; yeğrek, daha çok tercih edilen; üstün; tercihe şayan; daha olası, muhtemel ¶ ...الأرجح أن ... ...olması daha muhtemel, ihtimali daha yüksek; muhtemelen; على الأرجح muhtemelen, büyük bir olasılıkla

أرجحية yeğlik, yeğinlik, üstünlük;

أرجوحة ç. أراجيح salıncak; tahtıravelli; beşik;

راجح daha ağır; daha çok kabul gören; tercihe şayan; muhtemel, mümkün, olası;

مرجوحة ç. مراجيح tahtıravelli; salıncak;

مرجح yeğrek, tercih edilen; üstün gelen, ağır basan; mümkün, olası;

رجرج ve ترجرج titremek; sarsılmak; titreşmek;

رَجْرَاج titreyen; titreşim; الرَّجْرَاج deniz;

[1] رجز u (رَجْز) recez ölçüsü ile şiir söylemek;

تَرَجَّز ⥣; [dalgalar] şiddetli ses çıkarmak;

ارْتَجَز recez ölçüsü ile şiir söylemek; [deniz] dalgalanmak, kabarmak; [bulutlar] yavaş yavaş hareket etmek;

رُجْز ceza [Allah tarafından verilen]; kir, pislik, murdarlık;

رَجَز bir şiir ölçüsü, vezni;

أَرْجَاز recez beyitleri; kısa şarkı;

أُرْجُوزَة ç. أَرَاجِيز recez ölçüsündeki şiir;

[2] ارجوز ALF.BKZ.;

رجس a (رَجْس) ve رَجُس u (رَجَاسَة) kirli, pis olmak; utanç verici, rezil bir şey yapmak;

رِجْس ç. أَرْجَاس pislik, kir; pis, kötü iş, hareket, şenaat, rezalet;

رَجَس ç. أَرْجَاس pislik, kir;

رَجِس pislik, kir;

رَجَاسَة pislik, kirlilik, bakımsızlık, sefalet;

رَجَّاس azgın, dalgalı, kabaran [deniz]; gümbürdeyen, gürleyen;

رجع i (رُجُوع) geri dönmek, gelmek, yine, tekrar gelmek; tekrar olmak, tekrarlamak; (الى ...e) dönmek; (الى ...e) yeniden başlamak, devam ettirmek; (الى bşe, kitaba) bakmak, müracaat etmek; (إِلَى أَنْ ... ...e, ...olmasına) bağlanmak, sebebi dayanmak, (الى ...den) kaynaklanmak, doğmak; رَجَعَ بِهِ الى ... bşi bileşenlerine/ unsurlarına indirgemek; (الى ...e) bağımlı olmak; (الى ...e) ait, hakkı olarak; (ل b-nin hükmüne) kalmak, (ل b-nin) ihtisas alanına girmek HUK.; (عن ...den) vazgeçmek, çekilmek, ayrılmak; (عن veya في *sözünden, kararından* vb.den) dönmek, caymak, vazgeçmek; (على *b-nin aleyhine*) olmak, dönmek, (على *b-e*) karşı olmak; رَجَعَ بِهِ عَلَى فُلاَن *b-e, bşin* tazminatı için dava açmak, *b-den bşin* telafisini istemek; (ب *bşi*, على *b-den*) istemek, talep etmek; (ب *bşi neticeyi*) icap ettirmek, gerekli kılmak, tabii kılmak; (في ...de) başarılı olmak ¶ رَجَعَ عَلَى عَقِبِهِ geldiği yere/ yöne dönmek; رَجَعَ الى الصِّحَّة sağlığına tekrar kavuşmak; رَجَعَ الى صَوَابِهِ kendine gelmek; رَجَعَ الى نَفْسِه kendini sorgulamak; يَرْجِعُ ذٰلِكَ الى أَنْ ... bunun sebebi ...dir, bu ...yüzündendir; يَرْجِعُ السَّبَبُ الى ... bunun nedeni ...dir, bu ...den kaynaklanmaktadır. ⥣; رَجَعَت بِهِ الذَّاكِرَةُ الى ... hatırlamak, aklına getirmek; رَجَعَ في كَلاَمِه sözünden dönmek; رَجَّعَ döndürmek, geri getirmek; geri döndürmek, vurmak; (*bşi*) geri göndermek; (*b-i*, عن ...*den*) çevirmek; sesi titreterek şarkı söylemek, nağmeli ses çıkarmak; (*bşi*) yansıtmak ¶ رَجَّعَ صَدَاهُ *bşi* yansıtmak, aksettirmek; رَاجَعَ (*bşe, b-e*) dönmek, geri gelmek; (*bşi*) tekrarlamak, yinelemek, yeniden yapmak; (*bşe, sözlüğe*) [bilgi için] müracaat etmek, baş vurmak, bakmak; (*b-e* في *bşi*) danışmak; yeniden kontrol etmek, gözden geçirmek; ¶ رَاجَعَ عَقْلَهُ kendine gelmek; رَاجَعَ نَفْسَهُ zihni-ni toplayıp herşeyi yeni baştan düşünmek; يُرَاجَع bakınız! [gönderme,

me; (عن ...den) geri çekilme, vazgeçme, cayma; iade etme; بِرُجُوعِ البَرِيد taahhütlü olarak;

رَجِيع dışkı;

مَرْجِع ç. مَرَاجِع dönüş; merci, başvurulacak mevki; geri çekilecek, sığınılacak yer; otorite, yetkin makam, yetkili mevki; sorumlu ajans; kaynak [bilimsel]; başlangıç, çıkış noktası; rücu etme HUK.; ¶ مَرْجِعِ النَّظَرِ yetkili makam, yetkin kişi/ kurum vb.; الْمَرْجِعِ الَيْهِ kendisine başvurulacak kişi; الْمَرْجِعِ فِي ذَلِكَ الى ... bu hususta başvurulaca yer ...dir; كَانَ مَرْجِعُ هَذَا الشَّيْءِ الى ... bunun sebebi ...idi, bu ...yüzündendi; الَيْهِمِ مَرْجِعِ الفَضْلِ fazilet/ erdem onlara aittir;

مَرْجِعِيَّة yetkinlik, salahiyet;

مُرَاجَعَة tekrarlama, tekrar; inceleme, etüd; istişare, istek; başvuru, müracaat; [b-e] fikir sorma, danışma; kontrol; hesapların kontrolü; [metin] tashih, düzelti;

ارْجَاع iade, geri verme; sebebini (الى ...e) bağlama;

تَرَاجُع geri çekilme, geri alma; fikir değişikliği; bozulma, gerileme;

ارْتِجَاع gericilik, irtica, tepkicilik, reaksiyonizm;

رَجْعِي ، ارْتِجَاعِي gerici, mürteci;

اسْتِرْجَاع geri dönmeyi isteme; tekrar ele geçirme, kazanma; geri çekme, geri alma;

رَاجِع geri dönen; (الى ile) ilgili, rucu eden; (الى ...e) ait; (الى ...e) tabi, bağlı; (الى ...e) bağımlı; ¶ الحُمَّى الرَّاجِعَة aralıklı gelen nöbet;

referans ifadesi]; أَرْجَعَ döndürmek; (b-i, الى bşe) geri döndürmek; (birini) geri dönmeye zorlamak; (bşi, الى ...e) bağlamak, (bşin, الى ...ile) ilişkisini kurmak; تَرَجَّعَ geri dönmek/ gelmek; yansımak, aksetmek; تَرَاجَعَ birbirine dönmek, tekrar birleşmek; geri çekmek; ricat etmek; gerilemek; (عن ...den) yavaş yavaş ayrılmak; geride kalmak; [kendi] fikrini/ kararını değiştirmek; اسْتَرْجَعَ (bşin) iadesini istemek; (bşi) tekrar elde etmek, kazanmak; (bşi, وَعْدًا sözü, vaadi) geri almak/ çekmek; (kararından) vazgeçmek, caymak, dönmek; "انَّا لِلَّهِ وَ انَّا الَيْهِ رَاجِعُونَ Allah'a aitiz ve yine ona döneceğiz" demek; ¶ اسْتَرْجَعَهُ الى حَافِظَتِهِ hatırlamak, hatırlamaya çalışmak;;

رَجْع geri dönüş; رَجْعُ الصَّوْتِ (الصَّدَى) yankı; كَرَجْعِ البَصَرِ göz açıp kapayıncaya kadar, bir dakikada;

رَجْعِي [na't] tepkime veren, reaksiyoner; makabline şamil HUK.; geri alınabilir, feshedilebilir İSL.HUK. ¶ بِأَثَرٍ رَجْعِي makabline şamil olarak HUK.;

رَجْعِيَّة tepkicilik, reaksiyonizm, tepkime;

رَجْعَة dönüş; tekrar; vazgeçme, fesih, hükmünü iptal etme; cayma; makbuz;

رَجْعَة boşandığı karısına dönme; yeniden evlenme İSL.HUK.;

رُجْعَى tepkicilik, reaksiyonizm, tepkime;

رُجُوع dönüş; (الى ...e) geriye dönme, dönüş; (الى ...e) müracaat; sebebi (الى ...e) dön-

مُرَاجِع kontrol, teftiş eden; tekrar gözden geçiren; ¶ مُرَاجِع الحِسَابَات mali müfettiş;

رَجَفَ u (رَجْف, رَجَفَان) şiddetle sarsılmak, sallanmak; titremek; (b-i) sarsmak; أَرْجَفَ (b-i) titretmek, ürkütmek; (bşi) şiddetle sarsmak, sallamak; (ب) söylenti/ asılsız haberler çıkarmak; yaymak, türetmek; örn.: أَرْجَفَ بِافْتِرَاءٍ iftiralar atmak; اِرْتَجَفَ titremek; ürpermek;

رَجْفَة titreme; sarsılma; sarsıntı ürperme, ürperti;

رَجَّاف titreme; kıyamet; çok sarsan;

إِرْجَاف ç. أَرَاجِيف iftira, söylenti, dedikodu;

رَجَلَ a (رَجْل) yaya gitmek, yürümek; رَجَّلَ (saçı) taramak; (saçı) salmak, bırakmak; تَرَجَّلَ = رَجِلَ; [binici] (من veya عن ...den) inmek; erkek gibi davranmak; ¶ تَرَجَّلَ فِي طَرِيقَةٍ bütün yolu yürümek; اِرْتَجَلَ (konuşmayı) irticalen/ doğaçtan söyleme; اِسْتَرْجَلَ adam olmak, yetişkin olmak; erkek gibi davranmak;

رِجْل müe. ç. أَرْجُل ayak; bacak;

رِجْل ç. أَرْجَال sürü [özl. çekirge];

رَجِل yaya, yaya yürüyen;

رَجُل ç. رِجَال adam; [çoğ.] رِجَالَات önemli/ büyük insanlar, mühim şahsiyetler; ¶ رِجَال الدَّوْلَة devlet adamları; رِجَال السَّنَد haber,/malumat verenler; senet ricali HAD.;

رِجَالِي [na't] erkek..., erkekler ile ilgili;

رُجُولَة erkek olma, erkeklik;

رُجُولِيَّة ⇑;

مِرْجَل tencere, kazan; buhar kazanı;

اِرْتِجَال irticalen söyleme, doğaçlama;

اِرْتِجَالِي [na't] hazırlanmadan, hazırlıksız, o an akla gelip ifade edilen, irticali, doğaçtan söylenen;

رَاجِل ç. رَجْل, رَجَّالَة, رَجَّال, رُجْلَان yaya, yaya giden, yürüyen;

مُرْتَجَل irticalen, o an akla gelip söylenen/ ifade edilen, doğaçtan söylenen;

I رَجَمَ u (رَجْم) (b-i) taşlamak; (b-i) lanetlemek; (b-e) hakaret etmek; ¶ رَجَمَ بِالغَيْب bilmediği bir şey hakkında konuşmak, atıp tutmak; zannetmek, tahmin yürütmek; gelecekten haber vermek; رَجَّمَ : رَجَّمَ بِالغَيْب ⇑;

رَجْم recim İSL.HUK.; taşlama; (ç. رُجُوم) mermi; ¶ رَجْم الغَيْب tahmin, varsayım, kabul; gelecekten haber verme; ⇑;

رُجُم meteor, göktaşı;

رُجْمَة ç. رُجَم, رِجَام mezartaşı;

رَجِيم taşlanmış; lanetli, kovulmuş; yine ALF.BKZ.;

ترجم, ترجمة ALF.BKZ.;

(رجو) رَجَا u (رَجَاء, رَجَاة, مَرْجَاة) ummak; (bşi) beklemek, ummak, ...beklentisi içinde olmak; (bşi, ل ...için) istemek, dilemek [örn. başarıyı]; (bşi, ya da أَنْ ...yapmasını, b-den ya da من b-den) istemek, rica etmek ¶ رَجَاهُ فِي الْحَاحٍ b-e yalvarmak, niyaz etmek, istirham etmek; أَرْجُو عَدَمَ الْمُؤَاخَذَة kızmamanınızı/ müsamaha ile/ hoşgörü ile karşılamanızı rica ederim; تَرَجَّى (bşi) beklemek ummak; (b-den) rica etmek; dilemek; اِرْتَجَى (bş)

mek; تَرَحَّبَ (ب b-i) hoş karşılamak, (ب ...e) "مَرْحَبًا" demek;

رَحْب geniş, bol, ferah; kuşatılmamış, açıklık, çevresi kapatılmamış; ¶ رَحْبُ الصَّدْرِ cömert, eliaçık; açık fikirli, hür düşünceli, liberal; samimi, içten, candan, kaygısız, dertsiz, başı rahat; صَدْر رَحْب cömertlik ⇑; açık fikirlilik ⇑; samimiyet; رَحْبُ البَاعِ cömert, eli açık ⇑; رَحْبُ الذِّرَاعِ ⇑;

رُحْب genişlik, ferahlık; kuşatılmamışlık; ¶ اَتَى عَلَى الرُّحْبِ وَ السَّعَةِ hoş karşılanmak; وَجَدَ رُحْبًا وَ سَعَةً, güzel karşılanmak;

رَحَب ⇑ ¶ رَحَبُ الصَّدْرِ cömertlik ⇑; neşe, kaygısızlık;

رَحْبَة ve رَحَبَة ç. -آت alan, meydan [binalar ile çevrili]; (ç. رِحَاب ve رَحَبَات) genişlik, ferahlık; رِحَابُ الفَضَاءِ ve رِحَابُ الكَوْنِ kainatın, uzayın sonsuzluğu;

رَحِيب = رَحْب ;

رَحَابَة genişlik, bolluk, ferah, kuşatılmamışlık ¶ رَحَابَةُ الصَّدْرِ cömertlik, eli açıklık;

مَرْحَبًا بِكَ hoşgeldin [safa getirdin];

تَرْحَاب selamlaşma; ¶ قَابَلَهُ بِتَرْحَابٍ birine kollarını açmak, buyur etmek;

تَرْحِيب selamlama; hoşgeldin deme;

رَحْرَحَ : رَحْرَحَ بِالْكَلَامِ iki anlama gelecek söz söylemek, müphem veya kaçamaklı dil kullanmak;

رَحْرَح ve رَحْرَاح geniş düz; kaygısız, tasasız, dertten uzak [hayat];

رَحَضَ a (رَحْض) çalkalamak, hafifçe yıkamak;

ummak, (bşin) beklentisi içinde olmak; (birinen) kaygı/ endişe duymak, endişesi olmak; (b-i, bşi) beklemek;

رَجًى ve رَجَاء ç. أَرْجَاء taraf, yön; bölge; (ç. أَرْجَاء) genişlik, büyüklük [arazi için]; çevre, civar; ¶ فِي أَرْجَائِهِ dahilinde, içinde, tümünde örn.: فِي اَرْجَاءِ الغُرْفَةِ bütün odada; فِي اَرْجَاءِ البِلَادِ ülke dahilinde, tüm ülkede; تَجَاوَبَتْ اَرْجَاءُ الرَّدْهَةِ بِالتَّصْفِيقِ bütün salon alkış ile inledi وَاسِعُ الأَرْجَاءِ ve شَاسِعُ الأَرْجَاءِ çok geniş, uçsuz bucaksız;

رَجَاء [ب, فِي' ile ya da mud.kul.) umut; beklenti, umma; rica, talep; ¶ ... عَلَى رَجَاءِ ... ...i umarak, ...beklentisiyle; رَجَاءَ العِلْمِ [mektuplar vb.de] bilgilerinize...; رَأْسُ الرَّجَاءِ الصَّالِحِ bir takke çeşidi;

رَجَاة umut, beklenti;

رَجِيَّة kendisinden umut edilen; umut;

مَرْجَاة umut;

رَاجٍ uman, umut içinde;

مَرْجُوّ umulan, beklenen; rica edilen, talep edilen ¶ ... الْمَرْجُوّ مِنْ فَضْلِكَ أَنْ ... yapmanızı istirham ederim; ... الْمَرْجُوّ مُرَاعَاةُ أَنْ lütfen ...e dikkat ediniz, ihtimam gösteriniz;

رَجِيَ a sessiz kalmak, konuşmamak; sessiz kalmak; رُجِيَ عَلَيْهِ [edil.] dili tutulmak, ses çıkaramamak;

رِجِيم Fr.> perhiz, rejim;

رَحُبَ a (رَحَب) geniş/ ferah olmak; رَحُبَ u (رَحَابَة , رُحْب) ve رَحَّبَ (ب b-i, bşi. haberi) hoş karşılamak, (b-e) "مَرْحَبًا merhaba" de-

مَرْحَلَة ç. مَراحِيل günlük yolculuk; rota; durak, mola yeri; aşama, merhale,safha; يَزِيدُ فِي عَلَيْهِ بِمَراحِلٍ onu hayli hayli aşar, geçer; مَرَاحِلِ حَيَاتِهَا hayatının her safhasında;

تَرْحَال yola çıkma; ¶ حَيَاة التَرْحَال göçebe hayatı;

تَرْحِيل göç; zorla göç ettirme; sürgüne gönderme, sürme; yer değiştirme; yeniden yerleştirme; nakil, transfer; taşıma; ¶ تَرْحِيل الحِسَابَات hesapları defteri kebire geçme;

اِرْتِحَال yola çıkma, kovulma; göç; vefat, irtihal, ölüm;

رَاحِل ç. رُحَّل ayrılan, terk eden; seyahate, yola çıkan; (ç. ـون) merhum, rahmetli, özl. الفَقِيد الرَّاحِل merhum;

رَاحِلَة ç. رَوَاحِل dişi binek devesi; ¶ شَدَّ رَاحِلَتَهُ yolculuğa hazırlanmak;

مُرَحَّل ç. ـآت hasılat bakiyesi, nakli yekûn; ¶ مَجْمُوع مُرَحَّل nakli yekûn;

رحم a (رَحْمَة, مَرْحَمَة) (b-e) acımak, merhamet etmek; (b-i) bağışlamak, cezasını affetmek; merhametli/ çok şefkatli olmak; رَحَّمَ عَلَيْهِ b-e "رَحِمَكَ اللّٰهُ Allah sana rahmet etsin." demek; (على biri için) Allah'dan bağışlanma/ rahmet dilemek; تَرَحَّمَ = رَحَّمَ; تَرَاحَمَ karşılıklı sevgi saygı göstermek; اِسْتَرْحَمَ (b-nin) bağışlamasını/ affını istirham etmek;

رَحْم, رَحِم müe. ç. أَرْحَام rahim, döl yatağı; akrabalık, yakınlık; ذَوُو الأَرْحَام anne tarafından akrabalar; قَرَابَة رَحِم anne tarafından akrabalık;

مِرْحَاض ç. مَرَاحِيض tuvalet;

رَحِيق keskin şarap; nektar; leziz içeçek;

رَحَلَ a (رَحِيل) yola çıkmak, koyulmak; ayrılmak, bırakıp gitmek; göçmek; ¶ رَجُلٌ يَرْحَلُ وَ يُقِيمُ durduğu yerde durmayan/ hareketli kişi;

رَحَّلَ (b-i) ayrılmaya zorlamak; (b-i, الى ...e) aktarmak, yeniden yerleştirmek; (b-i الى ...e) sürmek, sınır dışı etmek; (b-nin) göçmesine izin vermek; (b-e) seyahat izni vermek; [gemi vb.] (yolcuları) taşımak (bşi) nakletmek; (bşi) göndermek, sevk etmek; (hesabı) nakletmek, aktarmak [muhasebecilik]; (bakiyeyi) yeni devre/ yeni hesaba geçmek [banka];

تَرَحَّلَ göçmek, göçebe hayatı sürmek; bir yere yeniden yerleştirmek; اِرْتَحَلَ ayrılmak, bırakıp gitmek; göçmek, ¶ اِرْتَحَلَ الى رَحْمَةِ رَبِّهِ rahmetli olmak, ahirete irtihal etmek, ölmek, [lafzen: Rabbının rahmetine gitmek];

رَحْل ç. رِحَال deve semeri; eğer, semer; bagaj; [çoğ.] konaklama yerleri, durak ¶ شَدَّ الرِّحَال yolculuğa hazırlanmak; أَلْقَى رِحَالَهُ (في ...de) konaklamak, duraklamak;

رِحْلَة yolculuk; tur; bir seyahat hakkındaki film ya da konferans;

رُحْلَة gidilecek yer, hedef, mahal;

رَحِيل yola çıkma, ayrılma; göç; vefat, ahirete irtihal, ölüm;

رَحَّال ç. رُحَّل göçebe; (ç. رَحَّالَة) seyyah, gezgin; göçebe; الطُّيُور الرَّحَّالَة göçmen kuşlar; الأَعْرَاب (العُرْبَان) الرُّحَّل göçebe bedeviler;

رَحَّالَة seyyah, gezgin; göçebe;

mak, güç vermek; (*bşin*) fiyatını düşürmek, (*bşde*) indirim yapmak, ucuzlatmak; أرخص (*bşi*) ucuzlatmak, (*bşde*) indirim yapmak; ترخّص (مع *b-ile*, في ...hakkında) (ب ya da في ...*için*) ayrıcalık tanımak; (في *b-ile*) samimi, senli benli olmak; استرخص (*bşi*) ucuz bulmak, ucuz görmek; (*b-den*) izin istemek;

رخص yumuşak, taze;

رخص ucuzluk;

رخصة ç. رخص izin; ruhsat, imtiyaz; yetki; müsaade, mezuniyet, icazet; lisans, ruhsat; ¶ رُخْصة قيادة السيّارة ehliyet, sürücü belgesi;

رخيص yumuşak, taze; ucuz; adi, düşük; değersiz şey;

ترخيص ç. تراخيص izin verme; izin; yetki; vekalet; imtiyaz, ayrıcalık; ruhsat, lisans; tenzilat, indirim;

مرتخص ucuz ¶ كلّ مرتخص وغال varını yoğunu katarak;

رخم *u* (رخامة) ve رخم *u* [ses] yumuşak, nazik olmak; رخمت بيضها (على بيضها) kuluçkaya yatmak; رخّم (*sesi*) yumuşatmak, inceltmek; (*kelimeyi*) sonundan bir kaç harfi düşürmek; (*yeri*) mermer döşemek, kaplamak;

رخم [cin.is.; tek.is. ة] Mısır akbabası ZOO. Meaphron percnopterus;

رخام mermer;

رخامة ç. -آت mermer dilimi;

رخيم yumuşak, nameli, ince, kadife gibi [ses];

ترخيم terhim, kelimenin sonundan harf

رحمة şefkat, acıma; anlayışlılık; merhamet ¶ كان تحت رحمته kaderi birinin elinde olmak birinin hükmü altında olmak; جعله تحت رحمته ...i hükmü altına almak; بساط الرحمة tabut örtüsü; عدم الرحمة merhametsizlik; عديم الرحمة merhametsiz, acımasız, insafsız, katı yürekli;

رحيم ç. رحماء ve رحوم merhamet sahibi, rahim, acıyan, şefkatli;

الرحمن Rahman (Allah), rahmeti çok olan;

مرحمة ç. مراحيم şefkat, acıma; rahmet, merhamet;

استرحام rahmet isteme;

مرحوم merhum, rahmetli;

رحى müe. ç. أرحاء ,رحي ,أريحة el değirmeni; ¶ حجر الرحى değirmentaşı; دارت رحى الحرب (القتال) savaş [çarpışma] başladı; savaş [çarpışma] sürüyordu;

رحوي dönen, devreden;

رحاي ç. -ون öğütücü;

رخ *u* (رخ) (*şarabı*) su ile karşıtırmak;

رخ hafif sağanak MIS.;

رخ anka kuşu; (ç. رخاخ ,رخخة) kale [satranç];

رخاخ gevşek, yumuşak [arazi, toprak]; rahat, kolay [yaşam];

رخص *u* (رخص) ucuzlamak ya da ucuz olmak; _(رخاصة) yumuşamak; رخّص (ل *b-e*, في ya da ب *bş için*) izin vermek; (ل *b-e*, في ya da ب ...*için*) ruhsat vermek; (ل *b-i*) yetkili kıl-

مُتَراخٍ kıvamını kaybetmiş, gevşemiş; sarkık; zayıf, güçsüz; ihmalkâr;

رَدَّ u (رَدّ) geri göndermek; (b-i, bşi الى ...e) geri getirmek, almak; (bşi, الى eski yerine) koymak, geri koymak; (b-i) reddetmek, geri çevirmek;(b-e) karşı çıkmak, mukavemet göstermek; (bşi, isteği) reddetmek, kabul etmemek, (هُجُوماً saldırıyı) püskürtmek, (تُهْمَةً suçlamayı) reddetmek; (bşi, الى b-e) iade etmek, geri vermek; (السَّلامَ selamı) almak, karşılık vermek; (على b-e) cevap vermek; (ışığı) yansıtmak; (sesi) aksettirmek, yankılanmasına sebep olmak; (على bşi) çürütmek, yanlış olduğunu göstermek; (b-i, عن bşden) vazgeçirmek, caydırmak; (b-i, عن ...den) sakındırmak, engel olmak; (bşi, الى aslına) döndürmek, götürmek; (bşi, على b-e) karşılık olarak vermek; (b-i, ...olarak örn.: قاضِياً hakim olarak) yeniden atamak, görevlendirmek; ¶ رَدَّ البَابَ kapıyı kapamak; رَدَّ الجَوَابَ cevap vermek; مَا يَرُدُّ هَذَا عَلَيْكَ شَيْءً bunun sana hiçbir faydası olmaz; لا يُرَدُّ reddolunamaz; رَدَّهُ عَلَى عَقِبَيْهِ çoğ. رَدَّهُمْ عَلَى أَعْقَابِهِمْ birini geldiği yere, geri göndermek; رَدَّ عَيْنَهُ عَنْهُ bakışlarını gözünü ...den uzaklaş-tırmak, çevirmek; رَدَّدَ (bşi) uzak-laştırmak, mani olmak; (b-i, bşi) reddetmek, uzaklaştırmak; [sabit bir şekilde, sık sık] tekrarlamak; ¶ رَدَّدَ الصَّدَى [ses] yankılanmak, eko yapmak; رَدَّدَ النَّظَرَ في... bşe tekrar tekrar bakmak; رَدَّدَ طَرْفَهُ بَيْنَ... gözünü/ bakışını bir oraya

düşürme DİLB.;

(رَخَاء, رَخَاوَة) a رَخِيَ ve u رَخُوَ (رَخِيَ ve رَخَوَ) gevşemek, ya da gevşek olmak; رَخَا u (رَخَاء): رَخَا عَيْشُهُ rahat bir yaşam sürmek, bolluk içinde yaşamak; أَرْخَا (bşi) gevşetmek; (fiyatları) indirmek; (bşi) gitmeye bırakmak, salmak; تَرَاخَا gevşemek, zayıflamak; (عن...de) gevşek davranmak; [fiyatlar] düşmek; [borsa] düşmek, gerilemek, değer kaybetmek; azaltmak, küçültmek; (عن ...den) vazgeçmek, çekilmek; [perde] inmek; gecikmek; اِرْتَخَى gevşemek, sarkmak; bollaşmak; yumuşamak; rahatlamak, rahavet çökmek; azaltmak, indirmek; kuvvetini kaybetmek; اِسْتَرْخَى = اِرْتَخَى ;

رِخْو bol, gevşek; sarkık, pörsümüş; güçten düşmüş, zayıf; yumuşak;

رَخَاء bolluk, refah, rahat; saadet, ikbal; iyi hal, afiyet; düşük olma [fiyatlar];

رُخَاء hafif rüzgar;

رَخَاوَة sarkıklık, pörsümüşlük; gevşeklik; ¶ رَخَاوَة العُود karakter zayıflığı;

رَخِيّ zayıf, güçsüz; rahat, bolluk içinde; samimi, candan, sıcak;

تَرَاخٍ sarkıklık, pörsümüşlük; gevşeklik; güçsüzlük, zayıflık;

اِرْتِخَاء gevşeme, kendini bırakma; gevşeklik; rahatlık, bolluk; rahatlama; zayıflık, güçsüzlük;

اِسْتِرْخَاء = اِرْتِخَاء ;

رَاخٍ sarkık;

مَرَدّ asli sebep/ illet, gerçek neden; ret, kabul etmeme; ¶ لاَ مَرَدَّ لَهُ mukavemet edilemez, dayanılmaz; ... مَرَدُّهُ الى asli sebep, gerçek neden ...dir; لاَ مَرَدَّ لَهُ الاَّ بَرَاعَتُهُ bu sadece ve sadece onun kabiliyeti, ustalığı ile alakalıdır; كَانَ عَلَى مَرَدِّ لِسَانِهِ birinin dilinden düşmemek, iki lafından biri ...olmak;

تَرْدَاد sık tekrar; sık sık tekrarlama;

تَرْدِيد tekrar;

تَرَدُّد sık sık gelip gitme; frekans ELK.; tereddüt; gönülsüzlük, rızasızlık;

اِرْتِدَاد geri çekilme; geri alma; terk etme, bırakma; irtidat (عَنِ الإِسْلاَمِ İslam'dan) çıkma; ¶ كَارْتِدَادِالطَّرْفِ göz açıp kapayıncaya kadar, kaş ile göz arasında;

اِسْتِرْدَاد geri alma, geri isteme; istirdad İSL. HUK.; tekrar elde etme; geri çekme; masrafı iade/ ödeme; [parayı, hesaptan] çekme;

مَرْدُود iade edilen;

مُرْتَدّ mürtet;

1 رَدَأَ a (رَدْأ) (duvarı) desteklemek, takviye etmek, destek vermek (b-i, bşi);

رِدْء ç. أَرْدَاء destek; yardımcı;

2 رَدُؤَ u (رَدَاءَة) kötü olmak; تَرَدَّأَ kötüleşmek;

رَدِئ ç. أَرْدِيَاء kötü; adi; kötü, şerli; kötü niyetli ¶ رَدِئُ السُّمْعَةِ adı çıkmış;

أَرْدَأ daha kötü; daha şerli;

رَدَاءَة kötülük; şerlilik; kötü niyetlilik;

إِرْدَب ve أَرْدَب ç. أَرَادِب erdeb, bir hacim birimi [MIS. 198 lt.];

أُرْدِبَّة lağım çukuru;

bir buraya çevirmek; تَرَدَّدَ [ses] yankılanmak; ses çıkarmak; vınlamak [silah atışı]; [rüzgar] dönmek; (على b-nin evine) gelip gitmek [bazen الى ile]; sık sık uğramak; dönmek; (في bşde) tereddüt etmek, karar verememek; (في bşden) emin olamamak, şüphesi olmak ¶ تَرَدَّدَ عَلَى الأَلْسِنَةِ [mesele, konu] pek çok kez tartışılmak; اِرْتَدَّ geri çekilmek, geri gelmek; geriye gitmek; (الى ...e) dönmek; (عن bşden) uzaklaşmak, (bşi) terketmek, bırakmak, vazgeçmek; (عن inancını, prensiplerini) terk etmek, bırakmak; ¶ اِرْتَدَّ عَلَى عَقِبَيْهِ çoğ. اِرْتَدُّوا عَلَى أَعْقَابِهِمْ gerisin geri dönmek, eskiye dönmek; اِسْتَرَدَّ (bşin) iadesini/ geri veril-mesini istemek; (b-i, الى ...e) geri getirmek; (bşi) geri almak; (bşi) yeniden kazanmak; (bşi, örn. elini) geri çekmek, [yine MEC. اِسْتِقَالَتَهُ istifasını]; (parayı) [bankadan, hesaptan] çekmek ¶ اِسْتَرَدَّ أَنْفَاسَهُ nefesini, soluğunu tutmak;

رَدّ ç. رُدُود dönüş; iade, geri vermek; masrafı iade, ödeme; karşılık, mukabele; kabul etmeme, ret; [saldırıyı] püskürtme; cevap, yanıt; yansıma; çürütme, yanlış olduğunu kanıtlama, (الى ...e) bağlama [sebebi vb.] ¶ رَدُّ الفِعْلِ reaksiyon, tepkime; رَدُّ الإِعْتِبَارِ iadei itibar; ... رَدًّا عَلَى ...e cevaben;

أَخْذ و رَدّ bkz. اخذ ;

رَدَّة çirkinlik; yankı, akis; un kepeği;

رِدَّة irtidat [عَنِ الإِسْلاَمِ İslam'dan];

أَرَدّ (على ...e) daha faydalı/ avantajlı;

رَدَح uzun süre; رَدَحًا مِنَ الدَّهْرِ uzun zamandır;

رَدَسَ *u, i* (رَدْس) (*bşi*) ezmek, dövmek; (*bir yeri*) düzlemek, silindirle düzlemek;

رَدَعَ *a* (رَدْع) (*b-i*, عن *bşden*) alıkoymak, mani olmak, engellemek; **اِرْتَدَعَ** (عن ...*den*) engellenmek, alıkonmak;

رادِع caydırıcı; yıldıran; (ç. رَوادِع) engel, mani; elverişsiz durum, handikap; sınırlama; çevre tesirinden dolayı meydana gelen çekingenlik psiko.;

رَدَغَة, **رَدْغَة** çamur, batak;

رَدَفَ *u* (رَدْف) ve **رَدِفَ** *a* (رَدْف) (*b-i* veya *bşin*) peşinden gitmek, arkasından gelmek, (*b-i*, *bşi*) izlemek; **رادَفَ** (*b-nin*) terkisine binmek; (*b-nin*) halefi olmak, (*b-nin*, *bşin*) yerine geçmek; (*bşin*) eş anlamlısı olmak; **أَرْدَفَ** (*b-i*) terkiye almak; (*bşi*, ب *başka bir şeyin*) ardı sıra getirmek; (*bşi*, ب *bş ile*) tamamlamak; **تَرادَفَ** birbirini izlemek, peşi sıra gelmek; kat kat/ tabaka tabaka olmak; tek bir hat ya da çizgi oluşturmak; (على ...*e*) toplanmak, üşüşmek; eş anlamlı olmak;

رِدْف ç. أَرْداف terkide oturan; arkadan gelen, sonraki; sağrı, terki; çift, ikili; الرِّدْفان gece ve gündüz;

رِداف sağrı, terki;

رَدِيف terkideki kişi; [sırada] sonra gelen kişi;

رَدِيفَة [رَدِيف' in müennesi];

تَرادُف sonra gelme, izleme; eşanlamlılık;

مُرادِف eşanlamlı; (ل ...*ile*) anlamdaş;

مُتَرادِف eşanlamlı; مُتَرادِفات eşanlamlılar;

رَدَمَ *u, i* (رَدْم) (*çukuru, hendeği*) toprak ile doldurmak; **رَدَّمَ** onarmak, tamir etmek; **أَرْدَمَ** (على *b-i*) terk etmemek, (على *b-nin*) yakasını bırakmamak [hastalık]; **تَرَدَّمَ** onarılmak, tamir edilmek; (*bşi*) onarmak, tamir etmek; eskimek, yıpranmak;

رَدْم [hendeği, çukuru] doldurma; moloz, yıkıntı;

رَدِيم eski, yıpranmış [elbise];

رَدَنَ *i* (رَدْن) eğirmek, bükmek; [kedi] mırlamak; (على ...*e*) söylenmek, şikayet etmek;

رُدْن ç. أَرْدان yen, elbise kolu;

رُدَيْنِيّ bir mızrak çeşidi;

مِرْدَن ç. مَرادِن iğ, kirmen;

رَدْهَة hol; büyük oda, oturma odası; lobi; giriş ¶ رَدْهَة الإِسْتِقْبال kabul odası; رَدْهَة الْمُحاضَرة konferans salonu;

رَدِيَ *a* (رَدًى) yok olmak, helak olmak; **رَدَّى** (*b-i*) yere düşürmek; **أَرْدَى** (*b-i*) yere düşürmek; (..*i*) yok etmek; öldürmek; ¶ أَرْداهُ قَتِيلًا *b-e* öldürücü darbe vurmak; **تَرَدَّى** düşmek; kötüleşmek; aşağı inmek; (ب *ile*) örtünmek, (ب *elbise*) giymek; **اِرْتَدَى** (*elbiseyi* vb.i) giymek; (*elbiseyle*) örtünmek; اِرْتَدَى مَلابِسَهُ elbiselerini giyinmek;

رَدًى yok etme, mahvetme;

رِداء ç. أَرْدِيَة bol dış elbise, üstlük; kadın elbisesi; kıyafet, elbise; rida; kıyafet; ¶ رِداء الْمَساء gece kıyafeti;

مُتَرَدٍّ giyinik, giyinmiş;

مَرْزَبَة ç. مَرَازِب demir çubuk;

مِرْزَاب ç. مَرَازِيب su yolu, oluk [çatı];

رَزَحَ a (رُزُوح ,رِزَاح) çökmek, yerin dibine geçmek, göçmek; [örn. sessizlik] çökmek, havaya hakim olmak;

رَزَقَ u (رِزْق) [Allah] (b-i) rızıklandırmak, rızkını vermek; [Allah] (b-e, bşi) ihsan etmek, karşılıksız vermek; (b-e, bşi özl. مَوْلُودًا çocuk) bağışlamak; رُزِقَ [edil.] (bş ile) rızıklandırılmak; yaşamak; اِرْتَزَقَ hayatını/ yaşamını kazanmak/ sürdürmek, geçinmek; (من bş ile) geçinmek; lejyonerlik yapmak; اِسْتَرْزَقَ hayatını kazanmaya/ geçimini sağlamaya çalışmak; rızık aramak;

رِزْق ç. أَرْزَاق rızık; gıda, yemek; maişet, geçim; nimet, lütuf, iyilik [Allah'tan]; mal, mülk, servet; gelir; ücret; ¶ أَرْزَاق نَاشِفَة kuru gıda, erzak ASK.;

الرَّزَّاق Rezzâk, çok rızık veren [Allah];

اِسْتِرْزَاق geçimini sağlama;

مَرْزُوق [Allah'ın] ihsan ettiği, bağışta bulunduğu; talihli, bahtiyar, başarılı;

مُرْتَزِق ücretli, ücretle çalışan kişi, uşak; işçi; lejyoner;

مُرْتَزِقَة ücretle çalışan kişiler; paralı asker; lejyonerler;

مُرْتَزَق erzak,rızık;

رَزَمَ u, i (رَزْم) (bşi) sarmak, paketlemek, ambalaj yapmak, bağlamak, buket yapmak;

رِزْمَة buket; paket; balya; [kağıt] top(u);

رَزُنَ u (رَزَانَة) ciddi/ sakin/ ağır başlı/ vakur ol-

رَذَّ u رَذَّتِ السَّمَاءُ ve أَرَذَّ yağmur ince ince yağmak, çiselemek;

رَذَاذ ince yağan yağmur;

رَذُلَ a, رَذَلَ u (رَذَالَة) alçak, rezil, şerefsiz olmak;

رَذَلَ u (رَذْل) (b-i, bşi) reddetmek; kabul etmemek, sahiplenmemek; (b-i, bşi) hakir görmek, küçümsemek; (b-i, bşi) beğenmemek, uygun görmemek; أَرْذَلَ (b-i, bşi) reddetmek, kabul etmemek, sahiplenmemek; اِسْتَرْذَلَ (b-i, bşi) hakir, küçük görmek, küçümsemek;

رَذْل kabul etmeme, reddetme, sahiplenmeme; (ç. رُذُول ,أَرْذَال) adi, şerefsiz, rezil;

رَذِيل ç. رُذَلَاء adi, alçak ⇑;

رَذَالَة alçaklık, adilik, şerefsizlik, rezalet;

رَذِيلَة ç. رَذَائِل ayıp, kusur; ahlaksızlık;

مَرْذُول adi, alçak, şerefsiz, rezil, sefil;

رُزّ[1] pirinç;

رَزَّ[2] u (رَزّ) (bşi) içeri sokmak, çakmak (örn. çiviyi duvara); رَزَّزَ (bşi) parlatmak; أَرَزَّ telefon etmek;

رَزَّة ç. ـَات iki başlı [U şeklinde] çivi; yuvalak vida;

إِرْزِيز telefon;

رَزَأَ a (رُزْء) (b-i, bşden ya da في bşden) yoksun, mahrum bırakmak, (b-e bşi veya في bşi) kaybettirmek; رُزِءَ [edil.] kayba uğramak; (ب bşe) üzülmek, (ب ...den) hüzünlenmek;

رُزْء ç. أَرْزَاء ağır kayıp, ciddi hasar; felaket, afet;

رَزِيئَة ve رَزِيَّة ç. رَزَايَا ⇑; ⇑;

رَزَبَ u (رُزُوب) (bşe) yapışmak, tutunmak;

mak; تَرَزَّنَ ⇑; ciddi tavır takınmak, kendini ağır başlı göstermek;

رَزِين ciddi, ağırbaşlı, vakur; sakin;

رَزَانَة ağır başlılık, ciddiyet, vakar, sakinlik, kendine hakimiyet;

رُزْنَامَة bkz. رُوزْنَامَة ;

رَزِيَّة ç. رَزَايَا bkz. رزيئة ;

رَسَبَ u (رُسُوب) aşağıya çökmek, batmak [özl. suda]; kalmak, başarısız olmak [sınavda]; رَسَّبَ (bşi) [sıvının içine] batırmak; (bşi ,tortuyu, posayı) çöktürmek; (bşin) tortusunu ayırmak, çökeltmek KİM.; تَرَسَّبَ çökmek, dibe inmek; çökelmek KİM.;

رُسُوب tortu, çökel, posa; çökelti KİM.; başarısızlık, kalma [sınavda];

تَرْسِيب dibe indirme; çökeltme KİM.;

رَاسِب ç. رُسُوب = رَوَاسِب ;

رُسْتَامِيَة papaz cübbesi;

رَسْتَقَ (bşi) düzeltmek, düzene koymak KNŞ.;

رُسْتُو, رُوسْتُو İt.> rosto [s. ve is.];

رِسْتُورَان Fr.> restoran, lokanta;

رسح ⇒ مَرْسَح (= مَسْرَح) ç. مَرَاسِح tiyatro; parti, toplantı;

رَسَخَ u (رُسُوخ) (في bşde) iyice yerini bulmak, kökleşmek, kök salmak; sağlam/ metin olmak; (في bşde, bir alanda) geniş/ kapsamlı bilgi sahibi olmak, sözü geçmek; (في kumaşın) içine işlemek, nüfuz etmek; içine sızmak; [renkler, boyalar, kumaşta] çıkmaz/ bozulmaz olmak; رَسَّخَ ve أَرْسَخَ (bşi) köklü, yapmak/ kurmak; (bşi) dikmek, ekmek; (bşi) yere sağlamca oturtmak, çakmak, sabitlemek; ¶ أَرْسَخَ الشَّيْءَ فِي ذِهْنِهِ bşi, b-e iyice anlatmak, kafasına sokmak;

أَرْسَخ daha köklü, daha sağlam; رَسَخَ قَدَمًا ⇑;

رَاسِخ sağlam, kökleri derinde, sıkı, sabit; (في bşde) bilgili, iyi bilen, yakından tanıyan;

رِسْرَاس tutkal yapışkan [özl. deri yapıştırmakta kullanılan, sarı bir bitkiden yapılan] MIS.;

رُسْغ ç. أَرْسُغ ve أَرْسَاغ bilek;

رَسَفَ u, i (رَسْف) zincire, prangaya vurulmak; bağlanmak; [gemi] demir atmak; أَرْسَفَ (b-i, bşi) bağlamak, zincirlemek;

رَسِلَ a (رَسَل) [saç] uzun ve düz olmak; رَاسَلَ (b-ile) mektuplaşmak; (b-ile) temasa/ ilişkiye geçmek; أَرْسَلَ (ب b-i, bşi veya b-i, bşi الى veya ل ...e) yollamak, uğurlamak, uzaklaştırmak; (ب bşi, الى veya ل ...e) sevketmek, nakletmek; yayın yapmak [radyo]; (bşi) gitmesi için bırakmak, serbest bırakmak; (kelimeleri) ağızdan çıkarmak; (gözyaşları) akıtmak; (saçı) على ...in üzerine) salmak, bırakmak; ¶ أَرْسَلَ فِي طَلَبِهِ b-i aratmak, çağırtmak; أَرْسَلَ الْكَلَامَ إِرْسَالاً serbest/ sınırlama olmadan konuşmak; أَرْسَلَ نَفْسَهُ مَعَ طَبِيعَتِهِ rahat durmamak; أَرْسَلَهُ عَلَى سَجِيَّتِهِ kendini rahat hissetmesini sağlamak; أَرْسَلَ نَفْسَهُ عَلَى سَجِيَّتِهَا rahat davranmak; تَرَسَّلَ (في bşde) yavaş yavaş/ sükunet ile ilerlemek; [saç] uzun ve dalgalı olmak, sarkmak; تَرَاسَلَ mektuplaşmak; (ب bşi) karşılıklı değiştirmek, birbirine gönder-

mek; اِسْتَرْسَلَ (من *b-den, bş*) göndermesini istemek, göndertmek; rahat/ serbest olmak/ davranmak; [saç] uzun ve düz olmak; (الى *b-e*) yakın/ sevimli/ sempatik gelmek; tabii davranmak, yapmacık tavırlar takınmamak; (مَعَ في الكَلَامِ *sözü*) uzatmak, (في *bşi* veya veya الى *bşe*) vakfedilmek, hasredilmek; (في *bşde*) ısrar etmek, (في *bşi*) sürdürmek;

رَسْل yavaş, sakin [yürüyüş]; gevşek, bol; uzun ve düz [saç];

رِسْل ılımlılık, itidal; ¶ على رِسْلِكَ! yavaş ol! ağır ol!;

رَسِيل ç. رُسَلَاء haberci, izci, gözcü ASK.;

رَسُول ç. رُسُل haberci; rasul; elçi, delege; hükümet temsilcisi; havari HRİ.; الرَّسُول veya رَسُول الله Rasulullah (sav), Allah'ın elçisi;

رَسُولِي "رَسُول" ile ilgili; havarilerle ilgili HRİ.;

رِسَالَة ç. رَسَائِل ,-آت mal gönderme, sevkiyat; [yazılı] rapor; tezkere; mektup; not; mesaj, haber; tez, bilimsel inceleme; radyo yayını; (ç. -آت) davet, çağrı, رِسَالَة بَرْقِيَّة telegraf; رِسَالَة غَرَامِيَّة aşk mektubu; taahhütlü mektup;

رَسَيْلَات : أَلْقَى الخَبَرَ عَلَى رُسَيْلَاتِه habere aldırmadı [bile], hiç umursamadı;

مِرْسَال : ç. -آت مِرْسَال النُّور ışıldak projektör;

مُرَاسَلَة mektuplaşma; yazışma; not, mesaj; mektup;

إِرْسَال gönderme; sevk etme;

إِرْسَالِيَّة sevkiyat, mal gönderme; postalama; nakliyat; davet;

تَرَسُّل mektup yazma sanatı;

اِسْتِرْسَال rahatlık, serbestlik; terk etme, bırakma; inceden inceye işleme, ihtimam;

مُرَاسِل ç. -ون muhabir; مُرَاسِل حَرْبِي savaş muhabiri; مُرَاسِل خَاص özel muhabir; مُرَاسِل رِيَاضِي spor muhabiri;

مُرْسِل gönderen [mektup]; mal gönderen; istasyon [radyo];

مُرْسِلَة yayın istasyonu;

مُرْسَل gönderilen; sevk edilen; elçi; yayınlanmış [radyo]; uzun ve düz [saç]; (ç -ون) misyonerlik HRİ.; mürsel HAD.; ¶ مُرْسَل إِلَيْهِ alıcı, gönderilen; كَلَام مُرْسَل düzyazı, nesir;

مُرْسَلِيَّة misyon, davet HRİ;

مُسْتَرْسِل düz ve uzun [saç]; samimi, içten, candan; sevecen; sempatik; (في *bşe* ya da *bşe*) vakfedilmiş, hasredilmiş;

رَسَمَ *u* (رَسْم) (*bşi*) çizmek; (*bşin*) taslağını çizmek; (*bşi*) tasvir etmek, vasıflamak; (*bşi*) boya ile çizmek; (*bşi*) yazıya geçmek, kaydetmek; (*bşi*) işaretlemek, (*bşe*) alamet koymak; (*bşin*) sınırlarını belirlemek, kabaca resmini çıkarmak MEC.; (*bşin*) resmini çizmek; (خُطَّة *plan*) çizmek, kurmak; (ل *b-e*, ب *bşi* ya da *bşi*) özetlemek, genel hatlarını vermek; (*b-i*) papaz yapmak HRİ.; ¶ رَسَمَ شَارَةَ الصَّلِيب istavroz çıkarmak, haç çizmek HRİ.; رَسَّمَ (*bşe*) işaret/ alamet koymak, işaretlemek; (*b-i*) bir kamu teşekkülüne atamak TUN.; تَرَسَّمَ (*bşi*, özl. *b-nin adımlarını, yolunu*) izlemek; bir

kamu teşekkülüne atanmak, resmen görevlendirilmek TUN; ارتسم ortaya/ meydana çıkmak, görünmek, belirmek; çizilmek, yazılmak; (على üzerinde) tesir bırakmak, etkilemek, yer etmek; papaz olarak kabul edilmek HRİ.; haç çizmek, istavroz çıkarmak HRİ.;

رسم çizme, resmetme (ç. رسوم, رسومات) resim; taslak; şekil; fotoğraf; açıklayıcı resim; model [örn. kumaş için]; (ç. رسوم) iz, tesir, etki; işaret, alamet; kitabe, yazıt; kayıt; [resmi] döküman; yazı; tasarım; düzenleme, kurala bağlama; resmiyet, formalite; vergi; ¶ ...برسم... ...için, ...diye, ...niyetiyle; أخذ الرسم resmini çekmek; رسم بياني açıklayıcı şekil, diyagram, grafik; رسم الدخول giriş ücreti/ vergisi; رسم دخولي gümrük/ ithalat vergisi; رسم عمومي fotoğraf; رسم شمسي plan; رسم قلبي ayrıntılı şekil; رسم تفصيلي kardiyog-ram; رسوم قيدية kayıt ücretleri; رسم الإنتاج vasıtalı vergi; رسم قيمي nisbi vergi; رسم هزلي karikatür;

رسمي resmi; tören ile ilgili, seramonik; resmi memur, devlet memuru; رسميا resmi olarak, resmen; [çoğ.] رسميات formalite; törenler; düzenlemeler ¶ رجال رسمية devlet memurları; ملابس رسمية resmi elbiseler; ثياب رسمية üniformalar; شبه رسمي ve شبه yarı resmi; نصف الرسمي yarı resmi; بالرسمي غير رسمي gayrı resmi;

رسام ç. ون- ressam; teknik ressam;

رسامة papazlığa kabul edilme HRİ.;

روسم ç. رواسم klişe SUR.;

مرسم stüdyo;

مراسم [çoğ.] tören, merasim; protokol, teşrifat DİPL.; gelenekler, adetler; prensipler; düzenlemeler; ¶ مدير ادارة المراسم ve رئيس المراسم protokol başkanı DİPL.; مراسم التتويج taç giyme töreni/ merasimi; مراسم التشريفات protokol görüşmeleri;

ترسم tasarım, planlama;

ارتسام ç. ات ifade [örn. yüzde beliren];

مرسوم çizilmiş, çizgilerle ifade edilmiş; resimle ifade edilmiş; yazılı, yazıya geçilmiş; planlanmış, tasarlanmış; emrolunan, buyrulmuş; (ç. مراسيم) resmi emir, irade, kararname; emir, ferman, bildiri, tebliğ; (ب) düzenleme; [çoğ.] مراسيم törenler, merasim; protokol; tüzük, yönetmelik; ¶ مرسوم بقانون kanuna göre, kanun uyarınca MIS.; مرسوم اشتراعي ve مرسوم تشريعي FİL., SUR. ⇑; مدير المراسيم protokol başkanı DİPL.;

رسمال ç. رساميل = رأس مال anamal, kapital MIS.;

رسن ç. أرسن, أرسان, أرسنة yular;

(رسو) رسا u (رسو) sağlam/ sıkı/ sabit olmak; (على ...e) demirlemek, demir atmak; (على ...e, في limanda) konaklamak; (ب b-i) karaya bırakmak, çıkarmak [gemi]; (على ...e) dönmek ¶ رسا عليه المزاد muzayede ile satılan; رست عليه المناقصة ihale birine kalmak;

أرسى (bşi) sağlam/ sabit yapmak; (gemiyi) demirlemek;

رَشْح terleme; sızıntı; süzme, filtreleme; damlama; nezle;

رُشَاحَة sızma, terleme TIP.;

تَرْشِيح eğitim, (b-i) yetiştirme; aday gösterme; (= تَرْشِيح نَفْسه) adaylık; seçim, eleme; imtiyaz, ayrıcalık;

تَرَشُّح süzülme, filtrelenme TIP.;

اِرْتِشَاح ⇑;

مِرْشَح ç. -آت filtre; süzgeç; tasfiye/ arıtma düzeni;

مُرَشَّح ç. -ون aday, namzet; soğuk almış, nezle(li);

مُتَرَشِّح ç. -ون aday, namzet;

رشد u (رُشْد) doğru/ hak yolda olmak [özl. din.]; doğru/ gerçek inanç sahibi olmak; olgunlaşmak, yetişkin olmak; reşit olmak, rüştünü ispat etmek; رَشَّدَ (b-i) doğru yola iletmek, (b-e) doğru yolu göstermek; أَرْشَدَ (b-e) doğru yolu göstermek; (b-i الى bşe) yönlendirmek, yöneltmek; (b-nin الى اَنْ ...yapmasını, ...i anlamasını, görmesini) sağlamak; (b-nin) dikkatini (الى ...e) çekmek; (b-e, الى bş yapmasını) öğretmek, yöneltmek; (b-e, الى ...hakkında) bilgi vermek, gerçeğini bildirmek; (b-e, الى ...yapmasını) öğütlemek, salık vermek; (b-i, الى hakkında) bilgilendirmek; reşit olmak, rüştüne ermek; اِسْتَرْشَدَ (b-den veya ب b-den) doğru yolu göstermesini istemek, (b-e) danışmak, fikir sormak; (ب tarafından) yönetilmek, (ب b-nin) rehberliğinde olmak;

مَرْسًى ç. مَرَاسٍ demir atılan yer;

مِرْسَاة ç. مَرَاسٍ çapa, demir, leyer;

رَاسٍ ç. رَوَاسٍ sabit, yerinden oynamaz; sağlam, sıkı; demir atmış; رَوَاسٍ, رَاسِيَات [çoğ.] sarsılmaz/ yüksek dağlar;

رسى (= رَسَا) demirlemek;

رش u (رَشّ) (sıvıyı) serpmek, sıçratmak; (sıvıyı) püskürtmek; (bşi ب ile, على üzerine) serpmek; (bşi ب su ile) sulamak, serpmek; (bşi) sulamak;

رَشّ serpme; sulama; saçma; püskürtme, büyük saçma [silah];

رَشَّة hafif/ ince yağmur;

رَشَاش serpinti; hafif/ ince yağmur, damla [özl. MEC.];

رَشَّاش ç. -آت hortum [su]; makineli tüfek ¶ مدفع رَشَّاش makineli tüfek; مُسَدَّس رَشَّاش ç. مُسَدَّسَات رَشَّاشَة hafif makinalı tüfek;

رَشَّاشَة ç. -آت sprey, püskürten alet, püskürgeç; sulama kova süzgeci; duş FAS.;

مِرَشَّة süzgeçli sulama kovası;

رشح a (رَشْح) terlemek, ter dökmek; [kap] sızdırmak; (sıvıyı) süzmek, filtreden geçirmek رَشَّحَ (çocuğu) büyütmek, yetiştirmek; (b-i) eğitmek, hazırlamak; (b-i, ل bş için) aday göstermek, (نَفْسَه kendini ل bş için) aday göstermek, (ل ...e) aday olmak, baş vurmak; (bşi) süzmek, filtreden geçirmek; تَرَشَّحَ yetiştirilmek, büyütülmek; (ل bş için) eğitim görmek, yetiştirilmek; (ل ...için) aday olmak, aday gösterilmek; soğuk almak, üşütmek;

رُشْد [b-nin] tutarlı/ aklı selim ile davranma yeteneği; akıl, feraset; şuur, bilinç; olgunluk, rüşt, erişkinlik [akıl] ¶ سِنّ الرُّشْد erişkinlik, rüşt yaşı; بَلَغ رُشْدَهُ rüştüne ermek; ثَاب الى رُشْدِه kendine gelmek; ضَاعَ رُشْدُهُ kendini kaybetmek; ذَهَبَ بِرُشْدِه [acı, ağrı, hadise] birine şuurunu kaybettirmek, birinin aklını başından gidermek;

رَشَد makul/ aklı selim sahibi olma, rüşt;

رَشَاد ⇑; akıl, feraset, doğru düşünce; olgunluk, kemal; tere, bahçe teresi BOT.; رَشَاد بَرِّي su teresi;

رَشِيد doğru/ hak yolu izleyen; gerçek/ saf inanç sahibi; akıl sahibi, mümeyyiz; olgun, erişkin; (ç. رُشَدَاء) reşit;

مَرَاشِيد doğru, hak yolun gösterdiği hedef; kurtuluş;

تَرْشِيد yaş beyanı HUK.;

إرْشَاد rehberlik, kılavuzluk; manevi rehberlik, irşad; öğretme; yöneltme, yönlendirme; direktif, yönerge; bilgi verme, bilgilendirme; öğüt verme, öğüt, nasihat; [çoğ.] ارْشَادَات direktifler, yönergeler; nasihat[lar] ¶ بِارْشَادِه Onun yol göstericiliğiyle; وِزَارَة الإرْشَاد القَوْمِي Milli Eğitim Bakanlığı MIS.;

شِعْر ارشادي didaktik şiir;

رَاشِد = رَشِيد ¶ الخُلَفَاء الرَّاشِدُونَ Hulefa Raşidin;

مُرْشِد ç. ون- rehber, kılavuz; doğru yolu gösteren, mürşit, manevi rehber; öğüt veren; öğretmen, eğitimci; okutman; kaptan; önder;

مُرْشِدَة [kadın] rehber;

رَشَف u, i (رَشْف) , رَشِف a (رَشَف) ve تَرَشَّف ve ارْتَشَف (bşi) emmek, içine çekmek, yudum yudum içmek; (bşi) içmek; (kabı) [içindekini içerek] boşaltmak;

رَشْفَة [tek.is.] yudum;

رَشَق u (رَشْق) (b-e, ب bşi) atmak, (b-e, ب bş ile) vurmak; (bşi, في bşin içine) sokmak, oturtmak; رَشُق u (رَشَاقَة) güzel görünmek, hoş görüntüsü olmak; boylu poslu/ yakışıklı olmak; atik/ çevik olmak; تَرَاشَق birbirine vurmak;

رَشِيق hoş görüntülü, güzel görünüşlü, [dış yapı, stil vs]; yakışıklık, boylu poslu; atik, çevik;

رَشَاقَة şıklık, yakışıklılık; hoş/ güzel görünüşlü olma; çabukluk, çeviklik;

رَشَم u (رَشْم) (bşe) işaret etmek, (bşi) belirtmek, göstermek; haç işareti koymak; KNŞ. (bşi) mühürlemek ¶ ... رَشَم بِصَلِيبٍ عَلَى bşin üzerine haç işareti vurmak/ yapmak; رَشَم الصَّلِيب istavroz çıkarmak, haç çizmek HRİ.;

رَشْم ç. رُشُوم , رُشُومَات haç işareti HRİ. KNŞ.;

رَشْمَة gümüş vb. ile süslü yular;

رَشْن : رَوْشَن ç. رَوَاشِين küçük pencere; çatı penceresi;

رَاشِن bahşiş;

رَشَا u (رَشْو) (رِشْو) (b-e) rüşvet vermek; ارْتَشَى rüşvet almak, rüşvetçi olmak;

رَشْو rüşvet yeme; rüşvet;

تقـرير أرصـاد جـوّيّة meteorolojik gözlem; تقـرير الأرصاد hava raporu;

رَصَدْخانة rasathane, gözlemevi;

رَصَد ç. أرصاد gözcü, bekçi köpeği; casus; gözetleme; tılsım; pusu, tuzak;

رَصّاد : رَصّاد الجوّ meteorolojist;

رَصيد ç. أرصدة stok [mal]; sermaye; bakiye TİC.; anamal MAL. ¶ شيك بدون رَصيد karşılıksız çek;

مَرْصَد ç. مراصيد rasathane; ¶ مَرْصَد جَوّي meteoroloji istasyonu;

مرصد teleskop;

مـرصـاد topçu rasat merkezi, gözetleme/ rasat yeri; pusu, tuzak; ¶ وَقَفَ بالْمـرْصـاد pusuya yatmış; وَقَفَ لَهُ ve كَانَ مِنْهُ بِالْمِرْصَاد بالْمرْصَاد birine pusu kurmak;

راصد sicile geçen, kaydeden; (ç. رُصّـاد) gözcü, bekçi köpeği; casus; ¶ خَزينة راصِدة peşin veznesi;

راصدة : راصِدَة فلكيّة teleskop;

مبلغ مَرْصُود teminat MAL.;

رصع ⇒ رَصَّعَ (bşi, ب altın ile mücevher ile) süslemek, bezemek; (bşi, ب ...ile) süslemek, bezemek; (bşi, ب ...ile) süslemek, bezemek, dekore etmek;

رصف u (رَصْف) (bşi, yeri) taş ile döşemek;

رصف u (رَصَافَة) sıkı bir şekilde birleşmek;

رَصّف (bşi , yeri) taş ile döşemek, kaplamak;

رصف taş döşeme [yol];

رصيف sıkı, sık, sağlam; (ç. أرْصِفَة) [taş] döşeme; yaya kaldırımı; rıhtım, iskele; peron;

رُشْوَة ,رِشْوَة ç. رِشًى ,رُشًى ,رِشَا [MIS. رَشَاوِي] rüşvet; rüşvetçilik, rüşvet alma;

رُشَاء ip, kuyu kovasının ipi;

ارْتِشَاء nüfuz ve yetkisini satma; rüşvetçilik, rüşvet alma;

رَصّ u (رَصّ) (bşi) sıkıştırmak, pres yapmak; (bşi yere) çakmak; (bşi) yığmak, biriktirmek; (bşi) istif etmek; düzenlemek, sıraya koymak; رَصَّصَ (bşi) sıkıştırmak, pres yapmak; (bşi) yerine yuvasına [vurarak] oturtmak; (bşi) kurşun kaplamak; تَرَاصّ preslenmek, sıkıştırılmak; sıkı olmak;

رَصَـــاص kurşun; mermi, kurşun; ¶ قَلَم رَصَاص kurşun kalem;

رَصاصة [tek.is.] ufak kurşun, saçma; kurşun, mermi;

رَصَاصِي kurşun, kurşundan yapılmış; kurşun rengi;

رَصِيص preslenmiş, sıkıştırılmış; sık, sıkı;

تَرَاصّ aglütinasyon TIP.;

رَصَد u (رَصْـد) (...için) pusuya yatmak; (bşi) gözlemek, gözlem yapmak, kontrol etmek; (ruh, cin) çağırmak; ¶ رَصَدَ الأَفْلاَكَ yıldızları gözlemlemek; رَصَّدَ (sermaye, para) bulmak, sağlamak; (bşi) hazırlamak; (الْحِسَاب hesabı) denkleştirmek TİC.; أرْصَد (bşi) hazırlamak; (bşi, özl. sermayeyi, ل ...için) bulmak, sağlamak; (bşi) tedarik etmek, elde etmek; تَرَصَّد : تَرَصَّدَ الأَفْلاَكَ yıldızları gözlemlemek;

رَصْــد ç. أَرْصَاد gözlem, müşahede [rasat]; ¶ رَصـــد الأفـــلاك yıldızları gözlemlemek;

(ç. رُصَفَاء) meslektaş ¶ رَصِيف الْمَحَطَّة peron; رَصِيف لإعْمَال الحَفْرِ في البَحْرِ [petrol kuyusu] iskele; عَوَايِد الرَّصِيف iskele ücreti, rıhtım parası;

رَصِيفَة ç. -آت [kadın] meslektaş; رَصِيفَتُنَا الغَـرَّاء = şerefli meslektaşımız [bir gazete diğerine hitaben];

رَصَافَة sıklık, sıkı olma [gevşek karşıtı];

مَرْصُوف (ب ...ile) döşeli, döşenmiş;

رَصُنَ u (رَصَانَة) sağlam(sıkı/ yerinden kıpırdamaz olmak; sakin/ ağırbaşlı olmak;

رَصِين sağlam, sıkı, sarsılmaz; sakin ağırbaşlı;

رَصَانَة sakinlik, vakar, ağırbaşlılık;

رَضَّ u (رَضّ) (*bşi*) kırmak, ezmek; (*vücuttaki bir yerini*) berelemek, çürütmek; (*gururunu*) incitmek;

رَضّ ç. رُضُوض çürük, bere, iz;

رَضِيض döğülmüş, ufalanmış, kırılmış; ezilmiş, berelenmiş, çürümüş;

رَضَبَ u (رَضْب) tükürüğünü yutmak;

رُضَاب tükürük;

رَضَخَ a, i (رَضْخ) (*bşi*) kırıp ufalamak, parçalamak; (*çekirdeği*) açmak, kırmak; رَضَخَ a (رَضْخ) (*b-e*) küçük bir armağan vermek; _(رُضُوخ) (ل *b-e, bşe*) boyun eğmek, itaat etmek; ارْتَضَخَ : ارْتَضَخَ لُكْنَةً yabancı vurgusu ile konuşmak;

رَضْخ küçük değişik hediye;

رَضْخَة, رَضِيخَة ⇑; bahşiş;

رُضُوخ itaat, boyun eğme; razı olma; (ل *bşi*) hüsnü kabul, anlayışla karşılama;

مِرْضَاخ kıskaç, fındık/ ceviz kırma aleti;

رَضْرَضَ (*bşi*) parçalamak, ufalamak;

رَضْرَاض çakıl taşı;

رَضِعَ a , رَضَعَ a, i (رَضْع, رَضَاع, رَضَاعَة) (ثَدْيَ أُمِّهِ *annesinin memesini*) emmek; رَضَّعَ ve أَرْضَعَ (*bebeği*) emzirmek;

رَضِيع ç. رُضَعَاء, رَضَائِع süt emen çocuk, bebek; süt kardeş;

رَضَّاعَة ç. -آت biberon;

رِضَاع sütten dolayı akrabalık;

رَاضِع ç. رُضَّع emen; süt çocuğu; bebek; [s.] bebek, küçük;

مُرْضِع ve مُرْضِعَة ç. مَرَاضِع süt anne;

رضه "رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ Allah ondan razı olsun" lafzı için kısaltma;

رَضِيَ a (رِضًى, رِضْوَان, مَرْضَاة) (*bşden*, ب ya da في *bşden*) hoşnut, memnun olmak; (*bşe*, ب veya في *...e*) katılmak, rıza göstermek; (*bşi*, ب veya في *bşi*) kabul etmek, razı olmak, kabullenmek; (*...i*) kabul etmek, ikrar etmek; (*bşden*, على ya da عن *b-den*) hoşlanmak; (*bşi*, ل *biri için*) dilemek, istemek; ¶ رَضِيَ لِنَفْسِهِ ب . . . ...de kendini serbest görmek, ...yapabileceğini düşünmek; مَا رَضِيَ لَهَا الْمَذَلَّةَ onu utandırmak istemedi, istememiştir; رَضِيَ أَوْ أَبَى ister kabul etsin ister etmesin; her halukarda; رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُ Allah ondan razı/ hoşnut olsun; رَضِيَ عَنِ الْغَنِيمَةِ بِالإِيَابِ döndüğüne [dönebildiğine] şükretmek, canını kurtardığına sevinmek; رَضًى (*b-i*) memnun/

hoşnut etmek; (*b-e*) bedel/ tazminat ödemek;

راضى (*b-i*) memnun etmeye çalışmak; (*b-nin*) gözüne girmek, teveccühünü kazanmak;

أرضى (*b-i*) hoşnut/ memnun etmek, (*b-nin*) rızasını kazanmak; ترضّى (*b-i*) memnun/ hoşnut etmeye çalışmak; (*b-nin*) gözüne girmek, teveccühünü kazanmak; تراضى uzlaşmak, anlaşmak; ارتضى (*bşden*) hoşnut/ memnun olmak; (*bşe*) katılmak, razı olmak, rıza/ muvafakat göstermek; (*bşi*) kabul etmek; استرضى (*b-i*) memnun/ razı etmeye çalışmak; (*b-nin*) teveccühünü kazanmak; kendini sevdirmeye, çalışmak, teveccüh kazanmak; popüler olmak;

رضى رضا hoşnutluk, memnunluk, katılma, kabul, muvafakat, rıza; keyif, memnuniyet; lütuf, kerem, teveccüh; ¶ عن رِضى memnuniyetle, seve seve; سريع الرضى kolayca memnun edilebilen/ rızası alınan;

رضي ç. أرضياء memnun, hoşnut; razı; بنفسٍ رضية seve seve, memnuniyetle;

رضوان kabul, rıza, muvafakat; teveccüh, lütuf, kerem; memnuniyet, hoşnutluk;

مرضاة memnuniyet, hoşnutluk; memnuniyet veren şey;

ترضية razı etme, memnun etme; bedel/ tazminat ödeme;

رضاء memnuniyet, hoşnutluk; kabul, rıza, muvafakat; teveccüh kazanma, göze girme;

بالمراضاة canı gönülden, isteyerek, gönüllü olarak;

ارضاء memnun/ hoşnut etme; yerine getirme, gerçekleştirme [amacı, isteği]; ¶ صعب الإرضاء müşkülpesent, zor beğenen;

تراضٍ karşılıklı/ birbirinden razı olma;

استرضاء ¶ mas.;

استرضائي [na't] razı etmek için yapılan; yatıştırıcı;

راضٍ ç. رُضاة memnun, hoşnut; razı, kabul eden, muvafakat gösteren; istekli, gönüllü; rahat [yaşantı];

مُرضٍ hoşnutluk, memnuniyet veren; hoş; yeterli, kafi;

رطَب *a*, رطُب *u* (رَطابة, رُطوبة) nemli/ rutubetli olmak; yaş/ ıslak olmak; (*bşi*) nemlendirmek; (*bşi*) taze tutmak; (القلب *kalbi*) sakinleştirmek, yumuşatmak; [hurma] taze olmak; أرطب (*bşi*) nemlendirmek, rutubetli yapmak; [hurma] taze olmak; ترطّب nemlenmek, rutubetlenmek; taze/ canlı muhafaza edilmek; yumuşamak, sakinleşmek;

رطب nem, rutubet; ıslak, yaş; taze; kuru olmayan, yeşil [bitki];

رُطب [cin.is.; tek.is. ة] ç. رِطاب , أرطاب taze hurma;

رطيب ç. رِطاب nemli, rutubetli; taze; kuru olmayan, yeşil [bitki];

رُطوبة rutubet, nem; ıslaklık;

راطب nemli, rutubetli; ıslak, yaş;

مرطّبات içecekler, meşrubat;

رطل ç. أرطال ratl, ağırlık birimi [MIS., = 449.28 gr.; SUR., = 3.202gr.; Beyrut ve Halep'te =

2.566 kg];

رَطَمَ *u* (رَطْم) (*b-i*, في *kötü bşe*) karıştırmak, sokmak, dahil etmek; اِرْتَطَمَ (فـي ...*e*) düşmek, dalmak; saplanmak; (في *bşe*) karışmak, adı karışmak; [gemi] karaya oturmak; (ب ...*e*) çarpmak, vurmak;

مُرْطِم dalga kıran;

رَطَنَ *u* (رِطَانَة) (لـ *b-e*) anlaşılmaz şeyler söylemek, karışık söz söylemek;

رِطَانَة anlaşılmaz/ karışık söz;

رَطِين [s.] ⥣;

رَعَاع kalabalık, yığın; ayak takımı, sokak serserileri;

رَعَبَ *a* (رُعْب) korkmak, ürkmek; korkak olmak;

رَعَّبَ ve أَرْعَبَ (*b-i*) korkutmak, ürkütmek;

اِرْتَعَبَ korkmak, korkak olmak, ürkek olmak;

رُعْب korku;

إِرْعَاب korkutma;

رَاعِب korkunç, ürkütücü;

مَرْعُوب korkmuş, ürkmüş;

مُرْعِب korkutucu, korkunç, ürkütücü;

رَعَدَ *a*, *u* (رَعْد) gök gürlemek; (لـ *b-i* ب ...*ile*) dehşete düşürmek, korkutmak; أَرْعَـدَ (*b-i*) titretmek; أُرْعِدَ [edil.] (من ...*den dolayı*, örn. *korku ile*) titretmek; اِرْتَعَدَ titremek;

رَعْد ç. رُعُود gök gürültüsü;

رِعْدَة titreme; sarsıntı;

رَعَّاد [cin.is.; tek.is. ة] torpil balığı, uyuşturan balığı ZOO. Torpedo torpedo;

رِعْدِيد ç. رَعَادِيد [s.] korkak, yüreksiz, ödlek; korkak kişi;

رَعْرَعَ [gençlik] bitip, sona ermek; تَرَعْرَعَ yetişmek, büyümek, serpilmek;

رَعْرَع, رُعْرُع ç. رَعَارِع tamamen çiçek açmış, pürnakil;

رَعَشَ *a* (رَعْش) ve رَعِشَ *a* (رَعَش) sallanmak, sarsılmak; أَرْعَشَ (*b-i*) sarsmak; (*b-i*) ürpertmek; اِرْتَعَشَ = رَعَشَ;

رِعْشَة sarsıntı, titreme; رِعْشَة الحُمَّى sıtma nöbeti;

اِرْتِعَاش titreme, sarsılma;

رعص ⇒ تَرَعَّصَ ve اِرْتَعَصَ kıvrılmak, bükülmek;

رَعَفَ *a*, *u*, رَعُفَ *a* رَعَفَ أَنْفُهُ burnu kanamak;

رُعَاف ve رَعِيف burun kanı;

رَاعِف burnunun ucu;

رُعْلَة çelenk;

رَعِيل ç. رِعَال SUR. IR. zırhlı motorize veya süvari bölüğü ASK.;

رُعَام ruam, sakağı hastalığı;

رَعْمسيس Ramses;

رَعَنَ *u* (رُعُونَة) saçmalamak, zırvalamak; رَعَنَ *u* (رَعْن) : رَعَنَتْهُ الشَّمْسُ *b-e* güneş çarpmak;

رَعْن güneş çarpması; (ç. رِعَان) dağın zirvesi, tepesi;

أَرْعَن sersem, ahmak; uçarı; bilir bilmez konuşan, saçmalayan düşüncesiz; kararsız, güvenilmez, dönek;

رُعُونَة ç. ـآت düşüncesizlik; münasebetsizlik, söylediğini bilmezlik;

(رعو) رَعَا *u* (رَعْو, رُعْوَة, رَعْوَة, رَعْوَى, رُعْوَى) ve اِرْعَوَى (عن ya da من *günahtan*, *hatadan*) dönmek, yüz çevirmek; pişmanlık duymak,

himaye, koruma, hamilik; ¶ ... تحت رعايت himayesi, koruması altında; مركز رعاية الطفل çocuk sağlık merkezi MIS.; شرط معاملة الدول الأكثر رعاية bir ülkenin en düşük ithalat vergisini ödeyeceğini belirten özel hüküm;

مراعاة dikkat, ihtimam, önem; bağlayıcılık, gözetilme, riayet [düzenlemeler, anlaşmalar vb.e ait] ¶ ... مراعاةً ل ...uğruna, ...için; ...e uygun olarak; مراعاةً لخواطرهم hatırları için, hatırlarını gözeterek; مع مراعاة هذا bunu da hesaba katarak, göz önünde bulundurarak;

راعٍ ç. رعاة ,رعيان ,رعاء çoban; koruyan, himaye eden, hami; efendi;

مرعي bağlı;

رغب a (رغبة ,رغب) (في bşi) istemek, dilemek, arzu etmek, hasretini çekmek; (من veya الى b-den, في bşi, أنْ bş yapmayı) istemek; (في bşi, على bşe veya ب bşi, عن ...e) tercih etmek, (في bşi, على ...den veya ب bşi, عن ...den) daha çok istemek, sevmek; (عن bşi) istememek, arzu etmemek, kaçınmak, sevmemek; (ل biri için, ب bşi) istemek, arzu etmek, dilemek ¶ ... لا يرغب في arzu edilmeyen, istenmeyen; رغّب (b-de) (في b-e) istek uyandırmak; (b-i, في bşe) teşvik etmek, sevk etmek; (عن ..den) uzaklaştırmak أرغب = رغّب;

رغبًا و رهبًا ümit ve korku arasında;

رغبة ç. رغبات ,رغاب (في ...için) istek, arzu, rağbet, hasret;

رغيبة ç. رغائب istenen/ arzu edilen şey,

pişman olmak; ¶ ارعوى عن غيه hatasından dönmek, pişmanlık duymak;

رعوى, رُعوى pişmanlık, dönme, rücu;

رعوي ve رعوية bkz. رعى ;

رعى a (رعي ,رعاية ,مرعى ,رعي) (sürüyü) gütmek, çobanlık etmek; otlamak; _ (رعاية ,رعي) (b-i) korumak, himaye etmek, kanatları altına almak; (b-e, bşe) bakmak, (b-i, bşi) gözetmek; (bşi) gözlemek, seyretmek; (bşe) itina göstermek; (bşe, عهدًا ya da معاهدة anlaşma vb. ile) bağlı olmak; (bşi) hesaba katmak; dikkate almak; راعى (bşi) kontrol/ teftiş etmek; (bşi) gözetlemek; (bşi) muhafaza etmek, korumak; (bşi) gözlemek, gözlemden geçirmek; (bşi) dikate almak, hesaba katmak; ¶ راعى خاطره başkasının fikrine/ isteğine uymak, kararı başkasına bırakmak; أرعى: أرعيته سمعي ona kulak verdim, onu dinledim; أرعني سمعك bana kulak ver; أرعيه نظره bir şeyi gözleri ile takip etmek; [hayvan] otlamak; استرعى (نظره bakışlarını, انتباها dikkatini) çekmek, cezbetmek; (bşi) gözlemlemek;

رعي koruma, himaye, gözetim; muhafaza etme; (ل kurallara, anlaşmalara) bağlılık, riayet; ¶ رعيًا لك Allah yoldaşın olsun!;

رعية ç. رعايا sürü, hayvan sürüsü; vatandaşlar, teba, reaya; bir vatandaş;

رعوي, رعاوي ve رعائي çobanlar ile ilgili;

رعاوية vatandaşlık;

مرعى ç. مراعٍ otlak, mera; kır, çayır;

رعاية bakım, gözetim; dikkat, ihtimam;

istek; arzu, istek, dilek;

تَرْغِيب (في ...e) istek uyandırma; sevdirme, teşvik; çekicilik;

رَاغِب ç. رَغَبَة isteyen, dileyen, istekli; لِآخِرِ رَاغِبٍ en yüksek ödeme yapana [satış];

مَرْغُوب : مَرْغُوب فِيه hedeflenen, ulaşılmak istenen; arzulanılan, istenilen; غَيْر مَرْغُوب فِيه istenmeyen, arzu edilmeyen; شَخْص مَرْغُوب فِيه saygıdeğer, makbul kişi; شَخْص غَيْر مَرْغُوب فِيه istenmeyen kişi DİPL.; مَرْغُوب عَنه istenmeyen, arzu edilmeyen;

مُرَغِّبَات [çoğ.] çekici, cezbedici şeyler; iyi yönler, avantajlar;

رَغَثَ *a* (رَغْث) [yavru] (*annesinin memesini*) emmek;

رَغُوث sütten kesilmemiş hayvan yavrusu;

رَغَدَ *u* (رَغَادَة) ve رَغِدَ *a* (رَغَد) [hayat] rahat, müreffeh, tasasız olmak;

رَغْد rahat, müreffeh [hayat]; ¶ عَيْش رَغْد bolluk içindeki, rahat hayat;

رَغِيد ve عَيْش رَغِيد ⇑;

رَغَد bolluk, rahat [yaşam];

رَغَادَة ⇑;

1رَغْرَغَ bolluk/ rahat içinde yaşamak;

2رَغْرَغَ [=غَرْغَرَ] (*ağzını*) çalkalamak, gargara yapmak;

أُرْغَاطَة ç. اَرَاغِيط bocurgat, ırgat, vinç MIS.;

رَغِيف ç. رُغُف, رُغْفَان, اَرْغِفَة düz, yassı ekmek somunu; çörek SUR.;

رغم ⇒ أَرْغَمَ (*b-i* على *bş yapmaya*) zorlamak, mecbur etmek;

رَغْمَ... (meb. mud. kul.) ...e rağmen, karşın ¶ رَغْمَ اَنْ... ....yapmasına rağmen, karşın; رَغْمًا عَنْ... ...e rağmen, karşın; عَلَى الرَّغْمِ مِنْ اَنْفِه ve رَغْمًا عَنْ اَنْفِه onun inadına, onun isteğinin aksine; بِالرَّغْمِ مِنْ... ve عَلَى الرَّغْمِ مِنْ (عَنْ)... ...e rağmen, karşın; بِالرَّغْمِ مِنْ كُلِّ هَذَا bütün bunlara rağmen; عَلَى الرَّغْمِ مِنْهُ ve بِالرَّغْمِ مِنْهُ *b-nin* isteğine rağmen; istemeden, çekinerek, gönülsüz; عَلَى رَغْمٍ مِنِّي istemediğim halde, gönülsüz olarak; بِالرَّغْمِ مِنْ اَنَّ... ...olmasına rağmen, karşın; لا... الا رَغْمًا ancak büyük bir gayret sarfederek...;

رَغَام toz, kum;

رُغَام balgam;

رُغَامِي nefes borusu ANAT.;

مَرْغَمَة ç. مَرَاغِم zorlama, mecbur bırakma; isteksizlik, hoşlanmama, iğrenme;

اِرْغَام (على ...e) zorlama;

رَاغِم isteksiz, istemeyen ¶ وَ اَنْفُهُ رَاغِم [hal cümlesinde] istemeyerek, istemeden;

(رغو) رَغَا *u* (رَغْو) köpürmek; رَغَّى ve اَرْغَى ⇑; ¶ رَغَى وَ اَزْبَدَ öfke ile köpürmek;

رُغَى, رَغَاوٍ ç. رَغْوَة, رُغْوَة köpük; sabun köpüğü; cürüf, dışık;

رَغْوِي köpüklü;

رَغَّاء geveze, çok konuşan [kişi], boşboğaz;

رَغَاوَة köpük;

رَاغٍ : مَا لَهُ ثَاغِيَةٌ وَ لاَ رَاغِيَة onun hiç bir şeyi yok, ne malı var ne mülkü var, ne iğnesi

ne ipliği var [lafzen; onun ne meleyeni ne de böğüreni [devesi] var];

رَفَّ i (رَفّ, رَفِيف) ışık saçmak, parıldamak; _ u, i (رَفّ) titremek, titreşmek, seğirmek; titrek yanmak; [kuş] kanatlarını çırpmak; çırpınmak; dalgalanmak; bir an parlamak; aniden görünmek; _ u, i (لِ b-e) severek/ hevesle hizmet etmek ¶ رَفَّ عَلَى ذَاكِرَتِهِ birden aklına gelmek;

رَفّ uçuş [kuş];

رَفّ ç. رِفَاف, رُفُوف raf, sergen; ¶ وَضَعَهُ عَلَى الرَّفّ rafa kaldırmak, bir kenara atmak;

رَفَّاف parlayan, ışık saçan;

رَفَأَ a (رَفْأ) (bşi, elbise) yamamak, dikmek; (kayığı) kıyıya, sahile çekmek;

رَفَّاء yama diken, yamacı;

رِفَاء [evlilik hayatında] dirlik, düzen, huzur; ¶ بِالرِّفَاءِ وَ الْبَنِين dirlik/ düzen içinde yaşayın!, ≈ bir yastıkta kocayın!;

مَرْفَأ ç. مَرَافِئ iskele, rıhtım; liman;

رَفَتَ[1] u, i (رَفْت) (bşi) kırmak, ufalamak; (bşi) reddetmek, çekilmek, istememek; (b-i) işten atmak, görevden almak, azletmek;

رَفْت işten atma, görevden alma, azletme;

رُفَات [insan] cesedi, vücudu;

رَفْتِيَة[2] transit gümrük resmi; geminin limanı terk etme belgeleri TİC.;

رَفَثَ u, i (رَفْث) ve رَفِثَ a (رَفَث) açık saçık/ müstehcen söz söylemek;

رَفَث açık saçık söz; açık saçıklık, müstehcenlik;

رَفَدَ i (رَفْد) (b-i) desteklemek, yardım etmek; (bşi) taşımak, tutmak, (bşe) destek vazifesi görmek; أَرْفَدَ (b-i) yardım etmek; اِسْتَرْفَدَ (birinin) yardımını/ desteğini istemek;

رِفْد ç. رُفُود, أَرْفَاد hediye; destek, yardım;

رِفَادَة [yara üzerindeki] sargı, bağ; haşa, belleme, yapık;

رَافِد ç. رَوَافِد su kanalı, ark; [nehre karışan] çay; الرَّوَافِد Mezopotamya, Irak;

رَافِدَة ç. رَوَافِد destek, ayak, çatı kirişi, kiriş;

رَفْرَفَ [kuş] kanatlarını çırpmak; dalgalanmak [bayrak vb.]; [rüzgar] esmek; [gözlerini] bağlamak;

رَفْرَف ç. رَفَارِف yastık; [şapka] siperliği; [araba] çamurluk;

رَفْرُوف ç. رَفَارِيف göz bağı;

رَفَسَ u, i (رَفْس) (b-i) tekmelemek;

رَفْسَة tekme;

رَفَّاس vapur; römorkör;

رَفْش kürek;

رفاص [= رفاس] ;

رَفَضَ u, i (رَفْض) (bşi) terketmek, bırakmak; (bşi) çıkarmak, atmak; (bşi) kabul etmemek, reddetmek; أَرْفَضَ bitirmek, sona erdirmek; تَرَفَّضَ tutucu(fanatik/ mutassıp olmak; اِرْفَضَّ (bşi) dağıtmak, saçmak, serpmek; [acı, ağrı] dinmek, kesilmek; [ter] damlamak;

رَفْض ⇑ mas.;

رَفِيض bırakılmış, terkedilmiş; kabul edilmeyen, reddedilen;

تَرَفُّض tutuculuk, fanatizm;

رَافِضَة ç. رَوَافِض dinden dönenler, dönekler, taraf değiştirenler; liderini yalnız bırakanlar; Rafiziler;

رَافِضِي ç. اَرَافِض dönek; Rafizi; asi, isyancı, sadık olmayan; tutucu, fanatik;

رَفَع *a* (رَفْع) (*bşi*) kaldırmak; yukarı çıkarmak, yükseltmek; (*bşi*) yükseltmek [yine MEC. örn. *fiyatı, düşünce seviyesini*]; (*bşi*) yüceltmek, paye vermek; (*b-i*, ل *bir seviyeye, mevkiye*) çıkarmak, terfi ettirmek; (*bşi*, örn. *uçurtmayı*) uçurmak; yukarı kaldırmak, çekmek (عَلَمًا *bayrağı*, رَايَةً *sancağı*); (قُبَّعَتَه *şapkası ile*) selamlamak; (*bşi*) yukarı koymak, yerleştirmek; bağlamak; (*bşi*) yukarı dikmek [direk vb.i]; (صَوْتَه *sesini*) yükseltmek; (*bşi*, من ya da عن *...den*) çıkarmak, dışarı almak; (*bşi*) kaldırmak [örn. *yasağı*]; (*hatayı, yanlışı*) düzeltmek, telafi etmek; (عن *b-i*, *bşden*) kurtarmak, (عن *b-den*, *bşi*) kaldırmak; (*bşi*, الى *b-nin*) önüne koymak, teslim etmek [*raporu* vb.i]; (*bşi*, ل *b-e*) sunmak, arzetmek; (*kurban*) sunmak HRİ., (تَقْرِيرًا *raporu*) teslim etmek; (قَضِيَّةً *dava*) açmak; (*haberi, hadisi*) merfu kılmak, asıl sahibine isnad etmek HAD.; (*kelimeyi*) merfu yapmak DİLB.; رُفِع [edil.] (ل *b-e*) görünmek, gözünün önüne gelmek; رُفِعَ عَنْهُ bilincini tekrar kazanmak, kendine gelmek ¶ رَفَعَ شَيْءً فَوْقَ شَيْءٍ *bşi* başka bir şeyin üzerine koymak; رَفَعَ بِهِ رَأْسًا dikkatini *bşe* vermek; رَفَعَ مِنْ شَأْنِهِ *bşin* önemini artırmak, fazlalaştırmak; *bşden* hararetle bahsetmek; رَفَعَ مِنْ مَكَانَتِهِ *bşin* derecesini yükseltmek; رَفَعَ يَدَيْهِ عَنْهُ *bşden* elini çekmek, *bşden* uzaklaşmak; رَفَعَ الدَّعْوَى عَلَيْهِ (اَمَامَ *...mahkemeye*) dava açmak, (اَمَام *mahkemeye*) dava etmek; رَفَعَ قَضِيَّةً عَلَيْهِ ya da رَفَعَ بِهِ قَضِيَّةً *b-e* karşı dava açmak; biri ile mahkemelik olmak; رَفَعَ الإِسْتِئْنَاف (اَمَامَ *...mahkemesine*) temyize gitmek; رَفَّع (*bşi*) yükseltmek, kaldırmak; bayram yapmak, kutlamak; رَافَع (عن *b-i*) savunmak, savunmasını yapmak; müdafa etmek; (*b-i*, الى *mahkemeye*) celbetmek; تَرَفَّع kendini (عن *...den*) yüce görmek, büyüklenmek, (عن *birine*) tepeden bakmak; ¶ تَرَفَّعَ بِرَأْسِهِ başını dik tutmak; تَرَافَعَ (الى الحَاكِم *hakime*) çıkmak; dava açmak; اِرْتَفَع kalkmak, yükselmek; büyümek, ziyadeleşmek, artmak; [ses, ton] yükselmek; (عن *...den*) kaybolup gitmek, geçip gitmek;

رَفْع ⇑ mas. ¶ رَفْع الأَثْقَال ağırlık kaldırma, halter SPO.;

رِفْعَة yükseklik; yüksek mertebe; صَاحِب الرِّفْعَة ESK. Mısır Başbakanının ünvanı; رِفْعَة رَئِيس الوُزَرَاء Sayın Başbakan;

رَفِيع yüksek, yüksek seviyeli; ali, yüce; yüksek [ses]; narin, ince, hassas; sanat değeri olan; ¶ رَفِيع الشَّأْن ulu, yüce; ESK. Tunus'ta, Bey ailesinin ünvanı; صَاحِب المَقَام الرَّفِيع makam mevki sahibi; الفُنُون الرَّفِيعَة [yine الفُنُون الجَمِيلَة] güzel sanatlar; الرَّفِيع وَ الوَضِيع küçük büyük [herkes];

(*bşi*, ب *bşe*) eklemek ilave etmek; (*b-e*, *bşe*) himaye ve nezaket gayesiyle refakat etmek; أَرْفَقَ (*b-e*) faydalı/ yararlı olmak, yardmcı olmak, hizmet etmek; (*bşi*, ب *bş ile*) birlikte/ beraber yapmak; (*bşi*, ب *bşe*) ilave etmek, eklemek; تَرَفَّقَ (ب *b-e karşı* veya مَعَ *b-e*) kibar/ nazik/ yumuşak davranmak; (في bş de) nazik davranmak; ¶ تَرَفَّقَ فِي سَيْرِهِ yavaş yavaş yürümek; تَرَافَقَ birlikte seyahat etmek, yoldaş olmak; اِرْتَفَقَ (ب *bşden*) faydalanmak, yararlanmak, avantajını kullanmak; kollarını (*bşin üzerine*) koyup dinlenmek;

رِفْق yumuşaklık, dostça davranma, naziklik; جَمْعِيَّة الرِّفْقِ بِالْحَيَوَان Hayvanları Koruma Cemiyeti;

رُفْقَة ç. رِفَاق ,رُفَق ,أَرْفَاق grup, topluluk, bir-lik [insan]; refakat, eşlik etme; بِرُفْقَةِ ... ...in eşliği, yoldaşlığı, refakatı ile;

رَفِيق ç. رِفَاق , رُفَقَاء yoldaş, eşlik eden, refik; eskort, himaye veya nezaket için refakatçi; arkadaş, dost; yoldaş [Marksist terminolojide]; eş, ortak; suç ortağı, yandaş; (ب ..e *karşı*) kibar, yumuşak, nazik; ¶ رَفِيق الْمَدْرَسَة okul arkadaşı;

رَفِيقَة ç. -آت [kadın] eşlik eden, yoldaş; kız arkadaş, dost; sevgili; metres, kapatma;

مِرْفَق ve مَرْفِق ç. مَرَافِق dirsek; مَرْفِق ihtiyaçları sağlayan şeylerin her biri; ilave, müştemilat [bir evin mutfak, banyo vb.]; uygarlık/ medeniyet gereği; rahatlığı temin eden şeyler; umumi hizmet müesseseleri

أَرْفَع daha yüksek; daha ulu, yüce; daha ince, daha zarif, daha hassas;

رَفِيعَة dava;

مَرْفَع ç. مَرَافِع bayram, kutlama; karnaval;

مِرْفَعَة ç. مَرَافِع vinç, maçuna;

تَرْفِيع ç. -آت terfi; (الى ...*e*) zammı;

مُرَافَعَة ç. -آت savunma/ müdafaa konuşması; tutanaklar ¶ يَوْم الْمُرَافَعَة mahkeme tarihi; قَانُون الْمُرَافَعَات [MIS.] ve مَجَلَّة الْمُرَافَعَات TUN. muhakeme usulü;

تَرَفُّع (عَن *bşe*) büyüklenme, (عَنْ *bşi*) küçük, hakir görme;

اِرْتِفَاع yükselme, artış; zam; artma, çoğalma; irtifa, yükseklik; ¶ اِرْتِفَاع عَنْ سَطْحِ الْبَحْر rakım; ... عَلَى اِرْتِفَاعِ ... ...yükseklikten;

رَافِع taşıyan, kaldıran ¶ آلَة رَافِعَة vinç, maçuna; tulumba; مِضَخَّة رَافِعَة emme basma tulumba; رَافِعَة هَوَائِيَّة fıskiye;

مَرْفُوع merfu HAD.; merfu DİLB.;

مُرَفَّع : الرَّفِيع الشَّأْن = الْمُرَفَّع شَأْنُه bkz. رَفِيع ;

مُرَافِع davacı HUK.;

مُتَرَفِّع kibirli, büyüklenen, burnu büyük;

مُرْتَفِع yükselen; yüksek; yüksek sesli;

مُرْتَفَع yükseklik, irtifa; yüksek yer; teras; [çoğ.] مُرْتَفَعَات yüksekler, tepeler;

رَفَقَ *u* (رِفْق) ve رَفِقَ *a* (رَفَق) (ب *b-e* karşı ya da على veya ل *b-e*) yumuşak/ kibar/ nazik davranmak; رَافَقَ (*b-e*) yoldaş/ arkadaş olmak, refakat etmek; (*b-ile*) samimi/ dost/ yakın arkadaş olmak; (*b-e*) eşlik etmek [yine MZK.];

[elektrik, su vb.]; tertibat; tesisat; imkanlar; ¶ مَرَافِق الحَياة hayatın gerekleri; الْمَرَافِق العَامَّة kamu hizmetleri [elktrik, su vb. gibi]; مَرَافِق التَّكْرِير arıtım tesisatı [petrol endüstrisi];

مُرَافَقَة refakat, murafakat, eşlik etme; maiyyetinde yürüme, eskort bkz. رَافَق ; arkadaşlık;

اِرْتِفَاق kullanım; fayda, yarar; irtifak hakkı HUK.;

مُرَافِق ç. ون- yoldaş, refakat eden; eskort, himaye ya da nezaket için eşlik eden; eşlik eden MZK.; yaver, emir subayı IR.;

مُرْفَق بِه ilişik, ilaveli, ekli, bağlantılı; [çoğ.] مُرْفَقَات ilişikte gönderilen şeyler;

مُرْتَفَق üzerine yaslanılan/ dinlenilen şey; destek; tuvalet, hela [özl. bina dışında];

رَفَل *u* (رَفْل) elbiseyi yerlere kadar uzatmak; caka satarak/ çalımla yürümek;

رِفْل yerde sürünen uzun etek;

رَفُه *u* (رَفَاهِيَّة ,رَفَاهَة ,رَفَاه) [hayat] bolluk/ bereket/ rahat içinde olmak; رَفَّه (*hayatı*) bolluk/ bereket, içinde yapmak; (*b-e*) rahat bir hayat yaşatmak; (على ya da عن *b-i*) rahat/ bolluk içinde yaşatmak/ yaşamasına sebep olmak; (عن ,على *b-i*) rahatlatmak; (عن *b-den, bşi*) hafifletmek, azaltmak; (عن *b-nin*) moralini düzeltmek; (عن *b-i*) yatıştırmak, yumuşatmak ¶ رَفَّه عَنْ بِنَفْسه (işten sonra) dinlenmek; رَفَّه عَلَى نَفْسه [işten sonra] dinlendirmek, dinlendirici olmak;

رِفْه ve رَفَاه sağlık, sıhhat; kişisel refah, rahat, konfor; bolluk içinde, refah yaşam;

رَفَاهَة ,رَفَاهِيَّة rahat/ konforlu hayat; lüks; refah, bolluk, rahat;

تَرْفِيه bolluk/ rahat sağlama; bolluğa alışkın olma; rahatlatma, bolluk verme; [işten sonra] dinlendirme; [zihni] rahatlatma; تَرْفِيه العَيْش müreffeh hayat, bolluk içindeki yaşam; قِسْم التَّرْفِيه dinlenme bölümü;

(رفو) رَفَا *u* (رَفْو) (*bşi*) yamamak, örerek kapamak;

رَقّ *i* (رِقَّة) ince olmak; yumuşak olmak; [su] saf, temiz, arı olmak; (لِ *b-e*) acımak, şefkat göstermek; ¶ رَقّ لَهُ قَلْبُهُ ona karşı kalbi yumuşak; رَقَّق (*bşi*) inceltmek, ince yapmak; (*bşi*) arıtmak, yumuşatmak; (*konuşmasını*) tatlı dilli yapmak, yumuşak bir (*dil*) kullanmak; (*bşi,. metali*) haddeden geçirmek; أَرَقّ (*bşi*) inceltmek, ince yapmak; (*kalbi*) yumuşatmak; تَرَقَّق (لِ *b-e*) acımak, şefkat göstermek; اِسْتَرَقّ ince olmak; (*bşi*) yumuşatmak; (*b-i*) köle yapmak/ edinmek, köleleştirmek;

رَقّ ç. رُقُوق kaplumbağa ZOO;

رِقّ kölelik;

رَقّ parşömen; رِق MIS. tambur;

رِقَّة incelik; kuvvetsizlik, zayıflık; hassaslık; yumuşaklık; sevimlilik, tatlılık; cana yakınlık; ¶ رِقَّة الحَاشِيَة sevimlilik, tatlılık, cana yakınlık; رِقَّة الشُّعُور [duygulardaki] hassasiyet, incelik; رِقَّة الطَّبْع yumuşak kalplilik; رِقَّة الْمِزَاج ⇑;

رُقَاقَة lavaş;

رَقِيق ç. أَرِقَّاء ,رِقَاق köle [tek.is. ve cin.is.];

yassı düz ekmek somunu; ince; zayıf, güçsüz; hassas; yumuşak; kibar, akıllı, ihtiyatlı, temkinli, sağgörülü; ¶ تِجَارَة الرَّقِيق köle ticareti; رَقِيق الحَال fakir, muhtaç durumda; رَقِيق الحَاشِيَة (الحَوَاشِي) samimi, içten, candan; رَقِيق الطَّبْع hassas, duygusal; رَقِيق الشُّعُور yumuşak kalpli, narin, ince ruhlu; رَقِيق المِزَاج yumuşak kalpli;

رَقِيقَة ince levha, tabaka;

أَرَقّ daha ince; daha zayıf/, daha hassas;

مِرْقَاق oklava;

مَرْقُوق ince, yayvan pasta;

رَقَأَ *a* (رَقَاء) [göz yaşları] akmaz olmak; أَرْقَأَ (*bşi*) [özl. kanı] durdurmak, kesmek;

رَقَبَ *u* (رَقَابَة ,رُقُوب) (*bşi*) gözlemlemek, müşahede etmek, seyretmek; (*bşi*) gözlemek, kontrol etmek; (*bşi*) beklemek; _ (رُقُــوب) (*bşi*) kollamak, korumak; (*bşi*) önemsemek, (*bşe*) ehemmiyet vermek; (*Allah'tan*) korkmak; dikkat etmek, dikkatli olmak; ¶ لاَ يَرْقُبُ فِيهِ الاًّ وَلاَ ذِمَّةً birine insafsızca/ acımasız davranmak; رَاقَبَ (*b-i, bşi*) gözlemlemek, seyretmek, gözünü (*b-e, bşe*) dikmek; (*bşi*) fark etmek, farkına varmak [bakarak]; (*bşi, rafiği, baskıyı, işi*) kontrol etmek, gözetmek; (*Allah'tan*) korkmak; ¶ رَاقَبَ اللّٰهُ فِيهِ *b-e* Allah korkusundan iyi davranmak; تَرَقَّبَ (*bşi, b-i*) beklemek, ummak, yoluna bakmak, yolunu gözlemek; (*b-i*) pusuda beklemek; ارْتَقَبَ (*bşi*) ummak, beklemek;

رِقْبَة gözlem, müşahede, seyir; kontrol, gözetim; dikkat; uyanıklık, tetikte olma;

رَقَبَة ç. رِقَاب boyun; (ç. رِقَاب) köle; kişi, şahıs İSL.HUK.; ¶ رَقَبَة الجِسْر köprü başı mevzii; غَلِيظ الرَّقَبَة inatçı; صُلْب الرَّقَبَة dikkafalı, inatçı; هَذَا فِي رِقَابِهِم sorumluluk onlara aittir; أَخَذَ بَعْضُهُم بِرِقَاب بَعْض bbi çok yakından izlemek, takip etmek;

رُقُوب umma, bekleme;

رَقِيب ç. رُقَبَاء tetikte/ teyakkuz halinde olan; koruyan, gözeten; gözleyen; seyreden, müşahede eden; casus; denetleyen, kontrol eden; çavuş SUR., ASK.; رَقِيب أَوَّل onbaşı SUR.;

رُقْبَى vefat sonrasında verilmek üzere yapılan bağış İSL.HUK.;

رَقَابَة denetim, kontrol; sansür;

رَقُوبَة ve رَاقُوبَة MIS. ihtiyat akçesi;

مَرْقَب ve مَرْقَبَة gözlem yeri; nöbetçi/ bekçi kulesi;

مِرْقَب teleskop;

مُرَاقَبَة gözlem; denetim, murakabe; nezaret, gözaltında tutma; teftiş, kontrol; sansür [yayıncılık]; kontrolörlük, teftiş bölgesi;

تَرَقُّب bekleme, umma;

ارْتِقَاب ⇑;

مُرَاقِب ç. ـون gözleyen; denetleyen teftiş eden, müfettiş; kontrol eden; sansür eden;

رَقَدَ *u* (رُقَاد ,رُقُود ,رَقْد) uyumak; yatmak; dinlenmek için yatmak; istirahat etmek; [fırtına vb.] dinmek, yatışmak, sakinleşmek; zayıflamak, az olmak; [piyasa] durulmak; ¶ رَقَــدَ رَقَدَ عَلَى البَيْض [tavuk] kuluçkaya yatmak; رَقَّدَ

(*b-i*) uyutmak; (*b-i*) yatırmak; أَرْقَدَ (*b-i*) uyutmak; (*çocuğu*) yatırmak;

رَقْدَة uyku; yatış, yatma, uzanma;

رُقَاد uyku; uzanma, uzanış;

رُقُود uyku; uzanış; uykuda olan(lar);

رَاقُود ç. رَوَاقِيد büyük testi;

مَرْقَد ç. مَرَاقِد yatak; yatacak yer; istirahat yeri; mozole;

تَرْقِيد MIS. kuluçka; ¶ تَرْقِيد البَيْضِ kuluçka makinası ile civciv çıkarmak;

تَرْقِيدَة MIS. kuluçka;

رَاقِد ç. رُقُود, رُقَّد uyuyan; uyumakta olan; yatan, uzanan; işsiz, durgun [piyasa];

مُرْقِد uyku veren, uyutucu [çoğ.] مُرْقِدَات uyku vericiler; uyuşturucular;

رَقْرَقَ (*şarabı*) su ile karıştırmak; تَرَقْرَقَ [göz] (*yaş*) dolmak, dolu dolu olmak; parıldamak, parlamak; [rüzgar] hafif esmek;

رَقْرَاق yaş dolu, dolu dolu [göz]; parıldayan, parlayan; şaşaalı, gözalıcı;

رُقَارِق sığ, derin olmayan [su];

رَقَشَ *u* (رَقْش) (*bşi*) renk renk, rengarenk yapmak;

رَقَّشَ ⇈; (*bşi*) süslemek;

أَرْقَش alaca, rengarenk;

مِرْقَاش ç. مَرَاقِيش [ressam] fırçası;

رَقَصَ *u* (رَقْص) dans etmek; (على *şarkı* vb. ile) dans etmek, oynamak; ¶ رَقَصَ فَرَحًا sevincinden yerinde duramamak, sevincinden göbek atmak; رَقَّصَ (*b-i*) dans ettirmek; (*bşi*) sallamak, salınım hareketi yaptırmak; (*kalbi*) ürpertmek ¶ رَقَّصَ الحَنَاجِرَ [lafzen: gırtlağı titretmek, oynatmak] kahkaha atmak, koparmak;

رَاقَصَ (*kadın ile*) dans etmek; أَرْقَصَ = رَقَّصَ ;

تَرَاقَصَ dans etmek; oynayıp zıplamak; [kalp] ürpermek;

رَقْص dans;

رَقْصَة ç. رَقَصَات dans;

رَقَّاص dansçı; rakkas, sarkaç FİZ.;

رَقَّاصَة köçek; dansöz; balerin; dansçı;

مَرْقَص ç. مَرَاقِص dans pisti; dans, balo;

رَاقِص dans eden [is. ve s.] ¶ حَفْلَة رَاقِصَة dans, balo; مُوسِيقَى رَاقِصَة dans müziği; لَيْلَة رَاقِصَة dans partisi;

رَاقِصَة ç. [kadın] dans eden; diz kapağı;

مُرَاقِصَة dansa eşlik eden [kadın], eş;

رقط ⇒ رَقَّطَ (*bşi*) beneklemek, benek benek yapmak;

أَرْقَط benekli; leopar;

رقع *a* (رَقْع) (*elbiseyi*) yamamak; رَقُعَ *u* (رَقَاعَة) aptal/ ahmak olmak; رَقَّعَ = رَقَعَ ;

رُقْعَة ç. رُقَع, رِقَاع yama; kumaş parçası; arsa, arazi parçası, parsel; alan, saha; satranç tahtası; kağıt parçası; mesaj, not; bilet; kupon; kefalet, teminat; rik'a hattı;

رَقِيع aptal, ahmak; arsız, edepsiz, yüzsüz, küstah, saygısız, utanmaz; (ç. أَرْقِعَة) sema, gök kubbe;

رَقَاعَة ahmaklık, aptallık;

مَرْقَعَة ve مَرْقَعِيَّة yıpranmış giysi;

تَرْقِيع yama vurma, yamama; ¶ تَرْقِيع القَرْنِيَّة kornea nakli;

مُرَقَّعَات yıpranmış yamalı giysiler, eski

etmek; ارتقى yükselmek, yukarı çıkmak; (bşe, العرش tahta) çıkmak, yükselmek; (bşe, العربية arabaya) çıkmak, binmek; (الى منصب bir mevkiye) gelmek, terfi etmek, yükselmek; (الى sayısına) çıkmak, ulaşmak; ilerlemek, gelişme kaydetmek; (الى belli bir zamana) dönmek;

رُقِيّ yükselme, ilerleme, gelişme; الرُقيّ به terfi, yükselme; ilerleme; gelişme;

رُقْيَة ç. رُقًى büyü, sihir, efsun;

رَقّاء büyücü, sihirbaz;

أَرْقَى daha yüksek/ üstün; daha ileri, daha gelişmiş;

مِرْقَاة ç. مَرَاقٍ basamak [merdiven]; asansör;

تَرْقِيَة yükseltme; (ç. -آت) terfi; destek, ilerleme; gelişme, büyüme, iyileşme;

تَرَقٍّ ç. تَرَقِّيات yükselme; çıkma, yükselme; ilerleme; gelişme, iyileşme, terakki;

اِرْتِقَاء üste çıkma, yukarı çıkma, tırmanma; yükselme; çıkış, yükseliş; gelişme, büyüme, terakki ¶ اِرْتقَاء العَرْش tahta çıkma;

رَاقٍ yükselen, çıkan; yüksek seviyeli; üstün, kaliteli, seçkin; eğitim görmüş, eğitimli; ileri, ilerlemiş ¶ الطَّبَقَة الرَّاقِيَة yüksek tabaka, üst sınıf;

رَاقٍ büyücü, sihirbaz;

مُرْتَقٍ yüksek, ileri, terakki etmiş [kültürel olarak];

مُرْتَقًى çıkış, yükseliş;

1 رَكَّ i (رَكّ, رِكَّة, رَكَاكَة) zayıf/ güçsüz olmak; az/

püskü giysiler;

رَقَمَ u (رَقْم) (bşi) yazmak; (yazı metnine, harflere) noktalarını koymak [Arap yazısının ilk dönemlerinde harflerin noktaları yoktu]; (atı) damgalamak, damga vurmak; (işareti, damgayı, izi) basmak, vurmak, koymak; (kumaşı) çizgi çizgi/ yol yol yapmak; (bşi) numaralamak; رَقَّمَ (metni, harfleri) noktalamak; (bşi) yol yol/ çizgi çizgi yapmak; (bşi) numaralamak;

رَقْم ç. أَرْقَام sayı, rakam; numara, ¶ الأرْقام الهندية Hint rakamları [١,٢,٣...]; الأرْقام العربيّة Arap rakamları [1,2, 3 ...]; رَقْم القِيَاس veya رَقْم قِيَاسِي rekor spor; سَجَّلَ رَقْمًا قِيَاسِيًا rekor kırmak, spor;

رَقِيم mektup, mesaj; kitabe, yazıt;

مِرْقَم ç. مَرَاقِم renkli kurşun kalem; [ressam] fırça;

تَرْقِيم noktalama işaretleri koyma; noktalama; numaralama, numara verme;

مَرْقُوم ç. مَرَاقِيم çizgili/ yol yol battaniye;

رَقِيَ a (رُقِيّ, رَقْي) (الى ya da في bşe) çıkmak, yükselmek; (bşe) tırmanmak; terfi etmek, yükselmek; ilerlemek; (الى eski bir tarihe) dönmek; رَقِيَ به b-i yükseltmek, ilerletmek; b-i, bşe yöneltmek, cesaretlendirmek; رَقَى i (رُقْيَة) (b-e, ya da من bşe karşı) büyü/ sihir yapmak, kullanmak; doğa üstü vasıtalar kullanmak; رَقَّى yükseltmek; (b-i) terfi ettirmek, yükseltmek; (bşi), ilerletmek, geliştirmek; تَرَقَّى yükselmek, ilerleme kaydetmek, terakki

رَكِبَ مَتْنَ الهَوَاءِ ya da رَكِبَ الْهَوَاءَ uçak ile/ hava yolu ile seyahat etmek; رَكِبَ هَوَاهُ aklına eseni yapmak, başına buyruk olmak, kendi isteklerine/ hevasına tabi olmak; رَكَّبَ (*b-i*, عَلَى *bşe*) bindirmek; (*bşi*, عَلَى ...*e*) koymak, yerleştirmek, oturtmak, monte etmek; (*bşi*, فِي ...*e*, ...*içine*) koymak, yerleştirmek, sokmak; (*cihazı*) kurmak, monte etmek; (*bşi*, الْجُمْلَةَ *cümleyi*) oluşturmak, terkip etmek; (الدَّوَاءَ *ilacı*) hazırlamak; أَرْكَبَ (*b-i*, ...*e*) bindirmek; ¶ أَرْكَبَ رَأْسَهُ وَ هَوَاهُ birini dilediğini/ canının istediğini yapmaya bırakmak; تَرَكَّبَ (مِن ...*den*) oluşmak, meydana gelmek; تَرَاكَبَ birikmek, üst üstte binmek; ارْتَكَبَ (*suçu, günahı*) işlemek, irtikap etmek; (*bşe*) girişmek, kalkışmak; ¶ ارْتَكَبَ شَطَطًا bir şeyde aşırı gitmek;

رَكْب biniciler, süvariler; kafile; maiyet; [insan] topluluk, alay;

رُكْبَة ç. رُكَب ,-آت diz; ¶ أَبُو الرُّكَب dang, şiddetli mafsal ve adele ağrıları veren bir humma türü TIP.;

رِكَاب ç. رُكُب üzengi; (ç. رَكَائِب ,-آت, رُكُب) binek hayvanı ;¶ حَلَّ الرِّكَابَ فِي . . . ...e varmak; هُوَ فِي رِكَابِهِ birinin peşini bırakmamak, izinden gitmek; ⇑ سَارَ فِي رِكَابِهِ; birinin gözü kapalı takipçisi olmak;

رَكُوب binek hayvanı;

رَكُوبَة ç. رَكَائِب dişi binek devesi;

رُكُوب binme [hayvana, vasıtaya]; [vasıtayla] seyahat etme, yolculuk etme ¶ رُكُوب

رَكَّ الشَّيْءُ : (رَكّ) u رَكَّ kısıtlı/ yetersiz olmak; رَكَّ فِي عُنُقِهِ *bşin* sorumluluğunu *b-e* yüklemek;

رِكَّة zayıflık, güçsüzlük;

رَكِيك ç. رِكَاك ,رَكَكَة zayıf, güçsüz; ince, cılız; silik dikkat çekmeyen; az, yetersiz, kısıtlı, sınırlı;

رُكَاك zayıflık, güçsüzlük;

رَكَاكَة ⇑; alçaklık, düşük olma; yetersizlik, kifayetsizlik; silik olma, dikkat çekmeme;

رُكَّة[2] : طِبّ الرُّكَّة kadınlar tarafından büyü vb. ile yapılan tedavi MIS.;

رَكِبَ a (رُكُوب) (*hayvana, vasıtaya*) binmek; (*b-i*) takip etmek (*b-nin*) peşine düşmek (بِ *bşden dolayı*); (*bşe*) girişmek, kalkışmak, katılmak [MIS. yeni bir işe]; (*suç, günah*) işlemek; [özl hayat] (*bşe*) hakim olmak; ¶ رَكِبَ البَحْرَ deniz yolu ile gitmek; رَكِبَ الخَطَرَ riskli bir işe kalkışmak, katılmak; رَكِبَ خُيُولَهُ الحَرْبِيَّةَ büyüklük taslamak; رَكِبَ رَأْسَهُ رَكِبَ ذَنَبَ الرِّيحِ rüzgar gibi geçmek; aklına eseni yapmak; aceleci/ sabırsız davranmak; رَكِبَ السَّيَّارَةَ arabaya binmek, araba ile yolculuk yapmak/ gitmek; رَكِبَ الشَّطَطَ haddi aşmak, aşırı gitmek/ olmak; رَكِبَ الطَّيَّارَةَ uçak ile gitmek; uçağa binmek; رَكِبَ مَرْكَبَ رَكِبَ مَتْنَ العُنْفِ sert davranmak; الخَطَلَ büyük/ aptalca bir hata yapmak, işlemek; saçma sapan/ abuk sabuk bir işe kalkışmak; رَكِبَ مَطِيَّةَ الإِخْفَاقِ yanlış tarafı tutmak, kaybetmek, başarısız olmak ≈ yanlış ata oynamak; رَكِبَ الأَهْوَالَ korku tanımamak;

مُرْتَكِب [suçu] işleyen, fail, irtikap eden;

رَكَدَ u (رُكُود) hareketsiz/ durgun olmak [yine alışveriş, piyasa];

رُكُود durgunluk; cansızlık, ağır davranma; kesat olma;

رَاكِد durgun; ağır/ cansız davranan, hareketsiz;

رَكَزَ u, i (رَكْز) (bşi) yere dikmek, çakmak; (bşi) sağlam/ sıkı bir şekilde oturtmak, yerleştirmek; رَكَّزَ (bşi) yere dikmek, çakmak; (bşi) yerleştirmek; (bşi) sağlam/ sıkı bir şekilde oturtmak; yerleştirmek; (bşi, düşüncelerini فـي ...de) yoğunlaştırmak, toplamak, konsantre etmek; تَرَكَّزَ yoğunlaşmak; ¶ تَرَكَّزْ hazır! [atletizmde komut]; اِرْتَكَزَ yere dikilmek/ çakılmak; (في bir yerde) sabit kalmak, kalıcı olmak; (على ...e) bağlanmak, (على ...de) sabit kalmak; (على ...i) temel kabul etmek, dayanmak; (في ...de) yoğunlaşmak, konsantre olmak; (في ...e) çekilmek [örn. yerçekimi kuvveti ile];

رِكْز ton;

رَكْزَة ara, istirahat, mola;

رِكَاز ç. أَرْكِزَة ,رِكْزَان ender bulunan, mineraller;

رَكِيزَة ç. رَكَائِز define, gömü; dayanak, destek, payanda; direk, sütun, dikme; büyük kaşık [destek];

مَرْكَز ç. مَرَاكِز sağlam yer; istasyon, merkez; karakol, nokta; merkez şube; birinin asıl bulunduğu yer; mevzi; merkez büro;

الْبَحْرِ denizcilik; رُكُوب الهَوَاءِ havacılık;

رَكَّاب binici, süvari, jokey;

رُكْبَان maiyet; ¶ ذِكْرُهُ سَارَ بِهِ الرُّكْبَانُ veya سَارَتْ بِذِكْرِهِ الرُّكْبَانُ insanlar arasında meşhur olmak;

مَرْكَب ç. مَرَاكِب gemi; ¶ مَرْكَب بُخَارِي buharlı gemi; مَرْكَب حَرْبِي savaş gemisi; مَرْكَب دَوْرِي devriye teknesi; مَرْكَب شِرَاعِي yelkenli gemi; مَرْكَب الصَّيْد balıkçı gemisi, teknesi; مَرْكَب النَّقْل şilep, yük gemisi;

مَرْكَبَة ç. ـآت- araç, vasıta [otomobil vb.] karavan;

مَرَاكِبِي ç. مَرَاكِبِيَّة denizci;

تَرْكِيب ç. تَرَاكِيب ⇑ mas.; montaj; yapı, oluşum; (ç. تَرَاكِيب) deyim; terkip DİLB.;

تَرْكِيبِي [na't] yapısal, oluşum ile ilgili;

اِرْتِكَاب [günah, suç] işleme, irtikap;

رَاكِب binici; [vasıtadaki] yolcu; (ç رُكَّاب, رُكْبَان) binici, süvari; (ç. رُكَّاب) [vasıtadaki] yolcu ¶ رَاكِب الدَّرَّاجَة bisikletli;

مَرْكُوب ç. مَرَاكِيب binek hayvanı;

مُرَكَّبَات elemanlar, parçalar, unsurlar, bileşenler [özl.KİM.];

مُرَكَّب (على üzerine) kurulu, yerleştirilmiş, oturtulmuş; (في ...içine) ⇑; [içinde] kurulu, bina edilmiş; (من ...den) oluşmuş, meydana gelen; bileşik; kompleks; bağımlı; (ç. ـآت) derleme; bir bileşik KİM.; alaşım, halita, bileşim; kompleks PSİK.; ilaçla tedavi; ¶ رِبْح مُرَكَّب bileşik faiz; مُرَكَّب كِيمْيَائِي kimyasal bileşik; مُرَكَّب نَقْص aşağılık kompleksi;

karargah; santral [telefon]; [daire vb.nin] merkez, odak; [sosyal, eknomik, vb.] statü; konum, mevki; ¶ مَرْكَز أَسَاسِي temel nokta, başlangıç noktası; مَرْكَز البُولِيس polis karakolu, merkezi; مَرْكَز الإدَارَة merkez büro; karargah; مَرْكَز الدَّاء hastalığın merkezi; مَرْكَز الإذَاعَة yayın istasyonu; مَرْكَز رَئِيسِي merkez büro; مَرْكَز الرِّيَاسَة yönetim merkezi; مَرْكَز رِعَايَة رِيَاسَة الجَيْش Genel Kurmay MIS.; مَرْكَز الطِّفْل çocuk sağlığı merkezi MIS.; مَرْكَز السِّكَّة الحَدِيدَة demiryolu merkezi; مَرْكَز الشُّرْطَة polis karakolu, polis merkezi; مَرْكَز نِيَابِي parlamento, meclis merkezi; مَرْكَز التَّوْلِيد elektrik şebekesi;

مَرْكَزِي [nat] merkezi, merkeze ait; ilçe ile ilgili; لاَ مَرْكَزِي merkez kaç, santrifüj [kuvvet]; merkezi olmayan, ademi merkeziyetçi [yönetim];

مَرْكَزِيَّة merkezileştirme; merkez durum, konum; لاَ مَرْكَزِيَّة ademi merkeziyetçi;

تَرْكِيز kurma, yerleştirme, oturtma; yoğunlaştırma, konsantre etme; جِهَاز التَّرْكِيز stabilizatör, dengeleyici TEKN.;

تَرَاكُز ortak merkezlilik;

ارْتِكَاز destek;

مُرَكَّز yoğunlaşmış, bir merkez çevresinde toplanmış, birikmiş; yoğun, konsantre;

مُتَرَاكِز ortak merkezli;

ركس ⇒ ارْتَكَس aksilik çıkmak, bir şeyler ters gitmek; bozulmak, yozlaşmak, soysuzlaşmak; körelme, zayıflama, büyümeme;

رَكَض *u* (رَكْض) koşmak, acele etmek; koşarak uzaklaşmak; dörtnala koşmak; (*atı*) dörtnala koşturmak; رَاكَض (*b-ile*) yarışmak; تَرَاكَض bir yarışta rekabet etmek; hız ile koşmak;

رَكَّاض yarışçı;

رَكُوض hızlı, ayağına tez;

رَكَع *a* (رُكُوع) eğilmek; rüku etmek; diz çökmek;

رَكَّع ve أَرْكَع (*b-i*) diz çöktürmek;

رَكْعَة ç. رَكَعَات rekat;

رَاكِع ç. رُكَّع yere eğilen; ruku eden;

رَكَل *u* (رَكْل) (*b-i, bşi*) tekmelemek;

رَكْلَة tekme vurma;

رَكَم *u* (رَكْم) (*bşi*) biriktirmek, yığmak; تَرَاكَم birikmek, yığılmak; [bulutlar] toplanmak; ارْتَكَم = تَرَاكَم;

رَكْم yığın;

رُكَام yığın; küme; bulut yığını;

مِرْكَم ç. مَرَاكِم akü;

تَرَاكُم birikim, yığılma;

رَكَن *u* ve رَكِن *a* (رُكُون) (الى ...*e*) yaslanmak, dayanmak; sakinleşmek, sükun bulmak; (الى ...*e*) itimat etmek, güvenmek; (الى ...*e*) dayanmak, bağımlı olmak ¶ رَكَنَ الى الهُدُوء sakinleşmek; أَرْكَن (الى *b-e*) güvenmek, itimat etmek; [başka çare kalmayınca] (الى...*e*) baş vurmak, müracaat etmek; ¶ يُرْكَنُ إِلَيْهِ güvenilir, itimat edilir; emniyetli; ارْتَكَن (الى ...*e* veya على *üstüne*) yaslanmak;

رُكْن ç. أَرْكَان destek, dayak, payanda; köşe; kuytu; temel, asıl, temel prensip; [çoğ.] أَرْكَان kurmaylar ASK.; temel bileşenler, ele-

manlar; ¶ أَرْكَان الحَرْب genel kurmay ASK.; رئيس أَرْكَان الجَيْش ;⇑ أَرْكَان الجَيْش genel kurmay başkanı; وثيق الأَرْكَان sağlam yapılı;

رُكْني : ضَرْبَة رُكْنِيَّة köşe atışı, korner;

رَكِين sağlam, emin, güvenilir; vakur, ağırbaşlı, sakin;

رُكُون itimat, güven;

مِرْكَن ç. مَرَاكِن çamaşır teknesi, leğen;

مُرَاكَنَة nişan, nişanlanma TUN.;

إِرْكَان itimat, güven;

رَكْوَة ç. رَكَوَات küçük bakır cezve SUR.;

رَمّ u, i (رَمّ, مَرَمَّة) (bşi) onarmak; _ i (رِمَّة, رَمّ) çürümek; bozulmak; رَمَّم çürümek; bozulmak; tamire/ onarıma girmek;

رَمّ onarım;

رَمّ : رَمّ الأَسْنَان diş çürümesi;

رِمَّة ceset; kadavra;

بِرُمَّتِه tamamı, hepsi, bütünü; ¶ سُورِيَّة بِرُمَّتِهَا bütün Suriye;

رَمِيم çürümüş, bozulmuş; [çoğ.]رَمَائِم çürümüş kemikler;

رُمَام çürük, çürümüş;

مَرَمَّة ç. -آت onarım; tersane, dok TUN.;

تَرْمِيم ç. -آت onarım, tamirat, tadilat, restorasyon;

رَمَح a (رَمْح) (b-i) [mızrakla] dürtmek; [at] dörtnala gitmek;

رُمْح ç. رِمَاح, أَرْمَاح mızrak, kargı; harbe, cirit, sırık, direk, kazık ¶ رَمْي الرُّمْح cirit SPO.;

رَمَّاح ç. ة- mızrak taşıyan, mızraklı;

السِّمَاك الرَّامِح Arktarus ASTR.;

رَمِدَ a (رَمَد) [göz] iltihaplanmak, şişmek; رَمَّدَ (bşi) yakıp kül etmek; تَرَمَّدَ yanıp kül olmak;

رَمَد göz iltihabı; göz hastalığı; ¶ رَمَد حُبَيْبِي trahoma; مُسْتَشْفَى الرَّمَد göz kliniği;

رَمَدِي ve طَبِيب رَمَدِي göz hastalıkları uzmanı, göz doktoru;

رَمِد gözü iltihaplı;

أَرْمَد gözü iltihaplı;

رَمَاد ç. أَرْمِدَة kül; ¶ نَفَخ في الرَّمَاد [lafzen: küle üflemek] faydasız, işe yaramayacak bir şeye kalkışmak, ≈abesle iştigal etmek, pire nallamak;

رَمَادِي gri; gri renkli;

تَرْمِيد kül etme; ölüyü yakma;

رَمَزَ u, i (رَمْز) [özl. el ile] işaret etmek; göz kırpmak; (الى ...e) işaret etmek, (الى ...i) göstermek; (الى bşi) simgelemek, remzetmek, (الى bşi veya لـ bşi بـ ile) simgelemek;

رَمْز ç. رُمُوز işaret, [hareket vb. ile]; ima; kinaye, ima etme; kinayeli hikaye; bilmece; sembol, amblem, remiz; gizli işaret, şifre;

رَمْزِي sembolik, remiz niteliğinde; şifreli;

رَمْزِيَّات şifre, kot;

رَامُوز ç. رَوَامِيز örnek, nümune, model;

رَمَسَ u, i (رَمْس) (b-i) gömmek, defnetmek; (izleri) yoketmek, silmek; إِرْتَمَسَ : إِرْتَمَسَ في المَاء (suya) batmak, dalmak;

رَمْس ç. رُمُوس, أَرْمَاس mezar, kabir, sin;

رَامُوس ⇑;

رَمَشَ u, i (رَمْش) (bşi) parmak uçları ile almak; göz kırpmak;

رمل ⇐ رَمَّلَ (*bşin üzerine*) [kurutma amacı ile] kum serpmek; أرمل dul kalmak/ olmak;

أَرْمَلَ = تَرَمَّلَ;

رَمْل ç. رِمَال kum; ¶ ضَرْب عِلْم الرَّمْلِ veya الرَّمْل remel, kum falı;

رَمْلِي [na't] kum..., kumlu; ¶ سَاعَة رَمْلِيَّة kum saati;

رَمَل bir şiir vezni;

رَمَّال kum falı bakan;

أَرْمَل ç. أَرَامِل dul [erkek];

أَرْمَلَة ç. أَرَامِلَة ve أَرَامِل dul [kadın];

تَرَمُّل dulluk, dul olma;

[1] رُمَّان [cin.is.; tek.is. ة] nar BOT.; رُمَّانَة topuz, baş [terazi]; رُمَّانَة يَدَوِيَّة el bombası (ç. -آت);

[2] ارمن ve ارمني ALF.BKZ.;

[1] رمى *i* (رَمْي, رِمَايَة) (*bşi* ya da ب *bşi*) atmak; (*bşi* veya ب *bşi*) fırlatmak, savurmak; (*bşi* veya ب *bşi*) uzağa atmak; (*bşi* ya da ب *bşi*) [işe yaramaz diye] ayırmak, ıskartaya çıkarmak; ateşlemek, atış yapmak; (*b-e* ب *bş ile*) vurmak; (*b-i*, ب *bş ile*) suçlamak; (الى *...i*) hedeflemek, (الى *...in*) niyetinde olmak; (بَيْن *arasına*) anlaşmazlık sokmak, kargaşa sokmak; ¶ رَمَاهُ بِطَلَقٍ نَارِيٍّ birine ateş açmak; رَمَى بِالغَيْب falcılık yapmak; تَرَامَى birbiri ile atışmak; kendini yere atmak; kendini (على *...e, üstüne*) fırlatmak, atılmak; (في *bşe*) atılmak, hemen dalmak, acele etmek; uzaklaşmak; [haber, bilgi vb.] (الى *b-e*) gelmek; ¶ تَرَامَى عَلَى قَدَمَيْهِ *b-nin* ayaklarına kapanmak; تَرَامَى بَيْنَ ذِرَاعَيْهِ *b-nin* kollarına,

رَمَش konjonktiv iltihabı TIP.;

رَمْشَة göz kırpma;

رِمْش ç. رُمُوش kirpik;

رمص رَمَص çapak;

رمض *a* (رَمَض) aşırı sıcak olmak; ارْتَمَض üzüntü, tasadan dolayı bitkin düşmek; (من *...den dolayı*, ل *için*) tasalanmak, üzülmek;

رَمَض kavrulma, yanma [özl. aşırı sıcak sebebiyle ve toprak için];

رَمْضَاء [güneşten] yanmış toprak; اسْتَجَارَ كَالْمُسْتَجِير مِن الرَّمْضَاءِ veya مِنَ الرَّمْضَاءِ بِالنَّارِ بِالنَّار içine düştüğü kötü durumdan daha kötüsüne kaçmak ≈ denize düşen yılana sarılır;

رَمَضَان Ramazan ayı, 9. hicri ay;

رمق, *u* (رَمْق) (*b-i*, *bşi*) [bakışıyla] izlemek, süzmek; رَمَّق (*b-e*, *bşe*) gözlerini dikmek; (*işi, vazifeyi*) ihmalkar bir şeklide yapmak; (*b-e*) kıt kanaat geçinecek kadar vermek; تَرَمَّق (*bşi, fırsat*) beklemek, kollamak;

رَمَق ç. أَرْمَاق son nefes; ¶ سَدَّ رَمَقَهُ (*b-i*) kıt kanaat geçinecek kadar vermek; (*b-nin*) sade/ süssüz bir yaşam sürmesini sağlamak; (*b-nin*) açlığını bastırmak/ yatıştırmak; عَلَى آخِر رَمَق ölüm döşeğinde, ölümün eşiğinde, son nefesinde;

مَرْمُوق [birisinin bakışıyla] izlenen; dikkate alınan; önemli, mühim; gururlu, mağrur;

رمك ⇐ ارْمَكّ grileşmek;

أَرْمَك müe. رَمْكَاء gri;

رَمَكَة ç. -آت, رِمَاك, أَرْمَاك kısrak, zayıf kişi;

رُمْكَة grilik;

رَنِين feryat eden, bağıran; ses; yankı; çınlama, tınlama;

رَنَّان ve مِرْنَان çınlayan; yankı yapan;

رَنَّانَة diyapazon müz.;

أَرْنَب ve أَرْنَبَة ALF.BKZ.;

رنح ⇐ رَنَّحَ (b-nin) başını döndürmek, sersemletmek; (bşi) sallamak; ¶ رَنَّحَ أَعْطَافَهُ kanını kaynatmak, coşturmak heyecanlandırmak; تَرَنَّحَ sersemlemek, başı dönmek, yalpalamak, sendelemek, sallanmak; تَرَنَّحَتْ أَعْطَافُهُ kendinden geçmek; coşmak;

مِرْنَحَة pruva, geminin baş kısmı;

رنق ⇐ رَنَّقَ (suyu) bulandırmak; (gözleri) ağırlaştırmak, çökmek [uyku]; durmak, kalmak, devam etmemek; (نَحْوَ ...e) bakmak, bir bakış atmak; ¶ رَنَّقَ النَّظَرَ الى ... ...e gözlerini dikmek; أَرْنَقَ (suyu) bulandırmak;

رَنَق bulanık, çamurlu [su];

رنم ⇐ رَنَّمَ ve تَرَنَّمَ (ب şarkı) mırıldanmak; (ب bşi) nameli söylemek, terennüm etmek;

تَرْنِيمَة ç. تَرَانِيم şarkı; şükran ve sevinç ilahisi; name; küçük şarkı;

(رنو ve رنى) رَنَا u (رُنُوّ) (الى bşe) bakmak, bakış atmak; (الى söze) kulak vermek; (عن ...i) görmezden gelmek;

رنى ⇐ رَنَّى ve أَرْنَى (b-i) memnun hoşnut etmek;

رَهِبَ a (رَهْبَة, رُهْب, رَهَب) (b-den) korkmak, korkak/ ürkek olmak; ¶ رَهِبَ جَانِبَهُ bkz. جَانِب; رَهَّبَ (b-i) korkutmak, ürkütmek; huşu vermek; أَرْهَبَ = رَهَّبَ gözünü korkutmak; yıldırmak; تَرَهَّبَ (b-i) tehdit etmek; rahip

kucağına atılmak; عَاطِفَة تَرَامَى بِهِ عَهْدُهَا uzun zamandır içinde yatan bir duygu; تَرَامَى إِلَيْنَا ... أَنَّ ...dığına dair söz, bir şeyler duyduk, kulağımıza bir şeyler geldi, çalındı; اِرْتَمَى kendini (على ...e) [yatağa, yere vb.e] atmak; (على b-nin üzerine) atılmak, fırlamak; (في ...e, ...içine) atılmak, dalmak; yüzü koyun yatmak; (على üzerine) uzanmak ¶ اِرْتَمَى الى الأَرْضِ yere uzanmak;

رَمْي mas ⇑ ¶ رَمْي الحَرْبَةِ cirit atma; رَمْي القُرْصِ disk atma SPO.; اِعْدَام بِرَمْي الرَّصَاصِ kurşuna dizilerek idam;

رَمْيَة bir atış, atma; atış [silah]; رُبَّ رَمْيَةٍ مِنْ غَيْرِ رَامٍ beklenmeyen umulmayan bir başarı ile karşılaşma anında söylenir;

رَمِيَّة ç. رَمَايَا av;

مَرْمًى ç. مَرَامٍ amaç, hedef, gaye; kale SPO.; menzil [silah için]; mesafe, uzaklık ¶ حَارِسُ الْمَرْمَى kaleci SPO.; مَرْمَى النَّظَرِ görüş alanı, görüş menzili;

تَرَامٍ genişlik, büyüklük ¶ تَرَامِي الأَطْرَافِ genişlik, büyüklük;

رَامٍ ç. رُمَاة atan, atıcı; nişancı; nişancı er SUR. ASK.; ¶ الرَّامِي Nişancı takımyıldızı ASTR.; رَامِي اللَّهَبِ alev silahı ASK.;

مُتَرَامٍ geniş; مُتَرَامِي الأَطْرَافِ çok geniş, uçsuz bucaksız;

رَامِيَة[2] ALF.BKZ.;

رَنَّ i (رَنِين) çığlık atmak, bağırmak, çınlamak; yankılanmak; tınlamak;

رَنَّة çığlık; çınlama; yankı;

olmak, manastır hayatı sürmek;

رَهْبَة korku; huşu, haşyet;

رُهْبَى korku;

رَهَبُوت aşırı korku;

رَهِيب korkutan, ürküten; huşu veren; ciddi, ağır, vahim;

تَرْهِيب ⇑ mas.;

إرْهَاب korkutma; yıldırma; tehdit etme; terör, terörizm SİY.; sabotaj;

إرْهَابِي [s.] terörist; (ç. ـون) terörist; sabotaj, baltalayıcı;

تَرَهُّب manastır hayatı HRİ.;

رَاهِب ç. رُهْبَان manastır hayatı yaşayan kişi, rahip HRİ.;

رَاهِبَة ç. ـَات manastır hayatı yaşayan kadın, rahibe HRİ.;

مَرْهُوب korkutan, korku veren;

رهبن ⇒ تَرَهْبَنَ rahip olmak, manastır hayatı sürmek HRİ.;

رَهْبَنَة ve رَهْبَانِيَّة rahiplik, manastır hayatı;

رَهَطَ *a* (رَهْط) (*bşi*) yutuvermek;

رَهْط ç. أَرْهَاط ,أَرْهُط ,أَرَاهِط ,أَرَاهِيط [insan] grup, topluluk, cemaat;

رَهْط ç. رِهَاط deri peştemal;

رَهُفَ *u* (رَهَافَة) ince olmak; [kılıç] keskin olmak;

رَهَفَ *a* (رَهْف) ve أَرْهَفَ (*bşi*) inceltmek; (*bşi*,) [özl. MEC.] keskin yapmak, bilemek, keskinleştirmek; ¶ أَرْهَفَ الأُذُنَ (لِفُلَانٍ) ...*in sözlerine*) kulak kabartmak . . . (الى) أَرْهَفَ السَّمْعَ لِـ ...e kulak vermek, dikkatle dinlemek;

رَهْف ince;

رَهِيف ince; zayıf, narin; keskin;

إرْهَاف ⇑ mas.;

مُرْهَف ince; keskin; ¶ مُرْهَفُ الحِسِّ hassas, duyarlı;

رَهِقَ *a* (رَهَق) (*b-e, bşe*) peşinden yetişmek, (*b-i, bşi*) yakalamak; رَاهَقَ (*...yaşına*) basacak olmak; buluğa ermek; delikanlı/ genç olmak; أَرْهَقَ (*b-i, bşe*) zorlamak, (*b-i, bşin*) yükümlülüğü altına sokmak; (*b-e,* بِ *bş ile*) zulmetmek ¶ أَرْهَقَهُ جَذْبًا *b-i* şiddetle çekmek;

مُرَاهَقَة buluğ, erinlik, ergenlik çağı;

إرْهَاق zulüm, baskı; sindirme; ağır yük [iş vb.];

مُرَاهِق genç, delikanlı;

مُرْهِق sıkıcı, bunaltıcı [sıcak, yük vb.];

رَهِلَ *a* (رَهَل) yumuşak/ gevşek, lop lop olmak; [vücut] şişman olmak; تَرَهَّلَ ⇑;

رَهَل gevşek/ yumuşak, lop lop olma;

تَرَهُّل şişmanlık, şişlik;

مُتَرَهِّل gevşek, yumuşak; şişman, şiş;

رِهْمَة ç. رِهَم ,رِهَام hafif yağmur;

مَرْهَم ç. مَرَاهِم merhem; krem;

رَهَنَ *a* (رَهْن) (*bşi,* عِنْدَ *b-e* ya da *b-e*) rehin, depozit olarak brakmak; (*binayı, mülkü*) ipotek etmek; رَاهَنَ (*b-ile,* عَلَى *bşde*) bahse/ iddiaya girmek/ tutuşmak; أَرْهَنَ (*bşi*) rehin/ depozit olarak bırakmak; اِرْتَهَنَ (*bşi,* مِن *b-den*) rehin/ depozit olarak almak; (*bşi*) rehin bırakmak; (*bşi,* بِ *...e*) şart koşmak; أُرْتُهِنَ [edil.] (بِ *b-e, bşe*) bağlı olmak; اِرْتَهَنَ نَفْسَهُ kendini rehin bırakmak veya kendini ...e

adamak, vakfetmek; اِسْتَرْهَن (b-den, bşi) depozit, güvence/ rehin olarak istemek;

رَهْن ⇑ mas.; (ç. رِهَان, رُهُونَات, رُهُون) rehin; depozit; güvence (ب ...için); rehine, tutak; ipotek; رَهْن ب... ...e bağlı, bağımlı; رَهْن... [meb. mud. kul.] ...süresince, ...e bağlı.; ...e göre; ¶ مَحَلّ الرُّهُونَات emanetçi dükkanı; رَهْن اشَارَتِه birinin emrine amade, birinin emrinde; رَهْن سَيْطَرَتِه b-nin hükmü, hakimiyeti altında; هَذَا رَهْن ذَلِك bu şuna bağlı[dır]; الْمَسْأَلَة رَهْن اهْتِمَامِه o konuyu dikkatle inceliyor أُودِعَ السِّجْن رَهْن التَّحْقِيق veya أُعْتُقِل رَهْن التَّحْقِيق soruşturma için göz altına alınmak, hapsedilmek;

رَهْنِيَّة ipotek [senedi];

رَهِين rehin, ipotekli, depozit olarak verilen; (ب ...için) güvence; (ب ...den) sorumlu, mesul; (ب...e) bağlı [meb. mud. kul.] ...e bağımlı; ¶ كَانَ رَهِينَةً birinin yükümlülüğünde olmak; birine bağımlı olmak;

رَهِينَة ç. رَهَائِن rehine, deposit, güvence; rehine, tutak; ipotek;

رِهَان bahis, iddia; rekabet, çekişme;

مُرَاهَنَة bahis, iddia;

رَاهِن ipotek eden, rehin alan; sabit, muayyen; kalıcı, değişmez; şimdiki, hali hazırda olan, ¶ الظُّرُوف الرَّاهِنَة bu şartlar; الحَالَة الرَّاهِنَة bu durum; statüko;

مَرْهُون rehin, ipotekli, güvence olarak bırakılan; (ب ...e) bağlı ¶ الأُمُور مَرْهُونَة بِأَوْقَاتِهَا herşeyin bir zamanı vardı;

مُرْتَهِن ipotekli alacak sahibi; tefeci, rehinle ödünç para veren;

(رهو) رَهَا u (رَهْو) eşkin, rahvan gitmek;

رَهْو sessiz, sakin, rahat, durgun; sessizlik, huzur, rahatlık; (ç. رِهَاء) turna ZOO.;

رَهْوَان eşkin giden [at]; binek atı;

رَهْوَن ve تَرَهْوَن [at] eşkin, rahvan gitmek;

رَهْوَان bkz. رَهْو ;

[1](روب) رَابَ u (رَوْب) [süt] kesilmek; رَوَّب ve أَرَاب (sütü) kesilmeye bırakmak;

رَوْب kesilmiş süt;

رَائِب kesilmiş, [süt];

[2] رُوب ç. أَرْوَاب Fr.> robdöşambr;

رُوبَصَة uyurgezerlik;

تَرَوْبَص ⇑;

رُوبِل ruble;

رُوبِيَّة rupi;

الرُّهَا Urfa;

رُوبُوط robot;

(روث) رَاثَ u (رَوْث) dışkı bırakmak, terslemek;

رَوْث [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَرْوَاث hayvan dışkısı/ tersi [at, deve, vb.];

[1](روج) رَاجَ u (رَوَاج) yayılmak, yaygınlık kazanmak; [mal] piyasası olmak, iyi satmak, revaçta olmak, talep edilmek; [piyasa] canlı/ işlek olmak; (ل biri için) elde edilebilir/ bulunabilir olmak; رَوَّج (söylentileri, haberleri) yaymak, çıkarmak; (bşi, para) tedavüle sokmak; (bşi) piyasaya sürmek, satışa çıkarmak; (bşin ya da ل bşin) satışını artırmak;

رَوَاج tedavül, sirkülasyon; revaç, piyasası

olma; satışlar;

أَرْوَج daha yaygın; daha çok satan, rayiçte olan;

تَرْوِيج yayma, çıkarma; satış, dağıtım; satış artışı, promosyon;

رَائِج cari, tedavülde, hali hazırda kullanılmakta olan; yaygın, bilinen, uluslararası; rayiçte, satışı olan, iyi satan [mal]; canlı, işlek [iş, piyasa];

*2 رُوج Fr.> ruj;

(روح ve ريح) رَاحَ u (رَوَاح) uzaklaşmak, ayrılmak, gitmek; [kendisinden sonra muzari fiil ile] başlamak; رَوَّح [hava] esmek; (*kalbini, ruhunu*) canlandırmak, hayat vermek; رَيَّح (*b-i*) istirahat ettirmek, dinlendirmek; (*bşi*; örn. عَيْنَيْهِ gözlerini) dinlendirmek; ¶ رَوَّحَ عَنْ نفسه kendini rahatlatmak; *b-i* rahatlamak; رَاوَح (*b-e*) geceleyin gitmek; (بَيْنَ *iki şey arasında*) sıralı/ dönüşümlü/ münavebeli olarak değişmek; أَرْوَح kötü koku salmak, kötü kokmak; أَرَاح (*b-i*) istirahat ettirmek; (*b-i*, من *...den*) kurtarmak, serbest bırakmak; (*b-i*) yatıştırmak, sakinleştirmek; (*b-i* بـ*ile*) sevindirmek, mutlu etmek ¶ أَرَاحَ نَفْسَهُ مِن ... ...den yana rahatlamak; تَرَوَّح (بِالْمِرْوَحَة *vantilatör* vb. ile) serinletmek; تَرَاوَح (بين *iki şey arasında*) sıralı/ münavebeli olarak değişmek, dönüşümlü olmak; (بَيْنَ *iki olay, arasında*) yer almak; إِرْتَاح (من *...den yana*) rahatlamak; rahatlamak, rahatlığa kavuşmak; (الى *bşden*) memnun/ hoşnut olmak, (الى *bşe*) katılmak, muvafık olmak; (ل veya الى *bşe*) sevinmek; (ل veya الى *bş sebebi ile*) memnun olmak ¶ اِرْتَاحَ لِلْمَعْرُوفِ iyilik yapmaktan/ hizmetten hoşlanmak; إِسْتَرْوَح soluk almak; (*bşi*) koklamak; إِسْتَرَاح sakin olmak; sakinleşmek; rahatlamak, rahata kavuşmak; mola, ara vermek; (من *den yana*) rahatlamak; (من *...den*) kurtulmak; istirahat etmek; (الى *...e*) güvenmek, itimat etmek; (الى *...e*) sevinmek, (الى *sebebiyle*) mutlu olmak;

رَاح şarap;

رِيح müe. [bazen müz.] ç. رِيَاح, أَرْوَاح, أَرْيَاح rüzgar; yellenme, osuruk; koku ¶ أَبُو الرِّيَاح yelkovan, rüzgar fırıldağı; bostan korkuluğu; سَكَتَ رِيحُهُ unutulmak, eskimek; هَبَّتْ رِيحُهُ işleri yolunda olmak; ذَهَبَ مَعَ الرِّيح dağılıp kaybolup gitmek;

رَيِّح rüzgarlı;

رُوح [müe. ve müz.] ç. أَرْوَاح can; ruh; silah namlusu; رُوح الْقُدُس veya الرُّوح الْقُدُس Kutsal Ruh, Ruhul Kudüs; لاَ رُوحَ فيه cansız, sönük; خَفِيف الرُّوح sevimli, hoş; ثَقِيل الرُّوح can sıkıcı [kişi]; طَوِيل الرُّوح sabırlı; حِرْصًا عَلَى الأَرْوَاح ölüm tehlikesi! [uyarı işaretlerinde];

رُوحِي [na't] ruhi, ruh ile ilgili; manevi; [çoğ.] رُوحِيَّات manevi şeyler ¶ حَالَة رُوحِيَّة psikolojik durum, haleti ruhiye; مَشْرُوبَات رُوحِيَّة alkollü içkiler;

رَوْحَة gece yolculuğu ya da görevi;

رَاحَة rahat; eğlence; serbestlik, boş vakit,

gezinti, dolaşma;

صَلَاةُ التَّرَاوِيحِ teravih namazı;

تَرْيِيح kurma, tesis etme MIS.;

اِرْتِيَـــاح hoşnutluk; memnuniyet, neşe, zevk;

اِسْتِرْوَاح havalandırma; havalandırma girişi; teneffüs, solunum; اِسْتِرْوَاح صَدْرِي nefes verme TIP.;

اِسْـتِـرَاحَة rahat; dinlenme, istirahat; (ç. -آت) mola, ara, teneffüs; MIS. mola yeri;

رَائِح: رَائِح وَ غَادٍ bir aşağı bir yukarı, bir ileri bir geri giderek;

رَائِحَة ç. رَوَائِح koku; parfüm; رَوَائِح [çoğ.] kokular, parfümler; tat veren şeyler;

مُرِيح rahatlatan, rahatlık veren; yatıştıran, sakinleştiren; sıcak, samimi, hoş; rahat, konforlu; gaz yapan ¶ كُرْسِي مُرِيح koltuk;

مُرَاح bkz. مَرَاح ;

مُـرْتَاح rahat; sakin, huzurlu; memnun, hoşnut; sevinçli, neşeli ¶ مُرْتَاح البَالِ sorunsuz, sakin, huzurlu [kafası rahat]; مُرْتَـاح الضَّمِـير vicdanı/ gönlü/ içi rahat;

مُسْتَرِيح rahat; sakin;

مُسْـتَرَاح tuvalet;

[1](رود) رَادَ u (رَوْد) dolaşmak, gezinmek; (bşi) aramak; رَاوَدَ (b-i, على bşe, bş yapmaya) ikna etmek, (b-e) yaklaşmak, yaklaşıp hitap etmek; (b-i, عن ...den) caydırmak, soğutmak; (b-i) ayartmak ¶ رَاوَدَتْهُ عَنْ نَفْسِهِ veya رَاوَدَهَا عَنْ نَفْسِـهَا b-i ayartmak; أَرَادَ (bşi) ya da (أَنْ ...yapmayı) istemek, niyetinde olmak, dile-

tatil; konfor; (ç. رَاح,-آت) el ayası ¶ بِالرَّاحَة serbest/ rahat bir şekilde, yavaşça; بِكُلِّ رَاحَة acele etmeden, yavaş yavaş; rahatça, rahat bir şekilde; بَيْت الرَّاحَة tuvalet; أَسْبَاب الرَّاحَة lüks şeyler; مُعِدَّات الرَّاحَة konfor; فَتْرَة الرَّاحَة mola, ara, dinlenme; teneffüs; رَاحَـة الحُلْقُـوم lokum; رَاحَة اليَد aya; رَاحَة القَدَم ayak tabanı;

رِيحَة koku;

رُوحِيَّة ruh durumu; zihin durumu;

رَوَاح ayrılış, terk etme; gitme; dönüş [جيئة geliş karşıtı]; rahat; ¶ فِي غُـدُوِّهِ وَ رَوَاحِهِ [lafzen: her gidişinde ve gelişinde] yaptığı her şeyde;

رَيَّاح ç. -آت ana sulama kanalı MIS.;

أَرْوَح daha sakinleştirici, yatıştırıcı;

أَرْيَحِي cömert, eli açıklık;

أَرْيَحِيَّة cömertlik, eli açklık;

رَيْحَان [cin.is.] fesleğen BOT. cimum basilicum; (ç. رَيَاحِين) kokulu bitkiler; ¶ قَلَم الرَّيْحَان veya القَلَم الرَّيْحَانِي bir hat usulü;

رُوحَانِي manevi, ruhi, tinsel; kutsal, ilahi, mukaddes; (-ون) rahip, papaz;

رُوحَانِيَّة ruhiyet, ruh hali; suret veya şekil değişmesi;

مَرَاح geceleyin ziyaret edilen yer; ve yine مُرَاح çayır, otlak, mera;

مِرْوَحَة ç. مَرَاوِح pervane; vantilatör;

مِرْوَاح pervane; vantilatör FAS.;

مِرْيَاح gaz yapan [yiyecek];

تَرْوِيح ‖ mas.;

تَرْوِيحَة: تَرْوِيحَـة النَّفْسِ yürüyüşe çıkma,

mek; (*bşe*) sahip olmayı istemek/ arzulamak; (*bş ile* ya da من *bş ile,* الى *bşi*) hedeflemek, amaçlamak; (الى *bşi*) hedeflemek, istemek (الى ile ya da *bş ile*) ilgilenmek, elde etmeyi istemek; (ب *...ile, ...i*) kasdetmek; (ب *bş ile*) (*b-i*) hedeflemek; (ب *hakkında, bş*) kurmak, taşarlamak; (*b-i* على *bş yapmaya*) sevketmek, kışkırtmak; ¶ ... أَرَادَ بِهِ أَنْ bununla ...yapmayı istedi, kasdetti, bunun ...anlamına geldiğini düşündü; أَرَادَ بِهِ خَيْرًا biri için iyilik/ hayır dilemek; ... أَرَادَهُ عَلَى أَنْ birini, bir şey yapmaya ikna etmeye çalşıtı; أَرَادَ نَفْسَهُ başkent yolunda idi; أَرَادَ العَاصِمَةَ عَلَى الشَّيْءِ kendi kendini bir şeyi yapmaya ikna etmek; ارْتَادَ (*bir yere*) gitmek; (*bir yerde*) keşfe çıkmak;

رَوْد keşfe çıkma;

رِيَادَة ⇑;

رُوَيْدًا yavaş, ağır; رُوَيْدًا رُوَيْدًا yavaş yavaş, ağır ağır; رُوَيْدَكَ yavaş ol! ağır ol!;

مِرْوَد ç. مَرَاوِد sürme çekilen mil;

إِرَادَة istek, taleb; dilek; arzu; (ç. ـَات) buyruk, emir, irade [hükümdarın]; irade, istem ¶ حَسَبَ الإِرَادَةِ isteğe göre, istek üzere;

إِرَادِي kasıtlı, isteğe dayalı, iradi, istemli;

ارْتِيَاد [bir yeri] ziyaret; keşfe çıkma;

رَائِد ç. رُوَّاد ziyaretçi; gözcü; keşfe çıkan; başkan, lider; binbaşı ASK.; ilke prensip;

مُرِيد ç. ـون mürit; istekli, arzulu; bağlı, izleyici, taraftar;

مُرَاد istenilen, dilenilen, talep edilen, niyet edilen; niyet, amaç, hedef;

رود[2] bkz. رؤد ;

رُوزْنَامَة yıllık, takvim;

روس ⇒ رَوَّسَ KNŞ. (*bşi*)keskinleştirmek, bilemek; (*bşi*) sivriltmek; (*kitaba, makaleye*) başlık vermek/ yazmak;

تَرْوِيسَة başlık, ünvan KNŞ.;

مَرَاوِيس yarış atları;

الرُّوس[2] Ruslar;

رُوسِي Rus;

الرُّوسِيَّة Rusça, Rus dili;

رُوسِيَا Rusya ¶ رُوسِيَا البَيْضَاء Beyaz Rusya;

رَوْش ç. رَوَاش dam penceresi;

(روض) رَاضَ *u* (رِيَاضَة ,رَوْض) (*hayvanı*) evcilleştirmek; (*hayvanı*) eğitmek, yetiştirmek; (*b-i*) eğitmek, yetiştirmek; (*b-i*) yatıştırmak, sakinleştirmek; ¶ رَوَّضَ = رَاضَ ; (*bşi* örn. *nefsi*) sakinleştirmek; رَاوَضَ (*b-i*) uysallaştrmak; تَرَوَّضَ egzersiz yapmak; تَرَيَّضَ yürüyüşe çıkmak; spor yapmak, egzersiz yapmak; تَرَاوَضَ karşılıklı sıkı pazarlık etmek; ارْتَاضَ egzersiz yapmak; kendini (ب *ile*) eğitmek; yürüyüşe çıkmak; اسْتَرَاضَ neşelenmek,;

رَوْضَة ç. رَوْض ,ـَات ,رِيَاض ,رِيضَان bahçe; çayır ¶ رَوْضَة الأَطْفَال (ç. رِيَاض) ana okulu; الرِّيَاض Riyat şehri;

رِيَاضَة ç. رِيَاضَات egzersiz, alıştırma, idman; jimnastik; spor; yürüyüş; رِيَاضَات riyazet; matematik; رِيَاضَة رُوحِيَّة riyazet; الرِّيَاضَة البَحْتَة soyut, teorik matematik; رِيَاضَة عَقْلِيَّة التَّطْبِيقِيَّة uygulamalı matematik;

zeka oyunları, zihin egzersizleri;

رِيَاضِي [na't] spor ile ilgili, sportif; matematik ile ilgili; (ç. ون-) sporcu [is.]; ¶ اَخْبَار رِيَاضِيَّة spor haberleri; مُرْسِل رِيَاضِي spor muhabiri; الأَلْعَاب الرِّيَاضِيَّة spor faaliyetleri;

رِيَاضِيَات matematik;

تَرْوِيض spor faaliyetleri;

(روع) رَاعَ u (رَوْع) (b-i) ürkütmek, korkutmak; (b-i) şaşırtmak; (b-nin) hoşuna gitmek, (b-i) hayran bırakmak ¶ مَا رَاعَنِي الاَّ مَجِيؤُكَ senin gelmen beni çok şaşırttı; رَوَّعَ ve اَرَاعَ (b-i) [azametiyle vb.ile] ürkütmek, (b-e) huşu vermek; تَرَوَّعَ ve اِرْتَاعَ (من ...den) ürkmek;

رَوْع korku;

رُوع akıl, gönül, kalp ¶ هَدِّئْ رُوعَكَ ve سَكِّنْ رُوعَكَ boş ver! tasalanma!; خَطَرَ بِرُوعِهِ (b-i, اَنَّ ...dığına) inandırmak, ikna etmek, (bşi) ilham etmek; خَطَرَ بِرُوعِهِ aklına geldi;

رَوَع güzellik;

رَوْعَة [saygı, azamet vb.den dolayı] korku; huşu; şaşkınlık, şaşırma; zihin karışıklığı; güzellik, çekicilik;

اَرْوَع daha mükemmel, daha güzel; daha çekici, daha cazip; daha değerli; daha net;

اِرْتِيَاع korku, şok;

رَائِع harika, muhteşem, muazzam; çekici, cazip, hoş; huşu veren; net, açık ¶ فِي رَائِعَة النَّهَار gün ışığında; فِي رَائِعَة شَبَابِه ömrünün baharında; الحَقِيقَة الرَّائِعَة apaçık gerçek;

رَائِعَة ç. رَوَائِع etkileyici şey; ¶ رَوَائِع الفَنّ sanat harikaları;

مُرَوِّع ürküten, korku veren;

مُرَوَّع korkmuş, ürkmüş;

مُرِيع ürküten, ürküntü veren, korkutucu;

مُرْتَاع korkmuş, ürkmüş;

(روغ) رَاغَ u (رَوْغ, رَوَغَان) doğru yoldan sapmak/ çıkmak; (من, عن bşden b-den) kaçınmak; (الى ...e) [ayrılıp] gitmek; رَاوَغَ (b-i) aldatmak, (b-e) kazık atmak; (b-ile) hileli dövüşmek, (b-e) hile yapmak;

رَوَاغ oyun, hile;

رَوَّاغ hilekar, hin;

رُوَيْغَة = رَوَاغ;

اَرْوَغ daha hilekar, daha kurnaz;

رَوَغَان ⇑ mas.;

مُرَاوَغَة hile, oyun; yalan; kurnazlık, şeytanlık; [çoğ.] مُرَاوَغَات tahrifat, bahaneler, mazeretler, yalanlar; hileler, oyunlar;

(روق) رَاقَ u (رَوْق) [sıvı] saf/ arı olmak; (على b-i, bşi) geçmek, üstün gelmek, baskın çıkmak; (b-nin veya ل b-nin) hoşuna gitmek (فِي عَيْنِه gözüne) güzel görünmek; رَوَّقَ (sıvıyı) süzmek, arıtmak, filtre etmek; ¶ رَوَّقَ دَمَهُ b-i canlandırmak [içki]; b-i sakinleştirmek, yatıştırmak; رَوَّقَ البِضَاعَة takas alışverişi yapmak; اَرَاقَ (sıvıyı) dökmek; (bşi) dökmek, saçmak; (sıvıyı) dökmek; (bşi) dökmek, saçmak; (sıvıyı) akıtmak ¶ اَرَاقَ مَاءَ وَجْهِه saygınlığını kaybetmek; تَرَوَّقَ kahvaltı etmek;

رَاق ç. ـآت kat, tabaka, katman;

رَوْق ç. اَرْوَاق revak, büyük bir binanın kapısı önündeki direkler altı; boynuz;

رُوقَة güzel; yakışıklı;

رُوَاق ç. أَرْوِقَة çadır; perde; revak ⇑; galeri; veranda SUR.; pavyon [fuar vb.]; yurt; revak [MIS., Ezher için]; ¶ ضَرَبَ رُوَاقَه yerleşmek;

رِوَاقِي kolayca ümitsizliğe düşmeyen veya sevince kapılmayan; (ç. ـون) kolayca ümitsizliğe düşmeyen veya herşeye sevinmeyen;

الرِّوَاقِيَّة stoacılık, stoik felsefe;

رَاوُوق filtre, süzgeç;

تَرْوِيق süzme, arıtım, filtre etme;

تَرْوِيقَة kahvaltı SUR.;

إِرَاقَة [sıvıyı] dökme; ¶ إِرَاقَة الدِّمَاء kan dökme;

رَائِق saf, arı, temiz;

مَال الرُّوك kamu malı MIS.;

1 رول ⇒ رَوَّل salya akıtmak;

رُوَال salya;

2 رُول Fr.> rol;

1 (روم) رَامَ u (مَرَام, رَوْم) (bşi) istemek, dilemek, arzulamak; (لـ biri için, bşi) dilemek; (bşi) aramak; ¶ عَلَى مَا يُرَام iyi durumda, yolunda;

رَام الله Ramallah şehri;

رَوْم istek, dilek;

مَـرَام ç. ـآت istek, dilek, özlem; yüksek gaye/ hedef;

2 الرُّوم Rumlar, Bizanslılar; Bizans; [çoğ.kul] الأَرْوَام Yunan Ortadoks Kilisesi [bağlıları]; ¶ بَحْر الرُّوم Akdeniz;

رُومِي ç. أَرْوَام Rum; Yunan Ortadoks [kilise] ¶ دِيك رُومِي hindi MIS.; جُبْن رُومِي bir çeşit peynir MIS.;

رُومَا Roma;

رُومِيَّة Roma;

الرُّومَان Romanlar;

رُومَانِي Romen;

رُومَانِيَا Romanya;

رُومَانْتِزْم İng.> romantizm;

رَوَانْد, رَوَنْد ravent BOT. Rheum officinale;

رَوْنَق parlaklık, şaşaa;

I رَوِيَ a (رِيّ, رَيّ) susuzluğunu gidermek; sulanmak, sulaması yapılmak; رَوَى i (على veya لـ b-e) su getirmek, (b-e) su vermek; رَوَى i (رِوَايَة) (لـ b-e, bşi) anlatmak, rivayet etmek, (عن bir kaynaktan) aktarmak, nakletmek; رَوَّى (b-nin) susuzluğunu gidermek; (bşi) sulamak; أَرْوَى (b-nin) susuzluğunu gidermek; (*çiçekleri* vb.i) sulamak; (bşi) ıslamak, nemlendirmek; تَرَوَّى (bşi, عن ...den) elde etmek; (في bş hakkında) düşünmek, zihninde tartmak; إِرْتَـوَى susuzluğunu gidermek; içecek su verilmek; sulanmak, su verilmek; [bir kaynaktan, haber alma vb. için] beslenmek, alınmak ;

رِيّ [susuzluğu] gitme, [suya] kanma;

رِيّ ve رَيّ sulama; nemlendirme, ıslatma;

رَيًّا güzel koku, rayiha;

رَوِيّ susuzluk gideren/ giderici;

رَوِيّ son harf, kafiyeli harf; kafiye ¶ ذُو رَوِيّ وَاحِد aynı perdeden [şarkı];

رَوَاء taze [su];

رُوَاء hoşluk, zerafet, güzel görünüş;

رَوِيَّة düşünme, tefekkür; عَنْ رَوِيَّة bilerek,

kasten; عَنْ غَيْرِ رَوِيَّة düşünmeksizin; rastgele, kasıtsız, kazara;

رِوَايَة ç. آت- hikaye, fıkra; masal; roman; rapor, izahat; oyun, dram; film [sinema]; رِوَايَة مُحْزِنَة trajedi; رِوَايَة مَسْرَحِيَّة tiyatro oyunu; رِوَايَة سِينَمَائِيَّة sinema filmi; رِوَايَة مُضْحِكَة komedi; رِوَايَة غِنَائِيَّة opera; رِوَايَة تَمْثِيلِيَّة tiyatro oyunu; رِوَايَة هَزْلِيَّة komedi;

رِوَائِي roman yazarı; oyun yazarı; yazar;

رَيَّان müe. رَيَّا çoğ. رِوَاء içkiye doymuş; bol/ iyi sulanmış; bereketli bol; dolgun, tombul [yüz]; sulu, taze, körpe;

تَرْوِيَة düşünme, tefekkür;

إرْوَائِي sulama ile ilgili; sulanmış;

تَرَوٍّ düşünme, tefekkür;

رَاوٍ ç. رَاوُون ,رُوَاة ve رَاوِيَة ç. رَوَايَا ravi; anlatan, hikaye eden; nakleden;

مَرْوِيَّات hikayeler, masallar;

رَايَة[2] bkz. راى ;

رُؤْيَا[3] bkz. راى ;

رِيّ[1] ,رَيَّان ,رَيَّا bkz. روى;

رِيَة[2] bkz. رء;

رِيَاء[3] bkz. راى ;

رِيَال ç. آت- riyal, gümüş para;

(رَيْب) رَاب i (رَيْب) (b-i, ...hakkında) endişelendirmek; (b-i) şüphelendirmek, şüpheye düşürmek; (bş hakkında) şüphe etmek; أرَاب (b-i) şüpheye düşürmek; تَرَيَّب (في ya da ب ...hakkında) şüphe etmek, şüpheye düşmek, boş zanlara kapılmak; ارْتَاب şüphe uyandırmak, şüpheli olmak; (ب veya في biri, bş hakkında) şüphe etmek/ beslemek; (بَيْنَ iki şey arasında) tereddüt geçirmek [şüphe ile karışık]; اسْتَرَاب (في hakkında) şüpheli olmak, şüphe uyandırmak, vermek;

رَيْب şüphe; zan; belirsizlik, kesin olmama; ¶ بِلاَ رَيْب şüphesiz, kesinlikle; لاَ رَيْبَ فِيهِ bunun, onun hakkında en ufak bir şüphe bile yoktur; رَيْبُ الْمَنُون şanssızlık, kötü şans; kaderin cilvesi;

رِيبَة ç. رِيَب şüphe;

ارْتِيَاب şüphe, zan, güvensizlik;

مُرِيب şüphe uyandıran, veren, şüpheli;

مُرْتَاب şüpheli; şüpheci; (مُرْتَاب فِيه (بِه) şüpheli, hakkında şüphe bulunan; zanlı, zan altında olan ¶ مُرْتَاب فِي أَمْرِه zanlı;

مُسْتَرِيب (في hakkında) şüpheli; zanlı;

مُسْتَرَاب (فيه) zanlı, zan altında olan;

(رَيْث) رَاثَ i (رَيْث) gecikmek, oyalanmak; تَرَيَّثَ oyalanmak, gecikmek; (ب ya da فِي bşi) uzun uzadıya/ enine boyuna düşünmek, düşünüp taşınmak; durmak; (في bir yerde) kalmak, ayrılmamak; sabretmek, beklemek;

رَيْثَمَا [bağlaç] ...iken; ...olduğu zaman; ...olduğunda; ...e kadar;

رِيح, أرْيَاح ,ارِيحَة , أرِيح ,رِيحَان ,رِيَاح ,رِيحَة مِرْيَاح bkz. روح;

(رِيش) رَاشَ i (رِيش) (bşi) tüy ile kaplamak; zenginleşmek, küpünü doldurmak; رَيَّشَ (bşi) tüy ile kaplamak; [kuş] tüylenmek; تَرَيَّشَ [kuş] tüylenmek; zenginleşmek;

رِيش [cin.is.; tek.is. ة] ç. أرْيَاش ,رِيَاش tüy;

ok yeleği; süslü veya gösterişli elbise/ kıyafet; kıl [fırça];

رِيشَة [tek.is.] ç. -آت- tüy; yazı için kullanılan tüy [yine رِيشَة الكِتَابَة]; fırça [ressam]; mızrap; neşter; ¶ وَزْن الرِّيشَة tüy siklet SPO.;

رِيشِي tüylü [na't];

رِيَاش mobilya; cihaz; ev eşyaları;

روض .bkz رِيَاضِيَّات ,رِيَاضِي ,رِيَاض ,تَرَيُّض

(ريع) رَاعَ i (رَيْع ,رُيُوع ,رِيَاع ,رَيَعَان) artmak, büyümek, gelişmek; (bşi) artırmak;

رَيْع ç. رُيُوع ürün semere; gelir, kazanç; gelir payı/ hissesi; en seçkin parça/ kısım; رَيْع الشَّبَاب gençliğin en güzel devresi;

رَيَعَان en güzel kısım; فِي رَيَعَانِ الشَّبَاب gençliğinin en güzel çağında; فِي رَيَعَانِ النَّهَار günün en aydınlık zamanında;

أَرْض مَرِيعَة verimli toprak/ arazi;

تَارِيع [yine مِسَاحَة تَارِيع] kadastro MIS.;

رَائِعَة : فِي رَائِعَة النَّهَار gün ışığında; bkz. روع ;

رِيف ç. أَرْيَاف ekili arazi/ toprak; taşra, köy [şehir karşıtı]; الرِّيف veya رِيف مِصْر Aşağı Mısır; deniz sahili;

رِيفِي köy...i, taşra/ köy hayatı ile ilgili [na't]; köylü, rençber; budala, ahmak, hödük;

(ريق) رَاقَ i (رِيق) parlamak, pırıldamak; dökülmek; أَرَاقَ (su vb.i) dökmek;

رِيقَة ve رِيقَة ç. أَرْيَاق salya; tükürük; عَلَى الرِّيق aç karnına; اِبْتَلَعَ رِيقَهُ ya da بَلَعَ رِيقَهُ [lafzen: tükürüğünü yutmak]; nefes almak, kısa bir mola vermek; kendini tutmak, engellemek [öfke anında]; بَلَّعَ رِيقَهُ b-i soluklandırmak, b-nin dinlenmesine izin vermek; ara vermek; أَجْرَى الرِّيق ağzını sulandırmak; لَا يَجِفُّ لَهُ رِيقٌ [lafzen: tükürüğü kurumak] ağzı kapanmamak, hiç durmadan konuşmak; فِي رَيِّق الشَّبَاب gençliğin baharında;

1(ريل) رَالَ i ve رَيَّلَ salya akıtmak;

مَرْيَلَة önlük;

مَرْيُول mama önlüğü;

2ريال ALF.BKZ.;

1(ريم) رَامَ i (رَيْم) uzaklaşmak; (bir yeri) terk etmek ¶ مَا رَامَ مَكَانَهُ yerinden kıpırdamak/ oynamak;

رَيَّمَ (بِالْمَكَان bir yerde) kalmak; (على b-e) blöf yapmak MIS.;

رَيْم köpük;

تَرْمِيم böbürlenmek, şişinmek MIS.;

2ريم = رِئْم beyaz antilop;

1(رين) رَانَ i (رَيْن ,رُيُون) (على, ب bşi ya da bşi) elde etmek, ele geçirmek, [his, hırs, tutku] (على, ب b-i ya da b-i) eline geçirmek; (على ...de) [örn. sessizlik, odada] hüküm sürmek, hakim olmak;

2رَيَّان müe رَيَّا bkz. روى ;

3رَيَّان ALF.BKZ.;

زَاء "ز" harfinin adı;

زَاوُوق cıva;

زِئْبَق cıva;

زَاج saç yağı, sülfürik asit, karaboya;

زَأَر *a, i* (زَأْر, زَئِير) kükremek; böğürmek;

زَئِير kükreyen; böğüren;

زَأَط *a* (زَئَاط) haykırmak, feryat etmek;

زَاغ ç. زِيغَان karga ZOO.;

مَوْت زُؤَام ani ya da şiddetli ölüm;

زُؤَان[1] delice otu [eres, erez, zivan] BOT. Lolium temulentum (graminae);

زَان[2] SUR., MIS. kayın ağacı BOT. ¶ ثَمَر زَان kayın ağacının meyvası;

زَانَة ç. ـَات kargı, mızrak; kazık; ¶ الوَثْب (القَفْز) بِالزَّانَة sırıkla [yüksek] atlama;

زَاوُوق civa;

زَاي "ز" harfinin adı;

زُبّ ç. أَزْبَاب erkeklik organı, zeker;

زَبِيب [cin.is.; tek.is. ة] kuru üzüm; MIS. kuru üzümden yapılan bir çeşit içki;

أَزَبّ müe. زَبَّاء ç. زُبّ kıllı, tüylü, saçlı;

زَبَد *u* (زَبْد) (*sütü*) dövmek, çalkalamak [tereyağı yapmak için]; زَبَّد [süt] kaymak kaplamak, kaymaklanmak; أَزْبَد köpürmek; sinirlenmek; زَبَد ç. أَزْبَاد köpük; maden cürüfü ¶ زَبَد البَحْرِ lületaşı;

زُبْدَة tereyağı; krema; (ç. زُبَد) en önemli, en güzel kısım; öz, esas, asıl; meselenin esası, aslı;

زَبَدِيَّة ç. زَبَادِي tas;

زَبَاد misk; ¶ سِنَّور المِسْك misk kedisi;

زَبَادِي ve لَبَن زَبَادِي kesilmiş süt MIS.;

مَزْبَد ve مِزْبَدَة ç. مَزَابِد yayık;

زَبَر *u, i* (*b-i*) azarlamak, paylamak, tekdir etmek;

زُبْر erkeklik organı, zeker;

زُبُور ç. زُبَر demir parçası;

زَبُور zebur;

زِبْرِج süsleme, dekorasyon;

زَبَرْجَد zebercet, sarı yakut;

زَبَط *i* (زَبْط) [ördek] bağırmak, ses çıkarmak, vaklamak;

زَبَط çamur, batak MIS.;

زُبَاطَة hurma salkımı MIS.;

زَوْبَعَة ç. زَوَابِع fırtına, kasırga, bora; جَعَلَ زَوْبَعَةً فِي فِنْجَان = bir bardak suda fırtına koparmak;

زَبَق *u, i* (زَبْق) (*saç telini, kılı*) yolmak, kökünden koparmak; انْزَبَق (فِي ...*in içine*) kayarak düşmek;

زبل ⇒ زَبَّل gübrelemek;

زِبْل, زِبْلَة gübre;

زَبَّال çöpçü;

زُبالَة çöp, süprüntü, çer çöp;

مَزبَلَة ç. مَزَابِل çöplük; gübre yığını, çöp tenekesi;

زَبُون tepen [deve]; kızgın, alevli, ateşli [kavga vb.]; aptal, ahmak; aptalca; (ç. زَبَائِن) müşteri; ¶ زَبُون دائِم devamlı müşteri;

زَبُون iç çamaşırı IR.;

زِبانَة müşteri olma, müşterilik;

زُبانَى kıskaç [akrep vb. için; genellikle müsenna زُبَانَيَا العَقْرَب];

زَبانِيَة zebaniler;

زُبْيَة ç. زُبًى su seviyesinden yüksekte olan yer ¶ بَلَغَ السَّيْلُ الزُّبى sınırı/ haddi aşmak;

زَتّ atmak SUR.;

زَجَّ (زَجَجْتُ) u (زَجّ) (bşi) atmak, savurmak, fırlatmak; (b-i, bşi ya da ب b-i, bşi) itmek, dürtmek, sürmek; (b-i, bşi ya da ب b-i, bşi, في ...e, ...içine) sıkıştırmak, zorlamak ¶ زُجَّ به في السِّجْن hapse atılmak; زَجَّجَ (الحَاجِبَيْن kaşlara) sürme çekmek; (bşi) cam kaplamak; (bşi) minelemek, mine kaplamak;

زُجّ ç. زِجاج demir yüksük, başlık; temren;

أَزَجّ müe. زَجّاء ç. زُجّ kalem kaşlı;

زُجاج cam [cin.is.];

زُجاجَة [tek.is.] ç. آت- cam parçası; [cam] şişe; [su, içecek] bardak;

زُجاجي [na't] cam, camdan;

زَجّاج cam işi ile uğraşan, camcı;

مُزَجَّج mineli, emaye; [çoğ.] مُزَجَّجات ya da مَصنوعَات مُزَجَّجة emaye, mineli ürün;

زَجَرَ u (زَجْر) ve اِزْدَجَرَ [bağırarak] def etmek, kovmak; (b-i, عن) engellemek, mani olmak; (b-i) azarlamak, paylamak; اِنزَجَرَ ve اِزْدَجَرَ = زُجِرَ;

زَجْر engelleme, mani olma; baskı; azar, paylama, tekdir;

زَجْري [na't] ıslah edici, ıslah amacına yönelik ¶ مَعْهَد زَجْري ıslahevi;

زاجِر mania, engel;

زاجِرَة ç. زَوَاجِر kontrol edici unsur, fren; sınırlama, kısıtlama;

زَجَلَ u (زَجْل) (posta güvercinini) bırakmak, göndermek;

زَجَل ç. أَزْجَال yaygın bir Arap şiiri türü [genelde fusha olmayan];

زَجّال "زَجَل" okuyan ⇑;

حَمام الزّاجِل posta güvercini;

زَجا u (زَجْو) (b-i, bşi) [hafifçe] itmek; (b-i, bşi, في ...e, ...içine) sıkıştırmak, zorla sokmak, tıkmak; زَجَّى (b-i, bşi) [hafifçe] itmek, (b-i, bşi, الى ...e) sıkıştırmak, kıstırmak; [zor ile] (b-i, bşi, الى ...e) almak ya da getirmek; (zamanı) geçirmek; harcamak; أَزْجَى (bşi, b-i) [hafifçe] itmek, sürmek; (b-i, bşi, الى ...e) sıkıştırmak, kıstırmak; (b-i, bşi, الى ...e) [zorla] almak, getirmek; (zaman) geçirmek; (bşi ل b-e) göndermek, sunmak, [tebriği, teşekkürü, selamı]; (bşi ل b-e) ihsan etmek, vermek [ödül vb.i] ¶ أَزْجَى الى الذِّهْن أَنْ ... akla ...i getirmek, ...i düşündürmek;

مُزْجًى küçük, önemsiz, basit, değersiz;

زَحَرَ a, i (زُحَار ,زَحِير) inlemek, ah etmek;

زَحَام ⇑; ⇑;

مُزَاحَمَة ç. rekabet; yarışma, boy ölçüşme

لاَ يَقْبَلُ الْمُزَاحَمَةَ ¶ rakipsiz;

تَزَاحُم rekabet;

اِزْدِحَام kalabalık, sıkışıklık; izdiham;

مُزَاحِم ç. ـون- rakip;

مُزْدَحِم sıkışık, izdiham içinde; (ب ...ile) dolup taşan, kaynayan;

مُزْدَحَم kalabalık, sıkışık;

زَخّ i (زَخِيخ, زَخَّة) [yağmur] şiddetli/ sağanak yağmak;

زَخَّة ç. ـات- şiddetli yağmur, sağanak;

زَخَر a (زُخُور, زَخْر) kabarmak, yükselmek [nehir vb.]; (ب ...ile) dolmak, dolup taşmak; (ب bş ile) övünmek; تَزَخَّر yükselmek, kabarmak; (ب...ile) dolu olmak, çok/ mebzul olmak;

زَاخِر ve زَخَّار dolu, ağzına kadar dolu; su ile dolu [denizler vb.]; fazla, aşırı; coşkun, taşkın [duygu, his.];

زَخْرَف (bşi) süslemek, dekore etmek; تَزَخْرَف süslenmek;

زُخْرُف ç. زَخَارِف süs, süsleme, bezeme, dekorasyon; [kitap vb.] mizanpaj, tertip; değersiz, işe yaramaz; زَخَارِف لَفْظِيَّة süslü sözler; زَخَارِف الدُّنْيَا dünyalıklar, bu dünyanın geçici zevkleri;

زَخْرَفَة ç. ـات- süsleme, dekorasyon;

زُخْرُفِي [na't] süs..., süs niteliğinde, dekorasyon ile ilgili, dekoratif;

مُزَخْرِف iç mimar;

مُزَخْرَف süslü, süslenmiş;

زَحِير inilti;

زُحَار inilti; dizanteri, kanlı basur;

زَحْزَح (زَحْزَحَة) (bşi) [yerinden] oynatmak; (bşi, عن ...den) yırtmak, koparmak; تَزَحْزَح (عن ...den) [yerinden] oynamak, hareket etmek;

زَحَف a (زَحْف) yerde sürünmek; [ordu] ilerlemek; (على ...e karşı ya da ...e doğru) yürüyüşe geçmek;

زَحْف ilerleme [ordu]; (ç. زُحُوف) askerler, ordu;

زَحَّاف sürünen;

زَحَّافَة ç. ـات- sürüngen; yeri düzleyen alet, araç; kayak, ski [ayağa giyilen];

زَاحِف sürünen; [çoğ.] زَوَاحِف sürüngenler;

زَحَل a (زُحُول, زَحْل) (عن bir yerden) uzaklaşmak, geri çekilmek; زَحَّل (b-i, bşi) yerinden çıkarmak; تَزَحَّل = زَحَل ;

زُحَل Satürn gezegeni, Zühal;

زَحْلَق (bşi) yuvarlamak, kaydırmak; تَزَحْلَق kaymak;

زَحْلَقَة suni patinaj sahası;

تَزَحْلُق kayma; kayak yapma;

زَحَم a (زَحْم) (b-i) itmek, sıkıştırmak; زَاحَم (b-i) ⇑; (b-ile) yarışmak, rekabet etmek; تَزَاحَم birbirini sıkıştırmak, kalabalıklaşmak; (في ...de) sık bir şekilde bulunmak; biri ile yarışmak, rekabete girmek; اِزْدَحَم (ب ...ile) dolup taşmak, [insan vb.] kaynamak; kalabalıklaşmak, izdiham olmak;

زَحْمَة sıkışıklık, kalabalık, izdiham;

زَخَمَ a (زَخْم) (b-i) [geriye] itmek; زَخِمَ a (زَخَم) kötü kokmak, kötü koku salmak;

زَخِم kötü kokan;

أَزْخَم ⇑;

زَخْمَة mızrap, çalgıç;

زَخَمَة kötü koku, leş kokusu;

زَرَّ u (زَرّ) (bşi) düğmelemek, düğmeleyerek kapatmak, iliklemek; (عَيْنَه gözünü) kısmak, kısarak bakmak; زَرَّرَ (bşi) düğmelemek;

زِرّ ç. زُرُور, أَزْرَار düğme; çıt çıt; topuz gibi olan kısım; tomurcuk, gonca; püskül [fes];

زَرَبَ u (زَرْب) (hayvanı, davarı) ağıla kapatmak; (bir yeri) hatılla/ lata ile çevrelemek; زَرِبَ a (زَرَب) [su] akmak, dökülmek; زَرَّبَ = زَرَبَ;

زَرْبِيَّة ,زِرْبِيَّة ç. زَرَابِيّ halı, kilim;

زَرِيبَة ç. زَرَائِب ağıl; ahır; [Kuz. Afr.] ağaç dallarından kulube;

زَارُوب ç. زَوَارِيب uzun, dar yol;

مِزْرَاب ç. مَزَارِيب musluk, ağız;

زَرْبُول ç. زَرَابِيل ve زَرْبُون ç. زَرَابِين bir çeşit ayakkabı;

زَرَدَ u (زَرْد) (b-nin boğazını) sıkmak, (b-i) boğmak; (bşi) yutmak; اِزْدَرَدَ (bşi) yutmak;

زَرْدَة pirinç ve baldan yapılan bir tatlı çeşidi;

زَرَد ç. زُرُود zincirden yapılan zırh; حِمَار الزَّرَد zebra;

زَرَدَة zincir bağ;

زَرَدِيَّة kerpeten;

مَزْرَد boğaz, gırtlak;

زَرْزَرَ cıvıldamak;

زُرْزُر ve زُرْزُور ç. زَرَازِير sığırcık kuşu, çekirge kuşu ZOO. Sturnis Vulgaris;

زُرْزُورِيّ gri, beyaz benekli [at];

زَرَعَ a (زَرْع) (bşi) ekmek; (bşi) serpmek, saçmak; (bitki) yetiştirmek, büyütmek; (الأَرْض toprağı) sürmek, ekmek, işlemek, ziraat yapmak; (لُغْمًا fidan) dikmek; زُرِعَ = اِنْزَرَعَ ; اِزْدَرَعَ (tohum) ekmek;

زَرْع ekim; (ç. زُرُوع) tohum; filiz; ekim, dikim, ziraat; tarla; ¶ الزَّرْع وَ الضَّرْع ziraat, ekim dikim;

زِرَاعَة ziraat; çift sürme; (tohumu) ekme, (araziyi) işleme; (ürün) yetiştirme; çiftçilik; ¶ زِرَاعَة البَسَاتِين bahçıvanlık, bahçecilik;

زِرَاعِيّ zirai [na't] ¶ أَرْض زِرَاعِيَّة işlenebilir toprak/ arazi; طَرِيق زِرَاعِيّ tarla yolu;

زَرِيعَة ekin; ürün;

زَرَّاع ç. ـون- çiftçi; ekim yapan;

مَزْرَع [ekili] arazi, toprak, mezra;

مَزْرَعَة ç. مَزَارِع ekili arazi, mezra; çiftlik; ekim dikim;

مَزْرَعَانِيّ çiftçi;

مُزَارَعَة ürün paylaşımı ile ilgili geçici anlaşma İSL.HUK.;

زَارِع ç. زُرَّاع tohum eken; çiftçi;

مَزْرُوع ekili dikili, işlenmiş;

مَزْرُوعَة ç. ـآت- filiz, yeni yetişen ürün;

مُزَارِع çiftçi;

زُرَافَة ç. ـآت- [insan] topluluk, küme; ¶ زَرَافَاتٍ وَ وُحْدَانًا tek tek ve gruplar halinde;

زَرَافَة ,زُرَافَة ç. زُرَافَى ,زَرَافَى ,زُرَافِي ,زَرَافِي

Zürafa;

[1]زرق *u, i* (زَرْق) [kuş] çımkırmak, pislemek,;

زرق *u* (زَرْق) (*b-e*, ب *le*) vurmak, (...*i*) dürtmek, (*bşi*) atmak, savurmak, fırlatmak;

زَرْق : زَرْق الإبَر enjeksiyon, iğne yapma;

مزراق ç. مَزاريق cirit, mızrak, kargı;

زرق *a* (زَرَق) ve ازرَقّ mavi olmak, mavileşmek;

زرق mavi, mavi renk;

زرقة mavi, mavi renk;

ازرق müe. زَرْقاء ç. زُرْق mavi; koyu renkli; الزَّرْقاء gök yüzü;

ازرقاق mavi, mavilik;

زورق ALF.BKZ.;

زرقون parlak kırmızı renk;

زركش kabartma süs ile süslemek; (*bşi*) süslemek, bezemek;

زركش altın ya da gümüş işleme, nakış;

مزركش kabartma ile süslü; (ب *altın ya da gümüş iplik*) simli, işlemeli; süslü, süslenmiş ¶ القَلَم الْمُزَرْكَش süsleme kalemi;

زرنيخ arsenik, zırnık;

زرى *i* (زِرايَة) (على *b-i*) azarlamak, paylamak, (على *b-i, bşde*) hatalı bulmak; (ب ya da على *b-e*) sövmek, küfür savurmak; (ب *b-nin, bşin*) itibarını düşürmek, zedelemek, küçük düşürmek, rezil etmek; زرى = تزرى ; ازدرى (ب *b-i, bşi* veya ...*i*) hafif bulmak, küçümsemek, önemsememek; ازدرى = استزرى ;

زري fakir, zavallı, değersiz, küçümsenen;

زراية küçük görme, hor görme; küçük düşürme;

ازراء küçük görme, hor görme;

ازدراء ⇑;

مزرى değersiz, küçümsenen;

زعبر (على *b-i*) kandırmak, oyuna getirmek;

زعبوط ç. زعابيط yünlü dokuma, kumaş;

زعتر = سعتر ;

زعج *a* (زَعْج) ve ازعج (*b-i*) rahatsız etmek, canını sıkmak; (*b-i*) yormak, bizar etmek; (*b-i*, من veya عن *uykudan*) kaldırmak, (*b-nin*, من veya عن *halini, rahatını, durumunu*) bozmak;

انزعج rahatsız olmak, rahatı bozulmak; (من ...*den*) tedirgin olmak;

زعج rahat etmeme, tedirginlik;

ازعاج rahatsız etme;

انزعاج güçlük, zorluk, rahatsız olma; karışıklık, kargaşa;

مزعج sıkıcı, sıkıntı veren, bezdiren, nahoş; rahat vermeyen; endişe veren, tedirgin eden; مُزْعِجات [çoğ] zorluklar, güçlükler, müşkilat;

زعر seyrek saçlı; seyrek tüylü;

ازعر müe. زَعْراء ⇑; kuyruksuz;

ازعر ç. زُعْران eşkiya, haydut LÜB., FİL.; alçak, adi;

زعارة adilik, alçaklık;

زعرور ç. زَعارير huysuz, aksi, hırçın;

زعزع (*bşi*) şiddetle sarsmak, sallamak; (*bşi, kararı, inancı*) sarkmak; تزعزع sarsılmak; gevşemek; sendelemek, yalpalamak; لا يَتَزَعْزَع sarsılmaz;

ريح زعزع ve رِيح زَعْزَعان kasırga, şiddetli

rüzgar;

زَعْزَعَة ç. زَعَازِع sarsılma, sallantı;

زَعْزَعَان bkz. ⇑;

زُعْزُوع sıska, çok zayıf, cılız;

مُزَعْزَع sarsılmış; düzeni bozulmuş, altüst olmuş; sallanan, istikrarsız;

مُتَزَعْزِع sallanan, istikrarsız; salınan; belirsiz, değişken, kararsız;

زَعَطَ *a* (زَعْط) [eşek] anırmak; (*b-i*) kovmak; (*b-i*) sürüp çıkarmak;

زَاعِط : مَوْت زَاعِط ani ölüm;

زَعَفَ *a* (زَعْف) (*b-i*) ansızın/ beklemediği bir anda öldürmek; أَزْعَفَ ⇑;

سَمّ زُعَاف ani ölüme sebep olan zehir;

زَعْفَرَان safran BOT. Cracus sativus;

زَعَقَ *a* (زَعْق) bağırmak, çığlık atmak, feryat etmek;

زَعْق bağırma ⇑;

زَعْقَة ç. زَعَقَات çığlık, feryat;

زَعِيق bağırma, çığlık, feryat;

زَعِلَ *a* (زَعَل) (من *bşden*) bıkmak, sıkılmak; kızmak, bozulmak, darılmak; زَعَّلَ (*b-i*) kızdırmak, canını sıkmak, küstürmek; أَزْعَلَ (*b-i*) rahatsız etmek, canını sıkmak;

زَعَل sıkılma; kızma, darılma, bozulma;

زَعِل dargın, küs, kızgın;

زَعْلَان ⇑;

زَاعُولَة darılma, küsme, kızma;

زَعَمَ *u* (زَعْم) (أَنَّ ...*dığını*) iddia etmek, ileri sürmek, (ل *b-e*, أَنَّ ...*dığını*) göstermek; zannetmek inanmak; (*b-i* ...*olarak*) görmek, kabul etmek ¶ زَعَمَ لِنَفْسِهِ (*bşi*) sahiplenmek, kendine mâl etmek; تَزَعَّمَ başkanlık/ liderlik iddiasında bulunmak; (*topluluğa, birliğe*) komutan/ şef olmak; başkan gibi davranmak;

زَعْم iddia, ileri sürme; فِي زَعْمِهِمْ onların iddialarına göre, onların kabulüne göre;

زَعِيم ç. زُعَمَاء önder, şef, başkan; idareci; elebaşı; albay (IR. 1922); ESK. tuğgeneral SUR.; (ب ...*e*) kefil, (ب ...*i*) garanti eden;

زَعَامَة başkanlık, liderlik; iktidar SİY.;

مَزَاعِم iddialar; zanlar, varsayımlar;

مَزْعُوم zannedilen; iddia edilen, sözde;

زَعْنَفَة ç. زَعَانِف kalabalık, güruh; adi, aşağılık, alçak; yüzgeç;

زَغَب hafif tüy, hav;

زَغِب tüylü;

أَزْغَب tüylü;

زِغْبِر [kumaş] tüylü yüz; ¶ أَخَذَهُ بِزَغْبَرِهِ bir şeyin hepsini almak;

زَغَدَ *a* (زَغْد) (*b-i*) dirsek ile dürtmek;

زَغَرَ *a* (الى ya da ل ...*i*) süzmek, bakmak MIS.;

زَغْرَدَ (زَغْــرَدَة) ağız içinde dili [titreterek] ses çıkarmak [Arap kadınlarının coşku ifadesi olarak];

زَغَــارِيد [kadınların] ağızlarında dillerini titreterek çıkardıkları ses, neşe çığlığı;

زَغْرَطَ = زَغْرَدَ ;

زَغَارِيط = زَغَارِيد ;

زَغْزَغَ (*bşi*) gizlemek, saklamak; (*b-i*) gıdıklamak MIS.;

زُغْطَة hıçkırık MIS.;

[1] زفر i (زَفِـير, زَفْـر) iç çekmek, iç geçirmek, ah etmek; nefes nefese kalmak, solumak; (*hava, nefes* vb.) çıkarmak, vermek, üflemek;

زَفْرَة زُفْرَة ç. زَفَرات inilti, inleme;

زَفِير soluma, soluk alıp verme; iç geçirme, inleme; ALF.BKZ.;

[2] زفر ⇐ زَفَّر (*bşi*) yağlamak;

زَفْر yağ, yağlı yiyecek;

زَفِر yağlı; kirli, pis, bulanık;

زُفْرِي yağlı yiyecek;

زَفَن i (زَفْن) horon tepmek, sıçrayıp oynamak; (*b-i*) itmek; [istediğini vermeyip] kovmak, (*b-e*) tekme atmak;

زَقَّ u (زَقّ) [kuş] (*yavrularını*) beslemek;

زِقّ ç. زِقَاق, أَزْقَاق, زُقَّان deri kap, tulum, kırba;

زُقَاق [müz. ve müe.] çoğ. أَزِقَّة sokak; geçit, boğaz COĞR.;

زَقْزَق (زَقْزَقَة) [kuş] cıvıldamak, [kuş] (*yavrularını*) beslemek; (*çocuğu*) hoplatmak, diz üstünde oynatmak, hoppala yapmak;

زِقْرَاق kış kuşu ZOO. Vanellu vanellus;

زَقَم u (زَقْم) (*yiyeceği*) yutmak; أَزْقَم (*b-e, bşi*) yutturmak;

زَقُّوم Zakkum BOT. Nerium oleander;

زقو (زقا) u (زَقَاء, زَقْو) [bebek] bağırmak, ağlamak;

زُقَاء [horoz] ötmek; [kuş] cıvıldamak; ölme, ötüş [horoz];

زَكَب u (زُكُوب) (*bşi, kabı*) doldurmak;

زَكِيبَة ç. زَكَائِب çuval MIS.;

زُكْرَة ç. زُكَر küçük [şarap] tulumu; TUN. bir

زَغَل a (زَغْل) (*bşi*) dökmek; (*bşin, paranın*) sahtesini, taklidini yapmak, kalp (*para*) basmak KNŞ.;

زَغَل sahte, kalp para;

مَزْغَل ç. مَزَاغِل mazgal deliği;

زَغْلَل (النَّظَر) gözleri kamaştırmak, KNŞ.;

زُغْلُول ç. زَغَالِيل bebek, yavru;

زُغْلُول yavru güvercin MIS.;

زَفَّ i (زَفّ, زُفُوف) (زَفَفْتُ) acele etmek; _ (زَفّ, زِفَـاف) (*gelini,* الى ya da على *damat evine*) düğün alayı ile götürmek; ... زُفَّت الى ...e [evlenmek üzere, gelin olarak] verilmek; [gelin] damat evine alay ile götürülmek; (الى *b-e, bşi*) haber vermek, iletmek, yetiştirmek; ¶ زَفَّ البُشْرَى الى ... *b-e* sevinçli haber/ müjde getirmek, muştulamak;

زَفَّة grup, düğün alayı; bir süre; زَفَّـة bir kez; bir kere;

زِفَاف düğün; düğün gecesi, zifaf; ¶ لَيْلَة الزِّفَاف zifaf, düğün gecesi;

زَفُوف deve kuşu ZOO.; süratli, hızlı [deve];

زَفِيف uğultu, uğuldama [rüzgar];

مِزَفَّة gelin tahtırevanı;

زفت ⇐ زَفَّت ziftlemek, zift ile kaplamak; (*yolu*) asfaltlamak; pis olmak ya da kirlenmek SUR.;

زِفْت zift, kara sakız; asfalt; زِفْت و قَطْرَان [lafzen: zift ve katran], sıkıcı, nahoş; Allah kahretsin! Tüh! [hayıflanma];

مِزْفَتَة ç. مَزَافِت asfalt makinesi;

مُزَفَّت pis, kirli SUR.;

تَزْفِيت asfaltlama;

nefesli saz, çalgı;

زَكِمَ soğuk almak, üşütmek;

زُكَام üşütme, soğuk alma;

زَكْمَة üşütme, soğuk alma;

زَكَنَ *a* (زَكْن) farkına varmak; idrak etmek; anlamak;

زَكَـانَة anlayış, sezgi; hissetme; farkına varma;

زَكَو (زَكَاء, زُكُـوّ) *u* زَكَا (ve زَكِيَ büyümek; artmak, büyümek yetişmek; doğru/ iyi (kalpli) olmak; (ب *b-e*) uymak, yakışık almak; زَكِيَ *a* (زَكًى) yetişmek, büyümek; زَكَّى (*bşi*) artırmak, büyütmek, yetiştirmek; (*bşi*) arıtmak, ıslah etmek, arındırmak; (*b-i*) temize çıkarmak, masum görmek; (*b-i*) doğrulamak; (*bşin*) doğruluğunu/ geçerliliğini/ inanılırlığını ikrar etmek, onamak; (نَفْسَهُ *kendini*) temize çıkarmak, nefsini tezkiye etmek; أَزْكَى (*bşi*) yetiştirmek, büyütmek; büyümek yetişmek; تَزَكَّى arınmak; tasadduk etmek, hayır olarak vermek;

زَكِيّ ç. أَزْكِيَاء saf, arı; bozulmamış, dokunulmamış; günahsız, masum, suçsuz; [örn.: رَائِحَة زَكِيَّة] hoş, güzel [koku];

زَكَاء yetişme, büyüme; temizlik, dürüstlük, doğruluk;

زَكَاة ç. زَكَـوَات, زَكًـا saflık, arınmışlık; doğruluk, dürüstlük, temizlik; temize çıkarma; sadaka; zekat İSL.HUK.; ¶ زَكَاة الفِطْرِ fıtır sadakası;

أَزْكَى daha saf/ arı; daha doğru, daha uygun, daha münasip; daha iyi;

تَزْكِيَة arıtma, arındırma, safileştirme; birinin doğruluğunun ikrarı; şehadetin geçerliliği ifadesi, tezkiye;

زَلَّ (زَلْلَت) *i* (زَلّ) ve زَلَّ (زَلِلْت) *a* (زَلَل) [kazara] kaymak; hata yapmak, yanılmak, yanlış yapmak; [kötülük, عن] birini yoldan çıkarmak; أَزَلَّ (*b-i*) kaydırmak, kaymasına sebep olmak; (*b-i*) yanıltmak, yanlışa sürüklemek;

زَلّ bir saz türü SUR.;

زَلَّة kayma; hata ¶ زَلَّة لِسَانٍ dil sürçmesi;

زَلَل kayma; yanlış, hata;

زُلَال soğuk su; زُلَال البَـيْضِ yumurtanın beyazı;

زُلَالِيّ albüminli; زُلَالِيَّات [çoğ.] proteinler; ¶ مَوَادّ زُلَالِيَّة proteinli maddeler;

زَلَابِيَـة ç. -آت hamurun yağda kızartılıp daha sonra bal içine yatırılmasıyla yapılan bir çeşit tatlı;

زَلَجَ *a* (زُلُوج) ve زَلِجَ *a* kaymak; kayarak/ akarak gitmek; تَزَلَّجَ ⇑ ¶ تَزَلَّجَ عَلَى الثَّلْجِ karda kayak yapmak; انْزَلَجَ = تَزَلَّجَ ;

زَلِج kaygan;

زَلِيج kaygan, kayağan;

مِزْلَج ç. مَزَالِج paten;

مِزْلَاج ç. مَزَالِيج sürgü, kol demiri;

زُلَيْج fayans, çini;

زُلَيْجِيّ [na't] fayans, çini;

زَلْزَلَ (*bşi*) sallamak, sarsmak, (*b-i*) korkutmak

زُلْزِلَ [edil] sallanmak, sarsılmak; تَزَلْزَلَ [yer] sarsılmak, zelzele/ deprem olmak;

زَلاقَة kayganlık;

زَلاَّقَة ç. ـآت büyük kızak; kızak yolu; [özl. çoğ.] tehlikeli, emin olmayan yer; tuzaklar, tehlikeler;

مِزْلَقَان [müsenna] (yükleme) rampa(sı); yokuş, rampa;

مِزْلَج paten; kayak; مِزْلَقَان kayak çifti;

مِزْلَقَة kızak;

مُنْزَلِق : بَاب مُنْزَلِق yana doğru kayarak açılan kapı;

[1]زَلَم ç. اَزْلاَم tüy ve temren kısmı bulunmayan, falda kullanılan ok; fal oku;

[2]زَلُومَة, زُلُّومَة ç. زَلاَلِيم [fil] hortum;

زَمّ u (زَمّ) (bşi) sıkıca bağlamak, sıkmak; (bşi) iple bağlamak; ¶ زَمَّ بِاَنْفِهِ burnu havada olmak, mağrur/ kibirli olmak; (deveye) gem vurmak;

زِمَام ç. اَزِمَّة deve gemi; dizgin, yular; TUN. defter; ajanda; sicil; toprak, yer; ¶ بِزِمَامِهِ kontrolü altında; زِمَام الأَمْر işin kontrolü; قَبَض عَلَى اَزِمَّة الأَمْر işin kontrolünü eline almak, ipleri eline geçirmek; تَوَلَّى زِمَام الحُكْم otoriteyi, yetkiyi eline geçirmek;

زمت ⇐ تَزَمَّت ciddi tavır takınmak, resmi davranmak, ağırbaşlı/ vakur olmak;

تَزَمُّت ⇑ mas.;

مُتَزَمِّت ağırbaşlı, vakur, sakin [şahsiyet]; ciddi; bağnaz, dar görüşlü;

زَمِيت ⇑; ⇑; ⇑;

زَمْجَر (زَمْجَرَة) bağırıp çağırmak, azarlamak; çılgınca bağırmak; [aslan] kükremek;

[1]زَمَر u, i (زَمِير, زَمْر) (nefesli sazı) çalmak زَمَّر ⇑;

زَلْزَلَة ç. زَلاَزِل deprem, zelzele, sarsıntı;

زِلْزَال sarsıntı, sarsılma; deprem, zelzele;

زَلَط u (زَلْط) (bşi) yutmak; زَلَّط (b-i) soymak, elbisesini çıkartmak; تَزَلَّط soyunmak, elbisesini çıkarmak;

زَلْط çıplaklık;

زَلَط [cin.is.; tek.is. ة] çakıl taşı MIS.; yol malzemesi;

زُلْط çıplaklık KNŞ.; ¶ بِالزُّلْط çıplak olarak;

زَلَعَة ç. زِلَع bir çeşit uzun, ortası yuvarlak testi MIS.;

زَلْعُوم ç. زَلاَعِيم boğaz, gırtlak KNŞ.;

زَلَف u (زَلِيف, زَلَف, زَلْف) (الى b-e, bşe) yaklaşmak, (الى ...e doğru) ilerlemek; زَلَّف (فـي ...de) aşırı gitmek, mübalağa yapmak; (b-i, bşi) yaklaştırmak, yakına getirmek; تَزَلَّف (الى b-e, ya da لـ b-e) yaltaklanmak, dalkavukluk etmek; اِزْدَلَف dalkavukluk etmek;

زَلْف dalkavukluk, yağcılık;

زُلْفَة ve زُلْفَى ⇑;

مُتَزَلِّف dalkavuk, yağcı;

زَلِق a (زَلَق) ve زَلَق u (زَلْق) kaymak; kayarak gitmek; زَلَّق (bşi) kaygan yapmak; (bşi, فـي ...e, içine) kaydırmak; اَزْلَق (b-i) kaydırmak; ¶ اَزْلَقَهُ بِبَصَرِهِ (b-e) sert ve beğenmeyerek/ reddederek bakmak; تَزَلَّق ve اِنْزَلَق (الى ...e) kayarak gitmek ; kayak yapmak; ¶ اِنْزَلَق اِنْزَلَق عَلَى الثَّلْج karda kayak yapmak, عَن الثَّلْج (...den) kayıp gitmek;

زَلِق kaygan;

زَلْقَة bir kez kayma, kayış;

زمر ⇑ mas.;

زمر ç. زُمُور bir çeşit nefesli saz; SUR. korna;

زمرة ç. زُمَر birlik; grup; ¶ زُمْرَة دَمَوِيَّة kan grubu;

زمّار nefesli saz çalan;

زمّارة klarnete benzeyen bir çeşit nefesli saz MIS.; siren, canavar düdüğü; زَمَّارَة الإِنْذَارِ alarm;

زمّارة الإنذار bir çeşit nefesli çalgı;

مزمور ç. مزامير mezmur;

ازمير[2] İzmir;

زمرد zümrüt;

زمردي [na't] zümrüt rengi; zümrüt...;

زمزم [gök gürültüsü] tekrar tekrar olmak; mırıldanmak; (*elbiseyi*) zemzem suyu ile yıkamak;

زمزم bol, mebzul [özl. su için]; Zemzem kuyusu;

زمزمية matara; termos;

زمزمة ç. زَمَازِم gök gürlemesi; titreme;

زمط *u* (زَمْط) kaçmak, savuşmak;

زمع ⇒ زمع ve ازمع (*bşe, bşi* veya على *bşi yapmaya*) karar vermek, kararlaştırmak;

مزمع karar veren, belirleyen;

مزمع ve مُزْمَع عَلَيْه kararlaştırılmış; yakın, yakında vaki olacak; gerçekleşmesi beklenen ¶ ... الْمُؤْتَمَر الْمُزْمَع عَقْدُهُ في tarihinde yapılacak, gerçekleştirilecek kongre;

زمل[1] ⇒ زامل (*b-ile*) arkadaşlığı dostluğu sürdürmek, (*b-ile*, في *...de*) meslektaş olmak, aynı mesleği, aynı ortamı paylaşmak; (*b-e*) refakat/ eşlik etmek; تزامل çok yakın arkadaş olmak, dost olmak;

زملة refakat, eşlik; topluluk;

زميل ç. زُمَلاء meslektaş; dost, yakın arkadaş; refik, eşlik eden;

زميلة ç. زَمَائِل [kadın] dost, arkadaş; [kadın] meslekdaş;

زمالة meslektaşlık; iş arkadaşlığı; refakat, arkadaşlık ¶ زَمَالَة دِرَاسِيَّة burs IR.;

ازميل[2] ç. أَزَامِيل keski;

زمن *a* (زَمَانَة) hastalığı uzun sürmek, müzminleşmek, kronik/ süreğen olmak; ازمن (ب *bir yerde*) uzun süre kalmak; uzun sürmek; [hastalık] müzmin, kronik olmak;

زمن ç. أَزْمَان zaman, vakit, süre, periyot, müddet; زَمَنًا bir zaman, bir süre;

زمنة bir süre, müddet, zaman aralığı;

زمن, زمين ç. زَمْنَى müzmin/ kronik hasta;

زمان ç. أَزْمِنَة zaman, vakit; süre,müddet; kader ¶ مِن زَمَان bir süredir, bir süreden beri; عَلَى الزَّمَان daima, hep; أَهْلُ زَمَانِه çağdaşları, muasırları;

زمني [na't] zaman...si, zamanla ilgili; vakitli, vakte bağlı; bu dünyalık; geçici; laik, seküler, dini olmayan; ¶ أَلْغَام زَمَنِيَّة zaman ayarlı mayınlar; قُنْبُلَة زَمَنِيَّة saatli bomba; اتِّفَاق زَمَنِيّ belli bir müddet için yapılan birlik;

زماني zamana bağlı, zaman ile ilgili; bu dünyalık; geçici; laik, seküler;

زمنية ve زَمَانِيَّة zaman aralığı/ periyodu, süreç;

زَمَانَة kronik, müzmin olma [hastalık];

مُزْمِن uzun süren, devam eden; eski, köklü, kadim; müzmin, kronik, süreğen;

زَمْهَرَ [göz] kanlanmak, kızarmak; ازْمَهَرَّ ⇑;

زَمْهَرِير şiddetli soğuk;

زَنَّ u (زَنّ) [böcek] vızlamak; (بَوْلَهُ idrarını) tutmak;

زَنّ vızıltı;

زَنَأَ sınırlanmak, kısıtlanmak, durdurulmak; زَنَّأَ (على b-i) sınırlamak, kısıtlamak, durdurmak, engellemek;

زنبر ⇐ تَزَنْبَرَ (على b-e karşı) böbürlenmek, büyüklük taslamak;

زُنْبُور ç. زَنَابِير büyük eşekarısı ZOO. Vespa crabo;

زَنْبَرَك, زُنْبُرُك ç. زَنَابِك [metal] yay; spiral şeklindeki yay; zenberek; horoz [tüfek vb.];

زَنْبَق [cin.is.; tek.is. ة] ç. زَنَابِق zambak BOT.; süsen BOT. İris;

زِنْبِيل ç. زَنَابِيل büyük sepet, küfe, zenbil;

زِيتَارِي dizanteri;

زِنْج ç. زُنُوج zenci(ler);

زِنْجِي [s. ve is.] zenci;

زَنْجَبِيل zencefil;

1 زَنَجَرَ [parmaklarla] fırlatmak, fiske vurmak;

زِنْجَار jengar, zencar, bakır pası;

زُنْجُفْر, زِنْجَفْر zincifre, sülüğen

زِنْجِير ç. زَنَاجِير zincir; حِسَاب الزَّنْجِير çift girişli defter tutma;

زَنِخَ a (زَنَخ) [özl. et, yağ] kokmak, bozulmak;

زَنِخ kokmuş, bozulmuş;

زَنْد [müz. ve müe.] ç. زُنُود, زِنَاد Arap çakmağının üst, [döndürülen] ağaç kısmı;

زَنْد ç. زُنُود dirsek kemiği, ulna; önkol, kolun dirsek ile bilek arasındaki kısmı;

زِنَاد ç. أَزْنِدَة çakmak; [tüfek vb. için] horoz; ¶ حَجَر الزِّنَاد çakmaktaşı;

زندق ⇐ تَزَنْدَقَ inkarcı/ ateist/ zındık olmak, zındıklaşmak;

زَنْدَقَة inkarcılık, ateizm, zındıklık ⇑;

زِنْدِيق ç. زَنَادِقَة zındık, inkarcı, ateist;

زنر ⇐ زَنَّرَ : زَنَّرَ إِلَيْهِ بِعَيْنِهِ gözlerini b-e dikmek;

زُنَّار ve زُنَّارَة zünnar; kemer;

زِنْزَانَة ç. ـَات hücre, zindan MIS.;

زِنْطَارِيَة dizanteri;

زَنَقَ i (زَنْق) (bşi) sıkmak, sıkıştırmak; (hayvana) bukağı vurmak, kösteklemek; زَنَّقَ (على b-e karşı) cimri/ pinti/ hasis davranmak;

زَنَقَة ç. زَنْقَة dar yol, patika [FAS. زَنْقَة];

زِنَاق yaka;

زِنْك çinko;

زَنِيم alçak, adi, bayağı; piç; yabancı, el;

زَنَى i (زِنًى, زِنًا, زِنَاء) zina etmek, evlilik dışı cinsel ilişkide bulunmak;

زِنًى zina, evlilik dışı cinsel ilişki;

زِنَاء ⇑; ⇑;

زَانٍ ç. زُنَاة zani, evlilik dışı cinsel ilişkide bulunan;

زَانِيَة ç. زَوَانٍ kadın zani, zaniye; fahişe;

زَهَدَ a , زَهِدَ a ve زَهُدَ u (زُهْد) (في ...den, عن ...den veya bşden) vazgeçmek, geri çekilmek ¶ زَهَدَ فِي الدُّنْيَا , züht hayatı sürmek, dünyalık

zevklerden uzaklaşmak; زَهَّدَ (b-i في ...den) vazgeçirmek, el çektirmek; (b-nin, في ...e) olan sevgisini/ rağbetini kırmak; تَزَهَّدَ züht hayatı yaşamak, dünyadan elini eteğini çekmek; اسْتَزْهَدَ küçük, değersiz saymak;

زُهْد (في ...den) elini çekmek; (في ...den) uzaklaşma, züht; ¶ الزُّهْد في الدُّنْيَا züht hayatı;

زَهِيد alçak, düşük [özl. fiyat]; değersiz, kıymetsiz, önemsiz; (من ...) bir az...;

زَهَادَة küçüklük, düşüklük, azlık;

تَزَهُّد ⥣ mas.;

زَاهِد ç. زُهَّاد zahit, züht hayatı süren; perhizde olan, kendini tutan, alıkoyan;

زَهَرَ a (زُهُور) parlamak, ışıldamak; أَزْهَرَ ⥣; [bitki, çiçek] çiçek açmak, çiçeklemek; ازْدَهَرَ parlamak, ışıldamak; çiçek açmak, çiçeklenmek; gelişmek, büyümek;

زَهْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَزْهَار ,أَزْهُر ,زُهُور, أَزَاهِير ,أَزَاهِر çiçek; dökme demir [yine زَهْر الْحَدِيد] ¶ زَهْر الثَّالِث hercai menekşe, alaca menekşe BOT. Viola tricolor; زَهْر الرَّبِيع çuhaçiçeği BOT. primula veris; زَهْر الْعَسَل hanımeli BOT. Loniceracaprifolium; زَهْر اللُّؤْلُؤ papatya, margarit BOT. Bellis perennis;

زَهْرَة ç. -ات [tek.is.] çiçek; parlaklık, şaşaa; güzellik;

زُهْرَة parlaklık; güzellik; زُهْرَة الغَسِيل çivit;

الزُّهْرَة Venüs gezegeni, Zühre, Çulpan;

زُهْرِي frengi, sifilis ¶ أَمْرَاض زُهْرِيَّة zührevi hastalıklar;

زَهْرِيَّة ç. -ات çiçek vazosu;

زَهْرَاوِي neşeli, şen [kişi];

أَزْهَر parlayan, parıldayan, ışık saçan; daha parlak; ¶ الأَزْهَرَان güneş ve ay;

أَزْهَرِي ç. -ون Ezher öğrencisi;

زَهَّار çiçekçi, çiçek yetiştiren;

مِزْهَر ç. مَزَاهِر eski bir Arap çalgısı, bir çeşit tef [مَزْهَر MIS.];

مَزْهَرِيَّة saksı;

زَاهِر parlayan, ışık saçan, parlak;

مُزْهِر çiçek açmış, çiçekli; parlayan, ışık saçan, parlak;

زَهَفَ a (زُهُوف) : زَهَفَ الى الْمَوْت ölüm döşeğinde, son nefesinde olmak; ازْدَهَفَ الى الْمَوْت ⥣;

زَهَقَ a (زُهُوق ,زَهْق) geçip gitmek, bitmek, hükmü kalmamak; زَهَقَت رُوحُهُ ve زَهَقَت نَفْسُهُ ölmek, ruhunu teslim etmek; (من bşden) bıkmak, usanmak, iğrenmek; أَزْهَقَ (bşi) yok etmek, أَزْهَقَ النَّفْس (الرُّوح) tiksinti vermek, iğrenç olmak;

زَهُوق biten, geçip giden, yok olan; hükmü batıl olmak, kalkmak;

زُهْم iğrenç, tiksindirici koku;

زَهِم fena, kötü kokulu;

زُهْمَة iğrenç, tiksindirici koku;

زُهُومَة ⥣;

(زهو) زَهَا u (زَهْو) çiçek açmak, çiçeklenmek; büyümek, yetişmek, serpilmek; ışık saçmak, parlamak, ışıldamak; büyüklenmek, kibirlenmek; (ب ...ile) övünmek; زُهِي [edil.] (ب bş ile) övünmek; أَزْهَى çiçek açmak, çiçeklen-

arasında kız alıp vermek; çift oluşturmak, eşleşmek, eş bulmak; ازدوج çift olmak, oluşturmak, iki kere görünmek;

زوج ç. أزواج [çiftin] tek, eş; koca; karı [koca karşıtı]; eşlik eden; çift; ikil; زوجان çift;

زوجة ç. -آت eş, hanım, karı [zevce];

زيجة evlilik;

زوجي [na't] çift, çiftli, tek olmayan; iki kat; evlilik ile ilgili;

زيجي evlilik ile ilgili, evlilik...;

زوجية evlilik hayatı, evlilik;

زواج (من ...ile) evlilik; düğün; nikah, izdivaç ¶ وحدة الزواج tek evlilik, monogami;

مزواج sık sık evlenen;

تزويج (من ...ile) evlendirme, everme;

زواج iki kat yapma!;

مزاوجة çift olma, eşleşme;

تزوج evlenme, evlilik;

تزاوج aileler arası kız alıp verme;

ازدواج eşleşme, çift oluşturma; kupl ELK.;

¶ ازدواج ضريبي mükerrer vergi;

متزوج evli;

مزدوج çift çift, iki kat;

زاح (زيح) bkz. زاح u (زوح)

زود ⇐ زود (b-e) erzak/ zahire sağlamak, (b-e, bşi) azık/ yiyecek olarak sağlamak; (b-i, bşi, ب ...ile) donatmak, teçhiz etmek (b-e, bşi) bahşetmek, ihsan etmek; (bşi, ب ...ile) süslemek, tezyin etmek; أزاد (b-e) erzak sağlamak; yiyecek vermek; تزود erzak temin

mek; büyümek, yetişmek, serpilmek; büyüklenmek, kibirlenmek; ازدهى ve أزدهي [edil.] kendi halinden memnun olmak, kendini beğenmek, övünmek; ازدهى (ب ...de) parıldamak, ışıldamak; (ب ...ile) övünmek;

زهو ve زهو çiçeklenme, çiçek açma; parlaklık, şaşaa, ihtişam, övünme, kibir, büyüklenme, övünç vesilesi, kendisi ile övünülen şeyler; oyun, eğlence;

زهي parlak, şaşaalı, ihtişamlı, muhteşem, görkemli, debdebeli, göz kamaştırıcı;

زهاء parlaklık, şaşaa, ihtişam, debdebe;

زهاء miktar, adet; زهاء [mud. kul] ...kadar, yaklaşık..., takriben...;

أزهى daha fazla büyümüş, serpilmiş; daha çok övünen;

ازدهاء çiçek açma, çiçeklenme, büyüme; canlılık devresi, en enerjik/ canlı çağ; parlaklık, ihtişam, şaşaa, debdebe; övünme;

زاه parlayan, parlak, ışık saçan; muhteşem, görkemli, göz kamaştırıcı, güzel;

مزهو (ب ...ile) övünen; büyüklenen, kibirli, mağrur, gururlu; küstah;

زوبعة bkz. زبع ;

1 زوج ⇐ زوج (bşi, ب veya من ...ile) çift oluşturmak, eşleştirmek, çift meydana getirmek; (bşi) iki kat yapmak; (b-i, ب veya من b-ile) evlendirmek, evermek; زاوج çift oluşturmak, eşleştirmek; (بين ... و بين ... ...ile ....i) evlendirmek, evermek; تزوج (b-ile veya ب, من, على b-ile) evlenmek; تزاوج aileler

تَزْوِير sahtesini, taklidini yapma; تَزْوِير فِي السَّنَدَات sahte döküman düzenleme;

اِزْوِرَار sapma; karşı olma, muhalefet;

زَائِر ç. زُوَّار müe. زَائِرَة ç. زُوَّر ziyaretçi, misafir;

مَزُور ziyaret edilen;

مُزَوَّر taklit, sahte; kalp; hile ile kazanılan;

زَوْرَق ç. زَوَارِق kayık ¶ زَوْرَق بُخَارِي buharlı tekne; زَوْرَق الصَّيْد balıkçı teknesi; زَوْرَق النَّجَاة cankurtaran sandalı;

(زوغ)[1] زَاغَ u (زَوْغ، زَوَغَان) (عن ...den) sapmak, ayrılmak; doğru yoldan çıkmak;

زَاغ[2] ALF.BKZ.;

زُوفَى ,زُوفَــاء zufa otu, çördük BOT. Hyssopus officinalis;

زوق ⇐ زَوَّق (bşi) süslemek, tezyin etmek; (hikayeyi) [hayalinde] canlandırmak, tasavvur etmek;

زَوَاق süsleme, tezyin; dekorasyon; süslü giyim, kıyafet; makyaj malzemeleri;

مُزَوَّق süslenmiş, süslü; cicili bicili, aşırı süslü;

(زول ve زيل) زَالَ (زُلْتُ) u (زَوَال) (عن veya من ...den) ayrılmak, vazgeçmek, bırakmak; görünmemek, gözden kaybolmak; sona ermek, bitmek, dinmek, giderek yok olmak; batmak [örn. güneş, ay]; _ (زِلْتُ) a (زَيْل) devam etmek, bitirmek; زول'den: ¶ زَالَ مِنْهُ الغَضَبُ öfkesi dinmek, sakinleşmek; زَالَ عَنِ الوُجُودِ (artık) yok olmak; زيل'den ve olumsuzluk edatı ile (لَا يَزَالُ veya لَمْ يَزَلْ ve مَا زَالَ): hala,

edilmek; [yolculuk için] azığı bulunmak; (من b-den) öğrenmek; (ب ...ile) donanmak;

زَاد ç. أَزْوَاد ,أَزْوِدَة erzak, zahire;

زُوَاد erzak;

زُوَادَة erzak;

مِزْوَد ç. مَزَاوِد ,مَزَائِد erzak çantası;

مَزَادَة erzak çantası;

زَائِدَة ç. زَوَائِد bkz. زيد ;

مُزَوَّد (ب ...ile) arz edilen, sunulan, döşeli; (ب ...ile) donatılmış, teçhiz edilmiş; (ب silahlarla) teçhizatlandırılmış; (ب ...ile) bağlantılı, ilintili;

(زور) زَارَ u (زِيَارَة، زَوْر) (b-i) ziyaret etmek; زَوَّرَ (bşin) sahtesini/ taklidini yapmak; تَزَاوَرَ karşılıklı ziyarette bulunmak; اِزْوَرَّ (عن ...den) dönmek, sapmak, vazgeçmek; (عن ...e) karşı/ muhalif olmak; اِزْوَرَّ بِهِ b-den uzaklaşmak, (عن ...e) yabancılaşmak; اِسْتَزَارَ b-nin ziyaret etmesini istemek;

زَوْر göğsün üst kısmı; boğaz; ¶ آلاَم الزَّوْر boğaz ağrısı;

زُور zor, kuvvet; yalan, gerçek olmayan; yanlışlık, hata; ¶ بِالزُّورِ zor kullanarak, kaba kuvvet ile; شَهَادَة زُور yalancı şahitlik;

زَوَر meyil, eğim; eğrilik, çarpıklık; yanlışlık; vefasızlık, dürüst olmama; şaşılık;

زَوْرَة ç. ـَات ziyaret;

زِيَارَة ç. ـَات ziyaret;

أَزْوَر müe. زَوْرَاء ç. زُور meyilli, eğimli, yatık; eğri, çarpık; şaşı, şaşı gözlü;

مَزَار ç. ـَات ziyaret yeri; türbe;

henüz, halen; مَا زِلْتُ أَفْعَلُهُ böyle yapmayı kesmedim, hala böyle yapıyorum; مَا زَالَ لاَ يَزَالُ فِي حَاجَةٍ قَائِمًا o hala ayakta duruyor; لاَ يَزَالُ عَلَى إِلَيْهِ onun hala buna ihtiyacı var; ذِكْرٌ مِنْهُ hala onu hatırlıyor (ve unutmadı);

زَوَّلَ (*bşi*) yerinden çıkarmak, gidermek; زَيَّلَ (*bşi*) ayırmak, açmak, dağılmak; زَاوَلَ kendini (*bşe*) vermek, (*bş ile*) meşgul olmak; (*bşi*, *b-i*) terk etmek, bırakmak; (بَيْنَ *arasını*) ayırmak, açmak ¶ زَايَلَ الدَّارَ evi terk etmek; أَزَالَ (*bşi*) durdurmak, yok etmek, gidermek; (*bşi*) yerinden çıkarmak, yok etmek; تَزَايَلَ bağlantısı/ irtibatı olmamak; bitmek, sona ermek, geçip gitmek;

زَوْل ç. أَزْوَال kişi, şahıs; siluet, görüntü;

زَوَال [özl. süre] sona erme, bitme, zeval; [güneş] batma, zeval; öğle; ¶ سَرِيعُ الزَّوَالِ kısa ömürlü, sonu çabuk gelen, çabuk silinen, unutulan; بَعْدَ الزَّوَالِ öğleden sonra; عِنْدَ الزَّوَالِ öğleleyin; خَطُّ الزَّوَالِ meridyen;

زَوَالِي : فِي السَّاعَةِ الرَّابِعَةِ زَوَالِيَّةً öğleden sonra saat dörtte;

زُولِيَّة ç. زَوَالِي kilim IR., SUUD.;

مِزْوَلَة ç. مَزَاوِل güneş saati;

مُزَاوَلَة (*bş ile*) ilgilenme, meşgul olma; devamlı/ sürekli/ aralıksız çalışma; uygulama, tatbikat [iş, meslek vb. için];

إِزَالَة yok etme, giderme, izale etme;

زَائِل geçici, sürekli olmayan, kısa ömürlü;

زُولُوجِيَا zooloji;

زُولُوجِي zoolojik;

(زوم) زَامَ *u* [köpek] hırlamak MIS.; زَوَّمَ homurdanmak;

زُوم ç. أَزْوَام bitki özü, özsu;

زَان، زَانَة ALF.BKZ.;

زُوَان = زُؤَان ;

زوى *i* (زَيّ، زَوِيّ) (*kaşlarını*) çatmak, (*yüzünü*) asmak; (عَنْ *b-e*, *hakkını*) vermemek; (*bşi*) gizlemek, saklamak ¶ زَوَى مَا بَيْنَ عَيْنَيْهِ kaşlarını çatmak, yüzünü gözünü eğmek; زَوَّى ve تَزَوَّى köşeye çekilmek, kendini soyutlamak, tecrit etmek; اِنْزَوَى köşeye/ inzivaya çekilmek; ¶ اِنْزَوَى فِي جِلْدِهِ içine kapanmak;

اِنْزِوَاء kendini tecrit etme, soyutlama, inziva;

زَاوِيَة ç. زَوَايَا köşe; açı MAT.; zaviye, küçük mescit, inziva yeri ¶ الزَّاوِيَةُ الْحَادَّةُ dar açı; الزَّاوِيَةُ الْخَارِجَةُ dış açı; مُتَسَاوِي الزَّوَايَا eş açılı; الزَّاوِيَةُ الْقَائِمَةُ dik açı; الزَّاوِيَةُ الْمُنْفَرِجَةُ geniş açı; حَجَرُ الزَّاوِيَةِ binanın inşa tarihinin yazılı olduğu taş; مِنْ زَوَايَا مُخْتَلِفَةٍ değişik açılardan, farklı yaklaşımlarla;

مُنْزَوٍ kendini tecrit eden, soyutlayan, münzevi; uzak, sapa, zor ulaşılan;

زي ⇒ زَيَّى، زَيًّا (*b-e*, ب) giydirmek; تَزَيَّى، تَزَيًّا giyinmek; (ب *bşi*) giymek;

زِيّ ç. أَزْيَاء elbise, kıyafet; üniforma; dış görünüş, kostüm; giyiniş, giyim stili; moda; şekil, form; ¶ عَلَى الزِّيِّ الْجَدِيدِ yeni moda, son moda;

زِئْبَق cıva;

زيت ⇒ زَيَّتَ (*bşi*, *makine*) yağlamak; (*yemeğe*)

yağ ilave etmek, koymak;

زَيْت ç. زُيُوت zeytinyağı; motor vb. yağı ¶ زَيْت حَارّ bezir yağı; زَيْت الحُوت balık yağı; زَيْت الخِرْوَع hintyağı; زَيْت السَّمَك balık yağı; زَيْت التَّشْحِيم makina yağı, motor yağı; زَيْت الاسْتِصْبَاح akaryakıt; زَيْت الغَاز (الكَاز) gaz; لاَ أَحَدٌ يُنَادِي زَيْتِي عَكِر kimse ayranım ekşi demez;

زَيْتِي [na't] yağlı ¶ صُورَة زَيْتِيَّة ya da لَوْح زَيْتِيَّة yağlı boya resim ya da yağlıboya tablo;

زَيَّات yağcı, tüccarı;

زَيْتُون [cin.is.; tek.is. ة] zeytin ağacı; zeytin ¶ حَد الزَّيْتُون Paskalyadan evvelki pazar günü;

زَيْتُونَة [tek.is.] ç. ـَات- zeytin ağacı; zeytin;

زَيْتُونِي zeytin yeşili, zeytuni;

مِزْيَتَة yağ tenekesi;

مُزَيَّت yağlanmış, yağlı;

[1] زِيج yapı ustasının düzgünlüğü kontrol için kullandığı ip; astronomik takvim;

زِيجَة ve زيجى bkz. زوج;

(زيح) زَاحَ i (زَيْحَان, زُيُوح, زَيْح) ayrılmak, uzaklaşmak; أَزَاحَ (bşi) yerinden çıkarmak; (*perdeyi, örtüyü,* عن *...den, üzerinden*) çekip almak, kaldırmak ¶ ...أَزَاحَ اللِّثَامَ عَنْ ... ...den örtüyü kaldırmak; ...i açıklığa kavuşturmak; أَزَاحَ السِّتَارَ عَنْ تِمْثَال bir heykelin açılışını yapmak;

انْزَاحَ uzaklaşmak, ayrılmak; [perde] çekilmek, açılmak;

زِيح ç. أَزْيَاح [doğru] çizgi, hat KNŞ.;

زَيَّاح ç. ـَات- dini alay, topluluk;

إِزَاحَة yerinden çıkarma ¶ إِزَاحَة السِّتَارِ açılış [heykel için];

(زيد) زَادَ i (زِيَادَة) daha çok/ daha büyük/ daha fazla olmak, artmak, çoğalmak, fazlalaşmak; (عن veya على *...den*) daha çok/ daha fazla/ daha büyük olmak; (عن veya على *...i*, ب *...kadar*) geçmek, aşmak; (*bş*) artırmak, büyütmek, çoğaltmak; (*bşi*, من *...den*, الى *...e*) yükseltmek; (*bşi*, على *...e*) eklemek, ilave etmek; (في ya da من *bşi*) büyütmek, ilerletmek, geliştirmek, ilerletmek; (*b-e, bşi, bşden*) daha çok vermek, artırmak ¶ لاَ يَزِيدُ ... عَلَى ...i geçmez, ancak ...kadardır; زَادَ ... قَائِلاً ...diyerek devam etti; زِدْ عَلَى ذَلِكَ ... أَنْ buna ilaveten, bir de..., bununla da kalmayıp; hatta, bir de; ayrıca, bundan başka; زَادَهُ عِلْماً *b-e* daha çok ilim vermek, bilgisini artırmak; زَيَّدَ artırmak, büyütmek, çoğaltmak; زَاوَدَ (*b-den*) daha çok fiyat vermek; تَزَيَّدَ artmak; yükselmek, zamlanmak [fiyatlar]; eklemeler yapmak, abartmak, mübalağa etmek; sözü uzatmak; ¶ تَزَيَّدَ مِنَ العِلْمِ (مِنَ الْمَعْرِفَة) ilmi artmak, bilgisi çoğalmak;

تَزَايَدَ biri ile rekabet etmek; tedrici, kademeli olarak artmak; daha şiddetli olmak; (في *bşi*) çok aşmak; ازْدَادَ artmak, büyümek, çoğalmak; ¶ ازْدَادَ بُكَاءً giderek daha çok ağlamak;

اسْتَزَادَ daha çok istemek; daha fazlasını elde etmeyi istemek; (*b-den*) daha fazla vermesini istemek;

الزَّيْدِيَّة Zeydiyye mezhebi;

الزُّيُود Zeydiler;

ihtiyaç duyulandan çok;

زائدة ç. زوائد uzantı ANAT., ZOO. BOT.; fazlalık TIP; ¶ زائدة معوية ve زائدة دودية apandisit ANAT.;

مزايد ç. ون- müzayedeye katılan;

متزايد yavaş yavaş artan;

[1] زير ⇒ زير (düğmeyi) iliklemek, kapatmak FAS.;

[2] زير ç. زيار ,أزيار küp [su için MIS., MAĞR.];

زيز [cin.is.; tek.is. ة] ç. زيزان ağustos böceği ZOO.; krizalit;

زيزفون hünnap BOT. Zizyphus jujuba; ıhlamur ağacı BOT.;

(زيغ) زاغ i (زيغ, زيغان) (عن ...den) sapmak, ayrılmak; doğru yoldan sapmak; (عن ...den) uzaklaşmak, sırtını dönmek; (gözlerini) gezdirmek; أزاغ (bşi) saptırmak; ¶ أزاغ عني بصره bana küçümseyerek baktı;

زيغ ve زيغان sapma; (عن ...den) sapma, ayrılma ¶ زيغ و سداد doğrular ve yanlışlar;

زائغ sapmış; yanlış, hatalı, ifsad edilmiş, bozulmuş ¶ نظرات زائغة baygın bakış(lar);

(زيف) زاف i (زيف) sahte/ taklit/ kalp olmak;

زيف kalp para basmak; (bşin) sahte olduğunu beyan etmek;

زيف sahtelik, taklit olma; gurur, kibir;

أزيف daha hileli;

زائف yanlış; kalp, sahte; ¶ أخبار زائفة asılsız haberler; نقود زائفة kalp para(lar);

مزيف sahtekar, kalpazan, düzenbaz;

مزيف kalp, sahte, düzme; yapma, suni;

[1] زيق ⇒ زيق çığlık atmak, feryat etmek MIS.;

زيادة artma, çoğalma, büyüme; ziyade; yükselme, çıkma; şiddetlenme, artma; prim; ilave; زيادةً fazladan, ilaveten, bir de, bunun yanında ¶ ... زيادةً عن ... ...den çok, ...in üzerinde; ...e aldırmadan; ...in yanında, bir de; حملهُ زيادةً عن تحمّله ona kaldırabileceğinden fazlasını yükledi; زيادةً على ذلك bunun yanında, bir de, hatta; زيادة المواليد doğum oranının yüksekliği; لزيادة الإيضاح daha iyi açıklamak için;

أزيد daha çok, daha fazla;

مزاد ç. آت- müzayede/ açık artırmayla satış;

مزيد (على ...de) artırım; aşma, geçme; yüksek derece; üst sınır, maksimum; [mud. kul.] ...in en uç noktası, en üstü, en fazlası; artırılan, artırılmış; mezid DİLB.; بمزيد الشكر çok teşekkürler!; بمزيد الأسف büyük bir üzüntü ile; بمزيد الإرتياح büyük bir memnuniyetle; ليس له من مزيد geçilmez, yenilmez;

مزايدة ç. آت müzayede, açık artırma;

تزيد abartma, mübalağa, büyütme;

تزايد artma, çoğalma;

ازدياد artma, çoğalma; şiddetlenme;

استزادة daha çok/ daha fazla isteme; ¶ لم يبق لمستزيد استزادة ilave edilecek bir şey yok, artık bu konuda söylenecek/ yapılacak bir şey kalmadı;

زائد artan, çoğalan; (عن bşi) aşan, geçen; ilave, fazla, ekstra; ¶ زائد عن الحاجة fazla,

[2]زيق ç. أَزْيَاق yaka; [elbise için] kenar;

(زيل) زَال ve زَيَّل, زَايَل, تَزَايَل için bkz. زول;

[1](زين) زَان i (زَيْن) (bşi) süslemek; زَيَّن (bşi) süslemek, güzelleştirmek; (bşi, b-i) güzelleştirmek; (b-i) tıraş etmek; زَيَّنَت نَفْسَهَا [kadın] hazırlanmak, hazır olmak; (bşi, الى ya da ل b-i) övmek, lehinde konuşmak; (bşi, ل b-nin) gözleri önüne koymak; (ل b-i أَنَّ ...olduğuna) inandırmak; (ل b-e, أَنْ ...yapmayı) önermek, (ل b-e, أَنْ ...yapma) fikrini vermek; تَزَيَّن süslenmek; hazırlanmak, giyinmek, tıraş olmak; ازْدَان süslenmek; güzelleşmek;

زَيْن güzellik; güzel, hoş;

زِينَة ç. ـآت süs, ziynet; elbise, kıyafet; süslü elbise ¶ زِينَة الوَجْه makyaj; بَيْت الزِّينَة güzellik enstitüsü, kuaför salonu; أَشْجَار الزِّينَة süs ağaçları; نَبَاتَات الزِّينَة süs bitkileri; خِوَان الزِّينَة tuvalet masası; غُرْفَة الزِّينَة giyinme odası;

زَيَان güzel;

زِيَان süs, süsleme;

زِيَانَة kuaförlük mesleği;

مُزَيِّن kuaför;

مُـزَيَّن (ب ...ile) süslenmiş, donatılmış; (ب ...ile) güzelleştirilmiş;

مُزْدَان ⇑; ⇑;

[2]زَان ALF.BKZ.;

زِنكُو çinko;

سَ muzari fiilin önüne gelen, gelecek zaman edatı;

سَاتَان saten, atlas;

سَاج ç. سِيجَان tik ağacı BOT. Tectno grandis;

سَاجَات kastanyet;

سَادَة basit; tek renkli, düz [kumaş], sade; قَهْوَة سَادَة sade kahve;

سَئِرَ a (سُؤْر) artmak, geriye kalmak [özl. yiyecek ve içecek];

سُؤْر ç. أَسْآر kalıntı, arta kalan, artık [özl. yiyecek, içecek];

سُؤْرَة ⇑; gençlik emaresi;

سَائِر geriye kalan, arta kalan; [mud. kul.] hepsi diğerleri;

السَّاسَانِيُّون Sasaniler;

سَأَلَ a (سُؤَال ,مَسْأَلَة ,تَسْآل) (*b-e bşi* veya عن *bşi bş hakkında*) sormak; (عن ...*hakkında*, ...*ile ilgili*) sorular sormak, soruşturmak; (*bşi*, *b-den* ya da من *b-den*) istemek ¶ سَأَلَه رَأْيَه *b-e* danışmak, *b-nin* görüşünü almak, fikrini sormak; سَأَلَهُ سُؤَالاً *b-e* bir soru sormak; يُسْأَل عَن... ...den sorumludur/ mesuldür; سَاءَلَ (*b-e* عن *hakkında*) soru sormak; (*b-i*) hesaplaşmaya çağırmak; أَسْأَلَهُ سُؤْلَه : أَسْأَلَ *b-nin* isteğini/ dileğini yerine getirmek, تَسَأَّلَ ve تَسَوَّلَ dilenmek; ... (عَنْ) تَسَاءَلَ هَلْ sormak, birbirine sormak, soruşturmak; تَسَاءَلَ هَلْ ... (عَنْ) kendi kendine ...olup olamayacağını, ...yapıp yapamayacağını sormak; (عن ...*i*) sorular sormak, soruşturmak;

سُؤْل istek, dilek;

سُؤْلَة istek, dilek;

سُؤَال ç. أَسْئِلَة soru, sual (عن ...*hakkında*) (عن ...*e için*) istek, talep, arzu; (عن ...*hakkında*) araştrma;

سَأَّال meraklı, çok soru soran;

سَؤُول meraklı, çok soru soran;

مَسْأَلَة ç. مَسَائِل soru; sorun, problem, mesele; olay, mesele durum, hadise; istek, dilek;

مُسَاءَلَة sorgulama;

تَسَوُّل dilenme;

تَسَاؤُل [kendi kendini] sorgulama; birbirine sorma;

سَائِل ç. ون- ,سُؤَّال ,سَأَلَة soru soran; dilenci; rica eden, dileyen;

مَسْؤُول (عن ...*den*) sorumlu, mesul;

مَسْؤُولِيَّة ç. آت- (عن...*den*) sorumlu, mesul olmak, mesuliyet;

مُتَسَوِّل ç. ون- dilenci;

1 سَام Nuh (as.)'un en büyük oğlu;

سَامِي [s.] Sami; [i.] ç. ون- Sami; اللاَّسَامِيَّة Yahudi aleyhtarlığı, Antisemitizm;

سئم *a* (سَأَمَة, سَأْم) (من *bşden* veya *bşden*) bıkmak, usanmak, sıkılmak; (أَنْ ...*yapmaya*) karşı olmak; sevmemek, hoşlanmamak; أَسْأَمَ (*b-i*) bıktırmak, usandırmak;

سئم sıkan, sıkıntı veren, bıktıran, sıkıcı;

سئم bıkmış, usanmış, iğrenmiş;

سَآمَة sıkılma, bıkma, usanma, can sıkıntısı;

سَبَّ *u* (سَبّ) (*b-e*) sövmek, kötü/ ağır sözler söylemek, dil uzatmak; lanet etmek, beddua etmek; سَبَّبَ (*bşe*) sebep olmak; سَابَّ (*b-ile*) karşılıklı sövmek, küfürleşmek; تَسَبَّبَ (عن ...*den*) kaynaklanmak, ortaya çıkmak, doğmak (عن ...*in*) neticesi olmak; (ب ya da في ...*in*) asıl sebebi/ nedeni olmak; (الى *bş için*) neden, sebep aramak; (الى *bş için*) sebep öne sürmek/ göstermek, açıklamada bulunmak; (ب *bşi*, الى *için*) sebep/ neden görmek; perakende ticaret yapmak KNŞ.; تَسَابَّ karşılıklı sövmek, küfürleşmek; اِسْتَبَّ = تَسَابَّ ;

سَبّ ⇑ mas.;

سَبَّة zaman aralığı, süre, müddet;

سَبَب ç. أَسْبَاب *bşin* elde edilmesi için gerekli, vasıtalar; sebep, neden, faktör (في ...*in*); [özl. çoğ.] sosyal ilişkiler; ¶ سَبَب أَكْبَر asıl sebep, temel neden; أَسْبَاب الحُكْم gerekçe, esbab mucibe HUK.; أَسْبَاب الرَّاحَة konfor sağlayan/ rahatlık verici şeyler; بِسَبَب [mud. kul.] sebebi, nedeni ile; ذٰلِكَ bu yüzden, bu sebep ile; كَانَ السَّبَبُ فيه *bşin* nedeni olmak, [olumsuz kullanımda] *bşin* sorumlusu olmak; يَرْجِعُ السَّبَبُ الى ... bunun sebebi ...dir, bu ...olmasındandır; أَخَذَ بِأَسْبَاب الحَضَارَة الحَدِيثَة yeni/ modern uygarlığı kabullendi/ benimsedi; وَصَلَ أَسْبَابَهُ بِأَسْبَابِه gücünü *b-ile* birleştirmek; تَقَطَّعَت الأَسْبَابُ بَيْنَ ... arasındaki ilişkiler kesildi, aralarında müşterek bir şeyleri kalmadı; شَاطَرَهُ أَسْبَابَ المَسَرَّة *b-nin* mutluluğunu paylaşmak;

سَبَبِيَّة nedensellik;

سَبَّاب söven, dil uzatan, kötü söz söyleyen;

سَبَّابَة işaret parmağı;

سَبِيب ç. سَبَائِب saç teli;

مَسَبَّة ç. -آت yerme, zem, sövme, küfür;

تَسْبِيب sebep olma;

سِبَاب küfür, kötü söz;

مُسَابَّة ⇑;

مُسَبِّب sebep olan, müsebbip, başlatan, ortaya atan; مُسَبِّبَات sebepler, etkin faktörler;

مُسَبَّب (عن ...*den*) doğan, kaynaklanan; السَّبَبُ وَ المُسَبَّب sebep sonuç;

مُتَسَبِّب sebep olan; neden, sebep; perakende satış yapan;

سَبَا ve سَبَأ Sebe devleti; ¶ ذَهَبُوا أَيْدِي (أَيَادِي) سَبَا tekrar bir araya gelmemek üzere dağıldılar;

سَبَانِخ ıspanak BOT.;

سَبَاهِي bkz. سَبَايِس;

سَبَايِس ve سَبَاهِي sipahi; lejyoner, Fransız ordusundaki Cezayirli süvari;

سَبَتَ[1] *u* istirahat etmek; Sebt [Yah. için cumartesi] gününü beklemek; أَسْبَتَ Sebt gününe girmek;

السَّبْت ç. السُّبُوت Cumartesi günü [yine يَوْمُ السَّبْت];

سُبَات uyuşukluk; uyku; dinlenme;

سُبَاتِي uyuşukluk verici, letarjik; الإِلْتِهَاب الْمُخِّي السُّبَاتِي uyku hastalığı;

مُسْبِت uyuşuk, hareketsiz, canlı değil;

سَبَت[2] ç. أَسْبِتَة sepet KNŞ.;

سَبَت[3] dereotu, yabantırak BOT. Anethum graveolens;

سِبْتَمْبِر Eylül ayı;

سَبَج siyah, kara kehribar, kara amber;

سَبَحَ *a* (سِبَاحَة, سَبْح) (فِي ya da بِـ ...*de*) yüzmek;

سَبَّحَ (اللّٰه veya لِلّٰه *Allah'ı*) [سُبْحَانَ اللّٰه diyerek] tenzih etmek, her türlü noksan/ ayıp/ kusurdan beri olduğunu anmak; (بِـ *bşi*) övmek, yüceltmek;

سَبْحَة [tek.is.] yüzüş;

سُبْحَة ç. سُبَح, سُبُحَات tespih tanesi; tespih; tesbih duası;

سُبْحَة ç. سَبَحَات, سُبُحَات şevket, haşmet, heybet, celal [Allah'ın] ¶ سُبْحَانَ اللّٰه Allah (عَن ...*den*) münezzehtir, uzaktır, beridir; Allah'ı (عَن ...*den*) tenzih ederim; [şaşırma esnasınında] Allah Allah!, bak şu işe!;

سَبَّاح yüzücü;

سَبُوح iyi yüzücü; [at] çevik; hızlı, uçar gibi giden;

سِبَاحَة yüzme, yüzücülük;

مَسْبَح ç. مَسَابِح yüzme havuzu;

مِسْبَحَة ç. مَسَابِح tespih;

تَسْبِيح ç. تَسَابِيح Allahı [سُبْحَانَ اللّٰه diyerek] tenzih etmek, tespih etmek;

تَسْبِيحَة ç. تَسَابِيح Allah'ı tenzih etme, tespih etme; methiye;

تَسْبِيحَة methiye;

سَابِح ç. ـون, سُبَّاح, سُبَحَاء yüzücü; denize giren; ¶ سَابِح فِي أَفْكَارِهِ düşüncelere dalmış;

سَابِحَة planör;

سَابِحَات ve سَوَابِح yarış atları için kullanılan lakap ≈ şimşek gibi;

مُسَبِّحَة işaret parmağı;

سَبْحَلَة Allahı [سُبْحَانَ اللّٰه diyerek] tesbih etmek;

سَبِخَ *u* (سَبْخ) uykusu ağır olmak; سَبَّخَ ⇑; (الأَرْض *toprağı, araziyi*) gübrelemek, verimli hale getirmek;

سَبَخ gübre KNŞ.; سَبَخ بَلَدِي gübre;

سَبِخ tuzlu [toprak];

سِبَاخ ç. أَسْبِخَة gübre;

تَسْبِيخ derin uyku; koma TIP.;

سَبَرَ *u, i* (سَبْر) (*yarayı*) sonda ile muayene etmek; (*bşi*, örn.: *derinliği*) ölçmek; (*bşi*) araştırmak, incelemek, tetkik etmek; ¶ سَبَرَ أَغْوَارَ الشَّيْءِ *bşi* iyice, derinlemesine incelemek, *bşi* didik didik etmek;

سَبْر [yara için] muayene; tetkik inceleme;

سِبَار ç. سُبُر sonda TIP.;

سَبُّورَة karatahta;

مِسْبَر ç. مَسَابِر sonda TIP.;

مِسْبَار ç. مَسَابِير sonda tıp;

أُسْبُوعِي haftalık; أُسْبُوعِيًّا haftada bir;

أُسْبُوعِيَّة haftalık program (radyo, televizyon);

السَّابِع yedinci;

سَبَغَ u, a (سُبُوغ) uzun ve geniş olmak; bol/ çok olmak; أَسْبَغَ (*bşi*) genişletmek; (*bşi*) tam/ mükemmel/ eksiksiz yapmak, yerine getirmek; (على *b-e*, *bşi*) ihsan etmek, bol bol vermek, lütfetmek; (على *b-i, bazı vasıflarla*) donatmak, bahşetmek ¶ أَسْبَغَ الوُضُوءَ eksiksiz olarak abdest almak;

سَابِغ ç. سَوَابِغ uzun ve bol [elbise]; tam, mükemmel, eksiksiz; bol, çok, mebzul;

سَبَقَ u, i (سَبْق) (*b-i, bşi*) geçmek, önüne geçmek, önce gelmek [yer ya da zaman için]; (*b-den*) önce (الى ...*e*) varmak; (*b-i, bşi*) geride/ arkada bırakmak; (*bşi*) erken davranıp (*bşin*) önüne geçmek; (الى *bşe*) kendiliğinden/ içgüdüsel olarak dönüvermek; (على *b-i* veya *b-i*) geçmek, (على ...*e*) üstün gelmek; ¶ سَبَقَ لَهُ أَنْ فَعَلَهُ bunu daha önceden yapmıştı; سَبَقَ لَهُ أَنْ قَابَلَهُ bununla daha önceden karşılaşmıştı; سَبَقَ لَنَا القَوْلُ أَنْ ... daha önceden de ...olduğunu söylemiştik; سَبَقَ الحُكْمُ عَلَيْهِ أَنْ ... daha önce ...den mahkum (olmuş) olmak, ...den hüküm giymek, sabıkalı olmak; سَبَقَ لِي ... bana daha önce ...oldu; لَمْ يَسْبِقْ لِي أَنْ ... ...ile daha önce de karşılaştım; لَمْ يَسْبِقْ لِي أَنْ ... ben daha önce (hiç) ...yapmadım; لَمْ يَسْبِقْ لَهُ مَثِيلٌ benzeri görülmemiş olmak; سَبَقَ السَّيْفُ العَذْلَ olan oldu, artık

سبسب ⇐ تَسَيَّبَ [saç] düz olmak; [göz yaşları vb.] akmak;

سَبْسَبَة ç. سَبَاسِب çöl, çorak toprak; ¶ قَفْر سَبْسَب çöl, çorak toprak, metruk arazi;

سَبِطَ u (سَبَاطَة, سُبُوطَة) [parmak, boy, saç] düz ve uzun olmak;

سَبْط ç. أَسْبَاط düz [saç] ¶ سَبْط اليَدَيْنِ eli açık, cömert; سَبْط القَامَة boylu poslu;

سِبْط ç. أَسْبَاط torun; [Yahudilerde] kabile;

سِبَاط ç. سَبَابِيط ayakkabı KNŞ.;

سُبَاطَة salkım;

سَابَاط ç. سَوَابِيط kemerli yol; kemer altı yolu;

سِيبَاط ve MIS. سُبَاط ⇑;

سبع ⇐ سَبَّعَ (*bşi*) yedi tane, yedi kat yapmak; (*bşi*) yediye bölmek;

سَبُع ç. أَسْبُع, سُبُوع, سُبُوعَة yırtıcı hayvan; aslan;

سَبْع ç. سِبَاع ⇑;

سَبْع ve سَبْعَة yedi; سَبْعَةَ عَشَرَ (سَبْعَ عَشْرَةَ) onyedi;

سُبْع ç. أَسْبَاع yedide bir, bir bölü yedi;

سُبَاعِي yedi parçadan/ bölümden oluşan; yedi harfli;

سَبْعُون yetmiş;

سَبْعِينِي yetmişlerde, yetmişinde;

التَّرْجَمَة السَّبْعِينِيَّة Eski Ahit kitabının M.Ö. 270 de başlanılan Yunanca tercüme;

السُّبُوعَات Şavot, Haftalar bayramı YAH.;

أُسْبُوع ç. أَسَابِيع hafta ¶ أُسْبُوع الآلَام Paskalyadan bir önceki hafta HRİ.;

yapacak bir şey yo, ≈ geçti Bor'un pazarı, sür eşeği Niğde'yeatı alan Üsküdarı geçti; سَبَقَ ذِكْرُهُ سَبَقَهُ لِسَانُهُ ağzından kaçırmak; سَبَّقَ yukarıda adı geçen [sıfat cümlesi]; سَبَّقَ (*bşi*) öne geçirmek; (*bşi*) önceden belirtmek (*bşi*) vaktinden zamanından önce yapmak ya da vermek; سَابَقَ (*b-i*) geçmeye, yenmeye çalışmak, çabalamak; (*b-ile*) yarışmak; (*b-ile*) rekabet etmek; تَسَابَقَ birbiri ile yarışmak, rekabet etmek; (الى ...*için*) birbiri ile çekişmek; اِسْتَبَقَ = تَسَابَقَ ;

سَبْق önce gelme, geçme; geride bırakma; ¶ سَبْق الإصْرَار taammüt, önceden tasarlama HUK.;

أَحْرَزَ قَصَبَ السَّبْقِ bkz. أَحْرَزَ ;

سَبَق ç. أَسْبَاق [yarıştaki] ödül;

سَبْقَة : سَبْقَة القَلَم kalem hatası;

سَبَّاق geçen, geride bırakan; muzaffer, galip ¶ قِطَار سَابِق ekspres tren; (ç. ـون) muzaffer, galip; yarışçı;

أَسْبَق önce gelen, daha önceki; daha eski olan ¶ الْمُقِيم الأسْبَق önceki oturan, önceki, eski kiracı vb.;

أَسْبَقِيَّة öncelik; kıdemlilik;

سِبَاق yarış [özl. at];rekabet, çekişme; حَلْبَة (مَيْدَان) السِّبَاق حِصَان السِّبَاق yarış atı; yarış alanı, koşu yolu; سِبَاق القَوَارِب yelkenli tekne yarışı; سِبَاق التَّسَلُّح silah yarışı;

مُسَابَقَة ç. ـَات yarış [özl. atlar için]; mücadele, çekişme; rekabet; gayret;

تَسَابُق çabalama, gayret; rekabet;

سَابِق ç. ـون, سُبَّاق öne geçen, önce gelen, geride bırakan; eski, sabık, önceki; emekli; سَابِقًا önceleri, eskiden ¶ سَابِق لأوَانه [asıl] vaktinden önce, zamanı gelmemiş olan; في السَّابِق eskiden, önceleri, bir ara, bir kez, bir defasında; كَالسَّابِق önceki gibi; كَسَابِق العَادَة adet olduğu üzere; her zamanki gibi; الْمَبْلَغ السَّابِق صَرْفُهُ daha önce ödenen meblağ;

سَابِقَة öncelik, önde bulunma; öncelikli, önceki durum; bir yazarın önceki eserleri; سَوَابِق [çoğ.] önce gelenler; sabıkalar ¶ مِنْ أَصْحَاب (ذَوِي) السَّوَابِق sabıka, sabıkalı; مَنْ لَه سَوَابِق sabıkalı;

سَابِقِيَّة : سَابِقِيَّة القَصْد taammüt, önceden tasarlama HUK.; غَيْر مَسْبُوق önceden karşılaşılmamış, benzeri görülmemiş;

مُسْبَقًا vaktinden önceye alınan; peşin;

مُسَابِق ç. ـون- rakip, rekabet eden; mücadeleci; çekişen; yarışçı, yarışmacı;

مُتَسَابِق rakip; mücadeleci, çekişen;

سَبَكَ *u, i* (سَبْك) (*madeni*) eritmek, kalıba dökmek, döküm olarak dökmek, (*madeni*) kaletmek; (*b-i*) hizaya getirmek; سَبَّكَ (*madeni, maden cevherini*) Ⅱ; (*bşi*) yavaş yavaş kaynatmak; اِنْسَبَكَ kalıba dökülmek;

سَبْك dökme, kalıba dökme; düzenleme; MEC. (*ifadeyi*) kurma; (*kişiyi*) hizaya getirme ¶ صِنَاعَة سَبْك الْمَعَادِن metalürji endüstrisi; سَبْك وَ دِقَّة sıhhat, doğruluk, hassasiyet, duyarlılık;

سَبَّاك kalıba dökme işi yapan, kalıpçı, ma-

den tasfiyecisi;

سِبَاكَة dökümcülük; kalıpçılık;

سَبِيكَة ç. سَبَائِك külçe;

مَسْبَك ç. مَسَابِك dökümhane;

تَسْبِيك yavaş yavaş kaynatma;

سبل ⇒ سَبَّلَ (bşi) hayrına, hayır olsun diye vermek, dağıtmak; أَسْبَلَ (bşi) aşağı sarkıtmak, bırakmak; (*perdeyi, örtüyü,* على *üzerine*) sarkıtmak, brakmak; (*gözleri*) kapatmak, yummak; (*göz yaşlarını*) bırakmak dökmek; başaklanmak, başak bağlamak, tutmak;

سَبَل [cin.is.; tek.is. ة] başak;

سَبَلَة gübre;

سَبَلَة ç. سِبَال ve سَبَل ,سَبَلَةُ الإِنَاءِ [su kabının] emzik; «مَلَأَ الإِبْرِيقَ الى سَبَلَتِه» ibriği, sukabını ağzına kadar doldurdu.»;

سَبِيل [müz ve müe.] ç. سُبُل ve أَسْبِلَة yol; giriş, geçit; (الى *için*) izlenecek yol, çare, çıkar yol; (ç. أَسْبِلَة) halka açık çeşme, sebil; ¶ ابْنُ السَّبِيل yolcu; serseri, avare; في سَبِيل... [mud. kul.] ...için, ...yolunda, ...uğrunda; بِسَبِيل ya da ... عَنْ سبيل ... yoluyla, vasıtası ile, ...i kullanarak; في سَبِيلِ اللّه Allah yolunda, fisebilillah; ... عَلَى سبيل ...olarak, ...olsun diye; عَلَى سَبِيلِ التَّجْرِبَة deneme olarak, mahiyetinde; عَلَى سَبِيلِ الفُكَاهَة şakadan, şaka olarak; عَلَى سَبِيلِ الْمِثَال örnek olarak; خَلَّى سَبِيلَه bkz. خلو ; ضَاقَتْ بِه السُّبُل sıkışmak, çıkmaza girmek, düşmek, çıkar yol bulamamak; لَيْسَ عَلَيَّ في ذَلِك سَبِيلٌ bunu yaptığım için kimse beni ayıplayamaz, bunu yapmakta gayet de haklıyım;

سَابِل : طَرِيق سَابِلَة işlek yol;

السَّابِلَة yoldan gelip geçenler;

مَسْبُول sarkıtılmış, indirilmiş [perde];

الاسبان , اسباني ALF.BKZ. ;

سَبَهْلَلاً amaç gözetmeksizin, rastgele; öylesine;

سَبَهْلَل ç. سَبَاهِلَة işsiz, aylak;

سباهي ALF.BKZ.;

سبا ALF.BKZ.;

سبور Fr.> spor;

سبى *i* (سِبَاء , سَبْي) (*b-i*) esir almak; (*b-i, bşi*) kendine esir etmek, bağlamak, büyülemek ; سَبَى = اسْتَبَى ;

سَبْي esaret; esir;

سَبِي ç. سَبَايَا esir, tutsak;

سَبِيَّة [kadın] esir, tutsak;

سبيداج üstübeç;

سبيذاج üstübeç;

س ت "سِجِلّ تِجَارِي ticari sicil" için kısaltma;

اِسْت arka, dübür [kelimenin başındaki hemze, vasıl hemzesidir];

سِتّ ve سِتَّة altı; سِتَّةَ عَشَرَ (veya سِتَّ عَشْرَةَ) onaltı;

سِتُّون altmış;

سِتُّونِي altmışlarında, altmışlarda;

السَّات altıncı [yine السَّادِس];

سِتّ[2] ç. -ات bayan KNŞ.;

أُسْتَاذ ç. أَسَاتِذَة ALF.BKZ.;

سَتَر *u, i* (سَتْر) (*b-i, bşi*) örtmek; (*b-i, bşi,* عن *...den*) saklamak, gizlemek; (*bşi,* عن *b-den*); (*b-i, bşi,* عن *...den* veya *...e karşı*) korumak,

احـد السَّجْدَة secde; سَجْدَة ç. سَجَدَات Paskalyadan sonraki yedinci pazar HRİ;

سُجُود secde etme, secdeye varma, ibadet etme; "ساجد" kelimesinin çoğulu;

سَجَّاد ç. -ون (Allah'a) ibadet eden, çok secde eden;

سَجَّادَة ç. سَجَاجِيد seccade, namazlık; halı, kilim ¶ صَاحِب السَّجَّادَة veya شَيْخ السَّجَّادَة tarikat şeyhi, ≈ postnişin;

مَسْجِد ç. مَسَاجِد cami, mescit; ¶ مَسْجِد جَـــامِع büyük cami, cuma namazı kılınan camii;

الْمَسْجِدَان İki Mescit (Mescidi Haram ve Mescidi Nebi);

سَاجِد ç. سُجَّد, سُجُود secde eden;

1 سَجَر u (soba, fırın vb.i) yakmak, tutuşturmak;

سَجَّر (suyu) taşırmak;

مَسْجُور uzun ve düz [saç];

2 سِجَارَة ALF.BKZ.;

سَجَع a (سَجْع) [güvercin, kumru] ötmek, ses çıkarmak; seci yapmak, kafiyeli konuşmak;

سَجَّع seci yapmak, kafiyeli konuşmak;

سَجْع kafiyeli söz, sesi;

سَجْعَة ⇈;

سَاجِع seci yapan, kafiyeli konuşan;

سِجْف ç. سُجُوف ,أَسْجَاف örtü, perde

سِجَاف ç. سُجُف ⇈;

سُجُق T.> sucuk;

سجل ⇒ سَجَّل (bşi) kaydetmek, girmek, girdiler arasına almak; (bşi) deftere not etmek; (bşi) tescil etmek, resmi kaydını yapmak; (bşi)

himaye etmek; (على b-nin bşini) görmemek, görmezden gelmek, örtmek; سَتَّر = سَتَر ;

تَسَتَّر örtülmek; örtünmek; gizlenmek, saklanmak; اِسْتَتَر örtünmek; (على ...e) gizli kalmak;

سِتْر ç. أَسْتَار, سُتُور örtü; perde, paravan; siper; bahane;

سُتْرَة ç. سُتَر ceket;

سِتْرِي palyaço, soytarı MIS.;

سِتَار ç. سُتُر örtü, perde; pencere perdesi; bahane ¶ السِّتَار الحَدِيدِي Demir Perde SİY.; سِتَار مِنَ النَّارِ sinema perdesi; السِّتَار الفِضِّي رَفْع (النِّيـرَان) top ateşi, ile yapılan mania; السِّتَار عَنِ الشَّيْءِ [heykel, eser vb.nin] açılışını yapmak, örtüsünü kaldırmak; مِنْ وَرَاءِ السِّتَارِ perde arkası MEC.;

السَّتَّار Settar, Örten, Gizleyen [Allah];

سِتَارَة ç. سَتَائِر örtü; paravan; perde;

تَسَتُّر gizlenme; kamuflaj ASK.;

سَاتِر paravan;

مَسْتُور gizli, saklı; yüzünü örtmüş; iffetli, namuslu,temiz İSL.HUK.; مَسَاتِير [çoğ.] gizlenen şeyler

مُسْتَتِر gizlenen, gizli, saklı; gizli [zamir];

ستف ⇒ سَتَّف (bşleri) istif etmek; düzenlemek;

تَسْتِيف yığma, istif etme;

سَتَه, سَتْه ç. أَسْتَاه arka, kıç; dübür;

سِجَارَة ç. سَجَائِر ,سَجَايِر [g] sigara;

أَسْجَح müe. سَجْحَاء güzel, biçimli;

سَجَد u (سُجُود) secde etmek; (لـ b-nin önünde) kapanmak, ayaklarına kapanmak; (Allah'a) ibadet etmek;

سجم u (سُجُوم, سِجَام) [göz yaşı, su vb.] akıp gitmek, akmak; سجم u, i (سَجْم, سُجُوم, سَجَمَان) [tıpır tıpır] (gözyaşı) dökmek, (suyunu) dökmek [ırmak vb.]; أسجم (gözyaşı) dökmek; انسجم [su] akıp gitmek, akmak; [konuşma] akıcı, güzel olmak; ahenkli olmak; (مَع ...ile) uyum sağlamak;

انسجام akıcılık [konuşma]; ahenk; düzen;

منسجم ahenkli, düzenli;

سجن u (سَجْن) (b-i) hapsetmek, hapse koymak;

سجن hapis, hapse koyma;

سجن ç. سُجُون hapis, hücre;

سجين ç. سَجْنَى, سُجَنَاء mahpus; hapsedilmiş;

سجينة ç. آت- [kadın] mahpus;

سجّان gardiyan, bekçi;

مسجون ç. مَسَاجِين mahpus; hapsetme;

سجو (سَجْو, سُجُوّ) u سَجَا [gece, deniz] sakin olmak; سجّى (ölüyü) kefenlemek, kefene sarmak; تسجّى (elbise ile) örtünmek;

سجيّة ç. سَجَايَا tabiat, seciye, karakter; [çoğ.] özellikler ¶ عَنْ سَجِيَّةٍ kendliğinden;

ساج sakin [gece, deniz]; karanlık [gece];

مسجّى kefenlenmiş [ceset];

سحّ u, i (سَحّ, سُحُوح) akmak, akarak gitmek; ¶ سَحَّت السَّمَاءُ şiddetli yağmur yağmak;

عَيْن سَحَّاحَة çok ağlayan göz;

سحب a (سَحْب) (bşi) yerde sürüklemek, çekmek; peşi sıra sürümek; (b-i, bşi) geri çekmek, almak; (birlikleri, عن ...den) çekmek; (bşi, من ...den) almak, mülkiyetinden çıkar-

belgelerle ispat etmek, tevsik etmek; (bşin) delilini, belgesini sunmak; (bşi على b-nin borcuna, hesabına) yazmak; (bşi sesi, bilgiyi) kaydetmek, kaydını yapmak [teyp vb. ile kaset vb.e]; (manzarayı, görüntüyü) yakalamak; (rekoru) kırmak, elde etmek; (bşi) ticari sicile geçmek; (bşin) patentini almak, (bşi) müseccel hale getirmek; ساجل rekabet etmek, çekişmeye girmek; (b-ile) tartışmak, münakaşa etmek; سَاجَلَهُ الحَدِيث biri ile konuşma yapmak; biri ile görüşmek, görüşme yapmak;

سجلّ ç. سجلّات liste; kayıt; سجلّات arşiv, kayıtlar ¶ السِّجِلّ التِّجَارِي ticari sicil; سِجِلّ التَّشْرِيفَات ziyaretçi defteri; سِجِلّ الزِّيَارَات ziyaretçi listesi; سِجِلّ (سِجِلَّات) الإِطْيَان kadastro; السِّجِلّ العَقَارِي ⇑;

تسجيل ç. آت- kaydetme, girme; tescil; belge ile ispat etme, belgeleme, tevsik; [kaset vb.] kayıt; ¶ تَسْجِيل عَقَارِي kadastro kaydı; آلَة تَسْجِيل الصَّوْت teyp;

سجال rekabet, çekişme; ¶ كَانَت الحَرْبُ بَيْنَهُمْ سِجَالاً savaş, tarafların bir lehine bir aleyhine gelişiyordu;

مساجلة ç. آت- rekabet, çekişme; tartışma, münakaşa;

مسجّل ç. ون- tescil eden, kayıt yapan; noter; (ç. آت-) teyp ¶ مُسَجِّل ç. شَرِيط شَرَائِط مُسَجَّلَة kaset; مُسَجِّل الكُلِّيَّة fakülte sekreteri;

مسجّل kayıtlı; رِسَالَة مُسَجَّلَة taahhütlü mektup; مُرَاسَلَات مُسَجَّلَة taahhütlü posta;

mak; (*suyu*) çekmek; (*parayı*) [hesaptan] çekmek; (*çek* vb.); çekmek; (*kılıcı*) kınından çekmek; [kanun vb.] (*bşi*, على ...*e*) uygulamak, tatbik etmek; ¶ ... سَحَبَ العَمَلَ بِهِ عَلَى *bşin* tatbik, uygulama alanını ...e kadar genişletmek; اِنْسَحَبَ sürüklenmek, çekilmek; (من ...*den*) geri çekilmek, vazgeçmek, dönmek [özl. birlikleri, kuvvetleri]; [kanun vb.] (على ...*e*) uygulanmak, tatbik edilmek;

سَحْب [birlikleri, parayı, hakkı vb.i] geri alma, çekme; (ç. سُحُوبَات) çekiliş [piyango, kura vb. için];

سَحَاب bulut [cin.is.];

سَحَابَة [tek.is.] ç. سَحَائِب, سُحُب bulut; (ç. -آت) şemsiye FAS.; ... سَحَابَةَ [meb. mud. kul.] ...boyunca süresince; ¶ سَحَابَةَ النَّهَارِ (اليَوْمِ) bütün gün boyunca; سِرْنَا سَحَابَةَ يَوْمِنَا bütün gün boyunca yürüdük; سَحَابَةَ أَرْبَعَةِ قُرُون dört asır boyunca, dört asır(dır);

سُحَابَة gözdeki zar, perde;

سَحَّاب SUR., FİL. fermuar;

مَسْحَب: مَسْحَبُ الْهَوَاءِ hava akımının bulunduğu, cereyanlı yer; hava akımı, cereyan;

اِنْسِحَاب geri çekilme, dönme, vazgeçme [özl. ASK.]; istifa, çekilme; açılma, büyüme, genişleme;

سَاحِب [çek vb.i] çeken;

اَلْمَسْحُوب عَلَيْهِ havale alan kişi;

سُحْت ç. أَسْحَات yasak, yasaklanan şey; kanunsuz mal, mülk;

سَحَجَ *a* (سَحْج) (*bşi*) kazıyarak silmek; (*deriyi*) sıyırmak, sürtünüp berelemek; سَحَّجَ (*bşi*) kazıyıp silmek; sıyırmak, soymak;

مِسْحَج ç. مَسَاحِج rende, planya;

مِسْحَجَة ç. مَسَاحِج planya tezgahı;

مِسْحَاج ç. مَسَاحِيج rende, planya;

مَسْحُوج sıyrık, sürtünme [deri vb.de];

سَحَرَ *a* (سِحْر) (*b-i*, *bşi*) büyülemek, (*b-e*, *bşe*) büyü, sihir yapmak; سَحَّرَ = سَحَرَ ; تَسَحَّرَ sahur yemeği yemek;

سَحْر ç. أَسْحَار, سُحُور akciğerler, solunum organları;

سِحْر sihir, büyü; (ç. سُحُور, أَسْحَار) büyü, sihir; çekicilik, cazibe [kadın için];

سِحْرِي sihir, büyü ile ilgili, sihirli, büyülü; ¶ فَانُوس سِحْرِي projeksiyon makinesi;

سَحَر ç. أَسْحَار seher vakti, tan vakti;

سَحُور sahur yemeği;

سَحَّار ç. -ون sihirbaz, büyücü; büyüleyen;

سَحَّارَة [kadın] büyücü, sihirbaz, adı;

سَحَّارَة ç. -آت mecra, ark; (ç. سَحَاحِير) kutu;

مَسَاحِر: اِنْتَفَخَتْ مَسَاحِرُهُ göğsü kabarmak [korkudan ya da övünme sebebiyle];

سَاحِر büyüleyici; (ç. سُحَّار, سَحَرَة, -ون) büyücü, sihirbaz;

سَاحِرَة ç. سَوَاحِر [kadın] büyücü;

سَحَقَ *a* (سَحْق) (*bşi*) ezmek, (*b-i*) öldürmek; (*bşi*) ezmek, parçalamak, toz haline getirmek; (*bşi*, örn. *orduyu*) yok etmek; (*kumaşı*) eskitmek, yıpratmak سَحَقَ *a*, سَحُقَ *u* (سُحْق) uzaklaşmak; سَحَّقَ ezmek; yok etmek, imha

etmek; تَسَحَّقَ ve اِنْسَحَقَ ezilmek, parçalanmak, toz haline gelmek;

سَحْق ezme, parçalama, toz haline getirme; سُحُوق [çoğ.] eski elbise;

سَحْق , سُحْق uzaklık; derinlik [çukur vb. için] ¶ سُحْقًا لَهُ uzak olsun!, cehenneme kadar yolu var!;

سَحِيق uzakta, uzak, ırak; derin, dipsiz [çukur, derinlik vb.];

مُساحَقة ve سِحَاق sevicilik, lezbiyenlik;

اِنْسِحَاق القَلْب pişmanlık, nedamet;

سَاحِق ezen, parçalayan; çok kuvvetli karşı konulmaz, ezici [çoğunluk];

مَسْحُوق dövülmüş, ufalanmış (ç مَسَاحِيق) toz (halinde); ¶ مَسْحُوق الفَحْم kömür tozu;

مُنْسَحِق القَلْب pişman, nedamet içinde;

سَحَلَ a (سَحْل) (bşi) soymak, sıyırmak; (bşi) düzlemek; pürüzsüz yapmak; (bşi) rendelemek (bşi) eğelemek, törpülemek;

سُحَالَة talaş, rende artığı;

سَحْلِيَة ç. سَحَالٍ kertenkele ZOO. MIS.;

مِسْحَل ç. مَسَاحِل rende, planya; mala; eğe, törpü;

سَاحِل ç. سَوَاحِل sahil, plaj; MIS. nehir kıyısı ¶ حَفَرَ السَّوَاحِل sahil koruma; لاَ سَاحِلَ لَهُ sahili olmayan, denizlere açılmayan, kıyısız;

سَاحِلِي sahil...i [na't]; (ç سَوَاحِلَة) kıyıda, sahilde yaşayan; [is.] Savahili lisanı;

سَحْلَب salep [içecek ve bitkisinden elde edilen toz];

سَحَم siyah renk, siyahlık;

سُحْمَة siyah renkli, siyahlık;

سُحَام ⇑;

أَسْحَم müe. سَحْمَاء ç. سُحْم siyah;

سَحَنَ a (سَحْن) (bşi) ezmek, parçalamak, öğütmek; (bşi) rendeleyerek düzlemek;

سَحْنَة ve سَحَنَة ç. سُحَن, سَحَنَات [dış] görünüş, manzara, görüntü; yüz ifadesi, çehre;

مِسْحَنَة ç. مَسَاحِن havan eli, tokmağı;

سِحَاءَة ç. سَحَايَا beyin zarı;

سِحَائِي beyin zarına ait; ¶ مَرَض الإِلْتِهَاب السِّحَائِي menenjit, beyin zarı iltihabı;

مِسْحَاة ç. مَسَاحٍ kürek, bel;

سِخْتِيَان maroken [deri];

سَخِرَ a (سَخَر, سَخْر, سُخْر, سُخْرَة, مَسْخَر) (من veya ب ...e) gülmek, (من veya ب ile) alay, istihza etmek, eğlenmek; سَخَّرَ (b-i, bşi, ل ...in) emrine vermek, hizmetine vermek; (bşi, ل ...in) kullanımına vermek, kullandırtmak, (bşi, ل ...e) yarayacak hale getirmek; (b-i, bşi, ل için) kullanmak, işletmek; تَسَخَّرَ (b-nin) emrinde olmak, (b-e) boyun eğmek; küçümsemek, tahkir etmek;

سُخْرَة alay konusu [olan şey]; zorunlu ve ücretsiz iş ¶ رِجَال السُّخْرَة köleler; أَعْمَال السُّخْرَة zorunlu ve ücretsiz iş;

سُخْرِي alay konusu; ücretsiz ve zorla yaptırılan [iş];

سُخْرِيَة alay, eğlenme, alay konusu;

مَسْخَرَة ç. مَسَاخِر alaykonusu; maskara; tuhaf, gülünç, komik;

سَخِيمَة ç. سَخَائِم nefret, kin;

سَخُنَ u سَخَنَ a (سُخْنَة, سَخَانَة, سُخُونَة) ısınmak, sıcak olmak; ateşlenmek, ateş basmak;

سَخَّنَ (bşi) ısıtmak; أَسْخَنَ = سَخَّنَ ;

سُخْن sıcak;

سَخَانَة ısı, sıcaklık;

سُخُونَة ısı, sıcaklık;

سَخَّانَة : سَخَّانَة الحَمَّام şofben, kazan, termosifon;

سَخَنَات sıcak su kaynakları;

سَاخِن ç. سُخَّان sıcak;

(سَخُوَ ve سَخِيَ) سَخَا u , سَخِيَ a (سَخَاء) ve سَخُوَ u (سَخَاوَة) (على b-e, ب bşi) bol bol vermek, (على b-e, ب bşde) cömert davranmak; (ب bşi, على b-e) karşılıksız vermek, ihsan etmek, lutfetmek; تَسَخَّى cömert, eli açık davranmak; تَسَاخَى = تَسَخَّى ;

سَخَاء cömertlik, eliaçıklık;

سَخِيّ ç. أَسْخِيَاء eliaçık, cömert; (ب bşi) bol bol veren; ¶ أَمْوَال سَخِيَّة bol mal mülk; سَخِيّ النَّفْس عَن الشَّيْء bşi bıraktığı, terkettiği için üzüntü duymayan [memnun];

سَخَاوَة cömertlik, eli açıklık;

سَدَّ u (سَدّ) (bşin) önünü kapanmış, [durdurmak için] kapamak; (bşi) tıkamak; (bş ile) barikat, set oluşturmak; (*borçları, masrafları*) ödemek, kapatmak; (*ihtiyacı* vb.i) karşılamak, gidermek ¶ سَدَّ ثُغْرَةً bir yarık, gedik kapatmak; سَدَّ خَلَّةً ;⇑ سَدَّ ثَلْمَةً bir eksikliği gidermek,telafi etmek; سَدَّ حَاجَتَهُ b-nin bir hacetini gidermek, ihtiyacını karşılamak; سَدَّ رَمَقَهُ

تَسْخِير emrine, hizmetine verme;

مُسَخِّر zorlayan, baskıcı;

سَخِطَ a (سَخَط) (على ya da b-e, bşe) canı sıkılmak, kızmak, içermek, gücenmek (على veya b-den, bşden) memnun olmak; أَسْخَطَ memnuniyetsizliğe sebep olmak, (b-i) gücendirmek, darıltmak; (b-i) kızdırmak, öfkelendirmek, sinirlendirmek; تَسَخَّطَ = سَخِطَ ;

سُخْط ve سَخَط darılma, gücenme, kızma, sinirlenme; öfke, gazap, hiddet;

مَسْخَطَة ç. مَسَاخِط kızılan, kızgınlık duyulan şey, öfkenin sebebi;

مَسْخُوط tiksindiren, iğrenç; (ç. مَسَاخِيط) MIS. put;

تَسَخُّط öfke, kızgınlık, hiddet;

سَخُفَ u (سَخَافَة, سُخْف) [fikir, düşünce, anlayış] zayıf, cılız olmak; aptal, ahmak olmak;

سُخْف bunaklık, geri zekalılık; saçmalık, ahmaklık;

سَخِيف ç. سِخَاف aptal, ahmak; saçma, aptalca; adi, alçak, değersiz; (ç. سُخَفَاء) alık;

سَخَافَة bunaklık; (ç. -آت) saçmalık, saçma sapan ya da çocukça davranış;

سَخَائِف [çoğ.] aptalca, saçma şeyler;

سَخْلَة ç. سِخَال kuzu;

سخم ⇒ سَخَّمَ (bşi) karartmak, kara yapmak; سَخَّمَ بَصَرَهُ b-i kızdırmak; تَسَخَّمَ (على b-i) sevmemek, (على b-den) hoşlanmamak;

سَخَم siyahlık;

سُخْمَة siyahlık; nefret, kin;

سُخَام is, kurum;

birinin ancak ihtiyaçlarını karşılamak; *b-nin* açlığını gidermek; سَدَّ مَسَدَّهُ *b-nin* yerini almak, tutmak, doldurmak; سَدَّ مَطَامِعَهُ birinin ihtiyaçlarını karşılamak; سَدَّ فَرَاغًا bir boşluğu doldurmak; سَدَّ النَّوَاقِصَ eksiklikleri gidermek, kapatmak; سَدَّ *i* (سَدَاد, سُدُود) doğru, uygun, münasip, tam yerinde olmak; isabet etmek, isabetli olmak; سَدَّدَ (*bşin*) önüne barikat çekmek, set oluşturmak; (*masrafları, borçları* vsi) kapatmak, ödemek; (*b-i*, إلى...*e*) rehberliğini yapmak, yolu göstermek; (*b-i*, الى ...*e*) yöneltmek; (الى ...*e*) doğrultmak; (الى ...*e*) nişanlamak; (الى *üzerine*) odaklamak, yoğunlaştırmak FOT.; (الى ya da نَحْوَ *bşe*) nişan almak; ¶ سَدَّدَ دَيْنًا bir borcu kapatmak, ödemek; سَدَّدَ عَجْزًا bir eksikliği, noksanı gidermek; سَدَّدَ اللّٰهُ خُطَاهُ Allah (*b-e*) hidayet etmek; أَسَدَّ isabet etmek, isabetli olmak; [tam] yerinde, uygun, münasip olmak; تَسَدَّدَ (الى ...*e*) yönelmek; اِنْسَدَّ önüne engel, set çekilmek, tıkanmak;

سَدّ önünü kapama, durdurma, tıkama; set çekme, barikat kurma; [borçlar, masraflar için] kapatma, ödeme; [ihtiyaç vb.] giderme, karşılama; سَدّ ve سُدّ ç. أَسْدَاد, سُدُود set, blok, barikat; sur, siper; toprak duvar, bent; baraj; büğet; mania, engel; engel SPO.; حَارَة السَّدّ çıkmaz sokak;

سَدَّة set, blok; barikat; engel, mania; baraj [duvarı]; ¶ السَّدَّة الشِّرْيَانِيَّة amboli; damar tıkanıklığı;

سُدَّة ç. سُدَد kapı; kapı eşiği, eşik; oturak yeri, oturulacak yer; divan;

سَدَد tıkama [boru vb.];

سَدَاد [borç, masraf vb.] kapatma, ödeme; uygun, yerinde olan, isabetli şey; tam yerinde olma, isabetli olma ¶ تَحْتَ السَّدَاد kapanmamış, ödenmemiş [borç] TİC.; بِسَدَاد uygun münasip bir şekilde; سَدَاد الرَّأْي sağ görülü olma, mantıklılık, aklı selim sahibi olma;

سِدَاد ç. أَسِدَّة tıpa, tıkaç;

سِدَادَة tıpa, tıkaç; nişangah [silah için];

سَدِيد hedefi vuran, isabetli [ok vb]; doğru, uygun, münasip, yerinde [cevap, görüş];

أَسَدّ daha doğru ⇑;

تَسْدِيد (*borcu, masrafı* ödeme, kapama; ¶ تَحْتَ التَّسْدِيد açık, ödenmemiş TİC.;

سَادّ engelleyici, mani olan;

مَسْدُود kapalı [devre, ELK.]; سَارَ فِي طَرِيقٍ مَسْدُود sonuç getirmeyecek bir yol izlemek;

سَذَب = سَذَاب MIS.;

سَدِرَ *a* (سَدَارَة, سَدَر) [göz] kamaşmak; şaşırmak, hayret etmek, kafası karışmak; aldatılmak, yanlış yola sevkedilmek;

سِدْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. سُدُور ,-آت ,سِدَر sedir ağacı, dağ selvisi; hünnap, çiğde BOT. Zizyphus jujuba; بَلَغَ سِدْرَةَ الْمُنْتَهَى en büyük isteğine, dileğine ulaşmak, en büyük amacını elde etmek;

سِدَارَة ç. سَدَائِر bir çeşit başlık IR.;

سِيدَارَة ç. -آت = سِدَارَة ;

سَادِر (فى *bşi*) umursamayan;

سدس ⇐ سَدَّسَ (*bşi*) altıkat yapmak; (*bşi*) altı ile çarpmak; (*bşi*) altıgen şekilli yapmak;

سُدْس ç. أَسْدَاس altıda bir;

سُدَاسِي altı kat; altılı, altı parçalı, kısımlı;

السَّادِس altıncı [yine السَّاتّ];

مُسَدَّس altılı; altıgen; altı açılı; (ç. -آت) tabanca [altıpatlar]; ¶ مُسَدَّس إشَارَة işaret tabancası;

مُسَدَّسَة tabanca, [altıpatlar, piştov];

سدف ⇐ أَسْدَفَ [gece] kararmak;

سَدَف ç. أَسْدَاف karanlık, alacakaranlık;

سُدْفَة ⇑; perde;

سَدَلَ *u, i* (سَدْل) (*bşi*) elbiseyi, perdeyi, sarkıtma; (*bşi*, على *üzerine*) sarkıtmak, bırakmak; سُدِلَ [edil.] (على *üzerinde*) sarkmak; سَدَّلَ ve أَسْدَلَ = سَدَلَ ; تَسَدَّلَ sarkmak; انْسَدَلَ (على üzerine) sarkmak;

سُدْل ç. أَسْدَال, سُدُول örtü, perde;

سدم ⇐ انْسَدَمَ [kaynak, menba] kurumak, suyu çekilmek;

سَدَم hüzün, tasa, üzgünlük;

سَدِيم ç. سُدُم hafif, sis, pus; nebula ASTR.;

سَدِيمِي bulutlu, dumanlı; bulutumsu, nebülöz ASTR.;

سِدَانَة bekçi kulubesi, muhafız odası;

سَادِن ç. سَدَنَة bekçi, koruyucu [özl. Kabe'de]; zangoç HRİ.; muhafız, koruma; سَدَنَة [çoğ.] dişli [silah, tank vb. için];

(سدو ve سدى) سَدَّى (*bağışı* الى *b-e*) bırakmak, ihsan etmek; أَسْدَى (*b-e hayrı, kârı, kazancı* الى *b-e*) bağışlamak, hibe etmek; (*bşi*) yapabilmek, hakkından gelmek, becermek; yerine getirmek; ¶ أَسْدَى إِلَيْهِ خِدْمَةً *b-e* bir hizmeti sunmak; أَسْدَى إِلَيْهِ الإِرْشَادَات *b-e* yol göstermek, tavsiyelerde bulunmak; أَسْدَى الشُّكْرَ لَهُ *b-e* şükranını dile getirmek, teşekkürlerini sunmak, arzetmek; أَسْدَى فَائِدَةً fayda getirmek, yaramak; أَسْدَى إِلَيْهِ (لَهُ) النُّصْحَ *b-e* nasihat etmek, nasihatta bulunmak; أَسْدَى إِلَيْهِ يَدًا *b-e* yardımda bulunmak;

سَدًا ç. أَسْدِيَة eğrilik, çarpıklık, defo [kumaşta]; sıra, silsile [hikayenin, tartışmanın];

سَدَاة ⇑; ⇑;

سُدًى boşa, boş yere, beyhude, faydasız olarak; ذَهَبَ سُدًى boşa gitmek, (hiç bir) yarar, fayda getirmemek;

سَذَاب sedef otu BOT. Ruta graveolens;

سَذَابِي [na't] sedefotu...si;

سَذَاجَة basitlik, kolaylık; masumluk; sadelik, gösterişsizlik; samimiyet, riyasız olma;

سَاذَج ç. سُذَّج basit; sade, tek renkli; masum, saf; samimi, candan [kişilik]; ilkel;

سَر Far.> baş [eski ve birleşik kul.];

سَرْدَار MIS. başkomutan, serdar; سَرْعَسْكَر ESK. serasker, general; سَرْيَاوَرَان komutana bilgi veren ve emirlerini tebliğ eden general;

سَرَّ *u* (سُرُور, تَسِرَّة, مَسَرَّة) (*b-i*) sevindirmek, mutlu etmek; سُرَّ (سُرُور) [edil.](لِ veya من veya بِ ...*e*) sevinmek; سَرَّرَ (*b-i*) sevindirmek, mutlu etmek; سَارَّ (*b-e*) bir sırrı açmak; ¶ سَارَّهُ فِي أُذُنِهِ *b-nin* kulağına fısıldamak;

سُرُور mutluluk, neşe, eğlenme; şenlik;

سَرِير ç. سُرُر, أَسِرَّة, سَرَايِر döşek, yatak; taht;

سَرِيرَة ç. سَرَائِر sır, gizem; gizli düşünce; akıl, gönül ¶ صَفَاء السَّرِيرَة vicdan temizliği, rahatlığı; طَيِّب السَّرِيرَة içi rahat;

سَرَّاء mutluluk, refah, bolluk; فِي السَّرَّاءِ وَ الضَّرَّاءِ iyi ve kötü günde, darlıkta ve bollukta;

سُرِّيَّة ç. سَرَارِي odalık, cariye;

مَسَرَّة ç. mutluluk, neşe, memnuniyet; şenlik, çümbüş;

مَسَرَّة ç. مَسَارّ telefon;

تَسَرّ cariyelik, cariye olmak;

اِسْتِسْرَار ⇑;

سَارّ neşeli, şen, sevinçli;

مَسْرُور (ب ...den dolayı) mutlu, şen, neşeli; (ب ...den) memnun, hoşnut;

مُسِرّ sevindirici, mutlu eden;

مُسْتَسَرّ gizlenme, saklanma yeri;

سُرَادِق ç. -آت büyük çadır, otağ;

سِرَاط bkz. صِرَاط ;

سَرَاي büyük bina; saray;

سَرَايَة ç. -آت büyük bina; saray ¶ سَرَايَة الصَّفْرَاء akıl hastanesi, tımarhane MIS.;

سَرَبَ[1] a (سَرَب) akmak, sızmak, dışarı sızmak;

سَرَّبَ (b-i, bşi, الى ...e) toplu halde, grup olarak yollamak, göndermek; تَسَرَّبَ akmak; sızmak, sızıntı yapmak; sıvışmak, kaçmak; (الى ...in içine) işlemek, geçmek, nüfuz etmek; (في ...e, ...in arasına) girmek, sızmak, kayıp, akıp gitmek; [haber] (الى ...e) sızmak;

أَسَرَّ (b-i) sevindirmek, mutlu etmek; (bşi) saklamak, sır olarak gizlemek; (الى b-e, bşi veya ب bşi) sır olarak açmak, söylemek; (الى b-e bşi veya ب bşi) fısıldamak; ¶ أَسَرَّ في أُذُنه (bşi) b-nin kulağına söylemek, fısıldamak; تَسَرَّى ve تَسَرَّرَ (bir kadını veya ب bir kadını "سُرِّيَّة odalık, cariye" olarak) almak;

اِسْتَسَرَّ gizlenmeye çalışmak; (عن ...den) saklanmak; (kadını) cariye, odalık olarak almak;

سِرّ ç. أَسْرَار sır; gizli düşünce; bir şeyin özü, içi, ortası; gizlilik; esrarlı, gizemli; gerçek, asli sebep; سِرًّا gizli olarak, gizliden; سِرًّا وَ عَلَنِيَّةً gizli ve açık olarak; ¶ سِرّ اللَّيْل parola; كَاتِب السِّرّ özel sekreter; كَاتِم السِّرّ ⇑; كَلِمَة السِّرّ parola; في سِرِّكُم بِسِرِّكُم ya da sıhhatinize!; في سِرِّه içinden, gizli olarak; أَتْعَبَ سِرَّه b-i rahatsız etmek, sıkmak;

سِرِّي [na't] sır...; özel; mahrem, gizli; esrarlı; ¶ الأَمْرَاض السِّرِّيَّة zührevi hastlıklar;

سِرِّيَّة gizlilik; sır;

سُرّ ç. أَسِرَّة göbek kordonu, bağı;

سُرَّة ç. سُرَر, -آت göbek ANAT.; merkez;

سُرِّي göbek...si, göbek ile ilgili; الحَبْل السُّرِّي göbek bağı, kordonu;

سُرَر ve سِرَر göbek bağı, kordonu;

سُرَر el ayasındaki ya da alındaki çizgiler;

سَرَار : سَرَار الشَّهْر [kameri] ayın son gecesi;

سِرَار ç. أَسِرَّة, أَسَارِير el ayasındaki ya da alındaki çizgi; [çoğ.] çehreler, yüz ifadesi [yine أَسَارِير الوَجْه];

[haber] yayılmak, ağızlarda dolaşmak; اِنْسَرَبَ [hayvan] saklanmak, inine, kovuğuna girmek;

سِرْبٌ ç. أَسْرَابٌ sürü; filo; gönül; akıl; ¶ سِرْبٌ مِنَ النَّحْلِ arı oğulu, sürüsü; هَادِئُ السِّرْبِ sakin, kendi halinde;

سَرَبٌ ç. أَسْرَابٌ in, kovuk; yeraltı geçidi, dehliz; tünel;

سُرْبَةٌ ç. سُرَبٌ sürü, küme;

سَرَابٌ serap; hayal, aldanış, lağım pisliği;

مَسْرَبٌ ç. مَسَارِبُ bir şeyin geçtiği yer, yol; dere, nehir yatağı; lağım [kanalı];

سَارِبٌ bariz, aşikar, göze çarpan;

سَارِبَةٌ ç. سَوَارِبُ sürüngen;

[2] اسرب ALF.BKZ.;

سَرْبَلَ (b-e) "سِرْبَال" giydirmek; (b-e, ب bşi) giydirmek; (bşi ب ile) sarmak, ambalaj yapmak; تَسَرْبَلَ "سِرْبَال" giymek; (elbise) giymek; (ب ile) üstünü örtmek, kaplamak; (ب bşe) sarınmak;

سِرْبَالٌ ç. سَرَابِيلُ gömlek; elbise;

مُتَسَرْبِلٌ : مُتَسَرْبِلٌ بِالشَّبَابِ gençlik dolu;

سَرَجَ u (سَرْجٌ) (saçı) örmek, bağlamak; سَرَّجَ örnek, bağlamak; (bşi) teyellemek, eğreti dikmek; (hayvana) semer, eğer vurmak, (hayvanı) eğerlemek; أَسْرَجَ ⇑; (السِّرَاجَ lambayı) yakmak;

سَرْجٌ ç. سُرُوجٌ eğer;

سِرَاجٌ ç. سُرُجٌ lamba ışık; سِرَاجُ الحَرَكَةِ trafik lambası; سِرَاجُ اللَّيْلِ ateşböceği ZOO.;

سِرَاجَةٌ semercilik, eğercilik mesleği; sakağı, ruam;

سَرَّاجٌ semerci, eğerci;

سُرُوجِيٌّ ⇑;

سُرُوجِيَّةٌ semercilik mesleği;

مِسْرَجَةٌ ç. مَسَارِجُ lamba;

[2] سيرج ALF.BKZ.;

[3] سرجين gübre;

سَرَحَ a (سُرُوحٌ) ayrılmak, gitmek, uzaklaşmak; avare avare dolaşmak; [sürü] otlayarak gezinmek; [akıl, zihin] karışmak; سَرِحَ a serbest rahat davranmak, olmak ¶ سَرَحَ وَ مَرَحَ istediğini yapmak; سَرَّحَ (hayvanı) salmak otlamaya bırakmak; (b-i) göndermek; (b-i) gitmesine izin vermek, gitmeye bırakmak; (هَا kadını) [boşayıp] bırakmak; (b-i) ayırmak, çıkarmak; (b-i) işten çıkarmak, görevden almak; (gözlerini) gezdirmek; (orduyu, askeri) dağıtmak, terhis etmek; b-nin (عَنْ) sıkıntılarını dertlerini gidermek [yine سَرَّحَ هُمُومَهُ]; (saçı) taramak; ¶ سَرَّحَ شَعْرَهُ saçını taramak; saçını düzeltmek; سَرَّحَ نَظَرَهُ gözünü, bakışlarını (الى ...e) dikmek; اِنْسَرَحَ : اِنْسَرَحَ يُفَكِّرُ düşüncelere dalmak;

سَرَاحٌ kadını [boşayıp] bırakma; serbest bırakma; اطْلَقَ سَرَاحَهُ b-e hürriyetini vermek, bağışlamak, serbest bırakmak; اطْلَاقُ سَرَاحِهِ (b-nin) serbest bırakılması; مُنْطَلِقُ السَّرَاحِ hür, özgür;

سَرِيحٌ ve بَائِعٌ سَرِيحٌ seyyar satıcı;

سِرْحَانٌ ç. سَرَاحٍ, سَرَاحِينُ kurt [yırtıcı hayvan] ZOO.;

مَسْرَح ç. مَسَارِح mera, otlak; tiyatro; perde ¶ مَسْرَح التَّمْثِيل tiyatro;

مَسْرَحِي [na't] tiyatro ile ilgili, tiyatro...si;

مَسْرَحِيَّة ç. ـَات [tiyatro] oyun;

تَسْرِيح bırakma; işten çıkarma; serbest bırakma; (*orduyu, askeri*) dağıtma, terhis etme; (ç. تَسَارِيح) izin, ruhsat, yetki;

تَسْرِيحَة ç. ـَات saç tuvaleti, şekli;

سَارِح : سَارِح مَارِح rahat ve serbest dolaşan; hür ve zorlama altında olmayan, serbest; سَارِح الفِكْر düşüncelere dalmış, dalgın;

مُنْسَرِح bir şiir vezni ¶ مُنْسَرِح الفِكْر dalgın, düşüncelere dalmış;

سَارُوخ ç. سَوَارِيخ roket [yine صَارُوخ];

سَرَد *u* (سَرْد) (*bşi*) delmek; (*bşi* örn. *konuşmayı*) sürdürmek, (*bşe*) devam etmek; (*hadiseleri, olayları*) tek tek sıralamak, söylemek, zikretmek; (*bşi*) aktarmak, açıkça ifade etmek;

سَرَّد (*bşi*) delmek;

سَرْد sıra ile söyleme, okuma; zikretme, anma; ayrıntılı ifade; [olayın, hikayenin] ifade, beyan; uygun, ahenkli;

سَرِيدَة : سَرِيدَة الْمَوْلِد Mevlit konuşması [Peygamber (sav) doğum yıldönümü esnasında yapılır] TUN.;

مِسْرَد [kitap için] indeks, dizin;

سِرْدَاب ç. سَرَادِيب, سَرَادِب mahzen; bodrum; tünel;

سِرْدَار başkomutan, başbuğ, serdar ESK., MIS.;

سرادق ALF.BKZ.;

سَرْدِين [cin.is.; tek.is. ة] sardelye, ateşbalığı ZOO.

[1] سَرَط *a* (سَرَطَان, سَرَط) ve سَرِط *u, i* (*bşi*) yutma.

اِسْتَرَط ⇑ ve تَسَرَّط;

سَرَطَان ç. ـَات yengeç; kanser TIP.; yengeç ASTR. ¶ سَرَطَان بَحْرِي ıstakoz ZOO.;

[2] سِرَاط bkz. صِرَاط ;

سَرُع *u* (سُرْعَة, سَرَاع, سِرَاع) hızlı, çabuk, süratli, seri olmak, tez davranmak; acele etmek;

سَرَّع (*b-i*) acele ettirmek; (*hayvanı*) sevketmek, sürmek; (*bşi*) hızlandırmak, çabuklaştırmak, sürat kazandırmak; سَارَع (الى ...*e*) koşmak (الى ...*e*) en kısa yoldan, kestirmeden ulaşmak; (فى ...*de*) acele etmek, çabuk, tez davranmak; أَسْرَع çabuk olmak; (الى ...*e*) koşmak; (ب ya da فى ...*de*) çabuk davranmak, acele etmek; (*bşi*) hızlandırmak, çabuklaştırmak; تَسَرَّع (الى ...*e*) koşmak; (ب ya da فى ...*de*) acele etmek, çabuk davranmak; تَسَارَع (الى ...*e*) koşmak;

سِرْع ç. أَسْرَاع gem;

سُرْعَة hız, sürat; hızlılık, süratli olma, çabukluk; acele; vites; ¶ سُرْعَة الخَاطِر anlayış çabukluğu, zeka, zeyreklik; سُرْعَة التَّصْدِيق safdillik, herşeye kanma; سَيَّارَة ذَات خَمْس سُرُعَات beş vitesli araba;

سُرْعَانَ مَا [fiilden önce] ne kadar da çabuk ...! [şaşırma ifadesi];

سَرِيع ç. سِرَاع, سُرْعَان hızlı, çabuk, seri, süratli, çevik; السَّرِيع bir şiir ölçüsü; ekspres [tren]; سَرِيعًا hızla, süratle, hızlı bir şeklide; ¶ سَرِيع التَّأَثُّر çabuk etkilenen, tesir altında kalan, hassas; سَرِيع الخَاطِر zeki, zeyrek, kıv-

الأنْفَاس nefes nefese kalmak;

سَرِقَة çalma; soygun; (ç. -آت) hırsızlık;

سَرَّاق hırsız;

سَارِق ç. -ون, سَرَقَة, سُرَّاق hırsız

سَارِقَة ç. سَوارِق [kadın] hırsız;

مَسْرُوقَات çalıntı mallar;

مُنْسَرِق القُوَّة : مُنْسَرِق bitkin, tükenmiş;

سِرْك Fr.> sirk;

سُرْم ç. أَسْرَام anüs, serç;

سَرْمَد sonsuzluk, ebediyet;

سَرْمَدِي ebedi, sonsuz ya da ezeli;

سَرَنْدِيب Seylan adası;

[1]سَرْو [cin.is.; tek.is. ة] selvi, selvi ağacı BOT.;

[2]سَرُو ⇐ سَرَّى (عَن قَلْبِه) ya da (عَنْه) (b-i, b-nin içini) rahatlatmak [yine, tasaları, üzüntüleri] gidermek; سُرِّي عَن نَفْسِه ve سُرِّي عَنْه [edil.] (*tasalarından, dertlerinden,* veya *endişe, korkudan*) kurtulmak [kurtarılmak]; sakinleşmek, [kızgınlıkdan, kargaşadan sonra]; tedirginliği gitmek; rahatlamak; morali düzelmek; سُرِّي عَنْه = انْسَرى عَنْه ;

سَرِي ç. سُرَوَاء ,أَسْرِيَاء ,سَرَاة yüksek seviyeli, yüksek; asil; çeken, önemli [kişilik]; سَرَاة [çoğ.] üst sınıf, ekabir, önde gelenler, elit tabaka; bkz. سرى 1 ;

سَرَاة ç. سَرَوَات topuk; arka, baş, şef; bkz. سَرِي ; ¶ سَرَوَات القَوْم önde gelenler, ekabir, büyükler, asiller;

تَسْرِيَة ç. -آت eğlence;

سِرْوَال ç. سَرَاوِيل ç. سَرَاوِيل pantalon; don;

[1]سَرَى i (مَسْرًى ,سَرَيَان ,سُرًى) gece yolculuğu

rak zekalı; hazır cevap; سَرِيع التَّرَدُّد yüksek frekans ELO.; سَرِيع الزَّوَال kısa ömürlü; سَرِيع التَّصْدِيق safdil, herşeye inanan, çabucak kanan; سَرِيع الطَّلَقَات veya سَرِيع الطَّلْق seri ateşli, seri ateş eden; سَرِيع العَطَب kolay kırılabilir, kırılgan; سَرِيع التَّنَقُّل manevra kabiliyeti yüksek;

أَسْرَع daha hızlı, seri, süratli; مَا أَسْرَع أَنْ رَأَيْتُهُ Onu göreli pek fazla olmadı, az bir zaman önce onu gördüm;

سِرَاعًا çabucak, süratle, seri şekilde;

إسْرَاع hızlandırma, çabuklaştırma;

تَسَرُّع acele, çabukluk;

مُتَسَرِّع hızlı, çabuk, seri, süratli; acele eden, aceleci, koşuşturan;

سَرْعَسْكَر bkz. سَر ;

سَرَف ⇐ أَسْرَف (فِي...de) aşırı gitmek, haddi aşmak, (*bşi* veya فِي *bşi*) israf etmek, fazla fazla harcamak;

سَرَف ve إسْرَاف aşırılık, ifrat, taşkınlık; israf;

مُسْرِف aşırı, haddi aşan; müsrif;

سَرَق i (سَرْقَان ,سَرَقَة ,سَرِقَة ,سَرِق) (*bşi*, مِن *b-den*) çalmak, aşırmak; سَرَّق (*b-i*) hırsızlıkla suçlamak, itham etmek; سَارَق النَّظَر إلَيْه veya سَارَق النَّوْم *b-e* gizlice bakmak; سَارَق النَّظَر şekerleme yapmak; biraz kestirmek; انْسَرَق çalınmak; اسْتَرَق (*bşi*, مِن *b-den*) çalmak; (إلَى ...*e*) gizli gizli yaklaşmak; ¶ اسْتَرَق السَّمْع bşi gizlice dinlemek, kulak kabartmak; اسْتَرَق ; سَارَق النَّظَر إلَيْه = اسْتَرَق النَّظَر إلَيْه

yapmak, geceleyin yola çıkma; [elektrik akımı] akmak; (من ...den) çıkmak, hasıl olmak; yayılmak; (على ...de, için) geçerli, geçerliliği olmak, (على ...e) uygulanır olmak, (على ...in) kapsamına girmek; (فى...e) dalmak, derinlemesine girmek; [bir his, duygu] (الى نَفْسه ...in içine) işlemek, nüfuz etmek, (الى نَفْسه b-nin içini) kaplamak; سَرَى مَفْعُولُهُ yürürlükte olmak, geçerli olmak; أسرى gece yolculuğu yapmak; (ب...e) gece yolculuğu yaptırmak;

تَسَرَّى bkz. سَرَّى ;

سَرِيّ ç. سُرْيَان, أَسْرِيَة çay, ırmak; bkz. سَرْو;

سَرِيَّة ç. سَرَايَا bölük ASK.; kol, müfreze ASK. ¶ سَرِيَّة خَيَّالَة süvari bölüğü; سَرِيَّة الطَّيَران hava filosu;

سَرَيَان yayılma; geçerlilik, uygulanma, tatbik edilme;

إسْرَاء gece yürüyüşü; الإسْرَاء İsra, Hz. Muhammed'in (sav) Mescidi Aksa'dan yedi kat semaya olan yolculuğu;

سَارٍ ç. سُرَاة gece yolculuğu yapan; gece eğlencesi yapan; bulaşıcı, sari [hastalık]; geçerli, uygulamada; سَارِي الْمَفْعُول geçerli, yürürlükte olan;

سَارِيَة odaya vb.e cereyan, esinti;

سَارِيَة ç. آت-, سَوَارٍ) kolon, sütun; gemi direği;

2 سَرَايِ ve سَرَايَة ALF.BKZ.;

3 سُرْيَان Suriyeli; Süryani;

سُرْيَانِي Suriyeli; Süryani;

سَرْيَاوَرَان bkz. سر ;

سِيسَبَان ALF.BKZ.;

اسطبة ALF.BKZ.;

مَسْطَبَة ç. مَسَاطِب seki;

سَطَحَ a (سَطْح) (bşi) yaymak, açmak, sermek; (bşi) düzlemek, düz yapmak; (b-i) yere düşürmek, vurmak, çalmak; سطّح ⇑; ⇑; تَسَطَّحَ yayılmak, açılmak; düz hale gelmek, sırt üstü yatmak; انسطح yayılmak, açılmak; sırt üstü yatmak;

سَطْح ç. سُطُوح yüzey, satıh [yine GEO.]; düzlem GEO.; (ç. أَسْطُحَة, أَسْطُح) [düz] çatı, taras; güverte; سُطُوح taras MIS., SUR.; سَطْح الْبَحْر deniz seviyesi; سَطْح مَائِل eğik düzlem;

سَطْحِي [na't] dış, harici; düz; sathi, yüzeysel, üstünkörü; سَطْحِيَّات [çoğ.] zahir;

سَطْحِيَّة düz olma hali, düzlük; sathilik, yüzeysellik;

سَطِيح düz, yayılmış, açılmış;

مِسْطَاح harman yeri;

مُسَطَّح düz, eğik olmayan, (ç. آت-) yüzey ¶ قَدَم مُسَطَّحَة düztaban ayak;

1 سَطَرَ u (سَطْر) ve سطّر (bşe) çizgi çizmek, (bşe)cetvelle çizgi çekmek; (bşi) yazıy/ kayda geçmek, (bşi)yazmak; (bşi, örn. *senedi, kontratı*) tanzim etmek, yazmak;

سَطْر, سَطَر ç. سُطُور, أَسْطُر, أَسْطَار satır; sıra, dizi;

سَاطُور ç. سَوَاطِير satır [kesici alet];

أُسْطُورَة ç. أَسَاطِير efsane, mit; masal;

أُسْطُورِي efsanevi, mitolojik;

سَعَدَ *a* ve سَعِدَ (سَعْد, سَعَادَة) mutlu, memnun olmak; ... سَعِدَ بِ ... [edil.] ...den memnunluk duymak; سَاعَدَ (*b-e* فى veya على *bşde*) yardım etmek, yardımcı olmak; (*b-e* بِ veya عَلَى..*de*) desteklemek, (*b-e*, بِ veya عَلَى ...*de*) arka çıkmak; (فى veya لِ, عَلَى ...*e*) yardımda bulunmak; أَسْعَدَ (*b-i*) mutlu etmek, kılmak; (*b-e*) yardım etmek ¶ ... أَسْعَدَ الحَظُّ بِ ... ...de şansı yaver gitmek;

سَعْد ç. سُعُود baht [iyi] şans;

سَعِيد ç. سُعَدَاء (بِ ...*den*) memnun; mutlu; neşe dolu; şanslı; mesut ¶ سَعِيدُ الذِّكْرِ mübarek, kutlu;

سَعَادَة mutluluk, saadet; neşe; başarı, muvaffakiyet; paşa ünvanı; ... سَعَادَة [isimden önce] yüksek mevkili memurlara hitaben SUR., LÜB. ≈ Sayın..., ...bey; ¶ سَعَادَتُكُم ...Hazretleri [Paşaya hitaben] ESK.; صَاحِب السَّعَادَة saadetli... [paşanın ünvanı] ESK.; دَار السَّعَادَة İstanbul;

سَعُودِي Suudi; المَمْلَكَة العَرَبِيَّة السَّعُودِيَّة Suudi Arabistan;

سَعْدَان ç. سَعَادِين [kuyruksuz ya da kısa kuyruklu] maymun;

سَعْدَانَة ç. ـَات meme başı; سَعْدَانَة البَاب kapı tokmağı;

أَسْعَد daha mutlu;

مُسَاعَدَة ç. ـَات yardım, destek;

سَاعِد ç. سَوَاعِد kolun elden dirseğe kadar olan kısmı [ön kol]; ¶ هُوَ سَاعِدُهُ الأَيْمَن (O) onun sağ koludur; اشْتَدَّ سَاعِدُهُ güçlenmek,

مِسْطَرَة ç. مَسَاطِر cetvel; ALF.BKZ.; مِسْطَرَة الحِسَاب sürgülü hesap cetveli;

مِسْطَار mala, sürgü;

مِسْطَرِين mala, sürgü MIS.;

تَسْطِير kayda, yazıya geçme;

مُسَطَّر döküman, yazılı kağıt;

سيطرة ALF.BKZ.;

سَطَعَ *a* (سُطُوع, سَطْع) yükselmek ve [toz, güzel koku vb.] yayılmak, kalkmak; parlamak, ışıldamak, parıldamak; açık, net olmak;

سَطْع parlaklık; ışıldama, parıldama;

سَطَع gümbürtü, güm sesi;

سُطُوع parlaklık; ışıldama;

أَسْطَع daha parlak; daha net, açık;

سَاطِع ç. سَوَاطِع parlak, parlayan, ışıldayan; açık, net, apaçık [ispat];

سَطَلَ[1] *u* (سَطْل) (*b-i*) zehirlemek; انْسَطَلَ zehirlenmek;

سَطْل ç. سُطُول, أَسْطَال [tahta ya da metal] kova;

اسطول[2] ALF.BKZ.;

سطام tıpa, tıkaç;

(سطو) سَطَا *u* (سَطْو, سَطْوَة) (بِ veya على *bşin*) üzerine saldırmak, atılmak; (على *bir yeri*) soymak, talan etmek;

سَطْو saldırı; soygun, talan;

سَطْوَة ç. سَطَوَات saldırı; nüfuz, etki; gurur, kibir; güç, kuvvet;

أُسْطُوَانَة ALF.BKZ.;

سعة bkz. وسع ;

سَعْتَر, صَعْتَر Yabani kekik BOT.;

kuvvetlenmek; فَتَّ في سَاعِده *b-nin* gücünü kırmak;

مَسْعُود ç. مَسَاعِيد mutlu; şanslı;

مُسَاعِد yardımcı, yardım eden; yardımcı [s. ve is.]; asistan, muavin;

مُسْعَد şanslı;

سَعَر *a* (سَعْر) (*ateşi, harbi*) tutuşturmak, kızıştırmak; سُعِرَ [edil.] öfkelenmek, parlamak; سَعَّرَ (*bşe*) fiyat, paha biçmek; (*ateşi, savaşı*) tutuşturmak, kızıştırmak; piyasa fiyatını söylemek; سَاعَرَ (*b-ile*) pazarlık etmek, pazarlığa girişmek; أَسْعَرَ (*ateşi, yangını*) tutuşturmak, yakmak; تَسَعَّرَ yanmak, tutuşmak; [öfke] kabarmak; اِنْسَعَرَ çılgına dönmek, öfkelenmek; اِسْتَعَرَ yanmak, tutuşmak; [kavga, dövüş vb.] patlak vermek, çıkmak;

سِعْر ç. أَسْعَار fiyat; kıymet, bedel, paha; piyasa fiyatı, cari fiyat; سِعْر الخَصْم indirimli fiyat; سِعْر الفَائِدَة faiz oranı; سِعْر التَّسْلِيف faiz oranı; سِعْر القَطْع indirimli fiyat; سِعْر القَطْعَة parça başı fiyat;

سُعْر çılgınlık; coşkunluk, taşkınlık; cinnet;

سُعُر çılgınlık, coşkunluk, cinnet;

سُعَار açlık;

سَعِير ç. سُعُر alevli ateş; cehennem;

مِسْعَر ç. مَسَاعِر maşa;

مِسْعَار ç. مَسَاعِير maşa;

تَسْعِير fiyat narh koyma, paha biçme;

تَسْعِيرَة ⇑ ¶ لَجْنَة التَّسْعِيرَة fiyat tespit komitesi;

مَسْعُور çılgın, deli;

سعط ⇐ اِسْتَعَطَ (*bşi, enfiyeyi*) burnuna çekmek;

سَعُوط enfiye, burun otu;

مِسْعَط enfiye kutusu;

سعف ⇐ سَاعَفَ (*b-e*) yardım etmek; أَسْعَفَ (*b-e*, ب *bşde*) uymak, tabi olmak; (*b-e*) yardım etmek;

سَعَف [cin.is.; tek.is. ة] ç. ـَات hurma yaprağı;

إِسْعَاف ç. ـَات yardım; tıbbi yardım, tıbbi hizmet, sağlık hizmeti; الإِسْعَاف ilk yardım; جَمْعِيَّة إِسْعَاف العَجَزَة ¶ yaşlılar yardım; رِجَال الإِسْعَاف ilk yardım derneği; الإِسْعَاف ilk yardım ekibi; sağlık personeli; سَيَّارَة الإِسْعَاف ambulans, ilk yardım arabası;

سَعَل *u* (سُعَال, سُعْلَة) öksürmek;

سُعْلَة öksürük;

سُعَال öksürük; ¶ السُّعَال الدِّيكِي boğmaca öksürüğü;

سِعْلَى ç. سَعَالِيَات dişi cin;

سِعْلَاة ç. سَعَالِي ⇑;

سُعْن: أَبُو سُعْن أَفْرِيقِي Batı Afrika ve Hindistan'daki bir çeşit iri leylek zoo. Laptoptilus crumenifer; أَبُو سُعْن هِنْدِي Laptoptilos dubius: Afrika'da yaşayanının boynunda keseyi andıran şişkin bir kısım bulunmaktadır.;

سَعَى *a* (سَعْي) koşmak, hızlı hareket etmek; [ay] göğü katetmek; (إلى ...*e*) ilerlemek, (ل ya da إلى ya da وَرَاء ...*için*) çalışmak, çabalamak, gayret etmek, çaba sarfetmek; (وَرَاء *bşin*) peşinden koşmak, elde etmeye çalışmak;

سفح a (سُفُوح ,سَفْح) (bşi) dökmek, akıtmak [kanı, suyu]; (gözyaşı) dökmek, ağlamak; dökmek; سافح (b-ile) geçerli evlilik akdi bulunmadan cinsel ilişkide bulunmak;

سفح ç. سُفُوح [dağ için] etek; düz, pürüzsüz yüzey;

سفّاح kan döken, katil;

سفاح zina, evlilik dışı cinsel ilişki;

سفد a, سَفَدَ i (سِفَاد) (على dişi ile ya da ل dişi ile) çiftleşmek (على dişiyi ya da ل da dişiyi) aşmak; (ها bir kadın ile) beraber yaşamak [dost hayatı yaşamak]; سفّد [eti] şişe dizmek, geçirmek; سافد (dişiyi) aşmak, (dişi ile) çiftleşmek; (ل kadın ile) birlikte yaşamak [evlilik akdi bulunmadan];

سفّود ç. سَفَافِيد kebap şişi;

سفر i (سُفُور) peçeyi (عَنْ وَجْهِهَا yüzünden) kaldırmak, yüzünü açmak; سفر i (سَفْر) [tan] ağarmak, sökmek; سفّر (bşin) örtüsünü açmak; (b-i) göndermek, yolculuğa çıkarmak, ayrılmaya zorlamak; (yolcuları) gemiye bindirmek, almak; سافر yolculuk yapmak yola çıkmak; seyahat etmek, tura çıkmak; أسفر [tan] ağarmak, [yüz] parlamak, güzelliği görünmek; (عن bşi) açmak örtüsünü kaldırmak; (عن ...den) elde etmek, ürün olarak almak; (عن ile) sonuçlanmak, neticelenmek, bitmek; انسفر [bulutlar, toz] dağılmak, açılmak;

السّفْر yolcular;

سفر ç. أَسْفَار kitap [eski metinlerde كتاب kelimesi daha çok "yazılı şey, mektup" anla-

(في ...de) ilerleme kaydetmek; ¶ سَعَى بِهِ إلى ... b-i, bşi ...e yöneltmek; سَعَى في الأَرْضِ فَسَادًا yeryüzünde kötülüğü yaymaya çabalamak; سَعَى لحتفه بظلفه kendi mezarını kazmak; سَعَى في خَرَابِ الشَّيْءِ bşi yıkmaya, bozmaya çalışmak; سعى a (سَعْي ,سِعَايَة) (ب b-i, عند veya الى b-nin yanında) küçük düşürmek, güvenini kırmak; تساعى (الى ...e) koşuşmak;

سعي koşu, koşma; السَّعْي Sa'y: Safa ile Merve arasında hacıların yedi kez yaptığı koşu; çaba, gayret; çiftlik hayvanı, mal;

سعاية sözle iftira, bühtan;

مسعى ç. مَسَاعٍ çaba, gayret;

ساعٍ ç. سُعَاة haberci, ulak; ayak işlerine bakan çocuk; iftira atan ¶ سَاعِي البَرِيد postacı;

سغب a (سَغَب) (ل ...e) aç olmak, açlık duymak, acıkmak;

سغب açlık, aşırı açlık;

سغابة ⇑;

مسغبة kıtlık, açlık;

ساغب aç, açlıktan ölmek üzere;

سف ⇐ أسفّ çökmek, batmak MEC.; (الى ...e) inmek, alçalmak; seviyesizleşmek, bayağılığa varmak; ¶ أَسَفَّ النَّظَرَ الَيْهِ b-e küçümseyerek bakmak; استفّ (bşi, kuru bir şeyi, tozu, ilacı) yutmak, yemek;

سفوف toz ilaç;

إسفاف alçalma, küçülme [sözünde, fiilinde] saçmalık, önemsizlik; bayağılık;

سفتجة ç. سَفَاتِج FAS.> irsaliye TİC.;

mında kullanılıyor, bugün kullandığımız "kitap" anlamını daha çok سفر kelimesi taşıyordu.; özl. Kutsal metinleri içeren]; cilt;

سَفَر ayrılma, yola çıkma; (ç. اَسْفَار) yolculuk, sefer, tur, seyahat;

سَفْرَة ç. سَفَرَات yolculuk, sefer, tur, seyahat;

سَفَرِيَّة ç. السَّفَر = -آت

سُفْرَة ç. سُفَر sofra; sofradaki yemek;

سُفْرَجِي ç. سُفْرَجِيَّة garson MIS.;

سَفِير ç. سُفَرَاء aracı; elçi, sefir DİPL.;

سُفُور peçeyi açma; açılma;

سِفَارَة arabuluculuk, aracılık; elçilik, sefaret DİPL.;

مَسَافِر [çoğ.] yüzün, peçenin örtmediği, kısımları, yüzün görünen bölümleri;

سَافِر yüzü açık, peçesiz; açık, net, bariz; (ç. سَفَرَة) yazıcı, katip;

مُسَافِر ç. -ون seyahat eden; yolcu; ziyaretçi, yabancı;

سَفَرْجَل [cin.is.; tek.is. ة] ç. سَفَارِج ayva BOT.;

سَفْسَطَة aldatıcı, gerçeğe götürmeyen mantık silsilesi; سَفْسَطَات yanıltmaca, mugalata; اَهْل السَّفْسَطَة Sofistler;

سَفْسَطِي mugalata kabilinden; Sofist;

سَفْسَفَة ç. سَفَاسِف saçmalık, saçma sapan konuşma; bayağılık, adilik;

سَفْسَاف ç. سَفَاسِف saçmalık, bayağılık; ¶ سَفْسَاف الأُمُور [ıvır zıvır] önemsiz işler;

سَفَط ç. اَسْفَاط sepet; balık pulu;

سَفَع a (سَفْع) (b-nin derisini) yakmak, kavurmak [sıcak rüzgar]; (bşi) esmerleştirmek; [kuş] kanatlarını çırpmak; [b-i alnından vb.den] tutup şiddetle çekmek; [güneş] (b-i) esmerleştirmek;

سُفْع yanık izi;

سُفْعَة ç. سُفَع siyah nokta, ..;

اَسْفَع müe. سَفْعَاء kızıla çalan kara;

سَفَق u (سَفْق) (kapıyı) hızla çarpmak, kapatmak;

سَفَك u, i (سَفْك) (kan) dökmek, akıtmak;

تَسَافَك bbnin kanını dökmek, bbi öldürmek;

اِنْسَفَك [kan] dökülmek, akıtılmak;

سَفْك : سَفْك الدِّمَاء kan dökme;

سَفَّاك kan dökücü, bir çok ölüme sebep olan;

سَفَل u (سَفَال, سُفُول) ve سَفِل a alçalmak; (bşin) altında olmak; سَفَل u alt üst olmak, ters yüz olmak; سَفَل u (سَفْل) ve سَفُل u (سَفَالَة) adi, bayağı olmak; تَسَفَّل daha da kötüleşmek; kötüymüş gibi davranmak;

سُفْل en alt kısım; dip;

سُفْلِي [s.] alt; daha alt;

سَفَلَة : سَفْلَة النَّاس ayaktakımı;

سَفَالَة aşağı olma; düşkünlük, sefalet;

سُفَالَة en alt kısım;

اَسْفَل müe. سُفْلَى ç. اَسَافِل daha alt; en alt; en alt ya da daha alt kısım; ... اَسْفَل [mud. meb. kul.] ...altında, aşağısında;

سَافِل ç. سَفَلَة alt; alçak; adi, sefil;

سَفْلَت asfalt kaplamak;

اَسْفَلْت asfalt;

سَفْلَقَة asalaklık KNŞ.;

[seviye, standart vb.] düşmek, bozulmak; geçersizleşmek, hükmü kalmamak; eksik olmak; (من *b-den*) kaçmak, (من *b-nin aklına*) gelmemek ¶ لِيَسْقُطْ ... kahrolsun...!; سَقَطَ (b-i, bşi) düşürmek; سَقَطَ رَأْسُهُ فِي ... ...de dünyaya geldi; سُقِطَ مِنَ الْعُضْوِيَّة üyelikten çıkarılmak; سَقَطَ مِنْ عَيْنِهِ *b-nin* gözünden düşmek, biri katındaki itibarını kaybetmek; سَقَطَ فِي الإمْتِحَان imtihan/ sınavda başarısız olmak, kalmak; سُقِطَ فِي يَدِهِ şaşırmak, donup kalmak; أَسْقَطَ (b-i, bşi) düşürmek; (b-i) devirmek, yıkmak; (b-i) imtihanda/ sınavda bırakmak; (*uçağı*) vurup düşürmek; (*sayıyı*) çıkarmak, eksiltmek; (bşi, من ...den) çıkarıp atmak; düşük yapmak; [hayvan] vaktinden önce (*yavrusunu*) doğurmak, yavrulamak; ¶ أَسْقَطَهُ مِنَ الْجِنْسِيَّة b-i vatandaşlıktan çıkarmak; أَسْقَطَ حَقَّهُ فِي ... ...deki hakkını iptal etmek; أَسْقَطَ دَعْوَى bir davayı düşürmek, bir şikayeti geri almak; أَسْقَطَ الشَّعْرَ saçını dökmesine sebep olmak; أُسْقِطَ فِي يَدِهِ = سُقِطَ فِي يَدِهِ ; تَسَقَّطَ (*bş hakkında*) bilgiyi (من ...den) yavaş yavaş almak, toplamak; ¶ تَسَقَّطَ الأَخْبَارَ bilgi toplamak; تَسَاقَطَ çökmek; yavaş yavaş, kademeli olarak düşmek, inmek, [saç] dökülmek; (الى ...e) yavaş yavaş gelmek, varmak; ¶ تَسَاقَطَ عَلَى نَفْسِهِ çökmek, göçmek; تَسَاقَطَ حُطَامًا çözülmek, parçalarına ayrılmak;

سَقَط çiy, şebnem;

سِقْط düşük çocuk;

سَفْلَاق asalak;

سَفِين gemi;

سَفِينَة ç. سُفُن ,سَفَائِن gemi; ¶ سَفِينَة مِدْفَعِيَّة gambot; سَفِينَة التَّدْرِيس veya سَفِينَة تَعْلِيم eğitim gemisi;

سَفَّان gemi yapan;

سِفَانَة gemicilik mesleği;

اسفين ALF.BKZ.;

سَفَنْج ve إِسْفَنْج sünger;

سَفِهَ *a* (سَفَه) ve سَفُهَ *u* (سَفَاهَة) saçma/ aptalca davranmak; küstah/ terbiyesiz/ arsız olmak; سَفَّهَ (*b-i. bşi*) aptal/ saçma/ tutarsız görmek; (*b-nin*) [yasal olarak] ruhsatsız/ ehliyetsiz olduğunu beyan etmek; ¶ سَفَّهَ نَفْسَهُ kendini aşağılamak, küçük düşürmek; سَفَّهَ وَجْهَهُ *b-i* küçük düşürmek, rezil etmek; تَسَافَهَ aptal, ahmak gibi davranmak;

سَفَه aptallık, saçmalık; rezalet, rezillik, arsızlık, utanmazlık, sefahet;

سَفَى *i* (سَفْي) [rüzgar] (*toz*) kaldırmak; أَسْفَى ⇑;

سَافِيَاء toz;

مَسْقَى dönen, çevrim halindeki şey; oyuncak, eğlence MEC.;

سَفِين kıskı, takoz;

سَقَالَة İt.> yapı iskelesi;

سَقَر [müe.] Cehennem;

سُقْرَاط Sokrates;

سَقْسَقَة [kanarya vb. için] cıvıltı, şakıma;

سَقَطَ *u* (سُقُوط ,مَسْقَط) düşmek; aşağı düşmek; devrilmek, yıkılmak; [saç] dökülmek; (على bşi) bulmak; (الى *b-e*) varmak, ulaşmak;

سَقَط çakmaktaşından çıkan kıvılcım;

سَقَط ç. أَسْقَاط değersiz herhangi bir şey; çer çöp, çöp hurda ¶ سَقَط الْمَتَاع artık eşya, kendisinden faydalanılamayacak eşya;

سَقَطي hurdacı;

سَقْطَة ç. سَقَطَات düşme, devrilme, yıkılma; sürçme, hata سَقَطَاة الطِّبَاعَة baskı hataları;

سُقُوط düşme, devrilme; [uçak] düşüş; çökme, göçme; iyi durumunu kaybetme, çökme, çöküş; [hakkın] ilgası, elden alınması, müruru zamana uğrama HUK. ¶ سُقُوط الشَّعَر saç dökülmesi; سُقُوط الأَمْطَار yağış miktarı;

سَقِيط dolu [yağış];

سَقَّاطَة kapı kilidi [MIS. سُقَّاطَة];

مَسْقَط ç. مَسَاقِط bşin düştüğü yer; çağlayan, çavlan, şelale ¶ مَسْقَط اُفُقِي bir binanın zemin planı, yatay kesit; مَسْقَط رَأْسِي dikey kesit; مَسْقَط الرَّأْس doğum yeri, memleket;

اِسْقَاط düşürme; [uçağı] vurup düşürme; düşük yapma; eksiltme, çıkarma; indirim, tenzilat ¶ الإِسْقَاط مِنْ الجِنْسِيَّة vatandaşlıktan çıkarma; اَسْقَاط قِيمَة الفَرَنْك frankın değerinin düşürülmesi, develüasyonu;

تَسَاقُط [saç] dökülmesi; تَسَاقُط الثُّلُوج kar yağışı;

سَاقِط ç. سُقَّاط düşen, düşmüş; adi, rezil; kötü şöhretli [bölge, semt]; eksik, çıkarılmış; unutulmuş, unutulan;

سَاقِطَة (ç. -آت) düşmüş kadın, fahişe;

سُقُطْرَاء Sukutra, S. Arabistan'da bir ada;

سَقَع a (سَقْع) (sert bşe) [yine sert bir şeyle] vurmak;

مُسَقَّعَة MIS. et ve patlıcandan yapılan [muşakka benzeri] bir yemek,;

[1]سقف ⇐ سَقَّف (bşe, bşin üzerine) çatı yapmak;

سَقْف ç. اَسْقُف, سُقُف, سُقُوف çatı; tavan; ¶ سَقْف الحَلْق damak;

سَقِيفَة ç. سَقَائِف örtülü geçit, koridor, gölgelik;

تَسْقِيف çatı yapma;

مُسَقُوف (ب ...ile) örtülü;

[2]أُسْقُوف ç. أَسَاقِفَة ALF.BKZ.;

سَقَالَة ALF.BKZ.;

سَقْلَب b-i yere vurmak, çalmak;

سَقْلَبِي ç. سَقَالِبَة Slav; Slavlar ile ilgili;

سَقِمَ a (سَقَم), سَقُمَ u (سَقَام , سُقْم) hasta/ hastalıklı olmak; sıska/ bir deri bir kemik olmak; سَقَّم (b-i) hasta etmek; أَسْقَم = سَقَّم ;

سُقْم ç. أَسْقَام hastalık; cılızlık, sıskalık;

سَقَم ç. أَسْقَام hastalık; cılızlık, sıskalık;

سَقَام hastalık; cılızlık, sıskalık;

سَقِيم hasta, hastalıklı; cılız, sıska; bozuk, kırık [lisan];

مِسْقَام sık sık hastalanan, hastalıklı;

سَقَاوَة sakağı, ruam;

سَقَى i (سَقْي) (b-e, bşi) içmek üzere vermek, (b-e, bşi) içirmek; (hayvanı, bitkiyi) sulamak, (hayvanı) suvarmak; (bşin) üzerine su serpmek; ¶ سَقَى الفُولاَذ çeliğe su vermek, tavlamak; سَاقَى (b-e, bşi) içmesi için vermek; (b-ile) suyu ortaklaşa kullanmak için akit yapmak; أَسْقَى (b-e, bşi) içirmek, içmesi için

vermek; (*hayvanı, bitkiyi*) sulamak, (*hayvanı*) suvarmak; إستقى (من *b-den*) içecek istemek; (من *...den*) su almak, çekmek; (*bşi bilgiyi haberi* من*..den*) elde etmek, almak, edinmek; استسقى (من *b-den, bşi*) içecek olarak istemek; yağmur duasına çıkmak;

سَقْي sulama, suvarma;

سِقَاء ç. أَسْقِيَة ,أَسْقِيَات ,أَسَاق [süt ve su için] kırba, tulum;

سَقَّاء ç. -ون su taşıyan, saka; pelikan ZOO;

سِقَايَة sulama; su verme; su taşıyıcılığı sikaye [hacılar için]; sulama yeri;

مَسْقًى ç. مَسَاقٍ sulama kanalı MIS.;

مُسَاقَاة müsakat, su hakkı İSL.HUK.;

اسْتِسْقَاء vücudun herhangi bir yerinde su toplanması; صَلَاة الاسْتِسْقَاء yağmur için kılınan namaz;

سَاقٍ su toplanması ile ilgili;

سَاقٍ ç. -آت içecek su taşıyan, saki;

سَاقِيَة meyhane vb.de içki taşıyan kadın, saki; (ç. سَوَاقٍ) dere, çay; sulama kanalı; su çarkı;

سَكَّ *u* (سَكّ) (*kapıyı*) kilitlemek, sürmek; (*para*) basmak; سَكَّ (سَكَكْتُ) *a* (سَكَك) ve اسْتَكَّ sağır olmak;

سِكَّة ç. سِكَك sikke, demir para; yol; MIS. sokak; ¶ السِّكَّة الحَدِيدَة ve سِكَّة الحَدِيد demiryolu; سِكَّة زِرَاعِيَّة patika, tarla yolu; دَار السِّكَّة darphane;

سُكَّان ç. -آت dümen, dümen bedeni;

أَسَكّ müe. سَكَّاء ç. سُكّ sağır;

مَسْكُوكَة ç. -آت demir, metal para, sikke; ¶ عِلْم الْمَسْكُوكَات nümizmatik, para ve madalya bilimi;

سِكَارَة ç. سَكَائِر [g] sigara;

سَكَارِين sakarin;

سَكَبَ *u* (سَكْب) (*bşi*) [boş, yere] dökmek, saçmak; انْسَكَبَ dökülmek, saçılmak;

سَكِيب dökülen, dökülmüş;

مَسْكَب ç. مَسَاكِب pota, maden eritme kabı;

مَسْكَبَة pota, maden eritme kabı;

سِكْبَاج sirke ile pişirilen et;

سَكَتَ *u* (سُكَات ,سُكُوت ,سَكْت) susmak, bir şey söylememek; sessizleşmek, sakinleşmek, sükun bulmak; (عن *bşe*) ses çıkarmamak, susarak karşılamak; (عن*b-e*) cevap vermemek; سُكِتَ [edilgen.] felç gelmek TIP. ¶ سَكَتَ عَنْهُ الغَضَبُ öfkesi dinmek, siniri geçmek; سَكَّتَ (*b-i, bşi*) sakinleştirmek, yatıştırmak; (*b-i*) susturmak; أَسْكَتَ ⇑; (*bşi*) gizlemek, söylememek;

سَكْت sessizlik; suskunluk; عَلَى السَّكْت sessizce, ses çıkarmadan;

سَكْتَة susma, konuşmayı, sesi kesme; inme, nüzul, felç TIP. ¶ سَكْتَة قَلْبِيَّة kalp kriz/sektesi;

سُكَات sessizlik; suskunluk;

سُكُوت ⇑; ⇑; ALF.BKZ.;

سُكُوتِيّ suskun, sessiz;

سَكُوت ⇑;

سِكِّيت çok sessiz, suskun;

سَاكِت sessiz; suskun; sakin; sakin (harf);

سَكَرَ[1] u (سَكْر) (bşi) kapatmak, kilitlemek;

سَكَّرَ ⇑ KNŞ;

سَكِرَ[2] a (سُكْر, سَكَر) sarhoş olmak; أَسْكَرَ (b-i) sarhoş etmek; تَسَاكَرَ sarhoş gibi davranmak;

سُكْر sarhoşluk;

سَكَر sarhoş; şarap;

سَكْرَة ç. سَكَرَات sarhoşluk; kendinden geçme; سَكْرَةُ الْمَوْت ölürken gelen kendinden geçme hali;

سَكْرَان müe. سَكْرَى ç. سُكَارَى sarhoş [s. ve is.] ¶ سَكْرَان طِينَة körkütük sarhoş KNŞ.;

سِكِّير çok içen, akşamcı;

مُسْكِر ç. ـَات sarhoş eden içki, sarhoş eden şey;

سكر[3] ⇒ سَكَّرَ (bşe) şeker karıştırmak, (bşi) şekere bulamak; (bşi) şekerleme yapmak, şeker ile karıştırarak muhafaza etmek;

سُكَّر şeker; سَكَاكِير . şekerlemeler; سُكَّر الثِّمَار meyva şekeri, früktöz; سُكَّر الشَّعِير mal-toz; سُكَّر العِنَب üzüm şekeri; سُكَّر القَصَب sakaroz; سُكَّر اللَّبَن laktoz; قَصَب السُّكَّر şeker-kamışı; مَرَض السُّكَّر şeker hastalığı, diyabet;

سُكَّرِيَّة şekerlik;

مُسَكَّرَات şekerlemeler;

سِكَارَة ç. سَكَائِر ALF.BKZ.;

سِيكَارَان ALF.BKZ.;

سِكُورْتَا İt.> sigorta;

سِكْرِتِير Fr.> sekreter; سِكْرِتِير عَامّ genel sekreter;

سِكْرِتِيرَة sekreterlik;

سَكْرُوز sakaroz;

سَكَّرِين sakarin;

سَكْسُونِي Sakson; saksonlar ile ilgili;

سكع ⇒ تَسَكَّعَ (فِي الظُّلْمَة karanlıkta) el yordamı ile yürümek; aylakça dolaşmak, oyalanarak yürümek; amaçsız olarak ilerlemek, vakit geçirmek, ağırdan almak; ¶ طَرَدَهُ الى حَيْثُ التَّسَكُّع ≈ b-i ortada bırakmak;

سَكَّاف ayakkabıcı;

سِكَافَة ayakkabıcılık;

إِسْكَاف ve إِسْكَافِي ç. أَسَاكِفَة ayakkabıcı;

أُسْكُفَّة eşik; üst eşik, lento;

سَاكِف üst eşik, lento;

إِسْكَلَة ç. أَسَاكِل ALF.BKZ.;

سَكَنَ u (سُكُون) sakin, huzurlu olmak; sükun bulmak, sakinleşmek; [harf] sakin olmak, sessiz okunmak; [ağrı, acı, kızgınlık] dinmek, bitmek; (عن b-nin) [ağrısı, kızgınlığı] geçmek, dinmek, yatışmak; (ل veya الى ...e) güvenmek, dayanmak, itimat etmek; (الى ...de) kendini rahat hissetmek; سَكَنَ u (سُكْنَى, سَكَن) (bir yerde ya da فى, ب bir yerde) yaşamak, oturmak, ikamet etmek; سَكَّنَ (b-i, bşi) sakinleştirmek, yatıştırmak, huzur vermek, teskin etmek; (harfi) sakin, sessiz okumak DİLB.; سَاكَنَ (b-ile فِي ...de) beraber yaşamak, oturmak; أَسْكَنَ (b-e) beraber yaşayacağı insanlar bulmak; (b-i, bir yere) yerleştirmek; تَسَاكَنَ beraber, birlikte oturmak;

سَكَن istirahat zamanı, mola vakti; ⇑ mas.; meskun mahal;

سَكَنِي gri renkli;

فِي حَرَكَاتِهِ وَسَكَنَاتِهِ yaptığı her şeyde; her durumda, hep, daima;

سَكَنَة ç. -آت ikamet yeri, memleket yurt;

سُكُون sakinlik, huzur; sessizlik; harfin sessiz okunması; sükun işareti DİLB.; سُكُون الطَّائِر ciddiyet, vakar;

سَكَّان bıçakçı;

سُكَّان ç. -آت dümen; bkz. سَاكِن;

سِكِّين [müz. ve müe.] سَكَاكِين bıçak;

سَكِينَة ç. سَكَائِن ruh huzuru, dinginliği; sukunet, sakinlik, huzur;

سِكِّينَة bıçak;

سُكْنَى yaşama, oturma, ikamet etme; konukluk, misafir olma ¶ مَحَلّ السُّكْنَى meskun mahal;

سَكَاكِينِي bıçakçı;

مَسْكَن ç. مَسَاكِن ikamet etme, oturma; ev, mesken; yurt, vatan;

تَسْكِين sakinleştirme, yatıştırma;

إِسْكَان yerleştirme, ikamet ettirme;

سَاكِن ç. -ون, سَكَنَة müe.ç. سَوَاكِن sakin, hareketsiz, durgun; sessiz [harf]; durgun, akmayan [su]; statik [elektrik], (ç. سُكَّان, سَكَنَة) oturan, ikamet, eden, sakin; السُّكَّان sakinler, yaşayan kişiler, nüfus ¶ سَاكِن الجِنَان cennet mekan, rahmetli, merhum; كَثِير السُّكَّان kalabalık nüfuslu; لاَ يُحَرِّكُ سَاكِنًا parmağını bile kıpırdatmamak; حَرَّكَ سَاكِنَهُ b-i tahrik etmek, kışkırtmak;

مَسْكُون meskun, kendisinde ikamet edilen; ruhların, hayaletlerin, cinlerin uğrak yeri; mecnun, deli; الدَّار مَسْكُونَة (bu) ev cinli, perilidir, bu evde iyi saatte olsunlar var;

المَسْكُونَة dünya;

مَسْكُونِي Hristiyan kabul edilenler HRİ.;

مُسَكِّن [s.] sakinleştiren, yatıştıran; (ç. -آت) sakinleştirici, yatıştırıcı ilaç vb.;

مُسَاكِن ç. -ون komşu;

2 مَسْكَنَة ve مَسْكِين ç. مَسَاكِين ALF.BKZ.;

سَكَنْجَبِين sirkeli bal şerbeti, serkengebin ECZ.;

سَكَنْدَنَاوَة ve سَكَنْدِينَافِيَا İskandinavya;

سَكَنْدَنَافِي İskandinavyalı, İskandinavyaya ait;

سُكُّوت İb.> عِيد السُّكُّوت Çardaklar Bayramı YAH.;

سْكِي ski, kayak;

سَلَّ u (سَلّ) (*bşi*) çekip çıkarmak; سُلَّ [edil.] verem hastalığına yakalanmak; تَسَلَّلَ kaçmak, sıvışmak; (الى *...e kadar*) yayılmak, uzanmak; (الى *...içine*) yavaş yavaş girmek; sızmak; (الى *...e*) [gizli niyetlerle] yaklaşmak; (الى *...e*) saldırmak, hücum etmek; (فى *...in içine*) işlemek, nüfuz etmek; انْسَلَّ kaçmak, sıvışmak; (الى *...e, içine*) gizli gizli, yavaş yavaş girmek; (الى *b-nin*) içine işlemek, nüfuz etmek; [birlikler] tek tek veya küçük gruplar halinde ilerlemek ASK.; verem olmak, verem hastalığına yakalanmak; اسْتَلَّ (*bşi*) hafifçe çekip çıkarmak; (*bşi* örn. كَفَّهُ *elini*, عن *...den*) geri çekmek; (*kılıcı*) kınından çekmek; (*bşi* من *b-den*) kapmak, zorla almak;

سَل sepet;

سُل verem hastlığı, tüberküloz ¶ السُّل التَّدَرُّنِي tüberküloz, verem; السُّل الرِّئَوِي ⇑;

سَلَّة ç. سلال sepet; سَلَّة الْمُهْمَلات çöp sepeti; كُرَة السَّلَّة basketbol;

سَلِيل kınından çekilmiş [kılıç]; evlat, soyundan, neslinden olan çocuk, torun;

سَلِيلَة ç. سَلائِل kız torun;

سَلَّال sepet ören, sepet yapan;

سُلالَة ç. -آت torun; soy, nesil, torunlar, sülale;

سُلالِي [s.] soydan gelen;

مِسَلَّة ç. -آت, مَسَالّ büyük iğne; dikili taş, dört köşeli sütun;

تَسَلُّل sızma, içine girme, nüfuz etme SİY.; ofsayt SPO.;

انسِلال nüfuz etme, içine işleme SİY.;

مَسْلُول veremli, tüberküloz hastası;

مُسْتَلَّة ç. -آت ayrı baskı IR.;

سَلَأ a (سَلْأ) (tereyağını) eritip sızdırmak;

سِلاء ç. أَسْلِئَة eritip sızdırılmış tereyağı;

سَلاطَة salata;

سُلافِي Slav [s.]; (ç. -ون) Slav [is.];

سَلاقُون kırmızı kurşun tuzu;

سَلاقِي bkz. سلق ;

سَلانِيك Selanik;

سَلَب u (سَلْب) (bşi, من b-den) zorla almak, gasbetmek; (bşi) talan etmek, (b-i) soymak; (düşmanın silahlarını, elbise vb.ni) ganimet almak; (bşi, b-den) sakınmak, (bşi, b-e) vermemek; سَلَب a (سَلَب) mateme girmek, yas tutmak; تَسَلَّب yas tutmak ⇑; اسْتَلَب = سَلَب;

سَلْب zor ile alma, gaspetme; soyma; olumsuzluk, nefy; ¶ عَلامَة السَّلْب çıkarma, eksi işareti MAT.;

سَلْبِي negatif [yine ELK.]; olumsuz, menfi; ¶ الْمُقَاوَمَة السَّلْبِيَّة veya الدِّفَاع السَّلْبِي pasif savunma;

سَلْبِيَّة karşı olma, sürekli muhalefet yapma eğilimi; şüphesizlik;

سَلَب ç. أَسْلاب hırsızlık, gasp malı; sakatat; ip, kablo vb. MIS.;

سِلاب ç. سُلُب matem elbisesi, [genellikle siyah];

سَلَّاب gaspeden, hırsız, soyguncu;

سَلِيب çalıntı, soygun malı, zorla alınan;

أُسْلُوب ç. أَسَالِيب metot, yol, usul, prosedür; hal; tarz; stil; [yazar için] üslup; أُسْلُوب كِتَابِي yazı/ kitabi üslubu;

اسْتِلاب gasp, soygunculuk, zorla alma;

سَالِب [s.] olumsuz, menfi; (ç. سَوالِب) negatif [fotoğrafçılıkta];

مَسْلُوب başarısız;

سَلَت u, i (bşi) zorla, kuvvetle çıkarmak, çekip çıkarmak; (bşi özl. vücudun bir kısmını) asılarak, çekerek çıkarmak, sıyırmak; انْسَلَت sıvışmak, gizlice kaçmak;

سلج = سلق ;

السَّلاجِقَة Selçuklular;

سَلْجَم şalgam BOT.; kolza BOT. Brassica napus;

سَلَح a (سَلْح) pislemek; [kuş] çımkırmak; سَلَّح (b-i, bş ile) silahlandırmak; تَسَلَّح silahlan-

yavan, lezzetsiz [yiyecek];

سَلِيخَة tarçın ağacı BOT.; tarçın kabuğu;

سَلْخَانَة ç. -آت mezbaha, salhane;

مَسْلَخ ç. مَسَالِخ ⥣;

مِسْلاَخ yılan gömleği, kabuk;

مُنْسَلَخ ayın sonu;

سَلِسَ a (سَلاَسَة,سَلَس) söz dinler, yumuşak başlı, uysal olmak; [üslup] akıcı olmak; أَسْلَسَ (b-e, bşe) boyun eğdirmek, uysallaştırmak; (bşi) akıcı, rahat yapmak;

سَلَس idrar tutamama;

سَلِس uysal, söz dinler, uyumlu; akıcı [üslup]; ¶ سَلِس القِيَاد uyumlu, söz dinler, uysal;

سَلاَسَة ve سَلاَسَة القِيَاد uyumluluk, uysallık, söz dinleme; akıcılık [üslup];

أَسْلَس daha uyumlu ⥣; daha akıcı;

سَلْسَبِيل Cennetteki bir pınar; pınar, kaynak;

سَلْسَلَ (bşi ب bşe) eklemek, zincirleme yapmak, peşi peşine getirmek, bağlamak; (b-i) zincire vurmak, prangaya vurmak, zincirlelemek; (الْمَاء suyu, فى ...e) dökmek; ¶ سَلْسَلَهُ الى ... b-nin soyunu ...e dayandırmak تَسَلْسَلَ peş peşe gitmek; [su] damlamak; sürekli olmak, zincirleme gitmek, silsileler oluşturmak;

سَلْسَل soğuk taze su;

سِلْسِلَة ç. سَلاَسِل demir zincir; zincir [yine MEC.]; [olaylar, makaleler vb.] dizi, seri, silsile ¶ سِلْسِلَة الجِبَال sıra dağlar; سِلْسِلَة الظَّهْر omurga, belkemiği; ⥣ السِّلْسِلَة الفَقَرِيَّة; سِلْسِلَة الأَكَاذِيب peşpeşe yalanlar, bir dizi yalan; سِلْسِلَة النَّسَب soy ağacı, şecere;

mak; تَسَالَحَ kavgaya, dövüşe vb.e katılmak;

سَلْح ve سُلاَح dışkı, pislik;

سِلاَح ç. أَسْلِحَة silah; [askeri] kuvvetler; ¶ سِلاَح الطَّيَرَان hava kuvvetleri; سِلاَح الفُرْسَان süvariler; شَاكِ السِّلاَح tepeden tırnağa silahlı; سَلَّمَ سِلاَحَهُ silahlarını bırakmak;

تَسْلِيح ç. -آت silahlandırma, techizat verme; donatım, teçhizat; takviye etme, güçlendirme [betonarme yapı ile];

تَسَلُّح silahlanma;

مُسَلَّح silahlı; zırhlı; betonarme; القُوَّة الْمُسَلَّحَة silahlı kuvvetler;

سُلَحْفَاة ç. سَلاَحِف kaplumbağa;

سُلَحْفَائِيّة ağır davranan, yavaş;

سَلَخَ i, u (bşi) çekip çıkarmak; (hayvanın) derisini yüzmek, sıyırmak; (bşi, عن ..den) ayırmak; (zaman aralığını, periyodu, süreci) bitirmek, sona erdirmek; (süreyi, فى ...yaparak, ...ile) geçirmek; تَسَلَّخَ kabuğu, derisi soyulmak [güneş yanığından dolayı]; انْسَلَخَ [deri, yara kabuğu vb.] soyulmak, (من veya عن ...den) soyulmak, çıkıp gitmek, sıyrılmak; (bir özelliği) bırakmak, devam ettirmemek, kesmek; (من, عن ...den) ayrılmak; (من ...den) geri çekilmek; [ay] bitmek, geçmek;

سَلْخ ayırma; deri, kabuk değiştirme; yılan gömleği; ayın sonu;

خَشَب سَلْخ : سَلْخ ağacın özlü ve canlı kısmı;

سَلاَّخ ç. -ون, -ة kasap;

سَلِيخ derisi yüzülmüş, soyulmuş; tatsız,

تَسَلْسُل ardı ardına gelme, peşpeşe; ardışıklık; بالتَّسَلْسُل sürekli olarak, kesintiye uğramaksızın; نَشَرَهُ بِتَسَلْسُل *bşi* seri halinde, seri olarak yayınlamak;

مُسَلْسَل zincirlenmiş; zincirleme; sürekli, devamlı; (ç. ـآت) dizi [film vb., televizyon, radyo]; ¶ رَدّ فِعْلٍ مُسَلْسَل zincirleme reaksiyon; الْمَرأة الْمُسَلْسَلَة Andromeda takımyıldızı;

مُتَسَلْسِل devamlı, sürekli, peş peşe;

1 سلط ⇐ سَلَّطَ (*b-i*, على *üzerine*) hakim, yönetici kılmak, yetki ile atamak; (*bşi, b-i* على *...in üzerine*) musallat etmek; (*cezayı* على *b-e*) vermek; (على *b-i, bir cezaya*) çarptırmak; (على *...e zor, baskı*) uygulamak; (*bşe*, على *elektrik*) yüklemek; سَلَّطَ عَلَيْهِ الكلاب üzerine köpekleri göndermek, salmak; تَسَلَّطَ (على *...e*) üstün gelmek, baskın çıkmak, hakkından gelmek (على *...de*) üstünlüğü ele geçirmek, avantajlı duruma geçmek, gelmek; (على *...de*) kesin hakimiyeti olmak, tasallutu bulunmak; (على *bşi*) yönetmek, kontrol etmek;

سُلْطَة ç. ـآت, سُلَط güç, kuvvet; otorite, yetke, sulta; nüfuz, hüküm, idare; (ç. ـآت) otorite, salahiyet; ¶ السُّلْطَة الأبَوِيَّة babaya dayalı otorite; pederşahilik, ata erkil; السُّلْطَة الرُّوحِيَّة manevi hakimiyet; السُّلْطَة التَشْرِيعِيَّة yasama organı; سُلْطَة عَسْكَرِيَّة askeri otorite, sulta; السُّلْطَة القَضَائِيَّة yargılama yetkisi; السُّلْطَة التَّنْفِيذِيَّة yürütme organı;

سَلْطَة ceket;

سَلِيط sağlam, metin, güçlü; çekinmesiz, arsız, küstah, sert [dil];

سَلَاطَة rahat davranma; kabalık, küstahlık, çekinmeme [konuşurken]; ALF.BKZ.;

تَسَلُّط yönetme; (على *...de*) hükümranlık; tahakküm, tasallut, otorite; kontrol;

2 سَلَطَة ve سَلَاطَة salata;

سَلْطَنَ (*b-i*) hükümdar, sultan yapmak; تَسَلْطَنَ hükümdar, sultan olmak;

سَلْطَنَة saltanat, sultanlık;

سُلْطَان [müz. ve müe.] güç, kuvvet; hüküm, kanun, yol; otorite, sulta; izin, ruhsat verme; (ب *...i*) meşru kılma; (ç. سَلَاطِين) sultan; hükümdar ¶ سُلْطَان اِبْرَهِيم tekir balığı ZOO. Mullus barbtus;

سُلْطَانَة [kadın] sultan;

سُلْطَانِي sultan ile ilgili, sultan...si; hükümdar tavırlı;

سُلْطَانِيَّة çorba tası, tas; büyük metal kap;

سلع *a* (سَلْع) yarılmak, çatlamak; انْسَلَعَ yarılmak;

سَلْع ç. سُلُوع çatlak, yarık, gedik;

سِلْعَة ç. سِلَع ticari mal; yağ kisti;

سلف *u* (سَلَف) geçip gitmek, bitmek; önce olmak; سَلَّفَ (*b-e, parayı*) ödünç vermek; أسْلَفَ (*bşi*) geçmek, (*bşden*) önce gelmek; ¶ أسْلَفْنَا (القَــوْلَ) daha önce anılmıştı; كَمَا أسْلَفْنَا daha önce de ifade ettiğimiz gibi; تَسَلَّفَ (*bşi*, مِن *...den*) ödünç almak; kira kontratı hazırlamak; تَسَلَّفَ=اسْتَلَفَ ;

سِلْف ç. أسْلَاف bacanak;

سِلْفَة elti;

سَلَف ve أسْلَاف selef, öncekiler, atalar,

dedeler; peşin [ödeme]; faizsiz borç; سَلَفًا önce, önceden; peşin olarak ¶ السَّلَف الصَّالِح selefi salih, iyi amel işlemiş olan eskiler;

سَلَفِيَّة ç. -آت faizsiz borç; peşin [para];

السَّلَفِيَّة Selefilik; Selefi olma;

سُلْفَة ç. سُلَف borç; peşin [para]; ayakkabının astar derisi;

سُلاَف üzümü ezmeden, damlatılarak yapılan şarap;

سُلاَفَة = سُلاَف;

سُلَفَاء selef, dedeler, atalar;

مِسْلَفَة tapan, kesek kırma makinesi;

تَسْلِيف kredi, ödünç ¶ سِعْر التَّسْلِيف faiz oranı; بَنْك التَّسْلِيف ticarî banka;

تَسْلِيفَة kredi, borç تَسْلِيفَة عَقَارِيَّة emlak kredisi;

سَالِف ç. سَلَف, سُلاَّف, سَوَالِف geçmiş, eski, önceki; ata, dede; سَالِفًا önceleri, ilk zamanlarda; daha önce, yukarıda [kitaplarda gönderme ifadesi] ¶ سَوَالِف الأَحْدَاث geçmiş olaylar, hadiseler; سَالِف الذِّكْر daha önce anılan, ifade edilen; سَالِف العَرُوس horoz ibiği çiçeği, yabani kadife çiçeği BOT. Amaranthus tricolor; فِي سَالِف الزَّمَان eskiden;

سُلْفَات[1] sülfat ¶ سُلْفَات النَّشَادِر amonyum, sülfat;

سَلْفَتَ[2] (*bşi*) asfaltlamak;

مُسَلْفَت asfalt[lanmış];

سَلَقَ u (سَلْق) [kamçı ile] (*b-nin*) derisini yaralamak; (*bşi*) kaynar su ile çıkarmak; (*bşi*) kaynatmak (*b-i*, بِلِسَانِه *söz ile*) yaralamak, incitmek; تَسَلَّقَ (*bşe*) tırmanmak, yükselmek, çıkmak; [bitki] sarmak;

سِلْق [MIS. سِلْق] yapraklarından salata ya da yemek yapılan, pazıyı andıran bir bitki;

سَلاَقَة sert/ kaba konuşma;

سَلِيقَة ç. سَلاَئِق şeker, tarçın ve rezene ile yapılan bir yemek SUR.; mizaç, doğuştan gelen yapı, tabiat;

سَلَقُون ve سَلاَقُون kırmızı kurşun tuzu;

سَلاَقِي av köpeği;

سَلُوقِي ⇑;

تَسَلُّق çıkış, tırmanma;

مَسْلُوق kaynamış, pişmiş [et, yumurta];

مَسْلُوقَة ç. مَسَالِيق et suyu çorbası;

النَّبَات المُتَسَلِّقَة sarmaşıkgiller;

سَلَكَ u (سُلُوكَة, سَلْك) (*bir yolu*) izlemek, (*bir yol boyunca*) gitmek; (*bir yol*) tutmak [yine MEC.]; (نَحْوَ *b-e karşı*) belli bir şekilde davranmak, tavrı içinde olmak; (*bir yere*) ayak basmak, girmek; سَلَكَ (سَلْك) (*bşi*, فِي ...*in arasına, içine*) sokmak; (*ipliği*, فِي الإِبْرَة *iğneye*) geçirmek ¶ سَلَكَهُ فِي السِّلْسِلَة ...i dizi, sıranın içine almak, dahil etmek; سَلَّكَ (*bşi özl. kanalı, boruyu*) temizlemek, arıtmak; (*makaraya sarılı ipliği* vb.i) çözmek; (أَمْرًا مُعَقَّدًا *çetrefilli, karmaşık bir işi*) çözümlemek, halletmek, içinden çıkmak; أَسْلَكَ (*bşi*, فِي ...*in içine*) sokmak; (*ipliği*, فِي الإِبْرَة *iğneye*) geçirmek;

سِلْك ç. أَسْلاَك iplik; tel; hat; ray; kurum; meslek; kadro ¶ السِّلْك سِلْك الأَرْض veya toprak hattı; أَسْلاَك بَحْرِيَّة الأَرْضِي sualtı

sağ salim/ hasar görmemiş olmak; yanlış yapmamak, azarlanmayı hak etmemek; [olay] kesin, şüphe götürmez olmak; (من ...den) bağımsız, hür, ayrı olmak; (من *bir tehlikeden*) kaçmak; سَلَّمَ (*b-i*) zarardan, (من ...*den*) hasardan korumak, himaye etmek; (*bşi*, لِ veya الى *b-e*) el değmeden, salim bir şekilde teslim etmek; (*bşi, b-i*, لِ ya da الى *b-e*) teslim etmek, vermek; (*silahları*) bırakmak; kendini (لِ ya da الى ...*e*) bırakmak; (على *b-e*) selam vermek; Peygambere salat selam getirmek; (بِ *bşi*) vermek, ihsan etmek; (بِ *bşe*) razı olmak, kabul etmek, muvafakat göstermek; ¶ سَلَّمَ أَمْرَهُ الى اللّٰه işini Allah'a havale etmek, bırakmak; سَلَّمَ رُوحَهُ ruhunu teslim etmek; سَلَّمَ نَفَسَهُ الاخير son nefesini vermek; سَلَّمَ نَفْسَهُ للبُوليس polise teslim olmak; سَلَّمَ اَلَيْهِ عَلَى الحُسْنَى و الإسَاءَة kendini *b-nin* insafına bırakmak; سَلِّمْ لِى عَلَيْهِ Ona benden selam söyle; سَالَمَ (*b-ile*) arasını iyi tutmak, bozmamak; أَسْلَمَ (*b-i*) terketmek, bırakmak; (رَأْسَهُ الى رُكْبَتَيْهِ, *başını dizlerine*) dayamak; (*bşi, b-i*, الى ...*e*) teslim etmek; (*bşi*, الى *b-e*) terketmek; [kendini, işini]; (لِلّٰه *Allah'a*) bırakmak; müslüman olmak, İslam'a girmek ¶ أَسْلَمَ أَمْرَهُ الى اللّٰه işini Allah'a bırakmak; سَلَّمَ رُوحَهُ ruhunu teslim etmek; تَسَلَّمَ [gönderilen] (*bşi*) teslim almak; (*bşin yönetimini*) üzerine almak, üstlenmek; تَسَلَّمَ مَقَالِيدَ الحُكْمِ hakim olmak, hükmü eline geçirmek; تَسَالَمَ bb ile barış yapmak; اِسْتَلَمَ (*bşe*) dokunmak; (*bşi*)

kabloları; السِّلْكُ السِّيَاسِي siyasi kadro; سِلْكُ الشُّرْطَة polis (teşkilatı); السِّلْكُ الشَّائِك dikenli tel; السِّلْكُ سِلْكُ الإنْصِهَار الوَاقِي sigorta ELK.; سِلْكُ القَضَاء öğretmenlik (mesleği); سِلْكُ التَعْلِيمِي Adalet kurumu; السِّلْكُ المُقَاوِم direnç, rezistans ELK.; السِّلْكُ الهَوَائِي anten; انْتَظَمَ في سِلْك (الى) kurumun bir üyesi olmak, kuruma katılmak MIS.; الإنْتِظَام الى السِّلْك البَحْرِي donanmaya giriş [yine انْخَرَطَ في سِلْكٍ];

سِلْكِي [s.] telli, tel vasıtası ile;

لاَ سِلْكِي telsiz; yayın [s. ve is.]; radyogram; radyo uzmanı ¶ اشَارَة لا سِلْكِيَّة telsiz mesajı; عَامِل لاَ سِلْكِي telsiz operatörü;

سِلْكَة ç. سِلَك tel; iplik; tel [yine çalgıda];

سُلُوك davranış, tavır, hareket; ¶ حُسْنُ السُّلُوك iyi, müsbet tavırlılık; قَوَاعِد السُّلُوك veya آدَاب السُّلُوك adabı muaşeret;

مَسْلَك ç. مَسَالِك yol; tutulan izlenilen yol, politika; metot, yöntem; prosedür; المَسَالِك البَوْلِيَّة idrar yolları; مَسَالِك الهَوَاء solunum yolları ANAT.; سَلَكَ مَسْلَكَ bir yol takip etmek, izlemek MEC.;

مَسْلَكِي [s.] mesleki;

تَسْلِيك temizleme, arıtma;

سَالِك geçilen, kullanılan [yol]; izlenilen takip edilen [yol, prosedür]; açık, kapalı olmayan, temiz [yine ANAT.]; (ç. -ون) manevi bir yolun yolcusu, salik, süluku olan;

مَسْلُوك geçilen, kullanılan [yol]; izlenilen, takip edilen [yol, prosedür];

سَلِمَ *a* (سَلاَم, سَلاَمَة) esen/ emniyette/ güvende,

teslim almak; (*bşi*) üstlenmek, mülkiyetini üstlenmek; اِسْتَسْلَمَ teslim olmak; kendini (لِ veya اِلَى...*e*) bırakmak; (لِ ...*e*) yenilmek, mağlup olmak;

سَلْم barış;

سِلْم [müz. ve müe.] barış, hazar; İslam dini; ¶ حُبّ السِّلْم barışseverlik;

سِلْمِي barışsever; barış içinde;

سَلَم peşin satış İSL.HUK.; bir çeşit akasya BOT.;

سُلَّم ç. سَلَالِيم, سَلَالِم merdiven; merdivenler; basamak; ıskala, gam MÜZ.; vasıta, alet, araç MEC. ¶ سُلَّم مُتَحَرِّك yürüyen merdiven;

سُلَّمَة basamak;

سَلَام esenlik, salim olma, zarar gelmemiş, hasara uğramamışlık, selamet; barış, güvenlik, emniyette olma (ç. ـَات) selamlama, selam; askeri selam; milli marş ¶ السَّلَام العَام kamu yararı, amme menfaatı; دَار السَّلَام Cennet; Bağdat; مَدِينَة السَّلَام Bağdat; نَهْر السَّلَام Dicle nehri; يَا سَلَام Aman yarabbi!; yok ya! tüh!; يَا سَلَام عَلَى ... mutluluk ya da hüzün için kullanılan bir nida ifadesi: ...e yazık olmuş, ne yazık!; ...için ne iyi, iyi ki...; بَلِّغْ سَلَامِي اِلَيْه Ona benden selam söyle!; وَ السَّلَام hepsi bu kadar, vesselam [özl. mektuplarda sonlandırma ifadesi; عَلَى ... السَّلَام ...in işi tamam, ...için yapılacak bir şey yok; سَلَامْلِك selamlık, kabul, oturma odası;

سَلَامَة salim olma, kazadan beladan uzak olma, esenlik; sıhhat, iyilik; güvenlik, emniyette olma; problemsizlik, işlerin düzenli gitmesi; başarı; ¶ السَّلَامَة الإِجْمَاعِيَّة saldırgan tarafa karşı birleşme politikası; سَلَامَة الذَّوْق lezzet; سَلَامَة (أَمْلَاك) البِلَاد ülke bütünlüğü; سَلَامَة النِّيَّة samimiyet, temiz kalplilik; بِسَلَامَة النِّيَّة samimiyetle, temiz kalple, içten; مَعَ سَلَامَتُك acil şifalar!, geçmiş olsun!; مَعَ السَّلَامَة Allah'a ısmarladık; عَلَى السَّلَامَة Allah yolunu açık etsin! yolun açık olsun!;

سَلِيم ç. سُلَمَاء esen, güvende, emniyette; (مِن ...*den*) bağımsız, hür; sağ salim, başına bir şey gelmeyen, hasarsız, kazaya belaya uğramayan; tam, eksiksiz; ayıplanacak, kızılacak bir şeyi olmayan; sağlam; sağlıklı; aklı başında, akıllı, makul; kötü durumda (olan kişi, durumunu iyiye yormak için kullanılır) ¶ سَلِيم البِنْيَة sağlıklı, sağlam bünyeli, gürbüz; سَلِيم العَاقِبَة selim [tümör vb.]; سَلِيم العَقْل makul, akıllı, aklı selim sahibi; سَلِيم القَلْب temiz kalpli, içi dışında; ذَوْق سَلِيم lezzet;

سُلَامَى ç. سُلَامَيَات parmak kemiği;

سَلَامِيَّة ç. ـَات ⇑;

أَسْلَم daha güvenli, daha bağımsız, hür; daha sağlıklı;

سُلَيْمَان Süleyman (as.); ¶ حُوت سُلَيْمَان som balığı ZOO. Salmo salar;

تَسْلِيم ⇑ mas.;

مُسَالَمَة uzlaştırma, barıştırma;

اِسْلَام ⇑ mas.; الإِسْلَام İslam dini;

اِسْلَامِيَّة İslamiyet; Müslüman olma;

اِسْلَامْبُول ALF.BKZ.;

تَسَلُّم kabul; ⇑ mas.;

اِسْتِلام ⇑ mas.;

اِسْتِسْلام ⇑ mas.;

سَالِم esen, güvende, emniyette olan; (من ...i) olmayan, (من ...den) uzak; salim, hasar, zarar görmemiş, sağlam, ayıbı, kusuru bulunmayan; sağlıklı; tam, eksiksiz; kurallı DİLB.; yapısında illet harfi bulunmayan [fiil] DİLB. ¶ الجَمْعُ السَّالِم kurallı çoğul, cemi salim DİLB.;

مُسَلَّم salim, zarar, hasar görmemiş, ayıbı, kusuru yok; [yine مُسَلَّم به] kabul edilen; reddedilmeyen;

مُسَالِم barış taraftarı, barışsever, yumuşak huylu, halim selim, kibar;

مُسْلِم ç. -ون müslüman;

مُسْتَلِم alıcı, teslim alan [mektup, posta, havale vb.i];

سِلَنْدر < Fr.> silindir [otomobil vb. için];

(سلو) سَلَا u (سُلْوَان, سُلُوّ) (b-i, bşi ya da عن ...i) unutmak, zihninden silmek, artık düşünmemek; سَلَّى (b-e عن ...i) unutturmak; (b-i عن ...den dolayı) teselli etmek, kederini hafifletmek; (b-i) eğlendirmek; (b-nin aklını, عن den) uzaklaştırmak; (üzüntüleri, tasaları) yatıştırmak, dağıtmak; أَسْلَى = سَلَّى ; تَسَلَّى (ب ile) eğlenmek, neşe bulmak, hoş vakit geçirmek; (عن ...i ب ile) unutup teselli bulmak;

سَلْوَة ve سُلْوَة teselli; rahatlama; eğlenme, oyalanma; eğlence; ¶ هُوَ في سَلْوَة مِنَ العَيْشِ o müreffeh, rahat bir hayat/ yaşam sürüyor;

سَلْوَى teselli;

سَلْوَى [tek.is. سَلْوَاة] ç. سَلَاوَى bıldırcın ZOO.;

سُلْوَان unutma, unutuş; teselli;

مَسْلَاة ç. مَسَالٍ eğlence, kendisi ile eğlenilen şey; eğlenme, oyalanma; teselli;

تَسْلِيَة eğlence, eğlenme, oyalanma, meşgul olma; vakit geçirme;

مُسَلٍّ eğlendirici, vakit geçirici; rahatlatıcı, hafifletici, teselli eden;

سْلُوفِينْيَا Slovenya;

مَسْلَى = سَمْن yemekte kullanılan yağ MIS.;

¶ مَسْلَى نَبَاتِي nebati, bitkisel yağ;

سِلِينْيُوم selenyum;

اِسْم bkz. سمي

سَمّ u (سَمّ) (bşe) zehir koymak, karıştırmak; (b-i, bşi) zehirlemek; سَمَّمَ (bşi) zehirlemek;

تَسَمَّمَ zehirlenmek, kendini zehirlemek;

سَمّ ç. سُمُوم, سِمَام zehir, ağı; delik, gedik; iğne deliği ¶ السُّمُوم البَيْضَاء beyaz zehir, [eroin, kokain gibi] uyuşturucular;

سَمُوم müe. ç. سَمَائِم sıcak rüzgar, sam yeli;

مَسَام, مَسَامَّات [çoğ.] [derideki] gözenek, mesame;

مَسَامِي gözenekli;

مَسَامِيَّة gözenekli olma, gözeneklilik;

تَسَمُّم zehirlenme; kana mikrop ve toksin karışması, septisemi; ¶ التَّسَمُّم البَوْلِي üremi; التَّسَمُّم الدَّمَوِي kan zehirlenmesi;

سَامّ zehirli; zehir üreten, zehirleyici;

مسموم zehirli, zehirlenmiş;

سَامّ = مُسِمّ ;

سماذجوني gök mavisi;

سمباتوي sempatik ANAT.;

سمت[1] ⇒ سامَتَ (bşin) karşısında olmak;

سَمْت ç. سُمُوت yol; tarz, tavır, üslup; السَّمْت azimut ASTR.; ¶ سَمْتُ الرَّأْسِ başucu, semturreis ASTR.; سَمْتُ الشَّمْسِ ekliptik ASTR.; نَظِيرُ السَّمْتِ ayakucu ASTR.; أَخَذَ سَمْتَهُ ... الى ...e [doğru] yola koyulmak, yollanmak;

سِمَات ["سِمَة" in çoğulu] bkz. وسم ;

سَمُجَ u çirkin, iğrenç olmak, tiksinti vermek;

سَمَّجَ (bşi) çirkinleştirmek, iğrenç yapmak;

سَمْج ç. سِمَاج ve سَمِج ç. سَمَاجَى çirkin, iğrenç, tiksindirici;

سَمِيج ç. سِمَاج ,سَمَاجَى ,سُمَجَاء = سَمْج ;

سَمَاجَة çirkinlik, iğrençlik, tiksindiricilik;

سَمُحَ u (سَمَاحَة ,سَمَاح ,سَمْح) eliaçık, cömert olmak; سَمَحَ a (سَمَاح) (ل b-e, ب bşi) gönülden, sıkıntı duymaksızın vermek, ihsan etmek; (ل b-e, ب bş için ya da أنْ ...yapmaya) izin vermek, yumuşak karşılamak; (ل b-e, ب bşi yapma) yetkisi vermek ¶ لاَ سَمَحَ اللّٰهُ Allah korusun! Allah etmesin!; سَمَّحَ yumuşak/ müsamahakar/ esnek davranmak; سَامَحَ (b-e, في ya da ب ...de) müsaha göstermek, anlayışla karşılamak, sert davranmamak, bağışlamak; أَسْمَحَ (مع b-e, في ...de) müsamahakar/ hoşgörülü davranmak; تَسَامَحَ karşılıklı hoşgörü ile davranmak; اِسْتَسْمَحَ (b-nin) iznini istemek; (b-den) bağışlanmayı istemek, özür dilemek;

سَمْح eliaçıklık, cömertlik; yumuşak davranma, hoşgörülü olma;

سَمْح ç. سِمَاح eliaçık, cömert; hoşgörülü, müsamahakar;

سَمَاح ⇑ mas.;

سَمَاحَة ⇑ mas.;

سَمِيح ç. سُمَحَاء eliaçık, cömert; hoşgörülü, müsamahakar; الْحَنِيفُ السَّمْحَاءُ hak ve hoşgörülü [özl. din için];

مُسَامَحَة müsamaha, affedicilik, bağışlama; (ç. -آت) tatil;

تَسَامُح hoşgörülülük, müsamaha, tolerans, esneklik;

مَسْمُوح بِهِ izin verilen, serbest, yapılabilir;

مَسْمُوحَات haklar, ayrıcalıklar ve imtiyazlar;

مُتَسَامِح (مَعَ ...e karşı) müsamahakar, hoşgörülü, toleranslı, esnek;

سِمْحَاق ç. سَمَاحِيق kemik dış zarı, periyost, simhak ANAT.;

سَمَدَ[1] u (سُمُود) başını dik tutmak, başını eğmemek [bazen الرَّأْس ile]; سَمَّدَ (الأَرْضَ toprağı) gübrelemek;

سَمَاد ç. أَسْمِدَة gübre; ¶ سَمَاد صِنَاعِي kimyevi/ suni gübre; سَمَاد عُضْوِي tabii gübre;

تَسْمِيد gübreleme;

سَامِد : سَامِدُ الرَّأْسِ başı dik;

مُسَمِّدَات gübre(ler);

سَمِيد[2] (= سَمِيذ) irmik SUR.; simit MIS.

سَمْدُور ç. سَمَادِير başdönmesi, sersemleme;

سميذ irmik;

سَمَرَ u (سُمْرَة) kararmak, esmerleşmek; سَمَرَ u (سُمُور, سَمَر) geceleyin konuşmak, gece sohbeti yapmak; سَمَّرَ (bşi, الى ...e) çivilemek, çivi ile raptetmek; (الْمِسْمَار çivi) çakmak; أَسْمَرَ = سَمَرَ ; تَسَمَّرَ geceyi (b-ile) sohbet ederek geçirmek; sohbet etmek, muhabbet etmek; تَسَامَرَ çivilenmek, çivi ile raptedilmek; yere çakılı/ çivi gibi durmak; اِسْتَسْمَرَ geceyi konuşarak geçirmek; sohbet etmek;

سَمَر ç. أَسْمَار gece sohbeti; sohbet, muhabbet; gece, karanlık;

سُمْرَة esmerlik, karalık;

سَمَار MIS. hasır yapımında kullanılan bir kamış çeşidi BOT. Juncus spinosus ¶ سَمَار هِنْدِي صُلْب bir çeşit hint kamışı, bambu;

سَمِير [gece], sohbet[i] arkadaşı; eğlendiren; birlikte eğlenilen kişi [hikaye, şarkı, müzik vb.ni dinlerken];

سَمِيرَة müe. ⇑;

أَسْمَر müe. سَمْرَاء ç. سُمْر esmer; koyu kumral; ["سَمْرَاء" nın çoğulu] سَمْرَوَات esmer tenli kadınlar;

مَسَامِر [çoğ.] gece eğlenceleri [sohbetler, oyunlar vb.ler];

مِسْمَار ç. مَسَامِير çivi; tahta çivi; ufak çivi, pünez, perçin çivisi; [ayak] nasırı; الْخَطّ الْمِسْمَارِي çivi yazısı;

مُسَامَرَة gece sohbeti; sohbet, muhabbet;

سَامِر ç. سُمَّار gece sohbeti arkadaşı; eğlendiren, hoş vakit geçirten [sohbet vb ile] kişi;

سَوَامِر [çoğ.] eğlence geceleri; gece eğlenceleri [hikayeler, oyunlar vb.];

مُسَمَّر çivilenmiş, çivi ile raptedilmiş; pençeli, pençe vurulmuş;

مُسَامِر [gece] sohbeti arkadaşı;

السَّامِرَة[2] Samiriyeliler;

سَامِرِي Samiriye ile ilgili; (ç. سَمَرَة ,-ون) Samiriyeli;

سَمُّور[3] ALF.BKZ.;

سَمَرْقَنْد Semerkant;

سَمْسَرَ simsarlık, komisyonculuk yapmak;

سَمْسَرَة simsarlık, komisyonculuk; kervansaray, büyük yolcu hanı;

سِمْسَار ç. سَمَاسِرَة ,سَمَاسِر ,سَمَاسِير komisyoncu, simsar; سِمْسَار الإِسْهُم borsa tellalı, mubayaacı;

سَمْسِيرَة aracı, arabulucu IR.;

سِمْسِم susam;

سَمَطَ u (سَمْط) (kesilen hayvanın) [tüyünü vb.ni gidermek için] sıcak su ya da kimyasal bir maddenin içine daldırmak; (bşi) hazırlamak;

سِمْط ç. سُمُوط [gerdanlık, kolye vb.nin] ipi;

سِمَاط ç. -آت, سُمُط, أَسْمِطَة sofra bezi/ örtüsü; öğün;

مَسْمَط [kesilen hayvanın] ⇑ haşlandığı yer;

مِسْمَط ç. مَسَامِط asma sırığı;

سَمِعَ a (سَمْع, سَمَاع, سَمَاعَة, مَسْمَع) (b-i, bşi) duymak, (ب bş hakkında) bir şeyler duymak, (bşi, من b-den) duymak; (ل veya الى bşi من

kullanım sebebiyle [kural gereği olmayan] kabullenilen, semai DİLB..; sözlü, şifahi İSL.HUK.;

سَمَاعِيَّات akustik bilimi;

سَمِيع ç. سُمَعَاء işiten, duyan; السَّمِيع [her şeyi] Duyan [Allah];

سَمَّاعَة ç. ـَات ahize; kulaklık [radyo vb. için]; steteskop; kulak borusu; kapı tokmağı;

مَسْمَع işitilecek mesafe, işitme menzili; kulak erimi ¶ ...عَلَى مَسْمَعٍ مِن ...i duyabilecek uzaklıkta; عَلَى مَسْمَعٍ مِنهُ onu duyabilecek kadar;

مِسْمَع ç. مَسَامِع kulak; steteskop; ahize; ¶ عَلَى مَسَامِعِهِم dinlemeleri için;

مِسْمَعَة ahize;

سَامِع ç. ـُون işiten, duyan, dinleyen;

مَسْمُوع duyulabilen, hissedilen; مَسْمُوعُ الكَلِمَة sözü dinlenir;

مُسْتَمِع ç. ـُون dinleyen, işiten; المُسْتَمِعُون dinleyiciler;

1 سَمَقَ u (سُمُوق) uzun, yüksek olmak;

سَمُوق çok yüksek; uzun ve zayıf; sırık gibi;

سَامِق çok yüksek, uzun;

2 سُمَّاق sumak, somak BOT.;

حَجَر سُمَّاقِي somak; porfir;

سمك ⇐ سَمَكَ (bşi) kalın, büyük yapmak;

سَمْك çatı, tavan;

سُمْك kalınlık;

سَمَك [cin.is.; tek.is. ة] ç. سِمَاك ,أَسْمَاك balık سَمَك مُوسَى pisibalığı ZOO;

b-den) dinlemek, (ل ya da الى ...e) kulak vermek; ¶ لَم يُسْمَع بِهِ işitilmemiş, duyulmamış, misli görülmemiş; سَمَّعَ (b-e, bşi) duyurmak; (bşi) ezberden okumak, söylemek; (dersini) vermek, anlatmak; (ب b-i) lekelemek, şerefine leke sürmek; أَسْمَعَ (b-e, bşi) duyurmak; (b-e, bşi) bildirmek [söylemek]; تَسَمَّعَ (الى ya da ل b-e, bşe) kulak vermek, dinlemek; [gizlice] dinlemek; تَسَامَعَ: تَسَامَعَ بِهِ النَّاسُ insanlar onun hakkında konuştular; اِسْتَمَعَ (bşi) duymak; (b-e, bşe veya ل, الى ...e) kulak vermek, dinlemek, iyice kulak vermek, kulak kesilmek; (bşi) gizlice dinlemek; (على ...i) steteskop ile dinlemek;

سَمْع duyma; duyma hassası, duyusu; (ç. أَسْمَاع) kulak ¶ شَاهِد السَّمْع kulak şahidi; سَمْعًا وَ طَاعَةً ve السَّمْع وَ الطَّاعَة başüstüne! hemen! [dediğiniz gibi yapılacaktır]!; اِسْتَرَقَ السَّمْع gizli gizli dinlemek; القَى مَدَّ سَمْعَهُ بِسَمْعِهِ إِلَى... b-e kulak vermek, kulak kesilmek, kulaklarını dikmek;

سَمْعِي [na't] işitme ile ilgili; akustik; عِلْم السَّمْعِيَّات akustik bilimi;

سُمْعَة saygınlık, itibar, ünvan حَمِيد السُّمْعَة veya حَسَن السُّمْعَة saygın, muteber, kabul görmüş; سَيِّء السُّمْعَة ya da رَدِيء السُّمْعَة adı çıkmış, namı kötü;

سَمَاع duyma, dinleme; işitme duyusu, işitme kuvveti; yaygın kullanım sebebiyle kabullenme DİLB.;

سَمَاعِي akustik; işitme ile ilgili; yaygın

سَمَكَة [tek.is.] balık; السَّمَكَة Balık burcu ASTR.;

سَمَكِي [na't] balık gibi, balıklar ile ilgili, balık...si;

السِّمَاك : السِّمَاك الرَّامِح Arkturus ASTR.; السِّمَاك الأَعْزَل Başakçı Yıldızı ASTR.; حَلَّق الى السِّمَاكَين ulaşamayacağı hedefleri olmak, [lafzen: Arkturus ve Başakçı yıldızına uçarak erişmeye çalışmak];

سَمَّاك balıkçı [satan, avlayan];

سَمِيك kalın;

سَمَاكَة kalınlık;

مَسَامِك balıkçılar, balık dükkanları;

سَمْكَرَة tenekecilik mesleği;

سَمْكَرِي tenekeci;

سَمْكَرِيَّة tenekecilik mesleği;

سَمَل u (سَمْل) (*b-nin* gözünü) oymak, çıkarmak;

سَمَل u (سُمُولَة ,سُمُول) [elbise] eskimek, yıpranmak; أَسْمَل [elbise] eskimek, yıpranmak; اِسْتَمَل (*b-nin* gözünü) oymak, çıkarmak;

سَمَل ç. أَسْمَال eski elbise; eskiler, paçavralar; kabın dibinde kalan sıvı; شَرِبَ الكَأْسَ حَتَّى السَّمْلِ bardakta bir şey bırakmamak;

سَمِن a (سَمَانَة ,سِمَن) şişman/ yağlı/ besili olmak;

سَمَّن ve أَسْمَن (*b-i*) şişmanlatmak;

سَمْن ç. سُمُون eritilmiş yağ;

سِمَن şişmanlık, yağlı/ besili olma hali;

سِمْنَة ⇑;

سُمْنَى [cin.is.; tek.is. ة] ç. سَمَامِن bıldırcın ZOO.;

سَمِين ç. سِمَان şişman; yağlı, besili;

سُمَّان [cin.is.; tek.is. ة] bıldırcın ZOO.;

سَمَّان yağ tüccarı, yağ alıp satan;

سَمَانَة : سَمَانَة الرِّجْل baldır;

سُمَانَى [cin.is.; tek.is. سُمَانَاة] ç. سُمَانَيَات bıldırcın ZOO.

مُسَمَّن şişman, yağlı, besili;

سَمْهَرِي çok uzun, aşırı uzun, dev gibi, devasa [yine سَمْهَرِي القَامَة]; [kargı, mızrak için] sağlam saplı;

سِمَة bkz. وسم;

سَمَا u (سُمُوّ) (سَمْو) yüksek/ uzun/ ulu/ yüce olmak; göğe doğru uzayıp gitmek; (عن *...den*) üstü/, daha üstün olmak; (عن *...ile*) gurur duymak; (عن *biri için*) çok zor/ anlaşılmaz/ kompleks olmak; (الى *...e*) yükselmek, çıkmak; (على *üzerine*) çıkmak, aşmak; (على *...den*) daha yüksek olmak; (الى *için*) çabalamak, gayret sarfetmek; ¶ سَمَا بِهِ (*b-i, bşi,* الى *...e*) çıkarmak, yükseltmek, yüceltmek; (*b-e*) cesaret vermek, cesaretlendirmek;

سَامَى (*b-i*) geçmeye/ üstün gelmeye/ baskın çıkmaya çalışmak; أَسْمَى (*b-i, bşi*) kaldırmak, yükseltmek; تَسَامَى bb ile şan, şerefte yarışmak, rekabet etmek; yüksek/ uzun/ dik olmak; göğe doğru, uzayıp gitmek; (عن *b-den, bşden*) daha üstün olmak, (عن *...ı*) geçmek; (على *b-i*) geçmeye çalışmak;

سُمُوّ yükseklik; yücelik, ululuk; صَاحِب السُّمُوّ المَلَكِي Ekselansları; صَاحِبَة السُّمُوّ المَلَكِيَّة Ekselansları [hanımlara hitaben];

اسم الكتابة التّأليف müstear isim, takma ad; اسْم تجاري firma adı TİC.; ⥣; اسم عَلَم özel isim; اسْم جامد fiilden türemeyen isim, camid isim; اسْم الجمع topluluk ismi; اسْم الجنس cins isim; اسْم الإشارة işaret ismi [işaret sıfatı veya zamiri olabilir]; اسْم التّصغير küçültme adı [dimunutif]; اسم العَدَد sayı; اسْم المَعْنَى soyut isim; اسْم العَيْن somut isim; اسْم التَّفْضيل üstünlük ismi, ismi tafdil; اسْم الفعْل isim fiil; اسْم الفعْل etken ortaç [ismi fail, aktif partitzip, nomen agentis]; اسْم المَفْعُول edilgen ortaç [ismi meful, pasif partitzip]; اسْم المَرَّة ismi merra [nomen vicis]; الأسْمَاء الحُسْنَى Allah'ın 99 ismi; باسْم فُلَان biri adına/ namına; بسْم اللّه Allah'ın adıyla, bismillah; تُقَدَّمُ الطَّلَبَاتُ باسْم رَئيس الجَمْعيّة başvurular dernek başkanına hitaben gönderilecektir;

اسْمي [na't] isim olarak, lakap/ ünvan ile ilgili; isimsi; جُمْلَة اسْميَّة isim cümlesi DİLB.; قيمَة اسْميَّة anlık değer, nominal değer;

سَمي adaş;

تَسْميَة ç. isimlendirme ⥣; terminoloji; "بَسْمَلَة", "بسْم اللّه" çekmek, demek;

مُسَمّى (ب ...ile) isimlendirilmiş, isimli, (ب ...diye) çağrılan; (ç. مُسَمَّيَات) isim, ad; anlam, mana [kelimenin]; ¶ الَى اَجَل مُسَمّى belirli bir süre için; الَى اَجَل غَيْر مُسَمّى süresiz, vakit belirtmeden, aksi belirtilinceye kadar;

سَنَة, سَنَوَات için bkz. سنو ;

سَنَة bkz. وسن

سُمُوّ الأَخْلَاق şahsiyet, kişilik yüceliği;

سَمَاء [müz. ve müe.] ç. سَمَاوَات, سَمَوَات gök, sema, gökyüzü; ¶ سَمَاء السَّمَاوَات semanın en üst katı;

سَمَائي [na't] gök..., semaî, göksel, sema ile ilgili; göklerden gelen; gök mavisi;

سَمَاوي [na't] gök..., semaî, göksel, sema ile ilgili; gök mavisi; gökten indirilen; açık havada, dışarıda [kapalı alanda değil]; kutsal, semavi, mukaddes;

سَمي yüksek; ulu, yüce, aziz;

اَسْمَى daha yüksek; daha yüce; ⥣;

سَام ç. سُمَاة yüksek; yüze ulu, aziz; اَمْر سَام resmi emir, irade;

سَمُّور ç. سَمَامير samur ZOO.;

سمی ⇒ سَمَّى (b-i, bşi, ب ...ile, ...olarak) isimlendirmek, çağırmak, adlandırmak; (b-e, bşe) isim/ ad vermek; (bşi, ب bş ile veya bş olarak) ünvan vermek; (b-i, ل ...e) atamak, görevlendirmek; "بسْم اللّه Allah'ın adıyla" demek, besmele çekmek; ¶ سَمَّى اللّهَ عَلَيْه ya da سَمَّى عَلَيْه bş için besmele çekmek, "بسْم اللّه" demek; اَسْمَى ¶ (b-i, bşi, ب ...ile ya da bş ile) isimlendirmek, adlandırmak, çağırmak, (b-e, ...) adını vermek; (bşe, ب ya da ها ...i) ünvan olarak vermek; تَسَمَّى (ب ile) isimlendirilmek, (ب ...diye çağrılmak تَسَمَّى بزَيْد Zeyd ismini aldı, Zeyd diye isimlendirildi;

اسْم ç. اَسْمَاء, اَسَام isim, ad; nam, lakap, ünvan; ün, itibar, prestij; isim DİLB.; اسْم

سَنَّ u (سَنّ) (*bşi*) keskinleştirmek, bilemek; (*bşe*) şekil vermek, (*bşi*) biçimlendirmek; (*bir kanun, gelenek*) çıkarmak, koymak; ¶ سَنَّ قَانُونًا kanun çıkarmak; سَنَّنَ (*bşi*) keskinleştirmek, bilemek; (*bşi*) çentmek, diş diş yapmak; أَسَنَّ dişi çıkmak, büyümek; yaşlanmak, yaşı ilerlemek; اِسْتَنَّ misvak kullanarak dişleri temizlemek; (*bir yol*) tutmak, izlemek; (*kanun,adet, gelenek*) çıkarmak, ihdas etmek, başlatmak; ¶ اِسْتَنَّ سُنَّةَ مُحَمَّد Muhammed'in (sav) yolunu, sünnetini takip etmek;

سَنّ [kanun] çıkarma, koyma;

سِنّ müe. ç. أَسْنَان ,أَسِنَّة ,أَسُنّ diş [yine tarak vb. için]; sivri uç, diş; [fil, domuz, yılan vb.i] diş; [çivi, kalem] uç; kalem içi; (ç. أَسْنَان) yaş; kaba un MIS.; ¶ سِنّ الرُّشْد reşit olma/ rüşt yaşı; سِنّ الفِيل fildişi; صَغِير السِّنّ genç; كَبِير السِّنّ yaşlı, yaşı ilerlemiş; طَعَنَ فِي السِّنّ yaşı ilerlemek, yaşlanmak; تَقَدَّمَت بِهِ السِّنّ yaşlanmak, yaşı ilerlemek;

سُنَّة ç. سُنَن adet, gelenek, töre; السُّنَّة veya سُنَّة النَّبِيّ Sünnet, Peygamberin yolu; أَهْل السُّنَّة Ehli sünnet; سُنَّة الطَّبِيعَة tabiat kanunu;

سُنِّي sünni; (ç. ـون) sünni kişi;

سَنَن adet, gelenek, töre;

سِنَان ç. أَسِنَّة mızrak ucu;

أَسَنّ daha yaşlı;

مِسَنّ ç. مَسَانّ ,ـات bileytaşı; ustura, berber kayışı;

مَسْنُون gelenek, adet, töre olarak kabul edilmiş, oturmuş, uygulanmış; geleneksel; Sünnet olarak gelmiş; keskin, bileylenmiş; sivriltilmiş; kokmuş, kokuşmuş [pislik, kir];

مُسَنَّن dişli, diş diş olan; çentilmiş, diş diş yapılmış; keskin sivri; sert [çehre];

مُسَنَّنة ç. ـات dişli çark;

مُسِنّ ç. مَسَانّ yaşlı, ihtiyar, yaşı ilerlemiş; reşit, rüştünü ispat etmiş;

سَنَّارَة ç. سَنَانِير balıkçı takımı; olta;

سُنْبُل [cin.is.; tek.is. ة] ç. سَنَابِل başak, başakçılık; سُنْبُلَة Sünbüle burcu ve takım yıldızı ASTR.; السُّنْبُل الْهِنْدِي Hint sümbülü BOT. Nardostachys jatamansi;

سُنْبُلِي sümbül gibi;

سَنْت sent;

سَنْتِمِتْر ç. ـات santimetre;

سَنْجَة [1] ç. سِنَج ,سَنَجَات mukabil ağırlık [terazide];

سَنْجَة [2] ç. سِنَج T.> süngü MIS.;

سِنَاج [3] is, kurum;

سِنْجَاب sincap ZOO.; sincap kürkü;

سِنْجَابِي gri, gri renkli;

سَنْجَق ç. سَنَاجِق sancak, bayrak; sancak, vilayetten küçük, idari yerleşim merkezi;

سَنَح a (سُنُوح ,سُنْح) [fikir, düşünce] (ل *b-nin*) aklına gelmek; [fırsat] (ل *b-nin*) ayağına gelmek, önüne çıkmak; (ل *b-e*, ب *bşi*) sağlamak; (*b-i*, عن *görüşünden, düşüncesinden*) vazgeçirmek, caydırmak;

سَانِح ç. سَوَانِح sağ yanını avcıya dönmüş olan [av veya kuş] uğurlu, hayırlı; uygun, elverişli; iyi, güzel [fırsat]; سَوَانِح [çoğ] uğur-

lu sayılan şeyler, uğurlar; fikirler, düşünceler;

سانحة fırsat, imkan;

سنخ ç. سنوخ, أسناخ kök, kaynak, masdar; diş çukuru ANAT.;

سنخ çürük kokma, kokmuşluk [yağ vb.];

سنخ çürük kokan, kokmuş;

سناخة çürük kokma, kokmuşluk;

[1] سند u (سنود) (الى ...e) dayanmak, yaslanmak; سنّد (bşi) yaslamak, dayamak; ساند (b-i) desteklemek, (b-e) yardımcı olmak; أسند (b-i, bşi الى ...e) yaslamak, dayamak, (bşi, الى üzerine) yatırmak; (bşi, الى ...e) dayandırmak (bşi, الى ...ile) temellendirmek; (bşi, haberi, görüşü, hadisi الى ...e) isnad etmek, ilk kaynak olarak götürmek; (kelimeyi, lafzı) (الى ...e) müsned ileyh [fail ya da mübteda] yapmak, özne yapmak DİLB.; (bşi, ل ya da الى b-e) emanet etmek; (bşi, ل ya da الى b-e) atfetmek, hamletmek; (الى b-e, bir suçu) yüklemek, (الى b-i, bir suç ile) itham etmek; (الى ...e) yaslanmak, dayanmak; (الى ...i) temel/ baz/ esas almak, asıl kabul etmek; ¶ أسند التهمة الى ... suçu ...e yüklemek; أسندت التهمة الى ... ...suçlandı; تساند birbirini desteklemek, destek olmak; güvenmek, itimat etmek; استند (الى, على ...e) dayanmak, yaslanmak; (الى, على ...i) temel, esas almak, kabul etmek; (الى, على ...e) güvenmek, itimat etmek; (على ...de) temel kabul edilmek, temel alınmak;

سند ç. أسناد, ـآت destek, dayanak; arkalık; (ç. أسناد) senet, ravi zinciri HAD.; (ç ـآت) döküman, vesika, senet, borç senedi; ¶ سند شحن البضائع yükleme makbuzu/ fişi; رجال السند bilgiyi/ haberi aktaranlar; senet ricali HAD.;

سندان ç. سنادين örs;

مسند ç. مساند destek, dayanak; arka, arkalık; yastık;

إسناد isnad, senet HAD.; أسانيد [çoğ.] vesikalar, dökümanlar, kayıtlar;

استناد (الى ...e) dayanma, yaslanma; ¶ استنادا الى ... ...e istinaden, dayanarak;

مسند ç. مسانيد müsned haber HAD.; المسند اليه المسند müsned, haber, fiil DİLB.; müsned ileyh [fail ya da mübteda] özne DİLB.;

مستند (الى, على ...e) dayanan; (الى, على ...e) güvenen itimat eden;

مستند sebep, neden; saik; (ç. ـآت) döküman, vesika; kayıt; makbuz, fiş; [çoğ.] vesikalar, kanuni delil HUK. ¶ دار المستندات arşiv, resmi kayıtların bulunduğu yer; مستندات الشحن yükleme makbuzu; irsaliye;

سندس astarlık olarak kullanılan ince canfes, ipek brokar;

سندسي ipek brokardan yapılan;

سنديان [cin.is.; tek.is. ة] pırnal BOT. Quercus ileks;

سندياني meşe[den]; meşe gibi;

سنور ç. سنانير kedi;

سنارة ç. سنانير balıkçı takımı, olta;

السَّنْسكْرِيتِيَّة Sanskrit; Sanskritçe;

سَنْطُور (= سَنْطِير) santur, kanuna benzeyen bir çeşit çalgı;

سَنْطُورس Kentaurus takımyıldızı ASTR.;

سَنْطِير Mezmurlar kitabı; santur ⥣;

سنغافورة Singapur;

سنغال Senegal;

سَنَف [cin.is.; tek.is. ة] tohum zarfı; çanak BOT.;

سَنْفَرَة zımpara;

سَنْكَرِيّ ç. سَنَاكِرَة tenekeci;

سَنْكَة T.> [g] süngü SUR.;

سنم ⇒ تَسَنَّمَ (bşe) tırmanmak, çıkmak ¶ تَسَنَّمَ ذِرْوَةَ الْمَعَالِي çok şerefli, onurlu bir konuma gelmek, önemli bir işi, durumu elde etmek;

سَنَمَة zirve, doruk;

سَنَام ç. أَسْنِمَة hörgüç;

تَسَنُّم tahta çıkma, cülus;

مُسَنَّم konveks, iç bükey;

سِنِمَّار Numan el-Halmi için bir saray yapan ve sonra daha güzelini yapmaması için bir sarayın tepesinden aşağı atılan bir Rum mimarı ¶ جَزَاهُ جَزَاءَ سِنِمَّار veya جُوزِيَ جَزَاءَ سِنِمَّار iyiliğe kötülükle karşılık vermek ile ilgili olarak söylenir;

سَنْمُورَة² salamura balık;

سنه¹ ⇒ تَسَنَّهَ [yiyecek] bozulmak, çürümek;

مُسَانَهَة² yılda bir, yıllık;

سَنَا¹, سَنَا مَكِّي, سَنَا مَكَّة سَنَا sinameki BOT. Cassia; sinameki yaprakları;

(سنو² ve سني) سَنَا u (سَنَاء) parlamak, parıldamak, ışıldamak; سَنَّى (bşi) kolaylaştırmak;

تَسَنَّى (لـ b-e) kolay gelmek, (لـ biri için) basit olmak; yükselmek, yücelmek;

سَنًا ve سَنًى parlama, ışıma, ışıldama, parıldama;

سَنَاء ⥣; yücelik, ululuk;

سَنِيّ ulu, yüce, aziz;

أَسْنَى daha parlak, daha fazla ışıldayan;

سَانِيَة ç. سَوَانٍ su çarkı;

مُسَنَّاة ç. مُسَنَّيَات set, mendirek;

سَنَة ç. سَنَوَات, سِنُون yıl, sene; سَنَة كَبِيسَة artık yıl; سَنَة مِيلَادِيَّة miladi yıl; سَنَة هِجْرِيَّة hicri yıl;

سَنَوِيّ yılda bir olan, yıllık;

سَنَوِيًّا yılda bir kez;

مُسَانَهَة yılda bir, yıllık;

سَنُودُس Yun.> kilise meclisi;

سُنُونُو kırlangıç ZOO.

سَنَوِيّ bkz. سنو ;

سهب ⇒ أَسْهَبَ (عن ...hakkında) uzun uzun, ayrıntılı olarak anlatmak, (عن ...i) açmak, genişletmek;

سُهْب ç. سُهُوب ova, düz arazi;

إسهاب tafsilata/ ayrıntıya girme, detaya inme; ¶ بِإِسْهَابٍ ayrıntılı olarak, tafsilatıyla;

مُسْهَب tafsilatlı, ayrıntılı, uzun;

سَهِدَ a (سَهَد) uyuyamamak, uykusuzluk çekmek; (b-i) uyutmamak, (b-nin) uykusunu kaçırmak, uyanık tutmak; تَسَهَّدَ = سَهِدَ;

سُهْد uykusuzluk, uyuyamama;

سُهُد uykusu zor gelen;

سُهَاد = سُهْد ;

(*araziyi, toprağı*) düzlemek, düz hale getirmek; (ل veya على *b-e, bşi*) kolaylaştırmak; (ل ya da على *b-e, biri için, kolaylık*) sağlamak, göstermek); (*kelimeyi*) hemzesiz okumak DİLB.; ساهل (*b-e*) müsamahakar/ hoşgörülü, hüsnü niyet ile davranmak; ¶ سَاهَلَ نَفْسَهُ çekinmemek, teklifsiz davranmak; أسهَل [ilaç] (البَطْن *karnı*) ishal etmek, (*mideyi*) bozmak; أُسهِل [edil.] ishal olmak; تَسَهَّل (ل ...*için*) kolay olmak, gelmek; تَساهَل (مَعَ veya ل *b-e karşı*) hoşgörülü/ müsamahakar olmak; (فى ...*de*) dikkatsiz/ ihmalkar olmak; استَهَل (*bşi*) kolay olduğunu kabul etmek, düşünmek;

سَهْل ve سَهِل düz, engebesiz [arazi]; (على *biri için*) kolay, basit, rahat; basit, sade; akıcı [üslûb]; (ç. سُهُول) düz arazi; basit, sade; ¶ سَهْل الإسْتِعْمَال kullanımı kolay, pratik; سَهْل الهَضم hazmı kolay, kolay hazmedilen, hafif; عُمْلَة سَهْلَة sınırlı konvertibiliteye sahip para, döviz kontrollü ülke parası; كَانَ مِنَ السَّهْلِ عَلَيْهِ *b-e* kolay gelmek; أهْلاً وَ سَهْلاً bkz. اهل ;

سَهُول [s. ve is.] müshil;

سُهُولَة kolaylık, basitlik ¶ بِسُهُولَةٍ kolayca, rahat bir şekilde;

أسْهَل daha düz, engebesiz; daha kolay; daha uygun/ münasip;

تَسْهِيل ç. تَسْهِيلات kolaylık;

إسْهَال ishal;

تَسَاهُل hoşgörülülük, müsamaha, tolerans; ihmal, dikkatsizlik;

ساهد uyumayan, uykusu olmayan;

سهر *a* (سَهَر) geceyi uykusuz geçirmek, gece uyuyamamak [yine اللَّيْل]; geceyi (على ...de ya da على ...*ile*) geçirmek; (على ...*ı*) kollamak; ¶ سَهِرَ فِي حَفْلَةٍ geceyi bir toplantıda geçirmek; أسْهَر (*b-i*) uyutmamak; uyanık kalmasını sağlamak, uyanık tutmak;

سَهَر uykusuzluk; uyanıklık, uyanık bulunma; tetikte olma, ihtiyat, kollama (على ...*de*) ¶ طَالَ عِنْدَهُ سَهَرِي yanında uzun bir gece geçirdim;

سَهْرَة ç. سَهَرَات gece; gece toplantısı/ gösterisi [yine سَهْرَة لَيْلِيَّة]; ثِيَاب (لِبَاس) السَّهْرَة gece elbisesi;

سَهْرَان uykusuz, uyanık, uyumayan; kollayan, gözeten, tetikte;

سُهَار uykusuzluk; uyanık bulunma uyanıklık;

سَهَّار geceleri geç yatan kişi;

سَهَّارَة ç. -آت gece lambası;

أسْهَر sperma kanalı ANAT.;

مَسْهَر ç. مَسَاهِر gece kulübü;

سَاهِر uykusuz; uyanık; gözetleyen, kollayan, tetikte; gece, geceleyin olan ¶ حَفْلَة سَاهِرَة gece toplantısı, gösterisi;

سهف *a* (سَهَف) çok susamak;

سُهَاف şiddetli susuzluk;

سهل *u* (سُهُولَة) [arazi, toprak] düz/ engebesiz olmak; (على ...için, ...*e*) rahat/ kolay olmak/ gelmek; ¶ ... لَا يَسْهُلُ أنْ ... ...olması oldukça zor; ...olması [pek] kolay değil; سَهَّل

"عن" ile, kasıtlı, bilerek, "فى" de ise kasıtsız, bilmeden yanlış yapma anlamına kullanılmıştır.]; سَهِيَ عَلَيْهِ [edil.] dalıp gitmek;

سَهْو dikkatsizlik, dalgınlık, gaflet, ihmalkarlık, unutkanlık; ¶ سَهْواً dalgınlıkla; yanlışlıkla;

سَهْوَان dikkatsiz, dalgın, unutkan ihmalci;

سَاهٍ ⇑; ¶ سَاهِيًا لَاهِيًا tamamen rahat bir şekilde;

سوء[1] (سَاءَ u (سَوْء) kötü olmak; [durum] daha kötü olmak, kötüleşmek; (b-i) kırmak, üzmek, tasalandırmak, mahzun etmek; ¶ سَاءَ سَبِيلاً Ne kadar kötü bir yol(dur bu)!; سَاءَ بِهِ ظَنًّا biri hakkında kötü zan beslemek; سَــاءَ طَالِعُهُ bahtsız olmak, şansı kötü çıkmak/ olmak; ... يَسُوءُنِي أَنْ ...olması, ...yapması beni üzer; ...dığına üzgünüm; سَوَّأَ (bşi) kötüleştirmek, bozmak; (على b-i, bşden dolayı) azarlamak, suçlamak; (bşi, على b-e) uygun görmemek, münasip bulmamak; أَسَاءَ (bşi) kötü yapmak, bozmak; (الى b-e) kötü davranmak; (الى b-e) kötülük yapmak; (الى ...e) zarar vermek; (الى birine) acı vermek, çektirmek; ¶ أَسَاءَ التَّصَرُّفَ kötü/ olumsuz tavır takınmak/ davranmak; ... أَسَاءَ التَّصَرُّفَ فِي ...de kötü davranmak/ olmak; أَسَاءَ الظَّنَّ بِهِ b-e karşı suizan-da bulunmak, zan beslemek, biri hakkında pek iyi düşünmemek; أَسَــاءَ التَّعْبِيرَ kendini ifade etememek, iyi konuşamamak, ifadelerini doğru düzgün kullanamamak; أَسَاءَ اِسْتِعْمَالَهُ bşi kötü kullanmak; أَسَاءَ

مُسْهِل ishal eden; (ç. -آت) müshil;

مُسْهَل ishal olmuş;

مُتَسَاهِل müsamahakar, hoşgörülü, toleranslı;

مُسْتَهَل kolay, basit;

سهم u (سُهُومَة) [yüzü] asılmak, ciddileşmek; üzüntü vb. sebebiyle rengi değişmek, rengi atmak; سَاهَمَ (b-ile) kura çekişmek; (فى ...e) katılmak, iştirak etmek; (فى bşi) paylaşmak; أَسْهَمَ (ل b-e, فى ...de) hak, pay vermek;

سَهْم ç. سِهَام ,أَسْهُم ,سُهُوم ok; (ç. أَسْهُم) pay, hak, hisse; ¶ سَهْم نَارِي roket; أَسْهُم التَّأْسِيس katılım payı; حَمَلَة الأَسْهُم hisse sahipleri, ortaklar; نَفَذَ السَّهْمُ ok yaydan çıktı, olan oldu artık; ... ضَرَبَ بِسَهْمٍ مُصِيبَةٍ فِي aktif/ faal bir şekilde girişmek ≈ ...e paçaları sıvayıp girmek; ... ضَرَبَ بِسَهْمٍ و نَصِيبٍ فِي ⇑;

سُهُوم ciddilik, asıklık [yüz için]; hüzün, üzüntülü olma;

أَسْهُمِي [na't] pay, hisse mahiyetinde, paylaşımlı;

مُسَاهَمَة (فى ...e) katılım, iştirak, (فى ...i) paylaşım ¶ شَرِكَة المُسَاهَمَة anonim şirket;

سَاهِم yüzü asık, yüzünde ciddi bir ifade bulunan;

مُسَاهِم katılan, iştirak eden, pay alan, pay sahibi, hisse sahibi;

سهو (سَهَا u (سُهُوّ ,سَهْو) dalgın, dikkatsiz olmak, gaflette bulunmak; (عن veya فى ...i) gözden kaçırmak, unutmak, ihmal etmek; [genellikle

سَيِّءٌ الى اَسْوَأ giderek kötüleşerek;

سَيِّئَة ç. آت- günah, suç; [*bşin*] dezevantaj(ı) kötü taraf(ı);

مَسَاءَة ç. مَسَاوِىء kötülük; kötü kabul, zan; [çoğ.] dezeavantajlar, kötü yönler;

اساءة kötülük, kötü hareket; suç, günah; kusur, kabahat ¶ اساءة الظَّنّ (ب ...*e*) suizan, kötü zan; اساءة المُعَامَلَة kötü muamele [yine bkz. أَسَاء];

اسْتِيَاء memnuniyetsizlik, hoşnut olmama, can sıkıntısı duyma;

مُسِيء nahoş, memnun edici olmayan; zararlı, dezavantajı bulunan; kabahatli;

مُسْتَاء (من ...*den dolayı*, ...*e*) kızgın, kızmış, gücenmiş; (من ...*e*) razı olmayan (من ...*den*) hoşnut olmayan;

سواء bkz. سوى ;

(سوح) سَاحَ *u* gezmek, dolaşmak;

سَاحَة ç. آت, سَاحٍ açık saha, alan, meydan; boşluk; oyun alanı; saha, dal MEC. ¶ سَاحَة الحَرْب harp, savaş meydanı; سَاحَة القِتَال çarpışma, çatışma bölgesi; سَاحَة القُضَاة mahkeme; سَاحَة الأَلْعَاب oyun alanı, saha; بَرَّأَ سَاحَتَهُ *b-i* suçsuz çıkarmak, beraat ettirmek;

سَوَّاح ç. ون- seyahat eden, turist, seyyah;

سَائِح ç. سُوَّاح, سُيَّاح seyahat eden, seyyah, turist; gezgin derviş; ruhanî hayat yaşayan kişi HRI;

(سوخ) سَاخَ *u* (سَوْخ) [toprak vb.] yumuşak olmak, yumuşamak, çamurlaşmak, çamur gibi olmak; (في الأَرْض *yere, toprağa*) batmak

مُعَامَلَتَهُ *b-e* kötü davranmak, kötü muamelede bulunmak; أَسَاءَ الفَهْم yanlış anlamak; اسْتَاءَ kötü günler geçirmeye başlamak, zor günler geçirmek; [geçirir olmak]; kötüleşmek; (من ...*den dolayı*) üzülmek, canı sıkılmak, tasalanmak; (من ...*e*) razı (من ...*den*) hoşnut olmamak; (من *bşe*) gücenmek;

سُوء ç. أَسْوَاء kötülük, kötü olmak; zarar, hasar, ziyan; felaket, afet, şanssızlık ¶ سُوء البَخْت şanssızlık, talihsizlik, kötü şans, talih; سُوء الحَظّ ⇑ لِسُوء الحَظّ [zarf] ne yazık ki, malesef; سُوء الخُلُق huysuzluk, ters olma; سُوء الحَال kötü şartlar; سُوء الحَالَة kötü durum; سُوء الإِدَارَة kötü idare, yöneticilik; سُوء السُّلُوك kötü davranış, yol yordam bilmeme, yanlış tavır; سُوء الظَّنّ suizan; سُوء العَلَاقَة kötü ilişkiler; سُوء المُعَامَلَة kötü muamele; سُوء الإِسْتِعْمَال kötü kullanım; suistimal; سُوء الفَهْم yanlış anlama; سُوء التَّفَاهُم [karşılıklı] yanlış anlama; سُوء القَصْد kötü niyet; سُوء النِّيَّة kötü niyet; سُوء الهَضْم hazımsızlık;

سَوْءَة ç. سَوْأَة, آت- ayıp; ayıplanacak iş, eylem, utanılacak davranış; ferç; edep yerleri ¶ سَوْءَةً لَكَ ayıp sana!, hiç yakışmıyor!;

سَيِّء kötü, ¶ سَيِّء الحَظّ şanssız, kötü şanslı; bahtsız kişi; سَيِّء الخُلُق huysuz, ters; سَيِّء التَّرْبِيَة terbiye görmemiş, terbiyesiz, kötü yetiştirilmiş; سَيِّء السُّمْعَة adı çıkmış, kötü şöhreti olan; سَيِّء الطَّبْع huysuz, ters; سَيِّء الطَّالِع şanssız, kötü şanslı; şanssız kişi; مِن

[ayak] ¶ سَاخَتْ رُوحُهُ bayılmak, fenalaşmak, fenalık geçirmek;

[1] سود ⇐ سَوَّدَ (*bşi*) karartmak, siyahlaştırmak; (*mektup* vb.i) kaleme almak, yazmaya başlamak, müsveddesini, taslağını yapmak, oluşturmak; (*sayfaları*) doldurmak, karalamak; ¶ سَوَّدَ وَجْهَهُ = ...adına leke sürmek, itibarını iki paralık etmek; اِسْوَدَّ siyah olmak, siyahlaşmak, kararmak;

سَوَاد siyah, kara, siyahlık; (ç. أَسْوِدَة) siyah/ kara elbise; sürülebilir, işlenebilir toprak; şekil, biçim, form; iç kısım; çoğunluk, ekseriyet; kalabalık, çokluk ¶ السَّوَاد veya سَوَاد العِرَاق Irak ülkesinin ekilip dikilen arazileri; السَّوَاد الأَعْظَم ekseriyet, çoğunluk; السَّوَاد الأَعْظَام مِنَ النَّاسِ insanların çoğu, ekserisi; سَوَاد العَيْن göz küresi; سَوَاد المَدِينَة şehir civarı, banliyö; şehrin kenar mahalleleri, varoşları; سَوَاد اللَّيْل uzun, karanlık gece;

أَسْوَد müe. سَوْدَاء ç. سُود siyah; koyu renkli; أَسْوَد ç. أَسَاوِد ç. سُودَان zenci; ¶ (بِلَاد) السُّودَان Sudan; مَا رَدَّ سَوْدَاءَ وَلَا بَيْضَاءَ [iyi ya da kötü] hiç bir cevap vermedi; أَسْوَد فَاحِم simsiyah, kuzguni siyah, kapkara;

سَوْدَاء dört suyuk/ hılttan biri, sevda; hüzün, melankoli;

سُوَيْدَاء karasafra; hüzün, melankoli, karasevda; سُوَيْدَاء القَلْب kalbin en derinleri;

سَوْدَاوِي kederli, üzüntülü, melankolik; (بِلَاد) السُّودَان Sudan;

سُودَانِي [na't] Sudan...si, Sudana ait; (ç. ـون) Sudanlı [is.];

تَسْوِيد karalama, taslak;

مُسَوَّدَة karalama, son halini almamış notlar, yazılar; ¶ مُسَوَّدَة الطَّبْع deneme baskısı, tashih örneği, çıktısı;

[2] (سود) سَادَ u (سِيَادَة ,سُؤْدُد ,سُؤْدَد) (*b-nin, bşin*) sahibi/ efendisi/ lideri, başkanı olmak, (*b-i, bşi*) yönetmek, idare etmek, (*b-e, bşe*) hükmetmek; [görüş, sükûnet vb.] hüküm sürmek; (على ...*de*) baskın olmak, ağırlığını hissettirmek; سَوَّدَ (*b-i*) başkan, lider, efendi yapmak;

سَيِّد ç. أَسْيَاد ,سَادَة , سَادَات usta, şef; bay, bey; efendi, sahip; lider, başkan; Hz. Muhammed'in (sav) soyundan gelen; ¶ سَيِّدِي [KNŞ. سِيدِي] beyefendi!, bayım!; السَّيِّد فُلَان filanca bey; سَيِّدِي فُلَان filanca bey;

سَيِّدَة ç. سَيِّدَات bayan, hanım; ¶ لسَّيِّدَة عَقِيلَتُهُ hanımı...; السَّيِّدَة فُلَانَة Bayan ...!, filanca hanım!;

سِيَادَة yöneticilik, liderlik; hükmetme, hüküm sürme; üstünlük, yücelik; egemenlik, hakimiyet; papazlara bir hitap tarzı: ...hazretleri ya da Sayın ...! HRİ; سِيَادَتُكُم Siz, [isimden önce saygı ifade eden hitap tarzı]; دَوْلَة ذَات السِّيَادَة egemen devlet;

سُؤْدُد ,سُؤْدَد hakimiyet, hüküm sürme;

سَائِد hüküm süren, hakim olan, baskın olan [görüş, his, duygu, sükunet vb.];

[3] السُّوَيْد ,سُوَيْدِي ALF.BKZ.;

سَادَة bkz. سود ;

سَوْدَنَ Sudanlılaştırmak MIS.;

سَوْدَنَة Sudanlılaştırma;

1سور ⇒ سَوَّرَ (bşi) çit, duvar, sur vb. ile çevirmek, kapatmak; (birinin üzerine) atlamak, saldırmak, yürümek; [heyecan, duygu, his] (b-e) gelmek, [ya da bir hisse, duyguya kapılmak]; (duvara vb.e) çıkmak, tırmanmak;

سُور ç. أَسْوَار duvar; çit, çevreleyen şey;

سُورَة ç. سُوَر sure;

سَوْرَة şiddet, zor, kuvvet; sertlik, şiddet [soğuk için];

2سِوَار ç. سُوُر, أَسْوِرَة, أَسَاوِر, أَسَاوِرَة bilezik; pazibent; kolağzı, yen;

3سواري ALF.BKZ.;

4اسوار ALF.BKZ.;

5سُورِيَا Suriye ¶ سُورِيَا الجَنُوبِيَّة Filistin; سُورِيَا الصُّغْرَى ;⇑ سُورِيَا الكُبْرَى Suriye;

سُورِي Suriye ile ilgili; (ç. -ون) Suriyeli;

سُورِيَة = سُورِيَا ;

1(سوس) سَاسَ u (سِيَاسَة) (b-i, bşi) yönetmek, idare etmek; (b-e) hükmetmek; سَوِسَ a kurtlanmak; [diş, kemik] çürümek; سَوَّسَ ve سَوِسَ = تَسَوَّسَ

سُوس [cin.is.; tek.is. ة] ç. سِيسَان kurtçuk, kurt; güve;

سُوس meyan, meyan kökü BOT.; ¶ عِرْق سُوس meyan kökü; رُبّ السُّوس meyan kökü şerbeti;

سِيَاسَة ç. -آت yönetim, idare; politika, siyaset; سِيَاسَةً maslahat icabı, menfaat gereği İSL.HUK.; ¶ السِّيَاسَة الدُّوَلِيَّة diplomasi, uluslararası siyaset; السِّيَاسَة العَمَلِيَّة kuvvete dayanan politika; سِيَاسَة التَّوَسُّع yayılma politikası, yayılmacı politika;

سِيَاسِي siyasi, politik; diplomatik; (ç. -ون, سَاسَة) politikacı, siyasetçi, siyasi; diplomat, devlet adamı ¶ الدَّوَائِر السِّيَاسِيَّة politik, siyasi çevreler; السِّلْك السِّيَاسِي siyasi kadro;

تَسَوُّس [diş] çürüme;

سَائِس ç. سَاسَة, سُوَّاس, سُيَّاس seyis; başkan;

2السُّوَيْس Süveyş ¶ قَنَال السُّوَيْس Süveyş Kanalı;

3سواسية bkz. سوى ;

سُوسْتَة fermuar MIS.;

سَوْسَن inci çiçeği BOT. Convallaria majaks;

(سوط) سَاطَ u (سَوْط) (b-i) kırbaçlamak, kırbaç ile dövmek;

سَوْط ç. أَسْوَاط, سِيَاط kırbaç;

سَاعَة ç. -آت, سَاع an, süre; saat [zaman olarak]; saat [alet]; السَّاعَة Kıyamet; السَّاعَة şimdi, şu vakitte; hemen, derhal ¶ بَيْنَ سَاعَة وَ أُخْرَى zaman zaman, arada bir; حَتَّى السَّاعَة şimdiye kadar; مِنَ السَّاعَة bundan/ şimdiden sonra; مُنْذُ السَّاعَة bundan/ şimdiden sonra; مِنْ سَاعَتِهِ bundan, şimdiden sonra; مَاتَ لِسَاعَتِه hemen/ derhal öldü; سَاعَة الجَيْب cep saati; سَاعَة رَمْلِيَّة kum saati; سَاعَة شَمْسِيَّة güneş saati; اِبْن سَاعَتِه geçici, kısa ömürlü;

سَاعَتَئِذٍ vakit;

سَاعَاتِي ç. -ة saatçi;

سُوَيْعَة ç. -آت bir süre, bir an;

(سوغ) سَاغَ u (سَوْغ, مَسَاغ) [içecek veya yiyecek]

rahat, kolay yutulmak; (ل) ...yapılmasında bir beis olmamak, yapılabilir, mümkün olmak; (*bşe*) izin vermek, toleransl/, hoşgörülü/ müsamaha ile davranmak; (*bşe*) katlanmak, tahammül etmek; سَوَّغَ (*bş için*, ل *b-e*) ruhsat vermek, müsaade etmek; (*bşi* , ب *bşi*) garanti altına almak, garanti etmek; (*bşi*) kiralamak; أَسَاغَ (*bşi*) rahat bir şekilde/ kolayca yutmak, yutuvermek; (*bşi*) kaldırmak, tahammül etmek, çekmek; تَسَوَّغَ (*bşi*) kiralamak; اِسْتَسَاغَ (*bşi*) kolay, rahat yutulur bulmak; (*bşin*) tadını iyi/ lezzetli bulma; (*bşi*) doğru/ uygun/ mümkün görmek, (*bşe*) izin vermek;

مَسَاغ kolay erişilebilen, elde edilen; ihtimal, mümkünlük; izin, müsaade ¶ لَمْ يَسْتَطِعْ مَسَاغًا لِ ... ...i kaldıramamak, ...e tahammül edememek, ...e katlanamamak, çekememek; لا مَسَاغَ للشَّكِّ şüpheye mahal yok;

تَسْوِيغ kiralama, kira tutma; قَانُون القَرْضِ وَ التَّسْوِيغِ Borçlar ve Kiralar Kanunu TUN.;

سَائِغ kolay yutulan; lezzetli, leziz; izin verilen, müsaadeli, caiz;

مُسَوِّغ hak verdiren, gerektiren, iyi sebep;

مُسْتَسَاغ kolay yutulan; leziz;

سوف ⇒ سَوَّفَ (*b-i*) atlatmak; (*bşi*) geciktirmek, ertelemek, ağırdan almak;

سَوْفَ gelecek zaman eki; «سَوْفَ تَنْصُرُ»;

مَسَافَة ç. مَسَاوِف mesafe, uzaklık, ara; aralık MÜZ. ¶ عَلَى مَسَافَةٍ biraz uzakta;

تَسْوِيف ç. -آت atlatma; erteleme, tehir;

تَسْوِيفِي geciktirici, oyalayıcı;

سُوفِسْطَائِي sofist;

سُوفِيَات، سُوفِييت Sovyet; سُوفِيَاتِي، سُوفِييتِي، سُوفِيتِي [s.] Sovyet ¶ الإتِّحَاد السُّفْيَاتِي Sovyetler Birliği;

سوق (سَوْق، سِيَاقَة، مَسَاق) *u* سَاقَ (...leri) gütmek, sürmek; (لِلْجُنْدِيَّة *askere*) almak, kaydetmek; (*arabayı, otomobili*) sürmek; (*uçak*) kullanmak; (*bşi*) taşımak, nakletmek; (*bşi*, إلى *b-e*) göndermek, yollamak; (*bşi*) ileri sürmek, teklif etmek ¶ سَاقَ مَسَاقَهُ *b-nin* yolunu izlemek, tutmak, birinin izinde yürümek; سَاقَ الحَدِيثَ söze devam etmek; سَاقَ الحَدِيثَ إلَيْهِ sözü ...e getirmek; إلَيْكَ يُسَاقُ الحَدِيثُ kasdedilen sensin, mevzu konusu olan sensin [sizsiniz]; سَوَّقَ (*malı*) piyasaya sürmek (*mal için*) piyasa, pazar oluşturmak; سَاوَقَ (*b-e*) eşlik/ refakat etmek; (*b-ile*) anlaşmak, ittifak emek; تَسَوَّقَ pazarda satış yapmak, alıp satmak; تَسَاوَقَ peşpeşe olmak, dizi olmak; uyum/ ahenk içinde olmak; اِنْسَاقَ sürüklenmek; sürülmek; [araba, vasıta] kullanılmak; götürülmek ¶ اِنْسَاقَ بِهِ إلى ... *b-i*, ...e götürmek, *b-i*, ...e yöneltmek; اِسْتَاقَ (*malı, hayvanı*) sürmek, gütmek;

سَوْق [araba vb.i] kullanma, sürme; (الجُنْدِيَّة *askere*) alma; (*birlikleri, kuvveti, enerjiyi*) toplama ¶ إجَازَة السَّوْقِ ehliyet, sürücü belgesi;

سَوْقِيَّة strateji;

سَاق müe. ç. سِيقَان، سُوق baldır, incik;

uyluk, but; bacak; kenar GEO.; gövde, beden [ağaç]; [bitki için] sap; ¶ سَاق الحَمَام sığırdili BOT. Anchusa officinalis; رَبْطَة السَّاق çorap bağı, jartiyer; عَظْم السَّاق incik kemiği ANAT. tibia; مُتَسَاوِي السَّاقَيْن ikizkenar GEO.; قَامَت الحَرْبُ عَلَى سَاق savaş, harp kızıştı; كَشَفَت الحَرْبُ عَنْ سَاقِهَا ;⇑ كَشَفَ الأَمْرُ عَنْ سَاقِهَا iş, mesele zorlaştı [içinden çıkılmaz hal aldı]; وَقَفَ عَلَى سَاق الجِدّ لِ... ...için çaba/ emek/ güç/ efor sarfetmek; عَلَى قَدَمٍ وَ سَاق en canlı ve hareketli durumda, tam faliyette; [hazırlıklar vb.]; أَرْسَلَ سَاقَهُ لِلرِّيح rüzgar gibi, hızla gitmek;

سُوق [genellikle müe.] ç. أَسْوَاق pazar, çarşı; piyasa; fuar; ¶ السُّوق الحُرَّة serbest piyasa; السُّوق الأَسْوَد karaborsa; السُّوق المُشْتَرَك Ortak Pazar; سُوق النَّقْد para borsası; سُوق أَسْوَاق المَحْصُولَات ürün piyasası; سُوق عُقُود القُطْن pamuk piyasası;

سُوقَة sürü; halk yığını, kalabalık;

سُوقِي adi, bayağı, sokak işi, avama ait;

سَوِيق buğday [ya da arpa], hurma ve şekerle yapılan bir çeşit püre, ezme;

سُوَيْق ve سُوَيْقَة kök [bitki için];

سُوَيْقَة küçük pazar;

سِيَاق akış, cereyan, seyir, siyak [konuşma için]; bağlam, siyak sibak, kontekst;

سَوَّاق ç. ـون [hayvanı] süren, binici; şoför, sürücü; makinist;

مَسَاق bşin cereyan edişi, akışı, gelişimi; مَسَاقُهُ الى ... varacağı ...dır, olacağı ...dır; bkz. سَاق ; ¶ مَسَاق مِنْ الدِّرَاسَات ders programı [üniversitede]; أَفْضَى بِنَا المَسَاقَ الى ... sonunda ...e kadar geldik, olaylar bizi ...e kadar getirdi;

تَسْوِيق [malı] pazara çıkarma, piyasaya sürme, verme;

تَسْوِيقَة pazarlık MIS.;

تَسَاوُق uygunluk, bütünlük, bağlantılı olma; uyumluluk, ahenk;

سَائِق süren, iten; sürücü, itici güç; (ç. سَاقَة ,- ـون) [hayvan] güden; sürücü, şoför; pilot;

(سوك) سَاكَ u (سَوْك) (bşi) ovmak, ovalamak;

سَوَّكَ (dişleri) temizlemek, fırçalamak, misvaklamak;

سِوَاك ç. سُوك misvak;

مِسْوَاك ç. مَسَاوِيك misvak;

سَوْكَرَ (eşya vb.i) sigorta etmek KNŞ.; (mektubu) taahhütlü göndermek;

مُسَوْكَر sigortalı; taahhütlü [mektup];

1سول ⇒ سَوَّلَ [şeytan vb.] (لِ b-e, bşi) iyi, güzel göstermek, (لِ b-i) ayartmak; (لِ b-ile, bşi) konuşmak, tartışmak ¶ سَوَّلَت لَهُ نَفْسُهُ (bşde) kendi kendini kandırmak;

2تَسَوَّلَ (= تَسَاءَلَ) dilenmek;

تَسَوُّل dilenme, dilencilik;

مُتَسَوِّل ç. ـون- dilenci;

1(سوم) سَامَ u (سَوْم) (eşyayı) [genellikle istenilen fiyat belirtilerek] satılığa çıkarmak; (b-e ceza) vermek, uygulamak, (b-e, zor bir görev) vermek, yüklemek; (b-den [güç yetire-

meyeceği] *bşi*) istemek; ¶ سَامَهُ خَسْفًا *b-e* adil bir şekilde davranmamak; *b-i* utandırmak, rezil etmek; سَامَ (سِيَامَة) (*b-i*) papazlığa atamak HRİ.; سَوَّمَ (*b-e, zor bir görev, vazife*) vermek, yüklemek, (*b-i, bşe*) zorlamak, mecbur etmek; (*b-den, yapamayacağı bşi*) istemek; (*bşin değerini*) takdir/ tahmin etmek; (*bşi*) işaretlemek, (*bşe*) işaret koymak; سَاوَمَ (*b-ile*) pazarlık yapmak; (*b-ile* ب, على veya فى ...*de*) pazarlığa oturmak; أَسَامَ (*hayvanı*) otlamaya bırakmak; (*gözünü*) sağa sola çevirmek; تَسَاوَمَ (فى ...*de*) pazarlık yapmak; اِسْتَامَ (ب ,على ,فى ...*de*) pazarlık yapmak;

مُسَاوَمَة ç. pazarlık;

سَائِمَة ç. سَوَائِم otlayan hayvan;

سَام[2], سَامِي ALF.BKZ.;

مَسَام[3], مسامات bkz. سَمّ ;

سُومَر Sümer;

سُمَطْرَة Sumatra;

اسْوَان ALF.BKZ.;

سَوِيَ *a* (...*e*) eşit, eşdeğer olmak; سَوَّى (*bşi*) düz yapmak, düzlemek, tesviye etmek; (مِن ثِيَابِه *b-nin elbisesindeki, kırışıklıkları, buruşuklukları*) gidermek; (*bşi* ب*bş ile*) eşitlemek, aynı seviyeye getirmek; سَوَّى بَيْنَهُمَا ikisine de eşit davranmak, aralarında fark gözetmemek; (*bşi*) düzeltmek, düzenli hale getirmek; (*bşi*) doğru bir şekilde pişirmek; (*kargaşayı, tartışmayı, münakaşayı*) gidermek, halletmek; ¶ سَوَّى اخدعه *b-nin* gururunu kırmak; سَوَّى بَيْنَهُمَا [ikisini] eşit kılmak; aralarını bulmak; سَاوَى (*bşe*) eşit, denk, eşdeğer olmak; (*bşi*, ب *bşe*) eşitlemek, denk yapmak, (*bşi*, ب *bş ile*) aynı seviyeye getirmek; (بَيْنَ ... وَ بَيْنَ ... ...*ile* ...*arasında*) eşitlik, denklik kurmak; سَاوَى بَيْنَهُم bblerine eşitlemek, onları eşit görmek, aralarında fark gözetmemek; (*münakaşa*yı, *tartışmayı*) gidermek, halletmek; سَوَّى بَيْنَهُمَا = سَاوَى بَيْنَهُمَا ; تَسَاوَى eşit/ denk ya da benzer olmak; dengeli olmak, dengede kalmak, dengeyi korumak; اِسْتَوَى düz olmak; (*bşe*) eşit/ denk/ eşdeğer olmak; aynı seviye/ düzeyde olmak; düz hale gelmek, doğrulmak, dik durmak, dikilmek; (على *üzerine*) yerleşmek, kurulmak, oturmak; (على *hayvanın üzerine*) sağlam bir şekilde binmek; iyi pişmek; olmak, olgunlaşmak;

سُوًى eşitlik, ayni olma; [mud. kul.] ...den başka, ...hariç, ...den gayrısı; ¶ عَلَى حَدٍّ سِوًى benzer, aynı şekilde, yine; فَضَّلَهُ عَلَى حَدٍّ سِوًى onu herkesdan üstün tuttu/ tercih etti; لا ... سِوَى veya لَيْسَ ... سِوَى sadece, tek...;

سَوَاء eşit; eşitlik, aynı olma; ...سَوَاءَ [mud. meb. kul.] ...den başka, hariç, ...den gayrısı; ¶ سَوَاء لَدَيْهِ كُلّ شَيْء Onun için herşey aynı; سَوَاءً بِسَوَاءٍ aynı şekilde, tamamen benzer bir şekilde; birlikte, hep beraber; عَلَى السَّوَاءِ benzer şekilde, aynı şekilde, farksız olarak, yine; hiç bir fark yok, hepsi aynı; سَوَاء عَلَى... ...için hepsi aynı;

مُسَاوٍ [الْمُسَاوِي] eşit, eş, denk, benzer;

مُتَسَاوٍ [الْمُتَسَاوِي] eşit, eş, benzer, aynı; denk, eşit; dengeli, eşit ağılıkta; ¶ مُتَسَاوِي الأَبْعَاد eşit uzaklıkta, aynı mesafede; مُتَسَاوِي السَّاقَيْن eş açılı GEO.; مُتَسَاوِي الزَّوَايَا ikizkenar GEO.; مُتَسَاوِي الأَضْلاَع eşkenar GEO.;

مُسْتَوٍ [الْمُسْتَوِي] dik, ayakta duran; düz, pürüzsüz; iyi pişmiş; olmuş, olgunlaşmış;

مُسْتَوًى seviye, düzey; standart ¶ مُسْتَوَى الْمَاء su seviyesi; الْمُسْتَوَى العِلْمِي bilimsel/ ilmi seviye; مُسْتَوَى الحَيَات hayat/ yaşam standardı; فِي مُسْتَوَى... [mud.kul.] ...seviyesinde, düzeyinde

السُّوِيد Fr.> İsveç;

سُوِيدِي [na't] İsveç...i, İsveç'e ait; İsveçli;

السُّوِيس Süveyş limanı;

قَنَاة (قَنَال) السُّوِيس Süveyş Kanalı;

سُوِيسْرَا İt.> İsviçre;

سُوِيسْرِي İsviçreli [is.]; İsviçre [na't];

سي "سَيِّد" ve "سَيِّدِي" kelimeleri için kısaltma [özl. FAS.];

سِيّ , سِيَّان bkz. سوى;

سِيَام Taylant;

سَاب (سَيْب) i (سيب) [su] akmak; bir şey boyunca gitmek, hareket etmek, koşmak; sürünmek; acele ile yürümek, koşmak; (*bşi*) bırakmak, terk etmek MIS.; (*b-i, bşi*) ihmal etmek MIS.; MIS. (*b-i, bşi*) serbest bırakmak; سَيَّبَ (*bşi*) bırakmak, terk etmek; (*b-i, bşi*) ihmal etmek; (*b-i, bşi*) serbest,hür bırakmak; انْسَابَ [su] akmak; (إلى *...içine*) akmak, dö-

سَوَاء...أَم... ...ile ...arasında hiç bir fark yok, ...ile ...birdir; سَوَاء السَّبِيل (الْمَحَجَّة) dosdoğru yol;

سَوِي ç. أَسْوِيَاء doğru, düz; doğru, hak, hakikat; sağlam, zarar, hasar görmemiş; düzenli, uyumlu, ahenkli; سَوِيًّا birlikte, hep beraber;

سَوِيَة ç. سَوَايَا eşitlik; سَوِيَّةً hep beraber, birlikte;

سِي [müz. ve müe.] ç. أَسْوَاء eşit, benzer, denk ¶ هُمَا سِيَّان onlar bbnin aynı; هُمَا سِيَّان عِنْدِي bunların her ikiside benim için aynı; aralarında fark gözetmiyorum;

لاَ سِيَّمَا özellikle, hassaten;

سَوَاسِيَة [çoğ.] eşit, denk; هُمْ سَوَاسِيَة onlar aynıdır;

تَسْوِيَة düz yapma, düzleme, tesviye; [tartışmayı] giderme, halletme; eşitleme; [faturayı, hesabı] kapatma ¶ تَحْتَ التَّسْوِيَة açık, kapatılmamış, henüz ödenmemiş TİC.;

مُسَاوَاة eşitlik; [kanun önünde] eşitlik, adalet; [fatura, hesap vb.i] kapatma TİC.;

تَسَاوٍ eşitlik, denklik aynılık; [kanun nazarında] eşitlik, adalet; عَلَى التَّسَاوِي veya بِالتَّسَاوِي benzer şekilde, aynı şekilde, yine, düzenli olarak;

اسْتِوَاء doğru, düz olma, [eğri olmama]; düzlük [yüzey olarak]; eşitlik, denklik, düzenlilik; istikrar; خَطّ الإِسْتِوَاء ekvator çizgisi;

اسْتِوَائِي ekvatoral ¶ الْمِنْطَقَة الإِسْتِوَائِيَّة veya الْمَنَاطِق الإِسْتِوَائِيَّة tropikal bölgeler;

külmek; (الى ...e) girmek; hızı azalmak, bitmek, tükenmek; bir şey boyunca gitmek, koşmak, hareket etmek; (بَيْنَ ...arasında) kayarak gitmek, süzülmek; aceleyle gitmek, koşmak; [muz. fiilden önce] bş yapmaya başlamak, ilk kez yapmak;

سَائِب kayıp, kaybolmuş, yitik; özgür, hür rahat bırakılmış, serbest;

سِيبِيرِيَا Sibirya;

[1]سيج ⇒ سَيَّجَ (bşi) çit ile çevirmek; تَسَيَّجَ = سُيِّجَ ;

سِيَاج ç. أَسْيَاج ,أَسْوِجَة çit; mania, engel (saran, ihata eden); kalkan MEC.;

[2]سَاج ALF.BKZ.;

سِيجَار [g] puro MIS.;

سِيجَارَة ç. سَجَائِر ,سَجَايِر [g] sigara MIS.;

(سيح) سَاحَ i (سَيْح ,سَيَحَان) [su] akmak; [kar, metal vb.] erimek; _ (سِيَاحَة ,سَيْح) seyahat etmek, yolculuk yapmak; dolaşmak, görmek; سَيَّحَ (nehri vb.i) akmaya bırakmak, akıtmak; (metali vb.i) eritmek, eriyik haline getirmek; (yağı) eriterek; أَسَاحَ (bşi) akıtmak, akmasına sebeb olmak;

سِيَاحَة ç. آت- yolculuk, seyahat; turizm;

سَيَّاح ç. ون- turist; seyahat eden, yolculuk yapan;

سَائِح ç. ون-, سُيَّاح yolculuk yapan, sehayat eden; turist;

مُسَيَّح sıvı; çizgili, yol yol;

[1](سيخ) سَاخَ i (سَيْخ ,سَيَخَان) yere, çamura batmak; erimek;

[2]سِيخ ç. أَسْيَاخ [sivri alet olarak] şiş; dar ve uzun kılıç, meç; demir çatal;

سَيِّد ve سِيَادَة bkz. سود ;

(سير) سَارَ i (سَيْر ,سَيْرُورَة ,مَسِير ,مَسِيرَة ,تَسْيَار) harekete başlamak, kıpırdamak; yürümek, harekete geçmek; yürüyüşe geçmek; seyahat etmek, yolculuk yapmak; vasıta ile gitmek, seyretmek; ayrılıp; gitmek, ayrılmak; [tren] (بَيْنَ ... وَ ...) ...ile ...arasında; ..., ...hattında) çalışmak; gidip gelmek; [ELK. akımı] akmak; [makina vb.] çalışmak, işlemek; [iş] ilerlemek, yürümek; (الى bşe) yönelmek, yaklaşmak; [atasözü] dilden dile, kulaktan kulağa dolaşmak, kullanılır olmak; (على bşde سَيْرًا bir tavır) içine girmek, takınmak; (على bşde, سَيْرًا bir yol) tutmak; (على ya da ...بِمُقْتَضَى ...gereği, ...e göre) davranmak ¶ سَارَ بِهِ b-i yönlendirmek; سَارَ وَرَاءَهُ birinin izinde olmak, peşinden gitmek; سَارَ جِيئَةً وَ ذَهَابًا bir aşağı bir yukarı gitmek; سَارَ فِي سَبِيلِ التَّحْسِين iyileşme yolunda olmak, giderek iyileşmek; الخُطَّة الَّتِي سَارَ فِيهَا izlemiş olduğu yol, uygulamış olduğu plan; سَارَ سِيرَةً حَسَنَةً iyi davranmak; سَارَ عَلَى قَدَمَيْه hala unutulmamak, ölmemek, yaşamak; سَيَّرَ (bşi) harekete geçirmek; (arabayı, otomobili) sürmek, kullanmak; (makinayı) çalıştırmak, işletmek; (işi, görevi) yapmak, yürütmek, idame ettirmek, sürdürmek; (arabayı vb.i) sürmek, kullanmak; (b-i, bşi) göndermek, yollamak; (bşi) döndürmek,

[çevrim boyunca] (*elbise* vb.i) yol yol, çizgi çizgi yapmak; سَايَرَ (*b-den*) geri kalmamak, (*b-ile*) beraber yürümek; (*bşin*) peşine düşmek; (*b-nin*) yoluna gitmek, hoşuna gidecek şekilde davranmak; (*bşde*) geri kalmamak, (*b-ile*) beraber yürümek; (*bşin*) peşine düşmek; (*b-nin*) yoluna gitmek, hoşuna gidecek şekilde davranmak; (*bşde*) ittifak etmek, (*b-ile*) samimi olmak, yakınlaşmak; (*olaylara, şartlara*) uyum sağlamak, intibak etmek, adapte olmak; أَسَارَ (*bşi*) çalıştırmak, harekete geçirmek, sürmek; (*b-i, bşi*) göndermek, yollamak;

سَيْر yürüyüş, gezi, tur, seyahat, toplu yürüyüş; hareket; kalkış, ayrılış; ilerleme; yol alma; davranış, hal tavır; (على *bşin*) peşinden gitme; ¶ حُسْن السَّيْرِ وَ السُّلُوك gelenek görenek ile/ yasalarla ters düşmemek uyum içinde olmak; فِي السَّيْرِ وَرَاءَ غَرَضِه amacını yerine getirmeye çalışırken, hedefine ulaşma yolunda; قَانُون السَّيْرِ trafik kanunu;

سَيْر ç. سُيُور kayış [deri] kemer; ¶ سَيْر مُتَحَرِّك hava alanlarında çantaların naklinde kullanılan döner düzen;

سَيْرَة yürüyüş; gidiş;

سِيرَة ç. سِيَر davranış, hal, tavır; biyografi, hayat hikayesi; [çoğ.] seferler; السِّيرَة veya السِّيرَة النَّبَوِيَّة Hz. Muhammed'in (sav) hayat hikayesi, siyret;

سَيَّار sürekli, sık sık yolculuk yapan, hareket eden, hareket halinde olan; gezinen, dolaşan; dönen, devri daim halinde olan; gezegen ¶ جَرَائِد سَيَّارَة veya صُحُف سَيَّارَة günlük gazeteler;

سَيَّارَة ç. ـَات araba, otomobil ¶ سَيَّارَة الأُجْرَة taksi; سَيَّارَة مُدَرَّعَة zırhlı araba, panzer; سَيَّارَة دَوْرِيَّة devriye arabası; سَيَّارَة الإِسْعَاف ambulans; سَيَّارَة مُصَفَّحَة panzer, zırhlı araba; سَيَّارَة النَّقْل kamyonet, nakliye işi yapan araba; سَائِق السَّيَّارَة sürücü, şöfor;

مَسَار ç. ـَات gidilip gelinen yer, yol;

مَسِير yolculuk, seyahat, tur; yürüyüş ASK.; kalkış, hareket ayrılış; uzaklık, mesafe;

مَسِيرَة yolculuk, seyahat, tur; ayrılış, hareket, kalkış; mesafe, uzaklık;

تَسْيِير gönderme, yollama; tahrik, ileri sürmek, itme TEKN. ¶ التَّسْيِير النَّفَّاثِي jetli sürüş, jet tepkimeli çalışma;

مُسَايَرَة intibak, uyum sağlama;

سَائِر yürüyen, giden; yaya(n); çok bilinen, meşhur [özlü söz vb.]; bkz. سَيْر ; خَدَمَة سَائِرَة mevsimlik, sezonluk işçiler MIS.;

مُسَيَّر (ب ...*ile*) yönlendirilen, kontrol edilen; güdümlü; serbest olmayan, zorunlu, mecburi [FELS. مُخَيَّر karşıtı];

سِيرَج susam yağı, tahin;

سِيرْك Fr.> sirk;

سِيسِي ç. سَيَاسِي ,سِيسِيَات MIS. midilli; genç fare;

سَيْطَرَ (على *bşe*) hakim olmak, kontrolu altına almak, (على *b-nin*) efendisi/ sahibi olmak; (على *bşi*) zorla almak, elde etmek; تَسَيْطَرَ = سَيْطَرَ ;

سَيْطَرَة (على ...*de, üzerine*) hakim olma, otorite, güç, hakimiyet; (على ...*de*) mutlak nüfuz; (على ...*de*) kontrol;

مُسَيْطِر hükümdar, efendi, sahip, hakimiyeti altında tutan;

سَيْف ç. أَسْيُف ,أَسْيَاف ,سُيُوف kılıç;

سِيف ç. أَسْيَاف sahil;

سَيَّاف cellat;

سِيقَارَة = سِيكَارَة ;

سِيكَارَة ç. سَكَائِر sigara SUR.;

سَيْكَرَان banotu BOT. Hyoscyamus niger;

سِيكُورْتَاه İt.> sigorta ¶ سِيكُورْتَاه الحَرِيق (الحَيَاة) yangın (hayat) sigortası;

سَيْكُولُجِي , سَيْكُولُجِي psikolojik;

[1]سَال (سَيل) i (سَيَلَان ,سَيْل) akmak; sıvı olmak, sıvıya dönüşmek; erimek, ergimek ¶ سَالَ لُعَابُهُ عَلَى ... ...i elde etmeyi istemek, ...için ağzının suyu akmak, ...e içi gitmek; سَيَّل (*bşi*) akıtmak, akıcı hale getirmek, eritmek;

سَيَّل = أَسَال ;

سَيْل ç. سُيُول sel; akıntı; ¶ سَيْل عَرَام büyük, şiddetli, karşı konulmaz sel; بَلَغَ السَّيْلُ الزُّبَى iş/ mesele son haddine varmak, tahammül edilmez olmak, çizmeyi aşmak;

سَيْلَة akıntı;

سَيَّال akan, akar halde olan; [s. ve is.] sıvı; akıntı; akıcı; قَلَم سَيَّال akıcı [yazı, üslub];

سَيَّالَة dere, çay;

سَيَلَان akış, akma, akıntı; koşma; sıvılaşma; bel soğukluğu TIP.;

مَسِيل ç. مَسَايِل dere yatağı;

سَائِل sıvı, akar, mayi; (ç. سَوَائِل) [is.] sıvı; ¶ عِلْم السَّوَائِل hidroiik bilimi;

سَائِلِيَّة sıvılık, sıvı olma hali FİZ.;

[2]سَيْلَان Seylan;

[3]سَيْلَان grena, lal taşı;

[1]لَا سِيَّمَا و bkz. سوى ;

[2]سِيمَى , سِيمَا ,سِيمَاء ,سِيمَة ç. سِيَم alamet, işaret, özellik; sima, çehre, yüz ifadesi;

سِمَانْتِيك anlambilim, semantik DİLB. [yine عِلْم الدَّلَالَة];

سِين "س" harfinin adı;

سِينَا , سِينَاء Sina;

سِينَمَا Fr.> sinema [salonu] ¶ سِينَمَا صَامِتَة (صَامِت) sessiz film; سِينَمَا نَاطِقَة (نَاطِق) sesli film;

سِينَمَائِي [s.] sinema, film ile ilgili, sinematografik; film yıldızı, aktör رِوَايَة سِينَمَائِيَّة film;

سِينَمَاتُوغْرَاف Fr.> film oynatma makinası, film makinası;

سِينَمَاسْكُوب Fr.> sinemaskop;

سِينُودُس Yun.> kilise meclisi;

ش "شَارِع cadde" kelimesi için kısaltma;

شَاء [cin.is.; tek.is. شَاة] ç شِيَاه ,شِوَاه koyun;

شُؤْبُوب ç. شَآبِيب şiddetli yağmur, sağanak;

شَادِر T.> çadır; ambar, ardiye, depo;

شَاذِرْوَان fıskiye; şadırvan;

شَاسِي şasi;

شَأْفَة kök ¶ اِسْتَأْصَلَ شَأْفَتَهُ bir şeyin kökünü kazımak, yok etmek;

شَاكُوش ve شَكُوش ç. شَوَاكِيش T.> çekiç; ¶ اَبُو شَاكُوش çekiç balığı ZOO.;

شَال ç. شِيلَان şal, omuz atkısı;

شَالِيَة ç. -آت Fr.> [plaj] kabin; [atış] kabin;

شَأَم ⇒ تَشَاءَم (من veya ب *bşi*) uğursuz saymak, kabul etmek; (من veya ب *bşden*) felaket geleceği kehanetinde bulunmak; batıl itikat sahibi olmak; kötümser olmak; اِسْتَأْشَم (ب *bşi*) uğursuzluk alameti saymak; (ب *..sebebi ile*) felaket geleceği kehanetinde bulunmak;

الشَّأْم veya الشَّام Kuzey, Kuzey bölgesi, Suriye; Şam şehri; شَامًا وَ يَمَنًا kuzeye ve güneye;

شَامِي [na't] Suriye..., Suriye ile ilgili, Suriye'ye ait; (ç. شُوَام ,-ون) Suriyeli [is.];

شَآمِي [is. ve s.] Suriyeli;

شُؤْم uğursuzluk, şanssızlık; [uğursuzluk] alamet;

اَشْأَم müe. شُؤْمَى uğursuz, şanssızlık getiren, meşum; felaket habercisi; lanetli, melun;

تَشَاؤُم kötümserlik;

مَشْؤُوم ve مَشُوم ç. مَشَائِيم uğursuz, felaket getiren, meşum; şansız, kötü şanslı; ¶ عَدَد مَشْؤُوم uğursuz sayı;

مُتَشَائِم kötümser;

شَأْن ç. شُؤُون iş, husus, mesele, konu; ahval, durum(lar), hal, şerait; yapı, karakter, özellik, nitelik, değerlilik, kıymet, ehemmiyet, önem; mertebe, mevki, rütbe, saygınlık, prestij; kafatası kemiklerinin eklem yerleri; ç شُؤُون gözyaşı kanalları; ... شَأْنَ ...gibi, ...olarak; ¶ ... بِشَأْن [mud. kul.] ...e gelince, ...hakkında, hususunda, ile ilgili olarak; جَلَّ شَأْنُهُ [Allah (cc) anıldığında tazim için kullanılan ifade] O'nun şanı çok yücedir.; قَالَ اللّٰهُ جَلَّ شَأْنُهُ Allah (celle şa'nuhu) teala, şanı çok yücedir, buyurdu ki; وِزَارَة الشُّؤُون الإِجْتِمَاعِيَّة Sosyal Yardım Bakanlığı; الشُّؤُون الخَارِجِيَّة dış işleri; ذُو الشَّأْن müe. ذَات الشَّأْن sorumlu/mesul; ذَوُو الشَّأْن veya أُولُو الشَّأْن nüfuzlu kişiler, ekabir; sorumlular; شُؤُون الحَيَاة dünyalık işler; خَطِير الشَّأْن çok mühim, hayati; ذُو الشَّأْن önemli, mühim; رَفِيع الشَّأْن yüksek mevki sahibi; ESK. TUN. Bey ailesinin üyeleri-

nin lakabı ≈ صَاحِب الشَّأْن sorumlu, mesul kişi; اَصْحَاب الشَّأْن sorumlu kişiler; nüfuz sahibi kişiler, ekabir; مُكَلَّف بالشُّؤُون maslahatgüzar, sefir vekili DİPL.; شَأْنُهُ في ذَلِك شَأْن ... onun durumu tıpkı ...ınki gibidir, aynı ...ın durumu gibidir; رَجُلٌ هذَا شَأْنُه bu durumda bulunan biri...; اَنْتَ وَ شَأْنُك veya شَأْنَكَ وَ مَا شَأْنَك sen bilirsin! nasıl istersen!; تُرِيدُ nasıl istersen!, istediğin gibi olsun!, sen bilirsin!; دَعْنِي وَ شَأْنِي beni yalnız bırak!; تَرَكَهُ وَ شَأْنَهُ *b-i* yalnız bırakmak, *b-nin* gitmesine izin vermek, gitmeye bırakmak; *b-ile* ilgilenmemek, *b-i* kendi haline bırakmak; هَذَا شَأْنُهُ o sorumlu, mesuldur; هُوَ في شَأْنٍ işte onun durumu bu!; مَا شَأْنُكَ ne oldu sana! evet, söyle bakalım ne oldu!; مَا شَأْنُكَ وَ هذَا sana ne oluyor! sen ne diye karışıyorsun!, bu senin üzerine vazife değil!; مَا شَأْنُهُ وَ الأَمْر [bu durumda] o ne yapmalı?; مَا شَأْنِي فِي ذَلِك ne yapmam gerekiyor, ne yapmalıyız?; اَيّ شَأْنٍ لَكَ في هذَا senin ile ilgisi ne bunun; لَهُ شَأْنٌ في ذَلِك buna, bu işe o da katıldı, [olumsuz anlam var ise] bu işe o da karıştı, bu işte onun da parmağı var; لاَ شَأْنَ لَه في ذَلِك bu işe o katılmadı, bu hususta onun bir dahili yok; [olumsuz anlam var ise] bu işte onun parmağı yok; لَيْسَ لي شَأْنٌ في ذَلِك bu benim işim değil, bu benim üzerime vazife değil, bu beni ilgilendirmiyor; لاَ شَأْنَ لِي بِه ;⇑ لِي لَه شَأْنٌ آخَر daha onunla işim bitme-di, daha onunla görülecek hesabım var, daha onunla paylaşılacak kozumuz var; ذَهَبَ لِبَعْضِ شَأْنِه bir işi için gitmek, bazı işlerini yapmaya gitmek; انْصَرَفَ الى شَأْنِه işini yapmak için gitmek; صَلَّحَت من شَأْنِهَا [kadın] makyaj yapmak, اَهْمَلَ شَأْنَه kendini ihmal etmek; ذَلِكَ شَأْنُهُ bu onun adeti, huyudur; هَذَا شَأْنُهُ دَائِمًا O hep böyle yapar, bu onun huyudur; ... شَأْنُهُ في ...da yaptığı gibi; شَأْنُهُ ... مَعَ مَنْ ...yapan insanlara davrandığı gibi; ... كَانَ مِنْ شَأْنِه ...adetiydi, ...i huy edinmişti; ... مِنْ شَأْنِه اَنْ ...yapmak onun adetidir, ...yapmak onun huyudur; ...yapmak onun işi, görevidir; ... لَيْسَ مِنْ شَأْنِه اَنْ ...yapmak ona yakışmaz, uymaz; ...e yaramaz, ...e fayda getirmez, etmez; اِنَّ لِهَذَا الرَّجُلِ شَأْنًا bu kişi önemli biridir, önemli bir adamdır; لِلّه في خَلْقِه bu adam da bir şeyler var!; شُؤُون [garipsenen, acayip bulunan, veya beklenmeyen şeyler ile karşılaşıldığında söylenir, lafzen: Allah'ın yarattıklarında çeşit çeşit şeyler var] ≈ bu dünyada olmayacak şey yok!;

شاه şah, padişah; şah [satranç]; شَاه بَلُّوط kestane ağacı BOT.;

شَاه مَات şah mat [satranç];

شَاهَانِي şahlara layık; اِرَادَة شَاهَانِيَة Padişah buyruğu [Osm. zamanında];

شَاهِين ç. شَوَاهِين şahin ZOO;

(شَأَو) شَأَى (شَأْو) (*b-i*) yarışta, koşuda geçmek, yenmek;

شَأْو zirve, tepe; hedef, gaye amaç ¶ بَعِيدُ الشَّأْوِ ulaşılması, elde edilmesi zor olanı hedefle-

yen, gözü yukarda; tamahkar, muhteris, hırslı; ... بَلَغَ شَأْوَهُ في ... ...de b-e yetişmek, ...de onun kadar olmak; بَلَغَ الشَّأْوَ البَعِيدَ isteğini elde etmek;

شَاوِرْمَة (yine شَوَرْمَة) T [çevirme]> döner [yiyecek] SUR.;

شَاوُش ç شُوَّاش TUN. çavuş; usta, mahir, becerikli kişi; bekçi;

شَاوِيش çavuş ASK., MIS.;

شَاي çay;

شَبَّ i (شَبِيبَة, شَبَاب) genç olmak, delikanlı olmak; شَبَّ u, i (شَبِيب, شِبَاب) [at] şahlanmak; şaha kalkmak; شَبَّ i (شُبُوب) [ateş] tutuşmak; [savaş, yangın] çıkmak, patlak vermek شَبَّ u (شَبّ, شُبُوب) (*ateş*) yakmak, (*ateşi*) tutuşturmak ¶ شَبَّتْ نِيرَانُ الحَرْبِ savaş çıkmak/ patlak vermek; شَبَّ عَنِ الطَّوْقِ büyümek, çocukluktan çıkmak; [olumsuz, ifade] hâlâ çocuk olmak, büyümemek; شَبَّبَ (بِهَا *kadına*) iltifatta bulunmak; تَشَبَّبَ (بِهَا *bir kadın için*) şiir yazmak; aşk şarkıları söylemek; yanmak, tutuşmak;

شَبّ (= شَابّ) genç adam, delikanlı;

شَبّ şap;

شَبَّة (= شَابَّة) genç kadın/ kız;

شَبَّة sap;

شَبَاب gençlik, genç olma; gençler, delikanlılar ¶ تَجْدِيد الشَّبَاب gençleştirme;

شَبَابِي genç;

شُبُوب çıkma, patlak verme [savaş];

شَبَّابَة kaval;

شَبِيبَة gençlik, genç olma hali; الشَّبِيبَة gençlik, [top.is.], gençler;

شَابّ ç. شَبَبَة, شَبَاب, شُبَّان [s. ve is.] genç, delikanlı;

شَابَّة ç. شَوَابّ, -آت, شَبَائِب genç kız;

مَشْبُوب tutuşmuş, yanan; güzel;

شِبِتّ dereotu, yabantırak BOT.;

1 شَبِثَ a (شَبَث) ve تَشَبَّثَ (بِ ...*e*) yapışmak, tutunmak, sıkıca sarılmak;

شَبَث ç. شِبْثَان [KNŞ. أَبُو شَبَث ve MIS. أَبُو صُوفَة] bir örümcek türü; örümcek; ESK. kırkayak, çıyan;

تَشَبُّث yapışkanlık; tutunma; inatçılık;

مُتَشَبِّث yapışan; asılı duran, tutunan; inatçı;

2 شِبِتّ dereotu, yabantırak [börek otu, darak otu, dor otu, hadimala, hezertere, hukar, sakal/ samit/ tarak otu, tarhana otu] BOT. Anethum graveolens;

شَبَح, شَبْح ç. شُبُوح, أَشْبَاح açıkça görülemeyen, net olmayan şekil, görüntü, tayf, siluet; hayal, aldanış; hayalet; kabus;

شَبَرَ u, i (شَبْر) (*bşi*) karışlamak, karış ile ölçmek;

شَبَّرَ ⥣; el ile hareket yapmak, konuşurken elini kolunu hareket ettirmek;

شِبْر ç. أَشْبَار karış ¶ شِبْرًا فَشِبْرًا karış karış, milim milim; شِبْر مِنَ الأَرْض bir karış toprak; قَلَّدَهُ (تَبِعَهُ) شِبْرًا بِشِبْرٍ وَ ذِرَاعًا بِذِرَاعٍ *b-i, bşi* aynen izlemek, her şeyi ile *b-e, bşe* tabi olmak, uymak, benzemek, *b-i* taklit etmek;

2 شَبُّور ç. شَبَابِير trampet;

شَبُّورَة[3] ve شَابُورَة MIS. sis, duman, pas;

شَبْرَقَ (*bşi*) parçalamak, parçalara ayırmak;

شَبْرَقَة cep harçlığı;

شِبْشِب ç. شَبَاشِيب terlik;

شَبَطَ[1] (في ...*e*) tutunmak, aşılmak;

شُبَاط[2] Şubat ayı SUR., IR., LÜB., ÜRD.;

شَبُّوط[3] bir balık türü ZOO.;

شَبِعَ *a* (شِبَاع ,شِبْع) (*bşi* ya da في ..*ile*) doyurmak, açlığını gidermek; (من ...*ile*, *bş ile*) doymak; (من *bş ile* ya da *bş ile*) dolu olmak; (من ...*den*) bıkmak, usanmak; شَبَّعَ (*b-i*, ب *bş ile* ya da *bş ile*) doyurmak; (*b-nin açlığını*) gidermek, (*b-nin isteğini, ihtiyacını*) karşılamak; (*bşi*, ب *elektrik ile*) yüklemek; أَشْبَعَ (*b-i*, ب *b-ile*) doyurmak; (*b-nin ihtiyacını, isteğini*) karşılamak, gidermek; (*bşi*) doyma noktasına getirmek [örn. tahtayı verniğe, boyaya, çayı şekere; iyice yedirmek]; (*bşi*, ب *elektrik ile*) yüklemek; (*bşe*) iyice girmek, içine dalmak; أُشْبِعَ [edil.] (ب ...*ile*) tamamen, iyice dolmak; ¶ ... أَشْبَعَ الكَلَامَ في ...de tafsilata, ayrıntıya girmek, detaya inmek, ...hakkında uzun uzadıya konuşmak; أَشْبَعَهُ ضَرْبًا *b-i* iyice/ adam akıllı dövmek, pataklamak; تَشَبَّعَ (ب ...*e*) doymak; (ب ...*ile*) dolmak, dolu olmak; (ب ...*ile*) yüklenmek ELK.;

شَبْع doyma; dolma;

شِبْع , شِبَع doyuran, açlığı gideren şey;

شَبَع doyma noktasına gelme KİM.;

شَبْعَة bir kez doldurma;

شَبْعَان müe. شَبْعَى ç. شَبَاعَى ,شِبَاع tok; dolu;

اِشْبَاع doyurma, doldurma; memnun etmek, karşılama, giderme [açlık vb.i];

مُشْبَع , مُشَبَّع (ب ...*e*) doymuş, doyma noktasına gelmiş; (ب *ile*) dolu مُشَبَّع بِالْكَهْرَبَاء elektrik yüklü;

شَبِقَ[1] *a* (شَبَق) [hayvan] azmak, kızışmak, şehveti artmak;

شَبَق şehvet;

شَبِق şehvetli, kızgın, azmış, azgın;

شُبُق[2] T.> çubuk;

شَبَكَ[1] *i* (شَبْك) (*bşi*) bbe ağ gibi geçirmek, kenetlemek, «شَبَكَ أَصَابِعَهُ parmaklarını kenetledi.»; (*bşi*, ب veya في ...*e*) bağlamak, kenetlemek; شَبَّكَ (*bşi* veya بين *bşleri*) karıştırmak, bbe geçirmek; tığ ile işlemek; تَشَبَّكَ bbe bağlanmak, ağ gibi birleşmek; kenetlenmek; karışmak, karmakarışık hale gelmek; تَشَابَكَ bbe bağlanmak, ağ gibi birleşmek,bbe geçmek; karışmak; اِشْتَبَكَ birbirine bağlanmak, ağ gibi birleşmek, kenetlenmek; [dallar] bbe girmek, [eller] kenetlenmek; karışmak, çapraşmak; (في ...*e*) karışmak, bulaşmak, katılmak, adı karışmak; (ب ya da مع *b-ile*) kavga/ dövüş etmek; [durum, olay, mesele] karmaşık bir hal almak, içinden çıkılmaz olmak; (ب ...*ile*) birleşmek, bütünleşmek, karışıp birleşmek; [gözler, bakışlar] karşılaşmak [göz göze gelmek]; ¶ اِشْتَبَكَ في حَدِيثٍ bir söze katılmak, bir tartışmaya girmek, katılmak; اِشْتَبَكَ في حَرْبٍ bir harbe/ savaşa girmek;

شبكة ç. شُبُكَات ,شِبَاك ,شَبَك ağ; örme, dokuma [ağ]; tuzak; ¶ شَبَكَة لاَ سِلْكِيَّة telsiz çevrimi/ ağı;

شبكي ağ gibi, ağsı; retina, ağtabaka ile ilgili; çevrim, ağ ile ilgili;

شبكة retina, ağtabaka;

شبّاك ç. شَبَابِيك örme, örgü işi; ızgara [şeklindeki alet, sistem vb.]; pencere; gişe [postahane vb.de]; ¶ شُبَّاك العَرْض vitrin, camekan;

مشبك ç. مَشَابِك çengel; toka, kopça; saç tokası, firkete ¶ مشبَك الورَق ataş;

تشابُك karışıklık, anlaşılmazlık;

اشتباك (في ...e) katılma, karışma, bulaşma; karmaşıklık, anlaşılmazlık; (مع ile) dövüş, kavga; (ب ile) münakaşa; çatışma; ¶ عَدَم الإشْتِبَاك في القِتَال [savaşda] çatışma meydana gelmeme;

مشبّك örülmüş, örgü işi; (ç. -آت) [ağ, örgü vb. gibi birşey ile örtülü] kapı veya pencere;

مشتبك [adı] karışan, bulaşan; katılan; karışık;

مشتبك örgü, örgü işi; sık, [çalı veya dallarla] örtülü;

2 شبك T.> çubuk;

3 شوبك ALF.BKZ.;

شبل ⇒ اشبل (على b-e) bakmak, gözetmek;

شبل ç. اَشْبَال aslan yavrusu;

شبه ⇒ شبّه (bşi, bşe ya da ب bşe) benzetmek, benzer yapmak; شبّه (على ...hakkında) şüphelenmek, şüpheci olmak, (على b-den) emin olmamak; شابه (b-e, bşe) benzemek, (b-i, bşi) andırmak; ¶ وَ مَا شَابَهَ ذَلِك ve benzerleri, ve saire.; اشبه (b-e bşe) benzemek, (b-i, bşi) andırmak; ¶ وَ مَا اَشْبَهَ ذَلِك ve benzerleri;

تشبّه (ب ...ile) benzerlik gösterme, benzemek; (ب b-i, bşi) taklit etmek, kopyası olmak; تشابه bbe benzemek, benzeşmek; müphem/ kapalı olmak; net/ açık olmamak; اشتبه birbirine benzemek, benzeşmek; (في ...hakkında) şüphe etmek, emin olmamak; (في ...hakkında) zan/ şüphesi olmak/ beslemek; (على b-den) şüphelenmek; ¶ اشْتَبَهَ في الأَمْر işin içinden çıkamamak mesele, konu garip gelmek, meseledenşüphelenmek;

شبه ç. اَشْبَاه benzerlik; imaj; benzer; [mud. kul.] ...i andırır, ...a benzer, ...imsi, yarı... ¶ شِبْه جَزِيرَة yarımada; شبه المُنْحَرِف ikizkenar yamuk GEO.; شبه رَسْمِي yarı resmi DİPL.; شبه الظِّلّ yarı gölge; اَشْبَاهُهُ benzerleri; وَ شِبْهُهُم ve onlar gibiler, böyle insanlar; في شِبْه عُزْلَة تامّة neredeyse tamamen aynı şekilde;

شبه ç. اَشْبَاه = شِبْه ⇑; pirinç [altına benzediği için];

شبهة ç. شُبُهَات şüphe; zan; müphemlik, belirsizlik, kapalılık; safsata, faydasız tartışma; اَصْحَاب الشُّبُهَات veya ذَوُو الشُّبُهَات zanlılar şüpheliler; تَحْتَ الشُّبْهَة şüpheli, zanlı;

شبهان pirinç [madeni alaşım];

شبيه ç. شِبَاه (ب...e) benzer, benzeyen, andıran ¶ شَبِيه بِالْمُنْحَرِف ikizkenar yamuk

GEO.; شَبِيه بالرَّسْمِي yarı resmi dipl.;

أشْبَه daha çok benzeyen, andıran (ب ...e) ¶ هُوَ أشْبَه ب... ...e daha çok benziyor;

مَشَابِه benzerlikler;

تَشْبِيه benzetme; kinaye, teşbih;

مُشَابَهَة ç. -آت benzerlik;

تَشَبُّه (ب ...e) kendini benzetme, taklit;

تَشَابُه benzerlik; kapalılık, müphemlik, anlaşılmazlık, ayırdedememe;

اشْتِبَاه benzerlik; şüphecilik, şüphe etme; şübhe, zan;

مَشْبُوه şüpheli, zanlı; şüphe uyandıran; adı çıkmış, dile düşmüş; sanık, zanlı kişi;

مُشَابِه benzer;

مُتَشَابِهَات müteşabih ayetler;

مُشْتَبَه فِيه ya da مُشْتَبَه فِي أمْرِه şüphelenilen, şüpheli; sanık, zanlı; ... مُشْتَبَه فِيه ب ...hakkında kendisinden şüphelenilen, ...den sanık;

شَبًا uç; ¶ فَلَّ مِنْ شَبَاه b-i zayıflatmak;

شَبَاة ç. شَبَوَات uç; iğne;

شَتَّ i (شَتّ ,شَتَات ,شَتِيت) dağılmak, saçılmak; (*kalabalığı, grubu, bşi*) dağıtmak, birliğini bozmak ¶ شَتَّ شَمْلَهُم topluluklarını dağıtmak, birliklerini bozmak; شَتَّتَ (*kalabalığı*) dağıtmak; ¶ شَتَّ شَمْلَهُم = شَتَّتَ شَمْلَهُم ; تَشَتَّتَ ; شَتَّتَ = اشْتَتَّ dağılmak, saçılmak, bozulmak;

شَتّ ç. أشْتَات dağılmış, saçılmış, dört bir yana dağılmış; ç أشْتَات türlü türlü, çeşit çeşit, pek çok; (من ...in) dağınık parçaları;

شَتَات dağılmış, saçılmış;

شَتِيت ç. شَتَّى ayrılmış, dağılmış, saçılmış, darmadağın; ç شَتَّى değişik, çeşit çeşit, türlü türlü ¶ شَتَّى بَيْنَهُمَا ne kadar da farklılar!, aralarında dağlar kadar fark var!;

شَتَّانَ : شَتَّانَ بَيْنَهُمَا ya da شَتَّانَ مَا بَيْنَهُمَا ve ... شَتَّانَ بَيْنَ ... وَ aralarında dağlar kadar fark var!, ne kadar da farklılar!;

تَشْتِيت dağıtma, saçma; yarma, çatlatma;

شَتَرَ[1] i (*bşi*) kesip koparmak, yırtıp almak; (*bşi*) yırtmak;

شَتْرَات[2] asit sitrik tuzu;

شَتَلَ i (*fideyi*) dikmek, ekmek;

شَتْلَة ç. شَتَائِل ,شُتُول filiz, fidan;

مَشْتَل ç. مَشَاتِل fidanlık;

شَتَمَ u , i (شَتْم) ve شَاتَمَ (*b-e*) sövmek, küfür etmek, (*b-i*) yermek, kötülemek; تَشَاتَمَ karşılıklı küfretmek, birbirine sövmek, atışmak;

شَتْم sövme, küfretme;

شَتَّام çok söven, küfreden, ağzı bozuk; küstah, terbiyesiz, arsız;

شَتِيم sövülen, kendisine küfredilen;

شَتِيمَة ç. شَتَائِم küfür, kötü söz, iftira;

مُشَاتَمَة küfretme, sövme;

(شتو) شَتَا u (شَتْو) kışı (ب *bir yerde*) geçirmek; kış uykusuna yatmak; شَتَى = شَتَا ; yağmur yağmak; تَشَتَّى kışı (ب *bir yerde*) geçirmek, kuş uykusuna yatmak;

شِتَاء ç. أشْتِيَة , شُتِيّ kış; yağmur mevsimi;

شَتَوِي [na't] kış..., kış ile ilgili;

مَشْتًى ç. مَشَاتٍ kışlık, kışın geçirildiği yer;

شَات kışlık, kış ile ilgili;

مُشَجَّر ağaç resimli/ süslemeli [elbise];

مُشْجِر ağaçlıklı, ormanlık;

²شَجِرَان telatin, sahtiyan, sığır derisi;

شَجُعَ u (شَجَاعَة) cesur, yiğit, atılgan, cesaretli olmak; شَجَّعَ (b-i, على ...e karşı) cesaretlendirmek, yüreklendirmek; (b-i, bşi) desteklemek, (b-e, bşe) destek olmak, arka çıkmak;

تَشَجَّعَ cesur olmak; cesaret kazanmak; cesur gibi davranmak;

شُجَاع ç. شُجْعَان, شَجَعَة cesur, yiğit, atılgan, gözü pek; kahraman;

شَجِيع ç. شُجَعَاء, شُجْعَان ç. müe., شَجَائِع, شَجَاع cesur ⇑;

شَجَاعَة cesaret, cesurluk, yiğitlik, gözüpeklik, atılganlık;

أَشْجَع müe. شَجْعَاء cesur ⇑;

تَشْجِيع (على ...e karşı) cesaretlendirme, yüreklendirme; destekleme, destek olma;

مُشَجِّع cesaretlendirici, cesaret veren; destekleyen, destek olan, arka çıkan, taraftar;

شَجِنَ a üzülmek, tasalanmak, kederlenmek; [güvercin, kumru] ötmek شَجَنَ u (شُجُون, شَجْن) (b-i) üzmek, kederlendirmek, tasalandırmak; شَجَّنَ ve أَشْجَنَ = شَجَنَ ;

شَجَن ç. شُجُون , أَشْجَان keder, tasa, tedirginlik, endişe; üzüntü, hüzün; ince dal, sürgün ¶ الحَدِيثُ ذُو شُجُونٍ veya الحَدِيثُ شُجُونٌ ≈ söz sözü, laf lafı açarmış;

(شَجَا ve شَجِيَ ve شَجْو) u (شَجْو) شَجَا (b-i) üzmek, tasalandırmak, endişelendirmek; شَجِيَ a (شَجًا) üzülmek, tasalanmak, endişelenmek; شَجَّى

مَشْتًى kışlık, kışın geçirildiği yer;

شَتَّى "شَتِيت"in çoğulu bkz. شَتَّ ;

شَجَّ u , i (شَجّ) (bşi kafatasını) yarmak, çatlatmak, kırmak;

شَجَّة ç. شِجَاج başdaki yarık, çatlak;

شَجَبَ u (شَجْب) ve شَجِبَ (b-i) yok etmek, helak etmek; (bşe) sert bir şekilde karşı çıkmak, eleştirmek; أَشْجَبَ (b-i) kederlendirmek, üzmek, hüzünlendirmek;

شَجْب yok etme, helak etme;

شَجَب üzüntü; hüzün, tasa;

شِجَاب ç. شُجُب elbise askısı;

مِشْجَاب ç. مَشَاجِب ⇑;

شَجَرَ u (شَجْر) almak, vuku bulmak, ortaya çıkmak; [rahatsızlık] ortaya çıkmak, zuhur etmek; شَاجَرَ (b-ile veya مع b-ile) tartışmak, münakaşa etmek; تَشَاجَرَ ve اشْتَجَرَ bb ile tartışmak, münakaşa etmek, (مع ile) tartışmak;

الحُرُوف الشَّجَرِيَّة : ج, ش, ض harfleri;

شَجَر [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَشْجَار ağaç; çalılık;

شَجَرَة ç. أَشْجَار, -آت ağaç; çalı ¶ شَجَرَة النَّسَب soyağacı, şecere;

شَجِر ormanlık, ağaçlık;

شَجِير ç. شُجَرَاء kötü arkadaş;

شُجَيْرَة ç. -آت çalı;

شِجَار (tahta) sürgü;

أَشْجَر müe. شَجْرَاء ormanlık, ağaçlık;

تَشْجِير ormanlaştırma, ağaç dikme;

شِجَار kavga; münakaşa, tartışma;

مُشَاجَرَة kavga, dövüş; münakaşa;

(*b-e*) tesir, etki etmek; أشجى (*b-i*) tasalandırmak, endişelendirmek;

شجٍ müe. شجية üzüntülü, tasalı, mahzun, endişeli;

شجو üzüntü, tasa; endişe, kaygı; heyecan; hüzünlü, dokunaklı [şarkı, melodi vb.];

شجوي üzüntülü, tasalı, üzgün, mahzun;

شجا ve شجى boğazı tıkayan nesne;

شجو etkilenme, heyecanlanma;

شجي üzüntülü, tasalı, mahzun; kaygılı, endişeli; dokunaklı, hüzünlü [melodi, şarkı];

مشج hüzünlü, dokunaklı;

شح (شحت) *u, i* (شح) cimri/ eli sıkı/ pinti olmak veya cimrilik, pintilik yapmak; (على *b-e*, بveya على *bşi*) kısıtlamak, az vermek, (على *b-i*, ب veya على *bşde*) tasarrufa yönlendirmek; (على veya ب *...de, için*) hırslı, tamahkar, açgözlü olmak; azalmak, kısalmak;

شاح cimri olmak; (ب *b-den*, على *bşi*) sakınmak; (ب *b-e*, على *bşi*) vermemek;

شح cimrilik, pintilik, elisıkılık; tamahkar, hırslı, açgözlü; kıtlık; nadirlik, az bulunma;

شحيح ç. أشحاء , أشحة , شحاح ç. müe. شحائح (على veya ب *...de* veya على *...e karşı*) cimri, pinti, elisıkı; kıt, nadir, seyrek bulunan; (على *...de*) tamahkar, hırslı, açgözlü; الأيام الشحائح kuraklık mevsimi;

مشاحة : لا مفشاحة في ذلك bu inkar edilemez, şüphe götürmez, itiraz kabul etmez; ولا مشاحة أن... ...dığında şüphe yoktur, ⥣; لا مشاحة itiraz kabul etmez/ etmeyecek şekilde;

شحب *u, a* (شحوب) ve شحب *u* (شحوب) ve شحب [edil.] solgun/ soluk/ benzi atmış/ sararmış/ hasta/ bitkin görünmek;

شحوب solgunluk, sararmışlık;

شاحب ç. شواحب solgun, sararmış, benzi atmış, sararmış; bitkin, hastalıktan zayıf düşmüş gibi; zayıf, parlak olmayan [örn. ışık]; mat, donuk, soluk [renk];

شحذ *a* (شحذ) (*bşi*) bilemek keskinleştirmek; (*zekayı, kuvveti*) işletmek, kullanmak, [kullanarak] artırmak, ilerletmek; (*b-den*) dilenmek, sadaka istemek;

شحاذ [ısrarla isteyen] dilenci; ¶ شحاذ العين arpacık, it dirseği TIP.;

شحاذة dilencilik, dilenme;

مشحذ, مشحذة bileği taşı;

شحر ⇒ شحر (*bşi*) is ile karartmak KNŞ.;

شحر is KNŞ.;

شحرور ç. شحارير karatavuk ZOO.;

مشحر isli, karaya bulanmış; şanssız SUR.;

شحط *a* (شحط) (*..den*) uzak olmak, [yer] uzakta kalmak, uzak düşmek; (*kibrit*) yakmak, çakmak; [gemi] karaya oturmak; yakacağı kalmayıp, işlememek, çalışmamak; شحط [gemi] karaya oturmak; (*gemiyi*) kıyıya çekmek; yakıtsızlıktan işlememek, çalışmamak;

شحطة ç. -آت [üniformadaki] şerit;

شحاطة ç. -آت kibrit SUR.;

شحيطة kibrit SUR.;

شاحط uzak, ırak, ötede; karaya oturmuş;

مُشاحَنة ç. ـآت ⇑; tartışma, münakaşa, çekişme, ihtilaf;

شاحِن yüklü, dolu [özl. gemi]; ¶ شاحِن المُرَكَّم batarya şarjörü, akım yükleyici, batarya şarj tertibatı;

شاحِنة ç. ـآت- kamyon;

مَشحون yüklü, dolu [özl.gemi]; dolu, yüklü, şarj edilmiş ELK.; مَشحونات yük, kargo;

شَحوَر (bşi) is ile karartmak KNŞ.;

شَحرور karatavuk ZOO. Turdus merula;

شُحور is, kara;

شَخَّ u (شَخّ) işemek, çişini yapmak;

شَخّ sidik, çiş;

شُخاخ ⇑;

مِشخّة pisuvar;

شَخَبَ u, a (شَخْب) akmak, [özl. süt, kan];

شَخبَط kötü bir şekilde, alelacele yazmak;

شُختور, شُختورة ç. شَخاتير büyük, altı düz mavna, salapurya; altı düz sandal;

شَخَرَ i (شَخير) horuldamak, hırıldamak; kişnemek; anırmak;

شَخشَخ şıkırdamak, şakırdamak [para, silah];

شُخشيخة ç. شَخاتير çıngırdak [zır zır, zırıldak]; oyuncak; dam penceresi;

شَخَصَ a (شُخوص) yükselmek, yukarı doğru ağmak; [yıldız] doğmak; (لـ b-e) görünmek; [gözünü bakışlarını] (الى ...e) dikmek; [ölünün gözleri] dikilmek; (الى ...i) görmeye gitmek; (الى b-nin yanına) gitmek; (من bir durumdan, halden, الى bir diğerine) geçmek; ¶ شَخَص بَصَرَهُ (بِبَصَرِهِ) (الى b-e) dik dik

شَحَمَ u (شَحامَة) şişman, yağlı olmak; شَحَّمَ (bşi) yağlamak, yağa bulamak;

شَحم ç. شُحوم, شُحومَة içyağ; [gres] yağ(ı); donyağı; meyva eti;

شَحمة [tek.is.] yağ parçası ⇑; ¶ شَحمَة الأُذُن kulak memesi; شَحمَة الأَرض domalan, yermantarı BOT.; شَحمَة العَين göz küresi;

شَحمي yağlı, et yağı gibi, yağ ile ilgili;

شَحِم etli [meyva];

شَحيم şişman, yağlı;

مِشحَمة ç. مَشاحِم yağdanlık;

تَشحيم [makine] yağlama; ¶ زَيت تَشحيم [makine] yağ(ı);

تَشَحُّم şişmanlık, yağlılık;

مُشَحَّم yağlı, şişman;

مُشحِم etli [meyva];

شَحَنَ a (شَحن) (bşi, بـ ...ile) doldurmak, yüklemek; (malları) göndermek, sevk etmek; (bşi, بـ elektrik ile) yüklemek; (b-i) kovmak, def etmek; شاحَنَ (b-den) hoşlanmamak, (bşi) sevmemek; (b-ile) münakaşa etmek, tartışmak, kavga etmek; أَشحَن (bşi بـ ...ile) doldurmak, yüklemek; تَشاحَن bbden hoşlanmamak; tartışmak, münakaşa etmek;

شَحن yükleme, doldurma; gönderme, nakletme, sevketme; kargo, yük; ¶ بوليصة الشَّحن konşimento, taşıma senedi, hamule senedi; سيّارة الشَّحن kamyon, nakliye aracı;

شَحنة ç. شَحنات kargo, yük; yük ELK.;

شِحنة polis;

شَحناء kin, haset, diş bileme, düşmanlık;

شَدَّ i (شِدَّة) sağlam/ sert/ sıkı/ şiddetli/ kuvvetli olmak; شَدَّ u, i (شَدّ) (bşi) sağlam/ sert/ sıkı yapmak, (b-i, bşi) güçlendirmek, takviye etmek; (bşi) sıklaştırmak, sıkı yapmak; (bşi, على veya الى ...e) bağlamak; (على hayvana) semer vurmak, (على hayvanı) eyerlemek; (عَلَى كَلِمَة kelimeyi) vurgulamak; (b-i من elbisesinden) çekmek; (على b-e, bşe) saldırmak, hamle yapmak; (على bşi)sıkıştırmak, (على bşe) baskı yapmak; (في bşde) ısrar etmek, ısrarcı olmak ¶ لَشَدَّ مَا ve شَدَّ مَا [fiilden önce] ne kadar, ne de çok/ sık; çok, fazla, had safhada; لَشَدَّ مَا كَانَ سُرُورُنَا اِذْ... ...dığında sevincimiz ne kadar da muhteşemdi!; شَدَّ مِنْ أَزْرِه ya da شَدَّ أَزْرَهُ b-e yardımcı/ destek olmak, arka çıkmak; شُدَّ أَزْرُهُ cesur, atılgan olmak; شَدَّ الزِّمَامَ duruma hakim olmak, ipleri eline geçirmek; شَدَّ مِنْ عَزَائِمِه b-i kararında desteklemek; شَدَّ عَضُدَهُ b-i desteklemek, yardımcı olmak; شَدَّ عَلَى رَاحِلَتِه [lafzen: dişi devesine semer vurmak] yolculuğa başlamak, çıkmak; شَدَّ الرِّحَالَ (الى ...için) ayrılıp gitmek, ayrılmak; شَدَّ يَدَهُ عَلَى... b-i bağlamak; وَثَاقَهُ bşe tutunmak, yapışmak; شَدَّ عَلَى يَدَيْه parmaklarını bbe kenetlemek; شَدَّدَ (bşi) takviye etmek, güçlü/ sıkı/ sağlam/ sert yapmak; (*harfi*) 'şedde' ile okumak veya yazmak, şeddelemek DİLB.; (عَلَى ...e) baskı uygulamak; (على b-e في ...de) sert/ sıkı/ tavizsiz olmak, davranmak; (على b-e, ب ...ile) baskı yapmak,

bakmak, gözlerini dikmek; شَخَّصَ (*bşe*) kişilik vermek, muşahhas kılmak; (*bşi, b-i*) belirlemek; [aktör, artist] (*...i*) oynamak, canlandırmak; ¶ شَخَّصَ مَرَضًا hastalığı teşhis etmek, tanılamak; أَشْخَصَ (*b-i*) göndermek, yollamak; تَشَخَّصَ (ل *b-e*) görünmek; belirginleşmek;

شَخْص ç. أَشْخَاص , شُخُوص şahıs, kişi, birey; şekil, imaj; karakter [oyunda]; biri, herhangi biri;

شَخْصِي şahsi, özel, kişisel; شَخْصِيًّا kişisel, şahsi; bizzat, şahsen; قَانُون (نظَام) الأَقْوَال الشَّخْصِيَّة şahısları ilgilendiren kanun;

شَخْصِيَّة ç. ـات ferdiyet; kişilik, karekter; kimlik, hüviyet; ¶ تَحْقِيق الشَّخْصِيَّة kimlik belirlenmesi/ tespiti; kimlik kartı; قَلَم تَحْقِيق الشَّخْصِيَّة kimlik tespit bölümü/ dairesi;

شَخْصَاتِي komedyen KNŞ.;

تَشْخِيص şahıs özelliği verme; belirleme, belirli kılma; ayırt etme; teşhis, tanı; canlandırma, oynama [artist, aktör];

تَشْخِيصِي teşhis niteliğinde, teşhis ile ilgili, tanıya ilişkin; طَبِيب تَشْخِيصِي teşhis mütehassısı;

شَاخِص bir yere sabit bakan, takılıp kalan, boş boş bakan [göz]; MIS. sırık, kazık;

مُشَخِّص aktör, oyuncu; temsilci;

مُشَخِّصَة ç. ـات aktris, [kadın] oyuncu;

مُشَخِّصَات belirleyici özellikler, karekteristik özellikler;

شَخَطَ (في *b-e*) bağırmak, çıkışmak MIS.;

شديدة ç. شدائد zorluk, bela, afet, felaket; أشد daha güçlü, sert, ciddi, kötü [nekra isimlerden önce kullanıldığında] daha...; أشد سوادا daha siyah, أشد غضبا daha kızgın; أشد ما يكون çok fazla, aşırı derecede «روحهم أشد ما يكون تعطشا الى العلم» onlar bilgiye daha fazla susamışlardır.»

أشد fiziksel erişkinlik; بلغ أشده erginlik çağına gelmek; zirveye varmak;

مشد ç. -ات korse;

تشديد ⇑ mas.;

مشادة tartışma, münakaşa, çekişme, ihtilaf, kavga;

اشتداد artma, çoğalma, büyüme; fenalaşma, kötüleme, bozulma;

مشدود gergin, sıkı;

مشدد : ظروف مشددة zorlayan, zor duruma düşüren şartlar;

مشدد şeddeli DİLB.; sıkı, tavizsiz, katı;

متشدد ç. -ون tutucu, fanatik, aşırı taraftar;

شادر ç. شوادر T.> çadır; depo, ardiye;

شدق ⇒ تشدق (ب bşi) avurdunu şişirerek söylemek, (ب bşi) avurdunu şişirerek konuşarak övünmek; muhabbet etmek, sohbet etmek; تشدق بالكلام yapmacık tavır ile konuşmak;

شدق ç. أشداق avurt içi; çene kemiği; ¶ ضحك بملء (ملء) شدقيه sırıtmak, ağzı kulaklarına varacak şekilde gülmek;

أشدق müe. شدقاء geniş ağılı, ağzı büyük;

متشدق ç. -ون övünen [şişinen];

شدن u [hayvan] sütten, memeden kesilmek;

uygulamak ¶ شدد في طلبه bşi ısrarla istemek; شدد من عزيمته kararını kesinleştirmek; شاد (b-ile) tartışmak, münakaşa etmek; تشدد (على ...e) sert/ katı/ tavizsiz davranmak; (على ...i) sıkmak; güçlü/ sağlam/ kuvvetli olmak; kendini sertt/tavizsiz/ müsamahasız göstermek; تشاد bb ile tartışmak; اشتد sert/ sıkı/ güzçlü/ şiddetli/ zorlu olmak; sertleşmek, daha güçlü olmak; büyümek, artmak; şiddetlenmek, daha kritik olmak, ciddileşmek; (على biri için) dayanılmaz, tahammül edilmez olmak, [hastalık] (على ...de) ilerlemek; [vakit] geç olmak, ilerlemek; ¶ اشتد ساعده güçlenmek, kuvvetlenmek;

شد : شد الحبل halat çekme oyunu;

شدة güçlendirme, kuvvetlendirme; vurgu; çekme, sürüme; sıkılık; gerilim, stres; şedde işareti DİLB.; ¶ شدة ورق اللعب iskambil kağıt takımı, deste;

شدة güç, kuvvetli, kuvvetlilik, şiddet, zor; (ç. شدائد) zorluk, felaket, afet;

شداد ç. أشدة deve semeri;

شديد ç. أشداء , شداد güçlü, kuvvetli, şiddetli; katı, sıkı, tavizsiz; ağır, ciddi [örn. hastalık, ağrı] ; (على...için) belalı; [mud.kul.] çok; شديد الإعتناء çok itinalı, dikkatli, titiz; ¶ أرض شديدة sert toprak; شديد البأس cesur, gözüpek, yiğit; شديد الشكيمة inatçı, kararından dönmez, azimli; شديد اللهجة sert [bir dil, ifade] «خطاب شديد اللهجة sert bir ifade tarzı»; شديد الوطأة zalim;

تَشَذَّرَ ⇐ شذر dağılmak, saçılmak; dağıtmak, saçmak;

شَذْرَة ç. شُذُور ,شَذَرَات parça, küçük hafif parça; kırılmış parça;

تفرَّقُوا شَذَرَ مَذَرَ dört bir yana dağıldılar;

شَذْو misk kokusu;

شَذًا güzel koku, rayiha;

شَذِيّ güzel kokan, kokulu;

شَرَّ (شُرُورَة) a , (شَرَارَة) u (شَرَّة ,شَرّ) kötü/ şerli, kötü niyetli olmak;

شَرّ ç. شُـرُور kötülük, şer; felaket, afet; haksızlık, adaletsizlik; zarar, hasar, tahribat; kötü niyetlilik; günah; (ç. أَشْرَار) kötü, kötü niyetli, şerli; mücrim, suçlu; «هزَمَـهُـم شَـرَّ هَزِيمَةٍ onları tam anlamı ile hezimete uğrattı.»;

شَرَّانِي kötü, kötü niyetli;

شِرَّة kötülük; felaket, afet; haksızlık, adaletsizlik; hasar, zarar, ziyan, tahribat; günah; kötü niyetlilik; enerji, canlılık, ateş [gençlikten vb.den];

شَرِير ç. أَشِرَّاء kötü, kötü niyetli;

شِـرِّير çok kötü, kötü niyetli; alçak, adi; الشِّرِّير Kötü [Şeytan];

شَرَر [cin.is.; tek.is. ة] kıvılcım;

شَرَرِي kıvılcım, kıvılcım gibi [na't];

شَرَار [cin.is.; tek.is. ة] kıvılcım;

شَرَارَة ç. -آت kıvılcım ¶ شَمْعَة الشَّرَارَة buji; مِفْتَاح الشَّرَارَة kontak anahtarı;

شَرَارِي [na't] kıvılcım, kıvılcım gibi;

شَرَّار kıvılcım saçan/ çıkaran;

اشْرَأَبَّ bşi görmek için boynunu (الـى veya ل

شَادِن ç. شَوَادِن geyik, ceylan yavrusu;

شَدَهَ a (b-nin) kafasını karıştırmak, şaşırtmak;

مَشْدُوه zihni karışık, şaşırmış, şaşkın;

(شدو) شَدَا u (شَدْو) şarkı söylemek; (bşi) terennüm etmek, makam ile/ nağme ile okumak; (في ...de, alanında) eğitim görmüş olmak, eğitilmek ¶ شَدَا شَيْءً مِنَ الْعَرَبِيَّة az Arapça bilmek/ öğrenmiş olmak;

شَدْو şarkı; nağme, makam;

شَادٍ ç. شَادُون eğitim, tahsil görmüş, eğitilmiş [örn. في اللُّغَة lisan eğitimi] ¶ لَيْلَة شَادِيَة gece konseri;

شَادِيَة [kadın] şarkıcı;

شَذَّ u, i (شُـذُوذ ,شَذّ) kendini (عن ...den) uzak tutmak, soyutlamak, tecrit etmek; yalnız olmak; (على veya عـن ...in) istisnası olmak; (على veya عن ...den) hariç olmak, kapsamına girmemek; eksik olmak, eksikliğini duymak; azalmak, düşmek;

شَذّ (عن ...için) kural dışı, istisna, [kuraldan] sapma;

شُذُوذ (عن ...için) ⇑; tuhaflık, yabancılık;

شَاذّ ç. شَوَاذّ , شُذَّاذ ayrı, yalnız; kuraldışı, anormal, alışılmışın dışında, istisnai, tuhaf, garip, yabansı; genel kabul görmeyen; شَوَاذّ [çoğ.] istisnalar ¶ شَـاذّ الأَخْـلاق sapık; شَاذّ الطِّبَـاعِ ve شَـاذّ الأَطْوَارِ tuhaf, garip, kaçık; شُذَّاذ الآفَاق yabancılar;

شَوَاذَّات hususiyetler, özellikler;

شَذَبَ u, i (شَذْب) (bşi) kesip koparmak; budamak; شَذَّبَ ⇑;

(...e) uzatmak; kafasını dikmek [kibir vbden];
(الى...e) yan gözle bakmak;
شُرَّاب ç. -آت çorap;
شَرَاس tutkal;
شَرِبَ a (شُرْب, شَرْب) (مَشْرَب) (bşi) içmek; (bşi) yudumlamak ¶ شَرِبَ فِي حُبِّهِ b-nin sağlığına içmek; شَرِبَ الدُّخَانَ sigara içmek; شَرِبَ نَخْبَهُ b-nin sağlığına, şerefine içmek; شَرَّبَ (b-e, bşi) içirmek, (b-e) içecek (bş) vermek; (bşe, ب bşi) yedirmek, doyma noktasına getirmek; (b-e, bşi) tekrarlayarak, öğretmek, kafasına sokmak, aşılamak; شَارَبَ (b-ile) birlikte içmek; أَشْرَبَ (b-e, bşi) içirmek, (b-e) içecek (bş) vermek; (bşe, bşi ya da ب bşi) yedirmek, emdirmek doyma noktasına, işba noktasına getirmek; (b-e, bşi) tekrarlayarak kafasına sokmak, telkin etmek, aşılamak; أُشْرِبَ [edil.] (bş ile) dolu olmak, dolmak, (bş ile) aşılanmak, telkin edilmek; ¶ أَشْرَبَهُ مَا لَمْ يَشْرَبْ bşi b-e tamamen yanlış tanıtmak; أَشْرَبَنِي مَا لَمْ أَشْرَبْ yapmadığım bşi bana yüklüyor/ atfediyor; تَشَرَّبَ (bşi) emmek, içine almak, absorbe etmek; (ب ile) [duygu vb.ile] dolu olmak;

شُرْب ⇑ içme; emme, içine alma;
شَرْبَة ç. شَرَبَات bir kez içme, içiş; yudum; doz [şurup ilaç]; müshil, ishal edici ilaç;
شُرْبَة içme; yudum; doz;
شَرَاب ç. أَشْرِبَة içecek; şarap; meyva suyu, şerbet ¶ شَرَاب التُّفَّاح elma suyu; شَرَاب البُرْتُقَال portakal suyu;
شَرَّاب ayyaş;
شَرِيب içilebilir;
شُرَّابَة ç. شَرَارِيب püskül; ¶ شُرَّابَة الرَّاعِي çobanpüskülü BOT. Ilex aquifolium;
شِرِّيب ayyaş;
مَشْرَب içme; (ç. مَشَارِب) çeşme, pınar; meyhane, bar; tat, lezzet; ekol, okul, akım;
مَشْرَبَة ç. مَشَارِب çeşme, pınar;
مَشْرَبِيَّة ve مَشْرَبَة cumba, çıkma; مَشْرَبِيَّة bir çeşit içecek kap; vazo;
تَشَرُّب emme, içine alma, absorbe etme;
شَارِب ç. -ون , شَرْب , شُرُوب içen [is. fail] ; (ç. شَوَارِب) bıyık [gen. müsenna شَارِبَان];
مَشْرُوب ç. -آت-içecek; ¶ مَشْرُوبَات رُوحِيَّة alkollü içkiler;
شُرْبَة çorba [شُورْبَة MIS. شُورَبَا SUR.];
شُرَّاب[2] ç. -آت çorap;
شَرْبَكَ (bşi) karmaşık hale getirmek KNŞ.;
شَرْج ç. أَشْرَاج halka; düğme deliği; anüs;
شَرْجِي anüs ile ilgili; anal;
شَرَحَ a (شَرْح) (bşi) kesmek, dilmek; (bşi) kesip yarmak; (bşi) açmak, net/ görülebilecek hale koymak; (bşi) açıklamak, izah etmek, şerhetmek; (bşi) yorumlamak, (bş hakkında) yorum yapmak; ¶ شَرَحَ اللّٰهُ صَدْرَهُ لِ . . . Allah b-e...i sevdirmek; شَرَحَ خَاطِرَهُ(b-i) sevindirmek, memnun etmek, gözünü gönlünü açmak, sevindirmek; شَرَّحَ (bşi) parça parça kesmek, dilimlemek; (cesedi, kadavrayı) teşrih etmek, uzuvlarını bedenden ayırmak; انْشَرَحَ [gönül, kalp] açılmak; rahatlığa ermek; mutlu

olmak, sevinmek ¶ اِنْشَرَحَ ve اِنْشَرَحَ صَدْرُهُ خَاطِرُهُ ...e sevinmek, memnun olmak;

شَرْح şerh, açıklama, izah; yorumlama; شُرُوح [çoğ.] yorum;

شَرْحِي açıklayıcı, izah edici [nitelikte];

شَرْحَة uzun, ince dilim;

شَرِيحَة ç. شَرَائِح ince dilim; kolan;

تَشْرِيح teşrih, uzuvları vücuttan ayırma; anatomi; otopsi ¶ عِلْم التَّشْرِيح anatomi bilimi;

تَشْرِيحِي [na't] teşrih ile ilgili; anatomik;

اِنْشِرَاح rahatlama; sevinç, neşe;

شَارِح ç. شُرَّاح izah eden, şerh eden, açıklayan, yorum getiren, şarih;

مُشَرِّح anatomi bilgini;

شَرَخَ u (شُرُوخ) genç olmak, erişkin olmak;

شَرْخ gençliğin baharı;

شَرَدَ u (شُرُود, شِرَاد) [at] elden kaçmak; kaçıp gitmek, dolaşmak, gezinmek; [düşünceler, fikirler] dağılmak, ¶ شَرَدَ ذِهْنُهُ dalmak, dalıp gitmek ⇑ شَرَدَ فِكْرُهُ ; شَرَدَ نَظَرُهُ bakışları dalmak; dalgın dalgın bakmak; شَرَدَ بِهِ الفِكْرُ düşüncelere dalıp gitmek; شَرَّدَ (b-i) kovmak, defetmek; (b-i) korkutmak, paniğe sokmak, telaşa düşürmek; أَشْرَدَ (b-i) kovmak, def etmek; تَشَرَّدَ avare gezmek, amaçsız dolaşmak;

شُرُود ç. شُرُد elden kaçma; uzaklaşan, kaçan, sapan, yoldan ayrılan, yabancı;

شَرُود gezen, dolaşan, avare; شَرُود الفِكْرِ zihni dalgın;

شَرِيد kaçak, firari, sürgünde olan; aylak, boş gezen, serseri;

تَشْرِيد kovma, çıkarma; avare gezme, serserilik ¶ حَيَاة التَّشْرِيد gezgin hayatı;

تَشَرُّد aylaklık, avarelik, serserilik;

شَارِد ç. شُرَّد , شَوَارِد [s.] kaçak, kaçkın, firari; korkmuş, ürkmüş; [is.] kaçak; serseri, aylak, avare ¶ شَارِد الفِكْرِ dalgın, aklı başında değil; شَوَارِد اللُّغَة lisandaki kural dışılıklar; شَارِد النَّظَرَات ya da شَارِد النَّظَرِ boş boş bakan; dalgın dalgın bakan, gözü dalıp giden;

شَارِدَة ç. شَوَارِد istisna, anormal, normal dışı ¶ لاَ تَفُوتُهُ شَارِدَةٌ وَ لاَ وَارِدَةٌ onun gözünden hiçbir şey kaçmaz;

مُشَرَّد kaçan, iltica eden, sığınan; ¶ مُشَرَّد البَالِ zihni/ kafası karışık;

مُتَشَرِّد ç. ـون serseri, avare; maceracı;

شِرْذِمَة ç. شَرَاذِم, شَرَاذِيم küçük grup/ topluluk;

[1] شَرِسَ a (شَرَس, شَرَاسَة) huysuz/ ters olmak;

تَشَارَسَ (مع ...ile) münakaşa etmek, tartışmak;

شَرَس = شَرَاسَة ;

شَرِس kötü, kötü niyetli ⇑; vahşi, yırtıcı;

شَرِيس = شَرِس ;

شَرَاسَة kötülük, kötü niyetlilik, şerlilik, adilik, alçaklık; uyuşamama topluluktan kaçma, anti sosyallik, huysuzluk, terslik;

شرش ⇒ شَرَّشَ kök salmak;

شِرْش ç. شُرُوش kök ¶ شَرِش اللَّبَنِ kesilmiş sütün suyu;

شَرَطَ u, i (شَرْط) (bşi) yırtmak; (bşi) yarmak, deşmek; (على b-e, bşi) şart koşmak, kılmak; (bşi) maddeler halinde beyan etmek/ vermek

شَرَّطَ (bşi) parça parça yapmak; (bşi) yarmak,

سِينَامَائِي] ; kaset, bant; شَرِيط القِيَاس mezura, metre şeridi; شَرِيط مُصَغَّر mikrofilm; شَرِيط ج. شَرَائِط نَاطِقَة نَاطِقَة sesli film; ses bandı; شَرِيط النَّار sigorta [ELK.]; دُودَة الشَّرِيط barsak kurdu, şerit, tenya ZOO.

شَرِيطَة şart, koşul ¶ عَلَى شَرِيطَة ... ...yapmak, olmak şartı ile;

مَشْرَط program;

مِشْرَط ج. مَشَارِط neşter;

تَشْرِيط yarma, deşme;

مُشَارَطَة anlaşma [ya varma];

اِشْتِرَاط ج. ـَات şart; anlaşma, kontrat maddesi, şartı;

شَرَعَ a (شُرُوع, شَرْع) (في ...e) girmek; (في veya ب ...e veya [muzari fiilden önce] ...yapmaya) başlamak; (silahı) (على b-e) doğrultmak; (bşin) bağını çözmek, açmak; (süngüyü, على tüfeğe) takmak; شَرَعَ a (شَرْع) (kanun) çıkarmak, vazetmek, koymak; (ل b-e, bşi) kural/ kanun olarak koymak ¶ شَرَعَ مَشْرُوعًا plan yapmak, tasarlamak; شَرَّعَ (silahı) (على b-e) doğrultmak; kanun koymak, vazetmek, çıkarmak; أَشْرَعَ (silahı, على b-e) doğrultmak, yöneltmek; ¶ أَشْرَعَ عَيْنَيْه الى ... bakışlarını, gözlerini ...e çevirmek, yöneltmek; أَشْرَعَ قَلَمَهُ kalemi eline almak, yazmaya hazırlanmak; اِشْتَرَعَ (kanun) koymak, çıkarmak, vazetmek; (ل ...için, kanun) çıkarmak;

الشَّرْع Şeriat ¶ شَرْعًا وَ فَرْعًا tamamen haklı olarak; هُم فِي هَذَا شَرْعٌ وَاحِدٌ onlar bu kanun önünde eşittir;

deşmek; شَارَطَ karşılıklı olarak ya da bbe karşı şartlar ileri sürmek; anlaşmaya varmak; (b-ile) bahse girmek, bahis tutuşmak; تَشَرَّطَ bazı şartlar ileri sürmek, koymak ¶ تَشَرَّطَ في عَمَله işinde titiz olmak, kılı kırk yarmak; اِشْتَرَطَ (على b-e, bşi) şart koşmak; (bşi) maddeler halinde beyan etmek; أُشْتُرِطَ [edil.] (ل ...in) ön şartı olmak;

شَرْط ج. شُرُوط [derideki] yarık; şerit; şart, koşul; sözleşme şartı, kayıt, madde; anlaşma maddesi; ¶ عَلَى شَرْطِ أَنْ... ve شَرْطًا أَنْ... ve مِنْ ...şartı ile, ...kaydı ile, بِشَرْطِ أَنْ... دُونَ (بِدُونِ) شَرْط kayıtsız şartsız, herhangi bir koşul bulunmaksızın; بِلاَ شَرْطٍ أَوْ قَيْدٍ kayıtsız şartsız olarak; herhangi bir sınırlama olmaksızın; شَرْط الخِيَار geri çekilme/ vazgeçme/ dönme hakkına ilişkin madde [kontrat];

شَرَط ج. أَشْرَاط alamet; ¶ أَشْرَاط السَّاعَة Kıyamet Alametleri;

شَرْطِي şart niteliğinde ¶ جُمْلَة شَرْطِيَّة şart cümlesi DİLB.;

شَرْطِيَّة anlaşma, kontrat;

شَرْطَة ج. شُرَط [kalem, fırça] vuruşu; tire işareti;

شُرْطَة polis; ¶ دَار الشُّرْطَة karakol; تَقْرِير الشُّرْطَة polis raporu;

شُرْطِي, شُرَطِي polis;

شَرِيط ج. شَرَائِط, أَشْرِطَة bant, şerit; kordon; hat, çizgi; tel; sırım, ince kösele şerit; şerit, sutaşı; koldaki rütbe işareti, sırma; kurdela; tren hattı; film şeridi; film [yine شَرِيط

شَرْعِي kanuni, hukuki, yasal; meşru; شَرْعِيًّا kanunen, hukuki olarak; الطِّبّ الشَّرْعِي adli tıp; القَضَاء الشَّرْعِي Şer'i hukuk; الْمَحَاكِم الشَّرْعِيَّة şeriat mahkemeleri;

شَرْعِيَّة kanunilik, hukukî olma, meşruluk;

شِرْعَة tel [müzik aletinde];

شِرْعَة kanun; الشِّرْعَة Şeriat, İslam Hukuku;

شِرَاع ç. شُرُع,أَشْرِعَة yelken, çadır tentesi;

شِرَاعِي [na't] yelkenli; ¶ سَفِينَة شِرَاعِيَّة yelkenli gemi; طَائِرَة شِرَاعِيَّة planör;

شَرَّاعَة gözetleme deliği [kapıda];

شُرُوع (في veya ب ...e) başlama, (في veya ب ...in) başlangıcı; (في ...için) teşebbüs, deneme, girişim; الشُّرُوع في سَرِقَةٍ (قَتْلٍ) hırsızlık (cinayet) teşebbüsü;

شَرِيعَة ç. شَرَائِع su yolu, içme yeri; kanun; الشَّرِيعَة Şeriat, İslam Hukuku; ¶ نَهْر الشَّرِيعَة Ürdün nehri;

مَشْرَعَة ç. مَشَارِع su yolu, içme yeri;

تَشْرِيع kanun koyma, yasama; ¶ سُلْطَة التَّشْرِيع teşri/ yasama yetkisi;

تَشْرِيعِي yasama/ teşri ile ilgili; الجَمْعِيَّة التَّشْرِيعِيَّة yasama meclisi; دَوْرَة التَّشْرِيعِيَّة yasama dönemi; السُّلْطَة التَّشْرِيعِيَّة teşri/ yasama yetkisi; teşri meclisi;

اِشْتِرَاعِي teşri/ yasama ile ilgili;

شَارِع ç. -ون kanun, hüküm koyan, şari; (ç. شَوَارِع) cadde; ¶ شَارِع رَئِيسِي ana cadde; شَارِع عَام ana cadde;

مَشْرُوع kanuni, resmi, meşru, hukuki; izinli, ruhsatlı; (ç. مَشَارِع) plan, proje; tasarı, taslak; ¶ مَشْرُوع قَانُون kanun layihası;

مَشْرُوعِيَّة kanuni, meşru olma, meşruluk;

مُشَرِّع ç. -ون kanun koyucu;

مُتَشَرِّع ⇑; kanuna/ hukuka saygılı;

مُشْتَرِع ç. -ون ⇑; ⇑;

شَرُفَ u (شَرَف,شَرَافَة) asil, şerefli, saygın olmak;

شَرَّفَ (b-i) şereflendirmek, onur vermek, yüceltmek; (b-i, ب ile) şereflendirmek; شَارَفَ (b-ile) şerefte üstünlük için rekabet etmek; (bşin) görüş alanına, menzili içine girmek; (bşe) yukarıdan bakmak, hakim olmak; (bşi) seyretmek, gözetmek, kontrol etmek; أَشْرَفَ yüksek, uzun olmak; (على ...üzerinde) uzayıp gitmek, yükselmek; (على bşe) yukarıdan, tepeden bakmak; (على çevreye, civara) hakim [konumda] olmak; [kapı, pencere vb.] (على ...e) açılmak; [bina, oda vb.] (عَلَى ...e) nazır olmak; (على bşi) kontrol etmek, gözetmek, yönetmek, (على ...den) sorumlu olmak; (على ..e) yakın olmak; (على iflasın, çökmenin) tam eşiğinde olmak; تَشَرَّفَ (ب ...ile) şereflenmek, (ب ...şerefine nail olmak; تَشَرَّفْنَا onur duyduk, müşerref olduk; اِسْتَشْرَفَ (الى ...e) doğru bakışlarını çevirmek, yükseltmek;

شَرَف yüksek yer;

شَرَف şeref, onur, saygınlık, ¶ عَلَى شَرَفِهِ (onun) şerefine;

شَرَفِي [na't] şeref ...si, onur...;

شُرْفَة ç. شُرَف,شُرُفَات balkon; loca [tiyatro, sinema]; kale burcundaki mazgallı siper;

güneşte kurutmak; [bkz. غَرَّبَ] [güneş] doğmak; ışıldamak; أَشْرَقَ doğulu olmak, doğuda oturmak; تَشَرَّقَ ⇑; doğuyu kültürünü incelemek, oryantalist/ müsteşrik olmak;

شَرْق güneşin doğuşu; doğu; شَرْقًا doğuya الشَّرْق الأَقْصَى ¶ Yakın Doğu; الشَّرْق الأَدْنَى Uzak Doğu; الشَّرْق الأَوْسَط Ortadoğu;

شَرْقِي [na't] doğu, doğulu; ç ـون- doğulu [is.] ; ¶ شَرْقِي أُورُبَّا Doğu Avrupa;

شُرُوق [güneş için] doğuş;

شَرَاقِي MIS. Nil nehrinin sularının ulaşamadığı kurak topraklar;

شَرَّاق emici alet; tulumba parçası;

مَشْرِق ç. مَشَارِق güneşin doğduğu yer; doğuş yeri; Doğu; الْمَشْرِقَان doğu ve batı; الْمَشْرِقَان وَ ya da مَشَارِق الأَرْض وَ مَغَارِبهَا ¶ فِي الْمَشْرِقَيْنِ وَ الْمَغْرِبَيْن ;tüm dünya الْمَغْرِبَان tüm düyada, dünyanın dört bir yanında;

مَشْرِقِي [na't] doğu ile ilgili, doğulu, doğu...; [is.] (ç. مَشَارِقَة) doğulu; الْمَشْرِقِيَّات oryantalist çalışmalar, şarkiyat incelemeleri;

تَشْرِيق doğululaştırma; yerli üretimi geliştirme, [ekonomik] bağımsızlık isteği; ¶ أَيَّام التَّشْرِيق Kurban bayramının iki, üç ve dördüncü günü;

إِشْرَاق parlama, ışıldama; ışın yayma, radyasyon;

الإِشْرَاقِيُّون İşrâkiyye düşüncesini benimseyenler;

الإِسْتِشْرَاق oryantalist çalışmalar, şarkiyat incelemeleri;

شُرْفَة ç. ـات- balkon;

شَرِيف ç. أَشْرَاف ,شُرَفَاء şerefli, asil, saygın; yüce, ulu; onurlu ; Hz. Muhammed'in (sav) torunlarının lakabı; الشَّرِيف [Osmanlı zamanında] Mekke şerifi;

شَرِيفِي "الشَّرِيف" e ait⇑;

مُشْرِف yüksek, hakim konumda; مَشَارِف [çoğ.]tepeler, yükseklikler;

تَشْرِيفَة ç. تَشْرِيفَات teşrif etme, şeref verme; تَشْرِيفَات [çoğ.] protokol, teşrifat DİPL.; رَئِيس التَّشْرِيفَات protokol başkanı; كِسْوَة التَّشْرِيفَة tören, gösteri kıyafetleri; مَلَابِس التَّشْرِيفَة bayram, şenlik kıyafetleri; مُدِير التَّشْرِيفَات protokol başkanı;

تَشْرِيفَاتِي gösteri ile ilgili; gösteri sorumlusu; protokol başkanı; ¶ بَدْلَة تَشْرِيفَاتِيَّة gösteri kıyafeti;

مُشَارَفَة (على ...i) denetleme, gözetme;

إِشْرَاف (على ...i) denetleme, kontrol, teftiş; himaye, nezaret ¶ تَحْتَ إِشْرَافِهِ ...in kontrolünde, nezaretinde, himayesinde;

شَارِف ç. شَوَارِف yaşlı [erkek deve];

مُشْرِف müfettiş; ¶ مُشْرِف عَلَى الْمَوْت ölüm döşeğinde, son nefesinde, ölmek üzere;

مُسْتَشْرَف taras;

شَرَقَ *u* (شُرُوق ,شَرْق) [güneş] doğmak; parlamak, ışıldamak; شَرِقَ *a* (شَرَق) (بِالْمَاء *su*) boğazına kaçmak, (ب *bş*) boğazını tıkamak, (ب *yüzünden*) nefes alamamak; شَرَقَ *u* (*bşi*) yudumlamak, dil ile yalayıp yutmak; شَرَّقَ doğuya gitmek; (et vb.i) parça parça kesip,

مُشْرِق parlayan, parıldayan, ışın saçan;

مُسْتَشْرِق doğulu, doğulu nitelikleri bünyesinde bulunduran; (ç -ون) oryantalist, müsteşrik, şarkiyat uzmanı;

شَرِكَ *a* (شَرِكَة ,شِرْكَة ,شِرْك) (*b-ile* في *bşi*) paylaşmak, bölüşmek, ortaklaşa kullanmak; شَارَكَ (*b-ile*, *bşi* ya da في *bşi*) paylaşmak ⇑; (*b-ile*, في *bşde*) ortaklığa girmek, (*b-i*) ortaklığa almak; (*b-e*) katılmak; ¶ شَارَكَهُ رَأْيَهُ *b-ile* aynı görüşte olmak, *b-e* katılmak, *b-nin* görüşünü paylaşmak; أَشْرَكَ (*b-e* في ...*de*) ortaklık, pay, hisse vermek, (*b-i*, في ...*de*) ortak olmak; (*bşi*, ب *bşe*) yakın olarak bağlamak, tutturmak; ¶ أَشْرَكَهُ بِاللّٰهِ *b-i*, *bşi* Allah'a ortak koşmak [hakimiyetinde, yaratıcılığında...]; أَشْرَكَ بِاللّٰهِ Allah'a ortak koşmak, müşrik olmak; تَشَارَكَ (مَعَ *b-ile*) ortaklık yapmak, ortaklığa girmek; (في ...*de*) hisse edinmek, ortak olmak, pay almak; اشْتَرَكَ (مَعَ *b-ile*) ortaklık yapmak, (مَعَ *b-ile* في *bşde*) beraber/ birlik olmak, iştirak etmek; (في ...*e*) abone olmak;

شِرْك şirk, Allah'a [yaratıcılık, hükümranlık vd.de] ortak koşma; ¶ أَهْلُ الشِّرْكِ müşrikler, Allah'a ortak koşanlar;

شَرَك ç. شُرُك ,أَشْرَاك ,شِرَاك ağ; tuzak, kapan ¶ نَصَبَ لَهُ شَرَكًا *b-e* tuzak kurmak;

شُرُك sahte, taklit, yapma, düzme;

شِرْكَة ,شَرِكَة ortaklık; Aşai Rabbani, komünyon HRİ.; (ç. -آت) birlik; şirket, firma TİC.; ticari yatırım, teşebbüs İSL.HUK.; ¶ شَرِكَة التَّأْمِين sigorta şirketi; شَرِكَة تِجَارِيَّة ticari şirket, firma; شَرِكَة الإِذَاعَة yayın şirketi; شَرِكَة مُسَاهَمَة anonim şirket; ⇑ شَرِكَة سِهَامِيَّة; شَرِكَة الشَّرِكَات tröst TİC.;

شِرَاك ç. شُرُك ,أَشْرُك ,أَشْرَاك bağcık, ayakkabı bağı;

شَرِيك ç. شُرَكَاء ,أَشْرَاك ortak; pay/ hisse sahibi, hissedar; müttefik, yardımcı; suç ortağı; ¶ شَرِيك مُوصٍ teşebbüse para yatıran ve yönetime karışmayan ortak;

شُرَيْك simit MIS.;

شَرِيكَة ç. شَرَائِك kadın ortak vb. ⇑⇑ شَرِيك;

تَشْرِيك : سِيَاسَة التَّشْرِيك birlik politikası;

مُشَارَكَة (في ...*de*) birlikte yapma; Aşai Rabbani, Komünyon HRİ.; suç ortaklığı HUK.;

اشْتِرَاك ortaklık; (في ...*de*) paylaşım, bölme, hissedarlık; (في ...*e*) karışma, katılma, (في ...*e*) abone; müşterek tasarruf, ortak mülkiyet; Komünyon HRİ.; (ç. -آت) abone ücreti; aidat ¶ بِالاشْتِرَاك (مَعَ...*in*) katılımıyla, birlikte; اشْتِرَاك شَهْرِي aylık abone; aylık aidat;

اشْتِرَاكِي [na't ve is.] sosyalist (ç. -ون);

اشْتِرَاكِيَّة sosyalizm;

مُشْرِك ç. -ون müşrik;

مُشْتَرِك ç. -ون ortak [kişi]; abone [kişi];

مُشْتَرَك ortak, müşterek; الْمُشْتَرَك الأَمْنِ kamu güvenliği بَلَاغ مُشْتَرَك ortak bildiri; السُّوق الْمُشْتَرَكَة Ortak Pazar; الشُّعُور الْمُشْتَرَك milli şuur, ulusal bilinç; الضَّمَان الْمُشْتَرَك ortak sigorta;

شَرْكَسِي [na't] Çerkez..., Çerkezler ile ilgili; [is.] (ç. شَرَاكِسَة) Çerkez;

شَرَمَ *i* (شَرْم) (*bşi*) yarmak;

شَرْم ç. شُرُوم çatlak, yarık, ayrık; koy COĞR.;

أَشْرَم müe. شَرْمَاء burnu yarık olan; yarık dudaklı, tavşandudaklı;

شَرْنَقَة ç. شَرَانِق ipek kozası; [böcek] krizalit; yılan gömleği;

شَرَانِق kenevir, kendir bitkisi BOT. ; kenevir tohumu;

شَرِهَ *a* (شَرَه) (الى veya على ...*e*) iştahı çok olmak; çok fazla yemek, oburluk etmek;

شَرَه oburluk; hırs, açgözlülük;

شَرِه (على ...*e*) çok fazla iştahı olan, obur; açgözlü; çok aç, doymaz;

شَرَاهَة oburluk; açgözlük;

شَرْوَال pantolon;

شَرْوَة, شروى bkz. شرى ;

شَرَى *i* (شِرَاء, شَرًى) (*bşi*, ب ...*e*) satmak; (*bşi*) satın almak; (الْمَتَاعِب *zorlukları, belaları*) üstüne çekmek, davet etmek; شَرِيَ *i* (شَرًى) (*bşi*) kuruması için güneşe koymak; اشْتَرَى (*bşi*) satın almak, (*bşi*) satmak; اسْتَشْرَى kötüleşmek;

شَرْي [cin.is.; tek.is. ة] acı elma, acı hıyar, ebucehil karpuzu BOT. Citrillus colocynthis;

شَرْي ç. أَشْرِيَة satın alma, alış veriş;

شَرًى derideki kaşıntılı, şiş bölge;

شِرَاء satın alma ¶ رَاغِب الشِّرَاء satın almak isteyen; قُوَّة الشِّرَاءِ ya da الْمَقْدِرَة عَلَى الشِّرَاء alım gücü;

شَرْوَة satın alma;

شَرْوَى : لاَيَمْلِكُ شَرْوَى نَقِيرٍ [sahip olduğu] hiç bir şeyi bulunmamak; لاَ يُجْدِي شَرْوَى نَقِيرٍ ...hiçbir şeye yaramaz, faydasız; الحُمَّى الشَّرَوِيَّة ürtiker, kurdeşen TIP.;

شَرْيَان ç. شَرَايِين atardamar; تَصَلُّب الشَّرَايِين damar sertliği, arterioskıleroz;

شَرْيَانِي [na't] atardamar...; ¶ السُّدَّة الشَّرْيَانِيَّة amboli, damar tıkanıklığı;

اشْتِرَاء satın alma;

شَارٍ ç. شُرَاة satıcı; satın alan, müşteri;

مُشْتَرٍ (الْمُشْتَرِي) alıcı, müşteri;

الْمُشْتَرِي Jüpiter, Müşteri ASTR.;

مُشْتَرًى ç. مُشْتَرَيَات satın alınan şey; satın alma, alım;

شَزْرًا : نَظَرَ إلَيْهِ شَزْرًا *b-e* göz ucuyla bakmak;

عَيْن شَزْرَاء yan bakan göz [şüphe, kızgınlık eseri] نَظْرَة شَزْرَاء yan bakış, şüpheci bakış;

شَاسِع uzak, uzakta, ırak; geniş, uzun [mesafe]; müthiş, büyük, anormal [farklılık];

شَشْمَة[2] T. [çeşme]> tuvalet MIS.;

شِصّ ç. شُصُوص olta iğnesi;

شَطَّ *u, i* (شَطَط) (في ...*de*) aşırı gitmek, sınırı aşmak; (عن...*den*) sapmak, uzaklaşmak [örn. شَطَّ عَنِ الْمَوْضُوعِ *konudan*]; اشْتَطَّ (في ...*de*) aşırı gitmek, haddi aşmak;

شَطّ ç. شُطُوط kıyı, sahil;

شَطَّة bir biber çeşidi BOT.;

شَطَط aşırı, haddi, sınırı aşan; akın, saldırı, haddi tecavüz, baskın;

شَطِيطَة = شَطَّة ⥣;

مُشِط aşırı;

شَاطِئ ç. شُطْآن ، شَوَاطِئ kıyı, sahil;

شَطَبَ u (شَطْب) (*bşi*) yarmak, uzunlamasına kesmek; (*bşi* veya على *bşin*) üstünü çizmek, kazımak, (*kelimeyi*,) silmek; (*ipoteği* veya على *ipoteği*) kaldırmak; (دَعْـوَى *mahkeme davasını*) düşürmek; شَطَّبَ (في *bşi*) yarmak, şerit şerit kesmek; ⥣; ⥣; ⥣; (*maddeyi, girdiyi*) kaydetmek, eklemek, girmek; (على *bşi*) bitirmek, sona erdirmek;

شَطْب ç. شُطُوب uzun boylu, iriyarı; gürbüz;

تَشْطِيب : تَشْطِيب الحِسَاب hesapların [büyük deftere] nakli;

شَطَرَ u (شَطْر) (*bşi*) ikiye bölmek, ortadan ikiye ayırmak; (*bşi*) kesip koparmak, budamak; شَطَرَ u (شُطُور) şaşı olmak; شَطَرَ بَصَـرُهُ u (شَطَارَة ,شُطُورَة ,شُطُور) (عن ...*den*) çekilmek, ayrılmak, (عن ...*ile*) ilişkisini kesmek, bağını koparmak; شَطُرَ u (شَطَارَة) kurnaz/ zeki/ uyanık/ becerikli/ mahir olmak; hilekar/ düzenbaz olmak; شَطَّرَ (*bşi*) ikiye bölmek, ortadan ikiye ayırmak; شَاطَرَ (*b-ile, bşi*) bölüşmek, eşit olarak paylaşmak; (*bşe*) katılmak, (*bşi*) paylaşmak; ¶ شَاطَرَهُ (فَرَحَهُ) آرَاءَهُ *b-nin* (*sevincini*) *düşüncelerini* paylaşmak; تَشَطَّرَ zekiliğini/ uyanıklığını/ becerikliliğini izhar etmek/ göstermek; انْشَطَرَ (...*e*) bölünmek;

شَطْر ⥣⥣ mas.; (ç. أَشْطُـر ، شُطُور) yarım, yarı; yarım mısra; pay, hisse, hak; yön.; شَطْرَ ... [meb. mud. kullanım] ...e doğru, ...yönüne; ¶ قَصَدَ شَطْرَهُ *b-e* doğru yaklaşmak; وَلَّى أَنْظَارَهُ شَطْرَهُ bakışlarını *b-e* yöneltmek; وَلَّى وَجْهَهُ شَطْرَه yüzünü *b-e* çevirmek; حَلَبَ شَطْرَه veya حَلَبَ شَطْرَ الدَّهْرِ veya حَلَبَ الدَّهْرَ أَشْطُرَهُ tecrübe sahibi olmak, hayat tecrübesi artmak; هٰذَا حَلَبٌ لَكَ شَطْرُهُ bunda her iki taraf için de fayda var;

شَطْرَة yarı; taraf, yan;

شَطَارَة kurnazlık, zekilik, maharet, beceriklilik; hilekarlık, düzenbazlık;

شَطِيرَة sandöviç; külbastı, biftek;

مُشَاطَرَة paylaşma, bölüşme, paylaşım;

انْشِطَار bölünme, ayrılma, ikiye ayrılma;

شَاطِر ç. شُطَّار kurnaz, zeki; becerikli, mahir; hilekar, düzenbaz;

شِطْرَنْج satranç ¶ لَوْحَة الشِّطْرَنْج satranç tahtası;

شَطَفَ u (شَطْف) (*bşi*) su ile çalkalmak, çalkalayarak yıkamak;

شُطْفَة parça, küme; (ç. شُطَف) çakmak parçası/ kısmı [çakmaklı silah için] MIS.;

شَطْفَة kıymık;

1 شَطَنَ u (شَطْن) (*bşi* ب *ip ile*) bağlamak; [الدَّارُ ev] uzakta olmak, uzak düşmek;

2 شَيْطَان ve تَشَيْطَنَ bkz. شيطن ;

شَظِفَ u (شَظَف) [hayat] zor/ zorlu olmak;

شَظَف ç. شِظَاف sertlik, zorluk [hayat]; geçim sıkıntısı; ¶ قَامَ عَلَى شَظَفِ العَيْشِ sıkıntılı/ çetin bir hayat sürmek;

شَظِف sert, kaba, şiddetli, acımasız [hayat, kişilik];

شظي *a* (شَظًى) yarılmak; تشظّى II;

شظية ç. شَظِيّ ، شَظَايَا kıymık; incik kemiği ANAT. tibia; kemik;

شعّ *i* (شعّ ,شعاع) saçmak, yaymak, dağıtmak; ışın saçmak/ yaymak; اشعّ (*bşi*) dağıtmak, saçmak; [ateş, güneş] ısısını/ ışığını yaymak;

تشعّع ışın saçmak, yaymak;

شعّ ışın;

شعاع karışık, dağınık; طَارَ فُؤَادُهُ (رُوحُهُ) شَعَاعًا aklı/ kafası karışmak, şaşırmak; طَارَ نَفْسُهُ شَعَاعًا korkmak, ürkmek;

شُعاع [cin.is.; tek.is. ة] ç. اَشِعَّة ışın; hüzme; ¶ الأشعّة فَوْقَ البَنَفْسَجِيَّة ultraviyole ışınlar, morötesi ışınlar; الأشعّة الّتي تحت الأحمر enfra-ruj, kızılötesi ışınlar; صُورَة أَشِعَّة röntgen fil-mi; فَاعِلِيَّة الأَشِعَّة radyoaktivite;

اشعاع ç. ـات ışın saçma, radyasyon;

اشعاعي ışın saçan, radyoaktif; ¶ ذُو نَشَاط اشعاعي radyoaktif;

تشعّع ışın saçma, radyasyon; ¶ التَّشَعُّع الحَرَارِي ısı yayma; التَّشَعُّع الشَّمْسِي güneş ışınlarının yayılması;

مُشعّ ışıldayan; ışın saçan; radyoaktif;

مُشعّة ışık ya da sıcaklık saçan şey;

شعب *a* (شَعْب) (*insanları, bşi*) toplamak, bir araya getirmek; (*insanları, bşi*) dağıtmak, ayırmak, birliğini dağıtmak; شعّب dallanmak; (*bşi*) kısımlara/ bölümlere ayırmak; تشعّب dallanmak; bölümlere/ kısımlara ayrılmak; birliği/ topluluğu/ düzeni/ bütünlüğü ayrılmak, dağılmak, bozulmak; (عن ...*den*) kaynaklanmak; انشعب dallanmak;

شَعْب ç. شُعُوب insanlar, halk; ulus; kabile;

شعبي [na'tımillî; [na't] halk..., halka ait ¶ الْجَبْهَة الشَّعْبِيَّة halk cephesi; دِيمُقْرَاطِيَّة شَعْبِيَّة halk demokrasisi [Marksist terminolojide];

شَعْبِيَّة popülarite;

شُعُوبي "الشُّعُوبِيَّة" taraftarı;

الشُّعُوبِيَّة Halkçılık [Arapların İslam nezdindeki konumunu reddeden, eşitlikçi düşünce];

شِعْب ç. شِعَاب dağ yolu, patika; dar ve derin dere; çok derin çukur; resif, döküntü;

شِعْبَة resif, döküntü;

شُعْبَة ç. شِعَاب ، شُعَب dal; ince dal, filiz, sürgün; boynuz çatalı; dal, bölüm, kısım; alan, branş [örn. üniversitede]; parça, kısım; (ç. شُعَب) bronş; اِلْتِهَاب الشُّعَب bronşit;

شُعَبِي bronşlar ile ilgili;

شَعِيب karışık, dağınık, saçılmış, yayılmış, düzensiz;

شَعْبَان Şaban ayı, hicri takvimin sekizinci ayı ;

اشعب hikayelerde geçen cimri bir kahramanının adı, genele alınarak çok cimri kişiler için de kullanılır; اَطْمَع مِنْ اَشْعَب [lafzen: Aşab'dan daha cimri] çok cimri;

اَشْعَبِي çok cimri, pinti, varyemez; (ç. ـون) cimri, pinti kişi ¶ طَمَع اَشْعَبِي açgözlülük ve cimrilik;

تشعّب III dallanma; dağılma, birliğin

bozulması ⇈⇈;

انْشِعَاب ⇈; ⇈;

مُتَشَعِّب dallı, dallanan; pek çok, çeşit çeşit, farklı farklı; çok yönlü (yine مُتَشَعِّب الجِنَايَات);

شَعْبَذَ sihirbazlık, göz bağıcılık,;

شَعْبَذَة sihirbazlık, gözbağıcılık, elçabukluğu;

شَعِثَ a (شَعَث) [saç] bozuk/ dağınık/ karışık olmak; شَعَّثَ (saçını) dağıtmak, karmakarışık etmek; تَشَعَّثَ [saç] dağınık, karmakarışık olmak; [bina] çökmek, göçmek;

شَعَث : لَمَّ شَعَثَه b-nin kötüye giden işleri düzelmek; iyileşmek, eski (iyi) durumuna kavuşmak;

شَعِث darmadağın, karmakarışık [saç];

أَشْعَث müe. شَعْثَاء ç. شُعْث ⇈;

شعوذ ALF.BKZ.;

شَعَرَ u (شُعُور) (ب bşi ya da أَنَّ ...diğini) bilmek, (ب bşin, veya أَنَّ ...dığının) farkında, bilincinde, idrakinde olmak; (ب bşi, أَنَّ ...dığını) hissetmek, algılamak, idrak etmek; (شِعْر) şiir yazmak, söylemek ¶ لَمْ يَشْعُرْ إلاَّ ب ... ya da ... مَا شَعَرَ إلاَّ وَ ... ve لَمْ يَشْعُرْ إلاَّ وَ ... ya da ... مَا شَعَرَ إلاَّ ب ... olduğunu anlar anlamaz, farkına varır varmaz; hemen sonra, birden ...; أَشْعَرَ (b-e, ب bşi ya da أَنَّ ...dığını) haber vermek bildirmek (b-i, ب ...den veya أَنَّ ...dığından) haberdar etmek; اسْتَشْعَرَ (ب bşi veya bşi) farkına varmak, hissetmek, fark etmek, farkına varmak; (duy-gu ile) içi dolmak, [duygu] içini kaplamak;

شَعْر [cin.is.; tek.is. ة] ç شُعُور, أَشْعَار, شِعَار saç; kıl; tüy;

شَعْرَة [tek.is.] ç شَعَرَات kıl; ¶ لا ... قَدْرَ شَعْرَة kıldan ince; قِيدَ شَعْرَةٍ kıl kadar;

شَعْرِيّ saçı olan, kıllı [s.];

شَعْرِيَّة ç. -آت örgü, kafes ¶ شَعْرِيَّة الشُّبَّاك pencere kafesi, jalüzi;

شَعْرِيَّة tel şehriye;

شَعْرَانِيّ kıllı; saçı olan; kaba tüylü;

شِعْر bilgi ¶ لَيْتَ شِعْرِي nasıl olur böyle bir şey!; (ç. أَشْعَار) şiir;

شِعْرِيّ şiir ile ilgili; şiirsel;

شِعْرَى Siryüs, Şuarayı Yemani Yıldızı, Akyıldız ASTR.;

شِعَار ç. شُعُر, أَشْعِرَة parola; slogan; düstur, vecize; iz, işaret, nişan, alamet; şiar, arma; ¶ شِعَار تِجَارِي ticari marka;

شَعِير [cin.is.] arpa BOT. [tek.is. ة] arpa tanesi ¶ شَعِير لُؤْلُؤِي frenk arpası; شَعِيرَة الجَفْن arpacık, itdirseği TIP.;

شَعِيرَة SUR., ASK. [silah] arpacık; شَعِيرَات دَمَوِيَّة kılcal damarlar BİY.;

شَعِيرِيَّة tel şehriye;

شُعُور bilgi, malumat; şuur, bilinç; idrak, algılama; hissetme; his, duygu; sezgi; haleti ruhiye, ruh durumu ¶ عَلَى غَيْرِ شُعُورٍ مِنْهُ farkına varmaksızın; غَابَ عَنِ الشُّعُورِ şuurunu, bilincini yitirmek; فَاقِدُ الشُّعُورِ şuursuz, bilinçsiz, şuurunu kaybetmiş, hissetmeyen; الشُّعُور ⇈ بِالذَّاتِيَّة; دِقَّةُ الشُّعُورِ duyarlılık, hassasiyet;

مشعال meşale;

مشاعلي ç. مشاعلية meşale taşıyan; cellat;

اشعال yakma, tutuşturma, ateşe verme;

اشتعال yanma, alev alma, tutuşma;

مشتعل yanan, yanmakta olan, tutuşmuş;

شعواء [na't örn. حملة, حرب, غارة] yaygın, geniş bir alanı kapsayan, ilgilendiren, kapsamlı;

شعوذ sihirbazlık, gözbağcılığı yapmak;

شعوذة sihirbazlık ⇈; sihir; hile, dümen;

مشعوذ [müe. ة-] sihirbaz, gözbağcı, elçabukluğu yapan; hilekar, düzenbaz;

شغب *a* (شغب) huzursuzluk çıkarmak , isyan çıkarmak; (على, ب veya بين *...arasında*) fikir ayrılığı/ fitne/ anlaşmazlık çıkarmak; شاغب huzuru kaçırmak, problem çıkarmak; (على *...e karşı*) ayaklanmak, isyan etmek;

شغب huzursuzluk, ihtilaf, kargaşa, fitne, anlaşmazlık; isyan, ayaklanma; dövüş, münakaşa, ağız dalaşı, velvele;

شغاب huzursuzluk çıkaran, ayartan, kışkırtan, bozguncu;

شغوب geçimsiz, kavgacı;

مشاغب [çoğ.] düzensizlikler, kargaşalar, gürültü patırtı, hır gür;

مشاغبة ç. آت- düzensizlik, hır gür, dalaş; isyan, ayaklanma (على *...e karşı*); kavga, münakaşa, tartışma;

مشاغب ç. ون- kavgacı, şamatacı, huzursuzluk çıkaran, kışkırtan;

شغر *u* (شغور) korunmasız olmak, saldırılara açık bulunmak [ülke]; boş olmak [yer, mevki];

الشعور المشترك topluluk bilinci, dayanışma;

عديم الشعور hissiz, duyarsız;

شعوري şuur, bilinç ile ilgili; hissi, duygular ile ilgili ¶ لا شعوري bilinçsiz, bilinç altı;

شعارى keçiler;

شعيرة ç. شعائر dini tören; [çoğ.] ibadet yerleri;

اشعر saçlı; kıllı; tüylü;

شعرور kötü şair;

شويعر ⇈;

مشعر ç. مشاعر hac ibadetinin yerine getirildiği yerler; hisseler; algılayan organ; [çoğ.] duyular, hisler;

اشعار ç. آت- (ب hakkında) bilgi verme, ikaz, uyarı;

شاعر hisseden, içinde duyan, idrak eden; (ç. شعراء) şair;

شاعرية ç. آت- şiir; şairlik;

شواعر iftira, lekeleme, şiddetli tenkitler;

مشعور yarık, çatlak; kaçık, çatlak;

مشعراني saçı olan; tüylü, kıllı;

شعشع (*içeceği*) su ile karıştırmak, seyreltmek; ışıldamak, ışık saçmak, yaymak;

مشعشع yarı sarhoş, çakır keyif;

شعل *a* (شعل), شعل , اشعل (*bşi*) tutuşturmak, yakmak, ateşe vermek; (*bşi*) kızıştırmak;

اشتعل tutuşmak, alev almak, yanmaya başlamak; ¶ اشتعل غضبا öfkeyle parlamak, sinirlenivermek; اشتعل رأسه شيبا saçı ağarmak;

شعلة ç. شعل ateş, alev; meşale;

مشعل , مشعلة ç. مشاعل meşale;

شُغُور boşluk [mevki vb. için];

شَاغِر boşluk veya korunmasız olma [bölge, ülke vb.]; boş [yer, mevki]; شَوَاغِر [çoğ.] boşluklar, boş mevkiler;

شغف a (شَغْف) (b-nin) gönlünü çelmek; شُـغِفَ (به حبًّا) (b-i) çılgın gibi, delicesine sevmek; شُغِفَ به = اِنْشَغَفَ;

شَغَف dış kalp zarı, perikard; aşırı sevgi, muhabbet, kara sevda; tutku, ihtiras;

شَغِف(ب ...e) delicesine aşık, tutkun, kara sevdalı, (ب ...i) çok seven;

شَغَاف dış kalp zarı, perikard;

شَغُوف (ب ...için) yanıp tutuşan, (ب ...i) çok seven, (ب ...e) tutkun;

مَشْغُوف ⇑;

شغل a (شُغْل) (b-i, ب ...ile) meşgul etmek, oyalamak, vaktini almak; (b-i), عن ...den) ayırmak, uzak kalmasına sebep olmak; (*bir yeri, mevkiyi, makamı*) doldurmak, işgal etmek; شُـغِلَ [edil.] (ب *ile*) meşgul olmak, vaktini doldurmak, geçirmek; (ب *ile*, [yer], binalar ...*ile*) dolmak; شَـغَلَ به عن ... *bş* sebebiyle ...den uzak kalmak, ...ile ilgilenememek شَغَلَ نَفْسَهُ ب ... ...ile ilgilenmek, çalışmak, meşgul olmak شَغَلَ البَالَ aklına takılmak, zihnini meşgul etmek, شَغَلَ الوقْتَ ل ... vaktini ...e hasretmek, ayırmak; شَـغَّلَ(*b-i*) meşgul etmek; (*b-i*) çalıştırmak, (*b-e*) iş vermek; (*bşi*) işletmek, çalıştırmak [örn. *makineyi*]; (*bşi*) üretmek; (*parayı*) kullanmak, işletmek, çalıştırmak; شَاغَلَ [oyunda] (*b-i*) tutmak; (*b-i*) uğraştığı şeyden alıkoymak; أَشْـغَلَ (*b-i*) meşgul etmek; (*mevkiyi, makamı*) doldurmak, işgal etmek; (*boşluğu, alanı*, ب ...ile örn. binalar, evler ...*ile*) doldurmak, kaplamak; (*vakti*) geçirmek, doldurmak; (*rakip kuvvetleri*) oyalamak; (*b-i*, عن ...*den*) alıkoymak, dikkatini, ilgisini başka yöne çekmek; أَشْغَلَ البَالَ zihni meşgul etmek, aklına takılmak; تَشَاغَلَ (ب ...*ile*) meşgul olmak, vaktini geçirmek, ilgilenmek; meşgul gibi görünmek; اِنْشَـغَلَ (ب ...*ile*) meşgul olmak; (ب ...*ile*) ilgilenmek; اِشْتَغَلَ (ب veya في ...*ile*) meşgul olmak, vaktini geçirmek; çalışmak; (على ..*ile*) çalışmak; çalışır, işler durumda olmak, işlemek [makine] ¶ اشتَغَلَ قَلْبُهُ huzursuz olmak, üzgün olmak; اِشْتَـغَلَ به عن ... bir şey sebebi ile ...den uzak kalmak, bir şeyden dolayı ...ile ilgilenememek;

شُغْل meşgul etme; (عن ...*den*) alıkoyma, dikkatini/ ilgisini uzaklaştırma; (ç. أَشْـغَال, شُغُول) meşguliyet, aktivite; iş, görev, vazife; ¶ شُغْل شَـاغِل insanın aklını en fazla meşgul eden şey, (عن ...*den*) alıkoyan şey, meşgale edindiği fikir, düşünce أَشْغَال شَاقَّة ağır işler; أَشْغَال عُمُومِيَّة ya da أَشْغَال عَامَّة genel işler; شُغْل يَدَوِي elişi, el ile yapılmış; el ile çalışmayı gerektiren; شُغْل يَد elde yapılmış; في شُغْلٍ (من ...*ile*) meşgul; في شُغْلٍ ب ... ...ile meşgul; كَانَ في شُغْلٍ عن ... (ب ...*ile*) son derece fazla meşgul olmak; الْزَم شُـغْلَكَ kendi işin ile ilgilen! kendi işine bak!;

düşünceli; المَشْغُولاَت الذَّهَبِيَّة و الفِضِّيَّة altın ve gümüş işçiliği, işi;

مَشْغُولِيَّة tedirginlik, endişe, tasa;

مُشَغِّل işçi, çalışan;

مُشْتَغِل (ب ya da في ...ile) meşgul; çalışır, işler durumda [makine, cihaz];

شَغَّال çok meşgul, işi başından aşkın; çalışkan, çok çalışan, hamarat, işcen; [makine] işler, çalışır durumda; (ç. -ون) işçi;

شَغِيل ç. ة - işçi SUR.;

مَشْغَل ç. مَشَاغِل işyeri, dükkan;

مَشْغَلَة ç. مَشَاغِل iş, görev, vazife, çalışma, aktivite, meşgale, meşguliyet; gayret, çaba, emek; alıkoyma, dikkatini, ilgisini ayırma;

تَشْغِيل çalıştırma; iş verme, işe alma; gündelik işçi olmak; çalıştırma, işletme [makine vb.]; üretim; imalat, yatırım, para çalıştırma;

انْشِغَال meşguliyet, meşgul olmak; fazla, aşırı çalışma; ilgilenme, uğraşma;

اشْتِغَال meşguliyet, meşgul olmak; (ب veya في ...ile) çalışma, ilgilenme, meşguliyet; iştigal: fiilin, kendinden önceki bir isme ait olan bir zamiri (veya bu zamire mudaf bir ismi) mef'ul bih olarak alması örn. سَمِيرٌ ضَرَبْتُه DİLB.;

شَاغِل ç. شَوَاغِل insanı meşgul eden şey, vaktini alan/ dolduran şey; meşguliyet, meşgale; endişe veren, zihni meşgul eden şey; شَوَاغِل [çoğ.] insanı alıkoyan, meşgul eden şeyler ¶ ; ... هُوَ فِي أَلْفِ شَاغِلٍ عَن onun ...den başka binlerce düşünecek şeyi var; كَانَ أَكْبَرَ شَاغِلٍ لَهُ onu en çok meşgul eden şeydi;

مَشْغُول (ب ...ile) meşgul; ¶ (عن ...den) alıkonmuş, dikkati/ ilgisi başka şeye kayan; tutulmuş, sahibi olan, boş olmayan [yer, koltuk vb.]; meşgul [telefon hattı vb.]; halen üzerinde çalışılan; ¶ مَشْغُول البَال dalgın,

شَفَة ç. شِفَاه , شَفَوَات dudak; kenar, ¶ الشَّفَة العُلْيَا üst dudak; الشَّفَة السُّفْلَى alt dudak; شَفَة الأَرْنَب tavşan dudağı; بِنْت الشَّفَة kelime;

شَفَاهًا , شَفَاهِي , شَفَهِي ve مُشَافَهَة bkz. شفه;

شَفَوِي bkz. شفة ;

شَفَائِف[1] , شَفَايِف dudaklar;

شَفَّ[2] i (شَفَف, شَفِيف, شُفُوف) şeffaf olmak; yarı şeffaf olmak, ışığı geçirmek; (عن bşi) içinden geçirmek; اشْتَفَّ (bşi) içip bitirmek, boşaltmak; (bşi) yiyip bitirmek; اسْتَشَفَّ (bşin) arasından, içinden bakmak [örn. kumaşın kalitesini anlamak için]; (bşi) görüvermek, (bş) gözüne ilişmek; (bşin içinden) görmeye çalışmak; (bşi) sezmek, farkına varmak; (عن ...arasından, ...içinden) görünmek; kendini göstermek, sezilir/ algılanabilir olmak;

شَفّ ç شُفُوف şeffaf kumaş;

شَفَف yarı şeffaflık, ışığı geçirme;

شَفِيف şeffaf;

شُفُوف şeffaflık, ışığı geçirgenlik;

شُفَافَة bardakta arta kalan içecek;

شَفَّاف şeffaf;

شَفَّافِيَّة şeffaflık;

شَفْت ç. شُفُوت T. [çift]>kerpeten, pense, cımbız

شفيع ç. شُفَعَاء aracı, şefaatçi, şufa hakkı ⇑ sahibi;

شَفَاعة aracılık, şefatçilik, araya girme;

شافع aracı, araya giren şefaatçi; şufa hakkını elinde bulunduran;

الشّافِعِي Muhammed b. İdris, Şafii mezhebinin imamı; شافِعِي şafii; (ç. شَوَافِع , ـون) şafii mezhebine mensup;

مَشفوع (ب ...ile) ilave edilen, eklenen;

شفق ⇐ أشفق (على b-e) acımak, şefkat göstermek; (...dığından, على ...hakkında) endişelenmek, tasalanmak, tedirgin olmak (...den dolayı); (عن ...e karşı) hazırlıklı olmak;

شَفَق şafak, alaca kararlık;

شَفَقَة acıma, şefkat, merhamet; ¶ عَدِيم الشَّفَقَة şefkatsiz, merhametsiz;

شَفوق şefkatli, merhametli, acıyan;

إشفاق acıma, şefkat; yumuşaklık, iyi davranma; merak, endişe, tasa, tedirginlik;

شفه ⇐ شافَهَ (b-ile) [karşı karşıya] konuşmak;

شفة ç. شِفاه , شَفَوات bkz. شَفَة ;

شَفَهِي [na't] dudak ile ilgili; sözlü, şifahi; الشَّفَهِيّ sözlü imtihan; شَفَهِيًّا sözlü olarak, şifahen [yazılı karşıtı]; ¶ الحُرُوف الشَّفَهِيَّة dudak harfleri [و , ف , م , ب] DİLB.;

شِفَاهًا sözlü olarak, şifahi;

شِفَاهِي sözlü [yazılı karşıtı], şifahi;

الشِّفَاهِي sözlü sınav, imtihan; شِفَاهِيًّا sözlü olarak, şifahi olarak;

مُشَافَهَة sözlü, şifahi olarak;

شفو ⇐ أشفى (على bşe) çok yakın, eşiğinde

MIS.;

شَفْتَرَ somurtmak, surat asmak;

شَفْتُورَة kalın dudak;

شُفْر ç. أَشْفَار kirpiğin bittiği yer veya kökü; uç, kenar;

شَفْر ç. أَشْفَار ⇑; ⇑; dudak [kadın tenasül uzvunda] ANAT.;

شَفْرَة ç. شَفَرَات , شِفَار büyük bıçak; [kılıç, bıçak vb.] keskin taraf, yüz; (ç. شِفَار) kenar, uç; ¶ على شَفْرَة الهَاوِيَة [cehennem] çukurunun eşiğinde, kenarında;

شَفِير = شَفْر ;

شفر[2] Fr.> şifre, kot;

شَفْرِي şifreli, kotlanmış;

شَفْرَة şifre, kot;

شَفْشَفَ (bşi) kurutmak [soğuk, sıcak, rüzgar];

شَفَطَ (bşi) emmek, içine çekmek;

شَفَّاطَة ç. ـات pipet, kağıt veya plastikten sıvıyı içine çekmeye yarayan boru; ¶ شَفَّاطَة الغُبَار elektrik süpürgesi;

شَفَعَ a (شَفْع) (bşi) çift yapmak; (bşi ب bşe) ilave etmek, eklemek; (b-e ب bşde) öncelik tanımak, şufa hakkı vermek; _ (شَفَاعَة) (ل veya في biri için, yararına, lehine, الى bir başkasına) aracılık etmek, araya girmek, şefaat etmek, şefaatçi olmak; استشفع ⇑;

شَفْع ç. أَشْفَاع, شِفَاع [çift olan şeyin] eş, tek; çift sayı;

شَفَع gözün cisimleri çift görmesi TIP.;

شَفْعِي çift [sayı];

شُفْعَة öncelik; ön alım , şufa hakkı;

olmak; ¶ اشفَى به على حَافَّة البَأس b-i sıkıntıya sokmak;

شَفًا ç. أَشْفَاء uç, sınır, eşik, kenar.;

شَفَوِي [na't] dudak..., dudak ile ilgili; sözlü [yazılı karşıtı], şifahi; شَفَوِيًّا sözlü olarak, şifahen; ¶ الحُرُوف الشَّفَهِيَّة 'dudak harfleri' [و , م , ف ,ب] DİLB.;

مُشْفٍ ölüm döşeğinde, ölmek üzere, son nefesinde;

شَفَى i (شِفَاء) (b-i, عن ...ini) tedavi etmek, iyi etmek, sağaltmak, (b-nin, عن ...yarasını) iyileştirmek, (b-i) iyileştirmek; شُفِيَ [edil.] iyileşmek, şifa bulmak, sağlığına kavuşmak; [yara] iyileşmek; ¶ شَفَى غُلَّتَهُ (غَلِيلَه) intikamını, öcünü almak; ... شَفَى غَيْظَه من ... ...e olan hıncını çıkarmak, intikamını almak; تَشَفَّى ve اشْتَفَى (ب ...ile, ...sayesinde) iyileşmek, şifa bulmak; (عن ...den) intikamını, öcünü, hıncını almak; اسْتَشْفَى iyileşmeyi istemek, şifa aramak, şifa beklemek;

شِفَاء şifa, iyileşme, sıhhat bulma, sağlığına kavuşma; (ç. أَشْفِيَة , أَشَافٍ) tedavi, şifa, ilaç; ¶ قَابِل للشِّفَاء tedavisi mümkün;

شِفَائِي iyileştirici, şifalı, şifa veren;

مَشْفًى ç. مَشَافٍ hastane;

تَشَفٍّ intikam alma;

اسْتِشْفَاء şifa arama, iyileşmeyi dileme; tedavi, sağaltım;

شَافٍ iyileştiren, şifalı, şifa veren; net, açık, anlaşılır [cevap];

مُسْتَشْفًى ç. مُسْتَشْفَيَات hastane; sanatoryum; ¶ مُسْتَشْفَى المَجَاذِيب akıl hastanesi;

شَقَّ u (شَقّ) (bşi) yarmak, deşmek; (bşi) kırmak; (araziyi, yeri) saban ile sürmek; (bir yeri, bölgeyi) geçmek, aşmak; [şafak] sökmek, göz ağarmak; _ (شُقُوق) [filiz, sürgün] yarıp çıkmak; _ (شَقّ, مَشَقَّة) (على b-e) çok ağır/ zor/ dayanılmaz/ tahammül edilmez gelmek; (على b-i) üzmek, hüzünlendirmek; (على b-e) rahat vermemek, (على b-i) rahatsız etmek; sıkmak; (على b-e) bir uğramak, kısa bir ziyaret yapmak; شَقَّت جيبَهَا [kadın] yasının belirtisi olarak elbisesinin önünü yırtmak; شَقَّ السُّكُونَ شَقّ سَبِيلًا kendine yol açmak; sessizliği bozmak; شَقَّ شَارِعًا (طَرِيقًا) cadde [yol] açmak, yapmak; شَقَّ طَرِيقَه kendine yol açmak; شَقَّ طَرِيقًا جَدِيدًا yeni bir yol tutmak, başka bir çareye yönelmek MEC.; شَقَّ القَوْم topluluktan ayrılmak, topluluğa muhalefet etmek; شَقَّ عَصَا الطَّاعَة ayrılık çıkarmak, isyan bayrağını çekmek; شَقَّ عَصَا القَوْم insanlar arasında ayrılığa sebep olmak; ما شَقَّ غُبَارَهُم onlar kadar olamadı; لا يُشَقُّ غُبَارُهُ kimse onu geçemez, onun gibi olamaz ≈ kimse onun eline su dökemez; شَقَّقَ (bşi) yarmak; (bşi) yırtıp/ yarıp aralamak; تَشَقَّقَ yarılmak, çatlamak, çatlayıp açılmak; yarık olmak; انْشَقَّ yarılmak; çatlamak; yarılıp, çatlayıp ayrılmak, (عن ...den) kopmak; dinde mezhep ayrılığı yapan HRİ.; [şafak] sökmek ¶ انْشَقَّت عَصَاهُم birbirlerine düşmek, birlikleri dağılmak; انْشَقَّت مَرَارَتُه tepesi atmak, öfkelenmek;

اشتق (*bir kelimeyi* عن ...*den*) türetmek;

شق ç. شقوق yarık, çatlak, gedik; yarı, yarım; bölünme, yarılarak ayrılma; ¶ شق الذرة atomun parçalanması, fizyon;

شق yarı, yan, kısım, taraf, bölüm; zorluk, zahmet, meşakkat ¶ شق المعارضة muhalif taraf; بشق الانفس veya لا ... الا بشق الانفس büyük bir çaba ile, pek çok zorluğa katlanarak;

شقة yarık, çatlak, gedik;

شقة ç. شقاق , شقق [is.] yarı, yarım; parça, kısım; kıymık; güçlük, zorluk, meşakkat, eziyet, zahmet; zahmetli yolculuk; yolculuğun hedefi; uzaklık, mesafe;

شقة ç. شقاق daire, apartman katı; kompartman [trende];

شقة ç. شقق zorluk; yarım; daire, apartman katı; ¶ بعد الشقة (ya da شقة) uzak mesafe; بعيد الشقة uzakta, uzak mesafede;

شقيق yarım, yarı; (ç. اشقاء , اشقة) öz kardeş, [ana baba bir] kardeş; [na't] kardeş; anemon çiçeği, Manisa lalesi BOT. Anemone; ¶ القطر الشقيق kardeş ülke; الدول الشقيقة kardeş devletler [Arap devletlerine hitaben];

شقيقة ç. شقائق öz [kız] kardeş; migren, yarım başağrısı TIP.; I شقائق النعمان kırmızı anemon BOT.;

اشق daha zor, sıkıntılı, meşakkatli;

مشقة ç. -آت , مشاق zorluk, sıkıntı, meşakkat, zahmet;

شقاق birliğin dağılması, ayrılık, ihtilaf;

انشقاق ayrılma, çatlama;

اشتقاق [kelime için] türeme, etimoloji;

شاق zor, sıkıcı, meşakkatli, yorucu, bıktıran, usandıran ¶ اشغال الشاقة ağır işler;

مشتق ç. (من ...*den*) türeyen, türemiş DİLB.;

شقر *a* (شقر)• ve شقر *u* (شقرة) kumral tenli olmak; kumral saçlı olmak;

شقر kumral tenlilik, kumrallık;

شقرة kumrallık; kumral tenlilik; kızıllık;

اشقر müe. شقراء ç. شقر kumral tenli; kumral saçlı; kızıl;

شقشق bağırmak, ötmek; [şafak] sökmek, [tan] ağarmak; شقشق بالحديث عن ... ...den söz etmek, öylesine bahsetmek;

شقشقة ç. شقاشق bağırma, ötme; [aptalca, saçma sapan] konuşma; شقاشق [çoğ.] saçma sapan konuşma; ¶ شقشقة اللسان [aptalca] konuşma, zırvalama; شقشقة النهار şafağın söküşü, günün ağarması;

شقشقة ç. شقاشق devenin boynundaki heybe; [deve] köpük, salya;

شاقول çekül, iskandil kurşunu;

شقلب (*bşi*) devirmek; تشقلب devrilmek, takla atmak;

شقلبة ç. -آت takla(k);

شقي *a* (شقاء , شقو) ve شقى *u* (شقو , شقي) ve شقى (شقوة , شقاوة) (*b-i*) sıkıntıya sokmak, güçlüğe düşürmek;

اشقى mutsuz, kötü durumda, sıkıntıda olmak; (ب ...*de*) zorluk, sıkıntı çekmek;

شقاء ve شقا sıkıntı, zorluk, meşakkat, acı;

شَقِي ج. أَشْقِيَاء mutsuz, şanssız, kötü durumda, sıkıntıda; hain, cani, kötü, suçlu;

شِقْوَة kısmetsizlik, kötü şans, kader;

شَقَاوَة şanssızlık, bedbahtlık, kötü şans, kader; kötülük, kötü niyetlilik;

شَكَّ u (شَكّ) (b-i, بـ ...ile) kemiğe kadar yaralamak; (bşi) delmek; (في veya بـ b-i, hakkında) şüphe etmek, şüpheye düşmek, şüphelenmek; شَكَّكَ (b-i, في ...de) şüpheye düşürmek, şüphelenmesini sağlamak, huylandırmak; تَشَكَّكَ (ب veya في...den) şüphelenmek;

شَكّ ج. شُكُوك şüphe, emin olmama; بلا شَكّ veya لاشَكّ veya وَلا شَكّ veya من دُون شك şüphesiz, şüphe götürmez, kesin, kati; لا سَبِيلَ الى الشَّكّ في... ...den kesinlikle şüphe edilemez, ...kesin; لا يَتَطَرَّقُ اليه الشَكّ ⇑;

شَكَّة saplama, batırma [mızrak vb. i];

تَشَكُّك şüphe; şüphecilik;

شَاكّ şüphe eden, şüpheci ¶ شَاكّ السِّلاح ve شَاكّ في السِّلاح tepeden tırnağa silahlı, silahlarını kuşanmış;

مَشْكُوك فيه şüpheli, kesin olmayan, hakkında şüphe bulunan, şaibeli; مَشْكُوك في أَمْره zanlı, şüpheli;

شَكَّكَ MIS. taksit ile alışveriş yapmak; ödünç almak;

شَكّ ج. شَكَّات Fr.> çek;

شَكَرَ u (شُكْرَان, شُكْر) (b-e veya لـ b-e, bş için veya لـ, على bş için) müteşekkir olmak, şükretmek, teşekkür borçlu olmak; (b-i veya لـ b-i) övmek, methetmek, ¶ يُشْكَرُ عَلَيْه teşekküre layık, ödüllendirilecek, mükafatlandırılacak; تَشَكَّرَ (لـ b-e, bş için) teşekkür etmek, müteşekkir kalmak, teşekkür borçlu olmak;

شُكْر ج. شُكُور şükür, şükran borcu, teşekkür; ¶ شُكْرًا لك teşekkür ederim!; شَكَرَ شُكْرًا جَزِيلاً b-e sonsuz teşekkürlerini bildirmek, çok teşekkür etmek;

شُكْرِي şükür mahiyetinde, niteliğinde;

شُكْرَان teşekkür borcu, şükür; teşekkür;

شَكُور çok şükreden;

شَاكِر şükreden;

مَشْكُور teşekkürü gerektiren, şükre değen, mükafatlandırılması gereken;

شَكُسَ u (شَكَاسَة) ve شَكِسَ a (شَكَس) ters, huysuz, geçimsiz olmak; شَاكَسَ (b-ile) tartışmak, münakaşa etmek; تَشَاكَسَ birbiri ile tartışmak, problem çıkarmak; uyuşamamak, ayrı olmak;

شَكِس ج. شُكْس geçimsiz, huysuz, ters;

شَكَاسَة terslik, huysuzluk; kabalık;

مُشَاكَسَة ج. -آت tartışma, münakaşa; uyuşmazlık, aykırılık; asık suratlılık;

تَشَاكُس uyuşmazlık, anlamsızlık;

شَاكُوش, شَكُوش ALF.BKZ.;

شَكَلَ u (شَكْل) (hayvana, بِشِكَال bukağı) vurmak; (metni) harekelemek, seslilerini belirtmek; zor, karmaşık, anlaşılmaz, kapalı, müphem olmak; شَكَّلَ = شَكَلَ; (bşi) teşkil etmek, şekle sokmak, düzenlemek, kurmak; (bşi) değiştirmek, değişik bir hale sokmak; شَاكَلَ (bşe) benzemek, andırmak; أَشْكَلَ (على b-e)

zor/ anlaşılmaz/ karmaşık/ kapalı/ müphem gelmek; تَشَكَّلَ teşekkül etmek, oluşmak, şekillenmek, düzenlenmek, şekle girmek, şekil almak; şekil değiştirmek, değişik şekillere girmek; (لـ b-e) görünmek; ¶ تَشَكَّلَ بِشَكْلِه şekil olarak, bir şeye benzemek, b-i andırmak; اِسْتَشْكَلَ (bşi) zor/ içinden çıkılmaz bulmak/ karşılamak; = أَشْكَلَ ;

شَكْل ç. أَشْكَال ç. شُكُول benzerlik, andırma; şekil, dış görünüş/ yapı; algılama şekli FELS.; kalıp, kesim; tip; hal; çeşit, çins;

شَكْل harekeleme; شَكْلاً şekil olarak; ¶ هُم وَ أَشْكَالُهُم onlar ve onlar gibi olanlar;

شَكْلِي şekil...; ç. شَكْلِيَّات formaliteler;

شَكْلِيَّة şekilcilik;

شَكْل işve, cilve;

شَكِلَة işveli kadın, cilveli kadın;

شَكْلِي ters, huysuz, aksi, geçimsiz;

شِكَال ç. -ات , شُكُل ayak zinciri, bukağı, halka [hayvanı bağlamak için];

تَشْكِيل ç. تَشْكِيلات düzene sokma; şekillendirme; yürüme emri ASK.; تَشْكِيلات [çoğ.] düzenlemeler; kurumlar, teşkilatlar;

تَشْكِيلَة sınıflandırma, gruplandırma;

مُشَاكَلَة benzerlik, andırma;

اِشْكَال anlaşılmazlık, zorluk, problem;

تَشَاكُل benzerlik, andırma;

شَاكِلَة yol, yüntem; (ç. شَوَاكِل) yan, yan taraf ¶ ... عَلى شَاكِلَة gibi, ...e benzer şekilde كَانَ عَلى شَاكِلَتِه bş ile aynı, benzer olmak;

مُشَكَّل farklı, çeşit çeşit,; harekeli;

مُشْكِل [sıvı] bulanık; kapalı, anlaşılmaz, karmaşık, problemli; problem, sorun, mesele, müşkül; zorluk;

مُشْكِلَة ç. -ات , مَشَاكِل problem, sorun, mesele, müşkül; zorluk;

شَكَمَ u (شَكْم) (hayvanı) dizginlemek; (b-e) rüşvet vermek; (b-nin) ağzını kapatmak, (b-i) susturmak;

شَكِيمَة ç. شَكَائِم , شُكُم gem; (ç. شَكَائِم) fren; boyun eğmeme, direnme; küçük görme, tahkir; قُوَّة الشَّكِيمَة dinçlik; قَوِيّ الشَّكِيمَة enerjik, aktif, faal;

(شَكْو) شَكَا u (شَكْو ,شَكْوَى ,شَكَاة ,شِكَايَة ,شَكِيَّة) (b-i, bşi veya فِي b-den, bşden, اِلى veya لـ b-e) şikayet etmek, şikayetçi olmak; (bşden) ağrı, acı çekmek, şikayeti olmak; تَشَكَّى = شَكَا; تَشَاكَى (bş hakkındaki) şikayetlerini bbe söylemek; اِشْتَكَى = شَكَا ;

شَكْوَة şikayet; (ç. شَكَوَات , شِكَاء) küçük deri tulum [süt, su için];

شَكْوَى ç. شَكَاوِي şikayet; suçlama; acı, ağrı çekme; [ağrıdan] şikayet;

شَكَاة bkz. شَكْوَى

شِكَايَة bkz. شَكْوَى

شَكِيَّة bkz. شَكْوَى

شَكَّاء çok şikayet eden;

مِشْكَاة ç. مِشْكَاوَات ,مَشَاكٍ [kandil için] duvardaki oyuk; kandil;

شَاكٍ şikayetçi, davacı HUK.,;

مَشْكُوّ (منه kendisinden) şikayet edilen, suçlanan, sorumlu; davalı, müddealeyh HUK.;

شوَلقي tatlıya düşkün kişi;

شلن ç. -آت İng.> şilin;

شلو ç. أشْلاء leş, ceset [kokmak üzere]; kesik organ; kesilmiş, kopuk parça; kalıntı;

شمّ (شَمِيم ,شَمّ) u (شَمَمْتُ) ve a (شَمِمْتُ) (bşi) koklamak; (من ...den) çıkmak, yayılmak, dışarı sızmak; ¶ شَمَّ النَّسِيمَ (الهَوَاءَ) hava almaya çıkmak KNŞ.; شمّ (شَمِمْتُ) a (شَمَم) kibirli, mağrur davranmak; شمّم (b-e, bşi) koklatmak, koklaması için vermek; شَمَّمَ = أشمّ ;

تشمّم (bşi) koklamak; تَشَمَّمَ الأَخْبَارَ haber peşinde olmak; اشتمّ (bşi) koklamak; (bşi, من ...den) okumak;

شمّ koklama; koku alma duyusu;

شمّة bir kez, koklama; koku; esinti;

شمّي koklama ile ilgili;

شمم büyüklenme, mağrurluk;

شمّام ç. -ون iyi koku alan

شمّام [cin.is.; tek.is. ة] kantalop kavunu, çizgili, küçük bir cins kavun;

أشمّ müe. شَمّ ç. شَمَّاء hassas bir burnu olan, iyi koku alan; kibirli, mağrur; gururlu, onurlu; asil; en şerefli;

الإشمام harfin ince ["u"nun "ü" okunması gibi] okunması DİLB.;

شامّة koku alma duyusu;

مشموم misk;

(شمأز) اشْمَأَزَّ (من ...den) tiksinmek, iğrenmek, midesi bulanmak;

اشمئزاز iğrenme, tiksinme;

مشمئز (من ...den) iğrenen, tiksinen, mide-

مشتك (المُشْتَكِي) davacı, şikayetçi;

مشتكى عليه hakkında şikayet bulunan; zanlı; davalı, müdde aleyh;

شكورية hindiba, frenk salatası, güneğik BOT. Cichorium intybus;

شكلاتة mıs, [şikolata, SUR.] çikolata;

شلّ a (شَلَل ,شَلّ) [insan] sakat, kötürüm olmak, [organ] felçli olmak, felç olmak, sakat kalmak; شلّ u (...i) felce uğratmak, ¶ شَلَّ حَرَكَتَهُ b-i yenmek, b-e galip gelmek; أشلّ (b-nin elini) kurutmak, felç etmek; (bşi) felç etmek; (bşi) işlemez hale getirmek; انشلّ felç olmak, sakat kalmak [felç sebebi ile];

شلّة varılacak yer, hedef mahal;

شلّة ç. شِلَل [yün vb.] çile; makara; grup;

شلل felç [yine MEC.]; ¶ شَلَل الأَطْفَال veya الشَّلَل الطِّفْلِي çocuk felci; الشَّلَل الإهتزازي Parkinson hastalığı;

شلّال ç. -آت şelale, çavlan;

أشلّ müe شَلَّاء felçli [organ, kişi];

مشلول felçli;

شلبي T. [çelebi] > züppe; züppece; yakışıklı, zarif FİL.;

شلت ⇐ شلّت tekmelemek, tekme vurmak;

شلتة ç. شِلَت şilte, yatak, uzun minder, döşek;

شلح a (شَلْح) (ثِيَابَه elbisesini) çıkarmak; شلّح (b-i) soymak, elbiselerini çıkarmak; (b-nin) parasını almak, soymak;

تشليح soygun, soyma eylemi;

مشلح giyinme odası [hamamda];

شلق u (شَلْق) (bşi) yarmak, kesmek;

si bulanan;

شمبانيا Fr.> şampanya;

شمت a (شماتة, شمات)• (ب ...ile) (başına gelen kötü iş sebebiyle] alay etmek; شمّت (b-i) üzmek, müteessir etmek, (b-i, بعدوّه düşmanının) diline düşürmek; (hapşıran kişiye) [يرحمكَ الله diyerek] hayır dua etmek; أشمت (b-i, ب b-nin diline) düşürmek;

شمات alay, istihza [kötü durumu ile];

شماتة ⇑;

شامت ç. شُمّات, ç. müe. شوامت [başkasının kötü durumu ile] alay eden, eğlenen;

شمخ a (شموخ, شمخ) [bina, dağ] yüksek, olmak; (على bşi) küçümsemek; ¶ (أنفه) شمخ بأنفه kibirlenmek; تشامخ yüksek olmak [dağ, bina]; çalım satmak; kibirlenmek;

تشامخ kibir, mağrurluk, büyüklenme;

شامخ ç. شوامخ, شمّخ yüksek, göğe doğru uzayıp giden; kibirli, mağrur. ¶ شامخ الأنف kibirli, mağrur;

متشامخ yüksek [bina, dağ]; kibirli, mağrur; göğe doğru uzayıp giden;

مشمخر yüksek, gökdelen gibi [bina];

شمر ⇒ شمّر (kolunu, paçasını) sıvamak, yukarı doğru katlamak; hazırlanmak, hazır olmak; ¶ شمّر للأمر işe ciddiyetle girişmek ≈ kelleyi koltuğa alıp yürümek; شمّر عن ساعده ve شمّر عن ساقه bir işe başlamak girişmek, kolları, paçaları sıvayıp girişmek; شمّر عن ساعد الجدّ bir işe ciddiyetle girmek, ≈ kelleyi koltuğa alıp yürümek,; تشمّر bir işe canla başla başlamak, girmek;

شمر rezen, raziyane BOT. ;

شمرة ⇑;

شمار ⇑;

مشمّر bir faaliyet ile canla başla uğraşan;

شمس u (شماس, شموس) [at vb.] yürümemek, yürümekte inat etmek; شمس u, i ve شمس a [gün] güneşli, açık olmak; شمّس (bşi) güneşe koymak/ bırakmak; أشمس [gün] güneşli, açık olmak; تشمّس güneşlenmek;

شمس müe., ç. شموس güneş; ¶ سمْت الشمس ekliptik ASTR.; شروق الشمس güneşin doğuşu; ضربة الشمس güneş çarpması; عبّاد الشمس ayçiçeği, gündöndü, gündoğdu, günebakan çiçeği BOT.; غروب الشمس gurup;

شمسي [na't] güneş ile ilgili, güneş...; الحروف الشمسيّة şemsi harfler [kendisinden önceki, harfi tarife ait "ل" harfi telaffuz edilmeden, kendisi şeddeli okunan harfler] DİLB.; صورة شمسية fotoğraf; التصوير الشمسي fotoğrafçılık;

شمسيّة ç. ـات [KNŞ. شماسي] güneşlik, güneş şemsiyesi; şemsiye; perde; ¶ شمسيّة الشبّاك [pencere] perde; شمسيّة الطيّار paraşüt;

شموس ç. شمس inat eden, inatçı [at vb.];

شامس güneşli, açık [gün];

مشمس güneşli, açık [gün];

شمشم (bşi) koklamak;

شمط ağarmak, beyazlamak [saç];

أشمط müe. شمطاء ç. شمط, شمطان saçları beyazlamış/ ağarmış;

len şey, pelerin, vb. ¶ أمّ شَمْلَة dünya [hayatı], geçici eğlenceler;

شَمائل [çoğ.] karakter, kişilik; iyi, hoş, seçkin hususiyetler;

أشْمَل daha kapsamlı, geniş; daha genel, daha umumi;

شامل kapsayan, içeren, şamil, şümullü; genel, umumi, bütün ile ilgili;

مشْمُول kapsanılan, içerilen, kapsam içine giren, muhteva, içerik ¶ مَشْمُول برعَايَته b-nin gözetimi altında; مَشْمُولات الوَظِيفيّة görev kapsamına giren işler;

مُشْتَمِل (على ...i) kapsayan, içeren, içine alan, (على ...e) müştemil, şamil;

مُشْتَمَل [kiralık] küçük ev;

مُشْتَمَلات muhteva, içerik;

شَمَال[2] kuzey; kuzey rüzgarı;

شِمَال sol el; sol taraf; sol; الشِّمَال sol SİY.; ... شِمَالَ ...in kuzeyinde; شِمَالاً sola, sol trafa; kuzeye, kuzeye doğru; ¶ شَمَال شَرْقِي kuzeybatı; شَمَال غَرْبِي kuzeybatı; كَوكَب الشمَال Kuzey yıldızı; اليَد الشِّمَال sol el;

شَمَالِي [s.] kuzey, kuzey ile ilgili; solda bulunan; الشِّمَالِيُّون sol partiler, solcular SİY.; ¶ الشَّفَق الشَّمَالِي kuzey yarım kürede geceleri görülen renkli ışıklar;

شَمَنْدَر pazı BOT.;

شَمَنْدُورَة şamandıra;

شَنّ u (شَنّ) : شَنّ غَارَة saldırmak, akın düzenlemek; (عَلَى ...e karşı, üzerine) hamle yapmak,

شمّع ⇐ شَمَّع (bşi) mumlamak, mum kaplamak; شَمَّعَ الفَتْلَ sıvışmak, hissettirmeden ayrılıp gitmek;

شَمْع، شَمَع [cin.is.; tek.is. ة] ç. شُمُوع mum ¶ الشَّمْع الأحْمَر mühür mumu, kırmızı balmumu; شَمْع الخِطَام ⇑;

شَمْعَة [tek.is.] mum ¶ شَمْعَة الشَّرَارَة buji;

شَمْعِي [na't] mumlu, mumdan;

شَمَّاع mumcu, mum satan;

مُشَمَّع su geçirmez [s.]; (ç. ـآت) su geçirmez malzeme; su geçirmez örtü, kumaş; muşamba; ¶ معْطَف مُشَمَّع yağmurluk;

شَمْعَدَان ç. شَمَاعِد ، شَمَاعِدين şamdan;

يَشْمَق ALF.BKZ.;

شمل a (شَمْل) ve شَمَل u (شُمُول ، شَمْل) (bşi) kapsamak, içine almak; (bşi) içine almak, dahil etmek; [his, duygu] (...in) içini doldurmak, kaplamak, sarmak; genelleşmek, umuma şamil olmak ¶ شَمَل بعنَايَته b-i himayesi, koruması, kanatları altına almak; تَشَمَّل; تَشَمَّل بالشَّمْلَة pelerin, üstlük vb.e sarınmak; اشْتَمَل ⇑; (bşe veya ب bşe) sarınmak, sarınarak örtünmek; (على bşi) içine almak, kapsamak, içermek, (على ...e) şamil, müştemil olmak; ¶ اشْتَمَلَه السَّوَاد kapkara, simsiyah oldu;

شَمْل birleştirme, bir araya getirme, birlik, bütünlük; ¶ جَمْع الشَّمْل yeniden birleşme; اجْتِماع الشَّمْل ⇑; birlik; مَزَّق شَمْلَه bşi bölmek, parçalara ayırmak, dağıtmak; bşi parça veya hisselere ayırmak;

شَمْلَة ç. شَمَلات kendisine sarılıp örtünü-

saldırmak; اَشَنّ = شَنّ ;

مَشَنَّة sepet;

اشنان ALF.BKZ.;

شَنَأَ a (شَنَآن) sevmemek, nefret etmek;

شَنَآن kin;

شَنَب bıyık [yeni];

شَنَج a (شَنَج) kasılmak [felç vb. gibi] تَشَنَّج = شَنِج ; seğirmek;

تَشَنُّج kasılma, büzülme [deri]; seğirme, kramp, ihtilaç, ıspazmoz;

تَشَنُّجي felçli, ıspazmozlu, spazmatik, felç benzeri, kramp gibi;

شنر ⇐ شَنَّرَ (على b-i) azarlamak, kınamak, tenkit etmek,

شَنَار şerefsizlik, utanç verici durum;

شَنَارق BKZ شرانق.;

شَنشَنَة [kağıt] hışırtı; kırılma, çatlama;

شَنْشَنَة ç. شَنَاشِن mizaç, tabiat; huy, alışkanlık, adet;

1شُنْطَة düğüm; ilmik;

2شَنْطَة ç. شُنَط çanta; bavul, valiz; el çantası; ¶ شَنْطَة اليَد el çantası;

شَنُعَ u (شَنَاعَة, شَنَع) çirkin/ kötü/ iğrenç/ pek çirkin/ şerefsiz/ iğrenç olmak; شَنَعَ a (شَنْع) (ب b-i veya b-i) zemmetmek, gözden/ itibardan düşürmek; شَنَّعَ (على b-e) iftira etmek, atmak, kara çalmak; (على b-i, bşi) teşhir etmek, ifşa etmek, ne mal olduğunu göstermek;

شَنِع çirkin, iğrenç, şerefsiz, menfur;

شُنْعَة çirkinlik, iğrençlik;

شَنِيع = شَنِع ;

شُنْعَة = شَنَاعَة

اَشْنَع müe. شَنْعَاء = شَنِيع ;

شنف ⇐ شَنَّفَ الآذَان [ses] kulağa hoş gelmek;

شَنْف ç. شُنُوف küpe;

شَنَقَ u (شَنْق) (b-i) [darağacına] asmak, asarak öldürmek; [kırbayı] asmak;

شَنْق [asarak] idam, asma;

شَنَق ip;

مَشْنَقَة ç مَشَانِق darağacı; darağacı platformu, idam cezası infaz yeri; مَشْنَقَة darağacı;

مَشْنُوق asılan, idam edilen;

شُنْقُب çulluk ZOO.. Scolopax rusticola شُنْقُب مُعْتَاد bataklık çulluğu ZOO. Capella galinapo galinapa; شُنْقُب صَغِير balçık culluğu ZOO.;

شَنْهَقَ [eşek] anırmak;

شَهَب gri, kurşuni renk;

شُهْبَة ⇑;

شِهَاب ç. شُهُب , شُهْبَان gri; الشَّهْبَاء Halep şehrinin lakabı;

شَهِدَ a (شُهُود) (bşe) şahit, tanık olmak; (bir yerde, kutlamada) bulunmak, (kutlamaya) katılmak; (bşi) görmek; - (شَهَادَة) şahitlik, tanıklık etmek; - (ب bşi, ...dığını) tasdik etmek, onaylamak, tekit etmek; (على b-e karşı, ل b-nin lehine) delil, tanık, şahit olmak; (على dökümana) tanık, şahit olarak imza atmak, (ل biri lehine, ب ...ile) hüküm vermek; ¶ شَهِدَ بِاللّه' Allah'ın adı ile yemin etmek; شَهِدَ قَانُونِيًا noterde tasdik ettirmek; شَاهَدَ (bşi) bizzat görmek, şahit, tanık olmak; اَشْهَدَ (b-i على ...e, için) şahit tutmak, göster-

ramanca ölüm; şehitlik;

شاهد ç. شُهَّد , شُهُود [bir yerde] var olan, mevcut, bulunan; (ç. شُهُود ,اشهَاد) (على ...e) şahit; noter; - (ç. شوَاهد) (على ...e) delil, kanıt; belge, vesika; ¶ شَاهد الإثْبَات sanık aleyhindeki tanık; شَاهد السَّمْع sadece duymuş olan [görmemiş]; شَاهد العيَان veya شَاهد العيْن veya شَاهد عيَاني görgü tanığı, şahit; شَاهد النَّفْي savunma tanığı; عَلَى رُؤُوس الأشْهَاد alenen, herkesin gözü önünde;

شاهدة ç. شوَاهد büyük mezartaşı; işaret, şehadet parmağı; nüsha;

شاهدة arz, yer;

مشهود şahitler/ tanıklar önünde meydana gelen; katılımı fazla, izleyicisi çok; anılmaya/ hatırlanmaya değer [gün, olay]; ¶ بالجُرْم المَشْهُود suç üstü, suç işlenmekte iken, cürmü meşhut halinde; اليَوْم المَشْهُود Kıyamet Günü; Cuma günü;

مُشَاهد ç. -ونَ gözleyen, nezaret eden/ müşahit, gözlemleyen

مشَاهد görülebilen ç مُشَاهَدَات görülen şeyler, algılanabilen şeyler.

شهر a (شَهْر) (b-i, bşi) meşhur etmek, herkese tanıtmak; (bşi) yaymak, ilan etmek; (silahı) kınından çıkarmak; (ب ...ile, ...olarak, ...ismi ile yada ...sebebiyle) meşhur olmak, bilinmek, tanınmak, şöhret bulmak; ¶ شَهَرَ الحَرْبَ عَلَيْه b-e savaş ilan etmek, açmak; شَهَرَ البُنْدُوقيَّة (tüfeği على b-e) doğrultmak, nişanlamak; شَهَّر (b-i, bşi) meşhur etmek,

mek; أشْهد şehit olmak; اسْتَشْهَد (b-i ya da ب b-i, على ...e karşı, في ...de) şahit göstermek/ tutmak; delil göstermek/ getirmek [örn. على مَعْنَى كَلمَة بيْت kelimenin anlamı ile ilgili olarak bir beyti]; أُسْتُشْهِد [edil.] şehit olmak;

شَهْد ç. شهَاد bal; bal peteği;

شَهْدَة çıban;

شَهيد ç. شُهَدَاء tanık, şahit; şehit;

شَهيدَة [kadın] şehit;

شهَادَة ç. -آت şahitlik, tanıklık; sertifika, diploma; yeminli beyan; tasdik; kimlik kartı, ehliyet vb. gibi, itimatname türünden evrak; iman ikrarı, şehadet; şehitlik ¶ شَهَادَة الإثْبَات takibat için gerekli delil شَهَادَة حُسْن السَّيْر و السُّلُوك iyi hal belgesi; شَهَادَة خُلُوّ الطَّرَف عن العَمَل işten ayrıldığını gösteren belge; شَهَادَة الدِّرَاسَة الثَّانَوِيَّة lise diploması; شَهَادَة زُور yalancı şahitlik; شَهَادَة عَاليَة diploma; شَهَادَة النَّفْي savunma tanıklığı; شَهَادَة الوِلاَدَة doğum belgesi;

مَشْهَد ç. مَشَاهد toplantı yeri; şehit olunan yer; meşhed, türbe; cenaze alayı; alay [yürüyüş], kortej; görüş, görme, görüş alanı; ilgilenilen yer veya nesne; görüntü, manzara; sahne, perde, fasıl, bölüm [tiyatro]; ¶ شَهِدَ المَشَاهدَ كُلَّهَا Rasulullah ile birlikte tüm seferlere katıldı;

مُشَاهَدَة görme, tanıklık etme, gözlem, müşahedede; (ç. -آت) görüş; görüntü;

اشْهَاد ç. -آت yazılı belge;

اسْتشْهَاد şahitlik, tanıklık; şehit olma; kah-

(*b-e, bşe*) şöhret kazandırmak; (*bşi*) yaymak, ilan etmek; (*b-nin*) itibarını zedelemek, gözden düşürmek; شَاهَرَ (*b-i*) aylık ile çalıştırmak, (*bşi*) aylık olarak kiralamak; أَشْهَرَ (*bşi*) ilan etmek, yaymak; (*silahı*) kınından çıkarmak, çekmek; ve yine اَشْهَرَ الْمَزَادَ *bşi* mezat ile, açık artırma ile satmak; ¶ اَشْهَرَ مَزْدَ بَيْعِ شَيْءٍ *bşi* açık artırmaya çıkarmak; اِشْتَهَرَ (ب *ile, olarak, ...adı altında*) meşhur olmak, şöhret bulmak, bilinmek, tanınmak; (عن *b-nin*) [özelliği, hususiyeti] bilinmek; yaygınlaşmak, yaygınlık kazanmak;

شَهْر ç. أَشْهُر ,شُهُور ay; ¶ شَهْرُ العَسَلِ balayı;

شَهْرِي aylık, ay ile ilgili;

شَهْرِيًّا aylık, ayda bir ¶ اِشْتِرَاك شَهْرِي aylık abone; aylık abone ücreti, ödeme; نِصْف شَهْرِي onbeş günlük;

شَهْرِيَّة aylık ücret;

شُهْرَة şöhret, tanınmışlık, ün; kötü nam, şöhret; adı çıkmışlık; aile lakabı SUR., LÜB.; ¶ شُهْرَة عَالَمِيَّة dünyaca tanınmışlık;

شَهِير meşhur, bilinen, tanınan (ب *...ile, ...olarak*); kötü namı olan, adı çıkmış;

أَشْهَر daha meşhur, daha çok bilinen;

مُشَاهَرَة ç -آت aylık ücret; [çoğ.] aylıklar; مُشَاهَرَةً aylık olarak, ayda bir;

إِشْهَار duyurma, ilan etme; mezat, müzayede ile satış; tanıtım, reklam; ¶ إِشْهَار الإِفْلاس iflas beyanı;

اِشْتِهَار şöhret [olumlu ve olumsuz];

مَشْهُور ç. مَشَاهِير meşhur, ünlü; adı çıkmış, kötü namlı; yaygın, yaygınlaşmış; meşhur şahsiyet; kabul görmüş, makbul, benimsenmiş [tercüme, şerh] ¶ عَلَى الْمَشْهُور genel kanaate göre , yaygın kanaate göre , düşünceye göre;

مُشَهَّر = شَهِير

شَهَقَ *a, i* (شَهِيق) anırmak; شَهُقَ *a, i* ve شَهِقَ *a* (تَشْهَاق ,شُهَاق ,شَهِيق) nefes almak; iç çekmek; hırlamak; أَشْهَقَ بِالْبُكَاءِ hıçkırığa boğulmak, birden ağlamaya başlamak;

شَهْقَة zırıltı;

شَهِيق anırma [sesi]; boğazdaki hırıltı; nefesi içine çekme, alma;

شَاهِق yüksek [dağ, bina]; ¶ عُلُوّ شَاهِق çok aşırı yükseklik;

شَوَاهِق yüksekler;

شهل ⇐ شَهَّلَ (*bşi*) hızlandrmak, çabuklaştırmak; (*b-i*) acele ettirmek;

شَهْل çabuk, hızlı, süratli;

شُهْلَة ela rengi;

أَشْهَل müe. شَهْلاء ela gözlü;

شَهْم ç. شِهَام keskin zekalı, anlayışlı; yürekli, gözü pek; kibar; asil; çevik;

شَهَامَة keskin zekalılık, anlayışlılık; yüreklilik, gözüpeklik; çeviklik; saygınlık;

شَاهِين ç. شَوَاهِين ALF.BKZ.

شهو ve شَهِيَ) شَهَا *u* ve شَهِيَ *a* (شَهْوَة) (*bşi*) çok istemek, arzulamak, canı çekmek; شَهَّى (*b-i*) istekli, arzulu kılmak; (*b-i, bşe*) iştahlandırmak; [yiyecek] (*b-de*) yeme isteği uyandırmak; تَشَهَّى ve اِشْتَهَى (*bşi*) istemek, arzulamak, iştahı olmak ¶ شَيْء لا يُشْتَهَى arzu edile-

شَوْبَك ç. شَوَابِك oklava;

1 شوح [cin.is.; tek.is. ة] çam ağacı;

2 شُوحَة çaylak ZOO.

3 مَشَاحَة bkz.

شور ⇐ شَوَّرَ (الى b-e) işaret vermek, el ile işaret etmek; (الى bşe) işaret etmek; شَاوَرَ (b-den) öğüt, nasihat istemek, (b-e)) fikrini sormak danışmak, (b-ile) müşavere etmek; شَــاوَرَ نَفْسَهُ kendi kendine düşünmek; أَشَارَ (ل veya الى b-e, ب ile, yapmasını, ب ...yaparak) işaret etmek; (الى ...e) işaret etmek, (الى veya على ...i) göstermek; (ل b-nin) dikkatini (على ...e) çekmek; (ل b-e على bşi) işaret etmek; (على b-e, ب bşi veya ...yapmasını) tavsiye etmek, salık vermek, öğütlemek, önermek; (ب bşi) göstermek, (ب bşin) ifadesi olmak ¶ يُشَارُ اليـه بالبَنَان = parmak ile gösterilmek, insanlar tarafından tanınmak ve sayılmak; ما أَشَارَ بطَرْف hislerini belli etmemek, açık vermemek; تَشَاوَرَ (مع b-ile في ...hakkında) görüş alışverişinde bulunmak, müşavere etmek; اسْتَشَارَ (b-den) nasihat istemek, (b-e) danışmak, (b-ile) iştişare etmek;

شَارَة ç. ـآت- işaret, alamet, iz; ¶ الشَّـارَة الصَّلِيبِيَّة haç işareti;

شُورَة istişare etme, fikir alışverişi; şura; öğüt ¶ مَجلِس شُورَى الدَّوْلَة ve مَجْلِس الشُّورَى istişare heyeti danışma kurulu

شُورِي [na't] şura/ meclis..., danışma ...;

مِشْوَار ç. مَشَاوِير iş, [birinden istenen] hizmet veya görev]; gezinti; devir TEKNO..;

meyen bir şey;

شَهْوَة ç. شَهَوَات istek, arzu; ihtiras, şehvet; iştah;

شَهْوِي şehvani, şehvete ait;

شَهْوَان müe, شَهْوَى ç. شَهَاوَى aşırı isteyen, arzulayan; şehvet düşkünü;

شَهْوَانِي [na't] ⇑; ⇑; şehvani, kösnül;

شَهِي istenilen, arzu edilen; lezzetli, leziz, tadı hoş;

شَهِيَّة iştah; ما يَفْتَحُ الشَّـهِيَّة veya فَاتِح الشَّهِيَّة iştah açıcı; قِلَّة الشَّهِيَّة للطَّعَام iştahsızlık;

تَشَهَّى (التَّشَهِّي) ve اشْتَهَاء istek, arzu, iştiyak;

اشْتِهَاء ⇑; şehvet; iştah;

مُشَهٍّ iştah açıcı; مُشَهِّيَات ordövr, meze;

مُشْتَهٍ arzulayan, ihtiraslı; şehvetli;

مُشْتَهًى istenen, arzulanan; (ç. مُشْتَهَيَات) istenilen, arzulanılan şey;

شَاء [cin.is.; tek.is. شَاة] ç. شِيَاه , شَوَاء koyun;

شَوَال ç. ـآت çuval;

1 (شوب) شَابَ u (شَـيَاب , شَوْب) (bşi, ب ...ile) karmak, karıştırmak; (bşi) lekelemek, (bşin saflığını) bozmak; ¶ لاتَشُوبُهُ شَائِبَـة lekesiz, tertemiz, pak, saf, kusursuz;

شَوْب karışım; saf/ arı olmayan; kendisinde ayıp/ kusur bulunan; sıcak rüzgar;

شَائِبَة ç. شَوَائِب leke, ayıp, kusur; zan, şüphe, şüphe uyandıran şey;

مَشُوب karışık; bozuk, saflığı bozulmuş olan; مَشُوب بالهُمُوم sıkıntılı, dert tasa içinde;

شَابَة ALF.BKZ.;

شَوْبَق ç. شَوَابِق oklava;

مَشُورَة ، مَشْوَرَة ج. ـات- istişare, görüş alışverişi, meşvere, konsültasyon; öneri; öğüt;

مُشَاوَرَة ج. ـآت- ⇑; müşavere;

اِشَارَة ج. ـآت– işaret, hareket; jest; sinyal; ima; remz, sembolik ifade; öğüt, nasihat, öneri; talimat, somut, emir; ¶ اشارَة بَرْقِيَّة telegraf (haberi); اشارة تَلَغرَفِيَّة ⇑; اشارَة الخَطَر alarm işareti; tehlike işareti; اشارَة الصَّلِيب haç işareti; اشَارَة لاسِلْكِيَّة telsiz mesajı; وَحَدَات الإشارَة işaret alayı birlikleri ASK.; رَهْن اشارَته b-nin emri altında;

تَشَاوُر (مَعَ ...ile) müşavere;

اِسْتِشَارَة ج. ـآت- istişare etme; öğüt, nasihat;

اِسْتِشَارِي istişare, öğüt vb. niteliğinde;

مُشَاوِر kendisi ile istişare edilen;

مُشِير (الى ...e) işaret eden, (الى ...i) gösteren, danışman, müşavir; mareşal ASK.;

المُشَار اليه sözü,/adı/ bahsi geçen, söz konusu, mevzu bahis;

مُسْتَشَار danışman, müsteşar; müşavir kançılar; ¶ مُسْتَشَار السِّفَارَة elçilik müsteşarı; مُسْتَشَار المُفَوَّضِيَّة hukuk müsteşarı; دَار المُسْتَشَار kançılarya;

شُورَبَة MIS. شُورَبَة SUR. ve شُورْبَا;

شُورَمَة bkz. شَاوُرْمَة ;

اَشْوَس müe. شَوْسَاء ج. شُوس , اَشَاوِس gururlu; cesur; شُوس الحَرْب savaş kahramanları;

1 شوش ⇐ شَوَّش (bşi) karıştırmak, düzenini bozmak, karma karışık etmek; karmaşık hale getirmek; تَشَوَّش karışmak ⇑; rahatsızlanmak;

شَاش muslin [kumaş]; beyaz kumaş;

شَاشَة beyaz kumaş; ekran; الشَّاشَة ve الشَّاشَة البَيْضَاء [sinema] perde; الشَّاشَة الصَّغِيرَة televizyon;

شَاشِيَّة ج. شَوَاشِي kep, kasket, başlık;

شُوشَة saç lülesi, püskül; ibik, taş [kuşda];

شَوَاش karışıklık, düzensizlik [örn. zihinsel, duygusal]

شَوَاشِي ج. شَوَاشِيَّة , "شَاشِيَّة" yapan;

تَشْوِيش karışıklık, düzensizlik; rahatsız etme; rahatsızlık, hastalık;

مُشَوَّش karışık, karmakarışık; rahatsızlık, düzensizlik, karışıklık [zihni, duygusal]; hasta, rahatsız ¶ مُشَوَّش الفِكْر şaşırmış, şaşkın;

شَاوُش ج. شواش ALF.BKZ.;

شَاوِيش ALF.BKZ.;

شَوْط ج. اَشْوَاط tur; devre, hal, aşama; raunt, devre, yarı [oyunlarda, sporda]; hedef, gaye ¶ قَطَعَ شَوْطًا كَبِيرًا (بَعِيدًا) في التَّقَدُّم (الرُّقِي) ve قَطَعَ فِي مَيْدَان الرُّقِي اَشْوَاطًا büyük ilerlemeler kaydetmek/ kat etmek; قَطَعَ اَشْوَاطًا شَاسِعَة ⇑; يَفُوقُهُ اَشْوَاطًا b-den kat kat üstün olmak;

شُوَاظ alev; şevk, gayret;

شوف ⇐ شَوَّف (bşi) parlatmak; (kadını) süslemek; تَشَوَّف (الى ...in) yolunu gözlemek, özlem ile beklemek, ummak;

شَوْف tapan, kesek kırma makinası;

الشَّوْف Lübnan'ın idari bir semtinin adı;

شَوْفَة KNŞ. görüş, bakış, bozma;

التِّين ¶ شَوْكِي dikenli; belkemiğine ait; الشَّوْكِي hint, frenk/ firavun inciri [meyva] BOT.; الحَبْل الشَّوْكِي omurilik ANAT.; الحُمَّى الشَّوْكِيَّة المُخِّيَّة beyin ve omuriliği etkileyen menenjit hastalığı TIP.; العَمُود الشَّوْكِي belkemiği, omurga; النُّخَاع الشَّوْكِي omurilik, murdarilik;

شَوِك dikenli;

شَائِك dikenli; nazik, hassas, zor سِلْك شَائِك ya da أَسْلاك شَائِكَة dikenli tel;

شَوْكَرَان baldıran, ağıotu BOT. ;

(شول)[1] شَال u (شَوْل) yükselmek; (bşi, ب bşi) kaldırmak; yükseltmek; (ب bşi ya da bşi) taşımak ¶ شَالَتْ نَعَامَتُهُ' uzaklaşmak, ayrılıp/ çekip gitmek; öldü, göçtü; شَوَّلَ azalmak, kıtlaşmak; شَاوَلَ (b-e) saldırmak; أَشَالَ (bşi) kaldırmak, yükseltmek; (bşi) taşımak;

شَوِل acar, eliçabuk, mahir, hamarat;

شَوَّال ç. شَوَاوِيل , ـآت الشَّوَّال Şevval ayı, 10. hicri ay;

مَشَال taşıma, hammaliye, nakliye [yük]; navlun, hammaliye ücreti;

شَال[2] ç. شيلان ALF.BKZ.;

شوال[3] ALF.BKZ.;

شَأم[1] ç. مشوم ,شوام ,شامي ,الشَّأم bkz. شَأْم ;

شُومَة[2] çomak, kısa kalın sopa;

شَوَنْدَر pazı BOT.;

شوه[1] شَوِهَ a (شَوَه) ve شَاهَ u (شَوْه) çirkin olmak, çirkinleşmek, şekli, görünüşü bozulmak, deforme olmak; شَوَّهَ (b-i bşi özl. yüzü) şeklini. bozmak, çirkinleştirmek, sakatlamak;

شَوْفَان yulaf BOT.;

(شوق) شَاقَ u (شَوْق) (b-i) memnun etmek, hoşnut etmek, eğlendirmek; (b-i) gayrete getirmek, şevklendirmek, (b-nin) içini istekle doldurmak; شَوَّقَ (b-i) gayrete getirmek ⥣; تَشَوَّقَ ve اشْتَاقَ (الى b-nin bşin ya da b-nin, bşin) özlemini, hasretini çekmek, özlemek;

شَيِّق özleyen, arzulayan, özlemini duyan; parlak, debdebeli, göz alıcı;

تَشْوِيق teşvik etme, gayrete getirme; heyecanlandırma, merak uyandırma;

تَشَوُّق özleme, arzulama, iştiyak;

اشْتِيَاق özlem, iştiyak, hasret;

شَائِق özlem duyuran, şevk, gayret veren; parlak, muhteşem, debdebeli;

مُشَوِّق teşvik eden, şevk, gayret veren; heyecanlandıran, tahrik eden, ilgi çekici, cazip, büyüleyici; مُشَوَّق (الى ...e) arzu duyan, iştiyaklı, özlemi aşırı olan; istekli, meraklı;

مُشْتَاق özleyen, özlemini duyan; hasretini çeken, arzulayan;

(شوك) شَاكَ u (شَوْك) (b-e, ب bşi örn. iğne, diken vb.i) batırmak; شَوَّكَ dikenli olmak; (bşi) dikenler veya çivilerle donatmak; (b-e, ب bşi,) batırmak; أَشَاكَ sokmak, batırmak;

شَوْك [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَشْوَاك diken; kılçık; çatal ¶ عَلَى الشَّوْك endişe içinde, sabırsızlıkla bekleyen; لا تَجْنِي من الشَّوْكِ العِنَبَ ne ekersen onu biçersin;

شَوْكَة [tek.is.] diken; çatal; çatal dişi; mahmuz; kiık; yiğitlik, cesaret; güç, kuvvet;

(...e) sövmek, küfretmek, yermek; (اذاعَة yayını) bozmak, (اذاعَة yayını) bozmak, parazit karıştırmak ¶ شَوَّهَ وجهَ الحَقيقة gerçekleri, hakikatleri saptırmak; شَوَّهَ وجهَ وَظيفته görevini kötüye kullanmak; شاهَ,شَوِهَ = تَشوَّهَ

شَوَه çirkinlik; şekil bozukluğu, deforme olma; parazit, distorsiyon;

أشوَه müe. شَوْهَاء ç. شُوه çirkin, şekli, görünüşü bozuk, deforme; çarpıtılmış;

تَشويه ⇑; mas.; kötürümlük;

تَشوُّه çirkinlik, şekil, görüntü bozukluğu, deformasyon, çarpıklık, çarpıtılma; bozulma, distorsiyon, parazit ELO.;

شائه çirkin, görünüşü şekli bozuk, deforme; çarpıtılmış, tahrif edilmiş; parazitli;

مُشَوَّه şekli, görünüşü bozuk, deforme; çirkin; kötürüm; çarpıtılmış tahrif edilmiş; parazitli; ¶ مُشَوَّه الحَرب savaşa aktif bir şekilde katılamayacak olan, çürük;

2 شاه ALF.BKZ.;

3 شاة [tek.is.] bkz. شَوء ;

4 شواه "شاة"ın çoğulu bkz. شوء;

شوى i (شَيّ) (eti) kızartmak;

شِواء kızartma [et vb.];

شَوِي kızartma;

شَوّاية ızgara [araç];

مِشواة ç. مَشاوٍ ⇑;

1 شَي bkz. شوى

2 شِيَة, وشي bkz. شيات

(شاءَ (شَيْأ a (مَشيئَة) (bşi, ... أنْ ...yapmayı, ...olmasını istemek) dilemek; ما شاءَ الله Allah'ın dilediği kadar! [belirsiz bir çokluğu, adedi süreyi ifade için kullanılır]; pek çok çeşit, çeşit çeşit ne kadar olduğunu Allah bilir!; şaşırma veya övgü ifadesi: maşallah!, çok iyi! gerçek mi!; الى ما شاءَ الله sonsuza kadar, ilelebet; لَفَّقَ ما شاءَ له التَلْفيق bol keseden atmak;

شَيء ç. أشْياء ; [olumsuz cümlede] hiç bir şey ¶ ... شَيْء من bir parça..., bir az..., bir miktar...; شَيْء من النَّشاط biraz hareket, canlılık; شَيْء من القَلَق bir az tedirginlik; بِدُون شَيْء من الجُهد en ufak bir gayret sarfetmeksizin; هذا شَيْء و ذاك شَيْء آخَر bu başka o başka; في الأمر شَيء küçük bir sorun, problem var(dı); بَعض الشَيْء bir miktar, bir az; في شَيْء , بِشَيْء [olumsuz cümlelerde] hiç bir şekilde, asla; ... على شَيْء كَثير من oldukça, epey örn. على شَيْء كَثير من البَساطَة oldukça basit; الشَيْء الكَثير en çok; أشْبَه ...شَيْء ب ...e en çok benzeyen [şey]; شَيئًا فَشَيئًا ya da شَيْء بعدَ شَيْء azar azar, yavaş yavaş, tedrici olarak, sıra ile; لا شَيْء hiçbir şey; puan yok (sporda); لا ... غَير الشَّيْء اليَسير pek az, gayet az; لَيْس بِشَيْء bir şey değil) önemi yok!;

شُيَيء küçücük, azıcık bir şey;

شَوَيَّة KNŞ. bir az, bir parça, azıcık;

مَشيئَة isteme; istek, dilek; ¶ بِمَشيئَة الله inşallah, Allah isterse, dilerse!;

1 (شَيب) i شابَ (مَشيب ,شَيبَة ,شَيَّب) saçı ağarmak beyazlamak; [saç] ağarmak; yaşlanmak; saçı

ağartmak; (*bşi*) beyaz yapmak, beyazlatmak, ağartmak; شَيَّبَ [üzüntü, keder vb.] (*b-nin saçını*) ağartmak; اَشَابَ = شَيَّبَ ;

شَيْب beyaz saç; yaşlılık;

اَشْيَب müe. شَيْبَاء ç. شِيب beyaz, ağarmış [saç]; aksaçlı; yaşlı, kocamış; yaşlı kişi;

مَشِيب saçın beyazlığı; ak saç; yaşlılık, kocamışlık;

اَشْيَب = شَائِب;

2 شَابَة ALF.BKZ.;

شِيت ç. شِيُوتَات basma, pamuklu MIS.;

1شيح ⇒ شَيَّحَ (*bşi*) kurutmak TUN; اَشَاحَ (ب *gözlerini, yüzünü* عن ...*den*) çevirmek;

شَيَّاح kurutma kağıdı TUN;

2شِيح bir pelin cinsi BOT;

(شيخ) شَاخَ *i* (شَيْخ ,شُيُوخَة ,شَيْخُوخَة) yaşlanmak, ihtiyarlamak, kocamak;

شَيْخ ç. شُيُوخ , اَشْيَاخ , مَشْيَخَة , مَشَايِخ , مَشَائِخ saygı duyulan yaşlı kişi, ihtiyar adam; reis, şef, başkan [kabilede]; şeyh; üstat; senatör; شَيْخ البَلَد muhtar; مَجْلِس الشُّيُوخ senato;

شَيْخَة ç. -آت yaşlı kadın; müdire;

شِيَاخَة şeyh olma, şeyhlik;

شَيْخُوخَة ihtiyarlık;

شَيْخُوخِي ihtiyarlık ile ilgili;

مَشْيَخَة ç. -آت, مَشَايِخ şeyhlik, şeyh olma ⇧⇧; Şeyhlik [körfezde, Arap yarımadasında bağımsız, yarı bağımsız bölgeler];

(شيد) شَادَ *i* (شَيْد) (*bina* vb.) dikmek, inşa etmek; اَشَادَ veya اَشَادَ به ; شَادَ = اَشَادَ , شَادَ = شَيَّدَ بِذِكْرِه (*b-i, bşi*) kutlamak, övmek;

شِيد sıva; alçı;

تَشْيِيد (*bina*) dikme, inşa etme;

اِشَادَة (ب ...*i*) övme, kutlama;

مَشِيد yüksek [yapı];

شِيرَج tahin;

شِيزُوفْرِنِيَا şizofreni;

1شِيش dar ve uzun kılıç, meç; jaluzi; لُعْبَة شِيش eskrim, kılıç dövüşü;

2شِيشَة nargilenin cam kısmı; nargile;

(شيط) شَاطَ *i* (شَيْط) [özl. yemek] yanmak;

شَيَّطَ (*bşi*) hafif yakmak, ütülemek, alazlamak; اَشَاطَ = شَيَّطَ ; تَشَيَّطَ = شَاطَ ; اِسْتَشَاطَ;

اِسْتَشَاطَ غَضَباً çılgına dönmek, çok kızmak;

شيطن ⇒ تَشَيْطَنَ şeytanlaşmak;

شَيْطَان ç. شَيَاطِين Şeytan, ifrit, iblis;

شَيْطَانِي şeytani, şeytana mahsus; cin veya şeytanlara ait;

شَيْطَنَة şeytanlık; oyun yapma;

(شيع) شَاعَ *i* (شَيْع ,شُيُوع) [haber] (في ...*de*) yayılmak, duyulmak; ağızlarda dolaşmak; [duygu] (في *b-e, bşe*) hakim olmak, içini sarmak, doldurmak; ... شَاعَ في ...de yaygın olmak; ... شَاعَ ب *bşi* yaymak, herkese duyurmak; شَيَّعَ (*b-e*) eşlik etmek, refakat etmek; (b-i) uğurlamak, geçirmek; (*merhum için*) son görevleri yerine getirmek; (*b-i, bşi*) göndermek; (*cemaate, hizibe*) bağlanmak; شُيِّعَت الجَنَازَة cenazesi kalkmak, cenaze töreni yapılmak, cenazesi kaldırılmak; شَايَعَ (*b-i,* على ...*de*) izlemek; (*b-e,* على ...*de*) uymak; (على ...*de b-i bşi*) tutmak, (على *bşde, b-den*

) yana olmak; اَشَاعَ (*bşi* veya بـ *bşi*) yaymak, dillere düşürmek, ağızdan ağıza gezmesine sebep olmak; تَشَيَّعَ (في ...*de*, لـ *b-den*) yana olmak, (لـ ...*e*) katılmak [bir gruba vb.e]; Şii olmak; Şii'imiş gibi davranmak; تَشَايَعَ (على...*de*, ...*üzerinde*) bir anlaşmaya varmak;

شِيعَة ç. شِيَع taraftarlar, izleyenler, hizip, grup; شيعة Şia; اَشْيَاع [çoğ.] izleyenler, taraftarlar, partizanlar;

شِيعِي Şii [s.]; (ç. -ونَ) Şii [is.];

شِيَاع ortak mal sahipliği HUK.;

شُيُوع [haber] yayılma, duyulma, ağızlarda gezme, şayiası çıkma; على الشُّيُوع müştereken, ortak olarak;

شُيُوعِي (ç. -ونَ) komünist [na't ve is.];

شُيُوعِيَّة komünizm;

تَشْيِيع : تَشْيِيع الجَنَازَة cenaze töreni;

مُشَايَعَة grupçuluk, hizipçilik, partizanlık;

اِشَاعَة yayılma, ağızdan ağıza geçme [haber]; söylenti, dedikodu; haber, bilgi; اشاعيَّة kollektivizm SİY.;

تَشَيُّع (لـ ...*için*) hizipçilik, grupçuluk, partizanlık;

شَائِع yaygın; bilinen, meşhur; genel, umumi; ortak, müşterek ¶ الشَّائِع أنَّ ... ...dığı söyleniyor, ...dığı söylentisi ağızlarda dolaşıyor; شَائِع الذُّيُوع yaygın, meşhur, herkes tarafından bilinen malum; شَائِع الإسْتِعْمَال yaygın kullanımı olan, kabul görmüş; مِلْك شَائِع ortak mülkiyet;

شَائِعَة ç. شَوَائِع söylenti, dedikodu, şayia;

مُشَايِع taraftar, hizipçi, partizan;

مُشَاع yaygın; bilinen, meşhur, malum; genel, umumi; ortak, müşterek; müşterek mülkiyet;

مُتَشَيِّع partizan, taraftar; hizipçi;

مُشْتَاع eş, ortak;

شِيْك ç -آت Fr.> çek; شيك السِّيَاحَة seyahat çeki;

شِيكُولَاتَة çikolata SUR.;

1(شيل) شَال *i* (*bşi*) taşımak, nakletmek; (*bşi*) kaldırmak;

شَيْلَة ç. -آت yük;

شِيَالَة [yük] taşımacılık, ... maliye, nakliye; hammaliye, nakliye ücretleri;

شَيَّال ç. -ونَ, شَيَّالَة taşıyan; hammal;

شَيَّالَة pantalon vb. askısı;

مَشَال = شَيَّالَة ⇑;

2شَال alf.bkz;

(شيم) شَام *i* (*bşi*) beklemek, yolunu gözlemek; (*bşi*) ummak;

شِيمَة ç. شِيَم yapı, mizaç, tabiat; huy;

شَامَة ç. شَام ben, leke;

مَشِيمَة ç. مَشِيم ,مَشَايِم plasenta;

1(شين) شَانَ *i* (شَيْن) (*b-e*, *bşe*) halel/ kusur getirmek ¶ شَانَ سُمْعَتَهُ *b-nin* itibarını zedelemek, adına leke sürmek; شَانَ = شَيَّنَ ;

شَيْن ⇑ mas; ayıp, kusur, leke;

شَائِن ayıp, kusur; itibar zedeleyici;

مَشِين ⇑;

2شِين "ش" harfinin adı;

شَاي ALF.BKZ.;

شِيَاه , "شَاء" ın çoğulu, bkz. شوء ;

ص "صَفْحَة sayfa" için kısaltma;

ص. ب. "صُنْدُوق البَرِيد posta kutusu" için kısaltma;

صُؤَاب [cin.is; tek.is ة] ç. صِئْبَان , صِئْبَات sirke, bit yumurtası;

صَابُورَة bkz. صبر;

صَابُون bkz. صبن;

صَاج T.> sac [plaka]; sac [ekmek yapımında kullanılan] ¶ صَاج مُضَلَّع oluklu demir levha;

صَاغ doğru, yerinde, kuralına uygun; orduda ve polis teşkilatında [binbaşı ile yüzbaşı arasında] bir rütbe MIS.; غِرْش صَاغ kuruş;

صَالَة ç. -آت İt.> hol, büyük oda;

صَالُون salon, kabul odası ¶ عَرَبَة الصَّالُون rahat koltuklarla döşenmiş vagon;

صَامُولَة bkz. صَمُولَة;

صَأَى a, i (صَئِي) [kuş yavrusu] ötmek, ciklemek;

صَبَّ u (صَبّ) (bşi في ...e/ içine) boşaltmak, dökmek; صَبَّ عليْه بَلاَءً b-i sınamak, imtihana çekmek; ¶ صَبَّ الغَارَةَ saldırı düzenlemek/ yapmak; صَبَّ i (صَبّ) (في içine) dökülmek, akmak; (على b-nin) başına gelmek, rastlamak; _(صَبَابَة) , _(صَبَبْت) (الى ...i) çok sevmek, özlemek; تَصَبَّبَ yüksekten dökülmek, (...ile) dolup taşmak; çözünmek, erimek; ¶ تَصَبَّبَ عَرَقًا veya تَصَبَّبَ العَرَقُ من جَبِينِه veya تَصَبَّبَ وَجْهُهُ عَرَقًا sırılsıklam terlemek, çok terlemek; utanmak; انْصَبَّ dökülmek, (على veya الى bş) yapmaya/ olmaya çalışmak, gayret etmek; (على ...e) yönelmek;

صَبّ ⇑ mas; [metal] dökme; döküm; akış, dökülme, dışa dökülme; çok seven, özlemini çeken, aşık;

صَبَب ç. أَصْبَاب iniş; eğim, meyil;

صَبِيب dökülmüş, dökülen; kan; ter;

صَبَابَة aşk, kuvvetli sevgi, özlem;

صُبَابَة kalan, artan, artık;

مَصَبّ ç. مَصَابّ , -آت çıkış, dökülme, yeri; [nehir vb.] ağız; oluk, suyu dışarıya atan boru; huni;

مَصْبُوب kurşun [metal]; مَصْبُوبَات [çoğ.] döküm eşyalar, malzemeler

صَبَأَ a (صُبُوء) [diş, tırnak] çıkmak, [bitki] bitmek; صَبَأَ a (الى ...e) dönmek; [kişi] dinini terkedip başka dine girmek;

صَابِئ ç. -ونَ , صَابِئَة dinini terkedip başka dine giren; Sabi, Harran'da yerleşik, yıldızlara tapan bir topluluk;

صَبَحَ a (صَبْح) (b-e) sabahleyin gelmek; صَبُحَ u (صَبَاحَة) güzel, yakışıklı, hoş olmak; [yüz] parlak olmak, nurlu olmak; صَبَّحَ (b-e) sabahleyin gelmek; (b-e, veya على b-e) hayırlı

مِصْبَاح كَشَّاف far; ¶ مِصْبَاح الإِضَاءَة ampul; مِصْبَاح كَهْرَبَائِي ışıldak, projektör; مِصْبَاح كَهْرَبَائِي يَدَوِي lamba, ampul; el feneri;

اِصْبَاح sabah;

اِسْتِصْبَاح aydınlatma;

مُصْبَح sabah;

صَبَرَ i (صَبْر) sabırlı olmak, sabretmek; (على ...e) sabretmek, sukunetle karşılamak; (عن ...den) sakınmak, imtina etmek, geri durmak (لِ ...e) dayanmak, dayanabilmek; صَبَّرَ (b-den) sabretmesini istemek; (b-e) sabrı tavsiye etmek; (b-nin gönlünü) avundurmak, (içini) rahatlatmak; (bşi) dayanıklı yapmak; (bşi örn. yiyeceği) konserve yapmak, muhafaza etmek [özl. FAS.] ¶ صَبَّرَ بَطْنَهُ atıştırmak MIS.; صَابَرَ (b-ile) sabırda yarışmak; iyi sabretmek; تَصَبَّرَ sabretmek, tahammül etmek; اِصْطَبَرَ = تَصَبَّرَ;

صَبْر ⥣ mas; sabır, tahammül, çıdam; sükunet, huzur, dinginlik; sebat, metanet; kendine hakim olma, kendini tutma; قَتَلَهُ صَبْرًا b-i bir yere hapsederek öldürmek; لا صَبْرَ لِي tahammülüm/ sabrım kalmadı, artık dayanamıyorum.; قِلَّة الصَّبْر sabırsızlık; قَلِيل الصَّبْرِ sabırsız, aceleci; قَلَّ صَبْرُهُ sabrı tükenmek, لَمْ يَبْقَ في قَوْسِ صَبْرِي مَنْزَعٌ bende sabırdan eser kalmadı, sabrım tükendi;

صَبِر sarısabır, ödağacı BOT.;

صَبْرَة şiddetli soğuk;

صُبْرَة yığın, küme; صُبْرَةً bütün olarak, bütün halinde, toptan;

يُصَابِحُهُ وَ يُمَاسِيهِ : صَابَحَ sabahlar dilemek; bşe gece gündüz devam etmek, bir yerde bulunmak gitmek; b-nin yanından ayrılmamak; أَصْبَحَ sabahlamak; uyanmak; net, açık olmak veya netleşmek; sabah vaktinde olmak, vuku bulmak; (في ...e, durumuna) varmak, ulaşmak; [halde değişiklik] dönüşmek, olmak; olmak; ¶ أَصْبَحَ الصَّبَاحُ sabah oldu; تُصْبِحْ على خَيْرٍ iyi geceler!; يَفْعَلُهُ اذَا أَصْبَحَ وَ اذَا أَمْسَى daima/ hep/ gece gündüz bunu yapıyor; أَصْبَحَ الْحَقُّ gerçek ortaya/ gün yüzüne çıkmak; لَمْ يُصْبِحْ يَفْعَلُهُ [artık] böyle yapmaz oldu; لَمْ يُصْبِحْ لَهُ وُجُود artık/ bundan böyle o yok; böyle bir şey söz konusu değil; اِصْطَبَحَ [lamba] (bşi) aydınlatmak; (ب bşi) aydınlatmada kullanmak; اِسْتَصْبَحَ güne başlamak;

صُبْح ç. أَصْبَاح tan vakti; sabah;

صُبْحَة sabahın erken vakti; kahvaltı;

صَبَاح sabah; صَبَاحًا sabahleyin; ¶ صَبَاحَ مَسَاءَ gece gündüz, akşam sabah; صَبَاحَ الْيَوْمِ bu sabah; صَبَاحُ الْخَيْرِ ve صَبَاحُكَ بِالْخَيْرِ günaydın; عِمْ صَبَاحًا ⥣;

صَبَاحِي [na't] sabah..., sabah ile ilgili;

صَبَاح ve صَبْحَان müe. صَبْحَى güzel, yakışıklı, hoş;

صَبَاحَة güzellik;

صَبِيحَة sabah;

صَبُوح sabah yiyeceği, kahvaltılık; parlak, pırıl pırıl;

مِصْبَاح ç. مَصَابِيح lamba; ışık, nur, ziya;

صَبَّار çok sabırlı, tahammülü fazla;

صُبَّار veya صُبَّار hint, frenk, firavun inciri [kaynanadili, kaynanayumruğu, mandadili, tahta yemişi] BOT. Opuntia ficus indica;

صُبَّيْرَة ⇑;

صُبُور ç. صُبُر çok sabırlı;

صَبَارَة ya da صَبَّارَة şiddetli soğuk;

تَصْبِير MIS. hafif yemek, atıştırma;

مُصَابَرَة sabretme, tahammül, dayanma;

اِصْطِبَار ⇑;

صَابِر sabırlı, dayanan, tahammül eden;

مُصَبَّرَات konserve yiyecekler;

صَابُورَة balast, safra [gemi];

صَبَّعَ a (صَبْع) (على veya ب ...e) parmakla işaret etmek, göstermek; (*tavuğu*) el ile [yumurtayı] yoklamak;

اِصْبَع ç. أَصَابِع parmak; uzunluk birimi, parmak [MIS. = 3.125 cm] ¶ اِصْبَع الأَحْمَر ruj; أَصَابِع السُّجُق bir çeşit sosis; بَصْمَة الأَصَابِع parmak izi; طَابِع الإِصْبَاع ⇑; له اِصْبَاع في هَذَا الأَمْر onun bu işte parmağı var;

صُبَّاع MIS. parmak;

أُصْبُوع ç. أَصَابِيع parmak;

مُصَبَّع ızgara [şekil];

صَبَغَ a (صَبْغ ,صِبَغ) (*bşi, elbiseyi kumaşı*) boyamak; (*bşe*, ... ب) ...havası, görüntüsü vermek, (*b-i*) vaftiz etmek HRİ.; ¶ صَبَغَه صِبْغَةً أُخْرَى *b-i* değiştirmek, değişik hale getirmek;

اِصْطَبَغَ boyanmak; vaftiz edilmek HRİ.;

صِبْغ ç. أَصْبَاغ boya; renk, boya maddesi; duvar boyası; makyaj boyası;

صِبْغَة boya, renk; renk, boya maddesi; ruh, mahlul ECZ.; açık renk, renk tonu; görüntü, hava, imaj; yapı, karakter; [duvarda] boya; vaftiz HRİ.; din; ¶ صِبْغَة الأَفْيُون afyon ruhu, tentürü; صِبْغَة اليُود tentürdiyot; صِبْغَة مَحَلِّيَّة yerel görünüm; أَخْرَجَه من صِبْغَتِه *b-i*, *bşi* değiştirmek, değişikliğe uğratmak;

صِبْغِيَات [çoğ.] kromozomlar;

صِبَاغ ç. أَصْبِغَة boya, renk; yemeğe çeşni veren şey [salça, sos, baharat];

صَبَّاغ boyacı;

صِبَاغَة boyacılık mesleği, sanatı;

مَصْبَغَة boyahane;

صَابِغ boyacı; vaftiz eden kişi HRİ.; يُوحَنَّا الصَّابِغ Yahya peygamber HRİ.;

مَصْبُوغ boyalı, renkli, boyanmış; (ب) ...havası/ özelliği taşıyan; (ب ...*den*) etkilenen; (ب *fikir vb. ile*) doldurulmuş HRİ.;

صبن ⇒ صَبَّنَ (*bşi*) sabunlamak, sabunla silmek;

صَابُون sabun ¶ حَجَر الصَّابُون sabuntaşı;

صَابُونَة [tek.is.] [bir] kalıp sabun;

صَابُونِي [na't] sabunlu, sabun gibi, sabun...;

صَبَّان sabuncu;

مَصْبَنَة sabunculuk;

(صبو) صَبَا u (صَبْو ,صُبُوّ ,صِبًا ,صَبَاء) çocuk gibi olmak; صَبَا (صُبُوّ ,صَبْوَة) (الى ...*e*) meyli, temayülü, eğilimi olmak; (الى ...*için*) çalışmak, gayret etmek, uğraşmak;

صَبِيَ a (صِبًا ,صَبَاء) çocuklaşmak, çocuk gibi davranmak; صَبَّى gençleştirmek; تَصَبَّى

çocuklaşmak, çocuk gibi davranmak; gençleşmek canlılık gelmek; (*kadına*) kur yapmak; (*b-i, b-nin kalbini*) ayartmak, baştan çıkarmak, cezbetmek; اِسْتَصْبَى ve تَصَابَى çocuklaşmak, çocuk gibi davranmak;

صَبَا ç. صَبَوَات, اَصْبَاء saba rüzgarı;

صَبًا, صِبًى çocukluk; gençlik; meyil, eğilim, temayül; özlem, iştiyak;

صَبَاء çocukluk; gençlik;

صَبْوَة gençlik duygusu; çocukça davranışlar; çocukluk

صُبُوّ ⇑; ⇑;

صُبُوَّة çocukluk; gençlik;

صَبِيّ ç. اَصْبِيَة, صِبْيَان, صِبْيَة [erkek] çocuk; çırak, çömez;

صَبِيَّة ç. صَبَايَا [kız] çocuk;

صِبْيَانِي çocuk gibi, çocuksu; çocuklar için, çocuklara mahsus/ ait;

صَابٍ toy, düşüncesiz;

صَحَّ *i* (صِحَّة, صَحَاح) sıhhatli, sağlıklı olmak; [her şey] tamam, eksiksiz olmak; (عن ...*den*) iyileşmek, kurtulmak, sıhhatine kavuşmak; [yara] iyileşmek; doğru çıkmak; sabit olmak, doğru olmak; [çözüm] kesinleşmek; kabule şayan olmak; aslı olmak/ çıkmak, doğru olmak; (على ...*için*) doğru/ yerinde/ uygun/ münasip olmak; (عن ...*den*) kaynaklanmak, (عن ...*in*) neticesi olmak; (ل ...*için*) doğru olmak; gerçekleşmek; (ل ...*için*) iyi olmak, gitmek; (ل *b-nin payına*) düşmek, صَحَّ عَزْمُهُ ya da ... صَحَّ عَزِيمَتُهُ على *bşe* azmetmiş olmak, *bşi* kafasına takmış olmak, aklı fikri ...de olmak; يَصِحُّ الإِعْتِمَادُ عَلَيْهِ temel alınabilir, kabul edilebilir; ... يَصِحُّ اَنْ يُقَالَ فيه onun hakkında ...denilebilir, ...demek yanlış olmaz; صَحَّ في الأَذْهَانِ doğru gelmek, görünmek, makul olmak, gelmek; صَحَّحَ (*b-i*) iyileştirmek, sıhhatine kavuşturmak; (*bşi*) düzeltmek; (*metni*) tashih etmek; (*dökümanın*) doğru, geçerli olduğunu ifade etmek, onaylamak; imzalatmak; تَصَحَّحَ düzeltilmek; اِسْتَصَحَّ iyileşmek, sıhhatine kavuşmak; (عن ...*den*) kurtulmak, kendini toparlamak;

صِحَّة sağlık, sıhhat; sağlık bilgisi, doğruluk, geçerlilik, asla uygunluk; hukuken geçerlilik, resmen kabul edilme; وِزَارَةُ الصِّحَّةِ العُمُومِيَّةِ sağlık bakanlığı;

صِحِّيّ sıhhi, sağlığa uygun, sağlıkla ilgili; ¶ المَحْجَرُ الصِّحِّيُّ karantina;

صَحِيح ç. صِحَاح, اَصِحَّاء, اَصِحَّة sağlığa uygun, sıhhi; tam, eksiksiz; bütün, bölünmemiş; doğru; gerçek; aslına uygun, inanılabilir; geçerli; resmen, hukuken makbul; sahih, yapısında illet harfi bulunmayan DİLB.; عَدَدٌ صَحِيحٌ tamsayı MAT.; ... صَحِيحٌ انّه ...olduğu, yaptığı doğru (dur.);

اَصَحّ daha sağlıklı, daha sıhhatli; daha doğru ¶ اَوْ عَلَى الأَصَحِّ doğrusunu söylemek gerekirse, daha doğrusu;

اَصْحَاح [Kitabı Mukaddes'te] bölüm;

مَصَحّ ç. ـات sanatoryum;

مَصَحَّة sanatoryum; sağlığa uygun şey;

MIS.; صَاحِب السَّعَادَة paşanın lakabı ESK.; صَاحِب السَّمَاحَة [müftüye hitaben] Sayın...; اَصْحَاب صَاحِب السُّمُوّ الْمَلَكِي Majesteleri!; اَصْحَاب الشَّأْن önemli/ nüfuzlu kişiler; ilgililer, ilgili kişiler; اَصْحَاب الشُّبُهَات şüpheliler, zanlılar; صَاحِب الطَّابِع mühürdar TUN, ESK. صَاحِب العِزَّة 'Bey'in lakabı; صَاحِب العَظَمَة Majeste!, Haşmetmeap!; صَاحِب الْمَعَالِي kabine başkanının lakabı; صَاحِب العَمَل işveren, patron; صَاحِب الفَضِيلَة alimlerin, şeyhlerin lakabı; صَاحِب الفِكْرَة bir fikri ortaya atan, bir fikrin babası;;

صَاحِبَة ç. -آت , صَوَاحِب , صَوَاحِبَات [صَاحِب kelimesinin müe.] arkadaş vb. ⇑; صَاحِب العِصْمَة toplumda saygın yeri olan hanımların lakabı ≈ şerefli, saygıdeğer;

صُوَيْحِب küçük arkadaş;

مَصْحُوب (ب ...ile beraber); (ب ...le) ilişkisi olan; (ب ...ile) birlikte sunulan, verilen;

اَصْحَر müe. صَحْرَاء çöl gibi; çöl kumu renginde; metruk, ıssız, tenha;

صَحْرَاء ç. صَحَار , صَحَارَى , صَحْرَوَات çöl;

صَحْرَوِي çöl, çorak; ¶ اَرَاض صَحْرَوِيَّة çöl, çorak bölgeler;

صَحَّارَة ç. صَحَاحِير kutu, sandık;

صحف ⇒ صَحَّفَ (*kelimeyi*) yanlış okumak, yanlış harekelemek; (*haberi, raporu*) tahrif etmek, saptırmak; تَصَحَّفَ [kelime] yanlış harekelenmek, yanlış okunmak;

صَحْفَة ç. صِحَاف tabak;

صُحَيْفَة fincan tabağı, çay tabağı;

تَصْحِيح düzeltme; tashih;

مُصَحِّح tashih eden; imzalayan; ¶ مُصَحِّح اسفله aşağıda imzası olan;

صحب صَحِبَ a(صُحْبَة, صَحَابَة) (*b-nin*) arkadaşı/ dostu/ refakatçisi/ yoldaşı olmak, (*b-ile*) arkadaşlık etmek; (*b-e*) refakat etmek; (*b-ile*) samimi olmak; صَاحَبَ = صَحِبَ; (*b-ile*) arkadaşlığını sürdürmek; اَصْحَبَ (*b-i, başka b-ile, bş ile*) birlikte, yanında göndermek; تَصَاحَبَ (مَعَ *b-ile*) arkadaşlık yapmak; اِصْطَحَبَ (*b-e*) eşlik etmek, refakat etmek; (*b-i*) yanına, refakatine almak; (*..i*) beraberine almak; اِسْتَصْحَبَ (*b-i*) yanına, beraberine, refakatine almak;

صُحْبَة arkadaşlık, dostluk; eşlik, refakat etme; sosyallik, sosyal ilişkide bulunma; eş dost; çiçek demeti MIS.; ... صُحْبَة ...ile beraber; ¶ صُحْبَةَ هَذَا [zarf vb.nin] bunun içinde; صُحْبَةَ فُلَانٍ ...ile birlikte;

الصَّحَابَة Hz. Muhammed'i (sav.) gören, iman eden ve sohbetinde bulunanlar,

صَحَابِي ashaba ait; ashaptan ...; sahabi;

مُصَاحَبَة eşlik etme, maiyetinde bulunma, refakat etme;

اِصْطِحَاب ⇑;

صَاحِب ç. اَصْحَاب , صَحْب , صَحَابَة, صُحْبَة, صُحْبَان arkadaş, dost; taraftar, izleyici; [mud. kul.] ...sahibi; emanetçi; ¶ صَاحِب الأَمْر hükmeden, efendi; صَاحِب الْجَلَالَة Haşmetmeap!, Majesteleri!; صَاحِب الدَّوْلَة başbakanın lakabı; صَاحِب الدَّيْن kredi, borç veren; صَاحِب الرِّفْعَة başbakanın lakabı ESK.

صَحِيفَة ç. صَحَائِف , صُحُف sayfa; [kitap vb.i için] yaprak; gazete; beşere, üstderi; yüzey; dış yüzey; ¶ صَحِيفَة البَيْضَاء şeref, onur, şeref payesi;

صُحُفِي [na't] basın...; [is.] (ç. -ون) muhabir, gazeteci; مُؤْتَمَر صُحُفِي basın toplantısı;

صِحَافَة gazetecilik [meslek]; basın;

صِحَافِي gazete ile ilgili; gazeteci, muhabir;

صِحَافِيَّة [kadın] muhabir, gazeteci;

مُصْحَف ç. مَصَاحِف bölüm; kitap; mushaf [yine مُصْحَف شَرِيف];

تَصْحِيف yanlış harekeleme; kalem sürçmesi,; [dilbilgisi] hata[sı]; tahrif etme; ـ

صَحَل boğuk, kısık ses;

صَحْن ç. أَصْحُنَة , صُحُون tabak; sahan; öğün; avlu, iç bahçe, hayat; yüzey, düzlem, satıh; disk; (ç. أَصْحِنَة) plak TUN.; ¶ صَحْن الدَّار avlu; صَحْن السَّجَاير kül tablası; على صَحْنِ الخَدّ yüzünde, yanağında;

مَصْحُون ezilmiş, kırılmış, parçalanmış;

صَحْنَاة sardalye, ateşbalığı ZOO. ;

صَحِي a (صَحْو) ve صَحَا u (صَحْو) ve (صَحِي ve صحو) (صَحًا) [gün, gökyüzü] açık, bulutsuz olmak; _ (صُحُوّ, صَحْو) kendine gelmek, [bilincini tekrar kazanmak]; (من ...den) iyileşmek, şifa bulmak; (من uykudan) uyanmak; (الى ...e karşı) uyanık, tetikte olmak; صَحَّى (b-i) uyandırmak; أَصْحَى [gökyüzü, gün] açık, bulutsuz olmak; (b-i) uyandırmak;

صَحْو açıklık, bulutsuz olma [hava]; bilinç hali, şuur; açık, güneşlik, bulutsuz [hava];

صَحْوَة bilinç hali, şuurluluk; kendine gelme; uyanma;

صَاحٍ açık, bulutsuz, güneşli [hava]; (ç. صُحَاة ,-ون) uyanık; uyanık, tetikte; bilincinde olan, şuurlu; kendinde [olan];

صَخِبَ a (صَخَب) bağırmak, çığlık atmak, haykırmak; (على b-i) azarlamak, paylamak; gürültü çıkarmak; اِصْطَخَبَ hep birden bağrışmak, bağırıp çağırmak;

صَخَب ⇑ mas; haykırma çığlık; gürültü;

صَخِب bağıran, haykıran, çığlık atan, gürültü çıkaran;

صَخَّاب yaygaracı, velveleci; şirret;

اِصْطِخَاب gürültü, yaygara, velvele;

صَاخِب gürültülü;

مُصْطَخِب gürültülü;

صَخْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. صُخُور , صُخُورَة , صَخَرَات kaya;

صَخْرَة [tek.is.] kaya ¶ قُبَّة الصَّخْرَة Taş Kub-be [Kudüs, Ömer Camii'nde];

صَخْرِي taşlı, taşlık, kayalık;

صَخِر ⇑;

صَدَّ u (صَدّ) (b-i, عن ...den) uzaklaştırmak, kaçırmak, yüz geri etmek, cesaretini kırmak; (b-i عن isteğinden) çaydırmak, vazgeçirmek; (bşi, örn. saldırıyı) savuşturmak, bertaraf etmek; (b-i عن ...den) alıkoymak, (b-nin, عن ...yapmasını) engellemek, mani olmak; (b-e) karşı koymak, mukavemet etmek; ¶ لا يَصُدّ النَّظَر göze hoş gelir, itici değildir; _ u, i

صدحات [müzik] makam, nağme;

صادح şarkıcı;

مصداح mikrofon;

صدر u, i (صُدُور) (عن ya da عن ...den) dışarı çıkmak; (عن veya عن ...den) doğmak, kaynaklanmak, sadır olmak; [düzenleme, kanun] resmen ilan edilmek; [kitap] yayınlanmak, basılmak; [posta] yola çıkmak; (الى ...e) gitmek; meydana gelmek; صُدِرَ göğsünden rahatsız olmak ¶ صَدَرَ عن الجِدِّ ciddi olarak işe koyulmak, girişmek; صَدَرَ عن إرادته kendi isteği ile oldu, yaptı, iradesi dahilinde oldu; صدّر (bşi) göndermek, yollamak; (bşi) ihraç etmek; (kitabı) yayınlamak; (kitaba) önsöz, mukaddime yazmak; (kitaba, ب ...ile) giriş yapmak; صادر (bşi) haczetmek; (b-i) zorlamak, sıkıştırmak; أصدر (bşi) göndermek, yollamak; (bşi) ihraç etmek; [kurum, müessese] (*çek, pasaport* vb.i) vermek; (*bşi kitabı*) yayınlamak; (*resmi hükmü, yargıyı*) ilan etmek; (*görüş, düşünce* vb.i) açıklamak, ifade etmek; تصدّر gönderilmek; (*gruba*) liderlik, başkanlık etmek; (*toplantıda*) önlerde bulunmak; (ل b-e) karşı çıkmak, mukavemet göstermek, (ل *b-nin önüne*) engel koymak; استصدر (*bşi, hükmü*) açıklamak, ilan etmek, beyan etmek, duyurmak; (مَرْسُومًا *emir, kanun*) çıkarmak;

صدر ç. صُدُور göğüs, sine; ön, ön kısım, yüz; kısım, bölüm; birinci mısra; şef, başkan, reis, komutan; başlangıç; ilk zamanlar, önce-

(صَدَّ, صُدُود) (عن ...den) yüz çevirmek, (عن ...e) sırtını dönmek; (عن ..den) uzak durmak; صدّد cerahat toplamak; أصدّ ⇑; تصدّد (ل b-e) yönelmek, (ل b-ile) ilgilenmek;

صدّ uzaklaştırma; durdurma; kabul etmeme, reddetme; engelleme, mani olma; direnme, mukavemet gösterme;

صدد yaklaşıklık, yakınlık; niyet, gaye, hedef, amaç; ilgi, ilişki, bağlantı; konu [tartışmanın]; ...صَدَدَ [mud. kul.] ...in civarında, ...in yakında, ...in çevresinde [karşısında önünde]; ¶ ...صَدَدَ (ب) علي ve في صَدَدِ... ...ile ilgili olarak, hakkında; في هَذَا الصَّدَدِ bununla ilgili olarak, bu bağlamda, konu ile ilgili olarak; هُوَ بِصَدَدِ أَمْرٍ şu anda bir işle meşgul, ilgileniyor olmak; نَرْجِعُ الى مَا نَحْنُ بِصَدَدِهِ kaldığımız yere dönelim; [asıl tartıştığımız] konuya dönelim;

صديد irin, cerahat;

صديدى [na't] irin ile ilgili, cerahatli;

صدئ a (صَدَأ) ve صدُأ u (صَدَاءَة) paslı olmak ya da paslanmak; oksitlenmek; صدّأ ⇑; (bşi) paslandırmak, paslanmasına sebep olmak;

صدأ pas; oksitlenme; pas hastalığı [bitkilerde];

صداءة paslılık, paslanma;

صدئ paslı, paslanmış; kirli, adi, şerefsiz;

مصدأ paslı, paslanmış;

صدح a (صُدَاح, صَدْح) terennüm etmek, nağme ile söylemek; (*şarkı* vb.) söylemek;

leri ¶ صَدْرُ الدَّار evin reisi, evin direği; صَدْر رَحْب cömertlik, eliaçıklık; açık fikirlilik; samimiyet, açık kalplilik; صَدْرُ الإِسْلام İslam'ın ilk devirleri; صَدْرُ الْمَكَانْ bir odanın , yerin önde bulunan kısmı; صَدْرُ النَّهَارِ günün erken vakitleri; أَبُو صَدْر Algerdan, Kızılgerdan, Narbülbülü ZOO. Erithacus rubecula; بَنَات الصَّدْر [çoğ.] üzüntüler, tasalar, kaygılar; بَاب الصَّدْرِ ön kapı; ذَات الصَّدْر göğüs hastalığı; içte saklanılan düşünceler, gizli niyet; رَحْب الصَّدْر cömert, eliaçık; açık fikirli, liberal; içi/ gönlü rahat; رَحِيب الصَّدْر ⇑; ضَيِّق الصَّدْر (ب ...e) kızgın, canı sıkılmış; üzgün, sıkıntılı; مُنْقَبِض الصَّدْر meyus, yılgın, boynu büküK; kederli, mahzun; مكَانَة الصَّدْر öncelik صَدْر من الزَّمَان ; رَحْب الصَّدْر, وَاسِع الصَّدْر [kısa] bir süre; فِي الصَّدْرِ ön tarafta; سَخَّم بِصَدْرِه b-i kızdırmak; انْشَرَح صَدْرُه rahatlamak, sıkıntıları dağılmak;

صَدْرِي [na't] göğüs ile ilgili ¶ نَزْلَة صَدْرِيَّة bronşit hastalığı;

صُدْرَة yelek; kadın iç gömleği; kaşkorse;

صُدَيْرِي ve صُدَيْرِيَّة ç. ـآت ⇑; ⇑;

صِدَار ⇑; ⇑;

صَدَارَة öncelik; başkanlık; üstünlük; sadaret FAS.;

صُدُور çıkma, yayınlanma [kitap]; [kanun] çıkarma, koyma;

مَصْدَر ç. مَصَادِر başlangıç noktası; kaynak, orijin MEC.; mastar DİLB.;

تَصْدِير gönderme, yollama; ihracat; mukaddime, önsöz; verme [pasaport vb.];

مُصَادَرَة haciz, müsadere;

إِصْدَار ihraç etme; ihracat; yayınlama yayın; verme [pasaport, belge vb.] | مَصْرِف الإِصْدَار emisyon bankası;

اسْتِصْدَار [pasaport, belge vb.] verme;

صَادِر çıkan, doğan, kaynaklanan; yayınlanan; ihraç malı; ürün, hasılat, mahsül, rekolte; صَادِرَات ihraç malları;

مَصْدُور göğüs hastalığı bulunan;

مُصَدِّر ihracatçı, ihracat işi yapan

صَدَعَ a (صَدْع) (bşi) yarmak; (bir nesneyi) çatlatmak; (zorlukları, güçlükleri) aşmak, yenmek, atlatmak; ¶ صَدَعَ بِالْحَقِّ gerçeği bütün çıplaklığı ile söylemek, açıklamak; صَدَعَ بِأَمْرٍ bir emri yerine getirmek; صُدِعَ [edil.] başı ağrımak; صَدَّعَ (b-nin) başını ağrıtmak; (خَطْرَهُ b-i) rahatsız etmek, sıkıntı vermek; صُدِّعَ [edil.] başı ağrımak; تَصَدَّعَ yarılmak, çatlamak; parçalanmak; titremek; (عن...den) [parçalanarak] ayrılmak, kopmak; انْصَدَعَ yarılmak; ayrılmak; kabaca sözü kesilmek; [şafak] sökmek, atmak [gün] ağarmak;

صَدْع ç. صُدُوع yarık, çatlak, rahne;

صُدَاع başağrısı;

مَصْدُوع yarılmış, çatlamış, çatlak;

صُدْغ ç. أَصْدَاغ şakak; zülüf, saç lülesi [yine قُصَّة الصُّدْغ];

صُدْغِي [na't] şakak ile ilgili, şakak ...;

صَدَفَ u, i (صُدُوف ,صَدْف) (عن ...den) uzaklaşmak, kaçınmak, sakınmak; صَدَفَ i (صَدْف)

(*b-i*, عن *...den*) uzaklaştırmak, uzak tutmak, vaz geçirmek; rasgele vuku bulmak, meydana gelmek; صَادَفَ (*...ile*) karşılaşmak, (*...e*) rastlamak; (*b-i, bşi*) bulmak; (*bş ile*) aynı vakitte olmak; aynı zamana rastlamak; (*belli bir tarihe*) rastlamak, tesadüf etmek, denk gelmek, (*belli bir tarihte*) olmak; (أَنَّ ... *...olduğu zamana*) rastlamak, denk gelmek ¶ صَادَفَ الإِسْتِحْسَانَ uygun bulmak; صَادَفَ مَحَلَّهُ elverişli/ uygun/ münasip olmak/ gelmek; تَصَدَّفَ (عن *...den*) kaçınmak, sakınmak; تَصَادَفَ rastgelmek, tesadüf etmek,

صَدَف [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَصْدَاف sedef; ¶ صَدَفَةُ الأُذُنِ kulak kepçesi;

صَدَفِي [na't] sedef, sedefden, sedef...; sedefli, sedef işi; مَرَض الصَّدَفِيَّة sedef hastalığı;

صُدْفَة ç. صُدَف tesadüf, rastgele olma, gelişigüzellik; صُدْفَةً tesadüfen; ¶ بالصُّدْفَة ya da بِطَرِيقِ الصُّدْفَة tesadüfen, kazara; rastgele, gelişigüzel;

مُصَادَفَة ç. ـَات karşılaşma; şansa, rastgele olma; مُصَادَفَةً tesadüfen, kazara;

مُصَادِف (ل *...e, tarihine*) rastlayan, denk gelen, musadif, (ل *...de*) vuku bulan, meydana gelen;

صَدَقَ *u* (صِدْق, صَدْق) gerçeği söylemek, (*b-e*, عن *hakkında*) gerçeği, doğruyu söylemek; doğru, gerçek olmak, aslı çıkmak; hak, hakikat olmak; (على *b-e, bşe*) tam uymak, (على *bşi*) doğrulamak; صَدَقَ وَعْدَهُ (في وَعْدِه *sözünü, vaadini* tutmak, yerine getirmek; صَدَقَهُ النَّصِيحَةَ *b-e* samimi, iyi niyetle öğüt vermek; صَدَقَهُ الحُبَّ *b-i* gerçekten, hakikaten sevmek; صَدَّقَ (*b-i, bşi*) doğrulamak, doğru kabul etmek, inanmak; (ب *...e*) iman etmek, inanmak; (على *bşe*) razı olmak, muvafakat göstermek, (على *bşi*) kabul etmek, tasdik etmek, onamak, onaylamak; ¶ لا يُصَدَّق inanılmaz, kabul edilemez, gerçek dışı; صَدِّقْ أَوْ كَذِّبْ ister inan, ister inanma!; صَادَقَ (*b-e*) arkadaşça, davranmak; (*b-ile*) arkadaşlık yapmak; arkadaşlığını sürdürmek; (على *bşe*) rıza, muvafakat göstermek, (على *bşi*) tasdik etmek, onamak, onaylamak; (على *bşi*) kanunen geçerli saymak, aslına uygun olduğunu kabul etmek; أَصْدَقَ (هَا *kadına*), mihir tayin etmek ya da vermek; (على *b-e*) sadaka vermek, tasaddukta bulunmak; (على *b-e*, ب *bşi*) sadaka/ yardım olarak vermek;

صِدْق doğruluk; samimiyet, içtenlik; hakikat, gerçek; صِدْقًا gerçekten, hakikaten;

صَدَقَة ç. ـَات sadaka; ¶ صَدَقَةُ الفِطْر fitre İSL.HUK.;

صَدَاق ç. صُدُق, أَصْدِقَة mihir; (ç. أَصْدِقَة) evlilik akdi TUN.;

صَدَاقَة ç. ـَات arkadaşlık;

صَدِيق ç. أَصْدِقَاء, صُدَقَاء, صُدْقَان arkadaş;

صَدُوق dürüst, doğru, samimi, içten;

صِدِّيق çok dürüst;

الصِّدِّيق Hz. Ebu Bekir'in (ra) lakabı;

أَصْدَق daha doğru , daha dürüst; ¶ أَصْدَق

بُرْهَان عَلَى... (...in) en iyi delili, ispatı; önemli, geçerli; أَصْدَق صَدِيق en iyi, candan arkadaş, can yoldaşı; dost;

مِصْدَاق onaylama, onama, tasdik; denektaşı, mihenktaşı;

تَصْدِيق (ب...e) iman, inanç;(على ...e) rıza, onay, tasdik, muvafakat; ¶ سُرْعَة التَّصْدِيق safdillik, herşeye inanma; سَرِيع التَّصْدِيق saf, safdil, herşeye inanan;

مُصَادَقَة (على ...e) muvafakat, rıza, kabul, hemfikirlik; (على bşi) onaylama, tasdikleme; (على bşi, belgeyi) onama, kanunen tasdik;

تَصَادُق (على belgeyi) onay, tasdik;

صَادِق doğru, gerçek, hakiki, içten, samimi; güvenilir, emin, muteber; hak;

مُصَدَّقَة belge, vesika;

مُصَدَّق inanılabilir, muteber, ¶ غَيْر مُصَدَّق inanılmaz, kabul edilemez; مُصَدَّق عليه رَسْمِيًّا resmi olarak onaylanmış;

صَيْدَلِي ALF.BKZ.

صَدَم *i* (صَدْم) (*b-e, bşe*), vurmak, çarpmak; (*bş ile*) çarpışmak, tokuşmak, (ب *bşe*) bindirmek; (ب ...*e*) [araba vb.] vurmak, çarpmak; صَادَم (*b-e, bşe*) vurmak, çarpmak; (*b-e, bşe karşı*) direnmek, mukavemet göstermek; çarpışmak, tokuşmak; صُودِم (ب *bşden*) müteessir olmak, etkilenmek, (ب ...*den dolayı*) sarsılmak; تَصَادَم [trenler, arabalar, ordular vb.] çarpışmak; [farklı görüşler, düşünceler] çekişmek; اِصْطَدَم (ب ya da مَع ...*ile*) çarpışmak, vuruşmak; (ب *bşe*) çarpmak, vurmak; (ب *bşe*. örn. *yanlışlara*) itiraz etmek, karşı çıkmak; (ب...*ile*) karşılaşmak, yüz yüze gelmek «اِصْطَدَمَ الطَّالِب بِصُعُوبَات في دِرَاسَتِه» öğrenci tahsilinde zorluklar ile karşılaştı»; = تَصَادَم;

صَدْمَة ç. صَدَمَات vurma, itme, çarpma, darbe, sadme; sarsma, sarsıntı; zorluk, engel;

صِدَام çarpışma, vuruşma; çökme; göçme; ¶ صِدَام وِجْدَانِي zihinsel çöküntü;

مُصَادَمَة ç. -آت çarpışma, vuruşma;

تَصَادُم çarpışma, vuruşma; şok, sarsıntı; ¶ طَاسَة التَّصَادُم tampon [demiryolu];

اِصْطِدَام = تَصَادُم;

صَدِي *a* (صَدًى) çok, aşırı derecede susamak;

أَصْدَى yansımak, aksetmek; yankılanmak, eko yapmak; تَصَدَّى (ل veya الى ...*ile*) meşgul olmak, ilgilenmek, (ل veya الى ...*e*) başlamak, girişmek; (ل *b-e*) karşı olmak/ çıkmak, engel teşkil etmek, (ل *b-nin*) yolunda durmak;

صَدًى , صَدًا ç. أَصْدَاء yankı, aksiseda, eko;

تَصْدِيَة el çırpma, alkışlama;

صَرّ *i* (صَرّ, صَرِير) [cırcır böceği] kesik kesik ötmek, cır cır etmek; [kapı, diş] gıcırdamak; cızırdamak; (*bşi*) bağlamak; (*parayı,* في ...*e*) koymak; (*kulaklarını* veya ب *kulaklarını*) dikmek; أَصَرّ (على ..*de*) ısrar etmek, diretmek; (على...*e*/*yapmaya*) karar vermek, ...kararına varmak; (*kulaklarını* veya ب *kulaklarını*) dikmek;

صُرَّة ç. صُرَر [para] kese(si), çanta(sı); demet; صُرَّة الحَرَمَيْن veya الصُّرَّة Mekke ve Medi-

ne'ye dağıtılmak üzere İslam ülkelerinin gönderdiği yardımlar; "الصُّرَّة" أمير الصُّرَّة "nın ⇑ tesliminden sorumlu kişi; صُرَّة النُّقود para kesesi;

صرير cır cır sesi [cırcır böceği için]; cızırtı

صَرَّار ya da صَرَّار اللَّيْل cır cır böceği ZOO;

صَرِيرة kese içindeki paralar;

إصْرار (على ...de) ısrar, diretme; ¶ سَبْق الإصْرار kasıt, tasarlama, teammüt HUK.

مُصِر ısrar eden, direten; azimli, kararlı;

الصِّرْب Sırbistan; Sırp(lar);

صِرْبي Sırp; [na't] Sırp...;

صَرُحَ u (صَراحة, صُروحة) saf, arı, katışıksız olmak;

صَرَحَ a (صَرْح) (bşi) açıklamak, netliğe kavuşturmak; صَرَّحَ (bşi) açıklamak, (bşe) açıklık, netlik getirmek, izah etmek; (ب bşi) ilan, beyan etmek; (ب ya da عن ...hakkında) açık/samimi olarak konuşmak, (ب, عن bşi) bildirmek, duyurmak; (ل b-e, ب için) izin, vermek, ruhsat vermek; صارَحَ açıkça, samimi olarak konuşmak; (ب hakkında); (b-e, أنَّ ...dığını) beyan etmek, ...açıklamasında bulunmak; صارَحَ (bşi) açıklamak, izah etmek; تصارَحَ açıklığa kavuşmak, açığa çıkmak; انصَرَحَ açıklığa kavuşmak, açığa kavuşmak;

صَرْح ç. صُروح köşk, saray; yüksek bina;

صُراح saf, arı, katışıksız; açık, belli, net;

صَريح ç. صُرَحاء, صَرائح ⇑; ⇑; samimi, içten; açık kalpli;

أصْرَح daha saf, arı; daha samimi, içten;

تَصْريح ç. تَصاريح beyan, açıklama, beyanat; izin, ruhsat, lisans;

صَرَخَ u (صَريخ, صُراخ) bağırmak, haykırmak, çığlık atmak; yardım istemek için bağırmak; (ب b-e) seslenmek; (على b-e) bağırmak, (في ya da في وجْهِه b-e, b-nin yüzüne) bağırmak, bağırıp çağırmak, ¶ صَرَخَ صَرْخَةً çığlık atmak; اِسْتَصْرَخَ (b-i) yardıma çağırmak, (...e)yardım için bağırmak;

صَرْخة ç. ـآت çığlık, bağırma, haykırma; yardım için bağırma;

صُراخ çığlık, yardım isteme sesi, imdat sesi;

صَريخ ⇑; ¶ عَبْدٌ صَرِيخُهُ أَمَةٌ = bozacının şahidi şıracı;

صَرّاخ bağıran, çığlık atan; tavus kuşu ZOO.;

صارُوخ ç. صَوارِيخ füze, roket; ¶ صارُوخ عابِر القارّات kıtalar arası balistik füze;

قُنْبُلة صارُوخيّة güdümlü füze, roket;

صارِخ parlak, göz alıcı [renk, ışık]; göze batan; gürültülü, yüksek sesli olan; bağıran, seslenen;

صِرّ şiddetli soğuk;

صُرّاد yağmursuz bulut, sirus, saçak bulut;

صِرِّيد ⇑;

صَرْصَرَ kesik kesik, tiz bir sesle ötmek;

ريح صَرْصَر sert, şiddetli rüzgar;

صَرْصَر ç. صَراصِر bir hamamböceği türü ZOO. Blatta segyptiaca; cırcır böceği ZOO.;

صَرْصُور ç. صَراصِر cırcır böceği; SUR. hamamböceği ZOO.;

صَرْصَار cırcır böceği ZOO.;

صِرَاط yol;

صَرَعَ a (صَرْع, صِرَع, مَصْرَع) (b-i) yere vurmak/ çalmak/ atmak; صُرِعَ saralı olmak; delirmek, çıldırmak; صَارَعَ (b-ile) güreşmek, dövüşmek [yine spor olarak]; تَصَارَعَ birbiri ile güreşmek; انْصَرَعَ delirmek, çıldırmak; اصْطَرَعَ = تَصَارَعَ;

صَرْع sara, yilbik, tutarık, tutarak;

صُرْع dizgin;

صَرِيع ç. صَرْعَى yere atılmış, vurulmuş, çarpılmış; saralı; deli, çılgın; [mud.kul.] ...e yenik, mağlup düşen; ...kurbanı ¶ سَقَطَ صَرِيعًا [kavgada] öldürülmek; صَرِيع الشَّرَاب içki müptelası, tutkunu; صَرِيع الكَرَى uykusuzluğa dayanamayan;

مَصْرَع ç. مَصَارِع dövüş yeri, mekanı; çürüme, yok olma, ölüm; ölümcül kaza; hayati organ;

مِصْرَاع ç. مَصَارِيع kapı kanadı; mısra, dize ¶ صَفَائِح الْمِصْرَاع kapı aynalık tahtası «الْبَاب مَفْتُوح على مِصْرَاعَيْه» kapının her iki kanadı da açıktır veya kapı ardına kadar açık»;

صِرَاع güreş, güreş karşılaşması; dövüş;

مُصَارَعَة ⇑; ⇑;

اصْطِرَاع dövüş, kavga, mücadele, çekişme;

مَصْرُوع yere çalınmış, vurulmuş; saralı; deli, çılgın;

مُصَارِع güreşen; güreşçi; kavgacı;

صَرَفَ i (صَرْف) (b-i, bşi, عن ...den) uzaklaştırmak; (b-nin) dikkatini (عن ...den) ayırmak, başka bir şeye çekmek; (bşi, örn. bakışlarını, dikkatini, الى ...e) çevirmek, çekmek; (b-e) yol vermek, (b-i) gitmeye bırakmak, göndermek; (parayı على ...e, ...de) harcamak, sarfetmek; (على bş için) ödeme yapmak; (parayı, ل ...e) harcamak; (bşi örn. biletleri, izini) [resmen] çıkarmak, vermek; (zamanını, gayretini, ل, الى, في ...e) vermek, harcamak, sarfetmek; (vakti, zamanı في ...de, ...ile, ...yaparak) geçirmek; (parayı) küçük birimlere çevirmek, bozmak; (kelimenin) çekimini yapmak DİLB.; ¶ صَرَفَ النَّظَرَ عن ... bakışlarını, yüzünü ...den çevirmek, dikkatini ...den ayırmak; _i (صَرِيف) gıcırdamak; صَرَّفَ (suyu) dışarı akıtmak, akaçlamak; (araziyi) kurutmak; (işi) tasfiye etmek, kapatmak, likide etmek; (para) bozdurmak; (malı) pazara, piyasaya sürmek, dağıtımını yapmak; bşi devri daim ettirmek, sirkülasyonunu sağlamak; (b-i, في ...de) serbest bırakmak; (kelimenin) tasrifini yapmak, (fiilin) çekimini yapmak; تَصَرَّفَ bağımsız/ hür/ serbest davranmak, hareket etmek; (في ...de) idare/ tasarruf hakkına sahip olmak; (في bşde) serbest davranmak; çekilmek, çekimi yapılmak DİLB.; ¶ تَصَرَّفَ تَصَرُّفًا كَيْفِيَّةً في ... ...de rastgele, gelişi güzel, keyfi davranmak; انْصَرَفَ (عن ...den) yüzünü çevirmek; (عن b-i, bşi) terketmek, bırakmak, (عن ...den) vazgeçmek, elini çekmek; [birikmiş su] akı-

kanalı; banka; vezne, [bankada];

تَصْرِيف [suyunu] alma, akaçlama, süzme; satış, dağıtım, piyasaya verme, sürme; değiştirme; çekim, tasrif DİLB. ¶ تَصَارِيف الدَّهْر kaderin cilveleri; تَصْرِيف الشُّؤُون iş(lerin) yönetimi/ idaresi;

تَصَرُّف ç. -آت (في ...de) tasaruf hakkı, serbest davranma; intifa, yararlanma hakkı HUK.; yönetim, idare; davranış, tavır, hareket; çıkış [pompa vb.nin sıvı çıkış kapasitesi ile ilgili]; [çoğ.] تَصَرُّفَات düzenlemeler, kurallar, uygulamalar; مُطْلَق التَّصَرُّف sınırsız tasarruf hakkı olan, istediği şekilde davranabilen; بِتَصَرُّف serbest olarak; تَحْتَ تَصَرُّفه b-nin emri altın-da; وَضَعَ شَيْءً تَحْتَ تَصَرُّفه bşi emri, kontrolü altına almak; تَصَرُّفَات الزَّمَن kaderin cilveleri;

اِنْصِرَاف ⇑⇑ mas.;

مَصْرُوف (الى bşe) ayrılan, hasredilen, giden, masraf, harcama; -آت, مَصَارِيف [çoğ.] masraflar, harcamalar, giderler; ¶ مَصْرُوف البَرِيد ve مَصَارِيف البَرِيد posta(lama) giderleri; مَصْرُوف الجَيْب cep harçlığı; خَالِص المَصَارِيف posta(lama) giderinden muaf; وَفَى المَصَارِيف giderleri karşılamak, masrafları, harcamaları ödemek; مَصْرُوف من الخِدْمَة işten çıkarılmış, uzaklaştırılmış;

مُتَصَرِّف Arap ülkelerindeki Türk yönetici ESK.;

مُتَصَرِّفِيَّة otorite, yetki;

مُنْصَرِف tam çekimi olan DİLB.; المُنْصَرِف

tılmak, akaçlanmak, boşaltılmak; (الى ...e) yönelmek; (الى *bir faaliyete, bş yapmaya*) başlamak, yönelmek; kendini (الى *bşe*) vermek, hasretmek; [para] harcanmak, sarf edilmek; [resmi olarak] verilmek, çıkarılmak [bilet vb.]; [kelime] tenvin ve kesra kabul etmek DİLB. ¶ اِنْصَرَفَ الى نَفْسه içine kapanmak; اِنْصَرَفَ يَفْعَل *bş* yapmaya başlamak;

صَرْف uzaklaştırma, yüz çevirme; harcama; [zaman, çaba vb.] harcama, sarfetme; [resmi olarak] çıkarma verme [bilet vb.]; masraf, harcama para; döviz bozma; mübadeleli alış veriş İSL.HUK.; süzülme, çekilme, drenaj; çekim DİLB.; (ç. صُرُوف) felaketler, afetler [ve صُرُوف الدَّهْر]; ¶ مَحَطَّة الصَّرْف elektrik şebekesi, ELK.; su dağıtım merkezi; سِعْر الصَّرْف dö-viz kuru; عِلْم الصَّرْف şekilbilgisi, morfoloji; مَمْنُوع من الصَّرْف çekimsiz DİLB.; بِصَرْف النَّظَر عن ... ...i göz önüne almaksızın, aldırmadan, dikkat etmeksizin;

صِرْف saf, arı, katkısız;

صَرْفِيَّات ödemeler, masraflar;

صَرِيف gıcırdayan;

صَرَّاف döviz bozan; veznedar, kasa memuru; maaş katibi, banker;

صَرَّافَة [kadın] veznedar; ¶ صَرَّافَة التَّذَاكِر bilet satan memure;

صَيْرَف ç. صَيَارِف döviz bozan; veznedar;

صَيْرَفِي ç. صَيَارِفَة ⇑, ⇑;

صَرِيفَة ç. صَرَائِف hasır kulübe;

مَصْرَف ç. مَصَارِف drenaj, akaç, lağım

harcanan para, gider, masraflar;

مُنْصَرَف ayrılma, uzaklaşma ¶ لا مُنْصَرَف عنه zaruri, zorunlu, çok gerekli; مُنْصَرَفَهُم ayrıldıklarında, gittikleri zaman; في مُنْصَرَف النَّهَار gün bitiminde;

[1]صرم u (صَرَامَة) keskin olmak; katı, sert, tavizsiz olmak; صرم i (صَرْم, صُرْم) (bşi) kesip koparmak, kırpmak, budamak; (b-i) terketmek, (b-i) bırakmak, (b-den) ayrılmak; صرّم (bşi) kesmek, kırpmak, budamak; تصرّم azalmak, küçülmek; [zaman vb.] geçmek, akmak, hızla geçmek; انصرم [zaman vb.] geçmek, geçip gitmek;

صرم ayrılma, uzaklaşma;

صرمة ç. صِرَم deve sürüsü;

صرامة keskinlik; katılık, tavizsizlik;

صريمة gem;

مصارمة yabancılaşma, husumet, bozuşma; soğukluk;

صارم keskin; seri, katı, tavizsiz,

منصرم geçip giden, geçmiş olan [zaman];

صرم bkz. سُرم;

صرمة ç. صُرَم MIS. ayakkabı;

صرماية ç. صَرَامِي ,-ات SUR. sarı ya da kırmızı deri ayakkabı; ayakkabı;

مصارين bkz. مصر;

صار ve. صَارِيَة .. ç صَوَارٍ direk; ¶ صَارِي العَلَم bayrak direği;

مصطبة ç. مَصَاطِب seki;

مصطول ahmak, budala;

صعب u (صُعُوبَة) (على ...e) zor, ağır gelmek; (على ...için) sıkıcı gelmek, hoş olmamak; صعّب (ل b-e, bşi) zorlaştırmak; تصعّب zorlaşmak; (bşi) zor hale getirmek; تصاعب her şeyi beğenmemek, müşkülpesent olmak; استصعب (bşi) zor bulmak, saymak;

صعب ç. صِعَاب zor; [çoğ.] zorluklar, güçlükler ¶ صَعْب الإِحْتِمَال tahamül edilmez, dayanılmaz, katlanılmaz; صَعْب الرَّأْس müşkülpesent; inatçı, dikkafalı;

صعوبة zorluk, güçlük ¶ صُعُوبَة الرَّأْسِ inatçılık, dikkafalılık;

مصاعب zorluklar, güçlükler;

صعتر yabani keklik BOT. Thymus serpyllum;

صعد a (صُعُود) yüksek olmak, yükselmek; yukarı çıkmak; (bşe) çıkmak, tırmanmak; [uçak] kalkmak; صَعِدَ به الى ... b-i, ...e çıkarmak; صعّد yukarı çıkmak, tırmanmak; ırmağın yukarısına doğru gitmek; Mısır'ın kuzey bölgelerine gitmek MIS.; (b-i) yukarı göndermek; (bşi) yükseltmek, yukarı çıkarmak; (inilti, ah vb.i) çıkartma [inleme]; (bşi) buharlaştırmak, buhar haline getirmek; (bşi) süblimleştirmek KİM. ¶ صَعَّدَ الزَّفَرَات derin derin nefes almak; أصعد (b-i) ilerletmek ya da yükseltmek; (الى yüksek araziye) çıkmak; nehrin yukarısına doğru gitmek; تصعّد buharlaşmak; تصاعد yükselmek, yukarı çıkmak;

صعد yüksek olma, yükseklik;

صعدة ç. صَعَدَات yokuş; meyil, eğim;

صعود yükselme, yukarı çıkma; havalanma, kalkış [uçak]; yokuş, bayır; (الى ...e

صاعقة ç. صَوَاعِق yıldırım;

مصعوق yıldırım çarpmış; şaşkın, hayretler içinde kalmış; harap;

صعلكة avarelik; muhtaçlık, fakirlik;

صُعلوك ç. صَعَالِك çok yoksul, fakir muhtaç; dilenci; aylak, avare;

صَغُرَ u (صِغَر, صَغَارة) ve صَغِرَ a (صَغَر) küçük/ ufak olmak, küçülmek, ufalmak; azalmak; genç olmak; صَغَرَ u (صِغَر) (b-den, ب ... kadar) küçük/ genç olmak ¶ ما صَغَرَنِي الاَّ بِسَنَة o benden sadece bir sene küçüktür. [daha gençtir.]; صَغَّرَ (bşi) küçülmek azaltmak; (b-i, bşi) küçük/ hakir/ aşağı/ basit görmek; (*ismi*) küçültme ismi veznine sokmak; تصاغر kendini küçük/ aciz/ zavallı göstermek; استصغر (b-i, bşi) küçük bulmak/ addetmek, (b-e, bşe) değerinden aşağı değer vermek; ¶ استَصغَرَ نَفْسَه aşağılık duygusuna, kompleksine kapılmak, kendini küçük görmek;

صغر küçüklük, ufak olma; önemsizlik; gençlik, gençlik zamanı [yine صِغَر السِّن]

صغرة : هُوَ صِغرة اَبَوَيْه anne babasının en ufak çocuğudur;

صغير ç. صِغَار , صُغَرَاء ufak, küçük; önemsiz; minicik, ufacık; genç; ¶ صَغِير السِّنّ genç, yaşı ufak; صَغِير النَّفْس mütevazi, alçak gönüllü; صِغَار المُوَظَّفِين küçük memurlar; العيد الصَّغِير Şevval ayının 1. günü; كُلّ صَغِيرَة و كَبِيرَة küçük büyük herşey, bütün detaylar;

صغيرة ç. صَغَائِر küçük günah İSL.HUK.; önemsiz, küçük hata, yanlış; صَغَائِر [çoğ.]

doğru) ilerleme

صعود dik yokuş;

صعيد ç. صُعُد plato; الصَّعِيد ve صَعِيد مِصْر Üst Mısır, Sa'id ¶ في صَعِيد وَاحِد fark gözetmeksizin, ayırım yapmadan; على صَعِيد وَاحِد hemfikir, mutabakata varmış;

صعيدي ç. صَعَايِدَة Üst Mısır, Sa'id ile ilgili;

صُعَداء [derin] nefes alma; تَنَفَّس الصُّعَدَاء derin nefes almak;

مصعد ç. مَصَاعِد yükselme noktası;

مِصعد ç. مَصَاعِد asansör; anot;

مصعدة asansör;

صاعد ç. صَوَاعِد yükselen, yukarı çıkan; ¶ فَصَاعِدًا ve fazlası, ve yukarısı, dahası; من ... فَصَاعِدًا ve dahası, daha bir sürü; من الآن فَصَاعِدًا bundan sonra, şu andan itibaren;

متصاعد yükselen, yukarı çıkan;

صعر a (صَعَر) [yüz] çarpık olmak; صَعَّرَ : صَعَّرَ خَدَّه kibirli bir ifade ile bakmak, kibirli bir ifade ile bakmak, kibirli bir tavır takınmak;

صعق a (صَاعِقَة) [yıldırım] (b-e) çarpmak, صعق a ve صَعِقَ (صَعَق, صَعْقَة) [edil.] yıldırım çarpmak; bilincini/ şuurunu kaybetmek; ¶ صَعِقَ في مَكَانِه donup kalmak; hemen ölmek; أصعق [ışık, ışın] (b-e) çarpmak; (b-e) şuurunu/ bilincini kaybettirmek, (b-i) kendinden geçirmek; انصعق yıldırım çarpmak;

صعق yıldırım, şimşek;

صعق yıldırım çarpmış; şaşkın, hayret kimse kalmış;

ufak tefek, önemsiz şeyler;

صغارة küçüklük; önemsizlik;

اصغر müe. صغرى ç. müz. اصاغر daha küçük, daha ufak; daha genç; ¶ اصغر الشرّين ehveni şer, iki kötü seçenekten göreli olarak iyi olanı; آسيا الصغرى Küçük Asya; الدول الصغرى küçük devletler; سوريا الصغرى Filistin; النهاية الصغرى alt, en küçük sınır, minimum, asgari;

تصغير azaltma; küçültme; ¶ اسم التصغير küçültme ismi, ismi tasgir DİLB.;

استصغار küçümseme, hakir görme;

تصاغر ⇑⇑ mas.;

صاغر uysal, alçak gönüllü; hakir, aşağılık; (ل ...e) tabi, uyan;

مصغر azaltılmış, küçültülmüş; في صورة مصغرة küçültülmüş olarak; فلم مصغر mikrofilm;

(صغو ve صغي) صغا u (صغو ,صغو). (الى ...e doğ-ru) meyletmek, eğilmek; صغي a (صغي, صغي) (الى ...e doğru) ⇑; (ل ...i) dinlemek; اصغى (الى veya ل b-e, bşe) kulak vermek, dikkatle dinlemek, dikkat kesilmek;

صغو ve صغا eğim, meyil; temayül, eğilim;

اصغاء dikkat kesilme, kulak verme;

صاغ dinleyen, kulak veren; meyilli, eğimli; dikkat kesilmiş;

مصغ ⇑; dikkat kesilmiş;

صفة[1] bkz. وصف;

صف[2] u (صف) (bşi) sıralamak, sıraya koymak, dizmek, (...den) dizi oluşturmak; (bşin) dizgisini yapmak MATB.; (bşi) şerit şerit kesmek; (b-i, مع ...lerin) arasına katmak, koymak;

صفف (bşi) sıralamak, sıraya koymak, dizmek; (saçı) düz taramak; تصاف sıraya geçmek, dizi, saf, sıra oluşturmak; اصطف = تصاف ; safta durmak ASK.; ¶ اصطف الى جانب الطريق kordon oluşturmak [polisler, askerler vb.];

صف sıra oluşturma ⇑⇑; (ç. صفوف) sıra, dizi, saf; kuyruk; sınıf, dershane; bölüm, grup ¶ صف الدم kan grubu; آلة صف الحروف dizgi makinası; ضابط الصف (ya da صف ضابط ç. صف ضباط) astsubay; انتظم صفوفا saf, sıra, dizi, kuyruk oluşturmak;

صفة ç. صفف [taş] tırız, pervaz, silme; çardak; seki;

صفاف ve صفاف الحروف dizgici MATB.

مصف ç. مصاف mevzi; saf, dizi, sıra; tertip cetveli, kumpas MATB.; ¶ رفعه الى مصاف... ...ile aynı konumda görmek, ...mesabesine koymak; sınıfına katmak;

صفح a (صفح) (bşi) yaymak, açmak, plaka haline getirmek; (عن b-i, bşi) bağışlamak, affetmek, kusurunu görmemek; صفح yaymak, açmak; (bşi) haddeden geçirmek; (bşi) [zırh vb. ile] kaplamak; صافح (b-ile) tokalaşmak, el sıkışmak; (b-ile) selamlaşmak; (bşe) hafif ya da nazikçe dokunmak, (bşi) sıyırmak, yalayıp geçmek [rüzgar, soluk vb.] ¶ صافح سمعه b-nin kulağına gelmek; تصفح (kitap vb.nin) sayfalarını çevirmek; (bşi) incelemek,

dikkatle bakmak; تَصَافَحَ tokalaşmak, el sıkışmak; اِسْتَصْفَحَ (*b-den, bş için*) özür dilemek, bağışlamasını istemek;

صَفْح affetme, bağışlama; (ç. صِفَاح) yüzey, yüz ¶ ضَرَبَ (اَضْرَبَ) عَنْهُ صَفْحًا *b-e, bşe* aldırmamak, görmezden gelmek;

صَفْحَة ç. صَفَحَات dış taraf, bölge, yüz; yüzey, yüz; sayfa; [defter, kitap] yaprak; devre, dönem, evre, safha;

صَفِيح geniş taraf, yüzey; tabaka, demir plaka; teneke plaka;

صَفِيحَة ç. صَفَائِح [metal, tahta vb.] plaka; teneke plaka; teneke kutu; ¶ صَفَائِح المِصْرَاع kapı aynalık tahtası;

صَفُوح bağışlayan, affeden;

صُفَّاح ç. -آت , صَفَافِيح plaka, yaprak; iri ve yassı kaldırım taşı;

تَصْفِيح plaka haline getirme;

تَصَفُّح inceleme, tahkik etme;

مُصَفَّح plaka halinde; zırhlı, zırh, metal kaplı; ¶ خَشَب مُصَفَّح kontrplak; سَيَّارَة مُصَفَّحَة zırhlı araba;

مُصَفَّحَة ç. -آت panzer;

صَفَدَ *i* (صَفْد) (*b-i*) bağlamak; صَفَّدَ ve اَصْفَدَ = bağlamak;

صَفَد ç. اَصْفَاد bağ;

صِفَاد ⥣ ¶ صِفَاد اليَدَيْن kelepçe;

صَفَرَ[1] *i* (صَفِير) ıslık çalmak, [kuş] ıslıksı ses çıkarmak; [yılan] tıslamak; [kuş vb.] ötmek; [alarm, siren] çalmak; صَفَّرَ = صَفَرَ ;

صَفِير ıslık çalan; ince ses tuşu; ¶ حُرُوف الصَّفِير "s. z, ş, j" harfleri [telaffuzları, ıslığı andırdığı için]; aşağıya bkz.;

صَفَّارَة ç. -آت düdük; ıslık; siren; ¶ صَفَّارَة الإِنْذَار alarm;

صَفَّرَ[2] (*bşi*) sarıya boyamak; اِصْفَرَّ sararmak, sarılaşmak; beti benzi atmak; ¶ اِصْفَرَّ وَجْهُهُ ⥣;

صُفْر pirinç, sarı [madeni alaşım]; para;

صَفَر sarılık hastalığı;

صُفْرَة sarı renk, sarılık; [yüz] solgunluk, sarılık, rengi uçma;

صَفَار sarı renk, sarı şey; solgunluk; صَفَار البَيْضَة yumurta sarısı;

صَفَّار ç. صَفَّارَة pirinç dökümcü;

اَصْفَر müe. صَفْرَاء ç. صُفْر sarı; solgun, uçuk ¶ ضِحْكَة صَفْرَاء zoraki gülüş; نُحَاس اَصْفَر pirinç, sarı [metal alaşım];

صَفْرَاء safra, öt;

صَفْرَاوِي safra, öt kesesi ile ilgili; çabuk kızan, asabi ¶ الحُمَّى الصَّفْرَاوِيَّة sarı humma; ضِحْكَة صَفْرَاوِيَّة acı gülüş;

اِصْفِرَار sararma; solgunluk [yüz];

مُصْفَرّ sararmış; solgun, beti benzi atmış;

صَفِرَ *a* (صَفَر, صُفُور) (عن ...*siz*) olmak, içinde (عن) ...olmamak; ¶ صَفِرَت يَدُهُ عن شَيْءٍ *bşi* kaybetmek; صَفَّرَ (*bşi*) boşaltmak; اَصْفَرَ = صَفَّرَ;

صَفِر ç. صُفْر , اَصْفَار (عن) ...siz, içinde ...olmayan; ¶ صِفْر اليَدَيْن elinde avucunda bir şey olmayan;

صِفْر sıfır; hiç (bir şey);

اَصْفَر boş;

den dönmek; كَانَت له الصَّفْقَة الخَاسِرَة ⇑;

صفاق ç. صُفُق alt deri; karınzarı, periton;

صفيق ç. صِفَاق sık, dokunmuş, ağır [kumaş]; ¶ صَفِيق الوَجْه arsız, yüzsüz, küstah;

صفاقة arsızlık, ⇑;

تصفيق alkışlama, el çırpma; ¶ تَصْفِيق الاسْتِحْسَان alkış;

صفاكس Safakis limanı TUN.

صفن ç. أَصْفَان torba derisi, slcrotum ANAT.;

(صفو) صَفَا u (صَفَاء, صُفُوّ, صَفْو) arı, saf, temiz, berrak, duru olmak; bulutsuz açık olmak; صَفَا لِ ... [akıl, kalp, gönül] samimi/ içten/ temiz kalpli olmak; صَفَّى (bşi) saf/ duru/ berrak, temiz yapmak, arıtmak; (مَسْأَلَة meseleyi, problemi, sorunu) gidermek, halletmek; [genellikle yemek pişirilen] (bşin) suyunu boşaltmak [yine صَفَّى من المَاء]; (bşi) kurutmak, nemini almak; (bşin, عن ...ini) arıtmak; tasfiye, rafine etmek; (bşi) süzmek, filtrelemek; (bşi) ödeyip tasfiye etmek; (bşi) paraya çevirmek, [mal varlığını] nakde çevirmek; صافى (b-e karşı) dürüst/ samimi/ içten olmak/ davranmak; أصفى = صَافَى (لِ b-nin veya b-nin bşi)ni ceza olarak elinden almak; [şair] şiir söylemeyi bırakmak ¶ أَصْفَى بالشَّيْء b-i bş için seçmek [دُون فُلَان ...den üstün görerek, başkalarına nisbetle); تصافى bbe karşı dürüst, samimi içten olmak; اصطفى (b-i) seçmek; استصفى = اِصْطَفَى; (bşi) temiz/ saf/ berrak saymak ¶ اِسْتَصْفَى مَالَه bütün varlığını nakde, paraya çevirmek;

مصفر çok fakir, elinde avucunda bir şey bulunmayan ¶ مُصْفِر اليَد elleri boş olan; مُصْفِر اليَد من كُلّ شَيْء elinde avucunda hiç bir şey bulunmayan, çok fakir;

صفر ç. أَصْفَار safer ayı, ikinci hicri ay;

صفصاف[1] [cin.is.; tek.is. ة] bir cins söğüt ağacı;

صفصف[2] düz, müstevi; çıplak, boş alan, metruk arazi ¶ قَاع صَفْصَف çorak toprak, metruk arazi; جَعَلَه قَاعًا صَفْصَفًا bşin terkedilmesine sebep olmak;

صفع a (صَفْع) (b-e) hafifçe vurmak, şaplaklamak; (b-e) [yüzüne yanağına] tokat vurmak; (kuralı vb.i) bozmak ihlal etmek, çiğnemek;

تصافع birbirini tokatlamak;

صفعة [tek.is.] şaplak; tokat, şamar;

صفّاع ç. ـُون bir kukla türü;

صفق i (صَفْق) (b-e, bşe) şamar, tokat atmak, vurmak; (bşi) harekete geçirmek; alkışlamak, el çırpmak; (kapıyı) çarpmak, vurmak, hızla kapamak; صفق u (صَفَاقَة) [kumaş] kalın, ağır olmak; صفّق tokatlamak; صَفَّقَ بِيَدَيْه (لِ b-i) alkışlamak; (بِ kanatlarını) çırpmak;

صفقة ç. صَفَقَات el sıkışma, tokalaşma [alışveriş, anlaşma sonunda]; anlaşmaya varma İSL.HUK.; alışveriş; ¶ صَفْقَة خَاسِرَة kötü alışveriş; صَفْقَة رَابِحَة karlı alışveriş, iyi alışveriş; صَفْقَةً وَاحِدَةً hep birden, tamamı, hepsi birden; bütün olarak; أَعْطَى صَفْقَةً ya da عَقَدَ صَفْقَةً alışveriş yapmak alışverişi bitirmek, sonuçlandırmak; عَادَ (رَجَعَ) بِصَفْقَة المَغْبُون eli boş dönmek, bir şey elde edeme-

استصفاء malların haczi;

صاف temiz, berrak; saf, arı, katkısız; net; açık ¶ صافي النية samimi, içten, dürüst, açık kalpli; صافي الحمولة net tonaj, ağırlık; صافي الأرباح net kazanç, kâr;

مصف tasfiye memuru; tasfiye ajansı;

مصفى saf, duru, berrak, açık, bulutsuz;

مصطفى seçilmiş, seçkin;

صفير safir;

صقب ⇐ صاقب (b-e) yaklaşmak; yakınlaşmak; (b-ile ya da bşe) komşu, yanyana olmak;

صقر[1] ç. صقور , أصقر şahin;

صاقور[2] taş balta;

صقع a (صقع, صقاع) [horoz] ötmek; صقع [yere] kırağı düşmek [edil.]; صقّع buz tutmak, donmak [su];

صقع ç. أصقاع bölge, arazi; ¶ الأصقاع المتجمد الجنوبية Antarktika, Antarktik kara;

صقعة şiddetli soğuk;

صقيع kırağı; buz; don;

أصقع daha güzel, beliğ konuşan;

مصقع ç. مصاقع gür sesli; beliğ, güzel konuşan, konuşması güzel;

صقل[1] u (صقل , صقال) (bşi) parlatmak, cilalamak, perdahlamak; انصقل (üslubu, lezzeti) ince, hassas ya da zarif yapmak;

صقل ⇑⇑ mas ¶ صقل الأذهان zihinsel eğitim;

صقيل parlatılmış ⇑⇑; düz, pürüzsüz,

صقال parlatıcı, cilalayıcı;

مصقلة ç. مصاقل mühre, perdah kalemi;

b-nin malını haczetmek;

صفو saflık, duruluk, berraklık, temizlik; bulutsuz olma; neşe, mutluluk; temiz, berrak; saf, arı;

صفوة en iyi kısım;

صفا [cin.is.; tek.is. ة] ç صفوات taş, kaya;

صفوان taş, kaya;

صفوة dost, iyi, candan, yakın;

صفاء duruluk, berraklık; bulutsuz olma, açıklık; saflık, arlık; mutluluk, neşe; samimiyet, dürüstlük ¶ ساعة صفاء hoş vakitler;

صفي açık, berrak, bulutsuz net; (ç. أصفياء) dost, yakın arkadaş;

صفية ç. صفايا ganimet, çapul vb.den reise düşen pay, ≈ aslan payı;

مصفى rafineri;

مصفى kalbur, kevgir, elek;

مصفاة ç. مصاف filtre, süzgeç; elek, kevgir; rafineri; ¶ مصفاة القهوة kahve süzgeci;

تصفية ç. ـات- arıtım, temizleme [yine MEC.]; süzme, filtreleme; eleme [yine SPO.]; [sorunu] giderme, halletme; kliring TİC.; tasfiye etme TİC.; takas satışı; تصفية الحسابات hesabın kapatılması; مأمور التصفية tasfiye memuru;

مصافاة ahenk, uyum; iyi niyet, hüsnü niyet;

تصاف (بين... ...arasında) anlaşma, dostluk ifadesi;

اصطفاء : استصفاء الأموال seçme; seleksiyon, eleme BİY.;

مَصْقُول parlak, parlatılmış, cilalı; ince hassas, keskin [zeka vb.]

صَقْلَب ç. صَقَالِبَة Slav;

صِقِلِّيَّة Sicilya;

[1]صَكّ u (صَكّ) [sürekli, darbeli] vurmak; (*kapıyı*) kapatmak; ¶ صُكَّتْ به الآذان kulakları çınlamak; صَكَّ سَمْعَهُ [gürültü] *b-nin* kulaklarını tırmalamak; kulaklarında uğuldamak;

اصْطَكَّ [dişler, dizler] birbirine çarpmak, tir tir titremek, [dizler] bağı çözülmek;

[2]صَكّ ç. أَصُكّ, صِكَاك, صُكُوك kontrat, anlaşma [metni] İSL.HUK.; resmi belge, vesika; çek;

[1]صلة bkz. وصل;

[2]صَلّ i (صَلِيل) çın, çın etmek; şıngırdamak; şakırdamak;

صِلّ ç. صِلَال, أَصْلَال engerek yılanı ZOO.

صَلِيل şıkırtı, şangırtı, çın çın sesi, madeni ses [silah, para vb.]

صَلُبَ u (صَلَابَة) ve صَلِبَ a sert, sıkı, sağlam olmak; صَلَّبَ (*b-i, bşi*) sertleştirmek, katı, sıkı yapmak; (*bşi*) desteklemek, destek görevi görmek; (*kalbini*) katılaştırmak; تَصَلَّبَ = صَلُبَ; sert tavır takınmak;

صُلْب sert, katı, eğilmez, bükülmez; çelik; (ç. أَصْلَاب) omurga; bel; metin, tekst [kitap]; ¶ صُلْب الرَّأْي inatçı, dik kafalı, sabit fikirli; صُلْب العُود ;⇑ صُلْب الرَّقَبَة güçlü, sağlam yapılı, bünyeli; inatçı, dikkafalı, katı; هُوَ ابْن صُلْبِه ve هُوَ من صُلْبِه babasının oğlu; دْرَامَة مُسْتَخْرَجَة من صُلْبِ الحَيَاة gerçek hayattan alınmış bir dram; في صُلْبِه ...in içinde, yüreğinde;

صُلْبَة : صُلْبَة العَيْن gözakı, sklera ANAT.;

صَلِيب sert, katı, sağlam;

صَلَابَة sertlik, katılık; sertleşme; eğilmezlik, bükülmezlik; inatçılık; müsamahasız olma, hoşgörüşüzlük, katılık; ¶ صَلَابَة العود katılık, tavizsizlik; inatçılık;

تَصَلُّب sertlik, katılık; ¶ تَصَلُّب الشَّرَايِين damar sertliği;

مُتَصَلِّب katı, sert, tavizsiz;

[2]صَلَبَ i (صَلْب) (*b-i*) çarmıha germek; صَلَّبَ (*b-i*) çarmıha germek; (على *bş üzerine*) haç işareti yapmak; istavroz çıkarmak; (*kollarını*) çapraz yapmak;

صَلْب çarmıha gerilme;

صَلِيب ç. صُلُب, صُلْبَان haç; put; çarmıh, salib; الصَّلِيب الأَحْمَر Kızılhaç; الصَّلِيب الْمَعْقُوفَة gamalı haç; إِشَارَة (شَارَة) الصَّلِيب haç işareti HRİ; عُود الصَّلِيب şakayık BOT. Paeonia officinalis;

صَلِيبِي haçlı ¶ الحُرُوب الصَّلِيبِيَّة haçlı savaşları; الصَّلِيبِيُّون haçlılar;

صَلَبُوت haç üstünde Hz. İsa'nın (as.) resmi ya da heykeli;

مُصَلَّب kavşak;

صَلَتَ u (صُلُوتَة) düz, parlak olmak; أَصْلَتَ (السَّيْفَ *kılıcı*) [kınından] çekmek; أُصْلِتَ [kılıç] çekilmek [edil.];

[1]صُلَّج [cin.is.; tek.is. ة] ç ـات koza, ipekböceği krizaliti;

[2]صلجون ALF.BKZ.;

صَلَحَ *u, a* (مَصْلَحَة, صُلُوح, صَلاَح) ve صَلُحَ *u* (صَلاَحِيَّة, صَلاَح) doğru, isabetli, yerinde olmak; iyi gitmek; (لِ *...için*) uygun, münasip, kullanışlı olmak, (مَعَ... *bş ile, b-ile*) uyumlu olmak, uyum sağlamak; (مَعَ *...de*) kabul edilebilir, kabule şayan olmak; (لِ *için*) geçerli olmak; صَلَّحَ (*bşi*) düzeltmek, ayarlamak, yeniden düzene koymak; (*bşi*) onarmak, tamir etmek; صَالَحَ (*b-ile*) anlaşma yapmak; (بين... *arasını*) bulmak; أَصْلَحَ (من *bşi* veya *bşi*) ayarlamak, eski düzenine getirmek, düzene koymak; (من *bşi* ya da *bşi*) düzeltmek, telafi etmek; (من *bşi* ya da *bşi*) onarmak, tamir etmek; (*bşi*) ayarlamak, uygun hale getirmek; (*bşe* ya da من *bşe*) yeniden şekil vermek; (*bşin* ya da من *bşin*) çaresini bulmak; (*araziyi*) işlemek, ekilir/ dikilir hale getirmek; (*b-i*) cesaretlendirmek, gayrete getirmek, teşvik etmek; (بَيْن... *aralarını*) bulmak, birleştirmek, (بين *insanların*) anlaşmaya varmasını sağlamak; تَصَالَحَ barış yapmak, anlaşma yapmak [karşılıklı]; انْصَلَحَ düzeltilmiş/ doğru hale getirilmiş olmak; اصْطَلَحَ = تَصَالَحَ (على *...de*) anlaşmaya varmak, anlaşmak; (على *bşi*) kabul etmek, razı olmak; اسْتَصْلَحَ (*bşin*) iyi/ uygun/ doğru/ münasip/ yerinde, işe yarar/ çözüm/ çare olduğunu düşünmek; (*araziyi*) işlenir hale getirmek;

صُلْح barış, sulh; anlaşma, uyum, ittifak; ¶ حَاكِم الصُّلْح sulh hakimi SUR.; قَاضِي الصُّلْح ⇑; قَضَوِيَّة الصُّولح sulh hakimliği;

صُلْحِي [s.] barış ile ilgili, barış; hakem vasıtası ile halledilecek olan; ¶ لَجنة صُلْحِيَّة hakemler komitesi;

صَلاَح doğru, yerinde olma; uygunluk, münasiplik, uygulanılabilirlik, kullanılabilirlik;

صَلاَحِيَّة uygunluk, münasip, yerinde olma; kifayet, ehliyet; uygulanabilirlik, kullanılabilirlik; [makina] kullanılabilir/ çalışır durumda olma; yetki, salahiyet; geçerlilik; (ç. -آت) tam yetkili, [yine صَلاَحِيَّة تَامَّة]; مُطْلَق جِهَات ذَات الصَّلاَحِيَّة otoriteler الصَّلاَحِيَّة tam yetkili [elçi] DİPL.

صَلاَحِيَّة = صُلُحِيَّة

أَصْلَح daha iyi, daha doğru; takvaya daha yakın; daha uygun, daha münasip;

مَصْلَحَة ç. مَصَالِح iş; zorunluluk; zaruret; yardımcı/ faydalı olan; avantaj, kâr, kazanç; idare, daire, kurum [özl. MIS.] ¶ مَصْلَحَة الآثَار المصرِيَّة Mısır Eserleri İdaresi; مَصَالِح الأُمَّة insanlığa hizmet niteliğinde olan işler; مَصْلَحَة البَرِيد posta idaresi; مَصْلَحَة الحُدُود MIS. ekili arazi dışındaki bölgelerin idaresinden sorumlu kurum; المَصَالِح الحُكُومِيَّة devlet daireleri; مَصْلَحَة الصِّحَّة sağlık ocağı; المَصْلَحَة العَامَّة kamu yararı, amme hizmeti; في مَصْلَحَة فلان *b-nin* faydasına lehine; في المَصْلَحَة و المَفْسَدَة iyi ve kötü zamanda; لمَصْلَحَة فلان *b-nin* lehine, menfaatine, avantajına; خَدمَ مَصَالِحَ فلان biri için çalışmak;

مَصْلَحِي idari, hükümet ile ilgili;

تَصْلِيح ç. ـآت- düzeltme, ayarlama, tamir etme, onarma; restorasyon;

مُصَالَحَة ittifak; anlaşma; barış;

اِصْلَاح ç. ـآت- restorasyon; düzeltme; ıslah, reform; onarma, tamir; yenileme; tasfiye ile düzene koyma; barış kurma; (*toprağı*) ekilir hale getirme; (. . . بين . . .*lerin arasını*) bulma, birleştirme;

اِصْلَاحِي reform niteliğinde, ıslah edici; reformcu, reformist, ıslahat taraftarı; ¶ مَعْهَد اِصْلَاحِي ıslahevi;

اِصْلَاحِيَّة revizyonizm, reformizm, ıslahatçılık; (ç. ـآت) ıslahevi;

تَصَالُح anlaşma;

اِصْطِلَاح ç. ـآت- anlaşma, ittifak; uygulama, kullanım; ıstılah; terim;

اِصْطِلَاحِي [na't] ıstılahi, terim [niteliğinde]; geleneksel;

اِسْتِصْلَاح tarıma elverişli hale getirme;

صَالِح doğru, yerinde; faziletli, erdemli, takvaya uygun; (ل ...*için*) uygun, münasip, kullanışlı; (ç. صَوالِح) avantaj, kâr, kazanç, fayda ¶ السَّلَف الصَّالِح selefi salih, faziletli/ erdemli atalar/ büyükler; صَالِح السَّيْر kullanıma açık [yol], kullanılan; صَالِح للعَمَل amaca/ işe uygun, iş için kullanışlı; (ل ...*için*) geçerli; الصَّالِح العَام amme hizmeti, kamu yararı; . . . في(ل) صَالِح . . . yararına, menfaatine; كَانَ من صَالِحه Onun menfaatine idi; صَوَالِح شَخْصِيَّة şahsi/ kişisel menfaatler;

الصَّالِحَات salih ameller, iyilikler, hayırlar;

مُصَالِح barış yapan;

مُصْلِح ⇑; reformcu, ıslahatçı;

مُصْطَلَح ve مُصْطَلَح عَلَيْه genel kabul görmüş, geleneksel; (ç. ـآت) terim, ıstılah;

صَلُدَ *i* (صُلُودَة ,صَلَادَة) [yer] sert/ sıkı/ pek olmak;

اَصْلَدَ = صَلُدَ ;

صَلْد ç. اَصْلَاد sert, pek, kuru [toprak]; hareketsiz, cansız;

صُلُودَة sertlik, peklik [toprak];

صَلْصَة İt.> ç ـآت- ve صَلْص sos, salça ¶ صَلْصَة مَايُونيز mayonez;

صَلْصَلَ şıngırdamak, çın çın etmek; tıkırdamak;

تَصَلْصَلَ ⇑;

صَلْصَلَة şıngırtı, çın çın sesi; tıkırtı;

صَلْصَال kuru balçık;

مُصَلْطَح = مُسَلْطَح sığ yer;

صَلِعَ *a* (صَلَع) kel olmak;

صَلَع kellik;

صَلَعَة kel kafa;

اَصْلَع müe. صَلْعَاء ç. صُلْع ,صُلْعَان kel [kafalı];

صلعم " صَلَّى الله عليه وَسَلَّم " lafzının kısaltılmışı;

صَلِفَ *a* (صَلَف) övünmek, kendini beğenmek, kasılmak; تَصَلَّفَ = صَلِفَ;

صَلَف övünme, kendini beğenme;

صَلِف ç. صُلَفَاء övünen, kendini metheden, kasılan [s. ve is.]

تَصَلَّفَ = صَلِفَ ;

مُتَصَلِّف = صَلِف ;

planlamak; أصَمّ sağır olmak ya da sağırlaşmak; (b-i, عن ...e karşı) sağır yapmak, تَصامّ (عن bşi) duymazdan gelmek;

صِمَّة kapak, tıpa;

صَمَم sağırlık ¶ كَان في صَمَم عن... bşe kulaklarını tıkamak;

صِمام ç. -آت kapak, tıpa; kapakçık, valf; ¶ صِمَام الأمَان (الأمْن) emniyet kapakçığı, valfi; رُفِعَ الصِّمَامُ عن... kontrol tamamen kaybedilmek; صَمَّامَة amboli TIP.;

صَمِيم iç, yürek; iç, nüve, öz; gerçek, hakikat ¶ من صَمِيم القَلْب bütün kalbimle, bütün samimiyetimle, gönülden; ...من صَمِيم ...in tam ortasında, göbeğinde; ضَرَبَه في الصَّمِيم birini can evinden vurmak;

صَمِيمي samimi, yürekten, candan;

أصَمّ müe. صَمَّاء ç. صُمّ ;

صَمَّان sağır; sert [kaya]; الأصَمّ Recep ayının bir adı; ¶ فِعْل أصَمّ ikinci ve üçüncü kök harfi aynı olan fiil, mudaaf fiil DİLB.; جَذْر أصَمّ أصَمّ أصْلَخ duvar gibi sağır; irrasyonel sayı MAT.;

تَصْمِيم (على ...e) karar vermiş olma, kararlılık; karar; planlama, tasarlama; projelendirme; (ç. تَصَامِيم) plan; tasarım; taslak; ¶ من تَصْمِيم فلان b-nin tasarımı, ...tarafından tasarlanmış;

مُصَمِّم (على bş yapmaya) kararlı ¶ مُصَمِّم الأزْيَاء moda tasarımcısı, modacı;

صَمَتَ u (صُمُوت, صَمْت) susmak, konuşmamak, sesini kesmek; صَمَّتَ (b-i) susturmak, konuş-

صلو ⇐ صَلَّى namaz kılmak; ¶ صَلَّى بِالنَّاس insanlara namaz kıldırmak, imam olmak; صَلَّي ...عَلَى biri için hayır dua etmek; [Allah] birini hayırlar/ iyiliklerle kuşatmak; صَلَّى الله عليْه وَ سَلَّمَ Allah onu hayırlar ile kuşatsın ve onu huzurdan ayırmasın, salat ve selam onun üzerine olsun;

صَلوة ya da صَلاة ç. صَلَوَات dua; namaz; [Allah'ın] rahmeti, bereketi; صَلاة السَّتَار akşam duası HRİ.;

مُصَلّ namaz kılan;

مُصَلًّى namaz kılınan yer;

صَالُون salon, kabul odası;

صَلَى i (صَلْي) (bşi) kızartmak; صَلِي a (صَلًى, صِلاء, صُلِي) (...de ya da ب ...de) yanmak; (...de ya da ب ...de) alazlanmak, ateşe tutulmak; صَلَّى (ب bşi, ب ...de) ısıtmak; أصْلَى = (bşi, bşde) ısıtmak; (b-i, النَّار ateşe) atmak, [ateşte] yakmak; ¶ أصْلاه نارًا من الغَيْرة b-i kıskançlıktan kıvrandırmak; أصْلاه نارًا bşi ateşe koymak; (...e, doğru) ateşlemek ASK.; تَصَلَّى (ب ...ile) [بالنَّار ateşle] ısınmak; اصْطَلَى = تَصَلَّى ¶ لا يُصْطَلَى بِنَارِه yenilmez, yenilgi bilmez, sırtı yere gelmez;

مُصْطَلًى şömine, ocak;

صَمّ (صَمَمْت) a (صَمَم, صَمّ) sağır olmak; صَمّ (صَمَمْت) u (صَمّ) (bşi, örn. şişeyi) kapamak, tıkamak, tıpalamak, ağzını bağlamak; صَمَّمَ (b-i) sağırlaştırmak, sağır yapmak; (على bş yapmaya) iyice karar vermek; (على ...de) ısrar etmek, ısrarcı olmak; (bşi) tasarlamak;

turmamak; أَصْمَتَ = صَمَّتَ ;

صَمْت sessizlik; ¶ في صَمْتٍ sessizce, ses çıkarmadan;

صُمُوت sessizlik; aşağı bkz.;

صَمُوت konuşmayan, sessiz;

صَامِت ç. صُمُوت konuşmayan, ses çıkarmayan, susan ¶ سينما صامتة sessiz film;

مُصْمَت sade [renk]; düz şatafatsız, sade; boş, yazısız [duvar]; tek bir malzemeden yapılmış; keşif, sık;

صِمَاخ ç. أَصْمِخَة işitme kanalı;

صَمَدَ u (صَمْد) (b-e, bşe ya da ل, على ...e) yönelmek, gitmek; kendini (bşe, ل ya da الى bşe) vermek; _ (صُمُود) (في وَجْهِه ya da ل b-nin karşısına) durmak, (ل b-e) meydan okumak, karşı olmak, direnmek, mukavemet göstermek; صَمَدَ i (bşi, örn. şişeyi) tıkamak, ağzını kapamak; صَمَّدَ (b-e, bşe) yönelmek; (bşi, şişeyi) tıkamak ağzını kapamak; [para] birikmek; صَامَدَ (b-ile) dövüşmek;

صَمَد ebedi; Samed, Ebedi, [Allah];

صَمَدَانِي ebedi, sonsuz;

صِمَادَة IR. [erkeklerin giydiği] baş örtüsü;

صَمْصَمَ (في ...de) ısrar etmek;

صَوْمَعَة ç. صَوَامِع rahip hücresi, uzlet yeri; ambar [tahıl için]; minare FAS.

صمغ ⇒ صَمَّغَ (bşi) zamklamak; (bşi) yapıştırmak; أَصْمَغَ [ağaç] sakız sızdırmak;

صَمْغ ç. صُمُوغ zamk; reçine; ¶ صَمْغ سَائِل bitkilerden sızan yapışkan sıvı, sakız; صَمْغ عَرَبِي arap zamkı; صَمْغ مَرِن kauçuk; شَجَر الصَّمْغ ;⇈ صَمْغ هِنْدِي kauçuk ağacı;

صَمْغِي zamklı, zamk gibi, yapışkan;

تَصْمِيغ ⇈⇈ mas.;

صَمَلَ[1] u (صُمُول) sağlam/ sıkı olmak, yerinden oynamamak;

صَمْل sertlik, katılık ¶ صَمْل جِيفِي ölümden sonraki katılaşma;

صَمُولَة[2] ç. صَوَامِل ve صَامُولَة ç. صَوَامِيل perçin, perçin cinsi;

صِنَّارَة ç. صَنَانِير olta iğnesi;

صُنْبُور ç. صَنَابِير musluk;

صَنَوْبَر ALF.BKZ.;

صَنْتِيم ç. ـَات santim, frankın yüzde biri;

صَنْج ç. صُنُوج büyük zil MZK.;

صَنْجَة = سَنْجَة ;

صَنْجَات kastanyet, İspanyol çalparası;

صَنْجَقِيَّة bkz. صَنْجَق ;

صِنْدِيد ç. صَنَادِيد cesur, yürekli;

صُنْدُوق ç. صَنَادِيق kutu; sandık; mahfaza; kasa; vezne, kasa; fon, sandık ¶ صُنْدُوق البَرِيد posta kutusu; صُنْدُوق المَكَاتِيب posta kutusu; صُنْدُوق النَّقْد الدُّوَلِي Uluslararası Para Fonu, IMF; صُنْدُوق التَّوْفِير tasarruf bankaları; أَبُو الصَّنْدُوق kambur MIS.; أَمِين الصَّنْدُوق veznedar, kasadar; دَفْتَر الصَّنْدُوق kasa defteri;

صَنْدَل sandal ağacı tahtası; çarık; (ç. صَنَادِل) mavna, salapurya;

صَنَادِل alf.bkz;

صَنَعَ[1] a (صُنْع, صَنِيع) (bşi) yapmak; (bşi) düzenlemek, düzene koymak; (bşi) üretmek, imal etmek; (bşi) çalıştırmak, işletmek ¶ صَنَعَ اليه

صِنَاعِي suni, yapay, sentetik; sanat ile ilgili [s.]; endüstriyel; ¶ سِرّ صِنَاعِي endüstriyel sır;

صَنِيع eylem, fiil; yapılan şey, iş; olay; menfaat, fayda; ürün, mamül, imal edilen şey; öğün, yemek;

صَنِيعَة ç. صَنَائِع eylem, iş; menfaat, kâr; fayda, kazanç; ürün, mamül;

مَصْنَع ç. مَصَانِع fabrika, atölye; مَصَانِع [çoğ.] büyük yapılar; ¶ أَرْبَاب (أَصْحَاب) الْمَصَانِع sanayiciler, fabrikatörler;

مَصْنَعِيَّة ücret, maaş;

تَصْنِيع sanayileştirme;

تَصَنُّع tasannu, yapmacık hareket, söz;

اِصْطِنَاع üretim, imal;

اِصْطِنَاعِي suni, yapay, sentetik;

صَانِع ç. صُنَّاع imal eden, üreten; zenaatkar; işçi; hizmetkar;

مَصْنُوع ürün, mamül; مَصْنُوعَات [çoğ.] (sanayi) ürünleri, mamüller;

مُتَصَنِّع sahte tavır takınan; yapmacık;

مُصْطَنَع suni, yapay, sentetik; sahte tavır, yapmacık davranış ¶ مِفْتَاح مُصْطَنَع aynı cinsten kilitleri açan ana anahtar;

صنف ⇐ صَنَّفَ (*bşi*) sınıflamak; gruplara/ kategorilere ayırmak; (*kitap*) tasnif etmek, derlemek, yazmak;

صِنْف ç. أَصْنَاف , صُنُوف cins, çeşit; [kalite], sınıf TİC.; sınıf, kategori, grup; cinsiyet; صِنْفًا eşya vb. ile [para ile değil] ödeme;

تَصْنِيف sınıflama, gruplama, kategorilere ayırma; [kitap] derleme, yazma; تَصَانِيف

صَنَعَ مَعَهُ جَمِيلاً مَعْرُوفًا *b-e* bir iyilik yapmak; صَنَعَ بِهِ صَنِيعًا *b-e bş* yapmak; صَنَعَ بِهِ شَيْءً ⇑; قَبِيحًا *b-e* kötü bir oyun oynamak; صَنَّعَ (*bşi*) sanayileştirmek, endüstri haline getirmek; صَانَعَ (*b-ile*) beraber çalışmak; (*b-i*) yüzüne gülerek kandırmak; (*b-e*, ب *bşi*) rüşvet olarak vermek; تَصَنَّعَ (*bşin*) sahtesini/ taklidini yapmak/ çıkarmak; suni/ yapmacık tavır takınmak; [kadın] allanıp pullanmak; اِصْطَنَعَ (*bşi*) emretmek; (*bşi*) sentetik olarak imal etmek; (*bşi*) üretmek, imal etmek; (*bşin*) sahtesini/ taklidini yapmak; (*bşi*) icat etmek; (*bşi*, لـ ...*için*) kullanmak; اِسْتَصْنَعَ (*b-e*, *bşi*) yaptırmak;

صُنْع üretim, imal, yapım ¶ صُنْع الْيَد el işi; بَدِيع الصُّنْع mükemmel işçilik;

صُنْعِي suni, yapay, sentetik;

صُنْع menfaat, fayda;

صَنْعَة üretim, imal, yapım, çalışma; sanat; beceri, yetenek; zenaat; meslek ¶ صَاحِب الصَّنْعَة zenaatkar; uzman, mütehassıs, eksper;

صَنَّاع : صَنَّاع الْيَد usta, becerikli, hünerli;

صِنَاعَة ç. -آت , صَنَائِع iş, meslek; el sanatı; zenaat; maharet, hüner; sanat; sanayi, endüstri; [çoğ.] endüstri dalları ¶ صِنَاعَة شَرِيفَة şerefli/ onurlu meslek; أَرْبَاب الصِّنَاعَة zenaatkarlar, meslek erbabı; رَجُل الصِّنَاعَة sanayici; أَصْحَاب الصَّنَائِع وَ الْحِرَف esnaf ve sanatkarlar;

صَنَائِعِي yapay, suni, sentetik; iş/ meslek/ sanat ile ilgili; sanayi ile ilgili, endüstriyel; zanaatkar; sanatkar;

[çoğ.] yazılı eserler, edebi çalışmalar;

تَصْنِيفَة seçme, ayırma, sınıflama;

مُصَنِّف yazar, musannif;

مُصَنَّف ç. -آت yazılı eser, edebi çalışma;

صَنْفَرَ (bşi) zımparalamak;

صَنْفَر ve صَنْفَرَة zımpara;

صَنَم ç. أَصْنَام put;

صِنْو ç. أَصْنَاء , صِنْوَان ikizlerin biri;

صَنَوْبَر fıstık çamı BOT. Pinus pinea; حَبّ الصَّنَوْبَر çam kozalağı;

صَنَوْبَرِي [na't] çam ile ilgili, çamlık; kozalağımsı; ¶ الغُدَّة الصَّنَوْبَرِيّ [kozalağımsı] beze, gudde;

صَهْ! sss! hişş! konuşma! sessiz ol!;

صهب ⇒ اِصْهَبَّ ve اِصْهَابَّ kızarmak, kırmızımsı olmak;

أَصْهَب müe. صَهْبَاء ç. صُهْب kırmızımsı, kızıl; الصَّهْبَاء şarap;

صَهَدَ a (صَهْد) (b-i, bşi) [özl. güneş] kavurmak, yakmak;

صَهْد ısı, sıcaklık;

صَهِيد yakıcı/ kavurucu sıcaklık;

صُهُود ⇑;

صَهَرَ a (صَهْر) (bşi) eritmek; صَاهَرَ (b-ile ya da في b-ile) [evlilik sebebiyle] akraba olmak; أَصْهَرَ (الى ya da ب b-ile) ⇑; تَصَاهَرَ ⇑; اِنْصَهَرَ eritmek; eriyip kaybolmak;

صِهْر evlilik sebebi ile meydana gelen] akrabalık; (ç. أَصْهَار) [akrabalık derecesi] damat;

صَهِير erimiş, ergimiş;

مَصَاهِر [çoğ.] maden eritme ocakları;

مِصْهَر ç. آت sigorta ELK.;

مُصَاهَرَة [evlilik yolu ile] akrabalık; dünürlük;

اِنْصِهَار eritme, ergitme; سِلْك الإِنْصِهَار الوَقِي sigorta ELK.;

صِهْرِيج ç. صَهَارِيج sarnıç, su deposu, su tankı;

صَهَلَ a, i (صَهِيل) [at] kişnemek;

صَهِيل kişneyen;

صَهْوَة ç. صَهَوَات , صِهَاء [at için] sırt;

صَهْيُون ya da صِهْيَوْن Siyon, İsrail kavmi;

صَهْيُونِي ya da صِهْيَوْنِي Siyonist;

صَهْيُونِيَّة ya da صِهْيَوْنِيَّة Siyonizm;

(صوب)[1] صَابَ u (صَوْب , صَيْبُوبَة) (bşi, hedefi) vurmak, isabet ettirmek; [görüş, düşünce] doğru/ yerinde/ isabetli olmak ¶ صَابَ أَمْ أَقْلَعَ her hâlûkârda; صَوَّبَ (bşi, bakışlarını الى b-e) yöneltmek, çevirmek; (b-i, bşi) doğrulamak, onaylamak, (b-i) tasvip etmek; (bşe) razı olmak, rıza göstermek; أَصَابَ (hedefi) vurmak, isabet ettirmek; (bşe, amaca, sona, neticeye) ulaşmak, elde etmek; [el] (bşe) uzanıp almak; (bşi) kazanmak, elde etmek; (bş) atıştırmak; (b-nin) başına gelmek, isabet etmek; (b-e, ب bşi) pay olarak vermek, payını vermek; (من b-e) hasar verdirmek; (bşi) doğru/ yerinde yapmak [özl. mastar kullanımı ile]; doğru sözü/ kelimeyi kullanmak/ söylemek; أُصِيبَ (ب) [hastalık, sıkıntı vb.] uğramak, yakalanmak; öldürülmek ¶ أَصَابَ إِصَابَات gol atmak; أَصَابَ في

مَحَلّ الإصَابَات kaza mahalli, yeri;

اِسْتَصْوَاب tasvip, onaylama, doğru bulma;

صَائِب doğru, yerinde, isabetli; uygun;

مُصِيب ⇑; ⇑;

مُصِيبَة ç. -آت , مَصَائِب musibet, bela, felaket, afet;

مُصَاب başına (ب) gelmiş; uğramış, (ب ...e) tutulmuş, yakalanmış; yaralı; hasta; kazazede; yaralı kişi; bela, afet; ¶ مُصَاب أَلِيم üzücü olay, hadise, felaket, ölüm;

صُوبَة T.> soba SUR.;

(صوت) صَاتَ u (صَوْت) ses çıkarmak, gürültü yapmak; bağırmak, sesini yükseltmek; صَوَّتَ= صَاتَ [seçimde] oylama yapmak;

صَوْت ç. أَصْوَات ses; ton; gürültü; şöhret; ün; oy; بُعْد الصَّوْت şöhret, ün; رَجْع الصَّوْت eko, yankı, akis; عِلْم الأَصْوَات fonetik, sesbilim; قُوَّة الصَّوْت ses şiddeti; بِصَوْتٍ مَسْمُوعٍ işitilebilecek sesle, sesli; بِصَوْت عَالٍ yüksek sesle, bağırarak; بِصَوْت وَاطِئ alçak sesle, bağırmadan;

صَوْتِي ses ile ilgili, vokal, akustik; fonetik; tınlayan, yankılı;

صَوْتِيَّة sesbilim, fonetik;

صُوَات bağırma, haykırma, feryat;

صِيت hürmet, itibar, saygı, prestij; ün, şöhret; şöhretlilik ¶ بُعْد الصِّيت ün, şöhret; ذَائِع الصِّيت meşhur, ünlü;

صَيِّت gür sesli; hoparlör SUR.;

مِصْوَات mikrofon;

تَصْوِيت oylama, reye sunma;

عَمَلَه doğru olanı yapmak, isabetli davranmak; أُصِيبَ بِجِرَاحٍ yaralanmak, yara almak; أُصِيبَ بِخَسَارَة hasara uğramak; أُصِيبَ إِصَابَةً شَدِيدَةً kötü durumda olmak; kötü yaralanmak; ağır yaralanmak; اِسْتَصْوَبَ (*bşi*) doğru bulmak, tasvip etmek, onaylamak;

صَوْب yön, cihet, istikamet, taraf; doğru, yerinde, isabetli; ... صَوْبَ [meb. mud. kul] yönünde, ...cihetine; ...e doğru ¶ مِن كُلِّ صَوْبٍ veya مِن كُلِّ فَجٍّ وَ صَوْبٍ veya حَدَبٍ وَ صَوْبٍ مِن كُلِّ صَوْبٍ وَ حَدَبٍ her yönden, dört bir yönden/ yandan/ taraftan/ her yerden; فِي كُلِّ صَوْبٍ وَ حَدَبٍ her yerde;

صَيِّب yağmur bulutu;

صَوَاب doğru, isabetli, yerinde olan; doğru, yerinde; doğruluk, isabetli/ yerinde olma; şuur, bilinç; ¶ صَوَابًا haklı olarak هُوَ عَلَى صَوَابٍ [o] haklı.; سَلَكَ طَرِيقَ الصَّوَاب و الحَقّ dosdoğru bir şekilde davranmak, doğru olanı yapmak; رَجَعَ (فَاءَ) إِلَى صَوَابِه kendine gelmek, ayılmak; أَضَاعَ صَوَابَه veya فَقَدَ صَوَابَهُ kendini kaybetmek; غَابَ عَن صَوَابِه şuurunu/ bilincini kaybetmek; غَائِب عَن صَوَابِه şuursuz, bilinçsiz;

أَصْوَب daha doğru, yerinde, isabetli;

أَصْوَبِيَّة uygunluk, yerinde, münasip olma;

تَصْوِيب doğrultma, yöneltme; (ç. -آت) düzeltme, tashih;

إِصَابَة ç. -آت [hedefi] vurma; gol SPO.; yara[lanma]; [hastalığa] yakalanma, kapılma, tutulma; kaza ¶ إِصَابَة العَمَل iş kazası;

صَائِت sesli ¶ سِينَمَا صَائِتَة sesli film;

مُصَوِّت oylamaya katılan, seçmen,

صَاج ALF.BKZ.;

صوح ⇐ صَوَّحَ (bşi) kurutmak;

مُصَوَّح kuru, kurutulmuş [ot vb.]

[1](صوخ) صَاخَ u bkz. سَاخَ u;

[2]صوخ ⇐ أَصَاخَ (الى veya ل ...e) kulak vermek, dinlemek;

صَاد "ص" harfinin adı;

صُودَا soda;

صُودْيُوم L.> sodyum;

[1]صور ⇐ صَوَّرَ (bşi) şekillendirmek, (bşe) şekil vermek; (b-nin, bşin) resmini yapmak/ çizmek; şekil ve resimlerle açıklamak; [b-nin, bşin) fotoğrafını çekmek; (bşi) tarif/ tasvir etmek ¶ صُوِّرَ له gözüne görünmek, ...mış gibi gelmek; تَصَوَّرَ = صُوِّرَ ; (bşi) tasavvur etmek, gözünde canlandırmak, gözünün önüne hayalini getirmek; (b-i, bşi, başka b-i, bş olarak) düşünmek, tasavvur etmek; (ل b-e) [...mış gibi] görünmek, ¶ لا يَتَصَوَّرُهُ العَقْلُ akla hayale sığmaz, akıl almaz;

صُور boynuz, boru [eskiden haberleşme için kullanılan]; aşağı bkz.;

صُورَة ç. صُوَر şekil, form, suret, biçim; resimli ifade, açıklama; resim; heykel; nüsha, kopya; hal, tavır, eda; صُورَةً şekil olarak, formalite gereği; ¶ صُورَة جَامِعَة boy resmi; صُورَة مُتَحَرِّكَة film; الصُّوَر المُتَحَرِّكَة sinema; صُورَة شَمْسِيَّة fotoğraf; صُورَة طِبْقَ الأَصْل aslı gibi nüsha; صُورَة مُكَبَّرَة büyütülmüş resim; فِي صُورَة آدَمِيِّين insan şeklinde; بِصُورَة جَلِيَّة açık/ net olarak; بِصُورَة مَحْسُوسَة hissedilecek şekilde; بِصُورَة خَاصَّة özellikle, hassaten; بِصُورَة عَامَّة genellikle, genel olarak, umumiyetle; بِصُورَة مُكَبَّرَة giderek büyüyerek; بِصُورَة مَلْحُوظَة önemli derecede, dikkat çekecek kadar; على صُورَة كِيمْيَائِيَّة kimyasal olarak; ... فِي صُورَة مَا اذَا ...olması halinde, durumunda; فِي صُورَة مُصَغَّرَة azaltılmış olarak;

صُورِي ve صُوَرِي [na't] şekil ile ilgili, biçimsel; sathi, yüzeysel; sahte, yapmacık, suni; hayali; imaj niteliğinde;

تَصْوِير resmetme, çizme; resim ile ifade etme; resim yapma; fotoğrafa alma, fotoğraf çekme التَصْوِير الشَّمْسِي ⇑; filme alma; fotokopisini alma; ¶ آلَة التَّصْوِير fotoğraf makinası, kamera;

تَصْوِيرَة ç. تَصَاوِير resim, içinde resim bulunan ifade;

تَصَوُّر ç. -آت tasavvur, göz önüne getirme, hayal etme; fantazi; kavram, mefhum FELS.

تَصَوُّرِي tasavvur edilen, hayali, gözde canlandırılan ¶ المَذْهَب التَّصَوُّرِي idealizm FELS.;

مُصَوِّر ç. -ون şekil, biçim veren, tasarlayan; ressam; fotoğrafçı; kameraman; teknik ressam ¶ مُصَوِّر الكَائِنَات Musavvir, Evrenin Yaratıcısı [Allah]; المُصَوِّر الكَهْرِبَائِي لِلقَلْب elektrokardiyograf;

مُصَوِّرَة kamera, fotoğraf makinesi, fotoko-

مُصَوَّغات altın gümüş mücevherat,;

صاغ[2] ALF.BKZ.

صوف ç. أصواف yün.

صُوفي [na't] yün, yünlü; [is.] Sufi;

صُوفِيّة sufilik; sufi hayat tarzı;

صُوفان kav, صُوفانة kav;

صَوّاف yün alıp satan, yün tüccarı;

التَّصَوُّف tasavvuf, sufilik;

المُتَصَوِّفة sufiler, mutasavvıflar;

صُوفيا Sofya;

(صول)[1] صَالَ u (صَوْل, صَوْلَة, صِيَال) (على üzerine) sıçramak, atlamak, atılmak, hamle yapmak, saldırmak, atakta bulumak; صَوَّلَ (altını, vb.i) [suyla] eleyerek ayırmak; صَاوَلَ (b-ile) çekişmek, rekabet etmek;

صَوْلَة ç. ـات hamle, saldırı, atak; kuvvet, zor; despotluk, istibdat, tiranlık;

صُول[2] T. [sol]> başçavuş MIS. ¶ صُول تَعْلِيم eğitim çavuşu; صُول تَعْيِين iaşe çavuşu ASK.

صَوْلَجان ç. صَوالِجة kıvrık uçlu değnek, kral asası;

(صوم) صَامَ u (صَوْم, صِيَام) (عن ..den) geri durmak, kendini tutmak; oruç tutmak; perhiz yapmak;

صَوْم geri durma, kendini tutma, kendini alıkoyma; oruç; الصَّوْم الكَبِير Paskalyadan önceki uzun süreli perhiz HRİ.; عِيد صَوْم الغُفْرَان Kefa-ret Günü YAH.;

صِيَام oruç, oruç tutma;

صِيَامِي etsiz yemek, perhiz yemeği;

صَائِم ç. ـون, صُوَّم, صُيَّم, صِيَام oruçlu; oruçlu kişi;

pi makinesi;

مُصَوِّر resimli, açıklayıcı resimleri bulunan; (ç. ـات) fotoğraf stüdyosu; film stüdyosu; ¶ مُصَوَّر الجُغْرَافِيَا atlas;

صور[2] Sur şehri [Güney LÜB.]

صُوص[1] ç. صِيصان piliç SUR.;

صُوصي[2] ince ses çıkaran, gıcırdayan MIS.;

صوع ⇐ انْصَاعَ topuklarının üzerinde dönmek; (لـ b-e, bşe) boyun eğmek, itaat etmek;

صَاع ç. أَصْوَاع, أَصْوُع, صِيعَان sa', bir hacim birimi ¶ صَاعًا بِصَاعٍ kısasa kısas, misli ile mukabele; كَالَ له veya رَدَّ له الصَّاعَ صَاعَين صَاعًا بِصَاعَيْن b-e iki kat karşılık vermek;

(صوغ) صَاغَ u (صَوْغ, صِيَاغَة) (bşi) şekillendirmek, biçimlendirmek, oluşturmak; (bşi) formül ile ifade etmek; (kelime) türetmek; (yalan) uydurmak, çıkarmak; ¶ صَاغَ الذَّهَبَ وَالفِضَّة kuyumculuk yapmak, altın vb. alıp satmak;

صَوْغ şekillendirme, biçimlendirme, oluşturma; kalıba dökme;

صِيغَة ⇑; (ç. صِيَغ) şekil, form; biçim; [mektup vb.nin] yazılış tarzı, üslup; formül; mücevher, altın gümüş; sıyga, kip, yapı DİLB. ¶ صِيغَة الفَاعِل etken, aktif, malum; صِيغَة المَفْعُول edilgen, pasif, meçhul DİLB.; بِصِيغَة حَاسِمَة kesin bir şekilde, ifade ile;

صِيَاغَة şekillendirme, şekle sokma, oluşturma; formüle etme; kuyumculuk;

مَصَاغ mücevherler, altın/ gümüş takılar;

صَائِغ ç. صَيَّاغ, صَاغَة, صُوَّاغ kuyumcu;

الصومال Somali;

صومالي [is.] Somalili; [na't] Somali ...i;

صومعة bkz. صمع ;

(صون) صان *u* (صيانة, صون) (*bşi*) korumak, muhafaza etmek; [iyi durumunu sürdürmek için]; (*arabanın makinenin* vb.nin) bakımını yapmak; (*b-i, bşi*, عن *..den*) korumak, himaye etmek; (*b-i, bşi*, عن *..e karşı*) savunmak, müdafaa etmek; تصون [kadın] iffetli/ namus-lu bir yaşam sürmek; korunmak, kendini muhafaza etmek;

صون koruma, muhafaza, himeye; bakım; savunma, müdafaa etme; ifetlilik, namusluluk, saygınlık; صاحبة الصون [hanımlar için bir şeref lakabı] saygıdeğer [afife];

صوان ç. أصونة fincan;

صوان [cin.is.; tek.is. ة] çakmaktaşı; granit;

صواني : أدوات صوانية çakmaktaşından imal edilen eşyalar;

صيانة = صون ;

صائن koruyan, muhafaza eden, bakımını yapan; koruyucu;

مصون iyi korunan, muhafaza edilen; iffetli, namuslu; kadın [namuslu çağrışımı ile];

صوة ç. صوى yol gösteren taşlar;

صوى *i* (صوي) صوي *a* (صوى) ve صوى solmak, kurumak;

صيت bkz. صوت ;

(صيح) صاح *i* (صياح, صيح) bağırmak, haykırmak; çığlık atmak; [horoz] ötmek; (صيحة *çığlık*) atmak, koparmak; (على ,ب veya في *b-e*) bağırmak, bağırıp engellemek; صيّح yüksek sesle bağırmak; تصايح birbirine bağırmak; bağrışmak;

صيح bağırma, haykırma;

صيحة [tek.is.] ç -آت çığlık, haykırma sesi; ¶ صيحة الحرب savaş narası; أرسل صيحات haykırmak, çığlık koparmak; صاح صيحة çığlık koparmak/ atmak; على صيحة seslenilebilecek [bağırsan duyulacak] mesafede; ذهب صيحة في واد kendisinden hiç bir iz kalmamak;

صياح bağırış, haykırma, çığlık; ötüş, ötme sesi [kuş];

صيّاح bağırıp çağıran, velveleci; yüksek sesle konuşan kişi;

تصايح bağrışma, gürültü, velvele;

(صيد) صاد *i* (صيد) (*kuşu*) yakalamak; (*bşi*) avlamak; تصيّد beslenmek için avlanmak; (*bşi*) avlayıncaya kadar peşini bırakmamak, (*bşi*) yakalamak; اصطاد = صاد ¶ اصطاد في الماء العكر bulanık suda balık avlamak;[1]

صيد avlama; balık tutma [ve صيد السمك]; av; ¶ من صيد خياله hayalinin ürünü [hikaye vb.];

صيّاد ç. ون avcı; balıkçı; ¶ صياد السمك balıkçı; yalıçapkını, iskele kuşu, emircik ZOO. Alcedo atthis;

صيداء Sayda şehri LÜB.;

مصيدة ç. مصايد tuzak; ağ; avcılık silahı;

مصيدة ç. مصايد balık tarlası, dalyan [yine

صِيَاص ج. صِيصِيَة horoz mahmuzu;

صِيغَة bkz. صوغ ;

صَافَ i (صَيْف) (صيف) yaz gelmek; yazı (...de veya في ...de) geçirmek ¶ صَافَ الزَّمَانُ امْ شَتَى her zaman, daima, herhâlûkârda; صَيَّفَ = صَافَ ; اصْطَافَ، تَصَيَّفَ ,

صَيْف ج. أَصْيَاف yaz mevsimi;

صَيْفِي [na't] yazlık, yaz ile ilgili; تَوْقِيت صَيْفِي yaz saati uygulaması;

مَصِيف ج. مَصَايِف yazlık, sayfiye yeri; dinlenme/ tatil yeri/ kampı;

اصْطِيَاف yaz tatiline çıkma;

صَائِفَة yaz [mevsimi];

مُصْطَاف yazlık, sayfiye yeri; [ج ون] yaz tatilinde olan, yaz tatilini geçiren;

الصِّين Çin; Çinliler ¶ بِلَاد الصِّين Çin;

صِينِي Çinli [is.]; Çin... [na't]; çini, porselen;

صِينِيَّة ج. صَوَانِي sini; plağın altındaki döner tabla [yine صِينِيَّة مُتَحَرِّكَة]; صَوَانِي [çoğ.] çini, porselen vazo;

صِيوَان ج. ـَات , صَوَاوِين [büyük] çadır;

[مَصِيدَة الأَسْمَاك];

صَاد[2] "ص"harfinin adı;

صَيْدَلَة eczacılık bilimi; eczacılık mesleği;

صَيْدَلِي ج. صَيَادِلَة ecza tahsili görmüş olan, eczacı; eczahane işleten, eczacı;

صَيْدَلَانِي ⇈; ⇈;

صَيْدَلِيَّة ج. ـَات eczacılık [bilim dalı]; eczahane;

صَيْدَلِيَّات eczacılık malzemeleri; ilaçlar;

صَارَ i (صِير) (صَيْر, صَيْرُورَة, مَصِير) (bşe, ...e) dönüşmek, (bş) olmak; [muz. fiil öncesi kullanım] ...yapmaya başlamak, ...olacak, yapacak duruma/ noktaya gelmek/ varmak; meydana gelmek, vuku bulmak, yer almak; (ل b-nin) başına gelmek/ gelip bulmak/ çatmak, (عِنْدَ veya الى b-nin yanında) bulunmak; (الى ...e) varmak; (الى ...ile) sonuçlanmak, neticelenmek; ... صَارَ بِهِ الى ... b-i, bşi, ...e, ...durumuna, ...haline getirmek; ... يُصَارُ الى ... [edil.] eninde sonunda ...olacak, ...e varacak, ...ile neticelenecek, ...sonucunu getirecek; صَيَّرَ (b-i, ...e) dönüştürmek, haline sokmak;

صِير [kapı] gıcırtı; küçük balık; salamura;

صَيْرُورَة oluşma, dönüşme; sonuçlanma, neticelenme, netice, sonuç;

مَصِير gelişme, ilerleme, gidişat (ç. مَصَايِر) varılacak/ ulaşılacak yer; son netice, sonuç; hedef; hayat; bkz. مصر ; ¶ تَقْرِير الْمَصِير halkın kendi geleceğini saptaması, self determinasyon SİY.;

تَصْيِير mülkiyetin, hakkın devri HUK.;

ضاد "ض" harfinin adı; أهْل الضَّاد Arapça konuşanlar, Araplar; أبْنَاء الضَّاد ⇑; أقْطَار الضَّاد Arapça konuşan ülkeler; لُغَة الضَّاد veya لسَان الضَّادق Arap Dili;

ضؤل u (ضُؤُولَة, ضَآلَة) küçük/ ufak tefek olmak; zayıf/ cılız olmak; küçülmek, ufalmak, azalmak; ضَؤُلَ = تضاءل;

ضآلة (ضئالة) küçüklük; zayıflık, cılızlık; küçülme, ufalma, azalma; çekme payı;

ضآلة = ضُؤُولَة ;

ضئيل ç. ضِئَال , ضُؤَلاء , küçük, ufak, az; zayıf, cılız;

ضآلة = تضاؤل ;

ضامة dama;

ضأن [cin.is.; tek.is. ة];

ضأني koyun et;

ضائن koyun;

ضب i (ضَبّ) (على bşi) ele geçirmek; (على bşi) kiit altında tutmak, korumak, dikkatlice/ itina ile muhafaza etmek; ضبب = ضَبَّ; (kapıyı) sürgülemek, kilitlemek; أضب [gün, hava] sisli olmak;

ضب ç. ضِبَاب , أَضُبّ , ضُبَّان kertenkele;

ضبة ç. ـآت , ضِبَاب sürgü, tahta kilit;

ضبح a (ضَبْح) [ateş] (bşi) karartmak, isle karartmak; [at] sesli sesli solumak;

ضبر u (ضَبْر) toplamak, bir araya getirmek;

ضبارة ve إضْبَارَة ç. أضَابِير dosya;

أضبور dosya;

ضبط u, i (ضَبْط) (b-i, bşi) sıkıca yakalamak/ tutmak/ kavramak; (b-i) tutuklamak; (bşi) korumak, muhafaza etmek; (bşe) tam olarak hakim olmak; kontrolü altına almak; (b-i, bşi) kontrol etmek, durdurmak, zabtetmek; (bşi) zorla almak, haczetmek; (bşi) doğru/ hatasız/ yanlışsız bir şekilde yapmak; (bşi) doğru bir şekilde ifade etmek; (bşi) ayarlamak, (bşin) ayarını yapmak; (كَلِمَة kelimeye) doğru hareke vermek; (vakti) doğru/ tam göstermek; (bşi) düzene koymak; (bşi) doğrultmak, düzeltmek, tashih etmek; (bşi) kaydetmek, zabtını tutmak, zabta geçmek; (bşi) doğru ölçmek, doğru miktar almak; انضبط tutuklanmak; ayarlanmak, düzene girmek, disipline bağlanmak; belirlenmek vb. bkz. ضَبَط;

ضبط tutuklama; kontrol altına alma, zaptetme; kontrol; zorla alma, haciz; doğruluk; harekeleme, hareke verme; düzeltme, tashih; ayarlama tekno.; (ç. ضُبُوط) zabıt, zabıtname tutanak; zabıt maddesi, kayıt maddesi; ضَبْطًا tam, tamam; dakik olarak; ¶ بالضَّبْط

ضَجَّاج şiddetli gürültüsü olan; bağırıp çağıran, velveleci;

ضجر *a* (ضَجَر) (عن ya da ب ...*hakkında*) kızgın olmak, rahatsız olmak, canı sıkılmak; (عن veya ب ...*den*) hoşnut/ memnun olmamak; اضجر (*b-i*) kızdırmak, canını sıkmak, rahatsız etmek, sinirlendirmek; تضجّر = ضَجِرَ;

ضَجَر kızgınlık, sinirlenme; memnuniyetsizlik; tasalanma, hüzün, sıkıntı;

ضَجِر kızgın, sinirlenmiş; somurtkan, suratsız; memnun, hoşnut olmayan, rahatsızlık duyan; tasalı, kaygılı, üzüntülü;

مُضْجِر sinirlendirici, asap bozucu, kızdıran; sıkıcı, bunaltıcı;

مُتَضَجِّر = ضَجِر;

ضجع *a* (ضُجُوع, ضَجْع) yanı üzere yatmak, yan yatmak; yatmak, uzanmak; uyumak; ضاجع (*kadın ile*) yatmak, cinsel ilişkide bulunmak; ضَجَعَ = اضّجع ve اضطجع ;ضَجَعَ = انضجع;

ضَجْعة yatış, uzanma; uyuma;

ضُجَعَة uykucu, geç kalkan; tembel;

ضُجْعِي ⇑; ⇑;

ضَجِيع yatak arkadaşı; dost, refik;

مَضْجَع ç. مَضَاجِع yatak, döşek; ¶ أَخَذَ مَضْجَعَهُ yatağa girmek [uyumak için]; أَقَضَّ مَضْجَعَهُ ya da أَقَضَّ عليه الْمَضْجَعَ ya da أَقْلَقَ مَضْجَعَهُ *b-i* uykusuz bırakmak, uykudan mahrum etmek;

مُضَاجِع yatak arkadaşı;

مُضْطَجَع yatak, döşek;

ضحضح [serap] belli belirsiz görünmek, titreş-

ضَبْطًا = tamamen; ضَبْط الأَرَاضِي kadastro, arazi ölçümü; ضَبْط الحِسَابَات hesap tutma, defter tutma; ضَبْط الشَّهْوَة perhiz; ضَبْط الأَمْلَاك العقَارِيَّة kadastro; ضَبْط النَّفْس kendine hakim olma, kendini zabtetme, tutma; جِهَاز الضَّبْط kontrol cihazı, mekanizması; عَارٍ عن الضَّبْط harekesiz;

ضَبْطِيَّة polis karakolu; polis;

مَضْبَطَة ç. مَضَابِط tutanak, zabıt;

انْضِبَاط disiplin; لَجْنَة الإنْضِبَاط disiplin kurulu;

ضَابِط kontrol düzeni, regülatör vb. TEKN.; (ç. ضُبَّاط) subay, zabıt; (ç. ضَوَابِط) kural, kanun, töre; ¶ ضَابِط آمِر üst amir [subay]; ضَابِط الصَّفّ ast; ضَابِط مَأْمُور astsubay (ç. ضُبَّاط الصَّفّ); ضَابِط الصَّوْت ses ayar düğmesi, vb.; صَفّ ضَابِط ç. صَفّ ضُبَّاط astsubay; بِغَيْرِ ضَابِط وَلا رَادِع tamamen kontrolsüz, sınırsız;

ضَابِطَة polis; (ç. ضَوَابِط) zorlayıcı kuvvet, nizam;

مَضْبُوط doğru, tam, isabetli;

ضبع müe, ç. اَضْبُع ,ضِبَاع sırtlan;

ضبن ⇒ اضطبن (*bşi*) koltuğunun altına almak;

ضِبْن koltukaltı;

ضجّ *i* (ضَجّ ,ضَجِيج) gürültülü olmak; gürültü çıkarmak, bağrışmak; اضجّ = ضَجَّ;

ضَجَّة bağırma, haykırma, çığlık; gürültü, yaygara, velvele, patırtı;

ضَجِيج ⇑; ⇑;

ضَجُوج gürültücü, velveleci, bağırıp çağıran;

mek; kırılmak, parçalanmak; تَضَحْضَحَ [serap] titreşmek, titreyerek görünmek;

ضَحْضَاح sığ [su];

ضَحِكَ a (ضَحِك, ضَحْك) (ب veya على ...e) gülmek; (ب, على veya من ile b-ile) alay/ istihza etmek, eğlenmek, dalga geçmek; ¶ ضَحِكَ ضَحِكَ مِلْءَ شِدْقَيْهِ ya da بِمِلْءِ شِدْقَيْهِ kahkaha atmak; ضَحِكَ عَن دُرٍّ مُنَضَّد dişlerini gösterek gülmek; sırıtmak; ضَحِكَ على ذَقْنِه [ç. على ذُقُونِهِم] (ب ile) b-e oyun oynamak, dalga geçmek (ب b-i) işletmek, (ب b-ile) gırgır geçmek MIS., SUR.; ضَحِكَ في ذَقْنِه b-i küçümsemek; ضَحَّكَ (b-i) güldürmek; ضَاحَكَ (b-ile) şakalaşmak, (b-ile) eğlenmek; أَضْحَكَ ve اِسْتَضْحَكَ (b-i, من ...ile) güldürmek; ¶ ما يُضْحِكُ الثَّكْلَى [lafzen çocuğunu yitiren kadını dahi güldüren] çok komik, ölüyü bile güldüren; تَضَاحَكَ gülmek;

ضَحِك gülme, gülüş;

ضَحْكَة ç. ـَات gülüş;

ضُحْكَة gülünen şey, alay konusu;

ضَحُوك çok sık gülen; güleç;

ضَحَّاك ⇑; ⇑; şakacı, nüktedan;

أُضْحُوكَة ç. أَضَاحِيك alay konusu; gülünen şey, şaka, latife;

أَضْحَك daha komik, gülünç;

مَضْحَكَة alay konusu; gülünen şey;

ضَاحِك ç. ضَوَاحِك gülen; ضَاحِكُ السِّنِّ neşeli, şen;

مُضْحِك komik, gülünç; komedyen, palyaço; şakacı ¶ قِصَّة تَمْثِيلِيَّة مُضْحِكَة komedi;

ضَحْل sığ [su]; sığlık;

ضَحَا u (ضُحُوّ, ضَحْو) ve ضَحِيَ (ضَحْو) görünmek; ضَحِيَ a (ضَحًى) ⇑; güneş çarpmak; ضَحَّى (ب bşi) kurban etmek, vermek ¶ ضَحَّى ضَحَّى بِالنَّفْسِ بِنَفْسِه kendini kurban etmek; ضَحَّى بالنَّفْسِ والنَّفِيس varını yoğunu vermek, malını canını feda etmek/ vermek; أَضْحَى [yardımcı fiil] olmak, dönüşmek; [muz. fiil öncesi kullanım] bş yapmaya başlamak; ...yapacak, olacak dereceye, noktaya gelmek;

ضَحْوَة ç. ضَحَوَات kuşluk vakti; sabah;

ضُحًى [müz ve müe.] kuşluk vakti ¶ بَيْنَ عَشِيَّةٍ وَضُحَاهَا birden, çok kısa bir sürede;

ضَحِيَّة kuşluk vakti; (ç. ضَحَايَا) kurban, kurbanlık hayvan; [kaza vb. de] kurban; ذَهَبَ (وَقَعَ) ضَحِيَّةً bş kurban gitmek;

أَضْحًى [cin.is.; tek.is. ة] kurban, kurbanlık hayvan ¶ عِيد الأَضْحَى Kurban Bayramı; يَوْمُ الأَضْحَى Kurban Bayramının birinci günü;

أُضْحِيَة ç. أَضَاحِي kurban[lık hayvan];

تَضْحِيَة kurban etmek; (ç. ـَات) kurban;

ضَاحٍ : ضَاحٍ لِلشَّمْسِ [s.] güneşli;

ضَاحِيَة ç. ضَوَاحٍ çevre, civar; varoş, dış mahalle;

مَضْحًى kahvaltı yeri;

ضَخَّ u (ضَخّ) (suyu) fışkırtmak, kuvvetle dışarı atmak;

مِضَخَّة ç. ـَات fıskiye, su tulumbası; ¶ مِضَخَّة جَذَّابَة emme basma tulumba; مِضَخَّة الحَرَائِق (الحَرِيق) yangın tulumbası; مِضَخَّة رَافِعَة emme basma tulumba;

ضخم u (ضخامة) büyük/ iri/ hacimli, cüsseli/ kocaman olmak; ضخّم (bşi) büyütmek, şişirmek; تضخّم şişmek, kabarmak, büyümek; genişlemek, açılmak;

ضخم ç. ضخام büyük, iri, hacimli, aşırı büyük, kocaman, muazzam; muteber, saygın [isim, nam]; büyük [itibar]; şişman, etli; muhteşem, görkemli, debdebeli; المدفعية الضخمة uzun menzilli toplar;

ضخامة büyüklük, irilik; şişmanlık; ihtişam, azamet;

تضخيم şişirme, kabartma, büyütme;

تضخّم şişme, büyüme, kabarma; genişleme, açılma; enflasyon; [تضخّم مالي (نقدي)] ¶ تضخّم الطحال dalak büyümesi TIP.;

مضخّم ç. -آت kuvvetlendirici ¶ مضخّم الصوت hoparlör;

ضدّ ⇒ ضادّ ters/ zıt/ aksi olmak; (b-e, bşe) ters davranmak, aksine gitmek, (b-ile) zıtlaşmak; تضادّ zıtlaşmak, birbirine zıt gitmek;

ضدّ ç. أضداد zıt, ters, aksi; iki zıt anlama gelen kelime; muhalif, hasım, rakip; [na't] panzehir; anti...; ... ضدّ [mud. meb. kul.] ...e karşı ¶ كان على الضدّ من ذلك bunun karşısındaydı, bunun tersi bir konumdaydı;

ضدّية karşıtlık, zıtlık; husumet, kötü niyet;

مضادّة zıt, ters, aksi, karşıt;

تضادّ zıtlık, terslik, tezat;

مضادّ zıt, ters, aksi; anti...; مضادّات [çoğ.] panzehirler; ¶ مضادّات للحبل doğum kontrol ilaçları; مضادّات حشرية haşere ilaçları; مضادّات للفساد antiseptikler;

متضادّ zıt, ters, karşıt;

ضرّ u (ضرّ) (b-e, bşe) zararlı olmak, zarar/ hasar vermek; ضرّر zarar vermek ⇑; ضارّ ⇑; أضرّ = أضرّ (ب b-i, bşe veya b-i, bşe veya b-i, على bşe) zorlamak, icbar etmek; (b-e) baskı yapmak; ikinci hanım ile evlenmek; تضرّر zarar, hasar görmek, yaralanmak; kaybı/ hasarı bulunmak; (من ...den, ...hakkında) şikayet etmek, şikayette bulunmak, yakınmak; انضرّ zarar/ hasar görmek, yaralanmak; kaybı/ hasarı bulunmak; اضطرّ (b-i, الى ...e) zorlamak, mecbur kılmak, icbar etmek; أضطرّ (الى ...e) zorlanmak, mecbur kalmak; zor durumda kalmak, zorunluluk halinde bulunmak, sıkışık durumda olmak; (الى bşe) ihtiyacı olmak, gereksinim duymak;

ضرّ hasar, zarar, ziyan, kayıp;

ضرّ ikinci hanım ile evlenme;

ضرّة ç. ضرائر ,-آت birinci hanımdan sonraki hanımlar; inek memesi, yelin;

ضرر ç. أضرار zarar, hasar, ziyan; kayıp; ¶ ما الضرر ne zararı var; أخفّ الضررين ehveni şer, iki kötü seçeneğin [göreli olarak] iyisi;

ضرّاء darlık, sıkıntı; ¶ في السرّاء و الضرّاء iyi ve kötü günde, darlıkta ve bollukta;

ضرير kör;

ضرورة ç. -آت ihtiyaç hali, zorunluluk, zaruret; darlık, sıkıntı, zor durum; ضرورةً zarureten, zorunlu olarak; ¶ بالضرورة zorunlu

olarak; عِنْدَ الضَّرُورَة ihtiyaç/ zorunluluk/ zaruret halinde; لِلضَّرُورَةِ القُصْوَى fazla ihtiyaç bulunması halinde; لِلضَّرُورَةِ أَحْكَامٌ veya الضَّرُورَات تُبِيحُ المَحْظُورَات zorunluluklar haramları mubah kılar;

ضَرُورِي gerekli, zorunlu, zaruri, kaçınılmaz; ضَرُورِيَّات [çoğ.] ihtiyaçlar; ¶ كَانَ من ضَرُورِيَّات الضَّرُورِي gerekli/ zorunlu olmak; ضَرُورِيَّات الحَيَاة hayatın gereksinimleri; ضَرُورِيَّات الأَحْوَال durumun gerekleri;

مَضَرَّة ç. مَضَارّ , -آت (على) zarar, hasar; ziyan, kayıp;

اضْطِرَار zorlama, icbar, mecbur etme; ihtiyaç, gereksinim; zorunluluk hali; ¶ عِنْدَ الإضْطِرَار zorunluluk, ihtiyaç halinde;

اضْطِرَارِي zorunlu, zorlayıcı, mecburi;

ضَارّ zararlı, kötü;

مُضِرّ (ب ...e) zararlı; sıhhate dokunan; dezavantajlı, avantajsız;

مُضْطَرّ (الى ...yapmak) zorunda, (الى ...e) mecbur olan,; çok fakir; (الى ...i) isteyen, ihtiyacı olan;

ضَرَبَ i (ضَرْب) (b-e, bşe, ب ...ile veya على ...e, ب ...ile) vurmak, dövmek; (b-e, bşe) ateş etmek; (على veya ها müzik aletini) çalmak; [daktilo gibi tuşlu bir cihaz ile] yazmak; [akrep] sokmak; (بين... insanları) ayırmak, bölmek; (على b-e, bşi) zorla kabul ettirmek, yaptırmak, empoze etmek; ضَرَبَ عن... b-i, bşi terketmek, bırakmak; _(ضَرْب, ضَرَبَان) [kalp, nabız] atmak, vurmak, çarpmak; [yara, diş vb.] çok, şiddetle ağrımak; harekete geçmek; (في ...de) gezinmek, dolaşmak; [gemi] seyrine başlamak, yolculuğa çıkmak; [kuş] göç etmek; (الى rengine) çalmak; (dişi deveyi) aşmak; ¶ ضَرَبَ له أَجَلاً biri için tarih tayin etmek; ضَرَبَ الإرْزَ pirincin kabuğunu çıkarmak; ضَرَبَ فِي الأَرْض seyahat etmek, yolculuk yapmak; ضَرَبَ بُوِيَه على... ...e boya vurmak KNŞ.; ضَرَبَ البَاب kapıyı çalmak; ضَرَبَ الجَرَس zili çalmak; ضَرَبَ حَقْنًا iğne vurmak; ضَرَبَ خَطًّا çizgi çekmek; ضَرَبَ أَخْمَاسَه في ve ضَرَبَ أَخْمَاسًا لأَسْدَاسٍ أَسْدَاسِه kara kara düşünmek, çıkar yol için uzun uzun düşünmek; içinden çıkamamak, çözüm yolu bulamamak; plan yapmak, tertip düzenlemek; hayal kurmak; ضَرَبَ خَيْمَةً çadır kurmak; ضَرَبَ الرَّقْمَ القِيَاسِي rekor kırmak; ضَرَبَ السَّلام [askerî] selam vermek [çakmak]; ضَرَبَ ضَرِيبَةً (على b-e) vergi koymak; ضَرَبَ أَطْنَابَه kök salmak; ضَرَبَ أَطْنَابَه في ...de yerleşmek; ضَرَبَ عَدَدًا في... عَلَى... أُخْرَى bir sayıyı bir diğeriyle çarpmak; ضَرَبَ عُنُقَه boynunu vurmak, başını kesmek; ضَرَبَ قَالَبَه bşi taklit etmek; ضَرَبَه كَفًّا b-nin yüzüne tokat vurmak; ضَرَبَ مَثَلاً لِ... ...ile ilgili atasözü söylemek; ضَرَبَ لَه مَثَلاً ...e örnek getirmek/ göstermek/ vermek; ضَرَبَ مَثَلاً örnek vermek; (bşi, ل ya da على ...e, ...ile ilgili) örnek göstermek; ضَرَبَ الأَمْثَال bilgece/ hikmetli sözler söylemek; örnekler sunmak; ضَرَبَ نُقُودًا para basmak; ضَرَبَ

olmak; ...ضَرَبَ صَفْحًا عن ...den kaçınmak, çekinmek; (عن العَمَل) أَضْرَبَ işi durdurmak, grev yapmak, greve gitmek; أَضْـــرَبَ عن الطَّعَام açlık grevine gitmek; تَضَــارَبَ birbiri ile yumruklaşmak, dövüşmek; [görüşler, düşünceler] ayrılmak, farklı olmak, birbirine zıt olmak; اِضْطَرَبَ [dalgalar] çarpışmak, kabarmak; heyecanlanmak, rahatsızlık duymak; telaşlanmak, koşuşturmak; ileri geri sallanmak, sendelemek; rahatsız/ karışık/ düzensiz/ tedirgin olmak; titremek;

ضَــرْب vurma; ateş etme; çarpma MAT.; para basma; (ç ضُرُوب) çeşit, cins, grup; ikinci mısranın son tefilesi.; (ç. أَضْرَاب) benzer, eş; ¶ دَار الضَّــرْب ve ضَــرْبخَـانَة darphane; ضَرْب النَّار ateş açma; bombardıman ضَرْب الرَّمْل remil falına bakma; وَضَعَ السِّلاَحَ تَحْتَ الضَّرْب silahı ateşlemek için doğrultmak, nişanlamak; هُوَ وَ أَضْرَابُهُ o ve onun gibiler;

ضَرْبَة ç. ضَرَبَات darbe; itme, dürtme; [silah] atış; bela, musibet, ceza ¶ ضَرْبَة الشَّمْس güneş çarpması; ضَرْبَة قَاضِيَة (على ...e) öldürücü darbe; ضَرْبَة جَزَاء penaltı [futbol];

ضِرَاب [dişi hayvanı] aşma;

ضَرِيب vurulan, çarpılan; benzer;

ضَرِيبَة ç. ضَرَائِب gümrük vergisi; vergi; karekter, mizaç, yapı; ¶ ضَـرِيبَـة الدَّخْل gelir vergisi; ضَرِيبَـة كَسْب العَـمَل kazanç vergisi; ضَرِيبَة المَلاَهِي giriş ücreti;

مَضْـرِب ç. مَـضَـارِب kamp; yer, mahal, mevki; yol; büyük çadır; ¶ كَانَ مَضْرِب المَثَل

ضَرَبَ الى الحُـمْـرَة مَوْعِدًا randevulaşmak; (الصُّفْرَة) kırmızıya (*sarıya*) çalmak, kırmızımtrak olmak; ضَرَبَ به الأَرْض *b-i, bşi* yere vurmak, çalmak; ضَـرَبَ في الخَيَـال bulutlar üstünde gezmek, hayal kurmak; mümkün olmayan şeyi istemek; ضَرَبَ بِسَهْمٍ مُصِيبٍ ...e aktif/ faal olarak katılmak; ضَرَبَ في... بِسَهْمٍ وَ نَصِيبٍ في... ...e katılmak, iştirak etmek; ضَرَبَ بِه عُرْض ;|| ضَـرَبَ فِيـه بِعِرْقٍ الحَائِط hiç önem vermemek, umursamamak; *bşi* küçük görmek, reddetmek; hafifletme amacıyla [gemiden] ağırlık atmak; ضَــرَبَ بِنَظَرِه الى... bakışlarını ...e çevirmek, yöneltmek; ضَـرَبَ بِوَجْـه صَاحِبِـه [kötü] iş tasarlayanının kendi başına gelmek; ضَـــرَبَ علـى كَلِمَة kelimeyi silmek; ضَــرَبَ عَنْه صَـفْـحًـا *b-den* ya da *bşden* yüz çevirmek; *b-i, bşi* umursamamak, önem/ ehemmiyet vermemek, itibar etmemek; ضَــرَبَ في حَـدِيدٍ بَارِدٍ fayda/ sonuç getirmeyecek iş yapmak, havanda su dövmek; «ضَرَبَ لِنَفْسِـه سَبْعَةَ أَيَّام» yedi gün kalmaya karar verdi»; «ضَـــرَبَ بَيْني وَ بَيْنَه الأَيَّام kader bizi ayırdı»; ضَرَّبَ (*bşi*, ب ...*ile*) karıştırmak, karmak; (...بَـيْـــن *arasında*) karışıklığa, huzursuzluğa sebep olmak; (*kumaşın içini*) pamuk vb. doldurmak; ضَارَبَ (*b-ile*) çekişmek, dövüşmek; spekülasyon yapmak TİC.; أَضْرَبَ (عن ...*den*) yüz çevirmek, (عن ...*i*) bırakmak, terk etmek, ayrılmak; (في ...*de*) kalmak, bulunmak; ¶ أَضْرَبَ ...جَأْشًا لِ ...e hazırlanmak, ...için hazırlıklı

ضرج u (ضَرْج) (bşi, بِالدَّم kana) bulamak; ضرّج = ضرج; تضرّج kırmızı olmak, kızarmak;

مضرّج : مُضَرَّج اليَدَيْن elleri kanlı, elleri kana bulanmış; suç üstü [yakalanan];

ضريح ç. اَضْرِحَة , ضَرَائِح mezar; mozole;

ضـرس i (ضَـــرْس (bşi) iyice/ sıkıca ısırmak;

ضرس a (ضَرَس) [diş] kamaşmak; ضرّس (b-i) [savaş için] eğitmek, eğitim yaptırmak; (الأسنَان dişleri) kamaştırmak; اَضــــرس (الأسْنَان dişleri) ⇑;

ضِرْس; ضرس ç. ضُرُوس , اَضْرَاس azı dişi; ضِرْس العَقْل akıl dişi, yirmi yaş dişi;

حرب ضروس şiddetli savaş, harp;

تضاريس : تَضَارِيس الأَرْض yerin engebelik bölgeleri; تَضَارِيس الوَجْه yüzdeki buruşukluklar/ kırışıklıklar;

ضرط i (ضُرَاط ,ضَرِيط ,ضَرْط) yellenmek, osurmak;

ضرط [tek.is. ة] yellenme, osuruk;

ضراط ⇑;

ضرع a , ضرع u (ضَرَاعَة) ve ضرع a (ضَـرَع) (الى b-e) boyun eğmek, itaat etmek; (الى b-e) yalvarmak, niyaz etmek, (الى b-den) rica etmek, istirham etmek; ضارع (biri, bş) gibi olmak, benzemek; تضرّع ve اضطرع (الى b-e) itaat etmek, boyun eğmek; (الى b-e) yalvarmak, niyaz etmek, (الى b-den) rica etmek, dilemek;

ضرع ç. ضُـرُوع , ضِـرَاع hayvan memesi; ¶ الزَّرْع وَ الضَّرْع ziraat ve hayvancılık;

ضرع benzer, andıran;

ضراعة itaatkarlık, boyun eğme; yalvarma,

(الأَمْـثَـال) örnek teşkil etmek, darbı mesel olmak;

مضرب ç. مَضَارِب büyük çadır; tenis raketi [oyunlarda topa vurmak için kullanılan araçlar]; çırpma işleminde kullanılan aletler, yumurta teli; sineklik; piyano;

مضراب raket [top oyunlarında vb. de];

مضاربة ç. آت- spekülasyon TİC.; limitet ortaklık, rekabet;

اضراب ç. آت- grev;

تضارب [görüşler, düşünceler vb.] ihtilaf, ayrılık, zıtlık, çekişme;

اضطراب ç. آت- düzensizlik, kargaşa; karışıklık; huzursuzluk, ayaklanma, isyan, başkaldırı SİY.; sabırsızlık; ¶ اِضْطِرَابَات عَصَبِيَّة asabi, sinirsel bozukluklar;

ضوارب [ضَـارِب 'in çoğulu]; ¶ العُـرُوق الضَّـــوَارِب atardamarlar, arterler; طَيــــر الضَّوَارِب göçmen kuşlar;

مضروب tayin, tespit edilmiş, belirlenmiş, kararlaştırılmış [zaman, tarih, yer]; çarpılan ¶ مَضْرُوب فيه çarpan MAT.;

مضربة içine pamuk vb. doldurulmuş;

مضارب ç. ون- spekülatör;

متضارب ayrılık içinde, çekişen, zıtlaşan, ihtilafli [düşünceler, görüşler];

مضطرب düzensiz, oturmamış; karışık; düzenlenmemiş, organize olmayan; tedirgin, telaşlı, tasalı; zayıf;

مضطرب oyun sahası;

ضربخانة bkz. ضرب;

niyaz etme, rica etme;

مضارعة benzerlik, benzeme;

تضرّع yalvarma, niyaz etme, rica etme;

ضارع alçak gönüllü, mütevazi;

مضارع benzer, andıran; muzari [fiil] DİLB.

ضرغم ç. ضراغم aslan;

ضرغام ç. ضراغمة aslan;

ضرم a (ضرم) tutuşmak, ateş almak, yanmaya başlamak; [savaş] başlamak, patlak vermek, çıkmak; ضرّم (ateş) yakmak ¶ ضرّم النّار ... في ...i tutuşturmak, ateşe vermek; اضرم =ضرّم; تضرّم alevlenmek, yanmak, tutuşmak [duygular, hisler için de] اضطرم =ضرم;

ضرام tutuşma, ateş alma; yangın;

اضطرام ⇑; ⇑;

مضطرم tutuşmuş, yanmakta olan;

ضرو ⇒ ضرّى (köpeği, ب ...in peşine) yollamak, göndermek, (ب ...in üzerine) salmak; (b-i, ب ...ile) [dövüşmesi için] kışkırtmak;

ضرو ç. ضراء, أضر av köpeği;

ضراوة hırs, tamah, aç gözllük;

ضار tamahkar, açgözlü, hırslı;

ضعضع (bşi) yıkmak, yerle bir etmek, harap etmek; تضعضع çürümek, telef olmak; zayıflamak, zayıf düşmek; dağılmak, birliği bozulmak [nizam, organizasyon vb.]

ضعضعة yıkılma, harap/ viran olma; zayıflatma; zayıflık, çürüklük; ¶ ضعضعة [yaşlılıktan] zaafiyet, elden ayaktan düşme;

متضعضع bozulmuş, çürümüş; zayıflamış, takati kalmamış; zayıf, kırılgan, dayanaksız, çürük; itaatkar, muti, uysal;

[1] ضعف u (ضعف) zayıf/ kırılgan/ dayanıksız olmak; zayıflamak, azalmak, küçülmek; (عن ...için) çok zayıf olmak; اضعف (b-i, bşi ya da عن b-i, bşi) zayıflatmak, zayıf düşürmek; استضعف (bşi) zayıf görmek/ kabul etmek; (b-e karşı) küstahça davranmak;

ضعف zayıflık, kırılganlık, dayanıksızlık; zayıflama, güçsüzlük, zaaf ضعف الإرادة zayıf iradelilik, irade zayıflığı; لضعف العصبي sinir zayıflığı/ argınlığı, nevrasteni; ضعف التّناسل cinsel zayıflık, iktidarsızlık;

ضعيف çoğ. müz. ضعفاء, ضعاف, ضعفة çoğ. müe. ضعائف zayıf, dayanıksız; kırılgan, güçsüz, cılız; zayıf [ders notu]; ¶ ضعيف الإرادة zayıf iradeli, ضعيف العقل ahmak, alık, budala; ضعيف القلب korkak, yüreksiz, ödlek; ضعيف القلب [tevazu ifadesi olarak] acizane, hakkı olmayarak ben , şu aciz...;

اضعاف zayıflatma; bozulma;

مستضعف zayıf kabul edilen, sayılan; zayıf; mazlum, zulme uğramış, mustadaf;

[2] ضعف ⇒ ضعّف (bşi) iki kat yapmak; (bşi) çoğaltmak, kat kat yapmak; اضاعف ⇑ (bşi, من bşi) ⇑; تضاعف iki kat olmak, kat kat olmak;

ضعف ç. اضعاف iki kat; kat (sayı olarak); elbise kıvrımı/ katı; aralık, yarık ¶ مئة ضعفة ...in yüz katı, yüz kat...; ثلاثة اضعافه ...in üç katı, üç kat... اضعاف اضعافه kat kat ⇑; هذا المبلغ مرتبه اضعاف اضعافه bu meblağ onun

maaşını kat kat aşıyordu.»; اَضْعَاف مُضَاعَفَةً pek çok kez, yüzlerce defa;

تَضَاعِيف muhteva, içerik, metin [yazının]; katlar; satır aralarındaki boşluk; في تَضَاعِيفه içinde, arasında;

مُضَاعَفَة kat kat yapma, ikiye katlama; مُضَاعَفَات [hastalığın] komplikasyonlar;

تَضَاعُف ikiye katlama, kat kat yapma;

مُضَعَّف iki kat; kat kat yapılmış, artırılmış;

مُضَاعَف ⇑; ⇑; bkz. ضِعْف;

ضَعَة bkz. وضع;

ضَغَثَ a (ضَغْث) (*hikayeyi*) birbirine katmak/ karıştırmak;

ضِغْث ç. اَضْغَاث demet, deste, karışıklık, birbirine girme; içinden çıkılamayan, labirent ¶ اَضْغَاث أَحْلَام karmakarışık rüyalar; زَادَ ضِغْثًا على اِبَّالَة; *bşi* daha da kötüleştirmek, iyice batırmak;

ضَغَطَ a (ضَغْط) (*b-i, bşi*) sıkıştırmak; (على *üstüne*) bastırmak, tazyik uygulamak; (على *b-e, bşe*) baskı uygulamak, yüklenmek; اِنْضَغَطَ sıkışmak, tazyik altında kalmak, preslenmek;

ضَغْط basınç; vurgu; baskı, zor; voltaj, gerilim ELK. ¶ الضَّغْط الجَوِّي atmosfer basıncı; لضَّغْط الدَّمَوِي ve ضَغْط الدَّم tansiyon, kan basıncı; ضَغْط الهَوَاء hava basıncı; تَحْتَ ضَغْط الرَّأْي العَامّ genel kabulün zorlamasıyla;

ضَغْطَة basınç;

ضَغُوطِيَّة basınç;

ضَاغُوط kabus;

مَضَاغِط : مَضَاغِط هَوَائِيَّة kompresörler;

تَضَاغُط tazyik, sıkıştırma [تَخَلْخُل karşıtı];

اِنْضِغَاط sıkıştırılabilirlik;

ضَاغِط : آلَة ضَاغِطَة kompresör;

مَضْغُوط : هَوَاء مَضْغُوط sıkıştırılmış hava;

ضَغِنَ a (ضَغَن) (على *b-e karşı*) kin duymak/ beslemek, (على *b-e*) içerlemek; تَضَاغَنَ birbirine karşı kin beslemek;

ضِغْن ç. اَضْغَان kin, gizli nefret, hınç, garez;

ضَغِن kin besleyen, hıncı olan; garezkar;

ضَغِينَة ç. ضَغَائِن kin ⇑ ⇑;

ضَفَّة kalabalık, topluluk [insan];

ضَفَّة ç. ضِفَاف sahil, kıyı; kumsal;

ضَفَف fakirlik, yoksulluk;

ضِفْدَع ç. ضَفَادِع kurbağa; ¶ ضِفْدَع بَشَرِي kurbağaadam ASK.;

ضَفَرَ i (ضَفْر) (*saçı*) örmek; (*bşi*) örmek, dokumak; (*sicimi, ipi*) bükmek; ضَفَّرَ = ضَفَرَ;

تَضَافَرَ (*b-e*) yardım etmek, yardımcı olmak;

ضَافَرَ (على *bşde*) yardımlaşmak; (مَعَ *ile*) sıkı sıkıya bağlı/ sık dokunmuş olmak; peş peşe gelmek, sıralanmak;

ضَفْر ç. ضُفُور kolan, yular;

ضِفَار ç. ضُفُر ⇑;

ضَفِيرَة ç. ضَفَائِر örgü; örgülü kuyruk; örme, örgü işi; ipek veya altın sırma şerit; çile [yün ipek vb.]; sinir ağı, örgü, pleksus;

ضَفَا u (ضَفْو) ضَفَا (ضفو) bol/ çok/ mebzul olmak; dolup taşmak [havuz vb.]; اَضْفَى (*bşi*, على *...e*) bol bol vermek, ihsan etmek; (على *bşi, bş ile*) doldurmak; على *bşi, bş ile*) sarmak, (على *bşin üzerine, bşi*) yaymak, açmak;

ifeyi) üstlenmek, sorumluluğu üstüne almak; اِسْتَضْلَعَ (مِن ...*hususunda*) iyi bilgisi olmak, (مِن ...e) vakıf olmak;

ضَلْع sevgi, muhabbet; ¶ ضَلْعُهُ مَعَهُ ondan yana;

ضِلَع ç. أَضْلُع , أَضْـلَاع , ضُلُوع kaburga kemiği; pirzola, külbastı; [üçgende] kenar; الأَضْلَاع göğüs; ضِلَع البِـرْمِـيل fıçı tahtası; مُتَسَوِي الأَضْلَاع eşkenar GEO.; «كَانَ لَهُ ضِلْع فِي الأَمْر [bu] işte onun parmağı var.»;

ضَلِيع güçlü, dayanıklı, sağlam; bilgili, derin, tecrübeli;

ضَلَاعَة güçlülük, dayanıklılık, gürbüzlük [vücut ile ilgili];

مُضَلَّع kaburgası bulunan, kaburga gibi iskeleti, çatısı bulunan; [is.] çokgen; [s.] çokgen ¶ صَاج مُضَلَّع oluklu demir levha;

مُتَضَلِّع (مِن ...*de*) bilgili, derin; (مِن ...*de*) uzman, mütehassıs;

ضُلْمَة T.> dolma;

ضَمَّ *u* (ضَمّ) (*bşi*) bir araya getirmek, birleştirmek; (*bşi*) eklemek, ilave etmek; (*bşi*) toplamak, yığmak; (هُم *insanları*) birleştirmek; (*b-i*) kucaklamak, bağrına basmak; (*bşi, b-i,* الى ...*e*) ilave etmek, katmak, dahil etmek, eklemek; (*farklı şeyleri*) kendi yapısında toplamak; dudaklarını büzmek ['u' sesi çıkarırken aldığı şekil gibi]; [kader] (*b-i* belaya vb. sürüklemek; (*sessiz harfi*) 'u' seslisi veya 'ـُ' ile okumak DİLB. ¶ ضَمَّ الصُّـفُـوف saf/ sıra/ dizi oluşturmak; ضَمَّـهُ الى صَدْرِهِ (*b-i*)

ضَفْوَة: ضَفْوَةُ العَيْش rahat, müreffeh, hayat;

ضَافٍ çok, bol, mebzul; tafsilatlı, ayrıntılı;

ضَلَّ *i* (ضَلَالَة, ضَلَال) kaybolmak, yolunu kaybetmek; (*bşden* ya da عن ...*den*) sapmak; yanılmak, hata etmek ¶ ضَلَّ سَعْيُهُ emekleri boşa gitmek; ضَلَّلَ (*b-i*) yanıltmak, yoldan çıkarmak; (*b-i*) aldatmak; أَضَلَّ = ضَلَّلَ; *b-e* yolunu kaybettirmek; (*bşi*) kaybolmaya bırakmak;

ضَلّ yanılgı, hata, yanlış;

ضَـلَال yoldan/ haktan ayrılma/ sapma; hata, yanılgı ¶ ضَلَال الأَلْوَان renk körlüğü;

ضَلَالَة yanılgı; sapkınlık, dalalet;

أُضْلُولَة ç. أَضَالِيل yanılgı;

مَضَلَّة kaybolma, yolunu kaybetme;

تَضْلِيل yanıltma, yanlış yola sürükleme, yolunu kaybettirme;

إِضْلَال ⇑;

ضَالّ ç. ضَوَالّ yolunu kaybetmiş; aylak, başıboş gezen; hatalı, yanlış;

ضَـالَّة azimli/ ısrarlı çalışmanın hedefi/ amacı; ¶ ضَالَّة المَنْشُودَة ⇑;

مُضَلِّل yanıltan, yanıltıcı, aldatıcı;

مُضِلّ ⇑;

ضَلَعَ *a* (ضَلْع) (مع *b-ile* taraf olmak, (مع *b-nin* tarafında olmak; ضَلُعَ *u* (ضَلَاعَة) güçlü/ sağlam/ gürbüz/ dayanıklı/ metin olmak; ضَلِعَ *a* (ضَلَع) eğik/ büküк/ kıvrık olmak; ضَلَّعَ (*bşi*) eğmek, bükmek, kıvırmak; تَضَلَّعَ (مِن ...*ile*) sıkıştırılmak; (مِن ...*de, alanında*) bilgili/ otorite/ yetkin olmak; اِضْـطَلَعَ (ب ...*de, alanında*) ⇑; (ب *bşi, görevi, masrafları, vaz-*

bağrına basmak; ضَمَّ اِلَيْه زَوْجَتَه karısını kucaklamak, karısına sarılmak; تضامّ birleşmek, kuvvetleri bir araya getirmek; انضمّ bir araya gelmek, toplanmak, (الى ...e) eklenmek, ilave olmak, katılmak; (الى ...ile) ilişkili olmak; (الى *kuruma, kuruluşa*) girmek, dahil olmak, katılmak; (الى *bşi*) içermek, kapsamak;

ضمّ toplama, ilave; toplanma, bir araya gelme, birleşme; girme, katılma; kayıt olma; damme, 'u' sesini temsil eden 'ـُ' işareti DİLB.;

ضمّة damme, ötre işareti; bağır, kucak;

ضميمة ç. ضَمَائِم ekleme, ilave; zam, artış;

تضامّ : ... تَضَامّ مَعَ ... ile beraber, birlikte;

انضمام (الى ...e) katılma, (الى ...ile) birleşme, (الى ...e) yakınlaşma; (الى *kuruluşa* vb.e) katılma, dahil olma, girme;

مضموم sıkı, iyice kapalı, büzülmüş [ağız];

منضمّة aksesuar tekno.;

اضمحلّ [edil.] yavaş yavaş eriyip/ sönüp gitmek, gözden kaybolmak; azalmak;

اضمحلال ⇑; giderek hissedilmez olma;

مضمحلّ giderek kaybolan, hissedilmez olan; sönümlü [dalga, titreşim FİZ.];

ضمخ *u* (ضَمْخ) ve ضمّخ (ب ...*ile*) yağlamak, sıvamak;

ضمد *u, i* (ضَمْد, ضِمَاد) ve ضمّد (*b-i, bşi*, ب ...*ile*) yağlamak, sıvamak;

ضماد bandaj, sargı [yara için]; sarma [yara vb.i]; [kadın] dost hayatı yaşayan;

ضمادة [yarayı] sarma;

مضمّد IR. [erkek] hastabakıcı;

مضمّدة kompres, tampon TIP.; hemşire;

ضمر *u* (ضُمُور, ضُمْر) zayıflamak, incelmek; çok zayıflamak, bir deri bir kemik kalmak; küçülmek, büzülmek, fire vermek; ضمّر (*bşi*) inceltmek, zayıflatmak; اضمر = ضَمَّر; (*bşi*, في نَفْسِه ...*içinde*) gizlemek, saklamak, içine atmak, (ل ...*e karşı*) [bir hissi, duyguyu] beslemek; ¶ اَضْمَرَ له الشَّرّ birine karşı kin beslemek, biri-ne hıncı olmak; تضمّر incelmek, zayıflamak; انضمر kurumak, kuruyup buruşmak;

ضمر zayıflama, incelme; zayıflık;

ضمور ⇑; ⇑; dumur, atrafi, körelme tıp;

ضمار : دَين ضِمَار batak borç;

ضمير ç. ضَمَائِر kalp; gönül, yürek; akıl; zamir, adıl DİLB.; vicdan ¶ تَأْنِيب الضَّمِير vicdan azabı, pişmanlık; حَيّ الضَّمِير vicdanlı, vicdan sahibi, insaflı; مُرْتَاح الضَّمِير vicdanı temiz, gönlü rahat; فَاقِد الضَّمِير vicdansız, insafsız;

مضمار ç. مَضَامِير yarış alanı; arena; faaliyet alanı, saha, dal, branş;

اضمار [düşünce vb.i] gizleme, saklama; cümlenin anlamını bozmadan öğelerden birinin atılması [belagat];

ضامر ince, zayıf; çok zayıf, cılız, bir deri bir kemik;

مضمر gizli, saklı, sır niteliğinde; kişi zamiri DİLB.;

ضمن *a* (ضَمَان) (*bşe*) veya (ب *bşe*) garanti vermek, kefil olmak (ل *b-e, bşi*) temin etmek,

مضمون garantili, garantide; sigortalı [nesne]; (ç. مضامين) içerik, muhteva, kapsam [mektup vb.nin]; ¶ مضمون الوصول taahhütlü [mektup vb.]; دين مضمون senetli borç, karşılığı olan;

مضمن içerilen, kapsam dahilinde olan;

متضامن karşılıklı, karşılıklı ilişkiye dayanan; dayanışma, birlik içinde olan;

ضن (ضننت) a ve ضن (ضننت) a (ضن) (ب bşi) vermemek, (على b-den, ب bşi) sakınmak, (على b-e, ب bşi) [yeteri kadar] vermemek, kısmak; ¶ .. ما ضن بمشقة على ≈ ...için kılını kıpırdatmamak, parmağını bileoynatmamak;

ضن : .... ضنا ب ...den tasarruf etmek amacıyla;

ضنين sakınan, cimri, pinti; tasarruflu/ ekonomik davranan; fakir, ihtiyaç sahibi;

ضنك u (ضنك ,ضناكة) [şartlar, ahval] sıkıntılı/ sıkışık olmak ; bitkin/ zayıf düşmek;

ضنك fakirlik, darlık, sıkıntı; عيش ضنك zor, sıkıntılı hayat, yaşam;

مضانك zorluklar, sıkıntılar;

مضنك bitkin/ zayıf düşmüş;

ضني a (ضنا) gevşemek, zayıf düşmek ya da yıpranmak; [üzüntüden] bitkin düşmek;

أضنى (b-i) zayıf düşürmek, zayıflatmak, bir deri bir kemiğe çevirmek; (b-i) yıpratmak; (*sağlığını, sıhhatini*) yitirmek, kaybetmek; [üzüntü, tasa vb.] (b-i) yıkmak, bitirmek;

ضن zayıf düşmüş, yıpranmış, eskimiş; bitkin; yıkılmış [üzüntüden]

garanti etmek; (*bşi*, من *...e karşı*) sigortalamak; ¶ ضمن لنفسه شيء *bşden* son derece emin olmak; ضمن (*bşi* من *...e karşı*) sigortalamak, tazmin etmek; (*bşi*, *başka bşin*) içine sokmak/ almak; تضمن (*bşi*) kapsamak, içermek, ihtiva etmek, yapısında bulundurmak; تضامن (*bşde*) sorumluluğu/ mesuliyeti paylaşmak; dayanışma içinde olmak;

ضمن iç, dahil; ... ضمن [meb. mud. kul.] ...in içinde, ...in arasında; ضمنا [zarf] hepsi içinde olarak, kapsayarak, zımnen, söylenmeden anlaşılacak şekilde; ¶ مفهوم ضمنا zımnen anlaşılan; ... من ضمن [mud. kul.] ...in içinde , ...in kapsamında olan, ...e ait olan; من ضمنهم onların arasından; مباشرة و ضمنا dolaysız ve dolaylı;

ضمني içerilen, kapsamı dahilinde olan; gizli; zımni, söylenmeden anlaşılan;

ضمان garanti, emniyet, sorumluluk; sigorta; ضمان جماعي toplu güvenlik; شركة محدود الضمان limitet, Ltd.; ↑ المشترك الضمان sigorta şirketi;

ضمين ç. ضمناء (ب ...*den*) sorumlu, mesul; garantileyen, garanti eden, kefil;

ضمانة garanti, emniyet, kefalet, tazminat;

أضمن daha emin, garantili;

تضامن karşılıklı olma, karşılıklı münasebet; karşılıklı sorumluluk; dayanışma, tesanüt, birlik;

ضامن sorumlu, mesul; garanti eden, veren, kefil, tazminatı ödeyen, ödeyecek olan;

ضَوْئِي [s.] ışık ile ilgili, ışın ¶ سَنَة ضَوْئِيَّة ışık yılı;

ضِيَاء ışık, parlaklık, ışıltı;

إضَاءَة aydınlatma; ışık verme; ¶ الإِضَاءَة المُقَيَّدَة karartma; مِصْبَاح الإِضَاءَة elektrik ampülü;

مُضِيء ışık veren, parlayan, aydınlatan;

ضَاد "ض" harfinin adı;

(ضور) ضَارَ u (ضَوْر) (b-e, bşe) zarar/ hasar/ ziyan vermek; çok acıkmak, açlıktan ölmek; تَضَوَّرَ acıdan, ağrıdan kavranmak; (acıdan/ açlıktan) kıvranmak;

ضَوْر şiddetli açlık;

ضَوْضَاء gürültü, patırtı, yaygara;

ضَوْضَى ⇑;

(ضوع) ضَاعَ u (ضَوْع) [güzel koku] yayılmak, saçılmak; güzel/ mis gibi kokmak; تَضَوَّعَ = ضَاعَ;

ضَامَة dama [oyun];

ضَوَى i (الى ...e) katılmak; ضَوِيَ a zayıf/ cılız olmak; أَضْوَى (...i) zayıflatmak; (...e) hasar/ zarar vermek; اِنْضَوَى (الى ...e) katılmak, iltihak etmek; (الى veya تَحْتَ لِوَائِهِ b-nin çevresinde) toplanmak, bir araya gelmek;

ضَاوٍ zayıf, arık, cılız;

(ضير) ضَارَ a (ضَيْر) (...e) hasar/ zarar vermek;

ضَيْر zarar, hasar, ziyan; yanlış, hata, kabahat;

قِسْمَة ضِيزَى eşitlik gözetilmemiş, adil olmayan paylaşım, bölüşüm;

(ضيع) ضَاعَ i (ضَيَاع, ضَيْع) (على ...için) kayıp/

ضَنًى bitkinlik, halsizlik; üzüntü, tasa;

مُضْنًى zayıf; eskimiş, yıpranmış; bitkin; [üzüntüden] yıkılmış;

ضَهَدَ a (ضَهْد) (b-e) baskı uygulamak, zalimce davranmak, adilane davranmak; اِضْطَهَدَ = ضَهَدَ;

اِضْطِهَاد baskı, zulüm;

مُضْطَهِد zalim, baskıcı, tiran, despot;

ضَهْر ç. ضُهُور zirve, tepe noktası;

ضَهِيَ ⇒ضَاهَى benzer olmak; (b-e, bşe) benzemek, uymak, andırmak; (bşi ب veya على ...ile; ... بَيْنَ . بَيْنَ ...ile ...i) karşılaştırmak; (b-i bşi) taklit etmek;

ضَهِي benzer, andıran;

مُضَاهَاة benzerlik, andırma, benzeme; uygunluk (على ...ile) karşılaştırma;

مُضَاه benzer, andıran, uyan;

(ضوء) ضَاءَ u (ضَوْء) parlamak, parıldamak, ışımak, ışıldamak; ضَوَّأَ [lamba] (bşi) aydınlatmak; (bşi, örn. evi) aydınlık yapmak, ışıklandırmak; أَضَاءَ = ضَاءَ (على üzerine) ışık vermek, (bşi, aklı vb.i) aydınlatmak MEC.; اِسْتَضَاءَ ;ضَاءَ = تَضَوَّأَ aydınlanmak; ışığı aramak, (ب ...ile, vasıtası ile) aydınlanmayı/ bilgilenmeyi [münevverliği] istemek, bilgilenmek;

ضَوْء ç. أَضْوَاء ışık; parıltı, ışıltı; ¶ ضَوْء الشَّمْسِ güneş ışığı, ışını; ضَوْء القَمَرِ ayışığı; ضَوْء النَّهَارِ gün ışığı; ضَوْء كَاشِف ışıldak, projektör; على ضَوْء ... [mud. kul.] ...e göre; ...in ışığında;

(الى *b-i, bş ile*) vasıflamak, nitelemek; اَضَافَ اسْمًا الى اسْمٍ bir ismi bir diğerine tamlayan/ mudaf yapmak DİLB.; اَضِفْ الى ذَلِكَ اَنَّ ... da ilave et, ekle, bir de...; انضاف (الى ...*e*) ilave edilmek, eklenmek, dahil olmak; استضاف *b-i* misafir olarak davet etmek;

ضيف ç. ضُيُوف , اَضْيَاف , ضِيفَان misafir; ziyaretçi;

ضيافة ağırlama, misafir etme; konuksevérlik, misafir perverlik; اَنْتَ في ضِيَافَتِي sen benim misafirimsin;

مضياف konuksever, misafirperver; [misafirperver] evsahibi;

مضافة misafirhane;

مضيفة misafir odası; misafirhane;

اضافة ekleme, ilave; katma, dahil etme; atama, tayin; (الى ...*e*) izafe etme, vasıflama; isim tamlaması, izafet terkibi DİLB. ¶ اِضَافَةً الى اَجَلٍ vakit sınırlaması koyma İSL.HUK.; بالإضافة الى ... ...ile ilgili olarak; ...e nazaran, ...e bakınca; ...in yanında, ...e ilaveten; ...e gelince, hususunda; بالإضافة الى ذَلِكَ bunun yanında, ilaveten, bir de;

اضافي [s.] ilave, ek niteliğine, ek; fazladan, ekstra(dan); yan, asli olmayan, aksesuar niteliğinde; izafi, bağıl, göreceli FELS.;

اضافية izafiyet, rölativite, görecilik FELS.;

مضيف evsahibi;

مضيفة evsahibesi; hostes;

مضاف ilave edilen, eklenen; mudaf, tamlanan DİLB.; ¶ اَلْمُضَافُ اليه mudaf ileyh, yitik olmak; görünmez olmak, kaybolmak; yok olmak, telef olmak; ضيّع ve اضاع (*b-i, bşi*) mahvetmek, yok etmek, harap etmek; (*bşi*) kaybetmek, ceza olarak kaybetmek; (*bşi*) israf etmek; (*bşi*) ihmal etmek; (*bşi*, örn. *fırsatı, imkanı*) elden kaçırmak; ¶ اَضَاعَ حَقَّهُ hakkını kaybetmek; الصَّيْفَ ضَيَّعْتِ اللَّبَنَ [sadece II. şahsa hitaben] atı alan Üsküdarı geçti, geçti Bor'un pazarı sür eşeği Niğde'ye, bu fırsatı kaçırdın; اَضَاعَ صَوَابَهُ aklını kaybetmek; اَضَاعَ عَلَيْهِ الفُرْصَةَ b-e fırsatı/ imkanı kaçırtmak; اَضَاعَ الوَقْتَ vakit kaybetmek, vakti boşa geçirmek;

ضيع kayıp/ kaybedilen şey;

ضيعة ç. ضِيَاع arazi; küçük köy;

ضياع kayıp; mahvolma, telef olma, yok olma ¶ ضَيَاعُ الوَقْتِ vakit kaybı; يَا ضَيْعَتَاهُ ne büyük kayıp!;

مضياع müsrif, israf eden, yayıp saçan;

تضييع israf etme, boşa harcama, ihmal;

اضاعة ⇑; ⇑; ¶ اضاعة الوَقْتِ vakit kaybı;

ضائع ç. ضُيَّع , ضُيَّع kayıp, kaybolan; fakir, garip, zavallı;

مضيعة kayıp; yok olma, harap olma;

مَضيعة : مُضيعة لِلْوَقْتِ vakit kaybı;

مضيع müsrif, israf eden;

(ضيف) ضَافَ *i* (ضِيَافَة) misafir olmak, kalmak; اضاف ضيّف (*b-i*) ağırlamak, misafir etmek; = ضَيَّفَ; (*bşi*, الى ...*e*) eklemek, ilave etmek, katmak; (*bşi*, الى ...*e*) katıp karıştırmak; (*bşin*, الى ...*ile*) ilgisini/ bağıntısını kurmak;

tamlayan DİLB.; مُضَافًا الى ذَلكَ bunun yanında, bir de, ek/ ilave olarak;

(ضيق) ضَاقَ i (ضِيق, ضَيق) dar olmak; (ب ...e) çok dar gelmek/ olmak, darlaşmak; (ب *sebebiyle, yüzünden,...için*) tedirgin olmak, endişelendirmek; (ب *b-den, bşden*) bıkmak, usanmak; ¶ ضَاقَت به الأَرْضُ çok sıkılmak, zor duruma düşmek; ضَاقَت به الحَيَاةُ hayat ona zor/ ağır gelmeye başladı; ضَاقَت به السُّبُلُ ⇑; ضَاقَ ذَرْعًا ب ... ...i yapamamak, ...in hakkından gelememek, becerememek; dayanamamak, tahammül edememek, canına tak demek, iyice bıkmak/ usanmak; ضَاقَ عنه ذَرْعًا ⇑; ضَاقَ صَدْرُهُ canı sıkılmak, kızmak; ضَاقَ يَدُهُ عن ... ...i yapamayacak/ ...e güç yetiremeyecek durumda olmak; için çok fakir olmak; ضَيَّقَ (*bşi*) daraltmak, küçültmek sınırlamak; (على *b-e*) baskı yapmak, rahat vermemek (على *b-i*) sıkıştırmak, tedirgin etmek; (على *b-e, bşi*) [yeterince] vermemek, kısıtlamak ¶ ضَيَّقَ على نَفْسِه kendine sınırlamalar koymak; ضَايَقَ (*b-i*) kızdırmak, canını sıkmak; (*b-i*) sıkıştırmak, rahat vermemek, tedirgin etmek; [(*b-e*) zorluk/ problem çıkarmak; تَضَايَقَ -daralmak; canı sıkılmak, bozulmak; (من ...*e*) kızmak;

ضِيق darlık; sıkılık; sınırlılık, sınırlama; kıtlık; baskı; tasalanma, tedirginlik; ihtiyaç, talep, yoksulluk; üzüntü, tasa, endişe; can sıkıntısı; ¶ ضِيق ذَات اليَد fakirlik, sıkıntı, yokluk; ضِيق المَقَام yer darlığı, yokluğu; ضِيق النِّطَاق ⇑; sınırlı olarak, belli bir derece(de); sayılı; ضِيق اليَد fakirlik, eldarlığı;

ضَيِّق dar; sıkı; kıt, nadir; sınırlı; ¶ ضَيِّق الخُلُق sert, müsamahasız, katı; sabırsız, canı sıkkın; ضَيِّق الصَّدْر (ب ...e) canı sıkkın, kızgın, tasalanan; ضَيِّق العَقْل dar görüşlü, dar kafalı; ضَيِّق النِّطَاق yetersiz, sayılı, belli oranda, az sayıda, ; sınırlı, mahdut;

ضِيقَة sıkıntı, zor şartlar; can sıkıntısı;

أَضْيَق daha dar;

مَضِيق ç. مَضَايِق dar boğaz, geçit; kanyon; daralma;

تَضْيِيق daraltma; sınırlama, sınır koyma; baskı, tazyik; تَضْيِيق الخِنَاق boğarak öldürme;

مُضَايَقَة ç. -آت üzülme, tasalanma, tedirginlik, sıkıştırma, rahatsızlık verme; sıkıntı, zor durum; kızgınlık, kızma;

ضَائِقَة ç. ضَوَائِق zorluk, sıkıntı; kritik durum, kriz, bunalım; ضَائِقَة العَيْش hayatın zorluk/ sıkıntıları; ضَائِقَة مَالِيَّة ekonomik/ mali sıkıntı;

مُضَايِق can sıkıcı, rahatsız eden, sıkıntı veren; bela, illallah dedirten [kişi];

مُتَضَايِق kızgın, canı sıkkın, bozulmuş; iyi sıkıştırılmış;

[1](ضيم) ضَامَ i (*b-e*) hasar/ zarar/ ziyan vermek; (*b-e*) haksızca davranmak, adil davranmamak; اسْتَضَامَ = ضَامَ;

ضَيْم ç. ضُيُوم haksızlık, adaletsizlik; zarar, ziyan, hasar;

[2]ضَامَة ALF.BKZ.;

ط " قِيرَاط " için kısaltma;

طَاء "ط" harfinin adı;

طَابَة ç. -آت top;

طَابُور ç. طَوَابِير tabur, kıta; MIS. saf, sıra [askerler vb.]; kuyruk, sıra;

طَابِيَة ç. طَوَاب kale, hisar; [kale] burç; [satrançta] kale;

طَاجِن ç. طَوَاجِن tava; MIS. testi;

طَار ve طَارَة için bkz.طور;

طَارِمَة ç. -آت [gazete vb. satılan] kulube, [fuar vb. de] satış pavyonu, kabin, stand;

طَازَة taze, yeni;

طَاس bkz. طَاسَة;

طَاوُوس , طَاوُس ç. طَوَاوِيس tavus kuşu ZOO.;

طَأْطَأَ (رأْسَه başını) eğmek [mefulsüz olarak da kullanılır.];

مُطَأْطِئ başı önüne eğik;

مُطَأْطَأ : مُطَأْطَأُ الرَّأس başı önüne eğik;

طَاق ç. -آت, طِيـقَـان tak MİM.; (ç. -آت) katman, tabaka;

طَاقَة ç. -آت pencere;

طَاقِيَة ç. طَوَاقِي beyaz, pamuklu bir başlık [genellikle fes altına giyilir, Mısır'da عَرَقِيَّة]; kep MIS.;

طَاوِلَة İt.> masa, sehpa ¶ لُعْبَة الطَّاوِلَة tavla; تَنِس الطَّاوِلَة masa tenisi;

طَبَّ u, i (طِبّ) (b-i, bşi) tedavi etmek, iyileştirmek; طَبَّبَ (...i) tedavi etmek; تَطَبَّبَ tedavi olmak, tedavi görmek; doktorluk yapmak; اسْتَطَبَّ (doktora) danışmak, sormak, (b-nin) tıbbi tavsiyesini almak;

طِبّ tıbbi tedavi; hekimlik, tıp, doktorluk; ¶ طِبّ الأَسْنَان diş hekimliği; الطِّبّ البَيْطَرِي veteriner hekimlik; الطِّبّ الشَّرْعِي adli tıp; الطِّبّ النَّفْسَانِي psikiyatri; عِلْم الطِّبّ tıp [bilimi]; كُلِّيَّة الطِّبّ tıp fakültesi;

طِبِّي tıbbi, tıp bilimi ile ilgili; ¶ لَائِق طِبِّيًّا sağlıklı, sağlam [örn. askerlik hizmeti için];

طِبَّة ç. -آت MIS. tampon, yastık; tapa, sibop;

طَبِيب ç. أَطِبَّاء , أَطِبَّة doktor, hekim ¶ طَبِيب بَيْطَرِي veteriner hekim; طَبِيب خَاص özel doktor; طَبِيب سَاحِر büyücü, büyü ile tedavi eden; طَبِيب الأَسْنَان diş doktoru; طَبِيب شَرْعِي adli tabip HUK.; طَبِيب الأَمْرَاض الجِلْدِيَّة cildiyeci, dermatolog;

طَبِيبَة [kadın] doktor;

طِبَابَة tıbbi tedavi; doktorluk, hekimlik [mesleği];

تَطْبِيب doktorluk, hekimlik;

مُتَطَبِّب sahte doktor, doktor gibi davranan;

طَبَخَ a (طَبْخ) (bşi) pişirmek; اِنْطَبَخَ pişmek, pişirilmek;

طَبْخ ⇑; mas.; [pişmiş] yiyecek, selüloit;

طَبْخة [tek.is.] [pişmiş] yiyecek, öğün;

طَبَّاخ ahçı;

طَبِيخ pişmiş yiyecek, yemek;

طِبَاخة ahçılık [mesleği, sanatı];

مَطْبَخ ç. مَطَابِخ mutfak; ayak üstü yemek yenilen yer, büfe;

مِطْبَخ ç. مَطَابِخ yemek pişirmek için kullanılan alet, mangal, ızgara;

1 طَبَر ufak balta, el baltası;

طَبَرْدَار istihkam neferi, kazmacı, ASK.;

2 طَابُور ALF.BKZ.;

3 طَبَرِيَّة Taberiye şehri [FİL.];

طَبْشُورة tebeşir SUR.;

طَبَاشِير tebeşir;

طَبَاشِيرِي [na't] tebeşirli, tebeşirle dolu;

طَبْطَب [su] çağıldamak, çağıldayarak akmak; (علَى b-i) şaplaklamak, (على b-i) tapışlamak;

طَبْطَبة tapışlama, şaplak vurma; raket;

طَبَع a (طَبْع) (bşi) damgalamak, mühürlemek, (على bşin üzerine) damga basmak/ vurmak; (bşi على üzerine) baskılamak, (bşin على üzerine) baskı yapmak; (para) basmak; (bşin) baskısını yapmak, basımını yapmak; طُبِع (على için) [edil.] yeteneği/ istidadı bulunmak, (على ...e) yatkın olmak; (على ...e) meyli/ temayülü bulunmak [(على) kanında olmak]; طَبَعَهُ بِطَابِعه bşe damgasını/ mührünü vurmak, b-i etkilemek, ...e kendi kişiliğini yansıtmak/ vermek; طُبِعَ عَلَيه b-nin yapısında/ karekterinde/ mizacında bulunmak/ var olmak; (hayvanı) eğitmek, ehlileştirmek; تَطَبَّع : تَطَبَّع عليْه b-nin huyunu almak, kişilik/ mizaç olarak birine benzmek/ çekmek, biri gibi olmak;

اِنْطَبَع damgalanmak, baskılanmak, mühürlenmek; (في de) tesir/ iz bırakmak; (على ...i) yapısında/ mizacında bulundurmak, taşımak;

طَبْع baskı [kitap]; (ç. طِبَاع) damga, mühür, nişan; yapı, özellik, karekter, kişilik, huy, mizaç; ¶ طَبْع الحَجَر taşbasması, litografi; طَبْع الحُرُوف matbaacılık; تَحْتَ الطَّبْع baskıda [olan], basımı süren MATB; مُسَوَّدَة الطَّبْع prova, deneme baskısı MATB.; اِعَادَة الطَّبْع yeniden basım; طَبْعًا ya da بالطَّبْع tabii ki!, şüphesiz!, kesin!; tabiatıyla, normal olarak; سَيِّءُ الطَّبْع kötü huylu, ters, geçimsiz; شَاذّ الطَّبْع ya da شَاذّ الطِّبَاع tuhaf, garip, acayip;

طَبْعَة ç. -آت baskı, basım; [kitap] basma;

طَبَّاع matbaacı, baskı işi yapan;

طِبَاعة matbaacılık; ¶ آلَة الطِّبَاعة baskı makinesi;

طِبَاعِي baskı ile ilgili, matbaacılık ile ilgili;

طَبِيعَة ç. طَبَائع tabiat, doğa; tabiat, yapı, mizaç; kişilik, karakter; normal durum, normallik hali; fizik bilimi; ¶ بِطَبِيعَة الحَال tabii olarak, normal olarak; عَالِم الطَّبِيعَة fizik bilgini; doğa bilimci; فَلْسَفَة ما وَرَاء (بَعْدَ) الطَّبِيعَة metafizik felsefe; فَوْقَ الطَّبِيعَة doğaüstü; طَبَائِع الأَشْيَاء eşyanın tabiatı;

طَبِيعِي tabii, natürel, doğal; doğuştan gelen; normal, alışılmış, tabii; fiziksel; doğa bilimci; fizik bilgini; natüralist; عَالِم طَبِيعِي

hale getirmek; (*b-e, bşe*) uymak, uygun gelmek; (*b-ile bş ile*) uyuşmak, anlaşmak, hem fikir olmak, (*b-e*) [fikrinde vb.de] katılmak, mutabık olmak; أطْبَقَ (*bşi*, örn. *ağzı, gözü*) [üst üste getirerek] kapatmak; (*bşi*, على *üzerine*) kapaklamak; (على *b-i*) sarmak, kuşatmak, çember içine almak; (على *hakkında, ...de*) anlaşmaya varmak, mutabakata varmak, mutabık olmak ¶ أطْبَقَ على يَدِي elimi sıkıştırdı; [iki bölme, kısım vb. üst üste gelerek] kapa(kla)nmak; انْطَبَقَ ⇑; (على *...e*) uygulanmak, tatbik edilebilir olmak; (على*..e*) uygun olmak/ düşmek, uyum içinde olmak;

طِبْقَ... [meb. mud. kul.] ...e uygun olarak ...e göre; ¶ طِبْقًا لِ... ⇑; صُورَة طِبْقَ الأَصْل aslı gibi kabul edilen nüsha, kopya;

طَبَق ç. أطْبَاق kapak [genellikle hareketli, çift örn. göz kapağı]; tabak; tepsi, sini; kültablası; (ç. طِبَاق ve أطْبَاق) kat, tabaka; katman; [çoğ.] طِبَاق [mud. kul.] kat kat...;

يد طبقة kapalı el;

طَبَقَة ç. ـات tabaka, kat; katman, tabaka [hava, toplum vb.]; kat [bina]; sınıf, kategori; nesil, kuşak; الطَّبَقَة النَّجِسَة aşağı tabaka; الطَّبَقَة الْمُتَوَسِّطَة orta sınıf/ tabaka; حَرْب طَبَقَات sınıf çatışması; عِلْم طَبَقَات الأَرْض الطَّبَقَات jeoloji; مَعْدُود في الطَّبَقَة الثَّالِثَة üçüncü sınıf sayılan;

طَابِق ç. طَوَابِق büyük tuğla; [binada] kat; ¶ الطَّابِق الأَرْضِي zemin kat;

طَابَاق ç. طَوَابِيق büyük tuğla;

fizik bilgini; doğa bilimci; الطَّبِيعَات fizik bilimi; doğa bilim;

مَطْبَع matbaa;

مَطْبَعَة ç. مَطَابِع matbaa; ¶ حُرِّيَّة المَطَابِع basın özgürlüğü;

مَطْبَعِي baskı..., baskı ile ilgili خَطَأ مَطْبَعِي ve غَلْطَة مَطْبَعِيَّة baskı hatası, matbaa hatası;

مَطْبَعَجِي matbaacı MIS.

مِطْبَعَة ç. مَطَابِع baskı makinesi;

طَابِع basım işi yapan, matbaacı; mizaç; (طَوَابِع) mühür, işaret, nişan; damga; baskı; pul; hap ¶ طَابِع بَرِيدِي post pulu; طَابِع بَرِيدِي ⇑; طَابِع تَذْكَارِي hatıra pulu; طَابِع الأَصَابِع parmak izi; صَاحِب الطَّابِع mühürdar; طَبَعَه بطَابعه bkz. طَبَع ;

مَطْبُوع basılı, matbu; ; مَطْبُوعَات [çoğ.] matbuat, basılı materyal; ¶ مَطْبُوع بِطَابِعِه *b-nin* ya da *bşin*, mührünü/ damgasını/ izini taşıyan, özelliğini yansıtan.; مَطْبُوع على... ⇑; yapısında bulunduran/ taşıyan; مَطْبُوع دَوْرِي süreli yayın, periyodik yayın;

طبق ⇒ طَبَّقَ (*bşin*) üstünü örtmek; kapatmak; (بَيْنَ *iki şekli*) üst üste koymak, çakıştırmak GEO.; (*bşi*) kat kat yapmak; (*atı*) nallamak, [ayağına] nal çakmak; (*bşi*, على *...e*) uygulamak, tatbik etmek; yaygınlaşmak, yayılmak; (*...ile*) yayılmak, (*...i*) kaplamak; طُبِّقَ uygulanmak, geçerli olmak; ¶ طَبَّقَتْ شُهْرَتُه الآفَاق ünü/ şöhreti dört bir yana yayıldı; طَبَّقَه صِيتُه الخَافِق ⇑; طَابَقَ (بَيْنَ... بَيْنَ... ...*ile* ...*i*) karşılaştırmak; (*bşi*) uydurmak, uygun

... طِبَاق [mud. kul.] uygun olan, uyan, uyum içinde olan; birbirine zıt iki kelimeyi birlikte kullanma [belagat ilminde];

... طَبِيق [mud.kul.] ⇑;

تَطْبِيق uyarlama, uygun hale getirme, uydurma, adapte etme, olma; uygulama, pratik;

تَطْبِيقِي uygulamalı, tatbiki; pratik; عُلُوم تَطْبِيقِيَّة uygulamalı, tatbiki bilimler;

مُطَابَقَة anlaşmaya varma, hemfikirlik, mutabakat; uyum, benzerlik;

تَطَابُق benzerlik GEO.;

مُطَابِق uyan, uyum içinde olan; mutabık, hemfikir, aynı fikirde olan; ¶ مُطَابِق لِلْحَقِيقَة gerçeğe uygun, gerçek, doğru;

مُطْبِق tam, eksiksiz;

مُطْبَق sıkıştırılmış; (بِالذَّهَب altın) kaplama; zindan, yeraltı hücresi ¶ الحُرُوف المُطْبَقَة ظ, ط, ض, ص harfleri;

2 طُبَاق tütün;

طَبَل u (طَبْل) davul çalmak; طَبَّل = طَبَل (ل için) çığırtkanlık yapmak, (ل ...in) propagandasını yapmak;

طَبْل ⇑ mas; (ç. أَطْبَال , طُبُول) davul;

طَبْلَة davul ¶ طَبْلَة الأُذُن kulak zarı;

طَبْلَة ç. طَبْل ,-ات MIS. asma kilit;

طَبْلِي davul şeklinde;

طَبَّال ç. -ون davulcu, davul çalan;

مُطْبِل nemli [toprak];

طَبْلَة[2] ç. -آت masa;

طَبْلِيَّة ç. -آت, طَبَالِي alçak yuvarlak masa, sehpa; yuvarlak levha; tablą;

طَابُونَة , طُبُونَة ç. -آت ekmek fırını;

طَبَّان[3] ç. -آت tekerlek;

طَبَنْجَة ç. -آت tabanca;

طَابِيَة ç. طَوَاب ALF.BKZ.;

طَاجِن ç. طَوَاجِن tava;

طَحْطَح (bşi) kırmak, parçalamak;

طُحْل tortu, posa, çökel;

طِحَال ç. طُحُل dalak;

طِحَالِي dalak ile ilgili;

طُحَال dalak büyümesi; iltihabı;

مَطْحُول dalağından hasta/ rahatsız olan;

طُحْلُب [cin.is.; tek.is. ة.] ç. طَحَالِب yosun;

طَحَن a (طَحْن) (bşi özl. tahılı) öğütmek, ezmek, un haline getirmek; (bşi) yok etmek, harap etmek, kırmak; [yıllar] (b-i) yıpratmak, kocatmak; تَطَاحَن birbirine zıt gitmek;

طِحْن un;

طَحِين ⇑;

طَحِينِي [na't] un gibi, toz...;

طَحِينِيَّة susam çekirdeğinin unundan yapılan bir tür şekerleme MIS.;

طَحِينَة tahin [salata, sebze vb. ile birlikte verilir] SUR. MIS.;

طَحَّان uncu, un yapan, satan;

طَاحُون ve طَاحُونَة ç. طَوَاحِين değirmen; ¶ طَاحُونَة الهَوَاء yeldeğirmeni;

مَطْحَنَة ç. مَطَاحِن değirmen;

مِطْحَنَة ç. مَطَاحِن değirmen; un değirmeni;

طَاحِن azı dişi;

طَاحِنَة ç. طَوَاحِن azı dişi;

الطَّبَقَة الطَّخْرُورِيَّة statosfer;

zik; ¶ آلَة الطَّرَب müzik aleti, enstrüman;

طَرِب ç. طِراب [sevincinden] coşmuş, kendinden geçmiş; [üzüntüden] kendini kaybetmiş; mutlu, içi içine sığmayan, neşeli;

طَرُوب neşeli, şen, canlı;

اَطْرَب daha zevkli/ neşeli/ mutlu; daha iyi müzik yapan, müzisyen; daha ahenkli, kulağa daha hoş gelen;

اِطْراب sevinç, neşe, haz, zevk;

مُطْرِب zevkli, eğlendirici, hoşça vakit geçirten; ahenkli, kulağa hoş gelen, kulağı okşayan; müzisyen; şarkıcı;

مُطْرِبَة [kadın] şarkıcı;

طَرابيزَة masa MıS.;

طَرْبُوش ç. طَرَابيش fes;

طَرَابيشي fes satıcısı;

مُطَرْبَش fesli, fes giymiş olan;

مُتَطَرْبِش ⇑; tahsil görmüş orta sınıftan kişi;

طَرَحَ a (طَرْح) (bşi veya ب bşi, على ...in üzerine) atmak, savurmak; (bşi veya ب bşi) savurup atmak, fırlatıp atmak; (b-i, bşi veya ب b-i, bşi) reddetmek, kabul etmemek, tanımamak, kovmak; (elbiseyi على b-e) giydirmek; (على b-nin, ...in üzerine) geçirmek; (bşi على b-e) sunmak, arzetmek; (bşi, besteyi على b-e) öğretmek; (bşi, ل b-e) bırakmak, devretmek; çocuk düşürmek, düşük yapmak; (bşi من den) çıkarmak, azaltmak; ¶ طَرَحَه في الْمُناقَصَة bşi ihaleye açmak/ sunmak; طَرَحَ عَلَيْه العَامَّة b-e bir soru yöneltmek; طَرَحَ مَسْأَلَةً سُؤالاً على طِساط البَحْث bir konuyu/ meseleyi tar-

طَرَّ u (طُرُور, طَرّ) (bşi) bilemek, keskinleştirmek; bitmek, büyümek, çıkmak [bıyık, saç vb.];

طُرًّا [zarf] hep birlikte, hep beraber;

طُرَّة ç. طُرَر perçem; [elbise vb.nin] saçak; uç, yan; kumaş yolu, çizgi; monogram, ismin baş harflerinden oluşan şekil];

طَرَأَ a (طُرُوء, طَرْء) (على b-nin) başına gelmek, gelip çatmak, bulmak; [düşünce, fikir] (على veya ل b-nin) aklına gelmek ¶ مَاذَا طَرَأَ عليه ne oldu ona böyle birden; طَرَأَ عَلَيْه فِكْرَةٌ b-nin aklına [bir] fikir gelmek; لَمْ يَطْرَأْ على الحَالَة تَبَدُّلٌ يُذْكَر kayda değer/ önemli bir değişiklik olmadı; اَطْرَأَ (b-i) övmek; methetmek;

طَرِيء taze, yeni, yeni bitmiş;

طارِيء yabancı, garip, acayip, alışılmamış; beklenmeyen, aniden olan, tesadüfi; aniden meydana gelen gelişme/ olay, raslantı; beklenmeyen misafir; heyecanlanma;

طارِئَة ç. طَوَارِيء garip, acayip, görülmemiş durum, olay; yenilik, gelişme; tesadüf, rastlantı; ¶ حَالَة الطَّوارِيء acil durum;

طُرْآني kaynağı belli olmayan;

طَرابُلُس : طَرَابُلُس الشَّام Trablusşam LÜB.; طَرَابُلُس الغَرْب Trablusgrap LİB.;

طَرِبَ a (طَرَب) [sevinç, neşe vb.den] çoşmak, içi içine sığmamak; طَرَّبَ (b-i) sevindirmek, coşturmak; şarkı söylemek, terennüm etmek, mırıldanmak; اَطْرَبَ (b-i) ⇑; ⇑; (...için) şarkı söylemek, müzik çalmak;

طَرَب ç. اَطْرَاب neşe, sevinç; eğlence; hoş vakit geçirme, eğlenme [müzik vb. ile]; mü-

tışmaya açmak/ sunmak; طَرَّحَ (*kadına*) düşük yaptırmak; طَرَّحَ شَيْءٌ اطْرَاحًا *bşi* savurup/ fırlatıp atmak; طَارَحَ (*...ile, bşi*) [karşılıklı] değiştirmek, değiş tokuş etmek; ¶ طَارَحَهُ الكَلَامَ *b-ile* [bir süre, bir az] konuşmak, ≈ iki çift laf etmek; طَارَحَه الحَدِيث karşılıklı sohbet/ muhabbet etmek, iki laf etmek; طَارَحَهُ الأَسْئِلَة karşılıklı sorular sormak; تَطَرَّحَ yere düşmek; تَطَارَحَ (*bş, fikir*) teatisinde, alışverişinde bulunmak; انطَرَحَ atılmak, savrulmak; kabul edilmemek; kendini savurup [örn عَلَي الأَرْض *yere*] atmak; atılmak, düşmek; اطَّرَحَ (*bşi*) savurup/ fırlatıp atmak;

طَرْح kabul etmeme, reddetme; düşük yapma, çocuk düşürme; çıkarma, azaltma, indirme [yine MAT.]; ¶ طَرْح البَحْر alüvyonlu, lığlı tabaka/ tortu MIS.;

طِرْح düşük [cenin ile ilgili];

طُرْحَة ç. طُرَح [Arap kadınlarının giydiği] bir çeşit başörtüsü; başörtü;

طَرِيح ç. طَرْحَى [işe yaramaz diye, geri alınmamak üzere] atılan, atılmış; yüzü yere yatmış, uzanmış; reddedilmiş, kabul edilmemiş, ¶ طَرِيح الفِرَاش yatalak;

طَرِيحَة atama, tayin, vazife شُغْل بالطَّرِيحَة parça başı iş MIS.;

طَرَّاحَة ç. طَرَارِيح yatak, şilte; puf;

أُطْرُوحَة tez, inceleme, araştırma SUR.;

مَطْرَح ç. مَطَارِح bir şeyin atıldığı/ bırakıldığı yer; mahal, mekan, bölge; [toplantı salonunda] yer;

اطِّرَاح reddetme, kabul etmeme;

مَطْرُوح atılmış, savrulup/ fırlatılıp atılmış yüzü koyun yatan; çıkan MAT.; المَطْرُوح منه çıkarılan MAT.;

مُنْطَرِح savrulup/ fırlatılıp atılan, atılmış; reddedilen, kabul edilmeyen;

طَرْخُون tarhun BOT. Artemisia dracunculus;

طَرَدَ *u* (طَرْد) (*b-i, bşi,* من *...den*) çıkarmak, atmak, defetmek, kovmak, kapı dışarı etmek, reddetmek, dışarı atmak; (*bşi*) [alet, köpek vb. ile] avlamak; ¶ طَرَدَهُ من مَنْصِبِه *b-i* işten çıkarmak, mevkisinden atmak, azletmek; طَرَّدَ = طَرَدَ ; طَارَدَ (*b-e, bşe*) saldırmak, saldırıda bulunmak; (*hayvana, ava*) sezdirmeden yaklaşmak; (*b-nin, bşin*) izine/ peşine düşmek; اطَّرَدَ (*hayvanları*) toplamak, bir araya getirmek; peşpeşe/ kesintisiz olmak; [nehir] sürekli akmak; [girişim, teşebbüs] iyi gitmek, ilerlemek; استَطْرَدَ (*bşi, konuşmayı*) sürdürmek, devam ettirmek; [konuşmada] (من *...den*, الى *...e*) geçmek, atlamak; konu/ mevzu dışına çıkmak [konuşma esnasında] ¶ استَطْرَدَ من ذَلِكَ الى قَوْلِه ان ... daha sonra ...hakkında konuşmaya başladı, ...konusuna değindi;

طَرْد kovma, çıkarma, kabul etmeme, reddetme, sürerek çıkarma, tardetme; [av vb.nin] peşine düşme, kovalama; arı oğulu; (ç. طُرُود) posta pakedi; ¶ بَحَثَ مَسْأَلَة طَرْدًا و عَكْسًا bir sorunu/ meseleyi/ konuyu bütün yönleriyle incelemek, iyice incelemek;

geçmiş; قَدِيم الطِّرَاز ;⇑ مُسَلَّح بِاَحْدَث طِرَاز en yeni silahlar ile kuşatılmış; من الطِّرَاز الأَوَّل birinci sınıf, birinci kalite;

تَطْرِيز nakış; süsleme, işleme, nakış;

طرس طِرْس ç. طُرُوس ,اَطْرَاس [kağıt] yaprak; kağıt;

طرش[1] طَرِش a (طَرَش) sağır olmak, sağırlaşmak;

طَرَش u kusmak, istifrağ etmek; طَرَّش (b-i) sağır etmek;

طَرْش ç. طُرُوش hayvan sürüsü SUR.;

طَرَش sağırlık;

طُرْشَة ⇑;

اَطْرَش müe. طَرْشَاء ç. طُرْش sağır; ¶ اَطْرَش اَسَك duvar gibi sağır;

مُطَرِّش kusturucu, istifrağ ettirici;

[2] طُرْشِي turşu;

طَرْطَر övünmek, kendini methetmek;

طُرْطُور ç. طَرَاطِير külah [şapka];

طَرْطُور ve طَرَاطُور "طَحِينَة" maydanoz, limon, yağ, süt, sarımsak ve fındık ile yapılan bir çeşit sos SUR., MIS.;

طَرْطَش (b-nin) üzerine çamur vb. sıçratmak; (binayı, duvarı) sıvamak;

طُرْطُوفَة uç; yerelması BOT.;

طَرْطِير şarap tortusu;

طَرَف i (طَرْف) (بِعَيْنِيْه gözlerini) kırpmak, kirpiklerini kırpıştırmak; طَرُف u (طَرَافَة) yeni olmak, [mal] babadan kalmamak; اَطْرَف yeni/ duyulmamış/ görülmemiş/ orijinal bir şey söylemek; (b-e ب yeni bir şey) vermek, getirmek; تَطَرَّف aşırı gitmek/ olmak; radikal olmak;

طَرْدِي [s.] paket;

طَرْدَة kovma, reddetme, [bir kez] kovma;

طَرِيد kovulmuş, reddedilmiş, sürülüp çıkarılmış; korkak, ödlek; sürgün; الطَّرِيدَان gece ve gündüz;

طَرِيدَة ç. طَرَائِد av hayvanı; av;

طَرَّاد kruvazör; set, bent [özl. Nil 'de] MIS.;

طَرَّادَة kruvazör;

طِرَاد peşine düşme, kovalama MIS.;

مُطَارَدَة peşine düşme, kovalama; ¶ طَائِرَة الْمُطَارَدَة avcı uçağı;

اِطِّرَاد süreklilik, devamlılık;

اِسْتِطْرَاد ç. -آت konu değiştirme, konudan konuya geçme; konu dışına çıkma, ara söz;

مُطَارِد kovalayan, peşine düşen; ¶ طَائِرَة مُطَارِدَة avcı uçağı;

مُطَّرِد sürekli, devamlı, kesintisiz; istikrarlı, değişken olmayan, sabit; genel ¶ قَاعِدَة مُطَّرِدَة genel kaide, kural; مُطَّرِد النَّفْس [s.] değişmeyen, aynı şekilde seyreden; مُطَّرِد النَّغَم monoton, hep aynı tempoda olan [şarkı];

طرز ⇒ طَرَّز (bşe) nakış işlemek, nakışla süslemek; (hikayeyi) abartmak; (bşi, yemeği, ب ...ile) süslemek, garnitür olarak vermek;

طَرْز ç. طُرُوز tip, model, cins, çeşit, nevi; tarz, usûl, stil;

طَرْزِي usul, tarz ile ilgili;

طِرَاز ç. طُرُز , اَطْرِزَة tıp, model, cins, çeşit, nevi, sınıf; tarz, usul, stil; mimari tarz; nakış, işleme; ¶ من الطِّرَاز القَدِيم eski usûl; modası

طَرْف göz; bakış; ¶ ما اَشَارَ بطَرْفٍ gözünün ucu ile bile bakmamak; من طَرْفٍ خَفِيٍّ gizli olarak, gizlice; كَارْتِدَادِ الطَّرْف göz açıp kapayıncaya kadar, hemen, kaş ile göz arasında;

طَرَف ç. اَطْرَاف uç, sınır, en uç nokta, limit, hudut; yan, taraf; bölge, kesim; طَرَفٌ من ... bir az, bir miktar para; [anlaşmada, tartışma] taraf; طَرَف ... [meb. mud. kul.] ...tarafında, ...ile de; ç اَطْرَاف [kol, bacak vb. gibi] uzuvlar; طَرَفِي النَّهَار akşam ve sabah, akşamları ve sabahları «كَـانُـوا على طَـرَفَي نَقِيض çift taraflı oynuyorlardı»; «كَانَ وَ اِيَاهُ على طَـرَفي نقـيض birbirine taban tabana zıt durumda/ görüşteydiler»; اَطْرَاف البَدَن organlar, vücut azaları; اَطْرَاف الأَصَـابِع parmak uçları; عَلَى اَطْرَاف الأَصَابِع parmak uçlarında, ayak parmak uçlarına basarak; اَطْرَاف المَدِينَة şehrin varoşları/ civar mahalleleri; الأَطْرَاف المُتَعَاقِدَة [anlaşma] taraflar[ı]; بطَرَف ... ...tarafında, ...de, ...ile; من طَرَف ... tarafından; مـن طَرَفٍ الـى طَـرَفٍ bir uçdan bir uca, bir taraftan bir tarafa; اَحْزَاب طَرَف اليَـمِين sağ kanat partiler; جَاذَبَ اَطْرَاف الحَديث konuşmak, sohbet etmek; جَمَعَ البَـرَاعَةَ من اطْرَافِهَا usta/ mahir/ işinin ehli olmak; جَـمَعَ اَطْرَافَ الشَّيْءِ (bşi, konuyu) toparlamak, özetlemek قصَّ عَلَيْه طَرَفًا (اَطْرَافًا) من حَيَاتِه » hayatının bir kısmını ona anlattı»;

طرفة : في طَرْفَة عَيْنٍ ve بطَرْفَـة عَـيْنٍ göz açıp kapayıncaya kadar, hemen, aniden; مَا طَرْفَـة عَـين bir dakika bile geçmeden , göz açıp kapayıncaya kadar;

طُرْفَـة ç. طُرَف yenilik, nadir olan/ pek rastlanmayan şey; seçilmiş şey/ parça; şaheser; latife, nükte, ilgi çekici olay;

طَرْفَاء [cin.is.; tek.is. ة] ılgın BOT. Tamarix;

طَرِيف ilgi çeken, garip, acayip; yeni, daha önce görülmemiş, bilinmeyen;

طَرِيفَة ç. طَرَائِف nadir olan şey; pek bilinmeyen şey; ç طَرَائِف ilgi çekici/ garip şeyler;

طَرَافَة yenilik, daha önceden görülmemiş/ bilinmemiş olma, orijinallik, acayiplik [genellikle olumlu çağrışım ile];

مُطْرَف şal, omuz atkısı;

تَطَرُّف aşırılık, aşırı gitme;

طَارِف yeni ortaya çıkan, peyda olan;

مُتَطَرِّف [s. ve is.] aşırı, aşırı giden, uç; radikal; ¶ جِهَة مُتَطَرِّفَة uç semtler;

طرق u (طَرْق) (bşi, özl. kapıyı) çalmak, dövmek; (bşi, özl. metali) dövmek, çekiçlemek; [duygu, his] (ب b-nin) içini kaplamak, (ب b-e) gelmek; [olaylar] (b-i, bşi) gelip bulmak, çatmak, (b-nin, bşin) başına gelmek; (bşe) ulaşabilmek; geceleyin gelmek; ¶ طَرَقَ اُذُنَه b-nin kulağına kadar gelmek; طَرَق بِبَالِه b-nin aklına gelmek; طَرَقَ فِي ذِهْنِه ⇑; طَرَقَ سَمْعَه ve طَرَقَ مَسَامِعَه b-nin kulağına gelmek; طَرَقَ طَرِيقًا bir yolu izlemek, takip etmek; طَرَقَ مَوْضُوعًا konuyu tartışmak, müzakere etmek; konuyu ele almak, bşi konu olarak işlemek; طرّق (bşi özl. metali) dövmek, çekiçlemek; اطرق başını eğip susmak ¶ اَطْرَقَ رَأْسَه ya da بِرَأْسِه

مَطْرُوق işlek, çok kullanılan, geleni geçeni çok olan [yol] ¶ مَـوْضُـوع مَطْرُوق üzerinde çok konuşulmuş, çok tartışılmış konu;

مُطْرِق ve مُطْرِق الرَّأس başı öne eğik;

طُرُمْبَة ç. ـات- tulumba;

طَرُوَ u , طَرِيَ a (طَرَاوَة) taze/ yaş/ yumuşak olmak; طَرَّى (bşi) yumuşatmak; (bşi) ıslamak, nemlendirmek; (bşi) kokulandırmak; اطْرَى (b-i) övmek, methetmek;

طَرِيّ taze, yeni; yaş; yumuşak;

طَرَاوَة tazelik, yaşlık; yumuşaklık; طَرَاوَة الخُلُق kibarlık; yumuşak huyluluk;

اطْرِيَة tel şehriye;

اطْرَاء övme, methetme;

طَرْوَادَة Fr.> Truva;

طَازَج ALF.BKZ.;

طَسْت ç. طُسُوت lavabo;

طَشْت ç. طُشُوت ⇑; ⇑;

طَعِمَ a (طَعْم) (bşi) yemek; (bşin) tadına bakmak; (bşden) hoşlanmak, zevk almak (bşin) tadına varmak; طَعَّمَ (bşi) aşılamak [ağacı vb.i], (b-i, ب ...ile) aşılamak, aşı yapmak; (bşi, ب ...ile) kaplamak; أَطْعَمَ (b-i, bşi) doyurmak, (b-e, bşe) yedirmek, yiyecek vermek ¶ أَطْعَمَـهُ من جُـوع b-nin açlığını gidermek; تَطَعَّمَ (bşin) tadına bakmak; استطعم ⇑; yiyecek istemek;

طَعْم ç. طُعُوم tat, lezzet; zevk;

طَعْمِيَّة soğan, sarımsak ve maydanoz katılmış bezelye köftesi MIS. [فَلافِل SUR.];

طُعْم kakma; [tuzak, kapan vb. için] yem; (ç. طُعُوم) aşı;

başını önüne eğmek; تَطَرَّقَ (الى ...e) erişmeyi istemek; (الى ..e) varmak, ulaşmak; [konuşma vb. de] (الى konuya) değinmek ¶ لا يَتَطَرَّقُ اليه شَكّ en ufak bir şüphe bulunmakszın;

طَرْقَة ç طَرَقَات dövme, çalma, vurma [kapı vb.e] darbe; bir kere, bir defa, bir sefer; طَرْقَتَيْن iki kere, iki defa, iki sefer;

طُرْقَة yol; koridor, geçit yeri;

طَرِيق müz. ve müe. ç طُرُق , طُرُقَات yol; patika, metot, yol, usül ¶ طَرِيق الجَوّ havayolu; طَرِيق البَحْر denizyolu; طَرِيق رَئِيسِي ana yol; طَرِيق عَام [anayol, cadde] umuma açık yol; طَرِيق عُمُومِيَّة ⇑; ... عن طَرِيق ...yolu ile, ...yolunu izleyerek; ...vasıtası ile; عن طَرِيق الجَوّ havayolu ile; ... مِن طَرِيق ...vasıtası ile; عَابِر الطَّرِيق yolcu, gezinen/ dolaşan kişi; قُطَّاع الطُّرُق ç. قَاطِع الطَّرِيق eşkiya, yol kesme; قَطْع الطَّرِيق yol kesmek, eşkiyalık etmek; كَانَ فِي طَرِيقِه normal, olmak;

طَرِيقَة ç. طَرَائِق , طُرُق yol, metot, usül, prosedür; sistem; inanç, din; (ç. طُرُق , ـات) tarikat ¶ طَرِيقَة الإسْتِعْمَال kullanım talimatı;

طُرُقِي ç. ـون- tarikat mensubu, ehli;

مِطْرَقَة ve مِطْرَق ç. مَطَارِق çekici;

مِطْرَاق çok yönlü, bir çok mahareti/ marifeti olan;

اطْرَاقَة [baş] öne düşme, eğilme;

استطراق geçiş izni;

طَارِق ç. طُرَّاق [kapı vb.i] döven, çalan; geceleyin gelen ziyaretci, misafir;

طَارِقَة ç. طَوَارِق felaket, afet;

طَعِم leziz, lezzetli;

طُعْمَة ç. طُعَم yiyecek; [tuzak, kapan vb.] yem; [şahin, atmacanın] av; ¶ اَصْبَحَ طُعْمَةَ النِّيرَان yanıp kül olmak; yanarak yok olmak; طُعْمَة لِمَدَافِعِ الحَرْب [ölme ihtimali yüksek olarak] savaşa giden askerler;

طَعَام ç اَطْعِمَة , طَعَام yiyecek, yemek; öğün ¶ اَضْرَبَ عن الطَّعَام açlık grevi yapmak;

مَطْعَم ç. مَطَاعِم lokanta, restoran; yemek odası; yiyecek; ¶ مَطْعَم الشَّعْب veya مَطْعَم شَعْبِي aşevi; مَطْعَم الخِدْمَة الذَّاتِيَّة self servis lokanta;

تَطْعِيم aşılama; kakma [işi]; ¶ تَطْعِيم القَرْنِيَة kornea nakli;

اِطْعَام doyurma, yedirme;

مَطْعُوم tadına bakılmış olan; daha önceden bilinen, malum;

طَعَن *a* , *u* (طَعْن) (*...i*, ب *bş ile*) delmek, (*...e*, ب *...i*) batırmak, sokmak; (*b-i* [sivri bir aletle] yaralamak; (*b-i*) [söz ile] yermek, ayıplamak, karalamak, incitmek; (في veya على *hakkında*) kötü konuşmak; (في حُكْمٍ *hükme, yargıya*) karşı çıkmak, yanlış bulmak (في *bşi*) delil ile çürütmek, aksini ispat etmek; (في *...in içine*) nüfuz/ tesir etmek, işlemek; ¶ طَعَنَ في السِّنّ yaşça ilerlemek; طَعَنَ في قَوْل doktrini/ teoriyi çürütmek; تَطَاعَن birbirini [kesici silah ile] yaralamak; birbiri ile kavga etmek, birbirine saldırmak;

طَعْن [kesici silah ile] yaralama, delme, yerme, ayıplama; (في *...e*) karşı koyma, karşı çıkma, itiraz huk; طُعُون [çoğ.] iftiralar, asılsız sözler; karalamalar; saldırılar;

طَاعُون ç. طَوَاعِين taun, veba; ¶ الطَّاعُون الْمَاشِيَة ve الطَّاعُون البَقَرِي sığır vebası;

مَطَاعِن (في *...hakkındaki*) kötü sözler, hakaretler, ağır sözler;

طَاعِن ve طَاعِن في السِّنّ yaşlı, ihtiyar, yaşı geçkin, yaşı ilerlemiş; ¶ رِسَالَة طَاعِنَة , hicivli sözler içeren mektup;

مَطْعُون vebalı;

طغار 2000 kg.lık bir ağırlık birim IR. [Basra da 1537 kg];

طَغَام amme, avam; değersiz, kıymetsiz;

طُغْمَة birlik, grup;

طَغَى *a* (طَغْي) ve طَغِيَ *u* , ve طَغَا (طَغْي ve طُغُو) (طُغْيَان, طَغًى) sınırı/ haddi aşmak/ geçmek; [deniz] dalgalanmak, köpürmek; [nehir] taşmak; (على *bşi*) sel basmak, su kaplamak; (على *b-nin*) başına gelmek, (على *b-e*) zulmetmek, eziyet etmek, despotça/ zalimce davranmak; طَغَى *a* (على *...de*) üstün olmak, galip gelmek, baskın gelmek, ağır basmak, baskın çıkmak;

طُغْوَان sel/ su baskını;

طُغْيَان sel/ su baskını; zulüm, baskı, despotluk, tiranlık;

طَاغٍ ç. طُغَاة tiran, despot, zalim;

طَاغِيَة ⥣; zorba, kabadayı;

طَاغُوت put, putlaştırılmış şey; ayartan, kötü yola sürükleyen;

طفف ⇒ طَفَّفَ (*bşi*) eksiltmek, noksan yapmak;

(على *b-e karşı*) cimrilik yapmak, cimrice davranmak;

طفيف eksik, noksan; küçük, ufak, değersiz, önemsiz;

تطفيف cimrilik, pintilik;

طفئ *a* (طُفُوء) [ateş, ışık] giderek kaybolmak, sönmek; [ateş, lamba] sönmek; اطفأ *(ateşi)* söndürmek; *(ışığı)* kapatmak, söndürmek; *(harareti ateşi, susuzluğu)* gidermek, bastırmak ¶ اَطْفَأَ جَذْوَةَ يَوْمِهِ وَ اَخْرَجَ فَحْمَةَ لَيْلِهِ gece gündüz demeden çalışmak, gecesini gündüzüne katıp çalışmak; انطفأ = طَفِئَ

طفاية yangın söndürme cihazı; kül tablası MIS.;

مطفأة ç. مَطَافِيء yangın söndürücü; رِجَال المَطَافِيء itfaiye[ciler]; مطفأة السجائر kültablası;

اطفاء [yangın, ateş] söndürme; ¶ جِهَاز اِطْفَاء الحَرِيق yangın söndürme cihazı; رِجَال الإطْفَاء itfaiyeciler; عَمَلِيَّة الإطْفَاء yangın söndürme faaliyetleri/ çalışmaları;

اطفائي itfayeci, itfaiye memuru;

اطفائية itfaiye [teşkilatı]

مطفأ sönmüş, yanmayan;

طفح *a* (طُفُوح, طَفْح) (ب ...*ile*) dolup taşmak [yine MEC. kalp, *cömertlikle*]; (ب *bşi*) taşımak; طفّح *(kabı)* [ağzına kadar] doldurup taşırmak; *(bşi)* haddinden fazla doldurmak; اطفح = طَفَّحَ ;

طفح aşırı bolluk; ekzantem, kabarcık TIP.;

طفحة ekzantem, kabarcık TIP.;

طفحي kabarcık [na't] TIP.;

طفوح aşırı bolluk, fazlalık;

طفاحة köpük;

طفحان müe. طَفْحَى dolup taşan, ağzına kadar dolu;

مطفحة kevgir, köpük alacak alet;

طافح dolup taşan, ağzına kadar dolu;

1. طفر *i* (طَفْر) zıplamak, sıçramak; *(bşin)* üzerinden atlamak, atlayıp geçmek;

طفرة zıplama, sıçrama; tez canlılık, acelecilik; yükseliş, ilerleme; başarılı adım; طَفْرَةً bir sıçrayışta;

طفران fakir kişi, yoksul kişi;

2 طفر kuskun, eyer kayışı KNŞ.;

طفش *i* (طَفْش) kaçmak MIS.;

طفق *a* (طَفَق) [muzari öncesi kullanım] *bşi* yapmaya başlamak; yapıvermek, edivermek;

طفل ⇒ طفّل (على *b-e*) kendini zorla kabul ettirmek; (على *b-den, b-nin sırtından* ya da عَلَى مَائِدَتِهِ *b-den, b-nin sırtından*) geçinmek, yaşamak; تطفّل = طَفَّلَ ; davetsiz gelmek; istenilmediği halde gelmek; asalak olarak yaşamak;

طفل kibar; kil, balçık;

طفل ç. اَطْفَال [küçük] çocuk;

طفلة [kız] çocuk;

طفلي [na't] bebek..., çocukl..., çocuklara ait; çocukça; ¶ الطِّبّ الطِّفْلِي çocuk bakımı ve tedavisi bilimi;

طفل çocukluk, bebeklik;

طفلة kil, balçık;

طفال kil, balçık;

طفالة çocukluk, bebeklik; başlangıç, ilk anlar, ilk evreler;

طفولة çocukluk, bebeklik; başlangıç, ilk anlar, zamanlar;

طفوليّة ⇑; ⇑;

طفولي [na't] çocuk...i, çocuklara, bebeklere ait; çocukça;

طفيلي davetsiz misafir; asalak, tüfeyli, başkalarının sırtından geçinen; ç طُفَيْلِيَّات parazitler TIP., BİY.; عِلْم الطُّفَيْلِيَّات parazit bilimi;

متطفّل [s.] asalak; [is.] parazit, asalak, tüfeyli; parazit BİY.;

طفا (طفو) u (طَفْو, طُفُوّ) [su yüzeyinde] yüzmek; meydana çıkmak, zuhur etmek [MEC.]; ¶ طَفَا به الى السَّطْح bşi meydana çıkarmak;

طفاوة [su yüzeyinde] yüzen şey; [güneş ya da ay çevresindeki] hale, ağıl, ışık halkası;

طافٍ yüzeysel, sathi; yüzeyde bulunan;

طافية [yüzen] buzdağı;

طَفَاية bkz. طفىء ;

طَقّ u (طَقّ) tak diye ses çıkarmak; patlamak; çatırdamak, takırdamak;

طقس ⇒ طَقَّسَ papazlık hizmetine başlamak HRİ.;

تطقّس ayin yapmak;

طقس hava durumu; iklim; (ç. طُقُـــوس) ayin; dini adet, gelenek; papazlık mevki HRİ.;

طقسي ayinle ilgili;

طقطق çatlamak, yarılmak, pat diye ses çıkarmak; (*parmaklarını*) kıtlatmak;

طقطوقة çatlama, yarılma; patırtı, takırtı; (ç. طَقَاطِيق) hafif müzik şarkı; KNŞ. çıngırdak;

طقم ⇒ طَقَّمَ [atın] kayış takımlarını bağlamak;

طَقْم ç. أَطْقُم , طُقُــومَة , طُقُوم takım; seri; takım elbise; [alet vb.] set, takım; [at için] kayış takımı; [çay, seramik] takım; ¶ طَقْم الأَسْنَان protez, takma diş;

طَاقِم = طَقْم ; mürettebat ¶ طَاقِم الأَسْنَان protez, takma diş;

طَلّ u (طَلّ) [gök] (*bşler*) yağdırmak, serpiştirmek, çiselemek; طَلّ u meydana çıkmak, zuhur etmek, görünmek, belirmek; (على *bşe*, örn. *belli bir bölgeye*) hakim konumu olmak; [oda, pencere] أَطَلّ (على ...*e*) açılmak, görmek, nazır olmak; (عن *bşi*) gözetlemek, gizlice bakmak; görünmek; belirmek;

طَلّ ç. طلال çiy, şebnem; çiseleme;

طَلَل ç. أَطْلَال , طُلُول [genellikle çoğ.] [ev vb.nin] kalıntı, yıkıntı; [kamp, ordu vb.nin] geride kalan izleri, kalıntılar;

مطلول : دَم مَطْلُول öcü alınmamış kan;

طَلَبَ u (مَطْلَب, طَلَب) (*b-i, bşi*) aramak; (*bir yerin*) yolunu tutmak; (*bşi*) rica etmek, istemek; (*bşi* من ...*den*) elde etmeyi/ ele geçirmeyi istemek; (الى *b-den, bş*) talebinde bulunmak; (*bşi*, من *b-den*; الى *b-den* أَنْ ...*almasını, yapmasını*) istemek, dilemek; (الى *b-e*) yalvarmak (من ..*e, bşi*) ısmarlamak; (*b-nin, bşin*) peşinde olmak; (*bşi*) incelemek; طَالَبَ (*b-den, bşi* veya ب *bşi*) yeniden istemek, geri istemek; (*b-den, bşi* veya ب *bşi*) talep etmek; تطلّب (*bşi*) ihtiyaç görmek, istemek; انطلب = طُلِبَ ;

مُتَطَلَّبَات ihtiyaçlar, gereksinimler;

طَلَحَ *u* (طَلَاح) kötü/ kötü niyetli/ şerli olmak;

طَلْح [cin.is.; tek.is. ة] ç. طُلُوح bir çeşit akasya ağacı BOT. Acacia gummifera; muz ağacı; muz;

طَلْحِيَّة ç. طَلَاحِيّ kağıt yaprağı;

طَلِيحَة kağıt topu SUR.;

طَالِح kötü, kötü niyetli, şerli;

1 طَلَسَ *i* (طَلْس) (*bşi, yazıyı*) silmek, kazımak;

طَلْس silme, kazıma;

طِلْس silinmiş, kazınmış [kitabe, yazıt]; silik, okunamaz;

2 أَطْلَس saten, atlas; (ç. أَطَالِسَة) [harita] atlas;

طَلَاسَة duvar tepeliği veya üstlüğü MIS.;

طِلَسْم ç. طَلَاسِم tılsım; büyülü/ sihirli sözler;

طَلَاسِم [çoğ.] şifreli işaretler;

طَلَعَ *u* (طُلُوع ,مَطْلَع) doğmak, yükselmek, yukarı çıkmak [özl. gök cisimleri]; görünür olmak, meydana çıkmak, zuhur etmek; [diş, bitki, sürgün] bitmek, yarıp çıkmak; (من ..*den*) çıkmak, doğmak; (على ...*n üzerine*) birden çıkıp gelmek; ... طَلَعَ عَلَيْهِ ب *b-e, bşi* getirmek; طَلَعَ *a* , *u* (طُلُوع) ve طَلِعَ *a* tırmanmak, (*bşin*) üstüne çıkmak; (*otobüse, trene, arabaya*) binmek; طَالَعَ (*bşi*) dikkatle okumak, mutalaa etmek; (*bşi*) incelemek; (*bşi*) gözden geçirmek; (*b-nin, bşe*) vakıf olmasını sağlamak, iç yüzünü anlatmak (*b-e,* ب *bşi*) açıklamak, iyice anlatmak; [güneş] (*bşin*) üzerine vurmak; أَطْلَعَ [diş] yarıp çıkmak, [bitki] sürgün vermek, bitmek; (*b-i,* على... *ile*) bilgi-

طَلَب arama; (ç. -آت) istek, talep; rica, istirham, niyaz; sipariş; talep TİC.; etüt, inceleme; ¶ تَحْتَ طَلَبِهِ emrinde, hizmetinde; عِنْدَ الطَّلَب ve لَدَى الطَّلَب ihtiyaç halinde, istenmesi halinde; لِحِينِ الطَّلَب ibrazında, gösterilince TİC.; العَرْض و الطَّلَب arz ve talep; طَلَب عَدَم الثِّقَة güvenoyu talebi;

طَلْبَة mukabele ile okunan dua HRİ.;

طِلْبَة ve طَلِبَة istek, talep; rica,

طَلَبِيَّة ç. -آت sipariş TİC.; davet [yurt dışından gelecek misafir için];

طَلَّاب ısrarcı, inatçı, kolay pes etmeyen;

مَطْلَب arama, peşine düşme; (ç. مَطَالِب) talep, istek; arzu, dilek; mesele, sorun, konu; مَطَالِب [çoğ.] vergiler;

مُطَالَبَة istek; [mud. kul. ve ب ...*için*) rica, niyaz, yalvarma;

طَالِب ç. طَلَبَة , طُلَّاب arayan; peşine düşen; talepte/ istekte bulunan; başvuruda bulunan; aday; öğrenci; طُلَّاب الحَاجَات müracaat sahibi, başvuruda bulunanlar, adaylar; طَالِب الزَّوَاج [kız için] talip; طَالِب العِلْم talebe, öğrenci;

طَالِبِي [na't] öğrenciler ile ilgili, öğrencilere ait, öğrenci ...si;

مَطْلُوب [ilanlarda] aranıyor, alınacaktır; borç [para]; bilinmeyen MAT.; (ç. مَطَالِب) istek, dilek, arzu; مَطْلُوبَات [çoğ.] borçlar toplamı, pasif; مَطَالِب [çoğ.] talepler;

مُطَالِب talepte bulunan, talep eden;

مُطَالَب (ب ...*den*) sorumlu, mesul;

lendirmek, (*b-i* على ...*i*) duyurmak (*b-e* من ya da على *hakkında*) malumat/ bilgi vermek, (*b-i*, عن ..*hakkında*) bilgilendirmek, haberdar etmek; (*b-e*, على *bşi*) göstermek, işaret etmek; (*b-e*, على *bşin*) iç yüzünü anlatmak, (*b-nin*, على *bşe*) vakıf olmasını sağlamak; تطلّع (الى ...*i*) beklemek, kollamak, gözlemek; (الى *için*) çabalamak, gayret etmek (الى *b-e*) bakmak, dikkat etmek; (ب veya في ..*e*) dikkatlice ya da gözlerini dikerek bakmak; اطّلع görünmek; (على *bşi*) görmek; (على *bş hakkında*) bilgisi/ malumatı olmak (على ...*den*) haberdar olmak, (على ...*in*) farkında/ bilincinde olmak; (على *bşi*) teftiş etmek, denemek, kontrol etmek; (على *bşe*) vakıf olmak, (على *bşi*) iyice anlamış olmak, iç yüzünü bilmek; kavramak; (على *bşi*) bulup çıkarmak, ortaya çıkarmak, keşfetmek; استطلع (*bşi*) görmeye/ keşfe çıkmak; (*bşi*) soruşturmak; (*b-i*) meraklandırmak ¶ استطلعه رأيه *b-nin* düşüncesini/ fikrini sormak, görüşünü almak; استطلع خبره (*hakkında*) bilgi/ malumat toplamak;

طلع [yine cin.is.] hurma, ilk meyvası ya da meyva tomurcuğunun kapçığı; çiçek tozu;

طلعة dış görünüş, zahir, görünüm;

طلاعة meraklı, çok soru soran;

طلاّع gayretli, çabalayan, emelleri bulunan; طلاّع الثّنايا و الأنجد canlı, kıpır kıpır, enerjik; طلاّع الى التّعرّف meraklı, meraklı taze;

طلوع doğma, yükselme, [özl. gök cisimleri için]; görünme, meydana çıkma, zuhur etme; tırmanma, üstüne çıkma [dağa vb.e];

طليعة ç. طلائع en ön saf/ sıra; طلائع [çoğ] haberciler, müjdeciler; emareler, alametler, belirtiler; ilkler; ¶ في الطّليعة önde, başta;

مطلع ç. مطالع doğuş, doğma zamanı [gök cisimleri için]; yükselme noktası; başlangıç yeri/ noktası; tan vakti; başlangıç; giriş; mukaddime; başlangıç, ilk beyitler; peşrev MZK.; prelüt MZK.; gözetleme yeri; merdiven;

مطالعة dikkatle okuma, mutalaa, inceleme; (ç. -ات) [resmi] ilan, duyuru, tebliğat; قاعة المطالعة okuma salonu;

تطلّع çabalama, gayret etme, hedefleme, hedef; meraklılık, tecessüs;

اطّلاع ç. -ات inceleme, etüt etme, kontrol etme; dikkatle okuma, mütalaa; bilgi, malumat; dikkat etme, farkında olma; bilgisi malumatı olma;

استطلاع inceleme, araştırma; keşif; muallakta/ askıda kalma; ¶ حبّ الإستطلاع meraklılık, meraklı tazelik; حبّا في الإستطلاع meraktan dolayı; طائرة الإستطلاع keşif/ gözcü uçağı;

استطلاعي [na't] araştırma, inceleme niteliğinde; [na't] keşif..., gözcü...;

طالع ç. طوالع doğan, yükselen [özl. gök cisimleri]; talih; ¶ طوالع iyi şans, kısmet; لحسن طالعي kısmetime, şansıma, Allah'tan; سيّء الطّالع şanssız, kısmetsiz, talihsiz, bahtsız; ساء طالعه şansı kötü gitmek;

savaş açmak; « اَطْلَقَ الدَّوَاءُ بَطْنَه » ilaç kabızlığını giderdi.»; ... اطْلَقَ الرَّصَاصَ على ...e ateş açmak; اَطْلَقَ رِجْلَيْه (سَاقَيْه) الى الرِّيْح kaçmak, [tüymek, tabanları yağlamak]; اَطْلَقَ الإرَادَةَ (ل b-e, في ...de) serbestlik vermek, (ل b-i, في ...de) serbest bırakmak; اَطْلَقَ سَبِيلَه birini serbest bırakmak; اَطْلَقَ سَرَاحَهُ ¶ [tutukluluktan] kurtarmak, serbest bırakmak, hürriyetini bağışlamak; اَطْلَقَ لَه العنَان ...e karışmamak, müdahale etmemek; اَطْلَقَ لِسَانَه فيه اَطْلَقَ لِحْيَتَهُ sakal bırakmak; اطْلاقًا شَنِيعًا birinin arkasından/ biri hakkında ileri geri konuşmak, birinin gıyabında atıp tutmak, söz söylemek; ... اَطْلَقَ اَلْسِنَتَهُم ب topluluğu/ kalabalığı kışkırtmak/ provoke etmek; اَطْلَقَ النَّفْسَ على سَجِيَّتِهَا canının istediği/ çektiği gibi davranmak; ... اَطْلَقَ النَّارَ على ...e ateş açmak; ... اَطْلَقَ النَّارَ في bşi tutuşturmak, ateşe vermek; ... اَطْلَقَ يَدَه ب bşde cömert, eliaçık davranmak; اَطْلَقَ يَدَهُ ... (ل)في b-e ...de sınırlama koymamak, b-i ...de serbest brakmak; اَطْلَقَ اَيدِيَهُم في البِلاَد ülkede canlarının istediğini yaptılar.;
تَطَلَّقَ [sevinçten] parlamak ¶ «تَطَلَّقَ وَجْهُهَا بِابْتِسَامَة »; انطَلَقَ serbest/ hür olmak; çıkmak, yayılmak; (الى ...e) acele etmek; dışarı atılmak, fırlatılmak; [ateşli silah] ateşlenmek; patlamak; [ses, çığlık vb.] kopmak, birden çıkmak; (من ...den) ayrılmak; [tren, araç] yola çıkmak, harekete geçmek; devam etmek; uzağa gitmek, terk etmek; [saatler, yıllar]

طَالِعَة başlangıç;
مُطَالِع [dikkatle] okuyan, okuyucu;
مُتَطَلِّع meraklı, mütecessis, hevesli; (الى bşi) bekleyen, gözleyen, kollayan;
مُطَّلِع gözlemleyen; gören; (على hakkında) bilgili, bilgisi olan, (على ...e) vakıf, (على ...den) haberdar, (على ...in) farkında;

طَلُقَ u (طَلاَقَة) [yüz, çehre] mutlu, şen, güleç olmak طَلَقَت u ve طَلُقَت u (طَلاَقَة) [kadın] boşanmak; طُلِقَت doğum sancısı çekmek; طَلَّقَ (b-i, bşi) serbest bırakmak, hürriyetleri vermek; (b-i, bşi) terketmek, bırakmak; (زَوْجَتَه karısını) boşamak, (karısından) boşanmak; [hakim] (على kadını) boşamak, kocasından ayırmak; ¶ طَلَّقَت نَفْسَهَا [kadın kocasından] boşanmak, ayrılmak; طَلَّقَت عَلَيْه [kadın] ondan boşandı [hukuken]; اَطْلَقَ [yaptığı] (bşi) bozmak, geri almak; (b-i, bşi) serbest/ hür bırakmak; (b-i, bşi) göndermek, yollamak; (silahı, على ...e) boşaltmak, (silahı, على ...e doğru) ateşlemek, (على ...e) ateş açmak; (sesini) engellememek, (ses) çıkarmak; (kahkaha) koparmak; (زَوْجَتَه karısını) boşamak; (bşi) genelleştirmek, umuma şamil etmek; (bşi, ifadeyi, tasarımı, على ...e) uygulamak; ¶ ... اَطْلَقَ عَلَيْه اسْم ... , bşi, ...ile isimlendirmek, bşe ...ismini vermek; ... يُطْلَقُ على işinde geçerlidir, ...e hamledilir, ıtlak olunur [edilir]; اَطْلَقَ الحَبْلَ عَلَى الغَارِب tamamen serbest bırakmak, sınırlama koymamak, getirmemek; اَطْلَقَ حَرْبًا من عِقَالِه

geçip gitmek; [yüz, çehre] parlamak; [dil] (ب *ile*) telaffuz etmek; [muz. fiilden önce] ...yapmaya koyulmak, başlamak; ¶ انْطَلَقَ يَجْرِي acele etmeye başladı; انْطَلَقَ مُسْرِعًا çabucak uzaklaşmak, fırlayıp gitmek; انْطَلَقَ وجهُهُ yüzü parladı, neşelendi; اسْتَطْلَقَ بَطْنُهُ, ishal olmak;

طلق talk maddesi; zahmet, meşakkat;

serbest, hür, sınırlamasız; (مـن ...*den*) bağımsız ¶ طَلْقُ الْمُحَيَّا güler yüzle, gülerek; طَلْقُ اللِّسَان ;‖ طَلْقُ الوَجْه açık, anlaşılır ve düzgün [ifade]; في الهَوَاء الطَّلْق açık havada; طَلْقُ اليَدَيْن cömert, eliaçık;

طلق izin verilebilir, izinli;

طَلَق ç. اَطْلاَق koşma, kaçma, yarış; (ç. اَطْلاَق) atış, ateş [ateşli silah]; سَرِيع الطَّلَق seri atış [tüfek vb.]; لِسَان طَلِق akıcı, düzgün, açık konuşma;

طَلْقَة ç. طَلَقَات ayrılma, boşama; طَلْقَة بالثَّلاثة kesinleşmiş boşanma, üç talak ile boşanma;

طَلاَق boşanma, talak ¶ طَلاَق بالثَّلاثة kesin boşanma/ üç talak ile boşanma; طَلاَق رَجْعِي dönülebilir, kesinleşmemiş boşanma; كتاب الطَّلاَق boşanma belgesi; حَلَف بِالطَّلاَق karısını boşamak üzerine yemin etmek;

طَلِيق ç. طُلَقَاء serbest, hür; azatlı köle; الطُّلَقَاء Mekke şehri teslim oluncaya kadar müslüman olmayan Mekkeliler;

طَلاَقَة rahatlık; serbestlik, serbestiyet; neşelilik; ¶ طَلاَقَة اللِّسَان dilin/ konuşmanın akıcılığı/ düzgünlüğü/ açıklığı; طَلاَقَة الوَجْه yüzdeki parlaklık [sevinç belirtisi];

طَلِيقَة boşanmış kadın;

طَلُّوقَة ç. طَلاَئِق aygır, damızlık at;

اطْلاَق serbest/ hür bırakma; gevşetme; gönderme, sevketme; (على ...*e*) uygulama; genelleştirme, umuma şamil etme; اطْلاَقًا mutlak olarak ¶ عَلَى الإطْلاَق mutlak olarak, istisnasız, en genel anlamıyla;her halukarda, mutlaka; اطْلاَق الرَّصَاص على... ...e ateş açma; اطْلاَق السَّرَاح [hapis] serbest bırakma, azat etme; اطْلاَق النَّار (النِّيرَان) ateş açma, bombardıman; وَقْف اطْلاَق النَّار ateşkes;

انطلاق patlama, fırlama [kuvvet, enerji]; özgürlük ¶ نُقْطَة الإنْطِلاَق başlangıç noktası, ayrılış noktası;

طَالِق [kadın] boşanmış; ¶ هِيَ طَالِق ثَلاَثًا kesin, üç talakla boşanmıştır;

مُطْلَق serbest, hür; sınırsız; mutlak; genel; مُطْلَقًا mutlak olarak; istisnasız, herhalukarda, mutlaka; ¶ الدُّوَل ذات الحُكْم المُطْلَق mutlakiyet ile yönetilen devletler; مُطْلَق السَّرَاح serbest [brakılmış], özgür, hür;

مُتَطَلِّق mutlu, neşeli [yüz];

مطلمة oklava;

طُلُمْبَة ç. -آت tulumba KNŞ.;

(طلو ve طلي) طَلَى *i* (طَلْي) (*bşi*, ب...*ile*) sıvamak, sürüp kapatmak (*bşi*, ب ...*i*) sürmek; (*bşi*, ب ...*ile*) kaplamak; طَلَى شَيْءً بالذَّهَب *bşi* altın kaplamak; طَلَى شَيْءً بالكَهْرَبَاء *bşi* elektroliz yöntemi ile kaplamak; طَلَى شَيْءً بالمِينَاء

bşi minelemek, mine kaplamak; انطلى: «لم تنطل عليه هذه الحيلة o bu oyuna gelmez, buna kanmaz»;

طلاء kaplama [maden, şeker, çikolata vb]; [boya, sıva] kat; makyaj; الطّلاء بالكهرباء galvanizleme işlemi;

طلي güzel, hoş;

طلاوة güzellik, zerafet, şıklık;

الطّليان İtalyanlar;

طُليطلة Toledo şehri [İsp.];

طمّ u (طمّ، طُمُوم) (bş) sel, su baskını altında kalmak; (bşi) sel basmak; انطمّ = طُمّ [bş] sel altında kalmak;

طمّ çok fazla, aşırı miktarda, büyük oranda; deniz ¶ الطّمّ و الرّمّ büyük servet;

طامّة ç. آت- felaket, afet;

طُماطم domates;

طماطم [cin.is.; tek.is. ة] domates;

طمأن ve طأمن (b-i, bşi) sakinleştirmek, teskin etmek, rahatlatmak; (b-nin الى ...e) güven duymasını sağlamak; تطامن bkz. طمن ; اطمأنّ (في ...de) sessizce durmak, kalmak; rahatlamak; sukunet bulmak, sakinleşmek, güven gelmek, mutmain olmak, gönlü yatmak; (من ya da الى bşden) emin olmak, şüphesi olmamak; (الى ...e) güvenmek, itimat etmek, dayanmak; (على bşden) emin olmak; şüphesi olmamak; (على bşe) [güveni, inancı] tazelenmek; (الى...e) gönlü yatmak, kanmak;

طمأنينة sükunet, huzur; gönül rahatlığı, iç huzuru; gönlü kanma/ yatma, mutmain olma; güven, itimat;

اطمئنان ⇑; ⇑; ⇑; ⇑;

مطمئن alçak, basık [arazi]; sakin, sükunette, rahat, huzurlu, güvende; emin, kesin; güvenç; gönlü yatmış, kanmış, mutmain;

طمث u طمث a (طمْث) adet görmek; طمث u, i (طمْث) (kızın) bikrini, kızlığını bozmak;

طمث hayız, adet; hayız kanı, adet kanı;

طمح a (طُمُوح) [gözler, bakışlar] (الى ...e) çevrilmek, yönelmek; (الى bşi) çok istemek, arzulamak, özlemini/ hasretini çekmek; (ب bşi) çıkarmak, uzaklaştırmak;

طُموح ⇑ mas.; hırs, ihtiras; tamah, umut;

طموح hırslı, tamahkar; istekli, arzulu, özlemini çeken, meraklı;

طمّاح ⇑; ⇑;

مطمح ç. مطامح tamah; tamah edilen şey; hırs; amaç, hedef, gaye;

طامح hırslı, tamahkar; özlemini çeken, çok isteyen, meraklı;

طمر u, i (طمْر) (bşi, özl. cesedi) gömmek; طمّر i (bşi, kuyuyu) kapatmak, örtmek;

طمر ç. أطمار eski, yıpranmış giyecek;

طمر yarış atı;

مطمر şakul sicimi;

مطمور yeraltı ¶ علم المطمورات eskivarlık bilim, paleontoloji;

مطمورة ç. مطامير yeraltı tahıl deposu;

طمر² ⇒ طمّر (atı) tımarlamak, kaşağılamak MIS.;

طمار kaşağı;

طومار ç. طوامير ALF.BKZ.;

طمَسَ *u, i* (طَمْس, طُمُوس) silinmek, kazınmak, silinip yok olmak; [göz, bakış] canlılığını/ ferini yitirmek; طَمَّسَ *i* (طَمْس) (*bşi* veya على *bşi*) silmek, kazımak, silerek yok etmek;

انْطَمَسَ silinmek, kazınmak;

طَمْس silme, kazıma;

انْطِماس anlaşılmazlık, muğlaklık;

طَامِس sönük, sönmüş, cansız; bulanık, net olmayan; anlaşılmaz, kapalı, muğlak;

طَماطة domates;

طَماطِم [cin.is.; tek.is. ة] domates;

طُمْطُمانِي kaba, kötü [konuşma, telaffuz];

طَمِعَ *a* (طَمَع) (ب veya في *...in*) özlemini çekmek, çok istemek, arzulamak; (ب *bşi*, من *...den*) beklemek; (في *bşi*) ummak; hırslı olmak;

طَمُعَ *u* (طَمَاعَة) aşırı istekli/ hırslı/ tamahkar olmak; طَمَّعَ (*b-i*, في *bşe*) teşvik etmek, yöneltmek; (*b-i*) cezbetmek, aklını başından almak; (*b-i*, في *...de*) umutlandırmak, (*b-e*, في *hususunda*) cesaret vermek, cesaretlendirmek; طَمَّعَ = أَطْمَعَ ;

طَمَع ç. أَطْمَاع istek, arzu, özlem; hırs, tamah; istenilen şey;

طَمَّاع çok istekli; hırslı, tamahkar;

طَمَاعِيَة aşırı istek, arzu; hırs, tamah;

مَطْمَع ç. مطَامِع istek, arzu; umut, beklenti; istenilen şey; مطَامِع [çoğ.] hırslar, umutlar, hayaller;

مَطْمَعَة aklını başından alma, cezbetme;

مِطْماع istek dolu, hevesli; çok hırslı, haris, tamahkar;

طمن ⇒ طَمْأَنَ (*b-i*, *bşi*) sakinleştirmek, teskin etmek, yatıştırmak; bkz. طأمن ; تَطَامَنَ alçak/ basık olmak;

طُمَأْنِينَة sükunet, sakinlik, huzur; gönül rahatlığı, iç huzuru, mutmain olma; güven;

تَطْمِين sakinleştirme, yatıştırma;

مُتَطَامِن alçak, basık;

طَمَى *u* (طُمُوّ) , *i* (طَمْي) taşmak; (طمو ve طمي)

طَمْي alüvyon, mil MIS. SUR.;

طُنّ[1] ç. أَطْنَان ton;

طَنَّ[2] *i* (طَنِين) [zil] çalmak, çınlamak, çın çın etmek [böcek] vızlamak, vız vız etmek; [kulak] çınlamak; طَنَّ = طَنْطَنَ ;

طَنِين zil sesi, çınlama; vızıltı [böcek]; [kulak] çınlama;

طَنَّان çınlayan, çın çın eden; yankılanan, vızıldayan [böcek]; [tencere vb.nin] düdük; meşhur, ünlü;

طنب ⇒ طَنَّبَ (ب *bir yere*) yerleşmek, (ب *bir yerde*) kalmak; أَطْنَبَ (في *bşde*) mübalağa etmek, abartmak; övünmek;

طُنُب ç. أَطْنَاب çadır ipi; veter, kiriş; شَدَّ أَطْنَابَه geçici olarak kalmak; ضَرَبَ أَطْنَابَه ضَرَبَ أَطْنَابَه في ...de yerleşmek; ... على ... ...de yaygın/ adet olmak, yaygınlaşmak;

إطْنَاب mübalağa etme, abartma; sözü uzatma, uzun uzun anlatma;

طُنْبُور ç. طَنَابِير tambur; sulama işinde, suyu yükseltmek için kullanılan bir alet, silindir TEKN.;

طُنْبُورِي tambur çalan;

طُنْبُورَة ç. -آت davlumbaz;

طَاهِر الذَّيْل masum, saf, dürüst, doğru;

مُطَهِّر ç. آت deterjan; temizlik malzemesi; dezenfekte edici, antiseptik;

مُطَهَّر saf, arınmış;

طَهْرَان Tahran;

مُطَهَّم dolgun; çok güzel, mükemmel [özl. asil atların ünvanı olarak];

طَهَا (طهي ve طهو) يَطْهَى , طَهَا u (طهو, طَهْي, طَهَايَة) (*bşi*) pişirmek;

طُهْي yemek, [pişmiş] yiyecek;

طِهَايَة aşçılık;

مَطْهَى mutfak;

طَاه ç. طُهَاة aşçı;

طَوَاشِي ç. طَوَاشِي hadım;

طَوَّايَة tava;

طَابَة[1] ALF.BKZ.;

طوب ⇐ طَوَّبَ (*b-nin*) ruhunu takdis etmek HRİ.;

طُوبَى takdis HRİ;

طُوب[2] [cin.is; tek.is. ة] tuğla; طُوب أَحْمَر [kırmızı] tuğla; طُوب مُفَرَّغ kiremit; طُوب نَيّ güneşte kurutulmuş tuğla;

طَوَّاب tuğla; kiremitçi;

طُوبْجِي ç طُوبْجِيَّة T.> topçu, topçu neferi KNŞ.;

طُوبْجِيَّة topçu sınıfı;

طُوبَة Kıpti takviminin beşinci ayı MIS.;

طَاحَ (طوح) طَاحَ u (طَوْح) ölmek; yolunu kaybetmek, kaybolmak; düşmek; (ب *b-i*, veya *bşi*) fırlatmak, savurmak, atmak; طَوَّحَ (*b-nin*,veya ب *b-nin*) helak olmasına sebep olmak; (ب *bşi*) fırlatmak, savurmak; (ب *b-i*, الى ...*e*) savurmak; (ب ...*i*, الى ...*e*) taşımak, nakletmek;

طِنَاجِر ç. طَنْجَرَة [bakır] tencere;

طَنْطَنَ [zil] çalmak, çınlamak, çın çın etmek; [böcek] vızıldamak; gümbürdemek, gürüldemek; (ب *bşi*) üfleyip öttürmek;

طَنْطَنَة [zil] çınlama, çın çın sesi; [böcek için] vızıltı; gümbürtü, patırtı;

طُنُف , طُنُف ç. أَطْنَاف , طُنُوف [dağ] zirve, doruk, tepe; raf gibi düz çıkıntı;

طِنْفِسَة , طَنْفَسَة ç. طَنَافِس kadife gibi halı;

طَهُرَ , طَهَرَ u (طُهْر , طَهَارَة) temiz/ arı olmak; طَهُرَت [kadın] hayızdan çıkmak, [طمث , حَاضَ karşıtı]; طَهَّرَ (*b-i*, *bşi*) temizlemek, arıtmak; (*bşi*) dezenfekte etmek, sterilize etmek; (*kanalı* vb.i) [tarak vb. ile] temizlemek; (*b-i*) sünnet etmek; طَاهَرَ (*b-i*) sünnet etmek; تَطَهَّرَ temizlenmek, arınmak, abdest almak;

طُهْر temizlik; saflık, aralık; iffet;

طَهُور sünnet; temizleyici, arıtıcı; temizlik, arılık;

طَهَارَة temizlik, arılık, safiyet; iffet; taharet İSL.HUK.; kutsallık, mukaddes olma; [çocuğu] sünnet; ¶ طَهَارَة الذَّيْل masumluk; doğruluk, dürüstlük;

مَطْهَر günahların bağışlanması için; sınırlı zaman diliminde azap çekilen yer HRİ;

مَطْهَرَة ç. مَطَاهِر tuvalet;

تَطْهِير temizleme, arıtma; dezenfekte etme; barsakları temizleme; sünnet;

تَطْهِيرِي temizleyici, arıtıcı;

طَاهِر ç. أَطْهَار temiz, arı, pak; iffetli, namuslu; ¶ طَاهِر الذِّمَّة hakşinas, doğru, dürüst;

(*b-i*, الى ...*e*, ...*yapmaya*) teşvik etmek, yönlendirmek; ¶ طَوَّحَت به الطَّوَائِحُ başına pek çok şeyler geldi; اَطَاحَ (*b-i*, *bşi*) ıskartaya çıkarmak, ihraç etmek, diskalifiye etmek; (*bşi*) [satırla vb. ile] kesip koparmak; تَطَوَّحَ düşmek, atılmak, ıskartaya çıkmak; kaybolmak; sendelemek, sersemlemek;

طَوَائِح kaderin cilveleri, oyunları;

مُطَوَّحَة ç. -آت macera;

طود ⇐ انْطَادَ süzülerek yürümek;

طَوْد ç. اَطْوَاد [yüksek, yüce] dağ;

مُنْطَاد ç. مَنَاطِيد balon; zeplin;

طور[1] ⇐ طَوَّرَ (*bşi*) geliştirmek, ilerletmek; تَطَوَّرَ gelişmek, inkişaf etmek, evrim geçirmek; değişmek; [motor] hızlanmak;

طَوْر ç. اَطْوَار defa, kere; hal, durum; sınır, limit; kademe; devre, evre; faz. FİZ. ve ELK. ¶ طَوْرًا بَعْدَ طَوْرٍ tekrar tekrar; طَوْرًا ... طَوْرًا ya da حِينًا ... طَوْرًا bazen, arasıra; خَرَجَ عن طَوْرِه kendini kaybetmek, ne yaptığını bilmemek; اَخْرَجَهُ عن طَوْرِه *b-i*. sinirlendirmek, tepesini attırmak; غَرِيب الأَطْوَار garip, tuhaf;

طُور ç. اَطْوَار dağ; طُور سِينَاء veya طُور سِينَا Sina dağı;

طُورِي vahşi, yabani;

طِوَار yaya kaldırımı;

طُورَانِي yabani, vahşi;

تَطَوُّر ç. -آت gelişme, ilerleme; evrim; [çoğ.] تَطَوُّرَات gelişmeler, ilerlemeler; قَابِل التَّطَوُّر gelişebilir, geliştirebilir;

تَطَوُّرِي gelişme/ ilerleme ile ilgili, evrim ¶ نَظَرِيَّة تَطَوُّرِيَّة evrim teorisi;

طَار[2] (=اِطَار) ve طَارَة halka; tekerlek; tekerlek çemberi; gerger; tef.;

اطار[3] bkz. اطر;

طُورِيَة[4] ALF.BKZ.;

طُورْبِيد ç. طَرَابِيد torpido;

طُورِيَة ç. طَوَارِي kazma, çapa MIS.;

طوس ⇐ طَوَّسَ (*b-i*, *bşi*) süslemek;

طَاس ç. -آت tas; el tası;

طَاسَة ç. -آت tas; طَاسَة التَّحْمِير [kızartma] tavası;

طَاوُوس ç. طَوَاوِيس tavus kuşu ZOO.;

مُطَوَّس çok süslü, şatafatlı;

طوش ⇐ طَوَّشَ (*b-i*) hadım/ iğdiş etmek;

طَوَاشِي ç. طَوَاشِيَّة hadım, iğdiş;

(طوع) طَاعَ *u* (طَوْع) (*b-e* ya da ل *b-e*) itaat etmek; boyun eğmek; طَوَّعَ (*b-e*) boyun eğdirmek, itaat ettirmek ¶ طَوَّعَت له نَفْسُهُ [lafzen: nefsi ona boyun eğdirdi] *bş* yapmakta tereddüt etmedi/ geçirmedi, *bşi* yapmaktan [hiç] çekinmedi; طَاوَعَ (*b-e*, على ya da في hakkında] itaat etmek, boyun eğmek, isteklerine göz yummak; [maharet, kabiliyet, ustalık] (*b-nin*) elinde olmak; (في ...*e*) muvafakat etmek, rıza göstermek, kabul etmek; اَطَاعَ (*b-e*, *bşe*) uymak, tabi olmak, boyun eğmek, itaat etmek (*b-nin isteklerini*) kabul etmek; تَطَوَّعَ (*bşi* veya ل veya ب *bşi*) gönüllü olarak yapmak, gönüllü olmak; gönüllü olarak askere kaydolmak, gönüllü olmak ASK.; ¶ تَطَوَّعَ خَيْرًا bir hayır işini içinden gelerek/ gönlünden

[ücretsiz] eğitimcilik;

استطاعة beceri, malumat, kapasite, kadir olma, güç getirme; mümkünlük;

طائع itaat eden, boyun eğen, rıza gösteren, kabullenen ¶ طَائِعًا او كَارِهًا isteyerek ya da istemeyerek, gönüllü ya da gönülsüz;

مُطَوِّع ç. -ون Büyük Cami mezunu [TUN.];

مطوِّع gönüllü; ücretsiz eğitimci;

مطاوِع itaatkar, boyun eğen, rıza gösteren, kabullenen; mülayim, yumuşak huylu, uysal; الْمُطَاوِع dönüşlü, refleksiv DİLB.;

مُطيع itaatkar, boyun eğen;

مُتطوِّع ç. -ة gönüllü [yine ASK.]; gönüllü [ücretsiz] eğitimci;

مُستطَاع mümkün, muhtemel, yapılabilir; ¶ قَدْرَ الْمُسْتَطَاع olabildiği kadar olabildiğince; بِقَدْرِ (عَلَى قَدْرِ) الْمُسْتَطَاع ⇑;

(طوف) طَافَ u (طَوْف, طَوَاف, طَوَفَان) (bşin) çevresinde dönmek/ dolaşmak/ tur atmak/ koşmak, (bşi) tavaf etmek, (حَوْلَ veya بِ ...in çevresinde) dolaşmak, koşmak, ⇑; (على insanlar arasında) dolaşmak, gezinmek; (حَوْلَ ya da ب bşi) çevrelemek, kuşatmak; (ب ...i) gezmek; (ب b-i) gezdirmek, dolaştırmak, (ب ...ile) aşina olmak; (ب ...ile) bilgilenmek, (ب...hakkında) bilgi sahibi olmak; _(طَوْف) (ب b-e) rüyasında görünmek; (على b-nin) başına gelmek, gelip bulmak, çatmak; [nehir, ırmak] taşmak; yüzmek, yüzeyde yüzmek; طوف (في ...de, çevresinde) dolanmak, tavaf etmek, dolaşmak, gezin-

koparak yapmak; انطاع (ل b-e, bşe) tabi olmak, uymak, itaat etmek, boyun eğmek, rıza göstermek, kabullenmek; استطاع (bşi) yapabilmek, becermek, (bşin) hakkından gelebilmek (bşe, ...yapmaya) güç yetirmek, (...أنْ ...yapacak) kapasitesi olmak;

طَوْع itaat, boyun eğme; gönüllülük, içinden gelme; [müz. ve müe.] boyun eğen, itaat eden, rıza gösteren, kabullenen; طَوْعًا isteyerek, gönüllü olarak, içinden gelerek, zorlama olmaksızın; ¶ طَوْعًا او كَرْهًا isteyerek ya da istemeyerek, gönüllü gönülsüz; طَوْع العنَان uysal, yumuşak başlı, söz dinler; طَوْع يدَيْه birinin emrinde, emrine amade; «طَوْع يدَيْه o bizim emrimize amadedir»; طَوْع أمرِكَ hizmetinizde, emrinize amade;

طَوْعيًا gönüllü olarak, kendi isteği ile, içinden gelerek;

طَيِّع itaatkar, boyun eğen;

طاعة itaat, boyun eğme; (ç -آت) taat, salih amel İSL.HUK.; ¶ بَيْت الطَّاعَة koca evi; السَّمْع و الطَّاعَة emredersiniz! başüstüne! hemen!; سَمْعًا و طَاعَةً ⇑;

طَواعيَة itaat, boyun eğme ¶ عنْ طَوَاعِيَة gönüllü olarak, isteyerek, içten gelerek;

مطواع itaat eden, boyun eğen, itaatkar;

تطويع Büyük Cami'den alınan diploma TUN.;

اطاعة itaat, boyun eğme;

تَطَوُّع gönüllülük, içten gelerek yapma; (في ..dalında) gönüllü hizmet ASK.; gönüllü

mek; (ب ...de, çevresinde) ⇑; (b-i veya ب b-i) gezdirmek, dolaştırmak; (ب bşi) döndürmek, dolaştırmak; Kabe'yi tavaf etmek; أطَافَ (ب ...i) çevrelemek, kuşatmak, sarmak, ihata etmek; تَطَوَّفَ dolaşmak, gezinmek;

طَوْف tur; çit; (ç. أطْوَاف) devriye turu; çevrim;

طَوَاف tur, tur atma; [seyahat olarak] tur, gezi; [Kabe'yi] tavaf;

طَوَّاف seyyar, gezici; turalayan, tur atan, dönen; (ç. ـة) tatar, ulak, kırsal bölge postası MıS; ¶ مَحَطَّة الطَّوَّافَة ⇑; tatar istasyonları;

طَوَّافَة ç. ـآت devriye teknesi MIS.;

طُوفَان sel, su baskını, tufan;

مَطَاف gezme, turalama, dolaşma, tur atma; tur; ¶ ... آلَ (انْتَـهَى) به الْمَطَافُ الى gezisi ...ile sonlanmak/ tamamlanmak, ...de son bulmak; خَاتِمَة الْمَطَاف işin/ meselenin sonu;

تَطْوَاف dolaşma, tur atma, gezgin hayat;

طَائِف seyyar, gezici, dolaşan, göçmen, tur atan, dönen, tavaf eden; Kabe'yi tavaf eden ¶ طَافَ به طَائِفُ aniden bir problem vb. çıkmak, başa gelmek; طَافَ بـه طَائِفٌ مِن القَدَرِ القَاسِي kaderin sillesini yedi;

الطَّائِف Taif şehri;

طَائِفَة ç. طَوَائِف kısım, bölüm; bir miktar; birlik, grup, takım; sürü; topluluk, taife; sınıf; fırka, mezhep; grup, hizip; [dini] azınlık, ekalliyet; ¶ الطَّائِفَة الإحْسَاسِيَّة izlenimciler, empresyonistler; مُلُوك الطَّوَائِف prenslikler;

طَائِفِي grup, fırka ile ilgili;

طَائِفِيَّة grupçuluk, hizipçilik;

مُطَوِّف ç. ـون hac rehberi, delil;

(طوق) طَاقَ u (طَوْق) (bşi) yapabilmek, yapacak kapasitede/ durumda olmak; (bşe) tahammül gösterme, katlanmak, dayanabilmek; طَوَّقَ (طَوْقًا b-e, b-nin boynuna kolye vb.) takmak; (b-i, bşi, ب ile) çevirmek, çevrelemek, sarmak, kuşatmak, ihata etmek, çembere almak; ¶ طَوَّقَه بِذِرَاعَيْه b-i kucaklamak, bağrına basmak, kollarına almak; ... طَوَّقَ عُنُقَه ب birine, bir şey sunmak, ihsan etmek أطَاقَ = طَاقَ (على bşi veya bşi) yapabilmek; [usulü, yöntemi, metodu] iyi uygulamak, hakkını vermek; ¶ لم يُطِق صَبْرًا tahammül edemedi, dayanamadı, katlanamadı; شَيْء لا يُطَاقُ katlanılmaz, tahammül edilmez bir şey;

طَوْق güç, kudret, kadir olma, potansiyel, kapasite; sabır, tahammül, katlanma, dayanma; (ç. أطْوَاق) kolye; yaka[lık]; çember, halka; ¶ طَوْق للنَّجَاة can simidi; «أخْرَجَه الحُزْنُ عَن طَوْقه üzüntü ona kendini kaybettirdi.»;

طَوْقِي [na't] yaka gibi, halka şeklinde; çember..., halka...;

طَاق ç. ـآت , طِيقَان kemer, ark; (ç. ـآت) kat, tabaka, katman;

طَاقَة ç. ـآت pencere;

طَاقَة ç. ـآت güç, kudret, güç yetirme, kuvvet, kapasite, potansiyel; enerji; kapasite [teknik cihaz]; demet; buket ¶ في الطَّاقَة [mastar öncesi kul.] ...yapması/ olması mümkün,

لسانه ileri geri konuşmak, dili uzamak, küstahça konuşmak; اَطال النَّظَرَ اليه bir şeye uzun uzun bakmak; اَطَالَ الوُقُوف uzun süre kalmak;

تطاول uzamak; uzun sürmek; (الى) boynunu uzatıp bakmak (على ...e) saldırmak; (على b-e) küstah/ şımarık davranmak; (ل ...yapmaya) cüret etmek; (ب *bşi yapmaya*) cesaret etmek, kalkışmak, yeltenmek; (الى *mevkiye*) kendini [haksız olarak] atamak; ¶ تَطَاوَلَ برأسه [gururdan] başını dik tutmak;

استطال uzun olmak, uzamak; (على ...e *karşı*) küstah/ arsız bir tavır takınmak/ göstermek;

طَالَمَا ve لَطَالَمَا [fiil cümlesinden önce] ne kadar şık ...! ne kadar çok ! . . . طَالَمَا اَنْ ...yapar/ olur iken;

طَوْل güç, kuvvet; صَاحِب الحَوْل وَ الطَّوْل Kadiri Mutlak, Allah;

طُول ç. اَطْوَال uzunluk; boy,uzunluk; طُول الأَنَاة sabır katlanma, dayanma; طُول النَّظَر hipermetropluk; خَطّ الطُّول meridyen çizgisi; طُولاً ve بالطُّول uzunluğuna, uzunlamasına; طُولَ... [mud. meb. kul.] boyunca, süresince; طُولَ هَذه المُدَّة bu müddet, süre zarfında, içinde; طُولَ النَّهَار gün boyu, bütün gün; طُولَ مَا ... ...dığı müddetçe, ...süresince; على طُول ... ...boyunca; على الطُّول [zarf] dosdoğru, direk MIS.; sonunda, son olarak; MIS.; في طُول البِلاد وَعَرْضِهَا bütün ülkede, ülkenin dört bir yanında; اَنَا في طُولك MIS. Allah rızası için! [dilenci];

طُولِي uzunluk olarak, uzunluk, açısından, muhtemel, olasıdır; قَدْر الطَّاقَة mümkün olduğu kadar, olanca, mümkün en iyi şekilde; على قَدْرِ الطَّاقَة kapasitesine göre, gücü kadar; طَاقَة مُدَّخَرَة akümüle, biriktirilmiş enerji; potansiyel enerji FIZ; الطَّاقَة الذَّرِّيَّة atom enerjisi; طَاقَة اِنْتَاجِيَّة üretim kapasitesi/ gücü;

طَاقِيَّة ALF.BKZ.;

تَطْوِيق ç. -آت kuşatma, sarma, çevreleme, ihata etme, çember içine alma;

اطَاقَة güç yetirme, kadir olma, kudret, kapasite, potansiyel;

مُطَوَّق boynu halkalı güvercin, tahtalı güvercin ZOO. Streptopelia risoria;

مُطَاق katlanılabilir, tahammül edilebilir, dayanılabilir, çekilebilir;

طُوكِيُو Tokyo;

(طول)[1] طَالَ *u* (طُول) uzun olmak veya uzamak; uzun sürmek; (*b-i*, veya على *b-i*) geçmek, (*b-e* veya على *b-e*) üstün gelmek ¶ طَالَ بِه الزَّمَنُ حَتَّى . . . çok zaman önceydi ki o...; يَطُول بي هَذَا bu benim çok zamanımı alabilir; طَالَ الزَّمَانُ او قَصُرَ er geç, eninde sonunda;

طَوَّلَ (*bşi*) uzatmak; ayrıntıya/ tafsilata girmek, sözü uzatmak; (ل *b-e*) mühlet vermek, süre tanımak; ¶ طَوَّلَ بَالَه عَلَى . . . ...e sabretmek, katlanmak, tahammül etmek;

طَاوَلَ (*b-i*, في ...*için*) bekletmek; (*b-ile*) rekabet etmek, yarışmak, çekişmek, güç vb. de üstün gelmeye çalışmak;

اطال (*bşi* ya da من *bşi*) uzatmak, sürdürmek; çok uzun sürmek, bir türlü bitmemek ¶ اَطَالَ عَلَيْه birini çok bekletmek; اَطَالَ

uzunluk ile ilgili ¶ خَطّ طُولي meridyen;

...طَوَال [mud. meb. kul.] ...esnasında, süresince; boyunca;

طَوِيل ç. طِوَال uzun; büyük; الطَّوِيل [şiir] tavil vezni; طَوِيلاً [zarf] uzun süre ¶ طَوِيل الأجَل uzun vadeli; طَوِيل البَاعِ güçlü, nüfuzlu; cömert, eliaçık; طَوِيل الرُّوح sabırlı, tahammülü yüksek; طَوِيل القَامَة uzun boylu; طَوِيل اللسَان küstah, arsız, şımarık;

طُوَال uzun;

طُوَالَة ç. ـَات ahır;

...طِيلَة [mud. meb. bul.] ...süresince;

طُولانِي uzunluk olarak;

اَطْوَل müe. طُولَى daha uzun, daha büyük; çok uzun;

تَطْوِيل uzatma; süresini uzatma; sözü uzatma, tafsilata/ ayrıntıya girme;

اطَالَة = تَطْوِيل ;

اسْتِطَالَة gururlu, kibirlenme, küstahlık, haddini bilmeme;

طَائِل uzun; çok, bol [mal, para]; yarar, fayda; güç, kuvvet; ¶ طَائِل الصَّوْلَة güçlü, kuvvetli; لا طَائِلَ تَحْتَه (فيه) ve دُونَ طَائِلٍ faydasız, nafile, boşuna; مَا فَازَ بِطَائِلٍ hiç bir şey elde edememek, eli boş dönmek, başarısız olmak;

طَائِلَة güç, kuvvet, intikam, öç, misilleme; ¶ وَقَعَ تَحْتَ طَائِلَة قَانُون kanuni ceza hükmüne girmek, kapsamında olmak; تَحْتَ طَائِلَة المَوْت ölüm cezası altında;

مُطَوَّل tafsilatlı, ayrıntılı;

مُتَطَاوِل uzun; uzanarak bakan; küstah;

مُسْتَطِيل uzun, uzatılmış; dikdörtgen; küstah, arsız, haddini bilmez kişi;

طَاوِلَة[2] ALF.BKZ.;

طُولْكَرْم Tulkerm şehri ÜRD.;

طُومَار ç. طَوَامِير tomar, rulo;

طَوَى i (طَيّ) (*bşi*) katlamak, dürmek; (*kitabı*) kapatmak; (*bşi*) [*haberi, sırrı*] gizlemek, saklamak, açıklamamak; (*bşi*) içine almak; [gecenin karanlığı] (*b-i*) sarmak, kuşatmak; [geçmişte yapılmış] (*bşi*) unutmak, gömmek; (*bşi*, özl. *ülkeyi*) bir baştan bir başa geçmek; (الى *...e olan yolu*) çabucak almak, katetmek; (*müddeti, süreyi*) geçirmek, harcamak; (*bşin*) sahibi olmak; ...طَوِيَ على ...i içine almak, ihtiva etmek; ¶ طَوَى الأَرْضَ طَيًّا ülkeyi bir baştan bir başa geçmek, katetmek; طَوَى البِسَاطَ بِمَا بِسَاطَه bitmek, sona ermek طَوَى فيه işi başlayıp bitirmek, halletmek طَوَى جَوَانِحَهُ على... ...i içinde/ kalbinde saklamak, gizlemek; (كَشْحًا) طَوَى كَشْحَه على... ve طَوَى صَدْرَه على... ..i sır olarak saklamak, hiç kimseye söylememek, kimseye açmamak; طَوَى صَفْحَتَه *bşi* terk etmek, bırakmak; ...طَوَى الطَّرِيقَ الى ...e acele gitmek; طَوَى المَاضِيَ طَيَّا السِّجل المَكَاتِب geçmişin, olmuşun üzerine sünger çekmek, olan oldu deyip geçmişi unutmak; طَوِيَ *a* (طَوًى) acıkmak, açlık çekmek; اَطْوَى ⇑; تَطَوَّى [yılan] çöreklenmek; انْطَوَى katlanmak, dürülmek; [kitap] kapanmak; [vakit] geçmek; kaybolmak, görünmemek; [mesafe] katedilmek;

طاو aç ¶ طَاوِي البَطْن aç;

مطوي katlanmış, dürülmüş; ¶ مَطْوِيّ ... على ...i içinde bulunduran, içeren, havi, muhtevi; ... مَطْوِيّ الضُّلُوع على ...i içinde sır olarak saklayan;

منطو مُنْطَوٍ علي نَفْسِه içe dönük, içine kapanık, dünyaya küs;

[1](طيب) طَابَ i (طِيبَة, طِيب) hoşnut eden/ memnun edici/ makbul olmak; lezzetli, leziz olmak; (لـ b-i) memnun, hoşnut etmek; olgunlaşmak, olmak, ermek; iyileşmek, sıhhatine kavuşmak ¶ طَابَتْ لَيْلَتُكُم iyi geceler!; طَابَتْ نَفْسُهُ neşeli/ havasında olmak, kendini iyi hissetmek; ... طَابَ نَفْسًا عن bşi isteyerek bırakmak, terk etmek; طَيَّبَ (bşi) iyi/ güzel/ makbul/ leziz/ lezzetli veya tatlı yapmak; (*b-e, bşe*) koku vermek, (*yiyeceğe, şaraba*) baharat katmak; (*havayı, içme suyunu*) sıhhi hale getirmek; (*b-i*) tedavi etmek; (*b-e*) mesaj yapmak ¶ طَيَّبَ خَاطِرَه b-i yatıştırmak; sakinleştirmek, rahatlatmak; طَيَّبَ اللهُ ثَرَاه = Allah toprağını bol etsin!, toprağı bol olsun!; طايب (*b-ile*) şakalaşmak, (*b-e*) şaka yapmak; أطيب (*bşi*) hoş/ güzel/ makbul yapmak; leziz/ tatlı yapmak; تطيب koku sürmek, kokulanmak; استطاب ve استطيب [edil.] (*bşi*) hoş/ güzel/ makbul saymak; leziz/ tatlı saymak; (*bşden*) hoşlanmak;

طيب iyilik, hoşluk; (ç. طُيُوب) güzel koku, parfüm ¶ طَيِّبُ العِرْق asalet; جَوْزُ الطِّيب küçük hindistan cevizi BOT.;

(تَحْتَ *altına*) gizlenmek, saklanmak, (تَحْتَ *içine*) görmek; (على ...*i*) içermek, ihtiva etmek, kapsamak; (*duyguları, nefreti, sevgiyi*) içinde saklamak; ¶ اِنْطَوَى على نَفْسِه içine kapanmak, içine dönük olmak;

طي gizleme, saklama; (ç. أَطْوَاء) kat, pli, plise ¶ طَيَّهُ ve طَيَّ هَذَا [mektubun] içeriği, muhtevası; في طَيِّ الغَيْب gizli olarak; تَحْتَ (في) طَيِّ الكِتْمَان gizli tutmak kaydı ile; في ... أطْوَاء [mud.kul.] ...in içinde;

طية ç. -آت kat, pli, plise; ¶ حَمَلَ بَيْنَ طَيَّاته ihtiva etmek, içermek, kapsamak;

طية niyet, tasarı; مَضَى (ذَهَبَ) لِطِيَّتِه düşündüğünü yapmak için ayrılmak; kendi yoluna gitmek;

طوى açlık; kilim; ¶ على الطَّوَى aç karnına, hiç bir şey yemeden;

طوية ç. طَوَايَا kat, pli; en gizli/ saklı düşünceler, niyetler; hakiki, iman, inanç; niyet, tasarı; vicdan; ¶ سَلِيم الطَّوِيَّة saf, samimi; في ... طَوَايَا [mudaf kullanım] ...de., ...in içinde, ...in arasında;

طواية ç. -آت- tava;

مطوى ç. مَطَاوٍ çakı; [çoğ.] katlar; ¶ في ... مَطَاوِي [mud. kul.] ...de,...in içinde, ortasında, göbeğinde; في مَطَاوِيه gönlünde, kalbinde, yüreğinde, içinde;

مطواة çakı;

انطواء içedönüklük PSKO.; الإِنْطِوَاء على النَّفْس ↑;

انطوائي içedönüklük ile ilgili PSKO.;

kaybetmek; طَارَ فُؤَادُهُ (رُوحُهُ) شَعَاعًا kafası karışmak; طَارَ بِلُبِّهِ b-i çıldırtmak, çılgına çevirmek; طَارَ فَرَحًا sevinçten [sevincinden] uçmak; طَارَ بِصَوَابِهِ b-e bilincini/ şuurunu kaybettirmek; طَيَّرَ (b-i, bşi) uçurmak; (bşi, haberi, mesajı, الى ...e) zamanını geçirmeden, zamanında yollamak, göndermek; (bşi, gözü, dişi) vurarak çıkarmak ¶ طَيَّرَ رَأْسَهُ birinin başını uçurmak, kesmek; اطار (...i) uçurmak; [rüzgar] (bşi) uçurmak, sürükleyip götürmek; bşi) bir anda yok etmek; تطيّر (في veya ب bşde) uğursuz-luk görmek; تطاير saçılmak, dağılmak, yayılmak; [güzel koku] dağılmak, yayılmak, her yeri kaplamak; [özl. kıvılcımlar] uçuşmak; görünmemeye başlamak, gözden kaybolmak; استطار (bşi) uçurmak; (bşi) birinin eline vurup düşürmek; (b-i) telaşlandırmak, telaşa düşürmek, (b-i,) heyecanlandırmak; = تَطَايَرَ ; اُسْتُطِيرَ kork[utul]mak ¶ اُسْتُطِيرَ عَقْلُهُ [korku, şaşkınlıktan] aklı başından gitmek;

طير [cin.is; tek.is. ة] ç. اَطْيَار ، طُيُور kuş; uğursuzluk; طُيُور kümes hayvanları; ¶ طُيُور جَارِحَة yırtıcı kuşlar; عِلْم الطُّيُور kuşbilim, ornitoloji; كَأَنَّ عَلَى رُؤُوسِهِم الطَّيْر tamamen hareketsiz ya da sessiz, çıt çıkarmadan;

طَيْرَة [kızgınlık vb.den] heyecan, telaş; uçuş; dişi kuş;

طيّار uçan; akılda kalmayan, çabuk unutulan; uçucu [sıvı]; [havada, rüzgarda] uçan, uçuşan; (ç. -ون) pilot; ¶ زُيُوت طَيَّارَة uçucu

طَيِّب iyi; hoş; makbul; leziz, lezzetli; şen, neşeli; samimi, candan; sağlıklı, sıhhatte, esen; ¶ طَيِّب الخُلُق iyi huylu, geçimli; طَيِّب الرَّائحَة hoş/ güzel kokulu; طَيِّب العِرْق asil; طَيِّب النَّفْسِ şen, neşeli, keyfi yerinde;

طَيِّبَات hoş, güzel şeyler; damak zevki ile ilgili şeyler

طيبة iyilik, hoşluk; iyi huyluluk, geçimli olma ¶ عن طيبة خَاطِر seve seve, memnuniyetle, canı gönülden;

طُوبَى kutluluk, mukaddeslik;

طِيَاب kuzey rüzgarı;

طَيَّاب ç. -ون masör ;

اَطْيَب daha iyi; اَطَايِب [çoğ.] en iyi, en güzel kısımlar; zevkler, lezzetler;

مطايب rahat, konfor;

مُطَايَبَة ç. -آت şaka, şakalaşma;

طَائِب (ل ...için) hakkında helal veya haram olduğuna dair bir şey söylenmeyen, mubah İSL.HUK.;

مُطَيَّب demet, paket;

طَيَح (طيح) طَاحَ i (طَيْح) helak olmak, ölmek; (bşi) kaybetmek;

(طير) طَارَ i (طَيَرَان) uçmak; uçup gitmek; (الى ...e, ...için) acele etmek; coşmak, çok sevinmek; طَارَ ب . . . (b-i, bşi) hemen götürmek; ¶ طَارَ بِخَيَالِهِ الى . . . ...i hayal etmek, ...in hayalini kurmak; «طَارَ لَهُ صِيت في النَّاس» şöhreti insanlar arasında yayıldı, meşhur oldu.»; طَارَ طَائِرُهُ köpürmek, küplere binmek, kızmak; طَارَ عَقْلُهُ çılgına dönmek, aklını

ket]; saçılmış, dağınık; yayılmış; yaygın; kötümser;

(طيش) طَاشَ i (طَيْشَان ,طَيْش) değişken/ kararsız/ tereddütlü/ tutarsız/ istikrarsız olmak;[ok vb.] (عن الغَرَض *hedefi*) ıskalamak, vuramamak; طَاشَ سَهْمُهُ tutturamamak, ıskalamak, başarısız olmak; (عَقْلُهُ) طَاشَ صَوَابُهُ paniğe kapılmak, paçaları tutuşmak;

طَيْش kararsızlık, tutarsızlık; tereddüt etme; düşüncesizlik; istikrarsızlık;

طيشان = طَيْش ;

طياشة ⇑;

طَائِش kararsız, tutarsız; istikrarsız, sebatsız; düşüncesiz; tereddüt eden; amaçsız;

(طيف) طَافَ i (طَيْف) (ب b-e) uykusunda görünmek, rüyasına girmek;

طيف ç. طُيُوف , اَطْيَاف hayal; gökkuşağı; tayf, spektrum;

طَيْفِي tayf ile ilgili;

مطياف spektroskop;¶ مِطْيَاف مُصَوِّر spektrograf;

طيلة bkz. طول ;

طيلسان ç. طَيَالِسَة baş ve omuzları örten bir örtü;

طين ⇒ طَيَّن (*bşi*) çamura bulamak;

طين ç. اَطْيَان çamur, balçık; toprak; temel ¶ زَادَ الطِّينَ بَلَّةً arıkil, kaolin; الطِّين الخَزَفِي ve زَادَ في الطِّين بَلَّةً ; durumu dahada kötüleştirmek, iyice batırmak;

طينة çamur, balçık; malzeme, madde yapı, mizaç;

طَيَّان sıvacı; çamur ile iş yapan;

yağlar; طَيَّار أَوَّل teğmen [hava kuvvetleri]; MIS. üstteğmen;

طَيَّارَة ç. [kadın] pilot; uçak, tayyare; uçurtma ¶ طَيَّارَة قَذَّافَة bombardıman uçağı; طَيَّارَة مَائِيَّة planör, deniz uçağı;

طَيَرَان uçma, uçuş; havacılık; ¶ طَيَرَان بَهْلَوَانِي gösteri uçuşu; طَيَرَان شِرَاعِي planör uçuşu; خُطُوط الطَّيَرَان havayolları; [yine خُطُوط الجَوِّيَّة]; سِلاَح الطَّيَرَان hava kuvvetleri; وَزِير الطَّيَرَان havacılık bakanı;

مَطَار ç. -آت havaalanı; ¶ مَطَار عَائِم yüzer [seyyar] havaalanı;

مَطَارَة havaalanı;

مطير ⇑;

تَطَيُّر uğursuzluk görme; kötümserlik;

طَائِر uçan; pilot; (ç. طُيُور , -آت) kuş; uğursuzluk; ¶ سُكُون الطَّائِر vakar, ağırbaşlılık; على الطَّائِر المَيْمُون ! [uğurlar ola!] yolun açık olsun!; طَارَ طَائِرُهُ bkz. طار;

طَائِرَة ç. -آت uçak; ¶ على مَتْنِ الطَّائِرَة uçakta; uçak [yolculuğu] ile; طَائِرَة بَحْرِيَّة deniz uçağı; طَائِرَة شِرَاعِيَّة keşif/ gözcü uçağı; طَائِرَة دَوْرِيَّة planör; طَائِرَة المُطَارِدَة avcı uçağı; طَائِرَة عَمُودِيَّة helikopter; طَائِرَة القِتَال hafif bombardırman uçağı, savaş uçağı; طَائِرَة المُقَاتِلَة ya da طَائِرَة الإنْقِضَاض ⇑; طَائِرَة انْقِضَاضِيَّة bombardıman uçağı; طَائِرَة مَائِيَّة deniz uçağı; طَائِرَة نَفَّاثَة jet uçağı; طَائِرَة النَّقْل nakliye uçağı; حَامِلَة الطَّائِرَات uçak gemisi;

مُتَطَيِّر kötümser, şom ağızlı;

مُسْتَطِير korkulan, yakın, beklenen [fela-

ظاء "ظ" harfinin adı;

ظئر ç. آظار sütanne; sütannenin kocası;

ظبي ç. ظباء geyik, ceylan zoo;

ظبية ç. ظبيات dişi geyik, ceylan;

ظربان , ظربان ç. ظرابين , ظرابن kokarca, kır sansarı ZOO. Mustela putorius;

ظرف *u* (ظرافة ,ظرف) zarif/ şık olmak; kurnaz/ zeki olmak; ظرّف (*b-i, bşi*) süslemek, güzelleştirmek; (*bşi*) sarmak, paketlemek, ambalajlamak; تظرّف zarif olmak, nazik olmak, şık/ alımlı olmak; kurnaz/ kıvrak zekalı olmak; تظارف = تظارف ; استظرف (*b-i, bşi*) şık, alımlı/ zarif/ ince bulmak/ kabul etmek;

ظرف şıklık, alımlılık, zerafet; marifetlilik, beceriklilik; nükteli oluş, kıvrak zekalı olma, incelik; (ç. ظروف) kap, zarf; [saran, dış yüzeyi örten] kap, kapak, ambalaj malzemesi; [mektup için] zarf; kapsül; zarf DİLB.; ظروف [çoğ.] ahval, durumlar; ¶ ... بظروف veya ... في ظروف ... ظروف التخفيف ...süresi içinde, zarfında; ظروف مخففة ve ظروف التخفيف hafifle-tici şartlar [sebepler]; ظروف مشددة ağırlaştırıcı sebepler; بحسب الظروف duruma göre, şartlara uygun olarak;

ظرفي zarf niteliğinde; ¶ بيّنة ظرفيّة ya da دليل ظرفي dolaylı ispat kuvvetini haiz delil, ikinci derecede delil;

ظريف ç. ظرفاء müe. ظرائف zarif, şık, alımlı; nükteli, ince[likli], esprili;

ظرافة şıklık, zerafet, alımlılık; ince zekalılık, nükteli olma;

تظريف nüktelilik, espri kabiliyeti, hazırcevaplık;

تظرّف zerafet, alımlı olma, şıklık, nükteli olma, incelik, kıvrak zekalılık;

مظروف ç. مظاريف zarf [mektup];

متظرّف züppe, kibarlık budalası;

مستظرف şık, alımlı; أصناف مستظرفة lüks eşyalar;

ظعن *a* (ظعن) ayrılmak, ayrılıp gitmek;

ظعن ayrılma, yola çıkma, harekete geçme [özl. kervan için];

ظعينة ç. ظعون , أظعان mahfe; mahfe içindeki kadın;

ظاعن geçici;

ظفر *a* (ظفر) başarılı olmak, muzaffer olmak; (على veya ب ...*ı*) yenmek, mağlup etmek, (على veya ب ...*den*) daha iyisini yapmak; (على veya ب *b-i, bşi*) zorla ele geçirmek; (على veya ب *bşi*) elde etmek, ele geçirmek; ظفّر (*b-e*, على ya da ب ...*e karşı*) galibiyet kazandırmak, zafer bahşetmek, muzaffer kıl-

mak; أظْفَرَ = ظَفَّرَ (على ...e karşı) ittifak etmek, birlik oluşturmak, birleştirmek;

ظُفُـر ,ظُفْر ç. أظْفَار , أظَافِر , أظَافِير tırnak; pençe [yırtıcı kuş için] مِنْ (مُنْذُ) نُعُومَةِ الظُّفْرِ çocukluğundan/ gençliğinden beri; نَاعِـم الظُّفْرِ terbıyık, çiçeği burnunda, genç;

ظَفَر zafer, galibiyet;

ظَفِر başarılı, galip, muzaffer; (ç. ظُفْـرَان) genç delikanlı; genç;

أُظْفُور ç. أظَافِـير tırnak; pençe [yırtıcı kuş için];

ظَافِر muzaffer, galip; başarılı; fatih;

مُظَفَّر muzaffer, galip, başarılı;

ظَلَّ (ظَلِلْتُ) a (ظَلّ, ظُلُول) olmak; hal değiştirmek, dönüşmek; [muz. fiil öncesi kul., ismi fail ile veya على ...ile]; bşi yapmaya devam etmek, sürdürmek, bir şeyi ısrarla sürdürmek örn. ظَلَّ يَسْكُنُ البَيْتَ evde ikamet etmeyi sürdürdü; ظَلَّ صَامِتًا sessizliğini sürdürdü, konuşmamakta ısrar etti; ظَلَّ على مَوْقِف bir durumu sürdürmek; ظَلَّلَ (b-i, bşi) gölgelemek; (b-e, bşe) gölge yapmak; (b-i, bşi) perdelemek, (b-e, bşe) paravan germek, perde oluşturmak; (bşi) korumak, muhafaza/ himaye etmek; أظَلَّ = ظَلَّلَ ; تَظَلَّلَ (ب ...in) gölgesinde olmak, (ب ..de) gölgelenmek; اِسْتَظَلَّ ⇑; (ب b-nin) koruması/ himayesi altına girmek;

ظِلّ ç. ظِلال , ظُلُول , أظْلال gölge; koruma, himaye; renk tonu; (bşin) göze ilişmesi, bir anlık görünmesi; tanjant MAT. ¶ ... في ظِـلّ ...in koruması/ himayesi altında; egemenliği/ hakimiyeti altında; ... تَحْتَ ظِلّ ...in koruması/ himayesi altında; ثَقِيل الظِّلّ tahammül edilmez, katlanılmaz, iğrenç [kişi]; خَـفِـيف الظِّلّ hoş, sevimli, sempatik [kişi]; اِسْـتَـقَلَّ ظِلَّهُ ...e tahammül edememek, katlanamamak, ...den hiç hoşlanmamak; قَلَصَ ظِلُّهُ veya تَقَلَّصَ ظِلُّهُ otoritesi/ prestiji sarsılmak, küçük düşmek azalmak, küçülmek;

ظُلَّة ç. ظُلَل tente, güneşlik, sayvan; [derme çatma] kulube; [gazete vb. satıldığı] kulübe;

ظَلِيل gölgeli, gölgede;

مِظَلَّة ç. -آت, مَظَالّ şemsiye, güneş şemsiyesi; abajur; tente, güneşlik, sayvan; veranda, taraça YEN.; ¶ عِيـد المظَلَّة Çardaklar Bayramı YAH.; مظَلَّة وَاقِيَة paraşüt; مظَلَّة هَابِطَة ⇑; جُنْدِي المظَلَّة ç. (مظَلَّة) جُنُود المظَلَّات paraşütçü asker;

مِظَلِّي ç. -ون paraşütçü asker; [çoğ.] paraşütçü kıtası, hava birlikleri;

مُظَلِّل gölgeli, gölge veren, yapan;

مُظِلّ ⇑;

ظَلَعَ a (ظَلْع) topallamak, aksayarak yürümek, aksamak;

ظَالِع topal, aksak;

ظَلَمَ i (ظُلْـم) (b-e) zulmetmek, haksız/ adaletsiz davranmak, hakkını vermemek; ظَلِـمَ a ve أظْلَمَ kararmak; تَظَلَّـمَ (من ...den, hakkında) şikayet etmek, hayıflanmak; اِنْظَلَمَ ve اِظَّلَمَ zulme/ haksızlığa uğramak, mağdur olmak, adil olmayan bir muamele görmek;

ظُلْم zulüm, haksızlık; baskı, despotluk;

ظُلْمًا haksızlık olarak, zulüm olarak;

ظُلْمَة ç. ظُلُمَات , ظُلَم karanlık; بَحْر الظُّلُمَات Atlantik Okynusu;

ظَلْمَاء karanlık; لَيلَة ظَلْمَاء çok karanlık gece;

ظَلَام karanlık;

ظَلَّام zalim, zulmeden, kötülük yapan, despot, tiran, diktatör;

ظَلِيم ç. ظِلْمَان erkek devekuşu;

ظُلْمَان ç. -آت haksızlık, zulüm, adaletsizlik, günah;

اظلم daha karanlık/ koyu; daha aşağılık, daha iğrenç;

مَظْلَمَة ç. مَظَالِم zulüm, kötü muamele, haksız davranış, zalimane davranış, haksızlık;

اظْلَام karanlık;

ظَالِم ç. -ون , ظُلَّام , ظَلَمَة haksızlık yapan, zulmeden, adaletsiz davranan; zalim, diktatör, tiran, despot; haksız, zalim; günahkar;

مَظْلُوم mazlum, mağdur, zulme/ haksızlığa uğramış, adaletsiz davranışa maruz kalmış;

مُظْلِم karanlık;

ظَمِئَ a (ظَمَأ, ظَمَاء, ظَمَاءَة) susamak, ağzı kurumak; ظَمَّأ (b-i) susatmak;

ظَمْء , ظَمَاء ve ظَمَأة susama, ağzı kuruma;

ظَمْآن müe ظَمْأى susamış;

ظَامِىء ⥣;

ظَنَّ (ظَنَنْتُ) u (ظَنّ) (bşi) zannetmek, kabul etmek, saymak; (b-i, bşi başka biri, bş olduğunu) zannetmek, düşünmek; (ب b-den) şüphelenmek, şüphesi olmak ¶ ظَنَّهُ يَفْعَل b-nin bşi yapabileceğini/ becerebileceğini düşünmek/ zannetmek; «لا أظُنُّ أحَدٌ يُنكِرُ هَذَا» herhangi bir kişinin bunu inkar edeceğine inanmıyorum»; «لا أظُنُّكَ تخَالِفُنِي» bana karşı çıkacağını zannetmiyorum»; «ظَنَّ فِيهِ القُدْرَةَ على . . .» onun ...i yapabileceğini/ becerebileceğini zannetti ya da inanıyordu. »; ظَنَّ به الظُّنُونَ biri hakkında şüphesi bulunmak, *b-e* karşı zan beslemek; ظَنَّ به الغَبَاء birinin ahmak olduğunu/ kafasının çalışmadığını düşünmek; اظَّنَّ (*b-den*) şüphelenmek, (*..hakkında*) şüphesi bulunmak; تَظَنَّنَ varsayımda/ tahminde bulunmak;

ظَنّ ç. ظُنُون zan, şüphe; kanaat; düşünce, görüş, kabul, varsayım ¶ حُسْنُ الظَّنّ iyi niyet, hüsnü zan; سُوء الظَّنّ suizan, menfi düşünce olumsuz yaklaşım; في أغْلَب الظَّنّ veya في أكثر الظَّنّ büyük olasılıkla, kuvvetli ihtimalle; . . . أكْثَر الظَّنّ أنّ ...olması oldukça muhtemel[dir], büyük olasılıkla ...dır.; ظَنًّا مِنهُ . . . أنّ ...olduğunu zannettiği için; مَا ظَنُّك . . . ب ...için ne düşünülebilir/ ne söylenilebilir; حَسُنَ ظَنُّهُ به biri hakkında hüsnü zan beslemek, müsbet [olumlu] düşüncesi olmak; . . . أحْسَنَ الظَّنّ ب ⥣; مَا سَاء به ظَنًّا biri hakkında suizanda bulunmak, birinin doğru davranmadığını düşünmek; . أسَاء الظَّنّ ب ⥣;

ظَنِّي zanna dayalı, farazi, kabule dayalı, kesin olmayan;

ظِنَّة ç. ظِنَن zan, şüphe;

ظَنِين zanlı, zan altında olan; (عَلَى ...*e*

nazaran) güvenilmez, itimat edilmez; sanık;

ظَنُون şüpheli, hakkında zan bulunan, güvenilmeyen;

مَظِنَّة ç. مَظَانّ bir şeyin beklendiği yer/ zaman; [mud. kul.] bir şeyin muhtemelen bulunduğu yer; zan, şüphe; اِلْتَمَسْتُهُ في مَظَانِّهِ bulunabileceği her yerde onu aradım; في غَيْرِ مَظَانِّهِ bulunması muhtemel/ olası olmayan bir yerde;

مَظْنُون zanlı, şüpheli, hakkında zan bulunan; tahmini/ kabule dayanan, varsayılan;

ظُنْبُوب ç. ظَنَابِيب incik kemiği;

ظهر *a* (ظُهُور) (ل *b-e*) açık/ net/ belirgin olmak görünmek, ortaya çıkmak, zuhur etmek; [hastalık] belirmek; [kitap, süreli yayın] çıkmak, basılmak; (من ...*den*) kaynaklanmak, değmek; (من ...*in*) neticesi olmak; (*bşe*) çıkmak, tırmanmak [dağa vb.e]; (على ...*i*) yenmek, (على ...*e*) üstün gelmek, galip gelmek; (على *bşi*) öğrenmek, bilgisini edinmek, (على *bşden*) haberdar olmak, (على *bşin*) farkına varmak; ظَهَّر [çek vb.i] ciro etmek; ظَاهَر (*b-e*) yardım etmek, destek olmak; أَظْهَر (*bşi*) göstermek, açığa çıkarmak, ilan etmek, beyan etmek; (*filmi*) tab etmek; gösteri yapmak; (*b-e*, على ...*de*) zafer kazandırmak, bahşetmek; (*b-i*, على ...*de*, hakkında) bilgilendirmek, aydınlatmak, (*b-e* على ...*hakkında*) açıklama yapmak; (*b-i*, على ...*e*) vakıf kılmak, (*b-i*, على ...*de*) derin bilgi sahibi yapmak; (*b-e*, على *bşi*) göstermek; bütün açıklığı ile beyan etmek; تَظَاهَر (ب *bşi*) açıkça göstermek, açıklamak, beyan etmek, dışa vurmak; beyanatta bulunmak; (على ...*e karşı*) birleşmek, yardımlaşmak; اِسْتَظْهَر (*bşi*) göstermek, beyan etmek; (*bşi*) ezberlemek; (*bş*) ezberinde olmak; (ب ...*in*) yardımını istemek, desteğini istemek; (على *b-i, bşi*) yenmek, (على *b-e*, *bşe*) galip kılmak, üstün gelmek;

ظَهْر döküm, dökme demir ¶ ظَهْرُ الحَدِيد ve حَدِيد الظَّهْر bkz. زَهْر ;

ظَهْر ç. ظُهُور , أَظْهُر sırt; arka, art; kitabın başında ya da sonundaki boş yaprak; güverte; üst, üst kısım, yüzey; [tamlayan, mudaf ileyh kul.] geçici, eğreti, muvakkat MIS. ¶ سِلْسِلَة الظَّهْر omurga, belkemiği; ظَهْرًا لِبَطْنٍ tepe taklak, altını üstüne; ظَهْرًا على عَقِب tepeden tırnağa, tamamen; بِظَهْرِ الغَيْب perde arkasında, sinsice; gizli olarak, gizlice; بَيْنَ أَظْهُرِهِم aralarında, içlerinde; من بين أَظْهُرِنَا içimizden, bizden; على ظَهْر ... üzerinde [deniz de, karada vb.]; على ظَهْرِ البَاخِرَة vapurda, veya vapur ile; عن ظَهْرِ (قَلْبِ) القَلْب veya عن ظَهْرِ الغَيْب ezbere, ezberden; مُسْتَخْدَم ظُهُورَات geçici/söz-leşmeli personel MIS.;

ظُهْر ç. أَظْهَار öğle; [müe.] öğle namazı; قَبْلَ الظُّهْرِ ¶ بَعْدَ الظُّهْرِ öğleden sonra; öğleden önce;

ظِهْرِي : نَبَذَهُ (طَرَحَهُ) ظِهْرِيًّا bir şeye aldırmamak, umursamamak;

ظَهِير yardımcı olan, yardım eden, destekleyen; taraftar, yandaş, partizan; bek [fut-

bol.]; emir, tebliğ, ferman FAS.;

ظُهُور görünüş, görünme; ortaya çıkma, belirme, zuhur etm; gösteri, geçit töreni, şov; gösteriş; ¶ حُبّ الظُّهُور gösteriş meraklılığı;

الظَّهْران Zahran şehri;

بين ظهرانيهم ...in arasında, ...içinde;

ظهارة [elbisenin] yüzü; haşa, yapık;

ظهيرة öğle, öğle sıcağı;

اظهر daha net, daha açık, daha belirgin;

مظهر ç. مَظَاهِر dış görünüş, görüntü; davranış, tavır; suret, şekil, biçim; fenomen, olgu; belirti, emare TIP.; [çoğ.] açıklamalar, beyanat ¶ في المَظْهَر zahiren, görünüşte, dıştan bakıldığında, görünüşüne bakılırsa;

تظهير ciro, ciro etme TİC.;

ظهار zıhar, cahiliyye devrinde, kişinin karısınının vücudunun herhangi bir kısmını, annesininki gibi olduğunu söyleyerek, karısını kendine haram kılması;

متظاهر ç. -ون gösterici;

مظاهرة destekleme, destek verme, yardıma koşma; (ç. -ات) [halk, toplu] gösteri[si];

اظهار sunma, arzetme, gösterme, ilan etme, beyan etme; tab etme FOT.

تظاهر mahsusdan davranma, tasannuda bulunma; ikiyüzlülük; (ç. -ات) [halk, topluluk] gösteri;

ظاهر (على *bşi*)[iç yüzünü] çok iyi bilen [Allah]; açık, aşikar, görünen, net, ayan beyan, apaçık; harici, dış; dışarı, dış yüzey; dış semt, varoş; (ç. ظَوَاهِر) zahir/ lafzi/ mana, metinden anlaşılan [Kur'an ayetleri, Sünnet ile ilgili]; ظَاهِرًا dışardan, dış görünüş itibarı ile; harici olarak; ¶ ظَاهِر اللَّفْظ bir ifadenin sözlük anlamı; ...الظَّاهِر أنَّ göründüğü kadarıyla ...dır, ...gibi görünüyor; حَسَبَ الظَّاهِر dış görünüş itibarı ile, dışarıdan bakıldığında; في الظَّاهِر apaçık olarak, açıkça; في ظَاهِرِ الأَمْرِ ve في الظَّاهِر göründüğü kadarıyla, dışarıdan bakıldığında; من الظَّاهِر dışarıdan;

ظاهري dış, harici, zahiri, yüzeysel, sathi;

ظاهرة ç. ظَوَاهِر fenomen, olgu; emare, belirti ¶ ظَوَاهِر الحَيَاة biyolojik fenomen, olgu; عِلْم ظَوَاهِر الجَوِّيَّة meteroloji;

عَبَّ *u* (عَبّ) (*bşi*) lıkır lıkır içmek, büyük yudumlarla içmek; (*bşi*) içivermek;

عُبّ göğüs cebi;

عُبَاب seller, su baskınları; dalgalar;

يَعْبُوب deli akan nehir;

عَبَأَ *a* (عَبْء) [olumsuzluk edatı ile]: مَا عَبَأَ بِ... ...i hiç umursamamak, ...i hiç dikkate almamak, önem vermemek ¶ لَا يُعْبَأُ بِهِ önemsiz, mühim değil; عَبَّأَ (*bşi*) hazırlamak, düzenlemek; (*bşi*) dizmek, sıraya koymak; (جَيْشًا *orduyu*) harekete geçirmek, sevk etmek; (*bşi*, بِ ...*ile*) doldurmak; (*bşi*, بِ ...*ile*) yüklemek; (*bşi*, فِي ...*e, içine*) boşaltmak, dökmek;

غَيْر عَابِئ ilgisiz, alakasız, kayıtsız, umursamaz, önemsemeyen;

عِبْء Ç أَعْبَاء yük (على *e*) عِبْء الإِثْبَات beyyine külfeti, ispat mecburiyeti HUK.; يَنْهَض (قَامَ) بِالأَعْبَاء كُلِّهَا bütün yükü omuzlamak;

عَبَاء ç. أَعْبِئَة aba;

عَبَاءَة ç. -آت aba;

تَعْبِئَة [orduyu] harekete geçirme; askere çağırma/ alma; doldurma, şişeye boşaltma;

عَبِثَ *a* (عَبَث) aylaklık, hoyratlık yapmak; (بِ ...*ile*) oyalanmak, eğlenmek, boşa vakit geçirmek; (بِ *b-ile*, *bş lie*) alay etmek; (بِ *bşi*) kötüye kullanmak; *i*(بِ ...*e karşı*) suç/ kabahat işlemek, kötü davranmak; (بِ *bşe*) zarar vermek; عَابَثَ (*b-ile*) eğlenmek, alay;

عَبَث saçmalık, [anlamsız] oyun; eğlenme, oyalanma; şaka; alay, istihza; عَبَثًا faydasız boşuna, boş yere; ¶ ... مِن العَبَث أَنْ ... yapmak boşunadır, abes ile iştigaldir;

مُعَابَثَة ç. -آت [birine oynanan] oyun, şaka; şaka yapma; takılma, alay;

عَابِث şakacı; alay eden, alaycı; boş, abes, saçma; aylak, avare, kötü; kabahat/ suç işleyen, günahkar;

عَبَدَ[I] *u* (عِبَادَة ,عُبُودَة ,عُبُودِيَّة) (*b-e*) ibadet etmek, tapınmak, kulluk etmek; (*b-i*) rab/ ilah/ tanrı edinmek; عَبَّدَ (...*i*) köleleştirmek, esir olarak almak, itaat ettirmek, boyun eğdirmek; (yolu) kullanıma/ trafiğe açmak, hizmete sunmak; تَعَبَّدَ kendini Allah yoluna adamak, vakfetmek; اسْتَعْبَدَ (*b-i*) köle/ esir almak, köleleştirmek, boyun eğdirmek;

عَبْد ç. عَبِيد , عُبْدَان köle, esir; hizmetkar; (ç. عِبَاد) kul; العِبَاد kullar, insanlar; العَبْد لِلَّه ben fakir!, ben aciz [tevazu ifadesi]; العَبْد الضَّعِيف ⇑, ben aciz!; عَبْد اللَّاوِي ve عَبْد لَاوِي bir kavun çeşidi MIS.;

عَبْدَة ç. -آت cariye, kadın köle;

عَبَّاد : عَبَّاد(ة) الشَّمْس ayçiçeği,

gündöndü, gündoğdu BOT.;

عبادة ibadet, kulluk; [çoğ. ـات] ibadetler;

عبودة kulluk, ibadet; kölelik, esirlik; hizmetkarlık, hizmet;

معبد ç. معابد ibadet yeri; mabet;

تعبيد köle/ esir alma, köleleştirme, boyun eğdirme; yol döşeme, yol tamiratı; ¶ تعبيد الطَّرِيق yol yapımı;

تعبّد ibadet etme, kendini Allah yoluna adama, vakfetme; azizlere tapma HRİ.;

استعباد köle/ esir alma, köleleştirme, itaate zorlama;

عابد ç. عُبَّاد , عَبَدَة ibadet eden, tapan, abit;

معبود ibadet edilen; mabut, ilah, tanrı;

معبّد düz, kullanılır, iyi durumda [yol];

متعبّد kendini ibadete adayan, abit;

عبدان Abadan şehri;

عبر *u* (عبور, عبر) (*bşi*) boydan boya geçmek, katetmek; (*bşi*) atlayıp geçmek; عَبَرَ به شيء *b-i, bşi* bir baştan bir başa/ karşıdan karşıya geçirmek; [zaman] geçmek, akmak; ölmek, [göçmek]; عبر *a* (عبر) gözyaşı dökmek; عبّر (*rüyayı*) yorumlamak; (عن *bşi*) açıkça ifade etmek, (عن *bşi, bir ifadeyi*) dile getirmek, tabir etmek, (عن *bşi* ب *...ile*) ifade etmek, dile getirmek; (bşi, *altın parayı, sikkeyi*) tartmak; اعتبر ders almak, ibret almak; (ب *...den*) ibret/ ders almak; (*bşi*) hesaba katmak, dikkate almak, gözönüne almak; (ل *b-nin, bir özelliğinin*) farkına varmak; (*b-i, bşi, ...olarak*) algılamak, kabul etmek, saymak; (*b-e*) itibar etmek, saygı göstermek, saygı duymak, önem vermek; استعبر gözyaşı dökmek;

عبر karşıdan karşıya geçme; atlayarak geçme; ... عَبْرَ [meb. mud. kul.] ...den, üzerinden; ...in ardında, ötesinde;

عبور karşıdan karşıya geçme; atlayarak geçme;

عبير güzel koku, ıtır, rayiha; demet, buket;

عبري İbrani; (ç. ـون) İbrani; العبري ve العبرية İbraniler; İbranice, İbrani dili;

عبرة ç. عبر , عبرات gözyaşı;

عبرة ç. عبر tembih, ihtar, ikaz; ibret, ders; öğüt, nasihat, ahlaki kural [dikkate alınacak, tutulacak]; önem, ehemmiyet; önemli şey, mühim miktar; ¶ مَوطِن العبْرَة dikkat çeken/ göze çarpan nokta; لاعبرة به önemsiz, ehemmiyeti yok; ... (في) العبْرَة ب can alıcı nokta, en önemli nokta ...dır.;

عبارة ç. ـات açıklama, yorum, şerh; ifade, ibare; kelime; cümle, yan cümle, deyim, tabir ¶ بعبارة أخرى başka bir deyişle, ifadeyle ...; عبارة فعبارة kelimesi kelimesine; عبارة ... عن ...den ibarettir; ...kadardır; ...i içine alan;

عبراني İbrani [na't]; İbrani kişi; العبرانية İbraniler, İbrani dili, İbranice;

معبر ç. معابر geçit, geçiş yeri; [ırmakta yürüyerek geçilen] sığ yer; dehliz, koridor;

معبّر ç. معابر feribot; köprü;

تعبير [rüya] tabir, yorum; (عن *bir duygu-*

dile getiren, açıklayan; anlamlı, manalı;

عَبْرُود çakmaklı tüfek knş;

عَبَسَ i (عُبُوس, عَبْس) kaşlarını çatmak; sert/ hiddetle bakmak ¶ عَبَسَ فِي وَجْهِهِ b-e sert bir şekilde bakmak; عَبَّسَ = عَبَسَ;

عَبُوس çatık kaşlı, sert bakışlı; kederli, neşesiz; tavizsiz, katı, sıkı; meşum, uğursuz;

عُبُوس keder, neşesizlik, sıkıcılık, kasvet; katılık, sıkılık, tavizsizlik;

عُبُوسَة kaşlarını çatma, yüzünü buruşturma, hiddetle bakma; sert bakış, somurtkan ifade, sert çehre;

عَبَّاسِي Abbasiler; (ç. -ون) Abbasilere mensup kişi, Abbasi;

عَابِس kaşlarını çatan, yüzünü buruşturan; hiddetle bakan; sert ,tavizsiz; somurtan;

عَبِيط ç. عُبَطَاء aptal, ahmak, kalın kafalı KNŞ.;

اعْتِبَاطًا tesadüfen, rastgele, gelişi güzel;

عَبِقَ a (عَبَق) [güzel koku] (ب üzerine) sinmek; koku vermek, kokmak;

عَبِق güzel kokan, güzel koku veren;

عَبَقَة [göğüste] daralma, sıkıntı;

عَابِق güzel kokan, güzel koku veren;

عَبْقَر cinlerin bulunduğu/ oyalandığı yer; harikalar diyarı, periler ülkesi;

عَبْقَرِي rengarenk halı; dahi, çok zeki; mükemmel, enfes, çok iyi; (Ç. عَبَاقِرَة , -ون) deha, dahi;

عَبْقَرِيَّة dahilik, çok zekilik;

(عبو) عَبَا u (عَبْو) [yüz] parlamak, parlak olmak;

عَبَى ⇒ عَبَّأَ (bşi, ب...ile) yüklemek, doldurmak;

nun) ifadesi, dile getirilmesi; (ç. -آت) ifade, söz, tabir; (ç. تَعَابِير) deyim, tabir; بِتَعْبِير آخَر başka bir deyişle/ ifadeyle;

تَعْبِيرِي [na't] ifade, ifadelendirme ile ilgili;

اعْتِبَار saygınlık, itibar, hürmet; (ç. -آت) dikkate alma, önem verme, düşünme, tasarlama; yaklaşım, bakış açısı, görüş ¶ اعْتِبَارًا لِ ... (عن) itibarıyla, ...e nazaran, kabulüyle, düşüncesi ile; ... اعْتِبَارًا من ... ...den itibaren, ...den başlayarak [zaman ifadesine mudaf kul.]; ... بِاعْتِبَار ...e nazaran, ...itibari ile, ...açısından, ...düşüncesi ile; ..olarak; بِاعْتِبَار ... أَنَّ ...kabulüyle, ...olduğu düşünülerek; ...şartı, kaydı ile; بِاعْتِبَارِهِ ...olarak, ...olması itibari ile, « وَزِير الخَارِجِيَّة بِاعْتِبَارِهِ أَقْدَم الوُزَرَاء ... en kıdemli bakan olarak [olması itibarı ile] dışişleri bakanı...»; بِهٰذَا الاعْتِبَار bu bakış açısı ile, bu itibarla; ... عَلَى اعْتِبَار أَنَّ ...olduğu düşüncesi/ kabulü/ itibarı/ yaklaşımı ile; عَلَى هٰذَا الإِعْتِبَار bu düşünce/ itibar/ yaklaşım ile; فِي كُلِّ اعْتِبَار her halukarda, hangi açıdan bakarsanız bakın;

اعْتِبَارِي öznel, sübjektif; bağıl, göreceli, izafi, rölatif; ¶ شَخْصِيَّة اعْتِبَارِيَّة tüzel kişilik, hükmi şahsiyet;

عَابِر karşıdan karşıya geçen; [yol vb.den] geçen[yine bkz. عَبْر;] çabuk kaybolan, biten [gülüş]; geçici, muvakkat; geçen, akıp giden [zaman]; (ç. -ون) yoldan geçen; صَارُخ عَابِر القَارَّات kıtalararası balistik füze;

مُعَبِّر (عن duyguları, hisleri) ifade eden,

عُبُوَّة ç. آت- ambalaj; paket kısmı; kap [içi dolu]; [mud. kul.] ...miktarınca;

عَبَايَة = عباءة bkz. عَبَا;

عَتَبَ u, i (مَعْتَب, عَتْب) (على b-i) azarlamak, paylamak, tekdir etmek; عَتَبَ بابَه kapısından içeri adımını atmak «ما عَتَبْتُ بَابَ فُلان falancanın kapısından içeri adımımı atmadım»;

عَتَّبَ ağırdan almak, oyalanmak, geçirmek;

عَاتَبَ (b-i على ...den dolayı) azarlamak, paylamak, ayıbını yüzüne vurmak;

عَتَب azar, paylama, tekdir;

عَتَبَة ç. عَتَب , أعْتَاب kapı eşiği; [kapı] üst söve, üst eşik, lento [yine العَتَبَة العُلْيَا]; basamak; ¶ الأعْتَاب السَّنِيَّة ESK. TUN. Şevketli! [Bey]; رَفَعَه لأعْتَاب المَلِك bşi [hediyeyi] krala itaatin bir işareti olarak sunmak/ arzetmek;

عِتَاب azar, paylama, tekdir, itab;

مُعَاتَبَة ⇑;

عَتَدَ u (عَتَاد) hazırlanmak, hazır olmak; أعْتَدَ (bşi) hazırlamak;

عَتَاد ç. أعْتِدَة , أعْتُد cihaz; [savaş] malzeme, mühimmat, cephane; [yine عَتَاد حَرْبِي]

عَتِيد hazır, hazırlanmış; gelecek, müstakbel; muhterem, saygıdeğer; saygın;

مُعَثَّر [مُعَثَّر] KNŞ. şapşal, intizamsız, pejmürde; aptal, ahmak; kısmetsiz, şanssız;

عَتُقَ u (عَتَاقَة) ve عَتَقَ i (عِتْق) eski olmak ya da eskimek; [şarap] yıllanmak; عَتَقَ i [köle] hür/ serbest olmak; أعْتَقَ (köleyi) azat etmek, (köleye) hürriyetini bağışlamak; انْعَتَقَ (من ...den) kurtulmak, kendini kurtarmak;

عِتْق [şarap için] yıllanma; eskime; köle almama, azatlık, hürriyet [kölelik zıttı]; azat etme, hürriyetini bağışlama;

عَتِيق eski; antik; yıllanmış [şarap]; kadim, eskiden beri süregelen; demode, modası geçmiş, antika; hür, serbest,[artık köle olmayan]; asil, soylu; ¶ عَتِيق الطِّرَاز eski usül;

عَتَاقَة yıllanma [şarap için];

إعْتَاق [köle] azat etme, serbest bırakma, hürriyetini verme;

عَاتِق ç. عَوَاتِق omuz; ¶ أخَذَه على عَاتِقِه bir şeyi üstlenmek, sorumluluğunu almak; ألْقَى المَسْؤُولِيَّةَ على عَاتِقِ فلان sorumluluğu birine vermek/ yüklemek; وَقَعَ على عَاتِقِ فُلان birinin sorumluluğunda olmak; üzerine düşmek;

مُعَتَّق yıllanmış [şarap]; eski, antik;

مُعْتِق [köleyi] azat eden, serbest bırakan;

عَتَكَ i (عُتُوك, عَتْك) saldırmak, hücum etmek;

عَاتِك berrak [özl. şarap için];

عَتَلَ i , u (عَتْل) (bşi) taşımak;

عَتَّال hammal;

عَتَلَة ç. عَتَل manivela, kol demiri;

عِتَالَة hammallık mesleği; hamallık ücreti;

عَتَمَ i (عَتْم) gecikmek; عَتَّمَ (bşi) karartmak, karanlık yapmak; gecikmek [özl. olumsuzluk edatı ile]; ... ما لَمْ يَعْتِمْ أنْ ... ve لا يَعْتِمُ أنْ veya ... عَتَّمَ أنْ ... hemen ...yaptı, ...yapıverdi; أعْتَمَ gecikmek, oyalanmak;

عُتْم [cin.is.; tek.is. ة] yabani zeytin ağacı, yaban zeytini;

عَتَمَة karanlık, karartı;

mek; أعثر ⇑; (*b-i*, على *bşden*) haberdar etmek, (*b-i*, على *bş ile*) bilgilendirmek; (*b-i*, على *bşe*) yöneltmek, teşvik etmek; تعثّر tökezlemek, ayağı sürçmek, sendelemek; pepelemek, kekelemek ¶ تعثّر بأذيال الخيبة başarısızlığa uğramak, muvaffak olamamak;

عثرة ç. عثرات tökezleme, sendeleme; ayak sürçmesi; ¶ حجر عثرة engel; وقف عثرة في سبيله birinin yolunda engel teşkil etmek;

عثور (على *bşin*) farkına varma, öğrenme;

عثير toz;

عاثور ç. عواثير zorluk, güçlük; gizli tehlike;

عاثر tökezleyen; [bir dili] kırık konuşan; kırık [dil, konuşma];

عثماني [s. ve is.] Osmanlı;

عثنون ç. عثانين sakal;

(عثو ve عثي) عثا *u* (عثوّ), عثي *i*, *a* (عثي) kötülük yapmak/ işlemek;

عجّ *i* (عجيج, عجّ) bağırmak sesini yükseltmek; (الى ...*i*) yardıma çağırmak; (ب...*ile*) yankılanmak, çınlamak; (ب ...*ile*) kaynamak, pek çok (... ب) ...bulunmak; عجّج [rüzgar] (الغبار *toz*) kaldırmak;

عجّ sesi yükseltme, bağırma; gürültü, patırtı;

عجّة omlet, kaygana;

عجيج bkz. عجّ;

عجاج [kalkmış] toz; duman;

عجاجة ç. آت toz bulutu; duman dalgası, bulutu;

عجّاج bağıran, çağıran, gürültülü; azgın,

عتمة gecenin ilk üçte biri;

عتامة ışık geçirmeme; (ç. آت-) karanlık;

تعتيم karartma, kapalı, karanlık yapma; [تعتيم الأنوار] karartma [saldırıya tedbir];

معتم [s.] karanlık;

عته (عتاهة, عته, عته) [edil.] bunamak, hafızası zayıflamak; delirmek, çıldırmak [özl. KNŞ.];

عته, عته, عتاهة bunaklık, bunama; ahmaklık;

معتوه ç. معاتيه deli, çılgın [özl. KNŞ.]; bunak, bunamış, ahmak, hafızası zayıf kişi;

(عتو ve عتي) عتا *u* (عتيّ, عتوّ) [fırtına, rüzgar] şiddetli/ kuvvetli olmak; boyun eğmemek, inat edip haddi aşmak; تعتّى ⇑; ⇑;

عتوّ inat ile karşı koyma, serkeşlik, boyun eğmeme; küstahlık, büyüklenme,

عتيّ ⇑; ⇑; ¶ بلغ من العمر عتيًّا çok yaşlanma, yaşı çok ilerleme;

عتيّ ç. أعتياء büyüklenen, küstah, burnu büyük; serkeş, inatçı, inatla karşı gelen, yola gelmez, azılı;

عات ç. عتاة büyüklenen, küstah, burnu büyük; şiddetli, kuvvetli çılgın [fırtına vb.];

عثّ (cin.is.; tek.is. ة) ç. عثث güve;

معثوث güve yemiş, güve elemiş, güveli;

عثر *i*, *u* (عثر, عثير, عثار) tökezlemek, ayağı sürçmek, sendelemek; عثر به (*b-i*) düşürmek, tökezletmek, itip devirmek; عثر *u* (عثور) (ب veya على ...*e*) vurmak, çarpmak; (ب veya على *b-nin*, *bşin*) farkına varmak, (...*ı*) anlamak, öğrenmek; عثّر (*b-i*) düşürmek, tökezlet-

köpürmüş, çılgın [deniz vb.];

عجب *a* (عَجَب) (من ya da ل ...*e*) şaşırmak (من veya ل ..*i*) garip bulmak, garipsemek; عجّب (*b-i*) şaşırtmak, şaşkınlığa uğratmak; أعجب ⇑; (*b-nin*) hoşuna gitmek; أُعجب [edil.] (ب *b-e*, *bşe*) hayran olmak, hayran kalmak, (ب ...*den*) çok hoşlanmak; (ب ...*ile*) gurur duymak, onurlanmak ¶ أُعجب بنفسه övünmek, kendi ile gurur duymak; [olumsuz bağlamda] böbürlenmek; تعجّب (من ...*e*) çok şaşırmak, (من ...*i*) garipsemek, garip karşılamak; استعجب ⇑;

عُجْب (ب ...*ile*) gururlanma, gurur duyma, onurlanma;

عَجَب şaşırma, afallama (ç. أعجاب) şaşkınlık uyandıran şey; عَجَبًا ne kadar garip! ne kadar da ilginç!, şaşırtıcı!; يا للعجب ne kadar harika!; لا عجب tabii!, gayet tabii, şaşılacak ne var ki!; أمر عجب harika, büyüleyici bir şey; عجب عُجاب müthiş, muazzam;

عُجاب harika, mükemmel, şaşırtıcı, büyüleyici; bkz. عجب ;

عجيب harika, mükemmel, müthiş; şaşırtıcı, garip, ilginç, acayip, tuhaf;

عجيبة ç. عجائب harika, mucize, görülmemiş duyulmamış şey [olumlu]; çoğ. عجائب gariplikler, tuhaflıklar, acayip şeyler ¶ من عجائب الأمر أن... yine [bu meseledeki] ilginç bir şey ki ...; işin tuhafı şu ki...

أعجب daha harika/ mükemmel; daha garip, daha ilginç, daha tuhaf;

أعجوبة ç. أعاجيب harika, mucize, görülmemiş duyulmamış şey; «نجا رئيس الدولة من محاولة الاغتيال بأعجوبة Devlet Başkanı suikast girişiminden mucize eseri kurtuldu.»

تعجيب hayrete düşürme, şaşırtma;

إعجاب (ب ...*e*) hayranlık; (ب ...*den*) hoşlanma; gururlanma, şeref duyma, onurlanma; kendini beğenme;

تعجّب şaşırma, şaşkınlık duyma;

استعجاب ⇑;

معجِب hayran bırakan, hayranlık uyandıran, çarpıcı;

مُعجَب (ب ...*in*) hayran(ı); (ب ..*den*) gurur duyan ¶ معجب بنفسه kendini beğenmiş;

متعجّب hayrete düşmüş, şaşkın, şaşırmış;

عجر yumru, beze, ur;

عجَر gök, yeşil MIS.;

عُجرة ç. عُجَر yumru, beze, ur; ¶ عُجَرُه و بُجَرُه gizlisi saklısı; gizli açık neyi varsa;

عجّور acur BOT. MIS.;

عجرف ⇒ تعجرف kibirli/ burnu büyük olmak;

عجرفة kibirlilik, burnu büyüklük;

عجز *i* (عَجز) ve عجز *a* (عن ...*den*) aciz kalmak/ olmak, (عن ...*e*) gücü yetmemek; عجز *u* (عُجُوز) ve عجز [kadın] yaşlanmak, ihtiyarlamak ¶ ما عجز عن أن... ...i yapabilmek, ...in altından kalkmak; أعجز (*b-i*) aciz bırakmak; (*b-i*) sakatlamak, sakat bırakmak; (*biri için*) imkansız olmak; kimsenin konuşamayacağı gibi konuşmak ¶ أعجزه عن اللعب و المشي = *b-i* iyice köşeye sıkıştırmak; استعجز

edip başa geçmeye çalışmak; (*b-i*, الى ...*için*) acele ettirmek; (*b-i, bşi*) geçmek, geride bırakmak; (*bşin*) önünde olmak; (*bşi, parayı*) hemen teslim almak, peşin almak; ¶ تَعَجَّلَه الجَوابَ *b-den* acil cevap beklemek; استَعْجَلَ acele etmek/ davranmak; (*bşin*) çabuk olmasını istemek; (*b-i*) acele ettirmek; (bşi) hızlandırmak (*bşe*) sürat kazandırmak;

عِجْل ç. عُجُول , عِجَالَة buzağı, dana; عِجْل البَحْر fok, ayıbalığı ZOO.;

عَجَل acele ¶ علي عَجَلٍ aceleyle, hızlı olarak, süratli bir şekilde;

عَجِل hızlı, seri, süratli, çabuk;

عَجَلة acele; telaş, koşuşturma;

عَجَلة ç. -آت tekerlek; bisiklet; ¶ عَجَلَة سَيَّارَة motorsiklet YEN.; عَجَلَة القِيَادَة direksiyon; عَجَلَة نَارِيَّة motorsiklet;

عَجِيل ç. عِجَال hızlı, seri, süratli çabuk;

عَجُول ç. عُجُل ⇑; telaşlı, pür telaş;

عُجَالَة aceleye getirilen, çabucak, apar topar yapılan iş; skeç EDB.;

عَجْلان müe عَجْلَى ç. عَجَالَى , عِجَال çabuk, hızlı, sürekli; aceleci; telaşlı;

أَعْجَل müe. عُجْلَى ç. عُجْل daha çabuk, süratli, hızlı; daha çabuk yapılan;

تَعْجِيل hızlandırma, çabuklaştırma;

اسْتِعْجَال acele; telaş; على وَجْهِ الإسْتِعْجَال acele olarak, süratle çabucak;

اسْتِعْجَالِي acele, ivedi; geçici, muvakkat;

عَاجِل bu dünyaya ait dünyalık; geçici, muvakkat; acil, ani; عَاجِلاً hemen, acilen,

(*b-i*, عن ...*den*) aciz görmek;

عَجْز (عن *bşi*) yapamama, başarısızlık, becerememe, acizlik; hesap açığı;

عَجُز ç. أَعْجَاز kaba, kıç, but ¶ أَعْجَاز النَّخْل hurma ağacı kütükleri; رَدَّ العَجُزَ على الصَّدْر şartları değiştirmek;

عُجُوز yaşlılık, ihtiyarlık;

عَجُوز ç. عَجَائِز , عُجُز yaşlı kişi [özl. kadın]; yaşlı, ihtiyar, kocamış;

عَجِيزَة kaba, kıç [kadında];

إعْجَاز benzersizlik, eşsizlik, benzeri yapılamama [Kur'an kerim için];

عَاجِز ç. عَوَاجِز (عن ...*den*) aciz, (عن ...*e*) güç yetiremeyen; güçsüz; (ç. عَجَزَة) fiziksel olarak zayıf/ güçsüz; sakat, özürlü; kocamış; ¶ إسْعَاف العَجَزَة düşkünlere yardım;

مُعْجِز mucize [özl. peygamber elinden];

مُعْجِزَة ç. -آت ⇑;

عَجْعَجَة gürültü;

أَعْجَف müe. عَجْفَاء ç. عِجَاف ince, narin; sıska;

عَجِلَ *a* (عَجَلَة, عَجَل) acele etmek, koşuşturmak, hızlı hareket etmek; (الى ...*e*) acele etmek, gitmek; عَجَّلَ acele etmek, hızlı hareket etmek; (ب *bşi*, ل ...*e*) çabucak getirmek; (*b-i*) acele ettirmek, telaşa düşürmek; (*bşi*) hızlandırmak, (*bşe*) sürat vermek; (ل *b-e, bşi*) peşin ödemek; عَاجَلَ [ölüm] (*b-i*) yakalamak, gelip bulmak; (ب *bşde, b-den*) önce davranmak; أَعْجَلَ (*b-i*) acele ettirmek, süratli davranmaya zorlamak ¶ ... عَجَّلَهُ الوَقْتُ عَنْ ... yapmak için zaman çok azdı; تَعَجَّلَ acele etmek; acele

vakit geçirmeden; ¶ حُكْم عَاجِل kesinleşmemiş karar HUK.; عَاجِلاً او آجِلاً er ya da geç, eninde sonunda; في العَاجِل والآجِل şimdi ve gelecekte; في عَاجِله و آجِله er ya da geç, eninde sonunda; في القَرِيب العَاجِل en yakın zamanda;

عاجلة ekspres [tren]; العَاجِلَة dünya hayatı, geçici, fani dünya [üç günlük dünya];

مُعَجِّل acil, sıkıştıran; [asıl, normal] vaktinden önce olan/ meydana gelen, prematüre ¶ مُعَجَّل الرَّسْم [posta vb.] peşin ödemeli; حُكْم بالنَّفَاذ المُعَجَّل kesin olmayan karar HUK.; دفع مُعَجَّلاً peşin ödemek, ödeme yapmak;

مُتَعَجِّل acele eden, aceleci, telaşlı;

مُسْتَعْجِل acelesi olan, acele;

مُسْتَعْجَل acil, sıkıştıran; acele; [asıl] vaktinden önce olan, prematüre; قَاضِي الأُمُور المُسْتَعْجَلَة geçici mahkeme yargıcı;

عجم u (عَجْم) (b-i) sınamak, denemek, imtihana tabi tutmak ¶ عَجَم عُودَه (b-i) sınamak, denemek; أعجم (harfi, yazıyı) [hareke ve nokta koyarak] açıkça ifade etmek; انعجم [lisan, ifade] (على b-e) zor/ anlaşılmaz/ kapalı gelmek; استعجم Arap[lardan] olmamak;

عَجَم [cin.is.] Arap olmayanlar; Fars, Acem; العَجَم veya بِلَاد العَجَم Fars Ülkesi;

عَجَم [cin.is.; tek. is. ة] [meyve] çekirdeği;

عَجَمِي ç. أعْجَام Arap olmayan, yabancı; Acem, Fars [s. ve is.];

عَجَمَة [Arapça konuşmada] yanlışlık, hata;

عَجْمَاء ç. عَجْمَاوَات hayvan;

أعْجَم müe. عَجْمَاء ç. أعَاجِم Arap dilini doğru konuşamayan; dilsiz;

أعْجَمِي Arapça olmayan; Arap olmayan, [Araplara nisbetle] yabancı, ecnebi; Acem;

مُعْجَم anlaşılmayan, kapalı, müphem [ifade, söz]; noktaları belirtilmiş [harf, yazı]; (ç. مَعَاجِم) sözlük, lugat; حُرُوف المُعْجَم alfabe;

عجن u, i (bşi) yoğurmak; ¶ لَتَّ وعَجَن في مَسْأَلَة bir meseleyi/ konuyu sürekli yineleyip durmak, aynı şeyleri söyleyip durmak ≈ temcit pilavı gibi ısıtıp ısıtıp önüne koymak;

عِجَان apış arası, perine ANAT.;

عَجَّان, müe. ة- hamur yoğuran;

عَجِين hamur;

عَجِينَة hamur parçası; hamur; macun; [çoğ] عَجَائِن plastik malzemeler;

عَجِينِي hamur gibi, hamurumsu;

مِعْجَن ç. مَعَاجِن hamur teknesi; hamur yoğurma makinası;

مَعْجُون ç. مَعَاجِين krem [kozmetik]; macun; elektuvar [eczacılık]; kenevir yaprağı, banotu, tatula [tatala] tohumu; afyon tohumu, bal ve yağ ile yapılan uyuşturucu etkisi olan bir karışım ¶ مَعْجُون الأَسْنَان diş macunu;

معجنات pasta vb. hamur işi tatlılar;

عجوة hurma ezmesi; أقْرَاص عَجْوَة badem, hurma ezmesi ile yapılan bir çeşit hamur işi SUR.;

عدّ u (عَدّ) (bşi) saymak; (bşi) tek tek okumak; (bşi) hesaplamak; (b-i, bşi) ...saymak, kabul etmek; عُدّ [edil.] (...olarak) kabul görmek/

edilmek, sayılmak; (ب ...e) ulaşmak, baliğ olmak (ب) ...adedini bulmak; ¶ عَدَّ الأَنْفَاسَ عَلَيْهِ b-nin peşinden ayrılmamak, birini yakın takibe almak; ... عَدَّ شَيْءً على bir şeyi birinin aleyhine kabul etmek; لا يُعَدّ sayısız, pek çok عدّد (bşi) tek tek saymak, okumak; (bşi) çoğaltmak, pek çok yapmak; ¶ عَدَّدَ الْمَيِّتَ ölünün hayır hasenatını saymak/ anmak; أعدّ (b-i, bşi, ل ...e, için) hazırlamak; (bşi, ل için) tertip etmek, düzenlemek, ayarlamak; (dersini) hazırlamak; ¶ ... أَعَدَّ عُدَّتَهُ لِ ...için hazırlıklarını yapmak, tamamlamak; تعدّد çok sayıda, kat kat olmak; artmak, üremek; اعتدّ (b-i, bşi, ...olarak) düşünmek, saymak, kabul etmek; (ب ...e) güvenmek; (bşi veya ب bşi ل b-nin lehine; على b-nin aleyhine) kaydetmek, almak; (على b-e karşı; ب bş sebebiyle) itiraz etmek, karşı çıkmak; (ب ...ile) donanmak, kendini donatmak; [kadın] "عِدَّة" i içinde bulunmak; استعدّ hazırlanmak; hazır bulunmak, hazır durumda olmak; (ل ...için, ...yapmaya) hazır/ istekli olmak;

عدّ sayma; tek tek okuma, sayma; hesaplama;

عُدّة hazır bulunma, hazır olma; (ç. عُدَد) teçhizat, donanım; alet; planga, takım; kayış takımı [at için]; ¶ ... أَخَذَ (أَعَدَّ) عُدَّتَهُ لِ ... için hazırlıklarını tamamlamak/ bitirmek; أَخَذَ عُدَّةَ الشَّيْءِ bş için hazırlık yapmak;

عِدّة sayı; [birleşik kul.] pek çok, örn. عِدَّة رِجَال pek çok adam; عِدَّة مَرَّات defalarca, kaç kez!; iddet, dul kalan ya da boşanan kadının yeniden evlenebilmek için beklemek zorunda olduğu süre ISLHUK.;

عدد ç. أَعْدَاد sayı, adet; rakam; hane [sayı] basamak; çokluk, kemiyet; tiraj ¶ عَدَد خَاص [dergi, süreli yayın vb. için] özel sayı;

عددي sayısal, nümerik;

عديد [mud. kul.] ...in arasında sayılan; pek çok sayıda...; fazla miktarda...; ...e eşit ¶ عَدَد عَدِيد çok fazla miktar; هٰذَا عَدِيد ذٰلِكَ bu ona eşittir;

عدّاد ç. -آت sayaç, saat [elektrik, gaz vb.];

معداد ç مَعَادِيد abaküs;

تعداد sayma; [liste vb.derki maddeleri tek tek] okuma sayma; hesaplama; تَعْدَاد الأَنْفُس nüfus sayımı;

عِداد sayı, miktar ¶ لا عِدَادَ لَهُ sayısız, çok fazla, milyonlarca; ... في عِدَاد arasında, içinde, örn. هُوَ فِي عِدَادِهِم onların arasında sayılır, onlardandır;

إعداد hazırlama, kurma, ayarlama, tertipleme, düzene koyma;

إعدادي hazırlık mahiyetinde ¶ شَهَادَة إِعْدَادِيَّة ilkokul diploması;

تعدّد çok sayıda olma, çokluk; ¶ تَعَدُّد الآلِهَة çoktanrıcılık; تَعَدُّد الزَّوْجَات birden fazla hanım ile evlenme, çok evlilik;

اعتداد (ب ...e) güvenme ¶ الإِعْتِدَاد بِنَفْسِه kendine güven;

استعداد hazır olma, hazır bulunma; (ç. -آت) temayül, eğilim, istidat; (ل hastalığa)

tutulmaya/ yakalanmaya müsait; [çoğ.] konfor; hazırlıklar; ¶ كَانَ علي اِسْتِعْدَادٍ لِ ... ...için hazır olmak; ...için istekli olmak; اِسْتِعْدَادِي hazırlık mahiyetinde;

مَعْدُود sayılabilir, hesaplanabilir; sayılı, bir kaç, bir miktar;

مُعَدِّدَة [para karşılığı] dövünen/ ağlayan kadın, ağıtçı kadın;

مُعَدّ (لِ ...için) tahsis edilmiş, ayrılmış; (لِ ...e, ...yapmaya) hazır, istekli;

مُعَدَّات teçhizat; takımlar, aletler¶ مُعَدَّات حَرْبِيَّة (عَسْكَرِيَّة) askeri teçhizat; مُعَدَّات الحَرِيق yangın söndürme teçhizatı;

مُتَعَدِّد pek çok, çok sayıda; muhtelif, envai çeşit; ¶ مُتَعَدِّد الخَلَايَا çok hücreli BİY.; مُتَعَدِّد النَّوَاحِي çeşit çeşit, türlü türlü;

مُسْتَعِدّ (لِ ...e, için) hazır; (لِ ...yapacak) durumda, (لِ ...yapmaya) müsait; (لِ ...e, *hastalık kapmaya*) müsait, yatkın;

عدس [cin.is., tek.is. ة] mercimek;

عَدَسَة ç. آت mercek; lens; [mikroskop, teleskop vb.] objektif;

عَدَسِي mercek şeklinde;

عدل عدل i (عَدْل, عَدَالَة) adil olmak, eşit davranmak, hak yememek; ¶ عَدَلَ بَيْنَهُم aralarında ayırım gözetmemek, adaleti gözetmek; عَدَلَ i (bşe, b-e) denk olmak, (bşi) dengelemek; (b-i, بِ başka b-ile) eş/ denk görmek, denk tutmak;

عدل i (عُدُول) (عن ...den, الي ...e) dönmek, sapmak; (عن ...den) sapmak, ayrılmak; (عن ...i) terketmek; ¶ عَدَلَ به عن ... birini, ...den vazgeçirmek, ...i bıraktırmak; عَدَلَ بِبَصَرِهِ الي ... bakışlarını ...e çevirmek; عَدَّلَ (bşi) doğrultmak, düzeltmek, sıraya koymak; (bşi) dengelemek, ayarlamak; düzenlemeye tabi tutmak; (bşi) değiştirmek, değişikliğe uğratmak, tadil etmek; (*akımı* vb.i) modüle etmek ELK.; عادل (b-e, bşe) denk olmak, eşit olmak, (bşi) dengelemek; (بَيْنَ و بَيْنَ ...ve ...leri) denk tutmak, aralarında eşitliği gözetmek; أعدل (bşi) düzeltmek, doğrultmak; تعدّل değişmek, değişikliğe uğramak, [özl. şekil değişikliği] تعادل dengelenmek; denk/ eşit olmak; birbirini dengelemek; berabere kalmak; اعتدل dik durmak/ oturmak; dengeli/ düzgün olmak; normal/ orta/ vasat/ mutedil olmak;

عَدْل doğruluk, düzgünlük; adaleti/ hakkı gözetme; dürüstlük, adalet; eşitlik; (ç. عُدُول) hak, doğru; dürüst; adil, şehadetine güvenilen kişi İSLHUK.; hakim yardımcısı FAS.; عَدْلاً eşit olarak, adilane; ¶ وَزِير العَدْل adalet bakanı;

عَدْلِي adli, hukuki, kanuni;

عِدْل eşit, denk, müsavi; (ç. أَعْدَال, عُدُول) tay [yük]; heybe, çanta;

عَدِيل eşit, denk, muadil; [mud. kul.] (b-e) denk, misil, benzer; (ç. عَدَائِل) bacanak;

عُدُول (عن ...den) sapma, ayrılmak, (عن ...i) bırakma, vazgeçme;

عَدَالَة adalet, hak gözetme; şehadeti kabul edilme, doğruluk İSL.HUK.;

¶ الْمِنْطَقَةُ الْمُعْتَدِلَة ılıman bölge, dönenceler ile kutuplar arasındaki bölge;

عدم a (عَدَم, عُدْم) (*bş ile*) mahrum/ yoksun olmak, (*bşi*) olmamak; (*bşi*) eksik olmak, yetmemek; (*b-i, bşi*) kaybetmek, elden kaçırmak; عدِم [edil.] eksik olmak, bulunmamak, kalmamak; kaybolup gitmek; görünmez olmak, görünmemek; أعْدم (*b-i*) yakalayamamak, kaçırmak; (*bşi*) eksik olmak, yetmemek; (*b-i, bşden*) mahrum/ yoksun bırakmak; (*b-, bşi*) yok etmek, imha etmek; (*b-i*) idam etmek; fakir olmak veya fakirleşmek, fakirliğe düşmek; yoksullaşmak; انعدم = عُدِم ;

عدم yokluk, olmama, bulunmama; hiçlik; eksiklik, yetmeme; yoksunluk, mahrumiyet; [mud. kul.] ...sizlik, ...den yoksunluk; yapmama (أعْدام) önemsiz şey; ¶ عَدَم الإهْتِمام dikkatsizlik, ihtimam göstermeme; عَدَم الإخْتِصاص yetkisizlik, salahiyetsizlik; عَدَم الوُجُود bulunmama, var olmama, yokluk;

عدمي nihilist, nihilizm taraftarı FELS.;

عدمية yokluk, adem; nihilizm FELS.;

عديم eksiği/ ihtiyacı olan; (*...den*) yoksun, mahrum; ...siz; [mud. kul.]; ¶ عَدِيم الحَياة yaşam bulunmayan; عَدِيم النَّظِير benzersiz, eşsiz, yegane;

اعدام yok etme, imha etme; idam; الحُكْم بالإعْدام idam/ ölüm kararı;

اعدامية [yas/ matem alameti olarak giyilen] bağı bulunmayan bir çeşit başörtüsü;

انعدام yokluk, var olmama, bulunmama,

عدلية adalet, hukuk; وزير العَدْلِيَّة adalet bakanı;

اعدل daha düzenli/ düzgün/ kurallı; daha dengeli; daha doğru, doğruya daha yakın; daha dürüst;

تعديل doğrultma, düzenleme, düzgün hale getirme; (ç. ـات) değişiklik, düzenleme, tadilat; ayarlama, uygun hale getirme; iyileştirme, iyi bir hale getirme; [kabineyi] yeniden düzenleme; modülasyon ELO..; تَعْدِيل وِزارِي bakanlıkların yeniden dağıtımı;

معادلة düzenleme, ayarlama, dengeleme, denkleştirme; denge; eşitlik; eşdeğerlik, muadil olma; orantılılık; eşitlik, denklem MAT.;

تعادل denklik, eşitlik; eşdeğerlik, muadil olma, karşılama; orantılılık; berabere kalma SPO.; ¶ تَعادُل الأصْوات oyların eşitliği, eşit sayıda oy;

اعتدال dik durma, dikilme; orantılı olma [gelişim, büyüme vb.]; normallik, itidal, ılımlılık, vasatlık; ekinoks, gün-tün eşitliği;

اعتدالي ekinoksal, gündüz ve gecenin birbirine eşit olduğu zamana ait;

عادل adil, hak gözeten; dürüst, doğru;

معدل vasati, ortalama; ortalama miktar ; ¶ مُعَدَّل السُّرْعَة ortalama hız; بِمُعَدَّل [zarf] ortalama olarak;

معادل muadil, karşılayan, denk;

متعادل dengeli, nötür;

معتدل orantılı, simetrik, nisbete uygun; normal, vasat, orta, ılımlı, mutedil; ılık [hava]

eksiklik, noksanlık;

عَادِم ç. عَوَادِم yok, var olmayan; gayri mevcut; yeri doldurulamaz, telafisi imkansız; artık, atık [na't] ; [çoğ.] artıklar, çöpler, atıklar ¶ الْمِيَاه العَادِمَة atık sular; عَوَادِم الأَقْطَان pamuk artıkları; أَنْبُوبَة العَوَادِم egzoz borusu;

مَعْدُوم yok, var olmayan, mevcut değil; eksik; kayıp; gitmiş ortalıkta olmayan;

مُعْدِم yoksun, mahrum; fakir;

عَدَن Cennet; عَدَن Aden şehri;

مَعْدِن ç. مَعَادِن filiz; maden; mineral; maden damarı; sahipsiz define MEC.; kaynak, bir şeyin doğduğu çıktığı yer; ¶ عِلْم المَعَادِن mineraloji;

مَعْدَن MIS. [مَعْدِن SUR.] çok iyi!, çok güzel!, aferin!;

مَعْدِنِي metal ile ilgili, mineral;

الْمَعْدِنِيَّات mineraloji ¶ مَاء مَعْدِنِي maden suyu;

تَعْدِين madencilik; maden endüstrisi;

مُعَدِّن madenci;

(عدو) عَدَا *u* (عَدْو) koşmak, seğirtmek; (*b-i, bşi* ya da عن *b-i, bşi*) geçmek, yanından geçmek; (*b-i, bşi* ya da عن *b-i, bşi*) terketmek, bırakmak; (*b-i*) atlamak, ihmal etmek, geçmek, (*b-i*, ب *...den*) istisna etmek; (*bşin*) üzerinden geçmek, (*bşi*) atlamak; sınırı/ haddi aşmak; (الى *b-e*) bulaşmak, sirayet etmek; عدا *u* (عَدْو, عُدُوّ, عَدَاء, عُدْوَان) (على *...e karşı*) düşmanlık etmek, düşmanca/ saldırgan tavır almak; (على *...e*) zulmetmek; (على *b-e, bşe*) saldırmak, saldırıda bulunmak; عدا *u* (عَدْو) (*b-e*, عن *...de*) engel olmak, çıkarmak; (*b-i*, عن *...de*) engellemek, (*b-nin*, عن *yapmasına*) mani olmak ¶ عَدَا طَوْرَه haddini aşmak, çizmeyi aşmak; لاَ يَعْدُو اَنْ يَفْعَلَه *bşi* yapması kaçınılmaz olmak, *bşi* kesin yapacak olmak; لا يَعْدُو اَنْ يَكُون ...den çok/ fazla değildir, olsa olsa ...dır, en fazla ...dır; عَدَّى geçmek, aşmak, atlamak; (*b-e*) [nehri vb.i] geçirmek; (*fiili*) müteaddi, geçişli yapmak DİLB.; (*b-i, bşi* ya da عن *b-i, bşi*) terketmek, bırakmak; (*bşi*, örn. *nehri*) geçmek; عَادَى (*b-e*) düşmanca davranmak, saldırgan tavırlar sergilemek; (*b-ile*) kavga etmek, bozuşmak; (*b-e, bşe*) karşı çıkmak, itat etmemek, muhalif olmak, zıt gitmek; أَعْدَى (*b-e*, من *bir hastalığı*) bulaştırmak, sirayet ettirmek, تَعَدَّى (*bşi*) [karşıdan karşıya] geçmek; (*bşi*) aşmak, üstünden geçmek; (*bşi*) aşıp (الى *...e kadar*) dallanmak, uzanmak; (*bşi*) arkada/ geride bırakmak, geçmek; (*bşi, problemi, bunalımı, krizi*) yenmek, aşmak, hakkından gelmek; (الى *...e kadar*) yaymak, uzatmak; (*bşi, kanunları*) çiğnemek, tanımamak; (على *...e karşı*) saldırıda bulunmak, düşmanlık etmek; (على *b-e*) zulmetmek; (على *...e*) akın/ baskın düzenlemek; ¶ تَعَدَّى عَلَيْه بِالضَّرْب *b-ile* yumruk yumruğa birbirine girmek; تَعَادَى karşılıklı düşmanlık/ saldırgan tavır içinde olmak; biribirinin düşmanı olmak; اِنْعَدَى (ب *hast-*

alığa) tutulmak, yakalanmak, (مِن ...*den yüzünden*) hasta olmak, (...den) hastalık kapmak, اعتدى(*bşi*) geçmek, aşmak; (على ...*e*) zulmetmek, adil bir şekilde davranmamak; (على...*e karşı*) aşırı gitmek, çizmeyi aşmak; (على...*e karşı*) saldırıda bulunmak; (على ...*e*) haksızlık yapmak; (على *kadına*) tecavüz etmek; (على ...*e*) baskın/ saldırı düzenlemek, (على *b-nin*) hayatına kasdetmek; استعدى(*b-i* على ...*e karşı*) kışkırtmak;

عدا ما عدا ya da ... (في) ما عدا [mansub ya da mecrur bir isimden önce] ...den başka, ...hariç, ...den gayrısı, ...in istisnası ile; فيما عدا ذلك buna ilaveten, bir de, ek olarak;

عدو koşu [yine SPO.];

عدوة yan, taraf [vadi], kıyı, sahil [nehir];

عدوç. اعداء ,عدى ,عداة ,اعاد, müe. عدوّة düşman, hasım; ¶ عدوّ لدود (لديد ،ألدّ) baş düşman;

عدوة ⇑;

عدي düşmanca davranan; saldırgan;

عداء düşmanlık; saldırganlık;

عدائي düşman; saldırgan;

عداء koşucu, yarışçı, atlet;

اعدى: اعدى الأعدى can düşmanı;

عدوى yayılma, bulaşma, sirayet;

عدوى düşmanca davranış;

عداوة ç. -آت düşmanlık, husumet;

عداواء engel, mani; rahatsızlık, sıkıntı, güçlük; ذو عداواء pürüzlü; zıt, muhalif, rahatsız edici, sıkıntı veren; zayıf [binek];

عدوان düşmanlık, saldırganlık;

سياسة عدواني saldırganlık politikası;

معدى kaçış, kaçma; لا معدى عنه kaçınılmaz, elinden kurtulunmaz;

معدية ç. معاد feribot;

تعدية feribot seferi, sahil servisi; bir fiili müteaddi [geçişli] yapma DİLB.;

تعد aşma, geçme; yanından geçme [örn. arabayı sollama]; (ç. تعدّيات) [kanunu] çiğneme, bozma; günah işleme; saldırı, baskın;

اعتداء ç. (على ...*e*) saldırı, baskın, akın, (على...*e*) suikast; (على ...*e*) saldırganlık [özl. SİY.]; معاهدة (اتّفاق) عدم الإعتداء saldırmazlık anlaşması;

عاد ç. عواد saldırgan; (ç. عداة) düşman, hasım ¶ عوادي الوحوش yırtıcı hayvanlar;

عادية ç. عواد ,-آت suç, kabahat, günah; zıtlık, muhalefet, terslik; engel, mani; [çoğ.] gelişmeler, [gelişen] olaylar ¶ دت عليهم عواد çok kötü günler gördüler, başlarına pek çok felaket geldi;

معاد hasım, düşman;

معد bulaşıcı, sari ¶ امراض معدية bulaşıcı hastalıklar;

متعد müteaddi, geçişli, DİLB.; saldırgan;

معتد ç. -ون saldırgan, mütecaviz SİY.; suikastçi;

عذب *u* (عذوبة) tatlı/ hoş/ makbul olmak;

عذب *i* (*b-e*) engel olmak/ çıkarmak; عذب (*b-e*) acı vermek, çektirmek, eziyet etmek; (*b-i*) cezalandırmak, azaba uğratmak; تعذب

cezalandırılmak, cezasını çekmek; acı çekmek, azap görmek; اِستعذب (bşi) tatlı/ hoş/ makbul bulmak; (bşi) güzel bulmak/ saymak;

عَذب ç. عِذاب tatlı; hoş, makbul ¶ مِياه عَذبة tatlı su; عَذب الحَدِيث tatlı dilli, hoş sohbet;

عَذاب ç. أعذِبَة ,-آت acı, eziyet, elem; ceza, azap;

عذوبة tatlılık;

أعذَب daha tatlı, hoş, makbul;

تعذيب acı verme/ çektirme, eziyet etme; cezalandırma, azaba uğratma;

عَذَر i (عُذر, مَعذِرَة) (b-den, عن veya في ...için) özür dilemek, affını dilemek ¶ لَم يَعذِرني bana herhangi bir özür beyan etmedi, ileri sürmedi; عَذَر i (b-i) sünnet etmek; عَذَر = أعذَر ; özürü/ mazereti bulunmak ¶ أعذَر مَن أنذَر uyaran/ ikaz eden kişi, artık özür kabul etmez; تعذَّر (على için) çok zor/ imkansız olmak, yapılamamak; اعتذر (ل ya da الى b-den, من bş için) özür dilemek; (ب bşi, عن veya من için) özür/ mazaret göstermek, bahane olarak ileri sürmek; استعذر bağışlanmayı dilemek; özür di-lemek, mazeret beyan etmek;

عُذر ç. أعذار özür, mazeret; ¶ أبو عُذر [mud. kul.] ...den sorumlu, mesul; هو أبو عُذرِ هذا التَّطَوُّر bu gelişmenin müsebbibi, gelişmeyi meydana çıkaran/ sebep olan o dur.;

عُذرة bekaret; bir Arap kabilesinin adı; أبو عُذرَةِ المَرأة ;⇑ أبو عُذر = أبو عُذرَة ¶ kadının bekaretini bozan kişi ESK.;

عُذري "عُذرَة" kabilesine mensup; الحُب (الهَوَاء) العُذري platonik aşk;

عِذار ç. عُذُر yanak; ilk çıkan sakal; koşum takımının çeneyi tutan kısımı [at]; ¶ خَلَع عِذارَهُ ≈ ar damarı çatlamak, haya perdesi, yırtılmak; خالع العِذار arsız, utanmaz, ≈ ar damarı çatlamış, haya perdesi yırtılmış;

عذراء ç. عَذارَى bakire; العَذراء Sünbüle burcu ve takımyıldızı ASTR.; Hz. Meryem, HRİ. ¶ فَتاة عَذراء bakire;

معذرة ç. مَعاذِر özür, mazeret;

معذار ç. مَعاذِير özür, mazeret;

تعذّر imkansızlık, yapılamama;

اعتذار özür, mazeret;

معذور özrü/ mazereti kabul edilen; bağışlanabilir;

متعذّر çok zor, imkansız, yapılamaz;

عذق ç. أعذاق [hurma, üzüm] salkım;

عذل u (عَذل) (b-i) azarlamak, paylamak, tekdir etmek; عَذّل ⇑;

عذل azar, paylama, tekdir;

عذول çok azarlayan eleştiren;

عاذل ç. عُذّال müe. عاذِلَة ç. عَواذِل azarlayan, paylayan, eleştiren;

(عذو ve عذى) عَذا u ve عَذِي a [ülke vb. havası, iklimi açısından] sağlığa uygun olmak;

عَرّ u (...için) ayıp/ utanç verici olmak, (b-i, bşi) lekelemek, rezil etmek;

عُرّة uyuz hastalığı; hayvan tersi, gübre: utanç verici şey, ayıp;

عرر uyuz hastalğı;

إعراب açıklama, beyan etme, açıkça söyleme; (عن *hissi*) ifade etme; irab DİLB.;

معرب Arapçaya tercüme eden/ çeviren;

معرَّب Araplaşmış; Arapçaya uyarlanan;

معرب murab; terkip, cümle içinde görev üstlenmesi halinde sonunda harf ya da hareke değişikliğini kabul eden kelime;

مستعرب Arap taraftarı

عربد [özl. sarhoş] huzursuzluk/ kavga çıkarmak; kavgacı/ belalı/ [kadın] şirret olmak;

عربدة kavga; gürültü, patırtı;

عربيد gürültülü; kavgacı; belalı;

معربد ⇑; ⇑;

عربس (*b-nin*) zihnini/ kafasını karıştırmak;

عربن (*b-e*) peşinat vermek, kapora vermek;

عربون ç. عرابين peşinat, kapora; rehin;

عرج *u* (عروج) yukarı çıkmak, yükselmek;

عرج *a* (عرج) topal olmak, topallamak, aksamak; عرج (على ...*e*) dönmek; (على ...*de*) durmak; عن ...*den*) sapmak; (عن *b-i*) topal/ sakat bırakmak; (*bşde*) zik zaklar çizmek;

أعرج (*b-i*) topal/ sakat bırakmak تعرج zikzak çizmek, zikzak çizerek gitmek; انعرج bükülmek, kıvrılmak; dalgalı/ bükümlü olmak;

عرج topallık;

أعرج müe. عرجاء ç. عرج,عرجان topal, aksak; vale, bacak;

معرج ç. معارج yukarı çıkılan, yükselinen yer; yükseliş [yolu];

معرج ç. معارج merdiven;

معراج ç. معاريج merdiven; المعراج veya

معرة ayıp, leke, rezalet; utanç;

معتر perişan, sefil; alçak, adi;

عرب ⇒ عرب (*b-i*, *bşi*) Araplaştırmak; (*bşi*) Arapçaya tercüme etmek; (عن *bşi*) açık/ net, bir şekilde ifade etmek; peşinat vermek, kapora vermek; اعرب (...*i*) Araplaştırmak; (*bşi* veya عن *bşi*) açıkç/ net olarak ifade etmek; (عن *bşi*, özl. *hissi, duyguyu*) açıklamak, açmak; (*kelime/ cümlenin*) irabını yapmak DİLB.; تعرب Araplaşmak; استعرب ⇑;

عرب ç. عروب, اعرب, عربان, اعراب

Araplar; gerçek Araplar, çöl Arapları;

عربي [na't] Arap; [is.]Arap; العربية Arapça, Arap dili;

عربة hızlı akan nehir; (ç. ـات) karavan, vagon; fayton, at arabası; ¶ عربة الأجرة kiralık atlı araba, fayton; عربة الأكل vagon restoran; عربة رش arozöz; عربة الركوب fayton, at arabası; عربة الشحن yük arabası; yük vagonu; عربة مطعم vagon restoran; عربة الأطفال bebek arabası; عربة النقل yük arabası; yük vagonu; عربة النوم yataklı vagon; عربة يد el arabası;

عربية ç. ـات vagon, karavan; at arabası; bkz. عربي;

عربجي at arabası sürücüsü, arabacı;

عراب manevi baba, vaftiz babası HRİ.;

عرابة vaftiz annesi HRİ.;

أعرابي ç. أعراب bedevi [kişi];

عروبة Araplık; Arapçılık [akım];

تعريب Araplaştırma; Arapçaya tercüme etme; [yabancı kelimeyi] Arapçaya alma;

الْمَعَارِج Hz. Muhammed'in (sav) Recebin 27sinde Kudüs'ten yedi kat semaya ve Sidre-tu'l-Müntehaya yükselişi; لَيْلَة الْمَعَارِج Miraç gecesi;

تَعَارِيج [çoğ.] eğrilikler, bükümler, kıvrımlar; zikzaklar, yılankavi, şekiller;

تَعَرُّج zikzak;

مُتَعَرِّج bükümlü, kıvrımlı; yılankavi, zikzak şeklinde, virajlı;

مُنْعَرِج dalgalı, kıvrımlı, bükümlü, yılankavi, virajlı [yol vb.];

مُنْعَرَج ç. -آت kıvrımlı, [yol]

عِرْزَال [gen. ağaç veya çatıdaki] bekçi kulubesi

عرس ⇒ عَرَّسَ düğün yapmak; أَعْرَسَ (ب ...ile) gerdeğe, zifafa girmek;

عُرْس ve عِرْس ç. عُرُسَات,أَعْرَاس evlilik; düğün;

عِـرْس ç. أَعْـرَاس koca; karı, hanım; اِبْن عِرْس çoğ. بَنَات عِرْس gelincik, samur ZOO.;

عِرْسَة gelincik, samur;

عَرُوس ç. عُرُس güvey, damat [düğünde]; müe. ç. عَرَائِس gelin;

العَـرُوسَان gelin ve damat; عَـرَائِس النِّيل nilüfer çiçeğinin bir cinsi BOT.;

عَرُوسَة ç. عَرَائِس gelin; [oyuncak] bebek;

عَرِيس damat [düğünde];

عِرِّيس aslan ini;

عرش u, i (عَـرْش) [asmalar için] kafes/ çardak yapmak; عَرَّشَ (bşe) çatı yapmak;

عَرْش ç. أَعْرَاش,عُرُوش taht; kabile, aşiret, boy;

عَرِيش ç. عَـرَائِش,عُرُش çardak, kameriye; ince dallardan yapılan kulube; derme çatma kulube; çardak, kafes [asmalar için]; sırık, kazık [fidan için];

العَرِيش Ariş şehri [Mısır];

تَعْرِيشَة ç. تَعَارِيش kafes [asma için]; çardak, kameriye;

عَرِصَ a (عَرَص) neşeli/ şen/ hayat dolu olmak;

عَرْصَة ç. أَعْرَاص,عَرَصَات boş arazi, arsa; avlu, iç bahçe;

مُعَرِّص muhabbet tellalı, pezevenk; karısı tarafından aldatılan erkek;

عَرُضَ u (عَرَاضَة ,عِرَض) geniş/ enli olmak; genişlemek; عَـرَضَ i (عَـرْض) (لـ b-e) görünmek; (لـ b-nin) başına gelmek; (لـ b-nin) aklına gelmek; (لـ bşe) dönmek; dikkatini (لـ ...e) vermek; (bşi, على b-e) göstermek, sunmak, arzetmek; (bşi, على b-e) önermek, teklif olarak götürmek; (...i على imtihana , teste) tabi tutmak (bşi) teftiş etmek; (birlikleri) teftiş için görüşe çıkarmak عُرِضَ [edil.] delirmek, çıldırmak ¶ عَرَضَ له عَارِض yoluna engel/ mani çıkmak; عَـرَضَ له خَـاطِر aklına bir düşünce/ fikir gelmek; عَرَّضَ (bşi) genişletmek, açmak; (b-i, bş, لـ bşe özl. riske, tehlikeye) maruz bırakmak, karşı karşıya getirmek, (bşi, لـ güneşe) koymak; (لـ ya da ب bşi) ima etmek, üstü kapalı söylemek ¶ عَرَّضَهُ لِلنُّور bşi ışığa tutmak, maruz bırakmak; عَارَضَ (b-e, bşe) direnç göstermek, mukavemet etmek; (b-e, bşe) karşı çıkmak, itiraz

gözden geçirmek; (*bşi*) izah etmek, açıklamak; insafsızca ilerlemek (*düşmanı*) kırıp geçirmek;

عَرْض ç. عُرُوض en, genişlik, geniş olma; sunma, arzetme, arz; gösterme, açığa koyma; teklif, öneri; gösteri; alay, tören, geçit resmi; teftiş; ticaret malı, arz ¶ بالعَـــرْض enine, genişliğine العَـــرْض وَ الطَّلَب arz ve talep; عَرْض الأزْيَاء moda gösterisi; عَرْض حَـال ya da عَرْضحَال başvuru formu, dilekçe, arzuhal; خَطّ (دَرَجَـة) العَـرْض enlem derecesi; شُبَّـاك العَرْض vitrin; يَوْم العَرْض Kıyamet Günü;

عَرْضِي [s.] enine, en olarak; ufki, yatay; ¶ خَطّ عَرْضِي enlem çizgisi;

عِرْض ç. أعْرَاض şeref, onur; itibar, kıymet ¶ أنَا في عِـرْضِك [bana] merhamet et!, bana acı!, sana yalvarıyorum!;

عُرْض yan; orta ¶ في عُرْض البَحْر denizde, denizin ortasında; ألْقَى (ضَـــرَب) به عُــرْض الحَـائط [özl. اضـرِب emir kipi ile] *bşe* boş vermek, ihmal etmek, küçümsemek; *bşe* engel olmak, bozmak; نَظَرَ إلَيْه عن عُرْض *b-e* göz ucuyla bakmak [küçümseyerek, hakir görerek]; في عُرْضِ النَّاس insanların içinde, herke-sin içinde; هُوَ من عُرْض النَّاس o sıradan birisi-dir, alelade birisidir;

عَرْضَـانِي enine, karşıdan karşıya; çapraz ölçülen;

عَرَض ç. أعْرَاض araz, ilinek FELS.; kayda şarta bağlı, asli olmayan, özden kaynaklanmayan, özellik; özden kaynaklanmayan şey; emare,

etmek, (*b-i, bşi*) protesto etmek; (*b-nin, bşin*) karşısında olmak; (*b-den bşden*) sakınmak, kaçınmak; (*bşi,* ب *...ile*) karşılaştırmak; أعْرَض (عن *bşden*) yüz çevirmek, uzaklaşmak, (*bşi*) bırakmak, terk etmek; (عن *bşe*)dikkat etmemek, (عن *bşi*) umursamamak; أعْـــرَض عن ... الى ... *bşden, ...e* yönelmek; تَعَرَّض (ل *b-e, bşe*) karşı koymak, itiraz etmek, direnç göstermek, mukavemet etmek; (ل *bş ile* özl. *sorun ile*) karşılaşmak, (ل *bşe*) maruz kalmak; (ل *bşe*) maruz kalmak; (ل *...e*) karışmak, müdahele etmek, burnunu sokmak; dikkatini/ ilgisini (ل *bşe*, özl. *tartışma konusuna*) çevirmek; (ل *bşi*) üzerine almak, (ل *bşe*) girişmek, kalkışmak (ل *...e*) maruz kalmak, karşı karşıya gelmek; (ل *bşin*) tehlikesini/ riskini üstlenmek, riskine katlanmak; تَعَـارَض birbirine karşı, muhalif olmak; (مع *...ile*) çekişmek, mücadele etmek; اعْتَــرَض (*b-e*) kendini arzetmek; (على *..e*) karşı çıkmak, itiraz etmek, (على *...i*) protesto etmek; (على *...i*) veto etmek; (على *...e*) direnmek, mukavemet/ direnç göstermek; (*b-e, bşe* ya da ل *...e*) engel teşkil etmek; (*b-nin*) başına gelmek, (*bir şeye*) uğramak; ¶ اعْتَرَض سَبِيلَه *b-nin* yolunu kapatmak; اسْتَعْرَض (*b-e, bşe*) gösterilmesini/ arzedilmesini istemek; (*bşi* özl. *b-nin hayalini*) gözünde canlandırmak, gözünün önüne getirmek, hayal etmek, tasavvur etmek; (*bşi*) tefekkür etmek, derin bir şekilde düşünmek; (*birlikleri*) teftiş etmek,

belirti [hastalık için]; بالعَرْض ve عَرَضًا kasıtsız, tesadüfi, kazara;

عَرَضِي arazi FELS,; asıldan kaynaklanm..-yan; tesadüfi, kasıtsız; عَرَضِيَّات asli olmayan ikincil, tali vakalar; tesadüfler, raslantılar; ¶ خَطِيئَة عَرَضِيَّة affedilebilir günah HRİ.;

عُرْضَة hedef; niyet, tasarlanan hedef/amaç; (لـ ...in) amacı; (لـ ...e) maruz, açık, korumasız; [mud. kul.] için uygun, münasip, yerinde;

عَرُوض aruz, vezin tekniği; (ç. أَعَارِيض) birinci mısranın son tefilesi; عِلْم العَرُوض aruz sanatı;

عَرُوضِي ölçülü; vezne ait;

عَرِيض ç. عِرَاض geniş, enli; vasi, kapsamlı, şumüllü;

عَرِيضَة ç. عَرَائِض dilekçe, arzuhal;

مَعْرِض ç. مَعَارِض bir şeyin gösterildiği/görüşe açıldığı yer; sahne; görüşe açma, arzetme; gösteri, şov; fuar TİC.; [mud. kul.] tamam; ¶ ... في مَعْرِض [mud. kul.] şeklinde, tavır ile; olması/ görülmesi halinde; ¶ [mastara mud. kul.] yapmanın yeri değildir, yapmanın alemi yok; لَسْنَا في مَعْرِض الكَلَام عَن şimdi ...den bahsetmeyelim, ...den bahsetmenin yeri değildir, ne yeri ne zamanı; مَعْرِض الأَزْيَاء moda gösterisi; defile;

مِعْرَض düğün elbisesi, gelinlik;

مِعْرَاض: قَالَ فِي مِعْرَاض كَلَامِه bir şeyi söz arasında söylemek;

تَعْرِيض engelleme, engel çıkarma;

مُعَارَضَة muhalefet [özl. SİY.]; direnme, kar-şı koyma; muhalefet, direnç gösterme, itiraz, protesto; direnç, rezistans ELK.;

إعْرَاض uzaklaştırma, uzak tutma, sakındırma; gönülsüzlük, isteksizlik, rızasızlık; في إعْرَاض istemeyerek, gönülsüz olarak;

تَعَارُض çekişme, ihtilaf, aykırılık; çelişme, tezat;

اعْتِرَاض direnç, mukavemet, karşı koyma, itiraz, protesto; ¶ حَقّ الإعْتِرَاض veto, itiraz hakkı SİY.;

اسْتِعْرَاض teftiş, yoklama, tetkik, muayene; gösteri, tören; müzikal gösteri, şov;

اسْتِعْرَاضِي [na't] gösteri, şov ile ilgili, gösteri...; ¶ فِرْقَة اسْتِعْرَاضِيَّة gösteri grubu; فِلْم اسْتِعْرَاضِي müzikal film;

عَارِض ç. ـون [fuar vb.de] sergi açan [malını vb.i] arzeden; (ç. عَوَارِض) engel, mani; geçici rahatsızlık, anormal durum [fiziksel]; [hastalık] nöbet; asli olmayan, özden kaynaklanmayan; yanak; العَارِضَان yanaklar; خَفِيف العَارِضَيْن seyrek sakallı; في عَارِض الطَّرِيق yolun ortasında;

عَارِضَة ç. ـات [kadın] gösterici, sergi açan; (ç عَوَارِض) yanak; kapı pervazı; kiriş [binada]; anot ELK.; manken [yine عَارِضَة الأَزْيَاء]; قُوَّة العَارِضَة belağat, fesahat;

عَارِضِي arızi, belli zaman ve şartlara bağlı;

مَعْرُوض ç. مَعَارِيض rapor, açıklama; dilekçe, arzuhal; مَعْرُوضَات [çoğ.] teklifler, öneriler; arzedilen, teşhir edilen eşyalar;

[kişi] hoş/ rahatlatıcı olmak; اسْتَعْرَفَ (*bşi*) tanımak;

عَرْف güzel koku, rayiha, ıtır;

عُرْف örf, adet, gelenek; resmi uygulama; örf HUK.; (ç. أَعْرَاف) ibik; [at için] yele; ¶ في عُرْفِه adeti olduğu üzere, her zamanki gibi; العُرْف السِّيَاسي protokol;

عُرْفِي geleneksel, adetleşmiş, yaygın, müşterek; örf ile ilgili; özel, gayrı resmi; الْحُكْم العُرْفِي sıkı yönetim, örfi idare; مَحْكَمَة عُرْفِيَّة; ⇑ الأَحْكَام العُرْفِيَّة askeri mahkeme;

عَرِيف ç. عُرَفَاء (ب *bşi*) bilen/ farkında/ bilincinde olan; uzman, mütehassıs, otorite; Kuran öğretimi yapılan okullarda öğretmene yardımcı eski öğrenci IR.; onbaşı.; رَئِيس عُرَفَاء ≈ başçavuş IR. SUR.; نائب عَرِيف ≈ onbaşı IR.;

عَرَّاف kahin, falcı;

عَرَّافَة [kadın] ⇑;

عِرَافَة kahinlik; kehanet;

عَرَفَات Arafat;

عِرْفَان vukuf, derin bilgi, irfan; tanıma, bilme ¶ عِرْفَان الجَمِيل (الفَضْل) minnettarlık, şükran borcu;

أَعْرَف (ب *bşi*) daha iyi/ çok bilen, daha bilgili; (ب ...*de*) daha ehil; (müe. عَرْفَاء) yele, ya da ibiği olan;

مَعْرِفَة ç. مَعَارِف bilgi; kabiliyet, maharet, marifet; marifet [tasavvuf]; vukuf, derin bilgi; bilge, bilgili kişi; marife, belirli isim

مُعَارِض muhalif, karşıt; tezat, çelişen;

مُعْتَرِض yatay; muhalif, karşıt; tezat, zıt, çelişen; direnç ELK.; ¶ جُمْلَة مُعْتَرِضَة prantez içi cümle, açıklayıcı cümle;

عَرَف *i* (عِرْفَان ,مَعْرِفَة) (*b-i, bşi*) tanımak, çıkarabilmek, bilmek; (*bşin*) farkında/ şuurunda olmak; (*bşi*) bulup çıkarmak, keşfetmek; (*bşi*, ب *...olarak, hak olarak*; *bşi*, *...olarak*) tanımak, bilmek, (*bşin*, ب *..olduğuna*) kanaat getirmek, kabul etmek; (*bşi*, ل *b-e*) bildirmek; (*b-i, bşi*, من *...den*) ayırdetmek, temyiz etmek; عُرِف [edil.] (ب *..olarak*) isimlendirilmek, anılmak, bilinmek ¶ عَرِف حَقَّ المَعْرِفَة *bşden* emin olmak, *bşi* kesin olarak bilmek; عَرَفَ له الجَمِيل birinin hoşuna gitmek, birine iyi hizmet etmek; عَرَّف (*b-e, bşi*) bildirmek, duyurmak, haber vermek; (*b-i* الى veya ب *b-ile*) tanıştirmak; takdim etmek; (*bşi*) tanımlamak, tarif etmek; (*..i*) belirlemek; (*ismi*) marife yapmak DİLB.; (*b-nin*) itiraflarını [günah çıkarırken] dinlemek HRİ.; تعرَّف (ب veya الى veya على *b-ile*) tanışmak; kendini (الى *b-e*) tanıtmak; (على veya الى *bşi*) öğrenmeye/ anlamaya başlamak; (*bşi*) incelemek; (*bşi*) keşfetmek, çıkarmak; marife olmak veya marifeleşmek DİLB.; تَعَارَف birbirini tanımaya başlamak; (ب *bşden*) haberdar olmak; (*bşi*) öğrenmek; اِعْتَرَف (*bşi*) itiraf etmek; (ب *b-i, bşi*) tanımak, çıkarabilmek; (ب *bşi*, ل *b-e*) duyurmak, bildirmek; itiraf etmek, günah çıkarmak HRİ.; اِعْتَرَفَ بالجَمِيل

DİLB.; ç. الْمَعَارِف öğrenim, eğitim, marif, kültürel faaliyetler ¶ بمعْرِفَة [meçhul fiilden sonra] yoluyla, vasıtasıyla; مَعَ الْمَعْرِفَة bilerek, bile bile, kasıtlı olarak, teammüden huk; وَزِير الْمَعَارِف العُمُومِيَّة [Milli] Eğitim Bakanı; «لَمْ يَكُن مَعْرِفَةً في قَوْمِه» kendi insanları arasında tanınmıyordu.»;

مَعارِف çehre, yüz ifadesi; ⇑ bkz.;

تَعْرِيف ç. ـآت, تعَارِيف bildirme, duyurma, haber verme; talimat, yönerge; tanıtım, tanıtma; belirleme, tanımlama, tarif etme; tanım, tarif; marife yapma DİLB.; اَدَاة التَّعْرِيف veya حَرْف التَّعْرِيف belirlilik takısı "ال"; بطَاقَة التَّعْرِيف kimlik kartı;

تَعْرِيفَة bildirme, haber verme; (ç. ـآت, تعَارِيف fiyat listesi, tarife; gümrük tarifesi;

تَعَرُّف (ب veya الى ...*i*) idrak etme, derin anlama, vukuf; etüt, inceleme;

اعْتِرَاف itiraf; kabullenme; tasdik, ikrar; الإعْتِرَاف ...i kabul ederek; ¶ ... اعْتِرَافًا ب بالجَمِيل minnettarlık, şükran, teşekkür borcu; اَبُو الإعْتِرَاف günah çıkaran papaz HRİ.; سِرّ الإعْتِرَاف itiraf edilen günahın gizlenmesi HRİ.; مُعَلِّم الإعْتِرَاف günah çıkaran papaz HRİ.; من الإعْتِرَاف انّ .. kabullenmek gerekir ki...;

عَارِف (ب ...*i*) bilen (ب ...*e*) vâkıf; uzman, mütehassıs; usta, şef. TUN;

عَارِفَة [kabile ya da köyün] bilge kişi, hikmet sahibi kişi;

مَعْرُوف bilinen, meşhur; genel kabul görmüş; iyi, faydalı, yararlı; doğruluk, tarafsızlık, hakkaniyet; dostluk, yakınlık; fayda, iyilik; dostluk göstergesi/ alameti; aktif, malum, etken yapı DİLB. ¶ بالْمَعْرُوف veya بمَعْرُوف doğrusu, doğruyu söylemek gerekirse; iyilikle, güzellikle; اكِر الْمَعْرُوف nankör, iyilik bilmez; ... الْمَعْرُوف انّ gayet iyi bilinmektedir ki ...dır, ...dığı gayet iyi biliniyor;

مُتَعَارَف ya da مُتَعَارَف عَلَيْه genel, bilinen, alışılmış, sıradan, adi, bayağı;

مُعْتَرَف بِه onaylı, yetkili, izinli, ruhsatlı;

عَرِق *a* (عَـرَق) terlemek; عَـرَّق (*b-i*) terletmek; (*içeceğe*) su katmak, karıştırmak, ilave etmek; kök salmak, kökleşmek; (*bşi*) harelemek, ebrulamak, damar damar yapmak; اَعْرَق kök salmak, kökleşmek; تَعَرَّق ⇑;

عِرْق ç. عُـرُوق kök; damar BOT., ANAT.; huy, damar; soy, nesil; ¶ عِرْق الذَّهَب ipeka BOT. Cepheelis ipecacuqnha; عِـرْق سُـوس meyan, meyan kökü BOT. Glycyrrhiza glabra; عِرْق النَّسَا siyatik TIP.; طِيب العِرْق asil/ soylu olmak; طَيِّب العِرْق asil, soylu; العِرْق دَسَّاس insanın yapısında olan/ soydan gelen davranış şekilleri/ huylar eninde sonunda ortaya çıkar; ضَرَبَ فيه بِعِرْق bir şeye katkıda bulunmak, ≈ çorbada tuzu bulunmak;

عَرَق ter; rakı SUR. [MIS. زبيب] عَرَق القِرْبَة zahmet, meşakkat;

عَرَقَة iki taş ya da tuğla tabakası arasındaki kiriş;

عَرَقِيَّة [genellikle fes altına giyilen] beyaz pamuklu bir çeşit takke;

mak, haczetmek TUN.; تعرقل zorluklar/ güçlükler/ problemler/ sorunlar/ engeller ile karşı karşıya kalmak, karşılaşmak; engellenmek;

عرقلة zorluk/ problem/ sorun çıkarma; engelleme, mani olma; (ç. عراقيل) engel, mani; zorluk, problem, güçlük, sorun;

عرك عرك u (عرْك) (bşi) ovmak, ovalamak; (bşi, radyo düğmesi vb.i) döndürmek, çevirmek; ayarlamak; (bşi) harap etmek, yerle bir etmek; عرك a [kavga, dövüşte] çetin/ çetinceviz olmak; عارك (b-ile) savaşmak; çatışmaya girmek; تعارك savaşmak; اعترك = تعارَكَ ;

عرْك deneyim, tecrübe;

عرْكة kavga, dövüş;

عريكة huy, tabiat, yapı, mizaç;

معركة ç. معارك,معْرُوكة dövüş/ çatışma yeri; dövüş, kavga; çatışma;

عراك savaş; çatışma; kavga;

معارك ⇑;

معترك dövüş/ kavga yeri; çatışma yeri;

عرم ⇒عرَم (bşi) toplamak, istif etmek, dizmek;

اعترم şiddetli/ sert olmak; inatçı/ dikkafalı olmak;

عرم şiddetli; güçlü, kuvvetli; set, bent; ¶ جيْش عرِم büyük/ muazzam ordu;

عرام sert [karakter, yapı]; şiddet ¶ سيْل عُرَام sel, büyük/ azgın su baskını,;

عرمة ç. عُرَم yığın; büyük kütle, miktar;

عرمة ç عرَم ⇑;

عارم sert; şiddetli, kuvvetli, azgın; çok

عراقة asalet, soyluluk, eski, köklü aile; ¶ عَرَاقَة في النَّسب asalet;

عراقية = عَرِيق ⇑;

عريق köklü, kökleri derinde; ¶ عَـرِيق في القَدَم antik, kadim; asırlık; من عَـائلَـة عَـرِيقَـة köklü bir aileden, soylu; asil/ saygın bir aileye mensup; عَرِيق النَّسَب soylu, asil;

العراق Irak; العِرَاقَان Basra ve Küfe;

عراقي Iraklı, Irak ile ilgili; (ç. ـون) Iraklı kişi;

أعرق daha köklü, asil;

معروق kuru, zayıf, bir deri bir kemik [el, yüz vb.];

معرّق terletici [ilaç];

مـعـرّق damarlı, damarlar ile örülmüş; çok zayıf, bir deri bir kemik;

معرق iyice kök salmış, ¶ مُعْرِق في القِـدَم kadim, çok eski, asırlık;

عرقب (hayvanı) [dizlerinin arkasındaki kirişlerini keserek] sakatlamak;

عرقوب ç. عَرَاقِيب ökçe veteri, aşil kirişi; diz arkasındaki kirişler; darbı mesellere geçmiş meşhur bir yalancı; ¶ أكْـذَب (أخْلَف) من عُرْقُوب [lafzen: 'Urkub'dan daha yalancı] müthiş yalancı; مَوَاعِيد عُرْقُوب ya da مَوَاعِيد عُرْقُوبيَّة tutulmayacak/ yerine getirilmeyecek sözler/ vaatler;

عرقوبي yerine getirilmeyecek, tutulmayacak, boş [söz, vaat], yalan;

عرقل (..e, çalışmalara) engel olmak, (...de) problem/ sorun/ zorluk çıkarmak; (bşi) zorla al-

büyük, muazzam;

عرمرم kuvvetli, şiddetli ¶ جَيْش عَرَمْرَم muazzam, çok büyük ordu;

عرين ç. عُرُن in; çalılık, ağaçlık;

عرينة ç. عَرائِن in;

عرنين ç. عَرانِين burun kemiği;

عرناس ç. عَرانِيس öreke; عِرْناس ذُرَّة mısır kalyanı SUR.;

عرا (عرو) u (عَرْو) ve اعترى (b-nin) başına gelmek, (b-e) [...] olmak, gelip bulmak, çatmak; (b-e) musallat olmak, sarkmak [üzüntü vb.];

عروة ç. عُرًى ilik, düğme deliği; bşin tutulduğu yer, askı, sap, kol; bağ, عُرَى الصَّداقَة arkadaşlık bağları; destek, ayak, payanda; ¶ العُـــرْوَة الوُثْقَى kendisine yapışılacak, güvenilir/ sağlam bağ;

عري a (عُرْيَة, عُرْي) çıplak olmak, soyunmak; (عن ...i) olmamak, (عن ...siz) olmak ¶ عَرِيَ عن (من) ثِيَابِه soyunmak, elbisesini çıkarmak; عَرِيَ عن كُلِّ أَساسٍ tamamen asılsız olmak, aslı astarı olmamak;

عُرْي çıplaklık; eğersizlik [at];

عُرْيَة çıplaklık;

عَرَاء ⇈; açık hava; kendini örten şeyden soyutlanma; ¶ في العَرَاء açık havada, dışarıda; مَسْرَح في العَرَاء açık hava tiyatrosu;

عُرْيَان ç. عَرايَا çıplak, elbisesiz; ¶ عُرْيَان المَلْط anadan doğma, çırılçıplak, MIS.;

عُرْيَانِيَّة çıplak dolaşma alışkanlığı/ merakı;

المَعَارِي vücudun örtülmeyen/ açıkta kalan bölgeleri [eller, yüz vb.];

عارٍ ç. عُرَاة çıplak, elbisesiz, örtüsüz; (من veya عن ...den) soyunmuş, arınmış, kurtulmuş, ...siz; boş [oda], sade, [hikaye]; عارِي الأَقْدام yalın ayak;

عزّ i (عِزّ, عِزَّة, عَزازَة) muteber/ şerefli/ saygın olmak; nadir olmak, az bulunmak, pek rastlanmamak, (على b-e, biri için) kıymetli/ değerli olmak, sevgili olmak; عَزَّ عليه أنْ ... (على b-e güç/ zor/ ağır/ meşakkatli gelmek; (على b-e) acı/ ağrı vermek; عزّز (b-i, bşi) kuvvetlendirmek, güçlendirmek, desteklemek, takviye etmek; (bşi) pekiştirmek, sağlamlaştırmak; (b-i) şereflendirmek, onurlandırmak; (b-i) yüceltmek; (b-i) sevdirmek; ¶ عَـــزَّزَ جانِبَه bşi kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak, takviye etmek; أعزّ (b-i, bşi) güçlendirmek, kuvvetlendirmek, sağlamlaştırmak; (b-i, bşi) hoş tutmak, sevmek; (b-i, bşi) şereflendirmek, onurlandırmak; (b-i, bşi) övmek; تعزّز güçlü/ kuvvetli/ metin/ sağlam olmak; (ب ...ile) övünmek, gurur duymak; اعتزّ (ب ...sebebiyle, yüzünden) güçlü/ kuvvetli olduğunu hissetmek, (ب ...ile) övünmek, gurur duymak; استعزّ (على b-i) yenmek, (على b-e) galip gelmek; güçlü/ kuvvetli/ saygın/ şerefli olmak; (b-e) çok kıymet vermek, (b-i) aziz tutmak;

عِزّ kudret, izzet, güç, kuvvet; saygınlık, hürmet, itibar, şöhret, ün ¶ في عِزِّ شَبابِه ömrünün baharında, çiçeği burnunda iken;

عِزَّة güç, kuvvet; kudret, izzet, şeref, onur,

مُعَزِّب emir, şeyh [Necd.];

عَزَرَ i (عَزْر) (b-i) kınamak, azarlamak, paylamak; (b-ile) bir şey yapmayı reddetmek; عَـزَرَ i (b-nin kibrini vb.i) *kırmak*; عَزَّرَ (b-i kınamak, azarlamak, paylamak; (b-ile) bir şey yapmayı reddetmek;

عَزْر kınama, azar, paylama;

تَعْزِير ⇑; döverek cezalandırma, tazir;

اِعْتِزَار oto kontrol, kontrollülük;

عِزْرَائِيل Azrail;

عَزَفَ i (عَزْف) (*melodi* vb.i على *bir müzik aleti ile*) çalmak; (ل *b-e, biri için*) müzik çalmak;

عَزَفَ i, u (عُزُوف, عَزْف) (عن ...*den* ya da أَنْ ...*yapmaktan*) kaçınmak, sakınmak, (... أَنْ ...*yapmayı*) istememek;

عَزُوف (عن ...*e*) isteksiz, gönülsüz, (عن *bşden*) kaçınan;

مِعْزَف ç. مَعَازِف telli çalgı; piyano;

عَازِف müzik aleti çalan, müzisyen;

مَعْزُوفَة ç. ـَات müzik parçası;

عَزَقَ i (عَزْق) (الأَرْض *toprağı*) havalandırmak, bellemek;

مِعْزَقَة ç. مَعَازِق çapa, bel;

عَزَلَ i (عَزْل) (*b-i, bşi* عن ...*den*) uzaklaştırmak, ayırmak, (*b-nin, bşin* عن ...*ile*) ilişkisini kesmek; (*b-i* عن مَنْصِبه *mevkisveya, görevinden*) almak, atmak, azletmek; اَعْزَلَ مَنْصِبَهُ görevini/ mevkini/ makamını/ bırakmak, istifa etmek; اِنْعَزَلَ (...*den*) ayrılmak, bağını/ ilişkisini kesmek اِعْتَزَلَ geri/ uzak durmak, çekip gitmek; (*b-den, bşden* veya عن *b-den, bşden*)

şöhret, ün; gurur ¶ عِزَّةُ الجَانِب güç, kuvvet; العِزَّةُ القَوْمِيَّة milli şeref; عِزَّةُ النَّفْس izzeti nefis, kendine saygı; صَاحِب العِزَّة 'Bey'in ünvanı [TUN vb.de];

عَزِيز ç. أَعِزَّة, أَعِزَّاء kudretli, aziz, şerefli, saygın itibarlı; güçlü; asil, soylu; saygıdeğer; şeref verici; nadir, az bulunan/ rastlanan; (على ...*e*) zor, güç, meşakkatli; değerli, kıymetli; (على ...*e*) sevimli, (على ...*katında*) el üstünde tutulan; dost, arkadaş; hükmeden, efendi; عَـزِيزِي sevgili [özellikle mektupta başlangıç ifadesi]; عَـزِيز الجَـانِب kudretli, güçlü, kuvvetli;

أَعَزّ daha güçlü/ kudretli; daha kuvvetli; daha sevgili, daha kıymetli;

مَعَزَّة itibar, saygınlık, sevgi;

تَعْزِيز ç. ـَات- davetiye, güçlendirme, sağlamlaştırma, destekleme;

إِعْزَاز ⇑; sevme, sayma, itibar;

اِعْتِزَاز (ب ...*ile*) övünme, gurur duyma;

مُعْتَزّ gururlu; kudretli, aziz;

عَزَبَ u, i (عُزُوب) (عن ...*den*) uzak/ ırak/ ötede olmak; (عن *aklından*) gitmek, (عن *hafızadan*) silinmek; ¶ عَـزَبَ عـن الأَذْهَان zihinlerden, hafızalardan silinmek, unutulmak; عَـزُبَ u (عُزُوبَة, عُزْبَة) bekar/ evlenmemiş olmak;

عَزَب ç. أَعْزَاب, عُزَّاب bekar, evlenmemiş;

عِزْبَة çiftlik MIS; kır evi MIS;

عُزْبَة bekarlık;

عُزُوبَة ⇑;

أَعْزَب bekar [müe. عَزْبَاء];

ayrılmak, ilişkisini/ bağını kesmek, kendini soyutlamak; tahttan indirilmek, azledilmek اِعْتَزَلَ الخِدْمَةَ veya اِعْتَزَلَ العَمَلَ işinden emekli olmak, emekliye ayrılmak;

عَزْل ayırma, uzaklaştırma, tecrit etme [özl. bulaşıcı hastalık halinde]; azletme, yerinden/ görevinden alma; ¶ حَائِط عَزْلِ الحَرْقَة ateşten duvar; غَيْر قَابِل لِلْعَزْل azledilemez, yerinden, görevinden alınamaz;

عَزَل korunmasız olma, müdafaasız olma;

عُزُل korunmasız, müdafasız;

عُزْلَة inzivaya çekilme, uzlet; ayrılma, ilişkiyi/ bağı kesme; soyutlama, tecrit etme; tecrit, soyutlama; yalnızlık; ¶ فِي عُزْلَة عن . . . ...den ayrı, uzakta, ilişkisi olmaksızın, tecrit edilmiş olarak;

عِزْلَة ç. عِزَل 'nahiye' ...den daha küçük yerleşim birimi YEM.;

عَزَال mobilya, ev eşyası MIS.;

أَعْزَل müe. عَزْلاء ç. عُزْل savunmasız, müdafaasız;

مَعْزَل ç. مَعَازِل inziva yeri, uzlet mahalli; tecrit, soyutlanma; [hastanede] tecrit odası; ¶ بِمَعْزِل عن . . . ...den ayrı, ...ile ilişkisi olmaksızın, tecrit edilmiş, soyutlanmış olarak;

اِنْعِزَال inzivaya çekilme, uzlete/ köşeye çekilme; tecrit, soyutlanma, izolasyon;

اِنْعِزَالِيَّة tecrit/ izolasyon politikası;

اِعْتِزَال inzivaya/ köşeye çekilme; اِعْتِزَال الخِدْمَة işten emekliye ayrılma;

عَازِل izolatör ELK.;

عَازِلَة ç. -آت, عَوَازِل ⇑;

مَعْزُول (عن ...den) uzak, ırak, ötede; -dan izole edilmiş, tecrit edilmiş, soyutlanmış;

مُنْعَزِل inzivaya çekilmiş uzlette, münzevi, köşeye çekilmiş; yalnız;

مُعْتَزَل ç. -آت inziva yeri, yalnız kalınan yer;

عزم i (عَزْم, عَزِيمَة) (على bşe, ...yapmaya) azmetmek, kesin karar vermek, gözünü karartmak; (على b-den) rica/ istirham etmek; (b-i, على veya أَنْ bş yapmaya, bşe) çağırmak, davet etmek; عَزَّمَ (b-i, bş ile) gözünü bağlamak, büyülemek; اِعْتَزَمَ (على bşe ya da bşe) azmetmek, kesin karar vermek, gözünü karartmak, (على bşi) azim/ istikrar ile sürdürmek;

عَزْم azim, kesin karar, sağlam niyet, istek; enerji, çaba;

عَزْمَة azim, kesin karar; (ب ...yapmak için) kati emir;

عَزُوم kararlı, azimli;

عُزُومَة davet, çağrı; ziyafet;

عَزِيمَة kesin karar, kati niyet; (ç. عَزَائِم) (على ...yapma) kararı; sihir, büyü; farz;

عَازِم (على ...yapmaya) kararlı, azimli, (على ...yapmayı) kafasına koymuş;

مُعْتَزِم (على ...yapmaya) ⇑;

عزى i (عَزْي) ve عزو u (عَزْو) عَزَا (عزى ve عزو) (bşi, الى veya لِ bir kaynağa) götürmek, dayandırmak, isnat etmek; (bşi, لِ veya الى b-e) yüklemek, atmak, üstüne yıkmak, (..den, الى ...i) sorumlu tutmak; عَزِيَ a (عَزَاء) ve

(*bşi*) zorlaştırmak; (على *b-e karşı*) düşmanca davranmak; (على *b-e*) baskı yapmak, (على *b-i*) sıkıştırmak; عاسر(*b-e*) sert/ kaba davranmak; أعسر sıkıntıda/ zor/ sıkışık durumda olmak; çok fakirleşmek, geçimini zor sağlamak, karnını zor doyurmak; تعسر(على *b-e*) güç/ zor gelmek; تعاسر ⇑; استعسر ⇑; *bşi* güç/ zor bulmak, görmek, addetmek;

عسر güçlük, zorluk; sıkıntılı durum; fakirlik, yokluk, darlık;

عسر zor, güç; yorucu, uğraştırıcı;

عسرة bkz. عُسْر ;

عسير zor, güç, sert, kaba;

أعسر solak; daha zor, güç;

معسرة bkz. عُسْر ;

اعسار fakirlik, yoksulluk; ekonomik/ maddi kriz, bunalım, darlık;

تعسر zorluk;

معسور sıkıntılı/ zor bir hayat süren, karnını zor doyuran;

معسر ⇑; fakir, yoksul;

متعسر zor, güç meşakkatli;

عسعس karanlık basmak/ çökmek, kararmak;

عسف *i* (عَسْف) (في *...de*) kaba/ sert/ düşüncesiz davranmak; (*b-e*) zulmetmek, adil davranmamak, (*b-nin*) hakkını vermemek; عسّف(*b-e*) fazla görev/ aşırı sorumluluk vermek, çok yüklenmek; أعسف = عسف; (*bşi*) rastgele/ tesadüfi/ gelişigüzel yapmak; (عن*...den*) sapmak; اعتسف(*bşi*) gelişi güzel/ rastgele yapmak; [kötü, yanlış yola] sapmak; (عن *...den*)

عزا *u* (عَزَاء) avunmak, teselli bulmak; عزّى (*b-i*, من veya عن için, *...den dolayı*) [özl. عن, من*b-nin ölümünden, bşinyitirilmesinden dolayı*] teselli etmek, içini rahatlatmak (*b-e*) baş sağlığı dilemek, taziyede bulunmak; تعزّى(عن *...ile*) teselli bulmak; sabretmek; انعزى(ب *...ile*) teselli bulmak, rahatlamak; اعتزى(*bşi*, الى *...e*) isnat edilmek, dayanmak;

عزو isnat etme, dayandırma; suçlama, suçu birinin üstüne yıkma;

عزوة حَسَنُ العزْوَة asalet, soyluluk, şerefli bir aileden gelme;

عزاء huzur, dinginlik; teselli bulma, rahatlama [dert vb.den sonra]; matem merasimi;

تعزية ç. تعازٍ teselli etme, rahatlatma; taziye, başsağlığı; ¶ رفع تعزيته taziyede bulunmak, başsağlığı dilemek; قدّم التّعازي ⇑;

معز teselli eden, başsağlığı dileyen;

عس *u*(عَس) [geceleyin] devriye atmak/ gezmek;

عسس gece devriyesi;

عسة muhafız, koruma; العَسّة المَصونة 'Bey'in korumaları ESK. TUN.;

عسب [atta] kuyruk kemiği; (ç. عُسُب) yapraksız hurma dalı;

يعسوب ç. يعاسيب erkek arı; şef, başkan;

عسجد altın;

عسجدي altın[dan] [s.]

معسجد altın kaplama;

عسر *u* (عُسْر) ve عسر *a* (عَسَر) (على *...için*) zor/ çetin/ uğraştırıcı olmak; عسر *u, i* (عَسْر) (*b-i*, على *...e*) zorlamak, mecbur bırakmak; عسّر

sapmak; (*b-e*, ب ...*e*) zorlamak, mecbur bırakmak;

عَسْف zulüm, addetsizlik;

عَسُوف zalim, despot, tiran;

تَعَسُّف rastgele, tesadüfi olma; bir lisanı yalan yanlış konuşma; doğru yoldan ayrılma/ çıkma; sapma;

تَعَسُّفِي rastgele, tesadüfi, gelişigüzel; zalimce, despotça;

اعْتِسَاف doğru yoldan sapma/ çıkma; zorlama, mecbur etme;

عَسْكَر ç. عَسَاكِر ordu, birlikler;

عَسْكَرِي askeri [na't]; ç. العَسْكَرِيُّون askerler [zümre olarak]; (ç. عَسَاكِر) asker; nefer, er; polis; [çoğ.]. ordu, askerler;

عَسْكَرِيَّة askerlik hizmeti/ görevi; militarizm, savaşçı siyaset; asker olma, askerlik

مُعَسْكَر ç. -آت ordugah, karargah; kamp; ¶ مُعَسْكَر الإعْتِقَال toplama kampı;

عسل ⇐ عَسَّل (*bşe*) bal karıştırmak/ koymak; (*bşi*) tatlılaştırmak;

عَسَل ç. عُسُول, اَعْسَال bal ¶ عَسَل سُكَّر melas; عَسَل اَسْوَد ⇑; شَهْر العَسَل balayı; بَيْنَهُمَا سَمْنٌ على عَسَلٍ aralarından su sızmıyor;

عَسَلِي ela renk, bal rengi;

عَسَّال bal toplayan; arıcı, arıcılık yapan;

عَسَّالَة arı kovanı;

عَيْسَلَان sümbül BOT.;

مَعْسَلَة arı kovanı;

تَعْسِيلَة kestirme, şekerleme MIS.;

مَعْسُول ballı;

مُعَسَّل : دُخَان مُعَسَّل hafif bir çeşit tütün [hazırlanışında melas, gliserin, esanslar kullanılmaktadır];

عُسْلُج ç. عَسَالِج [ağaçtaki] sürgün;

عُسْلُوج ç. عَسَالِيج ⇑ sürgün;

عَسَى [... اَنْ] ...olabilir, ...olması mümkün, muhtemel, olası, ihtimal dahilidir, belki de ...dır; ¶ مَاذَا عَسَى اَنْ ne olabilir!; مَا عَسَى انْ يَكُونَ ¶ مَا عَسَى يَنْفَعُ اَفْعَلُ [sizce] ne yapmalıyım?; مَاذَا هٰذَا bunun ne gibi bir faydası olabilir? عَسَاهُ يَقُولُ muhtemelen o ne söyleyebilir?;

عَسِي [şahsiyete, kişiliğe] uygun, münasip, ¶ هُوَ عَسِيٌّ بِ(اَنْ) ... veya هُمْ عَسِيُّونَ ... بِ ...ona (onlara) uyar, uygundur, ...tam onun (onların) işidir;

عشش ⇐ عَشَّش yuva yapmak; kökleşmek, kök salmak, yerleşmek; اعْتَشَّ yuva yapmak;

عُشّ ç. عِشَاش, اَعْشَاش, عِشَشَة yuva;

عُشَّة ç. عُشَش derme çatma kulübe; çardak, kameriye;

عشب *a* عَشِبَ *u* (عَشَابَة) [yer] yeşermek atlanmak, عَشُبَ ⇑;

عُشْب [cin.is.; tek.is. ة] ç. اَعْشَاب [yeşil] ot; çayır, otlak, mera;

عُشْبَة ot [yeşil];

عُشْبِي ot..., bitkisel;

مجموعة عُشْبِيَّة kurutulmuş bitki koleksiyonu;

عَشِب otu bol;

عَشَابَة bol otlu olma;

مُعْشِب otu bol;

مُعَاشَرَة sosyal ilişki, toplum hayatı, muaşeret; topluluk, toplum;

مُعَاشِر dost, arkadaş, refik;

عَشِقَ a (عِشْق) (...i) çok sevmek, aşık olmak, vurulmak; عَشَّقَ (bşe) tam uymak, denk gelmek; (bşi) bağlamak, monte etmek TEKN.; تَعَشَّقَ (kadına) kur yapmak; aşık olmak;

عِشْق aşk, sevgi;

عَشِيق aşık, sevgili [müz.];

عَشِيقَة aşık, sevgili [müe.];

عِشِّيق aşık;

تَعْشِيق yerine oturtma, denk getirme, tam uydurma; bağlama, montaj TEKN.;

عَاشِق ç -ون، عُشَّاق aşık; ...in tiryakisi/ meraklısı/ hastası; (ç. عَوَاشِق) aşık kemiği; aşık oyunu;

مَعْشُوق sevgili [müz.];

مَعْشُوقَة ⇑ [مَعْشُوق 'ın müe.];

عَشِيَ a (عَشًا) ve عَشِيَ (عَشْو) u عَشَا (عَشِي) ve عَشُو) bulanık görmek; gece körü/ tavuk karası olmak; عَشَّى (b-nin) bulanık görmesine neden olmak, net görmesini engellemek; (b-e) [akşamleyin] yemek yedirmek; أَعْشَى (gözlerini) buğulandırmak, net görmesine engel olmak;

تَعَشَّى yemek yemek [akşam];

عَشًا bulanık görme; gece körlüğü, tavuk karası;

عَشِيّ akşam;

عِشَاء ç. أَعْشِيَة akşam yemeği;

عِشَاء akşam; [müe.] akşam namazı;

عَشْوَة karanlık; akşam yemeği;

عَشْتَرُوت Kibele;

عَشَرَ u (عَشْر) (b-den, bşin) onda birini, öşür olarak almak; عَشَّرَ ⇑; (bşi) ona bölmek, on parçaya ayırmak; عَاشَرَ (b-ile) samimi olmak, yakınlık kurmak, toplu halde yaşamak; تَعَاشَرَ ⇑ cemiyet hayatı sürdürmek, toplum içinde yaşamak;

عُشْر ç. عُشُور ,أَعْشَار onda bir; öşür; عُشْر مِعْشَار yüzde bir;

عُشْرِي ondalık, onluk [s.];

أَعْشَارِي ⇑;

عِشْرَة yakın ilişki, birlikte yaşama, toplum hayatı, sosyal yaşam; aile hayatı;

عَشَرَة [müz. madud ile] on;

ثَلاثَة عَشَر on üç;

عَشْر [müe. madud ile] on;

عَشَرَات onlar; onlu katlar;onlarca...;

عِشَار ve عُشَرَاء genç, gebe hayvan KNŞ.;

عَشَّار öşür tahsildarı/ toplayıcısı;

عَشِير ç. عُشَرَاء arkadaş, dost, refik;

عَشِيرَة ç. عَشَائِر aşiret, klan; kabile; العَشَائِر [çoğ.] bedeviler SUR.; ¶ حَرَس العَشَائِر [göçebelerin nezaretinden sorumlu] polis;

عَشَائِرِي Bedevi [s.] SUR.; العُرْف العَشَائِري bedevi örfü; عَاشُورَاء ,عَشُورَاء , لَيْلَة عَاشُورَاء ya da يَوْم عَاشُورَاء Aşure günü;

عِشْرُون yirmi;

مَعْشَر ç. مَعَاشِر grup, birlik, topluluk, cemaat [özl. ortak bir niteliği bulunan]; aşiret; ¶ يَا مَعْشَرَ الشَّبَاب Gençler!;

مِعْشَار onda bir;

عَشَاوَة bulanık görme; tavuk karası, gece körlüğü;

عَشِيَّة ç. عَشَايَا ,-آت akşam[ın geç saatleri] ¶ بَيْنَ عَشِيَّة وَ ضُحَاهَا dün gece; عَشِيَّة أمْس vakit geçirmeden, hemen;

عَشْوَاء karanlık; bkz. أعْشَى, müe. عَشْوَاء bulanık gören; gece körü/ tavuk karası olan; öylesine rastgele, amaçsız, hedefsiz; يَخْبِطُ خَبْطَ عَشْوَاء düşüncesiz, aklına estiği gibi;

عَصَّ a (عَصّ, عَصَص) sert olmak ya da sertleşmek;

عُصْعُص kuyruk sokumu, paldım kemiği, koksiks ANAT.;

عَصَبَ i (عَصْب) (bşi, على ..in çevresine, etrafına) dolamak; (bşi) sararak bağlamak, sarmak; (bşi) katlamak; (başı) örtmek; ¶ عَصَبَ الرِّيقُ فَاهُ (بِفِيهِ) ağzı kurumak, dili damağı kurumak; عَصَّبَ (bş) sarmak, dolamak; (bşi) sargı ile sarmak, sararak bağlamak, (başı) örtmek, (başa) dolamak; تَعَصَّبَ başını örtmek, örtü ile sarmak; kendini [sargı ile] sarmak; (مع ya da لـ ...in lehine, على ...in aleyhine) taraf tutmak; (لـ ...in) tutucu/ mutaassıp taraftarı olmak; fanatik/ tutucu/ mutassıp olmak; grup/ takım/ hizip oluşturmak, cemaatleşmek, çete kurmak; (على ...e karşı) entrika çevirmek, kötü niyetli planlar yapmak, gizlice anlaşmak; اِعْتَصَبَ grup/ çete kurmak; cemaatleşmek, birlik kurmak; grev yapmak;

عَصَب ç. أعْصَاب sinir; veter, kiriş;

عَصَبِي sinirleri bulunan, sinirli; sinirler ile ilgili [na't]; sinirli, asabi ¶ عَصَبِي الْمِزَاج sinirli, asabi; الجِهَاز العَصَبِي sinir sistemi; الضَّعْف العَصَبِي sinirlilik hali; الْحَالَة العَصَبِيَّة sinir zayıflığı, sinir argınlığı, nevrasteni;

عَصَبِيَّة sinirlilik, asabiyet; (ç. -آت) tutuculuk, taassup, fanatiklik; hizipçilik, partizanlık, cemaatçilik; kabilecilik, milliyetçilik, kavmiyetçilik;

عَصْبَة ç. عُصَب kırmızı ya da sarı çevrimi olan siyah başörtüsü MIS.;

عَصَبَة ç. -آت ve عُصْبَة ç. عُصَب birlik, federasyon, kurum; cemiyet, grup, takım, hizip, çete; عَصَبَة baba tarafından akrabalık, akrabalar ¶ عُصْبَة الأُمَم Milletler Cemiyeti; عُصْبَة التَّآمُر suikast grubu, suikast çetesi;

عَصِيب kritik, nazik [zaman, hal, durum];

عِصَاب sargı, bant;

عِصَابَة ç. عَصَائِب ⇑; baş örtüsü,[başa sarılan] bant; alın bağı; (ç. -آت) birlik, cemiyet, federasyon, dernek; hizip, çete; ¶ عِصَابَات الخَطْف soygun[cu] çeteleri; حَرْب العِصَابَات gerilla savaşı;

تَعَصُّب taassup, tutuculuk, fanatiklik; partizanlık, hizipcilik; kavmiyetçilik, kabilecilik, aşiretçilik;

اِعْتِصَاب ç. -آت grev;

مُتَعَصِّب (لـ ...in) fanatik, mutaassıp, tutucu [taraftarı] [is. ve s.];

عَصِيدَة yağ ve un ile yapılan lapa;

عَصَرَ i (عَصْر) (bşi, zeytini, üzümü) sıkmak, ezmek, sıkma suyunu çıkarmak; (bşi, özl. ıslak

elbiseleri) sıkmak; (*bşi*) sıkmak, sıkıştırmak; عاصر (*b-nin*) muasırı/ çağdaşı olmak; (*...ile*) akran/ yaşıt olmak; تعصّر [suyu çıkması için] sıkılmak ¶ اعتصر جبينه kaşlarını çatmak; kara kara düşünmek;

عَصْر sıkıp/ ezip suyunu çıkarma; (ç. أعْصُر عُصُور أعْصَار) asır, çağ, yüzyıl; devre, periyot, fasıla; ikindi; devir, çığır; [müe] ikindi namazı ¶ العَصْر الحَجَرِي Taş devri; العَصْر الحَاضِر (الحَدِيث) çağımız, içinde bulunduğumuz çağ/ asır; كُلّ عَصْرٍ و مَصْرٍ her yerde ve her zamanda;

عَصْرِي çağdaş, modern, asri; (ç. -ون) muasır, çağdaş;

عَصِير sıkılınca çıkan su/ öz/ yağ [yine MEC.] usare; bir şeyin en iyi kısmı, özü;

عَصِيرَة ⇑⇑;

عُصَار ⇑⇑;

عُصَارَة ç. -آت ⇑;

عَصَّارَة ç. -آت ⇑; pres, sıkıp suyunu çıkaran şey; meyva sıkacağı; çamaşır mengenesi;

عَصَارِيّ يَوْم bir ikindi vakti;

إعْصَار ç. أعَاصِير kasırga, hortum;

مِعْصَرَة ç. مَعَاصِر bkz. عَصَّارَة;

مِعْصَرِي bir çeşit kandil yağı TUN.;

مُعَاصِر muasır, çağdaş [s. ve is.];

عُصْعُص ç. عَصَاعِص kuyruk sokumu, paldım kemiği, koksiks;

عصف *i* (عَصْف، عُصُوف، عَصَفَ) [rüzgar] şiddetle esmek; عَصَفَ بِهِ [rüzgar] *bşi* sürükleyip götürmek; (*b-i*) iyice sarsmak;

عَصْف şiddetli esme; hububat sapı ve yaprakları;

عَصْفَة şiddetli esinti;

عُصَافَة hububat kabuğu; tahılın kuru sapı;

عَاصِف şiddetle esen; رِيح عَاصِف veya رِيح عاصفة şiddetli rüzgar;

عَاصِفَة ç. عَوَاصِف şiddetli rüzgar, fırtına;

1 عُصْفُر aspur, yalancı safran, papağan yemi BOT. Carthamus tinçtorius; bu bitkinin çiçeklerinden elde edilen kırmızı boya maddesi;

مُعَصْفَر 'عُصْفُر' ile boyanmış;

2 عُصْفُور ç. عَصَافِير serçe ZOO.; küçük kuş ZOO.; ¶ عُصْفُور الجَنَّة kırlangıç ZOO.; عُصْفُور دُورِي serçe ZOO; عُصْفُور كَنَارِي kanarya; ضَرَبَ عُصْفُورَيْن بِحَجَرٍ (أصَابَ) bir taşla iki kuş vurmak; عُصْفُور في اليَد خَيْرٌ من ألْفٍ على شَجَرَة insanın sahibi olduğu şey az bile olsa, sahip olmadığı çok şeyden yeğdir;

عُصْفُورَة dişi serçe; taha çivi;

عُصْفُورِيَّة akıl hastanesi, tımarhane SUR.;

عصل *u* (عَصْل) (*bşi*) bükmek, kıvırmak; عصل *a* (عَصَل) bükülmek; (tahta) eğrilmek;

عصم *i* (عَصْم) (*...i*) önlemek, (*b-e bşe*) engel olmak, mani olmak; (*b-i, bşi*) korumak, himaye etmek; (*b-e*) bağışıklık kazandırmak TIP.;

اعتصم (ب *...e*) yapışmak, tutunmak; (ب *...e*) sığınmak; (ب *bşi* بالصَّمْت sessizliği, برباطة الجأش) korumak, muhafaza etmek, sürdürmek; استعصم bkz. اعتصم; (*günaha*) direnmek, kendini günaha girmekten alıkoymak;

عُصْمَة gerdanlık, kolye;

ile oynanan bir oyun; شَقَّ العَصَا topluluğa muhalefet etmek, topluluktan ayrılmak; شَقَّ عَصَا الطَّاعة isyan etmek, başkaldırmak; شَقَّ عَصَا القَوْم insanlar arasında ayrılık çıkarmak; انشَقَّت عَصَاهُم birbirine düşmek/ girmek; فَعَلَ كَذَا بِعَصًا sert tabiatlı; صُلْبُ العَصَا bir şeyi daha önceden bilinmeyen/ şaşırtıcı bir şekilde yapmak; لَيِّن العَصَا سِحْرِيَّة yumuşak huylu, halim selim;

عَصَاة değnek, sopa, çomak; asa; baston;

عَصَايَة ⇑; ⇑ knş;

عُصَيَّة küçük asa, sopa vb.; basil ¶ انَّ العَصَا من العُصَيَّة küçük şeyler büyük şeylere sebep olur; çocuk babasına çeker;

عَصَى i (عِصْيَان, مَعْصِيَة, عَصْي) (*b-e, bşe ...den dolayı*) karşı çıkmak, itaat etmemek, (*b-e*) isyan etmek, baş kaldırmak; عَاصَى ⇑; تَعَصَّى [iş, mesele] zor olmak veya zorlaşmak, karmaşık/ içinden çıkılmaz olmak; تَعَاصَى (على *biri için*) çok zor/ güç/ imkansız olmak; (عن *bş yapmayı*) reddetmek, karşı çıkmak; اعْتَصَى bkz. تَعَصَّى ; استَعْصَى (على *b-e, bşe*) isyan etmek, baş kaldırmak, direnmek; asi/ isyankar olmak; (على *b-e*) zor, güç gelmek; [hastalık] amansız/ devasız/ dermansız olmak; (عن *...den*) kaçmak, kurtulmak; [makine, alet] (على *b-nin elinde*) çalışmamak, işlememek, arıza yapmak;

عَصِيّ ç -ون, أعْصِيَاء isyancı, asi; isyankar, inatçı, serkeş ¶ عَصِيُّ النُّطْق konuşamayan;

عِصْيَان isyan, ayaklanma; boyun eğmeme,

عِصْمَة engelleme, durdurma; koruma, himaye etme; savunma; saflık, [günahtan] korunmuşluk; ismet, günahsızlık; ¶ صَاحِبَة العِصْمَة [saygın hanımlara hitaben], Sayın!; في عِصْمَة فُلان evlilik bağı; عِصْمَة النِّكَاح birinin korumasında, himayesinde; biri ile evli; جَعَلَت عِصْمَتَهَا في يَدِهَا [kadın, evlilik konusunda] bağımsız davranabilmek فَكَّ عِصْمَتَهَا من زَوْجِهَا kadın kocasından boşamak HUK.;

عِصَام ç. أعْصِمَة, عُصُم, عِصَام kayış;

عِصَامِيّ seçkin, mümtaz, güzide [kendi erdemleri sebebiyle, عظامي karşıtı]; kendini yetiştirmiş; (ç. -ون) kenidini yetiştirmiş kişi

عِصَامِيَّة kendi kendine, kendi çaba/ marifetiyle elde edilen başarı;

أعْصَم müe. عَصْمَاء ç. عُصْم ayakları sekili [hayvan]; kıymetli, değerli; أنْدَر من الغُرَاب الأعْصَم [lafzen; beyaz ayaklı kargadan daha az bulunur] çok nadir, az bulunan;

مِعْصَم ç. مَعَاصِم kol bileği;

مِعْصَم ç. مَعَاصِم [trafik] ada, çevrim;

اعْتِصَام (ب *...e*) yapışma, sımsıkı tutunma; muhafaza, himaye;

عَاصِم muhafaza eden, koruyucu;

عَاصِمَة ç. عَوَاصِم başkent;

مَعْصُوم koruma altında, dokunulmaz; varılmaz, masum, günahsız ¶ مَعْصُوم من الزَّلَل yanılmaz, hatadan uzak;

(عصو) عَصًا müe. ç. عُصِيّ, أعْصٍ değnek, sopa, çomak; asa; baston; topuz ¶ عَصَا الْمَارْشَالِيَّة ; تَخْطِيب العَصَا [MIS.] tahta kılıçlar لَعِب العَصَا

en önemli yardımcısıdır, sağ koludur;

تعضيد yardım destek;

معاضدة ⇑;

تعاضد dayanışma, yardımlaşma;

تعاضدي karşılıklı yardımlaşmaya dayalı;

معضد yardımcı, destek olan, destekleyici;

عضل a (عـضـل) adaleli/ kaslı olmak ya da kaslanmak; عضل u , i (عضل) (*kadını*) evlenmeye bırakmamak; أعضل (ب *b-e* ...*için* veya da *b-e*, ...*için*) esrarlı/ gizemli olmak; ¶ أعضل الداءُ الأطبّاءَ hastalık doktorları yendi, doktorlar hastalığa çare bulamadı; تعضّل : ⇑ تعضّل الداءُ الأطبّاءَ;

عضل kaslı, adaleli;

عضلة ç. عضل kas, adale; ¶ عضلة باسطة ekstensor TIP.; عضلة قابضة fleksör, bükülme hareketini yaptıran kas;

عضلي adele, kas ile ilgili [na't];

عضال tedavisi mümkün olmayan, amansız [hastalık];

معضل içinden çıkılmaz, esrarlı, gizemli;

معضلة ç. معاضل güçlük, problem, sorun, ikilem;

عضاه orta boylu dikenli çalı;

عضو ç. أعضاء uzuv, organ; üye [kuruluş vb.de]; ¶ عضو أصلي asil üye; عضو التأنيث pistil, dişi organ BOT.; عضو احتياطي yedek üye; عضو التذكير erkek organ, ercik BOT. عضو الأعضاء فخري fahri üye; أعضاء التناسل ya da الأعضاء الدقيقة üreme organları, tenasül uzuvları; الدول الأعضاء üye devletler; علم وظائف

itaat etmeme, isyankarlık, serkeşlik;

معصية ⇑; ⇑; (ç. معاص) günah;

استعصاء başkaldırma, direnme, isyan etme; kavranılmazlık, künhüne varılamama; zorluk, güçlük; [hastalık için] amansızlık, dermansız olma, devasızlık; bozulma, çalışmama, arıza yapma; [silah] ateş almama;

عاص ç. عصاة asi, isyancı, direnişçi, başkaldıran; isyankar, serkeş; günahkar;

متعص zor, güç, anlaşılmaz, içinden çıkılmaz; amansız, devasız, çaresiz;

مستعص ⇑; ⇑;

عض (عضضت) a (عض ,عضيض) (...*i* veya على veya ب ...*i*) ısırmak; (ب *bşe*) yapışmak, sıkıca tutunmak; [açlık vb.] (*b-e*) eziyet çektirmek; عضه الدهر بنابه veya عضه الزمان [zaman, kader] *b-e* çok çektirmek; عضّض (*b-i*, *bşi*) hiddetle veya arkası arkasına ısırmak;

عض bodur, dikenli çalı;

عضة ısırık;

عضاض çok ısıran; huysuz, ters; iğneli;

عضوض ⇑;

عضب keskin, iğneleyici, [dil];

عضد u (عضد) (*b-i*, *bşi*) desteklemek, (*b-e*, *bşe*) yardım etmek, destek olmak; عضّد ve عاضد ⇑; تعاضد yardımlaşmak, birbirine yardımcı/ destek olmak; elele vermek, ;

عضد yardım, destek; yardımcı, destekçi;

عضد [müz. ve müe.] ç. أعضاد pazu; güç, kuvvet; شد عضده *b-e* yardımcı olmak, destek vermek; yanında olmak; هو عضده المتين onun

الأعْضاء fizyoloji;

عُضْوات kadın üyeler;

عُضْوِي organik; لا عُضْوِي ya da غَيْر عُضْوِي inorganik ¶ كُتْلَة عُضْوِيَّة organizma;

عُضْوِيَّة ç. ـات üyelik;

عَطِب a (عَطَب) yok olmak, telef olmak; bozulmak; عَطَّب (bşi) yok etmek, (bşe) zarar/ hasar vermek, bozmak, yıkmak; (bşe) baharat, çeşni katmak; تَعَطَّب zarar/ hasar görmek; اعْتَطَب = عَطِب;

عَطَب mahvolma; harap olma, kaza, batma [örn. gemi]; çürüme; hasar, ziyan;

تَعْطِيب hasara uğratma, harap etme;

تَعَطُّب hasara uğrama, harap olma;

عطر ⇐ عَطَّر (b-i, bşi) güzel kokuyla kokulamak;

تَعَطَّر güzel koku sürünmek, kokulanmak;

عِطْر ç. عُطُور, عُطُورات güzel koku, rayiha, ıtır; esans ¶ عِطْر الوَرْد gül yağı;

عَطِر güzel, hoş kokulu; سُمْعَة عَطِرَة iyi nam, ün, şöhret;

عِطْرِي güzel, hoş kokulu [s.];

عِطْرِيَّة ç. ـات güzel, hoş koku, rayiha, parfüm;

عَطَّار koku alıp satan, kokucu;

عِطارة attarlık, aktarlık [meslek]; kokucular; aktar, attar ilaçları;

عاطِر hoş kokulu, güzel kokulu; أَثْنَى عَلَيْه عاطِرَ الثَّناء b-i göklere çıkarmak, çok övmek;

مُعَطَّر kokular, kokular sürünmüş;

عُطارِد Merkür, Utarit;

عَطَس i, u (عَطْس, عُطاس) hapşırmak, aksırmak; عَطَّس (b-nin) hapşırmasına sebep olmak;

عَطْسة hapşırık, aksırık;

عُطاس hapşırık, aksırık;

عاطُوس enfiye;

مَعْطِس ç. مَعاطِس burun;

عَطِش a (عَطَش) susamak, susuz kalmak; (الى ...e) özlem duymak, (الى ...in) hasretini çekmek; عَطَّش (b-i, bşi) susuz bırakmak, (b-i) susatmak; أعْطَش ⇑; تَعَطَّش (الى ...e) özlem duymak, (الى ...in) hasretini çekmek;

عَطَش susuzluk, susama;

عَطِش susamış, susuz, kuru [toprak];

عَطْشان müe. عَطْشَى ç. عِطاش susuz, susamış; (الى ...e) özlem duyan, (الى ...in) hasretini çeken;

عاطِش ⇑; ⇑;

عَطَشْجِي ç. عَطَشْجِيَّة T.> ateşçi;

عَطْعَط bağrışmak, çağrışmak, çığlıklar atmak; çok gürültülü olmak;

عَطَف i (عَطْف) (bşi) eğmek, bükmek; (الى ...e) meyletmek, eğilmek; (على b-e) şefkatle davranmak, sevgi göstermek; (عن ...den) yüz çevirmek; عَطَفَ به b-nin (على ...e) şefkat göstermesini sağlamak, b-e (على ...i) sevdirmek, b-nin (على ...ile) ilgilenmesini sağlamak; عَطَفَ به على ... b-nin kalbini ...e ısındırmak; عَطَفَ به عَنْ ... b-i, ...den soğutmak, vazgeçirmek, caydırmak; عَطَّف (bşi) katlamak, dürmek; (b-nin) kalbini yumuşatmak; (b-e, على ...i) sevdirmek, (b-i, على ...e) ısındırmak, (b-nin على ...e) şefkat duymasını

iş gömleği; مُشَمَّع معْطَف [muşamba] yağmurluk; معْطَف فَرْو kürk manto;

انعطَاف eğilme, eğrilme, bükülme, kıvrılma; şefkat, sevecenlik; sevgi bağı;

استعْطَاف yalvarma, istirham etme; şefkat gösterme; göze girme, teveccüh kazanma;

عَاطِف şefkat gösteren, acıyan sevecen; ¶ حَرْف عَاطِف atıf harfi, bağlaç DİLB.;

عَاطِفَة ç. عَوَاطِف aşka/ sevmeye/ sevgiye meyil; şefkat, sevecenlik, yakınlık, sıcaklık; his, duygu;

عَاطِفِي [na't] hissi, duygusal; sevgisel; heyecan ile ilgili; şefkat;

عَاطِفِيَّة duygusallık, hissilik; çabuk heyecana kapılma;

مُنْعَطَف ç. ـآت viraj; kıvrım, zikzak, bükülme; dar yol, dar sokak, dar geçit;

مُسْتَعْطِف yalvaran, niyaz eden; şefkatli, sevecen;

عطل a (عَطِلَ) (من ...den) yoksun/ mahrum olmak, (من ...e) ihtiyaç duymak; çalışmamak, faaliyet göstermemek; işsiz olmak; عَطَّلَ (b-, bşi) ihmal etmek (bşe, b-e karşı) ihmalkar davranmak; (bşe) engel olmak, (bşi) engellemek; (bşi, özl. bir faaliyeti) kesintiye uğratmak, kesmek, durdurmak; (bşi, özl. gazete yayını) geçici olarak iptal etmek, durdurmak; (bşi) hasara uğratmak [kasıtlı olarak], bozmak, işlemez hale getirmek; (bşi motoru) durdurmak, istop etmek; (bşi, örn. işyerini, dükkanı) kapatmak; تَعَطَّلَ

sağlamak; (b-i, b-nin kalbini على ya da نَحْو ...e) ısındırmak; تَعَطَّفَ (على b-e) şefkat duymak, sevgi beslemek; (ب ...e) tenezzül etmek, (ب ..i) lütfen yapmak ¶ تَعَطَّفَ بالعطَاف paltosunu vb. sırtına, omzuna atmak vb. ...e sarınmak, giymek; تَعَاطَفَ birbirine karşılıklı sevgi beslemek; انْعَطَفَ eğilmek, bükülmek, kıvrılmak; (الى ...e, yoluna) sapmak, girmek, yönelmek; (الى veya على ...e) şefkat duymak/ beslemek, acımak, müşfik olmak; sapmak, dönüp gitmek; اعْتَطَفَ : اعْتَطَافَ بالعطَاف bkz. تَعَطَّفَ بالعطَاف ; اسْتَعْطَفَ b-den sevgi/ şefkat beklemek; (b-e) yalvarmak, istirham etmek; şefkatli olmak; (b-nin, خَاطِرَهُ b-nin) teveccühünü kazanmaya çalışmak; (b-ile) dostluk kurmaya çalışmak; (bşi) elde etmeye/ cezbetmeye uğraşmak;

عَطْف eğilme, bükülme; sapak, köşe; (على e) şefkat, acıma, sevgi, yakınlık duyma; ¶ أدَاة (حَرْف) العَطْف bağlaç, atıf harfi DİLB.;

عِطْف ç. أعْطَاف [vücutta] taraf ¶ لَيِّن الأعْطَاف uysal, muti; تَرَشَّحَت الأعْطَافُ coşmak, kendinden geçmek; ضَمَّ بينَ أعْطَافِه bşi içine almak, kapsamak;

عَطْفَة sapma, dönme, kıvrılma, eğrilme; (ç. ـآت , عُطَف) çıkmaz sokak MIS.;

عِطَاف ç. أعْطِفَة , عُطُف palto; pelerin; şal; rida, iki parçalı elbisenin üste sarınılanı;

عَطُوف şefkatli, sevecen;

عُطُوفَة şefkat, sevecenlik, yakınlık;

مِعْطَف ç. مَعَاطِف palto; şal; rida; önlük,

işsiz kalmak, çalışmamak; [yine تَعَطَّلَ عن العَمَل]; tembel olmak, tembellik yapmak; engellenmek, durdurulmak, oyalanmak, kesintiye uğramak; [motor, makine] durmak, istop etmek; [alet vb.] bozulmak, işlememek; [dükkan vb.] kapanmak, kapalı olmak; [kanun vb.] hükmü kalmamak, [artık] geçerli olmamak, yürürlükten kalkmak;

عَطْل (من ...den) yoksunluk, mahrumiyet; bozukluk, zarar/ hasar görme; zarar, hasar, ziyan;

عَطَل işsizlik;

عُطْلَة ⇑; yine عُطْلَة من الشُّغْل ; tatil, izin; (ç. ـآت، عُطَل) tatil, tatil günü ¶ عُطْلَة رَسْمِيَّة resmi tatil; أيَّام العُطْلات الرَّسْمِيَّة resmi tatil günleri; عُطْلَة الأُسْبُوع hafta sonu tatili; عُطْلَة نِهَايَة الأُسْبُوع hafta sonu tatili;

عَطَالَة işsizlik, çalışmama;

تَعْطِيل engelleme, mani olma; [*faaliyeti*] kesintiye uğratma, kesme; [gazete yayınında] geçici yasak, kapama; hasara uğratma; felce uğratma, hareket edemez hale getirme [örn. trafik için]; [motoru, arabayı] durdurma, istop etme; [dükkanı] kapatma; Tanrı'nın tüm sıfatlarını inkar etme [تَشْبِيه karşıtı]; تَعْطِيل حَرَكَة المُرُور trafik sıkışıklığı/ tıkanıklığı;

تَعَطُّل işsizlik, çalışmama; haylazlık, tembellik, faaliyet yokluğu; bozukluk, işlememe; paydos; ¶ تَعَطُّل عن العَمَل işsizlik;

عَاطِل (من ...den) yoksun, mahrum; işsiz, çalışmayan; tembel, haylaz; işsiz kişi; kullanılamayan, faydalanılamayan; ¶ عُضْوٌ عَاطِلٌ işlevi bulunmayan, kör organ BİY.;

عَوَاطِل tatiller, izinler;

مُعَطِّل Tanrı'nın tüm sıfatlarını inkar eden, 'muattıl';

مُعَطَّل işsiz, çalışmayan; tembel; faaliyet göstermeyen, hizmet dışı, bozuk; istop etmiş, çalışmayan [motor vb.]; kapalı [dükkan];

عطن عَطَنَ *u* , *i* (عَطْن) (الجِلْدَ *deriyi*) [tabaklamak için] suya yatırmak, suda bırakmak; (الكَتَّانَة *keteni*) suya basıp/ yatırıp yumuşatmak; عَطِنَ *a* (عَطَن) [deri vb. tabaklama işlemi esnasında] çürümek, telef olmak; عَطَّنَ bkz. عَطَنَ ;

عَطَن develerin su kaynağı yakınındaki dinlenme yeri ¶ ضَيِّق العَطَن dar fikirli, kısır görüşlü; رَحْب العَطَن açık fikirli;

عَطِن çürümüş, kokmuş;

عَطِين ⇑;

عِطَان meşe kabuğu;

عطو ⇒ عَاطَى (*b-e, bşi*) vermek; أعْطَى (*b-e* veya ل *b-e ...i*) vermek; (*b-e, bşi*) sunmak, arzetmek; (*b-e, bşi*) lutfetmek; ihsan etmek; أُعْطِيَ (*bşi*) elde etmek ¶ أعْطَى دُرُوسًا ders vermek; أعْطَى أقْوَالَهُ ifade vermek, tanıklık etmek; أعْطَى له الكَلِمَةَ *b-e* söz [hakkı] vermek;

تَعَطَّى (*b-den*) sadaka istemek; dilenmek;

تَعَاطَى (*ilaç*) almak; (*görevi*) üstlenmek; (*bş ile*) meşgul olmak, ilgilenmek, yürütmek [örn. *faaliyetle* vb.]

اسْتَعْطَى bkz. تَعَطَّى ;

olmak ¶ لا يَتَعَاظَمُهُ شَأْنُ العَدُوّ düşmanın gücü [durumu] onun gözünü yıldıramaz; اسْتَعْظَم gururlu/ kibirli olmak; (*bşi*) önemli/ kıymetli saymak/ addetmek,

عَظْم ç. أَعْظُم ,عِظَام kemik; عَظْم السَّاق incik kemiği; مَسْحُوق العِظَام kemik tozu; لَيِّن العِظَام kemik erimesi;

عَظْمِي [na't] kemik...i, kemik ile ilgili; kemikli;

عِظَم, عُظْم ululuk, yücelik, azamet, kudret; önem, ehemmiyet;

عَظْمَة kemik parçası; kemik;

عَظَمَة azamet, büyüklük, ululuk; gurur, kibir, büyüklenme; ¶ صَاحِب العَظَمَة Yüce! Şevketli!; عَظَمَة السُّلْطَان Yüce Sultan!;

عَظَمُوت büyüklük, ululuk, yücelik, azamet, kudret;

عَظِيم ç. عُظَمَاء ,عِظَام ,عَظَائِم büyük, kocaman; güçlü, kuvvetli; kudretli; önemli, mühim; muhteşem, muazzam; ulu, yüce, aziz; çok büyük, çok iri, dev gibi; zor, güç, ağır, ezici ¶ فُرْصَة عَظِيمَة büyük fırsat; عَظَائِم الأُمُور çetin/ zor işler,

عَظِيمَة ç. عَظَائِم çetin, ağır, tahammülü zor şey; büyük felaket, afet;

عِظَامِي asil, soylu; [is.] soylu kişi; aristokrat;

أَعْظَم müe. عُظْمَى ç. أَعَاظِم daha büyük; daha önemli/ mühim ¶ أَعَاظِم رِجَال مِصْر Kahire'nin ileri gelenleri; جَرِيمَة عُظْمَى ölüm cezasını gerektiren suç; الحَرْب العُظْمَى I. Dünya

عَطًا hediye;

عَطَاء ç. أَعْطِيَة hediye; (ç. ـَات) verilen/ teklif edilen şey; قَدَّمَ عَطَاءً bir teklif sunmak/ getirmek;

عَطِيَّة ç. عَطَايَا hediye;

مُعَاطَاة [bir faaliyetle] uğraşma, uygulama;

إِعْطَاء hediye verme, ihsan etme;

تَعَاطٍ [faaliyetle] uğraşma, meşgul olma;

اسْتِعْطَاء dilenme;

مُعْطٍ veren, hediye eden, hibe eden

مُعْطًى verilen; (ç. ـَات) veri, bilinen MAT.;

مُسْتَعْطٍ dilenci;

عظل ⇐ عَاظَلَ: عَاظَلَ الكَلَامَ sözü anlaşılmayacak bir şekilde söylemek; sözü gereksiz/ anlamayı engelleyecek şekilde tekrarlı söylemek, lafı ağızında gevelemek;

عَظُمَ *u* (عِظَم ,عَظَامَة) ulu/ yüce/ büyük/ azametli/ güçlü/ kudretli olmak; çok büyük/ kocaman/ dev gibi olmak; (على *b-e*) zor/ tahammül edilmez/ dayanılmaz/ eziyetli gelmek; عَظَّمَ (*b-i, bşi*) büyütmek, daha büyük yapmak, yüceltmek, ululamak, tazim etmek; (*bşi*) büyütmek, genişletmek; أَعْظَمَ ⇑; (*bşe*) daha fazla önem vermek, atfetmek; (*bşin*) çok büyük/ muazzam/ kocaman/ muhteşem olduğunu düşünmek; (*bşi*) gözünde büyütmek; تَعَظَّمَ (ب ...*ile*) gurur duymak, gururlanmak; (ب ...*ile*) övünmek; تَعَاظَمَ gururlu/ kibirli olmak; büyük/ ulu/ yüce/ muazzam/ muhteşem olmak; (*bşe*) ağırlık, kıymet veya önemce denk olmak; (...*için*) ciddi/ ağır/ tehlikeli

Savaşı; السَّواد الأَعْظَم [insanların] çoğunluk, büyük kısım, ekseriyet; الصَّــدْر الأَعْظَم ESK. sadrazam;

تعظِيم yüceltme, ululama, tazim; askeri selamlama;

معظَّم ulu, yüce; muazzam, muhteşem; şaşaalı; kemikli, kemikleşmiş;

مُعْظَم çoğunluk, ekseriyet, büyük kısım, azami, maksimum, en fazla; في مُعْظَمه büyük kısmında, çoğunlukla;

متعاظِم gururlu, kibirli, mağrur;

عظَة bkz. وَعظ ;

عفَّ *i* (عِـفَّـة, عَـفَـاف) (عن *bşden*) [yasak ya da örfe aykırı] sakınmak, kaçınmak, uzak durmak; namuslu/ erdemli/ iffetli/ temiz olmak تعفَّف = ⇑; (عن ...*den*) utanmak çekinmek;

عَف saf, bozulmamış, iffetli, namuslu; terbiyeli, nezih; dürüst;

عِفَّة namusluluk, erdemlilik, iffet(lilik), terbiyelilik, saflık; dürüstlük;

عَفاف ⇑;

عَفيف ç. أَعِفَّة, أَعِفَّاء temiz, namuslu, iffetli; terbiyeli, nezih; dürüst;

أَعَف daha namuslu, daha dürüst; daha terbiyeli;

تَعَفُّف namusluluk, iffet, saflık; kendini tutma, kendine hakim olma;

متعفِّف namuslu, iffetli, saf; temiz, nezih; dürüst;

عفَر *i* (عَفْر) (...*i*) [bazen بالتُّراب] toza/ toprağa bulamak; عَــفَّــر ⇑; (*bşi*) [özl. *böcek ilacını*] püskürtmek KNŞ.; (*ekini*) ilaçlamak;

عَفْر ç. أَعْفَار toz;

عُفَار toz MIS.;

عَفَّارَة ç. ـآت sprey, püskürteç;

أَعفَر müe. عَـفْـرَاء toz toprak olmuş, toza bulanmış;

يَعفُور ç. يَعَافير boz ceylan;

تَعفِير ç. ـآت toza bulama; [ilaç] püskürtme;

عفرت ⇒ تَعفرَت şeytanlaşmak;

عِفرِيت ç. عَفَارِيت çok kötü, şerli, şerir; hilekar, düzenbaz; şeytan, ifrit; [is. ve. s.] yaramaz, haşarı [çocuk] MIS.;

عَفْرِيتة kriko;

عَفْرَتَة oyun, hile, düzen dolap;

عَفَارِم aferin, bravo MIS.;

عَفَش *i* (عَفْش) (*bşi*) toplamak, derlemek, yığmak, istif etmek;

عَــفْــش çerçöp, süprüntü, döküntü; bagaj yükü; mobilya, eşya;

عُفَاشَة عُـفَـاشَــة من النَّاسِ: insanların işe yaramayanları, ayak takımı;

عَفْص mazı, yaş mazı;

عَفِص kekre, buruk; acı [salatalık vb.]

عُــفُــوصَــة kekrelik, burukluk; [salatalık vb.deki] acı;

عَفِنَ *a* (عُـفُـونَة, عَفَن) çürümek, kokmak, bozulmak; küflenmek veya küflü olmak تَعَفَّن bkz. عَفِن;

عَفَن bozulma, çürüme, kokma;

عَفِن bozulmuş, çürümüş, kokmuş; küflü, küflenmiş; mikroplu, mikrop bulaşmış;

عَفَن > عُفُونَة;

تعفّن ⇑;

مُعَفَّن çürük, bozulmuş, kokmuş; küflü; mikroplu, mikrop bulaşmış;

مُتَعَفِّن ⇑;

(عفو) عَفَا *u* (عَفَاء, عَفْو) silinmek, silinerek görünmez olmak veya silinmiş/ kazınmış olmak; عَفَا *u* (عَفْو) (*bşi* veya عن *bşi*) silmek kazımak, kazıyarak görünmeyecek hale getirmek; (عن *b-i*) affetmek, bağışlamak; (عن *b-i*, ل ...*den*) muaf tutmak, (عن *b-den* ل ...*in*) sorumluluğunu kaldırmak; (عن ...*den*) vazgeçmek, çekilmek; عَفَّى (*bşi* ya da على *bşi*) silmek, kazımak, görünmeyecek, okunmayacak hale getirmek; عَافَى ve أَعْفَى (*b-i*) iyileştirmek, tedavi etmek; (*b-i*, عن veya من ...*den*) korumak, himaye etmek; (...*i*, عن veya من ...*den*) sorumlu tutmamak, istisna etmek, muaf tutmak; أَعْفَى (*b-i*) görevden almak, işten çıkarmak; تَعَافَى iyileşmek, hastalıktan kalkmak; اِعْتَفَى (*b-e*, *bş*) almak için uğramak; اِسْتَعْفَى (*b-den*) affını/ bağışlanmasını dilemek/ istemek; (*b-nin*, من ..*den*) muaf tutulmasını talep etmek; (من *işten*) istifa etmek; (من *işten*) [kendi] istifasını talep etmek;

عَفْو silme, kazıma, görülmeyecek hale getirme; af, affetme; cezalandırmanın kaldırılması İSL.HUK.; (عن ...*den*) genel af; lütuf, iyilik; fazla, artan miktar; عَفْوًا özür dilerim! kusura bakmayın!; ["شُكْرًا teşekkür ederim"in cevabı] bir şey değil!; içten gelen, kendi isteği ile; dikkat etmeden; kazara, kasıtsız olarak ¶ عَفْو عَامّ (شَامِل) genel af (من ...*için*); حَقّ العَفْو عَن العُقُوبَة cezanın affı hakkı HUK.; عَفْو الخَاطِر hazırlıksız olarak, önceden tasarlamaksızın, gelişine;

عِفْو ç. عِفَاء sıpa;

عَفْوِي kendiliğinden olan;

عَفِي güçlü, sağlam, gürbüz, dinç;

عَفَاء silme, kazıma, okunmaz hale getirme; doz ¶ أَدْرَكَه العَفَاء kullanılamaz duruma gelmek; عَلَيْه العَفَاء onun işi bitti/ tamam;

مُعَافَاة muaf tutma;

إِعْفَاء muaf tutma; cezayı kaldırma; [işten] çıkarma, atma;

اِسْتِعْفَاء af talebi, affedilmeyi isteme; özür, mazeret, mazurat; (من *işten, görevden*) istifa;

عَافٍ silinmiş, kaybolmuş, görünmeyen;

عَافِيَة sıhhat, sağlık, afiyet; zindelik, dinçlik, canlılık;

مُعَافًى (من ...*den*) muaf; sağlıklı, sıhhatli;

عَقَّ *u* (عَقّ) (*bşi*) yarmak, bölmek; عَقَّ *u* (عُقُوق) [evlat, çocuk] (أَبَاهُ ya da وَالِدَهُ *babasına*) itaat etmemek, karşı çıkmak;

عَقّ itaatsiz, karşı çıkan, isyankar, söz dinlemeyen [evlat];

عَقِيق [cin.is.; tek.is. ة] ç. عَقَائِق akik taşı; (ç. أَعِقَّة) koyak; vadi;

عَقِيقِي akik kırmızısı;

عُقُوق itaatsizlik, karşı çıkma, söz dinlememe [evlat için];

أَعَقّ daha az itaat eden, daha saygısız/

küstah; ¶ مَا أَعَقَّكَ ne kadar da saygısızsın!;

عَاق itaatsiz, söz dinlemeyen, karşı çıkan, yaramaz, haşarı [çocuk];

عقب u (عَقْب) (b-i, bşi) izlemek, peşi sıra gelmek, (b-nin bşin) ardından gelmek; sonra gelmek; devam etmek, devamlı olmak; عَقَّبَ (b-i, bşi) izlemek, peşinden/ ardından gelmek; (b-nin, bşin) peşine düşmek, takip etmek; (علـى b-e) kusurlarını/ hatalarını göstermek; ıslah etmek, doğrultmak; (على bşi) eleştirmek; ¶ عَقَّبَ آثَارَهُ b-nin izinden/ peşinden gitmek; عَاقَبَ (b-ile) dönüşümlü/ nöbetleşe olmak/ yapmak; (b-i, على ya da ب sebebiyle) cezalandırmak; أَعْقَبَ (b-i, bşi) izlemek, peşinden/ ardından gitmek; sonra gelmek; geride (oğul) bırakmak; iyileşmek, ıslah olmak, düzelmek; başarmak, becermek; تَعَقَّبَ (b-i, bşi) izlemek, peşine düşmek; تَعَاقَبَ birbirinin peşi sıra gelmek, ardarda olmak; (على ...e) başarılı saldırılarda/ ataklarda bulunmak; (في ...i) nöbetleşe/ sıra ile yapmak «تَعَاقَبَ الجُنُودُ في الحِرَاسَةِ اللَّيْلِيَّةِ gece nöbetini askerler sıra ile yaptılar»;

عَقِب ç. أَعْقَاب topuk; son, son kısım; [mud. kul.] peşinden/ ardından gelen; [erkek] torun; nesil, soy; ... عَقِبَ [meb. mud. kul.] ...in akabinde, hemen ardından, peşi sıra; ¶ جَاء في عَقِبِهِ veya جَاء بِعَقِبِهِ veya جَاء عَقِبَهُ akabinde, peşi sıra geldi; ... على عَقِبِ akabinde, peşi sıra; رَجَعُوا (عَادُوا) على أَعْقَابِهِم ya da رَجَعَ (عَادَ) على عَقِبِهِ gerisin geri dönmek; رَدَّهُم على أَعْقَابِهِم ya da رَدَّهُ على عَقِبِهِم b-i geldiği yere göndermek, gerisin geri çevirmek; ارْتَدُّوا على ç. ارْتَدَّ على عَقِبَيْهِ geri çekilmek; رَأْسًا على عَقِبٍ أَعْقَابِهِم altını üstüne; kökünden, temelinden; عقب على ظهر ¶ في أَعْقَابِ الشَّهْرِ ayın sonunda; عَقِبِ اللِّفَافَةِ أَعْقَابِ الصَّلَوَات nafile namazlar; izmarit; في أَعْقَابِ اللَّيْلِ tan vakti;

عُقْب ç. أَعْقَاب son; sonuç, netice, çıkarım; kalan, kalıntı; her şeyin kalan kısmı: [sigara] izmarit, [mum, kalem] artık, [çek vb.] koçan;

عَقَبَة ç. عِقَاب dağ yolu,keçi yolu, patika; قَلْعَةَ العَقَبَةِ ve العَقَبَة Akabe [Ürdün]; (ç. عِقَاب engel, mani; zorluk, güçlük; ¶ وَقَفَ عَقَبَةً ... دُونَ ...in önünde durmak; ...i engellemek;

عَقِيب bşin peşinden/ ardından gelen; izleyen ¶ عَقِيبَ ذَلِكَ daha sonra, bunun akabinde;

عُقَاب [gen. müe.] ç. عِقْبَان ,أَعْقُب kartal; العُقَاب Kartal takım yıldızı ASTR.;

عُقَابِي kartal ile ilgili [nat];

عُقَيْب küçük kartal;

عُقُوبَة ç. -آت cezalandırma, ceza; [çoğ.] müeyyideler, yaptırımlar; عُقُوبَات اقْتِصَادِيَّة ekonomik yaptırımlar, müeyyideler; قَانُون العُقُوبَات ceza kanunu;

عُقُوبِي cezai, ceza niteliğinde;

عُقْبَى son; netice, sonuç, çıkarım;

يَعْقُوب Yakup peygamber (as.); ¶ لِحَاجَةٍ في نَفْسِ يَعْقُوبَ bilinmeyen nedenlerden dolayı, gizli bir şeyler sebebiyle;

يَعْقُوبِي ç. يَعَاقِبَة Yakubî HRİ.;

... عَلَى her şeyden üs-tün tutmak/ görmek; عَقَدَ زَوَاجًا evlenmek, nikahlanmak, عَقَدَ العَزْمَ (العَزِيمَةَ) على ... ...yapmaya azmetmek, ...yapmayı kafasına koymak; عَقَدَ لِسَانَهُ b-i susturmak; عَقَدَ لِوَاءَ الشَّيْءِ bşe başlamak, bşi ilk kez yapmak, bşi başlatmak; عَقَدَ نِطَاقًا حَوْلَهُ (...i) sarmak, çevrelemek, kuşatmak, عَقَدَ نَاصِيَتَهُ kaşlarını çatmak; عَقَدَ النِّيَّةَ على ... ...kararına varmak, ...e niyetlenmek, niyetinde olmak; عُقِدَ له لِوَاءُ الْمَجْدِ (النَّصْرِ) ≈ ona şan şöhret (zafer) takdir edildi; عَقَدَ على الْمَرْأَةِ bir kadın ile nikahlanmak;

عَقَّدَ (bşi) düğümlemek, bağlamak; [akıntı, rüzgar] (bşleri, bulutları) bir araya getirmek/ toplamak; (bşi) kompleks/ karmaşık/ zor/ içinden çıkılmaz yapmak; عَقَّدَ ve أَعْقَدَ (bşi, sıvıyı) [özl. kaynatarak] pelteleştirmek, [süt için] kesilmesine sebep olmak, katılaştırmak;

تَعَقَّدَ düğümlenmek, düğüm ile bağlanmak; karmaşık/ kompleks/ içinden çıkılmaz olmak; pelteleşmek, katılaşmak, kesilmek; [bulutlar vb.] toplanmak, bir araya gelmek; تَعَقَّدَ لِسَانُهُ kendini ifade etmekte zorluk çekmek; konuşamamak, dili tutulmak; تَعَاقَدَ bbe bağlanmak, düğüm düğüm bağlı olmak; anlaşma yapmak; (على ...de) anlaşmaya varmak; انْعَقَدَ düğümlenmek; [kaşlar vb.] toplanmak, buruşmak, büzülmek; [dil] tutulmak; pelteleşmek, katılaşmak; [satış işlemi, anlaşma, nikah] tamamlanmak, gerçekleştirilmek, sonuçlanmak; [komite, kongre, konsey,

تَعْقِيب ç. -آت- takip, peşine düşme; teftiş etme; eleştirel yorum; temyiz HUK. ¶ دَائِرَةُ التَّعْقِيب temyiz mahkemesi;

مُعَاقَبَة cezalandırma, ceza; مُعَاقَبَات [çoğ.] müeyyideler, yaptırımlar SİY.;

عِقَاب cezalandırma, ceza;

عِقَابِي cezai, ceza ile ilgili;

تَعَقُّب ç. -آت- tahkikat, peşine düşme; teftiş;

تَعَاقُب peşi sıra gelme, ardarda/ peş peşe olma; ¶ على تَعَاقُبِ العُصُورِ asırlardır;

عَاقِب: عَلَى العَاقِبِ ardarda, peşpeşe [zarf];

عَاقِبَة ç. عَوَاقِب son, akibet; netice, sonuç; ¶ سَلِيمُ العَاقِبَةِ iyicil, selim;

مُعَاقِب cezalandıran; peşi sıra gelen;

مُتَعَاقِب peşpeşe, ardı ardına, sürekli, kesintisiz;

عَقَدَ i (عَقْد) (bşi) bağlamak, düğümlemek; (ellerini vb.i) bbe geçirmek, kenetlemek; (kaşlarını vb.i) çatmak, buruşturmak; (gözlerini, ب ...e) dikmek; (yapıya) kemer yapmak, [üstüne] kemer çevirmek; (toplantı, kongre, oturum) yapmak «سَيُعْقَدُ الْمُؤْتَمَرُ العَامُّ في الشَّهْرِ القَادِمِ genel kongre gelecek ay yapılacak, toplanacak, icra edilecek»; (anlaşmayı, satış işlemini, nikah işlemini) sonuçlandırmak, icra edilmek; ¶ عَقَدَ آمَالاً على ... ...e ümit bağlamak; عَقَدَ جَبْهَتَهُ kaşlarını çatmak; عَقَدَ مُحَادَثَةً konuşmaya dalmak; عُقِدَتْ خِطْبَتُهَا على ... [kadın] ile nişanlanmak, sözlenmek; عَقَدَ الخِنْصَرَ (الخَنَاصِرَ)

toplantı] icra edilmek, toplanmak, icra edilmek; لم ينعقد له زهر و لا ثمر hiç bir fayda/ sonuç getirmedi; اعتقد (ب bşe) inanmak, (ب ...e) inancı/ imanı olmak, itikat sahibi olmak;

عقد düğümleme; bbe bağlama; [toplantı vb. için] toplanma, icra edilme; [anlaşma, satış işlemi vb.] tamamlanma, [müsbet olarak] sonuçlanma; (ç. عقود) akit, anlaşma, kontrat; resmi sözleşme; vesika, belgit; kemer [binada]; onlu grup, onluk; on yıl; عقد الفي birinci yıldönümü; عقد الزواج evlilik bağı; nikah belgesi, evlilik cüzdanı; عقد القران evlilik bağı; عقد الملكية tapu senedi; انفرد عقدهم yolları ayrıldı, ayrıldılar;

عقد ç. عقود gerdanlık, kolye, [boyna geçirilen] çelenk; ¶ واسطة العقد merkez, odak;

عقدة ç. عقد düğüm; deniz mili; inç; eklem ANAT.; eklem yeri; yumru; budak; düğüm, ned; [olumlu] sonuçlandırma, neticelendirme; problem, müşkül, sorun; bilmece; kompleks, karmaşa PSKO.;

عقاد bağ, bağcık, bant, kurdele vb. yapan, satan; ç ون- çok "عقد" yapan ⥣⥣;

عقادة bağ, bant, kurdele vb. üretimi;

عقيد ç. عقداء [anlaşmada, sözleşmede] taraf; yarbay IR.; albay B.A.E.;

عقيدة ç. عقائد akide, inanç; doğma; doktrin; kanaat, kanı; ideoloji; عقيدة خرافية batıl inanış, hurafe; في عقيدتي bence, bana göre, benim kanaatime göre;

عقائدي ideolojik; akide, inanç ile ilgili;

أعقد fazla düğümlü; daha karmaşık, kompleks;

أعقد müe. عقداء düğümlü;

معقد ç. معاقد düğüm yeri; eklem, ek yeri ¶ معقد آماله b-nin umutlarının odak noktası; لا يأخذ الكرى بمعقد جفنه uyku tutmamak, hiç uyumamak;

تعقيد karıştırma, kompleks, karmaşık hale getirme; kararsızlık; تعقيدات [çoğ.] içinden çıkılmaz karmaşık sorunlar;

تعقد karmaşıklık, komplekslik, içinden çıkılmazlık;

انعقاد [konsey, kongre vb. için] toplanma ¶ دور الانعقاد celse, oturum [parlamentoda];

اعتقاد kesin inanç, itikat; (ç. آت-) itikat; itikat edilen/ inanılan şey; prensip, öğreti, doktrin; doğma;

اعتقادي itikadi, inanç ile ilgili; (ç. ون-) kesin inançlı kişi; المذهب الاعتقادي doğmatizm, inancılık;

عاقد [anlaşma vb.de] taraf;

معقود düğümlü; kesilmiş [süt]; ¶ معقود كان الامل معقودا ان ... اللسان dili tutulmuş; ...olması bekleniyordu/ umuluyordu;

معقد düğümlü; karmaşık, kompleks, içinden çıkılmaz, çetrefilli;

معاقد [anlaşma, sözleşme vb.de] taraf;

متعاقد : المتعاقدان her iki taraf [anlaşma vb.de] taraflar;

معتقد inanılan; iman edilen; المعتقد

عَقِيرَة ج عَقَائِر ses;

عَاقِر müe. kısır [kadın];

عَقْرَب ç. عَقَارِب akrep, [saat] akrep; [hayvan] iğne; saç lülesi; العَقْرَب Akrep takımyıldızı ASTR.;

مُعَقْرَب kıvrık, helezon şeklinde;

عَقَصَ i (عَقْص) (saçını) örüp topuz yapmak;

عَقِيصَة ç. عِقَاص,عَقَائِص [saç] topuz;

عَقْعَق ç. عَقَائِق saksağan ZOO;

عَقَفَ i (عَقْف) (bşi) bükmek, eğriltmek, kıvırmak; عَقَّفَ ⇑;

عُقْفَة ç. -آت [düğme, bağ vb.nin geçtiği] çengel, halka, ilmek;

أَعْقَف müe. عَقْفَاء eğri, kıvrık, bükülmüş;

مَعْقَف köşeli parantez;

مَعْقُوف eğri, kıvrık, bükülmüş; pala bıyık; ¶ الصَّلِيب الْمَعْقُوف köşeli parantez; مَعْقُوفَان gamalı haç;

مُنْعَقِف köşeli parantez; ¶ بَيْنَ مُنْعَقِفَيْنِ köşeli parantez[ler] arasına;

عَقَلَ i (عَقْل) (البَعِيرَ deveyi) [çökmüş halde kalsın diye ayağından] bağlamak; (b-i) hapsetmek, gözaltına almak, tutuklamak; (rakibini) [çelme ile] düşürmek; (القَتِيلَ öldürülen kişinin) diyetini ödemek; akıl baliğ olmak, aklı ermek, doğruyu yanlışı ayırdedecek yaşa gelmek; kendinde olmak, şuurlu olmak; (bşin) hakikatini anlamak, (bşi) kavramak, idrak etmek; ¶ عَقَلَ لِسَانَه konuşamaz hale düşürmek; عَقَّلَ (b-nin) anlamasını sağlamak;

تَعَقَّلَ akıllı/ zeki/ makul olmak, akıllanmak;

. . . أَنَّ . . .dığına inanılmaktadır; (ç. -آت) inanılan/ iman edilen şeyler, prensipler; doktrin; doğma, inanç; itikat; görüş, düşünce, kanaat; مُنْعَقِد: . . . الإِجْمَاع الْمُنْعَقِد على . . .olduğuna dair genel bir kanaat var, . . .dığı düşüncesi yaygın, hakim;

عَقَرَ i (عَقْر) (b-i, bşi) yaralamak; (. . .i) ısırmak, (hayvanı) boğazlamak, (deveyi) [ayaklarından birini keserek yere düşürüp] boğazlamak; [köpek] (b-i) ısırmak; عَقُرَ u ve عَقِرَ i (عَقَارَة ,عَقْر ,عُقْر) kısır olmak; çocuğu olmamak; عَاقَرَ (içki vb.nin) müptelası/ tiryakisi/ bağımlısı olmak; أَعْقَرَ (b-i) sersemletmek, şaşırtmak;

عُقْر kısırlık; orta, merkez, göbek; ¶ فِي عُقْرِ الدَّار evin, içinde; فِي عُقْرِ دَارِه kendi evinde; فِي عُقْرِ دِيَارِهِم kendi ülkelerinde, yurtlarında;

عُقْر cariyeyle gayrı meşru ilişkiye girme tazminatı İSL.HUK.; kısır adam;

عَقَار ç. -آت gayrı menkul mal, akar;

عُقَار artık, fazla;

عَقَارِي gayrı menkul, akar niteliğinde; gayrı menkul mallardan oluşan; بَنْك عَقَارِي emlak komisyonu ile ilgilenen banka, emlak bankası; رَهْن عَقَارِي ipotek; القِسْم العَقَارِي emlak dairesi, müdürlüğü TUN.; مِلْك عَقَارِي gayrı menkul;

عَقُور yırtıcı, azgın [hayvan];

عَقَّار ç. عَقَاقِير ilaç;

عَقَّارَة kısırlık;

(*bşi*) idrak etmek, kavramak; اعتقل (*b-i*) tutuklamak, gözaltına almak; (*bşi*) tutmak, bırakmamak;

عقل diyet; (ç. عقول) akıl, zeka, kavrayış, idrak ¶ مختل العقل akıl hastası, deli; سليم العقل (صحيح) aklı başında; العقل الباطن [العقل غير الواعي ya da (اللاشعوري) bilinçaltı ¶ العقل الشعوري (الواعي، الظاهر) şuur, bilinç; العقل المميز şuur, bilinç;

عقلي akıl ile ilgili; makul; akli; muhakemeye dayanan; zihni, zihinsel; entellektüel; (ç. —ون) rasyonalist; entellektüel [is.]; مذهب العقلي rasyonalizm; الأمراض العقلية akıl hastalıkları;

عقلية zihniyet, düşünüş;

عقلة ç. عقل düğüm, boğum; [kamışta, dalda vb.]; eklem yeri; [parmakta] boğum yeri; tabaka, katman, bahçecilik; trapez;

عقال ç. عقول devenin ayağını bağlamakta kullanılan ip; "كوفية" nin yerinde durmasını sağlayan, deve tüyünden bağ ¶ أطلق حربا من عقالها savaş açmak, harp başlatmak;

عقول akıl sahibi, akıllı; kabız/ peklik ilacı; [ve عاقول] yandık BOT. Alhagi maurorum;

عقيلة ç. عقائل en iyi, en güzel; hanım, eş [özl. resmi ifadelerde] ¶ السيدة عقيلته hanımı...; عقائل الصفات çok üstün nitelikler;

أعقل daha zeki/ akıllı;

معقل ç. معاقل sığınak, melce; kale, müstahkem yer; barınak, yeraltı sığınağı ASK.; sağlam, güçlü konum, pozisyon;

معقلة ç. معاقل diyet;

تعقل anlayış, kavrama, idrak; بتعقل makul bir şekilde;

اعتقال tutuklanma; gözaltı; kramp; معسكر الإعتقال toplama kampı;

عاقل ç. ـون, عقلاء, عقال akıl sahibi, anlayabilen, idrak sahibi, akıllı, basiret sahibi, makul; aklı başında;

عاقلة maktulün diyetini ödemekle sorumlu katilin akrabaları;

معقول akla uygun, makul, anlaşılabilir, mantıklı; gerçek, realiteye uygun; idrak etme, anlama kavrama, muhakeme gücü; sağduyu; غير معقول makul olmayan, akla uymayan, saçma;

معقولية akıl sahibi olma, muhakeme kabiliyeti, idrak; makulluk, mantıklılık,

معتقل ç. ـات toplama kampı; tevkifhane, nezaret;

عقم *u*, عقم *u* (عقم, عقم) [kadın, rahim] kısır olmak, doğurgan olmamak; عقم *i* (عقم) (*rahmi*) kısırlaştırmak; عقم (*...ı*) kısırlaştırmak; (*bşi*) pastörize etmek; تعقم kısırlaştırılmak;

عقم, عقم kısırlık;

عقمة ⇑;

عقيم ç. عقم, عقام kısır; semeresiz, sonuç/ netice/ fayda getirmeyen [çaba, gayret, iş];

تعقيم kısırlaştırma; pastörize etme; dezenfekte etme;

معقم dezenfekte işinde kullanılan alet;

عَلَى عَكْسِ ذٰلِكَ bunun zıt; ¶ عَكْسَ ذٰلِكَ ve عَلَى عَكْسِ ذٰلِكَ bunun aksine; ... كَانَ عَلَى العَكْسِ مِن ...ile ters/ zıt/ aksi konumda olmak; بِالعَكْسِ aksine, tersine; وَ العَكْسُ بِالعَكْسِ karşılıklı olarak; طَرْدًا وَ عَكْسًا iyice, eni konu;

عَكْسِيّ zıt, ters, karşıt, tezat;

عَكِيس filiz sürgün;

مُعَاكَسَة ç. ـَات- düzensizlik, rahatsızlık; sinirlendirme, kızdırma; dövüş; مُعَاكَسَة الجَوِّيَّة hava muhalefeti;

اِنْعِكَاس yansıma; aksetme; (ç. ـَات-) akis, yansı; refleks;

اِنْعِكَاسِيّ [na't] yansıma ile ilgili, yansıma..; حَرَكَة اِنْعِكَاسِيَّة refleks, yansı, tepke FİZ.

عَاكِس ekran, perde; yansıtıcı, reflektör, ayna;

عَاكِسَة reflektör, yansıtıcı, ayna; abajur;

مُعَاكِس karşı, karşıt ¶ هَجْمَة مُعَاكِسَة karşı saldırı;

مُتَعَاكِس zıt, tezat, karşıt;

مُنْعَكِس yansıyan, akseden; صُورَة مُنْعَكِسَة yansı, akis, yansıyan görüntü; اَفْعَال مُنْعَكِسَة refleks davranışlar, reflektörler;

عَكَاشَة beceriksizlik, eli işe yakışmama;

عُكَاشَة, عُكَّاشَة örümcek, örümcekağı;

عَكَفَ u, i (عُكُوف) (عَلَى ...e) yapışmak, tutunmak, (عَلَى ...den) ayrılmamak; kendini (عَلَى bşe) vermek, hasretmek, vakfetmek; (عَلَى ...ile) meşgul olmak, vaktini (عَلَى ...ile) doldurmak; (فِي ...de) sürekli kalmak; (فِي ...de) inzivaya çekilmek; عَكَفَ u, i (عَكْف) (b-i,

مُعَقَّم kısırlaştırılmış, pastörize; dezenfekte edilmiş;

عَكَّ i (عَكّ) [hava] boğucu/ bunaltıcı olmak;

عَكّ عَكِيك boğucu, bunaltıcı, sıkıntılı;

عَكِرَ a (عَكَر) bulanık/ çamurlu olmak; عَكَّرَ (bşi veya عَلَى bşi) bulandırmak; (bşi veya عَلَى bşi) rahatsız etmek (...de) düzensizlik yaratmak ¶ عَكَّرَ الصَّفْوَ düzeni bozmak, ortalığı bulandırmak; عَكَّرَ عَلَيْهِ الصَّفْوَ ve عَكَّرَ صَفْوَهُ b-nin iyi huylarını yok etmek, birinin kişiliğini [olumsuz] değişikliklere uğratmak;

تَعَكَّرَ çamurlanmak; [durum] kötüleşmek, daha berbat , daha kötü olmak;

عَكَر bulanıklık, çamurluluk; çökel, tortu;

عَكِر çamurlu, bulanık; rahatsız;

عَكَارَة çöküntü, çökel, tortu MIS.;

تَعْكِير bulandırma; düzensizlik yaratma;

مُعَكَّر bulanık, çamurlu; düzensiz, karışık;

عكز ⇒ تَعَكَّزَ (عَلَى bastona, asaya) dayanmak;

عُكَّاز ç. عُكَّازَة, عَكَاكِيز asa, sopa, değnek; koltuk değneği;

عَكَسَ i (عَكْس) (bşi) ters çevirmek; (bşi) yansıtmak, aksettirmek عَاكَسَ (b-e, bşe) karşı koymak, aksine davranmak, tezat teşkil etmek; (b-i, bşi) rahatsız etmek, sıkıntı vermek; (b-i) kızdırmak, sinirlendirmek, (b-nin) canını sıkmak; تَعَاكَسَ ters dönmek, çevrilmek; yansımak, aksetmek; اِنْعَكَسَ ters dönmek, çevrilmek; (عَلَى ...e) sırtını/ ardını dönmek; (عَلَى ya da عَن ...den) yansımak, aksetmek;

عَكْس ters dönme, tersine çevrilme; ters,

عن ...den) alıkoymak, (b-i, عن ...e) bırakmamak; عَكَّفَ (b-i, عن ...den) ⇑; تَعَكَّفَ (bir yerde) sürekli kalmak, (bir yerden) ayrılmamak; (في ...de) inzivaya çekilmek, (في ...de, عن ...den) kendini soyutlamak/ uzak tutmak; (عن ...den) ayrı/ uzakta yaşamak, münzevi hayatı yaşamak; اعْتَكَفَ = تَعَكَّفَ ; kendini (الى bşe) vermek, hasretmek, tüm vakitlerini (الى ...ile) doldurmak;

عَاكِف ç. -ون , عُكُوف , عُكَّف (على ...e) tutkun, tiryaki, düşkün; (على ...ile) meşgul, kendini (على ...e) adamış;

عَكَمَ i (عَكْم) (bşi) [kumaş, bez vb. ile] sarmak, paketlemek;

عَلَّ[1] bkz. علو

عَلَّ[2] , لَعَلَّ belki, umulur ki; ¶ مَنْ يَدْرِي لَعَلَّ ... kim bilir belki de ...;

عَلَّ i ve عُلَّ [edil.] hastalanmak, hasta olmak;

عَلَّلَ (b-i, ب ...ile) meşgul etmek, oyalamak; (bşi, ب ...ile) açıklamak, haklı çıkarmak, ispat etmek, nedenini ortaya koymak ¶ عَلَّلَ نَفْسَهُ (النَّفْسَ) بِ... umuduna bağlanmak, ...den umudu olmak; عَلَّلَ نَفْسَهُ بِآمَالٍ boş ümitler beslemek, boş ümitleri olmak; عَلَّلَ الآمَالَ بِ... ...için/ hakkında ümitlerini kaybetmemek; عَلَّلَه بالوُعُود b-i vaatlerle oyalamak; تَعَلَّلَ (bş ile) oyalanmak, vakit geçirmek; özür/ mazeret beyan etmek/ göstermek; (ب ...i) mazeret göstermek; (ب ...i) yol/ çare olarak göstermek ¶ تَعَلَّلَ بِعِلَّة özür/ mazeret göstermek; اعْتَلَّ hastalanmak; kusurlu olmak; özür/ mazaret göstermek/ beyan etmek; (ب bşi, على ...için) sebep veya mazeret göstermek; (ب bşi) bahane olarak ileri sürmek;

عِلَّة ç. عِلَل hastalık, illet, dert; noksanlık, kusur, zayıflık; [kelime] 'illetli' olma; ا, و , ى harflerinden brini yapısında bulundurma; kural dışılı, [şiir]; (ç. عِلَل) sebep, neden; özür, mazeret; ¶ حُرُوف العِلَّة 'illet harfleri; ا, و , ى DİLB.; على علاته onu olduğu gibi, her şeyiyle «نَقْبَلُه على عِلاَّتِه»: onu her şeyiyle kabul ediyoruz; العِلَّة وَ المَعْلُول sebep sonuç عِلَّة العِلَلِ في ... ...in asıl nedeni, sebebi;

عَلَّة ç. -آت erkeğin eşlerinden biri; بَنُو العَلاَّت farklı annelerden olan erkek çocuklar [bkz. بَنُو الأَخْيَاف];

عَلِيل ç. أَعِلاَّء hasta, rahatsız; [is.] hasta kişi; nazik, yumuşak huylu, kibar;

عِلِّيَّة nedensellik;

عَلِيَّة , عُلِّيَّة ve عِلِّيُّونَ bkz. علو ;

عُلاَلَة teselli; kalan, artık;

تَعْلِيل ç. -آت oyalanma, avunma; sebebe bağlama, sebep gösterme ve bu şekilde açıklama;

تَعِلَّة ç. -آت özür, mazeret; bedel;

اعْتِلاَل hastalanma, hastalık; illetlilik DİLB.;

مَعْلُول hasta, rahatsız; neden, sebep; العِلَّة وَ المَعْلُول sebep sonuç; اتَّخَذَ المَعْلُولَ عِلَّةً sebep sonucu birbirine karıştırmak;

مُعَل hasta, rahatsız;

مُعْتَلّ ⇑; illet [harfi], illetli kelime DİLB.;

علب⇒ عَلَّبَ(*bşi*) kutulamak, kutulara koymak; (*bşi*) konserve yapmak;

عُلْبَة ç. عُلَب kutu; teneke kutu;

علج⇒ عَالَجَ(*b-i*) muayene etmek; (*...i*) tedavi etmek; (*hastalığı, bir konuyu*) gözden geçirmek; (*...ile*) ilgilenmek; (*bşe*) başlamak, girişmek; (*bşin*) sorumluluğunu almak; (*bş ile* , örn. *bir yazın türü ile*) ilgilenmek; (*bşi*) işletmek; (أنْ *...yapmak için*) çaba/ gayret sarfetmek; (*b-i*) etkilemek [tartışarak veya ikna ederek] ¶ عَالَجَ الرَّمَقَ الأَخِيرَ son nefesinde/ ölüm döşeğinde/ ölmek üzere olmak; تَعَالَجَ tedavi olmak; اِعْتَلَجَ dövüşmek, kavga etmek; çarpmak, küt küt vurmak, «اِعْتَلَجَ الهَمُّ في صَدْرِهِ»;

عِلْج ç. عُلُوج dinsiz, münkir; kaba adam; yabani eşek;

مُعَالَجَة tedavi, bakım [hasta]; ilgilenme[sanat ile]; [malzemeyi] işleme;

عِلاَج tedavi; ilaç;

عِلاَجِي tedavi ile ilgili, tedavi amaçlı;

تَعَالُج tedavi;

عَلَفَ *i* (عَلْف) (*hayvana*) yem vermek;

عَلَف ç. عُلُوفَة , عِلاَف , أعْلاَف yem, [daha çok saman];

عَلاَّف ç. ة- hayvan yemi satıcısı;

عَلُوفَة ç. عَلاَئِف ahırda büyütülmüş hayvan; (ç. عُلُف) hayvan yemi;

مِعْلَف ç. مَعَالِف [ahırda] yemlik;

مَعْلُوف [ahırda] semizleşmiş hayvan;

عَلِقَ *a* (عَلَق) asılı olmak; (ب *...e*) yapışmak, tutunmak; (ب ya da في *...den*) kurtulamamak, (ب ya da في *...e*) yakalanmak; (ب *...e*) eklenmek, ilave olmak; _(عَلاَقَة , عُلُوق) (*b-i*) sevmek, (*b-den*) hoşlanmak; [muz. fiilden önce] ...e, ...yapmaya başlamak; [kadın] hamile olmak/ kalmak; عَلَّقَ (*bşi*, ب ya da على *...e*, *...in üstüne*) asmak, geçirmek; (*bşi*) muallakta/ askıda/ sallantıda bırakmak; (*bşi*, ب ya da على *...e*) bağımlı kılmak ya da şart koşmak; (على *bşe*) not düşmek, (على *...için*) yorum yapmak, yorumda bulunmak; (*bşi*) not almak, not olarak kaydetmek; عَلَّقَ الآمَالَ عَلَى... umutlarını ...e bağlamak; عَلَّقَ أهَمِّيَّةً (خُطُورَةً) على... *bşe* önem/ ehemmiyet vermek, önem atfetmek; أعْلَقَ(*bşi*, ب *...e*) asmak, geçirmek, takmak; sülük kullanmak; تَعَلَّقَ(ب *...e*) asılmak, asılı olmak; (ب *...e*) yapışmak, tutunmak; (ب *...e*) tutulmak, (ب *...den*) hoşlanmak, (ب *...i*) sevmek; (على veya ب *...e*) bağlı olmak; (ب *...e*) ait olmak, (ب *...ile*) ilgili/ ilintili olmak ¶ تَعَلَّقَ بِحُبِّهَا *b-i* sevmek, tutulmak; فِيمَا يَتَعَلَّقُ ب... ...ile ilgili olarak;

عِلْق ç أعْلاَق kıymetli/ değerli şey;

عَلَق [cin.is.; tek.is. ة] ç. آت- sülük; [pıhtılaşmış] kan;

عَلْقَة vuruş, darbe; dayak, falaka; dövme, vurma; MIS.;

عَلِيق ç. عَلاَئِق hayvan yemi;

عُلَّيْق sarmaşıkgillerden ya da saran/ dolanan bitkiler; boru/ kahkaha/ çadır çiçeği, gün-

düz sefası BOT. Convlvulus arvensis; böğürtlen çalısı, kaba diken BOT. Rubus fruticosus; ağaççileği, ahududu BOT. Rubus idaeus;

عَلاَّق elbise askısı;

عَلاَقَة tutulma, sevme, bağlanma; (ç. -آت, عَلاَئق) (ب ...ile) ilgi, alaka, bağlantı, ilişki; العَلاَقَات العَامَّة genel ilişkiler; ¶ ذُو عَلاَقَة ب... ...ile ilgili/ bağlantılı/ alakalı; ذَات العَلاَقَة السُّلْطَة yetkili makamlar; قَطَعَ العَلاَقَات (العَلاَئق) ilişkileri kesmek/ koparmak; تَوَتُّر العَلاَقَات (العَلاَئق) ilişkilerdeki gerginlik;

عِلاَقَة ç. عَلاَئق askı;

عَلاَّقَة elbise askısı;

أعْلَق : أَعْلَق بالذِّهْن akla daha yatkın;

مِعْلاَق ç. مَعَالِيق sakatat;

تَعْلِيق asma, asılı hale getirme; askıya alma, muallakta bırakma; hat sanatında bir usül; (ç. -آت, تَعَالِيق) yorum, açıklayıcı not, şerh; vize; ¶ تَعْلِيق الطَّلاَق şartlı boşama lafzı, İSL.HUK.; تَعْلِيق عَلَى الأَنْبَاء haberlerin yorumu; [radyo, tv]; مِصْبَاح التَّعْلِيق avize;

تَعْلِيقَة ç. -آت, تَعَالِيق not; dipnot, haşiye;

تَعَلُّق (ب ...e) sevme, tutulma; (ب ...ile) bağ, ilinti, ilişki, alaka;

مُعَلِّق yorumcu [radyo, basın tv.];

مُعَلَّق asılı, askıda; muallakta, askıda, sallantıda, akibeti meçhul; (ب e) asılı; (ب veya على ...e) bağımlı, bağlı; جِسْر مُعَلَّق asma köprü; حِسَاب مُعَلَّق geçici/ muvakkat hesap; مَسَائِل مُعَلَّقَة ilgili/ bağlantılı konular/ meseleler; رَغْبَتُهُ مُعَلَّقَة ب... onun isteği/ dileği ...ile ilgilidir; ...hakkındadır

مُعَلَّقَة ç. -آت yafta, afiş, ilan levhası, askı, poster; الْمُعَلَّقَات Muallakât, kadim Arap kasidelerinin en eski derlemesi;

مُتَعَلِّق (ب ...e) tutulmuş, (ب ...i) seven; (ب ...ile) ilgili, alakalı, ilişkili, ilintili, (ب ...e) ait ¶ مُتَعَلِّق بِحُبِّه sevgisi ile yanıp tutuşan; مِن مُتَعَلِّقَاتِه (b-e, bşe) bağımlı, bağlı;

عَلْقَم ç. عَلاَقِم acıelma, acıhıyar, ebucehil karpuzu BOT. Citrullus colocynthis ¶ ذَاق العَلْقَم (من ...den) acı çekmek, (من ...den dolayı) canı sıkılmak;

عَلَكَ[1] u, i (عَلْك) (bşi, özl. [at] gemi) gevelemek, ağzında çiğnemek;

عَلَكَ[2] u, i (عَلْك) gevezelik etmek, çok konuşmak; geveze olmak KNŞ.;

عَلِمَ a (عِلْم) (b-i, bşi ya da ب b-i, bşi) bilmek, tanımak (...hakkında) bilgisi bulunmak; (bşi ya da ب bşi من ...den) öğrenmek, anlamak; (bşi, من ...den) ayırdetmek; عَلَّمَ (b-e, bşi ya da ب bşi) öğretmek, bildirmek; (b-i) eğitmek; (على bşe) işaret/ alamet/ nişan koymak; أَعْلَمَ (b-e, bşi ya da ب bşi) bildirmek, duyurmak, haber vermek; öğütlemek; تَعَلَّمَ (bşi) öğrenmek, tahsil etmek; (bşi) bilmek; اِسْتَعْلَمَ (من ...hakkında) sorular sormak, bilgi toplamak, (b-i) soruşturmak;

عِلْم bilgi; öğrenme; bilgilenme; anlayış, idrak; (ç. عُلُوم) ilim; bilim; العُلُوم Fen Bilimleri ¶ عِلْماً وَ عَمَلاً teori ve pratik olarak/ nazari ve tatbiki, teori ve uygulama olarak;

yonal; dünyaca meşhur, bilinen; evrensel;

عالمية evrensellik;

عِلْمَاني [عَالَمَاني , عَلْمَاني daha yaygın] laik, seküler; (ç. -ون) laik, sekülerist [is.];

عليم ç. عُلَمَاء bilen; bilgili; öğrenim görmüş, tahsilli; العَليم (her şeyi) Bilen, Alîm [Allah];

عَــلاَّم ... [mud. kul.] ...i çok iyi bilen, ...hakkında kapsamlı bilgisi olan;

عَلاَم bkz. علو ve على [harfi cer].;

عَلاَّمة çok bilgili, alim, allame;

علامة ç. -آت ,علائم işaret, alamet, iz, nişan; amblem; marka; ayırdedici özellik, alamet [-i farika]; emare, belirti; ¶ عَلاَمَــة هذَا bunun alameti olarak; عَـلاَمَــة تجَارِيَة ticari marka, alameti farika; عَــلاَمَــة الرُّتبَــة rütbe [işareti]; عَلاَمَة التَّأثُّر ya da عَـلاَمَـة التَّـعَـجُّب ünlem işareti; عَلاَمَة الإسْـتِـفْـهَام soru işareti; عَلاَمَة التَّنْصِيص tırnak işareti; عَلاَمَات التَّرْقِيم و النَّقْط noktalama işaretleri;

عَـيْلَم nazik, yumuşak huylu; (ç. عَـيَـالِم) deniz; suyu bol kuyu;

أُعْلُومَة ç. أعَالِم yol gösteren işaret;

تعلاّمة çok bilgili, alim, allame, ulema;

مَعْلَم ç. مَعَالِم mesken, ikametgah; iz; alamet, alameti farika, nişan, ayırdedici özellik; yol gösterici işaret; hususiyet, özellik; [çoğ.] emareler, alametler; ayırtedici özellikler; [vücudun] hatlar[ı], [yüz] çehre, hatlar;

مَعْلَمَة ç. -آت ansiklopedi;

تَعْلِيم ç. -آت ,تَعَالِيم öğretme, eğitme; öğre-

لِيَكُنْ فِي عِلْمِهِ bilgisi olması için, haberi olsun diye; ... كَانَ على عِلْمٍ تَامٍّ بِ ...i iyice, içini dışını; ...in girdisini çıktısını bilmek; *bşi* iyice kavramak, idrak etmek; عِلْم الجَـرَاثِـيم bakteriyoloji; عِلْم الإجْتِمَاع sosyoloji, toplumbilim; عِلْم الحِـسَـاب aritmetik; عِلْم الحَـيَـاة biyoloji; عِلْم الحَـيَـوَان zooloji, hayvanbilim; عِلْم الأخْلاَق ahlak bilimi; عِلْم الإحْيَاء biyoloji; عِلْم الذَّرَّات nükleer fizik; عِلْم التَّرْبِيَة eğitimbilim, pedagoji; عِلْم الصِّـحَّـة sağlık bilgisi; عِلْم الأصْوَات fonetik, sesbilim; عِلْم المَـعَادِن mineraloji; عِلْم اللُّغَة dilbilim; عِلْم النَّبَـاتَات botanik; عِلْم النَّـفْس psikoloji; عِلْم وَظَـائِف الأعْضَاء fizyoloji; كُلِّيَّة العُلُوم Fen Fakültesi;

عِلْمِي bilimsel; ilmi; mesleki; akademik;

عَلَم ç. أعْلاَم işaret, alamet, iz, nişan, emare; tavşandudağı; yol işareti, yolu gösteren direk; bayrak; meşhur/ ünlü kişi; önemlii/ mühim şahsiyet, ; seçkin, güzide, otorite; özel isim DİLB.; أشْــهَــر من نَار على عَلَم çok meşhur, dillere destan; اِسْم عَـلَـمٍ ç. اِسْم الأعْلاَم özel isim DİLB.; عَلَم الوُصُول makbuz, alındı; أعْلاَم [çoğ.] bir yerin, ...in meşhurları [insanları, yerleri vb.];

عَـالَم ç. عَـوَالِم dünya; kainat, evren; العَـالَـمَـان [İki Alem] Avrupa ve Amerika; عَـالَم الحَـيَـوَان hayvanlar alemi; عَـالَم النَّبَـات bitkiler alemi; عَالَم الوُجُود bu dünya, dünya hayatı;

عَالَمِي [s.] dünyalık, dünyaya ait, dünya ile ilgili; uluslararası, beynelmilel, internas-

tim; eğitim, talim; çıraklık; تَعْلِيمَات [çoğ.] talimatlar, yönergeler, direktifler; duyurular, ilanlar; ¶ تَعْلِيم مُخْتَلَط karma öğretim; تَعْلِيم عَالٍ yüksek tahsil, öğrenim; مُرَقَّب تَعْلِيم ≈ başçavuş MIS.; صُول تَعْلِيم ⇑; فَنّ تَعْلِيم pedagoji;

تَعْلِيمِي öğretim ile ilgili, eğitim amaçlı;

اِعْلَام bildirme, haber verme; bilgilendirme; [televizyon vb. ile] yayın;

تَعَلُّم öğrenme, tahsil etme; öğrenim, eğitim;

اِسْتِعْلَام (عن ...hakkında) danışma, (...ı) soruşturma; (ç. -آت) araştırma, inceleme, tahkik; ¶ مَكْتَب الإِسْتِعْلَامَات danışma bürosu/ bölümü, haber ajansı;

عَالِم bilen; (ب ...hakkında) bilgili; uzman, mütehassıs; (ç. عُلَمَاء) öğrenim görmüş, tahsilli; alim; bilgin; ¶ عَالِم طَبِيعِي fizikçi; العُلَمَاء المُخْتَصُّون uzmanlar, mütehassıslar;

عَالِمَة [kadın] alim, bilgin; şarkıcı MIS.;

عَالِمِيَّة bilginlik, alimlik;

أَعْلَم daha bilgili; ¶ اللّه أَعْلَم Allah (cc) en iyi bilendir;

مَعْلُوم bilinen; belirli, malum; [olumlu cevap olarak] tabi! şüphesiz! kesinlikle!; verilen, bilinen, veri MAT.;

المَعْلُوم malum, etken DILB.; (ç. مَعَالِيم) [muayyen] meblağ, miktar [para]; sabit gelir; vergi; toplam, miktar; مَعْلُوم الحَيَوَانَات çiftlik hayvanlarından alınan vergi TUN.; مَعْلُومَات [çoğ.] malumat; bilinen gerçekler; haberler, havadis;

مُعَلِّم ç. -ون öğretmen, hoca; usta, üstat; مُعَلِّم الإِعْتِرَاف itirafları dinleyen papaz HRİ.;

مُعَلِّمَة ç. -آت [kadın] öğretmen;

مُعَلَّم öğrenim/ tahsil görmüş; eğitilmiş kalifiye; مُعَلَّم عَلَيْه üzerinde alamet bulunan, işaretli مُعَلَّم عَلَيْه بالأَحْمَر üzeri kırmızı [kalemle] işaretli, işaretlenmiş;

مُتَعَلِّم çırak; öğrenim gören; tahsilli, öğrenim görmüş;

عَلَنَ u عَلِنَ u (عَلَانِيَة) bilinmek, açık olmak;

عَالَنَ (b-e, ب ...ı) göstermek, bildirmek;

أَعْلَنَ (bşi) bildirmek; duyurmak; (bşi) ilan etmek, beyan etmek; (الى b-e, bşi) dürüstlükle/ açıklıkla ifade etmek; (أَنَّ ...dığını) ilan etmek; (الى ...için) celp, resmi davet çıkarmak; (عن ...ı) [önceden] haber vermek; (عن ...için) [gazeteye] ilan vermek; (عن ...ı) açıklamak, göstermek, ilan etmek ¶ أَعْلَنَ الحَرْبَ عَلَيْه b-e savaş ilan etmek; اِعْتَلَنَ = عَلَنَ ; اِسْتَعْلَنَ = عَلَنَ; (bşi) açığa çıkarmayı istemek; (bşi) meydana çıkarmak;

عَلَنًا alenen, herkes tarafından duyulacak/ bilinecek şekilde;

عَلَنِي aleni, açık;

عَلَن apaçık, aleni; herkese açık, anlaşılır;

عَلَانِيَة alenilik, herkes tarafıdan bilinme, duyulma; عَلَانِيَةً [zarf] aleni olarak; gizlemeden, açıkta;

إِعْلَان ç. -آت ilan; beyan, gösterme; duyuru, anons; (عن için) ilan verme; ilan; afiş, yafta; ¶ إِعْلَان حُضُور celp, resmi davetiye; إِعْلَان الحَرْب harp ilanı; إِعْلَان عَدَم الثِّقَة [güven

yukarı çıkmak; sesi yükselmek; yüce/ ulu olmak [özl. Allah (cc) için]; kendini (على ...den) üstün/ yüce görmek; (علـى ...e) tepeden bakmak; (عن ...den) uzak olmak/ durmak; تَعَالَ [erkeğe hitaben] (buraya) gel! hadi! [müe. تَعَالِي , müsenna için تَعَالَيَا , çoğ. hitaben تَعَالَوا]; اعتَلَى yükselmek, yukarı çıkmak; yukarı doğru yükselip gitmek; (*bşe*) tırmanmak, [üstüne] çıkmak; (*bşin*) üstüne [ayağı ile] basmak/ çıkmak; (*bşin*) üzerine tünemek; (*bşin*) üzerine kule vb. dikmek; tahta çıkmak; yükselmek, terfi etmek; اِسْتَعْلَى (على ...*üzerine*) çıkmak; (على ...*i*) kontrolü/ hakimiyeti altına almak; (على ...*i*) eline geçirmek, sahip olmak;

عَلٍ : مِنْ عَلٍ yukarıdan;

عُلُوّ yükseklik; yücelik, ululuk; büyüklük ¶ عُلُوّ الصَّوْت ses şiddeti, volüm; عُلُوّ الكَعْب yüksek seviyede nüfuz [lu];

عُلْوِي üst, yukarı; ulvi, semavi, kutsal;

عَلَوِي ⇑; ⇑;

عُلًى yükseklik, boy; ulviyyet, yücelik, ululuk; üst sınıf, seviye;

عَلَى [harfi cer] ...de, ...in üstünde, ...in üzerinde; ...halinde, ...durumunda; ...in üstüne, ...e ilaveten; ...aleyhine, ...zararına, ...dezavantajına; ...e rağmen ...den dolayı, ...nedeniyle; ...tarafından, ...vasıtasıyla; ...e göre, ...e uygun olarak; ...esnasında, ...zarfında; ¶ مِنْ عَلَى... ...üstünden, yukarısından; على أنْ... ...olması şartı/ kay-

oylamasında] ret oyu; اعْلاَنَات مُبَوَّبَة küçük ilanlar; اعْلاَنَات ضَوْئِيَّة ışıklı tabelalar;

مُعْلِن sunucu; ilan eden, duyuran;

مُعْلَن : مُعْلَن عَلَيْه kendisine celp kararı gönderilmiş, çıkarılmış;

(علو ve على) عَلاَ *u* (عُلُوّ) yüksek olmak; yükselmek; [ses] giderek yükselmek; [göğüs] şişmek, kabarmak; (*b-den, bşden* veya عن ...*den*) daha yüksek/ uzun olmak, daha yüksekte olmak (*b-i, bşi* ya da عن *b-i, bşi*) [boyca] geçmek; (*b-i, bşi* ya da عن *b-i, bşi*) geçmek, geride bırakmak, aşmak; (...*için, bş için* veya عن ...*için*) çok [haddinden fazla] yüksek olmak; (*b-i* ya da على *b-i*) yenerek; yukarıya dönmek; (*bşe*) tırmanmak, [üstüne] çıkmak; (*bşi*) sarmak, örtmek; (ب *b-i*) övmek; ¶ عَلاَ به ...i yükseltmek; عَلَتْ به السِّنّ çok yaşlanmak, kocamak, yaşı ilerlemek; عَلاَ صَوْتَهُ ب... bağırmak, sesini yükseltmek; عَلِيَ *a* (عَلاَء) yüksek olmak, yukarı çıkmak; ileri/ üstün olmak; عَلَى *i* (عَلْي) (السَّطْح *çatıya*) çıkmak ¶ عَلاَ الأَدَاةَ الصَّدَأُ alet paslanmak, aleti, pas kaplamak; عَلَتْ وَجْهَهُ صُفْرَةُ الأَمْوَات yüzü [ölü gibi] bembeyaz kesilmek; عَلَتْهُ السَّآمَة bitkin düşmek; [yorgunluğa yenilmek]; عَلَتْ شَفَتَيْهِ رَغْوَة ağzından köpükler çıkmak; عَلَّى (*b-i, bşi*) kaldırmak, yükseltmek; أَعْلَى = عَلَّى; ¶ أَعْلَى شَأْنَه *bş üzerinde* önemle durmak, *bşe* önem atfetmek; (*bşi*) ilerletmek; (*b-nin*) itibarını/ saygınlığını artırmak; تَعَلَّى yükselmek; تَعَالَى yükselmek,

dıyla; gerçi, her ne kadar, ...ise de; bununla birlikte, fakat, diğer taraftan; عَلَى أنّه (أنّها) ...dığı için, ...olması sebebiyle; عَلَى ظَهْرِ الخَيْلِ at sırtında; عَلَى ظَهْرِ القَلْبِ gemi ile; عَلَى الرَّأسِ وَالْعَيْنِ seve seve! memnuniyetle! emriniz olur!; عَلَى رُؤُوسِ الأشْهَادِ her kesin gözü önünde, alenen; «جَلَسَ عَلَى النَّارِ» ateşin yanına oturdu»; عَلَى يَمِينِه b-nin sağına; عَلَى كُلٍّ veya عَلَى كُلِّ حَالٍ ne olursa olsun her halukarda; عَلَى الخُصُوص özellikle, hassaten, hususiyetle; عَلَى الإطْلَاق mutlaka, her halukarda, ne olursa olsun; mutlak olarak, istisnasız; عَلَى التَّقْرِيب yaklaşık olarak, takriben, üç aşağı beş yukarı; عَلَى التَّوَالِي sürekli, kesintisiz olarak; ... عَلَى ضَوْءِ ya da عَلَى نُورِ ... ...in ışığında; كَانَ عَلَى الحَقِّ ya da كَانَ عَلَى حَقٍّ haklı/ doğru olmak; كَانَ عَلَى خَطَأٍ ya da كَانَ عَلَى بَاطِلٍ yanlış/ hatalı olmak; هُوَ عَلَى احْسَنِ مَا يُرَامُ o en iyisi, en uygunu; ... هُوَ عَلَى شَيْءٍ مِن ...e sahiptir, ...vasfı onda vardır; هُوَ عَلَى شَيْءٍ مِن الذَّكَاء oldukça zekidir; لَيْسَ هَذَا عَلَى شَيْءٍ bu önemsizdir; لَيْسَ مِن هَذَا كُلِّهِ عَلَى شَيْءٍ bunların hepsi onun için yabancı; o bun(lar)dan hiç bir şey anlamıyor; ... كَانَ عَلَى دِينِ ...dinine mensuptur, ...dinindendir; ... كَانَ عَلَى عِلْمٍ بِ ...hakkında [iyi] bilgisi bulunmak, bilgili olmak; كَانَ عَلَى انْتِظَارِه b-i, bşi beklemek; عَلَى غَيْرِ شَيْءٍ sebepsiz/ nedensiz olarak; عَلَى بَصِيرَةٍ مِن الأمْرِ olayı/ meseleyi bilerek; عَلَى غَيْرِ مَعْرِفَةٍ مِنْه bilmeksizin, bilmeden, hiçbir bilgisi olmaksızın; ... عَلَيْكَ بِ ...e yapışmak, bırakmamak, «عَلَيْكَ بِالصَّبْرِ sabrı elden bırakma!», عَلَيْنَا بِه o bizimdir!, عَلَيَّ بِه o benim!; ... عَلَيْهِ أنْ yapmalı, yapmak zorunda, yapmak ile yükümlüdür; لَا عَلَيْكَ üzülme! لَا عَلَيْهِ önemli değil! boş ver! [affetmeyi/ hoşgörüyü ifade için]; مَا عَلَيْنَا ne önemi var?, unutalım gitsin!; ... مَا عَلَيْكَ مِن ...e boşver!, ...e artık üzülme!, ...i düşünme artık!; ... مَا عَلَيْهِ أنْ ...e, ...olmasına aldırmıyor bile; ...olmasının onun için hiç bir önemi yok; عَلَى حِسَابِه biri hesabına; عَلَيْهِ دَيْنٌ o borçludur, onun borcu var; عَلَامَ [عَلَى + مَا] ne üzerine, ne için, hangi nedenle; «اسْتَيْقَظَ عَلَى الأذَانِ ezan ile uyanmak»; ... قِيلَ عَلَى لِسَانِه مَا onun ağzından ...dığı söylendi; عَلَى يَدِه onun sayesinde, vasıtası ile; عَلَى ذَلِكَ böylece, bu sebeple; عَلَى مَا يُقَالُ söylenilenlere/ söylendiğine göre; ... عَلَى حَسَبِ ...e göre, nazaran, ...e bağlı olarak; عَلَى طَوْعٍ مِنْهَا onun [kadının] rızası ile; عَلَى عَادَتِه adeti olduğu/ her zaman yaptığı gibi; عَلَى غَيْرِ عَادَتِه adeti olmayarak/ hiç yapmadığı bir şekilde; عَلَى غَفْلَةٍ ya da عَلَى حِينِ غَفْلَةٍ gafil olarak, beklenilmediği bir anda, ansızın; ... عَلَى عَهْدِ ...zamanında, devrinde;

عَلِيّ yüksek, böyle uzun; ulu, yüce; العَلِيّ [en] Yüce, Aliyy [Allah]; الدَّوْلَةُ العَلِيَّةُ Osmanlı Devleti;

عِلْيَة [عَلِيّ ...in çoğulu]; ¶ عِلْيَةُ النَّاسِ ve عِلْيَةُ القَوْمِ [insanların] ileri gelenler(i);

عَالِيَةُ ELK.; تَوَاتُر عَالٍ yüksek frekans ELK.; [mektuplarda, özl. iş mektuplarında] yukarıda anılan, adı geçen, mezkur; مَذْكُور بِعَالِيَه ⇑; عَالِي العَال birinci sınıf, en iyi kalite MIS.;

مُتَعَالٍ yüksek, yüce; yüksek sesli; الْمُتَعَالِي En Yüce [Allah (cc)'ın isimlerinden]

علون bkz. عَنْوَنَ ;

علوان bkz. عُنْوَان ;

علي, علية, عليون, علاية bkz. ;

1عم : "عَلَيْهِ السَّلَام" lafzı için kısaltma;

2عم bkz. عَمَّا= (عن+ما)

3عمّ u (عُمُوم) genel/ umumi/ yaygın olmak; (*bşi*) içermek, kapsamak, içine almak, (*bşe kadar*) uzanmak, yayılmak; عَمَّت الْبَلْوَى بِهِ genel/ umumi ihtiyaca dönüşmek; عَمَّمَ (*bşi*) genelleştirmek, umumileştirmek; (*bşi*) yaygınlaştırmak, (*bşe*) yaygınlık kazandırmak; (*bşi*) umuma/ herkesin hizmetine/ kullanımına açmak; (*b-e*) sarık sarmak; اِعْتَمَّ ve تَعَمَّمَ sarık sarınmak, sarmak;

عَمّ ç. أَعْمَام , عُمُوم amca; ¶ اِبْن العَمّ amca oğlu, بِنْت العَمّ amca kızı;

عَمَّة ç. -آت hala;

عِمَّة sarık;

عَمِيم genel, umumi; geniş, kapsamlı;

عُمُوم genellik, umumiyet; bütüncüllük; العُمُوم amme; عُمُومًا genelde, genel olarak, umumen, umumiyetle; عَلَى العُمُوم genellikle, umumiyetle; بِوَجْه العُمُوم genelde, genel olarak konulursa; فِي عُمُوم القُطْر baştan başa tüm ülke; مَجْلِس العُمُوم Avam Kamarası; [ida-

عُلِّيَّة ç. عَلَالِي yukarı oda;

عِلِّيُّون çok yüksekler, en yüksek yerler; semanın en yüksek katı;

عَلَاء yüksek sınıf, derece;

عَلَاة ç. عَلًا örs;

عَلْيَاء yücelik, ululuk; büyük yükseklik; sema, gök[ler]; أَهْل العَلْيَاءِ yüksek sınıftan insanlar;

عِلَاوَة ekleme, ilave; artırma; çoğaltma; ¶ عِلَاوَةً عَلَى ... ...e ek/ ilave olarak;

عَلَايَة yükseklik;

أَعْلَى müe. عُلْيَاء ç. عُلًى ; أَعَالٍ daha yüksek, en yüksek; en üst; en yukarıda; أَعَالٍ *bşin* tepesi; yüksekler, zirveler MEC. ¶ أَعْلَاهُ [daha] üstte; مَذْكُور أَعْلَاهُ yukarıda söz edilen, anılan, geçen, zikredilmiş olan; مُؤْتَمَر (مُنْعَقِد) عَلَى أَعْلَى مُسْتَوًى zirve toplantısı; بِأَعْلَى صَوْتٍ avazı çıktığı kadar/ olanca gücüyle bağırarak; سَفِينَة أَعَالِي البَحْرِ açık deniz gemisi;

مَعَالٍ ç. : مَعَالِي الأُمُورِ şerefli/ onurlandırıcı şeyler; صَاحِب مَعَالِيه ya da صَاحِب المَعَالِي Ekselansları, Sayın...!; مَعَالِي الوَزِير Sayın Bakan;

تَعْلِيَة yükseltme, yukarı çıkarma [yine ses]

إِعْلَاء ⇑⇑ yükseltme; ¶ إِعْلَاء شَأْن الشَّيْءِ bir şeyin değerini yükseltme, daha önemli bir konuma getirme;

اِعْتِلَاء üstüne çıkma, tahta, çıkma, cülûs;

عَالٍ yüksek; uzun boylu; yüksek [ses]; yüksek, ileri [temel, başlangıç karşıtı]; ulu, yüce; üst kalite/ sınıf; üst tabakadan ¶ البَاب العَالِي Babı Ali; ضَغْط عَالٍ yüksek gerilim

عَنْ ;bkz. عَنْ + مَا = عَمَّا

عَمَدَ *i* (عَمْد) [*bşe*] destek olmak, [sırık vb.ile] desteklemek; (*bşe* veya لِ veya الى *bşe*) niyetli olmak, niyet etmek, (*bşi*) amaçlamak, kasdı (…) olmak; (*bşi*) kasıtlı yapmak; (…*e*, لِ ya da الى …*e*) gitmek [belli bir amaçla]; (لِ ya da الى *bşe*) başlamak, (لِ ya da الى *bşi*) girişmek, üstlenmek; عَمَدَ *i* (*b-i*) vaftiz etmek HRİ.; عَمَّدَ (*bşi*) [sırık vb. ile] desteklemek; (*b-i*) vaftiz etmek HRİ.; تَعَمَّدَ (*bşi*) bilerek/ kasten/ teammüden yapmak; (*bşe*) [belirli bir amaçla] yaklaşmak; (*b-i, bşi*) kasdetmek, hedeflemek; vaftiz edilmek HRİ. ¶ «مَا تَعَمَّدَهَا بِاهَانَةٍ (kadını) kırmayı istememişti/ amaçlamamıştı»; اعْتَمَدَ = تَعَمَّدَ ; (على ...*e*) yaslanmak, dayanmak; (على *bşi*) destek olmak; (*b-e, bşe* veya على *b-e, bşe*) itimat etmek, güvenmek; (*bşi* ya da على *bşi*) temel almak, asıl kabul etmek; (*bşi,. yeni bir metodu*) kullanmak, uygulamak; (*bşi*) onaylamak, tasdik etmek; (*bşi*) tasvip etmek, onamak; لِ *b-e, bir miktar parayı*) ödünç/ borç vermek;

عَمْد niyet, maksat; kasıt, teammüt HUK.; عَمْدًا bilerek, kasten; teammüden, kasıtlı HUK. ¶ شِبْه العَمْد yarı kasdi, kasıt benzeri İSL.HUK.;

عَمْدِي bilerek, kasti [yine HUK.];

عُمْدَة destek, ayak, payanda; asıl/ temel husus, konu, mevzu; (ç. عُمَد) [topluluğun, köyün] şef, başkan; belediye başkanı;

عِمَاد ç. عَمَد destek, ayak, payanda; [yine ri terimlerde عُمُوم kelimesi عُمُومِي kelimesinin yerini almaktadır] örn: اَدَاة عُمُوم الجَمَارِك Gümrük Genel Müdürlüğü; MIS.; دِيوَان عُمُوم المَالِيَّة Maliye Genel Müdürlüğü MIS.;

عُمُومِي umumi, genel; evrensel; kamuya ait; ortak, müşterek; ¶ جَمْعِيَّة عُمُومِيَّة genel toplantı; دَار الكُتُب العُمُومِيَّة Genel Kütüphane; أشغَال عُمُومِيَّة kamu hizmeti, amme hizmeti; الصُّنْدُوق العُمُومِي devlet hazinesi;

عُمُومَة amcalık; عَمّ kelimesinin çoğulu;

عِمَامَة ç. عَمَائِم sarık;

تَعْمِيم genelleştirme, umumileştirme, yaygınlaştırma; adi/ sıradan/ bayağı kılma;

عَامّ genel, umumi; yaygın; bilinen; الأَمْن العَامّ kamu güveni; مُدِير عَامّ genel müdür; الصَّالِح العَامّ ve الرَّأْي العَامّ kamuoyu; المَصْلَحَة العَامَّة kamu yararı, amme menfaati; الخَاصّ وَالْعَامّ her tabakadan insan, herkes = yediden yetmişe herkes [yine العَامّ وَ الخَاصّ];

عَامَّة genellik, umumilik, umumiyet; ortak/ müşterek olmak; avam, halk; عَامَّةً genelde, genel olarak; hep beraber, birlikte, topluluk; العَامَّة وَ الخَوَاصّ avam, halk; عَامَّة النَّاس her tabakadan insanlar, herkes;

العَوَامّ [عَامَّة nin çoğulu] avam, halk;

عَامِّي sıradan, bayağı; yaygın; sıradan birisi, sokaktaki adam; العَامِّيَّة konuşma dili, yaygın kullanımı olan dil, halkdili [yine لُغَة دَارِجَة];

مُعَمَّم sarıklı, başında sarık olan;

مُعتَمَد kendisine güvenilen, itimat edilen; üzerine yaslanılan, destek alınan; onaylanmış, onanmış, tasdikli; itimatnamesi kabul edilmiş [diplomatlar ile ilgili]; yetkili memur, mutemet, vekil; elçi mümessil; المُعتَمَد السَّامي büyük elçi dengi temsilci; مُعتَمَد قُنصُل fahri konsolos DİPL.;

مُعتَمَدِيَّة temsilcilik, mümessillik; elçilik [dairesi veya görevi]; vilayetten küçük yerleşim birimi TUN.;

عمر عَمَر u, i (عُمْر, عَمْر) ömrü uzun olmak, çok yaşamak; عَمَر u, i ve عَمُر u (عَمَارَة) bayındır olmak; ikamet edilmek, insan yaşamak; dolmak; عَمَر u mamur/ bayındır yapmak; (...de) yaşamak, (bir yere) yerleşmek; (جَوَانِحَهُ kalbini) kaplamak, doldurmak; (bşi) dikmek, bina etmek, kurmak, restore etmek; عَمَّر (b-i) yaşamını sürdürmesini sağlamak; yaşatmak; [Allah] (b-i) çok yaşatmak, (b-e) uzun ömür vermek; (bir yeri) meskun kılmak, yerleşim merkezi haline getirmek; (binayı) dikmek, kurmak, bina etmek, restore etmek; (bşi, ب ...ile) doldurmak, (bşe بbş) koymak [fenere gaz, kadehe içki vb.]; (silahı) doldurmak; (pipoyu) doldurmak; (formu, boş yeri) [yazı ile] doldurmak TUN.; أعمَر (bir yeri) meskun/ yerleşim merkezi kılmak; ümre yapmak; اعتَمَر (b-i, bşi) ziyaret etmek; ümre yapmak; استَعمَر (b-i, في ...de) yerleştirmek; [kendine ait olmayan] (bir yere) yerleşmek; (bir ülkeyi) sömürge yapmak; (...i) sömürmek;

MEC.]; kazık, sırık; رَفِيع العِمَاد asil; أَهْل العِماد Bedeviler;

عِماد vaftiz HRİ.;

عَمِيد ç. عُمَداء destek, ayak; başkan, şef; dekan; [ortaokulda] müdür; en kıdemli üye [kordiplomatikte]; tuğgeneral MIS.; yarbay B.A.E.;

عَمِيدَة [ortaokulda] müdire;

عَمُود ç. أَعْمِدَة , عُمُد direk, sütun; kazık; lamba direği; [telefon, telegraf] direk; sütun; [bardak vb.de] sap; (ç. أَعْمِدَة) sütun [gazete]; العَمُود ¶ العَمُود الشَّوْكِي belkemiği, omurga; الفِقْرِي ⇑; عَمُود كَهْرَبَائِي elektrot;

عَامُود ç. عَوَامِيد bkz. عَمُود ;

عَمُودِي sütun şeklinde; dikey; ¶ طَائِرَة عَمُودِيَّة helikopter;

تَعمِيد vaftiz HRİ.;

تَعَمُّد niyet, maksat; tasarlama, kasıt, teammüt; تَعَمُّداً teammüden, kasıtlı, bilerek; بِتَعَمُّد ⇑;

تَعَمُّدِي kasıtlı, bilerek;

اِعْتِمَاد (على ...e) yaslanma, dayanma; (على ...e) itimat etme, güvenme; tasdikleme, tasvip etme, onama; [diplomatların verdiği] itimatname; (ç. ـَات) kredi, borç; ¶ الإعْتِمَاد عَلَى النَّفْس kendine güven; كُتُب الإعْتِمَاد veya أَوْرَاق الإعْتِمَاد itimatname [diplomatların];

مَعمُودِيَّة vaftiz, vaftiz töreni HRİ.;

مُعَمَّد vaftiz edilen HRİ.;

مُتَعَمِّد kasdi, teammüdi; bilerek isteyerek yapan;

عُمْر [yeminlerde عَمْر] ç. أَعْمَار ömür, yaşam; yaş; لَعَمْرِي hayatım üzerine yemin ederim!; لَعَمْرُ اللّٰه Allah'a yemin ederim!; ذَاتُ العُمْرَيْنِ amfibi canlı; عُمْرُهُ عِشْرِينَ سَنَة o yirmi yaşındadır;

عِمْرَة başlık [sarık]; onarım, tamirat MIS.;

عُمْرَة ümre;

عُمْرَى [toprağı] işleme; hayat boyu geçerli/ kaydı hayat hibe İSL.HUK.;

عَمَارَة [deniz] filo, donanma;

عِمَارَة ç. عَمَائِر , -آت bina, yapı, apartman; gayri menkul mülk; العِمَارَة ya da فَنّ العِمَارَة ya da هَنْدَسَة العِمَارَة mimarlık;

عُمْرَان imar etme, bayındır [خَرَاب kaşıtı] kılma; meskun hale getirme; (ülkenin) imarı; kültür, medeniyet; bina, yapı;

عُمْرَانِي kültürel, medeniyet ile ilgili;

عَمَارِيَّة hevdeç;

أَعْمَر daha kalabalık; daha fazla nüfuslu olan; daha gelişmiş; daha mamur, bayındır;

مِعْمَار mimar; yapı ustası;

مِعْمَارِي mimarlık ile ilgili; (çoğ. مِعْمَارِيَّة) mimar; yapı ustası ¶ مُهَنْدِس مِعْمَارِي mimar; الفَنّ الْمِعْمَارِي mimarlık;

تَعْمِير [bina, yapı] dikme, kurma, bina etme; restorasyon, onarım, tadilat; doldurma bkz. عَمَّر;

تَعْمِيرَة ⇑;

اِسْتِعْمَار sömürgeleştirme, kolonicilik; yayılmacılık; emperyalizm, sömürgecilik;

اِسْتِعْمَارِي [na't] sömürge ile ilgili; sömürgeci; emperyalist;

اِسْتِعْمَارِيَّة emperylizm, sömürgecilik;

عَامِر meskun; mamur, bayındır; dolmuş, dolu; (ب ...*ile*) iyice doldurulmuş, sıkıştırılmış; iyice döşenmiş; mamur, abat; sürülmüş, ekime elverişli [arazi]; العَامِر saraylar/ kaleler için sıfat olarak kullanılır ¶ عَامِر بِالأَمَل umut, ümit dolu; عَامِر الجَيْب cebi dolu; عَامِر الذِّمَّة ...e borçlu; ل . . . عَامِر النَّفْس ب . . . tarafından ele geçirilmiş; أُمّ عَامِر sırtlan ZOO.;

مَعْمُور oturulan, masken; الْمَعْمُور ya da الْمَعْمُورَة dünya; (ة) فِي كُلِّ أَنْحَاء الْمَعْمُور dünyanın dört bir yanında;

مُعَمِّر ç. -ون sömürgeci;

مُعَمَّر ç -ون uzun ömürlü; kıdemli [sporda];

مُسْتَعْمِر sömürgeci, emperyalist, [s. ve is.]; işgalci, saldırgan;

مُسْتَعْمَرَة ç. -آت sömürge, müstemleke, koloni; ¶ مُسْتَعْمَرَة مُسْتَقِلَّة dominyon;

أَعْمَش müe. عَمْشَاء ç. عُمْش gözü iyi görmeyen [çoğu zaman gözyaşı ile birlikte];

عمص ⇒ عَمَص [göz] çapaklanmak MIS.;

عُمَاص çapak MIS.;

عَمُق *u* (عَمَاقَة, عُمْق) derin olmak ya da derinleşmek; عَمَّق (*bşi*) derinleştirmek; أَعْمَق ⇑;

تَعَمَّق (*bşde* veya فِي *bşde*) derinleşmek, (*bşin* veya فِي *bşin*) iyice içine girmek;

عُمْق ç. أَعْمَاق derinlik; dip ¶ مِن أَعْمَاق قَلْبِه ruhunu derinliklerinden; مِن أَعْمَاق النَّفْس ⇑;

عَمِيق derin [yine duygu, hisler için];

yapmak; اعتمل çalışmak, işlemek; استعمل (b-i) kullanmak, çalıştırmak (b-e) iş vermek; (bşi) çalıştırmak, işletmek; b-i, على ...e, *bir yerin sorumluluğuna)* geçirmek, yerleştirmek ¶ اسْتَعْمَلَ مَعَهُ وَسَائِلَ القَسْوَةِ ona karşı sert önlemlere başvurdu;

عمل yapma, etme; hareket, eylem, iş; iş, çalışma; uygulama; (على ...*için*) çalışma, hizmet etme; imal, üretim; icra etme, yerine getirme; işçilik; (çoğ. أعمال) eylem, hareket, iş; operasyon ASK.; iş, görev, vazife; ticaret, alışveriş; mıntıka, bölge; nahiye; idari bölge MIS. TUN.; ... العَمَل ب ...in geçerliliği, uygulanabilirliği, yürürlükte oluşu ¶ إجْرَاء ... العَمَلِ ب ...in yürürlüğe/ uygulamaya koyulması; ما العَمَلُ الآنَ şimdi ne olacak? şimdi ne yapılacak?; ... عَمَلاً ب ...uygulanarak; uygulanması/ tatbiki ile; أَعْمَال حَرْبِيَّة askeri uygulamalar, tatbikatlar; الأَعْمَال الأَرْبَعَة dört temel işlem [MAT.]; أَعْمَال مَنْزِلِيَّة ev işleri; أَعْمَال يَدَوِيَّة elişi; صَاحِب العَمَل işveren, patron;

عملي iş ile ilgili, işe ait [na't]; pratik, uygulama amaçlı; uygulamalı, tatbiki; عَمَلِيًّا uygulama ile, pratik olarak; الحَيَاة العَمَلِيَّة iş dünyası; المَذْهَب العَمَلِي pragmatizm; السِّيَاسَة العَمَلِيَّة kuvvete dayanan politika;

عملية ç. -آت iş, görev; faaliyet, eylem, aktivite, hareket, iş; imalat, üretim; teknik, metot, usül; operasyon ASK., ameliyat TIP.; işlem ¶ عَمَلِيَّة قَيْصَرِيَّة sezeryan ameliyatı;

عمل a (عَمَل) yapmak, işlemek, çalışmak [yine في ...*alanında*]; (bşi) imal etmek, üretmek, (bşi) icra etmek, yerine getirmek; (ب ...e göre, ...*uyarınca*) davranmak hareket etmek; (ب bşi) çalıştırmak; işletmek, (على bşi) kurmak, tertip etmek, planlamak, (ل ya da على ...i) hedeflemek; (على ...*için*) çabalamak; (في ...*de*) iş yapmak, çalışmak; (في bşi) etkilemek, tesir etmek; (في ...*de*) amel etmek, fonksiyonunu ilgili kelime üzerinde gerçekleştirmek DİLB.; ¶ يُعْمَلُ به geçerli, yürürlüktedir; عَمِلَ تَرْتِيبَات düzenlemeler ya da hazırlıklar yapmak, tertip almak; عَمِلَ أَعْمَالَه biri gibi davranmak; لاَ به يُعْمَلُ و لا عَلَيْهِ يُعَوَّلُ itibar edilmez, değer verilmez, gayri muteber, hükümsüz; عمّل (b-i, على ...e) vekil ya da idareci olarak atamak; [yara] iltihaplanma, azma; عامل (b-e; ب ...*ile, edası, tavrı ile*) davranmak, muamele etmek; (b-ile) iş, ticaret yapmak ¶ عَامَلَه بالْمِثْل b-e misilleme yapmak, misli ile/ aynısı ile mukabelede bulunmak, karşılık vermek; أعمل (bşi) çalıştırmak, işletmek, çalışır hale getirmek; kullanmak; ... (ب) أَعْمَلَ شَيْءٌ في ...*ile, bş* üzerinde çalışmak, iş yapmak; أَعْمَلَ الفِكْرَ ya da ... في أَعْمَلَ ذِهْنَهُ في ... zihnini ...ile meşgul etmek, aklını ...e vermek; أَعْمَلَ السَّيْفَ في رِقَابِهِم (فيهم) ...leri kılıçtan geçirmek, katliam yapmak; تعمّل çok çaba/ gayret sarfetmek; تعامل birbiri ile çalışmak, iş/ ticaret yapmak; (مع ...*ile*) çalışmak, iş/ ticaret

عَمْلَة ,kötü iş, kötülük; بِعَمْلَتِهِ suçüstü, cürmü meşhut halinde;

عُمْلَة ödeme; ücret; döviz; tedavüldeki para; para [kağıt, madeni] ¶ عُمْلَة زَائِفَة kalp/ sahte para; عُمْلَة سَهْلَة sınırlı konvertibiliteye sahip para, döviz kontrollü ülke parası; عُمْلَة صَعْبَة konvertibl para; مُزَيِّف العُمْلَة kalpazan; تَهْرِيب العُمْلَة döviz kaçakçılığı;

عَمِيل ç. عُمَلاء çalışan, işçi; karşı/ rakip taraf için çalışan, casus [aynı zam. SİY.]; komisyoncu TİC.; [daimi] müşteri; müvekkil;

عَمِيلَة [kadın] müşteri, [kadın] müvekkil;

عُمَيْلَة . ç. -آت erg FİZ.;

عَمَالَة ç. ücret, ödeme; komisyon; bölge, mıntıka, nahiye, idari bölge CEZ.;

عُمُولَة komisyon;

عُمَّالِي [na't] işçilere ait, işçi...; ¶ صَحِيفَة عُمَّالِيَّة işçi bülteni/ gazetesi;

مَعْمَل ç. مَعَامِل imalathane, atölye, fabrika; işyeri, dükkan; bilimsel kurum; enstitü; laboratuar; çoğ. مَعَامِل sanayi atölyeleri, fabrikalar; مَعَامِل البَحْث araştırma kurumu/ enstitüsü; مَعْمَل التَّكْرِير rafineri; مَعْمَل اللَّبَن mandıra;

مُعَامَلَة ç. -آت davranış, tavır, muamele; prosedür, işlem sosyal ilişki, sosyallik; iş; [özl. çoğ.] karşılıklı ilişkiler, iş ilişkileri, muameleler; çoğ. مُعَامَلَات işlemler, muameleler [bagajlar vb. için]; ¶ الْمُعَامَلَة بِالْمِثْل mütekabiliyet ilişkisi [uluslararası ticarette];

تَعَمُّل etkilenme, tesir altında kalma;

تَعَامُل ticari ilişkiler; iş/ mal alıp verme; (ç. -آت) reaksiyon, tepkime KİM;

اِسْتِعْمَال kullanma; çalıştırma, işletme [makine vb.i] ¶ سَهْل الإِسْتِعْمَال kullanımı kolay; سُوء الإِسْتِعْمَال yanlış ya da kötü kullanım; شَائِع الإِسْتِعْمَال yaygın, genel kabul görmüş; أَسَاءَ اِسْتِعْمَالَهُ bir şeyi kötü ya da yanlış bir şekilde kullanmak;

عَامِل aktif, faal; etkin, erimli; (ç. عَوَامِل) faktör, etken, amil; amil, ilgili kelimeyi irab açısından etkisi etkileyen, fonksiyonunu yerine getiren kelime DİLB.; (ç عُمَّال) imal eden, üreten; yapan, icra eden; işçi, emekçi; ücretle çalışan, gündelikçi; vali; "عَمَل" yöneticisi TUN.; ¶ الجَيْش العَامِل düzenli ordu; تَحْتَ عَامِل الغَضَب köpürmüş, çileden çıkmış, çok öfkelenmiş; حِزْب العُمَّال işçi partisi; عُضْو عَامِل aktif üye; عَامِل عَادِي vasıfsız işçi;

مَعْمُول بِهِ geçerli, yürürlükte, uygulamada; kendisi ile amel edilen; kullanılan;

الْمَعَامِيل kahve teçhizatı [bedevilerde]

مُعَامِل katsayı, çarpan MAT.;

مُسْتَعْمَل kullanılmış, elden düşme, mustamel; kullanılan, uygulanan;

عِمْلَاق ç. عَمَالِقَة Amalikalar; kocaman, dev gibi; dev; [bilim dalı, edebiyat vb.de] zirve, yıldız, üstat; عَمَالِقَة البِحَار büyük, okyanus gemileri;

1عَمَّن = عَنْ + مَن bkz. مَنْ;

2عُمَان Umman Sultanlığı;

عُمَانِي Umman'a ait [na't];

3عَمَّان Amman şehri;

ile, hüsnü niyet ile; عَنْ حَقٍّ haklı olarak; عَنْ خَوْفٍ korkudan; عَنْ دِرَايَةٍ ya da عَنْ عِلْمٍ kesin/ sağlam bir bilgi ile; (رِضًى) عَنْ سُرُورٍ seve seve, sevinçle, neşeyle; عَنْ قَنَاعَةٍ وِجْدَانِيَّةٍ vicdan rahatlığıyla, içi tamamen rahat olarak; عَمَّا (عَنْ) قَلِيلٍ ya da عَمَّا (عَنْ) قَرِيبٍ yakında, birazdan, biraz sonra; عَنْ وَسَاطَةِ فُلَانَ b-nin vasıtası, aracılığı ile; يَوْمًا عَنْ يَوْمٍ günden güne; قُتِلُوا عَنْ آخِرِهِمْ tek kişi kalmayıncaya kadar öldürüldüler; مَاتَ عَنْ ثَمَانِينَ سَنَةً seksen yaşında öldü; مَاتَ عَنْ تَرِكَةٍ كَبِيرَةٍ büyük bir servet bırakarak öldü;

2 عَنَّ *i, u* (عَنٌّ, عَنَنٌ) (لـ *b-e*) kendini göstermek, arzetmek, gelmek; [fikir] (لـ *b-nin aklına*) gelmek, (لـ *b-ninzihninde*) şekillenmek, ortaya çıkmak; [لـ *...e*, *...in önüne*) çıkmak, görünmek ¶ عَنَّ له أنَّ ... ...olduğu aklına geldi.;

عُنَّة iktidarsızlık [cinsel];

عَنَان [cin.is.; tek.is. ة] bulut;

عِنَان ç. أعِنَّة dizgin, yular; gem ¶ أَطْلَقَ لَهُ العِنَانَ serbest bırakmak, *b-e* [artık] karışmamak; جَرَتْ الأُمُورُ فِي أَعِنَّتِهَا işler planlandığı gibi/ yolunda/ normal seyrinde gitti;

عِنِّين iktidarsız;

عِنَب [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَعْنَاب [taze] üzüm; ¶ عِنَبُ الذِّئْبِ itüzümü, köpeküzümü BOT. Solanum nigrum;

عُنَّاب [cin.is.; tek.is. ة] hünnap BOT. Zizyphus jujuba; bu bitkinin meyvesi;

1 عَنْبَر esmeramber; (ç. عَنَابِر) ispermeçet balinası, kadırgabalığı, kaşalot ZOO. Physeter ctdan;

عَمِهَ *a* (عَمَهٌ) gezinmek, amaçsız dolaşmak; (عن *...den*) sapmak, [doğru yoldan vb.den];

عَمِيَ *a* (عَمًى) kör olmak ya da körleşmek; (عن *bşi*) görememek; (على *b-e*) karmaşık/ anlaşılmaz gelmek; عَمَّى (*b-i*) kör etmek; (*b-nin*) gözlerini bağlamak; (*bşi*) anlaşılmaz/ esrarlı/ gizemli hale getirmek; أَعْمَى (*b-i*) kör etmek; (*b-nin*) gözlerini bağlamak; (*b-nin*, عن *...i*, *...gerçeğini*) görmemesini sağlamak; تَعَمَّى kör olmak; تَعَامَى (عن *bşi*) görmemiş gibi yapmak, görmezden gelmek; körmüş gibi davranmak;

عَمًى körlük;

عَمِيَّة cahillik, budalalık;

عَمَاء kara bulutlar;

عَمَايَة cahillik, budalalık;

أَعْمَى müe. عَمْيَاءُ ç. عُمْي ya da عُمْيَان kör, âmâ;

مَعْمَاة ç. مَعَامٍ yolları olmayan arazi, çöl;

تَعَامٍ körlük; hayal hali;

مُعَمًّى ç. مُعَمَّيَات bilmece, muamma;

1 عَنْ [harfi cer] ...den uzakta, ırakta; ...den; ...hakkında; ...e göre, ...uyarınca; ...e güvenerek; ...için; ...yerine ...den bedel olarak ¶ عَنْ يَمِينِهِ sağına, sağ tarafında, sağında; عَلَى ارْتِفَاعِ أَلْفِ قَدَمٍ عَنْ سَطْحِ الأَرْضِ deniz seviyesinden 1000 fit yükseklikte; عَنْ طَرِيقِ ..., ...yolu, metodu, usulü ile; ...vasıtası ile; إِلَيْكَ عَنِّي uzak dur ...!; عَنْ أَمْرِهِ b-nin emri ile, ...in üzerine; عَنْ بَصِيرَةٍ bile bile, ≈ göz göre göre; عَنْ حُسْنِ نِيَّةٍ iyi niyet

عَنبَرِي amber kokulu; likör [yine نَبِيذ عَنبَرِي]; bir güvercin türü; عَنبَرَة الشّتَاء kışın şiddeti;

عَنبَر² ç. عَنَابِر ambar, depo; [hastanede] yatakhane, koğuş; tayfa, mürettebatın yeri; kışla;

عَنِتَ *a* (عَنَت) sıkıntıya düşmek, çetin günler geçirmek, zorluk görmek; günah işlemek [özl. zina için]; عَنَّتَ (*b-i*) zor/ çetin bir işi yapmaya zorlamak; أعْنَتَ (*b-i*) zorluğa/ sıkıntıya düşürmek; (*b-e*) sert/ kaba davranmak; تَعَنَّتَ (*b-nin*) canını sıkmak ya da (*b-i*) sıkıntıya sokmak, (*b-e*) baskı yapmak; (*b-i*) sorular ile kargaşaya düşürmeye çalışmak; (مَعَ *b-ile*) tartışmaya girmek; inat etmek, terslik yapmak, inatla ısrar etmek;

عَنَت sıkıntı, güçlük, zorluk; çile, bela, dert; tazyik, zorlama, baskı;

اِعْنَات eziyet, cefa, taciz, baskı, zorlama;

تَعَنُّت inatçılık, dikkafalılık;

مُتَعَنِّت inatçı, dikkafalı;

عَنْتَرَ kahramanlık yapmak; [sinek] vızlamak;

عَنْتَر meşhur bir Arap şair ve kahramanı; Anter hikayesinin kahramanı; sinek;

عَنْتَرِي ç. عَنَاتِرَة korse;

عَنْتَرِي kahramanlık ile ilgili, kahramanca; (ç. عَنْتَرِيَّة) Anter'in hikayesini anlatan kişi;

عَنْتَرَة vızıltı; kahramanlık; gurur;

عَنْجَهِيَّة kibir, gurur, kendini beğenmişlik; «كَانَ ذَا عُنْجُهِيَّةٍ فَهَجَرَهُ أَصْحَابُهُ burnu büyüyünce arkadaşları onu terketti.»;

عَنَدَ¹ *u, i* (عُنُود) ve عَنِدَ *a* (عَنَد) ve عَنُدَ *u* (عَن ...*den*) sapmak, ayrılmak; inatla karşı çıkmak; inatçı, dikkafalı olmak; عَانَدَ (*b-e*) inatla karşı çıkmak, direnmek; اِسْتَعْنَدَ (*bşe*) sıkıca yapışmak, tutunmak;

عَنِيد ç. عُنُد (لِ *b-e, bşe*) inatla karşı çıkan; inatçı, dikkafalı; ısrarcı;

عِنَاد direnme, mukavemet, direnç; inatçılık, dikkafalılık, ısrarcılık;

مُعَانَدَة ⇈; ⇈;

مُعَانِد (لِ *b-e, bşe*) inatla karşı çıkan, direnen; inatçı, dikkafalı, ısrarcı;

عِنْدَ² [zarf, mud.kul.] ...de, ...yanında, ...yakınında [yer, zaman ya da sahiplik için]; ...olduğunda; ... مِن عِنْدِ ...den, ...katından; ...evinden; مِن عِنْدِهِ kendinden, kendi payına; أَضَافَ شَيْءٌ مِن عِنْدِهِ kendinden bir şey(ler) ilave etti; عِنْدَهَا o zaman, o vakit; عَلَى عِنْدِي bana karşı; عِنْدَ البَيْت evde; عِنْدَ التَّحْقِيق tamı tamına, eksiksiz/ tam olarak; عِنْدَ طُلُوعِ الشَّمْس güneş doğarken; عِنْدِي دِينَار وَاحِد [yanımda] sadece bir dinarım var; عِنْدَ ذَلِكَ o vakit, o zaman; عِنْدِي bence, benim görüşüme göre; مَا عِنْدَكَ ne diyorsun? senin fikrin/ görüşün nedir?; لَمْ يَكُنْ عِنْدَ رَأْيِهِم onların umdukları/ bekledikleri gibi değildi; كَانَ عِنْدَ حُسْنِ ظَنِّهِ birine karşı iyi niyetli/ hüsnü zan ile davranmak; كَانَ عِنْدَ نُصْحِهِ birinin öğüdünü tutmak;

عِنْدَمَا yapar yapmaz; olduğunda, olduğu vakit;

عِنْدَئِذٍ o zaman, o vakit; bu münasebetle,

bu suretle;

مِنْ عِنْدِيَّاتِهِ kendi aklından, kendi buluşu, fikri; kendi rızası ile;

عَنْدَلَةٌ [bülbül] şakıma;

عَنْدَلِيب ç. عَنَادِل bülbül;

عَنْدَم bakkam ağacı, kızıl ağaç; [ve bu ağaçtan elde edilen] kırmızı boya;

عَنْدَمِي koyu kırmızı;

عَنْز ç. عُنُوز , اَعْنُز dişi keçi;

عَنْزَة [tek.i] ⇑;

عَنَزَة kısa, temreni demir bir mızrak çeşidi;

عَنَس u (عُنُوس , عَنْس) [kız] evde kalmak; عَنَّس ⇑; (kızı) evlenmeye bırakmamak;

عُنْصُر ç. عَنَاصِر soy, sop, köken «فُلَانٌ كَرِيمُ (طَيِّبُ) العُنْصُرِ filan soylu, temiz ailedendir»; kaynak; etnik köken, unsur; element KİM; unsur; [çoğ.] etnik unsurlar ¶ العَنَاصِرُ الأَرْبَعَةُ dört temel madde; hava, ateş, su toprak FELS.;

عُنْصُرِي soy ile ilgili; etnik; elementlere ait, elementler ile ilgili; ¶ التَّبَاغُضُ العُنْصُرِي ya da الأَحْقَادُ العُنْصُرِيَّةُ ırk düşmanlığı; المَسْأَلَةُ عُنْصُرِيَّةٌ azınlık problemi;

عُنْصُرِيَّة ırkçılık; ırkçılık felsefesi;

عُنْصُل ç. عَنَاصِل adasoğanı, ölüsoğanı [Hatay] BOT. Urginea maritima, Scilla maritima;

عَنْعَن (عَنْعَنَة) [ravi] 'عن' lafızları ile rivayet etmek, muanan olarak, nakletmek;

عَنْعَنَات [çoğ.] gelenekler, ananeler;

مُعَنْعَن geleneksel olarak gelen;

عنف ⇒ عَنُفَ (b-e veya ب b-e ya da على b-e) kötü/ kaba/ sert davranmak; (b-i veya ب b-i) azarlamak, paylamak; اَعْنَفَ (b-e) sert, kaba davranmak;

عُنْف sertlik, kabalık; hoşgörüsüzlük; terslik, huysuzluk; gücendirme, darıltma, kırma; zorbalık, zor kullanma;

عَنِيف sert, kaba; tavizsiz, hoşgörüsüz; ters, huysuz; güç, ağır, emek isteyen;

عُنْفُوَان kuvvet, dinçlik, en güzel devre, zaman; فِي عُنْفُوَانِ شَبَابِهِ gençliğinin baharında;

اَعْنَف ters, kaba, huysuz;

تَعْنِيف sert tavır, çıkışma, azarlama;

عنق a (عَنَق) uzun boyunlu olmak; عَنَّقَ (b-nin) boğazına yapışmak, boynunu kavramak;

عَانَقَ (b-e) sarılmak, (b-i) kucaklamak; (b-ile) yakınlık kurmak; تَعَانَقَ birbirine sarılmak;

اِعْتَنَقَ (b-e) sarılmak; (bşe, dine, inanca, ideolojiye) bağlanmak, intisap etmek; (...ile) birleşik oluşturmak KİM.; birbirine sarılmak;

عُنُق ç. اَعْنَاق boyun;

عَنَاق ç. اَعْنُق , عُنُوق [dişi] oğlak; عَنَاقُ الأَرْضِ karakulak ZOO. Felis caracal, Caracal melanois;

عَنْقَاء Anka kuşu;

عِنَاق kucaklaşma, sarılma;

مُعَانَقَة ⇑;

اِعْتِنَاق [dini, ideolojiyi] kabul etme, benimseme;

عُنْقُود ç. عَنَاقِيد demet, salkımı; üzüm salkımı;

عَنْقَاش seyyar satıcı;

عَنْكَبُوت ç. عَنَاكِب örümcek; بَيْتُ العَنْكَبُوتِ örüm-

cek ağı;

(عنو) عَنَا u (عُنُوّ) (لـ b-nin önünde, huzurunda) eğilmek, (لـ b-e) boyun eğmek, itaat etmek; عَنَا u (b-i) rahatsız etmek, endişelendirmek, zihnini meşgul etmek, aklına takılmak; (b-i) ilgilendirmek; (b-ile) ilgili olmak; عَنَا u (عَنْوَة) (bşi) zorla elde etmek;

عَنْوَة zorbalık; zorlama; عَنْـوَةً zorla, zorbalıkla, kaba kuvvetle;

مَعْنَى bkz. عنى;

عَانٍ boyun eğen, itaat eden; esir, tutsak; sıkıntıda, zor durumda;

عَنْوَنَ (bşe) adres yazmak ya da ünvan koymak;

عُنْوَان ç. عَنَاوِين başka birisine tarif etmek, referans vermek için kullanılan isimler: adres; alamet, işaret, nişan; ünvan; başlık; soyadı ¶ ... (عـلى) عُنْـوَانًا لـ ...in alameti, ...in işareti olarak;

مُعَنْوَن (الى ...e) adres belirtilmiş, referans verilmiş; (بـ) ...isimli;

عَنَى i (عِنَايَة) (b-nin) zihnini meşgul etmek, aklına takılmak; (b-i) tedirgin etmek, endişelendirmek; (b-i) ilgilendirmek; عَنِـيَ a (عَـنَـاء) tedirgin/ endişeli olmak; (في ...ile) çok uğraşmak, zahmet çekmek, didinmek; عَنَى i (عَنْي) (بـ ...ile, b-i, bşi) kasdetmek, hedeflemek, demek istemek; يَعْنِي yani..., ...anlamına geliyor; أَعْنِي demek istiyorum ki...; عُنِيَ [edil.] (بـ ...e) ihtimam gösterilmek; (بـ ...ile) ilgilenilmek; عَنَّى (b-e) eziyet/ cefa çektirmek, sıkıntıya düşürmek; عَـانَى aklı (bşde) olmak; (bş için) çabalamak, çaba/ gayret sarfetmek; (bşi) çekmek, katlanmak «عانَى مِنْ تَجَارِبِ مَرِيرَةٍ acı tecrübeler yaşadı»; (bş için) tasalanmak; تَعَنَّى didinmek, çok uğraşmak, çabalamak «تَعَنَّى الرَّجُلُ مِـنْ أَجْلِ تَحْقِيقِ أَعْلاَمِهِ adam hayal-lerini gerçekleştirmek için elinden geleni yaptı»; اِعْـتَـنَى (بـ ...hakkında, ...için) endişelenmek, tasalanmak, tedirgin olmak; (بـ ...e) bakmak, gözetmek, [çocuğa, yaşlı kişiye]; (بـ ...e) özen göstermek, itinalı davranmak;

عَنَاء zorluk, eza, cefa, sıkıntı;

عِنَايَة ihtimam, ilgi; (بـ ...için) endişelenme, tasalanma; (بـ ...e) itina gösterme, titizlik gösterme; (بـ ...e) dikkat, özen; (بـ) ilgi ¶ العِنَايَةُ الإِلٰهِـيَّـةُ ilahi takdir; عِنَايَة طِبِّيَّة tıbbi gözetim, bakım;

مَعْنًى ç. مَعَانٍ mana, anlam; fikir, düşünce, kavram; [sanat eseri vb.nin] taşıdığı anlam; الْمَعَانِي [kişinin] iyi vasıfları ¶ اِسْمُ مَعْنًى soyut, manevi isim DİLB.; عِلْمُ المَعَـانِي belagat ilmi; semantik, anlambilim YEN; ذُو مَعْنًى anlamlı; لاَمَعْنَى لَهُ anlamsız, bir şey ifade etmeyen; وَ مَـا فِي مَـعْنَاهُ ve benzerleri, vb.; نَظَرَاتٌ كُلُّهَـا مَعَانٍ anlamlı bakışlar; شَـخْص حَسَنُ المَعَانِي güzel özellikleri/ vasıfları bulunan bir kişi; عِلْمُ الْمَعْنَى(الدَّلاَلَة) anlambilim, semantik;

مَعْنَوِي anlam ile ilgili, manaya ait [لَفْظِي karşıtı]; soyut, manevi; kavramlar ile ilgili mefhum niteliğinde; zihinsel; ¶ شَـخْص مَعْنَوِي tüzel kişi;

معنويات maneviyat, maddi olmayan şeyler; idealler; moral [ordu vb. de];

معاناة çaba, gayret;

تعن çabalama, didinme, uğraşma; sızıntı, zorluk;

اعتناء (ب...e) itina, özen; (ب için) bakım, gözetim; (ب...e) ilgi, ihtimam;

عان zorluk çeken, sıkıntıda;

معنى ölçüsüz ve kafiyeli şiir SUR.;

معتن dikkatli, özen gösteren, itinalı; düşünceli;

عهد a (عهد) (b-i, bşi) [eskiden] tanımak, bilmek; «لايزال هذا المكان كما عهدته» bu yer hâlâ bildiğim [eskisi] gibi [hiç değişmemiş]; (bşi) gözetmek, (bşe) bakmak; (الى b-i, ب...den) sorumlu tutmak, mükellef tutmak, «عهد الرئيس اليه بتأليف حكومة جديدة başkan onu yeni hükümeti kurmakla görevlendirdi»; (الى b-i, ب ...ile) görevlendirmek; (الى b-i, ب ...ile) yetkili kılmak, yetkilendirmek; ¶ فيما اعهد bildiğim kadarıyla, herhalde ...; عهد وعده sözünü/ ahdini tutmak/ yerine getirmek; عاهد (b-ile على ...için) sözleşmek, sözleşme yapmak; (ب, على ya da ب ...için) söz vermek; تعهد (bşi) desteklemek, (bşe) taraftar olmak; (bşe) bakmak, gözetmek, kollamak, (bşin) bakımını yapmak, [işler, çalışır, olumlu halini korumasını] sağlamak; (ب bşi) üstüne almak, taahhüt etmek; (ل b-e, ب veya على ...için, ...yapacağına dair) söz vermek; استعهد (من b-den) sözleşme belgesi/ kontrat vb. talep etmek; (من b-e) kontrat/ sözleşme imzalatmak;

عهد bilgi (ب ...e dair) malumat; meşhur [kişi]; [sözüne] sadakat, bağlılık; (الى b-i, ب ...ile) mükellef/ sorumlu tutma ⇑⇑; (ç. عهود) vaat, söz, taahhüt; sorumluluk, mesuliyet; yemin; sözleşme, kontrat, anlaşma; zaman, devir, çağ; ¶ بعد العهد çok eskiden olma; حديث العهد son zamanlarda olmuş, yeni; genç; حديث العهد ;⇑ قريب العهد ... ب veya ... حديث عهد ب yeni, bir şeyi yeni kabullenmiş ya da kazanmış, elde etmiş olan [çiçeği burnunda, taze]; acemi, deneyimsiz, tecrübesiz, alışmamış, yeni; حديث عهد بعرس yeni/ çiçeği burnunda evli; كان حديث العهد بالولادة ye-ni doğmuş; حديث عهد باوربا Avrupa [henüz] yeni idi, son zamanlara kadar tanınmıyordu; قديم العهد eski, uzun süredir olan; قديم العهد ... ب ...de tecrübeli, deneyimli, ...e aşina; ... قريب عهد ب ya da ... قديم العهد ب bkz. قريب عهد بالفطام ; حديث عهد ب ... memeden yeni kesilmiş; من عهد قريب [kısa] bir süredir; yeni, yakınlarda olan; منذ عهد بعيد uzun zaman önce, çok zaman önce, uzun süredir; ... لا عهد له ب bşi bilmemek, tanımamak, tecrübesiz olmak; عهدنا بهذه المسألة bu meseledeki kadim/ köklü/ bilgimiz; اخذ وعدا عليه b-den söz almak; قطع عهدا söz vermek; sözleşme/ kontrat yapmak; ... قطع نفسه عهدا على ...i taahhüt etmek, vaat etmek; ... قطع نفسه عهدا ب ...i

يَعْهَدُ meşhur; ... الْمَعْهُود sözkonusu ...;

مُتَعَهِّد ç. ـون taahhüt eden; müteahhit, bir şeyin sorumluluğunu üzerine alan; temsilci, bayi ¶ مُتَعَهِّد فَنِّي menajer;

مُتَعَاهِد : الْمُتَعَاهِدَان taraflar [anlaşmada, kontratta vb. de];

عَهَرَ a (عَهْر) ve عَهِرَ a (عَهَر) (الى kadınla) zina etmek, gayrı meşru ilişkide bulunmak; عَاهَرَ (ها kadınla) ⇑;

عَهْر zina; fahişelik;

عَهِر zina yapan;

عَهَارَة zina; fahişelik;

عَاهِر zina eden, gayrı meşru ilişkide bulunan; (ç. عُهَّار) zina eden, zani [i.];

عَاهِرَة ç. عَوَاهِر [kadın] zani, zaniye, gayri meşru ilişkiye gire, kadın; fahişe;

عَاهِل ç. عَوَاهِل hükümdar, padişah;

عِهْن [renkli] yün;

عَوَاهِن [عَاهِن in çoğulu] uzuvlar; hurma dalları ¶ أَلْقَى (رَمَى) الكَلَامَ عَلَى عَوَاهِنِه düşünmeden söz söylemek, konuşmak;

عَوِجَ a (عَوَج) eğri/ kıvrımlı/ bükümlü olmak; kıvrılmak, bükülmek; عَاجَ u [seyir esnasında] yoldan sapmak/ ayrılmak; (على bir yerde) durmak, konaklamak; عَوَّجَ (bşi) bükmek, kıvırmak; تَعَوَّجَ ve اِعْوَجَّ bkz. عَاجَ;

عِوَج kıvrıklık, eğirilik; pürüz; sapma, ayrılma [doğru vb.den];

عَاج fildişi;

عَاجِي [na't] fildişi[nden];

أَعْوَج müe عَوْجَاء ç. عُوج kıvrık, zikzak

yapacağına yemin etmek, ant içmek; العَهْد الجَدِيد Yeni Ahit; العَهْد القَدِيم Eski Ahit; وَلِيّ العَهْد veliaht; عَلَى عَهْدِه ...devrinde, zamanında; فِي عَهْد فُلَان ...in zamanında, devrinde; ...in sağlığında; عَهْدُهُ onun bilinen/ tanınan yapısı, kişiliği; ظَلَّ كَعَهْدِه nasıl bilindi/ tanındı ise öyle kaldı, hiç değişmedi; عَهْدُهُم بِه [onların] onu tanıdıkları hal, alışık oldukları hal; كَعَهْدِهِم بِه onu tanıdıkları/ alışık oldukları gibi; ما زِلْتَ أَنْتَ كَعَهْدِي بِكَ [sen] hala aynısın!, hiç değişmemişsin!; مَا زَالَ عَلَى عَهْدِه değişmemek, hep aynı olmak/ kalmak; طَالَ بِه العَهْدُ üstünden çok zaman geçmek;

عُهْدَة uhde, taahhüt bağlayıcılığı İSL.HUK.; sorumluluk, mesuliyet; bakım, himaye, gözetim; kefalet ¶ فِي عُهْدَتِه birinin himayesinde korumasında, sorumluluğunda; عُهْدَتُه عَلَيْه bundan o mesuldür.;

عَهِيد müttefik;

مَعْهَد ç. مَعَاهِد [daha önceden bilinen veya gelinmiş olan] yer, enstitü; akademi; semire ¶ مَعَاهِد الذِّكْرَيَات hatıralarla dolu yer[ler]; مَعْهَد اصْلَاحِي ıslahevi;

مُعَاهَدَة ç. anlaşma, sözleşme; ittifak, pakt ¶ مُعَاهَدَة السَّلَام (الصُّلْح) barış anlaşması, paktı; مُعَاهَدَة عَدَمِ الإِعْتِدَاء saldırmazlık anlaşması;

تَعَهُّد ⇑⇑ mas.; bakım; himaye, koruma, [mud. kul.] vasilik; (ب bşi) üstüne alma, taahhüt etme, vaat etme; (ç. ـآت) söz, vaat taahhüt;

sabredemezdim; لَم يَعُد له طَاقَةٌ به onun için hiç bir gücü kalmamıştı artık; لَم يَعُد اليه سَبِيلٌ bunun için artık hiçbir ihtimal kalmadı; عَادَ يَقُولُ[bir sürelik susmadan sonra] konuşmasına devam etti; عَوَّدَ (b-i, bşe veya على bşe) alıştırmak, adet edinmesini sağlamak; عاوَدَ(...e) geri dönmek; (bşe) yeniden başlamak; tekrar (bnin) başına gelmek; أعادَ (b-i, bşi, الى ...e) geri getirmek, döndürmek; içinden atmak (b-i, bşi, الى ...e) geri göndermek, iade etmek (bşi, الى مَحَلّه yerine) [geri] koymak; (bşi, sözü على b-e) tekrarlamak, tekrar etmek; (bşi) yeniden/ tekrar yapmak, yinelemek, tekrarlamak; (bşi) yeniden imar etmek, restore etmek, tadilattan geçirmek; (bşi) bir kere daha yapmak ¶ أعَادَ بِنَاءَ مَسْجِدٍ camiyi yeniden inşa etmek; أعَادَ ذِكْرِيَاتٍ maziyi anmak, hatıraları yadetmek, anılarını tazelemek; أعَادَ طَبْعَ الكِتَابِ bir kitabı yeniden basmak; يُعِيدُ القَوْلَ و يُبْدِأُه sürekli bir şeyden söz etmek, sözü hep aynı konuya getirmek; temcit pilavı gibi...; ... أعَادَ النَّظَرَ في ...i yeniden gözden geçirmek, ...i yeniden düşünmek/ gözden geçirmek; أعَادَ النَّظَرَ في الدَّعْوَى davayı yeniden açmak/ incelemek HUK.; تَعَوَّدَ(bşe ya da على bşe) alışmak, huy/ adet edinmek; اعتادَ ⇑; استَعادَ (b-i, bşi) geri çağırmak; (bşi, من ...den) geri istemek, iadesini talep etmek; (bşi) yeniden kazanmak, elde etmek, geri alabilmek; (bşi) hatırlamak; (birinden, bşi) tekrarlamasını istemek;

şeklinde, yılankavi; eğik; çarpık; garip, tuhaf.;

اعوِجاج eğrilik, kıvrıklık; pürüzlülük; sapma, ayrılma [doğrudan]; zikzak şeklindeki, virajlı yollar;

مُعوَجَّة ç. ـات imbik KİM.;

مُعـوَجّ eğri, zikzak şeklinde, yılankavi, kıvrımlı; eğik; garip, tuhaf; çarpık;

عادَ u (عَوْد, عَوْدَة, مَعَاد) (ل ya da الى ...e) geri dönmek; (الى ...e) dönmek, götürülmek, isnat edilebilmek; (على ...ile) ilgili/ ilgisi olmak, bulunmak; (الى b-nin) payına düşmek; (الى ya da ل ...e) ait olmak; (عن bşi) terketmek, bırakmak, geri çekilmek; (ب b-i, bşi) geri getirmek/ götürmek; عادَ عَلَيْه birine (ب...i) netice/ sonuç olarak getirmek; [mansub isimle ya da haber olarak gelen sıfat ile] ...e dönüşmek; [muz.fiil öncesinde ya da الى ile] yinelemek, yeniden yapmak, yeniden yapmaya başlamak; [olumsuz ifade ve muz. fiil öncesinde] bir şeyi artık yapmamak, yapmayı bırakmak; عادَ u (عِيَادَة) (hastayı) ziyaret etmek, [doktor] (b-i) tedavi altına almak ¶ عادَ الى نَفْسِه kendine gelmek, ayılmak; kendini sorgulamak, kendi kendini hesaba çekmek; عَادَتْ المِيَاهُ الى مَجَارِيهَا herşey normale döndü, normalleşti; عَادَ الى رَأْسِ أمْرِه bşe yeniden/ [yeni] baştan başlamak; عادَ ادراجَه geldiği yerden dönmek; geri gitmek, dönmek; عادَ عَلَى عَقِبَيْه ç. عَادُوا عَلَى أعْقَابِهِم ⇑; لَمْ أعُد أسْتَطِيعُ صَبْرًا artık ona

عُود ç. عِيدَان , أَعْوَاد tahta parçası; sopa, değnek, dayak; dal; kamış; ut; yapı, fizik; güç, şiddet ; çoğ. أَعْوَاد şiddet [hastalık vb. için] ¶ عُود الصَّلِيب kibrit çöpü; عُود الثِّقَاب şakayık BOT; عُـود الكِبْـرِيت kibrit çöpü; رَخَاوَة العُود karakter/ kişilik zayıflığı; صُلْب العُـود güçlü, yapılı, gürbüz; inatçı, boyun eğmeyen, serkeş; صَـلَابَة الـعُـود sertlik, inatçılık, boyun eğmeyen, serkeş; لَدْن العُود kıvrak, çevik; ثَقَّف عُـودَه (b-i) eğitmek; عَجَم عُودَه birini sınamak, imtihana çekmek; كَسَر عُودَه birinin direnme gücünü kırmak, moralini çökertmek;

عَوْد dönüş; tersine dönüş; tekerrür etme, yinelenme; mükerrer suç işleme HUK.; tekrarlama; ¶ فَعَلَه عَوْدَه ya da فَعَلَه عَوْدًا و بَدْءً ve فَعَلَه عَوْدًا الى بَدْءٍ عَلَى بَدْئِه bir şeyi yeniden/ baştan almak, tekrarlamak;

عَوْدَة dönüş ¶ بِعَوْدَة البَرِيد iadeli [posta]; الى غَيْر عَوْدَة geri dönmemek üzere, bir daha asla dönmemek üzere; gidişin olsun, dönüşün olmasın!;

عَادَة ç. عَوَائِد , -آت adet, huy, alışkanlık; gelenek, adet; عَـادَةً genellikle, adeten; çoğ. عَـوَائِد vergiler; ücretler, ödemeler ¶ فَـوْقَ العَادَة alışılmamış, pek görülmemiş, yapılmamış; olağanüstü, acil [toplantı vb.]; عَلَى عَادَتِه adeti olduğu üzere, her zaman yaptığı gibi; كَـسَابِق العَـادَة eskiden oluduğu gibi; جَرَت بذلك adet olmak; جَرَت الـعَادَةُ بـ . . . عَـادَتُهُم [işte] bu onların adetiydi, onlar hep böyle yaparlardı; العَادَة السِّرِّيَّة istimna, masturbasyon; عَـوَائِد الجُمْرُك gümrük vergileri; عَوَائِد الأَمْلَاك emlak vergileri; عَوَائِد مَبَانٍ gayri menkul vergileri; عَادِيَات الأُمُور sıradan işler;

عَادِي alışılagelmiş, normal, sıradan; bayağı, alelade; olağan [toplantı vb. için]; basit, sıradan [kişi]; kadim, antika; عَــادِيَات antika[lar];

عِيَاد tekrarlama, yineleme;

عِيَادَة [hastayı] ziyaret, [doktor için] vizit; (ç. -آت) klinik; muayenehane; عِيَادَة خَارِجِيَّة polikinik;

عَوَّادَة ç. -آت [kadın] ud;

مَعَاد dönüş; dönülecek yer; varılacak yer, hedef [yer]; المَعَاد ahiret ¶ المَبْدَأ وَ المَعَاد can alıcı/ en kritik nokta;

تَعْوِيد (على ...e) alıştırma, (على ...i) huy/ alışkanlık olarak kazandırma;

إِعَـادَة iade etme, geri verme, götürme, gönderme; eski konumuna/ haline getirme; tekrarlama, yineleme; yeniden başlama, baştan alma; yeniden kurma, onarma, restorasyon ¶ إِعَادَة البِنَاء yeniden kurma, bina etme; إِعَادَة الحُقُوق hakların iadesi; إِعَادَة التَّسَلُّح yeniden silahlanma; إِعَادَة التَّكْوِين yeniden yapılanma; إِعَـادَة النَّظَر في . . . ...i yeniden gözden geçirme, ...in üzerinde bir az daha düşünme; إِعَادَة النَّظَر في دَعْوَى bir davanın dosyasını yeniden açma HUK.; إِعَادَة التَّنْظِيم yeniden düzenleme;

تَعَوُّد alışma, huy edinme;

اعتياد ⇑; itiyat edinme;

اعتيادي sıradan, alelade; adet niteliğinde, alışkanlık ile ilgili; normal; basit, özelliği olmayan, sıradan, alelade [kişi];

استعادة ⇑ mas.;

عائد dönen, geriye dönen, giden; işlemekte olan [faiz, kâr]; (ل veya الى ...e) ait; (ç. ون-) geri dönen göçmen; (ç. عُوَّاد) [hasta] ziyaretçi; çoğ. عائدات gelirler, varidat;عائد الأرباح net kazanç;

عائدة ç. عوائد kâr, kazanç (على b-nin);

عائدية ait olma, aitlik; üyelik;

معوّد (على ...e) alışmış, alışkın (على ...i) huy edinmiş;

مُعيد ç. ون- tekrarlayan; özel öğretmen; [üniversitede]uygulama yapan;

مُعاد : مُعاد تصديرية ileride teslim edilecek [posta];

متعوّد (عَلَى ...e) alışmış, alışkın, (عَلَى ...i) huy edinmiş;

معتاد (على ...e) ⇑; alışılmış, normal, her zamanki, mutat; ¶ كَالْمُعتاد her zamanki gibi, mutat olduğu gibi; مُعتاد الجرئم itiyadi suçlu HUK.;

(عوذ) عاذَ u (مَعاذ ,عِياذ ,عَوْذ) (من ...den ب b-e ,) sığınmak; (من ...e karşı, ب b-den) korunma istemek, himaye dilemek ¶ أعُوذُ باللّه Allah korusun! Allah etmesin!; عوّذ (b-i, من ...den) korumak (b-i; من ...e karşı) koruması altına almak; (b-e) sihirli/ büyülü şeyler okumak, (b-e) muska takmak; أعاذ = عَوَّذَ ; Allah'ın (b-i) koruması için dua etmek; تعوّذ = عَاذَ ; استعاذ = عاذَ ; (ب ...vasıtası, aracılığı ile) korunmak;

عوذة himaye altına alma; sığınmasına izin verme;

عَوْذ sığınak, barınak, sığınılan, tehlikeden sakınılan yer;

عوذة ç. عُوَذ muska; tılsım; büyülü, sihirli söz;

عياذ sığınma; sığındırma; عِيَاذَ اللّه veya العِيَاذ باللّه Allah etmesin! Allah korusun!;

معاذ sığınma; sığınak, barınak, sığınılan yer; ¶ مَعَاذَ اللّه Allah etmesin! Allah korusun!;

تعويذ ç. تعاويذ muska; tılsım; büyülü, sihirli söz;

المعوّذتان Felak ve Nas sureleri;

عور[1] a (عَوَر) tek gözlü olmak; عوّر (b-nin) bir gözünü kör etmek; (bşi) hasara uğratmak, bozmak; (tartıların, ölçülerin) doğruluğunu kontrol etmek; أعار (b-e, bşi) borç/ ödünç vermek; تعاور (bşi) sırayla/ nöbetleşe yapmak; (b-e, bşe) [dönüşümlü ya da peşpeşe] gelip çatmak, bulmak; اعتور (b-e) sıra ile/ dönüşümlü olarak başına gelmek; [farklı faktörler, etkenler] (bşi) oluşturmak, meydana getirmek, hazırlamak; (bşe) engel teşkil etmek, olmak; استعار (bşi, من ...den) ödünç almak;

عورة eksiklik, noksanlık, kusur; (ç. آت-) avret, edep yeri; avret mahalli; zayıflık;

عوار eksik, noksan, kusurlu;

عُوَّار bir kırlangıç türü ZOO.;

عِيرَة yapma, suni [saç, diş] MIS.;

أَعْوَر müe. عَوْرَاء ç. عُور tek gözlü ¶ الْمَعَي الأَعْوَر körbağırsak ANAT.;

إعَارَة ödünç verme;

إعَارِي: مَكْتَبَة إعَارِيَّة ödünç kitap veren kütüphane;

تَعَاوُر ⇑ mas.;

اِسْتِعَارَة ödünç alma; mecaz;

اِسْتِعَارِي mecazi;

عَارِيَة ç. عَوَارٍ ödünç alınan şey; borç;

مُعِير ödünç veren;

مُعَار ödünç verilen;

مُسْتَعِير ödünç alan;

مُسْتَعَار ödünç alınan; mecazi olarak kullanılan; suni, yapma [saç vb.]; اِسْم مُسْتَعَار müstear isim, takma ad; وُجُوه مُسْتَعَارَة maskeli yüzler; ikiyüzlüler;

عَارٍ[2] bkz. عرى ;

عَوِزَ a (عَوَز) fakir/ yoksul olmak; عَازَ u (عَوْز) (bşe) ihtiyacı olmak, muhtaç olmak; أَعْوَزَ fakir olmak ya da fakirleşmek; ¶ أَعْوَزَه الشَّيْء bşe muhtaç olmak;

عَوْز ihtiyaç, gereksinim; fakirlik, yoksulluk;

عَوِز fakir, yoksul, muhtaç;

عَازَة ihtiyaç, eksiklik; fakirlik;

أَعْوَز fakir, yoksul, muhtaç;

أَعَاوِيز çoğ.kul. fukara, fakirler, yoksullar;

إعْوَاز eksiklik, ihtiyaç; fakirlik;

عَائِز fakir, yoksul;

مُعْوِز fakir, yoksul, muhtaç; (ç. -ون) fakir, yoksul kişi;

عَوْسَج tekedikeni BOT. Lycium europaeum ve Lycium arabicum;

عَوِصَ a (عِيَاص, عَوَص) zor/ güç olmak; [söz] zor anlaşılmak, kapalı olmak, muğlak olmak;

اِعْتَاص = عَوِصَ (على b-e) zor/ çetin gelmek;

عَوِيص zor, güç; muğlak, kapalı [söz];

اِعْتِيَاص zorluk, güçlük;

عَاضَ u (عِيَض, عِوَض, عَوْض) (عوض) (b-e, bşi, من veya عن ...için) karşılık/ ücret/ bedel olarak vermek; (b-e, bşi, من veya عن in yerini) alması, telafi etmesi, doldurması; (b-e, ب bşin) kaybını karşılaması için vermek, (bşi, ب bş ile) değiştirmek; b-nin (على kaybını, zararını) karşılamak, telafi etmek; عَوَّضَ = عَاضَ ; ¶ لا يُعَاوَضُ telafi edilemez, yeri doldurulamaz; عَاوَضَ = عَاضَ ; أَعَاضَ = عَاضَ ; تَعَوَّضَ (bşi, من ...yerine) karşılık olarak almak, kullanmak; (ب ...i, من ...in) yerini doldurmak için ya da telafi etmek için istemek; اِعْتَاضَ (bşi, عن veya من ...için, ...yerine) karşılık/ bedel olarak almak; اِسْتَعَاضَ (ب bşi, عن ...e) karşılık tutmak, (من bşi, ب ...ile) [karşılıklı] değiştirmek, (عن b-e, ب bşi) karşılık/ bedel olarak vermek; (من ...e karşı) bedel, tazminat, (من ...için) karşılık almak, (عن bş, ب ...ile) karşılanmak, telafi edilmek;

عِوَض bedel, karşılık, tazminat; عِوَض ... [meb. mud. kul.] ve عِوَضًا عَنْ (مِنْ) ... ...e karşılık, ...yerine; ...in telafisi için;

mak, ağlamak ya da çığlık atmak; اَعَالَ (*b-e*, *aile fertlerine*) bakmak, geçimini sağlamak; kalabalık ailesi olmak;

عَوْل bağırma, çığlık atma ya da yüksek sesle ağlama; [ailenin] geçim[i], bakım[ı]; yardımcı;

عَوَل güven, itimat; onaylama, doğrulama;

عَيِّل aile, ev ahalisi, ehlü iyal; bebe, küçük çocuk MIS.; çoğ. عِيَال, عَالَة geçimini sağlamak zorunda olduğu kişiler, aile fertleri ¶ عِيَال عَلى . . . veya عَالَة عَلى . . . ...in baktığı, geçimini sağladığı kişi[ler]; tamamen ..e bağımlı; ...e yük;

عَالَة çatı gibi yağmurdan koruyan bir çeşit örtü vb.; bkz. عَيِّل ;

عَوِيل bağıran, çığlık atan ya da yüksek sesle ağlayan; parazit, tufeyli, başkalarının sırtından geçinen MIS.;

مِعْوَل ç. مَعَاوِل kazma; çapa; [kötüye kullanılan] alet MEC. ¶ مَعَاوِل هَدَّامَة yıkıcı unsurlar; مَعَاوِل الإِضَادَ وَ التَّقْوِيض yıkıcı/ bölücü unsurlar;

اِعَالَة [aile] geçindirme, bakımını sağlama;

عَائِل [aile vb.] geçimini sağlayan, bakan;

عَائِلَة ç. عَوَائِل ev ahalisi, aile;

عَائِلِي ailevi, aile ile ilgili;

مُعَوِّل (عَلى ...*e*) karar vermiş, niyetli;

مُعَوَّل güven, itimat ¶ لَيْسَ عَلَيْهِ مُعَوَّلٌ ona güven olmaz, ≈ onun ipi ile kuyuya inilmez;

مُعِيل aile vb.nin] geçimini sağlayan, aileye bakan;

تَعْوِيض ⥣ mas.; (عَن ...*in yerine*) karşılık/ telafi/ bedel vermek; (ç. -آت) bedel, karşılık; telafi edici şey, tazminat; kompanze etme FİZ.; [çoğ.] savaş tazminatı;

تَعْوِيضِي telafi edici, karşılayıcı;

مُعَاوَضَة ç. -آت takas usulü alışveriş akdi İSL.HUK.; اِسْتِعَاضَة (عَن *bir şeyin yerine*, بـ ...*i*) koyma; (عَن *bşi*, بـ ...*ile*) değiştirme, takas etme, bedel olarak verme;

(عوق) عَاقَ *u* (عَوْق) (عَن *bşe*) engel olmak, engellemek, mani olmak, imkan vermemek; (*b-i*, *bşi*) geciktirmek, oyalamak; عَوَّقَ ve اَعَاقَ = عَاقَ; تَعَوَّقَ (عَن *yapması*) engellenmek; geciktirilmek, oyalanmak; اِعْتَاقَ = عَاقَ ;

عَوْق ⥣ mas.;

اِعَاقَة ⥣ mas.;

عَائِق engel, mani; (ç. عُيَّاق) züppe, gösteriş düşkünü MIS.;

عَائِقَة engel, mani;

(عول) عَالَ *u* (عَوْل) doğru yargıdan/ haktan sapmak/ ayrılmak, haksızlık yapmak; (*b-e*) zulmetmek; عَالَ صَبْرُهُ veya عِيلَ صَبْرُهُ sabrı tükenmek; عَالَ *u* (عَوْل, عِيَالَة) (*b-e*, özl. *aileye*) bakmak (*b-nin*) bakımını/ geçimini sağlamak; عَوَّلَ çığlık atmak, bağırmak veya yüksek sesle ağlamak; [köpek] [kesik kesik] havlamak; (عَلى ...*e*) güvenmek, itimat etmek «هُوَ رَجُلٌ يُعَوَّلُ عَلَيْهِ o [kendisine] güvenilen bir kişidir»; (عَلى *bş yapmaya*) karar vermek, niyetlenmek ¶ لا بِهِ يُعْمَلُ وَ لا عَلَيْهِ يُعَوَّلُ gayrı muteber, önemsiz, kıymetsiz; اَعْوَلَ bağır-

عَامَ[1](عوم) u (عَوْم) yüzmek; [sıvı yüzeyinde] durmak, yüzmek; عَوَّمَ (*gemiyi* vb.i) suya/ denize indirmek; (*bşi*) sel/ su basmak MIS.;

عَوْم ⇑ mas.;

عَام ç. أَعْوَام yıl, sene;

عَامَئِذ o yıl;

عَوَّام usta/ iyi yüzücü; ¶ حَوْض عَوَّام yüzer havuz;

عَوَّامَة ç. -آت samandıra; sal; duba, tombak; can yeleği/ simidi; [su üzerinde] yüzer ev;

عَائِم yüzen/ [su yüzeyinde] duran ¶ جِسْر عَائِم yüzen, dubalı köprü;

عَامَّة ve عَوَام bkz. عَمّ[3];

عون ⇐ عَاوَنَ (*b-e*, في ya da على ...*de*) yardım etmek, yardımcı olmak; أَعَانَ ⇑; (*b-i*, من ...*den*) kurtarmak, serbest bırakmak; تَعَاوَنَ yardımlaşmak; işbirliği yapmak; اِسْتَعَانَ (*bden*, veya ب *b-den*, على ...*için*, ...*e karşı*) yardım[ını] istemek, (*b-e*, *bşe* ya da ب *b-e*, *bşe*) başvurmak zorunda kalmak; (*bşi* ya da ب *bşi*, على ...*e*) kullanmak;

عَوْن yardım, destek, arka çıkma; (ç أَعْوَان) yardımcı; hizmetçi, uşak; koruma, muhafız; küçük memur TUN.; [mahkemede] teşrifatçı TUN. ¶ أَعْوَان الْمَطَافِىء itfaiye[ciler];

عَوْنَة zorunlu/ mecburi hizmet/ iş;

عَانَة kasık tüyleri, kasık bölgesi;

عَوَان orta yaşlı; (... بَيْنَ ...lerin) arası/ ortası ¶ حَرْب عَوَان bitmeyen, fasılalarla süren savaş;

عُوَيْنَات bkz. عين;

مِعْوَان ç. مَعَاوِين her zaman yardıma koşan, yardımsever; yardımcı; yardım;

مَعُونَة yardım, destek; مَدَّ يَدَ المَعُونَة (ل *b-e*) yardım elini uzatmak;

مُعَاوَنَة yardım, destek ¶ مُعَاوَنَة ذَاتِيَّة kendine yetme, yeterlilik;

إِعَانَة yardım; destek; (ç.) imdadına yetişme, para yardımı/ desteği;

تَعَاوُن yardımlaşma; işbirliği; ¶ بِالتَّعَاوُن مَعَ ... ...ile işbirliği yaparak; شَرِكَة التَّعَاوُن kooperatif, birlik;

تَعَاوُنِي yardımlaşma ile ilgili; işbirliğine dayalı; جَمْعِيَّة التَّعَاوُنِيَّة kooperatif, birlikte yardımlaşma/ dayanışma derneği; هَيْئَة تَعَاوُنِيَّة kooperatif;

تَعَاوُنِيَّة yardımlaşma/ dayanışma ruhu/ hissi; yardımlaşma;

اِسْتِعَانَة (ب ile, ...*den*) yardım isteme, yardım talep etme; (ب *bşi*) kullanma;

مُعَاوِن yardımcı, destekleyen, asistan; muavin; yaver, emir subayı;

مُعَاوِنِيَّة karakol lf.;

مُعِين ç. -ون yardımcı; muavin; asistan;

(عوه) عَاهَة ç. -آت hastalık, zayıflık, zaaf; [vücuttaki] özür, kusur, noksanlık;

مَعُوه küflü;

مَعْيُوه ⇑;

عوى i (عُوَاء) ulumak, [köpek, kurt vb.]; kesik kesik bağırmak; عَاوَى (*b-e*) havlamak;

اِنْعَوَى bükülmek;

عُوَاء uluma;

mak, itham etmek; (*b-i, bşi*) lekelemek, şerefine/ onuruna leke sürmek; (*b-i*, على ...*den dolayı*) kınamak, zemmetmek, kötülemek; عَيَّبَ (*bşi*) kusurlu hale getirmek; (*bşin*) şeklini bozmak; (*b-i, bşi*) bir kusurla itham etmek; suçlamak, ayıplamak; (*b-i*) kınamak, zemmetmek, kötülemek;

عَيْب ç. عُيُوب kusur, noksan, hata, eksiklik; zaaf; ayıp, utanç verici şey; defo ¶ عَيْب جِسْمِي bedensel kusur/ özür; عَيْبٌ عَلَيْكَ ne kadar ayıp! bu yaptığından utanmalısın! MIS.;

عَيْبَة ç. عِيَاب , عِيَب ,-آت deri çanta, valiz; kusur, noksan, ayıp;

مَعَاب ç. مَعَايِب kusur, noksan; zaaf; ayıp;

مَعَابَة ç. مَعَايِب ⇑; ⇑; ⇑;

مَعِيب kusurlu, noksan, eksiği bulunan; utanç verici;

مَعْيُوب ⇑; ⇑;

مُعَيِّب ayıplayan, kusur bulan, eleştiren;

(عيث) عَاثَ *i* (عَيْث في ...*de, arasında*) bozgunculuk yapmak, kargaşa çıkarmak; ¶ عَاثَ في مَالِه ;⇑ فَسَادًا في . . . malını/ servetini boş yere harcamak, israf etmek; عَيَّثَ karanlıkta el yordamı ile hareket etmek;

عيد ⇐ عَيَّدَ bayram kutlamak; (على *b-nin*) bayramını kutlamak/ tebrik etmek; عَايَدَ (على *b-nin*) ⇑;

عِيد ç. أَعْيَاد bayram; bayram günü; العِيد الصَّغِير Ramazan Bayramı; عِيد الأَضْحَى Kurban Bayramı; عِيد الفِطْر Ramazan Bayramı; العِيد الكَبِير Kurban Bayramı; عِيد القِيَامَة Pas-

عَوَّاء uluyan; köpek, kurt vb.;

مُعَاوِيَة köpeklere uluyan dişi köpek; erkeğini arayan dişi; tilki yavrusu;

عيّ , عَيِيَ [muzarisi يَعْيَى veya يَعْيَا] (عِيّ) doğru yolu/ usulü bulamamak; (عن ya da ب ...*e*) güç yetirememek; kendini ifade edememek, isteğini dile getirememek; hastalanmak; ¶ يَعْيَا بِأَمْرِه bir işin içinden çıkamamak; أَعْيَى yorulmak, yorgun/ bitkin düşmek; (*b-i*) yormak, bitkin bırakmak/ düşürmek (*b-i*) [bir şey yapamayacak hale] getirmek, güçsüz bırakmak; (*b-nin*) tüm çabalarını/ emeklerini boşa çıkarmak; (*b-i*) başarısızlığa uğratmak; ¶ أَعْيَا الدَّاءُ الأَطِبَّاءَ hastalık doktorların tüm çabalarını boşa çıkarmak, hastalık doktorların iki elini bağlamak; أَعْيَتْهُ الحِيلَةُ çaresiz/ iki eli bağlı kalmak, çıkar yol bulamamak;

عِيّ derdini/ meramını anlatamama; bitkinlik, yorgunluk;

عَيّ ç. أَعْيَاء güçsüz, kuvvetsiz, bitkin; kendini ifade edemeyen, meramını anlatamayan;

عَيَاء yapamama, becerememe; zayıflık, bitkinlik; [tedavisiz, amansız] hastalık [yine دَاء عَيَاء];

عَيَّان yapamayan, güçsüz; yorgun, bitkin; hasta MIS.;

إِعْيَاء bitkinlik; zayıflık, güçsüzlük;

مُعْيٍ yorgun, bitkin;

(عيب) عَابَ *i* (عَيْب) kusurlu/ sakat/ noksan olmak; (*bşin*) şeklini bozmak, (*bşe*) kusur getirmek; (*b-i, bşi*) bir kusur ya da ayıp ile suçla-

kalya yortusu HRİ.; عيد الكِسْوَة Kisve Bayramı, Kahire'de Kabe örtsünün, Mekke'ye taşınması ile ilgili olarak yapılan kutlamalar MIS.; عيد كُلِّ القدّيسين Bütün Azizler Yortusu HRİ.; عيد الميلاد Noel kutlamaları;

عيديّة bayram hediyesi; Noel hediyesi;

مُعايدة bayramlaşma; (ç. -آت) tebrik/ bayramlaşma/ kutlama ifadeleri;

(عير)[1] عارَ i (عَيْر) gezinmek, dolaşmak; (b-i) kınamak, «عارَهُ أصحابُهُ بفرارِهِ من المَعْرَكة» çatışma-dan kaçtığı için arkadaşları onu ayıpladılar»; عيَّر (b-i, bş için veya ب veya على ...için, ...den dolayı) kınamak, ayıplamak [kendi kusuru ile]; (b-i) yermek; عايَر (ölçüleri, ağırlık-ları) [doğruluğunu] kontrol etmek, ölçmek; ayar yapmak, kalibre etmek (bşi ب ...ile) ölçmek, tartmak; تعاير birbirinin ayıplarını/ kusurlarını söylemek;

عار ç. أعيار (على b-nin);ayıp, kusur, noksan, utanç verici şeyleri;

عَيْر ç. أعيار yaban eşeği ZOO.;

عِير ç. عِيرات kervan ¶ لاَ في العيرِ وَ لاَ في النَّفير ne orada ne burda; hiç bir şekilde, hiç bir surette; önemsiz, sıradan;

عيار ç. أعيرة ayar, standart ölçü; [altında, gümüşte] ayar; çap, kalibre; (ç. -آت، أعيِرَة) [tüfek için] atış [yine عِيار ناري];

عَيّار ç. -ون başı boş adam; aylak kişi, serseri, derbeder; (ç. -آت) vinç;

معيار [ölçü aletini] ayarlama, kalibrasyon, standart ölçüye getirme; (ç. مَعَايير) asıl/ standart ölçü; standart; örnek, norm; ¶ مِعْيار العَيش hayat standardı; مِعْيار الذَّهَب altın ayarı;

معاير çoğ. kusurlar, noksanlar;

مُعايَرة : مُعَايرَة المَوَازين وَ المَكاييل ölçü ve tartıların [standardı belirleyen kurum tarafından] onaylanması;

عيرة bkz. عور ;

أعيس müe. عَيْساء ç. عِيس sarı beyaz arası renkli [deve]; عِيس iyi cins deve[ler];

عيسى İsa (as.);

عيسوي Hristiyan; [na't] Hristiyanlık ile ilgili, Hristiyan...;

(عيش) عاشَ i (عَيْش، عِيشة، مَعِيش، مَعَاش) ömür sürmek, yaşamak, ¶ لِيَعِشْ ya da عاشَ المَلِكُ المَلِكُ yaşasın Kral!, kralımız çok yaşa!; عيَّش (b-i) yaşamaya bırakmak, yaşamasına izin vermek; ya da canlı tutmak; (b-e) bakmak, geçimini sağlamak عايَش (b-ile) birlikte yaşamak «أعْرِفُهُ حقَّ المَعْرِفة لأنني عايَشْتُهُ زَمَنًا طويلا onu iyi tanırım; zira uzun zaman [onunla] birlikte yaşadım»; تعيَّش ; عَيَّش = أعاش güçlükle/ zar zor geçinmek, iki yakası bir araya gelmemek; yaşamını/ hayatını (ب ya da من ...den) kazanmak, geçimini (ب ya da من ...den) kazanmak; تَعَايَش dostluk/ birlik içinde yaşamak; اِعْتاش ⇑;

عَيْش yaşam, yaşam tarzı; geçinme, hayatını kazanma; ekmek [daha çok MIS.] مُسْتَوَى العَيْش hayat/ yaşam standardı/ seviyesi; عَيْش غُراب mantar MIS.;

عيشة yaşam, hayat tarzı, yaşam;

عيفان tiksinme, iğrenme, tiksinti;

عيّوق [s.] züppe gibi; [is.] züppe;

(عيل) عَالَ i (عَيْلَة) fakir olmak, yoksul olmak veya fakirleşmek, yoksullaşmak; عَيَّلَ ve أعْيَلَ kalabalık ailesi olmak;

عَيِّل , عِيَال , عَالَة ve عَائِلَة ; bkz. عول ;

عَائِل fakir, yoksul, muhtaç ve bkz. عول ;

مُعِيل aile reisi, baba; kalabalık bir aileye bakan;

عين ⇐ عَيَّنَ (bşi) belirlemek, özellikle belirlemek, belirli kılmak; (bşi) belirlemek, kararlaştırmak, (bş için) kesin zaman/ vakit vermek/ tayin etmek; (b-i, ...olarak ya da في ...e) atamak, tayin etmek, görevlendirmek; (bşi ...için) ayırmak, tahsis etmek, seçmek; (bşi ل b-e) ayırmak, tahsis etmek; ¶ عَيَّنَ سَبَبًا sebep/ neden ileri sürmek; عَايَنَ (b-i, bşi) bizzat görmek; (bşi) yoklamak, muayene etmek, gözden geçirmek; تَعَيَّنَ (...i) görmek; ayrılmak, tahsis edilmek; atanmak, tayini çıkmak, tayin olmak; (على ...e) zorunlu olmak, (على ...ile) yükümlü görevli olmak; (على ... yapması) gerekmek; «يَتَعَيَّنُ عَلَيْكَ أَنْ تَهْتَمَّ بِمَظْهَرِكَ görünüşüne dikkat etmeli, özen göstermelisin.»;

عَيْن müe., ç. عُيُون , أَعْيُن , أَعْيَان , göz; nazar, kem göz; pınar, kaynak, menba; gözcü, keşfe çıkan, casus; delik; ağ; bir şeyin en güzel yanı; (ç. أَعْيُن) [özl. çoğul olarak] ekabir, ileri gelen kişi[ler]; öz; herşeyin kendisi, zatı; maddi; peşin para; "ع" harfinin

عَيَّاش ekmekçi [satıcı];

مَعَاش hayat, yaşam, ömür, hayat tarzı; geçim; geçim vasıtası; gelir, varidat; (ç. -آت) emekli aylığı/ maaşı; fon, yardım [kamu kuruluşu vb.den] ¶ ذُو الْمَعَاشِ emekli aylığı alan; أَرْبَاب الْمَعَاشَات emekliler; أُحِيلَ الى (على) الْمَعَاشِ emekliye ayrılmak, emekli olmak;

مَعِيشَة ömür, yaşam, hayat, yaşam tarzı; geçim; ev ahalisi ile fertleri [evde ekmek bekleyenler]; مَعِيشَة الرِّيف köy/ taşra hayatı;

مَعِيشِي yaşam ile ilgili; الحَالَة المَعِيشِيَّة yaşam standardı/ seviyesi;

مُعَايَشَة iki toplumun bir arada yaşaması SİY.;

اعَاشَة geçim, ¶ بِطَاقَة الإعَاشَة [yiyecek] karnesi, iaşe kartı;

تَعَايُش = مُعَايَشَة ;

عَائِش ömür süren, yaşayan; hali vakti yerinde;

عيط ⇐ عَيَّطَ çığlık atmak, haykırmak; (على b-e) seslenmek, (على b-i) çağırmak; ağlamak YEN.;

عِيَاط çığlık; seslenme; ağlama YEN.;

(عيف) عَافَ i, a (عَيْف, عِيَاف, عَيَافَان) (bşden) tiksinmek, iğrenmek «عَافَ التَّدْخِينَ فَأَقْلَعَ عَنْهُ sigaradan tiksindi ve sigarayı bıraktı.»;

عَيْف iğrenme, tiksinme;

عَيَّاف kuşların uçuşunda uğursuzluk belirtisi gören;

عَيُوف kibirli, gururlu;

adı; ¶ عَيْنُ السَّمَكَة [ayak parmaklarındaki] nasır; سَوَادُ العَيْنِ gözbebeği; شَاهِدُ عَيْنٍ görgü şahidi; مَا لَحَظَة (طَرْفَة) عَيْنٍ göz açıp kapayıncaya dek; اِسْمُ العَيْنِ somut isim, madde ismi DİLB.; مَجْلِسُ الأَعْيَانِ senato, IR.; فَرْضُ عَيْنٍ 'farzı ayn, her kesin bizzat yapması gereken farz İSL. HUK.; بِأُمِّ عَيْنِهِ kendi gözü ile, iki gözü ile; بِعَيْنِي رَأْسِهِ ⇑; بِعَيْنِهِ şahsen, bizzat; tamamen aynısı, ta kendisi; هُوَ بِعَيْنِهِ sadece o [başkası değil.]; هُوَ هُوَ بِعَيْنِهِ işte o! [başkası değil]; لِلسَّبَبِ عَيْنِهِ aynı sebep/ neden ile nedenden dolayı; عَلَى العَيْنِ وَالرَّأْسِ hemen! canı gönülden! tabi ki! başımız gözümüz üstüne! emriniz olur!; عَلَى عَيْنِكَ يَا تَاجِرْ KNŞ. açıktan açığa, herkesin gözü önünde; hiç utanmadan; رَأَى رَأْسَ العَيْنِ kendi gözleri ile görmek; أَعَادَهُ أَثَرًا بَعْدَ عَيْنٍ *bşi* tamamen harap etmek/ yıkmak; مَلَأَ عَيْنَهُ *b-i* memnun/ hoşnut etmek; نَزَلَ مِن عَيْنِي gözümden düştü; نَظَرَ إِلَيْهِ بِعَيْنِ الإِحْتِقَارِ *b-e* küçümseyerek bakmak; وَقَعَتِ العَيْنُ عَلَى العَيْنِ kavga çıkmak, insanlar birbirine girmek; عُيُونُ الشِّعْرِ en güzel/ seçme şiirler; اِشْتَرَيْتُهُ بِالْعَيْنِ لَا بِالدَّيْنِ onu taksitle değil, peşin para ile aldım;

عَيْنِيّ [na't] göz ile ilgili, göz...; gerçek, hakiki; maddi HUK.;

عَيْنِيَّة aynılık; (ç. -آت) akler, [teleskop vb.] göz merceği;

عَيِّن sulugöz, çabuk ağlayan;

عِينَة ç. -آت- örnek, nümune;

عِينِيّ örnek niteliğinde, örnek;

عُوَيْنَات gözlük; kıskaç, kelebek gözlük;

مَعِين su kaynağı, menba, pınar;

تَعْيِين belirleme, mahsus kılma; tayin, atama [yine gün, zaman, randevu vb.]; şart, madde; ayırma, tahsis etme (ç. -آت) tayin, [yiyecek] istihkak ¶ مُرَاقِبُ تَعْيِينٍ ASK. ≈ iaşe çavuşu MIS.; صُولُ تَعْيِينٍ ⇑ MIS.;

مُعَايَنَة muayene, yoklama, kontrol, teftiş; gözlem;

عِيَان görgü şahitliği; apaçık olan, ayan beyan ¶ شَاهِدُ العِيَانِ görgü şahidi; بَدَأَ لِلعِيَانِ ortaya/ meydana/ gün yüzüne çıkmak;

عِيَانِيّ : شَاهِد عِيَانِي görgü şahidi;

مُعَيَّن belirli, muayyen, kararlaştırılmış; tayin edilmiş, atanmış; eşkenar dörtgen; (ç. -آت) belirli, sabit miktar [para]; مُعَيَّنُ الكِرَاءِ kira;

مُعَايِن muayene eden, kontrolör, müfettiş;

غَابَانِي keşmir yününden yapılmış kumaş;

غَار bkz. غور ;

غَاز ç. ـَات gaz; petrol MAĞR.; الغَـازَات السَّـامَـة zehirli gazlar;

غَازِي gazlı, ¶ مِيَاه غَازِيَّة maden suyu;

غَازُوزَة İt.> gazoz;

[1] غَال ç. ـَات asma kilit;

[2] الغَال Galya;

الغَالِي [na't] Galya'ya ait, (ç. ـُون) Galyalı;

غَانَة ve غَانَا Gana;

غَبَّ [sıtma, nöbet] (b-e ya da على b-e) iki günde bir gelmek, gün aşırı olmak;

غِبّ son, netice, akibet, sonuç; ... غِـبَّ [meb. mud. kul.] ...den sonra; ¶ زَارَه غِـبًّـا (b-i) uzun aralıklarla ziyaret etmek; arada bir uğramak; حُمَّى الغِبّ gün aşırı tutan sıtma;

غَبَب ç. أَغْبَاب [hayvanda] gerdan;

مَغَبَّة sonuç, netice, akibet;

[2] غَبَّ u [عَبَّ u] (bşi) lıkır lıkır içmek, büyük yudumlar ile içmek;

غُبَّة büyük yudum;

غَبَرَ u (غُبُـور) yanından geçip gitmek; geçmiş olmak; غَبَّرَ (...i) toza bulamak; toz kaldırmak ¶ غَبَّـرَ فِي وَجْـهِهِ birini geçmek, yenmek, b-e üstün gelmek; اغْبَرَّ ⇑; تَغَبَّرَ tozlanmak;

غَبِر nükseden [yara], müzmin;

غُبْرَة toz rengi;

غَبَرَة toz;

غُبَار toz; (ç. أَغْبِـرَة) toz bulutu; ¶لاَ غُبَـارَ عَلَيْه açık, net; itiraz edilmez, itiraz kaldırmaz; temiz, masum, lekesiz; لاَ يُشَقُّ غُبَارُهُ veya لاَ يُشَقُّ له غُبَارٌ o yenilmez, onu kimse geçemez, altedemez; [kimseye] yenilmez, sırtı yere gelmez; جَرَى فِي غُبَارِهِ b-e. sadakatle bağlanmak;

أَغْبَر müe. غَبْـرَاء ç. غُبْـر tozlu, toz kaplı; toz rengi; الأَغْبَر yer, yeryüzü; الغَبْرَاء ⇑;

اِغْبِرَار (على ...e) [duyulan] kin, nefret;

غَابِر ç غَوَابِر geçmiş, mazi; geçen; الأَزْمَان الغَابِرَة veya da القَدِيم الغَابِر eskiden, geçmişte; eski zamanlarda;

غَبَش ç. أَغْبَـاش karanlık; alaca karanlık; hafif, ölü ışık;

غَبِش karanlık [gece]; mat, soluk;

غُبْشَة alacakaranlık [tan vakti];

أَغْبَش müe. غَبْشَاء ç. غُبْش karanlık [gece]; parlak olmayan, soluk;

غَبَاشَة görmede zayıflık;

غَبَطَ i (غَبْط) (b-e على ...den dolayı) özenmek, gıpta etmek; غُبِطَ [edil.] mutlu olmak; غَبَّطَ (b-i) özendirmek; (b-e) gıpta etmek; اِغْتَبَطَ (ب ...e) çok memnun olmak, çok sevinmek;

(ب ...e) rızası olmak;

غِبْطَة mutluluk, neşe, sevinç; mutlak saadet; ¶ كَانَ مَحَلَّ غِبْطَةٍ özenilecek/ gıpta edilecek durumda olmak;

اِغْتِبَاط mutluluk; hoşnutluk, rıza;

مَغْبُوط mutlu, gıpta edilecek durumda olan, şanslı;

مُغْتَبِط (ب ...e) sevinen, (ب ...den) mutluluk duyan (ب ...den) hoşnut;

غَبَنَ i (غَبْن) (b-i, في ...de) kandırmak, aldatmak, dolandırmak;

غَبْن ç. غُبُون aldatma, dolandırma, kandırma; [haksızlık sonucu ortaya çıkan] zarar, ziyan; ¶ غَبْن فَاحِش dolandırıcılık;

غَبَن aptallık;

تَغَابُن karşılıklı aldatma; ¶ يَوْمُ التَّغَابُنِ Kıyamet Günü;

مَغْبُون aldatılmış, dolandırılmış, kandırılmış; mağdur, haksızlığa uğramış olan; رَجَعَ (عَادَ) بِصِفَةِ المَغْبُونِ eli boş/ hiç bir netice alamadan dönmek;

غَابَانِي[2] ya da غَبَانِي keşmir yününden kumaş;

(غبو ve غَبِيَ) غَبِيَ a (غَبَاوَة) (bşi ya da عن bşi) anlamamak, bilmemek; (على b-i) tanımamak; تَغَابَى (عن den) haberi olmamak; ahmak gibi davranmak veya bilmezden gelmek;

غَبِيّ ç. اَغْبِيَاء cahil, bilgisiz; aptal, ahmak, kalın kafalı;

غَبَاء cahillik; aptallık;

غَبَاوَة ⇑; ⇑;

غَبْوَة bilmece, bulmaca;

اَغْبَى daha ahmak, aptal;

غَتَّ u (غَتّ) (b-i) boğmak; (...i, في ..e, içine) daldırmak, batırmak; غَتَّ الضَّحِكَ güleceğini tutamamak, kendini gülmekten alamamak;

غَثَّ a, i (غُثُوثَة, غَثَاثَة) zayıf/ cılız/ arık olmak veya cılızlaşmak, zayıflamak; غَثَّ i (غَثّ, غَثِيث) [yara] iltihaplanmak, azmak;

غَثّ zayıf, cılız, arık; fakir, yoksul;

غَثِيث zayıf, cılız; cerahat, irin;

غَثَاثَة cılızlık, zayıflık;

غَثَى i (bşi) karıştırmak, karma karışık etmek;

غَثِيَ i غَثَت (غَثَيَتْ) نَفْسُهُ kusacak gibi olmak. midesi kaldırmamak;

غَثْي mide bulantısı; rahatsızlık;

غَثَيَان ⇑; ⇑;

غُثَاء [kaynayan şeyin üzerindeki] köpük;

غجر ⇒ غَجَّرَ küfretmek, sövmek, ağzını bozmak MIS.;

غَجَرِي çingene ç غَجَر

تَغْجِير I MIS.;

غد bkz. غدو ;

غَدَد bulaşıcı bir sığır hastalığı;

غُدَّة ç. غُدَد beze, gudde; الغُدَّة الدَّرَقِيَّة tiroit bezi; غُدَّة صَمَّاء iç salgı bezleri; الغُدَد الصُّنْبُورِيَّة beyin epifizi; الغُدَّة النَّكَفِيَّة kulakaltı tükürük bezi;

غُدَدِي beze, gudde ile ilgili; bezemsi;

غَدَرَ u, i (غَدْر) (b-e veya ب veya في b-e) ihanet etmek, aldatmak (b-ile olan anlaşmasına) aykırı davranmak; غَادَرَ (b-i, bşi veya bir yeri, الى ...e doğru) terketmek, (ب bir yerden

¶ يُرَاوِحُهَا وَ يُغَادِيهَا sabah akşam ona uğrar;

تغدّى kahvaltı etmek; öğle yemeği yemek;

غد ertesi gün; غَـداً yarın; yarın bir gün, daha sonraki bir günde ¶ في غَـد yarın; في الغد ⇑; yarın bir gün; بعد غد yarından sonraki gün, ertesi gün; في ذَات غد bkz. ذَات;

غداء ç. أغْدية kahvaltı; öğle yemeği;

غداة ç. غَـدوات sabah erken vakitler, sabah; الغداة bu sabah;

غدوة ç. غُدًى sabahın erken vakitleri;

غدوة ç. غَدَوات öğle yemeği; sabah turu; ¶ في غَدْوته و رَحْوته her gidiş gelişi, gelirken giderken;

مغدًى sabahları uğranılan yer ¶ مَـغْدَى وَ مَرَاح sürekli gidilip gelinen yer, uğrak yeri;

غذّ i (غَذّ) [yara] iltihaplanmak, azmak; أغذّ ⇑; hızlanmak, hızlı hızlı yürümek; ¶ أغْـذّ (في) السَّيْر hızlanmak, acele ile yürümek;

(غذو) غَـذَا u (غَـذْو) (b-i, ب ile) beslemek, (b-i ب ile) doyurmak; غذّى ⇑; (b-e, bşe, ب ile) tedarik etmek, sağlamak, (bşi, ب ile) yeniden doldurmak; تغذّى (ب ile) beslenmek; (ب ...i) yemek; (ب ile) yaşamak, yaşamını sürdürmek; (ب ...ile) beslenmek [örn. elektrik ile vb.]; اغتذى beslenmek;

غذو ⇑ mas., beslenme;

غذاء ç. أغْذية yiyecek, besin, gıda; [çoğ.] besinler;

غـذائي gıda, besin kabilinden, besleyici; ¶ موادّ غذائيّة besinler, besin maddeleri;

تغذية besleme, doyurma, yedirme; besle-

(الى ...e doğru) yola çıkmak;

غدر vefasızlık, sadakatsizlik, ihanet;

غـدير ç. غُـدْرَان , غُـدُر gölet, küçük göl; dere, çay;

غديرة ç. غَدَائِر [saç] örgü, kuyruk;

غدّار vefasız, sadık olmayan, ihanet eden, aldatan; hileli, sahte;

غـدّارة ç. -آت piştov, tabanca; ¶ غَـدّارَة سَرِيعَة الطَّلْق hafif makinalı tüfek;

غادر vefasız, sadık olmayan, ihanet eden, aldatan; sahte, aldatıcı;

غُدْفة ç. غُدَف başörtüsü;

غداف kuzgun ZOO.;

غدق a (غَـدَق) [yağmur] sağanak/ şiddetli yağmak; اغدق ⇑; (على b-e, bşi) bol bol vermek, ihsan etmek;

غدق bol, çok [yağmur];

مُغْدق ⇑;

غدن ⇒ اغْدَوْدَنَ [saç] uzun ve dalgalı olmak;

غَـدَن dermansızlık, halsizlik, bitkinlik, yorgunluk;

غُدَنة ⇑;

غدان elbise askısı; çamaşır mandalı;

مُغْدَوْدِن uzun ve dalgalı [saç];

(غدو) غَدَا u (غَدْوَة, غَدْو, غُدُوّ) sabahleyin erkenden olmak/ yapmak; koşmak; (bşe) dönüşmek, dönmek; ...leşmek; ¶ غَـدَا وَ رَاح bir ileri bir geri yapmak; bir gidip bir gelmek;

غدي a (غَدًا) kahvaltı etmek; غَدَّى (b-e) kahvaltı vermek/ yedirmek; (b-e) öğle yemeği yedirmek; غَادَى (b-e) sabah erken gitmek;

me, yükleme tekno.;

غَرَّ u (غُرُور) (ب b-i) yanıltmak, aklını çelmek; (b-i) aldatmak; غَرَّرَ (ب b-i) ⇑; ⇑; (ب b-i) ayartmak, cezbetmek, aklını başından almak; (ب b-i, bşı) tehlikeye atmak/ sokmak, riske sokmak ¶ غَرَّرَ بِنَفْسِه kendini/ hayatını tehlikeye atmak/ riske sokmak; اِغْتَرَّ (ب ...e) aldanmak, (ب ...tarafından) aldatılmak, kandırılmak, yanıltılmak, (ب ...de) hatalı olmak; gururlu/ kibirli olmak veya gururlanmak, kibirlenmek; اِسْتَغَرَّ (b-e) ansızın/ beklemeyen bir anda gelmek, (b-i) gafil avlamak, şaşırtmak;

غِرّ [kılıç için] keskin tarafı, yüzü;

غِرّ ç. اَغْرَار deneyimsiz, acemi, toy; dikkatsiz, ihmalkar;

غُرَّة ç. غُرَر atın alnındaki beyazlık; (bşin) en iyi/ en güzel/ en makbul kısmı; ilgi çekici bölüm [kitapta, toplantı vb. de]; الغُرَر [çoğ.] ayın ilk üç günü; ¶ غُرَّةُ الشَّهْرِ ayın ilk günü; فِي غُرَّةِ العَامِ senenin başında;

غِرَّة dikkatsizlik; gaflet/ dikkatsizlik anı; ¶ عَلَى غِرَّةٍ ya da عَلَى حِينِ غِرَّةٍ gaflet anında, hiç ummadığı bir anda; أُخِذَ على حِينِ غِرَّةٍ gafil yakalanmak;

غَرَر tehlike, risk;

غُرُور aldatma; yanılma; gurur, kibir; ucuz/ adi şeyler; tehlike; الغُرُور بِنَفْسِه kendi kendini aldatma;

غَرُور aldatıcı, kandırıcı, yanıltıcı;

غَرِير yanıltılmış, aldatılmış; (ç. اَغِرَّاء , اَغِرَّة) toy, acemi, tecrübesiz, deneyimsiz;

غِرَار [kılıcın] keskin taraf, yüz; غِرَارًا acele ile, alelacele, apar topar; ¶ عَلَى غِرَارِ ... ⇑; ... عَلَى (مِنْ) غِرَارِ ... gibi, ...e benzer, andırır, ...yapısında; عَلَى هٰذَا الغِرَار bu durumda; عَلَى غِرَارٍ وَاحِدٍ aynı/ benzer şekilde;

غَرَّار aldatıcı, kandırıcı, yanıltıcı;

غَرَارَة düşüncesizlik, dikkatsizlik; ¶ عَلَى غَرَارَةِ ... ...şeklinde, halinde;

غِرَارَة ç. غَرَائِر çuval [tahıl vb.için]

اَغَرّ müe. غَرَّاء ç. غُرّ alnında beyaz olan [at]; güzel, yakışıklı; cömert, eli açık; asil, soylu; onurlu, saygın [özl. gazetenin ismi ile birlikte anılan övücü lakap] ¶ اَغَرّ مُحَجَّل tek, yegane;

مَغْرُور kandırılmış, yanıltılmış; doğruyu göremeyen; kibirli, gururlu, mağrur;

غْرَام ç. -آت gram;

غَرَبَ u (غَرْب) (عن ...den) ayrılmak, uzaklaşmak;

غَرَبَ u (غُرُوب) [güneş] batmak, gözden kaybolmak; غَرُبَ u (غَرَابَة) yabancı olmak; garip/ acayip/ tuhaf olmak; zor anlaşılmak; ¶ ... لا يَغْرُبُ عَنْكَ اَنَّ ... olduğunu gayet iyi biliyorsun; ...den/ olduğundan bihaber olamazsın; غَرَّبَ uzaklara gitmek, uzaklaşmak, ayrılmak; batıya gitmek; (b-i) yurdundan/ memleketinden uzaklaştırmak/ sürmek, sürgüne yollamak ¶ غَرَّبَ وَ شَرَّقَ bütün dünyayı dolaşmak, çok yer görmek; اَغْرَبَ garip/ tuhaf bir şey yapmak veya söylemek; (في ...de) aşırı gitmek, haddi/sınırı aşmak; ¶ اَغْرَبَ فِي الضَّحِكِ kahkaha atmak; تَغَرَّبَ

acayip şey;

غُرُوب [güneş, yıldız için] batış gurup;

غَرَابَة gariplik, acayiplik; yabancılık, gurbet hayatı;

أَغْرَب daha yabancı; daha garip, daha tuhaf, daha acayip, daha alışılmadık;

مَغْرِب ç. مَغَارِب gurup vakti ya da yeri; batı; müe. akşam namazı [yine صَلَاة الْمَغْرِب]; بِلَاد الْمَغْرِب Fas; Afrika'nın kuzeybatısı; مَشَارِق الْمَغْرِب Afrika'nın kuzeybatısı; الْمَشْرِقَان وَ الْأَرْض وَ مَغَارِبهَا bütün dünya; الْمَغْرِبَان ¶ فِي الْمَغْرِبَيْنِ وَ الْمَشْرِقَيْنِ bütün dünyada; dünyanın dört bir yanında;

مَغْرِبِي [s.] Kuzey Afrikalı, Kuzey Afrikaya mahsus; Faslı, Fas ile ilgili, Fas...; (ç. مَغَارِبَة) Kuzey Afrikalı kişi; Faslı kişi;

مَغْرِبَة ALF.BKZ.;

تَغْرِيب sürgün, sürme, uzaklaştırma;

تَغَرُّب vatanından ayrılma, gurbetçilik; göç; göç hayatı; Batıcılık, Batılılaşma;

اِسْتِغْرَاب şaşırma, tuhaf bulma, garipseme;

غَارِب ç. غَوَارِب [atın, devenin] iki kürek kemiği arası; [çoğ.] zirveler, doruklar [dalgalı] ¶ أَلْقَى) حَبْلَهُ عَلَى غَارِبِهِ) تَرَكَ b-i kendi yoluna bırakmak; حَبْلُكَ عَلَى غَارِبِكَ canının istediği yere git!;

مُغَرَّب uzaklaştırılmış, sürülmüş, sürgün [s. ve is.];

مُغْتَرِب yabancı, el; gurbetçi, vatanından uzakta yaşayan;

yabancı bir ülkeye gitmek, göç etmek; yurdundan uzak/ gurbette olmak; batılılaşmak, Avrupalılaşmak; اِغْتَرَبَ yabancı bir ülkeye gitmek, göç etmek, yurdundan uzak/ gurbette olmak; اِسْتَغْرَبَ (*bşi*) garip/ acaip/ tuhaf bulmak, garipsemek; (*bşi*) saçma/ abes/ anlamsız bulmak; (*bşi*) yadırgamak; batılılaşmak, Avrupalılaşmak; ¶ اِسْتَغْرَبَ فِي الضَّحِكِ kahkaha atmak;

غَرْب batı; şiddetlilik, fırtınalı olma; الغَرْب Batı; غَرْبًا batıya; ¶ فَلَّ غَرْبَهُ birini zorla itaat ettirmek, birine boyun eğdirmek; غَرْبًا بِجَنُوب güney batıya;

غَرْبِي [na't] batı..., batıya ait, batılı; Avrupalı, Avrupa'ya mahsus, Batılı; Batılı kişi;

غُرْبَة yurttan/ memleketten uzaklık, gurbet; sürgün, sürülme, uzaklaştırılma; yuvadan uzaktaki yaşam; gurbet hayatı yaşanılan yer [gurbet eli];

غُرَاب ç. أَغْرِبَة , أَغْرُب , غِرْبَان karga; kuzgun; artkafa ANAT.; balta ağzı, yüzü;

غَرِيب ç. غُرَبَاء (على ya da عن *b-e*) yabancı, tanıdık olmayan, el; garip, acaip, tuhaf, alışılmamış; şaşırtıcı, ilgi çekici; anlaşılması zor, kapalı, muğlak [dil]; nadir, az kullanılan [kelime]; (ç. غُرَبَاء, أَغْرَاب) yabancı, el, tanıdık olmayan kişi; أَغْرَاب [çoğ.] vatanından uzakta yaşayanlar, gurbetçiler; ¶ غَرِيب الأَطْوَارِ garip, acayip, garip tavırlı, tuhaf; مَادَّة غَرِيبَة yabancı cisim, madde;

غَرِيبَة ç. غَرَائِب acayiplik; garip/ tuhaf/

مُسْتَغْرِب Batılılaşmış, Avrupalılaşmış;

مُسْتَغْرَب garip, tuhaf, acayip, alışılmamış;

غَرْبَل (غَرْبَلَة) (*bşi*) elemek, kalburdan geçirmek;

غِرْبَال ç. غَرَابِيل elek, kalbur, kevgir;

غَرَابِلِي ç. غَرَابِلِيَّة elekçi, kalburcu;

غَرِدَ *a* (غَرَد) [kuş] ötmek, şakımak; غَرَّدَ ve تَغَرَّدَ ötmek, şakımak;

غَرَد [kuş] ötme, şakıma;

غَرْد ç. غُرُود [rüzgarın yığdığı] kum tepesi, kumul;

غَرِيد şakıyan, öten [kuş];

أُغْرُودَة ç. أَغَارِيد [kuş] ötüş, şakıma;

تَغْرِيد ötme, şakıma;

مُغَرِّد öten, şakıyan; طَائِر مُغَرِّد ötücü kuş;

غَرَزَ *i* (غَرْز) (*bşe*, ب ...i, iğneyi) batırmak; (*bşi*, في ...*e*) saplamak, sokmak, batırarak dikmek; «غَـرَزَ العُـودَ في الأَرْضِ» çomağı/ sopayı yere dikti.»; (*bşi*, في ...*e*) [ekin, bitki olarak] dikmek; غَـرَّزَ (*bşi*, في ...*e*) sokmak, saplamak, batırıp dikmek; أَغْرَزَ ⇑; تَغَـرَّزَ (في *bşe*) iyice batmak/ girmek; اِنْغَرَزَ (في ...*e*) batmak/ girmek; اِغْتَـرَزَ (في ...*e*) iyice batmak, girmek [örn. ince sivri bir şey *toprağa*] ¶ اِغْتَـرَزَ السَّيْرَ gelmesi ile gitmesi bir oldu, ayağından, ayakkabısının bağını çözmeden gitti;

غَرْز üzengi kayışı;

غُرْزَة ç. غُـرَز iğnenin bir kez geçişi; esrar içilen küçük yer, ocak MIS.;

غَرِيزَة ç. غَرَائِز huy, mizaç; temayül, eğilim, meyil, içgüdü;

غَرِيزِي doğuştan gelen; içgüdüsel;

مَغْرِز [tüy, diş] kök;

غَـرَسَ *i* (غَـرْس) (*bşi*, ...*e*) [*ağacı* vb.i] dikmek; (*bşi*, في ...*e*) sokmak; أَغْرَسَ (*ağacı* vb.i) dikmek; اِنْغَرَسَ dikilmek [ağaç vb.]; batmak;

غَرْس dikili; (ç. أَغْرَاس , غِرَاس) filiz, fidan;

غِرْس ç. أَغْرَاس filiz, fidan;

غَرْسَة ⇑;

غِرَاس ⇑; dikim zamanı;

غِرَاسَة [ağaç] büyütme yetiştirme; غِرَاسَة الزَّيْتُون (الزَّيَاتِين) zeytincilik; غِرَاسَة العِنَب bağcılık;

غَرِيسَة ç. غَرَائِس , غِرَاس fidan, fide, filiz;

مَغْرِس ç. مَغَارِس *bşin* sokulduğu/ saplandığı/ batırıldığı yer; [ağaç vb.] dikim yeri;

مُغَارَسَة ç. -آت bir meyva bahçesinin bakımını üstlenen kişiye bahçenin [meyva vermeye başlamasından sonra] yarısının sahipliğini tanıyan kira kontratı TUN.;

مَغَارِسِي ç. مَغَارِسَة "مُغَارَسَة" ⇑ kontratı yapmış kişi TUN.;

غَرْش ç. غُرُوش bkz. قِرْش;

غَرَض ⇐ أَغْـرَضَ amacına, hedefine ulaşmak; أَغْـرَضَ الغَـرَضَ (لـ ...*in*) tarafını tutmak, (لـ ...*den*) yana olmak;

غَرَض ç. أَغْرَاض hedef; niyet, amaç, gaye; amaçlanan şey; istek, heves, meyil; önyargı, peşin hüküm; [çoğ.] günlük ihtiyaçlar;

غَرَضِي bir hedefe/ amaca yönelik, kasıtlı;

غَرِيض ç. أَغَارِيض taze;

تَغَـرُّض önyargı, peşin hüküm; tarafgir/ yanlı tutum, yanlı davranış;

batırmak; (*b-i*) [su vb.de] boğmak; (*bşi*) su/ sel basmak; (السُّوق *piyasaya*) bol miktarda (ب ...) sürmek; أغرق = غَـرَّقَ ; (في ...*de*) aşırı gitmek, sınırı aşmak; ¶ أغْـــرَقَ فـي الضَّحِك kahkaha ile gülmek; تَغرَّق tamamen batmak [sıvıda]; استَغرَق dalmak, (في ...*de*) derinlere gitmek; (*b-i, bşi*) tamamen meşgul etmek, tüm vaktini almak; [belirli bir süre] devam etmek, sürmek; ¶ استَغْرَقَ في الضَّحك kahkaha ile gülmek; اغْرَوْرَقَت عَيْنَاه بالدُّمُوع gözleri dolu dolu olmak;

غَرِيق ç. غَرْقَى [suda] boğulmuş, boğulan [s.]; boğulmuş kişi [is.]; (في ...*e*) iyice dalmış, derinlerine inmiş;

غَرْقَان [suda] boğulmuş, boğulan;

تَغرِيق [suda] boğma; [gemiyi] batırma; su/ sel basma;

إغْرَاق [suda) boğma; [gemiyi] batırma; su, sel basma; aşırılık, haddi aşma; mübalağa, abartma [belağat];

غَارِق [suda] boğulmuş; batmış; (في ...*e*) iyice/ derinlemesine dalmış (في *içinde*) kaybolmuş; غارِق في الدَّهْشة son derece şaşırmış;

مُغْرَق (في ...*e*) iyice dalmış, (في ...*içinde*) kendini kaybetmiş;

مُسْتَغرِق (في ...*e*) ⇑;

غَرِمَ *a* (مَغْرَم ,غَرَامَة ,غُرْم) (*cezayı* vb.i) ödemek; zarara/ ziyana uğramak; غَرَّمَ (*b-e*) para cezası vermek; أغْرَم = غَرَّمَ ; أُغْرِمَ [edil.] (ب ...*i*) çok sevmek, (ب ...*in*) tutkunu olmak; تَغرَّمَ para cezasına çarptırılmak;

مُغْرِض taraf tutan, tarafgir, yanlı; (ç. ون-) taraf tutan kişi; önyargılı/ peşin hükümlü kişi; şahsi çıkarları tarafından yönlendirilen kişi;

غَرْغَرَ (غَـرْغَـرَة)(ب ...*ile*) gargara yapmak; çağıldamak; [çaydanlık vb.] fokurdamak;

تَغَرْغَرَ (ب ...*ile*, ...*i*) gargara yapmak; çağıldamak; [göz] yaş dolmak, dolu dolu olmak [yine تَغَرْغَرَت عَيْنَاهُ بالدَّمْع];

غِرْغِر [cin.is.; tek.is. ة] Afrika tavuğu, beç tavuğu ZOO. Numida meleagris;

غَرْغَرَة gargara; çağıldama; fokurdama;

غَرَفَ *u, i* (غَرْف) (*bşi*) kepçe ile, kaşık ile ya da avuç ile almak; (yemeği) [tencereden, tabağa kepçe vb. ile] almak; (*yemeğin*) servisini yapmak; اغتَرَفَ (*bşi*, من ...*den*) kepçe ile almak;

غُرْفَة ç. غِرَاف bir avuç su; avuç dolusu, avuç miktarı; (ç. غُرَف) oda; üst kattaki oda; [idari organ, bölüm vb. olarak] daire; dernek, oda, ocak; ¶ غُرْفَة الأكْل yemek odası; غُرْفَة الأكْل ya da الغُـرْفَـة التِّجَـارِيَّة ticaret odası; الغُرْفَة الصِّنَاعِيَّة sanayi odası; غُرْفَة السُّفْرَة kaptan köprüsü DNZ; غُرْفَة النَّوْم yatak odası;

غَرَّاف ç. غَـرَارِيف nehirdeki su ile tarla sulamak için, atlar ya da öküzler ile döndürülen düzen, bu şekilde işleyen değirmen SUR.;

مِغْرَفَة ç. مَغَارِيف kepçe;

غَرِقَ *a* (غَـرَق) (في ...*e*) dalmak, (في ...*e*) batıp gitmek, gözden kaybolmak; (في ...*de*) batıp boğulmak; iyice/ derinlemesine (في ...*e*) girmek; kendini (في ...*e*) kaptırmak, kendini tamamen (في ...*e*) vermek; غَـرَّقَ (*b-i, bşi*)

غُرْم zarar, ziyan, hasar;

غَرَام (ب ...e) aşırı sevgi; tutkunluk, tiryakilik; para cezası; ALF.BKZ.;

غَـــرَامِي [na't] aşk..., tutku ile ilgili; غَرَامِيَّات aşk hikayeleri/ maceraları/ oyunları; رِسَالَة غَرَامِيَّة ¶ aşk mektubu;

غَرِيم ç. غُرَمَاء borçlu; hasım, rakip;

غَرِيمَة kadın hasım, rakip;

غَرَامَة ç. -آت para cezası; hasar tazminatı;

مَغْرَم ç. مَغَارِم kayıp, hasar; borç; para cezası; mali/ ekonomik yaptırım;

مُغْـرَم (ب ...e) tutkun, (ب ...in) tiryakisi [hastası]; (ب ...i) çok seven;

غِرْين [alüvyonlu, liğlı] çamur;

غَرْنَاطَة Granada şehri;

غُرْنُوق ç. غَرَانِيق turna ZOO;

غُرْنِيق ç. غَرَانِيق ⇑;

(غرو) غَـرَا u (غَرْو) (bşi) tutkallamak, tutkal ile yapıştırmak; غَرَّى ⇑; أَغْرَى (b-i, ب ...e, yapmaya) teşvik etmek, sevketmek, yönlendirmek; (b-i, ب ...e) kışkırtmak, ayartmak, (b-i, ب ...yapmakla) kandırmak, aklını çelmek; (b-i veya köpeği, ب in) peşine göndermek/ salmak; (bşe) sebep olmak; أُغْرِي [edil.] (ب bşe) düşkün/ tutkun/ (ب ...in) tiryakisi olmak, (ب ...siz) yapamamak; ¶ أَغْرَى العَدَاوَةَ ... بَيْنَ arasında düşmanlık meydana çıkarmak, husumet doğmasına sebep olmak, ...in aralarını açmak;

لَا غَرْوَ ne var bunda!, şaşılacak ne var!;

غِرًا tutkal, zamk, kola;

غِرَاء ⇑;

غِرَائِي tutkalımsı, yapışkan;

غِرَوِي ⇑; kaloidal, kaloidimsi KİM.;

لَا غِرَوِي bkz. لَا غَرْوَ ⇑⇑;

غَرَّايَة kola kabı, tutkal kazanı MIS.;

مَغْرَاة ⇑;

إِغْـــرَاء ⇑; mas.; dürtü, saik; kışkırtma, ayartma (ب ...ile)

مُغْرٍ kışkırtıcı, ayartan, akıl çelici; teşvik edici, yönelten, şevk veren;

مُغْرِيَات tuzak yem[ler]i;

1 غَرَّ u (غَرْز) (غُرُزَت) (b-e, ب ...i) hafifce batırmak YEN.; أَغْرَزَ dikenli olmak; إِنْغَرَزَ (في ...e) batmak;

2 غَزُرَ u (غَزَارَة, غُزْر) bol olmak, çok olmak;

غُزْر bolluk, çokluk;

غَزِير ç. غِزَار bol, çok; çok, her yerde biten, yetişen; (ب ...açısından) zengin, (ب ...i) bol; ¶ غَزِير المَوادِّ غَزِير الْمَادَّة çok okumuş, bilgili; pek çok bilgiyi kapsayan, kapsamlı [kitap];

غَزَارَة bolluk, çokluk;

2 غَزَارِي çok küçük gagalı, bir çeşit güvercin;

غَزَلَ i (غَزْل) (bşi, yünü) eğirmek; غَزِلَ a (غَزَل) (ب kadına) kur yapmak, güzel sözler vb. ile sevgisini kazanmak; (ب kadına) güzel duygularını şiir ile ifade etmek; غَـازَلَ (kadına) kur yapmak; تَغَـزَّلَ (ب kadına) ⇑; (ب kadına, في b-e) aşk şiirleri yazmak; (ب bşi) övmek, methetmek; تَغَازَلَ birbirine kur yapmak; اِغْتَزَلَ (bşi) eğirmek, bükmek;

غَزْل (yün vb.i) eğirme; (ç. غُزُول) eğrilmiş, bükülmüş iplik مَصْنَع الغَزْلِ yün eğrilen yer;

غَازِيَة ç. غَوَازٍ dansöz;

غُس [çoğ. ve tekil] önemsiz, kıymetsiz;

غَسَق akşam karanlığı; gece karanlığı;

غَسَلَ i (غَسْل) (...i ب ile) yıkamak; (bşi. dişleri) temizlemek; (bşin, من ...ini) gidermek, arıtmak; غَسَّلَ (b-i, bşi) iyice arıtmak; اغْتَسَلَ yıkanmak, banyo yapmak; gusletmek;

غُسْل ç. اَغْسَال yıkama; bütün bedeni yıkama; gusül;

غَسْلَة bir kez yıkama;

غَسِيل yıkanmış; çamaşır;

غَسُول yıkama işinde kullanılan su; temizlik maddesi; deterjan;

غَاسُول sabun; kül, boğada suyu;

غَسَّال çamaşır yıkayan, çamaşırçı;

غَسَّالَة [kadın] ⥣; çamaşır makinesi;

غُسَالَة atık, bulaşık su;

مَغْسَل ç. مَغَاسِل yıkama yeri : banyo;

مِغْسَل lavabo; çamaşır teknesi, leğen;

مَغْسَلَة ç. مَغْسَلَة çamaşırhane; salacak, üzerinde ölü yıkanan kerevet, teneşir tahtası;

مُغْتَسَل gusülhane, yıkanılan yer; [kendisi ile] yıkanılan su;

غِسْلِين [elbise vb.i] yıkayınca çıkan kir; الغِسْلِين Cehennemdekilerin kanları, irinleri;

غَشَّ u (غِشّ) (b-e) dürüst davranmamak; (b-i) aldatmak, kandırmak, dolandırmak; [bşi, özl. yiyecek maddelerini] saflıklarını bozmak, katkılamak [süt, un; altın]; غَشَّشَ (b-i) aldatmak, dolandırmak, kandırmak; انْغَشَّ ve اغْتَشَّ اسْتَغَشَّ aldatılmak, kandırılmak; (b-

غَزَل kur yapma, kur; aşk; aşkı dile getiren sözler; cilve; aşk şiiri;

غَزَلِي [na't] aşk, sevgi ile ilgili, aşk...;

غَزَال ç. غِزْلَان ,غِزْلَة ceylan, karaca;

غَزَّال [yünü vb.i] eğiren, büken kişi;

غَزَالَة dişi ceylan; doğmakta olan güneş; [güneş] kurs;

غَزَّالَة örümcek;

مَغْزَل ç. مَغَازِل [yün vb.] eğirme/ bükme yeri;

مِغْزَل ç. مَغَازِل eğirmen, kirmen, iğ; أَبُو مَغَازِل leylek MIS.;

مُغَازَلَة ç. -آت kur; flört;

تَغَزُّل ⥣;

(غزو) غَزَا u (غَزْو) (bş) istemek, (bş için) çalışmak, çabalamak; (bşi) kasdetmek, (bş) demek istemek; غَزَا u (غَزْو ,غَزَوَان) (b-e, bşe) saldırı düzenlemek, baskın yapmak; (b-i, bşi) yenmek; (b-i, bşi) zaptetmek; ¶ غَزَا السُّوق piyasayı ele geçirmek TİC.;

غَزْو saldırı, baskın; zaptetme, fetih;

غَزْوَة ç. غَزَوَات askeri saldırı; saldırı, baskın; zaptetme, fetih; fetih seferberliği;

غَزَاة ⥣; ⥣; ⥣; ⥣;

مَغْزًى ç. مَغَازٍ anlam, mana; [hikaye vb.den alınacak] ibret, düstur, vezine; ehemmiyet, önem ¶ مَغْزًى دَقِيق incelik, ince anlam/ nokta; ذُو مَغْزًى anlamlı;

مَغْزَاة ç. مَغَازٍ askeri sefer, saldırı, baskın; الْمَغَازِي Hz. Peygamber'in (sav) seferleri;

غَازٍ ç. غُزَاة sefere çıkan; fethe çıkan;

nin) dürüst, samimi olmadığını düşünmek;

غَشّ saflığı bozma, katkılama, değerini düşürme [süt, un; altın vb.de]; aldatma, kandırma, dolandırma;

غِشّ ihanet, sadık olmama; aldatma, hile; dolandırma;

غَشَّاش hilekar, dolandırıcı, düzenbaz; sahte, aldatıcı;

مَغْشُوش aldatılmış, dolandırılmış, kandırılmış; katkılı, saf olmayan [yiyecek, altın vb.];

غَشَمَ *i* (غَشْم) (*b-e*) zulmetmek, (*b-nin*) hakkını yemek, (*b-e*) zalimlik yapmak; (*bşde*) düşüncesizce/ rastgele davranmak; تَغَاشَمَ acemi, veya cahil gibi davranmak; اِسْتَغْشَمَ (*b-i*) ahmak/ aptal/ cahil veya acemi/ deneyimsiz görmek, acemi kabul etmek;

غَشْم zulüm, haksızlık;

غَشُوم zalimane, adaletsiz, haksız; zalim, tiran, despot; القُوَّة الغَشُوم zorba kuvvet, zor;

غَشِيم ç. غُشَمَاء cahil, ahmak, aptal; acemi, toy; kaba, bön, hodul; terbiye görmemiş, eğitimsiz; kabiliyetsiz, beceriksiz; ham, işlenmemiş;

غَشْومَة bönlük;

غَاشِم zalim, haksız; zalim, despot; kaynayan şey üzerindeki köpük, [maden için] cürüf ¶ قُوَّة غَاشِمَة zorba kuvvet, zor;

(غَشُو ve غَشِي) غَشَا *u* (غَشْو) (*b-e, bir yere*) gelmek; غَشِيَ *a* (غَشَاوَة) (*b-i, bşi*) sarmak, kaplamak; [uyku vb.] gelmek, basmak, üstüne çökmek, [gece] kararmak غَشِيَ *a* (غَشَيَان, غِشْيَان) (*b-e, bir yere*) gelmek; (*b-i, bşi*) görmeye gelmek, (*b-e, bşe*) uğramak; (*kadınla*) yatmak, cima etmek; [hayvan] (*dişiyi*) aşmak; (*suç vb.*) işlemek, irtikap etmek; (*bir arzuya, isteğe*) teslim olmak, kendini bırakmak; غُشِيَ عَلَيهِ [edil.] bayılmak, kendinden geçmek; غَشَّى (*b-i, bşi*) örtmek, sarmak, kaplamak; (*b-nin, bşin üzerine*) örtü vb. yapmak, (*bşi*) kaplamak, plakalamak; أَغْشَى [gece] kararmak; (...*i* veya على...*i*) örtmek, kaplamak; تَغَشَّى (ب ...*ile*) örtünmek, (ب ..*e*) bürünmek, sarınmak; اِسْتَغْشَى: اِسْتَغْشَى ثِيَابَهُ elbisesini [duymamak, görmemek için] başından aşırmak;

غَشْي bayılma, kendinden geçme;

غَشْيَة baygınlık;

غِشَاء ç. أَغْشِيَة örtü, saran şey, kap, kılıf; kaplama; kabuk, gömlek; zar; kapakçık, valf; ¶ الغِشَاء الأَنْفِي burun mukozası, sümüksü tabaka; غِشَاء البَكَارَة kızlık zarı; الغِشَاء المُخَاطِيّ mukoza, sümüksü tabaka;

الغِشَائِي: الخُنَاق الغِشَائِي kuşpalazı, difteri;

غِشَاوَة örtü, kaplayan şey;

غَشَيَان, غِشْيَان bayılma, kendinden geçme, baygınlık;

مَغْشَى varılacak yer, ziyaret edilecek şey;

غَاشِيَة ç. غَوَاش kalp dış zarı, perikard; felaket, afet; baygınlık; uyuşma; hizmetkarlar, maiyet; الغَاشِيَة Kıyamet;

غَصَّ (غَصِصْتُ) *a* (غَصَص) (ب *su* vb.) boğazında

غصن ⇐ غَصَّنَ ve اَغْصَنَ [ağaç] dallanmak, dalları büyümek;

غُصْن ç. اَغْصَان , غُصُون dal;

غُصْنَة sürgün, filiz;

غضّ (غَضُضْتَ) i , (غَضَضْتَ) a (غُضُوضَة, غَضَاضَة) [bitki] taze/ yumuşak olmak; [kadın] cildi yumuşak ve parlak olmak; غَضّ u (غَضَاضَة, غُضُوضَة) (*gözlerini, bakışlarını, sesini* ya da من ...*i*) alçaltmak, indirmek; (من *b-nin, bşin değerini, saygınlığını*) azaltmak, düşürmek küçültmek; ¶ غَضَّ طَرْفَه müsamaha/ hoşgörü ile karşılamak; غَضَّ النَّظَرَ (الطَرْفَ) عَنْه *bşi*, görmezden gelmek, önemsememek, (*bşe*) göz yummak, (*bşi*) alttan almak;

غَضّ ⇑ mas ¶ غَضّ النَّظَرِ (الطَّرْفِ) عَنْه *bşe* göz yumma, hoşgörülü davranma, alttan alma; ... بِغَضِّ النَّظَرِ عَنْ ...i bir tarafa bırakarak, ...e aldırmadan, ...i hesaba katmadan;

غَضّ taze, yumuşak; bol, çok [bitki];

غُضَّة eksiklik, noksan;

غَضِيض taze, yumuşak, sulu;

غَضَاضَة tazelik, yumuşaklık; eksiklik, noksan; leke, ayıp, kusur; مَا وَجَدَ غَضَاضَةً ...في ...de en ufak bir kusur, ...e söyleyecek söz bulamamak;

غُضُوضَة tazelik, yumuşaklık;

غضب a (غَضَبَ) (من ya da على ...*e*) gazaba gelmek, kızmak; (ل *b-e*) arka çıkmak, destek vermek savunmak; ¶ غَضِبَ من لاَ شَيْءٍ sebepsiz/ yok yere kızmak/ sinirlenmek; kalmak, (ب ..*i*) yutamamak; her yer (ب ...*ile*) kaynamak, (ب *ile*) dolu olmak, dolup taşmak; ¶ غَصَّ بِهِ الْمَكَانُ yer çok kalabalıktı; اَغَصَّ (*b-i*) nefessiz bırakmak; اِغْتَصَّ çok kalabalık/ sıkışık olmak;

غُصَّة ç. غُصَص boğazda düğümlenip kalan, yutulamayan lokma; şiddetli eziyet, cefa, sıkıntı; [nefes alamayınca çıkan hırıltı]; غُصَّة الْمَوْت ölüm acısı;

غَاصّ (ب ...*ile*) dolup taşan, kaynayan;

غصب i (غَصْب) (*bşi, b-den* veya من veya على *b-den*) gasbetmek, zorla almak, (*bşi*) kanunsuz olarak/ gayrı meşru bir şekilde ele geçirmek; (*b-i*, على ...*e*) zorlamak, mecbur tutmak; (*kadına*) tecavüz etmek, ırzına geçmek; (*kadını*) zorla kaçırmak, kaldırmak; (على *b-i*) zorla boyun eğdirmek, (على *b-e*)itaat ettirmek; اغتصب = غَصَبَ;

غَصْب gasp, gayri kanuni, kanunsuz sahip olma; gayrı meşru keyfî davranış İSL.HUK.; zorlama, icbar, mecbur kılma ¶ غَصْبًا ya da بالغَصْب zorla, haksız olarak, kaba kuvvetle; غَصْبًا عَنَه istemeden, rızası aksine;

اِغْتِصَاب gasp, zorla alma, soygun; kanunsuz sahiplenme; [kadına] tecavüz, ırza geçme; zorlama, icbar, mecbur kılma;

غَاصِب ç. غُصَّاب gaspeden kişi, gasıp;

مَغْصُوب gaspedilmiş, gasp sonucu, kanunsuz olarak, zorla elde edilmiş; mecbur edilmiş, zorlanmış;

مُغْتَصِب suçlu, zalim; işgalci;

غَاضَبَ (b-ile) bozuşmak, (bşe) kızıp terketmek; birbirine kızmak; أَغْضَبَ (b-i) kızdırmak, çok sinirlendirmek; تَغَضَّبَ = غَضِبَ;

غَضَب gazap, hiddet, öfke; sinirlenme, kızma; ... غَضَبًا لِ ...i korumak için, ...i savunmak için;

غَضِب öfkeli, hiddetli, gazaba gelmiş; sinirli, kızgın;

غَضْبَة hiddetle çıkışma, patlama;

غَضُوب asabi, huysuz, ters;

غَضَابِي ⇑; somurtkan, suratsız;

غَضْبَان müe. غَضْبَى ç. غِضَاب ;

غُضَابِي öfkeli, kızgın;

اِغْضَاب öfkelendirme, kızdırma; sinirlendirme, canını sıkma; kışkırtma;

غَاضِب öfkeli, kızgın; sinirli, canı sıkılmış;

مَغْضُوب : مَغْضُوب عَلَيه kendisine kızılan öfkelenilen;

غَضَر i (غَضْر) (عن ...den) sapmak, ayrılmak; (على b-e karşı) olmak; غَضِرَ a (غَضَر) darlıktan sonra bol miktarda (ب ...e) kavuşmak, (ب ...açısından) zenginleşmek;

غَضِر bol;

غَضِير taze, yeşil [bitki];

غَضَارَة tazelik; bolluk, refah;

غُضْرِيف ç. غَضَارِيف kıkırdak;

غضن ⇒ غَضَّنَ (bşi) buruşturmak, kırıştırmak; غَاضَنَ (kadına) göz kırpmak; تَغَضَّنَ buruşmak, kırışmak;

غَضَن ç. غُضُون buruşukluk, kırışıklık; [sadece tekil olarak] zorluk, güçlük, sıkıntı; ¶ ... فِي غُضُونِ ... ...süresince, ...esnasında, zarfında; فِي غُضُونِ ذَلِكَ bu esnada, bu süre zarfında;

غَضَنْفَر aslan;

غضو ⇒ أَغْضَى gözlerini kapatmak [yine عَيْنَهُ]; (bşe, ya da عن bşe) göz yummak, önemsememek; (عن ...e, على ...e) sabretmek, ses çıkarmamak, (على ...i) yumuşaklık/ hoşgörü ile karşılamak; تَغَاضَى (عن bşi) görmezden/ bilmezden gelmek;

غَضًا (غَضًى) : عَلَى أَحَرَّ مِن جَمْرِ الغَضَى tahammül edilemeyecek bir durumda;

إِغْضَاء aldırmama, görmezden gelme, göz yumma; sabretme, ses çıkarmama;

تَغَاضٍ ⇑; ⇑;

غَطَّ u (غَطّ) (b-i, bşi, فِي ...e, içine) batırmak, daldırmak; غَطَّ i (غَطِيط) horlamak; أَغَطَّ (b-i, bşi, فِي ...e, içine) daldırmak, batırmak; اِنْغَطَّ (فِي ...e) batmak, dalmak;

غَطِيط horultu, horlama ¶ «سَمِعْتُ غَطِيطَهُ فَأَيْقَنْتُ قَد نَامَ horultusunu duydum da uyumuş olduğuna emin oldum.»;

غَطِيطَة sis, pus;

غُطْرَة = كُوفِيَّة veya Necd ve Bahreyn'de "عِقَال" altına giyilen bir başörtüsü;

غَطْرَس büyüklenmek, büyüklük taslamak, üstünlük taslamak; تَغَطْرَسَ ⇑ ¶ تَغَطْرَسَ فِي مِشْيَتِه çalımla/ büyüklenerek yürümek;

غَطْرَسَة büyüklenme, kibirlenme, büyüklük taslama, kendini beğenme;

غطريس ج. غَطَارِيس büyüklenen, kibirli, kendini beğenmiş;

مُتَغَطْرِس ⇑;

غِطْرِيف ج. غَطَارِفَة , غَطَارِف , غَطَارِيف büyük yetki/ otorite sahibi kişi; büyük/ meşhur adam;

غطس i (غَطْس) (في ...e, içine) dalmak, batırmak; (في الْمَاء suda) kaybolmak; (b-i, bşi, في الْمَاء suya) batırmak, daldırmak; (في الإِنَاء kaba) ağzını dayayıp içmek; غطّس (...i في الْمَــاء suya) daldırmak, batırmak; (b-i) vaftiz etmek HRİ.; تغطّس dalmak; (في ...de) yıkanmak;

غَطْس daldırma, içine sokma; dalma; batma, batırma;

غِطَاس vaftiz HRİ.; الغِطَاس Ortodoks kilisesinde, İsa'nın (as.) vaftizine remiz olarak haçın suya atılma yortusu HRİ.;

غَطَّاس dalgıç, dalıcı [kuş, insan];

مَغْطَس ج. مَغَــاطِس banyo küveti; dalma havuzu; ¶ عِيد الْمَغْطِس bkz. الغِطَاس

تَغْطِيس [suya] daldırma, sokma, batırma; vaftiz;

غَاطِس geminin su içinde kalan kısmı;

غطش i (غَطْش) [gece] karanlık olmak, ya da kararmak; غَطِش a (غَطَش) [göz] bulanmak, bulanık görmek; [göz] net görememek; تَغَطَّش ⇑;

غَطَش bulanık görme;

غِطَمّ büyük, çok geniş [okyanus];

(غطو) غَطَا u (غَطْو) (bşi) örtmek; (...i, ب ile) örtmek, sarmak, etrafını kaplamak; (bşi, ب ...in üzerine) geçirmek; (masrafları, açığı vb.i) kapatmak, karşılamak; (على ..i) gölgede bırakmak «غَطَّت بِجَمَالِهَا سَائِرَ النِّسَاء» güzelliği ile diğer kadınları gölgede bıraktı»; (على bşi, sesi) bastırmak, duyulmaz yapmak «غَطَّت ضَوْضَاء الأَطْفَال صَوْتَه çocukların gürültüsü onun sesini bastırdı»; (على ...den) daha güçlü olmak; تَغَطَّى (ب ile) örtünmek, (ب ...e) sarılı olmak; اغْتَطَى ⇑;

غِطَاء ج. أَغْطِيَة örtü, saran, kaplayan şey; kapak; ¶ غِطَاء الرَّأْس başörtüsü;

تَغْطِيَة [giderleri vb.i] karşılama, kapatma; [futbol vb.de] atılan golü/ sayıyı karşılama; tedavüldeki parayı karşılama;

غفّ i (على b-i) gafil avlamak, kandırmak MIS.;

غفر i (غُفْرَان, مَغْفِرَة, غَفْر) (ل b-i) bağışlamak, affetmek, (ل b-nin, ذَنْبَه günahını) bağışlamak; ¶ لاَ يُغْفَر bağışlanmaz, affedilmez, özür kabul edilmez; اغْتَفَر (ل b-i) bağışlamak, (ل b-nin, bşini, günahını) affetmek; ¶ لاَ يُغْتَفَر bağışlanmaz, affedilmez; اسْتَغْفَر (b-den, bş için veya من veya ل için) bağışlanmak, af dilemek, mağfiret dilemek ¶ أَسْتَغْفِرُ اللّٰه Allah'dan bağışlanma/ aff dilerim!;

غَفْر bağışlama, affetme; غَفْرًا affedersiniz!, özür dilerim!;

غَفُور Çok Bağışlayan, Gafur [Allah];

غَفَّار ⇑;

غُفْرَان bağışlama, affetme; ¶ عِيد صَوْم الغُفْرَان ya da عِيد الغُفْرَان Kefaret Günü YAH.;

مَغْفِرَة bağışlama, affetme;

مَغْفُور : الْمَغْفُور لَه merhum, rahmetli;

²غفر ⇐ غَفَرَ (على b-i, bşi) korumak, kollamak, gözetmek;

غُفْرَة örtü; kapak;

غَفِير kalabalık [topluluk], çok, fazla [miktar], büyük [sayı]; (ç. غُفَرَاء) nöbetçi, gözcü; ¶ جَمّ غَفِير veya جَمْع غَفِير çok sayıda, çok miktarda; kalabalık topluluk;

غَفَارَة ç. غَفَائِر başörtüsü;

مِغْفَر ç. مَغَافِر miğfer;

غَفْغَقَة şekerleme, kestirme;

غَفَلَ u (غُفُول, غَفْلَة) (عن bşden) gafil/ gaflette olmak/ bulunmak, (عن ...e) dikkat etmemek, dikkatsiz davranmak, (عن ...i) ihmal etmek; غَفَّلَ (b-i) gaflete düşürmek, dikkatsiz/ ihmalkar davranmasına sebep olmak; غَافَلَ (b-i) gafil avlamak, (b-nin) dikkatsizliğinden, ihmalinden faydalanmak; أَغْفَلَ (bşi) ihmal etmek, (bşe) gereken önemi vermemek; (bşi) atlamak, geçmek, göz önüne almamak; (bşi) belirsiz/ müphem bırakmak; تَغَفَّلَ = غَافَلَ; تَغَافَلَ bilmiyor/ farkında değilmiş gibi yapmak, bilmezden gelmek; (عن ...e) dikkat etmemek, dikkatsiz davranmak, (عن ...i) ihmal etmek, (عن ...ile) ilgilenmemek; اِسْتَغْفَلَ = غَافَلَ ; (b-i) aptal/ ahmak görmek/ olduğunu düşünmek; (b-i) oyuna getirmek, [(b-ile) dalga geçmek];

غُفْل dikkatsiz, ihmalci; işaretsiz, alametsiz, belirsiz; isimsiz, üzerinde isim bulunmayan; (من) ...siz, (من ...i) bulunmayan; ¶ غُفْل من التَّارِيخ üzerinde tarih bulunmayan, tarih düşülmemiş, tarihsiz; غُفْل من التَّوْقِيع (الإِمْضَاء) imzasız, üzerinde imza bulunmayan; حَدِيد غُفْل ham demir, pik, külçe demir;

غَفْل gaflet, dikkatsizlik;

غَفْلَة gaflet; önemsememe, umursamama; ahmaklık, aptallık ¶ مَوْت الغَفْلَة ani ölüm; على حِينِ غَفْلَة veya على غَفْلَة birden, aniden, apansız, hiç beklenmeyen bir anda;

غَفْلَان gafil, ihmalkar, dikkatsiz; uyku sersemi, uyku mahmurluğu üstünde olan;

اِغْفَال ihmal, gaflet; atlama, geçme, üstünde durmama;

تَغَافُل ⇑⇑ mas.; gaflet;

غَافِل ç. غُفَّل , غُفُول gafil, gaflette, dikkat etmeyen, gözden kaçıran;

مُغَفَّل kolay aldatılan, saf; ahmak, budala; ilgisiz, kayıtsız, duygusuz;

مُغْفَل isimsiz, ismi geçmeyen, anonim; ¶ شَرِكَة مُغْفَلَة anonim şirket;

مُتَغَفِّل kalın kafalı; ahmak;

غَفَا u (غَفْو, غُفُوّ) (غفي ve غفو) kestirmek, şekerleme yapmak, hafif bir uyku çekmek; uykuya dalmak, birden uyku basmak; غَفِيَ a (غَفْيَة) ⇑; أَغْفَى ⇑;

غَفْوَة ç. -آت şekerleme, kestirme;

اِغْفَاءَة ⇑;

غَلَّ u (غَلّ) (bşi, في ...e, içine, arasına) sokmak; (bşe, bşin içine) girmek, işlemek, (b-nin) boynuna bukağı geçirmek ya da (b-e) [eline] kelepçe vurmak; [arazi, vb.] ürün vermek, verimli olmak ¶ غَلَّ يَدَه الى عُنُقِه [lafzen:

ellerini boynuna bağlamak] cimri davranmak; يَدُهُ مَغْلُولَةٌ الى عُنُقِهِ cimri, pinti; غَلَّ i (غِلّ) [göğüs] kin/ nefretle veya hinlik ile dolu olmak; غُلَّ [edil.] (غُلّ , غُلَّة) susuzluk çekmek, çok susamak; غَلَّلَ (b-nin) boynuna bukağı geçirmek ya da eline kelepçe vurmak; أَغَلَّ [arazi] ürün vermek, verimli olmak; (على b-e, bşi) ürün olarak vermek; تَغَلَّلَ (في bşe, bşin içine) işlemek, nüfuz etmek; انْغَلَّ ‖; اسْتَغَلَّ (bşi) eline geçirmek, kazanmak, elde etmek; (b-den, bşden) faydalanmak, istifade etmek, fayda/, kâr elde etmek; (bşi) sermayeye katmak/ dahil etmek;

غِلّ nefret, kin, garez;

غُلّ şiddetli susuzluk; (ç. أَغْلال) bukağı, kelepçe; [çoğ.] zincirler, bukağılar;

غُلَّة şiddetli susuzluk;

غَلَّة ç. ـَات , غِلال ürün, mahsul; tahıl;

غَليل şiddetli susuzluk; kin, nefret; ateşli, hararetli istek; (ç. غِلال) dili damağı kurumuş, susuzluktan takatsiz kalan;

غِلالَة ç. غَلائِل şeffaf ince elbise; غِلالَة النَّوْم gecelik;

اسْتِغْلال faydalanma, istifade; [maden vb.] işletim; intifa, yararlanma hakkı HUK.; kötüye kullanma, suistimal;

اسْتِغْلالي kullanıma, istifadeye yönelik;

مَغْلُول bukağı ya da kelepçe vurulmuş; susuzluktan bitkin düşmüş; ¶ مَغْلُول اليَد iş yapmayan, faal olmayan;

مُغِلّ verimli [toprak];

مُسْتَغِلّ faydalanan, istifade eden, faydalanma/ intifa hakkını elinde bulunduran;

مُسْتَغَلّ ç. ـَات ürün sağlayan, mahsul/ kâr getiren; ürün, mahsul; kâr;

غَلَبَ i (غَلَب, غَلَبَة) (b-i, bşde ya da على bşde) yenmek, galip gelmek; (b-e, bşde ya da على bşde) üstünlük sağlamak, altetmek; (bşe ya da على bşe) hakim olmak; (bşi ya da على bşi) ele geçirmek; (b-den, على bşi) kapmak, zorla almak; (على...de) baskın/ üstün olmak, gelmek; ¶ غَلَبَ على الظَّنّ muhtemel/ olası olmak; تَغْلِبُ عَلَيْهِ الكَآبَةُ genellikle/ çoğu zaman keyifsiz/ üzgündür; يَغْلِبُ عَلَيْهِ الْكَرَم onun en önemli özelliği cömertliğidir; غَلَّبَ (b-i, على ...e) üstün/ muzafffer kılmak (b-nin, على ...de) yenmesini/ kazanmasını sağlamak; غالَبَ (b-i) yenmeye çalışmak; (b-ile, bş ile örn. الْمَصاعِب zorluklarla) mücadele etmek, çekişmek; (b-e) [uyku] basmak; تَغَلَّبَ (على...e) hakim olmak, (على ... de) üstünlüğü ele geçirmek; (على direnci, mukavemeti) kırmak; (على bşde) daha ağır gelmek; ¶ تَغَلَّبَ عَلَيْهِ النُّعاسُ b-i uyku basmak, b-nin üzerine uyku çökmek; تَغالَبَ birbiri ile çekişmek, mücade-le etmek;

غَلَب galip gelme, yenme, kazanma;

غَلَبَة zafer, kazanç, galebe; saçma sapan, önemsiz konuşma MIS.;

غَلَباوي geveze MIS.; konuşkan MIS.;

غَلّاب muzaffer, galip [yenilgi bilmez];

أَغْلَب [mud.kul. veya marife kul.] çoğun-

luk, büyük kısım ¶ في الأَغْلَبِ çoğunlukla, genellikle; ⇑ في الأَغْلَبِ وَ الأَعَمِّ; في اَغْلَبِ الظَّنِّ büyük olasılıkla, ihtimalle; اَغْلَبَ اَمْرِهِ veya اَغْلَبَ الأَمْرِ ekseriyetle, çoğunlukla; büyük olasılıkla, ihtimalle;

اَغْلَبِيَّة çoğunluk; اَغْلَبِيَّة خَاصَّة kısmi çoğunluk; اَغْلَبِيَّة مُطْلَقَة mutlak çoğunluk SİY.;

غِلَاب çekişme, mücadele; dövüş, kavga;

مُغَالَبَة ⇑; ⇑;

تَغَلُّب (على bşe) üstün gelme, baskın olma;

غَالِب baskın; [mud. kul.] ...in çoğu, çoğunluğu, ekseriyeti; (ç. غَلَبَة) galip, muzaffer, kazanan; غَالِبًا ve في الغَالِب çoğunlukla, bir çok durumda; genelde, genellikle; büyük olasılıkla, ihtimalle; وَ الغَالِب اَنَّ . . . çoğunlukla ...dır, genellikle ...dir;

غَالِبِيَّة çoğunluk, ekseriyet;

مَغْلُوب mağlup, yenilmiş; kaybetmiş; çekingen, resesif BİY.; مَغْلُوب على اَمْرِهِ eli kolu bağlı;

مُغَلَّب mağlup, yenik;

غَلَس gecenin sonundaki, sabahın ışıkları ile karışık karanlık;

غَلْصَمَة ç. غَلَاصِم gırtlak kapağı, epiglot;

غَلِطَ *a* (غَلَط) hata/ yanlış yapmak, yanılmak; غَلَّطَ (*b-i*) hatalı bulmak/ görmek; (*b-i*) yanlış yapmaya sürüklemek, yanılmasına sebep olmak; غَالَطَ (*b-i*) yanıltmaya çalışmak; (*b-i*) kandırmak; اَغْلَطَ (*b-i*) yanıltmak; تَغَالَطَ birbirini kandırmak, yanıltmak;

غَلَط ç. اَغْلَاط hata, yanlış; غَلَط الحِسِّ algıda yanılma, illüzyon; في الأَمْرِ غَلَط bu işte bir yanlışlık/ terslik var;

غَلْطَة ç. غَلَطَات , اَغْلَاط hata, yanlış; غَلْطَة مَطْبَعِيَّة matbaa/ baskı hatası;

غَلْطَان hatalı/ yanlış yapan; hatalı, yanlış;

اُغْلُوطَة ç. اَغَالِيط yanıltıcı soru;

مَغْلَطَة ç. مَغَالِط ⇑;

مُغَالَطَة ç. ـَات yanıltma; kandırmaca, tahrif; safsata, MAN.; demogoji;

غَلُظَ *u* ve غَلِظَ *i* (غِلَاظَة, غِلْظَة, غِلْظ) kalın/ kaba olmak ya da kalınlaşmak; [sıvı vb.] yapışkan/ ağdalı/ yapış yapış olmak; (على *b-e*) sert, kaba davranmak; غَلَّظَ (*bşi*) kalınlaştırmak; ağır yemin etmek; اَغْلَظَ : اَغْلَظَهُ القَوْلَ veya اَغْلَظَهُ في القَوْلِ *b-e* [karşı] kaba/ kötü konuşmak, *b-e* ağır sözler söylemek; اسْتَغْلَظَ kalınlaşmak, kalın/ kaba olmak; (*bşi*) kalın/ kaba bulmak;

غِلْظ kalınlık; sertlik, kabalık;

غِلْظَة ⇑; ⇑;

غَلِيظ ç. غِلَاظ kalın, kaba, [kumaş vb.]; şişman, iri [kişi, vücut]; yapışkan, ağdalı [sıvı]; katı, pek [yiyecek]; kaba, ince olmayan [kişi, söz]; engebeli [toprak, arazi]; sert, kaba, dağlı; ağır [yemin vb.] ¶ غَلِيظ الرَّقَبَة inatçı, dikkafalı; المِعَى الغَلِيظ kalın barsak; يَمِين غَلِيظَة ağır yemin;

غِلَاظَة kabalık, kabalık, kaba oluş; işlenmemişlik, hamlık;

اَغْلَظ daha kalın; daha az işlenmiş; daha kaba [daha az kibar];

mak ¶ اِسْتَغْلَقَ عَلَيْهِ الكَلامُ dili tutulmak, konuşamamak;

غَلَق kilit, asma kilit;

غَلِق kapalı, muğlak, anlaşılması zor;

غَلاقَة kapatılmamış bakiye;

مِغْلاق ç. مَغَالِيق kilit; asma kilit; [silah] emniyet; kapama işinde kullanılan mekanizma; kapak, kilit vb.

إغْلاق kapatma; (*rehinin, ipotekli malın*) geri alım hakkını kaldırma;

انْغِلاق anlaşılmazlık, kapalılık;

مُغْلَق kapalı; kilitli, sürülü; anlaşılması zor;

مُسْتَغْلَق muğlak, anlaşılması zor;

غَلِمَ *a* (غُلْمَة, غَلَم) şehvetle uyarılmak, cinsel ilişki için istek duymak; اغْتَلَم ⇑;

غَلِم şehvetli, kızışmış;

غُلْمَة şehvet, cinsel istek; kızışmışlık [hayvan];

غُلام ç. غِلْمَة , غِلْمَان genç çocuk; köle; uşak, hizmetçi;

غُلامِيَّة gençlik;

غَيْلَم erkek kaplumbağa;

غَيْلَم gençlik;

(غلو) غَلا *u* (غُلُوّ) (في ...*de*) aşırı olmak/ gitmek, sınırı aşmak; غَلا *u* (غَلاء) [fiyat] yüksek olmak; [mal] pahalı olmak veya pahalılanmak;

غَلَّى (*bşin*) fiyatını artırmak, (*bşe*) zam yapmak; غَالَى (في ...*de*) aşırı gitmek, olmak; (ب ...*için*) çok para/ fiyat istemek; (ب *bşe*) çok/ fazla değer vermek; أغْلَى = غَلَّى; (*bşin*) çok kıymetli/ değerli olduğunu beyan etmek;

مُغَلَّظ : يَمِين مُغَلَّظَة ağır yemin;

تَغَلْغَل (في *bşe, bşin içine*) girmek, nüfuz etmek, işlemek; (في ...*e*) zorlukla girmek; تَغَلْغَلَ [gece] çökmek; (في *bşe, ...in içine*) işlemek, nüfuz etmek; (في ...*e*) dalmak; (في ...*e*) iyice/ derine yerleşmek/ oturmak; müdahale etmek, karışmak;

مُتَغَلْغِل (في ...*e*) iyice nüfuz etmiş, işlemiş; yaygın, iyice yayılmış [bağlantılar];

غلف ⇒ غَلَّفَ (*bşi*) sarmak, paketlemek, ambalajlamak; (*bşi*, ب ...*ile*) sarmak, kaplamak;

غُلْفَة sünnet derisi, gulfe;

غِلاف ç. غُلُف sarma/ kaplama malzemesi; kutu; zarf; kapak [dergi, kitap];

أغْلَف müe. غَلْفَاء ç. غُلْف sünnetsiz, sünnet olmamış; kaba, medeni olmayan;

مُغَلَّف sünnetsiz; sünnet olmamış; (ç. -ون) kapak; zarf; sarılan şey;

غَلَقَ *i* (غَلْق) (*bşi, kapıyı*) kapatmak; (*bşi, kapıyı*) kilitlemek; غَلِقَ *a* (غَلَق) : غَلِقَ الرَّهْنُ rehin geri alınamamak; [kapı vb.] açılmayacak ya da zor açılacak şekilde kapanmak «انْهَارَت جُدْرَانُ البِئرِ و غَلِقَت»; غَلَّق (*bşi, kapıyı*) kapatmak; (*bşi, kapıyı*) kilitlemek; أغْلَق = غَلَّق ; (رَهْنًا *rehin alınan şeyi, ipotekli malı*) geri alınamayacağını/ kurtarılamayacağını beyan etmek; أُغْلِق [edil.] (على *biri için*) kapalı/ anlaşılmaz/ muğlak olmak; انْغَلَق [kapı vb.] kapanmak, kilitlenmek, sürülmek; kapalı/ muğlak/ anlaşılmaz olmak; اِسْتَغْلَق kapalı/ muğlak/ anlaşılmaz olmak; zor/ karmaşık ol-

غَمَام [cin.is.; tek.is. ة] ç غَمَائِم bulut; حَبّ الغَمَام dolu tanesi;

غَمَامَة ç. غَمَائِم at gözlüğü, göz siperi; [hayvanın yem yemesine engel olmak için kullanılan] ağızlık;

أَغَمّ müe. غَمَّاء sık tüylü/ kıllı; sık [bulut kümesi];

غَامّ üzüntü veren, tasalandıran; sıkıntılı, sıcak ve rutubetli [gece, gün];

مَغْمُوم tasalı, kederli, üzüntülü;

غَمَدَ *u*, *i* (غَمْد) [kılıcı] kınına sokmak; (*kılıcı*) [*b-nin* göğsüne] saplamak; [Allah (cc)] (*b-i*, بِرَحْمَتِه *rahmet edip, acıyıp*) korumak; غَمَّدَ (*b-nin*) hatalarını/ kusurlarını örtmek; أَغْمَدَ (*kılıcı*) kınına sokmak; تَغَمَّدَ [Allah (cc)] (*b-i* بِرَحْمَتِه *acıyıp*) korumak, himaye etmek;

غِمْد ç. غُمُود, أَغْمَاد [kılıç için] kın;

غَمَرَ *u* (غُمُورَة, غَمَارَة) [su] bol olmak; taşmak;

غَمَرَ *u* (غَمْر) (*bşi*) [ب ...ile] kaplamak, basmak, örtmek; (*bşin*) üzerine (ب *sıvıyı*) dökmek; (...*i*, في ...*e*) sokmak, yerleştirmek [özl. MEC. çevreye, havaya]; (*b-i*, *bşi*) gömmek; (*b-e*, ب *bşi*) bol bol vermek, ihsan etmek; (*b-i*, *b-nin gönlünü*) [his, duygu] kaplamak, doldurmak; غَامَرَ (*bşe*, veya في *bşe*) [düşünmeden] atılmak; riske girmek, tehlikeye atılmak; (ب *bşi*) riske/ tehlikeye atmak ¶ غَامَرَ بِنَفْسِه hayatını tehlikeye atmak; اِغْتَمَرَ (*bşi*) gömmek, üstünü örtmek, yutup içine almak;

غَمْر [su] basma, kaplama; (ç. غِمَار, غُمُور) tufan, sel [yine MEC.]; med; eli açık;

(*bşi*) övmek, methetmek; تَغَالَى (في ...*de*) aşırı gitmek, haddi aşmak; (ب ya da في ...*de*) ifrat derecesine varmak; اِسْتَغْلَى (*bşi*) pahalı bulmak, pahalı olduğunu düşünmek;

غُلُوّ aşırı gitme, haddi aşma;

غَلَاء pahalılık; yüksek fiyat;

غَلْوَاء ya da غُلْوَاء aşırı gitme, haddi aşma ¶ خَفَّقَ مِن غَلْوَائِه *b-nin* aşkını/ şevkini kırmak;

أَغْلَى daha pahalı; daha değerli;

مُغَالَاة aşırı gitme, haddi aşma;

إِغْلَاء övme, methetme; hayranlık;

أَغْلَاء pahalı; değerli; sevgili; (ç. غُلَاة) aşırı [uç, taraftar]; radikal; fanatik, tutucu;

غَلَى *i* (غَلَيَان, غَلْي) kaynamak; [sıvı] mayalanmak, tahammür etmek; غَلَّى (*bşi*) kaynatmak; أَغْلَى ⥣;

غَلْي kaynama;

غَلَيَان ⥣;

غَلْيُون ç. غَلَايِين nargile; pipo; aşağı bkz.

غَلَّايَة ç. -آت kazan; آلَة غَلَّايَة buhar kazanı;

غَالِيَة misk ve amberden yapılan bir koku;

مَغْلِي et ya da balık suyu; kaynatarak elde edilen öz ECZ.;

غَلْيُون ç. غَلَايِين kalyon; yine bkz. غَلَاوِين;

غَمَّ *u* (غَمّ) (*bşi*) örtmek; (*b-i*) üzmek, tasalandırmak; غُمَّ [edil.] (على *b-e*) anlaşılmaz/ muğlak/ kapalı gelmek; غَمَّمَ (*bşi*) örtmek; اِنْغَمَّ [gökyüzü] bulutlanmak; (*b-i*) üzmek, tasalandırmak; اِغْتَمَّ üzülmek, tasalanmak; ⥣;

غَمّ ç. غُمُوم gam, üzüntü, tasa, kader;

غُمَّة ⥣;

mak; kendini (في ...e) atmak, (في ...e) atılmak; انغمس =اغتمس

مغموسkötülük, felaket getiren;

مغموس(ب veya في ...e) dalmış;

غمضi (غمض) (b-i, bşi) küçümsemek, kadrini düşürmek;

أغمضmahmur, uykulu;

غمضu ve غمضu (غموض) saklanmak, gizlenmek; [göz] kapanmak; anlaşılması zor/ muğlak/ kapalı olmak; غمّض(bşi) anlaşılmaz/ karmaşık hale getirmek; (... عينيه عن gözlerini ...in önünde) kapatmak; uykuya dalmak; ¶ غمّض جفونه على القذى acıya tahammül göstermek, ≈ bağrına taş basmak; اغمض(... عينيه عن b-nin gözlerini ...için) kapattırmak; (عن bşi) görmemiş gibi yapmak, görmezden gelmek «أغمضت عيني عن عيوبه و اساءته الي onun kusurlarını ve bana karşı olan kötü muamelesini görmezden geldim.»; (على veya من bşe) tahammül göstermek, katlanmak; ¶ أغمض من عينيه gözlerini görmemek için kapatmak; اغتمض⇑; uyumak;

غمضuyku;

غمضةgöz kırpma ¶ في غمضة عين göz açıp kapayıncaya kadar, birden;

غماضgöz kırpma;

غموضkapalılık, anlaşılmazlık, gizem, esrar; belirsizlik, net olmama; kesin olmama;

غموضةkapalılık, anlaşılmazlık;

أغمضdaha anlaşılmaz, daha esrarlı;

غمرacemi, toy, deneyimsiz, (ç. أغمار);

غمرةç. غمرات , غمار tufan, sel; [hissi] taşkınlık, coşkunluk; غمار [çoğ.] sel, akın [özl. MEC. örn. olaylarla ilgili]; [hayat, savaş vb.de] cilve, iyi ve kötü durumlar; çokluk [örn. bilgi ile ilgili olarak] ¶ غمرات الموت ölüm acıları; غمار الحيات hayatın cilveleri, iyiden kötüye ya da kötüden iyiye değişim;

غمرç. أغمار kucak dolusu;

غمارrisk, tehlike;

مغامرةç. آت- delice cesur, atılgan; macera; tehlike, ışık;

غامرtaşan, herşeyi kaplayan [sel. vb.]; bol, mebzul, pek çok; boş, metruk [arazi];

مغمورbilinmeyen, anlaşılmayan;

مغامرdelice cesur, atılgan; maceracı, maceraperest; riske giren;

غمزi (غمز) (b-i, bşi, ب ...ile) yoklamak, dokunmak; (b-e, ب ...ile) işaret vermek; (b-e) göz kırpmak; (ب gözlerini) kırpıştırmak; (على veya ب b-e) iftira etmek; ¶ غمز الجرس zile basmak, zili çalmak; غمز قناته b-i denemek, sınamak, tepkisini ölçmek; تغامزbirbiri ile işaretleşmek, bbe göz kırpmak; اغتمز(bşi) kötülemek, itibarını sarsmak;

غمزةgöz işareti, göz kırpma; alay, istihza;

غمازةgamze;

غميزة[kişilikdeki] noksan, kusur; alay;

مغمزç. مغامز ⇑; alay konusu, zaaf;

غمسi (غمس) (b-i, bşi, في ...e, ...in içine) batırmak, daldırmak; غمّس⇑; انغمسdalmak, bat-

غامض ç. غَوامِض gizli, saklı; kapalı, zor anlaşılan, muğlak; esrarlı, gizemli;

غامضة ç. غَوامِض çözülmemiş problem, muamma, sır; ¶ غَوامِض اَفْكارِه en gizli/ saklı/ mahrem düşünceler;

غمط i ve غمط a (غَمْط) (b-i) küçük görmek, küçümsemek; (hakkı, doğruyu) bildiği halde inkar etmek; (bşe) nankörlük etmek ¶ غَمطَهُ حَقَّهُ b-e hakkını vermemek/ yemek;

غمغم homurdanmak;

غمغمة ç. غَماغِم savaş narası; homurtu;

غمق a (غَمَق), غمق u nemli/ rutubetli/ ıslak olmak;

غامق koyu [renk];

غملج kararsız, mütereddit;

غمي i (غَمْي) (eve) çatı yapmak; غُمِيَ عَلَيْهِ [edil.] bayılmak, baygınlık geçirmek; غمّى gözlerini bağlamak; أغْمِيَ عليه [edil.] bayılmak, baygınlık geçirmek;

غمي baygınlık, kendinden geçme;

اغماء ⇑;

لُعبة اسْتِغمائِيَّة körebe oyunu MIS.;

مغمى عليه ya da مُغْمى baygın;

غنّ (غنِنْتُ) a (غَنّ, غُنَّة) genizden konuşmak;

غنّ genizden telaffuz;

غُنَّة ⇑; (ç. ـآت) genizden gelen ses;

أغنّ müe غَنَّاء genizden gelen; ahenkli, hoş [ses]; ağaçlıklı, bol ağaçlı [bahçe ile ilgili];

غنج a (غُنْج) [kadın] kur yapmak, cilve yapmak;

تغنّج ⇑;

غُنْج kur yapma, cilve yapma;

غنجة cilveli [kadın];

مغناج kur yapan, cilve yapan, cilveli;

غنم a (غَنيمة, غَنَم, غُنْم) ganimet elde etmek; (bşi) ganimet olarak ele geçirmek, kazanmak; (bşi) yağmalamak; غنّم (b-e, ..i) ihsan etmek, lutfetmek; أغنم (...i) ganimet olarak vermek; اغتنم (bşi) ganimet olarak almak, ele geçirmek; ¶ اغْتَنَمَ الفُرْصَةَ eline fırsat geçirmek; استغنم : سْتَغْنَمَ الفُرْصَةَ ⇑;

غُنْم ganimet; yağma, çapul; kazanç, kâr, istifade, avantaj;

غنم [cin.is. tek. is. ة] ç. اَغْنام koyun, küçük baş hayvan;

غنّام koyun çobanı ya da sahibi;

غنيمة ç. غَنائِم ganimet; yağma, çapul; ¶ غَنيمَة بارِدَة kolay av; راضٍ من الغَنيمَةِ بالإياب [lafzen; ganimet olarak geri dönebilmeye razı] canını kurtardığına minnet; اقْتَنَعَ من الغَنيمَةِ بالإِياب başarısız, hiç bir şey elde edemeden dönmek;

مغنم ç. مَغانِم ganimet; yağma, çapul; kazanç, kâr, fayda, avantaj;

غانم başarılı, muvaffak ¶ عادَ سالِمًا غانِمًا ≈ sağ salim dönmek;

غني a (غَناء, غِنًى) zengin olmak; (عن ...e) ihtiyaç duymamak, (عن ...siz) yapabilmek; (ب ...ile) yetinmek «غَنِيَتِ الْمَرْأَةُ بِوَلَدٍ واحِدٍ kadın bir tek çocuk doğurdu, bir çocukdan başka doğurmadı.»; غنّى (bşi ya da ب bşi) (b-e, bşi) nağme ile söylemek, terennüm etmek,

; ما له عَنْه غِنًى .bkz ما له عَنْه غُنْيَة : غُنْيَة

غَنِيّ ç. أغْنِيَاء (ب ...açısından) zengin, bolluk içinde, (ب ...i) bol; ¶ غَنِي الحَـرْبِ harp zengini; غَنِيّ عن البَيَان aşikar, apaçık, ortada, açıklamaya hacet olmayan; (أنَّ ...olduğu, ...diği) aşikar, ortadadır;

غَنَاء zenginlik, servet; ihtiyaç duymama, muhtaç olmama; yapabilmek, yeterlilik, gün yetirme; (عن için) fayda, kullanışlılık ¶ لا غَنَاءَ عَنْهُ faydasız, işe yaramaz; yetersiz, ihtiyacı karşılamayan; لَهُ هُوَ فـي غَنَاءٍ عَـنْهُ ya da غَنَاءٌ عَنْهُ ona ihtiyacı yok, ona muhtaç değil;

غِنَاء şarkı, terennüm;

غِـنَائِي nağmeli, müzikli, şarkılı [na't]; ¶ حَفْلَة غنَائِيَّة konser;

غَنَاء bkz. غَنًّ ;

أغْنِيَة ç. أغَانٍ şarkı, melodi;

مَغْنًى ç. مَغَانٍ mesken, ev; villa, köşk MIS.;

غَانِيَة ç. غَوَانٍ güzel kadın, kız [süse ihtiyacı olmayan]; dansöz;

مُغَنٍّ [erkek] şarkıcı;

مُغَنِّيَة [kadın] şarkıcı, şantöz;

غَيْهَب ç. غَيَاهِب karanlık; kasvet;

غوث ⇒ أغَاثَ (b-nin) imdadına yetişmek, yardımına koşmak; اسْـتَـغَـاثَ (b-i veya ب b-i, على ...için, ...e karşı) imdada/ yardıma çağırmak; yardım istemek;

غَوْث yardım çağrısı; yardım, imdat;

غِيَاث yardım, imdat;

إغَاثَة ¶ ‖ وَكَـالَة إغَـاثَـة اللاَجِـئِينَ Yakın Doğuda-ki Filistinli göçmenler için kurulan

şarkı olarak söylemek; (ب b-i) terennüm ile övmek/ methetmek; أغْنَى (b-i) zenginleştirmek; (b-e veya عن b-e) fayda sağlamak yardımcı olmak, yerini almak, boşluğunu doldurmak, vekalet etmek; (b-i, عن bşden) kurtarmak, (b-i عن .e) muhtaç olmaktan kurtarmak, (b-nin, عن sıkıntısını, ihtiyacını) gidermek; (b-i, عن bşe karşı) korumak; ¶ أغْنَـى ما أغْنَى (عن) شَيْءً (b-e hiç bir fayda sağlamamak, hiç bir işine yaramamak; لاَ يُغْنِي فَـتِـيلاً (عن . . .) (b-nin) hiç bir işine yaramamak, (b-e) kılın ucu kadar faydası dokunmamak;

تَغَنَّى (ب bşi) nağme ile söylemek, terennüm etmek; (ب b-i, bşi ya da b-i, bşi) terennüm ile övmek, methetmek; (ب b-i) övmek;

اغْتَنَى (ب ...ile, ...sayesinde) zenginleşmek;

اسْتَغْنَى zenginleşmek; (عن ...e) ihtiyacı olmamak, (عن ...siz) yapabilmek, (عن ...e) muhtaç olmamak; (ب ...ile) idare etmek, yapabilmek, yetinmek ¶ لا يُسْتَغْنَى عَنْهُ zaruri, elzem, zorunlu; اسْـتَـغْـنَى عَن فُـلاَنٍ birinin işine son vermek «اسْـتَـغْـنَـت الشَّـرِكَـةُ عـن عَـدَدٍ من الْمُوَظَّفِينَ وَ العُمَّال şirket memur ve işçilerden bir kısmını işden çıkardı.»;

غِنًى zenginlik servet ¶ لا غِنًى عَنْهُ (لـ...için) zorunlu, elzem, feragat edilememek; مَـا لَه عَنْهُ غِنًى Onsuz yapamaz, ondan feragat edemez; هُوَ فِي غِنًى عَنْهُ ona ihtiyacı yok, ondan feragat edebilir; . . . كَانَ فِي غِنًى عَن ...e ihtiyacı olmamak, ...siz yapabilmek, ...den feragat edebilmek;

B.M. yardım teşkilatı, UNRWA;

استغاثة yardım isteme; imdat çağrısı;

مغيث imdada gelen, yardıma koşan;

(غور) غَارَ u (غَوْر) (في ...de) iyice derine gitmek, batmak; غار u (غَوْر) [göz, içeri çökerek] kör olmak; [kaynak] kurumak, [su] çekilmek;

غوّر [göz vb.] batmak, kaybolup gitmek, yeri boşalmak; [su] çekilmek; اغار düz arazide yolculuk yapmak; (على ...e, b-e) saldırmak, akın düzenlemek; (على topluluğa, kabileye) saldırılar düzenlemek;

غور ç. أغْوَار dip, en alttaki kısım; derinlik ¶ بعيد الغورِ derin; engin, vakıf olunmaz;

غار ç. أغْوَار , غِيرَان mağara; [cin.is.; tek.is. ة] defne ağacı BOT.;

غارة ç. آت- hücum saldırı, akın, baskın (على ...e); ¶ غَارَة جَوِّيَّة hava saldırısı; غَارَات مُتَوَالِيَة/مُتَوَاصِلَة sürekli/ aralıksız saldırılar; شَنَّ غَارَةً على... ...e saldırıya/ hücuma geçmek, ...e akın/ saldırı düzenlemek;

مغار mağara; suni mağara;

مغارة ç. مَغَاوِر mağara;

مغوار ç. مَغَاوِير hızlı koşan, süratli [at]; saldırgan; saldıran, hücum eden; cesur, yürekli; مَغَاوِير [çoğ] komandolar, tim ASK., SUR.;

اغارة ç. (على ...e) hücum, saldırı;

غائر içeri gitmiş, yeri boşalmış [göz]; normalden biraz daha aşağıda;

مغير saldıran, hücum eden;

غوريلا goril;

غار , غَازِي ALF.BKZ.;

غويشة ç. غَوَايِش cam bilezik, MIS.;

(غوص) غَاصَ u (غَوْص, مَغَاص, غِيَاص, غِيَاصَة) (في ...e, içine) dalmak, (في ...e, على ...için) dalmak [ve MEC.]; غَاصَ فِي الْمَوْضُوع bir konuda derinleşmek, kapsamlı bilgi sahibi olmak; inci avcılığı yapmak; غـوّص (b-i, في ...e) daldırmak, sokmak;

غويص derin;

غوّاص ç. ون- dalan, dalgıç; inci avcısı;

غوّاصة ç. آت- denizaltı;

مغاص dalınan yer; مَغَاص اللُّؤْلُؤ inci avcılığı;

غوط[1] ⇐ غـوّط (kuyuyu) derinleştirmek; تغوّط büyüğünü yapmak, defi hacet etmek, büyük abdest bozmak;

غوط ç. أغْوَاط , غِيَاط oyuk, boşluk;

الغوطة Şam şehrinin güneyinde bir vaha;

غويط derin;

غائط dışkı;

غوطي Gotik;

غاغة kalabalık, yığın, güruh; gürültü; yaygara;

غوغاء ⇑; ⇑;

(غول) غَالَ u (غَوْل) (b-i) gafil avlamak, gafletini yakalamak, (bşi) kapmak, gizlice almak, çalmak; (b-i) mahvetmek, helak etmek; اغتال = غَالَ ; (b-i) öldürmek, suikast ile öldürmek;

غال ç. آت- asma kilit SUR.;

غول [gen. müe.] ç. أغْوَال , غِيلَان cin; şekilden şekle giren çöl yaratığı; insan yiyen dev; insanı hiç beklemediği şekilde yakalayıp öldüren her şey; felaket; afet;

hazırlanmak; في غَايَةِ الأَهَمِّيَّةِ çok mühim/ önemli;

غَيّ ve غية bkz. غوى;

غائية sonuçsuzluk FELS.;

(غيب) غَابَ i (غَيْب ,غَيْبَة ,غِيَاب ,غَيْبُوبَة ,مَغِيب) [bir yerde, odada, evde, vb.de] bulunmamak; (عن ...den) çekilmek, ayrılmak; (عن b-e) [gözüne] görünmemek, [gözünden] kaçmak; (في ...de, ...içinde) kaybolup gitmek; görünmez olmak; (عن ...den) gizlenmek, saklanmak, gizli kalmak; غاب i (مغيب) [güneş vb.] batmak, görünmez olmak ¶ غَابَ الشَّيْءُ عَنْ بَالِه bşi unutmak, bş aklından gitmek; غَابَ عَنْ صَوَابِه bilincini kaybetmek; لاَ تَغِيبُ عَنْهُ الشَّمْسُ o hep aydınlıktır/ aydınlıktadır; غَيَّبَ (b-i, bşi) uzağa götürmek; (b-i, bşi, عن ...den) gizlemek; (b-i) defnetmek; (b-e) her şeyi unutturmak; غَيَّبَهُ الثَّرَى toprak onu örttü; غَيَّبَه غَيَابَهُ kabrine gömülmek; تَغَيَّبَ (عن b-den, bşden) uzakta olmak, yanında/ huzurunda olmamak (عن ...de) bulunmamak [bir yerde, odada okulda, vb.de] olmamak; (عن okuldan) kaçmak; اغتاب (b-nin) gıybetini yapmak, (b-i) çekiştirmek; (b-nin) arkasından ayıplarını sayıp dökmek; استغاب ⥣; (birinin) arkasından konuşmak;

غَيْب (bir yerde, evde, okulda vb.de) bulunmama, katılmama; gizli, saklı, görünmeyen; (ç. غُيُوب) gizli, görünmeyen şey; fizikötesi, metafizik; ilahi, kutsi sır; ¶ غَيْبًا veya عن ظَهْرِ الغَيْبِ aklından, hafızasından, ezbere;

غِيلَة suikast, öldürme ¶ قَتَلَه غِيلَةً b-i suikast ile öldürmek;

اغْتِيَال suikast, cinayet;

غَائِلَة ç. غَوَائِل felaket, afet; tahribat, hasar, ziyan; şer, kötülük;

غوى i (غَيّ ,غَوَايَة) doğru yoldan sapmak, sapıklık içine girmek; (b-i) yanlış yola sevketmek/ yönlendirmek; (b-i, ب ...e, ...yapmaya) kışkırtmak, tahrik etmek; غَوِيَ fazla istemek/ arzulamak; غَوَّى (b-i) sapkınlığa/ yanlış yola sürüklemek, yoldan çıkarmak; أَغْوَى ⥣; اسْتَغْوَى (b-i) ⥣; (b-i, ب ...ile) aldatmak, aklını çelmek, cezbetmek, kandırmak;

غَيّ günah; haddi aşma, suç; ⥣ mas.;

غَيَّة ç. -آت günah, suç; meyil, temayül, eğilim;

غَوَايَة günah, suç; ⥣ mas;

أُغْوِيَة ç. أَغَاوِي tuzak;

إِغْوَاء kışkırtma, yoldan çıkarma;

غاوٍ kışkırtan, yoldan çıkaran, ayartan, aklını çelen; (ç. غُوَاة) amatör;

مَغْوَاة ç. مَغَوِيَات tuzak;

غيى ⇒ غَيَّى (bayrağı) göndere/ direğe çekmek;

غَايَة ç. -آت uç, en son, sınır, limit; amaç, hedef, gaye, maksat, erek, niyet; varılacak yer, hedef ¶ لِغَايَةِ ... [mud. kul.] ...e kadar, ...oluncaya kadar; لِلْغَايَةِ çok fazla, mümkün olduğu kadar çok, fazla; had safhada; كَانَ الغَايَةَ فِي الجَمَالِ son derece güzel olmak; الغَايَةُ تُبَرِّرُ الوَاسِطَةَ (الوَسِيلَةَ) hedefler vasıtaları meşrulaştırır; انْطَلَقَ لِغَايَتِهِ yolculuk için

عَالِمُ الغَيْبِ ve عَلاَّمُ الغَيْبِ Gaybı Bilen, Allah (cc); görünmeyen dünya, gayp alemi; بِظَهْرِ الغَيْبِ b-nin arkasından, gizlice, sinsice; نَظَرَ بِعَيْنِ الغَيْبِ الى . . . ; ...i önceden bilmek, ...hakkında kehanette bulunmak;

غَيْبِي gizli, görünmeyen; gayp ile ilgili;

غَابَة ç. -آت [غَـاب cin.is.] orman; cangıl, sık ağaçları bulunan büyük orman;

غَيْبَة [evde, binada, toplantıda] bulunmama, gelmemiş olma; gizlilik, görünmeme;

غِيبَة gıybet, çekiştirme;

غِيَاب [bir yerde] bulunmama, gelmemiş olma; [güneş vb. için] batma;

غِيَابِي : حُكْم غِيَابِي gıyabi karar;

غِيَابِيًا gıyaben, yokluğunda, HUK.;

غَيَابَة ç. -آت [kuyu, zindan vb.nin] dip, en alt kısım;

غَيْبُوبَة kendinden geçme, bayılma; baygınlık; esrime, vecit hali;

مَغِيب [okulda, toplantıda vb.de] bulunmama, katılmama; [güneş vb.] batış, batma;

تَغَيُّب [bir yerde, okulda, işte] bulunmama, gelmeme, yok olma;

اِغْتِيَاب gıybet etme, çekiştirme; [mud. kul.] hakkında dedikodu;

غَائِب ç. -ون , غُيَّب [bir yerde] mevcut olmayan, gelmemiş; gizli, saklı, görünmeyen; üçüncü şahıs DİLB.;

مُغَيِّبَات uyuşturucular, anestezi ilaçları;

مُغَيَّب gizli, saklı, görünmeyen; [çoğ.] الْمُغَيَّبَات gizli şeyler;

مُغِيب ve مُغِيبَة kocası yanında olmayan kadın;

مُتَغَيِّب (عن ...de) bulunmayan, mevcut olmayan, (عن ...e) katılmamış;

مُغْتَاب gıybet eden kişi;

غِيتُو getto, azınlık mahallesi;

(غَيْث) غَاثَ i (غَيْث) [Allah] (bir yere) yağmur yağdırmak, yağmur vermek; أَغَـاثَ [Allah] (b-nin) duasını kabul etmek;

غَيْث ç. أَغْيَاث , غُيُوث [bol] yağmur;

(غيد) ⇒ تَغَايَدَ [kadın] salınarak, nazik bir şekilde yürümek;

غَيَد zerafet, incelik, nezaket yumuşaklık [kadın için];

غَادَة ç. -آت genç kız;

أَغْيَد müe. غَيْدَاء ç. غِيد genç ve zarif; genç hanımlar;

(غير) غَارَ a (غَيْرَة) (من ...i) kıskanmak; (على ...için) gayrete gelmek, gayret etmek; (على b-i, من ...den) kıskanmak; غَيَّرَ (bşi ya da bşi) değiştirmek; غَايَرَ (b-e, bşe) benzememek, farklı olmak, ayrılık göstermek; (bşi, elbiseyi) değiştirmek; (بين ...leri) karşılıklı değiştirmek; (b-ile) [sıkı] pazarlık etmek; (b-ile) yarışmak, rekabet etmek; أَغَارَ (b-i) kıskandırmak; تَغَيَّرَ değişmek, değişiklik göstermek; تَغَايَرَ farklı olmak, farklılık göstermek;

غَيْر [mud. kul.] ...den başkası, değil, ...olmayan, gayrı...; . . غَيْر [meb. mud. kul.] ...den başka, ...hariç, ...müstesna, ...den gayrısı;

(مَغَاض ,غَيْض) i غَاض (غيض) giderek azalmak; ¶ غَاض لَونُهُ beti benzi atmak, [yüzünün] rengi uçmak;

غَيض vaktinden önce doğan çocuk;

غَيضَة ç. -آت , غِيَاض , أغيَاض cangıl, sık ağaçlıklı büyük orman;

غَيط ç. غيطَان tarla;

(غيظ) غَاظ i (غَيْظ) (b-i) kızdırmak, öfkelendirmek, sinirlendirmek; غَيَّظ ve أغَاظ = غَاظ ;

تَغَيَّظ (من b-e, bşe) öfkelenmek, sinirlenmek; تَغَيَّظ = اغتَاظ ve انْغَاظ ;

غَيْظ öfke, hiddet, sinir, kızgınlık;

اغتِيَاظ ⇑;

مِنغَاظ öfkeli, kızgın;

مُغتَاظ ⇑;

1غِيل , غَال sık çalılık, ağaçlık;

غَال ç. -آت asma kilit SUR.;

2غِيلَة ve غيلان bkz. غول ;

(غيم) غَام i (غَيْم) [gökyüzü] bulutlanmak; sis kaplamak; غَيَّم ⇑; bulut oluşturmak; [duman] bulut halinde yükselmek; أغيَم ve أغَام = غَام;

غَيم [cin.is.; tek.is. ة] ç. غيَام , غُيُوم bulut; sis, pus;

غَائم bulutlu; bulut halinde;

مُتغيِّم bulutlu;

1غَين ç. أغيَان , غُيُون "غ" harfinin adı;

غَينَة gamze;

2غِيني : خِنزِير غِيني kobay ZOO. Cavia coboya;

غِينيَا Gine ¶ غِينيَا الجَدِيدَة Yeni Gine;

غَيهَب bkz. غهب ;

ve غَيرُ ذَلك ve وَغَيرُهُ diğerleri; الغَير ¶ benzerleri, ve saire; ve diğerleri; لا غَير ve لَيس غَير sadece, yalnız, topu topu, en çok; غَيرَ أنَّ ... bununla beraber, ne var ki...; غَيرَ وَاحِد birkaç; غَيرَه مَرَّة bir çok kez, sık sık; بِغَير ... veya من غَير ... ...siz [olarak]; في غَير (ما) ... [genellikle soyut bir isim öncesinde] ...siz, ...olmadan; في غَير تَرَوّ hiç tereddütsüz, düşünmeksizin; في غَير ما تَهَيُّب korkusuz, korkmadan; عَلَى غَيرِ مَعرِفَة منه veya مِنْ غَيرِ عِلمٍ منه ...den habersiz, ...den bihaber, ...hakkında bir bilgisi olmaksızın;

غَيرِي fedakar, başkalarını düşünen, diğerkâm, özgeci;

غَيرِيَّة fedakarlık, başkalarını düşünme;

غِيَر ve غِيَر الدَّهرِ kaderin cilveleri;

غَيرَة [kişiler için] kıskançlık, (على ...için, ...e) istek, şevk, gayret, heves; kendine saygı, izzetinefis;

غَيُور ç. غُيُر [çok] kıskanç; (على ...e) hevesli, istekli, meraklı;

غَيرَان müe. غَيرَى ç. غَيَارَى ⇑;

تَغيِير ç. -آت değişiklik; değiştirme;

تَغيِيرَة ç. تَغَايِير değiştirme; değiş tokuş;

غِيَار değiştirme [karşılıklı]; (ç. -آت) [yara için] sargı ¶ قِطَع الغِيَار yedek parça;

تَغَيُّر ç. -آت değişme, değişiklik;

مُغَايِر : مُغَايِر للآدَاب edebe aykırı, muğayir, gayrı ahlaki

مُتَغَيِّر değişken, değişmeye müsait ¶ تَيَّار مُتَغَيِّر alternatif akım ELK.;

ف

ف "فَدَّان" [alan ölçü birimi] için kısaltma;

فَ [bağlaç] sonra, daha sonra; böylece, bu sebeple; ama, ne var ki; zira; ¶ يَوْمًا فَيَوْمًا gün be gün, günden güne; شَيْءٌ فَشَيْءٌ adım adım, yavaş yavaş; أَمَرَ فَقَتَلَهُ Onun öldürülmesini emretti; فَانَّ [bitişik zamir veya mansub isimden önce] zira, çünkü;

فَاء "ف" harfinin adı;

فأت ⇐ افْتَأَتَ (على ...hakkında) yalanlar uydurmak; iftirada bulunmak; (على ...e karşı) sert tedbirler almak; (على kuralı) bozmak, ihlal etmek, çiğnemek; اُفْتُتَ [edil.] aniden ölmek; ¶ اِفْتَأَتَ بِرَأْيِهِ بِأَمْرِهِ [sadece] kendi kararını uygulamak [idareci, istibdat ile yönetmek];

افْتِئَات istibdat; başına buyrukluk;

فَاتُورَة ç. فَوَاتِير İt.> fatura;

الفَاتِيكَان Vatikan;

فُؤَاد ç. أَفْئِدَة gönül, yürek; Fuat [özel isim]

فُؤَادِيَة fuadiye, Mısır hava kuvvetlerinin yazın kullandığı kep [1939]

فَأْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. فِئْرَان fare; sıçan;

فَار [cin.is.; tek.is. ة] ⇑ فِيرَان; ⇑;

فَارَة [= فَأْرَة] fare; (ç. -آت) rende, planya;

فَارِس ، بِلاَد الفَارِس İran'ın eski ismi;

فَارِسِي Fars; Farsça; İranlı;

فَارُوز firuze, türkuvaz;

فَازْلِين vazelin;

فَأْس müe., ç. أَفْؤُس ، فُؤُوس küçük balta, nacak; çapa;

فَاس[1] bkz. فَأْس ;

فَاس[2] Fas şehri;

فَاشِيسْتِي ، فَاشِي ve فَاشِيسْتِي [s. ve is.] faşist;

فَاشِسْتِيَّة faşizm;

فَاشِيّ [s. ve is.] faşist;

فَاشِيَّة faşizm;

فَاصُولِيَا fasulye MIS., SUR.;

فَأْفَأَ kekelemek, pepelemek;

فأل ⇐ تَفَاءَلَ iyimser olmak; (ب bşi) iyiye/ hayra yormak;

فَأْل ç. أَفْؤُل ، فُؤُول uğur, iyiye yorulan işaret; iyimser görüş/ bakış açısı; [iyiye, hayra, şansa yorulan] alamet, belirti; قَرَأَ الفَأْلَ fal bakmak;

تَفَاؤُل iyimserlik;

مُتَفَائِل [s.] iyimser; [is.] iyimser kişi;

فَالْس Fr.> vals;

فَالُوذَج un ve baldan yapılan bir tatlı;

فِئَام [insan] grup, topluluk;

فَانِلَّة ve فَانِلاَّت ç. فَانِلاًّ fanila; pazen; فَانِلاَّت [çoğ.] iç çamaşırları;

فَانُوس ç. فَوَانِيس fener, gemici feneri; فَانُوس سِحْرِي slayt projektörü;

عَلَى مِصْرَاعَيْهِ لِعَمَلٍ مَا bir iş için birine hiç bir sınırlama getirmemek; فَتَحَ صَفْحَةً جَدِيدَةً şimdiye kadar izlediği yolu/ tavrı değiştirmek; فَتَحَ اعْتِمَادًا فِي الْمَصْرِف bankadan teminat almak; فَتَّحَ (*bşi*) açmak; [çiçek] açmak; فَاتَحَ [ilk olarak] (*b-e*) konuyu açmak, (*b-ile*) konuşmak; (*b-ile*, فِي ...*için, hakkında*) konuşmak; (*b-e, bşi* veya بِ *bşi*) göstermek, görmesini sağlamak; تَفَتَّحَ [dürülü, katlı bir şey, yavaş yavaş] açılmak; (عَنْ *bş*) giderek anlaşılır olmak, açıklık kazanmak; انْفَتَحَ açılmak; افْتَتَحَ (*bşe*) başlamak; (*bşe* بِ *ile*) başlamak; (*bşi*) fethetmek, zaptetmek, ele geçirmek; اسْتَفْتَحَ (*bşe*) başlamak, ilk kez yapmak [siftah, istiftah etmek]; (عَلَى ...*e karşı*) Allahtan yardım dilemek/ zafer istemek;

فَتْح açma; başlama, ilk kez yapma; فَتْح الإِعْتِمَاد kredi açmak; teminat belgesi vermek; (ç فُتُوح) zafer, fetih; [çoğ] فُتُوحَات bağışlar, yardımlar [tekke için TUN.]; sadakalar;

فَتْحَة fetha, üstün DİLB.;

فَتْحَة ç. فُتَح delik, açıklık, yarık, gedik; savak;

فَتَّاح çok yardım eden, darlıkları/ sıkıntıları gideren; الفَتَّاح Fettah [Allah];

فَتَّاحَة ç. -آت [konserve vb. için] açacak;

مِفْتَاح ç. مَفَاتِيح anahtar; [piyano, daktilo vb.de] tuş; anahtar ELK.; [araçta] kol, manivela, pedal; makas [demiryolu]; [radyo vb. için] düğme; akort anahtarı;

مِفْتَحْجِي demiryolu makasçısı;

فِئَة ç. -آت grup, sınıf; takım, topluluk, [vergide] derece;

فَاوْرِيقَة ç. فَاوَرِيقَة fabrika;

فَبْرَايِر Şubat;

فَبْرِكَة ç. فَبَارِك fabrika;

فَتَّ *u* (فَتّ) (*bşi*) bölmek, kesmek; parçalamak; ¶ فَتَّ فِي سَاعِدِهِ ve فَتَّ فِي عَضُدِهِ takatini kesmek, gücünü kırmak; (*b-nin*) cesaretini kırmak; فَتَّتَ (*bşi*) parça parça etmek, paralamak, parçalamak; ¶ يُفَتِّتُ الْقَلْبَ (الأَكْبَادَ) yürekler paralayan; تَفَتَّتَ parçalanmak, parça parça olmak; افْتَتَّ ⇑;

فَتَّة tirit yemeği;

فُتَات kırıntılar;

فَتِيت parça, ekmek parçaları;

فَتِيتَة tirit;

فَتَأَ *a* ve فَتِئَ *a* [başında olumsuzluk edatı ile] hala ...dır, ...ı sürdürüyor; فَتِئَ *a* (فَتْء) (عَنْ *bşi, bş yapmayı*) kesmek, bırakmak; مَا فَتِئَ يَفْعَلُ ...yapmayı sürdürüyor, hala yapıyor;

فَتَحَ *a* (فَتْح) (*bşi, kapıyı, musluğu, televizyonu, radyoyu, kanalı, yolu*) açmak; (*bşi*) başlatmak, ilk yapan olmak, öncüsü olmak; (عَلَى *b-e, bşi*) göstermek, keşfetmesini sağlamak; [Allah] (عَلَى *b-e, bşi, zaferi, başarıyı*) ihsan etmek, vermek; [Allah] (عَلَى *b-e*) kazanç vermek, (عَلَى *b-i*) rızıklandırmak; [Allah] (عَلَى *b-e, bşi* ya da بِ *bşi*) ilham etmek; (*harfi*) fetha ile okumak DİLB. ¶ فَتَحَ الْبَخْتَ kehanette bulunmak; فَتَحَ عَيْنَيْهِ عَلَى آخِرِهَا gözlerini iyice açmak; فَتَحَ الشَّهِيَّةَ iştah açmak; فَتَحَ الْبَابَ

مُفَاتَحَة konuşmaya başlama;

اِفْتِتَاح başlama, ilk kez yapma; لَيْلَة اِفْتِتَاح gala;

اِفْتِتَاحِي ilk, başlangıç, ön hazırlık, başlangıca ilişkin; açılış ile ilgili; ¶ مَبْلَغ اِفْتِتَاحِي [müzayede, açık artırmada] açılış/ başlangıç fiyatı; مَقَالَة veya فَصْل (مَقَال) اِفْتِتَاحِي اِفْتِتَاحِيَّة başmakale, başyazı; لَيْلَة اِفْتِتَاحِيَّة gala;

اِفْتِتَاحِيَّة başmakale, başyazı; uvertür, [peşrev] MZK.;

اِسْتِفْتَاح başlama, ilk kez yapma, istiftah [siftah]; teminat, pey akçesi;

فَاتِح açan; başlayan; fatih, fetheden; açık [renk] ¶ فَاتِح البَخْت kahin; أَزْرَق فَاتِح açık mavi;

فَاتِحَة ç. فَوَاتِح başlangıç, siftah; giriş, önsöz;

مَفْتُوح açık; ¶ البَاب مَفْتُوح عَلَى مِصْرَاعَيْهِ kapı ardına kadar açık;

مُفَتِّح iştah açıcı; (ç. ـآت) aperatif, iştah açıcı yiyecekler;

مُفْتَتَح başlangıç, giriş;

فتر u (فُتُور) sakinleşmek, yatışmak, dinmek; durgunlaşmak, durulmak; [su] ılımak; (عن...de) ihmalkar/ ağır davranmak; (bşi) sakinleştirmek, yatıştırmak; (b-i, bşi) zayıflatmak, takatini/ gücünü kesmek; أفتر ⥣; تفتّر ⥣; [su] ılımak;

فِتْر ç. أَفْتَار karış; köşe;

فَتْرَة sakinlik, durgunluk, yatışmış olma [yine his, duygu için]; (ç. فَتَرَات) fasıla, ara; süre, devre ¶ فَتْرَة الإِنْتِقَال geçiş devresi, بَيْنَ فَتْرَة وَ أُخْرَى arasıra, bazen; فِي الفَتْرَة بَعْدَ الفَتْرَة arada bir, ara sıra;

فُتُور sakinlik, durgunluk; ılıklık;

فَاتِر gevşek, zayıflamış, kesilmiş; kesat, durgun [alış veriş]; ılık;

مُتَفَتِّر aralıklı, aralıklarla meydana gelen;

فَاتُورَة ç. فَوَاتِير ALF.BKZ.;

فتش ⇒ فَتَّش (bşi) iyice incelemek, araştırmak; (عن bşi) soruşturmak, kovuşturmak; (b-i, bşi veya على b-i, bşi) teftiş etmek, denetlemek; (على...den) sorumlu/ mesul olmak, (على...i) kontrol etmek;

فَتَّاش iyice inceleyen, kılı kırk yaran;

تَفْتِيش ç. تَفَاتِيش araştırma, inceleme; soruşturma; teftiş, denetleme; kontrol; muayene, yoklama; teftiş heyeti; sorgulama;

تَفْتِيشِي teftiş/ kontrol/ muayene ile ilgili;

مُفَتِّش müfettiş, denetleyen;

مُفَتِّشِيَّة müfettişlik;

فَتَفَتَ (الى...ile) gizlice konuşmak; (bşi, özl. ekmeği) ufalamak;

فُتْفُوتَة ç. فَتَافِيت ; [özl.ekmek için] parça, kırıntı;

فَتَقَ u (فَتْق) (*elbisenin*) dikişlerini sökmek, (bşin) dikişlerini söküp ayırmak; ¶ فَتَقَ الذِّهْنَ b-nin olayları vb.i net/ açık bir şekilde görmesini sağlamak; فُتِقَتْ لَه حِيلَة aklına bir kurnazlık/ hile gelmek; فَتَقَ = فَتَّقَ ; تَفَتَّقَ [elbise vb.] dikişleri sökülüp ayrılmak; (عن bşi) üretmek, doğurmak, çıkarmak, (عن bşi) [aklında] kur-

kadar faydası olmaz; لاَ يُجْدِي فَتِيلاً ⇑;

فَتِيلَة ç. فَتَائِل fitil; lamba teli, flaman;

فَتَّال halat ya da fitil imal eden;

مَفْتُول kuvvetli, dayanıklı, sağlam; gözetleme kulesi; ¶ مَفْتُول السَّاعِد güçlü pazulu;

فَتَنَ i (فُتُون, فَتْن) (b-i, من ...den) saptırmak, ayırmak; (b-i) ayartmak, aklını çelmek; (b-nin) aklını başından almak, (b-i) büyülemek, meftun etmek; (b-i) sınamak, denemek, imtihana tabi tutmak; فَـتَـنَ i (فَـتْـن) (b-e [fikrinden, inancından dönmesi için] eziyet/ işkence etmek; (على b-i) ihbar etmek; فُـتِـنَ [edil] (ب ...ile) büyüklenmek, (ب ...e) meftun olmak, tutulmak, aşık olmak; (ب ...için) deli divane olmak; أَفْتَنَ (b-i) büyülemek, meftun etmek, aklını başından almak; افْتَتَنَ (b-i) günaha sürüklemek, teşvik etmek; büyülenmek, aklı başından gitmek; أُفْتُتِنَ [edil., günaha, yanlış yola girmesi için] kandırılmış olmak; أُفْـتُـتِـنَ bkz. فُتِنَ ;

فِتْنَة ç. فِتَن denenme, imtihan; cazibe, çekicilik; tutkunluk, büyülenme, meftun olma; delicesine sevdaya tutulma; entrika, hile; kargaşa, ayrılık, ihtilaf, fitne;

فَتَّان büyüleyici, çekici, cazibeli; muhbir, ispiyoncu; fitne çıkaran, bozgunculuk yapan; baştan çıkaran, ayartan;

أَفْتَن daha çekici, cazibeli, büyüleyici;

مَـفَـاتِن [çoğ.] cazibe, çekici, büyüleyici özellikler; sihirli, büyülü şeyler; sihirli, büyülü güçler;

mak, planlamak, tertip etmek; انْفَتَقَ [elbise] dikişleri sökülüp ayrılmak; yarılmak; (عن bşi) üretmek, çıkarmak [fikir vb.i];

فَـتْـق ç. فُـتُـوق [dikiş] sökük, yarık; delik [çorap vb.]; fıtık, depelik TIP.; ¶ مُـصَـاب بالفَتْقِ fıtıktan muzdarip, fıtığı olan;

فُتَاق fıtık TIP.;

فَتِيق sökük, yırtık, delik; keskin;

مَفْتُوق sökük, yırtık; fıtık hastası;

فَـتَـكَ u, i (فَـتْـك) (ب b-i) öldürmek, suikast ile öldürmek, (ب bşi) kırıp geçirmek, yok etmek; (ب b-e) aniden saldırmak; ¶ فَتَكَ بِهِم فَتْكًا ذَرِيعًا kırıp geçirmek [özl. hastalık];

فَتْك suikast, cinayet; yok etme, kırıp geçirme, helak etme;

فَتْكَة ç. ـآت harap etme, viran etme;

فَتَّاك öldürücü, ölümcül; (ب ...i) kırıp geçiren, harap eden;

أَفْتَك daha çok harap edici, daha öldürücü;

فَـاتِك ç فُـتَّـاك suikastçi; cinayet işleyen, katil;

فَتَلَ i (فَتْل) (ipi) eğirmek, bükmek, sarmak; (bşi) övmek; فَتَّل (ipi) eğirmek, sarmak; تَفَتَّل [ip] eğirilmek, bükülmek; انْفَـتَـلَ ⇑; (عن ...den) uzaklaşmak, (من ...e) yüz çevirmek; ¶ انْفَتَلَ من البَاب [hemen] kapıdan savuşuvermek;

فَتْلَة bir kez sarma, eğirme; (ç. فِتَال) iplik MIS.; ¶ شَمَّعَ الفَتْلَةَ kaçmak, sıvışmak;

فَـتِـيـل eğirilmiş, bbe sarılmış; (ç. ـآت, فَـتَـائِل) fitil; patlayıcı madde fitili ¶ لاَ يُغْنِي فَـتِـيـلاً (من b-e) hiç faydası olmaz, kılın ucu

فَاتِن ç. فَوَاتِن aldatan, büyüleyen, aklı baştan alan; ayartan, yoldan çıkaran;

مَفْتُون (ب ...tarafından) büyülenmiş; (ب ...e) aşık, tutkun, meftun; çılgın;

فتي (فتو ve فتى) a (فَتَاء) genç olmak, delikanlılık çağında olmak; أَفْتَى (b-e في için, hakkında) fetva vermek İSL.HUK.; (b-e, في hakkında) açıklama/ izahda bulunmak; (في ...için, hakkında, ب lehinde ya da بِأَنَّ ...olduğuna) hüküm vermek, yargısında bulunmak; اِسْتَفْتَى (في için) fetva istemek; (b-nin, في hakkında) görüşünü almak/ sormak, (b-e, في ...i) danışmak, (b-e, في ...konusunda) görüşünü almak/ sormak, (b-e, في ...i) danışmak, (b-e, في ...i, konusunu) açmak;

فَتًى ç. فِتْيَة , فِتْيَان delikanlı; hizmetçi, uşak, yardımcı; yiğit, bahadır; [çoğ.] gençler, delikanlılar;

فَتَاة ç. فَتَيَات genç kız;

فَتَاء gençlik, gençlik çağı;

فَتِي genç, delikanlılık çağında;

فَتِيَّة gençlik, genç olma;

فَتْوَى ç. فَتَاوٍ , فَتَاوَى fetva İSL.HUK.;

فُتْيَا fetva İSL.HUK.;

فُتُوَّة gençlik [çoğ.]; delikanlılık, yiğitlik; bazı Arap ülkelerindeki bazı gençlik derneklerinin adı [yine نِظَام الفُتُوَّة]; (ç. ـات) kabadayı, zorba MIS.; haraç alan kişi MIS.;

إِفْتَاء fetva verme İSL.HUK.; müftülük; karar alma, hükme varma;

اِسْتِفْتَاء fetva isteme İSL.HUK.; görüş alma, istişare etme; referandum, halk oylaması [yine اِسْتِفْتَاء الشَّعْب ve اِسْتِفْتَاء شَعْبِي];

مُفْتٍ ç. ـون müftü, fetva veren; müftülük, fetva makamı; سَمَاحَة الْمُفْتِي [müftünün lakabı] ≈ müftü efendi;

فثأ a (فَثْء) (bşi, açlığı, susuzluğu) yatıştırmak, gidermek [yine MEC.];

فجّ u (فَجّ) : فَجَّ رِجْلَيْهِ ayaklarını açmak/ ayırmak;

أَفَجَّ uzun adımlar atmak;

فَجّ ç. فِجَاج dağlar arasındaki [geniş] yol ¶ مِن كُلِّ فَجٍّ وَ صَوْبٍ veya مِن كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ her yandan, her yönden, dört bir yandan;

فِجّ ham, olgunlaşmamış [meyva]; pervasız, sakınılmadan sarfedilen [söz vb.];

فجأ a (فَجْء, فَجْأَة, فُجَاءَة) ve فَاجَأَ (b-i) ansızın, hiç beklemediği bir anda yakalamak/ gelmek, gafil avlamak; (b-e) ansızın saldırmak; (b-i) şaşkına çevirmek;

فَجْأَة aniden, apansız, ansızın, hiç beklemediği bir anda;

فُجَاءَة ⇑;

فُجَائِي ani, ansızın olan/ meydan gelen;

مُفَاجَأَة ç. مُفَاجَآت aniden vuku bulan olay, sürpriz;

فَاجِئ aniden meydana gelen, sürpriz [s.];

مُفَاجِئ ⇑; ç. مُفَاجِئَات şaşırtıcı beklenmedik olaylar, sürprizler;

فجر u (فَجْر) (bşi, yeri) kazmak, (kanal, yol) açmak; _ (فُجُور) [aldırmayıp, önemsemeyip] günah işlemek, günahkar/ ahlaksız bir hayat sürmek; zina etmek; فَجَّر [su vb. için] kanal/

geçit açmak ve [su vb.] akaçlamak; (*bşi*) yarmak, ayırmak; (*bşi*) patlatmak; أفجرzina etmek; تفجّرyarılıp çıkmak; patlamak, infilak etmek; انفجرboşanmak [kahkaha, gözyaşı]; yarılıp çıkmak; (ب *ile*) dolup taşmak; bkz. تفجّر (على ..*e*, ...üzerine) birden/ aniden üstüne çullanmak, saldırmak;

فجرtan vakti; başlangıç, doğuş MEC.; [müe.] sabah namazı;

فجورahlaksızlık, günahkarlık, sefahet, bu şekilde sürdürülen hayat; zina, fahişelik;

تفجّرpatlama; yarılma, yarılıp çıkma;

انفجارç. -آت yarılıp çıkma; deşilme; patlama, infilak; مواد الإنفجار patlayıcı maddeler;

انفجاريpatlayıcı [na't];

فاجرç. فجرة ، فجّار günahkar, sefih; zina yapan, zani; yalancı; utanmaz, şerefsiz, rezil;

فاجرةç. فواجر zina yapan [kadın], zaniye; fahişe;

متفجّرpatlayıcı;

منفجر⥣;

فجعa (فجع) (*b-e*) acı vermek, (*b-i*) kederlendirmek, üzmek; (*b-i*, ب *b-nin mahrumiyeti, yokluğu ile*) perişan etmek; فجع بولده oğlunun ölümü ile yıkıldı/ perişan oldu; فجّع (*b-e*) eziyet etmek, acı çektirmek, acı vermek; تفجّعacı duymak, kederlenmek; انفجعoburlaşmak, aşırı yemek yemek KNŞ.;

فجعةoburluk KNŞ.;

فجاعة⥣;

فجوعüzen, üzüntü/ keder veren, acı, elim;

فجيعةç. فجائع feci olay, facia, felaket;

فجعانobur, doymak bilmez KNŞ.;

تفجّع⥣⥣ mas.; üzüntü, tasa, elem, keder;

فاجعacı, elim, acı veren, üzücü;

فاجعةç. فواجع felaket, afet, facia, feci olay; dram, trajedi;

مفجعاتkorkulu olaylar;

فجعن ⇒ تفجعنaşırı yemek, oburluk yapmak KNŞ.;

فجعنةoburluk knş;

فجفجgeveze, boş boğaz, çalçene; abartarak konuşan;

فجفاج⥣; ⥣;

فجل[cin.is.; tek.is. ة] ç. فجول turp BOT.;

(فجو) فجا *u* (فجو) (*kapıyı*) açmak aralamak;

فجوةç. فجوات ، فجاء aralık, yarık, gedik, açık; [yatay] mezartaşı;

فحّ *u*, *i* (فحيح ، فحّ) [yılan] tıslamak, [rüzgar] ıslık çalmak;

فحش *u* (فحش) çok çirkin/ kötü/ iğrenç/ rezil olmak; haddi aşmak, aşırı gitmek; أفحشmüstehcen/ edebe aykırı/ açık saçık ifadeler kullanmak; zulmetmek, mezalim uygulamak; تفاحش= فحش ve أفحش;

فحشzalimlik, canavarlık, gaddarlık; ahlaksızlık, rezalet, sözde veya fiildeki çirkinlik; açık saçık, ahlaksız söz;

فحشاءiğrenç, tiksindirici eylem, söz; zina; fahişelik;

مُسْتَفْحِل korkutan, yıldıran; güç, ağır; ezip geçen; tehlikeli bir şekilde yayılan;

فَحَمَ u (فُحُومَة, فُحُوم) siyah/ kara olmak ya da kararmak; فَحَمَ a (فَحْم) şaşıp kalmak, baka kalmak, ağzını bile açamamak, cevap vermemek; فَحَّمَ (...i) [kömürle] karartmak; (*bşi*, *ağacı*) kömürleştirmek, kömüre dönüştürmek; افْحَمَ (*b-nin*) ağzını açık bırakmak, ağzını açtırmamak; (*b-i*) başından atmak/ savmak; (*b-i*) delil vb.ile susturmak;

فَحْم [cin.is.; tek.is. ة] kömür; ¶ فَحْم حَجَرِي taş kömürü; فَحْم حَطَب odun kömürü; فَحْم قَوَالِب biriket; فَحْم كُوك kok kömürü;

فَحْمَة ç. فَحَمَات kömür parçası فَحْمَة اللَّيْل çok karanlık gece; (ç. فُحُوم , فِحَام) siyahlık, karalık;

فَحْمِي koyu siyah;

فَحِيم siyah, kömür rengi;

فَحَّام kömürcü; madenci;

فَاحِم siyah; أَسْوَد فَاحِم ve فَاحِم السَّوَاد koyu siyah, simsiyah;

فَحْوَى ve فَحْوَاء anlam, mana; [mektup, sohbet, konuşma vb.nin] konu, mevzu;

فَخ ç. فِخَاخ , فُخُوخ tuzak, kapan;

فَخَتَ a (فَخْت) (*bşde*) delik açmak, (*bşi*) delmek;

فَخِذ ç. أَفْخَاذ [müe.] baldır; but [koyun vb.de]; [müz.] kabilenin/ aşiretin kolu;

فَخَرَ a (فَخَار, فَخْر) (ب ...*ile*) iftihar etmek, övünmek; (ب ...*ile*) gurur duymak; فَخِرَ a (فَخَر) kibirli olmak; فَاخَرَ (*b-ile*) şan/ şeref yarışına girmek; (ب ...*ile*) gurur duymak, (*b-nin ya-*

فَحَّاش rezil, utanç verici, açık saçık; müstehcen söz ya da eylem ¶ تَأْلِيف فَحَّاش müstehcen neşriyat, pornografi;

تَفَاحُش [fiil veya sözde] iğrençlik, rezillik;

فَاحِش zalim, gaddar; aşırı; saçma, akla/ mantığa sığmaz; iğrenç, tiksindirici; açık saçık müstehcen; rezil, şerefsiz;

فَاحِشَة fahişe; (ç. فَوَاحِش) iğrenç/ tiksindirici eylem, söz; zina; fahişelik;

مُفْحِشَة fahişe;

فَحَصَ a (فَحْص) (*b-i*, *bşi*) muayene/ kontrol/ tetkik etmek, incelemek [yine tıbbi olarak]; (عن *bşi*) araştırmak, soruşturmak; تَفَحَّصَ (عن *bşi*) araştırmak, soruşturmak; (*b-i*, *bşi*) [tıbbi olarak] muayene etmek;

فَحْص ç فُحُوص deneme, test etme; kontrol, muayene [genel, tıbbi olarak]; [okulda] sınav, imtihan; teftiş, tetkik; araştırma;

أُفْحُوصَة ç. أَفَاحِيص kuşun yumurtalarını bıraktığı yerdeki çukur, yuva;

فحل ⇒ اسْتَفْحَلَ [mesele, olay] (على *b-e*) güç/ zor/ ağır/ ürkütücü gelmek, (على *b-nin*) gözünü yıldırmak; [hasar] çok fazla/ telafi edilemez olmak;

فَحْل ç. فُحُول , فُحُولَة her hayvanın güçlü/ erkek olanı; [at] aygır; üstat, usta, bir sanatın vb.nin büyüğü; timsal, mükemmel örnek; ¶ الشُّعَرَاء الفُحُول büyük şairler;

فُحُولَة mükemmellik;

اسْتِفْحَال korkma, yılma; vehamet, ciddiyet; güçlük, ağırlık;

nında, ب *...ile*) iftihar etmek; تَفَخَّرَ kibirli/ gururlu olmak; اِفْتَخَرَ ve تَفَاخَرَ = فَخَرَ;

اِسْتَفْخَرَ (*bşi*) mükemmel/ çok iyi olduğunu düşünmek;

فَخْر övünme, gurur duyma, iftihar etme; gurur; şeref, onur; ¶ وَلَا فَخْرَ veya غَيْرَ فَخْرٍ övünmek için söylemiyorum;

فَخْرِي şeref, fahri [na't];

فَخْرَة iftihar, övünme;

فَخَار ⇑;

فَخُور övünen, iftihar eden; (ب *...ile*) gururlanan, gurur duyan;

فَخِير iftihar eden;

فَخَّار [pişirilmiş] çamur, kil; [toprak] çanak, çömlek;

فَخَّارِي çömlekçi dükkanı; çömlekçi;

أَفْخَر daha görkemli, muhteşem;

مَفْخَرَة ç. مَفَاخِر övünç vesilesi, iftihar sebebi; kahramanlık, yiğitlik;

مُفَاخَرَة övünme, iftihar etme;

تَفَاخُر ⇑;

اِفْتِخَار ⇑;

فَاخِر övünen, iftihar eden, gururlu; mükemmel, şahane, muhteşem, süper; lüks;

مُفْتَخِر ⇑; ⇑; ⇑;

مُفَاخِر övünen, gururlu, iftihar eden;

فَخْفَخَ övünmek, iftihar etmek;

فَخْفَخَة debdebeli gösteri; gösteriş;

فَخُمَ *u* (فَخَامَة) yücelmek, kadri/ kıymeti/ saygınlığı artmak; فَخَّمَ (*bşin*) şiddetini artırmak; (*b-e*) saygılı davranmak, saygı göstermek; (*sessiz harfi*) vurgulu telaffuz etmek;

فَخْم yüce, ulu, muhteşem, muazzam;

فَخَامَة ihtişam, haşmetli görünüş; yüksek mevki, yücelik, itibar; monarşi ile yönetilmeyen devlette başkanın ünvanı; yabancı devlet adamlarının ünvanı; Ekselans ...; [Haşmetli ...], [yine صَاحِبُ الفَخَامَة] ¶ فَخَامَةُ الدَّوْلَة Cumhurbaşkanının ünvanı SUR., LÜB.; فَخَامَة رَئِيسِ الدَّوْلَة ⇑ SUR., LÜB.; فَخَامَةُ الرَّئِيس yabancı dev-let başkanının ünvanı = Ekselansları, Sayın;

تَفْخِيم [ظ ,ط ,ض ,ص harflerinden bir] harfin vurgulu telaffuzu; ¶ آلَةُ التَّفْخِيم kuvvetlendirici, amplifikatör ELO.;

مُفَخَّم onurlu, şerefli, saygın ¶ الحُرُوف الْمُفَخَّمَة vurgulu harfler;

فَدَحَ *a* (فَدْح) (*b-e*) yük olmak, ağır gelmek;

اِسْتَفْدَحَ (*bşi*) ağır ya da acı verici olarak görmek/ telakki etmek;

فَدَاحَة ağırlık yapma, yük olma;

أَفْدَح daha ağır; daha ciddi, daha vahim;

فَادِح ağırlık yapan, yük olan; ağır, ciddi [hata, hasar, kayıp, tahribat]

فَادِحَة ç. فَوَادِح felaket, afet;

فَدَخَ *a* (فَدْخ) (*bşi*) kırmak, parçalamak;

فَدَر ç. فُدُور dağ keçisi;

فَدْفَد ç. فَدَافِد metruk arazi, boş arazi;

فَدَمَ *i* (*ağzı, deliği*, vb.i) [bez vb. ile] kapatmak, tıkamak;

فَدْم ç. فِدَام [kusur derecesinde] çok ağır konuşan; aptal, ahmak;

فَدَنَ ⇐ فدن (*hayvanı*) [ahırda] semirtmek;

فَدَّان ç. فَدَادِين boyunduruk [hayvan için]; (ç. أَفْدِنَة) alan ölçü birimi [≈ 4200 m^2 MIS.]

فَادِن ç. فَوَادِن çekül, şakül kurşunu;

فَدَى i (فِـدَاء, فِـدًى) (…*i*, ب …*e*) feda etmek/ kurban etmek; (*b-i*, *bşi*, ب *için*) fidye olarak vermek; فَـادَى (ب *bşi*) feda etmek, kurban etmek; تَفَادَى (من …*den*) sakınmak, (من …*e karşı*) tetikte durmak, uyanık olmak; (من …*den*) kurtulmak (من *bşi* veya *bşi*) başından atabilmek; (*bşi* veya من *bşi*) engellemek önünü almak, اِفْتَدَى = فَدَى; (*bşi* ب *karşılığında, …i vererek*) elde etmek; kendini (ب ..*e*) feda etmek; kendini (من *den*) kurtarmak; ¶ اِفْتَدَاه بِالنَّفْسِ kendini/ hayatını/ canını biri için feda etmek;

فِدًى fidye verme; fidye; [mud. kul.] […e] kurban/ feda olan ¶ جُعِلْتُ فِدَاك kurban[ın] olayım!; مَاتَ فِدًى لِلْوَطَنِ vatanı için canını verdi/ feda etti;

فِدْيَة ç. فِدًى, فِدَيَات fidye; [ibadetleri için] kefaret;

فِـدَاء fidye; fidye verme; kurban ¶ جَعَلَ كُلَّ شَيْءٍ فِدَاءَهُ onun için herşeyini feda etti;

فِدَائِي kendini feda eden kişi [özl. ülkesi için]; [özl. çoğ.] فِدَائِيُّون fedailer, kendini feda etmeye hazır askerler; komandolar, MIS.;

فِدَائِيَّة kendini feda edebilme;

مُفَادَاة feda etme;

مُفَدَّى [vatan, kral, arş] kelimeleri ile birlikte ≈ Sadık;

فَذّ ç. أَفْذَاذ, فُذُود yalnız, tek başına, tek, müfret; alışılmamış, benzersiz;

فَذْلَكَة özet, hulasa;

فَرَّ i (فَرّ, فِرَار, مَفَرّ) (من …*den*) kaçmak; فَرَّ هَارِبًا arkasına bakmadan kaçmak; أَفَرَّ (*b-i*) kaçırmak; (رَأْسَهُ *başını*, بِسَيْفِهِ *kılıcıyla*) hızla kesmek [uçurmak]; اِفْتَرَّ [gülerek] (عن *dişlerini*) göstermek; parıldamak; ışımak;

فِرَار kaçma;

فُرَار : عَـيْـنُه فُـرَارُه dış görünüşü onun içini belli ediyor, onun ne düşündüğünü/ aklından geçeni anlamak için ona bir bakman yeterli;

فَـرَّار [s.] kaçmış, firar etmiş, [is.] kaçak, firari; cıva;

فُـرَيْرَة fırıldak [özl. kumarda kullanılan] MIS.; salgın hastalık MIS.;

مَفَرّ kaçış, kaçma ¶ لاَ مَفَرَّ مِنْهُ [kendisinden] kaçınılamaz;

فَارّ ç. فَارَّة [s.] kaçan; kaçak, firari [is.];

فَرَأ ç. أَفْرَاء yaban eşeği ZOO.;

فَرَاء yaban eşeği ¶ كُلُّ الصَّيْدِ فِي جَوْفِ الفَرَاءِ bir kişinin, bir topluluktan daha üstün/ iyi nitelikleri bulunduğunu ve kendinden başkasına muhtaç olmadığını ifade eder ≈ Kimse onun eline su dökemez;

فِرَاك Fr.> ç. -آت frak KNŞ.;

فَرَاوْلَة İt.> çilek MIS.;

الفُرَات Fırat nehri; فُرَات tatlı [su];

فَرَجَ i (فَـرْج) ve فَـرَّجَ (*bşi*) ayırmak, aralamak, açmak, yarmak; (*bşi, üzüntüyü, tasayı*) gidermek, uzaklaştırmak; (عن *b-nin*) gönlünü

rahatlatmak, kederini hafifletmek, içini rahatlamak; فرّج (b-e, على bşi) göstermek KNŞ.; (bşi) genişletmek; (بين ...arasını) açmak, aralamak; افرج (عن bir yeri) terk etmek, bırakmak; (عن b-i, bşi) serbest bırakmak; تفرّج aralanmak, açılmak, yarılmak; [kalabalık, grup vb. ...den] ayrılmak, bölünmek; [üzüntü, tasa] gitmek, dağılmak; (في veya على ...sayesinde, sebebiyle) rahatlamak, içi açılmak, ferahlamak; (على b-i, bşi veya ب b-i, bşi) [özl. vakit geçirmek, eğlenmek üzüntü gidermek için] seyretmek, izlemek «تفرّجَ الأطْفالُ», «تفرّجْتُ على المَسْرَحيّةِ» «بالسّيرْك»; انفرج yarılmak; (عن) bş açılmak, görünmek; (عن bşi) [gen. açarak] göstermek; [buhran, bunalım, kriz] atlatılmak; [üzüntü, tasa] açılmak, dağılmak; içi ferahlamak;

فرج ç. فُروج yarık, gedik; vulva, ferç; edep yerleri;

فرج üzüntü/ tasa/ keder vb.den kurtulma; rahatlama; iç rahatlaması, ferahlık; hayırlı/ iyi son, akibet;

فُرجة mutluluk, neşe hali [özl. üzüntü/ sıkıntıdan sonra] ferahlama; (ç. فُرَج) yarık, gedik; [özl. eğlenme, sıkıntı gidermek için] seyretme, bakma, izleme [temaşa]; bakış, görüş;

فرّوج [cin.is.; tek.is. ة] ç. فَرارِيج piliç;

فرارجي piliç satan MIS.;

مفرج ç. مفارِج rahatlama, feraha kavuşma [sıkıntı vb.den sonra]; hayırlı, iyi son, akibet;

افراج (عن b-i, bşi) serbest bırakma, (عن b-den,) sınırlamayı/ kontrolü vsi kaldırma [karneli yiyecek, mal vb. için];

تفرّج görme, bakma, izleme [özl. eğlenme, sıkıntıdan kurtulma için];

انفراج [sıkıntı vb.den sonra] rahatlama, feraha kavuşma;

متفرّج ç. [özl. eğlence için] izleyen, seyreden, bakan, izleyici;

منفرج aralık, yarık; (içi) rahatlamış, ferahlamış; neşeli, şen; ¶ زاوية منفرجة geniş açı;

فرجار pergel;

فرجون fırça;

فرح a (فرح) (ب veya ل ...e) sevinmek; فرّح (b-i) sevindirmek, mutlu etmek;

فرح neşe, mutluluk; düğün; [çoğ.]: أفْراح festival, kutlamalar; düğün [eğlencesi]; ردهة الأفراح dans, balo salonu;

فرحة sevinç;

فرح neşeli, şen, sevinçli, mutlu;

فرحان ⇑;

مفارح mutluluk veren olaylar;

تفريح eğlendirme, sevindirme;

فارح neşeli, şen, mutlu, sevinçli; içi ferahlamış;

مفرح sevindirici, eğlendirici;

فرخ ⇐ فرّخ [kuş] yavruları olmak; [yumurtalar] yavru çıkarmak; [bşi] kuluçkaya yatırmak; [ağaç] filiz vermek, filizlenmek; sürgün vermek; افرخ = فرّخ; ¶ أفْرَخَ رَوْعُهُ korkusu yatışmak;

فَرْخ ج. فِرْخَان . فِرَاخ . فُرُوخ . اَفْرَاخ hayvan ve bitkilerin küçüğü, yavru; filiz, sürgün; فَرْخ وَرَق kağıt parçası MIS.;

فَرْخَة ç. فِرَاخ dişi yavru kuş; piliç; ¶ فَرْخَة رومِي dişi hindi MIS.;

فِرَاخ [فَرْخَة'nın çoğulu] kümes hayvanları;

تَفْرِيخ kuluçkaya yatırma ¶ آلَة التَّـفْـرِيخ kuluçka makinası;

1 فَرَدَ u (فُرْدَة) yalnız, tek olmak; bir/ tek/x yegane olmak; فَرَدَ u (فُـرُود) (عـن ...den) ayrılmak, kendini çekmek; فَرَدَ i (bşi, hamuru, halıyı, kolları) yaymak, açmak MIS.; (katlı bşi) açmak MIS.; اَفْرَدَ (b-i, bşi) ayırmak, ayrı tutmak; (bşi, ب veya ل ...için, ...e) tahsis etmek; تَفَرَّدَ yalnız olmak; (ب bşi) yalnız/ tek başına yapmak; (ب bşe) [tek kişi olarak] sahip olmak; benzersiz/ eşsiz/ yegane olmak; انفَـرَدَ = تَفَرَّدَ ; (ب veya في ...de) eşi olmamak, tek olmak; (عن ...den) uzak durmak, kendini çekmek, tecrit etmek, ayrı tutmak; اسـتَـفْـرَدَ (b-i, bşi) tek görmek ya da tecrit edilmiş bulmak; (bşi) izole etmek KİM.;

فَرْد ç. فُـرَادَى , اَفْرَاد tek; biricik, yegane; yalnız; eşsiz, benzersiz; [is.] bir tane; tek sayı; الْفَرْد Recep ayının lakabı; (ç. فِرَاد) [çiftin] tek, eş; (ç. فُـرُودَة , فُـرُود) piştov; tekil, müfret DİLB.; فَرْدًا فَرْدًا tek tek, sıra ile;

فَرْدَة [çiftin] tek, eş;

فَـرْدِي tek; tek kişilik; tek başına [na't]; sol müz.; [tenisde] tekler; ferdi, kişisel; ferdiyetçi; tek [sayı];

فَرْدِيَّة ferdiyetçilik;

فَـرِيد tek, yanlız; yegane, benzersiz, eşi olmayan; (نَوْعِـهِ) فَرِيد فـي بَابِهِ cinsinin tek örneği;

فَرِيدَة ç. فَرَائِد kıymetli mücevher, tek taş mücevher;

فُرَادًا tek tek, sıra ile;

تَفْرِيدِي ayrıntılı, tafsilatlı;

انْفِـرَاد tek olma, yalnızlık; kendini tecrit etme ¶ عَلَى انْفِرَادٍ kendini tecrit etmiş olarak, münzevi; tek başına, yapayalnız; gizlice; الإنْفِرَاد بالسُّلْطَة otokrasi, mutlakiyet;

انْفِرَادِي ferdi; ferdiyetçi; otokratik, mutlakiyetçi; tecridi, soyutlayıcı;

مُفْرَد tek; yalnız; tekil, müfret DİLB.; basit, tek bir parçadan meydana gelen [ifade] DİLB.; (ç. ـات) [kitap, yazı vb.deki] kelime; [çoğ.] terimler, ıstılahlar; deyimler, kelimeler; detaylar, ayrıntılar, tafsilat; مُفْرَدَات خَاصَّة özel, teknik, ıstılahi terimler; بِمُـفْـرَدِهِ kendi, tek başına, yalnız olarak; بالْمُـفْـرَدَات ayrıntılı/ detaylı olarak; perakende olarak;

مُنْفَرِد ayrı, tecrit edilmiş; yalnız, tek başına; solo müz.;

فِرْدَة (= فُرْضَة) ç. فِرَد , şahıs başına ödenen vergi KNŞ.;

الفِرْدَوْس müe., çoğ. فَرَادِيس Cennetin katlarından biri, Firdevs;

1 فَرَزَ i (فَرْز) ve اَفْرَزَ (bşi) ayırmak, ayırarak çıkarmak; (bşi) salgılamak, ifraz etmek; (bşi) tasnif etmek, sınıflamak; (b-i, bşi) yoklamak

[elemek için] sınavdan geçirmek; (*bşi*) seçerek ayırmak, (*bşi*, من ...*den*) ayırdetmek;

فرز ayırma; ifraz etme, salgılama; sınıflama; sınayıp eleme; seçerek ayırma; ¶ فَرْز عَسْكَرِي askerlik yoklaması ASK.;

فرازة : فَرَّازَة آلِيَّة çekirdek çıkarma makinası, tohum ayırma makinası;

مفرزة ç. مَفَارِز grup, birlik; tim;

افراز ç. salgı, ifrazat;

فارزة virgül;

مفرزات ifrazat, salgılar اَلْمُفْرَزَات الدَّاخِلِيَّة iç salgılar;

فريز[2] ç. اَفْرِزَة bkz. افريز;

فيروز[3] , فَيْرُوزَج ve فَارُوز ALF.BKZ.;

افريز[4] ç. اَفَارِيز ALF.BKZ.;

فرزن ⇒ تفرزن > [piyon, satranç oyununda] vezir olmak;

فرزان ç. فَرَازِين vezir [satrançta];

فرس[1] *u* , *i* (فَرْس) [hayvan] (*avını*) parçalamak;

تفرس (...*e* veya في *b-e*, *bşe*) araştırıcı bir gözle bakmak/ incelemek; (في *birindeki, bir özelliği*) görmek, tesbit etmek; افترس = فَرَس; (*kadına*) saldırmak, tecavüz etmek;

فرس müz. ve müe. (ç. اَفْرَاس) at; at [satrançta] ¶ فَرَس البَحْر suaygırı; فَرَس الرِّهَان yarışatı;

فراسة binicilik;

فراسة feraset, ince görüş; yüz/ el vb.nin dış görünümünden insanların kişilikleri ile ilgili bilgiler çıkaran veya bunun konu edinen bilim yine ¶ عِلْم الفِرَاسَة ⇑; فِرَاسَة اليَد el falı;

فريسة ç. فَرَائِس [vahşi hayvan] av(ı);

فروسة binicilik; şövalyelik;

فُرُوسِيَّة ⇑; ⇑; kahramanlık;

فارس ç. فَوَارِس , فُرْسَان binici, atlı; süvari; kahraman; [çoğ.] süvariler; لَسْتُ من فُرْسَان ذَلك المَيْدَان ben bu konuda iddialı değilim;

فارسة ç. ـَات [kadın] binici, atlı; kadın savaşçı, Amazon;

مفترس yırtıcı [hayvan]; حَيَوَان مُفْتَرِس yırtıcı hayvan;

الفرس[2] Persler; Pers ülkesi [yine بِلَاد الفُرْس] ;

فارس ve yine [بِلَاد فَارِس] ⇑;

فارسي İranlı, İran ile ilgili, İran...i; Farsça; İranlı kişi;

فرساي [v] Versay;

فرسخ ç. فَرَاسِخ fersah;

فرسوفيا [varsuviya] Varşova;

فرش[1] *u* (فَرْش ,فِرَاش) (*bşi*) yaymak, sermek;

فرش *u*, *i* (فَرْش) (*araziyi, yeri, zemini, odayı* ب ...*ile*) kaplamak, döşemek; فرّش (*zemini* vb.i, ب ...*ile*) kaplamak, döşemek; (*bşi*) mobilya/ eşya ile donatmak/ döşemek; (*bşe*) asfalt/ taş vb. döşemek; افترش (*bşi*) yaymak, sermek; (*bş üzerine*) yatıp serilmek; (*kadın ile*) yatmak; ¶ اِفْتَرَش لِسَانَهُ aklına eseni söylemek, konuşmada pervasız davranmak;

فرش ç. فُرُوش döşeme eylemi; eşya, mobilya; halı, kilim; temel MİM.;

فرشة yatak; şilte;

فراش çark; [cin.is.; tek.is. ة] kelebek; pervane;

فَرَاشَة [tek.is.] pervane; kelebek; dönek, kararsız kişi;

فِرَاش ç. أَفْرِشَة ,فُرُش yastık; yaygı, sergi; battaniye, örtü; yatak; döşek, şilte, minder;

فَرَّاش halıları seren kişi; uşak, hizmetçi; ayak işlerine bakan çocuk;

مِفْرَش ç. مَفَارِش masa örtüsü; yatak örtüsü, çarşaf;

مِفْرَشَة ç. مَفَارِش eğer örtüsü;

مَفْرُوش (ب ile) örtülü; döşeli; مَفْرُوشَات eşya, ev eşyası;

فرش[2] ⇐ فَرَشَ (bşi) fırçalamak;

فُرْشَة ç. فُرَش fırça; ¶ فُرْشَة البُودْرَة toz alma fırçası; فُرْشَة الأَسْنَان dişfırçası;

فُرْشَاة fırça;

فُرْشَايَة ⇑ SUR.;

فَرْشَح (فَرْشَحَة) bacaklarını açmak;

فَرْشَخ ⇑ KNŞ.;

فرص ⇐ فَرَصَ tatil yapmak;

فُرْصَة ç. فُرَص fırsat, imkan, şans, kısmet; tatil; ¶ فُرْصَة من الزَمَن kısa bir süre; اِنْتَهَزَ الفُرْصَة ya da اِغْتَنَمَ الفُرْصَة fırsatını/ imkanını ele geçirmek;

فَرِيصَة ç. فَرَائِص [korku anında titreyen] omuz ile göğüs arasındaki etli kısım ya da kaslar ¶ (فَرِيصَتُهُ) اِرْتَعَدَتْ فَرَائِصُهُ çok korktu, korkudan tir tir titredi;

مُفْرِص tatil yapan/ tatilde olan kişi;

فِرْصَاد dut; dut ağacı;

فرض فَرَضَ i (فَرْض) karara varmak; (bşi) emretmek, buyurmak; (b-e ل b-e, bşi, para) ayırmak tahsis etmek; (على b-e, bşi) zorunlu/ yükümlü kılmak; (على bşe, الحِصَار sınırlama, ambargo, kota vb.) koymak; (bşi, ... أَنَّ ...olduğunu) kabul etmek, farzetmek, saymak; ¶ فَــرَضَ عَلَيْهِ إِرَادَتَهُ b-i kendi isteği doğrultusunda hareket etmesini sağlamak; فَرَّضَ (bşe) çentik atmak; اِفْتَرَضَ (على b-e, bşi) zorunlu tutmak, şart kılmak; (bşi) emretmek; (bşi, ... أَنَّ ...olduğunu) kabul etmek, farzetmek;

فَرْض ç. فُرُوض çentik; vazife, görev, emir; farz İSL.HUK.; hisse, pay İSL.HUK.; kabul farzetme, faraziye, hipotez; فُرُوض التَّحِيَّة salavatlar; فَرْض عَيْن farzı ayn; فَرْض كِفَايَة farzı kifaye; ... على فَـرْضِ ...e binaen; ... عَلَى فَـرْضِ أَنَّ ...kabulü/ varsayımı ile, ...olduğunu farzederek, ;

فَرْضِي farazi, varsayılan;

فَرْضِيَّة hipotez, faraziye, varsayım;

فُرْضَة ç. فُرَض çentik; yarık, gedik, çatlak; liman;

فَرِيضَة ç. فَرَائِض farz İSL.HUK.; Allah'ın buyruğu, emri İSL.HUK.; farz ibadet; [çoğ., mirasın paylaşımında] pay, hisse İSL.HUK.; ¶ ذَوُو الفَرَائِض [mirastaki] pay sahipleri; عِلْم الفَرَائِض miras hukuku;

اِفْتِرَاض kabul, varsayım; faraziye, hipotez;

اِفْتِرَاضِي farazi, varsayıma dayalı;

فَارِض yaşı ilerlemiş;

مَفْرُوض varsayılan, farzedilen; مَفْرُوضَات [çoğ.] görevler, yükümlülükler;

من ...den) türetmek, çıkarmak; تفرّع [dal, yol vb.] çatallanmak, birkaç kola ayrılmak; dallanıp budaklanmak, her yöne yayılmak; (من ...den) doğmak, türemek, çıkmak; افترع (kızın) bekaretini bozmak, bikrini izale etmek; (işi) ilk kez yapmak;

فرع ç. فروع , أفرع dal [aynı zamanda, dallar]; alt bölüm, grup, şube, temsilcilik; türev, türemiş şey; besleme kablosu ELK.; besleyici hat ¶ الفروع ya da علم الفروع fıkıh; شرعا و فرعا haklı olarak;

فرعي [na't] alt, ikincil, tali, fer'i;

افرع müe. فرعاء uzun [saç];

تفرّع çok yönlülük, (ç. -ات) şube, alt bölüm; [çoğ] teferruat, ikincil/ tali faktörler;

فارع uzun ve yüksek; ince, zayıf; güzel, yakışıklı ¶ فارع الطول uzun boylu, fidan gibi; فارع القامة uzun ve zayıf;

مفرّع dallanıp budaklanan, pek çok konuya uzanan; dallanmış;

متفرّعات teferruat, ikincil, tali önemdeki konular, etkenler vb.;

فرعن büyüklenmek, zalimleşmek [firavunlaşmak]; (b-i) zalim/ zorba yapmak; تفرعن azmak, zalimleşmek [firavunlaşmak];

فرعون ç. فراعنة Firavun; zalim, zorba;

فرغ u, فرغ a (فراغ, فروغ) boş olmak; münhal/ açık olmak [kadro, görev yeri]; bitmek, tükenmek; (من bir işi, faaliyeti vb.i) bitirmek, tamamlamak; kendini (ل ya da الى ...e) hasretmek, adamak, vermek; ¶ فرغ الى نفسه

فرط u (فروط) (b-nin) önünde olmak; [söz] (من b-nin) ağzından kazara çıkmak; (من b-nin) elinden kaçmak; (من b-den) hata/ kusur sadır olmak, (من) biri hata yapmak [(من) birisi çam devirmek, pot kırmak]; (في ...de) ihmalkar gevşek davranmak; (meyvayı) soymak; فرط منه الشيء bşi elinden kaçırmak [bir şey elden kaçmak]; فرّط (b-i ya da في bşi ya da bşi) terketmek, bırakmak; (bşden ya da في bşden) feragat etmek, peşini bırakmak; (b-den ya da عن b-den) ayrılmak; (في ...de) ihmalkar/ gevşek davranmak; (في ...de) aşırı gitmek, haddi aşmak; (في bşi) israf etmek, gereksiz yere harcamak; افرط (في bşde) aşırı gitmek, sınırı aşmak, ifrat derecesine varmak; انفرط (من ...den) ayrılmak, kurtulmak; koparak dağılmak [tesbih vb.]; ¶ انفرط عقدهم toplulukları dağıldı, bölündüler;

فرط aşırılık, haddi aşma, ifrat; [soyut isme mud. kul.] aşırı ..., yüksek...;

فراطة bozuk para;

تفريط ihmal etme, gevşek davranma;

افراط aşırılık, ifrat;

فارط geçen, geçmiş; ¶ يوم الأحد الفارط geçen pazar günü;

مفرّط israf eden, müsrif;

مفرط aşırı, müfrit, ifrat derecesinde;

فرطح (bşi) açmak, yaymak genişletmek;

مفرطح geniş; açılıp düz hale getirilmiş;

فرع a (فرع, فروع) (b-i) yenmek, (b-e) üstün gelmek, (b-i) geçmek; فرّع dallanmak; (bşi,

zihnini toparlamak; فَــرَّغَ (*bşi*) boşaltmak; (*yükü*) indirmek, boşaltmak [*makamı, kadroyu, şişeyi, kabı*]; اَفْرَغَ (*yükü*) boşaltmak, indirmek; (*bşi*, على *üzerine*, في *içine*) dökmek, boşaltmak; ¶ اَفْرَغَهُ في قَالب *bşi* kalıba dökmek; اَفْرَغَ جُهْدَهُ (مَجْهُودَهُ) bütün gücünü (في ...*e, için*) harcamak, (في *için*) elinden geleni yapmak; تَفَرَّغَ boş olmak [meşgul, dolu olmamak]; bütün vaktini (ل veya الى ...*e*) vermek, kendini (ل veya الى ...*e*) hasretme; اِسْتَفْرَغَ (*kabı*) boşaltmak; kusmak, yediğini çıkarmak, istifrağ etmek ¶ اِسْتَفْرَغَ مَجْهُودَهُ (في *için*) elinden gele-ni yapmak, tüm gücünü sarfetmek;

فَــرِغَ boş; münhal, boş [mevki, makam vb.];

فَــرَاغ boş olma, boşluk; açıklık, ayrılık; (ل *bş* ya da *bş için*) boş mekan; boş vakit;

فَرَاغِي [na't] boşluk ile ilgili;

فُرُوغ boşluk; meşgul/ dolu olmama, boş olma hali; [bir işi vb.] bitirme, tamamlama ¶ فُرُوغ الصَّبْرِ sabırsızlık;

اَفْرَغ daha boş;

تَفْرِيغ boşaltma; deşarj; (yükü) indirme;

اِفْرَاغ boşaltma; dökme;

اِسْتِفْرَاغ boşaltma; kusma [istifrağ];

فَارِغ ç. فُرَّاغ boş; münhal boş [mevki vb.]; meşgul/ dolu olmayan; boşta; anlamsız, faydasız boş; dara TİC. ¶ بالفَارِغِ isabetsiz, ıska, karavana; بِفَارِغِ الصَّبْرِ sabırsız bir şekilde;

مَفْرُوغ مِنْهُ çözülmüş, kapanmış [problem, sorun vb.]; bitirilmiş, sona erdirilmiş [tartışma konusu vb.];

مُفَرِّغ boşaltan; boşluk meydana getiren; ¶ آلَة مُفَرِّغَة hava pompası;

مُفَرَّغ boşaltılmış; havası alınmış, vakumlanmış; içi boş;

مُفْرَغ kalıp ¶ حَلْقَة مُفْرَغَة fasit daire MEC.;

فرفر [hayvan, özl. kuş] silkinmek;

فُرْفُر küçük kuş;

فُرْفُور ⇑;

فرفير mor renk, eflatun;

فرق *u* (فُرْقَان, فَرْق) (*bşi*) ayırmak, bölmek; (بَيْنَ ...*arasını*) ayırdetmek, temyiz etmek; فَرَقَ *u* (فَرْق) (*saçı*) [bir yerinden] ayırmak; فَرِقَ *a* (فَرَق) (مِن ...*den*) korkmak, ürkmek; dehşete düşmek; فَــرَّقَ (*bşi*) ayırmak, bölmek;(*bşi*) yapmak, saçmak, dağıtmak; (بَيْنَ ...*arasını*) ayırdetmek, temyiz etmek, (*b-i*, عن ...*den*) ayırdetmek; (*bşi*, في veya عـلى *arasında*) dağıtmak, bölüştürmek; (*b-i*) korkutmak, dehşete düşürmek; ¶ فَـرِّق تَسُـد böl yönet!; فَــارَقَ (*b-den*, *bşden*) ayrılmak, uzaklaşmak (*b-i*, *bşi*) bırakmak; تَفَــرَّقَ bölünmek, parçalanmak, dağılmak, saçılmak; birliği/ bütünlüğü bozulmak; انْفَرَقَ (عن ...*den*) ayrılmak, kopmak; افْتَرَقَ = تَفَرَّقَ ; ¶ اِفْـتَرَقَ طَرَائِقَ قِـدَادًا iyice dağılmak, bölünmek;

فَرْق ayrılma, bölünme; ayırdetme, (*saçı*) ayırma; (ç. فُرُوق) fark, ayırım; bozuk para;

فِرْق bölüm; ünite; grup, takım; sürü;

فَرَق korku;

فَرِق korkak, ürkek, ödlek;

فِرْقَة ç. فِرَق bölüm, kısım, ünite; grup, bir-lik; zümre, sınıf; sınıf, [okulda]; trup, grup [tiyatro, müzik vb.]; takım, tim; tümen ASK; fırka, mezhep; ¶ الفِرْقَة الأَجْنَبِيَّة lejyon birliği; فِرْقَة مُصَفَّحَة zırhlı tümen; فِرْقَة المَطَافِئ (الإطْفَاء) itfaiye birliği; فِرْقَة الإعْدَام idam mangası; فِرْقَة اسْتِعْرَاضِيَّة gösteri topluluğu; فِرْقَة مُوسِيقَى orkestra; فِرْقَة مُوسِيقِيَّة bando takımı;

فُرْقَة ayrılık, bölünmüşlük;

فَرِيق ç. فُرُوق ، أَفْرِقَة ، أَفْرِقَاء grup, birlik; parti; hizip, bölüntü; takım [spor]; tuğgeneral MIS.; tümamiral MIS.; فَرِيق أَوَّل tuğgeneral IR.; فَرِيق ثَانٍ tümgeneral IR.;

فَرُوق çok korkak/ ödlek; Kostantinapol'ün lakabı;

فَارُوق çok korkak; الفَارُوق doğruyu yanlıştan ayırt eden; Ömer'in (ra.) lakabı;

فُرْقَان ispat, delil; الفُرْقَان 'Furkan', Kuranı Kerim: hak ile batılı/ yanlış ile doğruyu ayırt eden her şey;

مَفْرِق ç. مَفَارِق kesişim noktası; [saç] ayrım yeri; kavşak, çatal, yol ayrımı [yine مَفْرِق الطُّرُق]; قَلْعَة الْمَفْرِق ya da الْمَفْرَق Mefrak şehri [Ürdünde];

تَفْرِيق ayırma, bölme; dağıtım; ayırdetme; dağıtma, yayma; تَفَارِيق [çoğ.] ayrı bölümler ¶ بِالتَّفْرِيق detaylı/ tafsilatlı olarak; kısımlar/ bölümler halinde; perakende olarak TİC.;

تَفْرِقَة ayırma, bölme; dağıtma; ayırdetme; dağıtma, [düzenli] yayma; ¶ بِالتَّفْرِقَة tafsilatlı/ detaylı olarak, mufassalan; kısımlar/ bölümler halinde; perakende olarak TİC.;

مُفَارَقَة ayrılma, bırakma, çekip gitme; farklılık, fark;

فِرَاق ⥣; ⥣;

تَفَرُّق bölünme, parçalanma; saçılma, dağılma; [plan gereği, bölgede] dağılma, yayılma ASK.;

افْتِرَاق bölünme, parçalanma;

فَارِق ayırt edici, ayırıcı; (ç. فَوَارِق) ayırt edici faktör, etken; ayırdedici özellik, alameti farika; fark, farklılık; ¶ مَعَ بُعْدِ الفَارِق aradaki büyük farka/ farklılığa rağmen;

مُفْرِق perakende satış yapan;distribütör, mümessil firma, ana bayi; postacı;

مُفَرَّق [s.] perakende; ¶ تَاجِر الْمُفَرَّق perakende satış yapan tüccar, perakendeci; بِالْمُفَرَّق perakende [olarak];

مُتَفَرِّق dağılmış, saçılmış; ayrı, münferit; مُتَفَرِّقَات muhtelif eşya, çeşitli şeyler;

مُفْتَرَق kesişim noktası/ yeri/ merkezi; kavşak, çatal ağzı [yine مُفْتَرَق الطُّرُق];

أَفْرِيقِيَا ALF.BKZ.;

أَفْرِيقِي ç. أَفَارِقَة ALF.BKZ.;

فَرْقَد buzağı; kutup yıldızı;

الفَرْقَدَان Küçükayının iki parlak yıldızı;

فَرْقَعَ (فَرْقَعَة) çıtırdamak, çat etmek; (*bşi*) çıtlatmak, kıtlatmak, kütletmek; (*bşi*) patlatmak ¶ فَرْقَعَ الأَصَابِعَ parmakları kıtlatmak; تَفَرْقَعَ = فَرْقَعَ;

فَرْقَعَة ⇑ mas.; çıtırtı, çat sesi; patlama sesi;

مُفَرْقِع [s.] patlayıcı; مُفَرْقَعَات [çoğ.] patlayıcılar, patlayıcı maddeler; kağıt fişek, torpil; donanma fişekleri;

فَرْقَلَة ç. -آت hayvanın sürülmesinde kullanılan deri kamçı MIS.;

فَرَك u (فَرْك) (bşi) ovalamak, sürtmek; فَرَّك ⇑;

تَفَرَّك ovalanmak, sürtülmek; انفرك ⇑;

فَرِيك ovalanmış, sürtülmüş; olgunlaşmasından hemen sonra kavrulup kurumaya bırakılan daha sonra da pişirilen buğday;

فراك ALF.BKZ.;

فَرْكَش (bşi) karma karışık etmek, düzenini bozmak;

فَرَم i (فَرْم) (eti, tütünü) kıymak, ince şeritler/ haline getirmek; فَرَّم ⇑;

مفرمة kıyma makinesi/ aleti;

فَرَّامة ⇑;

مَفْرُوم : دُخَان مَفْرُوم ince kıyım tütün;

لَحم مفروم kıyma [et];

فُرْمَة İt.> ç. فُرَم kalıp;

فَرَمَان ç. فَرَامِين ferman, buyruk, emirname; bildiri, tebliğ;

فرمبواز Fr.> ağaççileği, ahududu BOT.;

فرمسون Fr.> farmason MIS.;

فَرْمَلَة ç. فَرَامِل fren;

فَرْمَلْجِي ç. فَرْمَلْجِيَّة frenci MIS.;

فُرْن ç. أَفْرَان fırın;

فَرَّان fırıncı;

فرنج ⇒ تَفَرَنَج Avrupalılaşmak, Batılılaşmak, [Frenkleşmek];

الإفْرَنج Avrupalılar, Batılılar [Frenkler];

¶ بِلَاد الإفْرَنْج Avrupa [Frenk diyarı];

إفْرَنْجِي Avrupalı, Batılı [Frenk];

الافْرَنْجِي frengi, sifilis;

فَرَنْجَة Avrupa, [Frenk diyarı];

تَفَرنُج Avrupalılaşma, [Frenkleşme];

مُتَفَرنِج Avrupalılaşmış, Batılılaşmış;

فَرَنْدَة ["f" ve "v" telaffuzu ile] ç. -آت veranda;

فَرْنَس (فَرْنَسَة) (bşi, bir yeri) Fransızlaştırmak;

تَفَرْنَس Fransızlaşmak; Fransız olmak;

فَرَنْسَا [yine فَرَنْسَة] Fransa;

فَرَنْسِي [na't] Fransız; (ç. -ون) Fransız [is.];

فَرَنْسَاوِي [yine فَرَنْسَوِي] Fransız [s.];

فَرَنْك ve فِرَنكة ç. -آت frank;

فَره canlı, hareketli;

فَرَاهَة [hayvan için] atiklik, çeviklik, canlılık; maharet;

فَارِه canlı, atik, çevik [hayvan]; güzel yüzlü; iri; mahir, usta;

فَرْو [cin.is.; tek.is. ة] ç. فِرَاء kürk, post;

فَرْوَة [tek.is.] kürk; post; deri ¶ فَرْوَة الرَّأْسِ kafatası derisi; أَبُو فَرْوَة fındık MAĞR.; şeftali LÜB.; kestane MIS.;

فَرَّاء kürkçü;

فَرَى i (فَرْي) (bşi) uzunlamasına kesmek; (bşi) ince ince doğramak/ kıymak MIS.; (bşi, على ...e karşı) asılsız olarak uydurmak, türetmek; ¶ فَرَى كَذِبًا (على ...e karşı) yalan uydurmak, türetmek; فَرَّى (bşi) uzunlamasına/ boyuna kesmek; أَفْرَى ⇑; افْتَرَى (على ...aleyhinde, bir şey) uydurmak, türetmek; (على b-e) iftira

تفـزّعتُ من نومي فحـمدتُ اللّهَ انّه لم يكُنْ» «سوى الحُلْم»;

فزع ç. اَفْزاع korku, ürkme, panik, endişe;

فزع korkmuş, ürkmüş, panik içinde;

فزعان ⇑;

فزّاعة korku veren şey; bostan korkuluğu;

مفزع sığınak, barınak;

مفزعة ⇑; korkuluk;

مفزِع korkunç, korkutan;

مفزَّع korkmuş, ürkmüş;

فُستان ç. فساتين [kadın için] elbise, fistan;

فُستق fıstık;

فسح u (فَساحة, فُسحة) geniş/ ferah olmak; فسح a (فَسح) (bşde ya da في ...de, ل için) yer açmak, boşluk oluşturmak; فسَّح (bşi) genişletmek, büyütmek; (ل için) yer açmak, yer ayırmak; ¶ فسَح مَجالاً له b-e, bşe yer açmak; b-e bir fırsat tanımak; b-e bir imkan vermek; فسَح له الطَّريقَ b-e yol açmak; افسح (ل için) yer açmak; (yolu vb. ل ...için) açmak/ açık tutmak; تفسّح geniş/ ferah olmak; yürümek, yürüyüşe çıkmak; انفسح geniş/ ferah olmak; genişlemek, büyümek, açılmak; [vakit] bol/ müsait olmak ¶ انْفسَحت لي الأوْقاتُ yeterince vaktim vardı;

فُسحة [yeterli] genişlik, ferahlık; geniş imkanlar/ fırsatlar; (ل için) yeterli [zaman]; (ç. فُسَح, آت-) boş, müsait; tatil; yürüyüş, gezinti; ما زالَ في الوقْتِ فُسْحة henüz yeterince zaman var, süre bitmiş değil;

فَساحة ç. آت- giriş, hol, antre MIS.; evler atmak/ etmek;

فرية ç. فرًى yalan, asılsız söz; iftira;

فري : اتى (جاءَ) شيْءً فريًّا daha önceden olmamış/ görülmemiş bir şey yapmak;

مفراة kıyma makinesi MIS.;

افتراء yalan, asılsız söz; iftira;

مفتر iftiracı, iftira eden;

مفتريات yalanlar, iftiralar, dedikodular;

فريز ç. اَفْرِزة = افريز ALF.BKZ.;

فزّ i (فزّ) fırlamak; korkmak, ürkmek; (b-i, bşi) korkutmak, ürkütmek, (b-nin, bşin عن ...den) kaçmasını sağlamak; افزّ ⇑; تفزّز rahatsız/ tedirgin olmak; استفزّ (b-i) tedirgin/ rahatsız etmek, endişeye sokmak; (olayı) tahrik etmek, körüklemek, kışkırtmak; (b-i, عن ... den) ürkütüp kaçırmak; (b-i, من için) harekete geçirmek; (...den dolayı) ayaklandırmak;

فزّة fırlama, sıçrama;

استفزاز ç. آت- kışkırtma, harekete geçirme, provoke etme;

استفزازي kışkırtıcı, ayartıcı, ayaklanmaya iten, provokatif;

فزر u (فزْر) (bşi) yırtmak; تفزّر yırtılmak, yarılmak; انفزر ⇑;

فزارة dişi leopar;

فزّورة ç. فوازير bilmece, bulmaca MIS.;

فزع a (فزَع) ve فزِع a (فزْع) (من ...den ya da ل ...den) ürkmek, korkmak; فـزع a (الى ...e) sığınmak, kaçmak; فـزّع (b-i) korkutmak; افزع ⇑; تفزّع korkmak, ürkmek; ¶ تفـزّع من نومه [birden] uykudan [korkup] uyanmak,

arasındaki boşluk alan MIS. ve SUR.; avlu;

فسيح ç. فساح geniş, ferah,

انفساح genişlik, ferahlık; genişleme, büyüme, yayılma;

منفسح genişlik, ferahlık; yüzey, düzlem;

فسخ a (فسخ) (uzvu) ekleminden çıkarmak; (bşi) yırtmak; (bşi) iptal etmek, bozmak, geçerliliğini kaldırmak, feshetmek [yine HUK.];

فسخ a (فسخ) rengi solmak; renksizleşmek;

فسّخ (bşi) parçalamak, parçalara ayırmak; (balığı) tuzlamak MIS.; تفسّخ bölünmek, parçalara ayrılmak; انفسخ bozulmak, hükmü kalmamak, fesholmak [yine HUK.];

فسخ bozma, feshetme, iptal etme, geçersiz kılma;

فسخي fesih kararı ile ilgili, iptal ile ilgili, hükümsüz bırakan, iptal eden;

فسخة kıymık, [tahta];

فسيخ tuzlanmış küçük balık MIS.;

متفسخ bozulmuş, dejenere;

فسد u, i (فسود، فساد) bozulmak, çürümek; [anlaşma, abdest vb.] bozulmak; [durum, gidişat] kötüleşmek; [kişi] kötü yola sapmak; فسّد (b-i, bşi) bozmak, kötüleştirmek, doğru yoldan ayırmak; (b-i, bşi) alçaltmak, rezil etmek, lekelemek; أفسد (b-i, bşi, ya da على bşi, b-i) bozmak, kötülüğe sevketmek, doğrudan ayırmak; (bşin) değerini (على b-nin) gözünde düşürmek/ lekelemek; (bşi) zayıflatmak, yıkmak; (على b-i, bşden, b-den) uzaklaştırmak, (على b-i, ...e) yabancılaştırmak; (بين ...aralarını) açmak, bozmak kötülük yaymak, bozgunculuk yapmak; ¶ أفسد عليه أمره b-nin işini bozmak; انفسد = فسد;

فساد çürüme, bozulma; kötülük, kötü yola sapma, bozulma, fesat; zayıflama; yalnışlık;

مفسدة ç. مفاسد bozulmanın/ fesadın sebebi, kaynağı; utanç verici eylem; مفاسد [çoğ.] hileler, düzenbazlıklar; ¶ في المصلحة والمفسدة iyi ve kötü zamanda;

افساد bozma, ifsad etme, sabote etme;

فاسد ç. فسدى bozuk, çürümüş, çürük; kötü, gayri ahlaki; yanlış, hatalı, abes; uygulanamaz, tatbik olunamaz ¶ دور فاسد fasit daire, kısır döngü;

فسر ⇒ فسّر (bşi) açıklamak, şerhetmek, (bş hakkında) yorumda bulunmak, tefsir etmek; تفسّر açıklanmak, şerhedilmek, hakkında yorum yapılmak; (ب ...ile) bir açıklaması bulunmak, açıklanabilmek; استفسر (b-den, عن ...için) açıklama/ yorum istemek, (b-e, عن ...i) sormak; (عن...için) açıklama beklemek;

تفسير ç. تفاسير açıklama, yorum, şerh, tefsir; yorum;

تفسيري açıklayıcı, şerheden;

تفسرة üre örneği [hastanın];

استفسار ç. -آت (عن ...için) soruşturma;

مفسّر yorumcu; tefsir eden, müfessir;

فسطاط ç. فساطيط [büyük] kıldan çadır; çadır, otağ; الفسطاط bugünkü Kahire'nin güneyinde bulunan antik bir şehir;

فسطان ç. فساطين bkz. فستان ;

فُسْفَات fosfat;

فَسْفَرَ ve تَفَسْفَرَ fosfor gibi ışıldamak;

فُسْفُور fosfor;

فَسْفَس [cin.is; tekis. ة] ç فَسَافِس tahtakurusu.;

فَسْفُوسَة ç. فَسَافِيس püstül, kabarcık;

فُسَيْفِسَاء mozaik, mozaik işi;

فَسَقَ u, i (فُسُوق, فِسْق) ve فَسُقَ u doğru yoldan sapmak; (عن ...den) sapmak, ayrılmak; günahkar olmak, fasık olmak, günah içinde bir hayat sürmek; (ب ...ile) zina etmek; فَسَّقَ (b-nin) fasık olduğunu beyan etmek İSL.HUK.;

فِسْق fısk, günahkarlık; ¶ دُوْرُ الفِسْق batakhaneler, kerhaneler, genelevler;

فُسُوق ⇑ mas.; zulüm, adaletsizlik;

مَفْسَقَة ç. -ات genelev, kerhane;

فَاسِق ç. فَسَقَة , فُسَّاق fasık, günahkar, kötü yolda; kabahatli, suçlu; zina eden, zani; fasık, adil olmayan adalet vasfını haiz olmayan İSL.HUK.;

فَسْقِيَة ç. فَسَاقِي fıskiyeli havuz;

فَسْل ç. فُسُول alçak, şerefsiz; adi, değersiz; sahte, hileli;

فُسُولَة alçaklık, adilik; zayıflık;

فَسِيل ç. فَسَائِل hurma fidesi;

فَسُولِيَة bkz. فَصُولِيَا ;

(فسو) فَسَا u (فُسَاء, فَسْو) sessizce yellenmek;

فَاسِيَاء pabuçtartan böceği, bokböceği;

فِسْيُولُوجِيَا fizyoloji;

فِسْيُولُوجِي fizyolojik; fizyolog;

فَشَّ u (فَشّ) (şişlik vb.i) indirmek; [şişlik vb.] inmek; ¶ فَشَّ خُلْقَهُ (غِلَّه) في ... öfkesini ...den çıkarmak, hıncını ...den almak MIS.; انْفَشَّ [şiş. vb.] inmek;

فِشَّة ç. فِشَش akciğer [hayvan için] MIS. SUR.;

فَاشِي ve فَاشِيَّة ALF.BKZ.;

فَشَخَ a (فَشْخ) bacaklarını açmak, adımlarını büyük atmak;

فَشْخَة ç. -ات büyük adım;

فَشَرَ u övünmek, böbürlenmek;

فَشْر böbürleme;

فُشَار ⇑;

فُشَار patlamış mısır MIS.;

فَشَّار böbürlenen, övünen;

فَشْفَاش [hayvanın] akciğer;

فَشَك [cin.is.; tek.is. ة] fişek ¶ فَشَك خُلَّبِي boş fişek SUR.;

فَشِلَ a (فَشَل) cesaretini kaybetmek, gözü korkmak, yılmak; ümitleri kırılmak, ümitsizliğe düşmek; (في ...de) başarısız olmak; boşa çıkmak, sonuç getirmemek; فَشَّلَ ve أَفْشَلَ (bşi) bozmak, başarısızlığa uğratmak; تَفَشَّلَ başarısız olmak;

فَشَل başarısızlık, muvaffak olmama, sonuç getirmeme [fiyasko];

فَشِل yılmış, umudunu yitirmiş;

فَاشِل başarısız, başarısızlığa mahkum; kıymetsiz, değersiz, kötü;

(فشو) فَشَا u (فَشْو, فُشُوّ, فُشِيّ) yayılmak; açılıp ortaya çıkmak; أَفْشَى (bşi, sırrı) haberi (bşi veya ب bşi) yaymak, herkese söylemek; ifşa etmek; تَفَشَّى [hastalık vb.] yayılmak;

تَفَشٍّ yayılma;

فص ⇐ فَصَّصَ (bşin) kabuğunu çıkarmak MIS.;

فَصّ ç. فُصُوص yüzük taşı; [sarımsakta] diş; [portakal] dilim; lop, yuvarlak kısım ANAT., BOT.; öz, asıl; mafsal, eklem; ¶ فَصّ مِلْح tuz topağı MIS.; بِنَصِّهِ و فَصِّهِ kelimesi kelimesine, harfiyyen, tam olarak;

1 فَصُحَ u (فَصَاحَة) sözü açık/ anlaşılır/ net olmak;

فَصَّحَ fasih konuşmak, edebi Arapça ile konuşmak, dili fasih olmak; اَفْصَحَ ⇑; (عن ...i, isteğini, muradını) açık/ net bir şeklide dile getirmek, (عن hakkında) talebini doğru ifadelendirmek; تَفَصَّحَ [giderek daha] fasih bir lisana sahip olmak; (في كَلاَمِهِ konuşmasında) fasih olmak için kendini zorlamak; تَفَاصَحَ ⇑;

فَصِيح ç. فُصُح , فِصَاح , فُصَحَاء fasih, arı Arapça; arı Arapça kullanan, fasih; net, açık, anlaşılır [söz, ifade]; akıcı [lisan];

فَصَاحَة dilin doğru ve açık bir şekilde kullanımı; akıcılık;

اَفْصَح müe. فُصْحَى daha fasih/ açık/ daha beliğ; اللُّغَة العَرَبِيَّة الفُصْحَى fasih Arapça, klasik/ edebi Arapça; الفُصْحَى ⇑;

اِفْصَاح (عن ...in) açık/ net bir şekilde ifadelendirilmesi/ beyanı; açık ifade;

مُفْصِح açık, net, anlaşılır; güneşli, açık [gün];

2 فصح ⇐ اَفْصَحَ Paskalya'yı kutlamak HRİ.; Fısıh bayramını kutlamak YAH.;

فِصْح ç. فُصُوح Paskalya yortusu HRİ.; Fısıh bayramı YAH.;

فَصَدَ i (فَصْد, فِصَاد) (damarı) yarmak, açmak; (b-den) [tedavi amacı ile] kan almak; تَفَصَّدَ [yüz, alın; عَرَقًا] ter dökmek; اِنْفَصَدَ [burun] kanamak; kanı alınmak;

فَصْد damardan kan alma;

فِصَاد ⇑;

فَصَادَة ç. ـآت ⇑ ¶ اَبُو فِصَادَة kuyruksallayan ZOO. Motacilla MIS.;

مِفْصَد ç. مَفَاصِد neşter;

فُصْفَات fosfat;

فُصْفُور fosfor;

فُصْفُورِي [na't] fosforlu ¶ ضِيَاء فُصْفُورِي fosfor ışığı;

فَصَلَ i (فَصْل) (b-i, bşi, عن ...den) ayırmak, kesmek, ayrı tutmak; (بَيْن aralarını) ayırmak; (bşi) tecrit etmek, izole etmek; (b-i, عن ya da من işten) çıkarmak, atmak, (b-nin) işine son vermek; (في için, hakkında) karar vermek, bir karara varmak; (bş için) fiyat vermek, paha biçmek; _ (فِصَال) (yavruyu, عن الرَّضَاعَة memeden, sütten) ayırmak, kesmek;

فَصَلَ u (فُصُول) (من ya da عن ...i, bir yeri) terketmek, bırakmak; فَصَّلَ (bşi) gruplara/ sınıflara ayırmak; sınıflamak, kategorilere ayırmak; (bşi) ayrıntılar ile anlatmak, mantıki bir düzen içinde sunmak/ vermek; (bşi) açık/ net hale getirmek; (elbiseyi) biçmek, biçimini yapmak; فَاصَلَ (b-den) ayrılmak, (bile) ilişkisini kesmek/ koparmak; (b-ile, على için) pazarlık etmek; اِنْفَصَلَ (عن ...den)

ayrılmak, (عن ...ile) ilişkisini kesmek, ilişiği kalmamak; (عن ...ile) ilişiği kesilmek, (عن ...e) devam etmek; işten atılmak, çıkarılmak; (من veya عن işten siyasi partiden) ayrılmak, istifa etmek, çıkmak;

فَصْل ayırma, kesme, koparma; ayrılma; bölünme; (عن ya da من işten) azil, çıkarılma, atılma; karar, hüküm, (ç. فُصُول) bölüm, kısım; fasıl; perde [oyun bölümü]; [müzik parçasını] usul ve ölçü; makale [gazetede]; [okulda] sınıf; mevsim ¶ فَصْل الخِطَاب [mektuplarda] selam ifadelerinin "أمّا بَعْدُ" lafzı ile sonlandırılması; bitirme, sona erdirme, karar; kesin/ doğru yargı; بَيْني و بَيْنَكَ فَصْل الخِطَاب seninle benim aramda hiçbir şey kalmamıştır, seninle olan tüm ilişkimi kesiyorum; القَوْل الفَصْل son söz, son karar; يَوْم الفَصْل Kıyamet Günü;

فَصْلَة virgül ¶ فَصْلَة مَنْقُوطَة noktalı virgül;

فَصْلَة yeni baskı;

فَصِيل ç. فِصَال ,فُصَلاء sütten kesilmiş deve;

فَصِيلَة ç. فَصَائِل sınıf, familya BOT., ZOO; manga, tim.; müfreze; loca SİY.; ¶ فَصِيلَة الدَّم kan grubu; فَصِيلَة الإعْدَام idam mangası; فَصِيلَة الإسْتِكْشَاف gözcü manga, keşif kolu;

فَيْصَل kıstas, kriter, ölçüt; hakem;

فَيْصَلِيَّة Irak ordusunun eskiden giydiği kep IR.;

مَفْصِل ç. مَفَاصِل mafsal, eklem, oynak yeri;

مَفْصِلِي eklem, mafsal ile ilgili;

تَفْصِيل detaylı, ayrıntılı ifade; incelik, hassasiyet, ayrıntılı ifade; incelik, hassasiyet, ayrıntıları verme; [elbisenin] biçki; (ç. تَفَاصِيل) detay, ayrıntı, tafsilat ¶ تَفْصِيلاً ve بالتَّفْصِيل detaylı/ ayrıntılı olarak, tafsilatıyla, ayrıntılı bir şekilde; ثِيَاب التَّفْصِيل terzi elinden çıkmış, terzi işi elbise; مَحْبُوك التَّفْصِيل iyi dikilmiş [elbise];

تَفْصِيلي detaylı, ayrıntılı, tafsilatlı, teferruatlı; çözümleyici, analitik; تَفْصِيلِيًّا ayrı, tek olarak; ¶ المِسَاحَة التَّفْصِيلِيَّة yüzölçümü,;

انْفِصَال ayrılma; ilişkiyi kesme, koparma; uzaklaşma; kesintiye uğrama; أنْصَار الإنْفِصَال ayrılıkçılar, ayrılık taraftarları;

انْفِصَالي [s.] ayrılıkçı, bağımsızlık taraftarı; [is.] (ç. ـون) bağımsızlık taraftarı [is.];

انْفِصَالِيَّة ayrılıkçılık;

فَاصِل ayıran, ayırıcı; bölen, izole eden, izolatör; can alıcı, çok önemli; kati, son, nihai; bölünme, ayrılık, kesinti ¶ بِلاَ فَاصِل aralıksız, sürekli, kesintiye uğratmadan; فَاصِل الحَرَارَة ısı izolatörü FİZ.; مُبَارَاة فَاصِلَة final maçı/ karşılaşması; خَطّ فَاصِل sınır çizgisi;

فَاصِلَة ç. فَوَاصِل bölüm; ara, fasıla; virgül; tire çizgisi;

مُفَصَّل tafsilatlı, ayrıntılı, detaylı, teferruatlı; terzi elinden çıkma; مُفَصَّلاً detaylı/ ayrıntılı olarak;

مُفَصَّلَة ç. ـات menteşe;

مُنْفَصِل ayrı;

فصم *i* (فَصْم) (*bşi*) çatlatmak, çatlamasına sebep olmak; (*bşi*) yarmak; فُصِم [ev] harap olmak [edil.]; انفصم çatlak olmak; yarılmak;

فصم ç. فُصُومَات [duvarda, bir şey koymak için] oyuk MİM.;

انفصام yarık; şizofreni;

فَصُولِيَا ve فَصُولِيَة fasulye;

فصى ⇐ تَفَصَّى (من ...*den*) kurtulmak, sıyrılmak [et, kemikten; kişi, borcundan vb.];

فضّ (فَضَضْتُ) *u* (فَضّ) (*mührü*) açmak; (*bşi*) yaymak, saçmak, bozup dağıtmak; (*inciyi*) delmek; (*toplantıyı, oturumu*) kapatmak, sona erdirmek; (*meclisi, parlementoyu*) feshetmek; (*anlaşmazlık, ihtilaf* vb.i) çözmek, halletmek; (*gözyaşı*) dökmek; ¶ فَضّ بَكَارَتَهُ kızın bekaretini bozmak, bikrini izale etmek; لَا يَفْضُضِ اللّٰهُ فَاكَ ve لا فُضَّ فُوكَ [söz sahibini övmek için söylenir, lafzen: dişlerin dökülmesin!, Allah dişlerini dökmesin!] = hay, ağzın dert görmesin! ağzına sağlık! ne güzel söyledin!; فَضَّض (*bşi*) gümüş kaplamak; انفضّ (*mührü* vb.i) açmak, bozmak; dağılmak, saçılmak; saçmak, dağıtmak; birliği bozmak; [tartışma, ihtilaf vb.] kapanmak; افتضّ (*kızın*) bekaretini bozmak, bikrini izale etmek;

فَضّ (*mühür* vb.i) açma, bozma; yayılma, dağılma, saçılma; (*tartışmayı*) bitirme; (*kargaşayı, sorunu*) çözme, halletme; فَضّ البَكَارَة bekareti bozma;

فِضَّة gümüş;

فِضِّي [na't] gümüş, gümüşden; فِضِّيَّات gümüş işi ¶ الجُمْهُورِيَّة الفِضِّيَّة Arjantin; السِّتَار الفِضِّي beyaz perde;

مِفَضّ ve مِفَضّ الخِطَابَات mektup açacağı;

انفضاض dağılma, bütünlüğü bozulma; [tartışma vb.] kapanma, sona erme;

افتضاض kızlığı/ bekareti bozma;

فضح *a* (فَضْح) (*b-nin*) ayıbını/ kusurunu [kirli çamaşırlarını] göstermek, ortaya çıkarmak, dökmek, (*b-i*) rezil etmek; (*bşi*) gölgede bırakmak; (*kadının*) ırzına geçmek, tecavüz etmek; (*bşi*) açıklamak, göstermek, gün yüzüne çıkarmak; افتضح [ayıplar, kusurlar] ortaya çıkmak, meydana çıkmak;

فَضْح ⇑ mas; küçük düşürme, rezil etme;

فَضِيح rezil; utanç verici, küçültücü;

فَضِيحَة ç. فَضَائِح rezalet, rezillik, küçük düşürücü/ onur kırıcı durum; skandal;

فَضَّاح ayıpları/ kusurları [açıklanmamış, gizli kalmış, utanç verici şeyleri] ifşa eden, açıklayan, yayan;

افتضاح utanç duyma/ hataları kusuları ortaya çıkma;

فَاضِح utanç veren, onur kırıcı, küçük düşürücü;

مَفْضُوح rezil olan, utanan, onuru kırılmış; utanç veren, kendisinden utanılan;

فَضْفَاض bol, geniş [elbise]; bol; şişman [kız]; abartılı, yüksekten atılan [konuşma, söz];

فَضَل *u* ve فَضِل *a* (فَضْل) artmak, fazla/ artık gelmek; geride kalmak; فَضَل *u* (فَضْل) (*b-i*,

konuşmak yersiz, çene yormaktan başka işe yaramaz, bir faydası yoktur;

فَضْلَة ç. فَضَلَات fazla, artan; geride kalan bakiye; atık, kullanılmaz; [çoğ.] dışkılar;

فُضُول meraklılık, olur olmaza karışma;

فُضُولِي meraklı; her işe karışan, burnunu sokan [meraklı taze]; lüzumsuz konuşmalar yapan; vekil olmayan, veli olmayan, pay almayan kişi İSL.HUK.;

فُضُولِيَّة meraklılık [meraklı tazelik]; her işe burnunu sokma, karışma;

فَضِيل ç. فُضَلَاء çok iyi, üstün, mükemmel; kültürlü, [mürekkep yalamış]; mümtaz, ayırdedilen, göze çarpan, hemen dikkat çeken;

فُضَالَة ç. -آت artan, kalan; fazla, fazlalık; çerçöp, süprüntü;

فَضِيلَة ç. فَضَائِل fazilet, erdem; mükemmellik; avantaj, üstünlük; صَاحِب الْفَضِيلَة alimlerin lakabı ve فَضِيلَة الشَّيْخ ⇑; sayın, üstat...;

أَفْضَل [müe فُضْلَى] çoğ. müz. أَفَاضِل çoğ. müe. فُضْلَيَات daha iyi; daha üstün, tercihe şayan; أَفَاضِل üstün nitelikli kişiler, büyük insanlar; öğrenim görmüş kişiler; فُضْلَيَات السَّيِّدَات faziletli erdemli hanımlar;

أَفْضَلِيَّة (على ...de, ...e) üstünlük, öncelik; tercihte bulunma;

مِفْضَل çok erdemli, faziletli, çok cömert;

مِفْضَلَة ç. مَفَاضِل günlük elbise;

مِفْضَال çok erdemli, faziletli; çok cömert;

تَفْضِيل tercih etme, üstün bulma; itibar,

bşi veya على ...*i*) geçmek, üstün olmak; mükemmel/ çok iyi/ daha iyi olmak; فَضَّلَ (*b-i*, *bşi*, على ...*e*) tercih etmek, (*b-i*, *bşi* على ...*den*) daha çok sevmek/ beğenmek; (*b-e*, *bşe*, على ...*de*) öncelik vermek, üstün tutmak; فَاضَلَ (*b-ile*) üstünlük yarışına girmek, üstünlük için çekişmek; ¶ فَاضَلَ بَيْنَ شَيْئَيْنِ iki şeyi [hangisinin daha üstün olduğunu tayin için] karşılaştırmak; أَفْضَلَ (على *b-e*) iyilikte bulunmak; (على *b-e*, ب *bşi*) ihsan etmek, lutfetmek; تَفَضَّلَ = أَفْضَلَ; [ب veya في edatını izleyen fiil ile, ...*yapma*] nezaketini/ kibarlığını göstermek, (ب ...*yaparak*) lütufta bulunmak; ev elbiselerini giymek, her zamanki elbiselerini giymek; ¶ تَفَضَّلْ buyrun!

فَضْل ç. فُضُول artık, fazla; geride kalan; ikincil, tali önemi olan şey; fazlalık; atık, kullanılmayan; dışkılar, gübreler; فَضْل (على ...*de*) üstünlük, öncelik; (على ...*e*) iyilik, lütuf, ihsan; kibarlık, nezaket; (ç. أَفْضَال) (في ...*için*, ...*adına*, على ...*e*) fazilet, erdem; hikmet; ¶ فَضْلاً عَنْ ... ...i bir tarafa bırak, hatta...; فَضْلاً عَنْ ذَلِكَ bunun yanında, bir de; üstüne üstelik; ... بِفَضْلِ ...in sayesinde; مِنْ فَضْلِكَ lütfen!; يَرْجِعُ الْفَضْلُ فِي ذَلِكَ إِلَيْهِ ya da الْفَضْلُ فِي ذَلِكَ عَائِدٌ عَلَيْهِ bu hususda kendisine teşekkür edilmesi gereken odur, bu iş onun sayesinde oldu; لَيْسَ بِالْفَضْلِ ... أَنْ ...olması gereklidir, ...olması hiç de lüzumsuz değildir; فُضُول الأَحَادِيث boş sözler; ... مِنْ فُضُولِ الكَلَامِ أَنْ ...hakkında

hürmet; اسْم التَّفْضِيل karşılaştırma yapısı, ismi tafdil DİLB.;

مُفَاضَلَة üstünlük çekişmesi;

تَفَضُّل nezaket, incelik, lütuf, ihsan ¶ لِبْسَة التَّفَضُّل eviçi, günlük giyim;

تَفَاضُل üstünlük çekişmesi/ rekabeti; nicel üstünlük ¶ حِسَاب التَّفَاضُل diferansiyel hesap, türev matematiği;

تَفَاضُلِي [na't] diferansiyel MAT.;

فَاضِل kalan, artan, (ç. فَوَاضِل) [is.] kalan, artık, fazla; (ç. فُضَلَاء ,-ون) çok iyi/ üstün, mükemmel; mümtaz, seçkin; kültürlü, okumuş; kibar ve kültürlü kişi;

مُفَضَّل tercih edilen, tercihe şayan;

فضو ve فضي (فَضَى u (فَضَاء ,فُضُوّ) [yer] geniş/ büyük olmak; boş olmak, içinde kimse olmamak; فَضَّى (bşi) boşaltmak; أَفْضَى (الى ...e) ulaşmak; (ب b-i, الى ...e, sonucuna) getirmek; (الى b-e, ب bşi) bildirmek, duyurmak;

تَفَضَّى (ل ...için) vakti olmak/ bulunmak;

فَضَاء feza, uzay; boşluk FİZ.; gökyüzü, sema; سَفِينَة الفَضَاء uzay gemisi; رَمَى به في الفَضَاء bir şeyi havaya atmak, savurmak; (ç. أَفْضِيَة) açık arazi;

فَضَائِي : سَفِينَة فَضَائِيَّة uzay gemisi;

فَاضٍ boş; münhal, açık;

فطح a (فَطْح) ve فَطَّح (bşi) yaymak, açmak;

أَفْطَح ve مُفَطَّح basık, geniş [burun, kafa];

فطاحل [فِطْحَل in çoğulu] ileri gelenler, büyükler, üstatlar;

فطر u (فَطْر) (bşi) yarmak, ayırmak; (فُطُور) orucu açmak, iftar etmek; kahvaltı etmek; _(فَطْر) [Allah] (bşi) yaratmak, vücuda getirmek; [Allah] (b-e, على ...i) bahşetmek; فُطِرَ [edil.] (على) yapısında/ fıtratında olmak; فُطِرَ على ... ...onun tabiatında vardır, ...huyudur;

أَفْطَرَ iftar etmek, orucunu açmak; kahvaltı etmek; تَفَطَّرَ yarılmak, kırılmak;

انْفَطَرَ ⇑; انْفَطَرَ بالبُكَاء birden bire ağlamaya başlamak;

فَطْر ç. فُطُور yarılma, çatlama;

فِطْر oruç açma, iftar etme; عِيد الفِطْر Ramazan Bayramı;

فُطْر [cin.is.] mantar;

فُطْرِي [na't] mantar, mantarı; فُطْرِيَات mantarlar; mantar türü bitkiler; الْمَرَض الفُطْرِي mantarlı hastalık;

فِطْرَة fıtrat, yaratılış; (ç. فِطَر) mizaç, yapı, tabiat, fıtrat; فِطْرَةً yapısından/ mizacından kaynaklanarak;

فِطْرِي doğuştan; tabii, doğal, fıtri; لإِنْسَان الفِطْرِي tabii/ doğal insan; الدِّيَانَات الفِطْرِيَّة tabii/ insanın doğasına uygun dinler;

فُطُور kahvaltı;

فَطِير mayasız; ham, olmamış; taze, yeni, yeni yapılmış; mayalanmamış ekmek;

فَطِيرَة ç. فَطَائِر [mayalanmamış] ekmek; pasta; [yumurta ve yağ ile yapılan] bir ekmek türü MIS.;

فَطَايِرِي ç. فَطَايِرِيَّة TUN. "فَطِيرَة" ⇑ satan, yapan;

فَطَاطِرِي ç. فَطَاطِرِيَّة ⇑ MIS.;

افْطار iftar etme; kahvaltı; iftar öğünü;

الفَاطِر Yaratıcı, Allah;

فَطَس i (فُطُوس) [görünen bir sebep olmaksızın] ölmek; فَطَّس (b-i) öldürmek; (b-i) boğmak, nefessiz bırakarak öldürmek; انْفَطَس [burun] basık olmak;

فَطِيس boğulmuş;

فَطِيسَة ceset; leş;

افْطَس basık burunlu;

فَطَم i (فَطْم) (bebeği, yavruyu) sütten/ memeden kesmek; انْفَطَم sütten/ memeden kesilmek; (عن ...den) geri durmak, imtina etmek;

فِطَام sütten/ memeden kesme/ ayırma;

فَطِيم ç. فُطْم sütten/ memeden kesilmiş;

فَطَن a, فَطُن u (فِطْنَة) kıvrak zekalı/ zeki/ zeyrek olmak veya zekileşmek, kavrayışı artmak; (ب veya ل veya الى bşi) anlamak, kavramak, idrak emek; (ب, ل, الى bşin) farkında olmak, veya farkına varmak, bilincinde olmak; (الَى bşi) düşünmek, aklından geçirmek; فَطَّن (birinin) zekasını geliştirmek; (b-nin. ب, ل, الى bşi) anlamasını sağlamak, (b-e, ب, ل, الى bşi) açıklamak; (b-e, ب- ل, الى bşi) hatırlatmak; تَفَطَّن (ل bşi) anlamak, kavramak;

فَطِن kıvrak zekalı, zeki, zeyrek;

فِطْنَة ç. فِطَن kıvrak zekalılık, zekilik, zeka;

فَطِين ç. فُطَنَاء = فَطِن;

فَطَانَة zekilik, kıvrak zekalılık;

تَفَطُّن ⇑; idrak, anlayış;

فَظّ ç. افْظَاظ kaba, sert, yontulmamış, sözünü bilmez, dağlı; çiğ, densiz, kırıcı; mors ZOO. Odobenus rosmarus;

فَظَاظَة kabalık, kırıcılık, densizlik;

فَظُع u (فَظَاعَة) çok kötü/ tahammül edilmez/ iğrenç/ nefret uyandırıcı/ korkunç/ ürkütücü olmak ya da iğrençleşmek, giderek çirkinleşmek/ kötüleşmek; اسْتَفْظَع (bşi) iğrenç, çok kötü bulmak; (bşin) iğrençliğini/ dayanılmazlığını dile getirmek;

فَظِع çok kötü, iğrenç, tiksindirici, had safhada çirkin, korkunç, menfur;

فَظِيع ⇑;

فَظَاعَة ç. فَظَائِع iğrençlik, tiksindiricilik, dayanılmazlık, çok kötü/ çirkin olma, canavarlık; [çoğ.] mezalim, iç parçalayıcı zulüm;

مُفْظِع = فَظِع;

فَعَل a (فَعْل) (bş) yapmak; (في ya da ب ...de) etkisi olmak, (في ya da ب ...i) etkilemek; (ب b-e, bş) yapmak ¶ فَعَلَ فِيهِ فِعْلاً كَرِيهاً ...üzerinde olumsuz/ menfi etkisi olmak; فَعَّل (şiir vb.i) vezne göre okumak; تَفَاعَل birbirini etkilemek; bileşik oluşturmak, birbiri ile reaksiyona girmek KİM.; (مع ile)birleşmek; (مَعَ الحَدَث olaydan, vb.den) etkilenmek, etkisinde kalmak; انْفَعَل yapılmak; (ل ...den, tarafından) etkilenmek, (ل ...in) etkisinde kalmak; heyecanlanmak, heyecana kapılmak; افْتَعَل (كَذِبًا عَلَى... ...in aleyhine yalan) uydurmak, çıkarmak, türetmek; (bşi, el yazısı, imza) taklit etmek; (bşi) icat etmek, ilk kez yapmak;

فِعْل faaliyet, fiil, eylem; işlev, fonksiyon;

(ç. اَفْعَال , فِعَال) eylem, iş, hareket; etki, tesir; (ç. اَفْعَال) fiil, yüklem DİLB.; [çoğ.] اَفَاعِيل kahramanlıklar, yiğitlikler; entrikalar, oyunlar; ¶ فِعْلاً veya بِالفِعْلِ gerçekten, hakikaten; uygulamalı; .. بِفِعْلِ ..in sayesinde, sebebiyle;

فِعْلِي gerçek, hakiki; etkileyici, etkili; pratik, uygulamalı; bil fiil, fiilen, fiili; [na'at] fiil..., fiilsi DİLB.;

فَعْلَة : ـآت fiil, eylem, hareket;

فَعَّال etkili; aktif, faal [yine KİM.];

فَعَّالِيَّة etkileme, etkinlik; faaliyet, aktivite;

اَفْعَل daha etkili;

تَفْعِيل ç. تَفَاعِيل vezin, ölçü [şiirde];

تَفَاعُل ç. ـآت birbirini etkileme/ tesir altında bırakma; kimyasal reaksiyon, tepkime;

اِنْفِعَال etkilenme; uyarılma BİY.; (ç. ـآت) tedirginlik, heyecanlanma;

اِنْفِعَالِي duyarlı, çabuk reaksiyon gösteren, tahrik olan BİY.; hissi, dokunaklı;

اِنْفِعَالِيَّة duyarlılık, uyarılma BİY;

فَاعِل etkili, verimli, sonuç getiren; (ç. ـون) eylemi yerine getiren, fail; (ç. فَعَلَة) işçi; özne, fail DİLB. ¶ اِسْم فَاعِل ismi fail, etken ortaç, aktif partitzip; ذُو رَادْيُوم فَاعِل radyoaktif;

فَاعِلِيَّة etkililik, sonuç getirme; faaliyet, aktivite;

مَفْعُول tümleç, meful DİLB.; مَفْعُول بِهِ ⇑; (ç. مَفَاعِيل) etki, tesir; geçerlilik, ¶ اِسْم مَفْعُول ismi meful, edilgen ortaç, pasif partitzip DİLB.; سَرَى مَفْعُولُهُ (على ...de, ...için) geçerli olmak, (على ..de) etkili olmak; سَارِي الْمَفْعُول geçerli, yürürlükte [kimlik kartı, kanun, vb.]; مَفْعُول رَجْعِي makabline şamil, evvelce olanı kapsayan [kanun] HUK.;

مُنْفَعِل heyecanlanmış, heyecanlı; çabuk kızan, alıngan;

مُفْتَعَل sahte, taklit [imza vb.]; uydurma, asılsız [yalan, söz];

فعم ⇒ اَفْعَمَ (bşi, ب ...ile) iyice doldurmak;

مُفْعَم (ب ...ile) ağzına kadar/ iyice dolu;

اَفْعَى müe. ç. اَفَاعٍ engerek yılanı, sağır yılan;

اُفْعُوَان ⇑;

فَغَرَ a , u (فَغْر) [özl. şaşkınlıktan] (ağzını) açmak;

اِنْفَغَرَ [ağız] açılmak;

فُوَّهَة vadi ağzı, vadi girişi;

فَغْفُورِي ince porselen;

فَاغِيَة kına çiçeği;

فَقَأَ a (فَقْء) (gözü) oymak, çıkarmak; (çıbanı, apseyi) deşmek; ¶ فَقَأَ عَيْنَهُ b-e (düşmanına, rakibine) ağır bir darbe indirmek [canına okumak]; تَفَقَّأَ yarılmak, deşilmek [yara, apse], [göz] çıkmak;

فَقْحَة ç. فِقَاح anüs;

فَقَدَ i (فُقْدَان, فَقْد) (b-i, bşi) kaybetmek; (bşi, fırsatı) elinden kaçırmak; (bşden) yoksun/ mahrum kalmak; (...in) yokluğunu hissetmek; ¶ فَقَدَ صَوَابَهُ çıldırmak; فَقَدَ عَقْلَهُ ⇑; فَقَدَ اَعْصَابَهُ kontrolünü kaybetmek, öfkesini dışa vurmak; فَقَدَ حَيَاتَهُ yaşamını yitirmek; فَقَدَ ذَاكِرَتَهُ hafızasını kaybetmek; فَقَدَ صَبْرَهُ sabrı tükenmek, tahammül edememek; فَقَدَ شُعُورَهُ bilincini kaybetmek; اَفْقَدَ (b-e, bşi) kaybettir-

فقرة ç. فقَرات , فقَر omur, vertebra ANAT.; paragraf; makale, fıkra;

فقري omurga kemikleri ile ilgili; vertebral; العَمُود الفقْري veya السِّلْسلَة الفقْريَّة omurga, belkemiği; حَيَوَانَات الفقْريَّة omurgalılar;

فَقَار [cin.is.; tek.is. ة] omur, vertebra; omurga, belkemiği;

فَقَارِي vertebral, omurga kemikleri ile ilgili; ¶ السِّلْسلَة الفقَارِيَّة omurga, belkemiği;

فَقِير ç. فُقَرَاء fakir, yoksul; (الى ...e) muhtaç;

افتقار (الى ...e) ihtiyaç duyma, (الى ...in) eksikliğini duyma;

فَقُّوس bir cins büyük salatalık MIS.; bir kavun çeşidi SUR.;

مفقس ç. مفَاقِس kuluçka makinası;

فَقَش i (فَقْش) (yumurtayı, cevizi) [içindekini çıkarmak için] kırmak;

فَقَش : لَوْز فَقَش ince kabuklu badem;

فقص ⇐ فَقَص [yine فَقَّس] [kuş, yavrunun çıkması için] (yumurtayı) kırmak;

فَقُّوص bkz. فَقُّوس;

تَفقِيص ⇑ mas.; ¶ آلَة لِتَفقِيص البَيض ya da آلَة التَّفقِيص kuluçka makinası;

فقط ⇐ فَقَّط : فَقَّطَ الحِسَاب faturanın sonuna; "فَقَط yalnız ...dır", ifadesini eklemek; faturadaki malzemeleri ayrıntılı olarak belirtmek;

فَقَط [özl. cümle sonunda] sadece; [fatura sonunda] yalnız;

فَقَع a [şişkin, içinde hava olan bşi] patlatmak;

فَقَّع (bşi, eklemleri) çıtlatmak, kıtlatmak;

mek; (bşi, b-nin) elinden almak; تَفَقَّد (bşi) aramak, bulmaya çalışmak; (bşi) kontrol etmek, incelemek; (bşi, bilirlikleri) gözden geçirmek, teftiş etmek; افتَقَد = تَفَقَّد ; (b-nin, bşin) yokluğunu hissetmek; استَفقَد ⇑;

فَقْد ⇑ mas;

فَقِيد kayıp, yitik, eksik; merhum, rahmetli; acı kayıp; ölü; ¶ فَقِيد العِلْم ilmin büyük kaybı; الفَقِيد الرَّاحِل merhum, rahmetli;

فُقْدَان ⇑ mas.; mahrum, yoksun kalma; ¶ فِقْدَان الصَّوَاب delilik, çılgınlık; فِقْدَان الذَّاكِرَة hafıza kaybı;

تَفَقُّد ç. -آت kontrol, inceleme; [birlikleri vb.i] teftiş, gözden geçirme; ziyaret etme;

افتقاد = تَفَقُّد ;

فَاقِد [mud. kul.] (bşden) yoksun, mahrum; ...siz; kaybeden, yitiren ¶ فَاقِد الشُّعُور bilincini kaybetmiş, baygın; hissiz, hissetmeyen; فَاقِد الضَّمِير vicdansız, insafsız; فَاقِدُوا التَّهْذِيب terbiye/ eğitim görmemiş insanlar;

مَفقُود kayıp, yitik; eksik. mevcut olmayan; acı kayıp, merhum;

مُتَفَقِّد inceleyen, gözden geçiren;

فَقَر u , i (فَقْر) (bşi) kazmak, delmek; فَقُر u (فَقَارَة) muhtaç/ fakir olmak veya fakirleşmek, yoksullaşmak; فَقَّر (bşi) kazmak, delmek; أفْقَر (b-i, bşi) fakirleştirmek, yoksullaştırmak; (b-i الى ...e) muhtaç kılmak; افتَقَر fakirleşmek, yoksullaşmak; (الى ...e) muhtaç olmak, (الى ...in) eksikliğini hissetmek;

فَقْر fakirlik; yoksunluk, ihtiyaç duyma;

انفقع patlamak [top, balon vb.];

فقاعة ç. فَقَاقِيع [su vb. yüzeyindeki] baloncuk, kabarcık;

فاقِع canlı, parlak sarı; canlı, parlak [renk];

فاقعة ç. فَواقِع kabarcık; sivilce;

فقم a (فَقْم, فُقُوم) ve فَقُم u (فَقَامَة) ve افقم tehlikeli olmak ya da ciddileşmek, kötüleşmek, tehlikeli boyutlara ulaşmak; dayanılmaz olmak;

فُقْم , فُقَم [cin.is.; tek.is. ة] ayıbalığı, fok;

تَفاقُم ciddileşme, giderek kötüleşme; dayanılmaz hal alma;

فُقْنس Anka kuşu;

فقه a (فِقْه) (*bşi*) idrak etmek, iyice anlamak, kavramak; فقه a (فِقْه) ve فقُه u (فَقَاهَة) bilgili/ anlayış sahibi olmak; (في الدِّين) dinin ahkamını iyi bilmek, alim olmak; فَقَّه (*b-e, bşi* ya da في *bşi*.) [iyice] öğretmek; افقه ⇑; تَفقَّه (*bşi*) iyice anlamak, idrak etmek, kavramak; fıkıh öğrenimi görmek, okumak; kendini (في...*e*, في ...*i öğrenmeye*) vermek, adamak, bütün çalışmalarını (في ...*e*) yöneltmek; bilgi edinmek, net bir fikir edinmek;

فِـقْـه kavrama, idrak etme; derin bilgi; الفقْه fıkıh; ¶ فقْه اللُّغَة filoloji;

فقهي hukuki; fıkhi; İslam hukukuna dair;

فقيه ç. فُقَهَاء hukuk bilgini; fakih, fıkıh alimi; Kur'an öğretmeni ve hafızı MIS.; ilkokul öğretmeni MIS.;

فكّ (فَكَكْتُ) u (فَكّ) (*bşi*) ayırmak, çözmek, açmak; (*bşi, mühürü, elini*) açmak; eklem yerinden çıkarmak; (*toplu, bütün bşi*) dağıtmak, düzenini/ birliğini bozmak; (*bşi, düğümü*) çözmek, bağını açmak; (*bşi*, من ...*den*) ayırmak; (*bşin*) düğmesini çözmek; (*bşin*) vidasını sökmek/ açmak; (عن *bşden*, الحَجْز *hacizi, ipoteği*) kaldırmak; (*problemi, sorunu*) çözmek, halletmek; (*parayı*) bozmak MIS.; فكّ (فَكَكْتُ) u (فَكّ, فِكَاك) (*b-i*) serbest bırakmak, azat etmek, (*b-e*) hürriyetini vermek, (*b-nin*) fidyesini ödeyip kurtarmak; فكّ u (فَكّ, فُكُوك) (*rehini* vb.i) karşılığını ödeyip kurtarmak; فَكَّك (*bşin*) bağını/ düğümünü çözmek; (*bşi*) parçalarına, ayırmak, içini açmak [*radyoyu, cihazı vb.i*]; (*bşi*) kırarak ayırmak, darmadağın etmek; تفكّك [bütün, toplu olan şey] parçalarına ayrılmak, montajından ayrılmak; parçalanmak, darmadağın olmak, ayrılmak, bölünmek; انفكّ çözülmek, açılmak; bağı/ düğümü/ vidası, düğmesi açılmak; (من ...*den*) ayrılmak, ilişkisini kesmek, koparmak ¶ لَمْ يَنْفكّ [muz. fiilden önce veya mansub isimden önce] ...i sürdürmek, ...yapmaya devam etmek; افتكّ (*bşi, düzeni, nizamı*) dağıtmak, bozmak, imha etmek; (*bşi, rehini* vb.i) [karşılığını verip] kurtarmak; (*bşi* من *b-den*) kapmak, kaçırmak;

فَكّ [rehini] kurtarma, geri alma; (ç. فُكُوك) çene kemiği, çene; ¶ الفَكّ الأَسْفَل alt çene; الفَكّ الأَعْلَى üst çene;

فكّة bozuk para;

فِكَاك serbest bırakma, azat etme; fidye, azatlık ücreti; uyarılma;

فَكَشَ *u* (*ayağını* vb.i) burkmak; اِنْفَكَشَ burkulmak SUR.;

فَكِهَ *a* (فَكَاهَة, فَكَـه) neşeli/ şen şakrak/ şakacı olmak veya neşelenmek; فَكَّهَ şaka/ nükte ile (*b-i*) güldürmek, eğlendirmek; فَاكَهَ (*b-ile*) şakalaşmak; (*b-e*) takılmak; تَفَكَّهَ (بـ ...*ile*) eğlenmek, hoşça vakit geçirmek; şaka yapmak;

فَكِه neşeli, şen, şen şakrak, şakacı, nüktedan; eğlendirici [şey];

فُكَاهَة şaka, latife, nükte; gülünçlük, komiklik;

فُكَاهِي gülünç, komik, şaka, latife kabilinden; şakacı, nüktedan; komedi yazarı;

اُفْكُوهَة ç. اَفَاكِيه [çoğ.] şakalar, latifeler; maskaralık;

تَفْكِهَة güldürme, eğlendirme;

مُفَاكَهَة şakalaşma, şaka yapma;

تَفَكُّه eğlenme, hoşça vakit geçirme; şaka, latife, takılma;

فَاكِه neşeli, şen, şakacı; komik, gülünç;

فَاكِهَة ç. فَوَاكِه meyva;

فَاكِهَانِي ç. ـون meyva satan;

فَلَّ[1] *u* (فَلّ) (*bıçağı, kılıcı* vb.) körletmek; kaçmak, kaçarak gitmek MIS.; فَلَّ (فَلَلْتُ) *a* (فَلَلًا) [kılıç vb.] körelmek ¶ فَلَّ غَرْبَهُ ya da فَلَّ من حدّته ve فَلَّ حَدِيدَهُ *b-i* zayıf düşürmek; *b-e* boyun eğdirmek; فَلَّ من شَبَاه *b-i* zayıf düşürmek; فَلَّلَ (*kılıcı, bıçağı*) körletmek;

فَلّ ç. فُلُول çentik; bir şeyin yayılan/ saçılan parçası [ateşten yayılan kıvılcım vb.];

مِفَكّ ç. ـآت tornavida;

تَفْكِيك [cihazı vb.i] dağıtmak, parçalarına ayırmak; ¶ تَفْكِيك الذَّرَّة nükleer bölünme;

تَفَكُّك açılma, bölünme, parçalanma; parçalarına ayrılma;

اِنْفِكَاك ilgiyi kesme;

اِفْتِكَاك [rehin] kurtulma, [ipotek] kalkma;

مُفَكَّك gevşek, çözük;

مُفَكَّك ilgisiz, bağlantısız, ilişkisiz [söz]

فَكَرَ *u, i* (فَكْر) (في ...*de*, ...*için*, ...*hakkında*) düşünmek; فَكَّرَ ⇑; (*b-e, bşi* ya da في *bşi*) hatırlatmak; فَكَّرَ = اَفْكَرَ ; تَفَكَّرَ (في ...*için*, ...*hakkında*) iyice düşünmek, tefekkür etmek; اِفْتَكَرَ (*b-i, bşi*) hatırlamak, anımsamak;

فِكْر ç. اَفْكَار düşünme; fikir, düşünce; görüş, rey ¶ شَارِد الفِكْرِ dalgın; مُشَوَّش الفِكْر zihni karışık, şaşkın, kafası karışmış;

فِكْرَة ç. فِكَر fikir, düşünce; ¶ صَاحِب الفِكْرَة bir fikrin/ düşüncenin sahibi/ babası/ ortaya atanı; ... عَلَى فِكْرَة sırası gelmişken..., akla gelmişken... MIS.;

فِكْرِي [na't] fikri, düşünce ile ilgili, entelektüel; tasavvuri;

فِكِّير düşünceli, kara kara düşünen;

تَفْكِير düşünme; düşünce;

تَفَكُّر tefekkür etme, iyice düşünme;

مُفَكِّر düşünür; düşünceli, düşüncelere dalmış; düşünen;

مُفَكِّرَة not defteri ¶ مُفَكِّرَة يَوْمِيَّة günlük; ajanda;

مُفَكِّرَات düşünceler;

فَلّ [tekil ve çoğ.] ç. فُلاَل , اَفْلاَل , فُلُول yenilmiş; ordunun dağılmış kalıntıları;

مَفْلُول kör, körleşmiş [kılıç vb.];

فُلّ[2] Arap yasemini Ful. BOT. Jasminum Sambac MIS.;

فَلّ[3] mantar, tıpa;

فَلَّة[4] [villa] villa;

فلامَنْكي bkz. فلمنكي;

فَلَت i (فَلْت) (من ...den) kaçmak, (من ...den) kurtulmak; özgür/ serbest kalmak; (b-i, bşi) serbest bırakmak; اَفْلَت = فَلَت ; تَفَلَّت (من ...den) kaçmak; (من ...den) kurtulmak; özgür/ serbest olmak; اِنْفَلَت (من ...den) kaçmak; (من ...den) kurtulmak; kendini kurtarmak; (من ...ile) işi bitmek, işi kalmamak; hür/ serbest olmak;

فَلْت çıkış;

فَلْتَة ç. فَلَتَات beklenmeyen olay; aşırılık, ifrat; sürçme, hata; dikkat çeken [sivri] hadise, durum; فَلْتَةً aniden, birden;

فَلاتي ç. فَلاَتِيَة ahlaksız, sefih, şehvet düşkünü [s. ve is.] MIS.; hiçbir işe yaramaz, beceriksiz;

اِفْلاَت kaçış, bağından kurtulma;

اِنْفِلاَت ⇑;

فَالِت serbest, bağlı değil; kaçak; (ç. فُلَتَاء) = فَلاَتي ;

فَلَج[1] u , i (فَلْج) (bşi) yarmak; فُلِج [edil.] felç(li) olmak; فَلَّج (bşi) yarmak; اِنْفَلَج felç(li) olmak;

فَلْج ç. فُلُوج çatlak, yarık, gedik;

فَالِج felçli;

مَفْلُوج ⇑;

فيلج[2] ç. فَيَالِج ALF.BKZ.;

فلجان ⇐ فنجان ;

فَلَح a (فَلْح) (bşi) yarmak; (الأَرْض araziyi) sürmek; اِنَّ الحَدِيدَ بالحَدِيد يُفْلَح çivi çiviyi söker;

اَفْلَح ve اِسْتَفْلَح (في ...de) başarılı olmak ya da işi iyi gitmek; istediğini elde etmek;

فَـــلاَح başarı, muvaffakiyet; kurtuluş; refah, afiyet;

فِـلاَحَة [araziyi] sürme, işleme; çiftçilik; ziraat;

فَلاَّح ç. فَلاَّحَة , ـون toprağı süren, işleyen; çiftçi, rençber;

فَلاَّحَة ç. ـَات rençber [kadın];

فَلاَّحي çiftçilik, ziraat, köy hayatı ile ilgili;

فَالِح şanslı, başarılı;

مُفْلِح ⇑; işi iyi giden;

فِلْذَة ç. فِلَذ , اَفْـلاَذ , فِلَذَات [et] parça(sı) ¶ فِلْذَة كَبِده kendi kanı(ndan), kendi çocuğu;

فُولاَذ ve فُلاَذِي ALF.BKZ.;

فلور ALF.BKZ.;

فِلِزّ ç. ـَات maden filizi;

فلس ⇐ فَلَّس (b-nin) iflasını beyan etmek; اَفْلَس iflas etmek ya da etmiş olmak; başarısızlığa uğramak, batmak;

فَلْس ç. فُلُوس 'dinarın binde biri olan para birimi IR., ÜRD.; فُلُوس [çoğ.] para MIS.; balık pulu MIS.;

تَفْلِيس iflas beyanı; (ç. تَفَالِيس) iflas, başarısızlık ¶ مَأْمُور التَفْلِيس tasfiye memuru MIS.;

اِفْلاَس iflas başarısızlık;

فَلَقَة ç. فِلَق [yarılan şeyin] yarı(sı);

فَلَقَة falaka sırasında ayakları sabit tutmaya yarayan düzenek;

فَلَّاق ç. ـة eşkiya, yol kesen;

فَيْلَق ç. فَيَالِق büyük askeri birlik, ordu;

فلك[1] ⇐ فَلُكَ [kız] yuvarlak göğüslü olmak; kehanette bulunmak, gelecekten haber vermek SUR.;

فَلَك ç. أَفْلَاك gök cismi, yıldız; yörünge; ¶ عِلْمُ الفَلَك astronomi; astroloji;

فُلْك [müz ve müe.] büyük gemi [yine cin.is.];

فَلَكِي astronomi ile ilgili; astroloji ile ilgili; (ç. ـون، فَلَكِيَّة) asronomi bilgini; astrolog; ¶ عَالِم فَلَكِي astronomi;

مَفْلُوك şanssız, kötü talihli;

مُفَلَّك yuvarlak göğüslü kız;

فَلُوكَة[2] ç. فَلَائِك şalupa; kayık;

فَلَائِكِي ya da فَلَايكِي kayıkçı;

فُلْكْلُور ve فُولْكْلُور folklor, halk kültürü;

فَلْكَنَ (bşi) kükürt ile sertleştirmek;

فِلْم ç. أَفْلَام film; sinema filmi; ¶ فِلْم مُجَسَّم üç boyutlu film; فِلْم مُلَوَّن renkli film; فِلْم نَاطِق sesli film;

فَلَمَنْدِي Flamanlara ait, Flaman…; Flaman [is.];

فَلَمَنْكِي Hollandalı; Hollanda ile ilgili;

فُلَان müe. فُلَانَة filan, falan, falanca;

فُلَانِي ⇑ [s.] ¶ فِي السَّاعَة الفُلَانِيَة falan saatte;

فلين ALF.BKZ.;

فَلَنْكَة ç. ـات demiryolu traversi MIS.;

فِلْو ç. أَفْلَاء ve فَلُوّ ç. أَفْلَاء tay; sıpa;

مُفْلِس ç. مَفَالِيس iflas eden;

فِلَسْطِين Filistin;

فِلَسْطِينِي [na't] Filistin… (ç. ـون) Filistinli [is.];

فَلْسَفَ (bşin) felsefi açıklamasını yapmak;

تَفَلْسَفَ filozofmuş gibi davranmak;

فَلْسَفَة felsefe;

فَلْسَفِي felsefi;

فَيْلَسُوف ç. فَلَاسِفَة filozof, düşünür;

مُفَلْسِف ç. ـون ⇑;

مُتَفَلْسِف filozof; filozof gibi davranan;

فُلْط [volt] ç. أَفْلَاط volt ELK.;

فَلْطَحَ (bşi, hamuru) yaymak, açmak;

فَلْطَاح açık, açılmış, yayılmış;

مُفَلْطَح ⇑;

فَلَعَ a (فَلْع) (bşi) yarıp ayırmak, yarmak; فَلَّعَ ⇑;

فَلْع ç. فُلُوع yarık, çatlak;

فَلْفَلَ (yemeğe) biber koymak, katmak;

فُلْفُل [cin.is.; tek.is. ـة] biber; فُلْفُلَة tane, çekilmemiş biber; ¶ فُلْفُل أَخْضَر yeşil biber;

فُلْفُلِي biber gibi; biberli;

مُفَلْفَل biberli, acılı;

فَلَقَ i (فَلْق) (bşi) yarmak, yarıp ayırmak; [Allah] (sabahı) başlatmak; فَلَّقَ (bşi) yarmak, yarıp ayırmak; تَفَلَّقَ yarılmak, yarılıp ayrılmak; yarık/ çatlak dolu olmak ya da her yanı çatlamak; اِنْفَلَقَ = تَفَلَّقَ ; patlamak; [gün] ağarmak, [şafak] sökmek; اِنْفَلِقْ ! cehennemin dibine kadar yolun var!, MIS.;

فَلْق ç. فُلُوق çatlak, yarık;

فَلَق tan vakti, şafak;

الفَنّ ¶ sanat; teknik alan, saha (ç. فُنُون) الفُنُون الجَميلَة harp sanatı, strateji; الحَرْبِي فَنّ (الرَّفيعَة/ المُسْتَطْرَفَة) güzel sanatlar; الفَنّ المَكْتَبَات kütüphanecilik [bilimi]; الفَنّ الصُّحُفِي gazetecilik bilimi; gazetecilik;

فَنِّي uzman, mütehassıs; teknik; sanat ile ilgili, stratejik; sanatçı;

فَنِّيَّة sanatçılık;

فَنَن ç. اَفْنَان dal;

فَنَّان ç. -ون sanatçı ¶ فَنَّان عَامِل ç. عُمَّال فَنَّانُون sanatı ile para kazanan;

فَنَّانَة [kadın] sanatçı;

اُفْنُون ç. اَفَانِين dal;

تَفَنُّن çeşitlilik, farklılık, başkalık; (في ...de); çeşitli alanlarda faaliyet gösterme; ustalık, maharet;

اِفْتِنَان çeşitlilik, farklılık; (في ...de) farklı üslupları ustaca kullanma; çeşitli/ farklı alanlardaki faaliyet; ustalık, maharet;

مُتَفَنِّن çok yönlü, bir çok alanda faaliyet gösteren;

مُفْتَنّ usta, mahir, bir alanda söz sahibi;

فَنَار Yun.> ç. -آت ışık, fener kulesi;

فِنْجَال ç. فَنَاجِيل bkz. فِنْجَان ;

فِنْجَان ve فِنْجَانَة ç. فَنَاجِين fincan ¶ جَعَلَ زَوْبَعَةً في فِنْجَان bir bardak suda fırtına koparmak;

فَنْجَر : فَنْجَرَ عَيْنَيْه (في b-e, bşe) gözlerini dikmek;

فَنَخَ a (bşi) ezmek, toz haline getirmek; (bşi) geçersiz kılmak, iptal etmek; (anlaşmayı) bozmak;

فند ⇐ فَنَّد (b-i) yalancı çıkarmak, (bşin) aksini

, فَلَوَات ç. [فَــلاَة] فَلاَوَى [cin.is.; tek.is. اَفْلاَء çöl; açık arazi, açıklık; boşluk alan;

المَفَالِي çayırlar, otlaklar;

فلُور flor KİM;

مُفَلْوِر floresan, flüoresan;

فَلَى i (فَلْي) (bşin) bitlerini ayıklamak; (bşi) incelemek, tetkik etmek; فَلَّى (bşin) bitlerini ayıklamak; تَفَلَّى [kendi] bitlerini ayıklamak;

فَالِيَة benekli bokböceği zoo; eski toplarda falya deliği;

فُلْيَّا = فُلَيَّة ;

الفليبين Filipin adaları;

فِلِّين ve فِلِّينَة mantar, tıpa;

فُلَيَّة yarpuz, habak, yaban fesleğeni BOT. Mentha pulegium MIS.;

فَم ç. اَفْوَاه ağız; delik, menfez; nehir ağzı; kanal ağzı; ağızlık [sigara için]; uç, ağaza giren kısım [sigara, pipo vb.de]; ¶ آلَة الفَم nefesli çalgılar, sazlar;

فَنّ ⇐ فَنَّن (bşi) değişik bir hale sokmak, (bşe) farklılık getirmek; (bşi) karıştırmak; تَفَنَّن değişik/ çok yönlü/ envai çeşit olmak; farklı cinsleri kullanmak; (فـي bşde) uzman/ mütehassıs olmak; اِفْتَنّ = تَفَنَّن ;

فَنّ ç. فُنُون , اَفْنَان , اَفَانِين cins, tür, çeşit; اَفَانِين [çoğ.] birşeyin farklı yönleri; اَفَانِين من ... ...in tüm çeşitleri; الجُنُون فُنُون [lafzen; delilik çeşit çeşittir] garipsenen bir şeyle karşılaşınca söylenir ≈ [Allah, Allah] ne garip şeyler var şu dünyada!; ilgisi olmayan şeyleri sözünde, beraber kullanan kişi için söylenir;

ispat etmek, (*bşi*) çürütmek; (*bşi, fatura vb. maddelerini*) gruplamak, sınıflamak; (*bşi*) ayrıntılı/ detaylı olarak vermek; أفند (*b-nin*) hatalı olduğunu ispat etmek; (*…i*) çürütmek, aksini ispat etmek;

فُنْدُق ç. فَنادِق otel;

فَانُوس ç. فَوَانِيس ALF.BKZ.;

فنط ⇒ فَنَّطَ (*bşi*) ayrıntılı olarak/ tek tek belirtmek, ifade etmek;

فِنْطَاس ç. فَنَاطِيس su deposu, su tankı; [sıvı muhafazası için] tank;

فِنْطِيس ç. فَنَاطِيس basık burunlu;

فِنْطِيسَة ç. فَنَاطِيس [domuz için] burun;

فُنُغْرَاف ç. ـَات fonograf, pikap;

فنق ⇒ تَفَنَّقَ bolluk/ refah içinde yaşamak;

[1]فَنَك Far.> yumuşak tüylü, gri, uzun kulaklı küçük bir tilki cinsi, çöl tilkisi, fennek ZOO. Fennecus zerda;

[2]فَنِيك ALF.BKZ.;

فِنْلَنْدَا Finlandiya;

فِنْلَنْدِي Finlandiya'ya özgü; Fin;

فَنِيَ *a* (فَنَاء) son bulmak, sona ermek; yok olmak; sönmek; bitmek, tükenmek; fena bulmak, (فـي *…de*) tamamen kaybolmak, erimek TASV.; ¶ لَا يَفْنَى yok olmaz, bitmez; أَفْنَى (*b-i , bşi*) yok etmek; (*b-i, bşi*) tüketmek; bitirmek; (*bşi, …in içinde*) yok etmek, yutulmasını sağlamak; تَفَانَى bbi yok etmek; (فـي *…in içinde*) kaybolmak, eriyip gitmek; kendini [ruhunu] (فـي *…e*) adamak, vermek;

فَنَاء son bulma; yok olma; bitme, tükenme; sönme; yokluk, var olmama; fena TASV.;

فِنَاء ç. أَفْنِيَة avlu, iç bahçe; رَحَبَة الفِنَاء misafirperverlik; سَارَ يَخْطُو فِي فِنَاءِ الغُرْفَةِ odada bir o yana bir bu yana yürüdü;

إِفْنَاء yok etme;

تَفَانٍ yavaş yavaş yok etme; fedakarlık; feragat etme;

فَـانٍ geçici, fani; biten, tükenmiş; çok yaşlı;

فِينِيقِي Fenikeli;

فِينِيقِيَة ya da فنيقيا Fenike;

فَهَاهَة acizlik, güç yetirememe;

فَهْد ç. فُهُود , أَفْهُد çita ZOO. Acinonyx jubatus; pars, panter; vaşak, karakulak;

فَهْرَس (فَهْرَسَة) (كِتَابًا *kitaba*) dizin/ indeks/ fihrist/ içindekiler bölümü hazırlamak, derlemek, indeks çıkarmak, fihrist hazırlamak;

فِهْرِس ve فِهْرِست ç. فَهَارِس fihrist, içindekiler; dizin, indeks; katalog; liste;

فَـهِم *a* (فَـهْم) (*bşi*) anlamak; (*bşi*) farketmek, (*bşin*) farkına varmak; (*bşi,* من *…den*) öğrenmek; فَـهِم عَنْهُ *b-i* [ne dediğini, neyi kasdettiğini] anlamak ¶ يُفْـهَم أَنَّ …olduğu anlaşılmaktadır; فَهَّم (*b-e, bşi*) anlatmak; أَفْهَم ⇑; تَفَهَّم (*bşi*) anlamak ya da idrak etmek, kavramak; (*bşi*) anlamaya başlamak, yavaş yavaş anlamak; (*bşi*) anlamaya çalışmak, uğraşmak; تَفَاهَم birbirini anlamak; birbiri ile iletişim kurabilmek, (مَعَ *...ile,* على *...hakkında*) anlaşabilmek, anlaşmaya varabilmek; anlaşılmak; اِفْتَهَم (*bşi*) anlamak; اِسْتَفْهَم (*b-e, bşi*

veya في *bş hakkında*) sormak, soru sormak;

فَهْم ç. اَفْهَام anlama; idrak, kavrayış; algılama; zeka, zihin; ¶ سُوء الفَهْم yanlış anlama;

فَهِم keskin/ ince zekalı, zihni açık;

فَهِيم ç. فُهَمَاء zeki, akıllı, anlayışlı;

فَهَّامَة çok anlayışlı;

تَفْهِيم anlatma;

تَفَهُّم yavaş yavaş anlama; anlama; idrak etme;

تَفَاهُم (مَعَ ile على hakkında) anlaşma; karşılıklı anlaşma, uyum; (مَعَ ...*ile*) karar birliği, ittifak ¶ سُوء التَّفَاهُم yalnış anlama;

اِسْتِفْهَام (عن ya da على ...*hakkında*) sorma; soru, sual; ¶ عَلاَمَة الإِسْتِفْهَام soru işareti;

اِسْتِفْهَامِي [s.] soru/ sual niteliğinde DİLB.;

مَفْهُوم anlaşılmış olan; anlaşılabilir, makul; bilinen; anlam, mana; (ç. مَفَاهِيم) kavram, mefhum ¶ بِالْمَفْهُوم lafzen/ açık/ net olarak; ... الْمَفْهُوم اَنَّ ...olduğu bildirildi/ nakledildi;

فُو bkz. فم ;

فُوَال Fr.> vual, ince pamuklu veya yünlü kumaş;

فُوَة boya kökü, kök boya, kızıl kök BOT. Rubia tinctorum MIS.;

(فوت) فَاتَ u (فَوَات, فَوْت) [vakit vb.] geçmek; geçmişte/ mazide kalmak, geçip gitmek; (*birini*) geçmek; (*b-den*) kaçmak; (*b-den*) erken davranmak, (*b-i*) geçmek; (*b-den*, ب ...*de*) üstün çıkmak/ olmak; ¶ فَاتَ الوَقْتُ zamanı geçdi, [artık] çok geç; ... فَاتَهُ اَنْ ...i, ...yapmayı ihmal etmek ya da unutmak, ...i elinden kaçırmak; ...in farkına varmamak, ...i atlamak, ...dikkatini çekmemek; لَمْ يَفُتْهُ ... اَنْ ...i elinden kaçırmamak; فَاتَتْهُ الفُرْصَةُ fırsat elinden kaçmak [fırsatı elinden kaçırmak]; فَاتَهُ القِطَارُ [tren kaçtı] treni kaçırdı, trene yetişemedi; فَوَّتَ (على *b-nin, bşi*) kaçırmasına sebep olmak; (*b-nin*) geçmesine izin vermek; (*bşi*) devretmek, elden çıkarmak TUN.; اَفَاتَ (*b-e, bşi*) kaçırtmak, (*b-nin, bşi*) kaçırmasına sebep olmak; تَفَاوَتَ farklılık göstermek, ayrılmak; düzensizlik göstermek, çelişki bulunmak; اِفْتَاتَ (على ...*in aleyhine*) söz çıkarmak, yalan uydurmak, iftirada bulunmak; (في ..*de*, ...*konusunda*) kimseye danışmamak, kendi bildiğini yapmak [işlemek] ¶ فُلاَن لاَ يُفْتَاتُ عَلَيْهِ falan, görüşü muhakkak alınması gereken birisidir;

فَوْت geçme; kaçma; (ç. اَفْوَات) ara, mesafe; fark, ayırım;

فَوَات [vaktini] geçirme; ¶ فَوَات الأَجَلِ randevu vaktini/ sözleşilen saati geçirme; بَعْدَ فَوَات الوَقْتِ (الأَوَان) iş işten geçtikten sonra, çok geç; قَبْلَ فَوَات الوَقْتِ (الأَوَان) iş işten geçmeden önce, çok geç olmadan;

فُوَيْت [müz. ve müe.] sadece kendi bildiğini yapan, burnunun doğrultusuna giden;

تَفْوِيت ç. ـآت satış, elden çıkarma, devretme, devir TUN.;

تَفَاوُت farklılık, ayrılık, değişiklik, zıtlık; aykırılık, tezat, düzensizlik;

اِفْتِيَات (على ...*e*) hiyanet, hainlik;

فَائِت geçmiş, mazide kalan; [vakit];

فَوْرَة patlama, köpürme, hiddetlenme;

فَوَّار kaynayan; köpükler çıkaran, fokurdayan; [kaynak vb.]; köpüklü; çabuk kızan, öfkelenen;

فَوَّارَة kaynak, menba; kaynak suyu;

فَوَرَان kaynama, köpürme; hiddetlenme, galeyana gelme;

فَائِرَة telaş, kargaşa;

قَار ç. فِيرَان ve فَارَة için ALF.BKZ.;

فُورْشَة bkz. فُرْشَة ;

فُورْشِينَة İt.> toka, kopça;

فَورِيقَة ⇒ فَاوْرِيقَة ALF.BKZ.;

(فوز) فَازَ u (فَوْز) başarılı olmak; (ب bşi) kazanmak, elde etmek, (ب bşde) kazançlı çıkmak; ; (على rakibini, ب ...de) yenmek kurtulmak [yine SPO.]; (من ...den) ¶ فَازَ بِطَائِلٍ hiç bir şey becerememek, en ufak bir başarı gösterememek; فَوَّزَ çölü geçmek;

فَوْز başarı, muvaffakiyet, zafer; kurtuluş; elde etme, ele geçirme;

مَفَازَة ç. مَفَاوِز çöl; kurtuluş, necat;

فَائِز muzaffer, galib; başarılı, kazanan, muvaffak olan;

فَائِزَة muzaffer, galip [kadın];

فَاس bkz. فَأْس ;

فُوسْفَات fosfat;

فَاشِي ve فَاشِيَّة ALF.BKZ.;

فُوصْفُور fosfor;

فوض ⇒ فَوَّضَ (ل veya الى b-e, bşi) teslim/ tevdi/ emanet etmek; (bşin sorumluluğunu, ل b-e veya الى b-e) devretmek, bırakmak; (ل veya

geçen; geçici; yoldan geçen kimse;

مُتَفَاوِت farklı; aykırı; çelişkili;

فُوتُوغْرَافِيَا İt.> fotoğrafçılık;

فُوتُوغْرَافِي fotoğraf ile ilgili; fotoğrafçı;

فُوتِيه Fr.> ç. ـآت koltuk;

فَوْج ç. أَفْوَاج grup, topluluk, kalabalık; müfreze, birlik; [maden ocağı vb.de] vardiya; tabur, kıta SUR. LÜB. [1922'ye kadar IR.]; alay [1922'den sonra IR.]; أَفْوَاجًا gruplar/ kümeler halinde ¶ تَبَدُّل الفَوْج vardiya değişimi;

(فوح) فَاحَ u (فَوَحَان ,فَوْح) hoş/ güzel koku çıkarmak, yaymak; [hoş, güzel koku] yayılmak; ¶ فَاحَ مِنْهُ شَذَا القَدَاسَةِ kutsal bir insan olarak kabul edildi;

فَوْحَة güzel koku [esintisi];

فَوَّاح yayılan, saran [güzel koku];

فَوْد ç. أَفْوَاد şakak; şakakların üzerindeki saçlar ¶ جَعَلَ الصَّحِيفَةَ فَوْدَيْنِ sayfayı ikiye katlamak;

(فور) فَارَ u (فَوَرَان ,فَوْر) [su vb] kaynamak, kabarcıklar çıkarmak, [tencere] fokurdamak; kaynayıp taşmak; köpürmek, sinirlenmek, galeyana gelmek MEC.; köpürmek, köpük çıkarmak; [su, yerden] fışkırmak, kaynamak; فَوَّرَ (bşi) kaynatmak [yine birinin kanını MEC.]; (bşi) harekete geçirmek; أَفَارَ (bşi) kaynatmak;

فَوْر ⇑ mas; فَوْرًا hemen, derhal, anında; فَوْرَ... [meb. mud. kul.] ...den hemen sonra; ¶ عَلَى الفَوْرِ ve مِنْ فَوْرِهِ ya da مِنَ الفَوْرِ ¶ hemen, derhal, peşi sıra;

فَوْرِي ani, hemen [meydana gelen];

الى b-e) yetki vermek, (ل veya الى b-e) yetki vermek, (ل veya الى b-i) yetkili kılmak; فَاوَضَ (bşi) müzakere etmek; (b-ile, في hakkında) [anlaşmaya varmak, düzenlemeye gitmek için] fikir teatisinde bulunmak, görüşme/ toplantı yapmak; تَفَاوَضَ (في ...için, hakkında, مَعَ ...ile) görüşme/ toplantı yapmak, (في bşi) müzakere etmek;

فَوْضَى karışıklık, düzensizlik, kaos, kargaşa; anarşi;

فَوْضَوِي anarşik, anarşiye ait; karışık, nizamsız;

فَوْضَوِيَّة anarşizm;

تَفْوِيض teslim/ tevdi/ emanet etme, sorumluluğunu devretme; yetki verme; yetki; manda, vekillik, vekalet ; ¶ تَفْوِيض مُطْلَق (تَامّ) sınırsız yetki; وَثِيقَة التَّفْوِيض vekillik belgesi, vekaletname;

مُفَاوَضَة ç. -آت görüşme, toplantı, konferans; ortaklık İSL.HUK. ¶ فَتَح بَابَ الْمُفَاوَضَات görüşmeleri başlatmak;

مُفَوَّض ç. -ون vekil, temsilci, elçi; komisyon üyesi ¶ وَزِير مُفَوَّض orta elçi, tam yetkili elçi DİPL.;

مُفَوَّضِيَّة ç. -آت ortaelçilik; مُسْتَشَار الْمُفَوَّضِيَّة elçilik danışmanı, müsteşarı;

فُوطَة ç. فُوَط peştemal, peştemal gibi alta tutulan örtü; peçete; havlu;

فَوْعَة : فَوْعَة الشَّبَاب gençliğin baharı;

فُوف ince zar;

فُوفَة ⇑;

مُفَوَّف : ثَوْب مُفَوَّف beyaz çizgili elbise;

(فوق) فَاق u (فَوَاق, فَوْق) (...i) geçmek, (b-den, bşden) üstün olmak; daha ağır gelmek; (bşi) aşmak, geçmek; _ (فُـوَاق, فُـوُوق) (على bşi) hatırlamak ¶ فَاقَ بِنَفْسِه ölmek, ruhunu teslim etmek; فَــوَّقَ (silahı, الى ...e) doğrultmak, çevirmek; b-i) uyandırmak, kendine getirmek, KNŞ.; (b-e) hatırlatmada bulunmak [b-i uyandırmak] KNŞ.; أَفَاقَ (من ...den) iyileşmek, yağa kalkmak, (من ...i) atlatmak; (من ...den, uykudan, baygınlıktan, sarhoşluktan, gafletten) uyanmak, ayılmak kendine gelmek; (b-i, من ...e karşı) uyarmak, تَفَـوَّقَ (على ...den) üstün olmak, (على b-i) geçmek; (ب ...ile, ...de) çok mükemmel, muhteşem bir beceri, göstermek; (في sınavda) yüksek not almak, (في sınıfta, ...de) çok başarılı olmak; اسْتَفَاقَ (من ...den) iyileşmek, ayağa kalkmak, (من ...i) atlatmak;

فَـوْقَ [zarf] yukarısı, üst; ... فَـوْقَ [meb. mud. kul.] ...in üstünde; ...in üzerinde; ...den daha çok [fevkinde] ¶ فَـوْقَ الْـحَـدّ sınırsız, sonsuz; aşırı; فَـوْقَ ذَلِكَ bunun yanında, bir de, ilave-ten; فَوْقَ الْبَنَفْسَجِي morötesi, ultraviyole; فَـوْقَ الطَّبِـيعَة doğaüstü, olağanüstü; فَوْقَ الـعَادَة alışılmamış, görülmemiş, duyulmamış, fevkalade, anormal; acil [toplantı vb.]; ... فَـوْقَ أَنَّهُ olmasının yanında ...e ilaveten; فَمَا فَوْقَه ve dahası, ve fazlası, ve üstü; مِنْ فَـوْقِـه ...in üzerinde; ...in üzerinden, üst tarafından;

çelik gibi [sert];

فُولْت [volt] volt ELK.;

فوم bkz. ثُوم ;

فُونُوغْراف ç. -آت fonograf, gramafon, pikap;

(فوه) فَاهَ u (فَوْه) (ب bşi) telaffuz etmek, söylemek; تفوّه ⇑;

أفْواه ["فَم"'in çoğulu]; ve أفاوِيه baharatlar, koku veren şeyler;

فُوّة boya kökü, kök boya, kızıl kök BOT. Rubia tinctorum MIS.;

فُوّة ç أفْـوَاه , فَـوائِه ağız; delik, menfez; krater; çok derin çukur; yangın musluğu SUR.;

أفْوه geniş ağızlı;

مُفَوَّه açık düzgün [ifade];

في [harfi cer] ...de, ...in içinde; ...de, üstünde; ...yakınında; ...zarfında, ...süresince; ...arasında; ...hakkında; ...konusunda, ...ile ilgili olarak; ...i ele alan, işleyen, konu edilen [kitap başlıklarında]; ...in sayesinde, ...yüzünden; ...e göre; ...e nispetle, ...e nazaran, ...ile karşılaştırıldığında; ¶ هَلْ لَكَ ... فـي ...istermiydiniz?, ...dan hoşlanır mısınız?; خَمْسَة في ثَلاثَة beş kere üç; خَمْسَة أمْتَار في عَشَرَة beşe on, beş çarpı on metre [boy ve en]; كَذِب فـي كَذِب yalan üstüne yalan, peş peşe yalan; كَلام في كَلام laf üstüne laf; فِيمَا مَضَى مِن الزَّمَن veya فِيمَا مَضَى eskiden, geçmişte; önceleri; فِيمَا يَلِي veya فِيمَا بَعْدُ aşağıda, gelen; فِيمَا أعْتَقِد inancıma göre, bende hasıl olan kanaate göre; فِيما بَيْنَهُم onların arasında, aralarında; تَبَسَّمَ في خُبْث sinsi sinsi

فَوْقَانِي [na't] üst..., üst ile/ yukarı ile ilgili;

فَاقَة ihtiyaç, yoksunluk;

فُـوَاق hıçkırık, hıçkırık tutması; ölmek üzere olan kişinin soluğu/ nefesi;

أفَاوِيق ["فِيقَة"'ın çoğulu] [iki sağım arasın-da memede toplanan] süt; lütuf, nimet, ihsan; ¶ أرْضَعَنِي أفَاوِيقَ بِرِّهِ bana çok iyiliği dokundu;

إفَـاقَة iyileşme, [hastalıktan] kurtulma, ayağa kalkma; ayılma, uyanma, kendine gelme; [yine MEC.];

تَفَوُّق üstünlük; baskınlık, herkesten üstün olma; kabiliyet, beceri ¶ تَشْجِيع التَّفَوُّق genç kabiliyetleri destekleme;

فَـائِق üstün; mükemmel, çok iyi, birinci sınıf; göze çarpan, dikkat çeken; mümtaz, seçkin; alışılmamış, duyulmamış, anormal; (sınırı vb.i) çok aşmış, geçmiş; ayık, kendinde;

مُفِيق uyanık, ayık, kendinde;

مُتَفَوِّق üstün; mükemmel, çok iyi, birinci sınıf, göze çarpan, dikkat çeken; seçkin, mümtaz; muzaffer, galip;

مُسْتَفِيق uyanık, ayık, kendinde;

فُـول [cin.is.; tek.is. ة] ç. -آت bakla; fasulye; ¶ فُول مُدَمَّس pişmiş bakla ve yağ ile hazırlanan meşhur bir yemek MIS., SUR.; فُـول سُودَانِي yerfıstığı BOT. Arachis hypogaea;

فَوَّال fasulye, bakla satcısı;

فُولاذ çelik;

فُـولاذِي ve فُـلاذِي [na't] çelik, çelikden;

[pis pis] güldü;

فيما [bağlaç] ...iken, ...olduğu esnada; ¶ فيما اذا ...olduğu taktirde, eğer ...olursa;

فيأ[1] (فاء i (فيء) geri dönmek; [gölge] batıdan doğuya meyletmek; فيأ [ağaç] gölge yapmak/ vermek; افاء (على b-e, bşi) ganimet olarak vermek; (على b-e, bşi) ihsan etmek, lütfetmek, bağışlamak; تفيأ (bş ile veya في bş ile) gölgelenmek, (...de veya في ...de, altında) gölgelenmek;

فيء ç. افياء , فيوء [öğleden sonraki] gölge;

فئة[2] bkz. فيء;

فيتامين ç. ـات vitamin;

فيتنام [v] Vietnam;

افيح müe. فيحاء güzel/ hoş kokulu, aromatik; geniş, kapsamlı; الفيحاء Şam;

فياح kokulu;

فيد ⇒افاد (.e) faydalı/ yararlı olmak, yaramak, (biri için) avantajlı olmak (b-nin) işine gelmek; (b-e, bşi) öğretmek; (b-e, bşi ya da ب bşi) bildirmek, haber vermek; (bşi ya da ب bşi ya da بان ya da ان ...olduğunu) [polise vd.e] ihbar etmek, rapor etmek; (bşi) elde etmek, ele geçirmek, kazanmak; (من ...den) faydalanmak, istifade etmek, kazanç sağlamak; (من bş ile) üstünlüğü elde etmek; tam bir anlam ifade etmek DİLB.; استفاد (bşi) elde etmek, ele geçrimek; (bşin) haberini almak (bş hakkında) bilgi edinmek, (bşi) öğrenmek; (من ya da ب ...den) istifade etmek, faydalanmak; (من ya da ب bşi) kullanmak; (من ...den) mantıki sonuç çıkarmak;

افادة faydalılık, kullanışlılık; kâr, kazanç, avantaj; (ç. ـات) bildirme, bilgi verme, mesaj, haber; ifade [mahkemede] افادة الإستلام alındı [teslimat ibaresi];

استفادة istifade, kullanım;

فائدة ç. فوائد fayda avantaj; kazanç, kâr; faiz; ibret; (ilaç vb. için) kullanım;

مفيد faydalı, avantajlı; kâr getiren, kârlı, kazançlı; öğretici;

مفاد içerik, muhteva, konu [makale vb. için] ¶ اشاعة مفادها ان . . . ...diye bir söylenti, ...dığına dair bir söz, dedikodu;

فيدرالي federal ¶ دولة فيدرالية federal devlet;

فيروز ve فيرزج firuze, türkuvaz;

فيروس [v] ç. ـات virüs;

فيزا [v] İn.> vize;

فيزياء fizik bilimi;

فيزيائي fiziksel;

فسيولوجيا fizyoloji;

فيش ç. ـات Fr.> fiş SUR.;

فياش yüksekten atan, [kendisinde olmayan, gerçek olmayan şey ile] övünen;

فيصل bkz. فصل;

فيض (فاض i (فيضان ,فيض) dolup taşmak; (على bşi) sel/ su basmak; [dışarı] akmak, dolup taşmak; _ (فيض) [haber] yayılmak; _ (فيض, فيوض) ruhunu teslim etmek ¶ فاض صدره بالسر (فيضا) sırrı daha fazla saklayamamak;

افاض (bşi) doldurup taşırmak, (bşi) taşıncaya kadar doldurmak; (bşi, على ...in üzerine)

[1] (فَيْلُولَة، فُيُولَة) i فَالَ (فِيل) [görüş, düşünce] hatalı/ yanlış/ zayıf/ tutarsız olmak; (في görüşünde) hatalı olmak, yanılmak, isabetsiz olmak;

[2] فِيل ç. أَفْيَال ، فُيُول ، فِيلَة fil [ayn zam. satrançta] ¶ سِنّ الفِيل fildişi;

فِيلاّ [v] ç. فِيلاّت villa, yazlık ev;

الفِيلِبِين Filipin adaları;

فَيْلَج ve فَيْلَجَة ç. فَيَالِج ipek kozası;

فَيْلَسُوف ç. فَلاَسِفَة filozof;

فَيْلَق ç. فَيَالِق büyük ordu birliği, askeri birlik;

فِيلْم = فِلْم film;

فِيلُولُوجِي filoloji;

فِيمَ [(soru) في+ ما] niçin, ne diye?

فِيمَا bkz. في ;

فَيْنَة ç. an, vakit, zaman ¶ الفَيْنَةَ بَعْدَ الفَيْنَةِ veya بَيْنَ الفَيْنَةِ وَ الفَيْنَةِ ya da الفَيْنَة بَعْدَ الأُخْرَى ve في الفَيْنَة بَعْدَ الفَيْنَة arasıra, bazen, arada bir;

فَيْنَان güzel, uzun saç; güzel, uzun [saç];

فِيَنَّا ve فِيِينَّا ["v" ve " f " telaffuzu ile] Viyana;

فِينُوس [v] Venüs;

فِينِيسِيَا Venedik;

فِينِيقِي Fenikeli [na't]; (ç. ـون) Fenikeli [i.];

فيهق ⇐ تَفَيْهَق sözü uzatmak, ayrıntıya girmek;

فَيْهَقَة lafı/ sözü/ konuyu uzatma;

الفَيُّوم Feyyum kasabası;

dökmek, (bşi, özl. gözyaşı) dökmek; (في sözü) uzatmak; kendini tamamen (في bşe) vermek, kaptırmak; (ب hakkında) çok/ uzun uzun/ ayrıntılı konuşmak; (على b-e, ب bşi) uzun uzun anlatmak; (ب kelimeyi) net/ açık bir şeklide telaffuz etmek; اِسْتَفَاضَ (على ...in üzerine) dökmek; [haber] yayılmak; bol/ mebzul olmak; (في sözü) uzatmak, (في ...de) ayrıntılara girmek;

فَيْض sel, su baskını; dışarı akma, doğma; taşma; bolluk, çokluk (ç. فُيُوض) nehir;

فَيَّاض taşkın, coşkun; ayrıntılı, tafsilatlı [konuşma]; cömert, eli açık; ¶ فَيَّاض الخَاطِر bilgili, akıllı ≈ dağarcığı yüklü, kırkambar;

فَيَضَان sel, su baskını, taşma;

مَفِيض çıkış yeri./deliği; çıkış, kaçış ¶ لَيْسَ لَنَا مِنْهُ مَفِيض bundan kaçınamayız, bunu yapmaktan başka çaremiz yok; لا يَجِدُ مَفِيضاً مِنْ . . . her halukarda yapmak zorunda; لا يَجِدُ مَفِيضاً الى الكَلاَمِ serbestçe konuşma fırsatı bulamıyor;

إِفَاضَة ayrıntılı/ tafsilatlı/ detaylı olma, teferruata girme;

اِسْتِفَاضَة bolluk, dolup taşma;

فَائِض bol, mebzul; fazla, artan; (ç. فَوَائِض) faiz;

مُسْتَفِيض detaylı, ayrıntılı, tafsilatlı, teferruatlı, kapsamlı;

فايظ [=فَائِض] faiz MIS.;

فايظجي faizci,tefeci MIS.;

فَيْفَاء ç. فَيَافٍ çöl;

ق dakika için kısaltma;

قَازُوزَة İt.> [g] gazoz SUUD.;

قَاشَانِي porselen, çini; fayans;

قَاف "ق" harfinin adı;

قَاقُلَّة kakule, hemame BOT.;

قَاقُلِّي bir tür tuzcul bitki BOT. Salsola fruticosa;

قَاقُم as, kakım ZOO. Mustela erminea, Putorius ermineus;

قَالِب ç. قَوَالِب şekil; kalıp; model; matris, hurufat kalıbı MATB; ayakkabı kalıbı ¶ قَالِب جُبْن peynir kalıbı; قَالِب سُكَّر [küp şeker için] tane; قَالِب صَابُون sabun kalıbı; قَلْبًا وَ قَالِبًا her şeyiyle, bütün ruhuyla; gizli ve açık olarak;

قَالُوش ç. ـَات Fr.> [g] galoş, kısa çizme;

قَامُوس ç. قَوَامِيس okyanus; sözlük, lugat [Kamus el-muhît' isimli eserin adındaki "kamus" kelimesinin genellik kazanmasıyla bu anlamda kullanılmaya başlanmıştır.];

قَان : أَحْمَر قَان kan kırmızısı, koyu kırmızı renk;

قَانِي koyu kırmızı renkli;

قَانُون bkz. قنّ

قَاوَرْمَة T.> soğan ve domates ya da kabak ile birlikte pişirilen yemek;

قَاوُق ve قَاوُوق ç. قَوَاوِيق kavuk;

قَاوُون T.> kanun;

قَايِش T.> kayış; ustura, berber kayışı;

قَبَّ u (قَبّ) (*bşi*) kesip koparmak; dikilmek, doğrulmak; yükselmek; [saç] diken diken olmak;

قَبّ ç. أَقْبَاب poyra; terazi kolu;

قُبَّة ç. قُبَب , قِبَاب kubbe; kubbe şeklindeki yapı; türbe ¶ قُبَّة الجَرَس çan kulesi; قُبَّة الإِسْلَام Basra şehrinin lakabı;

مُقَبَّب kubbeli; konveks, dışbükey;

قَبَّة ç. ـَات yaka;

قَبُحَ u (قَبَاحَة , قُبْح) [maddi ya da manevi] çirkin/ menfur olmak; utanç verici/ onur kırıcı olmak; قَبَّحَ (*b-i, bşi*) çirkinleştirmek veya iğrenç hale getirmek; (عَلَيْهِ فِعْلَهُ *b-e, yapmış olduğu şeyin*) çirkin/ menfur/ kötü olduğunu söylemek; (عَلَيْهِ فِعْلَهُ *b-i, yapmış olduğu şeyden dolayı*) azarlamak, tekdir etmek; اِسْتَقْبَحَ (*b-i, bşi*) çirkin/ iğrenç bulmak; hiç beğenmemek, (*b-den, bşden*) hoşlanmamak;

قُبْح çirkin [maddi, manevi]; rezalet, şerefsizlik, adilik ¶ قُبْحًا لَهُ ayıp ona! utansın!;

قَبِيح ç. قِبَاح , قَبَاحَى , قَبْحَى çirkin, kötü [maddi veya manevi] şeni, utanç verici, rezil, adi, şerefsiz, alçak; utanmaz, arsız;

قَبِيحَة ç. قَبَائِح , قِبَاح iğrenç, utanç verici şey, rezalet;

قَبَاحَة çirkinlik [maddi veya manevi];

قُبْصَة tutam;

قَبَضَ i (قَبْض) (b-i, bşi ya da ب ya da على b-i, bşi) kavrayarak tutmak, kavramak, sıkıca tutmak; (على b-i) yakalamak, tutuklamak; (bşi, parayı) tahsil etmek; teslim almak (bşi) azaltmak, kısmak; (البَطْن mideyi) kabız etmek; (b-nin) keyfini kaçırmak; قُبِض veya قُبِضَت رُوحُهُ ruhu kabzolunmak, ruhunu teslim etmek; ¶ قَبَضَ اللّهُ رُوحَهُ ya da قَبَضَهُ اللّهُ Allah b-nin canını almak; . . . قَبَضَ يَدَهُ عَنْ elini ...den uzak tutmak; ...e cimri davranmak; قَبَضَ الصَّدْرَ (النَّفْس) b-i sıkmak, b-nin keyfini kaçırmak; قَبَّضَ (bşi) kısmak, azaltmak; (bşi, b-e) [sahibi olsun diye] vermek; (fiyatı) ödemek ¶ قَبَّضَ النَّفْسَ (الصَّدْرَ) b-nin canını sıkmak, b-nin keyfini kaçırmak; تَقَبَّضَ küçülmek, çekmek; kısılmak, azalmak; [البَطْنُ] kabız olmak; تَقَبَّضَ = انقبض ; teslim alınmak [para vb.]; (عن ...ile) ilgisini kesmek; içine kapanmak; (عن insanları) terketmek; keyifsiz olmak, keyfi kaçmak [yine انقبض صدره];

قَبْض elin tamamıyla tutma, kavrama; (على b-i) yakalama, tutuklama; [para] teslim alma; kısma, azaltma ¶ القَبْض وَ الدَّفْع gelirler ve giderler; اَلْقَى القَبْضَ عَلَيْه b-i tutuklamak;

قَبْضَة ç. قَبَضَات tutma, kavrama; avuç dolusu; yakalama, zapt; MIS. 12.5 cm uzunluğunda, uzunluk ölçüsü; _(ç. قِبَاض) kabza ¶ قَبْضَة اليَد yumruk; في قَبْضَتِه elinde, eli altında; في قَبْضَة يده ;⇑ وَقَعَ في قَبْضَتِه b-nin eline düşmek;

rezillik, adilik, şerefsizlik;

اَقْبَح daha çirkin; daha adi, daha kötü, daha çok rezil eden; daha iğrenç/ menfur;

مقابح kötü yanlar, çirkin vasıflar;

1 قَبَّار kebere BOT. Capparis spinca;

2 قَبَرَ u, i (قَبْر, مَقْبَر) (b-i, bşi) gömmek;

قَبْر ç. قُبُور kabir, mezar;

مَقْبَر ç. مَقَابِر bir şeyin gömüldüğü yer; mezarlık;

مَقْبَرَة ç. مقابِر ⇑; ⇑;

مَقْبَرِي mezar kazıcı; mezarlık bakımı ile ilgilenen kişi; mezarlık bekçisi;

3 قُبَّر [cin.is.; tek.is. ة] tarlakuşu ZOO. Alavda;

قَبْرَص ve قُبْرُس Kıbrıs;

قُبْرصي Kıbrıs...i, Kıbrısa mahsus; Kıbrıslı [is.]; القَبَارِصَة Kıbrıslılar;

قَبَسَ i (قَبْس) (bşi, من ..den) almak; (bşi من ...den) ödünç almak MEC.; (bşi من ...den) iktibas etmek, alıntı yapmak; اقْتَبَسَ (من ..den, نَارًا من . . . ...den) [aydınlanmak için] ateş almak/ istemek; . . . اقْتَبَسَ عِلْمًا مِنْ ...den bilgi almak; (bşi) öğrenmek; (bşi عن veya من ..den) iktibas etmek, alıntı yapmak, iktibasta bulunmak;

قَبَس meşale; yanan kömür;

قَبْسَة ⇑ meşale;

قَابُوس kabus;

اقْتِبَاس [bilgiyi] alma, edinme, öğrenme; iktibas, alıntı;

مُقْتَبَسَات alıntılar;

قَبَصَ i (قَبْص) (bşi) parmak uçları ile tutmak; (bşden) bir tutam almak;

قبضة ç. قُبَض avuç [dolusu];

قباضة (*para, vergi*) toplama, tahsil etme;

مقبض ç. مقابض kabza;

مقبض ç. مَقَابِض sap, tutamak; kabza;

انْقِبَاض kısılma, azalma; çekme, büzülme, kabızlık; keyifsizlik, can sıkıntısı, moral bozukluğu [yine انْقِبَاض الصَّدْرِ];

قابض kabız; üzücü, moral bozucu, keyif kaçırıcı; [para vb.i] teslim alan; mengene, kıskaç TEKN.; (ç. ـون , قُبَّاض) [vergi] tahsildar; ¶ عَضَلَة قابضة fleksör kas; قَابِض عَلَى الأَمْرِ bir işi tamamen kontrolünde bulunduran;

مقبوض : مَقْبُوض عَلَيْهِ tutuklu; (ç. مَقَابِيض) gelir;

مُنْقَبِض canı sıkılmış, morali bozuk, keyifsiz ¶ مُنْقَبِض الصَّدْرِ (النَّفْسِ) ⇑;

قبط[1] ⇒ قَـبَّطَ وَجْـهَـهُ kaşlarını çatmak, yüzünü buruşturmak;

القبط ç. الأَقْبَاط Kıptiler;

قِبْطِي Kıpti [s. ve is.];

قُبْطَان ç. قَبَاطِنَة , قَبَاطِين [gemide] kaptan TUN.;

قبع *a* (قُبُوع) [kirpi, başını gizlemek için] kapanmak, top olmak; çömelmek, yere çökmek; _(قُبَاع ,قَبْع) [domuz] homurdamak; [fil] ses çıkarmak, bağırmak; _(قَبْع) peş peşe yudumlamak, yuvarlamak MIS.;

قُبَّعة ç. ـآت şapka; kep; fötr şapka SUR.;

مُقَبَّع şapkalı, başında şapkası olan;

قبقب şişmek, kabarmak MIS.;

قَبْقَاب ç. قَبَاقِب takunya, nalın ¶ قَـبْقَـاب الإِنْزِلَاق paten;

قباقيبي : مِسْمَار قَبَاقِيبِي küçük çivi MIS.;

قبل *a* (قَبُول) (*...i* veya ب *b-i, bşi*) kabul etmek; (*b-i, bşi*) hüsnü kabul ile karşılamak, hoş karşılamak; (*bşe* veya ب *bşe*) razı olmak muvafakat göstermek; (*bşi* veya ب *bşi*) uygun bulmak; (*...e,* في *...için*) izin vermek, müsaade etmek; (من *b-e, emirlerine*) itaat etmek, boyun eğmek; قبل *a* ve قبل *u, i* (قَبَالَة) (ب *...için*) kefil olmak, garanti vermek; قبل mansup masdar ile çoğu zaman, "...i, ...olması/ ...yapması mümkün, muhtemel [kabil]" ifadeleriyle karşılanabilir, örneğin: دَاء يَقْبَلُ الشِّفَاءَ iyileşmesi/ mümkün hastalık; بَضَائِع تَقْبَلُ الإِلْتِهَاب tutuşabilir [tutuşması mümkün] malzemeler; أَثْمَـــان لاَ تَقْـــبَلُ المُزَاحَمَة rekabeti kaldırmayan fiyatlar; قَبِلَ شَكًّا şüphe götürmek; قبّل (*..i*) öpmek; güneye gitmek MIS.; قابل (*bşin, b-nin*) karşısında/ (*bş ile, b-ile*) yüz yüze/ karşı karşıya olmak; (*...i,* ب *ile*) karşılamak; (*b-ile*) karşılaşmak; (*b-e*) uğramak; (*b-ile*) bir araya gelmek, buluşmak [bir meseleyi konuşmak için]; (*b-ile*) röportaj yapmak; (*b-i*) huzura kabul etmek, (*b-ile*) resmi görüşme yapmak; (*b-i, bşi,* ب veya على *...ile*) karşılaştırmak, mukayese etmek ¶ قَابَلَهُ عَلَى الرَّحْبِ وَ السَّعَة *b-i, bşi* hoş/ hüsnü kabul ile karşılamak; قَـابَلَه بِـالمِثْلِ *b-e* aynı ile mukabele etmek, *b-e* aynı şekilde karşılık vermek; أقبل ön tarafa yönelmek; (على *...e*) yaklaşmak; (على *...e doğru*) ilerlemek; (على *...e*) dönmek; (على *...e*) girmek;

dikkatini (على ...e) yöneltmek, (على ile) ilgilenmek, meşgul olmak; (الى ...e) gitmek, gelmek; [ürün] bol olmak; [mud. fiil öncesi kullanım] yapmaya başlamak ¶ اَقْبَلَ عَلَيْهِ الدَّهْرُ ya da اَقْبَلَتْ عَلَيْهِ الدُّنْيَا şans yüzüne gülmek, talihi yaver/ yolunda gitmek; تَقَبَّلَ (bşi) kabul etmek; [Allah] (اَلدُّعَاءَ duayı) kabul etmek [ihsanen]; تَقَابَلَ karşı karşıya olmak; yüz yüze olmak; [iki kişi vb.] karşılaşmak; bir araya gelmek, toplantı/ görüşme yapmak, (مع ...ile) buluşmak; karşılaştırılmak, mukayese edilmek; اِقْتَبَلَ (b-i, bşi) teslim almak; (bş ile) severek/ isteyerek ilgilenmek; اِسْتَقْبَلَ (b-e, bşe) yüzünü çevirmek; (b-i) karşılamak; (...ile) karşılaşmak; (bşi) üzerine almak, sorumluluğunu yüklenmek; (misafiri) kabul etmek; (radyo, televizyon yayınını) almak, çekmek;

قَبْلُ [zarf] ya da من قَبْلُ ve قَبْلاً önceleri, eskiden; عَنْ ذي قَبْلٍ veya من ذي قَبْلُ [ismi tafdilden sonra] öncekinden, eskisinden daha...; ... قَبْلَ [mud. kul.] ...den önce; قَبْلَ كُلِّ شَيْءٍ her şeyden önce; ... من قَبْلِ ...den önce; ... قَبْلَ اَنْ [bağlaç] ...olmasından önce;

قَبْلَئِذٍ önceleri, eskiden;

قُبَيْلَ [meb. mud. kul.] ...den az bir zaman önce; ... قُبَيْلَ اَنْ ...olmasından az önce;

قُبُلٌ [is.] ön kısım, ön bölüm, ön; مِنْ قُبُلٍ önden; önde;

قِبَلٌ yapabilirlik, kudret, güç; ... قِبَلَ [mud.kul.]; ...in yanında, yakınında, huzurunda; ...e doğru, ...yönüne; ... لاَ قِبَلَ له بـ ...için hiç bir şey yapamamak, ...için yapacak bir şeyi olmamak; ...i yapamamak ...e güç yetirememek; .. مِنْ قِبَلِ [mud. kul.] ...tarafından; مِنْ قِبَلِ نَفْسِهِ kendi rızası/ isteği ile, kendiliğinden; لي قِبَلَهُ دَيْنٌ onun bana borcu var;

قُبْلَةٌ ç. قُبَلٌ , قُبُلاَتٌ öpücük;

قِبْلَةٌ kıble; mihrap; قِبْلَةُ الأَنْظَارِ dikkatlerin odak noktası; ⇑ قِبْلَةُ الإِهْتِمَامِ;

قِبْلِيٌّ güney [s.] ¶ الْوَجْهُ القِبْلِيُّ Yukarı Mısır;

قَبُولٌ hüsnü kabul, hoş karşılama; kabul; rıza gösterme, muvafakatta bulunma, izin verme; masdara mudaf olarak, yapılabilirlik, olabilirlik anlamlarına gelir: عَدَمُ قَبُولِ التَّفْرِقَةِ bölünemezlik, bölünmeme;

قَبِيلٌ kefil; cins, sınıf; kabile topluluk; nesil ¶ مِنْ هَذَا القَبِيلِ bu cins(den), böyle; yine bu münasebetle; مِنْ قَبِيلِ الإِيضَاحِ açıklama olarak [izah kabilinden]; مِنْ كُلِّ قَبِيلٍ وَ دَبِيرٍ her türden; لَيْسَ مِنْ هَذَا الأَمْرِ فِي قَبِيلٍ وَ لاَدَبِيرٍ onun bu meselede yapacağı hiç bir şey yok, bu konuda en ufak bir katkısı bile olamaz;

قَبِيلَةٌ ç. قَبَائِلُ kabile;

قَبَلِيٌّ kabile ile ilgili;

قَبَالَةٌ kontrat, sözleşme; kefalet, kefillik, garanti, sorumluluk;

قِبَالَةٌ gebelik ve doğumla uğraşan tıp dalı; ebelik;

... قُبَالَةَ [meb. mud. kul.] ...in karşısında, ...ile karşı karşıya, yüz yüze;

تَقْبِيلٌ öpme;

قبال [meb. mud. kul.] = قُبَالَة ;

مُقَابَلَة karşılaşma, rastgelme; buluşma, bir araya gelme, toplantı; konuşma, müzakere; röportaj; resmi kabul, huzura kabul; karşılaştırma, mukayese ¶ مُقَابَلَة ذَلِكَ veya في مُقَابَلَة ذَلِكَ buna karşılık, buna mukabil; تَشْـــرِيع الْمُـقَـابَلَة karşılaştırmalı anatomi; الْمُقَابَلَة بِالْمِثْل misilleme, aynen karşılık verme, mukabele bilmisil; اَخَذَ بِالْمُقَابَلَة karşılık olarak almak;

اقبال yaklaşma, ilerleme; ulaşma varma; (على ... *ile*) ilgilenme, (عـلـى ...*e*) ihtimam gösterme; baht açıklığı, iyi talih ¶ قْـبَـالاً وَ ادْبَاراً bir ileri bir geri, bir aşağı bir yukarı;

تقبّل ⇑ mas.; hassaslık, duyarlılık;

اقتبال kabul;

استقبال ç. -آت kabul; karşıtlık, [iki cismin] ASTR.; dolunay; gelecek, istikbal; اسْتِقْبَالاً gelecekte, istikbalde; ¶ آلَة الإسْتِقْبَال alıcı cihaz; غُرْفَة الإسْتِقْبَال misafir odası; kabul salonu; كَانَ في اسْتِقْبَالِه onu karşılamaya gelmişti;

قـابل ebe, doğum yaptıran kişi; izleyen, bir sonraki, gelecek [ay, gün, yıl]; (لـ ...olması) mümkün, muhtemel, (لـ) ...yapılabilir; alıcı [radyo] ¶ قَـابِل لِـلْمَـوْت ölümlü; قَابِل لِلشِّفَاء tedavisi mümkün; قَابِل لِلإلْتِهَاب yanıcı, yanabilir; قَابِل لِلتَّوْصِيل iletken [s.] ELK.; غَيْرُ قَابِلِ الرُّجُوع geri dönülmez, dönüşü olmayan; يَكُونُ جَوَازُ السَّفَرِ قَابِلاً لِلتَّجْدِيدِ اَرْبَعَ مَرَّات» pasaport [ancak] dört kez yenilenebilir.»;

قابلة ç. -آت , قَوَابِل ebe, doğum yaptıran; (ç. قَوَابِل) kap [çoğ.] قَوَابِل esaslar;

قـابليّة yetenek, kabiliyet; (لـ için) mümkün/ uygun/ yerinde olma; (لـ ...*e*) istidadı olma, yeteneği bulunma; (لـ) yapılabilirlik; iştah; ¶ قَابِلِيَّة لِلتَّوْصِيل iletkenlik [iletebilirlik]; قَابِلِيَّة القِسْمَة bölünebilirlik;

مقبول kabul edilebilir, makul; geçer [sınav derecesi] MIS.; hoş, cana yakın, nazik; sevilen, makbul, yaygın, hoş karşılanan;

مُقَبِّلات iştah açıcı yiyecekler; aperatif;

مقابل karşıda olan, karşı; karşılık ¶ مُقَابِلَ ذَلِكَ veya في مُـقَـابِلِ ذَلِكَ buna mukabil/ karşılık, buna göre; مُقَابِلَ تَقْدِيمِ الكُوبُون kupon[ların teslimi] karşılığında; مِائَة سَـفِـينَة مُـقَابِلَ خَـمْسِينَ في العَامِ السَّابِقِ geçen seneki elli gemiye karşılık yüz gemi; بِدُونِ مُـقَـابِل veya مُقْبِل karşılık beklemeden, karşılıksız;

مقبل gelecek, sonraki, izleyen [hafta vb.];

مقتبل : في مُقْتَبَلِ العُمْرِ ömrünün baharında; مُقْتَبَلَ اللَّيْلِ gecenin ilk saatlerinde, gece erken vakitlerde;

مستقبِل alıcı cihaz [radyo];

مستقبَل ön kısım/ bölüm/ yüz, ön; gelecek, müstakbel [s. ve is.];

قبن ⇐ قَبَنَ [el kantarı ile] (*bşi*) tartmak;

قبّان el kantarı; terazi skalası; kantar;

قباء[1] ç. اَقْبِيَة bol yenli [üstlük] elbise;

[2](قبو) قَبَا u (*bşi*) bükmek, büküp kavis oluşturmak; (binayı) kemerli yapmak;

قبو ç. اَقْبِيَة tonoz, kemer, çatı kemeri; kemerli çatı; mahzen; tünel, geçit; suflör kabini;

قَبْوَ الوِقَـايَةِ من الغَارَاتِ الجَـوِّيَّةِ ¶ hava saldırısından korunma sığınağı;

قَبْوَة tonoz, kemer;

قَبَاء aralık, mesafe;

قَابُودَان kaptan;

قَتّ u (قَتّ) (bşi) kötü, yanlış bir şekilde ifade etmek, sunmak; yalan söylemek; قَاتَّ (b-i, bşi) kökünden yok etmek, sökmek;

قَتَّات iftira eden, karalayan;

قَتَب ç. اَقْتَاب kambur [sırttaki] MIS.;

مُقَوْتَب kambur [kişi];

قَتَاد geven ağacı BOT. Astragalus ¶ جَلَسَ عَلَى قَتَادٍ diken üstnde oturmak; دُونَهُ خَرْطُ القَتَادِ pek çok zorluk çekildikten sonra söz konusu amaca ulaşılabilir, ≈ bu işi yapmak için bir fırın ekmek yemek lazım;

قَتَر u, i (قَتْر, قُتُور) ve قَتَّرَ (على b-e karşı) cimri davranmak, az vermek; اَقْتَرَ ⇑; zor şartlar altında yaşamak, fakir olmak, fakirleşmek;

قَتْر (على ...e) cimri davranma, cimrilik;

قَتَرَة toz;

قُتَار [kızarmış veya pişmiş bir şeyin] koku;

تَقْتِير (على ...e) cimri davranma;

قَاتِر (على ...e) cimri, pinti davranan;

مُقَتِّر ve مُقْتِر (على ...e) ⇑;

قَتَل u (قَتْل) (b-i) öldürmek; (bşi, açlığı) bastırmak, yatıştırmak, gidermek; (bşi, ب ...ile) karıştırmak, seyreltmek; (bşi) iyi bilmek (bşin) ustası olmak; ¶ قَتَلَه خُبْرًا (عِلْمًا) ya da قَتَلَه دَرْسًا وَ بَحْثًا bir alanda iyi bilgisi olmak, üstat, usta olmak; قَتَلَ الْمَوْضُوعَ بَحْثًا bir konuyu/ meseleyi iyice/ kapsamlı bir şekilde incelemek [konuyu didik didik etmek]; قَتَلَ الدَّهْرَ خِبْرَةً hayatta çok tecrübeler edinmek, gün görmüş/ görmüş geçirmiş olmak;

قَتَّلَ (insanları) katletmek, kırıp geçirmek;

قَاتَلَ (b-ile, b-e karşı) savaşmak, mücadele etmek; قَاتَلَهُ اللّٰهُ [Allah onu öldürsün] ≈ Allah belasını versin!, lanet olsun!; تَقَاتَلَ ve اِقْتَتَلَ savaşmak, mücadele etmek, savaş halinde olmak; اِسْتَقْتَلَ hayatını tehlikeye atmak;

قَتْل öldürme; cinayet; ¶ قَتْل الخَطأ kasıtsız öldürme HUK.; القَتْل العَمْد veya القَتْل العَمْدي ya da القَتْل عَمْدًا ya da القَتْل العَمْد مَعَ سَبْقِ الإصْرَار teammüden adam öldürme, cinayet;

قِتْل ç. اَقْتَال düşman, hasım;

قَتِيل ç. قَتْلَى öldürülen, maktul; savaş/ çarpışmada öldürülen [s. ve is.]; [savaş] kurbanı; قَتِيل الحَرْب savaş kurbanı, harpte öldürülmüş;

قَتَّال öldürücü;

اَقْتَل daha öldürücü;

مَقْتَل cinayet; ölümcül çatışma, harp; (ç. مَقَاتِل) hayati organ; ökçe veteri; ¶ ضَرَبَهُ في مَقَاتِله veya اَصَابَ مِنْهُ الْمَقْتَلَ b-i can alıcı yerinden vurmak veya öldürmek;

مَقْتَلَة ç. -آت katliam, kırım;

تَقْتِيل ⇑;

قِتَال savaşma, harbetme, mücadele etme; çarpışma; ¶ سَاحَة القِتَال savaş meydanı;

مُقَاتَلَة savaş harp; çarpışma;

تَقَاتُل bb ile savşama;

قَاتِل öldüren; öldürücü, ölüme sebebiyet

veren; (ç. قُتَّال , قَتَلَة) katil, cinayet işleyen;

قَاتِلاَت (لـ ...i) öldürücü etkenler/ amiller;

مُقَتَّل denenmiş, tecrübe edilmiş;

مُقَاتِل savaşan, harbeden, savaşçı;

مُقَاتِلَة [cin.is] savaşçılar, muharip birlikler;

مُقَاتِلَة ç. -آت savaş uçağı;

مُقْتَتَل savaş alanı/ meydanı;

مُسْتَقْتِل kendini tehlikeye atan, kahraman;

قَتَمَ u (قُتُوم) [toz] kalkmak; اقْتَمَّ kararmak, koyu renkli olmak;

قَتَمَة , قُتْمَة koyu, siyahımsı renk, siyahlık;

قَتَام ⇑;

أَقْتَم koyu renkli, siyahımsı;

قَاتِم ç. قَوَاتِم siyah, koyu ¶ أَسْوَد قَاتِم koyu siyah;

قَثَّ u (قَثّ) ve اقْتَثَّ (bşi) kökünden sökmek;

قِثَّاء [cin.is.; tek.is. ة] salatalık; sonda, akaç;

قَثَاثِير sonda, akaç;

قَثْطَرَة sonda, akaç;

قَحَّ u öksürmek;

قُحّ ç. أَقْحَاح saf, arı, katışıksız; hakiki, gerçek;

قَحْبَة ç. قِحَاب fahişe, kahpe;

قَحَطَ a (قُحُوط, قَحْط) ve قَحِطَ a (قَحَط) [yağmurlar] yağmaz olmak, yağmamak; قَـحِـطَ ve قُحِطَ [edil.] [yıl] yağmursuz/ kurak olmak;

قَحَّطَ (النَّخْلَة hurma ağacını) tozaklamak; (bşi) kazıyarak silmek; أَقْحَطَ [yıl] yağmursuz/ kurak olmak/ geçmek;

قَحْط yağmur yağmama; kuraklık; kıtlık, açlık; yokluk, muhtaç olma;

قَحْطَان güney Araplarının atalarından biri;

قَحَفَ a (قَحْف) (bşi) yutmak; [nehir] (bşi) sürükleyip götürmek; قَحَفَ = اقْتَحَفَ ;

قِحْف ç. قُحُوف , أَقْحَاف , قِحْفَة kafatası;

قُحَاف sel gibi, azgın akan [nehir];

قَحَلَ a ve قُحِلَ [edil.] kurumak ya da sıcaktan çatlamak;

قَحَل kuruluk, kıraçlık;

قَحِل kuru, sıcaktan çatlamış;

قُحُولَة kuruluk, kıraçlık;

قَحْلاَء müe. kuru;

قَاحِل kuru, sıcaktan çatlamış, kıraç;

قحم ⇐ أَقْحَمَ (b-i, في ...e) karışmasına sebep olmak, sürüklemek; (bşi في ..e) zorla sokmak/ tıkmak ¶ أَقْحَمَ نَفْسَهُ بَيْنَهُم onların arasına [zorla] girdi; أَقْحَمَ نَفْسَهُ فِيمَا لاَ يَعْنِيه kendisini ilgilendirmeyen işlere burnunu sokmak, böyle işlerde akıl vermeye kalkmak; اقْتَحَمَ (bşe) hızla atılmak, fırlamak; (bir yere) zorla/ izinsiz girmek; (bşi) zorla içeri sokmak; (bşe) dalmak, birden girmek; (bşe doğru) atmak; (bşi) ani ve şiddetli bir saldırı ile ele geçirmek; (bşe) girişmek, atılmak; (tehlikeye, zorluklara) meydan okumak, karşı koymak;

قُحْمَة ç. قُحَم riskli/ tehlikeli iş;

مِقْحَام ç. مَقَاحِم kendini düşünmeden tehlikeye atan, gözüpek, deliduman, delifişek;

إِقْحَام katılma, karışma;

اقْتِحَام zorla/ izinsiz içeri girme; akın, hücum, saldırı; zorla ele geçirme;

أُقْحُوَان ç. أَقَاحٍ , أَقَاحِي sarı papatya, öküz-

قدح زِنَادَ الفِكْر iyice düşünmek, tartmak; قَدَحَ فِكْرَهُ ⇑; قَدَحَ شَرَرًا kıvılcım çıkarmak; قدح في نَتَائِجِ الإِنْتِخَابَات seçim sonuçlarının hileli olduğunu düşünmek/ saymak; اقتدح [yine النَّار] çakmaktaşından ateş çıkarmak; (bşi) iyice düşünmek;

قدْح karalama, yerme, iftira, leke; azarlama, paylama; kıymetini düşürme, itibarını zedeleme;

قدْح ç. قداح ,اَقْدُح ,اَقْدَاح ,اَقَادِحيح ok; fal oku ¶ القِدْحُ الْمُعَلَّى cahiliye Araplarının "مَيْسِر" oklarının yedincisi ve en iyisi [bu oku çeken kişi kesilen devede yedi hisse sahibi olurmuş]; ...له القِدْحُ الْمُعَلَّى في ...de çok önemli olmak, asli etken/ amil olmak;

قدَح ç. اَقْدَاح bardak, içmek için kullanılan kap; kadeh; fincan; hububat için bir hacim ölçüsü [Mısır'da = 1, 96 أَرْدَب = 2.062 litre];

قدَّاح ve قَدَّاحَة ç. ـَات çakmaktaşı; çakmaktaşından ateş çıkarmakta kullanılan demir çubuk vb.; çakmak [sigara vb. için];

مقدحة çakmaktaşından ateş çıkarmakta kullanılan demir çubuk vb.;

قدر u, i (قَدْر) [Allah] (bşi) takdir etmek; قدر i (مَقْدِرَة,قُدْرَة) ve قدر a (قَدَر) güçlü olmak ya da kadir olmak; (على bşe) gücü yetmek; (على bşi) yapabilmek, (أَنْ ...) ...yapabilmek, (على ...e, ... أَنْ ...yapmaya) güç yetirebilmek, muktedir olmak; قدَّر [Allah] (على b-e, bşi) takdir etmek, uygun görmek; [Allah] (bşi) [kaderde] yazmış olmak; (bş için)

gözü BOT. Anthemis nabiliş; papatya BOT.;

1 قد mazi fiil öncesinde eylemin/ fiilin kesin olarak yerine getirildiğini ifade eder; şimdiden, zaten; mişli geçmiş zamanı ifade eder; [muzari fiil öncesinde] bazen, arasıra, belki, ...olabilir, ...yapabilir;

قدّ u (قَدّ) (bşi) uzunlamasına şerit gibi kesmek; (bşi) kesip koparmak; (bşi) parçalara bölmek; قُدَّ [edil.] karnı ağrımak; ¶ قُدَّ قَلْبُهُ مِنْ جَفَر taş kalpli olmak; قدّد = قَدَّ; (eti, meyvayı) kurutmak; انقدّ yarılmak; birden gülmeye veya ağlamaya başlamak; اقتدّ = قَدَّ;

قدّ ç. اَقُدّ deri kayış, şerit;

قدّة ç. قدَد ray; bina yapımı ve sıvacılıkta kullanılan büyük tahta cetvel; تَفَرَّقُوا طَرَائِقَ قِدَدًا ayrılığa düşmek, hiziplere bölünmek;

قديد ince ince kesilip, tuzlanmış/ kurutulmuş et;

قدّ ç. قُدُود şekil, biçim, boy, fizik, yapı; büyüklük, hacim MIS.; ¶ عَلَى قَدِّهِ eşit, aynı boyda/ büyüklükte;

قدح a (قَدْح) (bşi) delmek; (في b-i) yermek, kötülemek; (في b-i) azarlamak, paylamak; (في b-e) serzenişte bulunmak, (في b-i) kınamak, ayıplamak; (في b-nin şahitliğini, tanıklığını) geçersiz saymak, saymamak, tanımamak, kabul etmemek; (ب veya في bşi) küçültmek, değerini düşürmek, itibarını zedelemek, (في bşe) karşı çıkmak; (في ...i) çiğnemek, ihlal etmek; [النَّارَ مِنَ الزَّنْد çakmaktaşından] ateş/ kıvılcım çıkar(t)mak; ¶ قَدَحَ

tahminde bulunmak, (*bşi*) değerlendirmek, değerini ölçmek (*bşi*, بـ ...*ile*) ölçmek, (*bşi*, بـ...*e*) kıyas etmek; (*bşi*) sezmek, geleceğini görmek; (...أنْ ...*olacağını*) tahmin etmek, zannetmek; (*b-i, bşi*; لـ *b-nin, bşini*) takdir ile karşılamak; (*bşe*) değer tayin etmek, kıymet takdir etmek; (*b-nin*, على ...*yapmasını*) mümkün kılmak, (*b-i* على ...*yapacak*) duruma getirmek; (*bir ifade için* veya لـ *bir ifade için*, بـ ...*in* veya ...*in*) takdiren var olduğunu ifade etmek DİLB.; ¶ لاقَـدَّرَ اللّهُ Allah korusun! Allah etmesin!; قُـدِّرَ فَكَانَ takdiri ilahi!, Allah böyle takdir etmiş!; قَدَّرَهُ حَقَّ قَدْرِهِ *bşe* gerçek değerini/ hakkını vermek; لاَ قَـدَّرَ اللّهُ لَكَ الشَّـرَّ [hayır dua] ≈ Allah korusun!, Allah başına bir şey/ kaza bela vermesin!; لاَ يُقَدَّرُ çok büyük, ucu başı yok; kıymet biçilemez [bilinen var olan kıstaslarla değerlendirilemez]; أقْدَرَ (*b-i*, على ...*e*) güç yetirecek konuma getirmek, kadir/ muktedir kılmak; تَقَدَّرَ takdir edilmek, değerlendirilmek; mukadder/ kaderde yazılı olmak [vb. bkz. قَدَّرَ dan dönüşlülük anlamı]; اقْتَدَرَ= قَدَرَ *i*; اسْتَقْدَرَ (Allah'tan) güç/ kudret istemek;

قَـدْر ç. أقْـدَار miktar; çokluk, kemiyet; derece, mertebe; değer, kıymet; takdiri ilahi ¶ لَيْلَةُ القَـدْرِ Kadir Gecesi; ... قَـدْرٌ مِنْ bir parça, bir miktar; ... قَدْرَ veya عَلَى قَدْرِ veya بِقَدْرِ ...miktarınca, ...kadar; ...e göre; بِقَدْرِ ... مَا ...kadar, ...ile aynı oranda; عَلَى قَدْرِ ... مَـا nisbeten, belli bir oranda; (بِـ / عَلَى) قَدْرَ المُسْتَطَاع ve قَدْرَ الطَّاقَة imkan dahilinde, yapılabildiği kadar, elden geldiğince, mümkün olduğu kadar; اَغْلَبِـيَّـةُ قَـدْرِهَا مِـائَةُ صَوْتٍ yüz oy üstünlüğü/ fark ile; ذَوُو قَـدْرٍ önemli kişiler, büyükler, ekabir;

قَدَر ç. أقْدَار kader; takdir [-i ilahi], kısmet; ¶ مَذْهَبُ القَدَرِ kadercilik, fatalizm; Cebriyye; بِالْقَضَاءِ وَ القَدَرِ القَضَاءُ وَ القَدَرُ kaza ve kader; veya قَضَاءً وَ قَدَرًا kaza ve kader sonucu; جَاءَ عَلَى قَدَرٍ tam zamanında gelmek;

القَدَرِيَّة Kaderiyye, kaderin yokluğunu savunan itikadi mezhep;

قِدْر müz. ve müe. ç. قُدُور tencere;

قَدْرَة küçük şişe;

قُـدْرَة (على ...*e*) güç yetirme, (على için) kudret, güç; iktidar, yetenek, yapabilme gücü; [Allah için] mutlak kutret; القُـدْرَة عَلَى العَمَلِ güç, kapasite TEKN., FİZ.; القُـدْرَة عَلَى الإنْتِقَاء [kanal, frekans] seçicilik ELO.;

قَـدِير güçlü; (على *bşe*) kadir, güç yetiren (على ...*i*) yapabilecek olan; Kadir [Allah];

أقْدَر daha güçlü; (على *bşi*) daha iyi yapan, beceren;

مَقْدِرَة, مَقْدُرَة (على ..*e*) güç yetirme, (على için) güç, kudret, kuvvet; kabiliyet, yetenek, yapabilecek durum [kapasite] ¶ المَـقْـدِرَة الحَرْبِيَّة harp kaynakları, askeri potansiyel;

مِقْدَار ç. مَقَادِر ; miktar; çokluk, kemiyet; derece, mertebe ¶ مِقْدَار أدْنَى asgari miktar, minimum, en az; مِقْدَار أقْصَى azami miktar, maksimum, en çok; ... بِمِقْدَارِ مَا ...mikta-

rınca, ...kadar; بِهَـذَا الْمِقْـدَارِ bu kadar, bu miktar(da); بِمِقْدَارٍ bir miktar, az bir şey;

تَقْدِير ç. تَقَادِير [değer] takdir etme; tahmin yürütme; zannetme; takdir ile karşılama; bir ifadenin asılda var olup düşürüldüğünü ifade etme, takdir etme DİLB.; (ç. آت-) [başarı durumu ile ilgili] değerlendirme, not [okulda]; تَقْدِيراً takdiri olarak, var sayılarak, ima ile, kapalı bir şekilde; ¶ تَقْدِيراً لِهَذَا bunu takdir etmek için, takdiren; عَلَى اَقَلِّ التَّقْـدِير en az, en düşük [olarak]; عَلَى اَكْثَرِ تَقْدِيرٍ en çok, en fazla, olsa olsa; عَلَى مَـبْلَغِ تَقْـدِيرِي görebildiğim/ anladığım kadarıyla; فِي تَـقْـــدِيرِي bence, bana göre, bana kalırsa, ⥣;

اِقْتِدَار güç, kuvvet, kudret; yapabilme, güç yetirme, muktedir olma, yapabilecek durumda/ konumda olma;

قَـادِر gücü olan, güç yetiren; (على ...e) kadir, muktedir, (على) ...yapabilir; kabiliyetli, [kapasiteli], maharetli;

مَقْدُور (على ...in aleyhine) takdir edilmiş, (ç. مَقَادِير) takdir [i ilahi]; (ç.) kabiliyet, yetenek [kapasitelilik]; potansiyel, aktif durumda olmayan kaynaklar ¶ ... فِي مَــقْــدُورِهِ اَنْ ...yapabilecek durumda olmak, yapabilir durumda olmak, yapma fırsatı elinde olmak;

مُقَدِّر değer/ biçen, kıymet takdir eden;

مُقَدَّر takdir edilmiş, mukadder, alın yazısında olan; takdiri, var olduğu kabul edilen DİLB.; مُقَدَّرَات mukadderat, takdiri ilahi; tahmini hesaplar;

مُقْتَدِر güç yetirebilen, güçlü; (على bşi) yapabilen, (على ...e) kadir, muktedir, kabiliyetli, yetenekli, maharetli [kapasiteli];

قَدُسَ u (قُدْس) temiz, arı/ kutsal/ mukaddes olmak; قَدَّسَ (b-i, bşi) kutsallaştırmak, kutsamak, takdis etmek; (bşi) adamak, vakfetmek; (Allah'ın) yüceliğini/ noksandan, eksiklikten uzak/ münezzeh olduğunu ikrar etmek; تَقَدَّسَ kutsal/ mukaddes sayılmak;

قُدْس, قُدُس kutsallık, kudsiyet, (ç. اَقْدَاس) kutsal yer, mabet; القُدْسِ Kudüs; رُوح القُدُسِ ya da الرُّوح القُدُس Ruhulkudüs, Cebrail;

قُدْسِي kutsal, mukaddes; aziz/ kutsal kabul edilen kişi; azizlere yaraşır;

قُدَّاس ç. قَدَادِيس Aşai Rabbani ayini HRİ;

قَدَاسَة kutsallık, mukaddes olma; azizlik; ¶ قَدَاسَةُ الْبَابَا Kutsal Papa;

قُـــدُّوس çok kutsal, çok mukaddes; القُدُّوس Kuddüs [Allah];

قِدِّيس ç. ون- kutsal, mübarek; aziz;

اَقْدَس daha kutsal;

بَيْت الْمَقْدِس Kudüs;

تَقْدِيس ⥣ mas.; hürmet, saygı;

مُقَدِّس hürmetkar, saygıda kusur etmeyen;

مُقَدَّس kutsal, mukaddes; kutsanmış;[çoğ] mukaddesat ¶ الأَرْض (البِلَاد) الْمُقَدَّسَة Kutsal Topraklar, Filistin; بَيْت الْمَقْدِس Kudüs;

مُتَقَدِّس kutsanmış; kutsal, mukaddes;

قَادُوس ç. قَوَادِيس ALF.BKZ.;

قَدَمَ u (قُدُوم, قَـدْم) (b-den) önce gelmek; قَدِمَ a (مَقْدَم, قِدْمَان, قُدُوم) (b-e, على veya الى b-e;

bir yere) varmak, gelmek, ulaşmak; قَدَمَ *u* (قدَم) eskimek, üstünden çok vakit geçmek; قَدَّمَ (*b-i, bşi*) öne geçirmek, öne almak; (*b-i, bşi*) önceden göndermek, yollamak; *bşi,* لِ için) giriş/ başlangıç yapmak, (*bşi,* لِ ...*in*) önüne koymak; (*bşi*) yerleştirmek; (*saati*) ileri almak; (*b-i, bşi,* على ...*in*) önüne geçirmek, öncelik vermek/ tanımak; (*b-i, bşi* على ...*e*) tercih etmek; (*b-i,* على ...*e*) resmi koruma olarak atamak TUN.; (*bşi,* لِ için) ayırmak, tahsis etmek, hazırlamak; (لِ için) önceden hazırlık yapmak; (الى ya da لِ *b-e, bşi*) sunmak, arzetmek, takdim etmek; (*bşi,* الى ya da لِ *b-e*) teslim etmek; (*bşi,* الى ya da لِ *b-e*) götürmek, onayına açmak, reyine sunmak; (*bşi,* لِ ya da الى *b-e*) hediye etmek; (*bşi,* لِ *b-e*) ithaf etmek, armağan etmek, (*bşi,* لِ *b-nin*) adına sunmak; (*bşi, raporu, formu, vesikayı şikayeti,* الى *b-e* veya لِ *b-e*) iletmek; takdim etmek; (*cevap*) vermek; (*sınava, imtihana*) girmek; (الى veya ...أمام ...*e, mahkeme heyeti önüne*) çıkarmak; (*b-i,* الى veya لِ *b-e*) takdim etmek, (*b-i,* الى ya da لِ *b-ile*) tanıştırmak; önce gelmek; [saat] ileri gitmek ¶ قَدَّمَهُ بَيْنَ يَدَيْهِ *bşi, bşin* başına koymak, *bşi, bşin* önüne geçirmek, koymak; قَدَّمَ لَهُ الثَّمَنَ *b-e* ödemeyi yapmak, *b-e* peşin ödemek; قَدَّمَ خِدْمَةً bir hizmeti sunmak, yerine getirmek; قَدَّمَ خُطْوَةً bir adım ilerlemek; قَدَّمَ الشُّكْرَ لَهُ *b-e* teşekkürlerini sunmak; قَدَّمَ نَفْسَهُ الى البُولِيس polise teslim olmak; مَا قَدَّمْتُ وَ مَا أَخَّرْتُ ne yaptıysam, yaptığım yapacağım her şey; مَا قَدَّمَتْ يَدَاكَ yapmış oldukları, işledikleri; يُقَدِّمُ رِجْلاً وَ يُؤَخِّرُ أُخْرَى kararsız davranmak; لاَ يُقَدِّمُ وَ لاَ يُؤَخِّرُ fayda da getir-mez zarar da, ne faydası dokunur ne zararı; فَرْقُ شُهُورٍ لاَ يُقَدِّمُ وَ لاَ يُؤَخِّرُ bir kaç aylık süre hiç bir şey ifade etmez.; أَقْدَمَ cesur davranmak; (على *bşe*) cesaretle girişmek, girmek; (على *bşe*) atılmak, cüret etmek, (على *için*) riske girmek; (على ...*e, üzerine*) cesaretle saldırmak, atılmak; تَقَدَّمَ (*b-den, bşden* ya da على ya da عن ...*den*) önce gelmek/ olmak [yer ya da zaman olarak]; (هُمْ ya da على *birilerine*) başkanlık etmek, başlarında olmak; daha eskiye/ önceki zamanlara ait olmak; (نَحْوَ ...*e doğru*) ilerlemek; gelişmek, ilerlemek, gelişme göstermek; (الى ...*e*) yaklaşmak; kendini (الى ya da بَيْنَ يَدَيْهِ ...*e*) takdim etmek, arzetmek; (لِ ya da الى *karşı takımla, rakiple*) karşılaşma yapmak SPO.; (لِ ya da الى *b-e*, بِ *ricayı, şikayeti*) arzetmek, iletmek; (الى *b-den,* بِ ...*yapmasını*) istemek, ısmarlamak ¶ تَقَدَّمَ بِهِ *bşi* ilerletmek, geliştirmek, iyileştirmek; تَقَدَّمَتْ بِهِ السِّنُّ yaşı ilerlemek, yaşlanmak; كَمَا تَقَدَّمَ daha önce geçtiği/ ifade edildiği gibi; غَفَرَ اللهُ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ وَ مَا تَأَخَّرَ Allah onun tüm günahlarını bağışlamıştır; تَقَدَّمَ تَقَدُّمَ نَحْوَهُ *b-e* doğru yürümek; تَقَدَّمَ مِنْهُ *b-e* yaklaşmak; تَقَدَّمَ لِلإِمْتِحَانِ sınava tabi tutulmak; تَقَادَمَ eskimek, üstünden çok zaman

aşinalığı bulunan; ...de çok tecrübeli, ...de saç sakal ağartmış, ...e yıllarını vermiş;

قُدُوم varma, gitme;

قَدُوم ç. قُدُم cesur, atılgan, yürekli;

قَدُوم ve قُدُم ve قَدَائِم .ç قُدُوم keser;

قُدَّام ön kısım/ bölüm, ön; . . . قُدَّامَ [mud. kul.] ...in önünde;

قَيْدُوم pruva, geminin başı;

اَقْدَم daha eski; eskiler, geçmiştekiler;

اَقْدَمِيَّة kıdem;

مَقْدَم gelme; varış;

مِقْدَام cesur, yürekli, atılgan;

تَقْدِيم ‖ mas.; takdim, sunma, arzetme; iletme [*evrağı, isteği, şikayeti*];; (ç. تَقَادِيم) resmi koruma, muhafızlık TUN.;

تَقْدِمَة arzetme, sunma; ithaf, takdime; tanıştırma, tanıtma; (ç. تَقَادِم, ـَات) hediye, armağan, takdime, sungu;

اِقْدَام ‖ mas.; cesurluk, yiğitlik, atılganlık, gözüpeklik;

تَقَدُّم öncelik; avantaj, önde olma; ilerleme, gelişme, gelişme kaydetme;

تَقَدُّمِي ilerleme/ gelişme yanlısı, ilerici;

تَقَادُم : تَقَادُم العَهْد (الزَمَن) zaman aşımı, mururu zaman; مَعَ تَقَادُمِ الزَمَن zamanla;

قَادِم ç. قُدُوم , قُدَّام gelen, varan, yeni gelen; gelen, izleyen, gelecek, sonraki [ay, gün, yıl];

مُقَدِّم takdim eden, veren, sunan; ¶ مُقَدِّم الطَّلَب başvuruda bulunan, aday;

مُقَدَّم (على *bşin*) önüne geçirilmiş, konmuş, (على *bşden*) önce olan [yer veya zaman];

geçmek, kullanılmaz olmak ¶ تَقَادَمَ الزَمَن [üstünden] çok zaman geçmek; تَقَادَمَ عَهْدُهُ bu çok zaman önce oldu, bu eskidendi; اِسْتَقْدَم (*b-nin*) gelmesini istemek, çağırtmak;

قِدَم eski/ geçmiş zamanlar; قِدَمًا eskiden, geçmişte;

قِدَم eski/ geçmiş zamanlar; çok/ hatırlanamayacak kadar eski olma; ezeli olma [Allah için]; kıdem, kıdemlilik; ¶ مُنْذُ القِـدَم çok eskiden beri [süregelen]; . . . قِدَمُ عَـهْدِهِ بِ ...e eskilere dayanan aşinalığı;

قَدَم [gen. müe.] ç. اَقْدَام ayak [yine uzunluk ölçüsü]; adım; ¶ قَدَم مُكَعَّبَة kübik kadem, 28.317 cm^3; سَمْتُ القَدَم ayak ucu ASTR.; عَلَى قَدَمَيْه [ç. اَقْدَامِهِم [لَى yaya olarak, yayan; عَلَى اَطْرَاف قَدَمَيْه parmak uçlarına basa basa/ üzerinde; عَلَى قَدَمِ الحَذَر tedirgin, diken üstünde; عَلَى قَدَمِ الأُهْبَة وَ الإِسْتِعْدَاد gözünü dört açarak veya açmış bir halde; جَرَى (قَامَ) عَلَى قَدَمٍ وَ سَاقٍ yerinde durmamak, koşuşturmak; . . . لَيْسَ لَهُ قَدَمٌ فِي onun ...da parmağı yok, onun ...ile hiç bir ilgisi yoktur;

قَدَم : قُدُمًا (سَارَ) مَضَى ileri ya da dosdoğru gitmek;

قَدِيم ç. قُدَمَاء , قُدَامَى , قُدَائِم eski; kadim, antik; çok eski, başlangıcı hatırlanamayacak kadar eski; القَدِيم Kadîm, Ezelî Olan [Allah]; ¶ قَدِيمًا veya فِي القَدِيم eskiden, eski zamanlarda, geçmişte; مُنْذُ القَدِيم ya da مِنْ قَدِيم çok uzun süredir, çok uzun zamandan beri; قَدِيم العَهْد بِ . . . ...e uzun süreli bir tanışıklığı/

قُذَذ .ç قِذَاذ , قُذَذ ok tüyü ¶ حَذْوَ القُذَّة بالقُذَّة tıpa tıp, aynı;

قذر a (قَذَر) ve قَذُر u (قَذَارة) kirlenmek, pislenmek; (b-i, bşi) kirletmek pisletmek; استقذر (b-i, bşi) kirli/ pis bulmak/ saymak;

قذر kirlilik, pis olma; (ç. اَقْذَار) kir; pislik, atık; dışkı, pislik ¶ اَقْذَار الْمَعَامِل fabrika atıkları;

قذر kirli, pis;

قذور çabuk tiksinen, iğrenen;

قذارة pislik, kirlilik;

قاذورة ç. ـات pislik, kir; çöp; [manevi] kirlilik;

مقاذر [çoğ.] pis/ kirli şeyler;

قذع a (قَذْع) (b-i) yermek, kötülemek, (b-e) iftira atmak, kara çalmak;

قذف i (قَذْف) (bşi veya ب bşi) atmak; (bşi ya da ب bşi) devre dışı bırakmak, ıskartaya çıkarmak; (bşi veya ب bşi) savurmak, fırlatıp atmak; (... veya ب ...i) itmek; (bşi veya ب bşi) dışarı vermek/ çıkarmak; (b-i, bşi veya ب ...i) kovmak, sürmek; (b-i veya ب b-i) tahliye etmek; (b-i, bş ile veya ب ile) topa tutmak, (...i veya ب bşi) arkası arkasına atmak; (b-e) iftira atmak; (b-i ب ile) suçlamak; kusmak, istifrağ etmek, çıkarmak ¶ قَذَفَ بالْقَنَابِل bşi bombalamak, bombardıman etmek; قَذَفَ عَلَيْه الشَّتَائِمَ b-e sövmek, küfretmek; قذّف kürek çekmek SUR., LÜB.; تقاذف bbe (ب ile) hakaret etmek, sövmek; (bşi veya ب bşi) karşılıklı atmak «تَقَاذَفَ الجَيْشَان ...

ön kısım/ taraf, ön, yüz; pruva, geminin baş kısmı; [uçak vb.nin] burnu; kontrolör, gözetmen; ustabaşı; ASK. rütbe ≈ binbaşı IR., B.A.E.; resmi muhafız TUN.; bir vakıf vb. kurumun idarecisi/ müdürü TUN.; مُقَدَّم عَلَيْه ast [koruma] TUN.; مُقَدَّمًا peşin; önceden;

مقدمة ve مُقَدَّمَة ç. ـات ön kısım/ bölüm; ön taraf, yüz; pruva, geminin baş kısmı; ön plan; sıra vb.nin başı, en ön; ileri, öncü kol; mukaddime, önsöz, giriş yazısı; peşrev, fasıl başlangıcı, prelüd; öncül, terim [mantık];

متقدّم [yer ya da zaman olarak] önce gelen/ olan; ilerleyen; çok ileri; önde, ön kısımdaki; en başta, en önde; daha önce sözü geçen, zikredilen; ileri; «وَقْتُ بَغْدَادَ مُتَقَدِّمٌ سَاعَتَيْنِ عَنْ وَقْتِ أُورُوبَّا الوُسْطَى Bağdat saati, Orta Avrupa saat sisteminden iki saat daha ileridir.»; الْمُتَقَدِّم ذِكْرُه yukarıda/ daha önce anılan, zikrolunan; مُتَقَدِّم في السِّنّ (في العُمْر) yaşı ilerlemiş, ihtiyar; مُتَقَدِّم اَبَانه vaktinden önce olan; الْمُتَقَدِّمُونَ وَ الْمُتَأَخِّرُونَ öncekiler ve sonrakiler, [konu ile ilgili] herkes;

قدو ve قدى (قَدَاوة, قَدًى) a قَدِيَ ve (قَدْو) u قَدَا (ب [yiyecek] lezzetli/ leziz olmak; اقتدى (ب b-i, bşi) taklit etmek, (ب b-i) kendine rehber edinmek, uyulacak kişi seçmek;

قُدْوَة [uyulacak, taklit edilecek] örnek, model;

اقتداء leziz, lezzetli;

اقتداء [b-i] taklit etme, (ب ...in) tuttuğu yolu izleme, (ب ...i) kendine örnek alma;

بالصَّواريخ »; (*b-i* veya ب *b-i*) itip kakmak; تَقَاذَفَتْ به الأَمْوَاجُ ¶ dalgalar arasında bir o yana bir bu yana savrulmak; اِقْتَذَفَ atılmak; savrulmak, fırlatılmak;

قَذْف iftira, kara,leke; [özl. zina ile ilgili] iftira atma; kürek çekme SUR., LÜB.; القَـذْف طَائِرَة قَـذْفِ القَنَابِلِ ;bombardıman بالْقَنَابِل bombardıman uçağı;

قَذْفي lekeleyici, karalayıcı, ifitira gibi;

قَذَّاف: طَيَّارَة قَذَّافَة bombardıman uçağı;

قَذِيفَة fırlatılan şey; gülle, mermi, kurşun, taş; bomba; kabuk; fünye, fitil; ¶ قَـذِيفَـة نَسَّافَة torpil; قَذِيفَة يَدَوِيَّة el bombası;

مِقْذَف ç. مَقَاذِف [sandal] kürek;

مِقْذَاف ç. مَقَاذِيف ⇑;

تَقْذِيف kürek çekme SUR. LÜB.;

قَاذِفَة: قَاذِفَة القَنَابِل ç. قَاذِفَات القَنَابِل bombardıman uçağı; قَاذِفَة اللَّهَب ve قَاذِفَة النَّار yangın bombası ASK.;

مَقْذُوف ç. مَقَاذِيف ve مَقْذُوفَة ç. -آت mermi; gülle;

قَذَال ç. أَقْذِلَة , قُذُل artkafa ANAT.;

قذى ⇐ أَقْذَى: أَقْذَى عَيْنَه (*b-nin*) canını sıkmak, (*b-i*) üzmek;

قَذًى (cin.is.; tek.is. قَذَاة) göze kaçan toz vb.; gözdeki yabancı cisim ¶ قَذًى في عَيْنِه ≈ أَغْمَضَ عَلَى göze batan/ çirkin görünen şey; القَـذَى tahammül etmek, (sıkıntıya, zülme) غَـمَضَ جُـفُـونَه katlanmak, sineye çekmek; أَقْـذَاء ç. قَذًى ;⇑ عَلَى القَـذَى ince toz; [çoğ.] أَقْذَاء [havada uçuşan] toz toprak;

قَرَّ (قَرَرْتُ) i ve (قَرِرْتُ) a (قَرَار) (في veya ب ..*de, bir yerde*) yerleşmek, yaşamak, ömrünü geçirmek; ¶ قَرَّ الرَّأْيُ عَلَى . . . ...e karar verildi, ...kararına varıldı; قَرَّ رَأْيُه عَلَى . . . yapmaya karar vermek, ...için bir karara varmak; لاَ يَقَرُّ لَه الحَالُ kararsız davranmak, istikrarsız olmak; لاَ يَقَرُّ لَهُ قَرَارٌ kararsız olmak; قَرَّ *a, i* (قَرّ) soğuk/ serin olmak ¶ قَرَّ عَيْنًا gönlü rahatlamak, içi ferahlamak; قَرَّتْ عَيْنُه içi ferahlamak, sevinmek (ب ...*e*); قَرَّرَ (*b-i*, في ...*e*) yerleştirmek ikamet ettirmek; (*bşi*) tayin etmek, belirlemek [vakti, yeri vb.i]; (*bşe*) karar vermek; (*bşi*) saptamak; (*bşi*) anlatmak; (عن *bş hakkında*) rapor vermek; (*b-e*, على ya da ب ...*i*) itiraf ettirmek ya da kabul ettirmek; أَقَرَّ (*b-i*, عن ...*e*) yerleştirmek, ikamet etmesini sağlamak; (*bşi*, في ...*e*) kurmak, tesir emek; (*b-i*, في ...*e*) oturtmak; (*bşi*) kurmak, tesis etmek; (*b-i*, في *bir makama, işe*) getirmek, yerleştirmek; (*bşi*) saptamak, tespit etmek; (*bşe* ya da ب *bşe*) muvafakat etmek, rıza göstermek; (*b-i* veya ب *bşi*) doğrulamak, onaylamak, tanımak; (ب *bşi*) itiraf etmek, kabul ve tasdik etmek; (ل *b-e*, *bşi* ya da ب *bşi*) ihsan etmek, bahşetmek, ¶ أَقَرَّ عَيْنَه *b-i* [içini] rahatlatmak, ferahlatmak; تَقَرَّرَ kararlaştırılmak, tayin edilmek, karara bağlanmak; اِسْتَقَرَّ (ب veya في ...*e*) yerleştirmek, (ب veya في ...*de*) ikamet etmek, oturmak; (ب veya في ...*de*) seyrine/ hareketine son vermek, konaklamak; (في veya ب ...*de*, الى

b-ile) yaşamak, ömür sürmek; (في *...e, içine*) iyice gömülmek; sağlam/ metin/ dayanıklı olmak; [hal, durum, şartlar] istikrara kavuşmak, kararlı bir hal almak; sonunda (على *bir duruma, hale*) erişmek, ulaşmak, (على *...de*) karar bulmak; sonunda (على *...e*) dönüşmek; (على ...e) kurulmak, tesis edilmek; sabit/ kararlı olmak ¶ استقرَّ خاطرُهُ على... ≈ hep aklında ...olmak; aklı ...e takılmak; استقرَّ الرَّأيُ على... ...e karar alındı/ verildi; استقرَّ رأيُهُ على... ...e karar vermek; لاَ تستقرّ لَهُ الأُمُور işleri bir karara bağlanmak; لمْ يستقرّ له قرار sürekli karar değiştirmek; نستقرّ بعْدُ على حال he-nüz bir karara varamadık; استقرّ أمرهُ على... sonunda ...oldu; استقرّ في نفسه *b-den* şüphesi olmamak; استقرّ به المقامُ (المكانُ) oturmak; yerinden kalkmamak, [bir yere] kalıcı/ sürekli olarak yerleşmek/ geçmek; استقرّ به المجلس oturmak, yerini almak; استقرّ به الحالُ iyice oturmak, yerleşmek; güvenli bir durumda olmak;

قرّ soğuk, serin;

قُرّ soğuk, soğukluk, serinlik;

قرّة ⥣;

قُرّة العين insanın içini ferahlatan/ sevindiren şey, kişi [gözümün nuru ifadesindeki anlam]; şenlik, eğlence; tere BOT.;

قرار [bir yerde] yerleşme, kalma; sabitlik; sağlamlık; süreklilik, devamlılık, sübut; ikamet; duraklama yeri; [deniz] derinlik; [havuz vb.] dip, taban; (ç. ـات) karar; ¶ لاَ قرارَ له değişken, kararlı, istikrarlı olmayan; dipsiz, ucu başı bilinmez, ölçülemeyecek kadar derin, çok derin; دار القرار Ahiret; قرارات التعديل değişiklikler, düzenlemeler;

قرارة dip, en alt kısım; taban, derinlik; ¶ في قرارة النّفس ruhun/ kalbin derinliklerinde;

قرير : قرير العين mutlu, içi rahat, ferah;

قارورة ç. قوارير uzun boyunlu, yanlarından iki kulpu bulunan şişe, testi;

مقرّ ç. مقارّ yerleşilen/ oturulan yer, mesken, ikametgah, depo; merkez; istasyon; yer, mahal ¶ مقرّ العمل işyeri; مقرّ القيادة karargah; مقرّ الوظيفة görev yeri;

تقرير kurma, tesis etme; sabitleştirme; düzenleme, belirleme, tayin etme; karar verme; (ç. تقارير) rapor, takrir; ¶ تقرير المصير self determinasyon, kendi geleceğini belirleme hakkı SİY.; حقّ الشّعوب في تقرير مصيرها ⥣; تقرير الحالة الجوّيّة hava raporu; تقرير الشّرطة polis raporu;

إقرار [göçmenleri] yerleşik hayata geçirme; kurma, tesis; [*b-i, işe mevkiye*] getirme, yerleştirme; ikrar; onama, tasdik; itiraf;

استقرار yerleşiklik, yerleşme; [bir yerde] kalma; kurulma; süreklilik, devamlılık; kararlılık, istikrar; durma, konaklama;

قارّ yerleşik, mukim; kalıcı; sabit; soğuk, serin ¶ الأدوات القارّة vasıtasız vergi, الأدوات غير القارّة vasıtalı vergi MAĞR.; لجنة قارّة daimi heyet;

قارّة ç. ـات kıta, anakara;

مَقْرُوء okunan; okunaklı; okumaya değer;

مَقْرِيء Kur'an okuyan;

قَراج ç. ـآت garaj SUUD.;

قَرُبَ u (مَقْرَبَة, قُرْب) (الى veya من ...e) yakın olmak veya yakınlaşmak, yaklaşmak; [çokluk, kemiyet olarak] (الى ya da من ...e) yaklaşmak, (الى ya da من ...i) bulmak; قَرِبَ a (b-e, bşe) yakın olmak ya da yaklaşmak, yakınlaşmak; [çokluk, kemiyet olarak] (b-e, bşe) yaklaşmak, (bşi) bulmak, (...kadar) olmak; yakınlarda yakın olmak ¶ مَا يَقْرُبُ مِنْ ... ...kadar, yaklaşık olarak ...kadar; قَرَّبَ (b-i, bşi, الى veya من bşe) yaklaştırmak veya yaklaşmaya bırakmak; (b-i, من kendine) çekmek, yaklaştırmak ya da taraftar/ yandaş yapmak; (bşi, konuyu) açmak, (bşe) açıklık getirmek; (bşi, ل Allah'a) kurban olarak vermek, sunmak; (kılıcı) kınına koymak; ¶ قَرَّبَ بَيْنَهُم onları birbirine yaklaştırmak, anlaşmalarına yardımcı olmak; قَارَبَ (b-e, bşe) yakın olmak veya yaklaşmak; [çokluk olarak] (bşe) yakın olmak/ bulmak, (...kadar) olmak; (bşe) neredeyse denk/ aynı olmak; neredeyse (أَنْ...yapacak) olmak, (أَنْ ...yapmasına) ramak kalmak, (أَنْ) ...yapayazmak; (بَيْنَ ... وَ ... ...ile ...in arasını) yakınlaştırmak; تَقَرَّبَ (من veya الى ...e) yaklaşmak; (الى b-e) yakın olmaya/ gözüne girmeye çalışmak; تَقَارَبَ bbe yaklaşmak; اقْتَرَبَ (من ...e) yaklaşmak; اسْتَقْرَبَ (bşin) yakın olduğunu düşünmek, (bşi) yakın bulmak;

مُقَرِّر ç. ـون rapor eden; muhabir, gazeteci;

مُقَرَّر kurulu, tesis edilmiş; kararlaştırılmış, belirlenmiş, tayin edilmiş, muayyen; (ç. ـآت) müfredat, program; مُقَرَّرَات [alınan] kararlar; ¶ حَقِيقَة مُقَرَّرَة doğruluğu kabul edilmiş, kabullenilen gerçek; أَمْوال مُقَرَّرَة vasıtasız vergiler;

مُسْتَقِر yerleşik; kökleri derinde, sağlam kurulmuş; sabit, yerinden oynamaz, kıpırdamaz; sert, dayanıklı; metin;

قَرَأ a (قِرَاءَة) (bşi, على veya ل b-e) okumak; (على b-e, Kur'an) okumak, kıraat etmek; (bşi) dikkatle okumak, mütalaa etmek; (bşi, على b-nin) gözetiminde/ yanında okumak; ¶ قَرَأَ عَلَيْهِ السَّلَامَ birine selam vermek; birine selamlarını göndermek; قَرَأَ حِسَابَهُ لِ ... ...i de hesaba katmak; اَقْرَأَ (b-e, bşi) okutmak; (b-e, bşi) nasıl okuyacağını öğretmek; ¶ اَقْرَأَهُ السَّلَامَ birine selam yollamak; اِسْتَقْرَأ (b-den) okumasını istemek; (bşi) incelemek, araştırmak;

قُرْء ç. قُرُوء hayız, adet örme;

قِرَاءَة ç. ـآت [Kur'anı Kerim için] kıraat; okuma [yine, skaladaki değeri vb.i] ¶ قِرَاءَة الكَفّ el falı;

القُرْآن Kur'anı Kerim;

قُرْآنِي Kur'an ile ilgili;

اِسْتِقْرَاء ç. ـآت inceleme, tahkik, tetkik; yine bkz. قرو;

اِسْتِقْرَائِي bkz. قرو;

قَارِئ ç. قُرَّاء, ـون [Kur'anı] kırat eden; okuyucu ¶ قَارِئُ الكَفّ elfalı bakan;

olası, muhtemel; [çoğ.] اَقَارِب, اَقْرَبُون akrabalar, yakınlar, hısım akraba ¶ اَقْرَب الى الـفَهْمِ daha kolay anlaşılan, daha açık; هُوَ اَقْـرَبُ الى الصِّحَّة (الصَّواب) oldukça doğru, doğruya epey yakın, doğruya bayağı yakın; في بِاَقْرَبِ وَقْتٍ (مُمْكِن) en kısa zamanda; ما يُمْكِنُ ⇑; mümkün olduğu kadar çabuk;

مَقْرَب ç. مَقَارِب kestirme yol;

مَقْرَبَة, مَقْرُبَة yakınlık; (ç. مَقَارِب) kestirme yol ¶ عَلَى مَقْرَبَةٍ yakınında; عَلَى مَقْرَبَةٍ مِنْ... ...in civarında, yakınında;

تَقْرِيب yaklaşıklık; ¶ تَقْرِيبًا veya بِالتَّقْرِيب ya da عَلَى التَّقْرِيبِ ya da وَجْهِ التَّقْرِيب takriben, yaklaşık olarak, akraba, üç aşağı beş yukarı, hemen hemen; مَحْسُوس تَقْرِيبًا zar zor, zorlukla hissedilen, algılanabilen;

تَقْرِيبِي yaklaşık, takribi, kabaca;

تَقَرُّب yaklaşma; (من ...e) yaklaşıklık;

تَقَارُب karşılıklı yaklaşma; uzlaşma;

اِقْتِرَاب yaklaşma; yaklaşık olma;

مُقَـرَّب ç. -ون yakın dost, maiyetindeki kişi, yakın çevreden olan kişi;

مُقَارِب yaklaşık, tahmini; orta, orta boy;

مُتَقَارِب bbi yakın aralıklarla izleyen; peş peşe; الْمُتَقَارِب bir şiir vezni;

قَـارِب ç. قَـوَارِب kayık, hafif sandal ¶ قَـارِب الزُّبْدَة [eritilmiş tereyağı için] kayık tabak MIS.; قَارِب مُسَلَّح gambot; قَارِب النَّجَاة cankurtaran sandalı; قَارِب التَّنْقِيبِ عَنِ الإِلْغَامِ mayın tarama gemisi; قَـارِب نَارِي motorlu sandal, motorbot;

قُرْب yakınlık, yakın olma; قُرْبَ... [mud. kul.] yakın, ...in civarında, ...in yakınında; ¶ قُرْبَ الظُّـهْرِ öğleye doğru; بِقُرْبِ... ya da بِالقُرْبِ مِن... ...in yakınında, civarında ...e yakın; عَنْ قُرْبٍ yakından, yakın mesafeden;

قِـرْبَة ç. قِـرَب, -ات kırba, su tulumu; (ç. قِرَب) gayda, tulum [çalgı];

قُرْبَى akrabalık, yakınlık; ¶ ذُو القُـرْبَى ç. ذَوُو القُرْبَى akraba, yakın, hısım;

قَـرِيب yakın [zaman ve yer olarak]; (من veya الى ...e) yakın, civarında; kolayca anlaşılan, açık, basit; (ç. اَقْرِبَاء) akraba, yakın, hısım; قَـرِيـبًـا yakında, çok geçmeden; son zamanlarda, geçenlerde ¶ عَمَّا مِنْ قَرِيبٍ veya مِنْ قَـرِيب yakında, çok geçmeden; لاَ... مِن قَرِيبٍ اَوْ بَعِيدٍ ile hiç/ uzaktan yakından alakası yok; في القَرِيبِ العَاجِلِ en kısa zaman içinde; قَرِيب العَهْد = iyi [ders notu]; قَرِيب من الحَسَنِ son zamanlarda olmuş, yeni; مِنْ عَهْـدٍ قَرِيبٍ son zamanlarda, yakın zamanlarda; yeni, geçenlerde; قَرِيب العَهْدِ بِ... ...i bir süredir, az bir zamandır bilen ya da kabullenen; ...e yabancı, ...in acemisi; قَـرِيب الـتَّنَاوُلِ kolay anlaşılan, anlaşılır;

قِرَاب ç. قُرُب, اَقْـرِبَة [kılıç için] kın; kap, mahfaza vb.;

قَرَابَة akrabalık, hısımlık;

قُرَابَة: قُرَابَة ثَلاثَة اَعْوَامٍ yaklaşık üç yıldır;

قُرْبَان ç. قَرَابِين kurban, adak; Kuddas Ayini HRİ.; Aşai Rabbani Ayini HRİ;

اَقْرَب daha yakın; daha olası/ muhtemel;

قَرِيدس karides, deniz tekesi SUR.;

قَرَسa (قَرْس) [soğuk] şiddetli olmak, kavurmak, kesmek; قَـرَّس [soğuk] (b-i, bşi) sızlatmak, uyuşturmak;

قارس keskin, şiddetli; [soğuk]; çok soğuk, dondurucu;

قَرَشu, i (قَرْش) (b-nin dişini) kamaştrmak; (bşi) ağzında çiğnemek; قَرَش i (قَرْش) ve قَرَّش ve اقْتَرَش (لعِيَاله ailesi için) para kazanmak;

قِرْش köpekbalığı; (ç. قُرُوش) kuruş; قِرْش صَاغ kuruş MIS.; قِرْش تَعْرِيفَة yarım kuruş MIS.;

قُرَيْش Kureyş kabilesi;

قُرَشِي Kureyş'e ait; Kureyş kabilesinden;

قَرِيش, قَرِيشَة ekşi peynir, ekşimik;

مُقَرِّش zengin, bolluk içinde, refah içinde;

قَرَصu (قَرْص) (b-i, bşi) çimdiklemek, burmak, çimdik atmak; (b-i, bşi) tırmalamak; [pire, bit vb.] (b-i) ısırmak, dalamak, [yılan] sokmak ¶ قَرَص بِلِسَانه b-e söz ile eziyet vermek;

قَرَّص (b-i, bşi) çimdiklemek, burmak; (hamuru) açmak; (b-i, bşi) tahriş etmek, dalamak;

قُـرْص ç. أَقْـرَاص yuvarlak ekmek; [daire şekilli, düz] tabaka, disk; plak; kasnak, makara TEKN.; hap, tablet, pastil; ¶ قُرْص الأَرْقَام kadran [telefon]; أَقْرَاص عَـجْوَة içi hurma ve badem ile doldurulmuş, yuvarlak bir pasta çeşidi SUR.; قُرْص عَسَل bal peteği; جَلَبَ النَّارَ لِقُرْصه = kendine pay çıkarmasını bilmek;

قُرْصِي: قُرْصِي الشَّكْل disk şeklinde, yassı ve yuvarlak;

قَرْصَة ç. قَرَص çimdik; [bit, pire] ısırık;

قَوَارِبِي kayıkçı;

قَرَبُوس ve قَرْبُوس ç. قَرَابِيس eyer kaşı;

قَرَبِينَة ç. -آت karabina, kısa tüfek;

قَرَحa (قَـرْح) (b-i) yaralamak; قَـرِحa (قَـرَح) iltihaplanmak; her tarafını yaralar kaplamak;

قَرَّح (b-i) yaralamak; تَقَرَّح iltihaplanmak; her tarafını yaralar kaplamak; اقْتَرَح (bşi) ilk kez ortaya atmak, düşünmek; (sözü) irticalen söylemek, hazırlıksız olarak sarfetmek; (على ...i veya ب bşi) kaba veya küstah bir tavırla sunmak; (على ...i veya ب bşi) önermek, teklif etmek, sunmak;

قَرْح ç. قُرُوح yara;

قَرِح her tarafını yara kaplamış; yaralayan, yaralanmaya sebep olan;

قَرْحَة ç. قِرَح yara; apse; çıban;

قَرَاح saf, temiz [özl.su];

قَرِيح ⇑;

قَـرِيحَـة ç. قَـرَائِح mizaç, yapı; kabiliyet, yetenek; sezgi;

تَقَرُّح yara çıkma;

اقْتِرَاح [bir fikri vb.i] ilk kez ortaya atma, çıkarma; (ç. -آت) öneri, teklif; önerge, takrir;

مُقَرَّح her tarafını yaralar kaplamış, yaralı;

مُتَقَرِّح ⇑; yaralayan, yara açan;

مُقْتَرَح ç. -آت öneri, teklif; önerge, takrir;

قِرْد ç. قُرُود , قِرَدَة maymun;

قُرَاد [cin.is.; tek.is. ة] kene, sakırga ZOO;

قُـرَاد [cin.is.; tek.is. ة] ç. قِـرْدَان ⇑ ¶ أَبُو قِرْدَان küçük beyaz balıkçıl ZOO. MIS.;

مُقَرَّد bitmiş, tükenmiş;

[yılan] sokma; manivela, kol demiri, kaz-ayağı;

قُرَيْص ısırgan BOT. Urtica urens;

قُرَاصَة kerpeten;

قَرَاصِيَة bir tür küçük, siyah erik SUR.; erik kurusu, kuru erik MIS.;

قَـــارِص ısıran; sokan; acı veren, yakan [soğutan] ¶ قَوَارِص الكَلِمَات iğneleyici sözler;

قَرْصَنَة korsanlık;

قُرْصَان ç. قَرَاصِنَة , قَرَاصِين korsan;

قَرَضَ i (قَرْض) (bşi) kırpmak, ucundan kesmek; (bşi) kemirmek, ısıra ısıra yemek, çiğnemek; (bşi) [uçlarından] aşındırmak; ¶ قَـرَضَ رِبَاطَهُ ölmek; قَـرَضَ الشِّـعْـرَ şiir yazmak; قَـرَّضَ = قَرَضَ ; اَقْــرَضَ (b-e) borç para vermek; (b-e, bşi) ödünç vermek; تَقَارَضَ : تَقَارَضُــوا الثَّنَاءَ övgüde birbirleriyle yarıştılar; انْقَرَضَ giderek tükenmek/ yok olmak; nesli tükenmek; ölmek; اِقْــتَــرَضَ (من ...den) borç almak; اسْتَقْرَضَ (من b-den) borç/ ödünç istemek;

قَرْض ç. قُـرُوض borç kredi; ¶ قَرْض حَـسَن vadesiz, faizsiz borç; قَـرْض مَـالِي mali borç; أَسْهُم القَرْضِ borç senetleri, bonolar;

قَرِيض şiir;

قُرَاضَة ç. -آت soyulan ya da yontulan şeyin artıkları, kırpıntılar;

قُرَّاضَة güve;

مِقْرَاض ç. مَقَارِيض makas;

اِنْقِرَاض giderek kaybolma, yok olma, sönme; neslin tükenmesi;

اِقْتِرَاض ödünç alma;

اِسْتِقْرَاض kredi alma; borç alma;

القَوَارِض kemiriciler;

مُقْــرِض faizci, tefeci; borç veren, kredi açan;

مُنْقَرِض yok olmuş, telef olmuş; nesli tükenmiş;

قَرَطَ u (قَرْط) (bşi) doğramak, keserek parçalara ayırmak; قَــرَّطَ ⇑; (mumun vb.nin) fitilinin ucunu esmek, (على bşi, kemeri) sıkmak, sıkıştırmak, (عـلـى b-e) ısrarcı davranmak, (على b-i) sıkıştırmak; (على b-e) sert, tavizsiz davranmak; (عـلـى b-e) rahat vermemek; (على b-e) cimri davranmak, az az vermek;

قُرْط ç. قِرَاط , اَقْرَاط , قُرُوط küpe;

تَقْــرِيطَة ç. تَقَــارِيط [kadınların giydiği] sabahlık TUN.;

قِيرَاط ç. قَرَارِيط ALF.BKZ.;

قرطاجنة bkz. قَرْطَجَنَّة;

قِرْطَاس ç. قَـرَاطِيس kağıt; kağıt yaprağı; kağıt çanta, poşet;

قُرْطُبَة Kurtuba;

قَرْطَجَنَّة ve قَرْطَاجَنَّة Kartaca şehri;

قِرْطَس kağıt; kağıt yaprağı;

قَرْطَمَ (bşi) kırkmak, ucunu kesmek;

قِـرْطِم : قُـرْطُم aspur, yalancı safran, papağan yemi, haspir, kurtum BOT.;

قُرْطُمَان yulaf;

قَـرَظَ ⇒ قَــرَّظَ (b-i) övmek, methetmek; (bşin) iyi, güzel yönlerinden bahsetmek;

قَرَظ kendisinden zamk elde edilebilen bir akasya cinsi BOT. Acacia nilotic;

askere alma, çağırma; ¶ قُرْعَة عَسْكَرِيَّة askere alma, kaydetme; أَنْفَار القُرْعَة acemi erler;

قُرَاع : مَرَض القُرَاع mantar hastalığı TIP.;

قَرِيع seçkin, üstün, mümtaz ¶ قَرِيع الدَّهْرِ devrinin en büyüğü;

أَقْرَع kel; kel kafalı; boş, çıplak, meskun olmayan; kepekli, kabuklu;

مِقْرَعَة ç. مَقَارِع [kapıya vurulan] kapı tokmağı; kamçı, kırbaç; sopa;

تَقْرِيع azarlama, paylama, kızma;

مُقَارَعَة [mud. kul.] ...ile dövüş, kavga;

اقْتِرَاع ç. -آت [kura ile] askere alma; (عَلَى ...için) oylama; seçim;

قَارِعَة ç. قَوَارِع [ani] felaket, afet; zorluk, sıkıntı; القَارِعَة Kıyamet [vakti] ¶ قَارِعَة الطَّرِيق yolun ortası, vasıta geçen kısmı; yol; عَلَى قَارِعَة الطُّرُق yol ortasında;

قَرَفَ i (قَرْف) (bşin) kabuğunu soymak; قَرِفَ a (قَرَف) (bşden) iğrenmek, tiksinmek; قَرَّفَ (bşin) kabuğunu soymak; iğrenç olmak, tiksinti vermek; قَارَفَ (günahı, hatayı) işlemek, kendini (arzusunun, nefsinin isteğine) bırakmak; اقْتَرَفَ (suç) işlemek;

قَرَف iğrenme, tiksinme;

قِرْفَة ç. قِرَف kabuk, zar, deri; kepek; tarçın;

قَرَافَة mezarlık [özl. Kahire'deki] MIS.;

قَرِيفَة kötü huy;

قَرْفَان tiksinmiş, midesi bulanmış MIS.;

اقْتِرَاف [suç] işleme, irtikap etme;

مُقْرِف iğrenç, tiksinti veren;

مُقْتَرِف [suçu] işleyen, fail;

قَرِيظ methiye, kaside;

تَقْرِيظ ç. تَقَارِيظ methiye, övgü;

قَرَعَ a (قَرْع) (bşe) [ses çıkarsın diye] vurmak, (bşi) çalmak; [sürekli, devamlı] (bşe ب ile) veya (ب ile, على ...e) vurmak; قَرِعَ a (قَرَع) kel olmak veya kelleşmek, saçı dökülmek; [yer] boş olmak, meskun olmamak, sakini bulunmamak; ¶ قَرَعَ الجَرَسَ zili çalmak; قَرَعَ سَمْعَهُ b-nin kulağına gitmek, çalınmak; قَرَعَ سِنَّهُ dişleri kamaşmak; قَرَعَ سِنَّ النَّدَمِ ...e pişman olmak; قَرَعَهُ ضَمِيرُهُ (على) ل ... vicdan azabı duymak; قَرَعَ الكَأْسَ kadeh kaldırmak, b-nin sıhhatine/ şerefine içmek; قَرَّعَ (b-i) azarlamak, paylamak; (saçı) kazımak; قَارَعَ (b-ile) dövüşmek, kavga etmek; (b-ile, عن için) güreşmek; (b-ile) kura çekişmek; تَقَارَعَ bb ile çarpışmak, (على için) kura çekişmek; اقْتَرَعَ (على için); (على için) oylama yapmak; (على b-i) kura ile seçmek; (b-i) askere almak ASK.; (b-i bşi) [topluluk veya adaylar arasından] seçmek;

قَرْع [sürekli ya da ses çıkarma için] vurma; zil çalma; ⥣ mas.;

قَرْع [cin.is.; tek.is. ة] kabak BOT.; قَرْع ضَرُوف su kabağı BOT. MIS.;

قَرَع kellik, saç dökülmesi; boş olma, meskun olmama;

قَرْعَة vuruş, darbe; [tek.is.] kabak; kafa, baş [kelle];

قَرْعِي [na't] kabak; kabaklı;

قُرْعَة ç. قُرَع kura; oy pusulası; kura çekme;

قَرْفَصَ [ayaklarını karnına çekip, elleri ile onları sararak] oturmak;

قُرْفُصَاء ⇑ [ayaklarını karnına çekip, elleri ile onları sararak] oturma; ¶ جَلَسَ (قَعَدَ) ...

القُرْفُصَاء bkz. قَرْفَصَ;

قَرَقَ *u* (قَرْق) [tavuk] gıdaklamak;

قَرْقَذَان sincap;

قَرْقَرَ (قَرْقَرَة) [mide] guruldamak; [güvercin] ["gu gu guk" sesiyle] ötmek; [deve] böğürmek; [kedi] mırıldamak;

قَرْقَرَة ⇑ mas.;

قَرْقُوش ç. قَرَاقِيش kıkırdak;

قَرْقُوشَة ç. قَرَاقِيش bir çeşit bisküvi MIS.;

مُقَرْقَش gevrek, gevremiş, çıtır çıtır MIS.;

قَرْقَصَ (*bşi*) [ağızda] çiğnemek; ¶ قَرْقَصَ عَلَى أَسْنَانَهُ dişi kamaşmak;

قَرْقَعَ gürültü çıkarmak; gıcırdamak; şaklamak; çatırdamak (بالضَّحْك) قَرْقَعَ ضَاحِكًا kahkaha atmak; قَرْقَعَ بِسَوْطِه kırbacı şaklatmak;

قَرْقَعَة gürültü; gıcırtı; şaklama; çatırdama; gurultu;

قَرْقُوز T.> Karagöz oyunu;

قرقول bkz. قَرَه قُول;

قَرَمَ[1] *i* (قَرْم) (*bşi*) kemirmek;

قَرْم ç. قُرُوم efendi, sahip, [ağa]; aygır;

مِقْرَم ç. مَقَارِم çarşaf;

قَرَمَة[2] ç. قَرَم dal MIS.; ağaç gövdesi, kütük MIS.;

القَرَم ve القرِيم Kırım;

قَرْمَدَ (*bşi*) sıva ile kaplamak, sıvamak; (*bşi*) tuğla, kiremit kaplamak;

قَرْمَد [cin.is.] sıva; kireç;

قِرْمِيد [cin.is.; tek.is. ة] ç. قَرَامِيد kiremit; kireç;

قِرْمِز kırmızböceği;

قِرْمِزِي koyu kırmızı; al kırmızı ¶ الحُمَّى القِرْمِزِيَّة kızıl hastalığı;

قَرْمَشَ (*bşi*) kıtır kıtır yemek MIS.;

مُقَرْمَش gevrek, çıtır çıtır;

قَرْمَطِي Karmati, Şii mezhebinin bir koluna mensup; [çoğ.] قَرَامِطَة Karmatiler;

قَرَنَ *i* (قَرْن) (*bşi* ب veya الى *ile*) ilişkisini kurmak, (*bşi*, ب ya da الى ...*e*) bağlamak; (*bşi*, الى ...*e*) ilave etmek; (*bşi*) birbirine geçirmek;

قَارَنَ (*b-ile*) birleşmek, kuvvetlerini birleştirmek; (...*ile*) aynı zamanda olmak, (...*i* ب ile; ... بين ... بين ile...i; بَيْنَ شَيْئَيْن *iki şeyi*) karşılaştırmak, aralarında benzerlik bulmak;

أَقْرَنَ (بَيْنَ شَيْئَيْن *iki şeyin arasını*) bağlamak, birleştirmek; اِقْتَرَنَ (ب *ile*) ilgili olmak; (ب *ile*) birleşmek; (ب *ile*) bağlantılı olmak; (ب *b-ile*) evlenmek; birbirine bağlanmak;

اِسْتَقْرَنَ [çıban] cerahat toplamak, büyümek;

قَرْن ç. قُرُون boynuz; boru, boynuz MZK.; duyarga, lamise, anten ZOO.; [dağ için] zirve, tepe; doğan güneşin ilk olarak görünen kısmı; kapsül BOT; asır, yüzyıl ¶ أُمّ القَرْن gergedan; ذُو القَرْنَيْن ;⇑ وَحِيد القَرْن Kur'an'da adı geçen adil bir kralın lakabı; Büyük İskenderin lakabı; قَرْن البَحْر mercan; قَرْن سَمْعِي ağır işiten kişilerin kullandığı kulak borusu [boynuz şeklinde]; القَرْن الوُسْطَى Orta Çağ;

قَرْنِي boynuz gibi, boynuzumsu, boynuz

مُقَارِن karşılaştırmalı, mukarin [bilim, edebiyat, dilbilgisi vb.];

قَرْنَبِيط karnabahar;

قَرَنْفُل [cin.is.; tek.is. ة] karanfil [çiçek]; karanfil [baharat];

قَرَه جُوز T.> [g] Karagöz;

قَرَه قُول polis karakolu; nöbetçi [polis, asker vb.]; ¶ قَرَه قُول الشَّرَف saygı nöbetçisi;

قرو ⇐ تَقَرَّى (bşi) araştırmak, peşine düşmek; (bşi) kontrol etmek, gözden geçirmek;

اسْتَقْرَى (bşi) izlemek; (bşin, örn. problemin) peşini bırakmamak; (bşi) incelemek, araştırmak; (bşi) bulup çıkarmak, keşfetmek;

قَرْو ç. قُرُوّ su çıkarma, kuyu kazma;

خَشَب قَرْو meşe [ağacından elde edilen tahta];

اسْتِقْرَاء [genel] sonuca ulaşma; tümevarım, endüksiyon FELS.; bkz. قَرَأَ ;

اسْتِقْرَائِي tümevarım ile elde edilen;

قَرْوَاطِيَا Hırvatistan;

قَرْوَاطِي Hırvat [s. ve is.];

قروي bkz. قرى ;

قَرَى i (قِرًى) (b-i) ağırlamak, misafir etmek;

اقْتَرَى bkz. قَرَى;

قِرًى misafirperverlik, [misafir] ağırlama; misafire sunulan yemek;

قَرْيَة ç. قُرًى köy; küçük kasaba; taşra semti; القَرْيَتَان Mekke ve Taif; Mekke ve Medine; ¶ أُمّ القُرَى Mekke;

قَرَوِي [na't] köy, kırsal, taşra; köylü [s.]; (ç. قَرَوِيُون) köylü, taşrada yaşayan; جَامِع وِزَارَة القَرَوِيِّين Karaviyyin Medresesi FAS.;

ile ilgili; baklagil; asırlık, yüzyıllık;

قَرْنِيَّة kornea ANAT.;

قِرْن ç. أَقْرَان [denk] rakip; akran, denk, küfüv, emsal; dost; benzer;

قُرْنَة ç. قُرَن , قُرَانِي uç, yükselen kenar; kuytu kenar, köşe KNŞ.;

قَرِين ç. قُرَنَاء bağlı, birleşik; ilgili, bağıntılı; dost; koca, eş;

قَرِينَ... [meb. mud. kul.] ...ile ilgili olarak, ...bağlamında ¶ مُنْقَطِع القَرِين tek, yegane, akranı, dengi bulunmayan;

قَرِينَة ç. ـآت eş, karı, hanım, zevce, refika; her kadının yanında bulunduğuna inanılan cin; loğusalık humması TIP.; (ç. قَرَائِن) ilişki, bağ, ilinti; [anlam ya da sözdizimi olarak] söz akışı, bağlam, siyak, kontekst; belirti, delil, karine; ¶ السَّيِّدَة قَرِينَتُه hanımı... [resmi ifade]; قَرَائِن الأَحْوَال belirtiler,

أَقْرَن [müe. قَرْنَاء] boynuzu olan, boynuzlu; kaşları bitişik; ¶ حَيَّة قَرْنَاء boynuzlu mısır engereği ZOO. Cerastes (aspis) cornutus;

قِرَان yakın ilişki, bağ; konjonksiyon ASTR.; evlilik [bağı];

مُقَارَنَة ç. ـآت karşılaştırma, [özl. benzerlikleri görmek için]; ¶ مُقَارَنَة اللُّغَات karşılaştırmalı dilbilim;

اقْتِرَان Ⅷ mas.; bağ, ilişki, benzerilk; konjonksiyon ASTR; dolunay.; evlilik, düğün;

مَقْرُون (ب ile) bağlı, (ب ...e) bağlanmış; (ب ile) ilintili, ilgili; مَقْرُون الحَاجِبَيْن kaşları bitişik;

شُؤُونِ البَلَدِيَّةِ وَ القَرَوِيَّة ≈ Köyişleri Bakanlığı;

قروية köylü [kadın];

مقرى çok misafirperver;

مقراء ⇑;

قار köylü;

قريدس karides SUR.;

قزز (قَزِزْتُ) *a* ...*den* veya عن *den*) nefret etmek, tiksinmek, iğrenmek; قزّز (*bşi*) camlaştırma; (*bşe*) cam takmak, (*bşi*) cam kaplamak; تقزّز (عن veya من ...*den*) tiksinmek, iğrenmek, nefret etmek;

قزّ ç. قُزُوز ipek; ham ipek;

قزاز cam MIS.;

قزّاز ipek tüccarı;

قزازة ç. -آت، قَزائز şişe MIS.;

قازوزة ALF.BKZ.;

تقزّز iğrenme, tiksinme, nefret etme;

قزان T.> ç. -آت kazan;

قزح ⇒ قزّح (*sözü*) [abartarak] güzelleştirmek,

قوس قزح gökkuşağı;

قزحيّة iris tabakası ANAT.;

قزع *a* (قُزُوع) zik zak çizerek koşmak;

قَــزَع [cin.is.; tek.is. ة] [hızla seyreden, dağınık] bulut; saç püskülü;

قزعة cüce MIS.;

قزيعة saç püskülü;

قزقز (*fındığı, cevizi*) kırmak MIS.;

قزل topal(layan);

قزم ç. اَقْزام cüce, bodur; cüce;

قُزْموغرافيا kozmografi;

قُزمغرافي kozmografik;

قزان ALF.BKZ.;

بحر قزوين Hazar Denizi;

قسّ *a* (قَسّ) (*bşi*) istemek, (*bşin*) peşinde olmak;

تقسّس ⇑;

قسّ ç. قُسُوس papaz, rahip, karabaş;

قَس [= قص] göğüs kemiği;

قسّاس iftiracı, iftira eden, karalayan;

قسّيس ç. -ون , قَساوِسة , قُسّان , اَقِسّة , قُسّاء rahip, papaz, karabaş HRİ;

قُسُوسة papazlık, rahiplik;

قسر *i* (قَسْر) (*b-i*, على ...*e*) zorlamak; (*b-i*, *bşi*) [zorla] ele geçirmek; اقتسر = قَسَرَ;

قَسْر zorlama, icbar, mecbur etme; قَسْراً zorla, zorlayarak; zorunlu olarak, ihtiyaçtan;

اقتسار [zorla] ele geçrime, elde etme;

قسط ⇒ قسّط (*bşi*) kısımlara bölmek, ayırmak; (*bşi*) taksitle ödemek; اَقسط adil davranmak, hakkı gözetmek;

قِسْط adalet, eşitlik, hak gözetme; [tek. ve çoğ.] adil, eşit davranan, hakkı gözeten; (ç. اَقْساط) kısım, parça; pay, hisse; taksit; miktar, meblağ; ölçü ¶ عَلَى اَقْساط parç parça, taksitle; ... كانَ عَلَى قِسْطٍ كَبِيرٍ مِنْ büyük miktarda, büyük oranda ..i olmak, bulunmak;

قَسَط eklem katılaşması, ankiloz TIP.;

اَقسَط daha adil; daha doğru;

تقسيط taksitle ödeme ¶ بِالتَّقْسِيط taksitle;

مُقسِط adil, hakkı gözeten;

قَسْطَر [metal paranın] sahteliğini kontrol etmek;

قِسْطاس ç. قَساطِيس terazi;

قَسْطَل [1] ç. قَساطِل yeraltı su borusu;

mak, yayılmak; (الى ...e) ayrılmak, bölünmek; اقتسم (bşi) bölmek ya da bölüşmek; استقسم kısmetini, nasibini istemek;

قسم ç. اَقْسام pay, hisse; kısmet, nasip; bölme; kısım, bölüm; sınıf, grup; mıntıka, yöre; [polis vb.] sorumluluk bölgesi MIS.; "مُحافَظَة" dan küçük yerleşim birimi MIS.; alt komite; cins, çeşit, tür;

قسمة bölme, ayırma, dağıtma; (على ...e) bölme MAT.; (ç. قِسَم) pay, hisse kısmet, nasip;

قسم ç. اَقْسام yemin; قَسَمًا and olsun! yemin ederim! yemin ederim!; ... قَسَمًا ب ...in üzerine yemin ederim, ...e and olsun!;

قسمات yüz hatları;

قسام ve قَسامَة güzellik, şıklık;

قسيم ç. اَقْسِماء , قُسَماء pay/ hisse sahibi, hissedar, ortak; (ç. اَقْسِماء) pay, hisse; suret, nüsha;

قسيمة ç. قَسائِم kupon; makbuz, fiş;

تقسيم cin çıkarma [dua ile]; (ç. تَقاسِيم) bölme, ayırma; dağıtma; paylaştırma; kısımlara ayırma; [çoğ.] yapı, bünye [vücut vb.]; taksim MZK.;

تقسيمة ç. تَقاسِيم taksim MZK.;

مقاسمة paylaşma, ortaklık;

انقسام bölünme, ⥣ mas.; hizip;

اقتسام bölme; bölüşme;

قاسم bölen; dağıtım yapan, bölüştüren; bölen, payda MAT.;

مقسوم bölen MAT.; مَقْسوم عَلَيْه bölünen;

مقسم bölüştüren; distribütör, mümessil;

قَسْطَل[2] kestane MIS.;

القُسْطَنْطِينِيَّة Konstantiniye;

قسم i (قَسْم) (bşi) bölmek, yarmak; (bşi على ...e, ...ler arasında) bölüştürmek, dağıtmak, pay etmek; (ل b-e, في ...de) pay, hisse vermek; (bşi الى ...e) ayırmak, sınıflamak; (bşi) bölmelere ayırmak; [Allah, kader] (على ya da ل b-e, bşi) nasip, kısmet etmek; (sayıyı, على başka bir sayıya) bölmek; قسّم (bşi) bölmek, parçalara ayırmak; (bşi ... بَيْنَ arasında) bölüştürmek taksim etmek, dağıtmak; (bşi, bşe veya الى ...e) ayırmak, sınıflamak; (bşi) bölmelere, kısımlara ayırmak; (b-i) takdis etmek HRİ.; (على b-den) [dua ile] cin çıkarmak; قاسم (b-ile bşi) paylaşmak, bölüşmek; (b-e على ...için) yeminle söz vermek; اقسم (ب ...adına; ل b-e, على...için; انْ yapacağına) yemin etmek ¶ اَقْسَمَ عَلَيْهِ الاّ فَعَلَهُ b-e, bşi yapması için yalvarmak veya b-den bşi yapmasını Allah rızası adına istemek; اَقْسَم جُهْدَ اَيْمانِهِم en büyük yeminlerini ettiler; اَقْسَم بِمُقَدَّساتِه tüm kutsal bildiği şeyler adına yemin etmek; تقسّم bölünmek, parçalara ayrılmak; bölüştürülmek; (bşi) paylaşmak, bölüşmek; (bşi) dağıtmak, saçmak; (bşi) gidermek, defetmek; (b-i) fena bir şekilde rahatsız etmek, taciz etmek ¶ تَقَسَّموهُ ضَرْبًا وَجِيعًا ona ağır bir darbe indirdiler; تقاسم (bşi) paylaşmak, bölüşmek; [düşünceler, sıkıntılar tasalar vb.] (b-i) sarmak, rahat bırakmamak sıkıştırmak; انقسم bölünmek, yarılmak; dağıl-

مُقَاسِم hissedar, pay, hisse sahibi, ortak;

قُسَنْطِينَة Konstantin şehri [Cezayir'de];

(قَسَا(قسو u (قَسَاوَة, قَسْوَة) (على b-e) sert/ acımasız/ merhametsiz davranmak; (على ...e karşı) sert acımasız olmak; قَسَّى (kalbi) katılaştırmak; قَاسَى (bşe) katlanmak; (bşin) acısını/ sıkıntısını çekmek; قَسَّى = أَقْسَى ;

قَسْو sertlik, acımasızlık, katılık;

قَسْوَة ⥣; merhametsizlik, zalimlik;

قَسَاوَة ⥣; ⥣;

قَسِي sert, katı;

أَقْسَى daha sert, katı; daha zalim, acımasız; daha zor, çetin;

مُقَاسَاة [acı vb.] çekme, katlanma;

قَاسٍ ç. قُسَاة sert, katı; zalim, acımasız, merhametsiz; zor, çetin;

1 قَسِيّ bkz. قسو ;

2 قِسِيّ "قَوْس"in çoğulu;

قَشَّ u, i (قَشّ) [dağınık şeyi] toplamak; (bşi) şuradan buradan toplamak, derlemek, [özl. bitki] kurumak; قَشْقَشَ bir ondan bir bundan almak; sofrada ne varsa yemek;

قَشّ [cin.is.; tek.is. ة] saman ¶ قَشّ الحَدِيد çelik tel elyafı; حُمَّى القَشّ saman nezlesi;

قَشَّة [tek.is.] saman [çöpü]; ¶ قَشَّة الثِّقَاب kibrit çöpü; خِيَار قَشَّة ufak salatalık;

قَشِيش çöp; artık;

مِقَشَّة çalı süpürgesi MIS.;

قَشْب , قِشْب ç. أَقْشَاب zehir;

قَشِيب ç. قُشُب yeni; temiz; parlak;

قَشَدَ u (قَشْد) (kaymağı) almak, sıyırmak;

قِشْدَة kaymak;

قَشَرَ u, i (قَشْر) (bşin) kabuğunu soymak, çıkarmak; قَشَّرَ ⥣; تَقَشَّرَ kabuğu/ derisi/ üst yüzeydeki örtüsü çıkmak, soyulmak; [deri vs] pul pul dökülmek, kalkmak; تَقَشَّرَ = انْقَشَرَ ;

قِشْر ç. قُشُور örtü, örten şey; kabuk; zar; deri; kepek; dış kabuk; balık pulu; [yılan] gömlek, deri; [çoğ.] قُشُور çöp; önemsizlik; formaliteler; kepek, konak [yine قِشْر الرَّأْس]

قِشْرَة kabuk [yumurta, meyva, kabuklu meyva için]; kabuk BOT.; deri; pişmiş şeyin kabuğu; yara kabuğu; baş kepeği, konak; balık pulu; [yılan] deri, gömlek;

قِشْرِي kepekli, pullu, pul pul; kabuklu ZOO.; ¶ الأَكْزِيمَة القِشْرِيَّة sedef hastalığı; الحَيَوَانَات القِشْرِيَّة kabuklu hayvanlar ZOO.;

تَقْشِير [kabuk, deri vb.i] çıkarma, soyma;

قَشَطَ i (قَشْط) (bşi, عن ...den) çıkarıp atmak; (kaymağı) sıyırmak; (bşi) aşındırmak, yemek; قَشَّطَ (bşi) çıkarıp atmak; (b-i, bşi) soymak [soygun];

قِشْطَة MIS., قَشْطَة SUR.; kaymak; kaymak ağacı BOT. Annona squamosa MIS.;

قَشَاط kayış [deri]; kamçı ucu; kemer;

قُشَاط ç. ـآت fiş, marka, MIS.;

مِقْشَط ç. مَقَاشِط kazıma için kulanılan alet;

مِقْشَطَة ç. مَقَاشِط değirmen makinası;

قَشَعَ a (قَشْع) (b-i, bşi) saçmak, dağıtmak; (bşi) defetmek, gidermek; قَشَعَ = أَقْشَعَ ; (kalabalığı, topluluğu) dağıtmak, (bulutları,

ya da olmak MIS.;

[2]قشلة ç. قشل T.> kışla SUR.; hastane MIS.;

قشلاق ç. -آت T.> kışla;

قشمش çekirdeksiz bir üzüm cinsi;

قاشاني ALF.BKZ.;

قص u (قص) (bşi) [ucundan] kesmek, kırpmak; (bşi) makasla kesip koparmak; (bşi) budamak; _ (قصص, قص) : قص أثره b-nin izinden gitmek; _ (قصص) (على b-e, bşi) anlatmak, hikaye etmek; قصص (bşi) kesmek, kırkmak, budamak; قاص (b-e) aynı karşılığı vermek, misilleme yapmak; (b-den) öç/ intikam almak; (b-i) cezalandırmak; (b-ile) hesabını kapatmak TİC.; تقصص : تقصص أثره b-nin izinde olmak; اقتص ⇑; (bşi) tam olarak anlatmak; (من b-e) misillemede bulunmak; (من b-den) öç almak; (من b-i) cezalandırmak;

قص kırıntı, kırpık, kesilmiş, budanmış artıkları; göğüs kemiği;

قصة ç. قصص , قصاص perçem; saç lülesi;

قصة kesim, kesme; (ç. قصص) hab..; hikaye, kıssa; hikaye EDB.; ¶ قصة هذا الشيء أن... bunun hikayesi ...dir, olay vb. ...olarak ifade edilebilir;

قصص kırpıntı, kesilen artıklar; hikaye;

قصصي hikaye türünden, destansı, epik; (ç. قصصيون) kıssacı; hikaye yazarı; romancı; ¶ الشعر القصصي destansı, epik şiir;

قصاصة [cin.is. قصاص ve قصاصة] ç. -آت parça, kırpıntı, kesilmiş, budanmış artık; [kağıt] kırpıntı; [kağıt] şerit; gazete küpürü;

karanlığı) gidermek, açmak; تقشع ve انقشع dağılmak, saçılmak; [topluluk] dağılmak, birliği bozulmak, [bulutlar, karanlık] açılmak, dağılmak;

قشعر ⇒ اقشعر tüyleri ürpermek, diken diken olmak [soğuktan, korkudan]; شيء تقشعر منه الجلود (الأبدان) tüyler ürpertici bir şey;

قشعريرة titreme; [tüyler] ürperme, diken diken olma; sıtma nöbeti;

قشعم ç. قشاعم aslan; أم قشعم sırtlan; felaket, afet;

قشف a (قشف) ve قشف u (قشافة) bakımsızlık, pislik, sefalet içinde yaşamak; pis vücudu olmak; temizliğine dikkat etmemek; قشف [soğuk vb.] (deriyi, elleri) sertleştirip; çatlatmak, MIS.; تقشف = قشف ; az tüketmek, zorunlu ihtiyaçlar ile idare etmek; züht hayatı yaşamak, dünya zevklerinden uzak yaşamak; [soğuk vb.] (deriyi) sertleştirip çatlatmak;

قشفة ç. قشف ekmeğin kabuğu MIS.;

تقشف zahit, münzevi hayatı yaşama; iptidai hayat şekli; zorunlu ihtiyaçlarla idare etme «دعت الحكومة المواطنين الى التقشف في الاستهلاك»; ¶ برنامج التقشف kemer sıkma politikası;

متقشف münzevi, zahit; kurumuş, çatlamış [deri] MIS.; zahitler, züht sahibi insanlar;

قشقش (b-nin, من çiçek hastalığını, uyuzunu) iyileştirmek; (bşi) sürükleyip götürmek;

تقشقش [yara] kabuk bağlamak;

[1]قشل (قشل) ve قشل parasız, meteliksiz kalmak

قَصَّاص [makasla] kesen; iz süren; hikayeler anlatan, kıssacı; hikaye yazarı, romancı;

اُقْصُوصَة ç. اَقَاصِيص kısa hikaye, öykü; hikaye, kıssa;

مِقَصّ ç. مَقَاصّ makas; makas [arabada] SUR. ¶ اَبُو مِقَصّ kulağakaçan ZOO.; bir deniz kuşu türü ZOO. Rhyncos flavirostis;

قِصَاص kısas, misilleme; [misilleme olarak] cezalandırma; hesabı kapatma;

مُقَاصَّة hesabı kapatma, alacak ile vereceği denkleştirme; dengeleme, telafi etme; غُرْفَة الْمُقَاصَّة takas odası, kliring odası;

مَقْصُوص ç. مَقَاصِيص kâkül, zülüf MIS.;

مَقْصُوصَة kevgir [kepçe];

قُصَاح ç. -آت kerpeten;

قَصَبَ i (قَصْب) (*kesilmiş hayvanı*) parçalarına ayırmak; قَصَّبَ (*saçı*) kıvrık yapmak; (*bşi*) sim vb. ile süslemek;

قَصَب [cin.is] şeker kamışı; [tahıl bitkilerinin] sap; altın ya da gümüşlü iplik, sim; brokar ¶ قَصَب السُّكَّرِ şeker kamışı; القَصَب الهِنْدِي bambu; اَحْرَزَ قَصَبَ السَّبْقِ (الغَلَبِ) büyük, üstün başarı göstermek, sergilemek;

قَصَبَة [tek.is,] ç. -آت kamış; ince boru, tüp; pipo sapı; kamış kalem; nefes borusu; kamış düdük; bir uzunluk birimi [MIS. 3.55 m.]; hisar; başkent ¶ قَصَبَة الرِئَة nefes borusu; قَصَبَة الْمَرِيء yemek borusu;

قِصَابَة kasaplık mesleği;

قُصَيْبَة yulaf MIS.;

قَصَّاب kasap; kadastro memuru MIS.;

قُصَّابَة kamış düdük;

مُقَصَّب altın, gümüş işlemeli, simli;

قُصَاج ALF.BKZ.;

قَصَدَ i (قَصْد) (*b-e, bşe* ya da الى *...e doğru*) ilerlemek, yönelmek; (*b-e* ya da الى *b-e*) uğramak; (*b-e, bir yere* ya da الى *...e*) gitmek yolunu tutmak (*bşi* ya da الى *bşi*) aramak, istemek, (*bşe* ya da الى *bşe*) talip olmak, göz dikmek; (*bş* ya da الى *bş*) niyetinde olmak, aklında olmak; (*bşi* ya da الى *bşi*) kasdetmek, amaçlamak; (ب *...ile* ya da من *...ile, bşi*) kasdetmek, demek istemek; ekonomik, tutumlu olmak; tasarruf etmek; ¶ قَصَدَ قَصْدَهُ *b-e* doğru ilerlemek; *b-i* taklit etmek, *b-nin* yolunu tutmak; اَقْصَدَ (*b-i.* الى *...e*) gitmeye ikna etmek; kaside yazmak; تَقَصَّدَ kırılmak; (*b-e*) kızmak MIS.; sürekli (*b-ile*) uğraşmak MIS.; انْقَصَدَ kırılmak; اقْتَصَدَ (في *...de*, بَيْنَ *...arasında*) orta bir yol izlemek; (بَيْنَ *...arasında*) uzlaştırıcı, arabulucu olmak; iktisatlı, tutumlu, ekonomik olmak; (في *...de*) ekonomik davranmak, tasarrufa gitmek; (*para* vb.) biriktirmek; kaside yazmak;

قَصْد maksat, kasıt, amaç; niyet; hedef; tasarruf, idare, tutum ¶ قَصْدًا ya da عن قَصْدٍ kasten, kasıtlı olarak, önceden düşünerek; bilerek, bile bile, mahsus; عَنْ غَيْرِ قَصْدٍ kasıtsız, farkında olmadan, bilmeden; حُسْنُ القَصْد iyi niyet; سُوء القَصْد kötü niyet; هُوَ قَصْدُكَ o senin rakibindir; «عَلَى اللّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ Hakka ulaştıracak olan yolu, ancak

Allah gösterir.»; ... فَعَلَ شَيْءً قَصْدَ ...için, ...sebebiyle ...yapmak; فُلَانٌ عَلَى قَصْدٍ falanca doğru yoldadır;

قَصْدِي kasdi, kasıtlı;

قُصَادَ ... [meb. mud. kul.] ...in karşısında MIS.;

قَصِيد istenilen, hedeflenen, maçlanan; hatasız [şiir]; = قَصِيدَة ¶ بَيْتُ القَصِيدِ [bazen kasidenin en önemli beyti] en önemli, can alıcı, en mühim nokta;

قَصِيدَة ç. قَصَائِد kaside ¶ بَيْتُ القَصِيدَةِ = بَيْتُ القَصِيدِ ;

أَقْصَد daha doğru, düz;

مَقْصَد ç. مَقَاصِد varılacak yer; hedef; niyet; amaç, maksat; anlam, mana, maksat ¶ سَيِّءُ الْمَقَاصِد kötü niyetli;

اِقْتِصَاد iktisat, ekonomi; tutumluluk, iktisat, ekonomiklik; tasarruf; ¶ عِلْمُ الإِقْتِصَادِ veya عِلْمُ الإِقْتِصَادِ السِّيَاسِيِّ ekonomi, iktisat bilimi; اِقْتِصَادًا فِي الْوَقْتِ vakit kazanmak için, zamandan tasarruf için;

اِقْتِصَادِي ekonomik, iktisadi; iktisatçı, ekonomi uzmanı; tutumlu, ekonomik, iktisatlı; الإِقْتِصَادِيَّات [ülke vb.nin] ekonomi;

قَاصِد düz, doğru [yol.]; kısa, rahat, eziyetsiz [yolculuk];

مَقْصُود hedeflenen, kasdedilen; kasıtlı, mahsus yapılan; maksat, amaç, (sözden) kasıt, denilmek istenen;

قَصْدِير teneke;

قَصُرَ u (قَصَارَة, قَصْر, قِصَر) kısa olmak ya da kısalaşmak, kısalmak; yetmemek, yeterli olmamak; قَصَرَ u (قُصُور) (عن bşe) yetişememek, ulaşamamak, (عن ...için, ...e) kısa gelmek; (عن bşi) yapamamak, (عن bşe) güç yetirememek; (عن bşi) ele geçirememek; (bş ile) başa çıkamamak; (عن ...den) vazgeçmek, (عن ...i) bırakmak [acziyet sebebi ile]; قَصَرَ u, i (قَصْر) (bşi) kısaltmak, azaltmak; قَصَرَ u (قَصْر) (b-i, bşi) tutmak, zaptetmek, sınırlamak; (b-i, bşi) kontrol, gözetim altında tutmak; (b-i, bşi) kilitlemek, kilit altına almak; (bşi, b-i, على ...ile) sınırlamak; قَصَرَ نَفْسَهُ عَلَى شَيْءٍ kendini bş ile sınırlamak; قَصَرَ u (قَصَارَة, قَصْر) (rengi) açmak, ağartmak; (elbiseyi) beyazlatmak; قَصَّرَ (bşi) kısaltmak, azaltmak; (عن bşe) ulaşamamak, varamamak (örn. ok, hedefe); (عن bşi) yapamamak, güç yetirememek; (عن bşi) elde edememek, (عن bşde) başarısız olmak; (عن bş ile) baş edememek, aşık atamamak; yetersiz olmak, yetmemek; (في ...de) geri kalmak, ağır davranmak; (في ...de) ihmalkarlık etmek, (في ...i) ihmal etmek; (في ...de) dikkatsiz davranmak; (عن ...den) vazgeçmek, (عن ...i) bırakmak [acziyet sebebi ile] ¶ لَمْ يُقَصِّرْ فِي ... için elinden geleni yaptı, hususunda bütün gayretini sarfetti; أَقْصَرَ (bşi) kısaltmak, azaltmak; (عن ...den) vazgeçmek عن ...i) bırakmak [acziyet sebebiyle]; تَقَاصَرَ kısalmak, çekmek, küçülmek; (عن ...e) güç yetirememek; (عن ...den) vazgeçmek, (عن ...i) bırak-

mak [acziyet sebebi ile]; (عن *...den*) geri durmak, kaçınmak; اقتصر (على *ile*) sınırlanmak, sınırlı kalmak veya kendini (على *...ile*) sınırlamak; (على *...ile*) yetinmek; استقصر (*bşi*) kısa veya eksik, yetersiz bulmak;

قصر kısalık; küçüklük; güç yetirememe, yapamama; yetersizlik; ihmalcilik, gevşeklik; tembellik, ağır davranma; kısaltma, aza indirgeme; (علی *...ile*) sınırlama; *b-nin* yapabileceği, elinden gelen, en fazla yapabileceği; قَصْرُكَ اَنْ تفعَلَ كَذَا en fazla ...i yapabilirsin, yapsan yapsan, ...yaparsın; den fazlasını yapmamalısın, kendini ile sınırlamalısın;

قَصْر ç. قُصُور köşk, kasır; saray ¶ قَصْر العَدْلِيَّة adliye sarayı, binası, adliye FAS.;

قَصْرِيَّة ç. قَصَارِ topraktan yapılma yuvarlak kap; saksı; lazımlık;

قِصَر kısalık; küçüklük قِصَر النَّظَرِ miyopluk;

قَـصَـر gevşeklik, ihmalcilik; tembellik, ağırdan alma;

قُصَر : قَصَارَاكَ اَنْ = قَصْرُكَ اَنْ تَفعَلَ هَذَا ; قُصَارَى bkz. تَفعَلَ كَذَا

قَصَّار çamaşır suyu;

قُصُور güç yetirememe, yapamama; yetersizlik, yetmeme; eksiklik; [miktarı] düşürme, azaltma; ihmalcilik, gevşeklik; ağır davranma, tembellik; [kanunen] küçüklük, reşit olmama; ¶ قُصُور البَاعِ (عن *bşe, bş yapmaya*) güç yetirememe, (عن *...i*) yapamama;

قَصِير ç. قِصَار kısa; alçak, küçük ¶ قَصِير الأَجَلِ kısa ömürlü; قَصِير البَاعِ güçsüz, güç yetiremeyen, [*bşi*] yapamayan; cimri, pinti; قَصِير اليَدِ cimri, pinti; güçsüz ⇑;

قُصَارَى birinin gücünün son haddi, sınırı, en fazla yapabileceği ¶ قُصَارَاكَ اَنْ تَفْعَلَ كَذَا en fazla ...yaparsın, yapsan yapsan ...yaparsın; ...den fazlasını yapmamalısın; kendini ...ile sınırlamalısın; بَذَلَ قُصَارَهُ ya da بَذَلَ قُصَارَ الجُهْدِ (ب *...e, için* veya ل *için*) elinden geleni ardına koymadı, elinden gelenia yaptı; قُصَارَى القَوْلِ ya da قُصَارَى الأَمْرِ kısaca, özetle;

اَقْصَر daha kısa;

الأَقْصَر Aksur kasabası MIS.;

تَقْصِير kısaltma, azaltma; sınırlama; güç yetirememe, yapamama; yetersizlik, yetmeme; (في *...de*) ihmalkarlık, gevşek davranma, ağır davranma; ihmal; hata, noksan kusur;

قَاصِر (عن *...e*) güç yetiremeyen, (عن *...i*) yapamayan; (على *...ile*) sınırlı; (على *...için*) ayrılmış, tahsis edilmiş; geçişsiz [fiil] DİLB.; (ç. قُصَّر ,-ون) reşit olmayan, rüştünü ispat etmemiş; [s. ve is.]; ¶ قَاصِرَة الطَّرْفِ namuslu, iffetli, [başını yerden kaldırmayan, kadın]; قَاصِر اليَدِ güçsüz, elinden bir şey gelmeyen, aciz, zayıf; cimri, pinti;

مَقْصُور (على *...ile*) sınırlı; ¶ مَقْصُورَة الطَّرْفِ = قَاصِرَة الطَّرْفِ ; اَلِف مَقْصُورَة "a, e, æ" sesi veren, kelime sonundaki elif "رَمَى" de olduğu gibi DİLB.;

مَقْصُورَة ç. مَقَاصِير saray; küçük kapalı oda; bölme; camide, mihrabın yanında hükümdar

اقتصل ⇑;

قصل [bitkide] kabuk; [tek.is. ة] bitki sapı;

قصّال sivri, çok keskin;

مقصل çok keskin, sivri;

مقصلة ç. مقاصل giyotin;

قاصل keskin;

قصم i (قصم) (bşi) kırmak; ¶ قصم ظهره b-e öldürücü darbeyi vurmak ≈ b-nin belini kırmak ; تقصّم kırılmak; انقصم ⇑;

قصم kırılgan, çabuk kırılan;

قصيم ⇑;

قاصم ç. قواصم kıran, kırıcı; ¶ قاصمة الظهر öldürücü darbe, felaket, afet; ضربات قواصم öldürücü darbeler;

قصي ve قصا (قصاء, قصوّ, قصو) u قصا ve قصو (قصي ve قصا a (قصا, قصي) (عن ...den) [çok] uzak, ırak olmak; (عن ...den) uzaklaşmak; أقصى (b-i bşi, عن ...den) uzağa göndermek, uzaklaştırmak; (b-i, عن ...den) çıkarmak, atmak; (b-i, عن ...den) sürmek, sürgün etmek; (b-i, عن الخدمة hizmetten) uzaklaştırmak; (bşin) sonuna sınırına, limitine ulaşmak; ¶ لا يقصيه البصر görüş alanının dışında, görülemez;

تقصّى (عن ...den) uzaklaşmak; (bir sorunu, meseleyi) iyice araştırmak; incelemek, (bşin) kökenine inmek; (bşi) sonuçlandırmak, sonuna kadar sürdürmek; (bşi) el ile yoklamak;

استقصى (bşi, problemi, konuyu) iyice araştırmak, incelemek, (bşin) temeline, kökenine inmek; (عن ...hakkında) soruşturma yapmak;

قصا ve قصاء uzaklık;

için ayrılmış odacık; [sinema, tiyatroda] loca; [tutuklu için] hücre;

مقصّر gevşek, ihmalkar;

مقتصر (على ...ile) sınırlı;

مقتصر kısa, özet, hülasa;

2 قيصر ALF.BKZ.;

قصع a (قصع) (suyu) [lıkır lıkır] büyük yudumlarla içmek; (susuzluğu) gidermek, yatıştırmak; (bşi) aşmak, çiğnemek, kırmak;

قصعة ç. قصاع , قصع , قصعات [bakır ya da tahta] büyük tas; kazan IR.;

قصف i (قصف) (bşi, kalemi, tırnağı, sopayı) kırmak; (b-i) sıkıştırmak, (b-e) baskı uygulamak; (bir yeri) bombalamak; [gök gürültüsü vb.] gürlemek; [top silahı] gümlemek, patlamak; قصف u (قصوف, قصف) [ziyafette] yiyip içip eğlenmek; sefih bir hayat sürmek; قصف a (قصف) kırılmak; kırılacak gibi zayıflamak ya da kırılgan olmak; تقصّف ve انقصف kırılmak;

قصف [top silahı vb. için] gümleme; alem, eğlenti, şenlik;

قصف ince, kırılgan; kılık;

قصيف ⇑; ⇑;

قصوف alem, şenlik, eğlenti;

مقصف ç. مقاصف büfe, büvet; kantin; gazino; bar; üzerinde yiyecekler bulunan masa, tezgah;

قصقص (bşi) kırmak; (bşi) budamak, uçlarını kesmek MIS.;

قصل i (قصل) (bşi) süratle kesmek, [uçurmak];

قصي ç. اَقْصاء uzakta, uzak;

اَقْصى müe قُصْوَى ç. اَقَاصٍ daha uzak(ta); had safhada, en fazla, en uç; azami, maksimum; en uzak kısım; son; ¶ اَلْمَسْجِدُ الأقْصى Mescidi Aksa; الشَّرْقُ الأَقْصَى Uzak Doğu; الْمَغْرِب الأقْصَى Fas; ... الغايَة القُصْوَى من ...in maksimumu, en fazla; اَقَاصِي الأَرْض dünyanın en uzak yerleri, dünyanın öbür ucu; عِنْدَ الضَّرُورَة القُصْوَى aşırı zorunluluk halinde; اِلَى اَقْصَى حَد son sınıra kadar; mümkün olduğu kadar; مِنْ اَقْصَاه الى اَقْصَاهُ veya مِنْ اَدْنَاه الى اَقْصَاه bir uçtan öbür uca; istisnasız herşey;

تَقَصٍّ ince, hassas, detaylı inceleme, araştırma, tetkik;

اسْتِقْصاء ⇑; (عن ...hakkında) soruşturma;

قاصٍ ç. اَقْصاء , قَاصُون uzakta, uzak, ırak; ¶ القَاصِي وَ الدَّانِي [uzak yakın, ≈ duyduk duymadık] herkes; فِي القَاصِيَة وَ الدَّانِيَة uzak ve yakın;

قَضَّ u (قَضّ) (*bşi*) delmek (*bşde*) delik açmak, (*bşi*) paramparça, un ufak etmek, toz haline getirmek; (*duvarı*) şiddetli bir şeklide yıkmak, yerle bir etmek; (*bşi, çiviyi, kazığı*) sökmek, çekip çıkarmak; قَضَّ a (قَضَض) [yatak] sert, rahatsız olmak; اَقَضَّ ⇑; (*döşeği*) sertleştirmek; ¶ اَقَضَّ عَلَيْه veya اَقَضَّ مَضْجَعَهُ ya da مَضْجَعَه *b-ni* uyutmamak, uykusunu kaçırmak; انْقَضَّ [uçak, kuş, avı için] aniden dalmak, dalışa geçmek; [şimşek, yıldırım] (على *bşe*) çarpmak; (على ...*in üzerine*) aniden çullanmak, atılmak; (على *b-e*) saldırmak; çökmek üzere olmak, yıkık dökük olmak; yıkılmak, devrilmek, göçmek;

قَضّ [cin.is.] ufak taş; çakıl ¶ جَاء القَوْمُ قَضُّهُم [kavimden, kabileden] herkes geldi;

قَضَّة ufaktan; çakıl;

قَضِيض ufak taş; çakıl ¶ جَاء القَوْمُ قَضِيضُهُم (بِقَضِيضِهِم) herkes geldi;

انْقِضَاض [uçak, kuş; avı için] aniden dalma, pike yapma saldırma; saldırı; ¶ طَائِرَة الإنْقِضَاض bombardıman uçağı; طَائِرَة مُنْقَضَّة bombardıman uçağı;

قَضَبَ *i* (قَضْب) (*ağacı*) buldamak; (*bşi*) kesip koparmak; قَضَّبَ = قَضَبَ ; اقتضب = قَضَبَ ; (*bşi*) özetlemek, (*bşin*) özetini vermek; (*sözü*) gelişine, doğaçtan, irticalen söylemek;

قَضْب yenilebilir bitkiler;

قَضِيب ç. قُضْبَان budanmış dal; değnek, çubuk; erkeklik organı, penis; ray [demiryolu]; sevk yatağı, ray;

قُضَابَة budanmış ya da ucundan kesilmiş şey; [ağaçların] budanmış kısımları;

مِقْضَب [budamak için] orak, makas;

اقْتِضَاب özetleme; özet; kısa, özlü, veciz olma; irticalen, gelişine, doğaçtan söyleme;

مُقْتَضَب kısa, özet; özlü, veciz; irticalen, doğaçtan söylenen; الْمُقْتَضَب bir şiir vezni; [çoğ.] مُقْتَضَبَات özet haberler [gazetede];

قَضَع karın ağrısı;

قُضَاع ⇑;

قَضُفَ u : ince, dar olmak ya da dar olmak;

قَضِمَ a قَضَمَ i (قَضْم) (*bşi*) [ağzında] çiğnemek;

(*bşi*) kemirmek;

قُضَامَة tuzlu leblebi SUR.; fıstık, fındık gibi çerez karışımı SUR.; kuş yemi SUR.;

الْحَيَوَانَات الْقَاضِمَة kemiriciler;

قَضَى *i* (قَضَاء) (*bşi*) bitirmek, sonuçlandırmak, tamamlamak; (*bşi*, *isteği*, *vazifeyi*) yerine getirmek, eda etmek; (*bşi*) icra etmek, uygulayarak yapmak; (*borcu*) ödemek; (*ihtiyacı*) karşılamak, cevap vermek; (*vakti*) geçirmek; [yine قَضَى أَجَلَهُ]; ölmek, eceli gelmek; (ب *bşe*, بِأَنَّ ...*olduğuna, yapmaya*) karar vermek; [Allah] önceden takdir etmek, tayin ve tertip etmek; (بَيْن...*arasında*) hüküm vermek; (ل *b-nin lehine*, على *b-nin aleyhine*) hüküm vermek, yargıda bulunmak; (على *b-i* , ب ...*e*) mahkum etmek, çarptırmak, (على ...*hakkında*, ب...) ...kararına varmak; (على *b-i*, ب ...*e*) zorlamak, mecbur emek; (ب *bşe*) ihtiyaç duymak, (ب *bşi*) istemek; (على *b-i*, *bşi*) yok etmek, (على *b-i*) öldürmek [işini bitirmek]; (على *bşe*) engel teşkil etmek, (على *bşi*) bozmak ¶ قَضَى أَجَلَهُ eceli gelmek, ölmek; ... قَضَى الْعَجَبَ مِن ...e çok şaşırmak, ...e aklı hayali durmak; قَضَى نَحْبَهُ adağını yerine getirmek; ölmek, eceli gelmek; قَضَى وَطَرَهُ amacına ulaşmak, istediğini elde etmek; قُضِيَ الْأَمْرُ ok yaydan çıktı, olan oldu; قُضِيَ أَمْرُهُ veya قُضِيَ عَلَيْهِ işi bitmek [bağlamına göre, kişinin söz konusu eyleme artık devam edemeyeceğini ifade ifade eder.]; ölmek; قَضَّى (*bşi*) yapmak, icra etmek, uygulamak, fiile dökmek; قَاضَى (*b-e*) dava açmak, (*b-i*) mahkemeye vermek; (*b-i*) mahkemeye celbetmek; (*b-den* ب *alacağı*) istemek; تَقَضَّى bitmek, tamamlanmak, sona ermek; [vakit] geçmek, geçip gitmek; تَقَاضَى (*bşi*; *b-den* ya da من *b-den*, *bşi*, *alacağı*) istemek; dava açmak; (على ...*için*, *karşılık*, *mükafat*) talep etmek; (*b-den* veya من *b-den*, *bşi*, *alacağı*) teslim almak; انْقَضَى bitmek, sona ermek, tamamlanmak; [vakit] geçmek; [vakit] kalmamak, geçmiş olmak; اقْتَضَى (*b-den*, *bşi*) istemek; (*bşi*) gerektirmek, icap ettirmek; اسْتَقْضَى (*b-den*, *bşi*) istemek, talep etmek;

قَضْي hüküm, yargı;

قَضَاء bitirme, ⥣ mas.; fiilen yapma ⥣ mas.; [isteği, ihtiyacı] karşılama, yerine getirme; [borcu] ödeme; [bir zaman periyodunu] geçirme; kaza, önceden takdir etme, hüküm, yargı, karar; hukuk sistemi, adalet sistemi; hakimlik, kadılık; hüküm verme, yargılama; (على ...*hakkında*) hüküm verme; (على *b-i*, *bşi*) yok etme, (على *b-i*) öldürme; (ç. أَقْضِيَة) kaza, nahiye, sancak, bölge SUR., IR., LÜB., SUUD., YEM.; ¶ قَضَاء اللّٰه Allah emri, ölüm; الْقَضَاء الشَّرْعِي Şeriat Hukuku; Şeriat kanunu; دَار الْقَضَاء mahkeme; مَحْكَمَة الْقَضَاء الإِدَارِي İdare Hukuku mahkemesi; بِالْقَضَاء وَ الْقَدَر [قَضَاءً وَ قَدَرًا] kaza ve kader sonucu gereği; قُضِيَ الْقَضَاءُ takdiri ilahi!, kaderde yazılı olan başa gelir.;

قَضَائِي hukuki; mahkeme [kararı] ile ilgili

¶ حَارِس قَضَائِي ج. حُرَّاس قَضَائِيُّونَ yedi emin HUK.;

قَضَوِيَّة الصُّلْح sulh hakiminin yargılama yetkisi;

قَضِيَّة ج. قَضَايَا dava; dava açma; dava konusu; vaka, olay, hadise; problem, sorun, mesele; teorem MAT.;

مُقَاضَاة celse, oturum;

انْقِضَاء [süre, vakit] geçme, bitme, sona erme; [zorunluluk] kaldırılma;

اقْتِضَاء zorunluluk, gereklilik, lüzum; ¶ عِنْدَ الإِقْتِضَاء gerekmesi, ihtiyaç halinde;

قَاضٍ kesin, kati; öldürücü, ölüme sebebiyet veren; (ç. قُضَاة) kadı, hakim; [çoğ.] قَوَاضٍ ihtiyaçlar, ¶ سَمّ قَاضٍ öldürücü zehir; ضَرْبَة قَاضِيَة öldürücü darbe, (على ...e); nakavt [boks karşılaşmasında]; (على ...e) nihai, sonuç getirecek darbe; أَى مِنْ قَوَاضِي الذِّمَّة ... أَنْ ...yapmayı kendi vazifesi olarak görmek, kabul etmek; قَاضِي البَحْث keşif hakimi TUN.; قَاضِي التَّحْقِيق ⇑ MIS.; قَاضِي الإِحَالَة mahkeme hakimi, yargıcı MIS.; قَاضِي الصُّلْح sulh hakimi;

مَقْضِي bitirilmiş, tamamlanmış, yerine getirilmiş, eda edilmiş; الأَمْرُ المَقْضِي tamamlanmış, bitmiş, yerine getirilmiş iş;

مُتَقَاضٍ ج. مُتَقَاضُونَ davacı; المُتَقَاضِيَان davacılar [taraflar];

مُقْتَضَى gerekli, zorunlu; ihtiyaç duyulan; (ç. مُقْتَضَيَات) ihtiyaç, gereklilik; ¶ بِمُقْتَضَى ... [meb. mud. kul.] ...e göre, mucibince, ...e uyarak, gereği, ...icabı; عِنْدَ مُقْتَضَيَات الأَحْوَال durumların ihtiyaç göstermesi halinde, [eğer] durumlar gerektirirse;

قَطّ 1 [cümle sonunda, geçmiş zaman için] hiç;

قَطّ 2 u (قَطّ) (bşi) parça parça kesmek, dilmek; (bşi) kırkmak, budamak; (kalemi) [yontarak] ucunu açmak, sivriltmek; قَطَّطَ (tahtayı) oymak; اقْتَطَّ (kalemin) ucunu açmak, sivriltmek [yontarak];

قَطّ kısa ve kıvırcık [saç];

قَطَّاط tornacı;

قِطّ 3 ج. قِطَاط , قِطَطَة [erkek] kedi; ¶ قِطّ الزَّبَاد misk kedisi;

قِطَّة [dişi] kedi;

قُطَيْطَة yavru kedi;

قَطْ 4 sadece, yalnız;

قَطَبَ i (قَطْب) (bşi) toplamak; _ (قَطْب ,قُطُوب) ¶ قَطَبَ حَاجِبَهُ kaşlarını çatmak [yine قَطَبَ جَبِينَهُ yüzünü asmak; قَطَّبَ kaşlarını çatmak; yüzünü aşmak; (bşi) dikip birleştirmek MIS.; تَقَطَّبَ [yüz, çehre] asılmak; اسْتَقْطَبَ (bşi, ışını) polarmak FİZ.;

قُطْب ج. أَقْطَاب eksen, mihver; kutup ASTR., ELK., COĞR.; mil; reis, lider, başkan; [daha çok çoğul olarak] büyük, önde gelen şahsiyet; ¶ قُطْب الرَّحَى eksen MEC.; القُطْب الجَنُوبِي güney kutbu; القُطْب الشَّمَالِي kuzey kutbu; قُطْب سَالِب negatif kutup; katot; قُطْب مُوجَب pozitif kutup, anot;

قُطْبِي kutupsal;

قُطْبَة dikiş MIS.;

قَتُوب asık yüzlü, çatık kaşlı;

اسْتِقْطَاب polarma FİZ.;

قَاطِبَةً hep beraber, hep birden;

قطر u (قَطْرَان, قَطْر) damlamak; قَطَّر (bşi) damla damla akıtmak; (bşi)süzmek, filtre etmek; (bşi) arıtmak; (bşi) damıtmak; (develeri) dizi halinde bağlamak, (deve) katarı oluşturmak; (araçları) dizi haline sokmak; katar oluşturmak; (araçları) dizi haline sokmak, katar oluşturmak; (gemiyi) yedeğe alıp çekmek; تَقَطَّر damlamak, damla damla akmak; (الى ...in içine) süzülmek; damıtılmak, filtre edilmek; تَقَاطَر (الى veya على b-e, bir yere) akın akın, grup grup, diziler halinde gelmek; اسْتَقْطَر (bşi) damlatmak; (bşi) damıtmak;

قَطْر damlama; [cin.is.; tek.is. ة] ç. قِطَار damla; yağmur;

قُطْر ç. قُطُرَات tren MIS.;

قُطْرجي ç. قَطْرَجِيَّة [demiryolu] makasçı MIS.;

قُطْر ç. اَقْطَار bölge; mıntıka; nahiye, arazi parçası; yöre; taşra; çap [dairenin]; köşegen; kalibre, çap [tüp için] ¶ ; القُطْر الْمِصْرِي Mısır; نِصْف قُطْرِ الدَّائِرَة yarıçap; اَرْبَعَة اَقْطَار الدُّنْيَا dünyanın dört bir yanı; الرَّوْعَة الَّتِي تَأْخُذُنِي مِنْ جَمِيعِ اَقْطَارِي her tarafımı saran endişe/korku;

قُطْرِي bölgesel; çapla ilgili;

قَطَر Katar;

قُطْر ödağacı BOT. Aquliaria agallocha.;

قَطْرَة ("قَطْر" için tek.is.) ç. قَطَرَات damla [aynı zam. ilaç olarak];

قُطَيْرَة ç. قَطَار damlacık;

قِطَار ç. قُطُرَات deve katarı; tren; demiryolu; saf ASK. MIS.; ¶ قِطَار البِضَاعَة yük treni; قِطَار حَدِيدِي tren; قِطَار الرُّكَّاب yolcu treni; قِطَار سَبَّاق (سَرِيع) ekspres tren; قِطَار وَقَّاف banliyö treni; فَاتَهُ القِطَار fırsatı kaçırmak, atı alan Üsküdarı geçti;

قَطَّارَة pipet;

قَطْرَان , قِطْرَان katran;

مِقْطَر ç. مَقَاطِر buhurdan, buhurluk;

مِقْطَرَة ç. مَقَاطِر ⇑; tomruk [cezalandırma aleti];

تَقْطِير filtreleme, süzme; arıtım, arıtma; damıtma, damıtım;

اسْتِقْطَار damıtma, damıtım;

قَاطِرَة ç. -آت lokomotif; dizel motor;

مَقْطُورَات römork, vagon vb.;

مُقَطَّرَات alkollü içkiler;

قَطْرَمِيز [büyük] cam şişe ya da testi;

قَطْرَى (bşi) katranlamak;

قَطْرَان , قِطْرَان katran;

قطع a (قَطْع) (bşi) kesmek; (bşi) kesip koparmak; (bşi) ikiye ayırmak, yarmak; (bşi) ikiye bölmek; (ağacı) kesip devirmek; (ilişkileri)kesmek, koparmak; (b-ile) bozuşmak; (b-i, bşi) durdurmak, yolunu kesmek; (b-i) susturmak, (b-nin) sözünü kesmek; (elektrik akımını) kesmek; (b-ni عن ...den) alıkoymak; (b-nin, عن...yapmasını) yasaklamak; (b-i, عن ...den) alıkoymak; (b-nin, عن ...yapmasını)

قَطَعَ الوَعْدَ عَلَى نَفْسِهِ بِ... ve عَهْداً بِ... ...için, ...yapmak için kendi kendine söz vermek; قَطَعَ الكَمْبِيَالَةَ senedi kırmak; قَطَعَ لِسَانَهُ b-i susturmak, ağzını kapatmak, açtırmamak; قَطَعَ الوَقْتَ vakit öldürmek, geçirmek; قَطَّعَ (*bşi*) parçalamak, parça parça etmek; (*bşi*) parçalarına ayırmak; (*bşi*) yırtıp koparmak; (*bşi, b-nin elini*) derin kesmek; (*bşi*) kesmek, devam etmemek; (*şiirin*) veznini tahlil etmek ¶ يُقَطِّعُ القَلْبَ [sıfat cümlesi] yürek parçalayıcı, çok açıklı; قَاطَعَ (*b-den*) ayrılmak, (*b-ile*) arkadaşlığı bozulmak, bozuşmak; (*b-i, bşi*) boykot etmek; (*b-i, bşi*) durdurmak, kesmek; *b-nin* sözünü kesmek [yine قَاطَعَهُ الحَدِيثَ]; أَقْطَعَ (*bşi, b-e*) kestirmek; (*b-e, bşi, nehri*) geçirmek veya geçmesine izin vermek; (*b-e, bşi*) tımar olarak vermek; (*b-e, bşi*) [pay, hisse olarak] vermek, ayırmak; (*b-ile*) ilişkisini kesmek; (عن *b-ile*) arkadaşlığını, dostluğunu kesmek; (عن *b-ile*) bozuşmak; تَقَطَّعَ kesilmek, ayrılmak, ilişkisi kesilmek; kopmak, parçalanmak; [elektrik akımı] kesinti ile uygulanmak; [söz, ifadeler] çelişkili, tutarsız olmak; [heyecan vb.den] bayılmak ¶ تَقَطَّعَتْ بِهِ الحِبَالُ yardım umudu kalmamak; تَقَطَّعَتْ بِهِ الأَسْبَابُ çaresiz kalmak, kuvveti ve sabrı tükenmek; هَدَفٌ تَتَقَطَّعُ دُونَهُ الأَعْنَاقُ [lafzen: yolunda boyunların vurulduğu gaye] ulaşılması zor, tehlikeli hedef; تَقَاطَعَ ayrılmak; bbden ayrılmak; karşılıklı ilişkileri kesmek; [yollar, çizgiler yasaklamak; (*b-i*, عن *...den*) mahrum bırakmak; (*b-i*) afaroz etmek HRİ; derin, büyük etkisi olmak [manevi olarak]; (في *...de*) derin etkisi bulunmak, (في *b-i*) çok etkilemek; (*bşi, nehri, okyanusu, ülkeyi*) bir baştan başa, bir taraftan bir tarafa geçmek, katetmek; (*mesafeyi*) almak, katetmek; (*bşi, tehlikeyi; zorluğu*) yenmek, hakkından gelmek, atlatmak; (*süreyi*, في *...ile, ...de*) geçirmek; (*yiyeceği*) tüketmek; (*bşe* ya da بِ *bşe*) karar vermek; (بِ *bşi*, بِأَنَّ *...olduğunu*) kesin olarak ifade etmek, iddia etmek ileri sürmek; (بِأَنَّ *olduğunu*) ispat etmek; قُطِعَ kesilmek, kesilip kopmak [ip vb.] ¶ قَطَعَ الأَمَلَ (الرَّجَاءَ) umudu, ümidi kesmek; قَطَعَ الثَّمَنَ fiyatı belirlemek; قَطَعَ تَذْكِرَةً (بِطَاقَةً) bilet almak; قَطَعَ عَلَيْهِ حَدِيثَهُ *b-nin* sözünü kesmek; قَطَعَ دَوْراً bir dönemi, devreyi geçmek, aşmak; قَطَعَ بِرَأْيٍ kesin bir görüşü ifade etmek; bir görüşe taraftar olmak; قَطَعَ بِرَأْيِهِ *b-nin* görüşleri ya da kararları ile hareket etmek; قَطَعَ الرَّحِمَ akrabalık ilişkilerini koparmak, sılayı rahimi kesmek; قَطَعَ أَشْوَاطاً [büyük] ilerleme kaydetmek; قَطَعَ شَوْطاً كَبِيراً (بَعِيداً) فِي التَّقَدُّمِ (الرُّقِيِّ) ilerleme (yükselme) yolunda büyük bir adım atmak; قَطَعَ فِي مَيْدَانِ الرُّقِيِّ أَشْوَاطاً ⇑; قَطَعَ عَلَيْهِ الطَّرِيقَ *b-nin* yolunu kesmek, durdurmak, *b-nin* yolunu kesmek, *b-i* soymak; لَا يَقْطَعُ عَقْلَهُ شَيْءٌ *bşi* aklı kesmemek, almamak; قَطَعَ عَهْداً anlaşma yapmak, sözleşmek; (لِ *b-e*) söz vermek; قَطَعَ عَلَى نَفْسِهِ

vb.] (مَعَ ...*ile*) kesişmek; انقطع (عن ya da من ...*den*) ayrılmak; yırtılmak, kopmak, kesilmek; kesintiye uğramak, [yine elektrik akımı için], bağlantısı kesilmek, durmak; kopmak; bitmek, sona ermek; (عن *bşi*, *bş yapmayı*) durdurmak; (عن *bşi*) bırakmak vazgeçmek; (عن *bşe*) devam etmemek; (عن ...*den*) geri, uzak durmak; kendini (ل ya da الى ...*e*) vermek, (ل ya da الى ...*e*) yönelmek, (ل ya da الى ...*ile*) ilgilenmek; (ل veya الى ..*de*) yoğunlaşmak, dikkatini (ل ya da الى ...*de*) yoğunlaştırmak; bütün vaktini (ل veya الى ...*e*) harcamak; اقتَطَعَ (من ...*den*) bir parça, az bir şey almak; (*bşi*, من ...*den*) [seçip] almak, toplamak (örn. *bir kitaptan bir hikayeyi*); (*bşi* من *den*) yırtıp almak, çıkarmak [örn. *defter vb.den, bir yaprağı*]; (*bşi*) kendine almak, ayırmak; elde etmek, ele geçirmek; استقطع (*b-e*, *araziyi*) tımar olarak almasını istemek; (من مُرَتَّب *maaştan*) kesinti yapmak; (*bir miktarı*) [hesaptan] düşmek, inmek MIS.;

قطْع kesip koparma, ayırma; kesme; ilişkiyi, bağı koparma; (*ağacı*) kesip devirme; durdurma, ambargo koyma; kesintiye uğratma; elektrik akımını kesme; (عن ...*e*) engel olma, (عن ...*den*) alıkoyma; mahrum bırakma; afaroz etme HRİ.; [nehri, okyanusu, ülkeyi vb.] bir baştan bir başa geçme, katetme; [bir mesafeyi] alma, katetme; [vakti] geçirme, harcama; tüketme; [hesaptan] düşme, indirme; (ç. أقْطَاع) [kitap] boy, ebat; (ç. قُطُوع) kesit, dilim, parça GEO; قَطْعًا kesinlikle, kesin olarak, şüphe bırakmayacak şekilde; [olumsuz ifadede] katiyetle, asla, hiç bir şekilde; ¶ قَطْع الحِسَابَات hesabı kapatma; قَطْع الطَّرِيق yol kesme; قَطْع الطَّرِيقِ عَلَى ... *bşe* zor ile, kaba kuvvetle engel olma; قَطْع سِعْر (مُعَضَّل) القَطْع الْمَاهِيَّة maaş kesintisi; indirim oranı; قَطْع كُتُب الجَيْب cep kitabı boyunda, büyüklüğünde; قَطْع مَخْرُوط ve قَطْع مَخْرُوطِي koni kesitli; قَطْع زَائِد hiperbol GEO; قَطْع مُكَافِيء parabol GEO.; قَطْع نَاقِص elips GEO.; قَطْعًا لِلْوَقْت [sadece] vakit geçirmek, öldürmek için; بِقَطْعِ النَّظَرِ عَنْ ... ...e bakmadan, ...i düşünmeksizin, göz önüne almadan; ...den ayrı olarak; هَمْزَة القَطْع kelimenin başında gelen [kelimenin aslından veya değil] her zaman telaffuz edilen hemze DİLB.;

قطعي kesin, kati; nihai, son; قَطْعِيًّا kesinlikle; [olumsuz cümlede] katiyyen;

قطعية kesinlik, katiyet;

قطعة ç. قِطَع kesilmiş parça; kısım, bölüm; dilim; segment, parçacık GEO.; madeni para; birlik ASK.; القِطْعَة الدَّائِرِيَّة veya قِطْعَة الدَّائِرَة daire parçası GEO.; قِطْعَة التَّرْكِيب [makine, cihaz vb.nin] parça; قِطْعَة مَسْرَحِيَّة [tiyatro oyunundan] bölüm; قِطْعَة غِنَائِيَّة müzik parçası; قِطْعَة غِيَار veya قِطْعَة التَّغْيِير yedek parça; القِطْعَة الكُرَوِيَّة küre parçası; قِطْعَة فَنِّيَّة sanat eseri; قِطْعَة تَمْثِيلِيَّة [tiyatro] oyun; قِطْعَة مُوسِيقِيَّة müzik parçası; العَمَل بِالقِطَع parça başı iş;

قِطْعَة ç. قِطَع , قِطْعَات [kesilmiş] parça, dilim; parsel, arazi parçası; çotuk;

قَطْعَة ç. ـآت , قَطَع çotuk;

قِطْع ç. ـآت bölüm, parça; kesim; dire dilimi GEO. ¶ قِطَاع عَرْضِي kesit; القِطَاع الدَّائِرِي dire dilimi GEO.; القِطَاع الكُرَوِي küre parçası;

قَطَّاع [odun, taş] kesici alet;

بِالقِطَّاعِي taksitle;

قَطِيع ç. أَقْطَع , قُطْعَان , قِطَاع sürü;

قَطِيعَة ilişkilerin kopması, ayrılma, yabancılaşma; akraba arasındaki husumet, düşmanlık [ve قَطِيعَة الرَّحِم]; (ç. قَطَائِع) tımar, zeamet;

أَقْطَع daha iyi sonuca ulaştıran, etkili, sonuçlandırıcı [delil]; [müe. قَطْعَاء] kesilmiş organ; tek kollu; dilsiz;

مَقْطَع ç. مَقَاطِع geçit, pasaj; kesişim noktası; kesit; bölüm; hece; cümle MZK.; sürü; taş ocağı ¶ مَقْطَع الرَّأْي karar, yargı;

مِقْطَع ç. مَقَاطِع kesici alet;

تَقْطِيع parçalara ayırma, parça parça kesme; kesintiye uğratma, devam etmeme; bölme; sancı, karın ağrısı; (ç. تَقَاطِيع) biçim; şekil; [çoğ.] bölümler, parçalar, aksam; تَقَاطِيع الوَجْه çehre, yüz hatları;

مُقَاطَعَة ayrılma; (b-i) bırakma; duygusuzluk, soğukluk; boykot; kesintiye uğratma; (ç. ـآت) alan, bölge, kesim;

إِقْطَاع ve إِقْطَاعَة ç. ـآت tımar, zeamet; feodal sistem, derebeylik; tımar sistemi, zeamet sistemi; ¶ ذُو الإِقْطَاع toprak ağası, derebeyi; tımar sahibi;

إِقْطَاعِي tımar ile ya da derebeylik ile ilgili; (ç. ـون) toprak ağası, derebeyi; tımar sahibi;

إِقْطَاعِيَّة feodalizm, derebeylik; الإِقْطَاعِيَّة tımar sistemi; feodal sistem, derebeylik;

تَقَطُّع ç. ـآت kesintiye uğrama, kesilme;

تَقَاطُع ilişkilerin kesilmesi; kesişim;

اِنْقِطَاع kesilme ayrılma, kesintiye uğrama; ilişkisi kalmama; bitirme, sona erdirme; durma; (عن ...*den*) vazgeçme; mevcut olmama; اِنْقِطَاع التَّيَّار elektrik kesintisi; بِدُون (مِن غَيْر) اِنْقِطَاع aralıksız, sürekli, kesintisiz;

اِنْقِطَاعِيَّة ayrılıkçılık, parti vb. den ayrılma taraftarlığı;

اِسْتِقْطَاع ç. ـآت [ücret, maaş vb.den] kesinti, indirim;

قَاطِع kesici, keskin; kesen; sonuç getiren, önemli, sonuçlandıran [delil vb.]; kesin, kati; nihai, son; ekşi [süt]; sekant GEO; (ç. قَوَاطِع) bölme, perde vb. ¶ قَاطِع الطَّرِيق ç. قُطَّاع الطُّرُق yol kesen eşkiya; بِصِفَة قَاطِعَة şüphe götürmeyecek bir şeklide; سِنّ قَاطِعَة kesici diş; طَيْر قَوَاطِع göçebe kuşlar; قَاطِع التَّذْكَار [otobüs vb.de] biletçi;

قَاطِعَة röle ELK.; kesici diş; [قَاطِع in müe.];

مَقْطُوع kesilmiş vb. ⥣; مَقْطُوع بِهِ karara bağlanmış, bitirilmiş, sona erdirilmiş, halledilmiş [mesele, sorun]; (ç. مَقَاطِيع) umutsuz; kısa şiir ¶ مَقْطُوع النَّظِير benzersiz, eşsiz, dengi olmayan;

مَقْطُوعَة ç. مَقَاطِيع müzik parçası [yine

va için] toplanma mevsimi, bağbozumu;

داني القُطُوف elinin altında, yakında; kullanımı kolay, pratik;

قَطُوف ç. قُطُف ağır, yavaş hareket eden;

قَطِيفَة kadife; pelüş;

قَطَائِف [çoğ.] içine fındık, fıstık doldurulup yağda kızartıldıktan sonra bal veya şekerle yenilen hamur işi yiyecek;

مِقْطَف ç. مَقَاطِف meyva toplayan; asma bıçağı;

مِقْطَف ç. مَقَاطِف selpet;

اقْتِطَاف [meyva, çiçek] koparma, saplama; seçerek alma, toplama;

مُقْتَطَف ç. ـات seçme, seçilen parça; seçim;

قَطْقُوطَة genç kız;

قَطَمَ i (قَطْم) (bşi) kesip ya da kırıp koparmak;

قِطْمَة parça; lokma;

قِطْمِير hurma çekirdeğinin üzerindeki ince zar; önemsiz şey; ¶ لاَ يَمْلِكُ قِطْمِيراً onun ne malı var ne mülkü, o hiç bir şeye sahip değil;

[1] قَطَنَ u (قُطُون) (bir yerde ya da ب ya da في ...de) yaşamak, ikamet etmek, oturmak;

قَطَّنَ (b-i, ب ...e) yerleştirmek;

قَطَن sırtın alt kısmı;

قُطْن ç. أقْطَان pamuk ¶ قُطْن خَام ham pamuk; حَطَب القُطْنِ talaş, ince yonga; مِحْلَج القُطْنِ çırçır [alet];

قُطْنِي pamuk(lu) [na't];

قُطْنِيَّة ç. قَطَانِي baklagillerden bitki [fasulye, bakl vb.];

مَقْطُوعَة مُوسِيقِيَّة];

مَقْطُوعِيَّة pay, hisse; tüketim ¶ بِالْمَقْطُوعِيَّة toptan MIS.;

مُقَطَّع parça parça kesilmiş;

مُقْطَع tımar sahibi; derebeyi, toprak ağası;

مُقْطَع derebeyinin tebasında olan kişi;

مُتَقَطِّع kesilmiş; kesintiye uğrayan,sürekli olmayan; fasılalı, aşamalı [hareket]; bağlantısız, tutarsız [sözler, kelimeler] ¶ تَيَّار مُتَقَطِّع alternatif akım;

مُنْقَطِع kesilmiş; kopmuş, ayrılmış; [yerinden] kesilmiş; yırtılmış, yarılmış; kesintiye uğramış, durmuş; kesik [elektrik akımı]; uzak [bölge]; kendini (ل ya da الى ...e) vermiş, hasretmiş, bütün zamanını (ل ya da الى ...e) harcayan ¶ مُنْقَطِع النَّظِير veya مُنْقَطِع القَرِينِ eşi olmayan, benzersiz, tek, yegane, yeri doldurulmaz; غَيْر مُنْقَطِع sürekli, devamlı, kesintisiz, aralıksız;

مُسْتَقْطَع [ücretten] kesinti;

قَطَفَ i (قُطُوف, قَطْف) (çiçek, meyva) koparmak; (meyva) toplamak, devşirmek; (bşi, yaprakları) yolmak, koparmak; _ (قَطْف) (b-i) tırmalamak; قَطَّفَ = قَطَفَ ; اقْتَطَفَ (bşi) koparmak [meyvayı, çiçeği]; (meyvayı) devşirmek, toplamak; (bşi) yolmak; (bşi, من ...in içinden, arasından) seçmek;

قَطْف [meyva, çiçek] toplama, devşirme; (ç. قُطُوف) tırmalama;

قِطْف toplanmış meyva;

قِطَاف (meyva) devşirme, toplama; [mey-

قُطَانِيَّة mısır, darı TUN.;

قَطَّان pamuk üreticisi, pamuk tüccarı;

يَقْطِين [cin.is.; tek.is. ة] bir kabak cinsi;

مَقْطَنَة pamuk ekimi;

قَاطِن ç. قُطَّان [bir yerde] kalan, yerleşen; sakin, mukim, oturan;

2 قِيطَان ç. قَيَاطِين ipek ya da pamuktan örgü ip, bağ;

قَطًا (cin.is.; tek.is. قَطَاة) kaya kuşu ZOO. Pterocles arenarius;

قَعَدَ u (قُعُود) oturmak; oturuyor olmak; kalmak; (ل ...için) pusuya yatmak; (عن ...den) vazgeçmek, (عن ...i) bırakmak, geri dönmek (عن bşden) feragat etmek ¶ قَعَدَ بِهِ b-i oturtmak; b-nin elini ayağını bağlamak, b-i çaresiz duruma sokmak; ... قَعَدَ بِهِ عَنْ ... b-nin, ...e olan cesaretini, şevkini kırmak, b-i, عن ...den vazgeçirmek ya da b-nin عن ...yapmasına engel olmak, قَعَدَ عَنِ الذَّهَابِ gitmemeye karar verdi, gitmekten vazgeçti; قَامَ وَقَعَدَ çok tedirgin olmak (ل için); أَقْعَدَ (b-i) oturtmak; (b-nin) kalmasına sebep olmak ya da ikna etmek; (b-e) oturacak yer temin etmek; (b-i, عن ...den) soğutmak, şevkini, cesaretini kırmak veya alıkoymak, (b-i, عن ..den) vazgeçirmek; (من bşi) küçültmek, azaltmak; أُقْعِدَ [edil.] sakat, kötürüm olmak, kalmak; أَقْعَدَ ¶ أَقَامَهُ وَأَقْعَدَهُ b-i çok tedirgin etmek; أَقْعَدَ مِنْ هِمَّتِهِ b-nin hevesini, şevkini kırmak; تَقَعَّدَ (عن bşi) canı istememek; (عن ...den) vazgeçmek, (عن ...i) brakmak; تَقَعَّدَ = تَقَاعَدَ ; (عن ...den) kaçınmak, geri durmak; emekli olmak; اقْتَعَدَ (bşi) oturak olarak kullanmak; (bşe) oturmak; [bir durumda, halde] kalmak;

قَعَدٌ savaş zamanında savaştan kaçanlar, gevşek davrananlar;

قَعْدَة oturma; üstüne oturulan bölge, kaba, kıç, makat; oturulan yer ¶ ذُو الْقَعْدَةِ Zilka'de ayı, hicrî onbirinci hicri ay;

قِعْدَة oturuş [şekli]; oturulan yer;

قُعَدَة sürekli oturan; iyice oturmuş; tembel, haylaz;

قُعْدِيّ = قُعَدَة ⇑;

قَعُود ç. أَقْعُدَة , قُعُود , قِعْدَان , قَعَائِد genç deve;

قُعُود oturma; (عن ...den) geri durma, kaçınma; feragat etme, hakkından vazgeçme;

قَعِيد dost, arkadaş; sohbet arkadaşı; bekçi, muhafız; kontrol eden; müfettiş; kötürüm, rahatsız, zayıf ¶ قَعِيدُ الْمَنْزِلِ evine hapsolmuş, evden çıkmayan;

قَعِيدَة ç. قَعَائِد [kadın] dost, arkadaş; eş [refika];

مَقْعَد ç. مَقَاعِد oturak, üzerine oturulan şey, oturma yeri [genel olarak, sinemada vb.de] sandalye, koltuk, yer; divan; sandalye [mecliste]; sıra, bank; ¶ مَقْعَد طَوِيل şezlong; مَقْعَد مُرِيح koltuk;

مَقْعَدَة ç. مَقَاعِد kıç, makat, oturak;

تَقَاعُد geri durma, kendini uzak tutma; emeklilik ¶ مَعَاش التَّقَاعُدِ emeklilik maaşı; أُحِيلَ الى التَّقَاعُدِ emekliye ayrılmak, emekli

kaçınmak, uzak, geri durmak; (عن bşi *yapmakta*) tereddüt etmek, çekingen davranmak; (عن *bşi*) ihmal etmek, gereken ihtimamı göstermemek; (عن *...ile*) ilgilenmemek; قعس = اقعنسس;

اقعس çıkık göğüslü [doğuştan, "kambur" tersi];

تقاعس ihmal;

متقاعس tereddüt eden, çekinen; ihmalkar, gevşek, dikkatsiz, ağırdan alan;

قعقع (قعقعة) hareketi esnasında ses çıkarmak; takırdamak, çatırdamak; şakırdamak;

قعقع ya da قعقع saksağan;

قعقعة takırtı; çatırtı; şakırtı; gürültü; [çoğ.] قعاقع gürültülü sesler;

قف *u* (قفوف) kurumak; [kuruduktan sonra] fire vermek; [saç korkudan] diken diken olmak; تقفقف (من *...den*) tüyleri ürpermek;

قفة ç. قفف büyük sepet; bir kayık türü IR.;

قفقفة sıtma nöbeti;

قفر *u* (قفر) : قفر اثره *b-nin* izini sürmek, peşine düşmek; اقفر [yer] hayat olmamak; terk edilmek, meskun olmamak, (من *...den*) yoksun, mahrum olmak; (*bir yerde*) hayatı öldürmek; (*evi, ülkeyi*) terk etmek, harap, viran bir şekilde bırakmak; (*kemiği*) çiğnemek, gevelemek, üzerinde et bırakmamak; اقتفر (*b-nin*) peşinde olmak, izini sürmek;

قفر ç. قفار çöl, çorak arazi; hayat bulunmayan, ölü, metruk; (من *...den*) mahrum, olmak;

قاعد ç. قعاد , قعود oturan; aktif, faal olmayan, tembel, haylaz [yine قاعد عن العمل] قاعدون savaş zamanı savaştan kaçanlar ya da gevşek davrananlar;

قاعدة ç. قواعد temel, esas; taban GEO.; üs ASK.; destek, ayak, payanda; [yapıyı tutan] alt iskelet, şasi; kaide, kural; prensip ilke; formül; yöntem, metot, üslup; model, kalıp; ¶ قاعدة الأسطول veya قاعدة بحرية deniz üssü; قاعدة البلاد başkent; قاعدة جوية hava üssü; قاعدة حربية karargah; قاعدة الملك hükümet merkezi; مساحة القاعدة taban, taban yüzeyi;

مقعد durdurulmuş; kötürüm; yatalak;

متقاعد emekli [s. ve is.];

قعر *u* (قعارة) derin olmak; قعر (*bşi*) derinleştirmek; (*bşi*) oymak, açmak; bağırmak; ¶ قعر في كلامه konuşurken harfleri gırtlaktan çıkarmak; اقعر (*bşi, kuyuyu*) derinleştirmek; تقعر derinleşmek, oyulmak; dibe inmek, çökmek;

قعر ç. قعور dip, taban; derinlik; gemi omurgası; çukur, delik, oyuk; ¶ من القعر صاعدا baştan aşağı, tepeden tırnağa;

قعرة çukur, oyuk, delik;

قعور derin;

قعير ⇈;

مقعر çukur, etrafındakilerden daha aşağıda, basık; oyuk, içi boş; konkav, içbükey; eğik, kıvrık; çapraşık, anlaşılması zor [ifade];

قعس *a* (قعس) çıkık göğüslü olmak [doğuştan ve kamburluğun zıttı]; تقاعس (عن *...den*)

yoksun ¶ أَرْض قَفْر (قِفَار) çorak arazi, çöl; خُبْز قَفْر (قِفَار) kuru etmek;

قَفْرَة ç. قَفَرَات çöl, çorak, arazi;

قَفِير ç. قُفْرَان arı kovanı;

بَادِيَة قَفْرَاء kuru kıraç arazi;

اقْفَار [yer için] hayat yokluğu, viran olma; terkedilme, metruk, meskun olmama;

مُقْفِر hayat, yaşam bulunmayan, ölü, viran, metruk; (من ...den) mahrum, yoksun;

قفز i (قَفَزَان, قَفْز) sıçramak; yukarıdan atlamak, kendini bırakma; تَقَفَّز eldiven giymek;

قَفْز sıçrama, atlama [yine atletizm.]; القَفْز بالزَّانَة sırıkla atlama; القَفْز عَلَى الحَبْل ip atlama; قَفْز عَالٍ yüksek atlama; قَفْز طَوِيل uzun atlama; قَفْز بِالْمِظَلَّة paraşütle atlama;

قَفْزَة ç. قَفَزَات sıçrama, atlama;

قُفَّاز ç. قَفَافِيز eldiven; eldiven çifti;

قَفِيز ç. اَقْفِزَة bir tahıl ölçüsü;

مَقْفَز tramplen;

قَفَش u , i (قَفْش) (bşi) toplamak, almak; (bşi) sıkıca yakalamak, tutmak, kavramak MIS.;

قَفْش önemsiz konuşma;

قَفْشَات [çoğ.] şakalar;

قَفَص ç. اَقْفَاص kafes; kümes, ağıl [çit vb. ile çevrili hayvan beslenilen yer]; [örgü] sepet; göğüs [kafesi]; mahkemede sanık yeri [yine قَفَص الإِتِّهَام];

تَقْفِيصَة kümes;

قُفْطَان ç. قَفَاطِين kaftan;

القَفْقَاس Kafkasya;

قفع a (قَفَع) kısalmak, bükülmek; küçülmek; buruşmak; قَفَّع [soğuk] (elleri) buruşturmak, çatlatmak; تَقَفَّع = قَفِع ;

قَفْقَف (قَفْقَفَة) ve تَقَفْقَف soğuktan titremek;

قَفَل u, i (قُفُول) geri gelmek, dönmek; _ (قَفْل) (bşi)kapatmak; (bşi) kilitlemek, sürmek; (bşi) biriktirmek, istif etmek; قَفَّل ve اَقْفَل (bşe) asma kilit vurmak; (bşi)kapatmak; (bşi, elektrik anahtarı, düğmeyi) kapatmak, kapalı konuma getirmek; (bşi) durdurmak, kesmek, engel olmak; (bşi) kilitlemek, sürmek;

قُفْل ç. اَقْفَال , قُفُول asma kilit; kilit; sürgün kilit;

قَفَّال kilitçi;

اِقْفَال kapatma; kilitleme; durdurma, engelleme;

قَافِل ç. قَافِلَة , قُفَّال eve, yurda dönen;

قَافِلَة ç. قَوَافِل kervan; konvoy, kafile; kol, sıra;

(قفو) قَفَا u (قَفْو) (اَثَرَهُ b-nin izini) takip etmek;

قَفَّى (b-i, b-nin ya da ب b-nin) peşine göndermek; kafiyeli ifade kullanmak; اِقْتَفَى : اِقْتَفَى اَثَرَهُ b-nin içinde olmak; b-nin izini sürmek ASK.; b-i örnek almak;

قَفًا müz. ve müe. ç. اَقْفِيَة , اَقْفٍ , اَقْفَاء , قُفِيّ ense; kafanın arka kısmı; arka; ters;

قَفَاء ense; kafanın arka kısmı;

اِقْتِفَاء b-nin izinde peşinde olma, b-i taklit etme, örnek alma;

قَافِيَة ç. قَوَافٍ kafiye; ense; kelime oyunu MIS.;

قيقب ALF.BKZ.;

nadirlik, az bulunma; kıtlık, yetersizlik; ihtiyaç; [soyut isimlere mudaf olarak] ...sizlik: قِلَّة الحَيَاء hayasızlık, utanmazlık; قِلَّة الإحْسَاس duygusuzluk, hissizlik; قِلَّة الصَّبْرِ sabırszlık; قِلَّة الوُجُودِ nadirlik, az bulunurluk; kıtlık, yetersizlik; جَمْع القِلَّة üç ile on adet arası için çoğul;

بِقِلَّتِهِ tamamen, hepsi ¶ رَحَلُوا بِقِلَّتِهِم hep beraber yola çıktılar;

قَلِيل ç. أَقِلاَّء , قَلاَئِل , قِلاَل az; önemsiz; [sayı, nicelik olarak] küçük, yetersiz, az; nadir, az olan bulunan; (من ...den) az bir miktar; az bir miktar (من); قَلِيلاً bir az, az bir şey; nadiren ¶ قَلِيلاً مَا nadiren; قَلِيلاً قَلِيلاً azar azar, yavaş yavaş; الكُلّ الاَّ قَلِيلاً hemen her şey; بَعْدَ قَلِيلٍ bir az sonra; yakında; عَنْ قَلِيلٍ ya da عَمَّا قَلِيلٍ yakında, az bir zaman sonra; لَيْسَ مِنْهُ لاَ بِقَلِيلٍ وَلاَ بِكَثِيرٍ birşey için yapabileceği hiçbir şeyi olmamak; [soyut isimlere mudaf kullanım] ...siz: قَلِيل الأَدَب edepsiz, kaba, yol yordam bilmez; قَلِيل الحَيَاء hayasız, utanmaz; قَلِيل الإرْتِفَاع alçak; قَلِيل الصَّبْرِ sabırsız; قَلِيل الوُجُود nadir, az bulunan; kıt, yetersiz;

أَقَلّ daha az; daha küçük; daha nadir; الأَقَلّ en az, asgari, minimum ¶ عَلَى الأَقَلّ ya da عَلَى أَقَلّ التَّقْدِيرِ ve بِالأَقَلّ en az; en azından, hiç olmazsa; ... لا أَقَلّ مِنْ أَنْ en azından ...yapılabilir; أَقَلّ من القَلِيلِ çok az, önemsiz, ihmal edilebilecek kadar az; وَ أَقَلّ من هَذَا وَ ... ذَلِكَ أَنَّ ...için bir şey söylememek;

قَاقُلَّة , قَاقُلِّي ve قَاقُم ALF.BKZ.;

قَلَّ i (قِلَّة, قُلّ) [sayı, çoklukça] az olmak ya da azalmak, önemsiz, az miktarda olmak; nadir olmak, nadir bulunmak; azalmak, küçülmek; (عن ...den) aşağı olmak; _ (قَلّ) (b-i, bşi, عن ...den, yerden) kaldırmak; (bşi) taşımak; ¶ الاَّ مَا قَلَّ وَ نَدَرَ birkaç önemsiz istisnası dışında; قَلَّلَ (bşi ya da من bşi) azaltmak, küçültmek; أَقَلّ IV; (من ...den) az bir miktar yapmak ya da vermek; (b-i, bşi من ...den) kaldırmak; (b-i, bşi) taşımak, nakletmek; تَقَالّ (bşi) küçümsemek, azımsamak; اسْتَقَلّ (bşi) az, küçük, önemsiz miktarda görmek, saymak; (b-i, bşi) hafif, küçük görmek, küçümsemek; (b-i, bşi) kaldırmak; (b-i, bşi) taşımak, nakletmek; (gemi vb.e) binmek; yükselmek; bağımsız olmak; (ب bşe) yalnız [ortaksız] sahip olmak; ¶ اسْتَقَلَّ بِحِمْلٍ bir yükü üzerine almak; اسْتَقَلَّ بِصُنْعِهِ onu yalnız başına yaptı; اسْتَقَلَّ بِنَفْسِهِ sadece kendine güvenmek; kendi başına davranmak, bağımsız hareket etmek; اسْتَقَلَّ بِمُهِمَّةٍ (بِوَاجِبَةٍ) görevi, vazifeyi üzerine almak, üstlenmek;

قَلَّمَا [bağlaç] nadiren; güç bela, zar zor, ancak, güçlükle;

قُلّ azlık, küçüklük; yetersizlik, kıtlık, nadir olma; az miktar; قِلّ titreme, sarsıntı;

قَلَّة hastalıktan kalkma, iyileşme, nekahet; yeniden refaha kavuşma;

قُلَّة zirve, tepe; gülle; (ç. قُلَل) testi;

قِلَّة ç. قِلَل azlık, önemsiz miktarda olma;

اَقَلِّيَّة sayıca azlık veya daha küçük olma; (ç. ـآت) azınlık, ekalliyet;

تَقْلِيل azaltma, indirme, küçültme;

اِقْلال ⇑;

اِسْتِقْلال bağımsızlık, istiklal;

اِسْتِقْلالِي [na't] bağımsızlık, özerklik; bağımsızlık taraftarı, savunucusu;

مُقِلّ malı mülkü olmayan, fakir;

مُسْتَقِلّ bağımsız; özerk; ayrı, müstakil, özel;

قَلاوُوز ve قَلاوُوظ T.> [gemi] kaptan; vida;

قَلاَّيَة ç. ـآت, قَلالِي uzlet köşesi; Kipti Patriğinin ikamet yeri HRİ.; (ç. ـآت) tava;

قَلَبَ i (قَلْب) (bşi) çevirmek, döndürmek; (bşin) [içini dışına ya da altını üstüne] çevirmek; (bşi) devirmek; (bşi)ters çevirmek; (bşi) alabora etmek; (hükümeti) devirmek; (bşi, bşe) değiştirmek; dönüştürmek; ¶ قَلَبَهُ رَأْسًا bşin altını üstüne getirmek, çevirmek; قَلَبَ لَهُ ظَهْرَ المِجَنّ b-e sırtını dönmek, b-den hoşlanmamak; قَلَبَهُ رَأْسًا عَلَى عَقِب bir şeyin altını üstüne getirmek; قَلَّبَ = قَلَبَ ; (sayfaları) çevirmek; (bşi) iyice aramak, yoklamak; didik didik etmek; (bşi) yuvarlamak; (bşi) karıştırmak [kaşıkla vb. ile]; (b-i, bşi) incelemek, teftiş etmek, gözden geçirmek; (bşi, b-e) çevirmek, dönüştürmek; ¶ قَلَّبَ بَيْنَ يَدَيْهِ bşi elinde oynamak, döndürmek; قَلَّبَهُ بِعَقْلِهِ bşi iyice düşünmek, bş hakkında uzun uzun düşünmek; قَلَّبَ كَفَّيْهِ pişman olmak; utanmak, mahcup olmak; قَلَّبَ فِيهِ البَصَر (النَّظَر) (bşi) iyice incelemek, gözden geçirmek; تَقَلَّبَ çevrilmek, döndürülmek; devrilmek, başaşağı gelmek; devrilip yıkılmak; kıvranmak, debelenmek; değişmek; (فِي bşde) değişken olmak, sabit olmamak; (فِي ...de) [oradan oraya taşınarak] yaşamak; (فِي ...i) tasarrufunda bulundurmak, (فِي ...i) emrinde bulundurmak; ¶ تَقَلَّبَ فِي وَظَائِف عَدِيدَة pek çok, çeşitli görevlerde bulundu; تَقَلَّبَ فِي النَّعْمَة (النَّعِيم) veya تَقَلَّبَ فِي أعْطَاف العَيْشِ النَّاعِم rahat ve bolluk içinde yaşamak; اِنْقَلَبَ = قُلِبَ ; [tersine, içi dışına, altı üstüne] döndürülmek, çevrilmek; devrilmek; baş aşağı olmak; alabora olmak; değişmek; (الى ...e ya da bşe) dönüşmek; (على aleyhine, ل lehine) dönmek; geri dönmek [muzari fiilden önce] birden ...yapmaya başlamak; ¶ اِنْقَلَبَ ظَهْرًا لِبَطْن alt üst olmak; tamamen harap, viran olmak; اِنْقَلَبَ الى الهُجُوم hücuma geçmek;

قَلْب tersine çevirme, döndürme; yukarı çevirme; değişim; dönüştürme; (hükümeti) devirme;

قَلْب ç. قُلُوب kalp; merkez; öz, cevher; ilik; en iyi ya da en çok tercih edilen kısım; ruh, can ¶ قَلْب الهُجُوم santrafor [futbol]; سُوَيْدَاء القَلْب kalbin en derin köşesi; ضَعِيف القَلْب yüreksiz, ödlek, korkak; قَاسِي القَلْب katı kalpli, acımasız, zalim; قَسَاوَة القَلْب katı kalplilik, acımasızlık, zalimlik; اِنْقِبَاض القَلْب hüzün, mahzunluk; عَنْ ظَهْرِ القَلْب

şikliği; سَرِيع التَقَلُّب anında değişen, dönen, kaprisli [yanar döner];

اِنْقِلاَب tersine çevirme; devrim, inkılap; değişim; gün dönümü ASTR. ¶ دَائِرَة الإِنْقِلاَب dönence COĞR.;

مَقْلُوب çevirilmiş, döndürülmş; ters yüz edilmiş, alt üst edilmiş; katlanmış [dikiş yeri vb.]; evrik MAT. ¶ بِالْمَقْلُوب alt üst olmuş; ters yüz olmuş; aksine, tersine;

مُتَقَلِّب الأَحْوَال ve مُتَقَلِّب الأَطْوَار ve مُتَقَلِّب değişken, sabit olmayan; bir dediği bir dediğini tutmayan, kaprisli;

مُنْقَلَب ahiret [hayatı]; dönence COĞR.; ¶ مُنْقَلَب شَتَوِي oğlak dönencesi; مُنْقَلَب صَيْفِي yengeç dönencesi;

قَلْبَق kalpak;

قَلَح[1] [dişte] sarılık;

قُلاَح ⇑;

قلد ⇒ قَلَّدَ (*kadına*) kolye takmak; (*b-i, bş ile*) sarmak; (*b-i göreve, makama, mevkiye*) getirmek, atamak, (*b-i, ...den*) sorumlu kılmak; (*b-e, ...i*) ihsan etmek, (*b-e, ...i*) lutfetmek; (*b-e, bşin idaresini,*) emanet etmek, (*b-i, ...de*) yetkili kılmak; (*b-i*) taklit etmek, öykünmek; (*b-nin*) görüşlerini [tartmadan] benimsemek; (*bşin*) taklidini, sahtesini yapmak; تَقَلَّدَ kolye vb. takmak; (*bşi*) kuşanmak; (*bşi*) üzerine almak, üstlenmek, deruhte etmek; (*bşi, yetkiyi, otoriteyi*) ele geçirmek;

قِلاَدَة ç. قَلاَئِد kolye;

مِقْلَد ç. مَقَالِد anahtar;

ezbere; مِنْ صَمِيمِ القَلْب bütün içtenliğiyle, bütün kalbiyle, en içten; مِنْ كُلِّ قَلْبِهِ bütün kalbi ile; قَلْبًا وَ قَالِبًا seve seve, canı gönülden;

قُلُوبَات (السُّكَّر) baklava şeklindeki şekerleme;

قَلْبِي kalple ilgili; samimi, içten; قَلْبِيًّا kalpten, içten, samimi;

قَلْبَة ç. ـَات bir hacim ölçüsü = 20 lt. TUN.;

قُلَّب değişmeye müsait, çabuk değişen; çevreye hemen uyum sağlayan, intibak eden; mahir, becerikli, elinden pek çok iş gelen;

قُلَّب = قَلُوب ;

قَالَب ç. قَوَالِب kalıp; şekil; model; pasta kalıbı; ayakkabı kalıbı; matbaa kalıbı; matris; [peynir, sabun] kalıp; قَلْبًا وَ قَالِبًا bkz. قَلْب ;

قَلِيب müz. ve müe. ç. قُلْبَان ، قُلُب ، اَقْلِبَة [eski] kuyu;

قَلاَّب değişken, sabit olmayan; sallanan, salınan; tersine dönebilen; [kamyon] damper; ¶ عَرَبَة قَلاَّبَة at arabası; قَلاَّب خَلاَّط karıştırıcı, dönerek karıştıran cihaz, mikser;

قَلاَّبَة mikser, karıştırıcı;

مَقْلَب ç. مَقَالِب çöp yığını, çöplük MIS.; entrika, desise MIS.;

مِقْلَب ç. مَقَالِب çapa;

تَقْلِيب : عِنْدَ تَقْلِيبِ النَّظَر yakından incelendiğinde;

تَقَلُّب ç. ـَات değişim; değişiklik; [fiyatların] düzen, değişim, dalgalanma; değişkenlik, sabit olmama; [çoğ.] hadiseler, değişen durumlar; ¶ تَقَلُّب جَوِّي hava [durumu] deği-

مقلاد ç. مَقَالِيد anahtar ¶ مَقَالِيد الأُمُورِ güç, yetki; مَقَالِيد الحُكْم idare vasıtaları, güç تَسَلَّمَ مَقَالِيدَ الحُكْمِ; «سُلِّمَتْ اِلَيْهِ مَقَالِيد الحُكْم» idareyi eline almak, dizginleri eline geçirmek; اَلْقَى اِلَيْهِ مَقَالِيد الأُمُورِ b-i yetkili, sorumlu kılmak;

تقليد ç. تَقَالِيد sahte, taklit; imitasyon; [b-i] taklit, öykünme; [düşünceleri, kavramları, tartmadan] benimseme, taklit; (bir kaynağın doğruluğuna ya da yetkinliğine) kesin inanç, kanaat; bir mezhebin görüşlerini tamamen kabullenme ve gereğince davranma; [çoğ.] gelenek, anane; âdet, âdetleşmiş davranış;

تقليدى geleneksel, ananevi; [üzerinde düşünülmeden] yapılan, kabullenilen, taklidi;

مقلَّد sahte, taklit; imitasyon; göreneklerle belirlenen, uygulanagelen, geleneksel;

اقليد ç. اَقَالِيد anahtar;

بحر القلزم Kızıldeniz ESK.;

1 قلس i (قَلْس) geğirmek; قلّس (ل b-e) [elini göğsüne koyup eğilerek] selam vermek; (على b-ile, bş ile) dalga geçmek, alay etmek MIS.;

2 قلّس (b-e) başlık, kapşon, şapka vb. giydirmek;

3 قلس halat, kablo, ip;

قالوش [g, o] ç. ـات şoson;

قلص i (قُلُوص) [elbise vb.] çekmek, daralmak, kısalmak; azalmak, küçülmek; giderek kaybolmak; zayıflamak, rengi kaybolmak; [gölge] küçülmek; ¶ قَلَصَ ظِلُّهُ saygınlığı, prestiji kaybolmak; قلّص (bşi) [katlayıp] toplamak; قَلَصَ (bşi) [yukarı] katlamak; قَلَصَ = تقلّص ظِلُّهُ ظِلُّهُ;

اقلص daha kısa;

تقلّص [elbise vb.] çekme, kısalma;

قلع a (قَلْع) (bşi) [kökünden, bağlı olduğu yerinden] sökmek, söküp çıkarmak; (elbiseyi) çıkarmak; ¶ قَلَعَهُ مِنْ جُذُورِهِ bir şeyi kökünden sökmek, çıkarmak; قلّع = قَلَعَ ; اقلع [denize açılmak için] hazırlanmak; (gemiyi, tekneyi) suya indirmek; [uçak] uçuşa geçmek, hareket etmek; (عن ...den) vazgeçmek; (عن ...i) bırakmak, terk etmek [örn. kötü bir şeyi, alışkanlığı]; [bulutlar] açılmak, dağılmak; [sıtma nöbeti] geçmek; اقتلع (bşi) kökünden, yerinden sökmek, çıkarmak;

قلع ç. قُلُوع , قِلَاع sefere, yola çıkmak [tekne vb. için];

قلعة kale; hisar;

قُلاع pamukçuk TIP.;

قُلاعي: الحُمَّى القُلَاعِي aft humması;

مقلع ç. مَقَالِع taş ocağı;

مقلاع ç. مَقَالِيع sapan; mancınık;

اقلاع [tekne] denize açılma; [uçak] kalkış;

قلعط (bşi) kirletmek, lekelemek; KNŞ.;

قلعوط kabul edilmiş doğrulara karşı çıkan kişi KNŞ.;

1 قلف i (قَلْف) (ağacın) kabuğunu soymak; _ (قَلْف); قَلَفَ قُلْفَتَهُ (b-i) sünnet etmek;

قلف [ağacın] kabuk;

قلفة ç. قُلَف gulfe, sünnet derisi;

قلافة [ağaç] kabuk;

اقلف sünnetsiz;

مُقَلْقَل gevşek, yerinden oynamış; sabit olmayan, kararsız, istikrarsız;

قلم i (قَلْم) (bşi, tırnağı) keserek kısaltmak, (ağacı) budamak, (kalemi) açmak, ucunu sivriltmek; قَلَّمَ = قَلَم ; ¶ قَلَّمَ اَظَافِرَ خَصْمِه düşmanını silahsız bırakmak;

قَلَم ç. اَقْلاَم kamış kalem; kalem; yazı stili, hat üslubu; el yazısı; stil tarz; bölüm, büro, daire [kalem]; çeşit, cins [kalem] TİC.; kumaş yolu, çizgi MIS.; şamar MIS. ¶ . . . بقلم tarafından kaleme alınmış, alınan; قَلَم الحِبْر dolmakalem; قَلَم حِبْرٍ جَاف tükenmez kalem; قَلَم حِبْرٍ نَاشِف ;⇑ قَلَم التَّحْرِير yazı işleri bölümü [kalem]; قَلَم الحَــرَكَــة trafik dairesi; قَلَم الحِسَابَات muhase-be bölmü; قَلَم الإِدَارَة yönetim, idare; قَلَم الرَّصَاص kurşun kalem; قَلَم السِّيَاحَة seyahat acentesi, turizm, bürosu; قَلَم الإِسْتِعْلاَمَات danışma bürosu; قَلَم المَطْبُوعَات basın yayın bölümü; قَلَم القُيُودَات arşiv; قَلَم الكُتَّاب kalem, yazı işleri bölmü; قَلَم الكُوبِيَة kopya kalemi; قَلَم المُرُورِ Trafik Kontrol Heyeti MIS.;

قُلاَمَة ç. -آت kırpıntılar, kesilmiş şeyler; kesilmiş tırnaklar;

مَقْلَمَة ç. -آت kalemlik, kalem kutusu;

تَقْلِيم ⇑ mas. ¶ تَقْلِيم الأَظْفَار manikür;

مُقَلَّم [tırnağı] kesilmiş; budanmış, ucundan kesilmiş; çizgili, yol yol MIS. ¶ مُقَلَّم الظُّفُر güçsüz, zayıf [tehlikesi giderilmiş, dişleri sökülmüş];

[2]اَقْلَم (b-i, bşi) [bir iklime, bölgeye] alıştırmak,

[2]قلف ⇐ قَلَّف (tekneyi) kalafatlamak;

قِلاَفَة [tekneyi] kalafatlama;

[3]قَلْفَة ç. -آت kalfa TUN.; el işçisi TUN.;

قَلْفَط (tekneyi) kalafatlamak; acemice iş yapmak, yaptığı işi yüzüne gözüne bulaştırmak;

قلق a (قَلَق) endişeli, tedirgin olmak; uykusuz, rahatsız bir gece geçirmek; اَقْلَق (b-i) tedirgin etmek, endişelendirmek, huzursuz etmek;

قَلَق tedirginlik, kaygı, endişe, tasa; huzursuzluk; uykusuzluk; sabırsızlık; heyecan, telaş, vesvese;

قَلِق tedirgin, kaygılı, tasalı, endişeli; huzursuz; uykusuz; rahatsız; sabırsız; vesveseli;

قَلُوق vesveseli MIS.;

اِقْلاَق ⇑ mas.; rahatsız etme;

مُقْلِق rahatsızlık veren, huzursuz eden, endişelendiren;

قُلْقَاس [cin.is.; tek.is. ة] ç. -آت kolokaz, kulas, göleğez, gölevez BOT.;

قَلْقَل (b-i, bşi) sarsmak, yerinden oynatmak, hareket ettirmek; (b-i, bşi) rahatsız etmek; (b-i) heyecanlandırmak; (b-i) kışkırtmak; "ق" harfini doğru telaffuz etmek; تَقَلْقَل sarsılmak, yerinden oynamak; rahatsız, tedirgin olmak; kışkırtılmak, isyan etmek; (من yerinden) oynamak, hareket etmek, kıpırdamak; [durum] kesin, güvenilir olmamak;

قَلْقَلَة ç. قَلاَقِل sallantıda olmak; tedirginlik, telaş, kargaşa; rahatszlık; sarsıntı, şok;

قُلَيْقِلَة ç. -آت kesek, toprak parçası MIS.;

uyum sağlamasnı sağlamak; تَأَقْلَمَ [bir iklime, bölgeye] alışmak, uyum göstermek;

اقْلِيم ç. اَقَالِيم bölge, yöre; eyalet; nahiye; الأَقَالِيم taşra, kırsal bölgeler;

اقْلِيمِي bölgesel, yöresel; ülkeye ait;

قَلَنْدَار gezgin derviş;

قلنس ⇒ تَقَلْنَسَ başlık giymek;

قَلَنْسُوَة ve قَلَنْسِيَة ç. قَلاَنِس ;

قَـلاَنِيس başlık : takke, külah; kukuleta [kapşon];

قلو ve قلى) قَلاَ u (قَلْو) (bşi) [tavada] kızartmak; (bşi) kavurmak; قَلَى i (قَلْي) ve قَـلاَ u (قَـلاً, قَلاَء) ve قَلَى i (قِلاً, قَلاَء, مَقْلِيَة) (b-den) nefret etmek, iğrenmek;

قِلْو alkali, kalevi, KİM.;

قِلَّى , قِلْي , قِلْوِي alkali [s.]; ¶ القِلْوِيَّات alkaliler, bazlar KİM.;

قَلاَّيَة tava; [rahip için] hücre, uzlet kalesi; Kıpti Patriğinin ikametgahı;

مِقْلَى ve مِقْلاَة ç. مَقَالِ kızartma tavası;

مَقْلُوّ , مَقْلِيّ kızarmış; kavrulmuş;

تَقْلِيَة sarımsak, kişniş otu, ve eritilmiş yağ ile hazırlanan, çeşni olarak yenen bir çeşit sos, salça;

قَمَّ u (قَمّ) (bşi, evi) süpürmek; قَـمَّـمَ (bşi) kurutmak;

قِمَّة ç. قِمَم tepe, zirve, doruk; zirve toplantısı, konferansı; قِمَّة الْمَوْجَة tepe noktası ELK.; هُوَ حَسَنَ الْقِمَّة [onun] boyu posu yerindedir, boylu, posludur; مِنْ قِـمَّـة الرَّأْسِ الى اَخْـمَـص ya da مِنَ القِمَّة الى الأَخْمَص الْقَدَم baştan aşağı, tepeden tırnağa;

قُـمَامَـة süprüntü; ¶ صُنْدُوق الْقُـمَـامَـة çöp kutusu;

قُمَائِم süprüntü;

مِقَمَّة ç. مَقَامّ saplı süpürge;

قَمُؤَ u (قَمَاءَة) ufak tefek olmak; kendini küçük, değersiz görmek, aşağılık hissine kapılmak;

قَمِيء küçük; değersiz, kıymetsiz;

قَمَاءَة küçüklük, ufak tefek olma; değersizlik, kıymetsizlik;

قمح ⇒ قَـمَّحَ (b-e) bir taksit ödemek, ödemede bulunmak; اَقْمَحَ [ürün] başaklanmak ¶ اَقْمَحَ بِأَنْفِه kibirlenmek, kasılmak;

قَمْح buğday;

قَمْحِي buğday rengi;

قَمْحَة ç. -آت buğday tanesi; [MIS. 0.4875 = 1/4 قِيرَاط] ağırlık ölçüsü;

شَهْرَا قُمَاح kışın en soğuk iki ayı;

قَمَّاح tahıl tüccarı;

قَمَرَ i (قَمْر) kumar oynamak; _u , i (b-i) kumarda yenmek; قُـمِـرَ [edil.] kumarda kaybetmek; قَمِرَ a (قَمْر) gözü kamaşmak, [ışıktan dolayı] görememek; قَمَّـرَ (ekmeği) kızartmak; قَـامَـرَ (b-ile) kumar oynamak; (ب bşi) tehlikeye atmak, [(ب ile) kumar oynamak; (على için, üzerine) bahse girmek ¶ قَـامَـرَ عَلَى الْجَـوَادِ الخَاسِرِ yanlış, kaybedecek, kötü şıkkı seçmek ≈ yanlış ata oynamak; اَقْـمَـرَ [gece, ayışığı ile] aydınlanmak; تَقَامَرَ kumar oynamak;

قَمَر ışık sebebi ile görememe, göz kamaşması; (ç. اَقْـمَـار) ay [gökcismi]; uydu, peyk

قُمَاش قُمَاش çöp, atık; (ç. اَقْمِشَة) kumaş ¶ قُمَاش البَيْت ev eşyası; قُمَاش النَّاس ayak takımı;

قَمَّاش kumaş tüccarı;

قَمْشَة deri kemer, kayış; kamçı;

1 قَمَصَ u, i (قُمَاص, قَمْص) dörtnala gitmek; sıçramak, zıplamak; çifte atmak; قَمَّصَ = قَمَصَ;

قَمْص dörtnala gidiş;

2 قمص ⇐ قَمَّصَ (b-e) "قَمِيص" giydirmek; (bşe) sarınmak, bş ile) örtünmek [yine MEC.]; [ruh] başka vücuda geçmek;

قَمِيص ç. قُمُص , اَقْمِصَة , قُمْصَان gömlek; uzun elbise, fistan; örtü, örtünülen şey; ceket; cisimlenme, başka bir vücutta canlanma; قَمِيص النَّوْم gömlek; قَمِيص اَفْرَنْجِي ¶ gecelik;

تَقَمُّص ve تَقْمِيص ruh göçü, tenasüh, reenkarnasyon;

قَمَطَ u , i (قَمْط) (bebeği) kundaklamak, kundağa sarmak; (b-i) zincire vurmak, bağlamak; (yarayı) sarmak; قَمَّطَ = قَمَطَ ;

قِمْط ç. اَقْمَاط ip, bağ;

قَمْطَة eşarp, yazma MIS.;

قِمَاط ç. قُمُط , اَقْمِطَة kundak;

قَمَعَ a (قَمْع) (b-i, bşi) kontrol altına olmak, zaptetmek; (b-e, bşe) hakim olmak; (b-i, عن ...den) vazgeçirmek, (b-i, عن ...yapmasına) engel olmak; (kabın) ağzına huni koymak; قَمَّعَ = اَقْمَعَ;

قَمْع kontrol altına alma; hakim olma, zaptetme; engelleme, mani olma;

قِمْع ç. اَقْمَاع huni; (ç. قُمُوع) [çiçekte,

ASTR.; القَمَرَان güneş ve ay; حَجَر القَمَر selesit;

قَمَرَة ç. آت- hilal [amblem olarak]; mehtap MIS.; dam penceresi MIS.;

قَمَرِي ayla ilgili; ay, ay şeklinde; الأَشْهُر القَمَرِيَّة kameri aylar;

قُمْرِي [cin.is.; tek.is. ة] ç. قَمَارِي kumru, üveyik; yusufcuk MIS.;

لَيْلَة قَمِرَة mehtaplı gece;

قَمَرِيَّة ç. آت- dam penceresi, MIS.;

قَمْرَاء mehtap;

قَمِير ç. اَقْمَار kumar arkadaşı;

اَقْمَر müe. قَمْرَاء mehtaplı [gece]; parlak, ay gibi;

مَقْمَر ve مَقْمَرَة ç. مَقَامِر kumarhane, kumar oynanan yer;

قِمَار kumar oynama; bahis; آلَة لَعِب القِمَار [kumar oynanan] oyun makinası;

مُقَامَرَة kumar oynama;

مِقْمَر ve مُقَمِّر كَهْرَبَائِي tost makinası;

مُقَمَّر tost, MIS.;

مُقَامِر kumar oynayan;

مُقْمِر mehtaplı [gece];

2 قَمَرَة İt.> ç. آت- kamera;

قُمْرُق ç. قَمَارِق gümrük TUN.;

قَمَزَ u, i (قَمْز) (bşi) parmak uçları ile almak;

قَمَسَ u , i (قَمْس) (bşi, في içine) batırmak, daldırmak;

قَامُوس ç. قَوَامِيس okyanus; kamus, sözlük;

قَوْمَس ç. قَوَامِيس denizin derinlikleri; [çoğ.] aksilikler, terslikler;

قَمَشَ u , i (قَمْش) (çöp) toplamak; قَمَّشَ II;

hurma vb. de] çanak ¶ قِمْع الخَيَّاط [dikiş için] yüksük; قِمْع السِّيكَارَة izmarit;

قَمْقَم ve تقمقم homurdanmak, söylenmek; (*bşi*) toplamak;

قُمْقُم ve قُمْقُمَة ç. قَمَاقِم gümüş ya da bakır ibrik;

قمل *a* (قَمَل) bitlenmek; تَقَمَّل ⇑;

قَمْل [cin.is.; tek.is. ة] bit, kehle;

قَمِل bitli, bitlemiş;

مُقَمَّل ⇑;

1 قمن ⇒ تَقَمَّن (*bşe*) niyetlenmek, (*bşi yapmayı*) içinden geçirmek;

قَمِن (ب ...*e*) değer, layık;

قَــمِين (ب ...*e*) değer; (ب ...*e*) uygun, münasip; (ب ...*e*) yetenekli;

مَقْمَن (ل ...*e*) uygun, münasip;

2 قمين ve قَمِينَة ç. -آت fırın, ocak;

1 قِنّ ç. قِنَان kümes;

قِنّ ç. أَقِنَّة , أَقْنَان köle;

قِنَّة şeytan tersi, BOT.;

قُنَّة ç. قُنُون , قِنَان , قُنَن ,-آت dağın zirvesi, doruğu;

قُنُونَة kölelik;

قِنِّينَة ç. قَنَانِ şişe; küçük;

2 قنّ ⇒ قَنَّن kanun koymak; (*bşi*) belirlemek, tayin etmek;

قَانُون ç. قَوَانِين kanun, yasa; temel kural, prensip, düstur, ilke; yönerge, talimat; hukuk; vergi; hurma ve zeytin vergisi; TUN; aksiyon; kanun [çalgı] ¶ القَانُون الأَسَاسِي anayasa; قَــانُون التَّــأْسِــيس tüzük, nizamname; القَــانُون الجِنَــائِي ceza hukuku; cezai hükmü ihtiva eden kanun; قَانُون الأَحْوَال الشَّخْصِيَّة kişileri takip eden kanunlar; القَـــــانُون الدُّسْتُورِي anayasal kanun veya anayasa hukuku; esas teşkilat hukuku, tüzük maddesi; قَــانُون القَــانُون الــدُّوَلِي Devletler Hukuku; قَــانُون المُرَافَعَة Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu MIS.; قَانُون أُصُول المُحَاكَمَات الحُقُوقِيَّة ⇑ SUR.; القَانُون المَدَنِي قَانُون كِيمَاوِي kimya kanunu; medeni kanun;

قَانُونِي kanuni, yasal, kanuna uygun; hukuki; hukukçu ¶ صَيْدَلِي قَانُونِي resmi eczacı, ruhsatlı eczacı; غَيْر قَانُونِي kanunsuz, gayrı kanuni, kanuna aykırı;

قَانُونِيَّة kanuna uygunluk;

تَقْــنِين kanun koyma; kanun halinde toplama kodifikasyon HUK.; kanuni düzenleme; karne ile dağıtma;

مُقَنِّن kanun koyucu, koyan, yapan; yasama yetkisini elinde bulunduran;

مُقَنَّن belirlenmiş, belli, muayyen;

قَانِي koyu kırmızı;

قَنَال kanal ¶ قَنَال السُّوَيْس Süveyş Kanalı;

قُنْب ç. قُنُوب çanak, çiçek zarfı;

قِنَّب kenevir, kendir BOT.;

قِنَّبِي [na't] kenevir , kendir(den);

مِقْنَب ç. مَقَانِب süvari bölüğü;

1 قَنَّار hasır IR.;

2 قُنْبَر [cin.is.; tek.is. ة] ç. قَنَابِر tarlakuşu ZOO.;

قُنْبَاز ç. قَنَابِيز uzun kollu ve önü açık uzun erkek giyeceği SUR.;

مَقْنُوص [avlanan] av;

قُنْصُل ç. قَنَاصِل konsolos[şehbender]; ¶ وَكِيل قُنْصُل عَام (نَائِب) القُنْصُل konsolons vekili; başkonsolos;

قُنْصُلِي konsoloslukla ilgili;

قُنْصُلِيَّة ç. -آت konsolosluk; ¶ قُنْصُلِيَّة عَامَّة baş konsolosluk;

قُنْصُلَاتُو konsolosluk;

قَنَطَ u (قَنَاطَة) قَنِطَ u (قُنُوط) ve قَنِطَ a (قَنَط) ve ümitsizliğe kapılmak, cesaretini yitirmek, yeise kapılmak; قَنَّطَ (b-nin) ümidini kırmak; cesaretini kırmak; أَقْنَطَ ⇑;

قَنَط ve قُنُوط umutsuzluk, umudunu yitirme, cesareti kırılma;

قَنِط ve قَنُوط umutsuzluğa düşmüş, cesareti kırılmış;

قَانِط ⇑;

قَنْطَرَ (bşi) [yapı vb.i] kemerli yapmak; çok zengin olmak [çuval dolusu parası olmak];

قَنْطَرَة ç. قَنَاطِر kemerli taş köprü; kemer MİM.; viyadük [özl. çoğ.]; set, büğet

قِنْطَار ç. قَنَاطِير bir ağırlık birimi = 100 رَطْل [MIS. 44.93 kg.; TUN. 53.9 kg., SUR. 256.4 kg] ¶ قَنَاطِير مُقَنْطَرَة yığılmış, biriktirilmiş servet; dünya kadar, hadsiz hesapsız;

قَنْطَارِيُون kantaron BOT. Erythrea centauricum;

قَنِعَ a (قَنَاعَة, قُنْعَان, قَنَع) (ب bşe) razı olmak (ب ...ile) yetinmek, kanaat etmek; (ب ...den) emin olmak, (ب ...e) kanaat getirmek; قَنَّعَ (yüze) maske takmak; (yüzünü) [peçe ile]

قَنْبَلَ (bşi) bombalamak, bombardıman etmek;

قُنْبُلَة ç. قَنَابِل bomba; el bombası; ¶ قُنْبُلَة حَارِقَة kundak bombası; قُنْبُلَة ذَرِّيَّة atom bombası; قُنْبُلَة غَازِيَّة gaz bombası; قُنْبُلَة مَائِيَّة su altı bombası; قُنْبُلَة مُحْرِقَة kundak, yangın bombası; قُنْبُلَة مُنْفَجِر tahrip gücü yüksek bomba; قُنْبُلَة هِيدْرُوجِينِيَّة hidrojen bombası; قُنْبُلَة اليَد ya da قُنْبُلَة يَدَوِيَّة el bombası;

قَنْبَل ç. قَنَابِل birlik, grup; süvari bölüğü; مُقَنْبِلَات طَائِرَة مُقَنْبِلَة bombardıman uçağı; bombardıman uçakları;

قُنَّبِيط karnabahar;

قَنَتَ u (قُنُوت) itaatkar, muti olmak;

قُنُوت Allah'a itaat, boyun eğme;

قَنْد ç. قُنُود şekerleme;

قُنْدُز ve قُنْدُس kunduz;

قُنْدَاق ç. قَنَادِق [tüfeğin] kundak;

قُنْدُلَفْت zangoç HRİ.;

قِنْدِيل ç. قَنَادِيل lamba; şamdan;

قُنْزُعَة ve قَنْزَعَة saç lülesi; horozun ibiği, sorguçu;

قَنَصَ i (قَنْص) ve اقْتَنَصَ (bşi) avlamak; (bşi) eline geçirmek; (bşi, fırsatı, şartları) kullanmak, faydalanmak, istifade etmek;

قَنْص avlama;

قَنَص av;

قَنِيص ⇑; avcı;

قَنَّاص ç. قَنَّاصَة avcı;

قَانِص ç. قُنَّاص ⇑;

قَانِصَة ç. قَوَانِص taşlık BİY.; "قَانِص" ın müennesi;

قَانِصَة ç. -آت tank ESK., SUR.;

örtmek; (*b-i*) hoşnut, razı etmek; (*b-i*, ب ...*e*) inandırmak; (*b-i*) ikna etmek; اَقْنَعَ (*b-i*) hoşnut, razı etmek; (*b-i*, ب ...*e*, ...*yapmaya*) ikna temek; تَقَنَّعَ yüzü [maske ile] gizlemek; peçe ile yüzünü örtmek; (ب ...*e*) razı olmak, (ب ...*e*) kanaat göstermek; (ب ...*e*) emin, kani olmak, kanaat getirmek;

قِنْع ç. اَقْنَاع silahlar;

قَنَع razılık, hoşnutluk; kanaat etme, yetinme;

قَنَاعَة hoşnutluk; rıza gösterme, razı olma; kanaat, yetinme;

قَنِع razı, hoşnut; kanaatler;

قِنَاع ç. قُنُع silahlar; (ç. اَقْنِعَة , قِنَاعَات) peçe; maske; dış kalp zarı, perikard ANAT.; ¶ قِنَاع وَاقٍ gaz maskesi;

قُنُوع ç. قُنُع (ب ...*e*) razı, hoşnut; kanaatkar;

مَقْنَع razı olma, yetinme, kanaat etme; في ذَلِكَ مَقْنَع له bununla yetinecektir, bu ona yeter;

اِقْنَاع [*b-i*] hoşnut, razı etme; ikna etme; kandırma;

تَقَنُّع maskeli balo;

اِقْتِنَاع kanaat etme; inanma, kanaat getirme;

قَانِع (ب ...*e*) razı, (ب ...*den*) hoşnut;

مُقَنَّع peçeli, maskeli;

مُقْتَنِع (ب ...*e*) razı, (ب ...*den*) hoşnut; kani, kanaat getirmiş;

قُنْفُذ ç. قَنَافِذ kirpi ¶ قُنْفُذ البَحْرِ ya da قُنْفُذ بَحْرِي deniz kestanesi ZOO. Echinus; kirpi balığı ZOO. Diodan hystrix;

قَنْقَر kanguru;

قَنَال ALF.BKZ.;

قَنِم *a* (قَنَم) [yemek vb.] bozulmak, kokmak ya da kokmuş, bozulmuş olmak;

اُقْنُوم ç. اَقَانِيم uknum HRİ.; öz, temel madde;

قَنو ve قَنى) قَنَا *u* (قَنْو ,قُنُوّ ,قُنْوَان) (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek; (*bşin*) sahibi olmak; قَنَى *i* (قَنْي ,قُنْيَان) (*bşi*) elde etmek, kazanmak; قَنِيَ *a* (قَنًى) [burun] kemerli olmak; قَنَّى (*kanal*) kazmak; اِقْتَنَى (*bşi*) elde etmek; (*bşi*) tedarik etmek, edinmek;

قِنْو ç. قِنْيَان , قُنْوَان , اَقْنَاء hurma dalı;

قُنْوَة elde etme, ele geçirme; servet, mal;

قِنْوَة mal, mülk;

قَنَاة ç. قُنِيّ , قِنِيّ , قِنَاء , قَنَوَات , قَنَيَات mızrak, kargı; mil; tüp, boru; (ç. اَقْنِيَة , قَنَوَات) kanal; su yolu; ¶ قَنَاة دَمْعِيَّة göz pınarı; قَنَاة العَلَم gön-der, bayrak direği; لاَنَت قَنَاتُه yumuşamak; teslim olmak, dayanamamak, boyun eğmek;

قُنَايَة ç. ـآت küçük akıntı, ark, arık;

اَقْنَى kemerli, kıvrık [burun];

اِقْتِنَاء elde etme; tedarik etme;

قَانٍ ç. قَانِيَة [mal, mülk] sahip; ALF.BKZ.;

مُقْتَنًى ç. مُقْتَنَيَات elde edilen, ele geçirilen şey;

قَهَرَ *a* (قَهْر) (...*i*) yenmek, (...e) galebe çalmak hakkından gelmek; (*b-i*, على ...*e*) zorlamak, mecbur etmek;

مَقْهَى ve مَقْهَاة ç. مَقَاهٍ kahvehane;

مَقْهَايَة kahvehane YEM.;

قَهِيَ a : قَهِيَ مِنَ الطَّعَامِ ve أقْهَى من الطَّعَامِ iştahsız olmak, iştahı olmamak;

قَاهٍ bolluk, refah içinde, müreffeh;

(قوب) قَابَ u (قَوْب) (yeri) kazmak; قَوَّبَ ⇑;

تَقَوَّبَ [yumurta] yarılmak, çatlamak;

قَاب kısa mesafe [yayın kavrama yeri ile ucu arasındaki]; ¶ عَلَى قَابِ قَوْسَيْنِ çok yakın; olmak, gerçekleşmek üzere, [eli kulağında]; عَلَى قَابِ لَحْمَةٍ göz açıp kapayıncaya kadar;

قُوب ç. أقْوَاب yavru kuş;

قُوبَاء ve قُوبَاء ve قُوَبَة ç. قُوَب temriye TIP.;

(قوت) قَاتَ u (قِيَاتَة ,قَوْت ,قُوت) (b-i) doyurmak, yiyeceğini vermek; قَوَّتَ ve أقَاتَ ⇑; تَقَوَّتَ doymak; (ب ...ile) yaşamını sürdürmek, yaşamak; (ب bşi) yemek; اقْتَاتَ = تَقَوَّتَ (bşi) [besin olarak] almak; (bşi) azık yapmak;

قَات kat BOT. Cath edulis; bu bitkinin çiğnendiğinde uyarıcı etkisi bulunan yaprakları; ¶ قَات الرُّعْيَان bir salata bitkisi BOT. Lactuca inermis;

قُوت ç. أقْوَات yiyecek, besin; azık ¶ مَوَادّ القُوت besinler;

تَقَوُّت beslenme;

المُقِيت Mukît, Doyuran [Allah];

(قوح) قَاحَ u (قَوْح) [yara] iltihaplanmak, azmak; (bir yeri, evi) süpürmek; قَوَّحَ ⇑; قَاوَحَ tartışma çıkarmak; ağız dalaşına girmek KNŞ.; تَقَوَّحَ [yara] iltihaplanmak, azmak;

قَاحَة ç. قُوح avlu, iç bahçe;

قَهْر yenme, galip gelme; mecbur bırakma, zorlama; üzüntü, sıkıntı MIS.; قَهْرًا zor ile, zor kullanarak; zorunlu olarak;

قُهْرَة zorlama, icbar, mecbur etme;

قَهْرِي zorlayıcı, baskı yapan, baskıcı; mecburi; ¶ ابْتِسَامَة قَهْرِيَّة [zorlama] yapmacık gülümseme; سَبَب قَهْرِي zorlayıcı sebep;

قَاهِر zorlayan, karşı konulmaz, önünde durulmaz; galip, muzaffer; القَاهِر Mars gezegeni; مِصْر القَاهِرَة ya da القَاهِرَة Kahire;

قَاهِرِي Kahire ile ilgili; (ç. ـون) Kahireli;

قَهَّار muzaffer, galebe çalan, yenen; القَهَّار Kahhar, [Allah];

قَهْرَمَان ç. قَهَارِمَة kahya, vekil; hizmetli;

قَهْرَمَانَة ç. ـآت ev kahyası [kadın];

قَهْقَرَ gerilemek, geriye çekilmek, kaçmak; geride kalmak; bozulmak, yozlaşmak, dejenere olmak; تَقَهْقَرَ = قَهْقَرَ ; kötüleşmek, gidişatı bozulmak;

قَهْقَرَة gerileme, geri çekilme, ricat; bozulma, yozlaşma, dejenere olma;

قَهْقَرَى = قَهْقَرَة ¶ عَادَ القَهْقَرَى bozguna; uğrayıp dönmek, geri çekilmek;

تَقَهْقُر ⇑ mas;

قَهْقَهَ kahkaha atmak;

قَهْقَهَة kahkaha;

قَهْوَة kahve; (ç. قَهَوَات ve قَهَاوِي) kahvehane;

قَهْوَة سَادَة sade kahve;

قَهْوَاتِي ç. قَهْوِيَّة kahveci, kahvehane sahibi SUR.;

قَهْوَجِي ⇑; kahve pişiren;

(قود) قَادَ u (قَوْد, قِيَاد, قِيَادَة, مَقَادَة) (*bşi*) yedmek, götürmek; (*bşe*) rehberlik önderlik etmek; (*bşi, arabayı*) sürmek, (*uçağı*) kullanmak; muhabbet tellallığı, pezevenklik yapmak;

انْقَادَ yönetilmek, yönlendirilmek; (لـ *b-e*) boyun eğmek, tâbi olmak, uymak; اقْتَادَ (*b-i, bşi*) götürmek, sürmek; sürülmek;

قَوْد liderlik, yöneticilik; pezevenklik;

قَوَد [kısas gereği] öldürme;

قَوَّاد kavat, pezevenk;

قَؤُود uysal, muti, itaatkar, yumuşak başlı; eğitilmiş [at];

أَقْوَد uysal, yumuşak başlı;

قِيَاد önderlik, liderlik; yular ¶ سَلِس القِيَاد yumuşak başlı, uysal, itaatkar; صَعْب القِيَاد serkeş, asi, dik kafalı;

قِيَادَة önderlik, liderlik; [vasıtayı] sürme, kullanma; komuta; القِيَادَة العُلْيَا (العَامَّة) başkomutanlık; عَجَلَة القِيَادَة direksiyon, dümen;

مِقْوَد ç. مَقَاوِد yular; dümen donanımı; direksiyon, dümen;

انْقِيَاد itaat gösterme;

قَائِد ç. قُوَّاد , قُوَّد , قَادَة , قَادَات reis, lider; yönetici, müdür; başkan, şef; komutan; üst [rütbeli]; dümenci; şoför; pilot ¶ قَائِد الجَيْش komutan, ordu komutanı; قَائِد عَام başkomutan; القَائِد الأَعْلَى başkomutan, MIS. [deniz kuvvetlerinde]; قَائِد عَامّ الأَسَاطِيل الجَوِّيَّة [Hava Kuvvetleri] tuğgeneral MIS. 1939; قَائِد الأَسَاطِيل الجَوِّيَّة tümgeneral [MIS. Hava Kuvvetleri1939]; قَائِد لِوَاء جَوِّيّ yarbay [MIS. Hava Kuvvetleri 1939]; قَائِد فِرْقَة جَوِّيَّة binbaşı [Hava Kuvvetleri, MIS. 1939]; قَائِد جَنَاح hava filosu komutanı MIS. 1939; قَادَة الفِكْر düşünürler, öncü fikir adamları, teorisyenler;

قور ⇒ قَوَّر (*bşde*) [ortasında] yuvarlak delik açmak; (*bşi*) oymak, oyup içini boşaltmak; (*bşi*) yuvarlak bir şekilde kesmek; [yılan] çöreklenmek; قَوَّرَ = اقْتَوَرَ ve اقْتَارَ ;

قَار zift; katran;

قَارَة ç. قُور , قِيرَان , ـآت tepe; قَارَّة bkz. قَرّ ;

مِقْوَرَة oluklu keski, marangoz kalemi;

تَقْوِير oyma, oyup içini çıkarma;

مُقَوَّر yuvarlak bir şekilde kesilip çıkarılmış; içi oyulmuş; yakası açık, dekolte;

قَاوُرْمَة T.> kabak ya da soğan ve domatesli kavurma;

قُوزِي içi pirinç ve et ile doldurulmuş kuzu kebabı KNŞ.;

قوس قَوِسَ a (قَوَس) eğrilmek, bükülmek; قَوَّسَ ⇑; (*bşi*) eğmek, bükmek; (*silahı*) ateşlemek, (*silah ile*) ateş açmak KNŞ.; قَوَّسَ = تَقَوَّسَ ;

قَوْس müz. ve müe. ç. أَقْوَاس , قِسِيّ yay [ok için]; yay parçası GEO.; kemer, MİM.; keman yayı; [yarı daire şeklinde] masa; قَوْسَان parantez; القَوْس yay burcu ASTR. ¶ بَيْنَ قَوْسَيْن parantez içinde; قَوْس قُزَح gökkuşağı; قَوْس النَّدْف [pamuk vb.nin atılması, ditme işinde kullanılan] yay; قَوْس النَّصْر zafer takı; لَمْ يَبْقَ فِي قَوْسِ صَبْرِي مَنْزَع [lafzen: sabır yayımda hiç ok kalmadı] bende sabırdan eser

mek salonu; قَاعَة الْمُطَالَعَة okuma salonu; قَاعَة الإفْرَاح eğlence salonu;

(قوق) قَاقَ u (قَوْق) [tavuk] gıdaklamak; قَوْقَ ⇑; قَاق ç. قِيقَان kuzgun SUR.; ¶ قَاق المَاء karabatak ZOO.;

أُمّ قُوَيْق baykuş, puhu MIS.;

قاوق ve قَاوُوق ALF.BKZ.;

القوقاز ve القَوْقَاس Kafkasya;

القوقازيون Kafkas(yalı)lar;

قوقع deniz kabuğu;

قوقعة ç. قَوَاقِع salyangoz, sümüklüböcek;

(قول) قَالَ u (قَوْل) (لِ b-e, bşi) söylemek, demek; (bşi, hakkında عن veya في bş hakkında) konuşmak, (عن ...den) bahsetmek, sözetmek; (ب bşi) savunmak, iddia etmek; (ب görüşe, düşünceye, inanca, fikre) sahip olmak, desteklemek, taraftar olmak, benimsemek; (ب bşi) ileri sürmek; (على b-nin) aleyhinde konuşmak, (على biri hakkında) atıp tutmak; ¶ قَالَ بِرَأْسِه başı ile ima etmek, işaret vermek, etmek; ... قِيلَ في الْمَثَل atasözünde, özdeyişte ifade edildiği, geçtiği gibi ...; ... وَ لاَ يُقَالُ انَّ ...duğu söylenemez, وَ قِيلَ مِثْلَ هَذَا ...duğunu kimse söyleyemez; وَ كَذَلِكَ ya da ... وَ قُلْ مِثْلَهُ في ya da ... في ... قُلْ في ...için de aynısı söylenebilir, söylenmeli, ...içinde aynısı geçerli [olmalı]; قَوَّلَ (b-e) asılsız şeyler atfetmek; قاوَلَ (b-ile) görüşme yapmak, müzakerede bulunmak; (b-ile) tartışmak, münakaşa etmek; (b-ile) [fiyat üzerinde] pazarlık yapmak; kontrat,

kalmadı;

قَوَّاس yay imal eden, yapan; okçu, ok atan; kavas, konsoloslukdaki bekçi;

قُوَيْسَة adaçayı BOT.;

مُقَوَّس yay gibi, eğri, kemerli;

قُوش ç. أقْوَاش kuskun; kayış;

قَاوُوش ç. قَوَاوِيش [mahpus için] hücre; hastane koğuşu;

قَوَّاص bkz. قَوَّاس KNŞ.;

(قوض) قَاضَ u (قَوْض) yerle bir etmek (binayı) yıkmak, harap etmek (çadırı) bozmak; قَوَّضَ ⇑; (bşi) kırıp ayırmak; (bşi) ezmek; تَقَوَّضَ yıkılmak; çökmek; [kalabalık, saf, topluluk] dağılmak; (عن ...den) çekilmek (عن ...in) peşini bırakmak;

تَقْوِيض yıkma, harap etme, yıkım; yok etme;

مُقَاوَضَة trampa, mübadele, değiş tokuş, takas , karşılıklı değiştirme;

قَوْط[1] ç. أقْوَاط koyun sürüsü;

القُوط[2] Got kavmi, Gotlar;

قُوطِي Gotik;

قَوْطَة[3] küçük meyva sepeti;

قُوطَة domates MIS.;

(قوع) قَاع ç. أقْوَاع , أقْوُع , قِيعَان ova, düz arazi; dip, taban en alt kısım; [kuyu için] dip; [nehir için] yatak; çok derin çukur; maden yatağı; dalga derinliği FİZ. ¶ بِلاَد القَاع Hollanda;

قَاعَة ç. -آت avlu; giriş, koridor; [büyük] oda; salon ¶ قَاعَة الْمُخَابَرَات konferans salonu; قَاعَة التَّدْرِيس dershane, sınıf; قَاعَة الطَّعَام ye-

mukavele yapmak; (*b-ile*) pazarlığı bitirmek;

تقوّل (على *hakkında*) dedikodu çıkarmak, yalanlar uydurmak; (*bşi*) iddia etmek; ¶ تَقَوَّلَ الأقاويل saçma sapan konuşmak;

قالٌ وقيلٌ veya قِيلَ وَ قَالَ boş söz; dedikodu;

قالة söz, laf, konuşma; سُوء القَالَة dedikodu, karalama, iftira;

قول ç. أقوال , أقاويل söz, laf; ifade, beyanat, «اِستَمَعَتْ الْمَحْكَمَةُ الى اقوالِ الشُهُود»; öğreti, doktrin; görüş, düşünce, rey; [çoğ.] اقاويل [mahkemede] tanıklık, şahitlik; [çoğ.] اقاويل söylentiler, dedikodular, asılsız sözler; atasözleri, deyişler; قَوْلاً وَ عَمَلاً veya بالقولِ وَ الْعَمَلِ hem söyleyip hem yaparak, teori ve pratik olarak; اَقْوَال الشُهُود tanık[ların] ifadeleri; اَعْطَى قَوْلَه [müzayede] fiyat söylemek;

قولة söz, laf; telaffuz;

قُولة geveze, konuşkan;

قوّال ↑; aşık, gezgin müzisyen vb.;

مقول ç. مقاوِل gramafon, fonograf;

مقال söz, konuşma; öğreti, doktrin; makale; tez, bilimsel inceleme; yazı, yazılı şey;

مقالة ç. ـآت makale; deneme EDB.; [yazılı] yazı; ¶ مَقَالَة افْتِتَاحِيَّة başmakale, başyazı;

مقاولة karşılıklı konuşma, diyalog; tartışma; mukavele, kontrat; anlaşma, karara varma; pazarlık ¶ بالمُقَاوَلَة mukaveleye dayanan, sözleşmeli;

تقوّل ç. ـآت dedikodu, söylenti;

قائل ç. قُوَّل söyleyen; hikaye eden, rivayet eden; (ب *bşin*) taraftar, savunan; ileri süren;

مقول ç. ـآت sözü edilen, lafı geçen; söz;

مُقاوِل sözleşme yapan, mukavele yapan, müteahhit;

قولجة ç. قَوَالِج [mısır vb.] koşan;

قُلُنج [kolon iltihabından kaynaktan] mide ağrısı;

قُلُون kolon, kalan barsak ANAT.;

قام (قوم) *u* (قِيَام,قَوْمَة) [yukarı] kalkmak; ayağa kalkmak; dikilmek; [ses, gürültü, uğultu] yükselmek MEC.; قَامَ عَلَيْه *b-e* karşı olmak, çıkmak, *b-e* isyan etmek, *b-e* saldırmak; (ل *...için*) [hürmeten] ayağa kalkmak; yeniden dirilmek; yukarı doğru gitmek, çıkmak; başlamak; [tren] hareket etmek, kalkmak; (الى *...e*) gitmek; ayakta durmak; olmak, var olmak; yer almak, bulunmak; (ب *...i*) içine almak, kapsamak; (على ya da ب *...e*) dayanmak, (على ...i ya da *...i*) temel almak, kabul etmek; [kitap vb.] (على *...i*) konu olarak almak, işlemek; [muz. fiil. öncesi] (يفْعَلُ *...yapmaya*) başlamak; (ب *bşi*) yapmak, yerine getirmek, icra etmek; (ب *...i*) desteklemek, (ب *...e*) taraftar olmak; (على *...den*) sorumlu, mesul olmak,(على *...i*) korumak gözetmek, kollamak; (ب *...e*) değer olmak, değmek, (ب kadar) etmek ¶ قَامَ البُرْهَانَ ... عَلَى için delil bulunmak; قَامَ بِأَعْبَاء الحُكْمِ idareyi üstlenmek; قَامَ بِأَوَدِه *b-nin* ihtiyaçlarını karşılamak, ihtiyaç duyduğunda *b-i* desteklemek; قَامَ بِدَوْرٍ rol oynamak; قَامَ بِشَأْنه *b-i* himaye etmek, kollamak; قَامَ

biçilmez; قَاوَمَ (*b-e*) karşı olmak, karşı çıkmak; (*bşe*) direnmek, direnç, mukavemet göstermek; (*b-e*, في ...*için, sebebiyle*) itiraz etmek, (*b-e*) denk eşit olmak ¶ لاَ يُقَاوَمُ karşı konulmaz, karşısında durulmaz; اَقَامَ (*bşi*) doğrultmak, düzeltmek; (*b-i*) ayağa kaldırmak; (*b-i*) [yeniden] diriltmek; (*bşi*) yukarı kaldırmak; (*bşi*) kaldırıp dikmek; (*bşi*) başlatmak, ilk olarak yapmak, (*bşi*) belirlemek, tayin etmek; (*b-i*, ...*olarak*) atamak, görevlendirmek; (*b-i*, على ...*e*) mesul, sorumlu atamak; (*bşi*) canlandırmak, harekete geçirmek; (*piyasaya*) canlılık getirmek; (*toplantıyı, merasimi, kutlamayı*) gerçekleştirmek, yerine getirmek; sürekli (على ...*ile*) meşgul olmak; (ب *bir yere*) yerleşmek, (ب *bir yerde*) ikamet etmek, oturmak, yaşamak; (على...*i*) sürdürmek, [ısrarla] devam etmek; ¶ اَقَامَ أَوَدَهُ *b-nin* ihtiyaçlarını karşılamak; *b-nin* geçimini sağlamak; اَقَامَ البُرْهَانَ الجَلِيَّ ...عَلَى ...i kesin, şüphe bırakmayacak şekilde ispat etmek; اَقَامَ الحُجَّةَ ⇑; itiraz etmek; ... اَقَامَ حِسَابًا لِ *b-e* hesabı göstermek; aklını ...e vermek, ...ile ilgilenmek; ...اَقَامَ الدَّلِيلَ عَلَى اَنَّ ...i, ...olduğunu ispat etmek; اَقَامَ الصَّلاَةَ namazı [dosdoğru] kılmak; اَقَامَ قَضِيَّةً اَقَامَ العَدْلَ adaletle yönetmek; ...عَلَى (دَعْوَى) ...e dava açmak, ...i mahkemeye vermek; اَقَامَ لَهُ وَزْنًا ...e önem atfetmek; لاَ يُقَامُ له وَزْنٌ önemsiz olmak, ihmal edilmek; اَقَامَ مُبَارَةً karşılaşma yapmak; اَقَامَ بِالْمَصَارِيف masrafları karşılamak; قَامَ بِالوَاجِب عَلَيْهِ [kendi] görevini yerine getirmek, üzerine düşeni yapmak; قَامَ بِوَعْدِهِ sözünü tutmak, yerine getirmek; قَامَتِ الحَرْبُ عَلَى سَاقٍ savaş şiddetli idi ya da şiddetlendi, kızıştı; savaş çıkmak [patlak vermek]; قَامَ الحَقُّ hakikat ortaya çıktı; قَامَتْ الصَّلاَةُ namaz vakti geldi; قَامَ عَلَى قَدَمٍ وَ سَاقٍ bütün hızı ile ilerlemek, işlemek, gelişmek; لَمْ تَقُم لَه قَائمَةٌ بَعْدُ artık en ufak bir direnç bile gösteremezdi; لاَ تَقُومُ لِلأَعْدَاء قَائِمَةٌ düşmana [en ufak, herhangi] bir direnme, mukavemet yok; قَامَتْ قِيَامَتُه çok kızmak, sinirlenmek, kıyameti koparmak; çok fazla gürültü, kargaşa çıkmak [bir olay sebebiyle] ortalık bbe girmek, kıyamet kopmak; قَامَتْ ... (قِيَامَتُهُ لِ(مِنْ ...e çok kızmak, sinirlenmek, ...için kıyameti koparmak; قَامَ في وَجْهِهِ *b-e* karşı olmak, çıkmak; قَامَ مَقَامَهُ *b-nin* yerini almak, doldurmak; bir şeyin yerini almak, tutmak; قَامَ وَ قَعَدَ (لِ ...*den dolayı*) telaş içinde olmak, büyük bir tedirginlik içinde olmak ≈ hop oturup hop kalkmak; لاَ قَامَ وَ لاَقَعَدَ hiç sürmemek, hemen olup bitmek; قَوَّمَ (*bşi*) [ayağa, yukarı] kaldırmak, dikmek; (*bşi*) düzenlemek, (*bşe*) biçim vermek; (*bşi*) [eğriliğini] düzeltmek; (*bşi*) doğru, yerinde yapmak; (*bşi*) düzene koymak, ayarlamak, (*bşi*) doğrultmak, ıslah etmek; doğrultmak ELK.; (*bşe*, ب ...*kadar*) fiyat, paha biçmek, ¶ لاَ يُقَوَّمُ بِثَمَنٍ paha

مقامَهُ *b-i*, başka birinin yerine geçirmek, koymak; اَقَامَهُ وَ اَقْعَدَهُ *b-i* çok üzmek, اَقَامَ الدُّنْيَا وَ اَقْعَدَهُ her çareye baş vurmak; ortalığı telaşa vermek, karışıklık yaratmak; لاَ يُقِيمُ لَه قِيَامَةً kendisine gelecek herhangi bir kötülüğe müsaade etmez ≈ yaş tahtaya basmaz; اسْتَقَام [yukarı] kalkmak; [ayağa] kalkmak; dik durmak, dikilmek; düz [eğri karşıtı] olmak ya da düzelmek; doğru, yerinde, isabetli olmak; (في ...*i*) [ısrarla] sürdürmek (في ...*e*) devam etmek; ¶ ... اِسْتَقَامَ لَهُ الكَلاَمَ في hakkında isabetli, doğru konuştu;

قَوْم ç. اَقْوَام akrabalar, hısımlar; kabile, kavim, millet; insanlar ¶ عَالِم الأَقْوَام etnolog, budun bilim uzmanı;

قَوْمَة kalkma, yükselme; ayaklanma, isyan;

قَوْمِي milli; etnik, ırka ait; قَوْمِيَّات milli özellikler;

قَوْمِيَّة milliyetçilik, nasyonalizm; millilik, ulusal olma;

قَامَة boy, boy pos; 6 fitlik uzunluk ölçüsü; üç ayak; destek;

قَيِّم değerli, kıymetli, doğru [eğri karşıtı]; [bakım, koruma vb.den sorumlu] yönetici, müdür, şef; القَيِّمَة hakiki inanç ¶ كُتُب قَيِّمَة değerli kitaplar;

قِيمَة ç. قِيَم değer, kıymet; miktar; fiyat ; ¶ ذُو قِيمَة kıymetli; لاَ قِيمَةَ له kıymetsiz;

قِيَمِي değer, kıymet ile ilgili;

قَوَام dik durma; düz olma [eğri karşıtı]; yapı, fizik; boy pos, boy; doğruluk, yerinde olma, isabetlilik; dayanma gücü, tahammül; sabitlik, yerinden oynamama; destek, payanda, ayak; geçim;

قِوَام ayak, destek, payanda; temel; stok, mevcut; geçim; ¶ قِوَام اَهْلِه [kendi ailesinin] geçimini sağlayan; eve ekmek getiren;

قَوَّام (على *bşin*) yönetici, müdür, nezaret eden, koruyan;

قِوَامَة bekçilik, koruma;

قَوِيم ç. قِيَام dik, doğru, yerinde, aslına uygun; hak [din]; katı, sert;

قِيَام [yukarı] kalkma; ayakta durma; var olmak, mevcudiyet; [isyan vb.] çıkma, patlak verme; ayrılma, yola çıkma [yine tren için]; (ب *bşi*) yerine getirme, icra etme, uygulama, yapma; destek, ayak, payanda; geçim ¶ الى قِيَام السَّاعَة kıyamete [kopuncaya] kadar; قِيَام اَهْلِه [aileye, eve] bakan, geçimi sağlayan; القِيَام بِالعَمَلِ uygulama, icra etme, yerine getirme; çalışma, işleme;

قِيَامَة yeniden dirilme; isyan, ayaklanma, devrim, ihtilal; muhafızlık, bekçilik ¶ قَامَت قِيَامَتُه çok kızmak, köpürmek, kıyameti koparmak; [olay, hadise sebebiyle] ortalık birbirine girmek, kıyamet kopmak; قَامَت قِيَامَتُه ل(عَن) ... ...den çok müteessir olmak, ...e çok üzülmek;

القَيُّوم Kayyum, [Allah cc];

اَقْوَم daha düz; daha doğru, isabetli; daha uygun, münasip;

eşitliği sağlama, adaleti tesis etme; مَحَل الإِقَامَة ikametgah; adres;

اِستِقَامَة düz olma; dürüstlük, doğruluk, samimi olma; doğruluk;

قائم ç. قُيَّام , قُوَّام , قُيَّم , قُوَّم [yukarı] kalkan; ayakta duran; dik; var, mevcut; görünen; sağlam, sabit; (على ...e karşı) isyan eden, ayaklanan; (على ...e) dikey; ¶ قَائم بالأَعْمَال ya da قَائم بأعْمَال الْمُفَوَّضِيَّة maslahatgüzar, sefir vekili DİPL.; قَائم بذَاته ya da قَائم الذَّات ve قَائم بنَفْسه ve قَائم برأْسه bağımsız; في قَائم حَيَاته hayatı boyunca, süresince; قَائم الزَّاوِيَة القَائمَة dik açılı MAT.; الزَّاوِيَة dik açı;

قائمقام kaymakam IR. SUR. LÜB.; yarbay TUN. [ESK. MIS.]; [deniz] binbaşı MIS.;

قائمقامية ilçe, kaza IR.;

قائمة ç. قَوَائم [masa vb. için] ayak; [hayvan için] ayak, bacak; destek, payanda; kılıç kabzasının başı; direk, sütun; direk MEC.; (ç -آت, قَوَائم) liste, tablo; katalog; fatura ¶ قَائمَة الطَّعَام yemek listesi; bkz. قَوَم ;

مقوم değer, kıymet belirleyen, paha biçen; (ç. مُقَوِّمَات) teşkil eden, oluşturan unsur, öğe; doğrultucu ELK.; [çoğ.] مُقَوِّمَات temel unsurlar, öğeler, faktörler, etmenler; ¶ مُقَوِّمَات الحَيَاة geçim vasıtaları; mal, mülk; مُقَوِّمَات الجَمَال makyaj malzemeleri; مُقَوِّمَات العُمْرَان kültürel unsurlar;

مقوَّم değerli, kıymetli, beğenilen, takdir gören; مُقَوَّمَات [çoğ.] kıymetli mal, mülk; aktifler, mevcudat;

مِقْوَم sabanın tutulan yeri;

مَقَام ç. -آت yer, mahal; pozisyon; durum, vaziyet; istasyon; makam, mevki; türbe; kutsal yer; anahtar, tuş, ses perdesi MZK.; ¶ في هَذَا الْمَقَام bu durumda; مَقَام الحَدِيث konuşmanın, sözün konusu, mevzusu; الْمَقَامَات السِّيَاسِيَّة (الرَّسْمِيَّة) siyasi (resmi) makamlar; مَقَام الكَسْر kesrin paydası; كَانَ عنْدي في مَقَام وَلَدي o benim için baba gibiydi; مُقَام için bkz. قم ;

مَقَامَة ç. -آت oturum, celse; nasihat vb. niteliğinde, secili kısa hikaye;

تقويم ç. تَقَاوِيم kaldırma; [kaldırıp] dikme; kıymet takdir etme, paha biçme; doğrultma ELK.; yüzölçüsü; enlem ve boylamın tayini; COĞR; stok sayımı, envanter yapma; almanak; takvim; kronoloji; ¶ التَّقْوِيم الجريجُوري miladi takvim; تَقْوِيم زَمَني kronoloji; عِلْم التَّقْوِيم البُلْدَان coğrafya;

مقاومة direnç, mukavemet; karşı çıkma, direnme; [mud. kul.] (...e karşı) mücadele; direnç, ELK.; ¶ مُقَاوَمَة جَوِّيَّة hava [karşı] savunması; مُقَاوَمَة سَلْبِيَّة pasif direniş; دُون مُقَاوَمَة karşı koymaksızın;

اقامة [yukarı] kaldırma; [kaldırıp] dikme; [akademi] kurma, tesis etme; icra etme, uygulama, yerine getirme; [toplantıyı, kutlamayı] gerçekleştirme, yapma; [ölüyü] yeniden diriltme; kalma, ikamet etme, oturma; valilik, vali konağı MAĞR.; اقَامَة شَعَائر الدِّينيَّة dini vecibeleri yerine getirmek; اقَامَة العَدْل

مُقَاوِم direnen, karşı çıkan; rakip, hasım;

مُقِيم kalan, kalıcı, uzun süre devam eden; ikamet eden, oturan, mukim; [sömürge ya da himaye altındaki bir ülkede] devlet mümessili; مُقِيم بِوَاجِبَاتِه görevini bilen, vazifeşinas, ödevine, işine bağlı, sadık, vefalı; مُقِيم عَامّ genel vali TUN.; [Fransız sömürgesi iken, Fransa temsilcisi];

مُقِيمِي ikamet edilmeye mahsus;

مُقَام kaldırılmış, dikilmiş; derdest, karara bağlanmamış [dava]; konukluk; [*bşin*, olduğu, bulunduğu] yer; ikametgah, mesken; [bir yerde] kalma süresi; bkz. قَمّ ;

مُسْتَقِيم dik; düz; dümdüz; düz, dosdoğru; doğru, yerinde, isabetli; düzenli; simetrik; [bir düzene] uygun; dürüst; (ç. ـَات) doğru MAT.; rektum ANAT.;

قُومِسْيِر Fr.> Komiser;

قُومَنْدَان komutan, kumandan;

قُونَة ç. قُوَن ikon;

قُونِيَة Konya;

قَوِيَ *a* (قُوَّة) güçlü, kuvvetli olmak ya da güçlenmek, kuvvetlenmek; daha güçlü olmak, gücü kuvveti, şiddeti artmak, (على ...*i*) yapabilmek; (على ...*ile*) başa çıkabilmek, (على ...*in*) hakkından gelebilmek; (على *b-den*) üstün olmak; _ (قَوَايَة, قِيّ) [yer] terk edimek; metruk olmak; _ (قَوًى) çok fazla acıkmak, açlık çekmek; [yağmur] yağmamak; قَوَّى (*b-i, bşi*) kuvvetlendirmek, güçlendirmek, takviye etmek; (*b-e*) cesaret vermek; (*bşin*) şiddetini artırmak; قَاوَى (*b-ile*) güç, kuvvette yarışmak; (*b-e*) denk olmak, (*b-den*) aşağı olmamak; اَقْوَى fakir olmak; [yer] terkedilmek, metruk olmak; تَقَوَّى güçlü olmak veya güçlenmek; şiddetlenmek; cesaretlenmek, cesaret bulmak; اِقْتَوَى (*bşi*) kendine almak, sahiplenmek; تَقَوَّى = اِسْتَقْوَى ;

قَوَاء ve قِيّ metruk, terk edilmiş arazi;

قَوَاء ve قَوًى [kuvvetli] açlık;

قُوَّة ç. قُوًى , ـَات kuvvet, güç; enerji, dinçlik; şiddet, güç; yapabilme, kadir olma; [elektrik] enerji, güç, kapasite; [silahlı] birlik, kuvvet; [çoğ.] قُوَّات kuvvetler, birlikler ASK.; ¶ بِالْقُوَّة zorla, zor kullanarak; fiilen, fiili olarak FELS.; بِقُوَّة وَ جَلَاء yüksek ve net bir şekilde [konuşmak]; مُنْسَرِق القُوَّة gücü tükenmiş, bitmiş; قُوَّة اِحْتِيَاطِيَّة yedek birlikler ASK.; قُوَّة الإِرَادَة irade; قُوَّة الإِسْتِمْرَار süredurum, atalet FİZ.; قُوَّة حَافِظَة hafıza; قُوَّة الحُدُود sınır birliği; قُوَّة دَافِعَة كَهْرَبَائِيَّة elektromotor kuvveti; قُوَّة الشِّرَاء alım gücü; قُوَّة الصَّوْت ses şiddeti; قُوَّة عَاقِلَة zihin gücü; zeka; لِقُوَّة عَلَى العَمَل çalışma gücü; çıkış kapasitesi; قُوَّة القَلْب cesaret; قُوَّة قَاهِرَة zorlayıcı sebep, forsmajör; قُوَّة مَرْكَزِيَّة merkezi kuvvet; قُوَّة مَرْكَزِيَّة جَاذِبَة merkezcil, merkeze doğru olan kuvvet; قُوَّة مَرْكَزِيَّة طَارِدَة merkezkaç kuvveti; قُوَّة مُضَادَّة لِلطَّائِرَات hava savunması; قُوَّة نِظَامِيَّة düzenli ordu; قُوَّة بَرِّيَّة وَ بَحْرِيَّة وَ جَوِّيَّة kara, deniz ve hava kuvvetleri;

قوي ج. أقْوِيَاء kuvvetli, güçlü; dinç; kudretli, kadir; şiddetli; şiddeti yüksek, çok güçlü; katı, sert;

اقْوَى daha kuvvetli;

تَقْوِيَة kuvvetlendirme; tahkim etme, sağlamlaştırma, takviye etme; şiddetini artırma; cesaretlendirme;

تَقَاوِى [serpilen] tohum KNŞ.;

اقْوَى [evi vb.i] boşaltma, terketme; yarım kafiye;

مُقَوٍّ güçlendirici, kuvvet veren; takviye; (ç. مُقَوِّيَات) kuvvet verici, ilaç vb.; kuvvetlendirici ELO.;

مُقَوًّى kuvvetlendirilmiş, takviye edilmiş, sağlamlaştırılmış; ¶ وَرَق مُقَوًّى mukavva;

قوى bkz. قيّ

(قيء) قَاءَ i (قَيْء) kusmak; قَيَّأَ [ilaç] (b-nin) kusmasını sağlamak; kusturmak; قَاءَ = تَقَيَّأَ;

قُيَاء kusmuk;

مُقَيِّء ج. مُقَيِّئَات kusturucu ilaç; الجَوْز المُقَيِّء kargabüken BOT.;

قيتار ج. قَيَاتِير ve قِيثَار ج. قِيثَارَة, قَيَاثِير gitar; lir;

(قيح) قَاحَ i (قَيْح) [yara] iltihaplanmak, cerahat toplamak; قَيَّحَ ve تَقَيَّحَ ⇑;

قَيْح ج. قُيُوح irin, cerrahat;

تَقَيُّح iltihaplanma, irin, cerahat toplama;

مُتَقَيِّح iltihaplanmış, irin toplamış;

قيد ⇒ قَيَّدَ (b-i, ب ...ile) [aynı zamanda MEC.] bağlamak; (bşi) sınırlamak; (bşe, b-e) sınır koymak; (bşi) belirlemek, tayin emek; (bşi) kaydetmek, yazmak; (bşi) not etmek; (b-i, listeye) dahil etmek, almak, kaydetmek; (bşi, على b-nin hesabına) yazmak; (bşi, ل b-nin hanesine) geçirmek; قَيَّدَ = تَقَيَّدَ; kendini (ب ...in) bağlayıcılığı altına sokmak, (ب ...ile) kayıtlı kılmak, mukayyed tutmak; (ب ...ile) sınırlanmak, sınırlı olmak; kaydolmak, ismini kaydettirmek;

قَيْد ج. قُيُود, أَقْيَاد zincir, pranga; bağ; bağış; kaydolma, kayıt; kaydetme; belirleme, tayin etme; döküman, vesika; sınırlama; koşul, şart, kayıt; miktar, ölçü; uzaklık, mesafe; ¶ قَيْد الأَسْنَان dişeti; قَيْد الأَنْسَاب soy ağacı; مِنْ غَيْرِ قَيْدٍ أَوْ رَابِطٍ herhangi bir sınırlama olmaksızın; بِلاَ قَيْدٍ وَلاَ شَرْطٍ ⇑; kayıtsız şartsız; قَلَم القُيُودَات kayıt bürosu; (ب) عَلَى قَيْدِ الحَيَاة hayatta, yaşıyor [ölmedi]; لا ... قَيْدَ أَنْمُلَةٍ شَعْرَةٍ ramak kaldı, kılpayı; عَلَى قَيْد kılın ucu kadar ...değil, çok az...; عَلَى قَيْد سَاعَة مَعْدُودَة bir kaç saat içinde; عَلَى قَيْد عَشَرَة كِيلُومِتْرَات 10 km uzaklıkta, mesafede; عَنْ قَيْد البَصَرِ görüş alanı içinde;

قَيْد [meb. mud. kul.] (henüz) ...de, ...halinde, durumunda, altında; المَشْرُوع قَيْدَ الدَّرْسِ proje incelemededir, henüz inceleme aşamasındadır; المَسْأَلَة قَيْدَ البَحْث konu araştırılıyor;

قَيْدِي [na't.] kayıt..., kayıt ile ilgili; رُسُوم قَيْدِيَّة kayıt, tescil vergileri;

تَقْيِيد ج. ـات, تَقَايِيد bağlama, [yine MEC.]; sınırlama, sınır koyma; kayıt, sicil; kaydetme; تَقْيِيد النَّسْلِ doğum kontrolü; رَسْم التَّقْيِيد kayıt ücreti;

تَقَيُّد ç. -آت zorunluluk, zorunlu hissetme; sınırlama;

مُقَيَّد bağlı; sınırlı; kayıtlı, tescilli; ¶ غَيْر مُقَيَّد sınırsız; مَلَك مُقَيَّد meşruti monarşi, meşrutiyet;

قياد ve قيادة bkz. قود;

قير ⇒ قَيَّر (bşi) katranlamak, ziftlemek;

قار ve قِيْر katran; zift;

قيراط ç. قَرارِيط parmak [ölçü birimi]; hacim ölçüsü [MIS. = 0.064 lt.]; 1/24 24 de bir ağırlık ölüsü (Mısır = 0.195);

(قيس)قاس i (قِيَاس, قَيْس) (bşi) ölçmek, (elbiseyi) denemek, denemek için giymek; (bşi, ب veya على ...e) kıyas etmek, kıyaslamak; (bşi, ب veya على ...ile, ve bşi, الى ...ile) karşılaştırmak, ¶ وَ قِسْ عَلَيْهِ vesaire, ve benzerleri;

قَيَّس (bşi) ölçmek; قايس (بَيْنَ شَيْئَيْن...leri, iki şeyi الى veya ب ...ile) kıyaslamak karşılaştırmak; اقْتَاس (bşi) ölçmek; (b-i) örnek almak, (b-nin) izinde olmak;

قِيَاس ç. أقيسة ölçüt; ölçüm; örnek; ilişki, bağıntı, rekor SPO.; karşılaştırmak; kıyas [elbise] büyük beden; kıyasla sonuç çıkarma; ¶ قِيَاسًا عَلَى ذلك buna kıyasla; buna karşılık, bunun mukabilinde; ... بالقِيَاس الَى ...ile karşılaştırıldığında; ...e nisbetle, ...e oranla; ...e nazaran, karşısında; عَلَى القِيَاس kıyasen; örneğe uygun, uyan; kaideye uygun; بِغَيْرِ قِيَاس mantıksız; اَخَذَ قِيَاسَهُ [tersi] b-nin ölçüsünü almak; مُتَنَاسِب القِيَاس bbe uygun, münasip; orantılı; قِيَاس عَالَمِي dünya rekoru; قِيَاس فَاسِد hatalı kıyas, çıkarsama; شَرِيط القِيَاس mezura metre şeridi;

قِيَاسِي kıyasa dayanan; modele/ kalıba/ norma uygun, tutarlı; karşılaştırılabilir, karşılaştırarak; mantık ¶ رَقْم قِيَاسِي rekor SPO.;

قَيَّاس jeodezi uzmanı;

مِقْيَاس ç. مَقَايِيس ölçü, miktar, büyüklük, çokluk; ölçü cihazı; ölçek; standart; ölçüt, kıstas, mikyas, kriter; ölçüm birimi; nehirlerin derinliğinin ölçümünde kullanılan alet; ¶ تَحْتَ المِقْيَاس standardın altında; مِقْيَاس التَّيَّار ampermetre ELK.; مِقْيَاس الجَهْد voltmetre ELK.; مِقْيَاس الحَرَارَة termometre; مِقْيَاس الزَّلازِل sismograf; مِقْيَاس الزَّوَايَا iletki, açıölçer, minkale; مِقْيَاس المَطَر plüviyometre, yağış ölçer; مِقْيَاس المَغْنَطِيسِيَّة manyetometre; مِقْيَاس التَّنَفُّس nefesölçer, spirometre; مَقَايِيس الأَطْوَال uzunluk ölçüleri, birimleri; مَقَايِيس المُسَطَّحَات alan ölçüleri, alan ölçü birimleri; مَقَايِيس الحَجْم ;⇑ مَقَايِيس السُّطُوح hacim birimleri, ölçüleri; مَقَايِيس الكَيْل hacim birimleri [sıvılar, tahıllar vb. için];

مَقَاس ç. -آت ölçüm; ölçü, boyut, büyüklük, ebat; مَقَاسَات [çoğ.] ebat, ölçüler;

مُقَايَسَة ölçme; karşılaştırma; mukayese etme, kıyaslama; paha biçme; orantı, nisbet; detaylı olarak listeleme; [fiyatların, birimlerin vb.nin madde madde belirtildiği] liste;

قَيْسَرى ç. قَيَاسِر , قَيَاسِرَة çok büyük, kocaman;

قَيْسَرِيَّة Kayseriyye [Filistinde antik bir liman şehri];

قيف ⇒ قَيْف (b-nin izini) sürmek; (bşi) incelemek, tetkik etmek; (bşi) eleştirmek;

قِيافَة iz sürme; kıyafet;

قَيْقَب isfendan, akçaağaç BOT.;

قيل[1] (قَالَ i (قَيْل, قَائلة, قَيْلُولَة) öğle uykusuna yatmak; öğle istirahati yapmak; قَيَّلَ ⇑; ⇑;

أقَالَ (bşi) iptal etmek, hükmünü kaldırmak, geçersiz saymak; (bşden satıştan) vazgeçmek, (bşi) feshetmek, bozmak; (b-i, مِن المَنْصِب makamından, işinden) atmak, (b-i) işinden çıkarmak; (b-den من bir yükümlülüğü) kaldırmak; (b-i من ...den) muaf tutmak, kaldırmak; ¶ أقَالَ اللّهُ عَثْرَتَكَ Allah günahını yapılmamış kabul etsin, Allah günahını affetsin; اسْتَقَالَ (satışın) feshini, iptalini istemek; (bşden) muaf tutulmayı istemek; (من veya عن den) istifa etmek; işi bırakmak, işten çıkmak; (b-den) özür dilemek;

قَيْل ç. أقْيَال küçük prens; şef, reis;

قَيْلُولَة öğle uykusu; öğle istirahati;

مَقِيل mola yeri, dinlenme yeri;

إقَالَة [özl. satışı] feshetme, bozma, iptal etme; ilga, hükmü kaldırma; işten çıkarma;

اسْتِقَالَة [işten] istifa; emekliye ayrılma;

قَائِلَة öğle uykusu; öğle vakti;

مُسْتَقِيل istifa eden, işi bırakan;

قيلة[2] قِيلَة, قِيلَة مَائِيَّة hidrosel TIP.;

قيام, قِيمَة, قَيُّوم bkz. قوم;

قَيْن ç. قُيُون demirci;

قَيْنَة ç. قِيَان kadın şarkıcı; hanımın oda hizmetçisi; ⇑;

قَيْسَارِيَّة ⇑; (ç. قَيَاسِير) [üst kapalı] çarşı;

قايش ç. قَوَايِش ALF.BKZ.;

قِيشَانِي fayans; porselen, çini;

قَيْصَانَة aybalığı, pervane balığı ZOO.;

قَيْصَر ç. قَيَاصِر , قَيَاصِرَة Sezar; imparator, kayser; çar;

قَيْصَرِي ⇑; imparator...; ¶ العَمَلِيَّة القَيْصَرِيَّة sezeryan [ameliyatı] TIP.

قَيْصَرِيَّة imparatorluk; imparatorluk makamı; çarlık; sezeryan [ameliyatı] TIP.; [üstü kapalı] çarşı; Kayseriyye [antik bir liman şehri, Filistin];

قيض (قَاضَ i (قَيْض) yarılmak; (bşi) yarmak çatlatmak; (bşi, من ...ile) değiştirmek; قَيَّضَ [Allah] (bşi ل b-e) nasip, kısmet etmek; [Allah] (b-i, ل b-e) göndermek, yollamak; قَايَضَ (b-e, bşi, ب ...in) bedeli, karşılığı olarak vermek, (b-ile, bşi ب bş ile) trampa değiş tokuş etmek; تَقَيَّضَ ve انْقَاضَ yarılmak, çatlamak; çökmek, göçmek, yıkılmak;

قَيْض yumurta kabuğu; değiş tokuş; trampa, değiş tokuş edilen şey, bedel;

قِيَاض değiş tokuş, mübadele, trampa;

مُقَايَضَة ⇑; mübadele, trampa alışverişi; bedel, karşılık;

قيطان bkz. قطن;

قَيْطُوس Balina takımyıldızı;

قَيْظ yaz sıcağı; yaz ortası; kuraklık ¶ قَيْظ النَّهَارِ gündüz sıcağı;

مَقِيظ sayfiye evi, yazlık;

قَائِظ kavurucu sıcak;

ك

ك [harfi cer] ...gibi; ...nin kapasitesinde, ...kadar; ¶ كَالأَوَّل önceki gibi, başta olduğu gibi; كَهٰذَا böyle, رَجُلٌ كَهٰذَا böyle bir adam; هُمْ كَالْمُجْتَمِعِينَ فِي ذَلِكَ bu konuda anlaşmış, ittifaka varmış gibiler; اَنَا كَمُسْلِمٍ ben müslüman gibiyim, ben müslüman sayılırım;

كَأَنَّ [isim cümlesinden önce, ismi nasbeder, haberi refeder] sanki, güya;

كَأَنَّمَا , كَأَنْ sanki; güya;

كَذَا böyle, bu şekilde; şöyle şöyle, şu şu kadar; ¶ كَذَا وَ كَذَا şu şu kadar, şöyle şöyle; بِمَكَان كَذَا وَ كَذَا şurda burda; عُمْرُهُ كَذَا سَنَوَات yaşı şu şu kadardır;

كَذَلِكَ böyle, şöyle, bu şekilde; eşit olarak; keza, aynı şekilde;

كَمَا [bağlaç] fiil cümlesinden önce, olduğu gibi; ...e benzer şekilde; ¶ كَمَا اَنَّ ...de olduğu gibi [isim cümlesinden önce]; كَمَا هُوَ olduğu gibi, ne haldeyse; nasılsa öyle; كَمَا لَوْ كَانَ حَاضِرًا sanki o varmış, mevcutmuş gibi;

كَئِبَ *a* (كَآبَة ,كَأْبَة ,كَأْب) (على veya ل ...*e*, *sebebiyle*) morali bozulmak, keyfi kaçmak, üzgün olmak; اَكْأَبَ (*b-i*) üzmek, mahzun etmek; (*b-nin*) cesaretini kırmak; اِكْتَأَبَ (على veya ل *sebebiyle*) morali bozulmak, keyfi kaçmak, kederlenmek; [renk] kararmak; somurtmak;

كَأْب ve كَأْبَة , كَآبَة , اِكْتِئَاب keder, üzüntü, moral bozukluğu; depresyon, melankoli;

كَئِب ve كَئِيب kederli, tasalı; morali bozuk, keyifsiz, mahzun; somurtkan; ciddi;

مُكْتَئِب ⇑; ⇑; ⇑; kararmış, koyu renkli;

كَابِل[1] Fr.> kablo;

كَابُول[2] Kabil şehri;

كَابُولِي Kabil ile ilgili; maun ağacı MIS.;

كَاتِدْرَائِيَّة katedral;

كَاثُلِيكِي Katolik [s. ve is.]; bk. كثلك;

كَاخِيَة ç. كَوَاخ kahya;

كَأَدَ *a* üzülmek, kederlenmek;

كَأْدَاء üzüntü, keder, hüzün; tasa, kaygı; karanlık gece; zorlu, çetin; ¶ عَقَبَة كَأْدَاء aşılmaz, zorlu engel;

كَؤُود : عَقَبَة كَؤُود ⇑;

كَادِر Fr.> [askeri birlik, müessese vb.de] kadro;

كَادْمِيُوم kadmiyum;

كَار ç. ـآت iş, görev, vazife; meslek; ¶ اِبْن كَار zenaatkar, sanatkar MIS.; أَرْبَاب الكَارَات sanat erbabı, zanaatkarlar; عَدَاوَة الكَارِ mesleki rekabet;

كَارْتُون karton, mukavva; (ç. ـآت) karton, mukavva kutu;

كَارْدِينَال ç. كَرَادِلَة kardinal;

كَارِيكَاتُورِيَّة karikatür;

كَاز ve غَاز gaz;

كَازِينُو ç. كَازِينُوهَات gazino;

كَأْس müe. ç كُؤُوس , كِئَاس , كَأْسَات fincan; bardak; çiçek zarfı, çanak BOT.;

كَاسْكِيت şapka, kasket;

كَاغَذ kağıt FAS.;

كَاف "ك" harfinin adı;

كَافُور kafur, kafur ağacı BOT. Cinnamonum camphora; sıtma ağacı, ökaliptus BOT. Eucalyptus globulus MIS.;

كَاكِنج güveyfeneri [gelinfeneri, gelinotu, kembel otu, kandil otu, kızıl kaytarma, yabani biber, teleme otu] BOT. Physalis alkekengi;

كَالُو ç. كَالُهَات İt.> ayak nasırı;

كَالُون [g] ç. -آت galon; [k] ve كَيْلُون ç. كَوَالِين [kapı] kilit MIS.;

كَوَالِينِي ç. -ة kilitçi;

كَامبُودِيَا Kamboç;

كَامبِيُو İt.> kambiyo sürümdeğeri;

كَامِخ ç. كَوَامِخ sirke sosu vb. gibi iştah açıcı şey; turşu;

كَامِيرَا ç. -آت kamera;

سُوق الكَانْتُو halı pazarı, halı çarşısı;

كَانْتِين kantin;

كَاهِيَة bkz. كهى ;

كَاوِتْشُق kauçuk;

كَبَّ u (كَبّ) (b-i لِوَجْهِهِ veya عَلَى وَجْهِهِ yüzüstü) yere vurmak, atmak; (bşi) [kabı, tencereyi vb., ters çevirip] boşaltmak, dökmek; (bşi) ters çevirmek, altını üstüne getirmek; كَبَّبَ (bşi) küme haline getirmek, top top yapmak; çile haline getirmek; أَكَبَّ (b-i) yüzüstü yere atmak, vurmak; yüzüstü yere kapanmak; (على bşin üzerine) eğilmek; (على bş ile) [merakla] ilgilenmek, uğraşmak; انْكَبَّ (عَلَى وَجْهِهِ) yüzüstü düşmek, kapaklanmak; yere atılmak; (على üzerine) eğilmek; (على ...ile) ilgilenmek, uğraşmak; (على ...e) sokulmak, yaklaşmak [sevgi veya himaye arayışıyla]; ters çevrilmek, ters dönmek; [tencere ters çevrilerek] boşaltılmak, dökülmek; ¶ انْكَبَّ عَلَى قَدَمَيْ فُلَان birinin ayaklarına kapanmak;

كَبّ yüzüstü kapanma, yere kapaklanma; ters dönme; eğilme, meyletme;

كُبَّة ç. كُبَب top gibi yuvarlak şey; kangal; çile, yumak; köfte SUR. IR.; çıban MIS.;

كَبَاب kebap; köfte MIS., SUR. ¶ كَبَاب صِينِي kübabe BOT. Piper cubeba;

كَبَابَة kübabe BOT.;

كُبَيْبَة köfte ¶ كُبَيْبَة بَطَاطِس içine et doldurulmuş patates, patates dolması MIS.;

كُبَّايَة ç. -آت bardak;

مِكَبّ ç. مَكَابّ yumak, çile; kangal; bobin, makara;

إِكْبَاب (على ...ile) ilgilenme, uğraşma, (على ...ile) meşgul olma;

انْكِبَاب ⇑;

مُكِبّ (على ...ile) uğraşan, ilgilenen, bütün vaktini (على ...e) veren;

مُنْكَبّ ⇑;

كَبَارِيه ç. -آت Fr.> kabare;

كَبَتَ[1] i (كَبْت) [özl. MEC.] (bşi) bastırmak, sindir-

mek, (*bşe*) hakim olmak zaptetmek; (*bşi*) bilinç altına itmek PSK.; ¶ كَبَتَ غَيْظَهُ في جوفه öfkesini, sinirini içine atmak, tutmak;

كَبْت bastırma, sindirme, zaptetme; bastırma, bilinç altına itme PSK.;

كَبُّوت[2] ç. كَبَابِيت kukuleta, kapşon, başlık; kapşonlu giyecek; kaporta;

كُبْتولة yumru; öbek, küme;

مُكَبْتَل yuvarlak;

كَبْتن İng.> kaptan;

كَبَح *a* (كَبْح) (*atın*) dizginlerini çekmek, (*arabayı*, vb.i) [frene basarak] durdurmak; (*bşi*) zaptetmek, kontrol altına almak; (*b-nin* من *...den*) alıkoymak, (*b-i*, عن *...e*) bırakmamak, ¶ كَبَحَ جِمَاحَهُ ...in direncini kırmak, bastırmak, sindirmek;

كَبْح kontrol altına alma, zaptetme; bastırma, sindirme; engelleme, mani olma;

مِكْبَح fren;

كَبَدَ *u, i* (كَبْد) [acılar, dertler vb.] (*b-i*) çok üzmek, yıkmak, harap etmek; كَبَّدَ (*b-nin*) başına, bir şeyin gelmesine sebep olmak [özl. hasar, zarar]; (*yıldız*) en yüksek noktaya, tepeye gelmek, [güneş] tam tepeye gelmek; zirveye, doruğa ulaşmak; كَابَدَ (*bşe*) tahammül etmek, sabretmek, katlanmak; تَكَبَّدَ ⇑; (*bşi*) üstlenmek zorunda kalmak; (*giderleri*) karşılamak; (*bir yerin*) merkezine doğru yürümek; (*yıldız*) tam tepede olmak;

كَبِد, كِبْد müz. ve müe. ç. أَكْبَاد , كُبُود karaciğer; iç; orta, merkez, göbek; كَبِد başucu noktası, semtürreis, göğün ortası;

كُبَاد karaciğer rahatsızlığı;

كُبَّاد ağaçkavunu BOT. citrus medica;

كَبِرَ *u* (كِبَر) (*b-den*, ب *...kadar*) [yaşça]; büyük olmak; كَبُرَ *u* (كَبَارَة, كِبَر, كُبْر) büyük olmak ya da büyümek; gelişmek, artmak; önem kazanmak, kıymete binmek, değeri artmak; (عن *...için*) çok, haddinden fazla büyük olmak; (عن *bşi*) küçümsemek; çok eziyetli, meşakkatli olmak; (على *b-e*) sıkmaya başlamak, (على*...için*) katlanılmaz hal almak;

كَبَّرَ (*bşi*) büyütmek; (*bşi*) genişletmek; (*bşi*) artırmak; (*bşin*) şiddetini artırmak; (*bşi*) abartmak, büyütmek; (*bşi*) kötüleştirmek, vahim hale getirmek; (*b-i, bşi*) övmek, methetmek, yükseltmek; tekbir getirmek; كَابَرَ (*b-e karşı*) kibirlenmek, büyüklenmek, (*b-i*) küçümsemek, hakir görmek; (*b-i*) geçmeye, (*b-e*) üstün gelmeye çalışmak, uğraşmak; (*b-ile*) rekabet etmek, çekişmek; (*b-e*) karşı koymak, çıkmak, direnmek; (*bşi*) reddetmek, tanımamak, (*bşe*) karşı olmak; kendi görüşünde ısrar etmek, diretmek; أَكْبَرَ *bşi* büyük, önemli, kıymetli vb. görmek; (*b-i*) övmek, methetmek, yüceltmek; (*b-e*) saygı göstermek, hürmet etmek; (*bşe*) hayran olmak; تَكَبَّرَ ve تَكَابَرَ kibirlenmek, büyüklük taslamak; (على *b-e karşı*) büyüklük taslamak, küstahça davranmak; اسْتَكْبَرَ (*bşi*) gücünde büyütmek, büyük addetmek; (على *b-e karşı*) büyüklenmek, kibirlenmek, kasılmak;

kafalılık, diretme;

اكْبَار hayranlık; itibar, saygı, ihtiram;

تَكَبُّر ve تَكَابُر büyüklenme, kibirlenme, gururlanma;

مُكَبِّر ç. -آت kuvvetlendirici, amplifikatör ELO.; ¶ مُكَبِّر الصَّوْت veya مُكَبِّر صَوْتِي hoparlör; نَظَّارَة مُكَبِّرَة büyüteç;

مُكَبِّرَة ç. -آت ⇑;

مُكَبَّر büyütülmüş ¶ بِصُورَةٍ مُكَبَّرَةٍ artarak, giderek artan bir şekilde;

مُكَابِر gururlu, kibirli, büyüklenen; tartışmacı, cedelci; inatçı, dikkafalı; sabit fikirli;

مُتَكَبِّر mütekebbir, çalımlı, kasıntı;

²كَبَر kebere [berikemberi, gebele, gebre, kedi-tırnağı, tırmık] BOT. Capparis spinoza; bu bitkiden elde edilen şurup, şerbet;

كُبْرَا kobre yılanı;

كَبْرَتَ (*bşi*) kükürt ile kaplamak; *bşe*) kükürt karıştırmak; (*bşi*) kükürtle sertleştirmek (*kauçuğu*) ebonitleştirmek;

كِبْرِيت kükürt; kibrit; عُود كِبْرِيت kibrit çöpü;

كِبْرِيتَة kibrit çöpü;

كِبْرِيتِي kükürtlü, sülfürik, kükürt [s.];

كِبْرِيتَات sülfat;

كُبْرِي ve كُوبْرِي ç. كَبَارِي T.> köprü; güverte;

كَبَسَ *i* (كَبْس) (على *bşi*) preslemek, sıkıştırmak; (*bir yere, b-nin evine, b-e*) baskın düzenlemek, (*bir evi*) basmak; (السَّنَة بِيَوْمٍ) [artık yıla] bir gün eklemek; (*bşin*) turşusunu kurmak, yapmak; (*bşi*) salamuraya yatırmak;

كِبْر büyüklük; azamet, ihtişam; ehemmiyet, önem; prestij, saygınlık; kibir, gurur;

كُبْر azamet, ululuk; büyüklük, büyük olma; boy, hacim, büyüklük; güç, kuvvet; şöhret, tanınmışlık;

كِبَر büyüklük; azamet, ihtişam; yaşlılık;

كَبْرَة yaşlılık;

كَبِير ç. كِبَار , كُبَرَاء büyük, geniş; şumüllü, kapsamlı, geniş; önemli; kocaman; nüfuzlu; mümtaz, üstün; yaşlı, ihtiyaç; كَبِيرَة الخَدَم [kadın] kahya; كَبِير الأَسَاقِفَة başpiskopos; كَبِير السِّنّ yaşlı, ihtiyar; كَبِير القُضَاة başyargıç; أَبُو كَبِير şeytantersi, çadır uçağıotu BOT. كُلّ صَغِير و كَبِيرَة büyük küçük herşeyi, en küçük ayrıntısına kadar; كِبَار الضُّبَّاط üst rütbeli subaylar; كِبَار المُوَظَّفِين kıdemli memurlar; كِبَار الهَيْآت kamu kuruluşlarının ileri gelenleri;

كَبِيرَة ç. كَبَائِر , كُبَر büyük günah, ağır suç;

كُبَّار ve كُبَار çok büyük;

كِبْرِيَاء azamet, yücelik, ululuk, ihtişam; kibir, gurur;

أَكْبَر ç. -ون , أَكَابِر müe. كُبْرَى ç. كُبْرَيَات daha büyük; daha yaşlı; kıdemli ya da üst; ¶ أَكَابِر القَوْم و الأَكَابِر ekabir, ileri gelenler; الأَعْيَان ileri gelenler ve önemli şahsiyetler;

تَكْبِير büyütme; artırma; genişletme; şiddetini artırma; abartma; övme, yüceltme; tekbir getirme;

مُكَابَرَة büyüklenme, kibirlenme, gururlanma; kendini beğenmişlik; inatçılık, dik-

(*bşin*) konservesini yapmak; كَبَّسَ (*bşi*)iyice sıkıştırmak, basmak; (*b-e*) masaj yapmak;

كَبْس bastırma, sıkıştırma, presleme; baskın, saldırı; turşu yapma, kurma; gün ilave etme ASTR;

كَبْسَة baskın, saldırı;

كَبَّاس piston; pres; tüfek harbisi; ¶ مُوسَى كَبَّاس çakı;

كَبِيس turşu halinde; salamura yiyecek; eklenen gün ASTR.; ¶ سَنَة كَبِيسَة artık yıl;

كَابُوس ç. كَوَابِيس kabus, karabasan, ağırlık basması; hayalet, umacı; مَا هَذَا الكَابُوس ne kadar da boğucu bir hava;

مِكْبَس ç. مَكَابِس ya da مِكْبَاس ç. مَكَابِيس pres, cendere, mengene; piston; tüfek harbisi; ¶ مِكْبَس مَائِي hidrolik pres;

تَكْبِيس masaj;

آلَة كَابِسَة kompresör;

مَكْبُوس baskına, saldırıya maruz kalan; sıkıştırılmış, preslenmiş; turşu [halinde], salamura; مَكْبُوسَات konserve yiyecekler;

كَبْسُول veya كَبْسُولَة ç. كَبْسُولاَت kapsül TIP.; fitil, fünye, kapsül; çıt çıt;

كَبَشَ u (كَبْش) (*bşden*) bir avuç almak; (*bşi*) eliyle, avcuyla kavramak, tutmak;

كَبْش ç. كِبَاش , أَكْبَاش koç; kösemen; lider, başkan, reis; koç başı [surda gedik açmak ya da kale kapılarını kırmak için]; şahmerdan; (ç. كُبُوش) kazık, payanda, destek, ayak; dut; ¶ كَبْش التَّصَادُم (ç. كُبُوش) [tren] tampon; كُبُوش قَرَنْفُل karanfil [baharat];

كَبْشَة avuç [miktarı]; [avuçla] kavrama;

كَبْشَة kepçe;

كُبْشَة ç. كُبَش çengel, kenet; çengelli iğne, kepçe;

كَبْكَبَ (*bşi*) kaldırıp yere vurmak; (*bşi*) devirmek, yıkmak, ters çevirmek; (*dağınık sürüyü*) toplamak; (*bşi*) derin çukura/ kuyuya atmak;

كَبِيكَج Acem düğün çiçeği BOT. Ranunculus asiaticus;

1 كَبَلَ i (كَبْل) (*b-i*) zincire vurmak; (*b-e*) pranga vurmak (*b-e, bşi, alacaklıya borcu*) geciktirmek; كَبَّلَ (*b-i*) zincire vurmak; كَابَلَ (*b-e, bşi*, özl. a*lacaklıya borcu*) geciktirmek;

كَبْل ç. كُبُول bukağı; pranga;

كَبُولِي ve كَابُولِي ç. كَوَابِل destek, dirsek MİM.; sundurma;

2 كَابَل ve كَابْلِي ALF.BKZ.;

كَابِين ç. كَبَائِن ALF.BKZ.;

كَبَا u (كَبْو ,كُبُوّ) [لِوَجْهِهِ] yüz üstü düşmek, kapaklanmak; [ayağı] sürçmek, tökezlemek, sendelemek; كَبَا u (*kabı*) boşaltmak; [ışık] zayıflamak; [renk] solmak, matlaşmak; [toz] kalkmak; أَكْبَا [çakmak] çakmamak, yanmamak; انكبا

كَبْوَة ç. كَبَوَات yüzüstü düşme, kapaklanma; tökezleme, sendeleme; toz.;

كَاب soluk, donuk, mat [renk]; loş; zayıf, dermansız; ALF.BKZ. كاب ;

كباية bkz. كبّ ;

كبوت bkz. كبت ;

كَتَّ *i* (كَتّ) (*bşi*) yavaş yavaş kaynatmak;

كَتّ ve كَتِيت ⇑ mas.;

كَتَالُوج ç. -آت katalog;

كَتَبَ *u* (كِتَابَة, كِتْبَة, كَتْب) (*bşi*) yazmak; (*bşi*) telif etmek, kaleme almak, yazıya dökmek; (*bşi*, لِ *b-e*) vasiyetle bırakmak; (*bşi*, على *b-e*) [reçetede] yazmak; [Allah] (*bşi*, لِ veya على *b-e*) takdir etmek, yazmak; كُتِبَ [edil.] (لِ *b-nin*) kaderinde, yazgısında, nasibinde, kısmetinde olmak, (لِ *b-e*) takdir edilmek [Allah tarafından]; ¶ كَتَبَ عَلَى نَفْسِهِ أنْ... kendini ...yapmakla yükümlü tutmak, zorunlu kabul etmek; كَتَبَ عَنْهُ ; كَتَبَ كِتَابَهُ *b-i* (على *b-ile*) evlendirmek, nikahlamak; كَتَّبَ (*b-e, bşi*) yazdırmak, dikte etmek; (*birlikleri*) taburlara ayırmak; كَاتَبَ (*b-ile*) yazışmak, mektuplaşmak; كَتَّبَ = اَكْتَبَ ; تَكَاتَبَ birbiri ile mektuplaşmak, yazışmak; اِكْتَتَبَ (*bş*) yazmak; (*bşi*) kopye etmek, (*bşi*) kopyasını almak; kendi ismini yazmak, kaydetmek; (لِ ...*e*) üye yazılmak; (بِ *parayı*, لِ...*e*) bağışlamak, bağış, iane olarak vermek; kaydolmak; اِسْتَكْتَبَ (*b-den, bşi*) yazmasını istemek; (*b-e, bşi*) yazdırmak, dikte etmek;

كِتَاب ç. كُتُب yazılı şey, yazı; mektup, mesaj, not; vesika, döküman; belge; kontrat, akit [özl.evlilik için]; kitap; كِتَاب الزَّوَاج evlilik belgesi; كِتَاب الطَّلَاق boşanma belgesi; كِتَاب الإعْتِمَاد كِتَاب تَعْلِيمِي ders kitabı; itimatname DİPL.; دَار الكُتُب kütüphane;

كُتُبِي ç. كُتُبِيَّة kitapçı;

كِتَابْخَانَة ve كُتُبْخَانَة kütüphane; kitapevi;

كُتَيِّب kitapçık, risale;

كِتَابَة yazma; hattatlık; yazıt, kitabe; yazı; afiş, duvar ilanı; sekreterlik, katiplik [yazılı] tılsım; [çoğ.] كِتَابَات makaleler, yazılar; بِدُون كِتَابَة yazılı [olarak]; بِالكِتَابَة yazılı; كِتَابَة söz-lü; boş [yazısız]; كِتَابَة التَّارِيخ tarih yazarlığı; كِتَابَة الدَّوْلَة resmi katiplik MAĞ.; كِتَابَة عَامَّة ge-nel sekreterlik; اِسْم الكِتَابَة takma ad, müstear isim; آلَة كِتَابَة daktilo; لُغَة الكِتَابَة yazı dili;

كِتَابِي yazılı; yazı ile ilgili; edebi; [Kuran] metin ile ilgili; ehli kitap [-tan olan kişi]; [imtihanın, sınavın] yazılı bölümü; أُسْلُوب كِتَابِي yazı üslubu; ; غَلْطَة كِتَابِيَّة yazı yanlışı, sürçü kalem; أَعْمَال كِتَابِيَّة yazı işleri; لُغَة كِتَابِيَّة yazı dili; مُوَظَّف كِتَابِي katip [resmi];

كَتِيبَة ç. كَتَائِب tabur; süvari birliği; yazı, kayıt, belge; yazılı tılsım;

مَكْتَب ç. مَكَاتِب ofis, büro; iş yeri; çalışma odası; [ilk-] okul; bölüm, ajans departman; sıra [yazı için]; ¶ مَكْتَب الأَخْبَار ve مَكْتَب الأَنْبَاء haber ajansı; مَكْتَب البَرِيد postahane; مَكْتَب البَرِيد الرَّئِيسِي merkez postahane; مَكْتَب التَّحْرِير yazı işleri bölümü; مَكْتَب السَّفَرِيَّات seyahat acentesi; مَكْتَب الصِّحَّة sağ-lık ocağı; مَكْتَب الإِسْتِعْلَامَات danışma bürosu; haber ajansı;

مَكْتَبَة ç. مَكَاتِب kütüphane; kitabevi; [üzerinde yazı yazılan] sıra;

مِكْتَاب daktilo;

مُكَاتَبَة yazışma, mektuplaşma;

اِكْتِتَاب [ismini] kaydetme, yazma; (ç -آت) üyelik bağış, iane;

اِسْتِكْتَاب ⇑ mas.; dikte;

اِسْتِكْتَابِي : آلَة اِسْتِكْتَابِيَّة diktafon;

كَاتِب ç. ـون , كُتَّاب , كَتَبَة yazıcı, yazan; katip, yazman; sekreter; noter; yazar; كَاتِب الدَّوْلَة katip, resmi sekreter MAĞR.; كَــاتِب السِّرّ özel sekreter; كَاتِب قِصَصِي romancı, yazar; آلَة كَاتِبَة daktilo;

كَاتِبَة ç. [kadın] sekreter; [kadın] yazar;

مَكْتُوب yazılı; kayıtlı; (ل veya على b-nin) kaderinde olan, alın yazısındaki; yazılı şey, yazı; (ç. مَكَاتِب) mesaj, not; mektup;

مُكَاتِب mektuplaşan, mektup arkadaşı; gazeteci, muhabir;

مُكْتَتِب [ortaklık vb.e katılıp bağışta bulunan] üye;

كتابخانة ve كُتُبْخَانَة bkz. كتب ;

اَكْتَع ç. كُتْع parmakları sakat olan; tek kollu;

كَتَفَ i (كَتْف) (b-nin) ellerini arkadan bağlamak; (bşi) bağlamak; كَتَّفَ (b-nin) ellerini arkadan bağlamak; تَكَتَّفَ ve اِسْتَكْتَفَ ellerini göğsünde bağlamak; تَكَاتَفَ omuz omuza durmak; birbirini desteklemek; dayanışma içinde olmak;

كَتِف , كَتْف müe. ç. أَكْتَاف , كِتَفَة omuz; kürek kemiği; yamaç; (ç. أَكْتَاف) kemer, köprü ayağı ¶ مَا هٰكَذَا تُؤْكَلُ الكَتِفُ [bu konuda] böyle davranılmaz!, bunun yolu bu değildir.; يَعْرِفُ من أَيْنَ تُؤْكَلُ الكَتِفُ o zeki ve tecrübelidir!, o gün görmüş, görmüş geçirmiş [işini bilir] birisidir; هزّ كَتِفَيْه omuz silkmek;

كِتَاف ç. كُتُف elleri bağlamakta kulanılan bağ, kelepçe;

أَكْتَف müe. كَتْفَاء ç. كُتْف geniş omuzlu;

كَتْكُوت civciv;

كَتَلَ u (كَتْل) ve كَتَّلَ (bşi) bir araya getirmek, kümelemek, yığmak; تَكَتَّلَ yığılmak, toplanmak, küme oluşturmak, kümelenmek; kutuplaşmak, kamplara ayrılmak;

كُتْلَة ç. كُتَل yığın, küme, öbek; kütle; blok; kiriş, dirsek; ¶ كُتْلَة بَشَرِيَّة kitleler; كُتْلَة من الأَعْصَاب korkusuz, gözüpek delikanlı;

مِكْتَل ç. مَكَاتِل büyük sepet;

تَكَتُّل bloklaşma, kutuplaşamkamplara ayrılma SİY.;

مُتَكَتِّل kümelenmiş, öbeklenmiş; kutuplara ayrılmış, kamplaşmış; kesif, yoğun; güçlü, gürbüz, sıkı [vücut];

كَتَمَ u (كِتْمَان , كَتْم) (bşi, عن b-den) gizlemek, saklamak; (bşi, عن b-den) gizli tutmak, (bşi, عن b-e) açmamak; (bir hissi) kontrol etmek, zaptetmek, açığa vurmamak; (nefesini) tutmak; (sesini) alçaltmak; (ateşi) söndürmek; ¶ كَتَمَ أَنْفَاسَهُ b-nin boğazına yapışmak; كَتَّمَ (bşi) gizlemek, saklamak; كَاتَمَ (b-den, bşi) gizlemek, saklamak; تَكَتَّمَ (bşden) bahsetmemek, (bşi) gizlemek; اِكْتَتَمَ = كَتَمَ ; اِسْتَكْتَمَ (b-den, bşi) gizlemesini, sır olarak tutmasını istemek; (b-e, bşi) sır olarak söylemek;

كَتْم ve كِتْمَان gizlilik saklılık [bşi] açma-

çoğaltmak; كَاثَرَ (b-den, bşden) sayıca çok olmak; (b-den, bş ile) sayı ya da çoklukça rekabet etmek; أَكْثَرَ (من bşi) çok(ca) yapmak, (ل b-e, من bşi) çok veya sık sık vermek; (من veya في bşi) sürekli, devamlı veya sık sık yapmak; (bşi) artırmak, çoğaltmak; تَكَاثَرَ çoğalmak, artmak; (على ...e karşı)birlik oluşturmak, bir araya gelmek; اسْتَكْثَرَ = أَكْثَرَ (bşi) çok olduğunu düşünmek; (bşin) zahmetli, meşakkatli olduğunu düşünmek; (على b-e, bşi) çok görmek; fazla istemek; اِسْتَكْثَرَ بِخَيْرِهِ b-e teşekkür etmek;

كُثْر bolluk, çokluk; ekseriyet, daha çok olan kısım;

كَثْرَة bolluk, çokluk; (من ...in) çoğunluğu, ekseriyeti; ¶ بِكَثْرَةٍ bolca, çokça; جَمْعُ كَثْرَةٍ çokluk cemi, çoğulu, ondan fazla için çoğul;

كَثِير ç. كِثَار çok, bol; sık sık olan; çok miktarda, ekseriyet; الكَثِير (من ...in) büyük kısmı, ekseriyeti; كَثِيرًا [zarf.] çok, çok miktarda; sık sık, sıklıkla ¶ كَثِيرًا مَا sık sık, pek çok zaman; [karşılaştırma ifadesinden sonra]; بِكَثِيرٍ oldukça, hatırı sayılır derecede, epey, küçümsenmeyecek derecede; الكَثِيرُ مِنْ ... ya da الكَثِيرُونَ مِنْ ... ...in çoğunluğu, ekseriyeti, büyük kısmı; epey, çokça; كَثِيرُ الشَّيْءِ için [haddinden] çok, fazla; عَلَى في ve فِي أَحْيَانٍ كَثِيرَةٍ ;çoğu; الكَثِيرُ مِنْ ... كَثِيرٌ مِنَ الأَوْقَاتِ çoğu zaman, genellikle;

كَثِيرَاء akgeven, püs geveni, zamk geveni BOT. Astragalus gummifer; kitre zamkı, püs;

ma, bahsetmeme; [b.hissi] zaptetme, hakim olma;

كَتِيم gizli, saklı; sıkı bir şekilde kapalı, nüfuz edilmez, içine girilmez;

كَتُوم ağzı sıkı, az konuşur, sır saklayan, ketum;

كُتَام katılık, peklik MIS.;

تَكَتُّم gizlilik, sır tutma [haber vb.i] açıklamama, bahsetmeme, saklama; ağzı sıkılık;

اِكْتِتَام [haberi, sırrı] gizleme; kabızlık MIS.;

كَاتِم : كَاتِمُ السِّرِّ [özel] sekreter;

مَكْتُوم gizli, saklı, açığa çıkmamış [sır]; kabız MIS.;

كَتِنَ[1] a (كَتَن) ise, kire bulanmak, kirlenmek;

كَتَّنَ (bşi) ise, kire bulamak;

كَتَن kir, is;

كَتَّان[2] keten; keten bezi;

كَتَّانِي keten(den) [na't];

كَثَّ a, i (كُثُوثَة, كَثَاثَة, كَثَث) [özl. saç] gür, sık ya da yoğun olmak;

كَثَث sıklık, yoğunluk;

كَثّ ve كَثِيث sık, gür ya da yoğun;

كَثَب yakınlık ¶ ... عَلَى (عَنْ) كَثَبٍ مِنْ ...in yakınında, civarında; مِنْ (عَنْ) كَثَبٍ yakından, yakın mesafeden;

كَثِيب ç. كُثْبَان, كُثُب, أَكْثِبَة kumul, kum tepesi;

كَثُرَ u (كُثْر) (...den) çok bulunmak; كَثُرَ u (كَثْرَة) çok [miktar, sayıCA] olmak; (عن ...den) çok olmak; sık sık olmak, sıklıkla meydana gelmek; çoğalmak, artmak; كَثَّرَ (bşi) artırmak,

اَكْثَر daha çok; daha sık [meydana gelen]; daha fazla; çoğunluk, ekseriyet; الأَكْثَرُونَ çoğunluğu, ekserisi ¶ اَكْثَر فَأَكْثَر daha daha fazla; اَكْثَر عَدَدًا عَلَى الأَكْثَر en çok; en geç, en son; sayıca daha çok, fazla; اَكْثَر مِرَارًا daha sık [meydana gelen]; اَكْثَر الأَمْر en iyisi, en iyi ihtimal; اَكْثَر مِنْ ذَلِك bunun yanında bir de;

اَكْثَرِيَّة çoğunluk, ekseriyet;

مِكْثَار geveze, çenesi düşük;

تَكْثِير artırma, çoğaltma;

اِكْثَار ⇑;

تَكَاثُر artma, çoğalma, büyüme; yayılma;

مُكْثِر varlıklı, variyetli zengin;

مُتَكَاثِر çok sayıda, bol; kat kat; ¶ مُتَكَاثِر الرِّقَاع her tarafı yama içinde;

كَثُفَ u (كَثَافَة) yoğun ya da sık olmak; yoğunlaşmak, ya da sıklaşmak, gürleşmek; كَثَّفَ (bşi) yoğunlaştırma sıklaştırma; (bşi) koyultmak; sığayı artırmak ELK.; تَكَاثَفَ ve تَكَثَّفَ [giderek] yoğunlaşmak, sıklaşmak; koyulmak; تَكَاثَفَ toplanmak, kütle oluşturmak;

كَثِيف ç. كِثَاف sık, gür; yoğun; sıkı, sıkıştırılmış; koyu, ağdalı;

كَثَافَة sıklık, gürlük; yoğunluk, kesafet; koyuluk; peklik, sertlik; sıkılık; yoğunluğun veya koyuluğun derecesi, kıvamı; sığa ELK.; ¶ كَثَافَة السُّكَّان nüfus yoğunluğu;

تَكْثِيف yoğunlaştırma, sıklaştırma, katılaştırma, pekleştirme; koyultma;

تَكَاثُف yoğunlaşma; katılaşma, pekleşme, koyulma;

مُكَثِّف ç. -آت kondansatör ELK.; ¶ مُكَثِّف مُتَغَيِّر değişken kondansatör;

مُكَثَّف yoğunlaşmış;

مُتَكَاثِف toplanan, kümelenen, yoğunlaşan; yoğun;

كثلك ⇒ تَكَثْلَكَ katolik olmak;

كَثُولِيكِي ç. كَثْلَكَة Katolik [s. ve is.];

الكَثْلَكَة Katoliklik;

كَثِيرَاء akgeven, püs geveni BOT. ; kitre, püs;

كَحَّ (كَحْكَحَة) u (كَحّ) öksürmek;

كُحَّة öksürük;

كَحَتَ a ve كَحَّتَ (bşi) [rendeleyerek] kabuğunu soymak MIS.;

كَحْكَحَ [hafifçe] öksürmek;

كَحْكَحَة hafif öksürük;

كَحَلَ a, u (كَحْل) ve كَحَّلَ (göze) sürme çekmek; تَكَحَّلَ ve اِكْتَحَلَ ⇑; ¶ مَا اكْتَحَلَ غِمَاضًا (غُمْضًا) gözünü bile kırpmamak, gözüne bir damla uyku girmemek;

كُحْل ç. اَكْحَال rastık taşı, antimon; sürme; göz kapaklarını boyamada kullanılan diğer süs malzemeleri;

كَحْل sürme[göz için];

كَحِل sürme çekilmiş [göz kapağı];

كُحْلِي lacivert [renkli];

اَكْحَل müe. كَحْلَاء ç. كُحْل kara [göz];

كَحْلَاء engerek otunun bir türü MIS. BOT. Echium cericeum;

كَحِيل ç. كَحَائِل sürme çekilmiş, sürmeli [göz]; safkan [at];

كُحُول alkol;

كُحُولِي alkollü;

كُحَيْلِي ve كُحَيْلَاء küheylan;

كُحَال sürme [tozu];

كَحَّال göz hekimi ESK.;

مِكْحَل ve مِكْحَال sürme kalemi;

مِكْحَـوَلَة ç. مَكَاحِل sürmelik, sürmedan; tüfek SUR.;

تَكْحِيل göze sürme çekme [ve bu şekilde yapılan tedavi];

كَاحِل ç. كَوَاحِل ayak bilek kemiği;

كَخْيَة ve كَاخِيَة ç. كَوَاخ kahya;

كَـدَّ u (كَـدّ) çok sıkı çalışmak; (b-i) yormak, bitkin, yorgun düşürmek; كَـدَّدَ (b-i) uzaklaştırmak, kovmak; اِكْتَدَّ ve اِسْتَكَدَّ (b-i) itmek; (b-i) yormak, yorgun, bitkin düşürmek;

كَدّ zor, ağır iş;

كَدُود çalışkan, sıkı çalışan;

مَكْدُود bitkin, yorgun;

كَدَحَ a (كَدْح) (في bş için) çabalamak, çok çalışmak; اِكْتَدَحَ (ل ...e) bakmak, (ل için) para kazanmak;

كَدْح çok, sıkı, ağır çalışma, çabalama;

كَدُرَ u ve كَدِرَ a (كُدْرَة, كُدُور, كُدُورَة, كَدَارَة, كَدَر) [sıvı] bulanık olmak; كَدِرَ a (كُدْرَة, كَدَر) [renk] bulanık, isli, kararmış olmak; _ (كُدُورَة, كَدَر) [hayat, yaşam] sıkıntılı, zor, kederli olmak; (على b-e) kızmak; كَـدَّرَ (bşi) bulandırmak; (bşi, على b-nin huzurunu, aklını) karıştırmak, bozmak, [bulandırmak]; (b-i) üzmek, kederlendirmek; تَكَدَّرَ [su] çamurlu, bulanık olma; (من bşe) kızmak, kızgın olmak, canı sıkılmak; اِنْكَدَرَ bulanmak, çamurlanmak; [kuş, avı için] dalışa geçmek;

كَدَر bulanıklık, çamurluluk; tasa, keder, üzüntü, can sıkıntısı;

كُدْرَة bulanıklık; isli, kararmış renk;

كَدَرَة kir;

كَدِر ve كَدِير bulanık, çamurlu; isli, kararmış [renk]; kederli, üzgün, tasalı;

أَكْدَر müe. كَدْرَاء ç كُدْر isli, kararmış [renkli] bulanık;

تَكْدِير bulandırma; kızdırma, kaba muamele etme;

مُتَكَدِّر (من ...e) kızgın, canı sıkılmış, bozulmuş;

كَادِر ALF.BKZ.;

كَدَسَ i (كَدْس) ve كَـدَّسَ (bşi) biriktirmek, yığmak; (bşi) sıkıştırmak, preslemek; (b-i) yaralamak; تَكَدَّسَ yığılmak, kümelenmek; sıkıştırılmak, preslenmek;

كُدْس ç. أَكْدَاس küme, yığın; tınaz, [ekin vb.] yığın;

كُدَّاس ç. كَدَادِيس ⇑; ⇑;

كُدَاسَة yığın, küme; tınaz;

تَكْدِيس biriktirme; yığma, istifleme;

كَدَشَ i (كَدْش) kazanç sağlamak;

كَدِيش ç. كُدْش yaşlı beygir, yılkı atı;

كَـدَمَ u, i (كَـدْم) (bşi) [ön dişleri ile] ısırmak; berelemek, çürütmek;

كَدْمَة ç. كَدَمَات ısırma; ısırık [iz]; bere, çürük;

كَدَى i (كَدْي) az vermek, cimri, pinti davranmak;

كَدَى dilenmek; اَكْدَى = كَدَى ;

كُدْيَة dilencilik;

كَذَا bkz. كَ;

كَذَبَ i (كِذْبَة ,كَذِب ,كِذْب) yalan söylemek; hile yapmak, yanıltmak, (b-e ya da على b-e) yalan söylemek; كَذَّبَ (b-i) yalancılıkla suçlamak, itham etmek, (b-e) inanmamak; (bşi veya ب bşi) inkar etmek ¶ مَا كَذَبَ اَنْ فَعَلَ كَذَا böyle davranmakta [hiç] tereddüt göstermedi; اَكْذَبَ (b-e) yalan söyletmek; (b-i) yalancı kabul etmek, (b-e) inanmamak;

كَذِب , كِذْب ve كِذْبَة yalan; hile ¶ كِذْبَة اَبريل bir nisan şakası;

كَذُوب yalancı;

كَذَّاب ⇑; aldatıcı; hileli;

اُكْذُبَة ç. اَكَاذِيب yalan

اَكْذَب daha yalancı, daha aldatıcı; اَكْذَب مِنْ مُسَيْلَمَة [lafzen: Müseyleme'den daha yalancı] çok yalancı;

تَكْذِيب inkar, yalanlama;

كَاذِب yalancı; aldatıcı; sahte, hileli; hilekar, düzenbaz; ¶ اَمَل كَاذِب boş umut; بَلاغ كَاذِب hakaret HUK.;

مَكْذُوب uydurma, asılsız, yalan;

كَذلك bkz. كَ;

كُرَة bkz. كرو²;

كَرَّ u (كَرّ ,كُرُور ,تَكْرَار) geri dönmek; (على b-e, bşe, düşmana) saldırmak; geri çekilmek; _a (كَرِير) hırıldamak; كَرَّرَ (bşi) tekrarlamak, yinelemek; (bir soruyu, على b-e) sürekli sormak, tekrar tekrar sormak; (bşi) arıtmak, tasfiye etmek, rafine etmek; (bşi) süzmek, filtre etmek; (bşi) saflaştırmak; تَكَرَّرَ tekrarlanmak, yinelenmek, tekerrür etmek; arıtılmak, tasfiye olmak, safileştirilmek, rafine edilmek;

كَرّ saldırı, hücum; الكَرّ وَ الْفَرّ saldırıp geri çekilme; بَيْنَ كَرٍّ وَ فَرٍّ ara ara, kesik kesik; عَلَى كَرِّ الدُّهُورِ ve عَلَى كَرِّ الزَّمَنِ zamanla;

كَرَّة atak, saldırı; geri dönüş; (ç. آت-) kere, defa; yüzbin; كَرَّةً bir kere, defa; bazen, ara sıra; bir ara; ¶ كَرَّةً أُخْرَى bir kez daha, tekrar, yeniden [zarf.]; كَرَّةً بَعْدَ كَرَّةٍ tekrar tekrar;

كرار ALF.BKZ.;

كُرُور geri dönüş; peş peşe gelme; birbirini izleme, ardışıklık;

كَرِير hırıltı;

كُرِّيَّة ç. آت- makara, bobin MIS.;

مِكَرّ ç. آت- makara, bobin;

تَكْرِير tekrar, yineleme; arıtma, tasfiye, saflaştırma ¶ مَعْمَل تَكْرِير السُّكَّر şeker fabrikası; تَكْرِير النَّفْط petrol arıtımı;

تَكْرَار tekrar, yineleme; تَكْرَارًا yinelenerek, tekrar tekrar, sık sık; مِرَارًا وَ تَكْرَارًا ⇑;

مُكَرَّر tekrarlanan, tekrarlı; iki kere [sayıdan sonra]; kat MAT.; saf, arıtılmış, tasfiye edilmiş ¶ سُكَّر مُكَرَّر arıtılmış şeker;

مُتَكَرِّر yinelenen, tekrarlanan; sık sık olan, tekerrür eden;

كَرَاج ç. آت- garaj SUR.;

كَرَار ç. آت- kiler, mahzen;

كَرَافَتَة ç. آت- kravat;

كَارِث üzücü, tasalandıran, acı;

كَارِثَة ç. كَوَارِث felaket, afet; كَارِثَةُ الأَمْطَارِ sel felaketi;

كَرْخَانَة ç. كَرَاخِين ,-ات dükkan, işyeri; randevu evi, kerhane; MIS.;

كَرْخَانْجِي endüstri işçisi, zanaatkar;

الكُرْد Kürtler;

كُرْدِي [s.] Kürt; (ç. أَكْرَاد) Kürt [is.];

كَرْدَان ç. كَرَادِين boyun, gerdan;

كَرْدَسَ (bşi) yığmak, istif etmek; (orduyu, sürüyü) toplamak; تَكَرْدَسَ yığılmak; toplanmak, bir araya gelmek;

كَرَزَ i (كُــرُوز) (الى ...e) sığınmak, saklanmak; _(كَرَزَ بِالإِنْجِيلِ) İncil'den) vaaz vermek;

كَرْز, كِرَازَة vaaz HRİ;

كَارِز vaiz HRİ.;

كَرَز[2] [cin.is.; tek.is. ة] kiraz;

كَرَزِي kiraz kırmızısı;

كَرَسَ[1] ⇐ كَــرَّسَ (binanın) temelini atmak;

تَكَرَّسَ birbirine yapışmak;

كُرْسِي ç. كَرَاسٍ , كَرَاسِي sandalye; taht; [oturacak] yer; kürsü; dayak, kaide, temel; yatak, mil ayağı TEKN. ¶ كُــرْسِي بِيل veya كُرْسِي دَائِر bilyeli yatak TEKN.; كُرْسِي دَائِر döner iskemle; كُرْسِي طَوِيل şezlong; كُرْسِي المَلِك taht; كُرْسِي المَمْلَكَة başkent; كُرْسِي هَزَّاز sallanan sandal-ye; أُسْتَاذ كُرْسِي kürsü başkanı;

كُرَّاسَة ç. كَرَارِيس ,-ات küçük defter; not defteri; karalama defteri; broşür, kitapçık; fasikül, forma;

كَرَامِيل karamel;

كَرَبَ u (كَرْب) (b-i) üzmek, tasalandırmak, (b-e) ağır gelmek; أَكْرَبَ acele etmek; انْكَرَبَ ve اكْتَرَبَ üzülmek, tasalanmak, endişelenmek;

كَرْب ç. كُرُوب üzüntü, tasa; endişe, tedirginlik; zorluk, meşakkat; acı, ızdırap;

كُرْبَة ç. كُرَب = كَرْب ;

مَكْرُوب üzgün, kederli; endişeli, tedirgin; ALF.BKZ.;

مُكْتَرِب ⇑; ⇑;

كَرِب[2] krep ¶ كِرِب دِيشِين ve كِرِبشِين krepdöşin;

كُرْبَاج ç. كَرَابِيج kırbaç;

كِرْبَاس ç. كَرَابِيس beyaz; pamuklu kumaş;

كِرْبَال ç. كَــرَابِيل [pamuk vb.nin atılmasında, ditilmesinde kullanılan] yay; kevgir;

كَرْبَلَاء Kerbela;

كَرْبُون kömür ¶ وَرَق كَرْبُون karbon kağıdı;

أَكْرَت kıvırcık [saç];

كَرْتَنَ (على b-i) karantinaya almak; تَكَرْتَنَ karantinaya alınmak;

كَرْتُون ç. كَرَاتِين karton; mukavva; koli;

كَرَثَ u, i (كَرْث) (b-e) zor, ağır, zahmeli gelmek, (b-i) etkilemek, (b-e) tesir etmek; أَكْرَثَ = كَرَثَ ; اكْتَرَثَ (ل ...e) özen, itina göstermek, dikkat etmek, (ل ...i) dikkate almak; (ل ...ile) ilgilenmek, alaka göstermek;

كَرِيث sıkıntılı, zorluk çeken, canı sıkkın, morali bozuk, kederli, üzgün;

كُرَّاث pırasa BOT.;

اكْتِرَاث ilgi, alaka, ihtimam; قِلَّةُ الاِكْتِرَاث kayıtsızlık, aldırmama, umursamazlık;

كَرِيسَ ← كَرَّسَ[2] (bşi, kiliseyi) [takdis ederek] açmak, açılışını yapmak HRİ.; [bşi, prensipleri] onaylamak, (bşi, لـ b-e) tahsis etmek;

تكريس takdis etme, merasimle hizmete açma HRİ.; tahsis etme, ayırma;

مكرّس takdis edilmiş, kutsanmış HRİ.; tahsis edilmiş, ayrılmış, vakfedilmiş;

كُرْسُوع ç. كَرَاسِيع [el] bilek kemiği;

كَرْسَفَ (hayvanı) sakat etmek, topal etmek;

كِرْسَنَّة baklagillerden bir cins bitki BOT.;

كَرِشَ a (كَرَش) [özl. deri, yandıktan sonra] buruşmak, büzülmek; pörsümek; كَرَّشَ kaşlarını çatmak, yüzünü buruşturmak; تكرّش buruşmak;

كِرْش müe. ç. كُرُوش ، أكْرَاش kursak; hayvan midesi; göbek; karın;

كرشة işkembe MIS.;

كريشة kırışık, ince kumaş MIS.; krep MIS.;

أكرش ve مُكْرِش göbekli;

كَرْشُونِي Kerşuni, Süryani harfleri ile yazılmış Arapça;

كَرِعَ a (كَرْع ، كُرُوع) (في bşi, في bşden) yudumlayarak içmek; (bşi) yutuvermek; تكرّع ayağını [dizinden aşağısını abdest için] yıkamak; geğirmek;

كَرْعَة yudum; yutma [yuvarlama];

كُرَاع müz. ve müe. ç. أكْرُع ve أكَارِع [özl. öküz veya koyunun] ayak; [insanın] bacağının dizden aşağı olan kısmı; uzuv, organ; ¶ أكَارِع الأرْضِ dünyanın öbür ucu, çok uzaklardaki yerler;

كَارِع ç. كَوَارِع ayak [özl. hayvan için]; ayak bileği; paça yemeği MIS.;

كَرَفْس kereviz BOT.;

كُرْك[1] T.> kürk SUR.;

كَرَكَة[2] [boynuzlu] imbik;

كُرْكِي[3] ç. كَرَاكِي turna kuşu ZOO.

سمك الكراكي turnabalığı ZOO.;

كَرَاكَة[4] ç. -ات [nehir vb.nin dibinin temizlenmesinde kullanılan] tarak makinesi; hapishane;

كريك[5] ALF.BKZ.;

كَرْكَبَ (bşi) karıştırmak, düzenini bozmak; gürültü çıkarmak, MIS.;

كَرْكَبَة kargaşa, gürültü, karışıklık;

كَرْكَدَّن ، كَرْكَدَن gergedan ZOO. ¶ كَرْكَدن بَحْرِي deniz gergedanı ZOO. Monodon monocceros;

كَرْكَرَ (bşi) tekrarlamak, tekrar tekrar yapmak; [mide] guruldamak; gıdıklanmak; ¶ كَرْكَرَ في الضَّحك kahkaha atmak;

كَرْكَرَة kahkaha; [mide] gurultu;

كُرْكُم zerdali BOT. Curcuma longa;

كَرْكَنْد bir tür lal taşı; ıstakoz MIS.;

كَرَكُوز T.> karagöz;

كَرَكُون T.> karakol MIS.;

كَرُمَ u (كَرَم ، كَرَامَة ، كَرَمَة) cömert, eliaçık olmak; kıymetli, değerli olmak; كَرَّمَ (b-e) ihtiram, hürmet, saygı göstermek; (b-i, على b-e) övmek, (b-i على başkalarının yanında) onurlandırmak; ¶ كَرَّمَ اللهُ وَجْهَهُ Allah onu şereflendirsin; كَارَمَ (b-ile) cömertlikte rekabet etmek; (b-e) saygıyla, hürmetle davranmak; أكْرَمَ (b-i) kerim, şerefli, yüce gönüllü olarak

anmak; (*b-i*) şereflendirmek; (*b-e*) hürmetle, saygıyla davranmak; cömertçe, eliaçık bir şekilde davranmak; (*b-e* ب *bşi*) ikram etmek, sunmak; تكرّم cömert gibi davranmak; kibar, nazik olmak; (ب *bş yaparak*, على *b-e*) incelik, nezaket göstermek; (على *b-e*, ب *bşi*) ihsan etmek, lutfetmek, ikram etmek;

كَرْم ç. كُرُوم üzüm; üzüm bağı; bağ; بِنْت الكَرْم şarap

كَرْمَة üzüm;

كَرَم asalet; cömertlik; kibarlık, naziklik; كَرَم الأَخْلَاق alicenaplık, geniş yüreklilik; كَرَم المَحْتِد asalet;

كُرْمَة : كُرْمَةً لَكَ ya da كرْمَانًا لَكَ senin lehine, iyiliğine;

كَرَامَة asalet; yüce gönüllülük; cömertlik, eli açıklık; şeref, onur; prestij, saygınlık, hürmet, itibar; saygınlığın belirtisi; (ç. آت-) keramet ¶ حُبًّا وَ كَرَامَةً لَكَ sana olan sevgi ve saygımızın bir göstergesi olarak; canı gönülden, memnuniyetle;

كَرِيم ç. كِرَام , كُرَمَاء asil; seçkin,mümtaz; yüce gönüllü, geniş yürekli; cömert, eliaçık; iyilik yapan, hayır işleyen; kibar, nazik; şerefli, onurlu, saygın; değerli, kıymetli; saf kan; ALF.BKZ.; الكَرِيمَان Cihat ve Hac; ¶ كَرِيم الأَخْلَاق asil,soylu, yüce ahlaklı, yüce gönüllü; كَرِيم الأَصْل soylu, asil, asaletli; حَجَر كَرِيم kıymetli, taş; دَخْل كَرِيم [alınteri ile kazanılan] helal kazanç; المَعَادِن الكَرِيمَة kıymetli madenler; مَرْمَر الكَرَام bkz. مَرّ ;

كَرِيمَة ç. كَرَائِم değerli, kıymetli şey; hayati organ [örn. göz]; kız evlat [kerime]; ALF.BKZ.; الكَرِيمَتَان [iki] gözler; ¶ كَرَائِم المَال (الأَمْوَال) en kıymetli mallar;

كَرَّام ç. ون- şarap imal eden;

أَكْرَم ç. أَكَارِم daha asil, daha seçkin; daha kıymetli; çok cömert, eli açık;

مَكْرَم ve مَكْرُمَة ç. مَكَارِم asalet ¶ مَكَارِم الأَخْلَاق asalet göstergesi nitelikler;

مَكْرُمَة ç. مَكَارِم asil, soylu davranış;

تَكْرِيم ve تَكْرِمَة [*b-e* bahşedilen] şeref, onur; ¶ تَكْرِيمًا لَه birinin şerefine, onuruna;

إِكْرَام şeref, saygınlık, itibar; hüsnü kabul, konukseverlik; kibarlık; [takdire kalmış] ücret ¶ إِكْرَامًا لَه *b-nin* şerefine;

إِكْرَامِيَّة ç. آت- ikramiye [çalışan kişiye];

مُكَرَّم şerefli, saygın; saygıdeğer; المُكَرَّمَة Mekke'nin lakabı;

كَرِيم ve كَرِيمَة ALF.BKZ.;

كَرْمَش buruşmak, kırışmak, MIS.; büzülmek, MIS.; ⇑ تَكَرْمَش;

كَرْمَشَة buruşukluk, kırışıklık; örgü MIS.;

كَرَمِلَاء karamela;

كَرَامِيل ALF.BKZ.;

الكَرْمَلِين Kremlin;

كُرُنْب [cin.i] lahana;

كُرُنْبَة [tek.i] lahana;

كَرَنْتِينَا ç. آت- karantina;

كَرْنِيش ALF.BKZ.;

كُرْنَاف ç. كَرَانِيف hurma kütüğü;

كُرْنَافَة ç. آت- dipçik;

كَرَنْك ç. ـآت krank mili;

كَرَنْك Mısır'da yetişen bir tür pamuk cinsi;

كُورْنِيش ve كُورْنِيش ç. كَرَانِيش Fr.> tiriz, silme, korniş, pervaz; sahil yolu;

كَرِهَ a (كُرْه, كَرَاهَة, كَرَاهِيَة) (*bşi*) sevmemek, hoşlanmamak, çirkin bulmak; (*b-den*) nefret etmek; كَرُهَ *u* (كَرَاهَة) kötü, sevimsiz, çirkin olmak; كَرَّهَ (*b-i* veya على *b-i*, *bşden*) nefret ettirmek, soğutmak, (*b-e* veya الى ...*i*) çirkin göstermek; اكْرَهَ (*b-i* على ...*e*) zorlamak, mecbur etmek; تَكَرَّهَ (*bşi*) sevmemek, (*bşden*) nefret etmek, iğrenmek; اسْتَكْرَهَ ⇑; (*b-i* على ...*e*) zorlamak, mecbur emek;

كُرْه nefret, sevmeme, hoşlanmama, antipati; iğrenme, tiksinme; عَلَى كُرْهٍ ve كُرْهًا veya عَلَى كُرْهٍ منه isteksiz, gönülsüz; zorla;

كَرِه iğrenç, menfur;

كَرِيه kötü, çirkin, iğrenç, menfur;

كَرَاهَة nefret; sevmeme, hoşlanmama, antipati; iğrenme, tiksinme;

كَرَاهِيَة sevmeme, hoşlanmma, antipati, iğrenme; geçimsizlik [boşanma sebebi]; kerahet İSL.HUK.; عَلَى كَرَاهِيَةٍ isteksiz, gönülsüz, istemeye istemeye;

كَرِيهَة ç. كَرَائه güçlük, zorluk, meşakkat; felaket, afet;

مَكْرَه iğrenç şey, kötü durum, hal;

مَكْرَهَة , مَكْرُهَة nefret, sevmeme;

مَكَارِه kötü, hoşlanılmayan şeyler; sıkıntılar, meşakkatler, güçlükler;

اكْرَاه zorlama, mecbur etme, ikrah; zor kullanma ¶ بِالإِكْرَاهِ zorla;

اكْرَاهِي zorunlu olarak, mecburi;

تَكَرُّه hoşlanmama, sevmeme, antipati;

كَارِه isteksiz, gönülsüz;

مَكْرُوه kötü, sevimsiz, hoş olmayan, çirkin; mekruh İSL.HUK.; مَكْرُوه ve مَكْرُوهَة zahmet, sıkıntı, güçlük; aksilik, talihsizlik, terslik;

مُكْرَه zorla yaptırılan, mecburi;

مُتَكَرِّه isteksiz, gönülsüz;

[1]كَرَى i (كَرْي) ve كَرَا u (كَرْو) ve كَرَى(كرو) ve كرو (*bşi*) kazmak;

كَرْو kazı, kazma;

[2]كُرَة ç. كُرًى küre; top; ¶ كُرَة ve كُرَة الأَرْض ارْضِيَّة yerküre; كُرَة الثَّلْج kartopu; كُرَة السَّلَّة basket-bol; كُرَة الطَّاوِلَة masa tenisi; كُرَة القَدَم futbol; كُرَات اللَّحْم köfte; كُرَة المَاء sutopu; كُرَة اليَد hentbol; نِصْف الكُرَة yarıküre;

كُرَيَّات الحَمْرَاء (الحُمْر) küçük küre; [küçük şeklinde] hap; hücre, yuvar; alyuvarlar;

كُرِي ve كُرَوِي küresel;

كُرَوِيَّة küresellik, yuvarlaklık;

كُرْوَاتِيَا Hırvatistan;

كَرَوَان ve كِرَوَان yağmur kuşunun bir türü ZOO. Charadrius oedicnemus;

كَرُوب ve كَرُوبِي ç. كَرُوبِيم , ـون [büyük] melek;

كَرُوسَة ç. ـآت İt.> karavan [o];

كْرُوكِي ç. كْرُوكِيَّات Fr.> [o] kroki;

كُرُوم [o] krom;

كَرَوْيَا frenk kimyonu [karaman, ermeni kimyonu, nemse kimyonu, keraviye] BOT.;

كَزَازَة kuruluk, gevreklik; sıkıcılık, monotonluk; cimrilik; katılık, esnek olmama;

كُزْبَرَة kişniş otu [aş otu, kinzi, kuzbere, yumurca] BOT. Coriandrum sativum; كُزْبَرَةُ الثَّعْلَب farekulağı, sıçan kulağı, sıçan otu BOT. Anagallis; كُزْبَرَة خَضْرَاء frenk/ eşek maydanozu BOT. Anthriscus cerefolium;

كَسَبَ i (كَسْب) (bşi) [mal, para, savaş, dava, dostluk, bilgi vb.i] kazanmak, elde etmek; ¶ ... كَسَبَ هُتَافًا لِ ...için alkış toplamak, almak; مَا كَسَبَ يَدَاهُ bu dünyada yaptığı iyi veya kötü ameller; كَسَّبَ (b-e, bşi) kazandırmak; (b-e) kârdan pay vermek; أَكْسَبَ (b-e, bşi) kazandırmak; (b-e, bşi) sağlamak, temin etmek; (...e, bş) ifadesi, anlamı vermek, getirmek [yüze, kızgınlık ifadesi vb.]; ¶ أَكْسَبَ ... مَنَاعَةً ضِدَّ ... ...e karşı bağışıklık kazandırmak; تَكَسَّبَ (bşi) kazanç olarak elde etmek; (bşi) kazanmak; (bşi) elde etmek; اِكْتَسَبَ = تَكَسَّبَ (bşe) sahip olmak, (bşin) sahibi olmak; (yeni bir vasfa, hale, duruma, renge) dönüşmek;

كَسْب elde etme, kazanma; kazanç elde etme; kâr, kazanç;

كُسْب ve كُسْبَة Far.> küspe;

مَكْسَب ve مَكْسَبَة ç. مَكَاسِب kazanç, kâr;

تَكَسُّب kazanma; elde etme; kazanç elde etme; kazanç, kâr;

اِكْتِسَاب elde etme; kazanma; ¶ اِكْتِسَاب بِمُرُورِ الزَّمَن mürurū zaman [zaman aşımı] yolu ile iktisap HUK.;

كَرِيَ a (كَرًى) uyumak; كَرَى i (كَرْي) (kanal vb.) kazmak; كَارَى ve أَكْرَى (b-e, bşi) kiralamak, تَكَرَّى uyumak; اِكْتَرَى ve اِسْتَكْرَى (bşi) kiralamak; (b-i) ücretli çalıştırmak, ücretle tutmak;

كَرًى uyku;

كِرَاء kira; rant; ücret;

إِكْرَاء kiralama, kiraya verme;

اِكْتِرَاء ⇑ mas.;

مُكَارٍ ç. [hayvanı vb.i] kiralayan, kira ile tutan; eşeğe binen;

مُكْرٍ kiraya veren; arazi sahibi, yer sahibi, ev sahibi;

مُكْرًى kiralanmış;

مُكْتَرٍ ve مُسْتَكْرٍ kiracı; مُكْتَرٍ ثَانٍ kiracının kiracısı;

كُرَيْك ç. -آت T.> fırıncı küreği; kriko;

كَرِيم Fr.> krem ¶ كَرِيم الحِلَاقَة tıraş kremi;

كَرِيمَة krom, krema MIS.;

كَزَّ u (كُزُوزَة ,كَزَازَة) (كَزْزْتُ) iyice kurumak, gevretmek, kuruyup sertleşmek; buruşmak, büzülmek; çekmek, kasılmak; (مِن ...den) nefret etmek, iğrenmek, hoşlanmmak MIS.; _(كَزَّ) (bşi) daraltmak, büzmek; كُزَّ [edil.] tetanoz olmak ¶ كَزَّ عَلَى أَسْنَانِهِ dişleri kamaşmak MIS.;

كَزّ ç. كُزّ iyice kuruma, gevremiş; büzülmüş, buruşmuş; sert, katı, esnek olmayan; كَزُّ اليَدَيْنِ eli sıkı, cimri;

كَزَز cimrilik, eksiklik;

كَزَاز, كُزَاز tetanoz;

كَاسِب kazanan; [mal, para, kazanç] elde eden;

مُكْسِب kârlı, kâr, kazanç getiren;

كُسْبَرَة kişniş otu BOT. Coriandrum satirum;

كُسْتَاك = كستك ;

كُسْتُبَان ç. كَسَاتِبِين yüksük;

كُسْتُك ve كُسْتِيك ç. كَسَاتِيك T.> [saat için] köstek;

كُسْتَلِيتَة İt.> pirzola;

كَسْتَنَة kestane;

كَسْتَنَائِي kestane rengi;

كَسَحَ *a* (كَسْح) (*bşi, evi*) süpürmek; temizleyip boşaltmak; كَسِحَ *a* (كَسَح) kötürüm olmak, sakat olmak [özl. ayaklar]; sakat kalmak [özl. ayaklar]; كَسَّحَ (*b-i*) sakat, kötürüm bırakmak MIS.; (*bşi*) eğmek, bükmek; اكْتَسَحَ *bşi*) sürükleyerek götürmek; (*bşi*) yıkayarak gidermek, izale etmek; (*bşin*) üzerine yayılmak, taşmak; (*şehri, bölgeyi*) yağmalamak, talan temek; (*bşi*) zorla almak, ele geçirmek;

كَسْح süpürme; temizleme; arıtma; (*tuvalet çukuru* vb.ni) boşaltma, akaçlama; sakatlık, kötürümlük, felçli olma;

كُسَاح raşitizm TIP.;

كُسَاحَة süprüntü; çöp, atık;

كَسِيح sakat, kötürüm; felçli;

أَكْسَح ⇑;

مِكْسَحَة süpürge;

اكْتِسَاح süpürme, süpürüp götürme; eleme, arıtma; taşma, yayılma; zorla alma, elde etme, gasp;

كَاسِحَة : كَاسِحَةَ الأَلْغَامِ lağım arıtıcı;

مُكْسَح kötürüm, sakat; felçli, [s. ve i.];

كَسَدَ *u* (كُسُود, كَسَاد) [mal] sat(ıl)mamak, piyasası olmamak, gitmemek; [iş, piyasa] durgun, kesat olmak, iş yapmamak; أَكْسَدَ [piyasa] durgun, kesat olmak;

كَسَاد [malın] satmama, gitmeme, piyasası olmama; [piyasa] durgunluk, kesat gitme, hareketsizlik;

مُكَاسَدَة damping, fiyat indirme;

كَاسِد ve كَسِيد az satılan, satmayan, iyi gitmeyen, piyasası olmayan [mal]; [piyasa] durgun, kesat;

كَسَرَ *i* (كَسْر) (*bşi*) kırmak; (*kapıyı* vb.i) kırarak açmak; (*gücü, direnci*) kırmak MEC.; (*kuralı, kanunu*) çiğnemek; (*bşi*) yok etmek, mahvetmek; (*orduyu*) bozguna uğratmak; (*bşi*) katlamak; (*harfi*) 'i' sesi ile veya "ـِ" ile okumak; ¶ كَسَرَ خَاطِرَهُ *b-i*, gücendirmek, hatırını kırmak; كُسِرَتِ الرِيح rüzgar kesilmek; كَسَرَ الصَّمْتَ sessizliği bozmak; كَسَرَ العَطَش susuzluğu kesmek; كَسَرَ عَنْ مُرَادِهِ *b-i* amacına ulaşmasına engel olmak veya vazgeçirmek, caydırmak; كَسَرَ عَيْنَهُ *b-i* utandırmak, rezil etmek, haddini bildirmek, MIS.; كَسَرَ قَلْبَهُ birinin kalbini kırmak; birinin cesaretini kırmak; كَسَرَ مِن حِدَّتِه ...i yumuşatmak, hafifletmek, yatıştırmak; كَسَّرَ (*bşi*) parçalamak, parçalara ayırmak; (*bşi*) ezmek; تَكَسَّرَ parçalanmak, parçalara ayrılmak; kırılmak [yine ışın vb. için]; çıtkırıldım davranmak انْكَسَرَ kırılmak;

yırtıcı kuşlar;

مكسور kırık, kırılmış; parçalanmış; bozguna uğramış; başarısızlığa uğramış, iflas etmiş, müflis; meksur, kesralı, DİLB.;

مُكَسَّر parçalanmış, eşilmiş; kırık, [örn. dil için]; مُكَسَّرَات [fındık, ceviz, badem gibi] kuru yemiş; ¶ جَمْع مُكَسَّر kuralsız çoğul DİLB.;

اكسير iksir;

كسرونة MIS. bkz. كَرَّونَة ;

كسرى ç. اَكَاسِرَة , اَكَاسِر kisra, Pers hükümdarlarının genel ismi, Pers kralı; Hüsrev;

كسع *a* (*b-i*) kovmak; (*b-nin*) arkasına [el ile veya ayak ile] vurmak, tekme atmak;

كسف *i* (كُسُوف) karanlık olmak, ya da kararmak; [güneş] tutulmak; _ (كَسْف) azarlamak, paylamak, tekdir etmek; (*b-i*) utandırmak;

انكسف [güneş] tutulmak; utanmak; [utanıp] kızarmak;

كسف kararma; [güneş] tutulma; karanlık;

كُسُوف [güneş] tutulması;

انكساف ⇑;

كاسف üzgün, tasalı; kapanık, karanlık;

كسكس (*bşi*) toz haline getirmek, ufalamak; geri çekilmek, geri gitmek MIS.;

كُسْكُسُو ve كُسْكُسِي Kuzey Afrika'da yaygın irmikli buharda pişirilen bir yemek türü;

كسكاس içinde kuskus pişirilen kap;

كسل *a* (كَسَل) tembel, haylaz, ihmalci olmak; tembellik, haylazlık yapmak; كَسَّل (*b-i*) tembelleştirmek; كَسَل = اكسل ;

[kuvvet, direnç vb.] kırılmak, kesilmek; bozguna uğramak; [ışın vb.] kırılmak FIZ.; [sıcak, susuzluk vb.] hafiflemek, yatışmak;

كسر kırma; parçalama; (ç. كُسُور) kırık; çatlak; [kemik] kırık; (ç. كُسُورَات , كُسُور) kesir MAT; ¶ (اَعْشَارِي) كَسْر عُشْرِي ondalık kesir; كُسُور و ...kusur, örn.: جُنَيْه و كُسُور bir cüneyh kusur;

كسر köşe; كِسْر البَيْت evin yanı; جَثَمَ فِي كِسْرِ بَيْتِه dört duvar arasında yaşamak;

كَسْرَة yenilgi, bozgun; 'i' sesi veren işaret;

كِسْرَة ç. كِسَر ,-آت [parça] kırık; küçük, parça, kırıntı; ekmek parçası; [ekmek] dilim;

كسير : كَسْرَى , كَسَارَى kırılmış, parçalanmış; bozguna uğramış; ALF.BKZ. كسرى ;

كسَّارة fındıkkıran [alet];

كسيرة diyopter;

مكسر صُلْب المَكْسِر zor kırılır, çetin, sert; لَيِّن الْمَكَاسِر mükemmel; طَيِّب الْمَكْسِر yumuşak, nazik;

تكسير kırma; parçalama; جَمْع التَّكْسِير kuralsız çoğul DİLB.;

تكسّر kırılma [yine optik]; çıtkırıldım olma;¶ تَكَسُّر الأشعَّة ışınların kırılması;

انكسار kırılma; kırıklık; kırık; çatlak; yenilgi, bozgun; [kalben] kırılma; kırılganlık, kolay kırılmak; pişmanlık; kırılma [ışın, ışık vb. için FIZ.];

كاسر kıran, kırıcı; (ç. كَوَاسِر) yırtıcı, vahşi [hayvan]; ¶ كَاسِر الحَجَر taşkıran çiçeği BOT. Saxifraga; طَيْر كَاسِر yırtıcı kuş; كَوَاسِر الطَّيْر

كَشَّ *i* (كَشِيش) hışırdamak; tıslamak; kaynamak; (من ...*den*) geri çekilmek, kaçınmak; [elbise] çekmek;

كُشَّة saç buklesi, lülesi;

كُشْتُبَان ç. كَشَاتِبِين yüksük;

كَشَحَ *a* (كَشْح) : كَشَحَ لَه بِالعَدَاوَة *b-e* düşmanca davranmak; (*kalabalığı*) dağıtmak; (*b-i*) kovmak, sürmek; (*bşi*) süpürmek; كَاشَحَ : كَاشَحَهُ بِالعَدَاوَة *b-e* düşmanca davranmak;

اِنْكَشَحَ [topluluk] dağılmak; dağıtılmak, kovulmak;

كَشْح ç. كُشُوح böğür, ¶ طَوَى كَشْحَهُ عَلَى ... ...i gizlemek, sıralara saklamak; طَوَى كَشْحَهُ (كَشْحًا) عَن ... *b-i* bırakmak, *b-den* yüz çevirmek; وَلَّاهُ كَشْحَهُ *b-e* sırt çevirmek;

كُشَاحَة kin, gizli nefret;

كَاشِح gizli düşman;

كَشَرَ *i* (كَشْر) ve كَشَّرَ [gülerken ya da düşmanlık belirtisi olarak] dişlerini göstermek; yüzünü buruşturmak; (الى veya لـ *b-e*) tebessüm etmek, gülümsemek; kaşlarını çatmak; ¶ كَشَّرَ عَنْ أَسْنَانِه *dişlerini* [gülerken ya da kızgınlık belirtisi olarak] göstermek; كَشَّرَ عَنْ نَابِه (أَنْيَابِه) ⇑;

كَشْرَة yüzünü buruşturma; [gülerken ya da kızgınlık belirtisi] dişlerini gösterme;

تَكْشِيرَة ⇑;

هُوَ جَارِي مُكَاشِرِي o benim en yakın komşumdur;

اِنْكِشَارِي ALF.BKZ.;

كَشَطَ *i* (كَشْط) (*örtüyü* vb.i) kaldırmak, açmak;

كَسَل tembellik, haylazlık, ihmalcilik, çalışmama;

كَسِل ve كَسُول tembel, haylaz;

كَسْلَان müe. كَسْلَانَة ç. كَسْلَى ve كُسَالَى , كَسْلَى tembel, haylaz;

مِكْسَال tembel kişi;

تَكَاسُل tembellik;

مُتَكَاسِل tembel, haylaz;

كَسَمَ *i* (كَسْم) (عَلَى عِيَالِه *ailesinin*) geçimini sağlamak; كَسَّمَ (*bşe*) şekil, biçim vermek KNŞ.;

كَسْم T.> [elbisenin] kesim; elbise, kıyafet; şekil, biçim; hal, tavır KNŞ.;

كَسْم vergi, taksit KNŞ.;

تَكْسِيم (*bşe*) şekil, biçim verme KNŞ.; frezeden geçirme KNŞ.;

مُكَسَّم biçimli, şekli düzgün KNŞ.;

(كَسِيَ ve كَسَا) كَسَى *u* (كَسْو) (*b-e, bşi*) giydirmek; (*bşi, bş ile* veya ب *ile*) kaplamak, örtmek; ¶ كَسَاهُ صِبْغَةَ كَذَا *bşe*, ...görüntüsü/ havası vermek, ...e benzetmek; كَسِيَ *a* (كَسًا) giyinmek; أَكْسَى (*b-e, bşi*) giydirmek; تَكَسَّى giyinmek; (ب ...*e*) sarınmak; (ب...*ile*) örtünmek; اِكْتَسَى ⇑; [ağaç] yapraklanmak, [yer] (بِالنَّبَات yeşillikle) kaplanmak;

كِسْوَة ç. كِسَاو , كُسًى örtü, örtünülen şey; elbise; takım elbise; üniforma; [duvar vb ile] örtme, kapatma; الكِسْوَة (الشَّرِيفَة) Kabe nin örtüsü;

كِسَاء ç. أَكْسِيَة elbise;

تَكْسِيَة [elbise] giydirme; [duvarları vb.i] örtme, kaplama, donatma;

(*bşi*) çekerek çıkarmak; (*yazıyı*) silmek, kazımak; (*bşi*) yerinden çkanmak; (*bşi*, ب ...*ile*) soymak, yüzmek;

مِكْشَط kazıma işinde kullanılan bıçak;

كَشَفَ *i* (كَشْف) (عن ...*den*, *bşi*, örtüyü, kapağı, perdeyi) kaldırmak, açmak; (*bşi* ya da عن *bşi*) açığa, ortaya çıkarmak; (*bşi* veya عن *bşi*) aydınlatmak; (*bşi* veya عن *bşi*) göstermek, (عن *bşi*) incelemek, yoklamak; (على *b-i*) muayene etmek; ¶ ... كَشَفَ القِناعَ عَنْ *b-i*, *bşi* gizleyen örtüyü açmak, *b-nin*, *bşin* maskesini düşürmek; كَشَفَ عَلَيْهِ طِبِّيًّا *b-i* muayene etmek; كَشَفَتِ الحَرْبُ عَنْ سَاقِهَا savaş kızışmak; savaş patlak vermek, çıkmak;

كَاشَفَ (*b-e*, ب *bşi*) göstermek, [kapalı ya da kolay görünmeyen bş]; (*b-e*, *bşi* veya ب *bşi*) bildirmek, haber vermek; ¶ كَاشَفَهُ بِالْعَدَاوَةِ *b-e* karşı açıkça düşmanlık etmek;

تَكَشَّفَ ortaya, meydana çıkmak, örtüsü kalkmak; belirmek, görünmek; (عَنْ شَيْءٍ *bşi*) [ortaya çıkarmak için] açılmak ¶ تَكَشَّفَ الأَمْرُ عَنْ لَا شَيْءٍ hiç bir netice ortaya çıkarmamak; تَكَشَّفَ عَنْ مُنْتَهَى العَجْزِ son derece aciz olduğu ortaya çıkmak; اِنْكَشَفَ [örtü] açılmak, kalkmak; (ل *biri için*) açık, belirgin, görünür olmak; اِكْتَشَفَ (*bşi*) keşfetmek; (*bşi*) bulup çıkarmak, (*bşin*) gizliliğini, kapalılığını gidermek; اِسْتَكْشَفَ (*bşi*) bulmaya, ortaya çıkarmaya çalışmak; (*bşi*) keşfetmek; (*bşi*) araştırmak, soruşturmak; keşfe, gözcülüğe çıkmak mask.; (*bşi*) bulup çıkarmak;

كَشْف örtüyü, gizliliği kaldırma; ortaya, meydana çıkarma, açma; gizliliklere ulaşma, erme TSV.; araştırma, inceleme; kontrol, teftiş; izcilik; (ç. كُشُوف , كُشُوفَات) rapor, açıklama; hesap raporu, hesap hülasası; tablo, çizelge, bordro, cetvel; liste, dizin, indeks; [çoğ.] كُشُوف keşifler ¶ كَشْف طِبِّي muayene; كَشْف الإِقْتِرَاع yoklama defteri; كَشْف الحِسَاب fatura; كَشْف المَاهِيَّات maaş bordrosu;

كَشْفِي izcilikle ilgili ¶ حَرَكَة كَشْفِيَّة izcilik;

كَشَّاف ç. كَشَّافَة kaşif, keşfeden; gözcü; izci ¶ كَشَّاف كَهْرَبَائِي ışıldak, projektör YEN.; ⇑ مِصْبَاح كَشَّاف ve نُور كَشَّاف ç. أَنْوَار كَشَّافَة;

كِشَافَة araştırma, inceleme; keşif, gözcülük ASK.; izcilik;

كَشَافِي izci [na't];

كَشِيف gizli olmayan, açık;

اِكْتِشَاف ortaya, meydana çıkarma; (ç. -آت) keşif [bilimsel];

اِسْتِكْشَاف açığa çıkarma, açıklama; keşif, gözcülük, keşif ASK.; ¶ طَائِرَة الإِسْتِكْشَاف keşif uçağı; لِإِسْتِكْشَاف البَعِيد المَدَى uzak bölgeleri içine alan keşif, gözcülük;

اِسْتِكْشَافِي [na't] keşif ile ilgili, keşif amaçlı, anlamaya yönelik;

كَاشِف ç. كَشَفَة keşfeden, ortaya çıkaran, açığa çıkaran; açıklayıcı; inceleyen, gözden geçiren; kontrol eden, müfettiş; dedektör ELK.; milgar, belirteç KİM.; ¶ ضَوْء كَاشِف ç. أَضْوَاء كَاشِفَة ve نُور كَاشِف ç. أَنْوَار كَاشِفَة ışıldak, projektör; كَاشِف بِلَّورِي kristal

كَظّة [mideyi] aşırı, çok, tıka basa, lebaleb doldurma; şişkinlik;

كَظِيظ çok, tıkabasa, iyece dolu;

مُكْتَظّ (ب ...ile, özl. insanlarla) dolup taşan tıklım tıklım (ب ...ile) dolu «مَساجِد مُكْتَظّ بالْمُصَلِّينَ camiler tıklım tıklım.»;

كَظَمَ i (كُظُوم, كَظْم) (öfkesine) hakim olmak, zaptetmek; (bşi) tutmak; sesini çıkarmamak, susmak;

كَظِيم içi öfke ile dolmuş;

مَكْظُوم ⥣;

كَعَبَ u, i (كُعُوب) [kadın göğsü] tomurcuklamak;

كَعَّبَ (bşi) küp haline getirmek; (bşi) küp gibi parçalara bölmek, ayırmak;

كَعْب ç. كُعُوب , كِعَاب boğum [kamışta]; eklem, mafsal; aşık kemiği; [yağın, ayakkabının] topuk, demir halka; zar [oyunda kullanılan]; küp; un, nam, şöhret, şeref; (ç كُعُوب) kitabın sırtı [yine كَعْب الكِتَاب]; ¶ أَرْقَى كَعْبًا daha üstün; رَجُلٌ عَالِي الكَعْب başarılı/ üstün/ mümtaz adam; عُلُوّ الكَعْب yüksek mevki, konum; ذَهَبَ كَعْبُهُم parlak günleri geride kaldı;

كُعْب meme, göğüs;

كَعْبَة ç. كَعَبَات küp; küp şeklindeki yapı; الْكَعْبَة Kabe; türbe MEC.;

كَعْبِي kübik, küp şeklinde;

كُعْبَة bakirelik;

كَعَاب göğüsleri tomurcuklanmış [kız];

أَبُو كُعَيْب kabakulak TIP. MIS.;

تَكْعِيبَة çerçeve, kafes, çardak, kameriye

dedektör ELK.; كَاشِف الْمُحِيط periskop; بَانَ بِالْكَاشِف kendini doğru ve açıkça göstermek;

مَكْشُوف açık, gizli olmayan, üstünde örtü bulunmayan; savunmasız, saldırılara karşı koyamayacak durumda olan; karşılıksız TİC. ¶ مَكْشُوف الرَّأْس kel; بِالْمَكْشُوف veya عَلَى مَكْشُوف aleni, apaçık, herkesin göreceği şekilde;

مُكْتَشِف keşfeden, kaşif;

مُكْتَشَفَات [bilimsel] keşifler;

كُشْك ç. أَكْشَاك [gazete, meşrubat vb. satan] büfe; yazlık, köşk, villa; kulübe, baraka; telefon kulübesi; stand [fuar vb.de]; ¶ كُشْك الإِسْتِحْمَام banyo; plaj kabini; كُشْك الإِشَارَات manevra merkezi [demiryolu] كُشْك الدَّيدَبَان nöbetçi kulübesi;

كَشْكَشَ hışırdamak; kaçmak; (elbiseye) pli yapmak MIS.;

كَشْكَش ç. كَشَاكِش dikiş yeri; uç, sınır;

رِوَايَة كَشْكِيَّة fıkra;

كَشْكُول dilenci heybesi; albüm, koleksiyon defteri;

كِشْمِش bir çekirdeksiz üzüm cinsi;

كَشْمِير Keşmir; keşmir kumaşı;

كَظَّ u (كَظّ) (bşi) doldurmak, fazla doldurmak; (bşi) yüklemek; (mideyi) tıka basa doldurmak; اِكْتَظَّ (ب ile) dolup taşmak, her yerde (ب) ...olmak [özl. insan] «تَكْتَظُّ الشَّوَارِعُ بِالْمُتَظَاهِرِينَ caddeler göstericilerle dolup taştı»; tıka basa, aşırı yemek; (ب ile) dolup taşmak; bol olmak, her yerde bulunabilmek;

gözlerine siper yapmak; (ل veya حَـوْلَ b-i veya bşin çevresini) kuşatmak, sarmak;

كَفَّ (عن ...den) kaçınma, geri, uzak durma; (عن ..i) bırakma, vazgeçme, kesme (عن ...e) sürdürmeme; müe (ç. كُفُوف , أكُفّ) avuç içi; eldiven; pençe; şamar; avuç miktarı/dolusu; terazi gözü, kefe; ¶ كَفّ مَرْيَم hayıt [acı ayıt, beşparmak otu] BOT. MIS.; وَضَعَ حَيَاتَهُ عَلَى كَفِّهِ hayatını tehlikeye atmak; اسْتَدَرَّ الأكُفَّ yardım sağlamak;

كَفَّة ç. كِفَاف , كِفَف avuç içi; terazi kefesi;

كُفَّة ç. كُفَف [elbise] kıvrım, kenar, baskı;

كَفَاف ancak yeten, ne fazla ne eksik gelen «يَعِيشُ مِنْ عَرَقِ جَبِينِهِ فِي كَفَافٍ alınteri ile [kazanıp], kıt kanaat geçiniyor»;

كِفَاف [elbisede] kıvrım, kenar, baskı;

كِفَافَة elbisenin kenarlarını kıvırma; [elbisede] kıvrım;

كَفِيف kör, âmâ [yine كَفِيف البَصَر];

كَافَّة bütünlük, tamamlık; [mud. kul.] ...in hepsi, tamamı, bütün insanlar, [bütün millet];

كَافَّةً hep beraber; istisnasız herkes;

مَكْفُوف ç. مَكَافِيف bar;

كَفَأَ a (كَفْء) (kovayı, tencereyi) ters çevirmek; (من ...den) uzaklaşmak (من ...e)sırtını dönmek; كَافَأَ (b-i) ödüllendirmek, mükafatlandırmak; (bşi, ب ...ile) telafi etmek, karşılamak; (bşe, b-e) denk, eşit olmak «كَافَأَهُ فِي الرُّتْبَة»; أكْفَأَ (kabı, tencereyi) ters çevirmek; تَكَافَأَ denk olmak; bbe tam olarak uymak, denk gelmek; تَكَفَّأَ (فِي yürüşünde) kibirli ol-

[meyve ağaçları için];

تَكْعِيبِي kübik, küp şeklinde;

كَاعِب ç. كَوَاعِب tomurcuklanmış [meme vb.]; göğüsleri belirginleşmiş [kız];

كَوَاعِب [çoğ.] tomurcuklanmış göğüslü kızlar;

مُكَعَّب قَدَم kübik, küp şekilli; (ç. -آت) küp ¶ قَدَم مُكَعَّب ayak küp 0.028 m^3; مِتْر مُكَعَّب metre küp

كُعْبَرَة ve كُعْبُورَة ç. كَعَابِير düğüm, boğum; كُعْبُرَة önkol kemiği, radius [yine عَظْم الكُعْبُرَة];

مُكَعْبَر düğümlü, boğumlu;

كَعْبَلَ (b-e) çelme takmak, (b-nin) ayağına takılmak MIS. tökezlemek MIS.;

كَعْك [cin.is.; tek.is. ة] un, şeker, süt ve yağ ile yapılan, yuvarlak şekilli hamurişi yiyecekler: kek, pasta vb.; simit, gevrek SUR.;

كَعَمَ a (كَعْم) (devenin) ağzını bağlamak [ısırmaması ya da bir şey yememesi için]; (b-nin) ağzını bağlamak; (kabın) ağzını kapamak;

كغم : كِيلُوغْرَام için kısaltma;

كَفَّ u (كَفّ) (elbisenin) kenarını çevirmek, bastırmak; (عن den) geri durmak, kaçınmak; (عن ...yapmayı) bırakmak, kesmek; (عن ..den) vazgeçmek; (b-i, عن ...e) bırakmamak; (b-i, عن ...den) vazgeçirmek; (عن bşi) kontrol altına almak; ¶ كَفَّ (كُفَّ) بَصَرُهُ gözlerini kaybetmek, kör olmak; كَفَّفَ (elbisenin) kenarlarını çevirmek, bastırmak; تَكَفَّفَ dilenmek; انْكَفَّ (عن ...den) geri durmak, kaçınmak; اسْتَكَفَّ avuç açmak, dilenmek; elini

mak; (عن..*den*) yüz çevirmek; solmak, atmak [renk]; değiştirilmek; geri çekilmek; ters çevrilmek [kap vb.]; devrilmek, yıkılmak;

كَفْء ç. أكْفَاء , كِفَاء benzer; (لـ ...*e*) uygun, münasip; (لـ ...*e*) denk; [bir şey yapmaya] gücü yeten, kadir;

كُفُوء , كُفُؤ (لـ ...*e*) denk,

كِفَاء denk [is.];

كَفَاء eşitlik; uygunluk, münasiplik;

كَفَاءة eşitlik; uygunluk, münasiplik; [güç] yeterlilik, yapabilme; çoğ. كَفَاءات yetenekler, kabiliyetler, maharetler;

مُكَافَأة ç. ـَات karşılık, mükafat; teminat, bedel; telafi etme; maaş;

تَكَافُؤ denklik; aynılık, farksız olma;

انْكِفَاء geri çekilme;

مُكَافِئ benzer, aynı cins, eş; denk;

مُتَكَافِئ ⇑;

كَفَتَ *i* (كَفْت) (*b-i,* من *...den*) uzaklaştırmak, vazgeçirmek, caydırmak, (*b-i,* من *...e*) bırakmamak; كَفَّتَ (*bşi,* بـ *...ile*) kaplamak; (*bşi*) kaplama ile süslemek;

كُفْتَة köfte ¶ سَمَك كُفْتَة kızarmış balık; كُفْتَة بَطَاطِس patates dolması;

تَكْفِيت kaplama; kaplama ile süsleme;

مُكَفَّت kaplama, kaplanmış;

كَفَحَ *a* (كَفْح) (*b-ile*) yüz yüze gelmek, karşılaşmak; كَافَحَ ⇑; (*b-ile, bş ile*) mücadele etmek, (*b-ile*) dövüşmek, kavga etmek; (عن *bşi*) müdafaa etmek; كَافَحَ أُمُورَه işlerini bizzat halletmek, yürütmek;

كِفَاح ve مُكَافَحَة [mud. kul.] (*...e karşı*) mücadele etme, savaşma; çekişme, didişme;

كَفَرَ *i* (كَفْر) (*bşi*) gizlemek, saklamak; _ (كُفْر, كُفُور, كُفْرَان) (بِاللّٰه *Allah'ı*) inkar etmek, tanımamak, inanmamak; mukaddesata küfretmek; kafir olmak; (*bşe* veya بـ *bşe*) nankörlük etmek; كَفَّرَ (*bşi*) gizlemek, saklamak; (عن *bşin*) cezasını çekmek, kefaretini ödemek; (عن *için,* بـ *...i*) kefaret olarak vermek, yapmak; (عن *b-nin günahlarını*) bağışlamak, (*bşi,* لـ veya عن *b-e*) bağırtmak; (*b-i*) küfre sokmak; (*b-e*) küfür, kafirlik isnadında bulunmak; أكْفَرَ (*b-i*) küfre sokmak; (*b-e*) kafirlik isnat etmek, (*b-i*) kafirlikle suçlamak;

كَفْر ç. كُفُور küçük köy;

كُفْر ve كُفْرَان kafirlik, küfür; كُفْرَان بِالنِّعْمَة nankörlük;

كَفَّار kafir;

كَفَّارة (عن *günahın*) kefareti; tazminat, zarar ödentisi; ölünün günahlarına kefaret olması için dağıtılan şeyler;

تَكْفِير (عن *...in*) kefaretini ödemek; kafir ilan etme; tekfir; küfre sokma;

كَافِر ç. كُفَّار , كَفَرَة , كِفَار kafir; inançsız, ateist; nankör [yine كَافِر بِالنِّعْمَة]

كَافُور[2] ALF.BKZ.;

كَفِسَ *a* (كَفَس) çarpık bacaklı olmak; انْكَفَسَ ⇑;

أكْفَس müe. كَفْسَاء ç. كُفْس çarpık bacaklı;

كَفْكَفَ (*gözyaşlarını*) tutmak, zaptetmek;

كَفَلَ *u* (كَفْل, كَفَالَة) (*b-i*) doyurmak, (*b-e,* عَائِلَة *aileye*) bakmak; كَفِلَ *i* , كَفَلَ *a* ve كَفُلَ *u*

أَكْفَان ç. كَفَن kefen;

(اِكْفِهْرَار) اِكْفَهَرَّ ⇐ كفهر karanlık olmak ya da kararmak; giderek rengi koyulaşmak [bulut];

اِكْفِهْرَار karanlık; koyu renklilik [bulut];

مُكْفَهِرّ bulanık, bulutlu; mahzun, hüzünlü;

كَفَى i (كِفَايَة) (*b-e*) yetmek, yeterli olmak; tüm ihtiyaçları karşılanmak; (*b-i, b-den, bşden*) korumak, muhafaza etmek; (*b-i, sıkıntıdan*) kurtarmak; ¶ وَ كَفَى yeter! tamam!; كَفَى اللّٰهُ عَنْكَ [özl.teselli için]; Allah yardımcın olsun! Korkma, bir şey olmaz!; كَفَى بِاللّٰهِ وَكِيلاً Allah himaye edenlerin en iyisidir [başkasının himayesine gerek yok.]; كَفَى حَزَنًا أَنْ . . . ...olması yeterince üzüntü vermektedir;

كَافَى *b-i* zorluğundan, sıkıntısından kurtarmak; (*b-e*) yetmek, yeterli olmak; (*b-i*, بـ*ile*) mükafatlandırmak, (*b-e*, بـ ...*i*) karşılık olarak vermek; اِكْتَفَى (بـ *bş ile*) yetinmek;

كِفَايَة yeterli miktar; yeterlilik; kudret, yapabilirlik; uygunluk, münasiplik; kabiliyet, maharet ¶ بِالْكِفَايَة yeterince, yetecek kadar; عَدَم كِفَايَة muharebe gücü; كِفَايَة الْقِتَال الْجِنْسِيَّة cinsel iktidarsızlık; فِي هٰذَا كِفَايَة bu kadar yeterli;

كَفِيّ yeterli;

مُكَافَاة mükafatlandırma, ödüllendirme; memnuniyet;

اِكْتِفَاء yetinme, kanaat etme;

كَافٍ ç. كُفَاة yeterli, kafi; uygun, münasip, yerinde; güç yetiren, kadir, yapabilir, hakkından gelir;

(كَفَالَة, كُفُول, كَفْل) (بـ *bşe*) kefil olmak; (بـ *bşi*) garanti etmek; (لـ *b-e, bşi*) garanti etmek; كَفَّلَ (*b-e*) bakmak, (*b-i*) doyurmak; (*b-nin*) geçimini sağlamak (*b-e*) kefil ya da vekil kabul etmek; (*b-i*) kefil yapmak; كَافَلَ (*b-ile*) sözleşme yapmak, anlaşma, kontrat imzalamak; أَكْفَلَ (*b-i*) vekil ya da kefil tayin etmek, (*b-e*) kefaleti ödettirmek; تَكَفَّلَ (لـ *b-e* بـ ...*için*) kefil olmak, (لـ *b-e*, بـ ...*i*) garanti/temin emek; (لـ *b-e*, بـ ...*yapacağına dair*) teminat vermek, (لـ *b-e*, بـ ..*i*) taahhüt etmek; (بـ *bşi*) üstlenmek, üzerine almak; تَكَافَلَ (*bbe*) kefil olmak; garanti vermek;

كَفْل garanti;

كَفَل ç. أَكْفَال , كُفُول but, arka, kıç;

كَفَالَة kefalet, garanti; teminat, depozit; ¶ كَفَالَة مَالِيَّة teminat akçesi, depozito, kefalet; كَفَالَة بِالنَّفْس kefil olma; فِي كَفَالَة فُلَان birinin korumasında, himayesinde;

كَفِيل ç. كُفَلَاء sorumlu, mesul; kefil; (بـ *bşde)* garanti, teminat veren; (بـ *bşe*) kefil; hami, vekil; veli; كَفِيل بِالنَّفْس kefil İSL.HUK.;

تَكَافُل karşılıklı ya da müşterek sorumluluk; karşılıklı anlaşma;

كَافِل ç. كُفَّل geçimi sağlayan, [aile, kişi vb.e] bakan; kefil; hami, koruyucu; veli;

مَكْفُول بِهِ (ç. -ون) teminat altındaki; başkasının kefaletinde olan; [altın] karşılığı bulunan [tedavüldeki para];

كَفَنَ i (كَفْن) (*ölüyü*) kefene sarmak, kefenlemek; كَفَّنَ ¶; (*bşi*, بـ ...*ile*) sarmak, örtmek;

مكتف yetinen, kanaat eden;

[1] كلا müe. كلتا [mud.kullanım, tesniye irabı] ...in ikiside, her ikiside;

[2] كلّ i (كلولة, كلول, كلالة, كلال, كلّة, كلّ) yorgun, bitkin, halsiz olmak ya da yorulmak, bitkin düşmek; [göz, bakış] boş, anlamsız olmak; [kılıç] körelmek, kesmez olmak ¶ لا يكلّ yorulmak bilmez, yorulmaz; كلّل (b-e) taç giydirmek, [bşeMEC.]; [papaz] düğün merasimini yerine getirmek HRİ.; [yüz] ifadesizleşmek; [kılıç] körelmek; ¶ كلّل بالنّجاح başarı ile sonuçlanmak; أكلّ (b-i) yormak, bitkin, halsiz düşürmek; [göz yaşı sebebiyle] (*görüşünü*) bulanıklaştırmak; تكلّل taç giymek; düğün yapmak HRİ.;

كلّ yorgunluk, bitkinlik;

كلّة ç. كلل , كلل tül; cibinlik;

كلال ve كلالة bitkinlik, yorgunluk;

كليل bitkin, yorgun, halsiz; zayıf; cılız; kesmez, kör [bıçak vb.]

اكليل ç. اكلّة , اكاليل taç; Katolik papazların başlarındaki başlık HRİ.; düğün HRİ.; şemsiye durumu BOT.; ¶ اكليل الجبل biberiye [beyaz püren, kuşdili] BOT. Rosmarinus officinalis; اكليل الملك eşek yoncası, kokulu yonca BOT. Melilotus officinalis;

تكليل taç giyme töreni;

كالّ yorgun, bitkin, halsiz;

مكلّل başında taç olan; evli HRİ.;

[3] كلّ bütün herkes; [marife isimden önce] ...in tamamı, hepsi; [nekra isimden önce] her; الكلّ hepsi, herşey, herkes; ¶ بالكلّ tamamen, bütün olarak, herkes birden; الكلّ في الكلّ herşey; على كلّ her halükarda, ne olursa olsun; كلّه tamamı hepsi; كلّ ذلك bunun tamamı, hepsi; كلّ البيت veya البيت كلّه evin tamamı; كلّ الرّجال veya الرّجال كلّهم bütün insanlar, herkes; الحقيقة كلّ الحقيقة bütün gerçeği, gerçekten başka hiç bir şeyi; السّرّ كلّ السّرّ çok büyük bir sır; الخير كلّ الخير gerçek ya da tam mutluluk, iyilik; كلّ رجل her kes; كلّ واحد ve كلّ احد herşey; كلّ شيء her bir; ... كلّ من ...yapan herkes; ... كلّ ما ...olan, ...yapılan herşey; ... كلّ ما في الأمر انّ bu konuda sadece ...dir, bu ...dan ibarettir; كلّ وقت her zaman, daima; في كلّ سبعة ايّام her yedi günde bir; لكلّ الف binde; her bin başına;

كلّما ne zaman olsa, her ...yapışında, her ...oluşunda, ...yaptıkça; ...ile aynı ölçüde; ¶ ... كلّما ... كلّما ne kadar çok..., o kadar...;

كلّي toplam, total, bütüncül, külli; mutlak;

كلّية tam olma; bütünlük; (ç. كلّيات) fakülte; akademi; yüksekokul; كلّيات [bir yazarın] bütün eserleri, külliyat; كلّيّة tamamen, bütün olarak; ¶ بالكلّية hep birden, topluca; ... لا بالكلّيّة asla, kesinlikle olmaz; بكلّيّة tamamen, bütün olarak; كلّيّة حربيّة harp akademisi;

[4] كلّة ç. كلل mermi, kurşun; gülle, top mermisi; el bombası; bilye;

كلّا kesinlikle hayır, mümkün değil!, asla!; tam aksine; bkz. كلّ; ¶ كلّا ثمّ كلّا asla! binlerce kere hayır!;

كَلَحَ *a* (كُلُوح ,كُـلاَح) yüzünü asmak, kaşlarını çatmak; اَكْلَحَ ve تَكَلَّحَ ⇑;

كَلْحَة çehre, yüz ifadesi;

كَالِح asık suratlı, somurtkan; soluk, rengi kaçmış;

كَلَّخ at kasnısı BOT. Ferula communis/ sinaica;

كَلَخ amonyak, MIS.;

الكَلْدَان Kildani kavmi;

كَلْدَاني Kildani [s. ve is.]; müneccim;

كلس[1] ⇒ كَلَّس (*bşi*) kireçle boyamak;

كِلْس kireç;

كِلْسي kireçli, kalsiyumlu [na't]; حِجَارَة كِلْسِيَّة kireç taşı;

كَلاَّسَة kireç ocağı;

مُكَلَّس kireçlenmiş;

كَلْسَة[2] ç. -آت İt.> çorap;

كَوَالِيس bkz. كَوْلِيس ;

كَلْسُون ç. -آت Fr.> [erkek için] külot; [çocuk için] kısa pantolon;

كَلْسِيُوم kalsiyum;

كَلِفَ *a* (كَلَف) [yüz] kararmak; çilli olmak [yüz]; (ب *bşden, b-den*) çok hoşlanmak (ب *bşe*) düşkün olmak, çok ilgilenmek, meraklı olmak; (ب *b-e*) aşık olmak; كَلَّفَ (*b-i, bş ile* ya da ب *bş ile*) görevlendirmek, vazifelendirmek, (*b-i, bşe* veya ب *bşe*) atamak, tayin etmek; (*b-e*) mal almak; ¶ كَلَّفَ خَاطِرَهُ sıkıntıya düşmek, kendini zora sokmak MIS.; *b-i* sıkıntıya düşürmek, *b-e* zorluk çıkarmak MIS.; كَلَّفَهُ شَطَطًا birden yapamıyacağı şeyi beklemek veya istemek; كَلَّفَ نَفْسَهُ عَنَاءَ

كَلأَ *a* (كَلْء ,كِلاَء) (*b-i*) korumak, gözetmek, himaye etmek; اِكْتَلأَ [göze] uyku girmemek, [gözü] uyku tutmamak;

كَلأ ç. أَكْلاَء [kuru ya da yaş] ot;

كَلُوء : كَلُوء الْعَيْنِ uykusuz;

كَلاَسِكِي klasik;

كَلاَكْس ç. -آت araba kornası, klakson;

كَلِبَ *a* (كَلَب) kuduz olmak; delirmek, çıldırmak; (على *bşi*) çok fazla istemek, (على *bş için*) deli olmak; تَكَالَبَ (*bşe*) öfkelenmek, köpürmek; (على *b-e*) saldırmak, (على *b-nin üzerine*) atılmak, hamle yapmak; birbirine saldırmak, hücum etmek; اِسْتَكْلَبَ kudurmak, öfkelenmek, çılgına dönmek;

كَلْب ç. كِلاَب köpek ¶ كَلْبُ الْبَحْرِ köpekbalığı; كَلْبُ الْمَاء su samuru; kunduz;

كَلْبَة ç. dişi köpek;

كَلْبِي [na't] köpeğe ait, köpek...si;

كَلَب kuduz hastalığı; çok aşırı susuzluk; (على ...*e*) hırs, aşırı tamah;

كَلِب kuduz [hasta]; çılgın; hırslı, tamahkar;

كُلاَّب ve كَلُّوب ç. كَلاَلِيب kanca; mahmuz; kramp;

كُلاَّبَة ç. -آت- kerpeten;

كَلِيب ç. كَلْبَى kuduz [hasta];

تَكَالُب şiddetli kavga; hırs, aşırı istek;

مَكْلُوب kudurmuş, çılgına dönmüş, öfkeli;

كَلَبْش kelepçe;

كَلَتَ *i* (*bşi*) dökmek;

(مَؤُونَة، مَشَقَّة) ... sıkıntısına girmek, meşakkatine katlanmak; مَهْمَا كَلَّفَهُ الأَمْرُ neye mâl olursa olsun; كَلَّفَهُ ثَمَنًا بَاهِظًا pahalıya mal olmak; تَكَلَّفَ (*bşi* veya ب *bşi*) yüklenmek; (*işi, görevi, masrafları*) üstlenmek, üstüne almak; (*bşi*) isteksiz veya çekingen veya zorlama yapmacık tavırla yapmak; (*bşi yapmaya*) kendini zorlamak; تَكَلَّفَ الضَّحْكَ zorla gülmek; zorlama/ gayrı tabii olmak; (*bşi* على ...*e*) harcamak; (على *b-e*, ...*e*) mâl olmak;

كَلَف (cin.is.; tek.is. ة) çil, leke; ¶ كَلَف الشَّمْس güneş lekesi;

كَلِف (ب ...*e*) tutkun, düşkün;

كُلْفَة ç. كُلَف rahatsızlık; sıkıntı, meşakkat, zahmet, külfet; dert, bela; yapmacık tavır; masraflar; aksesuarlar, takılar (düğme); nedime; ¶ الكُلَف الشَّمْسِيَّة güneş lekeleri;

كَلَّاف seyis;

أَكْلَف müe. كَلْفَاء ç. كُلْف kahverengiye çalan kırmızı renk; çilli, lekeli, benekli;

تَكْلِيف ç. تَكَالِيف zorluk, sıkıntı, meşakkat verme; [*b-e*] sorumluluk verme; görevlendirme; sıkıntı, zorluk, meşakkat; formalite; masraflar; maliyet fiyatı; vergiler; vergilendirme; mükellefiyet, sorumluluk İSL.HUK.; بِلَا كَشْف تَكْلِيف gayri resmi olarak, teklifsizce; التَكْلِيف [belirli bir semtteki fertlerin ya da şirketlerin] emlak sicili; تَكَالِيف المَعِيشَة geçim masrafı;

تَكَلُّف yapmacıklık, sunilik; yapmacık tavır; ikiyüzlülük;

مُكَلَّف (ب ...*ile*) görevli, yükümlü, mükellef; (ب ...*yapmaya*) mecbur, zorunda olan; vergiye tabi; vergi mükellefi; dinin emirlerine uymakdan sorumlu kişi, mükellef İSL.HUK.; aklen sorumlu tutulabilir, mükellef İSL.HUK. ¶ مُكَلَّف بِالشُّؤُون maslahatgüzar;

مُكَلَّفَة ç. [bir semtteki fertlerin ya da şirketlerin] emlak sicili MIS.;

مُتَكَلَّف resmi; yapmacık, suni, zorlama; ¶ ضِحْك مُتَكَلَّف yapmacık gülümseme;

كَلْكَتَا Kalküta şehri;

كَلَاكِيع : كَلَاكِيع العِظَام kemik parçaları;

كَلْكَل ve تَكَلْكَل [deri] nasır bağlamak;

كَلْكَل ç. كَلَاكِل göğüs; تَحْتَ كَلَاكِله ve تَحْتَ كَلْكَله bir şeyin ezici ağırlığı altında; نَاءَ بِكَلْكَله brine iyice yüklenmek;

كَلْكَلَة nasır, nasırlanma;

مُكَلْكَل nasırlı [deri];

كلم ⇐ كَلَّم (*b-ile*) konuşmak; كَالَم (*b-ile*) konuşmak; تَكَلَّم (مَعَ *b-ile*, عن veya على ...*hakkında*) konuşmak; (*bşi* ya da ب *bşi*) söylemek;

كَلْم ç. كِلَام , كُلُوم yara, kesik;

كَلِمَة ç. ـَات [cin.is. كَلِم] kelime; söz; söyleme; vecize, darbı mesel; anons; önemlilik, nüfuz; ¶ كَلِمَةً فَكَلِمَةً kelimesi kelimesine; بِكَلِمَة أُخْرَى başka bir deyişle; أَلْقَى كَلِمَةً konuşma yapmak; لِي كَلِمَةٌ مَعَكَ seninle konuşmalıyım; جَمَعُوا كَلِمَتَهُم عَلَى ... oy birliğiyle ...de karar kıldılar, hakkında ortak bir karara vardılar; اجْتَمَعَتْ كَلِمَتُهُم birleştiler, anlaşmaya vardılar; اجْتَمَعَتْ كَلِمَتُهُم عَلَى ... ...hak-

kında karara vardılar; ...de anlaşmaya vardılar; تَوْحِيد الكَلِمَة veya جَمْع الكَلِمَة birleşme, ittifak; اتِّحَاد الكَلِمَة bağdaşma; تَقْسِيم الكَلِمَة ihtilaf, ayrılık, dağılma; أَعْلَى كَلِمَتَهُ b-nin itibarını/ saygınlığını artırmak; عُلُوّ الكَلِمَة ve الكَلِمَة العُلْيَا egemenlik; قَالَ كَلِمَتَهُ söyleyeceğini söylemek; كَلِمَة المُرُور parola; الكَلِمَات العَشْر On Emir; كَلِمَة تَمْهِيدِيَّة giriş [konuşması] mukaddime; كَلِم السِّرّ, كَلِمَة السِّرّ parola;

كَلَام konuşma; söz; ifade şekli; diyalog, karşılıklı konuşma; özdeyiş, darbı mesel, deyim; [tam] cümle DİLB. ¶ بِالكَلَام sözlü olarak; فَتَحَ فَمَهُ بِالكَلَام bşi söylemek için ağzını açmak; كَلَام فَارِغ boş, bir amaca yönelik olmayan, önemsiz konuşma; طَرِيقَة الكَلَام konuşma tarzı, dikisyon; عِلْم الكَلَام kelam ilmi; كَثِير الكَلَام geveze, konuşkan, çenesi düşük;

كَلَامِي konuşma, söz ile ilgili; sözlü, şifahen yapılan; kelam ilmi ile ilgili; ¶ مُشَادَّة كَلَامِيَّة ağız dalaşı, ağız kavgası;

كَلِيم ç. كَلْمَى yaralı; acı veren; ç. كُلَمَاء muhatap; sözcü; ¶ كَلِيم اللّٰه Musa (as.);

كَلِيم ALF.BKZ.;

كِلْمَانِي , كَلَمَانِي beliğ, güzel konuşan; akıcı konuşan;

تِكْلَام, تِكِلَّام ya da تِكْلَامَة , تِكِلَّامَة beliğ; iyi konuşan; konuşkan, geveze;

مُكَالَمَة konuşma, diyalog; مُكَالَمَة تِلِيفُونِيَّة telefon konuşması;

تَكَلُّم konuşma; diyalog; sohbet;

مُتَكَلِّم konuşan; sözcü; birinci şahıs DİLB.; kelam alimi;

كِلْتَا bkz. كِل[3];

كَالُون ALF.BKZ.;

كُلْيَة ve كُلْوَة ç. كُلًى , كُلَاوِي böbrek;

كُلْوِي böbrekler ile ilgili; ¶ اِلْتِهَاب كُلْوِي böbrek iltihabı, nefrit;

مَغَص كُلْوِي böbrek sancısı;

كْلِيشَة ç. -آت kilişe;

كِلِيم ç. أَكْلِمَة kilim;

كَم[1] [soru edatı ya da ünlem edatı olarak mensup isimden önce] kaç?; ¶ كَمْ وَلَدًا لَكَ ؟ kaç tane oğlun var; كَمْ مِنْ مَرَّةٍ ؟ veya كَمْ مَرَّةً ؟ kaç kez? kaç kere?; kaç kere!; كَمْ بِالْحَرِي ne kadar çok ...!; بِكَمْ ؟ kaça?, ne kadar?;

كَمّ[2] çokluk, kemiyet, nicelik ¶ نَظَرِيَّة الكَمّ kuantum teorisi;

كَمِّي nicel, niceliğe ait;

كَمِّيَّة ç. -آت kemiyet, nicelik, çokluk;

كَمَّ[3] u (كَمّ) (bşi) örtmek, örtmek gizlemek; (bşi) tıkamak; (b-i) susturmak; ¶ كَمَّ فَمَهُ birinin ağzını kapatmak, b-i susturmak; كَمَّمَ (b-i) susturmak; (b-nin) ağzını tıkamak; (topu) falya deliğini çivi ile tıkamak ASK.; (elbiseye) kol yapmak; أَكَمَّ (elbiseye) kol, yen yapmak;

كُمّ ç. أَكْمَام , كِمَمَة [elbise] yen;

كِمّ ç. أَكْمَام, أَكِمَّة, كِمَام, أَكَامِيم çiçek zarfı, çanak BOT.; çiçek örtüsü BOT.;

كِمَام tıpa, tıkaç;

كِمَامَة ç. -آت, كَمَائِم tıpa, tıkaç; ağza tıkanan bez; maske; gaz maskesi; çanak, BOT.;

كَمْء ç. أَكْمُؤ BOT yermantarı, domalan; mantar;

كَمْءَة [çoğ.] yermantarları BOT.;
كَما bkz. ك;
كَمان keman;
كَمانجي "كَمَنْجَة" çalan;
كَمْب İng.> kamp;
كَمْبِيالَة ç. ـات poliçe, çek;
كَمبريت patiska;
كَمبيتو kambiyo;
كَمَت u (كَمْت) (öfkesini) tutmak, zaptetmek;
كُمَيْت [müz. ve müe.] kestane rengi;
كُمَّثْرى [cin.is.; tek.is. كُمَّثْراة] ç. كُمَّثْرَيات armut;
كَمَح a (كَمْح) (hayvanın) dizginlerini çekmek;
أكْمَح ⇑;
[1]كَمَخ a (كَمْخ) başını dikmek, kibirlenmek;
أكْمَخ ⇑;
كُماخ gurur, kendine güven duygusu;
[2]كامَخ ç. كَوامِخ turşu, sirkeli sos;
[3]كَمْخا ipek kumaş;
كَمَد a (كَمَد) kırılmak, üzülmek; [renk] isli, siyahımsı olmak; rengi olmak; كَمَّد (uzva) sıcak kompres yapmak; أكْمَد (b-i) kırmak, üzmek; اسْتَكْمَد [renk] kararmış, isli gibi olmak; donuk, mat olmak;
كَمَد , كُمْدَة mat, donuk [renk]; matlık, donuk renklilik; keder, üzüntü;
كَمِد ve كَمِيد üzgün, kalbi kırılmış, tasalı, kederli; bulanık, isli kararmış;
كِماد ve كِمادَة kompres, tampon TIP.;
أكْمَد rengi kararmış;
تَكْمِيد pansuman TIP.;
كامِد üzgün, kırgın, kederli, tasalı; karanlık; kararmış [renkli];
مُكَمِّد ve مُكَمَّدَة ç. ـات kompres, tampon TIP.;
[1]كَمَر ç. أكْمار T.> kemer;
[2]مَكْمُور MIS. doğranmış et ve sebze ile yapılan bir yemek;
كُمْرُك ç. كَمارِك [g] gümrük resmi, vergisi SUR.; gümrük dairesi SUR.;
كُمْرُكي [g] gümrük...i, gümrüğe ait [na't.];
كُمْسارِي ç. كُمْسارِيَّة kondüktör [tren] MIS.;
كَمَش u (كَمْش) (bşi) sıkıca tutmak, kavramak;
تَكَمَّش büzülmek; kısalmak, çekmek; sinmek; انْكَمَش büzülmek; kısılmak, çekmek; kasılmak; kramp girmek; içine kapanmak; içine kapanık olmak; düşünceler [yine عَلَى نَفْسِه];
كَمْشَة bir avuç (miktarı);
كَمِش , كَمِيش usta, tecrübeli, kalifiye;
كَمِيش الإزارِ ¶ ⇑; çalışkan, hamarat;
كَمّاشَة ç. ـات kerpeten;
انْكِماش içine kapanıklık; düşüncelere dalma; kasılma, ihtilaç;
مُنْكَمِش kısalmış, çekmiş; kramp girmiş, ihtilaç halinde, kasılmış; içine kapanık; düşüncelere dalmış;
كمع ⇒ كامَع (b-ile) yatmak, (b-ile) cinsel ilişkide bulunmak;
كَمِيع yatak arkadaşı;
كَمَل u ve كَمِل a (كُمُول , كَمال) tamam, eksiksiz olmak ya da tamamlanmak; sona ermek, bitmek; neticelenmek; أكْمَل ve كَمَّل (bşi) bitir-

كَامِل ç. كَمَلَة tam, eksiksiz, kamil; hakiki, gerçek; tamam; bütün; sona ermiş, bitmiş; bir şiir ölçüsü; ¶ بِكَامِلِه topluca, tamamen, bütünüyle;

مُتَكَامِل tam, eksiksiz; tamam; entegre;

كَمَنَ *u* ve كَمِنَ *a* (كُمُون) saklanmak, gizlenmek, sinmek; gizli, saklı olmak; (فِي ...*e*) gizlenmek, sinmek saklanmak; (لِ *b-e*) pusu, tuzak kurmak; (لِ *b-i*) pusuda beklemek; تَكَمَّنَ (لِ *b-i*) ⇑; اِسْتَكْمَنَ [bir yerde] gizlenmek, saklamak, sinmek pusmak;

كُمْنَة katarakt, perde TIP.;

كَمَان ALF.BKZ.;

كَمُّون kimyon BOT. ¶ كَمُّون اَسْوَد (بَرِّي) çörekotu, siyah kimyon, otçam BOT. Nigella sativa; كَمُّون حُلْو anason;

كَمِين ç. كُمَنَاء pusuya yatan, gizlenen; pusu; entrika, komplo; ¶ دَبَّرَ كَمِينًا entrika, düzen çevirmek, gizli plan kurmak; نَصَبَ لَهُ كَمِينًا birine tuzak kurmak, biri için pusuya yatmak;

مَكْمَن ç. مَكَامِن *bşin* gizli, saklı olduğu yer; pusu; pusu yeri; barınak, sığınak; ¶ هُنَا مَكْمَنُ السِّرِّ işte işin sırrı burada!;

كَامِن gizli, saklı; sır; ç. كَوَامِن arka plandaki etkenler, faktörler;

كَمَنْجَا ve كَمَنْجَة kemençe; keman;

كَمِهَ *a* (كَمَه) kör olmak; bulanık olmak;

اَكْمَه müe. كَمْهَاء ç. كُمْه [doğuştan] kör, âmâ;

كَمَه [doğuştan] körlük;

mek, tamamlamak; (*bşi*) yapmak, yerine getirme, icra etmek, uygulmak; (*bşi*) ek, ilave yapmak; تَكَامَلَ ve اِكْتَمَلَ bitmek, tamamlanmak, yapılmak, sonuna gelmek, başarı ile tamamlanmak; kemale ermek; اِسْتَكْمَلَ (*bşi*) tamamlamak, bitirmek; (*bşi*) (*bşe*) ek ilave yapmak, tamamlamak; (*şartları* vb.i) yerine getirmek, sağlamak;

كَمَال ç. ـَات tam olma, eksiksizlik, kemal; bitirme, tamamlama; olgunluk, zamanı gelme; ¶ بِكَمَالِه tamamen, topluca, bütünüyle;

كَمَالِي lüks, zaruri olmayan; كَمَالِيَّات zaruri olmayan, lüks;

كَمَالَة KNŞ. ek, ilave; [sayı, miktar ya da ölçüyü] tamamlayan;

اَكْمَل tam, daha eksiksiz; بِاَكْمَلِه tamamen, topluca, bütün; اِسْتَنْبُول بِاَكْمَلِه bütün İstanbul;

تَكْمِيل tamamlama; bitirme sona erdirme; yapma, uygulama, icra; (*şartları*) sağlama;

تَكْمِيلِي [na't] ek, ilave, ilave mahiyetinde, tamamlayıcı; ¶ اِنْتِخَاب تَكْمِيلِي ara seçim;

تَكْمِلَة ek, ilave;

اِكْمَال = تَكْمِيل;

تَكَامُل tamamlanma; bütünü oluşturmak için birleşme; olgunlaşma, tekamül; حِسَاب التَّكَامُل integral hesap;

تَكَامُلِي [na't] bütünü oluşturan, tamamlayıcı; entegre;

اِكْتِمَال tamamlama; kemal, olgunluk;

اِسْتِكْمَال sona erdirme; tamamlama;

كَمِيّ ç. أَكْمَاء, كُمَاة zırh kuşanmış, giymiş; cesur, yiğit;

كَمْيُون ç. ـَات Fr.> kamyon;

كَنَّ u (كُنُون, كَنّ) (*bşi*) gizlemek, saklamak; (*bşi*) örtmek; (*bşi*) barındırmak, korumak [örn. evi, rüzgardan vb.]; (ل *b-e karşı*) dostluk, sevgi beslemek; [rüzgar] sakinleşmek; كَنَّنَ (*bşi*) gizlemek, saklamak, sır olarak tutmak; (*bşi*) sakinleştirmek, yatıştırmak; أَكَنَّ (*bşi*) saklamak, gizlemek, sır olarak tutmak; اِكْتَنَّ saklanmak, gizlenmek; اِسْتَكَنَّ ⇑; barınak, sığı-nak aramak; yuvasına dönmek; sakinleş-mek, yatışmak;

كِنّ ç. أَكْنَان, أَكِنَّة barınak, sığınak; örtü, siper; yuva; ev, kulübe; çardak, kameriye;

كَنَّة ç. كَنَائِن gelin [akrabalık ilişkisi olarak];

كِنَّة siper, örtü;

كُنَّة ç. ـَات, كُنَات tente, güneşlik;

كِنَان ç. أَكِنَّة tente, güneşlik;

كِنَانَة ç. كَنَائِن sadak, ok kılıfı;

كَانُون ç. كَوَانِين ocak;

كَانُون : كَانُون الأَوَّل Aralık ayı, Kanunu evvel; كَانُون الثَّانِي Ocak ayı, Kanunu sani SUR., LÜB., ÜRD., IR.;

كَنِين gizli, saklı; iyi korunan, muhafazalı;

مَكْنُون gizli, saklı; iyi korunan, muhafa-zalı; gizlenen şey;

1كَنَار kenar, uç, sınır;

2كَنَارِي kanarya;

كَنَب nasır, nasır bağlama;

كَنِب ve مُكْنِب nasırlı [deri];

كَنَبَة ya da كَنَبِيه ç. ـَات Fr.> sofa, divan;

الكُنْغ Kongo;

كَنْغَرُو [g] kanguru MIS.;

1كُنُود nankörlük;

كَنُود nankör;

2كَنَدَا Kanada;

كَنَدِي [na't] Kanada'ya ait; Kanadalı;

1كُنْدُر buhur, tütsü;

2كُنْدُرَة ç. ـَات ayakkabı SUR.;

كَنَار ALF.BKZ.;

كَنَزَ i (كَنْز) (*hazineyi,* فِي الأَرْضِ *oprağa*) göm-mek; (*bşi*) biriktirmek, yığmak, toplamak; اِكْتَنَزَ sağlam, sıkı, güçlü olmak; (*parayı, ser-veti*) biriktirmek, yığmak; (*parayı, hazineyi*) gizlemek;

كَنْز ç. كُنُوز hazine;

كَنِز sıkı, sert [et]; sağlam, güçlü, gürbüz;

اِكْتِنَاز sağlamlık, gürbüzlük, dinçlik;

مُكْتَنِز sıkı, sert [et]; sağlam, güçlü, [vü-cut]; sıkı sıkıya kapalı [dudak]; kuvvetli, kudretli;

مُكْتَنَز biriktirilmiş, toplanmış, gizli, saklı;

كَنَسَ u (كَنْس) (*evi*) süpürmek; كَنَّسَ ⇑;

كَنْس süpürme;

كَنَّاس süpüren; [süpürerek temizleyen] çöpçü;

كُنَاسَة çöp, süprüntü;

كِنِيس [at için] yem torbası;

كَنِيس sinagog;

كَنِيسَة ç. كَنَائِس kilise HRİ.; sinagog YAH.;

asıl ¶ يَعْرِفُهُ كُنْهَ الْمَعْرِفَةِ onu en ince noktasına kadar biliyor;

اِكْتِنَاه ve اِسْتِكْنَاه derinlemesine inceleme/ araştırma;

كَنَو ve كَنَى (كِنَايَة) i كَنَى u ve كَنَا (ب bş ile, عن bşi) ima etme; كَنَّى i (كُنْيَة) ve كَنَى (b-e, ب ...i) künye/ lakap olarak vermek; تَكَنَّى ve اِكْتَنَى (ب ...künyesi, lakabı) ile anılmak (ب...i) künye / lakap olarak almak;

كُنْيَة [ابو ya da امّ lafzının erkek çocuğun ismine mudaf yapılarak oluşturulan] künye, lakap;

كِنَايَة dolaylı ifade, imalı söz,kinaye; ima etme ¶ بِالكِنَايَة dolaylı, imalı, açık olmayan [صَرِيح karşıtı]; هُوَ كِنَايَة عَنْ . . . bu ...anlamına gelmektedir, ...anlamını taşımaktadır; كِنَايَةً عَنْ . . . ...anlamına olmak üzere; ...in yerine;

مَكْنِيّ عَنْهُ ima ile ifade edilen;

مُكَنَّى künyeli;

كَهْرَب (bşe) elektrik yüklemek; (bşi) iyonlaştırmak; تَكَهْرَب elektrik yüklemek; elektriklenmek; iyonlaşmak;

كَهْرَبَة elektriklenme; elektrik;

كَهْرَب ç. كَهَارِب elektron;

كُهَيْرِب ç. آت- elektron;

كُهَيْرِبِي elektron... [na't.]; الْمِجْهَر الكُهَيْرِبِي elektron mikroskobu;

كَهَارِبِي elektronlar ile ilgili, [na't];

كَهْرَبَاء ve كَهْرَبَا kehribar; elektrik; الكَهْرَبَاء tramvay MIS.;

كَهْرَبَائِي ve كَهْرَبِي [na't] elektrik ile ilgili, kenisi ve كَنَائِسِي [na't]kilise [kurumu] ile ilgili , kilise...si ;

مِكْنَسَة ç. مَكَانِس süpürge; مِكْنَسَة كَهْرَبَائِي elektrikli süpürge;

مِكْنَاس , مِكْنَاسَة Meknes şehri [Fas];

كُنَّاش , كُنَّاشَة albüm; كُنَّاشَات [çoğ.] temel prensipler/ kaideler;

كَنْغَر kanguru;

كَنَف u (كَنْف) (b-i) korumak, himaye etmek; (...i) sarmak, kuşatmak; (bşi) [çit vb ile] çevrelemek; (b-e) yardım etmek, yardımcı olmak; كَانَف ve اَكْنَف (b-i) korumak, himaye etmek, desteklemek; اِكْتَنَف (bşi) iki yanından sarmak; her iki yanını çevrelemek;

كَنَف ç. اَكْنَاف yan, taraf; kanat, gölgelik; kucak; فِي اَكْنَافِهِ birinin korumasında/ vekaletinde;

كُنَافَة ç. آت- künefe;

كَنِيف ç. كُنُف tuvalet, [kenef];

مُكْتَنَف (ب ...ile) çevrili, kuşatılmış;

كَنَفَاش İng.> keten bezi, kanava;

كَنَكَة [= تَنَكَة , MIS.] ç. آت- cezve;

كَنْكَن evde kalmak; eve yerleşmek;

كِنْكِينَا kinin;

كنه ⇒ اِكْتَنَه (bşi) iyice/ derinlemesine incelemek, araştırmak; (bşin) aslını anlamak, içyüzünü öğrenmek [künhüne varmak]; (bşi) kapsamlı/ etraflı olarak/ iyice anlamak, kavramak; اِسْتَكْنَه (bşi) bulmaya/ keşfetmeye çalışmak; (bşi) bulup çıkarmak, anlamak;

كُنْه en uç nokta,/derece/ sınır; öz, cevher

elektrik...; elektrikçi; ¶ تَيَّار كَهْرَبَائِي elektrik akımı; جَامِعَة كَهْرَبَائِيَّة akü; مِصْبَاح كَهْرَبَائِي elektrik ampülü; عِلَاج كَهْرَبَائِي fizik tedavi, diyatermi; مَغْنَطِيسِيَّة كَهْرَبَائِيَّة elektromanyetizma; نُور كَهْرَبَائِي elektrik ışığı;

كَهْرَبَائِيَّة ve كَهْرَبِيَّة elektrik;

مُكَهْرَب elektrik yüklü, elektriklenmiş; elektriği ileten, iletken; elektrik ile çalışan, elektrikli;

كَهْرَمَان kehribar;

كَهْف ç. كُهُوف mağara; boşluk; ¶ كَهْف رِئَوِي akciğerdeki cerahat kesesi TIP.; أَصْحَاب الكَهْف Mağara Ashabı, Ashabı Kehf;

كَهَل a (كُهُول), كَهُلَ u (كُهُولَة) ve اكْتَهَلَ orta yaşlı olmak;

كَهْل ç. كُهَّل, كِهَال, كُهُول, كُهْلَان orta yaşlı, yaşı otuz ile elli arasında olan;

كُهُولَة orta yaşlılık;

كَاهِل ç. كَوَاهِل sırtın üst kısmı; cıdağı; ¶ ثَقَّلَ كَاهِلَهُ sırtına yük olmak; تَخْفِيف العِبْء عَنْ كَاهِلِهِ b-nin bşin yükünü hafifletmek, b-nin sırtındaki yükünü azaltmak;

كَهَامَة [bıçak vb. için] körlük, kesmezlik; halsizlik, bitkinlik, zayıflık;

[1] كَهَنَ u, a (كَهَانَة) (لِ hakkında) kehanette bulunmak, (لِ b-nin) geleceği ile ilgili haberler vermek; تَكَهَّنَ (ب...) ...kehanetinde bulunmak, ...olacağını söylemek;

كَهَانَة tahmin; kehanet;

كِهَانَة kahinlik, falcılık;

كَهَنُوت rahiplik, hahamlık; ¶ رِجَال الكَهَنُوت din adamları, papazlar, hahamlar, [kurum olarak] kilise;

كَهَنُوتِي [na't] papazlara/ hahamlara mahsus; kilise ile ilgili;

تَكَهُّن olmadan haber verme, gaypten haber verme; zan, tahmin;

كَاهِن ç. كُهَّان , كَهَنَة kahin, falcı, gaypten haber veren; papaz; ¶ رَئِيس الْكَهَنَة veya كَبِير الكَهَنَة başpapaz;

مُتَكَهِّن kahin, falcı;

كُهْنَة eski eşyalar, eskiler; eskimiş, yıpranmış;

كُهَنْجِي eski eşyalar, eskiler; eskimiş, yıpranmış;

كُوَّة ç. كُوًى, كِوَاء delik, gedik, menfez; küçük pencere, dam penceresi; gözetleme deliği;

كُوب ç. أَكْوَاب bardak, kupa;

كُوبَة bardak; kupa [oyun kağıtlarında];

كُوبْرِي ç. كَبَارِي T.> köprü MIS.;

كُوبِنْهَاج Kopenhag;

كُوبِنْهَاجِن Kopenhag;

كُوبُون ç. -آت kupon;

كُوبِيَا İt.> kopya ¶ قَلَم كُوبِيَا kopya kalemi;

كُوبِيَّة İt.> kopya;

الكُوَيْت Kuveyt;

كَوْثَة verimlilik; bereket, bolluk;

كَوْثَر çok, bol, mebzul; büyük miktar; الكَوْثَر Kevser, Cennetteki bir ırmağın adı;

كَوْثَل kıç, pupa DNZ.;

مَكْوَجِي bkz. كوى ;

كُوخ ç. أَكْوَاخ kulübe;

كَاخِيَة ALF.BKZ.;

كُورْدُون ç. ـآت Fr.> kordon; kurdela;

كُورَس İng.> koro;

كُورْسِيَة ç. كُورْسِيهَات korse;

كُورَك, كُورِيك T.> zoraki iş MıS.;

كُورْنِيش = كُرْنِيش ;

كُورِيَا Kore;

كُورِي Kore, Kore'ye mahsus, Koreli;

كُورِيك bkz. كُورَك ve كَرِيك ;

كُوز ç. أكْوَاز, كِيزَان küçük/ saplı testi; maşrapa gibi büyük bardak ¶ كُوز الذُّرَة mısır koçanı MIS.;

كُوس[1] ç. ـآت küçük davul;

كَاس[2] ç. أكْوَاس bkz. كَأْس ;

كُوَيِّس[3] güzel, iyi, hoş MIS.;

أكْوَس daha iyi/ güzel;

كُوسَا ve كُوسَى [cin.is.; tek.is. كُوسَاة] sakız kabağı BOT. Cucurbito pepo MIS. SUR.; bkz. كِيس ;

كَوْسَج kılıçbalığı ZOO.;

كُوشَة ç. كَوَاش kireç ocağı;

كُوع ve كَاع ç. أكْوَاع , كِيعَان bilek kemiği; dirsek ANAT.; dirsek [boru]; kıvrım, viraj [yol]; لاَ يَعْرِفُ الكُوعَ مِنَ البُوعِ ; كُوع الْمَأْسُورَة [lafzen; dirseğini dizinden ayırdedemez] elifi görse mertek sanır;

كوف ⇐ تَكَوَّفَ toplanmak, bir araya gelmek, kalabalık,/ yığın oluşturmak;

الكُوفَة Kufe şehri;

كُوفِي Kufe ile ilgili; Kufi hattı;

كُوفِيَّة ç. ـآت kare şeklinde olup üçgen oluşturacak şekilde katlanıp "عِقَال" altına

يَكَاد (كِدْتُ/كَادَ (كود)[1] yapmak üzere olmak; [muzari olarak] den daha fazla olmamak/ sürmemek; hemen hemen, neredeyse; ¶ كَادَ يَمُوتُ neredeyse ölüyordu; كِدْتُ أَذْهَبُ tam gitmek üzereydim; يَكَادُ يَكُونُ فِي حُكْمِ العَدَمِ neredeyse yok gibi bir şeydi; [olumsuzluk edatı ile] ...yapar yapmaz, ...olur olmaz; مَا كَادَ يَقُومُ hemen kalktı; مَا تَكَادُ تَرَى [sen] görür görmez, hemen gördüğünde; لَمْ يَكَدْ يَرَاهَا onu görür görmez; لَمْ يَكَدْ ... حَتَّى veya مَا كَادَ ... حَتَّى ... ; ...yapar yapmaz, ...yaptı;

بِالكَادِ neredeyse, hemen hemen; ALF.BKZ.;

كود[2] ⇐ كَوَّدَ (bşi) yığmak;

كَوْدَة ç. أكْوَاد yığın, küme;

كور[1] ⇐ كَوَّرَ (bşi) top gibi/ yuvarlak yapmak; (sarığı) sarmak; (قَبْضَتَه elini) yumruk yapmak; تَكَوَّرَ yuvarlak/ küre/ top gibi olmak veya bu şekli almak; [yatar durumda iken] ayaklarını karnına çekip kıvrılmak; yumak gibi toplanma;

كُور ç. أكْوَار, أكْوُر, كِيرَان deve semeri; demirci ocağı; [eritme] fırın(ı); körük;

كُورَة ç. كُوَر küçük kasaba; köy; top [= كُرَة];

كُورِي ALF.BKZ.;

كُوَارَة ç. كَوَائِر arı kovanı;

كُورَوِي küre şeklinde, küresel;

مِكْوَر ve مِكْوَرَة tarık;

مُكَوَّر yuvarlak, top, küre gibi, küresel;

كَار[2] ALF.BKZ.;

بِالكُورْجَة toptan;

giyilen baş örtüsü, kufiye;

كُوك İng.> kok kömürü;

كَوْكَب ç. كَوَاكِب yıldız [aynı zam. MEC. film yıldızı vb.] ¶ كَوْكَب سِينَمَائِي film yıldızı;

كَوْكَبَة yıldız; grup, topluluk; (ç. كَوَاكِب) bölük, birlik SUR. ASK.;

كَوْكَبِي yıldız, yıldız şeklinde; yıldızlar ile ilgili; yıldızlı;

كُوكْتِيل kokteyl;

كَوْلَان , كُولَان papirüs BOT.

كُولُمْبِيَا Kolombiya;

كُولُونْيَا Kolonya;

كُولِيرَا Fr.> kolera;

كُولِيس ç. كَوَالِيس kulis [tiyatro]; ¶ وَرَاءَ الكَوَالِيس perde arkasında;

كَوَالِين ["كَالُون" ın çoğulu] ALF.BKZ.;

كوم ⇒ كَوَّمَ (bşi) yığmak, istif etmek; تَكَوَّمَ [üst üste] yığılmak; birikmek; çökmek, yığının içine düşmek;

كَوْم ç. أَكْوَام, كِيمَان yığın, küme, öbek; tepe; [çoğ.] كِيمَان özl. çöp yığınları;

كَوْمَة , كُومَة yığın, küme, öbek; kütle;

كُومَنْدَان komutan, kumandan;

كُومْسَارِي bkz. كمسارِي ;

كُومِسْيُونْجِي komisyoncu, aracı, simsar;

كُومُودِينُو İt.> komodin;

كُومِيدِيَا komedi;

(كون)[1] كَانَ u (كَيْنُونَة ,كِيَان ,كَوْن) olmak; var/ mevcut olmak; meydana gelmek, ortaya çıkmak; [mansup haber ile]; ...olmak veya ...dir; mazi fiillerden önce kullanılması halinde mişli geçmiş zamanı ifade eder; muzari fiillerden önce geçmiş zamanın hikayesini ifade eder; "لِ" ile birlikte kullanılır: ...e ait olmak, ...in olmak; «كَانَ لَهُ بَيْتٌ onun bir evi vardı»; ... لِ ...için: uygun/ münasip kişi olmak; "مِن" ile: ...e ait/ mahsus olmak; "عَلَى"ile: ...in görevi/ vazifesi olmak; "إِلَى" ile: ..in payına düşmek, ...in hakkı olmak; ¶ عَلَى أَتَمّ مَا يَكُونُ (أَحْسَن) en mükemmel/ (iyi) bir şekilde; أَقْوَالُهُم أَقْرَب مَا تَكُونُ الى الصَّوَاب sözleri doğruya çok yakındı; ... لَمْ يَكُنْ لِ veya ... مَا كَانَ لِ ..yapacak durumda/ konumda değildi, ...i yapacak kişi değildi; ...e uygun/ elverişli olmamak; لَمْ يَكُنْ لِيَصْعَب عَلَيْهِ أَنْ ... onun için yapmak [hiç de] zor değildi; ... مَا كَانَ (لَمْ يَكُنْ) مِنْهُ الاَّ أَنْ onun için tek seçenek ...di, onun için ...yapmaktan başka yol yoktu; ...den daha fazlasını yapmadı; ... مَا كَانَ لَهُ أَنْ onun için ...yapmak imkansızdı; o ...yapamaz(dı).; أَصْبَحَ فِي خَبَرِ كَانَ geçmişte kaldı, mazi oldu; كَانَ وَكَانَ dörtlüklerden oluşan yaygın bir şiir türü; كَانَ مَا كَانَ masal başlangıç ifadesi ≈ bir varmış bir yokmuş; كَوَّنَ (bşi) yaratmak, oluşturmak, meydana getirmek; تَكَوَّنَ yaratılmak, oluşmak, şekillenmek; vücut bulmak; (من den) meydana gelmek; اِسْتَكَانَ aşağılanmak, gururu kırılmak; boyun eğmek, teslim olmak; kendini (الى bşe) bırakmak;

كَوْن ç. أَكْوَان olma, varolma, mevcudiyet; olay, hadise; الكَوْن mevcudat, varlık; dünya;

için] oluşum JEO.; ¶ جَمِيل التَّكْوِين biçimli, düzgün şekilli; سِفْر التَّكْوِين [Ahdi Atik'de] İlk kitap;

تَكَوُّن ortaya çıkma, meydana gelme, yaratılma, oluşma; oluşum; yaratılış;

اسْتِكَانَة boyun eğme, itaatkarlık, uysallık;

كَائِن olan; varolan; varlık, yaratık; bir yerde/ mekanda bulunan; (ç. -آت) şey, nesne; varlık ¶ الكَائِن الْمُطْلَق Mutlak Varlık, Allah; الكَائِنَات yaratıklar; kainat; كَائِنًا مَن (مَا) ...كَانَ kim (ne) olursa olsun;

مُكَوِّن yaratıcı, meydana getiren;

مُكَوَّن yaratık, mahluk; (من ...den) oluşan, meydana gelen;

مُسْتَكِين boyun eğen, itaatkar;

كيوان ALF.BKZ.;

كُنْتْرَاتُو İt.> [o, o] kontrat, mukavele anlaşma;

كُنْكُرْدَاتُو İt.> (borçlu ve alacaklı arasındaki) anlaşma, uzlaşma;

كُنْيَاك konyak;

1 كَوَى i (كَيّ) (bşi) yakmak; (bşi) dağlamak; (b-i) dağlayarak tedavi etmek; [asit] yakmak; [akrep] sokmak; (çamaşır vb.i) ütülemek;

اكْتَوَى yanmak, dağlanmak alazlanmak; ütülenmek; kendini dağlamak;

كَيّ yakma; dağlama; ütüleme; ¶ حَجَر الكَيّ cehennem taşı, gümüş nitrat; diyatermi;

كَيَّة yanık, dağlama;

كَوَّاء iftiracı, leke süren, karalayan; ütücü;

كَوَّايَة ütücü [kadın], ütü yapan;

كَوِيَّة [pantalonda] ütü çizgisi SUR.;

kainat, evren ¶ الكَوْن الأَعْلَى Mutlak Varlık, Allah; mudaf ya da mansup haber ile birlikte kullanım: ...in olması/ örn. لِكَوْنِهِ مَجْنُونًا deli olması sebebi ile, deli olduğu için مَعَ كَوْنِهِ مَجْنُونًا deli olmasına rağmen;

كَوْنِي evren/ kainat ile ilgili, evrensel, kozmik ¶ الأَشِعَّة الكَوْنِيَّة kozmik ışınlar; نِظَام كَوْنِي evrensel nizam, kozmik sistem;

كِيَان olma; mevcudiyet, varlık; öz, cevher; tabiat;

اليَكُون yekün, toplam;

مَكَان ç. أَمْكِنَة , أَمَاكِن b-nin bulunduğu yer; mekan, mahal, yer; mevki, konum; önem, ehemmiyet; durum, ahval, şartlar; ...مَكَانَ [mud. kul.] ...in yerine, ...e bedelen; ¶ لَوْ كُنْتُ مَكَانَكَ senin yerinde olsaydım; مَكَانَهُ derhal, hemen; مَكَانَكَ dur! kıpırdama!; فِي كُلِّ مَكَان her yerde; أَخْلَى مَكَانًا yer açmak; احْتَلَّ مَكَانًا مَكِينًا güçlü bir konum elde etmek; هُوَ مِنَ الشَّجَاعَة بِمَكَان o gerçekten cesurdur; ذَلِكَ مِنَ الأَهَمِّيَّة بِمَكَان bu oldukça önemli(dir); هٰذِهِ النَّظَرِيَّة مِنَ الضَّعْف بِمَكَان bu teori oldukça zayıfdır; مَكَان الشَّيْء مِنْ نَفْسِهِ bir şeyin ...için [katındaki] önemi, yeri; مَكَان الحَادِث olay yeri, hadise mahalli; ظَرْف المَكَان yer zarfı DİLB.; أَمَاكِن وَعْرَة engebeli arazi;

مَكَانَة ç. -آت yer; durum; konum, mevki; ¶ مَكَانَة الصَّدْر en ön;

مَكَانِي mahalli, bölgesel;

تَكْوِين yaratma, oluşturma, meydana getirme; şekillendirme; (ç. تَكَاوِين) [kaya vb

مَكْوَاة ve مَكْوًى ç. مَكَاوٍ ütü [cihaz]; dağlama işinde kullanılan kızgın demir; مِكْوَاة الشَّعْرِ saç maşası;

مَكْوًى ütüleme işinin yapıldığı yer;

مَكْوَجِي ütücü; çamaşırcı KNŞ.;

كَاوٍ yakıcı madde;

[1]كَيْ, لِكَيْ [mansup muzari fiilden önce] yapmak için, yapmak amacı ile, yapsın diye; ¶ كَيْ لَا ve لِكَيْ لَا ...yapmamak için, yapmasın diye;

كَيْمَا ve لِكَيْمَا yapmak için/ amacıyla;

[2]كَيّ, كَيَّة bkz. كوى ;

كَيْت elbise yapımında kullanılan bir çeşit Hint kumaşı;

كَيْتَ وَ كَيْتَ ve كَيْتِ وَ كَيْتِ keza keza, şöyle şöyle;

[1](كيد) كَادَ i (مَكِيدَة, كَيْد) (b-i) kandırmak, tuzağa düşürmek, oyuna getirmek; (لِ b-e karşı) entrika çevirmek; كَـايَدَ (b-i) kandırmak, oyuna getirmek; (b-i) aldatmaya çalışmak;

كَيْد ç. كِيَاد tuzak; hile, kurnazlık, desise, düzen, aldatmaca, hilekarlık; entrika;

مَكِيدَة ç. مَكَايِد bkz. كَيْد ;

[2]كَادَ ALF.BKZ.;

كِير ç. أَكْيَار , كِيرَان körük;

كِيرُوسِين İng.> gaz [yakacak];

(كيس) كَاسَ i (كَيْس, كِيَاسَة) zeki/ akıllı/ uyanık olmak; zarif/ ince/ kibar/ şık olmak; كَـيَّسَ zarif/ ince/ şık bir hale getirmek;

كَيْس zekilik, akıllılık, uyanıklık; zerafet, nezaket, incelik;

كِيس müz. ve müe. ç. أَكْيَاس , كِيَسَة torba, kese [yine ANAT.; çuval; çanta; para çantası; havlu; ¶ كِـيس الوِسَـادَة yastık kılıfı; كِـيس الصَّفْرَاءِ safra kesesi; عَلَى كِيسِهِ kendi cebinden;

كَيِّس ç. أَكْيَاس , كَيْسَاء müe. كَيِّسَة ç كِيَاس zeki; kurnaz; zarif, şık, cazibeli, yakışıklı;

كِيَاسَة kurnazlık; zekilik; zerafet; nezaket, naziklik; şıklık;

أَكْيَس müe. كِيسَى ve كُوسَى ç. كِيس daha zeki; daha kurnaz; daha güzel, hoş, şık;

مُكَيِّس ve مُكَيِّسَاتِي masör MIS.;

مُكَيِّس zeki; kurnaz; zarif;

كيف ⇒ كَيَّفَ (bşe) şekil, biçim vermek; (bşi, kendini) uyum sağlatmak, ayarlamak, uyarlamak, uygun hale getirmek; (bşi) düzene sokmak, tertip etmek; (b-i) eğlendirmek/ moralini düzeltmek; [uyuşturucu madde] (b-i) hafifçe sarhoş etmek, çakırkeyf etmek; تَكَيَّفَ şekillenmek, bir şekil/ biçim kazanmak; kendini adapte etmek, uyum sağlamak; neşelenmek, eğlenmek; neşeli olmak; çakırkeyf olmak, hafifçe sarhoş olmak; (tütün vb.) içmek;

كَيْفَ [soru ve nida edatı] nasıl?, nasıl ...! ¶ كَيْفَ حَالُكَ nasılsın?; كَيْفَ لَا وَ . . . ...olduğuna göre, bunun [böyle] olmaması için ne gibi bir sebep var?;

كَيْفَمَا bunumla birlikte, yine de; ¶ كَيْـفَمَا كَانَ الحَالُ ne olursa olsun; her halukarda;

كَيْف hal, durum; keyif, ruh hali; neşelilik, keyiflilik; istek, keyif; (ç. كُيُوف) uyuşturucu

madde; ¶ عَلَى كَيْفِكَ nasıl isterseniz! [keyfinize kalmış]; اصحاب الكَيْف keyif ehli ≈ ağzının tadını bilenler;

كَيْفِي isteğe bağlı, keyfi; niteliğe ait, keyfiyet ile ilgili;

كَيْفِيَّة tarz, usul; hal, durum, vaziyet; nitelik, keyfiyet; [bir olayla ilgili] ahval, gidişat ¶ كَيْفِيَّةُ العَمَلِ [makine vb.] çalışma, işleme; كَيْفِيَّةُ الإِسْتِعْمَالِ kullanım talimatı;

تَكْيِيف şekillendirme, şekil/ biçim verme; uyarlama, adapte etme; düzene, tertibe sokma; nitelik, vasıf, meziyet; havalandırma [yine تَكْيِيف الهَوَاء];

تَكَيُّف intibak, uyum sağlama, adaptasyon;

مُكَيِّفَة [ve مُكَيِّفَة الهَوَاء] ç. -آت havalandırma cihazı, klima;

مُكَيِّفَات uyuşturucu maddeler;

1 كَيْكَة ç. كَيَاكِي yumurta;

2 كَيْكَة , كِيكَا saklambaç oyunu MIS.;

(كَيْل) كَالَ i (مَكِيل , مَكَال , كَيْل) (*bşi*) ölçmek; (*bşin*) ağırlığını tartmak; (*bşi*, بـ ...*ile*) ölçmek; (*bşi*, لـ *b-e*) pay/ hisse olarak vermek; ¶ كَالَ لَهُ الشَّتَائِمَ birine sövüp saymak; كَالَ لَهُ اللَّطَمَات (الضَّرَبَات) birine ardarda vurmak;

كَيَّلَ (*bşi*) ölçmek; كَايَلَ (*b-e*) aynısıyla/ misliyle karşılık vermek, misilleme yapmak;

كَيْل ç. أَكْيَال ölçü, ölçek; tahıl ölçeği;

كَيْلَة ç. -آت kile, bir tahıl ölçeği;

كَيْلِي ve مَكِيل [hacmi] ölçülebilir;

كَيَّال tahıl vb.i ölçen/ tartan kişi; doğru ölçeği belirleyen, koyan [kişi, hükümdar];

مِكْيَال ç. مَكَايِيل ve مِكْيَل , مِكْيَلَة ç. مَكَايِل ölçek; tahıl ölçeği;

كِيلُو ve كِيلُوجْرَام ç. -آت kilogram;

كِيلُومِتْر ç. -آت kilometre;

كِيلُوَاط kilovat;

كِيلُون = كَالُون ALF.BKZ.>

كَيْمَا bkz. كَيْ ;

كَيْمُوس mide suyu;

كِيمْيَاء kimya; simya ¶ الكِيمْيَاء الإِحْيَائِيَّة biyokimya;

كِيمِي kimyasal;

كِيمْيَائِي , كِيمْيَاوِي kimyasal; (ç. -آت) kimya bilgini, kimya tahsili görmüş; simya bilgini; كِيمْيَاوِيَات kimyevi, kimyasal maddeler;

(كِين) كَانَ i (كَيْن) zelil olmak, küçük düşmek; ⇈ اِسْتَكَانَ;

كِينَا kinin; خَشَب الكِينَا kına kına [ağacının] kabuğu;

كِينِين kinin;

كِيهَك , كِيهَك Kıpti takviminin dördüncü ayı;

كَيْوَان Satürn gezegeni;

ل[1] gerçekten, doğrusu, kesinlikle; genellikle انّ 'den sonra haber'in başında: انّ ربّي لَسَميع الدُّعَـاء Doğrusu rabbim dua(ları) işitendir [işitir]; لَوْ veya لَوْلا edatlarının karşılık cümlelerinin başında kullanılır: لو كُنْتَ تَفْـعَلُ هذا لَكَانَ أنْفع eğer bunu (böyle) yapmış olsaydın, daha faydalı olurdu; لَوْلا تَابَ لَهَلَكَ eğer tövbe etmemiş olsaydı, helak olurdu; yemin ifadesinin başında لَعَـمْرُكَ hayatın üzerine yemin ederim ki!

ل[2] 1. [harfi cer]: ...e; ...için; ...in lehine; ...den dolayı, .nedeniyle, sebebiyle; diye, uğruna;. yüzünden; ...olduğundan; ...tarafından hazırlanmış, yazılmış; bazen "الى" anlamında kullanılır; ¶ لي , لنا, لَكُم, benim (senin, bizim, sizin) ...im (…in, …imiz) var; انَا لَهَـا buna [bu işe] uygun olan benim; لي عَلَيْه مَال onun bana borcu var; ما لهُ وَ ما عَلَيْه onun hakkı ve onun görevi; onun alacağı ve onun borcu; لَهُ . . . اَنْ…yapmak onun hakkıdır, …yapabilir, ...yapsa yeridir.; …yapabilir, …yapmaya gücü yeter/ kadirdir; . . . لَيْسَ لي اَنْ...yapmak bana yakışmaz, ...yapmam doğru olmaz; ما لَكَ تَفْعَلُ كَذَا bunu ne diye yapıyorsun, niye böyle yapıyorsun;لَكَ هَذَا veya لَكَ ذلكَ bu size kalmış, size bağlı; tamam! kabul!

(i)… اَلَكَ في . . . ya da هَلْ لَكَ في . . . anlaştık! arzu eder misiniz, ister miydiniz; قَــرَأْتُ لَهُ كتَابًا onun [yazdığı] bir kitabını okudum; لا تَدُومُ لَهُ حَال [onun kararı yoktur] hiç bir şeyde istikrar göstermez, قَــامُــو لمُـعَـاوَنَتِنا bizi desteklemeye başladılar; لسَبْع لَيالٍ خَلَوْنَ منْ شَـعْبَان Şaban ayının sekiz gecesi geçmişti; لأول وَهْلَة للمَرَّة الأولى ilk olarak, ilk kez; لأول وَهْلَة ilk anda, ilk görüşte; اَخُوه لأبيه و أمّه özkardeşi, ana baba bir kardeşi;

2. [bağlaç]: ..yapmak için, …yapmak amacıyla; [dilek kipi için edat] ليَكْتُبْ yazsın! [bu kullanımda eğer öncesinde 'ف' veya 'و' var ise 'ل' sakin olarak okunur وَلْيَكْتُبْ;

. . . لأَجْل [mud. kul.] ...için, ...sebebiyle;

. . . لكَيْما /لكَي /لأنْ [fiilden önce, bağlaç] …yapmak için, …yapmak amacıyla;

لكَيْلا ve لِئَلاّ …olmasın diye, …yapmasın diye, …yapmamak için;

. . . لأنّ [isim cümlesinden önce] …sebebiyle; …için; zira… çünkü;

لذلكَ ve لهذا bu yüzden, bu sebeple;

لمَ [لمَا] niçin, ne diye;

لا [olumsuzluk edatı]; hayır!; [olumsuz emir, nehiy edatı] لا تَنَم uyuma!; [mansub nekra isimden önce olumsuzluk için kullanılılır];

لا مسؤولية sorumsuzluk, mesuliyetsizlik;

لا نظام kargaşa, sistemsiz;

اللا نهاية sonsuzluk;

اللا نهائي sonsuz;

اللاتين Latin'ler, Latin halkı;

لاتيني Latin;

اللاتينية Latince;

لادن afyon tentürü ECZ.;

لازورد lacivert taş; gökyüzü;

لازوردي açık mavi, gök mavi;

لأك ⇐ ألأك (b-i, الى ...e) elçi olarak göndermek;

مَلَك ,مَلاك ,مَلأك ç. مَلائك ,مَلائكة melek; elçi, haberci;

مَلائكي melekler ile ilgili, melekler gibi; semavî;

لائكي alf. bkz;

لألأ (لألأة) parıldamak, ışıldamak, [şimşek] çakmak; (بذنبه *kuyruğunu*) sallamak; تلألأ parıldamak, ışıldamak; [şimşek] çakmak;

لألأة parıldama, ışıldama, ışık saçma;

لألاء parıltı, ışıltı; sevinç, [yüzdeki] sevinç parıltısı; inci taciri;

لؤلؤ [cin.is.; tek.is.. ة] ç. لآلي inci ¶ زهر اللؤلؤ papatya, margarit, ilkbahar çiçeği; عرق اللؤلؤ sedef;

لؤلئي inci gibi; inci beyazlığında; ¶ شعير لؤلئي kabuğu soyulmuş ve yuvarlak hale getirilmiş arpa;

تلألؤ parıltı, ışıltı;

متلألئ parıldayan, ışıldayan, ışık saçan;

لأم (*yarayı*) sarmak; (*bşi*) onarmak, tamir etmek;

yok[tur]!; ¶ لا اله الا الله Allah'dan başka tanrı yoktur; لا بد منه bu kaçınılmaz/ zorunludur; لا خير فيه bundan bir fayda gelmez; لا جرم kesinlikle; لا شك şüphesiz; şüphe götürmez;

لا سيما özellikle, hassaten, hele hele;

ألا buraya dikkat edin! bakın! hey!;

بلا ...siz, ...olmaksızın;

ولا [olumsuzluk ifadesinden sonra] ne de [yapmadı, olmadı vb.]; hatta, bile [yine حتى ولا] örn. لم يعطني حتى ولا قرشا bana bir kuruş bile vermedi; ... لا... ولا... ne ...ne de...

لا أبالية kayıtsızlık, aldırmazlık;

لا أدرية şüphecilik, septisizm; bilinemezcilik, agnostisizm;

ألا أنا nesnel kainat FELS.;

لا أنانية özgecilik, diğerkamlık;

لا جنسية vatansız, haymatlos;

لا ديني dinsiz, tanrıtanımaz;

لا دينية dinsizlik, tanrıtanımazlık;

لا سامي Yahudi aleyhtarı;

لا سامية Antisemitizm;

لا سلكي telsiz; kablosuz haberleşme, telsiz yayını; ¶ اشارة لا سلكية telsiz mesajı;

اللا شعور şuursuzluk, bilinç kaybı

لا شعوري bilinçsiz, şuursuz;

لا شيء hiç, hiç bir şey;

لا شيئية yokluk; hiçlik,

لا مبالاة ve لا مبالية kaygısızlık, aldırmama;

لا مركزية sorumluluğun dağıtılması, ademi merkeziyetçilik;

(*bşi*) kaynak/ lehim yapmak; لأم *u* (لأمة, لؤم, ملأمة) kötü/ adi/ şerli/ aşağılık/ adi olmak; لاءم (*b-ile*) anlaşmak, [elbise] (*b-e*) uymak, yakışmak, gitmek; (*bşe*) uymak, münasip/ uygun, yerinde olmak; (*bş ile*) uyum/ ahenk içinde olmak; [iklim, hava, yiyecek] (*b-e*) yaramak, sıhhatine/ sağlığına iyi gelmek; (بين ... و ... *...ile ...in aralarını*) bulmak, (بين ... و ... , *...ile,...i*) uzlaştırmak, birleştirmek; (بين *farklı şeyleri*) bir düzene koymak; ألأم şerefsizce davranmak; تلاءم ⇑; onarılmak, düzeltilmek, tamir edilmek; (مع*...ile*) uyum göstermek; التأم onarılmak, tamir edilmek, ıslah edilmek; birbirine kaynamak, lehimlenmek; uyum/ ahenk içinde olmak, uyum/ ahenk göstermek, birleşmek; birbirine yapışmak; [yara] kapanmak, iyileşmek; [insanlar] toplanmak, bir araya gelmek; [heyet, komite, kongre] toplanmak; toplanmak;

لأم [yarayı] sarma; birleşme, birbirine kaynama; onarım, tamirat;

لؤم adilik, alçaklık, kötülük; cimrilik;

لئم barış; anlaşma, birleşme, uyuşma, uzlaşma; uyum gösterme;

لئيم ç. لئام, لؤماء, لؤمان alçak, adi, şerefsiz; cimri, pinti;

ملاءمة uygunluk, uyum, ahenk, uyuşma; uzlaşma, bağdaşma; katılma, muvafakat;

ملائم (ل*...e*) uygun, münasip, yerinde; (ل*...ile*) uyum/ ahenk içinde, uyum gösteren;

لام "ل" harfinin adı;

لاما lama ZOO.;

لانش İng.> ç. ـات motorlu tekne, bot;

لاهاي Lahey şehri;

لاهوت ilah, tanrı; kutsal, varlık; ¶ علم الاهوت ilahiyat, teoloji;

لاهوتي ilahiyat ile ilgili; ilahiyat bilgini, teolog;

لاهوتية ilahiyat, teoloji;

لاهور Lahor şehri;

لأواء sertlik, katılık;

لأي yavaşlık, ağır hareket etme; sıkıcılık, bunaltıcılık; ¶ بعد لأي sonunda, nihayet!;

لائكي Fr. > laik, seküler;

لائكية laiklik, sekülerizm

لب *u* (لب) (ب *bir yerde*) kalmak, yaşamak; _(لبابة) *u* (لببت) _ ve (لبب) *a* (لببت) zeki, akıllı olmak; لبب [ekin] tanelenmek; تلبب (ل*...e*) hazırlanmak;

لب ç. لبوب [ceviz, badem vb.] iç; öz, cevher; asıl, en iyi kısım; kalp; akıl, zekâ;

لبة ç. ـات göğsün üst kısmı;[hayvan] boğaz;

لبة altın kolye MIS.;

لبب ç. ألباب göğsün üst kısmı; hayvanın boğazı; martingal kayışı;

لباب öz, cevher; asıl, en iyi kısım; لباب خشب selüloz;

لبيب anlayışlı, zeki;

تلبيب ç. تلابيب yaka; ¶ ... أخذ بتلابيب birinin yakasına yapışmak;

لبؤة ç. ـات dişi aslan;

لَبَتَة sazan ZOO. Cyprinus carpio;

لَبِثَ *a* (لُبَاث, لَبَث, لُبْث) oyalanmak; (ب *bir yerde*) kalmak, [bir süre] bulunmak; [muzari fiil ile birlikte kullanım] ...yapmaya devam etmek, ...yapmayı sürdürmek, ...yapıp durmak ¶ ... ما لَبِثَ انْ ya da حتّى/لَمْ يَلْبَثْ اَنْ ...yapması hiç vakit almadı,...çabucak oldu/ bitti, ...ile hiç oyalanmadı; لَبِثَ يَفْعَلُهُ bir süre böyle yaptık, bunu yaptık; تَلَبَّثَ oyalanmak; (ب *bir yerde*) bir süre kalmak/ durmak;

لُبْث oyalanma, gecikme; kısa bir süre durmak, kalma;

لُبْثَة kısa süreli gecikme; rotar; mola

لَبْخ [cin. is; tek.is. ة] bir akasya cinsi BOT.;

لَبْخَة ç. لَبَخَات yakı, yara lapası; lapa; deriyi yumuşatıcı merhem;

لَبِيخ şişko, yağlı;

لَبَدَ *u* (لُبُود) (ب *bşe*) yapışmak, (ب *bir yerde*) kalmak, bulunmak; لَبَّدَ (*yünü*) keçeleştirmek; (*bşi*) keçe kaplamak; büzüp kalınlaştırmak; اَلْبَدَ (ب...*e*) sıkıca yapışmak; تَلَبَّدَ II; birbirine yapışmak; keçeleşmek; sıkıştırılmak, preslenmek; bulutlanmak; [gökyüzü] (بالغُيُوم *bulutlar ile*) kaplanmak; [yüz] kararmak;

لِبْد ç. لُبُود, اَلْبَاد keçe; لُبُود مِن الْغَمَائِم yoğun bulut kümeleri;

لَبَد yün

لَبِد yapışık, yapış yapış, sıkıca birbirine geçmiş;

لِبْدَة ç. لِبَد [aslan] yele; fesin altına giyilen bir çeşit yün başlık MIS.; [dervişlerin giydiği] keçe külah

لُبْدَة ç. لُبَد keçe, birbirine geçmiş yün;

لَبَّاد keçe imal eden, keçeci; keçe;

لُبَّادَة eğerin altına koyulan örtü; (ç. لَبَابِيد) keçe başlık;

مُلَبَّد bulutlu, bulutlarla kaplı [gökyüzü]

مُتَلَبِّد ç. -آت

لَبِسَ *a* (لُبْس) (*elbiseyi* vb.i) giymek; لَبَّسَ (*b-e, bşi*) giydirmek; (*bşi*, ب...*ile*) sarmak, örtmek; (*bşi*, ب...*ile*) kaplamak; (*b-nin*) her tarafını kaplamak [titreme, solgunluk vb.] her tarafına yayılmak; (*bşi*, على *b-nin*) anlayamayacağı şekilde vermek, (*bş ile* على *b-nin*) aklını karıştırmak, zihninde karışıklığa sebep olmak; (على *b-i*) aldatmak, kandırmak; لاَبَسَ (*b-ile*) samimi/ yakın olmak; (*b-ile, bş ile*) yakın ilişkisi bulunmak; [çevre, şartlar] (*b-i*) kuşatmak, sarmak; اَلْبَسَ (*b-e, bşi*) giydirmek; (*bşi*) sarmak, kaplamak; تَلَبَّسَ (ب *bşi*) giymek; (ب *bşe*) sarınmak; giyinmek; (ب *bşe*) karışmak, dahili bulunmak; (ب *bşe*) burnunu sokmak; (على *b-e*) karışık/ zor/ içinden çıkılmaz gelmek; اِلْتَبَسَ (على *b-e*) karışık/ zor/ içinden çıkılmaz gelmek; (ب *bşe*) karışmak; (*bşi*, ب *bş ile*) karıştırmak, (*bşi*, ب bş) zannedip yanılmak; (ب *bşden dolayı*) kafası karışmak;

لُبْس ve لُبْسَة karışıklık, şüphelilik, kesin olmama, anlaşılmazlık; كَانَ فِي لُبْسٍ مِن اَمْرِهِ biri hakkında şüpheleri bulunmak;

لِبْس ç. لُبُوس giyecek; kıyafet;

لِبْسَة giyiniş, giyim tarzı;

لِباس ç. اَلْبِسَة, ـآت giyecek, elbise; kıyafet; kılık; erkek külodu MIS., SUR.; ¶ لِبـاس الرَّأس başlık; لِباس التَّقْوَى alçak gönüllülük, tevazu; لِباس رَسْمِي ve لِباس عَسْكَرِي resmi/ askeri elbise, üniforma; لِباس السَّهْرَة gece elbisesi; لِباس وَطَنِي milli kıyafet; البِسَة جَاهِزَة hazır elbiseler;

لَبِيس giyilmiş; (ç. لَبَائِس, لُبُس) kullanılmış, müstamel elbise; eş, benzer, Nil sazanı ZOO.;

لَبُوس elbise; fitil, supozituvar TIP.; لَبُوس رَسمِي üniforma, resmi elbise;

مَلْبَس ç. مَلابِس elbise, giysi, giyecek; [çoğ] kıyafet; kostüm ¶ مَلْبَس الوِقَايَة koruyucu elbise; مَلابِس التَّشْرِيف tören elbisesi; مَلابِس الدَّاخِلِيَّة وَ خَارِجِيَّة elbise ve iç çamaşırları; مَلابِس رَسْمِيَّة üniforma, resmi elbise; مَحَلّ المَلابِس hazır elbiselerin satıldığı mağaza;

تَلْبِيس giydirme; (بـ...*ile*) kaplama; kaplama işi; duvar sıvama; hile, kandırma;

تَلْبِيسَة fitil, supozituvar TIP.;

مُلابَسَة ilişki, yakınlık; مُلابَسات [çoğ] ilişkiler; birlikte gelişen olay/ vakıa; çevre, çevreleyen şartlar;

إلْبَاس giydirme;

تَلَبُّس: قَضَايَا التَّلَبُّس cürmü meşhut suçlar, sanığın suç üstü yakalandığı suçlar HUK.;

اِلْتِبَاس karışıklık, karmaşıklık, şüphelilik, şüphe | رَفْع الالْتِبَاس şüphenin, karışıklığın, anlaşılmazlığın giderilmesi; اَحَاطَ بِه الالْتِبَاس anlaşılmaz/ içinden çıkılmaz olmak;

مَلْبُوس kullanılmış, müstamel, eski [giysi]; çıldırmış ya da vecid halinde MIS.;

مَلْبُوسَات giyecekler;

مُلَبَّس karışık, anlaşılmaz; kaplama; şeker kaplı; (ç. ـآت) şekerleme;

مُتَلَبِّس suçüstü, cürmü meşhut halinde;

مُلْتَبِس karışık, anlaşılmaz, içinden çıkılamayan; şüpheli, kesin olmayan;

لَبَطَ *u* (لَبْط) (*b-i*) yere vurmak, yere atmak, yere çalmak/ yıkmak; لَبِطَ *i* tekmelemek ;

لَبُقَ *u* (لَبَاقَة) becerikli/ mahir/ usta/ kabiliyetli olmak; لَبِقَ *a* (لَبَق) ⥣; [elbise, giyecek] (بـ *b-e*) uymak, olmak; لَبَّقَ (*bşi*) uydurmak, ayarlamak;

لَبَق beceriklilik, ustalık; maharet, hüner; uygunluk, münasip olma;

لَبَاقَة beceriklilik, ustalık; maharet, hüner; münasip olma, uygunluk; zariflik, zerafet, incelik, nezaket;

لَبِق mahir, hünerli; usta, becerikli; zarif, ince, nazik; uygun, münasip;

لَبِيق becerikli, usta; mahir, hünerli, zarif, ince;

[1] لَبَكَ *u* (لَبْك) ve لَبَّكَ (*bşi*) karmak, karıştırmak; (*işi*) karıştırmak, birbirine sokmak; لَبِكَ *a*, تَلَبَّكَ ve اِلْتَبَكَ karışmak, birbirine girmek, düzeni bozulmak;

لَبْك ve لَبْكَة karışım; karışıklık, düzensizlik, kargaşa

[2] لَبَّيْكَ bkz. لبي

لَبْلَبَ [anne] (*çocuğunu*) okşamak, sevmek;

لَبْوَة ç. لَبَوَات dişi aslan;

لَبِي ⇐ لَبَّي (davete, çağrıya) karşılık vermek, icabet etmek; (isteği, emri) yerine getirmek; ¶ لَبَّي دَاعِيَ رَبِّه veya لَبَّي نِدَاءَ رَبِّه Hakkın rahmetine kavuşmak, vefat etmek; لَبَّيْكَ Emret!, buyur!, ≈ sana karşı boynum kıldan ince;

تَلْبِيَة [çağrıya, isteğe, davete] karşılık verme, itaat etme, boyun eğme; ¶ تَلْبِيَةً لِ... ...e uygun olarak, uyarınca; تَلْبِيَةً لِدَعْوَتِه davetine icabet ederek, karşılık vererek, veya davetine icabet olsun diye, karşılık vermek için;

لِيبِرِيَا Liberya;

لَتَّ u (لَتّ) (bşi) ezmek, ezip toz haline getirmek; (unu) su ile karıştırmak; (hamuru) yoğurmak; (bşe, بِ...i) dolamak, sarmak; gevezelik etmek MIS.; ¶ لَتَّ عَجَنَ فِي مَسْأَلَة bir meseleyi ağzında [yeni bir şeyler söylemeden] geveleyip durmak;

لَتّ gevezelik, boş konuşma. MIS.;

لَتَّات geveze, çalçene, çenesi düşük MIS.;

لِتْر ç. ـآت litre;

لِتْوَانِيَا Litvanya;

اَلَّتِي "اَلَّذِي" kelimesinin müennesi;

لَثَة bkz. لثو

لَثِغَ a (لَثَغ) peltek olmak, bazı harfleri doğru telaffuz edememek [özl. س harfini ث veya ر harfini غ telaffuz etmek] ¶ لَثِغَ بِالسِّين س harfini ث telaffuz etmek;

لُثْغَة pelteklik, telaffuz bozukluğu [özl. س yerine ث ya da ر yerine غ];

اَلْثَغ müe. لَثْغَاء ç. لُثْغ peltek; [ر harfini غ

لُبْلُب , لَبْلَب sevgi, şefkat [özl. anne sevgisi];

لَبْلُوب ç. لَبَالِيب filiz, sürgün MIS.;

لَبِنَ ⇐ لَبَّنَ tuğla yapmak; اِلْتَبَنَ [bebek] süt emmek; لبن

لَبِن , لِبْن [cin.is.] pişirilmemiş tuğla, kerpiç;

لَبِنَة [tek.is.] ç. ـآت- tuğla, kerpiç;

لَبَن ç. أَلْبَان , لِبَان süt; yoğurt SUR.; أَلْبَان [çoğ.] süt mamülleri ¶ لَبَن الخَض yayık ayranı; شِرْش اللَّبَن kesilmiş sütün suyu;

لَبَنِي süte ait, süt [na't]; sütlü, süt özelliğinde, süt gibi;

لَبَنِيَّة sütlü bir yiyecek;

لَبَان göğüs;

لُبَان reçinesi elde edilen bir bitki;

لِبَان süt emme; çekme halatı MIS. ¶ أَخُوهُ (أُخْتُهُ) بِلِبَان أُمِّه b-nin süt kardeşi;

لَبَّان tuğla/ biriket imal eden; sütçü;

لُبَانَة ç. لُبَان ,ـآت amaç, gaye, istek, hedef; iş, girişim, teşebbüs, yatırım;

لِبَانَة süt mamülleri üretimi, mandıracılık, sütçülük;

لَبِنَة , لَبُون ,لَبُونَة ç. لِبَان ,لُبْن ,لَبَائِن sağmal, süt veren, ¶ حَيَوَان لَبُون memeli hayvan;

لُبْنَان Lübnan;

لُبْنَانِي Lübnan... Lübnana ait, Lübnan'a ait; (ç. ـون) Lübnanlı

مَلْبَن Mısır nişastası, şeker, fıstık ile yapılan bir tatlı çeşidi;

مَلْبَنَة mandıra;

olarak] telaffuz eden;

لَثَمَ *a* (لَثْم) (*bşi*) öpmek; لَثَّمَ (*ağzını*) örtü ya da elbisesinin ucuyla 'لِثَام' ile kapamak, تَلَثَّمَ ve اِلْتَثَمَ (*ağzını*) örtü, 'لِثَام' ile örtmek; örtünmek, kendini örtmek, sarınmak;

لَثْمَة öpücük;

لِثَــام (sadece) ağzı örtmekte kullanılan peçe gibi örtü; örtü, örtünülen şey;

مُلَثَّم ve مُلْتَثِم ağzını örtmüş;

لِثَة ç. لِثًى ,-آت dişeti;

لِثَوِي dişeti ile ilgili;

الحُرُوف اللِثَوِيَّة peltek telaffuzlu harfler;

لَجَّ (لَجَجْتُ) *a* ve (لَجِجْتُ)i (لَجَج, لَجَاج, لَجَاجَة) inatçı/ dik kafalı/ söz dinlemez olmak; (في ...*de*) diretmek, inat etmek; (في ...*de*) ısrar etmek, ısrarcı davranmak; (في ...*i*, *yapmayı*) sürdürmek; (على *b-i*, ب...*için*) sıkıştırmak, (على *b-den*, في...*i*, *yapmasını*) ısrarla istemek; [kavga, açlık vb.] (ب*b-i*) bitkin/ halsiz düşürmek, takatini kesmek; لَاجَّ (*b-ile*) inatla tartışmak ya da çekişmek; اِلْتَجَّ gürültü olmak, [sesler] birbirine girmek; [deniz] azmak, köpürmek, çok dalgalı olmak; gürüldemek;

لُجّ ve لُجَّة ç. لُجَج, لِجَج denizin derinlikleri; derin boşluk/ çukur; gecenin koyu karanlığı;

لُجِّي dibine ulaşılmaz, çok derin;

لَجَّة gürültü, yaygara;

لَجَاجَة münakaşacılık, inatçılık, dikkafalılık, ısrarcılık, diretme;

لَجُوج ve لَاجّ inatçı, dikkafalı, ısrarcı, direten, dediğim dedik;

لَجَأَ *a* (لَجْء, لُجُوء) ve لَجِأَ *a* (لَجَأ) (الى...*e*) sığınmak; (الى ...*e*) başvurmak; لَجَّأَ (*b-i*, الى ...*e*) zorlamak, mecbur etmek; أَلْجَأَ (*b-i*) sığındırmak, korumak, himaye etmek; (أمْرَهُ , *işlerini* الى *b-e*) bırakmak, emanet etmek; اِلْتَجَأَ (الى ...*e*) sığınmak,

مَلْجَأ ç. مَلَاجِئ sığınma yeri; sığınak, barınak; ev, ¶ مَلْجَأ الأَطْفَال anaokulu, kreş; مَلْجَأ الأَيْتَام yetimevi, yetimhane; مَلْجَأ الشُّيُوخ huzurevi; مَلْجَأ العُمْيَان körler okulu; مَلْجَأ العَجَزَة huzurevi; مَلْجَأ مُضَاد (ضِدّ) للغَارَات الجَوِّيَّة hava saldırısı sığınağı; مَلْجَأ النَوَوِي hava saldırısı sığınağı; nükleer saldırı sığınağı;

اِلْتِجَاء (الى...*e*) sığınma; iltica;

لَاجِئ sığınan; mülteci, sığınmacı; göçmen, muhacir; sığınak, huzurevi, yetimhane vb.de kalan;

لَجَب gürültü, kargaşa; büyük ordu;

لَجِب gürültülü;

لَجْلَجَ ve تَلَجْلَجَ sözü tekrarlayıp durmak, lafı ağzında gevelemek; kekelemek;

لَجْلَجَة kekeleme;

لَجْلَاج kekeleyen, kekeme;

مُلَجْلَج (sürekli) tekrarlanan, [söz vb.]

لَجَمَ *u* (لَجْم) (*bşi*) dikmek; (*ata*) gem vurmak KNŞ.; أَلْجَمَ ve لَجَّمَ (*ata*) gem vurmak; (*b-i*) zaptetmek, durdurmak, frenlemek; (*atın*) dizginlerini çekmek, dizginlemek; اِلْتَجَمَ gem vurulmak, kontrol altına alınmak, dizginlenmek [yine MEC.];

لجام ç. لُجُم ,اَلْجِمَة gem;

مُلْجَم ve مَلْجُوم gem vurulmuş;

لجن *a* (لَجْن) (ب...*e*) yapışmak, yapışık olmak; [tarak] kirlenmek;

لَجْنَة ç. لِجَن ,لِجَان ,-آت komite, komisyon, heyet, kurul ¶ لَجْنَة التَّحْقِيق inceleme, teftiş kurulu/ heyeti, tahkikat kurulu; لَجْنَة ادارِيَّة yönetim kurulu, idari kurul; لَجْنَة الامْتِحَان imtihan heyeti; لَجْنَة الانْضِبَاط disiplin kurulu; لَجْنَة التَّنْفِيذِيَّة icra kurulu; لَجْنَة صُلْحِيَّة jüri, hakemler kurulu; لَجْنَة فَرْعِيَّة alt kurul; لَجْنَة قَارَّة (مُسْتَدِيمَة) daimi kurul; لَجْنَة المُرَاقَبَة denetim kurulu;

لُجَيْن gümüş;

لُجَيْنِي gümüş [na't];

لح *u, i* (لَحّ) [akrabalık] yakın olmak; اَلَحّ yalvarmak, (في ...*de*) ısrar etmek, ısrarcı olmak; (على *b-i*) sıkıştırmak, (على *b-e*) rahat vermemek; (على *b-i*, في veya ب ...*e*, *yapmaya*) zorlamak, mecbur etmek;

لحح ve لاَحّ yakın, dar;

لحوح inatçı, dikkafalı;

ملحاح ⇑; zorlayan; ısrarcı davranan;

الحاح zorlama, mecbur etme; ısrarcılık; kaçınılmaz, zorunluluk, ihtiyaç; ¶ في الْحَاحٍ ya da بِالْحَاحٍ ısrarla, ciddi bir şekilde;

ملح zorlayan, zorlayıcı; inatçı; azimli, sebat gösteren; sıkıştıran; ısrarlı;

لاحب açık, kullanılan [yol]; elektrot;

لحج Lahec [Yemen'de bir şehir ve sultanlık];

لحد *a* (لَحْد) mezar kazmak; (*b-i*) gömmek; doğru yoldan sapmak, istikametten ayrılmak; inancını terk etmek; (الى ...*e*) eğilmek, meyletmek; الْحَدَ bkz. لَحَدَ; الْتَحَدَ sapmak, yoldan çıkmak; inancını yitirmek, kâfir olmak; (الى ...*e*) eğilmek, meyletmek;

لَحْد ç. لُحُود mezar [lahit];

لَحَّاد mezar kazan, mezarcı;

الْحَاد ilhat, dinden çıkma, irtidat; bir inanca/ kabul edilmiş doğruya karşı çıkma;

الْحَادِي [na't] inkârcılıkla ilgili, inkârcı..., Allah'ı inkâr eden;

مُلْحِد inkârcı, münkir, mülhit, inançsız; (ç. مَلاَحِدَة ,-ون) mürtet; inançsız kişi;

لحس *a* (لَحْس) [güve, kurt vb.] (*bşi*) yiyip bitirmek; لحس *a* (لَحْس) (*bşi ,tabağı*) sıyırmak, [dil ile] yalamak;

لَحْسَة sıyırış; az bir şey, miktar;

مَلْحُوس sıyrılmış, yalanan [yiyecek vb.];

ç. مَلاَحِيس geri zekalı MIS.;

لحظ *a* (لَحْظَان ,لَحْظ) (*b-e, bşe*) bakmak, (*bşi*, اَنَّ...*oluşunu, ...i*) gözlemek, izlemek; لاَحَظَ = لَحَظَ ; (*bş*) gözüne çarpmak, (*bşi*) bir an farketmek; (... اَنَّ ...*e, ...olduğuna*) dikkatleri çekmek; (*bşe*) hesaba katmak, (*bşi*) göz önüne almak; (*bşe*) dikkat etmek; (*bşi*) gözden geçirmek; ¶ ... مِمَّا يُلاَحَظ اَنَّ ... ...olduğu gözlenmiştir/ dikkati çekmektedir, لاَحَظَ عَلَيْهِ شَيْءٌ birindeki bir şey dikkatini çekmek;

لَحْظ ç. اَلْحَاظ bakış;

لَحْظَة ç. لَحَظَات bir anlık bakış, göze çarpma; an, çok kısa süre ¶ اَللَّحْظَة الرَّاهِنَة

[içinde bulunduğumuz] şu an, tam şimdi; في لَحْظَة [göz açıp kapayıncaya kadar] hemen, çabucak; في هـذه اللَحْظَة şu an; في لَحَظَات bir kaç dakika içinde;

لَحْظَتَئذ o an;

مُلاحَظَة ç. آت- görme; gözlem; not, açıklama, yorum; dikkat; kontrol, gözden geçirme; ¶ ذو مُلاحَظَة önemli, dikkat çekici;

لَحظَة ç. لَوَاحِظ göz; bakış;

مَلْحُوظ dikkatleri çeken, önemli;

مَلْحُوظَة ç. آت- gözlem; not; fikir/ düşünce beyanı;

مُلاحِظ yönetici, teftiş eden, gözden geçiren, kontrol eden, gözetmen;

مُلاحَظ : وَ الْمُلاحَظ أنَّ . . . [yine] ...olduğu açıkça görülmekte/ dikkatleri çekmektedir;

لَحَف a (لَحْف) (b-nin) üstünü örtmek; ألْحَف (bşi) ısrarla istemek, (bşde) ısrarcı davranmak; تَلَحَّف ve التَحَف (ب ile) örtünmek;

لِحف [dağ için] etek;

لِحَاف ç. ألْحِـفَـة , لُحُف örtü, battaniye; çarşaf; [kendisine sarınılan] örtü, çarşaf;

مِلْحَف ve مِلْحَفَة ç. مَلاحِف örtü, battaniye; [kadın örtüsü olarak] çarşaf; [yatak örtüsü] çarşaf;

إلْحَاف aşırı ısrar, sıkıştırma

مُلْتَحِف (ب ile) örtünmüş, sarınmış;

لَحِق a (لَحَاق, لَحْق) (b-i ya da ب b-i) yakalamak, ele geçirmek; (bşe ya da ب bşe) yetişmek, ulaşmak; (ب ...e) yapışmak, tutunmak; (b-i) izlemek, (b-nin) peşinden gelmek; (ب ...ile) birleşmek; (ب okula, kuruma vb.e) girmek, katılmak (ب bir hizmete, askere vb.e) başlamak, gitmek; [felaket, afet,hasar] (b-nin) başına gelmek, [felakete, hasara] uğramak; (b-e) düşmek, (b-nin) vazifesi olmak; لاحَق (b-i) izlemek; (b-nin) peşinde olmak, (b-nin) izini sürmek; ألْحَق (bşi, ب ...e) katmak, ilave etmek, dahil etmek, (bşi ب... in) içine almak; (bşi, ب ile) birleştirmek; (bşi, ب kuruma, kuruluşa) dahil etmek, sokmak, almak; (bşi, ب b-nin) başına getirmek (b-i, bşe, hasara, zarara) uğratmak; أُلْحِق [edil.] (kuruluşa, hizmete, vb.e) girmek, kabul edilmek, alınmak; تَلاحَق hemen peşinden gelmek; birbirini izlemek; birbirinin peşinde olmak; sıraya, diziye katılmak التَـحَق (ب ..e) yetişmek; (ب ...i) yakalamak, (ب okula, üniversiteye, derneğe, işe, orduya) girmek, katılmak, kaydolmak; (ب göreve, makama) gelmek, geçmek; (ب ...ile) bağlantılı/ ilintili olmak; sadık/ bağlı olmak ¶ التَحَق بِالحُكُومَة kamu teşebbüsünde devlet hizmetinde çalışmaya başlamak; اسْتَلْحَق (bşi) kendine nisbet etmek, sahiplenmek;

لَحَق ç. ألْحَاق ekime müsait, selin getirdiği toprak, alüvyon;

لَحَقِي : مَـوَاد لَحَـقِـيَّـة aşıntı JEO.; selin getirdiği toprak, alüvyon;

لِحَاق (ب ...e) girme, katılma, dahil olma; (ب ...e) üyelik

مُلاحَقَة ç. آت- iz sürme, peşine düşme,

takip; kovuşturma, takibat;

الْحَاق ekleme, ilave etme, katma, (ب *kuruluşa*) girme, kabul edilme, üye olma;

الْتِحَاق (ب ...*e, işe, derneğe*) girme; (ب ...*e*) katılma, kaydolma, yazılma (ب ...*e*) yetişme, ulaşma;

اسْتِلْحَاق ilhak etme, sahiplenme; babalığın kabulu HUK.;

لاَحِق ulaşan, yetişen; yakalayan, daha sonraki, izleyen, peşi sıra gelen; eklenen, ilave, ek [s.]; لاَحِقًا sonradan, peşisıra gelerek

لاَحِقَة ç. لَوَاحِق ek, ilave; لَوَاحِق [çoğ.] ekler, ilaveler; müştemilat, aksesuarlar;

مُلْحَق (ب *bşe*) eklenmiş, ek, ilave (ب ...*e*) dahil edilmiş; (ب *bşe*) bitişik; haşiye olarak, dipnot olarak yazılı/ basılı; bağlı, tabi; içine alınmış, dahil edilmiş, ilhak olmuş; ek, ilave; (ç. مَلاَحِق,-آت) ek, ilave, zeyl, lahika, [yine gazete, dergi vb. için]: [zarf içindeki] mektup; madalyon, pandantif; römork; müştemilat, ek yapılar; ç. (-ون) ataşe DİPL.; asistan; مُلْحَقَات [çoğ.] bağlı bölgeler, bağlı semtler; مُلْحَق بَحْرِي deniz ateşesi; مُلْحَق عَسْكَرِي askeri ateşe; مُلْحَق حَرْبِي basın ateşesi;

مُتَلاَحِق kesintisiz, ard arda, peşpeşe, sürekli ¶ مُتَلاَحِق الْحَرَكَة sürekli hareket eden;

لَحَمَ *u* (لَحْم) (*bşi*) [kaynak yaparak] birleştirmek, lehimlemek; لَحِمَ *a* yapışmak, yapışıp kalmak; لَحَّمَ (*bşi*) lehimlemek, kaynakla birleştirmek; تَلاَحَمَ karşılıklı/ birbirine karşı çetin bir savaşa girmek; birbirine yapışmak/ geçmek; birbirine sıkıca tutunmak, birleşmek; الْتَحَمَ (ب ...*e*) yapışmak, tutunmak; [iki ordu] birbirine girmek, karşılaşmak; birbirine yapışmak; birbirine geçmek; [yara] kapanmak, iyileşmek; 1

لَحْم ç. لُحُوم, لِحَام et; بِلَحْمِهِ و شَحْمِهِ etiyle kemiğiyle;

لَحْمَة [tek. is.] et parçası

لَحْمَة ya da لُحْمَة ç. لُحَم [kumaşta] atkı, argaç; motif;

لُحْمَة akrabalık, yakınlık;

لَحْمِيَّة konjonktiv TIP.;

لَحِم etli, yağlı, şişman; etobur;

لِحَام ç. -آت lehimleme; kaynak ile birleştirme, kaynak; kaynak; kaynak lehim yeri;

لَحَّام kasap; kaynakçı; lehimci;

لَحِيم etli, şişman;

لَحَامَة etlilik, yağlılık, şişmanlık;

مَلْحَمَة ç. مَلاَحِم savaş, cenk;

مَلْحَمِي: شِعْر مَلْحَمِي kahramanlık şiiri;

الْتِحَام birleşme; yapışma; birlik, bağlanma; ayrı parçaların birleşmesi, kaynama TIP.; kavga, dövüş;

مُلْتَحِمَة konjonktiv TIP.;

لَحَنَ *a* (لَحْن, لُحُون, لَحَانَة) (في كَلاَمِهِ *konuşmasında*) [dilbilgisi/ irab olarak] hatalar yapmak; لَحِنَ *a* zeki, akıllı olmak; لَحَّنَ şarkı söylemek; terennüm ile/ makam ile okumak, söylemek; (*şarkıyı*) seslendirmek, (*bşi. konuşmayı*) kırık/ bozuk bulmak;

لَحْن ç. أَلْحَان ezgi, melodi, nağme, beste;

dilbilgisi hatası, irab hatası;

لَحِن zeki, akıllı,

تَلْحِين ç تَلاحِين düzenleme. aranjman MÜZ..;

تَلْحِينِي şarkı gibi söylenebilen, terennüm edilebilen;

مَلْحُون [irab açısından] hatalı, yanlışları bulunan [ifade]; fasih olmayan, konuşma dilinde olan şiir MAĞR.;

مُلَحِّن düzenleyen, besteleyen MZK.;

(لحو ve لحي) لَحَى a ve لحا u (لَحْي) (b-e) sövmek, kaba sözler söylemek/ sarfetmek; تَلاحَى birbirine karşı⇑; اِلْتَحَى sakal bırakmak;

لَحْو ve لَحْي sövme, çirkin/ kaba söz sarfetme/ söyleme;

لَحْي müs. لُحِي, اَلْحٍ ç., لَحْيَان çene kemiği;

لِحْيَة ç. لُحًى sakal ¶ اَطْلَقَ لِحْيَتَهُ sakal bırakmak, لِحْيَةُ التَّيْسِ teke sakalı BOT. Tragopogon porrifolium;

لِحَاء [bazı ağaçlardaki] iç kabuk; [beyin, böbrek vb.] kaplayan dış tabaka, zar;

اَلْحَى uzun sakallı

مُلْتَحٍ sakallı, مُلْتَحٍ بِلِحْيَةٍ سَوْدَاءَ kara sakallı bir adam

لخص ⇒ لَخَّصَ (sözü, yazıyı) kısaltmak; (bşi) özetlemek, özetini çıkarmak; (bşi) iktibas etmek, (b-den) alıntı yapmak; (bşin) özünü vermek, anahatlarını vermek; يُلَخَّص [edil.]. . . في انّ ...olarak özetlenebilir, özet olarak, ...olduğu söylenebilir; تَلَخَّصَ (في ile) özetlenmek, kısaca(في ...ile) ifade edilmek;

تَلْخِيص (metni, konuşmayı) kısaltma; özetleme; özet; önemli/ temel noktalar;

مُلَخَّص kısaltılmış; özet; (ç. -آت) alıntı, iktibas, özet;

لَخْلَخَ (bşi) sarsmak, sallamak; تَلَخْلَخَ sallanmak;

مُلَخْلَخ sallanan, yerinde sabit olmayan;

لُخَمَة ağır kanlı, ağır hareket eden; beceriksiz, elinden iş gelmez;

لَخَن pis/ iğrenç koku;

اَلْخَن müe. لَخْنَاء ç. لُخْن iğrenç/ pis kokulu;

لِدَة bkz. ولد

[2] لَدَّ u (لَدّ) (b-ile) şiddetli bir tartışma yapmak,

لَدَّدَ (ب b-nin) ayıplarını/ kusurlarını yaymak, ifşa etmek; (b-i) şaşırtmak, kafasını karıştırmak; تَلَدَّدَ şaşırıp kalmak, nereye gideceğini bilememek; inatçı/ dikkafalı olmak;

لَدَد şiddetli tartışma, anlaşmazlık;

اَلَدّ, لَدُود müe. لَدَّاء ç. لُدّ, لِدَاد, الدَّاء kızgın, öfkeli, azılı, amansız, acımasız [düşman, hasım]; ¶ عَدُوٌّ الَدّ baş düşman, kanlı bıçaklı düşman; عَدُوّ اَلَدّ ⇑;

مُتَلَدِّد dikkafalı, söz dinlemez, serkeş, asi;

لَدَغَ u (لَدْغ) [yılan] (b-i) sokmak; (b-e بِكَلِمَة söz ile) sataşmak (b-i) incitmek, (b-i) iğnelemek, iğneleyici söz söylemek;

لَدْغَة [yılan] sokma; ısırık [yılan];

لَدِيغ [müz. ve müe] ç. لُدَغَاء, لَدْغَى yılan sokmuş; [havyan tarafından] ısırılmış;

[1] لَدُنَ u (لُدُونَة, لَدَانَة) yumuşak/ esnek/ elastiki olmak; لَدَّنَ (bşi) yumuşatmak; (bşi) yatıştırmak, sakinleştirmek, hafifletmek;

لَدْن ç. لِدَان, لُدْن yumuşak; esnek, elastiki;

plastik; yumuşak huylu;

لَادِن afyon tentürü ECZ.;

لَدَانَة ve لُدُونَة yumuşaklık, esneklik, elastikiyet;

لَدَائِن plastik eşyalar;

لَدُن² [mud. meb. kullanım] ...yanında, ...de, yakınında; ...in önünde/ huzurunda; ...in hakimiyetinde, ...in mülkiyetinde; من لَدُن... ...den, ...tarafından, ...katından; ...den beri/ itibaren, ...olalı; [bağlaç] ...den beri, ...olalı, ...dığından beri; لَدُن ان... ⇑;

لَدُنّي [من لَدُن الله] ledünni, ilhami, ilham yolu ile; العِلْم اللدُنّي ,العُلوم اللَدُنيّة ilmi ledün, ilham yolu ile kazanılan bilgi TSV.;

لَدَى [meb. mud. kullanım] [zaman ve yer için] ...de; ...in önünde/ huzurunda; ¶ لَدَى الحَاجَة ihtiyaç halinde, gerekmesi halinde; لَدَيْه... onun ...i var; ما لَدَيْك senin durumun, içinde bulunduğun hal; لَيسَ لَدَينَا غَيرُ ما... ...den başka/ fazla bir şey bilmiyoruz.;

لَذّ a (لَذَاذَة ,لَذَاذ ,لَذَّة) lezzetli/ leziz/ hoş tadı olmak; لَذَّذ ve ألَذّ (b-e) lezzet/ tat vermek; (b-i) memnun/ hoşnut etmek; تَلَذَّذ ve التَذّ (ب bşden) tat almak, hoşlanmak; (ب bşi) leziz/ lezzetli bulmak; اسْتَلَذّ (bşi) lezzetli/ leziz ya da tadı yerinde bulmak; (bşden) zevk almak;

لَذَّة ç. ـآت lezzet, tat; zevk, haz;

لَذِيذ ç. لُذّ ,لِذَاذ leziz, lezzetli, tadı yerinde; hoş, zevkli; güzel;

لَذَاذَة ç. لَذَائِذ lezzet, tat; zevk, haz; hoşnutluk;

مَلَذَّة ç. مَلاَذّ ,ـآت lezzet; zevk, haz; eğlence; neşe;

مُتَلَذِّذ zevk/ eğlence düşkünü

لَذَعَ a (لَذْع) (bşi) yakmak; (b-i) dağlamak; (b-i) [söz ile] incitmek, kırmak, (b-e) eziyet etmek; تَلَذَّعَ yanmak [acı türü];

لَذْع yanma [acı türü]; mide yanması ya da ekşimesi;

لَذَّاع yakıcı; çok sıcak, kavurucu; buruk, [ağzı, dili] buran; inciten, iğneleyen, iğneleyici, kırıcı [söz vs];

لَوْذَع ve لَوْذَعِي çabuk anlayan/ kavrayan, keskin zekalı, zeyrek, uyanık;

لَوْذَعِيَّة keskin zekalılık, çabuk anlama;

لاَذِع yakıcı; [ağzı, dili] buran; buruk; keskin, sert, acımasız;

لاَذِعَة ç. لَوَاذِع iğneleyici söz;

اللاذقيّة Laskiye şehri SUR.

لَذِيَ a (لَذًى) (ب ...e) yapışmak, bırakmamak;

اَلَّذي ALF.BKZ.;

لَزَّ u (لَزَاز ,لَزَز ,لَز) (لَزَزَت) (bşi) bağlamak, yapıştırmak; لَزَّزَ (bşi) sıkıştırmak, preslemek; (b-i, الى ...e, ...yapmaya) zorlamak, mecbur bırakmak; تَلاَزَّ sıkışmak; birbirine çok yakın bulunmak; تَلَزَّزَ ve الْتَزَّ (ب ...ile) birleşmek; (ب ...e) yapışmak, (ب ...i) bırakmamak;

لَزّ ve لَزَّة 'U' şeklindeki kanca; mengene;

مُلَزَّز sıkıştırılmış; birbirine geçmiş;

لَزَبَ u (لُزُوب) sağlam/ sıkı olmak, yerinden oynamamak; (ب ...e) yapışmak, tutunmak,

(ب ...i) bırakmamak; لَزِبَ a (لَزَب) birbirine yapışmak;

لَزِبٌ ç. لِزاب az;

لَزْبَة ç. لِزَب felaket;

لازِب yapışan, bırakmayan; sağlam, sıkı, yerinden oynamayan; صارَ ضَرْبَةَ لازِب kaçınılmaz/ zorunlu olmak; ضُرِبَ ضَرْبَةَ لازِب felakete uğramak;

لَزِجَ a (لُزُوج ,لَزَج) yapışkan/ ağdalı/ sakızlı/ sakızlı gibi/ yapış yapış olmak; (ب ...e) yapışmak;

لَزِج yapışkan, ağdalı, sakız gibi;

لُزُوجَة yapışkanlık, ağdalı olma;

لَزِقَ a(لُزُوق) (ب...e) yapışmak; لَزَّقَ (bşi, ilanı) yapıştırmak; (bşi) birbirine yapıştırmak; (bşi, لb-e) yutturmak, hileyle kabul ettirmek MIS.; أَلْزَقَ yapıştırmak; اِلْتَزَقَ bkz. لَزِقَ;

لِزْق yapıştırılan şey, ek; ¶ لِزْقَهُ ve بِلِزْقِهِ yan yana, hemen yanında;

لَزِق yapışkan, yapışıcı;

لَزْقَة yakı, yara bandı; kompres;

لَزّاق yapışkan, zamk, tutkal; yapıştırıcı;

لَزُوق ve لازُوق kompres; yakı, yara bandı, plaster;

لَزِمَ a (لُزُوم) (bşi) bırakmamak; (bşe) ısrarla devam etmek, (bşi) sürdürmek; (b-e) yakın olmak, yanından ayrılmamak; (b-den, bşden) ayrılmaz olmak; (bir yerden) ayrılmamak, sürekli kalmak; zorunlu/ kaçınılmaz olmak; gerekli olmak; (b-e) düşmek, (b-nin) vazifesi olmak; (b-e) düşmek, (b-nin) vazifesi olmak; ¶ لَزِمَ دارَهُ (فِراشَهُ) (evden ,yataktan) çıkmamak; لَزِمَ الصَّمْتَ sessizliği muhafaza etmek, sürdürmek; لازَمَ (bşe) devam etmek; (bşden) ayrılmamak, (bşe) yapışmak; (bşe) ara vermemek, (bşi) kesintisiz devam etmek; (b-nin) yanından/ peşinden ayrılmamak, kopmamak; (b-e) eşlik etmek; (b-den, bşden) ayrılmamak; (bşi) kesintiye uğratmamak, (bşe) ısrarla devam etmek, (bşi) ısrarla sürdürmek; (bş için) canla başla/ durup dinlenmeden çalışmak, uğraşmak; أَلْزَمَ (b-i, bşe veya ب bşe) zorlamak, mecbur etmek; (b-i, bş ile veya ب bş ile) yükümlü tutmak; ¶ أَلْزَمَهُ الحُجَّةَ (b-i) [tartışmada] delil ile yenmek; أَلْزَمَهُ الْفِراشَ [hastalık] (b-i) yatağa bağlamak; أَلْزَمَهُ (ب) المَال (b-i) ödemekle yükümlü kılmak; تَلازَمَ birbirine bağlanmak, ayrılmaz olmak; اِلْتَزَمَ (bşe) yapışmak, tutunmak; (bşi) sürdürmek, ısrarla devam etmek; (bşi ya da ب bşi) üstlenmek, görev olarak almak, (bş ile ya da ب bş ile) kendini yükümlü tutmak; (bşden ya da ب bşden) sorumlu/ mesul olmak; (bşin) tekelini eline geçirmek; (işi, araziyi) kiraya vermek; اِسْتَلْزَمَ (bşin) gerekli/ zorunlu olduğunu düşünmek; (bşi) mecburi kılmak, zorunlu tutmak; (bşin) ihtiyacını/ gereksinimini duymak, hissetmek;

لَزْمَة ç. -آت resmi ayrıcalık, imtiyaz;

لُزُوم gereksinim, ihtiyaç; zorunluluk; lüzum; istek; ¶ حَسَبَ اللُّزُوم ihtiyaca göre, nasıl ihtiyaç hasıl olursa; عِنْدَ اللُّزُوم gerekirse,

مُلازِم [mud. kul.] ...den ayrılmayan, ...i bırakmayan; ısrarla devam eden, sürdüren; ayrılmaz; yakın; eşlik eden, refik; taraftar, bağlı, partizan; teğmen BAE., TUN.; ¶ مُـلازِم ثانٍ üsteğmen BAE., LÜB., ÜRD., IR.; مُلازِم أوَّل teğmen LÜB., ÜRD., IR., eskiden MIS., Sur;

مُلتَزِم zorunlu, yükümlü; bir imtiyazı veya tekeli elinde bulunduran; bir arazi veya bölgeden vergi alan [mültezim]; imtiyaz sahibi; mukavele/ kontrat yapmış olan;

مُلتَزَم ç. ـآت ihtiyaç;

مُسْتَلْزَمات ihtiyaçlar; kaçınılmaz sonuçlar;

لَسْتِك ve لَسْتِيك lastik, kauçuk; silgi;

لَسَعَ a (لَسْع) [akrep, yılan vb.] (b-i) sokmak; [yiyecek] (ağzı vb.i) burmak, yakmak; (b-e) [söz ile] eziyet etmek, iğnelemek;

لَسْعَة [hayvan için] sokma, ısırma; iğneleyici/ eziyet veren sözler;

لَسِيع ç. لَسْعَى ,لَسْعَاء [akrep, yılan vb. tarafından] sokulmuş, ısırılmış;

لاسِع iğneli, sokucu [hayvan]; yakıcı; [ağzı, dili] buran, keskin;

لَسِنَ a (لَسَن) beliğ/ fasih/ akıcı ifadeleri olmak;

لَسَّنَ (bşi) sivriltmek;

لَسَن belağat, fesahat;

لَسِن ve أَلْسَن müe. لَسْناء ç. لُسْن beliğ;

لِسان müz. ve müe. ç. أَلْسُن ,أَلْسِنَة dil; lisan, dil; sözcü, haber organı ¶ عَلَى لِسَانِهِ birinin ağzından; عَلَى لِسَانِ الصُّحُف basın yoluyla/ vasıtasıyla; ... قِيلَ عَلَى لِسَانِهِ ما

ihtiyaç halinde, lüzumu halinde;

لِزام gereksinim; ihtiyaç; zorunluluk; yükümlülük, gereklilik; ¶ ... كَانَ لِزَامًا عَلَيهِ أنْ ...yapmak birinin görevi olmak, birine düşmek, birinin vazifesi olmak;

أَلْزَم daha gerekli, daha lazım;

مَلْزَمَة ç. مَلازِم fasıl, bölüm;

مِلْزَمَة ç. مَلازِم mengene; pres, cendere;

مُلازَمَة bırakmama, ayrılmama, yapışma; kalma, terketmeme; yakınlık; bağımlılık; ayrılmazlık, aslında, özünde olma; izleme, peşinden/ yanından ayrılmama; sebat, gayret;

إلْزام zorunlu tutma; ⇑ mas.;

إلْزامِي zorunlu, mecburi; gerekli;

اِلْتِزام ç. ـآت zorunluluk, gereklilik; vazife, yükümlülük; bağlayıcılık HUK., FELS.; sözleşme, kontrat, mukavele; arazi veya bölgeden vergi alma [mültezimlik]; resmi imtiyaz/ ayrıcalık; tekelcilik; اِلْتِزامًا anlaşma/ mukavele ile; ¶ قَامَ بِالْتِزَامَاتِه görevlerini/ yükümlülüklerini yerine getirmek;

لازِم ayrılmaz, kopmaz; asli, temel; zorunlu, mecburi; kaçınılmaz, gerekli; geçişsiz, intransitiv, lazım [fiil] DİLB.; bağlayıcı, yükümlülük getiren; ¶ كَاللازِم olması gerektiği gibi, icap ettiği şekilde, nasıl gerekiyorsa;

لازِمَة huy;

لَوازِم [çoğ.] ihtiyaçlar; müştemilat;

مَلْزُوم zorunlu, mecburi; ¶ مَلْزُوم بِالْأَدَاء vergiye tabi;

مَلْزُومِيَّة yükümlülük, vazife, zorunluluk;

...dediği söyleniyor; لِسَانٌ رَسْمِي resmi sözcü; resmi haber organı; مُتَحَدِّث بِلِسَان ...sözcüsü; دَارَ عَلَى أَلْسِنَةِ ;lisanen ya da sözlü olarak; بِلِسَانٍ لِسَانًا الْخَاصِ وَالْعَامِ herkesin dilinde olmak/ dolaşmak/ gezmek; لِسَانُ الثَّور hodan BOT. Borago officinalis; لِسَانُ الحَالِ lisanı hal, görünüşün ifade ettikleri; [bir partinin, gazetenin vb.] organ; ... لِسَانُ حَالِهِ يَقُولُ hali sanki ...der gibi(ydi), lisanı hali ...diyor(du.) لِسَانُ العُصْفُور dişbudak BOT. Fraxinus excelsior; لِسَانُ الْقَوْمِ [kilitin] dil; لِسَانُ الْقُفْل [topluluğun] sözcü; لِسَانُ الكَلْب köpek dili BOT. Cynoylossum; لِسَانُ الْمَفْتُوح [anahtarda] diş; ذُو لِسَانَيْنِ çataldilli, ikiyüzlü;

لِسَانِي sözlü, şifahen ifade edilen, şifahi;

مَلْسُون yalancı;

لِشْبُون Lizbon;

لشي ⇐ لاشَى (bşi) yok etmek, telef etmek;

تَلاشَى yok olmak, telef olmak; başarısız olmak, sonuç getirmemek; gözden kaybolmak;

مُلاشَاة telef/ yok olma;

تَلاشٍ yok olma, başarısızlık; gözden kaybolma; batma, çökme, inhitat, zeval;

مُتَلاشٍ solan, giderek kaybolan; yok edilebilir, imhası mümkün; geçici, kısa ömürlü;

لَصَّ u (لَصّ) (bşi) gizlice ya da sinsice yapmak; (bşi) çalmak; تَلَصَّصَ hırsız olmak, hırsızlık yapmak; sinsice davranmak;

لِصّ ç. أَلْصَاص ,لُصُوص hırsız;

لُصُوصِيَّة hırsızlık;

مُتَلَصِّص hırsız gibi davranan; أَتَى مُتَلَصِّصًا ...e sinsice yaklaşmak;

لَصِقَ a (لُصُوق ,لَصَق) (ب ...e) yapışmak; لَصَّقَ (bşi) birbirine yapıştırmak; لاصَقَ (bşe) bitişik/ yapışık olmak; (b-ile) teması bulunmak; أَلْصَقَ (bşi, ب ...e) yapıştırmak; (bşi, ب ...e) tutturmak, bağlamak; (bşi, ب ...e) yakınlaştırmak; (bşi, ب ...e doğru) iyice bastırmak ¶ أَلْصَقَ لَوْحَةً afiş vb. asmak; أَلْصَقَ بِهِ تُهْمَةً birini suçlamak, birine bir suçu yamamak; تَلاصَقَ birbirine yapışmak; toplanmak, kümelenmek; harman olmak, karışmak; الْتَصَقَ = لَصِقَ ; (ب ...e) asılmak, tutunmak; (ب bşe) tam uymak, oturmak;

لَصْق yapışma ¶ بِلِصْقِهِ hemen yanında; هُوَ بِلِصْقِي veya هو لِصْقِي biz birbirimizden ayrı-lamayız;

لَصِق yapışkan; yapışıcı; özlü, sakız gibi;

لَصِيق (ب ...den) ayrılmayan, kopmayan; bitişik, komşu; dar, iyice oturmuş [elbise];

لاصُوق yara bandı, plaster;

مُلاصَقَة temas, ilişki, bağıntı; bitişiklik; yapışma TIP;

الْصَاق afiş, levha;

تَلاصُق ve الْتِصَاق yapışma; temas, bağıntı;

مُلاصِق bitişik, komşu, yanyana; refakat eden; komşu; bağlı, yapışık;

مُلْصَق bağlı, sabit; yapışık; yakına getirilmiş; bağıntılı, teması olan; (ç. ـآت...) afiş, poster, ilan vb.;

مُتَلاصِق birbirine yapışık; bbe geçmiş;

مُلْتَصِق yapışmış, bağlı, sabit; bitişik, kom-

تَلاطَفَ kendini dost/ sevecen göstermek; kibar/ nazik olmak; اِستَلطَفَ (bşi) güzel/ hoş bulmak, (bşden) hoşlanmak;

لُطف ç. اَلْطَاف şefkat, canayakınlık, sevecenlik; yumuşaklık, halim selim olma; kibarlık, naziklik, nezaket; zerafet, zariflik; ¶ بِلُطْف kibar bir şekilde;

لَطَافَة zerafet, incelik; hoşa gitme, hoşluk; şefkat, sevecenlik; kibarlık, nezaket; [düşüncede] incelik; tatlı dillilik;

لَطِيف ç. لُطَفَاء, لِطَاف ince; zarif; yumuşak huylu; makbul; dost, sevecen, sevimli, hoş; kurnaz, ince zekası olan; şık; اللَطِيف Latif [Allah] ¶ يا لَطِيف Aman ya Rabbi!, Allah Allah!; الجنس اللَطِيف kadınlar, cinsi latif;

لَطِيفَة ç. لَطَائِف nükteli söz, latife; şaka, espri; kurnazlık; ¶ لَطَائِف الحِيَل kurnazca hileler; لَطَائِف النُكَت latifeler, nükteler;

اَلْطَف daha zarif; daha ince; daha hoş; daha şık;

مُلاطَفَة canayakınlık, şirinlik; kibarlık, nezaket; dostluk; şefkat, sevecenlik; okşama, sevme;

تَلاطُف (ب ...e karşı) canayakınlık, sevimlilik; kibarlık, nezaket; müsamaha gösterme;

مُلَطِّفَات yatıştırıcı/ teskin edici ilaçlar vb.;

لَطَمَ a (لَطْم) [feryat, dövünme esnasında] elini (yüzüne) vurmak; (b-e) tokat atmak, şamar vurmak; sarsılmak; (bşe) çarpmak, bindirmek; (bşe) vurmak; تَلاطَمَ birbirine tokat atmak; [dalgalar] birbirine vurmak, çarpmak;

şu; ilintisi, bağıntısı olan; (ب ...e) çok yakın;

لَطَخَ a (لَطْخ) (bşi, ب ...ile) kirletmek, pisletmek, (bşi, ب ...e) bulamak; لَطَّخَ II; تَلَطَّخَ kirlenmek, pislenmek, (ب ...e) bulanmak;

لَطْخَة ç. لَطَخَات leke; kir;

لُطَخَة ç. ـَات aptal, ahmak;

لَطَسَ u (لَطْس) (b-e) vurmak;

لَطَشَ u (لَطْش) (b-e) vurmak;

لَطَعَ a (لَطْع) (b-e)tekmelemek; (bşi) silmek, kazımak;

لَطْعَة kir;

لَطَفَ u (لُطْف) (لِ ya da ب b-e karşı) yumuşak davranmak, yumuşak olmak; لَطُفَ u (لَطَافَة) ince olmak; hoş/ memnun edici olmak; şık olmak; sevecen/ canayakın olmak; لَطَّفَ bşi yumuşatmak; (bşi veya من bşi) yatıştırmak, sakinleştirmek, yatıştırmak, hafifletmek; لاطَفَ (b-e) yumuşak davranmak, şefkat ve sevgi ile yaklaşmak, (b-e karşı) kibar davranmak; (b-e) hoşgörülü, müsamahakar davranmak; (b-i) pohpohlamak, sırtını sıvazlamak; (b-i) okşamak, sevmek ¶ لاطَفَ على كَتِفِهِ birinin sırtını sıvazlamak; تَلَطَّفَ yatışmak, sakinleşmek, hafiflemek; (ب ...ile) kibarlık/ incelik/ nezaket göstermek; (ب ...i, على b-e) bol bol/ cömert bir şekilde ihsan etmek; (ب b-e karşı) yumuşak/ şefkatli/ sevecen olmak; (في ya da ب bir şeyi) dikkatli ya da hassas bir şekilde ele almak; (ب b-e) güler yüz gösterip içini dışını öğrenmek; (ب bşi) gizlice/ belli etmeden/ sinsice yapmak;

اَلْعَاب الرِّيَاضِيَّة الأُولُمْبِيَّة Olimpiyat oyunları; اَلْعَاب الرِّيَاضِيَّة spor karşılaşmaları; اَلْعَاب السِّحْرِيَّة sihirbazlık [numaraları]; اَلْعَاب القُوَى atletizm karşılaşmaları; اَلْعَاب النَّارِيَّة donanma fişekleri; مُدَرِّس الاَلْعَاب oyun alanı; سَاحَة الاَلْعَاب antrenör, koç;

لَعِب neşeli, eğlendirici;

لَعْبَة [tek. is.] oyun; hile, dolap, oyun;

لُعْبَة ç. لُعَب oyuncak; oyuncak bebek; alay konusu olan kişi ya da şey;

لُعَبَة, لَعَّاب ve لِعِّيب oyuncu, oyunu seven;

لُعَاب salya ¶ لُعَاب الشَّمْس sıcakta, havada uçuşan örümcek ağı gibi ipliği andırır şeyler; سَالَ لُعَابُهُ على ... ...e ağzı sulanmak, ağzının suyu akmak;

لُعَابِي salya ile ilgili; salya, tükürük gibi; sümüksü yapıda;

لُعَيْبَة ç. -آت [oyuncak] bebek;

لَعُوب cilveli; oyuncu, oyunu seven;

أُلْعُوبَة ç. اَلاَعِيب oyuncak; oyun, eğlence; şaka; kaba oyun, eşek şakası; hile, dolap;

مَلْعَب ç. مَلاَعِب oyun yeri, alanı; stadyum; sahne; ¶ oyun] saha; مَلاَعِب [çoğ.] karşılaşmalar SPO.;

مَلْعَبَة oyuncak;

تَلاَعُب kumar;

لاَعِب ç. -ون oynayan; oyuncu; sporcu; atlet; ¶ لاَعِب الجُنْبَاز atlet, jimnastikçi;

مَلْعُوب ç. مَلاَعِيب her tarafı tükürüklü; salya/ tükürük salgılayan; hile, oyun, dolap;

مُلاَعِب oyun arkadaşı; hilekar;

اِلْتَطَم ‖I‖;

لَطْمَة ç. لَطَمَات tokat, şamar; sarsıntı; darbe;

لَطِيم yetim

مَلْطَم yanak

مُلْتَطَم çarpışma, birbirine vurma [özl. dalgalar için], kargaşa, birbirine girme [kavga vb.de]; dövüş yeri; kıyasıya dövüş;

لَظِيَ *a* (لَظًى) [ateş] tutuşmak; [ateş] (*bşden*) parlamak; تَلَظَّى ve اِلْتَظَى bkz. لَظِيَ

لَظًى büyük yangın;

لَعَبَ *a* (لَعْب) salyası akmak; [bebeğin] ağzı sulanmak; لَعِبَ *a* (لَعِب, لَعْب, تَلْعَاب) (ب *bş ile*, مع *b-ile*) oynamak; (على *enstrüman*) çalmak; (ب *b-ile*) oyalanmak, vakit geçirmek; (على *b-i*) kandırmak; ¶ لَعِبَ الأَوْرَاقَ iskambil kartları ile oyun oynamak, kağıt oynamak; لَعِبَ دَوْرًا rol oynamak; لَعِبَ بِالشِّطْرَنْج satranç oynamak; لَعِبَ به الهُمُوم dertler birini çok uğraştırmak, peşini hiç bırakmamak; لَعِبَ في عَقْلِه birini överek kendini bir şey zannetmesine sebep olmak [doldurmak]; لَعَّبَ (*b-i*) oynatmak; (*kuyruğunu*) sallamak; لاَعَبَ (*b-ile*) oynamak; (*b-ile*) şakalaşmak, oynaşmak; اَلْعَبَ (*b-i*) oynatmak; تَلَعَّبَ oynamak; oyun/ dolap çevirmek, bir şeyler çevirmek KNŞ.; hile yapmak KNŞ.; تَلاَعَبَ (ب *bş ile*) oynamak; (ب *.ile*) alay etmek, dalga geçmek; oyun yapmak, dolap çevirmek, hile yapmak;

لَعْب, لَعِب ç. اَلْعَاب oyun; şaka; eğlence; ¶ لَعْب القِمَار kumar oynama; اَلْعَاب

لَعْنَة lanetli, lanetlenmiş; iğrenç, menfur;

لِعَان lanet, beddua, ilenç sözü; 'lian', lanetleşme, eşlerden birinin diğerini (şahitlerin bulunmaması halinde) zina ile suçlaması ve Allah'ın lanetinin zina işleyenin üstüne olmasını ifade eden sözler ISL.HUK.

لَعِين ve مَلْعُون ç مَلَاعِين lanetli, melun; kovulmuş, reddedilmiş; menfur, iğrenç; اللَّعِين Şeytan;

مُتَلَاعِن birbirini lanetleyen, düşman;

لَعًا لَكَ ayağı tökezleyen kişiye hayır dua, ≈ bir şey olmamıştır inşallah., لَا لَعًا لَهُ ayağı tökezleyen kişiye beddua ≈ beter olsun!;

لُغُوب bitkinlik, yorgunluk, halsizlik; sıkıntı, zorluk, meşakkat;

لَاغِب ç. لُغَّب bitkin, yorgun;

لُغْد ç. أَلْغَاد, لُغُود ve لُغْدُود ç. لَغَادِيد gerdan;

لَغَز u (لَغْز) üstü kapalı konuşmak, bilmece gibi/ esrarlı konuşmak;

أَلْغَز ve لَاغَزَ bkz. لَغَزَ

لُغْز ç. أَلْغَاز bilmece, bulmaca; muamma; sır, gizem; لُغْز الكَلِمَات المُتَقَاطِعَة bulmaca;

مُلْغِز bilmece kabilinden, esrarlı, gizemli; müphem, kapalı, karışık;

لَغَط a (لَغْط, لُغَاط) gürültü çıkarmak/ yapmak; bağırmak; لَغَّط ve أَلْغَط bkz. لَغَط

لَغَط ç. أَلْغَاط gürültü, yaygara; bağırma; (عن ...için) feryat, figan; kargaşa;

لَغَم[1] u, a (bşe) mayın döşemek, mayınlamak

لُغْم, لَغَم ç. أَلْغَام mayın

لَغْم ve إِلْغَام [yol, liman vb.] mayın döşeme

لَعْثَم ⇐ تَلَعْثَمَ tereddüt etmek, duraklamak; oyalanmak, gecikmek;

لَعْثَمَة ve تَلَعْثُم tereddüt, duraklama; oyalanma, gecikme;

مُتَلَعْثِم ve مُتَلَعْثِم اللِّسَان duraklayarak konuşan;

لَعَج a (لَعْج) [darbe] acıtmak, yakmak; لَاعَجَ (b-e) ağır/ tahammülü zor gelmek;

لَعْجَة acı, ağrı, sancı;

لَاعِج ç. لَوَاعِج acı çektiren/ veren [özl. sevgi, aşk]; لَوَاعِج [çoğ.] şiddetli sevgi, aşk;

لَعِق a (لَعْق, لُعْقَة) (bşi) [parmağı ile] sıyırmak ya da yalamak ¶ لَعِقَ إِصْبَعَهُ ölmek;

لُعْقَة bir kaşık miktarı;

لَعُوق [ilaç olarak yalanarak alınan] bal, macun, elektuvar;

مِلْعَقَة ç. مَلَاعِق kaşık; مِلْعَقَة الشَّاي çaykaşığı;

لَعْل[1] Lal taşı;

لَعَلّ[2] bkz. عَلّ[2];

لَعْلَع gürlemek, gümbürdemek; تَلَعْلَعَ titremek, titreşmek; açlık çekmek; [susuzluktan] kavrulmak, kurumak; bitkin düşmek;

لَعْلَع ç. لَعَالِع serap;

لَعَن a (لَعْن) (b-e) lanet etmek, beddua etmek, ilenmek; لَاعَنَ "لِعَان" ifadelerini söylemek, lanetleşmek; تَلَاعَنَ lanetleşmek;

لَعْن lanet etme, ilenme;

لَعْنَة ç. لِعَان , لَعَنَات lanet, beddua, ilenç; ¶ لَعْنَة الله عَلَيْه Allah'ın laneti onun üzerine olsun, Allah ona lanet etsin;

kazma

لغم[2] ⇒ اَلْغَمَ cıva ile başka bir madeni birbirine karıştırmak;

لُغام [deve için] köpük; salya;

اِلْغام cıva ile bir madeni karıştırma;

(لغو) لَغَا u (لَغْو) konuşmak; hükmü kalmamak, geçersiz olmak; لَغَا u (لَغْو) ve لَغِيَ a (لَغًا, مَلْغاة, لاغِيَة) saçmalamak; (فِي كَلامِه sözünde) hatalı yanlış olmak; أَلْغَى (bşi) etkisiz/ tesirsiz hale getirmek; (bşi) iptal/ ilga etmek, hükümsüz/ geçersiz kılmak; (proje, tasarıdan) vazgeçmek; (teklifi) geri almak;

لَغْو boş söz; saçmalık; hükümsüzlük, geçersizlik; hatalı, yanlış kullanılan ifade;

لُغَة ç. -آت lisan, dil, lehçe; terim, ifade, deyim; bir sınıfın/ grubun dili, jargon; اللُّغَة fasih Arapça ¶ لُغَة أَجْنَبِيَّة yabancı dil/ lisan; لُغَة عَامِّيَّة konuşma dili, lehçe [ammi lisan, لُغَة الفَصِيح karşıtı]; لُغَة الكِتَابَة yazı dili; لُغَة المُحَادَثَة konuşma dili; لُغَة المِهْنَة jargon, argo, bir sınıfın kullandığı dil; لُغَة المَوْلِد anadil; أَهْل اللغَة dilbilginleri, dilciler, filologlar; عِلْم اللُّغَة dilbilim, linguistik, filoloji;

لَغْوَة lehçe;

لُغَوِي dil ile ilgili, dilbilimsel, linguistik; filolojik; dilbilimci, filolog;

لُغَوِيَّات dilbilim, filoloji ile ilgili konular;

إِلْغاء iptal, ilga, hükümsüz/ geçersiz kılma; fesih, bozma; iptal emri;

لاغٍ iptal edilmiş, geçersiz, hükümsüz;

لاغِيَة gramer hatası, yanlış kullanım;

مُلْغَى iptal edilmiş, geçersiz, hükümsüz; ilga edilmiş; süresi geçmiş;

لَفَّ u (لَفّ) (bşi) sarmak, dolamak; (bşi, على ...in üzerine) dolamak, (bşi حَوْلَ ...in çevresine) sarmak, dolamak; (bşi, في veya ب ...ile) örtmek, kaplamak; (على ...i, insanları) dolaşmak, ziyaret etmek; (bşe) dolaylı yoldan gitmek ya da sadede gelmemek, işi/ sözü uzatmak MIS. ¶ لَفَّ لَفَّهُ biri ile aynı şekilde davranmak; لَفَّفَ (bşi) iyice sarmak; تَلَفَّفَ (في ...e) sarınmak; اِلْتَفَّ ⇑, dolanmak; [araba vb.] dönmek; birbirine geçmek, karma karışık olmak; (حَوْلَ ...in çevresinde) toplanmak, (ب bşi) kuşatmak, sarmak, çevrelemek;

لَفّ sarma; dolama; katlama; ambalaj yapma; sadede gelmeme, sözü/ lafı evirip çevirme, bahaneler uydurma MIS.; işi uzatma, dolaylı yola gitme MIS.; أَلْفَاف [çoğ.] kundak bezleri; ¶ اللَفّ وَ الدَّوَرَان bahaneler, kıvırma, sadede gelmeme, gerçeği/ aslı gizlemek için lafı uzatma; لَفّ وَ نَشْر katlama ve açma; مِن غَيْر لَفّ mesele yapmadan, işi uzatmadan;

لَفّ ç. أَلْفَاف birbirine geçmiş ağaçlar; [çoğ] çalılık, fundalık;

لَفَّة ç. -آت dönme, tur; kıvrım, helezon, sarmal; paket; sarık; لَفَّة بَرِيدِيَّة posta pakedi;

لِفَافَة ç. -آت, لَفَائِف ambalaj, paket sargısı, sarılan şey; sarma, kaplama; sargı; dolak; sarma sigara [yine لِفَافَة من التَّبْغ]; لَفَائِف [çoğ.] aldatıcı görünüm, kisve;

لَفِيف toplu halde olan; kalabalık; (من in-

san) kalabalığı, topluluğu; ¶ لَفِيف النَّاس insan topluluğu, kalabalık;

لفيفة buket; paket; sarma sigara;

ألف müe. لفّاء dolgun, şişman [vücut], enli, şişkin [şekil];

ملف ç. آت- bobin, makara; bobin ELO.; battaniye; kap, kapak [kitap vb. için]; [mektup] zarf; dosya; klasör;

ملفاف örtü, kap, sarılan şey;

تلفيف ç. تَلاَفيف sarma; sarmal, helezon, spiral; تَلاَفيف [çoğ. veya في den sonra mudaf kul.] ...in derinliklerinde في تَلاَفِيف سُوَيْدَائها kalbinin derinliklerinde; في تَلاَفِيف الظلاَم gecenin karanlığında; في تَلاَفيفه ...in içinde;

التفاف dönme; dolanma, sarılma; çevirme, kuşatma;

ملفوف sarılı, dolanmış; (في ...e) sarılı, paketlenmiş; (على ...in üzerine) sarılı, dolanmış; (على ...e) bağlı, bağlanmış; (ب ...ile) sarılmış; dolgun, şişman [vücut]; lahana SUR.;

ملتف sarılı; sarılmış, dolanmış; sarmal; birbirine geçmiş/ karışmış; (حَوْلَ .in çevresinde) toplanmış; (ب *bşi*) kuşatan, saran;

لفت i (لَفْت) ve لفتة (*bşi*, الى *...e, ...e doğru*) döndürmek, çevirmek/ yöneltmek; (*bşi*, عن *...den*) uzaklaştırmak, ayırmak ¶ لَفَتَ نَظَرَهُ الى... ve أَلْفَتَ نَظَرَهُ الى... bakışlarını ya da dikkatini ...e çevirmek, yöneltmek; لَفَتَ النَّظَرَ dikkat çekmek, bakışları üzerinde toplamak; çarpıcı olmak; لَفَتَ ;IV أَلْفَتَ النَّظَرَ النَّاس insanların ilgisini/ dikkatini çekmek, cezbetmek; تلفّت (الى ...*e*) yüzünü çevirmek, yönelmek; çevresine bakınmak; çevresine belli etmeden bakmak [kesmek]; ¶ تَلَفَّتَ حَوْلَهُ çevresine bakmak, göz gezdirmek; تَلَفَّتَ يَمْنَةً و يَسْرَةً sağa sola bakınmak; التفت (الى ...*e*) yönelmek, yüzünü çevirmek, dönmek vb.; bkz. تلفّت; dikkatini (الى ...*e*) vermek; (الى *bşi*) gözönüne almak, hesaba katmak; (الى ...*e*) bakmak, (الى ..*ile*) ilgilenmek; استلفت (*bakışları, dikkatleri*) üzerine çekmek, cezbetmek, üzerinde toplamak; (من *b-nin, dikkatini, ilgisini*) çekmek ¶ اسْتَلْفَتَ اسْتَلْفَتَ أنْظَارَهُ ya da نَظَرَهُ birinin dikkatini/ ilgisini çekmek;

لفت şalgam BOT.

لفتة geriye dönüş; (ç. لَفَتَات) dönüş; jest; göze çarpma, tesadüfen görme ya da ani/ bir anlık bakış;

ألفت ve لفتان huysuz, aksi, ters;

ألفت müe. لفتاء ç. لُفْت solak;

التفات (الى ...*e*) yönelme; ilgi, dikkat; ihtimam, özen; itibar etme, dikkate alma, hesaba katma; gözetim ¶ بِدُونِ الالْتِفَات dikkat etmeksizin, aldırmadan, ilgilenmeksizin; بِدُونِ الالْتِفَات الى... ...i hesaba katmaksızın, ...e itibar etmeden, ...i gözönüne almadan; عَدَم الالْتِفَات ilgilenmeme, ilgisizlik;

التفاتة (الى ...*e, ...e doğru*) yöneliş; [yüz ya da bakış] yönelme; göz ucuyla bakış;

استلفات dikkatleri üzerine çekme;

لافتة tabela, işaret;

لَفِيظ bkz. مَلْفُوظ

لَفَعَ a (لَفْع) : لَفَعَ الشَّيْبُ رَأْسَهُ saçı ağarmak, saçı bembeyaz olmak; لَفَّعَ (bşi, ب ...ile) kaplamak, sarmak; تَلَفَّعَ ve اِلْتَفَعَ (ب ...e) sarınmak, her tarafı (ب ...ile) kaplanmak;

مِلْفَع boyun atkısı, fular;

لفق ⇐ لَفَّقَ (bşi, hikayeyi, yalanı) uydurmak, türetmek; (bşi) tertip etmek, kurmak, tasarlamak; (bşi, الى ...de) birleştirmek, bir araya getirmek;

تَلْفِيق uydurma, türetme;

تَلْفِيقَة ç. -آت uydurma, yalan hikaye, uydurma, asılsız söz, palavra;

مُلَفَّق uydurma, türetilmiş, asılsız; tertip, düzen ürünü, tertip edilmiş; birbirine eklenmiş, birleştirilmiş; yalan dolan ile abartılmış [şişirilmiş];

لَفْلَفَ (bşi) sarmak, örtmek; تَلَفْلَفَ (ب ya da في ...ile) örtünmek, (ب ya da في ...e) sarınmak;

لفو ⇐ اَلْفَى (b-i, bşi) bulmak; تَلَافَى (bşi) onarmak, düzeltmek, doğrultmak; (bşi, meseleyi, problemi, tehlikeyi vb.i) halletmek, atlatmak, içinden çıkmak; (bşi, kaybı, hasarı) karşılamak, telafi etmek;

مُلَافَاة [eksikliği, noksanı, problemi vb.i] giderme, halletme, düzeltme;

تَلَافٍ doğrultma, düzeltme; (noksanı) giderme; (tehlikeyi) atlatma, geçirme; (zararı) telafi etme, karşılama;

لقب ⇐ لَقَّبَ (b-i, ب ile) isimlendirmek, (b-e, ب...) ...lakabını/ soyadını vermek; تَلَقَّبَ

مُلْفِت : مُلْفِتُ النَّظَر ilgi çeken, çarpıcı;

مُلْتَفِت (الى ...e) yönelen, bakan; dikkatli; (الى ...i) itibar eden, hesaba katan;

لَفَحَ a (لَفْح, لَفَحَان) (b-i, bşi) yakmak, alazlamak; -(لَفْح) hafifçe dokunmak; [esinti, hava akımı] (bşe) hafifçe dokunmak, yalamak;

لَفْحَة ç. لَفَحَات ateş [özl. nöbet, sıtma];

لَفُوح ve لَافِح ç. لَوَافِح yakma, alazlama;

لُفَّاح adamotu, kankurutan, adamkökü, muhabbetotu, hacıotu BOT.;

لَفَظَ i (لَفْظ) (bşi veya ب bşi) [içinden çıkararak: deniz, balığı; yılan, zehirini] atmak; [b-i من den) atmak; (bşi veya ب bşi) söylemek, telaffuz etmek, demek; لَفَظَ النَّفَسَ (انْفَاسَهُ) الأَخِير son nefesini vermek; ölüm döşeğinde olmak; لَفَظَهُ لَفْظَ النَّوَاة [lafzen bir şeyi hurma çekirdeği gibi atmak] bşe hiç önem vermeyip reddetmek, ilgilenmemek ≈ elinin tersiyle itmek; تَلَفَّظَ (bşi) telaffuz etmek, söylemek;

لَفْظ ç. أَلْفَاظ söz, lafız; ifade; kelime; telaffuz; üslup, yazı tarzı; لَفْظًا kelimesi kelimesine; لَفْظًا وَمَعْنًى söz ve anlam olarak, lafız ve mana olarak; أَخْطَأَ اللَّفْظ yanlış telaffuz etmek;

لَفْظِي kelimeler, söz ile ilgili [mana karşıtı]; edebi, yazın ile ilgili; telaffuz edilen; sözlü, şifahi [yazılı değil];

لَفْظَة ç. لَفَظَات kelime; söz;

لَفِيظ [içeriden çıkarılıp] atılan; telaffuz edilen, söylenen;

تَلَفُّظ telaffuz, söyleme;

لَقِيط ve لُقَطَاء devşirilen; bulunan, buluntu; sokakta bulunan çocuk;

لَقِيطَة sokakta bulunan kız çocuğu;

مِلْقَط ç. مَلَاقِط maşa; cımbız; kıskaç, pense; ¶ مِلْقَط الجَنِين pens, kıskaç, forseps; مِلْقَط النَّار maşa;

الْتِقَاط toplama, devşirme; yerden alma; [televizyon, radyo vb. yayınını] çekme, alma; جِهَاز الاِلْتِقَاط alıcı cihaz ELO.;

لَاقِط alıcı, radyo; toplayan, devşiren; yerden alan, toplayan ¶ لَاقِط الصَّوْت pikap;

لَقَعَ a (لَقْع) (bşi) savurup/ fırlatıp atmak;

لَقِفَ a (لَقْفَان, لَقْف) (bşi) kapmak, çabucak tutmak, yakalamak, «لَقِفَ حَارِسُ المَرْمَى الكُرَةَ»; (bşi, مِن b-nin) elinden almak, kapmak; تَلَقَّفَ ve الْتَقَفَ = لَقِفَ ; (bşi) gasbetmek, zorla almak;

لَقْلَقَ [leylek] ötmek; ondan bundan konuşmak, çene çalmak;

لَقْلَق ve لَقْلَاق ç. لَقَالِق leylek;

لَقْلَقَة [leylek için] ötüş, ötme; gevezelik, çene çalma; dedikodu MIS.;

[1]لَقَمَ u (لَقْم) (yolu, kanalı) kapamak, tıkamak, geçişi engellemek; لَقِمَ a (لَقْم) (bşi) çabucak yemek [mideye indirmek]; لَقَّمَ (b-e, bşi) lokma lokma yedirmek; (silahı) doldurmak SUR. ¶ لَقَّمَ القَهْوَةَ çekilmiş kahveyi sıcak veya so-ğuk suda karıştırmak; أَلْقَمَ (b-e, bşi) yutturmak; (b-e, bşi) lokma lokma/ azar azar yedirmek; الْتَقَمَ (bşi) yutmak, çabucak yemek [mideye ind...

(ب) lakabı ...olmak; (ب ...ile) adlandırılmak, (ب) ...soyadı olmak;

لَقَب ç. أَلْقَاب lakap, takma ad; ünvan; soyadı ¶ لَقَب البُطُولَة şampiyonluk ünvanı;

مُلَقَّب (ب ...) lakaplı, soyadlı, (ب ...diye) anılan, bilinen, adlandırılan;

لَقَحَ a (لَقْح) ve لَقَّحَ (bşi) döllemek, (bitkiyi) tozaklamak; (ağacı) aşılamak; (b-e) aşı yapmak, vurmak;

لَقْح dölleme, tozaklama;

لَقَاح döl; çiçek tozu; aşı; virüs; ¶ لَقَاح الجُدَرِي çiçek hastalığı aşısı; لَقَاح الوِقَايَة serom;

تَلْقِيح dölleme, tozaklama; (ağacı, kişiyi) aşılama ¶ تَلْقِيح الجُدَرِي çiçek hastalığı aşısı;

دَقِيق اللَّوَاقِح çiçektozu;

مُلَقَّح aşılanmış;

لَقِس : لَقِس النَّفْس canı sıkkın, sıkılmış;

لَقَطَ u (لَقْط) (bşi) yerden almak; [kuş] (bşi, taneyi) yerden toplamak, gagası ile almak; لَقَّطَ bkz. لَقَطَ ; تَلَقَّطَ bkz. لَقَطَ ; (bşi) oradan buradan toplamak; «يَتَلَقَّطُ أَخْبَارَ النَّاسِ»; الْتَقَطَ bkz. لَقَطَ ; (radyo yayını) çekmek, almak; (fotoğraf) çekmek;

لَقَط toplanan/ devşirilen şey, geride bırakılmış şeyler, kalan şeyler;

لُقَطَة toplanılan/ devşirilen şeyler; bulunan nesne, buluntu; oradan buradan toplanılan çer çöp MIS.;

لُقَاط ve لُقَاطَة toplanılan/ devşirilen ya da yerden alınan şey; hasattan sonra geriye kalan toplanmamış ürün; çer çöp, süprüntü;

لُقْمة ç. لُقَم lokma, sokum; küçük parça; لُقْمَة سَائغة en tatlı/ leziz kısım; ¶ جعلَه لُقْمَةً سَائغَةً لِ . . . (b-i, b-nin) ağına, eline düşürmek; لُقْمَة القَاضي lokma, yağda kızartılıp, şeker veya bal ile yenilen hamur işi yiyecek; لُقْمَة العيش karnını doyuracak/ belini dik tutacak kadar yiyecek, «فلان يَجْري لُقْمَةَ العيش»;

لُقَيمة ç. -آت lokmacık, küçük lokma;

مُلَقِّم ç. -ون top vb.i dolduran SUR. ASK.;

لَقْمي[2] ya da لاَقْمي hurma şarabı;

لُقْمان[3] Lokman (as.) ¶ بَقِيَت دَارُ لُقْمَان على حَالِها hiç bir şey değişmedi, her şey olduğu gibi kaldı;

لَقِنَ a (لَقَانَة ,لَقَانِيَة) (bşi) anlamak; (bşi) çıkarsamak, istihrac etmek, (...) sonucuna varmak;

لَقَّن (b-e, bşi) öğretmek, (b-e, bşi) telkin etmek, (b-nin) aklına (bşi) sokmak; suflörlük yapmak; [ölmek üzere olan] (b-e) telkin [talkın] vermek; تَلَقَّن = لَقِنَ ; (bşi من b-den) öğrenmek, (ilmi, bilgiyi b-den) almak, tahsil etmek, okumak;

لَقَانة ve لَقَانِيَة kıvrak zekalılık;

تَلْقِين talimat, emir; telkin etme; suflörlük; ölüye telkin [talkın];

مُلَقِّن ölüye telkin [talkın] veren; suflör;

لَقْوَة yüz felci;

لَقِيَ a (لُقيّ ,لُقْيَة ,لُقِيّ ,لُقيَان ,لِقاء) (b-ile, bş ile) karşılaşmak; (b-ile) buluşmak; (b-ile, bş ile) yüzyüze gelmek; (b-i, bşi) bulmak; (bşe) katlanmak, çekmek; (b-e) uğramak; (b-nin) payına/ hissesine düşmek; لاَقَى = لَقِيَ ; (b-ile) buluşmak; (b-ile) karşılaşmak; (bşi) elde etmek, ele geçirmek ¶ لاَقَى آذَانًا صَغِيَةً sözünü dinleyecek/ sayacak, sözünü tutacak insanlar bulmak; اَلْقَى (bşi) atmak, fırlatmak; (bşi, sorunu vb.i, على b-e) götürmek, sunmak, arzetmek; (bşi, على ya da الى b-e) iletmek, haber vermek; (şarkı vb.i) söylemek, çalmak, icra etmek; (konferans) vermek, (konuşma) yapmak; (b-e, selam) götürmek, iletmek; (bşi, على b-e) yüklemek, (bşi, على b-nin) sırtına vermek ¶ اَلْقَى بَالاً لِ . . . ya da اَلقَى بَالَهُ الى . . . ...e dikkat etmek, dikkatini ...e yöneltmek; اَلْقَى بَيَانًا عَنْ . . . ...hakkında açıklamada bulunmak, beyanat vermek; اَلقَى البَيْضَ yumurtasını bırakmak, yumurtlamak; اَلقَى مَقَاليدَ اَمْرِهِ veya اَلقَى بِزِمَامِهِ الى . . . اَلقَى الى فلانٍ kendini ... in eline bırakmak; اَلقَى بِنَفْسِهِ في . . . ...e dalmak, atılmak; اَلقَى بِنَفْسِهِ في اَحْضَانِهِ kendini brinin kollarına/ kucağına atmak; اَلقَى بِنَفْسِهِ في . . . بِيَدِهِ الى . . . kendini ...e bırakmak, teslim etmek; اَلقَى الحَبْلَ على الغَارِب serbest bırakmak, herhangi bir sınırlama getirmemek; اَلْقَى الدَّرْسَ ders anlatmak, [topluluğa] ders vermek; اَلقَى الرُعْبَ في قَلْبِهِ b-nin içine/ kalbine korku düşürmek, b-i endişelendirmek; اَلقَى السِّلاحَ silah bırakmak; اَلقَى السَّمْعَ الى . . . b-e kulak vermek «اَلْقَوْا اِلَيْهِ اَسْمَاعَهُم» hepsi ona kulak verdiler»; اَلقَى عَلَيْهِ السُّؤالَ birine bir soru yöneltmek; اَلقَى على عَاتِقِهِ شَيْءً bşi üstlenmek, sorumluluğu kabul etmek; اَلقَى

di isteği ile, zorlama olmaksızın olan; تلقائيًا kendi isteği ile, zorlamadan; kendiliğinden;

مَلْقًى ç. مَلاقٍ buluşma yeri; kesişim yeri; kavşak;

لِقاء karşılaşma; buluşma; toplanma, bir araya gelme; yeniden birleşme; görüşme, röportaj; لِقَاءَ [meb. mud. kul.] ...in yerine, ...için ¶ لقاء كفالة kefalet ile; الى اللقاء görüşmek üzere! Allah'a ısmarladık;

مُلاقاة karşılaşma; buluşma; toplanma;

اِلْقاء atma; anlatma; yazdırma, dikte etme; şarkı vb. söyleme, icra etme; عِلْم الإلقاء hitabet sanatı;

تَلَقٍّ kabul etme; elde etme, kazanma [yine bilgiyi, ilmi, sanatı] öğrenme, tahsil etme; [ilmin, bilginin] peşine düşme, elde etmeye çalışma ¶ تَلَقِّي العُلُومَ في... [üniversite vb. de] tahsil/ öğrenim görme;

تَلاقٍ karşılaşma;

اِلْتِقاء (مع ...ile) yeniden bir araya gelme, toplanma;

مُلْقًى atılmış, çıkarılmış vb.;

مُلْتَقًى ç. مُلْتَقَيات buluşma yeri; toplantı yeri; kesişim noktası; kavşak, çatal; ¶ الى المُلْتَقَى görüşmek üzere! Allah'a ısmarladık;

لَكَّ[1] u(لَكّ) (b-e) yumruk vurmak, yumruk atmak; اِلْتَكَّ sıkışmak, kalabalıklaşmak; kümelenmek, bir yerde toplanmak; konuşmasında [dilbilgisi açısından] yanlış/ hata bulunmak;

لَكّ[2] ç لُكُوك , اَلْكَاك yüzbin [rupi];

لُكّ[3] reçine; yüzbin [rupi]; mühür mumu;

اَلْقَى القَنابِلَ عَلَى b-i tutuklamak; اَلْقَى القَبْضَ عَلَيه ...i bombalamak, bombardıman etmek; اَلْقَى القَوْلَ عَلَيه b-e yazdırmak, dikte etmek; b-e اَلْقَى عَلَيها emretmek, talimat vermek; اَلْقَى عَلَيها كَلِمَات الطَّلاق b-e, boşanma/ talak gerektirecek sözler söylemek; اَلْقَى مُحَاضَرَةً konferans vermek; اَلْقَى المَسْؤولِيَّة على... sorumluluğu b-e bırakmak; اَلْقَى نَظْرَةً على... ...e bir göz atmak, ...i bir gözden geçirmek; تَلَقَّى (b-i, bşi) karşılamak, kabul etmek; (bşi) almak, elde etmek; (bşi, bilgiyi, ilmi, عن ya da على...den) almak, öğrenmek; (b-den) ders almak; ¶ تَلَقَّى اَمْرًا [asker] emir almak; تَلَقَّاهُ بالتَّسْلِيم sipariş almak TİC.; تَلَقَّى الأوامر والقَبُول bir şeye canı gönülden rıza göstermek, hüsnü kabul ile karşılamak; تَلَقَّى الدُّرُوسَ في... [bilim, sanat vb. için] ders almak, ...dersi almak; تَلَقَّى العُلُومَ في الجَامِعَة üniversitede tahsil/ öğrenim görmek; تَلاقَى buluşmak, bir araya gelmek; اِلْتَقَى ⇑; (ب ...ile) karşılaşmak; اِسْتَلْقَى uzanmak, yatmak;

لَقًى ç. اَلْقاء çerçöp, süprüntü;

لُقْيَة karşılaşma; ve لَقِيَة buluntu;

لُقْيا karşılaşma;

لَقايَة karşılaşma; buluntu;

اُلْقِيَة bulmaca;

تِلْقاءَ [meb. mud. kullanım] ...in karşısında, karşı tarafında; ...in önünde; ¶ مِنْ تِلْقَاءِ نَفْسِه veya مِنْ تِلْقَاءِ ذاتِه kendi isteğiyle, zorlama olmaksızın; otomatik, kendiliğinden;

تِلْقائي otomatik, kendiliğinden olan; ken-

لَكَأَ *a* (لَكْءٌ) (*b-e* [kırbaç vb. ile] vurmak; لَكِئَ *a* (لَكَأٌ) (ب *bir yerde*) kalmak, ikamet etmek; تَلَكَّأَ (عن veya في ...*de*) ağır/ yavaş davranmak, (عن veya في ...*i*) geciktirmek; aylak aylak dolaşmak; تَلَكَّأَ في الأَدَاءِ borcunu ödeyememek;

لَكَأَة yavaş davranan, ağırdan alan, oyalanan; ödenmemiş, açık [borç];

لَكَزَ *u* (لَكْز) yumruk atmak; (*b-e*) tekme atmak; (*b-i*) itmek;

لَكِز cimri, pinti, hasis;

لَكَاز iğne; çivi;

لَكِيع ç. لُكَعَاء kötü, şerefsiz, adi; aptalca;

لَكَاعَة adilik, şerefsizlik; şerlilik, kötülük;

لَكَمَ *u* (لَكْم) yumruk atmak; لاكَمَ (*b-ile*) yumruklaşmak; boks yapmak;

لَكْمَة ç. لَكَمَات yumruk [darbe, vuruş];

مِلْكَمَة boks eldiveni;

مُلاكَمَة yumruklaşma; boks karşılaşması;

مُلاكِم boksör;

[1] لَكِنَ *a* (لُكْنُونَة ,لُكُونَة ,لُكْنَة ,لَكَن) dili düzgün/ iyi konuşamamak, çatra patra konuşmak; tutuk konuşmak;

لُكْنَة [dildeki] tutukluk; yanlış kullanım, gramer hatası; kötü/ hatalı telaffuz;

لَكَانَة : لَكَانَة في الكَلام konuşma/ ifade bozukluğu; tutuk/ ağır konuşma;

الكَن müe. لَكْنَاء ç. لُكْن konuşması bozuk, dili kırık; tutuk/ ağır konuşan;

[2] لَكَن ç. الكَان çanak, tas;

[3] لَكِنَّ ve لَكِنْ [isim cümlesinin ismini nasbeden edat] fakat, ama, bununla birlikte, yine de;

لِكَيْ ve لِكَيْمَا için bkz. لِ

[1] لَمْ [muzari fiilden önce, cezmeden edat] ...yapmadı, olmadı; لَمْ يَكْتُبْ yazmadı; ... لم ... إلاَّ sadece, yalnızca; henüz ...olmadı/ yapmadı;

[2] لِمَ bkz. لِ

لَمَّ *u* (لَمّ) (*bşi*) toplamak, yığmak; (*bşi*) yeniden birleştirmek, bir araya getirmek; (*bşi*) düzenlemek, tertiplemek, düzene koymak; لُمَّ [edil.] kaçık olmak; ¶ لَمَّ شَعْثَهُ *bşi* yeniden düzene/ yoluna koymak; iyileşmek, kendini toplamak; *b-nin* kendini toplamasına yardımcı olmak; لَمَّ شَمْلَ القَطِيعِ dağınık sürü-yü toplamak; أَلَمَّ [zayıflık, korku, sıkıntı, bela vb.] (ب *b-nin*) başına gelmek; (ب *b-e*) uğramak; (*b-ile*) cinsel ilişkide bulunmak; (ب *bşe, konuya, meseleye*) değinmek, (ب *konuyu, meseleyi*) tartışmak, müzakere etmek; (ب *bş hakkında*) bilgisi olmak, (ب *bşe*) aşina olmak, yabancı olmamak; (*bşi*) tanımaya başlamak; (ب *suçu*) işlemek, irtikab etmek; (ب *yiyeceği, içeceği*) tüketmek; اِلْتَمَّ (*bşi*) toplamak, yığmak; birleşmek, bir araya gelmek; (*b-e*) uğramak;

لَمَّة ç. لِمَام toplama, bir araya getirme; uğrama; felaket, afet; kaçıklık;

لِمَّة ç. لِمَم saç lülesi;

لُمَّة yolculuk grubu; grup, topluluk;

لَمَم kaçıklık;

لِمَامًا arasıra, bazen;

فِي لَمْحِ البَصَرِ ¶ لَمْحani bakış ani bakış; فِي أَقَلَّ البَصَرِ, كَلَمْحِ البَصَرِ, (دُونَ) البَصَرِ göz açıp kapayıncaya kadar, şimşek gibi, bir anda, kaş ile göz arasında;

لَمْحَةç. لَمَحَات ani/ seri bakış; tesadüfi bakış; göz kırpma; çakış, birden parlayış [şimşek] ¶ فِيهِ لَمْحَة مِنْ أَبِيهِ babasına çekmiş, babasına benziyor;

لَمَّاحbirden parlayan, çakan;

مَلَامِحçehre, şemal; benzerlikler, [özl. mud. kul.] ...i andıran yönler/ tavırlar; ¶ فِيهِ مَلَامِح مِنْ أَبِيهِ babasını andıran tarafları var, babasına çekmiş;

تَلْمِيحç. تَلَامِيح gönderme, referans, işaret etme; تَلْمِيحًا (الى ...ile) ilgili olarak, (الى ...e) işaret ederek; dolaylı olarak, ima ile;

لَمَزu, i (لَمْز) (b-e) gizlice söylenerek, gözü ya da başı ile işaret etmek; (b-i) ayıplamak, kusurlarını sayıp dökmek;

لُمَزَة ve لَمَّاز ayıplayan, kusur arayan [eksik güden];

1 لَمَسu,i (لَمْس) (bşe) eli ile dokunmak, değmek; (bşi) aramak, bulmaya çalışmak; (bşin veya الى ...in, ...olduğunun) farkına varmak, anlamak ¶ لَا يُلْمَسُ erişilmez; لَمَسَ الحَقَائِقَ gerçeklere değinmek; لَامَسَ(...e) dokunmak; (b-ile, bş ile) temas halinde olmak; (ها kadınla) cinsel ilişkide bulunmak; تَلَمَّسَ(bşe) dokunmak, el ile değmek; (bşi) el yordamı ile aramak; (b-i) aramak, bulmaya çalışmak; تَلَامَسَbirbirine dokunmak, değmek; اِلْتَمَسَ

لَمَامyabani kekik BOT.;

إِلْمَام(ب bşi) tanıma, bilme; (ب bşe) aşinalık; (ç. آت-) özet, hülasa, anahatlar;

لَامَةnazar, göz;

مَلْمُومtoplanmış, yığılmış, bir araya getirilmiş; bir noktada yoğunlaşmış; kaçık;

مُلِمّ(ب hakkında) bilgili, bilgi sahibi; uzman, mütehassıs; مُلِمّ بِالكِتَابَةِ وَ القِرَاءَةِ okur-yazar;

مُلِمَّةç. آت- felaket, afet;

1 لما bkz. لِ

2 لَمَّا [mazi fiilden önce] ... olduğunda, ...olduğu zaman; zira; [muz. fiilden önce, cezmedici edat] henüz ... olmadı, yapmadı;

لَمْبَاجُوlumbago, bel ağrısı;

لَمْبَةç. آت- lamba;

لمج ⇒ تَلَمَّجَ atıştırmak [özl. öğle ile akşam öğünleri arasında]

لُمْجَةhafif yiyecek; atıştırma [özl. öğle ile akşam öğünleri arasında];

لَمَحَa (لَمْح) (b-e) belli etmeden/ göz ucuyla bakmak; [bakış] (b-e, bşe ya da الى ...e) yönelmek; (... أَنَّ, ...olduğunun) farkında olmak, (... أَنَّ ...i) farketmek; _ (تَلْمَاح, لَمَحَان, لَمْح) birden parlamak/ çakmak; لَمَّحَ (الى ...e) işaret etmek, göndermede bulunmak, referansta bulunmak, değinmek; لَامَحَ(bş) kazara gözüne çarpmak, (bşi) tesadüfen görmek, (bir şey) gözüne çarpmak veya (bşe) belli etmeksizin/ gizlice göz ucuyla bakmak; اِلْتَمَحَ(...e veya الى ... e) ⇈;

(من *b-den*, *bşi* ل *için*) istemek, rica etmek, dilemek; (...*i*) aramak, bulmaya çalışmak;

لَمْس dokunma, değme; el ile yoklama; ¶ حَاسَّة اللَّمْس dokunma duyusu;

لَمْسِي dokunma ile ilgili, dokunma duyusu ile ilgili;

لَمْسِيَّة tam olgunlaşmamış hurma TUN.;

لَمْسَة dokunuş, değiş; (ç. -آت) rötuş, düzeltme [لَمْسَة أَخِيرَة];

لَمِيس yumuşak, dokunulması hoşa giden; yumuşak tenli kadın;

مَلْمَس ç. مَلَامِس dokunulan mahal, değilen yer, temas noktası; ten; dokunaç ZOO.; lamise, anten, duyarga ZOO.; dokunuş; temas ¶ نَاعِم الْمَلْمَس yumuşak, dokunulması hoşa giden;

مَلْمَسِي dokunma ile ilgili, dokunma duyusu ile ilgili;

مُلَامَسَة dokunma, değme; temas; cinsel ilişki, cima;

تَلَمُّس arama;

الْتِمَاس dileme, ricada bulunma, talepte bulunma; dilek, talep, istek; dilekçe;

مَلْمُوس dokunulan; erişilebilir;

مَلْمُوسَات dokunulabilen/ değilebilen şeyler;

مُلْتَمَس ç. -آت dilek, istek, talep; davalı, müddea aleyh HUK.;

مُلْتَمِس davacı, dava açan HUK.;

2 الْمَاس ALF.BKZ.

لَمَصَ *u* (لَمْص) (*b-e*) küfretmek, sövmek; (*b-ile*) [yüzünü gözünü eğerek] alay etmek;

لَمَظَ *u* (لَمْظ) yalanmak, dili ile dudaklarını, ağzının çevresini yalamak; ağzını şapırdatmak; تَلَمَّظَ = لَمَظَ ¶ تَلَمَّظَ بِذِكْرِهِ birini çekiştirmek, birinin gıybetini yapmak;

لَمَعَ *a* (لَمَعَان ,لَمْع) parlamak, parıldamak, ışıldamak; ¶ لَمَعَ بِسَيْفِهِ *kılıcını* sallamak; لَمَعَ بِيَدِهِ el sallamak, el ile işaret etmek; لَمَعَ فِي رَأْسِهِ خَاطِرٌ [fikir, düşünce] birden aklına gelmek;

لَمَّعَ (*bşi*) parlatmak; (*bşi*) cilalamak; أَلْمَعَ [el] sallamak; (الى ...*e*) işaret etmek, (الى ...*i*) kasdetmek, ima etmek; الْتَمَعَ parıldamak, ışıldamak, parlamak; birden parlamak, çakmak;

لَمْع ve لَمَعَان parıltı, ışıltı; parlaklık;

لَمْعَة ç. لُمَع ,لِمَاع parıltı, ışıltı; parlaklık; bir az, bir miktar;

لَمَّاع parlak; parıldayan, ışıldayan; cilalı, perdahlı ¶ جِلْد لَمَّاع güderi;

أَلْمَع ve أَلْمَعِي zeki, akıllı; أَلْمَع daha parlak;

أَلْمَعِيَّة zekilik, akıllılık;

تَلْمِيع parlatma;

إِلْمَاعَة işaret etme, ima etme;

لَامِع ç. لَوَامِع parlak, parıldayan, ışıldayan;

لَامِعَة bıngıldak ANAT.; (ç. لَوَامِع) parıltı;

مُتَلَمِّع parlak, parıldayan, ışıldayan;

لَمْلَمَ (*bşi*) toplamak, yığmak;

مُلَمْلَمَة [fil için] hortum;

لَن [muzari fiili nasbeden edat] ...olmayacak, yapmayacak;

لُنْدُرَة Londra;

لَنْدَن Londra;

لَنْش ç. -آت İng.> denizmotoru, motorbot;

لِينِنغْراد Leningrat;

لَهِبَ a (لَهَبًا, لَهَب, لُهْبَان ,لَهَب) yanmak, tutuşmak, ateş almak; لَهَّبَ ve أَلْهَبَ (bşi) ateşe vermek, yakmak, tutuşturmak; (bşi) harekete geçirmek, kışkırtmak, tahrik etmek; تَلَهَّبَ tutuşmak, ateş almak; yanmak [yine MEC. susuzluktan/ öfkeden vb. den]; تَلَهَّبَ = اِلْتَهَبَ tutuşmak; iltihaplanmak;

لَهَب ve لَهِيب ve لُهَاب alev;

لَهْبَان müe. لَهْبَى ç. لِهَاب [susuzluktan] kavrulmuş;

إِلْهَاب yakma, tutuşturma; iltihaba sebep olma;

اِلْتِهَاب yanma; iltihaplanma; اِلْتِهَاب الشُّعَب bronşit;

اِلْتِهَابِيّ yanıcı; iltihaplı;

مُلْتَهِب tutuşmuş, alev almış; iltihaplı; heyecanlı, ateşli «كَلِمَات مُلْتَهِبَة» ateşli sözler»; ¶ قُطْن مُلْتَهِب pamuk barutu;

لَاهُوت ALF.BKZ.

لَهَثَ a (لُهَاث, لَهْث) [köpek vb.] yorgunluk veya susuzluktan dilini çıkarmak; nefes nefese kalmak; zor nefes almak;

لُهَاث nefes nefese kalma; لُهَاث المَوْت can çekişme;

لَهْثَان müe. لَهْثَى nefes nefese kalmış; susuzluk;

لَهِجَ a (لَهَج) (bşi, b-i) çok sevmek, (b-e, bşe) tutkun/ düşkün olmak, (bşin) tiryakisi olmak; (ب ...e) meraklı/ hevesli olmak, (ب için) ölüp gitmek; (ب bşi) sürekli olarak veya şevkle yapmak; ¶ لَهِجَ بِالثَّنَاء عليه birini çok övmek, göklere çıkarmak, öve öve bitirememek; لَهِجَ بِذِكْرِه b-i dilinden düşürmemek, hep b-den bahsetmek, hep b-den söz etmek; لَهِجَ بِشُكْرِه b-e bol bol teşekkür etmek; أَلْهَجَ أَلْهَجَ لِسَانَهُ بِالشُّكْرِ hep şükür etmek, şükür ağzından düşmemek; أَلْهَجَ [süt] kesilmek;

لَهْجَة dilin ucu; dil; konuşma şekli; lehçe; lisan; ses tonu; ¶ بِلَهْجَةِ العَاتِب sitem/ serzeniş dolu, ayıplayan bir ses tonu ile veya tarzda; شَدِيد اللَّهْجَة sert bir ifadeyle, sert bir şekilde;

لَهَدَ a (لَهْد) (b-e) kaldırabileceğinden fazla yüklemek;

لَهْزَم sivri;

لَهَطَ a (لَهْط) (b-e) tokat atmak;

لَهِفَ a (لَهَف) (على [kaybolan, yitirilen] (bş için) üzülmek, tasalanmak, yerinmek, hayıflanmak; تَلَهَّفَ ¶; (على ya da لِ ...için) özlem duymak, (على ya da لِ ...in) hasretini çekmek;

لَهَف yerinme, [kaybedilen şey için] üzüntü, tasalanma, hayıflanma; ¶ يَا لَهْفَ veya يَا لَهْفًا ne yazık!, vah vah!, tüh!; ... يَا لَهْفَ [mud. kul.] ...e ne kadar da yazık olmuş!, vay ...in başına gelenlere!; يا لَهْفِي عَلَيْك demeyin!, sizin adınıza çok üzüldüm!;

لَهْفَة yerinme, hayıflanma; tasa, üzüntü; özlem, hasret;

لَهْفَان müe. لَهْفَى ç. لَهَافَى yerinen, hayıflanan; üzgün; özlem duyan, hasret çeken;

لَهِيف ç. لِهَاف üzgün, tasalı;

لَاهِف ¶;

ملْهُوف ↑; ilgili, ilgilenen; (الى ya da على ...e) meraklı, hevesli; istekli; özlem duyan, hasret çeken;

متَلَهِّف özlem duyan, hasret çeken; meraklı, hevesli;

لَهِق kar gibi, bembeyaz olmak;

لَهْلَق susuzluktan dilini çıkarmak;

لَهِم *a* (لَهْم) ve اِلْتَهَم, تَلَهَّم (*bşi*) yutuvermek, çabucak yutmak [yalamadan yutmak]; [ateş] (*bşi*) yakıp kül etmek; أَلْهَم (*b-e, bşi*) yutturmak; (*b-e, bşi*) ilham etmek; اِسْتَلْهَم (*...den*) ilham beklemek; (*bşi*) aramak, bulmaya çalışmak; (*Allah'dan, doğruyu, iyiyi*) göstermesini/ ilham etmesini dilemek;

لَهِم ve لَهُوم obur, açgözlü, pisboğaz;

إِلْهَام ç. ـآت ilham, esin;

مُلْهَم ilham ile gelen, ilham edilmiş;

(لهو ,لَهِي) لَهَا *u* (لَهْو) (ب ...*ile*) eğlenmek, vakit geçirmek; oyalanmak (بِوَقْتِهِ *vaktini*) ziyan etmek, boşa geçirmek; eğlenmek, hoş vakit geçirmek; (الى veya ب ...*den*) hoşlanmak, zevk almak; (ب ...*ile*) oynamak; _(لُهِي, لِهْيَان) (عن ...*ile*) ilgilenmemek; (عن ...*i*) terketmek, unutmaya çalışmak, yüz çevirmek;

لَهِي *a* (لَهًا ب *bşi*) çok sevmek; =_ (لُهِي, لِهْيَان) ; لَهَّى (*b-i*, ب ...*ile*) oyalamak, eğlendirmek; (*b-i*, عن ...*den*) uzaklaştırmak, (*b-nin*, عن ...*e*) ilgisini azaltmak, (*b-i*, عن *den*) yüz çevirmek; لاهَى (*b-e*) yaklaşmak, yakın olmak; أَلْهَى = لَهَّى, تَلَهَّى ve تَلاهَى (ب *ile*) eğlenmek, vakit geçirmek; (ب *ile*, عن *den*) uzaklaşmaya çalışmak; تَلَهَّى = اِلْتَهَى ;

لَهْو eğlence, oyun; boşa vakit geçirme; ¶ أَماكِن اللَّهْو ve دُور اللَّهْو eğlence yeleri, eğlence merkezleri;

لَهَاة ç. لَهَوَات ,لَهَيَات ,لُهِي ,لِهًا ,لِهَاء küçük dil;

لَهَوِي damakla ilgili, damaksı; ¶ الحَرْفَان اللَّهَوِيَّان damaksı harfler [ك ve ق];

مَلْهَاة kendisi ile vakit geçirilen şey, eğlencelik; komedi ¶ مَلْهَاة عَامِّيَّة halk eğlencesi;

مَلْهًى ç. مَلاهٍ eğlence yeri/ merkezi; eğlence;

مِلْهًى ç. مَلاهٍ oyuncak; [çoğ.] müzik aletleri [yine آلَات المَلاهِي];

تَلْهِيَة dikkatini başka yere verme; eğlenme;

لاهٍ (عن ...*ile*) ilgilenmeyen, (عن ...*i*) bırakan, umursamayan, (عن ..*den*) uzaklaşan;

مُلْهٍ eğlendirici; dikkat dağıtan, dikkati başka noktaya çeken;

لَوْ [gerçekleşmemiş şart cümlelerinde önce] eğer ...olsaydı, yapsaydı; ¶ لَوْ أَنَّ . . . [isim cümlesinden önce] ...olmuş/ yapmış olsaydı; لَوْلا . . . eğer ...olmasaydı, yapmasaydı; فيما لَوْ . . . ...olduğu takdirde; وَلَوْ . . . ...dığı halde, ...olsa da; ...e rağmen; [istek için] keşke; [azımsama/ küçümseme ifadelerinden önce] ..bile olsa «اتَّقُوا النَّارَ وَلَو بِشِقِّ تَمْرَة»;

لُوبِيَا fasulye ¶ لُوبِيَا بَلَدِي börülce MIS. BOT.;

لُوبِيَاء fasulye;

لُوبِيَا Libya;

لُوبِي Libyalı; Libya ya mahsus;

لوت[1] (لات) : لَاتَ حِينَ مَنَاص [artık] kaçmak için çok geç;

لُوت[2] sarıağız MIS. BOT. Sciaena aquila;

(لوث) لَاثَ u (لَوْث) ve لَوَّثَ (bşi) kirletmek, pisletmek; لَوِثَ a (لَوَث) yavaş davranmak, ağırdan almak; oyalanmak; تَلَوَّثَ (ب ile) pislenmek, kirlenmek, (ب ...e) batmak; اِلْتَاثَ ağırdan almak, yavaş davranmak; (على b-e) karışık, karmaşık, anlaşılmaz gelmek;

لَوْثَة kir, pislik, leke;

لُوثَة bitkinlik, cansızlık, gevşeklik; ¶ في (به) لُوثَة hafif kaçık olmak [bir kaç tahtası/ çivisi eksik olmak];

مُلَوَّث kirli, pis; [kolera, veba vb. gibi] salgın hastalığa yakalanmış;

مُلْتَاث zihni karışık;

لُوج [ô] Fr.> ç. -آت, أَلْوَاج [tiyatro vb.de] loca; loca [mason vb.];

(لوح) لَاحَ u (لَوْح) görünmek; (لِ b-e) görünür olmak, (لِ b-i tarafından) görülmek; [şafak] sökmek; parlamak, parıldamak; (لِ b-e) ...gibi görünmek/ gelmek, zannını vermek; kurumak, kavrulmak; [güneş] (b-i) esmerleştirmek ¶ يَلُوحُ لي انَّ... bana, ...olacakmış gibi geliyor/ görünüyor, على ما يَلُوحُ görünüşe göre, bakılırsa, göründüğü kadarıyla; على ما يَلُوحُ لي anladığım kadarıyla; لَوَّحَ (الى ya da لِ b-e, ب ...ile) işaret vermek; işaret etmek, işaretle haber göndermek, sinyal vermek; (ب ...e) işaret vermek, imada bulunmak; (ب bşi) sallayarak işaret vermek; [saç] ağarmak; [güneş] (b-i) esmerleştirmek, yakmak; (zemini) tahta döşemek ¶ لَوَّحَ بِيَدَيْهِ ellerini sallamak, ellerini sallayarak işaret vermek; اَلَاحَ görünmek; parlamak, parıldamak; (bşi) sallamak;

لَوْح ç. أَلْوَاح, أَلَاوِيح levha; karatahta; kitabe, yazıt; plaka, tabaka; pano; işaret levhası; kürek kemiği ¶ لَوْح مُجَعَّد oluklu demir levha; لَوْح الجَلِيد buz kalıbı; لَوْح حَدِيد sac [demir]; لَوْح زُجَاج cam levha; لَوْح مُتَحَرِّك tramplen, sıçrama tahtası; لَوْح مَعْدِني metal tabaka/f plaka; لَوْح النَّافِذَة pencere camı;

لَوْحَة ç. -آت, أَلَاوِيح levha; kitabe, yazıt; karatahta; plaka, tabaka; pano; resim, tablo; paravan, perde ¶ لَوْحَة التَّوْزِيع anahtar, tevzi tablosu ELK.; لَوْحَة الإِسْم [isim yazılı] kapı tabelası; لَوْحَة الدَّامَا dama tahtası; لَوْحَة زَيْتِيَّة yağlıboya tablo; لَوْحَة السَّوْدَاء karatahta; ilan tahtası; لَوْحَة الكِتَابَة kitabe, yazıt; karatahta;

لَوَّاح yakıcı, kavurucu;

تَلْوِيح ç. -آت işaret, sinyal; işaret, ima; [çoğ.] notlar, referanslar, göndermeler;

لَائِحَة ç. -آت, لَوَائِح program, proje; teklif, önerge, tasarı [özl. mecliste]; kararname; kanun; liste; hareket cetveli; tablo; لَوَائِح [çoğ.] dış görünüş ¶ لائحة (القانون) قانونية kanun tasarısı [layihası]; لائحة السَّفَر tarife, hareket zamanını gösteren tablo; لائحة الطَّعَام menü;

مِلْوَحَة semafor, işaret levhası;

مُلْتاح güneşte yanmış, esmerleşmiş;

لوذ (لاذَ u (لَوْذ, لُوَاذ, لِيَــاذ) (ب ...e) sığınmak, (ب ...e) saklanmak;

مَلاذ sığınma, korunma; barınak; sığınak; hami, koruyucu;

لائِذ sığınan, saklanan;

لوذع ve لوذعي bkz. لذع

لُور harp, savaş, cenk;

لُورْد İng> ç. -آت lord;

لُورِى İng> kamyon;

لوز ⇒لَوَّز (bşin) içini bademle doldurmak;

لَوْز [cin. is.] badem; [ayakkabıda] yama MIS.; لَوْز القُطْن [pamuk] tohum kabuğu MIS.; دُودَة اللَوْز pamuğa zarar veren bir kurtçuk

لَوْزَة ç. -آت- badem; اللَوْزَتان bademcik[ler] ANAT. ¶ الْتِهَاب اللَوْزَتَين bademcik iltihabı;

لَوْزِي badem şeklinde, badem gibi [na't];

لوص (لاَصَ u (لَوْص) [bir yerden delikten] gözetlemek, gizlice bakmak; لاَوَص (b-i) gözetlemek; bakışlarını/ gözünü (b-e veya الى ...e) dikmek; (b-i) kandırmak, oyuna getirmek;

مُلاوِص kurnaz;

لوط (لاَطَ u (لَوْط) (ب ...e) yapışmak; (duvarı) sıvamak;

لُوط Lut (as.);

لُوطِي kulampara, homoseksüel;

لِوَاط ve لِـوَاطَـة [erkekler arasındaki] homoseksüellik, livata;

لوع (لاَعَ u (لَوْع) sabırsız olmak veya katlanamamak; hastalanmak; [aşk] (b-i) hasta etmek, yatağa düşürmek; [güneş] (b-i) esmerleştirmek; لَوَّع (b-e) acı çektirmek, eziyet vermek;

اِلْتَـــاعَ [sevgi/ özlemden] yanıp tutuşmak; (على için) çok telaşlanmak, kaygılanmak;

لَوْعَة karasevda; acı, eziyet, keder;

اِلْتِـيَـاع yanıp tutuşma; aşırı telaş; acı, eziyet, keder;

مُلاوِع kurnaz, üçkağıtçı, hilebaz;

لُوغَرِيتمَات logaritma;

لوف[1] (لاَفَ u (لَوْف) [deve] (bşi, otu) gevmek, ağzında çiğnemek;

لُوف[2] lif kabağı BOT.;

مِلْوَق ç. مَلاَوِق spatüla;

لوك (لاَكَ u (لَوْك) (bşi) [ağızda] çiğnemek; (bşi) ağzından düşürmememek, (bşi) ağzına sakız yapmak; (سُمْعَتَه) b-nin saygınlığına leke düşürmek ¶ لاَكَ الكَلاَم sözü ağzında gevelemek; السُّؤَال الذي تَلُوكُه لأَلْسِنَةُ herkesin ağzında gezen/ dilinden düşürmediği soru; ما تَلُوكُه الأَلْسُنُ herkesin ağzında sakız olan;

لائكي ve لائكِيَّة ALF.BKZ.

لُوكَنْدَة ve لُوكَانْدَة [ô] İt.> otel;

لَوْلَب ç. لَوَالِب vida; helezon; yay, zemberek; dingil, mil; MEC. asıl sebep;

لَوْلَبِي vida şeklinde; helis, helezon, spiral şeklinde; دُرَج لَوْلَبِي döner merdiven;

لوم (لاَمَ u (لَوْم, مَلاَم, مَـلاَمَـة) (b-i, على ya da في ...den dolayı, ...sebebiyle) azarlamak, paylamak; لَوَّم (b-i) şiddetle azarlamak; لاَمَ = الاَمَ ; تَلَوَّم kendini ayıplamak; (في ya da على bş ile) oyalanmak, vakit geçirmek, (في ya da على bşi) geciktirmek, ağırdan almak; تَلاوَم

(*bşi*) saptırmak; (*başını, yüzünü*) çevirmek; (على ...*e*) yönelmek, yüzünü dönmek; (على ...*i*) hatırlamak; (على ...*i*) gözetmek, dikkatini (على ...*e*) vermek ¶ لَوَى في ... اللسان *b-i* çekiştirmek, *b-nin* gıybetini yapmak; لايَلْوِي على شَيْء hiç bir şeye aldırmamak, hiç bir şeyi umursamamak; (لَيَّان, لَيّ)_ (*bşi*, عن ...*den*) gizlemek; لَوِيَ *a* (لَوًى) eğilmek, bükülmek; kıvrılmak; لَوَّى (*bşi*) eğmek, bükmek, kıvırmak; (*bşi*) saptırmak, karmaşık hale sokmak; اَلْوَى (*bşi* ya da ب *bşi*) eğmek, bükmek; (*bşi*, عن ...*den*) çevirmek, döndürmek; (بيده *el*) sallamak; (*bayrak*) çekmek; (ب *bşi*) çıkarmak, uzaklaştırmak; ¶ اَلْوَى عِنَانَ الشَيْء (*bşi*) kontrol etmek, zaptetmek, (عن ...*den*) alıkoymak, (عن ...*yapmasına*) engel olmak; تَلَوَّى kıvrık/ eğik olmak; kıvrılmak, eğilmek; yılankavi şekli olmak; اِلْتَوَى bükülmek, eğilmek; kıvrılmak; (عن *bşe*) sırtını dönmek, (عن ..*den*) yüz çevirmek; (على *b-e*) anlaşılmaz/ zor/ karmaşık gelmek;

لَيّ bükülme, eğilme; ¶ لَيّ الشيشة nargile kordonu MIS.;

لَيَّة ç. لِوًى kıvrım, kıvrılma, kavis, yılankavi şekil; eğri;

لَوًى ç. اَلْوَاء sancı, karın ağrısı; acı, ızdırap;

لِوًى ç. اَلْوِيَة ,اَلْوَاء kavis, kıvrım; eğrilik;

لِوَاء sancak; tugay B.A.E., LÜB. IR.; tuğgeneral B.A.E.; tuğamiral MIS.; vilayet, il IR. ¶ اَمِير اللِّوَاء tuğgeneral IR.; لِوَاء الجَوِّي hava tugayı; عَقَدَ لِوَاءَ الشَيْء bir şeyi başlatmak, türetmek

birbirini ayıplamak; اِلْتَام azar işitmek, azarlanmak; اِسْتَلَام azarlanmayı hakketmek;

لَوْم ve لَوْمَة azar, paylama, tekdir;

لُوَمَة ve لَوَّام çok azarlayan; kusur bulan;

مَلَام ve مَلَامَة ç. مَلَاوِم azar, paylama, tekdir;

تَلَاوُم azarlama, paylama;

لَائِم ç. لُوَّم ,لُوَّام ,لُيَّم azarlayan, ayıplayan, kusur bulan;

لَائِمَة ç. لَوَائِم ayıp, kusur, kabahat;

مَلُوم ,مَلِيم ve مُلَام azarlanan, paylanan; azarı hakkeden;

لُمَان cezaevi, hapishane KNŞ.;

لُمَانْجِي mahpus, mahkum;

لون ⇐ لَوَّنَ (*bşi*) renklendirmek; (*bşi*) boyamak; (*yüze*) makyaj yapmak, allık sürmek; تَلَوَّنَ renklenmek; rengi değişmek; renkli olmak; dönek olmak;

لَوْن ç. اَلْوَان renk; ten [renk]; cins, tür; çeşni; [çoğ. mud. kul.] ...in her cinsi, envai çeşit...; ¶ اَلْوَان الأطْعِمَة her çeşit yiyecek; جَلَّى اَلْوَانَه مُخْتَلف الألْوَان renkli, rengarenk; bir şeyin farklı yönlerini ortaya koymak;

لَوْنِي [na't] renkli, kromatik;

تَلْوِين renklendirme, boyama;

مُلَوَّن renkli; rengarenk;

مُتَلَوِّن renkli; rengarenk; yanardöner; değişken, istikrarsız; dönek;

لَوْنْجِي ve لَاوُنْجِي hizmetçi KNŞ.;

لَوْنْجِيَة kadın hizmetçi KNŞ.;

لوى لَوَى *i* (لَيّ ,لَوْي) (*bşi*) bükmek, kıvırmak, eğmek;

ilk çıkaran olmak;

لَوَّاء dönerboyun ZOO. Jynx torquilla;

مِلْوَى ç. مَلَاوٍ İngiliz anahtarı;

اِلْتِوَاء eğrilik; kavis; kıvrım, büküm; çarpıklık; sapkınlık, saçmalık; engebelilik;

اِلْتِوَاءَة ç. ـَات eğiliş, kıvrılış;

لَاوٍ ç. لُوَاة kıvrılan, dönen; غَيْر لَاوٍ على.. ...e aldırmayan, ...i umursamayan, ...e karşı lakayt;

مَلْوِيّ eğri, kıvrık; bükülmüş; kavisli, yılankavi; yanlış, hatalı, saçma;

مُلْتَوٍ = مَلْوِيّ;

مُلْتَوًى ç. ـَات dönemeç, viraj; kıvrım, kavis;

لِي[1] ve لية bkz. لوي

لِيَاء[2] dikburunlu harharyas ZOO. Lamna nasus;

لِيبِرِيَا Liberya;

لِيبِيَا Libya;

لِيبِيّ Libyalı; Libya...; Libya ile ilgili;

لَيْتَ ve يَا لَيْتَ [isim cümlesinin mübtedasını nasbeden edatlardan] keşke لَيْتَنِي مُتُّ لِأَجْلِكَ keşke senin uğruna canımı verseydim; لَيْتَ يَا لَيْتَ كَانَ هُنَا keşke burada olsaydı; لَيْتَ يَذْهَبُ keşke gitmiş olsaydı; لَيْتَ شِعْرِي ne acayip, ne kadar da garip!;

لِتُرُوجِيَّة ç. ـَات dua usulü HRİ.;

لِيتْوَانِيَا Litvanya;

لِيتْوَانِيّ Litvanya'ya mahsus;

لَيْث ç. لُيُوث aslan;

لِيَاذ bkz. لوذ;

لِيرَا ve لِيرَة ç. ـَات lira ¶ لِيرَة إِنْكِلِيزِيَّة paund;

لَيْسَ[1] [muzari ve emir sîğası bulunmayan fiil] haber mansup, isim cümlesinden önce gelir [haberin başında 'بِ' bulunabilir] ...değil; mevcut olmamak, yok olmak; hayır [ret cevabı]; ¶ لَيْسَ إِلَّا [cümle sonunda] sadece, yalnız; لَيْسَ ... سِوَى ... sadece..., yalnız ve yalnız...; لَيْسَ على شَيْءٍ من الحَقِيقَةِ gerçekle uzaktan yakından ilgisi yok, en küçük bir doğruluk payı bile yok; لَيْسَ ... فَقَط بَلْ ... sadece ... değil bir de ...; لَيْسَ لِ ... ...i olmamak, ...i bulunmamak; لَيْسَ لَنَا بِشَيْءٍ bizim hiç bir şeyimiz yok; لَيْسَ لَهُ أَنْ ... ...i yapamaz, ...i yapmaya hakkı yok, ...i yapmamalı; لَيْسَ مِنْ ... ...e ait olmamak; أَلَيْسَ كَذَلِكَ öyle değil mi?; [haberden önce 'بِ' bulunması halinde] ...e kadir olamamak, ...yapamamak, لَسْتُ بِفَاعِلٍ ... ...yapamam;

لَيِسَ[2] a (لَيَس) cesur/ yürekli olmak;

أَلْيَس , müe. لَيْسَاء ç. لِيس cesur, yürekli;

لِيسَانْس Fr.> lisans;

ليف ⇒ لَيَّفَ (bşi) hurma ağacının lifleri ile ovalamak; تَلَيَّفَ lif lif/ tel tel olmak;

لِيف [cin. is.; tek.is. ة] ç. أَلْيَاف lif, fiber; لِيف هِنْدِي hindistan cevizi lifi; ¶ أَلْيَاف الكَتَّان keten lifi;

لِيفَة [tek.is.] lif, fiber; hurma lifinden püskül, fırça; لِيفَة الإِسْتِحْمَام banyo lifi;

لِيفِي ve لِيفَانِي lifli, tel tel, iplik iplik;

تَلَيُّف liflenme, iplik iplik olma;

(ليق) لَاقَ i (لَيْق) (بِ b-e) layık/ uygun/ münasip olmak, yaraşmak; (بِ bşe) uymak; [elbise]

لَيْلَاء bkz. لَيْلَة ;

لَيْلَك İng.> leylak BOT.

لَيْمُون [tek.is. ة] ç. ـآت limon; لَيْمُون حَامِد misket limonu; شَرَاب اللَّيْمُون limonata;

لَانَ (لِين) i (لَيَان ,لِين) yumuşak olmak; yumuşamak; daha yumuşak huylu olmak; ¶ لاَ يَلِين esnemez, kıvrılmaz; لاَنَتْ قَنَاتُهُ teslim olmak, boyun eğmek, pes etmek; لَيَّنَ ve أَلاَنَ (bşi) yumuşatmak, (*bşi, havayı, gerginliği*) yatıştırmak, sakinleştirmek; لاَيَنَ (*b-e karşı*) kibar/ nazik/ yumuşak olmak; (*b-e*) kibar/ nazik/ yumuşak davranmak, şefkatli olmak;

لِين yumuşaklık; yumuşak huyluluk; kibar/ nazik davranış; esneklik, elastikiyet; yumuşakbaşlılık; pürüzsüzlük; şefkat; ishal, amel, sürgün ¶ لِين العِظَام kemik erimesi TIP.; لِين القِيَاد yumuşakbaşlılık; حُرُوف اللِين yumuşak harfler [ا, و, ي];

لَيِّن ç. ـون ,أَلْيِنَاء ve لَيْن ç. ـون- yumuşak; gevşek; kibar, nazik; yumuşak huylu; esnek, elastiki; yumuşakbaşlı; ¶ لَيِّن العَرِيكَة yumuşak huylu, halim selim; لَيِّن القِيَاد yumuşak başlı, itaatkar; بَطْنُهُ لَيِّن ishal olmuş;

لُيُونَة yumuşaklık; yumuşak huyluluk; kibarlık, naziklik; esneklik, elastikiyet ¶ لُيُونَة الجَانِب uyumluluk, açıklık, sosyallik, çabuk çevre edinme; itaatkarlık, yumuşakbaşlılık;

مُلاَيَنَة kibarlık, naziklik, yumuşaklık;

مُلَيِّن yumuşatıcı; çözücü, sulandırıcı; müshil; مُلَيِّنَات [çoğ.] müshiller;

لَان[2] bkz. لوى ;

oturmak, uymak;

لِيقَة ç. لِيَق hokka içindeki pamuk ya da ipek iplikçikleri; sıva; balçık, kil; harç;

لِيَاقَة layık olma, liyakat, uygunluk; edepli davranış; kabiliyet, yetenek; yeterlik, kifayet; değer; yerinde/ doğru davranış;¶ مُخِل بِاللِيَاقَة uygun olmayan, yakışık almayan, aykırı;

أَلْيَق (بِ ...için, ...e) daha uygun, daha münasip, daha yakışık alan; daha layık, daha fazla hakeden;

لَيْل [genellikle müz.] gece; [çoğ.] bir şarkı makamı SUR.; لَيْلاً geceleyin; ¶ لَيْلَ نَهَارَ gece gündüz;

لَيْلَة ç. لَيَائِل ,لَيَال ,ـآت gece; akşam; gece toplantısı; اللَّيْلَة bu gece ¶ بَيْنَ لَيْلَةٍ وَ ضُحَاهَا geceleyin; لَيْلَة أَمْس dün gece; لَيْلَة خَيْرِيَّة [yardım toplamak için düzenlenen] yardım gecesi; لَيْلَة زَاهِرَة düğün gecesi; لَيْلَة الدُخْلَة muhteşem gece partisi; لَيْلَة شَادِيَة müzikli gece toplantısı; لَيْلَة لَيْلاَء karanlık gece; فِي لَيْلَةٍ لَيْلاَء gecenin karanlığında; لَيْلَة النُقْطَة Haziran'ın 17. gecesi [yaygın inanışa göre, bu gecede gökden mucizevi bir damla iner ve Nil'in senelik yükselişine neden olurmuş];

لَيْلَتَئِذٍ o gece;

لَيْلِي gecelik, gece ile ilgili, gece ... [na't];

لَيْلَى Leyla [özel isim]; ¶ كُلٌّ يَبْكِي (يُغَنِّي) عَلَى لَيْلَاهُ herkes bildiğini okuyor, her kes canının istediğini yapıyor; كُلٌّ يَدَّعِي وَصْلاً بِلَيْلَاهُ herkes kendisinin seçilmesini ister;

م

مَا 1. [soru edatı] ne? ¶ لِـمَ niçin?, neden? مَـاذَا ne? لِمَاذَا niçin?, مَا لَكَ sana ne oldu? ne bu halin? مَـالِي ne diye? niçin? neden yapmalıyım? مَا لَكَ neden yapmalısın?; مَا أَنْتَ وَ ذَاكَ bu konuda ne biliyorsun?; مَا أَجْمَلَهُ ne kadar da yakışıklı!, ne kadar da güzel;

2. [ismi mevsul] ...yaptığı, ...olduğu [ki o]; ...yaptığı, ...olan şey; ne ...olursa, yaparsa, ...yaptığı her şey ¶ مَا شَـاءَ اللّه bkz. شـاء ; ... كثيراً ما pek çok kere/ defa..., sık sık ...; بِمَا فيه içindeki ile, ...de dahil olarak; مَا كَانَ مِنْ إمْضَاءِ الْمُعَاهَدَةِ anlaşmanın imzalanması;

3. [belirsizlik edatı] nekra bir isimden sonra : bir, herhangi bir [konuşma dilimizdeki 'bi kalem versene' ifadesindeki 'bi' anlamıyla] ¶ لأمْـرٍ مَـا bir [bi] şey sebebiyle, bir şeyden dolayı; يَوْماً مَا [günlerden] bir gün, [bi gün], herhangi bir gün; 4. [olumsuzluk edatı] muzari fiilden önce kullanıldığında şimdiki zamanın olumsuzu: ...yapmıyor, ...olmuyor; maziden önce kullanılması halinde dili geçmiş zamanın olumsuzu: ...yapmadı; ¶ مَا إنْ [kuvvetli] olumsuzluk ifadesi;... ما ان ... حتي ... daha ...yeni yapmıştı ki ...oldu; مَا هِيَ إلا أنْ .. حَتّي ... üzerinden çok geçmemişti ki ...; 5. [bağlaç] : ..olduğu müddetçe; مَا دُمْتُ حيًا sağ kaldığım müddetçe ... مَا لَمْ... olmadığı sürece, eğer ...olmazsa; 6. ne zaman olursa, her olduğunda; ...kadar ¶ مَا وَ اتَتْنِي الْفُـرَصُ her elime fırsat geçişinde, ne zaman fırsatını bulsam; 7. harfi cerlerden sonra 'ne ...?' anlamına ['ا' i düşürülerek yazılır] إلِـمَ nereye?; بِمَ ne ile, لِمَ niye, ne diye?; حَتَّي مَا nereye kadar?;

ماء ve مائي bkz. موه ;

ماتينة Fr.> matine;

ماجريات bkz. جري ;

ماجستير mastır;

ماخور ç. مَوَاخِير kerhane, genelev;

مَـار [azizlerin isimlerinin başında kullanılır] Aziz... HRİ.;

مارس Mart ayı;

مارستان akıl hastanesi;

مارش marş müz.

مارشال mareşal;

مارشالية mareşallik [rütbesi, makamı];

مارك ç. ـات mark [para birimi];

ماركسي Marksist;

ماركسية Marksizm;

مارِكَة ç. ـات işaret, alamet, marka ¶ مَـارْكَـة تِجَارِيَّة [ticari] marka;

ماروني ç. ـون Maruni [s. ve is.];

مانوي Mani'ci, Maniheist;

مانوية Mani'cilik, Maniheizm;

مانيفاتورة dokuma ürünler, manifatura;

مانيفستو yük senedi, manifesto DNZ.;

مانيكان ve مانوكان ç. -آت manken;

ماهية ç. -آت mahiyet, yapı, keyfiyet; gelir, ücret;

مايسترو [ô] orkestra şefi;

مائة ve مئة ç. مئات , مئون yüz [sayı olarak] ¶ في المئة yüzde [oran];

مئوي ve مئيني yüzde bir; yüzbirim başına düşen miktar, yüzdelik ¶ عيد مئوي yüzüncü yıl kutlaması;

نسبة مئوية ve نسبة مئينية yüzde, yüzdelik oran; درجة مئوية santigrat [termometrede] derece;

مايو[1] Mayıs ayı;

مايو[2] ve مايوه Fr.> mayo; külotlu çorap;

مت a (مت) (bşi) yaymak, açmak; (ب الى b-ile, evlilik vasıtası ile) akrabalık bağı kurmak; (الى b-ile) [evlilik vasıtası ile] akraba olmak; (الى ...e) ait olmak; (الى ...ile) ilişkisi olmak ¶ مت بصلة الى... b-ile [evlilik vasıtası ile] akraba olmak; مت له باقرب صلة b-e çok yakın olmak;

ماتة yakınlık, yakın ilişkiler; akrabalık, akrabalık bağları;

متح a (متح) kuyudan (su) çekmek;

متر ç. أمتار metre [uzunluk ölçüsü];

متري metrik, metre ölçü sistemine bağlı;

مترليوز [ô] Fr.> mitralyöz, makinalı tüfek;

مازوت mazot;

ماس [cin.is..; tek. is. ة] elmas;

ماسي elmas [na't];

ماسورة ç. مواسير boru; hortum; pipo sapı; su borusu; tüfek namlusu; oluk, su yolu, kanal; petrol hattı;

ماسون Fr.> mason;

ماسوني mason [na't];

ماسونية masonluk;

مأق a (مأق) hıçkırmak, içini çekerek, hıçkırarak ağlamak;

مأق ç. مآق gözün buruna yakın olan ucu;

مأقة içini çekme, [ağlarken] hıçkırık;

موق ç. آماق bkz. مأق ;

ماكياج Fr.> makyaj;

ماكينة ç. -آت, مكائن makine;

مالطة Malta;

مالطي Malta'ya ait, Maltalı [sıf. ve is.];

مالنخوليا [ô] ya da ماليخوليا [ô] melankoli;

مأمأ [koyun] melemek;

مأن a مأن (b-e) bakmak, yiyecek/ erzak temin etmek, sağlamak;

مأنة ç. مأنات, مؤون göbek; göbek bölgesi;

مؤنة ve مؤونة ç. مؤن yiyecek; erzak; zahmet, sıkıntı ¶ مؤن حربية [harpte kullanılmak üzere] erzak;

مانجو mango BOT.;

مانجست [g, ô] firavun faresi ZOO. Herpestes ichnevman;

مانش Fr.> Manş kanalı;

مانوليا manolya BOT. Magnolia grandiftora;

متع a (مَتْع، مُتْعَة) (ب bşi) götürmek; _(مُتُوع) sağlam/ sert olmak ¶ مَتَع النَّهَارُ güneş yükselmek; مَتَّع (b-i, ب bş ile) eğlendirmek, hoş vakit geçirtmek; (b-i, ب ...ile) donatmak, teçhiz etmek; (boşanmış kadına, bşi) nafaka olarak vermek ¶ مَتَّعَهُ الله Allah b-e mutlu bir hayat vermek; مَتَّع البَصَر ≈ ..ile gözü gönlü açılmak, gözü gönlü bayram etmek; أَمْتَع (b-e, ب ...ile) hoş vakit geçirtmek, (b-i, ب ...ile) eğlendirmek; (ب ...den) faydalanmak, istifade etmek; تَمَتَّع ve اِسْتَمْتَع (ب ...den) faydalanmak; (ب ...in) tadına varmak, zevkini almak;

مُتْعَة ç. مُتَع eğlenme, hoş vakit geçirme, memnunluk duyma; eğlence; kadına boşanma durumunda verilen mal/ para İSL.HUK; [yine نِكَاح المُتْعَة] belli bir süre için evlilik, muta nikahı; أَمَاكِن المُتْعَة eğlence merkezleri;

مَتَاع ç. أَمْتِعَة eğlenme, hoş vakit geçirme; eğlence; hayatın gerekleri; mal, mülk, varlık; eşya; bagaj, yük; her gün kullanılan, kullanışlı nesne ¶ مَتَاع الْعَيْن gözü gönlü açan, bakması/ seyri hoş olan şey, seyirlik; سَقَط المَتَاع çer çöp, artık; الأَمْتِعَة الشَّخْصِيَّة kişisel eşyalar;

أَمْتَع daha eğlenceli, zevkli; eğlence kabilinden;

إِمْتَاع memnuniyet, hoşnutluk;

تَمَتُّع eğlence; ¶ اسهم تَمَتُّع kar ortaklığı;

اِسْتِمْتَاع eğlence; zevk; eğlenceye düşkünlük;

مَاتِع uzun;

مُمْتِع hoş, eğlenceli, zevkli;

مُمْتَع (ب ...den) hoşlanan;

مُمْتِع hoş, eğlenceli, zevkli; ilginç;

متن u (مَتَانَة) sağlam/ sert olmak; مَتَّن (bşi) sağlamlaştırmak, ya da güçlendirmek;

مَتْن ç. مُتُون، مِتَان yan, arka; sırt [özl. hayvanlar için, aynı zam. MEC.]; asıl kısım; metin ['şerh, haşiye' karşıtı; 'senet' karşıtı HAD. ve genel]; yolun ortası; güverte ¶ ... عَلَى مَتْن [gemi ya da uçak için] ...da; عَلَى مَتْن الْبَحْر deniz yolu ile; عَلَى مَتْن الهواء hava yolu ile;

مَتْن ve مَتِين sert, sağlam;

مَتَانَة sertlik, sağlamlık; [karakterde, kişilikteki] güçlülük; kısa ve özlü olma;

تَمْتِين sağlamlaştırma, takviye;

مَتَى 1. [soru ismi] ne zaman? ¶ الى مَتَى veya حتى مَتَى ne zamana kadar? ne kadar süreyle? 2. [bağlaç] ...dığı zaman, ne zaman yapsa ... ¶ مَتَى ما ne zaman yaparsa ...;

مثل u (مُثُول) (b-e) benzemek, (b-i) andırmak; (b-i) taklit etmek; (b-i, ب ...ile) karşılaştırmak; (bşi) göstermek, (bş) anlamına gelmek, (bşi) ifade etmek; (بَيْنَ يَدَيْه b-nin önünde) durmak, dikilmek, (بَيْنَ يَدَيْه b-nin önüne) çıkmak; kendini b-e takdim etmek; ortaya çıkmak, görünmek; ayakta durmak, dikilmek; [özl. aktör vb., sahneye] çıkmak ¶ مَثَل بَيْنَ يَدَي الْمَلِك kralın huzurunda [dinleyici olarak] bulunmak; Kralın konuşmasını dinlemek; مَثَل u (مَثْل) (ب b-i) sakatlamak; kötürüm etmek, sakat bırakmak; مَثَل u (مُثْلَة، مَثْل) (ب b-i) örnek almak, örnek olarak benimse-

iyileşmeye yüz tutmak, toparlamaya başlamak; امتثل (bşi) örnek almak, (bşi) taklit etmek; (ل e) boyun eğmek; (emre) itaat etmek;

مِثْل ç. أمْثال benzer, eş, aynı cinsten olan şey; benzer; denk, küfüv; [mud. kul.] ...e benzer, benzeri, misli, ...gibi; مِثْل ve كمِثْل [mud. kul.] ...e benzer, ...in aynı; benzer, eş; ...in aynısı ¶ هُمْ مِثْلُهم onun gibiler, ona benziyorlar; بالمِثْل aynı, benzer şekilde; ...de, ...dahi; مِثْل ما ...in aynı, ...gibi; بمِثْل ما ...ile aynı şekilde, ...e benzer şekilde; اجـر المِثْل uygun/ münasip ücret; عَامَلَهُ بالمِثْل birine aynı şekilde karşılık vermek, misilleme yapmak; مَبْدأ المُعَامَلَة بالمِثْل misilleme ilkesi/ prensibi; مُقَابَلَة المِثْل بالمِثْل misilleme, aynı şekilde karşılık verme; أمْثَالُهُ onun gibi olanlar, emsali; الى ثلاثة أمْثاله üç katına kadar;

مِثْلي [bağlaç] gibi;

مِثْلي bkz. امثل

مَثَل ç. أمْثال benzerlik; darbı mesel; atasözü, özdeyiş; örnek; ibret, ders; örnek alınan, örnek; مَثَلاً mesela, örneğin; ¶ ... كَمَثَلِ مَثَلُهُ onun durumu ...ki gibidir; مَثَل أسْمَى veya مَثَل أعْلَى ideal; ضـرب الأمثـال bkz. ضرب ; عَلَى رَأيِ المَثَل mesel, atasözü; الأمْثَـال atasözünde geçtiği gibi, hani ...derler ya!;

مِثَال ç. أمْثِلَة, مُثُل eş, denk; benzer; mesel; örnek, misal; model; imaj ¶ ... على مِثَال ..şeklinde, durumunda; ...modeline, ...standardına uygun olarak; مِثَال أعْلَى ç. مُثُل عُلْيَا ideal; مُثُل عَالِيَة idealler;

mek; مثل u (مثول) (بَيْنَ يَدَيْهِ b-nin huzurunda) [dinleyici olarak] durmak, bulunmak; مَثَّل (bşi, ب başka bşe) benzetmek, (bşi, ب ...in) benzeri olarak görmek; (bşi, على ...e, ب bşi, لِ ...e) örnek göstermek; (ب b-e) sert davranmak, sert bir şekilde cezalandırmak; (ب b-i) sakatlamak, kötürüm/ sakat bırakmak; (b-e, bşi) resim/ grafik/ şekille göstermek, anlatmak; (b-nin) reşmini yapmak, heykelini/ büstünü yapmak; (b-i, bşi) temsil etmek; [sahnede vb. de] aktörlük yapmak (دَوْرًا bir rolü) oynamak, sahneye koymak; oluşturmak KIM. ¶ مَثَّل به أشْنَع تَمْثِيلٍ birini çok sert/ kötü bir şekilde cezalandırmak; ماثَل (b-e, bşe) benzemek, (b-i, bşi) andırmak; (b-e, bşe) tekabül etmek, uymak; (b-i, ب ..e) benzetmek; تَمَثَّل kendini (ب b-e) benzetmek; (ب b-e, bşe) benzemek; (ب b-nin) izinde/ yolunda olmak; (ب b-nin) kılığına girmek; (bşi) hazmetmek, özümsemek; (ب b-i, bşi) taklit etmek, (ب b-i, bş gibi) olmaya çalışmak; (ب bşi; b-i, bş yaparken) hayal etmek, düşünmek, aklından geçirmek, tasavvur etmek; (bşi) örnek göstermek, örnek olarak vermek; (ب bir beyti) şahit getirmek, delil olarak kullanmak/ getirmek; (في ...de) kendini göstermek, ifadesini bulmak, görünmek; (bşi) kişileştirmek, canlandırmak; (بَيْنَ يَدَيْهِ b-nin önünde) durmak, çıkmak; تَمَاثَل birbirine benzemek, uymak; (من hastalıktan, rahatsızlıktan) şifa bulmak, iyileşmek ¶ (للشِّفَاء) تَمَاثَل الى الشِّفَاء

مُماثَلَة benzerlik, benzeme, andırma; benzeşme;

تَماثُل benzerlik; uygunluk; iyileşme;

تَمَثُّل özümseme, hazmetme BİY.

اِمتِثال boyun eğme, itaat;

ماثِل [konuşmacı vb.nin huzurunda] önde duran, dikilen; yerleşmiş; gösterimde; meydana, ortaya çıkan, beliren, görünen; ¶ ماثِل امامَ عَينَيه önünde olan, gözünün önünde duran; ماثِل لِلعِيان görünen, apaçık, ayan beyan; ماثِل في حَضرَته b-nin huzurunda;

ماثِلة lamba, avize;

مُمَثِّل mümessil, temsilci, temsilci; (ç. ون) temsilci [yine DİPL.], ajans; oyuncu, oyunda rol alan; aktör; مُمَثِّل تِجارِي ticari temsilcilik, ajans;

مُمَثِّلة ç. آت- aktris;

مُمَثِّلِيَّة temsilcilik, ajans ¶ مُمَثِّلِيَّة سِياسِيَّة siyasi/ diplomatik temsilcilik;

مُمَثَّل resimle ifade edilmiş, resimli; temsil edilen; özümsenmiş, hazmedilmiş BİY.;

مُماثِل benzer, benzeyen, andıran; benzeşen, benzerlik arzeden;

مُتَماثِل birbirine benzeyen, aynı cinsten; aynı;

مُمتَثِل itaatkar, boyun eğen, itaat eden;

مَثانَة ç. آت- mesane TIP.;

مَجّ u (مَجّ) (bşi)[yararsız diye] atmak; (bşi) ihraç etmek, tardetmek; مَجمَج olgunlaşmak, ermek;

مُجاج ve مُجاجَة tükürük; meyva suyu;

مَجُدَ u (مَجْد) ve مَجَدَ u (مَجادَة) yüce/ ulu olmak;

مِثالِي mecazi; remiz niteliğinde; tipik; örnek; model; ideal ¶ مِثالِي نَزْعَة idealist;

مَثّال ç. ون– heykel yapan, heykeltıraş;

مَثالَة mükemmellik, ideal olma; (ç. آت-, مَثائِل) ibret, ders;

مَثِيل ç. مُثُل benzer; denk; ¶ مَثِيله [müe. مَثِيلَته] b-nin benzeri; لَيس له مَثِيل, لا مَثِيلَ له, لَم يَبقَ له مَثِيل eşsiz, eşi benzeri olmayan, misli manendi olmayan;

مُثُول dik, ayakta duran, dikilen; görünüş; huzura çıkma; dinleyiciler [huzurdaki];

أُمثُولَة ç. آت-, أَماثِيل örnek, misal; ibret, ders; atasözü, mesel;

أَمثَل müe. مُثلَى ç. أَماثِل mükemmele/ ideale daha yakın; ideal [konum/ durum vb.de]; örnek/ timsal teşkil eden; السَبِيل المُثلَى لِ . . . ...için en mükemmel/ ideal yol;

تِمثال ç. تَماثِيل heykel ¶ نِصفِيتِمثال büst;

تَمثِيل ç. تَماثِيل örnekleme, örnek getirme; benzetme; resim ile ifade etme; temsil etme; diplomatik temsilcilik; [aktör] canlandırma, rolü oynama; oyun sergileme; gösteri; tiyatro sanatı [temsil]; ibret olacak ceza; ¶ تَمثِيل تِجارِي ticari temsilcilik; تَمثِيل فلان [film afişlerinde] başrolde ...!; بَدل تَمثِيل masraflar için ödenek/ tahsisat; دار تَمثِيل tiyatro/ opera binası; فَنّ التَمثِيل tiyatro sanatı; heykeltıraşlık; على سَبِيل التَمثِيل açıklayıcı olarak;

تَمثِيلِي gösteri ile ilgili; dramatik ¶ مَلعَب التَمثِيلِي tiyatro [binası, yeri];

التَمثِيلِيَّة الغِنائِيَّة: الأُوبِرا opera;

مجد ve أمجد (b-i) övmek, yüceltmek; تمجد övülmek, yüceltilmek; böbürlenmek;

مجد ç. أمْجَاد övgü, sena, medih; şeref, onur; asalet;

مجدي övgüye layık;

مجيد şerefli, onurlu; meşhur, ünlü; yüce; övgüye layık; asil; الكتاب الْمَجيد Yüce Kitap [Kur'anı Kerim];

الْمَجيدي Mecidiye [sikke];

اماجد ['مَجيد ' in çoğulu] ileri gelenler, önde gelen kişiler;

أمْجد ç.أمَاجد daha şerefli, daha şanlı; daha seçkin;

تمجيد övme, yüceltme;

1 مجر u (مَجْر) susamak;

مَجْر çok kalabalık [ordu için];

ماجور ç. مَوَاجير topraktan hamur teknesi MIS.;

المَجر[2] Macarlar; Macaristan;

مجري Macar [sıf. ve is.];

2 مجر ağırlık ölçüsü = 3.51gr. MIS.;

ماجريات bkz. جري

ماجريط Madrit;

مجوس ALF.BKZ.;

مجلة ç. مجَال [cin. is.مَجْل] fiskül, kabarcık [yanık ya da tahrişden dolayı meydana gelen]; bkz.جلّ ;

مجمج okunaksız, seçilmez, okunmaz;

1 مجن u (مَجْن, مُجُون, مَجَانَة) şaka yapmak; alay etmek; ماجن (b-ile) şakalaşmak, (b-ile) alay etmek; تمجّن arsızca şakalar yapmak; تماجن birbiri ile alay etmek;

مجانة maskaralık; (ç. -آت) kaba şaka, eşek şakası; soytarılık, maskaralık;

مجّان arsız, utanmaz, hayasız; şakacı, maskara, soytarı; bedava, karşılıksız; مَجَّانًا veya بالْمَجَّان [zarf] bedava, karşılıksız;

مجّاني bedava, karşılıksız;

مجّانية bedava olma, karşılıksızlık;

مُجُون maskaralık, soytarılık; utanmazlık, arsızlık;

مُجُوني alaycı, müstehzi, kinik, sinik;

ماجن ç.مُجّان arsız, yüzsüz, hayasız, utanmaz; şakacı, maskara;

2 ماجن ç. مَوَاجن TUN. sarnıç, mahzen, su deposu;

مغنيزيوم [g] mağnezyum;

مجوس Mecusiler;

مَجُوسي Mecusi;

مَجُوسيّة Zerdüştlük;

مح eskimiş, eski püskü, yırtık pırtık;

مُحّ en iyi, en çok sevilen kısım; yumurta sarısı;

محص a (مَحْص) (bşi) arıtmak, saflaştırmak;

محّص II; (bşi) doğrultmak, düzeltmek; (bşi) sınamak, denemeye tabi tutmak; (bşi) yakından incelemek; امحص tekrar görünmek, ortaya çıkmak; تمحّص II; arınmak, saflaşmak, daha arı, saf olmak; انمحص II;

محيص parlayan [kılıç];

تمحيص ç. -آت arıtım, saflaştırma; [kapsamlı] inceleme, yoklama;

محض a (مَحْض) (b-e, bşi, sevgisini, samimiye-

tini) açıkça göstermek; مَحَضَ *u* (مُحُوضَة) temiz soyu olmak, asil olmak; saf/ arı/ katışıksız olmak; أَمْحَضَ (*b-e*, *bşi*, *sevgiyi*, *samimiyeti*) açıkça göstermek; تَمَحَّضَ kendini (لِ *bşe*) adamak, hasretmek;

مَحْض asil, temiz soydan gelmiş; katışıksız, saf, arı; samimi, içten gelen; düpedüz, apaçık, su götürmez [yalan, saçmalık vb.]; مَحْضًا بِمَحْض yalnız, ancak, sadece ¶ بِمَحْضِ اخْتِيَارِهِ tamamen kendi isteği ile; لِمَحْضِ صَالِحِهَا sadece onun iyiliği için, maslahatı gereği;

أُمْحُوضَة samimi, içten öğüt;

مَحَقَ *a* مَحْق (*bşi*) silmek, kazımak; (*bşi*) yok etmek; أَمْحَقَ [ay] görünmez olmak, kaybolmak; yok olmak, telef olmak; تَمَحَّقَ, انْمَحَقَ ya da أَمْحَقَ ve امْتَحَقَ silinmiş olmak ya da silinmek, kazınmak; yok olmak, telef olmak;

مَحْق silinme, kazınma; yok olma;

مَحَاقَة ve مُحَاقَة [ay] kaybolma, gizlenme;

مَحَكَ *a* (مَحْك) ve مَحِكَ *a* (مَحَك) tartışmacı/ cedelci olmak; tartışmak, münakaşa etmek; diretmek, inatla iddia etmek; مَاحَكَ (*b-ile*) tartışmaya girmek, tartışma yapmak, cedelleşmek; أَمْحَكَ ve تَمَحَّكَ bkz. مَحَكَ ;

مَحِك tartışmacı/ cedelci kişi;

مُمَاحَكَة huysuzluk; tartışma, münakaşa etme, cedelleşme; (ç. -آت) hile, şike; tartışma, cedel, münakaşa;

مَاحِك ve مُمَاحِك tartışmacı, cedelci; huysuz, ters;

مَحَلَ *a* (مَحْل مُحُول)ve مَحُلَ *u* (مَحَالَة) [toprak] kısır/ verimsiz olmak, [sene] verimsiz geçmek; مَحَلَ ve مَحِلَ *u* (مِحَال, مَحْل) (بِ *b-e karşı*) komplo hazırlamak, oyun düzmek, entrika çevirmek; أَمْحَلَ [toprak] kıraç ve verimsiz olmak; (*toprağı*) kıraçlaştırmak; [yağmur] yağmamak; تَمَحَّلَ (*bşi*) kurnazlıkla ya da entrikalarla elde etmeye çalışmak; bahane aramak; (لِ *bşin*) hileli ya da dürüst olmayan yollardan reklamını ya da propagandasını yapmak ¶ تَمَحَّلَ الْعُذْرَ bahane ileri sürmek, mazeret göstermek;

مَحْل kıraçlık, verimsizlik; yokluk, kıtlık; hile, oyun, desise; bkz. حَلّ ;

مَحَالَة ç. مَحَال palanga, takım, makara; bkz. حول ;

مِحَال kurnazlık, şeytanlık, hinlik;

مَاحِل verimsiz, kıraç; çıplak [arazi];

مُمْحِل verimsiz, kıraç olan, bitek olmayan;

مَحَنَ *a* (مَحْن) ve امْتَحَنَ (*b-i*, *bşi*) sınamak, denemek; (*b-i*) müptela etmek, bela ile sınamak; (*b-i*) imtihan etmek, sınava tabi tutmak;

مِحْنَة ç. مِحَن büyük sıkıntı, musibet, ateşten gömlek; bela ile sınama; sıkıntı, zorluk;

امْتِحَان ç. -آت deney, test; imtihan, sınav ¶ امْتِحَان الدُّخُول giriş imtihanı; امْتِحَان نِهَائِي mezuniyet imtihanı, çıkış sınavı;

مُمْتَحِن sınayan, teste/ denemeye tabi tutan; imtihan eden;

مُمْتَحَن imtihan edilmiş; denenmiş, test edilmiş; aday, imtihana/ sınava giren;

(محو) مَحَا *u* (مَحْو) (*bşi*) silmek, kazımak, silip yok etmek; (*bşi*) yok etmek; (*bşi*) iptal etmek, hükmünü kaldırmak; ¶ لا يُمْحَى silinmez, çıkmaz; مَحَّى (*bşi*) yok etmek; انْمَحَى, تَمَحَّى ya da امَّحَى ve امْتَحَى silinmek, yok olmak; görünmez olmak;

مَحْو silme, okunmayacak hale getirme; kazıma; iptal etme, hükmünü kaldırma; eleme, hesap dışı bırakma;

مِمْحَاة ve مَحَّايَة silgi;

امِّحَاء yok etme, imha;

مَاحِيَة silgi, silici şey;

مُخّ ç. مِخَاخ, مِخَخَة beyin; ilik; öz, cevher; en özlü ve en çok tercih edilen kısım;

مُخِّي [na't] beyin ..., beyin ile ilgili;

مَخَر *a* (مُخُور,مَخْر) [gemi] suyu yararak ilerlemek; ilerlemek, hareket etmek; (*denizi*) yarıp gitmek;

مَاخِر suyu yararak ilerleyen [gemi];

مَاخِرَة ç. مَوَاخِر gemi;

مَاخُور ç. مَوَاخِير genelev;

مَخَض *u, a, i* (مَخْض) (*sütü*) yayıkta çalkalamak, köpürtmek; (*bşi*) kuvvetlice sallamak, çalkalamak; مَخِض *a* (مَخَاض) [hamilenin, doğumu yaklaşıp] sancıları başlamak, doğumu yaklaşmak; تَمَخَّض = مَخِض ; [cenin, ana karnında] oynamak, hareket etmek; (عن *bşi*) ortaya çıkarmak, meydana getirmek; [süt, yayıkta] çalkalanmak ¶ تَمَخَّضَ الإجْتِمَاعُ عن مَوْقِفٍ سِيَاسِيٍّ مُوَحَّدٍ toplantı siyasi bir birleşme sonucunu getirdi; تَمَخَّضَ الجَبَلُ فَوَلَدَ فَأْرًا dağ doğura doğura bir fare doğurdu;

مَخَاض doğum sancıları;

مَخِيض yayık ayranı;

مِخَاضَة ve مِمْخَضَة ç. مَمَاخِض yayık;

مَخَط *u, a* (مَخْط, مُخُوط) ve تَمَخَّط sümkürmek;

مُخَاط sümük; ¶ مُخَاطُ الشَّمْسِ ve مُخَاطُ الشَّيْطَان havada uçuşan, ince örümcek ağı gibi olan iplikçikler;

مُخَاطِي sümüklü; sümüksü; cıvık, yapış yapış;

مخطر ⇐ تَمَخْطَر salına salına yürümek;

مُخْل[1] ç. أَمْخَال, مُخُول kaldıraç, manivela;

مِخْلَة[2] (مِخْلاة) ç. مِخَل, مَخَالِي [-آت] yem torbası;

مَخْمَض ağzı çalkalamak;

مَدّ *u* (مَدّ) (*bşi*) açmak, genişletmek; (*bşi*) uzatmak, (*boynunu*) uzatmak; (*bşi*) çekip uzatmak, esnetmek, sündürmek; (*bşi*) yaymak; (*ray, hat* vb.) döşemek; (*ağ*) atmak; mühlet vermek, zaman tanımak; [nehir vb.] taşmak, yükselmek; (*b-e*) yardım etmek, (*b-i*, ب *...ile*) desteklemek; (*orduya*) takviye göndermek; (*toprağı*) gübrelemek; ¶ مَدَّ عُمْرَهُ [Allah] birinin ömrünü uzatmak; مَدَّ الْبَصَرَ الى bakışlarını ...e çevirmek; مَدَّ جِذْرًا في الأَرْضِ [ağaç] kök salmak; مَدَّ الحِبَالَةَ له birine tuzak kurmak; مَدَّ رِجْلَهُ بِقَدْرِ كِسَائِه ayağını yorganına göre uzatmak; مَدَّ سَمْعَهُ ⇑; kulak kabartmak; مَدَّ المائدةَ sofra[yı] kurmak; مَدَّ في الْمَشْيِ büyük adımlar atarak/ adımlarını açarak yürümek; مَدَّ الْمَوَاسِير boru döşemek; مَدَّ اليه يَدَه *b-e* elini uzatmak, yardım etmek;

مَدَّ سَيْطَرَتَه nüfuzunu artırmak; مَدَّدَ (*bşi*) açmak, genişletmek, yaymak; (*bşi*) uzatmak; (*bşi*) sündürmek, esnetmek; iltihaplanmak, cerahat toplamak, azmak; مَادَّ (*bşi*) geciktirmek, ağırdan almak; tehir etmek, ertelemek; أَمَدَّ (*b-e*) yardım etmek, (*b-i*, ب *ile*) desteklemek (*b-e, bşe*, ب ...*i*) sağlamak, tedarik etmek; (*orduya*) takviye göndermek; mühlet/ süre vermek, zaman tanımak; iltihaplanmak, cerahat toplamak ¶ أَمَدَّ بِأَجَلِه [Allah] birinin ömrünü uzatmak, biraz daha yaşamasını takdir etmek; تَمَدَّدَ yayılmak, açılmak, genişlemek; uzamak; yayılmak, serilmek [yatakta vb. de]; اِمْتَدَّ yayılmak, genişlemek, açılmak; [kablo, boru] döşenmek; (الى *bşe kadar*) uzanmak, varmak, ulaşmış olmak; çekilip uzamak, sünmek, esnemek; uzun olmak; (الى ...*e kadar*) gelişmek; اِسْتَمَدَّ (*bşi*, من ...*den*) tedarik etmek, sağlamak, temin etmek; (*birinin*) yardımını istemek;

مَدّ ç. مُدُود yayılma, genişleme; açılma; uzama, esneme; [harfi] uzatma, uzun okuma, med; [suyun, nehrin] kabarma, yükselme; (ب ...*i*) sağlama, tedarik etme, temin etme ¶ مَدّ البَصَر görüş alanı/ sahası/ menzili; göz alabildiğine; مَدّ النَّظَر uzağı görebilme, basiret; حُرُوف المَدّ med harfleri ا، و، ي DİLB.;

مَدَّة med işareti;

مُدّ ç. أَمْدَاد ,مِدَاد müd, bir tahıl ölçeği ESK.;

مِدَّة irin, cerahat;

مُدَّة ç. مُدَد müddet, süre, zaman aralığı, periyot [aynı zam. مُدَّة من الزَّمَن]; süreç; sınırlanmış veya önceden belirlenmiş vakit, vade; ... مُدَّةَ [mud. kul.] ...süresince, ...esnasında, ...zarfında]¶ .. في مُدَّة ...süresince, ⇑; مُدَّة من الزَّمَن bir süre/ müddet; مُدَّةً من الزَّمَن bir süredir, bir süreden beri;

مَدَد ç. أَمْدَاد yardım, destek, takviye; [çoğ] imkanlar, olanaklar; yardımcı kuvvet, takviye birliği;

مِدَاد mürekkep; kandil yağı; gübre; tarz, usül, stil ¶ سجله بِمِدَاد الفَخْر *bşi* altın harflerle kaydetmek; على مِدَادٍ وَاحِد aynı tarzda;

مَدِيد ç. مُدُد uzatılmış, yayılmış, açılmış; uzun; uzatılmış, esnetilmiş; yüksek; المَدِيد şiirde bir vezin; ¶ زمان مَدِيد veya مُدَّة مَدِيدة uzun süre/ müddet; عُمْر مَدِيد uzun ömür; مَدِيد البَصَر basiretli, uzak görüşlü;

مُدَّاد sarmaşık türü bir bitki;

أَمِدَّة [dokumada] arış, çözgü;

تَمْدِيد ç. -آت uzatma, açma, genişletme, esnetme;

إِمْدَاد yardım, destek; erzak, levazım ASK.; (ç. -آت) yardımcı kuvvet, takviye birlikleri;

تَمَدُّد açılma, yayılma; genişleme;

إِمْتِدَاد açılma, yayılma; genişleme; büyüme; uzama; esneme, sünme; ebat, büyüklük, alan, saha; ... على إِمْتِدَاد ...boyunca;

اِسْتِمْدَاد takviye kuvvet/ yardım istemek; levazım ASK.;

مَادّ yayılmış, uzanmış, açılmış; saran,

sarmaşık [bitki];

مادّة ç. مَوَادّ madde; malzeme; öğe, unsur; konu, mevzu; ders/ etüt konusu; bilim dalı; paragraf, fıkra, madde [anlaşmanın, yasanın vb.]; mukavele, anlaşma şartı; [çoğ.] malzemeler; maddeler, unsurlar; alametler ¶ مَادّة أصْلِيّة kelimenin kökü; مَوَادّ أوَّلِيّة temel unsurlar, asli öğeler; hammaddeler; مَوَادّ تِجَارِيّة ticari mallar; مَوَادّ التَّجْمِيل makyaj/ kozmetik malzemeleri, güzellik malzemeleri; مَوَادّ جِنَائِيّة suça müteallik meseleler HUK.; مَوَادّ حَرْبِيّة savaş malzemeleri; مَوَادّ خَام hammaddeler; مَوَادّ الصِّبَاغة boya malzemeleri; مَوَادّ صُلْبة katı parçacıklar; مَوَادّ مَصْنُوعَة hazır eşyalar; مَوَادّ التَّطْبِيب ilaçlar; مَوَادّ (الْمَعِيشة) الإعَاشة yiyecekler; مَوَادّ غِذَائِيّة gıdalar, besinler; yem; مَوَادّ اللُّغة dilin/ lisanın kelime hazinesi; مَوَادّ مُضَادّة للحَيَوِيّة antibiyotikler; مَوَادّ مُلْتَهِبة yanıcı maddeler; yakacak; مَوَادّ مَدَنِيّة medeni hukuk yasaları HUK.; مَوَادّ النَّسِيج tekstil ürünleri;

مادّي maddi, maddesel; fiziksel; maddeci, materyalist; (ç. ون–) maddeci, materyalist; objektif, nesnel [شخصي karşıtı];

مادّيّة maddecilik, materyalizm; الْمَادّيّات و الْمَعْنَوِيّات maddiyat ve maneviyat;

ممدود yayılmış; açılmış; genişletilmiş; uzatılmış; esnemiş, sünmüş; geniş, büyük; üzerinde 'med' işareti bulunan DİLB.;

مُمَدَّد yayılmış, açılmış; serilmiş, uzatılmış; esnetilmiş, sünmüş;

مُمْتَدّ açılmış, yayılmış; esnetilmiş; uzatılmış; döşeli; geniş, kapsamlı;

مُسْتَمَدّ (من ...den) türetilmiş, alınmış;

مَدَالِية ç. madalya;

مِدَالْيُون madalyon;

مدح a (مِدْحَة ,مَدْح) (b-i) övmek, methetmek; (b-e) methiye yazmak; مدّح ⇑; تمدّح övülmek, methedilmek; (ب ...ile) övünmek, gurur duymak, onurlanmak; امتدح = مَدَح ;

مدح methetme, övme; övgü, medih; methiye edebiyatı;

مديح ç. مَدَائح övgü, medih; methiye;

أُمْدُوحة ç. أمَادِيح bkz. مَدِيح ;

تمدّح övünme; böbürlenme;

مادح ve مَدَّاح methiye yazarı;

مَدَر[1] [cin. is.; tek. is. ة] çamur; أهْل الْوَبَر و الْمَدَر yerleşik hayat sürenler ve göçebeler;

مدرة çamur; küçük tepe, tümsek;

مُدَرَاء[2] ['مدير 'in çoğulu] bkz. دور ;

مَدْرَاس Medres şehri [Hindistanın kuzeyinde];

مَدْرِيد Madrit şehri;

مدن ⇒ مدن مَدَّنَ şehir kurmak; تَمَدَّنَ medenileşmek, uygarlaşmak; تمدين ⇑;

مَدِينة ç. مُدُن , مَدَائن şehir ¶ مَدِينَة النَّبِي ve مَدِينة المَدِينَة(الْمُنَوَّرة) Medine-i Münevvere; مَدِينَة السَّلاَم Bağdat; الْمُدُن الكُبْرى büyük şehirler;

مَدَني şehirli, şehirde oturan, yerli; uygar, medeni; sivil [askeri karşıtı]; seküler, laik; Medineye ait, Medine ...[sıf. ve is.]; دَعْوَى مَدَنِية özel hukuk davası HUK.; الطَّيَرَان المَدَني sivil havacılık; قنون مَدَني medeni kanun;

مدين bkz.مدن

مُذْ [مُنْذُ] ...den beri, ...dir;

مَذِرَ a (مَذَر) [yumurta] çürümek, bozulmak; مَذَّرَ (bşi) dağıtmak, saçmak; تَمَذَّرَ = مَذِرَ;

شَذَرَ مَذَرَ oraya buraya dağılmış, saçılmış;

مَذِر çürük, bozuk [özl. yumurta];

مَذَقَ u (مَذْق (bşi) su ile karıştırmak, sulandırmak;

مَذْق içine su karıştırılmış şarap;

مَذِيق sulu, sulandırılmış;

مَذَّاق ve مُمَاذِق iki yüzlü, riyakar;

مَذَلَ a (مَذْل, مَذَال) (ب gizli bşi) açıklamak, ifşa etmek;

مَذْهَب bkz. تَمَذْهَب ve ذهب ;

مَرَّ[f] u (مَرّ, مُرُور, مَمَرّ) (ب veya على ...i) geçmek, (ب veya على b-e, bşe) uğramak; (أَمَامَ b-nin önünde) yürüyüş/ geçit resmi/ geçit töreni yapmak ASK; [vakit, zaman] geçmek; (ب veya على bş boyunca) yürümek, gitmek; (ب, من ya da على ...in içinden, arasından) geçmek, gitmek, (من bir yeri, ülkeyi) bir baştan bir başa geçmek, katetmek; arasından/ içinden akmak, geçmek; [sınır, hudut] (في bölgesinden) geçmek, (في ...de) yer almak; (على sınırı, hududu, dağı, hattı) aşmak, geçmek; [uçak] (فوق ... ...in üzerinden) uçmak, geçmek; ayrılmak, terketmek, uzaklaşmak; [muz. fiilden önce] ...yapmayı sürdürmek, ...yapmaya devam etmek; ¶ مَرَّ ذِكْرُهُ sözü daha önce geçmek, edilmek; كما مَرَّ بنا daha önce değindiğim gibi; مَرَّ بِسَلَامٍ sağ salim/

مَدَنِيَّة medeniyet, uygarlık;

تَمْدِين şehirleşme, sosyalleşme;

تَمْدِينِي şehirleşme ile ilgili;

تَمَدُّن şehirleşme; uygarlaşma, medenileşme;

تَمَدُّنِي medeni, uygar;

مُتَمَدِّن medeni, uygar; ince, eğitim görmüş [çelebi];

مُتَمَدِّين medeni, uygar;

مَدَى (b-e) mühlet/ süre vermek, zaman tanımak;

أَمْدَى ⇑; تَمَادَى (في veya على veya ب ...de) ısrarcı davranmak, diretmek; (في bşi) sürdürmek, kesmemek, devam etmek; (في ...de) aşırı gitmek; devam etmek, sürmek;

مَدًى alan, saha; mesafe, menzil; sınır, uç, had, limit; süre, müddet; مَدَى [mud. kul.] ...esnasında, ...süresince, ...zarfında ¶ مَدَى الْبَصَر görüş alanı/ sahası/ menzili; مَدَى الْحَيَاة hayat boyu; مَدَى الدَّوَرَان sürekli, devamlı; مَدَى الصَّوْت sesin ulaşabileceği mesafe; مَدَى العُمْر ömür boyu; مَدَى الأَيَّامِ günlerdir, günlerce; الى مَدَى بَعِيد çok uzakta, çok uzak mesafede; على مَدَى عَشَر أَمْتَار on metrelik mesafede; بَعِيد المَدَى uzak mesafede; مِدْفَع بَعِيد المَدَى uzak menzilli top; في المدى الأخير son olarak;

مُدْيَة ve مِدْيَة ç. مُدًى , مُدْيَات büyük bıçak;

مُدَوِّي ve مُدْوِي bıçakçı;

تَمَادٍ : مع طُولِ التَمَادي , مع التَمَادي zamanla;

مُودِيل [ô, ê] Fr.> ç. ـآت model;

selametle dönmek; مَرَّ عَلَيْهِ بِبَصَرِهِ bir şeye göz gezdirmek, göz atmak; مَرَّ مَرَّ الْبَرْقِ yıldırım gibi geçmek; مَرَّ مَرَّ الْكِرَامِ hiç bir şey olmamış gibi geçmek; مَرَّ بِهِ(عليه) مَرَّ الْكِرَامِ bir şeye tepeden bakmak, küçümsemek.; مَـرَّرَ (*bşi*) geçirmek; (*bşi*) aradan taşımak, geçirmek; (*top ile*) pas atmak [futbol] ¶ مَرَّرَ السَّفِينَةَ في الْقَنَاةِ gemiyi kanaldan geçirmek; أَمَرَّ (*b-nin*, ب veya على ...*i*) geçmesini sağlamak; (*b-i* ب veya على ...*den*) geçirmek, (*b-i*, ب veya على ...*in içine*) sokmak; ¶ أَمَرَّ نَظَرَهُ على . . . bakışlarını ...in üzerinde gezdirmek; اِسْتَمَرَّ devamlı/ sürekli olmak; kalmak, ayrılmamak; (على veya في *bşi*, veya يَفْعَلُ ...*yapmayı*) sürdürmek, ısrarla devam etmek;

مَرّ geçme; geçit; baştan sona geçme, katetme; [vakit] geçiş; kürek, bel; halat, ip ¶ على مَرِّ الزَّمَانِ zamanla;

مَرَّة ç. مِـرَار ,...-آت kere, defa, kez; مَـرَّةً bir kere/ defa/ kez; مَرَّتَيْنِ iki kez; مَرَّاتٍ tekrar tekrar; sık sık; مِرَارًا birkaç kez; arasıra, bazen ¶ مَـرَّةً veya مَـرَّةً مـا veya ذاتَ مَـرَّةٍ bir keresinde; مَـرَّةً أُخْرَى ya da مَـرَّةً جَـدِيدَةً tekrardan, yeniden, bir kere daha; مَرَّةً عن مَرَّةٍ veya مَرَّةً بعـد مَرَّةٍ tekrar tekrar, üst üste; المَرَّةَ تِلْوَ المَرَّةِ ⇑; مَـرَّةً وَاحِدَةً birkez, bir defa; son olarak; أَكْثَـرَ من مَرَّةٍ bir çok defa, defalarca; بِالمَرَّةِ hep birden, topluca; [olumsuz ifadede] asla, hiç bir şekilde; كَمْ مَرَّةً veya غير مـا مَرَّةٍ veya غير مَرَّةٍ bir kaç kez; لِلمَرَّةِ السَّادِسَةِ kaç kez/ kere/ defa; مَرَّةً altıncı defa/ kez; لِآخِرِ مَـرَّةٍ veya لِلمَـرَّةِ الأَخِيـرَةِ son kez, son olarak; لِأَوَّلِ مَرَّةٍ ilk olarak, ilk defa; مِرَارًا عَدِيدًا sık sık; مِرَارًا وَعَدِيدًا tekrar tekrar, üst üste, ardarda;

مُرُور geçme, geçiş; (أمام . . . *...in önünde*) düzenlenen geçit töreni/ resmi; (ب veya على veya من *...den*) geçiş; katetme, bir baştan bir başa geçme; ardarda/ kesintisiz gelme; trafik; [zaman] geçme; teftiş MIS.;¶ مُـــرُور الزمـان zaman aşımı, müruru zaman; تَذْكِرَةُ الْمُرُور geçit izni, lesepase; pasaport; حَـرَكَـةُ الْمُرُور trafik; شُرْطَةُ الْمُرُور trafik polisi; نِظَامُ الْمُرُور trafik kuralları;

مَمَرّ geçiş, geçme; [zaman] geçme; zaman aşımı; katetme, bir baştan bir başa geçme; erişim, yaklaşım; (ç. -آت) geçit, pasaj; nehir geçidi, sığ geçit ¶ مَـمَـرّ سُـفْلِيّ altgeçit; على مَمَرِّ الْعُصُور asırlardır;

إِمْرَار aradan/ içinden geçirme; araya sokma;

اِسْتِمْرَار süreklilik, devamlılık, devam etme, kalıcılık; ısrarcılık, diretme; ¶ بِاسْتِمْرَار sürekli olarak, daimi olarak; دَوَامًا و اسْتِمْرَارًا ⇑, hep, daima; قوة الاسْتِمْرَار atalet kuvveti;

مَارّ geçen, geçici; (ç. -ون, مَارَّة) yaya(n); ¶ الْمَارّ ذِكْرُهُ yukarıda anılan, daha önce bahsedilen, anılmış olan;

مُسْتَمِرّ sürekli, daimi, kesintisiz, devamlı, kalıcı; ¶ تَيَّار مُسْتَمِرّ doğru akım ELK.;

2 مَـرَّ *u, a* (مَـرَارَة) [ayva, salatalık vb.nin acısı türünden] acı olmak ya da acımak, acılaşmak; (*bşi*) acılaştırmak, acı yapmak; مَرَّرَ acı olmak

ya da acımak, acılaşmak; (*bşi*) acılaştırmak; تمارّ birbiri ile dövüşmek; إستمرّ (*bşi*) acı bulmak, acı olduğunu düşünmek;

مُرّ ç. أمرار [ayva, salatalık vb. bulunan gibi] acı; acı veren; acılık; mür, mürrüsafi; ¶ مُرّ الصَّحْرَى acıelma, acıhıyar, ebucehil karpuzu BOT. Cytrallus colocynthis;

مِرّة ç. مِرَر safra, öd; (ç.أمرار) güç, kuvvet;

مرارة ç. مرائر [salatalık, marul vb. bulunan] acılık, acı; safra, öd; ruh, can; ¶ انْشَقَّتْ مَرَارَتُهُ غيظًا öfke ile parlamak;

مَرِير ç. مَرائِر sağlam, sarsılmaz, güçlü, metin, köklü, derin [özl. his, duygu için];

مَرِيرَة ç. مَرائِر sağlamlık, sarsılmazlık; sebat; kararlılık; gayret;

أمَرّ daha sağlam/ güçlü; daha acı; الأمَرَّان [lafzen: iki acı] fakirlik ve kocamışlık; قَاسَى الأمَرَّيْن büyük zorluklarla karşılaşmak;

مَمْرُور safra kesesi ile ilgili;

مرأ مَرِئَ *a* ve مَرُؤَ *u* (مَرَاءَة) [yiyecek] sıhhi/ sağlığa uygun olmak; مَرُؤَ *u* (مُرُوءَة) mert olmak; مَرُؤَ *u* (مَرَاءَة) [iklim] sıhhi/ sağlığa elverişli olmak; اِسْتَمْرَأَ (*yiyeceği*) leziz ve faydalı bulmak; (*bşin*) tadını/ zevkini çıkarmak; (*bşi*) hazmedebilmek, sindirebilmek [yine MEC.];

امرؤ , اِمْرَأ ve اِمْرُؤ [harfi tarif ile beraber الْمَرْء] adam; kişi, şahıs; الْمَرْء kişi, insanoğlu, insan «يَظُنُّ الْمَرْء insanoğlu, kişi, insan ...olduğunu zanneder», ya da cümle edilgen çatı ile de ifade edilebilir: ...olduğu zannedilir;

امرأة [harfi tarif ile 'الْمَرْأة'] ç. bkz. نسو ; kadın; karı, hanım, zevce, eş;

مروءة ve مُرُوَّة yiğitlik, mertlik, cömertlik vb. faziletli davranış biçimleri, özellikleri;

مريء mert, yiğit; sıhhi, sağlığa elverişli; ¶ هنيئًا مَرِيئًا afiyetle, afiyet olsun!

مريء ç. أمْرِئَة , مُرُوء yemek borusu ANAT.;

مراكش ve مُرَّاكش Merakkeş şehri [Fas]; Fas;

مراكشي Fas ..., Fas'a ait [sıf. ve is.];

مرث *u* (مَرْث) (*bşi, parmağını, memeyi*) emmek; (*bşi*) ezmek, püre gibi yapmak; (*bşi*) suda bekletmek, yumuşatmak;

مرج[1] ç. مُرُوج otlak, mera; çayır;

هَرْج و مَرْج kargaşa, fitne;

مرج düzensizlik, kargaşa;

مرجان[2] ve مُرْجَان [cin. is.; tek. is. ة] küçük inci taneleri; mercan ¶ سَمَك مَرْجَان havuz balığı, kırmızı balık ZOO. Carassius auratus.;

مرجاني [na't] mercan ..., mercan ile ilgili; mercan kırmızı ¶ جَزِيرَة مَرْجَانِيَّة mercanada, atol; شُعَاب مَرْجَانِيَّة mercan kayalığı;

مرجح sallanmak; تمرجح salınmak, ileri geri sallanmak; muallakta/ askıda olmak/ kalmak;

مرح *a* (مَرَح) neşeli/ şen olmak; mutlu/ mesut olmak; sevinmek ¶ سَرَح مَرَح canının istediği gibi davranmak, keyfi hareket etmek;

مرح neşe, şen olma, mutluluk;

مرح ç. مَرْحَى , مَرَاحَى neşeli, şen;

مراح neşe, sevinç, coşkunluk;

مريح neşeli, şen, coşkun, coşmuş;

مرحى aferin!, bravo! helal sana! ¶ مَرْحَى

متمرد dikkafalı, söz dinlemez, serkeş; asi, isyancı, baş kaldıran;

مردقوش mercanköşk;

مرزبان ç. vali [eski Fars beldelerinde];

مرزجوش, مرزنجوش bkz. مردقوش ;

مرس u (مرس) (bşi) suda bırakarak yumuşatmak;

مارس (bşi, özl. mesleği) uygulamak, yapmak, yerine getirmek; pratik/ uygulama yapmak, tatbiki çalışmak; (işi, faaliyeti) yerine getirmek, uygulamak, icra etmek; (bş ile) uğraşmak, ilgilenmek, iştigal etmek; تمرس (ب bşi, mesleği, eylemi, işi, faaliyeti) yürütmek, yapmak, uygulamak, yerine getirmek; (ب ...ile) uğraşmak, ilgilenmek; (ب ile) problemi olmak/ bulunmak; تمارس birbiri ile dövüşmek/ dalaşmak;

مرس ç. أمرس deneyimli, tecrübeli, alışkın;

مرسة ç. أمراس ip, bağ; kablo;

مراس ve مراسة güç, kuvvet ; ¶ سهل المراس uysal, yumuşak başlı; شديد المراس veya صعب المراس dikkafalı, serkeş, söz dinlemez; صعوبة المراس dikkafalılık, serkeşlik;

مريسة bir tür bira;

مريسي sıcak güneş rüzgarı MIS.;

ممارسة [bir mesleği, işi, eylemi, faaliyeti] yürütme, uygulama, yapma, icra etme, yerine getirme; tatbikat, uygulama, pratik; deneyim; müzakere, görüşme KNŞ.;

تمرس (ب mesleği, işi, faaliyeti] yürütme, icra etme, uygulama;

مرسيليا Marsilya limanı [Fr.];

. . . ب ...e aferin !, ...e bravo!, yaşa!;

ممراح neşeli, şen;

مرحب (b-e) merhaba demek, hoşgeldin demek; bkz. ;

مرخ a (مرخ) (vücudu) yağlamak, yağ sürmek; مرخ II; تمرخ yağlanmak, vücuduna yağ sürmek;

مرخ yumuşak; gevşek, sarkık;

مروخ merhem, pomat; vücuda sürülen yağ;

مريخ Mars, Merih astro.;

مرد u (مرود) ve مرد u (مرودة, مرادة) inatçı/ serkeş/ dikkafalı/ asi tabiatlı olmak; (على ...e) karşı çıkmak, isyan etmek; مرد (ağacın dalını, yapraklarını) kesmek; (binaya, yapıya) sıva vurmak; تمرد dikkafalı/ inatçı/ serkeş olmak; (على ...e) karşı çıkmak, isyan etmek, baş kaldırmak; küstah olmak;

مردى ç. مرادي kayığı iterek ilerlemekte kullanılan sırık;

مراد ve مراد ç. مراريد boyun;

مريد ç. مرداء dikkafalı, serkeş, asi;

تمراد ç. تماريد güvercinlik;

أمرد, müe. مرداء ç. مرد bıyığı çıkmamış, sakalı bitmemiş genç; yapraksız [ağaç]; [susuz kalıp] kurumuş;

تمرد dikkafalılık, inatçılık; isyan, baş kaldırma, ayaklanma;

مارد ç. مردة, مراد ,—ون inatçı, dikkafalı, serkeş, söz dinlemez; asi, başkaldıran, ayaklanan; şeytan; dev;

مَرْسِين mersin BOT. Myrtus;

مَرْشَال mareşal;

مُرْص mors alfabesi;

مَرِضَ a (مَرَض) hasta olmak ya da hastalanmak; hastalığa yakalanmak; مَرَّضَ (b-i) hasta etmek; (hastaya) bakmak; أَمْرَضَ (b-i) hasta etmek; تَمَرَّضَ hastalıklı olmak; تَمَارَضَ hastaymış gibi yapmak, temarüz etmek;

مَرَض ç. أَمْرَاض hastalık, rahatsızlık; hasta olma hali; ¶ مَرَض عَصَبِي sinir hastalığı; مَرَض عَقْلِي akıl hastalığı, ruh hastalığı; مَرَض فِرَنْجِي frengi, sifilis TIP.; مَرَض مُعْدٍ bulaşıcı hastalık; أَمْرَاض بَاطِنِيَّة iç hastalıklar; أَمْرَاض سِرِّيَّة zührevi hastalıklar; أَمْرَاض صَدْرِيَّة göğüs hastalıkları;

مُرْض bkz. رضي ;

مَرَضِي hastalık ile ilgili, patolojik;

مَرِيض ç. مَرْضَى, مَرَاضِي rahatsız; hasta [sıf. ve is.]; مَرِيض نَفْسِي ruh hastası, piskopat;

مِمْرَاض hastalıklı;

تَمْرِيض hasta bakımı; hemşirelik;

مُمَرِّض [erkek] hastabakıcı; ilk yardım görevlisi;

مُمَرِّضَة hemşire, hastabakıcı [kadın];

مُتَمَرِّض hastalıklı;

مَرَطَ u (مَرْط) (kılı) yolmak, koparmak; مَرَّطَ ⥣;

تَمَرَّطَ [kıl] dökülmek;

مَرِيط ve أَمْرَط, müe. مَرْطَاء ç. مُرْط kılları ya da tüyleri dökülmüş/ seyrelmiş;

مَرَغَ a (مَرْغ) (bşi) yağlamak;

مَرْغ ç. أَمْرُغ, أَمْرَاغ ot;

مُرْغَة yağ;

مَرِيع verimli, bitek [arazi];

مِمْرَاع gelişmiş, mamur, büyük;

مرغ ⇒ مَرَّغَ [toz içinde] yuvarlanmak; (bşi) ovalamak; أَمْرَغَ (bşi) kirletmek, pisletmek; تَمَرَّغَ [özl. toz içinde] yuvarlanmak; tereddütlü davranmak;

مَرْغَرِين margarin;

مُرْفِين morfin;

مَرَقَ u (مُرُوق) [özl. ok] (من b-e, bşe) batmak, (من bşin) arasından/ içinden geçmek; fırlamak, atılmak, ok gibi fırlamak; konu dışına çıkmak, konudan sapmak; [özl. مِنَ الدِّين dinden] çıkmak; ¶ مَرَقَ السَّهْم ok yaydan çıkmak; مَرَّقَ şarkı söylemek;

مَرَق ve مَرَقَة etsuyu; sos;

مُرُوق sapma; [okun yaydan] fırlayış; dinden çıkma, irtidat etme;

مُرُوقِي hafız TUN.; tabutu taşayan ya da cenazeye katılan TUN.;

مَارِق ç. مُرَّاق, مَرَقَة [doğru yoldan/ inançtan] sapan, çıkan; mürtet, dinden dönen, çıkan; kabullenilmiş doğrulara karşı çıkan;

مُمَارِق küstah, haddini bilmez;

مركز ⇒ تَمَرْكَزَ (في ...de) yoğunlaşmak, konsantre olmak, odaklaşmak; yerleşmek, kök salmak; konumunu sağlamlaştırmak;

مَرْكَز, مَرْكَزِيَّة bkz. ركز ;

مَرْكِيز ALF.BKZ.;

تَمَرْكُز yoğunlaşma, konsantre olma, odaklaşma; konumunu sağlamlaştırma;

مراكش ALF.BKZ.;

مركيز markiz;

1 مرمر acı olmak ya da acımak, acılaşmak; kızmak, sinirlenmek; تمرمر homurdanmak; mırıldanmak, söylenmek;

2 مرمر mermer;

مرمري mermer [na't];

مرمط (*bşi*) mahvetmek, hasar vermek MIS.;

مرن *u* (مرونة, مرون, مرانة) esnek, elastiki olmak, eğilip bükülebilmek; _ (مرانة,مرون) (على ...*e*) alışkın olmak ya da alışmak; (على ...*e*) yabancı olmamak; مرّن (*b-i*) eğitmek, (*b-e*) eğitim/ talim yaptırmak; (*b-i*, على ...*e*) alıştırmak; تمرّن (على ...*e*) alışmak; (على *bşin*) uygulamasını/ pratiğini yapmak, (على *bşi*) alıştırma/ eğitim/ talim olarak yapmak; eğitimli/ talim görmüş olmak;

مرن esnek, elastiki; uysal, itaatkar; kıvrak;

مرانة ve مرونة esneklik, elastikiyet; kıvraklık, çeviklik, atiklik; geri tepme, seğirdim;

تمرين ç. ...ـات, تمارين alıştırma, uygulama; eğitim, talim; pratik, deneyim; eğitimlilik, ustalık, kalifiye elemanlık; eğitim dönemi; ¶ تمرين ابتدائي temel eğitim; تمارين عسكرية ve تمرينات جندية askeri eğitim; tatbikat; تمرينات رياضية idman, egzersiz; تحت التمرين eğitim döneminde, aşamasında, eğitim görmekte olan [asker, memur, işçi vb.];

مران ustalık, kalifiye elemanlık, deneyimlilik; eğitim, uygulama, alıştırma, pratik, egzersiz; huy; alışkanlık; deneme; rutin;

تمرّن pratik, uygulama, egzersiz yapma;

ممرّن eğitimci; gözetmen, teftiş eden; eğitim çavuşu;

ممرّن (على ...*de*) deneyimli, tecrübeli, eğitim görmüş, eğitimli; (على ...*e*) alışmış, alışkın, (على ...*de*) acemi olmayan;

متمرّن (على ...*de*) ⇑; ⇑; eğitim altında, eğitim aşamasında olan;

مارونيّ ç. ALF.BKZ.;

1 مرو Merv şehri;

مروي Mervli;

2 مرو 2 [cin. is.; tek. is. ة] çakıl taşı; çakmaktaşı;

مروة bkz. مروءة;

1 مري ⇒ مارى (*b-ile*) tartışmak, münakaşa etmek; (*b-e*) karşı çıkmak, direnmek; (في *bşe*) itiraz etmek, karşı çıkmak; امترى (في *bşden*) şüphelenmek, şüphe etmek;

مرية münakaşa, tartışma, cedel; şüphe;

مراء münakaşa, tartışma; şüphe; ¶ بلا مراء veya لا مراء فيه tartışılmaz, karşı çıkılmaz, sorgulanamaz, su götürmez; لا مراء في أنّ ... ...olduğunda şüphe yoktur, ...olduğu su götürmez bir gerçektir;

2 مرايا مرآة' ın çoğulu] bkz. رأى;

مريم Hz. Meryem;

مريمية adaçayı BOT;

مزّ *u* (مزّ) (*bşi*) emmek;

مزّ mayhoş, ekşice;

مزّة ç. ـات ve مازّة meze MIS. SUR.;

مزج *u* (مزج, مزاج) (بين... ,*farklı şeyleri*; *bşi*,

ب ...ile) karıştırmak; مَازَجَ (bş ile) karışmak, karışım oluşturmak; (b-e) uymak, uyum sağlamak; تَمَازَجَ birbirine karışmak, birbirinin içine işlemek; اِمْتَزَجَ (ب ...ile) karışmak;

مَزْج karışma;

مِزَاج ç. أَمْزِجَة karışım; mizaç, yapı; ruh hali; sağlık durumu, sıhhat ¶ مِزَاج سَوْدَائِي melankolik mizacı olan; الْمِزَاج العَامّ yaygın, zevk; مِزَاج لَطِيف ince tabiat/ yapı; مَحْرُور مُنْحَرِف المِزَاج الْمِزَاج asabi, çabuk öfkelenen; rahatsız, keyifsiz; هٰذَا لا يُوَافِقُ مِزَاجِي bu benim mizacıma, yapıma uymuyor, bu benim yapabileceğim bir şey değil;

مَزِيج (من ...den, ...in karışımından) oluşmuş; (من ...in) karışımı;

تَمَازُج birbiri ile karışma;

اِمْتِزَاج karışım;

مَزَحَ a (مَزْح) şaka yapmak; مَازَحَ (b-ile) şakalaşmak, (b-e) şaka yapmak;

مَزْح ,مُزَاح ve مُزَاحَة şaka;

مَزَّاح ve مَازِح şakacı, şaka yapan, güldüren;

مِزْر bir tür bira;

مَزَعَ a (مَزْع) koşmak, dörtnala gitmek; (bşi) yırtıp koparmak KNŞ.; (bşi من den) yırtmak; (yünü,pamuğu) ditmek, atmak; (bşi) parçalara ayırmak;

مُزْعَة ç. مُزَع (bşden) az miktar, bir parça; yumak;

مَزَقَ i (مَزْق) (bşi) yırtmak; مَزَّقَ (bşi) yırtmak; (bşi) yırtıp parçalamak; تَمَزَّقَ yırtılmak; yırtılarak parçalara ayrılmak; yarılmak, çatlamak;

مَزْق yırtma; yırtık;

مِزْقَة ç. مِزَق yırtılmış parça;

تَمْزِيق parçalama, yırtma;

مَزْمَزَ yudumlamak ;

مُزْن [cin. is.; tek. is. ة] ç. مُزَن yağmur bulutu;

مَزِيَّة ç. مَزَايَا ve مَازِيَة ç. -ات avantaj; ayrıcalık, imtiyaz; mükemmellik; fazilet, erdem, üstünlük, meziyet;

مَسَّ a (مَسّ, مَسِيس) (b-e, bşe) dokunmak, değmek; (kutsal bşe) saygısızlık etmek; (bşi) ihlal etmek, bozmak, çiğnemek; (kadınla) cinsel ilişkide bulunmak; [felaket, musibet] (birinin) başına gelmek ¶ مَسَّ بِأَذًى veya مَسَّهُ بِسُوءٍ (b-e) eziyet/ zarar/ hasar vermek; مَسَّتِ الحَاجَةُ الى ... ...e ihtiyaç var, şartlar ...i gerektiriyor; مَسَّ لُغْمًا maden bulmak;

مَاسَّ (b-e) dokunmak; (b-ile) teması olmak;

تَمَاسَّ birbirine dokunmak;

مَسّ dokunma; temas, kontakt; felaket, musibet, afet; [hastalık] nöbet; delilik ¶ مَسّ الحُمَّى sıtma nöbeti; أَصَابَهُ مَسٌّ مِنَ الْجُنُون delirmek, çıldırmak;

مَسَّة dokunuş;

مِسَاس dokunma, değme; (ب ...e, hakka vb.e) tecavüz, saygısızlık; temas, bağlantı, kontakt; له مِسَاس ب ... ...ile bağlantısı/ ilişkisi vardır; فِيمَا لَهُ مِسَاس ب ... ...ile ilgili, bağlantılı olarak;

مَسِيس dokunan, değentemas eden; ¶ عِنْدَ

مَسَّاح yüzölçümü memuru, mesahacı; ayakkabı boyacısı, lostracı;

مِسَاحَة ç. -آت yüzey; alan, saha; arazi; yüzölçümü, mesaha; kadastro, tapu sicili; مِساحَة الأَرَاضِي arazi yüzeyi; alan, arazi alanı, dönüm miktarı; مِساحَة مَائِيَّة su alanı/ sahası; مَصْلَحَة المِسَاحَة kadastro müdürlüğü;

مَسِيح ç. مَسْحَى , مُسَحَاء silinmiş, temiz, meshedilmiş, yağlanmış HRİ.; المَسِيح İsa (as.); Deccal;

مَسِيحِي Hıristiyan, İsevi; (ç. ـون) Hıristiyan kişi; ¶ الدين المَسِيحِي Hıristiyanlık;

المَسِيحِيَة Hıristiyan olma; Hıristiyanlık, Hıristiyan inancı;

مِمْسَح ve مِمْسَحَة ç. مَمَاسِح toz bezi, temizlik/ silgi bezi; paspas; [kapıdaki] demir çamurluk;

مَاسِح ayakkabı boyacısı;

مَمْسُوح silinmiş; temizlenmiş; düz, pürüzsüz; parlamış; yağ sürülmüş, yağlı; aşınmış [sikke]; مَمْسُوح مِن الْمَعْنَى anlamsız, manasız;

تِمْسَاح ç. timsah ZOO.;

مَسَخ a (مَسْخ) (b-i, bşi من ...den, الى ...e) çevirmek, dönüştürmek; (bşi) bozmak, tahrif etmek; (bşi) bozmak, mahvetmek, halel getirmek, zarar vermek;

مَسْخ dönüştürme, [bir halden bir hale] çevirme; tahrif etme, bozma; tenasuh;

مَسِخ ç. مُسُوخ bir hayvana dönüştürülmüş; deforme, şekil bozukluğuna uğramış; çirkin, sakatlığı bulunan cüce; ucube görünüşlülük,

هو مَسِيس الْحَاجَة ihtiyaç duyulması halinde; فِي مَسِيس الْحَاجَة الى ... ...e acil ihtiyacı var;

مُمَاسَّة dokunma, değme; temas, bağlantı; bitişiklik;

تَمَاس [karşılıklı] dokunma, temas;

مَاس (ب bşe) dokunan, değen; bitişik; acil, önemli ¶ حَاجَة مَاسَّة acil ihtiyaç; الحَاجَة الْمَاسَّة الى ... ...e çok acil ihtiyaç vardır; مَاس كَهْرَبَائِي kısa devre;

مَمْسُوس dokunulan; kaçık [cinli];

مُمَاس tanjant MAT.;

مَسْتَرْدَه İt> hardal;

مَسْتَكَه bkz. مصطكاء;

مَسَح a (مَسْح) (bşi) meshetmek, elini (bşin) üzerinden [hafif değdirerek] geçirmek; (bşi) silmek, silip gidermek, çıkarmak; (bşi) kazımak; (bşi) temizlemek; (bşi) düzlemek, planya vb. ile düzlemek; (b-i, ب ...ile) ovalamak, (b-i, ب ...ile) yağlamak; (b-i, من ...den) yoksun bırakmak, (b-nin) elinden (من ...i) almak, (b-nin, من bir şeyine) el koymak;

مَسْح silme; temizleme; meshetme; ovalama; mesaha, yüzölçümü;

مِسْح ç. مُسُوح çul, çuval bezi; [çoğ.] rahip cübbesi ¶ لَبِس الْمُسُوح papaz olmak, rahip cübbesi giymek;

مَسْحَة meshetme; ovalama; yağlama, yağ sürme HRİ.; gösteriş, sahte tavır, hava MEC.; dokunuş; مَسْحَةالْمَرِيض Katoliklerde ölmekte olan kişiye yağ sürme ayini; مَسّ الْمَرِيض بِالْمَسْحَة ölmekte olan kişiye yağ sürmek HRİ.;

garip görünüşlülük; acaip yaratık, ucube;

مَسْخَة maskara, soytarı, palyaço MIS.;

مَسِيخ [...e] dönüştürülmüş, çevrilmiş; garip, acaip, ucube; tatsız, yavan, lezzetsiz, tadı kaçmış, bayatlamış;

مَمْسُوخ [... e] dönüşmüş, [şekline] çevrilmiş; bozulmuş, halel getirilmiş; ucube, eciş bücüş, acaip, çirkin;

مَسْخَرَ (b-ile) alay etmek; تَمَسْخَرَ (على ...ile) eğlenmek, (على ...e) gülmek;

مسد ⇒ مَسَّدَ (b-e) masaj yapmak;

تَمْسِيد masaj;

مَاسُورَة ALF.BKZ.;

مَسْرِي Kıpti takviminde 12. ay;

مَسْطَرَة İt.> ç. مَسَاطِر örnek, nümune; bkz. سطر;

مَسْقَط Maskat [Umman'ın başkenti ve limanı];

مَسَكَ u, i (مَسْك) (bşi ya da ب bşi) kavramak, tutmak; (ب ..e) yapışmak, tutunmak, (ب ...i) bırakmamak ¶ مَسَكَ الْحِسَابَات hesaplara bakmak, hesabı tutmak; مَسَكَ الدفَّةَ الأُمُور iş-leri/ idareyi eline almak, işleri kendi çekip çevirmek; مَسَكَ لِسَانَهُ dilini tutmak, ağzını açmamak; مَسَّكَ (bşe) misk/ güzel koku sürmek; (b-i) tutmak, kavramak; أَمْسَكَ (bşi ya da ب bşi; b-i, من ...den, saçından) tutmak, yakalamak; (b-i, bşi, عن ...e) bırakmamak, (b-nin, bşin, عن ...yapmasına) engel olmak; (bşi) kısıtlamak, bol bol vermemek; (عن bşden) kaçınmak, sakınmak, uzak durmak, (عن ...i, yapmayı) kesmek, durdurmak; (bşi, على نَفْسِه kendi için) alıkoymak; ¶ أَمْسَكَ بِيَدِه bşi eli ile kavramak, tutmak; أَمْسَكَ يَدَهُ b-nin elini tutmak; أَمْسَكَ عن الصُّدُور [gazete] yayınını durdurmak, kapanmak; أَمْسَكَ أَمْسَكَ لِسَانَهُ dilini tutmak, ağzını açmamak; أَمْسَكَ البَطْنَ kabızlık/ peklik yapmak, kabızlığa sebep olmak; تَمَسَّكَ (ب ...e) tutunmak, yapışmak, (ب ...i) bırakmamak, sıkıca kavramak; (ب ...in) peşini bırakmamak, azimle/ sebatla devam etmek; [fiyatlar, piyasa rayici, kur vb.] yükselmek ¶ تَمَسَّكَ بِأَهْدَابِه birinin sözünden çıkmamak, birine son derece bağlı olmak; تَمَسَّكَ بِأَهْدَاب الشَّيْء bşe yapışmak, bşi bırakmamak; تَمَسَّكَ بِرَأْيِه görüşünü/ düşüncesini bırakmamak, ...i elden bırakmamak; تَمَاسَكَ birbirine bağlı olmak, birbiri ile kenetlenmek; kendine hakim olmak, sükunetini muhafaza etmek; gücü kuvveti yerinde olmak; (عن ...den) sakınmak, kaçınmak, uzak durmak; (ب ...e) yapışmak, tutunmak, (ب ...i) sımsıkı tutmak, kavramak; (عن ...den) sakınmak, kaçınmak, uzak durmak;

مَسْك sıkıca tutma, kavrama; alıkoyma; ¶ مَسْك الدَّفَاتِر muhasebecilik, defter tutma; مَسْك الْحِسَابَات muhasebecilik, hesap tutma;

مَسْكَة ç. مَسَكَات sıkıca tutma, kavrama;

مِسْك [müz. ve müe.] misk; مِسْك الجِنّ kazayağı bitkisinin bir türü BOT. Chenopodium botrys; مِسْك الخِتَام ağızda kalan son tat;

مُسْكَة (من ...den) bir tutam, bir tutam...;

مَسُوك ve مُسُكَة cimri, pinti;

مَسَاكِين ,-ون .ç مِسْكِين fakir, yoksul, sefalet içinde; dilenci; garip, zavallı;

مسو ⇐ مَسَّى (b-e) iyi/ hayırlı akşamlar dilemek ¶ مَسَّاكَ اللّٰهُ بِالْخَيْرِ [lafzen: Allah akşamınızı hayırlı kılsın!] iyi akşamlar; مَاسَى bkz. صبح;

أمْسَى akşam vaktinde/ akşamleyin olmak; olmak ¶ يَفْعَلُهُ اذا اَصْبَحَ و يَفْعَلُ اذا اَمْسَى bunu sabah akşam yapıyor;

مَسَاءٌ ,ç. اَمْسَاء ,اَمْسِيَات مَسَاء akşam; akşamleyin, akşam; مَسَاءَ امس dün akşam; مَسَاءَ الْخَيْرِ ya da مَسَاؤكم بِالْخَيْرِ iyi akşamlar!; صَبَاحَ مَسَاءَ sabah akşam;

مَسَائي [na't] akşam …, akşama ilişkin; ¶ الأَخْبَار المَسَائِيَّة akşam haberleri/ bülteni;

أمْسِيَة .ç اَمَاسِيّ akşam;

مسورة ALF.BKZ. مَاسُورَة;

مسى i (مَسْي) [sıcak] (*çiftlik hayvanlarını*) zayıflatmak, arıklaştırmak;

مسيو Fr.> Bay …; beyefendi;

مش u (مَشّ) (*kemiğin*) iliğini emmek; (*bşi*) suda bekleterek yumuşatmak;

مِشّ kesilmiş sütün suyu;

مَشُوش peçete;

مشيج gamet, tohum hücre;

مشط u, i (مَشْط) taramak; مَشَّطَ ⇑; تَمَشَّطَ ve انْمَشَطَ taranmak, saçını taramak;

مُشْط .ç أمْشَاط , مِشَاط tarak; tırmık; köprü MZK. ¶ مُشْطُ الرِّجْلِ ayak tarak kemiği; el tarak kemiği;

مُشْطِي [na't] tarak şeklinde, taraklı, diş diş; dişli;

مُسْكَة ve مِسَاكَة su seddi, bent, büğet, bağlağı; [elbise] kenar;

مَسَاك avans, pey akçesi, kaparo, teminat;

مِسْكَان tutan, bırakmayan, vazgeçmeyen; cimri, pinti; su geçirmez, sızma yapmaz;

إمْسَاك yakalama, tutma; zabtetme, kontrol etme; durdurma, kesme; perhiz; cimrilik; kabızlık, peklik TIP.; imsak;

إمْسَاكِيَّة imsakiye;

تَمَسُّك yapışma, tutunma; bağlılık, sadakat; [yazılı] senet;

تَمَاسُك kenetlenme, birbirine geçme; yapışma, tutunma; sabitlik; sebat, peşini bırakmama, vazgeçmeme;

اسْتِمْسَاك (ب …e) bağlılık, sadakat;

مُمَسَّك misk kokulu, hoş kokulu;

مُمْسِك sıkıca tutan, kavrayan; zapteden, kontrol eden, engelleyen; ekonomik, hesaplı; cimri, pinti;

مُتَمَسِّك sıkıca tutan, kavrayan, yapışan, yapışkan; bırakmayan, vazgeçmeyen; sabit, sağlam;

مُتَمَاسِك birbirine kenetlenmiş/ geçmiş/ yapışmış, birbirini tutan; sürekli, devamlı, kesintisiz; sabit, sağlam; bırakmayan, vazgeçmeyen;

مُسْتَمْسِك sakin, heyecansız, soğukkanlı;

مسكن ⇐ تَمَسْكَنَ fakirleşmek; fakir gibi davranmak; garip/ boynu bükük/ zavallı olmak;

مَسْكَنَة fakirlik, sefalet, yoksulluk; gariplik, boynu büküklük, zavallılık;

تَمْشِيط ⇑ mas.; [yünü] ditme;

ماشط berber;

ماشطة hizmetçi, hanımının işlerine yardımcı olan kadın; kuaför [kadın];

مُمَشَّط ditilmiş, atılmış [yün];

مشق *u* (مَشْق) (*bşi*) uzatmak, germek; (*bşi*) taramak; (*bşi*) çekip yırtmak; (*b-i*) kamçılamak; تَمَشَّق yırtılmak; yırtılıp kopmak; امْتَشَق (*bşi*, من ...*den*) aniden çekip almak, kapmak; kılıcı [kınından] çekmek/ çıkarmak;

مَشْق ç. أَمْشَاق [çoğaltılacak] örnek, nüsha;

مَشِق ince yapılı/ dal, fidan gibi;

مُشَاقَة ç. مُشَق yün ya da pamuk yumağı; yırtılmış kısım, parça; yün kırpıntısı; üstüpü;

مشيق ince yapılı, dal/ fidan gibi;

مُشَاق [keten]artık, kırpıntı; üstüpü;

مُشَاقَة ⇑; ⇑ ¶ مُشَاقَة حَرِير floş, bükülmemiş, ham ipek;

امتشاق incelik, narinlik, fidan gibi olma;

مَمْشُوق ince, fidan/ dal gibi; ¶ مَمْشُوق كَالْحُسَامِ çubuk gibi;

ماشك ALF.BKZ.;

مِشْلَوْز [çekirdeğinin içi tatlı olan] kayısı;

مِشْمِش [cin. is.; tek. is. ة] kayısı [meyva]; kayısı ağacı; مِشْمِش كَلاَبِي [çekirdeğinin içi acı] kayısı; مِشْمِش حَمَوِي veya مِشْمِش لَوْزِي [çekirdeğinin içi tatlı olan] kayısı;

مُشْمُلاً ve مُشْمُلاً muşmula, beşbıyık, döngel BOT.;

مشملة muşmula BOT.;

المَشْهَد Meşhed şehri;

مَشَى *i* (مَشْي) مَشَى (مَشْي ve مَشْو) yürümek, yaya gitmek; gitmek; adım atmak; ilerlemek, ileri gitmek; saf düzeninde yürümek; ¶ مَشَى بِالنَّمِيمَةِ iftiralar atmak, asılsız sözler yaymak; مَشَّى (*b-i*) yürütmek; (*bşi*, مع ...*e*) uydurmak, uygun hale getirmek; مَاشَى (*b-ile*) birlikte yürümek; (*b-e*, *bşe*) uygun olmak, uygunluk göstermek, (*b-nin*) tarafında olmak; (*b-ile*, في ...*de*) hemfikir/ mutabık/ aynı fikirde olmak, (*b-ile*, في ...*hakkında*) aynı görüşü paylaşmak; أَمْشَى = مَشَّى; (*b-i*) ishal etmek TIP; تَمَشَّى yürümek, yaya gitmek; yürüyüşe çıkmak, gezinmek, turalamak; adımlamak; ilerlemek; (مع ...*ile*) uymak, uyum/ uygunluk göstermek, gitmek, uyum içinde olmak, uyumlu olmak; (على *prensibe, metoda, usule uygun olarak, uyarınca*) ilerlemek, sürmek, devam etmek; (على *prensibe, kurala*) uymak, çelişmemek ¶ تَمَشَّى فِي أَوْصَالِه [duygu, his] = bütün vücudunu sarmak/ kaplamak; تَمَشَّى جِيئَةً و ذَهَابًا bir aşağı bir yukarı gitmek;

مَشُو bir çeşit müshil;

مَشْي yürüme; yürüyüş;

مِشْيَة yürüyüş; adım;

مَشَّاء ç. –ون çok yürüyen; yürüyüşçü SPO.;

مَشَّايَة ç. -آت kilim, yolluk; çocuğun yürümesine yardım eden tekerlekli araba; koridor; patika, keçiyolu;

مَمْشًى ç. مَمَاشٍ koridor, hol; pasaj, geçit; patika, keçiyolu; dar sokak/ yol; gezinti yeri, mesire; üst geçit, köprü; kilim, küçük halı;

مصر ç. أَمْصَار büyük şehir; başkent; مِصْر Mısır; Kahire ¶ مِصْرُالقَاهِرَة Kahire;

مِصْرِي Mısırlı; Kahireli; (ç. ـون) Mısırlı [is.]; Kahireli [is.];

مِصْرِيَّة Mısırlılık; (ç. ـآت) Mısırlı [kadın];

مَصِير ç. أَمْصِرَة, مُصْرَان, مَصَارِين barsak; bkz. صير;

تَمْصِير şehirleştirme, binalar dikme, imar etme; Mısırlılaştırma;

مُتَمَصِّر Mısırlılaşmış, Mısırlı karakteri kazanmış;

مُصْطَكَاء ve مَصْطَكَى sakız ağacının reçinesi; sakızlı rakı, mastika ¶ شَجَرَة المَصْطَكَاء sakız ağacı BOT. Pistacia lencitus;

مَصَل u ([süt] kesilmek; (*bşi*) süzmek, süzgeçten geçirmek;

مَصْل kesilmiş sütün suyu; (ç. مُصُول) serum TIP. ¶ عِلْم الْمُصُول seroloji, serum ve tesirlerini inceleyen bilim;

مَصْلِي serumla ilgili, seruma ait; serum meydana getiren;

مَصْمَص (*bşi*) emmek; (*bşi*) içine emmek; (*sıvıyı*) ağzında çalkalamak; تَمَصْمَص (*sıvıyı*) ağzında çalkalamak;

مَضّ u (مَضّ, مَضِيض) (*b-e*) acı vermek, acıtmak; (*b-e* ب ...*ile*) eziyet etmek, acı vermek; مَضَّ (مَضِضْتُ) a (مَضَض, مَضِيض, مَضَاضَة) acı duymak, canı acımak; (من veya ل ...*den*, *sebebiyle*) üzüntü duymak, üzgün olmak; أَمَضّ (*b-e*) acı vermek, acıtmak, canını yakmak; (*b-e*) eziyet etmek, (*b-i*) üzmek;

تَمَشِّيًا : (على ya da مع ...*e*) uygun olarak, ...gereği, ...mucibince, ...göre;

مَاشٍ ç. مُشَاة yürüyen; yaya; piyade; الْمُشَاة piyade[ler]; مَاشِيًا yaya, yürüyerek;

مَاشِيَة ç. مَوَاشٍ çiftlik hayvanı, mal, büyükbaş hayvan;

مَصّ (مَصِصْتُ) a ve (مَصَصْتُ) u (مَصّ) (*bşi*) emmek; (*bşi*) yudumlayarak içmek; تَمَصَّص (*bşi*) yudum yudum içmek, yudumlamak; اِمْتَصّ (*bşi*) emmek, içine çekmek; (*bşi*) yudumlamak, yudum yudum içmek; (*bşi*) içine almak, absorbe etmek;

مَصّ emme, içine çekme; قَصَب الْمَصّ şeker kamışı;

مَصَّة emiş, bir kere emme; yudum;

مَصَّاص emen, emici; vantuz; kan emici, insanı sömüren, insafsız;

مُصَاصَة emilen şey ¶ مُصَاصَة القَصَب şeker kamışı posası;

مَصَّاصَة cüce baykuş ZOO; vampir;

مَصِيص nemli, rutubetli (toprak);

مُصَيْص ip, sicim, paket ipi;

مِمَصّ emici kısım, vantuz; sifon YEN.;

اِمْتِصَاص emme; içine çekme, içine alma;

مَمْصُوص emilen, emilmiş; suyu çekilmiş; çok zayıf, arık

مُمْتَصّ emen, emici;

مصر ⇒ مَصَّر (*bir yeri*) mamur etmek, imar etmek, şehir haline getirmek; (*bşi*) Mısırlılaştırmak; تَمَصَّر şehirleşmek, gelişmek, büyük şehir olmak; Mısırlılaşmak, Mısırlı olmak;

مَضّ أَمَّ; eziyet; acı veren, can yakan, acıtan, iğne gibi batan;

مَضَض acı, elem; eziyet, eza; ekşi süt; ¶ على مَضَضٍ istemeye istemeye, isteksiz, gönülsüz;

مُضَاض tuzlu, acı su;

مُضَاضَة eziyet, acı;

مُمِضّ acı veren, üzen, elim;

مَضَرَ *u*, مَضِرَ *a* (مُضُور , مَضَر) [süt] ekşimek;

مَضِر ve مَاضِر ekşi(miş) [süt];

لُغَة مُضَر Mudar lisanı, Arapça;

مَضَغَ *u, a* (مَضْغ) (*bşi*) [ağızda] çiğnemek; ¶ مَضَغَ الْكَلاَمَ lafı ağzında gevelemek, sözü açıkça ifade etmemek; هُوَ يَمْضَغُ لَحْمَ اَخِيهِ *b-nin* gıybetini yapmak, eksiğini gütmek;

مَضْغ çiğneme;

مُضَغ ç. مُضْغَة çiğnenecek şey; çiğnenmiş lokma [çiğnem]; et parçası; oğulcuk, rüşeym, embriyo BİY.; sakız YEN. ¶ مُضْغ طَيِّبَة a'la lokma, çok iyi/ lezzetli parça; جعله مضغة في الأفواه birini milletin/ insanların ağzına sakız etmek; هو مُضْغَةٌ في أَفْوَاهِ النَّاسِ insanların/ mil-letin ağzına sakız oldu;

مُضَاغَة çiğnenen şey, çiğnem;

مَضْمَضَ (*suyu* vb.i في فمه *ağzında*) çalkalamak; (*kabı*) durulamak;

مَضَى *i* (مُضِيّ) ayrılmak, uzaklaşmak; (ب *bşi*) alıp götürmek; [vakit] geçmek; (في *...de*) ilerlemek; (في ya da ب *...i*) sürdürmek, (في ya da ب *...e*) devam etmek; (في *bşi*, ve في مِهْنَة *bir mesleği*) uygulamak, (في *...çılık*) yapmak, yürütmek; (في *bşde*) ilerlemek; (على *bşi*) bitirmek, sona erdirmek, sonuna gelmek [başarı ile] tamamlamak; *bşe* koyulmak, kalkışmak; مَضِيَ *i* (مَضَاء) [kılıç] keskin olmak ¶ مَضَى سَبِيلَهُ (لِسَبِيلِه) ölmek; مَضَى عَلَي ذلك alışverişi bitirmek; مَضَى عَلَي البَيْعِ bunun üzerinden aylar geçti; مَضَى في شُهُور konuşmasına devam etti; مَضَى مَا كَلاَمِهِ; مَضَى olan oldu artık!, bunlar mazide kaldı!, geçmişi unutalım artık! فيما مَضَى ya da فيما مَضَى من الزَّمَانِ eskiden, önceleri, zamanında; لَم يَمْضِ غَيْرُ قَلِيلٍ حَتَّى . . . çok geçmeden... , çok geçmemişti ki...; من سنة مَضَت bir sene önce; وَ مَضَى فَقَالَ ...diyerek devam etti; مَضَّى (*bşi*) geçirmek, geçmesine sebep olmak; (*vakti*, في *...ile*) geçirmek; أَمْضَى (*vakit*) geçirmek; (*bşi*) bitirmek, tamamlamak, sona erdirmek, yerine getirmek; (*imtihanı, sınavı*) geçmek, vermek; (*bşi*) imzalamak ¶ أَمْضَى أَمْرَهُ *bşe* tüm samimiyeti ile destek olmak;

مُضِيّ ayrılma, uzaklaşma; geçme [yine vakit için]; (في *bşi*) sürdürme; (في *...de*) derinleşme, mesafe katetme; (في *bşi*, *niyeti*, *planı*) yapma, uygulama, yerine getirme; ¶ التَّمَلُّك بِمُضِيِّ الْمُدَّةِ müruru zaman/ zaman aşımı ile hak kazanma, iktisap HUK.; على مُضِيِّ الزَّمَن devamlı surette, daimi olarak; الْمُضِيّ في الْحَرْبِ savaşın devamı;

مَضَاء keskinlik [kılıç için]; keskin zekalılık, zeyreklik; dinçlik ¶ مَضَاء الْعَزِيمَة kararlılık, azim, sebat, gayret;

أَمْضَى daha şiddetli/ tesirli, daha etkili;

تَمْضِيَة icra etme, uygulama, yapma, yerine getirme; [vakti] geçirme ¶ تَمْضِيَةُ الْوَقْتِ vakit geçirmeye yarayan şey, eğlencelik;

إِمْضَاء uygulama, yapma, yerine getirme; bitirme, tamamlama; imza; صَاحِب الإِمْضَاء imza sahibi;

مَاضٍ ç. الْمَوَاضِي keskin; şiddetli, sert, etkili; geçen, geçip giden; الْمَاضِي geçmiş, mazi; geçmiş zaman DİLB. ¶ مَاضِي الْعَزِيمَة kararlı, sebat eden, azimli, gözü kara; الشَّهْرُ الْمَاضِي geçen ay;

مُمْضًى imzalı, imzalanmış;

مَطَّ u (مَطّ) (*bşi*) germek, çekip uzatmak; مَطَّطَ (*bşi*) genişletmek, açmak; (*b-e*) küfretmek, sövmek; تَمَطَّطَ genişlemek, açılmak; gerilmek; esnek/ elastiki olmak; lastik/ kauçuk gibi olmak;

مَطّ açılma, genişleme, gerilme;

مَطَّاط esnek, elastik; ağırdan alan, yavaş; lastik gibi; lastik; kauçuk;

تَمَطُّط esneklik, elastiklik;

مَطَرَ u [مَطَرَتِ السَّمَاءُ] yağmur yağmak; [gökyüzü] (*birini*) yağmur ile ıslatmak; (*...üzerine* ب *bşi*) dökmek, serpimek; (*birine*, بِخَيْرٍ *bir iyilik*) yapmak, (*b-e*, بِخَيْرٍ *bir iyiliği*) dokunmak; [at] süratle geçmek; أَمْطَرَ [gökyüzü] yağmur yağdırmak, yağmur yağmak; (على *...in üzerine, bşi*) yağdırmak; (*b-nin üzerine*, ب *bşi* veya على *b-nin üzerine*, ب *bşi*) yağdırmak, dökmek, serpiştirmek, ardarda göndermek MEC.; ¶ أَمْطَرَ عليه وابلاً من ... veya أَمْطَرَهُ بوابلٍ من ... *b-nin üzerine* [taş, hakaret, tehdit vb.] yağdırmak; اِسْتَمْطَرَ yağmur yağmasını istemek; (*b-den* veya من *...den*) bir iyilik beklemek/ istemek; (*bşi*) dilemek; (على *b-e bş için*) yalvarmak, niyaz etmek;

مَطَر ç. أَمْطَار yağmur; مَحَطَّة لِرَصْدِ الأَمْطَارِ yağmur ölçüm istasyonu;

مَطْرَة ç. ـَات... sağanak yağış;

مَطِر ve مَطِير bol yağmurlu;

مِمْطَر ve مِمْطَرَة ç. مَمَاطِر yağmurluk;

مَاطِر yağmurlu;

مُمْطِر yağmurlu; الْمَوَاسِم الْمُمْطِرَة yağmur mevsimleri;

مُطْرَان ç. مَطَارِين , مَطَارِنَة başpiskopos HRİ.;

مَطْرَنَة başpiskoposluk;

مُطْرَنِيَّة ç. ـَات başpiskoposluk bölgesi;

مطق ⇒ تَمَطَّقَ ağzını şapırdatmak;

مَطَلَ u (مَطْل) (*bşi*) uzatmak, açmak, genişletmek; (*demiri*) dövmek, çekiçle işlemek; [özl. *hakkını* ya da ب *...hakkını*] ertelemek, tehir etmek; مَاطَلَ oyalamak, vakit almak; (*b-nin*, ب *bir şeyini*) ertelemek, tehir etmek;

مَطُول geciken, ertelenmiş, ağır giden, yavaş seyreden;

مَطِيلَة ç. مَطَائِل dövme demir;

مُمَاطَلَة tehir, erteleme;

(مطو) مَطَا u (مَطْو) hızlı yürümek, adımlarını sıklaştırmak; أَمْطَى (*ata* vb.e) binmek; تَمَطَّى uzanmak; (ب *bşi*, *vücudunu*, *uzvunu*) germek; çalımlı yürümek; اِمْتَطَى (*hayvana*) bin-

mek; (*araca, vasıtaya*) binmek;

مطوة süre;

مطية ç. مطي ,مطايا binek hayvanı; vesile, vasıta «اتخذه مطية لبلوغ أغراضه»;

مع [meb. mud. kul.] ...ile, ...beraber, ...ile birlikte; ...kabulü ile, ...düşüncesi ile; ...e rağmen; ...ilişkisi ile, ...münasebeti ile; معا hep beraber, birlikte; aynı anda, bir biri ile; ¶ مع أن... مع أن... olmasına rağmen; ...إلا أن ...olmasına rağmen, yine de ...; مع ذلك ya da مع هذا buna rağmen, bununla birlikte; مع كل هذا bütün bunlara rağmen; مع كونه غنيا zengin olmasına rağmen, her ne kadar zenginse de...; ليس مع الحكومة o hükümetten yana değildir; مع الحائط duvar boyunca; كان معه onunla birlikteydi; ألست معي في أن... ...için sen de benim gibi düşünmüyor musun?, ...için benim görüşümü paylaşmıyor musun?; استعمل وسائل القسوة معه birine karşı sert yöntemlere başvurmak;

معية maiyet; refakatçiler; ...في (ب)معية birinin beraberinde, yanında, maiyetinde; بمعية هذا ilişikte;

معج ⇐ تمعج kıvrıla kıvrıla/ yılankavi bir şekilde gitmek;

معد [edil] karnı ağrımak;

معدة ,معدة ç. معد mide;

معدي ,معدي mide ile alakalı ¶ أمراض معدية mide hastalıkları; حمى معدية mide humması;

ممعود midesi rahatsız olan;

معر *a* (معر) [saç, kıl] dökülmek, seyrelmek;

أمعر fakirleşmek, sefalete düşmek; تمعر = معر;

معار palavracı, yüksekten/ keseden atan MIS;

معز [cin. is.; tek. is. ة] ç. أمعز ; معيز keçi;

ماعز ç. مواعز keçi;

معاز keçi çobanı, keçi güden;

معس *a* (معس) (*bşi*) sert bir şekilde ovalamak; (*bşi*) ezmek;

معض *a* (معض) ve امتعض (على *bşe*) canı sıkılmak, bozulmak, (من *bşe*) kızmak;

امتعاض canı sıkılma, bozulma, kızma, memnuniyetsizlik;

ممتعض canı sıkılmış, bozuk, kızgın;

معط *a* (معط) (*tüyü, kılı*) yolmak;

معط ve أمعط , müe. معطاء ç. معط üzerinde tüy ya da kıl olmayan, kel;

معك *a* (معك) (*bşi*) ovalamak;

معكرونة makarna;

[1]معمعة ç. معامع kargaşa, karmaşa; gürültü, yaygara; [çoğ.] savaşlar, kavga gürültü;

معمعان [fırtınanın, kavganın] gürültü, uğultu; [sıcağın, soğuğun] en yüksek olduğu zaman;

[2]معمعي evet efendimci;

معن ⇐ أمعن kendini tamamen (في ...*e*) vermek, bütün çabasını/ gücünü (في ...*e*) vermek; (في ...*e*) meraklı/ hevesli olmak; (في *bşi*) dikkatle incelemek, etüd etmek; (في *bşde*) aşırı gitmek, en uç noktaya kadar gitmek;

مغطس (*bşı*) mıknatıslamak, manyetize etmek;

تمغطس mıknatıslanmak, manyetik özellik kazanmak;

مغطسة manyetizma;

ممغطس manyetik, mıknatıslanmış;

مغنة: خَشَب الْمُغْنَى ya da خَشَب الْمُغْنَة maun [ağaç, malzeme];

مغنط (*bşı*) mıknatıslamak, manyetikleştirmek;

مغنطيس mıknatıs; مغنطيس كَهْرَبَائي elektromıknatıs;

مغناطيس mıknatıs; manyetizma;

مغناطيسي manyetik; uyutucu, hipnotik;

مغناطيسية ve مغنطيسيّة manyetizma;

مغنيسيا mağnezyum oksit;

المغول Moğollar ¶ بلاد المغول Moğolistan;

مغولي Moğol [na't];

مقت *u* (مَقْت) (*b-den*, *bşden*) hoşlanmamak; (*b-i*, *bşı*) sevmemek, iğrenmek; مقت *u* (مَقَاتة) iğrenç olmak, menfur olmak; مقّت = مَقَتَ ; (*b-i*, الى *b-e*) sevimsiz/ kötü göstermek;

مقت iğrenme, nefret, tiksinme; iğrenç, menfur;

مقيت ve مَمْقُوت nefret edilen, sevilmeyen; iğrenç, menfur;

مقدونس maydanoz;

مقدوني Makedonyalı [s. ve is.];

مقع *a* (مَقْع) (*bşı*) çabucak içmek; امتقع [edil.] rengi uçmak/ atmak, beti benzi uçmak [üzüntü, korku vb. den];

ممتقع uçuk, soluk, renksiz, kireç gibi;

مقل *u* (مَقْل) (*b-e*) bakmak, (*b-i*) seyretmek;

¶ . . . أمعن النَّظَر في *bşe* gözlerini dikmek, *bşi* yakından incelemek, *bşi* baştan sona yoklamak; تمعّن (في *bşin*) derinlerine inmek, (في ...*e*) kendini kaptırmak, tamamen vermek; (في *bşi*) dikkatle incelemek, (في *b-e*, *bşe*) yakından bakmak;

ماعون ç. alet; kap kacak; alet edevat; kağıt topu SUR.;

ماعونة ç. -آت , مواعين mavna MIS.;

امعان ve امعان النَّظَر (في *bşi*) iyice gözden geçirme/ inceleme; امعان (في *bşe*) kendini adama, vakfetme; dikkatlilik, özen, itina;

تمعّن yakından inceleme, tahkik; dikkat özen, itina ¶ بتمعّن dikkatle özenle;

1 (معو) معا u [kedi] miyavlamak;

2 معى ve معي ç. أمعية, أمعاء , معاء barsak, barsaklar, ema ¶ الأمعاء الدقيقة ince barsak; المعى الغليظ kalın barsak;

معوي barsaklar ile ilgili ¶ الحمّى المعوي tifo TIP.;

3 معية bkz. مع ;

مغر ve مغرة koyu kırmızı;

امغر koyu kırmızı;

مغربة Faslılaştırma FAS.;

مغص *a* (مَغْص) sancıya sebep olmak; مُغِص [edil] karnı ağrımak, sancılanmak;

مغص ve مغيص sancı; karın ağrısı ¶ مَغْص كُلَوي böbrek ağrısı/ sancısı;

ممغوص karnı ağrıyan; sancısı olan;

مغط *a* (مَغْط) açmak, yaymak;

متمغط esnek, elastik; yapışkan;

مُقْلَة ç. مُقَل göz; göz küresi ¶ مُقْلَةالْعَيْنِ göz küresi;

مقانق(نَقَانِق) küçük sucuk SUR.;

مَكَّة Mekke;

مَكِّي [na't] Mekke..., Mekke'ye ait; Mekkî; Mekkeli [is.];

مَكُّوك ç. مَكَاكِيك fincan; mekik;

مَاكُوك ç. مَوَاكِيك fincan; mekik;

مَكَثَ u (مُكُوث, مَكْث) (ب bir yerde) oturmak, yaşamak, ikamet etmek;

مَكْث ve مُكُوث ⇑ mas.; konukluk;

مكوجي bkz. كوى ;

مِكْدَام İng.> şase, makadam;

مَكْدُونِي [na't] Makedonya...; Makedonyalı [is.];

مَكْدُونيا Makedonya;

مَكَرَ u (مَكْر) (ب b-i) aldatmak, kandırmak;

مَاكَرَ (b-i) kandırmaya çalışmak;

مَكْر kurnazlık, hilekarlık;

مَكْرَة kurnazlık, hile, oyun;

مَكَّار ve مَكُور kurnaz, hilekar [sıf. ve is.];

مَاكِر ç. مَكَرَة kurnaz, hilekar;

مِكْرُوب ç. ـآت, مَكَارِيب mikrop;

مَكَرُونَة makarna;

مَكَسَ i (مَكْس) ve مَكَّسَ vergileri toplamak;

مَاكَسَ (b-ile) pazarlık etmek;

مَكْس ç. مُكُوس vergi [özl. vasıtalı vergi], alım satım vergisi; ¶ دَار الْمُكُوس gümrük [daireleri];

مَكَّاس vergi tahsildarı;

الْمَكْسِيك Meksika;

مَكُنَ[1] u (مَكَانَة) güçlü olmak ya da güçlenmek; (عِنْدَ biri katında) nüfuzu olmak veya nüfuz edinmek; مَكَّنَ (bşi) sağlam yapmak; (bşi) sağlam bir şekilde oturtmak; (b-i, من bşi yapabilecek) konuma getirmek, (b-e, من ...i) mümkün kılmak, (b-e, من ...i) yaptırmak, (b-e, من ...i yapma) imkanı vermek, tanımak; (b-e, من bşi) sağlamak, tedarik etmek; (ل ...b-e, في ...) gücünü kazandırmak; أَمْكَنَ (b-e, من bşi yapmayı) mümkün kılmak, imkanı tanımak; (için) mümkün olmak, yapılabilmek, olabilmek ¶ يُمْكِنُهُ أَنْ . . . biri ...yapabilmek; هَلْ يُمْكِنُ أَنْ . . . ...yapabilir miyim?; يُمْكِنُ أَنْ . . . ...olması muhtemeldir; ...olabilir, belki de ...dir; أَكْثَرَ مَا يُمْكِنُ . . mümkün olduğu kadar; لَا يُمْكِنُ imkansız, olamaz, mümkün değil; تَمَكَّنَ (عِنْدَ biri katında) nüfuzu/ saygınlığı/ itibarı olmak ya da kazanmak; yerli olmak [yabancı, el olma karşıtı]; arazi kazanmak; yayılmak; sağlamlaşmak, iyice yerine oturmak, pekişmek; güçlenmek; (من bşe) sahip olmak; (من bşe) hakim olmak; (من bşi) yapabilmek, yapabilecek konumda olmak; اِسْتَمْكَنَ sağlamlaşmak, iyice yerine oturmak; (من bşe) sahip olmak; (من bşe) hakim olmak; (من bşi) yapabilmek, (من bşi) yapabilecek durumda olmak;

مُكْنَة , مَكِنَة kudret, yapabilme, güç yetirme; mümkünlük, olabilirlik; sağlamlık, sabitlik;

مَكَان ç. أَمْكِنَة , أَمَاكِن ve مَكَانَة bkz. كون ;

مكين ç. مُكَنَاء sağlam, muhkem; yerine oturmuş, sıkı, yerinden oynamaz; derin, kökleri derinde olan [his, duygu]; nüfuzlu, saygın, muteber, itibarlı; güçlü;

أمكن bkz. مُتَمَكِّن

تمكين sağlamlaştırma, pekiştirme; yerine oturtma, kurma; mümkün kılma, imkan verme; tayin, resmi atama İSL.HUK.;

امكان yapabilirlik, güç yetirme; imkan, mümkünlük ¶ على (ب) قَدْرِ الإمْكَان mümkün olduğu kadar; عدم الإمْكَان imkansızlık, mümkün olmama, olanaksızlık; عند الإمْكَان mümkün olduğunda; . . . في امكانه ان ...yapabilir, ...yapmak onun imkanı dahilindedir; هو في الإمْكَان bu olasıdır, bu ihtimal dahilindedir; لَيْسَ في الإمْكَان [bu] imkansızdır, mümkün değil, olamaz;

امكانية ç. ـآت mümkünlük, olanak; potansiyel FIZ.;

تمكن hakimiyet/ kontrol altında tutma; yapabilirlik, iktidar; kendine hakim olma, kendini tutma, soğukkanlılık [yine تَمَكُّن من النَّفْس];

ماكن güçlü, sağlam, muhkem, dayanıklı;

مُمكن mümkün, olabilir; düşünülebilir, makul; ¶ غَيْر مُمْكِن imkansız, olamaz, mümkün değil; مِنَ المُمْكِن أنْ ...yapılabilir; ...olabilir, belki ...;

مُمْكِنَات olanaklar, imkanlar;

مُتَمَكِّن usta, mahir, işinin ehli; sağlam, yerine iyice oturmuş, sıkı; köklü, kökleri derinde olan [duygu]; dayanıklı; çekimli DİLB. ¶ غير متمكّن [... i] yapamayan; çekimsiz DİLB.; مُتَمَكِّن في جَلْسَتِه sağlam bir şekilde oturmuş;

مكنة[2] ve ماكنة ç. ـآت ve مكائن makina;

مكني mekanik;

مكوجي bkz. كوى ;

مل[1] (مللت) a (ملل, مَلَال, مَلَالَة) (bşden) bıkmış/ usanmış olmak ya da bıkmak, usanmak, gına gelmek ¶ لا يَمَلّ usanmaz, bıkmaz; أمل sıkıcı olmak, usandırmak, bıktırmak, bıkkınlık vermek; (على b-i ya da b-i) rahatsız etmek, canını sıkmak; [=أَمْلَى] (bşi, على b-e) yazdırmak; تملل bıkmak, usanmak; sıkılmak; durduğu yerde duramamak, kıpır kıpır olmak; (ملّة bir dini) kabul etmek; امتل (ملّة bir dini) kabul etmek;

مل usanmış, bıkmış; sıkılmış;

ملة köz, kor;

ملة ç. مِلَل dini cemaat; din, inanç;

ملي din ile alakalı;

ملل ve مَلَال bıkma, usanma; sıkılma; kayıtsızlık; canı sıkılma;

مُلال huzursuzluk, rahatsızlık;

ملالة usanç, bıkkınlık, bezginlik, can sıkıntısı;

ملول bıkmış, usanmış; bezgin;

ملي közde pişirilmiş ekmek;

مملول iğrenç, tiksinti veren;

مُمِل usandırıcı, bıktıran, bezdiren, sıkıcı;

مل[2] ç. ـآت Filistin ve Ürdün'de en küçük binde

birlik para birimi ESK.;

مَلَأَ *a* (مِلْءٌ, مَلْأَة) (*bşi, bş ile* veya ب veya من *bş ile*) doldurmak; (*formu, belgeyi, boş yeri*) doldurmak; (*boş mevkiyi*) işgal etmek, doldurmak ¶ مَلَأَ الدَّهْرَ ünü dört bir yana yayıldı, adını dünya alem duydu; مَلَأَ السَّاعَة saati kurmak; مَلَأَ شِدْقَيْه بالْهَوَاء avurtlarını şişirmek, yanaklarını şişirmek; مَلَأَ العَيْن hoşa gitmek; مَلَأَ الفَضَاءَ بالشَّكْوَاء feryadı figan etmek, ortalığı birbirine katmak; ... مَلَأَ فاهُ ب ...hakkında atıp tutmak, avurt satmak; مَلِئَ dolu olmak ya da dolmak; مَالَأَ (*b-i*, على ...*de*) desteklemek, (*b-e*, على ...*de*) desteklemek, yardımcı olmak, (*b-den*) yana olmak; (*b-ile*, على ...*e karşı*) birleşmek, güç birliği oluşturmak; أَمْلَأَ (*bşi*) doldurmak; تَمَلَّأَ dolmak; (*bş ile* ya da من *bş ile*) dolu olmak, doldurulmak; امْتَلَأَ dolmak; (*bş ile* ya da ب ya da من ...*ile*) dolmak [yine bir duygu ile]; (*bşi*) doldurmak; (*b-i, bir hisle*) doldurmak;

مَلْء doldurma;

مِلْء ç. أَمْلَاء bir şeyin içini dolduracak miktar, [gen. mud. kul.] ...dolusu; ...miktarı: مِلْءُ اليَد bir açuç, avuç dolusu, مِلْءُ الفَم ağzın alabileceği kadar; *bşin* içini dolduran nesne ¶ مِلْءُ البَطْن midesinin alabileceği kadar, yiyebileceği kadar; مِلْءُ قَدَح bir fincan miktarı; مِلْءُ كِسَائه etli butlu; بِمِلْءِ فَمِه avazı çıktığı kadar, var gücüyle [bağırarak]; بِمِلْءِ فِيه emin , tam bir kanaat ile [söylemek, ifade etmek vb. gibi fiillerle]; avazı çıktığı kadar; (مِلْء) ضَحك بِمِلْءِ شِدْقَيه sırıtmak [≈ağzı kulaklarına varmak, otuz iki dişini göstermek]; قَال بِصَوْت مِلْؤُهُ الشَّفَقَة şefkat dolu bir ses tonu ile ...dedi; ... لي مِلْءُ الحُرِّيَّة في ...hususunda tamamen serbestim, benim için herhangi bir sınırlama yok; انتَ مِلْءُ حَيَاتي sen benim hayatım[ın anlamı]sın; يَنَامُ مِلْءَ جَفْنَيه = deliksiz bir uyku çekmek;

مَلَأ ç. أَمْلَاء topluluk, bir grup insan, cemaat; dinleyiciler; ileri gelenler, ekabir; ahali, halk ¶ على المَلَأ alenen, açık açık; على لِمَلَأ العَالَم herkesin gözü önünde = elalemin önünde; المَلَأ الأعْلَى ruhlar alemi;

مُلَاءَة ç. المُلَايَة , آت Mısırlı kadınların bir giysisi; yatak çarşafı;

مَلِيء , مَلِيء (ب ...*ile*) dolu, dolmuş; (ب ...*ile*) kabarma, şişme; kabarık, şiş; şişman, yağlı; (ب ...*i*) bol, (ب ...*ile*) dolu; hali vakti yerinde, varlıklı ¶ مَلِيءُ البَدَن şişman, etli butlu;

مَلْآن müe. مَلْأَى veya مَلْآنَة ç. مِلَاء dolu; kabarık, şiş;

مُمَالَأَة tarafgirlik, taraf tutma; işbirliği, işbirlikçilik SIY.;

إمْلَاء doldurma;

امْتِلَاء dolma, dolu olma; doluluk, kabarıklık, şişlik; şişmanlık; irilik;

مَمْلُوء dolu, dolmuş; [bir his vb. ile] dolu;

مُمَالِئ tarafgir, taraf tutan; işbirlikçi SIY.;

مُمْتَلِئ dolu, dolmuş; مُمْتَلِئُ الجِسْم şişman, etli butlu;

مَلَارِيَا sıtma;

أُملُوحَة ç. أَمَالِيح nükte[li söz]; anekdot;

مَملَحَة ç. مَمَالِيح tuzla; tuz ocağı; tuz madeni; tuzluk;

تَملِيح tuzlama; tuza yatırma;

مَالِح tuzlu;

مَوَالِح [مَالِحَة 'nın çoğulu] tuzlu badem, fıstık, fındık gibi yiyecekler SUR.;

مَملُوح tuzlu;

مُملَّح tuzlu, tuzlanmış;

مُمتَلِح zeki, uyanık, anlak;

1 مَلَخ a (مَلْخ) (bşi) yırtıp, çekip koparmak, ayırmak; (bağı, bağıntıyı) koparmak, ayırmak;

اِمتَلَخ (bşi) şiddetle koparmak;

مَلِيخ tatsız, tadı kaçmış, yavan, lezzetsiz;

2 مُلُوخِيَّة bir tür ebegümeci BOT. Corchorus olitorius; bu bitkiden yapılan koyu içecek SUR MIS.;

مَلَد a (مَلَد) [dal] taze olmak;

أَمَالِيد sürgünler, taze dallar;

أَملَد, müe. مَلْدَاء yumuşak, körpe, taze;

مَلِس a, مَلُس u (مَلَاسَة) düz/ pürüzsüz/ yumuşak olmak; مَلَّس (bşi) düzlemek, pürüzsüz yapmak; (bşi) kayganlaştırmak; (على bşi) eliyle okşamak, sıvazlamak; تَمَلَّس düzleşmek, pürüzü kalmamak; kaymak; el yordamı ile aramak; kaçmak; اِمتَلَس [yine اِمَّلَس] düzleşmek, pürüzsüz olmak; kaymak; kaçmak;

مَلَس üste giyilen ince bir giysi MIS.; kadın elbiseleri için ipek kumaş MIS.;

مَلِس düz, pürüzsüz, yumuşak;

مَلَاسَة düzlük, pürüzsüz ve yumuşak olma

مَلَايُو: جُزُر مَلَايُو Malaya takım adaları;

مَلَج u, a (مَلْج) [bebek] (annesini) emmek;

اِمتَلَج emmek;

مَالَج ç. مَوَالِج mala;

مَلَح u,a ve مَلُح u (مَلَاحَة, مُلُوحَة, مُلُوح) tuzlu olmak veya giderek tuzu artmak; مَلُح u (مَلَاحَة, مُلُوحَة, مُلُوح) güzel/ yakışıklı/ şık olmak; مَلَّح (bşi) tuzlamak; أَملَح tuzlu olmak;

اِستَملَح (bşi) güzel/ hoş bulmak;

مِلح müz. ve müe. ç. أَملَاح , مِلَاح tuz; barut; nükte, latife, espri ¶ مِلح اِنكِلِيزِي İngiliz tuzu; مِلح البَارُود güherçile; barut; مِلح النَّشَادِر nişadır; madensel tuzlar;

مِلحِي tuz, tuzlu, tuz ile ilgili;

مَلحَة zorunluluk, bağlayıcılık;

مُلحَة ç. مُلَح nükteli hikaye, anekdot;

مَلَّاح denizci;

مَلَاحَة hoşluk, hoşa gitme, güzellik; şıklık; zarafet, kibarlık, incelik; tuzluluk;

مَلَّاحَة ç. -آت tuzla, tuz ocağı; tuzluk;

مِلَاحَة denizcilik ¶ مِلَاحَة تِجَارِيَّة ticari denizcilik, deniz nakliyeciliği; مِلَاحَة الجَوِّيَّة havacılık; مِلَاحَة دَاخِلِيَّة yurtiçi denizcilik; مِلَاحَة نَهرِيَّة nehir ulaşımcılığı; صَالِح لِلمِلَاحَة denizciliğe uygun;

مِلَاحِي denizcilik ..., denizcilik ile ilgili; gemiciliğe ait;

مُلُوحَة tuzluluk;

مَلِيح ç. مِلَاح , أَملَاح tuzlu; hoş, güzel, yakışıklı; makbul; esprili, nükteli; عَلقَة المَلِيحَة tam bir galibiyet MIS.;

مَلْس ، أَمْلَس , müe مَلْسَاء ç. مُلْس düz, pürüzsüz ve yumuşak;

مَلَص *a* (مَلَص) kaymak, kayıp gitmek [kayganlığından doylayı]; kaçmak, firar etmek; (من veya عن *bir zorunluluktan, yaptırımdan*) yakasını kurtarmak; تَمَلَّص (من *bşden*) kurtulmaya çalışmak (من ...*i*) atlatmaya çalışmak, kaçamak yol aramak, (من ...*den*) kaytarmak;

مَلِص düz, pürüzsüz, kaygan;

مَلِيص düz, pürüzsüz, kaygan; düşük, sakıt, cenini sakıt;

تَمَلُّص kaçma, firar;

مَلَط *u* (مَلْط) (*duvarı*) sıvamak, sıva vurmak; (*saçı*) tıraş etmek; تَمَلَّط (*duvarı*) sıvamak;

مَلْط anadan doğma, anadan üryan, çırılçıplak MIS. [yine عُرْيَان مَلْط];

مِلْط ç. أَمْلَاط , مُلُوط onur kırıcı, ayıplanacak, küçük düşürücü; piç; ¶ خِلْط مِلْط ya da خَلْط مَلْط karma karışık, karman çorman;

مِلَاط ç. مُلُط harç, sıva;

مَلِيط ve أَمْلَط ç. مُلْط kılsız, tüysüz, çıplak;

مَالْطَة Malta;

مَالْطِي Malta'ya ait, Malta...; Maltalı [is.];

مَلَق *a* (مَلَق) (*b-i*) pohpohlamak, (*b-e*) yağ çekmek, (*b-nin*) sırtını sıvazlamak; مَلَّق ⇑; (*bşi*) düzlemek, düz hale getirmek; مَالَق = مَلَق ; أَمْلَق fakirleşmek, sefalete düşmek; (*b-i* veya لِ ya da الى *b-i*) pohpohlamak; yağ çekmek;

مَلِق ve مَلَّاق pohpohlayan, yağ çeken, yağcı, yaltak, dalkavuk;

مَلَقَة ç. ـآت , أَمْلَاق yaklaşık bir saatde yürünen mesafe MIS.;

تَمَلُّق ve تَمْلِيق yağcılık, pohpohlama, dalkavukluk, yaltaklık;

مَلَك *i* (مُلْك) (*bşe*) sahip olmak, (*bşi*) elde etmek, eline geçmek; (*bşin*) sahibi olmak; (*bşi*) kontrolü altında tutmak, hakim olmak; (*bş üzerinde* veya على *bş üzerinde*) nüfuzu olmak, otorite sahibi olmak ya da (*bşi* ya da على *bşi*) yönetmek; (*bşe*) gücü yetmek, (... أَنْ ...*e*, ...*yapmaya*) gücü yetmek, (... أَنْ ...*i*) yapabilmek ¶ مَلَكَ الغَيْظَ öfkesine yenilmek; مَلَكَ عَلَيْهِ جَمِيعَ مَشَاعِرِهِ onun bütün duygu ve düşüncelerini kontrolü altına almak; مَلَكَ عَلَيْهِ حِسَّهُ *b-i* etkileyebilmek, *b-nin* duygularını kontrol edebilmek; مَلَكَ عَلَيْهِ لُبَّهُ (*b-nin kalbini* ya da *aklını*) meşgul etmek; مَلَكَ عَلَيْهِ نَفْسَهُ *b-i* kontrolü/ hakimiyeti altına almak, yönlendirebilmek; مَلَكَ عَلَى نَفْسِهِ أَمْرَهَا kendine hakim olmak; مَلَكَ الْعَيْنَيْنِ من الْبُكَاء göz yaşlarını zaptetmek, ağlamamak; مَلَكَ نَفْسَهُ kendini tutmak, kendine hakim olmak; ... لَمْ يَمْلِكْ أَنْ ... ...yapmak zorundaydı, yapmalıydı, ...yapmaktan başka çaresi yoktu; مَا مَلَكَتْ يَمِينُهُ sahibi oldukları;

مَلَّك ve أَمْلَك (*b-i, bşin*) sahibi yapmak; (*b-i, bşe*) atamak, (*b-i*, على ...*e*, ...*in üzerine*) sultan/ kral ya da hükümdar olarak atamak; تَمَلَّك (*bşin*) sahibi olmak, (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek; (*bşi*) olmak; (على ...*e*, ...*in üzerine*) kral/ sultan/ melik ya da hükümdar olmak; [huy, adet] yerleşmek, iyice kök sal-

مَلَكِيَّة krallık, monarşi;

مِلْكِيَّة ç. ـآت gayri menkul, mülkiyet HUK. ¶ نَزْع مِلْكِيَّة istimlak, kamulaştırma;

مَلَكَة ç. ـآت fıtri, doğuştan gelen temayül; yetenek, kabiliyet, meleke;

مَلَكُوت krallık, kralın hükümdarın bölgesi; krallık, hükümdarlık, kral olma;

مَلَكُوتِي kutsal;

مِلاك temel, esas;

مِلاك TUN. nişan, söz; nişan hediyesi;

مُلُوكِي krallık ile ilgili; monarşik; monarşi taraftarı;

مُلُوكِيَّة krallık, monarşi; krallık taraftarı olma, monarşik eğilim;

مَالِك ç. ـون sahip; arazi sahibi; كِبَار المُلَّاكِين büyük toprak sahipleri;

مِلاكِي özel, hususi;

مَلِيك ç. مُلَكَاء kral; sahip;

مَلِيكَة kraliçe;

مَمْلَكَة ç. مَمَالِك krallık, ülke, memleket; hükümdarlık;

تَمْلِيك sahipliğin/ mülkiyetin devri;

تَمَلُّك sahip olma, ele geçirme; sahiplik; mülkiyet hakkı; kontrol, hakimiyet;

تَمَالُك kendini tutma, kendine hakimiyet; اِمْتِلاك النَّفْس ¶ تَمَلُّك = اِمْتِلاك kendine hakim olma, kendini tutma;

اِسْتِمْلاك ç. ـآت elde etme, edinme; ele geçirme, sahip olma;

مَالِك ç. مُلَّاك, مُلَّك hükmeden, hakim; sahip olan; sahip, malik; مَالِك الحَزِين balıkçıl kuşu;

mak; تَمَالَكَ (*hissi, duyguyu, kendini*) kontrolü/ hakimiyeti altına almak; kendine hakim olmak, (على *bşden*) geri durmak, kaçınmak ¶ ما تَمَالَكَ عَنْ... kendini ...yapmaktan alıkoyamadı; اِمْتَلَكَ (*bşe*) sahip olmak, (*bşi*) olmak, bulunmak; (*bşi*) kazanmak; (*bşi*) elde etmek, ele geçirmek; ¶ اِمْتَلَكَ نَوَاصِيَ الشَّيْء *bşi* kontrolü altına almak, *bşin* dizginlerini eline geçirmek; اِسْتَمْلَكَ (*bşi*) sahiplenmek; (*bşi*) kontrolü altına almak; (*bşin*) sahibi olmak, (*bşi*) bulunmak, olmak;

مُلْك otorite, güç, yetke, sulta; hükümdarlık, krallık, sultanlık; saltanat, monarşi; sahiplik, sahibiyet [mülkiyet];

مِلْك ç. أَمْلاك mal, mülk, servet, zenginlik; gayri menkul, emlak; [çoğ.] servet, zenginlik; gayri menkuller, emlak ¶ أَمْلاك أَمِيرِيَّة veya أَمْلاك الحُكُومَة devlet arazisi; مِلْك ثَابِت gayri menkul; مِلْك مَنْقُول menkul mal; مِلْك ذُو الأَمْلاك, صَاحِب الأَمْلاك arazi sahibi; مِلْك أَمِيرِي devlet arazisi; مِلْك شَائِع ortak/ müşterek mülkiyet, ortak mal;

مَلِك ç. أَمْلاك, مُلُوك kral, sultan, hükümdar;

مَلِكَة ç. ـآت kraliçe ¶ مَلِكَة الجَمَال güzellik kraliçesi;

مَلَك melek ¶ مَلَك حَارِس koruyucu melek;

مِلْكِي sahiplik ile ilgili, mal sahipliğine ait; sivil, mülki [askeri karşıtı] ¶ بَدْلَة المُلْكِيَّة sivil elbise; مُوَظَّف مُلْكِي sivil memur;

مَلَكِي krallık ile ilgili; monarşik; monarşizm taraftarı; melekler ile ilgili;

مَلِيَّة ç. مَلَايَة bedevi kadınların giydiği bir elbise türü TUN;

مِلْيَار Fr.> ç. ـَات milyar;

مِلِّجْرَام [g] ç. ـَات miligram;

مِلِّيم, مَلِيم Fr.> ç. ـَات, مَلَالِيم Mısır'da cüneyhin binde biri, milim; bkz. لوم;

مِلِّيمِتْر ç. ـَات milimetre;

مِلْيُون ç. ـَات, مَلَايِين milyon ¶ أَصْحَاب مَلَايِين milyonlarca kişi;

مم milimetre için kısaltma;

مِمَّا ve مِمَّ = مِنْ + مَا bkz. مِنْ;

مِمَّنْ = مِنْ + مَنْ;

مَنْ[1] [soru edatı] kim?; [ilgi zamiri, ismi mevsul] ...yapan, ...olan; [şart cümlesinde] her kim ..., kim ...yaparsa, ise;

مِنْ[2] [harfi cer] ...den; ...den beri; [karşılaştırma ifadesinde] ...den [daha büyük, iyi vb.]; مِنْهُم onların bir kısmı, bazısı; مِنْهُم مَنْ ... و مِنْهُم مَنْ... kimisi ...ve kimisi ..., onların bir kısmı ..., diğerleri ise ...; يَوْمٌ مِنَ الأَيَّام [günlerden] bir gün, günün birinde; أَمْر مِنَ الأُمُور [herhangi] bir iş; [nekra isimden önce kullanıldığında] hiç bir: مَا لِلّه مِنْ شَرِيك Allah'ın hiç bir şeriki/ ortağı yoktur; مَا مِنْ أَحَد hiç kimse ...yapamaz, ...i yapabilecek kimse yoktur; ...مَا مِنْ شَخْص hiç bir kişi [yoktur ki]...; ...مِنْ... ...den yapılmış, imal edilmiş [malzeme]; ثَوْب مِنَ الحَرِير ipek[den] elbise; ...de, ...zamanı; مِنَ اللَّيْل geceleyin; مِنْ يَوْمِه aynı gün; مِنْ سَاعَتِه anında; nida ifadelerinde: يَا طُولَهَا مِنْ لَيْلَة ne

مَالِكِي Maliki; Maliki mezhebi ile ilgili;

المَالِكِيَّة Maliki mezhebi;

مَمْلُوك (لِ ...in) malı, mülkü, sahipliğinde olan (لِ ...e) ait; (ç. مَمَالِك) köle ¶ غَيْر مَمْلُوك şahsi mala sahip olamayan İSL.HUK.;

مُمَلِّك mülkiyeti devreden;

مُمْتَلِك sahibi olan, ..in mülkiyetinde olan;

مُمْتَلَكَات mal, mülk; gayri menkul; sömürge, müstemleke ¶ مُمْتَلَكَات أَمِيرِيَّة devlet arazisi;

مَلْمَل acele etmek, çabuk davranmak; (*b-i*) rahatsız/ huzursuz/ tedirgin etmek; تَمَلْمَل homurdanmak; mırıldanmak; söylenmek; rahatsız/ tedirgin/ kızgın olmak; tiki tutmak, sinirden seğirtmek; belirsiz olmak, kesin olmamak veya belirsizleşmek;

مَلْمَلَة ve تَمَلْمُل rahatsızlık, tedirginlik, sinirlilik [hop oturup hop kalkma];

مَلَنْخُولِيا melankoli, karasevda;

[1]ملو) مَلَا *u* (مَلْو) koşuşturmak, çabuk çabuk yürümek; مَلَّى [Allah] (*b-i, bşden*) uzun zaman nasiplendirmek; (على *b-e*) yazdırmak, dikte etmek; أَمْلَى (على *b-e, bşi*) yazdırmak, dikte etmek; اِسْتَمْلَى [söylenen, dikte edilen] (*bşi*) yazmak;

مَلًا ç. أَمْلَاء açık arazi; ova, step;

المَلَوَان gece ve gündüz;

مَلْوَة bir tahıl ölçeği;

مَلِيّ uzunca süre; مَلِيًّا [uzun] bir süredir;

إِمْلَاء dikte etme, yazdırma;

مُلَايَة ç. ـَات [مُلَاءَة] Mısırlı kadınların giydiği bir çeşit örtü, çarşaf MIS.; yatak çarşafı MIS.;

kadar da uzun bir gece!; ما أخَفَّه مِن حِمْلٍ ne kadar da hafif bir yük!; vay ahmak!; ...ile ilgili/ bağlantılı «مَقَاصِد أمْرِيكَا مِن العِرَاك»; ... مِن طَرَف ya da ... مِن قِبَل ...tarafından; مِن شَهرٍ كَانَ مِنْهُ وَ إلَيْه tamamen ona bağımlı; بَعْدَ أيَّامٍ مِن هذه bir aydır; مِن مُدَّةٍ bir süredir; الأحَادِيث bu olaylardan günler sonra;

مَنَّ u (مَنّ) (على b-e karşı) cömert/ iyi niyetli/ hayırhah/ yumuşak huylu olmak; (على b-e) iyilikte bulunmak; (على b-e, ب bşi) ihsan etmek, sunmak, karşılıksız vermek; أمَنَّ (b-i) bitkin/ yorgun düşürmek; تَمَنَّنَ ;‖ امْتَنَّ (على b-e karşı) cömert/ hayırhah/ iyilik sever davranmak; (على b-e) iyilikte bulunmak, (على b-e) nimetler vermek; (على b-e, ب bşi) cömertce/ bol bol vermek, ihsan etmek;

مَنّ ihsan etme; iyilik, hayır, fayda, yarar; hediye; bazı bitkilerdeki tatlı özsu; kudret helvası; (ç. أمْنَان) iki رِطْل'lık ağırlık birimi; ¶ بِمَنِّ تَعَالَى Allah'ın ihsanı/ yardımı ile;

مِنَّة ç. مِنَن cömertlik; iyilik, hayır; hediye; iyiniyetli; minnettarlık, şükran;

مُنَّة ç. مُنَن güç, kudret ¶ شَدِيد المُنَّة güçlü;

مَنَّان cömert, bol veren; iyiliksever, hayırhah; المَنَّان [pek çok] 'Nimetler veren', Allah;

مَنُون kader; ecel;

امْتِنَان minnettarlık, şükran;

مَمْنُون (لِ b-e) minnettar, şükran borcu olan, müteşekkir; zayıf, bitkin, takatsiz;

مَمْنُونِيَّة şükran, minnettarlık;

مُمْتَنّ (لِ b-e) minnettar, şükran borcu olan

مَنْتُول mentol;

مَنْجَنِيق müe. ç. مَجَانِق ,ـآت mancınık;

مَنْجُو [g] mango;

مَنَحَ a (مَنْح) (b-e, bşi) ihsan etmek, [ödül, hediye, süre] vermek ; مَانَحَ (b-e) iyilikte bulunmak;

مَنْح ihsan etme, verme, lutfetme;

مِنْحَة ç. مِنَح cömertlik, cömertçe yapılan iş; imtiyaz, ayrıcalık; hediye, armağan; karşılık, bedel, tazminat; izin, ruhsat; ödenek, tahsilat; burs; مِنْحَةالإقَامَة oturma izni; مِنْحَة جامعِيَّة akademik burs; مِنْحَة السُّكْنَى oturma izni, iskan izni;

مَانِح ihsan eden, lutfeden;

مندل[1] bkz. ندل

مِنْدِيل[2] ç. مَنَادِيل mendil; eşarp; fular;

مُنْذُ ve مُـذْ 1. [harfi cer] ...den beri, ...dir,; ...kadar önce ¶ مُنْذُ شَهرٍ bir aydan beri; bir ay önce; مُنْذُ أيَّام günlerdir, günlerden beri; bir kaç gün önce; مُنْذُ عَهْدٍ قَرِيبٍ bir süredir, yakın bir zamandan beri, son zamanlarda; مُنْذُ الآن bundan sonra, artık; مُنْذُ اليَومِ bugünden itibaren;

2. [bağlaç] ...olduğundan/ yaptığından beri; ...dan bu yana ¶ مُنْذُ كُنْتُ طِفْلاً صَغِيراً küçüklüğümden beri, küçük bir çocuk olduğum zamanlardan bu yana;

مَنْش : بَحْر المَنْش Manş denizi;

مَنْشُورِيَا Mançurya;

مَنْشُورِي Mançurya'ya ait;

مَنْصُون muson;

مَنْظَرَ (bşi) fırlatıp atmak, fırlatmak;

مَنْطَقَ (*bşi*, ب ...*ile*) sarmak, sarıp kuşatmak, (*bşe* ب ...*i*) dolamak; تَمَنْطَقَ (ب...*i*) vücuduna dolamak, (ب ...*ile*) kendini sarmak;

مَنْطَقَة terlik SUR.;

مَنَعَ *a* مَنْع (*b-i*) durdurmak, geçmeye veya girmeye bırakmamak; (*bşe*) engel olmak, (*b-i*, من veya عن ...*den*) alıkoymak; (*b-i*, من veya عن *bşden*) yoksun bırakmak; (*b-e*, *bşi* veya من veya عن *bşi*) yasaklamak, (*b-i*, *bşden* veya من, عن...*den*) menetmek; (*b-e* ya da عن *b-e*, istediği ihtiyaç duyduğu *bşi*) vermemek; (عن *b-ile* ilgili olarak, *bşi* ya da *bşi yapmayı*) durdurmak, kesmek; (*bşi*, عن *b-den*) uzak tutmak; (*b-i*, *bşden* ya da عن *bşe karşı*) korumak, muhafaza/ himaye etmek; مَنُعَ *u* (مَنَاع, مَنَاعَة) fethedilememek, çok iyi korunmak; مَنَّعَ (*bşi*) güçlü/ sağlam/ muhkem yapmak, ele geçmez/ zaptedilmez hale getirmek; مَانَعَ (*b-e*) karşı çıkmak, ayak diremek; (في *bşe*) itiraz etmek, mukavemet göstermek; (*b-i*, *bşe*) bırakmamak, (*b-nin*, *bir işi yapmasına*) engel olmak; تَمَنَّعَ (عن *bşi yapmayı*) reddetmek, kabul etmemek; (عن *bşi yapmaktan*) kaçınmak, geri durmak, (عن...*e*) yanaşmamak; ele geçmez/ zaptedilmez/ fethedilmez olmak ya da bu hali olmak; güçlenmek; (ب *ile*) korunmak, korunmaya çalışmak; اِمْتَنَعَ (عن...*den*) uzak durmak, kaçınmak, imtina etmek, geri durmak; (عن...*e*, *yapmasına*) engel bulunmak, engellenmek; (على *için*) imkansız/ muhal olmak; (عن *bşi yapmayı*) reddetmek, kabul etmemek; (على *bşe*) hiç yanaşmamak, soğuk bakmak;

مَنْع engellenme, durdurma; yasaklama, menetme; yasak; durdurma, ambargo;

مَنَعَة mukavemet, direnç, dayanma gücü; zaptedilmezlik, fethedilmezlik;

مَنِيع ç. مُنَعَاء erişilmez, nüfuz edilmez, kapalı; güçlü; iyi korunan; zaptedilmez, ele geçmez; dokunulmazlığı olan ¶ مَنِيع الجَانِب sağlam yapılı, güçlü; حَاجِز مَنِيع aşılmaz, geçilmez engel;

مَنَاعَة erişilmezlik; ele geçmeme , iyi korunma; dayanma, mukavemet gücü; bağışıklık; dokunulmazlık DİPL.;

أَمْنَع ulaşılması/ ele geçirilmesi daha zor; daha çok direnç gösteren, direnen;

مُمَانَعَة karşı çıkma; direniş; direnç, mukavemet; endüktif rezistans ELK.;

تَمَنُّع ret, kabul etmeme;

اِمْتِنَاع (عن...*den*) kaçınma, imtina etme, (عن ...*e*) yanaşmama; kabul etmeme, ret; imkansızlık, mümkün olmama;

مَانِع durduran, engelleyen [مَنَعَ 'dan ismi fail]; meneden, yasaklayan; _ (ç. مَوَانِع) engel, mani, mania; itiraz ¶ مَا رَأَى مَانِعًا herhangi bir engel görmemek, itirazı bulunmamak; لا مَانِعًا (عن...*için*) herhangi bir engel yok;

مَمْنُوع yasak, yasaklanmış, izin verilmeyen, memnu; çekimsiz DİLB.; yasak levhalarında vb. deki yasak ifadelerinde kullanılır:

تَمْنِية ve اِمْنَاء meniyi dışarı atma, boşaltma;

تَمَنٍّ ç. -آت temenni; arzu, istek; rica, talep;

اِسْتِمْنَاء istimna, masturbasyon, onanizm;

مَنْلُج [g] ç. -آت monolog; (kabarede) oyun TİY.; ¶ مَنْلُجات فُكَاهِيَّة skeçler, kısa komedi türünden oyunlar;

مَنُومتر ç. -آت manometre;

المَنيا Minya şehri MıS.;

مُهْجَة ç. مُهَج, مُهَجَات [hayatı idame ettiren] kan; ruh, can; hayat; ¶ طُعِنَتْ الآعْمَالُ في مُهْجَتِه umutlar sona ermek, ölmek;

مهد ⇒ مَهَدَ (bşi) [düz bir şekilde] açmak, yaymak, yazmak; (bşi) düzlemek, düz yapmak; (bşi) düzenlemek, düzeltmek, bir düzene koymak; (bşi, özl. yolu, لِ ...için) düzlemek, engebelerini gidermek; (bşi, لِ b-e) kolaylaştırmak; (bşi, yatağı vb.i) hazırlamak, hazır etmek, kurmak; (الْكُرَةَ topu, لِ b-e) atmak, pas vermek; (لِ ...için, بِ ...ile) yolu düzlemek, onarmak; تَمَهَّدَ [yol] düz/ açık/ kullanılır durumda olmak; düzenlemek; iyi/ düzgün gitmek; tamam/ düzgün/ eksiksiz olmak;

مَهْد ç. مُهُود yatak; beşik ¶ مِنَ الْمَهْدِ الى اللَّحْدِ beşikten mezara kadar; قَتَلَهُ في مَهْدِه bşi dal budak salmadan önünü almak, sona erdirmek ≈ [olumsuz anlamda] yılanın başını küçükken ezmek; كَانَ في مَهْدِه başlangıçta/ daha başlarda olmak, dallanıp budaklanmış olmak, dallanıp budaklanmamış olmak;

مِهَاد istirahat yeri; yatak, kucak, sine;

مَمْنُوع ;sigara içmek yasaktır! مَمْنُوع التَّدْخين giriş yasaktır! مَمْنُوع الدُّخُول

مَمْنُوعِيَّة yasak olma, yasaklık;

مُمْتَنِع kaçınan, uzak duran, yanaşmayan; reddeden, kabul etmeyen; engellenen; yasaklanan, yasak; (على ...için) erişilmez, ulaşılmaz; ele geçmez, zaptedilmez; imkansız;

مَنْغنِيس manganez;

مَنْغُولِيَا Moğolistan;

مَنْقَيلا İt.> vinç;

مَنْلُوج [g] bkz. ;

(مَنَى, مَنُو) مَنَى u (منو) ve مَنَى i (مَنْي) [Allah] (b-i بِ ile) imtihana çekmek, sınamak; مُنِي [edil.] (بِ ...e) uğramak, çatmak, (بِ ...ile) karşılaşmak, başına (بِ ...) gelmek; (لِ bir şey) nasip olmak, kısmetine karşısına çıkmak; مَنَّى (b-nin, bşi ya da بِ bşi) istemesini sağlamak, (b-e, بِ ...umudunu) aşılamak; (b-e, بِ ...i, أنْ ...yapma) sözü vermek, vaat etmek ¶ ... مَنَّى نَفْسَهُ بِ ...den çok umutlu olmak; أَمْنَى (kan) akıtmak, dökmek; (meniyi) boşaltmak, dışarı akıtmak; تَمَنَّى (bş; bşi, لِ ...için) dilemek, temenni etmek, arzulamak; اِسْتَمْنَى istimnada bulunmak, masturbasyon yapmak;

مَنًى ve مَنِيَّة ç. مَنَايَا kader; ecel; ölüm;

مَنِيّ meni, bel, er suyu;

مَنَوِيّ meni kabilinden, sperm ile ilgili;

مِنًى müz ve مِنَى müe. Mina vadisi;

مُنْيَة ç. مُنًى arzu, istek, temenni; temenni edilen, arzulanan şey;

أُمْنِيَة ç. أَمَانٍ, أَمَانِي emel, istek, temenni;

تَمْهِيد düzleme, engebeleri giderme; kolaylaştırma; hazırlama; mukaddime, önsöz; giriş, başlangıç; ön hazırlık; تَمْهِيدًا لَهُ ...i kolaylaştırmak için; ...e hazırlık amacıyla, ...için ilk adım olarak;

تَمْهِيدِي giriş, başlangıç veya hazırlık niteliğinde ¶ اِجْرَاءات تَمْهِيدِيَّة hazırlıklar, hazırlık işlemleri HUK.; حُكْم تَمْهِيدِي ara kararı HUK.; قَرَار تَمْهِيدِي geçici emir; شَرْح تَمْهِيدِي ön açıklama;

مُمَهَّد düz, engebesiz; iyi düzenlenmiş, tertipli; hazır, kullanıma açık yol;

مُمَاهَد onarılmış, tadilatı yapılmış [yol];

1 مَهَرَ *a, u* (مُهُور, مَهَارَة, مِهَار, مَهْر) hünerli/ mahir/ usta/ kalifiye olmak; _ *a, u* (مَهْر) (*geline*) mihrini vermek; مَاهَرَ (*b-ile*) ustalıkla yarışmak; أَمْهَرَ (*geline*) mihrini vermek;

مَهْر ç. مُهُور mihir; fidye;

مُهْر ç. أَمْهَار tay;

مُهْرَة ç. مُهَر, مُهْرَات kısrak;

مَهَارَة maharet, ustalık, el yatkınlığı;

مَاهِر ç. مَهَرَة mahir, hünerli, usta, kalifiye, deneyimli, eli yatkın;

2 مُهْر mühür [zarf vb.nin]; damga, mühür;

مُهْرْدَار mühürdar;

مِهْرَجَان ç. ـَات şenlik, festival;

مَهَكَ *a* (مَهْك) (*bşi*) ezmek, öğütmek;

مَهْكَة gençliğin baharı, en güzel devresi;

مَهَلَ *a* (مَهْل, مُهْلَة) (في *bş ile*) oyalanmak, vakit geçirmek, meşgul olmak; مَهَّلَ ve أَمْهَلَ (*b-e*) süre tanımak, mühlet vermek; تَمَهَّلَ (في *bşi*) yavaşça/ acelesiz davranmak; ¶ تَمَهَّلَ في خُطَاهُ adımlarını yavaş atmak; تَمَهَّلَ يَقُولُ yavaşça ...dedi; تَمَهَّلَ = تَمَاهَلَ ; اِسْتَمْهَلَ (*b-den*) mühlet/ süre istemek; (*b-den*) beklemesini istemek;

مَهْل yavaş davranma, acele etmeme مَهْلًا yavaş yavaş, acele etmeden ¶ على مَهْلٍ ⇑; مَهْلَك acele etme; على مَهْلَك ⇑;

مُهْلَة mühlet, süre;

مُهَيْلَة büyük sandal IR.;

إِمْهَال süre/ mühlet verme/ tanıma;

إِمْهَالِي gecikecek gibi olan, yavaş;

تَمَهُّل yavaşlık, acelesizlik; بِتَمَهُّل yavaşça; kademe kademe;

مُتَمَهِّل yavaş/ağır davranan, acelesiz;

مُتَمَاهِل ⇑;

مَهْمَا [bağlaç] her ne ...olursa olsun, yaparsa yapsın; ne kadar ...olursa; ne zaman ...olursa olsun ¶ مَهْمَا يَكُنْ من الأمر ne olursa olsun;

مَهَنَ *a, u* (مَهْن, مَهْنَة) (*b-e*) hizmet etmek, (*b-nin*) hizmetinde/ işinde çalışmak; (*b-nin*) kibrini kırmak, burnunu sürtmek; (*bşi, elbiseyi*) [kullanarak] eskitmek, yıpratmak; مَهُنَ *u*, (مَهَانَة) rezil/ şerefsiz/ adi olmak; مَاهَنَ (*mesleği, işi*) yapmak, yürütmek, (*bir işle*) iştigal etmek; اِمْتَهَنَ (*b-nin*) kibrini kırmak, burnunu sürtmek; (*b-e*) hakaret etmek, (*b-i*) hor görmek; (*b-i*) adi işlerde veya ayak işlerinde kullanmak; (*bşi*) [kullanarak] yıpratmak, eskitmek; (*bş ile*) meslek olarak ilgilenmek, iştigal etmek; (*bşi*) meslek olarak yapmak;

مَيْت ve مَيِّت ç. مَوْتَى ,أَمْوَات ölü, cansız;

مَيْتَة ceset; İslami şartlara uymadan kesilmiş ya da ölmüş hayvan, murdar hayvan;

مِيتَة ölüm şekli ¶ مِيتَة الأَبْطَال kahramanca ölüm;

مَمَات ölüm yeri; ölüm;

إِمَاتَة öldürme; nefsin isteklerini kırma, nefsi köreltme;

اِسْتِمَاتَة ölüme meydan okuma; (في için) herşey göze alınarak sarfedilen gayret/ çaba;

مَائِت ölen, ölmekte olan;

مُمِيت öldürücü, ölümcü, ölüme sebebiyet veren;

مُمَات demode, modası geçmiş, antika;

مُسْتَمِيت ölüme meydan okuyan, kahraman tavırlı; şehit;

مُوتُوسِكْل [o, o] Fr.> ç. آت- motosiklet;

(موج) مَاجَ u (مَوْج ,مَوَجَان) [deniz] dalgalanmak; (ب sebebiyle) heyecanlanmak; مَوَّجَ (suyun yüzeyini) hafifçe dalgalandırmak; (saçını) dalgalandırmak; تَمَوَّجَ = مَاجَ ; dalgalarla yükselmek; (su yüzeyi) hafifçe dalgalanmak; dalga dalga olmak, dalga şeklinde hareket etmek; sallanmak; تَمَاوَجَ dalgalı olmak; dalga dalga olmak; (حَوْلَ ...in çevresinde) dalgalı bir hat oluşturmak; kabarmak, taşmak;

مَوْج ç. أَمْوَاج dalga; [tek. is. ة ç.] dalga [yine ELK.]; dalga hareketi, salınım; ¶ مَوْج طَوِيل uzun dalga; مَوْج قَصِير kısa dalga ELO.; مَوْج مُتَوَسِّط orta dalga ELO.; أَمْوَاج صَوْتِيَّة ses dalgaları; أَمْوَاج مُضْمَحِلَّة sönümlü dalgalar;

مِهْنَة ç. مِهَن meslek, iş, meşguliyet;

مِهْنِي mesleki; para karşılığı çalışan, profesyonel; ¶ الإِرْشَاد المِهْنِي mesleki rehberlik;

مَهِين ç. مُهَنَاء adi, şerefsiz, aşağılanacak, aşağılık, rezil;

اِمْتِهَان küçümseme, hor görme; kötü kullanım, yanlış davranış;

مَاهِن ç. مُهَّان pis işleri yapan hizmetçi;

مَهَاة ç. مَهَوَات ,مَهَيَات manda;

(موء)[1] مَاءَ u (مُوَاء) miyavlamak;

مُوَاء miyavlama;

مَاء[2] ve مَائِي bkz. موه ;

مُوبِيلِيَات [çoğ.] mobilya;

(موت) مَاتَ u (مَوْت) ölmek; yok olmak, helak olmak; [rüzgar, sıcaklık vb.] yatışmak, dinmek, şiddetini yitirmek; مَوَّتَ ve أَمَاتَ (b-i) öldürmek; (b-nin) ölüm sebebi olmak, ölmesine sebep olmak; أَمَاتَ (نَفْسَهُ nefsini) körletmek, isteklerini kırmak; (bşi) bastırmak, sindirmek; تَمَاوَتَ ölüymüş gibi davranmak; [ibadet, oruç vb.e] güç yetiremiyormuş gibi davranmak; (في ...de) üşengeçlik etmek; اِسْتَمَاتَ ölmeyi istemek; hayatını tehlikeye sokmak/ riske atmak; (في ...için, ...yapmak için) herşeyi göze almak [kelleyi koltuğa almak; ölesiye/ ölümüne/ kıyasıya dövüşmek;

مَوْت ve مَوْتَة ölüm ¶ مَوْت أَبْيَض normal ölüm [eceliyle ölüm];

مَوَات hayat bulunmayan, cansız; çıplak, çorak;

مَوَتَان ve مُوتَان ölüm; salgın;

موز [cin. is.; tek.is. ة];

1ماس elmas [bkz. الماس];

ماسي elmas[dan] [na't];

2موسي Musa (as.) ¶ سمك موسى pisi balığı;

3موسي müe. ç. أمواس , مواس ustura;

موسطردة İt.> hardal;

مسكو [o] Moskova;

موسيقار müzisyen;

موسيقى müe. müzik;

موسيقي müzisyen; müzik ile ilgili; ¶ آلة موسيقية müzik aleti;

موصل Musul şehri;

موضة (= مودة) moda;

موق bkz. مائق ;

1مول ⇒ موّل (*b-i*) zenginleştirmek, zengin etmek; (*bşin*) masraflarını karşılamak, finanse etmek; تموّل masrafları karşılanmak, finanse sağlanmak; zenginleşmek, zengin olmak; استمال zenginleşmek, zengin olmak;

مال ç. أموال mal, mülk; zenginlik, servet; gayri menkul; para, gelir; anamal, sermaye vb.; vergi [özl. toprak sergisi] MIS.; [çoğ.] mal mülk, emval; sermaye, anamal; vergiler ¶ ذو مال varlıklı, servet sahibi; مال احتياطي ihtiyat akçesi; مال الاطيان toprak vergisi MIS.; مال الحكومة haram kazanç/ mal; مال الحرام vergiler; أموال مقررة vasıtasız vergi; مال ثابت menkul mal; مال نقلي veya منقول gayri menkul; مال غير متقوم ticari değeri olmayan mal İSL.HUK.; بيت المال bkz. رأس مال ;

أمواج موجهة yansıyan dalga; أمواج منعكسة yönlendirilmiş ışınlar ELO.; موجة الشباب gençliğin baharı; سعة الموجة genlik ELK.; طول الموجة dalga uzunluğu tek.;

مواج dalgalı, dalga dalga; sallanan; dalgalanan; ç. -آت verici [istasyon] ELO.;

تمويج [saç] dalgalanma; ¶ التمويج على البارد perma;

تموج ç. -آت titreme, salınım; dalgalanma, dalgalılık; sallanma ¶ تموجات صوتية ses dalgaları; تموج الهواء hava titreşimleri;

مائج dalgalı [deniz];

مموج dalgalı, dalga dalga;

متموج ⇑; dalgalı [saç] ¶ الحمى المتموج Malta humması;

متماوج dalgalı; kıvırcık;

مودة ç. -آت moda; modaya uygun; [çoğ.] şapkalar ¶ على المودة son moda, modaya ugun;

مودل ve موديل ç. -آت model, kalıp;

1مور مار u (مور) bir o yana bir bu yana hareket etmek, salınmak, salınım hareketi yapmak; تمور ⇑;

موار sarkaç, rakkas;

تمور salınım hareketi; تمورا bir o yana bir bu yana;

2مار ALF.BKZ. ve bkz. مر ;

3المورة Moro adası;

مورتزم romatizma MIS.;

موروني ALF.BKZ. ماروني SUR.;

مورفين morfin;

مورينة ç. -آت tahta çatı kirişi;

(على *b-e*, ب *bşi*) yanlış/ gerçeğe muhalif olarak aktarmak; (*bşi*) kamufle etmek SUR. ASK.; (*metali* vb.i, ب ...altınla, gümüşle) kaplamak; أماه (*bşe*) su ilave etmek, katmak;

ماء ç. أمْوَاه ,مِيَاه su ¶ كَالمَاءِ الجَارِي su gibi, akıcı bir şekilde, muntazam; مَاء أبْيَض katarakt; مَاء الشَّبَاب gençliğin baharı; مَاء عَذْب içme suyu; مَاء غَازِي ç. مِيَاه غَازِيَّة maden suyu; ماء الكُلُونيا kolonya; ماء الوَجْه şeref, izzeti nefis, kendine saygı; أرَاقَ مَاءَ وَجْهه kendini küçültmek, alçaltmak ≈ yüz suyu dökmek; بَذَلَ مَاءَ وَجْهه ⇑; ماء الوَرْد gül suyu; مِيَاه اقْلِيمِيَّة kara suları; مِيَاه الأمْطَار yağmur suları; مِيَاه جَوْفِيَّة yeraltı suyu; مِيَاه سَاحِلِيَّة sahil suları; بَنُو مَاءِ السَّمَاء Araplar;

مَاهِي ve مَائِي sulu;

مَائِي sulu; sıvı, mayi; hidrolik;

مَاهِيَّة ALF.BKZ.;

مَاوِيَّة ve مَائِيَّة özsu, usare;

تَمْوِيه [altın, gümüşle] kaplama; kıyafet, kılık, üstbaş; aşırı doldurma; mahsusdan yapma, sahte tavır takınma, yapmacıklı davranma; kamuflaj SUR. MIS.; (gerçekler için) saptırılma, çarpıtılma, tahrif edilme;

تَمْوِيهِي sahte tavırlı, gerçek olmayan, aldatma amaçlı ¶ غَارَة تَمْوِيهِيَّة sahte saldırı;

مَاوِيَة bkz. موه ;

ميت ve ميتة bkz. موت ;

(ميح) مَاحَ i (مَيْح ,مَيْحُوحَة) kasıla kasıla/ çalımla yürümek; paytak/ badi badi yürümek; تَمَيَّحَ ve تَمَايَحَ yalpalamak; إسْتَمَاحَ (*b-den, bir*

مَالِي mali, parasal, finansman ile ilgili; sermayedar, sermaye sahibi, finanse eden, finansör; ¶ بَيت مَالِي banka binası; تَضَخُّم مَالِي enflasyon; سَنَة مَالِيَّة mali yıl; غَرَامَة (عُقُوبَة)مَالِيَّة para cezası;

مَالِيَّة mali, parasal işler, maliye; mali durumlar ¶ وِزَارَة مَالِيَّة maliye bakanlığı;

مُمَوِّل ç. -ون sermayedar IR.;

تَمْوِيل mali işleri çözme, halletme; vergi ödeme MIS.;

مُمَوِّل ç. -ون vergi ödeyen MIS.;

مُمَوَّل varlıklı, zengin;

مُتَمَوِّل ⇑; sermaye sahibi;

مَوَّال[2] ç. مَوَاوِيل halk dilinde yazılmış, genellikle nefesli bir çalgıyla birlikte söylenilen şiir;

مَوَاليا ⇑;

مُومِيَا ç. -آت mumya;

(مون) مَانَ *u* (مَوْن ,مُؤْنَة) ve مَوَّنَ (*b-e*) bakmak, geçimini sağlamak, erzakını getirmek; (*b-e*, ب *bşi*) getirmek, sağlamak, sunmak; تَمَوَّنَ yiyeceğini/ erzakını biriktirmek;

مُونَة erzak; harç MIS.;

تَمْوِين erzak, gıda, yiyecek; ikmal, tekrar doldurma;

مَوَانِيء 'مِينَاء' nın çoğulu;

مونِخ Münih;

(موه) مَاهَ *u* (مَوْه) (*bşi*, ب ...*ile*) karıştırmak; _ *u*, *a* (مَوْه ,مَاهَة) suyu bol olmak; مَوَّهَ suyu bol olmak; (*bşe*) su ilave etmek/ katmak, su ile inceltmek, sulandırmak; (*bşe*) su dökmek; (*bşi* ya da على *bşi*) çarpıtmak, tahrif etmek;

iyiliği) dilemek, talep etmek; ¶ اِسْتَمَاحَ عُذْرًا
من ... *bş için* özür dilemek;

(ميد) مَادَ *i* (مَيَدَان, مَيْد) müteessir olmak, üzülmek, kederlenmek, tasalanmak; sallanmak, yalpalamak; kibirle yürümek; başı dönmek; مَادَ بـ ... *bşi* şiddetli bir şekilde sarsmak;

تَمَايَدَ yalpalamak;

مَيَدَة ç. مَيَد üst eşik, lento MIM.;

مَيْدَاء mesafe, uzunluk; ... مِيدَاءَ [mud. kul.] ...in karşısında;

مَيْدَان ç. مَيَادِين meydan, alan, saha; savaş meydanı; yarış alanı; çalışma sahası/ alanı; ¶ مَيْدَان التَّدْرِيب eğitim alanı; مَيْدَان الحَرْب savaş alanı; مَيْدَان السِّبَاق yarış alanı; مَيْدَان العَمَل çalışma sahası/ alanı; مَيْدَان القِتَال savaş alanı; خَرَجَ مِنْ مَيْدَان العَمَل hizmet dışı kalmak; ظَهَرَ فِي المَيْدَان meydana çıkmak; مَدَافِع المَيْدَان hafif toplar;

مَائِد ç. مَيْدَى başı dönen;

مَائِدَة ç. ـَات , مَوَائِد sofra; masa ¶ مَائِدَة التَّشْرِيح ameliyat masası; مَائِدَة الزِّينَة tuvalet masası; مَائِدَة السُّفْرَة sofra;

مَدَالْيُون [o] madalyon;

(مير)[1] مَارَ *i* (مَيْر) ve أَمَارَ (عِيَالَهُ *ailesine*) bakmak, geçimini sağlamak;

مِيرَة ç. مِيَر erzak, yiyecek, azık;

مَيَّار gereksinimleri/ yiyeceği sağlayan kişi, eve ekmek getiren kişi;

مِيرِي[2] [= أَمِيرِي] [na't] devlet/ hükümet ..., devlete ait, mali; المِيرِي hükümet/ devlet hazinesi ¶ مَال مِيرِي hükümet vergileri; أَمْلَاك المِيرِي devlet arazisi;

مِيرَالاي miralay, albay ESK. MIS.;

مِيرلِوَاء tuğgeneral IR.;

مِير[3] Fr.> ç. أَمْيَار belediye başkanı MAĞR.;

مِيرُون kutsal mesh yağı HRİ.;

(ميز) مَازَ *i* (مَيْز) (بين *iki şeyi, iki şeyin arasını*) ayırmak; (*b-i*) üstün tutmak, kayırmak; مَيَّزَ (*b-i*, عن veya على *bir başkasından*) ayrı tutmak, üstün görmek, daha çok önem vermek; (*bşi, b-i*, من ya da عن... den; بين *iki şeyi*) ayırdetmek, temyiz etmek; (*b-i, bşi*) ayırmak, seçmek, ayrı tutmak; (*b-e*) ayrıcalık/ imtiyaz tanımak; أَمَازَ (*bşi*) ayırdetmek, temyiz etmek; (*bşi*) tercih etmek; تَمَيَّزَ ayırdedilmek; temayüz etmek, göze çarpmak; tercih edilmek; ¶ تَمَيَّزَ غَيْظًا kendini tutamamak, öfkesini zaptedemeyip patlamak; تَمَايَزَ (في ...*de*) ayırdedilmek, temayüz etmek; ihtilafa düşmek; اِمْتَازَ (بـ...*ile*, في ...de; عن veya على ...*den* veya من *b-e oranla*) üstün olmak; (بـ ...*ile*) ayırdedilmek, seçilmek; (بـ ...*ile*) belirlenebilmek, (بـ ...) karakteristik özelliği olmak; (عن veya على *b-i* veya *bşi*) geçmek, (عن veya على ...*den*) daha iyi/ üstün olmak, tercihe şayan olmak; (عن veya على *b-den*, في veya بـ ...*de*) farklılık göstermek, ayrılmak;

مَيْز üstün tutma; kayırma, tercih etme;

مِيزَة ayırdedici özellik, nitelik, alameti farika; ayrıcalık, imtiyaz;

أَمْيَز (على ...*e*) tercih edilebilecek olan, (على ...*e nisbetle*) tercihe şayan;

تمييز ayırdetme, temyiz; üstün tutma, tercih etme, yeğleme; ayrıcalık tanıma; kayırma, taraf tutma, tarafgirlik; ayırma, seçme; temyiz DİLB.; farkı belirtme; temyiz, anlama; kasıt ¶ سنّ التمييز [doğruyu yanlışı] temyiz yaşı HUK.; محكمة التمييز temyiz mahkemesi SUR.; من غير تمييز kasıtsız olarak, kasıt bulunmaksızın; اخرجه عن دائرة التمييز b-nin tarafsız karar vermesine engel olmak;

امتياز ç. ات- üstünlük, seçkinlik; avantaj; fark, farklılık; imtiyaz, ayrıcalık; izin, ruhsat; öncelik ¶ الامتيازات الأجنبية yabancılara tanınan ayrıcalıklar, kapitülasyonlar; الامتيازات الدبلوماسية diplomatik ayrıcalıklar; صاحب الامتياز imtiyaz sahibi [yine gazetecilikte];

مميّز ayırdedici, ayırdeden, mümeyyiz; karekteristik, özel, belirleyici nitelikte; ayırt edebilecek vasıfta, mümeyyiz İSL.HUK.;

مميّزة ç. ات- ayırdedici özellik, nitelik, alameti farika; üstünlük; avantaj;

مميَّز ayırdedilen; önemli, sivri; seçkin; ayrıcalıklı, imtiyazlı;

متميّز ayırdedilen, dikkat çeken, sivri, göze çarpan;

ممتاز ayırdedilen; seçkin, güzide; çok iyi, mükemmel; imtiyazlı, ayrıcalıklı; özel, fazladan ¶ ديون ممتازة öncelikli borçlar; عدد ممتاز özel sayı [dergi vb.];

ميزانين İt.> asma kat;

ميس[1] (ماس i (ميسان, ميس) bir o yana bir bu yana sallanmak, salınmak; kibirli/ mağrur bir şekilde yürümek; تميّس kibirli/ mağrur bir şekilde yürümek;

ميس kibirli yürüyüş;

ميس ç. امياس hedef MIS.;

ميّاس kibirle yürüyen;

ميس, ميس الضبّاط İng.> subay gazinosu/ dinlenme salonu;

ميط[2] (ماط i (ميطان, ميط) (bşi) uzaklaştırmak; اماط = ماط ¶ اماط اللثام bşin örtüsünü açmak, bşi ortaya/ meydana çıkarmak;

ميع (ماع i (ميع) akmak, akıp gitmek; yayılmak; [yağ] erimek; ميّع (bşi) yumuşatmak, sulandırmak, sıvılaştırmak; اماع (bşi) eritmek, sıvılaştırmak; تميّع ve انماع [yağ, buz] çözülmek, erimek;

ميع akma; sıvılık, akıcılık;

ميعة günlük, aselbent [ağacı ve reçinesi] BOT. Styrax officinalis; yumuşaklık; kararsızlık, istikrarsızlık;

ميوعة sıvı hal; istikrarsızlık;

اماعة erime;

تميّع sıvılaşma, çözülme; çözünme;

مائع erimiş, sıvı; eriyebilir, erimeye müsait; müphem, kapalı, anlaşılmaz [ifade]; karara bağlanmamış, askıda; istikrarsız;

ميكا İng> mika;

ميكاني mekanik [na't];

ميكانيكا mekanik bilimi;

ميكانيكي mekanik; motorize; makine uzmanı;

ميكروب ç. ات- mikrop;

ميكْرُوسْكُوب mikroskop;

ميكْرُوسْكُوبي mikroskobik;

ميكْرُوفُون ç. -آت mikrofon;

(ميل)[1] مَالَ i (مَيْلاً, مَيَلاَن) (الى ...e doğru, على ...in üzerine) eğilmek; (على b-nin önünde) eğilmek; eğik olmak; (الى ...e) eğilimi/ temayülü bulunmak, meyletmek, (الى ...e) sempati duymak, bir sevgisi bulunmak; (مع ...in) tarafını tutmak, (مع ...den) yana olmak; (على ...e) dayanmak, yaslanmak; (على ...e) karşı çıkmak, baş kaldırmak; (عن bşe) isteksiz/ gönülsüz olmak; (عن ...den) hoşlanmamak, (عن...i) pek sevmemek, (عن...e) antipatisi bulunmak; (عن...den) sapmak, ayrılmak; ... مَالَ بِهِ الى b-i ya da bşi, ...e kadar sürüklemek; _ (مُيُول) [güneş] tepeden batıya doğru yaklaşmak; [gündüz, gece] sonuna doğru yaklaşmak; مَيِلَ a (مَيَل) eğilmek, eğik olmak; مَيَّلَ ve أَمَالَ (bşi) eğmek, eğdirmek; (b-e, الى ya da نَحْوَ ...i) sevdirmek, (b-nin, الى ya da نَحْوَ ...i) sevmesini sağlamak; (b-i, عن...den) soğutmak, uzaklaştırmak, (b-nin, عن...i) sevmemesini sağlamak; تَمَيَّلَ ve تَمَايَلَ sendelemek; [ses] titremek; sallanmak; اسْتَمَالَ (bşi, الى ...e doğru) eğmek; (b-i ya da *kalpleri*) fethetmek, kendini beğendirmek;

مَيْل ç. مُيُول, أَمْيَال meyil, eğim; eğiklik; eğilim, meyil, temayül; sapma ASTR.; (الى ...e) sevgi muhabbet, sempati;

مَيَّال (الى ...e) eğilimi/ temayülü bulunan; (الى ...den) yana, (الى ...in) tarafını tutan;

أَمْيَل fazlaca meyli bulunan;

امَـالَة harfi ya da harekeyi ince okuma, inceltme, 'fetha'yı 'kesra'ya yakın bir telaffuzla ["kedi" kelimesi örneğindeki 'e' sesi gibi] okunması;

تَمَايُل sallanma, salınma, titreşim;

مَائِل (الى ...e doğru) eğilen; eğik; eğimli, meyilli ¶ سَطْح مَائِل eğik düzlem MAT.;

ميل[2] ç. أَمْيَال mil [4000 ذِرَاع]; kilometre taşı; ¶ ميل بَحْرِي deniz mili;

ميلي[3] mili..., 1/1000;

(مين) مَانَ i (مَيْن) yalan söylemek;

مَين ç. مُيُون yalan;

مَيَّان ve مَائِن yalancı;

مينا[1] ve ميناء mine, sır, perdah; [dişdeki] mine; [malzeme] mine, sır, emaye; (ç. مَوَانِيء) [saatte] kadran ¶ مَطْلِيّ بِالْمِينَاء emaye, mine ile kaplanmış;

مِينَاء[2] müe. ve مِينَة ç. مَوَانٍ, مِيَن liman ¶ مِينَاء جَوِّيَّة havalimanı;

نابُلي Nablus [Ürdün'ün batısında bir kasaba];

نابُلي ve نَابُولِي Napoli;

نَارَجِيل [cin.is.] hindistan cevizi;

نَارَجِيلَة [tek.is.] hindistan cevizi; nargile;

نَارَدِين hint sümbülü BOT.;

نَارَنْج turunç BOT. Citrus aurantium;

نَازِي Nazi;

نَازِيَة Nazizm;

نَاس insanlar [bkz. انس];

نَاسُوت insanlık, beşeriyet ;

[1] نَأَمَ *a,i*: ses çıkarmak; [yay] vınlamak, [aslan] kükremek; inlemek;

نَأْمَة ses;

نَؤُوم bkz. نوم

نَأَى *a* (نَأْي) (عن *...den*) uzakta olmak; (عن *...den*) uzak durmak, (عن *...den*) ayrılmak; uzaklaşmak; نَاءَى (*b-i, bşi,* عن *...den*) uzak tutmak, (*...ile* عن *...arasında*) mesafe bırakmak; أَنْأَى (*b-i,* عن *...den*) uzaklaştırmak, uzak bir konuma/ yere getirmek; تَنَاءَى birbirinden uzaklaşmak; bbden uzakta/ ayrı olmak; (عن *...den*) uzakta olmak (عن *...e*) ırak olmak; اِنْتَأَى = نَأَى ;

نَأْي uzakta, ırak olma;

نُؤْي ve نَأْي ç. آنَاء hendek;

أَنْأَى daha uzakta, ırak;

مَنْأًى uzak yer, ırak; ¶ كَانَ بِمَنْأًى عَنْ ... ...den uzak durmak, ...e hiç yaklaşmamak; ile alakası olmamak;

تَنَاءٍ ıraklık, çok uzak olma;

نَاءٍ uzak, ırak; sapa, kuytu;

[2] نَاي ç. -آت ney;

أُنْبُوب ve أُنْبُوبَة ç. أَنَابِيب boru; tüp [diş macunu vb.]; [tüp gibi] lamba; أُنْبُوب الرِّئَة nefes borusu ANAT.; أُنْبُوب الطُّرْبِيد torpil atmak için kovan; خَطّ الأَنَابِيب boru hattı;

أُنْبُوبِي boru gibi, boru şeklinde;

نَبَأَ *a* (نُبُوء ,نَبْء) yüksek ya da çıkıntı şeklinde olmak; (على *b-i*) yenmek, altetmek; (عن *...den*) dönmek, geri çekilmek; (عن *...den*) tiksinmek, (عن *bş*) tiksinti vermek; نَبَّأَ (*b-e,* ب *bşi* veya عن *bşi*) haber vermek, bildirmek, iletmek; (عن *...i*) göstermek, ispatı/ göstergesi olmak; أَنْبَأَ (*b-e,* ب *...i*) haber vermek, bildirmek, iletmek; تَنَبَّأَ (ب *bşi*) önceden/ olmadan haber vermek, bildirmek; peygamberlik iddia etmek; اِسْتَنْبَأَ haber edinmeye çalışmak; (*bşi*) soruşturmak;

نَبَأ ç. أَنْبَاء haber, bilgi; duyuru, ilan; rapor, haber bülteni; ¶ وَكَالَة الأَنْبَاء ya da مَكْتَبَة الأَنْبَاء haber ajansı;

نَبْأَة hafif ses/ gürültü;

نَبَّاح havlayan;

نَبَذَ i (نَبْذ) (bşi) fırlatmak, savurmak, atmak; (bşi) ıskartaya çıkarmak, işe yaramayacağı için atmak; (b-i, bşi) devre dışı bırakmak, terketmek, bir köşeye atmak; (..den) caymak, çekilmek, vazgeçmek; (anlaşma vb.) bozmak; (إلى ile) anlaşmasını bozmak ¶ نَبَذَه نَبْذَ النَّوَاة b-i, bşi küçümseyerek/ hor görerek reddetmek ≈ elinin tersi ile itmek; نَبَذَ الخلافات جَانِبًا anlaşmazlıkları bir tarafa bırakmak; نَبَّذَ = نَبَذَ ; (üzümden, hurmadan) şıra yapmak, sıkıp suyunu çıkarmak; نَابَذَ (b-den) [kızgınlık ya da anlaşmazlık sebebiyle] ayrılmak; (b-e) karşı çıkmak, itiraz etmek ¶ نَابَذَه الحَرْبَ b-e savaş açmak; انْبَذَ (üzümden, hurmadan) şıra yapmak, sıkıp suyunu çıkarmak; انْتَبَذَ insanlardan uzaklaşmak ¶ انْتَبَذَ نَاحِيَةً bir kenara/ bir köşeye çekilmek;

نَبْذ fırlatma, atma; işe yaramaz diye atma, ıskartaya çıkarma; cayma, vazgeçme, terketme, bırakma; (ç. انْبَاذ) biraz, az bir şey/ miktar; ¶ نَبْذ الطَّاعة itaatsizlik;

نُبْذَة ç. نُبَذ küçük parça, kısım; [kitap vb.den] parça; broşür, kitapçık; küçük ilan;

نَبِيذ işe yaramaz diye atılan/ çıkarılan, ıskartaya çıkarılan, sahipsiz; (ç. أنْبِذَة) şarap; ¶ رُوح النَّبِيذ alkol, şarap alkolü;

نَابِذ : القُوَّة النَّابِذَة santrifüj, merkezkaç kuvveti;

مَنْبُوذ atılmış; ıskartaya çıkarılmış; terkedilmiş; kovulmuş, terkedilmiş; sokakta bulu-

نُبُوءَة ç. ـآت peygamberlik;

إنْبَاء ç. ـآت haber verme, iletme;

تَنَبُّؤ ç. ـآت gerçekleşmeden önce haber verme; peygamberlik;

نَبَتَ u (نَبْت) [özl. bitki] bitmek, çıkmak [yine diş, saç.vb.]; filizlenmek; [toprak] bitkili olmak; üzerinde bitki bitmek; أنْبَتَ (bşi tohumu) ekmek, (ağacı) dikmek; نَبَّتَ (tohumu) filizlendirmek; (bşi) yetiştirmek; (bşi) büyütmek; اسْتَنْبَتَ (bitki) yetiştirmek; üretmek;

نَبْت filizlenme, bitme, yetişip; çıkma; bitki, nebat; ot; ¶ قُوَّة النَّبْت filizlenebilirlik;

نَبْتَة bitki, filiz;

نَبَات [cin.is.] bitki; (ـآت) bitki, nebat; ot; ¶ نَبَات الزِّينَة süs bitkileri; آكِل النَّبَات otobur; سُكَّر النَّبَات akide şekeri; عِلْم النَّبَات botanik, bitki bilim, nebatat;

نَبَاتِي bitkisel, nebati, bitki; botanik ile ilgili; botanik uzmanı; vejeteryan [s. ve is.];

نَبُّوت ç. نَبَابِيت düz, kalın sopa [özl. silah olarak kullanılan];

مَنْبِت ç. مَنَابِت ekili yer, ekenek, ekili dikili yer.; ocak, yatak, kaynak;

تَنْبِيت ekim, dikim;

اسْتِنْبَات ⇑;

نَابِتَة nesil;

مُسْتَنْبَت yetişmiş; fidanlık; مُسْتَنْبَت البَكْتِرِيَا bakteri kültürü;

نَبَحَ a (نَبْح, نُبَاح, نَبِيح) (على ...e) havlamak;

تَنَابَحَ [köpekler] karşılıklı havlamak;

نَبْح ve نَبِيح , نُبَاح havlama;

nan, kimsesiz; ihmal edilen, önemsenmeyen, ilgilenilmeyen; الْمَنْبُوذُون [Hindistan'da] paryalar, en alt kast;

نبر *i* (نَبْر) sesini yükseltmek, (*bşi*) yükseltmek; (*bşi*) uygulamak, vurgu ile söylemek; (*b-e*) bağırmak; yüksek sesle bağırmak; انتبر şişmek, kabarmak; [hatip] minbere çıkmak;

نبر vurgu, kelime vurgusu, aksan;

نبر ve. ç. أنبار , أنابر , أنابير [anbar] ambar, tahıl/ zahire ambarı;

نبرة şişkinlik, tümsek, çıkıntı, yükselti; vurgu, aksan; ton [ses]; hemze; [çoğ.kul.] نبرات tonlama, sesin iniş çıkışları;

منبر mimber; kürsü;

منبار ç. منابير bağırsak ¶ منبار محشي sucuk;

نبراس ç. نباريس lamba ¶ اتخذ منه نبراسا birini kendine örnek almak;

نبز *i* (نَبْز) (*b-e*) [kötü] lakap takmak; نبّز ⇑;

نبز ç. أنباز [kötü] lakap;

نبس *i* (نَبْس, نُبْسة) (*bşi*, *sözü*) ağzından çıkarmak, söylemek, demek [genellikle olumsuzluk edatı ile]; نبّس ⇑ ¶ ما نبس بكلمة (لم ينبس) (ببنت شفة) bir tek kelime etmemek;

نبش *u* (نَبْش) (*kabir* vb.) kazmak; (*bşi*) ortaya çıkarmak, meydana çıkarmak, (*sırrı*) açıklamak, ifşa etmek, (*hazine*) bulmak, çıkarmak;

نبش [kabir vb.] kazma, kazı; araştırma, inceleme, teftiş; ortaya/ açığa çıkarma, [sırrı] açma, ifşa etme, [define] çıkarma;

نبّاش mezar kazıcı; mezar soyguncusu;

نبيش kazılmış [özl. mezar];

أنبش ve أنبوشة ç. أنابيش kazı, kazılı şey;

نبض *i* (نَبْض, نَبَضان) [kalp vb.] atmak, çarpmak, nabzı vurmak atmak; نبض *u* (نُبوض) [kuyu suyu vb.] çekilmek, kaçmak;

نبض ç. أنباض nabız [gibi] atma, çarpma, kesik kesik/ darbeli vurma; vuru;

نبضة nabız, vuru, kalp atışı;

نابض atan, çarpan, darbeli vuran; yay, zemberek; ¶ نابض بالحياة coşkulu, hayat dolu;

منبض kalp atışının/ nabzın/ vurunun duyulduğu, hissedildiği yer;

نبط *u* (نَبْط, نُبوط) [su] çıkmak, doğmak; (البئر *kuyudan*) su çıkarmak; نبّط (على *b-i*) beğenmemek, tenkit etmek, (على *b-e*) kusur bulmak MIS.; أنبط (*bşi*, *suyu*, *madeni*, *petrolü*) çıkarmak, bulmak; استنبط (*su*, *petrol*, *maden*) bulmak, çıkarmak; [kolay farkedilmeyen, görülmeyen] (*bşi*) bulup çıkarmak; (*bşi*, من *den*) [sonuç olarak] çıkarmak, (من ...*den*, *sonucunu*) çıkarmak, çıkarsamak;

نبط derinlik, kalp, iç, derinler;

النبط ve الأنباط Nabat'lar;

نبطي Nabat, Nabatlar ile ilgili [s. ve is.];

استنباط bulup çıkarma, keşif, icat; istinbat İSL.HUK.;

مستنبط bulup çıkaran, keşfeden, kaşif;

مستنبطات keşifler, icatlar;

نبع *a* (نَبْع, نُبوع, نَبَعان) [sıvı örn. su, petrol, ter vb.] (من ...*den*) çıkmak, [nehir] (من ...*den*) doğmak; أنبع (*bşi*) çıkarmak [suyu vb.i];

نبع ok yapımında kullanılan bir ağaç;

نَبِيل ç. النُّبَلاَء ESK. Mısır'da kral ailesi üyelerinin lakabı;

نَبَّال ç. نَبَّالَة ve نَابِل ç. نُبَّل okçu;

نَبَه *u*, نَبِهَ *a* ve نَبُهَ *u* (نَبَاهَة) bilinmek, meşhur olmak, tanınmak; نَبِهَ *a* (نَبَه) (لِ ...*e*) dikkat etmek, dikkatini (لِ ...*e*) vermek, (لِ ...*i*) dikkate almak; uyanmak; نَبَّهَ (*b-nin*) dikkatini (الى veya على ...*e*) çekmek, (*b-e*, الى veya على ...*i*) göstermek, işaret etmek; (*b-e*, الى veya على ...*i*) bildirmek, haber vermek; (*b-e* الى , ...*i*) hatırlatmak; (*b-e*, على hakkında) bilgi vermek; (*b-i*) uyarmak, ikaz etmek; (*b-i*, مِن نَوْمِهِ *uykudan*) uyandırmak; (*b-e*) tenbih etmek, tenbihte bulunmak; أَنْبَهَ (*b-i*, *bşi*) uyarmak; تَنَبَّهَ (لِ veya الى *bşi*) anlamak, idrak etmek, farkına varmak; (لِ veya الى veya على ...*e*) dikkat etmek, (لِ, الى, على ...*e karşı*) dikkatli/ uyanık/ tetikte olmak; uyanmak; (لِنَفْسِهِ *kendine*) gelmek; انْتَبَهَ dikkatli/ uyanık/ tetikte olmak; uyanmak; (الى veya لِ *bşi*) idrak etmek, anlamak; (الى veya لِ *bşin*) farkında/ şuurunda olmak; (الى veya لِ ...*e*) dikkat etmek, dikkatini (الى veya لِ ...*e*) vermek; (لِنَفْسِهِ *kendine*) gelmek;

نَبَه idrak, anlayış, zeka, algılama; dikkatlilik; uyanık bulunma, tetikte olma;

نَبِه ve نَبِيه ç. نُبَهَاء asil, soylu, asil; dikkat çeken, önemli, temayüz eden, seçkin; meşhur, tanınmış; çabuk kavrayan, zeki;

نَبَاهَة şöhret, meşhurluk, tanınmışlık; asalet, soyluluk; uyanıklık, tetikte olma; zeka,

kaynak, menba ¶ قَرَعَ النَّبْعَ بِالنَّبْعِ ≈ kılıç kılıca birbirine girmek;

مَنْبَع ç. مَنَابِع kaynak, menba, pınar [yine MEC.] ¶ مَنْبَع البَتْرُول veya مَنْبَع الزَّيت petrol kuyusu;

يَنْبُوع ç. يَنَابِيع kaynak, menba; pınar;

نَبَغَ *a, u, i* (نُبُوغ , نَبْغ) (مِن ...*den*) kaynaklanmak, doğmak, ortaya çıkmak; yayılmak (فِي ...*de*) dikkat çekmek, üstün vasıfları olmak, temayüz etmek, sivrilmek, çok iyi olmak; dikkat çeken/ sivri/ ayrıcalıklı bir kişi olmak;

نُبُوغ temayüz etme, dikkat çekme; üstün vasıfları olan; ayırdedilme; deha; dahilik; [bir faaliyet alanında] çok iyi olma;

نَابِغ dikkat çeken, sıradan olmayan, sivri; yetenekli, kabiliyetli; dahi; üstün, çok iyi;

نَابِغَة ç. نَوَابِغ temayüz eden, önemli, sıradan olmayan kişi;

نَبِق , نَبْق [cin.is.; tek.is. ة] sidre, Arabistan kirazı BOT. Zizyphus spina christi; hünnap, çiğde BOT. Zizyphus jujuba;

أَنْبِيق ç. أَنَابِيق imbik, [inbik];

نَبْكَة tümsek, tepecik;

نَبَلَ *u* (نَبْل) (*b-e*) ok atmak; نَبُلَ *u* (نَبَالَة) asil/ soylu olmak; (عن ...*e*) tenezzül etmemek;

نَبْل [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَنْبَال , نِبَال ok;

نُبْل ve نَبَالَة şeref, soyluluk, asalet; yüce gönüllülük, ali cenablık;

نَبِيل ve نَبِيل ç. نُبَلاَء , نِبَال asil, soylu; yüce, şerefli; yüce gönüllü, alicenap; mükemmel, çok iyi; muhteşem;

kavrama gücü;

مُنَبِّهَة (على ...e) çağrı, (على için) uyarı;

تَنْبِيه uyandırma; uyarma, harekete geçirme; uyarma, ikaz; tenbih, öğüt verme, haber verme; not, mülahaza [kitapta]; ¶ آلَة التَّنْبِيه korna; alarm;

تَنَبُّه uyanıklık [yine MEC.];

اِنْتِبَاه dikkat etme; uyanıklık, tetikte olma; özen, dikkat, bakım; müşahede, gözetleme ¶ بِانْتِبَاهٍ dikkatle;

نَابِه asil, soylu; seçkin; meşhur, tanınmış; önemli, mühim;

مُنَبِّه uyandırıcı, uyandıran; uyarıcı, ikaz edici; uyarıcı [ilaç] tenbih eden; (ç. -ون) çalar saat; uyarıcı ilaç vb.;

مُتَنَبِّه uyanık [yine MEC.];

مُنْتَبِه ⇑; ⇑; dikkatli, titiz, ihtiyatlı;

(نبو) نَبَا u (نُبُوّ, نَبْو) uzak/ ırak olmak; uzaklaşmak, uzaklara gitmek; [ok] (عن hedefi) vuramamak, isabet etmemek [ıskalamak]; [top] (عن den, إلى ...e) sıçramak, fırlayıp gitmek; (عن ...ile) ayrılığa düşmek, anlaşamamak; (عن ...ile) zıt/ ters/ muhalif olmak; (عن biri için) çirkin/ itici gelmek; (عن bşi) sevmemek, (عن ...den) hoşlanmamak; ¶ نَبَا بِه المَكَانُ bir yerde kalamamak لِكُلِّ سَيْفٍ نَبْوَة her kes yanılır, herkes için başarısızlık anları vardır;

نَبِيّ ç. -ون , أَنْبِيَاء nebi, peygamber;

نَبَوِيّ peygamberlik ile ilgili, ya da özel olarak Muhammed (sav) ile ilgili;

نُبُوَّة peygamberlik, nübüvvet;

نَاب çirkin, itici, kötü, iğrenç;

نَتَأَ a (نُتُوء, نَتْء) şişmek, kabarmak; çıkıntı yapmak, tümsek oluşturmak;

نَتَأَة tümsek, tepecik, yükselti;

نُتُوء şişme, kabarma; yumru, şiş, tümör; ur; kabartı, şişlik; tümsek, tepecik, yükselti; نُتُوء الجَبْهَة dış açı ASK.;

نَاتِئ ç. نَوَاتِئ şiş, kabarık; çıkıntı, şişlik, yükselti;

نَاتِئَة ç. نَوَاتِئ şişlik, kabartı; çıkıntı, tümsek;

نَتَجَ i (نِتَاج) (yavru) vermek, yavrulamak; (من veya عن ...den) doğmak, türemek, kaynarlanmak, (من veya عن ...in) neticesi olmak; أَنْتَجَ (yavru) vermek, yavrulamak; (bş) üretmek, (bşin) üretimini yapmak; (bşi) imal etmek, yapmak, üretmek; اِسْتَنْتَجَ (من ...den, bşi) çıkarmak (من...den, sonucuna, neticesine) varmak, (من ...den, çıkarımını) yapmak;

نِتَاج yavrulama, yavru verme; yavru; ürün ¶ نِتَاج الخَيْل tay;

نَتِيجَة ç. نَتَائِج netice, sonuç, çıkarım; ürün, mahsul; semere, elde edilen kazanç; çıkarsama, sonuç çıkarma, istidlal; almanak, yıllık, takvim; ... نَتِيجَةَ [mud. kul.] ...in sonucu/ neticesi olarak/ sebebiyle/ yüzünden ¶ نَتَائِج إِيجَابِيَّة olumlu sonuçlar; نَتَائِج سَلْبِيَّة olumsuz sonuçlar, menfi neticeler; بِالنَّتِيجَة netice olarak, sonuç olarak, böylece; نَتِيجَة الجَيْب cep takvimi; نَتِيجَة الحَائِط duvar takvimi;

إِنْتَاج yapım, imalat; üretim; [bitki] yetiş-

tirme, büyütme; verimlilik; verim, elde edilen ürün miktarı; yapım, prodüksiyon; رَسْم الانْتَاج vasıtalı vergi;

اسْتِنْتَاج ç. -آت çıkarım, yargı, çıkarsama, istidlal, sonuç çıkarma;

نَاتِج (عن ...den) kaynaklanan, ortaya çıkan, (عن ...in) sonucu, neticesi; netice, sonuç; imalatçı, üretici; yapımcı;

مَنْتُوج ç. -آت ürün, mamul;

مُنْتِج doğuran, yavrulayan, yavru veren; verimli; ürün getiren; sonuç getiren, kati [delil]; üretici, imalatçı; yapımcı, prodüktör;

مُنْتَجات ürünler, mamüller مُنْتَجَات زِرَاعِيَّة ziraai ürünler;

مُسْتَنْتِج üretici, imalatçı;

نَتْحَة ter; sızan şey [ağacın ...hesi vb.];

نَتَرَ[1] u (نَتْر) (bşi) hızla, kuvvetli bir şekilde çekmek, çekip almak «نَتَرَ الصَّبِيُّ أَمَامَ السَّيَّارَة»;

نِتْرَات[2] nitrat;

نِتْرُوجِين nitrojen;

نَتَشَ i (نَتْش) (bşi) kuvvetle çekip çıkarmak, yolmak; (bşi) [dişleriyle ya da eliyle] koparmak, parçalamak; vurmak;

مِنْتَاش cımbız;

نَتَعَ a, u (نُتُوع) [kan, ter vb.] yavaş yavaş çıkmak/ sızmak; (bşi) kaldırmak MIS.; ¶ رَبُّنَا يِنْتَعِك بِالسَّلاَمَة [hamile kadına hitaben, lafzen: Rabbımız, ağırlığını sağ salim hafifletsin] inşaallah hayırlısıyla doğum yaparsınız! MIS.;

نَتَفَ i (نَتْف) (kıl, tüy vb.i) yolmak, çekip koparmak; نَتَّفَ ⇈;

نُتْفَة ç. نُتَف saç tutamı; az miktar, bir az, bir tutam;

نَتِيف yolunmuş, koparılmış [kıl, tüy vb.];

نَتَنَ i, نَتِنَ a (نَتْن), نَتُنَ u (نُتُونَة، نَتَانَة) pis/ iğrenç kokmak, tiksindirici bir kokusu olmak; çürümek, bozulmak; نَتَّنَ (bşi) çürütmek, bozulmasına sebep olmak; أَنْتَنَ = نَتَّنَ;

نَتْن ve نَتَانَة pis/ iğrenç/ tiksindirici/ kötü koku; çürüme, bozulma;

نَتِن kötü/ iğrenç/ pis kokulu, leş gibi kokan; çürümüş, bozulmuş; varyemez, pinti, cimri, eli sıkı MIS.;

مُنَتَّن çürümüş, bozulmuş;

مُنْتِن kötü/ iğrenç/ pis/ leş gibi kokan; bozuk, çürümüş;

نَثَرَ u, i (نَثْر، نِثَار) (bşi, على ...in üzerine) saçmak, yaymak, serpiştirmek; (bşi) düzyazı/ nesir olarak yazmak; نَثَّرَ (bşi) saçmak, dağıtmak; تَنَاثَرَ ve انْتَثَرَ dağılmak, yayılmak, saçılmak;

نَثْر saçma, dağıtma; düzyazı, nesir;

نَثْرِي düzyazı/ nesir şeklinde; az, önemsiz, bir miktar نَثْرِيَات ufak tefek şeyler [ıvır zıvır]; «خَصَّصَ مَبْلَغًا صَغِيرًا لِنَثْرِيَاتِه»; ¶ مَصَارِيف نَثْرِيَّة ufak tefek harcamalar, giderler;

نُثَار dağılmış/ saçılmış parçalar; uçuşan tanecikler [toz]; ufacık şeyler; konfeti;

نَثِير saçılmış, dağılmış, serpiştirilmiş;

تَنَاثُر saçılma, dört bir yana yayılma;

نَاثِر düzyazı yazan, nesir yazarı;

مَنْثُور saçılmış, dağılmış, yayılmış; düzyazı/ nesir; sarı şebboy BOT.; bkz. هَبَاء;

; Necd bölgesine gitmek; استنجد (*b-den* veya ب *b-den*) yardım istemek; (على *b-e*) küstahlık etmek; (على..*e karşı*) cüretkar davranmak;

نجد plato; Necd;

نجدي Necd ile ilgili;

نجدة ç. نجدات yardım, destek; zorluk, sıkıntı, buhran, kriz; cesaret; [çoğ.] yardımcı, takviye kuvvetler; ! النَّجْدَة ! النَّجـدَة imdat!; بُوليس النَّجْدَة ≈ toplum polisi MIS.;

نجاد kılıç bağı ve kemeri; ¶ طَويل النِّجاد uzun [sırık gibi];

نجّاد döşemeci; izci SUR.;

نجادة döşemecilik;

تنجيد ⇑;

نجذ *i* (نَجْذ) (*b-den*) ısrarla istemek, (*b-e*) ısrar etmek,

ناجذ ç. نواجذ azıdişi; ¶ أبْدَى عن نَواجِذه (ل *b-e*) dişlerini göstermek, (ل ..*e karşı*) tehdit eder bir tavır almak; عضّ بالنَّواجز dişlerini gıcırdatmak; عضّ على ناجذيه buluğa ermek; ... عضّ بالنَّواجذ على ...e hırsla sarılmak;

نجر *u* (نَجْر) (*tahtayı*) düzlemek, kesmek;

نجر gün'ün sıcak vakti;

نجّار ç. ون- marangoz;

نُجار kaynak, kök, asıl;

نُجارة talaş;

نجارة marangozluk;

منجر ç. مناجر marangoz rendesi;

منجور palanga makarası; makara dili;

نجز *u* (نَجْز) (*bşi*) yapmak, yerine getirmek, uygulamak, icra etmek; gerçekleştirmek;

مُتَناثِر saçılmış, yayılmış, dört bir yana dağılmış;

نجب *u* (نَجابَة) soylu/ asil olmak; أنجب ⇑; (*çocuk*) doğurmak; (*b-nin*) babası olmak; ¶ أَنْجَبَ مِنْها bir kadından çocuğu olmak;

انتجب ve استنجب (*bşi*) seçmek, seçip almak;

نجب ve نَجَبة asil, soylu, cömert, ali cenap;

نجابة asalet, soyluluk; seçkinlik, üstünlük, mümtaz oluş;

نجيب ç. نُجُب ، نُجَباء ، أنْجاب soylu, asil; mümtaz, seçkin, güzide;

انتجاب seçenek, seçim;

نجح *a* (نُجْح ,نَجاح) başarılı olmak; iyi gitmek/ ilerlemek; (في ...*de*) başarılı/ muvaffak olmak; (في الامْتِحان *imtihanı, sınavı*) geçmek/ vermek; نجّح ve أنجح (*b-e, bşi*) kazandırmak, (*b-nin, bşde*) başarılı olmasını sağlamak;

نُجح başarı, muvaffakiyet, mutlu son, akibet; başarılı, müspet gelişme;

نجاح ⇑; ⇑; ⇑; [sınavı, imtihanı] geçme/ verme ¶ لقيَ نَجاحًا başarılı olmak, başarı elde etmek;

نجيح yerinde, iyi, isabetli [görüş];

انجاح başarı;

ناجح başarılı, muvaffak; [sınavı] geçen, veren, başarılı;

نجد *u* (نَجْد) (*b-e*) yardım etmek, yardımcı olmak, (*b-i*) desteklemek; نجد *a* (نَجَد) terlemek; نجّد (*bşi, evi*) dayayıp döşemek; (*pamuğu*) ditmek; نَجَد = ناجَد ; نَجَد = أنجد

نَجَزَ a (نَجْز) yapılmak, yerine getirilmek, uygulanmak, icra edilmek; نَجَّزَ (bşi) = نَجَزَ ; نَاجَزَ (b-ile) savaşmak أَنْجَزَ = نَجَزَ ; (işi) yapmak, (görevi) yerine getirmek; (sözü, vaadi) tutmak; (على b-e) öldürücü darbeyi vurmak; اسْتَنْجَزَ (sözü) yerine getirmeye çalışmak;

نَجْز ve نَجَاز yapma, ifa etme, yerine getirme, uygulama, icra etme, gerçekleştirme;

تَنْجِيز ⇑;

مُنَاجَزَة ve تَنَاجُز savaşma;

نَاجِز tamamlanmış, tam, tamamen;

نَجُسَ u (نَجَاسَة), نَجِسَ a (نَجَس) pis/ kirli olmak; نَجَّسَ ve تَنَجَّسَ (bşi) kirletmek, pisletmek; pis/ kirli olmak ya da pislemek, kirlenmek;

نَجَس ve نَجَاسَة pislik, kirlilik;

نَجِس ç. أَنْجَاس pis, kirli;

نَجِس ve نَجِيس amansız [hastalık];

تَنْجِيس kirletme, pisletme;

نَجَاشِي Habeş krallarının genel ismi;

نَجَعَ u (نُجُوع, نَجْع) [ilaç vb] iyi gelmek, faydası dokunmak; نَجَّعَ ve أَنْجَعَ ⇑; انْتَجَعَ (b-e) sığınmak; otlak/ mera aramak, ot bulmaya çalışmak; اسْتَنْجَعَ ⇑;

نَجْع ç. نُجُوع küçük köy;

نُجْعَة ot, su vb.nin bulunduğu yer;

نَجِيع iyi gelen, faydalı olan [özl. ilaç]; sıhhi, sağlıklı, sağlığa elverişli olan;

نَاجِع ⇑;

مُنْتَجَع yiyecek içeceğin bulunabildiği mekan; eğlence merkezi; sağlık merkezi, sağlık ocağı; sanatoryum;

نَجَف ç. نِجَاف kumul, kum tepesi; set, bent; النَّجَف Necef şehri;

نَجَفَة ç. -ات avize;

نَجَلَ u (نَجْل) (çocuğun) babası olmak;

نَجْل ç. أَنْجَال çocuk, evlat, torun; soy, nesil, döl;

أَنْجَل müe. نَجْلَاء iri gözlü; iri [göz]; derin, büyük [yara]; ¶ طَعْنَة نَجْلَاء derin yara açan darbe; şiddetli darbe;

مِنْجَل ç. مَنَاجِل tırpan;

مِنْجَلَة mengene;

انجيل ALF.BKZ.;

نَجَمَ u (نُجُوم) [yıldız] belirmek, doğmak, çıkmak; (عن veya من den) doğmak, kaynaklanmak, ortaya çıkmak (عن veya من ..in) neticesi olmak ¶ نَجَمَ قَرْنُهُ görünmeye başlamak, yavaş yavaş ortaya çıkmak; نَجَّمَ yıldızları [hareketleri vb. açısından] incelemek, gözlemek; yıldız falcılığı/ müneccimlik yapmak; astroloji ile uğraşmak; taksitle ödeme yapmak; تَنَجَّمَ yıldızları gözlemek; yıldız falcılığı/ müneccimlik yapmak;

نَجْم ç. نُجُوم taksit; نُجُومًا taksitle;

نَجْم ç. نُجُوم , أَنْجُم gök cismi; yıldız; takımyıldız, burç; [cin.is.] ot; ¶ نَجْم ذو ذَنَب kuyruklu yıldız; نُجُوم السِّينَمَا film yıldızları;

نَجْمَة ç. نَجَمَات yıldız; yıldız işareti matbaacılık; ¶ نَجْمَة سِينَمَائِيَّة film yıldızı; مرض النَّجْمَة bir at hastalığı;

نَجْمِي yıldız gibi, yıldızı andıran; yıldızlar ile ilgili; taksitli [bir.kul.];

نَجْوَى ç. نَجَاوَى gizli konuşma; fısıltı;

نَجِيّ ç. أَنْجِيَة sır, sırdaş, yakın arkadaş, dost;

مَنْجًى (من den) güvende, emniyette olma;

مَنْجَاة ç. مَنَاجٍ güvenli yer, barınak, sığınak; koruma, himaye; kurtuluş; كَانَ بِمَنْجَاةٍ مِن ... ...den emniyette, ...den uzak;

تَنْجِيَة kurtarma;

مُنَاجَاة gizli konuşma; sır vb.i açma/ açılma; مُنَاجَاتُ الأَرْوَاحِ ruh çağırma, ispritizma;

مُنَجٍّ kurtarıcı;

نحب نَحَبَ *a, i* (نَحِيب ,نَحْب) ve اِنْتَحَبَ sesli ağlamak, feryat ile ağlamak;

نَحْب sesli ağlama, feryat ile ağlama; süre, zaman aralığı, müddet; ölüm ¶ قَضَى نَحْبَهُ sözünü tutmak, vadini yerine getirmek, ölmek, vefat etmek;

نَحِيب sesli ağlayış, feryat ile ağlama;

نحت نَحَتَ *u, i* (نَحْت) (*taşı, tahtayı, madeni*) işlemek, istenilen şekli vermek; bir kaç kelimeden (*terim*) oluşturmak;

نَحْت tahta, maden veya taşı işleme; heykeltıraşlık;

نَحَّات taşı işleyen, taşa şekil veren kişi; heykeltıraş;

نُحَاتَة ç. نُحَاتَات yonga, kamga, talaş;

مِنْحَت ç. مَنَاحِت çelik kalem, kalem keski;

نحر نَحَرَ *u* (نَحْر) (*hayvanı*) kesmek, boğazlamak, boğazını almak, kesmek; تَنَاحَرَ savaşmak; birbirini boğazlamak; اِنْتَحَرَ intihar etmek, kendini öldürmek; gemi [deniz musluğu

نُجَيْمَة yıldızcık, küçük yıldız;

نَجَّام ve مُنَجِّم yıldız falcısı, müneccim, astrolog;

مَنْجَم ç. مَنَاجِم kaynak, *bşin* kaynaklandığı/ doğduğu yer; maden, ocak; çıkış yolu, çıkar yol;

تَنْجِيم yıldız falcılığı, müneccimlik, astroloji;

نجو نَجَا *u* (نَجْو ,نَجَاء ,نَجَاة) (من ...*den*) kendini/ canını kurtarabilmek, kurtulmak, kaçabilmek; ¶ نَجَا بِنَفْسِهِ veya نَجَا بِرُوحِهِ kendini, canını (من ...*den*) kurtarabilmek; نَجَا بِحَيَاتِهِ ⇑; _ (نَجْو ,نَجْوَى) (*b-e*) gizli bir şeyi/ sırrını/ hislerini açmak, gizlice söylemek; نَجَّى ve أَنْجَى (*b-i*, من ...*den*) kurtarmak, kurtulmasını sağlamak; نَاجَى (*b-e*, ب *bşi, sırrını, sıkıntılarını*) açmak, gizlice söylemek, (*b-e*) açılmak; ¶ نَاجَى نَفْسَهُ kendi kendine konuşmak; تَنَاجَى birbirine açılmak, (*sırlarını, duygularını* vb.i) birbirine açmak; fısıldaşmak; görüş alışverişi yapmak, fikir teatisinde bulunmak; اِنْتَجَى (*bşi*) bir başkasının kulağına söylemek; اِسْتَنْجَى (من ...*den*) kurtulmak, canını kurtarmak; (من ...*den*) temizlenmek;

نَجَا kurtulma;

نَجَاة kaçış; kurtuluş, kurtulma; günahtan kurtulma, necat bulma; emniyet, selamet, güvende olma;

نَجْو pislik, dışkı;

نَجْوَة ç. نِجَاء yayla, yüksek arazi فِي نَجْوَةٍ مِن ... ...*den* uzakta, ırak;

açılarak] batırılmak; ¶ انْتَحَرَ شَنْقًا kendini asarak intihar etmek, kendini asmak;

نَحْر boğazını kesme, boğazlama; kurban olarak kesme; ¶ يوم النَّحر Kurban bayramının birinci günü, Zilhicce'nin 10. günü;

نَحْر ç. نُحُور boğaz;

نَحِر ve نَحْرِير ç. نَحَارِير (في ..de) usta, deneyimli, tecrübeli;

نَحِير ve مَنْحُور boğazlanmış, boğazı kesilmiş [hayvan];

مَنْحَر boğaz;

انْتِحَار intihar, kendini öldürme; [deniz musluğu açılarak gemi] batırılma;

مُنْتَحِر intihar eden;

نَحِيزَة mizaç, yapı, huy ¶ طَيِّب النَّحِيزَة iyi huylu, hoş mizaçlı; كَرِيم النَّحِيزَة yüce gönüllü, ali cenap, babacan;

نَحَسَ a (نَحْس) (b-i) sıkıntıya sokmak, (b-nin) başını derde sokmak; نَحُسَ u (نُحُوسَة, نَحَاسَة) ve نَحِسَ a (نَحَس) kısmetsiz olmak, talihi gülmemek, yaz(g)ısı kara olmak; نَحَّسَ (bşi) bakır kaplamak;

نَحْس ç. نُحُوس felaket, bela, afet;

نَحِس kısmetsiz, talihsiz, şanssız, bahtı kara, yazısı kötü;

نَحَّاس bakırcı;

نُحَاس bakır; bakır para TUN.; نُحَاس أَصْفَر pirinç [alaşım];

مَنَاحِس belalar, sıkıntılar;

مَنْحُوس bahtı kara, talihsiz;

نَحُفَ u (نَحَافَة) [yaratılıştan] zayıf/ ince olmak; zayıflamak, kilo vermek; انْتَحَفَ zayıflamak;

نَحَافَة zayıflık, incelik; zayıflama;

نَحِيف ç. نُحَفَاء , نِحَاف zayıf, ince; kırılgan, ince yapılı; zayıf düşmüş, bitkin;

مَنْحَف zayıflama merkezi;

مَنْحُوف zayıf, ince; zayıf düşmüş, bitkin;

نَحَلَ u, a, نَحُلَ u, نَحِلَ a (نُحُول) zayıf, bitkin düşmek; kilo vermek, zayıflamak; نَحَلَ a (نُحْل) (b-e) tasaddukta bulunmak, hibe etmek, karşılıksız bir şeyler vermek; (b-e, bşi, sözü) [haksız yere] isnat etmek; أَنْحَلَ (b-i) zayıf düşürmek, bitkin hale getirmek; (bşi) zayıflatmak; تَنَحَّلَ ve özl. انْتَحَلَ (bşi, لِنَفْسِهِ kendine) [haksız olarak] mal etmek, (bşe) sahiplenmek; (bir dini) kabullenmek, (bir dine) girmek; (yabancı kelimeyi) almak, kabullenmek, benimsemek; ¶ انْتَحَلَ اسْمَهُ b-nin ismini almak; انْتَحَلَ الأَعْرَابِيَّة Bedevi olduğunu iddia etmek; انْتَحَلَ الأَعْذَار bahaneler bulmak, mazeret bulmak; انْتَحَلَ شَخْصِيَّةَ فُلَان b-nin şahsiyetine bürünmek, kendine ...süsü vermek, kendini ...diye satmak;

نَحْل [cin.is.; tek.is. ة] arı;

نِحْلَة ç. نِحَل hibe, armağan; inanç, akide;

نَحَّال arıcı;

نِحَالَة arıcılık;

نُحُول zayıflık, incelik; zayıf düşme;

نَحِيل ve نَاحِل ç. نَحْلَى , نُحْلَى zayıf, ince; zayıf düşmüş;

مَنْحَل ç. مَنَاحِل kovan; arıcılık yapılan yer;

انْتِحَال [haksız] sahiplenme, kendine mal

...e benzer şekilde; dilbilgisi, gramer DİLB.; cümle bilgisi DİLB. ¶ ... على نَحْوِ ما ...olduğu, ...yaptığı şekilde, ...gibi; على نَحْوِ ما hemen hemen, yaklaşık olarak; على هَذَا النَّحْوِ böylece, bu şekilde; bu münasebetle; و على هَذَا في نَحْوِ السَّاعَةِ vesaire, ve benzerleri; النَّحْوِ saat 9 sularında, 9 civarı, 9 gibi; من التَّاسِعَةِ bana kalırsa, bence; نَحْوًا مِنْ نَحْوِي yaklaşık olarak, takriben; في أَنْحَاء الأَرْض bütün dünyada, dünyanın dört bir yanında; في كل أَنْحَاء النَّحْوِ الْمُقَارِن ;⇑ العالم (المَعْمُورَة) karşılaştırma-lı dilbilgisi; ... نَحْوَ [meb. mud. kul.] ...e doğru, ...yönüne; ...e benzer şekilde, ...gibi; yaklaşık, takribi, kabaca...;

نَحْوِي sözdizisi açısından, cümle bilgisi ile ilgili; dilbilgisi, gramer ile ilgili; [is.] filolog; gramerci, dilbilimci;

مَنْحَى ç. مَنَاحٍ amaç, hedef, gaye; tavır, davranış; yön; [edebî açıdan] biçim; alan, saha, dal MEC. مَنَاحِي الحَيَات geçim yolları;

نَاحٍ ç. نُحَاة gramerci, dilbilimci; filolog;

نَاحِيَة ç. نَوَاحٍ yan, taraf; yön, cihet; bakış açısı; bölge, kesim; alan, saha, ilgi alanı, dalı; nahiye, "قَـضَـاء"den küçük yerleşim birimi IR.; köşe, kuytu; ... نَاحِيَةَ [mud. kul.] ...e doğru ¶ ... من نَاحِيَة ...e göre, açısından, ...e nazaran; من نَاحِيَة أُخْرَى diğer, öte taraftan; من نَاحِيَةِ العَسْكَرِيَّة askeri açıdan; من نَاحِيَة قَانُونِيَّة hukuki açıdan/ olarak; من نَاحِيَة وَاقِعِيَّة fiilen, bilfiil, edimli olarak; سَلِيم مُتَعَدِّدُ النَّوَاحِي sağlıklı, gürbüz; النَّوَاحِي çok

etme; edebi eseri kendininmiş gibi yayınlama, aşırma;

مُنْتَحِل edebi eseri kendisinin diye yayınlayan kişi;

مُنْتَحَل : اِسْم مُنْتَحَل takma ad;

نَحْنُ biz [zamir];

نَحْنَحَ ve تَنَحْنَحَ boğazdaki gıcığı gidermek, öksürmek, boğazını ["ehm ehm" diyerek] temizlemek,;

نَحْنَحَة boğazı temizlemek için öksürürken çıkan ses, hafif öksürük, "ehm" sesi;

(نَحْو) نَحَا *u, a* (نَحْـو) (...*e*) yönelmek; ¶ نَحَا نَحْوَه *b-i, bşi* kendine örnek almak; (*b-i*) taklit etmek; (*biri* ya da *bş ile*) aynı yapıda olmak, aynı cins olmak, benzerlik göstermek; نَحَا نَحْوَ البَاب kapıya doğru gitmek/ yürümek; نَحَا بِه نَحْوَ البَاب *b-e* kapıyı göstermek; نَحَّى (*bşi*) öteye atmak/ koymak; (*bşi*, من ...*den*) uzaklaştırmak, gidermek, izale etmek; أَنْحَى (بَصَرَه *bakışını*, عن *den*) çevirmek; (على *b-e*, ب *ile*) saldırmak, üstüne yürümek (على *b-e*, ب *hakaret, iftira*) yağdırmak; (على ..*e*) yönelmek; تَنَحَّى (من veya عن ...*den*) çekilmek, vazgeçmek, caymak, bırakmak; bir yöne yönelmek; (*yeri*) terketmek, (*bir yerden*) geri çekimek, ricat etmek; (ل ...*e*) yaslanmak, dayanmak; اِنْتَحَى (*bşe, b-e*) yönetmek; (ل ...*e*) dayanmak, yaslanmak ¶ اِنْتَحَى نَاحِيَةً bir yana dönmek; اِنْتَحَى جَانِبًا ⇑; geri çekilmek;

نَحْو ç. أَنْحَاء yön; taraf, yan; kısım, bölüm; usül, metot, yöntem, tarz; [mud. kul.] ...gibi,

yönlü; مِن جَميع النَّواحي her açıdan/ yönden;

نَخّ ç. أنْخَاخ kilim;

نَخَبَ u (نَخْب) ve انتَخَبَ (bşi) seçip almak, seçmek; tercih/ seçim yapmak; oylama yapmak; (b-i) oy ile seçmek;

نَخْب seçim; b-nin şerefine içme; شَرِبَ نَخْبَهُ (على نَخْبِه) b-nin şerefine içmek, kadeh kaldırmak;

نُخْبَة ç. نُخَب seçim, seçilen nesne/ parça; seçkin, güzide, en iyi, elit;

انتخاب ç. -آت seçimsİY.; seçme, seçim;

انتخابي [na't] seçim, seçim ile ilgili; seçici ¶ مَعْرَكَة انْتِخَابِيَّة seçim kampanyası;

نَاخِب ve مُنتَخِب ç. [özl.SİY.] seçmen, seçime katılan;

مَنْخُوب zayıf düşmüş;

مُنتَخَب seçilen, seçilip derlenen; seçimi kazanmış; (ç. -آت) takım SPO.; مُنتَخَبَات seçmeler, derlemeler, seçki, güldeste, antoloji;

نَخَرَ u, i (نَخير, نَخْر) horlamak; [at için] horlar gibi ses çıkarmak, ["pruss" diye] ses çıkarmak; (في bşi) [kurtçuk] kemirmek, yemek delik deşik etmek; (bşi) yavaş yavaş yiyip bitirmek, (bşi b-i) kuvveten düşürmek, takatını kesmek; نَخِرَ a [kurtlar tarafından] delik deşik olmak, yenmek, kemirilmek; kurtlanmak; içten içe çürümek; ufalanmak;

نَخْر horlama; [at için "pruss" şeklinde] ses çıkarma; çürük, çürüklük; diş çürüğü;

نَخِر ve نَاخِر kurtlanmış, kurt elemiş, [kurtlar tarafından] delik deşik olmuş, yenmiş; çürük, çürümüş;

نَخير horlayan, horuldayan; horultu;

مَنْخِر , مَنْخَر ç. مَنَاخِر burun deliği; burun;

مِنْخَار ç. مَنَاخِير ⇑; ⇑;

نُخْرُوب ç. نَخَارِيب delik; oyuk, kovuk; göz, hücre;

نَخَزَ a (نَخْز) [kurtçuk, kurt] delmek;

نَخَسَ a, u (نَخْس) (hayvanı) [vurarak] yürüyüşünü hızlandırmak, dürtmek;

نَخَّاس çoban; celep; köle tüccarı;

نِخَاسَة hayvan ticareti, alım satım; köle ticareti;

مِنْخَاس ç. مَنَاخِيس üvendire, hayvan güderken kullanılan sopa vb.;

مِنْخَس ç. مَنَاخِس ⇑;

نَخْشُوش ç. نَخَاشِيش solungaç;

نخع : تَنَخَّعَ boğazdaki/ burundaki bşi çıkarmak: sümkürmek, balgam atmak, tükürmek vb.;

نُخَاع ç. نُخُوع omurilik; ilik [kemik içindeki]; beyin;

نُخَاعَة balgam, tükürük;

نَخَلَ u (نَخْل) (bşi) kalburdan geçirmek, elemek; (bşi) süzgeçten geçirmek; تَنَخَّلَ ve انتَخَلَ ⇑;

نَخْل [cin.is.; tek.is. ة] ve نَخِيل hurma; hurma ağacı;

نُخَالَة eleğin üstünden kalanlar; kepek [un elendikten sonra elekte kalan]; artık, işe yaramayan şeyler; لا يُسَاوِي مِلْءَ أُذُنِه نُخَالَة = beş para etmez;

مُنْخُل ç. مَنَاخِل elek, kalbur;

نَخِمَ a (نَخَم) ve تَنَخَّمَ bkz. نخع;

نُخَامَة sümük, balgam; غُدَّة النُّخَامَة hipofiz bezi;

نَخو (نَخَا u (نَخْـوَة) (على b-e) büyüklenmek, büyüklük taslamak; نَخَّى ve أَنْخَى (b-i) kışkırtmak, heyecan getirmek;

نَخْوَة büyüklenme, kibir; gurur, izzeti nefis, özsaygı; ali cenaplık, yüce gönüllülük;

نَدّ i (نَدّ, نَدَد, نِدَاد, نُدُود, نَدِيد) kaçmak, savuşmak; sıvışmak; (عن b-den) kaçmak; نَدَّدَ (ب b-nin) ayıbını/ kusurunu ortaya dökmek (ب b-i) eleştirmek kınamak;

نَدّ yüksek tepe;

نَدّ tütsü, buhur, günlük;

نِدّ ç. أَنْدَاد benzer, denk; eşit; eş, ortak; [denk, karşı çıkabilecek] rakip;

نَدِيد ç. نُدَدَاء denk; rakip;

تَنْدِيد ç. -آت eleştiri; yerme, kınama;

نَدَب u (نَدْب) (b-nin) yasını tutmak, (biri için) mateme girmek; (b-i, ل ...e, işe, göreve) atamak/ getirmek; (b-i) temsilci/ elçi/ delege olarak göndermek; (b-i, ب ...ile) görevlendirmek, memur etmek; نَدِب a (نَدَب) [yara] iyileşmek, kapanmak; أَنْدَب ⇑; انْتَـدَب (b-i, ل ...e, göreve, işe) atamak, getirmek; (b-i, ل ...yapmakla, ya da ب ...ile) görevlendirmek, memur etmek; (نَفْسَـهُ kendini, ل ...e) adamak, hasretmek, vermek; (bir ülkeyi, على ...in) mandasına/ garantörlüğüne bırakmak/ vermek; (ل ...e) hazır, amade olmak; (الى b-e) kendini arzetmek;

نَـدْب matem, yas; yas tutma; atama, görevlendirme; delegelik, temsilcilik;

نَدَب ç. نُدُوب , أَنْدَاب yara kabuğu;

نَدَبَة ç. أَنْدَاب , نُدُوب ⇑; kabuk bağlamış yara;

نُدْبَة yas, matem; ağıt, mersiye;

نَدَّابَة ç. -آت para ile tutulan ağıtçı kadın;

مَنْدَب ç. مَنَادِب matem; بَاب الْمَنْدَب Mendeb Geçidi [Arabistan ve Afrika arasında];

انْتِدَاب atama, tayin; görevlendirme, memur etme; (ç -آت) manda SİY.; دَوْلَة الإنْتِدَاب mandater devlet; لَجْنَة الإنْتِـدَاب Manda Komisyonu [Milletler Cemiyetinin];

انْتِدَابِي mandacı SİY.; ¶ إدَارَة انْتِدَابِيَّة manda yönetimi SİY.;

نَادِبَة ç. نَوَادِب para karşılığı ağıt yakan/ dövünen kadın;

مَنْدُوب yaslı, matem tutan; üzücü, kederli; delege elçi; temsilci; gazete muhabiri, tam yetkili elçi; mendup İSL.HUK.; مَنْدُوب التَّـأمِين sigorta temsilcisi; مَنْدُوب سَام büyükelçi dengi temsilci; مَنْدُوب فَوْقَ العَادَة olağanüstü elçi; مَنْدُوب مُفَوَّض tam yetkili elçi; bakan;

مَنْدُوبِيَّة delegelik, elçi olma;

مُنْتَـدَب elçi olarak gönderilmiş, delege, elçi; görevli, memur kılınmış; [bir göreve] atanmış, getirilmiş, atanan;

دَوْلَة مُنْتَدِبَة mandater, mandacı devlet;

نَدَح a (نَدْح) (bşi) büyütmek, açmak, genişletmek;

نُدْحَة seçenek, sık; serbestlik; لا نُدْحَةَ عَنْهُ ...kaçınılmaz, ondan kaçış yok; لا أَجِـد لي

... نَدْحَةً عن kendimi ...e/ yapmaya zorunlu görüyorum/ hissediyorum;

مَنْدُوحَة ç. مَنَادِح ve مُنْتَدَح alternatif, seçenek, şık; [bir işten] serbest kalma, soluklanma, ¶ ... لا مَنْدُوحَةَ لهُ عن onun için bu kaçınılmaz/ zorunludur; لَكَ عَنْهُ مَنْدُحَة (مُنْتَدَح) bu sana kalmış, bu konuda seçim size kalmış; ... لم يرَ مَنْدُحَةً من kendini ...e, ...ile zorunlu hissetmek/ görmek;

نَدَرَ u (نُدُور, نَدْر) az olmak/ bulunmak, nadir olmak; pek bilinmemek, tanınmamak; نَدُرَ u (نَدَارَة) garip/ acayip/ alışılmamış/ tuhaf olmak; تَنَدَّرَ (ب veya على ile) eğlenmek, alay etmek; şaka yapmak; تَنَادَرَ birbirine fıkralar/ hikayeler anlatmak;

نَدْر nadir, az olan/ bulunan; tuhaf, acayip;

نُدْرَة ve نُدُورَة az bulunma, nadirlik; نَدْرَةً nadir olarak, nadiren ¶ في النَدْرَة ⇑;

أَنْدَر ç. أَنَادِر harman yeri TUN.;

أَنْدَر daha az olan/ bulunan, daha nadir, daha ender;

مَنْدَر ç. مَنَادِر harman yeri TUN.; aşğ. bkz.;

مَنَادِرَات fıkralar, gülünç hikayeler;

تَنَدُّر eğlenme, şakalaşma;

تَنَادُر muhabbet, eğlenceli sohbet;

نَادِر nadir, az bulunan/ olan; tuhaf, garip, pek bilinmeyen; çok kıymetli, mükemmel; nüktedan/ esprili/ enteresan/ ilginç kişi; نَادِرًا nadiren, nadir olarak; ¶ في النَّادِر ⇑; نَادِر المِثَال benzersiz, tek, yegane;

نَادِرَة ç. نَوَادِر az olan/ bulunan, söz konusu olan durum, nadirat; az kullanılan kelime; ilginç/ pek rastlanmayan/ enteresan kişi/ tip; fıkra, nükteli hikaye; hadise, olay;

نَدَسَ u (b-i) yere vurmak, çarpmak; (b-i) yermek, kötülemek;

نَدَفَ i (نَدْف) [pamuğu] ditmek, atmak;

نَدْف ⇑ mas.; جِهَاز النَّدْف yün/ pamuk tarağı, yay ve tokmak;

نُدْفَة ç. نُدَف [pamuk] yumak; uçuşan tanecik; ¶ نُدْفَة الثَّلْج [lapa lapa yağan] kar tanesi;

نَدِيف ve مَنْدُوف atılmış, ditilmiş [pamuk];

نَدَّاف hallaç, atımcı;

مِنْدَف ç. مَنَادِف [pamuk ditmek için kullanılan] yay;

نَدَلَ[1] u (نَدْل) (bşi) süratle kapmak;

مِنْدَالَة şahmerdan;

نَادِل ç. نُدُل garson; yemek hizmeti veren uşak;

مَنْدَل[2] : ضَرْب المَنْدَل MIS. küre vb. şeyden kehanette bulunmak;

مِنْدِيل[3] ALF.BKZ.;

نَدِمَ a (نَدَامَة, نَدَم) (على ...e) pişman olmak, (على ...den) pişmanlık duymak; نَادَمَ (b-ile) beraber içmek, içki alemi yapmak; تَنَدَّمَ = نَدِمَ; تَنَادَمَ birlikte içmek, içki alemi yapmak [kafaları çekmek];

نَدَم , نَدَامَة pişmanlık, nedamet;

نَدِيم ç. نِدَام , نُدَمَاء içki arkadaşı; arkadaş, dost, yaren;

نَدْمَان ç. نَدَمَاء pişman, üzgün;

مَنْدَم pişmanlık, nedamet;

nida, ünlem DİLB.; ... اصْدَرَ نِدَاءً لِ *b-e* çağrıda bulunmak;

مُنَادَاة sesleme, seslenmiş; bağırmak; hitap tarzı; çağrı; ilanat, duyuru; بَيْع الْمُنَادَاة açık artırma [müzayede] ile satış;

نَادٍ ç. اَنْدِيَة , نَوَادٍ kulüp, cemiyet; kulüp binası; دَار النَّادي spor kulübü; نَادي رِيَاضِي ¶ kulüp binası; نَادي الضُّبَّاط orduevi;

مُنْدًى ıslak, rutubetli,çiğ ile ıslanmış; taze;

مُنَادٍ seslenen; haberci, müjdeci; çığırtkan, tellal; mezatçı;

مُنَادَى vokatif, münada DİLB.;

مَنْدِيَة ç. -آت insanı utandıran, nahoş olay; aşağılama, hor görme, hakaret;

مُنْتَدًى ç. مُنْتَدَيَات toplantı yeri/ merkezi; kulüp;

نذر *u, i* (نُذُور, نَذْر) (*bşi, Allah'a*) adamak; adağı olmak; .. نَذَرَ لله اَنْ.. Allah'a ...yapmayı adamak, ..için yemin etmek; .. نَذَرَ نَفْسَهُ لِ kendini ...e adamak; نَذِرَ *a* (نَذَر) (ب *...e karşı*) uyanık/ temkinli olmak; اَنْذَرَ (*b-i*, ب *..e karşı*) uyarmak, ikaz etmek; (*b-e*, ب *bşi*) haber vermek, duyurmak; اَنْذَرَه بِتَسْلِيمِ مَنْزِلِه ¶ ona evini teslim etmesi için uyarıda bulundu;

نَذْر ç. نُذُور , نُذُورَات adak, nezir;

نَذِير ç. نُذُر Allah'a adanmış; adanan, adanmış, adak; uyarıcı, haber verici, haberci, ikaz eden; uyarı, ikaz; alarm نَذِير الخَطَر ¶ hava saldırısı alarmı;

اِنْذَار ç. -آت ikaz, uyarı; anons; ihtar, tembih; hava saldırısı alarmı; اِنْذَار بِوُقُوعِ غَارَات

مُنَادَمَة içki arkadaşlığı;

تَنَدُّم pişmanlık;

نَادِم ç. نُدَّام pişman, [yaptığına, olana] üzgün;

مُنَادِم içki arkadaşı;

مُتَنَدِّم pişman, [yaptığına, olana] üzgün;

(ندو) نَدَا *u* (نَدْو) (*b-e*) seslenmek; (*b-i*) davet etmek; (*toplantıya*) çağırmak; toplantı yapmak; نَدِيَ *a* (نُدُوَّة ,نَدَاوَة ,نَدًى) ıslak olmak, ıslanmak; شَيْءٌ يَنْدَى له جَبِين ¶ utandıran şey; نَدَّى (*bşi*) ıslatmak; نَادَى yüksek sesle bağırmak; (*b-e* veya ب veya على *b-e*) seslenmek, çağırmak; (*b-e*) bağırmak; (ب *bşe*) davet etmek, çağırmak; (ب *bşi*) duyurmak, ilan etmek; (على *..in*) çığırtkanlığını yapmak, (على [satılacak] *mal için*) bağırmak نُودِيَ ¶ بِه رَئِيسًا başkan ilan edilmek; نَدَّى = اَنْدَى ; cömert olmak; تَنَدَّى ıslanmak; cömert gibi davranmak; تَنَادَى ve اِنْتَدَى toplantı yapmak, [toplantı için] bir araya gelmek;

نَدْوَة divan, konsey, meclis; encümen; kulüp دَار النَّدْوَة ¶ belediye binası; meclis;

نُدُوَّة ve نَدَاوَة ıslaklık;

نَدًى ç. اَنْدَاء , اَنْدِيَة ıslaklık; cömertlik, eli açıklık;

نَدٌ ve نَدَيَان subuharı; kırağı, çiğ نَدِي ¶ الكَفّ cömert, eli açık;

نَدِيّ ıslak; hassas, narin; نَدِيّ الـكَـفّ cömert, eli açık;

نِدَاء ç. -آت sesleniş; bağırma; nida, celp, çağrı; ilanat, duyuru; hitap şekli, vokatif DİLB. حَرْف النِّدَاء ¶ نِدَاء الإسْتِغَاثَة yardım çağrısı;

جَوِّيَّة veya اِنْذَار الخَطَر الجَوِّيَّة hava saldırısı alarmı; اِنْذَار نِهَائِي ultimatom; صَفَّارَة الإِنْذَار siren, alarm;

تَنَاذُر emare, belirti TIP;

نَاذِر adakta bulunan;

مَنْذُور Allah'a adanmış, adak;

مُنْذِر uyarıcı, haberci;

مُنْذِرَة alarm işareti; (ب ...e karşı) uyarı işareti;

نَذُلَ *u* (نُذُولَة, نَذَالَة) aşağılık/ adi/ rezil/ şerefsiz olmak;

نَذْل ç. نُذُول , اَنْذَال aşağılık, adi, rezil, şerefsiz, sefih; ödlek, korkak, yüreksiz;

نَذِيل ç. نُذَلَاء ⇑; ⇑;

نَذَالَة sefahat, sefihlik, adilik, rezillik;

نَرْبِيج ç. نَرَبِيج nargile ağızlığı;

نَرْبِيش ç. نَرَابِيش ⇑;

نَرْجِس nergis, fulya BOT.;

نَرْد tavla oyunu;

نَرْدِين Hint sümbülü;

نَرْفَزَة sinirlilik;

مُنَرْفَز sinirli, asabi. FIL., SUR.;

نَرْنج turunç BOT.;

نَرْوَج Norveç;

نَرْوِيج Norveç;

نَرْوِيجي [na't] Norveçli, Norveç ile ilgili, Norveç...si;

نَزَّ *i* (نَزِيز, نَزّ) sızmak, sızıntı yapmak veya damlamak, damla akmak; [yayın, kirişi] titreşmek;

نَزّ ç. نُزُوز , نُزَازَة sızıntı, sızan su vb.;

نَزّ çevik, tez, atik; değistikrarsız, dönek;

نَزَّة şehvet, ihtiras;

نَزِيز istikrarsız, değişken; şehvetli;

نَزَحَ *i, a* (نُزُوح, نَزْح) uzakta, ırak olmak; (من *bşi, yeri*) terketmek, (عن ...*den*, الى ...*e*) göçmek; نُزِحَ به [edil.] memleketi dışında yaşamak; _(نَزْح) ve اَنْزَحَ (*bşi, suyu*) boşaltmak, akaçlamak (*kuyu, hela çukuru*) kurutmak,

اِنْتَزَحَ göçmek, göç etmek;

نَزْح [su vb.] boşaltma, akaçlama; [kuyu vb.i] kurutma;

نَزَح ç. اَنْزَاح çamurlu su;

نُزُوح göç;

نَزِيح ve نَزُوح ırak, uzakta olan;

نَازِح ırak, uzak; göçen, göç eden; gurbetçi, gurbette yaşayan; göçmen; [kuyu vb.i] boşaltan, kurutan, temizleyen, akaçlayan;

نَزْر ve نَزِير küçük; önemsiz; az, ihmal edilebilecek kadar olan; نَزْر الحَدِيث üç beş kelime; نَزْر قَلِيل az bir şey/ miktar;

نَزَعَ *i* (نَزْع) (*bşi*) sökmek, kuvvetle söküp yerinden çıkarmak; (*bşi*, من...*den*) çıkarmak, atmak, uzaklaştırmak; (*elbiseyi*) çıkarmak; (عن ya da من *b-i, bşden*) yoksun bırakmak (من *b-den, bşi, hakkı, malı*) elinden almak; (*b-i*) azletmek, görevden almak; (ب *bşi*) delil/ ispat olarak göstermek/ getirmek/ sunmak; (الى ...*e*) gitmek; (الى ...*e*) göçmek; _(نُزُوع) (الى *bşi*) istemek, arzulamak, özlemek; (الى ...*e*) meyletmek, meyli/ eğilimi bulunmak; (الى ...*e*) [çare olarak] baş vurmak, benimsemek (örn. الى *bir yönteme*);

tartışılır, tartışma götürür; لا نِزَاعَ فيه tartışma kaldır-maz, su götürmez;

مُنَازَعَة ç. -آت çekişme, niza; tartışma; dava, mesele, problem;

تَنَازُع çekişme, niza, mücadele; ¶ تَنَازُع البَقَاء ölüm kalım meselesi;

انْتِزَاع çıkarma; istimlak, kamulaştırma;

نَازِعَة ç. نَوَازِع meyil, temayül, eğilim;

مَنْزُوع çıkarılmış, atılmış ¶ مِنْطَقَة مَنْزُوعَة السِّلَاح silahsızlandırılmış bölge, silahlardan arındırılmış bölge;

مُنَازِع can çekişen, son nefesinde olan; mücadele veren, savaşan, kavgacı ¶ لَيسَ مِنْ مُنَازِعٍ في... ...e kimse karşı çıkamaz, ağzını açamaz, ...in aksini kimse iddia edemez;

مُنَازَع عليه tartışmalı;

مُتَنَازِع çatışan, uyuşmayan

مُتَنَازَع عليه ve مُتَنَازَع فيه tartışmalı; davalı, sorunlu;

مُنْتَزَع (من ...den) alınmış, çekilmiş;

نَزْغ ve نَزْغَة ç. نَزَغَات tahrik, kışkırtma ¶ نَزْغ الشَّيْطَان Şeytanın dürtmesi, kışkırtması;

نَزَفَ i (نَزْف) (bşi) tüketmek, bitirmek; (kuyuyu) kurutmak, suyunu boşaltmak; (kan) almak [hacamat vb. ile]; bitmek, tükenmek; نُزِفَ دَمُهُ [edil.] çok kan kaybetmek; نُزِفَ الشَّخْصُ adamın aklı başından gitmek; نُزِفَ في الخُصُومَة söyleyecek söz bulamamak;

أَنْزَفَ (kuyuyu) boşaltmak, suyunu bitirmek; bitmek, tükenmek; اسْتَنْزَفَ (bşi من den) çıkarmak, hepsini almak [kuyudan, suyu]; (bşi)

(عن ...den), ayrılmak; (عن ...i) terketmek, bırakmak, elini çekmek; ölmek üzere olmak; ¶ نَزَعَ مِنْهُ نَازِعٌ الى... içinden ...yapmak gelmek, ...için içinden bir istek gelmek; نَزَّعَ (bşi) çıkarmak uzaklaştırmak; نَازَعَ (b-ile) çekişmek, [kapışmak], rekabet etmek, (bş ile) mücadele etmek; (في bşe) itiraz etmek, karşı çıkmak; (b-nin, bşe, hakkına vb.e) karşı çıkmak, itiraz etmek; ölmek üzere olmak, son nefesini vermek üzere olmak; تَنَازَعَ birbiri ile çekişmek; birbirinin hakkına karşı çıkmak; انْتَزَعَ (bşi, من ...den) sökmek, söküp çıkarmak, (من b-den, bşi) zorla almak, kapmak; (bşi) almak, borç almak; çıkarılmak, ihraç edilmek;

نَزْع çıkarma, atma; ayırma, devre dışı bırakma; azletme; görevden alma; son nefes, can çekişme ¶ نَزْع السِّلَاح silahsızlanma, silahları bırakma; مُؤتَمَر نَزْع السِّلَاح silahsızlanma konferansı; نَزْع المِلْكِيَّة istimlak;

نَزْعَة ç. نَزَعَات meyil, eğilim, temayül; mevki, konum;

نُزُوع (الى ...i) özleme, özlemini çekme;

نَزَّاع (الى ...e) meyyal, eğilimi olan;

نَزِيع ç. نُزَّاع yabancı, el;

مَنْزَع ç. مَنَازِع niyet, kasıt; amaç, hedef, gaye; yol, yöntem; metot; tavır, eda, hâl;

مِنْزَع ok;

نِزَاع çekişme, niza, kapışma; mücadele, can çekişme, son nefes; ¶ بِلَا نِزَاع tartışma, şüphe götürmez, lamı cimi yok; عَلَيْهِ نِزَاع

bitirmek, tüketmek sonuna kadar kullanmak;

نَزْف bitirme, tüketme; kanama TIP.; kan kaybı ¶ النَّزْف الدَّمَوِي hemofili TIP.;

نُزْفَة az miktarda [sıvı], ≈ iki damla;

نَزِيف kan kaybından zayıf düşmüş; kanama olayı; kanama, nezif TIP.;

مَنْزُوف kan kaybından bitkin düşmüş;

نَزَقَ i (نَزْق) ve نَزِقَ a (نُزُوق, نَزَق) ileriye doğru fırlamak, sıçramak; aceleci/ sabırsız/ taşkın olmak; أَنْزَقَ (atı) sürmek, koşturmak;

نَزَق acelecilik, sabırsızlık; düşüncesizlik, hafiflik, taşkınlık;

نَزِق aceleci; sabırsız, düşüncesiz, pervasız;

نَزَكَ u (نَزْك) [bıçak, kargı vb. ile] yaralamak;

نَيْزَك ç. نَيَازِك kısa mızrak, kargı; meteor, akan yıldız, ağma, şahap;

نَزَلَ i (نُزُول) [araba, tren, at, binek vb.den] inmek; [bir yerde] konaklamak; [uçak] iniş yapmak; [yağmur] yağmak; [gökten, Kur'an Ayetleri] inmek, nazil olmak; [fiyatlar, su seviyesi] alçalmak, düşmek; azalmak; konaklamak, mola vermek; (على veya ب b-nin evinde veya ... عِنْدَ b-nin yanında) kalmak, yerleşmek, oturmak, (bir yerde) yaşamaya başlamak; sahaya/ oyun alanına çıkmak [spor]; (من bşden, ل ...için) feragat etmek, bırakmak, vazgeçmek, (عن ...den) caymak; [ceza, felaket vb.] (على b-nin) başına gelmek, gelip bulmak, uğramak; (على b-e) saldırmak, hücum etmek; (على bşe) başlamak; (ب ...i, الى ...e) indirmek; نَزِلَ a (نَزْلَة) nezle olmak; نَزَلَ الى نَزَلَ الى البَرِّ ¶ karaya ayak basmak; نَزَلَ بِهِ مَكْرُوهٌ الْمَيْدَان sahaya çıkmak SPO.; başına kötü bir iş/ bela gelmek/ uğramak; نَزَلَ فُلاَنٌ عَنْ الأَمْرِ وَالحَقِّ hakkından feragat etmek, işin peşini bırakmak, çekilmek; نَزَلَ دُونَ مَنْزِلَتِهِ alçalmak, sahip olduğu mevkiden dağa aşağı bir mevkiye inmek; نَزَلَ ضَيْفًا ... على ...in misafiri olmak; نَزَلَ على حُكْمِه b-nin kararını/ hükmünü kabul etmek, birine boyun eğmek; bir standardı/ ölçüyü kabul etmek/ tanımak; نَزَلَ عِنْدَ إِرادَتِه b-nin isteğine rıza göstermek/ uymak; نَزَلَ عِنْدَ رَغْبَتِه (طَلَبِه) b-nin isteğini kabul etmek veya yerine getirmek; نَزَلَ مَنْزِلاً bir yere yerleşmek; نَزَلَ مَنْزِلَهُ اللاَّئِق [gerçek, hakkettiği] yeri-ni bulmak; نَزَلَ مَنْزِلَةَ فُلاَن b-nin yerini almak, doldurmak; نَزَّلَ (b-i) [arabadan, attan, binekten vb.den] indirmek; [perde vb.i] aşağı bırakmak, indirmek; (ayeti, vahyi, على peygambere) indirmek; (bşi ya da من bşi) azaltmak, indirmek, küçültmek, alçaltmak; (bayrağı) indirmek; (b-i, عن ...den, makamdan, tahttan) indirmek, alaşağı etmek; (bşi, yükü) boşaltmak, indirmek; (b-i) ağırlamak; misafir etmek; (bşi من ...den) çıkarmak, eksiltmek; (bşi, في ...e) kakmak, kakma ile süslemek; ¶ نَزَّلَ دَرَجَتَه b-nin rütbesini indirmek; نَازَلَ (b-ile) mücadele etmek; أَنْزَلَ (b-i, bşi) aşağı indirmek; [Allah] (bşi, على b-e) indirmek, inzal buyurmak; [Allah] (bşi) bahşet-

mek, lutfetmek; (*b-i, bir yere*) yerleştirmek, konaklatmak, indirmek; (*bşi, yükü*) boşaltmak, indirmek; (*bşi* الى البَرّ *karaya*) bırakmak, indirmek; (*birlikleri*) karaya indirmek; (*bayrağı*) indirmek; (*sayıyı, fiyatı* vb.i الى ...*e*) düşürmek, indirmek, alçaltmak; (ب *b-i , hasara, kayba*) uğratmak; (*b-i,* على ...*e*) zorlamak, (*b-e,* على ...*i*) [mecburen] yaptırmak; ¶ ما انْزَلَ الله به من السُّلطان [Allah ona hiç bir yetki vermemiştir] beyhude, anlamsız, faydasız; انْزَلَ السَّفينَةَ الى البَحْر gemiyi suya indirmek; اَنْزَلُوهم ضُيُوفًا Onları misafir ettiler; اَنْزَلَ به خَسَارَةً فَادحَةً *b-e* büyük kayıp verdirmek, ≈ pahalıya mal olmak; اَنْزَلَه ... الى) مَنْزِلَةَ *b-i,* ...in yerine koymak; تَنَزَّلَ *...e doğru*) alçalmak; kendini alçaltmak, küçültmek, gurunu kırmak; (عن *bşden, hakkından*) caymak, vazgeçmek, feragat etmek; تَنَازَلَ(عن *bşi,* ل için) bırakmak, vazgeçmek, feragat etmek; (عن *bşi* ل ...*e*) bırakmak, devretmek; alçalmak yavaşça inmek ¶ تَنَازَلَ (تَنَزَّلَ) عن العَرْشِ ل ... ..için tahtı terketmek, tahttan inmek; تَنَازَلَ عن مَنْصِبٍ bir makamdan/ mevkiden istifa etmek; اِسْتَنْزَلَ(*b-den*) [at vb.den] inmesini istemek; (*bşi*) aşağı çağırmak; (*b-i*) indirmek; (*b-nin,* عن ...*den*) feragat etmesini, vazgeçmesini istemek; [çevresi kuşatılan kişi] teslim olmaya zorlamak; (*bşi,* من ..*den*) eksiltmek, çıkarmak;

نُزُل ç. نُزُل ، نُزُول pansiyon, konak yeri; otel; (ç. نُزُول) küçük [Bedevi] topluluk; oba, göçebelerin konak yeri;

نُزُل ç. اَنْزَال misafir yemeği;

نَزْلَة konaklama, mola;

نَزْلَة ç. نَزَلَات nezle; akıntı; ¶ نَزْلَة صَدْرِيَّة bronşit; نَزْلَة وَافِدَة grip;

نَزَالَة yerleşim yeri;

نُزُول iniş; [hayvan, araba, binekden] inişi; [uçak] inme; konaklama, durma; feragat etme, vazgeçme, bırakma; düşük, alçalma; indirim ¶ ... نُزُولاً على ...e göre, ...e nazaran; نُزُولاً عند رَغْبَته(طَلَبه) isteği doğrultusunda, isteğine göre; نُزُل المَطَر yağış miktarı;

نُزُولي indirimle ilgili, düşen;

نَزِيل ç. نُزَلَاء misafir, konuk; yabancı, el; pansiyoner; [başkası ile aynı yerde] oturan kimse; kiracı;

مَنْزِل ç. مَنَازِل mola, konak yeri; daire; ev; [ay için] evre; [yine bkz. نَزَلَ] ¶ مَنْزِل مَنَازِل الاسْتِرَاحَة konuk evi, misafir evi; اهْل المَنْزِل اللَّعِب و اللَّهو eğlence merkezleri; ev ahalisi; صَاحِب المَنْزِل ev sahibi;

مَنْزِلي ev ile ilgili, eve ait, ev [s.]; özel;

مَنْزِلَة derece, seviye, mertebe; mevki, konum, statü; bkz. نَزَلَ ve انْزَلَ ;

تَنْزِيل indirme; (*ayet, peygamber, elçi*) gönderme, inzal etme; azaltma, alçaltma, indirme; (ç. -آت) [fiyat] indirim; çıkarma MAT.; iskonto; kakmacılık ¶ تَنْزِيل veya تَنْزِيل الرُّتْبَة المَقَام rütbe, mevkiyi düşürme, indirme; تَنْزِيل النَّقْدي devalüasyon;

نِزَال ve مَنَازِل savaş için saf tutma; savaş;

اِنْزَال aşağı indirme; karaya, taşıttan indirme; meniyi dışarı atma; اِنْزَال الْبَحْرِ [gemiyi] denize/ suya indirmek; اِنْزَال الى العَمَل [gemiyi] sefere koymak;

تَنَازُل alçalma; uyuşma, [hakkı vb.] vazgeçme, feragat etme, bırakma, terketme; [görevi vb.i] devretme, nakletme; [tahtı vb.i] bırakma; kavga/ savaş için saf tutma; kavga, dövüş, savaş; (ç. ـآت) taviz, ödün; ¶ عَدَم التَّنَازُل uyuşmazlık; عَقْد التَّنَازُل terketme/ çekilme anlaşması; ... تَسْتَحِيلُ التَّنَازُلاَت في ...den taviz/ ödün verilemez

اِسْتِنْزَال indirim, iskonto;

نَازِل [bir yerde] konaklayan, oturan, sakin;

نَازِلَة ç. نَوَازِل hadise, olay; bela, musibet, felaket; dava TUN.; ¶ نَازِلَة مَدَنِيَّة medeni hukuk davası HUK., TUN.; اَوْرَاق النَّازِلَة dava evrakı/ belgeleri HUK., TUN.; قِسْم النَوَازِل ihtilaflı/ davalı meseleler bölümü TUN.; قَامَ بِنَازِلَة dava açmak, mahkemeye başvurmak TUN.;

مَنْزُول bir uyuşturucu türü MIS.;

مَنْزُولِي keş, uyuşturucu müptelası MIS.;

مُنَزَّل üzerine [gümüş vb.] katılmış;

مُنْزَل nazil olmuş [gökden] indirilmiş;

مُتَنَازِل [*hakkı, mevkiyi, görevi, tahtı*] terkeden, bırakan, feragat eden, çekilen, vazgeçen ya da devreden;

نَزْنَزَ (*bebeği*) kolda ya da dizde hoplatmak;

نَزُهَ *u* (نَزَاهَة) (عن ...*den*) [kötü şeyden] beri/ uzak olmak; نَزِهَ *a* saygın/ onurlu/ şerefli olmak; نَزَّهَ (*b-i*, عن ...*den*) berî/ uzak görmek veya beri olduğunu beyan etmek/ ifade etmek; تَنَزَّهَ = نَزُهَ; (عن *bşden*) beri/ uzak olmak; gezmeye çıkmak, gezinti yapmak; hoş vakit geçirmek;

نَزِه ve نَزِيه ç. نُزَهَاء , نِزَاه temiz, pak, beri, lekesiz; şerefli, onurlu, saygın; dürüst, hakşinas; tarafsız, taraf tutmayan;

نَزْه ve نَزَاهَة temizlik, pak olma, beri olma; dürüstlük, doğruluk, onurluluk, şereflilik; tarafsızlık;

نُزْهَة ç. نُزَه gezinti; gezi; eğlence; istirahat, dinlenme; mesire yeri, piknik yeri;

مَنْزَهَة ç. مَنَازِه dinlenme yeri; park; bahçe;

تَنْزِيه tenzih etme, ayıp, kusur vb.den uzak/ berî olduğunu ifade etme;

تَنَزُّه ç. ـآت gezinti;

مُنَزَّه (عن ...*den*) beri, uzak; مُنَزَّه عَنْ الخَطَأ yanılmaz, hata yapmaz;

مُتَنَزِّه ç. ـون gezinti yapan, dolaşmakta olan;

مُتَنَزَّه park;

مُتَنَزَّه ç. ـآت gezinti, dolaşma; gezinti yeri, piknik yeri; park;

(نزو)[1] نَزَا *u* (نَزْو, نُزُوّ, نَزَوَان) sıçramak, zıplamak; (عن *bşden*) kaçmak; ¶ نَزَا به قَلْبُهُ الى (نَزَوَان)_ ...in özlemini/ hasretini çekmek; تَنَزَّى sıçramak, zıplamak; çok heyecanlanmak; [gögüs] alçalıp yükselmek;

نَزَوَان çıkış, çemberi yarma; huruç hareketi; patlama, sıçrama;

نَسَب ç. اَنْسَاب nesep, soy; akrabalık, hısımlık; سِلْسِلَة النَّسَب soyağacı, şecere; عُلَمَاء الأَنْسَاب nesep uzmanları, soy bilginleri;

نِسْبَة nisbet etme; atfetme, hamletme; akrabalık, hısımlık, yakınlık; bağ, ilişki; uygunluk, münasiplik; (ç. نِسَب) bağıntı, ilgi, münasebet; orantı, oran, nisbet; ölçü; kesir MAT; yüzdelik oran, yüzde; ilgiyi ifade eden, sonunda "ي" bulunan sıfat "تُرْكِي" gibi; نِسْبَةً ...(الى(لِ ...e nisbetle, ...ile karşılaştırıldığında; ...e göre; ..ile ilgili olarak, münasebeti ile; بِنِسْبَةٍ الى(لِ) .. ..e göre, ...ile orantılı olarak; نِسْبَة الْمَوْت ölüm oranı; نِسْبَة مِئَوِيَّة yüzdelik oran;

نِسْبِي göreli, izafi, rölatif, nisbi; orantısal; orantılı; ¶ وَزْن نِسْبِي bağıl ağırlık;

نِسْبِيَّة görecelik, bağıllık, izafiyet, nisbi olma , rölativite;

نَسَّاب soy bilgini;

نَسِيب eski Arap kasidesinde, konusu aşk olan başlangıç kısmı; (ç. اَنْسِبَاء) akraba, hısım, yakın; kayın birader; damat [akrabalık ilişkisi]; soylu, asil, soyu temiz;

اَنْسَب daha uygun/ münasip/ yerinde;

مُنَاسَبَة uygunluk, münasip olma; uyma, uyum gösterme; akrabalık, hısımlık; (ç. -آت) bağıntı, ilgi, münasebet; ilişki; fırsat, vesile; ¶ ... مُنَاسَبَة (ب ،لِ)فِي ...münasebeti ile, ...ile ilgili olarak; بِهَاذِه المُنَاسَبَة bu münasebetle, bu bağlamda; لِهَذِه المُنَاسَبَة bu yüzden, bu sebeple; فِي كُلّ مُنَاسَبَة her fırsatta;

نَزْوَة ç. نَزَوَات sıçrayış, zıplayış; çıkış, çemberi yarma, huruç hareketi; patlama; parlama, alevlenme; şiddetlilik; saldırganlık, saçma arzu, kapris;

نازى[2] ve نَازِيَّة ALF.BKZ.;

نَسَأَ a (نَسْء) (*bşi*) ertelemek, tehir etmek, geciktirmek; _ (نَسَاء) (*b-e*) [ödemesi için] mühlet vermek, süre tanımak; اَنْسَأَ = نَسَأَ ;

نَسَاء uzun ömür;

نِسَاء kadınlar bkz. نِسو ;

نَسِيئَة [ödemek için] mühlet, vade, süre; نَسِيئَةً taksitle, vadeli;

مِنْسَأَة değnek, sopa;

نَسَبَ *u, i* (نَسَب ,نِسْبَة) (*bşin*, الى...*ile*) ilgisini/ ilişkisini kurmak; (*bşi*, الى *...e, aslına, ilk yapan, ortaya çıkaranına*) nisbet etmek; (*bşi*, الى *b-e* ya da لِ *b-e*) atfetmek, isnat etmek, yüklemek, yıkmak, [yamamak]; نَاسَبَ (*b-e, bşe*) uymak, münasip olmak, denk gelmek; (*bş ile*) uyum göstermek, uyumlu olmak; (*b-e, bşe*) benzemek, andırmak; (*b-ile*) akraba/ hısım olmak; تَنَاسَبَ bb ile akraba olmak; birbirine uygun/ münasip olmak, uymak; (مع...*ile*) uyumlu olmak, uyum göstermek; اِنْتَسَبَ (الى *b-ile*) akraba olmak; soyu (الى *...e*) uzanmak, dayanmak; ismini (الى *...den*) almak; (الى *...e*) ait olmak; (الى *...e, gruba, kabileye, cemaate*) bağlı olmak, ferdi olmak, [intisab etmek], üye olmak, katılmak, dahil olmak; اِسْتَنْسَبَ soyu (*b-e*) dayanmak, (*b-e kadar*) uzanmak; (*bşi*) uygun görmek;

تَنَاسُب orantılılık; dengeli olma; dengelilik, düzenlilik, ahenk; orantı MAT.; karşılıklı ilişki/ münasebet; bağ, ilişki ¶ عَدَم التَّنَاسُب orantısızlık;

انتساب [topluluğa, cemiyete, partiye] katılma, üyesi olma, üyelik ¶ طَالَبَ بالإنْتِسَاب üyelik için başvurmak;

مَنسُوب bağlantılı, ilgili; (الى ...e) nisbet edilen; (الى ...e) ait; [b-i, bşi] ilgilendiren; (ç. مَنَاسِيب) seviye, yükseklik; su seviyesi; ¶ مَنسُوب البَحْر deniz seviyesi;

مَنسُوبِيَّة akraba kayırma;

مُنَاسِب uygun, münasip, yerinde; uyumlu, uyum gösteren; orantılı sayı MAT;

مُتَنَاسِب orantılı; orantılı sayı MAT.; birbirine uyan, uyum gösteren; ¶ مُتَنَاسِب الأَجْزَاء orantılı, düzgün, parçaları/ kısımları orantılı;

مُنتَسِب [bir topluluğun, ailenin, cemiyetin] fert, üye, bağlı; ¶ عُضْو مُنتَسِب tam üye;

نَاسُوت insan yapısı;

نَسَجَ *u, i* (نَسْج) (*bşi*) dokumak; نَسَجَ على مِنْوَالِه *b-nin* yaptığı gibi yapmak, aynı şekilde davranmak ≈ aynı yolun yolcusu olmak; نَسَجَ ⇑ نسجه; انتَسَجَ dokunmak;

نَسْج dokuma [iş]; dokuma [ürün]; نَسْج الخَيَال hayal kurma;

نَسَّاج dokumacı;

نِسَاجَة dokumacılık mesleği; dokuma ticareti, tekstil sanayi;

نَسِيج ç. أَنْسَاج , أَنْسِجَة , نُسُج dokuma, kumaş; örgü; doku; ¶ نَسِيج خَلَوِي hücreli, gözenekli doku; نَسِيج العَنْكَبُوت örümcek ağı; نَسِيج وَحْدَه cinsinin tek örneği, yegane, biricik; نَسِيج عَصْرِه devrinin yıldızı;

مَنْسَج ç. مَنَاسِج dokumacı atölyesi;

مِنْسَج [dokuma] tezgah;

مَنْسُوج dokuma [s. ve is.]; örgü; doku; [çoğ.] مَنْسُوجَات dokuma, mensucat, tekstil ürünleri ;

نَسَخَ *a* (نَسْخ) (*bşi*) silmek, gidermek; (*bşin*) hükmünü kaldırmak, (*bşi*) geçersiz kılmak; (*bşi*) feshetmek, iptal etmek, (*kontratı, sözleşmeyi*) bozmak; (*bşi*, ب...*ile*) değiştirmek, (*bşi*) alıp yerine (ب ...*i*) koymak; (*bşin*) nüshasını çıkarmak, kopyasını almak; نَاسَخَ (*bşin*) yerine geçmek, yerini almak; تَنَسَّخَ silinmek, hükmü kalmamak, geçersiz olmak; تَنَاسَخَ bbi izlemek, ardarda gelmek; [ruh] bir vücuttan diğerine geçmek, tenasuh etmek; انتَسَخَ (*bşi*) iptal etmek, hükmünü kaldırmak, geçersiz kılmak, feshetmek; (*bşin*) nüshasını çıkarmak, kopyasını almak; استَنْسَخَ (*bşin*) feshedilmesini/ iptalini/ ilgasını/ geçersiz kılınmasını istemek; (*bşin*) nüshasını çıkarmak, kopyasını almak;

نَسْخ geçersiz kılma, iptal etme, feshetme, ilga etme; kopyasını alma, nüsha çıkarma; ¶ قَلَم النَّسْخ Nesih hattı; آلَة النَّسْخ teksir makinesi; fotokopi makinesi; kopya presi;

نَسْخِي Nesih hattı ile ilgili;

نُسْخَة ç. نُسَخ [kitap vb] nüsha, kopya, suret;

نَسْفٌ havaya uçurma, patlatma, yok etme, imha etme;

نَسَّافٌ ç. نَسَاسِيفُ bir kırlangıç türü;

نُسَافَةٌ saman çöpü, çöp;

نَسَّافَةٌ ç. -اَت torpido [bot];

مِنْسَفٌ ve مِنْسَفَةٌ ç. مَنَاسِفُ harman savurma küreği, yaba;

نَاسِفٌ ve نَاسِفَةٌ patlayıcı, dinamit;

نَسَقَ u (نَسْقٌ) ve نَسَّقَ u (نَسْقٌ) (bşi, inciyi) dizmek, (kolye) dizmek; (bşi) düzenlemek, düzene koymak, organize etmek; (bşden) saf/ sıra/ dizi oluşturmak; تَنَسَّقَ düzenli/ düzgün/ yerli yerinde olmak; düzenlenmek, tanzim edilmek, dizilmek; تَنَسَّقَ = تَنَاسَقَ ; koordine, uyumlu olmak; تَنَسَّقَ = اِنْتَسَقَ ;

نَسْقٌ dizme, düzenleme, sıraya koyma, dizi/ sıra oluşturma;

نَسَقٌ düzen, tertip; dizi, sıra; tarz, usul, sistem, yöntem; simetri; نَسَقًا düzenli, sıralar/ diziler halinde ¶ ... عَلَى نَسَقِ ... tarzında/ düzeniyle; عَلَى نَسَقٍ وَاحِدٍ tek bir şekilde, aynı tipte, aynı tertip üzere; حُرُوفُ النَّسَقِ bağlaçlar DİLB.; نَسَقٌ مُطَّرِدٌ tekdüze, yeknesak;

نَسِيقٌ düzenli, tertipli, muntazam, aynı tarzda, bir düzen içinde;

تَنْسِيقٌ dizme; sıralama; yerleştirme; düzenleme, tanzim etme; planlı ekonomi, iktisat ;¶ تَنْسِيقٌ دَاخِلِيٌّ iç dekorasyon, düzenleme;

تَنَسُّقٌ aynı tipte/ tarzda olma, tertip, düzen;

تَنَاسُقٌ düzen, tertip simetri; ahenk;

مُنَسَّقٌ muntazam, düzenli, tertipli; uyum-

نَسَّاخٌ ç. نَسَّاخَةٌ nüsha çıkaran, kopya alan; katip, yazman;

تَنَاسُخٌ ardarda peş peşe gelme; reenkarnasyon, tenasuh;

اِسْتِنْسَاخٌ nüsha çıkarma, kopya alma;

نَاسِخٌ ç. نُسَّاخٌ ilga eden/ geçersiz, hükümsüz kılan; kopya alan, nüsha çıkaran; ¶ آيَةٌ نَاسِخَةٌ nasih, bir ayetin hükmünü kaldırıp yerine geçen ayet;

مَنْسُوخٌ mensuh, hükmü kaldırılan, neshedilen [ayet];

نسر : تَنَسَّرَ parçalanmak; lime lime olmak; kırılmak; اِسْتَنْسَرَ kartallaşmak, kartal gibi olmak; ¶ اِسْتَنْسَرَ الْبُغَاثُ zayıf birisi/ bir şey güçlü gibi davrandığında söylenir ≈ yiğitlik taslamak, aslan kesilmek;

نَسْرٌ ç. نُسُورٌ , نُسُورَةٌ kartal; akbaba;

نُسَارِيَّةٌ kartal;

نَاسُورٌ ç. نَوَاسِيرُ fistül, akarca; basur;

مِنْسَرٌ ve مَنْسِرٌ ç. مَنَاسِرُ [yırtıcı kuşta] gaga;

نَسْطُورِيٌّ Nesturi mezhebine ait;

نَسْغٌ bitki özü;

نَسْغٌ : نَسْغُ الْيَدِ el bileği;

نَسَفَ i (نَسْفٌ) (bşi) toz haline getirmek; [rüzgar] tozu dumana katmak, ortalığı tozutmak; (bşi) kökünden söküp atmak; (binaları vb.i) yerle bir etmek; (bşi) havaya uçurmak; (gemiyi) torpillemek; أَنْسَفَ (bşi, özl. tozu) [rüzgar] dağıtmak, bbc katmak, darmadağın etmek; اِنْتَسَفَ (bşi) temelinden yıkmak, yerle bir etmek; (bşi) havaya uçurmak, patlatmak;

lu, ahenkli; birbiri ile çakışmayacak/ aynı zamana rastlamayacak şekilde düzenlenmiş;

مُتَنَاسِق düzenli, tertipli, muntazam, simetrik;

نَسَكَ *u* ve نَسُكَ *u* (نَسَاكَة) züht hayatı sürmek; ibadet ve taat içinde bir hayat sürmek; نَسك = تَنَسَّكَ;

نُسْك, نُسُك dindarlık, dinin emirlerini, yasaklarını gözeterek yaşama; zahit hayatı yaşamak; inzivaya çekilme;

نُسُكِي zahit, münzevi [na't];

نُسُك kurban; hac ile ilgili ibadetler;

نَاسِك ç. نُسَّاك münzevi, dünyadan elini eteğini çekmiş; zahit; dindar, dinin emirlerini/ yasaklarını gözeten;

مَنْسَك ç. مَنَاسِك zaviye, inzivaya çekilinen yer; kurban yeri; [özl. çoğ.] hacda yapılması gereken işler/ ibadetler;

نَسَلَ *u* (نَسْل) (*çocukları*) olmak; (*tüy, kıl* vb.i) koparmak, yolmak; dokumayı vb. sökmek, çözmek (*bşi*) eskitmek; tüylerini dökmek; _ (نُسُول) [saç, kıl, tüy] dökülmek; نَسَّلَ (*halıyı, kilimi*) eskitmek; iplik iplik etmek; (*örgüyü, dokumayı*) sökmek, bozmak, çözmek; [saç, kıl, tüy] dökülmek; تَنَاسَلَ üremek; nesli çoğalmak; soyu (من ...*den*) gelmek, soyu (من ...*e*) uzanmak;

نَسْل ç. أَنْسَال nesil, soy, döl; ¶ تَقْلِيل النَّسْل ve ضَبْط النَّسْل ve تَحْدِيد النَّسْل doğum kontrolü; الحَرْث وَ النَّسْل beşeri medeniyet;

نُسَالَة kumaş vb.nin kırpıntı; sökülen iplik vb.ler; keten tiftiği;

نَسَّالَة hallaç makinesi;

نَسُولَة damızlık hayvan;

انْسَال nesil verme, neslini sürdürme;

تَنَاسُل üreme; أَعْضَاء التَّنَاسُل üreme organları, tenasül uzuvları; ضَعْف التَّنَاسُل iktidarsızlık

تَنَاسُلِي üreme..., tenasül..., üreme ile ilgili [na't]; ¶ مَرَض تَنَاسُلِي zührevi hastalık;

تَنَاسُلِيَّات üreme organları, tenasül uzuvları;

نَسَمَ *i* (نَسَمَان, نَسْم) hafif esmek, esinti gelmek; نَسَمَ (فِي *bşe*) başlamak; تَنَسَّمَ esmek; esinti yapmak; (*bşi*) solumak, teneffüs etmek; (ب *güzel, hoş koku*) salmak/ vermek ¶ تَنَسَّمَ الخَبَر haber yakalamaya çalışmak, haber yakalamak için sürekli tetikte olmak;

نَسَم ç. أَنْسَام esinti; nefes, soluk;

نَسَمَة ç. -آت esinti; hafif [az gelen] koku; hafif rüzgar, meltem; [bir şeyin saçtığı] buhar, koku; canlı; [sayımda, istatistikte vb.de] kişi, adet, baş;

نَسِيم ç. نَسَائِم , نِسَام temiz hava; hafif rüzgar, esinti, meltem;

مَنْسِم ç. مَنَاسِم [hayvanların] ayak tabanı;

مُتَنَسَّم [mud. kul.] bir şeyin kokusunun duyulduğu/ estiği yer;

نَسْنَاس ç. نَسَانِس tek kollu ve tek bacaklı hurafelerde bulunan yaratık; maymun MIS.;

نِسْوَة ve نِسْوَان ve نِسَاء kadınlar ["اِمْرَأَة" nin çoğulu]

etmek, yapmak; (*bşi*) bina etmek; kurmak, inşa etmek, tesis etmek; (*bşi*) dikmek [dik hale getirmek]; (*makale, kitap* vb.i) yazmak, telif etmek; (*çocuğu*) yetiştirmek, büyütmek; (*bşe*) başlamak; تَنَشَّأَ gelişmek, büyümek, yayılmak; اِسْتَنْشَأَ (*haber* vb.i) araştırmak;

نَشْء gençlik; yeni nesil; ¶ النَشْء الجَدِيد genç nesil, gençler;

نَشْأة büyüme, yetişme; gençlik devresi, gençlik; doğma, çıkma, neşet; menşe, kaynak; genç, yeni nesil, gençler; [kişinin daha önce aldığı] eğitim, terbiye; ¶ نَشْأة مُسْتَأْنَفَة yeniden doğuş, yenilenme;

نُشُوء yetişme, büyüme, gelişme; مَذْهَب النُّشُوء وَ التَّرَقِّي (الإرْتِقَاء) evrim teorisi;

مَنْشَأ menşe, kaynak; memleket; vatan, yurt; başlangıç, çıkış doğuş;

تَنْشِئ yetiştirme, büyütme, eğitim terbiye;

تَنْشِئَة ⇑;

اِنْشَاء yaratma; ortaya çıkarma, ilk kez yapma; kurma, tesis; yapılandırma; [bina vb] dikme, inşa etme; imal etme, üretme; [makale, kitap vb.]; yazma, telif etme; kompozisyon, tahrir; makale, yazı; اِنْشَاءات عَسْكَرِيَّة askeri üs; اعَادَة الإنْشَاء yeniden yapılanma;

اِنْشَائِي yaratılış ile ilgili; yapısal; kompozisyon ile ilgili; yazı işleri ile ilgili, tahriri; ¶ بَرْنَامج اِنْشَائِيَة üretim programı; قِطْعَة اِنْشَائِيَة deneme, kompozisyon çalışması; مَوْضُوع اِنْشَائِي tema, konu;

نِسَوِي ve نِسَائِي kadınlara ait, kadın...; نِسَائِيَّات kadınların meseleleri, kadınlar alemi

نِسَائِيَّة feminist hareket;

نَسِيَ *a* (نِسْيَان ,نَسْي) (*bşi*) unutmak (*bş*) aklından gitmek; ¶ مَا أَنْسَ لاأنْسَى asla unutmayacağım; مَا أَنْسَ لا أنْسَي ve إِنْ أَنْسَ فَلا أنْسَى ⇑; أَنْسَى (*b-e, bşi*) unutturmak; تَنَاسَى (*bşi*) unutmuş gibi yapmak; (*bşi*) unutmak, ihmal etmek, (*bş*) aklından gitmek;

نَسْي unutma; unutulan şey; ¶ أَصْبَحَ نَسْيًا مَنْسِيًا tamamen unutulmak;

نَسِيّ ve نَسَّاء ve نَسْيَان unutkan, dalgın;

نِسْيَان unutma, unutkanlık;

مَنْسِي unutulan, unutulmuş; [çoğ.kul.] مَنْسِيَّات ["مَحْفُوظَات" karşıtı] unutulanlar, mazide kalanlar, hatırlardan silinenler;

نَشَّ *i* (نَشّ ,نَشِيش) cızlamak, cızırdamak, vızıldamak; tıslamak; (*sineği*) kovmak;

وَرَق نَشَّاش kurutma kağıdı;

مِنَشَّة ç. -آت sineklik, sinekleri kovmaya yarayan ucu püsküllü değnek;

نَشَأَ *a*, ve نَشُؤَ *u* (نَشْء ,نُشُوء ,نَشْأة) (من veya عن ..*den*) ortaya çıkmak, doğmak, kaynaklanmak, neşet etmek, (من veya عن ...*den*) türemek; (من veya عن ...*in*) neticesi/ sonucu olmak; yetişmek, gelişmek, serpilmek, büyümek ¶ نَشَأَ نُشُوءًا ذَاتِيًا kendi kendine ortaya çıkmak, meydana gelmek; نَشَّأَ (*bşi*) büyütmek, (*b-i*) yetiştirmek, büyütmek «نَشَّأَهُ على البِرّ وَ التَّقْوى»; أنْشَأ [Allah] (*bşi*) yaratmak; (*bşi*) üretmek, meydana getirmek; (*bşi*) imal

نَاشِئ yetişen, büyüyen; (عن ...den) kaynaklanan, doğan, sebebi (عن) ...olan; başlayan; gençler takımından olan SPO.; genç [yeni nesil, gençler çağrışımı ile];

نَاشِئَة yeni nesil, gençler;

مُنْشِئ yaratan, yaratıcı; inşa eden, kuran, yapan; [makale vb.] yazar;

مُنْشَأَة ç. -آت ürün, iş, mamul; kuruluş, tesis; üs; enstitü; [çoğ.] tesis;

نَشِبَ[1] a (نُشُوب, نُشْبَة, نَشْب) (في bşe) takılmak, (في ...de) kalmak, (في ...den) kendini kurtaramamak, (ب bşe) bağlı/ tabi olmak; (في ...e) karışmak, katılmak; [savaş] çıkmak, patlak vermek ¶ مَا نَشِبَ اَنْ فَعَلَ كَذَا ya da لَمْ يَنْشَبْ اَنْ فَعَلَ كَذَا yapmak da hiç tereddüt etmemek; hemen yapmak, yapıvermek; oluvermek; نَشَّبَ ve اَنْشَبَ (bşi) takmak, geçirmek, asmak, tutturmak;

نَشَب mal, mülk, varlık;

نُشُوب (في ...e) takılma, (في ...de) kalma, (في ...den) kurtulma; [savaş, anlaşmazlık] çıkma, patlak verme;

نَشَّاب ok yapan, imal eden; ok atan, okçu;

نُشَّاب [cin.is.; tek.is. ة] ç. نَشَاشِيب ok;

مُتَنَشِّب şiddetli, hararetli [harp, kavga];

مَنْشُوبِيَّة ALF.BKZ.;

نَشَجَ i (نَشِيج) hıçkıra hıçkıra ağlamak, içini çekerek ağlamak;

نَشِيج hıçkırarak ağlama;

نَشَدَ u (نَشْدَان, نَشْد, نَشْدَة) (bşi, özl. *kaybolan bşi*) arayıp sormak; (*b-den*, [özl. Allah] ...*adına*) istekte bulunmak; نَاشَدَ (*b-den bşi* ya da اَنْ يَفْعَلَ ...*yapmasını*) [Allah adına] istemek «نَشَدْتُكَ اللهَ اَنْ تُسَاعِدَنِي عَلَى قَضَاءِ حَاجَتِي Senden, Allah adına ihtiyacımı gidermeme yardım etmeni istiyorum»; اَنْشَدَ (*bşi*, özl. *yitirdiği şeyi*) arayıp sormak, araştırmak; (*şiir, şarkı* vb.i) yüksek sesle okumak/ söylemek; تَنَاشَدَ karşılıklı şiir okumak; (*b-den*, *şiir*) okumasını istemek;

نَشِيد ve اُنْشُودَة ç. نَشَائِد , اَنْشَاد , اَنَاشِيد ilahi; marş; النَّشِيد الأُمَمِي Enternasyonal Marşı; نَشِيد حَمَاسِي kahramanlık türküsü; نَشِيد عَسْكَرِي askeri marş; نَشِيد قَوْمِي (وَطَنِي) ulusal/ milli marş; نَشِيد مَلَكِي kraliyet marşı;

مُنَاشَدَة acil istek, talep;

اِنْشَاد yüksek sesle [şiir, şarkı] okuma;

مَنْشُود elde edilmeye/ bulmaya/ ulaşılmaya çalışılan, [amaç, istek];

مُنَشِّد şarkıcı;

نُشَادِر ve نُوشَادِر nişadır;

نَشَرَ u (نَشْر) (*bşi*) yaymak, açmak, sermek; (*bayrağı*) çekmek; نَشَرَ u, i (*bşi*, örn. *güzel kokuyu*) yaymak, saçmak; (*bşi*) ilan etmek; (*kitabı*) basmak ve dağıtımını yapmak, neşretmek; (الرِّسَالَة *mesaj*) yayınlamak; نَشَرَ u (نُشُور, نَشْر) (*b-i*) ölümünden sonra diriltmek; (*bşi, tahtayı*) yarmak, biçmek; نَشَّرَ (*bşi*) açmak, yaymak, sürmek; اَنْشَرَ (*b-i*) ölümünden sonra diriltmek; تَنَشَّرَ yayılmak, açılmak, serilmek; اِنْتَشَرَ ⇈; [haber, dalgalar, hastalık] yayılmak; saçılmak;

ca] (على veya من *karısına*) sert/ kötü davranmak; انشز (*ölünün kemiklerini*) yeniden kaldırmak, bir araya getirmek;

نَشَز ç. أَنْشَاز yüksek yer;

نشاز ahenksiz, akortsuz;

نُشُوز düşmanlık, nefret; hoşlanmama, antipati; ahenksizlik, akortsuzluk; geçimsizlik [özl. kadının, kocasına karşı çıkışı, itaatsizliği; kocanın, karısına sert, kötü davranması] İSL.HUK.;

نَاشِز çıkıntı yükselti; ahenksiz, uyumsuz, akortsuz [çatlak]; yeniden canlandıran, geçinmeyen, geçimsiz

نَاشِزَة ç. نَوَاشِز geçimsiz kadın, itaat etmeyen kadın;

نَشِطَ *a* (نَشَاط) canlı, hayat dolu/ hareketli/ kıpır kıpır olmak; (في *bir işte*) iyi çalışmak, yüksek performans göstermek; (الى veya ل *için*) canla başla çalışmak; (ل ...*e*) hazır olmak; (ل ...*e*) meraklı olmak ¶ نَشِطَ مِنْ عِقَالِه serbest kalmak; نَشَطَ *u* (نَشْط) (*ipe*) ilmik atmak; نَشَّطَ ve انْشَطَ (*b-e, bşe*) canlılık vermek/ kazandırmak, (*b-i, bşi*) harekete geçirmek; (*b-e,* الى ...*i yapacak*) cesareti vermek; (*ipe*) ilmik atmak, ilmek; تَنَشَّطَ = نَشِطَ ;

نَشِط canlı, hayat dolu, kıpır kıpır; çalışkan, hamarat; aktif, faal;

نَشْطَة canlılık, dinamizm; meraklılık, şevk, heves;

نَشَاط canlılık, hareketlilik; heves, merak, şevk; aktiflik, faallik, faaliyet; güç, kudret

نَشْر açma, yayma; yayılma; basım; yayın; neşretme; duyuru, ilan; yeniden diriltme/ canlandırma; نَشْر الدَّعْوَة propaganda; نَشْرَة دَار النَّشْر جَوِّيَّة Yeniden Diriliş Günü; yayınevi;

نَشْرَة ç نَشَرَات ilan, yayıncılık; bülten; duyuru; reklam; genelge, sirküler; risale, broşür; süreli yayın, dergi; emir, buyruk; نَشْرَة الأَخْبَار ya da نَشْرَة اخْبَارِيَّة haber bülteni; نَشْرَة دَوْرِيَّة süreli yayın; نَشْرَة أُسْبُوعِيَّة haftalık yayın, dergi; نَشْرَة جَوِّيَّة hava durumu raporu; نَشْرَة خَاصَّة بالإِسْعَار fiyat listesi; نَشْرَة رَسْمِيَّة resmi gazete; نَشْرَة شَهْرِيَّة aylık yayın; نَشْرَة يَوْمِيَّة günlük emir ASK.;

نَشَّار bıçkıcı, hızarcı;

نِشَارَة [tahta vb.i] biçme işi;

نُشَارَة testere talaşı, bıçkı tozu;

نُشُور yeniden diriliş ¶ يَوْم النُّشُور Yeniden Diriliş Günü;

مِنْشَار ç. مَنَاشِير testere;

انْتِشَار yayılma, dağılma, saçılma;

نَاشِر yayıncı;

مَنْشُور yaygın; biçilmiş [parça]; (ç مَنَاشِير) risale, broşür; genelge, tamim, sirküler; fiyat listesi; ilan; emir, buyruk; prizma MAT.;

مَنْشُورِي ALF.BKZ.;

مُنْتَشِر yayılmış, dağılmış, açılmış; yaygın; olagelen, hüküm süren, kabul görmüş;

نَشَزَ *u, i* (نَشْز) yukarıda/ yüksekte olmak; kalkmak; _ (نُشُوز) [kadın] (على ,من veya ب *kocasına*) karşı çıkmak, itaatsizlik etmek; [ko-

[fiziki veya zihinsel] ¶ نَشَاط اشْعَاعِي radyoaktivite; ذُو نَشَاط اشْعَاعِي radyoaktif; مَوَاد ذَات نَشَاط اشْعَاعِي radyoaktif maddeler, malzeme; صَاحِب نَشَاط aktif, faal; عَدِيم النَّشَاط işlek olmayan, kör [piyasa vb.]; نَشَاطَات تَآمُرِيَّة komplo çalışmaları/ faaliyetleri;

نَشِيط ç. نِشَاط canlı, hayat dolu; aktif, faal, dinamik; (لِ..e) meraklı, hevesli, şevkli;

أُنْشُوطَة ç. أَنَاشِيط ilmik, eğreti düğüm;

مَنْشَط hoş şey;

تَنْشِيط canlandırma, harekete geçirme; cesaretlendirme, şevk verme; faaliyete getirme;

نَاشِط canlı, hayat dolu; faal, aktif; işler;

مُنَشِّط harekete geçiren, itici;

نَشَعَ a (نَشْع) (*bşi*) çekip, yırtıp koparmak;

انْتَشَعَ çekerek, yırtarak koparmak;

نَشْع sızan su, sızıntı;

مَنْشَع ıslak, yaş;

نَشَفَ u (نَشْف) (*bşin*) suyunu almak, emmek, (*bşi*) kurutmak; نَشِفَ a kurumak, kuru olmak; نَشَّفَ (*bşi*) kurutmak; (*bşi*) bez, havlu vb. ile kurulamak, silmek; ¶ نَشَّفَ بِرِيقِهِ zahmete girmek, uğraşmak, ≈ ter dökmek; *b-e* bıkkınlık vermek, canını sıkmak; تَنَشَّفَ = نَشِفَ ; kurulanmak; kurutulmak;

نَشَف kuruluk; suyu çekilme/ alınma;

نَشَّاف kurutma kağıdı;

نَشَّافَة kurutma kağıdı [tabakası]; havlu;

مَنْشَفَة ç. مَنَاشِف havlu; peşkir; peçete;

تَنْشِيف kurutma;

نَاشِف kuru, kurumuş; sert;

نَشَقَ a (نَشْق) (*bşi*) koklamak, kokusunu almak; (*bşi*) buruna çekmek; نَشَّقَ ve أَنْشَقَ (*b-e, bşi*) koklatmak; تَنَشَّقَ ve انْتَشَقَ (*bşi*) içine çekmek; (*bşi*) burnuna çekmek; ¶ انْتَشَقَ الهَوَاءَ biraz temiz hava almak; اسْتَنْشَقَ = نَشِقَ ; (*bşi*) kollamak, (*bş, haber için*) tetikte olmak «صَحَافِي فَطِن يَسْتَنْشِق الأَخْبَار»;

نَشْق , تَنَشُّق ve اسْتِنْشَاق koklama; içine çekme, soluma; burnuna çekme;

نُشُوق ç. أَنْشِقَة enfiye ve burna çekilen her türlü ilaç;

تَنْشِيقَة bir tutam [enfiye] KNŞ;

نَشَلَ u (نَشْل) (*bşi*) kapıp götürmek, aşırmak, yürütmek; (*b-i*) [tehlikelerden, zorluklardan] kurtarmak; انْتَشَلَ = نَشَلَ ; (*boğulmak üzere olanları , deniz kazazedelerini,*) kurtarmak;

نَشْل yankesicilik;

نَشَّال yankesici;

نَشَان ve نِيشَان ç. نَيَاشِين nişan, madalya; hedef; alamet, nişan; düğün hediyesi MIS.;

نَشَنْجِي ve نَشَانْجِي [keskin] nişancı, iyi atış yapan;

نَشَنْگَاه [ateşli silahlarda] nişahgah;

نَشْنَشَ [tencere] fokurdamak; eli çabuk/ hamarat olmak; تَنَشْنَشَ eli çabuk/ hamarat olmak; [yeniden] canlanmak, canlılık kazanmak;

(نَشَو ve نَشِي (نَشِي a (نُشْوَة) sarhoş olmak, esrimek; نَشَّى (*kumaşı* vb.i) kolalamak; انْتَشَى = نَشِي ; اسْتَنْشَى (*güzel kokuyu*) koklamak, kendinden geçmek, mest olmak;

نَشْوَة güzel, hoş koku, rayiha; sarhoşluk;

çoşkunluk; taşkınlık, çılgınlık; نَشْوَةُ الطَّرَب coşkunluk, sevinçden kendini kaybetme;

نَشَا güzel koku, rayiha; kola [elbise vb.de kullanılan]; nişasta;

نَشَاء kola; nişasta;

نَشَوِي kolalanmış, kolalı; nişastalı; [çoğ.] نَشَوِيَّات nişastalı yiyecekler;

نَشْوَان müe. نَشْوَى ç. نَشَاوَى sarhoş; sevinçten kendini kaybetmiş, mestolmuş;

انْتِشَاء sarhoşluk;

نَصّ u (نَصّ) (على bşi) belirlemek, tayin etmek «نَصَّت الإتِّفَاقِيَّةُ على طَرِيقَة سِدَاد القرض»; (bşin, mektubun vb.nin) metnini belirlemek, yazmak; (bşi) düzenlemek, düzene koymak; (bşi) dizmek, sıralamak;

نَصّ ç. نُصُوص metin; yazı tarzı, üslup; ifade, ibare; ifade tarzı, kullanılan dil; şart, koşul; düzenlenme, tanzim, tertip; delil, kanıt; ¶ بِنَصِّه kelimesi kelimesine; بِنَصِّه و فَصِّه hiç eksiksiz, tamamen; نَصًّا و رُوحًا manen ve madden, her şeyiyle;

نُصَّة ç. نُصَص perçem, kakül;

مَنَصَّة ç. مَنَاصّ , ـآت kürsü, platform; ressam sehpası, şövalye; ¶ مَنَصَّة الحُكْم saltanat tahtı, iktidar koltuğu; مَنَصَّة الخَطَابَة kürsü;

تَنْصِيص [söz vb.i] iktibas, aktarma, alıntı yapma; ¶ عَلامَة التَّنْصِيص parantez işareti, tırnak; مَنْصُوص عَلَيْه belirlenmiş, belirli, muayyen; yazılı ifade edilmiş, yazıya dökülmüş;

نَصَب u (نَصْب) (bşi) dikmek, dik hale/ konuma getirmek; (bşi) kurmak, hazır duruma getirmek; (çadırı) dikmek, kurmak; (bayrağı, sancağı vb.i) dikmek; (ağacı) dikmek; (topu [silah]) nişanlamak, doğrultmak; (b-i) bir mevkiye/ makama getirmek/ atamak; (ل b-e, bir kötülük, düşmanlık) göstermek; (على b-e, bşi, eleştiri vb.i) yöneltmek, (على b-i, bşe) hedef kılmak; (على b-i) kandırmak, oyuna getirmek MIS.; [son harfi] 'fetha' ile harekelemek, (kelimeyi) mansup yapmak DİLB.; ¶ نَصَبَ له الحَرْب b-e karşı harp ilan etmek, b-e savaş açmak; نَصَبَ له شَرَكًا ya da نَصَبَ له فَخًّا b-e bir tuzak kurmak, b-e bir oyun hazırlamak; نَصَبَ له كَمِينًا b-e pusu kurmak; نَصَبَ مَكِيدَةً bir oyun düzmek, entrika çevirmek ≈ komplo hazırlamak; نَصَبَ u (نَصْب) [hastalık, üzüntü vb.] (b-i) yıkmak, bitkin düşürmek, harap etmek; (b-i) çok yormak ¶ نَصَبُوا أَنْفُسَهُم ل ... ...için ellerinden gelen her şeyi yaptılar, çok uğraştılar; نَصِبَ a (نَصَب) yorgun/ bitkin olmak; (في için) elinden geleni yapmak, çok uğraşmak, didinmek; نَصَّب (bşi) dikmek, dik ve sabit konuma getirmek; (b-i, ...olarak) atamak, görevlendirmek, (bir mevkiye, makama) getirmek; نَاصَب (b-e) kötü davranmak, düşmanca tavır takınmak [b-e, الشَّر veya العَدَاء]; [b-e, الحَرْب savaş] açmak; أَنْصَب (b-i) yormak, bitkin düşürmek; (b-e) pay/ hisse vermek; انْتَصَب dik durmak; ayakta durmak; ayağa kalkmak; dikilmek; (ل bir mevkiye, makama) atanmak, getirilmek; [son harfi] 'fetha' ile

harekelemek; [kelime] mansup yapılmak; DİLB.; ¶ اِنْتَصَبَ لِلحُكْمِ duruşma yapmak, duruşmayı yönetmek;

نَصْب dikme, dik ve sabit konuma getirme; atama, [makama, mevkiye] getirme; [son harfi] 'fetha' ile harekeleme, [kelimeyi] mansup kılma, nasbetme DİLB.; hastalık; tuzak, hile, oyun, dolap MIS.;

نَصْب ç. أَنْصَاب dikili şey, dik nesne; [tek.is. ة] fidan, fide;

نُصْب ç. أَنْصَاب mevki, makam, statü; put; anıt, abide [yine نُصْب تِذْكَارِي];

...نُصْبَ [meb. mud. kul.] ...in karşısında ¶ نُصْبَ عَيْنَيَّ gözlerinin önünde, önüne [yine MEC.]; جَعَلَ (وَضَعَ) الشَّيءَ نُصْبَ عَيْنَيْه b-nin dikkatini bşe çekmek;

نَصَب yorgunluk, bitkinlik; (ç. أَنْصَاب) yere dikili bayrak/ sancak;

نَصْبَة ç. -آت fidan, fide;

نُصْبَة kazık; direk; dikme; yol gösteren levha, işaret direği;

نِصَاب menşe, kaynak; zekatı gerekli kılacak olan asgari mal miktarı İSL.HUK.; en küçük çokluk veya en az miktar; yeter sayı, nisap; (ç. نُصُب) kılı/ çakı kabzası/ sapı/ tutamağı; ¶ في نِصَابِه olması gerektiği gibi, yerinde; اِسْتَقَرَّتِ الأُمُورُ في نِصَبِهَا her şey normalleşti, yerini buldu; وَضَعَ الحَقَّ في نِصَابِه adaleti sağlamak, hakkı sahibine vermek; رَدَّ (أَعَادَ) أَمْرًا إلى نِصَابِه ya da وَضَعَ bir işi düzeltmek, halletmek, aksaklığını gidermek; عَادَ الهُدُوءُ إلى نِصَابِه [ortalık] sükunete kavuştu, huzur [tekrar] geldi; اِتْمَامًا لِلنِّصَاب [belli bir] miktarı tamamlamak için, düz hesap olsun diye;

نَصَّاب dolandırıcı, sahtekar, hilebaz;

نَصِيب ç. نُصُب, أَنْصِبَاء, أَنْصِبَة (في ...de) pay, hisse [nasip]; kısmet, nasip; ¶ كَانَ من نَصِيبِه b-nin nasibi olmak, b-nin payına düşmek; ...كَانَ من نَصِيبِه أَنْ ...yapmak, ...olmak nasibi/ kısmeti olmak; كَانَ نَصِيبُهُ من ذَالِكَ الإِخْفَاق bşde talihi yaver gitmemek, bşden yana kısmetsiz olmak; هُوَ على نَصِيبٍ وَافِرٍ ...من b-den büyükçe bir payı olmak/ bulunmak; يَا نَصِيب piyango;

مَنْصَب ç. مَنَاصِب bşin dikildiği, dikili olduğu yer; makam, mevki ¶ (أَصْحَاب) أَرْبَاب المَنَاصِب makam/ mevki sahibi kişiler;

مِنْصَب ç. مَنَاصِب mutfak ocağı;

تَنْصِيب [mevki, makama] atama, getirme;

اِنْتِصَاب dikili olma, dikilme; kurulma;

نَاصِب yoran, yorucu; (ç. نَوَاصِب) nasbedici kelime;

مَنْصُوب dik duran; dik, dikilmiş; [mevki veya makamda] bulunan, [mevkiyi] işgal eden; (على ...e) yöneltilmiş, tevcih edilmiş [top silahı]; (ç. -آت) mansup kelime DİLB.;

مُنْتَصِب dik duran; dikili; dik, dikey;

نَصَتَ i (نَصْت) ve أَنْصَتَ (الى ya da ل b-e, ل bşe) kulak vermek, (الى ya da ل b-e, ل bşi) dinlemek; تَنَصَّتَ dinlemeye çalışmak; kulak kesilmek; gizlice dinlemek;

مُتَنَصِّت gizlice dinleyen;

نَصَحَ *a* (نُصْح, نَصَاحَة, نَصِيحَة) (*b-e* veya ل *b-e*) nasihat etmek, nasihatte bulunmak, (*b-e* veya ل *b-e*, ب *..i,yapmasını*) nasihat etmek; نَصَحَ *a* (نَصْح, نُصُوح) samimi/ içten olmak; (ل *b-e karşı*) hüsnü niyet beslemek, iyi/ müsbet düşünceleri olmak; نَاصَحَ (*b-e*) nasihatte bulunmak; (*b-e karşı*) samimi/ içten olmak; تَنَاصَحَ bbe karşı samimi/ içten olmak; انْتَصَحَ nasihat kabul etmek/ söz dinlemek/ anlamak; *b-den* nasihat istemek, (*b-nin*) fikrini/ görüşünü sormak, danışmak;

نُصْح nasihat; öğüt; yol gösterme;

نَصِيح samimi, içten, candan; nasihat eden, öğüt veren;

نَصِيحَة ç. نَصَائِح nasihat, öğüt , tavsiye, öneri; ¶ بَذَلَ نَصِيحَةً çok nasihat etmek, çok diller dökmek, bir çok öğüt vermek, önerilerde bulunmak;

نَصُوح samimi, içten, candan;

انْتِصَاح danışma, nasihat isteme;

نَاصِح ç. نُصَّح , نُصَّاح samimi, içten, candan; nasihat eden, öğüt veren;

نَصَرَ *u* (نَصْر, نُصُور) (*b-e*, على *...e karşı*) [kazanması için] yardım etmek, destek olmak; [Allah (cc)] (*b-i*, على *...e karşı*) galip kılmak; (*b-i*, من *...den*) kurtarmak, emniyete almak; نَصَّرَ (*b-i*) hıristiyanlaştırmak; نَاصَرَ (*b-e*) yardım etmek, yardımcı/ destek olmak, (*b-i*) savunmak; تَنَصَّرَ (ل *b-e*) yardımcı olmaya çalışmak, destek vermek; hıristiyanlaşmak; تَنَاصَرَ yardımlaşmak; انْتَصَرَ (ل *b-den*) yana/ taraf olmak, (ل *b-nin*) tarafını tutmak; (على *...e*) galip gelmek, zafer kazanmak, galebe çalmak; galip olmak; (من *...den*) intikamını almak, hıncını çıkarmak; اسْتَنْصَرَ (*b-den*) yardımını/ desteğini istemek, aramak;

نَصْر yardım, destek, arka çıkma; zafer; galibiyet;

نُصْرَة yardım, destek;

نَصْرَانِي ç. نَصَارَى Hıristiyan;

نَصْرَانِيَّة Hıristiyanlık;

نَصِير ç. نُصَرَاء destek veren, arka çıkan, kollayan, yardım eden; müttefik, bağlaşık; taraftar, yandaş, partizan; veli, hami;

النُّصَيْرِيَّة Nusayrilik;

نَاصُور ç. نَوَاصِير kabarcık, fistül;

مَنْسَر ç. مَنَاسِر çete. eşkiya topluluğu MIS.;

تَنْصِير Hıristiyanlaştırma; vaftiz töreni;

مُنَاصَرَة destek, arka çıkma, kollama, yardım etme;

انْتِصَار (ç. -آت) zafer, galibiyet; intikam;

نَاصِر ç. نُصَّار , أَنْصَار yardımcı, yardım eden; kollayan, himaye eden, hami; zafer bahşeden ¶ أَخَذَ بِنَاصِرِهِ *b-e* yardımcı olmak;

أَنْصَار [çoğ.kul.] taraftarlar, yandaşlar, izleyenler, arka çıkanlar; الأَنْصَار Ensar (ra.);

النَّاصِرَة Nasıra şehri FIL.;

نَاصِرِي Nasıra'lı ve Nasira'ya ait;

مَنْصُور [Allah tarafından] desteklenen, yardım olunan, kollanan; muzaffer, galip; zaferle sonuçlanan; الْمَنْصُورَة Mansura şehri;

مُنَاصِر destekleyen, yardımcı olan;

مُنْتَصِر galip, muzaffer;

نَصَعَ a (نُصُوع) saf/ arı olmak; açık/ net olmak; (ب bşi, özl. iddia edilen bir hakkı) tanımak, ikrar etmek, doğruluğunu/ geçerliliğini onamak; أَنْصَعَ (ب bşi) tanımak ⥣;

نُصُوع beyazlık; [renk için] parlaklık;

نَصِيع saf, arı; açık, net, ayan beyan, apaçık;

نَصَاعَة saflık, arılık; [ifade, ibarede] açıklık, netlik, anlaşılırlık, vuzuh;

نَاصِع saf, arı; açık, net, ayan beyan, apaçık, vazıh; beyaz; ¶ نَاصِعُ البَيَاض bembeyaz; لَهُمْ جباه حَقّ نَاصِع apaçık hakikat/ gerçek; نَاصِعَة ≈ onların tertemiz bir geçmişi vardır.;

نَصَفَ u, i (نَصْف) [gün] öğle olmak; نَصَّفَ (bşi) ikiye bölmek/ ayırmak; نَاصَفَ (b-ile, bşi) yarı yarıya paylaşmak, eşit bir şeklide bölüşmek; أَنْصَفَ hakkı gözetir olmak, adil olmak; (b-e karşı) adil davranmak hakkı gözetmek; (b-e) insaflı davranmak; (من zalim b-den, b-nin) hakkını almak, (من b-den) hakkını tamamen almak; (b-e) hizmet etmek; تَنَصَّفَ (b-e) itaat etmek, boyun eğmek, hizmet etmek; (b-den) adalet beklemek; (من ...den) öcünü/ intikamını almak; اِنْتَصَفَ [gün, gece, ömür] yarıyı bulmak, yarısına gelmek, yarılanmak; (من ...den) hakkını istemek talep etmek; (لـ b-e) hakkını vermek; (من b-den) intikamını/ öcünü almak, hıncını çıkarmak; اِسْتَنْصَفَ hakkını istemek, aramak;

نِصْف ç. أَنْصَاف yarım, yarı; bir şeyin ortası ¶ نِصْفُ الدَّائِرَة yarım daire; نِصْف شَهْرِي onbeş günlük; نِصْفُ القُطْر yarıçap; نِصْفُ النَّهَار öğle; نِصْفُ اللَّيْل gece yarısı; القسط نِصف السَّنَوِي altı aylık taksit;

نَصَف orta; orta boyda, orta büyüklükte; orta yaşlı;

نِصْفِي [na't] yarı, orta, yarım; تِمْثَال نِصْفِي büst;

شَلَل نِصْفِي yarı felç; عَمًى نِصْفِي yarı körlük;

نَصَف ve نَصَفَة hakkı gözetme, adalet, insaf;

نَصِيف başı örtmekte kullanılan örtü: başörtüsü, sarık vb; [mud. kul.] ...in yarısı/ ortası;

تَنْصِيف ikiye bölme, ayırma;

مُنَاصَفَةً [zarf] yarı yarıya, eşit parçalarla, eşit bir şekide;

إِنْصَاف hakkı gözetme, adalet, adillik; hakkın gözetildiği/ insaflı davranış;

نَاصِف ç. نَصَفَة, نَصَف, نُصَّاف uşak hizmetçi;

مُنَصِّف ikiye bölen, ayıran;

مُنْصِف hakkı gözeten, hakşinas, adil, insaf sahibi [is. ve s.];

مُنْتَصَف yarı, orta; فِي مُنْتَصَفِ الطَّرِيق yarı yolda; مُنْتَصَف السَّاعَة العَاشِرَة 9.30; مُنْتَصَف اللَّيل gece yarısı; مُنْتَصَف النَّهَار öğle [vakti];

نَصَلَ a, u (نُصُول) yere düşmek [renk] solmak, uçmak; (من ...den) serbest kalmak, yakasını kurtarmak, kurtulmak, (من ...i) üzerinden atmak; تَنَصَّلَ (من ...den) yakasını kurtarmak,

(*eti*) pişirmek, pişkin hale getirmek;

نُضْج olgunluk, ermiş olma; [et] pişmişlik;

نُضُوج ⇑; ⇑;

نَضِيج olgun, olmuş, ergin, ermiş; pişmiş;

نَاضِج ⇑; ⇑;

نضح *i* (نَضْح) (*bşe*, بـ ...*i*) serpmek [*elbiseye*; *su*, *koku*], (*bşi*, بـ...*ile*) ıslatmak; (*bitkileri*) sulamak; (*susuzluğu*) gidermek; (عن *bşi*, *kendini*) savunmak, (عـن *bşden*) kendini temize çıkarmak, (عن *töhmeti*, *suçlamayı*) cevaplamak; نضح *a* (نَضْح) (ب *sıvıyı*) sızdırmak, dışarı vermek; «نَضَحَ الإنَاء بِمَا فيه»; sızıntı yapmak, ter gibi dışarı atmak, ifraz etmek; [göz] yaş dökmek; (*bşi*) dışarı akıtmak, dökmek;

نَضَّاحَة püskürgeç, pulverizatör;

مِنضَح duş;

مِنضَحَة [ucunda süzgeç gibi olan akcam ile suyu dağıtarak veren] duş veya kova;

نضد *i* (نَضْد) (*bşi*) dizmek; istif etmek, düzenlemek, tanzim etmek; نَضَّد ⇑; (*bşi*, *metni*) dizmek, dizgiye geçmek MATB.;

نَضَد ç. أَنْضَاد karyola; dizi, saf, sıra, küme;

نُضُد masalar;

نَضِيد istif edilmiş, üstüste yığılmış, dizi dizi, tanzim edilmiş, düzenli;

نَضِيدَة ç. نَضَائِد yastık;

مِنضَدَة ç. مَنَاضِد ,-آت masa; [üzerinde çalışılan] sıra; karyola; sehpa;

تَنضِيد dizgi MATB.;

مُنَضِّد ç. ـون dizgici MATB.;

kurtulmak, (من ...*i*) üzerinden atmak; (من*den*) çekilmek, ayrılmak, (من ...*i*) bırakmak; (من ...*den*) temize çıkmak, beraat etmek; تَنَصَّلَ من التَّبِعَة veya تَـنَصَّلَ من الْمَسْؤُولِيَّة sorumluluğu atmak, mesuliyetten kurtulmak;

نَصْل [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَنْصُل , نِصَال , نُصُول temren;

نَاصِل [yere] düşen; soluk, uçuk [renk];

نُصْمَة kabartma resim, ikon(a); put;

نَاصِيَة ç. نَوَاصٍ perçem; alın; [cadde için] köşebaşı; امْتَلَكَ (مَلَكَ) نَاصِيَتَهُ *bşe* hakim olabilmek, *bşi* kontrolü altına almak; أَخَذَ بِنَاصِيَتِه bir şeyi sıkıca kavramak/ tutmak; كُلّ الآمَال مَعْقُودَة بِنَاصِيَتِه bütün umutlar ona bağlı;

نضّ *i* (نَضِيض , نَضّ) sızmak, süzülerek akmak, damla damla akmak; نَضْنَضَ (*bşi*) hareket ettirmek, sallamak;

نَضّ peşin, nakit, sikke, madeni para; نَضًّا peşin/ nakit olarak;

مَال نَاضّ peşin;

نضب *u* (نُضُوب) [kuyu suyu vb.] çekilmek; kurumak; azalmak; ölmek; ¶ لا يَنْضُبُ bitmez, tükenmez; أَنْضَبَ (*bşi*, *suyu*, *kuyuyu*) kurutmak, bitirmek;

نَاضِب ç. نُضَّب kuru, kurumuş [kuyu vb.]; kurak, çorak;

نضج *a* (نَضْج) olgunlaşmak, ermek [yine fikir, kişilik MEC.] vb., yenecek kıvama gelmek, olmak; [et] pişmek; [sivilce, yara vb.] iyice şişmek, patlayacak konuma gelmek; أَنْضَجَ (*bşi*) olgunlaştırmak, olgun hale getirmek;

(نضو) نضا u (نَضْو) (*elbiseyi*) çıkarmak; (عن b-nin) elbisesini çıkarmak; نضى عن نفسه soyunmak; _ (نُضُوّ, نَضْو) azalmak; [renk] solmak; نَضَّى (*elbiseyi*) çıkarmak, (عن b-i) soymak, elbisesini çıkarmak; أنضى (*bineği*) yormak, bitkin düşürmek; (*hayvanı*) zayıflatmak; انتضى (*kılıcını*) [kınından] çekmek;

نِضْو ç. أنْضاء [üstten çıkarılmış] elbise;

نِضْو ç. أنْضاء zayıf, arık;

نطّ u (نَطّ) sıçramak, zıplamak; sekmek;

نطّ sıçrama ¶ نطّ الحَبْل ip atlama [oyun]; نطّ طُولي uzun atlama;

نطّة sıçrayış, sekiş;

نطّاط zıp zıp zıplayan, sıçrayan; bir çekirge türü; boş boğaz, zevzek;

نطح a (نَطْح) süsmek, tos vurmak; ناطح (*bşe*) bindirmek [toslamak]; (*bşe*) dokunmak; انتطح ve تناطح bb ile toslaşmak, bbe tos vurmak; birbirine diklenmek [horozlanmak];

نطح süsme, tos vurma;

نطحة tos;

نطّاح çok tos vuran;

نطيح süsülmüş, tos vurulmuş;

مُناطحة boğa güreşi;

نَواطِح السُّحُب ç ناطِحة السَّحاب : ناطح gökdelen;

نطر u (نَطْر, نِطارة) (*bşi, ekini*) beklemek, kollamak, gözetmek;

نَطْر bekleme, kollama, gözetme;

نِطارة ⇑;

نُطّار bostan korkuluğu;

مُنَضَّد dizili, dizi dizi [özl. dişler];

نضر u ve نضر a, نضر u (نَضارة, نُضُور, نَضْرة) güzel görünmek, taze olmak; parıl parıl olmak, parıldamak; نضّر (*bşi*) parlatmak; تنضّر parlak ve güzel olmak;

نضر parlak ve güzel;

نَضْرة tazelik, körpelik; parıltı; güzellik; servet, zenginlik; dinçlik;

نُضار altın;

نَضارة tazelik, körpelik, gençlik; letafet, zerafet; dinçlik,

نَضير güzel ve parlak; altın;

ناضر güzel ve parlak;

نضف a (نَضْفاً) (*bşi*) sonuna kadar içmek;

نَضَف keklik otu, yer fesleğeni BOT. Origanum vulgare;

نضف pis, kirli;

نضيف ⇑;

نضل u (نَضْل) (*b-i*) yenmek altetmek; (*b-e*) galip getlmek; ناضل (*b-i*) yenmeye çalışmak, (*b-ile*) mücadele etmek; (عن *b-i*) savunmak, müdafaa etmek; تناضل (*b-ile*) mücadele etmek, çekişmek, rekabet etmek;

نضال mücadele, çekişme, rekabet; dövüş, kavga; savunma, müdafaa [savaşı]

نضال = مُناضَلة ;

نضالي çekişmeli, mücadeleci; hırçın, kavgacı;

مُناضِل mücadele eden; savaşan, dövüşen; müdafa eden, savunan;

نَضْناض tehdit eder şekilde dilini çıkaran [yılan];

أنطَقَ (b-i) konuşturmak; تنطَّقَ beline kuşak sarmak/ dolamak; çevresi kuşatılmak, çevresi sarılmak; استنطَقَ (b-i) sorgulamak, sorguya çekmek, (b-nin) ifadesini almak; (b-den) konuşmasını/ cevabını beklemek/ istemek;

نُطق açık, net [telaffuz ve anlam olarak] konuşma; telaffuz; söyleyiş, söyleniş; emir, buyruk ¶ صَدَرَ النُّطق السَّامي ب ... ...olması, yapılması, Haşmetli, Majesteleri tarafından emredildi; نُطق بالحُكْم yargı, hüküm ifadesi; فاقد النُّطق dilsiz, konuşma özürlü;

نُطْقي telaffuz ile ilgili;

نطَاق ç. نُطْق kuşak; kemer; halka, halka şeklinde saran, kuşatan şey; sınır, had, limit; alan, saha, kapsam, genişlik; kordon, kuşatma ¶ نطَاق الحصَار abluka, kuşatma; في نطَاق هَذَا المَـوْضُوع bu konu çerçevesinde; واسِع النِّطَاق kapsamlı, geniş, etraflı; geniş çapta,

منطق konuşma [yeteneği]; söyleyiş, telaffuz; diksiyon; mantık; لَيْسَ من المَنطق انْ ... ...yapması/ olması makul/ mantıki değildir; علم المَنْطق mantık bilimi;

منطقي mantıki; mantık ve münazaraya ait; (ç. مَناطقة) mantıkçı, mantık bilgini;

منطق ç. مَناطق kuşak, kemer;

منطقة ç. مَناطق kuşak, kemer; bölge, mıntıka; civar, havali, yöre, kesim; mıntıka ASK; ¶ منطَقَة الإحْتِلاَل işgal bölgesi; المنطَقَة الحَارَّة tropikal bölge; منطَقَة البَترول petrol alanları; منطَقَـة البُرُوج burçlar kuşağı, zodyak; منطقة الحَـرْب ; مَـمنُوعَـة (حَـرَام) yasak bölge;

ناطِر ç. نَوَاطِر , نَطَرَة , نُطَرَاء , نُطَّار korucu; gemilerde direk üstündeki gözcü;

ناطُور ç. نَوَاطِير korucu; gemilerdeki direk üstündeki gözcü;

ناطُورَة bir genç kıza refakat eden yaşlı kadın, şaparon SUR.;

نَطْرُون natron [özl. MıS.'da elde edilen];

نطس ⇐ تَنطَّس (عن bşi) iyice/ dikkatle incelemek, tahkik/ tetkik etmek; (ب ...de) maharet/ ustalık götermek;

نَطس bilgili, tecrübeli; mahir, usta;

نِطَاسي ⇑; (ç. نُطْس) deneyimli, bilgili fizikçi;

نطع [edil.] rengi değişmek;

تنطَّعَ müşkülpesent, güç beğenir olmak, güç beğenmek, kolay beğenmemek; dikkafalı/ inatçı olmak;

نطع ç. أنْطَاع , نُطُوع masa üzerine serilen/ ya da oyun tahtası olarak kullanılan [eskiden, infaz öncesinde, mahkumun altına serilen] deri sergi;

نطع , نطَع ç. نُطُوع damak; الحُرُوف النّطعيَّة damak harfleri

نَطَفَ u, i (نطَافَـة ,نَطَفَـان ,تَنْطَاف ,نَطْف) damla damla akmak, süzülmek;

نُطْفَة ç. نُطَف damla; meni;

نَطَقَ u (مَنـطِق ,نُطُوق ,نُطْق) açık/ net bir şekilde [telaffuz ve anlam olarak] konuşmak; (ب bşi) söylemek, demek; (ب bşi) telaffuz etmek; نَطَّقَ (b-i) konuşturmak; (b-e) kuşak bağlamak (b-nin) beline kuşak sarmak;

savaş bölgesi; مَنْطَقَة حُرَّة serbest bölge; مَنْطَقَة الضَّرْب sanayi bölgesi; مَنْطَقَة صِنَاعِيَّة çarpışma bölgesi; مَنْطَقَة كُرَوِيَّة küresel bölge; الْمَنْطَقَتَان المُعْتَدِلاَن Ilıman Bölgeler [dönenceler ve kutuplar arasında kalan iki bölge]; مَنْطَقَة مُجَرَّدَة من التَّجْهِيزَات الحَرْبِيَّة silahlardan arındırılmış bölge; مَنْطَقَة النُّفُوذ etki alanı;

مَنطِقِي bölgesel;

مِنطِيق beliğ/ güzel konuşan;

اِسْتِنْطَاق cevaplamasını isteme; sorgulama, sorguya çekme, ifadesini alma;

نَاطِق konuşan, söyleyen; konuşabilen, konuşma yetisine/ melekesine sahip; beliğ/ güzel konuşan; ses çıkaran sesli, açık, net, anlaşılır; makul, akla yatan; konuşmacı, hatip; sözcü; ¶ النَّاطِقُونَ بالضَّاد [lafzen: "ض" ile konuşanlar] Arapça konuşanlar, Araplar; دَلِيل نَاطِق apaçık, ayan beyan delil; شَرِيط النَّاطِق sesli sinema filmi; جَرِيدَة نَاطِقَة aktüalite [filmi]; لَيسَ عِنْدَهُ نَاطِق و لا صَامِتٌ ne hayvanı, ne de malı var, çok fakir; نَاطِق ...بِاسْم... ...sözcüsü;

مَنْطُوق söylenilen, ifade edilen, telaffuz edilen; ifade, ibare; metin; بِالمَنْطُوق metne göre; açık/ net bir şeklide, kesin olarak; مَنْطُوق الحُكْم [yargı] karar HUK.; مَنْطُوق العَقْد sözleşme metni; مَنْطُوق القَانُون kanun metni; مَنْطُوق الكَلِمَة kelimenin sözlük anlamı;

مُسْتَنْطِق sorgu hakimi; sorgulayan;

نَطَل *u* (نَطْل) (*bşi*) sıkıp suyunu çıkarmak; (*bşe*) pansuman yapmak;

نَطُول sıcak kompres; pansuman;

نَطْنَط sekmek, sekerek gitmek;

نَظَر *u* (مَنْظَر ,نَظَر) (*bşe*, *b-e* ya da الى ...*e*) bakmak, bakışlarını çevirmek, yöneltmek; (*bşi* ya da في *bşi*) düşünmek, tasarlamak, aklından geçirmek; dikkatini (الى ...*e*) çevirmek/ vermek; (في *mahkemeye, davaya, duruşmaya*) bakmak; (بين ...*ler arasında*) hakemlik etmek; (ل *b-e*) bakmak, (ل *b-i*) gözetmek, bakımı ile ilgilenmek; ¶ نَظَرَ اليه شَزْرًا *b-e* şüphe ile bakmak; نَظَرَ (في) القَضِيَّة davaya bakmak HUK.; نَظَرَ في طَلَب فُلان *b-nin* başvurusu, talebi ile ilgilenmek, işleme sokmak; نَظَرَ من فُرْجَة المِفْتَاح (من فُوهَة المِفْتَاح) anahtar deliğinden bakmak; اُنْظُر بَعْدَهُ aşağıya bakınız!; اُنْظُر ظَهْرَهُ arkaya bak(ınız)! lütfen arkasını çevirin! [uyarı notu]; نَاظَر (بين ...*in arasında*) benzerlikler, paralellikler kurmak, karşılaştırma yapmak; اَنْظَر (*b-e*, *bşe*) denk olmak; (*b-i*, *bşi*, ب ...*e*) denk görmek, benzetmek (*b-i*, *bşi*, ب *ile*) aynı görmek, aynı mesabeye koymak; (*b-ile*) rekabet etmek, rakip olmak; (*b-ile*, ب *bşi*) tartışmak, (*b-ile* ب ...*hakkında*) münakaşa etmek, (*b-e*, ب ...*ile ilgili olarak*) itirazda bulunmak; (*bşi*) teftiş/ kontrol etmek; تَنَظَّر (*b-nin* veya ل *b-nin borcunu*) ertelemek, geciktirmek; (*b-e*) süre tanımak; تَنَاظَر (*b-i*, *bşi*) seyretmek, gözlemek, incelemek, tetkik etmek; uygun zamanı beklemek; اِنْتَظَر karşı karşıya olmak; simetrik olmak MAT; münakaşa etmek, tartışmak;

(على *bşi*) tartışmak, tartışma konusu yapmak; (على *bş hiçin*) rekabet halinde olmak; اِنْتَظَرَ . . الشَّيْءَ الكَبِيرَ مِن (...*i*) beklemek; (*birbirini*) seyretmek; uygun zamanı beklemek; اِنْتَظَرَ مِن وَرَائه كُلَّ خَيرٍ ...*den* çok beklentisi bulunmak; اِسْتَنْظَرَ beklemek; sabretmek; mühlet/ süre istemek; (*b-den*) beklemesini istemek;

نَظَر ç. اَنْظَار bakış; manzra, görünüş, görüntü, görünüm; anlayış, idrak; (في ...*i*) inceleme, tetkik, tahkik; düşünme, tasarlama; nazariye, teori; (, في *konuyu, mevzuyu*) ele alma; (في *davaya*) bakma; teftiş, kontrol; yetki, salahiyet; dikkat, özen, ihtimam, bakım ¶ ... (ل) نَظَرًا الى ...i de göz önüne alarak, ...e bakarak, ...sebebiyle, ...yüzünden; ... بِالنَّظَرِ ل ;⇑ ... بِصَرْفِ النَّظَرِ عن veya ... بِقَطْعِ النَّظَرِ عن ...e itibar etmeden/ etmeksizin, ...i göz önüne almadan/ almaksızın; تَحْتَ النَّظَرِ incelenmekte, üstünde durulmakta; ... دُونَ نَظَرٍ الى ...i göz önüne almaksızın, ...e itibar etmeksizin; في نَظَرِي bence, bana sorarsanız, benim düşünceme göre; ... لِلنَّظَرِ في ...in incelenmesi/ tetkiki için, ...i incelemek amacıyla; النَّظَرُ في الحَيَاة dünya görüşü; اِعَادَةُ النَّظَرِ tekrar gözden geçirme, yeniden inceleme/ ele alma; اَهْلُ النَّظَرِ kuramsal düşünürler, teorik/ nazari düşünce sahipleri; teorisyenler, nazariyeciler; بَعِيدُ النَّظَرِ veya طَوِيلُ النَّظَرِ fera-set sahibi, uzağı gören, ileri görüşlü; قِصَرُ النَّظَرِ ileriyi görememe ≈ dar görüşlülük; قَصِيرُ النَّظَرِ ilerisini göremeyen ≈ dar görüşlü; الْمَحْكَمَةُ ذَاتُ النَّظَرِ yetkili mahkeme; مَسْأَلَة فيها نَظَر çözümlenmemiş, üzerinde düşünülmesi gereken mesele; مَنْ لَه نَظَر önemli, kişi; yetkili ya da söz sahibi kişi; اَدَارَ نَظَرَهُ في ...i gözü ile süzmek; رَاجَعَ ... (تَابَعَ) بِالنَّظَرِ ل ...in sorumluluğu altında olmak, ...in yetki alanına girmek; سَارَقَ اِسْتَرَقَ النَّظَرَ اليه ya da النَّظَرَ اليْه *b-e* gizlice [çaktırmadan] bakmak; في هَذَا الاَمْرِ نَظَر bu konunun dikkatle incelenmesi gerekir; قَطَعَ ... النَّظَرَ عن ...*i* hesaba katmamak, göz önüne almamak; هُوَ تَحْتَ نَظَرِ فلان o falanın korunması altındadır, falanın himayesindedir;

نِظْر benzer; denk ¶ عَدِيمُ النِّظْرِ benzersiz, eşsiz, yegane, biricik;

نَظْرَة ç. نَظَرَات bakış; görünüm, görünüş; (الى *bşi*) gözden geçirme; ç. نَظَرَات düşünceler;

نَظِرَة tehir, ertelenme;

نَظَرِي bakış ile ilgili, görüntü ile ilgili; teorik, nazari, kuramsal; tahmine dayalı;

نَظَرِيَّة kuram, nazariye, teori; tefekkür, derin düşünme;

نَظِير ç. نُظَرَاء müe. ç. نَظَائِر benzer, karşılaştırılabilir, denk; karşısında olan, paralelinde olan; [mud.kul.] ...*de* olduğu gibi, ...ile aynı şekilde; nüsha, kopya; ¶ ... نَظِيرَ [meb. mud. kul.] ...in yerine, ...e mukabil, ...e karşılık örn: نَظِيرَ دَفْعِ خَمْسِينَ مِليمًا 50 milim ödeyerek, 50 milime karşılık; نُظَرَاؤُهُ emsali, onun gibi insanlar; نَظِيرُ السَّمْتِ veya النَّظِير en aşağı

اِنْتِظَار bekleme; umma, beklenti içinde olma; على غَير اِنْتِظَار beklenmedik bir şekilde/ zamanda;

نَاظِر ç. نُظَّار bakan, gözleyen, gözcü; denetleyen, teftiş/ kontrol eden; müfettiş; yönetici, idareci, müdür; nazır, bakan ESK.; korucu; ¶ نَاظِر الوَقْف vakıf müdürü;

نَاظِرَة [kadın] yönetici, idareci, müdire;

نَاظِر ve نَاظِرَة ç. نَوَاظِر göz; bakış ¶ بَيْنَ نَاظِرِيه gözünün önünde;

مَنْظُور bakılan, görülen; [olması, gelmesi] beklenilen, tahmin edilebilen; kontrol edilen, denetlenen; nazar değmiş olan; ... أمَامَ ...de] incelenmekte/ görüşülmekte olan [dava vb.]; ¶ مَنْظُور عليه korunan, himaye edilen, vesayet altında olan; غَيْر مَنْظُور görünmez; beklenmeyen, daha önceden tahmin edilmeyen; دَعْوَى مَنْظُورَة görüşülmekte olan dava; أدَوَات مَنْظُورَة görsel eğitim araçları; الشَّخْص المَنْظُور في أمْرِه durumu incelenmekte/ görüşülmekte olan kişi;

مُنَاظِر benzer, denk; rakip, karşı taraf [özl. tartışmada]; konuşmacı [tartışmada];

نَظُفَ *u* (نَظَافَة) temiz olmak; نَظَّفَ (*bşi*) temizlemek; تَنَظَّفَ temizlenmek;

نَظَافَة temizlik;

نَظِيف ç. نِظَاف , نُظَفَاء temiz; ¶ نَظِيف اليَدَين namuslu, ifetli; نَظِيف السَّرَاوِيل dürüst, namuslu, harama el sürmez, haram lokma yemez; نَظِيف الأَخْلَاق terbiyeli, sebepli;

أنْظَف daha temiz;

nokta ASTR.; مُنْقَطِع النَّظِير ve مَقْطُوع النَّظِير eşsiz, emsalsiz, karşılaştırılmaz; لَيْسَ له نَظِير benzersiz, eşsiz, emsalsiz;

نَظِيرَة baş kısım, en üst mevki; في ... نَظِيرَة [mud. kul.] ...in başında;

نَظَّار keskin gözlü; (ç. نَظَّارَة) [oyunu, temsili] seyirci;

نَظَّارَة ç. -آت teleskop; dürbün; gözlük; ¶ (وَاحِدَة) نَظَّارَة فَرْدِيَّة monokl; نَظَّارَة معظَّمَة büyüteç; نَظَّارَة طِبِّيَّة dürbün; نَظَّارَة المَيْدَان numaralı gözlük;

نَظَّارَاتِي görme bozukluğunu ölçen, gözlükçü; gözlükçü;

نِظَارَة teftiş, kontrol, yönetme; bakanlık ESK.;

نَاظُور dürbün;

مَنْظَر ç. مَنَاظِر görünüş; görünüm, manzara; perspektif; bakılan şey; sahne [oyuna ait]; sahne dekoru; bir yere hakim konum; nöbetçi kulesi; ¶ مَنْظَر عَام genel görünüm, umumi manzara; مَنَاظِر طَبِيعِيَّة tabiat manzaraları;

مَنْظَرَة ç. مَنَاظِر hakim yer, tepe, yükselti; manzara, görüntü; gözcü/ nöbetçi/ bekçi kulesi; misafir odası;

مِنْظَر gözlük YEN.; teleskop;

مِنْظَار ç. مَنَاظِير teleskop; büyüteç; [metal] ayna, spekülom; ¶ مِنْظَار مُعَظِّم büyüteç; مِنْظَار أسْوَد olaylara kötümser yaklaşım;

مُنَاظَرَة çekişme, rekabet; tartışma, münakaşa [münazara]; teftiş, kontrol;

تَنَاظُر ağız dalaşı; simetri MAT.;

yasaları kanunu; نظَام نيَابِي parlementer rejim;

نظَامي düzenli, kurallı, düzene uygun, nizami; sistematik, sistemli, bir düzen dahilinde işleyen; düzenli [ordu, birlik];

تنظِيم düzenleme, düzene koyma, tanzim etme; yeniden düzenleme, ıslah etme, reform; ayarlama; organize olma; manevra, taktik; yol yapımı MIS. ¶ تَنْظِيم الْمُرُور trafik düzenlemesi; اعادَة التَّنظِيم tekrar düzenleme;

انتظَام düzen, intizam; sistemlilik, bir sistem dahilinde hareket etme ¶ بانْتظَام düzenli bir şekilde; في انْتظَام düzenli, düzen içinde; sistemli bir şekilde;

نَاظِم düzenleyen, tertip eden; ayarlayan; organize eden; [şiir, beste, yazan]; derleyen; (ç. نَوَاظِم) su seddi, bent IR.;

مَنظُوم düzenli, tertipli; nazım şeklinde, manzum, şiirsel; [vezne göre yazılmış] şiir; [çoğ.] ـآت- manzum eserler, [ölçülü, vezne göre yazılmış] şiirler;

مَنْظُومَة ç. ـآت didaktik/ öğretici şiir; sıra, dizi;

مُنَظِّم düzenleyen, tertip eden; organize eden, organizatör;

مُنَظَّم düzenli, tertipli, muntazam; sistemli, bir düzene göre derlenmiş; جَيش مُنَظَّم düzenli ordu; غَير مُنَظَّم düzensiz; sistemsiz;

مُنَظَّمَة ç. ـآت- kuruluş, organizasyon örgüt ¶ مُنَظَّمَة التَّغْذِيَة و الزِّرَاعَة للأُمَم الْمُتَّحِدَة Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü, F.A.O.; مُنَظَّمَة التَّحْرِير الفلسْطِينِيَّة Filistin Kurtuluş ör-

تَنْظِيف الأظْفَار ¶ temizleme ـآت- .ç تَنْظِيف manikür;

نَظَم i (نِظَام, نَظْم) ve نَظَّم (inci) dizmek; (bşi) düzenlemek, düzene koymak, tanzim etmek; (bşi) sınıflamak, tasnif etmek; (bşi)ayarlamak; (bşi) hazırlamak; (bşi) doğrultmak, düzeltmek; (bşi) organize etmek; (bşi) sahneye koymak; (şiir, vb.) yazmak; derlemek; تَنَظَّم ve تَنَاظَم dizilmek; düzenlenmek, düzene girmek, tanzim edilmek; انْتَظَم ⥣; tasnif edilmek, sınıflara/ gruplara ayrılmak; (في ...e) üye olmak katılmak, girmek; [his, titreme, ürperti vb.], (b-nin azalarını kaplamak, her tarafını sarmak, (...e) yayılmak, nüfuz etmek;

نَظْم sıra, tertip; , düzen; dizi; sistem, nizam; organizasyon, kuruluş, örgüt; beyit;

نظَام ç. نُظُم , اَنْظِمَة düzenlilik, tertip, intizam; uygunluk, uyum, düzenli yapı; kuruluş organizasyon; sıra, dizi; metot, yöntem; sistem, nizam; adalet sistemi; ¶ على هذَا النِّظَام bu düzenle; نظَام اَحْوَال الشَّخْصِيَّة özel hukuk, şahsı ilgilendiren kanunlar; نظَام اَساسِي tüzük; anayasa; نظَام اقْتِصَادِي ekonomik sistem; نظَام البَادِيَة ziraat sistemi; النِّظَام البَرْلَمَانِي الدِّيمُوقْرَاطِيَّة demokratik parlementer düzen; نظَام البُولِيس و الإدَارَة polis ve idare teşkilatı, ≈ emniyet teşkilatı; نظَام جَوَازَات السَّفَر pasaport kanunu; نظَام الحَيَاة hayat tarzı; نظَام دَاخِلِي iç tüzük; yönetmelik; النِّظَام الرَّأْسمَالِيَّة kapitalist sistem; النِّظَام العَام kamu düzeni; النِّظَام القَائِم mevcut düzen; نظَام الْمُرُور trafik

gütü; مُنَظَّمَة الصِّحَّة العَالَمِيَّة Dünya Sağlık Örgütü; مُنَظَّمَة الأقْطار المُصَدِّرَة للنَّفْط Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü, OPEC; مُنَظَّمَة الأُمَم المُتَّحدَة للتَّنْمِيَة الصِّنَاعِيَّة Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Örgütü, UNIDO; المُنَظَّمَة الإسْتِشَارِيَّة الحُكُمِيَّة الدُّوَلِيَّة للمَحَلاَت البَحْرِيَّة IMCO, Uluslararası Denizcilik Danışma Örgütü; مُنَظَّمَة الطَّيَران المَدَني الدُّوَلِيَّة ICAD, Uluslararası Sivil Havacılık Örgütü; مُنَظَّمَة العَمَل الدُّوَلِيَّة Uluslararası Çalışma (İşçi) Örgütü, ILO; مُنَظَّمَة الأُمَم المُتَّحِدَة للتَّرْبِيَة و العُلُوم و الثَّقَافَة (اليونسكو) UNESCO, Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü; المُنَظَّمَة العَالَمِيَّة للإرْصاد الجَوِّيَّة Dünya Meteoroloji Örgütü, WMO;

مُنْتَظِم düzenli, bir düzene göre işleyen/hareket eden; tertipli, muntazam; sistematik, sistemli; metotlu, metodik;

نَعَب *a, i* (نَعِيب, نَعْب) [özl. karga] ötmek; çığlık atmak; نَعَب *a* (نَعْب) [deve] hızla gitmek;

نُعَاب [karga] ötüş, ötme sesi;

نَعَّاب [karga] öten, uğursuz, meşum;

نَعَت *a* (نَعْت) (*b-i, bşi*) vasıflamak, nitelemek;

نَعْت nitelik, vasıf, sıfat; _ (نُعُوت) niteleyici, tasvif edici kelime; sıfat; lakap;

نَعْتِي niteleyici, niteleyen, tavsif eden;

مَنْعُوت nitelenen, vasıflanan, mevsuf;

نَعْجَة ç. نَعَجَات , نِعَاج dişi koyun;

نَعَر *a, i* (نَعِير, نُعَار) [hayvan] hırıldamak, hırıltı çıkarmak; böğürmek; [kan] fışkırmak;

نَعْرَة gürültü; böğürme sesi; hırıltı;

نُعَرَة burun; burun delikleri;

نُعَرَة ç. نُعَر ,ـآت atsineği;

نُعَرَة ç. ـآت- kibir, gurur; نعرة اقْليمِيَّة şovenizm, aşırı milliyetçilik;

نَعَّار gürültü çıkaran, bağırıp çağıran, yaygaracı; [saldırı, isyan için] kışkırtan, tahrik eden, provokatör;

نَعِير gürültü; böğürme sesi [özl. öküz];

نَعَّارَة toprak testi [çoğunlukla iki kulplu];

نَاعُور hemofili [yine نُزَاف];

نَاعُورَة ç. نَوَاعِير su dolabı;

نَعَس *u, a* uyuklamak; şekerleme yapmak; [piyasa, alışveriş] durgun olmak, iş yapmamak, kesat gitmek; نَعَّس ve أَنْعَس (*b-i*) uyutmak;

تَنَاعَس uyuyor gibi yapmak; uyuklamak;

نَعْسَة şekerleme, kestirme;

نُعَاس uyuklama; uyuşukluk;

نَعْسَان uyuklayan;

نَاعِس ç. نُعْس ⇑; şekerleme yapan, kestiren;

نَعَش *a* (نَعْش) ve نَعَّش ve أَنْعَش [yere düşmüş olanı ya da kötü duruma düşmüş olanı] kaldırmak; [Allah] (*ölüyü*) canlandırmak, hayata döndürmek; [bahar] (*insanlara*) canlılık getirmek; [eğilmiş bir ağacı] kaldırmak; (*b-i*) fakirlikten kurtarmak; انْتَعَش düştükten sonra kalkmak; hastalıktan kalkmak; canlanmak, dirilmek, hayata dönmek;

نَعْش cenaze teskeresi veya sedye; ¶ بَنَات نَعْش نعش الصُّغْرَى Küçük Ayı ASTR.; بَنَات نَعْش الكُبْرَى Küçük Ayı astro. Büyük Ayı ASTR;

(*b-i*) bolluğa/ müreffeh bir hayata alıştırmak, bolluk içinde yaşatmak; أنعم (*bşi* ya da ب *bşi*) güzel/ hoş/ memnun edici kılmak/ hale getirmek; (على *b-e*, ب *bşi*) ihsan etmek, bahşetmek; (على *b-e*) nimetler vermek, kendini (في ...*e*) hasretmek, adamak; ¶ أنعم الله صباحك hayırlı sabahlar, günaydın; أنعم النظر في... *bşe* dikkatle bakmak, baştan ayağa süzmek iyice incelemek; تنعم bolluk içinde yaşamak, müreffeh bir yaşam sürmek; (ب *bşden*) hoşlanmak, (ب *bşe*) sevinmek;

نعم [övgü, metih fiili, çekimsiz, isim cümlesinin başına gelir] ...ne kadar da güzeldir, mükemmeldir.! iyidir!; نعم الرجل زيد Zeyd ne de iyidir; نعم الشباب شبابهم Gençleri ne kadar da mükemmel! [Gençler karşılaştırılsa, onların gençleri en iyileridir muhakkak!]; انه نعم الخليل o gerçekten iyi bir dosttur; فبها و نعمت böyle olursa ne ala! eğer böyleyse, kabul!; نعم ما فعلت Aferin sana!;

نعم evet!; [fiil cümlesinden önce] doğrusu!; نعم؟ [yükselen bir ses tonu, soru vurgusu ile] ne dediniz? efendim? KNŞ.;

نعم ç. أنعام mal, koyun, deve hayvan [nimet olduğu ve faydalı olduğu için];

نعمة bolluk içindeki, rahat yaşam; refah, bolluk; mutluluk, saadet;

نعمة ç. نعم , أنعم , نعمات , نعمات nimet; insanın hoşuna giden durum, mal, mülk; ihsan, lütuf, iyilik «عندي نعمة لا تنكر»; yararlanılan imkan, nimet ¶ بنعمة الله Allah'ın

نعشة : نعشة الموت öfori, aşırı zindelik;

انعاش canlandırma, hayata döndürme; canlılık kazandırma; iyileştirme;

انتعاش hayata dönme; eski canlılığına kavuşma, canlanma; yenilenme;

منعش hayat veren, hayata döndüren; iyileştiren;

نعظ *a* (نعظ, نعظ, نعوظ) [erkeklik organı] sertleşmek; أنعظ şehvete gelmek/ kapılmak;

ناعوظ cinsel gücü artırıcı şey, afrodizyak;

نعق *a*, *i* (نعق, نعيق) [karga] ötmek; [koyun] melemek; bağırmak;

ناعق : كل ناعق و ناعر istisnasız herkes, kim varsa;

نعل *a* (نعل) ve نعّل ve انعل (*b-e*) ayakkabı, giydirmek; (*hayvanı*) nallamak; نعل *a* (نعل) ayakkabı giymek; تنعّل = نعل ; انتعل nalın/ terlik vb. giymek; ayakkabı giymek;

نعل ç. نعال , أنعل ayakkabı; nalın, sandalet; nal;

ناعل ayağında ayakkabı olan; pençeli, pençe vurulmuş;

نعم *u*, *a* ve نعم *a* (نعمة, منعم) rahat/ müreffeh bir hayat sürmek, yaşamı olmak; (ب *bşden*) hoşlanmak, memnun olmak, (ب ...*i*) sevmek; ¶ ...نعم بالا ب... *...den* emin olmak, ...e güveni olmak; نعم *a* (نعم) [ince dal, sürgün] yeşil ve taze; yumuşak olmak; ince, toz gibi olmak ya da tozlaşmak, toz halini almak; نعم *u* (نعومة) yumuşak, pürüzsüz olmak; نعّم (*bşi*) yumuşatmak; (*bşi*) toz haline getirmek;

(cc) lütfu keremiyle; وَاسِعُ النِّعْمَةِ hali vakti yerin-de; (نِعْمَتِهِ (نَعِمَهُ وَلِيّ نِعْمَتِه birine iyilikte bulunan;

نُعْمَى mutluluk, saadet;

نَعْمَاء iyilik, ihsan, lütuf; فِي النَّعْمَاءِ و البَأْسَاءِ iyi ve kötü günde/ zamanda;

نُعْمَان kan; شَقَائِقُ النُّعْمَانِ Dağ lalesi, anemon BOT. Anemone;

نَعَام [cin.is.; tek.is. ة] ç. نَعَائِم devekuşu.;

نَعِيم bolluk, refah, rahatlık [özl. Allah'ın bahşettiği]; mutluluk, saadet; Cennet; ¶ نَعِيم الله Allah'ın (cc) lütfu keremi, ihsanı; نَعِيم البَال sakin, huzurlu;

النَّعَائِم Nişancı takımyıldızı ASTR.;

نُعُومَة [hoşa giden]yumuşaklık, incelik; ince toz hali; ¶ مِن (مُنْذُ) نُعُومَة أَظْفَارِه çocukluğundan beri;

أَنْعَم daha yumuşak;

مِنْعَام çok veren, ihsan eden;

مَنَاعِم nimetler, lutfedilen şeyler, iyilikler; bolluk, refah;

تَنْعِيم ⇑ mas.;

إِنْعَام nimet verme; ihsan da bulunma, iyilik yapma; lütuf, ihsan, nimet; ¶ إِنْعَام النَّظَر iyice bakma, gözden geçirme;

نَاعِم yumuşak; pürüzsüz; taze, körpe; toz gibi ¶ نَاعِم الظُّفْر genç; سُكَّر نَاعِم toz şeker;

مُنْعِم nimet veren, lütufta bulunan;

نَعْنَع ve نَعْنَاع nane BOT.;

نَعْنَاعِي naneli; nane gibi [na't];

نَعَى a (نَعْي, نَعَيَان) (b-nin) ölümünü (الى b-e) haber vermek, duyurmak; (على b-nin, topluluğun ayıplarını, ahlaksızlarını) açıklamak, teşhir etmek, sayıp dökmek; (على ...i) yermek; نَعِيَ i feryat figan etmek; (bşe) acımak;

نَعِي b-nin ölümünü haber veren/ duyuran; yerme, ayıplama, ayıbını/ kusurunu söyleme;

نَعِيَة ç. نَعَيَات ölüm haberi, ilanı;

مَنْعَى ve مَنْعَاة ç. مَنَاعٍ ölüm haberi;

نُغْبَة yudum, içim;

نَغْبَة gürültü;

نَغَز a (نَغْز) (b-i, çocuğu) gıdıklamak; (b-e) iğne vb. batırmak; (بَيْنَ ...in arasında) karışıklık çıkarmak;

نَغَش a (نَغْش, نَغَشَان) kıpırdamak, hareket etmek;

نَاغَش (b-ile) şakalaşmak, oynaşmak, (b-e) takılmak KNŞ; تَنَغَّش = نَغَش ;

نَغَشَة ç. نَغَشَات kıpırtı, hareket;

نُغَاش ve نُغَاشِي çok küçük; cüce, bodur;

نَغَاشَة şakalaşma, oynama; zerafet, şıklık; takılma KNŞ;

نَغِص ⇒ نَغَص ve أَنْغَص (على b-nin, bşini, eğlencesini, hayatını, zevkini) zehir etmek, bozmak, çekilmez kılmak; تَنَغَّص [hayat, yaşam] kötüleşmek, çekilmez olmak;

مُنَغِّص rahatsızlık veren, can sıkıcı;

نَغِل a (نَغَل) [yara] iltihaplanmak, azmak; ¶ نَغِل قَلْبُهُ على ... ...e karşı kini olmak;

نَغْل gayrı meşru çocuk; piç;

نُغُولَة gayrı meşruluk [çocuk için]

نَغَم u, i ve نَغِم a (نَغْم) (şarkı vb.) mırıldanmak, terennüm etmek; şarkı söylemek; نَغَّم ve

نَفّاثة ç. -آت düğümlere üfleyen büyücü;

نَفَجَ u (نُفُوج, نَفَجان, نَفْج) [av] ürküp kaçmak; sıçramak; böbürlenmek; تَنَفَّجَ böbürlenmek;

انتفج = نَفَجَ ;

نَفْج böbürlenme;

نَفّاج böbürlenen, gösterişçi; züppe, snop;

نافِجة ç. نَوافِج misk kesesi [hayvanın vücudunda]; misk kokusunun bulunduğu kutu;

نَفَحَ a (نُفاح, نَفَحان, نَفْح) [rayiha, güzel koku] yayılmak, hoş, güzel kokmak; [rüzgar] esmek; (b-i, ب b-e) arzetmek, takdim etmek; (b-e, bş) ikram etmek; نافَحَ (من bşi) savunmak, müdafa etmek;

نَفْحة ç. نَفَحات hafif rüzgar, esinti; soluk; nefes; rayiha, güzel/ hoş koku [yayılan]; hediye, sunulan/ arzedilen şey;

مِنْفَحة yoğurt [ya da peynir] mayası;

نَفَخَ u (نَفْخ) üflemek, üfürmek, solumak; (bşi veya في bşi) şişirmek; (lastiği, tekerleği balonu vb.i) şişirmek; (bşi, melodiyi في nefesli sazda) çalmak; (bşi, في b-e) ilham etmek, (في b-e) ...ilhamını vermek; (b-nin) gurura kapılmasını/ büyüklenmesini sağlamak [doldurmak, şişirmek] ¶ نَفَخَ في البُوق nefesli saz çalmak, düdüğü öttürmek; نَفَخَ في رُوحه bir şeye hayat vermek/ bahşetmek; نَفَخَ في صُورَته bşi meydana/ ortaya çıkarmak; نَفَخَ في زَمّارة رُوحه b-i çileden çıkarmak, küplere bindirmek; نَفَخَ الشَّمْعَة mumu [üfleyerek] söndürmek; نَفَخَ شِدقَيه böbürlenmek, şişinmek, avurtlarını şişirmek; انْتَفَخَ şişmek, içi

أَنْعَمَ = نعم ⇑;

نَغَم ç. أَنْغام mırıltı, mırıldanma; nağme, ezgi, melodi; ton; ses;

نَغْمة ç. نَغَمات ton, perde; ses, terennüm, mırıltı; nağme, melodi, ezgi; şarkı;

تَناغُم [ses vb.] uyum, (h)armoni;

مُتَنَغِّم ahenkli, melodik, hoş [ses];

(نغو) نَغا u (نَغْو), نَغِيَ i (نَغْي) (الى ile) konuşmak; ناغَى (b-nin kulağına) fısıldamak; (b-ile, özl. çocukla) hoşuna gidecek şekilde konuşmak; (b-e) kur yapmak; [kuş] cıvıldamak; [bebek] anlamsız sesler ["agu, bıgı bıgı" gibi] çıkarmak MIS.;

نَفَّ i sümkürmek; burnunu çekmek;

نَفّة tutam [enfiye] TUN.; enfiye TUN;

نَفّاف enfiyeci;

نَفَثَ u, i (نَفْث) (bşi) tükürmek, boğazından/ ağzından çıkarıp atmak, [yılan] (zehirini) boşaltmak; [sigara vb.] (dumanı) dışarı vermek, üfürmek; (bşi) telaffuz etmek, ağzından çıkarmak; (bşi, في ...e, kalbe, ruha) ilham etmek, içine doğmasını sağlamak, esinlemek;

نَفْث boğazdan, ağızdan dışarı atılan şey; tükürük; ¶ نَفْث الشَّيْطان erotik, kösnül şiir [lafzen: Şeytanın tükürüğü];

نَفْثة ç. نَفَثات tükürük; [çoğ.kul.] ithamlar hakaretler; ¶ نَفَثات الأَقْلام edebiyat ürünleri;

نُفاثة tükürük;

نَفّاثة (طائرة) jet uçağı;

نَفّاثي tepkili, jet [na't]; تَيْسِير نَفّاثي jet tepkili sürme, çalıştırma;

hava dolmak; kabarmak; böbürlenmek [şişinmek] ¶ اِنْتَفَخَتْ مَسَاحِرُهُ ve اِنْتَفَخَ سَحْرُهُ göğsü kabarmak [korku veya kibir sebebi ile];

نَفْخ üfürme, üfleme; şişirme;

نَفْخَة üfleme, üfürüş; soluk, nefes; şişme kabarma; kibirlenme, böbürlenme [şişinme]; ¶ نَفْخَة كَذَّابَة (كَاذِبَة) kendini beğenmişlik, boş gurur;

نَفَّاخ midede şişkinlik/ gaz yapan;

نُفَّاخ şişlik [hastalık vb.den];

نُفَّاخَة kabarcık;

مِنْفَخ ç. مَنَافِخ; مِنْفَاخ ç. مَنَافِيخ körük; körük; hava pompası; üfleç; kamışçık;

تَنَفُّخ şişme, kabarma; böbürlenme;

اِنْتِفَاخ şişme işlemi; şişkinlik, kabarıklık; gazlı olma hali, gazlılık TIP;

نَافِخ esen; üfleyen; gaz yapan; gazlı ¶ مَا بِالدَّارِ نَافِخ ضَرْمَة evde ses soluk yok;

مَنْفُوخ şişmiş; kabarık; şişkin; şişko, şişman; kendini beğenmiş, züppe, snop;

مُنْتَفِخ şişmiş; kabarık;

نَفِدَ *a* (نَفَد, نَفَاد) tükenmek, bitmek, kalmamak; başka kalmamak ¶ نَفِدَ لَهُ مَعِين الصَّبْرِ sabrı tükenmek, tahammülü kalmamak; أَنْفَدَ ve اِسْتَنْفَدَ (*bşi*) bitirmek, tüketmek, hiç bırakmamak; (*bşin*) iyice tadını çıkarmak ¶ اِسْتَنْفَدَ كُلَّ وُسْع eline geçen her imkanı kullanmak,

نَفْدَة ç. نَفَدَات [kayıtta, kitapta] madde, girdi, kayda geçilen şey;

نَفَاد bitme, tükenme, kalmama;

النُّفُود Nefud çölü;

نَافِد sabrı tükenmiş;

نَافِدَة boşluk, vakum;

نَفَذَ *u* (نُفُوذ, نَفَاذ) (*bşi* veya من *bşi*) delip geçmek, delmek, (*bşin* ya da ب *bşin içinden*) geçmek; (الى ...*e*) [*bşin* içinden, arasından geçerek] gitmek, varmak; (في ya da من ...*i*) yararak geçmek ASK.; (الى *b-e, b-nin yerine*) ulaşmak, varmak; [kapı, pencere vb.] (الى...*e*) açılmak, geçit vermek; [ev ve müştemilatı vb.] (الى ...*ile*) arasında geçit olmak, bağlantısı bulunmak; uygulanmakta, geçerli, yürürlükte olmak; (في ...*de*) iyi/ usta/ mahir olmak; أَنْفَذَ ve نَفَّذَ (*bşi*) delip geçmek, delmek; (*bşi planı, projesi, düşünceyi, görevi, kararı, programı*) uygulamak, yerine getirmek, yapmak, icra etmek, gerçekleştirmek, başarı ile pratiğe dökmek; (في ...*hakkındaki, bir hükmü kararı*) uygulamak, infaz etmek; (*bşi*, الى *b-e*) göndermek, nakletmek; ¶ نُفِّذَ بِاشْرَاف ... ...in gözetimi ile yerine getirilmek; تَنَفَّذَ uygulanmak, yapılmak, yerine getirilmek vb.

نَفَذ ç. أَنْفَاذ gedik, delik; çıkış, kaçış yeri;

نَفَاذ delip geçme, delme; yapma, ifa etme, gerçekleştirme; infaz; yürürlüktelik; ¶ نَفَاذ الْبَصِيرَة keskin zekalılık, zeyreklik;

نَفَّاذ delip geçen, delen; etkin, yürürlükte olan; geçirgen, nüfuz edilebilir;

نُفُوذ delip geçme, delme; etki; nüfuz, prestij, saygınlık; ¶ نُفُوذ مُطْلَق tam yetki; ذُو نُفُوذ etkili, tesirli; نِطَاق النُّفُوذ etki alanı;

مَنْفَذ ç. مَنَافِذ duvardaki yarık, gedik, hava

deliği; geçit; menfez; çıkış yolu; giriş, giriş yeri; [kanun vb.de] açıklık, boşluk; ¶ مَنْفَذ المَنْفَذ البَحْرِي denize açılan geçit; الْمِيَاه set/ bent kapağı;

تَنْفِيذ uygulama, yapma, ifa etme, yerine getirme, gerçekleştirme, icra etme; hükmün icrası, kararın tenfizi HUK.; ¶ دَخَلَ فِي طَوْر (دَوْر) التَّنْفِيذ yürürlüğe girmek, geçerlilik kazanmak; عَوْن التَّنْفِيذ icra memuru; TUN.; قِسْم التَّنْفِيذ [mahkemede] icra bölmü; أَحْكَام قَابِلَة التَّنْفِيذ icrai kararlar;

تَنْفِيذِي [na't]icra..., yürütme..., uygulama ile ilgili; ¶ لَجْنَة تَنْفِيذِيَّة icra komitesi;

إِنْفَاذ gönderme, yollama, nakletme; yapma, ifa etme, yerine getirme, uygulama;

نَافِذ delip geçen, delen; etkili; yürürlükte, geçerli; أَصْبَحَ نَافِذًا yürürlüğe girmek, geçerlik kazanmak; الحُكْم النَّافِذ فِيه karar infaz edilecektir; نَافِذ الكَلِمَة etkili, güçlü; sözü geçen; نَافِذ المَفْعُول geçerli, yürürlükte;

نَافِذَة ç. نَوَافِذ gedik, hava deliği; pencere; ¶ نَافِذَة الإِطْلَاق [sığınak vb.deki ateş etmek için kullanılan] göz, ızgara;

مُنَفِّذ uygulayan, yapan, ifa eden, icra eden ¶ مُنَفِّذ الوَصِيَّة vasiyeti tenfiz memuru HUK.; عَوْن مُنَفِّذ icra memuru TUN.;

مُتَنَفِّذ etkili, tesirlik;

نَفَرَ u, i (نِفَار, نُفُور) [hayvan] ürküp kaçmak; نَفَرَ i (نَفَر) kaçmak, firar etmek; (من veya عن ...den) sakınmak, kaçınmak; (من ...den) hoşlanmamak, (من ...i) sevmemek; ل veya الى ...için) acele davranmak/ etmek; _ (نُفُور) [göz vb.] şişmek, çıkıntı oluşturmak; نَفَّرَ (bşi) ürkütmek, ürkütüp kaçırmak; (b-i, من ...den) nefret ettirmek, nefret etmesini sağlamak, (b-e, من ...i) iğrenç/ kötü göstermek; نَافَرَ (...den) hoşlanmamak; (bşe) ters düşmek, (...ile) tezat teşkil temek; تَنَافَرَ bbden nefret etmek; uyuşmamak, zıtlaşmak, bbe ters düşmek, muhalif olmak; اِسْتَنْفَرَ ürküp kaçmak; (b-i, على ile, ...e karşı) savaşmaya çağırmak;

نَفَر ç. أَنْفَار grup, topluluk; askeri birlikler, kuvvetler; fert, birey; nefer ASK.; kişi [sayı sıfatı ile beraber kullanılır örn: 3 kişi, 5 kişi];

نَفْرَة hoşlanmama, sevmeme, antipati;

نُفُور kaçma; [hayvan] ürküp kaçma; hoşlanmama, sevmeme;

نَفُور ürkek; çekingen, sıkılgan, utangaç;

نَفِير ç. أَنْفَار , أَنْفِرَة grup, topluluk, cemaat, kalabalık; savaşa gidiş; borazan ¶ نَفِير عَام silahbaşı çağrısı; genel alarm;

نَافُورَة ç. نَوَافِير fıskiye;

نَوْفَرَة ç. نَوَافِير ⇑;

تَنْفِير sevdirmeme, nefret ettirme; uzaklaştırma, iticilik;

تَنَافُر karşılıklı sevgisizlik, iticilik, nefret; anlaşmazlık, uyuşmazlık;

نَافِر ç. نَفْر , نُفَّر ürkek; (من ...den) [hiç] hoşlanmayan, nefret eden; şiş, çıkıntı oluşturmuş çıkık; kabartma; üç boyutlu film;

مُنْفِر ve مُنَفِّر itici, sevimsiz;

نَفُسَ u (نَفَس, نِفَاس, نَفَاسَة) kıymetli/ değerli/

paha biçilmez olmak; نَفِسَ *a* (نَفَس) (ب ...*de*) cimri davranmak, cimrilik etmek; _ (نَفَاسَة) (على *b-nin, bşini*) kıskanmak; نَفِسَ ve نُفِسَ [edil] (نِفَاس) loğusa/ nifas döneminde olmak; نَفَّسَ (*b-i*) rahatlatmak, avutmak, yatıştırmak; (عن *b-nin, b-den, bşi sıkıntısını, kaygısını, üzüntüsünü*) gidermek; (عن *b-nin, gizlediği hislerini, duygularını, korkularını*) açığa çıkarmak, (عن *bşi yapmayı*) bırakmak, kesmek; نُفِّسَ (عن *b-nin*) [üzüntüsü, tasası, vb.i] kalmamak, yatışmak, gitmek; loğusa olmak; نَافَسَ (*b-ile* عن *bşde*) rekabet etmek, yarışmak; (على ...*için*) mücadele etmek, savaşım vermek; تَنَفَّسَ solumak, teneffüs etmek; soluklanmak, [kısa bir süre için] mola vermek; ¶ تَنَفَّسَ الحَسَرَاتِ المُؤْلِمَة [üzüntü ile] içini çekmek, iç geçirmek, çekmek; تَنَفَّسَ الصُّعَدَاء [yorgunluk, ya da üzüntüden] derin derin nefes almak; nefes nefese kalmak; تَنَفَّسَ نَفَسَ الأَخِير ≈ ölüm döşeğinde olmak, son nefesini vermek üzere olmak; تَنَفَّسَ عن الحَيَاة son nefesini vermek; تَنَافَسَ (على *bşde*, في ...*için*) rekabet etmek, yarışmak;

نَفْس müe. ç. أَنْفُس , نُفُوس ruh, can; canlı, beşer [bu anlamda müz.]; öz; istek, iştiha; kendi [dönüşlülük zamiri]; aynı; ¶ بِنَفْسِه kendisi; şahsen, bizzat; نَحْنُ بِنُفُوسِنَا kendimiz; في نَفْسِ الأَمْرِ gerçekte, hakikatte, aslında; gerçekten; ⥣ في نَفْسِ الوَاقِع [filvaki]; عِنْدَ أَنْفُسِهِم onların görüşüne göre, onların nazarında; (بِنَفْسِه) جَاءَنِي هُوَ نَفْسُهُ bizzat o [beni görmeye] bana geldi; جَاءَ من نَفْسِه kendiliğinden/ kendi arzusu ile geldi; ... مَا وَعَدْتُ به فيما بيْني و بيْنَ نَفْسِي kendi kendime söz verdiğim ...; نَفْس الأَمْر meslelenin/ konunun aslı/ özü; نَفْس الشَّيْء bir şeyin kendisi; aynı şey; الثِّقَة ve الإعْتِمَاد على النَّفْس بالنَّفْس özgüven, kendine duyulan güven; لا ... إلاَّ ...] بِشِقِّ الأَنْفُس veya بِشِقِّ النَّفْس den sonra] çok zor bir şekilde, zar zor; صَغِير النَّفْس adi fikirli; عَفِيف النَّفْس diğerkam, özgeci; عِلم النَّفْس ruhbilim, psikoloji; كَبِير مَحَبَّة النَّفْس gururlu, kibirli; النَّفْس kendini beğenmişlik; بَذَلَ النَّفْسَ و النَّفِيس varını yoğunu harcamak, ≈ canı cananı feda etmek; لَيْسَ لَهُ نَفْس canı istemiyor KNŞ;

نَفْسِي ruhi, ruhsal: psikolojik (ç. -ون) psikolog; التَّحْلِيل النَّفْسِي psikanaliz; حَالَة نَفْسِيَّة ruh hali, haleti ruhiye;

نَفْسِيَّة ruhi durum, ruh haleti; zihniyet, düşünme tarzı; psikoloji;

نَفَس ç. أَنْفَاس nefes, soluk [yine sigara vb.için]; yudum, içim; [yazarın] tarz; ¶ حَتَّى النَّفَسِ الأَخِير son nefesine kadar; ذُو نَفَس susuzluğu giderecek kadar; serinlik veren, verici [içecek]; ضِيق النَّفَس nefes darlığı, astım; هُوَ في نَفَس من أُمُورِه canının istediği gibi, nasıl isterse öyle davranır/ davranıyor; انْتَ في نَفَس من امْرِك nasıl istersen öyle yap/ davran!; أَمْسَكَ انْفَاسَهُ nefesini tutmak; فَاضَت أَنْفَاسُهُ ruhunu teslim etmek;

نُفْسَة mühlet, süre;

mış; darmadağınık [saç]; kabarık [tüy vb.];

نفض u (نَفْض) (*bşi*) [tozunu çıkarmak için] silkmek, tozunu silkmek; (*sigaranın*) külünü dökmek; [nöbet] (*b-i*) titretmek; نفض u (نُفُوض) (من ...*den*) kalkmak, (من ...*i, hastalığı*) atlatmak ¶ نَفَضَ عَنْهُ الكَسَلَ veya نفض عنه غُبَارَ الكَسَل üzerindeki miskinliği/ uyuşukluğu atmak; نَفَضَ غُبَارَهُ [lafzen: *bşin* tozunu silkmek] *bşin* sonuna gelmek, bitirmek; نَفَضَ عَنْهُ الهَمَّ üzüntüsünden/ tasasından kurtulmak, açılmak; نَفَضَ يَدَهُ من الأَمْرِ *bşden* kurtulmak, yakasını/ paçasını kurtarmak; نَفَضَ يَدَهُ مِن يَدِ فلان *b-ile* ilişkilerini kesmek/ koparmak; نَفَّضَ (*bşi*) [özl. tozunu] silkmek; أنفض (*stokları, erzakı*) tamamen bitirmek, tüketmek; fakirleşmek, düşkün olmak, varını yoğunu yitirmek; (*b-i*, عن *den*) kurtarmak; (*b-i* عن *den*) çıkarmak, atmak, uzaklaştırmak; انتفض silkelenmek; sarsılmak; (من *den dolayı*) titremek; انْتَفَضَ وَاقِفًا iki ayağının üzerine sıçramak; انْتَفَضَتِ الثَّوْرَةُ [devrim] başlamak;

نَفَض silkildiğinde dökülen şeyler;

نَفَضَة keşif kolu;

نُفضة nöbet, titreme;

نفاض ⇑;

نُفَاضَة silkildiğinde dökülen düşen şeyler;

نَفِيض ç. نَفَائض keşif kolu;

مِنْفَض kalbur, elek; yaba, harman savurma küreği;

مِنْفَضَة ç. مَنَافِض kül tablası; tüy [toz almak için];

نُفَسَاء ç. نَوَافِس loğusa [s. ve is.];

نَفْسَانِي ruhi, ruh ile ilgili; طِبّ نَفْسَانِي psikiyatri; طَبِيب نَفْسَانِي psikiyatrist; عَالِم نَفَسَانِي psikolog;

نَفْسَانِيَّة psikoloji;

نِفَاس doğum, çocuk doğurma; loğusalık, nifas; = مُنَافَسَة;

نَفَاسَة kıymetlilik, değerlilik;

نَفِيس kıymetli, değerli;

نَفِيسَة ç. نَفَائس kıymetli, diğerli şey;

مَنْفَس ç. مَنَافِس hava deliği;

تَنْفِيس açığa çıkarma; mas. ⇑;

مُنَافَسَة ç. -آت rekabet, yarışma; mücadele, çekişme [yine TİC.]; maç, karşılaşma SPO.;

تَنَفُّس solunum, teneffüs;

تَنَفُّسِي solunum..., teneffüs ile ilgili; جهاز تَنَفُّسِي solunum sistemi;

تَنَافُس karşılıklı rekabet, (على için) mücadele, savaşım verme; ¶ تَنَافُس حَيَوِي hayatta kalma savaşı, ≈ ölüm kalım savaşı;

مُنَافِس rakip : karşı taraf;

مُتَنَفَّس havadar; [*bş için*] serbest/ özgür ortam; çıkış, çıkar yol;

نَفَشَ u (نَفْش) (*yünü*) ditmek, atmak; şişmek, kabarmak; [kuş] tüylerini kabartmak; نَفَّشَ (*pamuğu*) taraklamak, taraktan geçirmek; تَنَفَّشَ şişmek, kabarmak; [kuş] tüylerini kabartmak;

نَفَش yün;

نَفَّاش bir cins büyük limon;

مَنْفُوش şişmiş, kabarmış; tüylerini kabart-

انتفاض sarsılma, titreme, silkinme;

انتفاضة titreme; silkinme; hareket, eylem; uyanış; انتفاضة الشعب «, انتفاضات العمال»;

نفط i (نفط) kaynamak; kızmak, sinirlenmek;

نفط a (نفط, نفيط) [ibz. el çalışmadan dolayı, tahriş olup] su toplamak;

نفط neftyağı; petrol;

نفطي neftyağı ile ilgili, neftyağı ile yağlanmış; petrol, petrol ile ilgili [na't]; مصباح نفطي gaz lambası;

نفطة kabarcık, [derideki] su toplanması;

نفطة derisi çabuk tahriş olan; cildi nazik; çabuk kızan, sinirlenen;

منفط tahriş edici, kabarcık oluşturan;

نفع a (نفع) (b-e) yaramak, faydalı olmak, yardımcı etmek; (ل ...e) kâr etmek, yaramak, (ل ...de) iş görmek; ¶ لا ينفع yaramaz, işe yaramayan, iş görmeyen; ع (bşi) kullanıma geçirmek, kullanmaya başlamak; (bşi) kullanmak; انتفع (ب bşden veya من bşden) faydalanmak (ب veya من ...i) kullanmak; (ب veya من bşi) iyi/ elverişli/ avantajlı konuma getirmek; (ب ya da من bşden) kâr/ kazanç elde etmek; تنفع = انتفع ; استنفع = نفّع;

نفع fayda, yarar; kâr, kazanç, menfaat, avantaj; iyilik, yardım;

نفعي bencil, egoist, enani; vurguncu;

نفّاع çok faydalı, yararlı;

نفوع ç. نفّع ü;

منفعة ç. منافع fayda, yarar; avantaj, menfaat, kâr, kazanç; bir hakkın, faydalı bir şeyin ürünü (BL.HUK.); kamu hizmeti; [çoğ.] kamu kuruluşları; intifa hakkı; ¶ منافع عامة (عمومية) kamu hizmetleri; منافع صحية sağlık hizmetleri;

انتفاع kullanım, işletim; yararlanma, intifa hakkı; avantaj, menfaat, kâr, kazanç;

نافع faydalı, yararlı; iş görür, işe yarar; elverişli; sıhhi, sağlığa yararlı;

نافعة bayındırlık işleri; وزير النافعة Bayındırlık bakanı;

منتفع faydalı, yararlı vb. = نافع;

نفق u (نفاق) [mal] iyi sat(ıl)mak, gitmek; [piyasa] iş yapmak, açık olmak [كسد karşıtı]; نفق ve نفق a (نفق) [stoklar, erzaklar, para vb.] bitmek, tükenmek, kalmamak; نفق u (نفوق) [ibz. hayvan] telef olmak, ölmek; نفّق (malın) çok satılmasını sağlamak; نافق ikiyüzlülük yapmak; münafık olmak; ¶ نافق ضميره vicdanının sesini dinlememek; أنفق (parayı, على ...e, için) harcamak, sarfetmek; (bşi) kullanıp/ harcayıp bitirmek, tüketmek; (vakti) geçirmek; (على b-nin) ihtiyaçlarını/ giderlerini/ geçim masraflarını karşılamak; تنفّق b-e bir yalan uydurmak; تنفق بكذبة على ..; (parayı على ...e) harcamak, sarfetmek;

نفق ç. أنفاق tünel; altgeçit;

نفقة ç. -ات, نفاق harcama, gider; geçim masrafı; nafaka (BL.HUK.); yardım, bağış, lütuf; ¶ على نفقته b-nin hesabına; قليل النفقة masrafsız, fazla masrafı olmayan;

نفّاق iyi işleyen/ yürüyen [akarında] iş; [mal

için] piyasası olma, alıcısı bulunma;

منفاق savurgan, müsrif, çarçur eden;

منافقة münafıklık; ikiyüzlülük;

نفاق ⇑; ⇑;

انفاق harcama, safetme;

نافق iyi sat(ıl)an, giden, piyasası olan, alıcısı bulunan [mal]

منافق münafık; ikiyüzlü;

نفل ⇒ تنفّل ve انتفل [istenilen, yapılması zorunlu olandan] fazladan yapmak, nafile olarak yapmak, vermek [özl. ibadet, bağış vb.de];

نفل fazladan yapılan iş; nafile;

نفل ç. نفال , نفول , انفال ganimet; hibe, bağış;

نفل yonca;

نافلة ç. نوافل fazladan yapılan iş/ amel; nafile; ganimet; hibe, bağış; ¶ مِنْ نَافِلَةِ القَوْلِ انّ... hiç kuşku yok ki ..., ...duğunu söylemeye zaten gerek yok.;

نفنف ç. نفانف hava, atmosfer; uçurum, yar;

نفى i (نفي) ve نفا u (نفو) ve (نفي ve نفو) عن (b-i, veya من ...den) atmak, çıkarmak, ihraç etmek, sürmek; (b-i) sürgüne yollamak; (bşi) çürütmek, asılsız olduğunu ispat etmek/ göstermek; (bşi) inkar etmek, kabul etmemek, reddetmek; (bşi) olumsuz kılmak, nefyetmek DİLB.; نافى (b-nin) peşinde olmak, izini sürmek; (bşe) karşı çıkmak; (bşe) zıt olmak, tezat teşkil etmek; تنافى birbiri ile çelişmek, çelişkili olmak, bbi nakzetmek, bbe zıt olmak; (مع ...ile) çelişmek, (مع ...e) aykırı düşmek; انتفى çıkarılmak, atılmak, sürülmek [örn. ülkeden]; [delil vb.] çürütülmek, aksi ispatlanmak; yok olmak, [artık] bulunmamak; استنفى (bşi) [işe yaramaz, faydasız, değersiz veya itibar edilmez, kabul edilmez diye] atmak, çıkarmak;

نفي kovma, çıkışma, ihraç; sürgün; çürütme, aksini ispat etme; yasaklama; olumsuzluk, nefiy DİLB.; شَاهِد النَّفْي savunma şahidi [شَاهِد اثْبَات karşıtı];

نفيّ olumsuz, menfi, negatif;

نفيّ inkar edilen, kabul edilmeyen; ihraç edilen, çıkarılan, terkedilen;

نفاء , نفاة ve نفاوة kıymetsiz ya da faydalı olmadığı için atılan şey; atık, çöp;

نفاية ç. ـات ⇑; ⇑; kalıntı, döküntü, artık;

منفى ç. مناف sürgün yeri; sürgün;

منافاة çelişki, tenakuz, uyuşmazlık;

تناف karşılıklı uyuşmazlık;

انتفاء yokluk, mevcut olmama;

منفيّ reddedilen, kabul edilmeyen; olumsuz, menfi, negatif; tardedilmiş, kovulmuş; sürülmüş, sürgünde olan;

مناف çelişen, tezat teşkil eden;

نقّ i (نقيق) [kurbağa] ötmek, vıraklamak; [tavuk] gıdaklamak; ¶ نَقَّ ضَفَادِعُ بَطْنِه [lafzen: karnındaki kurbağalar vıraklamak] çok acıkmak ≈ karnı zil çalmak;

نقاق ters, aksi, huysuz kişi; tenkitçi, kusur bulan;

نقاقة kurbağa;

نَقِيق vıraklama [kurbağa]; gıdaklama;

1نقبَ u (نَقْب) (bşde) delik açmak, (bşi) delmek; (bşi) kazmak, (bşde) oyuk açmak; (في ülkeyi) katetmek, bir başından diğerine geçip gitmek; (عن bşi) araştırmak; incelemek; نَقِبَ a (نَقَب) delik deşik olmak; نَقَّبَ (عن ...için, örn. petrol için) delmek, kuyu açmak; (عن bşi) araştırmak, incelemek; (في ...i) katetmek, baştan sona geçmek; نَاقَبَ (b-ile) fazilet/ erdem yarışına girmek; تَنَقَّبَ (عن bşi) araştırmak, incelemek; [kadın] yüzünü peçe ile örtmek; delik deşik olmak; انْتَقَبَ yüzünü peçe ile örtmek;

نَقْب delme, kuyu vb. kazma; delik açma; (ç. نِقَاب , أَنْقَاب) delik; gedik; tünel;

نَقَّاب zımba, delgi;

نِقَاب ç. نُقُب , أَنْقِبَة peçe ¶ كَشَفَ النِّقَابَ عن . . . ...i meydana çıkarmak;

نِقَابَة ç. -ات kooperatif; esnaf birliği, lonca, dernek; sendika; oda [birlik]; baro; نقابَة العُمَّال işçi sendikası;

نِقَابِي kooperatif ile ilgili; dayanışmaya dayalı; sendika ile ilgili; sendikacı; sendikalı;

نِقَابِيَّة sendikacılık; sendikalılık;

نَقِيب ç. نُقَبَاء başkan, lider, reis; müdür, şef; birlik başkanı; muşavir; yüzbaşı [deniz; MIS. 1939 ve B.A.E.];

نَقِيبَة ç. نَقَائِب zihin, zeka; karakter, yapı, mizaç;

مَنْقَب ve مَنْقَبَة ve مَنْقِب ç. مَنَاقِب geçit, [dağlar arasında];

مِنْقَب ve مِنْقَبَة delgi, zımba; matkap; neşter;

تَنْقِيب ç. -ات delme, kuyu açma [özl. petrol için]; kazma, kazı yapma; inceleme;

مُنَقِّب araştırmacı;

2النَّقَب Nakab çölü;

نَقَحَ a (نَقْح) (bşi, ağacı) budamak; نَقَّحَ ⇑; (yazıyı) gözden geçirmek, düzeltmeler yapmak; انْتَقَحَ (bşi) kontrol etmek, yeniden gözden geçirmek;

تَنْقِيح gözden geçirme, düzeltme, kontrol; düzenlenme; tashih etme;

نَقَدَ u (نَقْد) (b-e, bş için) peşin ödeme yapmak; (bşi) gagası ile almak; (bşi) yoklamak, incelemek [eleştirici bir göz ile]; (على b-i, bş için, ...den dolayı) eleştirmek, tenkit etmek; نَاقَدَ (b-i) hesap vermeye/ hesaplaşmaya/ çağırmak, eleştirmek «نَاقَدَ الأَطِبَّاءُ زَعِيمَهُم»; أَنْقَدَ (b-e, bşi) peşin olarak vermek/ ödemek; انْتَقَدَ (bşi veya على b-i) eleştirmek, tenkit etmek, eksiğini/ kusurunu sayıp dökmek; ödemeyi peşin almak, peşin ticaret yapmak;

نَقْد eleştiri, tenkit; (ç. نُقُود) peşin, nakit; [çoğ.kul.] madeni paralar; نَقْدًا peşin/ nakit olarak; peşin para ¶ بِالنَّقْدِ peşin/ nakit olarak; peşin para; نَقْد بَنَّاء yapıcı eleştiri; وَرَق النَّقْد kağıt para, banknot; حَافِظَة النُّقُود para çantası;

نَقْدِي paraya ait, parasal, para; metal, madeni paralar ile ilgili, sikkeler ile ilgili; peşin [na't] ¶ تَضَخُّم النَّقْدِي enflasyon; جَزَاء نَقْدِي para cezası;

نَاقَرَ (b-ile) tartışmak, münakaşaya girmek, ağız dalaşı yapmak;

نَقْر oyuk; kovuk; [parmakları] şaklatma;

نَقِر gücenmiş, dargın, kırgın;

نَقْرَة ç. نَقَرَات darbe, çarpma; vuru [davula vb.e]; [telli çalgıya] parmakla vurma;

نُقْرَة ç. نِقَار, نُقَر oyuk; kovuk; göz çukuru;

نِقْرَة ağız dalaşı, münakaşa;

نَقَّار oymacı ¶ نَقَّار الخَشَب ağaçkakan ZOO.;

نَقَّارِيَّة ç. -آت dümbeleği andıran bir çalgı MIS.;

نَقِير hurma çekirdeğinin üzerindeki yarık; hiç bir önem taşımayan/ zerre kadar kıymeti olmayan şey; لا يُجْدي شَرْوَى نَقِير en ufak bir yararı olmaz; لايَمْلِكُ شَرْوَى نَقِير ≈ meteliksiz, elde yok avuçta yok, çok fakir; لا فَتِيل ولا نَقِير hiç bir şey;

نَقَّارَة darbuka;

نَاقُور ç. نَوَاقِير bir nefesli saz;

نَقُّورَة gevezelik, lakırdı MIS.;

مِنْقَار ç. مَنَاقِير gaga; kazma;

مُنَاقَرَة ağız dalaşı, münakaşa;

نَاقِرَة ç. نَوَاقِر ⇑; felaket, afet;

نِقْرِس gut, nıkris TIP.; deneyimli, iyi [doktor];

نِقْرِيس deneyimli, iyi [doktor];

نَقَزَ u, i (نَقْز, نِقَاز, نَقَزَان) sıçramak, hoplamak;

نَقَّزَ (bebeği) hoplatmak [hoppidik yapmak];

نَقْزَة sıçrama, hoplama;

نَاقُوس [kilise] çan; el çanı, zil;

نَقَشَ u (نَقْش) (bşi) rengarenk yapmak, tezyin etmek süslemek; (bşi) kalemle oymak/ yont-

نَقْدِيَّة peşin para;

نَقَّاد [çok] eleştiren, yeren; eleştirmen;

نَقَّادَة kılı kırk yaran, titiz;

مِنْقَد mangal MIS.;

مِنْقَاد ç. مَنَاقِيد gaga;

انْتِقَاد ç. -آت itiraz; eleştiri, yergi; yeniden gözden geçirme, kritiğini yapma;

نَاقِد ç. نَقَدَة, نُقَّاد, -ون eleştiren, yeren;

مُنْتَقِد ⇑;

مُنْتَقَد eleştiriye açık, itiraz edilebilir;

نَقَذَ u (نَقْذ) (b-i, من ...den) kurtarmak; نَقِذَ a (نَقَذ) kurtulmak [canını kurtarmak]; أَنْقَذَ (b-i من ..den) kurtarmak; (bşi) [sıkıntıdan, açmazdan] kurtarmak, mağduriyetini gidermek, çözüm üretmek; اسْتَنْقَذَ = أَنْقَذَ ;

إِنْقَاذ [canını] kurtarma; [sıkıntıyı, çıkmazı] atlatma, kurtarma; kurtarmaya gelen kuvvetler, imdat kuvvetleri;

اسْتِنْقَاذ = إِنْقَاذ ;

مُنْقِذ kurtarıcı, kurtaran;

نَقَرَ u (نَقْر) kazmak; (bşi) oymak, (bşde) oyuk açmak, (في ...i) oymak; [kuş] (taneyi) gaga ile almak, gagalamak; (b-i) ayıplamak, eleştirmek; (على ...e) vurmak, çarpmak; (bşe) [davul çalar gibi] vurmak; parmaklarını şaklatmak; (b-i) gücendirmek, darıltmak, kırmak, (b-e) imalı sözler söylemek, dokundurmak; (عن bşi) incelemek, tetkik etmek; نَقِرَ a (نَقَر) (على ...e) gücenmek, darılmak, kırılmak; نَقَّرَ (bşi) gagalamak; (bşi) gaga ile almak; (عن bşi) incelemek, tetkik etmek;

mak; (*bşi* على ..*e*) nakşetmek, işlemek; نَقَّشَ (*bşi*) nakşetmek, işlemek; kalem ile yontmak; boyamak, tezyin etmek; نَاقَشَ (*b-ile*) tartışmak, müzakere etmek; (*b-ile*) münakaşa etmek, ağız dalaşı yapmak; (*sorunu, meseleyi*) müzakere etmek, tartışmak; (*bşe*) karşı çıkmak, itiraz etmek; (*b-nin*) ifadesini almak, (*b-i*) sorguya çekmek HUK.; تَنَاقَشَ (في *hakkında*) münakaşa etmek; انْتَقَشَ (*dikeni, iğneyi*) çekip çıkarmak;

نَقْش ç. نُقُوش [nakşedilen işlenen] resim, yazı, işleme, şekil;

نَقَّاش nakşeden, işleyen; heykeltraş;

نِقَاشَة nakşetme, işlemecilik sanatı ya da mesleği; heykeltraşlık;

مِنْقَش ç. مَنَاقِش [işlemecilik vb. de kullanılan] kalem;

مِنْقَاش ç. مَنَاقِيش ;

مُنَاقَشَة münakaşa, ağız dalaşı, tartışma, anlaşmazlık; itiraz, karşı çıkma;

نِقَاش münakaşa, anlaşmazlık, tartışma;

مَنْقُوش işlemeli, üzerinde; işlemeleri olan, üzerinde nakış bulunan; kalem ile yontulma, ya da işlenmiş;

مُنَاقِش [tartışmada] taraf, tartışmacı;

نَقَصَ *u* (نُقْصَان, نَقْص) [sayı] azalmak, küçülmek (*miktarı*) (*bşi*) azaltmak, eksiltmek; (*bşi*) kısıtlamak; yetersiz/ az/ eksik/ noksan olmak; (عن ...*e*) yetmemek; نَقَصَهُ الشَّيْءُ *bşi* eksik/ noksan olmak, *bşi* olmamak, bulunmamak, bir şeye ihtiyacı olmak; ¶ ١٣ عَامًا تَنْقُصُ شَهْرًا وَاحِدًا bir ayı hariç onüç yıl, onüç yıldan bir ay eksik süre; نَقَّصَ ve أَنْقَصَ (*bşi*) azaltmak, eksiltmek; (*bşi*) indirmek kısıtlamak; (*bşde*) kesinti yapmak, kesintiye gitmek; نَاقَصَ (*bşi*) ihaleye açmak; تَنَاقَصَ yavaş yavaş/ kademe kademe/ giderek azalmak, eksilmek; انْتَقَصَ azalmak, eksilmek; (*bşi*) azaltmak, eksiltmek; ¶ انْتَقَصَ من قَدْرِهِ (*b-i*) gözden düşürmek; اسْتَنْقَصَ (*bşin*) azalmasını/ eksilmesini istemek; (*bşi*) az/ yetersiz bulmak; (*fiyatı*) indirmeye çalışmak; [indirmek için] pazarlık yapmak; (*bşin*] yokluğunun farkına varmak; (*bşi*) [elden] kaçırmak;

نَقْص azalma, eksilme; kayıp, hasar; (في ...*de*) ihtiyaç, noksan, eksiklik; boşluk, aralık, açıklık; kusur, ayıp; yetersizlik, azlık ¶ نَقْص الْمَوَالِيد doğum oranının düşmesi; مُرَكَّب نَقْص aşağılık duygusu, kompleksi;

نُقْصَان = نَقْص ;

نَقِيصَة ç. نَقَائِص kusur, ayıp; defo;

تَنْقِيص azaltma, eksiltme;

مُنَاقَصَة ç. -آت ihale; ihale kararı;

إِنْقَاص azaltma, eksiltme;

تَنَاقُص [yavaş yavaş, tedrici olarak] azalma;

انْتِقَاص azaltma;

نَاقِص ç. نُقَّص azalan, eksilen; kusur, ayıp; eksik, yetersiz, az; (عن ...*den*) daha az; eksi MAT.; nakıs DİLB.;

مَنْقُوص eksik, noksan; yetersiz, az;

نَقَضَ *u* (نَقْض) (*bşi*) bozmak; (*binayı* vb.i) yık-

mak, harap etmek, yerle bir etmek; (*bşi*) geri almak, yapmaktan vazgeçmek; (*bşi, sözleşmeyi*) çiğnemek (*anlaşmayı*) bozmak, ihlal etmek; çiğnemek (*bşi*) iptal etmek, geçersiz/ hükümsüz olduğunu beyan etmek; (*zannı, şüpheyi*) asılsız çıkarmak, geçersizliğini göstermek; (*hükmü, kararı*) iptal etmek; ¶ نَقْض الوَلاء idareyi/ sultayı tanımamak, idareye, yönetime aykırı davranmak; لا يُنْقَض itiraz kaldırmaz, su götürmez; geri alınmaz, feshedilmez [gayrı kabili rücû']; نَاقَض (*bşe*) zıt/ tezat/ muhalif olmak, tezat teşkil etmek; تَنَقَّض harap olmak, yerle bir olmak, imha olmak; [anlaşma, sözleşme, kural vb.] bozulmak, ihlal edilmek, çiğnenmek; geri alınmak, vazgeçilmek; çökmek, göçmek; giderek hissedilmez./ duyulmaz veya görünmez olmak; تَنَاقَض birbirine zıt olmak, tezat teşkil etmek; çelişkili olmak; انتقض = تَنَقَّض ; (على ...e) başkaldırmak, isyan etmek;

نَقْض harap etme, yıkma; ihlal etme, çiğneme; feshetme, iptal etme, geçersiz kılma; vetosɪʏ.; tezat, zıtlık; ¶ نَقْض الحُكْم kararın/ hükmün feshi/ iptali; نَقْض السَّلام barışın ihlali/ bozulması; مَحْكَمة النَّقْض و الإبرام Temyiz Mahkemesi ᴍɪs.; لاَ يَجُوز نَقْضه geri dönülmez, feshedilmez [gayrı kabili rücu; hüküm, karar]; حَقّ النَّقْض itiraz, kararı bozma, veto hakkı;

أنقاض ("نُقْض"un çoğulu) enkaz, yıkıntı, moloz, «اُسْتُخْرِجَت جُثَثُ الضَحَايَا من تَحْت الأَنْقَاض kaza kurbanlarının cesetleri enkaz altından çıkarıldı.»;

نَقِيض zıt, tezat, karşıt; zıtlık, tezat; على نَقِيض ... [mud. kul.] ...in tersine, aksine, ...in zıttına; على النَّقِيض [zarf] aksine olarak, bilakis; من النَّقِيض ال نَقِيضه bir uçtan diğerine; طَرَفَا النَّقِيض karşılıklı iki uç/ taraf; على طَرَفَي نَقِيض birbirinin zıttına/ tersine;

نَقِيضة ç. نَقَائض hiciv; zıt, tezat, karşıt;

مُنَاقَضة tezat, zıtlık; çelişki, tenakuz; birinin bir şeyi yapma hakkına itiraz;

تَنَاقُض çelişki, tenakuz; zıtlık, tezat;

انتقاض çökme, göçme; [idareye, sultaya] karşı çıkma, aykırı davranma, baş kaldırma, isyan;

مَنْقُوض harap, yerle bir olmuş, enkaz halinde; iptal edilmiş, feshedilen, geçersiz kılınmış; itiraza açık, tartışmalı;

مُنَاقِض zıt, tezat; çelişkili, çelişen, ...i bozar nitelikte; ¶ مُنَاقِض ذَاتَه kendi kendisini nakzeden, kendi içinde çelişkili;

مُتَنَاقِض çelişkili, tenakuz içinde; [çoğ. kul.] مُتَنَاقِضَات çelişkiler;

نقط *u* (نَقْط) (*harfi*) noktalamak, (*harfin*) noktalarını koymak; نَقَّط ⇑; (*bşi*) benek benek/ nokta nokta yapmak; damlamak; (*bşi*) damlatmak; (*bşi* ya da ب *bşi, malı*) hediye olarak (على *b-e*) vermek/ bölüştürmek; (*geline*) düğün hediyesi vermek;

نُقْطة ç. نُقَط , نِقَاط nokta; benek; [harf için] nokta; [noktalama işareti olarak] nokta;

zerre, az miktar; [özl. motor, makina için] parça; konu, mevzu; detay, tafsilat; mahal konum; yer; şube, bölüm; üs, ileri karakol ASK.; düğün hediyesi MIS.; النُّقْطَتَان iki nokta üstüste; ¶ نُقْطَة الإتِّصَال kavşak; نُقْطَة الإرْتِكَاز toplanma yeri ASK.; نُقْطَة اساسِيَّة can alıcı nokta; نُقْطَة الإسْتِفْهَام soru işareti; نُقْطَة الإطْفَاء (المَطَافِئ) itfaiye karakolu; نُقْطَة البُولِيس polis karakolu; نُقْطَة التَّحَوُّل dönüm noktası; نُقْطَة التَّشْحِيم [motorun] yağlanacak bölümleri; نُقْطَة جُمْرُكِيَّة [g] gümrük kapısı; نُقْطَة الحُدُود ileri karakol; نُقْطَة خَرجِيَّة sınır kapısı; نُقْطَة الذَّنَب yer öte, evç ASTR.; نُقْطَة الرَّأس hadit noktası, yörüngenin güneşe en yakın noktası ASTR.; نُقْطَة العَنْبَر ben; نُقْطَة القَتَال العَين korneadaki beyaz leke TIP.; دَاء النُّقْطَة çatışma/ çarpışma yeri; cephe; sara, tutarak, tutarık; فَوْز بِالنُّقَط sayı ile kazanma SPO.; وَضَعَ النُّقَط على الحُرُوف bşi iyice açıklığa kavuşturmak, belirlemek, kesinleştirmek;

نَقُوط düğün hediyesi SUR., MIS.;

نُقَيطَة küçücük nokta;

نَقَّاطَة damlalık [ilaç vb.de kullanılan];

مَنْقُوط noktalı [harf]; benekli, nokta nokta; ¶ فَصْلَة مَنْقُوطَة noktalı virgül;

مُنَقَّط noktalı (harf); benekli, nokta nokta;

نَقَعَ a (نَقْع) (bşi, في ...e, sıvıya, ...in içine) yatırmak; (çay vb.i) demlendirmek; (susuzluğu) bastırmak, yatıştırmak, kesmek; [su, sıvı] (في ...de) birikmek, toplanmak «نَقَعَ السَّمُّ في أنْيَاب الحَيَّة»; «نَقَعَ المَاء في بَطْنِ الوَادِي»,

أنْقَعَ (bşi, في suya, sıvıya) yatırmak, (bşi, في suda, sıvıda) [bir süre] bırakmak; (susuzluğu) yatıştırmak; انْتُقِعَ [لَوْنُه] benzi atmak [edil.];

اسْتَنْقَعَ [sıvı, su; bir yerde] birikmek, toplanmak; [su, bir yerde durarak] pislenmek; [toprak] bataklık olmak;

نَقْع [bşi, suya, sıvıya] yatırma; [çay vb.] demlenme; (ç. أنْقُع) bataklık, batak; (ç. نُقُوع , نِقَاع) [kalkmış] toz;

نُقَاعَة [çay vb.] dem;

نُقَاعِيَّات haşlamlılar ZOO.;

نَقِيع demlenmiş sıvı; kurutulmuş meyvalardan [özl. kuru üzümden] elde edilen içecek, ≈ hoşaf;

نَقُوع kak, kurutulmuş meyva; ¶ رَجُلٌ نَقُوع أذُن safdil kişi;

مَنْقَع ç. مَنَاقِع batak, bataklık; suyun toplandığı, biriktiği yer ¶ مَنْقَع الدَّم infaz yeri;

مَنْقُوع [suya, sıvıya] yatırılmış; demlenmiş;

مُسْتَنْقَع ç. -آت bataklık, batak; ¶ حُمَّى المُسْتَنْقَعَات sıtma;

نَقَفَ u (نَقْف) (bşi, özl. yumurta kabuğunu) kırmak, kırarak açmak; fiske vurmak;

نُقَّف civ civ;

نَقَلَ u (نَقْل) (bşi) aktarmak; (bşi, الى ...e) göndermek, götürmek, (bşin) yerini (الى ...e) almak; (b-i, bşi, من ...den, الى ...e) nakletmek, (b-nin, bşin) yerini (من den, الى ...e) almak; (bşi, الى b-e) yollamak, getirmek; (من ...den) nakletmek, alıntı yapmak; (من bir dilden,

الى *bir başka dile*) çeviri/ tercüme yapmak; (*bşi*, الى *b-e*, عن *den*, *kaynaktan*) [nesilden nesile] devretmek, ulaştırmak; (عن *bir yazardan* veya *edebi eserden*) aktarmada bulunmak; (*kaydı*, *girdiği*) girmek, kayda geçmek [muhasebecilikte]; (hastalığı, الى *...e*) bulaştırmak, yaymak; (*bşi*, özl. *hakkı* الى *b-e*) devretmek; نقّل (*bşi*) [özl. çok miktarda/ sayıdaki şeyleri, ardarda, peşpeşe] göndermek, aktarmak, nakletmek; (*b-e*) imla ettirmek, yazdırmak KNŞ; ¶ نَقَّلَ خُطَاهُ çabuk çabuk, uzun adımlarla yürümek; ناقل (*b-ile*, özl. الحديث) karşılıklı konuşmak; (*bakışlarını*, *b-e*) çevirmek, yöneltmek; (*bşi*, *b-e*) nakletmek, iletmek, aktarmak; (*bşi*,*b-e*) uzatmak, el ile vermek; تنقّل aktarılmak, nakledilmek; nakli çıkmak, atanmak; (*radyo yayını ile*) ilan edilmek, duyurulmak; taşınmak, göç etmek yerini değiştirmek; başka yere konuşlanmak ASK.; oradan oraya gidip durmak; ¶ تَنَقَّلَ فِي مَنَازِلِ البَلاغَة ¶ belagatta usta/ iyi/ ileri olmak; تناقل (*bşi*) nakletmek, aktarmak; (*bşi*) bbe söylemek, aralarında konuşmak; (*bşi*) tebadül etmek; (*hikaye* vb.i) nakletmek, [sonraki nesillere] ulaştırmak, aktarmak; (*bşi*) şifahi olarak, ağızdan yaymak ¶ تَنَاقَلَته تَنَاقَلَتْهُ الأَلْسُن ağızdan ağıza yayılmak; تَنَاقَلَتْهُ الأَيْدِي elden ele geçmek, ellerde gezmek; تَنَاقَلَ الكَلَامَ karşılıklı konuşmak, söyleşmek; تَنَاقَلَتِ الجَرَائِدُ الخَبَرَ gazeteler haberi yayınladı; انتقل nakledilmek, aktarılmak; naklolmak, gönderilmek; [radyo yayını ile] iletilmek; taşınmak, göçmek, başka yere intikal etmek; başka yere konuşlanmak ASK.; (في *..de*, *arasında*) gezinmek; atanmak; [mal] nakliyesi tamamlanmak, teslim edilmek; [hastalık] (الى *...e*) bulaşmak, yayılmak; [söylenti, dedikodu] yayılmak, ağızdan ağıza gezmek; [organ; bitki vb.] (الى *...e*) nakledilmek [زرع' daha yaygın]; seyahat etmek; (الى *...e*) gitmek, (الى *...e doğru*) yol almak; (الى *...e*) yönelmek, ilgilenmeye başlamak (الى *...ile*); [araba] (الى *başka bir caddeye, yola*) dönmek, sapmak; (من *...den*, الى *...e*) devrolmak, el değiştirmek; [elektromanyetik dalgalar, الى ...e; في *...de*) yayılmak; [kıvılcım] çıkmak; (من veya عن *den*) ayrılmak, uzaklaşmak; ¶ انْتَقَلَ به الى ... *bşi*, ...e götürmek, aktarmak; انْتَقَلَ الى رَحْمَة الله Hakk'ın rahmetine kavuşmak, rahmetli olmak; انْتَقَلَ الى جِوَار رَبِّهِ ⇑, Mevlasına kavuşmak;

نقل aktarma, nakletme; taşımacılık; nakil; nakliyat; yer değiştirme; taşınma, göçme; [radyo vb. ile] ilan, duyurma; nüsha, kopya; tercüme; girdi, kayıt [mushasebecilikte]; atama; haber; nakil [رأي karşıtı] ¶ نَقْلاً عن... *...den* nakil ile, ...i kaynak kabul ederek, ...e göre; نَقْل الدِّمَاء ya da نَقْل الدَّم kan nakli; أُجْرَة النَّقْل nakliye ücreti, navlun; مَعَالِيم النَّقْل; سَيَّارَة النَّقْل kamyon, yük arabası; مَعَالِيم النَّقْل transfer ücreti; وَسَائِل النَّقْل nakil vasıtaları;

نَقْلِي [na't] nakle dayanan, naklî, nakli

asıl alan [رأي karşıtı]; aktarma ile ilgili, nakil..., nakliye...; ¶ سَيَّارَة النَّقْلِيَّة nakliye aracı, yük arabası, kamyonet; نَقْلِيَّات nakliye araçları; ¶ نَقْلِيَّات عَسْكَرِيَّة askeri vasıtalar;

نَقَل ç. نُقُول şekerleme, badem şekeri;

نَقَل moloz, yapı döküntüsü;

نُقْلَة göç;

نُقْلَة ç. نُقَل dedikodu; kalıp, model;

نَقَّال portatif, taşınabilir;

نَقَّالَة ç. -آت sedye, teskere; ambülans; nakliye aracı;

نَقِيل geçit, boğaz YEM.;

مَنْقَل ve مَنْقَلَة ç. مَنَاقِل mangal;

مَنْقَلَة mola yeri, istasyon; iletki, minkale;

تَنَقُّل yer değişikliği; seyahat; taşınma, göçme; nakil; gezinme, göç; nakliyat; transfer, geçiş; iletim ELO.; kadro değişikliği;

انْتِقَال yer/ konum değişikliği; naklolma; nakil, transfer; nakliye; (من ...den, الى ...e) geçiş; iletim; bulaşma, sirayet etme; ¶ طَوْر فَتْرَة الإِنْتِقَال الإِنْتِقَال geçiş süresi/ periyodu; ge-çici devre, geçici durum; عِيد انْتِقَال العَذْرَاء 15 Ağustosta kutlanılan Hz. Meryem'in urucu yortusu HRİ.;

انْتِقَالِي : عَهْد انْتِقَالِي geçiş süreci;

نَاقِل ç. -ون , نَقَلَة , نُقَّال aktaran, nakleden; taşıyan, taşıyıcı; mütercim, çevirmen; nüsha çıkaran, kopya alan; iletken; اقِل السُّرْعَة vites;

نَاقِلَة ç. -آت vasıta, nakliye aracı; نَاقِلَة نَاقِلَة الجُنُود asker نَاقِلَة الزَّيت ve البَتْرُول tanker; gemisi; نَاقِلَة الطَّائِرَات uçak gemisi;

نَاقِلِيَّة iletkenlik ELK.;

مَنْقُول aktarılan, nakledilen; iletilen; tercüme [edilmiş]; nüshası çıkarılmış; portatif, taşınabilir; nakil yolu ile gelen, nesilden nesile geçen; (ç. -آت) taşınabilir, aktarılması mümkün; اَموال(اَمْلاَك) مَنْقُولاَت (مَنْقُولَة) menkul mallar; مَنْقُولاَت المَنْزِل ev eşyaları;

مُتَنَقِّل nakledilebilir, aktarılabilir; portatif, taşınabilir; geçici seyyar; göçebe; مُسْتَشْفَى مُتَنَقِّل seyyar hastane;

مُتَنَقِّل seyyar, gezici; hareketli, hareket edebilen; bulaşıcı; عِلَّة مُتَنَقِّلَة bulaşıcı hastalık;

نَقَمَ نَقِمَ i (نَقْم) ve نَقِمَ a (نَقَم) (من b-den) hıncını çıkarmak, intikam almak; (على b-e karşı) kin beslemek/ gütmek; (على b-e, bş sebebiyle) düşman olmak, çok kızgın olmak; (على b-den) nefret etmek; (على b-e karşı, bşi) koz olarak elinde tutmak; انْتَقَم (من den) intikam almak, hıncını çıkarmak; (ل bşin) hıncını çıkarmak, intikamını almak;

نَقْمَة intikam, öç; kin, hınç, garez; cezalandırma, ceza, gazap; misilleme;

نَقِمَة , نِقْمَة ç. نِقَم , نَقِمَات intikam, öç; kin, hınç, garez; ceza; felaket, afet, gazap;

انْتِقَام intikam, öç;

نَاقِم intikamcı, öç alan; kindar; (على ...e) düşman; (على ...e) kızgın;

مُنْتَقِم intikam/ öç alan; kindar; kin güden;

نَقْنَقَ[1] [kurbağa] vıraklamak, [tavuk] gıdaklamak; kemirmek, az az ısırmak;

نَقَانِق[2] koyun etinden küçük sucuk[lar] SUR.;

نَكَبَ _(نُكُوب) [rüzgar] yön değiştirmek; _(نَكْب، نُكُوب) (عن ...den, rotadan, yoldan) sapmak, (عن ...in) dışına çıkmak; نَكَّبَ (bşi, عن ...den) saptırmak, (bşi, عن ...in, yol, rota vb.nin) dışına çıkarmak; (bşi) ıskartaya çıkarmak, atmak; تَنَكَّبَ (bşden veya عن bşden) sapmak, (bşin veya عن bşin) dışına çıkmak; (bşden veya عن bşden) kaçınmak, sakınmak, uzak durmak; (bşi) üstlenmek; ¶ تَنَكَّبَ به عن ... b-i, ...den saptırmak, ayırmak;

نَكْبَة ç. نُكُوب ve نَكْبَة ç. نَكَبَات felaket, afet; sıkıntı, zorluk;

مَنْكِب ç. مَنَاكِب omuz; taraf, yan; yüksek arazi, yayla;

مَنْكُوب kötü talihli, sıkıntılı, çileli; felaketzede;

نَكَتَ u (نَكْت) [düşünürken, parmakla, sopayla] (yeri) çizmek; نَكَّتَ (على b-e) nükteli söz söylemek, latife etmek;

نُكْتَة ç. نُكَت ، نِكَات zerre, nebze, az miktar; latife, nükte; nükteli söz, anekdot; kelime oyunu; kelime oyunu; esprili nokta; ¶ حَاضِر النُكْتَة hazırcevap;

نَكَّات nükteci, nükteli, esprili; komik, güldüren; alaycı [dalgacı] kişi;

تَنْكِيت latife/ nükte yapma; alaycılık;

مُنَكِّت alaycı [dalgacı];

نَكَثَ u, i (نَكْث) (anlaşmayı, kontratı, mukaveleyi) bozmak, iptal etmek; اِنْتَكَثَ [anlaşma, kontrat vb.] bozulmak, iptal olmak;

نَكْث [anlaşma, kontrat vb.i] bozma, iptal;

نَقِهَ a (نُقُوه) ve نَقَهَ a (نَقَه) iyileşmeye yüz tutmak, nekahet dönemine girmek, iyileşmeye başlamak; (من ...den) kurtulmak, (من hastalığı) atlatmak; اِنْتَقَهَ = نَقَهَ ;

نَقَه ve نَقْهَة iyileşme, iyileşmeye yüztutma, nekahet;

نَقَاهَة ⇑;

نَاقِه iyileşmeye yüz tutmuş, nekahet dönemine girmiş;

(نقو ve نقي) نَقِيَ a (نَقَاء ، نُقَاوَة) saf/ katıksız/ arı olmak; نَقَّى (bşi) arıtmak, saflaştırmak, (bşi) [tali, ikincil meselelerden] arıtmak, (bşin) ana hatlarını oluşturmak; (bşi) seçerek almak, toplamak; ayıklamak; اِنْتَقَى (bşi) seçerek almak, toplamak;

نَقَاء saflık, katışıksızlık;

نُقَاوَة saflık, katışıksızlık; ayar [altın vb. için]; seçip alma; seçkin, mümtaz; elit;

نُقَايَة seçkin, mümtaz, güzide; elit;

نَقِيّ ç نِقَاء ، أَنْقِيَاء saf, katışıksız; pak, tertemiz; tali/ ikincil meselelerden arınmış, öz;

تَنْقِيَة arıtım, saflaştırma; ayıklama; sınıflama, tasnif etme;

اِنْتِقَاء seçerek alma, seçme; قُدْرَة على الإِنْتِقَاء [frekans] seçicilik ELO.;

مُنْتَقًى seçilip toplanmış, seçilmiş; ayıklanmış;

نَكَأَ a (نَكْء) (yaranın) kabuğunu iyileşmeden kaldırmak, (yarayı) yolmak;

نَكَبَ u (نَكْب ، نَكَب) [kader] (b-i) sıkıntıya/ zor duruma düşürmek; (b-i) gözden düşürmek;

نَاكِث güvenilmez, sadakatsiz, sadık olmayan/ kalmayan;

نَكَحَ *a, u, i* (نِكَاح) (*kadını*) nikahlamak, (*kadın ile*) evlenmek; اِنْتَكَحَ (*b-ile*) [evlilik yolu ile] akraba olmak; أَنْكَحَ (*b-i, b-ile*) evlendirmek;

نِكَاح nikah, evlenme; nikah akdi; evlilik, evli olma;

مَنَاكِح [çoğ.kul.] kadınlar;

نَكِدَ *a* (نَكَد) çetin/ zor/ zorlu olmak; [hayat, ömür] çileli/ tasalı olmak; نَكَدَ *u* (نَكْد) (*b-e*) az vermek; (*b-e*) sıkıntı vermek/ çektirmek; نَكَّدَ (*b-e*) çektirmek, hayatı çekilmez kılmak; نَاكَدَ (*b-e*) çektirmek, eziyet etmek, eza vermek, cefa çektirmek; تَنَكَّدَ [hayat, ömür] çileli/ çekilmez olmak; (مِن *den*) çok çekmek;

نَكَد ç. أَنْكَاد çile, dert; zorluk, zorluluk; sıkıntı, eza, cefa; tasa, üzüntü ¶ نَكْدُ الطَّالِعِ çileli/ karayazılı olma;

نَكِد ç. أَنْكَاد ,مَنَاكِيد zorlu, çetin; sıkıntılı, dertli, çileli; ters, huysuz, aksi;

أَنْكَد çileli, dertli;

مَنَاكَدَة ç. ـَات rahatsızlık, sıkıntı, eziyet;

مَنْكُود dertli, üzgün; karayazılı, ¶ مَنْكُودُ الحَظِّ ç. مَنَاكِيدُ الحَظِّ kötü talihli, bahtı kara;

نَكِرَ *a* (نَكِير ,نُكُور ,نُكْر ,نَكَر) (*bşi*) bilmemek, (*bşden*) haberdar olmamak; (*bşi*) inkar etmek, kabul etmemek; نَكَّرَ (*...i*) gizlemek, saklamak; (*ismi*) belirsiz/ nekra yapmak DİLB.; نَاكَرَ (*b-i*) beğenmemek, kabul etmemek, tanımamak; أَنْكَرَ (*b-i, bşi*) inkar etmek, yadsımak; (*bşi*) bilmezden gelmek; (على *b-nin, bşini*) reddetmek, kabul etmemek, tanımamak; (على *b-nin, bşini*) beğenmemek, uygun görmemek; (*b-i*, على *bşden dolayı*) yermek, ayıplamak, kınamak (مِن *b-nin, bşini*) eleştirmek; ¶ أَنْكَرْتُ أَنّي أَرَاهُ Onu görmezden geldim; تَنَكَّرَ kılık değiştirmek, fark edilmeyecek şekilde değişmek; (ل *bşe*) uzak/ yabancı olmak; (ل *b-e*) kaba/ ters davranmak; (ل *bşi, hissi, duyguyu*) kabullenmemek; تَنَاكَرَ (*bşi*) bilmemek, (*bşin*) farkında olmamak; (*bşi*) bilmezden gelmek [tecahül]; (*b-i*) reddetmek, tanımamak, birlikte bir şey yapmayı istememek; اِسْتَنْكَرَ (*b-i, bşi*) bilmemek, tanımamak, (*bşin*) farkında olmamak; (*bşin*) farkında olmamak; (*bşi*) kabul etmemek, reddetmek; (*bşi*) hiç sevmemek, iğrenmek;

نُكْر inkar, ret;

نُكُر bilinmeyen, meçhul, belirsiz;

نَكِرَة belirsiz isim, nekra DİLB.; meçhul, kim olduğu bilinmeyen kişi;

نُكْرَان inkar ¶ لَا نُكْرَانَ şüphesiz, su götürmez, tartışılmaz; نُكْرَانُ الجَمِيلِ nankörlük, kıymet bilmeme; نُكْرَانُ الذَّاتِ feragat, özveri;

نَكِير inkar; ret, kabul etmeme; iğrenç, menfur, nefret uyandırıcı, kabul edilemez, Nekir [melek] bkz. مُنْكَر; ¶ شَدَّ عليه نَكِيرَ ≈ *b-i* yerden yere vurmak, amansızca kınamak;

أَنْكَر [müe. نَكْرَاء] kabul edilmez, çok kötü, iğrenç, menfur; ¶ اِبْتِسَامَة نَكْرَاء pis bir şekilde gülme, pis gülüş;

tersi yüzüne veya önü başına getirilmek; öne eğilmek, düşmek; nüksetmek, depreşmek;

نُكْس ve نَكْسَة nüksetme, depreşme; yozlaşma, dejenere olma; çöküş, gerileme;

تَنَكُّس yozlaşma, nesil bozulması BİY.;

اِنْتِكَاس nüksetme, depreşme;

مَنْكُوس ters yüz, alt üst ya da önü arkasına gelmiş, olmuş; nükseden, depreşen;

مُنَكَّس ters yüz olmuş, altı üstüne ya da önü arkasına gelmiş ¶ مُنَكَّس الرَّأس başı öne eğik, başı önüne düşmüş;

مُنْتَكِس nükseden, depreşen;

نَكَش a, i (نَكْش) (*bşi*, özl. *kuyuyu*) arıtmak; (*yeri*) kazıp toprağını çıkarmak; (*bşi*) adamakıllı/ iyice araştırmak; altını üstüne getirmek; (*bşi*) karma karışık/ darma dağın etmek; (*ağaçları*) sallamak;

مِنْكَش ç. مَنَاكِش kazma [alet]; tırmık, tarak;

مِنْكَاش ç. مَنَاكِيش ocak demiri; kazma MIS.;

نَكَص u, i (نُكُوص ,نَكْص ,مَنْكَص) (عن *bşden*) geri çekilmek, dönmek, caymak; ¶ نَكَص على عَقِبَيْه [iyi, doğru, hayırlı şeyi] bırakmak, terketmek; نَكَّص (*b-i*) caydırmak; اِنْتَكَص geri çekilmek, dönmek;

نَكَف u (نَكْف) (*bşi*) durdurmak; (عن *bşi*) küçümsemek; (عن *bşi*) reddetmek; ¶ لا يُنْكَف karşı konulmaz, direnilmez; ölçülemez, ucu bucağı tayin edilemez, büyüklüğü/ sayısı belirlenemez; نَاكَف (*b-i, bş ile*) kızdırmak, canını sıkmak, bozmak; اِسْتَنْكَف gururlu/ kibirli ol-

إنْكَار inkar; reddetme; إنْكَار الذَّات özverililik, özgecilik, diğerkamlık; إنْكَار الجَمِيلَه ...e karşı nankörlük;

إنْكَارِي inkarcı; olumsuz, menfi;

تَنَكَّر [kıyafet değiştirerek, maske vb. ile] gizlenme, ¶ مَحْفَل التَّنَكُّر maskeli balo;

تَنَكُّرِي : حَفْل تَنَكُّرِى maskeli balo;

اِسْتِنْكَار inkar; kabul etmeme, ret; nefret sevmeme, hoşlanmama;

نَاكِر inkarcı, inkar eden, kabul etmeyen; hakir/ hor gören; ¶ نَاكِر الجَمِيل nankör;

نَاكِر الجَمِيل muayyen, belirli olmayan [yine DİLB.];

مُنْكَر inkar edilen; kabullenilmeyen tanınmayan; makbul olmayan, kabul edilemez; iğrenç, kötü; [çoğ.kul.] مُنْكَرَات kötü işler, kabul edilmez, davranışlar, yasak işler/ ameller ¶ مُنْكَر و نَكِير Münker ve Nekir;

مُتَنَكِّر kılık, kıyafet değiştirmiş veya maske vb. ile gizlenen; kimliğini gizleyen; رَقْص مُتَنَكِّر maskeli balo;

مُسْتَنْكَر kabul edilemez ⇑; garip, acayip;

نَكَز u (نَكْز) (...e, ب *sivri bşi*) batırmak; (*b-i*) [harekete geçsin diye] dürtmek, sıkıştırmak;

نَكَس u (نَكْس) (*bşi*) ters yüz/ alt üst etmek ya da önünü arkasına getirmek, çevirmek; (*bayrağı*) yarıya indirmek; (رَأْسَهُ veya بِرَأْسِهِ *başını*) eğmek; (*hastalığın*) nüksetmesine/ depreşmesine sebep olmak; نُكِس [edil.] hastalığı nüksetmek/ depreşmek; نَكَّس = نَكَس ; (*bayrağı*) yarıya indirmek; اِنْتَكَس altı üstüne/

mak; (عن veya من bşi) küçümseyip reddetmek, tepeden bükmek, (bşi عن veya من bşden) hoşlanmamak; (أنْ ...yapmayı) istememek; gönülsüz olmak;

نَكَفَة kulak altı tükrük bezi;

نَكَفي [na't] kulak altı bölgesi ile ilgili; ¶ اِلْتِهَاب الغُدَد النَّكَفِيَّة kulak altı tükürük bezi iltihabı, kabakulak hastalığı TIP.;

نُكَاف kabakulak hastalığı TIP.;

نَكَل i, u (نُكُول) ve نَكِل a (نَكَل) (عن ya da من bşden) kaçınmak, sakınmak, imtina etmek, geri durmak, geri çekilmek; نَكَل (نَكْلَة) ve نَكَّل (b-i, [ibret olsun diye] cezalandırmak; (ب b-e) eziyet etmek; نَكَّل ve أنْكَل (b-i, عن ...den) vazgeçirmek, (b-i) ayartmak;

نِكْل ç. نُكُول , أنْكَال bukağı, pranga, zincir; gem;

نَكَال [göz dağı, ibret için verilen] ceza;

نُكُول mahkemede tanıklığın kabul edilmemesi İSL.HUK.;

تَنْكِيل [gözdağı, ibret için] ceza, vazgeçirme, caydırma, ayartma; eziyet, eza, cefa;

نِكَل[2] ve نِيكَل nikel [metal];

نِكْلَة ç. ـَات yarım kuruş SUR.;

نَكَه a, i (نَكْه) (على ya da ل b-nin yüzüne) üflemek; (b-nin) ağzını koklamak;

نَكْهَة ağız kokusu, nefes, soluğun kokusu; yemeğin kokusu;

نَكَى i (نِكَايَة) zarar/ hasar vermek; (b-i veya في b-i) yaralamak; (ب b-i) kızdırmak, sinirlendirmek, canını sıkmak;

نِكَايَة zarar, hasar; sinirlenme; نِكَايَةً فِيهِ b-e nispet için, nispet olsun diye;

أنْكَى daha kötü; daha büyük hasar veren ya da daha çok kızdıran;

نَمّ u, i (نَمّ) (على ya da عن bşi) göstermek, açığa vurmak (عن bşe) delalet etmek; (على ...hakkında, bşi) [iftira gibi] yaymak; (بَيْنَ ...arasında) kargaşa/ huzursuzluk çıkarmak;

نَمّ iftira, kara(lama); (ç. أنِمَّاء ,-ون) laf taşıyan, dedikoducu kişi;

نَمَّة bit, kehle;

نَمَّـــام bir nane türü, MIS., BOT. Mentha sativa;

نَمَّام dedikoducu, laf taşıyan;

نَمِيمَة ç. نَمَائِم iftira, kara(lama);

نَامَّة koşuşma, telaş;

نُمِّي ç. النُّمِّيَّات madeni para, sikke; علم النُّمِّيَّات nümizmatik;

نموذج ALF.BKZ.;

نمر[1] ⇒ تَنَمَّر (ل birine) çok kızmak, sinirlenmek [lafzen: kaplanlaşmak]; böbürlenmek;

نَمِر ç. نُمُر , أنْمَار kaplan; leopar;

نَمِر sıhhi, temiz, saf [özl.su];

نَمِرَة [dişi] kaplan; [dişi] leopar;

نُمْرَة ç. نُمَر benek, nokta;

أنْمَر [müe. نَمْرَاء] ç. نُمْر benekli;

مُنَمَّر benekli, benek benek;

نمر[2] ⇒ نَمَّر (bşi) numaralamak, (bşe) numara/ rakam vermek;

نِمْرَة ç. نِمَر numara; rakam; نمرة واحد birinci sınıf/ kalite;

نمّارة ç. ـات tarih mührü, numaratör;
تنمير numaralama, numara/ rakam verme;
منمّر numaralanmış, numara verilmiş;
نمرسي ç. نمارسة çini işi şeyler satan, MIS.;
نمرق ve نمرقة ç. نمارق yastık;
نمس i (نمس) (bşi) gizlemek, saklamak, gizli tutmak; (b-e) açılmak, bir sırrını açmak;
نمس [cin.is.; tek.is. ة] ç. نموس firavun faresi ZOO.; dağ gelinciği;
ناموس ç. نواميس kurnaz, uyanık; sırdaş; [cin.is.; tek.is. ة] sivrisinek; yine ALF.BKZ.; ¶ النّاموس الأكبر Cebrail (a.s.);
ناموسيّة cibinlik;
نمسى ve النّمسى Avusturya;
نمساوي Avusturya(lı), Avusturya'ya ait [s. ve is.];
نمش a (نمش) benek benek ya da çil çil olmak;
نمش [cin.is.; tek.is. ة] benek; [deri üzerindeki, renksiz] leke;
نمش çilli;
انمش müe. نمشاء ç. نُمْش ⇑;
نمط ç. أنماط , نماط hal, tavır, eda; şekil, biçim; tür, cins; ¶ ... على نمط ...haliyle, ...tavrında; على هذا النّمط böylece, bu şekilde; حديث النّمط yeni, modern; عتيق النّمط eski, demode; هو على نمط واحد Onların hepsi birbirine benzer; نمط الدّفع ödeme şekli;
نمطي resmi, kuralcı; rutin; süregelen;
نمّق ⇒ نمّق (bşi) süslemek, tezyin etmek; (bşi) güzel bir yazı ile yazmak; (metni) yazmak;
تنميق süsleme, tezyin; yüceltme, ululama; [güzel yazı ile yazı] yazma;
منمّق süslü, tezyin edilmiş; güzel, düzgün [metin, ifade];
نمل a (نمل) [uzuv] karıncalanmak, uyuşmak;
نمل [cin.is.; tek.is. ة] ç. نمال karınca;
نملي [na't] karınca gibi; karınca..., karınca ile ilgili;
نمليّة tel dolap;
نمل karıncalanma, uyuşma; kaşınma;
نمل [böcek vb.] kaynayan; karınca dolu; usta, mahir;
أنملة ç. أنامل parmak ucu;
تنميل kaşınma; karıncalanma, uyuşma;
منمول karınca dolu, her yerini karınca sarmış; kaşınan;
نمنم (bşi) çizgi çizgi yapmak; (bşi) süslemek;
نمنم [rüzgarın meydana getirdiği, kum üzerindeki] çizgiler, yol yol şekiller;
نمنمة ve نمنمة çıt kuşu ZOO.;
منمنم süslü; işlemeli; ince işçiliği olan;
نما u (نموّ) (نمو) yetişmek, büyümek, serpilmek; artmak; yükselmek;
نموّ yetişme, serpilme, gelişme;
نموذج ç. ـات ve نماذج örnek, nümune; tip; kalıp; model; misal;
نموذجي örnek, model niteliğinde;
نمى i (نمية, نماء, نمي) serpilmek, yetişmek; artmak, çoğalmak; yükselmek; gelişmek, ilerlemek; (الى b-nin vasfı/ niteliği olmak; (bş ile, الى b-i) nitelemek, vasıflamak; [olay] (الى b-e) iletilmek, [haber] (الى b-e kadar)

ulaşmak; نَـمَّـى ve اَنْـمَـى (*bşi*) büyütmek, geliştirmek, artırmak, yetiştirmek, ilerletmek; اِنْـتَمَى soyu (الى ...*e kadar*) uzanmak, (الى ...*ile*) akrabalık [ilişkisi] olmak; (الى ...*ile*) ilişkisi/ bağlantısı bulunmak; (الى ...*e*) bağımlı olmak; (الى ...*e*,. *kuruluşa, teşkilata*) ait olmak, üyesi olmak;

نَمَاء serpilme, büyüme, gelişme, artma;

نَمِي = نَمَاء ;

نَمَاة ç. نَمًى küçük bit;

تَنْمِيَة gelişme, büyüme, ilerleme, artma; serpilme, yatışma;

اِنْمَاء = تَنْمِيَة ; [bitki] yetiştirme;

اِنْتِمَاء [kuruma vb.e] üyelik;

نَامِيَة ç. نَوَامٍ ürün; ur, tümör TIP.; النَّوَامِي السَّرَطَانِيَّة kanser hücreleri, kanserli hücreler;

مُنْتَمٍ [topluluğa, kuruluşa] katılan, üye;

مُنْتَمًى menşe, kaynak; akrabalık; üyelik;

نَهَبَ *u, a* ve نَهِبَ *a* (نَهْب) (*bşi*) gasbetmek, zorla almak, soymak; ¶ نَهَبَ الأَرْضَ ve نَهَبَ الطَّرِيقَ (الى ...*e olan yolu*) çabucak katetmek/ almak; اَنْهَبَ (*b-nin, bşi*) çalmasına izin vermek; (*bşi, b-e*) ganimet olarak bırakmak; تَنَاهَبَ (*ruhunu, canını*) almak; ¶ تَنَاهَبَ الأَرْضَ عَدْوًا bb ile şiddetli bir yarışa girmek; اِنْتَهَبَ (*ruhunu, canını*) almak; (*bşi*) zorla almak; [gözler] (*bşe*) merakla/ istekle bakmak; ¶ اِنْتَهَبَ الطَّرِيقَ (الى ...*e*) yıldırım gibi varmak;

نَهْب soygun, soygunculuk, yağmacılık; dört nal; (ç. نِهَاب) yağma, ganimet; نَهْبًا soygunla, soygunculukla;

نُهْبَة yağma, çapul;

نُهْبَى ⇑;

نَهَّاب soyguncu; yağmacı, çapulcu;

نُهْبُرَة dipsiz uçurum; Cehennem;

نَهَجَ *a* (نَهْج) davranmak, hareket etmek, yürümek, işlemek; (*yol, rota, güzergahı*) izlemek, tutmak; (*bşi*) netleştirmek, açıklığa kavuşturmak; açık/ belirgin olmak; نَهِجَ *i* ve نَهَجَ *a* (نَهَج) nefes nefese kalmak ¶ نَهَجَ خِطَّةً bir plan izlemek, bir plana göre/ plan uyarınca hareket etmek; نَهَجَ على مِنْوَالِه *b-nin* yolunu izlemek/ tutmak; نَهَّجَ (*b-i*) nefes nefese bırakmak; اَنْهَجَ = نَهَّجَ ; (*meseleyi, konuyu*) açıklığa kavuşturmak; (*bşi*) açıklamak netleştirmek;

اِنْتَهَجَ (*yolu, rotayı, güzergahı, yöntemi*) izlemek, tutmak; ¶ اِنْتَهَجَ سَبِيلَهُ ya da اِسْتَنْهَجَ سَبِيلَهُ *b-nin* tuttuğu yolu tutmak, *b-nin* yolunu izlemek, *b-i* örnek almak;

نَهْج ç. نُهُوج yol; hal, tavır; metot, yöntem ¶ نَهَجَ نَهْجَهُ *b-nin* yöntemini/ metodunu izlemek, uygulamak; النَّهْجُ القَوِيم doğru yol, olması gereken, isabetli tavır;

نَهَج nefes nefese kalma;

نَهِيج = نَهَج ;

نَاهِج düz açık, yol.;

مَنْهَج ç. مَنَاهِج açık, belirgin izlenmesi rahat yol; metot, yöntem; program; rota; ¶ مَنْهَجُ التَّعْلِيم müfredat, ders programı; مَنَاهِجُ البَحْث araştırma yöntemleri/ usulleri;

مِنْهَاج ç. مَنَاهِيج yol; yöntem, metot; prog-

ram, öngörülen işler bütünü;

نَهَدَ a, u (نُهُـود) [göğüs] büyümek; [kadın] iri/ dolgun göğüslü olmak; تَـنَـهَّـدَ iç çekmek; تَنَاهَدَ masrafları/ giderleri paylaşmak; (*bşi*) [eşit olarak] bölüşmek, paylaşmak, üleşmek;

نَهْد ç. نُهُود [kadın] göğüs, meme; kabartı, şiş;

تَنَهُّد ç. ـات iç çekme;

نَـاهِـد iri, yuvarlak [göğüs, meme]; gençliğinin baharında; iri göğüs;

نَهَرَ a (نَهْر) dere/ ırmak gibi akmak; (*b-e*) çıkışmak, azarlamak; (*b-i*) kızdırmak, sinirlendirmek, çileden çıkarmak; اِنْتَهَرَ (*b-e*) çıkışmak, azarlamak; (*b-i*) çileden çıkarmak, kızdırmak, sinirlendirmek;

نَهْر ç. نُهُور ,أَنْهَـار ,أَنْهُر nehir, ırmak; (ç. أَنْهُـر ve أَنْهُـور) sütun, [gazetede] ¶ مَـا بَيْنَ نَهْرَيْن Mezopotamya; نَهْر الـسَّلَام Dicle; نَهْر الشَّرِيعَة Ürdün nehri;

نَهْرِي nehir, nehir ile ilgili;

نَهَار ç. أَنْهُـر ,نُهُـر gündüz, ¶ نَهَـارًا و لَـيـلًا gece gündüz; لَيل نَهَار gece gündüz; نَهَار أَنْهَر harika, muhteşem bir gün;

نَهَـــارِي gündüz ile ilgili, gün..., gündüz...si; seçmeler [gazete sütun başlığı];

نَهَارِيَّات bkz. أَنْهُر ;

نَهِير bol, çok, mebzul;

نُهَيْر ç. ـات- dere, çay; ırmak ayağı, kol;

اِنْتِهَار çıkışma, azarlama; çileden çıkma, sinirlenme;

نَهَزَ a (نَهْـز) (*b-i*) itmek, dürtmek; (*b-i*) teşvik etmek, yönlendirmek; (*b-i*) teşvik etmek, yönlendirmek; (*b-i*) geri püskürtmek, yaklaştırmamak, uzak tutmak; نَاهَـزَ [özl. mecazi olarak] (*bşe*) yaklaşmak, yakınlaşmak, ermek; ¶ نَاهَزَ الْبُلُوغَ buluğa ermek, erişkin olmak; نَاهَزَ الْخَمْسِينَ ellisine yaklaşmak [ellisine vardı oldu]; نَاهَزَ الْفُرْصَةَ eline fırsat geçmek, imkan bulmak, fırsat yakalamak; اِنْتَـــهَـــزَ ¶ اِنْتَهَزَ الشَّيْءَ فُرْصَةً لِ... ;اِنْتَهَزَ الفُرْصَةَ bşi, ...için fırsat bilmek;

نُهْزَة fırsat, imkan, olanak;

نَهَّاز : نَهَّاز الْفُرَص fırsatları kaçırmayan, kollayan; fırsatçı, oportunist;

اِنْتِهَاز : اِنْتِهَاز الفُرْصَة fırsatları yakalama, imkanları kullanma; fırsatçılık, oportunizm;

اِنْتِهَازِي eyyamcı; fırsatçı, oportunist;

اِنْتِهَازِيَّة fırsatçılık, oportunizm;

نَهَشَ *i*(نَهْش) (*bşi*) dişlerinin arasına almak, dişlemek, ısırmak;

نَهَّاش keskin, kesici, ısırıcı;

نَهَضَ a (نُهُوض ,نَهْض) (عن *yataktan, oturduğu yerden*) kalkmak; [uçak] ayrılmak, kalkmak; (الى *b-nin, bşin*) üstüne saldırmak; (ب, *b-i, bşi*) kaldırmak, yükseltmek, (ب *bşi*) yürütmek, yönetmek; (ب *bşi, hasarı* vb.i) üstlenmek; (ب *bşin*) destekleyicisi olmak, (ب *bşe*) destek vermek, arka çıkmak; (على ...*e*) karşı çıkmak, isyan emek; (ل *bş için*; özel *görev için*) hazır olmak, hazırlanmak, (ل ...*e*) girişmek, kalkışmak; ¶ نَهَضَ قَائِمًا ayağa kalkmak; نَـهَضَ بِـالأَمْـــر idareyi/ işleri eline almak;

mek, çok bitkin düşmek; ¶ نَهَكَ عِرْضَهُ b-nin namusuna dil uzatmak; انهك (b-i) adamakıllı yormak, bitkin düşürmek; انتهك (b-i) ⇑; (bşe) sövmek; (yasayı) çiğnemek, tanımamak, (kuralı) bozmak, ihlal etmek; (kadının) ırzına geçmek, (kadına) tecavüz etmek; (b-i) lekelemek, karalamak; ¶ لايُنتَهك çiğnenemez, bozulmaz, dokunulmazlığı olan;

نهك zayıf, yorgun, bitkin düşürme; yıpratma; bitirme, tüketme; sövme; çiğneme, tanımama, bozma, ihlal etme; kutsal şeylere saygısızlık, küfür;

نَهكة bitkinlik, kuvvetten düşme; tükenme;

انْهاك bitkin düşürme;

انْتهاك ⇑; adamakıllı yorma; bitirme, tüketme; [kanun, töre vb.i] çiğneme, bozma, ihlal etme, saymama; saygısızlık gösterme; tecavüz, ırza geçme; انتهاك الحُرمة [kutsal şeylere] saygısızlık; انْتِهَاك العَوْرَة ahlaksızlık, ahlak bozukluğu;

مُنهك adamakıllı yoran, bitkin düşüren;

نهل a (مَنْهَل, نَهَل) [içeceğe] konmak;

نَهْلة ç. نَهَلات içim, yudum;

منهل ç. مَناهِل suyun oyalandığı, bulunduğu, içilebildiği yer, pınar, kaynak vb.;

نهم a (نَهَامَة, نَهَم) iştahı açık, iyi, yerinde olmak; (في ...e) iştahı olmak; (في ...e) aç, meraklı, hevesli olmak;

نهم iştahlılık; meraklılık, heveslilik;

نَهْمة merak, heves, tamah, düşkünlük,

نَهَضَت الحُجّة ب ... delil, ...i gösteriyordu, ispatlar durumda idi; نَهَضَ بالخَسائر و الضَّحَايَا [bütün] zarar ve ziyanı üstlenmek; ناهض (b-e karşı) direnmek, mukavemet göstermek; (b-ile) tartışmak, münakaşa etmek; أنْهض (b-i) ayağa kaldırmak; (b-i) canlandırmak, ayağa kaldırmak, canlılık kazandırmak; تناهض kalkmak, yükselmek; انتهض ⇑; استنهض (b-i, الى ...e) teşvik etmek, yönlendirmek, yöneltmek;

نهض kalkma, yükselme; ilerleme, gelişme;

نَهْضة ç. -آت [ayağa] kalkış, yükseliş; kalkınma, ilerleme, canlanma; yenilenme, tecdit, reform; [manevi] hareket, güç, kudret, [kapasite]; ¶ عِيد النَّهْضة 'Nahda Bayramı' [IR., Şaban ayının dokuzuncu günü];

نُهوض kalkınma, ilerleme, gelişme; (ب ...e) teşvik, destek;

مُناهَضة direnme, mukavemet;

انهاض canlılık kazandırma, harekete geçirme; ilerletme, geliştirme;

انْهَاض = اسْتنهاض;

ناهض [ayağa] kalkan; aktif, faal ¶ دَليل النَّاهض [tartışma vb.i sona erdiren] delil;

نهق a (نَهِيق, نُهَاق, نَهْق) anırmak;

نَهَك a (نَهَاكَة) (bşi; özl. elbiseyi) eskitmek; (bşi) bitirmek, tüketmek; (bşi) ezmek, öğütmek; _ (نَهْك) ve نَهِك a (نَهْكَة, نَهَك) (b-i) bitkin düşürmek, adamakıllı yormak [canını çıkarmak]; نَهك ve نُهِك [edil.] elden ayaktan kesil-

tutkunluk;

نَهِم meraklı, hevseli; iştahlı, iştahı açık, iştahı iyi, yerinde; obur, boğazına, düşkün;

نَهِم = نَهِيم;

مَنْهُوم meraklı, hevesli, tamahkar; iştahı, yerinde; (ب ...e) istekli;

نَهْنَهَ (b-i, عن ...den) alıkoymak, uzak tutmak; (b-nin, عن ...yapmasına) engel olmak, hıçkırmak; تَنَهْنَهَ hıçkırmak;

نَهَى a (نَهْي) ve نَهَا u (نَهْو) ve (نَهْي) (نَهْو) (b-e, عن ...yapmasını; b-e, عن bşi) yasaklamak; (b-i, عن ...den)alıkoymak, uzak tutmak, (b-nin, عن ...yapmasına) engel olmak, engellemek; نُهِيَ [edil.] [haber] (الى ...e kadar) gelmek, (الى b-nin) kulağına gelmek; أَنْهَى (bşi, الى b-e) iletmek; (bşi, الى b-e) bildirmek, bilgisine sunmak arzetmek; (bşi) bitirmek, sona erdirmek; (bşi) sonuca bağlamak; تَنَاهَى [süre] bitmek, sona ermek; yüksek bir konuma gelmek, ulaşmak; (الى b-e) varmak, gitmek; (عن b-den) uzak durmak, sakınmak, kazınmak, (عن ...i, yapmayı) bırakmak, kesmek, sona erdirmek; ¶ تَنَاهَى الى أَسْمَاعِهِم ≈ [haber] biri-nin kulağına kadar gitmek, birine kadar gitmek; اِنْتَهَى bitmek, sona ermek; [tartışma, mesele vb.] kapanmak, sonuca bağlanmak; [süre] bitmek; (ب bşi ya da عن bşi) bitirmek, sona erdirmek, sonuna gelmek; (من ...ile) işi bitmek, işi kalmamak; sonunda (الى ...e) varmak/ gelmek; (... إِلَى أَنْ ...e kadar,yapacak, olacak duruma) ulaşabilmek, gelebilmek; (الى b-e kadar) ulaşmak (الى b-nin) kulağına kadar gelmek; (b-i, الى ...e) getirmek; (عن bşi) bırakmak, terketmek, (عن ...yapmayı) kesmek ¶ اِنْتَهَى الأَمْرُ الى أَنْ... uzun sözün kısası şu ki ...., özetle...., hasılı kelam; ... اِنْتَهَى بِهِ الأَمْرُ الى أَنْ iş ...yapacak/ olacak noktaya kadar geldi, iş ...yapmaya kadar uzandı/ ...raddesine geldi; نَهْي yasak, yasaklama, nehiy; النَّهْيُ وَالأَمْرُ sınırsız otorite, emretme ve yasak koyma yetkisi;

نَهْيِي yasaklama ile ilgili, yasak;

نُهًى zeka, zihin; anlayış, idrak;

نُهْيَة akıl, zeka;

نِهَاء [en son] uç, limit, sınır;

نِهَايَة ç. -آت son; sona erdirme; netice, sonuç; sınır, limit, uç; نِهَايَةً sonunda; ¶ في النِّهَايَةِ sonunda; الى النِّهَايَةِ sonuna kadar; بلا نِهَايَة veya الى غَيْرِ نِهَايَة sonsuz, namütenahi; الى مَا لا نِهَايَةَ لَه sonsuza kadar, uçsuz bucaksız, bitmek tükenmek bilmez; لِلنِّهَايَة son derece, pek çok, ziyadesiyle; نِهَايَةُ الأَرَبِ asıl hedef, asıl gaye; النِّهَايَةُ الصُّغْرَى minimum, asgari [derece, miktar]; النِّهَايَةُ الكُبْرَى (العُظْمَى) maksimum, en büyük, azami [nokta, derece, miktar vb.]; النِّهَايَةُ العُلْيَا pekiyi, [başarı notu]; حَدُّ النِّهَايَةِ son sınır; كَانَ نِهَايَةً في الحِذْقِ çok usta/ mahir olmak, işinin tam ehli olmak;

نِهَائِي nihai, son; uç, sınır; sonucu belirten, sonucu bağlayan; نِهَائِيًّا sonunda ¶ اِنْذَار

نِهَائِي ya da بَلاَغ نِهَائِي son ikaz, ultimatom; حُكْم نِهَائِي son/ nihai karar HUK.; عِلاَج نِهَائِي son tedavi; فَوْز نِهَائِي son [sonucu getirecek] başarı, zafer; مُبَارَة نِهَائِيَّة final, son karşılaşma, final maçı SPO.; لاَ نِهَائِي sonsuz, namütenahi; لاَ نِهَائِيَّة sonsuzluk;

إِنْهَاء bitirme, sona erdirme; netice/ sonuca bağlama; tamamlama; kesme, yapmaz olma;

تَنَاهٍ sonluluk, sınırlılık; [süre için] bitim, bitme;

إِنْتِهَاء bitirme, sona erdirme; tamamlama; neticeye bağlama; [süre] geçme, bitme; ¶ إِنْتِهَاء الأَجَل ölüm, ömrün sonu;

نَاهٍ yasaklayıcı, menedici, yasaklayan, meneden ¶ هٰذَا رَجُلٌ نَاهِيكَ مِن رَجُل bu kişi sana [hayli hayli] yeter! [artık başkasına ihtiyacın kalmaz]; ... (عن) نَاهِيكَ مِن ne kadar da mükemmel bir..., ...şaheser (dir)!; ...i saymasak, ...bir tarafa; mesela ...i alalım; ... نَاهِيكَ بِ yeter (artık)! ...*den* bahsetme!; ... نَاهِيكَ بِأَنْ yeter [artık] ...olmasının/ yapmasının yanında, bir de ...yapıyor;

نَاهِيَة ç. نَوَاهٍ yasak;

مَنْهِيّ yasak(lanmış), izin verilmeyen, menedilmiş;

مُتَنَاهٍ bitmiş, sona ermiş; sınırlı, sonlu; uç sınır; aşırı had/ derecede; ¶ غَيْر مُتَنَاهٍ sonsuz, sınırsız; مُتَنَاهٍ فِي الدِّقَّة çok hassas, öncelikleri bulunan; مُتَنَاهِي الصِّغَر aşırı derecede küçük;

مُنْتَهٍ [bir faaliyeti] kesen, bırakan, artık yapmayan; bitmiş, sona ermiş; süresi dolmuş [geçerlilik];

مُنْتَهًى bitmiş, sona ermiş; son; uç, sınır; en uç nokta; ¶ بِمُنْتَهَى الشِّدَّة çok şiddetli bir şekilde; فِي مُنْتَهَى الدِّقَّة son derece ince/ titiz/ hassas; بَلَغَ مُنْتَهَاه had safhaya ulaşmak, en üst/ yüksek dereceye ulaşmak;

(نوء) نَاءَ *u* (نَوْء) (ب ...*in*) altında kalmak; [yük] (ب *b-e*) ağır gelmek ¶ نَاءَ بِالحِمْل bir yükü/ ağırlığı güç bela/ zar zor kaldırmak; yükün altında ezilmek; نَاوَأَ (*b-e*) karşı çıkmak, ayak diremek; (*b-ile*) rekabet etmek, çekişmek; (*b-e*) düşmanca davranmak; ¶ نَاوَأَهُ العَدَاء düşmanca davranmak; أَنَاءَ (*b-e*) ağır gelmek, (*b-nin*) belini bükmek;

نَوْء ç. أَنْوَاء , نُوآن fırtına; bora, kasırga;

مُنَاوَأَة direnme, mukavemet gösterme, boyun eğmeme; husumet, düşmanlık, çekişme;

(نوب)[1] نَابَ *u* (نِيَابَة, مَنَاب, نَوْب) (عن *b-i*) temsil etmek, (عن *b-nin*) temsilcisi olmak, vekili olmak, (عن *b-e*) vekalet etmek; belli aralıklarla, fasılalı olarak (الى *b-i*) ziyaret etmek, (الى *b-e, b-nin makamına*) uğramak; _ (نَوْب, نَوْبَة) [felaket, sıkıntı, dert vb.] (*b-nin*) başına gelmek, (*b-e*) gelip çatmak, [belaya] uğramak; نَوَّبَ (*b-i*, عن...in yerine; *b-i* في ...*de*) temsilci/ vekil tayin etmek; نَاوَبَ (*b-ile*) nöbetleşe/ dönüşümlü/ münavebeli olmak/ çalışmak; أَنَابَ (*b-i*, عن *b-e*) vekil/ temsilci yapmak; (*b-e*, عن *b-nin*) yetkilerini vermek; (الى *b-e* veya *b-nin yerine*) bazen/ ara sıra uğramak; ¶ أَنَابَ الى الله [günahından tövbe

مُنَاوَبَة dönüşüm, nöbetleşme, sıra değişme, münavebe, rotasyon; مُنَاوَبَةً dönüşümlü olarak, sırayla, nöbetleşe; بِالْمُنَاوَبَةِ ١ ¶ مُنَاوَبَة الرَّيّ sulama, sırası;

اِنَابَة yetkilendirme, yetki verme; yetki ile, vekil olarak atama;

تَنَاوُب dönüşümlü hareket, nöbetleşme, rotasyon; alternatif davranış ELK.; ¶ بِالتَّنَاوُب sırayla, nöbetleşe, dönüşümlü, münavebeli olarak;

نَائِب ç. نُوَّاب temsilci, vekil; delege; [mud. kul.] yardımcı, muavin, ikinci; yetkili temsilci; çavuş ESK. SUR. ASK.; kadı/ hakim vekili [yine نَائِب شَرْعِي] İSL.HUK.; ¶ نَائِب الرَّئِيس başkan vekili; meclis başkanı yardımcısı; نَائِب عَام veya نَائِب عُمُومِي savcı [müddei umumi]; نَائِب العَرِيف onbaşı ASK., IR.; نَائِب القُنْصُل viskonsül, konsolos yardımcısı; نَائِب المَلِك kral vekili; مَجْلِس النُّوَّاب parlemento, meclis;

نَائِب pay, hisse, parça; kontenjan; kota;

نَائِبَة ç. نَوَائِب , ـآت [şans, mücadele vb. için] inişler ve çıkışlar; felaket, çile, dert, musibet, afet;

مُنَوِّب mandacı, mandater HUK.; seçmen;

مُنَوَّب : ضَابِط مُنَوَّب nöbetçi subay;

مُنَاوِب nöbette olan [özl. subay];

مُنِيب tövbekar;

مُتَنَاوِب dönüşümlü, nöbetleşe, sırayla işleyen; ¶ تَيَّار مُتَنَاوِب alternatif akım ELK.;

(نوت)[1] نَاتَ u (نَوْت) sarsılmak, sendelemek;

[على veya في] تَنَاوَبَ bşi veya bşi) dönüşümlü/ nöbetleşe yapmak; (b-e) sık sık uğramak; ¶ تَنَاوَبَتْه الخُطُوب felaketlerin/ musibetlerin ardı arkası kesilmemek, peşpeşe gelmek; اِنْتَابَ [bela, musibet] (b-nin) başına gelmek;

نَوْبَة ç. نُوَب sıra, tur; dönüşüm, rotasyon; (ç. ـآت) [öksürük, vb.] nöbet TIP.; kriz buhran; nöbet ASK.; [müzisyen] grup, topluluk SUR.; ¶ بِالنَّوْبَة nöbetleşe, dönüşümlü olarak, sırayla, rotasyon ile; نَوْبَة عَصَبِيَّة sinir krizi, buhran; نَوْبَات عَصَبِيَّة sinir krizleri; نَوْبَة قَلْبِيَّة kalp krizi; نَوْبَات المَطَر yağmur mevsimleri; جَاءَت نَوْبَتُهُ sırası geldi;

نَوْبَتْجِي nöbetçi KNŞ; nöbette olan KNŞ;

نُوبَة ç. نُوَب felaket, musibet, sıkıntı, bela, dert;

نِيَابَة temsilcilik, vekillik; acente; delegasyon, temsilciler heyeti; savcılık; نِيَابَةً عَنْ . . . ...in yerine, ...in vekili, ...in temsilcisi olarak; مُدِير المَصْلَحَة بِالنِّيَابَة bölüm müdür vekili; بِالنِّيَابَة عن . . . ..in yerine; نِيَابَة عُمُومِيَّة savcılık; رَئِيس النِّيَابَة başsavcısı; وَكِيل النِّيَابَة savcı;

نِيَابِي temsilci, temsilci niteliğinde, vekil [na't]; [is.] temsilci, vekil; parlementoya ait, ¶ حُكُومَة النِّيَابِيَّة geçici hükümet; مَجْلِس نِيَابِي parlemento;

مَنَاب vekillik, temsilcilik; vekalet makamı, vekil olarak işgal edilen mevki; pay, hisse; ¶ نَابَ مَنَابَهُ birinin yerine vekalet etmek, birinin yerine [vekaleten] geçmek;

نُوت ve نُوتَة nota [yine نُوت المُوسيقى] MZK.;

نُوتَة not, işaret;

[1]نُوح Nuh. (as.);

[2](نوح) نَاحَ u (مَنَاح,نِيَاحَة,نِيَاح,نُوَاح,نَوْح) (ölüye veya على ölü için) ağlamak, dövünmek, feryadı figan etmek; [güvercin "gugu guk" sesiyle] ötmek; نَاوَحَ (bşin) karşısında olmak, (bş ile) yüz yüze olmak; تَنَوَّحَ salınmak, sallanmak; تَنَاوَحَ [rüzgar] uğuldamak;

نَوْح ve نُوَاح [ölü için] dövünme, feryat figan etme;

نَوَّاح [ölü için] dövünen, feryat figan eden;

نَوَّاحَة [ölünün arkasından para karşılığı] dövünen, feryat figan eden kadın;

نَائحَة ç. نَوَائح , نَائحَات = نَوَّاحَة ;

مَنَاحَة [ölü için] feryat etme, dövünme;

نوخ ⇐ نَوَّخَ mola vermek; أنَاخَ (deveyi) çöktürmek, ıhdırmak; (ب bir yerde) kalmak أنَاخَ عليه البُؤسُ بكَلْكَله büyük sıkıntı içinde olmak;

اسْتَنَاخَ çökmek, ıhmak [deve];

مُنَاخ ç. آت- mola yeri, uğrak; ikametgah, mesken;

مُنَاخ hava şartları; iklim;

مُنَاخي iklimle ilgili;

(نود) نَادَ u (نَوَدَان,نُوَاد,نَوْد) ve تَنَوَّدَ sallanmak, sendelemek; salınmak;

[1]نور ⇐ نَوَّرَ çiçek açmak; çiçeklenmek; (bşi ya da ل bşi) aydınlatmak, ışıklandırmak; (ل ya da bşe) ışık vurmak; (b-i ya da ل b-i) aydınlatmak, münevver kılmak; (lambayı) yakmak; أنَارَ (bşi) aydınlatmak; (problemi, sorunu) açıklığa kavuşturmak, netleştirmek; أنْوَرَ meydana çıkmak; تَنَوَّرَ aydınlanmak [yine MEC.]; اسْتَنَارَ bilgilenmeyi/ aydınlanmayı istemek; aydınlanmak; bilgilenmek;

نَار [müe.] ç. نِيرَان ateş; atış, ateş [tüfek]; büyük yangın; النَّار Cehennem ¶ جَبَل النَّار volkan; شَريط النَّار fitil, fünye; شَيخ النَّار Şeytan; كَانَ على نَار çok meşhur; أشْهَر من نَار علَم merak içinde olmak, endişeli olmak, dokuz doğurmak; نِيرَان حَامِيَة aralıksız/ koruyucu ateş ASK.;

نَارِي ateş ile ilgili, ateş..., ateşli; yakıcı, kızgın; ¶ آلَة نَارِيَّة motorlu [araç]; دَرَّاجَة نَارِيَّة motosiklet; سِلاَح نَارِي ateşli silah; سَهْم نَارِي roket; طَلَق نَارِي ateş, atış [ateşli silahtan yapılan]; ألْعَاب نَارِيَّة donanma fişekleri; مَقْذُوف نَارِي mermi;

نَوْر [cin.is.; tek.is. ة] ç. أنْوَار çiçek;

نُور ç. أنْوَار ışık, ışın, hüzme; parıltı; aydınlanma; lamba; far; sokak lambası; ¶ نُور بَرَّاق yanıp sönen ışık; نُور كَشَّاف veya نُور كَاشِف ışıldak projektör ASK.; أمّ النُور Meryem (as.); Paskalya Cumartesisi HRİ.; عليك نُورًا! bravo! aferin (sana)! helal sana!; رَأَي النُّور doğmak, dünyaya gelmek;

نُوري ışık ile ilgili; ışık gibi ışıklı; parlak;

نُورَاني ışıklı;

نُرَانِيَّة ışıklılık, parlaklık;

نَوَر [top.is.] çingeneler; serseriler, avareler;

نَوَري çingene; serseri, avare;

[1] نَاسَ (نَوْس) u (نَوْس, نَوَسَان) salınmak, [bir öne bir geri] sallanmak, [bir yerde asılı olmak] sallanmak;

نَوَّاس salınan, [bir öne, bir geri] sallanan; sarkaç SUR.;

[2] نَاوُوس, نَاءُوس ç. نَوَاوِيس lahit; sanduka;

[3] نَاس insanlar bkz. انس ;

نوسر fistül, kabarcık, çıban oluşturmak;

نوش ⇒ نَاوَشَ (b-nin) [kuvvetini, gücünü anlamak için] yoklamak;

نَوْشَة tifo nöbeti MIS.;

مُنَاوَشَة [karşı tarafın gücünü/ kuvvetini] yoklama; çatışma, muharebe; مُنَاوَشَة حَرْبِيَّة çarpışma, silahlı çatışma; [çoğ.] çarpışmalar;

مَنَاوِيش ve مَنَاوِيشِي mor, erguvan, [menekşe] rengi MIS.;

نُوشَادِر nişadır;

نَاصَ (نَوْص) u (نَوْص, مَنَاص, مَنِيص) (عن bşden, iş vb.den) kaytarmak, (عن ...e) yanaşmamak;

أَنَاصَ [ışık vb.] giderek zayıflamak;

نُوص yaban eşeği ZOO. Asinus onaper;

مَنَاص ve مَنِيص [iş vb.] kaytarma, yanaşmama; kaçış, kurtuluş; لاَمَنَاصَ له kaçınılmaz;

نَاطَ (نوط) u (نَوط, نِيَاط) (bşi, ب ...e, in üzerine) asmak; (işi vb.i, ب b-e) bırakmak, vermek, yüklemek, (işi vb.i, ب b-nin) sorumluluğuna vermek; (bşi, ب veya على ...e) bağ(ım)lı kılmak; نِيطَ [edil.] (ب bşe) bağ(ım)lı olmak, (ب...e) ait olmak; (بb-nin) sorumluluğunda [sırtında, omuzunda] olmak; (على ...e) asılı olmak; نَوَّطَ ve أَنَاطَ = نَاطَ ; ¶ نَاطَه بِشَرْطٍ bşi

نُورَة kireç; yanıcı madde;

نَيِّر ışıklı, aydınlık; parlak; açık, net; النَّيِّرَان güneş ve ay;

نُوَّار [cin.is.; tek.is. ة] ç. نَوَاوِير çiçek;

مَنَار ve مَنَارَة ç. مَنَاوِر , مَنَائِر fener kulesi; minare;

مَنْوَر [duvardaki, ışığı içeri alan] delik; tepe penceresi;

تَنْوِير çiçek açma, çiçeklenme; aydınlatma [yine MEC.]; تَنْوِير العُقُول ve التَّنْوِير Aydınlanma;

مُنَاوَرَة = اِنَارَة aşğ. bkz.;

اِنَارَة ışıklandırma, aydınlatma [yine MEC.];

نَائِرَة kin, nefret;

مُنَوَّر ışıklanmış, aydınlık, ışıklı; aydın, münevver; parlak; parıltılı; ¶ الْمُنَوَّرَة Medine şehrinin lakabı, Nurlu;

مُنِير parlak, aydınlık veren, aydınlatan, aydınlatıcı [yine MEC.];

مُتَنَوِّر aydınlık, ışıklı;

مُسْتَنِير aydınlık, ışıklı; aydın [is. ve s.];

مُنَاوَرَة manevra; hile, oyun, dolap;

مُنَاوَرَات askeri manevralar; مُنَاوَرَات جَوِّيَّة hava manevraları; مُنَاوَرَات دِبْلُومَاسِيَّة diplomatik manevra; عَامِل الْمُنَاوَرَات makasçı [demiryolu];

نَوْرَج ç. نَوَارِج harman dövme makinası;

نَوْرَز [cin.is.; tek.is. ة] martı ZOO.;

نُورَسْتَانِيَا sinir zayıflığı;

نَوْرُز Nevruz;

şarta/ kayda bağlamak; أَنَاطَه بِعُهْدَتِه *bşin* sorumluluğunu *b-e* yüklemek, vermek;

نَوْط ç. نِيَاط , أَنْوَاط asılı şey; madalya; ¶ نَوط الجَدارة şeref madalyası;

نِيْط ç. نِيَاط aort; مَنْظَر يُشقّ له نِيَاط القُلُوب yürekler parçalayıcı/ çok acıklı görüntü; قَطَعَ نِيَاطَ القُلُوب kalpleri parçalamak;

مَنَاط *bşin* asılı olduğu yer, askı; [alay vb.nin] hedef, konu, malzeme; güven kaynağı, dayanak; مَنَاط الثُّرَيَّا (الجَوْزَاء) ≈ gökteki yıldızlar kadar uzak(ta);

تَنَوُّط , تُنَوِّط dokumacıkuşu ZOO.;

مَنُوط (ب ...*e*) bağ(ım)lı;

مَنُوط (ب ...*den*) sorumlu, mesul;

مُنَاط (ب ...*den*) sorumlu, mesul;

نوع ⇒ نَوَّعَ (*bşi*) çeşitlere ayırmak, çeşit çeşit yapmak, sınıflamak; (*bşi*) farklı/ değişik yapmak; (*bşi*) değişik bir hale sokmak, görüntüsünü değiştirmek; تَنَوَّعَ çeşit çeşit olmak;

نَوْع ç. أَنْوَاع çeşit; cins, tür; tarz, usul; şekil; yapı, karakter; نَوْعًا biraz, bir miktar, az bir şey; belli bir ölçüde; نَوْعًا مَا bir miktar, bir az; نَوْعًا وَ كَمِّيَّةً nicelik ve nitelik, kemiyet ve keyfiyet olarak; بِنَوْعٍ خَاصٍ özel bir şekilde; عَلَى أَنْوَاعِهِم her çeşit(ten); نَوْع الإِنْسَان ya da النَّوْع الإِنْسَانِي beşer, insanoğlu;

نَوْعِي [na't] cins..., türe ait; karakteristik, tipik; temel; has, özel; ثِقْل (وَزْنِي) نَوْعِي özgül ağırlık;

تَنْوِيع değiştirme, çeşit çeşit yapma;

تَنَوُّع çeşitlilik, türlü türlü olma; değişme;

مُتَنَوِّع envai çeşit, çeşitli, çeşit çeşit; tek unsurdan oluşmayan, mürekkep, kompleks;

مُتَنَوِّعَات ; مُنَوَّع = مُتَنَوِّع seçmeler [gazetede sütun başlığı];

نوف[1] ve نيف (نَيْف) ve نَافَ *u* (نَوْف) yüce/ ulu olmak; [özl. sayı] (عن veya على ...*i*) geçmek, aşmak, (عن veya على ...*den*) fazla olmak ¶ مَـا يَنُوفُ على الخَمْسِين elliyi geçen/ aşan, elliden fazla; أَنَافَ ve نَيَّفَ [özl. sayı] (عن ya da على ...*i*) geçmek, aşmak ¶ مَـا يُنَوِّفُ عن الثَّـلاث سَنَوَات üç yıldan fazla zamandır...;

نَوْف ç. أَنْوَاف [ölçüyü, sayıyı geçen] fazla;

نَيْف fazla, ziyade ¶ ... وَ نَيْـف ya da وَ نَيِّف [yaklaşık, rakam vermek için] küsur; نَيِّف وَ ثَلاثُون Otuz küsur;

نِيَافَة Ekselans [piskopos ve papazlara hitaben] MIS., HRİ.;

مُنِيف yüksek; yüce, ulu; mükemmel;

مَنُوفِي[2] bir Mısır pamuğu türü;

نُوفَمْبِر ["f" ve "v"] Kasım ayı;

نوق ⇒ تَنَوَّقَ ve تَنَيَّقَ (فـي ...*de, giyim, yiyecek* vb.de) titiz davranmak, özen göstermek;

نَاقَة ç. نُوق , نِيَاق , نَاقَات dişi deve; لا نَاقَةَ لي في الأَمْرِ وَلاَ جَمَل benim bu işle bir ilgim yok, müdahelem söz konusu olamaz, ≈ at elin it elin bize ne!;

نَيِّق titiz, özen gösteren, itina eden;

أَنْوَك ahmak, aptal;

(نول) نَـالَ *u* (نَوْل) (*b-e* ya da ل *b-e*, ب *bşi*) sunmak, arzetmek; نَوَّلَ (*b-e, bşi*) sağlamak, temin etmek; نَاوَلَ (*b-e* ya da ل *b-e, bşi*)

جَعَلَ شَيْءً فِي مُتَنَاوَلِه bir şeyi birine [ulaşılması, erişilmesi] mümkün kılmak;

نَوْلُون ve نَوْلُون ç. نَوَالِين ,نَاوُلُون navlun, taşıma ücreti;

(نوم) نَامَ يَنَامُ [1. tekil şahıs نِمْتُ] (نَوْم ,نِيَـام) uyumak; [rüzgar, deniz vb.] yatışmak, sakinleşmek; [piyasa] kesat/ durgun olmak, iş olmamak; [uzuv, organ] uyuşmak; (عن bşi) ihmal etmek, göz ardı etmek, önemsememek; (الى bşi) kabul etmek, rıza göstermek, muvafık olmak; (الى b-e) güvenmek, (الى bşi) memnet kabul etmek; ¶ يَنَامُ مِلْءَ جَفْنِه derin bir uyku uyumak; نَوَّمَ (b-i, özl. çocuğu) uyutmak; (b-i) bayıltmak,(b-e) anestezi uygulamak; تَنَاوَمَ uyuyor gibi yapmak; نَوَّمَ = أَنَامَ ; اِسْتَنَامَ (الى b-e) güvenmek, itimat etmek; (ل bş ile) kendini uyutmak veya bayıltmak; (ل bşe) razı olmak, (ل bşi) kabul etmek; (الى ب b-e) güvenmek, itimat etmek; (الى bşi, b-e) emanet etmek; (الى bşi) kabullenmek, (الى bşe) rıza göstermek;

نَوْم uyku ¶ غُرْفَة النَّوْم yatak odası; قَمِيص النَّوْم gecelik;

نَوْمِي uyku, uyku ile ilgili [na't];

نَوْمَة kestirme, şekerleme;

نُوَمَة uykucu, çok uyuyan;

نَوَّام uykucu, uykusuna düşkün;

نَؤُوم horultulu uyuyan; uykucu; sabahları geç kalkan;

مَنَام uyku; (ç. ـَات) rüya, düş;

مَنَام uyunulan yer; yatak odası;

arzetmek, sunmak, takdim etmek, teslim etmek, vermek; ¶ نَاوَلَه القُرْبَان ...için ayin düzenlemek HRİ.; تَنَاوَلَ (bşe) [uzanıp] almak; (bşi) kabul etmek; (bşi) elde etmek; (yiyeceği) yemek, (içeceği, çayı, kahveyi) içmek; (bşi, من ...den) elde etmek; (bşden anlamını) kavramak; (konuyu) ele almak, işlemek ,incelemek; (bşi) içine almak, kapsamak; ayine katılmak HRİ.;

نَوْل ç. أَنْوَال hediye; tarz, usul; [dokuma] tezgah; taşıma ücreti, navlun;

نَوَال hediye; kâr, fayda, kazanç; doğru, isabetli olan; ¶ نَوَالُك أَنْ تَفْعَلَ كَذَا böyle yapmalısın; لَيْسَ ذَلِكَ بِنَوَال bu hiç de doğru değil;

مِنْوَال ve مِنْوَل [dokuma] tezgah;

مِنْوَال tarz, usul, yol, metot; prosedür, şekil gidişat ¶ عَلَى هَذَا الْمِنْوَال böyle, bu şekilde; هُم عَلَى مِنْوَال وَاحِد hepsi birbirinin aynı; مِنْوَالُكَ أَنْ تَفْعَلَ كَذَا böyle yapmalısın;

مُنَاوَلَة sunma, takdim, teslim; ayin HRİ;

تَنَاوُل yeme, içme, anlayış, idrak; ayin HRİ.;

مُتَنَاوِل uzanıp alan; ayine katılan HRİ.;

مُتَنَاوَل elde edilebilir, ulaşılması mümkün; elde edilebilirlik; erim, menzil ¶ أَعْسَر مُتَنَاوَلاً ulaşılması/ elde edilmesi zor; تَحْتَ (فِي) مُتَنَاوَلِ يَدِه elinin altında, (biri için) erişilebilir, elde edilebilir yerde/ konumda; فِي مُتَنَاوَلِه biri için ulaşılabilir, erişilebilir; فِي مُتَنَاوَلِ الجَمِيع herkese açık, herkes tarafından erişilebilir; فِي مُتَنَاوَلِ كُلِّ الأَفْهَام herkes

منامة ⇑; ⇑; gecelik;

المنامة Manama;

تنويم uyutma; bayıltma, anestezi; hipnotizma;

نائم ç. نِيَام , نُوَّم , نُيَّم , نُوَّام , نُيَّام uyuyan; uyuşmuş [uzuv]; sakin, asude [gece];

منوم uyku verici; uyuşturucu; hipnotizmacı; (ç. -آت) uyku ilacı; دَوَاء مُنَوِّم uyku ilacı;

نون ⇐ نَوَّنَ (ismin) sonuna tenvin koymak, (ismi) tenvinli kılmak DİLB.;

نون ç. آت "ن" harfinin adı; (ç. نِينَان , اَنْوَان) çok büyük balık; ذُو النُّون Yunus (as.);

نوني [na't] hilal gibi, ay şeklinde, ay…;

نونة çene çukuru;

تنوين kelimeyi nunlama, sonuna tenvin koyma DİLB.; هُمَا كَالتَّنْوِين وَ الإِضَافَة ≈ aralarında dağlar kadar fark var;

نوه ⇐ نَوَّهَ (bşi) [yukarı] kaldırmak; (ب b-i) övmek, yüceltmek; (ب bşi) vurgulamak; (ب ...i) anmak, (ب veya عن ...e) atıfta bulunmak; (عن veya ب veya الى bşi) kasdetmek;

تنويه övgü, medih; anma, zikretme; atıfta bulunma, gönderme, referans; ima;

نوى i (نَوَاة, نِيَّة) (bşe) niyet etmek, niyetlenmek, (bşi) yapmaya karar vermek; نوى i (نَوًى) (من ...den, الى ...e) geçmek; uzaklaşmak;

نوى miyavlamak; ناوى (b-ile) düşman olmak; انتوى (bşe) niyet etmek, (bşi) hedeflemek, (bş yapmayı) istemek;

نوى ıraklık, uzaklık; varılacak yer, hedef;

نوى [cin.is.] hurma, meyva çekirdeği;

نواة [tek.is.] ç. نَوَيَات hurma çekirdeği; meyva çekirdeği; öz, esas; merkez; atom çekirdeği; çekirdek, kaynak, menşe; نَوَاة الذَّرَّة atom çekirdeği;

نووي çekirdek ile ilgili; nükleer; nükleer fiziğe ait; ¶ اَسْلِحَة نَوَوِيَّة nükleer silahlar;

نيّ şişman; bkz. ;

نية ç. -آت , نَوَايَا niyet, kasıt, amaç, plan; temayül, eğilim ¶ ... على نِيَّة niyetiyle; في النِّيَة اَنْ ... ...yapmak amaçlanmıştır, bundan kasıt ...yapmaktır, ...olmasıdır.; حُسْن النِّيَة iyi niyet, hüsnü niyet, olumlu yaklaşım; سَلامَة النِّيَّة masumluk; hüsnü niyet HUK.; سَلِيم النِّيَّة içten, samimi, [içten pazarlıklı olmayan]; açık yürekli/ kalpli; سُوء النِّيَّة kötü niyet, içten pazarlıklılık [yine HUK.]; بِسُوء النِّيَّة kötü niyetle [yine HUK.]; صَافِي النِّيَة içten, samimi, açık kalpli; اَخْلَصَ لَهُ النِّيَّة b-e ya da bşe karşı içten davranmak/ yaklaşmak/ yapmak; ... اَخْلَصَ نِيَّتَهُ لِ ya da حَسُنَتْ نِيَّتُهُ ⇑; …e karşı iyi niyetli olmak; اَصْلَحَ نِيَّتَهُ samimi/ yapmacıksız olmak [ahlaki ve dini anlamda]; ... عَقَدَ النِّيَّةَ عَلَى ...de karar kılmak, yapmaya niyetlenmek;

مناو düşman tavırlı;

(نيء) ناء i (نُيُوءَة, نُيُوء, نَيْء) [özl. et] çiğ/ pişmemiş olmak;

نيء , نيّ çiğ; ham; brüt; bkz. نوى ;

ناب ç. اَنْيَاب , نُيُوب , اَنَايِيب köpekdişi; fildişi; yılanın zehirli dişi; ¶ كَشَّرَ عن اَنْيَابِهِ dişlerini

نَالَ الشُّقَّةَ ;مَنَال bkz. نَالَ من نَفْسِهِ أَبْلَغَ مَنَالٍ [hükümet] güvenoyu almak; أَنَالَ (b-e veya ل b-e, bşi) sağlamak, temin/ tedarik etmek;

نَيْل elde etme, ele geçirme; [elde edilmiş] fayda, kazanç;

مَنَال elde etme, erişme; ¶ بعيد المَنَال elde edilmez, ele geçmez, erişilmez; kavranılmaz; idrak edilmez; صَعْب المَنَال elde edilmez, erişilmez; قَرِيب (سَهْل) المَنَال kolay elde edilen, çabuk ele geçen; مُمْكِن المَنَال elde edilmesi/ erişilmesi mümkün, olası; نَالَ مِن نَفْسِهِ أَبْلَغَ مَنَالٍ biri üzerinde büyük tesir yapmak, birini çok etkilemek;

نَائِل elde eden, erişen, kazanan, ele geçiren; [elde edilmiş] fayda, kazanç;

نيل[2] ⇐ نَيَّل (pamuğu, yünü) çivit ile boyamak;

نيل ، نِيلَة çivit;

مُنَيَّل çivit ile boyanmış;

نيل[3] ⇐ نَيَّل Nil'in suyunu araziye vermek MIS.;

النِّيل Nil nehri ¶ عَرَائِس النِّيل nilüfer;

نِيلِي Nil, Nil'e ait;

مِنْيَل Nil'in kabardığı zaman yüksekliğini ölçen alet, Nilometre;

تَنْيِيل mas. ⥣;

نِيلَج çivit;

نِيلُوفَر nilüfer;

نَيْلُون ve نِيلُون [o] naylon;

نِيَّة bkz. نوى ;

نِيُورَلْجِيَا nevralji, şiddetli sinir ağrısı;

نيوزيلاندا Yeni Zelanda;

ضَوْء نِيُونِي neon ışığı;

göstermek; عَضَّهُ الدَّهْرُ بِنَابِهِ (بِأَنْيَابِهِ) birinin başına, çetin sıkıntılar gelmek;

نَاب ç. نِيب , نُيُوب , أَنْيَاب yaşlı dişi deve;

نِتْرُجِين [o, e] nitrojen;

مُتَنَيِّح merhum MIS., HRİ.;

نَيِّر[1] bkz. نور ;

نِير[2] ç. نِيرَان , أَنْيَار boyunduruk [öküz için];

نِيرَة dişeti;

نَيْزَك ç. نَيَازِك kısa mızrak, kargı; meteor;

نِيس Nis limanı;

نِيسَان Nisan ayı SUR., LÜB., ÜRD., IR.;

نِيشَان = نِشَان bkz. نشن ;

نِيص oklukirpi;

نِيط , نِيَاط bkz. نوط ;

نَيِّف bkz. نوف ;

نِيق bkz. نيق ;

نِيقُوسِيَا Lefkoşe;

(نيك) i نَاكَ (kadınla) cinsel ilişkide bulunmak; [konuşma dilinde bu kökten türeyen küfür ifadeleri bulunmaktadır.];

نِيكَل = نِكْل

نِيكُوتِين nikotin;

نيل[1] (نَالَ a (مَنَال ,نَيْل) [I. tekil şahıs نِلْتُ] (bşi) elde etmek, ele geçirmek; (bşi) kazanmak, haketmek; (bşi, ل b-e) sağlamak, tedarik/ temin etmek; (bşi, من b-ile) erişmek, ulaşmak; (من b-i, bşi) etkilemek; (من ...e) hasar/ zarar vermek ¶ نَالَ مِن عِرْضِهِ birinin namusuna leke sürmek, b-i lekelemek, b-e iftira atmak; نَالَ مِنْهُ أَوْفَرَ مَنَالٍ b-e büyük hasar vermek; نَالَهُ بِسُوءٍ ...e hasar vermek; نَالَهُ بِضُرٍّ ⥣;

هـ

مِـدْفَع ¶ هَوَاوِين .ç هَاوُون ,هَاوُون havan, dibek; الهَوَان havan topu ASK.;

هَايْتِي Haiti;

1 هَبْ "وَهَبَ"nin emir sıygası;

2 هَبَّ u (هَبّ) kıpırdamak, harekete geçmek; (الى veya لِ bşe) girişmek, başlamak; [muzari fiil öncesinde] yapmaya koyulmak, yapmaya kalkışmak; (الى b-nin üzerine) atılmak; (من ...den, özl. uykudan) kalkmak; (على b-e) baş kaldırmak, isyan etmek; _ (هَبّ, هُبُـــوب, هَبِـــيب) [rüzgar] esmek; [fırtına] kopmak, [yangın] çıkmak; [güzel, hoş koku] (على b-i) sarmak; ¶ هَبَّ لِلْحَرْب harbe girmek, başlamak; هَبَّ لِلْمُقَاوَمَة direniş için hazırlanmak; هَبَّ وَاقِفًا ayakta durmak; هَبَّتْ رِيحُهُ talihi yaver gitmek; هَبَّ فِيهِ الكَلْبُ köpek üzerine saldırdı; كُلُّ مَنْ هَبَّ وَ دَبَّ herkes, [her sınıftan, yaştan] insanlar; هَبَّبَ (bşi) yırtmak, parçalamak; (bşi) isle karartmak; (bşi) yüzüne gözüne bulaştırmak, (bşi) kötü yapmak, berbat etmek; أَهَبَّ (b-i من uykudan) uyandırmak; تَهَبَّبَ yırtılmak;

هَبَّة ani rüzgar;

هِبَة bkz. وهب ;

هَبَاب toz [ince];

هِبَاب is;

هَا işte! [hah!]; هَا هُوَ işte o!; هَا أَنْتُم sizler; هٰذَا müe. هٰذِه ,هٰذِي .ç هٰؤُلَاءِ müs. هٰذَان müennesi هٰتَان bu; ALF.BKZ.; هٰذَاكَ müe هٰتِيكَ .ç هٰؤُلَائِكَ şu, o; هٰكَذَا böyle, böylece; وَ هٰكَذَا ve bunlar gibi; هَاهُنَا [işte!] burası, burada; هَأَنَاذَا, هَا نَحْنُ ,هَا هُوَ ذَا ,هَأَنْتَـذَا ,هَا أَنْتَ ذَا ,هَاءَنَذَا أُولَاءِ [pekiştirilmiş ifade] ben, sen..., [≈ işte şu gördüğün] ben, sen...; bu, şu...; [iyelik zamirleri veya birleşik zamirlerle]; هَاكَ ! .ç هَاكُم işte, burada ! [alabilirsin!]; هَاكَـهُ İşte o!, bak!;

هَاء .ç آت- "هـ" harfinin adı;

هَابِيل Habil;

هَات .ç هَاتُوا bana [bize] getir!, ver!;

هَاتَان bkz. هَا ;

هَاتُور [o] Hatur, Kıpti takviminin üçüncü ayı;

هَارْب arp, harp MZK;

هَاشِمِي bkz. هشم ;

هَاكَ ,هَاكُم ve هَاكَه bkz. هَا ;

هَؤُلَاءِ bkz. هَا ;

هَأَنَاذَا ,هَأَنْتَذَا bkz. هَا ;

هَانِم .ç هَوَانِيم hanım;

هَوَانِمِي hanımlara ait, hanım..; kadınımsı;

هَأْهَأَ kahkaha atmak/ koparmak;

هَاهُنَا bkz. هَا;

هَاوَايِي Havai;

[borsada] düşme, değer kaybetme; [uçak] iniş; ¶ هُبُوط اِضْطِرَارِيّ zorunlu/ mecburi iniş;

هَبُوط düşüş, eğim;

هَبِيط sıska, çelimsiz, bir deri bir kemik;

أُهْبُوطَة ç. أَهَابِيط paraşüt YEN.;

مَهْبِط ç. مَهَابِط düşülen/ inilen yer; iniş alanı; düşme, iniş; doğum yeri MEC.; katot ELK.; ¶ مَهْبِط الوَحْي Vahyin Beşiği, İslamın doğduğu yer; في مَهْبِط الغُرُوب gün batımında;

هَابِط inen, düşen, alçalan, azalan ¶ هَابِط بالمِظَلَّة الوَاقِيَة paraşüt ile atlayan, paraşütçü;

مَهْبُوط bir deri bir kemik, çok zayıf, sıska;

هَبِلَ a (هَبَل) [anne, ölüm sebebi ile] (*oğlunu*) yitirmek; ¶ هَبِلَتْهُ أُمُّهُ [ve هَبِلَتْكَ أُمُّكَ vd.] ne kadar doğru/ iyi söyledi ≈ aferin, bravo ona; (*b-i*) çılgına çevirmek KNŞ; اِهْتَبَلَ (*fırsatı, imkanı*) kullanmak; entrika çevirmek; اِهْتَبِلْ هَبَلَكَ kendi işine bak!;

هَبِل uzun, dinç adam;

هَبِيل ahmak, kalın kafalı;

أَهْبَل müe. هَبْلَاء ç. هُبْل ahmak, budala;

مَهْبِل ç. مَهَابِل döl yolu, vajina;

مَهْبِلِيّ [na't] döl yolu ile ilgili, döl yolu...;

مِهْبَل çevik, atik;

مَهْبُول ahmak, budala;

هَبْهَبَ havlamak;

هَبْهَاب serap; çevik, atik;

هَبَا (هَبْو) u (هُبُوّ) [toz, duman] kalkmak; kaçmak, kaçıp gitmek;

هَبْوَة toz kalkışı;

هَبَاء ç. أَهْبَاء toz; [havada uçuşan] toz par-

هَبُوب bora, kasırga;

هُبُوب esme [rüzgar];

مَهَبّ ç. مَهَابّ rüzgarın estiği/ esmeye başladığı yer; rüzgarın yeni; [rüzgar] esme; rüzgarlı yer; في مَهَبّ الرِّيَاحِ rüzgar alan, kasırga/ fırtınaya maruz kalabilen;

هَبَتَ i (هَبْت) (*b-i*) yere yıkmak/ devirmek;

هُبِتَ [edil.] ağzını açamamak, cevap verememek, korkup susmak;

هَبِيت cesareti kırılmış, korkmuş;

هَبَرَ u (هَبْر) (*eti*) büyük parçalara bölmek;

هَبْر [kemikleri ayıklanmış] et;

هَبْرَة et parçası, dilimi;

هَبِيرَة sırtlan ¶ أَبُو هُبَيْرَة kurbağa;

هَبَشَ i (هَبْش) (*bşi*) toplamak, derlemek; (بـ *el ile* veya *pençe ile*) tutmak, yakalamak;

هَبَطَ u, i (هُبُوط) inmek; düşmek; alçalmak; batmak; aşağı meyletmek; yerin içine batmak/ çökmek; çökmek, göçmek [çatı]; [uçak, yolcular] (*şehre* vb.e) iniş yapmak, inmek; [vücut] zayıflamak, kilo vermek; [rüzgar, ateş vb.] yatışmak, sakinleşmek; [fiyatlar] düşmek, inmek; (...*e*) gitmek, inmek; _u (هَبْط) ve أَهْبَطَ (*b-i, bşi*) aşağı indirmek, göndermek, yollamak, alçaltmak; (*fiyatları*) indirmek, düşürmek; (*bir yere*) inmek, gelmek;

هَبْط indirme, azaltma, alçaltma;

هَبْطَة iniş, azalma, düşüş; eğilme; arazi çöküntüsü, çukur COĞR.;

هُبُوط batma; düşme, inme, azalma; küçültme; [fiyatta] indirim, düşme; zayıflama;

çaları ¶ ذَهَبَ هَبَاءً boşa gitmek, heba olmak; ذَهَبَ بِهِ هَبَاءً ;⇑ ذَهَبَ (ضَاعَ) هَبَاءً مَنْثُورًا (bşi, planı) bozmak; (bşi) dört bir yana saçmak;

هَبَاءَة [tek.is.] toz zerresi;

[1] هتر i (هَتْـر) (bşi) parçalamak; هَاتَرَ (b-e) ad/ lakap takmak; أُهْتِرَ [ve edil. أَهْتَرَ] [yaşlı kişi, üzüntü, hastalık ya da yaşlılıktan dolayı] çocuklaşmak, çocuk gibi davranmak; تَهَاتَرَ bbi suçlamak, bbi hakkında suçlamalarda bulunmak; [deliller] bb ile çelişmek İSL.HUK.; اسْتَهْتَرَ dikkatsiz veya ihmalkar olmak; sorumsuzca davranmak; (ب bşi) küçümsemek, önemsememek; (ب b-ile) alay etmek, eğlenmek; أُسْتُهْتِرَ (ب ...i) [edil.] delicesine sevmek, (ب için) deli divane olmak;

هِتْر ç. أَهْتَار saçma, çocukça söz; yalan;

هُتْر bunaklık;

مُهَاتَرَة karşılıklı suçlama; ç. ـَات ağız kavgası/ dalaşı;

تَهَاتُر [deliller vb. için] çatışma İSL.HUK.;

اسْتِهْتَار düşüncesizlik, sorumsuzluk; küçümseme;

مُهْتَر saçmalayan, saçma sapan sözler söyleyen; çocuk gibi davranan yaşlı adam;

مُسْتَهْتِر dikkatsiz; düşüncesiz, sorumsuz;

مُسْتَهْتَر (ب ..e) tutkun, (ب için) deli divane olan, (ب ...in) hastası;

[2] هاتور ALF.BKZ.;

هتف i (هُتَاف) bağırmak; neşe ile bağırmak; (ل ya da ب b-e, için) tezahürat yapmak «هَتَفَ الْقَوْمُ بِحَيَاةِ زَعِيمِهِمْ قَائِلِينَ يَحْيَا يَحْيَا topluluk [...in ömrü] için "çok yaşa! çok yaşa!" diye tezahürat yaptılar.»; (... ضِدَّ b-i) yuhalamak, (.. ضِدَّ b-e) karşı tezahürat yapmak; (ب bşi) övmek, methetmek ¶ هَتَفَ بِهِ b-e seslenmek; هَتَفَ بِهِ هَاتِفٌ içinden bir ses [...yapmasını] söylemek; هَتَفَ بِحَيَاتِهِ b-e tezahürat yapmak, çok yaşa! demek; هَتَفَ ثَلَاثًا (ل b-e) [üç kere] çok yaşa demek; تَهَاتَفَ (على bş yapmak için) bağırarak bbe cesaret vermek;

هَتْفَة seslenme, bağırma;

هُتَاف ç. ـَات ⇑; tezahürat; (ل ...için) çok yaşa! nidası; ¶ هُتَافُ الْحَرْبِ savaş narası; عَاصِفَةٌ مِنَ الْهُتَاف tezahürat tufanı;

هَاتِف bağıran, seslenen; insanın içinden gelen ses; (ç. هَوَاتِف) telefon; hoparlör YEN.; [çoğ.] هَوَاتِف tezahürat; naralar; هَاتِفُ الْقَلْبِ insanın içinin söylediği ses; بِالْهَاتِف telefonla

هَاتِفِي [na't] telefon... , telefon ile ilgili;

هتك i (هَتْك) (bşi, perdeyi vb.) çekip yırtmak, koparmak; (bşin) örtüsünü açmak, (bşi) ortaya çıkarmak; (kadının) namusuna leke sürmek; (kadına) tecavüz etmek; ¶ هَتَكَ عِرْضَهُ b-nin namusuna leke sürmek; هَتَّكَ (bşi) parçalamak; تَهَتَّكَ yırtılmak; ortaya çıkmak; leke sürülmek; rezil/ utanmaz olmak; utanmaz/ hayasız olmak; انْهَتَكَ = هُتِكَ ;

هَتْك yırtarak/ çekerek koparma; ortaya/ meydana çıkarma; lekeleme, namusuna, şerefine leke sürme; ¶ هَتْكُ الأَسْتَارِ gizlilikleri kaldırma, kapalı kapıları açma;

هَتْكَة lekeleme, leke sürme [namusa];

هتيكة rezalet, skandal;
تهتّك ahlaksızlık, edepsizlik;
متهتّك ahlaksız, terbiyesiz, utanmaz;
مستهتك ⇑;
هتامة parça [kırılıp ayrılan];
اهتم müe. هتماء ç. هتم ön dişleri olmayan; dişsiz;
هتن i (هتون, هتن) [gök] şiddetli yağmur yağdırmak;
هتون yağmur yüklü [bulut];
هج u (هجيج) tutuşmuş olmak; yanmak; هجّج (ateş) yakmak;
هجأ a (هجوء, هجء) [açlık] yatışmak;
هجد u (هجود) ve تهجّد sabahlamak, geceyi uykusuz geçirmek; geceyi ibadetle geçirmek;
هجر u (هجران, هجر) göç etmek, göçmek; (...i) terk etmek, bırakmak; (bşi) kesmek, bırakmak, yapmaz olmak; (bşi الى b-e) bırakmak, terketmek; هجّر (b-i) göç ettirmek; هاجر göç etmek; اهجر (bşi) bırakmak, terketmek; saçmalamak, abuk sabuk konuşmak; تهاجر birbiri ile ilişkiyi kesmek, ayrılmak;
هجر [sevdiği kişiyi, evi] terketme, bırakma; günün en sıcak vakti;
هجر müstehcen/ açık saçık söz;
هجرة ayrılma, bırakma; göç; (الى ...e) göç; الهجرة Hicret, Hz. Muhammed'in (as.) 622 de Mekke'den, Medine'ye hicreti; هجرة العقول beyin göçü; دار الهجرة Medine;
هجري Hicrî; سنة هجرية hicri yıl;
هجراء müstehcen/ açık saçık söz, ifade;
هجير öğle sıcağı;
هجيرة ⇑; öğle;
مهجر ç. مهاجر göç edilen yer, sığınılan yer; göç; koloni, sömürge; مهاجر müstehcen/ açık saçık şeyler;
مهاجرة göç;
هاجرة ç. هواجر öğle sıcağı, öğle; (ç. آت-, هواجر) müstehcen/ açık saçık ifade/ söz;
هاجري [na't] öğle ile ilgili, öğle...si;
مهجور terkedilmiş, metruk, bırakılmış; yalnız, tek başına olan; [artık] kullanılmayan;
مهاجر göçmen, muhacir;
المهاجرون Muhacirler;
هجس u, i (هجس) birden aklına gelmek, aklına gelivermek; kendi kendine söylenmek;
هجس düşünce, fikir [birden akla gelen]; saçma söz;
هجسة ç. هجسات düşünce, fikir [birden akla gelen]; kavram; kuşku, endişe, kaygı; هجسات kaygılar, endişeler;
هجاس övüngen; palavracı;
هاجس ç. هواجس fikir, düşünce [akla gelen, esen]; kavram; kuşku, endişe, kaygı;
هجع a (هجوع) güzel bir uyku çekmek; sakin olmak veya sakinleşmek, yatışmak [yine kargaşa, heyecan; _ (هجّع) (açlığı) yatıştırmak, bastırmak; اهجع (açlığı) yatıştırmak;
هجعة uyku;
هجوع uyku; yatışma, dinme, kesilme;
مهجع ç. مهاجع yatak odası; kışla SUR. ASK.; رئيس المهجع kışla komutanı SUR. ASK.

هجل u (هَجْل) baygın baygın bakmak;

هجم u (هُجُوم) (علي ...e) saldırmak; (علي ...e) akın düzenlemek, hücum etmek; (علي bşin üzerine) aniden saldırmak; (علي ...e) zorla/ izinsiz girmek; sessiz kalmak; هجّم (b-i) saldırtmak, (b-e) saldırmasını emretmek; هاجم (b-e, bşe) saldırmak; (...e) saldırıya geçmek; (...e) hücum etmek; (...e) izinsiz girmek, tecavüz etmek; اهجم = هَجَّمَ ; تهجّم (علي ...e) saldırmak; تهاجم bbe saldırmak; انهجم [ev] çökmek, yıkılmak; zayıf bünyeli olmak; [göz yaşı, ter] akmak; [göz] yaş akıtmak;

هجمة ç. هَجَمَات saldırı, akın; hücum; [kış soğuk] bastırma; ¶ هَجْمَة مُعَاكِسَة karşı atak;

هجمي saldırgan, şiddetli;

هجوم şiddetli rüzgar;

هجوم hücum; saldırı, akın; nöbet [hastalık]; forvet, ileri [futbol vb.de]; هُجُوم جَانِبِي yandan saldırı, yan atak; هُجُوم جَوِّي hava saldırısı; هُجُوم مُضَادّ veya هُجُوم مُعَاكِس karşı atak; خَطّ الهُجُوم forvet, ileri [futbol vb.]; قَلْب الهُجُوم santrafor [futbol vb.];

هجومي [na't] saldırı..., saldırı niteliğinde, saldırgan;

مهاجمة saldırı, akın; hücum; baskın;

تهجم ç. آت- saldırı, akın;

مهاجم saldıran, atak yapan, akın eden; forvet, ileri [futbol vb.];

هجن u (هُجُونَة, هَجَنَات, هُجْنَة) yanlış olmak;

هجّن (b-i) sert bir dille eleştirmek, ayıplamak;

استهجن (bşi) hatalı/ kötü bulmak; (bşi) uygun bulmamak, beğenmemek;

هُجْنَة hata, kusur, noksan; adilik, bayağılık;

هجان ç. هَجَّانَة deve binicisi;

هجين ç. هُجُون ,هُجَنَاء ,مَهَاجِين ,مَهَاجِنَة adi, bayağı; (ç. هُجُون) yarış devesi;

هجينة ç. هَجَائِن yarış devesi;

استهجان uygun bulmama, beğenmeme;

هجو (هجا) u (هِجَاء ,هَجْو) (b-nin) kusurlarını ortaya dökmek; (bşi) hicvetmek; هجّى ve تهجّى (bşi) hecelemek; هاجى (b-i) hicvetmek; تهاجى bbi hicvetmek;

هجو mas. ⇑⇑; alay; yergi; hiciv;

هجوي yeren, eleştiren, hicveden;

هجاء yergi, eleştiri; hiciv; (ç. اهْجِيَة) hece; alfabe;

هجائي alfabetik; hiciv niteliğinde;

أهجوة ve اهَاجِي .çأهْجِيَة hiciv;

تهجئة ve تَهَجٍّ heceleme;

هاجٍ heceleyen; hicveden; yeren, eleştiren

هدّ u (هُدُود ,هَدّ) (bşi) yıkmak, devirmek [gürültülü bir şekilde]; (b-i, bşi ya da من b-i, bşi) zayıflatmak zayıf bırakmak, takatini kesmek; _ i (هديد) çökmek, göçmek, yıkılmak; _ i, a (هَدّ) iyice yaşlanıp, eli ayağı tutmaz olmak; هدّد (b-i, ب ile, بأنْ yapmakla) tehdit etmek, gözdağı vermek, gözünü korkutmaya çalışmak; تهدّد ⇑; انهدّ yıkılmak enkaz haline gelmek; çökmek, göçmek; zayıf düşmek, elden ayaktan kesilmek;

هدّ yıkma, harabetme; zayıf düşürme;

تهدئة sakinleştirme, yatıştırma; yavaş sürme, hareket ettirme;

هادئ sakin, huzurlu, sükunet halinde, asude ¶ هادئ القلب huzurlu, sakin; هادئ البال sakin, rahat; المحيط الهادئ Pasifik Okyanusu;

هدب a (هدب) [göz] uzun kirpikli olmak; [ağaç] uzun, sarkan dalları olmak; هدّب (*elbiseye*) püskül yapmak, (*elbiseyi*) püsküllü yapmak;

هدب هدب (cin.is.; tek.is. ة) ç. أهداب kirpik; püskül, saçak ¶ بأهداب püsküllü; تمسك بأهدابه ≈ *b-nin* sözünden çıkmamak, birinin bir dediğini iki etmemek; تمسك تعلق بأهداب الشيء veya بأهداب الشيء *bşin* [dinin vb.nin] buyruklarına tamamen riayet etmek/ uymak; أخذ بأهداب الشيء kendini tamamen *bşe* vermek, *bşe* ile uğraşmak;

هدب uzun kirpikli;

أهدب müe. هدباء ç. هدب uzun kirpikli;

هداب [cin.is.; tek.is. ة] püskül, saçak; dantel(a); kenar süsü, bordür;

هدج *i* (هداج ,هدجان ,هدج) [yaşlı kişi] sallana sallana/ titreyerek yürümek [yine في مشيته]; هدّج (*bşi*) titretmek; تهدّج [ses] titremek;

هودج ç. هوادج [özl. deve üzerindeki] tahtırevan;

هدر *i* (هدير ,هدر) [gökgürültüsü] gürlemek; [deniz] kıyıya vurmak; kabarmak, [sahile vurup, ses çıkarmak], [aslan] kükremek, [eşek] anırmak, [deve] böğürmek; gürültü çıkarmak, yapmak; bağırıp çağırmak, esip yağ-

هدة ve هديد gürültülü bir şekilde yıkılma, çöküş, göçme; çöküş, yıkılış sesi;

هداد yavaşlık, acelesizlik ¶ هداديك acele etme(yin)! yavaş davranın!;

مهدة konkasör, kırma değirmeni;

تهديد ç. -آت tehdit, gözdağı; tehdit etme ¶ تهديد بالتشهير şantaj HUK.;

تهديدي tehdit edici; tehdit niteliğinde;

تهدد tehdit etme, gözdağı verme;

مهدود yıkılmış, enkaz halinde; ¶ مهدود القوى takatsiz, zayıf düşmüş, bitkin [elden ayaktan kesilmiş];

مهدد tehdit edici, tehditkar [s. ve is.];

مهدد tehdit edilen;

هدأ *a* (هدء ,هدوء) sakin/ sessiz/ asude olmak; sakinleşmek, yatışmak, [fırtına, keder, elem vb.]; (ب *bir yerde*) kalmak, ikamet etmek, oturmak; (عن *bşi, bş yapmayı*) kesmek, artık yapmamak, yapmaz olmak; ¶ هدأ روعه sakinleşmek, yatışmak; حين هدأت العين و الرجل el ayak çekildikten sonra [çekildiğinde]; هدّأ (*bşi, b-i* veya من *bşi, b-i*) sakinleştirmek, yatıştırmak; yavaşça hareket ettirmek, sürmek; ¶ هدّأ أعصابه birinin sinirlerini yatıştırmak; هدّأ روعه birini yatıştırmak, sakinleştirmek; هدّئ روعك sakin ol! üzülme! endişelenmek; هدّئ من روعك ⇑; أهدأ = هدّأ (*bebeği*) uyutmak [özl sırtını tapışlayarak sallayarak];

هدء sükunet, sakinlik, yatışma;

هدأة ⇑;

هدوء ⇑ ¶ بهدوء sakin bir şekilde;

mak; söylenmek, homurdanmak; [fokur fokur] kaynamak; (ب ...i) yüksek sesle duyurmak, ilan etmek; هدر i, u (هَدْر, هَدَر) [çaba, gayret] boşa gitmek, sonuç getirmemek, heder olmak; [para, masraf] boşa gitmek, heder olmak; [kan] dökülüp karşılığı alınmamak, [kanı yerde kalmak]; _(هَدَر) (kanını) dökmek ve kısas vb. uygulanmamak; (parayı, çabayı, gayreti) boşa harcamak; (sıhhati) bozmak;

اهدر (bşi) yok kabul etmek; (bşi) geçersiz saymak; (bşi) bozmak, berbat etmek;

هدرا faydasız, boşa, boş yere; ذَهَبَ هَدَرًا boşa gitmek, heder olmak;

هدر düşüş;

هدار gürleyen; kıyıya vuran, azgın [deniz]; su bendi, set; taşma savağı;

هدارة çağlayan, şelale;

هدير gürleme, büyük gürültü; çağıldama; dalgaların çarpması;

مهدر boşa gitmiş, heder olmuş;

هدف u (هَدْف) (الى b-e bşe) yakın olmak, yaklaşmak; (الى ...i) hedeflemek, (الى ...e) nişan almak; (الى ...i) hedeflemek, amaç edinmek;

اهدف (الى ...e) yaklaşmak; تهدف göğsünü kabartarak yürümek; استهدف (ل veya الى ...e, tehlikeye) açık olmak; (ل ...e) hassas/ duyarlı olmak; (bşi) amaç/ gaye edinmek;

هدف ç. أهْدَاف hedef, nişan; amaç, gaye, hedef, erek, niyet; gol SPO. ¶ جَعَلَهُ هَدَفًا ... ل birini, bir şeye maruz bırakmak; كَانَ هَدَفًا ... ل ... ...e açık olmak/ bulunmak;

أهْدَاف حَرْبِيَّة askeri hedefler;

هداف [keskin] nişancı;

مستهدف (ل ...e) maruz, açık;

هدل i (هَدِيل) [güvercin] ötmek; _i (هَدَل) (bşi) sarkıtmak; هدل a (هَدَل) ve تهدل sarkmak, sarkık olmak; [elbise] bol/ dökümlü olmak;

اهدل müe. هَدْلاء ç. هُدْل , sarkan, sarkık; bol, dökümlü [elbise];

مهدل ⇑;

هدم i (هَدْم) (bşi) yıkmak, enkaz haline getirmek;

هدم [edil] deniz tutmak; هدّم (bşi) yıkmak;

تهدّم yıkılmak; bakımsızlıktan harap olmak; çökmek, göçmek; انهدم ⇑;

هدم [bina vb.i] yıkma; tahrip etme;

هدم ç. هدام ,أهْدَام eski, yıpranmış elbise; ç. هُدُوم elbise [özl. MIS.];

هدام tahrip eden, yıkan, yıkıcı;

هدام deniz tutması;

تهديم yıkma; tahrip etme;

تهدم yıkılma, çökme, göçme;

هادم yıkıcı, yıkan; tahrip edici;

مهدوم yıkılmış, yıkık, harap;

مهدم ve متهدّم ⇑; harap;

مستهدم harap, yıkık [duvar];

هدن i (هُدُون) sessiz olmak; sakinleşmek, yatışmak; هادن (b-ile) ateşkes yapmak;

هدنة ç. ـات sakinlik, sükunet, yatışmış olma hali; ara, fasıla, mola; ateşkes;

هدانة ateşkes; hazar, barış;

هدون sakinlik, sükunet, yatışma;

مهادنة ateşkes, ateşkes görüşmeleri;

yolu/ düşünceyi aramak;

هدى yol gösterme, rehberlik, kılavuzluk [yine MEC.]; yön, rota [tutulan]; hal, tavır;

هدى doğruyu/ hakkı gösterme [özl.dini anlamda]; (b-e) yol gösterme; hak yol, doğru inanç, hidayet; ¶ كَانَ عَلَى هُدًى doğru/ hak yol üzere olmak; hak dini inancı kabul etmek; عَلَى غَيْرِ هُدًى bir amaç bulunmaksızın, rastgele, öylesine; سَارَ عَلَى غَيْرِ هُدًى öylesine, belli bir yere gitmeyi amaçlamadan gezmek;

هَدِيَّة ç. هَدَايَا hediye; sunu, kurban;

هِدَايَة yol gösterme;

أَهْدَى daha iyi yol gösterilmiş; daha doğru/ hak, daha yerinde, daha iyi;

إهداء hediye etme; sunma, arzetme; [kitap için] ithaf;

هادٍ ç. ـون, هُدَاة yol gösteren, yol gösterici, rehber, kılavuz; önder, lider, başkan;

مَهْدِي [kendisine] doğru/ hak yol gösterilmiş olan;

مُهْتَدٍ ⇑;

هذا [â] müe. هٰذِه, هٰذِي ç. müs. هٰذَان müe.müs. هٰتَان bu ¶ بِهٰذَا bundan dolayı, bu vesile ile; لِهٰذَا bu sebeple, bu yüzden; مَعَ هٰذَا bununla birlikte; buna rağmen; ... هٰذَا الى انْ bir de, bunun yanında, üstelik; ⇑ وَ هٰذَا; diğer taraftan, öte yandan; هٰذَا وَ يُوجَدُ sadece bu kadar değil, ...de var, bir de, ... var;

هذب i (هَذْب) (bşi) budamak, kırkmak; (bşi) arıtmak, saflaştırmak, [yine MEC.] netleştirmek; هذّب = هَذَبَ ; (bşi) işlemek, arıtmak;

هدهد (çocuğu) [uyuması için] sallamak;

هدهد ç. هَدَاهِد çavuşkuşu, ibibik, hüthüt;

هدى i (هَدْي, هُدًى, هِدَايَة) (b-e) yol göstermek, rehberlik etmek; (b-e, bir yol, rota üzerinde) rehberlik etmek; (b-i, الى...e) götürmek, (b-e, الى...e) [giden yolu] göstermek; (b-e, doğru inancı, doğruyu) göstermek; _i (هداء) (gelini, damada) götürmek; (bşi, الى, ل ...e) getirmek, arzetmek; هادى (b-ile) hediyeleşmek; هدى (gelini, الى damada) götürmek; (bşi, ل veya الى b-e) hediye etmek; (bşi, الى veya ل ...e) vakfetmek, ithaf etmek; (bşi, siparişi, mükafatı vb.i) vermek; (bşi, b-e) göndermek, iletmek; تهدّى iyi bir rehberlikle yol almak; (الى ..e) varmak, ulaşmak; تهادى hediyeleşmek; (bşi, التَّحِيَّة iyi niyet dileklerini vb.i) karşılıklı yapmak; (ب) rehberlik etmek; [yürürken] salınmak, [salınarak] yürümek; uzun adımlarla yürümek; ilerlemek; (الى...e, bir yere) varmak, gitmek; (الى b-nin çevresine, başına) toplanmak, üşüşmek; اهتدى [iyi bir rehberlikle] yol almak, ilerlemek; (الى veya ل ...e) götürülmek [b-nin rehberliğinde]; (الى bşi) bulmak, keşfetmek, bulup çıkarmak; (الى ya da ل bş, fikir) birden aklına gelivermek, (الى ya da ل bş, düşüncesi) hasıl olmak «اِهْتَدَيْتُ الَى انَّهُ مِصْرِي»; (من kötü yol, kötü düşünceden الى hayra, iyiye, iyi yola, düşünceye) kavuşmak; (ب b-nin) önderliğinde, rehberliğinde yol almak, (ب...i) örnek almak, izinde olmak; استهدى doğru

(*bşi*) düzeltmek; (*bşi*) kontrol etmek gözden geçirmek; (*çocuğu*) eğitmek, terbiye etmek, yetiştirmek; تهذّب = هُذّبَ ;

تَهْذِيب düzeltme, doğrultma; arıtma; gözden geçirme; eğitim; terbiye, yetiştirme; kültür; öğretim;

تَهْذِيبِي [na't] eğitim ile ilgili, eğitime ait, eğitsel, eğitim...; öğretici, didaktik;

تَهَذُّب terbiyelilik, edeplilik;

مُهَذَّب terbiyeli, edepli, uslu, kibar;

مُتَهَذِّب ⇑;

هَذَرَ *u, i* (هَذْر) saçmalamak, saçma sapan konuşmak; (ب *bşi*) ağzından kaçırmak, düşünmeden söyleyivermek; هَذَّرَ şaka yapmak;

هَذْر saçma söz, zırva; alaylı söz;

هَذَر ⇑; alay;

هَذْر saçmalama;

هَذْرَمَ saçmalama, saçma sapan konuşma;

هُذْلُول ç. هَذَالِيل tümsek, tepecik; dere, çay;

خَطّ هُذْلُولِي hiperbol MAT;

هَذَى *i* (هَذَيَان ,هَذْي) sayıklamak;

هُذَاء sayıklama;

هَذَيَان sayıklama, hezeyan;

هَاذٍ sayıklayan;

هَرَّ *i* (هَرِير) hırlamak; mırıldamak;

هِرّ ç. هِرَرَة erkek kedi; kedi;

هِرَّة ç. هِرَر kedi;

هَرِير hırıltı; mırıltı; [kedi] tıslama;

هُرَيْرَة küçük kedi;

هَرَأَ *a* (هَرْء) (*elbiseyi*) yıpratmak, eskitmek; (*b-i*) incitmek, kırmak; (*deriyi*) tahriş etmek [rüzgar, soğuk] sert olmak; هَرَّأَ (*eti*) yakmak, ateşte fazla tutmak; أَهْرَأَ = هَرَأَ ; تَهَرَّأَ kesilmek, doğranmak; [et] yanmak, ateşte haddinden fazla kalmak; اهْتَرَأَ kesilmek, doğranmak; eskimek, yıpranmak;

هُرَاء saçma söz, zırva;

مُهْتَرِئ çok [haddinden fazla] pişmiş, yanmış; doğranmış, kesilmiş; eski, yıpranmış;

هَرَبَ *u* (هَرَب ,هُرُوب ,مَهْرَب ,هَرَبَان) (من ...*den*, الى ...e) kaçmak; uzak durmak; (مَع *b-ile*) kaçmak [evlenmek vb. için]; هَرَّبَ (*b-nin*) kaçmasına yardım etmek; (*b-i*) kaçırmak; (*bşden*) haczi/ ipoteği kaldırmak HUK; karaborsa ticareti yapmak; kaçakçılık yapmak; تَهَرَّبَ (من *bşden*) kaçmak; (من *vazife, görevden*) kaytarmak, kaçmak;

هَرَب kaçış; uzak durm; [aşığı vb ile] kaçma

هُرُوب kaçma;

هَرَبَان kaçan; firari, kaçak;

هَرَّاب ödlek, korkak;

مَهْرَب ç. مَهَارِب sığınak, kaçış yeri; ¶ لا مَهْرَبَ مِنْهُ kaçışı olmayan;

تَهْرِيب karabosra(cılık); kaçakçılık;

هَارِب kaçan; kaçak, firari; uzak duran; ALF.BKZ.;

مُهَرِّب karaborsacı; kaçakçı;

مُهَرَّب ç. ـات kaçak mal/ eşya;

هَرَجَ *i* (هَرْج) heyecanlanmak, heyecana kapılmak; تَهَرَّجَ (*bşin*) aklını/ kafasını karıştırmak; (في *konuşmasında*) komiklik yapmak;

مُهْرَق dökülmüş, dökülen; (ç. مَهَارِق) parşömen, tirşe; mumlu kağıt;

هِرَقْل Herakliyus; Herkül;

هَرِمَ a (هَرَم، مَهْرَم، مَهْرَمَة) iyice ihtiyarlamak, kocamak; هَرَمَ (bşi) dilimlemek [satır ile];

هَرَم iyice yaşlılık; elden ayaktan kesilme;

هَرَم ç. أَهْرَام، أَهْرَامَات Piramitler ¶ هَرَم نَاقِص kesik piramit MAT;

هَرَمِي piramit şeklinde, piramit gibi;

أَهْرَامِي ⇑;

هَرِم iyice kocamış, elden ayaktan düşmüş; ihtiyar; ihtiyar adam;

هَرْهَرَ (bşi) sallamak; (على b-e) saldırmak;

[1]هَرَا (هرو) u (هَرْو) (b-i) dövmek, (b-e) dayak atmak [sopa vb. ile];

هِرَاوَة ç. هَرَاوِي sopa, değnek, çomak;

[2]هَرَاة Herat şehri;

هَرَوِي Herat'a ait, Herat ile ilgili;

هَرْوَلَ çabuk çabuk yürümek, koşuşturmak; (الى ...için, ...e) acele etmek;

هَرْوَلَة [seri] adım; koşuşturma; acele;

مُهَرْوِل koşuşturan; acele eden; acelesi olan;

هُرْي ç. أَهْرَاء tahıl ambarı;

هَارٍ sendeleyen, yalpalayan;

هَزَّ u (هَزّ) (bşi veya ب bşi, b-i) sarsmak, sallamak, silkmek; (kılıcı vb.i) savurmak; ¶ هَزَّ كَتِفَيْه omuz silkmek; هَزَّ ذَيْلَه kuyruğunu sallamak; هَزْهَزَ (bşi) [bir o yana bir bu yana] sallamak; تَهَزْهَزَ sarsılmak, şok olmak; sallanmak, titreşmek salınım hareketi yapmak; اِهْتَزَّ =

هَرْج heyecan; karmaşa; هَرْج و مَرْج kargaşa, kaos;

مُهَرِّج palyaço, maskara, soytarı;

هَرَسَ u (هَرْس) (bşi) ezmek, [ezip yumuşatmak, düzlemek]; [eti] dövmek;

هَرِيسَة et ve bulgurdan yapılan bir yemek; yağ, un ve şeker ile yapılan bir pasta MIS.;

هَرَّاس ç. -آت yol silindiri; ⇑ آلَة هَرَّاسَة YEN.;

مِهْرَاس ç. مَهَارِس havan, dibek;

هَرَّشَ ⇐ هَرَّشَ (بَيْن ... ...arasında) ihtilaf çıkarmak; هَارَشَ (b-ile) tartışmak, ağız dalaşı yapmak; (b-e) takılmak, şaka yapmak;

هَرْش [yüzeyi, deriyi] çizme [olumsuz anlam]; [alet, makine vb.de] aşınma, yıpranma;

هِرَاش tartışma, ağız dalaşı;

مَهْرُوش yapranmış, aşınmış;

هَرْطَقَ Yun.> bidat ehli olmak HRİ.;

هَرْطَقَة bidatçilik, HRİ.;

هَرْطُوقِي ç. هَرَاطِقَة bidatçi HRİ.;

هَرَاطِقِي bidatçi HRİ.;

هَرَعَ a (هَرَع) ve هُرِعَ [edil.] (الى için) acele etmek; هُرِّعَ [edil] ve أَهْرَعَ ⇑;

هَرَع ve هُرَاع acele(cilik);

هَرَفَ i (هَرْف) (ب bşi, b-i) abartarak övmek, abartmak;

هَرَقَ a (هَرْق) (bşi) dökmek; أَهْرَقَ ⇑; (bşi) kurban etmek;

مُهْرَاق dökülmüş, dökülen;

مُهْرَقَان sahil, kıyı; okyanus;

إِهْرَاق dökme ¶ إِهْرَاق الدِّمَاء kan dökme;

اِسْتِهْزَاء alay; küçümseme; بِاسْتِهْزَاء alaycı bir tavırla, alay ederek;

هَازِئ alay eden, alaycı, müstehzi;

مُسْتَهْزِئ ⇑;

هِزَبْر, هِزْبَر ç. هَزَابِير aslan;

هزج a (هَزْج) şarkı söylemek;

هَزَج bir şiir vezni;

أُهْزُوجَة ç. أَهَازِيج şarkı;

[1] هزر i (هَزْر) gülmek; هَزَّرَ şaka yapmak, MIS.;

هَزَّار şaka yapan, şakacı MIS.;

[2] هَزَار ç. ـآت bülbül;

هزع a (هَزْع) koşmak; تَهَزَّعَ ⇑;

هَزِيع [مِنَ اللَّيْلِ] gecenin bir kısmı;

هزل i (هَزْل) ve هَزَلَ a ve هُزِلَ [edil.] çok zayıf/ bir deri bir kemik/ cılız/ arık olmak; çok zayıflamak, bir deri bir kemik kalmak; هزل a (هَزْل) (b-e) takılmak, şaka yapmak; (b-i) çok zayıflatmak, cılızlaştırmak, bir deri bir kemik bırakmak; هَزَّلَ ⇑; هَازَلَ (b-ile) şakalaşmak; هَزَّلَ = أَهْزَلَ ; اِنْهَزَلَ çok zayıf olmak veya çok zayıflamak, bir deri bir kemik olmak veya kalmak;

هَزْل şaka;

هَزْلِي eğlenceli, zevkli, hoş; şakacı; güldüren, komik;

هَزْلِيَّة ya da رِوَايَة هَزْلِيَّة komedi TIY.;

هَزِل şakacı, komik kişi;

هُزَال [çok] zayıflık, cılızlık, arıklık;

هَزَل = هُزَال ;

هَزِيل ç. هَزْلَى cılız, çok zayıf, arık;

مَهْزَلَة ç. ـآت, مَهَازِل komedi;

تَهَزَّزَ ; titremek; (لِ ...den) çok müteessir olmak, etkilenmek; ¶ لَا نَهْتَزُّ لَهُ كَثِيرًا bu bizi fazla etkilemeyecektir [teklifsiz ifadelerdeki "bundan tınmayız bile"]; اِهْتَزَّ فَرَحًا = sevinçten havalara uçmak; اِهْتَزَّ إِلَيْهِ قَلْبُهُ bşden dolayı sevinmek, = havalarda uçmak;

هَزَّة [tek.is.] ç. ـآت kargaşa, karışıklık, hareket; sarsıntı; titreşim; silkme; [elektrik] şok; titreme; هَزَّة أَرْضِيَّة zelzele, deprem, yer sarsıntısı; هَزَّة السُّرُورِ (الطَّرَب) sevinç dalgası; هَزَّة الْفَرَح ⇑;

هِزَّة canlılık, neşelilik;

هَزَّاز sarsan; sallanan; salınan; karıştırıcı [harç, beton vb. için];

هَزِيز [rüzgar] uğultu; [gök gürültüsü için] gürleme, gümbürtü;

مَهَزَّة heyecanlanma, telaş;

تَهْزِيز sarsma, sallama;

اِهْتِزَاز sarsıntı; sallantı; titreme; titreşme, salınım; kargaşa telaş;

اِهْتِزَازَة titreşim, salınım;

مُهْتَز sarsılan, sarsıntılı, titreyen, sallanan;

هزأ, هَزِئَ a (هُزْء, هَزْء, هُزُؤ, هُزُوء, مَهْزَأَة) (من ya da ب ...ile) alay etmek, oyun oynamak; تَهَزَّأَ ve اِسْتَهْزَأَ (من veya ب veya على ...ile) ⇑;

هُزْء, هُزْء ve هُزُؤ küçümseme; alay;

هُزْئِي alaycı, müstehzi;

هُزْأَة alay konusu;

هُزَأَة alay eden, müstehzi, alaycı; küçümseyen;

مَهْزَأَة küçümseme; alay alaycı gülümseme

هَازِل şakacı; komik, güldüren; ¶ صُحُف هَازِلَة mizah dergisi;

مَهْزُول ç. مَهَازِيل cılız, bir deri bir kemik, çok zayıf, arık;

هزم i (هَزْم) (*düşmana*) galebe çalmak, (*düşmanı*) hezimete uğratmak, bozguna uğratmak, yenmek; (*rakibini*) yenmek, yenilgiye uğratmak; انهزم yenilmek, hezimete uğramak;

هزم yenme, hezimete uğratma; kayırma;

هزم gümbürtü; [yenilip] kaçan;

هزيمة ç. هَزَائِم yenilgi, hezimet, mağlubiyet;

انهِـزَام yenilme, mağlup olma; bozguna uğrama, darmadağın olma;

انهزامي ç. -ون bozguna uğratan;

انهزامية bozguna uğratma;

هزهز (*b-i, bşi*) sallamak, sarsmak; تهزهز sarsılmak, sallanmak;

هزهزة ç. هَزَاهِز sarsıntı, sallantı, yerinden oynama;

هس i (هَسّ) fısıldamak;

هس fısıltı; kendi kendine konuşma, mırıldanma;

هُس! hşşşt! şşş! sessiz ol!;

هسيس fısıltı;

هستولوجيا dokubilim, histoloji;

هستريا ve هِسْتِيرِيَا (h)isteri, peri hastalığı;

هستري (h)isterik;

هش i (هُشُوشَة) [ekmek, dal vb.] gevrek/ kuru olmak; هش u, i (هَشَاشَة, هَشَاش) neşeli olmak, yüzü gülmek; (ل veya ب *b-i*) güler yüzle karşılamak; (ل *...den dolayı*) sevinçli olmak; _u (*sinek* vb.i) uzaklaştırmak, kovmak; _u, i (هَشّ) [بِعَصًا *değnek ile yaprakları*, على *sürü için*] yere düşürmek; هشّش (*b-i*) neşelendirmek, canlandırmak, kanını kaynatmak;

هش gevrek, kuru; kırılgan; körpe, taze; neşeli, şen, mutlu;

هشاش gevrek, kolayca ufalanan, kuru;

هشيش ⇑;

هشاشة neşelilik, mutluluk;

هَاش gevrek, kuru; şen, yüzünde gülücükler açan ¶ هَاش بَاش ≈ şen şakrak;

هَش![2] hşşşt! şşş! sessiz ol!;

هشم i (هَشْم) ve هشم (*bşi*) yerle bir etmek, harabetmek, (*bşi*) kırmak; (*bşi*) parçalamak; تهشم ve انهشم harabolmak, parçalanmak;

هشيم kırılgan; saman;

هاشمي Haşimi;

مهشم harap olmuş, yerle bir olmuş [şehir]; parçalanmış, paramparça;

هصر i (هَصْر) (*bşi, dalı*) eğdirmek; (*bşi*) çatlatmak, yarmak;

هصور aslanın lakabı;

هض u (هَضّ) ilerlemek, öne gitmek;

هضب i (هَضْب) sürekli yağmak; incir çekirdeğini doldurmayacak şeyler söylemek;

هضبة ç. هِضَاب tepe, tümsek;

هضم i (هَضْم) [mide] (*yemeği*) hazmetmek, sindirmek; (*b-e*) zulmetmek, zorbaca davranmak, hakkını vermemek; (*b-e, bşe*) katlanmak, tahammül etmek, çekmek; انهضم sindi-

rilmek, hazmedilmek; اهتضم (b-e) zulmetmek, (b-nin) hakkını yemek;

هضم sindirim, hazım; katlanma, çekme, tahammül ¶ هضم الجانب göz yumma, hoşgörü; سهل الهضم kolay hazmedilen, sindirimi kolay, hafif;

هضمي sindirimle ilgili, sindirim...; جهاز هضمي sindirim sistemi;

هضوم hazmı kolay, sindirilebilir, faydalı,

هضيم sindirilmiş, hazmedilen; sindirilebilir, hazmı kolay; zulme uğramış, hakkı yenmiş; ince, narin;

هضيمة zulüm, haksızlık, adaletsizlik;

انهضام sindirim, hazım; sindirilebilirlik, kolay hazmedilme;

مهضوم hazmedilen, sindirilen; sindirimi/hazmı kolay; mazlum, mağdur, haksızlığa uğramış, hakkı yenmiş;

هطع ⇒ اهطع [deve koşarken] boynunu uzatmak ¶ اهطع في العدو çok hızlı koşmak;

هطل i (تهطال ,هطلان ,هطل) [yağmur iri taneli ve yoğun bir şekilde] yağmak; اهطل ⇑;

هطل : مطر هاطل şiddetli yağmur [yine مطر هطّال];

هطل kurt;

هطول : هطول الأمطار [iri taneli, şiddetli yağan] yağış, yağmur;

هيطل ç. هياطل ,هياطلة tilki;

هف i (هفيف) hızlı geçmek; parıldamak; hafif dokunmak, yalayıp geçmek KNŞ; هف i (هفّ, هفيف) [rüzgar] uğuldamak; [koku] etrafı sarmak, yayılmak ¶ هفّت نفسه الى ... ...in özlemini çekmek, ...i arzulamak; هفّ على باله birden aklına gelmek ≈ esmek;

هف boş; hoppa, düşüncesiz;

هفّاف parlayan; uğultulu [rüzgar]; şeffaf;

الهفوف Hufuf kasabası Suud.A.;

مهفّة pervane; vantilatör; yelpaze; [toz almak için] tüy;

مهفوف düşüncesiz, sorumsuz.;

هفت i (هفات ,هفت) çökmek, göçmek; saçma/tutarsız olmak; saçmalamak, zırvalamak; تهافت (على ...e, ...in üzerine) atılmak, saldırmak, hamle yapmak; (على ...e) yığılmak, üşüşmek; çökmek, çöküntüye uğramak [yine MEC. sinirler, moral vb.];

هفتان bitkin, yorgun MIS.;

تهافت çökme, göçme ¶ تهافت الأعصاب moral bozukluğu;

هافت yanlış, tutarsız [görüş];

مهفوت şaşırmış, şaşıp kalmış;

الهافر ALF.BKZ.;

هفهف ince yapılı olmak; uçuşmak; تهفهف ince yapılı olmak;

هفهفة [rüzgar için] uğultu;

هفهاف ince yapılı; ince; az, ince [sakal vb.]; şeffaf; hafif; uçuş;

مهفهف ince yapılı;

(هفو) هفا u (هفو ,هفوة ,هفوان) hataya düşmek, hata yapmak; [açlıktan] zayıflamak; (الى için) acele etmek, (الى ...e) koşuşturmak; (الى bşe) çabucak ulaşmak; (b-e b-i, الى ...e,

yapmaya) teşvik etmek, kışkırtmak; ikna etmek; _(هفو, هفُوّ) havada uçuşmak; [kalp; özl. sevgi, aşktan dolayı] güm güm atmak; (الى ...i) arzulamak, istemek, özlem duymak;

هفوة ç. هفوات sürçme, hata, yanlış, kusur, günah;

هاف çok aç;

هكتار ç. ـآت hektar;

هكذا böyle, bu şekilde;

هيكل ALF.BKZ.;

هكم ⇒ تهكّم harap/ viran olmak, harabeye dönmek; çökmek, göçmek; (ب veya على b-ile) dalga geçmek, alay etmek; (على ...e) tasalanmak, canı sıkılmak [على ...i, kafaya takmak];

أهكومة alay, istihza;

تهكّم ⇑;

تهكّمي alaylı, alaycı, alaya alan;

متهكّم ⇑;

هَل[1] [soru eki] ...mı, mi?; ...أمْ... هَل ...mi, yoksa ...mi?;

هلّا [هَلْ + لاَ] değil mi?; niçin ...değil?;

هَلّ i (هَلّ) [hilal] görünmek, çıkmak; [takvim ayı] girmek; هلّل ; "لاَ الهَ الاّ اللّه" demek; neşe ile haykırmak/ bağırmak; (ل b-e, ...için) tezahürat yapmak; أهلّ [hilal] çıkmak, görünmek; neşe ile bağırmak ["yaşa, sağlığına vb." diye bağırmak]; (ب hayvanı ل ...e) sunmak; تهلّل parlamak, parıldamak; [yüz] neşe ile parlamak, [yüzünde] gülücükler açmak; "yaşa! sağlığına!" diye bağırılmak; tezahurat yapmak, yaşa vb. diye bağırmak; انهلّ [yağmur] boşanmak, iri iri yağmak; (في ...e) girişmek, kalkışmak; استهلّ [hilal] belirmek, görünmek; sesini yükseltmek; [nağme vb] terennüm etmek, okumak; (göreve) girişmek, başlamak; (bşe ب ile) başlamak, başlangıcı yapmak;

هلال ç. أهلّة ,أهاليل hilal; parantez işareti; [hilal] ay şekilli şey;

هلالي ay ile ilgili, aya [gökteki] ait; ay [hilal] şeklinde, şekilli;

هلل korku;

تهليل ç. تهاليل "لاَ اله الاّ اللّه" demek; tezahürat; yaşa, sağol vb. diye bağırma;

تهلّل eğlence sebebi ile bağırma;

استهلال başlama, girişme, kalkışma;

استهلالي [na't] ilk, başlangıç niteliğinde;

مهلّل ay [hilal] şeklinde;

متهلّل tezahürat yapan, neşe ile bağıran, coşan; parlayan, parlak;

مستهلّ başlangıç, ilk;

هلب a (هلَب) kıllı olmak;

هلب kıllı;

هُلْب [cin.is.; tek.is. ة] kıl;

هلب ç. أهلاب çapa, gemi demiri;

أهلب müe. هلباء ç. هُلْب kıllı;

مهلّبيّة muhallebi;

هليلج ve اهليلج helile ağacının meyvası BOT. Phyllanthus emblica; elips GEO;

اهليلجي elips şeklinde, eliptik, beyzi;

هلس[1] i (هلْس) [hastalık] (b-i) eritmek, zayıflat-

mak; هُلِس [edil.] verem olmak; هَلَّس çok zayıflamak, erimek; saçmalamak, saçma sapan konuşmak; اَهْلَس gülmek;

هلس zayıflama; verem; saçma söz, zırva;

هلوسة[2] ALF.BKZ.;

هلسنكي Helsinki;

هلع *a* (هَلْع) tedirgin/ kaygılı/ endişeli olmak;

هلع endişelilik, tedirginlik; endişe, kaygı,

هلع endişeli, tedirgin, kaygılı; korkmuş;

هلوع = هلِع ;

هلّوف sakallı; kıllı; sık sakallı;

هلقم (*bşi*) yutmak, [mideye indirmek];

هلقام kocaman, dev gibi; aslan;

هلك *i* (تهلُكة ,هلاك ,هلْك) yok olmak; ölmek; helak olmak, harap olmak; هلّك ve اهلك (*bşi*) yok etmek; ¶ اَهْلَكَ الحَرْثَ وَ النَّسْلَ canlı cansız her şeyi yok etmek; تهالك (في *için*) çok çabalamak; (على *...in üzerine*) atılmak, hamle yapmak, saldırmak; (على *için, uğrunda*) delicesine/ hırsla savaşmak; (على *bşi*) şiddetle arzu etmek/ istemek; (على *...e*) canla başla sarılmak; yorulmak, bitkinleşmek; çökmek, göçmek; انهلك ve اهتلك tehlikeye atılmak; استهلك (في *için*) canla başla uğraşmak, büyük çaba sarfetmek; (*bşi*) bitirmek, tüketmek; (*borcu*) kapatmak; اُستُهلك [edil.] ölmek, yok olup gitmek;

هلك ölüm; yok olma; sonsuz yok oluş;

هلكة [tamamen] yok olmak; felaket, afet; tehlike;

هلاك [tamamen] yok olma; yokluk;

مهلكة ç. مهالك tehlikeli yer; tehlikeli durum; tehlike;

تهلكة yok olma, helak olma; tehlike;

تهالك (على için) hırsla, canla başla sarılma; bitkinlik, yorgunluk;

استهلاك tüketme, tüketim; aşınma, yıpranma [borcu] kapatma, amortize etme;

استهلاكي tüketim ile ilgili, tüketim...;

هالك ç. هَلكَى ,هُلّك ,هُلاّك ,هوالك yok olan, ölüp gitmekte olan; ölü; ölümlü, yok olabilir; lanetli; geriye getirilemeyen;

مهلك yok eden, helak eden, ölümcül, tehlikeli;

متهالك bitkin;

مستهلك tüketici;

مستهلَك tüketilen, bitirilen; tüketim;

هللويا İbr.>Allah'a şükür!

هلمّ[1] hadi!; [mansub isim ile] ...i getir!, ...i bul! ¶ هلُمِّي اِلَيْه hadi git ona! [kadına hitaben]; هلُمَّ بنا hadi! hadi gidelim! kalk!; وَ هَلُمَّ جَرًّا vesaire, ve bunlar gibi;

هلم[2] halsiz, bitkin;

هلَام jelatin;

هُلامي jelatin(li) [na't];

هلاميات yumuşakçılar;

هلامي yapışkan;

هلهل (*bşi şiiri*) ince ince dokumak/ işlemek; (*elbiseyi*) eskitmek, yıpratmak;

هلهل ince, hassas; zarif; seyrek;

هُلاهل ⇑; ⇑;

هلهولة ç. هلاهيل eski elbise; halı, kilim

vb. MIS.;

مهلهل ince; seyrek; eski(miş) [elbise vb.];

هلوسة halüsinasyon; görüntü; sayıklama;

هليكوبتر helikopter;

هليلج ve اهليلج helile ağacının meyvası BOT. Phyllanthus emblica; elips GEO;

اهليلجي [na't]elips şeklinde, eliptik;

هليون kuşkonmaz BOT.;

[1]هم [zamir, müz.] Onlar;

[2]هم u (هم, مهمة) (b-i) tedirgin etmek, kaygılandırmak, endişelendirmek, tasalandırmak, üzmek; (...i) ilgilendirmek, (b-nin) zihnini meşgul etmek, (b-i) üzmek; (...için) önemli/ mühim olmak; _(هم) (ب ...e) üzülmek, (ب ...için) endişelenmek; (ب bşe, bş yapmaya) niyeti olmak, (ب ...i) tasarlamak; (ب ...i) aklından geçirmek; (ب veya بأن ...i) yapayazmak, tam ب veya بأن ...yapacak olmak; kalkmak; اهم (b-nin) zihnini meşgul etmek, aklına takılmak; (b-nin) aklında/ düşüncesinde olmak; (b-i) üzmek, kederlendirmek; (b-i) ilgilendirmek; (...için) önemli/ mühim olmak; اهتم (ب ... için) tasalanmak, üzülmek; (ب veya ل ...ile) ilgilenmek; (ب ...e) önem atfetmek, (ب ...i) önemli/ mühim görmek; (ب...e) bakmak, (ب ...i) gözetmek; (ب...i) aklından çıkarmamak, (ب...e) dikkat etmek; (ل b-nin ب bş için) zahmete/ sıkıntıya girmek; (ب b-i) kollamak, desteklemek; (ل için) tedirgin/ endişeli olmak;

هم ç. هموم tedirginlik, endişe; tasa, kaygı; niyet, tasarlama, akıldan geçirme; önemli konu, mesele; önem, ehemmiyet;

هم ç. اهمام müe. همة ç. آت , همائم dermansız/ eli ayağı tutmaz kişi; yaşlı adam;

همة ç. همم niyet, maksat, [akıldan geçirme]; gayret; azim, sebat, kararlılık; heves, merak; alicenaplık, yüce gönüllülük; ¶ بعيد الهمة ya da عالي الهمة büyük emelleri olan, beklentileri büyük; alicenap, yüce gönüllü;

همام tasalı; kaygılı, endişeli, tedirgin; hevesli, gayretli, istekli, can atan;

همام ç. همام alicenap, yüce gönüllü; cömert; cesur; yiğit;

اهم daha önemli, daha mühim;

اهمية önem; ilgi ¶ عديم الأهمية önemsiz; علق اهمية على ... ...e önem atfetmek, ehemmiyet vermek; كان من الأهمية بمكان عظيم çok mühim olmak;

مهمة ç. مهام önemli konu/ mevzu/ mesele; görev, vazife; özel görev, misyon; ¶ مهام الأمور mühim meseleler işler; مهام المنصب resmi görevler, vazifeler;

تهميم bebeği ninni ile uyutma;

تهميمة ninni;

اهتمام ç. آت- özen, itina, ihtimam; tasa, kaygı; gayret, şevk, heves;

هام önemli, mühim; ciddi, geçiştirilmez;

هامة ç. هوام haşarat; sıkıntı/ rahatsızlık veren şey; sürüngen; bkz. هوم;

مهموم üzüntülü, üzgün, mahzun, kederli; düşünceli [bir hali bulunan]; zihni meşgul;

مُهِمّ önemli, mühim; ilginç;

مُهِمَّة ç. -آت önemli/ mühim konu, mesele; [çoğ.] ihtiyaçlar; teçhizat, donanım; erzak; ¶ مُهِمَّات حَرْبِيَّة mühimmat, harp teçhizatı;

مُهْتَمّ (بـ...e) önem veren, ilgilenen; dikkat eden; (بـ için) kaygılanan, tasalanan, (بـ...i) dert edinen;

مُهِمَّات vazifeler, görevler;

هُمَا O ikisi, Onlar [iki kişi için]; bkz. هُمْ;

هُمَايُونِيّ imparatorluğa ait;

همج a (هَمَج) acıkmak; açlık çekmek;

هَمَج [cin.is.; tek.is. ة] ç. أَهْمَاج tatarcık, üvez vb. gibi küçük sinek; ayaktakımı, avam; vahşi, barbar; medeni/ uygar olmayan;

هَمَج açlık; هَمَج هَامِج açgözlülük; doymak bilmeme;

هَمَجِيّ barbar, vahşi [s. ve i.]; medeni olmayan, uygar olmayan; kaba, hodul;

هَمَجِيَّة barbarlık, vahşilik; kabalık; medeni/ uygar olmama;

همد u (هُمُود) sakinleşmek, yatışmak, dinmek, giderek sönmek; küçülmek, çekmek; هَمَّدَ ve أَهْمَدَ (bşi) söndürmek, yatıştırmak, durdurmak, bastırmak;

هُمُود sönme, dinme, yatışma [aynı, zam. MEC. sevgi vb. için]; sükunet, dinginlik; yorgunluk, bitkinlik; hareketsizlik; katılık, eğilip bükülmezlik; ölüm;

هَامِد sönmüş, dingin, yatışmış; cansız; katı, kaskatı [vücut];

همر u, i (هَمْر) [su, göz yaşı vb.] dökmek; اِنْهَمَرَ dökülmek; [yağmur, gözyaşları] boşanmak;

هَمْرَة [yağmur] yağış;

همز u, i (هَمْز) batmak; (bşi, b-e) batırmak, sokmak; (atı) mahmuzlamak, dürtmek; (harfi veya kelimeyi) hemze ile ifade etmek DİLB.;

هَمْز batırma, sokma, dürtme; karalama, iftira ¶ هَمْز وَ لَمْز imalı/ kinayeli sözler; iğneleyici/ alaycı sözler;

هَمْز ⇑ mas.;

هَمْزَة ç. هَمَزَات hemze DİLB.; هَمْزَة القَطْع kat hemzesi; هَمْزَة الوَصْل vasıl hemzesi; هَمْزَة الوَصْل بَيْن... ...in arasındaki ilinti;

هَمَّاز karalayan, iftira atan;

مِهْمَز ç. مَهَامِز mahmuz; üvendire;

مِهْمَاز ç. مَهَامِيز mahmuz; üvendire;

همس i (هَمْس) mırıldanmak; (بـ bşi إلى b-e) fısıldamak; ¶ هَمَسَ فِي أُذُنِهِ b-nin kulağına fısıldamak; تَهَامَسَ fısıldaşmak;

هَمْس mırıltı, mırıldanma; fısıltı, fısıldama;

هَمْسَة fısıltı; [çoğ.] هَمَسَات fısıltılar;

هَوَامِس [çoğ.kul.] mırıldanarak söylenen veya fısıldanan sözler;

همش u (هَمْش) (b-i) ısırmak;

هَامِش [kitap, sayfa vb. için] marj ¶ عَلَى هَامِش... ...ile bağlantılı, ...çerçevesinde; عَلَى هَامِش الأَخْبَار haberlerin yorumu; هَامِش الرِّبْح kar marjı;

هَامِشِيّ [na't] haşiye, dipnot;

همع a , u (هَمْع, هُمُوع, هَمَعَان) [göz] yaş dökmek; [nehir vb.] akmak;

الْمُهْمَلاَت çöp sepeti; كَمِيَّة مُهْمَلَة ihmal edilebilir miktar;

همْلَج [at] eşkin gitmek;

هِمْلاج ç. هَمَالِج eşkin, rahvan giden [at];

هَمْهَم "hımm" demek; mırıldanmak; homurdanmak; söylenmek; vızlamak, uğuldamak;

هَمْهَمَة ç. هَمَاهِم ,-آت "hımm, hımm" deme [şaşkınlık vb. sebebiyle]; mırıltı, homurtu, söylenme; vız vız sesi, uğultu, [uçak vb.]

(همو) هَمَا u (هَمْو) akmak; [ırmak vb.] dökülmek; ALF.BKZ.;

[1]هَنَّ i (هَنِين, هَنّ) ağlamak, iç çekmek; (الى ...in) özlemini çekmek, (الى ...i) çok istemek;

[2]هُنَّ Onlar [dişil, müennes];

[3]هَنَة bkz. هنو ;

هُنَا ve هٰهُنَا burada, burası, bura; هُنَا [fiilden önce] işte şimdi, burada; ¶ إِلَى هُنَا ya da لِهُنَا burada; buraya kadar; bu dereceye/ noktaya kadar; مِنْ هُنَا buradan; bundan dolayı, işte bu sebeple; bununla, böylece; bu vasıtayla; هُنَا وَ هُنَاكَ şurada burada;

هُنَاكَ ve هُنَالِكَ orada; orası; orada vardır, oradadır; ¶ هُنَاكَ قَوْلٌ مَأْثُورٌ Şöyle bir özdeyiş vardır, ...; إِلَى هُنَاكَ oraya; مِنْ هُنَاكَ oradan; مَاذَا هُنَاكَ ne oluyor, ne var?;

هَنَأَ a, u, i (هَنْء) (b-e veya ل b-e) yararlı/ faydalı olmak, iyi gelmek, sıhhi/ sağlıklı olmak; هَنِئَ a (هَنَأ) (ب bşden) hoşlanmak, zevk almak; هَنَّأَ (b-nin, ب ya da على bşini) kutlamak, tebrik etmek «هَنَّأَهُ بِنَجَاحِهِ فِي الإِمْتِحَانِ»; (b-i) sevindirmek, mutlu etmek; تَهَنَّأَ (ب bşden)

هَمَكَ u (هَمْك) (b-i, في ...e, yapmaya) zorlamak, (b-i في için, yapması için) sıkıştırmak;

انْهَمَكَ kendini iyice (في veya على ..e) vermek, kaptırmak, dalmak, bütün mesaisini (في veya على ...e) vermek;

انْهِمَاك kendini iyice verme, kaptırma, dalma; zihnini tamamen meşgul etme;

مُنْهَمِك tamamen/ iyice (في ...e) dalmış, kendini vermiş, kaptırmış; (في ...e) müptela, tutkun, düşkün;

هَمَلَ u, i (هُمُول ,هَمَلاَن ,هَمْل) [göz] yaş dökmek;

أَهْمَلَ (bşi) ihmal etmek; (bşi) göz ardı etmek, devre dışı bırakmak; (bşi) kullanmaz olmak; (harfin) noktalarını koymamak DİLB.; تَهَامَلَ ihmalkar/ umursamaz olmak; انْهَمَلَ [göz] yaş dökmek; [yağmur] boşanmak;

هَمَل yalnız bırakılan; ihmal edilen; gözardı edilen;

إِهْمَال ihmal; dikkatsizlik; ihmalkarlık; göz ardı etme, hesaba katmama;

هَامِل ç. هُمَّل dolaşan, gezinen; avare;

مُهْمِل ihmalkar, ihmalci; dikkatsiz, itina göstermeyen;

مُهْمَل ihmal edilmiş; hesaba katılmayan, devre dışı bırakılan, göz önüne alınmayan, gözardı edilen; eski, artık kullanılmayan; yoksun, muhtaç; [harf. kelime] noktaları belirtilmemiş, noktalanmamış DİLB.; الْمُهْمَلاَت [postahane vb.de] sahibinin gelip almadığı pakedin bulunduğu bölüm; ¶ مُهْمَل الإِمْضَاء imzasız; رِسَالَة مُهْمَلَة sahipsiz mektup; سَلَّة

hoşlanmak, zevk almak;

هناء ve هَنَاءَة neşe, sevinç; sıhhat, afiyet, esenlik, sağlık; kutlama, tebrik etme;

هناء katran;

هنيء sıhhi, sağlıklı, faydalı; hoş, güzel; rahat, sıkıntısız, problemsiz; ¶ هَنِئًا لَكَ veya هَنِئًا مَرِئًا afiyet [şeker] olsun!, [yarasın!];

تهنئة ç. تَهَانِئُ kutlama, tebrik;

هانئ şen, mutlu, neşeli; hizmetçi, uşak; هَانِئَة hizmetçi kız;

مهنئ kutlayan, tebrik eden;

الهند Hindistan; Hintliler; الْهِنْد الصِّينِيَّة Çin Hindi

هندي Hintli, Hint (ç. هُنُود) Hintli [kişi]; الهنود ¶ الْمُحِيط الهِنْدِي Hint Okyanusu; الْحُمْر Kızılderililer;

مهند Hint [çeliğinden yapılma] kılıcı;

هندب, هِنْدَبَاء hindiba, Frenk salatası BOT. Chichrium endivia;

هنداز ölçü;

هندازة zira, [ölçü birimi, MIS., = 65.6 cm.];

هندسة mühendislik; mimarlık; geometri; jeodezi; عِلْم الهَنْدَسَة geometri; الْهَنْدَسَة الزِّرَاعِيَّة ziraat mühendisliği; الْهَنْدَسَة السَّطْحِيَّة yüzölçümü ölçme bilgisi; الْهَنْدَسَة الفَرَاغِيَّة hacim ölçüm bilgisi; هَنْدَسَة الْمُدُن şehir planlama; الْهَنْدَسَة الْمِعْمَارِيَّة mimarlık; الْهَنْدَسَة الكَهْرَبَائِيَّة elektrik mühendisliği; الْهَنْدَسَة الْمَدَنِيَّة inşaat mühendisliği; الْهَنْدَسَة الْمِيكَانِيكِيَّة makina mühendisliği;

هندسي teknolojik, teknik; geometrik; mekanik, makina mühendisliği ile ilgili; endüstriyel; ¶ فِرْقَة هَنْدَسِيَّة mühendisler birliği/ odası; الْقُوَّات الْهَنْدَسِيَّة ⇑; istihkamcılar ASK.; هَنْدَاسَة = هِنْدَازَة yukarı bkz

مهندس mimar; mühendis; teknik eleman; مُهَنْدِس ¶ مُهَنْدِس زِرَاعِي ziraat mühendisi; مُهَنْدِس مِعْمَارِي ;مُهَنْدِس كَهْرَبَائِي elektrik mühendisi; mimar [mühendis];

هندم (bşı) düzenlemek, tanzim etmek; düzgün/ biçiml/ zarif yapmak; (b-i) giydirip kuşatmak, giydirmek;

هندمة uyum; düzenlilik, intizam;

هندام ⇑; ⇑; kılık, kıyafet; ¶ أَصْلَحَ هِنْدَامَهُ üstüne başına çeki düzen vermek, kılık kıyafetini düzeltmek; giyinip kuşanmak;

مهندم düzenli, tertipli, muntazam; şık, zarif; kılık kıyafeti yerinde; terzi elinden çıkma, terzi dikişi [elbise];

هنغاري Macar [s. ve is.];

هنف ⇒ هَنَفَ acele etmek, çabuk davranmak;

هانف ve تَهَانَفَ kıs kıs gülmek; hıçkırarak ağlamak;

هناك ve هنالك bkz. هنا;

[1]هنم kuru hurma;

[2]هانم ALF.BKZ.;

هنيهة kısa süre, an;

هنيهة kısa bir süre, bir an;

هنهن (لِـ bebeğe) ninni söylemek;

هنهونة ninni;

هنة ç. هَنَوَات , ـَات şey; ufak/ önemsiz bir şey; kusur, defo;

هنو zaman;

هَنِي (= هَنِيء) sıhhi, sağlığa uygun;

هه tüh! eyvah!;

هَهنا bkz. هُنا ;

1 هُوَ o [müzekker zamir]; هُوَذَا bkz. ذَا ;

هُوِيَّة öz, asıl; kimlik; kimlik kartı [yine أَوْرَاق الهُوِيَّة ¶ [تَذْكِرَة الهُوِيَّة ,بِطَاقَة الهُوِيَّة iti-matname, güven belgesi; SUR., IR. kimlik kartı; عُرِفَت هُوِيَّتُه kimlikleri tespit etmek;

2 هوة bkz. هوى ;

هُوّة, هُوَّة ç. هُوَت çukurluk, çökek; çok derin/ dipsiz çukur;

هَوَج ahmaklık, kalın kafalılık;

أَهْوَج müe. هَوْجَاء ç. هُوج dikkatsiz, sakar; aceleci, sabırsız, enini sonunu düşünmeden hareket eden; çoşkun, çılgın, şiddetli;

هَوْجَاء ç. هُوج kasırga;

(هود) هَادَ u (هَوْد) Yahudi olmak; هَوَّدَ yavaş işlemek; [şarap] (b-i) sarhoş etmek, başına vurmak; (b-i) Yahudileştirmek, Yahudi yapmak; ¶ هَوَّدَ الثَّمَن az bir indirim yapmak KNŞ.; هَاوَدَ (b-i) hoş görmek, (b-e) müsamaha göstermek, katlanmak; (b-den) uzak durmak (b-e) sokulmamak; تَهَوَّدَ Yahudileşmek, Yahudi olmak;

الْهُود Yahudiler;

هَوَادَة katlanma, müsamaha gösterme; yumuşak kalplilik, şefkat; [kanunlar için] yumuşaklık, katı olmama;

تَهْوِيد Yahudileştirme;

مُهَاوَدَة katlanma, müsamaha ile karşılama, hoş görme; مُهَاوَدَة الأَسْعَار fiyat düşürme

مُتَهَوِّد Yahudileşmiş;

مُتَهَاوِد normal, aşırı olmayan [fiyat];

هَوْدَج bkz. هدج ;

هُوذَا bkz. ذَا ;

(هور) هَارَ u (هُؤُور ,هَوْر) yıkılmak, çökmek; _(هَوْر) (bşi, özl. binayı) yıkmak; (b-i)yere yıkmak, devirmek; هَوَّرَ (b-i) tehlikeye atmak/ sokmak; (b-i) yere yıkmak, devirmek; تَهَوَّرَ yıkılmak, devrilmek; göçmek, çökmek; tehlikeye girmek; düşüncesiz, tedbirsiz, sorumsuz; [vakit] geçip gitmek; [araba] kaza yapmak, kazaya uğramak; اِنْهَارَ yıkılmak, devrilmek; çökmek, göçmek; [tartışma vb.nin akışı] sapmak, konu dışına çıkmak;

هَوْر ç. أَهْوَار göl;

هَوْرَة ç. -آت tehlike, risk;

هَوَارِي ç. هَوَارَة gönüllü; gönüllü asker yeni.; الْهَوَارَة gönüllü birlikleri;

هَيِّر düşüncesiz, tedbirsiz, ihtiyatsız;

تَهَوُّر dikkatsizlik, sorumsuzluk; acelecilik, ihtiyatsızlık, tedbirsizlik;

اِنْهِيَار devrilme, yıkılma; çökme, göçme;

مُتَهَوِّر düşüncesiz, tedbirsiz, ihtiyatsız, aceleci; dikkatsiz, sorumsuz; deli dolu, enini sonunu düşünmeden hareket eden;

تَهْوِير kaza, çarpışma KNŞ.;

هُورمُون ç. -آت hormon;

1 هَوِسَ a (هَوَس) kafası/ zihni karışmak; kafası allak bullak olmak; هَوَّسَ b-nin) kafasını/ zihnini karıştırmak; (b-nin) aklını başından almak; (b-i) aptal etmek, (b-nin) başını dön-

dürmek (*b-i*) delirtmek; تَهَوَّسَ aptallaşmak, aptala dönmek, kafası karma karışık olmak; hayalci/ hayalperest olmak; انْهَاسَ aptallaşmak, aptala dönmek, kafası karışmak;

هَوَس çılgınlık, uçarılık; hayalcilik, hayalperestlik; hayal, fantazi; coşkunluk, taşkınlık; tutkunluk, gözü başka şeyi görmeme;

هَوِيس düşünce, fikir;

هَوِيس ve هَاوِيس ç. أَهْوِسَة kanal kapağı MIS.;

أَهْوَس çılgın; uçarı; tutkun, aklı başından gitmiş, gözü başkasını görmeyen;

مَهْوُوس [dinî] görünmeyen şeyleri gören;

مَهْوَس = أَهْوَس ;

مُتَهَوِّس ç. ـون hayalci, hayalperest;

هَوْسَة şiddetli gürültü, gümbürtü;

هَوَشَ *a* (هَوْش) ve هَاشَ *u* (هَوْش) [insanlar] birbirine girmek, aralarında kargaşa/ ayrılık çıkmak; هَوَّشَ (*b-i, bşi*) heyecanlandırmak, kışkırtmak; (*kalabalığı, grubu*) kışkırtmak, arasında kargaşa çıkartmak; (*köpeği*, على *...in üzerine*) salmak, (*b-i*, على *...e karşı*) kışkırtmak [doldurmak]; (على *...in üzerinde*) kötü/ menfi etkisi olmak; هَاوَشَ [köpek, havlayarak] (*b-e*) saldırmak; تَهَوَّشَ [kalabalık] arasında kargaşa çıkmak, ayaklanmak;

هَوْشَة ç. ـات , هَوْشَات kargaşa, huzursuzluk; ayaklanma, isyan, başkaldırı; kavga, gürültü, hengame, patırtı;

تَهْوِيش kışkırtma; tahrik etme, fitleme, körükleme;

مُهَوِّش kışkırtan, kışkırtıcı, tahrik eden, provokatör;

هَاعَ (هوع) *u, a* (هَوْع) kusmak, istifrağ etmek; öğürmek; هَوَّعَ (*b-i*) kusturmak; تَهَوَّعَ = هَاعَ;

هَاكَ[1] bkz. هَا ;

هُوكِي[2] [ô] hokey ¶ هُوكِي الإِنْزِلَاق buz hokeyi;

هَالَ (هول) *u* (هَوْل) (*b-i*) korkutmak, ürkütmek; هَوَّلَ (*b-i*) ürkütmek, korkutmak, (على *b-i*, ب *ile*) korkutmak; (*bşi*) korkunç/ feci göstermek (*bşi* ya da من *bşi*) abartmak, büyütmek; اسْتَهَالَ (*bşi*) önemli/ mühim görmek/ saymak; (*bşi*) gözünde büyütmek; (*bşden*) gözü yılmak, korkmak;

هَوْل ç. أَهْوَال, هُؤُول korku, ürkme; güç, kuvvet ¶ أَبُو الهَوْل Sfenks; يَا لِلْهَوْل aman ya Rabbi! ne feci ! ne korkunç!; هَوْل هَائِل korkunç bir şey;

هَوْلَة korkunç, korkutan şey;

هَال serap; kakule, hemame [baharat] BOT. elettaria cardamomum.;

هَالَة ç. ـآت hale, ağıl, ayla, ışık halkası; [özl. göz çevresindeki] halka;

تَهْوِيل ç. ـآت, تَهَاوِيل ürkütme, korkutma; abartma, büyütme; kabus; ç. تَهَاوِيل süsler, süslemeler;

هَائِل korkulu, ürkünç, ürkütücü, feci; dev gibi, heyula devasa, anormal, garip, şaşırtıcı; şiddetli, sert [savaş, harp, dövüş];

مَهُول korkunç, ürkünç;

هُولَانْدَا veya هُولَانْدَه Hollanda; هُولَانْدِي Hollandaya ait, Hollanda... ; (ç. ـون) Hollandalılar;

هَوْن yavaşça, neredeyse hissedilmeyecek bir şekilde, çok hafif olarak; عَلَى هَوْنِكَ uygun bir zamanınızda, müsait bir vaktinizde;

هُون alçaklık, adilik, düşük seviyelilik;

هَوَان ⇑; önemsizlik, değersizlik;

هَيِّن ve هَيْن ç. -ون , أَهْوِنَاء kolay, basit; önemsiz, ihmal edilebilir, çok küçük, az; sade, şatafatsız; هَيِّن لَيِّن sade ve hoş;

هَيْنَة kolaylık, rahat yapılabilirlik; yavaşlık, telaşsız olma;

هُوَيْنَة yumuşaklık, kibarlık, nezaket; yavaşlık, telaşsızlık; الْهُوَيْنَا yavaşça, acele etmeden, telaşsız bir şekilde;

أَهْوَن müe. هَوْنَاء kolay; rahat [üstünlük ismi] daha kolay; daha küçük; daha önemsiz; daha değersiz; ¶ مَا أَهْوَنَهُ hiç bir önemi yok! ne önemi var!; çocuk oyuncağı!; أَهْوَن الشَّرَّيْنِ iki kötü seçenekten göreli olarak iyi olanı, ehveni şer;

مَهَانَة aşağı, düşük olma; alçaklık, adilik;

اهَانَة hakaret, sövgü;

تَهَاوُن küçümseme, basite alma; (ب bşe) kayıtsızlık, ilgisizlik;

اسْتِهَانَة küçümseme, basite/ hafife alma, önemsememe, umursamama, itibar etmeme;

مُهِين söven;, hakaret eden, aşağılayıcı, aşağılayan, alçaltan;

مُتَهَاوِن ihmal eden, küçümseyen, önemsemeyen, umursamayan, basite alan, kayıtsız;

مُسْتَهِين küçümseyen, aşağılayan;

هاون[2] ALF.BKZ.;

هُلِيوُد [ô]Hollywood;

هوم ⇐ هَوَّمَ uyuklamak; uyuya kalmak; kestirmek, şekerleme yapmak; تَهَوَّمَ uyuyakalmak; kestirmek, şekerleme yapmak;

هَامَة ç. -آت, هَام baş; tepe, zirve; başın en üst kısmı; bkz. هَمّ;

هان(هون)[1] u (هَوْن) (على ...için) pek önemli olmamak, bir ehemmiyet taşımamak; هَانَ عَلَيْهِ اَنْ ... ...olmasına/ ...yap(ıl)masına aldırmamak, ...olmasını/ yap(ıl)masını umursamamak, ...olmasının/ yap(ıl)masının biri için bir anlamı olmamak; _(مَهَانَة, هَوَان, هُون) alçak/ adi/ rezil olmak ya da alçalmak, adileşmek; هَوَّنَ (bşi, على ...için) kolaylaştırmak, basitleştirmek, ağırlığını gidermek; (bşi ya da من bşi) küçültmek, hafifletmek, ağırlığını gidermek, azaltmak ¶ هَوِّنْ عَلَيْكَ boş ver! üzülme! [takma kafana!]; اَهَانَ (...i) hor görmek, küçümsemek, aşağılamak; تَهَاوَنَ (ب bşi) önemli görmemek, basite almak, küçümsemek; (ب veya في bşi)ihmal etmek, gözardı etmek, önemsememek; [olumsuzluk edatıyla] (في ...i, yapmayı) ihmal etmemek, muhakkak yapmak; اسْتَهَانَ ve اسْتَهْوَنَ (ب bşi) basite almak; kolay görmek, küçümsemek, önemsememek; (ب bşi) yanlış anlamak, yanlış değerlendirmek ¶ لاَ يُسْتَهَانُ بِهِ küçümsenmemesi gereken, küçümsenmeyecek kadar;

هَوْن kolay, rahat; kolaylık, ağır/ zor olmama; هَوْنًا yavaşça, çok hafif olarak; neredeyse hissedilmeyecek bir şekilde; عَلَى

هوى i (هُوِيّ) aşağı gitmek, batmak; devrilmek; [yırtıcı kuş] dalışa geçmek; (علـى ...in üzerine) çullanmak, atılmak; [rüzgar] esmek; (ب b-i, bşi) yıkmak, devirmek; ¶ هَوَى عَلَى رَقَبَتِهَا b-e [kadına] sarılmak; هوِيَ a (هَوًى) (...i) sevmek; (...den) hoşlanmak; (bşi) hobi edinmek, hobi olarak yapmak; هَوَّى (bşi, odayı) havalandırmak; hava vermek, üflemek; هاوَى (b-e) müsamahakar, hoşgörülü davranmak, (b-nin) suyuna gitmek; (b-nin) sırtını sıvazlamak, pohpohlamak; أهْوَى düşmek; (ب bşi) düşürmek; (على ...in üzerine, ب ...ile) çullanmak, atılmak; (على ...e) yaslanmak, dayanmak; (الى ...i) kavramak, sımsıkı tutmak (الى ...e) uzanmak; (الى bşi) istemek, arzulamak ¶ ... اَهْوَى بِيَدِهِ الى ..e eli ile uzanmak; تَهَـوَّى havalanmak, havası değişmek, yenilenmek; تهاوى çökmek, göçmek; devrilmek; انهوى düşmek; batmak; اسْتَهْوَى (b-i) cezbetmek; (b-i) ayartmak, baştan çıkarmak;

هَوًى ç. أهْوَاء ,هَوَايَا sevgi, muhabbet; şefkat; arzu; özlem, hasret; zevk; kapris; أهْوَاء dine aykırı meyiller/ eğilimler/ düşünceler ¶ عَلَى هَوَاهُ b-nin [kendi] isteği doğrultusunda, canının istediği gibi; وَقَعَ فِي هَوَاهَا ona aşık oldu, tutuldu; أَصْـحَـابُ الأَهْوَاءِ dinin tayin ettiği doğrulardan sapan kişiler [hevasına uyanlar];

هُوَّة ç. -آت, هُوًى dipsiz çukur, çok derin çukur; oyuk; delik; körfez MEC.;

هَوَاء ç. أَهْوِيَة ,أَهْوَاء hava; atmosfer; esinti, hava akımı; hava [durumu] ¶ الْهَوَاءُ الأَصْـفَرُ veba; هَوَاء طَلْق açık hava; temiz hava; فِي الهَوَاءِ الطَّلْقِ açık havada; هَوَاء مَضْغُوط sıkıştırılmış hava; سَلْكُ الهَـوَاءِ havacılık; طُلُمْبَـةُ الهَوَاءِ hava pompası;

هَوَائِي hava ile ilgili, hava basıncı ile çalışan; iç, dahili [çap, genişlik vb. için]; anten [yine سِلْك هَوَائِي]; havai, kaprisli; hayalci; uçucu; ¶ دُولاب هَوَائِي yeldeğirmeni çarkı; هَوَائِي اِطَارِي çerçeve anten; هَوَائِي طَوْقِي çerçeve anten; هَوَائِي مُرْتَفِع harici anten; هَوَائِي مُرْسِل verici, anten; هَوَائِي مُزْدَوِج çift kablolu anten; هَوَائِي مُسْتَقْبِل alıcı anten; هَوَائِي مُفْرَد tek kablolu anten;

هَوَّاء amatör;

هِوَايَة ç. -آت hobi; amatör olarak ilgilenilen spor; amatörlük;

هَوَّايَة pervane; vantilatör;

أهْوَى daha çok istenilen; tercihe şayan;

أُهْوِيَة çok derin çukur; derinlik;

مَهْوًى , مَهْوَاة ç. مَهَاوٍ çok derin çukur; istenilen, arzulanılan şey; atmosfer, hava;

مِهْوَاة vantilatör;

تَهْوِيَة havalandırma;

اِسْتِهْوَاء büyüleme, aklını başından alma; cezbetme; ayartma, baştan çıkarma; önerme;

هَاوٍ ç. هُوَاة batan, aşağı giden; seven; muhabbeti olan; aşık; amatör; هَاوٍ الى الْمُـرَاسَلَةِ mektup arkadaşı; yazışmak isteyen;

هَاوِيَة dipsiz, çok derin çukur; cehennem;

هُوِيَّة[2] bkz. هو ;

هَيْئَة طِبِّيَّة sağlık kurulu; هَيْئَة نِيَابِيَّة temsilci heyet, temsilciler kurulu; عِلْم الْهَيْئَة astronomi;

هَيْء ve هَيِّئ yakışıklı, güzel; alımlı; şık;

تَهْيِئَة hazırlık; eğitim, idman; uyarlama;

مُهَايَأَة kar ortaklığı İSL.HUK.;

تَهَيُّؤ hazırlanma ASK.;

تَهَايُؤ uyuşma, karşılıklı uyum;

مُهَيَّأ hazır(lanmış);

(هيب) هَابَ [هِبْتَ] a (مَهَابَة, هَيْبَة) (b-den, bşden) çekinmek, korkmak; (b-e, bşe karşı) huşu hissetmek; (b-e) saygı duymak, hürmet göstermek; هَيَّبَ (bşden, الى b-nin) huşu duymasını/ [saygı ile karışık] çekinmesini/ korkmasını sağlamak; (على b-i) korkutmak, korkmasını/ çekinmesini sağlamak, tehditkar olmak; أَهَابَ (ب b-e) seslenmek; (ب b-i) çağırmak, davet etmek; (ب b-i, الى ...e) teşvik etmek; İkna etmek, yönlendirmek; تَهَيَّبَ = هَابَ ; (b-i) korkutmak, gözünü yıldırmak, (b-e) tehditkar davranmak; اهْتَابَ = هَابَ

هَيْبَة huşu, haşyet, saygı ile karışık korku; saygı; heybet; prestij saygınlık;

هَيَّاب ürkek, çekingen; saygılı;

هَيُوب ürkek, çekingen; saygılı, hürmetkar; heybetli; huşu veren; ürküten;

مَهَاب hürmet edilen, saygı duyulan şey;

مَهَابَة heybetlilik, ürkütücülük;

تَهَيُّب huşu, haşyet; ürkme, çekinme;

مَهُوب ve مَهِيب ürküten, göz yıldırıcı;

مُهِيب huşu veren; heybetli; ürkütücü;

هِيَ o [müennes, zamir];

هَيَّا hadi!;

(هيء) هَاءَ a, i, هَيُءَ u (هَيْئَة, هَيَاءَة) yakışıklı/ güzel olmak; _a (هَيْئَة) (الى bşi) çok istemek/ arzulamak; هَيَّأَ (bşi) hazırlamak; (bşi) kurmak; (ل için) hazırlık yapmak; hazırlıkları tamamlamak, mevzi almak ASK.; (bşi) düzenlemek, düzene/ nizama koymak, tertip etmek; (b-e, ل ...i) sevdirmek; ¶ هَيَّأَ الأَسْبَابَ ل... için hazırlık yapmak; هَيَّأَ ذَاتَهُ ل... kendine ...e hazırlamak; هَيَّأَ فُرْصَةً مُلَائِمَةً ل... ...e iyi bir fırsat vermek, hazırlamak; هَايَأَ (b-ile, في ...için, hakkında) anlaşmak, uyuşmak; (b-e) uyum sağlamak, (b-ile) mutabakat içinde olmak; تَهَيَّأَ (ل ...e, için) hazırlanmak; (ل ...e); hazırlıkları tamamlamak, mevzi almak ASK.; hazır olmak; (ل ...için) mümkün olmak; şık olmak; ¶ تَهَيَّأْ ! hazrol! ASK.; تَهَايَأَ karşılıklı anlaşmak; mutabakata varmak, hemfikir aynı görüşte olmak;

هَيْئَة ç. -آت şekil, biçim; görünüm; hava, eda; tavır; hal, durum; grup, [sosyal] sınıf; birlik; kuruluş, teşkilat, organizasyon; heyet, kurul; topluluk,kadro; çatı, iskelet ¶ هَيْئَة الْهَيْئَة الأُمَمِيَّة ve الأُمَم الْمُتَّحِدَة Birleşmiş Milletler Teşkilatı; الْهَيْئَة الإِجْتِمَاعِيَّة beşeriyet; هَيْئَة أَرْكَان الحَرْب genel kurmay heyeti; هَيْئَة بَرْلَمَانِيَّة parlemento heyeti; هَيْئَة التَّحْكِيم yönetim kurulu; hakem kurulu SPO.; هَيْئَة التَّدْرِيس öğretim kurulu; هَيْئَة حَاكِمَة (حُكُومِيَّة) Hükümet heyeti; هَيْئَة دِبْلُومَاسِيَّة diplomatik heyet;

مُتَهَيِّب saygılı, hürmetkar;

هيت ⇐ هَيَّتَ (ب b-i) çağırmak;

هَيْتَ, هَيْتَ لَكَ [لَكُمَا, لَكُم...] yanıma gel! buraya gel! [gelin ...];

(هيج) هَاجَ i (هِيَاج, هَيَجَان, هَيْج) heyecanlanmak; yükselmek; [istek] uyanmak, doğmak; (على ...den dolayı) çok heyecanlanmak, telaşa kapılmak; [deniz] dalgalanmak, çalkalanmak;

هَاجَ ve هَيَّجَ (bşi) harekete geçirmek, canlandırmak; (bşin) sükunetini bozmak; (bşi) körüklemek, kışkırtmak, tahrik etmek; (istek) uyandırmak; (bşi) meydana çıkarmak; (b-i, bşi, على ...e, için) kışkırtmak, tahrik etmek; (kuşu) uçurmak [≈ kışkışlamak]; أَهَاجَ = هَيَّجَ; تَهَيَّجَ ve اهْتَاجَ heyecanlanmak, telaşlanmak, telaşa kapılmak kontrolünü kaybetmek; uyarılmak, harekete geçirilmek [istek vb.];

هَيْج heyecan; telaş; sükunetini kaybetme; şiddetli anlaşmazlık; kavga, dövüş;

هَيْجَا ve هَيْجَاء dövüş, kavga, savaş;

هَيَجَان heyecan; telaş; sakin olmama, sükuneti kaybetme; öfkeyle parlama, kızma;

هِيَاج = هَيَجَان; kargaşa, velvele;

تَهْيِيج heyecanlandırma, telaşa verme; kışkırtma, tahrik etme; (istek) uyandırma; [denizi] dalgalandırma; indüksiyon ELK.;

تَهَيُّج sükunetin bozulması, sakin olmama; heyecan; telaş, tedirginlik;

هَائِج heyecanlı, telaşa kapılmış; sükuneti bozulmuş; dalgalı, azgın [deniz]; uyanmış, uyarılmış [istek vb.]; sinirlenmiş; ¶ هَاجَ هَائِجُهُ sinirlenmek, köpürmek, tepesi atmak;

مُهَيِّج heyecanlandıran, heyecanlı; telaşa veren; kışkırtan, tahrik eden; [istek vb.] uyandıran, doğuran; provakatör; yaygaracı, velveleci; (ç. -آت) uyarıcı [ilaç];

مُتَهَيِّج ve مُهْتَاج heyecanlı, telaşlı;

هَيْدْرُوجِين [ô] hidrojen;

هير ⇐ هَيَّرَ (bşi) devirmek, yıkmak;

هَيْر bkz. هور ;

هِيرُوغْلِيف hiyeroglif [yazı];

هِيرُوغْلِيفِي hiyerogliflerle ilgili, ait;

هِيرُووِين eroin;

(هيش) هَاشَ i (هَيْش) telaşlanmak;

هَيْش çalılık;

هَيْشَة telaş; kargaşa; isyan;

(هيض) هَاضَ i (هَيْض) (bşi) kırmak; (bşi) ufalamak; koleraya yakalanmak; ¶ هِيضَ جَنَاحُهُ güçsüz kalmak [lafzen: kanadı kırılmak];

هَيْضَة kolera;

مَهِيض kırık ¶ مَهِيض الجَنَاح kanadı kırık, güçsüz, elinden bir şey gelmez;

(هيط) هَاطَ i (هَيْط) bağrışmak, bağırıp çağırmak;

هَيْط bağrışma, bağırıp çağırma;

هِيَاط bağırma, bağrışma; ¶ هِيَاط مِيَاط bağrışma, bağırıp çağırma;

هَيْطَل bkz. هطل ;

مَهْيَع ç. مَهَايِع geniş, düz yol;

(هيف) هَافَ i (هَيْف) susamak; _a (هَيْف) [köle] firar etmek, kaçmak; هَيِفَ ve هَافَ a (هَيْف, هَيَف) zarif/ narin/ ince olmak;

هَيْف kavurucu, yakan rüzgar;

gezdirmek, ortalığı süzmek; _(هُيَام) (ب ...e) susamak; هَيَّمَ (b-nin) kafasını/ zihnini karıştırmak; [aşk] (b-nin) aklını başından almak; أُسْتُهِيمَ [edil.] tutulmak, kapılmak;

هُيَام tutku, kara sevda, insanı saran aşk; yakıcı susuzluk;

مُهَيَّم kafası/ zihni karışmış, afallamış;

هَيْمَان müe. هَيْمَى ç. هِيَام tutkun, kara sevdalı; içi yanan, çok susamış;

هَائِم ç. هُيَّم kafası/ zihni karışmış; kendini kaybetmiş, coşmuş; tutkun, kara sevdalı;

مُسْتَهَام tutkun, kara sevdalı;

هَيْمَنَ 'Amin' demek; (على b-i) gözetmek, kollamak; (على ...i) kontrol etmek, nezaret etmek;

هَيْمَنَة teftiş etme; kontrol, nezaret; hükümranlık, egemenlik, hegamonya;

مُهَيْمِن kontrol eden; gözeten, kollayan; nezaret eden, gözcü; (على ...de) gözetmen;

هَيِّن ve هينة bkz. هون ;

هيه ! [nida] hadi!,

هَيْهَات ne kadar da yanlış! bu nasıl düşünce böyle! hiç öyle şey olurmuymuş! ¶ هَيْهَات أَنْ . . . ...olması, ...yapması söz konusu bile olamaz, mümkün değil; هَيْهَاتَ أَنْ يَفْعَلَ كَذَا onun böyle bir şeyi yapması ihtimal dahilinde değildir. o nerede bunu yapmak nerede!; هَيْهَاتَ بَيْنَ هَذَا وَ ذَاكَ birbirlerinden ne kadar da farklılar, bununla onun arasında dağlar kadar fark var; وَ هَيْهَاتَ لَكَ ذَلِكَ böyle bir şey senin için söz konusu bile olamaz, sen nerede bu işi yapmak nerede;

هَيَف zariflik, incelik;

هُيُوف susuzluktan kavrulmuş;

هَيْفَان kavrulmuş [güneşten]; susuz;

أَهْيَف müe. هَيْفَاء ç. هِيف zarif, ince;

هَيْكَل ç. هَيَاكِل mabet, tapınak; büyük yapı, bina; tapınakta tanrıya sunulan şeylerin üzerinde bulunduğu masa; iskelet; [bina vb.nin] iskelet, çatı; şasi; dev gibi, kocaman şey;

هَيْكَلِي iskelet, çatı niteliğinde [na't];

1 (هيل) هَالَ i (هَيْل) (bşi, على üzerine) serpmek, saçmak; هَيَّلَ ve أَهَالَ ⇑; [rüzgar] (toprak, kum) toplayıp yığmak; انْهَالَ yığılmak, yığın/ tepe oluşturmak; [bombalar] yağmak; (على b-e, ب ile) saldırmak, (على b-e , ب ..i) peşpeşe göndermek [masdar ile birlikte kullanıldığında "ب" olmadan gelebilir; ¶ انْهَالَ عَلَيْهِ ضَرْبًا وَ شَتْمًا hem dövdüler hem sövdüler;

هَيْل kum yığını, kumul; الْهَيْلُ وَ الْهَيْلَمَان kucak kucak para, harcamakla bitmez para;

هَيَلَان kum yığını;

انْهِيَال أَرْضِي toprak kayması, heyelan;

2 هُيُول zerre;

3 هَيُولَى ve هَيُّولَى malzeme; madde; ham madde;

هَيُولِي ve هَيُولَانِي malzeme ile ilgili;

(هيم) هَامَ i (هَيْم, هَيَمَان) (ب b-e) aşık olmak; (ب b-e) tutulmak, aşık olmak; heyecanlı/ coşkulu olmak; (ب ...e, için) deli olmak; yanıp tutuşmak; gezinmek amaçsız gezmek; ¶ هَامَ عَلَى وَجْهِهِ gezinmek, amaçsız/ avare avare dolaşmak; هَامَ فِي وِدْيَان kendinden geçmek, coşmak [uçmak]; هَامَ بِأَنْظَارِهِ göz

و

وَ 1. ve; de, dahi; ¶ وَ لاَ وَاحِـدَ [tek] bir tane de değil; 2. [mansub isimden önce] ile ¶ وَ اِيَّاهُ onunla; وَ لاَ يَتَّفِقُ وَ مَبَادِئُهُم [Onların] ilkeleri, prensipleri ile bağdaşmıyor; 3. hal cümlelerinden önce:...yaparak; ¶ قَالَ وَ هُوَ يَضْحَكُ gülerek dedi جَاءَ وَ الشَّمْسُ طَالِعَة güneş doğarken [tan vaktinde] geldi; 4. [mecrur isimden önce] ..e and olsun, adına yemin ederim; وَاللّهِ Vallahi, Allah'a yemin ederim; 5. [mecrur isimden önce] nice, pek çok ¶ وَكَـأْسٍ شَرِبْتُ nice kadehlerden içtim; اَوْ bkz اَ

وَ الاَّ aksi takdirde, ya da, diğer şık, alternatif ise ...;

وَ اِنْ ...e rağmen, hatta..., ...bile;

وَ لَوْ olsa bile, hatta;

وَ لكِنْ , وَ لكِنَّ [mansub bir isimden ya da bitişik zamirden önce] fakat, ama, lakin;

وَا [öncesindeki isim sonunda "آه" bulunur] vay ...e; ¶ وَا اَسَفَاه vah vah, ne yazık!; وَاهًا عَلَى مَا فَاتَ مِنَ الاَيَّامِ hey gidi eski günler hey!;

وَابُور ç. ـآت Fr.> KNŞ. buharlı motor; vapur; lokomotif; fabrika; makina; وَابُور اَكْسْبرِيس ekspres tren; وَابُور البِضَاعَة yük treni; وَابُور الرُّكَّاب yolcu treni; وَابُور الرَّيِّ sulama motoru; وَابُور طَارَة buharlı yol silindiri; وَابُور الزَّلَط yandan çarklı gemi; وَابُور العَادَة banliyö treni;

وَات vat ELK.;

وَاحَة ç. ـآت vaha;

وَأَدَ, يَئِدُ (yeni doğmuş kız çocuğunu) diri olarak gömmek; تَوَأَّدَ ve اِتَّأَدَ (فِي bşde) ağır/ yavaş davranmak, (فِي ...i) ağırdan almak; اِتَّأَدَ فِي مِشْيَتِهِ ağır ağır yürümek;

وَئِيد yavaş, sakin, acelesiz; sakinlik, acele etmeme, teenni; وَئِيدًا yavaşça, yavaş yavaş; kademe kademe, aşama aşama;

تُؤَدَة yavaşlık, acele etmeme; عَلَى تُؤَدَةٍ yavaş yavaş, sakin olarak, acele etmeden;

مُتَّئِد sakin, acelesiz, yavaş;

وَأَرَ , يَئِرُ (وَأْر) (b-i) korkutmak; اِسْتَوْأَرَ ürkmek;

وَارْسُو Varşova;

وَاشِنْطُون [o] Washington;

وَاط vat ELK.;

وَأَلَ , يَئِلُ (وَئِيل ,وُؤُول ,وَأْل) (الى ... e) sığınmak;

مَوْئِل melce, sığınak, barınak;

وَأم ⇒ وَاءَمَ (b-ile) anlaşmak, mutabık kalmak, hemfikir olmak; (b-e, bşe) uymak, uygun gelmek; تَوَاءَمَ uyuşmak, uyum göstermek;

وِئَام anlaşma, mutabık kalma, hemfikirlik; uygunluk, uyum;

مُوَاءَمَة ⇑; ⇑;

وَاه ve وَاهًا [nida] "ل" ya da "ب" ile hayranlık ifade eder, ...ne kadar da mükemmel, iyi;

مُوبِقَة ç. -آت ağır suç; şiddet suçu; büyük günah;

وَبَلَ، يَبِل (وَبْل) [gök] yağmurlar yağdırmak, sanki gök delinmek; وَبُلَ، يَوْبُلُ (وَبَل، وَبَال، وَبَالَة، وُبُول) [iklim, hava] sıhhi olmamak, sağlığa uygun olmamak;

وَبْل sağanak;

وَبَال havanın, iklimin sağlığa uygun olmaması; bir işin/ eylemin kötü sonuçları, vebal; kötülük;

وَبِيل sıhhi olmayan, sağlığa elverişli olmayan [iklim, yiyecek]; zararlı, iyi gelmeyen, kötü sonuçlar doğuran;

وَابِل şiddetli sağanak; yağdıran, topu tutan MEC.; أَمْطَرَهُ وَابِلاً مِنَ الرَّصَاصِ b-i kurşun yağmuruna tutmak, b-e yaylım ateşi saçmak; أَمْطَرَ عَلَيْهِ وَابِلاً مِنْ الشَّتْمِ birine ağzına geleni söylemek, demediğini bırakmamak;

وَبَهَ، يَوْبَهُ (وَبْه) ve أَوْبَهَ (لـ ya da بـ ...e) dikkat etmek, dikkatini (لـ ya da بـ ...e) vermek;

وتد ⇐ وَتَّدَ (bşi, kazığı) çakmak; (bşi) yerleştirmek, oturtmak ¶ وَتَّدَ فِي بَيْتِه evden çıkmamak;

وَتَد ç. أَوْتَاد kazık;

وَتَرَ، يَتِرُ (وَتْر) (yaya) kiriş bağlamak; (b-i, bşde) aldatmak kazdırmak; وَتَّرَ (ipi, teli, müzik aletinin vb.nin telini) germek; وَاتَرَ (bşi) aralıklı/ fasılalı olarak yapmak; أَوْتَرَ (yaya) kiriş bağlamak تَوَتَّرَ gerilmek, gerginleşmek ¶ تَوَتَّرَت العَلاَقَات ilişkiler gerginleşti; تَوَاتَرَ ardarda olmak, kesintisiz sürmek; yinelenmek;

وِتْر tek [sayı]; وِتْراً tek/ yalnız/ ayrı olarak;

"عَلَى" ile ise hayıflanma, üzüntü ifade eder: vay ...e, vay ...in başına gelenlere vb.;

وَاو "و" harfinin adı;

وَئِيَة kazan;

وَبِئَ، يَوْبَأُ (وَبَأ) ve وَبُؤَ u (وَبَاءَة، وَبَاء) ve وُبِئَ [edil.] veba hastalığına yakalanmak, mikrop kapmak, hastalık kapmak;

وَبَأ ç. أَوْبَاء bulaşıcı hastalık; salgın;

وَبَاء ç. أَوْبِئَة ⇑; ⇑;

وَبَائِي bulaşıcı; salgın;

وَبِئ ve وَبِيء hastalık bulaşmış; vebalı;

مَوْبُوء hastalık bulaşmış; (بـ ...e) yakalanmış, kapılmış, yakalanan;

وبخ ⇐ وَبَّخَ (b-i, عَلَى ...den dolayı) azarlamak, haşlamak;

تَوْبِيخ azar, tekdir; ayıplama, kınama;

وَبِرَ، يَوْبَرُ kıllı ya da bol tüylü olmak;

وَبْر ç. وُبُور، وِبَار، وِبَارَة tavşan büyüklüğünde, kısa kuyruklu, gri renkli çöl sıçanı türü ZOO. Hyrax syriaca;

وَبَر ç. أَوْبَار [özl. deve, keçinin çadırda kullanılan] post; ¶ أَهْلُ الوَبَر Bedeviler; أَهْلُ المَدَر karşıtı];

وَبِر tüylü, üzerinde kıl, tüy bulunan;

مُوبِر müe. وَبْرَاء ⇑;

مُوَبَّر üzerinde post bulunan;

وَبْش çer çöp, ıvırzıvır; ç. أَوْبَاش kalabalık, güruh;

وَبَقَ، يَبِقُ، وَبِقَ، يَوْبَقُ (وَبْق، وُبُوق، مَوْبِق) telef olmak, yok olmak, harap olmak; أَوْبَقَ (b-i) öldürmek, helak etmek; (b-i) rezil etmek, alçaltmak;

مَوْبِق telef olunan yer; hücre, kodes;

وَتْرِي tek [sayı];

وَتَر ç. أَوْتَار [yay] kiriş; [çalgıda] tel; veter, kiriş, tendon ANAT.; kiriş GEO.; hipotenüs GEO.; ضَرَبَ عَلَى الوَتَرِ الحَسَّاسِ can alıcı noktaya değinmek; وَتَر صَوْتِي ses teli;

وَتَرِي telli, tel ile ilgili, kiriş, tel [na't];

وَتِيرَة ç. وَتَائِر hal, tavır; süreç, proses, vetire; prosedür, işleyiş; tarz, stil; ton ¶ عَلَى وَتِيرَةٍ عَلَى هٰذِهِ الوَتِيرَة böylece; bu tonda; عَلَى وَتِيرَةٍ وَاحِدَة aynı tarzda, aynı şekilde; اِسْتَمَرَّ عَلَى هٰذِهِ الوَتِيرَة bu hal üzere devam etti;

تَتْرَى peşpeşe, ardarda;

تَوَتُّر gerilim; gerginlik; تَوَتُّر الأَعْصَاب sinir gerginliği; تَوَتُّر سِيَاسِي siyasi gerginlik;

تَوَاتُر peşpeşe olma, ardışıklık; yinelenme; sıklık, devamlılık; frekans ELK.; ¶ عَلَى تَوَاتُر peşpeşe, ardarda, aralıksız;

مَوْتُور akrabasının kanı heder olan;

مُتَوَتِّر gergin, gerilmiş, sert;

مُتَوَاتِر ardarda, peşpeşe, aralıksız olan;

وَتِين ç. وُتُن, أَوْتِنَة aort ANAT.;

وتى ⇒ وَاتَى [memnunluk verici bir şey] (b-e) rastlamak; (b-e) hoş/ nazik davranmak; (*biri için*) elverişli/ uygun olmak; (*b-nin*) lehine olmak, (*biri lehine*) başarı ile sonuçlanmak; [yiyecek] (b-e) yaramak, iyi gelmek;

مُوَاتٍ elverişli, makbul, yerinde, cazip; hoş uygun;

وَثَأَ، يَثَأُ (وَثْء) (*uzvu*) berelemek; (*uzvu*) incitmek; وَثِئَ، يَثَأُ (وُثُوء، وَثَأ) ve وُثِئَ [edil.] [uzuv] berelenmek; incinmek, burkulmak وَثَأَ = أَوْثَأَ

وَثْء çürük, bere; incinme;

وَثَاءَة ⇑; ⇑;

وَثَبَ، يَثِبُ (وَثْب، وُثُوب، وَثِيب، وَثَبَان) sıçramak; zıplamak; sekmek; (الى ...*e doğru*) sıçrayıp koşmak; (الى ...*e*) acele etmek; (على ..*in üzerine*) atılmak, hamle yapmak, çullanmak;

وَثَّبَ ve أَوْثَبَ (*b-i, bşi*) zıplatmak, sektirmek; وَاثَبَ (*bşe*) saldırmak; تَوَثَّبَ fırlayıp harekete geçmek; (الى ...*e doğru*) fırlamak, atılmak; (الى ...*e*) seğirtmek; sıçramak, zıplamak, sekmek; (الى ...*e*) merakla yaklaşmak; (على *b-e*, في *kendi toprağında*) saldırmak; kendine gelmek, uyanmak; تَوَاثَبَ sıçramak, zıplamak, sekmek; [soluk] kesik kesik olmak;

وَثْب zıplama, sıçrama, sekme; ¶ وَثْب الزَّانَة sırıkla atlama; وَثْب طَوِيل uzun atlama; وَثْب عَالٍ yüksek atlama; ... تَخَطَّى وَثْبًا مِنْ ...in üzerinden atlayıp geçmek;

وَثْبَة ç. وَثَبَات sıçrayış, zıplayış, sekiş, sıçrama; hamle, atak, çullanış; cesaret isteyen girişim, teşebbüs; yükseliş; uyanış; ¶ وَثْبَة عُرْوِيَّة taklak, perende;

وَثَّاب yerinde durmayan, hareketli; çabuk kızan/ sinirlenen [celalli]; girişken, atılgan;

مُوَاثَبَة bir iddianın, şahitler huzurunda, o an ileri sürülmesi İSL.HUK.;

مُتَوَثِّب uyanan, yükselen; dinç;

وَثُرَ، يَوْثُرُ (وَثَارَة) [döşek] düz ve yumuşak olmak; toplamak, şişmanlamak; وَثَرَ، يَثِرُ (وَثْر) [döşeğini] yumuşak ve düz yapmak, düzeltmek;

وَثْر [döşek, sedir vb] rahat, yumuşak, düz

أخو ثقة güvenilir, güvene layık, dost; güvensizlik, itimatsızlık; طَلَب عدم الثِّقَة güven oylaması; ثقة ç. ـآت güvenilir/ emin kişi/ kaynak vb.; [çoğ.kul.] güvenilir/ söz sahibi kişiler; ¶ ثقة عسكرية askeri uzman;

وثاق ç. وُثُق bağlanılan şey, zincir, pranga vb. [yine MEC.]; ¶ شَدَّ وِثَاقَهُ b-i bağlamak, zincire vurmak;

وثاقة sağlamlık;

وثيق ç. وِثَاق sağlam; güvenilir, emin;

وثيقة ç. وَثَائِق vesika, döküman, belge, evrak, kayıt, senet; diplomatik belge; الْوَثِيقَة الْعُظْمَى Magna Charta; وَثِيقَة التَّفْوِيض vekaletname HUK.; وَثِيقَة التَّأْمِين sigorta poliçesi; وَثِيقَة القَبُول akseptans, kabul belgesi;

اوثق müe. وُثْقَى daha sağlam;

موثق ç. مَوَاثِق antlaşma, pakt; kontrat, ahit;

ميثاق ç. مَوَاثِيق anlaşma, misak, antlaşma, pakt; ahit, taahhüt, kontrat; ¶ مِيثَاق عدم الإعْتِدَاء dostluk antlaşması;

توثيق sağlamlaştırma; tevsik, [aslına uygunluğu, doğruluğu, geçerliliği] onaylama; noter tasdiki ¶ تَوْثِيق الدُّيُون konsolidasyon, tahkim;

توثقة eminlik, emin olma, garanti;

وثاق bkz. وَثَاق;

واثق güvenen, itimata eden; emin, kani;

موثوق : مَوْثُوق بِه güvenilir, emin, sakıncası olmayan; مِنْ مَصْدَرٍ مَوْثُوق بِه güvenilir bir kaynaktan;

موثّق noter;

وثير yumuşak, rahat [yatak, döşek]; düz;

وثار yumuşak yatak, döşek;

ميثرة ç. مَيَاثِر, مَوَاثِر haşa, belleme, yapık;

وثق, يَثِقُ (ثِقَة, وُثُوق) (ب ...e) güvenmek, itimat etmek, (ب ...e; مِنْ أَنَّ ...olduğuna, ...e) kani olmak; ¶ يُوثَق بِه güvenilir, emin; وَثِقَ مِن النَّفْسِ kendine güveni olmak; وثق, يَوثُق (وَثَاقَة) sağlam olmak; (من ...den) emin olmak, şüphesi olmamak; وثّق (bşi) sağlamlaştırmak, dayanıklı yapmak; (bşi) [özl. aslına uygunluğunu] onaylamak, tasdik [vermek] etmek; (و بين ... بين b-nin, ...ile) ilişkisini/ bağını kuvvetlendirmek, perçinlemek; واثق (b-ile) uzlaşmak, anlaşmaya varmak; ¶ وَاثَقَ نَفْسَهُ عَلَى ... (bşi yapmaya) kesin kararlı olmak, (bş yapmayı) aklına/ kafasına koymak; اوثق (bşi, ب ...e) bağlamak; (b-i ب bş ile) bağlamak; (sözünü, ahdini) sağlam/ güvenilir yapmak; توثّق sağlam/ sıkı/ yerinden oynamaz olmak, iyice oturmak; (في bşde) güvenli davranmak, [kendini sağlama almak]; استوثق (من bşden) emin olmak; (من bşi) [doğruluğunu/ aslına uygunluğunu] kontrol etmek; (b-e) güvenmek, itimat etmek;

ثقة güven, itimat ¶ عَلَى ثِقَةٍ (من ...e) güvenen, itimat eden, (من ..den) emin olan, şüphesi bulunmayan; هُوَ عَلَى ثِقَةٍ مِنْ أَنَّهُ ... ...olduğundan/ yaptığından kesinlikle emin/ en ufak bir şüphesi bile yok; ثِقَة بِالنَّصْرِ kazanacağından emin olma, zafer inancı ثِقَة بِالنَّفْسِ veya ثِقَة بِنَفْسِه özgüven, kendine güvenme;

وثل ve وثيل sicim, kınnap;

وثن ç. أوثان , وثن put;

وثني putperest; puta tapan, puta tapıcı;

وثنية putperestlik;

وجب , يجب (وجوب) zorunlu, kaçınılmaz, mecburi; (على ...için) zorunlu/ şart/ kaçınılmaz olmak; (على b-nin) görevi olmak ¶ وجب عليه أن ... ...yapmalı, yapması gerekiyor, yapmak zorunda; كما يجب icap ettiği/ gerektiği şekilde, olması gerektiği gibi; _(وجب , وجبان , وجيب) [kalp] atmak; وجب (على b-i, bş ile) yükümlü tutmak, (على b-e, bşi) mecburi kılmak, [zorla] yaptırmak; أوجب (على b-i, bş ile) ⇈; (bşde, ل b-nin) lehine/ olumlu karar vermek, (ل b-e, bşi) uygun görmek; استوجب (bşi) haketmek, (bşde) hakkı olmak; (bşe) hakkı/ yetkisi olmak; (bşi) gerekli/ kaçınılmaz veya zorunlu/ mecburi kabul etmek; ¶ عمل يستوجب الشكر teşekkürü gerektiren bir eylem/ davranış,/iş;

وجبة ç. وجبات öğün; menü SUR.; takma dişler KNŞ.; ¶ وجبة الطعام öğün; وجبة ناشفة kuru erzak ASK.;

ايجاب zorunluluk; tasdik, teyit; muvafakat, onay; olumluluk, olumlu karşılık; teklif, anlaşma teklifi HUK. ¶ ايجابا له ...in gereği olarak/ uyarınca, ...e göre; محل الإيجاب yetkili [kişi, makam]; مراجع الإيجاب yetkili makamlar, merciler; رد (أجاب) بالإيجاب olum lu cevap vermek, evet demek, kabul etmek;

ايجابي olumlu; pozitif; aktif [savunma];

ايجابية pozitivizm;

واجب gerekli, kaçınılmaz, elzem; mecburi, zorunlu, şart; görev niteliğinde; (ç. -ات, وجائب) görev, vazife; zorunluluk; ödev; ihtiyaç, gereksinim; ¶ واجب عليك senin görevin, [bunu] yapmalısın, yapman gerekiyor; يرى من واجبه bunun görevi olduğunu düşünüyor; من واجبك أن ... yapmak senin görevindir; yapmalısın; بالواجب zorunlu olarak; görev olarak; hakkı olarak; واجب العرض işleme koyulabilecek nitelikte [dilekçe vb.]; واجب قومي ulusal görev, milli vazife; واجبات منزلية [öğrencinin] ev ödevleri;

موجوب ahlaki zorunluluk;

موجب zorlayan; gerektiren, sebep olan; (ç. -ات) neden, sebep; ihtiyaç, gereksinim, gerek; işlem, formalite; ¶ بموجب ... ve على موجب ... ...gereği, uyarınca, ...e göre; ...sebebiyle, ...den dolayı; ...e dayanarak; لا موجب ل ... için herhangi bir neden/ sebep yok, ...in alemi/ gereği yok;

موجبة [belli sonuçları doğuran, kaçınılmaz] sebep, neden;

موجب zorunlu, mecburi; sonuç, netice; olumlu DİLB.; pozitif;

موجبة ç. -ات olumlu cümle;

مستوجب (bşi) hakkeden, (bş) hakkı olan;

وجد , يجد (وجود) (bşi) bulmak; (bşe) rastlayıvermek, rasgelmek; (bşi) elde etmek; (bşi) [iyi, kötü] bulmak; وجد [edil.] (وجود) bulun-

heyecanlanan; (ب ...e) aşık, tutkun;

مُوجُود bulunan; var, mevcut; [ders, toplantı vb.de] mevcut, var olan, katılan; yaratık; mal mevcudu; (ç. آت-) mevcudat; mal mevcudu, stoktaki mallar TİC.;

مُوجِد ilk kez yapan, bulan [mucit]; yazar;

وَجْر ç. أَوْجَار mağara; in;

وَجْرَة [tuzak olarak kazılan] çukur;

وِجَار ç. أَوْجِرَة in;

مِيجَار ç. مَوَاجِير raket;

وَجُزَ ,وَجِزَ ve يَجِزُ ,وَجَزَ يَجْزُ (وَجْز ,وَجَازَة ,وُجُوز) veciz/ kısa ve özlü olmak; أَوْجَزَ ⇈; (في bşi ya da bşi) uzatmamak, kısa tutmak; (bşi) özetlemek, özetini çıkarmak, hülasa etmek;

وَجْز özet, hülasa; kısa ve özlü;

وَجِيز ⇈; ⇈ ¶ بِوَجِيزِ الْعِبَارَةِ sözün kısası, kısacası, hasılı kelam; kısa ve özlü bir şekilde;

إِيجَاز kısa ve özlülük, veciz olma; özet; özet olma; ¶ إِيجَازًا veya بِالإِيجَازِ kısaca, özetle; وَ إِلَيْكُم بِالإِيجَازِ sözün kısası, yani kısaca;

مُوجَز özetlenmiş; özet; kısa ve özlü, veciz; öz, hülasa;

وَجَسَ ,يَجِسُ (وَجْس ,وَجَسَان) [sesten, aklına, kalbine doğan bir şeyden] ürkmek; farkedilmemek, gizli kalmak; أَوْجَسَ içine doğmak, önceden sezmek; (bşi) [önceden sezip] tedirgin olmak, (bşden) kaygılanmak; (bşin) farkında olmak, (bşi) hissetmek, sezmek, duymak; ¶ أَوْجَسَ خِيفَةً içine bir korku düşmek; أَوْجَسَ فِيهِ الْمَلَلَ b-nin sıkıldığının farkına var-

mak, mevcut/ var olmak; يُوجَد [edil.] var [olmak]; _(وَجْد) (bşi, sevgiyi, hissi, acıyı) duymak; (ب b-e) tutulmak, aşık olmak, (ب ...i) arzulamak; وَجَدَ u, i (وَجْد) (على ...e) kızmak, sinirlenmek; أَوْجَدَ (bşi) üretmek, türetmek/ ortaya meydana çıkarmak, (bşe) sebep olmak; (bşi) başarmak, hakkından gelmek; (bşi) icat etmek; (b-e, bşi) buldurmak veya ele geçirmesini sağlamak, (b-e, bşi) sağlamak, temin etmek; (b-i, على ...e) zorlamak, mecbur etmek; تَوَجَّدَ (ب ...e) aşık olmak; (ل ya da ب ...e) kederlenmek, üzülmek; تَوَاجَدَ gözükmek; mevcut olmak, bulunmak; sevgi duymak; اتَّوَجَدَ var/ mevcut olmak KNŞ.;

وَجْد sevgi, muhabbet; aşk; güçlü duygu;

وِجْدَان çoşkunluk; aşk sarhoşluğu; vicdan; duyarlılık; his; niyet; الوِجْدَان البَاطِن bilinç altı;

وِجْدَانِي hissi, duygusal; zihinsel; içli; vicdan sahibi;

وُجُود bulma; varlık, olma; mevcudiyet, hazır bulunma; ziyaret ¶ كُلِّي الوُجُود Vücudu Mutlak, her yerde ve her zamanda var olan;

وُجُودِي [na't] varlık..., mevcudiyete ilişkin, varlığa ait(ç. ون-) eksistansiyalist, varoluşçu FELS.; ¶ الفَلْسَفَة الوُجُودِيَّة varoluşçuluk, eksistansiyalizm FELS.;

مَوْجِدَة his, duygu, heyecan; kızgınlık;

إِيجَاد yaratma, meydana getirme, türetme; tedarik etme, sağlama; hesaplama;

وَاجِد bulan; (على ...için) tedirgin olan,

mak/ sezmek; تَوَجَّسَ = أَوْجَسَ ; kaygıyla (لِ veya بِ ...için) kulak kesilmek; (bşi) tatmak, (içecekten) yudum almak, (yiyecekten) az az yemek ¶ تَوَجَّسَ شَــرًّا مِن ... ...de kötü bir şeyler sezinlemek [...den huylanmak];

وَجْس kaygı,tasa, tedirginlik;

تَوَجُّس çekinme, çekingenlik;

وَاجِس endişe, kaygı;

وَجِعَ, يَجَعُ [ve yine يَيْجَعُ] (وَجَع) acı duymak; (b-e) acı vermek, [özl. baş, karın] ¶ يُوجِعُهُ رَأْسُهُ veya (بَطْنُهُ) يَوْجَعُ رَأْسُهُ başı (karnı) ağrımak; أَوْجَعَ (b-e) acı vermek; (b-nin) [...i] ağrımak; تَوَجَّعَ ağrımak, sancılanmak; [acıdan dolayı] inlemek; (لِ b-e, مِن ...den dolayı) acımak;

وَجَع ç. وِجَاع ,أَوْجَاع ağrı; sancı; rahatsızlık [hastalık]; ¶ وَجَعُ السِّنِّ diş ağrısı; الْوَجَعُ بِكَبِدِكَ [beddua] ≈ eline dizine dursun!;

وَجِيع acı, ızdırap veren; üzücü;

تَوَجُّع acı, sancı;

مُوجُوع ağrıyan, sancıyan; rahatsız keyifsiz; acı duyan/ çeken;

وَجَفَ, يَجِفُ (وَجِيف ,وُجُوف ,وَجْف) korku içinde olmak; [kalp] küt küt atmak, güm güm vurmak; اِسْتَوْجَفَ (kalbini) titretmek;

وَاجِف küt küt atan, güm güm vuran [kalp] ¶ فِي صَوْتٍ وَاجِفَةٍ ¶ titrek bir sesle;

وَجَق T.> jandarma TUN.;

وُجَاق , وُجَاقَات ç. أُوجَاق ocak; soba; mutfak; yeniçeri ocağı;

وَجِلَ, يَوْجَلُ (مَوْجِل ,وَجَل) ürkmek; ürkek/ ödlek olmak; وَجُلَ , يَوْجُلُ (وَجَالَة) eski olmak; أَوْجَلَ (b-i) korkutmak;

وَجَل ç. أَوْجَال korku;

وَجِل ç. -ون , وِجَال ürkek, ödlek, yüreksiz;

وَجَمَ, يَجِمُ (وُجُوم ,وَجْم) [öfke ya da korkudan] sesini çıkaramamak ≈ dilini yutmak; sessiz olmak; kederli/ mahzun olmak; (bşden veya مِن bşden) hoşlanmamak, kaçınmak;

وَجِم [sinirlendiği, korktuğu veya üzüldüğü için] susup kalmış, sesini çıkaramayan, ≈ kelimeler boğazına dizilmiş. ≈ [korkudan] dilini yutmuş; kederli, mahzun;

وُجُوم sesini kesme, suskunluk; tedirginlik suskunluk; [kızgınlıktan] susma; mahzunluk, kederli olma; çekingenlik, tedirginlik;

وَاجِم = وَجِم ⇑;

وَجْنَة , وُجْنَة ç. وَجَنَات yanak;

وَجْنِي : وَجْنِي الْعَظْم elmacık kemiği;

وَجُهَ , يَجُهُ (وَجَاهَة) önemli kişilerden/ meşhurlardan olmak; وَجَهَ , يَجِهُ (وَجْه) (birinin) yüzüne tokat atmak; وَجَّهَ (b-i) seçkin/ mümtaz kılmak, (b-e) şeref vermek, kazandırmak; yüzünü (إِلَى ...e) çevirmek, (إِلَى ...e) yönelmek; (b-i, إِلَى ...e) yollamak, göndermek; (bşi, إِلَى veya لِ ...e) doğrultmak, çevirmek; (yüzünü, dikkatini, isteğini, talebini, suali , إِلَى veya لِ ...e) yöneltmek; (mektubu, لِ veya إِلَى ...e); ¶ وَجَّهَ عَلَيْهِ تُهْمَةً b-e bir suçlamada bulunmak; ... وَجَّــهَ نِدَاءً إِلَى ...e çağrıda bulunmak; ... وَجَّهَ النَّظَرَ إِلَى bakışlarını ...e çevirmek; وَاجَهَ (bşin) karşısında olmak, (bş

ile) karşı karşıya/ yüz yüze olmak; (*bir yere*) bakmak (*bir yeri*) gören/ bakan yanı bulunmak; (*b-ile*) karşılaşmak, yüz yüze gelmek; (*b-ile*) görüşmek, (*b-ile*) görüşme yapmak; (*sorun, problem, tehlike* vb.ile) karşılaşmak, karşı karşıya kalmak; (*b-e*) karşı çıkmak, ayak diremek; (*bşe*) direnmek, karşı koymak; (*bşi*) aklından geçirmek, düşünmek; (*b-e*, أنّ *...olduğunu*) açıkça/ samimiyetle söylemek; ifade etmek; (*b-i*, ب*...ile*) karşı karşıya getirmek, yüzleştirmek; اوجه (*b-e*) şeref vermek, (*b-i*) seçkin/ güzide/ mümtaz yapmak; توجه (نحو ya da الى *...e*) yönelmek, yüzünü (ل ya da الى *b-e*) çevirmek; (الى *b-e*, ب *...için*) başvurmak; « توجهت النقابة الى الحكومة بطلبات معينة »; تواجه karşılaşmak, yüzyüze gelmek; اتجه (نحو veya الى *...e, tarafına*) doğrultulmak, yöneltilmek, çevrilmek; (الى *...e*) yönelmek; [yol] (نحو veya الى *...e*) gitmek, [الى *...e kadar*] uzanmak; [işaret levhası] (نحو veya الى *...i*) göstermek; [fikir, düşünce] (ل *b-nin*) aklına gelmek;

جهة ç. -ات taraf, yan, yüz; yön; bölge, alan; semt; makam, idare; الجهات civar semtler, kenar semtler, dış mahalleler, şehrin varoşları; ¶ ...الى جهة... tarafına, ...e doğru; ...من جهة... ...tarafından, yönünden; ...ile ilgili olarak, itibarı ile; من جهة الشمال kuzeyden, kuzey yönünden; من جهة... و من جهة أخرى(ثانية) bir taraftan ..., öte taraftan ise...; من جهتي bence; من كلّ جهة dört bir yandan; من هذه الجهة bu açıdan, bu yaklaşımla; جهة الإختصاص ya da الجهة المختصة uzmanlık alanı; جهة اليسار solda, sol kolda; sola;

جهوي merkez ilçe ile ilgili TUN.;

وجه ç. وجوه yüz [başın ön tarafı]; ön taraf, cephe, yüz; dış yüz, cephe; yüzey; kumaşın yüzü [normalde dışarı gelmesi gereken tarafı]; [saatin] kadran; [metal parada] tura, resimli yüz; önemli/ mühim/ seçkin/ güzide kişi, şahsiyet; görüntü, görünüş, [*bşin*] dıştan görünüşü; taraf, yan; yön, cihet; niyet, kasıt, amaç; temel prensip, ilke; yol, yöntem, metot; sebep, neden; mana, anlam; [muayyen bir sürenin] başlangıç, evvel; (ç. وجوه ve أوجه) görüş; bakış açısı, yaklaşım; (ç. أوجه) [ay için] evre; faz ELK.;

1. Zarf olarak kullanım: وجها apaçık görünecek şekilde; وجها لوجه (بوجه) karşılıklı, bizzat, yüz yüze, şahsen; وجها من الوجوه [öncesinde olumsuz ifade ile] hiç bir şeklide, asla [ve kat'a]; بوجه الاجمال genel bir şekilde, genel olarak, ayrıntıya inmeksizin; بوجه (على وجه) التقريب kabaca, yaklaşık olarak, üç aşağı beş yukarı; بوجه (على وجه) خاص özel olarak, özel bir şeklide, hassaten; بوجه (على وجه) عامّ genel olarak; بوجه ما herhangi bir şekilde; belli bir yere kadar; بدون وجه حق en ufak bir hakkı bulunmaksızın, geçerli hiç bir hakkı bulunmadığı halde; على... وجهه... ...şeklinde, ...olacak tarzda; ...bakımından, ...e nazaran; على وجهه doğru bir

ضَرَبَ وَجْهَ الأَمْرِ وَعَيْنَهُ can alıcı noktaya değinmek, tam üstüne basmak; قَامَ فِي وَجْهِ فُلاَنٍ b-e ayak diremek, b-e karşı durmak; هَرَبَ مِنْ وَجْهِ فُلاَنٍ b-den kaçmak;

3. İsimler ile birlikte kullanım: الوَجْهُ الْوَجْهُ القِبْلِي Aşağı Mısır; الوَجْهُ البَحْرِي Yukarı Mısır; وَجْهُ الحَالِ [içinde bulunulan] durum; وَجْهُ الشَّبَهِ benzer yan, ortak nokta; وَجْهُ النَّهَارِ gündüz vakti, gündüzleyin; كَلاَمٌ ذُو وَجْهَيْنِ iki anlamlı söz; أَوْجُهُ القَمَرِ ayın evreleri; وُجُوهُ النَّاسِ önde gelen kişiler, büyükler; . . . لاَ وَجْهَ لِ ...için herhangi bir neden yok, ...yapmanın, ...olmasının alemi yok; لاَ وَجْهَ لَهُ مِنَ الصِّحَّةِ bunda en ufak bir gerçeklik payı yok;

وَجْهِي [na't] yüz ile ilgili, yüze ait.;

وِجْهَة ç. آت- yön; rota; amaç, gaye, hedef; ilgi, bağlam; bakış açısı, yaklaşım; [ve وُجْهَة] ¶ مِنْ هَذِهِ الوِجْهَةِ bu bağlamda; وِجْهَةُ النَّظَرِ bu açıdan [bakıldığında]; مِنْ جِهَةٍ أُخْرَى başka bir bakış açısıyla, yaklaşımla; وِجْهَتُهُ بَارِيس (o) Paris yolunda;

وَجَاهَة itibar, saygınlık, prestij, nüfuz, söz geçirme; doğruluk, geçerlilik, sıhhat; ¶ ذُو وَجَاهَةٍ saygın, prestij sahibi; seçkin, mümtaz; أَهْلُ الوَجَاهَةِ meşhurlar, tanınmış kişiler;

وِجَاهِي [na't] karşı, muhalif HUK.;

وَجِيه ç. وُجَهَاء mümtaz, seçkin, önemli; mümtaz kişi, mühim şahsiyet; reis, başkan; mükemmel; kabul edilebilir, geçerli, makbul, doğru; الوُجَهَاء meşhur kişiler; ¶ سَبَب وَجِيه

şekilde, haklı olarak, yerinde olarak, olması gerektiği gibi; عَلَى غَيْرِ وَجْهِهِ yanlış bir şekilde, olması gerekenin aksine; عَلَى هَذَا الوَجْهِ böyle(ce), bu şekilde; عَلَى وَجْهِ الإِجْمَالِ genel olarak, genelde; bir bütün olarak, topluca; عَلَى وَجْهِ التَّالِي aşağıdaki şekilde; عَلَى وَجْهِ التَّفْصِيلِ detaylı/ tafsilatlı/ ayrıntılı olarak; عَلَى وَجْهِ الحَصْرِ kısaca, özet niteliğinde, özet olarak; عَلَى وَجْهِ العُمُومِ genelde, genel olarak; عَلَى وَجْهِ اليَقِينِ kesin bir şekilde; فِي وَجْهِهِ önünde, huzurunda; yüzüne karşı; gözü önünde, [o] bakıp dururken; لِوَجْهِ اللهِ [Yalnız] Allah rızası için; مِنْ كُلِّ وَجْهٍ her açıdan, neresinden bakarsan bak; مِنْ وُجُوهٍ كَثِيرَةٍ bir çok yönden/ açıdan; مِنْ بَعْضِ الوُجُوهِ birkaç yönden; مِنْ كُلِّ وَجْهٍ ya da مِنْ كُلِّ الوُجُوهِ her açıdan/ yönden veya hangi yolla olursa, mümkün bütün yollarla; tamamen;

2. Fiille birlikte kullanım: أَبْيَضَ وَجْهَهُ iyi/ övülecek bir iş yapıp adı duyulmak; اِسْوَدَّ وَجْهُهُ kötü iş yapıp itibarını/ saygınlığını yitirmek; أَخَذَ وَجْهًا saygınlık/ itibar/ prestij kazanmak; أَخَذَ وَجْهَ العَرُوسَةِ evlilik yapmak; أَهَانَهُ فِي وَجْهِهِ b-nin yüzüne hakaret emek; بَيَّضَ وَجْهَهُ b-i temize çıkarmak, aklamak, (b-e) şeref kazandırmak; خَلاَ لَهُ وَجْهُ الطَّرِيقِ yolunda hiç bir engel yoktu, sorunsuz bir sefer yaptı; سَوَّدَ وَجْهَهُ ya da سَفَّهَ وَجْهَهُ b-nin şerefine kara leke çalınmak, b-nin itibarını sarsmak, biri için ar/ ayıp olmak; شَوَّهَ وَجْهَ الحَقِيقَةِ hakikati tahrif etmek, gerçeği saptırmak;

mek, bir araya getirmek ¶ وَحَّدَ اللّٰهَ Allah'ın bir olduğunu ifade etmek; Allah'ın yegane olduğuna inanmak; وَحَّدَ الدُّيُونَ borçları birleştirilmek; تَوَحَّدَ tek/ yalnız olmak; yalnız yaşamak, yalnız bir yaşam sürmek; (بـ *bşi*) yalnız olarak, tek başına yapmak, (بـ *bşde*) tek başına olmak; tek başına kalmak, yalnız kalmak; birleşmek, bir araya gelmek; tekleşmek; ¶ تَوَحَّدَ بِرَأْيِهِ görüşünden yalnız kalmak, bir görüşü tek [o] savunmak; تَوَحَّدَ بِعِنَايَتِهِ *b-ile* özellikle ilgilenmek; اِتَّحَدَ tek/ bir olmak; birleşmek, bütünleşmek; (بـ...*ile*) birleşmek; hemfikir, mutabık olmak, uyuşmak; birlikte hareket etmek, ortak tavır almak;

حِدَة yalnızlık ¶ عَلَى حِدَةٍ yalnız olarak, tek başına; ayrı olarak; كُلٌّ عَلَى حِدَةٍ herkes kendi başına, kendi kendine;

وَحْدَهُ müe. وَحْدَهَا [ya da عَلَى وَحْدِهِ vd.] yanlız olarak, tek başına ¶ جَاءَ وَحْدَهُ yalnız geldi; لاَ ... وَحْدَهُ بَلْ ... sadece ... değil, bir de, ... ile kalmaz, bir de ...;

وَحْدَة tek olma, birlik, teklik; yalnızlık; bağlantısızlık; birlik; (ç. ـَات) birlik ASK.; mürettebat; grup, topluluk; şube; birim; ¶ وَحْدَةُ الأَرَاضِي toprak bütünlüğü; وَحْدَات الإِشَارَة muhabere, haberleşme birimleri ASK.; وَحْدَةُ الزَّمَنِ zaman birimi; وَحْدَة سَكَنِيَّة yerleşim birimi; وَحْدَة طَائِفِيَّة dini grup, cemaat; الْوَحْدَةُ العَرَبِيَّة Arap Birliği; الْوَحْدَةَ العُمْلَة para birimi; وَحْدَةَ العِنَايَةِ الْمُرَكَّزَة yoğun bakım bölümü; وَحْدَة الوَطَنِيَّة milli birlik;

geçerli neden;

وَجِيهَة ç. ـَات saygın/ şerefli kadın;

تُجَاهَ [mud.meb.] ...in karşısında;

تَوْجِيه yöneltme, doğrultma, yönlendirme; rehberlik etme, yönetme; talimat; (ç. ـَات) talimat, direktif; tahsis etme, dağıtım; nakletme, atama;

تَوْجِيهِي [na't] talimat, direktif niteliğinde; orta dereceli okullarda beşinci seneye ait MIS.;

مُوَاجَهَة karşı karşıya olma; karşılaşma; hesaplaşma, yüzleşme; [yüz yüze, şahsen yapılan] görüşme; ropörtaj; huzura kabul, resmi görüşme; مُوَاجَهَةً bizzat, karşı karşıya, şahsen ¶ بِمُوَاجَهَتِهِ [gözü] önünde;

تَوَجُّه yönelme; meyil;

اِتِّجَاه ç. ـَات yön; meyil, eğim; temayül, eğilim; rota; yönelme; ¶ طَرِيق ذُو اتِّجَاهٍ وَاحِدٍ tek yönlü yol; اِتِّجَاه وَاحِد Tek Yön [trafik işareti levhasında];

وَاجِهَة ç. ـَات ön/ yüz/ cephe tarafı; dış yüz; vitrin [yine وَاجِهَة زُجَاجِيَّة]; ¶ وَاجِهَة الْقِتَال cephe [savaşda];

مُوَجِّه ikinci kaptan [MIS. 1939];

مُوَجَّه güdümlü;

مُتَّجِه (فِي ...*e*) yönelmiş;

مُتَّجَه yön ¶ فِي كُلِّ مُتَّجَهٍ her yönde; her sahada, her alanda;

وَحَدَ، وَحُدَ (حِدَة ,وَحْدَة) يَحِدُ ve وَحُدَ، وَحَادَة يَحْدُ، وُحُودَة) tek/ yalnız/ eşsiz/ bir tane olmak;

وَحَّدَ (*bşi*)tek yapmak; (*bşi*) tek tip yapmak, standartlaştırmak; (بَيْنَهُم *birilerini*) birleştir-

وحداني tek, ayrı, ferdi; biricik, yegane; eşsiz, benzersiz; bekar;

وحدانية yalnızlık; kendini tecrit, soyutlama, inziva; teklik, tek olma, biricik, yegane, eşsiz olma [özl. Allah (cc) için];

وحيد yalnız; tek; ayrı, tek başına; yegane, biricik; eşsiz, benzersiz; ¶ وَحِيدَة أبَوَيْهَا ana babasının biriciği [biricik kızı] وَحِيد الطَّرَف tek taraflı;

أوحد tek, bir tane;

توحيد birleştirme; tek tip haline sokma, standartlaştırma; bir araya getirme, bir yerde toplama; Allah'ın birliğine iman; Allah'ın birliğini ikrar etme; tektanrıcılık; ¶ تَوْحِيد الدُّيُون borçların birleştirilmesi, [konsolidasyon]; تَوْحِيد الكَلِمَة tek eşlilik; تَوْحِيد الزَّوْجَة güçleri birleştirme تَوْحِيد الْمُنْتَجَات sanayi ürünlerinin standartlaştırılması;

توحّد tek olma, teklik; kendini soyutlama, tecrit; inziva; yalnızlık;

اتّحاد tek olma, teklik; uyuşma, anlaşma, uyum; birleşme, bir araya gelme; ittifak, birlik, federasyon; birleşik KİM.; ¶ باتّحاد birlik içinde/ halinde/ toplu olarak; اتّحَاد الآرَاء görüş birliği; باتّحَاد الآرَاء görüş birliğiyle, fikir birliği ile; اتّحاد البَرِيد العَام Uluslararası Posta Birliği; اتّحَاد جَنُوب أفْرِيقِيَّة Güney Afrika Birliği; اتّحَاد الدُّوَل العَرَبِيَّة Arap [Devletler] Birliği; اتّحَاد السُّفْيِت veya اتّحَاد السُّفْيِتِي (السُّفْيِيتِي) Sovyetler Birliği;

اتّحادي [na't] birlik taraftarı; birlik ile ilgili; federal ¶ حُكُومَة اتّحَادِيَّة federal hükümet;

واحد bir [sayı]; biri; yalnız; (ç. وُحْدَان) tek, yalnız, ayrı, kendini soyutlamış ¶ وَاحِدًا وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدًا veya وَاحِدًا فَوَاحِدًا veya وَاحِدًا بَعْدَ الآخَر veya وَاحِد tek tek, sırayla; الْوَاحِد الوَاحِد Vahid, Tek [Allah]; الْوَاحِد مِنْهُم onların her biri; وَاحِد كَهذَا böyle biri; böyle bir kişi; كُلّ وَاحِد herkes; فِي مَوْضِعٍ وَاحِدٍ sadece bir yerde, tek bir yerde; وَ لاَ وَاحِد birden fazla; زَرَافَات وَ وُحْدَانًا guruplar halinde ve yalnız olarak; وَاحِدَة تِلْوَ أُخْرَى birer birer;

مُوَحِّد Tanrı'nın birliğini ikrar eden, muvahhit;

مُوَحَّد birleşik, birleşmiş; tek tip halinde, standart; tek kutuplu ELK.; tek noktalı [harf];

مُتَوَحِّد tek başına, tek, yalnız; münzevi;

مُتَّحِد birleşik, birleşmiş; tek tip, standart; uyumlu, hemfikir ¶ الوِلاَيَات الْمُتَّحِدَة Amerika Birleşik Devletleri; الأُمَم الْمُتَّحِدَة Birleşmiş Milletler;

مُسْتَوْحِد yalnız, tek başına;

وحش ⇐ أوْحَش [yer, bölge] yaban olmak [ve genellikle vahşi hayvanlar gezinmek]; (*b-i*) tedirgin/ rahatsız etmek; (*b-e*) yalnızlık hissi vermek; yokluğu ile (*b-i*) üzmek; تَوَحَّش yaban/ ıssız/ boş olmak; vahşi/ yabani olmak veya vahşileşmek, yabanileşmek; اسْتَوْحَش [yer, bölge] yaban olmak, ıssızlaşmak, insanlar tarafından terkedilmek; yalnızlık hissetmek; (لـ *b-nin*) yokluğuna üzülmek; (من *...den*) hiç hoşlanmamak, (من *...i*) sevme-

mek, (من ...den) tiksinmek; (من ...e) ısınamamak, [bir türlü] yakınlık duyamamak; yabanileşmek; ürkmek;

وحش yaban, ıssız [ve genellikle yabani hayvanların gezindiği]; yabani, yaban, vahşi [hayvan]; (ç. وُحُوش , وُحْشَان) yabani hayvan, vahşi hayvan; canavar; ¶ الوُحُوش الضَّارِيَة yırtıcı hayvanlar [zararlı hayvanlar];

وحشة yabanlık, ıssızlık; [duygusal veya ilişkilerde] soğukluk MEC.; hüzün, melankoli; uzak durma, yabancılık;

وحشي yaban, yabani, vahşi; barbar; zalim; zorba; çirkin; iğrenç; dış, harici, dış yüzeye ait [özl. ANAT.];

وحشية yabanilik, vahşilik; zalimlik, zorbalık, barbarlık, vahşilik;

ايحاش yabanlık, ıssızlık;

توحش vahşileşme, yabanlaşma; zalimleşme; zalimlik;

استيحاش uzak durma, yabancılık, [sosyallik karşıtı]; tekin olmama, endişe vericilik;

موحش ıssız, vahşi, yaban; tedirgin, endişeli; tekin olmayan, ürküten, ürkütücü;

متوحش yabani, yaban, vahşi [hayvan]; barbar; zalim [s. ve is.];

مستوحش yabani, vahşi; vahşi hayvan; yanlız, tek başına; hüzünlü, kederli, mahzun, melankolik;

وحف siyah ve sık [saç];

وحل , يوحل çamura batmak; batağa saplanmak, çıkmaza girmek, tıkanmak; وحّل (bşi) çamura bulamak, çamur ile kirletmek KNŞ.; [yer] çamurlu olmak veya çamur/ batak içinde kalmak, bataklığa dönüşmek; أوحل (b-i) çamura düşürmek, çamura batmasına sebep olmak; ¶ أوْحَلَ فُلانًا شَرًّا birini batağa düşürmek, bata-ğa sürüklemek; توحّل çamurlu olmak veya çamurlanmak; استوحل = توحّل ;

وحل ç. وُحُول , أوْحَال batak(lık), çamur;

وحل batak halinde, çamurlu;

موحل batak(lık); çıkmaz, batak MEC.;

موحّل çamurlu; çamur kaplı, çamura bulanmış; kirli, pis;

وحم , يحِم , يوحَم (وحَم) (bşi) çok istemek, canı çekmek; [hamile kadın] aş(y)ermek;

وحم aş(y)erme; aşırı istek, iştiha;

وحام aş(y)erme; aşırı istek, iştiha;

وحمى ç. وِحَام , وَحَامَى aş(y)erme;

وحوح (من ...den) [soğuktan] içi titremek, nefesini içine titreyerek çekmek, [soğuktan] ellerini birleştirip içine üflemek;

وحى , يحِي (وحْي) (الى b-e, ب ...i) vahyetmek; (الى b-e, ب ...i) ilham etmek; (الى veya ل b-e, ب bşi) göstermek, işaret etmek; أوحى (الى b-e, ب ...i) vahyetmek [Allah]; (الى b-e, ب bşi) göstermek, işaret etmek; (b-e, bşe) ilham etmek; (b-nin من ...den) esinlenmesini sağlamak; (b-e, ... أن yapma) fikrini vermek; أُوحِيَ إلَيَّ [edil.] bana vahyolundu; içimden ...geldi, birden içimden bir ses ...dedi, içime ...doğdu; استوحى (b-e) fikir sormak, danışmak; (bşi, b-den) vahiy olarak

almak; (*bşi*, من *den*) esinlenmek; ¶ اسْتَوحَى اسْتَوْحَى مَوْعِظَةً الفِكْرَةَ fikir içine doğmak; ...من ...*den* ders almak, ...*den* kendine ibret çıkarmak;

وَحْي vahiy; ilham, esin;

ايحاء telkin; ¶ ايحَاء ذَاتِي kendi kendine telkin;

وَاحِ radyo YEN.;

مُوحٍ vahyeden; ilham veren, verici; ilham kaynağı;

مُوحًى ç. مُوحَيَات vahiy; ilham, esin;

مُسْتَوحًى (من *den*) vahiy alan; (من ...*den*) ilham alınmış esinlenilmiş;

وَخَزَ , يَخِزُ (وَخْز) (*b-e*, ب *bşi*) batırmak; (*b-e*) sıkıntı vermek, (*b-nin*) canını sıkmak; (*b-e*, ب *bşi*) batırarak öldürmek;

وَخْز batma [sivri bir şey]; sancı; وَخْز الضَّمِير vicdan azabı;

وَخْزَة batış [sivri birşey];

وَخَزَان dırdırlanma, başının etini yeme;

وَخَّاز batan, batıcı, sivri; iğneli, sert, acı, şiddetli MEC.;

وَاخِز ⇑; ⇑;

وَخَطَ , يَخِطُ (وَخْط) [yaşlılık] (*b-nin*) saçını ağartmak; (*b-e*, ب ...*i*) batırmak;

وَخُمَ , يَوْخُمُ (وُخُوم , وُخُومَة , وَخَامَة) [hava, iklim] sağlığa uygun olmamak; [yiyecek] hazmı zor/ ağır olmak; وَخِمَ , يَوْخَمُ (وَخَم) hazımsızlık çekmek; اتَّخَمَ hazımsızlık çekmek;

تُخَمَة ç. تُخَم , ـَات [aşırı yemekten] şişkinlik; hazımsızlık; mide bozukluğu;

وَخَم kirli hava; (ç. أَوْخَام) kir, pislik;

وَخِم sıhhate uygun olmayan; hazmı zor, ağır; kirli, pis;

وَخِيم ç. أَوْخَام sağlığa zararlı; hazmı zor; kötü, tehlikeli; وَخِيم العَاقِبَة sonucu kötü;

وَخَامَة ve وُخُومَة sağlığa uygun olmama; kötü çevre şartları;

أَوْخَم sağlığa daha zararlı; daha kötü;

مُسْتَوْخَم hazmı zor, ağır; sağlığa zararlı; ¶ مَجَاز مُسْتَوْخَم nüktesi bulunmayan mecaz;

وَخَى , يَخِي (وَخْي) (*bşe, bş yapmaya*) niyetli olmak (*bşi*) amaçlamak, hedeflemek; وَخَّى ⇑; (*b-e*) yol göstermek; تَوَخَّى (*bşe, bş yapmaya*) niyetli olmak, (*bşi*) amaçlamak, hedeflemek ¶ تَوَخَّى طَرِيقَةً bir metodu/ usulü takip etmek, sistematik yol izlemek; تَوَخَّى غَايَةً bir amacı bulunmak, kafasında bir şey olmak;

وَخْي ç. وُخِيّ niyet, kasıt, amaç;

تَوَخٍّ tasarlama, niyet;

وَدَّ (وَدِدْتُ) *a* (وُدّ , وَدّ , وِدَاد , وُدَاد , مَوَدَّة) (*b-e*) sevgisi olmak, muhabbeti olmak, (*b-den*) hoşlanmak (*bşi*, أَنْ ya da لَوْ ya da لَوْ أَنَّ... *olmasını, ...yapmayı*) temenni etmek, dilemek ¶ أَوَدُّ أَنْ يَفْعَلَ ذَلِكَ onun böyle yapmasını isterim; وَدِدْتُ لَوْ كَانَ كَمَا يَوَدُّ nasıl isterse; وَدَّ نَفْسَهُ بَعِيدًا غَنِيًّا keşke zengin olsaydı; عَنْ... ...den uzak olmayı istemek; وَادَّ (*b-ile*) arkadaş olmak, arkadaşlık/ dostluk kurmak; تَوَدَّدَ (لِ veya الى *b-e*) sevgi/ muhabbet veya şefkat,/sıcaklık göstermek; (الى *b-nin*) dostluğunu kazanmaya çalışmak; (الى *b-nin*)

وَدَعَ ، يَدَعُ (وَدْعٌ) (*bşi*) emaneten bırakmak, koymak; [genellikle muzari ve emir olarak kullanılır] bırakmak; (*bşi*) kesmek, durdurmak; (*bşi*, الى başka bir şeyle dönmek için] terketmek, bırakmak; ¶ دَعْ عَنْكَ ! yeter! tamam! kes!; ... دَعْ عَنْكَ ya da ... دَعْكَ مِنْ ...den bahsetme!, ...ler bir tarafa kalsın!; دَعْكَ مِنْ هَذَا kes şunu! şunu yapma artık!; دَعْنَا مِنْ هَذَا yeter artık!, tamam!, bunu keselim artık; دَعْنَا نَذْهَبْ gidelim!; يَدَعُ مَحَلاً odayı terketmek; وَدُعَ ، يَوْدُعُ (وَدَاعَة) ve وَدَعَ ، يَدَعُ yumuşak huylu/ halim selim olmak; وَدَّعَ (*b-i*) uğurlamak, yolcu etmek; (*b-ile*) vedalaşmak; أَوْدَعَ (*b-i*, *bşi*, bir yere; yine MEC. bir konuyu vb.i, bir kitaba] koymak, yerleştirmek, (*bşi*, *bir yere*) [emaneten] bırakmak, emanet etmek; ¶ أَوْدَعَهُ فِي السِّجْنِ *b-i* hapse atmak, *b-i* hapsetmek; اِسْتَوْدَعَ (*bşi*, *bir yere*) [geçici olarak, emaneten] bırakmak, koymak; (*bşi*, *b-e*) emanet etmek; (*memuru*) muvakkat/ geçici emekliliğe ayırmak; yedeğe almak ASK.; (*bşi*) depolamak; ¶ اِسْتَوْدَعَهُ اللّٰهَ *b-i* Allah'a emanet etmek; أَسْتَوْدِعُكَ اللّٰهَ Allah'a emanet ol, Allahaısmarladık;

دَعَة ، تُدْعَة ، تَدَاعَة yumuşak huyluluk, yumuşak kalplilik; sakinlik, sükunet;

وَدْع [yeniden almak üzere] bırakma;

وَدَعَة ç. وَدْع ، وَدَع ، وَدَعَان deniz [hayvanı] kabuğu;

وَدَاع uğurlama, yolcu etme; vedalaşma, veda; الوَدَاعَ ve وَدَاعاً Allah'a emanet ol!

gözüne girmeye çalışmak, (الى ...*e*) yaltaklanmak; تَوَادَّ birbirine karşı sevgi/ muhabbet beslemek, birbiri ile dostluk içinde olmak;

وَدّ ، وُدّ muhabbet, dostluk, sevgi; istek, arzu, temenni; ¶ ... كَانَ بِوُدِّنَا لَوْ ... [hep] ...*i*, ...olmasını/ yapmasını vb.i temenni etmişizdir, [hep] içimizde ..olması yatmıştır; [بِوُدِّي، بِوُدِّكَ vd. ifadeleri lehçelerde "بِدِّي ، بِدَّكْ vd. istiyorum... " şekline dönüşmüştür.];

وَدّ ، وُدّ ç. أَوُدّ ، أَوْدَاد ; şefkatli; seven, muhabbet besleyen; aşık; tutkun;

وَدِّي، وُدِّي [na't] dostluk...i , sevgi...i, sevgi, muhabbettle ilgili;

وِدَاد ، وُدَاد sevgi, dostluk, muhabbet;

وِدَادِي dostça; sevgi, dostluk, muhabbet ile ilgili;

وَدُود çok seven, aşırı sevgisi olan, düşkün, tutkun;

وَدِيد = وَدُود;

مَوَدَّة sevgi; dostluk;

تَوَادّ dostluk bağları, arkadaşlık ilişkileri;

وَدَج ç. أَوْدَاج şahdamarı; انْتَفَخَتْ أَوْدَاجُهُ [lafzen: şahdamarı şişmek] çok sinirlenmek, çılgına dönmek [tepesi atmak]; böbürlenmek, şişinmek; هُمَا وَدَجَان onlar kardeş (gibi)dirler;

وِدَاج şahdamarı;

وَدَرَ ، يَدِرُ (وَدْر) [zil zurna] sarhoş olmak veya esrimek; [kafayı bulmak]; وَدَّرَ (*b-i*) tehlikeye atmak; (*bşi*, *malı*) israf etmek, saçmak; تَوَدَّرَ (*b-i*) tehlikeye atmak; [mal vb.] israf edilmek, saçılıp dağıtılmak;

Yolun açık olsun! Selametle! Uğurlar ola!;

وَدَاعَة yumuşak huyluluk, halim selimlik;

وَدِيع ç. وُدَعَاء yumuşak huylu, halim selim, sakin;

وَدِيعَة ç. وَدَائِع emanet [vedia, inam]; depozit(o).; mevduat; avans; ¶ وَدِيعَة تَحْتَ الطَّلَب vadesiz mevduat;

مِيدَعَة önlük, iş kıyafeti;

تَوْدِيع uğurlama, yolcu etme; vedalaşma;

إِيدَاع [geçici olarak, emaneten] bırakma; ¶ بِطَاقَة الإِيدَاع mevduat fişi; tevkif müzekkeresi, tutuklama kararı [belgesi]; مَحْضَر الإِيدَاع resmi teminat kaydı HUK.;

اِسْتِيدَاع [emaneten, geçici olarak] bırakma; stok, yedek; geçici, muvakkat emeklilik; yedeğe alınmış ASK. ¶ فِي الإِسْتِيدَاع muvakkaten, geçici emeklilik durumunda; yedeğe alınmış; مَخْزَن الإِسْتِيدَاع depo YEN.;

وَادِع [bşi emaneten, geçici olarak] bırakan; yumuşak huylu, halim selim; ılımlı; alçak;

مُودِع = وَادِع;

مُودَع [emaneten, geçici olarak, bir yere] bırakılan; depozit(o); [banka vb.e] yatırılmış, mevduat; الْمُودَع لَدَيْه emanetçi;

مُسْتَوْدِع mudi;

مُسْتَوْدَع [emaneten, geçici olarak] bırakılan; stoğa/ depoya bırakılmış; geçici/ muvakkaten emekli; yedeğe alınmış, yedek ASK.; (ç. -آت) emanetçi; depo, ardiye ambar; hangar; [sıvının muhafaza edildiği mekan] depo, tank; ¶ مُسْتَوْدَع التَّدْرِيب eğitim merkezi ASK.;

وَدِيقَة ç. وَدَائِق çayır, çimen;

وَدِك a (وَدَك) [et] yağlı olmak;

وَدَك [etteki] yağ;

وَدِك , وَدُوك , وَدِيك , وَادِك [s.] yağlı;

دَكَة yağlılık;

وَدَى , وَدْي يَدِي (دِيَة , وَدْي) (öldürülen kişinin) diyetini ödemek; _(وَدْي) [nehir] akmak;

وَدَّى (b-i, bşi) göndermek, nakletmek KNŞ.; (bşi) uzağa yollamak; أَوْدَى ölüp gitmek, ölmek; [ölüm] (ب b-i) alıp götürmek, hayatını sona erdirmek, [hastalık] (ب sıhhati) bozmak; ¶ أَوْدَى بِحَيَاتِه b-nin hayatını/ yaşamını sona erdirmek; أَوْدَى بِصِحَّتِه b-nin sıhhatini bozmak;

دِيَة ç. -آت diyet; vücuda verilen hasarın tazminatı;

وَادٍ ç. أَوْدِيَة , وِدْيَان vadi; nehir yatağı; sütun [gazetede] ¶ نَحْنُ فِي وَادٍ وَ أَنْتُم فِى وَادٍ [veya değişik sırayla] sizle biz farklı gruplardan/ taraflardanız; sizinle bizim aramızda dağlar var, siz ile biz başka dünyaların insanıyız; حَوَّمَ بِهِ الفِكْرُ فِي أَوْدِيَةٍ شَتَّى = bu düşünce onu başka başka alemlere götürdü; ذَهَبَ صَيْحَةً فِي وَادٍ [sesleniş] duyulmamak = kaynayıp gitmek; هَامَ فِى وِدْيَان kendinden geçmek, çılgına dönmek; فِي كُلِّ وَادِق dört bir yanda, her yerde; وَادِي حَلْفَا Halfa Vadisi [Sudan];

وَذَر , يَذَرُ (وَذْر) [eti] ince ince doğramak; [sadece muzari ve "ذَرْ" emir olarak : peşini/ yakasını]

bırakmak; yalnız bırakmak; durmak, [yarıda] kesmek; ortada bırakmak;

وَذَر (cin.is., tek.is. ة) kemiksiz et;

الوَذْرَتان dudaklar;

وَراء bkz. ورى ;

وَرَبَ i (bşi) çapraz koymak KNŞ.; ¶ وَرَبَ الْبابَ kapıyı aralık bırakmak KNŞ.; وَرِبَ a (وَرَب) bozuk/ bozulmuş olmak ya da bozulmak; çürük olmak veya çürümek; وَرَّبَ (عن bşi) müphem/ kapalı olarak ifade etmek; وارَبَ (b-i) aldatarak alt etmek/ üstün gelmek/ oyuna getirmek;

وَرْب ç. أَوْراب eğimlilik, eğim, meyil; çapraz; ¶ بِالْوَرْب eğimli olarak, meyilli; çapraz;

وِراب meyil, eğimlilik;

مُوارَبة müphemlik, kapalılık; بِدُونِ مُوارَبة veya في غَيْرِ مُوارَبة müphem olmayacak şekilde [açıklıkla, sarih bir şekilde, net olarak];

مُوَرَّب meyilli, eğimli; çapraz, köşegen şeklinde; yarı açık, aralık [kapı] KNŞ.;

مُوارَب aralık, yarı açık [kapı] KNŞ.;

وَرِثَ, يَرِثُ (تُراث ,رِثة ,وِراثة ,إِرْثة ,إِرْث ,وِرْث) (b-e) miras kalmak; (bşi, b-den veya من veya عن b-den) miras olarak almak; وَرَّثَ (b-i) varislerinden kabul etmek; (bşi, b-e) miras olarak bırakmak/ devretmek; وَرَّثَ = أَوْرَثَ ; (b-e, bşi) aktarmak, miras bırakmak MEC.; تَوارَثَ (bşi) miras olarak almak; (bşe) miras olarak almış olmak;

إِرْث miras, tereke;

وِرْث miras, tereke;

وِراثة miras, tereke; ırsiyet, kalıtım, soyaçekim;

وِراثي kalıtsal, ırsi ¶ أَمْراض وِراثِيَّة kalıtsal/ ırsi hastalıklar;

وَرِيث ç. وُرَثاء miras bırakan;

تُراث miras, tereke;

مِيراث ç. مَوارِيث miras, tereke;

تَوارُث miras ile geçme; kalıtım, ırsiyet;

وارِث ç. وَرَثة , وُرّاث miras kalan; varis, miras sahibi;

مَوْرُوث miras kalan; nesilden, nesile geçen; kalıtsal, ırsi;

مُوَرِّث ve مُورِث miras bırakan;

مُتَوارَث miras olarak kalan;

وَرَدَ[1] , يَرِدُ (وُرُود) gelmek, ulaşmak; görünmek, ortaya çıkmak, belirmek; (في kitapta, mektupta vb.de) geçmek; (bir yere, bşe veya الى bşe, bir yere) ulaşmak, varmak; [para, mektup vb.] (على b-nin) eline ulaşmak, (على ...tarafından) teslim alınmak; [kazanç, gelir vb.] (على b-e) gelmek; ¶ وَرَدَ في جَدْوَلِ الأَعْمالِ gündemde yer almak; وَرَّدَ (b-i, bşi, ب ...e) ulaştırmak, götürmek; (bşi) ithal etmek; (bşi, ب ...e) vermek, sağlamak; (b-i, bşi, على ya da الى ...e) getirtmek; (bşi, الى bir yere) nakletmek; (bşi) ithal etmek; (bir miktar parayı) hesaba yatırmak, tevdi etmek; (bşi) üretmek, sunmak, arzetmek; (bşi) sağlamak, tedarik etmek; (bşi) [delil, kanıt olarak] anmak, beyan etmek, öne sürmek; (bşi) aktararak söylemek; (bşi ب sözleri arasında)

وَارِد ç. وُرَّاد gelen, ulaşan; zikredilen, geçen, anılan [özellikle kitap vb.]; yeni gelen kişi; ç. -آت ithal malı [s.]; gelir, kâr; وَارِدَات وَ صَادِرَات ithal ve ihraç malları;

مُورِّد tedarik eden, sağlayan;

مُسْتَوْرِد ithalatçı;

مُسْتَوْرَد ithal malları, ithal eşyalar;

2 وَرُدَ ، يَوْرُدُ (وُرُودَة) [at rengi, don] kahverengiye çalan kırmızı renkte olmak; وَرَّدَ [ağaç] çiçeklenmek; (*bş ile*) makyaj yapmak, allık sürmek; (*bşi*) kırmızıya boyamak; تَوَرَّدَ kırmızı renkte olmak ya da kırmızılaşmak; [yanak] al al olmak; kızarmak; تَوَرَّدَ = تَوَارَدَ ;

وَرْد [cin.is.; tek.is. ة] ç. وُرُود gül; çiçek;

وَرْدَة [tek.is.] ç. -آت gül; gül ağacı; metal pul, rondela MIS.;

وَرْدِي gül rengi; pembe;

وَرْدِيَّة gül bahçesi;

وُرْدَة kırmızıya çalan renk;

تَوَرُّد kırmızılaşma, kızarma;

مُوَرَّد kırmızılaşmış, kırmızı;

مُتَوَرِّد ⇈;

وَرَشَ ، يَرِشُ (وَرْش) (على b-nin planlarına, على b-nin konuşmasına) müdahale etmek, müdahalede bulunmak; وَرَّشَ huzuru kaçırmak, tedirginlik yaratmak;

وَرِش canlı, hareketli; sabırsız, rahat durmayan;

وَارِش sıkıntı veren, rahatsız edici; davetsiz misafir; tüfeyli, asalak;

وَرْشَة ç. -آت ، وِرَش dükkan; ¶ وَرْشَة الإِصْلاَح

kullanmak, söylemek; تَوَارَدَ peşpeşe/ ardarda gelmek; ardarda olmak; [haber vb.] gelmek, ulaşmak; [düşünceler, fikirler] bir olmak, birbirini tutmak, benzerlik arzetmek; اِسْتَوْرَدَ (*bşi* من *den*) almak, tedarik etmek, sağlamak; (*bşi*, من ...*den*) ithal etmek;

وِرْد su başı; suya gelen hayvan; (ç. أَوْرَاد) günün zikre ayrılan [farz namazlardan ayrı olarak] muayyen zaman ve bu vakitte okunan Kuran, vird;

بِنْت وَرْدَان ç. بَنَات وَرْدَانَة hamamböceği

وَرِيد ç. أَوْرِدَة ، وُرُد ، وُرُود toplardamar; şahdamarı; ¶ حَبْل الوَرِيد şahdamarı; مُنْتَفِخ الوَرِيد çok sinirlenmiş;

وُرُود gelme, ulaşma; [özl. metinde] geçme; teslim alınma, ele ulaşma; ortaya çıkma;

مَوْرِد ç. مَوَارِد varılacak yer, hedef; suya/ su başına varış; pınar, kaynak; kaynak, menşe; zenginlik kaynağı; gelir; sağlama, tedarik etme; ithal etme; ¶ مَوَارِد الدَّوْلَة devletin gelir kaynakları; مَوَارِد الزَّيْت petrol kaynakları; مَوَارِد الْمَعِيشَة geçim kaynakları;

مَوْرِدَة su başı; iskele, rıhtım, KNŞ.;

تَوْرِيد ç -آت- tedarik, sağlama; ithalat; [makine vb.] besleme; تَوْرِيد الْبَضَائِع mal tedariki;

إِيرَاد [*bşi*] zikretme, anma, beyan etme, aktarma, [delil vb.]; (ç. -آت) ithalat; tedarik; gelir; akar, gelirler; kâr, kazanç;

تَوَارُد ardarda, peşpeşe geliş; fikirler/ düşüncelerdeki tesadüfi benzerlik;

اِسْتِيرَاد ithalat;

وَرَق [cin.is; tek.is. ة]ç أَوْرَاق yaprak; kağıt; kağıt para, banknot; [metal] plaka; ¶ وَرَق الرَّسْم resim kağıdı; وَرَق مُزَرْكَش duvar kağıdı; وَرَق السَّنْفَرَة zımpara kağıdı; وَرَق شَفَّاف ince kopya kağıdı; وَرَق الشَّاهِد karbon kağıdı; وَرَق الْمُسْتَرَاح tuvalet kağıdı; وَرَق مَطْبُوع damga pulu TUN.; وَرَق عَادِم kullanılmış kağıt, atılacak kağıt; وَرَق مُقَوًّى mukavva; وَرَق الكِتَابَة dosya kağıdı; وَرَق اللَّعِب oyun kartları, iskambil kağıdı; وَرَق اللَّفّ ambalaj/ paket kağıdı; وَرَق نَشَّاش (نَشَّاف) kurutma kağıdı; وَرَق اليَا نَصِيب piyango bileti; وَرَق نَقْدِي kağıt para, banknot; أَوْرَاق الأَشْغَال ticari evrak; أَوْرَاق الإِعْتِمَاد itimatname; أَوْرَاق الحُكُومَة tahvil senedi; أَوْرَاق القَضِيَّة dava belgeleri; أَوْرَاق مَالِيَّة senetler, kağıt paralar, banknotlar; أَوْرَاق المُوسِيقَى nota sayfaları; وَرَق النَّقْد ya da أَوْرَاق نَقْدِيَّة banknot, kağıt para; حِبْر عَلَى وَرَق davranış, ittifak, anlaşma vb. için] hiç bir etkisi olmayan, hiç bir fayda sağlamayan;

وَرَقَة [tek.is.] yaprak [ağaç, bitki]; çiçek yaprağı, petal; [kağıt] yaprak, kağıt parçası; kart; bilet; evrak, döküman; [metal] plaka; ¶ وَرَقَة أَخِيرَة son koz; وَرَقَة البَرِيد tebrik kartı; وَرَقَة البَنْك banknot; وَرَقَة مَدْمُوغَة mühürlü kağıt; وَرَقَة اللَّعِب oyun kartı; وَرَقَة مَالِيَّة banknot; senet, bono; وَرَقَة الإِتِّهَام ithamname;

وَرَقِي : نُقُود وَرَقِي kağıt para, banknot;

وَرِق yapraklı, yapraklanmış;

وَرَّاق ç. ـون kağıt imalatçısı; kırtasiyeci; tamirhane, servis; وَرْشَة غَسِيل çamaşırhane;

ورط ⇐ وَرَّطَ ve أَوْرَطَ (b-i, في müşkül duruma, çıkmaza, açmaza) sokmak, düşürmek; تَوَرَّطَ zor/ güç duruma düşmek; (في ...e) karışmak, bulaşmak [kötü bir işe vb.e]; اِسْتَوْرَطَ (في ...e) karışmak, bulaşmak [kötü bir işe vb.e], burnunu sokmak;

وَرْطَة ç. وَرَطَات , وِرَاط zor/ güç veya kritik durum, açmaz, çıkmaz, ikilem; burnunu sokma, müdahele;

تَوَرُّط (في ...e. kötü, tehlikeli bir işe) burnunu sokma, müdahele etme, karışma;

مُوَرَّط çıkmaz içinde, açmazı olan, çıkmaza girmiş;

مَوْرُوط = مُوَرَّط ;

ورع . وَرِعَ يَرِعُ (وَرَع) ve وَرُعَ (وَرَاعَة) Allah'tan korkmak veya korkar olmak [ve harama helale dikkat etmek], müttaki olmak; تَوَرَّعَ (عن ya da من ...den) sakınmak, kaçınmak;

وَرَع Allah'tan korkma, sakınma, takva; dikkatlilik; çekingenlik, ürkeklik;

وَرِع ç. أَوْرَاع müttaki, Allah'tan korkan, dindar; dikkatli; çekingen;

ورف . وَرَفَ يَرِفُ (وَرْف , وَرِيف , وُرُوف) [gölge] yayılmak, büyümek; [bitki] filizlenmek, sürmek; وَرَّفَ ve أَوْرَفَ [gölge] yayılmak, büyümek;

وَارِف yayılmış, büyümüş [gölge]; filizlenmiş, sürgün vermiş; çok bol, fazla;

ورق ⇐ وَرَّقَ yapraklanmak; (kitabın) sayfalarını çevirmek; (duvarı) duvar kağıdı ile kaplamak; أَوْرَقَ yapraklanmak;

atık kağıtları satın alan, toplayan kişi; nüsha çıkaran, kopya alan;

وِرَاقَة kağıt imalatı; kırtasiyecilik;

وَارِق yapraklı, yapraklanmış;

مُوَرِّق kırtasiyeci;

مُورِق yapraklı;

وَرْك , وَرِك müe. ç. أَوْرَاك kalça; baldır;

وَرَل ç. أَوْرَال , وِرْلَان varan ZOO.;

وَرِمَ , يَرِمُ (وَرَم) [hastalık vb.den dolayı veya olumsuz bir çağrışım ile] şişkin olmak veya şişmek, kabarmak; وَرَّمَ (bşi) şişirmek, kabarmasına neden olmak ¶ وَرَّمَ أَنْفَهُ b-i kızdırmak, sinirlendirmek; وَرَّمَ بِأَنْفِهِ kibirlenmek, kabarmak; تَوَرَّمَ = وَرِمَ ;

وَرَم ç. أَوْرَام şiş, kabartı; yumru, tümör, ur ¶ وَرَمٌ فِي أَنْفِهِ ≈ burnu büyüdü;

تَوَرُّم şişme, kabarma;

وَارِم şiş, kabarık;

مُتَوَرِّم şiş, kabarık;

وَرَن varan ZOO.;

وَرْنَشَ (bşi) cilalamak, verniklemek;

وَرْنِيش vernik, cila; وَرْنِيش الأَرْضِيَّة zemin cilası; دَهَنَهُ بِالْوَرْنِيشِ . verniklemek;

أَوْرَه müe. وَرْهَاء ahmak, aptal; pişkin, yüzsüz, sıyrık ¶ رِيح وَرْهَاء şiddetli rüzgar;

وَرْوَار arıkuşu ZOO. Merops;

[1]وَرَى , يَرِي (وَرْي) [çakmak, ateş] yanmak, tutuşmak; وَرِّى ⇑; kıvılcım çıkarmak, çakmak; (bşi) gizlemek, saklamak; (عن ...i, بـ ile) ima etmek; (... بـ) ...gibi yapmak, (بـ bş) havasını vermek; (b-e bşi) göstermek KNŞ.; وَارَى (bşi) gizli tutmaya çalışmak; (bşi, bşde) gizlemek; (bşin) üstünü örtmek; ¶ وَارَاهُ التُّرَابَ b-i gömmek; أَوْرَى = وَرَى ; kıvılcım çıkarmak; تَوَرَّى (من ya da عن ...den) gizlenmek, saklanmak; تَوَارَى ⇑; (عن b-e) görünmemek (عَنْ الأَنْظَارِ) göze çarpmamak, görünmemek;

الوَرَى ademoğlu, insan; ¶ خَيْر الوَرَى İnsanların en hayırlısı, Hz. Muhammed (sav);

وَرَاء [mud. kul.] ...in arkasında, ardında, gerisinde; ...den sonra; ...den öte; ...e ilaveten, ...in yanında; [zarf olarak] arka, arkada ¶ الى الوَرَاء arkaya; geriye; كَانَ وَرَاءَهُ b-i desteklemek, b-e arka çıkmak, b-nin arkasında olmak; مَا وَرَاء الأُرْدُن Eski Ürdün [devleti]; مَا وَرَاء الأَكَمَة bakalım bunun ardında ne var; وَرَاء الأَكَمَة مَا وَرَاءَهَا bunun altında başka şeyler var, göründüğü gibi değil, bu işte bir iş var; مَا وَرَاء البَحْرِ deniz aşırı; مَا وَرَاء الطَّبِيعَة tabiatüstü, doğa üstü; ... مِنْ وَرَاء [mud. kul.] ...in arkasında/ ardında; ...den ötede; ...in üzerinde, ...i aşan; ...vasıtasıyla, yoluyla; التَّكَسُّب مِنْ وَرَاء الدَّعَارَة fahişelikle geçim sağlama; كَانَ مِنْ وَرَاء مَقْدِرَة العَقْل البَشَرِي insan kavrayışının [çok] ötesinde olmak;

وَرَائِي [na't] arka ile ilgili, arka..., art;

أَوْرَى [ل bşi] daha iyi gizleyen, örten;

تَوْرِيَة gizleme, saklama; sahte tavır; ikiyüzlülük; ima, kinaye;

[2]تَوْرَاة ALF.BKZ.;

[1]وَزَّ , يَوُزّ (وَزّ) (b-i على ...e karşı) kışkırtmak, tahrik etmek;

وزّ[2] = اوزّ [ALF.BKZ.];

وَزَبَ ، يَزِبُ (وُزُوب) [su] akmak;

مِيزَاب ç. مَيَازِيب lağım, su yolu; kanalizasyon sistemi; [çatı] oluk;

وَزَرَ ، يَزِرُ (وَزْر) ([sırtındaki] yükü) taşımak; وَزِرَ ، يَوْزَرُ (وَزْر ، زِرَة) ve وُزِرَ ve يَزِرُ [edil.] günah işlemek, günaha girmek; وَازَرَ (b-e, على ...de) destek olmak/ vermek, yardımcı olmak; أَوْزَرَ (b-e) yardımcı olmak, destek vermek; تَوَازَرَ birbirine yardım etmek; اِتَّزَرَ peştemal tutunmak; (elbiseyi) giymek; günah işlemek, günaha girmek;

وِزْر ç. أَوْزَار ağır yük; günah; sorumluluk, mesuliyet; حَمَّلَهُ وِزْرَهُ b-i bşin sorumlusu yapmak; وَضَعَتِ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا savaş sona erdi;

وِزْرَة ç. وِزَارَات peştemal;

وِزْرَة ç. ـآت futa, etek, izar ESK.;

وزر[2] ⇒ تَوَزَّرَ bakan olmak; اِسْتَوْزَرَ (b-i) bakan olarak atamak; bakan olarak atanmak;

وَزِير ç. وُزَرَاء bakan; vezir; vezir [satrançta] ¶ وَزِير مُفَوَّض devlet bakanı; وَزِير بِلَا وِزَارَة orta elçi DİPL.; الْوَزِير الْأَكْبَر Başbakan TUN.; مَجْلِس الْأَكْبَر bakanlar kurulu, kabine; bkz. وزارة;

وِزَارَة ç. ـآت bakanlık; [daha nadir olarak] kabine, hükümet; ¶ وِزَارَة الْإِسْتِعْلَامَات Enformasyon Bakanlığı; وِزَارَة الْأَشْغَال الْعُمُومِيَّة (الْعَامَّة) Bayındırlık Bakanlığı; وِزَارَة الْأَوْقَاف Vakıflar Bakanlığı [Müdürlüğü]; وِزَارَة الْبَحْرِيَّة Denizcilik Bakanlığı [Müdürlüğü]; وِزَارَة التِّجَارَة Ticaret Bakanlığı; وِزَارَة الْإِرْشَاد الْقَوْمِي ya da وِزَارَة التَّرْبِيَة وَ التَّعْلِيم Milli Eğitim Bakanlığı [Talim ve Terbiye Bakanlığı]; وِزَارَة الْحَقَّانِيَّة Adalet Bakanlığı; وِزَارَة الْخَارِجِيَّة Dışişleri Bakanlığı; وِزَارَة الدَّاخِلِيَّة İçişleri Bakanlığı; وِزَارَة الزِّرَاعَة Tarım Bakanlığı; وِزَارَة الشُّؤُون الْإِجْتِمَاعِيَّة Sosyal İşler Bakanlığı; وِزَارَة الشُّؤُون الْبَلَدِيَّة وَ الْقَرَوِيَّة Köyişleri Bakanlığı MIS.; وِزَارَة الصِّحَّة الْعُمُومِيَّة Sağlık Bakanlığı; وِزَارَة الْعَدْل (الْعَدْلِيَّة) Adalet Bakanlığı; وِزَارَة الْمَالِيَّة Maliye Bakanlığı; وِزَارَة الْمَعَارِف Milli Eğitim Bakanlığı; وِزَارَة الْمُوَاصَلَات Ulaştırma Bakanlığı;

وِزَارِي [na't] bakanlık..., bakanlık ile ilgili; bakanlık düzeyinde;

وَزَعَ ، يَزَعُ (وَزْع) (b-i) durdurmak, alıkoymak, tutmak; وَزَّعَ (bşi, على veya بَيْنَ ...lere, ..ler arasında) dağıtmak, paylaştırmak, tevzi etmek, (bşi, على ya da الى b-e) pay/ hisse olarak vermek; (bşin) dağıtımını yapmak, (posta vb.i) teslim etmek; وُزِّعَ (بَيْنَ ...ler arasında) dağıtılmak, dağıtımı yapılmak, bölüştürülmek; تَوَزَّعَ dağıtılmak, dağıtımı yapılmak; bölüştürülmek; [endişeler, tasalar, fikirler] (b-i) iyice sarmak, kuşatmak;

أَوْزَاع gruplar, topluluklar, kalabalıklar

وَزِيعَة ç. وَزَائِع pay, hisse;

تَوْزِيع dağıtım, tevzi; bölüştürme, paylaştırma; teslim etme, teslimat; ¶ تَوْزِيع الثَّرْوَة milli zenginlik dağılımı/ paylaşımı [dağıtımı]; تَوْزِيع الْعَمَل iş bölümü; تَوْزِيع الْجَوَائِز

ödül dağıtımı; تَوْزِيع الأَرْبَاح kar paylaşımı; تَوْزِيع مُسْتَعْجِل acele dağıtım, acil [posta];

وَازِع engel, mani;

مُوَزِّع dağıtan, dağıtım yapan; مُوَزِّع البَرِيد postacı;

مُوَزَّع dağıtımı yapılmış, dağıtılmış; saçılmış, dağınık ¶ مُوَزَّع الخَوَاطِر veya مُوَزَّع الأَفْكَار zihni dağınık, aklı başka yerde; dalgın;

وَزَّال katır tırnağı [borcak, boruk, kuş çubuğu] BOT. Spartium junceum;

وَزَنَ, يَزِنُ (زِنَة, وَزْن) (*bşi*) tartmak; (*bşi*) dengelemek, dengeye getirmek; (*bşi*, ل *b-e*) tartı/kilo ile satmak; وَازَنَ (*bşe*) [ağırlıkta] denk olmak, (*bş ile*) aynı ağırlıkta olmak; (*bşi*) dengelemek, karşılamak, telafi etmek; (بَيْنَ شَيْئَيْن *iki şeyi*) dengelemek, dengeye getirmek; (بَيْنَ ... وَ ... *...ile ...i*) karşılaştırmak; (بَيْنَ ... بَيْنَ ... *...ile ...in arasında*) karşılaştırma yapmak; (*bşi*) eşit bir şekilde dağıtmak; تَوَازَنَ dengede olmak ya da dengeye gelmek;

زِنَة tartma; ağırlık;

وَزْن ç. أَوْزَان ağırlık; [şiirde] ölçü, vezin; [isim veya fiil için] kalıp, vezin DİLB.; tonaj, taşıma kapasitesi, [gemilerde]; siklet [boks vb.] ¶ لَا وَزْنَ لَهُ ya da عَدِيم الوَزْن tartılamayan; ihmal edilebilir, önemli olmayan, kayda değmez; أَقَامَ وَزْنًا كَبِيرًا لِ ... ...e çok önem ver-mek; مَصْلَحَة الوَزْن وَ الكَيْل ağırlık, hacim birimlerini tetkik eden kuruluş ≈ standartlar enstitüsü; وَزْن الدِّيك horoz siklet; الوَزْن الفَارِغ dara;

وَزْنَة ç. وَزَنَات ağırlık; [gümüş ve altın için] ağırlık; vezne ≈ 100 kg.lık ağırlık birimi IR.; ¶ وَزْنَة إِضَافِيَّة kilo fazlası, fazla, fazlalık;

وَزْنِيّ ağırlıkla ilgili [na't]; tartılabilir, tartılması mümkün; ağır;

وِزَانَ ... [mud.kul.] ...ölçüsünde, uyarınca, ...in kalıbında, yapısında şeklinde;

وَزِين ağır ¶ وَزِين الرَّأْي sağduyulu, aklı selim sahibi;

مِيزَان ç. مَوَازِين terazi; tartı; ölçü; [şiirde] ölçü, vezin; kural, kaide; adalet, eşitlik; الْمِيزَان Terazi ASTR.; ¶ مِيزَان الحَرَارَة termometre, ısı ölçer; مِيزَان رَاصِد otomatik tartı; مِيزَان طَبْلِي kantar, baskül; مِيزَان الْمَاء düzeç, tesviye aleti, su terazisi;

مِيزَانِيَّة denge, eşitlik; bilanço TİC.; bütçe; ¶ مِيزَانِيَّة مُلْحَقَة ek bütçe;

مُوَازَنَة denge, muvazene; dengeleme, karşılama; telafi; dengeleyici faktör/ etken; karşılaştırma, ölçüp biçme; (بَيْنَ *...ler arasındaki*) benzerlik kurma, karşılaştırma yapma; bütçe; tarife TUN.;

تَوَازُن dengelilik; denge; dengeye gelme veya dengede olma; ¶ تَوَازُن سِيَاسِي politik denge; تَوَازُن القُوَى kuvvet[ler] dengesi; عَادَ التَّوَازُنُ بَيْنَ ... ...ler arasında [yeniden] dengeyi sağlamak;

اِتِّزَان dengelilik; zihinsel denge, [akli müvazene]; uyum; eşitlik, adalet;

وَازِن tartıcı, ölçen; ağırlıklı; sarhoş KNŞ.;

وِسَادَة ج. وَسَائِد , -آت yastık;

مُوسَّد düz, engebesiz [yol];

موسر bkz. يسر;

وسط ⇐ وَسَّطَ (bşi) ortaya koymak/ yerleştirmek; (b-i, بَيْنَ ...arasında) aracı tayin etmek/ seçmek; تَوَسَّطَ (bşin) ortasında/ merkezinde/ göbeğinde olmak; orta yolu tutmak, aşırıya kaçmamak; (ل biri adına, ب ...de; بَيْنَ ...arasında) aracılık yapmak, aracı olmak [yine في ...de, hakkında];

وَسَط ج. أَوْسَاط orta; merkez, göbek; çevre, muhit; vasıta; orta, vasat, [çoğ.] çevreler, sınıflar; وَسَط ج. أَوْسَاط [özl. sıfat olarak] orta, merkezi; ortada; orta seviyede [aşırı değil]; orta büyüklükte; ... وَسْطَ [mud. kul.] ...in ortasında/ merkezinde/ orta yerinde/ göbeğinde/ arasında; ¶ ... في وَسَطِ مِنْ ...in ortasında veya arasında; في الوَسَطِ tam ortasında; ortada; orta kalitede/ vasıfta; في وَسَطِنَا aramızda, içimizde; وَسَط الصَّيْف yaz ortası; حَجْم وَسَط orta büyüklük/ hacim; حَلّ وَسَط orta [yollu] bir çözüm; السَّيْرَة الوَسَط hızlı veya yavaş olmayan yürüyüş; tarafsız tavır/ hareket/ gidişat; الأَوْسَاط الدِّبْلُمَاسِيَّة diplomatik çevreler; الأَوْسَاط العَامَّة kamuoyu; أَوْسَاط النَّاس orta halli insanlar;

وَسَطِي [na't] çevre/ muhit ile ilgili;

وَسْطَانِي [na't] merkezi, ortada yer alan; orta, vasat; orta vasıfta/ kalitede;

وَسْطِيَّة ج. آت avlu, iç bahçe;

وَسَاطَة ortalık, vasatlık, orta olma; ara-

مَوْزُون tartılan, tartılmış; dengeli; iyice/ inceden inceye düşünülmüş; ölçülü, dengeli; ölçülü [şiir]; sağduyulu, aklı selim sahibi;

مُوَازِن dengeleyen, dengeleyici;

مُتَوَازِن dengeli, dengede;

مُتَّزِن dengeli, ölçülü, iyi dengelenmiş, ölçülü kullanılmış, uyumlu [renkler vb.];

وزى ⇐ وَازَى (bşe) paralel olmak; (bşin) karşı tarafında olmak; (bşe) eş/ denk olmak; تَوَازَى paralel olmak, paralel gitmek; birbirine denk/ eşit olmak;

مُوَازَاة paralellik; eşlik, denklik;

تَوَازِي paralellik; eşlik, denklik; ¶ عَلَى التَّوَازِي paralel, yanyana, karşılıklı;

مُوَازٍ paralel; eş, denk;

مُتَوَازٍ paralel; benzer ¶ مُتَوَازِي الأَضْلَاعِ paralelkenar GEO;

وَسِخَ , وَسَخ (وَسَخ) يَسِخُ kirli/ pis olmak ya da kirlenmek, pislenmek; وَسَّخَ ve أَوْسَخَ (bşi) kirletmek, pisle(t)mek; وَسِخَ = اِتَّسَخَ ve تَوَسَّخَ;

وَسَخ ج. أَوْسَاخ kir, pislik; bakımsızlık;

وَسِخ kirli, pis;

وَسَاخَة kirlilik, pislik, bakımsızlık;

وسد ⇐ وَسَّدَ (b-nin) başının altına (yastık) koymak, (b-i, bşin üzerine) yatırmak; ¶ وَسَّدَهُ التُّرَابَ ...i toprağın üzerine yatırmak; وَسَّدَ صَدْرَهُ b-i bağrına basmak; تَوَسَّدَ (bşin) üzerine başını koymak; yastığın üzerine uzanmak;

وِسَاد , وُسَاد ج. وُسُد yastık; ¶ لَزِمَ الوِسَادَ yataktan çıkmamak; عَرِيض الوِسَادِ kalın kafalı, ahmak;

اَلْبَحْر الأَبْيَض الْمُتَوَسِّط النَّوْع orta kalite(de); Akdeniz; مَوْجَات مُتَوَسِّطَة ortadalga ELO.; مُتَوَسِّط الهُجُوم santrafor [futbol];

وَسِعَ, وَسُعَ (وَسَاعَة) يَوْسَعُ genis/ engin olmak; وَسِعَ, يَسَعُ (سَعَة) geniş olmak; zengin/ hali vakti yerinde/ varlıklı olmak; (b-i, bşi) alacak/ barındıracak kadar yeri olmak; (bşi) içine almak, kapsamak, kuşatmak; (b-e, bşe) yetecek kadar/ kafi miktarda büyük olmak; وَسِعَ, يَسَعُ (سَعَة, وُسْع) [özl. olumsuz kullanım] (...için) mümkün olmak, (...tarafından) yapılabilmek, yapılmasına izin verilmek; (bşi) yapabilmek; (bş yapmaya) izinli olmak, (bşi) yapabilmek; ¶ لاَ يَسَعُنِي اَنْ اَقُول diyemem, söyleyemem; مَا اَسَعُ ذَلِك bunu yapamam;

وَسَّعَ (bşi) daha da büyütmek, genişletmek; (bşi) yaymak, açmak; (bşi ya da من bşi) genişletmek, büyütmek; (على b-e) zenginlik vermek, (b-e, bşi) bolca vermek; ¶ وَسَّعَ خُطَاهُ büyük adımlar atarak yürümek; وَسَّعَ الْمَكَان ل... ...için yer açmak; أوسع = وَسَّعَ; zengin olmak ya da zenginleşmek; ¶ اَوْسَعَهُ بِرًّا ≈ b-e pek çok iyilikte bulunmak, b-e elinden gelen iyiliği yapmak; اَوْسَعَهُ شَتْمًا b-e çok sövmek ≈ birine ağzını açıp gözünü yummak, sövüp saymak; اَوْسَعَهُ ضَرْبًا birini iyice dövmek [birini eşek sudan gelinceye kadar dövmek]; اَوْسَعَ النَّفَقَة pek çok harcamada/ masrafta bulunmak; توسّع genişlemek; yayılmak, açılmak [dürülü, kapalı bş]; yeterince geniş/ ferah olmak; (في ...de) rahatına bakmak,

cılık; bonservis, referans; ... بِوَسَاطَة ...vasıtasıyla; sayesinde, yoluyla; عَنْ وِسَاطَة فُلاَن birinin referansıyla, aracılığıyla; قَدَّمَ وِسَاطَتَهُ ل... bonservislerini, referanslarını ...e vermek/ takdim etmek;

وسيط ç. وُسَطَاء orta, orta seviyeli; aracı; arabulucu; simsar; medyum; العَصْر الوَسِيط Orta Çağ;

وسيطة ç. وَسَائِط aracı, vasıta; ¶ وَسَائِط الْمُوَاصَلَة وَ النَّقْل nakliyat ve ulaşım araçları, vasıtaları;

اوسط ç. اَوَاسِط müe. وُسْطَى ç. وُسَط ortadaki, merkezi; الْوُسْطَى orta parmak; ¶ فِي أَوَاسِط هَذَا الأُسْبُوع bu haftanın ortalarında; اَوَاسِط اَوَاسِط الشَّهْر ayın ortaları, ortası; اَفْرِيقِيَة Orta Afrika; أُورُبَّا الوُسْطَى Orta Avrupa; الشَّرْق الأَوْسَط Ortadoğu; الطَّبَقَات الوُسْطَى orta sınıf; القُرُون (العُصُور) الوُسْطَى Ortaçağ; نَتِيجَة الوُسْطَى ortalama sonuç;

توسّط orta olma hali, ortalık; orta kalite/ vasıf/ konumda olma; aracılık;

واسطة ç. وَسَائِط aracı; simsar; vasıta araç; ¶ ... بِوَاسِطَة ...vasıtasıyla, yoluyla, ...sayesinde; ...tarafından; بِالوَاسِطَة dolaylı olarak; بِهَذِه الوَاسِطَة bunun vasıtasıyla; bunun sayesinde; بِوَاسِطَة ذَلِك ⇑;

متوسّط orta; orta vasıfta/ kalitede/ seviyede; merkezi, merkezde bulunan; aracı simsar; ortalama; ¶ مُتَوَسِّطُو الحَال orta halliler; مُتَوَسِّط الحَجْم orta büyüklükte; مُتَوَسِّط العُمْر orta yaşlı; مُتَوَسِّط القَامَة orta boy(lu); مُتَوَسِّط

لَيْسَ في وُسْعِه الأ ...den başka birşey elinden gelmez, ...den başka seçeneği yok; بَذَلَ وُسْعَه elinden geleni yapmak;

وَسَع enginlik, çok geniş olma;

وُسْعَة genişlik; sınır, hudut, uç; (مِن ...in) bolluğu, çokluğu;

وَسِيع ç. وِسَاع geniş; büyük; uçsuz bucaksız, engin; çok şeyi içine alabilen;

أَوْسَع daha geniş ¶ أَوْسَع صَدْرًا daha sabırlı· أَوْسَع مَدًى daha enli, daha geniş;

تَوْسِيع genişletme; büyütme, artırma;

تَوْسِعَة : أَجَل التَّوْسِعَة [karar] infaz tehiri HUK.;

تَوَسُّع genişleme, büyüme, artma; yayılma ¶ مَعَ التَّوَسُّع daha da genişleyerek, büyüyerek; تَوَسُّع اسْتِعْمَارِي sömürgeci, emparyalist yayılma; تَوَسُّع الحَرْب savaşın yayılması; سِيَاسَة التَّوَسُّع yayılmacılık politikası;

تَوَسُّعِي yayılmacı [na't]; سِيَاسَة تَوَسُّعِيَّة yayılmacılık politikası;

اتِّسَاع genişleme, genişlik, büyüklük, enginlik; sınır, hudut, uç; genlik ELK.; [raylar arasında] açıklık; yeterlilik; اتِّسَاع في الكَلَام sözü uzatma; عَدَم الإتِّسَاع لِ... ...için yetersizlik, ...e uygun olmama;

وَاسِع geniş; enli; büyük, engin, uçsuz bucaksız ¶ وَاسِع الأُفُق ufku geniş; وَاسِع الإنْتِشَار yaygın, büyük oranda yayılmış; وَاسِع الرَّحْمَة (العَدْل) şefkati (adaleti) pek çok; وَاسِع الصَّدْر sabırlı; müsamahakar, hoşgörülü, yüce gönüllü; وَاسِع النِّطَاق yaygın-

kendi evindeymiş gibi davranmak; (في ...de, hakkında) uzun uzun konuşmak/ tartışmak, (في ...ı) uzun uzun ele almak/ incelemek; (في bşe) devam etmek, (في bşi) sürdürmek; ¶ تَوَسَّعَ في النَّفَقَة büyük harcamalar yapmak;

اتَّسَعَ genişlemek; büyümek; artmak, giderek yayılmak; çok geniş/ vasi/ engin olmak; zenginleşmek [eli bol olmak, eli genişlemek]; (لِ ...için) yeteri kadar büyük ya da geniş olmak; (لِ b-nin) emrinde olmak; (لِ ...den) çabuk etkilenir, (لِ ...e karşı) hassas olmak; (bşi) yapabilmek ¶ بِكُلِّ مَا تَتَّسِعُ لَهُ الكَلِمَةُ ifade edebildiği kadar, dili döndüğü kadar; اسْتَوْسَعَ genişlemek, giderek genişlemek; daha da büyümek; (bşi) geniş veya büyük saymak, addetmek;

سَعَة genişlik; menzil, sınır; hacim, kapasite; yapabilme gücü, kudret, ferahlık; bolluk, zenginlik; servet ¶ ذُو سَعَة varlıklı, hali vakti yerinde; بِسَعَة veya عَنْ سَعَة bol bol; عَلَى الرُّحْبِ وَ السَّعَة hoşgeldiniz [safa geldiniz]!; عَلَى قَدْرِ سَعَتِي elimden geldiği kadar, yapabildiğim kadar; كَانَ في سَعَة مِنْ رِزْقِه bolluk/ refah içinde olmak ya da yaşamak; سَعَة الصَّدْر sabır, tahammül; سَعَة كَهْرَبَائِيَّة sığa, kapasite ELK.; سَعَة المَوْجَة genlik ELK.;

وُسْع yapabilme gücü, kudret; kapasite; güç, kuvvet ¶ وُسْعُهُ yapabileceği, elinden gelen; ... في وُسْعِه أَنْ ... yapabilir, yapmaya kadirdir; في وُسْعِي أَنْ أَقُول diyebilirim ki, söyleyebilirim ki..., ...dığını söyleyebilirim;

laşmış, yaygın; etraflı, kapsamlı, geniş; büyük çapta; رَجُل وَاسِعِ الحِيلَة becerikli/ açıkgöz/ karşılaştığı sorunları çözen adam; ثَوْب وَاسِع bol elbise; سَهْل وَاسِع engin, [alabildiğine] dümdüz ova; شَارِع وَاسِع büyük cadde

مَوْسُوعَة ç. -آت kapsamlı çalışma/ inceleme, eser; ansiklopedi, büyük sözlük, lugat;

مَوْسُوعِي ansiklopedik;

مُوسِع varlıklı, hali vakti yeride, zengin;

مُتَّسِع geniş; engin; bol, çok miktarda, yetecek kadar;

مُتَّسَع boş mekan, yer; boşluk; لَمْ يَجِدْ مُتَّسَعًا مِنَ الوَقْتِ لِ... veya لَمْ يَكُنْ مُتَّسَعٌ فِي الوَقْتِ لِ... ...için hiç (boş) vakit bulamamak, ...için hiç vakit bulamamak;

وَسَقَ , يَسِقُ (وَسْق) (*gemiye, bşi*) yüklemek;

اِتَّسَقَ ⥣; اِوْتَسَقَ muntazam/ düzenli/ sıralı olmak; (مَعَ ...*ile*) uyum içinde olmak, (مَعَ ...*e*) uymak, uygun düşmek; اِسْتَوْسَقَ (لِ *biri için*) mümkün olmak veya mümkünleşmek, olabilir hale gelmek;

وَسْق ç. أَوْسَاق , وُسُوق yük, kargo;

اِتِّسَاق düzen, intizam; uyum;

مُتَّسِق düzenli, muntazam; uyumlu, uyum içinde;

وِسْكِي viski;

وَسَلَ , يَسِلُ (وَسِيلَة) (الى *b-nin*) sevgisini kazanmaya çalşımak; (الى *b-e*) yalvarmak; ¶ وَسَلَ الى اللّه بِ... [özl. salih amel ile] ...ile Allah'tan yardımını dilemek; وَسَّلَ = وَسَلَ ; تَوَسَّلَ = وَسَلَ ; (ب *b-nin*) yardımını istemek; (ب *bşi*) vasıta etmek, araya koymak;

وَسِيلَة ç. وَسَائِل vasıta, araç; vesile; derece, aşama, kademe; aracı ¶ وَسَائِل الإِحْتِيَاط tedbir vasıtaları; önlemler; وَسَائِل التَّعْلِيم öğretim vasıtaları; وَسَائِل الْمُوَاصَلاَت ulaşım araçları; وَسَائِل النَّقْل nakil vasıtaları; اِبْتَغَى الوَسِيلَةَ إِلَيْهِ بِ... *b-e*, ...ile yakınlaşmaya çalışmak; اِتَّخَذَ مِنْهُ وَسِيلَةً لِ... ...*i*, ...için kullanmak;

تَوَسُّل rica, dilek; yalvarma, niyaz; dilekçe ¶ تَوَسُّلاً الَى... ...e ulaşabilmek/ erişmek için;

وَسَمَ , يَسِمُ (وَسْم, سِمَة) (*büyükbaş hayvanı*) dağlamak, (*hayvana*) damga vurmak; (*b-e, bşe* ب) ...damgası vurmak; (ب ...*ile*) nitelenmek MEC.; ¶ وَسَمَهُ بِالعَارِ *b-e* leke sürmek; وُسِمَ جَبِينُهُ بِ... alnına ...damgası vurulmak;

وَشَّمَ (*b-e*) [ayırdedici] bir alamet/ nişan koymak; تَوَسَّمَ (*bşi*) yakından gözlemek; (*bşi*) dikkatle incelemek/ bakmak; (*bşi*) seyretmek; (ب*ile*) işaretli olmak, simgelenebilmek; ¶ تَوَسَّمَ فِيهِ خَيْرًا *b-de* gelecek görmek, *b-den* umutlu olmak; اِتَّسَمَ dağlanmak, damga vurulmak; (ب*ile*) işaretli olmak; (ب ...*in*) mührünü/ alametini vb.ni taşımak;

سِمَة ç. -آت nişan, alamet; karakteristik, tipik özellik, vasıf; hususiyet, özellik; damga; vize SUUD.; سِمَات [çoğ.kul.] sima çehre;

وَسْم ç. وُسُوم kabile işareti; karakteristik, tipik özellik; arma;

وِسَام ç. أَوْسِمَة nişan; rozet; madalya; şeref madalyası; ¶ وِسَام الإِسْتِحْقَاق üstün başarı madalyası; وِسَاط رَبْطَة السَّاق dizbağı nişanı;

تَوَسْوَسَ tedirgin/ endişeli/ kaygılı olmak; vesveseye/ kuruntuya kapılmak;

وَسْوَسَة ç. وَسَاوِس [kötülüğe] kışkırtma; iç huzursuzluk, vesvese; zan, şüphe; hışırtı [yaprakların vb.nin];

وَسْوَاس ç. وَسَاوِس [kötülüğe] kışkırtma; vesvese; endişe, kaygı; saplantı; zan, şüphe; hüzün; الوَسْوَاس [Hep Kötülüğü] Fısıldayan, Şeytan; ¶ وَسْوَاس القُطْن pamuk goncası;

مُوَسْوَس vesveseli;

وسى[1] ⇐ أَوْسَى (başı) tıraş etmek;

مُوسَى [müe.] ç. مَوَاسٍ، أَمْوَاس ustura; ALF.BKZ.;

وسى[2]، اسى bkz. مُوَاسَاة ve آسَى، واسى;

وشب ç. أَوْشَاب kalabalık, güruh;

وشح ⇐ وَشَّحَ (b-e) "وِشَاح" giydirmek; تَوَشَّحَ ve اِتَّشَحَ (ب kemer, kuşak) kuşanmak; (cüppeyi, pelerini, abayı) üzerine almak, omzuna atmak (بِسَيْف kılıç) kuşanmak; (ب . . .) ...ismini almak;

وِشَاح ç. وُشُوح، أَوْشِحَة، وَشَائِح kadınların omuzlarına çapraz olarak bağladıkları kuşak; şal; boyun atkısı; bant; bağ, ilişki MEC.; kayış;

وِشَاحَة kılıç;

تَوْشِيح ç. تَوَاشِيح beste MZK.; kıtalar halinde yazılan bir Arap şiir türü;

مُتَّشِح (ب ...i) kuşanmış, (ب ...e) sarınmış;

وشر، وَشَرَ (يَشِرُ وَشْر) (bşi) biçmek, biçip bölmek;

مَوْشُور ç. مَوَاشِير prizma;

مَوْشُورِي prizmatik;

وشع ⇐ وَشَّعَ (pamuğu) çite, tura yapmak, ma-

وِسَام الشَّرَف şeref madalyası; (جوقة الشَّرَف)

وَسَامَة zerafet, incelik, nezaket;

وَسِيم ç. وِسَام، وُسَمَاء zarif, ince; güzel, biçimli [yüz];

مَوْسِم ç. مَوَاسِم bayram/ panayır zamanı; [özl. المَوْسِم] hac zamanı; bayram/ tatil günleri; bayram, panayır, fuar; belirli zaman; hasat zamanı; [özl. mudaf kul.] ...sezonu, ...mevsimi, ...zamanı; ¶ المَوَاسِم وَ الأَعْيَاد tatil ve bayramlar; مَوْسِم الإِصْطِيَاف yaz mevsimi; مَوْسِم مَسْرَحِي veya مَوْسِم تَمْثِيلِي tiyatro sezonu; مَوْسِم الحَجّ hac zamanı; مَوْسِم القُطْن pamuk sezonu, hasat zamanı;

مَوْسِمِي: الرِّيح المَوْسِمِي muson rüzgarı;

مِيسَم ç مَوَاسِم، مَيَاسِم dağlamakta kullanılan kızgın demir; damga, dağ; leke, kötü damga;

مَوْسُوم damgalanmış, dağlanmış; lekeli, [kötü birşey ile] lekelenmiş; (بile) nişanlı, (ب . . .) ...alameti olmuş, (بile) vasıflanan, nitelenen;

وسن، وَسِنَ (يَوْسَنُ وَسَن، سِنَة) uyuklamak;

وَسَن uyuklama;

سِنَة uyuklama [bir an dalma, kendinden geçme] ¶ سِنَة مِنَ النَّوْم kestirme, şekerleme;

وَسِن uyuklayan, uyku basmış;

وَسْنَان müe. وَسْنَى ⇑;

وَسْوَسَ (ل ya da الى b-nin) kulağına fısıldamak; [şeytan; kötülüğe yönelmesi için] (ل veya الى b-nin) kulağına fısıldamak; [vicdanı] (ل veya الى b-i) rahatsız etmek, vesvese vermek;

karaya sarmak;

وَشِيع çit;

وَشِيعَة makara, bobin;

وَشَق vaşak ZOO.;

وَشُكَ, يَوْشُكُ (وَشْك, وَشَاكَة) ve وَشَّكَ çabuk/ tez olmak; اَوْشَكَ (اَنْ ...yapmasına, olmasına) az kalmak, (... اَنْ) ...yapayazmak, tam (على veya اَنْ ...yapmak/ olmak) üzere olmak; ¶ يُوشِكُ اَنْ... neredeyse..., tam ...yapacaktı olacaktı ki;

وُشْك tezlik, çabukluk; ¶ عَلَى وُشْكِ اَنْ... tam ...i yapacakken, yapmasına ramak kaldı ki; عَلَى وُشْكِ الخُرُوجِ tam çıkacakken, çıkmak üzereyken;

وُشْكَان tezlik, çabukluk;

وَشِيك çok yakın, olmasına az kalmış [eli kulağında]; ¶ وَشِيكُ الزَّوَالِ yok olmak üzere; وَشِيكُ الحَالِ çözülmek üzere olan [sorun];

وَشَل ç. اَوْشَال damla; gözyaşı; جَاؤُوا اَوْشَالاً peşpeşe geldiler;

وَشَمَ, يَشِمُ (وَشْم) ve وَشَّمَ (bşe) dövme yapmak;

وَشْم ç. وُشُوم, وِشَام dövme, dövme işareti;

وَشِيمَة düşmanlık, husumet;

وَشْنَة vişne MIS.;

وَشْوَشَ (b-nin) kulağına fısıldamak; تَوَشْوَشَ fısıltı ile söylemek, fısıldamak;

وَشْوَشَة fısıltı;

وَشَى, يَشِي (وَشْي) (kumaşı) işlemek, süslemek [renk renk]; _(وِشَايَة, وَشْي) (ب b-i, الى ...in yanında) [özl. sultanın yanında] kötülemek, çekiştirmek; (ب b-i) ihbar etmek; وَشَّى (kumaşı) [rengarenk] işlemek;

شِيَة ç. -آت [hayvan vb.de] benek; defo, kusur; nişan, alamet;

وَشْي ç. وِشَاء rengarenk süsleme, işleme; rengarenk süslenmiş veya işlenmiş kumaş;

وَشَّاء işlemeli kumaş tüccarı;

وِشَايَة çekiştirme, kötüleme;

تَوْشِيَة işleme, süs; işleme, süsleme;

وَاشٍ ç. وُشَاة, وَاشُون hain; iftiracı; muhbir;

وَصَبَ, يَصِبُ (وُصُوب) sürmek, sürekli olmak; (على bşe) istikrarlı ve itinalı bir şekilde devam etmek; وَصِبَ, يَوْصَبُ (وَصَب) ve تَوَصَّبَ kronik/ müzmin hastalığı bulunmak;

وَصَب ç. اَوْصَاب hastalık; hasta olma hali; [hastalık] rahatsızlık, acı çekme;

وَاصِب sürekli, kalıcı; müzmin, kronik;

وَصِب ç. وِصَاب, وَصَابَى hasta, rahatsız;

وَصَدَ, يَصِدُ (وَصْد) sağlam/ sıkı durmak; sabit olmak; _(وَصْد) (bşi) dokumak; اَوْصَدَ (kapıyı) kapatmak; ¶ اَوْصَدَ البَابَ فِي وَجْهِهِ b-nin önünü kesmek, yolunu kapamak;

وَصِيد ç. وُصْد eşik;

وَصَفَ, يَصِفُ (وَصْف) (b-i, bşi) nitelemek, tasvir etmek; (b-i, bşi) vasıflamak, karakterize etmek; (b-i) övmek, methetmek; (b-i, ب bş ile) nitelemek, vasıflamak, övmek; [doktor] (ل b-e bir ilacı) reçetede yazmak, salık vermek; ¶ لاَ يُوصَفُ anlatılamaz, nitelikleri tam olarak ifade edilemez; tanımlanamaz; sıradan, alelade; تَوَاصَفَ (bşi) bbe anlatmak;

اِتَّصَفَ vasıflanmak, nitelenmek; (ب...ile) ta-

مُستوصَف ç. ـآت klinik;

وصل (صِلَة , وَصْل) يَصِلُ (bşi, ب bş ile) birleştirmek, bir araya getirmek; (بَيْنَ . . . وَ . . . ...ile ...i arasında) (صِلَةً bağ, ilgi; ilişki) kurmak, tesis etmek; (b-e, ب bşi) ihsan etmek, lutfetmek; _(وُصُول) (bir yere ya da الى bir yere) varmak, ulaşmak, gelmek; (b-e ya da الى b-e) ulaşmak, eline geçmek; (bşe, b-e ya da الى ...e) erişmek; (bir miktara ya da الى ...e kadar) ulaşmak, (...i ya da الى ...i) bulmak; (الى bir evreye) girmek, geçmek; (ب b-i, الى ...e) getirmek, ulaştırmak; ¶ وَصَلَنِي خِطَابٌ Bana bir mektup geldi, Bir mektup aldım; وَصَلَهُ الخَبَرُ haber b-e ulaşmak; يَصِلُ هٰذَا الَى حَدٍّ كَذَا bu, şu şu dereceye varacaktır; وَصَلَ الَى صَفْحَةٍ حَاسِمَةٍ son aşamaya/ evreye gelmek; وَصَّلَ (bşi, ب...ile) birleştirmek, bağlamak; (b-i, bşi, الى ...e) ulaştırmak, götürmek; (b-i) arabasına/ aracına almak; (bşi, الى ...e) nakletmek, taşımak; (bşi, الى ...e) iletmek; iletimi sağlamak, iletken görevi görmek ELK.; (b-i, الى ...e) geçirmek, (b-e, الى ...e kadar) eşlik etmek; (bşi, الى devreye) bağlamak, (bşi, ب prize) takmak (bir cihazı, ب bir diğerine) bağlamak; (bşi) açmak, açık konuma getirmek [radyo vb.i]; واصَلَ (bşi ya da في bşi) sürdürmek; (bşe ya da في bşe) ısrarla devam etmek; (bş ile) bağlantılı olmak; (b-ile) yakın [arkadaş] olmak; (kadın ile) cinsel ilişkide bulunmak; ¶ وَاصَلَ اللَّيْلَ وَ النَّهَارَ geceyi gündü-ze katmak, gece gündüz

nımlanabilmek; temel özelliği (ب . . .) ...olmak; (ب...ile) ayırdedilmek [bir özelliği ile]; استوصف (doktora) gitmek, görünmek;

صِفَة ç. ـآت nitelik; vasıf; ayırdedici özellik, hususiyet; sıfat DİLB.; sıfat cümlesi DİLB.; tavır, eda, hal; ¶ بصفة . . . ...olarak, ...olmak sıfatıyla; بِصِفَتِهِ وَزِيرًا bakan olarak, bakan sıfatıyla; بِصِفَةٍ خَاصَّةٍ özellikle, hassaten; بِصِفَةٍ غَيْرِ رَسْمِيَّةٍ gayri resmi olarak;

وَصْف niteleme, tasvir etme; (ç. أَوْصَاف) nitelik, vasıf; ayırdedici/ özellik, hususiyet; sıfat DİLB.; çoğ. أَوْصَاف bir kişinin nitelikleri/ evsafı ¶ شَيْءٌ يَفُوقُ الْوَصْفَ tarif edilemez, anlatılamaz, tanımlanamaz bir şey; أَخَذَ أَوْصَافَهُ b-nin evsafını/ niteliklerini kaydetmek/ tesbit etmek;

وَصْفَة tasvir, niteleme; reçete;

وَصْفِي tasvir eden, niteleyen, niteleyici;

وَصَّاف niteleyen, tasvir eden;

وَصِيف ç. وُصَفَاء hizmetçi, uşak; sayfa;

وَصِيفَة ç. وَصَائِف hizmetçi kız; nedime;

مُوَاصَفَة detaylı tasvir; açıklama, şerh; belirleme; (ç. ـآت) ayrıntılı tanımlama; açıklama, tarif ¶ مُوَاصَفَةُ العِلَاجِ tedavide izlenecek yol;

مَوْصُوف vasıflanmış, nitelenen, nitelenmiş; (ب...ile) tanımlanabilen, karakterize edilen; nitelenen DİLB.; reçeteli;

مُتَّصِف (ب ...ile) vasıflanan, nitelenen, tavsif edilen; (ب ...ile) karakterize edilen; (ب ...özelliğini) kendisinde bulunduran;

çalışmak; وَاصَلَ جَهْدَهُ (سَعْيَهُ) في... durup dinlenmeden ...için çaba sarfetmek, çaba harcamak; أَوْصَلَ = وَصَّلَ ¶ : أَوْصَلَ كُلَّ ذي حَقٍّ حَقَّهُ herkese hakkını vermek; تَوَصَّلَ (الى ...e) erişmek; (الى ...e) ulaşmak, varmak;

تَوَاصَلَ birbiri ile bağlantılı olmak; peş peşe olmak/ gelmek; اِتَّصَلَ (ب...ile) birleşmek; (ب...e) bağlanmak; (ب...ile) temas halinde olmak; (ب b-e) telefon etmek; (ب b-ile) bağlantı kurmak; (ب...ile) bağıntılı/ ilişkili olmak; (ب ...e) katılmak; (ب...ile) komşu/ yan yana olmak; (ب b-nin) kulağına gelmek; sürmek, devam etmek; sürekli/ devamlı olmak; soyu (الى ...e) kadar uzanmak; (الى ...e) varmak, ulaşmak; ¶ ...قَدْ اتَّصَلَ بِنَا أَنَّ ...olduğu vb. kulağımıza geldi; اِتَّصَلَ بِهِ تلفونيًا b-ile telefon görüşmesi yapmak, b-ile telefonda konuşmak; اتَّصَلَت بِهِ النَّارُ tutuşmak;

صِلَة ç. ـات bağ; ilinti; ilişki; bağlantı; alaka, münasebet; hediye, armağan; sıla cümlesi [ismi mevsulden sonraki] sıfat cümlesi, yan cümle DİLB.; ¶ صِلَةُ الوَصْلِ bağlantı, irtibatı sağlayan bağ;

وَصْل bağ, bağlantı; birleşme; rabıta, ilgi; özet; vuslat, sevgiliye kavuşma; (ç. أَوْصَال) bağ, bağlantı; bağlantı ELK.; (ç. وُصُولَات) alındı, makbuz; ¶ وَصْلُ الفَائِت [gazetelerdeki bir yazı dizisinin geçmiş bölümlerine ait] özet; لَيْلَةُ الوَصْلِ kameri ayın son günü;

وِصْل ç. أَوْصَال [vücudun] aza, [çoğ.kul.] mafsallar, eklemler; ¶ قَطَّعَ ya da حَلَّ أَوْصَالَهُ bşi parçalarına ayırmak;

وَصْلَة elif harfinin üzerine koyulan vasıl/ ulama işareti;

وُصْلَة ç. وُصَل ,ـات bağ, bağlantı; birleşme; bağlantı ELK.; bağlama; menteşe; bir arada tutan parça/ kısım; ilave, ek [özellikle araya]; haberleşme, iletişim hattı; tire;

وُصْلِيَّة tali yol; besleme hattı;

وُصُول varma, ulaşma; erişme, elde etme; [b-nin eline] geçme, ulaşma; (ç. ـات) alındı, makbuz;

وُصُولِي sonradan görme, türedi; fırsatçı, oportunist;

وَصِيل dost, can yoldaşı;

المَوْصِل Musul;

تَوْصِيل birleştirme, bağlama, bir araya getirme; verme, besleme [üretim bandında]; bağlantı; şebeke, besleme hattı; devre, bağlantı ELK.; iletkenlik ELK.; iletişim; İletme, ulaştırma; nakliyat; (ç. تَوَاصِيل) alındı, makbuz; ¶ تَوْصِيل الى الأَرْض toprak hattı ELK.; تَوْصِيل عَلَى التَّوَازِي paralel bağlama ELK.; تَوْصِيل عَلَى التَّوَالِي seri bağlama ELK.; جَيِّد التَّوْصِيل iyi iletkenlik ; سَدَّاد التَّوْصِيل fiş ELK.;

تَوْصِيلَة bağlantı ELK.; تَوْصِيلَة الأَرْض toprak [hattı] ELK.;

وِصَال [sevgililer için] kavuşma, vuslat;

مُوَاصَلَة bağ, bağlantı; süreklilik, devamlılık; ardarda gelme; مُوَاصَلَات [çoğ.] iletişim hatları ¶ مُوَاصَلَة حَدِيدِيَّة tren yolu ile ulaşım; مُوَاصَلَة سِلْكِيَّة telegraf ile haberleşme;

وَصَمَ . يَصِمُ (وَصْم) (*şerefe, ada*) leke sürmek; (*b-i*, ب...*ile*) suçlamak; وُصِمَ [hastalık] (*b-i*) zayıf düşürmek; تَوَصَّمَ [hastalıktan dolayı] zafiyet geçirmek, zayıf düşmek; [ad, şeref] lekelenmek, leke sürülmek;

وَصْم leke, sürme, lekeleme;

وَصْمَة leke, kara; leke sürme; kusur, noksan, rahatsızlık;

تَوْصِيم rahatsızlık;

وَصْوَصَ [delik ya da yarıkdan] gözetlemek, sezdirmeden bakmak; [= وَسْوَسَ] fısıldamak;

وَصْوَاص ve وَصْوَص ç. وَصَاوِص gözetleme deliği;

وَصْوَصَة gözetleme, sezdirmeden gerçekleştirilen bakış;

وصى ⇒ وَصَّى ve أَوْصَى (ب *b-i, bşi, b-e, b-nin*) sorumluluğuna/ gözetimine bırakmak; (*b-e*, ب *bşi, bş yapmasını*) tavsiye etmek, salık vermek; (*b-i*, ب *bş yapmakla*) görevlendirmek, (*b-i*, ب *bş ile*) vazifelendirmek; (*b-i*, ب *bş ile*) vazifelendirmek; (*b-den*, ب *bşi*) talep etmek; (ب *bşi*) emretmek; kendi isteğini yerine getirmek; (أَنْ ...*olmasını*) dilemek, dileğinde bulunmak; (ل *b-e*, ب *bşi*) vasiyet etmek; (الى *b-i*) vasiyeti uygulamak üzere seçmek, ¶ أَوْصَاهُ خَيْراً ب... *b-den* ...i gözetmesini istemek; اِسْتَوْصَى به ;اِسْتَوْصَى خَيْرٌ (*bşe*) özen göstermek, ilgilenmeye başlamak; iyi niyetli olmak; اِسْتَوْصَى بالأَجْرِ خَيْراً fiyatı yüksek tutmamak;

وَصِيّ ç أَوْصِيَاء vasi; yetkili koruyucu; man-

أَسْبَاب الْمُوَاصَلَة ulaşım araçları/ vasıtaları; طُرُق الْمُوَاصَلَات ulaşım yolları; وِزَارَة الْمُوَاصَلَات ulaştırma bakanlığı;

إِيصَال birleştirme, bir araya getirme; birleşme; bağlantı; iletişim; nakliyat, taşıma; teslim etme, teslimat; (ç. ـَات) alındı makbuz;

تَوَصُّل (الى ...*e, bir amaca, hedefe*) erişme, (الى ...*i*) elde etme; varma, ulaşım; [yeniden] buluşma, bir araya gelme;

تَوَاصُل süreklilik, devamlılık; peşpeşe gelme; ¶ بِتَوَاصُل sürekli olarak, daimi olarak;

اِتِّصَال birleşme; birleşme, bağlantı yeri/ noktası; bağlantı; temas; irtibatı/ bağlantı/ irtibatın tesisi/ kurulması; [radyo] yayını alma/ çekme; (ب...*ile*) temasa geçme; kavşak; süreklilik, devamlılık; peş peşe ardarda gelme; ¶ عَلَى اتِّصَال ب... ...ile temas halinde; اِسْتَمَرَّ في اتِّصاله به ...ile irtibatını sürdürmek; نُقَط الاِتِّصَال irtibat noktaları; اِتِّصَال تليفوني telefon bağlantısı;

مَوْصُول bağlı; (ب ...*e*) dikilmiş [göz]; ilgi zamiri, ismi mevsul DİLB.; أَيَّامًا مَوْصُولَةً bir süredir;

مُوَصِّل ç. ـَات iletken ELK.; مُوَصِّل أَرْضِي toprak hattı ELK.;

مُتَوَاصِل sürekli, devamlı, kesintisiz, aralıksız;

مُتَّصِل sürekli, devamlı, kesintisiz, aralıksız; bitişik, komşu; ¶ ضَمِير مُتَّصِل bitişik, muttasıl zamir DİLB.; مُتَّصِل الحَلَقَات iyice birbirine geçmiş/ kenetlenmiş;

dater; veli; kayyim, tereke idare memuru; kral naibi; vasiyet sahibi; müvekkil; وَصِيّ عَلَى الْعَرْش kral naibi;

وَصِيَّة ç. وَصَايَا talimat, direktif; emir; tavsiye; dilek, talep; vasiyet; الْوَصَايَا الْعَشْر On Emir;

وَصَاة ve وَصَايَة yönerge; talimat, direktif; tavsiye;

وِصَايَة vasilik; velayet, velilik; kayyimlik; manda SIY.; vekillik, vekalet; مَجْلِس الوِصَايَة naipler kurulu;

تَوْصِيَة ç. -آت, تَوَاصٍ tavsiye; öğüt, nasihat; öneri, teklif; talimat, direktif; sipariş, istek; ¶ بِالتَّوْصِيَة siparişle; خِطَاب تَوْصِيَة tavsiye mektubu; شَرِكَة تَوْصِيَة limitet ortaklık;

إِيصَاء = تَوْصِيَة ; birini vasiyeti yerine getirmek üzere vekil tayin etme İSL.HUK.;

مُوصٍ ve مُوَصٍّ müvekkil; vasiyetçi, vasiyetname sahibi; ¶ شَرِيك مُوصٍ komanditer;

مُوصَى بِهِ [yapılması, sorumluluğu] başkalarına bırakılan; vasiyet edilen; vasiyet; buyrulan, emredilen; tavsiye edilen; ¶ مُوصَى عَلَيْهِ taahhütlü [mektup]; الْمُوصَى لَهُ varis, mirasçı; الْمُوصَى إِلَيْهِ vasiyet tenfiz memuru;

وَضُؤَ, يَوْضُؤُ (وَضَاءَة , وُضُوء) arı/ saf olmak;

تَوَضَّأَ abdest almak;

وُضَّاء parlak, parıl parıl;

وَضَاءَة saflık, arılık, tertemizlik;

وُضُوء ⇑; abdest;

وَضُوء abdest suyu;

وَضِيء ç. وِضَاء saf arı, temiz;

تَوَضُّؤ abdest alma;

مِيضَأَة ve مِيضَاءَة apteslik [yer];

وَضَبَ ⇒ وضب (bşi) düzenlemek, düzene koymak; (bşi) hazırlamak; (bşi) işlemek [maden endüstrisinde];

وَضَحَ , يَضِحُ (وُضُوح) açık/ aşikar/ ayan beyan olmak veya açıklığa kavuşmak, müphem/ kapalı tarafı kalmamak; görünmek, belirmek ortaya/ meydana çıkmak; وَضَّحَ ve أَوْضَحَ (bşi) netleştirmek; (bşi) açıklamak, açıklığa kavuşturmak; (bşi) göstermek, ortaya koymak; (bşi) ifade etmek, göstermek; تَوَضَّحَ = وَضَحَ ; açık/ net/ aşikar olmak; gösterilmek, ifade edilmek; apaçık, şüphe/ söz götürmez olmak; اِتَّضَحَ = وَضَحَ ve تَوَضَّحَ (مِن...ile) açıklığa kavuşmak; اِسْتَوْضَحَ (b-den, bşin) açıklamasını istemek; (bşi veya عن bşi) incelemek, gözden geçirmek, araştırmak; (bşi) iyice anlamaya çalışmak;

وَضَح ç. أَوْضَاح parlaklık; فِي وَضَحِ النَّهَارِ gün ışığında;

وَضَّاح parlak, parıl parıl;

وُضُوح netlik, açıklık; görünme; aşikar olma, apaçıklık; görüntü ¶ بِوُضُوحٍ net bir şekilde, açıkça;

أَوْضَح daha net, daha açık;

تَوْضِيح açıklama, izah; gösterme;

إِيضَاح ç. -آت = تَوْضِيح ;

إِيضَاحِيّ açıklayıcı, izah edici;

اِتِّضَاح netlik, açıklık; ayan beyan olma;

اِسْتِيضَاح ç. -آت açıklama isteme , sorgu-

(وَضَاعَة) seviyesiz/ düşük seviyeli/ adi olmak; وَضَعَ الحَجَرَ الأَسَاسِي veya وَضَعَ أَسَاسًا ¶ وَضَعَ... أَكَالِيل ...ل ...in temelini atmak; وَضَعَهُ جَانِبًا ...e çelenk koymak;; الزُّهُور ya da وَضَعَهُ عَلَى الجَانِب bşi koymak, yanına koymak; وَضَعَهُ فِي جَيْبِه bşi cebine koymak; وَضَعَ حَدًّا ل... ...e bir sınır koymak, sınırlama getirmek; وَضَعَ خُطَّةً ل... ...için bir proje hazırlamak, plan yapmak; وضع مخططًا وضع السِّلاح ...e mühür vurmak; عَلَى... وُضِعَت السِّلْسِلَةُ فِي عُنُقِه silahları bırakmak; ≈ iyice kapana kısmak; وَضَعَ مَشْرُوعًا bir plan yapmak; وَضَعَ مِن قَدْرِه bşin değerini düşürmek; وضع تَقْرِيرًا rapor hazırlamak; وَضَعَهُ اقتراحات öneriler ge-tirmek/ sunmak; فِي مُقَدَّمَةِ اهتمامه bir şeye öncelik tanımak, bir şeye özel bir önem atfetmek; وَضَعَ لَفْظًا ل... ...için bir ifade/ kelime bulmak; وَضَع لِلَّفْظِ مَعْنًى خَاصًّا بِه kelimeye/ ifadeye yeni bir anlam vermek/ atfetmek; وَضَعَهُ نُصْبَ عَيْنَيْه bşi birinin gözünün önüne koymak; وَضَعَ نَظَّارَتَهُ عَلَى عَيْنَيْه gözlüğünü takmak; وَضَعَ نُظُمًا kural[lar] koymak; وَضَعَهُ عَلَى حِدَةٍ bşi ayırmak, ayrı bir yere koymak; وَضَعَهُ مَوْضِعَه bir şeyi başka bir şeyin yerine koymak; bir şeyi kendi yerine koymak; وَضَعَهُ مَوْضِعَ التَّنْفِيذ bşi uygulamaya koymak; yerine getirmek; وَضَعَهُ مَوْضِعَ الشَّكّ bşden kuşkulanmak; وَضَعَهُ مَوْضِعَ العَمَل bşi fiiliyata dökmek, bşi eyleme geçirmek, uygulamak; وَضَعَ الفِكْرَةَ مَوْضِعَ الفِعْل düşünceyi eyleme

lama; gensoru; soruşturma;

وَاضِح açık, net; aşikar; apaçık, ayan beyan; görünen; belli; ¶ وَاضِح بِذَاتِه zaten apaçık olan; kendi kendini açıklayan; مِنَ الوَاضِحِ أَنَّ... ...olduğu, ...yaptığı vb. apaçık görünmektedir; الأَمْرُ وَاضِحٌ وُضُوحَ الشَّمْسِ فِي أَرْبَعِ النَّهَارِ mesele gün gibi aşikar/ açık/ ortada;

مُتَّضِح açık, net; ayan beyan, aşikar, sarih;

وَضِر, يَضِرُ (وَضَر) kirli/ pis olmak;

وَضَر ç. أَوْضَار kir, pislik;

وَضِر kirli, pis;

وَضَع, يَضَعُ (وَضْع) (bşi) (عَلَى ...e, ...in üzerine, فِي ...e, ...in içine) koymak, bırakmak; (bşi) indirmek, aşağı bırakmak; (bşi) yerleştirmek; (bşi) dikmek, dik olarak koymak; (bşi, فِي ...e, ...in içine) yerleştirmek, oturtmak; (عَلَى b-e, bşi) yüklemek, koymak [vergi vb. gibi]; (bşi, عَن b-den, yük olmaktan çıkarmak, (عَن b-den, bşin) yükünü/ [manevi] ağırlığını kaldırmak/ hafifletmek; (عَن attan) eğerini almak; [kadın] (*çocuğunu*) doğurmak; (bşi) ilk olarak yapmak, ortaya atmak, ihdas etmek, çıkarmak, (*bir gelenek, adet*) türetmek, çıkarmak; (bşi) kurmak, tesis etmek; (bşi) yazıya geçmek, yazarak kaydetmek; (*kitap, beste*) telif etmek, yazmak; derlemek; (*yeni bir terim, kelime*) türetmek, kullanmak; (b-i , veya مِن b-i) küçük düşürmek, saygınlığını bozmak; _(وَضْع , ضِعَة , وُضُوع) نَفْسَه (*kendini*) alçaltmak, gurununu kırmak; وَضُع , يَوْضُعُ

durum; وَضْعُ اليَدِ (من ...i) elden bırakma; (على ..i) ele geçirmek;

وَضْعَة vaziyet, durum, hal; pozisyon, konum;

وَضْعِي [na't] vaziyet, durum ile ilgili veya pozisyon/ konum itibariyle; pozitif; pozitivist FELS.; suni; geleneksel; ¶ قَانُون وَضْعِي pozitif hukuk, meri hukuk HUK.; الْقِيَم الوَضْعِيَّة On ve katları MAT.;

وَضْعِيَّة vaziyet, durum; pozitivizm, olguculuk FELS.;

وَضَاعَة seviyesizlik, adilik;

وَضِيع ç. وُضَاعَة adi, sıradan, aşağı tabakadan; aşağı, alt; الطَّبَقَة الوَضِيعَة alt sınıf, tabaka [toplumun] alt ve üst sınıfdan olanlar, herkes;

وَضِيعَة ç. وَضَائِع [bir yere] konulan, bırakılan veya emanet/ rehin bırakılan şey; emanet, birinin himayesine/ gözetimine bırakılan şey; zarar ile yeniden satış İSL.HUK.; [fiyat] indirim, tenzilat;

مَوْضِع ç. مَوَاضِع [bir şeyin bırakıldığı] yer, mahal; [kitapta] bölüm, yer; durum, vaziyet; hal; seviye, düzey; [özl. masdara mudaf olarak] ...in yapıldığı şey, nesnesi, ¶ فِي مَوْضِعِهِ yerinde, doğru yerde, doğru zamanda; فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ asıl, olması gerektiği yerden başka bir yerde; فِي مَوْضِعِ الحَالِ bu durumda, şu içinde bulunduğumuz durumda; كَانَ مَوْضِعَ حَفَاوَة iyi bir şekilde karşılanan o idi, iyi bir şekilde karşılandı; مَوْضِعُ الإِعْجَاب hayranlık uyandıran ya da hoşa giden şey, kişi; مَوْضِع

dönüştürmek; وَضَعَ نَفْسَهُ مَوْضِعَ فُلَانٍ kendini b-nin yerine koymak; وَضَعَهُ فِي غَيْرِ مَوْضِعِهِ bşi [asıl] yerinden başka bir yere koymak; وَضَعَ يَدَهُ ...i ele geçirmek; وَضَعَ يَدَهُ عَلَى... وَضَعَهُ عَلَى أَلْفَ أَسِيرٍ bin esir ele geçirmek; وَضَعَهُ تَحْتَ يَدِهِ bşi [elinden] bırakmak; مِن يَدِهِ وَضَعَ bşi hakimiyeti altına almak; وَضَعَ الهَامِش dip not düşmek; أَوْضَعَ acele etmek; (فِي ...e) faal/ aktif olarak katılmak; أُوضِعَ [edil.] (فِي ...de) kayba uğramak; تَوَاضَعَ alçak gönüllü davranmak, tevazu göstermek; kendi gururunu kırmak; (على ...de, hakkında) anlaşmak, uyuşmak, hemfikir olmak; اتَّضَعَ kendi gururunu kırmak;

ضَعَة adilik, seviyesizlik; düşkünlük, fakirlik, yoksulluk;

وَضْع koyma, bırakma; yerleştirme, (فِي ...e) oturtma; dikme, dik olarak koyma; kaydetme, yazıya geçme; [rapor, belge] hazırlama; (kitap, beste vb.) derleme, yazma, telif etme; ilk kez yapma, ortaya atma/ çıkarma, ihdas etme; (kelime, terim) ortaya atma, türetme; [anlaşma ile ilgili] karar, sonuç; [çocuk] doğurma; kural; taslak, kroki; poz; pozisyon; durum, vaziyet; ifade MAT.; temel; gururunu/ kibrini kırma; (ç. أَوْضَاع) vaziyet, durum, hal; poz; pozisyon; أَوْضَاع [çoğ.] ahval, durumlar; şartlar; gelenekler, töreler; kurallar, statüler, konumlar; davranışlar, tavırlar; ¶ وَضْعًا وَ قَوْلًا söz ve işle, hem söyleyerek hem yaparak; الوَضْعُ الحَالِي [Şu] içinde bulunduğumuz

الحَنَان özlenen, özlemi çekilen şey, kişi; bkz. وضع ;

موضعي [na't] yer, mahal ile ilgili;

تواضع tevazu, alçakgönüllülük; adilik, seviyesizlik, düşük seviyelilik;

اتّضاع = تَوَاضُع ;

واضع yazar, müellif; mucit; [kural, metot vb.i] ilk olarak yapan ortaya koyan [...in babası]; loğusa, çocuğunu yeni doğurmuş; peçesiz; ¶ وَاضِع اليَد işgalci, işgal etmiş olan; malik, sahip HUK.;

موضوع ç. مَوَاضِيع , -آت konu, mevzu; mesele, problem, sorun; tema, işlenen/ ele alınan konu; yazı, makale; aksiyom, postula MAT.; mevzu, uydurma HAD.; ¶ فَهْرِس المَوْضُوعَات içindekiler, konular fihristi; أدْرَكَ المَوْضُوعَة konuyu anlamak; خَارِج المَوْضُوع konu dışı/ harici, konuyla alakasız; غَيْر ذِي مَوْضِع yersiz/ zamansız olarak;

موضوعي nesnel, objektif, tarafsız; konu/ mevzu ile ilgili;

موضوعية nesnelcilik, objektivizm;

متواضع mütevazi; basit, sıradan; önemsiz miktarda, az;

وضم ç. أوْضَام kasap tezgahı;

وطئ , يطأ , (وَطْء) (*bşin*) üzerine [ayağıyla] basmak, (*bşin*) üzerinde yürümek; ayağını (*bşin*) üzerine koymak; (*ata*) binmek, (*atın*) üzerine çıkmak; (*bşi*) ayağının altına almak, [ayağıyla] çiğnemek; (*kadınla*) cinsel ilişkide bulunmak ¶ لَمْ تَطَأْهُ قَدَمٌ ayak basılmamış, el değmemiş, bakir; وطأ , يَطَأُ (وَطْء) [özl. *yolu*] düzlemek; [özl. döşek vb.i, لـ ... *için*] hazırlamak, yaymak ve yumuşatmak; (*bşi*) hazırlamak; (*bşin üzerine*) kuvvet uygulamak; (*bşi*) alçaltmak; وطؤ , يَطُؤُ (وُطُوءَة , وَطَاءَة) engebesiz olmak, düz olmak; düzleştirilmek; hazırlanmak; وطّأ = وَطَأَ ; (*fiyatı*) indirmek, düşürmek; ¶ وَطَّأَ صَوْتَه sesini alçaltmak; واطأ (*b-ile*, على ...*üzerinde*) anlaşmaya varmak, uyuşmak, hemfikir olmak; أوطأ (*b-nin, bşin*) üzerine basmasını sağlamak; (*b-e, bşi*) [ayağı altında] çiğnetmek; تواطأ (على *bşde*) anlaşmaya varmak, ittifak etmek, el ele vermek, birlikte hareket etmek;

وطء ve وَطَاء çukur, basık arazi;

وطأة [ayak] barış; baskı, zor; yer çekimi; şiddet ¶ شَدِيد الوَطْأَة (على ...*in üzerinde*) çok baskısı/ etkisi olan; اشْتَدَّت وَطْأَة الشَّيْء [sıkıntı, ağrı vb.] giderek ağırlaşmak, daha şiddetli olmak; لِاشْتِدَاد المَرَض hastalık giderek ağırlaştığından;

وطئ alçak; düz;

أوطأ daha alçak;

موطأ ve مَوْطِئ ç. مَوَاطِئ ayak basılan yer; ayak izi; ayak taburesi; مَوَاطِئ الأَقْدَام zemin, yer;

توطئة giriş, başlangıç; hazırlık; alçaltma, düşürme; indirim ¶ ... لِتَوْطِئَة ...e hazırlık olarak/ amacıyla; تَوْطِئَة الصَّوْت sesi alçaltma;

مواطأة anlaşma, uyuşma, hemfikir olma; gizli anlaşma, suç ortaklığı;

وطيس fırın [kolorifer vb.] ocak; (ç. أوطسة ,وُطُس) çarpışma; kavga, dövüş; حمي الوطيس sert bir kavga ya da çetin bir çarpışma oldu; حامي الوطيس çetin, sert, sıkı [çarpışma, dövüş vb.];

وطش, يطش (وطش) (b-e) vurmak;

وطف, يطف (وطف) gür kaşlı, uzun kirpikli olmak;

أوطف müe. وطفاء ç. وُطْف gür kaşlı; uzun kirpikli; وطفاء yağmur yüklü ve alçakta seyreden [bulut];

وطن, يطن (وطن) (ب bir yerde) yaşamak, ikamet etmek; وطّن (bir yeri) yurt edinmek, (bir yerde) yaşamaya başlamak; ¶ وطّن نفسه على... ...e uyum sağlamak, alışmak; zihnen hazır olmak; ..yapmaya karar vermek; توطّن (bir yere veya ب ...de) yerleşmek; ¶ توطّنت نفسه على... = وطّن نفسه على... ; استوطن (bir yeri) yurt edinmek; (bir yerde) yaşamaya başlamak, (bir ülkeye) yerleşmek;

وطن ç. أوطان vatan, yurt; memleket; أهل وطنه yurttaşı, memleketlisi; hemşehrisi; حبّ الوطن vatanperverlik; (مشاع) شائع الوطن kozmopolit; فاقد الوطن sürgün [kişi];

وطني yerli; vatan/ yurt ile ilgili; milli; milliyetçi; vatanperver (ç. -ون) milliyetçi; vatanperver, yurtsever; ¶ الجبهة الوطنية Milli Cephe; الجمعية الوطنية Millet Meclisi; المؤتمر الوطني Milli Kongre; مصنوعات وطنية yerli ürünler, yerli mal[lar]ı;

وطنية milliyetçilik, nasyonalizm; yurt-

مواطأة = تواطؤ;

واطئ alçak; alçak [ses]; ¶ الأراضي الواطئة Hollanda;

وطب ç. وطاب , أوطاب , أواطب [süt için] kırba ¶ ...مملوء الوطاب ب ...ile dolup taşan; خالي الوطاب fakir, otsuz ocaksız, ne ot ne ocak; صفرت وطابه ölmek [lafzen: kırbası boşalmak];

وطد, يطد (وطد) ve وطّد (bşi) sağlamlaştırmak, pekiştirmek; (bşi, toprağı) vurarak, çiğneyerek sıkıştırmak, yerleştirmek; (yolu, bşi, ل biri için) hazırlamak; ¶ وطّد ثقته في ...e olan güveni artmak; ...وطّد العزم أن ...yapmaya kesin olarak karar vermek; وطّد عرى المحبّة (الصداقة) dostluk bağlarını güçlendirmek; ...وطّد أقدامه في ...deki yerini, konumunu sağlamlaştırmak;

وطيد sağlam; güçlü; sabit, sıkı; وطيد الأمل ب... ...den çok ümitli;

أوطاد dağlar;

ميطدة şahmerdan;

توطيد güçlendirme, sağlamlaştırma, pekiştirme; توطيد السلم barışın/ huzurun muhafazası/ korunması; توطيد سعر الليرة التركية Türk Lirasının değerinin korunması;

موطّد sağlam; sıkı; ¶ موطّد الأركان sağlam, güçlü [temelleri olan], köklü;

وطر ç. أوطار arzu, dilek; hedef, gaye; قضى وطره (أوطاره) amacına ulaşmak;

وطس, يطس (وطس) (bşi) vurarak, yerleştirmek, oturtmak;

severlik, millet duygusu;

موطن ç. مَواطِن yurt, vatan; memleket; bölge, alan, nokta; [*bşin* olması gerektiği] yer, zaman; ¶ مَوطِن الضَّعْف (العلَّة) zayıf nokta; nazik/ hassas nokta; وَضَعَ يدَهُ عَلَى مَوطِن العِلَّة hassas noktaya dokunmak/ değinmek; المَوطِن الوَضيع en alt nokta, dip;

استيطان göç, iç göç; [sömürgeci olarak] yerleşme; [bir yeri] sömürgeleştirme; "İstîtân" vergisi TUN.;

مواطن vatandaş, yurttaş; hemşehri, memleketli; مُواطِن عالَمي kozmopolit, ulusallığını yitirmiş [kişi];

مستوطن yerli [yabancı değil, ülkenin kendisinin ürettiği]; [bir yerde] yaşayan, oturan, sakin; köklü; yöresel [hastalık] TIP.;

مُستَوطَن yerli ⇑; ⇑ sakin; köklü;

وطواط ç. وَطاوِط , وَطاوِيط yarasa ZOO.;

وطى ⇒ وَطَى (*bşi*) alçaltmak KNŞ.;

واط alçak; yumuşak; ALF.BKZ.;

وَظَبَ , يَظِبُ (وُظُوب) (*bşi* veya على *bşi*) istikrarlı/ düzenli bir şekilde sürdürmek, devam etmek;

واظب ⇑; (على ...için) çabalamak, gayret sarfetmek, uğraşmak;

مُواظَبَة gayretlilik, uğraşma, çabalama; devamlılık, sürdürme;

مُواظِب gayretli, çabalayan, uğraşan, ısrarcı, peşini bırakmayan;

وظف ⇒ وَظَّفَ (*bşi*, على *b-e*) [görev vb. olarak] vermek; (على *b-i*, *bş ile*, *vergi ile*) yükümlü tutmak; (*b-i*) görevlendirmek, (*b-e*) iş vermek; (*parayı*) işletmek; توظف bir göreve getirilmek, görevlendirilmek; bir görevi/ işi olmak, bir görevde çalışmak; تَوَظَّفَ في الحُكُومَة devlet memuru olarak çalışmak, devlet işinde çalışmak;

وظيفة ç. وَظائِف günlük tayin; ücret; iş; görev, vazife; ev ödevi; hizmet; fonksiyon, işlev ¶ أدَّى وَظيفَةً bir görevi yerine getirmek; işlevi/ fonksiyonu görmek; وَظائِف خالِيَة boş kadrolar; [gazetede başlık olarak] iş ilanları; عِلْم وَظائِف الأعْضاء veya عِلْم الوَظائِف fizyoloji;

وظيفي işlevsel, fonksiyonel;

توظيف görevlendirme, iş verme, göreve getirme, atama; ¶ تَوْظِيف المَال yatırım, teşebbüs, girişim;

مُوَظَّف muayyen, sabit [maaş]; görevli, vazifeli; (ç. ـون) çalışan, işçi; memur; görevli memur; ¶ مُوَظَّف الحُكُومَة devlet memuru; مُوَظَّف عُمُومي kamu görevlisi;

وَعَبَ , يَعِبُ (وَعْب) (*bşin*) tamamını/ hepsini almak; اوعب ⇑; (*bşi*, في ...*in içine*) sokmak;

استوعب = وَعَبَ ; (*bşi*) kökünü kurutmak, (*bşden*) geride eser bırakmamak; (*b-i*, بَيْن ذِراعَيْه *kollarının arasına*) almak (*b-i*) (بين ذِراعَيْه) kucaklamak; (*bşi*) içine almak, koparmak; (*bşi*) kavramak, idrak etmek; (*bş için*) yeri bulunmak (*bşi*) alacak yeri olmak;

استيعاب kapasite [istiap]; kavrama, idrak;

وَعُثَ , يَوعُثُ (وُعُوثَة) ve وَعِثَ , يَوعَثُ (وَعَث) zor/ güç olmak ya da zorlaşmak, güçleşmek;

وعث zor, güç; ¶ أرْض وَعِثَة engebeli arazi;

وَعثاء güçlük, zorluk, sıkıntı;

وَعَدَ, يَعِدُ (وَعْد) söz vermek; vaatte bulunmak; (*b-e*, ب *bşi* ya da *bşi*) vaad etmek, söz vermek; (*b-i*, ب...*ile*) tehdit etmek ¶ وَعَدَ بشرفه şeref sözü vermek; ... وَعَدَ نَفْسَهُ بأنْ kendi kendine yapacağına dair söz vermek, karar almak; واعَدَ sözleşmek, (*b-ile*, *belli bir gün, zaman* veya *yerde*) buluşmak için sözleşmek, randevu vermek; أوْعَدَ = وَعَدَ ; توعّد (*b-i*) tehdit etmek; (*b-nin*) gözünü korkutmak, yıldırmak; تَوَاعَدَ sözleşmek; buluşma/ toplantı vb. için anlaşmak, randevulaşmak; اتّعد ve ايتعد (أن ...*yapmak için*) anlaşmaya varmak, (أنّ ...*olduğunda*) fikir birliğine varmak; birbirini tehdit etmek;

عِدَة ç. آت söz, vaat;

عِدي ve عِـوي vaat eden, sözveren;

وَعْد ç. وُعُود söz, vaat; أخْلَفَ وَعْدَهُ sözünü, vaadini tutmamak;

وَعيد tehdit;

وَعيدي tehdit eden, tehdit edici, tehditvari; göz korkutucu, yıldıran;

مَوْعِد, مَوْعِدَة ç. مَوَاعِد söz, vaat; taahhüt, bağlantı, randevu, buluşma sözü; randevu yeri/ zamanı, sözleşilen yer/ zaman; [muayyen, önceden verilmiş, belirlenmiş] zaman; son tarih [teslim, ödeme, kullanım]; yıldönümü; ¶ كَانَ عَلَى مَوْعِدٍ مَعَهُ (منه) biri ile buluşacak olmak, biri ile randevusu bulunmak; أرْض الْمَوْعُود Vaadedilmiş Topraklar;

مِيعَاد ç. مَوَاعِيد söz, vaat; buluşma sözü, randevu; belirlenmiş zaman; randevu, buluşma vakti; [ödeme, kullanım vb.nin] son tarihi; muayene saatleri; ziyaret saatleri [müzelerde vb.de]; [tren, otobüs vb.nin] hareket saati/ zamanı; في الْمِيعَاد ya da في ميعاده tam vaktinde/ zamanında; عَلَى غَيْرِ مِيعَادٍ [verilen, belirlenen] zamanında olmayan/ yapılmayan/ ödenmeyen vb.; مِنْ غَيْرِ مِيعَادٍ hiç beklenmedik bir anda, ansızın; كَانَ عَلَى مِيعَادٍ مَعَ ... ...ile randevusu olmak, ...ile buluşacak olmak; بَيَان الْمَوَاعِيد [tren] tarife; ميعاد الأَكْل yemek saati; ميعاد التَّسْليم teslim tarihi; مِيعَاد الْمَرْأة adet, aybaşı [vakti]; أرْض الْمِيعَاد مَوَاعِيد العرقوبية yalan vaatler; Vaadedilmiş Topraklar;

مُوَاعَدَة sözleşme, anlaşma; randevu, buluşma sözü;

ايعاد tehdit;

تَوَعُّد tehdit;

تَوَعُّدي tehdit eden/ edici, göz korkutan, yıldıran, yıldırıcı;

مَوْعُود söz verilen, verilmiş, vaadedilmiş; tayin edilmiş, belirlenmiş [vakit, tarih];

مَوْعُود ve مَوْعُودَة ç. مَوَاعيد söz, vaat;

وَعِرَ, يَوْعَرُ (وَعَر) ve وَعُرَ, يَعِرُ (وُعُور, وَعْر) ve وَعُرَ, يَوْعُرُ (وُعُورَة, وَعَارَة) [arazi] engebeli olmak; تَوَعَّرَ = وَعُرَ ;

وَعْر moloz, yıkıntı; engebeli, yolsuz, ulaşımı zor arazi;

وَعْر ç. وُعُور, أوْعَار enkaz halinde, her yerde moloz yığınları bulunan; engebeli;

عِظَة ve وَعْظَة = وَعْظ ;

مَوْعِظَة ç. مَـوَاعِظ vaaz, dini öğüt; öğüt, ibret dersi;

وَاعِظ ç. وُعَّاظ vaiz;

وَعَقَ , يَوْعِقُ (وَعْقَة) hırçın/ huysuz/ ters olmak;

وَعِق ve وَعِقَة hırçın, huysuz, ters; çabuk sinirlenen, sinirli;

وَعَكَ , يَعِكُ (وَعْكَ , وُعُكَة) [sıcak] boğucu/ bunaltıcı olmak; [hastalık ateşi] (b-i) zayıf düşürmek; rahatsız/ keyifsiz olmak; تَوَعَّكَ rahatsız/ keyifsiz olmak, keyfi yerinde olmamak;

وَعِك rahatsız, keyifsiz;

وَعْكَة rahatsızlık, keyifsizlik; boğucu olma, bunaltıcılık [sıcak] ;

تَوَعُّك rahatsızlık, keyifsizlik;

مَوْعُوك rahatsız, keyifsiz; hasta;

مُتَوَعِّك rahatsız, keyifsiz; hasta;

وَعِل ç. أَوْعَال , وُعُول dağ keçisi; antilop;

وَعْل ç. أَوْعَال , وُعُـول korunak; melce; önemli/ mühim kişi;

وَعْوَعَ ulumak;

وَعْوَع ç. وَعَاوِع çakal;

وَعْوَعَة , وَعْوَاع uluma;

وَعِمَ [emir yapısı عِمْ] عِمْ صَبَاحًا günaydın; عِمْ مَسَاءً iyi akşamlar;

وَعَى , يَعِي (وَعْي) (bşi) içinde tutmak; (bşi) aklında/ hafızasında tutmak, ezberine almak; dikkatini (bşe ya da الى bşe) vermek; (bşi) duyup anlamak, duymak; (الى ...için) uyanık/ tetikte/ dikkatli olmak; ¶ وَعَى عَلَي نَفْسِه ...için belirginleşmek, anlaşılır hale gelmek; لاَيَعِي

yolsuz; zorlu, çetin;

وَعِير ve وَعِر ↑↑;

وُعُورَة engebelilik; zorluk, güçlük; وُعُورَة الأَرْضِ arazinin engebeliliği, ulaşım zorluğu;

أَوْعَر daha engebeli;

وَعَـزَ ⇐ أَوْعَـزَ (الى b-e, ب ya da فـي bşi) üstü kapalı anlatmak, dolaylı anlatmak, (الى b-e, ب veya في bşi) işaretle ima etmek; (الى b-e, ب veya في bşi) önermek; (الى b-e, الى veya ب bş yapma) fikrini/ ilhamını vermek; (الى b-e, ب veya في bşi) tavsiye etmek; (الى b-i, ب bşe) teşvik etmek, (الى b-e, ب bş yapmasını) söylemek;

ايعاز tavsiye; öneri, teklif; ima;

ايعازي tavsiye eden, fikir veren;

مُوعَز بِه tavsiye edilen, öğütlenen, önerilen;

وَعَسَ , يَعِسُ (وَعْس) [hayat, kader] (b-i) tecrübeli yapmak, (b-i) pişirmek, (b-e) tecrübe kazandırmak; (bşi) ezip parçalamak, kırmak;

وَعْس ç. أَوْعَاس ayak izi; bataklık kumu;

أَوْعَس müe. وَعْسَاء ç. وُعْس kumlu;

مِيعَاس ç. مَوَاعِيس bataklık kumu;

وَعَظَ , يَعِظُ (وَعْـظ , عِظَـة) (b-e) nasihat etmek, (b-e) öğüt vermek; (b-e) vaaz vermek; (b-i, عن ...e karşı) uyarmak, (b-e, عن ...ile ilgili) tenbihte bulunmak; اتَّعَظَ nasihat dinlemek; öğüdü/ sözü tutmak; (ب ...den) kendine ders çıkarmak, ibret almak;

عِظَة ç. ـآت vaaz; ders, ibret; tenbih, ihtar; öğüt;

şuurunu kaybetmiş, bilinçsiz [sıfat cümlesi olarak]; لاَ يَكَادُ يَعِي neredeyse bilincini kaybetmiş; لاَ يَعِي مَا يَقُولُ ağzından çıkanı kulağı duymuyor, ne dediğini bilmiyor; وَعَّى (b-i, مِن ...e karşı) bilinçlendirmek; أَوْعَى (sıvıyı bşi, kaba) koymak; تَوَعَّى dikkatle/ ihtiyatla hareket etmek/ davranmak; (مِن ...e karşı) dikkatli/ hazırlıklı/ tetikte olmak, (مِن ...e) gafil avlanmamak;

وَعْي dikkatlilik; şuur, bilinç; uyanıklılık, bilinçlilik; his, duygu; tetikte olma, hazırlıklı olma, gafil olmama ¶ فِي غَيْرِ وَعْيٍ bilinçsiz olarak, bilmeden, dikkat etmeksizin; وَعْي قَوْمِي milli şuur, ulusal bilinç; مَا وَرَاءَ الوَعْي bilinçaltı; عَادَ إِلَى وَعْيِهِ ya da إِسْتَرْجَعَ وَعْيَهُ kendine gelmek, şuurunu/ bilincini yeniden kazanmak; فَقَدَ وَعْيَهُ bilincini kaybetmek, şuurunu kaybetmek, bilincini yitirmek; دُونَ وَعْيٍ bilinçsiz [olarak];

وِعَاء ç. أَوْعِيَة , أَوَاعٍ kap; damar anat; أَوْعِيَة دَمَوِيَّة kan damarları;

وَاعٍ dikkatli, uyanık; şuuru/ bilinci yerinde;

وَغْد ç. أَوْغَاد , وُغْدَان ahmak, aptal; sefil; hain, alçak;

وَغَرَ ,وَغِرَ ve يَغِرُ ,يَوْغَرُ (وَغْر) kızmak, sinirlenmek; وَغَرَ , يَغِرُ boğucu sıcak olmak; ¶ وَغِرَ صَدْرُهُ عَلَى ... ...e karşı içi kin dolmak, ...den nefret etmek; أَوْغَرَ : ... أَوْغَرَ صَدْرَهُ عَلَى b-nin içini, ...e karşı kinle doldurmak, birinin ...den nefret etmesini sağlamak; تَوَغَّرَ çok öfkelenmek, köpürmek;

وَغْر kin, nefret;

وَغْرَة boğucu, aşırı öğle sıcağı;

وَغَلَ , يَغِلُ (وُغُول) (فِي ...in içinde) derine batmak/ gitmek; (وَغْلاَن , وُغُول , وَغْل) (عَلَى ...e, b-nin yanına) davetsiz girmek/ gelmek; أَوْغَلَ (فِي ...in içinde) derine batmak/ gitmek; kendini iyice (فِي ...e, bir etkinliğe, faaliyete) vermek; (b-i, فِي ...in içine) itmek; acele etmek; ¶ أَوْغَلَ فِي السَّيْرِ çabuk çabuk yürümek; أَوْغَلَ فِي الْكَلاَمِ abartmak, büyütmek, mübalağa etmek; تَوَغَّلَ (فِي ...in içine) iyice batmak, derinlere batmak/ girmek; giderek ilerlemek;

وَغْل davetsiz misafir, asalak, tüfeyli;

تَوَغُّل derine batma/ girme; zihin meşguliyeti;

وَاغِل davetsiz misafir, tüfeyli, asalak; konu dışı, alakasız, bağlantısız; derin, köklü [his];

مُوغِل kökü derinlerde, köklü;

وَغًى , وَغَي gürültü, kargaşa;

وَفَدَ , يَفِدُ (وَفْد , وُفُود , وِفَادَة) [özl. elçi, temsilci] (إِلَى veya عَلَى b-e) gelmek; (عَلَى veya إِلَى b-nin) huzuruna çıkmak; (عَلَى b-i) ziyaret etmek, görmeye gelmek; وَفَّدَ ve أَوْفَدَ (b-i, heyeti, إِلَى veya عَلَى ...e) göndermek; (b-i, heyeti, إِلَى veya عَلَى ...e) temsilci olarak göndermek; وَافَدَ (b-ile) birlikte gelmek veya varmak; تَوَافَدَ birlikte varmak; (عَلَى ...in) başına üşüşmek/ toplanmak;

edilmek; ¶ تَوَفَّرَت فِيهِ الصِّفَاتُ اللاَزِمَة gerekli tüm nitelikler kendisinde bulunmak, gerekli niteliklerin hepsini haiz olmak; تَوَفَّرَت فِيهِ الشُّرُوط [istenilen] bütün şartları/ koşulları sağlamak; تَوَافَرَ bol, mebzul, pek çok olmak; artmak, çoğalmak; [şartlar, koşullar] sağlanmak, bulunmak; [nitelikler, vasıflar vb.] (ل b-de) yeterince, hayli hayli bulunmak; تَوَافَرَ فِيهِ الشَّبَابُ وَ الجَمَالُ gençlik ve güzellikten yana nasibini almıştı;

وَفْر bolluk, zenginlik; (ç. وَفَرَات , وُفُور) fazla, fazlalık; tasarruf, tutum; biriktirme;

وَفْرَة bolluk;

وَفِير bol, mebzul;

أَوْفَر [...i] daha çok olan; bulunduran [genellikle kendisinden sonra mansub isimle]; daha ekonomik ¶ أَوْفَر حَظًّا daha şanslı;

تَوْفِير artırma, çoğaltma; tasarruf yapma; tutumluluk; صُنْدُوق التَّوْفِير tasarruf bankası;

تَوَفُّر bolluk; aşırı bolluk; artış, çoğalış, yayılma; [şart, koşul vb.i] bulundurma, sağlama ¶ عِنْدَ تَوَفُّر الشُّرُوط şartların/ koşulların sağlanması/ yerine getirilmesi halinde;

وَافِر bol, mebzul; pek çok, aşırı, [mud. kul.]; pek çok ...i bulunan, ...i bol; الْوَافِر vafir şiirde bir vezin;

مَوْفُور bol, mebzul, pek çok; paralı, zengin, varlıklı; dolu, işi başından aşkın; tam, eksiksiz; ¶ مَوْفُور الْمَطَالِب pek çok isteği olan;

مُتَوَفِّر bol, mebzul; tutumlu, ekonomik; tasarruflar; faiz;

وَفْد varma, gelme; (ç. أَوْفَاد , وُفُود) heyet, temsilci grup; delegeler; ¶ الوَفْد الْمُرَافِق ل ... ...in beraberindeki heyet;

وِفَادَة varış, varma; أَكْرَمَ (أَحْسَنَ) وِفَادَتَهُ b-i iyi, hüsnü kabul ile karşılamak, b-e misafirperver davranmak;

وُفُود varış;

إِيفَاد heyet gönderme;

وَافِد ç. وُفَّاد ,أَوْفَاد , وُفُود varan, ulaşan; [şimdi, daha yeni] gelen; heyet; salgın [s.] [hastalık]; [zihne] peş peşe/ ardarda gelen [düşünceler, hatıralar];

وَافِدَة salgın [is.];

وَافِد [gen. وَافِدَان] elmacık kemiği;

مُوفَد görevle gönderilen veya atanan; elçi;

وَفَرَ , وَفُرَ يَفِرُ (وُفُور , وَفْر) ve وَفُرَ , وَفَرَ يَوْفُرُ (وَفَارَة) bol, mebzul, pek çok olmak; artmak, çoğalmak; وَفَّرَ (*bşi*) artırmak, çoğaltmak; (*bşi*, ل *b-e*) bol bol vermek; (*delil, kanıt*) getirmek/ bulmak; (*bşde*) tasarruf etmek, tutumlu davranmak; (*bşi*, özl. *parayı*) biriktirmek; (على *b-*, *bşden*) [*yükten, masraftan*] kurtarmak, tasarruf etmesini sağlamak; ¶ وَفَّرَ عَلَيْهِ مَصَارِيف كَثِيرَة *b-i* pek çok masraftan kurtarmak; أَوْفَرَ (*bşi*) artırmak, çoğaltmak; تَوَفَّرَ bol/ mebzul pek çok olmak; yeterli/ yeterince/ yeteri kadar olmak/ bulunmak; [şart, koşul] sağlanmak, yerine getirilmek; uygun/ yerinde/ geçerli olmak, başarı göstermek, iyi gitmek, başarılı olmak; bütün dikkatini (على ...*e*) vermek, kendini (على ...*e*) hasretmek; tasarruf

في veya على ...*de*, ...*hakkında*) hem fikir olmak, aynı fikirde olmak; (*bşe*) uygun gelmek, (*bş ile*) benzerlik arzetmek; (*bş ile*) uyum içinde olmak; [bir tarihe, bir zamana, olaya] (*bşe*) denk gelmek, rastlamak, tesadüf etmek; [yiyecek, hava, iklim vb.] (*bşe*) uygun olmak, iyi gelmek; (بَيْنَ ...*leri*) birbirine uydurmak, uyumlu hale getirmek; (على ...*i*) uygun bulmak, münasip görmek; ¶ وَافَقَ وَافَقَ عَلَى عَلَى تَعْيِينِهِ atamasını onaylamak; مَشْرُوعِ القَرَارِ anlaşma taslağını onaylamak, itiraz etmemek; تَوَفَّقَ [*Allah'tan*] yardım görmek; başarılı olmak; تَوَافَقَ (فِي ...*de*, *hakkında*) hemfikir olmak, anlaşmak; uyuşmak, uyum içinde olmak; اتَّفَقَ anlaşmak, uyuşmak, hemfikir olmak; uyum içinde olmak;(. . . مع ya da . . . و...*ile*) uyumlu olmak, uyum göstermek; ittifak etmek; sözleşmek, anlaşma yapmak; (مَعَ *b-ile*, على ...*hakkında*) anlaşmaya varmak; (لـ *b-e*) tesadüfen/ kazara olmak/ başına gelmek; (لـ *b-nin*) ansızın/ beklemediği bir anda başına gelmek; ¶ كَمَا اتَّفَقَ rastgele, nasıl gelirse; كَيْفَمَا اتَّفَقَ nasıl olursa olsun; ne olursa olsun; her halukarda;

وَفْق yeter, yeter miktar; yeterlilik, kifayet; uyum, uyma; anlaşma; hemfikirlik; وَفْقَ . . . [mud. kul.] ya da مِنْ وَفْقِ . . . veya وَفْقًا لِ . . . ...e göre, ...e uygun olarak, ...uyarınca; ...gereğince ¶ وَفْقَ الأَصْلِ aslının aynı [nüsha]; وَفْقَ هٰذَا المَفْهُومِ bu anlayış çerçevesinde;

وَفْقَة : أَجْر بِالْوَفْقَةِ parça başı fiyat;

مُتَوَافِر bol, mebzul, pek çok;

وفز ⇐ أَوْفَزَ (*b-i*) acele ettirmek; (*b-i*) uyarmak; تَوَفَّزَ hazır/ tetikte olmak, ¶ أَخَذَ يَتَوَفَّزُ عَلَى فِرَاشِهِ yatağında dönüp durmak; اسْتَوْفَزَ tetikte olmak; merak içinde beklemek;

وَفَز ç. أَوْفَاز acele, telaş ¶ كَانَ عَلَى أَوْفَازٍ uyanık, tetikte, dikkatli olmak, gözünü dört açmak;

مُسْتَوْفِز uyanık/ tetikte/ canlı [zihin vb.]; heyecanlı, telaşlı;

وَفَضَ , يَفِضُ (وَفْض) koşmak; acele etmek;

وَفْضَة ç. وِفَاض valiz ¶ خَالِي الوِفَاضِ boş, eli boş;

وفع ç. وِفْعَان delikanlı, genç [erkek], [s.];

وَفْعَة ve وَفِيعَة mantar, tıpa; sepet;

وَفِيعَة dolmakalemin ucunun silindiği bez parçası;

وَفَقَ , يَفِقُ (وَفْق) yerinde/ uygun/ münasip olmak; وَفَّقَ (*bşi*) uydurmak, uygun hale getirmek; (بَيْنَ ...*lerin arasını*; بَيْنَ . . . و بَيْنَ . . . ...*ile* ...*in arasını*) bulmak, (بَيْنَ ...*lerin*) anlaşmasını sağlamak; [Allah] (*b-i*, لـ ya da الى *bşde*) başarılı kılmak; وُفِّقَ [edil.] (لـ ya da الى...*de*) başarılı/ muvaffak olmak; (لـ ya da الى ...*de*) işleri yolunda gitmek ¶ وُفِّقَ كُلَّ التَّوْفِيقِ اِلَى . . . ...*de* çok başarılı olmak; ...*de* her şey yolunda gitmek; وَافَقَ (*b-e*) uygun/ münasip olmak; (*b-e*) yakışmak, (*b-nin*) hakkı olmak; (*b-e*) uygun düşmek, uymak; [elbise] (*b-e*) uymak; (*b-ile*, *bş ile*, في ya da على *bşde*) uyuşmak, uyum göstermek; (*b-ile*,

وَقَلَ , يَقِلُ (وَقْل) (*bşi*) [kabuğunu] soymak;

وَقْل az miktar;

وَافِل iyice yetişmiş; tam, eksiksiz;

وَفَى , يَفِي (وُفِيّ) tam, bütün, eksiksiz, kısaltılmamış olmak; _(وَفَاء) (*bşi* ya da ب *bşi, sözü, vaadi, yemini*) tutmak, yerine getirmek; (ب bir *isteği, dileği*); (ب *ihtiyacı* karşılamak; (ب *amaca*) yaramak, hizmet etmek; (ب *görevi, zorunluluğu*) yerine getirmek; (*borcu*) ödemek; (*rehini*) para ödeyerek geri almak; (*masrafları*) karşılamak; (ب *...e*) yetmek, (ب ...için) yeterli/ kafi olmak; (ب *...ı*) karşılamak, telafi etmek; (ب*...in*) yerini doldurmak, yerine geçmek; (ب *bşi*) [tamamen, tam olarak] yapmak, gerçekleştirmek; وَفَّى (*bşi*) tamamlamak, bitirmek, (*b-e hakkını, payını*) tam olarak vermek; (*konuyu, mevzuyu*) etraflı olarak işlemek, ele almak; وَافَى (*b-nin önüne, huzuruna*) çıkmak; (*b-e,* ب *bşi*) getirmek, sağlamak, tedarik etmek; (*b-nin*) isteğini/ dileğini yerine getirmek; ¶ وَافَاهُ أَجَلُهُ *b-nin* eceli gelmiş olmak, ölmek; أَوْفَى hepsini/ tamamını vermek; (ب *sözü, yemini* vb.i) tutmak, yerine getirmek; (على *bşe*) yaklaşmak; (على *bşi*) aşmak, geçmek; ¶ أَوْفَى عَلَى عُمُرُهُ الآنَ قَدْ أَوْفَى ;sona ermek الإنْتِهَاء العَاشِرَة [Artık] yaşı onu geçti/ aştı,,onunu geçti; تَوَفَّى(*bşin*) tamamını almak/ yapmak, (*hakkının, payının*) tamamını almak; تَوَفَّاهُ اللّٰه = Allah emri olmak, Allah *b-nin* canını almak; تُوُفِّيَ [edil.] vefat etmek; تَوَافَى tam

أَوْفَق daha uygun/ münasip/ yerinde;

تَوْفِيق uygun hale getirme; ayarlama; tekrar anlaşma, anlaşmaya varma; [Allah'ın bahşettiği] muvaffakiyet, başarılılık; başarı; ¶ لَجْنَة التَّوْفِيق hakem kurulu;

وِفَاق uygunluk; uyumluluk; rıza, muvafakat, onay; ittifak, birlik; ... وِفَاقًا لِ ...e uygun olarak, ...e göre; uyarınca, gereği;

مُوَافَقَة anlaşma; uyum; benzerlik; uygunluk, münasiplik; rıza, muvafakat, onay;

تَوَافُق tesadüf, rastlantı; uyum;

اِتِّفَاق anlaşma; uyuşma; tesadüf, raslantı; (ç -آت) anlaşma, sözleşme, ahit, kontrat; itilaf, antant, ittifak, pakt, birlik; اِتِّفَاقًا tesadüfen, kazara; بِالإتِّفَاق [karşılıklı] anlaşarak, anlaşma yolu ile; اِتِّفَاق الآرَاء fikir birliği; بِاتِّفَاق الآرَاء oy birliğiyle; اِتِّفَاق بَحْرِي deniz anlaşması; اِتِّفَاق تِجَارِي ticari anlaşma/ sözleşme; اِتِّفَاق عَدَم الإعْتِدَاء saldırmazlık anlaşması

اِتِّفَاقِي tesadüfi, kazara vaki olan; anlaşma, ittifak ile ilgili;

اِتِّفَاقِيَّة ç. -آت anlaşma, sözleşme; ittifak;

مُوَفَّق başarılı, muvaffak, kısmetli;

مُوَافِق uyan, uygun, benzeşen, yerinde, yakışan, doğru, isabetli; makbul, razı olunabilir; sıhhi, sağlığa uygun [hava, yiyecek vb.]

مُتَوَفِّق başarılı, muvaffak, kısmetli;

مُتَّفَق عَلَيْهِ üzerinde anlaşmaya varılan, ittifak edilen; müttefek aleyh, İmam Buhari ve Müslim'in (rha.) ortak rivayet ettiği HAD.;

olmak; (على ...*in lehinde*) ortaklaşa karar almak; استوفى (*bşin*) tamamını/ tümünü almak; (ل *b-e, bşi; payını, hakkını*) tam olarak vermek; (*bşi*) tamamlamak, bitirmek; (*programı, oyunu*) sonuna kadar izlemek; (*bşe*) tam hakkını vermek; (*konuyu*) eksiksiz bir şekilde işlemek, ele almak; (*bşi*) tüketmek; (*bşi*) detaylı bir şekilde sunmak; (*şartı*) sağlamak, bulundurmak; tazminat vb. nin tamamını almak;

وفاء [söz, vaat, yemin, yükümlülük vb.i] tutma, yerine getirme; [borç] ödeme; telafi, karşılama; sadakat, vefa; tamamlama, gerçekleştirme, yerine getirme ¶ ... وَفَاءً لِ ...i yerine getirmek için; ...i telafi etmek için; ...in tazmini/ karşılanması için, amacıyla; يَوْم وَفَاء النِّيلِ Nil'in [Taşma] Günü [bayram] MIS.; ... احْتَفَظَ بِالْوَفَاء لِ ...e olan sadakatini sürdürmek, muhafaza etmek;

وفاة ç. وَفَيَات vefat; ölüm; ölüm belgesi; ¶ كَثْرَة الوَفَيَات ölüm oranın yüksekliği;

وفي ç. أَوْفِيَاء sözünün eri, verdiği sözü/ yemini tutan; sadık, güvenilir; tam, bütün, tüm;

أوفى daha sadık; tamam daha yakın; (ب ...*e, amaca, hizmete, dileğe*) daha uygun, daha iyi hizmet eden;

توفية yeterlilik, yetme; yerine getirme [görevi, yükümlülüğü, sözü];

موافاة geliş, varış; (ب...*ile*) haberleşme;

ايفاء [sözü, yemini vb.i] yerine getirme, tutma; ödeme; ¶ قَادِر عَلَى الايفَاء [borcunu, borçlarını] ödeyebilecek/ karşılayabilecek durumda olan;

استيفاء ödeme hakkı; [sözü, yemini vb.i] yerine getirme, ifa; [konuyu] etraflı/ kapsamlı olarak işleme, ele alma; tamamlama, bitirme; ödeme;

وافٍ sadık, sadakatli; tam, eksiksiz; yeter, yeter miktarda; bol, mebzul; uygun, yerinde;

مُوَفٍّ tamamlayan, [düz hesap yapan, sayı]; ¶ فِي الْمُوَفِّي عِشْرِين (ثَلاثِين) مِنْ الشَّهْرِ Ayın [tam] yirmisinde [otuzunda];

متوفى vefat etmiş;

وُقَّة ç. ـات , وقة okka bkz. أُقَّة ;

وَقَبَ , يَقِبُ (وَقْب) [göz] çukur olmak; [karanlık] çökmek; [güneş] batmak; [ay] tutulmak;

وَقْب ç. أَوْقَاب oyuk, çukur, boşluk; göz çukuru;

وَقْبَة boşluk, çukur;

وَقَتَ , يَقِتُ (وَقْت) (*bş için*) vakit tayin etmek, belirlemek; (*bş için*) süre koymak; وَقَّتَ (*bş için*) vakit tayin etmek; (*bş için*) süre takdir etmek, belirlemek, tayin etmek;

وَقْت ç. أَوْقَات vakit, zaman; süre; an; وَقْتًا bir kere, bir defa; بِوَقْتِه hemen, derhal; فِي وَقْتِه zamanında; فِي غَيْرِ وَقْتِه zamansız olarak; فِي نَفْس الوَقْت veya فِي الوَقْت نَفْسِه aynı zamanda; فِي أَوَّلِ الْوَقْت ilk fırsatta; لِلْوَقْت veya لِوَقْتِه hemen, derhal; لِهَذَا الوَقْت şu anda, şimdi; مَعَ الوَقْت zamanla, yavaş yavaş, zaman geçtikçe; مِنْ وَقْتٍ لآخَر arasıra, bazen; أَوْقَاتًا

أَوْقَاتًا bazen, arasıra; فِي بَعْضِ الأَوْقَاتِ arasıra, bazen; فِى كَثِيرِ الأَوْقَاتِ çoğu zaman, genellide; وَقْتُ الفَرَاغِ boş vakit; إِشَارَةُ الوَقْتِ [radyoda] saat [başı] sinyali;

وَقْتَئِذٍ ya da وَقْتَذَاكَ o zaman, o vakit;

وَقْتَمَا yaparken, olurken vb.;

وَقْتِيّ [na't] vakit ile ilgili; vakit, zaman; geçici, muvakkat, süreksiz; anlık; ¶ وَقْتِيًّا bir sürelik;

مَوْقِت ç. مَوَاقِت tayin edilmiş, belirlenmiş zaman; [verilmiş];

مِيقَات ç. مَوَاقِيت tarih; zaman; mevsim; randevu, buluşma yer; [çoğ.kul.] hareket ve varış zamanı ¶ مَوَاقِيتُ الأَقْلَامِ çalışma/ iş saatleri; مَوَاقِيتُ الحَجِّ hacıların toplanma yer ve zamanları;

تَوْقِيت vakit belirleme; ¶ تَوْقِيت صَيْفِي yaz saati uygulaması; تَوْقِيت مَحَلِّي yerel saat; فِى السَّاعَةِ العَاشِرَةِ حَسَبَ تَوْقِيتِ جرينش Greenwich saatiyle, saat onda;

مَوْقُوت tayin edilmiş, verilmiş, belirlenmiş, [zaman]; zaman ile ilgili; vakitli, belli bir zamanda olacak olan; saatli [bomba];

مُوَقِّت vakit belirleyen, tayin eden; çalışma vakitlerini kontrol eden [kişi, alet];

مُوَقَّت ve مُؤَقَّت belli bir zaman için ayarlanmış; tayin edilmiş, belirlenmiş [zaman]; geçici, muvakkat, kalıcı olmayan; ¶ مُؤَقَّتًا geçici olarak, muvakkaten; بِصُورَةٍ مُؤَقَّتَةٍ ⇑; حُكُومَة مُؤَقَّتَة geçici hükümet;

وَقَحَ, وَقُحَ (قِحَة) يَقِحُ ve وَقُحَ, يَوْقُحُ (وُقُوحَة، وَقَاحَة) ve وَقِحَ, يَوْقَحُ (وَقَح) arsız/ yüzsüz/ utanmaz bir tavır ile davranmak; تَوَقَّحَ (b-e karşı) yüzsüzlük etmek, kaba saba davranmak;

قِحَة arsızlık, yüzsüzlük, utanmazlık;

وَقِح arsız, yüzsüz, utanmaz;

وَقَاح [müz. ve müe.] ç. وُقُوح arsız, yüzsüz, utanmaz;

وَقِيح ⇑;

وَقَاحَة arsızlık, yüzsüzlük, utanmazlık;

وُقُوحَة ⇑;

وَقَدَ, يَقِدُ (وَقْد، وُقُود) tutuşmak, ateş almak; وَقَّدَ ve أَوْقَدَ (bşi) tutuşturmak, ateşe vermek, yakmak; ¶ أَوْقَدَ فِيهِ النَّارَ bşi ateşe vermek, tutuşturmak; تَوَقَّدَ = وَقَدَ ; اتَّقَدَ = وَقَدَ ¶ اتَّقَدَ غَيْرَةً (حَمَاسَةً) عَلَى .. ...e olan kıskançlığından (tutkusundan) içi yanıp tutuşmak, ≈ içi içini yemek; اسْتَوْقَدَ (bşi) tutuşturmak, ateşe vermek;

وَقْد tutuşma, ateş alma; ateş; yakıt;

وَقْدَة alev; ateş;

وَقَاد yakacak, yakıt;

وَقَّاد yakıcı; hararetli, heyecanlı; parlak [yıldız]; (ç. -ون) ateşçi;

وَقُود yakıt ¶ مَخْزَنُ الوَقُودِ kömür deposu, kömürlük;

وَقِيد yakıt, yakacak;

مَوْقِد ç. مَوَاقِد ocak, şömine; soba; lokomotif kazanı ¶ مَوْقِدُ الغَازِ gaz sobası;

إِيقَاد tutuşturma, ateşe verme;

تَوَقُّد yanma;

اتِّقَاد ⇑;

اَوْقَص müe. وَقْصَاء ç. وُقْص kısa boyunlu;

مَوْقُوص boynu kırılmış;

وَقَظ ، يَقِظُ (وَقْظ) (b-e) acımaksızın vurmak;

وَقَّظ (bşi, özl. öfkeyi) uyandırmak;

وَقَعَ ، يَقَعُ (وُقُوع) düşmek; vuku bulmak, meydana gelmek, vaki olmak; (لِ b-nin) başına gelmek, (b-e) olmak; (في bir tuzağa, duruma) düşmek, (في ...e) uğramak; (الى ...e) varmak, ulaşmak; (على b-e) rastlamak, (على b-ile) karşılaşmak; (على b-nin payına, hissesine) düşmek; [kuş] (على ...e) konmak; (على kadınla) cinsel ilşkide bulunmak; (من veya عن ...den) sapmak; [ülke vb.] yer almak, bulunmak COĞR.; _(وَقِيعَة) (ب ya da في b-i) çekiştirmek, gıybetini yapmak, arkasından konuşmak; _(وَقْع) (ب b-e) saldırmak, üzerine atılmak; ¶ وَقَعُوا فى بَعْضِهِم birbirlerine düşmek; وَقَعَ بِأَيْدِيهِم ellerine düşmek; وَقَعَ تَحْتَ حَوَاسِّه biri için anlaşılır/ kavranılır olmak; وَقَعَ فى الهَوَاء ;وَقَعَ فِي الحُبِّ aşık olmak; sevdaya tutulmak; وَقَعَتِ الحَرْبُ savaş çıkmak; وَقَعَ الحَقُّ hakikat yerini buldu; وَقَعَ عَلَيْه suçlu bulundu; وَقَعَ فِي الفَخِّ tuzağa düşmek, yakalanmak; وَقَعَ فَرِيسَةَ فُلاَنٍ b-nin avı olmak, kurbanı olmak; وَقَعَ مِنْ قَلْبِه فِي مَكَانٍ birini etkilemek, ≈ birinin gözüne girmek; وَقَعَ الكَلاَمُ عَلَيْه ya da وَقَعَ القَوْلُ عَلَيْه b-nin, bşin sözü geçmek; وَقَعَ فِي نَفْسِه اَنَّ . . . aklına gelmek, hatırına gelmek; وَقَعَ الكَلاَمُ فِي نَفْسِه söz b-i duygulandırmak; وَقَعَ فِي (مِنْ) نَفْسِه b-i etkilemek dikkatini çekmek; وَقَعَ فِي

مَوْقُود tutuşan, tutuşmuş, alev almış, yanan;

مُتَوَقِّد tutuşmuş, yanan, alev almış, yanmakta; ¶ مُتَوَقِّد الذِّهْنِ keskin zekalı, zeyrek;

مُتَّقِد tutuşmuş, alev almış, yanmakta olan;

مُسْتَوْقَد ocak, şömine; [banyo] kazan, termosifon;

وَقَذَ ، يَقِذُ (وَقْذ) (b-i) yere vurmak/ çalmak;

وَقِيذ ve مَوْقُوذ ölümcül hasta;

وَقَرَ ، يَقِرُ (وَقْر) (bşi; özl. kemiği) kırmak; kesin olmak, kesinlik kazanmak; kalmak ¶ وَقَرَ فِى نَفْسِه اَنَّ . . . ...olduğu onun için kesinlik kazanmıştı; ⇑ وَقَرَ فِي خَلَدِه ;وَقَرَتِ الصُّورَةُ فِي نَفْسِه resim tüm canlılığıyla gözünde belirdi;

وَقُرَ ، يَوْقُرُ (وَقَار) vakur olmak;ağır/ ciddi tavırlı olmak; وَقَّرَ (b-e) saygı göstermek, ihtiram göstermek; (b-i) ağır görünüşlü, vakur yapmak; اَوْقَرَ (hayvana) yük yüklemek; (b-e) çok yük yüklemek; [ağaç] çok fazla meyvalı olmak;

وَقْر ç. وُقُور boşluk, oyuk;

وَقْرَة ⇑;

وِقْر ç. اَوْقَار ağır yük;

وَقَار vakar, ağırbaşlılık ve ciddilik, oturaklılık; sakinlik;

وَقُور vakur, ağırbaşlı; saygıdeğer;

تَوَقُّر ağırbaşlılık;

مُوَقَّر saygıdeğer, muhterem; saygı/ hürmet gösterilen;

وَقَصَ ، يَقِصُ (وَقْص) (b-nin) boynunu kırmak;

وَقِصَ ، يَقَصُ (وَقَص) kısa boyunlu olmak;

salmak; ... اَوْقَعَ عقوبةً عَلَى ... ...e bir ceza vermek; اَوْقَعَهُ فِي كَمِين b-i pusuya düşürmek; تَوَقَّعَ (bşi) beklemek, ummak; (bşe) hazırlıklı olmak, hazır bulunmak; (bşden) endişe duymak, korkmak; (على b-e) ceza olmak; اِسْتَوْقَعَ (bşi) beklemek, ummak, beklentisi içinde olmak; (bşden) endişe duymak;

وَقْع düşme; devrilme; gümbürtü, düşme sesi; meydana gelme, vuku bulma; etki, tesir ¶ وَقْع الأَقْدَام ayak sesi; وَقْع الكَلَام dokunaklılık [söz]; كَانَ لَهُ اَحْسَنُ وَقْعٍ فِي النُّفُوسِ insanlar üzerinde çok iyi tesir yapmak;

وَقْعَة ç. وَقَعَات düşüş; düşme sesi, gümbürtü; hadise, vakıa, olay; dövüş, kavga;

وَقَّاع ve وَقَّاعَة kovucu, arabozucu, fitneci;

وُقُوع düşme, devrilme; vuku bulma, meydana gelme, olma;

وَقِيعَة ç. وَقَائِع olay, vakıa, hadise; çatışma, savaş; وَقَـائِع [çoğ.kul.] hadiseler, olaylar, gelişmeler; vak'alar; [toplantının] tutanak, zabıt; vaka unsurları; ¶ دَفْتَر الوَقَائِع zabıt defteri; الوَقَائِع الْمِصْرِيَّة Mısır Resmi Gazetesi;

مَوْقِع ç. مَوَاقِع [bşin] düştüğü yer; mahal, yer, mevzi ASK.; sahne; durum, vaziyet; etki, tesir; düşme zamanı ¶ مَوَاقِع النَّظَرِ görüş alanı; مَوْقِع مُتَقَدِّم cephe, ön mevzi[ler] ASK.; مَوَاقِع النُّجُوم yıldızların yörüngeleri; لَمْ يَكُن يَعْرِفُ مَوْقِعَ وَقْتِهِ ذَلِكَ مِنَ اللَّيْلِ gecenin hangi vaktinde olduğunu bilmiyordu; bkz. وَقَعَ;

مَوْقَعَة ç. مَوَاقِع savaş alanı; savaş;

مِيقَعَة sivriltme ya da keskinleştirme için

وَقَعَ مَوْقِعَهُ هَوَاهَا b-e tutulmak, aşık olmak; وَقَعَ مَوْقِعَهُ b-nin, bşin yerine geçmek, yerini almak; وَقَعَ فِي غَيْرِ مَوْقِعِهِ [kelime] yanlış yerde kullanılmak; وَقَعَ الأَمْرُ مِنْهُ مَوْقِعًا حَسَنًا bir şey b-nin çok hoşuna gitmek, pek makbule geçmek; وَقَعَ فِي مَأْزِقٍ çıkmaza girmek, saplanmak; وَقَعَ عِنْدَهُ مَوْقِعَ الرِّضَى biri tarafından hüsnü kabul ile karşılanmak, biri tarafından kabul görmek; وَقَعَ فِي النُّفُوسِ مَوْقِعًا جَلِيلاً çok etkili olmak, insanları çok etkilemek; وَقَعَ مَوْقِعَ الإِسْتِغْرَابِ garip karşılanmak, şaşkınlığa sebebiyet vermek; وَقَّعَ (b-i, bşi) düşürmek; (bşi) yerine getirmek, uygulamak, icra etmek; (bşi ي veya على ...e) kaydetmek, geçmek, girmek; (bşi) imzalamak,(bşe) imza atmak; (على b-e, ceza) vermek; (على müzik aletini, sazı) çalmak; (بَيْن ...ler arasında) ayrılık/ tefrika çıkarmak; ¶ وَقَّعَ حَجْزًا ...i haczetmek, ...e el koymak; وَقَّعَهُ عَلَى ... ; وَقَّعَ نَفْسَهُ بِالآحْرُفِ الأُولَى bşi parafe etmek; وَقَّعَ teslim olmak [kendini teslim etmek]; وَقَّعَ عَلَى الوَتَرِ الحَسَّاسِ hassas noktaya değinmek; وَاقَعَ (b-e) saldırmak, (b-ile) savaşmak; (kadınla) cinsel ilişkide bulunmak; أَوْقَعَ (b-i, bşi) düşürmek; (b-i, bşi) yere atmak/ vurmak; (b-i, في ...e, bir duruma) sokmak, düşürmek [özl. MEC.]; (ب b-e) saldırmak, (ب b-nin) üzerine atılmak; (ب ...de) başarı kaydetmek; (... بَيْنَ ... و بَيْنَ ...ile, ...ler arasında) ayrılık/ tefrika çıkarmak; ¶ اَوْقَعَ الرُّعْبَ فِي قَلْبِهِ b-nin yüreğine/ kalbine korku

kullanılan alet; bileği taşı;

تَوْقِيع düşürme; yerine getirme, icra etme, uygulama; *(bir işe, eyleme)* girişmek, başlamak; ceza verme, cezalandırma; kaydetme, kayda geçme; (ç. ـآت) imza;¶ تَحْتَ)فُـلاَنٍ مُهْمَلُ التَّوْقِيعِ بِتَوْقِيعِ (تَوْقِيعِ birinin imzasıyla; imzasız;

تَوْقِيعِي ritmik;

وِقَاع cinsel birleşme;

اِيقَاع ç. ـآت ritim;

اِيقَاعِي ritmik;

تَوَقُّع bekleme, beklenti içinde olma; sezinleme;

وَاقِع ç. وُقَّع ,وُقُوع düşen; meydana gelen, vuku bulan; hakiki, gerçek; maddi; vakıa, olay, olgu; gerçekleri gösteren delil; [bir yerde] yer alan, [tarafına] düşen «الأَرَاضِي الوَاقِعَة شَـمَال البَلْدَة»; geçişli DİLB.; الوَاقِع maddi alem ¶ وَاقِعًا veya فِي الوَاقِع veya فِي وَاقِعِ الأَمْرِ aslında, gerçekte, işin hakikatine bakarsınız; gerçekten, hakikaten; ... بِوَاقِعِ [mud. kul.] ...olacak kadar, ...derecesinde; غَيـر وَاقِع gerçek olmayan, hakikate dayanmayan; geçişsiz DİLB.; الأَمْر الوَاقِع gerçekleştirilmiş [şu] iş; وَاقِع الحَال hakikatler, gerçekler; ... الوَاقِع أَنَّ gerçekten, hakikaten ...dir, ...olduğu su götürmez bir gerçektir; دُونَ الوَاقِع بِكَثِيرٍ gerçekle uzaktan yakından ilgisi olmayan, hakikatlerden tamamen uzak; مِنْ وَاقِعِ هٰذِهِ السِّـجِلاَّت bu kayıtlardan anlaşıldığına göre;

وَاقِعَة vakıa, olay; olayların cereyanı, gelişimi; hakikat, gerçek; kaza, terslik; çarpışma, dövüş;

وَاقِعِي gerçek, hakiki; fiili; gerçekçi; pozitif, gerçeklere deneylere dayalı; pozitivist, olgucu FELS.;

وَاقِعِيَّة gerçeklik;

مُوَقِّع imzalayan, imza sahibi;

مُوَقَّع kayıtlı, kayda geçilmiş; imzalı, [altında, üzerinde] imza bulunan;

مُتَوَقَّع beklenen, umulan; olası, muhtemel, mümkün; ... مِنَ الْمُتَوَقَّع أَنَّ ...olması/ yapması beklenmektedir, ...yapacağı/ olacağı düşüncesi var;

وَقَفَ ,يَقِفُ (وَقْف ,وُقُوف) durmak; durmuş olmak; (فَوْقَ ...*in üzerinde*, دُونَ ...*in yolu üzerinde*) [ayakta] durmak, dikilmek, dikili durmak; (عِنْدَ ya da على ...*de*, الى ...*de*, ...*in yanında* , ...*i geçmek, aşmak üzere*) durmak; ara vermek; (في *bşde*) tereddüt etmek, geçirmek; kelime sonunu sakin okumak, son harfin harekesini telaffuz etmemek DİLB.; ayağa kalkmak; dikilmek, ayakta durmak; [tüyleri] diken diken olmak; karşı çıkmak, ayak diremek; (مع *b-e*) destek vermek, arka çıkmak; [ismi failden önce] *bşi* yapmayı sürdürmek, *bşi* yapadurmak; (وُقُـــــوف_) (على...*ile*) meşgul olmak, ilgilenmek, uğraşmak; kendini (على ...*e*) vermek, vakfetmek; (على *hakkında*) araştırma yapmak, öğrenim görmek; (على *bşi*) anlamak, kavramak; (على

وَقْفَةً durmak; bir duruma, …vaziyetine geçmek, …konumuna gelmek; وَقَفَهُ عَنْ الْعَمَلِ b-i işinden alıkoymak; b-i görevden almak, el çektirmek; وَقَّفَ (b-i, bşi) durdurmak; (bşi) yarıda kesmek; (arabayı) parketmek; (bşi) dik duruma getirmek, dikmek; (b-i) tutuklamak, tevkif etmek; (b-i, عن …den) alıkoymak, (b-i, عن …e) bırakmamak; (b-i, على …hakkında) bilgi sahibi olmasını sağlamak, (b-i, على …den) haberdar etmek; (على için) vakıf tesis etmek/ kurmak; ¶ وَقَّفَهُ عِنْدَ حَدِّهِ b-i, hakkettiği yere koymak/ getirmek; أَوْقَفَ (bşi) dikmek, dik hale getirmek; (b-i, bşi) durdurmak; (bşi) yarıda kesmek, tamamlatmamak; (ilişkileri) kesmek, koparmak; (gazeteyi) toplatmak; (b-i, على den) haberdar etmek; (b-ile, على hakkında) konuşmak, (b-i على hususunda) bilgilendirmek; (bşi, على …e) [hayır, yardım amacıyla] vakfetmek; (bşi, على …e) devretmek, bırakmak; (bşi, على için) ayırmak, bir tarafa koymak; (bşi, على …e) adamak; (على …için) çaba sarfetmek, çaba harcamak; ¶ أَوْقَفَ اهتمامَهُ عَلَى … bütün dikkatini …e vermek, …in üzerinde toplamak; أَوْقَفَ تَنْفِيذَ الحُكْمِ kararın uygulanmasını durdurmak, hükmün infazını durdurmak HUK.; أَوْقَفَ حَرَكَةَ الْمُرُورِ trafiği durdurmak, yolu kesmek; أَوْقَفَهُ عَنِ الْعَمَلِ b-i görevden almak, b-i işten çıkarmak; تَوَقَّفَ durmak; sakinleşmek, sükunet bulmak, hareketsizleşmek; [görüşmeler, müzakere-

…in) farkına varmak, (على …i) öğrenmek; (على …i) bilmek; _(وَقْف) (b-i, bşi) durdurmak; (bşi) sona erdirmek; (b-i, bşi ya da ب b-i, bşi, عن ya da دُونَ …den) alıkoymak, (b-i, bşi ya da ب b-i, bşi, عن ya da دُونَ …e) bırakmamak, engellemek; (bşi, على …e) bağımlı kılmak, [edil.] (على …e) bağımlı olmak; (b-e, على …i) bildirmek, (b-i, على …i) bildirmek, (b-i, على …den) haberdar etmek; (b-ile, على hakkında) konuşmak, tavsiyede bulunmak; (bşi, على) vakfetmek, adamak; (bşi, على …e) devretmek; (bşi, على yoluna), adamak, hasretmek; (bşi, ل için) ayırmak, bir kenara koymak; (نَفْسَهُ kendini, ل amaç, görev yoluna) vermek, adamak; ¶ قف ! dur! [komut, trafik işareti vb.de]; وقف أَمَامَهُ bşin önüne çıkmak, durmak, bşe ayak diremek; وَقَفَ إِلَى جَانِبِهِ b-den yana/ taraf olmak; وَقَفَ سَدًّا دُونَ … …in önünde dikilmek, …in yoluna gerilmek; لاَ يَقِفُ دُونَهُ شَيْءٌ onu hiç bir şey durduramaz [o engel tanımaz]; وَقَفَ حَائِرًا şaşakalmak, afallamak; وَقَفَ عَلَى الْحِيَادِ tarafsız kalmak, tarafsızlığını muhafaza etmek; وَقَفَ عَلَى سَاقِ الجِدِّ لِ… …için çok çaba sarfetmek, ≈canını dişine takmak; وَقَفَ عَلَى شَفِيرِ الهَلاَكِ uçurumun eşiğinde olmak; وَقَفَ عِنْدَ حَدٍّ … tam ...de durmak; وَقَفَ فِي وَجْهِ فُلاَنٍ b-e karşı çıkmak, ayak diremek; وَقَفَ مَوْقِفًا مِنْ … …e doğru/ …e nazaran bir yer/ konum edinmek; وَقَفَ وَقْفًا bir duruma, …vaziyetine geçmek; وَقَفَ

ler] çıkmaza girmek; (عن bşi) yarıda kesmek, durdurmak; (عن bşi yapmayı) [geçici olarak] durdurmak, ara vermek; (عن ...den) kaçınmak, uzak durmak; (في ...de) tereddüt etmek, tereddüte düşmek; (على ...e) dayanmak, (على ...i) temel almak; (على ...ile) var olmak, varlığını sürdürmek, kaim olmak; تَوَاقَفَ birbiri ile [muharebede] karşı karşıya gelmek; savaşmak; اِسْتَوْقَفَ (b-nin) durması-nı istemek; (b-i, bşi) durdurmak; (b-e) ara verdirmek, (b-i) geçici olarak durdurmak; (bşin) gelişmesini/ yayılmasını/ önlemek/ durdurmak, durmaya veya [bir yerden] ayrılmamaya çalışmak; (bşi) tutmak MEC.; ¶ اِسْتَوْقَفَ نَظَرَهُ b-nin dikkatini çekmek, gözüne çarpmak; اِسْتَوْقَفَ الإِنْتِبَاهَ dikkati celbetmek;

وَقْف durma; yarıda kesme, bırakma; ara verme; durgunluk [piyasada]; kelimenin son harfini sakin, harekesini belirtmeden okuma, vakf DİLB.; mani olma, alıkoyma; kesinti, mani, engel; görevden alma, işten çıkarma; [hesabın] bloke edilmesi; [maaşta] kesinti; (ç. أَوْقَاف) vakıf; bağış, yardım yeniden satılmayan mal ¶ كَانَ وَقْفًا عَلَى . . . tamamen ...e bağlı olmak; وَقْفًا عَلَى . . . ...ile sınırlı/ mahdut/ ...e mahsus; وَقْف خَاص (أَهْلِي ذُرِّيَّة) özel (aile) vakıf; وَقْف عَام [genel] vakıf [وَقْف خَيْرِي TUN.]; نَاظِر الوَقْف vakıf müdürü/ yöneticisi; الأَوْقَاف evkaf, vakıflar sistemi; وِزَارَة الأَوْقَاف Vakıflar Bakanlığı [Evkaf]; وَقْف إِطْلَاق النَّار ateşkes ASK.; وَقْف التَّنْفِيذ tehiri icra, kararın uygulanmasının ertelenmesi HUK.

وَقْفِي [na't] vakıf..., vakıf ile ilgili veya vakıf niteliğinde, vakıf sistemine ilişkin;

وَقْفِيَّة vakıf sistemi; vakıf emlakının/ mallarının listesi; vakıf tüzüğü;

وَقْفَة ç. ـَات duruş, durma; vaziyet, durum; ara verme, mola; nokta [yazıda]; vakfe, Arafat'da hacıların konakladığı yer ve bu konaklama; tavır, politika, izlenen/ tutulan yol; arefe [yine يَوْم الوَقْفَة] ¶ وَقْفَة العِيد الصَّغِير Ramazan bayram'ının arefesi; وَقْفَة العِيد الكَبِير Kurban Bayramı'nın arefesi;

وَقَّاف gözcü, gözetmen, gözeten; (ç وَقَّافَة) korucu SUR.;

وُقُوف durma; ayakta durma; duruş; (على ...ile) ilgilenme, meşgul olma; (على ...i) idrak, kavrama, vukuf (على hakkında) bilgi sahibi olma; (على ...den) haberdar olma; hakların askıya alınması İSL.HUK.; bkz. "وَاقِف" 'ın çoğulu;

مَوْقِف ç مَوَاقِف durulan yer; durak, istasyon [otobüs, tren vb. ve taksi] park yeri; mola yeri, yer, mahal; sahne; vaziyet, durum; konum; tavır; pozisyon; ¶ مَوْقِف حَرْبِي stratejik konum; مَوْقِف سِيَاسِي siyasi durum; مَوْقِف عِدَائِي düşmanca tavır; مُهَيْمِن المَوْقِف duruma hakim; مَوْقِفُهُ مِنْ . . . ...e nazaran içinde bulunduğu konum/ durum;

تَوْقِيف ayağa kaldırma; dikme; tutuklama, tevkif; [arabayı] park;

ايقاف ayağa kaldırma; dikme; tevkif, tutuklama; durdurma; yarıda kesme; genelleme; [işden, görevden] alma; geciktirme, tehir; tebliğ, ihbarname ¶ ايقاف التَّنْفِيذ tehiri icra, kararın uygulanmasının durdurulması HUK.; ايقاف الحُكْم yargının/ hükmün geciktirilmesi HUK.; ايقـاف الدَّعـوى davanın tehiri, HUK.; ايقاف الدَّفْع ödeme tehiri; konkordato; ايقاف العمل işin durdurulması, yarıda kesilmesi;

تَوَقُّف durma; ara verme; tereddüt; (على ...e) bağlılık, bağımlı olma; التَّــــوَقُّف عَنْ الدَّفْع ödemenin tatili HUK.;

واقف duran; hareketsiz, sükunette olan; asude; ayakta duran/ dikilen; dik; (على hakkında) bilgi sahibi, (على ...e) vakıf; [geçit töreninde] seyirci; bağışta bulunan, vakıf sahibi ¶ هَبَّ عَلَى الوَاقِف hemen, derhal; وَاقِفاً ayağa kalkmak;

مَوْقُوف durdurulmuş; yarıda bırakılmış, kesilmiş, kesintiye uğramış; tehir edilmiş, geciktirilmiş; tutuklanmış, tevkif edilmiş, tutuklu; görevden alınmış veya işten çıkarılmış; vakfedilmiş; vakıf malı, yeniden satılamaz; vakıf olarak kurulmuş; adanmış, vakfedilmiş; (على için) ayrılmış, bir tarafa koyulmuş; (على ...e) bağlı, bağımlı; (على ...e) dayanan, (على ...i) temel alan; askıya alınmış [haklar] İSL.HUK.; ¶ الْمَوْقُوف عَلَيْه vakıftan faydalanan/ yardım gören; الأَرَاضِي الْمَوْقُوفَة vakıf arazileri; لاَعِب مَوْقُوف oyun dışı bırakılmış sporcu; مَوْقُوف قَيْدَ الْمُحَاكَمَة yargılanmak üzere tutuklu;

مُتَوَقِّف (على ...e) bağlı, bağımlı;

وَقَل ve تَوَقَّل tırmanmak;

وَقْــوَق havlamak; [kuş] kanat çırpmak; [kişi] zayıf olmak ya da zayıflamak;

وَقْوَق ve وَقْوَاق guguk kuşu;

وَقْوَاق ya da وَاقْوَاق [Arap coğrafyacılarına göre], biri Çin'in doğusunda, diğeri Hint Okyanusu'nda olan iki takım ada;

وَقْوَقَة geveze, çalcene;

وَقَى , يَقِي (وَقْي , وِقَايَة) (bşi) korumak, muhafaza etmek; (b-i, bşe karşı) korumak, himaye etmek; (bşe karşı) koruma sağlamak; (tehlikeden) sakınmak; تَوَقَّى ve اتَّقَى (bşe karşı) ihtiyatlı/ tedbirli olmak; (bşden) sakınmak, kendini korumak; müttaki olmak; ¶ اتَّقَى اللَّه Allah'dan korkmak/ sakınmak; اتَّقَى اللَّهَ في حَـقّ شَـيْءٍ ...hususunda,Allah'dan korku,, insaflı davranmak/ hakkı gözetmek;

وَقْي muhafaza; himaye;

وِقَاء muhafaza; [tehlikeyi] engelleme;

وِقَايَة koruma, himaye; tedbir, önlem [tehlikeyi] savma, engelleme; [من ...e karşı] savunma; [hastalıktan] korunma TIP. ¶ وِقَايَة البِيئَة çevre korumacılığı; الوِقَايَة مِن الغَارَات الجَـوِّيَّة hava saldırılarından korunma, hava savunması; مُعَدَّات الوِقَايَة güvenlik önlemleri/ sistemi, emniyet tedbirleri/ sistemi;

وَقَايَة koruyucu tabaka vb.;

وِقَائِي koruyucu ¶ الطِّبّ الوِقَائِي koruyucu hekimlik;

وَقِيّ koruyucu, koruyan; himaye eden, kollayan;

وُقِيَّة KNŞ. bkz. أُقِيَّة ;

تَقْـوَى takva, müttakîlik ≈ haram helale dikkat etme, Allah'tan korkma, sakınma;

تُقًى = تَقْوَى ;

تَقِيّ ç. أَتْقِـيَاء Allah'tan korkup, harama helale dikkat eden, muttaki;

تَقِيَّة sakınma;

وَاقٍ koruyan, muhafaza eden; koruyucu [önlem olarak]; himaye eden, hami, kollayan ¶ وَاقٍ مِن الرِّيح rüzgarlık; دِرْع وَاقٍ koruyucu zırh; صَـفْحَة وَاقِـيَة bir kitabın başında ya da sonundaki boş yaprak; مِظَلَّة وَاقِـيَة paraşüt; مِعْطَف وَاقٍ yağmurluk; قِنَاع وَاقٍ gazmaskesi;

وَاقِيَة koruyucu; koruyucu kabuk, tabaka;

مُتَّقٍ muttaki, Allah'dan korkup harama helale dikkat eden;

وكأ ⇐ أَوْكَأَ (على ...e, ...in üzerine) dayanmak, yaslanmak, abanmak; تَوَكَّأَ ve اِتَّكَأَ = أَوْكَأَ ;

تُـكَأَة asa; destek, payanda; [sandalye vb.nin] yaslanılacak kısmı; aylak dolaşan, tembel tembel gezen;

تَوَكُّؤ yaslanma, dayanma, abanma;

اِتِّكَاء ⇑;

مُتَّكَأ ç. -آت destek; payanda; yastık; divan; minder;

وَكَبَ, يَكِبُ (وُكُوب , وَكْب) yavaş yavaş/ ağır ağır yürümek ya da ilerlemek; وَاكَبَ (b-e, bşe) eşlik etmek; bir eyleme/ işe katılmak, payı bulunmak; (*bş için*) konvoy/ alay/ kortej oluşturmak [özl. ASK.], (*b-nin, bşin*) maiyetinde gitmek;

مَوْكِب ç. مَوَاكِب alay, geçit töreni; tören alayı, kafile; maiyet, kortej; مَوْكِب الْمَشَاعِيل fener alayı; مَوْكِب الجَنَازَة cenaze alayı;

مُوَاكَبَة eskort; mas. ⇑;

وَكَدَ *i* (وَكْـد) (*bşi*) amaçlamak, hedeflemek; وَكَّـدَ (*bşi*) bağlamak, bağlayıp tutturmak; (*bşi*) doğrulamak, doğruluğunu teyit etmek, teyit etmek, onaylamak; تَوَكَّدَ doğrulanmak, doğruluğu onaylanmak/ tekit almak; (من *bir olaydan*) emin olmak, hiç şüphesi kalmamak;

وَكْد niyet, amaç, maksat;

وَكِـيد doğruluğu onaylanmış, kesinlik kazanmış;

تَوْكِيد ç. تَوَاكِيد , -آت doğruluğu onaylama doğruluğunu güçlendirme, tekit, teyit; vurgu; ifadeyi güçlendirme DİLB.;

تَوْكِيدِي [na't] onaylayıcı, doğrulayıcı mahiyette;

مُوَكَّد kesin, kesinlik kazanmış;

مُتَوَكِّد emin, kani, kanaat getirmiş;

وَكَرَ, يَكِرُ (وَكْر) [kuş] yuvasına girmek;

وَكْر ç. وُكُـور , أَوْكَار kuş yuvası [aşiyan]; mesken, ikametgah; uçak hangarı; ¶ وَكْـر الجُرْثُوم mikrop yuvası; وَكْـر اللُّصُـوصِ hırsız yuvası/ yatağı;

وَكْرَة ç. وُكَر kuş yuvası [aşiyan];

وَكَزَ, يَكِزُ (وَكْز) (*b-e*) yumruk atmak/ vurmak; (*...i*) dürtmek; (atı) mahmuzlamak; (*bşi* في *...e*) batırmak, sokmak; (*b-e*, ب *...i*, örn.

kargıyı) saplamak; تَوَكَّزَ (على asaya) dayanmak, yaslanmak;

وَكَسَ ، يَكِسُ (وَكْس) değeri düşmek; (*bşin kıymetini* ya da *fiyatını*) düşürmek; وُكِسَ [edil.] (في *işte*) zarar etmek; وَكَّسَ (*bşin değerini*) düşürmek; (*b-i*) azarlamak, paylamak; أُوكِسَ = وُكِسَ [edil.];

وَكْس [değer ya da fiyattaki] düşüş; zarar, kayıp; değerini düşürme; ¶ بَاعَ بِالْوَكْسِ zararına satmak; لاَ وَكْسَ وَلاَ شَطَطَ ne daha az ne de daha çok ≈ bir kuruş aşağı da olmaz, yukarı da;

وَكُعَ ، يَوْكُعُ (وَكَاعَة) adi/ alçak olmak; sağlam/ sert olmak; وَكَعَ ، يَكِعُ (وَكْع) [akrep] sokmak; (*b-nin*) burnunu kırmak; وَكِعَ ، يَوْكَعُ (وَكَع) parmaklarında sakatlık olmak;

وَكُوع adi, alçak;

وَكِيع adi, alçak; sert, sağlam;

أَوْكَع müe. وَكْعَاء ç. وُكْع ayak başparmağı diğerlerinin üzerine binmiş olan;

مِيكَعَة saban kulağı/ demiri;

وَكَفَ ، يَكِفُ (وَكَافَة ، وَكْف) damlamak, damla damla akmak; [ev] çatısı akmak; sızıntı yapmak, kaçak olmak;

وَكْف [gemide] su alan, sızdıran yer;

وَكَلَ ، يَكِلُ (وَكْل ve وُكُول) (*bşi*, الى *b-e*) bırakmak, devretmek, (*bşin*) sorumluluğunu (الى *b-e*) bırakmak; وَكَّلَ (*b-i*) vekil ya da temsilci tayin etmek/ seçmek; (ب *...in*) sorumluluğunu/ mesuliyetini (*b-e*) bırakmak; (*b-e*, في *için*) vekalet vermek; (*b-e*, ب *bşi*) emanet etmek; وَاكَلَ (*b-ile*) karşılıklı birbirine güvenmek, güven içinde olmak; (*b-e*) güvenmek, itimat etmek; أَوْكَلَ (*bşi*, *görevi*, الى *b-e*) vermek; تَوَكَّلَ vekalet almak, vekil olmak; (في *...de*) komisyonculuk yapmak, ajans görevi görmek; (ب *bşi*) üstlenmek; (ب *bşden*) sorumlu olmak; (على *...e*) dayanmak, güvenmek, itimat etmek; ¶ تَوَكَّلَ عَلَى اللّٰه Allah'a tevekkül etmek; تَوَاكَلَ birbirine güvenmek; kayıtsız olmak/ kalmak; اتَّكَلَ (على *...e*) dayanmak, güvenmek;

وَكِيل ç. وُكَلاَء vekil, yetkili temsilci; yönetici; şef; yardımcı, muavin; ajans; mutemet; avukat; ¶ الوَكِيل البَابَاوِي papa vekili; وَكِيل امِين iaşe çavuşu [1939] MIS.ASK.; وَكِيل (شَاوِيش (جَاوِيش/ مُجَاهِد)) onbaşı; وَكِيل ضَابِط astsubay TUN.; başçavuş SUR.; وَكِيل العَامّ savcı TUN.; وَكِيل قُنْصُل konsolos vekili; وَكِيل مُدِير müdür muavini/ vekili,/ yardımcısı; وَكِيل وِزَارَة bakan[lık] vekili, müsteşar;

تُكَلَة kendi işini yapamayan, başkalarının eline bakan;

وَكَالَة ç. -آت temsilcilik; vekillik, vekalet; yönetim, idare; ajans; han, kervansaray MIS.; ¶ وَكَالَة الأَنْبَاء haber ajansı; وَكَالَة الإِشْهَار reklam ajansı; وَكَالَة اعْلاَن reklam ajansı/ bürosu;

تَوْكِيل vekil, temsilci olarak atama, görevlendirme; yetkilendirme, yetki verme; vekillik, vekalet;

تَوَكُّل itimat, güven [*b-e*, *bşe*]; Allah'a güvenme, tevekkül;

توَاكُل karşılıklı güven, itimat; ilgisizlik, kayıtsızlık;

اتِّكَال (*b-e, bşe*) güvenme, itimat etme [sırtını verme, dayama];

مُـوَكِّل vekalet veren, temsilcilik veren; mandater;

مُوَكَّل (ب ...*den*) sorumlu, mesul; (ب *ile*) görevli;

مُوَكَّل : الْمَمْلَكَة الْمُتَوَكِّلِيَّة اليمنية Yemen Krallığı;

مُوكِم kırıcı, sert [söz];

وَكَنَ , يَكِنُ (وُكُون , وَكْن) [kuş] yumurtanın üzerine oturmak, [kuş] (*yumurtaların* veya على *yumurtaların*) üzerinde oturmak, kuluçkaya yatmak;

وَكْن ç. وُكُون kuş yuvası;

وُكْنَة , وَكَنَة ç. وُكُنَات yuva;

وَكَى , يَكِي (*bşin, kırba* vb.nin) ağzını bağlamak, kapamak;

وِكَاء ç. أَوْكِيَة kırba, kese vb.nin ağzını bağlayan bağ;

وَلَجَ , يَلِجُ (وُلُوج , لِجَة) (الى *bşe* ya da *bşe*) girmek; (الى *bşe* ya da *bşe*) nüfuz etmek ¶ وَلَجَ البَابَ kapıdan [içeri] girmek; أَوْلَجَ (*bşi*, في ...*e*, ...*in içine*) sokmak; (*bşi* في ...*in arasına*) sokmak, koymak; تَوَلَّجَ = وَلَجَ ; (*bşi*) üstlenmek;

وُلُوج giriş, girme; nüfuz;

وَلِيجَة dost; en derin nokta [kalbin];

إِيلَاج araya sokma, koyma;

مَوْلَج ç. مَوَالِج giriş;

مَوَالِح bkz. ملح ;

وَلَدَ , يَلِدُ (وِلَادَة , لِدَة , مَوْلِد) (çocuk) doğurmak; doğurmak; (*bşi*) meydana getirmek, ortaya çıkarmak; وُلِدَ [edil.] doğmak, dünyaya gelmek; ¶ وَلَدَت من ... [kadının] ...*den* çocuğu olmak; وَلَّدَ [ebe] (kadına) doğum yaptırmak; (*bşi*, من ...*den*) üretmek, türetmek; (*bş*) doğurmak, ortaya çıkarmak, (*bşin*) sebebi olmak; (çocuğu) yetiştirmek, büyütmek; أَوْلَدَ (*b-e*) çocuk doğurtmak; ¶ أَوْلَدَهَا طِفْلاً kadından çocuğu olmak; تَوَلَّدَ doğmak; (من *den*) doğmak, ortaya çıkmak, kaynaklanmak; تَوَالَدَ üremek, çoğalmak; اِسْتَوْلَدَ çocuk istemek, özlemi duymak; (*bşi*, من ...*den*) üretmeyi/ çoğaltmayı istemek;

وَلَد ç. أَوْلَاد , وُلْد çocuk; evlat; erkek çocuk; genç; soy sop, çoluk çocuk; ¶ وَلَد الزِّنَا piç; وَلَد الْمُلَاعَنَة anne ve babası "لِعَان lanetleşme" fiilini işlemiş çocuk İSL.HUK.;

وَلْدَة doğum وَلَدَتْ اثْنَيْنِ في وَلْدَة bir doğumda iki çocuk doğurmak, ikiz doğurmak;

لِدَة doğum (ç. لِدُون , لِدَات) akran, yaşıt;

وِلَادَة doğum ¶ وِلَادَة مُعَجَّلَة erken doğum; حَدِيث الوِلَادَة yeni doğmuş; عِلْم الوِلَادَة ebelik, doğum doktorluğu;

وَلَّادَة çok doğuran, doğurgan; verimli, ürün veren;

وَلُود = وَلَّادَة ; çok çocuğu ya da yavrusu olan; doğurgan;

وُلُودِيَّة çocukluk;

وَلِيد ç. وِلْدَان bebek, yeni doğmuş çocuk; oğul; evlat; yeni, genç; [mud.kul.] ...in sonu-

مَوْلُود doğan; doğum; doğum günü, tarihi; (ç. مَوَالِيد) [yeni doğmuş] bebek; çocuk, evlat; مَوَالِيد [bir sektör vb.deki] yenilikler, yeni ürünler [çoğ.kul.];

مُوَلِّد üreten; türeten; dünyaya getiren; doğum hekimi, doğum doktoru (ç. -آت) jeneratör TEKN.; ¶ مُوَلِّد التَّيَّار veya مُوَلِّد كَهْرَبَائِي jeneratör, dinamo; مُوَلِّد التَّيَّار الْمُتَنَاوِب alternatif akım kaynağı; مُوَلِّد الْمَاء hidrojen; مُوَلِّد ذَرِّي atom reaktörü;

مُوَلِّدَة ç. -آت ebe;

مُوَلَّد [doğurulmuş] doğan, doğmuş; türemiş; yetişmiş, büyümüş; Araplar arasında doğup büyüyen fakat aslen Arap olmayan; yeni bir anlam kazanan Arapça kelime; rivayet asrından sonra Arapların kullandığı kelime, ibare; melez; (ç. -آت) ürün; الْمُوَلَّدُونَ [çoğ.kul.] 'Yeniler' klasik devreden sonraki Arap şairleri, edipleri;

وَلْدَنَة çocukluk; çocukça davranış, hareket, çocukluk;

وَلَسَ ، يَلِسُ (وَلْس) (b-i) aldatmak, kandırmak, oyuna getirmek; وَالَسَ b-e karşı ikiyüzlü davranmak; (b-i) kandırmak, aldatmak, oyuna getirmek; (ب bşi) tahrif etmek, çarpıtmak, yanlış olarak anlatmak; أَوْلَسَ (ب bşi) yanlış olarak anlatmak, çarpıtmak;

وَلْس aldatma, kandırma, oyuna getirme; hainlik; hinlik;

مُوَالَسَة = وَلْس ;

وَلْط volt ELK.;

cu, neticesi, ...*den* kaynaklanan; وَلِيد سَاعَتِه [birden ya da o an akla gelen, zihinde çakan] fikir, düşünce, plan vb.;

وَلِيدَة ç. وَلَائِد yeni doğmuş kız; kız; ürün, semere;

وُلَيْد ufak çocuk;

مَوْلِد ç. مَوَالِد doğum yeri; doğum tarihi/günü; doğum yıldönümü ¶ الْمَوْلِد النَّبَوِي veya مَوْلِد النَّبِي Peygamber (sav)'in doğum yıldönümü; لُغَة الْمَوْلِد anadil;

مِيلَاد doğum; doğum tarihi, doğum günü; مَوَالِيد [çoğ.kul.] yaş grupları, devreler, tertipler.; ¶ عِيد الْمِيلَاد Noel Kutlaması HRİ.; قَبْل الْمِيلَاد milattan önce; نُقْصَان الْمَوَالِيد doğum oranındaki düşüklük;

مِيلَادِي [na't.] doğum günü tarihi ile ilgili; miladi; İsa (a.s.)'ın doğumu ile ilgili; ¶ سَنَة مِيلَادِيَّة miladi yıl;

تَوْلِيد doğurma; yavru verme; üretim, meydana getirme; ebelik; ¶ دَار التَّوْلِيد ve فَنّ التَّوْلِيد memleket, yurt; مَصْحَة التَّوْلِيد doğum doktorluğu, ebelik; (مَحَطَّة) مَعْمَل تَوْلِيد تَوْلِيد الْقُوَّة الْكَهْرَبَائِيَّة elektrik santrali; الْهِلَال hilalin ilk belirişi;

تَوَلُّد doğma; ortaya çıkma, meydana gelme, kaynaklanma;

اِسْتِيلَاد ⇑; ⇑;

وَالِد dünyaya getiren; baba; الْوَالِدَان ebeveyn, ana baba;

وَالِدَة ç. -آت anne; doğum yapmış kadın;

وَالِدِي [na't] baba ya da babalık ile ilgili;

وَلِعَ ، يَلَعُ (وَلَع ، وُلُوع) tutuşmak, alev almak; (ب için) deli olmak, çıldırmak, yanıp tutuşmak; (ب ...e) tutkun/ düşkün olmak; وَلَّعَ (bşi) ateşe vermek, tutuşturmak; (b-i, ب ...e) iyice sevdirmek, tutkun, düşkün yapmak; أَوْلَعَ = وَلَّعَ ; أُولِعَ [edil.] (ب ...e) çok düşkün olmak, çok sevmek; (ب b-e) tutulmak; تَوَلَّعَ = وَلِعَ ;

وَلَع tutku; arzu, istek; sevgi;

وَلِع [ب ...için] yanıp tutuşan;

وَلُوع [ب ...e] tutkun, yanıp tutuşan; tutku; sevgi;

وَلَّاعَة ç. -آت çakmak;

تَوَلُّع tutku; şiddetli sevgi, tutkunluk; arzu;

مُوَلَّع (ب için) yanıp tutuşan, (ب ...e) tutkun; (ب için) deli olan, (ب ...e) çok düşkün; (ب ...e karşı) hırslı, tutkulu;

وَلَغَ ، يَلَغُ (وَلْغ ، وُلُوغ) [özl. köpek] (bşi, veya في bşi) yalamak, yalayarak (bşden veya في bşden) yalayarak içmek; (في b-nin şerefini) lekelemek ¶ وَلَغَ فِي الدَّمِ kana susamış/ cani ruhlu [hunhar] olmak;

وَلٰكِنْ ve وَلٰكِنَّ [ikincisi mansup isimden ya da zamirden önce] fakat, ama, lakin;

ولم ⇒ أَوْلَمَ [davette] yemek vermek, yemek yedirmek;

وَلْم kolan;

وَلِيمَة ç. وَلَائِم davet yemeği;

وَلَهَ ، يَلَهُ ve وَلِهَ ، يَوْلَهُ (وَلَه) [üzüntüden, sevdadan vb.den dolayı] çılgına dönmek, ne yaptığını bilmez olmak; وَلَّهَ ve أَوْلَهَ (b-i) çılgına çevirmek, ne yaptığını bilmez hale düşürmek; تَوَلَّهَ = وَلِهَ ; (ب b-e) vurulmak, (ب biri için) deli divane olmak;

وَلَه çılgına çeviren sevgi, aşk; çılgına çeviren, aklı baştan alan üzüntü;

وَلْهَان çılgına dönmüş, kendini kaybetmiş, gözü hiç bir şeyi görmeyen; tutkun, vurulmuş [aşık];

تَوَلُّه çılgına dönme, kendini kaybetme; tutku, hırs; aşk/ sevgiden dolayı gözü başka bir şeyi görmeme, vurulma;

وَالِه = وَلْهَان ; [üzüntüden] yıkılmış;

مُتَوَلِّه çılgına dönmüş, kendini kaybetmiş;

ولو bkz. و ;

وَلْوَلَ 'vay' diye bağırmak; [örn. ölü vb.nin ardından] bağrışmak, bağırmak, çağırmak;

وَلْوَلَة ç. وَلَاوِل vay vay diye bağırma sesi;

وَلِيَ ، يَلِي (وَلْي) (b-e, bşe) yakın olmak, (b-nin, bşin) yakınında/ yanında olmak; (bşe) bitişik olmak; (b-i, bşi) izlemek; (bşe) sınır olmak; _(وَلَاء ، وَلَايَة) (b-nin) arkadaşı olmak; _(وِلَايَة) (على ...den veya ...den) sorumlu/ mesul olmak, (على ...i veya bşi) yönetmek, idare etmek, (على ...e veya ...e) hükmetmek; ¶ مَا يَلِي izleyen, gelen, aşağıda geçen, verilen; كَمَا يَلِي aşağıda geçtiği gibi; فِيمَا يَلِي aşağıda, izleyen kısımda vb.de olduğu gibi; مَا يَلِي البَدَنَ مِنَ المَلَابِس iç çamaşırlar; غُرْفَة تَلِي السَّقْفَ çatı altındaki oda; وَلِيَ الحُكْمَ hakimiyeti ele geçirmek, yönetimi ele almak; وَلَّى (b-e, bşe) sırtını dönmek, (b-den, bşden) yüzünü çevirmek; (عن bşden veya bşden) ka-

çınmak, sakınmak, uzak durmak; geri(sin geri) dönmek; (*bşden* ya da عن *...den*) kaçmak [tüymek]; [günler, yıllar] geçmek, geçip gitmek; (*b-i*) yönetici olarak atamak, (*b-i*) hakim kılmak; (*b-i, bşin*) sorumlusu yapmak, (*b-i, bşin*) başına geçirmek; (*b-i, ...ile*) görevlendirmek, vazifelendirmek; ¶ وَلَّاهُ دُبُرَهُ veya وَلَّاهُ ظَهْرَهُ *b-e* sırtını dönmek, *b-den* yüz çevirmek; وَلَّوا عَنْهُ الإِدْبَارَ *b-i* terkettiler, *b-e* sırt çevirdiler; وَلَّى هَارِبًا kaçıp gitmek; وَلَّى وَجْهَهُ (*bşe*) yüzünü çevirmek; والى dost/ yardımcı olmak; (*b-e*) yardım etmek, yardımcı olmak; (*bşi*) sürekli/ peşpeşe yapmak; (*bşe, bş yapmaya*) ara vermemek, devamlı yapmak, istikrarlı bir şekilde yapmak; (*bş ile*, örn. *sanat ile*) uğraşmak, ilgilenmek, iştigal etmek; [zaman] (*bşi*) izlemek; اولى (*bşi, b-e*) yaklaştırmak; (*b-e, sırtını*) dönmek; (*b-i, bşden*) mesul/ sorumlu kılmak; (*b-e*, مَعْرُوفًا *bir iyilikte*) bulunmak; (*b-i*, [zarar veren] *bşe*) uğratmak, (*b-nin*) başına (*bş*) getirmek; (*b-e karşı, bir tavır*) takınmak; ¶ أَوْلَاهُ ثِقَتَهُ *b-e* olan güvenini göstermek; تولّى (*bir mevkiyi, makamı, görevi*) üstlenmek; (*bşin*) bakımını üstlenmek; hakim duruma geçmek, yönetimi ele almak; (عن *...den*) kaçınmak, uzaklaşmak, yüz çevirmek ¶ تَوَلَّى الحُكْمَ hakim/ hükmedici olmak; hakimiyeti ele geçirmek, elde etmek; تَوَلَّاهُ اليَأْسُ üzüntüye/ yeise kapılmak; توالى peşpeşe/ aralıksız olmak, birbirini izlemek; sürekli (على *...e*) gitmek, (على *bir yerin*) müdavimi olmak; [yürüyüş, ilerleyiş vb.] devam etmek, sürmek; استولى (على *bşi*) ele geçirmek, elde etmek; (على *bşi*) sahiplenmek; (على *...i*) işgal etmek; (على *...i*) yenmek; (على *b-i*) esir almak;

ولي yakın, yanında olan; bitişik, komşu; (ç. أَوْلِيَاء) yardımcı, destek veren, arka çıkan; dost; akraba; hami, koruyucu; kanun nazarında sorumlu, veli; evliya; efendi, sahip; sahip, malik; ¶ وَلِيّ الأَمْرِ sorumlu, mesul kişi; hükümdar, kanun koyan; veli, kanun nazarında sorumlu; وَلِيّ الدَّمِ kan davası olan; وَلِيّ السَّجَّادَةِ [tarikatta] şeyh, ≈ postnişin; وَلِيّ النِّعْمَةِ velinimet; وَلِيّ العَهْدِ veliaht; اللّٰهُ وَلِيُّكَ Allah yardımcın olsun!; اللّٰهُ وَلِيّ التَّوْفِيقِ başarı Allah'tandır; دَار وَلِيَّة bitişik ev;

ولية evliya [kadın]; hanım, kadın;

ولاء dostluk, arkadaşlık; iyi niyet, hüsnü niyet; bağlılık, sadakat; velilik, vekillik İSL.HUK. ¶ مُعَاهَدَة الوَلَاء dostluk anlaşması;

ولائي dostça, dostane, arkadaşça;

ولاية hükümranlık, egemenlik, hakimiyet; hükümet (ç. ـات) vilayet; eyalet; الوِلَايَة المُتَّحِدَة Amerika Birleşik Devletleri; وِلَايَة العَهْدِ veliahtlık;

ولاية velilik, velayet; dost olma, dostluk; himaye, koruma ¶ هُمْ عَلَى وَلَايَةٍ وَاحِدَةٍ onlar birbirinden ayrılmazlar, onlar birbirlerinin yardımcısıdırlar;

أولى (ب *...de*) daha layık, daha çok hak eden; (ب *...e*) daha uygun, daha münasip,

evlâ; bkz. اَوَّل ; ¶ بِالأَوْلَى ya da مِنْ بَابٍ اَوْلَى haydi haydi, daha layık, haklı olarak; هُوَ اَوْلَى بِهِ مِنْ... O, buna ...*den* daha layık; «اَحْمَد اَوْلَى بِهٰذَا الْمَنْصَبِ مِنْهُ»;

اَوْلَوِيَّة öncelik;

مَوْلًى ç. مَوَالٍ efendi, sahip; hami, koruyucu; veli; sorumlu, mesul; dost, eş; الْمَوْلَى Mevla; مَوْلَاي veya مَوْلَانَا efendim! veya efendimiz! [hakim/ hükümran konumda olan kişiye hitap tarzı];

مَوْلَاة sahibe, hanım efendi;

مَوْلَوِي ç. مَوْلَوِيَّة Mevlevi;

مَوَالِيَا bkz. مَوَّال ;

تَوْلِيَة [veliaht, veli, vekil, vali vb. olarak] atama, tayin etme; maliyeti fiyatına yeniden satma İSL.HUK.;

وِلَاء süreklilik, devamlılık, peşpeşe gelme/ olma; وِلَاءً ya da عَلَى وِلَاءٍ peşpeşe, sürekli olarak, kesintisiz;

مُوَالَاة dostluk; velayet, velilik, vekillik anlaşması İSL.HUK.; süreklilik, devamlılık, kesintisiz olma [olay, fiil için];

اِيلَاء kocanın karısıyla bir süre, en az dört ay, cinsel birleşmede bulunmayacağına dair yemini İSL.HUK.;

تَوَلَّى [görevi, sorumluluğu, mevkiyi] üstlenmek, [göreve, vb.e] getirilmek;

تَوَالٍ ardarda, peşpeşe olma, süreklilik, kesintisiz olma ¶ عَلَى التَّوَالِي sürekli, kesintisiz olarak; peşpeşe, ardarda, sırayla; عَلَى تَوَالِي الأَيَّامِ zamanla, derken; بِتَوَالِي السِّنِين yıllar sonra, yıllar geçtikten sonra;

اِسْتِيلَاء sahiplenme, ele geçirme, elde etme; zorla alma, işgal, istila;

وَالٍ ç. وُلَاة yönetici; hükümdar; vali; وُلَاةُ الأُمُورِ ileri gelenler, yöneticiler; وَالِي مِنْطَقَة حَالَةِ الطَّوَارِئِ olağanüstü hal bölge valisi;

مُوَالٍ destek veren, arka çıkan, dost; destekçi taraftar, yandaş; partizan; bağlı, sadık;

مُوَالِيَة bağlılık, sadakat;

مُتَوَلٍّ [bir makamı, görevi, sorumluluğu] üstlenen, [bir görev, makam vb.deki] sorumlu, mesul; مُتَوَلِّي الأَعْمَالِ maslahatgüzar, sefir vekili;

مُتَوَالٍ sürekli, kesintisiz; (ç. مُتَوَالِيَة) Mütevâli, Suriyede yaşayan bir Şii gruba mensub kişi;

ومأ ⇐ اَوْمَأَ [el, göz vb.ile] işaret etmek; (الى *bşe*) işaret etmek;

اِيمَاء mimik; el, vb. ile yapılan işaret ¶ فَنّ الإِيمَاء pantomim, sözsüz oyun; اِيمَاءَ اِلَى... ...e işaretle;

اِيمَاءَة ç. -آت el, göz vb. ile yapılan işaret, jest; baş ile işaret;

مُومَأ : الْمُومَأ اِلَيْهِ adı geçen, söz konusu;

وَمِد sıcak ve boğucu;

وَمَسَ ، يَمِسُ (وَمْس) silerek çıkarmak, silmek; (*bşi*, بـ ...*ile*) parlatmak, silmek;

مُومِس ve مُومِسَة ç. -آت fahişe;

وَمَضَ ، يَمِضُ (وَمْض ، وَمِيض ، وَمَضَان) [bir an veya hafif bir şekilde] parlamak; اَوْمَضَ belli etmeden [bir an] bakmak; (*b-e*) göz kırpmak;

yorulmamış;

مُتَوَانٍ [çabaladığı şeyin] peşini bırakmış, yorgun düşmüş; gevşek, sarkık; ihmalkar, ağırdan alan, oyalanan, üstüne düşmeyen;

وَهَبَ، يَهَبُ (وَهْب) (*bşi, b-e* veya ل *b-e*) vermek; (*bşi, b-e* veya ل*b-e*) karşılıksız vermek, ihsan etmek; (*...e* veya ل *b-e*) bahşetmek; ¶ وَهَبَتْهُ مِنْ ذَاتِ نَفْسِهَا kendini tamamen ona adadı; هَبْ farzet ki..., ...olduğunu/ yaptığını kabul edelim, kabul edelim ki ...dir; هَبْنِي فَعَلْتُ... farzet ki... yaptım, ...yaptığımı varsayalım; ...هَبْنِي ... هَبْنِي [kendisinden sonra gelen isim mansub] ...olduğumu veya ...olduğumu kabul edelim; وَلْنَهَبْ أَنَّ... ...olduğunu/ yaptığını,/...i varsayalım

هِبَة ç. هِبَات ihsan edilen, karşılıksız verilen şey; hediye, armağan; ¶ عَقْدُ الهِبَةِ hibe senedi; Allah vergisi, yetenek;

وَهْبَة hediye, armağan;

وَهَّابِي Vahhabi;

الوَهَّابِيَّة Vahhabilik;

مَوْهِبَة ç. مَوَاهِب hediye, armağan; Allah vergisi, yetenek;

إِيهَاب karşılıksız verme, ihsan, hibe etme;

وَاهِب hibe eden, karşılıksız veren;

مَوْهُوب ihsan edilmiş, karşılıksız verilmiş; hediye/ armağan edilmiş; Allah tarafından verilmiş yetenekleri olan, becerikli; مَوْهُوبٌ لَهُ kendisine ihsanda bulunan ya da hediye verilen;

وَهَجَ، يَهِجُ (وَهْج ، وَهَجَان) tutuşmak, yanmak;

وَمْضَة ç. -آت bir kere yanıp sönme; [ışığın bir anlık] parıltı;

وَمِيض yanıp sönen;

وَمِقَ، يَمِقُ (وَمْق) (*b-e* karşı) şefkat duymak;

مَوْمَاة، مَوْمَاء ç. مَوَامٍ çöl;

وَنَّ، يَوِنُّ (وَنّ) [arı] vızıldamak; söylenmek [şikayet olarak]; وَنَّنَ sarhoş olmak KNŞ.;

وَنّ vızıldama, büyük zil MZK.;

وَنَّة ç. -آت vızıltı;

الوَنْدَل Vandallar;

وَنْش ç. -آت، أَوْنَاش İng.> vinç;

وَنَى، يَنِي ve وَنِيَ، يَوْنَى (وَنْي ، وَنًى ، وَنَا ، وِنَاء) yorgu/, bitkin/ zayıf olmak ya da bitkin düşmek, takatsiz kalmak, zayıf düşüp peşini bırakmak; ¶ لاَيَنِي [muz.fiilden önce] (*bş yapmaktan*) bitkin düşmek; بِهِمَّةٍ لاَتَنِي bitmek bilmeyen bir gayret/ şevk ile; وَنَى (فِي *bir işte*) gevşek davranmak, ihmalkar davranmak (فِي bir işi) ağırdan almak; تَوَانَى [bir şey için çabaladıktan sonra] gevşemek, peşini bırakmak, yılmak; sarkık/ gevşek olmak veya sarkmak, gevşemek; (فِي *...ile*) oyalanmak, vakit geçirmek;

وَنًى [bir gayret çaba vb.den sonra] gevşeme, peşini bırakma; gevşeklik, sarkıklık; bitkinlik, takatsizlik;

وِنَاء = وَنًى ;

تَوَانٍ yorulma, bitkinlik; yavaşlık, ağırdan alma, oyalanma; gevşeklik, sarkıklık; ihmalkarlık, umursamazlık;

وَانٍ bitkin, yorgun, takatsiz; غَيْرُ وَانٍ zinde,

akkor halinde olmak; parlamak, parıldamak;

أَوْهَجَ ، (*ateşi*) tutuşturmak; تَوَهَّجَ tutuşmak; akkor halinde olmak; parlamak, parıldamak;

وَهَج alev; akkor, hali; güneşin parıltısı;

وَهَّاج parlayan; akkor halinde tutuşmuş; parlak ¶ نُور وَهَّاج parıltılı ışık; ذَهَب وَهَّاج çil çil altın;

وَهِيج alev; akkor; güneşin parıltısı;

وَهَجَان alev; parıltı;

وهد ⇒ وَهَّدَ (*bşi*, döşeği, *yatağı* لِ ...*için*) sermek, hazırlamak;

وَهْد alçak, basık arazi;

وَهْدَة ç. وُهَد ، وِهَاد alçak, basık arazi; çok derin çukur arazi; [ahlaki değerlerde] bozulma, çökmüşlük;

أَوْهَد alçak, basık [arazi];

وَهَرَ ، يَهِر (وَهْر) (*b-i*) içinden çıkamayacağı bir duruma sokmak, batağa sokmak; (*b-i*) korkutmak; وَهَّرَ = وَهَرَ ; (*b-nin*) kafasını karıştırmak;

وَهْرَة korku, ürkme;

وَهْرَان Vehran Limanı;

وَهَق ç. أَوْهَاق kement;

وَهِلَ ، يَوْهَل (وَهَل) ürkmek, korkmak; وَهَّلَ (*b-i*) korkutmak, endişelendirmek;

وَهَل korku;

وَهْلَة korku; an, çok kısa süre ¶ لأَوَّل وَهْلَة ilk bakışta; hemen, derhal; فِي الوَهْلَة الأُولَى ilk anda;

وَهَمَ ، يَهِم (وَهْم) zannetmek, tahmin yürütmek; (فِي *bşi*) yanlış yorumlamak, (فِي *bş hakkında*) kuruntusu olmak; وَهِمَ ، يَوْهَم (وَهَم) (فِي ...*hakkında*) yanılmak, yanılgıya kapılmak; وَهَّمَ ve أَوْهَمَ (*bş hakkında*) önyargılı olmak, sebepsiz olarak şüphelenmek, (*b-e* أَنَّ ...*diği*) zannını vermek, inandırmak; تَوَهَّمَ (*bşin*) var olduğu zannına kapılmak, (*bşi*) vehmetmek; (*bşi, başka bir şey*) zannetmek, (*bşi, başka bir şey gibi*) görmek, algılamak; اِتَّهَمَ (*bir olaydan*, vb.den) şüphelenmek, şüphesi olmak; (*b-i*, بِ ...*ile*) itham etmek, suçlamak;

تُهْمَة töhmet, suçlama, itham; şüphe; imalı suçlama, taş;

وَهْم ç. أَوْهَام vehim, kuruntu; zan; tahayyül; önyargı; [zandan kaynaklanan] hata; algılama yanlışlığı, illüzyon; şüphe; [olumsuz] izlenim, kanaat;

وَهْمِي kuruntu, vehim türünden; zanni, zanna dayanan; hayali, aldatıcı; أَمْرَاض نَفْسِيَّة و وَهْمِيَّة psikolojik rahatsızlıklar;

وَهْمِيَّة kuruntu, vehim; zan; hayal gücü;

إِيهَام ç. -آت yanıltma, yanlış kanı uyandırma; öneri; رَفْع الإِيهَام düzeltme, doğrultma, hatayı giderme;

تَوَهُّم zanna kapılma; hayal gücü; tahayyül, hayal etme;

اِتِّهَام şüphelenme; suçlama, itham etme, töhmet; دَائِرَة الإِتِّهَام savcılık; قَرَار الإِتِّهَام [savcılığın] iddianame; وَرَقَة الإِتِّهَام ithamname;

اِتِّهَامِيَّة ithamname TUN.; ¶ هَيْئَة الإِتِّهَامِيَّة savcılık;

وَاهِمَة hayal gücü;

موهوم hayali, hayal edilen; zannedilen, kuruntu niteliğinde;

متهم suçlayan, itham eden; savcı;

متهم zannedilen, kuruntu, vehim niteliğinde; itham edilen, suçlanan, töhmet altındaki; sanık ¶ متهم المنظر şüpheli görünen;

وهن , وهن ve يهن , وهن , يوهن (وهن , وهن) (في ...de) yetersiz kalmak; zayıf/ bitkin düşmek; cesareti kırılmak ¶ لا يهن yorulmak bilmez; وهن (b-i) bitkin düşürmek, çok yormak; (birinin) cesaretini kırmak; (bşin) zayıf olduğunu beyan etmek; أوهن (b-i) zayıf düşürmek; (birinin) cesaretini kırmak;

وهن bitkin, zayıf;

وهن bitkinlik, yorgunluk;

وهين ustabaşı;

موهن gecenin karanlığı;

واهن ç. وهن bitkin, zayıf düşmüş; (çabalama, gayretten sonra) peşini bırakmış, yenik düşmüş, cesareti kırılmış;

وهى , وهي ve يهي (وهي) , يهي (وهى) zayıf/ kırılgan olmak; أوهى (bşi veya من bşi) zayıflatmak, dayanıksız yapmak [duvarı, ipi vb.]

واه ç. وهاة kırılgan; zayıf; ince, gevrek; çürük, dayanıksız; sebepsiz/ yersiz/ asılsız tartışma; zayıf, sudan [özür];

واه , واها ALF.BKZ.;

وي yazıklar olsun! tüh!; (ل ...e);

ويبة ç آت- veybe, bir hacim birimi [MIS.= 33 lt]

[1] ويح [bitişik zamire mudaf] vay ...e, [üzüntü nidası olarak]; ويحك vay sana, nedir bu başına gelenler ¶ ويحا ل ... vay ...e;

[2] واحة ç. آت- vaha;

ويركو [o] T.> [vergi] Mısır'ın sultana ödediği vergi ESK.; satış vergisi; gayri menkul vergisi FIL.

ويسكي viski;

[1] ويك [= وي لك] vay sana;

[2] ويكة [= باميا] bamya MIS.;

ويل ⇐ ويل (b-e ya da ل b-e) "ويلك" demek;

تويل kendi kendine vay bana demek;

ويل keder, acı; ["ل" ile ya da bitişik zamire mudaf olarak] vay! ...e!; ويل لك ya da ويلك vay sana! vay başına gelenlere;

ويلة ç. آت- felaket, afet;

وائل ⇑;

ي [uzun okunan illetli harfden sonra "ـيَ"] I. tekil şahıs bitişik zamiri: كِتَابِي kitabım; عَصَايَ asam, bastonum vb.; إِلَيَّ bana;

يَا [seslenme edatı] ey! ¶ يَا حَسْرَتِي vay başıma gelenlere!; يَا سَلَام Allah Allah! aman ya Rabbi!; يَا طَالَمَا ne kadar da çok...!; kaç defadır ...!; يَا لَلتَّعْس ne felaket; يَا لَهُ مِنْ رَجُلٍ ne adam!; يَا مَا . . . ne kadar da çok ...!; يَا لَلّه ; رَأَى .bkz يَا تُرَى ;!olması ne kötü... مِنْ . . .

يَاء "ي" harfinin adı;

اليَابَان Japonya;

اليَابَانِي Japon [na't]; (ç. ـون) Japon [is.];

يَارْدَه ç. يَارْدَات yarda;

يَازَرْجَة astroloji;

يَازَرْجِي ç. يَازَرْجِيَّة astrolog;

يَئِسَ a, i (يَأْس ,يَآسَة) (مِن bşden) umudunu kesmek, (مِن bşin) peşini bırakmak; أَيْأَسَ (b-nin) umudunu kırmak, (b-i) ümitsizliğe düşürmek; يَئِسَ = اسْتَيْأَسَ ;

يَأْس umutsuzluğa düşme, umudu kırılma; umutsuzluk ¶ سِنّ اليَأْسِ menopoz [yaşı];

يَؤُوس umutsuzluğa düşmüş, umudu kırılmış; umutsuz;

يَائِس umutsuz [kişi];

مَيْؤُوس : مَيْؤُوس مِنْهُ umutsuz, kazanılması imkansız [dava];

مُسْتَيْئِس umudu kırılmış, kesilmiş [kişi];

يَاسَمِين yasemin BOT.;

يَاسَنْت sümbül BOT.;

يَاطَاش : خِدْمَة بِاليَاطَاش parçabaşı iş TUN.;

يَافَا Yafa limanı FIL.;

يَافِطَة tabela;

يَاقَة ç. ـآت yaka;

يَاقُوت [cin.is.; tek.is. ة] ç. يَوَاقِيت sümbül BOT.; يَاقُوت gökyakut, safir ¶ يَاقُوت أَحْمَر yakut; يَاقُوت أَخْضَر gökyakut; يَاقُوت أَصْفَر topaz;

يَانْسُون anason;

يَاوَر ç. يَاوَرِيَّة yaver;

يَاي ç. ـآت T.> yay;

يَبَاب harap, viran;

يَبِسَ a (يُبْس) kuru olmak ya da kurumak; يَبَّسَ ve أَيْبَسَ (bşi) kurutmak;

يُبْس , يَبَس kuruluk;

يَبْس kuru, kurutulmuş; اليَبْس çorak arazi;

يُبُوسَة kuruluk; tatsızlık, yavanlık [ifade];

يَابِس kuru, kurutulmuş; sert; اليَابِسَة çorak arazi;

يَتِمَ i, يَتُمَ u, يَتِمَ a (يُتْم) yetim olmak veya yetim kalmak; أَيْتَمَ (b-i) yetim/ anasız babasız bırakmak; يَتَّمَ = تَيَتَّمَ ;

يُتْم , يَتَم yetimlik;

يَتِيم ç. أَيْتَام ,يَتَامَى yetim; tek, benzersiz;

bi; tam hak sahibi İSL.HUK.; سَاعَـةُ اليَـدِ kol saati; شَنْطَةُ اليَدِ el çantası; سَبِطُ اليَدِ cömert, eliaçık; عَمَلُ اليَـدِ ya da شُغْلُ الْيَـدِ el işi, el işçiliği; صفادُ اليَدِ kelepçe; صِفْرُ اليَدَيْنِ elleri boş, hiç bir sonuç elde edememiş; عَرَبَةُ اليَـدِ el arabası; قُنْبلَةُ الْيَدِ el bombası;

3. Diğer kullanımlar::

يَدُ البَيْضَاءِ ç. أَيَادٍ بَيْضَاءُ fayda, yarar, menfaat; kabiliyet, yeterlilik; لَهُ يَدٌ بَيْـضَـاءُ في... ...*de* deneyimli/ tecrübeli olmak; ...e eli yatkın olmak; يَدٌ مُـبْطِـلَةٌ batıl hak iddiası, haksız sahiplenme İSL.HUK.; يَدٌ مُـحِـقَّةٌ haklı sahiplik iddiası, haklı olarak sahiplenme İSL.HUK.; بَقِيَ مَكْتُـوفَ الأَيْدِي أَمَـامَ... ...karşısında çaresiz kalmak; دَقَّ يَدًا بِيَـدٍ ellerini kenetlemek; ذَهَبُوا أَيْدِي (أَيَادِي) سَبَا dört bir yana dağıl-mak; أَسْدَى إلَيْـهِ يَدًا *b-e* bir iyilikte bulunmak; سُقِطَ فِي يَدِهِ ya da ... أُسْقِطَ [edil.] şaşırıp kalmak, ne yapacağını bilmez olmak; شَـدَّ يَدَهُ عَلَى... *bşi* sıkıca kavramak; مَصْنُوعٌ بِاليَدِ ya da مَشْغُولٌ بِاليَدِ el işi; طَلَبَ يَدَ الْمَرْأَةِ kadına evlenme teklif etmek [desti izdivacını talep etmek]; أَعْطَى شَيْئًا عَنْ ظَهْـرِ يَدٍ *bşi* karşılıksız olarak *b-e* vermek; اليَـدُ العَـامِلَةُ iş gücü; الأَيْدِي العَـامِلَةُ iş gücü işçiler; قَدَّمَهُ بِاليَدِ *bşi* [kendi] eliyle vermek; لَهُ عِنْـدِي يَدٌ ona yardım etmek zorundayım; لَهُ اليَـدُ... لَهُ يَدٌ فِي... ...de onun katkısı var; الطُولَى فِي... ...de, ...in üzerinde büyük etkisi olmak/ nüfuzu bulunmak; لَهُ عِنْدَ النَّاسِ يَـدٌ onun insanlar üzerinde büyük tesiri/

يتيم müe. يَتِيمَةٌ yegane, tek; yalnız, tek başına; ¶ دَارُ الأَيْتَامِ ve مَلْجَأُ الأَيْتَامِ yetimhane, kimsesizler evi;

ميتم ç. مَيَاتِمُ yetimlik;

مَيْتَمٌ yetim;

يثرب Medine-i Münevverenin eski adı;

ميحار asa; tokmak;

يحيى Yahya (as);

يخت ç. يُخُوتٌ yat;

يخضور bkz. خضر ;

يخنة ve يَخْنِي yahni;

يد müe. ç. أَيْدٍ, أَيَادٍ el; sap; [hayvanda] ön ayak; nüfuz, güç, otorite; yardım, destek; sahiplik İSL.HUK.; fayda, yarar;

1. ön edatlar ile kullanım; يَدًا بِيَـدٍ elden ele, bizzat, şahsen; بَـيْنَ يَـدَيْ... ...in önünde; بَـيْـنَ يَـدَيْهِ onun önünde; huzurunda; onun kontrolünde, elinin altında; بِأَيْدِينَا ya da بَيْنَ أَيْـدِينَـا kendi elimizle, kendi isteğimizle; الكَلَامُ بَيْـنَ أَيْدِيكُمْ söz [şimdi] sizin; مَـا بَيْنَ أَيْدِينَا elde olan ...lar, elde bulunan ...lar; تَحْتَ يَدِهِ elde edilebilir; تَحْتَ اليَدِ tamamen kontrolünde, elinde; عَلَى أَيْدِي ç. عَلَى يَدِي [mud. kul.] ...in elinde; عَلَى يَدِهِ veya عَنْ عَلَى يَدِهِ onun yardımıyla, onun sayesinde; عَلَى أَيْـدِي النَّـاسِ insanların elinde; başkalarının yardımıyla; فِي اليَـدِ mevcut, elde bulunan, var;

2. Terkip halindeki kullanım:

لَا أَفْـعَلُهُ يَـدَ الدَّهْرِ bunu asla yapmam; يَدُ الْمِظَلَّةِ şemsiye sapı; ذُو اليَدِ güçlü, nüfuz sahi-

nüfuzu var, insanlar onun sözünü dinlerler/ onu sayarlar; مَـــا لِي بِذَالِكَ يَدَانِ bu benim elimde [olan bir şey] değil; (العَـــوْن ya da مَدَّ يَدَ الْمُسَاعَدَةِ (الْمَعُونَةِ yardım elini uzatmak; هُمْ يَدٌ وَاحِـدَةٌ عَلَيَّ onların hepsi bana karşı; وَضَعَ يَدَهُ عَلَى . . . ...i sahiplenmek, ele geçirmek; يَدُهُ قَصِيرَةٌ onun [buna] gücü yetmez, [bu] onu aşar;

يَدَوِيّ el ile yapılan, işleyen, çalışan;. el...si; el ile ilgili [na't] ¶ شُـــغْل (عَـــمَل) يَدَوِيّ el işi; el işçiliği; صِنَاعَة يَدَوِيَّة el sanatı; طِرَاز يَدَوِيّ el ile çalıştırılan model, otomatik olmayan [alet için]; العَمَلَة اليَدَوِيُّون işçiler;

يَرْبُوع ç. يَرَابِيع aktavşan, Arap tavşanı ZOO;

يَارْدَه ALF.BKZ.;

يَرِعَ a (يَرَع) ödlek olmak;

يَرَاع ödlek, korkak; [cin.is.; tek.is. ة] ateşböceği; kamış, saz; kamış [kalem];

يَرَقَان bir bitki hastalığı, küf; sarılık [hastalık]; [cin.is.; tek.is. ة] larva, kurtçuk ZOO. ¶ يَرَقَان الضَّفَادِع iribaş, kurbağa yavrusu;

مَيْرُوق [bitki] küflü; sarılığa yakalanmış;

اليَرْمُوك Yermuk nehri ÜRD.;

يَزِيدِيّ Yezidi;

اليَزِيدِيَّة Yezidilik;

يَزْرَجَه astroloji;

يَزَكِيّ ç. ة- nöbetçi;

يَازُول geyik körmeni, bir çeşit yaban sarımsağı BOT. Allium roseum;

يَسَرَ a (يَسَر) kolay olmak ya da kolaylaşmak;

يَسُرَ u (يُسْر) küçük/ önemsiz miktarda olmak; kolay olmak veya kolaylaşmak; يَسَّرَ (bşi, على için) düzeltip hazırlamak, düzlemek; (bşi على b-e) kolaylaştırmak; ¶ يَسَّرَ السَّبِيلَ أَمَامَهُ . . ل b-e, bş yapma imkanı sağlamak, işini kolaylaştırmak; يَاسَرَ (b-e) yumuşak/ davranmak; أَيْسَرَ rahat bir yaşam sürmek; zengin olmak veya zenginleşmek; şanslı olmak; [kadın] hafif bir loğusa dönemi geçirmek; تَيَسَّرَ kolaylaşmak; kolaylaştırılmak; başarılı olmak, başarmak; iyiye gitmek; (ل b-e, için) mümkün olmak, mümkün kılınmak; اسْتَيْسَرَ kolay olmak; başarmak, başarılı olmak

يُسْر kolaylık; rahat; bolluk, refah;

يَسْرَة sol taraf, sol yan;

يَسَـــار kolaylık; rahat; zenginlik, bolluk; sol el; sol taraf, yan ¶ يَسَارًا ya da اليَسَار sola

يَسَارِيّ solcu SİY.;

يُسْرَى ç. يُسْرَيَات sol taraf; اليُسْرَى sol el;

يَسِيـــر (على ...e) kolay; küçük, önemsiz miktarda; sade, gösterişsiz; basit;

أَيْسَـــر daha kolay; daha az, daha küçük; daha varlıklı; sol; sol [el]; sol [yan];

مَيْسِر [Kur'an'ın yasakladığı tüy ve temreni olmayan oklarla oynanan] bir kumar türü;

مَيْسَرَة ç. مَيَاسِر sol taraf; sol cenah [ordu];

مَيْسَـــرَة rahat, rahatlık; bolluk, zenginlik;

تَيْسِير kolaylaştırma;

مَيْسُور ç. مَيَاسِير kolayca erişilen/ ulaşılan/ elde edilen; kolay; başarılı, işi iyi, yolunda giden; varlıklı, zengin;

مُيَسَّر kolayca erişilen, ulaşılan, elde edi-

len; başarılı, işi yolunda, işi iyi, rast giden; varlıklı, zengin;

مُوسِر ç. مَيَاسِير ,-ون varlıklı, zengin;

مُتَيَسِّر kolay; kolay erişilen; elde edilebilir; iyi/ yolunda giden; varlıklı, zengin; مُتَيَسِّر الحَال hali vakti yerinde, varlıklı;

يَسَقْجِي ve يَسَقِي yasakçı, kavas;

يَسْمِين [KNŞ.] yasemin = يَاسَمِين ;

يَسُوع İsa (as.);

يَسُوعِي İsa (as.) ile ilgili; (ç. -ون) İsevi;

يَشْب yeşimtaşı;

يَشْم yeşimtaşı;

يَشْمَق ve يَشْمَك T.> yaşmak;

يَصْب ve يَصْف yeşimtaşı;

يَاطَاش ALF.BKZ.;

يَعْبُوب bkz. عب ;

يَعْسُوب bkz. عسب ;

يَعْقُوب Yakup (as.); bkz. عقب ;

يَعْقُوبِي ç. يَعَاقِبَة Yakubi;

يَافُوخ ç. يَوَافِيخ kafatasının üst kısmı;

يَفْطَة tabela;

يَفَع a (يَفْع) gençlik devresine girmek; erginlik çağına/, büluğa ermek; أَيْفَع ve تَيَفَّع ⇑;

يَفَع gençlik; buluğ, ergenlik;

يَفَع tepe; (ç. أَيْفَاع) ergenlik çağında olan; genç;

يَفَاع tepe;

يَافِع yetişkin; genç, buluğa ermiş;

يَاقُوت ALF.BKZ.;

يَقْطِين bkz. قُطْن ;

يَقِظ a (يَقَظ) , يَقُظ u (يَقَاظَة) uyanık olmak; uyanmak; tetikte olmak, يَقَّظ ve أَيْقَظ (b-i) uyandırmak; (bşi) uyarmak, harekete geçirmek, tahrik etmek; (b-i) uyarmak, tetikte olmasını sağlamak; تَيَقَّظ uyanık olmak; tetikte olmak; اسْتَيْقَظ (على ...ile, sebebiyle) uyanmak; uyandırılmayı istemek; tetikte olmak;

يَقُظ ç. أَيْقَاظ uyanık; tetikte, gözünü dört açmış;

يَقَظَة uyanıklık hali, uyanıklık; uykusuzluk; tetikte olma; [zihinsel] uyanıklık;

يَقْظَان müe. يَقْظَى ç. يَقَاظَى uyanık; tetikte; dikkatli; ¶ أَبُو اليَقْظَان horoz;

إيقَاظ mas. ⇑;

تَيَقُّظ uyanıklık; tetikte olma;

مُتَيَقِّظ uyanık; tetikte; dikkatle bekleyen;

مُسْتَيْقِظ uyanık;

يَقِن a (يَقَن, يَقْن) emin/ kani olmak; (bşi, ya da ب bşi) kesin bir şekilde bilmek; أَيْقَن, تَيَقَّن ve اسْتَيْقَن (bşi, veya ب bşi) kesin bir şekilde bilmek, (bşden veya ب bşden) emin, (bşe veya ب bşe) kani olmak;

يَقَن eminlik, kesin bilme;

يَقَن ve يَقَنَة şüphesi olmayan, tamamen inanmış, bütün kalbiyle inanan;

يَقِين (ب ...den) eminlik, (ب ...i) kesin bilme ¶ يَقِينًا kesin olarak/ tamamen inanmış bir şekilde; ... أَنَا عَلَى يَقِينٍ (مِنْ) أَنَّ ... ...olduğuna, ...yaptığına [bütün kalbimle] eminim, hiç şüphem yok; ... كُونُوا عَلَى يَقِينٍ أَنَّ ...den en ufak bir şüpheniz olmasın , ...dan emin olun; حَقّ اليَقِين kesin inanç;

يَقِينِي kesin, şüphesiz, mutlak; يَقِينَات kesin doğrular, aksiyomlar;

مِيقَان şüphesiz;

مُوقِن (ب ...e) kani, (ب ...den) şüphesi olmayan, emin;

مُتَيَقِّن ⇑;

اليَكُون bkz. كون ;

يَكِيشَرِي, ve يَنْكِيشَرِي = انْكَشَرِي yeniçeri KNŞ.;

يَمّ ⇒ يَمَّمَ (bşe veya نَحْوَ veya صَوْبَ veya شَطْرَ bşe) yönelmek; (bşi) yöneltmek ¶ يَمَّمَ فِي فَمِ البُرْكَان çok tehlikeli bir işe kalkışmak; يَمَّمَ وَجْهَهُ شَطْرَ ... yüzünü ...e çevirmek; تَيَمَّمَ (bşe) yönelmek; (bşi) hedeflemek, gitmekte olmak;

يَمّ ç. يُمُوم [ucu bucağı görünmeyen] deniz, okyanus; taraf, yan SUR.; مِن يَمِّي benim tarafımdan;

يَمَام [cin.is.; tek.is. ة] ç. يَمَائِم ,-آت kumru; güvercin;

يَمَن u, يَمِنَ a, يَمُنَ u (مَيْمَنَة, يُمْن) kısmetli/ şanslı olmak; (على ...e, ailesine) uğurlu gelmek; يُمِنَ [edil.] kısmetli/ şanslı olmak; يَمَّنَ u (يُمْن) [Allah] (b-i) uğurlu kılmak veya başarılı kılmak; يَمَنَ i (يَمْن) sağa gitmek; يَمَّنَ (ب ...i) uğurlu saymak; اسْتَيْمَنَ ⇑;

يُمْن uğurluluk;

يَمْن ve يَمْنَة sağ el ya da sağ taraf; يَمْنًا sağa veya sağda; يَمْنَةً ⇑; شَامًا وَ يَمْنًا kuzeye ve güneye; يَسْرَةً وَ يَمْنَةً sağa ve sola;

اليَمَن Yemen;

يَمَنِي Yemen ile ilgili, Yemen; Yemenli;

يَمِين müe. ç. أَيْمَان sağ taraf, yan; sağ el; ¶ يَمِينًا ya da عَنِ اليَمِين sağa ya da sağda; يَمِينًا وَ شِمَالًا sağa ve sola; مَا مَلَكَت (تَمْلِكُ) يَمِينُهُ sahip olduğu şeyler, malı mülkü;

يَمِين müe. ç. أَيْمَان ,أَيْمُن yemin, ant; يَمِين الأَمَانَة bağlılık, sadakat yemini; يَمِين الصَّبْر yalan yere edilen yemin; يَمِين كَاذِبَة ⇑; يَمِين الوَلَاء وَ الإِخْلَاص resmi yemin; قَانُونِيَّة veya يَمِين الطَّاعَة وَ الوَلَاء bağlılık ve sadakat yemini; أَيْمُ اللّٰه veya أَيْمُنُ اللّٰه Vallahi, billahi, Allah'a yemin ederim ki;

يَمِينِي [na't] sağ..., sağa ait vb.; sağcı SİY. ¶ الْيَمِينِيُّون sağ partiler, sağcılar; muhafazakârlar;

يُمْنَى ç. يُمْنَيَات sağ el; uğurlu

مَيْمَنَة ç. مَيَامِن sağ yan, sağ taraf; [ordu] sağ cenah;

تَيَمُّن uğurluluk;

مَيْمُون ç. مَيَامِين şanslı, kısmetli; uğurlu, bereketli; maymun; ¶ مَيْمُون الطَّائِر uğurlu, kısmetli; عَلَى مَيْمُون الطَّائِر ≈ Uğurlar ola!;

مُيَمَّن uğurlu, kısmetli;

يَنَايِر Ocak [ay];

يَنْبُوع bkz.;

يَنْسُون (= يَانْسُون) anason;

يَنَعَ a, i (يُنُوع ,يَنْع) olgunlaşmak, ermek; أَيْنَعَ ⇑

يَنِيع olgun, ermiş;

إِينَاع olgunlaşma, erme;

يَانِع ç. يَنْع olgun, ermiş;

اليَهُود Yahudiler;

يَهُودِي Yahudi;

بعد أَيَّام birkaç gün önce; şu bir kaç gündür; أَيَّام ذَلِكَ بِأَيَّامٍ bundan birkaç gün sonra; أَيَّام العَرَب [Cahiliye devrinde] Arapların savaşları ve önemli olayları; يَوْم الأَحَد pazar günü; يَوْم الإِثْنَيْن pazartesi; يَوْم الثُّلَثَاء salı; يَوْم الأَرْبِعَاء çarşamba; يَوْم الخَمِيس perşembe; يَوْم الجُمُعَة cuma; يَوْم السَّبْت cumartesi; يَوْم الإِشْتِغَال iş günü; يَوْم أَيْوَم kötü/ berbat gün; يَوْم رَأْس السَّنَة Yılbaşı; يَوْم الدِّين Kıyamet Günü; يَوْم عُطْلَة tatil günü; اِبْن اليَوْم zamane; اِبْن يَوْمِه kısa ömürlü; عَلَى تَوَالِي الأَيَّام zamanla;

يَوْمَئِذ o gün, o zaman; يَوْمَذَاك ⇑;

يَوْمِي günlük ¶ يَوْمِيًّا günlük olarak, hergün; يَوْمِيَّات hergün ki olaylar; günlük haberler; günlük kayıt vb.; جَرِيدَة يَوْمِيَّة günlük gazete;

يَوْمِيَّة gündelik, günlük ücret; günlük tayin; günlük iş; günlük, jurnal; takım; ajanda; مُيَاوَمَة

مُيَاوَمَة gündelikçi olarak çalışma; مُيَاوَمَةً günlük, her gün olan ¶ عَامِل مُيَاوَمَة gündelik işçisi;

اليُونَان Yunanlılar; Yunanistan;

يُونَانِي Yunan; (ç. -ون) Yunanlı;

يُونَانِيَّة Yunanca; Yunanlılık;

يُونُس Yunus (as.);

اليُونَسْكُو ، هَيْئَة اليُونَسْكُو UNESCO;

يُونُسْفِير iyonosfer;

يُونْيُو ve يُونِيه Ağustos;

يَهُودِيَّة Yahudilik;

يُوبِيل jübile;

يَحْنَا Yahya (as)

يُود iyot;

يَاوُد ALF.BKZ.;

يُورَانْيُوم uranyum;

يُزْبَاشِي ç. -ة kaptan; deniz yüzbaşı ESK., MIS.;

يُوسُف Yusuf (as.); يُوسُف أَفَنْدِي [cin.is.] mandalina;

يُوسُفِي mandalina MIS.;

يُوطَنَة Fr.> teğmen TUN.;

يُوغُسْلَافِيَا Yugoslavya;

يُغُسْلَافِي Yugoslavya;

يَافَة ALF.BKZ.;

يُولْيُو ve يُولِيَه Temmuz;

يوم ⇒ يَاوَم (b-i) gündelikle tutmak, gündelikle iş yaptırmak;

يَوْم ç. أَيَّام gün; [çoğ.kul.] çağ, devir ¶ أَيَّام... يَوْم... ...olduğu gün; اليَوْم bugün; ...zamanında, ...günlerinde; أَيَّامًا birkaç gün; أَيَّامَه ömrü, hayatı; يَوْمَهَا o gün; يَوْمًا ya da ذَاتَ يَوْمٍ bir gün, günün birinde; يَوْمٌ مَا [günlerden] bir gün; يَوْمًا يَوْمًا ya da يَوْمًا عَنْ يَوْمٍ ya da يَوْمًا بَعْدَ يَوْمٍ ya da فَيَوْمًا günden güne, günler geçtikçe; بَعْدَ اليَوْمِ bundan [bugünden] sonra; فِي يَوْمِنَا هَذَا bu günlerde; كُلَّ يَوْمٍ hergün; فِي يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ gece gündüz; مِنْ يَوْمٍ لِيَوْمٍ ya da مِنْ يَوْمٍ إِلَى يَوْمٍ günden güne; مِنْ يَوْمِهِ o günden itibaren; vakit geçirmeden, hemen gününde; مُنْذُ اليَوْمِ bugünden itibaren, bugünden tezi yok; مِنْ

EKLER

I- Ülkeler

II- Müzekker ve Müennes

ÜLKELER EK -I

البلد[1] lke		النعت ؛ الجنسية Milliyet; [2]S fat	
اثيوبيا	Etiyopya	اثيوبي	Etiyopyalı; Etiyopya
أسبانيا	İspanya	أسباني	İspanyol
أستراليا	Avustralya	أسترالي	Avustralyalı; Avustralya
أفغانستان	Afganistan	افغاني	Afgan, Afganlı
اكوادور	Ekvador	اكوادوري	Ekvadorlu; Ekvador
الأرجنتين	Arjantin	الأرجنتيني	Arjantinli; Arjantin
الأردن	Ürdün	اردني	Ürdünlü; Ürdün
البانيا	Arnavutluk	الباني	Arnavut
البحرين	Bahreyn	بحريني	Bahreynli; Bahreyn
البرازيل	Brezilya	برازيلي	Brezilyalı; Brezilya
البرتغال	Portekiz	برتغالي	Portekizli; Portekiz
البهاما	Bahama	من البهاما	Bahamalı; Bahama
التبت	Tibet	من التبت	Tibetli; Tibet
اتّحاد الجمهوريات الاشتراكية السفيتية	SSCB	سوفيتي	Sovyet
الجابون	Gabon	جابوني	Gabonlu; Gabon
الجزائر	Cezayir	جزائري	Cezayirli; Cezayir
الدانمارك	Danimarka	دانماركي	Danimarkalı; Danimarka
الدومينيكان	Dominik	من الدومينيكان	Dominikli; Dominik
السعودية	Suudi Arabistan	سعودي	Suudi Arabistanlı, Suudi;
السلفدور	Elsalvador	سلفادوري	Elsalvadorlu; Elsalvador
السنغال	Senegal	سنغالي	Senegalli; Senegal
السودان	Sudan	سوداني	Sudanlı; Sudan
السويد	İsveç	سويدي	İsveç
الصمال	Somali	صمالي	Somalili; Somali
الصين	Çin	صيني	Çinli; Çin
العراق	Irak	اراقي	Iraklı; Irak
الفليبين	Filipin Adaları	فليبيني	Filipinli; Filipin
الكميرون	Kamerun	كميروني	Kamerunlu; Kamerun

[1]Alfabetik düzenleme yapılırken, kelime başındaki "ال" takısı göz önünde bulundurulmuştur.

[2]Buradaki sıfatlar genellikle tamlamanın sıfatı (na't) olarak kullanılmaktadır ve ülkeye mensubiyeti veya mahsus olmayı göstermektedir, örneğin: "قضية فلسطينية Filistin meselesi, الأهرام المصرية Mısır Ehramları"gibi; dolayısı ile ülkenin adı ile karıştırılmamalıdır.

ÜLKELER

الكونغو	Kongo	كونغولي	Kongolu; Kongo
الكويت	Kuveyt	كويتي	Kuveyt; Kuveytli
ألمانيا الاتحادية	Batı Almanya	ألمان	Alman
المجر	Macaristan	مجري	Macar
المغرب	Fas	مغربي	Faslı; Fas
المغرب	Kuzey Afrika	مغربي	Kuzey Afrikalı
المكسيك	Meksika	مكسيكي	Meksikalı; Meksika
النرويج	Norveç	نروجي	Norveç;
النمسا	Avusturya	نمساوي	Avusturyalı; Avusturyalı
النيجر	Nijer	من النيجر	Nijerli; Nijer
الهند	Hindistan	هندي	Hintli; Hint
الولايات المتحدة الأمريكية	ABD	أمريكي	Amerikan
اليابان	Japonya	ياباني	Japon
اليمن	Yemen	يمني	Yemenli; Yemen
اليونان	Yunanistan	يوناني	Yunan
أنجولا	Angola	أنجولي	Angolalı; Angola
أندونيسيا	Endonezya	أندونيسي	Endonezyalı; Endonezya
أوروجواي	Uruguay	من أوروجواي	Uruguaylı; Uruguay
أوغندا	Uganda	أوغندي	Ugandalı; Uganda
ايران	İran	ايراني	İranlı; İran
ايطاليا	İtalya	ايطالي	İtalyan
باراجواي	Paraguay	من باراجواي	Paraguaylı; Paraguay
باكستان	Pakistan	باكستاني	Pakistanlı; Pakistan
بربادوس	Barbados	بربادوسي	Barbadoslu; Barbados
برمودة	Bermuda	برمودي	Bermudalı; Bermuda
بريطانيا العظمى	İngiltere	بريطاني	İngiliz
بلجيكا	Belçika	بلجيكي	Belçikalı; Belçika
بلغاريا	Bulgaristan	بلغاري	Bulgar
بنجلادش	Bangladeş	بنجلادشي	Bangladeşli; Bangladeş
بنما	Panama	من بنما	Panamalı; Panama
بوتان	Butan	بوتاني	Butanlı; Butan
بورما	Burma	من بورما	Burmalı; Burma
بوروندي	Burundi	بورندي	Burundili; Burundi
بولندة	Polonya	بولندي	Polonyalı; Polonya
بوليفيا	Bolivya	بوليفي	Bolivya; Bolivyalı
بيرو	Peru	من بيرو	Perulu; Peru

ÜLKELER

EK -I

تَايْوَان	Tayvan	تَايْوَانِي	Tayvan
تُرْكِيَا	Türkiye	تُرْكِي	Türk
تْرِينِيدَاد	Trinidad	تْرِينِيدَادِي	Trinidadlı; Trinidad
تْشَاد	Çad	تْشَادِي	Çadlı; Çad
تْشِيكُوسْلُوفَاكِيَا	Çekoslavakya	تْشِيكُوسْلُوفَاكِي	Çekoslavak
تَنْزَانِيَا	Tanzanya	تَنْزَانِي	Tanzanyalı; Tanzanya
تُوجُو	Togo	مِن تُوجُو	Togolu; Togo
تُونِس	Tunus	تُونِسِي	Tunuslu; Tunus
جَامْبِيَا	Gambiya	مِن جَامْبِيَا	Gambiyalı; Gambiya
جَمَايْكَا	Jamaika	جَمَايْكِي	Jamaikalı; Jamaika
جُمْهُورِيَّة أَلْمَانِيَا الدِّمُوقْرَاطِيَّة	Doğu Almanya Cumhuriyeti	أَلْمَانِي	Alman
جُمْهُورِيَّة إِيرْلَنْدَة	İrlanda Cumhuriyeti	إِيرْلَنْدِي	İrlandalı; İrlanda
جَنُوب أَفْرِيقِيَا	Güney Afrika	جَنُوب أَفْرِيقِي	Güney Afrikalı
جُوَاتِيمَالَا	Guatemela	جُوَاتِيمَالِي	Guatemelalı; Guatemela
جُويَانَا	Guyana	جُويَانِي	Guyanalı; Guyana
رُودِيسِيَا	Rodezya	رُودِيسِي	Rodezyalı; Rodezya
رُوسِيَا	Rusya	رُوسِي	Rus
رُومَانِيَا	Romanya	رُمَانِي	Romen
زَائِير	Zaire	زَائِيرِي	Zaireli; Zaire
زَامْبِيَا	Zambiya	مِن زَامْبِيَا	Zambiyalı; Zambiya
زِمْبَابْوِي	Zimbabvi	مِن زِمْبَابْوِي	Zimbabvili; Zimbabvi
سِرِيلَانْكَا	Sri Lanka	مِن سِرِيلَانْكَا	Sri Lankalı; Sri Lanka
سِنْغَافُور	Singapur	سِنْغَافُورِي	Singapurlu; Singapur
سُورِيَا	Suriye	سُورِي	Suriyeli; Suriye
سُوِيسْرَا	İsviçre	سُوِيسْرِي	İsviçreli; İsviçre
شِيلِي	Şili	شِيلِي	Şilili; Şili
عُمَان	Umman	عُمَانِي	Umman
غَانَا	Ğana	غَانِي	Ganalı; Gana
غِينِيَا	Gine	غِينِي	Gineli; Gine
فَرَنْسَا	Fransa	فَرَنْسَاوِي	Fransız
فِلَسْطِين	Filistin	فِلَسْطِينِي	Filistinli; Filistin
فَنْزُوِيلَا	Venezuella	فَنْزُوِيلِي	Venezuellalı; Venezuella
فِنْلَنْدَا	Finlandiya	فِنْلَنْدِي	Fin
فِيتْنَام	Vİet-Nam	فِيتْنَامِي	Vietnamlı; Vietnam
فِيجِي	Fiji Adaları	مِن فِيجِي	Fijili; Fiji
قُبْرُص	Kıbrıs	قُبْرُصِي	Kıbrıslı; Kıbrıs

ÜLKELER

EK -I

قطر	Katar	قطري	Katarlı; Katar
كمبوديا	Kamboçya	كمبودي	Kamboçyalı; Kamboçya
كنادا	Kanada	كنادي	Kanadalı; Kanada
كوبا	Küba	كوبي	Kübalı; Küba
كوريا	Kore	كوري	Koreli; Kore
كوستاريكا	Kostarika	كوستاريكي	Kostarikalı; Kostarika
كولمبيا	Kolombiya	كولومبي	Kolombiyalı; Kolombiya
كينيا	Kenya	كيني	Kenyalı; Kenya
لاوس	Laos	لاوسي	Laoslu; Laos
لبنان	Lübnan	لبناني	Lübnanlı; Lübnan
لوكسمبورج	Lüksemburg	لوكسمبورجي	Lüksemburg
ليبيا	Libya	ليبي	Libyalı; Libya
ليبيريا	Liberya	ليبيري	Liberyalı; Liberya
ليسوتو	Lesotho	من ليسوتو	Lesotholu; Lesotho
مالاوي	Malavi	مالاوي	Malavili
مالطة	Malta	مالطي	Maltalı; Malta
مالي	Mali	من مالي	Malili; Mali
ماليزيا	Malezya	ماليزي	Malezyalı; Malezya
مدغشقر	Madagaskar	مدغشقري	Madagaskarlı; Madagaskar
مصر	Mısır	مصري	Mısırlı; Mısır
منغوليا	Moğolistan	منغولي	Moğol;
موريطانيا	Moritanya	موريطاني	Moritanyalı; Moritanya
موزمبيق	Mozambik	موزمبيقي	Mozambikli; Mozambik
نيبال	Nepal	نيبالي	Nepalli; Nepal
نيجريا	Nijerya	نيجري	Nijeryalı; Nijerya
نيكاراجوا	Nikaragua	نيكاراجوي	Nikaragualı; Nikaragua
نيوزيلاندة	Yeni Zelanda	نيوزيلاندي	Yeni Zelandalı
هايتي	Haiti	من هايتي	Haitili; Haiti
هندوراس	Honduras	هندوراسي	Hondurasli; Honduras
هولندة	Hollanda	هلندي	Hollandalı; Hollanda
هونج كونج	Honkong	من هنكونغ	Honkonglu, Honkong
يغسلافيا	Yugoslayva	يوغوسلافي	Yugoslav

MÜZEKKER VE MÜENNES

Yapılarında te'nis alameti bulunmayan müennes kelimeler[1]

أرض	yer, arz	عقرب	akrep
بئر	kuyu	عير	kervan
حَرْب *	savaş, harp	فأس	balta
خمر *	şarap	الفردوس	Cennet
درع *	zırh	أفعى	[tek.is.] engerek
دلو *	kova	قدوم	keser
دار *	ev	كأس	bardak
رحى	değirmen	كرش ، كرش	mide
ريح *	rüzgâr	منجنون	su değirmeni
الشمس	güneş	منجنيق	mancınık
ضبع *	sırtlan	موسى	ustura
طاغوت	tağut; put	نار	ateş
عروض	aruz	نعل	nalın; ayakkabı
عصا	asa, baston	نفس	can, ruh
عقاب	[tek.is.] kartal	نوى	varılacak yer, hedef

* Farklı anlam ile müzekker olarak da kullanılabilir.

---

[1] Bu ve sonraki listede yer alan kelimelerin kullanımları ile ilgili bilgiler pek çok gramerci tarafından, uzun uzun tartışılmışsa da, konu tam bir kesinlik kazanmamış ve üzerinde ittifak edilen bir hükme bağlanamamıştır. Bunun, kelimelerin kullanımlarının asırlar boyunca uğradığı değişimlerden kaynaklandığını söylemek pek yanlış olmayacaktır. Örneğin: "فم ağız, مَركَب gemi" kelimeleri ilk zamanlarda müzekker, daha sonraları ise müennes olarak kullanılmış, "كتف omuz, بئر kuyu" kelimeleri başlangıçta müennes, dahasonraları ise müzekker olarak kullanılagelmiştir.

MÜZEKKER VE MÜENNES EK II

Müzekker veya müennes olarak kullanılabilen kelimeler.

(Z= çoğunlukla müzekker, S= çoğunlukla müennes; Önceki sayfadaki dipnota bakınız.)

ابْط z	koltukaltı	بَطْن z	karın
اِزار	futa, peştemal, izar	بَعِير z	deve
آل	serap	اِبْهَام s	başparmak
بَشَر	beşer, ademoğlu	ثَدْي	meme, göğüs [kadında]
ثَعْلَب	tilki	اِصْبَع s	parmak
جَنَاح z	kanat	صِرَاط	yol
حَال s	hal, durum	صُلْح	barış; huzur, sükûn
حَانُوت	dükkân	صَاع	sa' [tahıl ölçüsü]
خَيَال	hayal	ضُحًى	kuşluk vakti
اَرْنَب s	tavşan	ضَرَب	beyaz bal
دُكَّان	dükkân	ضِرْس	[azı] diş
ذِرَاع s	zira'	طِبَاع s	mizaç, yapı; kişilik
ذَنُوب	büyük sepet vb.	طَرِيق	yol
رُوح	ruh	عَجُز s	kıç, arka
زُقَاق	sokak	عُرْس	düğün
سَبِيل	yol	عُنُق	boyun
زَنْد z	Arap çakmağının üst kısmı	عَسَل	bal
سُرًى	gece yolculuğu	عَنْبَر	amber
سِكِّين z	bıçak	عَنْكَبُوت s	örümcek
سِلَاح	silah	فَرَس s	at
سُلْطَان	yetke, sulta, hakimiyet	فُلْك	gemi
سِلْم	barış; huzur, sükûn	فِهْر	koku için kullanılan bir taş
سُلَّم	merdiven	قِدْر s	tencere
سَمَاء	gök	قَفًا	ense
سُور z	duvar, çit vb.	قَلِيب	kuyu
سُوق	çarşı; pazar; piyasa	قَوْس s	yay
كُرَاع	incikteki ön kemik, tibia	كَبِد	akciğer
لِسَان	dil	مِعًى z	barsak
لَيْل z	gece	مِلْح s	tuz
مِسْك z	misk	هُدًى	doğru yol